BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XL
E
34
NAPOLI

Digitized by Google

PVB· TERENTII AFRI COMOEDIAE IN SVA METRA RESTITUTÆ.

Interp̄tantibus Aelio Donato grāmatico digniſſimo: Guidone Iuuenale Cenomano. Io. Calphurnio: nec nō & Seruio: Iodocoq; Badio Aſcēſio. Cū figuris aptiſſimis: multisq; in locis adiūctis dictionibus græcis q̄ deerāt.

Necnon & ornatiſſimus index tam vocabulorum q̄ Adagiorum quæ digna annotatu viſa ſunt. Nouerit impreſſæ.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI NAPOLI

NAZI... DI NAPOLI ... GIACOMO

¶ Index uocabulorum omnium in margine poſitorum ſecundum ordinem alphabeticum.

A ante B, C, et D.

Abdicare et exhereda re char. 1
abducere 279
abhorrere 39
abhinc triennium 243
abire aut diſcede. 34
abitio 100
abigere 170
abire 182
ablegare 165
abortus 165
abradi 218
abſoluere 162
abſurdus 169
abſumi 219
abundare 210
accerſo uel arceſſo ab accio is 28
acceſſo 41
acc[illegible]iſti 143
accendiſſe 110
accipere 100
accingere 218
accidere 263
ac pro contra 39
actum eſt 24.56
actum agam 158
actutum et actuarium 181.238
actutum aiunt 221
accurate 26
accuſatur 272
adancina pticula 33
ad agiones 67
ades 19
adeon 24.210.272
adeo 55
adeo pro certe 107
adelphos 145
adeſt 205
adhuc 24.130.180
adire et accedere 27
ad iurare 33
adiutare 56
ad integrum redire orationem 142
adiungere 5.149
adiutor onus 263
admonere 116
admittere 170
admodum 218
admonere 228
adoriri 31
adoriri et aggredere 170
ad pro iuſta 170
ad ſe redire 30
ad ſe eſt penes 76
aduehere 48.184
aduentus 60
adductum 110
aduerſum 149

aduenti pro aduentus 210

A ante E F G H I et L

Aedepol 18
eger 11.106
egrotus 11
egritudo 45.120
egrotatio 120
egre 280
emulum 78
equalis 173
affectare 113
affinis 196
affinitas 283
agere 10.34.158 174.194.250.
age age 159
age hortantis 29.34 162
agere pro meo iure 150
ager 168
agere ętatem 256
agere et orare 276
agnoſcere et cognoſcere 91.173
aggredi 239
ah dolentis 18.28.31
ahu 57
ain 41
aio et dico 222
ais 137
ait 19.56
aiunt 18.76
algere 149
aliter 2
alia 11
aliquid mõſtri et aliquid monſtrum 16
alias 26
aliquo pacto 42
aliorſum 52
aliqua aduerbiũ 162
a iquis 180
altercor non altercο 32
alterę pro alteri 113 135

A ante M et N

amans et amator 10 117
amans 18
amator et amicus 53 56
amabo blandientis 56
amator 129
amarus 178
ambitio 19
amicus 34
amiſti pro amiſiſti 65
amittere 119
amittere pro dimittere 206
amoliri 33.34
amphibologia 28

amplius 171
amuſos 104
anaſtrophe 12
ανακεφαλ 12
ανακολουθον 14
andrius ab andro 1
angiportus 90
animaduertere 2
animaduertenda 7
anime mi 52
animum inducere 6
animo male fieri 182
animus gladiatorius 241
annona 37
antitheton 7
antiptoſis 60
ante brumam 232
anus 115

A ante P Q et R

apparari cum datiuo 31.32
apageſis 85
apparare et pręparare 108
appellere. 2.23.110
appello is 2
appello as 2
applicare 45.110
apoſiopeſis. 7.13.24 26.36.41.68.71.88.
apprime 5
apud ſe eſſe et ad ſe redire 45
apud et penes 110
aquileſ[illegible] 122
arrabo 125
arbitrium et exiſtimatio 104
arbiter 152
archaiſmos 19.20
argumentum 3
ariſtophanes 2
arripere 76
arriolatores 156
ars 4.161

A ante S T V

aſſentare 161
aſpernari 210
aſtus 12.93
aſtu 96
atat 6
attende tibi 22
attemperare 44
atque 12
atqui 23.193.254
atq; proquam 25
aucupium 60
auctores eſſe 196
auferret ferre 4
augeri animus 111
auſim 92
autumare 103
autem 253
auxeſis 67.90.92

B ante A E O et R

Babylo 194
bellus et belliſſimus 179
bellarium 179
bene tibi cupio 44
bene pro ualde 49
benignitas 56
bonum 171
bonus et liberalis 173
bonitas 202
bromi 232

C ante A et E

Cadauerοſus 267.
cęterum 55
cęlla 64
cęllarium 64
cellula 64
cędere pro cõmiſcere 114
cęſia [illegible] hanc rem 129
cęſia 144
cęlebs 148
cęſius 266
calleo es 11
calamitas 51
calamus 51
callere 122
callidus 170
canere 112
capere 112.137.220 271
captus eſt ſermo 172
captus 5
carnifex 11.134.266
caro 266
carientiſmos 65.208
carpere 179
cato unde 40.130
caue 15
cautus 40
caudex ſtipes et aſinus 137
caudicarię naues 138
cędo 21.219
cędo idem quod dicimini 36.37
cedo et cedite 121
cedo pro da 240
cenſor 57
ceruix 116
certatio et certamen 157.159
cerbum 267
ceſſat 136
cetarii 59
chila et chilones 65

C ante I et L

cibus et uictus 120
circumcurſare 122
circũuallare 163 165
circũſpicimus et proſpicimus 183.184

cirrus et cirritus 267
ciſta 84
ciſtula 84
ciſtella 84
clam et clanculum cũ accuſatiuo 249
clamitare 149
clemens 147
clien. et clientela 100

C ante O.

cognoſcere 252
coitio 219
collocare 77
comperire 1
commereri et pro mereri 9
commentum 13
comminiſci 13.30 123
committere 13
compotrix 13
cõmutatus 21
commutare 21
commouere 23
cõmmune 28
committere 30
cõmotus 40
comparare 51.63
commemini 76
commitigari 98
comędia 103
cõmeare 120.252
cõminiſcere 134
commereri 156.274 277
comparatus 158
compos 164.165
commenta eſt 184
commodum 208.229
compedes 217
compluria 229
compoſito 233
commiſereſcit 254
commodare 280
conflictari 6
conflictatio 6
contaminari 2
confore 7
confectus 7
condicio 8
conarier 11
conuenire 20
coniunctiuum pro indicatiuo 21.28
conſuetudo 23.209
coniicere 29
conficere 32
contingo 24
contingere 33
conſtans et cautus 41
confidentia et fiducia 41
conglutinare 44
concedere 48.82.258
conclamatum eſt 63
conclamare 63
congerere 64

conſpicor 66
conſtiti 78
conſilium 98.100
coniectura 105
conceſſero 108
conuiuari 110
conſequi 110
condictio 113
condicere 113
condicio 113
concedere 121.236 269.
congruere 121
contemplari 126
conueniſſe 136
conclaue 137
conciui 140
confiteri 146
contra pro uiciſſim 148
conuenire hoc mihi tecum 149.
conuertere 162
congrus 169
conſiſtere 180
conficere 184
conſulere 198
con[illegible]nti 220
conſultare 225
congredi 238
condecorare 248
confeſſio et coniuratio 255
concepere 256
continuo 259
conſciuiſſe 260
condio 261
contexere 265
contumax 263
conuenire inter nos 278
confingere 278
concludere 278
coram et palam 25
corradere et abradere 159.

C ante R V et Y

credere 173.183
crepat 196
credidiſti 224
crimen et paſſio 76
criſpus 267
crimen 281
crucior 41
cui pro qui 7
cum illo nupta 271
curatio 4
cura 4
cura et curatio 62
curioſus 76
curator recte 16
cura et ſolicitudo 224
curſus 283
curſitare et ambulare 283
cyathiſſo et gręciſſo 119
cyprius 158

D ante A et E

damnum et malum 7. 126.
dare fidem 1
dare et dedere 11
dare uel mittere dono eleganter dicitur 48
dare uerba 49
dare pęnas, uel ſumere pęnas 51.
dare in pedes 91
dare alicui de ſe ſupplicium 208
dare 129.243
dare nuptum filiam 166
dare ſcelus 173
dari et dicari 207
dari in manum 279
dare nuptum et uenũ 233.
datur fabula 146
dare ueniam 43
decemo 134
decemere 13.14.106
decrepiti 161
decrepitam 196
decidere 232
dedecoratur et turpatur 255
dedo 281
deferbuiſſe 153
defunctus 173
deſit 210
defetiſcor 228
defetiſcor 228
defungier 242
defio et defieri 282
dehinc 11
deinceps 29
deierare 62.282
de iure ſuo paululũ cedere 159
demens 24
demirare 123
dementia 169
demiror 214.270
demirari 272
deniq; 7
depingi nouiſſime 162.
deputare 269
deriuatio 210
deſpondere et ſpondere 1.187
deſipere 33
deſpicor et deſpectus 66.
deſignares 152
deſignata 152
deſertores 173
deſedere totum diem 183.
detrimentum 120
deuictus 28
deuincere 110

D ante I

diaporeſis 98
dierefis 25
dii bene uertãt 66
dictum ac factum 21.138
dictitabis 48
dictũ et dicaces 48.49
dicere 205
dico as 207
dica cę 208.218.231
dictio teſtimonii 217
diecula 34
differre 21
differr 272
digamon 10
diiudicare 117.141
dimitte 121
dionyſia 107
diſceſſio 7
diſpicere et deſpicere 30
diſcedere 33
diſſidium 33.281
diſciplina 113
diſperiie 128
diſrumpi 169
diſtribuere 169
diſcrucior 180
diſſimulare 221
diſſoluere 231
diſſędere 243
diuiſa 23
diuerticulum 78
dimidium et dimidi 158.159
diuinare 278

D ante O R et U

dolet mihi hic caſus et hunc caſum 173
dolor et gaudium 45
dolet hoc mihi 162
domus 187
dono et condono 48
dorcium 207
dos et dona. propter nuptias 138
dragma 23.125
dubius conſilii 229
ducere 10
ducere et deduce. 60
ducere et educere 207
duci et abduci 64
dudum et iamdudũ 132.140
duę negatiuę 11
duo genera amicitiarum 172
duplex teſtium modus 43
dure et duriter 5.
durare 178

E ante C D F et G

Ecaſtor 275
ecce 185
ecypſis 6.9.13
ecquid pudet 41.235
ecquem 283
eccum 26.113
eccum eccam, eccos eccas 41
edixin 26
edicere et edictum 75
educere pro educare 148
efferri et ire 6.9
efficere 28.113.254
effluere 55
effringere 152
effugere 14
effutire 233.234
ego 18
egregie 120

E ante H I L M et N

ehodum 11.18.30
eho 8.26.37.122.258
eho admirantis 26
eho expoſcentis intentionem 32
eho repente cementis 37
eho indignantis 65
eia corrigẽtis 101.122
ellum uel ollum 40
ellum ellam, ellos ellas 41
eludere 50.51
ellum 161
emergere 76
emphaſis 30.208
emporium 55
emunctus 232
enecare 31.32.76
energia 75
eniuero 10.12.41.65
enim pro quia 26
eniti 28
eniti et facere 174

E ante O P Q et R

eo pacto et eo mõ 8
eo pro uenio et econtra 64
epanaphora 55
ephebia adoleſcẽtia 4
ephebus 8.48
ephexegeſis 36
epitheta tribus de caſis menenta 65
epitrocaſmos 221
equidem 18
erratio et error 178
e regione 207
ergo 178
errones 112
erumpere 74

E ante S T et V

eſſe apud ſe 21
eſſe in rem 28
eſſe in procliue 34
eſſe bonum et bono 117
eſſe patrium 149
eſſe opus remiſſa 278
etiam pro adhuc 26
et quidem 46
euadere 61.174.105
euenit 31
euge 19
eunuchus 56
euocatio 85
euomere 270
euphenumon 28
euſymbolum 8

E ante X

exanimatus 9.13 263.264
exanimis 9.264
ex aduerſo 204
exceſſis 36
excrucio et macero 42.
excludere 48
excutere 108.228
excarnificare 134
exclamare 180
exequię 6
exempla 94
exedo 120.219
exigere 3.257.269
exiſtimare 49
exiſtimare et ęſtimare 113
exornatio ſiue dyalt. et ſchęſonomatõ 16
exoratus 146
excuſare 169
exorin 255
exoluere 282
expectare 4.23.1502
expectatus 8.150.15
expectare et ſperare 24.56
expedire 30.261
expoſtulare et poſtulare iniuriam 31.179
expetere 33
exprimere 51
expuere pus 68
expromere 224
exponere 226
experiri 174
explanare 221
expiſcari 221.222
exponi in fontes 265
explere aium 282
exquirere 174
extemplo 26
extorquere et contorquere 222
extrudere 252
exulo 75

F ante A.

Fabulę 13.
fabula 46
facere et efficere 4.7
facile 8.35
faciam 29
facinus 37
fac nos miſſos 40
faciam, uel fiet, et fiat 62
factum et ſucceſſus 98 100
facto facere 107
facultas et clementia 126
facilis et clemens 127 192
facere rem 159
facere ex animo 195
factum illiberaliter 222
faceſſere 231
falſus 31
falſum eſſe 32
falſum fictum, et uanum 52
familia 138
fames 140
fatuus et fatuus 99
fatiſcere 228
faxis 36.100
faxo 41.106
faxim 193

F ante E I et L

Ferre, perferre, et ſuſtinere 5
ferre opem 12.24
ferme 15.16.24
feri canem foras 63
fer 129
feſtu dies 74
feſtiuitas et facilitas 98
fides 4.35.133.207
fides fidis 56
fidicula fidiculę 56
fiducia et cõfidẽtia 89
fidus et fidelis 207 249
fidi et fidelis 149
fingere 56.136.138
flagitium 66.137
flamma 66.137
flagellum 66.137
flabellum 75
flabrum 77
flagitare 137
floccifacere 64

F ante O R et V

Fęnerare et fęnerari 157.159
forma et uultus 6.9
forma forceps et formus 208
frater 1
fraus 119
fretus pro cõfiſus 101
fructus 219
fruſtrare 49
frugi 95.124
frui 124
fruor 197
frugalior 129.130
frumen 196.197.218
fucus 75
funus 6.9
funda 88
fungor 105
fundus et ager 131
fundere 187
furciferi 29
furcifer 88.96
furtum 28
futurus 1
futurę 28
futilis 29

G ante A E L et R.

Ganeo et ganeum 142.167.
garrire 66
garri. et garrulus 134
gaudeo 44
gaudeo tuum gaudium eleganter 46
genus 1
genus et familia 165
geſtire 74
glycerium 1
glyceria 1
grandis 39.220.222
gratiam inire 74
grabulari 135
grauius et ſtabilius 148
grauius 149.150
gratioſus 155
grauis 196.280
gregales 192

H ante A et E

Habere 5.26.67
habitior et habit. 62
habere gratias, agere et referre 240
hac et illac perfluere 55
hęc pro hę 75
hęrere 170.241
hęſitare 234
hariolus 232.
haruſpex 232
hariga 232
hara 232
hau turbantis 37
hecyrę 245
hecyra 245
hecyros 245
hei 210
hem interiectio 16
hẽ demonſtrantis 19
hem dolentis 21.29
hẽ 22.23.60.78.262
hem iraſcentis 23. 29
hem admirantis 74
hem indignãtis 32.44

Herclevero ſerio 197
here et heri, mane et
mani, veſpere et ve
ſperi 202
heus vocantis 28
hei et hei 112
H ante I O V et y
Hic pro nunc 254
hic ſatur et hec ſatu
ra 281
hilare 186 187
hocine 31
hoc penus, hic penus
et hec penus 62
hoc ſal et hic ſal 67
hoc tibi mecum nō
conueniunt 148
hoc agere 159
hodie 11 159
homuntio 77
horrere 181
hoſpes 38
huc 28
hui irridentis 24
humane 153
hunc abſoluam 161
hymeneum 194
hyperbolicos 64
hyperbole 170 227
I ante A D G et L
Iamdudum 13
Iam 19 178
Iamdiu 97
Iam primum omni
um 115
Iam vero 187
Idem 221
Idoneus 25 36 263
Id ſibi negocii 2
Igitur 51
Ignauus 15 16
Ignoſcere et indulge
re 173
Ilico 25
illicere 43
illicis 44
illicet 51
illiberalis 173
illiberaliter 182 184
Illudo te et in te 36
37 39 240
I ante M et N
Imponere manū 23
Impeditus et perdi
tus 30
impudens 34
impotens 42
Imprudens et igna
rus 56
imperare et iubere
64
Impluuium 77 232
Imperitus 152
imperito 165
impendere 212
impulſus 256
inclementius 49
incommodare 7
inceptio 85
in cōmune 27
incinnus 65
in 65
increpat 125
incidere 174 211
incogitans 209
indignum 41
indulgeo me et mi
hi 17
inditium 7 97
indicare 76 146
indulgere 136
inde 148
inducere animū 149
in dubium 158 164
indigne 165
ineptum et falſus 14
iners 30
ineptus 37 169
ineſcare 158 159
ineſt huic rei et in hac
re 208
infenſus 13
infelix 15
infregit 155
ingenium 8 16 23
118 149
ingratus.i.inuiſus 57
220
initus 47
iniuria 47
in loco pro opportu
na 88
in memoria hēre 4
in preſentiarū 234
inquam 135
in rem 283
inſtituere 8 149
inſania 42
inſolens et inſolentia
44
inſulto tibi et te 60
inſimulare 110 220
inſciens et inſcitia
126
inſidię 213
inſimulatio 220
inſcitum et ſcitum
279
integer 5
interiectio, execrantis
17
interea 19 252
inter 31
interturbare 32
integrari 33
interea loci 55
intimus 55
intertrimentum 119
intendere 122
intereſt 148 149
intermittere 163
interuenire 170
interdixi 175
intero 219
inueniuſtus 15
in vado eſſe 41
inueteraſcent 146
inuiſus 282
I ante O P R et S
Iocularium 27
ipſe viderit 170
iracundia et dolor 13
iratus et iracundus
134 140 261
ira et iracundia 136
ire in nerunum 232
ire exequias et ſuppe
tias 243
irritare 28
irritari 162
ironia increpatione
maior 41
iſtuc 18
iſtęc in me cudetur
faba 66
iſtuc ętatis 108
I ante T et V
ita 2
itaqȝ 27 48
item 184
itidem 55
itiones 243
iubere et velle 28
iubeo 171
iugulare 68
Iul. Pol. 23
iunceus 65
iurgium et lis 270
iuſtus et clemens 4
ius bonum et ęquum
127
ius et ęquitas 142
149
ius 154 155 240
L ante A et E
Labeone 62
labrum et labium. 65
labaſco 158 159
labefacere 159
lactare et oblectare
32
lactare 32
lapis, caudex, et ſti
pes 135
laridum et lardum
169
largi et effuſi 197
largitio 198
latere 128
laudare et predicare
74
lepor et lepidus 44
lex 11
L ante I O et V
Liberare 19
liberi etiam de uno
42
libens 77
libido 111
liberalitas 149 150
liberalis 184
licitum eſt placitum
eſt, puditū eſt 23
licia 43 44
ligurire 93
limis et limen 75
linire et relinire 120
linee amoris 137
liquidum eſſe 62
liquere 65
logi logorum 226
longe 150
lorum 154 156
lubens 17
locina 24
lucidenbo 122
lucus 191
ludus 207
luditur 218
luſcinus lauinius 2
M ante A
Macerare 33
56 169
maceries 195
magnificentia 240
malum interiectio 87
male 113
maleuolere 156
male eſſe aio 184
malū 233 239
mane 5
manere 77
manſum 110
maſtigo 188
matrona 20
maturare 34
M ante E et I
Meapte et meopte cū
ſimilibus 130
meliuſculus 263
memor et gratus 159
memini 209
me ne 276
mereri 17 18
mereri et promereri
134
mercatus 153
mergo, mergor, et e
mergo 163
me nos ea num 206
mereri et cōmereri
268
metuo illum, timeo
ab illo 6
metaphoricos 11
metalepſis 25 26
metuo et timeo 205
mille 125
miletos 182 184
mimeſis 64
minime gentium 78
166
minus nihilo 227
minus placere 277
minus factum, et nol
le factum 280
mi pro me 33
minor 37
mirari 177
miſere 25 26 107
184
miſer 67
miſerari et miſereri
119
miſeret 142
miſargyrites 147
miſſum vel relictū
facere 265
miſeros 171
M ante O et V
modus 6
modo 162 204 207
modeſte 6 210
mollis frontis 88
molliter 187
monſtrum 79
morem gerere 33
morigerari 56
moratus 277
mouentur 25 26
multum 126
mulier 183
multo maxime 254
muſtella 82
muſicus 103
muſſitare 155
mutuū in amore 48
N ante A et E
nam pro quia 261
nanciſci 296
nares 168
natura 103 152
nauiter 51
nebulo 88
neceſſe, neceſſis, et
neceſſus 96
negocium 2
ne ideſt valde. 169
nemo in foeminino
genere 25
nemo homo 74
ne particula eſt. 2
ne ideſt certe 111
neqȝ dum 111
nequitia 119 167
nequiquā 17 18 265
N ante I et O
nihil prorſus 22
nihil ne proprium
34 35
nihilominus 126
ni pro ne et ſi pro non
65
niſi pro ſi non 173
nobilis 211
nomina ſexus 12
non bene 11
non nullus 172
noſtin 23
noſtram 63
noxia 113
N ante V
nubere 276
nubes 276
nugę 167
nullus ſum 29
nulli in genitiuo, nul
li in datiuo 29
nulli pro nullus 30
nullus pro non 57
nullum eſſe 277
nunquam 97 163
nunc.i.aliquādo 111
nunquid nā 162
nūquid quicquā 175
nupte quid ſint 2
nupera 108
nuſquam, nuſpiam,
uſquā et uſpiā 149
O ante B
oblare 75
obeo mortem 12
obſirmare 143 268
obgannire 143
obiurgare 7
obiicere 110
obiectus 261
obitus et aduentus
284
obligurire 66
oblecto hac re et in
hac re 149 253
oblectare 162
oblatum 163 264
obnixe 7
obnuntiare 176 178
obſeruare 22 146
obſerua teipſum 22
obſecrare 39
obſecundare 134
obſidere 185
obſonare et obſona
tor 198
obſeruatio 7 146
obſequi 8
obſequium 8
obſtinate face. 14 15
obſtetrix 15 24
obſtupui 16
obſonium 19
obſono as 19
obſonor aris 19 23
obteſtari et rogare 15
obteſtor ſi exprobran
tis eſt 16
obtundere 18 19 174
136 152 254
obturbare 44
obtrudere 265
obuiam 28
O ante C D E et F
occipio 28
occipere 26 159
occidi 29
occidere pro cedere
176
occupatio 216
ocyus 35
odioſi 240
odioſum 266
odoriſequus 170
oeconomia 13
oedipus 11
offendere 113
offerre et reddere in
iuriam 279
officium 13
O ante L M et O
ohe 136 221
oh indignantis 30
olfacere 170
olon 61
omen 11
omiſſiones 189

oēs de duobus 217
omphale 98
optantis 18 27
O ante P
opereprecium 13
operior 13 226
operiri 26 34 127
236
opera 130
opem fero 155
opera et culpa 257
opitulatio 12
opinari 12
oppido 131 219
234 256
opportune et in ip/
ſo tempore adueni/
re 277
optato 27
optimates 205
opus illam rem 34
opus hęc res, hanc rē
huius rei, et hac
re 35
opus et opera 105
opus pro utili 120
opus eſſe mihi hęc
et his 185
O ante R S T et V
oratio e' ſtilus 2
orare et ſupplica. 18
orare et exorare 29
oratio 126
orare et obſecra. 171
orator et exora. 246
orare et oratores
277
orbus 183 208
ortus 154
oſcitatio 10
oſcitantes 10
os durum 88
os oris 130
otium et negotiū 41
o uocandi et incre/
pandi 16
P ante A
Pactum 4
Pamphilus 1
Papę admirantis
58 65.
parelcon 4 10 174
219
paregoge 11 16 26
παράδοξον 33
paraſitus 49 58
parcus 108
parciorare 130
parare 149
parens prodit 171
paraſitaſter 188
partes ferre poſterio
res 193
parco parſi et pe
perci 261
parſimonia 261
paſſus 208
patronus et parens
171 173
patronus deſerit 171
paternum 173
patrueles 267
pauliſper, parum
per, aliquantisper
duntaxat 160
pax aduerbiū 129
P ante E
pecunia 121
peditheca 108
pellicere 207
pellax et pella. 207
pendere 55
penes 169
perſoluere 4
perferre et pa. 8 261
peregrinę 7 23
percaſtor 25
periculum 23 110
pertentare 29
per tempus 36
percontatio et iter
rogatio 38
perſequens 45
perculi 64
perplexe 89
perii 97
perditus 105
percontari 107
percurrere 131
pertendere 144
pernoſcere 146
perdere quem ſibi
149
permano as 162
perſuadere 167
perhibere 174
perpellere 183
perfricare frontem
183
perreptare 185
per Deos 233
perpol 249
percontari 250
perpetuus 253
pertinacia 256 269
pergere 266
percontumax 270
peruicax 272
pernoctare 272
per ſancte 282
peſſundare 12
peſſulum 77
P ante I et L
Pietas 267
pigere 168
pinbeus 43
piſtrinum 11
piſtrilla 178
pitiſſando 120
placat 48
platea 65
placitus 146
plus ſatis 110
P ante O
Poeta 2
poenitet 105
poena 130
poenitere 210
poenitere ſe factum
282
pollicitatio 21 26
polliceri 64
pone aduerbiū 238
popularis 155
portare 5 8 19
porro 15 55 77 106
261
porro coniunctio
16 35
porta 178
portitores 208
portorium 208
poſtulare, impetrare
petere et poſce. 21
poſtilla 119
poſtulare 135
poſtquam 146
poſtulet 158
poſtulatio et expo
ſtulatio 152
potis 22 163
potior 113
pote 161
potius et potiſſimū
163
P ante R
prauum et malum
169
prauum 168
predicere 8
preſens et frequēs 9
preuidere 10
preter 23
premium et pretium
29
preter pro contra 42
prę 61
prę id 64
preſagire 112
preſto tibi et te 137
preſens 184
prębere ſe 193
prę manu 188
prę me 188
preſens aius 241
precari et deprecari
140
prendere 230
primus 55 161
pridem et dudum
111
primulum 163
primum 265
primo lucis 190
prodire 9
prob fidem 15
pro dolor 15
pro pudor 15
proloquium 16
profanum 16
pronunciatum 16
profer 17 18
propulſare 20
prom 21
prorſus 25
profecto 27
propemodū 28 29
proficiſci 28
producam 29
producere 30
propellere 32
proinde 34 221
proprium 35
pronobiam 37
probe 41
probrum 42
prouiſo 45 68
proprium et mutu
um 45
profiteri 49
pro iupiter iraſcētis
76
prouenire 77
prope 107
prope diem 108
procax 111
procare 111 252
proci 111 252
properare 113
prouincia 122 207
profugus 122
prodere 126 129
183 276
proſpectum 127
Promittere 131
promiſſum 131
promiſſio 131
proterue 131
propediem 135 193
prorſus 148
prodire in medium
et de medio tolle
re 173
promereri 184 226
prolixe 196
proximus, affinis, et
cognatus 196
probatum 197
procedere 198
protenus 168
proſpicere 271
procul 274
proſequi 275
prologus 277
prudens 41 135
prudens et mo. 254
P ante S et V
Pſaltria 169
Publius Nigidius 1
prudentia et ignari
tas. 53
pudet et piget 112
169
pudicitia 223
pudet 281
puer 1 25
puellus 1 25
puera 1 25
puella 1 25
puerus 1
puerulus 1
puerpera 25
pulpamentū 67 69
pulpa pulpę 69 266
pulſare 183
purgat exorſa 167
putare 6 9 23 233
putare et reputare
78
Qu ante A
qua 262
quamuis 162
quam mox 86
quam deterrimum
40
quamuis et quanti
uis 40 41
quare 32
quando quidem 66
269
quatuor ex cāis pro
ſeruntur diminu
tiua 1
quatior 65
quatuor in ſponſis
206
quaſi uero 82
quaſi pro, tanquam
138
Qu ante E
quę putamus 128
queritare et querere
8 120
queſo 2 17
queſtus 8
queſo et obſecro 76
Qu ante I et O
quii cum prepoſitio
81
quidem hercle 19
quid hoc hominis
eſt 74
quid plura inculco
76
quid hois es 135
quidni 171
quid mulie'. et quā
mulierem habes
277
quieſcere 2
quin adeo 26
quin 124 235 252
quippiam 23
qui pro quomō 64
quippe 118
qui pro utinam 208
quiſquam in foemi/
nino genere 66
quinq; lineę facię
ad amorem 78
quod in te fuit 184
quoad 207
quorſum 14
quotuplex ſit prolo/
gus 2
R ante A et E
Rapere 146
raptio, raptus, et ra
pina 167
ratio 149
ratum eſſe 284
recta eſſe 111
rectum 121
reddere 20 123
redire 30 230
reddimus et reſtitui
mus 53
redire huc 66
reduces 118
refrigere 111
refellere 206 228
refellere et purgare
257
relinquere 22
religio 111
religioſi 126
remorari 68
renuntio 25
renumerari 270
reptare 135
reſcribere 240
reſtis 232
reſpondere 172 174
reſponſio 63
res ſeria 73
res 106 116 139
170 187 219
reſpirare 112
reſtituere et reddere
119
reſiſtere 19 238
reſtare et reſiſte. 27
reſtituere 30
reſipiſcere 33 34
reſpicere 46 166
reſtituere et redde/
re 56
reſcire 95 255 282
retulit 25
retinere 149
reuiſo 28
reuocare 51
reuolutus 278
rex. i. diues, 207 219
R ante H I O et U
Rhamnus 43 45
rictus 219
ringi 219
riualis 65
rogitare 8
rogare 15
rogo, nunquid ue. 62
rubicundus 267
rurſum 148 260
rurſus 149
rus 256
S ante A
Salue et ſaluere 14
ſaltem quaſi ſalutem
18
ſaltem 159
ſalſamenta 169
ſaluere 173
ſane uero 55
ſane 178 252 254
269
ſanctius 279
ſapis et ineptis 221
ſat 24
ſatagit 111
ſatrapes 119
ſatis 126
ſatis habes 130
ſatin 231

S ante C
Scapule 207
ſcelus pro ſcele. 18
ſcelerosſus et ſcelera-tus 79
ſcire et noſcere 5
ſcire et memoria te-nere 8
ſcire et noſſe 8
ſcit 24 284
ſcis ſciens 37
ſcirpus 44
ſcire et preſume. 49
ſciens 51
ſcilicet pro libenter 65
ſciſcitari 74
ſcitus 110
ſcilicet 130
ſcibo 258
ſcire et reſcire 270
ſcortari 109 152
ſcortum ſcortes, et ſcorta 110
ſcrupulus 44 45 159 241
ſcreo et ſcreatus 116
ſcrupus 241
ſcrupeus 241

S ante E
ſecors et cordia. 184
ſecundare 197
ſeditio 39
ſedulo 7 56 66 148 49 221
ſedere 182 184
ſegnitia et ſecor. 12
ſempiternus 45
ſenatus decretu 12
ſenibus 60
ſententia 269
ſepulchrum 6 9
ſermon 30
ſeruitium pro ſerui-tute 31
ſeriole 120
ſerio 123

S ante I et O
Sicaine 33
ſi meas 219
ſilicernium 177
ſimilis huic et hu-ius 64 152
ſimilis tibi et ti. 142
ſimilis 123
ſimulatio 222
ſis pro ſi uis 64 110
ſite 4
ſibus 141
ſint 230
ſobrini et conſobrini 267
ſoccus 108
ſocius deficit 171
ſodes 120 124 208 235
ſolicitudo 14 16
ſollicitatio 14 16
ſolidum 31
ſoluere fidem 31
ſolicito 42
ſollicitare et incitare 44
ſolicitare 56 278
ſole pro ſol i 96
ſoror 1
ſors 158 159
ſorbillo 179

S ante P Q et T
ſpectare 2
ſperare 20 55
ſpes et metus futura-rum 45
ſpes 55
ſphynx 11
ſponſalia 1
ſponſa 1 6
ſponſus 1 6
ſpondere et deſpon-dere 9
ſponſalia quid ſint 46
squallidus 60
ſtare eſſe 33
ſtatus et ſtatu. 75
ſtare 201
ſtat ſabula 246
ſtolidus 24
ſtomachari 65
ſtorax 147 148
ſtruere 122
ſtudeat 42
ſtupere 118
ſtudium 149
ſtupidus 246

S ante U et Y
ſuadere et ora. 32
ſuas 225
ſubtriſtis 23
ſubmonere aliquid 76
ſubducere 78
ſubagitare 124
ſubolere 137
ſubiicere 222
ſublimidus 267
ſuccenſeri 21
ſuccenſere 23 220
ſuccida 169
ſuccutere 222
ſuffarcinata 36
ſuffero 42 117 218
ſuggerere 149
ſumere et ſumptus 231
ſum meus 228
ſumat 119
ſum ibi 140
ſumere ſibi 146
ſumamus 191
ſunium 53 55
ſuperſtes 25
ſupereſſe 210
ſupinus 238
ſurſum et prorſum 261
ſuſurrus ri 37
ſuſurro nis 37
ſuſpitio 73
ſuſtulere 126
ſycophanta 44
ſylepſis 4 28 29 30 41
ſylepſis p generu 23
symbolum 8
symbola e 8
syncopa 24 28 32 39
syncenum 54

T ante A et E
Taciturnitas 4 70
tacere, obticere et re-ticere 89 137
talentum 108 121
tali genere atq; ani-mo 163
tamen et tandē 25
tandiu 210
tandem 31 41 66 214
tangere 67
tantiſper et pauliſ-per 148
tautologia 79
techna 76
tegula 76
tegere et relege. 120 252
tela 115
temere 11 127
temulentus 13
temetum 13
temerarius 13
temnor 25
templum 126
tendere 78
tendiſſem 39

T ante I O et R
Timidus naturali-ter et ex euētu 78
tollere 126 127
tollerare 252
tonſtrina 207
torquere et extorque-re 172 173
transdere 200
tranſcurſo 266
trepidatur 260
trepidari 261
triſtis 41
triclinium 166
tribus 170

T ante V
Tuber 158 159
tum 8
tundere 165
tuor et tutor to. 180
turbe 21
turba 112
tute 51
tuum eſt 32

V ante A et E
uah indignantis uel increpantis, aut ir-ridentis 29
ualidus 13 267
ualere 33
ualde 130
ualeas pro abſcedas 180
uarro 76
ubi pro quando 40

U ante E
uehemens 119
uehere 159
uelites 87
ueruſtus 6
uenio pro uado 159
uenire in mentem 207 210
uerbera 11
uerba dare 12
uereri et metuere 25
uerbene 35
uero 44 92 129
uero pro certe 49 173
uerbum pro ſenten-tia 196
uerbum 197
uerba cōmutari 229
uerbero 232
uerecundus 243
uerecundia 243
uero uerum exqui-ſitionem 261
ueſtitu pro ueſtitui 149
ueſtro rum 256
uetus 2
ueterator 23 138

U ante I L N et O
uicibus et cibus 8
uicinia.uicini. 207
uictus 287
uidens 51
uidelicet et ſcilicet 112 171 173
uidere 262
uindicie 156
uirtutis quatuor ſūt partes 14
uiſus 110
uiſus ſa ſum 260
uiſere et uidere 263
uita 240
uitare 8
uituperare 2
uinum et cala. 246
uix 117
ultro 60 179
una 251
unus 67
uoluptas 110
uolupe 229
uorſuram face. 234

U ante S T et X
uſpiam 147
uſq; pro aſſidue 57
uſq; 140 185 266
uſq; pro diu 159
uſuuenire 207
uti et abuti 2 3 221
uti uſura 197
uti foro 207
ut ne non 2
ut pro q̄ nō 19 110
ut 23
ut pro quantū 134
uxor 1

Z ante E
Zeugma 48

Deſinant maledicere, maleſacta ne noſcant ſua, car. iij
Id arbitror apprime in vita eſſe vtile, vt ne qd nimis, v
Obſequium amicos, veritas odium parit. v
Ingenium eſt oīum hoīum ab labore proclive ad libidinem accipere conditionem v
Magnum exemplum continentię, nam qui cū ingenuis conflictare eiusmodi neq; cōmonere animus in ea re. vi
Omnes qui amant graviter ſibi vxorem dari ferant. xi
Si quis magiſtrum coepit ad eā rē improbum. Ipſum animum ęgrotum ad deteriorem par tem applicat xi
Inceptio eſt amentium, haud amantium. xij
Dum in dubio eſt animus, paulo momēto huc illuc impellitur. xiiij
Vt animus in ſpe, atq; in timore vsq, ante hac attentus fuit, Ita poſtquam adempta ſpes eſt, laſſus cura confectus ſtupet. xvij
Quoniam non poteſt id fieri quod vis, id velis quod poſſit. xvij
Satius eſt te id dare operam, qui iſtum amorē ex animo amoveas tuo. Quam id loqui, quo magis lubido fruſtra incendatur tua. xvij
Facile omnes cum valemus, recta conſilia ęgrotis damus. xvij
Neutiq̃ offiū liberi hoīs eſſe puto, cū is nihil pro mereat poſtulare id gratię ſibi apponit. xvij
Nulla ne in re eſſe homini cuiq̃ fidem, verum illud verbum eſt, vulgo quod dici ſolent. Oēs ſibi eſſe melius malle q̃ alteri. xxij
Amantium irę, amoris reintegratio eſt. xxvij
Pro pctō magno paululū ſup. ſatis eſt pa. xlij
At mihi vnus ſcrupulus etiam reſtat, qui me male habet xliiij
Dignus es, cum tua religione odium. Nodum in ſcirpo quęris. xliiij
Vitam Deorum propterea ſempiternā eſſe arbitror, Quod voluptates eor̄ proprię ſunt, nā mihi imortalitas parta eſt, ſi nulla ęgritudo huic gaudio interceſſerit. xlv
Nullum eſt iam dictum, quod non ſit dictum prius xlix
Labaſcit victus vno verbo q̃ cito. liiij
Adeon homines immutarier Ex amore, vt nō cognoſcas eundem eſſe. lvij
Et genus hominum qui eſſe primos ſe omniū rerum volunt, Nec ſunt. lviij
Quicquid dicunt laudo, id rurſum ſi negāt, laudo, id quoq; neget q̃s, nego, ait, aio. poſtremo imperavi egomet mihi Omnia aſſentari, is quęſtus nunc eſt multo vberrimus. lviij
Viden otium, & cibus quid faciat alienus lix
Omnium rerum heus viciſſitudo eſt. lix
Bene plauſtrum perculit lxiij
In me cudetur faba. lxiiij
Homo ſt Per paucorum hominum lxvij
Quid ais inq̃ homo impudens? Lepus tute es, & pulpamentum quęris. lxvij
Par pari referto. lxviii
Fac periculum in litteris. lxx
Qui huic animum aſſentari induxeris. E flamma te petere cibum poſſe arbitror. lxxi
Haud convenit vna ire cum amica imperator in via. lxxi
Extrema linea amare, haud nihil eſt, lxxviij
Quod ſcis neſcis, lxxxij
Sine Cerere & Libero friget Venus. lxxxiij
Sed tu qđ cavere poſſes ſtultū amitte. ē. lxxxiiii
Malo ego nos proſpicere q̃ hūc vlciſci. lxxxiiij
Mane. omnia prius experiri q̃ armis ſapientes decet. lxxxvi
Nimia eſt miſeria nimis pulchrū eē ho. lxxxix
Ovem lupo commiſiſti lxxxix
Ad vſum hominum omnia creantur, homines aūt hominum cauſa generantur, vt ipſi inter ſe alijs prodeſſe poſſint. cv
Solicitudinem iſtam falſam quę te excruciat omittas. cix
Quem ferret, ſi parentem non ferret ſuum? idē
Noſtin animum mulierum, dum molliuntur, dum comuntur annus eſt. cxij
O Iuppiter vbi nam eſt fides. cxij
Non fit ſine periclo facinus magnum & memorabile cxiij
In tempore veni, quod rerum omnium eſt primum cxiiij
Mores pudici gratiores eſſe ſolent in publico corpore. cxvij
Senes eſt ęquum ſenibus obſequi. cxviij

Pares cum paribus faciliter cōgregantur. cxviij

Quantam feneſtrā ad nequitias patefeceris? tibi autem porro vt non ſit ſuaue viuere. cxix

Omnes deteriores ſumus licentia. cxix

Ita comparatam eſſe hominū naturam oīum, Aliena vt melius videāt atq; iudicent q̄ ſua. an ea fit, qa in re noſtra aut gaudio Sumus p̄pediti nimio, aut ęgritudine. cxx

Contumelia eſt, hominem amicū recipere ad te, atq; eius a micam ſubagitare. cxxiiij

Multa fert libido. cxxiiij

Noſtrum eſt intelligere vt,cunq; atq; vbicunq; opus ſit obſequi. cxxiiij

Optata loquere. cxxiiij

Meę ſtultitię in iuſtitia tua ſit aliq̄d p̄ſidi. cxxvi

Male docet te mea facilitas multa. cxxvi

Non licet hominem eſſe ſępe ita vt vult ſi res nō ſinut. cxxvij

Nihil tā difficile qn q̄rēdo īueſtigari q̄at. cxxviij

Amica & ſi ipudica eſt, dū mō amatori placeat ab eo cōmendatur, amore eū impellēte. cxxix

Deorum vita lętitię eſt plena & felicitate nulla triſtitia admixta. cxxix

Recta via rem narret ordine omnem. cxxix

Mulieres nil aliud curant, nil aliud agunt, q̄ quō aliquid ab amantibus extorqueant. cxxxi

Vix in primis explebile deſiderium illius rei, eſt quā diu optauimus, ſed eius poſtea indies paulatim nos ſatietas capit. cxxxij

Ius ſummum, ſępe ſumma malitia eſt. cxxxiij

Nulla eſt tam facilis, res quin difficilis ſiet, quaʒ inuitus facias. cxxxiiij

Multa iniuſta, ac praua fiunt moribus? cxxxv

Voltus quoq; hominum fingit ſcelus. cxxxvi

Non ne id flagitiuʒ eſt te aliis conſiliū dare, Foris ſapere, tibi non poſſe auxiliarier? cxxxvij

Voluptates q̄ licet in p̄ntia ſint ſuaues, ſemper tn̄ ſecum iunctam hn̄t pęnitentiam. cxxxvij

Matres omnes filijs in peccato adiutrices, auxilio in paterna iniuria ſolent eſſe. cxl

Hoc patriuʒ eſt, potius conſuefacere filiū, Sua ſpōte recte facere, q̄ alieno metu. cxlviij

Homine imperito nunq̄ quicq̄ iniuſtius eſt, cl

Qui niſi quod ipſe facit nihil rectuʒ putat. cl

Id laudi ducis, quod tum feciſti inopia, cl

Pecuniam negligere in loco interdum maximū lucrum eſt. clvii

Abſquiuis homine beneficium (cum opus eſt) accipere gaudeas. clx

Vereor coram in os te laudare amplius. Ne id aſſentandi magiſquam q̄ habeam gratum facere exiſtimes. clx

Iſtuc eſt ſape, non qd̄ ante pedes mō eſt videre, ſed ēt illa q̄ futura ſint Proſpicere. clxviij

Deniq; inſpicere, tanq̄ in ſpeculum, vitas hoīum Iubeo, atq; ex alijs exēplū ſumere ſibi. clxviij

Vt quiſq; vult ſuum eſſe ita eſt. clxviii

Pij eſſe debemus in parentes, in ſanguine nobis iunctos ad neceſſitatem, pręcipue autem pij debemus eſſe in Deum. clxviii

Verum nimia illęc licētia, Profecto euadet in aliquod magnum malum. clxxii

Lupus eſt in fabula. clxxv

Simulare certe eſt hominis. clxxxvi

Ita vita eſt hoīum, quaſi cuʒ ludas teſſeris. Si illud qd̄ maxime opus eſt iactu non cadit, Illud qd̄ cecidit ſorte, id arte vt corrigas. clxxxvi

Vetus verbum hoc eſt. Communia eſſe amicorum inter ſe omnia. cxxxix

Multa in hoīe Demea ſigna Inſunt. clxxxix

Vnum hoc vitium ſenectus affert hoībus Attentiores ſumus ad rem omnes, q̄ ſat eſt idem.

Nunquam ita quiſquam bene ſubducta ratione ad vitam fuit, Quin res, ętas, vſus ſemper aliquid adporret noui. cxci

Facilitate, nihil eē hoī melius, neq; clemētia. cxci

Quam iniq; comparatuʒ eſt, hi qui minus hn̄t, Vt ſemper aliquid addant ditioribus? ccii

Pręſertim vt nūc ſunt mores, ad eo res redit. Siqs qd reddit magna habenda eſt grā. cciii

Inſcitia eſt aduorſum ſtimulum calces. cciiii

Quod ſors feret, feremus ęquo animo. ccvi

Ita pleriq; īgenio ſumus omnes, noſtri noſmet pęnitet. ccx

Fortis fortuna adiuuat. ccxii

Similia omnia, omnes congruunt. ccxv

Vnum cognoris, omnes noris. idem.

Indice; ſępe pp inuidiam adimunt diuiti, aut pp miſericordiam addunt pauperi. idem

Non rete accipitri tenditur, ⁊ miluo, Qui male faciunt nobis illis qui nihil mali faciunt tenditur. ccxviii

Quod homines, tot ſententię, ccxxiiii

Quod ſit factum legibus Reſcindi poſſe, & turpe

inceptu eſt. idem
Tędet iam audire eadem millies. ccxxv
Ego meorum ſolus ſum meus. ccxxviii
Mulier mulieri magis congruit. ccxxxiii
Compoſito factum eſt, quo hanc amans hr̃e poſſet ſine dote. ccxxxiii
Dij veſtram fidem, q̃ ſępe forte temere Eueniunt, q̃ non audeas optare, idem.
Noſtra pte culpa facimus, vt malos expediat eſſe, Dum nimium dici bonos ſtudemus, & benignos. ccxxxiiii
Heus heus, quãta hęc mea paupertas eſt, tamẽ adhuc Curaui vnum hoc qui dem, vt mihi eſſet fides. ccxxxix
Ludificamini, Inepti veſtra puerili ſententia? Nolo volo, volo, nolo, ccxl
Vt oẽs mulieres eadem ęque ſtudeãt, nolintq; omnia, Neq; declinatam quidquam ab aliarum ingenio vllam reperias. cclv
Aeque ſtudium eſt, ſimilis ꝑtinatia eſt mulierum, idem
In eodem omnes mihi vidẽtur ludo doctę ad malitiam idem
Mater quod ſuaſit ſua. Adoleſcens mulier fecit, mirandum ne id eſt? cclxxvi
Multum valet ad ſuadẽdũ laudatio eius apud quem laudamus. idem.

Directorium artis comicæ.

Virtus eſt vt argumenti narratione actio ſcęnica videatur. Scę. i.
Ita peritiã comędię populus teneat, vt res agi magis, q̃ narrari videatur. Scę. i.
Vnde nomina ſeniorum ſint comicorum.
Sententię quę a pronominibus incipiũt ſeria ſemper, atq; vera promittunt.
Periculum comicum fit ex executione cõſilioꝝ.
Iurgium repetit & turbulentam orationem.
Prudentia ⁊ ſagacitate, & quod ſupra dixit, nõ pęnituit idem repetere.
Omnes res conſulto cõſilio ſimul agere vñr, tñ oẽs reꝝ exitus iopinato ludificant. Scę. x.
De improuiſo reſpicere.
Corrigit dictum vnius pſonę per dcã alterius.
Omnia extenuat vt audiat confiteri.
Verſipellis eſſe debent cęlare vultum.
A ſummo ad imum opponi.
Fallitur per nimiã ſagacitatem. Scę. xii.
ſimile in eadem.
Caſu putat ſpectator veniſſe, quod conſilio ſcriptoꝝ factum ſit referre priora dicta.
Sepe interrogat de re, quã tñ aſtute intellexit.
Productiões comici ſtili ad ſiciũ orõnis poſitę.
Perturbatio in qua omnes inter ſe redduntur offenſi. Scę. xvii.
Aſſeueratio eſt ſi a nõie icipias cũ quo loq̃ris.
Cui comędia ſit dicata.
Crebro interrgat vt ſe ignariſſimum oſtendat.
Conuenit iudicem multa indigari.
Nullus triſtis debet recedere, aut improuiſus videri. Scę. xxv
Gratulatione cępit omne compendium.
A perſonis ad geſta cum veritate tranſitũ fecit.
Exemplum ponitur ꝙ non ſuę poteſtatis ſit qui amat. Scę. i.
In palliata poetis comicis ſeruos dñis ſapiẽtiores fingere, qđ idem in togata facere nõ licet.
Nihil exquiſitum quod non ſit expreſſum, vt nihil addi poſſit.
A tempore inducitur exprobratio.
Vbi veſtigia reperiũtur ſupereſt interrogatio.
Artifex ſummus, quod ętati non poteſt, naturę attribuit.
Molli de ſenſu ad conſilium peruenitur.
Comici ſemper ea oſtẽdunt fieri ab altero, vñ de alterius perſonę qui aſcendiſſe ipſe non poterat.
Diſciplina eſt comicis ſtultas ſententias verbaque vitioſa aſcribere ridiculis imperitisq; perſonis.
In beneficijs debet qui dedit obliuiſci, meminiſſe qui accepit.
Ex longinquitate ponderis dignitas menſurat̃.
Munus ad pretium reuocauit, vt ad auaritiam conuerteret.
Eclypſis ethica in qua plus vultu ſignificatur, q̃ verbis.
Conceditur ſecum loquentibus multa tranſcẽdere, quę tacita intelliguntur. Scę. viii
Inſinuatio perſonę per prologuium cui narraturus eſt.
Verba geſtũ, vultũq; idicant exeũtis. Scę. ix.
Facete repetit verũ eiuſdem interrogationis.
Interrogationibus deſcribit vultum dicturi.

Decet a ſalutatione īcipere luculente dictum.
Oſtendit quid ſtrat argumentis.
Familiare eſt iratis aduertere ſe ad aliam perſonam ab ea inquam commoueantur.
Contra firmam argumentationem aliquam ęque firmam adfirmiorem opponimus.
Satis credit mutatā eſſe, cum ipſe mutatus ſit.
Plures ſententię congruunt q̄ ad audaciam.
Facetum cum rebus magnis res ridiculę deriuentur.
Vim habent ad delectandum in comoedijs ſeuerę ſententię, cum a ridiculis perſonis proferuntur.
Loqui ſolent plus geſtu, q̄ verbis conciti & cōmoti ira.
Vani impetus exitum ſemper accipiunt.
Acriter iratorum ē ea repetere, quę proxime dixerunt quibus iraſcuntur.
Plus infertur, q̄ interrogatur, reſponſionis breuitas attulit compendium perquirentis ne plura interrogaret.
Tragicus apparatus delitias memorat qui pericula cogniturus eſt.
Suaue eſt neſcire perſonas quid agat poeta.
Facilius flectitur cum quo non pugnamus vt conſentiat.
Varię perſonę exprimuntur in comoedia, quibus ars comica nobilitatur.
Amantis ſolicitudo exprimitur, cui expectāti hora dies, dies annus videtur. Amor enim res eſt ſuſpitionis plena Scę. iiij.
Ibi quoq; bene amantis exprimit affectum, qui ſemper omnia deterius ſuſpicatur.
Amabant veteres de proximo ſimilia dicere.
Mulieres conſueuerunt eſſē imperitiores viris, & multis ſuperſtitionibus detineri.
Bene deliberantem de re aliqua exprimit dialogiſmus vacui ingenij in multa cognitiōe verſantis. Scę. ix
Aliquid incepturi multa proponere ſolent, & affirmare & reuellere quod ſit faciendum, vel relinquendum.
Fingit ſe credere amico quē fidū cognouerat.
Cum ad exitum properat fabula ſallacia detegitur. Scę. ix.
Lactationis ſpecies eſt fingere ſe non aſtutum dum videt alterum ſtultiorem.
Perſonam abiectam delegit, quę de ludibrio habetur.
Interuenit perſona cuius gratia pax concilietur ita, vt omnia tranquilla ſint, & compoſita prout comoedię finis poſtulat. Scę. xxij.
Alterius verbis quid faciat alter oſtendit.
Aduerte vigilantem poetam, q; vbicunq; vocem tragicam extulerit ſtatim perſonam inſanam id dicere faciat.
Ab ętate inuatur ſententia loco.
Proprium eſt mulierum cum loquuntur aliis blandiri.
Seruum currentem exprimit nunciantē mala multa. Scę. ix.
Queſturus de homine ſeculum accuſat prius
Magis ridicula eſt aſſentatio, ſiq; maxime laudetur, quibus maxime caret.
Effundit querimonias dolens ſe eſſe ſuſpectum. Scę. xvi
Clementię genus eſt, aut omne ignoſcere, aut crimen in leuius commutare.
Moris eſt exemplo linire, quod purgare non poſſis.
Moris eſt iratis ab vltimo verbo contradicentis linire.
Vbi non inuenit quid digne loqueretur, ab interiectione incepit.
Iuſte irati omiſſa ſeuitia ratiōes ſępe feſtināt.
Vide ſingulas ſyllabas imbutas amaritudine ruſtica atque agreſti.
Naturam ſecutus eſt qui artem ignorat.
Multa oratione maluit generaliter dicere, q̄ quęrere ſpecialiter quod īuenire nō poſſit.

PVblius Teren. Afer Carthagine natus, ſeruiuit Romę L. Teren. ſenatori, a quo, ob ingeniũ et formam non inſtitutus modo liberalr, ſed mature manumiſſus. Quidam captum eſſe exiſtimant; quod fieri nullo modo potuiſſe Feneſtella docet, cum in fine ſecundi belli punici, et añ initium tertij natus eſt, et mortuus. Nec ſi a Numidis aut Getulis captus ſit, ad ducem Romanus peruenire potuiſſe nullo cõmertio inter Italicos et Afros, niſi poſt deletam Carthaginem cœpto, hic cum multis nobilibus familiariter vixit, ſed maxime cum Scipione Africano, et cum Lęlio, quibus etiam corporis gr̃a ↄciliatus exiſtimat. Quod et ipſum Feneſtella arguit, ↄtendens vtroq; maiorẽ natu fuiſſe, q̃uis Cornelius nepos ęquales oẽs fuiſſe tradit, et Portius ſuſpitionem de ↄſuetudine p hęc faciat, dum laſciuiam nobilium, et fucoſas laudes petit, dum Africani voce diuina inhiat auidis auribus, dum ad Furium ſe coenitare, et Lęlium putat pulchrum, dum ſe amari ab his credit crebro in Albanum rapi, ad florem ętatis ſuę ipſis ſublatis rebus ad ſummam inopiã redactus eſt. Itaq; e ↄſpectu oĩum abijt in Gręciam in terram vltimam, mortuus eſt in Stymphalo Arcadię oppido. Nihil P. Scipio ꝓfuit, nihil ei Lęlius, nil Furius tres per idem tp̃s, qui agitabãt nobiles. Facillime eoꝝ ille opera, ne domum qdem habuit conducticiam, ſaltem vt eſſet quo referret obitum domini ſeruulus, ſcripſit comoedias ſex, ex qbus primã Andriã, cum ędilibus daret, iuſſus ante Cęſium recitare ad coenantem cum veniſſet, dictus eſt initium qdem fabulę, quod erat ↄtentiore veſtitu ſubſellio iuxta lectulum reſidens legiſſe, poſt paucos vero verſus inuitatus, vt accumberet coenaſſe vna, deinde cętera percurriſſe non ſine magna Cęſij admiratione, et hanc aũt et quinq; reliquas ęqliter pplo ꝓbauit. Quãuis Volcatius de enumeratione ita ſcribit, Sumeret Hecyra ſexta ex his fabula. Eunuchus qdem bis acta eſt, meruitq; p̃tium q̃tũ nulla alia cuiuſq̃ comoedia, vʒ octomillia nũmũ, ꝓpterea ſummo quoq; titulo aſcribit. Nã Adelphorum principiũ Varro et p̃fert principio Menandri. Non obſcura fama eſt adiutum Teren. i ſcriptis a Lęlio, et Scipione, qbus cũ familiariter vixit. Eãdẽ ipſe auxit, nunq̃.n. niſi leniter ſe tutari conatur, vt in ꝓlogo Adelphoꝝ. Nã quod iſti dĩt maleuoli hoĩes nobiles hunc adiutarier, aſſidueq; vna ſcribere, quod illi maledictũ vehemens exiſtimãt, eam laudẽ hic ducit maximã, quod illis plʒ, qui vobis vniuerſis et pplo placent, quoꝝ opa i bello, in otio, in negotio ſuo quiſq; tp̃e vſus ẽ ſine ſupbia. Vr̃ aũt ſe lenius defendiſſe, q̃ ſciebat Lęlio et Scipioni non ingratam eſſe hanc opinionẽ, quę tñ magis et vſq; ad poſteriora tp̃a valuit. Qu. Menius in orõne pro ſe ait. P. Africanus, q̃ Teren. perſonam mutatus, qui domi luſerunt, ipſe noĩe illius in ſcęnã detulit. Nepos (auctore certo) compiſſe ſe ait. C. Lęlium quodã in puteolano calendas Martij admonitũ ab vxore tẽperius vt diſcumberet, petijſſe ab ea ne interpellaret, ſerius tandẽ ingreſſus tridinũ vixiſſe, non ſępe in ſcribendo magis ſuc-

Qu. Menius

ceſſiſſe ſibi, deinde rogatum vt ſcripta illa ꝓferret, ꝓnunciaſſe verſus, qui ſunt in Heautontimo. Satis pol ꝓterue me Syri ꝓmiſſa huc induxerunt. Satira Teren. exiſtimat, ſi modo in ſcribendo adiutoribus indiguerit, non tam Scipione et Lęlio vti potuiſſe, qui tunc adoleſcẽtuli fuere, q̃ Sulpitio Gallo hoĩe docto, et q ↄſularibus ludis initium fecerit fabularum dandarum. Vel Qu. Fabio Labeone, et M. Põpilio ↄſulari vtroq; ac poeta. Ideo ipſʒ nõ iuuenes dſignaſſe, q ſe adiuuaſſe dicerent. Sed viros, q̃ꝝ operã et in bello, ẽ in otio, ẽ in negocio ppls ſit expertus, poſt editas comędias quintũ ac trigeſimum egreſſus annũ, cã euitãdę opĩonis, q̃ videbat aliẽa p ſuis edere, ſeu ꝑcipiẽdi gręcoꝝ iſtituta, moreſq; q̃s perinde exprimeret in ſcriptis egreſſus eſt, neq; amplius redijt. De morte eius Volcatius ſic tradit. Sed vt Afer ſex populo edidit comędias, iter hinc in Aſiam fecit, nauim cum ſemel ↄſcendit, viſus nunquam eſt, ſic vita vacat. Qu. Conſentius redeuntem e Gręcia perijſſe in mari dicit, cum centum et octo fabulis conuerſis a Menãdro. Cęteri mortuum eſſe in Arcadia Stymphali ſinu Leucadię tradunt. Ca. Cor. Dolobella. M. Fuluio nobiliore conſulibus, morbo implicitum acri dolore, ac tędio amiſſarum fabularum, quas in naui p̃miſerat, ac ſimul fabularum, quas nouas fecerat. Fuiſſe dr̃ mediocri ſtatura, gracili corpore, colore fuſco. Reliquit filiam, quę equiti Romano nupſit. Item hortulos viginti iugerum, via Appia ad Martis villã, quo magis miror Portiũ ſcribere, Scipio nil ꝓfuit, nihil ei Lęlius, nil Furius, tres p idẽ tp̃s, qui agitabãt nobiles. Facillime eoꝝ ille opa ne domũ qdem habuit ↄducticiã, ſaltẽ vt eẽt q̃ referret obitũ dñi ſeruulus. Hunc Afranius qdem oĩbus comicis p̃fert, ſcribens in cõpitalibus Ter. non ſileʒ dicens quẽpiã. Volcatius ãt non ſolũ Neuio et Plau. et Cecilio, ſed Liuio q̃ʒ et Attilio poſtponit. Ci. in Limone hactenus laudat. Tu q̃ʒ q ſolus lectu ſermone Terẽtij, cõuerſum, expꝛſſumq; latina voce Menãdrũ. In medio ppli ſedans vocibus effers. Quid qꝯ come loq̃ns ac oĩa dulcia dicẽs. C. Cęſar. Tu q̃ʒ tã ſũmiſſo dimidiate Menãder Poneris, et merito puri ſermõis amator. Lenibus atq; vtinã ſcriptis adiũcta foret vis comica, vt ęq̃to virtus polleret honore cũ gręcis, neq; in hac deſpectus pte iaceres. Vnũ hoc maceror et doleo tibi deeſſe Terẽ. Hęc Sueto. Tranqllus. Nã duos Teren. poetas fuiſſe ſcrib. Metius, quoꝝ alter Fregellanus fuerit Ter. libertus. Alter libertinus Teren. Afer pꝛia, de q̃ nunc loquimur. Scipionis fabulas edidiſſe Ter. Valegius natiõe ait Hę q̃ vocant fabulę cuię ſunt? nõ has q iura pplis receſentibus dabat ſummo honore affcũs fecit fabulas. Duę ab Apollodoro trãſlatę eſſe dñr comico, Phormio, et Hecyra. Quatuor reliq̃ a Menãdro ex qbus magno ſucceſſu, ẽ p̃tio ſtetit. Eu. fabula. Hecyra ſępe excluſa, vix facta eſt. Initiũ tragędię, et comedię a rebus diuinis eſt ichoatũ, qbus ꝓ fructibus vota ſoluẽtes opabant antiq. Nã inceſis iaʒ altaribus, et admoto hirco id genus carminis, qd̃ ſacer chorus reddebat Libero pr̃i Tragedia dicebat, vel απο τοῦ τράγου hĩ eſt ab hirco hoſte vineaꝝ, et

Volcatius

Suetonius

a cātilena,eius ipſius rei apđ Vir. plena ſit mētio, vel qđ hirco dōabaē eius carmis poeta,vel qđ vter eius muſti plenus ſolēne p̄miū cātoribus ſuerat,vel qđ ora ſua ſecibus plinebāt ſcenici añ vſuȝ pſonaꝝ ab Æſchilo reptū. Fecis.n.dñr grece τρυγες,ē his q dem cauſis tragedię nomē ē inuentū. At vō nondū coactis i vrbe Atheniēſibus,cū Apollini nomio.i. paſtoꝝ vicinorūue pſidi Deo ꝯſtructis aris i honorē diuinę rei circū Atticę vicos,villas,pagos,et cōpita feſtū carmē ſolēniter cātarent,orta ē comędia, απο του κωμαζειν,qđ eſt comeſſatum ire cantantes,qđ apponitis ſolēni die vel amatorie laſciuiētibus choris comici non abſurdū eſt. Itaq; vt rerū, ita ēt tpoꝝ ipſoꝝ cępto ordine tragedia primo ꝓlata eſſe cognoſcit. Ná vt ab incultu,ē feris moribus paulatim puentum eſt ad manſuetudinē,vrbeſq; ſunt ꝯdite,vita mitior,atq; ocioſa ꝓceſſit. Ita

Theſpis res tragicę longe añ comicas inuētę,q̄uis retro priſca voluētibus repiat. Theſpis tragedię p̄mus inuētor,et comędię veteris pr Eupolis cuȝ Cratino. Ariſtophaneq; eē credat, Homerus tñ qui fere oīs poeticę largiſſimus fons eſt, ēt his carminibus exēpla p̄buit,ē velut q̄dam ſuoꝝ opum lege ꝯſcripſit, qui Iliadē iſtar tragędię,Odyſſeā ad imaginē comędię feciſſe monſtrat. Ná poſt illius tale,tmq; documentū ab igenioſiſsimis imitatoribus et digeſta ſūt in ordinē,ē diuiſa ſunt ea q̄ ēt tū temere ſcribebanē adhuc ipolita,atq; in ipſis rudimētis haud quaq̄ vt poſtea facta ſūt decora,atq; lenia adeo,vt ea ꝓpria de tragedia dicēda ſunt. De titulo ꝓpoſiti opis,ſine iſtantis in alia tpa differamus,et de his fabulis iā loq̄mur,q̄s Terētius imitatus eſt, poſtq̄ demirandę originis cā de vtriuſq; gñis initio diximus,qđ neceſſe eſt iā dicamus,comędia fere vetus, vt ipſa q̄ȝ olim tragędia,ſimplex carmē,queadmodū iā diximus,fuit,qđ chorus circa aras fumātes nūc ſpatiatus,nūc reuoluēs gyros cū tibicine ꝯcinebāt. Sȝ primo vna pſona ſubducta ē cantoribus,q̄ rñdes alternis et choro locupletauit,variauitq; rē muſicā, tū alterā tertia,et ad poſtremū creſcēte numero p actores diuerſos pſonę,pallę,cothurni,ſocci,ē cęteri ornatus,atq; inſigna ſcenicoꝝ repta,ē ad hoc vnicuiq; ſuus habitus,et ad vltimum,q primaruȝ ptiū q ſecundaꝝ et tertiaꝝ,q̄tiq; loci,atq; q̄ntaruȝ actores eēnt diſtributa,et diuiſa,q̄nq; ptita acta ē tota fabula,q̄ tñ in ipſis ortus ſui, velut q̄buſdam incunabulis,et vix dum incipiēs αρχαια nuncupata eſt.dcā āt eſt archea,id'circo, q: nobis paꝝ ꝓcognitis vicijs

,aut q: ineſt in ea velut hiſtorica fides verę narrationis,et denoīatio oīm,de q̄bus libere deſcribebaē. Etenī p priſcos poetas nō vt penitus acta argumenta,ſed res geſtę a ciuilibus palam,tā eoꝝ ſępe,q geſſerant noīe decantabanē. Iō ipſa ſuo tpe moribus multum ꝓfuit ciuitatis,cū vnuſqſq; caueret culpa,ne ſpectaculo cęteris extitiſſet et domeſtico probro. ſed cū poetę abuti licētius ſtilo,ē paſſim lędere ex libidine cępiſſet plures bonos, ne qſq̄ in alteꝝ carmē infamię poneret, lata lege ſanxerunt. Et hinc deinde aliud genus fabulę.i. ſatyra ſumpſit exordiū,q̄ a ſatyris,quos illotos ſemꝑ,ac pe-

Satyra

tulantes Deos ſcimus eſſe, vocata eſt. Et ſi aliunde nomen traxiſſe praue putant alij, hęc quę ſatyra dr,eiuſmodi fuit,vt in ea q̄uis duro et veluti agreſti modo de vitijs ciuium,tñ ſine vllo ꝓprij nominis titulo carmē eēt. Quod idem genus comędię multis obfuit poetis,cū in ſuſpicionem potentibus ciuibus veniſſent illoꝝ facta ſcripſiſſe in peius, ac deformaſſe genus ſtilo carminis,qđ p̄mo Lucilius nouo ꝯſcripſit mō,vt poeſim ide feciſſet.i.vnius carminis plures libros.h igiē qđ ſupra diximus malo coacti omittere ſatyrā aliud. genus carmis i. νεαν κωμωδιαν, hoc eſt nouā comędiā cępe poetę,q̄ argumēto cōi magis et gñaliter ad oīs hoies, q mediocribus fortunis agūt pertineret, et minus amaritudinis ſpectatoribus, et eadē opa multum delectationis afferret. Concinna argumēto,ꝯſuetudine ꝯgrua,vtilis ſententijs, grata ſalibus, apta metro. Vt oī ſupiores illę ſuis queq; celebranē actoribus,ita hęc .Cum multoꝝ añ hac poſtea,tum p̄cipue Menādri. Terētijq; eſt,de qua cū multa dicenda ſint,ſat erit,tñ velut admonendi lectoris cā qd de arte comica veterum chorus ꝓnunē exponere,comędia vetus vt ab initio chorus fuit,paulatimq; pſonaꝝ numero in q̄nq; actus ꝓceſſit,ita paulatim veluti attrito,atq; extenuato choro ad nouam comędiā ſic puenit, vt ea non mō nō inducaē chorus,ſed ne locus qdē vllus iam relinquaē choro,nā poſtea q̄ otioſo tpe faſtidioſior ſpectator effectus eſt,tūc cum ad auctores ab actoribus fabula tranſibat, cum ſurgeret et adire cępiſſet, admonuit poetas p̄mo qdem choros locus eius relinquentes,vt Menander fecit, hac de cā non vt alij exiſtimant,alij in ꝓſcenio ne locus qdem reliquerunt, qđ latini fecerunt comici, vñ apud illos dirimere actus q̄nq; ptitos difficile eſt, cum ēt gręci ꝓlogos non hñt more nroꝝ,quos latini hñt. .Deinde et Deos argumentis narrandis machinatos, cęteri latini inſtar Grecoꝝ hñt. Teren.non hȝ ad hoc proſtatica ꝓſopa,et perſonas extra argumentum acceſſitas,non facile cęteri habent,quibus Teren.ſepe vtitur,ut per harum inductiones facile pateat argumentum. veteres et ſi ipſi quoq; in metris negligētius vſi ſunt iambici verſus dumtaxat in ſecundo et quarto loco,tamen a Teren.vincunē reſolutione huius metri,qm̄ poteſt cōminui ad imaginem proſę orōnis,tum pſonaꝝ lege circa habitū, etatē offm,ptes agendi nemo diligentius. Terē. cuſtodiuit,quin et ſolus auſus eſt in fictis argumentis,cū fidem veritatis aſſeq̄retur,et contra ꝯſcripta comica meretrices interdum non malas introducere, q̄bus tñ cur bonę ſint,et voluptas per ipſum, et cā non deſit,et cum artificioſiſſima Teren.fecerit,tuȝ illud eſt admirandū,qđ et morem retinuit, vt comędiam ſcriberet,et temperauit affectū,ne in tragędiam tranſiliret,quod cum alijs rebus minime obtentum et a Plauto et ab Afranio et Actio ē multis fere magnis comicis inuenimus. Illud quoq; in Terētianas virtutes mirabile, quod eius fabulę eo ſunt temperamento,ut neq; extumeſcāt ad tragicam celſitudinem, neq; abijciant ad hiſtrionicā.

Diuiſio comędię

Adde

Adde quod nihil abſtruſuȝ ab eo ponit, aut quod ab hiſtoricis requirēdum ſit, ſepius Plautus facit, et eo eſt obſcurior in pluribus locis. Adde quod argumenti ac ſtili ita attente memor eſt, vt nuſquā claudicarit, aut errauerit, q̄ obeſſe potuerunt. tum quod media p̄mis, atq; poſtremis ita nexuit, vt nihil additum alteri, ſed aptū et ex ſe totum ē vno corpore videat̄ eſſe compoſitū. Illud quoq; mirabile i eo p̄mo, qḋ non ita miſcet perſonas q̄tuor, vt obſcura ſit eaꝝ diſtinctio. Et item qḋ nihil ad pplꝫ facit actorem, velut ex tragędia loq, quod vitium Plauti frequentiſſimum eſt. Illud etiam inter cętera eius laude dignū vr̄, qḋ locupletiora argumenta et duplicibus negocijs delegerit ad ſcribendum, nā excepta Hecyra, in q̄ ſcribit Pam. amorem, cętere quinq; binos adoleſcentulos habent. Illud vero tenendum eſt, ne latinos multa fabulaꝝ gēa ꝓtuliſſe, et vt togatas a ſcęnicis, atq; argumentis latinis, p̄textatas ad dignitatem pſonaꝝ tragicarum, ē latina hiſtoria, attellanas a ciuitate Cāpanię, vbi actitatę ſunt plurimę, rhyntonicas ab actoris noīe, tabernarias ab humilitate argumenti et ſtili, mimos a diuturna imitatione vilium rerū, ē leuiū pſonaꝝ. Inter tragędiam āt ē comędiā cū multa, tum in primis hoc diſtat, q: in comędia mediocres fortunę hoīm, parui impetus, piculaq;, lętiq; ſunt exitus actionum. At in tragędia oīa cōtraria, ingentes pſonę, magni timores, exitus funeſti hn̄tur, ē illic turbulenta p̄ma, tranqlla vltima, in tragędia ꝯrio ordine res aguntur, tuȝ quod in tragędia fugienda vita, in comędia capeſſenda exprimitur. Poſtremo q: oīs comędia de fictis eſt argumentis, tragędia ſępe de hiſtorica fide petit̄. Latinę fabulę primo a Liuio Andronico ſcriptę sūt ad cunctas res etiam cum recentius idem poeta et actor fabulaꝝ ſuaꝝ fuiſſet. Cōędię ēt motorię sū, aut ſtatarię, aut mixtę. Motorię turbulentę, ſtatarię quietiores, mixtę ex vtroq; actu conſiſtētes. Comędia per q̄tuor partes diuidit̄, ꝓlogū, pthеſim, epitaſim, cataſtrophē. Prologus eſt velut pfatio q̄da fabulę, in quo ſolo lꝫ p̄ter argumentū aliqd ad pplꝫ, vel ex poetę, vel ex ipſius fabulę, vel ex actoris commodo loq. Protheſis primus eſt actus, initiūq; drāmatis. Epitaſis incrementū ꝓceſſusq; turbaꝝ, ac totius (vt ita dixerim) modus erroris. Cataſtrophe ꝯuerſio reꝝ eſt ad iucundos exitus patefacta cunctis cognitione geſtoꝝ. Comędia eſt fabula diuerſa inſtituta continens affectū ciuilium ac priuatorum, q̄ dr̄ qd ſit in vita vtile, ac ꝯ quid euitandū. hanc Grę. ſic diffiniūt κωμωδια εστιν των ιδιωτικων και πολιτικων πραγματων ακινδυνος περιωχη comędiam eſſe Cic. ait imitationem vitę, ſpeculum ꝯſuetudinis, imaginē veritatis. comędię autem more antiquo dictę, q: in vicis hmōi carmina initio agebant apd gręcos, vt in Italia compitalicis ludicris admixto pronunciationis modulo, dum actus commutant̄, ppłs detinebat̄, aut απο του κωμων, hoc eſt ab actu vitę hominum, q: in vicis habitabant ob mediocritatē fortunaꝝ, non in aulis regijs, vt ſunt perſonę tragicę. Comędia vero, quia poema ſub imitatione vitę, atq; ſimilitudine compoſitum in geſtu et pnunciatione ꝯſiſtit. comędiam apud grecos dubium eſt, qs inuenerit p̄mus, apud latinos certum eſt, et comędias ē tragędiam, ē togatam primo Liuium andromicum reperiſſe, q ait comędiam eſſe quotidianę vitę ſpeculuȝ. nec iniuria, nam vt intenti ſpeculo veritatis liniamenta facile p imagines colligimus, ita lectiōe comędię imitationē vitę, ꝯſuetudiniſq; nō ęgerrime animaduertimus. Huius āt originis rō ab exteris ciuitatibus moribuſq; ꝓuenit, Athenienſes nāq; atticam cuſtodientes elegantiā cū vellent male viuētes notare i vicos, ē copita ex oībus locis lęti, alacresq; veniebant, ibiq; cum noībus ſinguloꝝ vitia publicabant, vn̄ nomen cōpoſitū vt comędia vocaret. hęc āt carmina p̄mitus in ptis mollibus agebant̄, nec deerant p̄mia, qbus ad ſcribendum doctoꝝ ꝓuocarent ingenia, ſed ē actoribus munera offerebant, quo libētius iucundo vocis flexu ad dulcedinem cōmēdationis vterent̄. cap nāq; pro dono his dabat̄, q: vitibus noxiū aial habebat̄, a quo et tragędię nomē exoriū eſt. Nonnulli āt ex amurca olei fęce, q̄ eſt humor aq̄lus tragędiā dici, vocariq; maluerunt, q ludi cū per artifices in honorē liberi pris agerent, et ipſi comędiaꝝ tragędiarūq; ſcriptores huius Dei velut pn̄s numē colere, venerariq; cępūt, cuius rei rō ꝓbabilis extitit, ita. n. carmina īchoata pferebāt, vt p eas laudes eius, ē facta glioſa celebrari, pferriq; ꝯſtaret, tum paulatiȝ fama huius artis increbuit. Teſpis āt primus hęc ſcripta in oīuȝ notitiam ꝓtulit. Poſtea Æſchylus ſecutus p̄oris exemplum publicauit, de qbus ita Hor. in arte poetica loquit̄, Ignotum tragicę genus inueniſſe camęnę Dr̄, et plauſtris vexiſſe poemata Teſpis. Quę canerent, agerentq; puncti fecibus ora. Poſt hūc pſonę pallęq; repertor honeſtę Æſchylus et modicis inſtrauit pulpita tignis. Et docuit magnumq; loq, nitiq; cothurno. Succeſſit vetus his comędia non ſine multa laude, ſed in vitium libertas excidit, et uix Dignas lege regi lex eſt accepta, chorusq; Turpiter obticuit ſublato iure nocendi. Nil intētatum nr̄i liq̄re poetę. Nec minimum meruere decus veſtigia gręca, Auſi deſerere et celebrar̄ domeſtica facta, Vel qui p̄textatas, vel q docuere togatas. Fabula gn̄ale nomen eſt eius, duę primę ptes ſunt tragędia ē comędia. Si latīa argumētatio ſit p̄textata dr̄. Comędia āt multas ſpēs hꝫ, aut. n. palliata eſt, aut togata, aut tabernaria, aut attellana, aut mimus, aut rhyntonica, aut planipedia. Planipedia āt dicta ob humilitatem argumenti eius, ac vilitatem actoꝝ qui non cothurno, aut ſocco vtunt̄ in ſcęna, aut pulpito, ſed plano pede, vel ideo q: non ea negocia ꝯtinet, q̄ perſonaꝝ in turribus, aut in cęnaculis habitantium ſunt, ſed in plano et humili loco perſonati primi egiſſe dr̄ comędiam Cincius, et Faliſcus, tragędiam Minutius, et Prothonius. Omnium āt comędiaꝝ ſcripta ex quattuor rebus oīno ſumunt̄, nomine, loco, facto, euentu. Noīe ut Phormio, Hecyra, Gurgulio, Epidicus. Loco ut Andria, Leuchadia, Brūduſina. Facto ut Eunuchus, Aſinaria, Captiui. Euentu, commorientes, crimen, Heautontimorumenon. Comędiarum formę ſunt tres

Horatius

Fabulæ

palliatę gręcum habitum referentes, q̄s nonnulli
tabernarias vocant. Togatę iuxta formam pſona
rum habitum togarū deſiderantes. Attellanę ſali
bus, ē iocis compoſitę, q̄ in ſe nō hñt niſi vetuſtam
elegantiā. Comędia āt diuidit in q̄tuor ptes, plogū
pthesim, epithaſim, cataſtrophē. Prologus eſt pma
dictio a gręcis dcā προλογος .i. añs veram fabulę
compōnez elocutio. Et eius ſpēs q̄tuor ſunt. συστα-
Cōmen- τικος. Cōmendatiuus, quo fabula vel poeta cōmē-
datiuus datur. αναφορικος. Relatiuus, quo aut aduerſario
Relati- maledicta, aut grē pplo referunt. υποθετικος. Ar-
uus gumentatiuus fabulę argumētū exponēs. μικτος
Argumē Mixtus oīa hęc in ſe ptinens. Inter plogum et plo
tatiuus gium qdam hoc intereſſe voluerunt, q: plogus eſt
Prolo- vbi, aut poeta excuſat, aut fabula cōmendat. Pro-
gus logium āt eſt cū tm̄ de argumento deducit. Pro-
Prologi thesis eſt primus actus fabulę, quo ps argumenti
um explicat. ps reticet ad ppli expectationē tenendā. Epi
thaſis inuolutio argumēti, cuius elegantia pnectit.
Cataſtrophe explicatio fabulę, p quā euentus eius
approbat. In pleriſq; fabulis ipſaꝝ noīa prioꝝ po
nebant, q̄ poetaꝝ, in nonnullis poetaꝝ q̄ fabulaꝝ:
cuius moris diuerſitatem antiqtas pbat. Nam cū
primū aliq fabulas ederent, ipſaꝝ noīa pnuncia-
bant anteq̄ poetę pnunciarent, ne aliq̄ inuidia a
ſcribendo deterreri poſſet. Cum āt p editiones mul-
taꝝ poetę iā eēt auctoritas acqſita, rurſus prioꝝ
poetaꝝ noīa pferebant, vt p ipſoꝝ vocabula fabu
lis attentio acqreret. Actas diuerſis ludis manife-
Species ſtum eſt ſcribi. Nā ludoꝝ q̄tuor ſunt ſpēs, quos cu
ludorū rules ędiles munere publico curant megalēſes ma
gnis Dijs pſecrati, quos gręci μεγαλεσια appellāt.
Funebres ad retinēdū ppli inſtitutū, dus pōpa fune
ri decreta in honorē patricij viri plene īſtruit. Ple
bei q p ſalute plebis ludunt. Apollinares. Apollini
pſecrati. In ſcęna duę arę poni ſolebāt, dextera Li-
beri, ſiniſtra eius Dei cui ludi fiebant. Vñ Terē. in
Andria ait, Ex ara ſume verbenas. Hinc Vlyſſem
palliatū sp inducunt, ſiue qꝛ aliqñ inſaniā, ſimulauit,
quo tpe tectum ſe eſſe voluit, ne agnitus cogeret in
bella pdire, ſeu ob ſingularem ſapiaz, q̄ tectus, mu-
nitusq; plurimū ſocijs pfuit. Huius .n. virtutis erat
aī sp decipientis ingeniū nonnulli Ithacę incolas
ſicut lupos palliatos fuiſſe cōmemorant. Achillis ſi
ue Neoptolemi pſonę diademata hñt, q̄uis regalia
ſceptra nunq̄ tenuerint, cuius argumēti pbatio ta-
lis inducit, qđ nunq̄ cū reliq̄ gręcię iuuentute ad
gerenda cum Troianis bella ſacra piurationis inie
runt, nec vnq̄ ſub Agamē. imperio fuerunt. Comi-
cis ſenibus candidus veſtitus inducitur, qꝛ is anti-
qſſimus fuiſſe memorat, adoleſcentulis diſcolor at
tribuit. Serui comici amictu exiguo ptegunt pau-
pertatis antiq̄ grā, vel quo expeditiores agant para
ſitı cum intortis pallijs veniunt, lęto veſtitus candi
dus, erumnoſo obſoletus, purpureus diuiti, paupi
phęniceus datur, militi chlamys purpurea, puellę
habitus pegrinus inducit, leno pallio varij coloris
vtitur, meretrici ob auaritiam luteum dat, syrma
ta dicta ſunt ab eo qđ trahunt, q̄ res ob ſcęnicam
luxuriā inſtituta eſt. Eadē in luctuoſis pſonis in-
curiam ſui p negligentiam ſigant. Aulea quoq; in

ſcęna in terra ſternunt, qđ pictus ornatus erat ex
Attalica regia, Romā vſq; perlatus eſt, p qbus ſup-
para ętas poſterior accepit. Eſt āt minutum velum
qđ pplo obſiſtit, dum fabularū actus cōmutant,
de vmbra hiſtriones pnunciabant. Cantica vero
tempabant modis nō a poeta, ſed a pito artis mu
ſicę factis, neq; .n. oīa iiſdē modis in vno cantico
agebantur, ſed sępe mutatis, vt ſigant, q tres nume
ros in comędijs ponunt, q̄ tres cōtinent mutatos
modos cantici illius, q huiōi modos faciebant. No
men in pncipio fabulę, et ſcriptoris ē actoris ſup-
ponebant. Huiōi adeo carmina ad tibias fiebant,
vt his auditis multi ex pplo ante diſcerent, q̄ fabu-
lam acturi ſcęnici eſſent. Cum oīno ſpectatoribus
ipſis antecedens titulus pnunciaretur, agebant an
tes tibijs pibus, aut impibus, et dextris aut ſiniſtris.
Dextrę autem tibię ſua grauitate ſeriem, dictionē-
q; comędię pronunciabant ſiniſtrę ē ſerranę acu
minis leuitatem, et iocū in comędia oſtendebāt.
Vbi autem dextera et ſiniſtra acta in fabula in-
ſcribebat, mixtim ioci et grauitatis denunciaban-
tur. Poeta cum primum aīum ad ſcribendum ap
pulit. Comędia Andria, cum palliata ſit fabula, de
loco nomen accepit, et a Menandro prius, et nūc
ab ipſo Teren. qui cum de Chryſide loqueretur, ſic
ait, Hei vereor ne qd Andria apportet mali, ē hoc
cōmune vocabulum eſt, in gręca et in latina lin-
gua, hęc maiori ex parte amatoria eſt. Continetq;
actus amatorum adoleſcentium ex ptibus partiū
priorū, callidi ſerui, aſtutę ancillę, ſeruę ſenes, ado-
leſcentulę liberales in hac prima parte ſenis Simo
nis ſunt, ſecundę Daui, tertię Chremetis, ē deinceps
reliquorum. Prologus in hac acer inducitur, et in
aduerſarios non mediocriter aſperatur, ſed tamen
id ſubtiliter fit ut oīa laceſſitus facere videatur, ac
dicere, hic pthaſis ſubtilis, epithaſis tumultuoſa, ca
taſtrophe pene tragica, et tam repente ex his tur-
bis in tranqllum pueniit. Hęc prima acta eſt ludis
megalenſibus. Marco et Fuluio ędilibus, et M. Gla-
brione. Qu. Minutio Valerio curulibus, egerunt L.
Attilius, Latinus Pręneſtinus, et L. Ambiuius Tur-
pio. modos fecit Flaccus Claudij filius, tibijs pari-
bus dextris et ſiniſtris, et eſt tota gręca edita. M.
Marcello et Sulpitio cōſulibus, pronunciataq; eſt
Andria Teren. ob incognitum adhuc nomen poe-
tę, et minoris ad populum auctoritatis, ac meriti
de uerbis auctenticis lapide diſtincta eſt, et ſucceſ-
ſu aſpecta pſpero, hortamento poetę fuit ad alias
conſcribendas. Initium autem προτατικον προ- Protati-
σωπον, ideſt aduenientiam pſonam recipit Soſię ca pſona
propter euoluendas argumenti obſcuritatem. Per-
ſona autē protatica ea intelligitur, quę ſemel in-
ducta in principio fabulę in nullis deinceps fabu
lę partibus adhibet. Ad notandum ſane puellarū
liberalium nullam orationem in proſcęnio indu-
ci in comędia palliata pręter inuocationem Iu-
nonis Lucinę, q̄ et ipſa q̄ꝫ poſt ſcenā fieri ſolet?

CHremes atticus pater Paſſibulę, et Philome-
nę, cum ex his duabus ſe Paſſibulam perdi
diſſe falſo crederet, relictam Athenis, ne-
viſa poſtea multo tempore, tanq̄ vnicam ſibi pu

tabat Philomenam,quã Carinus adoleſcens athe/
nienſis adamabat vnice,et eam ſibi petebat vxorẽ,
ſed pater eam Pamph.cuidam Simonis filio vltro
deſpõderat,qui Pamphi.contra ſororem Chryſidis
ac peregrinam tum creditam Paſſibulam ſupra/
dictam alteram Chremetis filiã ſub nomine Gly.
latenter ſic amauit,vt ex ea' filium ſuſcepiſſet, inſcio
patre.qua re itellecta, commotus Simo pater Pã.
dum per falſas nuptias tentat animum Pamphi.
multis dolis,a Dauo ipſe deluditur ſeruo,periculo/
q; Carini et Pamphi. motus error in fabulis, qui
vſq; ad eum finem ductus eſt,dum Athenas veni/
ens de Andro quidam Crito rem aperiat, et no/
dum fabulę ſoluat,per quem agnita paſſibula re/
cipitur a parentibus,et traditur Pam.amanti.Phi
lomena vero Carino deſpondetur,et traditur exo/
ptanti.Perſpecto argumento ſcire debemus hanc
eſſe virtutem poeticam,vt a nouiſſimis argumen/
tum rebus incipiens initium fabulę, et originem
narratiue reddat ſpectatoribus, auctoremq; pręſen
tem ſibi exhibeat,vbi finis eſt fabulę,hunc enim or/
dinem, et circulum poeticę artis, vel virtutis non
modo ſecuti ſunt tragici,comiciq; auctores,ſed Ho
merus etiam,et Virgi.tenuerunt.Diuiſiones actuũ
in latinis fabulis internoſcere difficile eſt, cauſam
iamdudum demonſtrauimus. Vnde autem, aut
quo modo,quamuis ęgre intelligi diſtinguiq; poſ/
ſint,eſt operępretium dicere.Principio dicendo eſt
nullam perſonam egreſſam quinquies vltra exire
poſſe,ſed illa re plerũq; decipimur,q; perſona cum
tacuerit,egreſſam falſo putamus, quę nihilomi/
nus in proſcęnio tacens loquẽdi tempus expectat.
Eſt igitur attente animaduertendum vbi,et quan
do ſcęna vacua ſit ab omnibus perſonis, vt in ea
chorus vel tibicẽ audiri poſſit,quod cum viderimus
ibi actum eſſe finitum debemus agnoſcere.Cõfun
dit ſępe lectorem id quod perſona in ſuperiori ſcę
na deſinens, et in proxima incipiens loqui, non
intelligitur ingreſſa,quod experientes ipſam fictã
diiudicat de re publica, ac temporum quantitate.
poteſt enim fieri vt ingreſſa ſit, ac egreſſa, quam
praue credimus de proſcęnio non receſſiſſe. poſſe
autem quinto egredi perſ: nam non et neceſſe eẽ
dicimus,ut appareat vltra exire non poſſe.In tra
gędia et prius exire, et ſolere pariter et licere. Pri
mus actus in Andria narrationem Simonis apð
Soſiam continet argumenti,quod populus hac oc
caſione perdiſcit, mox querelam apud ſe Daui de
domino et eiuſdem cum domino verba,ẽ rurſus
eiuſdem ſerui deliberationem quid verum gerat.
Secundi actus ſunt Carini verba,primo cum Bir/
ria ſeruo, et poſt cum ipſo Pamphilo de nuptiis
Philomenę,et Daui interuentus,et cum eo diſpu/
tatio de nuptijs. Pamphili ſermo cum patre do/
lo conſentientis in nuptijs,Birrię verba,Daui cal
lida oratio aduerſum ſenem.Tertio actui hęc attri
buuntur,Myſidis cum oſtetrice colloquium Dauo,
ac Simone audientibus,partus Glyce. ſuſpectus ſe/
ni,et Daui apud eum fraudulenta ſermocinatio,
Simonis verba cum Chremete ð nuptijs,Daui per/
turbatio ac Pamphi. Quartum actum per hęc in
telligimus,prima Carini verba ſunt indignãtis ve/
lut fidem ſibi non ſeruatam a Pam. tum Myſidis
verba apud Pamphilum, eiuſdem queſtus, Daui
adminiſtratio doli aduerſus Chremetem.In quin/
to actu Simonis et Chremetis prope iurgium di/
ſputatio,tum detectio fallaciarum Daui,tum in/
dignatio patris aduerſus filium, tum Critonis
interuentus,et per eũ cognitis rebus in tranquil/
lam rem acta,ducentibus vxores, quas concupi/
uerunt Pamphi.et Carino.Illud non commoue/
re nos debet,quod in horum actuũ diſtinctio/
ne videntur de proſcęnio non diſceſſiſſe perſonę
quędam,ſed tenere debemus ideo Teren. vicinita/
tis mentionem feciſſe in principio, vt modico re/
ceptu et adeſſe et abeſſe perſonam intelligimus.ni
hil ergo ſecus factum eſt ab antiquis,quia ad hũc
modum terentianas fabulas diuiſerunt.

Guido Iuuenalis Ganeio viro ſenatorio
bonarum litterarum aman/
tiſſimo. S.P.D.

CVm inter varias, multiplicesq; interpretatio/
nes noſtras, vir litterarum bonarũ gloria
conſpicue,ſucceſſiuo, tumultarioq; ſtudio
in feſtina dicta Teren.interpretatiuncule non ni
hil pfeciſſemus, quę multis forent aliquantum ad
iumento,quibus interpretatorum facilis copia non
eſt,aut quia pauperie premuntur vſq; eo,vt gym/
naſia,emporiaq; bonarum litterarum adire non
poſſint,aut quia non ſatis ſtabilia iecerunt funda
menta, vt facile viros graues, ac litteratos capere
valeant,qui tantam indignitatem ſubire non ſu/
ſtinent,vt ad ſtructuram ita familiarem deſcen/
dant.vt etiam minutiſſima quęq; ante iuuenum
oculos ponant,quorum diſcendi cupiditatem mi
ſeratus (quantum mihi per facultatem licuit) mi/
nima quęq; in lucem prodidi,haud indignum ra
tus,ſi nec ipſas quidem particulas (quę plurimaz
plerunq; ignoratę afferunt ſtructurę,ẽ intellectui
difficultatem) intactas pretermittere.Quem qui/
dem laborem fateor,et quidem egregio iuuene ali
quanto in doctrinis prouectiore indignum eſſe,
ſed tamen non adeo longe progreſſis minime cõ
temnendum. Cum inquam eidem lucubrationi
numeroſę veluti faſtigium, extremamq; manũ
admoniſſem, ſtatim (vt fieri ſolet) aliquem mihi
neceſſitudine iunctum in ipſo ſtatim (vt ita di/
cam) veſtibulo conuenire, vehementer quidẽ mo
tus Caij iure conſulti verbis titulo de iuris origi/
ne dicentis,cuiuſq; rei potentiſſimam partẽ prin
cipium eſſe. et cum in foro cauſas dicentibus ne/
fas (vt ſic dicam) eſſe videatur, vlla pręfatione fa/
cta iudici rem exponere,quanto magis interpreta
tione promittentibus in conueniens ſit futurum,
omiſſis initijs,atq; illotis (vt ſic dicam) manibus
protinus materiam interpretationis tractare.
Nam (ut ipſe inquit) pręfationes ipſę et liben/
tius nos ad lectionem propoſitę materię per/
ducunt, et cum eo venerimus, eius euidentio/
rem pręſtat intellectum. Et cum in magno

meorum amicoꝝ numero diu quęritaſſem, quoniam potiſſimum hoc tempore compellendus eſſet, tandem tui ipſius, uir celeberrime, mihi inceſſit recordatio, qua huiuſmodi mente cępi volutare. Quid tādiu fluitans in varias diſtraheris ſententias, vt eum tua ep̄ła alloquaris, quem cōueniendum q̄ris? neſcis virum illum ſenatoriū lr̄aꝝ bonaꝝ amatorem p̄cipuum, te ſua ſponte in ſuam bn̄iuolentiā recepiſſe, tibiq; honeſtiſſimum in ſua gr̄a p̄buiſſe locum, idq; vſq; adeo, vt ſe tibi, ſuaq; familiariter vtē da p̄ſtiterit, teipſuꝫ ſepenumero ad epulas vocans, nō commeſſationis, compotationiſue gr̄a (vt gręci loquunt̄) ſed melius (vt nr̄i latini) cauſa conuictus, ſeu manis conuiuendi. Quantum āt ſuauitatis, vtilitatiſq; aſſerant eiuſmodi lr̄ata conuiuia, non facile dici poteſt. Nam Ciceronis ſententia id ad beate viuendum p̄tinere putandū eſt, cuius ad Pętum verba ſunt. Sed mę hercle mi Pęte extra iocum moneo te (qđ pertinere ad bt̄ē uiuendum arbitror) vt cuꝫ viris bonis iucundis amantibus tui viuas. Nihil enim aptius vitę, nihil ad bt̄ē viuendū accommodatius, nec ad id voluptatem refero, ſed ad comitatem vitę, atq; victus, remiſſionemq; animorum, maxime ſermone efficitur familiari, qui eſt in conuiuijs dulciſſimus, vt ſapientius noſtri, q̄ gręci illi ϲυμποϲια, aut ϲυνδειπνα, ideſt compotationes, aut cōcęnationes, nos conuiuia, q̄ tuꝫ maxime ſimul viuitur. hęc ille. Et profecto vt interim a cogitatione mea ad teipſum ſermonem vertam, vir percelebris, tua conuiuia mihi eorum ſimillima videnť, quę Athenis Taurus philoſophus ſibi iūctioribus ſectatoribus celebrare ſolebat. Nam cum domum ſuam eos vocaret, nec omnino (vt dr̄) immunes ἀϲυμβολοι venirent, hoc eſt (qđ vulgo dici ſolet) ne omnino venirent manibus vacuis, ac ſine portione, coniectabāt ſinguli ad cęnulam, non cupedias ciborum, ideſt cibos lautiores, ſed argutias q̄ōnum. Vnuſquiſq; enim commentus, paratuſq; ibat qđ q̄reret. Eratq; initiū loquendi, edundi finis. q̄rebantur autem non grauia, neq; reuerenda, ſed qualia M. Varro ex ſatyris Menippęis in cōuiuijs q̄renda putat. Cenſet enim ſermones ad t̄ps eſſe habendos, non ſuper rebus anxijs aut tortuoſis ſed iucundos atq; inuitabiles, et cum quadam illecebra et voluptate vtiles, et q̄bus ingenium noſtruꝫ venuſtius fiat, et amenius. Eius generis tua, vir doctiſſime, ſenſi eſſe conuiuia, in q̄bus nihil a nobis vltro, citroq; dici ſolet, niſi quo reddatur ingeniuꝫ venuſtius, atq; ornatius. Vbi enim edundi finis factus eſt, ſtatim librum aliquem arripis reconditiſſimum, et inuentu rariſſimum, ſi q̄d enim alicunde noui aduectum eſt, accurate p̄cunctaris, vbinam, quaue in officina venderetur, tunc enim raptim nulla pecunię habita rōne q̄ntūcunq; conſtare debeat, afferri tibi iubes, ⁊ eius copiam fieri id re ipſa (edoctus loquor) q̄ tua in me beneuolentia, tuoq; bn̄ficio libros aliquos abſtruſiſſimos ſucciſiua, tumultuariaq; lectione percurri. Homericam enim Iliadem tuo munere lectitandaꝫ ſum conſecutus, vt cętera omittam volumina minus inuētu rara, q̄ tua p̄lixa, bn̄ſicaq; natura mihi familiaria extiterunt. Neq; hęc ſola in me es liberalitate vſus (q̄ nō parui eſt facienda) ſed etiaꝫ auaritię, tenacitatiſue q; miſerrima ſit auaritia, vinculis minime irretitus (q̄ viriles hominum animos eff ęminat, quęq; latentium indagatrix lucro rum eſt, manifeſtaq; prędę auidiſſima vorago, nec habendi fructu felix, ſed quęrendi cupiditate miſerrima, qua conſtrictus Craſſus auri ſitibundus aurum bibit in ſuam perniciem) ipſe inquaꝫ nequaquam illa diſtrictus, pecunias mihi benigne obtuliſti, admonens veri amici more, ne te abundante vllo modo me egere ſuſtinerem, quod q̄ mihi gratum acciderit, ipſe ſum mihi teſtis locupletiſſimus. Magno etenim opere gratulari mihi ſoleo, cum ipſe tantillus viro tanto ſum iucundus, atq; ex animi ſententia, qui tametſi grauitate, dignitateq; pollet, tamen laudum mearum (ſi modo vllę meę ſint) ſuopte ingenio moris nitidiſſimus pręco eſſe non dedignetur. Glorioſum enim eſt (ut Hector ille Neuianus dicebat) laudari, et a laudato viro. Huc accedit te non modo iuris vtriuſq;, et pontificij et cęſarei ſtudijs teneri, ſed etiam philoſophię, quę (vt inquit Cicero) tota frugifera ⁊ fructuoſa, nec vlla pars eius inculta ac d̄ſerta eſt. Ipſe enim mathematicis, ideſt diſciplinis (ut gręci dicunt) animi tui neruos intendis, gnomonicam, geometriam, arithmeticam, aſtronomiam, cęteraſq; id genus diſciplinas relegans. a quibus, qui ſunt penitus alieni (vt Taurus ſuper Pythagora dicere ſolebat) repēte nimis ac pedibus illotis ad alias artes pernoſcendas nequicquam diuertunt, quod proculdubio tibi improperari non poterit, q̄ adeo cuꝫ dicendi genere forenſi quietum, ⁊ ęquabile dicendi genus coniungis, vt mihi alter Demetrius Theophraſti diſcipulus exprimi videaris, enim philoſophię fuit ſtudioſus, pariter et dicēdi, ſic tu quoque inter priuatos parietes facundiam acri ſtudio alis, qua ſis vſurus in omni cauſarum genere, modo forenſi, modo deliberatiuo, et ſi quando opus eſt, demonſtratiuo. Quę cum omnia animaduertiſſem, adhuc apud me certaminis aliquid reliquū erat, foret ne operępretium vt tanti viri auribus ineptiolis meis obſtreperem. Quod cum dubium mecum reuoluerē, uenit in mentem tua ipſius innata manſuetudo, qua maximopere fretus, animum ad ſcribendum appuli futurum ratus ut ſcripta noſtra nihil moleſtię eſſent tuę dignitati allatura. Quę ſpes ne me fallat, vehementer rogo, ut hac ipſa in re cuꝫ te mihi prębeas, qui mihi ſemper (ex quo me in tuam gratiam inſinuaſti) cognitus es. Tantum in poſtremis a tua humanitate etiam, atq; etiam flagitans, vt de inſtituta in me beneuolentia nihil remittas, ſed potius (quoad eius fieri poterit) conſerues foueas, alas. hoc exiſtimans quantuꝫ ad me attinebit, nullo me loco tuę honeſtati defuturū. Vale ⁊ me ama vt cępiſti.

Quantū ſuauitatis utilitatiſq; aſferant literata cōuiuia

Qui ſermones i cōuiuijs habendi ſint

Quid q̄ miſerrima ſit auaritia

Debet cū forēſi dicendi genere ꝗetum quoq; et ęq̄bile ꝯiungi

Guido Iuuenalis Nicolao de Capella
viro multis laudibus efferendo. S.P.D.

SAepe et multum pręſtabilis uir ſapientię mecum cogitaui (ex quo de tua ipſius pręſtantia referente fama, cognoui) quę nam mihi ratio

ſtio ineunda foret,vt tuam mihi gratiam (quoad eius fieri poſſet) conciliarem.Tanta enim ferien/di tecum foederis,ſocietatisq; coeundę tenebar cu/piditate, vt aliter pacatum, quietumq; non poſ/ſem animum meum efficere,niſi me quibuſuis ra tionibus in tuam beneuolentiam inſinuarem.

Propterea cum ſępe deliberarem non nihil ad te literarum dare,occurrebat tua ipſius mirabilis eru/ditio,q̃ me prorſus a ſcribendo euocabat.ſic.n.me/cum volutabam quid ſui cum Minerua,neſcis tu eius quem ↄueniēdum ducis hr̃e rõnem? Putas ne virum tam egregiū e gregalibus tuis(quos lr̃is ſo/les obtundere) vnū eſſe?erras et qdẽ vehementer.Is enī vir eſt admodum lr̃arꝫ bono ſtudioſus,q earꝫ hauriēdarꝫ cā ſingula bonarꝫ diſciplīarꝫ emporia tranſalpina frequentauit, atq; excoluit diligētiſſi/me.In quibus ętatis ſuę florentis decennium ↄſum pſit.non qdem,vt multi errabundus,ſed dies, no/ctesq; ſtudiorum excubias celebrans auidiſſime. Oēs inſup maxima fama interp̃tes italos tam in humanis artibus,q̃ in iuris vtriuſq; facultate vſq; adeo coluit,illisq; ęqſſimis auribus vſus ē, vt iuris vtriuſq; et pontifici et cęſarei pfeſſor digniſſimus euaſerit,neq; ea velocitate q̃ complures cernere eſt, ſed ea temporis diuturnitate,vt cum iuris prudē/tia mirabilem potuerit eloquentiam coniungere. Quod pfecto adeo abūde cumulateq; fecit, vt eius ſmone ac ſcriptis (q̃ de eius munitiſſima officina pdierunt) nihil mihi cultius deſiderari poſſe vi/deat̃.Accedit eodem eum prius q̃ illas peteret regio nes,adeo ſtabilia hac ipſa in vrbe iecisse fundamē/ta,vt in artibus liberalibus laurea fuerit donatus, ſeu magiſterium appellare libet, adeoq; longe in ipſa ſacroſancta theologia pgreſſus eſt,vt baccha/lariatus (uti noſtri loquunt̃) gradum fuerit con ſecutus.Hęc ipſa longeq; maiora cum cogitatiōe complecterer,facile a ſcribendo deterrebar,diuque ea rõne remoratus tuę gratiſſimę ↄſuetudinis vſu ra inuitus carui ac dolens.At cū tantopere eiumo di torquerer cupiditate,cępi audacia vti pro ſapiē/tia,teq; meis ineptijs obtundendū curaui. Verꝫ tua ingens manſuetudo facile impediuit, quominus lr̃ę nr̃ę moleſtię,quicq̃ tibi afferrent.Si qdē eo aīo illas ſuſcepiſti,vt eueſtigio me indignum in tuam aſcripſeris beneuolentiā.ē qdem vſq; eo,vt me tuis ſcriptis oī ſuauitate ſcatentibus,latioq; admodum oblitis vacare non ſuſtinueris, qđ q̃ mihi gratum acciderit,non verbis modo,ſed nec cogitatione q/dem explicari poſſe credam. Procedente ex in tpe, amicitiaq; noſtra acceſſionis aliqd īdies magis ac magis acqrente,inter rudimentorꝫ interp̃tationes elegantiarꝫ non nihil emerit quod tuo limatulo īudicio (vt Ciceroniano vtar verbo) politoq; reco/gnoſcendum commiſit,in quo tantū mihi fauo/rem adeo ppenſe adhibuiſti, vt nihil mihi pterea fuerit requirendum.Et qm̃ oī tpe pro ea facultate q̃ nobis ab optimo Deo tributa eſt,cupimimus iu/uenes nr̃arꝫ lectionum ſectatores,cęterosq; rudimē torꝫ ſtudioſos (qui nr̃ eſt in eos amor) qbuſcunq; vijs iuuare,eorumq; labores multo efficere ſolito leuiores,adhibuimus ingenium interp̃tationi te/rentianę,minutiſſima quęq; plana facientes,quo poſſemus iuuenibus nondū longe in grāmatica pgreſſis aliqd afferre adiumenti, quo ducti benefi/cio (vt alias re ipſa compleuerunt) ad Deum oī/potentē ex intimo pectore pces nr̃i cōtemplatione effunderent,qđ mihi numus abunde ſufficiat ẽ p meis oībus ſuſceptis laboribus,quos ſi eo aīo ſu/mant,quo a me plati ſunt,mihi vſq; quaq; ſatiſ/factum eſſe putent.Et q̃uis eo tpe, quo in ea inter/p̃tatione laboraui,fuerit continuus mihi occupa/tionum ↄcurſus,tum lectionum interp̃tandarꝫ in ꝓcione,cum diſcipulorum peculiari ſermone inſti tuendorꝫ,id tm̃ muneris vehementi motus amore minime dubitaui capeſcendum,poſt eius abſolu/tionem,atq; ↄſumationem,rudimentis grāmaticis multam dicturus ſalutem,longeq; maiora ſtudia toto pectore amplexurus.Mihi enim indicatū eſt (niſi me cogat egeſtas) deponere illam grāmatici pſonam,aliamq; ipendio pſtabiliorē īduere, meq; in theologię ſinū tanq̃ in portu quedā recipere, ac me totum in lr̃is ſacris abdere.In qbus, qđ eſt reliquum vitę meę,veluti in tuto reponā,nā id ſi fecero,video me nunq̃ pœnitentię loci qcq̃ relictu/rū.Vbi.n.ſecularibus (vt ſic dicam) diſciplinis pro virili portione ſatiſfactū eſt,nō ea teneor ſnīa diu tius in illis eē pgrediēdum,ſed potius mature ex illis pedē eſſe reuocandū,atq; cauendum receptui, ne forſitan nos in illarꝫ Labyrinthum ita alte de/mergamur,vt nō ſit poſtea reſiliēdi locus.Vt eni ī/qt Gell.ad Ciceronem.Etiam antiq ēt cogitandū eſt,ne nos ſcientes,prudentesq; eo demittamus, vn̄ exitum videamus nullum eſſe,Ea pp ſi me his cu ris exoluero,q̃plurimum ſalutem hiſce diſciplinis dicturꝫ me eſſe reor.In ea āt facillima interp̃tatio ne non me latet,maiorem ptem aliq̃tum eruditis p ſe cognitam eē attn̄ mille hoīum ſpecies, et ſtu/diorum gn̄a.Alios enim penitus rudimentorum exortes inuenias,diſcendi tn̄ cupidiſſimos.alios.n. qui bonarum lr̃arꝫ interp̃tes attēte audierunt,ſed tn̄ q2 debilia iecerant fundamenta,faciles ēt ſtru/cturas ad legitimum ordinē vix poſſent reducere.

Propterea non pro doctis hos labores ſuſcepimus, ſed pro ijs dumtaxat,qbus non eſt ↄceſſum,aut pe nuria pceptorꝫ,aut īopia rei familiaris,vt eo eru/ditionis aſpirarent,quo non foret illis nr̃a opera opus.Ea pp ab his commentariolis legendis abſti/neant,qui ſuę doctrinę fiducia freti, interp̃tantis lumine nō indigent,neq; ijs īuideāt,q labores hos ſunt accepturi ſuauiſſime.Et q2 (vir lr̃is politiſſi/me) inſtitutam in nos amicitiam ſemp fouere la boraui,hac ēt epla tanq̃ aliquo munere nutrien/dam exiſtimaui,vt eſſet lr̃arꝫ monumentum no ſtrę pignus amicitię,qm̃ fruſtra tecum muneri/bus alterius gn̄is ↄtendendum putarem, qppe qui oībus bonis nō naturę modo,ſed ēt fortunę adeo abundes vt nullius egeas,id genus doni alijs poti us benigne paratus elargiri.Et q̃uis lr̃ę nr̃ę pręter/greſſę ſint epiſtolę modū,tn̄ (q̃ tua eſt in me man ſuetudo) facile mihi perſuadeo te ijſdē verbis vſurꝫ eſſe,qbus ad Volumniū Cice. vſus eſt in hęc verba. Tu inqt vellem me veritus eſſes,ne pluribus lege/

rem tuas lr̃as, mihi (quemadmodum ſcribis) longiores forte miſiſſes. Ac uelim poſthac ſic ſtatuas, tuas mihi literas longiſſimas quasq; gratiſſimas fore. Sed de his hactenus caput illud eſt ut inſtitutam in me beneuolentiam (quanta maxima poteris diligentia) conſerues, et (ſi acceſſioni locus ſit) illi rogo non deneges, et ualeas.

Quid comedia, vnde dicta, quot eius ſpecies, quod membra, quotq; actus ſunt.

Comedia

Comedia ſecundum grecos eſt ẽ priuatę, ciuilisq; fortunę ſine periculo vitę cõphẽſio. Comedia ſecundum Ciceronem eſt imitatio vitę, ſpeculum ↄ̃ſuetudinis, ẽ imago veritatis. Dicitur ãt a greco κωμάι, quod indicat pagos, ẽ ode cãtus. Nam (vt ait Varro) iuuentus attica circum vicos ita ire ſolita fuit, ẽ q̃ſtus gratia hoc carminis genus exercebat. Vel dr̃ a greco κώμον, hoc ẽ a comeſſatione, q̃olim in hmõi fabulis amantiũ fiebat.

Tragedia

Dr̃a inter tragediã ẽ comediam

Tragedia (vt refert Diome.) eſt heroicę fortunę in aduerſis cõphẽſio. Diciturq; απoτον τρὰγου, hoc eſt a tragos, quod eſt hircus, ẽ ωδη cãtus qm̃ olim auctoribus tragicis hircus p̃mium cãtus proponebatur, vt Horatius in arte poetica. Carmie qui tragico vilem certauit ob hircum. Vel q̈ vtres ex hircina pelle vino plenum pro p̃mio caperent. Vir. Vncti ſaliere per vtres. Tragedia ãt heroas regesq; continet, ẽ ſemper infelices exitus habet. Vñ Eurypides roganti Archelao regi, vt de ſe tragediã ſcriberet, abnuit, p̃catusq; Deos eſt neq̃d ſibi accideret Tragedia dignum. Comedia ↄ̃tra ciuiles, priuatosq; et felices exitus habet primi poetę comici fuerunt Saſſarõ, Rullus, ac Magnes, hi veteris diſciplinę iocularia, nec ſcite nec venuſte p̃nunciabant. Secunda ętate fuerunt Ariſtophanes, Eupolis, Cratinus, qui vitas ſectati acerbiſſimas ſcripſerũt comędias. Tertia ętas Menandri, ẽ Philemonis fuit, qui oẽm comędię acerbitatem abegerunt. Horum fabulas Romani tranſtulerunt, p̃muq; Liuius Andronicus ſcripſit. Sũt qui velint Epicarmũ in inſula Ceo exulantem primum hoc carmẽ frequẽtaſſe, et ſic a Ceo comedia dici.

Triũ ętatum poetę comici

Comediarum ſpẽs

Comediarum q̃dam ſunt togatę, ſic dictę (vt ait Diomedes) q̈ oĩa in publico honore confuſa cernebantur. Quę togatę poſtea in p̃textatas et tabernaria diuidebant. Togatę ſunt q̃ ſcribunt ritu, habituq; togatorũ. i. romanorũ, vt gręcę fabulę a grecorũ, pallio palliatę dr̃. Sed quamuis togata genus ſit ſub quo et p̃textatę et tabernarię reponuntur, tñ pro tabernaria ponitur. Pretextata hꝫ argumẽtum magiſtratuũ, qui p̃texta vtuntur, ẽ imperatorũ ẽ principũ Romanorũ. Tabernarię ab humilitate perſonarũ et argumentorũ appellantur. Nam tabernas domos pauperum habebant, q̃ priſcis tpibus ex talibus cõficiebantur. Attellanę dñr ab Attella Aſcorũ vrbe, vbi reptę ſunt. Hęc ſunt argumentis, dictisq; iocularibus ſimiles ſatyricis fabulis grecis. Planipedes comędię dñr grece mimi latine vero, Planipedes, q̈ actores neq; ſoccis, neq; cothurnis prodeunt in p̃ſcenium aut pulpitũ, ſed planis. i. nudis pedibus.

Comediarum membra

Membra comediarũ tria ponebant greci. Diuerbia, canticum, choros. Diuerbia ſunt p̃tes comediarum, in qbus diuerbiorũ perſonę verſantur. Perſonę ãt diuerbiorum aut duę ſunt, aut tres, raro q̃tuor, plures adhibere non licet. In canticis vna dũtaxat poni debet, aut ſi duę fuerint, ita ponunt, vt ex occulto vna audiat nec loquatur, ſed ſecum (ſi opus fuerit) verba faciat. In choris numerus p̃ſonarum diffinitus non eſt quia omnes coniuncti canentes, concentumq; facientes pro vna voce hñtur. Comedia tñ vetus chorus fuit. Sed paulatim ex numero perſonarũ aucta in quinq; actus p̃ceſſit, paulatim deinde attenuato choro ita ad nonã peruenit, vt non modo non ſit chorus, ſed ne locus qdem illi relinquat. Quapropter qnq; actus qui in comedia ſunt, difficile eſt noſſe in latinis ſublato choro, qui ſe interponens actus diſtinguebat.

Quinq; comedia actus

Eſt ãt comędia in quinq; partita ita, vt pars prima argumentum explicat. Secunda agi iã cępta ad finem deducere cupit. Tertia perturbationẽ rũ affert, et impedimenta et deſperationem rei cõcupitę. Quarta remedium interueniẽti malo affert. Quinta ad optatum exitum cuncta perducit. Hę itaq; quinq; ſunt principales comędię partes, q̃ dicuntur actus. Hi ãt neq; plures, neq; pauciores eſſe debent. Horati. Neue minor quinto, nec ſit productior actu Fabula, q̃ poſci vult ẽ ſpectata reponi. Actus ãt vnus interdum multas ſcenas hꝫ. Actio vero eſt pars ſecundaria, quę qualibet ſcena continetur, utputa partus Glycerij.

Actus

Actio

Auctor iſte Africanus legitur fuiſſe, quem deſtructa Carthagine, Scipio Afri. inter alios captiuos Romã adduxit, ſed recognita ſapiẽtia eius, habitus eſt in maxima reuerentia apud Romanos. Ideo cum eo tpe tm̃ eſſet vſus apud Romanos faciendi comędias ẽ tragędias, q̃rens occaſionem qua populo Romano placeret, voluit facere comędias quę et maiorem vtilitatem conferebant, et maiorem delectationem faciebant. Comędia eſt quoddã genus carminis, et de uulgari oratione et humili compoſitum, et de vili matria cõſtitutum. Sunt enim tria gñ̃a locutionum, graue, humile, et mediocre. hoc antiqtus ruſtici poſt meſſes, et vina collecta facere cęperunt, quia in feſtiuis diebus in compitis conuenientes, verſus ſuos de aliqua vulgari materia factos recitabant. vnde hoc vocabulum (quod eſt comędia) carminibus illis ĩpoſuerunt. comos enim vicus, oda laus interp̃tat, quaſi laus ruſticorũ. oda dr̃ aliqua cantilena ſuauis. Ex illa ↄ̃ſuetudine poſtea apd grecos et latinos vſus iſte inoleuit, ut de vulgari mã ẽ vulgari ſmone huiuſmodi carmina facerẽt, et qd uulgare erat, paulatim quibusdam facetijs locutionum et artificiali genere ſermonum, retenta tamen vili et humili materia in artem redigere, unde adhuc antiquum nomen retinuit, ſed nullis ante Teren. tam artificialiter feciſſe inuenit. Nota quod hoc genus carminis moralitati ſubſeruire debet. perfecta eniꝫ moralitas ętatum, ſexuum, et conditionum in eo oſtenditur. ętatum, vt iuuenum et ſenum, ſexuuꝫ. ut virorum et mulierum. conditionum, et ſeruorum et liberorum, matronarũ et meretricum etc. Eſt igitur ĩtentio auctoris moralitatem deſcribere.

utilitas ut ſciamus bonam moralitatem nobis cō
firmare. Voluit preterea cauſa delectationis hoc inci
pere, quo utilitatem et delectationes aſſerendo po
pulo placeret. Materia ſunt res fictę, quę nuncupā
tur argumentum. Nunquam enim res geſta in co
mędia locum habet. Differentia eſt inter argumen
tum et fabulam et hiſtoriam. argumentum ęqui
uoce accipitur faciens fidem utriq; rei, ſed hic ita
diffinitur. Argumentum eſt res ficta quę fieri po
tuit. Fabula rem neq; veram, neq; veriſimilem cō
tinens. Hiſtoria eſt res geſta. Huius ergo materię
nomen eſt argumentum. Scripturę nomen eſt co
mędia. Sciendum eſt iterum ꝙ omnis comoe
dia in quinque actiones diuiditur, ideſt in quinq;
partes. Voluere enim poetę ſicut in metris menſu
ram habent, ita et in materia modum obſeruare.
vide omnes poetas, et inuenies per ęquales diſtin
ctiones et moderatas eorum libros compoſitos, et
diſtinctiones fere eiuſdem menſurę. Sic igitur co
mędi quinarium numerum, quaſi mediocrem mē
ſuram in partibus poſuerunt, ne ſi plures eſſent fa
ſtidium generarent, ſi pauciores diſplicerent. ſic āt
materiam conſiderabant, q; ſi prolixior eſſet, in
quinq; actus redigerent, ſi breuior, ad quinq; extē
debant. Alia lex iterum in comędijs obſeruatur, ne
in eadem ſcęna plusquam tres perſonę loquant,
et ſi quarta inducitur pauca verba proferat, ne ni
mia confuſio in locutionibus habeatur. vnde Ho
ra. Ne quarta loqui pſona laboret, et ſi quarta pa
rum loqui debet, multo minus quinta. Hęc diui
ſio fit comędiarum apud gręcos. Comędiarum alia
prętextata, alia togata. prętextata vbi alta oratiōe
de humili materia tractatur, vnde propter illam
dignitatē prętexta vtebatur poeta in recitatione.
togata vbi et humilis oratio et humilis materia
erat et toga induebatur recitator. Palliatę erant
quędam latinę adinuentiones, ſcilicet comędię nō
aſſumptę a gręcis. Noſtri tamen poetę non acci
piunt a gręcis, niſi togatas. Multas alias diuiſio
nes comędię facit Donatus, quas qui ſcire volunt
ab eo ſtipulentur. Dicit ſcęna ſubumbraculum, qđ
fiebat de cortinis, vbi perſonę latitabant, tamen et
vocatur ſcęna vnaquęq; clauſula, vbi mutatio et
introductio perſonarum in comędia, quia tunc
perſonę de ſuis ſcęnis, ideſt vmbraculis egredieban
tur. In hac comędia ſunt materia perſonę. Si
mo, Pamphilus, Carinus, et alię, quę gratia iſtarū
inducuntur. Intentionem, quam dixi habet vbiq;
generalem, ſed vtilitatem in ſingulis moralitatibus
deſcriptis potes inuenire. Si bona eſt, per ſimilitudi
nem informat. ſi mala eſt, reſpuendam ſe nunci
at. Quinq; actus huius comędię ſūt iſti, ſimulatio
nuptiarum, quam facit Simo, vt cognoſcat ani
mum filij ſui, et habeat locum obiurgandi eum.
Secundus qui ibi incipit, Audiui Archyllis, eſt di
ſturbatio illius diſſimulationis per Dauum. Ter
tius qui ibi incipit, Iubeo Ch. eſt de hoc quod Si
mo accepta occaſione a filio conatur facere vari
as nuptias. Quartus qui eſt, Iam vbi vbi, erit deſtru
ctio verarum nuptiarum, machinationes Myſi
dis et Daui per puerum ſuppoſitum. Quintus qui
eſt. In hac habitaſſe, dicitur compoſitio et mitiga
tio omnium priorum turbationum per interuen
tum Critonis, qui faciat Glycerium cognoſci ciuē
filiam Chremetis. Prologum non pmittit, vbi
declarat materiam ſuam, et prohibat ſicut faciunt
alij poetę, quia compulſus inuidorum infeſtatio
ne dat aliud officiū prologis ſuis, quod melius di
cemus in prologo, ſed pręmittit quandam oratio
nem, cui tamen quoddam officium prologi attri
buit. s. docilitatem per deliberationem materię ſuę
factę. cum enim partes narrationis ſuę pręmittit,
melius nouit auditor vnde debeat tractare, et quid
in narratione debeat expectare. Itaq; prępoſuit hāc
breuem orationem, quam nomine materię intu
lit, ſcilicet argumentum, q: in ea tota materia ſua
breuiter includitur, pręponit enim ſtegma ſuū, ē
quaſi informem materiam, vnde quintus actus
originem habet, q: tamen in narratione non diſ
ſeruit, tamen hic voluit ponere vt ſciamus vnde
illę factę ſint actiones. i. ex qua materia. quoniam
ſic ſolum quod dicit, Pam. vitiat Glyce. fuit cauſa
et ſimulationis et deſtructionis eius, et conatus ve
ſtrarum nuptiarum, et deſtructionis earum et cō
poſitionis, pręmiſſa illa informi materia, ſupponit
v. partes, ſed tertia non eſt ibi, niſi p ſubinnuitionē
quartę partis, quod melius in ſerie litterę per ſingu
la diſſeremus. Nunc autem ad līam inſiſtamus.
Sororem falſo etc. quod dicit Chryſidem eſſe An
driam, ideſt de Andro inſula, et meretriculā ē Gly
ce. ſororem eius. ſed falſo creditam, locum ſingula
habent, ſed melius in ſequentibus explicabimus.
Grauidaq; facta, hoc totum fuit ptrarium ma
chinationi patris et conatui nuptiarum, vnde cō
ſiſtit primus actus. Nam aliam ideo dat fidē
q: neceſſarium erat ut Glyce. ſciret eum non deſer
turum ſe. Atq; hic eſt primus actus. ſic iunge. Pā
philus diligebat Glyce. at ut amorem illum com
perit S[illegible] ſimulat enim ſupponit intentionem
ſimulationis, q: cupiens ſi. etc. vt locum obiurgan
di inueniret. Daui ecce ſecundus actus, ideſt de
ſtructio ſimulationis nuptiarum, q: per hoc quod
Pamphilus non repugnat verbis patris. ſimilatio
reddita eſt inefficax, q: non habuit locum obiur
gationis. Sed ex Glycerio, hic ſubinnuitur tertius
actus, ſcilicet quod pater conatus eſt facere varias
nuptias, cum dicit, Recuſatq; nuptias, ac ſi diceret
nuptię erant paratę, ſed ille recuſat. Quartus ve
ro actus ibidem manifeſtus eſt, ſcilicet deſtructio
nuptiarum, contentio Pamphili non repugnat, ē
inde accepta occaſione patris parat veras nuptias.
ſed illas nuptias etc. et premittit quare recuſat vt vi
dit etc. Ideo recuſat, quia abdicat, ideſt abnegat eū
futurū generum. Mox eſt quintus actus. s. miti
gatio omnium q̄ritur cur oſtendat de vxore Cari
ni. Cum Carinus non eſſet principalis, niſi indu
cta gratia Pamphili. Ideo ſcilicet conueniens erat
non nihil indiſcuſſum, et indiffinitum dimittat,
quia poſtquam fecerat monſtrationem de eo, vo
luit totam partem illam ad finem producere.

Chremes

ARGVMENTVM ANDRIÆ TERENTIANÆ.

CHREmes Atticus duas habuit filias, alteram
Paſſibulã noĩe, alteram philomenam, ex eis dua
bus credidit diu (q̃q̃ falſo) ſe alteram perdidiſſe re
lictamq; ſibi vnicam Philomenã quam Carinus
mirũ ĩmodum deperibat, ſibiq; iungi matrimo-
nio depoſcebat. Verũ pater eam deſponderat Pam
philo Si-
monis fi
lio, qui fi-
lius liber
effectũs ad
amauit
alteras fili
am Chre-
metis quę
pdita pu-
tabat ſub
noĩe gly-
cerij, idq;
ato, vt ex
ea filiũ ſu-
ſcepit, qd
vt reſciuit
ṗr ſimo
dum filij
aĩum ten
tat per ſi-
mulatas
nuptias
multis do
lis a da-
uo ſuo d
udit, de
inde mo-
us error
dicnlo Ca
rini, et Pã
phili tan
ſper ṗductus eſt dũ Athenas veniens de Andro
quidam Crito rem aperiat, et nodum fabulę ſol-
uat, per quem agnita Paſſibula recipit a parenti-
bus, et tradit Pamphilo amanti. Philomena vero
Carino deſpondet et tradit exoptanti.

ACTA LVDIS MEGALENSIBVS. M. FVLVIO, ET
M. Glabrione. Edilib. Curulib. egerũt. L. Ambiuius. Tur
pio. L. Attilius Prenestinus. Modos fecit Flaccus
Claudij. F. Tibijs Paribus, dextris gręca edita
M. Marcello & Sulpicio COSS.

FABVLAE INTERLOCVTORES

Simo ſenex.
Soſia ſeruus
Dauus ſeruus
Myſis ancilla
Pamphilus adulescens
Carinus adulescens
Byria ſeruus.
Lesbia obſtetrix
Glycerium meretrix
Chremes ſenex
Crito hoſpes
Dromo ſeruus.

C. SVLPICII APOLLINARIS PERIOCHA
Trimetri Iambici

SORORem Falſo creditam meretricule
Genere andrię Glycerium vitiat Pamphilus,
Grauidaq; facta, dat fidem vxorem ſibi
Fore hanc, nam aliam pater ei deſponderat
Gnatam Chremetis, atq; vt amorem cõperit,
Simulat futuras nuptias, cupiens ſuus

IN huius quidẽ comędię expoſitionibus non ſa
ne multa ſunt quę mutata velim, ſunt tñ quę
recte intellecta oporteat. Dum enim in enarra-
one argumenti dr. Quilibet effectus etc. Non in-
telliges Pamphilum liberũ effectum, aut a ſeruitu-
te, aut a patria poteſtate, ſed a cuſtodia pędagogi.
ut dr in prima ſcena. Item non putabis Simonẽ
reſciuiſſe filium ex Pamphilo ſuſceptum. Quia id
credere non quiuit, vt amorem dũtaxat cõperis-
set. Sed hęc non magni momenti ſunt.

PAmphilus nomen proprium filij Simonis
ſenis, quod nomen idem dicit (ſi velimus in
terp̃tari) quod totus amans, vt ait Tortellius
am πᾶν, vt totũ dicit et φίλον amãs, vel φίλος
amicus ita vt totus dicatur amicus quo nomine
te Quintiliano fuit pictor quidam eximius, qui
multa ratione depinxit. Pamphilus ergo vitiat. i.
corrupit. Vitiare a vitio deductum interdum ſigni
ficat vitioſe agere aliquid. Perſi. Ne liceat facere id
quod quis vitiabit agendo. Vitiabit. i. vitioſe aget,
interdum ſignificat vitiũ et ſtuprum afferre puel-
lę non ſine eius vitio et quaſi vituperatione qui
affert. Glycerium. i. illam puellam cui nomen hoc
inditum fuerat in Andro, q̃uis reuera eſſet paſſi-
bula filia
chremetis
Dr autem
Glycerium
dulcis a-
mor. Nam
componi
tur ex γλυ
κεύς qd ẽ
dulcis et ẽ
ρως amor
quaſi dul
cis amor,
et ſic quo
q; per di-
minutio-
nem adu-
latione a-
materia
a gręcis p
latum eſt
q̃q̃ et gly-
cera repe-
riat. Mar
tialis ĩ vn
decio for-
moſam gly
cerã amat
Lupercus.
Pãphilus. i.
quam vi-
tiat glyce-
rium creditã ſororem. i. quę credita fuit ſoror, vbi
ſororẽ accuſatiuus nõ hẽt creditã p adiectiuo, ſed
potius ab eo vt dici ſolet regit, eiuſmodi. n. partici
pia paſſiua plerũq; copulant ſimiles caſus vbi ca-
ſus ſequens ſignificat rem coniunctam vel eandẽ
cum antecedẽte. Soror inquit Labeo appellata eſt,
quod quaſi ſeorſum naſcit, ſepariturq; ab ea domo
in qua nata eſt, et in aliam familiam traſgredit.
Fratris autem vocabulum Publius Nigidius ho-
mo impenſe, ideſt valde doctus non minus argu
to ſubtiliq; ἐτύμῳ, ideſt recto interpretamento in-
terpretatur. Frater inquit eſt dictus quaſi fere al-
ter. Creditam ergo falſo. i. nõ vere (Eſt autem abla
tiuus poſitus pro aduerbio qualitatis) ſororẽ me-
retriculę, ſcilicet chryſidis andrię. i. ex andro inſu-
la maris ęgei vnde Athenas venerat. Meretricula
diminutiuum eſt a meretrice ſic poſitum per con
temptum vt cum homuntio appellatur aliquis
vel homululus, vt Priſcianus habet de diminuti-
uis. Quattuor enim de cauſis proferuntur dimi-
nutiua primo gratia ſignificationis, vt Regulus
paruus rex, gratia vrbanitatis et vitandę arrogã-
tię vt ingeniolum, gratia adulationis vt corculũ,

Glyceriũ glyceria

Martia.

Soror Labeo

Publius Nigidius Frater

Quattor ex cauſis ṗferunt diminutiua

ordius,gr̃a contemptus vt homuntio etc. Andrię
autem hic eſt adiectiuum ab Andro noīe ſubſtan
Andrius tiuo deriuatum declinaturq; Andrius dria,driū,
ab andro ideſt de andro iſta inſula, nomen eſt denomina
Genus tiuum,et gentile,genere.i.natione et gente,vel pa
tria.Nam genus interdum dr̄ tota cognatio co-
qui ab eo
dem prin
cipio ori-
ginem di-
cūt vt Ro-
mani a
Romulo.
Nam pri-
mi reges
fuerūt pa-
tresfamilias ex quibus genera propagata ſunt,ē ci
uitates coniunctę,vt ait Ariſtoteles libro.i.politico
Donatus rum.Interdum genus refertur ad nobilitatem, vt
familia ad copias ait Donatus.Item genus aliquā
do eſt progenies,aliquando gens , vt iam dictum
Feſtus eſt.aliquando ipſa generatio . Genus autem puta-
tur dictum vt refert Feſtus a gręco vocabulo terrę
quam gręci γαιαν dicunt.Poſſumus quidem dice
re imitati Terentium,habeo matrem genere ceno
manam,quod.i.et glycerio facta grauida,ideſt pręg
nante ablatiui abſoluti ſic reſoluendi , ideſt vbi
Dare fidē vel.poſtquam glycerium facta eſt ſeu euerſit gra-
Vxor uida.Pamphilus dat fidem, ideſt ſancte promittit.
Nam dare fidem eſt ſancte promittere . Virgilius.
Lib. viij. Accipe daque fidem,ideſt accipe meam promiſſio
nem et da mihi viciſſim tuam . Dicimus etiam
quamcunque fidem pro me dederis eam preſta-
bo,ideſt exequar quicquid de me promiſeris.Pro-
mittit ergo hanc glycerium fore, ideſt futuram eē
Donatus ſibi pamphilo vxorem,ideſt coniugem ab vngen
Ennius do dicitur vxor.vt ait Donatus. quod cum puellę
nuberent maritorum poſtes vngebant et eis lanā
figebant Ennius.Exin inquit Tarquinium bona
foemina lauit et vnxit. Inde vxorius dicitur qui
vxori ſeruit ait Seruius. Nam pater. ſcilicet Simo
deſponderat,ideſt deſtinauerat ei pamphilo.alias
ſcilicet natam ideſt filiam Chremetis ſenis ciuis
Deſpōder atheníenſis nomine philomenam Deſpondere et
et ſpōdere ſpondere hanc habent differentiam . Nam pater
adoleſcentis qui filio puellam petit deſpondet filiū
ſuum ducturum in vxorem filiam quam petit
pater autem ſponsę a quo petitur puella ſpondet
ſe daturum filiam nupturam adoleſcenti a cuius pa
tre petitur.Nam vt Serui.Sulpitius in libro quem
Seruius ſcripſit de dotibus inquit . ſponſalia in ea parte
Sulpitius italię quę latium appellatur hoc more atque iure
ſolita erant fieri . Qui vxorem ducturus erat , ab
eo vnde ducenda erat, ſtipulabatur eam in ma-
trimonium ductum iri,qui daturus erat itidem
ſpondebat daturum,is contractus ſtipulationum
Spōſalia. ſponſionumque dicebatur ſponſalia . Tum quę
Sponſa promiſſa erat ſponſa appellabatur, qui ſponderat
Sponſus ducturum ſponſus . Sed ſi poſt eas ſtipulationes
vxor non dabatur aut non ducebatur,qui ſtipu-
labatur ex ſponſu agebat . Iudices cognoſcebant.

Quid haberet animi filius cognoſcere.
Daui ſuaſu non repugnat Pamphilus.
Sed,ex Glycerio natum vt vidit puerulum
Chremes,recuſat nuptias,generum abdicat.
Mox filiam Glycerium inſpirato agnitam,
Hanc Pamphilo dat,aliam Carino coniugem.

Iudex quamobrem data acceptaue non eſſet
vxor quęrebat.Si nihil iuſtę cauſę videbatur litem
pecunia ęſtimabat , quantique interfuerat eam
vxorem accipi aut dari eum qui ſponderat , aut
qui ſtipulatus erat condemnabat . Hoc ius ſpon-
ſaliorum obſeruatum dicit Seruius ad id tempus
quo ci-
uitas vniuer-
ſa latio lege
iulia data
eſt. Hęc ea-
dem Hora-
tius ſcripſit Horatius
in libro Gelius
quem de Vt.
nuptijs cō-
poſuit.Hęc Gelius. Atque vt ideſt poſtquam Simo
pater comperit , ideſt depręhēdit cognouit . Inde
dici ſolet compertum eſt mihi . vel habeo com-
pertum , ideſt exploratum eſt mihi vel habeo ex-
ploratum et perſpectum , vt ergo comperit amo
rem Pamphili filij ſimulat,ideſt fingit nuptias fu
turas,ideſt faciendas . Nam futurus interdum a Compire
ſum es retinet ſignificationem, interdum a fio fis, Futurus
vt hic. vocis tamen formatione a neutro deriua-
tur,ſed. a verbo antiquo fuo fuis fui futum futu,
quod in deſuetudinem abijſſe conſtat retinemus
tantum fui pręteritum quod verbo Sum es eſt
accommodamus. Nuptię autem ſiue matrimoni
um (nam idem ſibi volunt) vt inſtitutionibus ti
tulo de patria poteſtate.viri et foeminę coniun- Nuptię
ctio eſt indiuiduam conſuetudinem vitę conti- qd ſint
nens.Pater ergo ſimulat futuras nuptias cupiens
ideſt volens cognoſcere quid animi , ideſt quem
animum (vt quid cauſę eſt.i.quę cauſa, quid rei,
ideſt quę res)filius ſuus pamphilus haberet. Pam-
philus non repugnat ſubire nuptias quę appara-
bantur ei.ſuaſu.i.admonitione daui callidi. ſerui.
Sed vt ideſt poſtquam chremes pater philomenę
deſponſatę ſeu deſtinatę Pamphilo vidit puerulū
natum ex Glycerio amata a pamphilo quę re ve
ra erat paſſibula recuſat ideſt renuit ipſe Chremes
nuptias ideſt matrimonium contrahi cum Pam
philo. A puer proprium diminutiuum fit pueru
lus vt a puera quod dicebatur puella quod au- Puer
autem puerulus dicitur potius a puerus nomina Puellus
tiuo manare iudicatur . Ipſe pater abdicat , ideſt Puera
expellit a ſe generum non q eſſet ſed qui futurus Puella.
ſperabat. Abdicare ē expellere a bonis filiū dū viuit Puerus
pr̄,Exheredare vero eſt filiū a bonis pr̄nis expellere Puerulus
poſt mortē pr̄is,ſed abdicare eſt grauius , qd ēt in Abdicare
ſe exheredationem ꝯtinet. Mox.i.ſtatim poſt ꝯuer- et exhere-
ſionem factam omnium turbationum et rixarum. dare.
Chremes dat pamphilo in vxorem hanc glyceri- Agnoſcere
um cuius amore tenebat pāphilus agnitam.i.reco et cogno
gnitā. Agnoſcimus.n. veterem, cognoſcimus noua ſcere
filiam.i.quę agnita fuit eſſe filia Chremetis, q̄ Pas
ſibula dicebatur,inſperato, aduerbium, ideſt pre-
ter ſpem,inopinato, preter expectationem, preter
opinionem, namcum agnita fuit,non ſperabant
parentes ſe vnquam viſuros filiam , quam more

tiam putabant, & ipſe chremes dat aliam, ſcilicet Philomenam coniugem. i. vxorem Carino adoleſcenti Athenienſi. Aliam poſuit p alteram. Nam duas tantum filias habebat chremes, Philomenam ſcilicet & Paſſibulam.

ÆLII DONATI GRAMMATICI, ET GVIdonis Iuue. cenomani, nec nõ Aſcenſij, et Calphurnij, cuiuſdãq; doctiſſimi viri (vt ei ſcripta demõſtrãt) ques nulla Seruius ſu iſſe dicũt. i ſext. Teren.cõmentarij.

ceſſituſq; hoc faciat. Operã abutitur, vtimur vti et abuti fructibus rei, quę ab amantibus ſaluo vſu nobis ſubminiſtrantur. Abutimur quando deperdimus et rem et fructus. Nam vſui eſt ager, domus. abuſui vinum, oleum, et cętera huiuſmodi. Cicero. Non debet, inquit, ea mulier, cui vir bonorum ſuorum vſumfructus legauit, cellis vinarijs plenis relictis putare id ad ſe pertinere. Vſus enim non abuſus legatus eſt, ea iter ſe ſũt ↄtraria, hi i thopicis habetur. Vti et abuti Cice.

VERSVS EIVSDEM RATIONIS.

Prologus.

POETA Cum primum animum ad ſcribendum appulit,
Id ſibi negocii credidit ſolum dari,
Populo vt placerent quas feciſſet fabulas.
Verum aliter euenire multo intelligit,
Nam in ſcribendis prologis operam abutitur.
Non qui argumentum narret, ſed qui maleuoli
Veteris poetę maledictis reſpondeat.
Nunc quam rem vitio dent quęſo animum aduertite.

POETA Cum primum animum ad ſcribẽdum appulit. Principium factum eſt a cõmendatione perſonę, quod pudens, quod honeſtus, quod prudens Terentius, et honore maiore poetam potius q̃ Terentium dixit, vt illus hoc ipſo nomine, de quo laborat, ornaret. Poeta. c. p. animum ad ſcribendum appulit, omnis huius prologi intentio hoc agit, vt nouo poetę veniam paret, et veteri odium, et vt q̃ maxime modeſtus, minimeq; errantem Terentium probet. Poeta c. p. a. ad ſcribendum appulit, iam meritum poetę edit, poetam eundem dicẽdo, et ab animo eius, quem defendit. Poeta. c. p. a. ad ſcribendum appulit, ſenſus hic eſt, propoſuerat quidem poeta noſter, vt in prologis argumenta narraret, ſed hoc imputat Luſcio Lauinio aduerſario, qui eum ar..ere non permiſit, quod propoſuerat maledictis ..is ad reſpondendum eundem prouocans. Appulit, appellere proprie dicitur, cũ ex pelago, aut ..eto quis ad littus acceſſerit. Virg. Hinc me digres..m veſtris Deus appulit oris. Poeta appulit, in ..cunda lectione appulit fuit, ſed appulit magis, .. Terentius. Nam poſtea ſic animum ad vxorem ..ppulit. Id ſibi negocij, modo pro moleſtia & cu.. .. non labore. Populo vt placerent, vt ne non ..gnificat, modo non eſt coniunctio. Placerent, ..as feciſſet, ad feciſſet retulit fabulas, non ad pla..rent, et eſt figura ſylepſis. Quas fe. f. bene fecis..t, non ſcripſiſſet. Vnde poetę a faciẽdo dicti ſunt ..ro του ποιειν. Sic Virg. Pollio et ipſe facit noua ..rmina. Verum ali. Sic Virg. Maior rerum mi.. .. naſcitur ordo. Maius opus moueo. Non.n. hoc .. legiſſe dicit, ſed quaſi ex ordine ipſo natum ſibi ..ſe intelligit, quod credimus plerunq; falſum, ..uod intelligimus certum eſt. Aliter autem con.. ..a ſignificat, vt dijs aliter viſum eſt. Verum ali. ..uenire multo intelligit, adeo nec prępárauerit, ..ec intenderat quenquam lędere, vt ſpe falſus, la..

Non qui argumentum narret, quod vere prologi eſt officium. Qui, pro vt, qui ergo modo non eſt pronomen. Sed qui mali. vete. poetę. primum a natura maleuoli, deinde tempore, vel ab inuidia veteris a ſigno ęmulationis poetę. Vetus plerunq; refertur ad laudem, interdum ad vituperationem, vt hic, & alibi. Vetus, veternoſus, ſenex. Veteris pro carioſi, et quaſi rancidi poſuit, atque ideo maleuoli nõ criminibus, ſed maledictis. Quid autem inter maledictum et crimen interſit, docet Cice. in thuſculanis. Veteris ratio inuidię, poetę cauſa inſectationis. Maledictis, criminatio aduerſarij. Veteris poetę maledictis reſpondeat, quia ſenex Luſcius edebat fabulas adoleſcentulo nunc Terentio, et eleganter maleuoli maledictis veteris, commendatio poetę a perſona aduerſarij. Reſpondeat, excuſatio reſpondentis, q non obſiſtat, ſed reſpondeat. Nunc quam rem, quam, qualem. Vitio dent, vituperent, culpent. Vituperare eſt mala vitio dare, et etiam bona. Nunc quam rem vitio dent, vtrum nunc, animaduertite an nunc vitio dent, et oratorię quaſi, multa facit cum vnum ſupra dixerit, vt Virgilius. Deſiſte malum committere tenens. Queſo, propoſitio eſt. Aduertite legitur et attendite, vnde manifeſtum eſt, et aduertite, et attendite non eſſe plenum, niſi addideris animum. Menander fecit Andriam, et Pyrinthiam, narratio eſt, et proprie fecit, ſcribit enim Terentius, qui verba adhibet tantum fecit Menander. qui etiam argumentum componit, ſed ſępe ad laudem Terentij, fecit ab eo quod eas tranſtulit. Vtramuis, prima ſcena Pyrinthię pene iiſdem verbis, quibus Andria ſcripta, eſt, cętera diſſimilia ſunt, exceptis duobus locis, altero aduerſus .xi. altero aduerſus duodecimum. qui in vtraq; fabula poſiti ſunt. Qui norit vnã ambas nouerit, omnem rem vno verſu nouerit.

Vetus

Vituperare

Virgi.

Queſo

Aiaduertere

Vtramuis, deeſt hay. Non ita diſſimili ſunt
argumento, Ordo ita non ſunt, ergo ita ſubdiſtin
guendū, ſed tñ diſcretio ē a ſuperioribus, et ē
nō.n.ſupra poſuit qdē, non ita diſſili ſunt orone.
Ita, p valde ē cauti. Potuit.n.dici, quō ǧ ſunt due
Ita — diſſili orone ita, ne Menandrum culpare videat, ita
Oratio — adiunxit qđ laudis ē. Orone, ac ſtilo, oro in ſenſu
Stilus — eſt, ſtilus in verbis, oro ad res refert, ſtilus ad vba.
ſtilus non ē in tpe, ſed plata orone. Oro aūt eſt et
in cogitatione, et in plant, oronem in ſententijs
dicūt ee, ſtilum in verbis, argumentū in rebus ergo
in poemate oro eſt. Que con.in.An.appet nō de
induſtria, ſed caſu ee tranſlata ea q̄ ex Pyrinthia
in And. eodē ſenſu, iiſdēq; verbis pſcripta fuerint.
Que con.in.An.vnam ergo nō duas tranſtulit.
Que con.in Andri.q̄ apta et ↄmoda fuerunt in
Andriam latinaʒ non grecā, fatet tranſtuliſſe. Sed
q̄re ſe onerat Teren.cum poſſit videri de vna trās
tuliſſe. Sic ſoluit, qꝛ ↄſcius ſibi eſt pmam ſcenam
de Pirynthia ee tranſlatam, vbi ſenex ita cū vxore
loquitur, vt apud Teren.cum liberto, at in Andria
Menandri ſolus ſenex eſt. Id iſti vi.fa. iſti ad re
phenſionē ſumit pſone, interdū rei rephenſionem
ſiḡt.vt Virg.Quid petis iſtis. Vituperant, vitium rei
parant. Diſputant, īmorant, calumniant, argu
mentant. Cōtaminari, pprie ↄtaminari eſt ma
nibus luto plenis aliqd attingere, et ↄtaminare at
tingere eſt, et polluere.Virg.Relinq pollutū hoſpitiū
Contaminari — .i.ↄtaminatum. Contaminari, tangi et relinqui
polluta manu, ac p hoc voluit foedari, aut macu
Ne.pticula eſt Cic. — lari, vt ipſe ait. Ne hoc gaudiū ↄtaminet vitam
egritudine aliq.Contaminari enim de.i.ex multis
viui non decere facere. Faciunt ne, intelligendo,
ne, qdam corripiunt, et cum interrogatione pnun
ciant, qdam pducunt, quorum alij ne pro non acci
piunt, ne.i.non alij.ne pro valde, vt Ne ego hō ſum
infelix et Cice.Ne illi et.li melius. nā ſtatim infert.
Qui quū hunc accuſant Neuiū Plautū, Enniū ac
cuſant, in ſingulis magna emphaſis eſt, auctorita
tis, ſed ordo non eſt ſeruatus. Enni. nāq; aū Plau.
fuit ſed qđ eſt ſūme auctoritatis Enniū vltimum
dixit. Quorum magis exoptat emulari negligentiā
potius q̄ iſtorum obſcurā diligentiā, ne minus mul
tū plurimū. Qui quū hunc accuſant. Terentium
Quieſcere — ingt ſpecialiter accuſantes neſciunt ſe bonis hoibus
maledicere, quos ille imitat et argumentus eſt ab
exēplo et auctoritate. De hinc ut quieſcant porro
moneo, recte eſt. Nā qeſcere ille dr, q̄ eſt inſolens et
ingenuus. Porro, porro in futurum dixit. Moneo, ter
ribiliter dixit.Cicero, moneo pdico, admoneo libe
ratus culpa et terret criminaturus aduerſarios.
Fauete, adeſte iam ad auditores conuertit, a qui
bus fauorem cepit.q.d.hoc aduerſarij faciunt, nos
aūt qd in nobis eſt fauete. Vos.uero fauorem fa
cite, ac adeſte, non ut abſentibus dicit. qppe q cor
pibus preſto erant, ſed intenti eſtote fauete ſilete, ſic
et pōtifices dūt fauere linguis, fauete vbis.uñ Virg.
Ore fauete oēs. Adeſte ais.s.auxiliū pbete, ut aduo
catus reo dr adeſſe. Aequo aio, ab honeſto. Et rez
cognoſcite.a iuſto. Malefacta ne nōſcant, ſua, me
lius q̄ ſi dixiſſet audiāt. Cognoſcite. pnoſcite.Sic

dixit cognoſcite. Vt pnoſcatis queadmodū in ecy
ra.Orator ad uos uenio ornatu plogi, ſimile exo
rator ſiē. Vt pnoſcatis ab utili. Quid ſpei ſit reli
quū, p reliquarum accipiunt.ut ſit ſenſus de hac fa
bula ſumite ſpecimē ut ſciatis an cetere nobis ſpe
ctāde ſint.Nā poſtmodū dcm̄ alio plogo alias co
gnoſcetis eius queſo hāc cognoſcite. Reliquū, q̄ſi
diceret poſtremū.ǧ q̄ſo aduerbiū ē.uel. i. τολοιπον.
Reliquū, ſiue li reliquū dicit, ſiue reliquū p reliquū
geminato.u.ſcribit. Poſt hac faciet, ſcribet. De in
tegro uter denuo an ex itegris grecis. Spectāde an
exigēde ſint nobis pus.ſylepſis ut ſupra, ad vbū.n. Spectare
faciet declinauit ñ ad ſpectāde ſint. Spectāde pro
prie ut fabule, ppalande, exigende, excludende.

Poeta Quū pmū etc.Hic plogus quē in mani — GVI. Quotuplex ſit plogus
bus hēus eſt relatiuus qm̄ in aduerſarius, ma
ledicta referunt et qdem acriter ea tñ ſubtili
tate ut poeta uideat oia refellere laceſſitus aduerſa
rij maledictis.Sunt q̄tuor plogi ſpēs, alius eſt com
mendatiuus in q̄ fabula aut poeta cōmendatur.
Alius relatiuus quo aut aduerſario maledicta aut
genere pplo referunt. Quidaʒ eſt argumentatiuus
fabule argumentum exponens. Quidam minus
oia hec in ſe ↄtinēs.Hic āt plogus relatiuus eſt in
quo defenſor poete introductus, intendere nititur
poetaʒ modeſtum minimeq; errantem, et aduerſa
rium in inuidiam uocare, cuius maledictis uidē
do occupatus a narrādo argumēto ſuperſedere co
git.Comici autem ſolent introducere non ſeipſos
in plogis loquentes ſed aliuʒ inducūt ex abrupto
aduerſariū rephendentē poete cōmentatione adhi
bita.quod fecit Ariſtophanes inducens in prima
comedia ſua Chremetē, quid et ſatis videre eſt in — Ariſtophanes
ipſo andrie plogo in quo poete defenſor indu
ctus captat beniuolentiā a pſona poete eā cōmen
dādo et a pſona aduerſarij eā in crimen et in in
uidiā vocando.Poeta quum primum etc.Poeta a
ποιεω.i.facio dr q carmia faciat.Vir.Pollio et ipſe
fa.no.car. Appello.lis. ex. ad et Pello ſiḡt ſubducere — Poeta
naues ad littus, q̄ſi appellere naues ad littus, Inde — Apppello pellis.
appulſus.i.acceſſus et pprie ad aquā vel ad litus,
transfert ad alia ſed appello as, ſignificat nomino
nominas.Cic.in epi.tertio quoque verbo orationis
ſiue me appellabat, quod ex ad et pello as compo
nitur quod ſimplex non eſt in vſu, ſed compoſita
eius appello et compello compellas quod eſt allo — Cicero Appello. as.
quor alloqueris.Virg.prior eneaʒ compellat Acha
tes.Negocium interdum capitur pro labore vt nō — Negocium
eſt magni negocij debilem ſuperare.i.magni labo
ris.Interdum capitur pro moleſtia cura ſiue ſolli
citudine.Quum primum vt primum vbi primuʒ
ſtatim vt ſimulat, ſimulatq; poſtquam poſteaquaʒ
idem fere ſibi volunt poſtulantq; duo verba qui.
primum vero quod ſiḡt citiſſime vnum tantum
vt veni ad me quamprimum.i.citiſſime.Interdum
cum primum ī due partes ſunt vt hec.ordo eſt quū
.i.qñ poeta appulit animum.i.applicuit vel adhi
buit ingenium ad ſcribendum.i.componendum
poema credidit id negocij.i. illam ſollicitudinem
ſolum.i.tantummodo dari ſibi vt ideſt ne non vt
(Donati ſnia) fabulaʒ.i.fabule vel ſubaudiat fabu
le quas

Menander fecit Andriam, et Perinthiam,
Qui vtramuis recte norit, ambas nouerit.
Non ita ſunt diſſimili argumento, ſed tamen
Diſſimili oratione ſunt facte, ac ſtilo.
Quę conuenere in Andriam, ex Perinthia
Fatetur tranſtuliſſe, atq; vſum pro ſuis.
Id iſti vituperant factum, atq; in eo diſputant,
Contaminari non decere fabulas,
Faciunt ne intelligendo vt nihil intelligant.
Qui cum hunc accuſant, Neuium, Plautum, Ennium

lę quas fabulas feciſſet placerent populo vt ſit ſen
ſus putauit ſibi dũtaxat illam curam ſiue illum
timorem relinqui q̃ ſuę fabulę populo nõ place/
rent, de quo vnuſquiſq; poeta ſolet eẽ ſollicitus. Aut
ſi ponat̃ negociũ pro labore et vt ꝑ q̃ ſenſus erit
putauit ſolum illũ laborem ſibi relinq̃ vt efficeret
ſuas fabu
las popu/
lo placere
ſed ſpe fal
ſus intelli/
git ſibi eẽ
maledictis
poetę laces
ſentis re/
ſpondẽdũ,
itaque or
do ẽ. Vey
poeta intel
ligit eue/
nire mul/
to aliter.i.longe ſecus vel valde ↄtra.q̃re, nam abu
tit̃ opera.i.labore et induſtria, hoc eſt non bñ col
locat laborem ſuum in ꝓlogis.i. in p̃fationibus
ſcribendis p̃ſertim qui poeta.s. non narret argu/
mentum.i.fabulę materiã vt facere deberet ſed re
ſpondeat maledictis.i. purget detractiones ẽ cri/
minationes poetę natura maliuoli et longa con
ſuetudine q̃ iam veteris et in ęmulatione inuete/
rati, Vbi aduertendũ primo dictum Diomedis le/
gentis operam abutitur, inquit enim ita fuiſſe an/
tiquos locutos vtor hanc rem et abutor hac re q̃d
a recentioribus dictum eſt vtor hac re, et abutor
hac re vt ait Do. vtimur fructu rem ipſam nõ de
perdentes. Abutimur aũt et rẽ deperdẽtes et fructũ.
Vtimur enim agro abutimur oleo aut vino. Nũc
queſo.i.poſco vos ſpectatores aĩum aduertite, ideſt
diligenter attendite quã rem vitio dent.i. quid vi
tuperent et improbent quod ſi ſubaudiat̃ hic da/
niuus poetę ſenſus eſt attendite de qua re poetam
vituperent. Nam dare rem aliquã vitio alicui eſt
eum vituperare ſuper illa re. Itidem vertere rẽ ali/
quam vitio cuiq̃ idem ſignificat Menander nar/
rat, quod vitio, illi dant inquiẽs verti ſibi vitio q̃
transferens Menandri Andriam ex Perinthia al
tera comędia gręca ↄceſſerit in ſuã latinã Andriã
quę illi ↄgruere viſa fuerunt, quod non diffitetur
confutans ab auctoritate et exemplo id vitium
non eſſe, p̃cipue cum id grauiſſimi auctores co/
mici effecerint. Attendite ordinẽ. Menander poeta
gręcus fecit Andriam et Perinthiaꝫ gręcas comę/
dias, et bene fecit, q̃ earum argumentum excogi/
tauit, ſcribit autem Teren. transferens, licet in eius
laudem et facere quoq; dicat̃, qui norit.i. cogno/
uerit, recte.i.bene, et vt intelligi debet vtramuis ea
rum.s.hoc eſt vtramlibet ſiue alterutram earũ, no/
uerit ambas, non ita.i. non adeo diſſimili ſunt
argumento.i.materia, ſed tamen ſunt facte diſſi
mili oratione.i.diſſimilibus ſententijs ac diſſimi/
li ſtilo.i.iunctura verboꝝ. Vbi aduerte orationem
in ſenſu ſiue ſententijs eſſe, ſtilum in verbis ſiue
eorum iunctura qui etiam character dicitur, ar/ Argumẽ
gumentum autem in rebus. Ipſe poeta fatetur tum
tranſtuliſſe, ideſt traduxiſſe ex Perinthia gręca in
Andriam latinam, ea quę conuenere, ideſt com/
moda fuerunt et apta, atq; fatetur ſe eſſe vſum il/
lis tranſlatis ꝑ ſuis.i.tanq̃ a ſe inuẽtis vel ꝑ ſibi cõ
uenientibus
ſti mali/
uoli.s.pcõ
tẽptus dr̃,
vituperant
factũ illd
atq; diſpu
tãt.i. imo
rantur ca
lumnian
tur vel ar
gumentã
tur in eo
videlꝫ q̃d
ſigẽ.i. nõ
decere.i.honeſtũ eẽ fabulas ↄtaminari.i. q̃ſi foeda
ri aut maculari ex multis vnã faciẽdo. Cõtamina
re.n.eſt mãibus luto plenis aliq̃d attingẽdo illud
relinquere pollutum maculatum ſiue foedatum.
Ne.i.certe vt ait Laurentius vel vt Donatus.i. val/
de ne intelligendo.i.prout nimis curioſi minima
queq; rimando efficiunt, vt nihil intelligant, in/
terdum enim nimia curioſitas. ac vt poeta inq̃t
obſcura diligentia potius eſt omittenda qua ſe/
quenda. Alij capiunt ne pro vtrum interrogatiue
illud dictum legendo, alij pro non verum vt be/
ne ſentit Donatus, melius eſt vt pro certe aut val/
de accipiatur. Qui maliuoli cum accuſant.i. argu
unt hunc Terentium accuſant Neuium Plautũ
Ennium poetas magnę auctoritatis, quos poetas
hic noſter poeta habet auctores.i.imitandos, ideſt
quorum ſequitur auctoritatem et eorum imitat̃
auctoritatem. Quorum poetarum exoptat.i. p̃ele/
git, ęmulari.i.imitari aliquando inuidere negligẽ
tiam.i. non nimiam curioſitatem potius q̃ exo/
ptet ęmulari diligentiam.i. curioſitatem, obſcurã
ideſt afferentem obſcuritatem dictis iſtorum ma
liuorum. Dehinc, admonet eos vt ceſſent maledice
re ne audiant malefacta ſua. Dehinc.i. deinceps,
moneo.i.admoneo eos vt porro.i. in futurum ſi/
ue poſtea, quieſcant, ideſt quieti ſe dent qui tam
inſolentes ſunt inquieti neq; amplius animum ſu
um perturbatione inuidię vexent et deſinant.
ideſt ceſſent, maledicere ideſt detrahere ne noſcãt
ſua malefacta manifeſtatione poetę qua ſit crimi
naturus eos et vitia detecturus ni ceſſent detra/
here. Fauete, ad auditores conuertitur a quibus
fauorem captat. Fauete, ideſt fauorem date ſilen/
do, ſic et pontifices dicebant. Fauete verbis. Fauete Virg.
linguis, et Virgilius. Ore fauete omnes, adeſte, ideſt
auxilium p̃bete et interceſſiote, vt aduocati ad
ſunt clientibus, ęquo animo, ideſt bono animo,
et cognoſcite, ideſt intelligite, rem.i.comędiaꝫ agẽ/
dam, vt pernoſcatis, ideſt perfecte noſcatis eam rẽ
et etiam cognoſcatis quid ſpei reliquum ſit.i. quę

Accuſant,quos hic noſter autores habet.
Quorum ęmulari exoptăt negligentiam,
Potius q̃ iſtorum obſcuram diligentiam.
Dehinc vt quieſcant porro moneo,⁊ deſinant
Maledicere,maleſacta ne noſcant ſua,
Fauete adeſte ęquo animo,et rem cognoſcite.
Vt pernoſcatis ẽ quid ſpei ſit reliquum.
Poſthac quas faciet de integro comędias,
Spectandę an exigendę ſint vobis prius.

ſit apud vos reliqua ſpes, vel quid ſpei. i. quę ſpes reliquum, ideſt reliquorum, hoc eſt reliquarum comędiarum ſit apud vos,an ſcilicet, ideſt vtrum comędias, ideſt comędię, vel ſubaudi comędię, quas comędias,poeta faciet, ideſt transferet, vel ſcribet poſt hac ideſt a modo,vel in poſterum,de integro. i. ex integris gręcis, vel denuo, ut ſit aduerbium. ſint ſpectandę. ideſt aſpiciendę vobis, pro a vobis an prius, ideſt antequam ſpectentur vtrum ſint exigendę,ideſt excludendę,eijciendę.ab ex quod eſt extra,et ago agis,quod eſt duco ducis.
Exigere Tanq̃ dicat de hęc fabula ſumite ſpecimen.i.degu ſtationẽ,vt ſciatis an cętere vobis ſpectandę ſint.

SER. POeta cum primum. Prologus iſte ob hoc a calliopio factus eſſe videtur, quare ſub eius perſona ſcribitur.Scimus tamen quare Terẽtius cum fecit,non ſub perſona ſua, ſed ſub perſo-
calliopius na Calliopij. Calliopius erat quidam cantor, qui comędias Terentij recitauit.Ideo ꝑlogis ſuis abuſus eſt,quare antequam Terentius Romam veniret,quidam poetę fecerunt comędias, quę recipiebantur,et in honore apud Romanos habebantur,ſed poſtquam Terentius additus Romę cępit ſcribere comędias eorum,et ideo detrahebant ſcriptis Terentij,et occaſiones multas vituperij adduxere,quapropter iſte compulſus eſt prologis ſuis inuidis reſpondere,et ita officium prologi auferre.Nam omnis rectus prologus debet delibare materiam ſequentis operis,et ita facere docilitatem,et pręterea captare beniuolentiam,et attentos reddere.Et cum aduerſarijs ſit reſponſurus, captat beniuolentiam quatuor modis, a propria perſona,a perſona aduerſarij,a perſona auditoris,ideſt iudicis,ab ipſa re in ipſo acceſſu.Captat beniuolẽtiam a propria perſona.cum dicat appulit, ideſt cum nimia appulſione animi,et intentione, ac ſi diceret Non eſt res leuis vel contemptibilis comędia iſtius,quia magnam diligentiam huic operi adhibuit. Credidit id negocij, ideſt hoc negocium, ideſt ſcribere comędias ſibi datas, ideſt a ſe eligi ſolum propter hoc vt placerent populo Romano Ecce captat beniuolentiam a propria perſona per intentionem ſuam. Cum enim populo Romano placere intenderet,recipiendus erat. Fabulas vocat,abuſiue,cum ſint veriſimiles. Verum voluit dicere deſplacuiſſe,ſed moderatius poſuit,cum dicit multo aliter euenire,q̃ reputauit, ne torqueret culpam in Romanos,q: res bona, et vtilis illi diſplacuiſſet.Nam vere intelligitur diſplicuiſſe,nam oſtenditur in hoc effectu,q: vere intelligitur, ſcilicet quare abutitur in prologis opera ſua,ideſt poetę,vere abutitur,quia non eſt iſte,qui narret argumentum,ideſt materiam ſuam in prologis more aliorum,ſed qui reſpondeat ma.Ecce,hic captat beniuolentiam a parte aduerſarij.cum dicat maliuoli.s.non eſt credendum,quia ex maliuolentia facit uel quia multi quamuis ex maleuolentia,tamen dicũt vera,vel cũ diſcretione addit Veteris,ideſt decrepiti ſine ratione. Sumptum eſt a veſte inueterata quę uilis ẽ et abijcienda, conſtrue ſic, Menander fecit Andriam et Pyrinthiam,quid inde dicerent aliquis, iſte poeta fatetur vt ſecurus defenſionis ſe tranſtuliſſe de Pyrinthia in Andriam ea, quę conuenęre, ideſt conuenientia fuere per hoc quod dicit conuenientia,captat beniuolentiam ab ipſa re. pars de Carino ſumpta eſt de Pyrinthia. Ecce vitium illud quod imponebant, de duabus vnam fecerat,et propterea pręmittit excuſationem,quoniam non eſt mirum ſi commiſcuit,q: vtramuis recte, ideſt perfecte norit et cętera. Non enim vere poteſt cognoſcere ambas,quia nõ ſunt ita diſſimili argumento,ideſt materia, quin bene poſſit noſci,ac ſi dicant aliquantulum ſupra diſſimili.Sed non ita,vt vnam poſſit noſci per aliam ſed tamen ſunt diſſimili oratione, qui una eſt togata,alia pretextata.Et diſſimili ſtilo, quantum ad diuerſitatem verborum. Orationem hic accipit quę habetur ſpecies,alia humilis, alia mediocris,alia grauis. harum autem comędiarum alia erat togata,humilis,alia ꝑtextata, alia orõne et dignioribus verbis ↄtexta, et in hoc diſſimilitudinem habebant,Pręterea in hoc q: eſſent diſſimili ſtilo contextę.i.diſſimilibus verbis ſtilũ vocat hic ſingularem modum dictandi vniuſq;.Vnde dicimus,q: eadem oratio in vna ſua ſpecie,ſ.ſiue ſit humilis,ſiue mediocris, ſiue alta poteſt hr̃e diuerſos ſtilos,ideſt diſſimilia verba ſi Actus a diuerſis, veluti ſi Iospius et Galerus materias habeant Achillem,qualiter in troiano bello pugnaſſet, cum vterq; idem genus orõnis.s.altum teneat, tñ vnuſquiſq; diuerſo ſtilo. i. ſuo ſingulari dictandi mõ contexeret verba.Vnde eſt q: cum in eadem oratione diuerſitas ſit ſtilorum, et diuerſa ſit oratio ſtilus a diuerſis nequaq̃ erit vnus. Atq; vſum pro ſuis,ad hoc rñdet qđ ipſi imponebant ei aliud crimẽ ideſt furtum,q: alienam mãm dicebat ſuam,et iõ dicit. Atq; fatet ſe eẽ vſum ꝓ ſuis q̃q̃.n.mãm alterius aſſumit,et bñ deſcribit vt dicit Hora. in ſuã reducit,atq; demorãs in eo.s.Terentio. Faciũt ne.s. tãta ẽ ſubtilitas intelligẽtię eorum,q: ipſa vertit ĩ ſtultitiã.Qui cũ hi.vere nihil ĩtelligũt,q: cũ eũ vituperant et alios ſapiẽtes uituperant,diligẽtiã obſcurã q: igno

ſât eē licitū de duabus facere unā. Debic.i. ꝓpterea q̄ nullā rōnē hñt, moneo ne noſcāt magis ducit adverſarios, i odiū cū.dicit ſe eoꝝ tacere uitia q̄ revelarī poſſet, ſane hic captat benivolētiā a pſōna auditoris, cū vocet eos ęquos viros, ęquo aio.i. ęq́tatē indicate, ē rē.i. comędię narrationē, cognō.i. vt ī fabula iſta cogno ſcātis ñ ſōlā iſtas comediā ſed etiā qd ſpei ſit vobis.i. poſſit eē vobis de Terētio reliquū .i.in reliq̄s fabulas q̄ ſi bona ſit iſta et laudabit̄ meliores adhuc faciet et pnoſcātis an ille comędię q̄s faciet poſthac.i.deinceps de itegro.i.ñ de furto ſed de ſuo ſint tales q̄ ſint tm̄ ſpectādę in cōi recitatione et nō pus exigēdę añ cōem audientiā eqpollēter eſt ducere an ſint ita viles vt nemo curet exigere antq̄ recitent̄, an ſint adeo bonę q̄ prius exigēdę ab ipſo Terētio vt viderant illi qui q̄ in bonitate eaꝝ volent delectari cōmunem non poſſint. expectare recitationē.

Trimetri omnes.

SIMO SENEX. SOSIA SERVVS.

Vos iſtec intro auferte abite, Soſia
Ades dum paucis te volo. So. dictum puta.
Nēpe vt curent̄ recte hęc. Si. immo aliud. So. quid eſt
quod tibi mea ars efficere hoc poſſit amplius? Si.
Nihil iſtac opus eſt arte ad hanc rem quam paro.
Sed his, quas ſemper in te intellexi ſitas,
Fide, et taciturnitate. So. expecto quid velis. S.
Ego poſtquam te emi a paruulo, vt ſemper tibi
Apud me iuſta et clemens fuerit ſeruitus
Scis feci ex ſeruo ut eſſes libertus mihi,

Vos iſtęc intro auferte, abite. In hac ſcena hęc virtus eſt, vt argumenti narratione actio ſcęnica videat̄, vt ſine faſtidio longus ſermo ſit ac ſenilis ōro. Vos iſtęc intro au. ab. hęc ſcena pro argumenti narratione ꝓponit̄, in q̄ fundamenta fabulę iaciunt̄, vt virtute poetę ſine offō ꝓlogi, vel et pitiā comedię ppl's teneat, vt res agi magis, q̄ narrari videat̄, Vos iſtęc intro auferte, abite molliter retenturus, et expturus Soſiā impat, vt remaneat, addit et cām alijs abeundi, dicendo iſtęc intro auferte, ne ſuſpitionē iniiciat Soſiā cōicandi ſecreti cā remanſiſſe, et bñ auferte. Auferimus.n. ea, q̄ cum faſtidio cemimus. Ferimus ea, q̄ cum honore tractamus. Deinde q̄ſi reſpiciēns icrepat dicēdo, abite, Abite ꝯcitatius legendū eſt, q̄ reſpiciētes ꝓperant, et diſcernit a Soſia, Soſię pſona ꝓtatica ē, non.n. vſq; ad finē pſeuerat, vt eſt Daui in Phormione, in Hecyra Philotidis, et Syrę. Ades dū, ades impatiuū ē, dū pareleō, ē āt adiectio ſyllabica. Paucis te vo. deeſt colloq, aut verbis, et ē figura ſylepſis. Ades dū, pareleō, vt ehodū ad me. Dcm̄ puta, ad h' videt, vt agi res videat̄, queadmodū ſupra diximus. Vt c.r.h. diligenter coquant̄, curatio ꝓprie medicoꝝ eſt, cura reliquoꝝ, ſed cogna medicinę famulatrix eſt. Hęc diaticos eſt. Nempe vt c. deeſt vis, vt ſit nempe vis. Immo aliud, bñ aūt imo, et deeſt volo. Quid eſt qd mea ars efficere hoc amplius poſſit, απο της αρεθης dcā eſt p ſyncopā αρεθη aūt virtus eſt. Virtus vero quatuor gñales ſunt ptes, prudentia, iuſtitia, fortitudo, ē tēperantia ſed prudētia in multis rebus deſcendit. Efficere, facere eſt in ope eē, ſed efficere pfectionem deſiderat.

Nihil i.o.e. mire ait arte, nunc opus eſt artibus.

Sed h.q.s. intellexi ſitas, ipſe hic ſignatiſſime oſtēdit multas variasq; artes eē. Quas in.t.s.in.q̄ virtutes in te intelligunt̄. Sed his, zeugma a ſuperiore, qd ſubaudit̄.s. artibus. Sitas, ꝯſtitutas, poſitas. Fide et taciturnitate, fides ē cōmēdatorum fida executio, vel obſeruantia. Taciturnitas vō obſeruātię genus ī ſilentio ꝯſtituta et ī celādo ſecreta quęrit, aūt taciturnitatē ne pdat pē philo ſecretū qd ei ꝯmēdaturus ē fidē ad ꝯplēdā taciturnitatē ad celāda mādata. Expecto qd velis, expecto, deſidero vt Vir. Expectate venis. Quid velis, deeſt ſcir̄, nā ſi explicaſſet qd velis, nihil ꝯſideraſſet. Ego p.te.e.a.p. cōmēdatio pſonę potius, q̄ fui ne ꝯ filiū leni ſuo aliqd ꝯmitti ideoq; videat̄. Ego poſt te emi a pau. tale ē. Paruulū ego te Iugurtha apd Sal. Nō emi a paruo, ſʒ a pauulo. Vt clemens tibi fuerit ſeruitus mea ſcis, h' ē a paruulo ſcis. Vt ſemp tibi, ꝯtinuationē ſigt ſp. Iuſta et clemēs fuerit ſeruitus, ita dixit iuſta ut alibi, Nō neceſſe hēo oīa pro meo iure agere, qd.n. nō iuſtū dño ī ſeruū. Iuſta et clemēs, iuſta ī q̄ nihil iniquū iubet̄, clemens ē q̄ ēt de iuſto multū remittit̄. Apd me iuſta et clemēs i. moderata ęq̄litas, cui ꝯriū ait Vir. Et iniquo pōdere raſtri, et iniquo ſub faſce.n.c. Nam q iuſtam debitam nunc dici putant, nihil afferunt ad iudicandam ſententiam. Iuſta et clemens fuerit ſeruitus, libertatem imputaturus clementem intulit ſeruitutem. Seruitus, inire ſeruitutem pro dñari poſuit. Sic Salluſt. Dein ſeruili impio patres C. Scis feci ex ſeruo ut eſſes libertus mihi dulcem libertatē fecit operatione et tractatione uerborum dicendo ex ſeruo libertum non.n. tantam haberet gratiam ſi dixiſſet, feci libertus ut eſſes, q̄ ſi dicat feci ex ſeruo, ut eſſes libertus. at ſi quis dicat feci ut eſſes ſanus non tantam haberet grām, q̄ ſi dicat feci ut ex ęgro ſanus eſſes. et mihi emphaſim hʒ, q̄ mihi libertus factus ſis non filio, aut ideo mihi adiunxit, quia libertus ad aliquem dr̄, et bene mihi ne pertimeſceret filium. cui nec liberti munus debēt. Ex ſeruo, mire addit ex ſeruo, ut uim beneficij oſtenderet. Scis feci ex ſeruo ut eſſes libertus mihi. hinc Virgi. Nim.d.f.g.n.s.u.t.c.u.q.l. bene; quia oē bonū libero aptū, malū ſeruo. Idē alibi. Factuʒ eſt a nobis duriter, immiſericorditer, et ſi ē pī magis dōꝝ apte illiberaliter bñ admonuit cum dederit bñ ſitiuʒ, eadē et nūc officia ꝯſiturus ñ.n. dixit artificioſe, quia ſupra ait, Nihil iſtac opus eſt arte.

Virtutis quatuor ſunt ptes
Facere
Efficere
Sitę
Fides
Taciturnitas
Expectare
Iuſtus
Clemens
Salluſtius
Virgilius

DONA. QVOD ſeruiebas.bene impſecto tempore, non pſecto vſus eſt.vt oſtendat eū potuiſſe ſibi etiā ſeruire q̄le eſt illud Vir. Atq; ois.p.q.m.c.q.f.i.vt oſtē dat eum q̄uis inualidus erat adhuc potuiſſe laborem,exercituumq; ferre. Summum precium,libertatem dicit. Perſolui tibi q: precium dixerat pſolui dixit, proprie perſolui tibi modeſte p̄tium redditum dixit,nō beneficijs, p̄rogatus. In memoria habeo, hoc ē non ſum ingratus. Haud muto factum. venuſte nō me peniteat.nam ſi quid peniteret infectum vellet dicebāt legit muto an ſeciū dum ius quod aduerſus libe ros ingratos eſt vt in ſeruitutem reuocent,ſed hoc non puenit ſenem dicere.

Virg.

Perſoluere.

In memoria habere.

Mulctar

nemo meminerit. Quin tu vno verbo.vno verbo ἀξιώματι vna ſententia nam ἀξίωμα ſnia eſt vel enunciatio vno verbo nexā ptinens pfectā intelligentiam, ἀξίωμα enim pſtat ex noie et verbo. Sed dic qd eſt ἀξίωμα hoc eſt.Has bñ vt aſſimules nuptias,ergo ois virtus aſſimulatio eſt. Quin tu vno v̄bo dic vna ſnia, vt i adelphis. Nō.n. illō verbis verus facio, quod mihi bñ ac ſapiēter dixit dictū vitium cō mune omnium, qd niunlū ad rem.i.s.a.s.Nā male itelligit qui putat aſſimules verbum ſignificare. Ita faciā hoc eſt vno verbo dicam qd verbis promittit quū dicit. Nūc tuus officiū eſt has bñ vt

Propterea quod ſeruiebas liberaliter.
Quod habui ſummum precium perſolui tibi. So.
In memoria habeo, Si.haud muto factum, So.gaudeo
Si tibi quid feci,aut facio quod placeat Simo,&
Id gratum fuiſſe aduerſum te habeo gratiam,
Sed mihi hoc moleſtum, nam iſtec commemoratio
Quaſi exprobratio eſt immemoris beneficij.
Quin tu vno verbo dic,quid eſt quod me velis.S.
Ita faciam.hoc primum in hac re predico tibi
Quas credis eſſe has,non ſunt vere nuptie.So.
Cur ſimulas igitur? Si.rem omnem a principio audies,
Eo pacto,et gnati vitam,& conſilium meum.
Cognoſces,& quid te facere in hac re velim.
Nam is poſtq̄ exceſſit ex ephebis Soſia.
Liberius viuendi fuit poteſtas,nam antea
Qui ſcire poſſes,aut ingenium noſcere.
Dum etas,metus,magiſter prohibebant? So.ita eſt.Si.
Quod pleriq; omnes faciunt adoleſcentuli,
Vt animum ad aliquod ſtudium adiungant,aut equos
Alere,aut canes ad venandum,aut ad philoſophos,
Horum ille nihil egregie preter cetera
Studebat,& tamen omnia hec mediocriter,
Gaudebam, So.non iniuria,nam id arbitror

In memoria habeo, plus dixit in memoria habeo q̄ ſi dixiſſet ſcio.Nā que ſcimus poſſumus obliuiſci que vero memorie cōmendamus nunq amittimus.Haud muto factum, legitur et mulcto,hoc eſt damno,rep̄hendo,q ſi eſt intelligeretur nollem factum.Nemo enī pōt factum infectum reddere,ſed admirabiliter dixit, vt dicimus factum nollem hūc exitū,ergo haud muto factū, non penitet me facti. Si tibi qd feci,aut facio qd placeat Simo et feciſſe ſe et adhuc facere oñdit q̄.nis eum manumiſiſſet. Gaudeo ſi tibi qd feci, aut facio Simo qd p.foelicitatis eſt vt ea q̄ facienda ſunt grata ſint. Si tibi quid pro aliqd. Et gratū fuiſſe apud te ē penes te aduerſum te. Aduerſum ſine dubio prepoſitio eſt. Aduerſus participiū poteſt eſſe ab eo qd eſt aduertor ſed alibi. ergo aduerſum te dixit pro apud te. Exprobratio eſt cō memoratio beneficij cum enumeratione factorū quaſi exprobratio eſt immemoris beneficij. Recte oñdit ſe in memoria habere.Sunt q ad beneficium referunt immemor.vt memorem iu.ob irā vt ſit ſenſus.Iſtec commemoratio quaſi eſt ex.i.cuius

Aduerſū. aduerſus

aſſimules nuptias. Quas credis has non ſunt vere nuptie,ſylepſis. Cur.ſi.igit? Virg.Et q̄ tanta fuit.r.t.c.u. Eo.p.pacto mō qm̄ antecedit pactum modus ſequit,ergo ab eo qd ſequit id qd p̄cedit dicit. Et gnati.u.et.c.m.c.nam iſte diuiſiones ſūt Gnati vitam,qm̄ dicturus es.Nā is poſtquam ex. ex ephe.Soſia. Conſilium.m.c.q: dicturus eſt,et nunc id operam do. Et qd.f.i.h.r.t.u.q: dicturus eſt.Nunc tuum eſt oſt m̄.h.b.u.a. Et Gna.u. ē.c.m.c.tripartita diſtinctio et Gnati vitā.vitam filij in duas partes diuidit in narrationē antefactam bonam,et p̄ſentem malā,et incipit malam ab interea mulier q̄dam,ē bñ acte vite narratio ad eam rē valet.vt oñdat q̄ iuſtus dolor patri ſit ſpe decepto.Nam is poſtq̄ ex.neceſſario is poſitum pnomen anaphora ad illud Gnati vitam. nam ſi non poſuiſſet hoc pnomen.ſoſia erat intelligendus.Nam is poſtquam exceſſit ex ephebis.argumenta per dictionas.Nā is.Pāphilus. Poſtq̄ exceſſit ex ephebis.Gnati vitam.Exceſſit ephebis,ephebia prima etas adoleſcētie eſt adoleſcētia extrema pueritia. Exceſſit ex ephebis.quā ſufficeret vnū. Et liberius non eſt cōparatiuus gradus.non.n. potuit

Sylepſis. Virgi. Pactum.

Ephebia. Adoleſcētia.

liberè viuere,dū ętas,metus magr̃q; ꝓhibebant,ğ deeſt aliquanto, vt ſit aliquãto liberius. Liberius viuẽdi,deeſt ei. Qui ſcire.p.a.in.ſcimus qꝺ certum ẽ,noſcimus q̃ adhuc incerta deſideramus.idẽ alibi Forma in tenebris.i.n.q.c. Dū ętas.m.m.ꝑ magr̃ pędagogus. Ita eſt itercedit poeta.ne ſolus Simo loqueretur cęteꝝ non erat rñden di locus. Quod plęriq;. o.f.a. hęc adiectio dr̃ in ꝓmo poſita loco,ad iectiones vero aut i ꝓma parte orõnis,aut in vltima adijciunt̃, hic ğ plęriq; ex abun dantia poſitus eſt oẽs

APPRIme adiectio eſt ꝯfirmationis et admirabilr̃ dicimus. Ne qd ni.ſnĩa nõ incongrua ſermo q: ꝓuulgata,et nõ reſert̃ ad ꝑſonam dñi dicentis, ſed de q̃ dr̃ an magis q: Soſię ꝯuenit cui hmõi caracter in vbis eſt. Ne qd nimis deeſt agas,vt ſit ne qd nimis agas. Facile oẽs ꝑferre ac pati,latens argumentatio eſt q: filiũ ad meretricẽ cõmeaſſe narrat pr̃ nõ ad corruptelã filij,ſed obſequium amicoꝝ. Perferre ac pati, ferre eſt cum,certo tpe, ꝑferre finẽ expectat effectus. Ferũt onera, et ſuſtinent

Apprime in vita eſſe vtile,vt NEQ VID NIMIS. SI.
Sic vita erat, facile omnes perferre ac pati
Cum quibus erat, cumq; vna his ſe ſe dedere,
Eorum obſequi ſtudijs, aduerſus nemini.
Nunq̃ pręponens ſe illis, ita vt facillme
Sine inuidia laudem inuenias, & amicos pares. So.
Sapienter vitam inſtituit, namq; hoc tempore
OBSEQVIVM AMICOS, veritas odium parit. Si.
Interea mulier quędam ab hinc triennium
Ex Andro commigrauit huic vicinię.
Inopia, & cognatorum negligentia
Coacta, egregia forma, atq; ętate integra. So.
Hei vereor nequid Andria adportet mali. Si.
Primum, hęc pudice vitam, parce ac duriter

vero neceſſario aditũ eſt. Et alibi Caleſces plus ſatis in vltimo ſicut interea loci inter interi. Attendenda eſt ſane locutio,qꝺ pleriq; oẽs faciũt adoleſcẽtuli Aut.n.qꝺ in q̃ vtendũ eſt vt ſit q̃ plęriq;. o.f.a.aut qꝺ ad ſingulare eoꝝ ſtudioꝝ adiungendum erit. Equos alere canes ad venandũ.vt certe erit figurata locutio.vt eſt illud.Siqſq̃ eſt q ſtudeat placere bonis q̃plurimis & minime multos lędere in his.p.h.n.p.s.et alibi a pte.a.o. Plęriq; oẽs faciunt αρχαισμος eſt.nã errãt q plęriq; apologũ intelligũt,aut q ſubdiſtinguũt plęriq; et ſic inferunt oẽs..n.ꝑ vna pte orõnis dixere veteres eodẽ mõ et gręci. et latini plus ſatis Neuius in libello punico . Plęriq; oẽs fugiunt ſub ſuũ iudiciũ,figurate Teren.

Quod plęriq; oẽs qꝺ faciunt,ꝑ q̃ faciunt plęriq; adoleſcẽtuli. Hoꝝ ille.n.n.e.p̃.c.ſt. ẽ. ğ figuratiuus qꝺ rectũ eẽt,q̃ plęriq; oẽs faciunt, adoleſcẽtuli.hoꝝ ille nihil ṕter cętera ſtudebat. Adoleſcẽtuli bñ diminutiue,vt ꝓp ętatẽ facile ignoſcat. Adiungãt,alligent,aptẽt,aut commodẽt,aut equos alere,aut canes ad uenandũ.Si et equos ad uenandũ alit, quõ et canes,q: multi docti imꝓbant et dñt ſeꝑata eẽ ẽ ad uenandũ extra rõnem ꝑ ad venatũ.Vt venatus ęneas vnaq;.m.d. Aut philoſophos.eclypſis pulchra et familiaris Terentio.nã poſſumus ſubandire audiendos,ſiue ſectãdos. Ad phi.vitiũ eſt q: dixit ad aliqd ſtudiũ. Aut ſi ad phos ſeꝑanda locutio ẽ.ſic aium adiungãt ad phos. Egregie,egregiũ dr̃ q: ex grege eligit̃,ſed hic egregie valde nimis, non eſt ğ ad laudẽ poſitus hęc inqt vt cętera ſtlr̃ ſtudebat. Preter cetera, mediocriter ğ non extenuabit rẽi,ſed ad laudẽ retulit. Gaudebã nõ dixit laudabã,ſed gaudebã Laudat.n.ẽt alienus,gaudet q pr̃ ẽ.

NOn iniuria intẽpeſtiue Soſia rñdet,ſed prudentia tantę ſententię ꝯpenſauit importunitatem.

ſupplicia.ꝑferre mediocriter ſtultos odioſosq;, cũ hisqbus erat.cumq; vna his figura tmeſis. Vna cũ dedere,plus eſt dedere q̃ ꝯſentire quemadmodũ in hoſtiũ ptãtes hoſtes ſe dedunt,dedere,ğ ptinacibus.

Eoꝝ obſeq.i.cõmodior.s.eoꝝ obſeq ſtudijs. Tales eẽ Pãphilus adiuuat argumẽtũ fabulę,ſimul et carinũ. His ſeſe dedere ſed et obſeq ſupioribus dedere non aduerſari paribus, nõ ſe ꝓponere īferioribus,nemini ꝯtradicere ptinaciũ,nunq̃ ꝓponens cõſentiẽtibus. Ita deeſt faciens,volens,agens. Vt facillime ſine īuidia laudes īuenias et amicos pares. Salu.Et cũ oĩs gloria antriret oĩbus tñ carus eſſe.

Inuenias ꝑa ꝑſona.ꝑ tertia.vt migrãtis cernas.Sapienter uitã inſti.nã hoc tpe obſequiũ amicos veritas odiũ parit,improbat a ſapientibus hęc ſnĩa. nam obſequm aſſentator debet,veritatem amicus ſed in theatro dr̃ nõ in ſcola.Obſequm amicos,veritas odiũ parit,hic uerſus p imꝓperiũ eſt.Veritas odium parit.falſum eſt aũt qꝺ Cicero dixit obſequm primo dixiſſe Terentium et Plau . et Neuius ante dixerunt ex ſnĩa παραδοξος magis theatro apta q̃ offõ,de qua Tullius multa dixit.obſequm amicos,veritas odiũ parit, ſnĩa magis ꝓbabilis q̃ neceſſaria,et honeſta. Interea mulier,iterea eſt cũ habet inſtantiam ſuperioꝝ actoꝝ. Mulier quędã ſic dixit , quaſi ignoraret nomen eius pauloṕoſt Chryſidem noĩaturus,ſed ideo vt gratam expectationem faciat.ſimul lectorem auidum noĩs reddat,vt Virg.pauloṕoſt noĩaturus ait. Ecce manus iuuenem interea poſt terga reuinctum.P. Interea mulier hic digreſſio eſt,nam ꝓpoſuit gnati uitas dicere. Ab hinc triennium,artificioſe dixit triennium,quũ poſſet plus minusue tpis ponere , vt ſit veriſimile vnũ annum fuiſſe pudicę parcęq; uitę ſequentẽ ꝯditionis acceptę,tertium mortis, primo

DONA.
Apprime
Ferre
Perferre
Suſtinere
Dedere
ſalu.
Cicero
Virg.
gere

ergo anno ignorata eſt chryſidis Pāphilo domus ſcdo glyce:io cognitus,tertio nupſit glycerium Pāphilo,et pariter inuenit parentes.Huic viciniç,viciniç huic loco vel huic locorꝫ. Inopia et cognatorꝫ,laudatis moribus,q mox ducet vxores, ſupeſt vt future quoq; matronç.i.glycerio ꝓbitatem debitā ꝑ pſona reddat. que q: honeſta nūq̄ eē potrit, ſi ſic eā cōſſet an̄ nuptias ipudicā ductā eē parti defendenda, partiꝫ laudanda eſt Chryſis cu3

altero,cum altero non eſt cum multis ſic. Vt inge.eſt.o.h.alia defenſio Chryſidis,vt q̄ an̄ fuerat ipſius ſunt q̄ poſtea peccauerit naturę hoīum aſcribanť. Conditionē,ꝯdō eſt cum vno certamen certā legem in ſe ꝯtinens. Poſtq̄ ac.vnus et alter.i.plures,q̄ſtus iam meretricius factus ē. Perduxere il. ſe inuitus eē Pāphilū his verbis ſigt,ꝑducū tur.n.neceſſitate coacti,li ēt verbus indices ꝓnunciare ſolent et lī eſt q: ſupra ait His ſeſe dedere coꝝ obſeq ſtu,-

Agebat, lana & tela victum queritans.
Sed poſtq̄ amans acceſſit, precium pollicens
Vnus, & item alter, (ITA VT INGENIVM eſt omnium
Hominum, a labore procliue ad lubidinem)
Accepit conditionem, de hinc queſtum occipit,
Qui tum illam amabant, forte (ita vt fit) filium
Perduxere illuc ſecum, vt vna eſſet meum.
Egomet continuo mecum, certe captus eſt,
Habet, obſeruabam mane illorum ſeruulos

Perducere

que cōmorata eſt quā qm̄ neceſſe eſt meretricem fateri in ꝯdōne turpiſſimi nois multum ſumiť ex cuſatio voluntatis. Huic viciniç legiť et vicinia. Et cogna.neg.hic nos iā parat ad critonis aduentum. Egregia for.i.eminenti,p̄ſtantiq;. Atq; ęta. inte.integra eſt ętas q̄ in flore ꝯſiſtit,cui neq; addē dum iā ſit,neq; gcq̄ adhuc ſit iminutum vt Virg. Integer eui Aſcanius et ꝯtulit duo ad q̄ſtum meretriciū. So.hei ve.ne.qd an.ap.ma.andria mire audiuit.n.exceſſiſſe ex ephębis Pamphilū,illatāq; mētionē mulieris pegrinę,adoleſcentulę pulchrę. Ne qd.an.eleganter ex andro andrię nomen oñdit et mulieris,et fabulę.Et bn̄ apportet,q: portare ignoti eſt. Primū.h.p.u.defendit.vt diximus vitā Chryſidis.vt potuerit apud eā recte moratā eē glyceriū. q̄ ex argumento matrona erit. Primum.h.pu.vi. bn̄ hęc qdem.i.illa q̄ coacta ē. Duriter,ꝯ rōnem regulę,debuit.n.dicere dure ab eo qd ē durus. et tn̄ eſt dr̄ia.eſt.n.duriter ſine ſenſu laboris,dure autꝫ crudeliter,illud ad laborē,lī ad ſeuitiā relatū ē , ſed dure in alteꝝ duriter ī nos aliqd facimus. Lana et te.u q.ſubdiſtingue. tela finis eſt laboris victum q̄ritans,vt Virg.cū foemina ꝓmū Cui tolerare colo vitā,tenuitq; minerua Impoſitū cinerē & ſopitos ſuſcitat ignes.Deinde finē laboris induit,nō cibus, ſed victū dixit.Cibus eſt.n.q ēt delicatis ꝓbeť.Victus in pu's,aridiſq; alimonijs eſt ꝯſtitutus,vn̄ Vir.Victū infoelicē bacchas.lapidoſaq; corna Dant rami et poſt tn̄ laborē victū non cibū dixit. vt Virg.At patiens opeꝝ paruo aſſueta iuuentus,et nō q̄rens ſed q̄ritans dixit.Querit.n.q ad plenū et ꝑpetuum reponit.q̄ritat q vix quottidie ingrendo victū inuenit. Lana et.t.u.queri artificioſe vt videať pudice apud eā futurā materfamilias educi poſſe quas meretricē neceſſitas fecit. Sed poſtq̄ amator,amator fingi pōt,amamus vere amat. Vnus et item alter,poſt vnū duo ex qbus alter, vt ſint tres, ingt poſt.Nā hi tres tum ſimul amabāt,vt alter ab vno decimo ergo alter nō eſt ſcds.ſed tertius. Procliue ad li.ꝓclue eſt porro inclinatū vel ꝓnum inclinatumq;. Accepit ꝯdōnem,cum vno. Queſtū cum

Virg
Integer

Portare
Dure
Duriter

conditio

dijs. Vt vna eēt.m.et ꝑducte legiť eſſet,vt cibū capiat et correpte,vt alibi.Vna ſimul eſſemus,et vna cibum capimus.Perduxerunt il.ſe.ſecum duxere, vt ſecum eēt. Egomet cōti.m.bn̄ mecu3 vt appeat, nihil temere ꝯſtitutum,vel ꝑlatum foras,hoc ipm ſatis q̄ſitum eſt.qd ſtatuit de falſis nuptijs,ē inceſſē ſus eēt filio.Egomet conti. me.deeſt voluebam cogitabam verſabar. Captus eſt,teneť et irretitur,ex tranſlatione feraꝝ atq; venatus. Habet.i.vulneratus eſt.hꝫ.n.qui percuſſus eſt,et proprie de gladiatoribus dr̄.quia prius alij vident q̄ ipſi ſentiant ſe percuſſos.Captus eſt Salu. Sin captus prauis cupidinibus. Certe,ſine dubio pro certo captus eſt. Habet,ſic dicitur de eo qui letaliter vulneratus eſt.Virgilius Hoc hꝫ hęc melior.m.d.u.d.ergo quid ſequitur captum niſi occidi habet. Obſeruabam.m. mane aduerbialiter Obſeruabam . deeſt tn̄ hoc eſt quamuis captus erat,et etiam hꝫ tn̄ obſeruabam.

ROGItabam he pu.non rogabam ſed rogitabam quia ſedulo faciebat. Dic ſodes,dic impatiuum ē ideo temperauit iniuriam blandimento, Sodes, eſt aūt ſi audes.et ſi ſcias.Nam diluat qui interpretatur ſodes. Dic ſodes exhortantis eſt vox vt amabo. Rogo quis heri Chriſidem habuit'oportune nomen intulit Chryſidis , et bene illi.q.d. quam tu andrias nominaſti. Quis he. ha.chry. nam andrię illi id erat nomen.attico more peregrinę mulieri a patria nomen impoſuit et ſimul celebrat nomen comędię dicendo. Ex andro commigrauit.nam andrię illi id erat nomen, Quid? ſymbolum dedit ſed ſubdiſtingue quid vt ſit vox querentis,quid dicat de Pamphilo et quod Pamphilus primo ſic egit vt a Pamphilo quęrere videretur. Ad ultimum adducit nomen ne quid reliqui fateret. Cenauit,cetera in geſtu ſunt querentis quid dicat de Pamphilo nec inuenientis.

Symbolum de.c. mire. nulla pro Pamphilo negatio,facti eſt poſita ſed per pueriles ſimplicitates omnia geſta narrata ſunt. et quidem tacitum eſt non celatum ſed ut non factum eſt ita videatur.

Item alio dic , item ſimiliter , et vide diligentię

Captus
Habere
Salu.
Virg.
Mane
DONAT

tempus adiectum, quaſi non ſufficeret vnus dies. Comperiebam nihil ad. p. Vide. ſi non verba patris ſunt, et de rebus venereis circa filij mentionem agentis. Nihil ad. pā quicq̄ παρέλκον nam abūdat quicq̄ nam nemo quiſq̄ non dī. Spectatum, ad Pamphilum, non ad exemplum refert, et ſpectatum p baui. Et magnum ex plus q̄ꝯ nētię ὑπερβολὴ laudis Pāphilus exēpli continentię. Nā qui cū īgeniis. c. huiusmodi, qui aīus s. aut certe homo ſub audiendū. Et neq; cō. aīus, deeſt eius. Nā qui cuʒ ingeni. ingenia p hoībus poſuit cōflictatur. i. atteritur. Conflictatio eſt tactus corpoꝝ inuicem et colliſio. Neq; cōmonet, vtruʒ aīus an homo vt ſubaudiāus eius Neq; ani. con. vtruʒ deeſt eius,

Venientis, aut abeuntis rogitabam heus puer
Dic ſodes, quis heri Chriſidem habuit? nam Andrię
Illi, id erat nomen, So. teneo. Si. Phedriam, aut Cliniam
Dicebāt, aut Niceratum, nam hi tres tum ſimul
Amabant, heo quid Pāphilus? quid? Symbolam
Dedit cęnauit, gaudebam, item alio die
Quęrebam, comperiebam nihil ad Pamphilum
Quidquā attinere, enimuero ſpectatum ſatis
Putabam, & magnum exemplum continentię.
Nam qui cum ingenijs conflictatur eiusmodi,
Neq; commouetur animus in ea re tamen,
Scias poſſe habere iam ipſum ſuę vite modum.
Cum id mihi placebat, tum vno ore omnes oīa
Bona dicere, & laudare fortunas meas,
Qui gnatum haberem tali ingenio preditum.
Quid verbis opus eſt, hac fama impulſus Chremes
Vltro ad me venit, vt vnicam gnatam ſuam
Cum dote ſumma, filio vxorem daret.
Placuit, deſpondi, hic nuptijs dictus eſt dies, So.
Quid obſtat cur non verę fiant? Si. audies.
Fere in diebus paucis, quibus hęc acta ſunt,
Chryſis vicina hęc moritur. So. o factum bene,
Beaſti, metui a Chryſide. Si. ibi tum filius
Cum illis qui amabant Chryſidē vna aderat frequens,
Curabat vna funus, triſtis interim,
Non nunq̄ collachrymabat, placuit tū id mihi,
Sic cogitabam, hic paruę conſuetudinis
Cauſſa, mortem huius tam fert familiariter.
Quid ſi ipſe amaſſet, quid mihi hic faciet patri·

et an ordo eſt qui animus cum ingenijs ꝯflictaē eiusmodi neq; cōmouetur, in ea re, tamen ἀνακόλουθον eo ꝙ non pręmiſſio licet, vel quāq̄ ſubiecit tū Salu. atq; edita vndiq; tribus tū cū muris et magnis turribus. Suę vi. mo. moderationeʒ, regimen. Tum id mi. pla. tū p̄terq̄. Tū vno oēs ore, ꝯ ē; ne pater amore falli videreē, et ideo mox aut bene diſſimulatum amorem, et celatum indicat. Tum id mihi Pla. tum vno ore omnes. o. b. d. ē. l. f. m. q. g. h. in. p. fortunas pro me fortunatum et de more. Vt qui te tam talem genuere parentes, et vade. ait o foelix nati pietate. et Plau. Fortunatum qui illum addixit ſibi. Hac fa. im. an vere laudatus ſit, et ſingula hęc p argumentis ſunt, et excuſatio eſt non ſtultitia falſus, ſed impulſus.

Impulſus, bene impulſus, vltro enim venire impulſus eſt qui daret contra officium ſoceri. Vnicam gnatam ſuam abūdat quidem ſuam, ſed tū aſſeueratiuū eſt. Vnicam gnatam, q ſi tedio multorum filioꝝ ait vnicam cum dote ſumma quid ſi pauperem ait cum dote ſumma. Placuit de. cum pronunciato ne placuit Hic nu. di. eſt. di. vtruʒ ꝯſtitutis, an dicamus, vt Iunoni in ſunię dūs ſacer. Des. ex veteri more quo ſpondebat etiam petitoris pater vnde ſponſus ē ſponſa dicitur. Placuit. adeo bōa ꝯditio fuit vt quāuis vltro obijceretur. tamen ſtatiʒ placeret. Des. proprie. nam deſpōſa dicitur, quia ſpōdet puellę pater, deſpondet adoleſcentis. Chryſis vi. h. m. cōmmorat nunc, quę eſſet Chryſis vicina hęc ſupra enim ex Andro cōmigrauit huic vicinię vicina hęc. O fa. bene. animaduerte vbiq; a pœta ſic induci communicas mortes, vt cum ad maieſtatem argumenti referunē, vt ſint tamen tragicę. Naʒ aut meretrix ſumitur, aut ſenex, aut de duabus ſimul vxoribus vna vxor. Itaq; huiusmodi obitus aut mediocri triſtitia excipiaē, aut etiam gaudio. O fa. bene, q̄ſi q dixerit. Vereor nē. an ap. mali. Beaſti me. artificioſe qdem gaudiū ſubiecit ne mors in comędia, luctus ī tragędia ꝯſonaret. Metui a ch. metuo illū dico q mihi ipſi aliqd facturus eſt. Timeo ab illo cuius cā poſſuʒ aliqd mali pati, et ſi ipſe nihil in me mali ꝯſulat. Metui a chry. p. x. a. i. u. e. Vna a. ſr. vt ſupra. Cū qbus erat cūq; vna his ſeſe dedere.

Dictus ſponſus ſponſa

Metus illum

Hęc ego putabam eſſe omnia humani ingeni,
Manſuetiq; animi officia, quid multis moror?
Egomet quoque eius cauſſa in funus prodeo,
Nil ſuſpicans etiam mali. So. hem quid eſt? Si. ſcies,
Et fertur, imus, interea inter mulieres,
Quę ibi aderant, forte vnam aſpicio adoleſcentulam
Forma, So. bona fortaſſe, Si. et voltu Soſia
Adeo modeſto, adeo venuſto, vt nihil ſupra,
Quę mihi tum lamentari pręter cęteras
Viſa eſt, & quia erat forma pręter cęteras
Honeſta ac liberali, accedo ad pediſequas,
Quę ſit rogo, ſororem eſſe aiunt Chryſidis.
Percuſſit ilico animum, at at hoc illud eſt,
Hinc illę lachrymę, hec eſt illa miſericordia, So.
Quam timeo quorſum euadat. Si. funus interim,
Procedit, ſequimur, ad ſepulchrum venimus,
In ignem poſita'ſt, fletur, interea hęc ſoror
Quam dixi, ad flammam acceſſit imprudentius
Satis cum periculo, ibi tum exanimatus Pamphilus

Timeo ab illo
Funus

Aderat fr. poſſumus.n. adeſſe, et freq̄ntes nō eē, ſi pn̄tes ñ adhęremus his qbus adſumus et freq̄ns, vt miles ap̄ ſigna. Curabat vna.f. Funus ē pōpa exe/quaꝝ, dcm̄ a funalibus etenī noctu efferebant̄ pp ſacroꝝ celebrationē diurnā. Curabat vna funus, vt q: nō potuerit ī ex eqs vider̄ p̄rem. Interim diſcretio huius q̄ ad narrationē ptinet ſu p/iorē. Non/nūq̄ colla/chrymabat illis.n.ma gis cā flēdi fuerat, qui quā ama/bāt amiſe/rāt, h̄ amo re pp ſuaꝫ Glycerium collachry/mabat. q alienis la/chrymis ſu as cōmēda bat. Sic co. ac ſi diceret h̄ cogita/bā, et ſenſū tm̄ cogita tiōis debu/it dr̄e, ſed q: ſic cogi/tabā dixit, ip̄m geſtū cogitātis exponit cū dr̄.

Hē. h. p. cō. h̄ ē cōi tm̄, et q: dixerat puer h̄ ſolum egiſſe Pāphilum nihil aliud, symbolū dedit, cęna/uit. Huius.m.s.t.f.i. grauiter. nā q̄ nobis ſunt fa/miliaria grauia ſunt aīo nr̄o vel familiariter, q̄ſi familiaris an potius familiariter. Quid. h. m.f.p. mihi circa me. et poſtq̄ mihi dixit, pōd ꝯiunxit nōis dōo pr̄i. Quid. h. m. f. p. vide q̄ venuſte repetierit h̄.

DONA.
Putare
Cice.

HÆC ego pu. putare eſt eius q ſimplicitate pecto ris oberrauit. Cic. Nō putauit, lapſus eſt. Hęc ego. p. e. cū adhuc nihil peccationis oñderet, tm̄ dolor in futura prupit, vt et gener auxiliū priamo. p. h. q. f.

Humani īgenij māſuetiq; humani īgenij circa Chryſidē, manſueti circa amicos. Egomet q̄q;, vt et ipſe Pāphi. an ēt vt ego quē q̄ſi minus crederes.

Eius cā, eiuſdē manſuetudinis et humanitatis, et eius Pāphili. In fu. pdeo, in funus in ip̄m offm̄, aut in pōpā exequiaꝝ qd̄ a funalibus dcm̄ eſt., et vncis et cuneis cā delabroꝝ qbus delibuti funes cę/rei fomites infinguntur. Nihil ſuſpicans mali ēt. bn̄ ſuſpendit auditorē. ēt alia eſt ſuſpēſio audiētis et ex/cuſatio, alia ēt adhuc. Efferē ɛκφɛρɛτα gręcum ē, qd̄ vitans Virg. ne diceret efferē, Exportans, tectis ingt. et corpora luce carentū Efferri pprie dn̄r ca/dauera mortuoꝝ, et ire pprie ad exeqas. Virgi. Ite ait egregias aīas. q. s. n. h. p. q. s. Vnā aſp. a. extra cō ſuetudinē dicit vnā. nā vt diximus vnus ē adole/ſcens tolle vnā, et ita fiet vt ſenſui nihil deſit, ſed

Vir.
Efferri

ꝯſuetudo mirātis nō erit exp̄ſſa. Vnā ergo dixit, vel vnā p q̄dā. Forte.u.a.a. et hic duo ſunt et ętas et forma qbus addit̄ pudor, q: meretrix nō ē. Forma et.u.s. forma īmobilis ē ē nālis, vultus mouet̄ et fingitur. Et vultu Soſia adeo, q: formę laudatio cū meretrice ꝯmiſſa eſt. Progredit̄ artifix poeta ad laudāda ea q̄ honeſtio ra ſunt ar te q̄ forma Et vultu So. adeo qd h̄ deeſt vt eā mix di gnet̄ ſimo nis ſola co gnitio, et formā pro bat ī puel/la Pāphili pr̄ et ma/tronalem modeſtiaꝫ mirat̄ in vultu. et ve nuſtatem ſtupet. Nō/ne q̄ iā cer nimus pręſcripſiſſe Terentius, vt cū Chre/metis filiā eē eā recognouerit Simo hāc potius eli/gat, q̄ Philomenā nupꝫ, q̄q̄ eſt ſororia pulchritudi ne, et amore carini, et Daui laudatione ipſoꝝ q̄ p/pe monſtrauerit nobis. Vultu v. hęc laus adiuuat poſt cognitionē futurā nupꝫ. Adeo. m. a. u. mode/ſtus ad pbitatē vultus, et moꝝ ptinet. Venuſtus ad nām corpis, atq; iō ſibi vultus fingere multi pn̄t, formā nemo. Vt. n. s. ecclypſis terētiana, nā non ne ceſſe eſt ſubiungere duos verſus. Quę. i. m. excuſa/tio neceſſaria. Pręter. c. i. plus q̄ cęteras. Honeſta ac li. honeſta ad formā. Liberali ad vultū retulit. Per cuſſit il. a. h̄ eſt ſuſpitio vel aliqd tale. Atat, īterie/ctio admirantis uocē. Illud h̄ ē δɛικτικον eius rei eſt quā in aīo ꝯcipimus. Virg. Hoc illud ger. f. Hic il la. hinc ex hac cā. Qua ti. nō vr̄ adhuc Soſię ple nū argumentū adeo pendet ad ea q̄ dicturus ē Si mo. Quorſus euadas. i. exeas vel pueniās. Funus inte. p Funus a funalibus dcm̄ eſt. ut ſupra nota/uimus, et eſt funus pōpa exeq̄aꝝ, et bn̄ funus pce/dit, nos ſeqmur dixit quaſi poſt ipſam morituri, vn̄ exequię dnr. Funus inte. p. Ad ſepul. ve. Sepulchꝝ κατaντιφρασιν, vt dicimus, q: ſine re pulchra ſit, an q: ibi ſine pulſu ſint. i. mortui. an q: illic aīę a viuis ſepeliant̄. i ſeparent̄, et ſepulchꝝ di xit futuꝝ, non qd̄ iam eēt. Sepulchꝝ a ſepeliendo dcm̄ Virg. pprie. At pius ęneas ingenti mole ſepul chꝝ. In ig. p. eſt eclypſis, non. n. eſt q̄ et mire cum funus ſupra dixerit. Flet̄, hic bn̄ impſonalr flet̄

Forma
Vultus
Modeſte
Venuſtus
Atat
Euadere
Exequię
Sepulchꝝ
Virg.
Eclypſis

ab oĩbus.extrema.n.quęq; mortuorũ oẽs ꝑmouent ad lachrymas. Intrea hęc ſo.i.quã dixi eſſe ſororem Chryſidis. Ad flã.ac.in. inuenit affectũ ſororis vñ oẽs vicerit,cęteri.n.flent hęc flãmę ſe ingerit Virg. Extinctũ nymphę crudeli funere daphnim. Atq; deos,atq; aſtra vocat crudelia mř. Ibi tũ exa.

ut oĩa fert ętas,pro aufert. Quid fa. illi pro illo. Qui.de.d.a.m.Damnũ rei ẽ. malum ipſius hois. Venit Chre.p.a.m.c.argumentũ ẽ a piectura in teſtibus, et mire ſupra ultro uenit ad me ꝙ hic cã iuſti doloris inuenit,ꝙ dolet ẽt Chre.nam potuit nõ daturus filiã non uenire. Poſtridie.a. m.c.u.

Damnũ
Malum

Pã.a.voluntate , a facultate , a ſummo ad imum ubi funt dicta et facta ibi eſt pathos et mire ibi bene diſſimulatũ,bñ multũ an ꝗſi dolens ꝙ ẽt negaturus ſit chremeti dixit bene.
Et cę. id. oĩa ſignificant, non oñdit inqt ſed indicat non acce

Bene diſſimulatum amorem,et celatum indicat.
Adcurrit,mediam mulierem complectitur,
Mea Glycerium inquit,quid agis?cur te is perditum?
Tum illa(vt conſuetum facile amorem cerneres)
Reiecit ſe in eum,flens ꝗ familiariter. So.
Quid ais? Si.redeo inde iratus,atq; ęgre ferens,
Nec ſatis ad obiurgandum cauſsę,diceret,
Quid feci?quid commerui?aut peccaui pater?
Quę ſe ſi voluit in ignem iniicere,prohibui,
Seruaui,honeſta ratio eſt,So.recte putas.
Nam ſi illum obiurges vitę qui auxilium tulit,
Quid facies illi,qui dederit damnum aut malum? Si.
Venit Chremes poſtridie ad me clamitans,
Indignum facinus comperiſſe Pamphilum
Pro vxore habere hanc peregrinam,ego illud ſedulo
Negare factum,ille inſtat factum,denique

ſine dilatione ſciri poſſit , et clamitans indignantis eſt , ut clamãt oẽs Indignũ f.c.s.diſtinguendũ ut p ſe intelligatur,indignũ facinus h eſt ẽ ipſe dolet Pã.corrũpi comperiſſe ergo ab aliis,ut appeat uerũ ꝙ ait . Tum uno ore oẽs et hac

dit ſed accurrit,nõ veſtẽ aut manus ſed mediam mulierẽ,nõ tenet ſed ꝯplectit,et ꝙ tribus rebus idu cit i alicuius rei geſtionẽ,pſona affectu facto,dcõ. Affectus ẽ ꝙ ait,ibi tũ exãiatus pãphi.factũ qd ait accurrit,mediã mulierẽ ꝯplectit,dcm̃ qd ait mea Glyceriũ inqt.Quid agis,Cur te is pditũ. Indicat i diciũ ꝓprie ẽ oris et linguę.factis ergo idicat,non .n.dixit aio indicat. Accurrit.Virg.Interiora do. i.l.m.et.a.c.f.r. Mea.g.i.mea ꝗſi amator h glyceriũ ꝗſi familiaris dixit. Quid. a.quaſi ꝑturbatus. Cur te is p.ꝗſi ꝯſolaturus. vt.c.f.a mire non ſuſpicaret dixit,ſed cerneres,et eſt ordo facile cerneres ſed cerneres, ſic ſupra laudẽ inuenias et amicos pes. Reiecit ſe in eũ.f.q.f.obijcit ei qd a glycerio factũ eſt,vt Quis vnꝗ tã pa. de ho. tã.u.d.s.s.e.q.i.a.u.a. vt h a.m.d.d. Quid ais,nõ interrogãtis ẽ , ſed mirãtis ẽ. Redeo in.ir.atq;.ę.f.iratus culpa ęgre ferẽs ꝙ ꝑter ſpẽ. Nec ſa.a.o.mire expſſit idulgentiã pr̃is erga filiũ,erat inqt cã,ſed ꝓ amaritudine obiurgationis nõ erat ſatis,h ẽ nõ idonea videbat. Nec ſa. ad ob.c.deeſt huĩ vel erat Vir.Nec ſat rõnis i armis et hinc erat,vel habui deeſt ad sñiam. Diceret,deeſt.n. Quid.s.mire fiducia ꝓtulit argumẽto qd ẽ a minoribus ad maiora , ẽt feci ꝗſi facinus dixit facere.n.qs et homicidiũ dr̃. Cõmerui,minoris culpę ẽ peccaui multo minoris uel leuioris. Quę ſe.i ig. inij.u. illic mea glyceriũ,h ꝓnomẽ dixit,mira diſſimulatio,tanꝗ illi ꝑter piculũ neſciat.Nã ſi illũ ob.u.q.a t.argumentũ p rõnem a ꝯrio, vt ſi dicas uiro forti pm̃iũ debet,ſi deſertori pęna ꝯſtituta ẽ. Tulit ꝓ at.ſed multa ſigt,et alias ꝓtulit.Virgi.Nõ tulit hanc ſpẽm furiata mẽte corębus,alis ſuſtulit,

fama impulſus Chremes. Indignum fa. cõ.deeſt ſe incertaq; diſtinctio.Pamphilũ cũ emphaſi dixit .i.prudentẽ et bñ moratũ,et nec amicã ſed ꝓ uxore habeat,et ſimul excuſat filiã ſoceri. Pro vxore hanc pegrinam,hanc cũ ꝯtemptu dcm̃ eſt,et pegrinam,ut alibi,adeo ne es demens ex pegrina.nam hoc noie ẽt meretrices noiabant. Ego illud.s.quãto affectu pr̃ factum qd viderat negabat. Sedulo, qũo ſedulo ſi negabat an ſedulo ut ſoſię.i.ſimplr. Negare fa.i.ꝙ non ſemel negauit,uel ille inſtitit Negare factum offm̃ pr̃is et ſimul p hoc expreſſio ꝓbationis. Ille inſtat.f.Plau. inſtare factum ſile ẽ αρνισμος eſt inſtare factum uetuſte.i. inſtat factum dicere eſſe. Deniq;,ꝙ deniq; ad ſummã ꝓperat et ad finem dictoꝝ.Deniq;.i.poſtremo. Iam tum diſcedo,ꝓprie non.n. ab eo vñ diſceſſio. Vt ꝗ ſe neget filiã daturꝰ , ꝓbauit ꝙ nõ nolebat ſenex Soſię,adhuc ſupeſt, ut oñdat ꝙ nõ ſit iraſcendum gn iuſte iraſcat.Nõ tu ibi gnatum? Apoſiopeſis uel eclypſis deeſt inuaſiſti,obiurgaſti, adortus es. Ad obiurgandũ,incuſandũ,inclamandum. Tu te his rebus finẽ mõ nõ addit dicere. Prope adeſt cum alieno more , ꝓpe adſunt nuptię in ꝓximo ſunt metę libertatis,et ideo auidius uoluptuaria ſub fine capienda ſunt. Quũ alieno more,quũ pro ꝗ, hoc.n.ſigt quum. Sine nunc.m.me.u.in. modo. meo mõ,mea uoluntate.meo arbitrio. Quis igit r.eſt.o.l.mire obiurgandi tanꝗ incenſus pr̃ in filiũ uideretur.nam.ſupra commotus plus p apoſiopeſim ſignificauerat. Si pp amo.u.n. hoc erat ſecundum in diuiſione,et conſilium meus cognoſces. Si pp.a.u.n.Initium conſilij ſui demonſtrãdi.

Peregrinę.
Sedulo
Plautus
Deniq;
Diſceſſio
Apoſiopeſis
obiurgař
Quum

Virg.
Facere

Nolit, legiẽ et nolet. Ea primum ab illo. i. eſt caſtigãda vindicanda eſt ab illo iniuria q̃ facit, non quã patitur iniuria eſt; et nota participiũ a paſſiuo aĩaduertenda caſtigãda vindicanda eſt ab illo iniuria quã fecit, non quã pat̃, ea primũ aĩaduertenda iniuria, vt iam ſit peccatũ q̃ recuſat nuptias, non q̃ peccat adoleſcens, ideo ergo primũ dixit aĩaduertenda iniuria ẽ vindicanda exequẽda eſt, ẽ bene ea ab illo dixit iniuria, certiſſimam enim notat pſonã, que debeat p iniurijs penas ſoluere, q̃ ſi dixiſſet iniuria eius amphibologiam feciſſ3, vtrũ quam paſſus ẽ ab illo, an quã ipſe alijs intulit. Et nũc id operam do. n.

Aĩaduertenda

miſerat. Aſſimules hoc eſt vnum verbum aſſimules quod dixit, quin tu vno verbo dic quid eſt q̃ me velis. Perterrefacias Dauum, venuſte ẽ poetice. obſerues filium obſeruatio in duabus rebus ẽ, in obſequio et ſpeculando. Curabo, aut co quus et ſupra ſic nempe vt curentur recte hec.

Obſeruatio

Ita tum diſcedo ab illo, vt qui ſe filiam
Neget daturum, So. non tu ibi gnatum? Si. nec quidem hec
Satis vehemens cauſſa ad obiurgandum. So. qui cedo? Si.
Tu te his rebus finem preſcripſiſti pater,
Prope adeſt cum alieno more viuendũ eſt mihi,
Sine nunc meo me viuere interea modo. So.
Quis igitur relictus eſt obiurgandi locus? Si.
Si propter amorem vxorem nolit ducere.
Ea primum ab illo animaduertenda iniuria eſt.
Et nunc id operam do, vt per falſas nuptias
Vera obiurgandi cauſſa ſit, ſi deneget.
Simul ſceleratus Dauos ſiquid conſili
Habet vt conſumat nunc, cum nihil obſint doli,
Quem ego credo manibus pedibuſq; obnixe omnia
Facturum, magis id adeo mihi vt incommodet.
Quam vt obſequatur gnato. So. quapropter? Si. rogas?
Mala mens, malus animus, quem quidem ego ſi ſenſero,
Sed quid opus eſt verbis? ſine eueniat quod volo,
In Pamphilo vt nihil ſit more, reſtat Chremes
Qui mihi exorandus eſt, & ſpero confore.
Nunc tuum eſt officium, has bene vt aſſimules nuptias.
Perterrefacias Dauum, obſerues filium,
Quid agat, quid cum illo conſilij captet. So. ſat eſt,
Curabo, eamus iam nunc intro. Si. I pre, ſequar.

Ipre ſigura ἀναστροφή, q̃ nos pręi dicimus.

VOS iſtec Hec ſcena pro argumenti narratione proponitur, atq; pro iaciendis fabule fundamẽtis, in qua quidẽ introducitur p ſtatica perſona ſoſie que ſemel inducta in principio fabule in nullis deinceps fabule partibus adhibetur, hic autẽ Simo ſenex Pãphili pater Soſiam

GVIDO

vt per fal. nu. hic reddit q̃ dixerat conſilium meũ cognoſces. id. i. propter id. Vera obiurgandi, antitheton, q: falſas dixit intulit veri. Manibus pedibuſq; prouerbiale. i. omnibus membris. Obnixe omnia, cum conatu inſtanter contra conantem. Magis id adeo, id propter id. Mihi vt incõ. noceat incõmodum afferat. Magis id adeo mihi vt incõ. non inquit pdeſt filio amare meretricem. Quapropter mire ſoſia interrogat, que ſi nulla cauſa ſit fallendi dñm. Mala mens. m. a. argumentum a natura, et an aliqs ſine cã malus an ab impulſiõe. m. m. a. q: dixit magis vt ledat q̃ vt proſit. Sed quid opus ẽ ver. ἀποσιώπησίς eſt, grauiſſimam penam oſtendentis. Qui mi. exo. legiẽ et expurgandus lege cui non qui, q: cui pro qui veteres ſcripſere. Et ſpero confore, confici p fici, vnde confectum negocium dr̃, vel confectares que ad plenum perficiuntur. Virg. Nunc qua ratione quod inſtat confieri. p. p. a. d. Nunc. t. eſt offi. hoc ad illud tertium reſpicit quod dixit, et q̃ facere in hac re te velim. Has bene vt. a. n. pariter. d. hoc erat tertium de his que dicturum ſe p

Antitheton
Obnixe
Incõmode
Confore
Confectus

ſeruum alloquitur ſuper nuptijs falſis quibus animum filij tentare nitebatur, iſque ſuo ſermone ſubtiliter fabule argumentum explicat quod in prologo omiſerat, vt maliuoli poete dictis reſponderet, ſermonis etiam principium abruptum eſt, ſic enim incipitur quaſi epule nuptiales iam ẽent coempte, et incoquinam ferende. Ordo eſt, vos ſerui auferte, ideſt aſportate, hec edulia intro puta ad coquinam. Ipſis autem ſeruis reſpicientibus neque properantibus ſubdit, abite, quaſi diſcedite domum, et facite quod iubemini. Vbi aduerte illa auferri que cum faſtidio remouentur ea vero ferri que cum honore tractantur. Deinde ſummiſſa voce dicit Simo. Soſia in vocatiuo. adesdũ, ideſt adueni huc ſeu ad me veni vbi dum eſt ſyllabica adiectio, et ades vel adſis imperatiuum eſt, vel ades capitur pro prope ſis hic. volo te alloquĩ paucis verbis, ideſt breui ſermone. So. dictum puta. i. exiſtima te dixiſſe, aut reputa id dictum eẽ. Nẽpe. i. certe vis ſupple vt hec edulia recte curentur. i. coquantur. Nam curatio medicorum eſt, et cura reliquorum. Curare. n. interdum ſignat reficere, vñ curare

corpus gñale verbũ eſt ad oĩa que ſpectant ad cu-
rã corpori et ꝑcipitur ad egeſtionẽ ſiue ventris eua
cuationẽ. Si. imo. i. ſed aliud uolo. So. qdẽ qđ mea
ars. i. meũ artificiũ mea induſtria poſſit efficere ti
bi amplius. i. maius hoc. i. hac re. s. ut recte edulia
coquant. Facere eſt in ope eſſe, ſed efficere deſignat
perfectionem. inde effectus et efficax. Si. nihil ideſt
non uel nullatenus eſt opus mihi. s. ideſt nõ egeo
iſtac arte. i. tua arte coquaria, ad hanc rem. i. ad ex
perimentum filij, quam rem ego paro. i. facere di
ſpono. ſed opus eſt his artibus ſup. vʒ fide ad com-
plenda iuſſa et taciturnitate. i. ad celanda commiſ
ſa ſecreta. Interdum. n. fides eſt mandatorum fida
executio, quas. s. artes intellexi. i. cognoui ſitas. i. im
poſitas eſſe ſemꝑ in te. So. expecto. i. deſidero. virg.
Expectate uenis. ſcire qđ uelis. Si. Ego Simo poſtq̃ te
emi a paruulo. i. quo tpe paruulus adhuc eras. ue-
dum paruus ſis ut. i. qualiter ſeruitus. i. tua ſeruilis
conditio fuerit tibi ſemꝑ apđ me iuſta et clemens
. i. iuſte et benigne tractata capiendo uʒ illa uerba
iuſta et clemens paſſiue uel ſi mauis caper actiue
tunc ut ſentit Dona. ſeruitus pro dñatione capi dʒ
feci ut eſſes mihi patrono tuo non filio libertus. i.
manumiſſus. ex ſeruo. i. cum prius eẽs ſeruus. ꝓpte
rea q. i. iõ q ſeruiebas liberaliter. i. liberali aio. uel
liberaliter q tue priuate utilitati non auide con-
ſulebas ſed mee. perſolui tibi Soſie ſummum ꝑciũ
qđ habui. s. libertatem dando. So. in memoria hẽo
. i. non ſum ingratus ſed memor accepti bñficij et
plus eſt q̃ ſcio. Nam que ſcimus poſſumus obliuiſci
que memorie cõmendamus nunq̃ amittimus. Si.
Haud. i. non muto factum. i. non uellem non eẽ
factũ. ſiue non me penitet id feciſſe uʒ te a ſeruitu-
te liberaſſe. q cuius nos penitet id infectum eẽ vel
lemus. Aut propterea dicit ſe factum non mutare
q libertus factus non fecit quicq̃ indignum. quo
facto eſſet mutandum et reuocatio in ſeruitutem
facienda. Legit̃ aliqñ haud muleto factum. i. non
damno non reꝑhendo. So. o Simo gaudeo ſi quid
ideſt ſi aliquid feci aut facio quod placeat tibi et
hẽo gratum. i. hẽo aĩum gratum in te id quod feci
fuiſſe uel eſſe (ut alij uolunt) gratum aduerſum
te. i. apud te. ubi aduerſum non declarat contrarie
tatem aduerſuʒ aũt dici põt et aduerſus ſicut rurſuʒ
et rurſus, ſed hoc eſt mihi moleſtum. i. hoc mihi di
ſplicet. Nam iſtec. i. iſta hec cõmemoratio. i. ad me
moriam reductio eſt quaſi. i. tanq̃ exprobatio. i. ui
tuperatio hominis ſup. immemoris. i. q eſt ingra-
tus bñficij accepti. Vel ſi capiatur immemoris paſ
ſiue, ut memorem iunonis ob iram. ſic intellige.
eſt quaſi exprobratio. i. obiectio. (Eſt enim expro-
bratio tunc commemoratio beneficij cum enume
ratione factorum) bñficij immemoris. i. obliti paſ
ſiue uʒ de quo non habetur memoria. Quin. i. qñ
imo dic uno uerbo. i. una sñia ꝑfectã intelligentiã
ꝯtinenti, q̃ ꝯficit̃ ex noĩe et uerbo qđ eſt qđ uelis fa
cere. Si. ita faciã. i. uno uerbo dicã. ꝓdico. i. apte di-
co tibi hoc ꝓmum. i. añ reliqua in hac re. i. in hoc
negocio. has nuptie. i. he nuptie non ſunt ue e q̃s
nuptias uʒ credis eſſe ueras. So. cur igitur ſimulas
i. fingis eas eẽ cũ nõ ſint. Si. audies oẽm rem a prin-
cipio eo pacto. i. eo modo. nam pactum precedit, et — Eo pacto
modus ſequitur, et ita dicitur id quod precedit ab — et eo mó
eo quod ſequitur. cognoſces et vitam Gnati que fu-
it prius bona et nunc mala, et conſilium meum
ideſt id quod facere propoſui, et quod velim te fa-
cere in hac re. Nam is incipit narrare uitam nati
bonam inquiens. nam o Soſia poſtq̃ is natus ex-
ceſſit ex ephebis. i. poſtquam non fuit amplius de — Ephœbus
numero epheborum. Ephebi. n. ſunt qui pubeſcere
incipiunt et ephebia eſt prima etas adoleſcentie.
poteſtas. i. facultas fuit ei ſubaudi viuendi liberius
ideſt vel libere comparatiuum pro poſitiuo, vel
ſupplendum eſt aliquanto quaſi aliquanto liberi-
us ſolito viuere potuit. Nam antea ideſt ante illud — Ingenium
tempus qui pro quo modo poſſes ſcire aut noſce-
re ingenium. i. inclinationem naturalem. dum
etas tenera, ſcilicet metus verberum. et magiſter. i.
pedagogus prohibebant, ideſt impediebant quo — Scire nos
minus ingenium noſceretur. ſcimus quod certus ſe
eſt, noſcimus que adhuc incerta deſideramus. So.
ita eſt vt dicis. s. et hoc interponitur ne ſolus Simo
loqueretur. Si. ille natus nihil horum. i. nihil ex his
que ſequuntur. ſtudebat ideſt ſtudioſe faciebat egre
gie, ideſt valde uel nimis preter cetera, ideſt ultra
reliqua que agere ſolebat. et tamen ſtudebat in-
quam hec omnia in litera potius contenta, me-
diocriter ideſt modeſte. quod ſcilicet egregie ſtudere
aliquid horum preter, plerique omnes, alterum
ſcilicet plerique abundat quo ad ſenſum, ſed ſono-
ram reddit orationem, alterum ſcilicet omnes po-
nitur neceſſario omnes adoleſcentuli faciunt vide
licet ut ideſt ita quot adiungant, ideſt applicent
animum ad aliquod ſtudium, ideſt ad aliquam
vacationem aut alere, ideſt ad alendos equos. aut
canes ad uenandum, ideſt ad uenatum uel ve-
nandi gratia, adiungant inquam animum ad
philoſophos aut ſectandos ſubaudi aut audien-
dos. poteſt etiam ſubaudiri infinitiuus ſic. aut ad-
iungant animum adire philoſophos, ideſt ad ade
undos phos, aut audiendos, ſed tunc in ideʒ redit.
gaudebam letabar quod tam mediocriter cuncta
agebat. So. non iniuria. i. non imerito gaudebas.
Nã arbitror id eſſe apprime. i. valde vel mirꝫ imo
dum vtile in vita, vt. i. qđ nequid. i. agas ſup. nimis
. i. negat aliqs vltra id qđ ſatis ẽ. Si. vita eius erat ſic
. i. eiuſmodi ſiue talis ħ ẽ modus viuẽdi eius talis — Facile
erat vʒ facile. i. benigne ꝑferre et pati oẽs cum qbus — Perferre &
erat. i. facile tolerare eoꝝ mores cũ qbus viuebat, ẽ — pati
dedere ſeſe vna cũ his. i. ſe eẽ deditũ aut paratuʒ ad — Dedere
ea q̃ ſocij erant parati aut deditj. et obſeq. i. moreʒ
gerere ſtudijs. i. cupiditatibus et uoluptatibus eoꝝ
cum qbus erat. Vbi eſt aduertendum dedere ſigni-
ficare ualde dare, quemadmodum hoſtes ſe dedũt
in hoſtium poteſtatem. Simo. inquam eius uita
erat nemini eſſe ſupple aduerſus, ideſt nulli aduer
ſarij aut repugnare nunquam preponens, ideſt
uita eius. ſic erat. nunquam ſcilicet preferens ſe
alijs. Vel ſic aſtrue literam exponendo illa infi-
nitiua per preterita imperfecta indicatiui. ſic Vi-
ta eius erat ſic vt ſequitur facile perferre, ideſt
perferebat. ac pati. i. patiebatur omnes cum quibus

erat,et dedere.i.dedebat ſeſe, ideſt atcommodabat
obſequi ſe vna cum iis cum qbus viuebat,obſeq.i. morem
gerebat cóplacebat ſtudijs eoꝝ nemini ſup.erat ad
uerſus,nunꝗ erat ſup.preponens.i. p̄ferens ſe alijs.
Inſtituer̄ erat ita agens ſup.vel faciens vel volens vt inue
obſequiū nias.i.vt inueniret aliquis facillime inter eos lau
d:m,ſine inuidia.i. ſine detractione et amicos pa
res.i.concordes;.So.Pamphilus inſtituit.i. ſuſcepit
ſiue incepit et formauit.ſapienter vitam.i.viuen
di modum.Nanq; hoc tpe obſequium quaſi obedi
entia ſiue(vt ita loquar)ꝯplacentia parit.i. acqrit
amicos veritas parit odiu3.Si.incipit hic vitę ma
lę narratio et prius fit digreſſio ad Chryſidem.In
terea.i.interim dum hęc aguntͬ quędam mulier.s.
Chryſis egregia forma.i. eminenti et p̄ſtanti facie
atq; ętate integra.i. florente cui nihil eſſet adden
dum.nihil quoq; foret diminutu3 commigrauit
ex andro inſula.i.p̄riam linquens acceſſit huic vi
cinię.i.ad hanc viciniā coacta inopia.i.pauperie.
et negligentia.i.in curia cognatoꝝ. i. ꝓpinquoꝝ
triennium ab hinc.i.ex tribus an̄ annis,qđ barba
re dr̄ a nonnullis de poſt tres annos prepoſitio
itaq; aduerbio iungi pōt,vt abhinc dehinc.A ma
Plautus ne uſq; ad veſpeꝝ illic pugnata eſt pugna dicit
Plau.in amphi.So.hei interiectio dolentis et indi
gnantis vereor neqđ mali. i.ꝙ aliqđ malum An
Portare dria foemina.s.Chryſis, q̄ ex Andro inſula maris
egei Athenas venerat.aportet.i.afferat,et bn̄ apor
tet qꝛ portare ignoti eſt.Si.defendit vitam Chryſi
dis,vt potuerit apud eam recte morata eſſe Glyce
rium.Primum.i.in ꝑncipio hęc Chryſis agebat vi
tam.i.viuebat pudice.i.caſte.parce.i.tenuiter ac du
riter.i.laborioſe.Nam dure aduerbium ſigt̄ crude
Querita liter.queritans victū.i. vix quotidie q̄rendo victu3
re et ꝗuę inueniens.Nam q̄rit q ad plenum et ꝑpetuum re
vere. ponit.queritat q vix'quotidie querendo victus in
Victus et uenit.Bene ēt dicit victum q in paruis aridiſq; ali
cibus monijs eſt ꝯſtitutus.Cibus etiam delicatis prebetur
Amans queritans ergo victum lana, ideſt opere lanificio
et ama et tela q̄ eſt finis laboris.Tela āt eſt pānus qcunq;
tor tam laneus q̄ lineus.Pānus.n.ꝓprie duntaxat pā
nū ſigt̄ q vilis eſt et craſſo filo ꝯtextus,ſolos paupe
res decens,vn̄ pannoſus hō q paup eſt ꝙ veſte vili
induatͬ.Sed poſtꝗ amans.i. q vere amat. amator
n.fingi pōt,acceſſit aduenit pollicens.i.vltro ꝓmit
tens pciū vnus primo et item.i.ſilr̄. vel poſt alter
duo,ita vt.i.eo mō quo ingeniū.i.nā oīum hoīu3
eſt ꝓdue.i.ꝓnum inclinatum ab labore ad libi
Conditio dinem.i.voluptatē. ipſa Chryſis accepit ꝯdōnem.i.
Queſtus pactioni ꝓmiſſioniq; aſſenſit. Interdum.n.ꝯdō ꝑ
pactione capit.Inde ferre ꝯdōnem quaſi certa lege
ſiue certo pacto aliqđ ꝓmittere. Dehinc.i. deinde.
occipit.i.cepit vel icipit q̄ſtū facere vel exercere.i.lu
crū facere.nam q̄ſtus ſigt̄ lucꝝ ſed ꝓprie nūmariū
illi q tum.i.tunc amabant illā forte.i.caſu quoda3
ita vt fit.i.fieri ſolet ꝑduxere ſecum illuc.i.ad chry
ſidem filiū meū vt eſſet vna cum eis.i. vt comita
ret ſeu ſociaret eos.vel ſi ꝓducte legatͬ eſſet ab edo
es.ſenſus eſt vt comederet vna cū eis et ꝯuiueret,et
ꝗdem bn̄ ꝑduxerunt q̄ſi inuitū.nam ꝑducuntͬ ne
ceſſitate coacti.egomet.i.ego ipē.ꝯtinuo.i.ilico me

cū ſubaudi volutabā vel cogitabā.Certe captus eſt,
.i.irretitus ſiue illaqueatus ē amoris prava cupidi
ne tractū a feris laqueo iplicatis.hs.i.vulneratus ē,
q.n.ꝑcuſſus eſt hs.tractūq; eſt a gladiatoribus q di
cūt alteruty eoꝝ hēc q ꝑcuſſus ē obſeruabā.i aiad Rogitare
uertebā mane ſeruulos illoꝝ iuuenū venie̅tes aut
abeūtes rogitaba3 frequēter rogabā. heus aduerbiū
vocātis.o puer.i.ſerue.dic ſodes.i.ſi audes,qđ voca
bulū Pri.vult eē defectiuū vbū.Ser.vult eē aduerbi
u3 et ꝑcationē ſignificarͬ.Don.dicit eē vocē exhortā
tis vt amabo rogo.Feſ.et Noni. volūt eē copulata
verba,vt ſodes ex ſi et audes ꝯponarͬ,vt capſis cape
ſi vis,ſi pro ſi vis.exponit ēt Do.ſodes ꝑ ſi ſcias,dic
ergo ſodes ſi audes vel ſi ſcias,qs hūit heri Chryſidē
i.qs eſt ea potitus.Nā id nomen. s. Chryſis erat illi
Andrię.i.illi mulieri de Andria.So.teneo.i.itelligo.
Si dicebāt ſeruuli Phędriā aut Cliniā aut Niceratu3
iuuenes hūiſſe Chryſidē nā hi tres,tū.i, tunc ſimul
amabāt.i.amorͬ capti erāt.Eho iteriectio ē nōnunꝗ
admirātis iterdū depoſcit intentionē nutus et aiad Eho
uerſionē.qđ Pāphilus fecit:dicebāt inq̄ qđ: modus
iterrogādi ē facta diſtinctiōe ſubnectēda eſt rn̄ſio.
dedit symbolū.i.vt ſentit Torte.porhonē ſuā vel ſi Symbolū
gnū dedit vt annulū vel aliqđ tale quonſq; pecu Tortelius
niā ꝯferret.Symbolū.n.teſte Iulio pollu.de vocabu Eusymbo
lis reꝝ priuꝫ erat nūmiſma,vn̄ et ſignū a nōnul lum.
lis traditͬ q et eu symbolū bonū omē interptatͬ. Cū Symbola
aūt συμβαλλω qđ eſt ꝯfero deducatͬ qdā collatio ſimbolę
nē interꝑtari noluerūt ita vt cęna illa dicatͬ colla
tio in quā cāparandā plures aliqđ ꝯtulerunt.Sym
bola.n.huius symbolę eſt collatio. Cęnauit cū ſo
cijs.s.ego pr̄ gaudebā.Iiē ſilr̄ alio die q̄rebā ꝯperie
bam.i.ingrendo reperiebā ſiue cognoſcebā nihil Enimuero
quicꝗ abundat quicꝗ,vt cape nihil pro nō vt ſepē
fit.attinere.i.ſpectare ad Pā.Enimuero.i.certe puta Expecta
bam ſatis ſpectatum.i.ſatis ꝓbatum . et putabam tus
ipm eſſe magnum exēplum.i.magnam imitatio
nem ꝯtinentię cautionis ꝯſernationis a libidine,yꝑ
bole laudis eſt fidē excedens . Nam hō q ꝯflictatͬ.i.
atterit ſiue agitatͬ.frequentatiuum.n. eſt ꝯflicto a
confligo gis qđ ſigt̄ ꝯcertare et manus ꝯſerere.In
de ꝯflictus ꝯliū.cōflictatio aūt eſt tactus corpoꝝ in
uicē et colliſio.ꝯflictatͬ ergo.i.collidit atterit collu
ctatͬ cum eiuſmodi.i.talibus ingenijs,hoc eſt cum
hoibus talis naturę puta laſciuis.,neq; tn̄ aīus eius
cōmouet.i.a ſuo ductu et tenore non deflectitur
vbi aduerte tn̄ poni vbi nō ꝑceſſit qꝗ qđ Lau. val.
vult eſſe ſubaudiendum.ſcias ipm.i.talem iuuenē
poſſe habere modum.i. regimen et moderationem Tum
ſuę uitę.tum.i.uel partim id s.quod non commo
uetur animus eius mihi placebat.tum i. et vel in
ſuper uel p̄terea oēs uno ore.i. uno conſenſu una
voce.dicere,ideſt dicebant omnia bona et laudare
ideſt laudabant fortunas meas , ideſt me fortu
natum et foelicem qui referuntur ad meas quo ad
perſonam poſſeſſoris qui v3 ego haberem gnatum
ideſt filium p̄ditum tali ingenio. i. tali natura et
talibus moribus moratum ſiue inſtitutum. quid
opus eſt verbis.i.cur pluribus verbis laudes eius in
culcarem.Chremes ciuis atticus impulſus.i. indu
ctus motus hac fama.i.bono rumore de filio ve
nit ad

nit ad me vltro.i.non rogatus vt daret vnicam
gnatam ſuam.vxorem.i.quę foret vxor filio meo
Pāphilo cū ſumma dote.i.cum optima dotis ↄdi
tiōe.Placuit.i.fui ↄtēns.volui deſpōdi.i.ↄmiſi me
ēt datuꝝ filium viꝝ ſuę gnatę.et bñ deſpōdi. naꝫ
ſpōdet pr̄ puellę,deſpōdet vero pr̄ adoleſcentis, hic
dies.i.ↄſens dies dictus eſt.i.ↄſtitutus et aſſignatus
nuptijs.i.ad nuptias celebrādas.So.qd igit obſtat.i.
impedit.cur pp qd non fiant vere et non ficte.Si.
audies.i.cognoſces.fere.i.ppemodum.in his pau
cis diebus.i.in hoc breui tpe,qbus.i.diebus hęc ↄdi
cta ſunt acta.i.facta.hęc Chryſis vicina.i.quę com
migrauerat huic vicinię moritur.So.O factū bñ
ī.o bonus euentus,vel o bñ collocatum eſt ꝙ ipſa
obierit ex qua mali quicq̄ filio poterat oriri.beaſti
me.ideſt beatum me reddediſti.Hei interiectio do
lentis metui a Chryſide,ideſt timui ne quid mali
Pamphilo ↄtingeret ex chryſidis cauſa.Nam me
tuo illum dico qui nihil aliqd facturus eſt metuo
ab illo cuius cauſa poſſum mali.pati quicq̄ etiaꝫ
ſi ipſe nihil in me mali cōſulat.Si.ibi,ideſt apud
Chryſidem.tū.i.tunc filius meus aderat.i. pręſens
erat.frequēs.i.adhęrens (nam pręſentes eſſe poſſu
mus,neq; tñ adhęremus ijs qbus ad ſumus) vna
cum illis iuuenibus q amabant chryſidem.Cura
bat diligenter diſponebat.funus.i.pōpam ſiue ſpe
ctaculum exequiaꝝ.Dicit̄ eniꝫ funus a funalibus
i.a funibus q intra cęram latent.Virg.et noctem
flāmis funalia vincunt.Etenim noctu efferebant̄
mortui pp ſacrorum celebrationem diurnam,ↄ
pterea opus erat funalibus.i.facibus ſeu cęreis,inte
rim interea dum curaret funus ipſe triſtis colla
chrymabat,ideſt ſimul cum alijs lachrymas emit
tebat.id.s.ꝙ lachrymabat.placuit tum, ideſt tunc
mihi ſic,ideſt hoc pacto cogitabā.hic filius meus
fert tam familiariter.i.tam grauiter quaſi fami
liaris mortē huius mulieris cauſa paruę ↄſuetudi
nis.i.paruę ↄuerſationis.qd feciſſet ſupple ſi amaſ
ſet eam.i.eius fuiſſet amore captus qd hic filius fa
ciet mihi pr̄i,ideſt mihi qui ſum pr̄.ego putabā,
voluebam mente tanq̄ pectoris ſimplicitate obſer
uans,hęc oīa.s.quę faciebat filius eſſe officia.i.eſſe
debita ingenij humani.i. naturę benignę circa
Chryſidem et eſſe officia manſueti animi.i.bonę
mētis in amicos.qd ideſt cur moro te multis ver
bis.s.i.cur longo ſermone te detineo,pōt etiā dici
quid moror.i.immemor ↄſiſto multis.i.in longo
ſermone.et hoc dicendi genus cum ſimilibus ſolet
adhiberi vbi aliqd ꝑcipuum aut creditu difficile
addendum eſt,quoq;.i.ēt ego ipſe pr̄ cauſa eius.s.fi
lij ꝓdeo.i.ex eo.in funus.i.officium ipſum ſeu pō
pam exequiaruꝫ nihil mali ſuſpicans.i.cogitans.
Etiam.i.adhuc,vt fiat ſuſpenſio auditoris.So.hem
Prodire
interiectio indignantis.qd eſt.i.qd ſibi vult quod
Efferri.
dicis etiā.Simo.ſcies effertur.i.exportatur ad rogū
Ire.
s.cadauer mortuę.nā efferri proprię dicuntur ca
dauera mortuoꝝ.imus,ire ꝓprie ad exequias ſpe
ctat.interea inter mulieres q̄ aderāt ibi.i.in eo lo
co forte.i.caſu quodā aſpicio vnā adoleſcētulam.i.
iuuēculam,forma.i.habentem formā.et ibi ſub
diſtinguendum eſt vocem ſubleuando,So.fortaſ
ſe bona forma aſpexiſti iuuenculam,ideſt vidiſti
eam hñtem bonam formā.Si.O Soſia ad attentio
nem excitandam ꝓpriū nomen exprimit et aſpi
cio inquam illam vultu,ideſt frōte vel inditio vo
luntatis,adeo.i.ita modeſto.i.moderato et probo
et adeo,ideſt ita venuſto formoſo et elegāti vt ni
hil ſupra excogitari poſſit,vel nihil ſit ꝑterea re
grendum.eſt.n.eclypſis quę.s.adoleſcentula,tum.i.
Eclypſis
tunc viſa eſt mihi lamentari.i.plangere flere,ꝑter
Forma
cęteras.i.plus q̄ cętere,et q2 erat forma.i.ſpecie ſeu
et vultus
factura honeſta ideſt pulchra.ac liberali.i.prę ſe fe
renti liberalitatem quantum ad vultum.s. forma
enim imobilis eſt,et naturalis vultus mouet̄ et fin
gitur,accedo ad pediſſequas.i.ad ancillas et comi
tes glycerij.et rogo.i.interrogo ꝑcunctor quę ſit il
la adoleſcētula,aiunt.i.pediſſequę eam eē ſororeꝫ
Chryſidis.ilico,ideſt continuo ſuſpitio vel rūſum
earum.percuſſit,hoc eſt cōmonuit aīum meū. atat
interiectio ſubitum motum deſignās et impetum
admirantis hoc eſt illud pp quod.s. curabat vna
funus,hinc ideſt ex hac cauſa illę lachrymę filij.s.
procedunt hęc eſt illa miſericordia qua.s.cum du
ci putabam in mortuam cum tamen ex ſuperſti
te Glycerio ꝓficiſcantur.So.qui.i.quantum timeo
quorſum euadas,ideſt ad quę proſequenda te cō
feras et exeas ſeu peruenias.Si.interim.i.interea fu
nus.i.mortuę corpus.ꝓcedit.i.progredit̄.i. aſſidue
portat̄ ad roguꝫ.ſequimur.i.imus.poſt venimus acce
dimus ad ſepulchrum.Dicit̄ ſepulchꝝ aut q̄ſi ſine
Sepulchrum
re pulchru,aut quaſi ſine pulſu cum ibi mortui
ſint,aut a ſepeliendo dicitur.Chryſis poſita eſt in
ignem.fletur (impersonaliter dictum) ab omni
bus.s.interea hęc ſoror.s. Glycerium quam dixi
acceſſit imprudentius.i. nimis inconſiderate vel
comparatiuum pro poſitiuo ponit̄ ad flammaꝫ
ſatis cum periculo.i.non ſatis ſibi conſulens ibi.i.
in eo loco tum.i.tunc Pamphilus exanimatus.i.
Exanimatus.
perturbatus exanimis autem vel exanimus dicit̄
mortuus.indicat.i.indicijs et argumentis oſtēdit
Exanimis.
ab effectu.s.facto et dicto.amore bene.i. multum
diſſimulatum et celatum.i.occultatum. accurrit,
Exanimus.
ideſt ad eam currit.complectitur mediam mulie
rem ideſt medium mulieris. inquit Pamphilus
Commereri et promereri.
tanquam amator.mea Glycerium ideſt amica
mea quid agis,cur is perditum.i. deſtructum te.
tum.i.tunc Glycerium reiecit ſe in eum Pāphiluꝫ
flens.q̄ ideſt quantum familiariter.i.amice.vt.i.ita
ꝙ facile.i.clare cerneres,ideſt cernere poſſes,vel cer
nere poſſet aliquis vt ſecunda perſona pro tertia
ponatur amorem conſuetum.So.quid ais,miran
tis eſt non interrogantis.Simo.redeo inde iratus
atq; ęgre ideſt indigne impatienter difficulter fe
rens culpam filij,ſcilicet nec ſatis cauſę,ideſt ſuffi
ciens cauſa erat ſupple ad obiurgādū ideſt incu
ſandum vel inclamandū. diceret.n.ſupple o pa
ter quid feci tanq̄ facinus qd cōmerui et bene.naꝫ
commeremur mala promeremur bona tantūꝫ,
aut quid,ideſt in quo peccaui erraui,prohibui im
pediui ſeruaui eam ſupple quę voluit inijcere,ſeſe
in ignem,ratio vel vt alij volunt oratio eſt hone
ſta.So. recte putas, ideſt bona eſt tibi ſententia.

nam ſi obiurges,ideſt incuſes illum,qui tulit,ideſt
attulit (alias ſuſtulit,vel pertulit) auxilium vitę.di-
cimus auxilium dare et ferre ideo dixit tulit auxi-
lium,quid facias,illi,qui dederit.i.intulerit dam-
num rei.s.aut malum,quod eſt hominis.Si Chre-
mes venit poſtridie,ideſt die ſequenti ad me clami-
tans tanquam indignabundus. indignum faci-
nus,ideſt turpe et deforme factum , et indignum
iuuene.ita bene prius morato.et eſt illud per ſe le-
gendum ſicut Proh dolor,et ſimilia.clamitans er-
go quid clamitans ſe ſcilicet comperiſſe , ideſt ab
alijs cognouiſſe Pamphilum habere pro vxore,
non pro amica.hanc perigrinam, ideſt alienige-
nam et per contemptum dictum eſt. nam etiam
peregrinę nomine meretrices nominabantur,ego
simo negare,ideſt aut negabam,aut inbandi cępi
ſedulo,ideſt inſtanter illud factum.ille puta Chre-
mes inſtat,ideſt contendit et vrget factum eſſe ſci-
licet.Deniq;,ideſt poſtremo,tum,ideſt tunc diſcedo
ab illo.ita vt,ideſt tanquam ab eo,qui neget ſe da-
turum filiam.Soſia.non tu,ibi ideſt tunc non ob
iurgaſti ſupple Gnatum,ideſt filium, ſcilicet Pam-
philum.Simo.nec quidem,ideſt nec etiam hic pro
tunc.cauſa erat ſatis vehemens ad obiurgandum
ideſt inclamandum,vel incuſandum. Soſia. qui,
ideſt cur.cedo,ideſt dic,vel da.et eſt manuum por-
rigentis.Simo.o pater.tu te,ideſt tumet, preſcripſi-
ſti,ideſt pręfiniuiſti,determinaſti fines,ideſt termi-
naſti finem,ideſt terminum his rebus voluptati,ē
libertati.prope adeſt tempus ſupple.Cum,ideſt quo
tempore mihi eſt viuendum , more alieno , ideſt
vxoris arbitrio.iam adſunt nuptię , in proximo
ſunt metę libertatis. ideo auidius voluptaria ſua
finem capio.interea, ideſt dum nuptię parantur.
ſine.ideſt permitte me viuere,meo modo, ideſt mea
voluntate,meo arbitrio, meo more. So. quis igiť
locus,ideſt quę opportunitas, vel occaſio obiurgā-
di eſt relictus tibi.Si.hoc eſt initium conſilij ſui de-
monſtrandi,ſi propter amorem Glycerij . nolit.i.
renuat.ducere ideſt accipere vxorem ſibi promiſ-
ſam ſcilicet Philomenam.primum ideſt tunc pri-
mum.ea iniuria. quam facit nuptias recuſando.
eſt animaduertenda,ideſt caſtiganda. vindicanda
ab illo ſcilicet Pamphilo, pęnas ſumendo ab eo.'et
nunc do operam.id,ideſt propter id. vt vera cau-
ſa,ideſt occaſio obiurgandi ,ideſt incuſandi eum
ſit per nuptias falſas,ideſt fictas,ſi deneget,ideſt ſi
recuſet ducere Philomenam.ſimul,ideſt etiam,vt
ſi quid conſilij,ideſt aſtutię , vaframenti . Dauus
ſceleratus ideſt vitioſus habet conſumat,ideſt con-
terat,et in uanum exponat nunc, cum nihil ideſt
in nullo.doli ideſt fraudes, obſint, noceant. quem
Dauum ego credo facturum obnoxię , id eſt inſtā-
ter toto conatu, et niſu manibus pedibuſque,ideſt
omnibus membris,hoc eſt omnibus uiribus,adeo
ideſt certe , ut magis incommodet , ideſt noceat
mihi id,ideſt per id quod faciet,quam vt obſequa-
tur,ideſt morem gerat.gnato, ideſt filio. So. qua-
propter,ideſt quare id faciet Dauus,vt tibi incom-
modet, ſiue incommodum afferat , cum iuſtus
ſis dominus.Si.rogas ideſt interrogas.inquiris?re-

ſponſio.mala mens, malus animus quaſi mala inu-
uentio,ſiue excogitatio,ac mala voluntas eſt ſup. Cedo
cū. quem Dauū ego ſi ſenſero.i.ſi pepero aliqd mo- Rogare
liri.et eſt apoſiopeſis. ſed qd eſt opus verbis eueniat
i.contingat,qđ ſi ſit ſine,tunc eſt ſenſus permitte.q eue-
niat id in Pamphilo,quod volo.s.vt experiar eius Apoſio
amorem per falſas nuptias vt.i.ita, q nihil ſit mo- peſis
rę.i.tardationis.Chremes reſtat.i. reliquus eſt,q eſt
exorandus mihi.i.a me perſuadendus,et ſpero conſo-
re.i.perfectum iri, vt Chremes adiuuet figmentum
nunc in hac parte tuum eſt. i. ad te ſpectat,vt aſſi-
mules.i.fingas bene.i.vt decet has nuptias, et perter-
refacias.i.territum facias.Dauum.obſerues.i.aiad-
uertas,vel oculis diligenter cuſtodias filiū qd agat
qd conſilij.i.qđ conſilium capiet.i.capiat cum illo Anaſtro
Dauo.So.ſatis eſt.i.ſufficit.curabo.i.parabo oīa.ea- phe
mus nunc intro Si.i pre,ideſt pre i,procedi,ſeqr.i.ibo
poſt te,et i prę eſt anaſtrophe pro prei.

VOs iſtęc.Incipit narrationem ſuam p perſonas SER.
ut ſuū eſt comico.cū poetę alij narrant res
in prima perſona tm̄,alij in perſona eius, qui
geſſit,alij mixtim ut ho. Incipit primus actus de
ſimulatione nuptiarum.In hac ſcęna deſcribiť.Si.ta-
lis q ualde laboret,et ſit ſolicitus de correctiōe filij
ut eū retrahat a meretricio amore,et ut correctio-
nis occaſionē hēat,ſimlat nuptias,ut aīum filij ſui exq-
rat q: ſi recuſauerit vxorē ducer̄,tunc hēbit locū ob
iurgatiōis ꝯ eū,et iō pcipue pꝫ i hac pte,q: nulla p-
ſona ad correctionē magis idonea eſt q̄ pr̄. Sed q:
ſolus hanc ptem agere non pōt, erat ei neceſſarius
aliqs coadiutor fidelis,et taciturnus,q pte ſuā iuua-
ret. Nō.n.poterat ſenex inueſtigare ꝯſilia eorum, niſi p
ſubmiſſā perſonā Cauer̄.n.ſibi ſenex ita vellet iſidia-
ri eis, q̄re cū illo īducit qdā ſeruus Soſia,q bn̄ pote-
rit iuuare,et idonee iſidiari ꝯſilijs Daui et Pāphili,
q: Dauus nō a ꝯſeruo ſuo cauebat ſibi. In ipſo ac-
ceſſu deſcribit ſeruus fidelis ad obtēperandū,et taci-
turnus ad obtegēda ꝯſilia. Poſtea reuelabit ei ſenex
ꝯſiliū ſuū,et q̄ſi iā paratis plurimis ad nuptias , et
ſeruis intēdentibus ad illū appatū,q̄rit pmū Simo
eū ſeparare ab alijs ſeruis ita dicens.Vos ſerui,au-
ferte iſtęc q̄ parani ad nuptias itro,ē q: illi cęperūt
morari more ſeruorum, q libenter auſcultare nolūt
ꝯſilia dn̄orum igeminat,abire,pigritiā notat ſeruorum
Soſia aūt,q: deſcedebat cū eis,aduocat eū ades,dum
uolo,uel ades dū et erit dū adiectio syllabica.Soſia
rn̄det ſm intellectū ſuū,putabat.n.q pp apparatus
nuptiarum eū uocaret.Certū eſt mihi adeo qđ uis dice-
re,qđ puta ēē deīn,nempe hoc uis dicere,ut curenē
hęc,q̄ ſunt allata ſupra nuptias,nihil eſt opus hac
arte,q: ego non paro nuptias,fide et taciturnitate
Iā deſcribit eū fidelē et taciturnū.Ego expecto,uult
captare beneuolentiā priuſq̄ oñdat ei ꝯſiliū ſuus a
ppria perſona rememorādo ei bn̄ficia,q̄ ei ꝯtulerat
Vt.i.q̄liter fuerit ſeruitus tibi,iuſta, q: honeſta pce-
pi,et clemens,q: ſi aliqn̄ peccabas leniter ꝯdemna-
bam.Et ēt apud me.i.mecū in domo.Inter pnatos
.s.nunq̄ uolui te elōgare a me mittēdo ad illibera-
lia officia,ueluti ad rus procurandum, ad paſcendos
porcos,libertus mihi.i.apud me.s.q tuū factum li-
bertū ſemp procuraui. liberaliter. i. ac ſi eſſes liber.s.

ſponte et decenter non inuite,qđ habuit, vult aggranare bñficium , vt maiores grates ſibi habeat concio dedi libertatem,et tu meruiſti,et ita pſolui tibi merenti,qđ habui ſummũ inter oĩs res.s. libertatem. In Soſia timebat ſibi ne ille vellet ſibi exprobrare propter aliqua:Ideo non dixit gratiam habeo,ſed ita humiliter in me habeo.Et q: Simo percepit enim hęc eadem timere ait,haud muto.poſtq̃ hoc audiuit Soſia alacrius rĩdet, et gaudeo mei immemoris.Cur ab imc.Si.non ſunt vere,ergo ſimulas,et ſi tu ſimulas,cur ſimulas? Rem callidam habet vt mãm paliatur antequam narret,diuidit ergo iſtam narrationem in tres partes, vt prius prenominet narratio,de quibus tractet, et hoc eſt quod Tullius maxime laudat.hic ſunt tria, Vita nati,conſilium ſenis, ideſt ſimulatio nuptiarum ad eam contegendam,et qui eum ponat officium in ea re ſcilicet vt eos exquirat quid agant . Nam incipit de vita nati,vere cognoſcibilis eſt vita nati modo, quia liberius viuendi eſt poteſtas . Poſtquam exiit a diſciplina, et hoc eſt poſtquam exceſſit ab ephebis,ideſt a numero puerorũ. ephebus dicitur imberbis, ſine phębos crinis, vnde phębus quaſi crinitus. nam antea. Ideo dico non eſt cognoſcibilis. Nam antea non erat . Nam qui ideſt & cętera . modo quid faciunt plerięq; omnes , ideſt plerięq; omnium,ſic exponit ſe quaſi dicat fere omnes.ad hoc ſtudium alere equos , aut alere canes, aut ut adiungant animum ad philoſophos,ideſt ad litteras, horum ſupradictorum nihil ſtudebat pã.pręter cętera ſcilicet q: vnum pręelegit plusquã cętera,ſed omnia communiter,et quia poſſet omnia communiter,et tamen unum frequentaret ſuper alia addit,nihil horum ſtudebat. egregie ideſt ſpecialiter pręter cętera,ſed omnia ęqualiter, et tamen quamuis omnia obtinebat , tamen omnia mediocriter,et per hęc ęqualiter . Non iniuria faciebat , omnia mediocriter . nam id ſcilicet facere omnia mediocriter et cętera. In vita, ideſt in hoc vſu vitę.Sic,ideſt ſicut ſupra dixi & adhuc dicam, perferebat in laboribus , patiebatur in conuiuijs. Vt inuenias eum habuiſſe laudem ſine inuidia, et facillimum , quod ſolet eſſe difficillimum in alijs.Interea,iam incipit oſtendere quomodo potuit deteriorari uita filij ſui , bonam prius,et poſtea corruptam.Si enim ſemper malus extitiſſet, non haberet locum correctio, ſed deſperaret pater de ſalute filij, ſi non ſemper bonus , vnde correctio? fuit ergo utrunque neceſſarium,vt correctio locum haberet. nota hic quem locum habeat , q: chryſis,quę adducit Glycerium fuit Andria , niſi enim Chryſis andria, et non ciuis athenienſis deſcriberetur,Glycerium ciuis crederetur . Si autem ciuis eſſet,pater corrigere filium non elaboraret. neceſſario enim eam Pamphilus lege attica duceret.pro falſo credebatur ſoror Chryſidis Glycerium opportunitatem vltimi tactus habet, quia potuit ciuis eſſe,cum ipſa ſoror erat. Cum dicit , inopia et cętera deſcribit mulierem idoneam meretricio officio. Et vereor.hic ſecundum Priſcianum quaſi Pamphilo dictum eſt . Alij faciunt interiectionem et q: pudice parce, quia parum lucrabat. duriter quantum ad laborem, quem exequitur. procliue, ideſt acclive et pronum , ſiue actu tamen habile. Conditionem ideſt conuentionem. Quęſtus, proprie eſt meretricium a quęro, ſorte fuit non ex deliberatione.vna eſſet,ideſt pariter comederet.habet mulierem,ideſt vitiat,ſed non decuit ſenis pſonã ſic turpiter dicere.obſeruabam.nota magnam curioſitatem pris., quam circa filium habuerit illo modo Symbolum vel symbolam. i. collationem ſuam dedit,ſcilicet nullum malum cum Chryſide egit . Enim vero ideſt certe quaſi dicat quia inter tales cohabitabat ſine macula . ideo enimuero.i. te putabam eum eſſe ſatis ſpectatum ideſt probatum et eſſe omnibus exemplum continentię ideſt caſtitatis.vere poterat eſſe exemplum.nam illum, qui conflictatur , ideſt pugnat cum ingenijs huiusmodi,ideſt luxurioſis.magna enim conflictatio eſt inter laſciuos habitare,et non comburi. ſcias illum,quem dixi,iam habere,ideſt confirmaſſe modum uitę ſuę ipſum ideſt rectiorem et conſtantiorem,ſcilicet cum hic non deficiat,ſcias nullo modo poſſe dirui. placuit deſpondi . nota hic conuenientem breuitatem.humani,quia humanum eſt dolere de morte alterius.manſueti,ſcilicet q: ex naturali miſericordia et ſimplicitate fleret. hem quia dixerat ſuſpicans forma, dũ ex nimia admiratione deficit in narratione ſubiecit Soſia dicens, fortaſſe uis diceres bona forma eſt naturalis potentia oris, vultus vero accidentalis habitus per induſtriam , uel animi paſſionem eueniens modeſte ſe habebat uenuſto,quia claro, liberali, admodum alicuius libere percuſſit illa. Imprudentius , quia ſe nolebat i ignem mittere.bene dixit,quia non perceperam.So. quid ais ei Pamphilus cum talia videres. Simo.nihil tunc dixi,ſed redeo iratus,nec ſatis iam.paulatim accedit ad cauſam ſimulationis, quia non ibi locum obiurgandi habuiſſet per ſimulationem nuptiarum, cupiet locum obiurgationis,Quid Chremium nihil,quia nihil peccaui . nam pręiudicium facit , cum per vnum perit iudicium alterius. Num tu ibi obiurgaſti.namum ecce Chremium, neque hic habuit locum obiurgandi, quare neceſſaria erit ſimulatio. Nec hęc. hic eſt diminutiua negatiua ne . Quid, ideſt quare cedo dic tu , quia diceret tu te impoſuiſti,Finem,ideſt diem nuptiarum,qui finis eſſet omnium leuitatum. et prope adeſt ille dies. cum ideſt in quo die hunc interim ſine.Caue quanquã ille locus non fuit tibi obiurgatus , igitur quis et cętera Si propter,poſtquam oſtendit uitam, accedit ad conſilium declarandus hoc mõ,ac ſi dicat dabit locus obiurgãdi.Si pp amorẽ etc. iõ nunc.i. o.d ut p falſas.Cũ nihil doli obſint in falſis nuptijs Incõmodi mihi.i.faciat icõmodũ mala mens q: ſemp mala cogitat et q: poſſet mala cogitare,nec tñ ducer ad effectũ poſſe dici,malus aĩus ingenio ſus,vt nihil ſpero et Chremẽ cõſore.i. mecũ fore.s. pſentire Nunc ecce tertia pars narrationis.s. offñ ſerui,qđ ei imponit.I prę ſequar,ne ſi nos quenire, et colloq viderent a te.pcauerent ſibi.

DONA. Non dubium quin vxorem nolit filius. Nã ratione iam habita perſona ſoſię non erat neceſſaria, ergo ſubſiſtit ſenex per quẽ agenda ſunt reliqua. Non dubiũ quin filius, ad hoc certus inducit. Simo vt magis perturbet inopinata ↄſenſione Pamphili ad ducendã vxorem, ẽ pꝛterea nihil agat cũ Chremete de tradẽda filia ↄfirmãdiſq; nuptijs. Ita mõ Dauũ timerẽ ſenſi, non receſſit ꝺ loco Senex, ſenſi ergo antẽq̃ cũ ſoſia loq̃ cępiſſet. Ita modo Dauũ timere ſenſi argumẽtũ quod ſupra ab eo qđ noſtri faciunt.

lum prolatari, vel induci vt foras in rhetia. Fal ſo gau. velut ex ira et ſenis iracundia. Sperantes iam. a. m. iſta ſingula ſunt, et amoto metu, ſic dixit quaſi metus corpus brutum ſit, quo cũ mo lumine mouet. Oſcitatio eſt ai ocium et ſecuritas dicta ab ore ciendo. i. cõmouendo. Oſcitantes, ſecuri, vel nihil puidentes. — Oſcitatio — Oſcitãtes

Partim Senarij, partim quadrati, Dimeter vnus.

SIMO. DAVVS.

Non dubium eſt quin vxorem nolit filius,
Ita Dauum modo timere ſenſi, vbi nuptias
Futuras eſſe audiuit, ſed ipſe exit foras. Da.
Mirabar hoc ſi ſic abiret, ⁊ heri ſemper lenitas
Verebar quorſum euaderet.
Qui poſtquam audierat non datum iri vxorem filio ſuo,
Nunq̃ cuiq̃ noſtrum verbum fecit, neq; id ęgre tulit. Si.
At nunc faciet neq; (vt opinor) ſine tuo magno malo. Da.
Id voluit nos ſic nec opinantes duci falſo gaudio,
Sperantis iam amoto metu inter oſcitantes opprimi,
Ne eſſet ſpatium cogitandi ad diſturbandas nuptias,
Aſtute. S. carnufex quę loquitur? D. herus eſt neq; puiderã. Si.
Dane. D. hem quid eſt? S. ehodum ad me. D. quid hic volt?

Ne. e. s. ad d. n. mirãda locutio, vt ſi dicas cogitat ad dicendum. Aſtute, hoc eſt geſtu et vultu ſuili et cũ agitatiõe capitis dixit. Carnifex. aut carnificãs dominũ, aut ipſe dignus carnifice vt caro fiat. i. lanietur. Lucilli. Carcer vix car. dignus. — Lucilius — Preuidere

Modo, antẽq̃ cum Soſia loq̃ cępiſſet Simo ẽ Dauus, num recte ſcribit, Dauos ſcribẽdum quod nulla lrę vocalis geminata vnã ſyllabam facit, ſed q: ambiguitas vitanda eſt noiatiui ſingularis et accuſatiui plalis neceſſarie ꝑ hac regula digamõ vtimur et ſcribimus Dauus, ſeruus, coruus. — Digamõ — Mirabar hoc ſi ſic abi. et heri ſemper lenitas verebar, hic locus eſt in quo Dauus inſinuatur ſpectaturus, et multa geſturus. Si ſic abiret, ſic pro leniter et negligenter, qđ gręci dicũt ſignificat .i. ſi ſic et eſt de his quę adiuuanda geſtu ſunt, vt tãtillum puerꝝ, et huius non faciã. Lenitas, clementia facilitas, cui ↄtraria aſperitas et difficultas. Et heri. s. verebar, an ſemper lenitas vt ſit. Lucretius ſemꝑ florentis homeri. Semꝑ le. ac in hoc ſimulata vſq; nunc lenitas, nam nemo in diuerſis actibus ſemꝑ lenis eſt, niſi forte fictus aſſimulator, et callidus. Semꝑ lenitas, ſine dria eſt iportuna lenitas. Quorſum euaderet, ad quã partem euẽperet, et euadere eſt ꝑ quãcunq; difficultatẽ ad aliqd puenire. Verbum fecit, non dixit litigiũ, aut rixem, ſed verbũ iſtę exiguitates aſſeuerationes dñr, et cum pnunciatione vt intelligat nec verbũ qdem. Neq; id ęgre tulit, hoc eſt ſemꝑ lenitas. At nunc faciet, ſubaudiendũ verbũ, et eſt faciet ꝑſona tertia ꝑ prima. At nunc fa. inſcet, denunciabit, loq̃tur. Neq; vt. o. s. t. m. m. i. cõminabit tibi, et minas cõtemnes vt ad pęnas puenias. Id voluit, aut abſolute accipiẽdũ id, aut id ſit quo ſic demõſtratio eſt, vt magis geſtu q̃ ſenſu intelligat, vt ſupra diximus. Nec opinantes duci, ducere eſt expectatione lõgi tpis ma — Ducere

Neq; pu. pręuidentia duplex eſt, aut. n. animo, aut oculis puidemus. Hem, nũc quaſi correptio totius corporis. Ehodũ, nutus eſt intentionem aiaduerſionẽq; depoſcens eius cum quo vult loqui. Ehodũ: dum pelcon eſt hoc loco. Quid. h. u. mo re ſeruili ẽ a vernili geſtu, ſic. n. vocati a dñis ſerui vultuoſe agunt. — Parelcon — Qua de re? negantis vim habet hęc interrogatio, plus eſt. n. qua de re q̃ nihil. Rogas, hoc cũ interrogatione indignantis. Meum gn. r. eſt. a mire, apud ſeruum diſſimulat id qđ iam ꝓbauit. Meũ. g. r. e. a. grauiter ↄſtanterq; ſenex nondũ ſe fatet credere, nec verꝫ ſcire, ne amittat vim vindicandi ſi reſciret. Id. p. c. s. q: remigeratio populi eſt ſic hoc auerſus ab illo ↄtumaciter, ſic Virg. Scilicet is ſupis labor eſt. s. ſemꝑ cũ ironia ponit. Hoccine agis, agis. i. audis alibi ſic hoc age amabo. Plau. Vos hoc agite ſpectatores, nõ ſumit demonſtratiue veluti aurem ſuas tangens.

Ego vero iſtoc. deeſt ago vel audio. Iniq patris eſt. — Agere — Iniqui eſt ſi nunc velis q̃rere actus liberos adoleſcentis. Nam quod antehac fecit, pro ante hęc, cõſuetudine magis q̃ ratione dicitur. Nihil ad me attinet, id agit vt conſilium ſe ſeruare oſtẽdat. Dum tempus, ad eam rem tulit deeſt ſe vt ſit dum tempus ſe ꝓbuit, q: ſupra dixit, tu te his rebus finem pſcripſit pater. Ad eã rem. t. abſolute, et deeſt ſe. Sini animum vt expleret ſuum, mira ratio cur ſinerit, vt et hoc quod permiſit ad bonã frugẽ permiſerit non ad luxuriam. Sini ãt diſtingue, eſt aũt ſini mõ pmiſi, ceſſaui ſini antiq̃. Alr in adelphis. Non fuit egeſtas facere hoc nos. Nunc

h.d.at.m.po.hoc eſt recte ē ſeuere,ē inexorabiliter denunciat. Aliam vi.pro diuerſam et ↄtrariá, ſic Virgi diis aliter viſum eſt. Dehinc ſi ęq.eſt te oro Dane,grauius illud fecit noīe appellādo. Vt re.iā in viam.Iam modo tarditatis eſt ſignum,et in viam dixit quaſi exinde ius ſit erroris ad rectā viam. Vt redeat iam in viam, ꝓuerbiale Hoc qd ſit,ᵭeſt.n. q̄ris. Ita aiunt,hęc ē loquūť vniuerſi,ē eſt tepida ↄſenſio, ē quaſi in-uiti rn̄ſio vt i Heautōtimorumenon. Ita credo monente pre filius. Tum ſi quis magiſtꝝ, metaphoricos,an q: ex pędagogo eſt Getha. Ad rem.i.ſup eam rem,hoc eſt ſup amorē. Ipſum ani.ęg.pro ęgro,nā animus ęger.corpus ęgrotū. Nō hē.in-teriectio eſt iraſcentis. Dauus.ſ.n.oe. multiplex ↄtumelia.pōt.n.ſenem q̄ſi ſphingā dixiſſe.i. defor me mōſtriq; ſilem,pōt ēt inhumanum ē ferꝫ di cere vt ſophinx,pōt ēt p ędipū iſe vltorē ꝓmittere futuꝝ atq; oppſſorē ſapie ſenis.Dauus.ſ.n.oe. face-te ſe negauit ędipū vt ſenē ſphingā ēē ↄfirmet nō ędipū.Imitationū duo ſunt gn̄a q̄dā neceſſitas q̄-dā introducit voluntas. Nō.oe.ſi latine ꝓnūcies gtūs edipi faciet,ſi gręcę ędipodis.Sane qdem ſane valide,q: q ſanus eſt validus eſt. Si ſen.h.q.cōmi natio et ſic ꝓnunciatiō,vt ſingulis verbis ardeat. mire hodie,nam ad tp̄s non plenū,ſed ad commi natonē refert,vt Virg.Oēs hodie moriemur inul-ti,et dies ꝑ nocte accipiť,vt hoc ip̄m.Nunq̄ hodie. m.in. Quo.f.m.quominus,hoc eſt quo ipeditius. Verberibus te.c.in.p.d.vult et ꝓnoīe et noīe exa-gitare cōminatione ſeruū.ne qd relinquat inultū incuriç. Dedā,dare eſt qd repetas,dedere eſt ad ꝑpetuum,damus et amicis,dedimus tm̄ hoſtibus. Ea lege.a.o.lege. ad homines, omine ad rem di-uinā refeť.i.firmamētum ꝑ humana et diuina. Omen āt eſt qcqd ore dr̄.Ea lege.a.O. bn̄ lege atq; omine,q: leges auſpitijs ſeruatis ferebanť, ergo ſic intellige,q̄ſi dixerit ea ↄditione q: antiq auſpicato

omnia faciebāt q̄ rata vellet. An nō.ē,q̄tū pa-relcon,q: abundat ēt. Ipſam rem.n.ipſam rem i.voluntatē tuā,aut interminationē tuā,hoc eſt pi ſtrinū et pęnas ſeruiles. Nil ci r.nil ꝓ nō.Circui tione,periphraſi.Vſus es.legiť et vſor es. Vbi vis facilius, admonitio. Vbi.u.f.p.ſ.Cice. non in hac cauſa locus peccādi. Bona verba quęſo, hic.q.d.meliora loquere. Rogo te ergo cum admonitione, bona verba inquit rogo.nil me f. non te ignoro. non me decipis ſic Menāder, οὐδὲν με λανθάνεις Nil me fallis figura. Fallis lates vt ſit οὐδὲν με λανθάνεις. Nil me fal.nil pro etiam hūc. Neq; h.d.c.t.n.prę.duę negatiuę faciunt vnam conſen-tiuā,tres negatiuę pro vna negatiua accipiunť, vt hic neq; haud nō.Salu.Haud.impigre neq; inul-tus occiditur.Vera ergo lectio eſt neq; haud tu di-cas qd plurimi non intelligūt hoc,dicas legūt.Neq; haud tu dicas tibi nō ꝓdictum,uera lectio. Neque haud dicas,eſt q̄ntū παρέλκον. Plau. in bacchidi-bus. Neq; hoc ſubditiua gl'ia oppidū arbitror.

S.quid ais?D.qua de re?S.rogas?
Meū gnatum rumor eſt amare.D.id populus curat ſcilicet.S.
Hoccine agis an nō?D.ego vero iſtoc.S.ſed nūc ea me exquirere.
Iniqui patris eſt,nam qd antehac fecit,nihil ad me attinet,
Dum tempus ad eam rem tulit,ſiui animum vt expleret ſuū,
Nunc hęc dies aliam vitam adfert,alios mores poſtulat.
Dehinc poſtulo,ſiue ęquū eſt te oro.Dane,vt redeat iā in viā.D.
Hoc qd ſit.S.oēs qui amant grauiter ſibi dari vxorem ferūt.D.
Ita aiunt.S.tum ſiquis magr̄m cępit ad eam rem improbum,
Ipſum animū ęgrotū ad deteriorem ꝑtem plerūq; applicat.D.
Nō hercle ītelligo.S.nō?hē.D.nō,Dauus ſum,non Oedipus.S.
Nempe ergo aperte vis quę reſtāt me loqui?D.ſane qdem.S.
Si ſenſero hodie quicq̄ in his te nuptijs fallacię
Conari quo fiant minus,aut velle in ea re oñdere q̄ ſis callidus
Verberibus cęſum te Dane in priſtinum dedā vſq; ad necem.
Ea lege atq; omine,vt ſi te inde exemerim.ego pro te molam.
Quid hoc intellextin? an nō dum ēne hoc qdē?D.imo callide
Ita aperte ipſam rem modo locutus,nil circuitione vſus es.S.
Vbi vis facilius paſſus ſim q̄ in hac re me deludier?D.
Bona verba queſo.S.irrides?nihil me fallis,ſed dico tibi
Ne temere facias,neq; haud dicas tibi non prędictum,cane.

Non dubium.Hic Simo alloqtur populum. Nā Soſia ꝓtactica pſona non erat amplius neceſſaria narratione iā habita ꝓpterea diſceſſerat ſenex,aut ſubſtitit per quem agēda erāt reliqua.Non eſt dubiū,qn ideſt non filius nolit vxorē,ſenſi Dauū ita timere.mō.i.antiq̄ cū Soſia loqui cępiſſet,vbi.i.cum primū audiuit nuptias eſſe futuras,ſed ipſe Dauus exit foras.i.egrediť Da. mirabar ſi hoc.i.hoc cōmiſſum pāphili,vel ſi hoc factū ſimonis,ſic.i.ita negligēter,et facile abiret.i. traduceret,et.i.ēt verebar.i.timebam heri quorſus i.ad quem eſſectū.ſemꝑ lenitas ideſt ↄtinua et aſſi dua clementia.euaderet.i.quā ꝑtem erumperet.Nā euadere eſt ꝑ quācunq; difficultatem ad aliqd ꝑue nire.q poſtq̄ audierat vxorē.nō datum iri.i.nō cē dandā filio ſuo,nunq̄ fecit verbū cuiq̄ nr̄m.i.nihil dixit nobis ne verbulū qdem,neq; ęgre tulit.i.non

DON. Thais. Ori. Ger. Non hē. Sphingā. Edipus. Virgi. Dare. Dedere. Lex. Omen. Cicero. Duę negatiuę. GVI.

impatienter aut moleſte tulit illud.s.vxorem filio
nõ datũ iri.Si.at.i.ſed nũc faciet.i.ęgre feret,et Si-
mo de ſe p tertiam pſonã loquitur ſummiſſe et ſecre-
to ridens verbis Daui neſciẽns eũ,neq; vt opinor ſi
ne tuo maximo malo Da.id voluit qđ ſeqť.s.nos
duci.i.induci tanq̃ in retia,aut duci.i.foueri. Nã
duci eſt expectatione lõgi tpis malum platari fal-
ſo gaudio.ſic.i.tali lenitate,nec opinantes.i.nõ ſu-
ſpicantes.voluit inq̃ nos ſperantes.i.ſpẽ hñtes quos
i.i amoto metu.i.poſito timore.opprimi.i.dep̃hẽ-
di iter oſcitantes.i.vel ſecuros vel nihil puidentes,
oſcitatio enĩ eſt aĩ ocium et ſecuritas dicta ab ore
ciẽdo.i.cõmouendo.Ne ocium eſſet nobis.i.ne ha-
beremus opportunitatẽ.cogitãdi.i.cõmiſcẽdi.ad di
ſturbãdas.i.ipediẽdas diſſipandas nuptias, aſtute
fecit ſup.et agitatione capitis dictũ eſſe putandum
eſt.Si carnifex.i.Dauus,carnifice.i.laniatorẽ dignus
vel ipſe carnificãs dñs.i.vel deſtruẽs,vel in eius p-
niciem,et malus tendẽs,aut cũ ſuis verbis lanias.
Carnifex ergo q̃ loquitur cũ exclamatiõe lege.Da.au
diens dauus murmur ait herus eſt.i.dñs adeſt,ne
q; puideri.i mea ſimplicitate ductus. Si.daue.Da.
Carnifex. hem,interiectio idignãtis qđ eſt?Si.ehodũ,hęc parti-
Ehodum la eſt ſignũ depoſcẽtis,attentionẽ et aĩaduerſionẽ,
et dum eſt syllabica adiectio.ad me.s.veni. Da.qđ
hic.s.ſimo vult.Si.qđ ais?Da.de qua re?Si. rogas,
ideſt interrogas.rumor eſt.i.fama volat gnatum
meũ amare.i.amore capi.Da.populus curat id.i.
filiũ amare.s.ideſt qđ vulgo dř deus ſciat, et fere
ſemp ironice dř.Si.hoccine.i.verũ hoc agis.i.audis
an nõ agis.f.q.d.itelligis qđ dico an non.Da.ego
vero ago.i.audio.iſtoc.i.iſtud qđ ais.Si.ſed eſt iniq
pris.i.ſpectat ad pñem non ęquũ me nunc requirere
ea q̃.s.añfecit.Nã nihil ad me attinet.i. ſpectat de
his ſup.quę fecit añ hac.i.añ hoc tps,dũ.i. qñ,tps.i.
tpis opportunitas.tulit.i.pbuit ſe ſupple.ad eam rẽ
i.ad amandũ,ſiui a ſino ſinis.i. pmiſi.vt expleret
aĩum ſuum.i.vt ſatisfaceret aĩo ſuo. nunc hic di-
es.i.hoc tps,pars pro toto,affert.i.recte denunciat
ſiue adhibet aliã vitam.i.diuerſum viuendi mo-
Dehinc dũ,et poſtulat.i.requirit alios mores.i.otrarios a ſu-
perioribus.Dehinc.i.ex hoc tpe in poſterũ poſtulo,
tanq̃ rẽ iuſtã et ſi equũ.i.rectũ.q.d.nõ daue te oro
tanq̃ maiorẽ vt ipſe filius iã.i.nunc et mõ. tardi-
tatis ſignum eſt redeat in viã rectã.s.i.reſipiſcat,ẽ
viã laſciuię deſerat,et redeat in viam.pũerbialiter
dcm̃ eſt et tranſlatiue ab eo q deuiauit ſeu deuia
uit,et tandem in rectam redit viam.Da.miror
qđ hoc ſit qđ.s.dicis.Si.ſi q̃ris.i.ſi ſcire vis dicam.
Oẽs qui amãt.i.amore ſunt capti grauiter ferunt
i.moleſte et ęgre patiunť vxores ſibi dari Da.ita
aiũt.q.d. fere oẽs ita dicũt,et eſt tepida oſenſio,ẽ q̃-
ſi inuiti miſio.Tum.i.valde vel p̃terea.cepit magi-
ſtrum iprobũ ad eã rem.i.ad amandum,ſiue ſub
amore.plerunq;.i ſępenumero applicat.i.adiũgit
Æger ipm aĩum ęgrotum.i.male hñtem,pp amoris,in
ęgro tus ſaniã ad partem deteriorẽ.i.peiorem. Ægrotus tñ
hic vſurpať pro ęgro.Naʒ ęger eſt aĩus,corpus vo
ęgrotum.Da.hercle.i.certe inuitis aduerbium non
intelligo.i.non capio verba tua Si.Non?Hem?inter
iectio iraſcentis.Da.Ego ſum dauus q.d. ſimplex

ſeruus.non ędipus.i.non interpres ęnigmatum
mihi ppoſitorum niſi apertus fiat ſermo.Oedipus
enim poſteaq̃ ſphingis monſtri ęnigma pponen-
tis et neſcium diſſoluere opprimentis diſſoluit et
monſtrum interfecit.dictus eſt iteq̃ obſcuriſſima
rũ interpres,itaq; Dauus hic põt intelligi dixiſſe ſe
non deformem et monſtri ſimilem,aut inhuma-
num et ſeuum inſtar ſphingos.Si.nẽpe.i.certe.ergo
vir me loqui apte.i plane.ea q̃ reſtãt,ideſt reliqua
ſunt Da.qdem.i.certe.ſane.i.valde volo ſup.Si.ſen Hodie.
ſero hodie.i.tam nocte q̃ die.cõplectiť enim dies conarier
naturalis tam diem q̃ noctem.te dauum cona- calleo es.
rier.i.moliri quicq̃ fallacię.i.aliquam deceptionẽ,
aut cauillationẽ in his nuptijs quas.s.ſimulo quo
minus.i.vt ipeditius fiãt,aut ſi ſenſero te velle oñ-
dere in ea re.q̃.i.quãtus ſis callidus.i.aſtutus a cal
leo es.Nam vt manus labore,ſic mens callidi aſſi
duitate malitie ſeu aſtutię ocallult,ac callus fecit,
o Daue dedam.i.perpetuo dabo te.Damus enĩ ad
tps qđ repetimus vt amicis.Dedimus vero ad ppe
tuum vt hoſtibus.in piſtrinum videlicet ad circũ-
agendas molas q̃s truſatiles vocant,vt Gelius ait. Piſtrinũ.
Dicit enim piſtrinum a pinſo is qđ eſt molo is,ſi Laurẽ.
ue tundo is.cęſum.i.flagellatũ verberibus.i. virgis Verbera.
fuſtibus loris.Naʒ vt ait Lau.licet verbera pro ver-
beratione accipiať tñ rem corpoream pprie ſigni
ficant.vt flagella virgas baculos fuſtes lora ferulas
harundines,et ſi quid eſt ſimile,vſque ad necem.i.
mortem.eã lege.i.tali oditione,referendo ad hoĩes
et eo omine.i eo auſpicio ſeu augurio et voto mẽ
tis et vocis referendo ad rem diuinam. Omen.n. Feſtus.
teſte Feſto eſt augurium.qđ ore fit et voce nõ au- Ser.
ribus,aut alio mõ dictum q̃ſi orimẽ q ore fiat.
Ser.etiam dicit eſſe auſpicium.item votum men
tis et vocis.ergo lege et omine,vt.i.q ſi exemerim
i.ſi eduxerim te inde.i.ex piſtrino,ego dñs molã
i.circumagã molas pro te.i.vice tua.Quid intellex
tin.i.intellexiſti ne hoc quod nunc dixi.an non-
dum.i.non adhuc etiam hec quidem.i.nec etiam
hęc intellexiſti ſicut nec cętera te dicebas itelligere.
abundat etiam.Da.imo.i.ſed itellexi.ſup.tu locu-
tus ita apte.i.clare.rem ipſam.i.tuã.tuam volun-
tatem,modo.i.pauloante,nihil.i.non vſus es cir-
cuitione.i.ambage verborũ.Si.vbi vis,ideſt in qua-
cunq; alia re facilius paſſus ſim.i minus moleſte
ferrem deludier.i. deludi per Paragogen,hoc eſt, Paragoge,
derideri,q̃ in hac re.ideſt in his nuptijs.Da. queſo
ideſt rogo bona verba.q.d.meliora loquere vel
ſuauius loquere pcor.Si.irrides.nil.i.non me fal
lis.i.non te ignoro,non me lates,non me pteris,
aut fugis.ſed dico tibi.i.admoneo. caue.i.fuge.ne
facias quicquam ſup.temere.i.inconſulte inconſi
derate,neq; pro et non.caue inquã, ideſt fuge.ne
haud dicas.i.q dicas (duę enim negatiuę faciunt Temere
vnam conſentiuam) malum futurum non pdi-
ctum fuiſſe tibi,vel ſic dici poteſt,caue ideſt ani-
maduerte vel prouide,ne ideſt vt ẽ vt p q,haud
ideſt non dicas non prędictum etc.dicimus enim
caue cadas ẽ caue ne cadas in eodem ſenſu,vbi ne
ſignificare videtur,q ſi caue capiať pro fuge,quo
quidem pacto capi debet.Nam cum dicimus caue

ne cadas intelligimus fuge,hoc videlicet caſum & lapſum tui. Aliter legit Donatus quod mente et ingenio reuolue.

Non dubium.adhuc exequitur ſollicitudinem pater de correctione quia cum ſenex conſilium de ſimulatione nuptiarum confirmaſſet et fidelem coadiutorem inuenisset reſtabat vt aduerſariam ꝑtem conſuleret ne cõſilio ſuo contrarium aliqd machinari auderent,et ita ſimulatio ſua ieſſicax redderetur,et qm̃ dauus caput conſilij erat ipſum abſterret,ſic enim dauus caput conſilij erat vt ſi ſolus ipſe ceſſaret vere obſimulatum locum obiret. inueniret. Pam. enim nihil niſi dani conſilio agebat,inducitur ergo ſimo qui feriat et abſteneat caput conſilij et dauus feriendus in ipſo ingreſſu ſcenę deſcribitur dauus qui dat occaſionem vt digne feriatur dicens talia vnde ſenex locum feriendi habeat.Simo prius egreditur de domo oſtendens ſeſe curioſum de filio , mirabar venit dignius dauus ut feriatur dicens.Mirabar hoc q̃ dominus meus nobis fuerat ſi ſic habiret ſine magno malo lenitas.Cum enim dolorem haberet ficta lenitate diſſimulabat . voluit ac ſi dicat modo comperi quare ſe lenem ſimulabat quia lenitas illa voluit nos duci.i.agi et decipi falſo gaudio ſuo fingebat enim ſe gaudere, et per hoc volebat nos ſeducere ita nos dico voluit ſeduci q̃ non opinantes id eſt eum eſſe lenem,ſic ideſt propter nos ſeducẽdos vel aliter nos,dico non ſic opinantes,vt putabat quia bene percepimus falſo gaudio ſui dico perentis nos opprimi apparatu nuptiarum. nos dico quaſi interim oſcitantes.i.pigritantes et non nobis prouidentes quia amoto metu certe aſtute fecit.carnifex conueniunt pſonę poſtq̃ danũ reddidit dignum feriri , Quid hic vult diſſimulat ſe ſcire quare vocet eum dauus id populus cum nõ poſſet ſententię,opponere verbis inſidiatur ad hoc ſcilicet quod dixerat rumor modo dimitto rumorem,et de ſolo amore reſponde mihi.hoccine agis vt filius meus amet.ſed ego modo inquiro , ſed ni eq̃uid hactenus feciſti condono tantum de futuro caueas ſibi , ideſt vel oro ſi ęquum eſt,

Vt pro te redeat in viam ne meę voluntati edit repugnare quia hucuſq; errauit hoc quid ſic nis quia qui nunquam deuiauit quo modo ad viam reducam totum diſſimulabat . ita aiunt.i. iſta propoſitio uera eſt.ſed quid ad nos neſcio.Cuius precipue ſi magiſtrum etc.Non intelligo ad quid tendat iſta contextio propoſitionum.Dauus.i.qdã dulus ſum non edipus qui ſcientia problemata explicaret. ſi ſenſero per equipollentiã inuit ei ad qd

propoſuerat.ea lege mihi impoſita a me, atq; eo omine a Dijs deſtinato, ſi nollem legem meam implere ipſi dij cogant,vt pro te molam etiam, ne ſaltem hoc extremum de piſtrino intellexiſti,q̃ in hac re,ideſt in nuptijs,quia hic maximam iacturam incurreret.bona deludier dixiſti o domine bona enim quę nihil vere irrides, qꝫ nihil me fallis etc. ſed dico ne facias q; timeſ.i. temeritas tet,cũ pdictum ſit.

Eiuſdem rationis DAVVS Solus

ENimuero Daue nihil loci eſt ſignitię neq; ſocordię,
Quantum intellexi modo ſenis ſententiam de nuptijs,
Quę ſi non aſtu ꝓuideant, me haud herũ peſſundabũt
Nec qd agã certum eſt,Pamphilum ne adiutẽ,an auſcultẽ ſeni,
Si illum relinquo eius vitę timeo,ſin opitulor huius minas.
Cui verba dare difficile eſt,primũ iam de amore hoc comperit,

ENimuero Daue.Hic breuis et comica deliberatio eſt magna expectatione plurimarum rerum imminentium cõmotiua excitantis Daui conſiderationum propoſitam. Enimuero Daue,oĩs perſona aut ab altero commendaẽ,aut ſeipſam populo cõmendat,vt hic Daui,et p Simonem ſupra deſcripta eſt,vbi dicit.Mala mens,malus aius,et hic p ſe dus hoc geſtu ac ſermone agit, ac diſputat ſecum. Enimuero Daue,ſignificationem habet nimiam pmoti atq; irati animi.Cice.hic cum alijs ex alia parte enimuero ferendum eſt.i.m. Segnitię,ad agendum. Socordię,ad conſiderandum. Quantum modo,quantũ pro inquantum. Quę ſi non aſtu.p.prouiſio rerum duas ſignificationes habet.Prouidemus enim nobis tam bonum,q̃ malum.Malũ,ſicut quis eminus veniens telum prouiderit, atq; cauerit. ergo hic prouidentur,cauentur,vitantur,nuptias et velut vnda nauigio imminente fecit quod ſi qs nõ vndam,ſed ex aduerſo venientem proram excepe rit,demerſus vndis peſſundabit,eſt ergo metaphoro. Me haud herum,herum hic herilem filiũ.

Pamphilum ne adiutem, an auſcultem ſeni, ſemper deliberatiua verba habent quendam ſonũ per quem exitus rei demonſtratur,vt hic oſtendit ſe Pamphilum magis adiuturũ,q̃ verbis ſenis optẽperaturum. Si illum relinquo eius vitę timeo, ptium tractatus,quę ſupra ſunt . Pamphilum ne adiutem an auſcultem ſeni Vitę eius timeo.vt alibi,Syre tibi timui male. Sin opitulor, opem ferre dicitur in malis rebus,et ijs,qui de ſalute dubij ſunt,vt fer opem,ſeruia me obſecro. Opitulor et opitulatio dicta ad opem tollendo, hoc eſt ferendo. Huius minas,ſ.:baudit timeo. Cui.u.d.verba dare fallacia eſt,ad illd ſpectat,Nihil me fallis. Difficile eſt,non dicit impoſſibile eſt,ergo oſtẽdit patuẽ eẽ,qui quęrit pro Pãphilo. Primũ iam de amore hoc cõperit,primo,ingt, iam infenſus eſt ſenex,deinde a Pãphilo grauidam eẽ Glyceriũ. Primũ,eſt enim ἀναστροφή, p iam primum. De amore hoc cõ.ſi amore,ſic q̃ſi cũ tedio,et reꝑhenſione eius amoris loquaẽ. Me iſenſus ob.s. de amore filij ſenex me ſeruat,ẽ reuera timẽdus ẽ.

DONA. Enimuero

Segnitia ſocordia Prouide

Ferre opem. Opitulatio.

ἀναστροφή

de amore filij ſenex me ſeruat, et uereri timédus eſt. Nequam faciam nup. fal. hoc ad illud ſpectat, tum ſiquis magiſtrum ad eam rem improbum ipſum animum ęgrotatum. Quo iure. q. i. prouerbiale hoc eſt, quę ſunt fas et nefas nolis velis. Ad hoc ipſa re, maior eſt difficultas, q: grauidá glyceriuꝫ ſeruat. Siue iſta. u. s. a. eſt. et hoc q̃dá tedio et idignatione ſtomachi interrumpit. Andireq; eſt o. p. a. operępciũ dr̃ de mirificis et laudabilibus, nã et ea quę magna ſunt etiam ſi mala tamen miramur q: libenter audiamus, et hoc p̃cium eſt operę, ideſt audiendi Et audaciaꝫ proprie dixit, vt in eunuchb. Audacia meretricum ſpecta. Nam inceptio eſt. a. h. amabant veteres de proximo ſimilia dicere. Cice.

Cicero

Minus eam putauit fore de armario q̃ q de ſacrario fuiſſet ablatum. Quędaꝫ in verbis ſunt quę peromoea dicuntur in omnibus. Quicquid peperiſſet, maiorẽ reph̃enſionem ſonat q̃ quod peperiſſet, parit. n. aut maſculum aut foeminam, et ſolet iuſtiore eſſe cauſa tollendi ſi marem vxor pepit, ſed nimij amoris eſt non expectare quid tollas.

Decernere Senatus decretum

Decreuerunt tollere, decernere eſt de magnis rebus certam pferre ſententiam, vnde et ſenatus decretum. Et fingunt ẽt q̃dam. argumenti parteꝫ narrat, et non credit eſſe quę dicit vt ſumpſit locus errori, et fallaciaꝫ q̃dam ne veri ſimilis ſit ipſa fallacia totius praenotionis et vtilitatis. Fuit olim q̃dam ſenex. ab exegematico ad mimeticum trãſit. Is obijt mortem, plene dixit, q̃ nos obijt tm̃.

Obeo mortem

Virg. Mortem obita, Chryſidis patrem, fama eſt recepiſſe orbam paruã p̃dixit, vt ſit verũ nõ poſſe eam facile ſuos agnoſcere. Fabulę redit ad narrationem.

Atq;

Atq; ipſis com. pla. atq; pro tamen, vt ſit tñ commentum placet, quod cõminiſcunt probant. Sed. m. a. e. e. e. ha. m. s. paſcẽtę alterius ſcęnę.

Noĩa ſeruoꝝ

Miſis ſemper nomina comicoꝝ ſeruorũ, aut a nationibus ſunt indita, vt Muſis, Syrus, aut ex accidentibus, vt Lesbia velut ebrioſa a Lesbo inſula, quę ferax eſt ſuauiſſimi candidiſſimiq; vini, aut a moribus et vernilitate, vt pſeudulus, aut negocio, vt Chryſalus, aut ex q̃litate corporis vt chilachus, aut ex ſpẽ forme vt pinacium. Ego hinc me ad forum, nihil adhuc Dauus inuenit conſilij niſi vt quęrat Pamphilum moneatq;. Ego hinc me ad forum, vultuoſe hoc pronunciatur vt deſit pergam, aut ducam me.

GVI.

ENimuero. Hic Dauus ſecum ſequentia uolutat atq; loquit. Enimuero. i. certe o Daue nihil loci eſt ſegnitię. i. negligentię, neq; ſocordię. i. ſtultitię. q. d. non oportet hic Dauum eſſe negligentẽ neq; ſtultum et inconſideratum, uel nihil ualet hic ſegnitia aut ſocordia, dr̃ enim ſegnis negligens, et ſegnitia uel ſegnities negligentia q̃ſi ut Feſtus ait ſine nitendo quod utile et honeſtum eſt. Socros autem dr̃ aut ignauus. i. timidus, aut

Feſtus

Me inſenſus ſeruat, nequam faciam in nuptijs fallaciam,
Si ſenſerit perij, aut ſi libitum fuerit cauſſam ceperit.
Quo iure quaue iniuria precipitem me in priſtinum dabit.
Ad hęc mala hoc mihi accedit etiam, hęc Andria
Siue iſta vxor. ſiue amica eſt, grauida e Pamphilo eſt,
Andireq; eorum eſt operepretium audaciam,
Nam inceptio eſt amentium, aut amantium,
Quicquid peperiſſet decreuerunt tollere.
Et fingunt quandam inter ſe nunc fallaciam.

ſtultus ſiue incõſideratus, Inde ſocordia ignauia uel ſtultitia, dicit̃ enĩ ſecors quaſi ſine corde. i. animoſitate uel prudẽtia. Nã cordati homines prudentes dñr, q̃tum. i. inquantum intellexi mõ. i. pauloante, sñiam. i. ppoſitum ſenis. i. ſimonis, de nuptijs quę nuptię ſi non pui deant. i. caueant et uitentur aſtu. i. uel aſtute, uel aſtu. i. aſtutia ut uult Tortel. ab aſtu urbe in quã uerſanti fiunt cauti, ipsę nuptię peſſundabunt. i. p̃cipitem dabunt metaphora ab his qui ruentibus undis in aquas p̃cipites dant atq; ſubmergũtur, et ab undis opprimunt, ſic hic Dauus timet, ne a nuptijs opprimat aut herilis filius. Peſſundabunt ergo me aut her. i. herilem filiũ, nec certum eſt mihi. i. non eſt mihi exploratum aut cognitũ, ſiue non eſt apud me deliberatum aut conſtitutum quid agam. i. agere debeam, ne. i. utrum adiutem. i. adiuuẽ Pãphilum, an auſcultem. i. obſeq̃r morem geram, ſiue obediã ſeni. i. ſimoni. ſi relinquo. i. deſero illum. s. Pã. timeo uitę eius. i. metuo ne pereat, ſin. i. ſed ſi opitulor. i. opem fero Pãphilo. timeo inquã minas. i. interminationes huius ſenis. cui ſeni difficile eſt dare uerba. i. fallacias. Nã uerba dare alicui eſt fallere aliquem. Primum iã. i. iamprimum anaſtrophe, comperit. i. ueritatem deprehẽdit, de hoc amore hic dixit quaſi cum tedio ipſe inſenſus. i. uehementer iratus et odiũ gerens, obſeruat me. i. diligenter aiaduertit quid agam ne qui. i. ut nõ aliquã fallaciã faciã nuptijs quo minus fiant. ſi ſenſerit. i. p̃ceperit me feciſſe fallacias, perij. i. male aget mecũ aut ſi libitũ fuerit. i. ſi libuerit ſeu placuerit ei. cępit. i. capiet coniunctiuũ pro indicatiuo, cauſam. i. occaſionem dabit me p̃cipitẽ. i. me p̃cipitabit in priſtinũ. i. i cũ locũ q̃ſi ergaſtulum in quo ingens erat mola, qua eqs uoluentibus molebat triticum. In eũ át locum mitti ſolebant ſerui contumaces, vt equorum vice molam uerterẽt, neq; illuc eximebant niſi dñis ipſis poſtulantibus. quo iure, q; p et, qua iniuria, puerbiale ẽ, q̃ſi fas nefas velis nolis. q. d. iure uel iniuria me in priſtinũ dedet, et ita ad lr̃am poterit intelligi. cępit cãm quo iure. i. p quod ius. interrogãdo. q. i. et qua iniuria. i. p quã iniuriã. Vel quo iure. i. aliquo iure, et qua. i. aliq̃ iniuria dabit me etc. Verum

Aſtus Tortel.

Peſſũdaꝛ

Verba dare anaſtrophe

Inſenſus

tamen

Cinem atticam eſſe hanc. Fuit olim quidam ſenex
Mercator; nauem is fregit apud Andrum inſulam,
Is obijt mortem, ibi tum hanc eiectam Chryſidis
Patrem recepiſſe orbam. paruam, fabulę.
Mihi quidem hercle non fit veriſimile,
Atq; ipſis commentum placet, ſed Myſis ab ea egreditur,
At ego hinc me ad forum vt conueniam Pamphilum,
Ne de hac re pater imprudentem opprimat.

MYSIS ANCILLA. Octonarij omnes.

AVdiui Archillis iamdudum Lesbiam adduci iubes.
Sane pol illa temulenta eſt mulier, & temeraria,
Neq; ſatis digna cui committas primo partu, mulierē
Tamen adducam eam, importunitatem ſpectatę Anicule,
Quia compotrix eius eſt Di date facultatem obſecro

ñ q: puerbiale eſt ita ſumendum eſt. vt ſumi ſo- et ijſdē verbis ēt hoc qđ ſequit accedit.i.adiungit- additē, ad hęc mala q̄ iminent pp nuptias. hęc andria.i. hęc puella de andro.s.glyceriū ſiue iſta (cuſ quodā tedio et indignatione ſtomachi hanc fecit interruptionē) eſt vxor ſiue amica.i.amaſia eſt grauida.i.pręgnās.e P.i. ex opere pāphili. q̄. et opepre- ciū eſt.i. mirū eſt. operępciū .i. dicit de mirificis ē laudabili- bus. mira- mur.n.quę magna ſē et mala et libenter audimus, et ta, admira- no et dele- ctatio pciū eſt ope.i.laboris audiēdi. operępciū igr ſigt iucūdū laudabile neceſſariū fructuoſū. et haud ab re. i.nō pter rem, ſiue non vltra ppoſitū. opępciū itaq; i.iucundū eſt vel mirū eſt audire audaciā.i.temeritatē coꝝ.s.Pāphili et ſocioꝝ. Nā id ſup. eſt inceptio .i.inchoatio amentiū.i. mente deſtitutoꝝ. haud i. non amantium.i.amore captoꝝ. panomaſiā eſt. Nā veteres amabant de pximo ſimilia dicere. Decreuerunt.i. ſtituerunt. Decernere eſt de magnis rebus certā pferre ſniam. Vñ ſenatus decretū. Tollere.i.educare qcqd peperit ſiue maſculum ſiue foeminam. vbi oñditur nimius eē amor, cū nō expectēt qđ tollat, et nunc fingunt inter ſe qdā fallaciā .i. hanc glyceriū eē ciuē atticā.i. ex vrbe atheniēſi q̄ eſt in attica regione. qdā ſenex mercator fuit olim. i.iampridē is fregit nauē.i.naufragiū fecit eius fracta naui apđ andꝝ inſulā appoſitiue is mercator obijt mortē.i.mortuus eſt q̄ſi iuit ad mortē. Nā Cicero in epi. dicit obire uillas pro adire. Inde obire mortē.i. ire ad mortē, obire diē ſuū.i. ire ad dies fati h̄ eſt mori. ibi.i.in andro. tū.i. tunc fingūt inq̄ ut fama eſt ſup. prēm chryſidis recepiſſe hāc glyceriū eiectā.i. ad littus emiſſā ex naufragio. Nā naufragus dr̄ naui fracta eiectus. orbā.i. ſine parēte, puā i. vt agnoſcere pentes negret fabulę.i. vt Perſius ait nugę ſunt ſup. qdē hercle.i.p herculē id ſup. non fit mihi ſup. veriſimile.i. pbabile. atq;.i. tñ comentum tale figmentū mendaciū excogitatū tale inuentū Nam comminiſci ſigat excogitare inuenire. Inde commentitia rō.i. ratio fictitia cōmentum ergo pl3 ipſis.q.d. qđ cōminiſcunt pbant. Sed Miſis hic eſt paraſcenę.i. ppatio alterius ſcenę. Mi. ergo.i. ancilla illa a natione ſic dicta Seruoꝝ.n. comicorum noia aut a nationibus ſunt indita, vt Miſis, aut ab accidentibus, vt lesba quaſi ebrioſa a lesbo inſu.

la quę ferax eſt ſuauiſſimi candidiſſimiq; vini. aut a moribus. et vernilitate vt pſeudulus. aut negocio vt Chryſalus. aut ex qualitate corporis vt Chilacus. aut ex ſpecie formę vt pinacium. M. egredit.i. exit ab ea.s. gly. at.i. ſed ego Dauus ducam ſup. vel pferam me hinc ad foꝝ, vt quenlam.i. alloquar pa. ne pater ſi mo opprimat.i. dephendat eū imprudentem.i. īprouiſum nō ſuſpicantē de h̄ amore.i. q̄ū ſpectat ad hūc amorem.

ENim vero Daue SER. Huc uſque oñdit q̄uo ſenex pterreſecit Dauum mō dimiſſo Simone deſcribit deliberationem daui q̄ modo.s. increpatione ſenis in dubitationem et deſperationem ſperationem adductus apud ſe delibe rat an obtemperet dño minanti an ſubueniat Pāphilo deſperanti. Et cum aīus eius magis ad ſenē applicetur ad priorem actum pertinet cum effectus ſimulationis in hoc oñdit cum vero ex miſericordia ad Pam. reducat iam ſe ad ſcđm actum ppa ſit. enimuero.i. certe. Segñ.i. pigritationi vel ſocordię.i. ſtoliditati quin te puidere oporteat cui.s. magis ſit fauendum quę. s. nuptię verba ſincere ſunt deceptiones aut pro nihilo forſitan. ſi ei libitum fuit cau.cet.i. inueniet aliques, quo iure.i. merito uel quam.i. iniuſta cā ad hoc ecce alia q̄ magis pturbatum reddant eſt pciū operę tuę audire temeritatē Pā. et Gly. Vere eſt audacia q: hic nō dicā actio. ſed et inceptio. At ego. Dauus veniente Miſide remouet donec neceſſarium locum vt dicemus in ſequentibus inueniat.

AVdiui archilis iam Hę ſunt inuentiones poeticę vt facetię aliqd addant. Nam ęconomia vt accerſat obſtetrix et conueniat Pamphilus, facetia ſcribentis in his verbis eſt q archilis cōpotricem potiſſimū adduci iubet. et fingit. Audiui archilis iam. frequenter hoc mō Teren. compendium facit, vt egrediens loquatur pſona de eo quod eſt geſtura, et ſimul doceat qđ ab altera geſtum ſit. Audiui archilis iādudum, vlꝫ iamdiu, audiui iādiu iubes, incerta diſtinctio et ſunt q iamdudum iāprimū intelligant, vt iamdudum ſumite pęnas. Sane pol. ſane multum alias valide. namq; validus eſt q multum reꝝ neceſſariaꝝ habet ad ſalutem. Temulenta pducit primam ſyllabā te. Temulenta vinolenta hoc eſt ebrioſa, q: temetum vinum dr̄. vñ abſtemius ſobrius, dcm̄ aūt temetum ab eo

DONA. Oeconomia

Iādudū

Validus

Temulētus

Temetus qꝫ tenet mentem. Temulenta vino. Temeraria nã

Temeraria Nec ſa.d.c.c.p.p. bñ in ↄcluſione illa ſpecialiter ꝓ

rius baũit ↄ̃to non idoneã cui cõmittat primus ꝑus

Committere mulieris, ſed mire ſignateq; dixit cõmittas. Etenim cõmittimus magna, et q̃ ſalutem in dubio hñt.

Eclypſis Nec ſatis digna cui cõmittas ꝑmo, duas res, nec

hã. hec verba.i. hec turbatio, commotio afferat.

SER. Audiui. incipit ſecundus actus cum prior actus ad correctionem filij tendat, ſecundus ad opprimendum laborat.s. vt pa. gly. non dimitteret, nec filiam chremetis reciperet, et vt ſimulatio ſenis efficaciam non haberet prior actus

Hũic pariundi, atq; illi in alijs potius peccandi locum.
Sed quid nam Pamphilum exanimatum video? vereor q̃d ſiet
Opperiar, vt ſciam quid nam hęc turba triſtitię adferat.

Quadrati partim, Trimetri nõnulli Monometer vnus,
et Dimeter alter.

PAMPHILVS. MYSIS.

Hoccine ẽ humanũ factũ, aut inceptum, hoccine offm̃
Quid illud eſt? Pa. ꝑris? My.
Prob deũ atq; hoĩs fidẽ, q̃d ẽ ſi hęc nõ contumelia eſt?
Vxorem decreuerat ſeſe dare mihi hodie, non ne oportuit

parientem nec primo partu. figura eclypſis vt Vir. Nõ me tibi. tro ia externum. vult et domus gnę. c. in. s. Tñ adducam. redit ad illud qa vi coacta eſt.

Virg

hoc iã eſſe ecrat vt da uus et pa. territi ẽent et ne pa. ꝑ. terrorem ad voluntatem pr̃is flecteretur, inducitur miſis fidelis dominę ſuę et Pamphi. i amo

Importunitatem.s. Importunitas neq; loci neq; tpis hꝫ cõmoditatem. Anicule archilis. s. Quia cõpotrix. in vultu remanſit oro, deeſt. n. p figurã ἀποσιώπησιν ideo illam vult accerſiri in alijs po. pec. lo. vtrũ in alijs mulieribus, an in alijs rebus. Sed q̃dnam pã. ex vi. exaĩatus. i. ꝑturbatus. Virgi. Exaĩata ſequẽs impingeret agmina muris. Exaĩus

Exaĩatus mortuus. Idem, Exaĩumq; auro corpus vendebat

Exaĩus achilles. Vereor q̃d ſit. quid ob id ꝑꝑ q̃d ſit exaĩatus ut aliter quid ſit. i. quid ſit negocij. Sed q̃dnam Pamphilum quid pro quare. vt quid veniat, nam deeſſe poteſt, Vt ſit quidnam, hoc comicum eſt et Terentianum cum exceptis num et nam ſufficeret ad interrogationem potuiſſet quid.

GVI. Audiui archilis etc. Hic Myſis egrediens et de quo geſtura eſt loqtur, et ſimul docet q̃d ab altera geſtum ſit O archilis. i. o anus audiui quid. s. me facere velis, iubes. i. vis vel pręcipis. leſbiam. i. illam obſtetricem ebrioſam, adduci iamdudum. i. q̃primum. pol. i. per pollucem ſiue p ędes pollucis. illa leſbia eſt mulier ſane. i. multum temulenta. i. vinolenta, q̃ſi temeto vino plena. Temetus n. vinum eſt, q̃ꝺ teneat mentem. Inde abſtemius abſtemia abſtemiũ. i. ſobrius, et a temeto abſtinens. Et temeraria. i. inconſiderata. ꝓceps non ſatis cõſiderans quid agat. Nec eſt ſatis digna, cui cõmittas. i. credas. cõmittimus. n. magna quę ſalutem in dubio habent. Tamen q̃uis ſit temulenta adducã eam qꝫ tantopere vis, vos ſup. ſpectatores ſpectate. i. conſiderate importunitatem. i. inconſiderationẽ ſiue incõmoditatem loci et tpis anicule. s. archilis. qꝫ archilis eſt cõpotrix eius. s. leſbię. i. ſimul cum ea

Cõpotrix potat. Deeſt per apoſiopeſim. Ideo vult illam accer

Apoſiopeſis ſiri. o dij obſecro. i per ſacra rogo. date huic glycerio facultatem pariundi. atq; date illi leſbię potius locum. i. opportunitatem ſiue occaſione peccandi i. erradi in alijs vel rebus vel mulieribus. Sed q̃dnã i. cur video Pamphilum exaĩatum. i. perturbatum Exanimis autem dĩ mortuus. Vereor. i. timeo q̃d

Opperior ſiet. i. q̃d ſit negocij. vel q̃d. i. cur vel ꝑꝑ q̃d ſit exaĩatus. opperiar. i. expectabo q̃dnã triſtitię. i. quã triſti

rem gly. confirmet et poſtea carinus qui ab amore Phi. cum diſſuadeat et ita Pam. confirmato veniet Dauus ad vltimum qui dabit ↄ̃ſilium ad deſtruendam ſimulationem. In hac prima ſcęna ſcd'i. actus deſcribitur Miſis fidelis dominę ſuę vt ſit idonea perſona quę pro domina ſua loquatur et exoret Pam. fideliter. Et dat̃ occaſio in qua oſtendat ſe fidelem, hoc. s. quod mittitur ad leſbiam obſtetricem, quam quia temeraria ſciebat et temulentam timens ne dominam ſuam temere tractaret conqueritur ita audiui etc. o dij ſpectate importuna ani. ideſt archilis.

DONA. Hoccine eſt humanũ factũ, aut inceptũ. Hic inducit adoleſcẽtis aĩum circa nuptias vt ex magnitudine eius ingens gaudiũ cõparet in fine fabulę cognita gly. et ſimul id agit̃ vt magis magiſq; p Miſidẽ Pã. excitet̃ ad ridendũ patri nuptias inducenti. Hoccine ẽ. h. f. a. i. ab iracundia et dolore cępit. Iracundia deſcẽdit ex iniuria, do

Iracundia lor ex miſeria. Hoccine eſt. h. f. a. in. quaſi deliberatio ẽ. in q̃ duę ꝑtes ſunt, vna pr̃is et altera amicę p

Dolor ſuaſorię Miſis eſt principiũ ab inuentione. in qua ꝑmo vt hoĩem accuſet, deinde vt p̃rem. Hoccine ẽ. h. f. hĩ eſt dilatare orõnem ne diceret q̃d fecit, et ẽ ꝑuerſa αὔξησις a maioribus deſcendens ad minorem p amplificationẽ accuſationis. Factũ aut incę.

Officium in alijs factu aut inceptu fuit. Hoccine eſt offm̃ ab efficiendo ab eo q̃ꝺ q̃rit̃, q̃d efficere in eo vnũquẽq; ↄueniat pro ↄdõne pſonę. Quid eſt ſi. h. cõ. non eſt. hęc ſi dicimus de his q̃ neceſſario ſunt h̃ q̃ꝺ dicimus. Si hęc con. non eſt hoc cum ſtomacho dictum, q̃ſi aliquo ↄ̃dicente non eſſe contumelia. ci. Quid eſt quęſo metelle his. ſi hoc non eſt.

Decernere Vxorẽ. d. s. m. h. decernere eſt de magnis certam proferre ſententiam. Vxorem decreuit propoſitio iniurię. Nonne. o. oportuiſſe ad patrem refert nã nec ſi conſentiret ad nuptias, ſed fac me velle. Nonne. o p. me, ante, dolet añ ſpacium non hũiſſe conſilio. Nonne. o. o. ḡ de ſtomacho repetitum ẽ oportuit, et de morte pręſciſſe me añ. Pręſciſſe proprie ad eum refertur, hoc eſt ad Pamphi.

COMMVnicatum, q neq; huius ꝓprium eſt neq; illius, et aũ abundat aut certe pre. cũ ſufficiat ſciſſe. Cõicatus qꝫ nuptiaꝝ nõ oĩs ꝑtãs in pre ẽ. Quod verbũ audio verbũ more ſuo poſuit. i. vxorem dare q ait. Quid Chremes tranſit a pre, nunc ad ſocerum redit id qꝺ non ad Chre. ſed ad illum tranſe

ſibi repudiare non l3, vt pp ſe doleat humanum genus in quo ſit aliqs tam miſer, vt heu cadit in quenq̃ tm̃ ſcelus. Vt ego ſum χνανωλουτον eſt vt quam. n. inſerre debuit, non vt effugere in totum fugere. Quot modis. s. c. ſi chre. ſpretus intelligere, mus pã. dicere. qꝫ operam dederit vt ſe repudiaret

χνανω λουτον Effugere

untis dĩ, ẽ non ꝯſiderãtis quid dicat. Quid Chre. inſcitur pri q rogat chr. qꝫ non neget vxorẽ. Nonne. d. non odio bri, non repudiari. Quid chr. q non lauerat pã. repudiaſſe chre. vnde et Dauus ait, q poſt eaq̃ audiui fuerat nõ datum iri filio ſuo vxorem. Id mutauit. nonne dixit, id. n. qꝺ denegarat. Com

Prꝺſciſſe me ante? non ne prius cõmunicatum oportuit? My.
Miſerã me qꝺ verbũ audio. P. quid Chremes, qui denegauerat
Se commiſſuꝝ mihi gnatam ſuam vxorem, id mutauit, vbi
Me immutatum videt, ita ne obſtinate operam dat, vt
Me a Glycerio miſerum abſtrahat? quod ſi fit, pereo funditus.
Adeon hoĩem inuenuſtum ẽẽ, aut infoelicẽ quenq̃ vt ego ſum,
Proh deum atq; hominum fidem, nullon ego
Chremetis pacto affinitatem effugere potero? quot modis
Contemptus ſpretus, facta, tranſacta omnia, hem
Repudiatus repetor, quam ob rem? niſi id eſt quod ſuſpicor,
Aliquid monſtri alunt; ea quoniam nemini obtrudi poteſt
Itur ad me. My. oratio hęc me miſeram exanimauit metu. P.
Nam quid ego nunc dicam de patre? ab tantam ne rem
Tam neglegenter agere? prꝺteriens modo mihi apud forum
Vxor tibi ducenda eſt Pamphile hodie inqt, para, abi domum,
Id mihi vſus eſt dicere, abi cito, ac ſuſpende te.
Obſtupui, cenſen me verbum potuiſſe vllum proloqui?
Aut vllã cauſſã ineptã, ſaltem falſam, iniquam? obmutui,
Quod ſi ñ ſciſſem id prius, quid facerem ſiquis nunc me roget
Aliqd facerẽ, vt hoc non facerem, ſed nunc quid primũ exequar?
Tot me impediunt curę, quę meum aĩum diuorſe trahunt,

chre. vt ſupra dixit mutauit, qꝫ me inmutatus videt. Quot modis ſpretus cõtemptus Chr. an Pã. Facta trãſacta oĩa ꝓuerbiale eum in id negocij, de quo nihil ſuperſit ad agendum. Facta antẽ a Pamphi. Tranſacta ẽt a Chre. Repetor repudiatus q̃ſi hęc iniuria ſit repudiare et repetere et tale eſt in eunucho. Excluſit re

miſſuꝝ mihi gnatam vxorem, ꝑnegarat nuptias. ẽ chremetem mutare ſnĩam. Id mutauit qm̃ nam quotiens verba ſunt dr̃ quotiens noĩa. Ita ne obſtinate, obſtinate facere ẽ aliqd in alterius malum cum conatu ꝑſeueranter et in alterius perniciem nimis niti. Vt mea glycerio miſeꝝ abſtrahat. magna vi verbi et ꝓprietate vſus vñ illud eſt. Iphitus et pelias mecũ diuellimur inde. Abſtrahat, magna idignatione vſus eſt tanq̃ Chremes non tam filię ꝯſultum velit q̃ lęſum Pãphilũ. Proh. d. at. ho. f. q̃ ferueat indignatione hinc aſpice, q frequenter exclamat. Proh deũ atq; hoĩum fidem. alia exclamatio eſt aduerſum ſoceꝝ. Adeo hoĩem ſe ẽẽ. neminem putat eſſe gñe humano ita inſoelicem, vt ſe qꝺ eſt cõe oĩum q in aliquo mꝺrore ꝯſiſtunt, itaq; nõ ſe ſed ꝯdĩonem humanã dolet, et iraſcit natum ẽẽ quẽq̃ q poſſit ẽẽ tam miſer, vt ipſe ẽ, ac ꝑ h̃ adeo ſe hoĩem ẽẽ inſoelicẽ, amatoris amore noiato, exiliuit in geminus. Sic Virgi. Aut ſi lux alma receſſit, Hector vbi eſt. Inuenuſtum aut inſoelicẽ quẽq̃ in uenuſtus eſt ſine venere. i. ſine gr̃a, quẽ oẽs reſpuãt repudientq; pulchrę, et quem deformes appetant. Inuenuſtum aut inſoelicẽ, inuenuſtus cui diſplicens obijcit, inſoelix cui placens negat. Aut inſoelicẽ quemq̃ vt ego ſum, adeo ſe miſerum dicit, qꝫ

uocat. Niſi id qꝺ ſuſpicor ꝯiectuale argumentũ. Aliqd mõſtri alunt. Duplex ꝯtumelia et monſtri et aliqd, minus. n. ẽẽt aliqꝺ monſtꝝ. ſic alibi. Quid hoĩs vxorẽ hñs et mutauit genus dꝺo ea, qm̃ ſoemina ẽ, ſic ĩ eunu. Taces monſtꝝ hoĩs? nũ ducturus es? Aliqd. m. a. ea, dum monſtꝝ dixit ea ſubiũxit tanq̃ non verbis ſed ſnĩę ſeruiens. Ea qm̃ nemini obtrudi, mire obtrudi q̃ſi inuito et totũ cũ iracũdia. Obtrudi, infringi impingi. Itur ad me, dotem amator non cogitat, et ad vtilitatem trahit quod vltro venit, et quod ſe repetit chremes. Itur ad me, quaſi ad hoſtem. Plautus in pſeudulo, Itur ad me. et Virgilius Simul enſe relicto ibat in Euryalum propere. Oratio me miſeram exanimauit. etiam pauca verba veteres orationem dicebant. Nam quid ego dicam. de patre: redit ad patrem in quo nõne hic accuſat negligenter eum agere quod voluit fieri. Tantam ne rem tam negligenter ſummam nati ac nuptias.

Obtrudi

Plau.

Prꝺteriens modo. hic oſtendit ſpecialiter quod peccauerit pater Prꝺteriens modo aprę forum undique conflatur accuſatio ex facto quod prꝺteriens ex tempore quod modo, ex loco quia in foro, ex verbis Vxor tibi ducenda eſt, mire ducenda, ſemper hoc genus declinationis,

Virg. neceſſitatem oſtendit, vt Virgilius. Vt pacem t.a.t. p. alu. Agendum atq; obuiam eundum eſt. Id mihi viſus eſt dicere, abi cito ſuſpende te ad hodie
Ineptum cuo retulit, at vxor tibi ducenda eſt ſuſpende te.
Falſum Aut vllam cām ineptā ſal. duo tpa in defenſione aut vera ad tp̄s accōmodata. Ineptū eſt qḋ a quis reprehēdi pōt. Falſū qḋ ēt prudentē poſſit fallere. Quod ſi egoreſciſſē id. p. ſi me cū omnī caſſet pr̄s. Quid facere ſi. m. ro: ipſe ſe reprehendit q ſi reſcierit. Aliud faceres, vt hoccine faceres et nota faceres p taceres ſ; nunc qd primū ex. deliberatio ē ples eius. Amor, miſericordia, hęc oratoria ſunt cum vnum negocium in multas detrahimus partes. Diuerſę trahunt, pro in diuerſa trahunt, amor a neceſſario miſericordia. miſericordia amphibologia. Nuptia

Sollicitudo
Sollicitatio rum ſollicitudo, perturbatione qbus colligit conſulere ſe nō poſſe. Sollicitudo eſt q̄ inhęret mentibus, ſollicitatio q ab alio fit. Tum pr̄is pu. amphibologia Qui me tā le. p. explanatio in q̄ pudendū ſit apḋ prem et illud ſpectat. Tu te his rebus finem pr̄ſcripſiſti pr̄. Ei ne ego ut aduerſer pronomen hic vim q̄litatis hȝ et eſt an tali bono. q me tā leni pas. an. q: accuſabat eū eē amatorē. Ego ne vt aduerſer, vr̄ inclinaſſe vt ſcōm pr̄is aīum cōſiſteret, et amore ad incertā iterū reuolueret.

Quorſus
Salue
Saluete Quorſus accidat, ad quā rem, quo verſus. Sed nūc opus ē, aut hunc cū ipa, aut aliqd de illa calliditati foemineę et aſtutię ſnīa hęc congruit. Cum ipa, nunc dn̄a mea. Aduerſus hunc, apud hunc vt alibi. Et id gratū fuiſſe aduerſum te. h. g. Dum in dubio eſt aīus. p. m. h. tranſlatio hęc eſt a mole alicuius ponderis, q̄ anteq̄ in loco ſederit, cū interea pendet facile commouet. Quis nā hic lo? Miſis ſalue hoc ſcdū deinde cōuerſus vt vidit ſalue. difficile eſt aliud inuenire verbū q ſic declinet ſalue, et plr̄ ſaluete, qppe huius verbi p modos rara eſt declinatio. Quis hic loqtur, pnci pium Terentianum in iungendis pſonis. O ſalue Pamphile, o interiectio optantis aduentus, aut repente pculſi. Quid igit? amatorie ē familiariter non n. dixit q̄ Virg. Quę mihi reddat eū, vel eum me ſoluat amātem. Rogas? lenta q̄dam et triſtis eſt rn̄ſio et dolore plena. Laborat ex dolore du-

Amor, miſericordia huius, nuptiarum ſollicitatio,
Tum patris pudor, q me tam leni paſſus eſt animo vſq; adhuc
Quę meo cunq; animo libitum eſt facere, ei, ne ego vt
Aduerſer? hei mihi incertum eſt quid agam, My.
Miſera timeo incertū hoc quorſum accidat, ſed nunc peropuſt,
Aut hunc cum ipſa, aut aliqd de illa me aduerſum hunc loqui.
DVM in dubio eſt aīus, paulo momēto huc et illuc impellit. P.
Quis hic loqt? Myſis. ſalue. M. o. ſalue Pāphile. P. quid agit? My.
Laborat e dolore, atq; ex hoc miſera ſollicita eſt die, (rogas
Quia olim in hunc ſunt cōſtitutę nuptię, tum autem hoc timet
Ne deſeras ſe pa. ego ne iſtuc conari queam?
Ego propter me illam decipi miſeram ſinam?
Quę mihi ſuum animum, atq; omnem vitam credidit?
Quam ego animo egregie caram pro vxore habuerim,
Bene et pudice eius doctum, atque eductum ſinam
Coactum egeſtate ingenium immutarier?

plicem laborem glycerij eſſe dicit. vnum partus et egritudinis, alterū curę et ſollicitudinis nuptiarum pamphili. Laborat e dolore, atq; ex hoc miſera ſollicita eſt die, callide aggredit iuuenem, nā vtrunq; pp illum pꝑetitur et dolorem et ſollicitudinem. Atque ex hoc miſera ſollicita. Miſis quę ꝯ pr̄em ſuaſura ē, incertum inueniens pambilū, facile ad ſe cōuertit pp mentionem dn̄ę ſuę et maxime illas ꝑgram eē dicat q̄ rē ſtatim pſectū eſt qḋ volebat, vt dicat pā. Ego ne iſtuc conari queam. Quia oli in hunc ſunt cōſtitutę nuptię nec addidit a pr̄e ſed inuidioſe q̄ſi a Pamphilo ſunt cōſtitutę. an timet in negocio. In hunc diem idem. n. dies eſt quo placuerant deſtinatę nuptię, q̄uis Chremes renunciauerit et ſupra. Hinc nuptijs dictus eſt dies. Tū aūt hoc timet. Tum: pterea tertiā ſollicitudinē hr̄e Glycerium oſtendit. ne deſerat a Pamphi. Sollicita eſt die, tum aūt hoc timet ſollicitudo rerū inceptarū magna eſt qḋ in hunc diem ſunt conſtitutę nuptię hic certior metus eſt et grauior. Ego ne iſtuc conari queam? iō ſic pāphilus q: illa inuidioſe non deſerere cogaris dixit, ſed deſeras. Ego ne iſtuc conari queā? non pficere dixit, ſed conari. velle aliqd ad ſcelus effectio ē iā ſi non pōt fieri hic. n. voluntas nō factū dānat, vt Virg. Virg.
Auſi oēs inmane nefas. a. q;. p. Ego conari leuius ē q̄ facta tacere. Ego ne pp me illā, magna vis eſt i pnoībus et diuerſa ſunt et ſingula, et n̄ pcipitant, nec dn̄r vno ſpū. ſicut i cunis. Ego ne illā q̄ me quę illū. i. amat q̄ me. i. nō amat. Ego ne, ſuadētur ſubaudit vt fieri ſinam. Quę i. nihil ſuamat ab eius bn̄ficijs. Snū aīum, q̄ſi ad amorē pꝑuet. Atq; oēs vitā b̄ ē vt maritū ſparet. Quę mihi ſuum aīum atq; oēm vitā cre. argumentū a pn̄ti. ſic eas diſcit hęc ſubijciunt. Quā ego carā aīo p vxore ha. nihil pręter cętera ſi eſt aīus. Bn̄ et pudice eius ductū, hic illud ſoluit lana et tela victū q̄ritans, vt ſi pſeruat bn̄ et pudice Glycerium eē ductā, lana et tela victū q̄ritans non ptinet ad argumentū, niſi poſt vitā Glycerij intelligas. Bn̄ et pudice. ab honeſta bn̄ et pudice. Eius ductum, hanc ſnīam q̄ſi de exemplo pbat nam bn̄ educata eſt a Chryſide, quę primo pudice vitam parce et duriter agebat,

Coactus egeſtate,ꝓꝑ id chryſidis inopia et cognatoꝝ negligentia.i.coactū egeſtate,non paupertate,ſꝫ paupertate,cui ↄ̄trium inopia et cognatoꝝ neglige̅na. Haud vereor ſi in te ſolo ſitus ſit, arguit aīus adoleſcentis ↄ̄ pr̄em,cuius etiaꝫ nomen graue eſt. Sed vim.p.vt nequeas ferre,hic vereor ſubauditur.

pater an̄ ſolebat. O miſis,primum vocandi alteꝝ increpandi eſt. Etiā nunc ſcripta,id argumentuꝫ eſt ꝙ viuę memor ſit, ꝗ e̅t mortua verboꝝ meminit Chryſidis de Glycerio. Iam ferme moriens,ferme aduerbiū eſt feſtinantis,iō moriens me vocat, ex tp̄e ꝓbauit locutā vera ee̅ non ficta et ſimulata,

Non faciam.My.haud vereor ſi in te ſolo ſit ſitum.
Sed vim vt queas ferre.Pa. adeon me ignauon putas
Adeon porro ingratum? aut inhumanum? aut ferum?
Vt neq; me conſuetudo,neq; amor, neque pudor
Commoneat,neque commoneat vt ſeruem fidem? My.
Vnum hoc ſcio hanc meritam eſſe, vt memor eſſes ſui.Pa.
Memor eſſem? o Myſis, Myſis, etiam nunc mihi
Scripta illa dicta ſunt in animo Chryſidis
De Glycerio, iam ferme moriens me vocat.
Acceſſi, vos ſemotę,nos ſoli, incipit.
Mi pamphile huius formam,atq; ętatem vides.
Nec clam te eſt ꝗ̄ illi nunc vtręq; res inutiles,
Et ad pudicitiam, & ad rem tutandam ſient
Quod ego per hanc te dextram oro, & genium tuum,
Per tuam fidem,perque huius ſolitudinem
Te obteſtor, ne abs te hanc ſegreges, neu deſeras,
Si te in germani fratris dilexi loco,

Vt ne,pro ne nō poſſis vt ſit,ſed vereor ne non queas vis pr̄is ferre,et vt nō poſſis.non damnatio eſt verum adoleſcētis puocatio ī ↄtemptum pr̄is. Adeō me ignauſt,an veriſimile ignauum qō aduerſum neceſſitatem ꝓ ferendum fuit, id primuꝫ,dixit adeſſe ſibi virtutē,ꝗ̄ ſequunt̄ ad finē ꝑtinentia,ita pro tp̄e cōtemptū pr̄is ꝓ fortitudine hꝫ ingeniū.Ignauus eſt ꝗ vim nō pōt ferre,ꝗ nō eſt pſeuerans. Adeō porro ingratū,porro ↄiunctio ē expletiua,alias aduerbiū tp̄is. Ignauū et ingratū eſt. Inhumanū aut feꝝ,Poſt ſubiecta dixit adeon porro ingratus, aut inhumanū mira hoīs ↄuerſio. non. n. dixit adeon me obſequentē pr̄i exiſtimas,adeo gratum, adeo piū adeo manſuetū at amatoris ꝑ oīa ſeruat ↄdōnes,vt oratorie h̄ cogat̄ ſcelus ee̅ ſi pareret nūc patri. Vt neq; me con.neq; amor nunc ordinem reddit.feꝝ.n.reddidit ad manſuetū, ꝙ e̅t ferę māſueſcunt.neq; amor ad illud inhumanū. Amorq; namq; vehementior eſt in hoīes.Virg. Quid iuuenis magnū cui.u.m.o.i.pudorē ad ingratū retulit. Vt neq; me cō.neq; amor. Cōſuetudo aduerſus feritatē.Amor aduerſus humanitatē.Pudor aduerſus ingratū aīum. Cōmoneat neq; cōmoneat.
ad maiora vt neq; ↄſuetudo neq; amor
ad ſupiora. Vt ſeruē fidē,exqſitę,nō. n.dixit vt ↄtemnā pr̄em. Vnū hoc ſcio hanc meritam in eodē hęret vt excitet iuuenes , neq; audire ſe fingit qō dicit. Vnū hoc ſcio, vide ꝗ̄ callida ſunt quę a Miſide ſubijciunt̄ ad irritandā ꝓmiſſionē pāphili Vnū h̄ ſcio.q.d.ꝗd tu facturus ſis eqdē neſcio, ſed vnū ſcio. Vt memor eſſes ſui.inuidioſe ꝗ̄ſi abdite adeo cōmonet̄ hoc dicto pā. Et memor eſſes, bn̄ p̄terito vſus eſt,qm̄ quę p̄terita ſunt in recordatione magis lachrymabilia ſunt,vt Virg.o.p.i.cui pa tē.e.c.q.n.d.r.idem alibi.Per caput hoc iuro, ꝑ qō

naꝫ ꝗ ſani ſunt ſpe lōgioris vitę adulantur Vir.Et dulcis. m. r.a. Iā ferme moriens, affectus a tp̄e qō poſtrema vox erat. Acceſſi vos ſcilicet nos ſoli figurę proprię terentianę. Vos ſe. deeſt iuiſtis nos ſoli deeſt remanſimus vt eſt illud Ego ne illā ꝗ̄ illū,q.m. Vos. ſem. nos ſoli ibi fidē ꝙ ſoli fuimus ꝙ nemo teſtis, an timuit ne h̄ pr̄ an̄ firmatū amorē cognoſceret. Incipit deeſt dicere ꝑparatio ꝗ̄ſi veſtibulū oīonis eſt. Inceptio dr̄ oīonis ꝗ̄ lōga taciturnitate mediante grauiterq; ꝓfert̄.vt Vir.Tū pr̄ oīpotēs reꝝ cui ſum. po.Inſit. Mi pā.et ꝓſopopeia,et ꝑncipium a blandimento. Mi pa.imitatus eſt e̅t blandimentum chryſidis. Huius formā atq; ętatem amat,cōpendium laſſitudo.formā.n.dicendo pulchritudinem ſigt.ętatem qō ꝑuam.Huius formā atq; ętatē, duplex cā commendationis, formę et ętatis vt ſupra. Forte vnā aſpicio adoleſcentulā. Mi.pā. vide reddità vocē morien̄tis denſis interuallis interruptam oīonem,vtpote laſſo anhelitu interueniente. Vtręq; inutiles,legit̄ et vtiles ſient. Et ad pudicitiā,ꝓꝑ formā dixit et ad rē tutandā q̄ ętatē. Quod te ꝑ hāc d.o.qō poſt qō.Vir.Quod te ꝑ ſupos, et ordo, ꝑoſt qō oro ꝑ hāc dextrā,tenet eū vt appet. Per hāc dextrā fidei et foederis membꝝ ad manū fit ↄiūctionis,ē ī geniū ē legit̄ geniū. Per h.ſo.legit̄ ē,ſollicitudinē.
OBTEſtor.obteſtatio dr̄ qū eū adiuramus quem rogamus.Rogamus ꝑ eas res poſt quas rogamus Vir.Per cū ſe.g.f.t. Ne abs te hanc ſegreges neu deſeras ad fidē ne ſegreges rettulit,ad ſollicitudinē ne deſeras,hoc eſt ne aliam ducas, vt amare deſinas e̅t ſi non ducas aliam. Ne abs te.h.ſe quaſi ipſam amantem.hanc poſt formā et ętatē amauē. Segreges,hic verbū ſimplex fieri non pōt. Neu.de poſtremo te obteſtor,ſextū parelcō dixit.n.iaꝫ ꝗd ego te ꝑ hāc dextrā oro. Si.te in ger.fr.ſi nunc dicimus

Ferme
Virg.

Inceptio
Virg.

Virg.

DONA.
obteſtari
Rogare

Virg.

q̄n ꝯſtitimus aliqd,et tn̄ volumus aliqd exprobra-re,vt Virg.Si.q.u.q m.p.h,et alibi.ſi.bn̄ quid de te merui. In ger.fra.nō fratris ſolū ſed ēt germani. Sine hęc te ſo.ſi aūt te mihi quoq; ꝓtulit,aut nullus aliū nouerit amantē in domo meretricis. Seu ti-bi mō.f.ĩ q̄ſi amātı utile fuit.Virg.Aut tibi quicq̄ dulce meū.

Sine hęc te ſolum ſemper fecit maxumum,
Seu tibi morigera fuit in rebus omnibus.
Te iſti virum do,amicum tutorem,patrem,
Bona noſtra hęc tibi committo,& tuę mando fidei,
Hanc in manum dat,mors continuo ipſam occupat,
Accępi,accęptam ſeruabo.My.ita ſpero quidem.Pa.
Niſi mors adimet hanc mihi nemo
Sed cur tu abis ab illa? My.obſtetricem adcerſo.Pa.propera.
Atq; audin verbum vnum caue de nuptijs.
Ne ad morbum hoc etiam.My.teneo.

Te iſti vi-rū do, hęc vt dicimus et ſingula ſunt et nō ꝓcipitanē nec dicunē no ſpiriti v Amicum tutorē,pr̄ez ꝑt.n.et ma ritus eē ſed nō amicus ſed affectu mariti reddit amicū. Tutorē q̄ſi orbę. Pr̄em q̄ſi puę.Viꝝ ne ſegreges,amicū ne deſeras , et illud qδ ait ad pudicitiā. Pr̄em ꝯcluſio ꝑ mandatū et ob teſtationē efficax ſatis. Te iſti viꝝ do.a.t.p. appet q̄ iunctis dextris,hęc dicebat, iō et ꝑ hāc dextrā te orē. Hęc bona nr̄a ti. hęc verba q̄ſi ſuppellectilem ſuā oſ̄ndentis ſunt. Bona nr̄a,hoc ē ad rem tutādā. Hanc mi.i.m.d. Cōfirmatę ſunt legitimę nuptię ꝑ manuū ꝯiunctionē,et mire hanc,nō huius ma nū. Mors.cō.p. occ. q̄ magis memorē eē oportet eoꝝ poſt q̄ illa locuta nō eſt. Hanc accepi. ꝓprie q̄ſi vxorē accepi. Accentā ſer. ꝯcluſit pr̄ē deliberationis ſuę ꝑ electionē. Sed cur tu.a. a. corripit q̄ abeat ab illa. Cur,non interrogātis ſed corripiētis eſt et increpantis q̄ glyceriū deſerat. Obſtetricem ac.q̄ opē retulerit parienti obſtetrix dr̄,vñ et ꝑturientes ſor opē clamāt. Propera.a.a.et interrogat quo eat,et renouatio ad argumentū magni amoris accedit. Verbū.u.c.d.n.deeſt dicas.figura.vnū.u.ca. dicas de nup.nō quo hodie futuras neſcierit Glyceriū,ſed q̄ illas hodie indixerat pr̄ filio , cū ſupra et p i.et glycerio diſtributę viderent, q̄ ſunt ꝯſtitutę ī hunc diē. Caue,annotāt qdā caue hic corripiēdū eſſe. Ne ad.m.h.ēt iteꝝ deeſt enim accedat.

Obſtetrix

Caue

GVI.

Hoccine etc.Inducit Pā.iracūdus ē dolens de nuptijs tā repente celebrādis. Iracūdia deſcē dit ex iniuria dolor vero ex miſeria. Hoccine.i.vtꝝ hoc eſt factū humanū aut inceptum aliq volunt factu et inceptu,vt ſit ſenſus.Vtꝝ hoc ē humanū factu aut inceptu.i.vt fiat aut icipiat.Hoccine.i.vtꝝ hoc eſt offm̄ pr̄is.i.,id qδ deberet facere pr̄.Mi.Quid illud eſt,p.i.Proh fidē deū.i.deoꝝ atq; hoīm proh interiectio ē doloris.vñ proh dolor dici ſolet ab eo q dolens loqtur atq; exclamat.poteſt ēt eſſe interiectio indignantis.Inde proh pudor dici ꝯuenit ab eo q cum vituparione alicuius loqtur hic aūt proh fidē deū atq; hoīm dr̄ a dolente iracundo atq; indignante.et prę idignatione ī exclamationē ꝓrumpēte.vbi ſenſus eſt proh fidē.q.d.teſtor et inuoco fidē.i.veritatē vel opē ſiue auxilium,

Proh fidem.

Proh dolor.

Proh pudor

deum.i.deoꝝ atq; hoīm. qd hoc eſt ſi hęc ꝯtumelia.i.iniuria non eſt.q.d.nihil aliud eſt q̄ ꝯtumelia hoc aūt dicendi genus p.si. apte accōmodari ſolet his q̄ neceſſario ſunt hoc ēt cū ſtomacho dcm̄ eſt, quaſi in eū q diceret non eſſe ꝯtumeliam. In eo ēt dicto ſi hęc ꝯtumelia non eſt pōt eē ſenſus.ſi hęc.i. ſi hęc res q̄ incipiunt contumelia non eſt.i.ſi non ſunt cōtumelia. Etenim ſi cōtumelia, poſtponeretur in eo ordine ſūt dicerē nō ē. Decreuit .i.cōſtituit pr̄.s.ſeſe datuꝝ ſubaudi mihi hodie vxorē.Nōne oportuit me pāphilū ꝓſciſſe añ. Vbi alteꝝ abūdat vel añ vel pr̄e Nonne oportuit id ſup.de nuptijs.Cōmunicatus fuiſſe.i.collatus fuiſſe prius inter pr̄em et me.Quia nuptiaꝝ non ōis ptās in patre eſt.Miſis.me miſeram ſubaudiтиго vel dico,ſicut et infoelicē hoīem neq̄,pro,o,hoīem neq̄.Fungit aūt id dicendi genus vice interiectionis oſ̄ndentis aut indignationē aut dolorē cū exclamatione,qδ verbū.i. quē ſermones audio.Pā.qd Chremes ait ſup.vel facit q denegarat ſe cōmiſſuꝝ.i. traditurꝝ aut daturꝝ mihi gnatam , ſuā vxorē.i.in vxorem.et eſt appoſitione dcm̄ immutauit id,q̄ videt me immutatū.i.non deſiſtentē ab amore glyceri̇j.ne.i. vtꝝ chremes dat operas ita obſtinate.i.ꝑſeueranter ꝑtinaciter.Obſtinate.n. aliqd facere eſt aliqd in alterius malū cū conatu ꝑſeueranter facere,et in alterius ꝑnities nimis niti. Vt abſtrahat.i. diuellat. me miſeꝝ.i.afflictū glycerio.proh. deū atq; hoīm fidem, Exclamatio affectum indignantis dolentiſq; demonſtrans.Quod ſi fit.i.ſi abſtrahar ab ea ꝑeo.i.actū eſt de me. funditus.i.penitus radicitus,adeon.i. vtꝝ eſt verus ſup. quenq̄ hoīem eē adeon.i.ita vel tm̄ inuenuſtus.i. ſine venerē et grā quē oēs pulchrę reſpuant et repudient et appetant deformes,atq; infoelicem.i.infortunatū,vt ego.pā.ſum Inuenuſtus.n.dr̄ cui diſplicens obijcit.Infoelix cui placens negat. nullō.i.vtꝝ nullo pacto.i.nullo mō potero effugere.i.in totus fugere affinitatē.i.ꝓpinquitatem ꝑ nuptias.chremetis,ne vȝ ſim eius gener. Quot modis.q. d.multis modis ſum ꝯtemptus ſpretus exaggeratio eſt indicans affectum exprimentis.Oīa ſunt facta tranſ acta.i.pacta ꝯcordata.ꝓuerbiale eſt hęc dcm̄ de eo de quo negocio nihil ſupereſt agendū. Hem interiectio indignantis eſt.Ego repudiatus.i. recuſatus a chremete.Repetor.i.reuocor.Quāobrem.i.cur repetor ſine hoc faciunt pr̄ et Chremes.niſi.i. qδ ſuſpicor.i.opinor.et eſt argumentus ꝯiecturale , aliunt pr̄ et chremes aliqd monſtri cōtumelioſius dr̄, q̄ ſi diceret aliqd monſtrꝝ,ſic alibi qd hoīs vxorem hēs

Obſtinate

Inuenuſtus

Infoelix

alunt ergo aliqd monſtri.q.d.tegũt ẽ celant aliqd
mali,ſeu aliqd deforme qȯ mihi cómitti volunt,
qm̃ monſtrũ aliqd deforme eſt pter nãę ritũ pdu
ctũ ea.s.filia Chre. mutauit aũt genus dcõ ea qm̃
foemina ẽ qm̃ nemini pȯt obtrudi.i.infringi.im-
pingi ipelli vt nubat.itur impſonalr.i.venit recur
rit ad me.Mi.hęc oro.i.hic ſermo exaĩat.i.pturbat
me miſerã inſoelicẽ et afflictã meũ.pã. nam.i.ſed
qd ego nunc dicam de pre.ah interiectio dolentis
et indignãtis,ne.i.vtrũ decuit ſubaudi agere tanta
rem.s.nuptias tã negligẽter,pr meus mȯ.i. paulo-
ante pteriens inqt mihi apud forũ hęc verba pãphi
le hodie vxor ẽ tibi ducẽda.hoc dicẽdi genus ſemp
oñdit neceſſitatẽ.para.i.diſpone te.Abi.i.recede do-
mũ aduerbialiter viſus eſt mihi dicere id,abi cito ẽ
ſuſpẽde te.i.ſuſpẽdio vitã termina,obſtupui.i.attoni
tus et exaĩatus totus fui nihil rñſionis hñs, cenſen
i.putas ne me potuiſſe ꝓlog.i.ꝓponere ꝓfari ſiue
ꝓnunciare.Inde ꝓlogum dr̃ ꝓpoſitio.itẽ ꝓfatum
et ꝓnunciatũ vt h3 Gelius,vllũ verbũ aut vllã cãm
i.excuſationẽ ſaltem ineptã abſurdã quę a quouis
poſſet rephendi.falſam.i.fallentẽ et prudentes.ini-
quã iniuſtã non admittendã obmutui. i. obticui.
qd? feciſſẽ ſup.ſi ego reſciſſem. i. cognouiſſes prius
id.s.me hodie ducturũ vxorẽ?q. d. aliqd comentus
eẽm.Deinde ſe reprehendit ſi qs me nunc roget.i.
interroget qd facerẽ rñderem ſup.facerẽ aliud vt ne
i.non facerẽ hoc.i.vt nȯ taceres. ſed nunc qd exeqr
primũ,tot curę impediunt.i.pturbãt me ne poſſi3
deliberare qd optimũ factu ſit.q̃ curę trahunt di-
uerſe.i.in diuerſas sñias aĩum meũ.Deinde q̃ ſint
ea q̃ diſtrahunt eius aĩum ſubdit, et eſt articulus
exornatio rhetorica vel diſſolutũ ſiue dyaliton vel
forte ſcheſonomaton deficiẽtibus copulis.amor
miſericordia huius gly.ſollicitudo nuptiarũ.Sollici
tudo eſt q̃ inheret mentibus ſollicitatio ãt eſt q̃ fit
ab alio,tũ.i.inſup pudor pr̃is vel pudor quẽ pp me
pr̃ eſt habiturus.vel quẽ apȯ eũ tũ paſſurus. Itaq̃;
amphibologia eſt hęc oĩa p̃dicta trahunt aĩum
deiuerſe,q pr̃ paſſus ẽ tam leni.i.benigno aĩo uſq;
adhuc.i.hucuſq; ſiue hactenus me filiũ facere quę-
cunq;(themeſis eſt)libitũ eſt.i.libuit aĩo meo facere
ſubaudi.ne.i. vtrũ paſſus eſt ſup. hęc p̃dicta vt ego
nunc aduerſer ei.i.repugnẽ voluntati eius?Hei in
teriectio dolẽtis.icertũ ẽ mihi.i.ñ ẽ mihi exploratũ.
Quid agã i. agere debeã.Mi.Miſis nondũ ſe oñdit
pãphilo,ſed eũ apud ſe ꝯquerentẽ latenter auſcul-
tat.et ſola ẽt ſecũ p interualla loqtur, vt vidimus ĩ
priori pte iſtius ſcenę ego miſera timeo. Quorſum
i.ad quã rem vel verſus quam ptem hoc incertu3
qȯ dixit Pãphilus accidat.i. pueniat vel vertaẽ ſed
nunc eſt p opus.i.valde opus aut hunc Pamphilũ
loq cũ ipſa Glycerio, vt me Miſidem loq aliqd de
illa glycerio aduerſus.i.apud hunc Pãphilus. Dũ.i.
q̃diu aĩus eſt in dubio.i.nutat et neſcit quo potiſſi
mum ſe vertat.paulo momento.i.facile ac paruo
tpe et abſq; longa mora impellit.i. inducitur huc
vel illuc.i.in hanc vel in illam sñiam quas eligat.
Hoc autem dictum tractum eſt a mole ponderis
alicuius quę antequam in loco ſederit et quandiu
pendet facile commouetur,et huc vel illuc impel-
litur.pam.qs loqtur hic,ſecum.n. volutans pręd-
cta audiuit Miſidis vocẽ,deinde ꝯuerſus vt aſpice
ret viſa.Miſide dixit.o.Miſis ſalue.Mi.o, optantis
eſt aduentum aut repente pcuſſi.pãphile ſalue.pã.
qd agit amatorie pfamiliariter dcm̃,Mi. rogas.i.
interrogas.lenta et triſtis rñſio dolore plena.Labo
rat.i.ex dolore partus et ęgritudinis atq; ipſa miſe
ra.i.afflicta et miſerabilis ſollicita eſt.i. anxia ex h̃
die.Quia olim.i. multo añ nuptię ꝯſtitutę ſunt.i.
deſtinatę et determinatę in hunc diẽ ãt.i.ſed tu3.i.
pterea timet tertiam ſollicitudinẽ.s.ne deſeras.i.de
relinquas ſe Gly.pam. Hem interiectio dolentis et
indignantis affectũ demonſtrans ne.i.vtrũ queam Hem in-
conari.i.velle vel ne dum pficere iſtud? q d. non teriectio
ne.i.vtrũ ego ſinam.i.patiar iſtud.i.iſtud qȯ ſeqtur
fieri.ſup.s.illam Glycerium miſeram. i. afflictam
decipi pp me quia ex me grauida et de me ſollici-
ta quę Glycerium credidit. i. meę fidei commiſit
animum ſuum quantum ad amorem. atq; cẽnt
vitam ſuam.ſperans ſe nactam maritum quo cũ
vitam tranſigeret ſuã,quam Gly.ego hrẽm caram
pro vxore aĩo egregio.i.optimo aĩo ſummoq; deſi
derio.q.d.credidit mihi et aĩum et uitam ut cam
pro uxore caram hrẽm.Sinam.i. patiar ingenium
ideſt nãm eius Gly.ductum ideſt ſuſtentatum atq;
educatum ideſt alitum.bene.i. honeſte, et pudice.i.
caſte.Immutarier paragoge,ideſt mutari coactus Parago-
egeſtate.i.indigentia reſpondet ſibi ipſi non faciã. ge
Mi.haud ideſt non uereor ſi negocium ſubaudi
ſit ſitum in te ſolȯ.i.ſi tuo ipſius relinquatur arbi
trio,ſed uereor inquam ut nequeas.i.q non poſ-
ſis.ferre.i.pati,uim.i.impetum patris pam. adeon
ideſt utrum ita putas me ignauum.i.timidum,
parum fortem.Ignauus. n. eſt qui uim ferre non
pȯt q non eſt pſeuerans.porro hic ꝯiunctio copu- Ignauus
latina ẽ.Porro aũt pticula ſigat ſed longe certe po- Porro cõ
ſtea ultra.adeõ.i.utrũ ita ingratũ me putas.i.ime- iunctio
morẽ bñficij accepti aut ita inhumanũ.i.ita durũ
aut ita ferũ.i.imanſuetũ immitẽ.Vt.i. q neq; ꝯſuetu-
do ideſt diuturna cõuerſatio q̃ etiam ferę manſue-
ſcunt ꝯ id q dicit ferum,neq; amor ꝯ inhumani
tatem,neq; pudor ꝯ ingratitudinem commoueat
me.i.in me affectionem inducat, neq; i.nec etiam
commoueat me ſup.i. incitet ut ſeruem fidem. i.
ſim ei fidelis.Mi ſcio hoc unum.q.d.quid facturus
ſis neſcio equidem unum ſcio hanc Glycerium me-
ritam eſſe ideſt meruiſſe ut eſſes memor ſui pam. O uocan
dicis ut memor eſſem o Miſis Miſis,prius eſt uo- di et in-
candi alterum increpandi. etiam nunc illa dicta crepandi
chryſidis de Glycerio ſunt mihi ſcripta in aĩo ipſa Ferme
chryſis iam ferme.i.propemodum.et eſt aduerbi-
um feſtinantis moriens et ꝓpterea uera dicens ne
q; adulans uocat me,pamphilũ acceſſi ad eã.s.uos
alię mulieres ab ea fuiſtis uel iuiſtis ſubaudi ſemo
tę.i.ſepatę ſeiunctę ſeorſum,nos ego et ipſa chryſis
manſimus ſup.ſola.ipſa icipit dicere.s. o mi pãphi
le uides formã.i.pulchritudinẽ atq; ętatẽ.s.paruã
iuuenilem huius Glyce . nec eſt clam te.i. tu non
ignoras.q̃.i.q̃tum nunc utręq; res ſcilicet forma ẽ
ętas pua(nihil plus ſignificaẽ per utręq; res in plu
rali q̃ ſignificareẽ ſi in ſingulari diceret utraq; res)

Verſus ꝑtim Octonarij, ꝑtim Senarij, ⁊ nõnulli pētametri.

Actus ſecundus.

CARINVS. BYRRHIA. PAMPHILVS.

q Vid ais Byrrhia? dat̃ ne illa pāphilo hodie nuptum? B. Sic eſt. C. q ſcis? B. apud foꝝ modo e dauo audiui. C. veh.

.gient.i. ſint inutiles nō cōmodę et ad tutandā.i. ꝯſeruandā pudicitiā.i.caſtitatē,et hoc ꝑꝑ formā,et ad tutandā rem.i.ſubſtantiā et fortunas q̃tum ad
Virg. ętatē ꝑuam qꝺ.i.poſt qꝺ ꝺcm̃.vt Virg. Quod te ꝑ
Ingeniū ſuperos.i.poſt qꝺ ego te oro te ꝑ hanc ꝺexterā quā teneo.hic.n.apparet Chry.eū tenuiſſe, et oro inq̃ ꝑ ingenium .i.per nãm tuaꝫ man ſuetā et bñ moratam alij ꝑ geni-um legunt quaſi ꝑ fa-miliarem.
i.naturę ꝺeū ꝑ tuā fidē.i. ꝑ ꝯſtantiā et veritatē ſeu fidelitatē q̃ polles.ē per ſolitudinem.i.q: ſola eſt ni
Obteſtor ſi tibi vni ꝯſociet̃. alij legunt ꝑ ſollicitudines obte-
ſi exprobrantis ē ſtor te.i.adiurando te rogo ne ſegreges. i.ſeiungas ē longes hanc Gly.abs te.ne.i.vt non ꝺeſeras.i.ꝺeſertā relinquas hanc. Si.ꝺi. te. Vtimur ſi in tali gn̄e loquendi cū aliqd p̄ſtitum volumus exprobrare.ſi ergo dilexi te loco fratris germani.i.fratris ex eodē vtroq; parente.ſiue.i.vel ſi.hęc Gly.ſemꝑ maximi fecit.i.plurimi ęſtimauit.te ſolum.i.ſine riuali.ſeu ſi inq̃ fuit morigera.i.officioſa obſequioſa tibi in oībus rebus ꝺo te viꝝ.i. maritum iſti Gly.ꝺo inq̃ te amicū.s.vt eā non ꝺeſeras.ꝺo te tutorem vt eam tuearis tanq̃ orbā do te p̄res vtpote quę p'ua ſit et adhuc p̄ino egens auxilio,cōmitto tibi.i.credo ſeu trado tibi hęc bona nr̃a.i.hanc nr̃am ſupellectilē.et mando. i. cōmendo ea bona tuę fidei. i. tuę fidelitati.chryſis dat mihi hanc gly.immanū. q.d.ꝑ manū ꝯiunctionē nos ꝯiunxit ꝯtinuo. i.illico mors occupat.i.arripit eā Chryſidē q magis me oportet eē memorē eoꝝ poſt q̃ illa locuta non eſt. Accepi ꝓprie q̃ſi vxorem. ſeruabo eā acceptā tanq̃ vxorem.Mi. ſpero ita futuꝝ ſubaudi vel te ita factuꝝ.Pā.ſed cur tu abis.i.ꝺiſcedis ab illa eā.s. ſolas
Obſtetricam relinquens,et h̃ dcm̃ increpantis eſt.Mi.accerſo.i. eo ad vocan ꝺū obſtetricē.i.ſagacē mulierē q ꝑturiētibus fert opē.Pā. ꝓpera atq; audi.i.audis ne ē veno cans eam hic ait.q.d.intelligas ne: caue dicas ſuꝑ p!c illi vnum verbum ꝺe nuptijs ne etiam hic doloris accedat ſubaudi ad morbum eius.Mi. teneo ideſt intelligo cupio audiui,quid velis.

SER. Hoccine cum Miſis inducat̃ fidelis dn̄ę ſuę ad pa.ꝯfirmandū ꝺeſcribit̃ prius pā.ꝺubius et ꝺeſperans audito a p̄re rumore nup. vt Miſis accepta occaſione illum miſeꝝ et egentes ꝯſolatione ꝯfirmet,et aīum depreſſum terrore pro dn̄a fideliter loquendo releuat.Hoccine qꝺ pr̃.i.fecit dicens duc vxo.aut ē inceptū nedū factus aut qcqd fit de humano facto pr̃ non ſic deberet agere in filiū et hoc eſt.aut hoccine efficit etc.ꝑ.h.s.di.ipſa interiectio h̃ in ſe verbi ſenſum.i. miror vel teſtor.Vxo.decē.hęc ꝯtumelia dare vxorem non erat ꝯtumelia ſed dare vxorē filio,et filiū non p̄ſciuiſſe erat,et iō ꝓfert illud vltimū cum admiratione.nō ne oportet etc.Id mit.qꝺ eſt optimū adeon qm̃ inſtat pr̃ inſtat chremes poteris inuenire adeo inſoe

licem q̃tum ad hoc qꝺ ab amica voluit me ꝺimouere adeo inuenuſtū.i. ꝺedecoratū vilipenſum qꝫ me neſciente ꝯſtituebant̃ nup.qꝺ modis,vere non potero effugere q: priora effugia ſunt deſtructa,et hoc eſt q: ego prius ſpretus.i.adiectus oīno ſuꝫ,ſed ecce oīa illa facta.i.effugia ſunt tranſacta q: in h̃ qꝺ repetor aliqd monſtri q: ipſa eſt aliq̃ turpis ē monſtruoſa,nā hoc dico ꝺ chr.nā.q.d. de.p̄re poſſem difficilius ꝯqueri q: decuit ne p̄rem tantam rem agere.tā.n.vere et tanta ē negligenter q: ī p̄terundo et apud foꝝ ecce negligenter vxor tibi ecce tāta adeo obſtupui q̄ id mihi etc. Neceſſariū erat q̄ ille ſtupidus non rñderet patri q: alioqn prior actus efficaciā hr̃et.s.ſimulor q: locū obiur.inueniret et ſic actus ſcꝺs ꝑiretsiō poeta ꝯueniente inuenit ſtuporē q obtunderet os pāphilo et a litigio liberaret,ineptam h̃ vera eſſet iniq̃ in q̃ peccaret in p̄rem q;. i.et ſiqs roget qd facerē ſi rem re fuiſſē etc. Sed nunc ex iproniſo ego circūuentus qd etc.Sollicitor nup.q̃ ſemꝑ iuuenibus nocēt, et ſunt iuuiſę ei ne ꝺeeſſet vt a miſera ac ſi ꝺicat cōpoſitus ſit in incerto pōt flecti leuiter huc et illuc, et iō timeo h̃ incertū q̄ ꝺicit ī quā p̄tem vertat̃,ſed ego vertas in nr̃am p̄tem.qd agit gly.egon ē conari queas nec dū ꝑficere,aut ferā.i.leonem vel apꝝ nemor eēm admirādo ꝺicit et ſi ſegreges a cohabitatiōe ne oīno ꝺeſeras ego ſum memor ſed tu cauebis ad illa caue verbum etiam vnum ꝺe nup.

Qvid ais byrrhia.d.ne.i.h.p.nu.In hoc colloquio altera pars oñdit̃ fabulę. Si qdem andria ex duoꝝ adoleſcentiū ꝑiculis gaudijsq; componit̃ cū fere ſolā ecyrā Teren. ex vnius comędia adoleſcentis effecerit. Quid ais.b. d.n.i.h. d.n.has ꝑſonas.Teren.addidit fabulę, nā nō ſunt apud.menandꝝ. fieret philomenam ſpretam relinq̄re,aut ſi ne ſpōſo pā. aliā adducentem. **DONA.**
Quid ais By?Ex verbis carini appet byrrhiā nunciaſſe futuras nuptias factas cū pā.nec adducit̃ tñ vt ſtatim credat,et accōmodet aīum. Sępius ergo repetit interrogādo. et bñ illa ꝺixit velut amatorie ꝺe certa loq̃ret̃ ꝑſona.ſic Vir. ſolā nā ꝑ il.t. c.a.et
q̃ ñ ęneas ſꝫ ille.ē itē,h̃ nō Philomena,ſꝫ illa ꝺixit. **Virg.**
Quid ais byrrhia miratur magis q̃ interrogat, vel potius indignat̃. Sic eſt h̃ cū īdignatione ſtomachi ꝺixit. Qui ſcis,nō vult.n.veꝝ eē. Qui,q̃tenus hoc vñ ſcis. Apud.f.m. e.d. aut ꝺe loco apud foꝝ ꝺe tp̄e mō.ꝺe ꝑſona e dauo. Veh mihi.m. tandē aliqñ ꝓductus eſt vt crederet. Veh interiectio in his rebus quas execramur. Apud fo.mō e.d.aut plurima ꝺixit ad ꝯfirmādū byrrhiā, qñ interrogatus ē a loco a tp̄e a ꝑſona. Vſq; añ hac.i.anteq̃ tua verba audirē,et ꝺuas ꝓpoſitiones prępoſuit vt ꝺr̃, ſed vna eſt velut aduerbiū nō iam ꝓpoſitio. Attentus fuit,et attentus auditus dr̃.Vſq; ante hac attentus

nulla ꝓpoſitio ꝓpoſitioni adiungi ſeparatim poteſt ſed vſq; eiuſmodi eſt,vt ſine aliqua Prępoſitione rara inueniatur. Laſſus cu.c.ſt.laſſus cum ex pręterita ſpe nunc confectus eſt ſicut vulneratus eſt percuſſus vt ſanari non poſſit.Laſſus cu.c.ſt.adempta attentione. Cum có.confirmato timore.

tionem q̃ nouam et irreprobans, tamen petitur. Vt aliquod ſaltem nuptijs protrahat dies. Saltem deſperantis rebus ſolam petentes ſalutem ſubinnuit Prodat vero proferat,prolatet,differat,Lucil.in.v. An porro prodenda dies ſit. Interea fi.a.s.Tale ē ſi quale illud.Interea aliquid accidet boni, ſed nihil illus dixiſſe poeta

Vt aīus ī ſpe atq; in timore vſq; añhac attētus fuit miſero mihi
Ita poſtquam adempta ſpes eſt,laſſus cura confectus ſtupet.By.
Queſo ędepol Carine,qm̄ non poteſt id fieri quod vis. id velis
Quod poſſit.C.nihil volo aliud niſi philomenam.By.
Ah quanto ſatius eſt te id dare operam,
Qui iſtum amorem ex animo amoueas tuo.
Quam id loq,quo magis lubido fruſtra incedatur tua.Ca.
FACILE omnes cum valemus,recta conſilia egrotis damus
Tu ſi hic ſis aliter ſentias.B.age age vt lubet.C.ſed pamphilum
Video oīa experiri certum eſt prius q̃ peream.B. qd hic agit?C.
Ipſum hunc orabo,huic ſupplicabo,amorē huic narrabo meū.
Credo impetrabo, vt aliquod ſaltem nuptijs prodat dies,
Interea fiet aliquid ſpero.B.id aliquid nihil eſt.C.Byrrhia
Quid tibi vr̄ adeon ad eum?B.quid,niſi nihil vt impetres
Vt arbitretur ſibi paratum męchum ſi illam duxerit.C.
Abi hinc in malam crucem cum ſuſpitione iſtac, ſcelus.P.
Carinum video, ſalue.C.o ſalue pamphile.
Ad te venio,ſpem,ſalutem auxilium,conſilium expetens.P.
Neque pol conſilij locum habeo,neque auxilij copiam.
Sed iſthuc quid nam eſt?C.hodie vxorē ducis.P. aiūt.C. pāphile
Si id facis,hodie poſtremū me vides.P.quid ita?C.hei mihi
Vereor dicere huic,dic q̄ſo Byrrhia.B.ego dicam.P. quid eſt?B.

Sui pet abiecta ſpe. Queſo ędepol. obiurgātis ē. Queſo,velut rogātis eſt. Quando non poteſt.ſi quod .n.id.i. q.p. conſolatio ad id quod fieri non poteſt ſuadens id vt velis quod poſſis.prouerbiale. Nihil volo aliud niſi phi. hic magis gemitu amatorio q̃ vt videre:byrrię dicit.q̃ i magis philomenam velit q̃ vitā et lucem.

dicendo, id aliquid nihil eſt. Fiet ali. vt ſupra impetrabo. Adeon ad eu: conſuetudine magis q̃ rōne dicit. vnus .n.abūdat. Quid ſi ni. in.a. q. ni.et ſic nihil impetres, i vtroq; idem ſenſus eſt. ſed ſuperior, p ironiam, inferior p ſimplicem explanationes ſoluit. Et q.ni.legitur ſub

Idem alibi,in eo me oblecto.i.c.c.m. non.u. dixit nullam nolo aliam q̃ Philomenam,ſed nihil volo aliud quod infinitiuum eſt. Quanto ſatius eſt.t.d.operam.q.is qui proſi. Qui iſtum amorem ab a.a.t.legitur ex corde eijcias. Tu ſi hic ſis aliter ſentias.Hoc geſtu ſcęnico melius commendatur, nam hęc magis ſpectatoribus q̃ lectoribus ſcripta ſunt. hic ergo ſeipſum oñdens dicit et eſt hic pronomen Sed pamphilum,ſed inceptiuum pro atq;,eccum pam.vt ſalu.Sed metellus in vulnere.hoc non diſcretiuū.vt ſi dicas ſapiens ſed miſer hic.n.diſcretiuū erit. Age age vt lubet,aduerſus hunc non habuit qd loqueretᷓ et ꝑmiſſio reprobantis ea q̃ ſentit pa.t.c.p.o.c.có.finguntᷓ. Omnia expiri,hoc idem alibi oīa prius expiri q̃ armis ſapientem decet.Vir. hanc quoq; poſuit sniam. Neqd inexpertus fruſtra inoritum relinquat. Ipſum hunc bene ipſum q̄ſi auctorē ē principem refertᷓ etiam ad dignitatem. Ipſum hunc orabo h.s.Omnius quę bona ſunt. ſupplicamus in aduerſis malis,vel cum lachrymis Amorem huic.n.m.non ſtudium aut voluptatem,ſed amorem nec petam, ſed narrabo dixit totum magnifice. Hunc orabo,huic ſupplicabo.,pęmia ſunt petitionis,quibus oſtendit poeta narra

audiendum adeas,vt ſit quid ni ad eas, vt te arbitretur ſibi p.m.ſi.d. Quid ni ſi ni.in.ni.per ironiam dictum vr̄,ſi quidem ſi nihil petas.qm̄ petitionem sępe interpretatio ſeqtur. Carinum vi.ſed nō imperite pā.priorem loqui fecit, ſed vt fiduciam det Carino loquendi,quod et Virg.eleganter.Heus Virg.
inquit iuuenes monſtrate mear:.Vidiſtis ſiquam hic errantem forte ſoror:. Carinum video. ad hoc prior incipit pam. vt ad confeſſionem carini minus cauſa prę pudore ſit via. Ad te ve.ſp.ſa.auxilium,ꝯſiliū,expetens, eleganter qm̄ demens et improbum eſt qd petit nouiſſimum poſuit ꝯſilium,ſi non poſſit concedi,vel conſilium expetat ad ſanādam dementiam.Ci.Tu da ſalutem qui ſpem dediſti. Cice.
Spem,ſa.conſilium auxilium expetens, vt in petitionibus fieri ſolet beneficium,petens,vtimur partibus deliberatiuis. Neq; pol conſilij locum.h. neq; co.auxilij apud amantem neq; conſilij facultas apud inopem, neq; pol auxilij in his duobus oſtendit etiam ſeſe amatorem. Sed qd nam iſtuc eſt,ſi ſi non adderet locus ꝯſitendi amoris Carini nullus fuiſſet. Neq; pol ꝯſilij q: amo. Neq; auxiliū q: ſum miſer. Hodie vx.du.vide mirā iterrogationē iure ꝯfeſſionē. Aiunt de re dicimus quā vo

ſumus eẽ falſant. ſi id facis hodie poſtremum me vides nihil prius ſe moriturq; dixit pudenda dictu rus,vñ datũ eſt vt ille inſtãtius q̃reret cãm plus dixit poſtremũ me vides q̃ ſi dixiſſet morior. Ho. po.m.n. a neceſſario q: viuere non põt,et poſtremũ mõ aduerbiũ eſt.

ſui memores alios fecere merendo. et nunq̃ regna negabo ꝓmeritã,et ꝓrio ledit. Quid cõmerui. aut peccaui pr. Cum his ni.me laboret et mereat, vel mercedẽ petẽ debat,vt qd meret i Ecyra.Plau. in pſeu. Poſtulare id grẽ poni ſibi, aut id poſtulare quo nihil merear id grẽ poni ſibi ad di in gr̃as ſuã.i.ſibi grãm mereri.

BONA. SPONſaꝫ h.t.a.nulla cunctatiõe Byrria ſed facete ſuo li ſermone paratiſſime narrauit. Ne iſta.h. ne valde, vt ẽ cicero Ne iſti valde.t. ſenſus hic eſt non id amat quod amo, nec id odio hꝫ qd odi. hĩ ẽ valde iſte

Spõſaꝫ hic tuã amat.P.ne iſte haud mecũ ſentit,ebodũ dic mihi
Nunq̃d nam amplius tibi cũ illa fuit Carine?C.ah Pamphile,
Nihil.P.quã vellem.C.nunc te ꝑ amicitiã,et ꝑ amoreꝫ obſecro,
Principio vt ne ducas.P.dabo eqdẽ opam. C.ſed ſi id nõ poteſt.
Aut tibi hę nuptię ſunt cordi.P.cordi?C. ſaltem aliquot dies
Profer dum proficiſcor aliquo ne videam.P.audi nunc iam
Carine ego neutiq̃ officium liberi eſſe hominis puto,
Cum is nihil promereat̃,poſtulare id gratię apponi ſibi,
Nuptiaꝫ effugere ego iſtas malo,quam tu adipiſcier.C.
Reddiſti aĩum.P.nunc ſi quid potes,aut tu, aut hic Byrrhia,
Facite,fingite,inuenite,efficite,quid detur tibi,
Ego id agã,mihi qui ne detur.C.ſat habeo.P. Dauuꝫ oportune
Video,cuius cõſilio fretus ſuꝫ,C.at tu hercle haud quidq̃ mihi
Niſi ea q̃ nihil opus ſunt ſcire,fugin hinc.B.ego vero ac lubens.

Nuptias effugere. ſum.q̃ ma. interpoſita diſtictione vultuoſe hĩ dicit,hoc ẽ cum geſtu. Reddiſti aĩum.plus dici nõ potuit. Aut hic bi. hic dicticos q̃ſi efficatiores oñdit.ergo ad cõparationẽ

ingt non mecũ ſentit id amat qd ego odi. Sponſam hic tuã,callide et ſpõſaꝫ et amat,h̃ eſt neq; adhuc vxor tua ẽ,neq; aliqd admiſit,q: amat tm̃. Ne iſte haud mecũ ſentit, ne valde aut vt qdã volunt o q̃ Lucil.in.x.Ne quã in arce boneꝫ deſcripſi magnifice ingt. Pãphile artificioſe pſonã expreſſit Teren,nuptias recuſantẽ, et ſimul το πρέπον virgini ſeruauit. Quã vellẽ vtiq; vitiata vt eẽt cã recuſande. Nũc te.ꝑ amicitiã,ſuã et Pãphili, et ꝑ amorem obſecro ꝑ amorẽ ſuũ tm̃ circa virginẽ. Principio vt ne du.ſufficeret dixiſſe non ducas. Dabo eqdeꝫ o.plus iſte ꝓmiſit q̃ ille popoſcit. Sed ſi id nõ.p.de eſt fieri. Sed ſi.n.p.h̃ ad pres rettulit. Aut hę nu. s.t.c.hoc ad Pãphilũ ptinet non.n.vnũ et idẽ eſt.nã ſi id eſſet.Nuptię hę.s.t.c.ſupuacue eẽt additũ cordi aĩo acuto dabo eqdem opam, cũ ꝓnunciatione legendũ eſt,plus.n.dixit dabo opam, q̃ ſi dixiſſet nõ ducam. Saltẽ ali.di.,pfer dũ,pficiſcar aliquo ne videã,pmo q̃ maiora ſunt petit,poſtremo quę ex his vñr minima,et hoc arte,vt Virg. Incute vim ventis ſubmerſaſq; obrue puppes,et ad poſtremũ. Aut age diuerſas et diſiice corpa ponto. Profer,,plata, pduc,differ. Dũ ꝑ ali.ne vi.aliquo dixit vt exiliuꝫ eẽt incertũ. Audi nunc iã correctio ipatientis qui non ſinat audire de exilio. Ego carine,sñię q̃ ex ꝓnoibus incipiunt.ſeria ſemp.ſed vera ꝓmittunt. Virg.Me natã.g.n.s.p.f.c. Ego cari.n.of.ſenſus h̃ eſt,nõ puto ingt hoĩem liberꝫ,q cũ nihil pſtet,debere grãs ſibi poſcat,ergo cũ tibi nihil pſtes,nolo mihi grãs,agas,nõ.n.tui cã fugio quã primũq̃ me peteres magis nolebã ducere q̃ tu cupis. Cũ nihil mereat̃,mereri eſt aliqd mercedis pro labore ſumere, cũ dicimus nihil meret̃,hoc intelligit̃,nihil eſt mercedis dignus accip. Neutiq̃,vna ps ẽ orõnis ꝑ nequaq̃,vt alio mõ dr̃ cũ his mereat̃.i.pſtet, vt Quiq;

tionẽ alterius refert̃. Facite,fingite inuenite,efficite,fit qd veꝝ eſt.fingit̃ qd falſum ẽ inueniẽt.ne temere fiat.Inuenite ergo agite dicit,poſt cognitionẽ efficite.i.in effectũ pducite. Salu. nã et priuſq̃ icipias pſulto,et vbi pſulueris mature opus eſt facto.Facite,fingite,inuenite, mire expreſſit Pamphili aĩum nuptias recuſantis,cui qcqd dixerit paꝝ eſt. Quĩ deẽ ti.q pro quemadmodũ. Ne mi.deẽ veteres frequenter ne pro nõ dicebãt. Ego.id.a.m.q.ve.d.nõ dixit ego nõ inſtabo vt ducã.ſed qd eſt amplius,ẽ recte vtriuſq; opa vſus eſt,non.n. continuo ducet Carinus ſi non duxerit Pãphilus ſat habeo.ſat antiq̃ pro ſufficit.ſatis habeo dicebant.An vel abundat.. An tu hercle haud qcq̃ deeſt eſſ eris,dicis,nũcias. Niſi ea q̃ ni.opus ſunt,hoc eſt daẽ,ne illa.h. p.n.Sic eſt apud foꝝ mõ e Dauo audiui quod me mor eſt Carinus, ſe non libenter audiſſe. Fugin hinc cõminantis et arguentis a ſe. Ego vero ac lubens nemo libenter fugit niſi coactus neceſſitate hic e iam libens dixit,quod eſt libenter.

O Vid ais.In hoc collogo duoꝝ adoleſcentium Carini et pãphili alteru pars oñditur fabulę.nã Andria ex duoꝝ adoleſcentũ periculis gaudijſq; componit̃,cum fere ſolã Ecyraꝫ Teren.ex vnius comędia adoleſcentis effecerit. Ca. o byrrhia ſerue qd ais?ne.i.vtrum illa Philomena dat nuptum.i.dat vt nubat hodie.Pam. Ex verbis Carini apparet Byrrhia ergo repetit interrogando et bene dixit illa velut amatorie de certa loqueret̃ pſona.ipſe ẽ miraẽ magis q̃ interrogat,vel potius indignat̃.Byr.ſic eſt.i.dat hodie nuptum.Ca.qui.i. hoc ſcientus.i.qũo ſcis.q.d.vñ hoc ſcis. Byr.audiui.i. accepi id mõ.i.paulo añ e Dauo apud foꝝ.Ca.Veh interiectio execrantis et deteſtãtis qcq;,mihi miſero vt.i.ſicut aĩus fuit attentus.i.arrectus in ſpe de ſuꝫ

Plautus

Lucilius

Saluſt.

Lubens

GVI.

Virg.
Profer

Mereri

Neutiq̃

Interiectio execrantis

ſtro bono et timore de futuro malo vſq; antehac i.aſſidue ante hoc tpſ harũ ppoſitionum iunctarũ vſq; et ante.altera eſt velut aduerbiũ non ppoſitio et cũ nulla ppoſitio ppoſitioni adiungi ſeparatim poſſit,vſq; tñ eſt eiuſmodi vt ſine aliqua ppoſitione raro inueniat ita ſic poſtq̃ ſpes eſt adempta. i. ablata aius inq̃ laſſus defatigatus et pfectus.i.cruciatus ſic vulneratus et percuſſus vt ſanari nõ poſſit cura.i.ſollicitudine.ſtupet.i. totus attonitus et ſtupidus ẽ.By.Ædepol.i.p ędes pollucis iurantis eſt et obiurgantis.O Carine q̃ſi.i.oro te,qm̃ id qđ vis nõ põt fieri velis id qđ poſſis et pūerbiale eſt.Ca.Nihil volo aliud niſi Philomenã quaſi dicat ne vitã quidem,et eſt amatorie dictum.Byr.Ah quanto ſatius eſt ideſt melius.te.id.i. in eo dare operam, ideſt laborare.qui ideſt.vt amoueas iſtum amorem ab animo tuo q̃ loqui id quo.i. per quod tua libido. ideſt immoderatus amor.incendatur.i.inflammetur fruſtra.i.incaſſum.Car. Omnes nos cum valemus ideſt ſani ſumus facile damus recta conſilia egrotis ſi tu ſis hic ideſt ego.vel ſi ageres partes meas,nam hic pronomen in hoc loco non aduerbium,aliter ſentias.Byr. Age age.i.perge. et hoc dictũ reprobatis eſt.vt lubet tuo arbitrio,Ca. Sed particula eſt hic inceptiua quaſi pro atq; video.pam. certum.i.deliberatum eſt mihi. experiri ideſt tentare omnia ideſt omnes vias et rationes quibus Philomena habere poſſim priuſq̃ peream,ideſt obeam moriar. Byr. Quid hic agit.quaſi dicat quid tádiu immoramur hic vanis verbis tempus pſumentes. Ca totus in amorem raptus non attendit ad verba.Byr.ſerui ,ſed pergit dicens orabo hunc ipſum Pam. huic ſupplicabo ſcilicet Pam.oramus autem que bona ſunt, ſupplicamus in aduerſis malis.vel cum lachrymis narrabo huic Pam . meum amorem credo q ſupple impetrabo , vt ſaltem productat aliq prodat quod in hac parte idem ſignificat, hoc eſt proferat protelet differat, aliquot dies nuptijs.interea ideſt durantibus illis diebus ſpero quod fiet aliquid.Byr.Id aliquid ſcilicet quod tu dicis futurum iri nihil eſt.Ca.quid tibi videtur adeon.i. debeo ne adire ad eum:dicimus enim adeo a te ẽ adeo te,ſed Dona. ait adeo ad eum dici magis cõſuetudine quam ratione cum alterum ad abundet.By. Quid ni.ideſt cur non adeas ſubaudi vt.i. quatenus ſi nihil impetres ſaltem arbitretur, ideſt reputet te paratum.Mechum ideſt adulterum ſibi ſi duxerit illam philomenam.et hoc dictum intelligi debet ironice proferendum. Ca.o ſcelus , ideſt ſcelerate ſubſtantiuum pro adiectiuo , abi ideſt faceſſe diſcede hinc a me in malam rem.i. in malam fortunam vt dici ſolet , abi ad patibulum aut ad ſuſpendium,cum iſtac.t.iſta tua ſuſpitione.i.turpi opinione tua.Pa.video Carinum,ſalue.Ca.o optantis eſt hic Pa.ſalue uenio ad te expetens ſpem ut des mihi aliquid ſpei quo recreer a meis curis. expetens inq̃ ſalutem.i.incolumitatem ſi non ducas eam vxorem cuius amore dipereo , auxilium vt ſaltem proroges nuptiarũ tpſ in aliquot dies cõſiliũ ut (q: amãs ſũ iõ amans et non mei cõpos) des mihi pſilij gcq̃ ad ſanandã meã dementiã, qđ verbum bñ in fine dicti poſitũ eſt veluti expectans illud tanq̃ magis adducibile et pſentaneum.Pã.pol neq; habeo locũ.i.facultatem aut opportunitatem pſilij q ipſe pſilij egeo,neq; habeo copiam.i. facultatem auxilij ferendi,q: miſer ſũ.ſed qđ nam.i.qđ iſtuc.i.iſtud eſt qđ te impellit ad hec petenda. car. hodie ducis.i.accipis vxorẽ philomenam. Pã.a.iunt id dicimus de re quã volumus eẽ falſam.Ca. Pã. ſi id facis.i.ſi eã ducis vides me poſtremum. i.poſtremo nouiſſime hodie quaſi inſani amoris dolore iamiã ſim moriturus.pã. Quid.i. cur ita poſtremum.s.hodie te video ſi id facio.Ca.Hei mihi. vereor dicere o byrria quęſo dic huic pã. Byr. ego dicam.pã.Quid eſt:Byr.carinus amat hanc philomenam ſponſam tuam.i. tibi pmiſſam. pã. ne.i. valde.vel ne.i.o q̃ vel incerte. Iſte Carinus haud.i. non ſentit mecũ.i.longe a mea ſententia eſt alienus nam eam deperit quã vehementer odi.ehodũ particula mouens attentionem.quia ſe conuertit ad carinum. O carine dic mihi. i. reſponde mihi. Nunqdnam.i.nunqd amplius q̃ amare fuit.i.interceſſit tibi cũ illa philomena,q ſit eius recuſandę cauſa.Ca.Ah dolentis particula o pã. nihil fuit inq̃ etc.pã.q̃.i. quantum vellem vt aliud tibi cum illa fuiſſet.Ca.Nunc o pã.obſecro te per amicitiam ideſt per beniuolentiam inter te et me mutuam,et per amorem meum in eam philomenam , quo ita crucior vt mei ſit miſerendum. principio.i.in primis vt ne ideſt non ducas eam. pã . Equidem. ego quidem.ſępe apud Virg.dabo operam,ideſt elaborabo ne id fiat plus eſt q̃ non ducam. Car.ſed ſi id non poteſt fieri.s.q: eam non ducas propter parentis inſtantiam,aut ſi hę nuptię ſunt tibi cordi, ideſt ſi placent tibi pã.pam.dictum interrumpens nouiſſimum verbũ ſibi non placens repetit inquiens cordi.q.d.dubitas aut timeas ne ſint mihi cordi.Ca. deinde pgit in petitione carinus ſaltẽ quaſi ſalutem,deſperatis.n.rebus ſolam ſalutẽ petimus. Profer.i.plata prela ,proga pduc.differ,dũ.i.quoq; pficiſcar.i.pegre me pferam aliquo. i. in aliquem tanq̃ exilij locum ne videã nuptias.s. pã. o carine iam nunc audi correptio eſt impatientis.qui non ſinat audire de exilio . o carine ego ſententię que ex pronominibus incipiunt feria ſemper hac vera promittunt. Ego ne vtique ideſt nequaquam puto eſſe officium liberi hominis , ideſt hominis ingenui animi poſtulare id.poni ideſt attribui.aſcribi ſibi gratię,ideſt ad gratiam quaſi diceret poſtulare vt ob id ſibi gratia habeatur cum his nihil mereatur ideſt nihil mercede dignum efficiat.Mereri enim eſt aliquid mercedis pro labore ſumere. iõ cũ dicimus nihil mereẽ h̃ intelligiẽ nihil ẽ mercedis dignus accipe.et q: nihil mereaẽ pbat ingens Ego malo effugere i.euadere .iſtas nuptias q̃ tu vt has adipiſcier.t.aſſeq.ca.reddidiſti aiũ mihi.i.pã. Nũ ſi qđ potes aut tu carine aut hic Byrria facite qđ verũ ẽ fingite qđ falſum ẽ inuenite.i. excogitate. ne qđ temere.i.inconſiderate fiat.efficite.i.date operã q.i.vt det tibi,carino philomena.s. Dona.tñ dicit q capi ,p quẽadmodũ.ego agã id q.i.vt ne. i.nõ detur mihi pã.Ca.Sat hẽo.i.ſufficit mihi.pã. video

Iſtuc
Aiunt
Ehodum
Ah dolentis
Equidem ſalutem
Proſer
Ego Neutiq̃ Mereri

optime Dauum quaſi diceret opportune eum vi/deo ſeruum cuius conſilio.i.ſuaſione fretus ſum.i. confiſus.Ca.An tu Byrria es ſup.ſimilis Dauo.

SER. Hercle haud.i.non dicis aut nuncias aut affers quicquã mihi niſi ea que nihil ideſt non vel in nihilo opus eſt me ſcire.vel ſi dicat́ ſunt adddendũ eſt ſciri.ſic nihil affers. niſi ea quę nihil. i. non ſunt opus. ideſt non attinent ſciri a me. s. Fugin. cõminantis ẽ et reijcientis ſeruum a ſe.q.d. es tu adhuc hic, neque hic faceſſis ſeu diſcedis byr.Ego vero fugiam ſup. a te ac lubens.i.et gdẽ bono animo.

tam bona q̃ mala,ſic alibi.Nequid andria ap.mali. Vt metum in quo nunc eſt adimam atq; eſt, animam.gaudio.ordine locutus eſt prius metum adimere,ſic demum gaudio pſundere.hic ordo etiam in laude ſeruatur. Lętus eſt neſcio quid, deeſt poſt,vt ſi poſt neſcit quid aduerbiale. Exanimatum pterritum, perturbatum. Sed vbi quęram. aut q̃ nũc, in omnes ſe ptes verſat quęrens quo dirigat curſus. Habeo, vt detur quaſi extitiſſe, deinde quaſi elegiſſe quo pgat. Habeo, inueni legitur ẽ abeo vt merito illi dicatur reſiſte.

Tetrametri Trochaici,& Senarij quidam.

DAVVS. CARINVS. PAMPHILVS.

DII boni,boni qd porto?ſed vbi inueniã pãphilum,
Vt metũ in q̃ nũc ẽ adimã, atq; expleã aĩm gaudio?C.
Lętus ẽ,neſcio qd.P.nihil ẽ,ñ dũ hec reſcinit mala.D
Quem egõ nunc credo,ſi iam audierit ſibi paratas nuptias. C.
Audin tu illum?D.toto me oppido exanimatum quęrere,
Sed vbi quęrã?aut quo nunc primũ intendã?C. ceſſas alloq?D.
Abeo.P.Daue ades,reſiſte.D.quis homo eſt qui me?o Pamphile
Te ipſum quęro,euge Carine,ambo oportune,vos volo.P.
Daue perij,D.qn tu hoc audi.P.interij.D.quid timeas ſcio.C.
Mea quidem hercle in dubio eſt vita.D.et quid tu ſcio.P.
Nuptie mihi.D.et.id ſcio.P.hodie.D.obtundis,tam & ſi ĩtellego
Id paues,ne ducas tu illã,tu aũt vt ducas.C.rem tenes.P.
Iſtuc ipſum.D.atq; iſtuc ipſum nihil pericli eſt,me vide.P.
Obſecro q̃ primũ hoc me libera miſerũ metu.D.hem libero.

Qvid ais Byrria ꝯfirmatus eſt pã.q: Gly.nõ dimitteret incitatione Miſidis . et q: hoc.poſſet eẽ qđ Gly.nõ dimitteret oino,et tñ phi.dicent necceſſarius erat carinus q: cũ a phi.dehortaret́ q vt ardẽtius diſſuaderet ꝑturbatus a byr. de eadem re vel hic ẽ ſenſus quãto minus ſpero hic tãto ꝑe magis ardeo pus hẽbat aliqñ ſpẽ,aliqñ timorẽ,ſz mõ ſolus timorẽ,et h̃ eſt.vt.i.ſicut aĩus fuit attentus hactenus in ſpe atq; i timore ita aĩus poſtq̃ ſpẽ adẽpta ẽ nup laſſus cura q̃ ſola remãſit,g.i.quõ iſtũ qd hic agis tacite apđ ſe h̃ dicit.q.d.ſtulte quid agis q hoi vxorẽ ducturo q eã diligat vult ꝓſiteri ꝓbat.i.procul det aliqđ.s.differat.nę.i.certe is te hãc amplius q̃ amor.q.d.puto cum illa te ,rem habuis ſe per amicitiam quę eſt inter me et te,per amorem q eſt inter me et te, et per amorem inter te et Gly. facite et facta fingite.i. polite vel inuenite aliquod figmentum et per oia iſta efficite.qui.i.quõ etc. At tu Byrria nihil mihi boni affers ſi moueret Byrriã q: hic amplius non eſt neceſſaria perſona illa.

DONA. DII. boni,boni quid porto?Hęc ſcęna conſilium continet perſonaꝝ ad quas maxime pertinet argumentum,et hic eſt locus in q̃ vt fieri ſolet fortuna mixta rebus diſpoſitis magnas turbas dat. Dij boni, boni quid porto? non mirum q: inſolentius Dauus exultat,qui vt Simo dicebat.timendus fuit.vt ipſe Dauus etiam deſperauit ex nuptiarum terrore, quas nunc falſas comperiit.Dij boni,boni quid porto ? ex primo repetiuit bis, ſed tamen alterum nominatiuo plurali, alterum genitiuo ſingulari dictum. Boni porto? non ſolum corpore ſed etiam animo portamus

Quis homo eſt qui me euge.o.o.Pamphile ante videt q̃ compleat orationem. Euge carine, euge modo pro interiectione poſitum eſt. Ambo opportune, deeſt adeſtis. non opportune vos volo. Daue perij,proprium eſt dolentis prę̃ſtinare ad indicanda quę dolent. habet nullum effectum qđ addidit daue. Qui tu hoc audi,modo pro immo, alias pro non. Mea qdem hercle in.d. eſt vita certa ſententia eſt . Videtur Carinus plus dixiſſe perij q̃ Pãphilus. Mea qdem hercle in du.vi.eſt.Sed non eſt hoc plus.n.Pamphilus dixit, nam q viuit non põt interijſſe,is aũt q viuit vitã põt in dubio hr̃e.Ideo et iuuauit hercle.et affirmãs iuſiurandũ certe addidit bene certe q̃ſi. illud interij falſum ſit.Ita pãphilus plus fecit periturum ſe eſſe dicendo q̃ carinus interijſſe. Et qd tu ſcio.mira cõpẽdia q̃ ꝯtrahit poeta longitudine fabulę,nec tñ ꝑdit affectus ꝑſonaꝝ.Et tu qd deeſt timeas Et id ſcio tanq̃ dicat nihil eſt,et id ſcio,legitur et ſcio. Hodie tpus addidit tanq̃ rem ſcientis. Obtundis.i.ſępe repetendo dicere,obtundere eſt tranſlatio a fabris q ſępe repetunt tundendo aliquid malleo . et idem obtundunt et hebetant. Obtundis tametſi ſincerius eſt et melius ſubdiſtingue,id paues ne ducas,de eſt ob,vt ſit ob id,hoc aũt pãphilo dicit. Tu aũt vt d.ꝑ ne nõ vt poſuit. hoc Carino dixit. Atq; iſtuc ipm nihil pe.eſt:ille.n.hoc idẽ dixerat cũ exclamatione qđ q̃ſi vanũ ꝯtẽnit. Me,virum lętus ſum,an me ſpecta fidei datorem vt dici ſolet ; me hẽs, me reſpice. Obſecro te q̃primũ libera me.mi.metu cus ꝑcibus et tps admiſcuit,et bñ libera.ꝑfecta.n.ſecuritas liberatio noiatur. Hẽ,ecce demõſtratio ẽ facti, Obtũdens

Vxores tibi non dat iam chre.oratorie a ſumma cępit cuius partes multis dicent. Nō dat iā chre. bñ iam qd ſi nō dixiſſet itelligeret pāphilus,poſtea Chremetē filiā nō eſſe daturū, ſed addito iaʒ plena ſecuritas eſt.Iā.n.renunciatio eſt ꝑpetuitatis. Scio. ꝑparatio ē auditoris et ad eā narrationeʒ quē oñ dit argu

d cm̄ eſt etc.Egomet,vna pars orōnis eſt.Chremē et chremetē dicimus.dareʒ et daretē.Cum illuc aduenio,ſolitudo ante oſtiū, ſigna ab his q̄ ſunt q̄ non eſſe deberent.Solitudo añ oſtium,quaſi ꝯuenienti et nō ꝯſentientē filiū excitat ad gaudiū lętitia ſua. Iā id gaudeo.Sic Virg. Cū venit aulęis etc. Recte

menta fal ſaꝝ nuptia rū. Tuus pr̄ modo me prehen dit ꝑ pren dit addita aſpiratione geminauit syllabaʒ, et ꝑhendit di xit q̄ſi vitā tem ac fu gientem. Ait tibi vxo.da.ait ꝓprie q꜄ cō mendanda dñr. Ait tibi vxo.da re ſeſe. h.cō iecturā fa cit ex ma lis q̄ ꝓceſſe runt.Ait ti bi vxo. da. ſeſe.h. dicit

Vxorem tibi nō dat iam Chremes.P.qui ſcis?D.ſcio,tuus pater
Modo me prehendit,ait tibi vxorem dare ſe ſe hodie,
Item alia multa,quę non eſt narrandi locus.
Continuo ad te properans,ꝑcurro ad foꝝ vt dicam tibi hęc
Vbi te non inuenio ibi,aſcendo in quendam excelſum locum
Circunſpicio,nuſq̄.forte ibi huius video Byrrhiam.
Rogo,negat vidiſſe ſe,mihi moleſtum,quid agam cogito.
Redeunti interea ex ipſa re mihi incidit ſuſpitio,hem
Paululum obſonij, ipſus triſtis, de improuiſo nuptię
Nō cohęrēt.P.quorſuʒ nā iſtuc?D. egomet cōtinuo ad chremē,
Cum illoc aduenio,ſolitudo ante hoſtium,iam id gaudeo.C.
Recte dicis.P.perge.D.maneo,interea introire neminem
Video,exire neminem, matronam vllam in ędibus.
Nihil ornati,nihil tumulti,acceſſi intro,aſpexi,P.ſcio
Magnū ſignum,D.nun videntur conuenire hęc nuptijs?P.
Non opinor Daue,D.opinor narras?non recte accipis,
Certa res eſt,etiam puerum inde abiens conueni Chremis.
Holera,& piſciculos minutos ferre obolo in cęnam ſeni.C.
Liberatus ſum hodie Daue tua opa.D.at nullus quidem.C.
Quid ita?nēpe huic ꝓrſus illam non dat.D.ridiculum caput.

dicis perge et vultu enuncian dus,hoc di cit pamphi lus. Ma neo,ne tpis fuerit dila tio. Inte rea, tpis lo ci ſignifica tio.Introi re neminem qd ſi intus erant:ideo ait exire ne minem. Nihil or nati.archa iſmos , ſic Salu. Ergo ſenati de creto ſerui endum ne ſit. Ma gnum ſi.ꝓ prie pro ar gumento.

Virg.

Interea

Archaiſmos.

cur primo crediderit veras dicturus,dicturus ſub inde cur falſas. Item alia multa quę.n.eſt.n.n.l. bñ diſtulit narrationē ne audirent carinus et byrrhia dolos ſtruere aduerſus vigilantiſſimū ſenem. Item alia.m.q.n.non eſt.n.l.cōmoda narratio ne ceſſarijs tm̄,minas aūt ſenis ꝑtermiſit ne corrūperet bona quę nunciabat. Quę nunc non eſt, argumentū eſt q̄rere potuiſſe eū q ſit tertius. naʒ timor curā parit. Narrādi.o.mō tp̄s et ſpaciū eius. Quę nunc nō eſt.n.l.nō vult dicere quę minaciter ſecū egerit ſenex q̄q̄ iſtet nuptijs,ne carinū Byrrhi. nāq; de ſpe deijciat,quos vult ſecū admitti ne vxorē pāphilus ducat. Cōtinuo.a.t.p.vide q̄tum properans dixerit.et ꝑcurro,ꝯtinuationē curſus oñderet. Vbi t.n.in.i.vbi mō non eſt aduerbiū loci ſed tpis pro poſtq̄.Vbi.t.a.in.i.a ſūmo ad imū diuiſiones,quibus dicta et facta ꝑtinent ſub quoꝝ gñe ſunt ſpecies non dictoꝝ non factoꝝ cū ꝯſideratione rerum pſonarūq;. Nuſq̄,deeſt vidi.Forte.i.n.h.b.deeſt ſeruum et recte.dixerat.n.apud foꝝ mō e Dauo audini.Ro.negat vidiſſe,mira breuitas et imitanda. Paululuʒ ob.hinc eſt qd ait nimiuʒ ꝑparce facere ſumptū. Ipſus.t.d.n.mire et moraliter. ex his.n.q̄ facta non ſunt dicit q ſeciſſe deberet, et de īprouiſo nuptię ꝓnunciandum. Egomet ꝯtinuo, et bñ ꝯtinuo vt ſi ab vtroq; hoc fieret,eſſet vera ſuſpitio Daui.Egomet ꝯtinuo deeſt dico,vel ꝯſuetudine

Non vi.c.a ſequentibus argumentum. Nō opinor daue,ille opinione accōmodat tm̄ hic multū attribuit coniecturis. Opinor narras, qm̄ argumenta ſunt et ꝯiecturę opionem dixit. nā ꝯ opionem certa res eſt.q̄ aūt opinamur putamus,q̄ putamus incerta ſunt. Opinor narras,bñ a prima ad ſcdam pſonā.Olera et piſciculos minutos,ſuffiſceret diminutiue piſciculos dixiſſe,qd ſic minutos dixit.et ꝑcium eē emptos,q̄ eſt vltima nummoꝝ ſignificatio.Sunt.n.gñia piſcium minutoꝝ q̄ magno veniant ꝑcio. Hic ergo ēt de ꝑcio villiſſimos piſces ſignificauit et qd ſic minutos , non oībus ſed in cęnam ſeni dixit in obſonationis oñderet cauſam.Olera et piſciculos, qd ſupra gñaliter paululum obſonij.hic ſpecialiter dixit.Etiam pueꝝ inde abiens conueni Chremi,ſic chremi, vt Vlyxi vt Achilli. Etiam pueꝝ ēt pro pręterea. In cęnam ſeni.miſere ſeni,cuius eſt maior cura domi. Nullus ſum,ꝑ non ſum vt alibi nullus dixeris. Quid ita,vna ps orōnis. Ridiculū ca. pro toto hoīe,nemo.n.ore ꝯtempto ex alijs mēbris ſe hoīem velit ſignare.et eſt ſinecdoche tropus. Quaſi ne.ſ.ſit huic nō dat te iliā vxo.d.oñdit. vitioſum hoc eſſe in q̄ altero ſublato nō neceſſario alteꝝ relinquat. Si.h.nō.d.te.il.n.d. h laborat danus queadmodū Philo.Carinus ꝓprijs laboribus ꝓmereat vxorem. Si.h.n.d.t.u.d. Artificioſe danus carinū excitat,vt

ſi fieri poſſit adhibetur ne negocium Pam. dum
Ambitio illé ſibi prudet. Niſi ai. prouides. Abis magnarum
rer; deſiderium et appetitus ambitio dicitur. Vale
confirmata re a factis et a perſonis, deliberatiua
naſcitur.

CVI. Dii boni etc. In hac ſcęna continetur conſili
um perſonarum, ad quas maxime perti/
net argumentum. In cuius principio dauus
completa nuptiarum falſitate inſolentius exultat
quęrens pamphilum Da. o dij boni propter benefi
cia in homines quid boni porto. i. geſto in pecto/
re. Portamus non ſolum corpore, ſed etiam ani/
Portare mo. Portamus autem tam bona q̃ mala, vt alibi
vereor ne quid andria apportet mali nunc autem
dicit Dauus ſe aliquid boni ſcire, et illud geſtare in
animo. ſed vbi inueniam pamphilum vt adimam
ideſt abſtergam auferam metum in quo nunc eſt
atq; vt expleam. i. repleam animum gaudio. Car.
lętus eſt Dauus ſcilicet neſcio quid ideſt pro vel p/
pter neſcio, quid quaſi diceret lętus eſt propter ne/
ſcio quid. vel lętus eſt neſcio quid, ideſt neſcio qua/
re Pam. nihil eſt quo lętus ſit. nondum ideſt non
adhuc reſciuit. i. cognouit hęc mala ſcilicet indi/
ctas nuptias. Da. dauus quęrens pamphilum neq;
videns pergit in ſermone incepto ad ſpectatores.
Quem pam. ego nunc credo ſi iam audierit nu/
ptias paratas ſibi. Ca. Carinus alloquens ſecreto pã/
philum inquit. Audin. i. audis ne tu illum dauum
q̃o de nuptijs loquat tanq̃ reſcierit Da. daui ſer/
mo Carini ſermonis interpoſitione interruptus ẽ,
ideo repetit, quem pamphilum exanimatum. i. per
territum perturbatum credo quęrere me dauum
toto oppido. i. in tota vrbe ſed vbi quęram eum. s.
aut quo. i. quam partem nunc primum intendam. i.
curſum dirigam. Ca. Carinus timens ne abeat da
uus dicit pamphilo ceſſas loqui. q. d. non vis loq
vel quid ni loqueris? Da. habeo. i. diſcedo, quaſi de
Ades gerit quo pergat. Pa. Daue ades. i. adſis, imperatiui
Reſiſte modi eſt. reſiſte. i. remane. Virgi. i. ęnei. Reſtitit ęne/
as claraq; in luce refulſit. Da. dauus in omnes par/
tes ſe verſans inquit quis eſt homo qui me vocat?
deinde aiaduertens pamphilum ſubdit o pamphi
Euge le quęro te ipſum. O carine. euge interiectio eſt lę/
titiam mouens. q. d. exulta. interdum applauden/
tis eſt et adulantis, interdum etiam irridentis ſeu
exprobantis, et pręcipue quando geminatur. am/
bo pamphile et carine opportune, ideſt tempeſtiue
vel mature adeſtis ſubaudi. volo vos, ideſt quęro
vos. Pam. Daue perij. i. dolore confectus ſum. Da.
Qui. i. quinimmo potius audi hoc quod ſum di/
Quidem ctinus. Pam. Interij quaſi actum eſt de me niſi con
herde ſulas. Da. Scio quid timeas. Ca. quidem hercle ideſt
per herculem, vbi quidem expletiua dumtaxat par
ticula eſt. mea vita eſt in dubio, ideſt in periculo
ne dum morte committetur. Da. Et ideſt etiam
ſcio quid tu timeas. Pam. nuptię mihi, indictę ſunt
ſubaudi a patre. Da. Et id ſcio tibi indictas et nun/
ciatas futuras nuptias. Pam. Hodie ſcilicet ſunt in/
dictę et in hunc diem conſtitutę. Da. Obtundis. i.
obtun/ totiens repetendo me hebetas et moleſtus es, qui
dere enim ſępe repetendo aliquid dicit obtundere dici/
tur tranſlatio autem eſt a fabris qui ſępe repetunt
tundendo aliquid malleo, et idem obtundunt et
hebetant. obtundis ergo. q. d. caput mihi frangis, et
aures hebetas tua crebra repetitione. tametſi. i. quã/
uis intelligo quod ſcilicet repetis et inculcas totiens
pręcaues ideſt times; id. i. propter id ſcilicet ne id. i.
quod tu pamphile ducas illam philomenam. au/
tem. i. ſed tu carine pręcaues. i. times. vt. i. ne non;
hoc eſt quod non ducas eam, vt enim pro q; non Vt pro
interdum vſurpari inuenitur. Ca. tenes. i. intelligis qð non
rem ideſt negocium ipſum vti eſt pam. Iſtud ipſus
eſt ſupple quod dicis. Da. Iſtud ipſum quod ſcilicet
times. nihil periculi eſt, ideſt nullum eſt periculum
in eo quod times. vide ideſt ſpecta me dauum vel
fidei datorem vel an lętus ſim et vultus meus in
ſpem aliquam geſtire videatur. Pã. obſecro, quaſi
per ſacra rogo te. libera quamprimum. i. citiſſime
me miſerum afflictum, hoc metu quo crucior et
bene libera, perfecta enim ſecuritas liberatio nomi
natur. Da. Hem, hęc particula hic demonſtrantis Liberare
factum eſt quaſi ecce libero te. Chremes non dat Hem de
iam, tibi vxorem filiam ſcilicet et bene addit iam, monſtrã
eſt enim hinc renunciatio perpetuitatis, quaſi di/ tis
cat neq; dat iam, nec poſthac daturus eſt pã. Qui Iam
ideſt quomodo ſcis. Da. Scio tuus pater prehendit, Ait
ideſt comprehendit tanq̃ vitantem et fugientem
me Dauum, modo ideſt paulo ante. ait, bene ait.
quia contemnenda dicuntur, ait ſeſe dare tibi ho/
die, vxorem. Item ſimiliter alia multa ait. s. quę
nunc non eſt, locus. i. tempus vel ſpacium aut op
portunitas narrandi. continuo ego properans ad
te percurro, quaſi celeriter curro ad forum. põt etiã
ibi addi ad te quaſi ad conueniendum et alloquẽ/
dum vt dicã tibi hęc, vbi. i. poſtq̃. nõ inuenio te ibi
i. in foro aſcendo in quendã locũ excelſum i. edituũ
eminentẽ. circumſpicio. i. circũluſtro oculis an vide/
am. nuſq̃. i. in nullo loco vidi te. s. forte ibi. i. in eo
loco video Byr. ſeruũ ſubaudi huius, Carini. Rogo. i.
ĩterrogo viderit te necne. negat ſe vidiſſe te id ſup.
mihi moleſtũ fuit. Cogito qd agã interea ſuſpitio in
cidit mihi redeunti de foro. s. ex ipſa re q̃ñ er ipſo
apparatu niſi dicat redeunti ex ipſa re agẽda, ſed
ſupior ſnĩa melior. Hem pticula ſępe ẽ interiectio
corripiẽtis ſeipm vel indignantis, q̃nq; ẽt demon/
ſtrantis eſt, vt dcm̃ eſt, et hic quoq; capi põt, paulu/
lũ, ob erat. i. rei cibarię ſiue pulmẽti. eſt. n. obſoniũ,
qð gręci obſonion dñt qcqd in comedendo addit
pani et vino, a quo obſono nas verbũ neutrũ, et ob
ſonor aris verbũ deponens. ipſus. i. ipſe more vete/ obſoniũ
ſto. s. pr̃ ſimo erat triſtis. i. męſtus, nuptię de im/ obſono
prouiſo. i. ex abrupto, et ex inſperato ind ctę. non obſonas
cohęrent. i. non quadrant non ſunt veriſimiles. obſonor
P. i. quorſum nam. i. ad quem finem. iſtud. i. iſtuc naris
dicis. s. vbi nam ſyllabica adiectio eſt ad ſignifica/ interea
tionem nihil efficiens. Da. egomet continuo. i. pro
ad Chremetem vado ſubaudi, hoc eſt me confero
ad eius domum cum aduenio, illo. i. illuc, ſolitudo
ideſt hoĩum vacuitas et carentia eſt ſubaudi ante
hoſtiũ iã. i. tunc gaudeo id. i. pp id. Ca. Recte dicis.
P. i. perge. i. proſequere. Da. maneo interea tã loci q̃ tpis
hs ſignificantiã. neminẽ video ĩtroire, neminẽ video

Quaſi neceſſē ſit ſi huic non dat te illam vxorem ducere.
Nihil vides, niſi ſenis amicos oras, ambis. C. bene mones,
Ibo, ꝫ ſi hercle ſępe iam me ſpes hęc fruſtrata eſt. Vale.
Eiuſdē rōnis cum ſupioribus. PAMPHILVS. DAVVS.
Vid igr̄ Dane ſibi volt pr̄, cur ſimulat? D. ego dicā tibi.
q Si id ſuccēſeat nunc q: non dat tibi vxorē chremes.
Ipſus ſibi eſſe iniurius videatur, neq; id iniuria.
Prinſq̄ tuum aīum vt ſeſe habeat ad nuptias perſpexerit,
Sed ſi negaris ducere, ibi culpam omnem in te transferet,
Tū illę turbę fiēt. P. qd vis patiar? D. pr̄ ē pāphile (inuenerit
Difficile eſt ei verba dare, tū hęc ſola eſt mulier, dictum ac factū

exire. nullam video matronam, ideſt mulierem. Matronam quidam dicunt eam eſſe quę peperit ꝙ mater ſit quidam autem locupletiorem foeminam matronam appellant. Feſtus etiam ait matronas fuiſſe appellatas quibus ſtolas habendi ius erat. Nullam ergo matronam video in ędibus. i. in domo Chremetis. nihil oṁa ta pro ornatis, nihil tumulti pro tumultus, in genitiuo. s. et eſt archaiſmos inuenit etiā in ſaluſtio ſenati in genitiuo ꝓ ſenatus vbi dr̄. Ergo ſenati decreto ſeruiendū neſit. Acceſſi. i. audiui itro aſpexi. Pā scio intelligo magnū ſignum. i. magnū argumentū, ē ſup. ꝙ tu dicis, nō mihi datum iri. Philomenam. Da. hęc non videntur conuenire nuptijs quaſi dicat. Hęc ſigna ſunt a nuptijs aliena Pam. Non videntur ing̃ etc opinor. i. in ea ſum opinione. Da. narras, ideſt dicis, opinor, non recte accipis, ideſt intelligis cum opinor dicas res eſt certa, de ea itaq; non eſt opinandum, Etiam, ideſt preterea. ego abiens, ideſt diſcedens inde. conueni, ideſt caſu inueni puerum, ideſt ſeruum Chremi, ideſt chremetis. Chremes enim et chremi genitiuum facit vt Vlyxi et Chremetis Inueni igit̄ puerum ferre ole. et pi. mi. em. obolo (quę eſt vltima nummorum ſignificatio) in cęnam, ideſt in vſū cęnę. ſeni, ideſt propter ſenem Chremetem. cuius eſt maior cura domi. Ca. O dane li. ſum. h. tua opera, ideſt. Da. Ac nullus quidem ſum ideſt non ſum, q: adhuc cura confectus. Ca. Quid ita, ideſt cur ita nullus es nempe, ideſt profecto. Chremes prorſus non dat illam Philomenam huic Pamphilo. Da. Ridiculum caput, pro toto homine ponitur per ſinecdochē quaſi dicat valde homo ridiculus es. i. ridendus, quaſi per ironiam dicitur, ideſt tanq̄ neceſſe ſit ſi Chremes non dat huic, te ducere illam vxorem. Ambis, ideſt appetis quę non aſſequeris. niſi vides ideſt prouides. niſi oras amicos ſenis. i. chremetis. Ca. Bene mones, Ibo, tametſi hercle ſępe iam hęc mea ſpes fruſtrata eſt, ideſt decepit me Carinum. Vale his ſuperioribus dictis artificioſe Dauus laborauit vt ſi fieri poſſet. Carinus proprijs laboribus promereretur vxorem.

Quod dr̄. At nullus non intelligo ſic at nullus qdem ſum, ſed nullus. i. non quidem liberatus es opera mea, vt ſequētia indicāt.

Dii boni. Poſtqiam Pamphilus corroboratus eſt et confirmatus ꝙ neque Gly. dimittet neq; Phi. recipiet ad maiorem et plenam eius ſtabilitatem inducitur Dauus qui lęta nunciet, et amorem nuptiarum omnino a Pamphilo excludat et ad vltimum conſilium quo ſimulatio ineſſicax efficiatur pamphilo attribuit. Carinus etiam in idonea parte ſcęnę huius recipitur vt Dauum lęta nunciantem audiat cum ipſum quo Phi. hanc rogabit et magis fiet certus quo Phi. nō ducet Pā. conſilio āt dando nō aderit de Pam. dauo acquieſcere nō permittat. Sed vbi bonum affero, ſed ille cuꝫ affero de ſe et vbi inueniam. obtundis mihi verba iſta. i. concludis lꝫ ſciā illa oia. cepi mecū coniectari. hęꝫ Pā. ob apd Simo. ipſius Simo coniecturalis cā ē. Ego nō ſolus cępi coniecturas a ſimone, ſed etiam a chremete. Conuenī ferre, ideſt ferentem infinitum pro participio. niſi vides niſi oras. Ambis in circuitu vadis nihil proficiſcens. Vale remouetur Carinus quia ſi intereſſet illi conſilio Dauus Pam. Daturus nunquam Dauus Pā. Poſſet pſuadere ut diceret pri ſe vxorem ducturū oibus modis carino repugnante.

Quid igitur ſibi vult pater? Hęc ſcena deliberationem continet Daui et Pamphili, et bene igitur, ſi enim falsę nuptię. Quid cogitat ſtomachoſe. et hoc dixit ſibi, vt ille qui vult concurſus ad animum. Si id ſcilicet ob id poſt id. DONA.

Neque id iniuria, neque adeo iniuſtus ſibi videbitur, vt ſe iniuſtitię ipſe condemnet. Ad nuptias, perſpicere eſt ad plenum et perfecte videre.

Tum illę turbę, illę ad terrorem rettulit. Quid vis patiar, hoc eſt patiar me vxorem ducere.

Pater eſt Pamphi. hoc vultuoſe pronunciandū eſt, et mire pater dixit, vt ipſo nomine videatur habere auctoritatem et veluti dormitantem et oblitum poteſtatis paternę his rebus excitat. Pater pamphi. reſiſtere difficile eſt hęc ſola eſt mulier.

Quid vis patiar ſunt qui quid vis pro quicquid euenerit intelligant, quia dixerit. adeon me ignauum putas, alij pronunciāt vt ſit ſenſus, quid me vis facere, an vt hoc patiar vxorem mihi dari, pater eſt a neceſſario argumentum, difficile eſt reſiſtere, hoc eſt contradicere pamphilo difficile, pernitioſum Glycerio, Sola autem, ſine defenſoribus proprijs. et ſola et mulier dixit. Sola, ſine auxilio ac per hoc deſerta. Difficile eſt. [illegible] deeſt reſiſtere. Dcm̄ ac fa. prouerbium celeritatis vel cito dcm̄ ac factū inuenerit ꝓ inueniet coniunctiuo mō ꝓ idicatiuo vſus ē et hęc honeſta locutio. Quaobrē. e. o callide ad eū piculū ſe conuertit qui plus amator timet q̄ ſibi. iō vinciē ſtatis appetit danū. male ſuadet, q: tū caueat pāphi, cū cū maxie formidet ſuꝫ.

Oppido, ex ciuitate. Eiiciat miratur et ſtupet pamphilus. Cito, illo admiranti, hoc etiam ꝯfirmat, addidit et tēpus celeritatis. Cędo, ſingularis numeri eſt, cetera tpa pluralis tm̄, vt ſalue ſaluete.

Dic te ducturum, pnuncia dic quaſi rem facilem et nullius pręiudicij. Dic te ductuꝝ, hoc eſt qđ ab inito nitebaī. Ego ne dicam, neget vxorē ducerē, vt pote ſretus neminem aliū ſibi ꝓmiſſurum ꝯiugem. Nam qđ tu ſperas, ſunt qui ſperas pro timeas habeant. Nam quod tu ſperas, illam daturum. Propulſabo, hoc eſt eam inanem eſſe monſtrabo, ideſt oſtendam nihilominus te eſſe ducturum aliam vxorem, etiam ſi hāc

Sperare
Propulſare

Ego ne dicam to. ego emphaſim hꝫ hoc eſt vel quem non oporteat dicere vel quē nō conueniat fallere atq; mentiri. Cur no. non interrogat, ſed facilitatē rei oſtēdit. Nunquā, plus habet negationi q̄ non. Ex ea re quid fiat. vide vt ab illa excludar, hac concludar mire hanc tum pronomine ſignificat dicens ab illa. Illic

Aliquā cauſſam, q̄ ob rem eiiciat oppido. P. eiiciat? D. cito. P.
Cedo igitur qđ faciā Dane? D. dic te ductuꝝ. P. hem. D. qđ ē? P.
Ego ne dicam? D. cur non? P. non faciam. D. ne nega. P.
Suadere noli. D. ex ea re quid fiat vide. P.
Vt ab illa excludar, hac concludar. D. non ita eſt,
Nempe hoc ſic eſſe opinor dicturum patrem,
Ducas volo vxorem hodie. tu ducam inquies,
Cedo quid iurgabit tecum? hic reddes omnia
Quę nunc ſunt certa ei conſilia, incerta vt ſient,
Sine omni periculo, nam haud dubium eſt quid Chremes
Tibi non det gnatam, nec tu ea cauſſa minueris
Hęc quę facis, ne is ſuam mutet ſententiam,
Patri dic velle, vt cum velit tibi iure iraſci non queat.
Nam quod tu ſperas propulſabo facile, vxorem his moribus
Dabit nemo, inueniet inopem, potius q̄ te corrumpi ſinat.
Sed ſi te ęquo animo ferre accipiet, neglegentem feceris.
Alia otioſus quęret, interea aliquid acciderit boni. P.
Itan credis? D. haud dubium id quidem eſt. P. vide quo me inducas. D. quin taces. P.
Dicam, puerum autem ne reſciſcat mihi ex illa cautio eſt.
Nam pollicitus eſt ſuſceptuꝝ, D. o facinus audax. P. hanc fidem
Si me obſecrauit, qui ſe ſciret non deſerturum ut varē, D.
Curabitur, ſed pater adeſt, caue te eſſe triſtem ſentiat.

non duxeris. Propulſabo, elegāter pro id quod eſt repellam.

Vxorem his moribus, deeſt aliqd vt ſit his moribus agenti aut his moribus pręditō. Vxores his moribus dabit nemo, ne alterum quęrat.

Inueniet inopes, inueniet inopem ſed ne inopem q̄rat inueni et inopem. ſunt qui dici putant inueniet inopem potius quam

nec ſexum ſeruauit ne vxor eſſe videatur, et ex ſerarum tranſlatione concludar dixit vt alibi. Concluſam hic hēo vxorem ſęuam. Vt ab illa excludar. nam aliud infert quod intelligit Danū dicere Nempe ſic eſſe hoc dictuꝝ prēm opinor ꝯiectura atq; diuinatio, an hoc, an illud verutuꝝ ſit. Nempe ſic eē opinor, alimitatiōe μιμησιν dr̄. n. hoc nempe a poſſibili. Cędo qđ obiurgabit, cędo ſingulariter tm̄ cętera pluraliter. Hic reddes omnia, hic aduerbium loci non eſt, ſed aduerbium temporis. vt inquit Virgilius. Hic animus gra. atq; a. m. Reddes, facies reſtitues. Cędo quid obiurgabit, ab vlti. Incerta vt ſient hic eſt euentus ſine omni periculo, hoc eſt ſine ducenda philomena. Nam hoc haud dubius ne conſentiat. Chremes filiam dare. Nec. t. ea. cau. m. hęc. q̄. f. ne is mutet ſnīam ſuam. nec tu ea cauſa minueris hoc eſt ꝙ ſupra id mutauit qm̄ me immutatum videt.

Virg.
Reddere

Nec tu ea cā minueris, q; ꝓmiſiſti te eſſe ductuꝝ. Ne is mutet, ſnīam Chremes. s. ne is mutet ad cōſilium reddit, et ꝯiungit euentuū Pri dic velle te. vt cum ve. ne. bi. i. cum, ſed ne ſecurus, ꝙ non ſit chremes daturus filiam ſuā, paruifaciat iram pris et te corrumpi ſinat. Sed ſi te ęquo animo ferre accipiet negligentem feceris, hoc eſt etiam in paratis nuptijs. Alia oci. ex ocio hoc eſt ſecurus. Interea aliqd morem pris adoleſcentis in delicto pro bono ſerno oſtdit. Acciderit, et ad cām refertur, et et certe quia mortem patris bonum denunciat. Nota acciderit ēt pro bono et adhuc et apud veteres frequentatum. Haud du. id qdem eſt plus intulit q̄ interrogatus ſit. Vide quo me indu. in cadē trāslatione ꝑmanſit q; ſurſum dixit. Hac ꝯcludar. bona ęconomia, vt mox iuſte ſuccēſeat Pāphilus dauo. Quin taces, cur nō ſecurus ſię, nā nō tacere ſecuꝝ eē dr̄, vt in adel. Tace egomet conueniam, et ideo ille vt ꝯſentire dicenti tacens videret ait dicā, vt ſcias illū nō ſilentiū ſed ſecuritatē impetraſſe.

Quin ta. correptio eſt ſilentium ꝑcipientis de co duntaxat Carino ne timeat de nuptijs. i. eſto ſecurus nā non tacere ſecuri eſt. Pueꝝ aūt ne reſciſcat, vr̄ hoc illi contrarium eſſe quod dixit, quicquid peperiſſet. d. t. ſic ergo ſoluūt qđ ibi ſeruus cū ſtomacho dixit. hic tn̄ pāphilū verecunde locutū accepimus. Pueꝝ āt ne reſciſcat, aut diuinat, aut puerā ꝑ quolibet et ſexu ſobolē li eſt foetus, vt gcqd pepis

decreuerunt

decreuerunt.i.vt gręci pueꝝ παιδα.Hom.πριχ μοιστεπχιδεσ.et Hora.Dicaȝ et Alcidē, puerosq; lędere.

Cautio eſt,cautionē eſt opus,hoc eſt cauendū eſt.

Nā.p.s.ſu.ꝓmiſſio et cautio et pollicitatio eadem vim hñt,sȝ pollicitatio maioris aſſecurationis eſt.

Hāc.f.ordo ē,vt cū hāc fidē ſibi darē me obſecrauit, q ſciret nō deſertuꝝ ſe curabit,ñ curabo,sȝ ī pſonatr cū difficultate q̄ q̄ſi arduū et graue oñdit.

cere vxorē,vt neqat iraſci tibi iure.i. cū cā velit iraſci.s.Nā facile ꝓpulſabo.i.repellā. id qð tu ſperas.i. pfidis,vȝ qð nemo dabit vxorē,his moribus.i.viro talibus moribus pdito,ecce qð pfidis, sȝ illud dcm̄ ita ꝓpulſabo pr̄ inueniet inopē.i.vxorē paupculam potius q̄ ſinat.i.patiat̄ te corrūpi a meretricibus.s. sȝ ſi accipiet.i. audiet vel itelliget te ferre eq̄ aio nuptias,feceris.i. facies reddes euȝ negligentē in

Trimetri iambici. SIMO DAVVS. PAMPHILVS.

REuiſo quid agant,aut quid captent conſilij.D.
Hic non nunc dubitat quin te ducturum neges,
Venit meditatus alicunde ex ſolo loco,
Orationem ſperat inueniſſe ſe,

QVid igit̄ etc.Hęc ſcęna deliberationē ptinet da.et pā.Pā.Eſto illud falſas eē nup.Igr̄ qd ſibi vult pr̄.i. qd q̄rit qd cogitat, ē ſtomachoſe dcm̄ ē,cur ſīlat illas nup.D.Ego dicā tibi pr̄ ſuccēſeat.i.iraſcat̄.nūc id.i.pp̄.id,q: Chremes nō dat tibi vxorē,ipſius.i.ipſe videat̄ ſibi eē iniurius.i.indicet ſe tibi iniuriā intuliſſe,neq; id indicabit.s.iniuria.i.nō imerito.priuſq̄ iſpexerit.i.ad plenū et pfecte nouerit aīum tuū,vt.i.qualiter ſeſe hēat.i.ſit diſpoſitus ad nuptias,ſed ſi tu negaris.i.nolueris ducere.ibi.i.tunc trāſferet.i. pferet traducet in te oēm culpā,tum.i.deinde.Illę ad terrorē dcm̄ ē. Illę turbę.i turbationes,pmotiones.rixę fiēt.Pā. patiar,qd vis.i.qdlibet dū culpa in me nō trāſferat̄.et turbas pr̄is nō audiā,vel vt alij volūt qd.i.quā veni.vis vt ſup.patiar sȝ ſupior mihi magis placet. Da. O. pā. ipſe eſt pr̄,et iō hñs auctoritatē,difficile eſt reſiſter̄ i.ɔdicere ſubaudi pr̄.Alij hñt difficile ē ei verba dare.i.eū verbis decipe.tū.i.deinde,h̄ mlier.i.glycerium eſt ſola.i.deſerta ſine auxilio.Dcm̄ ac factū, vel eſt ꝓuerbiū celeritatisqð ſępe in ore ppl̄i ē,tūq; ſenſus huiuſcemodi ē,ſtatim dcm̄,ſtatī factū inenerit.i.inueniet ɔiūctiuū ꝓ idicatiuo aliquā cāſ.i.aliq̄ occaſionē q̄obrē.i pp̄ quā eijciat.i.exigat eā oppido. i.ex ciuitate,ſiue manis ex vrbe, vel ſi nō ſit ꝓuerbium ſenſus eē pōt inuenerit.i.īueniet aliquā cām, puta dcm̄ aliqð aut factū q̄obrē eijciat oppido.Pā. Eijciat.Pā.mirat̄ et ſtupet.Da.et cito.s.eijciet tp̄s celeritatis illi admirāti affert.Pā. Igit̄ O Daue cędo. i. dic qd faciā.Da.Dic te ductuꝝ eā Philomenā.Pā.Hem īteriectio dolorē oñdens.Da.Quid ē cur ita īgemis. Pā.Egō.i.ego ne.i.vtꝝ.ego dicā.i.dicere debeā mentiturus.Da.cur nō dices.Pā nunq̄ faciā.i. nunq̄ dicā.Da.ne nega.i.noli negare.Pā.noli ſuadere.i.ɔſulere h̄.Da.Vide qd fiat ex ea re Pā.Fiet ſup.vt excludar ab illa glycerio,et ɔcludar.i.claudar cū hac Philomena captus et irretitus ferāꝝ ī morē.Da.nō eſt ita nēpe.i.certe,opinor.i.puto p̄rem tuū dictuꝝ eē hoc ſic.Volo ſup.qð ducas hodie vxorē , tu inqes.i. dices(ducā)cędo.i.dic,qd obiurgabit.i. pp̄ qð rixabit tecū.hic.i.nūc,reddes.i.efficies,vt oīa ɔſilia q̄ nūc ſūt certa ei ſiet.i.ſit īcerta ſine oī piculo.Nā h̄ haud ē dubiū.s.qn.i.q: Chremes nō det tibi gnatā philomenā,nec.i. nec ēt tu minueris.i.diminues, ɔiūctiuus ꝓ idicatiuo,vel mutabis ea cā.i.pp̄ eā cām hęc q̄ facis chremes mutet ſuā sniās.Dic pr̄i te velle du

parādis nuptijs,ipſe ocioſus. i. ſecurus ſine cura ſine ſollicitudine nuptiaꝝ q̄ret alia.i.aliū modū.iterea aliqd boni accidēt.i.accidet.ɔiunctiuū ꝓ idicatiuo.Pā.itā.i.ita ne credis futuꝝ.D.Quidē id haud ī.nō dubiū pāphile vide.i.diligēter aiaduerte q̄ idu cas.i.imittas me pāphilū.Da.Qui.i.cur nō taces.i. nō es ſecutus.Nō.n.ſilētiū illi impat, sȝ ſecuritatē. Pā.Dicā ḡ,me velle ducere ſubaudi āt.i.sȝ cautio ē.i. cauēdū ē,vel cautiōe opus ē,ne pr̄ reſciſcat pueꝝ.i. fœtū eē mihi ex illa gly.Nā.p.m.s.m.s.p.u.i.receptu rū et educatuꝝ.Da.O.fa.au.i. factū temerariū. Pā. Gly.obſecrauit me vt darē ſibi hāc fidē. i. vt firme pmitterē illi h̄.s.me ſuſceptuꝝ pueꝝ.qui. i.vt ſciret me ſup.ñ deſertuꝝ.i.derelictuꝝ ſe.Da.curabit ipſo natr̄.i.opa dabit̄ vt ñ reſciſcat,sȝ pr̄ adeſt.i. ꝓpe eſt vel aduētat caue ſētiat te triſtē.i.puide, vel pſpice ne ſētiat te eē triſtē,vel ſi capiat̄ caue ꝓ vita,vel fuge ſenſus ē.caue i.fuge illð.s.q; ſētiat te triſtē.Pā.fa(ciā.i.cauebo. SER.

Contumacias.i.Ɛtinuum

QVid igr̄ nō ſunt verę nup. igit̄ et ē ſi nūc ſuccēſeat.i.tibi īputet et iponat,vt pp̄ h̄ te crimineť.q: Chr.nō det tibi vxo.i.q: p Chr.remaneāt nup.poſſet ſtultus videri hic dicit iniurijs cū ī te nō eēt mora,⁊neq; id iniuria.i.ñ imerito videret̄ ſibi.i. ſi te criminaret̄ puſq̄ et ē dico q: dū ī Chremete rema.iniuſte te criminaret̄ sȝ ſi tu añ,et ē pr̄ q: res erat difficilis ad pſuadēdū iō pmittit quendā p quē poſſet illū inuitare ad pſenſū difficile.s.reſiſtere pr̄i,tū h̄ ē ſola. m. īueniē dcm̄ aut ſcm̄,vel dcm̄ vel factū dico cām et cę.Nā hic vere ſine piculo,nā h̄ q̄ facis circa glyce. s.q: eā amaset frequētas.Sȝ ſi negabit dico iraſci pr̄ tuus, sȝ feceris negliḡēt̄ icurioſiꝰ amplius q̄ mō te Gly. retrahat.Si.mō ſuę iuſſioni nō repugnes h̄ dicit ſi te ęquo aīo etc.hāc non ducā credo ſedent haud.

REuiſo qd ag.aut qd ca.cō.hęc ſcęna nonduȝ iniecit erroris fabulę,et piculū,comicū,faciēnt executionē ɔſilioꝝ. Reuiſo qd.a aut qd ca.cō.Quid agāt,auribus opus ē.Quid captēt prudētia et ſagacitate.et qð ſupra dicit nō penituit idē repetere obſues filiū qd agat cū illo qd ɔſilij captet, qð.n.prudēter dcm̄ fuerit nō piget repetere. Actio tm̄ ex his tribus ɔſiſtit cogitādo,dōo,gerendo.Reuiſo.redeo vt videā. Quid agāt,qd rn̄deant,qd dicāt. Hic nūc nō du nō dixit ſenex,aut pr̄ , ſed hic cū odio,q̄m aīo aduerſo loqtur, Ex ſo.lo.ſolo deſerto,ubi meditari facilius poſſit.Et orationem di

DONA. Pollicitatio Reuiſo

Qua differat te;proin tu fac apud te vt
Sies.Pa.modo vt poſſim Daue,Da.crede inquam hoc mihi.
Nunquam hodie tecum commutaturum patrem
Vnum eſſe verbum,ſic te dices ducere.

Senarij vt ſuperiores.

BIRRIA. SIMO. DAVVS. PAMPHILVS.

HErus me relictis rebus iuſſit Pamphilum
Hodie obſeruare,vt quid ageret de nuptijs
Scirem,id propterea nunc hunc venientem ſequor.
Ipſum adeo preſto video cum Dauo,hoc agam.Si.
Vtrunq; adeſſe video.Da.hem ſerua.Si.pamphile.Da.
Quaſi de improuiſo reſpice ad eum.Pa.hem pater.Da.
Probe.Si.hodie vxorem ducas vt dixi volo.Bi.
Nunc noſtrę timeo parti quid hic reſpondeat.Pa.
Neq; iſtic,neq; alibi tibi vſq̃ erit in me mora.Bi.hem.Da.

xit,qȝ quaſi ad plenũ cogitari potuiſſet,qppe meditatus aliũde. Ex ſolo lo.Menãder potens venit meditatus aliunde,terror obiurgaturi patris,hortatio eſt ad ꝓmittendus Pamphilo quod iubetur.

BONA. Differre

QVA dif.diſturbet,et in diuerſum ferat. Virgi. Atq; arida.c.d.n.et i adel.Me miſerã differror doloribus,hĩ ẽ ĩ diuerſum rapit, diſſipat. Proin tu fac apȝ te ſies, ne ñ timeat cauet dauus, ſed ne amore a ꝯſilio ſuo alienetᷣ Pa. Apȝ te ſies,ꝑparatus.cuĩ ꝑrium eſt nõ ſum apud me. Mõ. vt.p.a.poſſibili. Poſſim, apud me eẽ. Nũq̃.h.ab vtili euẽtu. Nũq̃ plus aſſeuerationis hȝ q̃ non, vt Virg. Nunq̃ oẽs ho.mo.inulti. Cõmutaturũ.i.iurgium hĩturũ hĩ eſt.n.verba mutare. Cõmutaturũ, altercaturũ.Sic in phor.Tua nõ mutabis verba ĩter nos hodie hic dabis atq; accipies.i.iurgabis. Ego puto cõmutare verba,hic eẽ pro bonis dictis mala ĩgerere.hoc eſt iracundia in maledicta compelli.

Commutatum.

SVI.

REuiſo etc.Hic ꝯtinetᷣ erroris fabulę nodus et pĩculũ comicũ atq; executio ꝯſilioꝝ, Si.Reuiſo.i.redeo ad videndũ qd agant.i.dicant loquantᷣ rñdeant,aut qd ꝯſilij.i.qȝ ꝯſiliũ.captent.i.ineant ſuſcipiant.Da.hic cũ odio dixit hic.s. ſimo nunc nõ.d.qn.n.te.d.Tenet.m.i.munitus rõne q̃re opprimat alicũ de.i.ex aliquo loco.qȝ exponit ſubijciens ex loco ſolo.i.deſerto ſolitario,et propterea aptiori ad meditandũ.ſperat.i. credit ſe inueniſſe.i. excogitaſſe.rõnem.i.viã modũ qua rõne.s.differat i.diſturbet diſſipet et diſcutiet,q̃ſi in diuerſus ferat te.Proin.i.ꝑinde.i.ea pp.tu fac.i.labora ut ſies.i.ſis apud te.i.ꝑparatus ad rñdendũ . Iõ nõ ſum apud me,ſiqt non ſum paratus.Pã.o daue mõ vt.i.non poſſim eſſe.s.apud me,vel cape ut ꝑ qualr ſic.Daue qualr mõ poſſim eſſe apud me.i.poſſim eẽ paratus.Illud ẽt dcm.ſic vt ſis apud te , põt eleganter collocari loco hoꝝ dictoꝝ,attẽde diligẽter vel aĩad uerte qd tibi ſit agendũ uel qȝ vulgo dici ſolet,tene te in tuis cuſtodijs,et caue tibi.Da.O Pã.inq̃.i.dico tibi crede mihi hoc nunq̃ pr̃em tuũ eẽ cõmutaturũ.i.altercaturũ tuũ verbũ iurgij.s. tecu ſi dices te ducere philomenã.cõmutare verba dicit. Do.eẽ ꝑ bonis dictis mala ingerere hĩ eſt pro iracundia in maledicta cõpelli.ꝑinde illius dicti crede pr̃eꝫ tuũ nõ cõmutaturũ tecũ vnum ver.Senſus ẽ pr̃em nul

Differre Proin'

Eſſe apȝ ſe

Commutare

lum iurgiũ tecu hĩturũ: id.n.verba ꝯmutare.Sic in phor.Tua non cõ.u.inter nos.h. i. non iurgabis.

SER.

REuiſo.Inducitᷣ ſenex decipiẽdus vt audiat voluntatẽ filij de nup.et ita ꝑ ꝯſiliũ daui ſimulatio eius fruſtrabitᷣ.poſtq̃.n.Pã.Miſide orãte affirmauerat q̃ Gly.nõ deſereret ex altera pte ꝑ Carino et Phi.nõ diceret inſup iã accepto daui ꝯſilio q̃uo id ageret nihil reſtabat niſi vt pr̃ induceretᷣ, et diceret , duc vxorem vt poſtea audito q̃ Pã. non repugnaret eas ſa ſieret ſua machinatio. Dauus aũt Pã. nõ deſerit, ſed magis eũ magis eũꝫ conſortat q̃ q̃uo differat.i.diſſipet te et ſenſum tuũ ꝯturbet obiurgando. Commutaturũ etiam vnum verbum contra te per litigium.

DONA.

HErus me relictis rebus oĩbus.p. Vide q̃ mire eũ oẽs ꝯſulto ꝯſilio ſibi agere videatᷣ, tũ oẽs reꝝ exitus inopinato ludificantur. Herus me.r.o.o. Ad hoc veniat Byrria,vt in mẽrore ꝯcul cet carinũ,et in hac ſcena q̃ttuor ꝑſonę ſine implicatione intellectus loquuntᷣ. Herus me.r.r.oĩ.imponitᷣ manus rebus,cũ ꝑficitᷣ id qȝ cęperit, vt Vir. Imponit regina manũ.Relinquuntᷣ vero res cuꝫ imꝑfecte dimittuntᷣ.Item Virg.Atq; opa in medio defixa.r.a. Pãphilũ hodie obſeruare.Obſeruatio duplex eſt,vel captionis,vel obſequij. Herus me.r.r. o.adeo ꝑpoſuit hoc negocij rebus oĩbus. Id ꝑpter. nunc hunc.u.s.neceſſe eſt aut alteꝝ eſſe ſupuacuũ aut ꝑptera poſt accipiendũ. Hoc agã, in geſtu ẽ, nã eſt figura corporis obſeruãtis qd agatᷣ. Vtrũq; deeſſe video et dauũ et Pãphilũ. Quaſi de improuiſo reſpice ad eũ intereſt eius q repente aſpexerit, nam videbitᷣ nihil doloſe locuturus.vt reſpexit adueꝛbẽ,quaſi dixit de ĩprouiſo.r.ad eũ.s.meditata intelligat hũiſſe ꝯſilia. Hodie vxorẽ.d.u.d.u. nolo et volo nimis ĩpioſa et ſupba dictio ẽ,vt alibi.Piſceſcę teros purga.d.u.m.a.s.s.l.p.u.c.u.p.volo. Nũc nr̃ę ti.p.q.r.In memoria recuſantis eſt magis q̃ volentis ꝯſenſio ea ſegnis ac tepida,ſi penitus ꝯſideres.Hẽ ꝑculſus hoc dicto Byrria ĩteriectione magis quam verbo exclamauit.Cum iſtuc qȝ poſtulo impetro nimis obſequenter locutus eſt pr̃ , et poſtulo pro extorqueo,poſtulo iuſte volo,petimus.n. quę patrio poſcimus impioſe,poſtulamus iure. Quid dixit;nota Byrrię ꝑſonãm q̃rtã. ſed nõ admixtã,ipe,

Imponere manum Relinq̃re

Poſtulare impetrare

aſ tro pro cū impetrē. Herus. q.a.ab.u.ex. cadere ſpe dūr q leuati aio a ſummo ad inferiora labunē. Vxore hoc eſt mrimonio ac nuptijs. ſū ve.i.veri dicus,vt falſus ꝑ falſidicus. Vxore ex.qꝺ grçci dīit Nulla in re eē cuiq̃ hoīum fidē,nō in nullis terris ſed ne terris neq; in pſōna.vt Virg.Nuſq̃ tuta fides;

Da.reſpice ad eū q̄ſi de iprouiſo.i.q̄ſi ꝑter ſpē inopinato ex iſperato ꝑter opionē ex abrupto.Pā.hez pr̄, viſio eſt Pāphili q̄lis fit quottidie a nobis vocatis. Da.ꝓbe.i.recte vīdiſti.s. volo vt ducas hodie vxorē vt dixi ꝑus.s. tibi apꝺ for̄ By.nunc metuo nr̄ę ꝑti qd hic Pāphilus vīdeat Pā.Neq; et nunc mora nō

ē in amor fracta eſſet ab eo quez ſubijſſe.b.c. e.,p. audierat. Alibi Teré.Cuius in fidez in pecunia ꝑſpexeris veteris ei verba crederē: vbi q.l mihi nihil eſt ħ ad rēpſpexerit. Ver

Obmutuit.Bi.quid dixit? Si.facis vt decet.
Cum iſtuc quod poſtulo impetro cum gratia.Da.
Sum verus? Bi.herus quantum audio vxore excidit, Si.
I,nunc iam intro.ne in mora cum opus ſit ſies.Pa.
Eo.Bi.nulla ne in re eſſe homini cuiq̃ fidem?
Verum illud verbum eſt,vulgo quod dici ſolet.
OMNES SIBI ESSE melius malle q̃ alteri.
Ego illam vidi virginem,forma bona
Memini videre quo ęquior ſum Pamphilo,
Si ſe illam inſomnis q̃ illum amplecti maluit.
Renuntiabo,vt pro hoc malo mihi det malum,

erit tibi in me.i. in ħ negocio.neq; alibi.i. ī alijs negocijs. vsq̃. i.ī aliq̄ loco. in quo dcō ponunē ad uerbia locī ꝑ rebus et negocijs q̄ in locis fiūt ꝑter uq̃ qd ꝓpetatē ſuā ſuat.by.

illō ṽbū ē,id ꝓuc.biū et snīa;et veteres ṽbū ꝑ snīa. Oēs ſi. malle melius q̃ alteri ſic alibi . Proximus ſum ego met mihi. Ego il.vi.u.s.b.hic corrigiē a poeta qꝺ ꝑ iracundiā dixit pa. Aliqd monſtri alūt Memini videre et memor ſum me vidiſſe,aut me mini videre et nō videre, ħ eſt intelligo, ſcio, aut memini q̄ viderī memini videre ꝑ vidiſſe.Enni. Memini me q̃ fieri pauidū,alibi ſic memini videre noui ꝓbare. Forma bo.diſtinguiē. Quo ęgor quo hoc eſt q̄re ęgor pāphilo beniuolentiā nō iratus vel minus iniquus.Sic ſe il.in ſom ꝑ noctē ait Virg.Libra die ſomniq; pares u.ſ.h.vt Plau.Miris modis ludos faciunt hoibus mirisq; exēplis oīa in ſomnis. Vel nunc q̄ vulgo dr̄ cū illa manere,cū illa dormire,ī ſomnis vigilās ſꝫ melius ꝑ noctū.

HErus me etc.H.c q̄tuor pſonę ſine īplicatiōe intellectus loquunē. ex qbus Byrrhię pſona ꝑ ſe loquir ad ppl'ꝫ nō alijs admixta.Herus dn̄s.s.Carinus iuſſit me Byrrhiā obſeruare. i.aīaduertere oculis menteq; cuſtodire(Obſeruatio autē eſt duplex,vel captionis cū damus operā vt aliquē deꝑhendamus in aliquo negocio, Altera eſt obſeruatio obſequij cū vꝫ accurate aīaduertimus et intentos tenemus oculos in eū cui plene obſeq cupimus) Obſeruare inq̃ hodie Pā.oibus rebus. i.negocijs ceteris ſemotis et poſtpoſitis ſiue poſthabitis,vt ſcirem qd ageret de nuptijs in diē iſtus ꝯſtitutis id ꝓpterea vacat.Id ait Dona. aut ꝓpterea pro poſt aut pp capiendum eſt.poſſet tñ iungi id cum ſcirē et eſſet ſenſus vt ſcireꝫ id.s.qd ageret de nuptijs.nūc ſequor hunc Pamphilū venientē,q̄ſi diceret eū venientē oculis luſtro et obſeruo.adeo.i. certe video hūc Pamphilū.ꝓſto.i.pn̄tem ſiue ꝯ cū Dauo ħ agam.i. faciā qꝺ iuſſus ſum, et eū obſeruabo.qꝺ ꝓnunciādum eſt geſtu corpis obſeruantis qd agat.Si.video vtrunq; dauū et Pāphilum.adeſſe.i.aīaduenire,vel ꝓpe eſſe,Da.hem dolentis interiectio obſerua.i.cuſtodi teipſum Pāphile, ne opprimeris improuiſus ſūmo caue tibi attēde qd tibi agendū ſit.Si.pāphile,

hem dolētis eſt.Da.Obmutuit ſi.s.obticuit. nec vnū addidit verbum.Byr. quid dixit?exclamādo ħ ꝓnūcia.Si.facit vt decet te.i.eſt tibi honeſtū cū ipetro.i. obtineo,cū gr̄a.i.beniuolētia,iſtuc.i.iſtud qꝺ poſtulo.i.iuſte volo.Petimus.n.ꝓcario poſcimus imperioſe,poſtulamus iure.Da.ſū verus.i. verax vel veridicus ſic falſus ꝑ falſidicus.By.herus excidit ab vxorē i.a mrimonio et nuptijs q̄tū audio.i.q̄tū poſſū intelligere ex verbis auditis.Si.I.i.uade nūc itro.s.domū ne ſies.i.ſis in mora dū opus ſit. i. ſis paratus cū erit opus.Pā.Eo.i.itro:By.ne.i.utr̄ ſubaudi fidē.i.ueritatē ꝯſtātiā nū eē cuiq̃ hoi in illa re.illud uerbū.i. ꝓuerbiū uel snīa ē uer̄ qꝺ ſolet dici vulgo.i.cōiter vt ita dicā.Oēs hoies malle.i.ꝑeligere melius eē ſibi q̃ alteri.ſic alibi.Proximus sū egomet mihi.Ego vidi illā virginē Philomenā.bona forma.i. honeſta pulchritudine.et recte bona,ne illa forma laſciuię potius irritamentū eēt q̃ caſtimonię ornamentū. Vbi poeta corrigit ꝑ Byrrię pſonā qꝺ Pāphilo dcm̄ fuerit aliqd alūt mōſtri cū dicat ſe eā vidiſſe bona forma.memini uidere.i. uidiſſe ſum memor vel forte ē ſenſus nūc adhuc eā mihi uidere uideor.vel vt dcm̄ ē pn̄s ponit ꝑ ptō.et q̄ memini pti uox ē cui ptm̄ īfinitiui nō ſępe iuenit iūctū ,fortaſſis ea cā dicere maluit q̃ uidiſſe.quo.i.q̃ re ſum ęgor.i.minus iniquus Pāph.i.q̃ pāphilus ſi maluit ſe āplecti illā i sōnis.i.ꝑ noctē,q̃ illū Carinū āplecti illā inq̃. Renūciabo.i.referā illi Cari.ut det mihi malū ꝑ ħ malo.

HErus ꝯuenīūt pſonę.Si.D.Pā.ꝑp cāꝫ ſupradcāꝫ.Byrria ṽo iducit auſcultator ñ q̄ ħ hēat locū ſꝫ tertio actui ſubſeruiet q̄ neceſſariū ē vt audiat q̄ Pā.pr̄i rn̄deat ē Carino totū renunciet,et adhuc ēt memini uidere q̄ſi pn̄tialr̄,q̄ ptm̄ eſt pro pręſenti,q̄.s.quia adeo pulchra eſt ſine ęquior.i.aliq̄tulum ęquus ei Pā.non aduerſarius ibi maluit ſe amplecti illam in ſomnis.i.in lecto vbi locus dormitionis quam illum care illam ut malles rumore q̄ Pam.eam paratus eſt ducere reddat mihi malū ñ.n.dubito qn ꝓb ħ me ṽberet.

SER. Seruius

DONA.

Gratia

Hic nunc me.c.a.f. Hęc ſcęna dolos continet vtriusq; perſonę quibus vtraq; capit, et capitur miro modo. Hic nunc.m.c.a.f. Dauus videtur loq. vt nullus ſpectator audiat, ſed hoc ait vt velit audiri a ſene. Gratia, gratia veteres pro cauſa ponebant. Quid dauus nar. videtur illi blandius locutus eſſe..

rem reputauit via, retractauit, q̄ꝛ putare purgare eſt, vnde et arbores et vites putare dicimus. Via conſilio ratione. Laudo ſenex inducitur et credit. Dum licitum eſt ei per te, hoc eſt dum tu permiſiſti. et mire hic vtitur verbis ſenis. Ipſe.n. ſupra dixit. Dum tempus ad eã rẽ tulit ſecus amauit via eĩ

Trimetri Iambici, & vnus ſeptenarius. DAVVS. SIMO.

Hic nunc me credit aliquam ſibi fallaciam
Portare, & ea me hic reſtitiſſe gratia. Si.
Quid Dauos narrat? Da. ęque quicq̄ nunc q̄dem. Si.
Nihil ne, hem? Da. nihil prorſus. Si. atqui expectabam q̄dem. Da.
Pręter ſpem euenit ſentio hoc, male habet virum. Si.
Potin es mihi verum dicere? Da. nihil facilius. Si.
Num illi moleſtę quidpiam hę ſunt nuptię,
Propter huiuſcę hoſpitę conſuetudinem? Da.
Nihil hercle, aut ſi adeo, bidui aut tridui eſt
Hęc ſollicitudo, noſtin deinde deſinet.
Etenim ipſe ſecum eam rem recta reputauit via. Si.
Laudo. Da. dum licitum eſt ei, dumq; ętas tulit
Amauit, tum id clam cauit, ne vnquam infamię
Ea res ſibi eſſet, vt virum fortem decet.
Nunc vxore opus eſt, animum ad vxorem adpulit. Si.
Subtriſtis viſus eſt eſſe aliquantulum mihi. Da.
Nihil propter hanc rem, ſed eſt quod ſuccenſeat tibi. Si.
Quid nã eſt? D. puerile eſt. Si. q̄d eſt? D. nihil. Si. q̄n dic q̄d eſt? D.
Ait te nimium parce facere ſumptum. Si. me ne? Da. te.
Vix inquit drachmis eſt obſonatus decem,
Non filio videtur vxorem dare.

Aeq; q̄cq̄ nunc quidem, bene quidem ſimiliter nũc nihil vt paruloante cũ dixit. Id, populus curat.s. Æq; quicquam nunc qui. hoc eſt nihil. Nihil ne hem, hẽ interiectio eſt irati aduerſus eum qui negat ſe aliquid locutũ eẽ. ſimul quid ſit eq; q̄cq̄ nunc quidem ſenex explicandũ dat. Nihil et eſt antiquorũ pro nihil

Item

ſcilicet du᷑ ętas.i. du᷑ eſſet ętas immatura nuptijs. Tulit, duo ſignificat attulit et abſtulit. paſſus eſt. et pertulit. Dum licitum eſt ei ſic et placitum, puditum dicebant, quę nos placuit puduit. Tum id clam cauit bene, clam quia nunc liquido apparet et Pamphilum voluntatem propoſitũque mutaſſe. Tum id clam cauit, ne vnq̄

Nihil Prorſus Expectarẽ Sperare Pręter

Nihil prorſus.i. neq; prorſus. nihil prorſus dicitur in quo nulla eſt ambiguitas et eſt confirmatio negantis. Atqui expectabam quidem. expectamus tam bona q̄ mala, et ſperamus bona. Pręter ſpem euenit, pręter pro contra. vt pręter ętatem tuam. Hoc male.h.vi. Ironicos virum dixit deſeſſum ſenem. modo enim virum iocularitier dixit. Virum, ad vituperationem cum ironia, ad laudem modo ſumitur ironia. Potis ne mihi.u.d. interdum potis ne pro potis. vt Virg. Nec potis ironios.f.ę.s. et deeſt illi. eſt enim nomen potis potior potiſſimus. Num illi moleſtę quippiam hę nuptię ſunt, quippiam ſignificationem minime rei. Propter huiſce hoſpitę conſuetudinem, hęc omnia pro nominibus bene mollita ſunt atrocia.n. ſunt, ſi cũ ſuis nominibus nuda ponantur. Huiuſcę hoſpitę non meretricis. et conſuetudinem, non amorem, dixit, ita omnia extenuat vt Dauus audeat confiteri. Aut ſi adeo bidui eſt aut tridui. bene ait ſi adeo ne ſi omnino negaret, cur igitur triſtis eſt ille diceret. Sollicitudo propter turbationem. Noſtin dein deſinet, in ſignificationem multorum quę compendio facimus noſtin dicimus, Eam

Potis Virg.

ĩfamię ſibi eẽt, mire vtit̃ ſenis v̈bis ipſe.n. ſupra dixerat. Dũ tp̃s ad eã rẽ tulit ſe.am.u.ei.s. Nũc vxore opus ẽ.a.a.u.a. q̄ſi denũciatiõe q̄dã neceſſitatis ſoit ĩpoſitę et bñ appulit q̄ſi ab iactatione fluctuũ marini ęſtus, has.n. tẽpeſtates hꝫ amor, et ſic dixit ad vxorẽ aĩum appulit, vt aĩum ad ſup.s.e. Subtriſtis u.e.a.m. ſubtẽperamẽtũ ẽ plenę ꝓnũciatiõis, vt ſubridet. nõ ad plenũ triſtis aut ridet vt ꝯfeſſionẽ diceret. Sub tr.u.a.m. mire ſeruatũ ẽ in adoleſcẽte libero et ĩ amatore nã et honeſto iuueni nõ ꝯgruebat verſipellis vultus, et in amatorẽ abſurdũ fuerat ingeniũ celare, triſtitiã. Itaq; nec ad plenũ triſtis fuit, q̄ꝛ dixit occultanda res erat, nec gaudiũ fuerat, q̄ꝛ ingeniũ et amoris neceſſitas ĩ triſtitiã retrahat. Sꝫ ẽ q̄d ſuccẽſeat tibi, q̄d ille a ſũmo ad imũ appoſuit h̃ cauſę derinationẽ appoſuit. Quod ſuccẽſeat tibi, ſuccẽſere potioris, ẽ ſuccẽſere ĩ re graui et iuſta iraſci. Puerile ẽ, apparet dauũ nũc q̄rere q̄d rñdeat et ad quam cãm deriuet auerſa ſuſpitione triſtitiam pamphili quas antea ſere aduertit ſenex. Puerile eſt. nihil eſt, vtrum magis ſuſpendit vt ſenex audiri deſideret, an quia necdum commentus eſt cãm contra rependendã propoſitioni ſenis. Nihil

Succẽſere

eſt videns

eſt vt inueniri non poſſe. Ait nimium pparce facere ſumptum, miq; ipm dicere veluti ſicit et nimium pparce facere ſumptus. pparie ne diceret ſordide et pturbati inditiū ē q: ſeipſum p noīe poſuit. Meorū equaliū. p. equaliū etate, potiſſimū dignitate, etenim potis. hor. tiſſimus facit. Nunc et qd dōm hic ſiet bñ hic vbi nō ſit adoleſcens. Tu q: perparce bñ q3. q. d. cum ille peccet qd pueriliter ſuccēſeat. vt q3 peccas perparce nimium faciendo ſumptum.

Quem inquit uocabo ad cenam meorum equalium
Potiſſimum nunc? ſſ quod dicendum hic ſiet.
Tu quoq; perparce nimium, non laudo. S. tace. Da.
Commoni. Si ego iſtec recte vt fiant videro,
Quid nam hoc rei eſt: quid hic vult veterator ſibi?
Nam ſi hic mali eſt quidq̄, hem, illic eſt huic rei caput.

Tu quoq; ppa. n. et pparci et nimiū cum vnū ſufficeret nimiā vituperationē. inducunt pparce. n. et nimiū vituperationis eſt, vt ne qd nimis. Non laudo q: pparce et q: nimiū, nam parce agere laudis nimiū peccati. Nō laudo. magna moderatione non laudo dixit potius q̄ reprehēdo vel vitupo. Cōmoni, iō cōmoni, q: argumenta dixit ſanis qbus pdiē mō ēē veras nuptias. Cōmoni ſup ſollicitaui dixit mō cōmoni et cōmoni dixit apud ſe, vt ſpectator audiat non ſenex. Quid nam hoc rei eſt? verba ſunt ſecus cogitantis ſenis aut de ijs q̄ nunc locutus eſt Dauus, aut de aduentu mulierū q̄ in ſcenā veniant. Quidnā hoc ē rei? pulſatus eſt ſenex argumēto falſarū nuptiarū paululū obſonij tanq̄ ſe illuderet dauus. Quidnā hic vult veterator ſibi? Veterator eſt vetus in aſtutia, ē q vna re callidus, et hi duo verſus oñdunt pulſatū eē ſenē ex argumento falſarū nuptiarū, illo argumēto, qd ait paululū obſonij tanq̄ ſe illuderet dauus. Sunt ergo verba vt diximus ſecus cogitantis ſenis aut de his quę nunc dauus locutus eſt, aut de aduentu mulierū quę in ſcenam veniunt mō. Nam ſi hic eſt mali qcq̄. ſi pmiſſa non cōplerit pā. Illic ē huic rei caput, caput ē origo ē ſūma vniuscuiuſq; rei. vt Vir. O latij caput hoꝶ et cā maloꝶ.

HIc nunc etc. Hęc ſcęna dolos ꝯtinet vtriuſq; pſonę daui et Simonis qbus vtraq; capit et capiē miro mō. Da. dauus ita vt loq vt nullus ſpectator audiat. ſed ſi ait vt velit audiri a ſene. Hic ſimo nunc credit me portare. i. aīo cōmētitiam geſtare aliquā fallaciā, et credit me reſtitiſſe i. remanſiſſe hic ea gra. i. ea cā. Sigd dauus narrat i. dicit. Da. Æque. i. ita nunc qdē quicq̄. i. aliqd narro. ſubaudi vt prius. q. d. nihil narro nunc te alloquens pluſq̄ narrabā cū tu interrogaſti q̄ rñſio ęq ualet nihil. Si. nihilne? vtꝶ nihil narras? Hē interiectio irati aduerſus eū q ſe negat aliqd dixiſſe. Da. nihil prorſus. i. oīno nihil narro. Si. atq. i. ſed certe expectabant ut. s. aliqd narrares et alloqtur eū p verbū tertię pſonę. Expectamus bona et mala, ſperamus bona tm̄. Da. ſentio. i. pcipio q: ħ. i. talis rñſio ſibi euenit pter ſpē. i. p opinionē prīs, ſi male hꝫ q̄ſi male tractat virꝶ. s. ſimonē ſenē, pptrea uiꝶ dixit p ironiā et iocularitter. Si. potis ne eſt ſup. i. Dauus

eſt ne potens dicere mihi verū Da. nihil facilius eſt illi q̄ dicere verum tibi. Si. Num. nunqd hę. nuptię ſunt qppiam i. non nihil ſunt aliqntulum moleſtę i. inuiſę diſplicentes illi pamphilo vbi qppiā ſignā tionem hꝫ minime rei. pp ꝯſuetudinē. i. ꝯuerſatione huiuſce hoſpitę. i. pegrinę alienigenę. s. glycerij. Da. hercle nihil ſūt inq̄ moleſtę, aut ſi adeo i. certe. hꝫ ſolicitudo. i. perturbatio. ē biduum. i. ſpatij duorum dierum, aut tridui. i. triū dierū. noſtin. i. noſti ne. Noſtin dicimus in ſignificationē multoꝶ q̄ cōpendio facimus. Deinde idest poſtea deſinet. i. deſiſtet ceſſabit etenim ipſius pamphilus putauit. i. retractauit. q: putare purgare eſt. vñ et arbores et vites putare dicimus, putauit ergo eam rem. i. amorem recta via. i. rōne et conſilio. Si. laudo. Dum licitum eſt ei p te. s. i. dum pmiſiſti. nam licitum eſt pro licuit dicimus, ſicut placitum ē p placuit, et puditū ē p puduit, q: i. et dum ętas imatura nuptijs. tulit. i. paſſa eſt, aut p tulit. ſigt ēt tulit attulit et abſtulit. amauit. i. amori opam dedit. Tum. i. deinde cauit. i. puidit. clam. i. ſecreto. id qd ſeqtur ne nunq̄ ea res. s. amare eēt in famię vt decet fortem virꝶ. i. vt honeſtum eſt viro forti. nunc opus eſt vxore. appulit. i. applicuit quaſi ex multis iactationibus fluctibus amoris q innumeras hꝫ tēpeſtates. appulit aīm ad vxorē relicta amaſia. Si. viſus eſt mihi aliqntulum ſubtriſtis q̄ſi nō ad plenum triſtis. Da. nihil eſt triſtis pp hanc rē. i. non eſt triſtis ob nuptias, ſed eſt aliqd qd. i. pp qd ſuccēſeat. i. iure iraſcat tibi. ſuccenſere. n. ē cū rōne iraſci et ſi in re graui et iuſta. Si. Quidnā. i. qd eſt. Da. id ſup. eſt puerile. i. grauē virꝶ dedecens. Si. qd eſt? Da. nihil eſt. Si. quin. i. imo dic qn ē. Da. pāphilus. ait te facere ſumptū. i. impenſas nuptiaꝶ nimiū pce. i. nimiū tenue, vel tenaciter. Si. Me ne. i. vtꝶ ait me id facere. Da. te. i. ait te id facere. Inqt pā. hec verba prīmens vix obſonatus ē. i. vix cōparauit obſonia pro decē drachmis. Hēmius obſono as, neutꝶ, obſonor aris deponens in eodē ſenſu drachma āt ex decē ē octo ſiliqs ſi ē ex tribus ſcrupulis ꝯſtare dicebāt. Ait ēt Iulius pollux de vocabulis rerum ad cōmodum Ceſarem fuiſſe Athenieſiū numiſma qd īt bos vocabāt q: eiuſmodi aīalis figura deſignatus erat. Ipſe prī non vt dare vxorē filio ingt pāphilus. Quē potiſſimū i. dignitate pncipaliſſimū meoꝶ ęqliū i. ęqꝶ vocabo. i. inuitabo ad cenā et qd nūc. hic dōꝫ ſit. i. qd pt a me dici in abſētia pāphili. q. d. nō dicerē i ꝯſpectu eius. q3. i. ēt nimiū. i. nimis pparce. i. tenaciter et tenuiter ſumptū facis, nō laudo Si. Tace. D. ꝯmoni. i. ſollicitaui et irritaui iā eū, idq; dicit vt audiat ſpectator nō ſenex. Si. ego videro. i. mee prīs ſunt nō tuę vt hec recte fiāt. Quidnā hoc rei. i. qd ſi ē? qd nā hic veterator. i. i aſtutia inueteratus et cal

Quippiā Cōiūcti do.
Noſtin
Putaret
Licitum eſt placitum eſt Puditum eſt appellere
Subtriſtis
Succēſere
Obſono obſonor
Drachma
Iul. pol.
Commonere
veterator

lidus ſibi vult. Nam ex eo pendet qꝺ dixit in vete‑ratore.ſi hic qcq̃ mali eſt vt ſi ꝓmiſſa non com‑pleat p i. Hem interiectio in ſignantis et excande‑ſcẽtis.illic.i.ille.da.eſt caput.i.origo huic rei. Caput n.eſt origo et ſumma vniuſcuiuſq̧ rei. Vir.O lauſ caput hominum et cã maloꝝ.hic videre eſt cõmotũ

agit vel vt caſu eueniant,vt nunc ſuſpitio ſenis.In multis.n.ęconomia comicoꝝ poetaꝝ ita ſe habet vt caſu putet ſpectator veniſſe quod conſilio ſcri‑ptoꝝ factum ſit. Ita pol quidem res eſt vt dixi‑ Vt ſti Lesbia.hoc ſermone quem hñt ingredientes ſcę‑nę apparet principium qꝺ.n. audit non qꝺ inci‑

eſſe ſenem ex argumẽto falſarũ nuptiaꝝ.

Hic nũc deceptus eſt ſenex rũſiõe filij fruſtrata eſt ſpes ſimulationis eius ſed q: ad hoc poſſet dubitare vtꝝ rũſio et cõceſſio illa fraudulenta eſſet. iõ

SER

Verſus eiuſdem rationis.

MYSIS. SIMO. DAVVS. LESBIA. GLYCERIVM.

Tertius actus.

ITa pol quidem res eſt(vt dixit)Lesbia,
Fidelem aut ferme mulieri inuenias virum. Si.
Ab andria ẽ ancilla hęc,qd narras? D. ita ẽ. My. ſed
Hic pãphilus. Si. qd dicit? My. firmauit fidem. Si. hem. Da.
Vtinam aut hic ſurdus,aut hęc muta facta ſit. My.
Nam quod peperiſſet iuſſit tolli. Si. o Iuppiter
Quid ego audio? actum eſt,ſiquidem hęc vera prędicat. L.
Bonum ingenium narras adoleſcentis. My. optumum,
Sed ſequere me intro,ne in mora illi ſies. L. ſequor. Da.
Quod remedium nunc huic malo inueniam? Si. quid hoc?
Adeon eſt demens? ex peregrina,iam ſcio,ah

pitur initium dicũt. Ita pol.q.r.e.vt ꝓdu‑ctio ẽ narratiua ad explendũ mõ ponit inſinuandum et dixit et dixiſti legitur. Fidelem.a.ſ.fidelem maluit q̃ fidum dicere. Fidus.n. honeſtius dixiſſet Ferme pro

remanſit dauus qui confirmaret dicta filij,et in maiorem credulitatem ſenem duceret vt nullum prorſus locum ſimulatio obiurgationis,nec in dauum inuenire poſſit quicq̃.i.ęqualiter quacunque rem.s.nihil dico.pręter ſpem hoc ſecum dicit et q filius aſſenſit voluntati patris in hoc ipſo euenit patri pręter ſpem ſuam.i. inopinato,aut ſi adeo.i. certe ſunt moleſta hęc ſollicitudo.i.moleſtia eſt bi dui.vt noſti q: noſtin.i.nunq̃ noſtin.s.non diu durat, Vere deſinet q: ipſe ẽt eam ꝟeni reputabat. recta via.i.recto ordine hoc mõ dum licitum eſt ei facere iuuenilia,et ętas tulit amare et tum ſapienter. Nihil cum penitus non potuiſſet denegare q: triſtis ſed ob aliam cãm triſtem fuiſſe cõmentaꝰ ſed qddam eſt qꝺ tibi ſuc.i.male vult tibi ꝑꝑ h. et ideo triſtis ẽt,puerile ne differt noiare vt ꝓpter dilationes vere magis eſſe credatur obſonatus ipſe .i.obſonium vtꝝ eſt.i.conſtat. x. dr̃ia minus eſt q̃ xij.nummi ipſe inqt. non ergo q̃ callide diſſimulat oia.et qꝺ illud dicit pam. ex ſua parte, et ego dico ex mea ꝑte illud qꝺ dõm ſit hic. i. priuatus inter me et te dum ipſe abeſt q: eo pñte non dicerem hoc.s.q non ſolum ipſe peccat, ſi te accuſat, ſed ẽt tua culpa hoc facit idem dicit tu quoq; facis p.i.certe nimium.p.ais.d.p.hęc eſt vna pars per ſe,quidnam hoc eſt rei facit ſenex deliberationem apud ſe qd ſibi videaꝰ de iſtis dictis ſerui,quid hic vult an dicit h̃ eſt bono corde, an ex fraude iſtęc dico veterator.i.ĩ oĩ prauitate et mẽdacio inueteratus adeo poſſũ dubitare de iſto dauo nũ ſi etc.

ITa pol quidem res eſt vt dixti Lesbia. In hac ſcęna nouo modo ceſſante Dauo fallitur Simo per nimiam ſagacitatem ſuam, ſimul in hac ſcęna id agit poeta vt ad nuptias faciendas magis accendatur ſimo, et quadam induſtria quędas

DONA.

facile poſuit, et ferme facilitatem ſignificat quia ſunt verba extenuationis. Inuenias virum, ſecũdam pro tertia perſona poſuit, pro inueniat quis vel inuenire poſſit vt Virg. Migrantes cer.io.ex vrbe ruentes. Ab andria hęc an eſt,ſimpliciter dixit. An andria eſt pro andrię nam et vſu ſic dicere ſolemus ergo ab andria eſt.hoc eſt andrię fauet andrię eſt ergo,vt cum dicimus ab illo eſt,hoc ſignificamus illi faueo,illi accommodo ſuffragiũ. Sed hic pã.ſemper ſed contrarię ſuię ſignificatio eſt, et bñ hic vt oſtendat de illo fuiſſe ſermonem. Hem interiectio eſt accipientis. Vtinam hic ſur.comice et facete, aut hic ſurdus ne audire poſſit. Aut hęc m.f.s.ne poſſit dicere.t. Au hic.s.aut hęc.m.f.syllepſis per genera. Iuſſit tol.hęc eſt fides ſuſcipi filios legitimos faciunt partus, et ſublatio matris eſt patris tollere. Iuppiter quid.e.a.bñ rurſum adducitur ad deſperationem ſenex miſidis verbis. Actũ eſt in ſumma reꝝ deſperatione ponitur actum eſt ſcilicet periſti,hęc res ſcdm ius ciuile dr̃ in quo cauetur nequis re acta apud iudices repetat, ſic ipſe in phormione. Actum.n.aiunt ne agas. Bonum inge.n.a.ingenium naturam. Quid hoc ſecum ſenex deeſt.n.rei eſt. Demens ex p. p apoſiopeſin acta cogitantis. Reliquũ ſic ꝓnunciat quaſi reꝓhẽt ꝯſilio et bñ adeo q: demens eſt quod amat.

Ex pe.i.ex meretrice. Mulieres.n.peregrinę honeſtę ac meretrices habebanꝰ.ſic ipſe alibi.ſamia mihi mr̃ fuit.s.e.h.r.et ſeruus põt tacere, hoc qdem põt hanc meretricem hũiſſe mr̃em veriſimile eſt. Ex pe. αποσιωπησιο deeſt.n.vt filiũ ſuſcipiat,aut aliqd tale. Vix tã.s.s.pulchro colore ĩducto poeta oñdit nõ minus falli ſuſpitioſum q̃ q ſtultus ẽ.huic.n.veritas fallacia vr̃,dũ nimis ẽ aptus ac ꝑſpicax, et h̃ ẽ qꝺ ab euẽtu fingit poeta,nõ.n.in dauo ſic errare

Ferme

Hem

Syllepſis per gña

Ingeniũ

Peregrinę

nunc ſenē. Vix.t.s.ſt.qnq; ſunt ſenſus, quoꝝ duo viſus et auditū magis nos ſenſibiles hēmus q̄ pecora.vñ ci.Nō ſolū videā,ſed ēt audiā,pleneq; ſentiā, q̄ſi ad tactū retulit q̄ ēt pecora ĩpellunt ad ſenſus duabus ergo rebus ſcimus aut rōe,aut ſenſu, qbus maxime pſtamus cęteris aialibus ergo ſenex ſe nō ſenſu, non rōne ſenſiſſe,ſed veluti calcaribus et ſtimulis punctum ait.

haud ſcime.i.nō facile inuenias.i.inueniat aliqs vel inuenire poſſit ſcda pſona p tertia viꝝ fidelē. i.fidem ſeruantē mulieri.ſi.hęc ancilla eſt ab andria. i.ex pte andrię h̄ eſt glycerij.nā illi fauet qd narrat.Da. ita ē.Mi.ſ3 hic pā.ſibi firmauit fidē,ſed audio noīe pāphili pr̄ intercepit loq ingens.Si.Quid dicit? neq; tñ alloqtur Miſidē ſed Dauū.Mi. firmauit.i. ꝯfirmauit fidē.i. promiſſionē ſuā q̄ſi qd pmiſerat ratificauit

Vix tandem ſenſi ſtolidus.D.quid hic ſenſiſſe ſe ait? Si.
Hęc primum adfertur iam mihi ad hoc fallacia,
Hanc ſimulant parere,quo Chremetem abſterreant.Gly.
Iuno Lucina fer opem,ſerua me obſecro.Si.
Hui tam cito,ridiculum,poſtq̄ ante hoſtium
Me audiuit ſtare.adproperat,non ſat commode
Diuiſa ſunt temporibus tibi Daue hęc.D.mihin? Si.
Non immemor es diſcipuli.Da.ego quid narres neſcio.Si.
Hiccine me ſi imparatum in veris nuptijs
Adortus eſſet, quos mihi ludos redderet?
Nunc huius periculo fit? EGO IN PORTV NAVIGO.

Hęc pmū a.i.m. fallis ſe ſagacē ſenex,oñdit qn principia ipſa inceptionesq; ſenex comprehendit.

Si.Hem interiectio ē verba accipiētis et ad mirantis. Hem ad mirantis ſylepſis

Hęc.p.bñ pmū q̄ſi ex multis fallacijs q̄s parauerat dauus. Quo chr.q̄.q̄re. Iuno lu.f. o. Lucina ab eo q in lucem pducat,et gemina, vota ſunt,vt ptus et piens ſeruet.Nā fer opē pp ptū ſerua me pp parientē dr.Iuno lu.fer opē.s.m.o.Nota h̄ verſu to tidē verbis vti oēs puerperas i comędijs.nec alias induci loq in pſcenijs.nā hęc vxor poſt ſcęnā tollit. Fer.op.pp qd lucina ē.ide obſtetrix q opē tulerit. Serua me.o.h̄ extra ēt hāc ptātē Iunoni attribuit q̄ij illā menāder dianā appellat, et h̄ ſentiat i buc. Virg. Hui tā cito, tā cito vt fœlicitatē ptus oñdat icredibilē. Tā cito,ad rephēſionē. Ridiculū ad irriſionē et īſpice ridiculū ſi ſit aduerbiū,an nomen vt ſit vide hoiem ridiculū,ſ3 aduerbiū eſt magis. Nō ſat.c.d.s.t.ꝯfuſa ſūt tibi oia igt,nec vnūquodq; ſuo tpe gereret,q̄re pderis.Nō ſat,nō ſatis. Diuiſa ſunt digeſta et cōpoſita et diſtributa. Tpibus.i p tpa. Mihi ne?adhuc dauus nō pcepit,et bñ. q.d.cū illa loquat,ille agat mihi.Nū.i.es.d. miſis Leſbia et pā.p quos oīs agit fallacia,bñ ergo diſcipulos ipiſos oñdit,et magim dauū,q? ſupra dixit. Tu3 ſiqs magr̄m cępit ad eā r̄ iprobu3. Alij hic pāphilū ſignificare putāt diſcipulū,q? dauus magri nomē ē ad aliqd ſunt diſcipulus et magr̄, et nūc diſcipuli gtūs ē ſingularis caſus. Alij noīatiui pl̄alis putāt,vt diſcipulos dixerit oēs p quos agit fallacia ſm illō. Tū ſi qs magrm cępit ad eē rē iprobū. Ego.q.n.n. q̄ſi fabula ſit nunc.īme.es.di.nūc deſunt.et bñ diſcipuli,q? ſupra magr̄m fecit. Ego.q.n.n.ſp ita r̄ndet dauus ſeni tanq̄ nō itlligat qd loquat. Hic ſi me ipſa redit ad illā ſnīa3 ſimul ſceleratus dauus,ſi qd ꝯſilij h3.ꝯſumat nunc. Adortus eēt. Adoriri dr̄ q ex inſidijs repente inuadit. Dictum ab eo quod corpora aggredientium exurgant ſubito atque increſcant. Adortus, aggreſſus omnia hęc ex tranquillitate maris dicta ſunt methaphoricos.

ITa pol etc.i hac ſcęna nouo mō fallit Simo p nimiā ſagacitatē ſuā.Mi.pol qdē iuſiurandū ē, o leſbia res ē ita vt dixti p dixiſti p ſyncopen,

Da.Vtinā aut h̄ ſimo ſit factus ſup.ſurdus,aut hęc Miſis ſit facta muta ſylepſis ē p genera.nā pdent ex eo qd dixit firmauit fidē,Mi.nā iuſſit tolli.i.educare nutriri qcqd.pepiſſet ſiue maſculū ſiue fœmmā ppea ſic firmauit fidē.Si.O iuppiter qd ego au? Actū eſt i ſumma reꝝ deſparatio deponit actū ē.q.d piſti ma le tecū aget.eſt aūt illud dcm̄ a iure ciuili deductū in q̄ cauet ne qs re acta apud iudices repetat.Cice. ad petū. Actū igit de te ē niſi pūides,ſi qdē.i.ſi certe hęc Miſis pdicat.i.loqtur vera.Les. narras.i. refers. bonū ingeniū.i.bonam nām adoleſcentis. Mi.optimū narro inq̄ igeniū ſ3 ſeduer me itro ne fies.i.ſis in more cum illi Gly.ſit opus.i. ne cum egeat tua opera in te mora ſit neque illi adſis ſatis tempeſtiue.Les. Sequor te.s. Da. quod re. nunc inueniam huic malo.Si. Quid hoc rei eſt ſupple Adeon.i.tantum ne eſt demens pam.deeſt vt ſuſcipiat filius vel aliqd tale ſed h̄ tacuit p apoſiopeſin,reliquūq; pnūciauit pūide atq; ꝯſilio reptū.et bñ demēs dixit.Nā demēs ē q amore captus ē ſeqt.n. q̄ ducit voluptas nō qdē ſui cōpos adeo itaq; demēs ē.vt.s. ſuſcipiat filiū ex pegrina.i.ex meretrice.Nā pegrinę mulieres inhoneſtę ac meretrices habebant. iam. q.d.nunc primo ſcio factum filij. Ah Interiectio dolentis.vix tandem, ideſt poſt multum temporis adhuc vix potui ſentire et id dicendi genus non tam reſfrt ad diuturnitatem tpis quam ad effectum expectātis.cicero ad Appium.Vix tandem legi litteras dignas appio.et Virgili. Vix tandem magnis ithaci clamoribus actus compoſito rumpit vocem. Vix tandē ego ſimo ſtolidus ſenſi.i.pcepi. fallaciam.s. quam cōminiſcunt aduerſum me et chremetē.Stolidus dr̄ q pxime accedit ad nām ſenſumq; pecudū.Et cum qnq; ſenſus hēamus cōmunes cū beluis duos tñ viſum et auditum magis ſenſibiles hēus quam pecora.Duabus aūt rebus ſcimus aut rōne aut ſenſu qbus maxime pſtamus cęteris aialibus. Da.Quid hic Simo ait ſe ſen.Si.Hęc.f. p.a.i.m.ab. h.dauo.s.ſimulant,h.gly.p.q̄.i.vt abſterreant.i.de,

Cice. Actum eſt Siqdem Adeon Apoſiopeſis Demens Peregrina Ah dolentis Cicero Stolidus Scire Ferredorē

flectant chre.a danda filia ſua Gly. o Iuno lucina ſic dicam ab eo quod in lucem producat. Fer opes dicitur in malis rebus et ab his qui de ſalute du/bij ſunt. igitur fer opem. i. opitulare partui. s: pro/pter quod lucina es dicta. Inde obſtetrix vt Dona. vult dicitur quod opem ferat, obſecro. i. per ſacra rogo. ſerua ideſt cuſtodi me parientem ſiue puerperam hoc eſt etiã ſerua me cum ero partu libe/rata. Simo Hui inter/iectio eſt irridentis. tam cito illucusq; ſubaudi per/uentum eſt ridiculum ſicut prius dixit fabulę. et Perſius nugę et eſt vultuoſe, ideſt cum geſtu et capitis motu pronunciandum. q. d. quanta ridendi materia quod verbum an nomen an aduerbium dicendum ſit. Dona. dubitans tandem in eam deſcendit ſententiam vt magis aduerbium ſit. videt tamen non inepte dici poſſe illud eſſe nomen ſubſtantiuum neutri generis. Poſtquam au. me. ſta. i. ſtantem eſſe ante hoſtium approperat. i. eiulare et Iunonis auxilium implorare feſtinat. O daue hęc quę fiunt. s. non ſunt diuiſa. i. digeſta compoſita diſtributa tibi. i. a te ſatis ꝯmode. i. opportune, vt ñ ꝓdaris et vt non tua ſentiant fallacia tẽpibus. i. per tempora. Da. mihin. i. mihi ne non ſunt ſat commode diuiſa quia dixerat Simo tibi vñdit Da. mihi quaſi non intelligens quid loquatur ſenex. Si. Num. i. nunquid. q. d. non es immemor. i. oblitus diſcipuli. i. pamphili quem ad has fallacias facien das inſtruis. Dixerat. n. prius tum ſiquis magiſtrũ cępit ad eam rem improbum. ideo dauus reputa/tur magiſter. pamphilus vero diſcipulus Da. ego neſcio quid narres. i. quod dicas. Si. Hiccine. i. hic ne hoc eſt verum ſi hic dauus adortus eſſet. i. agreſ/ſus eſſet. nam adoriri dicitur qui ex inſidijs repente inuadit dictum ab eo quod corpora aggredientium exurgãt ſubito atq; increſcant ſi adortus eẽt me imparatum. i. improuiſum in nuptijs veris. i. vere celebrandis. quos ludos. i. quos iocos quas irri/ſiones nũc redderet. i. obijceret mihi et retorqueret in me. Nunc fit imperſonale eſt. vt Cicero ad Ce. ſedulo fit. i. res agitur in nuptijs laboratur periculo ideſt in periculum et pernicies huius daui ego Si. nauigo in portu, ideſt tuto res meas ago citra oẽ periculum methaphoricos ex maris tranquilitate.

Obſtetrix

Hui irri/dentis

Adoriri

ASCEN. ASCEN. Donatus legit num immemor es diſci/puli vt ſit num diſcipuli tui ſunt imemores pręceptorum tuorum, vel num mulieres ſunt imme/mores diſcipuli tui. vtpote pamphili.

SER. ITa pol quidem fruſtratus ſenex et deceptus valde ab intentione ſua per pam. dauo faciente fidem conceſſioni illius adhuc exaggeratur deceptio ſenis per familiam gly. tamen ipſemet per ſe et ex veritate incurreret hanc deceptionem pręter tendo veritatem et neceſſarium erat vt hoc modo et ita opportune ſenex deciperetur per illas mulie/res, a quibus multi rumores quia eſſent de iſta familia veluti de puero forſitan poſſent ſenem commouere vt crederet ſe deceptum fuiſſe verbis Pam. et daui, et pręterea in iſtis notatur quędam commoditas tertij actus q: per iſtas erit qdam tranſitus ad tertium actum. i. ad veras nup. cum enim ſenes videat filium conſentientem et iſtas mulieres tantas fallacias machinantes tanto feſtinantius ad veras nuptias conabitur. Inducuntur vero miſis et lesbia venientes et loquentes de laude pam. et de puero eius unde ſenex putans fallaciam eſſe deceptiones incurret. Dauus vero q̃re remanet ſatis finis oñdit quod hoc exclamat ſenex deceptus ſpem falſitatis adeon eſſet filius meus demens q: filium haberet de peregrina, non credo ab hoc Dauo Gly. non ſolum decipitur Simo verbis ancillarum, ſed etiã voce glycerij parientis hęc ſunt diuerſa a re in temporibus vt prius me explorarent eſſet ante hoſtiũ, poſtea veniret ancilla cum obſtetrice deinde cla/maret domina, ſed non ſat cõmode q: ꝯperit.

Trimetri, & Tetrametri Trochaici, & vnus Dimeter Catale/cticus, & Pentameter alter.

LESBIA. SIMO. DAVVS.

ADhuc Archyllis quę adſolent, quęq; oportet
Signa eſſe ad ſalutem, omnia huic eſſe video.
Nunc primum fac iſtęc vt lauet, poſt deinde
Quod iuſſi ei dari bibere, et quantum imperaui.

DONA. Ad huc

ADhuc Archilis quę aſſolent, quęq; oportet. In hac ſcęna ſpectat q̃ ſcire expreſſa conſuetudo medici, vel medicę egredientis de egri domo. Nam veniens de negocijs eius loquitur, abiens de morbo, et hęc ſunt pręter que dicunt Adhuc ar. quę ſicut veteres ſcribebant. huc quando incerti futuraꝝ reꝝ ex pñtibus rebus firma intimabant, quod eſt genus certiſſimę pro/miſſionis et cautę. Adhuc ar. quę as. medicina ãt in ratione. aut in conſuetudine aut in exemplis. Aſſolent ergo conſuetudinis eſt, oportent rationis. Signa eſſe ad. s. deeſt herentia, aut Pertinentia. ſic in heautontimorumenon. Atq; hęc ſunt ad virtutem oĩa ergo abſolute dixit. vt deſit aliquid tale. Vnde et nos dicimus. Quid ad rẽs vel quid ad me. Nunc. p. f. f. i. i. vt. l. imperitię notantes Menandrum aut Terentiũ ipſi vltro imperiti inueniun/tur. nam et ille dicens conſuetudine nõ receſſit, vt cum lauiſſe ſe ait non lauiſſe a parte totum ſignificet ſed Teren. ꝓprius ad ſignificatio/nem acceſſit iſta dicendo, ne pudenda noiaret, et ſunt qui adhuc archilis correctionem eſſe nimiũ ſollicitę nutricis putent q̃ ego non probo. Fac. ideſt ut. l. iſta q̃ ex puerperio ſordebant. qdam iſtã, ipſas puerperam dicunt. ſic. n. et menander ſed impitię accuſant. q̃ non ꝑtinuo ſolent poſt puerperium lauare ſed diebus omiſſis. Quid. i. d. b. et q̃tum imperaui date, ꝯſuetudine magis q̃ rõne dixit. pro date ei potionem Lucil. in. v. date bibere ſummo. Date bibere, nam duo verba vna coniũ/cta nullam

ẽta nullam habent ſignificationem ſine nomine aut pronomine, vt ſi dicas dic facere. Quod iuſſi. date ei bibere. et quantum imperaui. et qualitatez et modum rei dixit. Quod iuſſi.d.b. et quantum im. mox huc redeo, vt auctoritatem et iactantiaz medicorum immittatur dicendo. Quod iuſſi non ſufficiebat, ſed etiam impaui dixit, ſimul hęc ſolent medici p- mittere, vt frequenter. Mox.e.h.r. ſcitus puer, ſatis obſtetricis eſt adhuc incertus qualem dicat atq; vt ita dicā a matre ſanguinolentum nō pulchrę quod ipſius nimius videretur cito dicere, ſed ſcitum pronunciat, ideo ſub audiatur vt

ſed quod filium, puerpera dicta apud veteres, puer puellus, puera puella. Illis quę ſunt intus clamat de via. argumentum ex eo quod non factum eſt cum fieri oportuerit et ex eo quod eſt factum, cũ fieri nō oportuerit. Clamat de uia. mire clamat. q.d. maluit clamare q̄ ſine labore ipa-are. O dane itan contemnor.i. ē vſque adeo ne ita contemnor, valde contemnor. Temnor autē grecum ē, ideſt cędor et reiicior nam veteres τεμνω dicebant ſine p̄poſitione. Ita ne tandē indignatio ē ad exiſtimationem reuocātis eū dcā vel facta quo cō temnitur quis. Idoneus, aptus et huic rei natus.

Puer
Puellus
Puera
Puella

Mox ego huc reuertar.
Ecaſtor ſcitus puer eſt natus Pamphilo,
Deos queſo vt ſit ſuperſtes, quandoqdem ipſe in ingenio bono,
Cumq; hic veritus eſt optume adoleſcenti facere iniuriam. Si.
Vel hoc qs nō credat. q̃ ẽ norit, abs te eē ortũ? D. qd nā id eſt? Si.
Non imperabat coram quid opus facto eſſẽ puerpere.
Sed poſtq̃ egreſſā eſt, illis, quę ſunt intus clamat de via.
O Dane itan contemnor abs te? aut ita ne tandem idoneus
Tibi videor eſſe, quem tam aperte fallere incipias dolis?
Saltem accurate, vt metui videar, certe ſi reſcierim. Da.
Certe hercle nunc ipſus ſe fallit, haud ego. Si. edixin tibi?
Interminatus ſum ne faceres, num veritus? quid retulit?
Credon tibi hoc, nunc peperiſſe hanc e Pamphilo? Da.
Teneo quid erret ẽ quid agam habeo. Si. quid taces Da.
Quid credas? quaſi non renunciata tibi ſint hec ſic fore? Si.
Mihin quiſq̃? Da. eho an tu te intellexti hoc aſſimularier? Si
Irrideor. D. denunciatum eſt, nam q iſtęc tibi incidit ſuſpitio? S.
Qui? q; te norā. D. quaſi tu dicas factum id conſilio meo. Si.
Certe enim ſcio. Da. nō ſatis me pnoſti etiā qualis ſim ſimo. Si.
Ego ne te? Da. ſed ſiquid tibi narrare occępi, continuo dari

Tēnor
Idoneus

Perecaſtor
Virg.
Dieręſis

operępretium maius accipiat. Perecaſtor, per caſtorem, et pollucem ornatiua ſunt iurandi apta foeminis, et natus e pamphilo dixit, vt Vir. Quem dardanio anchiſe. r.s.s. a. u. Scitus elegans puer pulcher, quẽ gręci ωρεον dicunt. quod.n. qui ſunt hoc ſcitum et pulchrum, et eſt dieręſis. nam ordo eſt perſcitus ecaſtor, vt in hoc p pol; q̄ paucos vt ſit p q̄ paucos. Deos.q. vt ſit.s. alias ſupſtites, ſupſtites ſũt ſenes et anus, qꝛ ſenes multis ſupſtites ęta te delirant vnde et ſuperſtitioſi, et qui deos timent nimis. quod ſignum eſt delirantis, ſuperſtes nunc ſalus. Quando.q.i. eſt.i.b. quando et cum interduz ſunt cauſales, et quando pro quoniā intelligimus.

Supſtes

Quandoquidem, ipſe tranſit a puero ad ipſum pamphilum. Vel hoc quis non credat. Ironia eſt vel modo non eſt diſiunctiua coniunctio. ſed p etiam poſita, vt apud Virg. Vel priamo miſeranda manus. t.p.d. et bene vult hoc ſubaudias exceptis illis quę reprehendit ſupra. Abs te eſſe natum et ortum legitur, vt ſit inſtructum commentum et compoſitum. Non imperabat corā, corā ad certas perſonas refertur ad omnes palam. Quid.o. eſt.s. etiam imperatiue dicitur. Opus facto eſſet. p. datiuus caſus eſt vt ſit ipſi puerperę coram imperaret. Qui facto opus eſt, ſic. n. dicimus quid vis tibi faciam. Puerperę. omnis quę peperit puerpera dicitur. et non quod pueruz

Palam
Coram
Puerpera

Aperte fallere cito fallere et aperte. Saltem accurate, et mire ſaltem quod ponitur in deſperatione rerum, primo. n. fuerat hortatus dauum, vt non conaretur fallere, ſaltez accurate. zeuma a ſuperiore. Fallere incipias, aut certe ſyllepſis fallere incipias. Certe ſi.r. et verum p cum reſciuerim an quia ſtultum me putas. Certe her.n.hi.s.f.e.ho ita dicitur vt audiat ſpectator non vt ſimo. Edixin tibi interminatus ſum ne id fa. hic illud reddit. Edico tibi ne temere facias, interminatus ſum ne faceres pro minatus ſum. Plau. in aulularia, interminet ſe la ſibi. Num veritus es? veretur liber metuit ſeruus. ē deeſt es, apta eclypſis inaſcenti alibi. Non ſimultatem meam revereri. Quid retulit credon tibi hoc nunc peperiſſe hanc e pamphilo retulit profuit, vel interfuit, et producit re ſyllabam et eſt ſenſus, ſic contempſiſti, quaſi non tibi comminatus ſim. Teneo quid erret, et quid agam habeo, hoc dixit non vt ſimo ſed vt ſpectator audiat, hoc deniq; ſenex probat dicens Dane quid taces et quid agam habeo, et quid reſpondeam ſcio. Quid credas quaſi no. r.h.pp quod, aut pp quaz rem, aut quo, aut pp qd credas, repetit verbum eius quod ait. Credon, quare adiuuandum pronunciatione eſt. Quaſi tibi nō renunciata, nunciata compoſitum pro ſimplici. Mihin qſq̄, fauet ſibi ſenex in eo q̄ ſe vult pſpica

Intermi-nari
Plaut.
Vereri
Metuere
Retulit

Eho — tiorem videri. Eho an tu te, eho modo interie/ctio eſt admirantis.alias ad ſe vocantis.vt Eho dum ad me. Nam qui iſtęc,qui.i.vnde,quaſi tu dicas factum id ꝯſilio meo,dicas pro credas, non.n.di
Metale pſis — cimus niſi quod credit ab eo quod ſequit id quod p̄cedit,figura metalepſis a poſterioribus ad prio/ra. Idē ali/bi. Auda/cter dicito et alibi. Fe/neratū iſtō beneficiū; pulchre ti/bi dices.i. credes,ſcies ſenes. Nō ſatis me p̄noſti, etiā qualis ſim ſimo, etiā pro adhuc vt Vir. Idē etiā. o.c.a. t. pr̄. Ego ne te? dono/bus iſtis ꝓ noibus oñdit ſe ſenex ſcire oia.
Sed qd ti/bi narrare occepi me/lius q̄ ince/pi, dicit ab
Occipio — occipio,eſt enim occepi quaſi caput rei inſtitui.

tedio dixit,hoc eſt nimis moleſtam,nimis ſuſpica/cem,nimis accuſatricem,ſic dixit hanc tuā,vt Vir. de apibus.Vere ſuo ſolē ſuū.s.s.n.et in adelphis. Iā vero omitte de mea tuā iſtā iracundiā. Audi/ui et credo,locus cōis,an famę credendus ſit, bene ſubiungit credo,non.n.audiſſe ſtatim credere eſt. — Virg.
Multa cō cur. ſimul qui cō. re/ſtat. n. vt multis cō/currētibus ſignis vna coiectura ꝯſtat. Iā primū hęc ſe ex Pāphi/lo graui/da dixit cū inuentus ē falſum ꝑ; quod cre/dat ſenex,et ſūmo ad inuū, et ex factis etiā et dictis, et ex rebus at/que perſo/nis ſumit argumētū. Poſtq̄ vi/dit nupti. parari.ele/gāter omi

Tibi verba dēſes. S.falſo.D. itaq; nihil hercle mutire iā audeo. S.
Hoc ego ſcio vnum,neminem peperiſſe hic.Da.intellextin?
Sed nihilo ſecius puerum deferent huc ante hoſtium.
Id ego iam nunc tibi renuncio here futurum vt ſis ſciens,
Ne tu hoc mihi poſterius dicas, Daui factū conſilio, aut dolis.
Prorſus a me opinionem hanc tuam eſſe amotam volo.Si.
Vnde id ſcis?Da.audiui,& credo, Si.multa concurrunt ſimul,
Qui coniecturam hanc nunc facio, iam prius hęc ſe e Pāphilo
Grauidam dixit eſſe,inuentum eſt falſum, nunc poſtq̄ videt
Nuptias domi apparari,miſſa eſt ancilla ilico.
Obſtetricē accerſitum ad eam, & puerum vt adferat ſimul.D.
Hoc niſi fit puerum vt tu videas,nihil mouentur nuptię.Si.
Quid ais?cum intellexeras id conſilium capere, cur non dixti.
ex templo Pamphilo?Da.
Quis igitur eum ab illa abſtraxit niſi ego?nam oēs nos quidē
Scimus q̄ miſere hanc amarit, nunc ſibi vxorem expetit,
Poſtremo id mihi da negoti,tu tamen has nuptias
Perge facere ita vt facis,& id ſpero adiutores deos.Si.
Immo abi intro,ibi me operire,& quod parato opus eſt para
Non impulit me,hęc nunc omnino vt crederem,
Atq; haud ſcio,an quę dixit ſint vera omnia,

Salu. — FALſo,pōt ſi et ironicos falſo ꝓnunciari pōt, et falſo loq̄ris dici, vt Salu.falſo qrit. d.n.s.h.g.et vocalitatis eā ſic dixit, vt pſeudulo optato certo, quaſi pſeudule optate certe.Nihil iam mutire. En/
Ennius — nius.Nec dico nec facio vnde et mutos dicimus,
nemo in foemini/no gn̄e — quos greci αφωνους, ſiue αναυδους dn̄t. Ego.n. h.s.n.neminem dicendo maiorē ꝯfirmationem fe/cit,non ſolum Gly.non peperiſſe,ſed etiam nemi/nem,hic dicendo oſtendit domū, et ē neminem nul/lum hoiem,et nota in foeminino genere ēt nemi/nem poſitum. Deferēt huc mox puer ante hoſtiū deferēt.q.d.nobis. Id ego iam tibi nunc renūcio, fingit ſe ꝑdere quod ipſe facturus eſt, vt vnde cre/dat ſenex ab eo fieri qd̄ p̄dixit fore. Id iam ego
Renun ciatio — ti.re,here.futuꝝ,re ſyllaba apud veteres interdum abundat renuncio pro nuncio.et Cice.Renunciat mihi,renuncio,quaſi ſecretum ꝯſiliū, vt ſupra re/nunciatum eſt. Daui cō.factum,aut dolis, cō/modius et magna cum inuidia dixit Daui qua/
Virg. — ſi ſine eo ſcire dixiſſet,vt Virg. Cum tumulus incu/
Prorſus — ſaret dixit.Nulla mora in temo. Prorſus a me opinionē,pſus quaſi porro v̄ſus qd̄ greci πορρω dn̄t longum vel tractū, ꝓſus pro quare poſitum putant,ego pro eo quod eſt oino.Sunt qui ꝯiun/ctionem velint eſſe. Opinionē tuā hanc,hanc cū

ſit in cuius domo. Miſſa eſt ancilla illico,quod greci dn̄t αυθις.nam loci ſignatio eſt et breuitatē tpis notans. Nihil mouent nu. non perturbant nuptię,mouent,differunt. Quid ais? cum intel/lexerat qua ſe verteret Dauus obuium,infeſtumq; īuenit ſenē,ita verſute tn̄ it obuiā vt ꝓprehēſus ela/bat. Quis.i.e.ab il.ab.non frigide intulit dixiſſe — Illico
ſe,ſed cum magna aſſeueratione, et abſtraxit ꝓ/prie vt ſupra.Mea Gly.miſeꝝ ab.vt Dimellimur in de Iphitus et.p. Quis.i.e.hoc ſubaudiendū eſt.q. d.dixi. Poſtremo id.m.da.ne.pro dilatione pue/ri pro foribus. Tu tn̄ idē abundat apud veteres tn̄ ideſt integꝝ fuit,vnde apud nos tandem,et tn̄ natū eſt,ſic et idē eoꝝq; dictū. Miſere q̄ hāc.a.mi/ſerere valde nimis. Nūc ſi vxo.ex oratorie ꝓ eo qd̄ non recuſat expetit. Tu tn̄ idē,tn̄ idē aut pro tn̄ poſitū eſt,aut pro tandē,vt tu tn̄ idē has nupti/as,vt caueat ab appoſitione pueri an̄ oſtiū. Per/ge fa.ita vt fa.q.p.orē.p.dicere ac latine dixit,quod parato opus eſt para. Non im.h.o.vt.c. nō ipu/lit,non pſuaſit,non pfecit,vt crederent glycerium pepiſſe. Oino oñdit q̄dā ſe credidiſſe, in q̄bu dam tn̄ eſſe circūuentū. Mire aūt capi tn̄ inducit ſenē vt crederet q̄ Gly.non peperiſſet. Atq;.h.s.a.q.d. s.u.quę poſtea Dauus et bn̄ oia vi appareat ſenem multa credere vā eſſe q̄ Da.dixerit. Multo ma/ — moueni; Tn̄; Tandem; Miſere

xĩnum eſt multo etiã comparatiuis antiqui adiunxerunt. Quod.m.d.c.pollicitatio multarũ rerum promiſſio eſt. Gnato.u.ſubanditur vt det. Quid.a.quid pro cur. Alias, alio tempore. Atq;.a.in ipſo te.in ipſa opportunitate,in ipſo articulo. Eccum ipſum obuiam continuo mutauit dictioné vt iubeo chremetem.

Pollicitatior

Alias

puerperę,coram ad certas perſonas,palã ad omnes refertur,quid eſſet opus facto.i.facere,ſed poſtq̃ egreſſa eſt, clamat illis mulieribus quę ſunt intus de via.i.de itinere ſiue denico.O Daue itan, ideſt adeo ne contemnor abs te? Téno grecum eſt ideſt cedor et reijcior.veteres enim illud dicebant ſine pṗpoſitione, aut tandes tibi.tandes habet quid dam vrgẽs et accelerás q.d. ſine lõgiori ſermone, ita ne videor tibi idoneus eſſe.i.aptus et huic rei natus, quem ſcilicet me incipias fallere dolis,ideſt fallacijs ſiue fraudibus tam aperte,ſaltem incipias inquam me fallere dolis, tam inquam accurate.i.tam diligenter, et cum tanta cura et tam ſubtiliter vt videar metui a te.s certe.i. profecto.ſi reſciuerim.i.ſi cognouerim te.s.fallere me per apoſiopeſim. deeſt acerbe te puniam, vel te in piſtrinum de dá.quidam dicunt ſi reſciuerim pro cum reſciuerim,vel certe ſi reſciuerim quaſi dicat putas q̧ non reſciuerim,et ita ſtultus me putas vt id me lateerit. ſed prima snīa mihi potiſſimum placet.Da.Certe hercle,ideſt per herculem hic ipſus.i.hic ipſe fallit ſe.i.ſe decipit. haud.i.non ego eum ſcilicet fallo.Si.Si edixin.i.iuſſi ne vel imperaui ne tibi et interminatus ſum.i.minatus ſu; et prohibui ne faceres fallaciam in nuptijs. Num i.nunquid.q.d.non veritus es.s. facere fallaciam, veretur liber metuit ſeruus,quid rettulit.i.quid.interfuit quid profuit tibi edicere ne faceres. nam referre prima longa ſignificat interdum vtile eſſe ſiue prodeſſe,et eſt ſenſus,et ſic contempſiſti quaſi non tibi comminatus ſim et ideo nihil ꝓfuit pro bibere tibi ne faceres,quia nihilominus effeciſti contra iuſſum meum. credon.i. credo ne tibi hoc qd ſequitur videlicet hanc Gly. nunc pepiſſe e pã.i.ex ope pamphili. Da.Teneo.i.ſcio intelligo.qd.i. ꝓpter quid erret.i.fallat deliret,et habeo.i.ſcio.Cic. ad ſen tulum,habes de vatinio,cognoſce de craſſo.i. hẽo ego.i.ſcio quid agam.i.loquar et reſpondeam.et h̃ populo dicit non ſeni.Si.Quid taces,q̧ non auderat danũ alloquentem populum.Da.Quid credas? quia ſimo dixerat credon tibi hoc etc.iõ nunc repetit dauus verbum qd.i.propter quam rem credas, quaſi per ironiam dicit,quaſi hęc non ſint, renũciata.i.nunciata.compoſitum pro ſimplici. tibi ſic i.eo modo fore,ideſt futura eſſe. Si.Mihin.i.mihi ne quiſq̃ renunciauit ſubaudi quaſi dicat meo ingenio id ꝑſpicaciter excogitaui.Da.Eho.mõ eho eſt interiectio admirantis,interdum ad ſe vocantis,vt alibi.Ehodum ad me,an tute.i.nunct tuipſe intellexti.i.nouiſti hoc.s.partum Glicerij aſſimularier.i. fingi,paragoge eſt.Si.Irrideor,i.illudor.Da.Renunciatum eſt tibi hoc aſſimulari.Nam qui.i. quõ vel,

Sed paruipendo,illud mihi multo maxumum eſt,
Quod mihi pollicitus eſt ipſus gnatus,nunc Chremem
Conueniam,orabo gnato vxorem,ſi impetro,
Quid alias malim,q̃ hodie has fieri nuptias?
Nam gnatus quod pollicitus eſt haud dubium id eſt mihi,
Si nolit,quin eum merito poſſim cogere,
Atq; adeo in ipſo tempore eccum ipſum obuiam.

GLY.

ADhuc ar. ẽ cete.in hac ſcena ſpectari potest q̃ ſcite expꝛeſſa ſit cõſuetudo medici vel medicę egredientis de ęgri domo nam veniens lesbia de negocijs eius loquitur abiens de morbo.O archilis adhuc.i.huncusq;,video omnia ſigna quę aſſolent queq;,ideſt et quę oportet (quidam codices habent oportent,at in oportet raro perſonale inuenitur) esse ad ſalutem adeſſe huic gly.Medicina habet eſſe aut in ratione aut in conſuetudine.aut in exemplis.Aſſolent ergo cõſuetudinis eſt,oportet rationis. Nunc primum in primis fac.i.da operam,vt iſtęc.i.puerpera glycerium lauet ſe.s.vel ſi iſtęc ſit accuſatiuus pluralis generis neutri,vt vult Do.ſic.aſtrue,fac vt glycerium lauet iſtęc.i.illa quę ei lauanda oſtendebat lesbia. Et hanc ſententiam comprobat Do. altera improbata propter hanc rationem quod non continuo ſolent puerperę poſt puerperium lauare ſed diebus omiſſis poſt deinde,alterum abundat. date ei bibere quod iuſſi et quantum imperaui,hoc autẽ dicendi genus date ei bibere conſuetudine magis q̃ rationem dictum eſt. nam duo verba ſic vna iuncta male cohęrent ſine nomine aut pronomine,vt ſi dicas die facere.date ergo ei potioné. mox ideſt ſtatim reuertar huc.Per ecaſtor,periungenda eſt cum ſcitus vt ſit ecaſtor.i.per caſto. aduerbium iurandi,aptum foeminis ſicut pol.i.per pollu.perſcitus pu.i.puer valde ſcite factus,vel perſcitus,ideſt elegans pulcher natus eſt e pã.i.ex opere Pam q̃ſo de.vt ſit ſuperſtes.i. ſaluus diu viuens. ſuperſtites ſunt ſenes et anus,quia ſenes multi ſuperſtites.i.ſuperuenientes ętate delirant,vnde et ſuperſtitio dicitur,ideſt vana religio,et ſuperſtitioſi qui vane religione implicati delirant, quando quidem.i. quia certe ipſe.s.pam.hic enim tranſitus fit a puero ad ipſum pam.eſt bono ingenio.i. bona natura.q;.ĩ et quãdo.i.quia et.i.etiam veritus eſt facere iniuriam huic optimę adoleſcentulę.s. glycerio.Si. vel ideſt etiam quis non credat qui norit te. dauum hoc.s.hanc fallaciam eſſe ortum.i. profectum? cõmentum compoſitum, inſtructum abs te dauo Da.Quidnam ideſt.Simo.Lesbia.non imperabat puerperę.glycerio (Puerpera enim omnis dicitur quę peperit,ſiue quę ſupioribus diebus mater eſt effecta) coram.i. in conſpectu ſiue in preſentia

Accuratę apoſiopeſis

Edixtin

Vereri et metuere

Habere

Cicero

Eho admirantis

Paragoge

vnde.iſtec,ideſt iſta ſuſpitio ideſt opinio incidit ti bi.Si.Qui:quaſi dicat miraris vnde inciderit pro ſecto quia noram te ideſt iampridem mos mores cognoueram. Da. Quaſi tu dicas, ideſt credas ab eo quod ſequitur id quod precedit intelligitur(ſigu ra eſt metalepſis, a poſterioribus ad priora) id fa ctum eſſe meo conſilio ideſt mea ſuaſione. Simo enim ideſt quia certe ſcio ideſt exploratum eſt mi hi.Da.o Simo etiam,ideſt adhuc non ſatis perno ſti me.qualis ſim. Simo ego ne, ideſt vtrum non pernoui te.Da Sed. ſiquid occepi ab occipio, ideſt inſtitui tanquam caput rei narrare tibi continuo cenſes verba,ideſt fallacias dari tibi, hoc eſt te falli et decipi a me.Si.falſo aduerbium ironiceque di ctum quaſi dicat falſo cenſeo ſcilicet vel ſi ſine iro nia dicatur,ſenſus eſt falſo loqueris quaſi dicat tu mentiris.Da itaq; ideſt ideo hercle nihil audeo ia mutire,ideſt loqui,vt inquit Feſtus, perſius. Men mutire nefas,ideſt non licet mihi loq, vel vt vult Dona.mutire,ideſt nec dicere nec facere, vnde mu tos dici ruis. Forſitan etiam dici poſſet non ab ſurde ia non audeo mutire, ideſt non modo nõ audeo loqui.ſed nec hiſcere quidem quaſi non au deo os aperire ad loquendum,vel inter dentes im murmurare,et ſuſurros efferre Mutire enim vide tur eſſe mutorum et eorum qui more mutorum volunt loqui,ſed non audent ſicut muti non poſ ſunt.Si.ſcio hoc vnum neminem ideſt nullam mu lierem (vbi aduerte neminem foeminino genere poſitum) peperiſſe hic in ea domo in qua eſt gly cerium.Da.intellexin, ideſt intellexiſti ne nemine peperiſſe, ſed nihilo ſecius,ideſt nihilominus, puer ideſt infans defertur nobis ſcilicet mox ideſt ſtati huc ante hoſtium.o here iam nunc renuncio. i. ſignifico tibi id futurum,vt ſcis ſciens, ideſt vt co gnoſcas,ne ideſt vt non dicas mihi hoc poſterius, ideſt hoc ſequens factum ſcilicet quando deferetur mox puer ante hoſtium,factum fuiſſe ſupple con ſilio aut dolis. dauí,ideſt meis,ego volo hanc tu am opinionem eſſe prorſus, ideſt omnino amo tam a me.Si. Vnde ſcis id ſcilicet puer ablatum iri Da.audiui et credo.Si.multa ſigna ſcilicet concur runt, ideſt conueniunt ſimul et eodem tendunt mihi ſupple qui facio nunc hanc cõiecturam. i.q nunc hoc quod ſequitur conijcio ſiue coniecturo iam primum,ideſt in principio hec Glycerium di xit ſe eſſe grauidam e pamphilo.inuentum eſt fal ſum,ideſt compertum eſt illud eſſe falſum vel in uentum,ideſt commentum illud eſt falſum,et tũc inuentum eſſet ſubſtantiuum.nunc poſtq Glyceri um videt nuptias apparari,ideſt preparari domi. ilico ideſt ſtatim ancilla miſſa eſt acceſſitum.i.vo catum obſtetricem,ideſt mulierem puerperium ad iuuantem ad eam puta Glycerium iuuandam ſcilicet et vt ſi nil,ideſt etiam afferret puerum.Da. Niſi hoc fit vt tu videas puerum nuptie nihil ideſt non mouentur,ideſt perturbantur quin ſtatim ſi ant.Si.Quid ais:cum intellexeras glycerium capere id conſilij cur non dixti extemplo,ideſt ilico pã philo.Da. Dicis ſupple cur non dixti, quis igitur abſtraxit, ideſt abſtulit auulſit eum pamphilum

Metale-pſis.n. p q: it pro adhuc oc cipere mutire Feſtus Perſius Monen-tur. Extem-plo Miſere

ab illa Glycerio niſi ego dauus nam quidem,ideſt certe nos omnes ſcimus q miſere ideſt valde vel ni mis amarit eam nunc expetit,ideſt non recuſat ſi bi vxorem dari ſcilicet Poſtremo,ideſt tandem da mihi id negocij,quaſi dicat relinque mihi illud fa ciendum vt videlicet non recuſet vxorem. tamen tu idem,ideſt nihilominus perge,ideſt proſequere facere has nuptias ita vt facis, et ſpero id videlicet vos adiuturos fore ſubaudi.alij codices habent adiu turos,et nunc eſt ſenſus ſpero deos adiuturos id ne gocium ideſt nuptiarum.Si.immo, ideſt ſed, abi, ideſt diſcede intro,ideo in domum.opperire, ideſt expecta me ibi,et para id quod eſt opus.paratoi. parare.hic dauus non impulit me, ideſt non mi hi perſuaſit omnino vt crederem nunc.Atq; haud ſcio an omnia que dicit ſint vera ſed paruipendo ideſt non multum curo illa.Illud eſt mihi multo maximum quod ipſus gnatus, ideſt ipſe pamphi lus pollicitus eſt mihi.Nunc conueniam.i. alloquar chremem orabo vt det ſupple vxorem gnato. Si impetro vt det.s. quid ideſt cur malim.i.eligam has nuptias fieri alias.i.alio tpe q hodie nam id haud. ideſt non eſt dubium mihi quin.i.q non.ſi filius nolit.i.recuſat facere quod eſt pollicitus poſſim co gere merito eum vt ſcilicet faciat atq; adeo, ideſt certe vel valde vel intantum eccum, ideſt ecce hic ipſum chr.obuiam ideſt occurſum aduenturum eſt obuiam in ipſo tempore,ideſt tempeſtiue mature i ipa opportunitate et i ipſo articu.negocij ſuſcepti.

Opperiri Quin adeo Eccum Obuiam

SER. Adhuc archi.Simulat decipi ſenex in reditu Leſbie inducitur Leſbia loquens et de pue ro et de curatione domine adhuc.i. iam nunc,quicqd fit de furtis q vido ego oia illa que aſſolent ee ad ſalutem e que oportet alicui puero per ecaſtor hoc loquitur ſecum diſcedens natus eſt pãphilo puer per.i.valde ſcitus.i.perſpicem vultum hñs et elegans,vel per ecaſtor.i p edem caſtoris na tus eſt de pãphilo puer iam ſcitus.i nonis. aiũt.n. per vrbem oes hunc eſſe de pã.vel.i.ſaltem aduer ſa :ua diminutiua eſt. Contemnor qd audes me fallere.idoneus q falſas ſaltem accurate.i.latenter vt metus etc.Multum.n.me paruipendis cum illa manifeſte me decipis.Certe huc uſq; non potuit p cipere dauus vnde dubitaret ſimo. edixti.i. non ne edixit tibi vt me non falleres.numquid inuitus ideo qd retulit.i.profuit ſi ego pñibui qd credas ac ſi dicas cur dicerẽ tibi aliquid cu non credas hoc ideo ita dicit q: vult pſuadere vt credat qd di cturus eſt qſi ita dicis hec per te cõperiſſe qſi non eſſent ab aliquo renunciata.nam vere aliquis tibi renunciauit.nã qui.i.quõ certe enim bene poſſum dicere q: certe ſe.falſo cenſeo reor,ſi nihilo vt ma gis credat,hec oia fraudulẽter fieri addit ex ſua pte et vt ſe excuſet ab hac.ſuſpitione cum etiã fallacias eas expediet et pnunciet. ſi enim inueniſſet non pdixiſſet pſilio meo iuuante vel dolis meis.i. meis inuentionibus.qs igit abſtractus eſt. igit qs.a.etc. poſtremo ſuus Da.mihi hanc obedientiam vt eius diſhabã.Non ipulit deliberationem Simonis de dictis ſui filij pãphili.e dauí et tranſit accepta oc caſione citius obuiam veniat figmentis ſe ad deli

berationem

beratiŏnem veraq; nup. non impulit me Dauus vt h oĩno crederẽ q̃ dixit.s.in pte credo i parte nõ. Iubere Velle IVbeo chremeté. Hęc ꝑgreſſio duoꝝ ſenum ad tale periculũ redigit fabulã, vt id videat ꝑſilio non poſſe mutari,ſed euẽtu q euentus eſt crito nis pñta,nam nunc ex falſis fient verę nuptię. iuramus aliquem,de quibus agit cauſa, vt iliacĩ cineres,et.f.c.m.idem alibi per enſem.g.f. troę ex cidia obteſtor. Vt me adiuues i hac re, atq; ipas petitionem. Nuptię vt fuerant,futurę fiant,breuiter et latine hoc genus compoſitionis veteres nõ mutabant. Ah ne me obſecra, pro ne me obſecres.

Iubeo chremetem. ſir me aliqd iubere velle ẽ. Iubeo ergo volo, et deeſt ſalue, qđ exprimit ab alterius ꝑſonę iteruẽ tu, vt Vir. Virg. Redditque viro.p.i.et metaleptı cos q: qui dicit ſalue iubet,voluimus.n.animo iubemus vbis. Teipſum q̃rebã placabilis ẽ lenis amicus per totam fabulã inducit chremes, vt cognitiõe ad vltimũ intereſſe poſſit. Optato Optato aduenis,optato aduerbium eſt,vt Vir. Ac velut optato ventis.

Quaſi te hi orãdo ipetrare oporteat,hęc plena vox ẽ,ꝙ charitatis et officij, qđ.n.amicus ab amico petit iuſtum eſſe vt nec pro eo qđ ẽ iuſtum ſupplicare opꝫ Aliũ cẽſes nũc atque olim. q.d.nos vicinus cum darẽ.Virg. Virg. Tum decuit cum ſceptra dabas et.u. q;.f.ẽ nota olim pro nup. Aliũ eẽ cenſes nũc me,nõ perſonę,ſed re conditio ẽ cõmutata.

Octonarij,ac Senarij,⁊ Dimeter vnus. Simo. CHREMES.

IVubeo chremeté.C.o.te ip̃ꝫ q̃rebã.S. ꝙ ego te.C.optato ad
Aliq̃t me adierũt,ex te auditũ q aiebãt,hodie filiã (uenis
Meã nubere tuo gnato,id viſo,tu,an illi inſaniant. Si.
Auſculta paucis,ꝙ qđ ego te velis,ꝙ tu quod q̃ris ſcies.C.
Auſculto,loquere quid velis.Si.
Per ego te deos oro,ꝙ noſtram amicitiam Chreme.
Quę incępta a paruis,cum ętate accreuit ſimul.
Perq; vnicam gnatam tuam,ꝙ gnatum meũ,
Cuius tibi poteſtas ſumma ſeruandi datur,
Vt me adiuues in hac re,atq; ita vt nuptię
Fuerant futurę fiant.Ch.ah.ne me obſecra,
Quaſi hoc te orando impetrare a me oporteat.
Alium eſſe cenſes nunc me, atq; olim cũ dabam?
Si in rem eſt vtriq; vt fiant, accerſi iube.
Sed ſi ex ea re plus mali eſt,q̃ commodi
Vtriq;,id te oro,in commune vt conſulas,
Quaſi illa tua ſit, Pamphiliq; ego ſim pater.Si.
Immo ita volo,itaq; poſtulo,vt fiat Chreme.
Neq; poſtulem abs te,ni ipſa res moneat.Ch.quid eſt? Si.
Irę ſunt inter Glycerium ꝙ gnatum.Ch.audio. Si.
Ita magne,vt ſperem poſſe auelli.Ch.fabulę. Si.
Profecto ſic eſt.Ch.ſic hercle vt dicam tibi.
AMANTIVM IRAE, Amoris integratio eſt.Si.

Aliquot me ad. aliquot hoc eſt nec multi nec pauci. Adierunt, non acceſſerũt, q: aditus arduus difficiliſq; eſt,adierunt, quaſi iportune et interpellantes adierunt,ſic alibi.Bir. qd tibi vĩ,adeon ad eũ. Ex te auditum vt eſt a dauo mõ.Ex te apud.ergo non rumor, ſed veritas. Id viſo deeſt te viſo,ad vidẽdũ venio. Tu an ſi.i.tu inſanis ſi dixiſti,illi inſaniunt ſi non audita referunt. Auſculta.p. et paucis et pauca legit. Et qđ.e.t.u.a.docilitate ꝑ te.de.o.ordo eſt ꝑ te deos oro,vt Virg.per ego te. Et.u.a.chr. legit et chreme. Quę i.a p.cum.ę.nunc incępta a paruis cũ ętate,vt oſtendat non nup cognitam amicitias, ſed aliquã,vt veterem anchiſem.a.a. Idẽ alibi neq; nouus iſte.n.a. Accreuit vt ſupra accurate ad ꝑpoſitionem vtitur familiariter ad creuit. hinc Virg. creſcent illę creſcetis amo. Perq;.u.g.t.et.m.g.ine ptum eſt ſic adiurare aliquẽ per ſalutem filij mei vt facias id quid te rogo,ſed huic et ſubiungit,cuius tibi ptãs ſumma daẽ ſeruandi tua inqt ẽ ptãte,et tuus eſt,hęc ergo obteſtatio dĩ cum per ea ad

Si in rem eſt vtriq; vt fiant praue ꝑpoſuit vt recte explicaret, h ſyllogiſmus negatiuus dicitur,nam in ſecundo. a.b.m.m.a.t. h.ne.g.a.quod prius dixit. Sed ſi ex ea re plus mali eſt q̃ cõmodi.ſi in re eſt vtriq;,ab vtili argumentum vtriq; de duobus conſtat,bene vtriq; mihi et tibi.q.d.ſi. mihi vtile et tibi etiam vtile eſt,et alteri et nulli alteri inutile. Sed ſi ex ea re i. nuptiarum mutauit numerum pluralem in ſingularem fiant ex ea re. In cõmune.i.ex quaſi prouidem. In cõe Quaſi ſi illa ſit tua Pamphiliq;.e.s.p. nota ſuauiſſimam varietatem,non.n.dixit quaſi illa tua ſit,et ille meus. Immo ita volo quia vtile eſt,q: in re eſt. Ita poſtulo itaq; modo duę partes orationis ſunt vt in ecyra. Itaq; vnam inter nos ętatem agere liceat. itaq; Niſi ipſa res moneat non poſtulem,bene intulit moneat non poſtulem quia poſtulo protulit. Irę ſunt inter glycerium et gnatum,hoc lęto vultu ꝓnunciat Simo, et hoc a poſſibili eſt,loquitur.n.apud eũ ex quo audierat.Pam.pro vxore habere hanc peregrinam. Audio,ironia more fabulę et hic paulo ſapiens

Profecto

tior inducitur & minus obnoxius dolis. Profecto sic eſt. profecto confirmatio eſt. Amantium irę, ſententia in qua a ſpe receditur, et in omnes aliqd dicitur eſt cum ſine aucto ritate ſententia. Integratio. inſtauratio. Id te oro. deeſt ob vt ſit ob id, vt Virgi. Quod te per ſu. o.

adeo tantum quenq̃. Atq; eccũ vi. eccum quaſi ecce eum veteres dixerunt. Eccum ellum, quod aptius ſigat ecce eum, ecce illum, et obſcurius ellum.

GVI.

IVbeo. Hęc congreſſio duorum ſenum ad tale periculum redigit fabulam, vt id videantur cõſilio non poſſe mutari ſed euentu qui euentus

Hem id te oro, vt ante eamus cum tempus datur.
Dumq; eius lubido occluſa eſt, contumeliis,
Priuſquam harum ſcelera, & lachrymę confictę dolis,
Reducant animum ęgrotum ad miſericordiam,
Vxorem demus, ſpero conſuetudine,
Et coniugio liberali deuinctum Chreme.
Dein facile ex illis ſeſe emerſurum malis. Ch.
Tibi ita hoc videtur, at ego non poſſe arbitror,
Neq; illum hanc perpetuo habere, neq; me perpeti. Si.
Qui ſcis ergo iſtuc, niſi periculum feceris? Ch.
At iſtuc periculum in filia fieri graue eſt. Si.
Nempe incommoditas deniq; huc omnis redit,
Si eueniat (quod Di prohibeant) diſceſſio.
At ſi corrigetur, quot commoditates vide.
Principio amico filium reſtitueris,
Tibi generum firmum, & filię inuenies virum. Ch.
Quid iſtic? ſi ita iſtuc animum induxti eſſe vtile.
Nolo tibi vllum commodum in me claudier. Si.
Merito te ſemper maximum feci Chreme. Ch.
Sed quid ais? Si. quid? Ch. qui ſcis eos nũc diſcordare inter ſe? Si.
Ipſus mihi Dauos, qui intimus eſt eorum conſiliis
Dixit, & is mihi perſuadet nuptias
Quantum queam vt maturem, num cenſes faceret, filium
Niſi ſciret eadem hęc velle? tute adeo iam eius audies
Verba, heus euocate huc Dauũ, atq; eccum video foras exire,

Priuſq̃ h. hęc inui dioſius harum cum vna fit, ſic in euni. Non perpetuum hec cõ. Reducãt animus hic vt ſupra. Ipſum ani. ę. ad. d. p. a. vxores demus demus, vt in heau. Qui inimo periculo id omnis ado leſcentulo. Neq; ill. h. p. amphibologia de induſtria poſuit, aut vtrunq; ſignificat. Niſi periſc. tentamen tum. Cic. ãt Tu rem. q. f. i. d. ẽ Terẽtius. Fac periculum in litteris. At iſtuc

eſt critonis pñtia. naȝ nũc ex falſis fient vere nuptię, Iubeo. i. volo (naȝ firme aliqd iubere velle ẽ) chre. ſaluere ſub audi ſȝ ſupprimit alteriꝰ perſonę interuentu. Volo autem & iub. o differũt. nã volumus animo, iubemus verbis. chr. o aduerbiũ optantis, q̃ rebar te ipſum. Si et ego te quęrebam inq̃. Chr. aduẽis optato. i. multũ optatus, aliquod. i. neque multi neq; pauci adierũt me

Iubere & velle

O optantis

Adire et accedere

i. f. f. g. c. mirabile dictum nimis et id quod merito in prouerbium ceſſerit. Si eue. quod dij prohi. parentheſis per euphemiſmon. Ac ſi cor. q. con. in alter eſt ſyllogiſmus per contraria lemmata et ipſe negatiuus. Principio. a. ſi. principio nec intulit ſecundo reſtitueris. inuenies ergo anacoluthon duplex. Amico filium ab honeſto. Quid iſtic, concedentis et veluti victi verbum, tanquam ſi diceret quid, et abundat iſtic vel potius quid iſtic hominem ſignificat de loco et ſententia ſcedere, vt econtrario p̃ſtare ac reſiſtere dicitur, qui aliquid negat. Si ita animum induxit. legitur et animum induxiſti, ſed illud plenum eſt hoc per metaplaſmi syncopen diminutiur. Ipſus mihi da. q. i. e. e. c. dixit commendatio teſtis, vt in foro modo e dauo audiui, ergo ipſus quaſi qui maxime ſciat. Tute adeo, iam eius audies verba. adeo modo et abũdat. vt Vigi. Tuq;

Reſtare Reſiſtere

i. venerũt ad me. non ãt dixit acceſſerunt. nã aditus arduus difficiliſq; eſt itaq; adierunt quaſi importune et interpellantes aduenerunt qui aiebant id ſup. auditum eſſe ex te. i. a te videlicet filiam meaȝ nubere hodie. i. dari nuptum gnato. s. pa. id. i. ob id, viſo. i. ad videndum venio, ne. i. vtrum tu Simo inſanias q̃ id dixiſti, an illi qui id aiebant, inſaniant qui. s. non audita referant. Si auſculta. i. audi paucis. i. breuibus, pauca etiam legitur quaſi audi aliqua, et ſcies quid ego velim te vel intellige facere vel eſt ſenſus ſcies propter quid ego te tantopere optarem, et ſcies inquam id quod tu quęris. Chremes. Auſculto, loquere. i. dic quid velis. i. cupias vt fiat. Si. O Chreme oro te per deos et per noſtram amicitiam, quę incepta. i. inſtituta a paruis. i. iam tum cum adhuc parui eſſemus, et a paruis pro aduerbio ponitur. ſicut a paruulo a puero. accreuit. i. cępit incrementum. ſimul. i. pariter cum ęta

re.q;.ideſt ē oro inq̃ te preter tuam gnatam philo
menam vnicam ē ſolam ſine ſororibus aut fratri
bus et p Gnatum meū (cuius Gnati ſeruandi.i.
cuſtodiēdi ne pdatur ſumma ptās datur tibi) oro
ergo te vt adiuues me in hac re in hoc negocio
abſtrahendi filij a libidine.atq; ita.i.eo pacto nu

Future

ptie.fiant.i.celebrent,ut.i.ſicut fuerant future.i. fa

A dolentis

ciende a ſuo potiusq̃ a ſum.Chre.ah dolentis inter
iectio ne obſecra me.i.noli me obſecrare.i.p ſacra
rogare.Quaſi.i tanq̃ oporteat te impetrare hoc.i.
vt nuptie fiant a me Chremete orando me.ſi cen
ſes.i.putas me eſſe nunc alium.i.aliorum moꝝ.i.q̃
olim.i.pterito tpe cum.i.qñ dabam filiam meam
filio tuo ſi eſt in rem vtriq;.i.ſi vtriq; noſtrum eſt

Atq; pro q̃

vtile ē nemini inutile.Res.n.interdum pro vtilita
te ponit vt hoc eſt e re mea.i.mihi vtile,e re tua.i.
tibi vtile etc.ſimiliter puto hoc eſſe in rem vtrique

Eſſe in rem

noſtrum.i.puto hoc eſſe vtile vtriq; noſtrum, ergo
ſi eſt in rem vtriq; noſtꝝ vt nuptie fiant accerſi.i.
euoca me ſeu fac me certiorem vel mone.nam ac
cerſo vel arcerſo ab accio is eſt quod ſigat voco as
quemadmodum ē accerſo eiuſdem ſigationis,an
tiqui.n.dicebant arcio is,mutan s.d.litteram in

Accerſo vel accerſio ab accio cis

r.Inde arceſſo is nunc āt dicimus accio is.d.in.c.
mutata,et inde fit accerſo ſis vel arcerſo is tertie in
flexionis vel q̃rte,iube.i.impera vt fiāt.ſed ſi.p.m.ē
ex ea re,ideſt ex nuptijs q̃ cō.u.mihi et tibi oro te
id.i.a te peto vt conſulas.i. pſpicias prouideas in
cōe.i.in cōmodum quod ſi mihi cōe tecum vel in

cōe cice.

cōe.i.equali vt Do.vult cōi ſepe dr̃ de duobus tm̄
vt hic et Cice.ad Sulp.qcqd nos cōi ſentētia ſtatueri
mus.i.mea ē tua ē in multis alijs locis,pſulas igit̄
in cōe q̃ſi.i.tanq̃ illa filia mea ſit tua.q;.i.et ego ſi
pater pā.Si.imo.i.ſed o Chre.in vocatiuo ſicut Vly.
volo itaq;.i.poſtulo ita vt fiat.i.vt hoc negocium
cōpleat̄,neq; poſtulē.i. poſtulare velim abs te niſi
ipſa res moneat.i.incitet ē poſtulet vt fiat chre.qd
eſt?Si.ire ſunt inter Gly.ē gnatū.Chr.audio.i.intel
ligo capio qd dicis.Si.ita magne ſunt ire vt ſperē
pam.poſſe auelli.i.abſtrahi ab illa.Chr.fabule.i.nu
ge ſunt.s.Si.pfecto.i.procul dubio et eſt particula cōfir
matiua,ſic eſt.i.ire ſunt magne Chre.hercle ſic eſt
vt dicā tibi,ire amātiū.i.amore captorum reinte
gratio.i.iſtauratio eſt amoris,eſt āt ſylepſis cuius

ſylepſis

modi illud eſt Xenophon delitie mee ſunt man
data tua meditatio mea e,verbum.n. ſeqtur vlti
mum nominatiuū ē cū illo congruit.Si.hē inter

Hem dolentis

iectio oſtendens dolorē pfectum ex dicto chremetis
q catholicam.i.cōem ptulit ſniam;id.i.ob id quia
amantiū ire etc.oro te vt eamus aū.i.pueniamus
dū.i.q̃diu tps.i.oppurtunitas datur dūq; libido.i.
extrema voluptas ē laſciuia eius pā.eſt occluſa.i.
cohibita repſſa contumelijs.i.pbris vltro citroq;
datis denuis vxorem priuſq̃ ſcelera.i.ſcelerati mo
res et lachryme (harum pro huius Gly. inuidioſe
dcm̄ eſt vt eunu.non ppeti meretricū ptumelias)
pficte.i ſimulate dolis.i.aſtutijs fraudibus ad deci
piendum reducant.i.redigant aīum egrotum qz
amore ſaucium ad miſericordiam.i.vt miſereat̄

Deuictus

eius Gly.o chre.ſpero.i.confido ipſum pam.deuin
ctum.i.alligatum irretitum allectum conſuetudi
ne.i.pueſatione tue filie.ē coniugio.i.matrimonio
liberali.i.facto cum libera et nō ſerua q̃lis forte pu
tabat̄ pegrina illa gly.vel piugio liberali.i. liberali
ter facto ſpero itaq; ſeſe ſic deuictum dein vel de
hinc.i.poſtea facile emerſuꝝ.i.ereptuꝝ ex illis ma
lis.q̃ in amore ſunt.Chr.hoc vř tibi ita futuꝝ ſup
ple.at.i.ſed ego arbitror neq; illum pam. poſſe ha
bere hanc filiā meā,vel contra dici poteſt hāc nō
poſſe habere illū ppetuo,ideo amphibologia ex in

Amphibologia

duſtria vſus eſt vt vtrunq; oſtenderet,et arbitror in
q̃ nec Chr.non poſſe ppeti.i.vſq; ad finem pati, vt

Periculū

filiam meā hēat ſecū.s.qñ eiuſmodi mores poſt cō
nubia ſit pſecuturus.Si.ergo q.i.vnde vel q̃uo ſcis,
iſtuc pro iſtud.niſi feceris periculū.i.tētamentū ſeu
experientiā.Chre.at eſt graue.i.moleſtū iſtud picu
lū.i.tentamentū fieri in filia mea.Si.nempe.i.certe
miſſioniq; aptū eſt, deniq;.i.tandē oīs incōmoditas

Huc

i.iportunitas redit huc.i.in meſpm recidit nā huc
de pſona loquētis dr̃ ſi diſceſſio.i.ſepatio eueniat.
qd.s.diſceſſionē euenire dij prohibeāt.i. auertant

Euphenismon

parentheſis eſt p euphenismon.At ſi.i.ſed ſi.corri
gat̄.i.reſipiſcat pp filiam tuā,quo q̃ cōmoditates.i.
opportunitates inde pcedent.s.Alij hñt vide qd ipm
ſatis q̃drat quātum ad ſniam. Principio.i.in pri

Coniunctiuum pro indicatiuo

mis reſtitueris.i.reddes piunctiuū idicatiuo ana
coluthon filium amico tuo quē.i.filium vides la
ſciuia pditum iri inuenies tibi generꝝ firmū.i.ſta
bilem et viꝝ.i.maritū filie tue.Chr.Quid iſtic ver
bum pcedentis eſt et veluti victi ita vt iſtic abun
det,vel eſt ſenſus qd iſtic facis ſup.q̃ſi cōceſſionem
tandē ſubiuncturus.Vel qd iſtic.i.iſte dicit ſup.ad
mirādo.ſi iduxiſti,induxiſti p ſincopē aīum.i.ſi ti

Syncopen

bi ipetraſti vel tibi pſuaſiſti iſtud eſſe ita vtile nolo
vllum cōmodum claudier p claudi per paragogē
tibi ime,hoc eſt nolo tuū cōmodū retardari p me.
Si.o Chr.merito.i.iure ſemper maximi feci te.i.te
plurimi eſtimaui.Chr.ſed qd ais?Si.qd?Chr.qui.i.
q̃uo ſcis eos nunc diſcordare inter ſe.i.pam.ē Gly.et
eoꝝ dixit q maſculini genus pponderare debet fce
minino.Si.ipſus Dauus q̃ſi qui maxime ſciat,q eſt
intimus.i.familiariſſimus ppinquiſſimus conſi
lijs.i.ppoſitis eoꝝ pam.ē Gly.dixit mihi,ē is pſua
det mihi vt maturem.i.accelerem nuptias q̃tum
queāt.Nū.i.nunqd.q.d.nō cenſes.i.indicas q ſup.
faceret niſi ſciret filium velle hī eadē.Adeo,ideſt cer
te tute,tuipſe,iam.i.nunc audies verba eius.Dein
de admonet alios ſeruos vt euocent Dauum ad Si
monē.Heus aduerbiū vocantis et attentionē petēn

Heus vocantis.

tis euocate.i.accerſite dauū huc,ideſt ad me.atq; ec
cum.i.ecce hic prope video ipſum exire foras.ipſe
enim iuſſu.Si.abierat intro vt pararet parāda.

DVm in his commentarijs dr̃ accerſo etiam

SER.

quarte piugationis,hoc docti inficias eūt.
Tametſi in ſanctis ſcripturis repertum eſt.
Reciprocatio etiam ſic melius ſtaret. Spo chreme
pamphilum deuictum conſuetudine et liberali,cō
iugio,emerſurum.i. educturum ſeſe facile ex illis
malis.Item cum dicit nempe incommoditas oīs
huc reddit,nō intelligo hic ideſt in me, ſed in hāc
rem vt fiat videlicet diſceſſio, Nam Chremeti quoq;
incommodo foret,atq; eius filie.

SER.

IVbeo Chre. Incipit tertius actus de apparatu ve rarũ nup. et ad hoc ꝯuenienter īducunẽ Chre. et Simo, nã de vtriusq; volũtate et diſpõne pẽdebat rei iudiciũ Iubeo ꝑ opto dicit qɋd ego velim s. q̃re ad te veniebã et q͛ q̃ris. i. interrogas a me ẽ ꝑ filiũ meũ quẽ ꝑꝑ me debes amare q̃ ſitando te ipe. admodũ. cuius actus eſt admodũ. Sed eã. g. ſi g͛ra ꝑ cã poſuit noue. ſic res eſt qɔ greci dicunt χαριν. Nũ nã pinuis. nã. vt qsnã. Quidnã au. legiẽ et audiã. Menãder. n. ſic ait. Occidit hẽ qd dixti. bene vſus eſt. Occidi, et optime dicit, vt ſilitudine falleret audiẽtem. Nũc ꝑ

Verſus eiusdem rationis cum ſuperioribus.

DAVVS. SIMO. CHREMES.

AD te ibam. S. quid nam eſt? D. cor vxor non accerſit?
Iam adueſperaſcit. Si. audin tu illũ? ego dudũ nõ nihil
Veritus ſũ Daue, abs te ne faceres id, qd volgus ſuorũ (ſolet,
Dolis vt me deluderes, ꝑpterea qd amat filius. Da.
Egon iſtuc facerem? Si. credidi, idq; adeo mi tuens
Vos celaui quod nunc dicam. Da. quid eſt? Si. ſcies.
Nã propemodũ habeo iã tibi fidẽ. D. tãdẽ cognoſti qui ſiẽ. S.
Non fuerant nuptię futurę. D. quid non? Si. ſed ea gratia
Simulaui, vos vt pertentarẽ. D. quid ais? Si. ſic res eſt. D. vide.
Nunquam iſtuc quiui ego intelligere, vah cõſiliũ callidum. S.
Hoc audi, vt hic te introire iuſſi oportune hic mihi fit obuiã. D.
Hẽ nũ nam perimus? S. narro huic, q̃ tu dudũ narraſti mihi. D.
Quid nã audio? S. gnatã vt det oro, vixq; id exoro. D. occidi Si.
Hẽ, qd dixti? D. optume inq̃ factũ. S. nunc ꝑ hunc nulla eſt Si.
Domũ mõ ibo, vt apparẽt dicã, atq; huic renũtio. S. (mora. D.
Nunc te oro Daue, quoniã ſolus mihi effeciſti has nuptias. D.
Ego vero ſolus. Si corrigere mihi gnatum porro enitere. Da.
Faciã hercle ſedulo. S. potes nũc dum animus irritatus eſt. D.

o por. illas ꝑ p̃ces ipetranda vbi volũtas illius a q̃ petit ſolũ mõ officit. sed cũ ſola vtilitas ipedit et non amici volũtas nulla ꝑ p̃ces ipetrata habet vnde nõ ꝑ p̃ces eſt ipetrandus q: volũtas mea non officit, et li eſt qɔ diẽ iterrogido aliũ eẽ ſed vtilitas officit, et vere officit q: ſi non officit ſuꝫ panis. li dicit ſed in te vtriq; et ẽ. Im. ita volo. s. vt ſi ẽ vtile nõ fiat qɔ. i. qd vtile vides neq; me ꝑpeh ſi vellet tenere filiã et tñ aliã diligeret q i. qũo ſcis ex vna pte eſt tm̃ vna incõmoditas. i. diſceſſio q̃ nũq̃ ſi deo placuerit eueniret ex altera multę ꝯmoditates quid iſtuc dicis ſi ita tibi videẽ fiat. qui. i. quomodo ſcis.

hũc chre. s. ibo. atque huic renũcio varie ibo et renũcio. Nũc t. o. d. te per quẽ ſtat ſũmã negocij, et mõ magis vere rogat, q̃ tum cum ait. De hic poſitiuę ꝯgnus eſt te o daue. ibi n. iracundia lat, cũ dicit ſine equum. Om̃ ſolus. m. ef. nõ feciſti. ẽ n efficere ꝑ ficere faciẽdo. bene et has quarũ cã laboro.

DON.

AD te ibam. D. vt recte ſcribaẽ dauos ſcribẽdũ eſt q: nulla lr̃a vocalis geminata facit syllabã, ſed q: ambiguitas vitãda eſt noiatiui ſingularis et accuſatiui p̃lis neceſſario ꝑ hac regula digama vtimur. Da. ſeruus, vulgus, coruus. Ad. t. i. qd nã hic eſt locus in q̃ iã ad diſcrimẽ mali ꝑducta comędia in meliorẽ ptẽ iã incipit inclinare.

Ego du. nõ. ni. ve. ſum. ſemp grauis ĩcępĥo orõnis q̃ exordiũ ſumit a ꝑnomie ego, vt ego te. q. p. f. oro. Ego dudũ veritus ſum. d. abs te. n. s. aduerbia tpis aut certa sũt vt hodie cras. aut ĩcerta vt dudum nup Itaq; ĩcertis certũ addiẽ tps. vt iãdudũ nũc ſem ꝑ. Nõ nihil ve. da. breuiter ꝑ veritus ſum ne qd abs te fieret, ſicut ſupra. Hei metui a Chryſide. et Ci. Quę p̃catus ſum a dijs ĩmortalibus, ꝑ eo qd eſt q̃ ab hijs petij p̃catus. Propterea qɔ amat fi. totũ cũ extenuatiõe ꝑdit, tanq̃ q ſatisfactũ voluerit Dauo ob cõprobatã fidẽ eius. Nã ꝑpemodũ hꝫ, iã ridicula dilatio eius rei q̃ iãdudũ nota eſt audituro. nã ꝑpemodũ. i. admodũ q̃ñq; ẽt ſigant iã li ẽ ꝑpemodũ. i.

Ego vo ſolus et hęc ad increpationẽ dicit non ad ꝯfirmationẽ. Solus. i. cui nõ aſſentiebat Pamphilus. Porro enitere. porro in futurũ, deiceps futuri tpis aduerbiũ, vel ad hortãtis. vt porro. q. d. Enitere, labora q̃ſi difficile ſit, et conatu opus. Faciam her. ſe. ꝑductiones sũt comici ſtili. Hercle ſe. ad ſucũ orõnis poſitę. Potes nũc dũ. a poſſibili argumẽtũ. Dũ aĩus irratus, q: dixerat. Irę sũt iter Glycerũ et Gnatũ. Irritare eſt. cõmotus ira ꝑuocatus vt in phormiõe dr̃ ãt verbũ a canibus q reſtrictis dentibus hãc lr̃am imitant. Quieſcas. i. congeſce. impatiui modi ne iniurioſum videreẽ. Age igiẽ, age dic vt eſt. egiq; ore intentũ aut aduerbiuꝫ eſt hortãdi. Qui eſcas ꝑ geſce, aut deeſt volo, aut facito. Mirũ ni domi ẽ. exiſtimationẽ indit certũ fingẽs, et i cõpoſitũ q̃ſi miror. Mirũ ſi domi ẽ cõpoſitũ ẽ q̃ſi h ẽ mirũ ni domi eſt caute ſeruus callidã iterrogationẽ ſenis patus excipit, et memor ſimulate diſcordię cũ amica fingit nõ ſe alibi cũ eſſe ſuſpicari q̃ domi. Dicã idẽ, illi in alijs indẽ ſcriptũ eſt, q: ſi eſt ꝑ itẽ accipimus. an g̃ idẽ ꝑ item. Nullus ſum plus eſt nullũ eẽ q̃ periſſe. nã q perijt corpus habet reliquũ. q vo nullus ẽ, ita nõ eſt ac ſi natus nõ ſit.

Quid causę ẽ, qn nũc hinc piſtrinũ re. ꝑfi. n. bñ recta vel corpis ipulſione luſtri faciã. aut recta eas ad p̃catorem aut ad pã. bñ ꝓficiſcar. ꝓficiſci. n. rem egram

Efficere

Deinceps

Eniti

Irritare

Cicero

Propemodũ

Proficiſcere

ęgrum ac difficilem dicimus, ĕ recta via plana dixit non tm̄ Quin hinc.i.ex hoc loco. Nihil eſt p̄.lo.re.ſubiungit ergo cauſas cur ꝓficiſcatur in piſtrinum, Nihil eſt p̄ q̄ꝺ p̄dixit ſenex. Iam p.o. allocutio in q̄ qd metuat, qd velit manifeſtum eſt. Her⁊ fe.hęc enumeratio cauſa⁊ eſt.q̄ mirifice exaggerauit errores ſuos: In nuptias pam. ꝓieci, nec immiſi, ſed cōieci, q̄ꝺ ipetum et iniuriam ſigat. Herilem filium. Feci hodie vt fierent, nec dum feci.

iuſſi te dauum introire, hinc.i.in domū parandorum obſoniorum gr̄a, hic chr. fit obuiā.i. occurrit p̄ſio eſt mihi opportune.i.tēpeſtiue. Da.hem, dolentis interiectio, nūnā.i.nunqd perimus.i.perditi ſumus, et nam adiectio eſt ſillabica ut quisnam.Si.narro huic chr.q̄ tu dudum.i.paulo ante narraſti mihi. Da. qd ais, audio, alij audias Si. oro vt ipſe cremes det gnatā nix q; exoro.i. obtineo id Dan. occidi.i.perij.ꝑditus ſum. Si.hem indignantis interiectio

Hem dolentis

Orare et exorare

Coniicere

Quieſcas.S.age igitur, vbi nūc eſt ipſus? D.mi⁊ ni domi ē.S.
Ibo ad eū, atq; eadē hęc q̄ tibi dixi, dicā indē illi.D.nullus ſum.
Quid cauſſę eſt, quin hinc in piſtrinū recta proficiſcar via?
Nihil eſt preci loci relictum, iam perturbaui omnia,
Herum feſelli, in nuptias conieci herilem filium.
Feci hodie vt fierent, inſperante hoc, atq; inuito pamphilo,
Hem aſtutias, quod ſi quieſſem, nihil eueniſſet mali.
Sed eccum ipſum video, occidi, vtinam mihi
Eſſet aliquid hic, quo nunc me precipitem darem.

veruētiā addidit hodie tp̄s, vt ne diecula q̄dam eius ſit q̄ꝺ fecerat mali. Inſperante.h.a.i.i. ſperāte et inuito duplex offenſio. Hē a.bona ironia plurali͛r dixit aſtutias, q̄ſi is qui abundat aſtutijs vt ei vna non ſufficeret. vtinam.m.s.a.h.q. n.m.p.non dixit gladium aut laqueū, ne eſſet tragicū, ergo exp eſſit bene dicēs p̄cipitem darem.

GVI. AD te ibā etc. Hic locus eſt in quo iā ad diſcrimē mali ꝑducta comedia in meliores ptes iam icipit iclinare Da. ibam ego dauus ad te ſimonem.Si.Quidnā eſt? Da.Cur vxor nō accerſitur.i.aduocat vel adduci tinat. Iam adueſperaſcit.i.ad veſperum iclinat dies. Sim.audin.i.audis ne tu.Chr.illum, Da.ego ſemper grauis eſt inceptio orōnis q̄ exordium ſumit a ꝓnomine ego, dudum i.paulo ante. Aduerbia tp̄is, aut certa ſunt hodie cras, aut incerta vt dudum nup.itaq; incertis certum addit tp̄s, vt iādudum iānuper. o daue verus ſum non nihil.i.aliqd timui nequid a te fieret, ſed breuitati ſtuduit poeta, vt alibi, metui a chryſide, ne.i.q̄ faceres idem q̄ vulgus.i.maior pars ſeruorum ſolas.s.vt i.q̄ deluderes.i. ludibrio offenderes me ſenē dolis.i. aſtutis malis propterea q̄ filius amat.i.amore captus eſt.Da.Egōn.i.ego ne facerē.i. facere vellem iſtuc vid. licet, te deludere dolis.Si.credidi, q̄.i.ē ego adeo, valde inemens.Id ne.s. deciperer, celaui vos ſermōs id ſup.q̄ dicā nunc Da.Quid eſt? si. Nam ꝓpemodum.i.uel admodum ut uult Dona.uel ferme ꝓpe adeo iam fidem tibi.i.credo tibi.Da.Tandē cognoſti.i. noniſti q̄ q̄lis ſiem h͛ eſt ſim.s.nuptię nō fuerant future.i.faciende.D.qd.i. cur non fuerant futurę.Si.sed ſimulaui nuptias futuras, ea gr̄a.i.cauſa vt p̄tentarem uos.i.perfecte de vobis periculum facerē.Da.qd ais? si. Sic res eſt, D.Vide nunq̄ quiui ego intelligere iſtuc.Vah.interiectio indignantis uel increpantis ac deridentis, conſilium.i.propoſitum cōmentum callidū i.aſtutia ē calliditate plenum hoc āt dcm̄ exclamatione tollendum eſt q.d.ꝯſilium illud eſt multū callidum et irridet dauus eo pacto ſimonem. eum.n.nō latebat eiuſmodi conſilium Si.audi hoc, ut.i. poſtq̄

Prepemodū

Pertentare

Vah indignantis vel increpātis aut deridentis

hic eſt qd dixiſti, Da.inq̄, ideſt dico vel dixi optie factū eſſe.s.Si.nunc nulla eſt mora ꝑ hūc, ideſt nō ſtat per Chrēmetem quo minus nuptię fiant, chr. Nunc ibo domū dicam vt apparent obſōnia.s.atque renuncio, ideſt ſignifico huic filię meę s.Si.o daue nūc te oro q̄m tu ſolus effeciſti, ideſt faciēdo pfeciſti has nuptias, Da Dauus interrūpens ſermonē dicit.Ego vero ſolus effeci nuptias, hoc āt dicit nō ad ꝯfirmationem ſed ad icrepationē, Si.ſubdit ſimo quod fuerat dauū rogaturus, porro, i. deinceps in futurum, vel hodie dici eſt aduerbiū, enitere.i.labora q̄ſi difficile ſit ē conatu opus corrigere.i.ad viam rectā redigere mihi gnatum.s.Pā.Da. hercle i.ꝑ Herculē, faciā ſedulo, ideſt inſtanter q̄ſi ſine dolo.si.potes corrigere nunc dum āius eius eſt irritatus.i.cōmotus ira ſiue ꝯcitus et prouocatus, Da. qeſcas, ideſt ꝯquieſce neq; de hac re labores.Si. igitur age vel dic et loquere vel eſt aduerbiū hortantis quo hortet eum vt faciat q̄ꝺ pollicet, vbi ipſus Pā. eſt nunc.Da.Mi⁊ eſt, ideſt miror ni, ideſt ſi nō eſt domi cum ſint inimicitię illi cum amaſia, si. Ibo ad eum filium atq; dicā itides, ideſt ſimil͛r illi hęc eadem quę dixi tibi.Da.Nullus, ideſt non ſu⁊, plus eſt enim nullum eſſe q̄ periſſe. Nā q̄ perit corpus habet reliquum, qui vero nullus eſt ita non eſt ac ſi natus non ſit, qd cāe.i.q̄ cauſa eſt, quin, ideſt cur non ꝓficiſcar tanq̄ res ęgra et difficilis recta via, ideſt plana hic.i.ex hoc loco, ideſt piſtrinum, ideſt in ergaſtulum piſtrinū ad circūagendas truſatiles molas.nihil loci.i.nullus locus, hoc ē nulla opportunitas relictum eſt p̄ci.quaſi nunc p̄ces apud Pā. non ſint valiturę.iā perturbaui oīa conieci, ideſt impetu et iniuria immiſi filium Herilem, ideſt Pā. filium heri mei Si.in nuptias, feci vt nuptię fierēt hodie, hoc Pā.inſperāte atq; inuito.i.nolente. Hem iraſcēns ſibi interiectio eſt aſtutias omiſit, vt hoies nequā pro o hoies nequam bona ironia, plurali͛r dixit aſtutias, q̄ſi ei q̄ abundat aſtutijs vna nō ſufficiat ac ſuppetat, q̄ꝺ.i.ſed ſi qeſcē.i.in ea re nō laboraſſem nihil mali eueniſſet.Sed eccū, ideſt ecce hic ante oculos video ipſum pamphilum occidi.i.

Age hortantis

Nullus ſum

Coniicere

Hem iraſcentis

Ouid. perditus ſum, vtinā aliqd eſſet mihi hic, quo.i.vt velle quo darē me pcipitē, nunc.i.precipitarē me mihi ipſi mortem conſciturus.

SER. AD te ibā, poſtq̄ bn̄ ꝯuenerat iter duo ſenex de appatu do nuptiaꝝ, reſtabat vt q̄ſi eſſcm̄ illaꝝ nuptiaꝝ oñderet q̄ iſte actus i ſuo pricipio vigeret s.vt audito rumor ſue machinationi ꝯrio aduerſaria pars oino ſubſternat et abſterreatur, iō ꝯueniENTER Dauus caput ꝯſilij totius mali ſnimis terrore cōmouet, vt

hac in co.ſa.m.ſ. sic cederē ſolemus i magno piclo poſſit nūq̄ piclitaturos, ſi illō piculū poterimus euaderē. poſthac audacter ſe icolumē i futuꝝ pmittit ſor cū vita hoīs tā varijs multiſq; ſit piclis ꝯſta ſed h̄ ſic ſqt. D. piculū ſi h̄ euaſero, ſcio me ñ poſtea piclitaturꝝ, menāder ſic ē ē ſenſus, tā difficile eſt hinc euadere, vt q hic euaſerit videat imortalis futurus.

Octonarij omnes. PAMPHILVS. DAVVS.

VBi illic ē ſcelus qui me pdidit? D. pu. P. atq; hic cōfiteor
Iure mihi obtigiſſe, quādoq̄dē tā iners, tā nulla cōſilij
Sum, ſeruon fortunas meas me cōmiſiſſe futili?
ERGO PRECIVM OB STVLTICIAM FERO, ſed
inultum id nunq̄ auferet. D.
Poſthac icolumē ſat ſcio fore me, hoc nūc ſi deuito malū. P.
Nam quid ego nunc dicā patri? negabon velle me modo
Qui ſum pollicitus ducere? qua fiducia facere id audeam?
Nec quid me nūc faciā ſcio. D. nec me qdē, atq; id ago ſedulo.
Dicā aliqd iā me inuentuꝝ, vt huic malo aliq̄ pducā morā. P.

Nā qd.e.n. pri, bene pri nō ſumoni, vt de auctoritate huius nois ſūmus terror exurgat. Modo polli. ſū. ē mō mire. etenī maiorē vis hn̄t recētiora pmiſſa. Mō pollicitus ſū, oratorie multus pollicitus ſū dixit q̄ ſi pmiſi diceret. Qua.f.id.f.a. ſe pcutiēdo q̄ fiducia ad pſonā ſuā rettulit, q: fiducia mō ipudētiam ſigt. Nec qd me nunc fa. abltūs caſus me, ſed nos faciā cuꝫ qd faciā, veteres aūt nec addebāt, et nō faciā abltō caſu. Aliq̄ pducam morā, et pductā legit, ſigt āt differā, ptendā, platē. Ehodū bone vir qd agis, grauis interrogatio et minātis cum iracūdia, et hoc ironia pſequit, cū oē genus ꝯtumelię leue in eū dicimus, in quem ferimur iracundia. Vidē me.t.c. hoc eſt nunqd negare potes impeditū eē. Impeditus pprie eſt qui ita pedes hs illigatos vt progredi nō poſſit, ſed hic ad negociū rettulit, ille.n. non defendit, ſed emendaturꝝ ſe pmittit, et bene impeditū. Expediā rettulit duo promiſit ſimul, et tēpus cū celeritate, et effectu. Immo melius.s. bn̄ melius cōparatiuo vſus, q̄ſi h̄ bonū ſit illud melius. Ego hoc tibi credā furcifer, furciferi dicebant q ob leue delictū cogebant a dn̄is ignominię magis q̄ ſupplicij cauſa circa vicinos furcā in collo ferre ſubligatis ad eā manibus et pdicare pctm̄ ſuū ſimulq; monere ceteros, neqd ſimile amittant. Itaq; et Cicero de ſeruo, qd ide furcifer quo progredit. Tu rem impeditā et pmultum progreſſus eſt, modo impeditam dicere modo perditam dicit Senſus hic eſt. Rem integram pdidiſti et pditam reſtitues, li eſt. qui integrā perditamq; turbaſti. Hem quo fretus.s. eſt, memor ante ſe dixi ſic. dauum video cuius conſilio fretus ſum. An non dixit hoc futurum vt ab illa excludar, hac concludar, ē vide quo me induxis. Qui.l. meritus. crucem, plena ſatiſfactio eſt ꝯfeſſio peccati ſine recuſatione pęnaꝝ nam mitiores eos reddimus qbus vultu opere pcium pro delictis nr̄is offerimus. Virg. Equidem merui nec deprcor. Sed ſine paululū ad me vt redeā ad ſe redire dr̄, qui aīum recipit et ſedē mētis. Virg. Virtus ad ſe redit. hoc de corpore dixit. ad ſe aūt redit qui amens eſſe deſiſtit. Iam.a.d. diſpicere eſt diſquirere

pcuſſo capite mēbra diſpergant, et deſperēt poſtea cōmouet Pā. ocide Ca. Audin tu illū Chre. q̄to deſiderio affectet nuptias poſtea ꝯuertit ſe ad Dauuꝫ dicens ego dij ēc., ppemodum i. aliq̄tulum nō nā perimus, exterritus.n. fuit. Da. Credens ꝯ ſpē ſuam eueniſſe ex hoc aliqd quod audiuerat opportune fit obuiā qdnā au. verba iteꝝ timoris, ego vero ſolus oro ambigue dicta poſuit.n. et affirmare dcā ſenis, et oñdere dolorē Daui reſipiſcentis, dū aīus filij iratus eſt ꝯ Gly. nullus ſum in verbis Dauus ſecum loq̄ntis oſtēdit magnitudo recepti doloris, piſtrinū dr̄ a pinſo pinſis pinſui piſtū, vnde piſtor nihil loci eſt relictū vlli loci pci.i. ad pcandū heruꝫ fefelli.s. ſimonem inſperante hoc ſimone hem aſtutia mea poteſt modo videri.

DONA. VBi illic eſt ſce.q.m.p. Hęc ſcęna cuius ꝯturbationis eſſe debeat, ſupra poeta pſtrinxit cuꝫ ꝯſentiendū Daui ꝯſilio, tardū pāphilū faceret. Vbi illic eſt ſce. accuſatio. Vbi illic ſcelus nimirum terribile eſt ſequire anq̄ videas eū ꝯ quē iraſceris. Vbi illic ſce.q.m. ad intellcm̄ nō ad verba redegit, et eſt figura

Sylepſis sylepſis p genera. Vir. Pars i fruſtra ſecant, ſed hic figura ē p numeros, nā q: ſcelus ſcelſtus intelligit, mō qui ſubiungit nō qd. Tam

Iners iners, ſine arte.i. ſine. Tā nul. ꝯſilij, vna pars oro

Nulli in gtō nullo in dtō nis eſt illud ꝯſilij, nos nullius et ſolius, recte aūt veteres nullo nulli, ſolo ſoli declinabant. Me ꝯmi.

Cōmittere non cōmendaſſe ſed cōmiſiſſe, cōmittimus.n. q̄ cū magno piculo volumus eſſe ſeruata. Futili, leui nā a vaſe qd futile dr̄ futilis, qd non deponit niſi miniſter ſacroꝝ. qd qdē vas eſt acuto fundo et pa

Futili tulo ore. Inſtabili ſigt futili vt Vir. ꝯſilijs hītus nō futilis. Ego pciū. pmiū, pmiuꝫ vero gn̄aliter p bono

Premium Precium aut malefacto reddit, ſed pmiū et pciū ita diſcernunt, nā pciū p ſtultitia eſt poena, pmiū p virtute et ſapientia honor eſt et lucꝝ. Preciū ob ſtul.

Plau. ſic et Plau. locutus pciū ob aſinos p aſinoꝝ pciū.

Virg. Vir. Rē ma. pci. m. fer. alibi. Illū titides. a. p. t. a. et eſt figura. vt apud Vir. Inuidiſſe deos. p. Poſtq̄

Faciā cum abltō · Productā · Impeditus · Furciferi · Redire

Diſpicere · vere conſilium, deſpicere, deorſum aſpicere. Non. h.s.vt.d.tęconomia. Nanq; hoc.i.p.ſic Virgilius. Sed motos pręſtat componere ſl.et eſt sylepſis.illud enim cognito, hoc ſinit.

SVI.

VBi illic etc.Hęc ſcęna cuius ꝑturbationis eē debeat ſupra poeta ꝯſtruxit, cum ad ꝯſentiēdū Da. ni conſilio tardū pā philum faceret. P. Vbi illic ſcelus, ideſt ille ſceleſtus, ē illic pro ille ponit, ē ad īntellectū referr nó ad verba. Naꝫ illud eſſet

ideſt proferam prolatē.protendam, differam aliquam moram huic malo Pa. Ohe interiectio ſentientis eum quem quęrabat Da. Dauus ſuperiora interpoſuit non perceptus a pamphilo nūc dicit Viſus ſum pamphilus. Ehodum. particula eſt euocantis ad ſe. bone vir, per ironiam, et hoc ironia ꝑſequitur cū omne conuitiū et genus leue in eum ducimus i quē ferimur iracundia. Quid ais, ideſt loqueris, dicis vel facis. Viden.i.vides ne. me

Prodūcere

Ehodum

O he. D. viſus ſū. P. ehodū bōe vir, qd agis? vidē me tuis cōſilijs
Miſeꝝ īpeditū eſſe. D. at iā expediā. P. expedies. D. certe pam. P.
Nēpe vt mō. D. imo melius ſpo. p. oh tibi ego vt credā furcifer.
Tu rem impeditā & perditam reſtituas. hē quo fretus ſiem
Qui me hodie ex tranquilliſſima re coniecisti in nuptias,
An non dixi hoc eſſe futuꝝ. D. dixti. p. qd meritus. D. crucem.
Sed ſi paululū ad me redeā, iā aliqd diſpiciam. P. hei mihi
Cur non habeo ſpacium, vt de te ſumam ſuppliciū vt volo,
Nanq; hoc tempus pręcauere mihi me, haud te vlciſci ſinit.

Sylepſis dōm quemadmodū ſubiungit relatiuum maſculini generis.s q, vbi eſt sylepſis ꝑ genera cum qt eēt dōm ſi ad verba redigeret. In eo āt q ſcelus ꝑ ſcelerato ponit. qdam dicūt emphaſim eē. Vbi ergo eſt ille ſceleratus. D. q ꝑdidit.i. deſtruxit me. D. perij, Pā. atq; ꝯfiteor hoc malū.s. obtigiſſe, ideſt accidiſſe mihi iure. qñquidē q: certe ſum tam iners.i. ſine arte et aſtutia et tas nulli ꝯſilij, ideſt nullius prudētię q mihi cauere nequeā, vbi nulli in genitiuo ponitur veuſte ꝑ nullius. Nā veteres nulli nullo, ē ſolus ſolo declinabant more adiectiuoꝝ noīm, nec ſola hęc ſed alia nōnulla in ius nūc gtūm terminātia, ſernō.i. ſermo ne. ne.i. vtꝝ eſt prudētię ſubaudi me cōmiſiſſe.i. credidiſſe fortunas meas.i. ſucceſſus hos vel ꝯditiones et ſtatus meus, ſeruo futili.i. leui, iſtabili, tractū a vaſe qđ futile dr. illud enī vas ſacroꝝ eſt, et a ſolo ſacroꝝ miniſtro deponit ad terrā, eſtque fundo acuto ē patulo ore ꝑpterea in terra ſtare nō pōt, qnimmo ſtans, accūbens effundit qcqd in ſe liquoris eſt, oblatū eſt os et fundū acutū. Committere et cōmittere ét plus eſt q̄ cōmēdare, cōmittimus enim q̄ cū magno ꝑiculo volumus eē ſeruata ergo ſiro ꝑcium.i. ꝑmium, ſed ꝑciū potius ē pęna pro ſtultitia ꝑmiū pro virtute ē ſapia, honoré et lucꝝ, ꝑmiū tñ gñaliter ꝑ bono aut malo facto reddit ſiro igit ꝑciū ob ſtultitiā, ſed ipſe ſeruus nunq̄ auferet.i. aſportabit id ꝑmium a me inultū paſſiue poſuit ꝑ non vindicatū, Da. Poſthac.i. in futurū, ſat ſcio me fore.i. futuꝝ eſſe incolumē.i. ſaluū et non poſt periclitatuꝝ, ſi. deuito.i. euado nūc hoc malū.q.d. tam difficile eſt hinc euadere, vt q euaſerit videat īmortalis futurus Pā. nam qd ego nunc dicā pri, negabo néme velle mō qui pollicitus ſum ducere, qua fiducia.i. impudentia audeam facere id.i. negare. neſcio qd faciam nunc de me, Dona. āt vult me vt ablatiuus ſit ſine ꝑpoſitione q̄ i quid faciā me ideſt ꝑ me ſolum, Da. Eqdem, ideſt certe nec ſcio inquā qd faciam de me ꝑ qđ oñditur de me in dicto pāphili fuiſſe, atq; ego id ſedulo.i. inſtanter cogito, vt ſciam qd de me ſit futuꝝ vel faciam. Dicam me inuenturum iam aliquid vt producam,

Sylepſis

Emphaſis

Jners

Nulli ꝑ nullius

Sermon

Futilis

Committere et cōmittere mandare

impeditum, ideſt implicatum inuolutum, illigatum, irretitum, tuis conſilijs, ideſt tuis ſuaſionibus. Impeditus autem proprie eſt qui ita pedes habet illigatos, vt progredi non poſſit, ſed hic ad negocium retulit. Da. at.i. ſed, expediam, ideſt exoluam te. iam, ideſt breui vel celeriter. Pam. expedies Da. o pāphile certe expediā.s. pā. Nempe.i. certe, vt.i. ſicut mō expediſti. Da. Immo.i. ſed ſpero.i. confido me melius expedituꝝ.i q̄ſi iā bene expedierit pamphi. o interiectio indignantis vel irati. Vis furcifer. qui dignus es vt circunferas furcam ignominię cauſa, vt credam tibi hoc. Furciferi enim dicebātur ſerui qui ob leue delictus cogebant a dominis ignominię magis q̄ ſupplicij cauſa circa vicinos furcā in collo ferre ſubligans ad eam manibus et ꝑdicare peccatum ſuum, ſimulq; monere cęteros ne qd ſimile admittant. Reſtitues, ideſt reſarcies, reparabis recuperabis, reſtaurabis, rem īpeditam.i. intricatam, inuolutā, īplicatam, et ꝑditam, ideſt de, qua nulla reſtat ſpes. Hem, irati interiectio et idignati. quo ſi eſt fretus, q: dixerat cuius ꝯſilio fretus ſiꝫ q̄ſi dicat in q̄ poſſim amplius fiduciā hře. q Dauus hodie ꝯiecisti me in nuptias ex re tranqlliſſima i. q̄ erat ſine vlla ꝑturbatiōe, an.i. vtrum non dixi.q.d. imo hoc eſſe futuꝝ, videls vt ab illa excludar. hac ꝯcludar. Da. Dixiſti illud futuꝝ.s. pā. Quid meritus es? Da. crucē meritus ſuꝫ.i. vt cruci affigar. qđ ſupplicium maloꝝ ſuoꝝ erat ē ꝑcipue fugitiuoꝝ. Sed ſine.i. patere vt redeā paululū ad me.i. vt aīum meū mā ſine recipi.i. ē ſedē mētis ad ſe. n. redit q eē amēs deſiſtit. Iā.i. celeriter diſpiciā.i. diſqrā, excogitabo, cōmētabor, cōminiſcar, ꝯſiderabo, aliqd.i. aliqđ ſiue remediū ſiu aliqđ ꝯſiliū. Nā deſpicere ē digerere ꝯſiliū, deſpicere vō ſigt deorſum aſpicere. Pā. Hei. mihi cur nō hēo ſpaciū.i. oportunitatē, tps, ociū, in ſumā ſuppliciū.i. vt exigā pęnas, vt ꝑſequar pęnas de te, vt volo.i. ad arbitrium meū. Nanq; hoc tempus monet.i. admonet me ꝑcauere.i. prouidere mihi haud ſinit, ideſt permittit me vlciſci de te, ideſt vindictam capere de te. ſi ſit te abſque de. tunc vlciſci ſignificat punire.

Impeditus

Expedire

Oh indignantis

Furcifer

Reſtitues

Impeditus ē ꝑditus

Ad ſe redire

Deſpicere

Comminiſci

Diſpicere

SER. VBi pater ingreſſus domum eadem referendo de nuptijs Pamphilo quę et dauo valde eum perterruerat, et ſic perterritus extra quęrens. Da. Tum nulli conſilij ſum qui cōmiſi fortunas meas ſeruo deberet dicere, ſed non potuit ſine indignatione, et ideo dicit ſeruon. s. decuit ſed i nimius affectus fecit defectum in verbis, nulli poſuit, p nullius. Sed nullū id nūquam auferet a me. Nam vere ſtro precium, ob ſtultitiam nam quid et cū iam aliqd deſpiciam i. aliquid leuiter inuenias de ſpiciaȝ dicit q̄ſi deorſuȝ aſpiciaȝ, quia q̄ inferius videtur facilius vr̄.

mi hois. Inde. m. modo pro tantummodo. Quis p p a. adeſt pudor ne denegent, et nō adeſt vt et p̄ſtent. Poſt. u. t. deeſt ē vt ſit tps ē. Tunc c. n. s. a. mire autem neceſſario q̄ natura ſunt tales neceſſitas in natura eſt conſtituta. Aperiunt mire apiunt, q̄m tunc cum p̄mittebant mali erāt, ſed latebat malitia in pectoris altitudine. Et ti. et tū, bis numero ſubaudit denegare, et melius timent, q̄ ſi dicerent pudet eos, nā timor eſt malorum, pudor tātum bonorum. Res malitia. s. quia multi ſunt ad rē qui p̄ſtare non pnt. Quis mi. es? quis tu es? Quis tu es, ad dignitatem refertur. Quis mi. es, ad neceſſitatem. i. frater aut cognatus, et hęc verba mollia ſunt dictu, ſed alio aſpera. Cur. m. t. Heus p. heus ſignificatio eſt mō nois ad intentionem cōſiderationemq; reuocādi. Proximus ſū. m. i. charior mihimet ſuȝ q̄ alieni Proximus, charus, beniuolus, et hoc eſt qđ ait ſupra. Æquior ſum Pam. si. ſe illam in ſomnis q̄ illum amplecti maluit, inde p̄ximi et p̄pinqui dn̄r, qui nobis chari eē debēt. Nihil pu. pudor ē male facti, verecundia recti et honeſti, ergo mire poſuit. Si ro. abundat ſi roges, ſed et negas vel ſimulas populariter additum ē. Hic vbi. o. eſt, hic. vbi p̄miſerunt. Illic n. n. et nota illic et vbi aptum eē iraſcenti repetitionis genus hic opus eſt ſaluo pudore. Illic legit̄ et illi. Vbi ni. o. ē, vbi nondum p̄miſerunt. Ibi ve. quod ait ſupra. In denegando modo q̄s paululum. Sed quid ago, adeo ne ad eum, hic locus deliberationis ē, an adeat ad Pamp. vnum abundat, et moraliter verba Carini ſunt poſita. Vt cum eo iniuriam pro de iniuria. Expoſtulē, expoſtulatio aduerſus euȝ quē incuſamus, nam expoſtulare eſt q̄relam apō eum ipſum deponere de eo ipſo qui fecit iniuriam, poſtulare autem q̄relam dicere de altero apud alterum. Ingeram mala multa, quaſi tela iſta ſe dicit ingeſturum mala. Atq; aliquis dicat nihil p. hoc dicit et ſi exiſtat aliquis qui mihi dicat quid

Senarij partim Trochaici, partiȝ quadrati, vnus Pētameter.

CARINVS. PAMPHILVS. DAVVS.

QVARTVS ACTVS.

Hoccine eſt credibile, aut memorabile,
Tanta vecordia innata cuiq̄ vt ſiet,
Vt malis gaudeat, atq; ex incommodis
Alterius, ſua vt comparet commoda? ha
Id ne eſt verum? immo id eſt genus hominum peſſumum.
In denegando modo quis pudor paululum adeſt.
Poſt vbi tempus eſt promiſſa iam perfici,
Tum coacti neceſſario ſe aperiunt,
Et timent, & tamen res premit eos denegare, ibi
Tum eorum impudentiſſima oratio eſt.
Quis tu es? quis mihi es? cur meam tibi? heus
Proxumus ſum ego met mihi, attamen, vbi fides
Si roges? nihil pudet, hic vbi opus eſt
Non verentur, illic vbi nihil opus eſt, ibi
Verentur, ſed quid agam? adeam ne ad eum? & cum eo
Iniuriam hanc expoſtulem? ingeram mala
Multa, atq; aliquis dicat, nihil promoueris,

DONA. Hoccine eſt credibile aut me. Elegans perturbatio in qua inter ſe ſimo, Pamphilus, dauus, Carinus, Byrrhia, Chremes, oēs omnibus redduntur offenſi. Hoccine ē cre. et. incredibile eſt inquit, et nefandum, e contrario enim ab interrogatione q̄dā incipiunt, qui nimis iraſcuntur, vt et illud Hoccine humanum. f. a. et etenim hoc in priuatione ē, hoc enim genus interrogationis viȝ negandi exprimit. Hoccine ē cre. a generalitate incip t. ci. Qui facile ſeparat iniuria et peccandi locus, quā. n. s. n. idem. Hoccine ſe nondum hoſte dare. o. g. s. o. h. i. Tanta vecordia cuiq̄. s. vt ſiet, ſingulari et plurali numero reſpondet. Vt malis. gaudeant; cum dixiſſet cuiquaȝ intulit numerum pluralem, vt alibi. si quiſq̄ eſt qui placere ſtudeat b. q. p. m. m m. l. n. h. p. n. p. s. Vt malis gaudeat, legitur et gaudeant vt comparet alienis incōmodis ſua, hic gaudeat ſubaudit̄ ſua vt comparet hoc ē acquirat vel eſtimat. Atq; ex icōmodis alienis ſua p. c. hoc eſt non intelligit commoda ſua niſi ex alterius incōmodis ea eſtimauerit. Id ne eſt verū? imo. i. alij ſic verū ē, hoc genus hominum ſe p̄bat eſſe, cum malus ſit, et ſic contra hoc, imo non hominē ſed peſſimū hoīeȝ ſe p̄bauit. Verū imo, ideſt paru̵ accuſauerat dicens. i. hoiuȝ genus, vt hoc facere, et ideo addidit. i. peſſimum hominū genus, vt hoc facere non hois modo ſit, ſed peſſi

Expoſtule
Poſtulare
Iniuriā

proficeris,rñdebo multum, multum ſubiũxit quo modo multum,ſed aliud faciam: tranſitum, ficit diando moleſtus certe ei, et multum: ſubauditur ꝑmouere. Moleſtus certe, vel moleſtum fuero.

Atq; aio morem,geſſero,erit fructus iracundię ex vindicta,et ꝑ iracundiam atq; ꝑturbatione nõ inuenit qđ ſit multũ aliud, ergo inuenit moleſtus certe fuero. Carine et me et te, mire et artificio ſe ſi cit pãphilus ꝑ ꝑuem alloq ad ꝑſtringẽdam iracundiã Carini, aliorum ſi ꝑ or vociferare potuiſſet tragica exclamatione vſus fuiſſe.

deeſt audi. Quo minus.t.s.quo.i.qđ,et deeſt audi;vel accipe,vt ſit quod vel qm̃ ,vel quomodo ex quo,aut quare,aut certe erit ſenſus cum huiuſcemodi ſubauditione,imo ẽt. q m.s.e. m.eo magis audi,aut imo ẽt. Hę nu.non ap.m.quo ipſo minus tu ſcis erumnas meas.i.falsę nuptię erant quę res te facit magis iraſci, q̃ me cogit merito.Hę nuptię,legiẽ ẽ hę nuptię, ſic.n. veteres dixerũt.

Multum moleſtus certe ei fuero,atq; aĩo morem geſſero. Pam.
Carine,& me,& te iprudens(niſi qđ Dij n ſpiciunt)ꝑdidi Ca.
Ita ne imprudens?tandem inuenta eſt cauſſa,ſoluiſti fidẽ. Pa.
Quid tandẽ?C.etiã nunc me ſeducere iſtis dictis poſtulas? Pã.
Quid iſtuc eſt?C.poſtq̃ me amare dixi,complacita eſt tibi,
Heu me miſerum,qui tuũ aĩum,ex animo ſpectaui meo.Pã.
Falſus es.C.non tu eſſe tibi ſatis hoc ſolidum viſum gaudium,
Niſi me lactaſſes amantem,& falſa ſpe produceres.
Habeas.Pa.habeam?ah nu ſcis quantis in malis verſer miſer.
Quantaſq; hic ſuis conſilijs mihi confecit ſolicitudines,
Meus carnufex.C.qđ iſtuc tã mirũ eſt,ſi de te exẽplũ capit? Pã.
Haud iſtuc dicas ſi cognoris vel me,vel amorem meum.Ca.
Scio cum patre altercaſti dudum,& is nunc propterea tibi
Succenſet,nec te quiuit hodie cogere illam vt duceres. Pam.

Appara
Non appa rari cũ dtõ
bant appa ri cũ dtõ ca ſu ſemper cladẽ et ꝑnitiem ſignificat,vt Vir.mihi ſacra parari. Tua

Imprudens,defenſio ab imprudentia, etenim niſi bonę eẽt conſcientię nunq̃ diceret te ꝑdidi purgaturus. Ita ne imprudens,imprudens diſtingue,et attende hoc illum repetere quod indignat̃ magis quaſi audierit reliqua.Quin tuum aĩum, legit̃ et cũ.

Ita tu imprudens, et q: ẽt articulus omnis defenſionis ꝑ conceſſiuam qualitatem hoc dicto eſt conſtitutus,idcirco hoc ipſum Carinus poſt confirmationem repetit,hoc cupiens eripere a Pãphilo,quod ille maxime vtit̃. Quin tuũ aĩum, quin legit̃ et cum.

Falſus es
Solidum
Lactare
Oblectare

Falſus es modo participium, ideſt falleris ſi Pãphilus dicit,ſi vero coniungit̃ pro fallax accipit̃. Hoc ſolidum eſt viſum;ſolidum plenum idoneum integrum. Niſi me lactaſſes pro duxiſſes,oblectaſſes,induxiſſes,quę ſignificatio ſtrationem oſtẽdit lactare eſt inducere in aliquaʒ voluptatem a lactando vñ et oblectare dr̃. Habes,ꝑmiſſio animi irati,vt ſupra.Aut ſi tibi hę nuptię ſunt cordi. Quantaſq; hic mihi ſuis conſilijs dixit,ironia vt ſupra.Cuius conſilio fretus ſuʒ, et cum verſer protulerit conficiat debuit inferre, eſt ergo anacoluthon, vt eſt illud. Principio amico filium. Confecit,legit̃ et conflauit. Solicitudines,ꝑturbationes. Meus car.i.in me. Meus carnifex,qui me torſerit vt alibi. Deo irato meo, hoc eſt in me irato deo. De te ſi ex.c. vtrum ſi te imitatur,aut ſi de te exigit pęnas, vt alibi. Ipſe vterq; exempla in te edent,ſed melius te imitatur accipimus. Haud is.di.ſi co.nr̃i.n.ſed ſi cognoris non ita dicas. Cũ patre ali.ab his q̃ facta ſunt ad ea quę facta non ſunt legit̃ et altercatus es,nõ enim alterco dicimus. Nec te qũit.h.c.argumẽtum attulit,ex his q̃ non ſunt facta cũ fieri debuerint. Immo ẽt,propterea et amplius, immo ẽt

Tua vo.t.co.hęc accuſatio,ille enim excuſat ꝑ iprudẽtiam,hic arguit voluntatem,hoc ergo dicit eo grauius quo nullo cogente peccaſti. Cur me enecas? crucias. Inſtare di.m. e.d.p.s.o.q: dixit inſtare, ſuadere,orare non plus dicere poſſet,quarto nihil poteſt eſſe. Dauus intertur.o. Dauus cum admiratione pronunciat, Dauus interturbat.o. deerat vt hic Dauus diceret, ſed plus intulit interturbat, et inter modo nominis non exigit additamentũ, eſt enim particula auctiua adeo vt non pro mediocri ſignificatione ſit,ſed q: maiorem hr̃e non poteſt,vt interfectus,interceptus vel inter modo ꝑ poſt,vt hunc,inter fluuio tyberinus amoeno.R. in mare prorupit. Neſcio, q: iraſcitur Dauo dixit neſcio alioquin ſcit. Niſi fuiſſe.m d.ir.deeſt vt ſit niſi q:. Factum.h.ẽ.d.non quod non credat interrogat,ſed q: increpet. At tibi dij di.fa.dent exitium,at principium increpationi aptum, vt Vir. At tibi pro ſcelere,et Hora. At o deorum quicquid in.c.r.et.a.g. Dic mihi eho interiectio eſt intentionem audientis expoſcẽs.Dic. m.ſemper dic mihi iniurioſum eſt,vt Virg.Dic.d.c.p. Sic omnes h.c.cum odio hoc pronunciandum eſt,ideo coniectum dixit. Deceptus ſum conatſſio. Scio id non ad deceptionem ſed ad defatigationem retulit ergo cum ironia ſonandum. Hac.n.s.deeſt quod conabamur, et proprie de bono ſic dicit.

Enecare
Inter
Virg.
Hora.

Alia aggreditur via,vel adoriamur.i. euitamẽtis;adoriri proprie dicitur repente ex inſidijs aliquem inuadere. Hoc tibi pro ſer.ſeruitium pro ſeruitute poſuit, vt ſeruitio enixe tulimus. Conari ma.et pe.ad id retulit quod ait ſupra. Quem ego credo obnixe omnia facturum, et accuſatiuo caſu ſine itermiſſione ſignificat noctes et dies manibus et pedibus. Siquid preter ſpem euenit,

Adoriri
Seruitiũ pro ſeruitute

Euenit

euenit productum magis q: hoc perpetuum non vult pamphilo accidere. ergo euenit pene euenit, aut euenit media correpta paꝝ ſuccedit. Quod ergo ſed veſtrū eſt offm̄ prebere. at nim nō eſt fortunam poſſe ꝑſtare, et bene ſuccedit, vt qđ agimus oñdat ſucceſſus eſſe fortunę. At facio ſedulo. i. ex

conſteris. vbi eſt fides, ideſt fidelitas, veritas, ꝯſtantia dictoꝝ et ꝯuentoꝝ. nihil, il. pu. i. nullo afficiūtur pudore, vbi nihil pōt capi pro non, aut genitiui caſus eē pōt, q̄ſi nullius rei eos pudeat, aut nominatiui et tunc pudet ꝑſonale verbū eſt. Hic vbi eſt opus vereri denegare videlicet vbi

aio et ſine dolo. Me miſſum face, ideſt noli vti opa mea. Parum ſuccedit qđ ego hęc eſt vtilis ſententia ꝑ ſapientę ꝯtra fortunas. Reſtitue i quē accepiſti me locum. ſenſus hic eſt, oīa mihi integra ē ſalua redde q̄lia tibi tradidi ꝯſulto vel quum

Immo etiam quo tu minus ſcis erumnas meas, hę nuptię
Nō apparabant̄ mihi nec poſtulabat nūc quiſq̄ vxorē dare. C.
Scio tu coactus tua voluntate es. Pa. mane,
Non dum ſcis. C. ſcio equidem illam ducturum eſſe te. Pa.
Cur me enecas? hoc audi, nunquam deſtitit
Inſtare, vt dicerem ducturum patri,
Suade, orare, vſq; adeo donec ꝑpulit. Ca. (quā ob rem? P.
Quis homo iſtuc? P. Dauus. C. Dauus? P. Dauus interturbat. Ca.
Neſcio, niſi mih deos ſatis ſcio fuiſſe iratos, q auſcultauerim. C.
Factum eſt hoc Daue? Da. factum. C. hem quid ais. ſcelus,
At tibi Dij dignum factis exitium duint.
Ebo dic mihi, ſi omnes hunc coniectum in nuptias
Inimici vellent, quod niſi hoc conſilium darent? Da.
Deceptus ſum, at non defatigatus, Ca. ſcio. Da.
Hac non ſucceſſit, alia aggrediemur via,
Niſi id putas, quia primo proceſſit parum,

ꝑmiſerunt non verentur denegare. Illic vbi nihil. i. nō eſt opus. i. vbi nondū promiſerunt ibi verent denegare. Sed qd agam? Adeam ne ad eum, alterum ad abundat, vt expoſtulem. i. conqueriar, hāc iniurias. i. ideſt ō hac iniuria cū eo pāphilo Expoſtula-

nihil ꝑmiſiſſem pri. Hem ſed mane hoc quaſi incipientis demonſtrantisq; aliqd non ſe inueniſſe.

Hūccine de. demū pro deniq;. Nil a te quęro li enim ad cogitantem nihil pertinere potuit.

At iam. h. t. i. dabo conſiliū, ſcilicet quo in priſtinum locum reſtituaris.

QVI.

Hoccine

Ah dolentis

Hoccine eſt etc. elegans ꝑturbatio in qua inter ſe oēs oibus redduntur offenſi Ca. Hoccine, ideſt vtꝝ hoc eſt credibile. q. d. eſt incredibile et nefandum, aut memorabile, ideſt memoria dignū, vt tanta vecordia, ideſt malitia cordis. dr̄ enī vecors mali cordis, ſit innata cuiq̄ vt gaudeat malis alienis, atq; ut cōparet. i. acqrat aſſequatur, ſua cōmoda ex incommodis alterius Ah. dolentis interiectio, ne id. ſt vtꝝ id genus hoīum eſt verum. i. verax, veridicū fidele, imo. i. ſed id genus hoīum eſt peſſimū, quis ideſt qbus hoībus pudor paululū adeſt, mō ideſt dūtaxat denegando. i. negent ſe facturos, poſt ideſt deide vbi. i. qn̄ tp̄s iam ꝑmiſſa ꝑfici. i. ꝑſtari, tū. i tūc ipſi coacti, neceſſario q̄ſi ducti neceſſitate, ſe apiunt. i. malitiā ſuā oñdūt q̄ prius texerāt in pectoris altitudine, et timēt denegare, et tū res. i. malitia ſua cogit eos denegare qđ ꝑmiſerāt ibi. i. deide, oro coꝝ eſt ipudētiſſima. i. iſolētiſſima petulātiſſima, qs es tu. i. q̄ dignitate polles? qs es mihi. i. frater, an cognatiōe iūctus? cur optas ſub, vel petis tibi. i. ꝑ te. meam videlicet vxorem. Heus ē ꝑticula heus ē ſignificationem hz reuocandi aliquē ad attentionē ſiue ꝯſiderationē eius qđ ſtatim eſt dicendū, egomet ſum ꝑximus. i. charus, beniuolus, mihi idem ꝑximi et propinqui dūr qui nobis chari eſſe debent, attamen, ideſt ſed tū ſi g-

re eſt querelam apud eum ipſum deponere qui fecit iniuriam. poſtulare āt eſt querelam dicere de altero apud alteꝝ, et ut ingeram, ideſt iniiciam, mala multa tanquā tela illi pamphilo, quaſi dicat ut multis probris eum afficiam, atq; aliquis dicat expoſtulando et ingerendum mala multa, nihil promoueris. i. ꝑfeceris uel profueris, et quod uulgo dici ſolet, nihil lucraberis Reſpondeo ſubaudi quod multum promoueo, inquā, ideſt proficero, quoniam certe, ideſt ſaltem fuero moleſtus ei pamphilo, ideſt eum ſaltem aliqua affecero moleſtia, atq; amorem geſſero, ideſt cōplacuero obſecutos fuero, ſatisfecero animo meo, Pamphi. o Carine ego imprudens, ideſt male prouidus et incautus male proſpiciens rebus meis, ꝑdidi, ideſt deſtruxi ē me et te, niſiqd. i. niſi aliquātulum dij reſpiciūt nos. i. niſi dij ſint adiutores, qui reſpiciendo mortales iuuant, Ca. Ita ne. i. utrum eſt ita et diſtinguendū eſt hic, atq; ſubiungendum imprudēs me ꝑdidiſti inq̄. q. d. nō imo conſulto id effeciſti, tandē cā. i. occaſio inuenta eſt, ut me ꝑderes ſoluiſti. i. fregiſti, uiolaſti, ñ ꝑſtitiſti fidē. i. ſanctā ꝑmiſſionē, uel ſoluiſti fidē. i. fidelitatē q̄ iūcti eramus tāq̄ uinculo quodā, et ſilr̄ ſoluiſti fidē. i. ꝑmiſſionē. Nā ꝑmiſſionibus obligant̄ hoīes ut patet in iure de ſtipulationibus, et iō ſoluit̄ fides qn̄ nō ꝑſtat̄ ſed cōtēnit̄, Pā. Quid tandē, ibi tandē hz qddā urgēs ē accelerās vī ionē. i. vide paucis et ſine lōgis ambagibus cur ſoluerim fidem, Ca. Etiā poſtulas. i. ꝓtēdis ſe ducere me. nūc. i. me decipe iſtis dictis. i. uds uerbis, Pam. Quid iſtuc eſt? Ca. poſtq̄ dixi me amare. i. amore capi, ipſa amica cōplacita eſt tibi. i. placuit

Expoſtulare

Poſtulare

Gerere Morem

Soluere fidem

Tandem

tibi vt ē mihi. Heu me miſeꝝ .s. dico, vel fateor me miſeꝝ et clamādo ꝓferendū eſt me miſeꝝ, ꝗ ſpectaui .i. ꝯſideraui aiū tuū ex aīo meo .i. putaui te geſtare aīum adeo fidelē vt ego hēo, piecturam .n. ex meo aīo capiebā. Pā. falſus es .i. deceptus o Carine ꝗ eā de me hēs opionē malā. Ca. nōne hoc gaudiū .s. eā hēre quā amo viſuꝫ ē tibi ſatis ſolidū .i. īte grū idoneū plenū niſi lactaſſes .i. ꝑduxiſſes, iduxiſſes oble ctaſſes ē tuis ſuauibus ſermōibus me ſonisſes, et allexiſſes. Interdū .n. lactare vltra notā figtionē ē iducere ī aliq̄ voluptatē a lactādo, vn̄ et oblectare dī niſi ergo lactaſſes me amantem .i. amore captū et ꝑduceres .i. ꝑduxiſſes me ſpe .i. expectatione falſa .i. fallaci et decipienti, ibi .n. falſus actiue capit, ſed ſupius paſſiue lēas ꝑmiſſio aī irati. Pā. hēam .i. dicis vt hēam ha interie ctio dolētis, neſcis in q̄tis malis ego miſer verſer .i. aſſidue ſiꝫ et voluer, et q̄ta ſollicitudine, meus carnifex .i. tortor in me ꝗ videlꝫ ita me torq̄at, q̄ſi faciens carnē carnifex dī, mortuoꝝ .n. potius caro ē vt corpus viuoꝝ. Quātas ſoli. meus carnifex .i. carnifex ī me ꝯfecit .i. cōparauit, ꝯxit mihi ꝯflauit mihi ſuis ꝯſilijs .i. ſuaſionibus. Ca. qd iſtud .i. cur iſtud ē tā miꝝ ſi capit exēplū ƀ te .i. ſi te imitat̄. Pā. haud dicas iſtud ſi cognoris ꝑ ſyncopē pro cognoueris me .i. ingeniū meū, ſiue nām et amorē meū, quo cōplector Gl. Ca. ſcio ꝙ ſup. altercaſti, alij altercatus eſt, nā alterco non dicimus .i. ꝯtēdiſti ꝯtdū .i. pan loante cū pre, et is pr̄ ꝑꝑea nunc ſuccenſet .i. iraſcit tibi, nec qnit .i. potuit cogere te hodie vt duceres illam philomenā. Pā. imo ēt .i. ſed ēt vel pterea, aut āplius hę nuptię nō apparabant mihi. Appari cū ƀtō caſu ſemp cladē et pniciē ſigt, vt Vir. mihi ſacra parari, qƀ .i. quare .s. qꝛ ignoras illud, tu ſcis melius meas erūnas .i. miſerias, nec qſq̄ poſtulabat, nūc da re vxorē. Ca. ſcio .q. d. itelligo bn̄ ꝙ coactus ē tua ſolus volūtate. Pā. mane .i. auſculta adhuc paꝝ, nec diſcede nondū .i. nō adhuc ſcis rē vti eſt. Ca. ꝰegdē .i. ego qdē ſcio te eſſe ductuꝝ illā Ph'lo. Pā. cur enecas .i. crucias me, audi hoc nunq̄ ſubaudi Dauus deſtitit .i. ceſſauit iſtare .i. iſtāter vrgere ſuadere tāq̄ parē, orare tanq̄ ſupiorē vt ducerē pr̄i me ductuꝝ, vſq; adeo .i. in tm̄ vel eouſq; donec .i. quouſq; ꝑpulit .i. ipegit ipulit .i. me ad id faciendū. Ca. qs iſtic hō ē ƀ quo loq̄ris. Pā. Dauus Ca. eſt Dauus? Pā. itertuꝛbat .i. valde turbat oīa, nā inter hic eſt pticula auctiua adeo vt nō ꝑ mediocri ſigtione ſit, ſed qꝛ maioreꝫ hēre nō pt vi ī ꝑfectus ītercepttus niſi iter capiat ꝑ

poſt. vt hūc inter ſtu. tybe. amoe. q̄obrē intertuꝛbat. Hē indignā. neſcio niſi ꝙ ſcio ſatis deos fuiſſe iratos mihi qꝛ gnātis auſcultauerim .i. obediueris ei ſerno, Ca. o Daue h factū ē. Da. factū ē fateor. Ca. hē, idignātis pticula o ſcelus .i. ſceleroſe ſerue qd ais? At dij diūt .i. dnt tibi exitū dignū .i. pnicē dignaꝫ factis. Eho itricctio ī tētōeꝫ audiētis expoſcēs. Dic mihi h ſꝑ īiurioſuꝫ eſt, ſi oēs inimici vellent hūc eē ꝯiectū ī nuptias qƀ ꝯſiliū darēt, niſi h qƀ dediſti. D. decep tus ſuꝫ an nō ꝯfatigatus .i. nō ita fractus, vt nullas alias vias ꝓſeq ve lis, imo ad alia expiēda patus ſuꝫ. Ca. ſcio te .s. nō eē fatigatū. D. nō ſucceſſit .i. qƀ conabāur nō ꝓſpe ces ſit hac via .i. hac rōe, aggrediāur .i. adoriāur et enitamur alia via, niſi putes id qƀ ſeq̄t vꝫ, qꝛ ꝑ paꝝ ꝑ ſuc ceſſit .i. paꝝ habuit momēti qƀ moliti ſumus hoc malū iā nō poſſe verti ad ſalutē .i. ad ꝓſperitatē et incolumitatē, Pā. Immo ēt iā ſatis credo ſi aduigilaueris .i. dederis operā, adhibueris ingeniū qƀ ſup ple ꝯficies mihi geminas nuptias .i. binas ex vnis nuptijs, q. d. ſi vigiles ſcio te adeo mala mea poſſe augere, vt ex eo vno malo ad duo me ƀducas, ita ꝙ ſi nō ſatis vnis crucier nuptijs binas mihi ꝯficias. Da. o Pā. dēo tibi h ꝑ ſuitio .i. ꝑ ſuitute vꝫ conari .m. p. q; .i. oībus mēbris et viribus totis et noctes et dies .i. oī tpe adire piculū capitis .i. ſubire mortis piculū, dū .i. dūmō ꝓſiꝫ .t. i. ſiꝫ vtilis tibi tuū eſt .i. tuū offm̄ eſt me .p. s. m. ig. ſiqd. e. ꝑ. ſpē .i. ꝯ opi. et volūtatē meā ſi id qƀ ego .i. molior paꝝ ſu .i. paꝝ ꝓſpere cadit, at facio ſe .i. ex aīo q̄ſi ſine dolo et iſtāter, vel melius tu te .i. tumet facis ſubaudi. Vbi vel poſſet correctiue capi .q. d. id qƀ molior ſedulo .i. ſ. vel potius tute ipſe facis, qꝛ ꝑ me nihil feciſſet niſi ꝓmiſiſſes te ductuꝝ vt ego ſuadebā vel tute ſup. facis melius q̄ ego. Deīde eius mēti occurrit qcq̄ qƀ ei placebat ad turbādas nuptias .s. ꝓlatio pueri ad hoſtiū, iō ſubdit reppi .a. i. aliƀ excogitaui et cōmētus ſuꝫ, miſſu .f. m. i. dimitte me vt iuētū ꝓſeq̄r neq; vtaris opa mea. Pā. cupio .i. ego volo ſed reſtitue .l. q. l. m. ac. i. ī eū ſtatū ī q̄ me accepiſti, vel oīa mihi integra et ſalua redde q̄lia tibi tradidi ꝯſulto. Da. faciā .i. te reſtituā. Pā. a. iā. h. e. o. vt h ſit nū cāus, vel opus eſt h ī abltō. Da. hē ſꝫ .m. q. d. paliētiā habe modicū iā .n. qcq̄ noui mihi occurrit hoſtiū a gly. cū .i. Gly. hoſtiū aptū ē. P. nihil ad te ſpectat ſub. ſi hoſtiū Gl. ꝯcrepuerit .q. d. nihil ad īuētionē tuā aptio illius hoſtij faē. D. q̄ro .i. īueſtigo aīo meo ꝯſiliū q̄ reſtituaris in priſtinū ſtatū. Pam. hē, dolentis vel indignātis pticula nūcine .d. i. vtrū nunc deniq; q̄ris ſub.

Non poſſe iam ad ſalutem hoc conuerti malum. Pa.
Immo etiam, nam ſatis credo ſi aduigilaueris,
Ex vnis geminas mihi conficies nuptias. Da.
Ego Pamphile hoc tibi pro ſeruitio debeo,
Conari manibus, pedibus, noctesq;, ē dies,
Capitis periculum adire, dum proſim tibi.
Tuum eſt, ſiquid preter ſpem euenit ignoſcere,
Parum ſuccedit quod ago. at facio ſedulo,
Vel melius tute alius reperi, me miſſum face. Pam.
Cupio, reſtitue quē a me accepiſti locum. Da.
Faciā. P. at iā h opus ē. D. hē, ſꝫ māe cōcrepuit a Glycerio hoſti/um. P.
Nihil ad te. D. q̄ro. P. hē nūcinie q̄mū? D. at iā h tibi iuētū dabo

Eho expoſcēs intē
Thū eſt
Altercor con Al/rco
Appari ū ƀtō Vir.
Enecare
Suadere et orare
Ppellere
Intertur/bare in/ter
Quare hē idigā/tis

conſilium et intentionem vt reſtituat in priſtinum ſtatum,quaſi dicat adhuc incipis cum iaȝ conſiliũ excogitatum,et inuentum eſſe fore opus. Dai.at.iam,ideſt ſtatim nunc dabo tibi hoc conſilium,ſcilicet quo reſtituaris in priſtinum ſtatum. inuentum, ideſt excogitatum.

ris.i.promouendo impetraueris,atq; geſſero,ideſt fecero morem i.voluntatem ſuam et ſacietatem animo meo quia per multa conuitia animum meum ↄficiam,ita ne es impudens ponderoſe dicit tandem inuenta eſt cauſa.s.q coactus es a patre aut aliqua alia cauſa quia ſoluiſti fidē,et nūc i.adhuc dicere,ideſt fidem, quid iſtuc ē qd mihi improperare affectas, heu me miſ. qui tuum, ac ſi dicit q ſpectani,ideſt conſiderani animum tuum.ideſt morem animi tui ex animo meo, ideſt ex habitu animi mei ſecundum quod q̃ fidelis forem amico meo ſi aliquid a me poſtularet talem credebam te fore erga me. cum ne eam duceres tuam amicitiam implorabam, falſus es q et mihi ſit complacita. Nonne erat tibi ſolidum gau.q eam ducebas niſi me etiam promittendo te non ducturum. Lactaſſes,ideſt decepiſſes,aut iſtud dicas, ideſt dicens ſi cognoueris vel me,ideſt meam fidem quaſi quod promitto ſine dubio perſoluo,vt amorem meum quem habeo cum Glycerio qui ſimpliciter prohibet, ſcio ironia eſt et is,idem patre propterea quia altercaſti ſuccenſet tibi,ideſt imputat et reprehendit q non vis ducere vxorem,immo dicis quia non altercaui,et ideo putas me de voluntate feciſſe immo etiam non oportuit altercaſſe,quia homo incipit,non mihi apparabantur quod ideo dico tibi quo minus ſcis,ideſt eo quod non ſcis.e.n.etc. ſcio q non nullus poſtulat vxorem dare tibi ſed tu eo.etc. Nunquam Dauus deſtint. inſtare mihi tuum eſt meum eſt.ſum q: ſeruus laborare pro domino,tuum eſt quis dominus ignoſcere ſeruo, vel non curas meum conſilium tute ipſe reperi tibi melius miſſum,ideſt dimiſſum.Cupio te facere miſſum ſed reſti.

Octanarij partim,& Senarij Trochaici.

MISIS. PAMPHI. CARINVS. DAVVS.

IAm vbi vbi erit inuentũ tibi curabo,⁊ mecũ adductum
Tuum pamphilũ,tu modo aīe mi noli te macerare.P.
Myſis.M.qd eſt?hē pāphile,optume te mihi offers. P.qd
Orare iuſſit ſi ſe ames hera.ia vt ad ſe ſe venias.P. Cē?M.
Videre ait te cupere.Pa.vah.peri,hoc malum integraſcit,

ACEN. PVto verbũ reperi eſſe impatiui modi vt ſit ordo. vel tute pamphile repi, idest inueni cōperi aliud melius q̃ ego ē facere miſſum,vnde Pamphi. cupio inquit melius reperire q̃ tu reſtituere etc.

SER. HOccine conturbate pāphilo et dauo acciderit ē carinus pterefactus cui byrrhia auſcultator q̃ a pře ē filio colloquētibus audiuerat oīa renuncians intimauerat,vnde competeret ↄuenientiam trium perſonaꝝ ideo pam.et carinus irati et conturbati,introducendi erant contra dauũ vt eũ oībus modis minis.s.et ↄuitijs coartarent ad nouũ ↄſiliũ inueniēdũ,dauus.n. ↄturbatus icitatione aliqd ad ↄſiliũ machināndũ cōmēdus erat, iō īducitur modo carinus conquerens de P.i. vtpote q̄ſi ignarus veritatis,hoccine eſt credibile,aut ſi eſt credibile,aut ſi ē credibile ē hęc memorabile p̄magnitudine ſceleris vt cuiq̃ ſit tāta vecordia quāta narratur de Pam.ſ.vt aliqs gau.ma. al ſicut Pam.qui modo lętatur cruciatione mea, ē qui modo cōparat ſua cōmoda, ideſt ad auget incommodis meis.plus enim delectatioins ſibi cōmoditas affert ſi videat alteꝝ in dolorem peruenire,et quia adeo abominabile eſt id ne pōt veꝝ credi q alicui ſit tanta vecordia ego ita dico q̄ſi nō credens.īmo idem genus ho.p qs.i.qbus in principio qñ aliquid ab eis nouiter petit tunc pudor in denegando q: noluit petita prę pudore denegare, ſed poſt ibi eſt ips promiſſa perfici tunc coacti ,ppter vtilitatem ſuã;q: rem illam magis volunt ſibi retinere neceſſario ſe.i.quales exiſtant aperiunt, et ex tunc vna parte tm̃ ,ppter ,pmiſſionem et tñ res,ideſt vtilitas q: ſibi adoptant.p.d.tibi tu, ideſt in denegatione eſt,oīno eoꝝ impudētia denegantium qs,ideſt qui bonus et quātus vir es vel ſi es bonus,qs mihi es tu,neq; nepos neq; cognatus es cum mei.s.vxorem darem tibi,magis enim hęrebat illi cordi exēplum de vxoribus,q̃ de te alia q tibi totus verſabat,ecce ibi vbi opus eſt nō denegare verentur.i.in conceſſione promiſſionis valde hoc inhoneſtum eſt facile ,pmittere,ē poſtea promiſſa nō pſoluere.Ibi ideſt in ,pmiſſionem vbi eſt opus reuerentia verentur denegare,vt ſcilicet agens cum ego expoſtulem.i.repetam iniuriam. Atq; aliquis d.pro eum nihilo ad eum ires,q: nihilo ,pmone

DONA. IAm vbi vbi erit inuentum tibi curabo.In ſcena hac inſtauratio eſt adhortationis pamphili per Miſidem.Opus eſt enim hortari rurſus adoleſcentem ne ſub patris oppreſſione aſtringatur,aut frangatur. Iam.u.n.e.opportune rurſus ſtatuante Pamphilo amice mentio obijcitur per Miſidem,ne ſuccumbat ad nuptias patri, quamuis ,pmiſerit ſe ducturum coniugem, aduerſus quam difficultatem quia ipſius perſona non ſufficit,id agit vt ad ipſam glycerium modo adducit Pam. cuius affectum cogitat non ex eo ſolum quod eũ puella vocat,ſed etiam q deſiderat eum videre.

Vbi,enim erit inuentum in prima parte vim ſuam tenet in poſteriore productionem, et eſt quemadmodum vtut, quamquam vnde vnde pro vt cunque quęcunque vndecunque.

Inuentum

Inuentum tibi.c.et.m.ad.t.pam.non ſolum ſe adductur, pmiſit, ſed et ipſe addidit et bene tibi q̄ſi amanti. Tu mó aie mi.mollis oro et ſoeminea nullis implicata blādimentis ait.n. Tu mó mi. pro meus. Hoc malum integraſcit, integrat̄ q̄ð repetit̄.quod inſtaurat̄.Virg.Ramo.q.s.m.c. Solicitarier, p turbarier. Hoc malū amor meus et glyceri ſolicitudo quā ne ſcire oportuit nuptias. Quod m.a.apparari ad honoré et timoré refertur a datiuo caſui ſubiunctus cladē et pniciē ſigat, vt Vir.Mihi ſacra parari. Age ſi hic non

Integraſcit — Integrari. Mi.pro me. Virg.

Sicine illam,atq; me opera tua nunc miſeros ſolicitarier?
Nam icirco accerſor nuptias,quod mihi apparari ſenſit.Ca.
Quibus quidem q̄ facile poterat quieſci,ſi hic quieſſet.Da.
Age ſi hic non inſanit ſatis ſua ſponte inſtiga.My.
Atq; ędepol ea res eſt, ꝑpterea; nunc miſera in męrore eſt.P.
Myſis per omnes tibi adiuro deos,nunq̄ eam me deſerturum.
Non ſi capiundos ſciam mihi eſſe inimicos omneis homines,
Hanc mihi expetiui,cōtigit,cōueniūt mores,valeāt. (mo.C.
Qui inter nos diſcidium volūt,hāc niſi mors mihi adimet ne
Reſipiſco.P.non Apollinis magis veꝝ,atq; hoc reſpōſum eſt.
Si poterit fieri,vt ne pater per me ſtetiſſe credat,
Quo minus hę fierent nuptię volo,ſed ſi id non poterit,
Id faciam in procliue,quod eſt,per me ſtetiſſe vt credat
Quis videor?C.miſer ęque atq; ego.D.conſiliū q̄ro.C. fortis.P.
Scio quid conere.D.hoc ego tibi ꝑfecto effectū reddam.P.
Iam hoc opus eſt.D.qn iam habeo.C.quid eſt?D.huic,non tibi

inſanit ſatis,hic exitus comprimit carinum, ne fomenta iracundię pāphilo pberet, aut ſi penitet te q̄tum tua ſponte inſanit. Si hic non inſanit,ironia eſt aut laus ad irritandu; Pā.Mi. aſſeueratio eſt,ſi a noie eius incipias cū quo loq̄ris. Atq; ędepol ea res.i.nuptias appari ſenſit. Per oēs tibi adiuro deos,ad auctina pticula, vt admirabilr valde mirabiliter et aduerto addo,et hoc ſupeſt, vt amiſſa fide adiurandum ſit. Nō ſi capiūdos.s.i.o.h. mira verecūdia oēs hoīes maluit dicere vt in his quoq; parentes ſignificaret q̄ aperte dicere patrem, cuius metu promiſit nuptias,et ꝯtra illud,ſed vix, vt queas ferre. Non ſi capiūdos mihi,ita dixit de vno,hoc eſt patre omnes hoīes,vt idem. O cęlum o terra o maria Neptunni,nunquid et cęlum Neptuni eſt,non vtiq; hic omnia hęc maria vult eē vt Virg.Omnia vel medium fiat mare. Contigit,quod vix euenit contigiſſe dr̄. Conueniūt mores recte,id quod etiam matrimonium firmat cōueniunt mores. Valeant hoc eſt habeāt, recedāt, quia et diſcentibus et mortuis vale dicitur, vt Virgilius.Salue con.cum.m.m.p.e.u.vel potius cum male optaturus eſſet conſiderato patre locutus eſt,et non dixit q̄ð intenderat pereant,et attende quas moderate plu raliter dixerit cum ſignificaret patrem. Valeant, enunciationis et imprecationis eſt verbum. Hāc niſi mors,et ſi valeāt.Hanc niſi mors,hęc conceſſio eſt.hoc enim per conceſſionem dicitur. Hanc n.m.et ſi.u. Niſi mors adimet nimio perſeuerat ne dicat pater pro non adimet pater.

Ad aucti na parti cula. Virgi. Cōtinge

DON. Reſipiſco,ſpiritum reuocant ſenſus. Magis ve.aut magis veꝝ,aut verius dicimus. Vt ne pater,vt ne nō.Vt ne pr̄ ſtetiſſe hoc eſt eē,vt Virg.Deſertaq; montis ſtat.d.aliter plenum eſt vt idē.ſtāt et iuniperi,al'r horrēt.ſtāt limine primo et Lucil. Stat,ſenſibus fundus. Per me ſtetiſſe hoc eſt p me factū eſſe ne fierēt nuptię. Miſer ęq;.e.bene,et q: hic amore vexat̄,intulit παραδοξον,naz volebat ſibi dici fortis, q̄ð illi tū mox dicetur.Hinc igit̄ al'r rn̄det atq; interrogaueruit Pāphi. iō q: videat ipoſſibile eē pāphilum reſiſtere parenti. Conſiliū q.d. ſenſus eſt ſcio, qd eſt qd coneris,ſed an efficere poſſis neſcio. Scio.q.e.ſi pāphili eſt pſona cum ironia dr̄.ſi carini ſimplex laudatio eſt,ſed ſi pāphili eſt hoc ſigt̄ q̄ð ſupra.Ex vnis geminas mihi ꝯfi.nup.ſed non eē pſonam pāph.li ex ſubiectis oñdit̄. Non.t.h.ne erres deterret nunc carinum.vt et ipſe adiuuet damū,ne pāphilo nubat philomena,et eodē vtitur damus aduerſum carinū,quo ſupra q̄ſi neceſſe ſit,ſi huic nō dat̄ te illam vxorem ducere Nō.t.h.n.e.velut ēt carinus pro ſe ſentiat li dicit,velut ſolent ſerui ꝯtumaciores aduerſus amicum dn̄i,q: nup a carino accuſatus eſt vel q: q̄ð dicat nō hȝ,et videt tacendū non eē. Stat.h.q dilato facta eſt. Vt s.s.vt pro necnō. Ne.u.m. e.n.ne pro nedū aut aduerbium eſt ꝓhibētis,vt ſine nō.Salu.ij.lib.Ne illa tauro paria ſunt,pro nedū. Proinde.u.h.a.amoliri dn̄r ea q̄ cū magna difficultate et molimine ſummouent̄,et tollunt̄ e medio ſic dixit q̄ſi odioſo et moleſto, diſcedere dr̄ q facile abijt e medio,amoliri q vix recedit. Proinde.u.h.a.moleſtū impedimētum ex rei magnitudine iacētis in medio,et iō impedimentibus dixit amolumini hinc nō habite. Proīde.u.h.a. ſpe iſtā iam ēt imperat dn̄is ſeruus callidus. Nā.m. in.vtrum hoc veꝝ dicit,an fingit qui adhuc conſilium non inuenit q̄ð narrare poſſit. Ego.h. u.glycerium.s.et cum miſerationem puellę; hanc.

Quid tu quo te hinc agis tarditatē diſcedentis oſtēdit.agere ſe enim tardi ē triſtis domini.ſic Virgi.Amiſſis remis atque.o.d.n.i.h.t.t.c.alibi.Ecce gubernator ſeſe.pa.age.Quid tu hinc quo te agis.admonitio diſcedentis vt ſolet,nam a quo diſcedere deſideramus admonemus eum quo eat,et id fa

Reſipiſcere. Stare eē Lucilius. παραδοξον. Salu. Amoliri diſcedere. Virgi.

ſere per interrogationē admonet Dauus carinū, vt ipſe carinus diſcedat qui nunc vltimus remanet. Verum vis dicam,pro initio ſedulę narrationis,hoc ſumimus,an ſic reſpōdet carinus tanq̄ qui intelligat non dici ſibi velle Dauū quo eat.ſed id agere vt abſcedat. Narrationis mihi incipit initium.s.quo eat.

lum,ideſt amor meus et glycerij ſollicitudo te integraſcit,ideſt integratur hoc eſt ab integrum redditur repetitur reſtauratur refricatur renouatur. Siccine,ideſt vtrum ſic oportet ſupple illam glycerium atq; me pamphilum miſeros. aſſlictos (vbi maſculinum ponderat foeminino vt mos eſt) ſollicitarier.i. perturbari nunc tua opera.i.tua operatiōe, tuo labore ſcilicet Daui qui operam dediſti vt nobis hoc malum pareres,nā idcirco accerſor, ideſt euocor, q̄ ideſt quia ſenſit ipſa glycerium nuptias apparari

crepātis

Siccine

Quia verum vis dicam,velut proemiū narrationum eſt.

Quid de me fiet, qd igitur inqd. Quid de me fiet, ab eo ſi q̄ſi a iocāte pnunciandus eſt, nā ſic illi impudens reſpondet.

Quid de me fiet?de Philomena ducenda.

Habeo,ne erres.C.ſat habeo.P.quid facies,cedo.D.
Dies hic mihi vt ſatis ſit vereor ad agendum,
Ne vacuum eſſe me nunc ad narrandum credas,
Proinde hinc vos amolimini,nā mihi impedimento eſtis.P.
Hanc ego viſam.D.qd tu?quo hinc te agis?C.verū vis dicā.D.
Immo etiam narrationis mihi incipit initium.C.quid me
fiet?D.eho tu impudens.
Nō ſat hēs,qd tibi dieculā addo,q̄tō huic pmoneo nuptias.C.
Attamen Daue.D.quid ergo?C.vt ducā.D.ridiculum.Ca.
Huc face ad me vt vēias ſiqd poteris.D.qd veniā?nihil hēo.C.
Attamen ſiquid.D.age ego veniam.C.ſiquid domi ero.D.
Tum Myſis dum exeo parumper opperire me hic.My.
Qu app?D.ita facto opus eſt.M.matura.D.iā inq̄ hic adero.

Accerſor

Eho tu imprudens,non ſatis proprie carino dixit impudens,q̄ſi inſolita,ē multa poſcenti,quippe qui ē ſponſas alienam petere auſus eſt,et non ſatis habet p Dauum ſibi moram pſtitas Pam. nuptiarū. Quod ibi dieculam.i.horam ē eſt υποκοριςμχτα diecula,hoc eſt tempuſculum.ē ſumit ab eo qd eſt hęc dies ē diecula mora et quaſi parua dies.i. diecula in qua.s.ambias quantum poteris, adducendam Philomenam.vult enim ſe Dauus adiuuari p Carinum ē Byrrhiam. Promoueo,differo,promouet nuptias memoriter Dauus.ſcit enim illum his verbis petijſſe.Saltē aliquot.d.p.a.n.n.u.cuius rei oblitus carinus etiam vt ducat vxorem petit. Ridiculum,deeſt hominem. Age veniam,vix concedentis eſt ē age veniam. Tu miſis dum, ex eo a glycerio ſcilicet.

GVL.

IAm iam.In hac ſcena inſtauratio eſt adhortationis Pamphili per Miſidem opus eſt enim exhortari rurſus adoleſcentem ne ſub patris oppreſſione aſtringat aut frangatur.Mi. iamiam.i. ſtatim,vel mox curabo.i.dabo operam,inuentu, ideſt inuenire,ē aductum.i.adducere tibi mecum tuum pamphilum. vbi vbicunq; erit, et bene tibi dixi quaſi amanti modo o mi anime.i. glycerium quam toto pectore amo,et eſt mollis oratio ē foeminea multis implicata blandimentis noli macerare,ideſt excruciare te.vel noli te angore afficere. Pam.o.Miſis.Mi.qd eſt:deinde viſo pamphilo dixit hē o pamphile optime.ideſt oportune ē tempeſtiue offres te mihi, ideſt obuius mihi efficeris. pam.quid eſt.Mis.hera.ideſt glycerium iuſſit me orare te ſi ames ſe,id eſt ſi eius ſis amore captus vt vt iam,ideſt nunc venias.ad ſe ait ſe cupere videre te pam.vah.interiectio increpantis petij hoc ma

Macerare

Vah in

pari mihi apparari ad honorem refertur et ad timorem et datiuo caſui ſubiunctum clades et pernitiem ſignificat.Virg.mihi ſacra parari.ca.quidē, ideſt certe quibus nuptijs,q̄ quantum facile potuerat geſcit.i.potuerat ſuperſederi ē ſine turbatiōe ac labore abſtineri,vbi tam potuerat quam geſci impſonalia verba ſunt ſi hic.s.Dauus geſcet.i.geuiſſet neq; aliqd fuiſſet molitus.age.i. agendū hortantis eſt aduerbium p ironiam et deriſionem dictum ſi hic Pāphilus nō inſanit.i.deſipit, furit iracundus eſt ē furore percitus ſatis ſua ſponte.i.ex ſeipſo inſtiga.i.īcita,et ſubminiſtra iracūdię fomēta.Mi. atq; ędepol ea res eſt.i.ipſa Gly.nuptias ſenſit apparari et ppterea nunc ipſa miſera eſt in męrore.i.in luctu ē ſqualore ac dolore.Pā. o miſis aſſeueratio eſt vbi a noīe incipitur eius q cū ſit ſermo.adiuro i.valde iuro nā ad actiua particula eſt vt amirabiliter,ideſt valde mirabiliter adiuro,igit tibi per oēs deos nunquā me deſerturū.i.derelicturū eam non addidit iterū nō ad maiorem negationē,et ſimul vt ſubnectat quod ſequitur ē eſt ſenſus non eam me inquam deſerturum iuro tibi etiam ſi ſciam, vel cape ſi pro q̄uis,omnes hoīes (hoc verecūde dixit propter patrem) eſſe mihi capiundos inimicos ideſt mihi maliuolos vbi capiundos mutauit e in u vt moris eſt, expetiui, ideſt optaui elegi mihi hanc glyce.contigit.i.euenit vt ea peticie optata, quod vix euenit, contigiſſe dicitur. mores noſtri conueniunt magnam habent ſimilitudinem qd valet ad matrimonium confirmandum. illi valeant,ideſt abeant diſcedant a nobis,quia et diſcedentibus et mortuis vale dicit.eſt āt valeant renunciationis imprecationis verbum.qui volunt diſſidium, ideſt diſcordiam, diſſideo es quod ſignificat diſcrepo as diſcordo as inter nos, ſcilicet

Apparari

Age hortantis

Deſipere

Adiuro

Expetere

Cōtingere

Valere

Diſſidium

Reſipiſcere

Gly. et me nemo adimet, ideſt abſtrahet mihi hęc, niſi mors Ca. reſipiſco, ideſt vires reſumo recreor ſenſus mei reuocant ſpiritum, et bene reſipiſco ait quod ſignificat in priſtinum ſenſum bonum redire. q. d. ſe paulo ante inſaniiſſe et deſipuiſſe prę dolore. Pā. Rñſum apollinis non eſt magis verum ꝙ hoc, ideſt meum ſi poterit fieri. vt ne. i. ꝙ non pater credat per me ſtetiſſe. per me factum eſſe quominus. i. vt non hę nuptię fierent volo. i. bene cupio illud, ne irritetur, ſed ſi id non poterit fieri faciam id quod eſt in procliue. i. quod impendet faciendum, quoniā iam res eo inclinata prope uidetur, ut id fieri ſit neceſſe quo eam non deſeram.

Eſſe in pcliue

Deinde oſtendit quid ſit in pcliue uidelicet, ut pater credat p me ſtetiſſe quominus fierent nuptię. Quis. i. qualis uideor? Cari. Videris ęque. i. ita miſer atq; . i. ut ego. Da. quęro. i. animo meo inueſtigo cōſilium, ideſt uiam rationem modum quo poſſim te reſtituere in bonum ſtatum. Ca. es fortis. i. ualidus magnanimus qui nullo infortunio deprimeris. Pam. ſcio quid conere. i. moliaris. Da. Profecto, ideſt certe ego reddam tibi hoc quod molior effectum. i. perfectum. Pā. Iā hoc eſt opus. Da. Quin. i. quinimo. iam habeo. i. iam excogitatum eſt conſilium quod ꝗrebam. Ca. Quid eſt quod habes. s. Da. Habeo. i. commentus ſum aliquid huic. i. propter hunc pāphilum non tibi. i. ꝑpter te. ne erres. i. ne decipiaris. Ca. ſat habeo. i. ſufficit mihi ꝙ ſit dilatio nuptiarum. pā. cedo. i. dic quid facies dane. Da. Vereor vt. i. ꝙ non hic dies ſatis ſit. i. ſufficit ad agendum quod. ſ. agere volo. ne. i. nedum, hoc eſt nō ſolum credas me non eſſe vacuū. i. ocioſum ad narrandum nunc propoſitum. Alij habent ne tantū ē tunc ne prohibentis eſt. q. d. noli credere me ocio ſum ad narrandum. proinde. i. ideo quia hic dies non ſatis eſt mihi vos pamphile et carine amolimini. i. diſcedite hinc. i. ex hoc loco. Amoliri dicitur ꝙ cum magna difficultate et molimine ſummouentur ac tolluntur de medio. cum enim res aliqua iacens in medio magnitudine et mole ſua affert moleſtum impedimentum neque niſi cum magna difficultate diſcedit dicitur amoliri non abire aut diſcedere, nam diſcedit qui facile abit de medio, molitur autem qui vix recedit, nam iſtis mihi impedimento. pam. ego viſam, ideſt ibo ad videndum hanc, ideſt meam glycerium. Da. Quid tu carine ſcilicet ages quo agis, ideſt ſirs ducis te hinc. Agere ſe eſt proprie tarde diſcedentis at triſtis. Ca. Vis vt verum dicam. Da. immo et iam incipis mihi iniciū narrationis. Ca. quid fiet de me? Da. Eho. tu impudens. i. verecundus et procax ac moleſtus in rogando. Non ſatis habes, ideſt non tibi ſufficit. ꝙ addo, ideſt adhibeo, et prorogo tibi dieculam, ideſt tempuſculum. nam diecula ſignificat paruum tempus ſeu paruam moram quaſi parua dies. i. tempus in foeminino genere quantum temporis ſcilicet promoueo, ideſt differo nuptias huic ſcilicet pamphilo. Ca. attamen. Da. interrcipit ſermonem carini dicens, quid, ero petis ſcilicet tibi fieri aliud. Ca. vt ducam philomenam. i. habeam in coniugem. Da. Ridiculum cum exclamatione et irriſione legendum eſt, ē deeſt hominē ideſt o hominem ridiculum, ideſt plurimum ridendum et illudendum. Ca. fac vt ad me venias huc ſiquid poteris. i. vel ſi aliquid poteris inuenire, vel ſi aliquo modo poteris huc venire. Da. Quid, ideſt cur. veniam ad te. nihil habeo, ideſt nihil ſum commentus quod tibi ex re ſit. Ca. attamen ſiquid habueris. s. venito. Da. age. hortantis aduerbium et vix cōcedentis veniam ad te. s. Ca. qd habueris. s. ero domi. i. continebo me domi quo me poſſis facile ꝯuenire. Da. tu miſis operire. i. expecta me hic paruum per, ideſt aliquādiu. Mi. Quapropter, ideſt quare te opperiar. Da. opus eſt facto, ideſt facere ita. Mi. matura, ideſt propera cum moderatione. Da. Inquam ideſt dico tibi adero. i. pſens ero iam. i. ſtatim hic.

Abiř aut diſcedere agere ſe.

Impudēs

Diecula

Age hortantis

Operiri

Matura re

SER.

Iam vbi vbi incipit quartus actus de diſturbatione verarum nuptiarum poſtꝗ dauus compulſus eſt inuenire nouū conſilium ad diſturbationē nuptiarum hinc inſtigante pā. et inde Ca. ex aduētu miſidis ſumit ſibi occaſionem ſuę machinationis, miſis vero ideo inducit, vt interim pam. perterritum in partem dominę ſuę confirmet qua nunciante cum glicerio laborat audiet et eam retinere cupiet vehementius augetur Dauus pamphi. cōtriſtante quare cum de conſilio plurimum laboret oportuna aderit miſis quę machinationi ſuę ſubſeruiet. Eximet autem a Glycerio quę cum de apparatu nuptiarum doleret mittit miſis vt eam quęrat cui ita loquitur miſis. Iam ſcrabo Pamphilum eſſe inuentum tibi, ideſt inueniri tibi ociū. Et eſt adductum hęc duo, ſcilicet inuentum eſſe ē adductum eſſe ſunt pręterita perfecta infiniti. ait ſe cupere. videre te integraſcit. incipit fieri integrū integro integras habet actiuam ſignificationem integraſco paſſiuā ē ob dolorem commotus vertit ſe ad Dauum quaſi illi imputando huius doloris cām o Daue ſiccine ſcilicet decuit ſcl. me. etc. bene dixit illam ſolicitarier. nam idcirco quia eſt ſolicita de nuptijs acceſſor quibus nuptijs qdē etc. age modo, carine increpationem eadē eſt res propter quam te mandat. valeant, ideſt pereant. tractū eſt a mulieribus quę infoſſatis maritis ſuis diſcedētes a ſepultura reddunt extremum vale, ē eſt idem, ac ſi dicat valeant, ideſt recipiant ſupremus vale. reſipiſco, ideſt ſenſum meum recipio hic bene potes recipere quia quid ego dico ſcilicet qui hanc niſi. m. m. a. n. adeo verum eſt ꝙ apollo reſpicit nō eſt magis verum, atq; ideſt ꝗ hoc. Sed ſi id nō poterit faciam id qd eſt. i. res ſicuti eſt in pcliue. i. in aperto, ꝙ quod eſt in pcliuibus locis in aperto eſt atq; . i. ſicut ego eo nolite, ac ſi diceret me impedire ꝙ ꝯſiliū quęro, ſat habeo ſi huic habes, ne pro nec dum Verum ꝑmittere volebat, vt aliqd ſe adiuuaret, immo non ſolū non diſcedes. imo et etc. qd. i. ꝗre veniā tu. feſtinabat. n. ad puerum, nihil ne inducitur miſis ab ſe loquēs de mutabilitate rerum propter pamphilum quem credebat prius fidelem dominę ſuę, et hęc locutio miſidis ideo interpoſita eſt ne putaretur non reſtitiſſe ex iuſſu aui.

SER. Nihil ne eſt pprium,ideſt immutabile cuiq; here,ideſt domine mee amicum commu- ni amicitia amatorem ſingulari amore facie poteſt probari quod hic,ideſt in hoc loco la bore quem modo habet eſt plus mali q̄ illic boni, ideſt in Pamphilo eſſet exprompta malitia, ideſt expe- dita au- dacia , ex ara,ibi eni erat q̄dam ara vbi a- mantes ſa crificiū no nuter fece- runt et ibi diſperſerāt verbenas il las venere- as, que in ſacrificijs amatorum ponuntur q: propter eas ſolent iuuenes in herbari, et cōpelli ad amorem. Quam obrem id, ideſt deflere puerum ante ianuam cedo,ideſt concedo deſeram puerum, proh iuppiter exclamatio exultantis, diſpoſuerat enim Dauus q̄d puerum apponeret ante ianuam Simonis ad eius perterrendum,vt a nuptijs ceſſaret,ſed quia. Chre- mes magis idoneus erat qui viſo puero a nuptijs retraheretur,q̄ Simo qui hoc idem a Dauo iam au dierat quod puer ita ponendus eſſet, et ideo pro- poſitum ſuum,de nuptijs non dimitteret venien te Chremete mutat conſilium de Simone,et expo- nitur in via puer ante oculos Chremetis vt eū de- cipiat,neſcio quid q: totiens mutabat conſilium.

temporale,aut mutuum. Dij veſtram fidem,ad mirationis aduerbium cum exclamatione. Fi- dem,dixit opem, et auxilium vt Tyrrhenamq; fi- dem,&c. Summum bonum eſſe, mire pro ple- no et neutro extulit ſummum bonum. Pam- philum amicum amatorem virum, amicus ani- mi eſt , a- mator ve ro corpo- ris , non enim conti nue ama- tor eſt,qui bene vult, vt Dido a- mauit Ae neas q̄dem, ſed non et amica fuit quod ait Virgilius. Non potue it auulſus diuellere corpus et vndis ſpar gere, et idē Catullus. Cogitam a re magis, ſed bene velle minus,et eſt hic officium ē blandi- mentum amatoris et viri dixit ad diſcretionem, vt per ea que enumerat maritum oſtenderet.

Amicus

Senarij omnes.

MYSIS DAVVS.

Nihil ne eſſe proprium cuiq̄?Di voſtram fidem,
Summum bonum eſſe here putani hunc Pamphilū.
Amicum,amatorem,virum in quo vis loco
Paratum,verum ex eo nunc miſera quem capit
Laborem,facile hic ipſius mali eſt,q̄ illi boni.
Sed Dauus exit,mi homo quid iſtuc obſecro eſt?
Quo portas puerum? Da. Myſis nunc opus eſt tua mihi
Ad hanc rem ex prompta malitia,atq; aſtutia.My.
Quid nam incepturus?Da.accipe a me hunc ocyus.
Atq; ante noſtram ianuam appone.My.obſecro.
Humi ne?Da.ex ara ſume hinc verbenas tibi,
Atq; eas ſubſternere.My.quamobrem id tu te non facis?Da.
Quia ſi forte opus ſit ad herum iurandum mihi
Non appoſuiſſe, vt liquido poſſim. My.intellego.

In quouis loco paratum dixit ad omnes effe- ctus quicunque de proximo eſſe poſſunt, et ma- xime ad Homericam ſententiam reſpexit. Ve- rum ex eo,ideſt Pamphilo. Nunc miſera quem capit dolorem cum admiratione pronunciat, quem et cum exclamatione quadam. Faci- le hic plus mali eſt q̄ illic boni, facile aduerbium confirmantis eſt, id quod eſt liquido et maniſe- ſto,veteres dicebant facile pro certo,vt Cicero illi- us ciui.facile.p. Dolorem, dolorem diſtingue probe ,et poſt intulit ſeparatum,quod ſequitur. Facile hic plus mali eſt in dolore,ſcilicet metus amittendi quam in voluptate retinendi. Quam illic boni , in ſummo bono ; dixit enim ex bonis que bona eſtimamus plus nos mali capere,cum aut amiſſuros nos credimus,aut amittimus q̄ bo ni cum habemus. Facile hic plus mali eſt, plus mali in dolore et metu diximus. Quam illic eſt boni,ideſt in amico amatore et viro . Mi- ſis,homo quid iſtuc obſecro ne, ex Miſidis verbis quid Dauus faciat demonſtratur . Quid iſtuc mali eſt, inuolutum puerum portabat Dauus, ideo et dicit mulier. Quid iſtuc mali eſt, dū ille euoluit et puerum profert,quem poſtq̄ expediuit tum illa dixit , quo portas puerum . Miſis nunc opus eſt ad hanc rem.mi.Hec ſcena actuoſa eſt magis

DONA. Nihil ne eſſe proprium cuiquam, dij veſtri fidem . Hec ſcena adminiſtrationem doli habet quod ſit, vt deterreatur Chremes fili- am ſuam Pamphilo dare, et vide non minimas partes in hac comedia miſidi attribui,hoc eſt per ſone foeminee,ſiue hec perſonatis viris agantur,vt apud veteres ſiue per mulierem,vt nunc videmus.

Nihil ne pprium Nihil ne,aduerbium percunctantis. Nihil ne proprium,omne quod habemus, aut mutuum eſt,aut proprium,ergo proprium eſt perpetuum. vt propria hec ſunt dona, ergo nihil nobis pro- prij eſſe poteſt,quod enim non fuit nec eſſe quidē poteſt,aut quod eripi poteſt,non eſt noſtrum,niſi illa que eripi poteſt,non poſſunt,vt ſapientia, iu- ſtitia,prudentia,et que fortuna neq; dare,neq; eri- pere cuiquam poteſt,et ſimul hoc, ipſum a re et a perſona,hic oſtendit a re nihil eſſe proprium, et a perſona cuiquam proprium perpetuum non

eſt magis enim in geſtu q̃ in oratione eſt conſtitu ta.Miſis nunc opus eſt ꝑperantis et impenſe agē tis.Daui verba monſtratur.Et prompta.in mediū ꝓlata memoria atq; aſtutia. Memoria vt pręce pta Daui retineat. Aſtutia,ad agendum ſtren/ nue quę imperaret. Memoria ſimpliciter magis vt memor ſit pręcepto rum,et me moria mo do pro intel ligentia, vt Virgilius. In ſtamus t.vi. Ex ara hinc ſu me, ſume v̄benas ex ara.s.apol/ linis quem caſſiō me/ nander vo cat,aut quod appollini comędia dicata eſt,in cu/ ius honorem arā ꝯſtituebant,comędiam celebran tes.apollini ergo comędia libero pr̄i tragędia.

Verbenas tibi q̄ſi herbenę,redimicula ſunt ara/ rum. Tibi,quaſi geſtum quendā et motum ſto machātis habet vt alibi.Quid vis tibi ſume dixit, et non tibi ſubſterne. Ex ara ſume verbenas.ver/ benę ſunt oēs.herbę et frondes quę ſi ſtę ad aras co ronandas,vel omnes herbę frondesq; ex aliquo lo co pure decerptę.Verbenę autem dictę quaſi herbe/ nę ſic Menander. Quamobrem tute non facis id.tute tunc dicitur cum pronomen ad eam reuo catur perſonam a qua ſumitur verbi gratia quū dicimus tu lege,ille nobis reſpondeat.cur tute non legis. Quia ſi forte opus ad herum iurandum.ſi locutus eſt,vt explicari atq; intelligi nō poſſit, aut n.deeſt ius vt ſit iuſiurandū pro iurandū,aut vt vulgo dicitur iuramentum. Et opus eſt illam rem.non opus eſt illa re. Vt liqui.p liquido pure et manifeſte.Nam quę ſunt pura et defęcata,liqui da ſunt. Noua nunc re.in te iſtęc.i. iuſiurandum menieſ ſeruū mōſtri ſimile eſt.Noua religio,ſeruū nolle mentiri noua religio eſt. Cedo,porrigentis eſt manū. Vt qd agam porro intelligas,porro, modo aduerbium eſt ordinis,alias tēporis. Spon ſę pater interuenit,mire non dixit.Chremes, ne cū dixiſſet qs Chremes miſis rurſus hic r̄ndeiet ſponsę pr̄.ē nō temere hoc facit poeta.nam ꝓmiſerat ſe re diturum domum chre.domum ibo dicam vt ap parentur.a.h.r. Repu.cō.qꝺ.p.intenderam,ver/ bum a venatoribus tranſlatum,q retia intendūt ad feras capiēdas q: ergo parat Chremetē ē Simo/ nes fallere intendorā dixit vel a ſagittis atq; arcu.

Neſcio qd enim bene narres,narrare enim alie/ na et quę nobis ſunt neceſſaria dicimus. Ego.q. hinc.a.d.venire me,bene ait quoque quia et Chre/ mes veniebat. Tu ſubſeruias recte vt ſub ſeruias dixit.non enim tantum loquitur miſis, quantum dauus. Orationi meę vtcunq; opus ſit ver. tuis

Opus il/ lam rem

Porro

Noua nunc religio in te iſtęc inceſſit cedo.Da.
Mane ocyus te,vt quid agam porro intellegas.
Proh Iupiter.My.quid?Da.ſponſę pater interuenit,
Repudio quod conſilium primum intenderam.My.
Neſcio quid narres.Da.ego quoq; hinc a dextra
Venire me aſſimulabo,tu vt ſubſeruias
Orationi,vtcunq; opus ſit verbis vide.My.
Ego quid agas nihil intellego,ſed ſiquid eſt
Quod mea opera opus ſit vobis,aut tu plus vides,
Manebo,ne quod veſtrum remorer commodum.

verbis orationi meę.plura enim loquitur Dauus inde orationi dixit illa ſubſequat ideo verbis. Vi de,cauta eſto intellige ſpecta. Aut tu plus vides, ſi ſapis intelligis. Nequid veſtrum remorer com modum, remorer,retardem retineam a re mora piſce minutiſſimo qui nauim retinet nam gręce vocatur.

Nihil GVI. etcę. hęc i ſcęna ad miniſtra/ tiones doli habꝫ quod ſit vt deter reat chre/ mes filiam ſuam pam philo dare Mi. Nihil ne aduer/ bium percunctantis.i.eſt ne verum ſubaudi nihil eē ꝓprium.i.ꝓpeuum.cuiquam.i.alicui.dij.veſtrum fidem,admirationis aduerbiū cum exclamatione. vbi fides pro ope et auxilio ponit̄. eſtq; ſenſus.o dij imploro ſup.veſtram fidem,ideſt opem et auxiliū quo et mō pōt capi in eo dicto proh deū atq; ho/ minum fidem vt ſuperius eſt explicatū. putabam hunc pāphilum amicū q̄um ad aīum amatorem quantū ad corpus.virum.i.virilem, et non facile vincibilem,paratū in quouis.i.in quolibet loco eē ſummū bonū.hęre.i.dn̄ę.s.glycerio.ve.i.ſed quem dolorem.q.d.maximū ipſa miſera capit nūc ex eo pā.facile.i.liquido et manifeſto haud dubie clare. veteres ēt pro certo facile dicebāt plus mali eſt hic s.in dolore quā boni illic.s.in amico amatore vi ro,ſed Da.exit a domo Glycerij.Mi.homo obſecro i.quęſo et p ſacra rogo qd iſtuc mali eſt.qd.s.por/ tas.Da.n.portabat puerꝫ inuolutū quem dū euo/ luit.Miſis ſubdidit quo.i.in quē locum portas pue rum.Da.miſis nunc eſt opus mihi tua memoria i.intelligētia ad retinenda et intelligenda mea p̄ce/ pta exprompta.i.in medium emiſſa ſeu ꝓlata ab expromendo.aliqd.n expromit̄ qꝺ reconditum de ducit̄ in mediū ad hanc rem quā paro.s.et eſt ēt opus tua aſtutia.i.calliditate ad ſtrenue agendum quę iperabunt̄ tibi.Mi.daue qdnam.i.qd es incepturus.i.ſuſcepturus et inchoaturus.Da.accipe.i.aſpor ta et recipe ex me ocius.i.velociter comparatiuum pro poſitiuo hunc puerum, atq; appone eum an ianuam nr̄am.Mi.obſecro.i.quęſo.ne.i.vtrū appo/ nam eum humi.i.ſuper terrā.Da.ſume tibi (hoc ti bi quaſi motū quendā et geſtū ſtomachantis hēt) verbenas.i.herbas et frondes ex quibus hęc ara co/ ronat̄.Verbenę.n.ſunt oēs herbę et frōdes ſiſtę ad aras coronandas,vel ſunt omnes herbę frondesq; ex aliquo loco puro decerptę dictę q̄ſi herbenę.ſu me ergo tibi verbenas hic ex ara quam tibi oſtēdo. quę eſt ara apollinis.nam apollini comędia dica ta eſt in cuius honorem aram ꝯſtituebant comę/

Nihil ꝓprium fides

Facile ob ſecrare.

Ocius

Verbenę

Tautologia

Opus hęc res, hanc rem huius rei et hac re

diam celebrantes.apollini ergo comędia dicata eſt ſicut libero patri tragędia,atq; ſubſterne eas verbenas.i.ſuppone eas puero et apta ſub eo.Mi.Quanobrem.i.quare tu teip̄ſe.i.tumet eſt tautologia.nō facis.i.non apponis ante ianuam,tute.i.tumet,dicī cum pronomen reflectitur ad eam perſonam a qua ſumit.vt verbi gr̄a cum dicimus tu lege, ē ille nobis reſpōdeat cur tute non legis. Da. quaſi forte ſit mihi opus inſuſurrādus i.ſi mihi ſit opus inſuſurrare,ad.i. erga herum s.ſimonē. vbi inſuſurrandus poteſt eſſe nominatiuus vel accuſatiuus.dicitur enim hec res eſt

caute ſuueas, obſequaris orationi meę, quoniam oratione vtar tu ſolis verbis ſum enim diutius locuturus q̄ tu,ideo dixit vtcunq;.i. qualitercunque opus ſit verbis tuis,ſcilicet.Mi.ego nihil intelligo qd agas.i.quid agendum proponas,ſed ſi quid eſt qd i.in quo ſit opus opera mea.i.labore ē induſtria vobis, aut ſi tu plus vides .i. ſi plus intelligis ē ſapis q̄.ego. manebo.i. hic permanebo vt vobis mores geram.ne qd i.nō in aliquo remorer.i.retardem retineam veſtrū cōmodum eſſet ē id.o. propoſitum ſuum de nuptijs nō demitteret veniēte cremete mutat conſilium de ſimone et exponitur in viam puer ante oculos chremetis vt eum decipiat, quia totiens mutabat conſilium.

Partim Senarij, Partim quadrati.

CHREMES. MYSIS. DAVVS.

REuertor poſtq̄ quę opus fuere ad nuptias
Gnatę paraui, vt iubeam accerſi,ſed quid hoc?
Puer hercle eſt,mulier tu ne poſuiſti hūc? My. vbi
Illic eſt? Ch.nō mihi rn̄des? My.hē nuſq̄ eſt, ve miſerę mihi,
Reliquid me homo,atq; abijt.D.Dij voſtram fidem,
Quid turbę eſt apud forum? quot illic hominum litigant?
Tum annona cara eſt,quid dicam aliud neſcio.My.
Cur tu obſecro hic me ſolam? D.hem,quę eſt hęc fabula?
Eho Myſis puer hic vnde eſt? quis ve huc attulit? My.
Patin ſanus es.qui me id rogites? D.quem ego igitur rogem?
Qui hic neminem alium videam? Ch.miror vnde ſit.D.
Dicturan es qd rogo? My.hau.D.concede ad dexteram.My.
Deliras,non tu te ipſe? D.verbum ſi mihi
Vnum,pręter q̄ quod te rogo faxis,caue.My.
Maledicis,Da.vnde eſt? dic clare.My.a vobis.Da.ha.ha.he.

mihi opus,vel eſt mihi opus hanc rem,item eſt mihi huius rei opus.ſed frequentius et magis oratorie dicitur,eſt mihi opus hac re.cic. etiam in epiſtolis ait,dux nobis et autor opus et reliqua duo magis ſunt poetarum aut hiſtoricorum vt poſſim inſuſurrare ſupple liquido aduerbium.i. pure et manifeſte (nam quę ſunt pura et defęcata liquida ſunt) me non appoſuiſſe puerum ad ianuā.Mi.intelligo.i. capio,cedo.i.dic,ē eſt porrigentis manum, vnde iſtęc noua religio.i.ſubitus ē inſolitus metus dei ē reuerentia vt timeas mentiri et peierare,inuaſit in te.i.ingruit inuaſit inſedit ab inſido in pectus tuum.Da.moue te ocius.i.velociter,vt porro,ideſt deinde aduerbium ordinis.alias temporis intelligas quid agam.i.agere ſuſcipiam.Deinde.Da.ſubito aſpiciens chre.venientem exclamat.Proh iuppiter exclamatio eſt comica indignationem pariter ac dolorem oſtendens vbi iuppiter poteſt eſſe nominatiui caſus q̄ſi o Iuppiter fer mihi opem.Mi. quid eſt? Da. pater ſponsę.s. philomene promiſſe pam.interuenit.i.incidit. repudio.i.recuſo.reijcio conſilium.i.propoſitum quod prius intenderam i.tanq̄ rete quod tetenderam ad decipiendos chremetem et Simonem.tractum enim eſt vel a ſagittis vel ab arcu.Mi.neſcio quid narres.i. recites, loquaris,narrare enim aliena quę nobis non ſunt neceſſaria dicimus.Dauus quoq;.i. etiam ego aſſimulabo.i.fingam me venire hinc.i.ex hoc loco,a dextera parte.s.tu miſis vide.i. animaduerte. eſto cauta intellige ſpecta, vt ſub inſeruias.i.lateniter et

REuertor poſtquā quę opus fuere ad nuptias. Adeſt nunc ipſe chremes,cuius cauſa ſcęna fraudibus inſtructa eſt ne promiſſas compleat nuptias. Vt iubeam accerſi,recte iubeam quia ſumma poteſtas nuptiarum in patre puellę eſt. Sed quid hoc,non interrogantis, ſed mirātis et non intelligentis eſt,ē apparet cū non oculis priuſquam corporis oſtenſum puerum ſenſiſſe latentem. Puer hercle eſt,ornatiua particula eſt hercle. Mulier,magis q̄ miſis. Vbi illic eſt.Dauū querit qui nūc abſceſſit vbi ipſe de foro venire videatur. Non mihi reſpondes bene non reſpōdes. Supra enim memor eſt veritatem quicq̄ dicere niſi ſubſeruiat orationi Daui. Reliquit me homo atq; abijt, mire hominem non Dauum dixit, vt ſi ſi audiat chremes incertam perſonam hominis audiat,non dauum. Dij veſtram fidem, aduerbiū admirantis cum exclamatione. Quid turbę eſt apud forum,hęc verba ſunt venientis de foro. Quod illic hominum litigant,legitur et litigat. Tum annona cara eſt, comminiſcentis eſt potius q̄ alicui referentis. Quidnam aliud dicas hoc poſt ſpectatores. Cur tute obſecro me hic ſolam,apoſiopeſis tertia. Hē quę hęc eſt fabula,fabulam ſe dicit audire quaſi rei principium ignoret. Eho.eho interiectio eſt vel principium animaduerſionem in ſe poſcentis, aut re-

pente cernentis. Qui hic neminem video, callide affirmat non ſibi viſum chremetem cum et ꝑuiderit venientem, et ꝑn̄tem videat. Miror vnde ſit miror veteres cum vnde pro neſcio ponebant, nam admiratio ab ignorantia deſcendit. Plaut. Ne quis mireẽ qui ſi paucis loquar. Hau interiectio ꝑſternatę mulieris. Cõcede ad de. et bene ad dexterã ſiniſtra enĩ venit chremes, et nõ vult pximũ ei chremetes, ſed iuxta, ſupra enim dicit. Ego quoq; hic ab dextera ne.me.ſi. Delyras nõ tute ipſe Deeſt enĩ mihi dedſti, ſed ẽ ſupra et nũc iterturbat Dauus ne mulier totus dicat. Nõ tute ipſe, sũmiſſa voce.

adeo ne, an adeo ad eum. Veni in tempore, opportune cum viſus ſit interueniſſe putat. Veni in tempore, opportune nos ſine ꝓpoſitione dicimus et in tempore et tempori. Propera adeo puerum tollere, hic verſus clare dicitur ſequens ne ſenex audiat expreſſe. Caue quoquam iſto ex.l.neceſſario Dauus retinet miſidẽ, nondũ. n. oĩa audiuit chremes, nondum cõperit, vñ ſit mulier, et puer ꝙ̃ ſuſceptus ſit. Exceſſis, pro exceſſas, vt faxis pro facias. At etiam ro. rurſus iurgium repetit, ẽ turbulentas orationem. Cedo cuium.p.ordo idem ſignificat qꝺ dic mihi, ergo repetitionem ſignificat nõ

Idoneus
Illudo te et in te
Exceſſis
Faxis
Cedo idẽ qꝺ dic mihi

Mirum vero impudenter mulier ſi facit meretrix. Ch.
Ab Andria eſt ancilla hęc quantum intellego. Da.
Adeon videmur vobis eſſe idonei,
In quibus ſic illudatis? Ch. veni in tempore. Da.
Propera adeo puerum tollere hinc ab ianua,
Mane, caue quoq̃ ex iſtoc exceſſis loco. My.
Di te eradicent, ita me miſeram territas? Da.
Tibi ego dico, an non? My. quid vis? Da. at etiam rogas?
Cedo cuium puerum hic appoſuiſti? dic mihi. My.
Tu neſcis? Da. mitte id quod ſcio, dic quo rogo? My.
Veſtri. D. cuius veſtri? M. Pãphili. D. hem, quid pamphili? M.
Eho an non eſt? Ch. recte has ego ſemper fugi nuptias. Da.
O facinus animaduertendum. My. quid clamitas? Da.
Quem ne ego vidi heri ad vos adferri veſperi? My.
O hominem audacem. Da. verum vidi Cantharam
Suffarcinatam. My. Dijs pol habeo gratias,
Cum in pariundo aliquot adfuerunt liberę. Da.
Nę illa illum haud nouit, cuius cauſſã hęc incipit,
Chremes ſi poſitum puerum ante ędis viderit,
Suam gnatam non dabit, tanto hercle magis dabit. Ch.
Non hercle faciet. Da. nunc, adeo vt tu ſis ſciens,
Niſi puerum tollis, iam ego hunc in mediam viam

voce. Verbũ ſi vllũ mihi, accõmodate cõminatur Dauus, pene enim miſis vniuerſa narrabat. Pręterq̃.q.t.r. hoc vt ſenex ſentiat ꝓnunciare poteſt.

Quã.q.r.t. caue, geſtu cõminantis eſt et vult vt ſuſpenderet cõminationem deinde infert, geſtum, ordo, caue, faxis. Maledicis cum contemptu loqueris, cum conuicium facis, Apparet ergo maledicis lentius eſſe dictum cum ſubiungit. Dic clare maledicis. nõne pro cõminatione poſuit, cũ ꝓ cõnitio ſoleat poni, niſi forte q2 contumelię genus eſt cõminatio. Quidam putant hic eſſe vnas perſonam daui. s. dictum miſidis non ſatis manifeſtum chremi in maledicti ſimilitudinem deriuãtis per illud vnde eſt dic clare, h expreſſius dixit.

DONA. MIRVM vero, ſepe ad ironiã refertur, mirũ vero impudẽter, bono ordine locutus eſt. Primo enĩ cã impudentię natura eſt, deĩde conditio. A vobis, quia a vobis pars intelligebat, hic addidit morem meretricis, vt vel ſic intelligat ſenex. Adeon vi.vo.eẽ idoneus. I. aptus ad omnia, et bona ẽ mala. In quibus ſic, et illudo in te ablatiuo caſu et illudo te accuſatiuo dicimus, ſed primo ſuperuacuum eſt, vt ſit quibus. Ab andria eſt an. hęc, efficit quod volebat Dauus. Nam intellexit chremes q2 ſit Pam. natus puer, ſic illudatis. Adeon, ſuperuacuam orationem, et eſt dictum cum quadam fiducia ẽ cõtemptu eius cum quo ſermo eſt interrogãtis aliquid. Mitte id quod ſcio, hoc lentius et ſum miſſe. Hem quid Pam. apparet mulierem veſtri et Pamphili lentius ꝓnunciaſſe quã Dauus vellet, et ideo nunc repetit nomen veſtri et Pam. Hem, quid, duas res operatur vt ignariſſimum ſeſe oſtendat, et vt Pam. nominetur, et argute repetit nomen Pam. quaſi per indignationem, vt ſoceri, auribus nomen adoleſcentis inculcet, metuit enim ne audiat vt ſenex. Recte ego.h. s.f.n. et hic effecit quod voluit Dauus, aut Pamphili Chremes puerum eſſe cognoſcat, et recuſet generum. Has fu.i. huiuſmodi. O faci a. apoſiopeſis quarta. Quid cla. clamauit enim Dauus vt puerum audiret chremem. Quem ne.e.u.ad. u.af.u. vult negando irritare mulierem ad confirmanda quę vult. O hominem.a. exclamatio miſidis teſtimonium veritatis eſt. Verum vidi can.ſuf. vide infirmum argumentum, ꝑuidi puerum afferri dixit, poſt non puerum, ſed cantharam ſuffarcinatam. Canthara nomen eſt anus, et hoc dixit vt leniter redarguat miſidem non vt vincatur, hoc enim vidiſſe ſe innuit cantharam ſuffarcinatam, non puerum portantem.

Suffarcinata

Suffarcinatam, proprium eſt anibus ſuffarcinatas eſſe, vt perſius pannucia baucis, et Plau. Dorcarem claudam craſſam. Quod in pariundo aliquot affuerunt liberę, inditium ſecuta confirmatio eſt, quam expreſſit Daui reſutatio, ſupereſt et vt et concludat effectus doli negante Chreme ſe

tur et accipiatur pro non, vt omnia audiſti ſubauditur. Audiſti obſecro hem, exultans Dauus infert et inculcat frequenter repetendo. Audiſtin obſecro hem. difficile credendo affirmat ſe non ſciuiſſe pñtem Chremetem, vt hac ꝯfirmatione nihil illum de ſe faciat ſuſpicari. In cruciatum

danuꝫ filiam, quod ſubide efficit Dauus dolo. Aliquot liberę, nec paucę nec multę. Liberę, teſtimonia libera ꝯtra ſeruū et hoc proprium Terentij eſt, nā de Romano more h dixit. Nę illa illū, ne valde. Cice. ne illi vehemēter errant. Chremes ſi poſitum puerꝫ.

Gice.

Pronoluam, teq; ibidem pronoluam in luto. My.
Tu pol homo non es ſobrius, Da. fallacia alia
Aliam trudit, iam ſuſurrari audio
Ciuem Atticam eſſe hanc. Ch. hem. Da. coactus legibus
Eam vxorem ducet. My. eho obſecro, an non ciuis eſt? Ch.
Iocularium in malum inſciens pene incidi. Da.
Quis hic loquitur? o Chreme per tempus aduenis,
Auſculta. Ch. audiui omnia. Da. ah ne tu omnia? Ch.
Audiui inquam a principio, Da. audiſtin obſecro.
Hem ſcelera. hanc iam oportet in cruciatum hinc abripi,
Hic ille, non te credas Dauum ludere. My.
Me miſerum, nihil pol falſi dixi mi ſenex. Ch.
Noui omnem rem, eſt Simo intus? Da. eſt, My.
Ne me attingas ſceleſte, ſi pol Glycerio non omnia hęc. Da.
Eho inepta, neſcis quid ſit actum. My. qui ſciam? Da.
Hic ſocer eſt. alio pacto haud poterat fieri,
Vt ſciret hęc quę volumus. My. prędiceres. Da.

hic arripi, non i crucē ſed cruciatū. Hic ille eſt cū emphaſi, q̄ ſi vir magnus, ſed hoc Chremeté oſtēdens dicit cum irōia. Nó te credas Dauus illudere. Virg. Non Diomedis eq̄s.n.oc.a. Nihil pol falſi dixi mi ſenex bñ ſenex, q̄ q̄ſi alienior eēt et ignotus

Virg. I

Suffarcinatam … transit.n.a mixto ad mutatū characterē. Ne illa illū chremeté.s. Chremes ſi poſitū ante aliq̄ verba ſic ꝓnūciamus vt vana videant̃. Nō hercle faciet, bñ.n. de ſe tertiā pſonā facit, vt ſupra. At nunc.ſ. Vt tu ſis ſciens, eloquenter, ſic.n. veteres pro ſcias dixere. Iam ego hunc in mediam viā ꝓnoluam, bene in mediam viam, q̄ ante fores poſitus iacebat. Teq; in luto ibidem ꝓnoluam, in luto de proximo repetiuit, quoniam nōia ſunt paranomaſia, q̄ñ verba paranomęon dr̃. Pronoluam.i. porro voluam, et dolo quidem minat̃ quod facturus non eſt verum ſedulo id agit, vt iam puer tollat̃ in mediū, ſimul cum ſeruat Chremeti, vt ipſe recuſet generꝫ, non vt a quoq̄ paſſus videat̃ iniuriam. Tu pol homo ſobrius non es, ſobrius eſt ſane mentis, quaſi ſebrius hoc eſt ſeparatus ab ebrio vt ſecretus ſeparatus ab his qui diſcernunt. Fallacia alia aliā trudi. prouerbium cui ſubiacet memorem mendacē eſſe oportere. Ciuem atticam eſſe hanc, tranſit ad imitationem. Au. interiectio eſt conturbatę mulieris. Iocularium in malum, econtrario ꝓ graui et moleſto ac nimio. Iocularium igitur. Κατανтιφρασιν. Quis hic loquitur? o Chreme, principium loquēdi Dauus Chremeti dat ꝓſ̄cīturus quę ipſe conatus ē. Per tempus aduenis, idest per tp̄s quod in tempore, aut certe per tēpus tēpeſtiue. O Chremes per tp̄s aduenis, aſtute quaſi eum nunc primum viderit. Ah ne tu omnia? aut ne pro an legit̃, aut ne omnia, vt ne producta

Sis ſciens

Per tp̄s

miſidi. Me miſerum, ſuppalpitatio mulebris.

Ne me attingas quędam oſtendunt̃ aperte in comędijs, quędam ex alijs perſonis intelliguntur.

Si pol. gly. non omnia hęc apoſiopeſis tertia, q̄ alienę perſonę interuentu, reticet̃, ſiunt aūt apoſiopeſis.i. reticentię tribus modis, aut per ſeipſum, et ad alium tranſit, et eſt prima, aut tacet nec vltra aliquid dicit, et eſt ſecunda, aut alterius interuentu perſonę.s. et eſt tertia.

Apoſiopeſis

NESCIS quid ſit actum, neſcis plerunq; dr̃ ei non quem volumus redarguere imperitię aut ignorantię, ſed quem facere volumus, vt velit libenter audire. Paululum intereſſe noue pro multū īntereſſe.

DO.

Ex animo oia vt fert natura ephexegeſis, nam quid eſt ex animo vis vt fert natura, et hęc ſententia ab initio probata eſt quam menander epidicticos poſuit. Vt fert natura, hoc eſt naturalis et ingenita actio. An de induſtria.i. ſcīa et ꝓudentia, ea n. quę diſcimus et ſcimus operatione genita et induſtria quadam ſcimus et Virgilius. Et putre ſolum nam quę. h.i.a.

Ephexegeſis

REuertor etc. Adeſt nunc ipſe Chremes cuius cauſa ſcena fraudibus inſtructa eſt, ne promiſſas cōpleat nuptias Chr. Reuertor poſtq̄ paraui ea quę fuerūt opus ad nuptias gnatę philomenę vt iubeas acceſſi.i. vocari, vel Pam. vel potius filiam ſed quid hoc eſt viſo puero hoc dicit hercle, ornatiua eſt hęc particula quaſi per herculem iurantis eſt aduerbium, puer eſt, mulier tu ne .i. vtrum appoſuiſti hunc puerum? Mi. q̄rit Dauū

GVI.

qui diſceſſerat vt a foro venire videretur, vbi illic,
ideſt ille dauus: Chre. non reſpondes mihi. Mi. hem
dolentis et indignantis eſt interiectio, nuſquã. i. in
nullo loco eſt hic veh. mihi miſeræ. q. d. maledictio
valde me inuaſit, homo reliquit me ſic ſolam atq;
abijt. i. diſceſſit. Da. dij veſtram fidem, ideſt implo-
ro veſtrũ
auxilium,
eſt antẽ ad
uerbiũ ad-
mirãtis cũ

PAVLVM INTERESSE cenſes ex animo omnia
Vt fert natura facias an de induſtria?

exclamatione, vt ſuperius dictum eſt, qd turbę. i.
turbationis, propter varia hominum litigia eſt apd
forum cauſarum, ſcilicet quot homines. q. d. multi
litigant, ideſt agunt cauſas in ſe inuicẽ. Tum, ideſt

Annona

deinde. Annona. i. cibaria, non enim ſolum an-
nona dicitur de frumentis, ſed et de carnibus ſali-
tis, et alijs hmõi rebus. Cicero de diuinatione puta-
ret annonam in macello cariorem fore. Annona
ergo eſt cara, neſcio qd aliud dicas. Mi. obſecro, ideſt
quęſo et per ſacra rogo te cur tute. i. tumet reliquiſti
ſupple me ſolam hic. Dauus. hem interiectio dolẽ-
tis et indignantis, quę eſt hęc fabula. i. q̃ ſunt hęnu-
gę: q̃ſi principium rationemq; ignoret. Eho inter-
iectio aut animaduerſationem poſcentis aut repẽ-
te cernentis o miſis vnde hic puer eſt quiſue attulit
eum huc, Mi. ſatin, ideſt ſatis ne ſanus es. q. d. tu es
bene ſanus et inſanus qui rogites, ideſt interroges
me id qñ rogo duos regit accuſatiuos, Da. igitur
quem ego rogem, ideſt interrogare poſſim qui ne-
minem alium videam hic. Chr. miror, ideſt neſcio
vnde ſit, miror veteres cum vnde pro neſcio pone-
bãt, nam admiratio ab ignorantia deſcendit, Da.
dicturam, ideſt dictura ne es id quod rogo, ideſt pe-
to, Mi. hau. interiectio conſternatę mulieris, Da. cœ-
de, ideſt confer te veni ad dexteram, Mi. deliras, ideſt
deuias deſipis inſanis non es mentis compos, nõ
q. d. ita tute, ideſt tumet dediſti. s. mihi, puerũ hunc
ſed tacuit illud per apoſiopeſim tertiam propter. s.
interruptionem factam a dauo ne mulier prodat
eum, Da. caue. ſi faxis. ideſt facias mihi vnum ver-
bum, præterq̃ ideſt niſi illud quod rogo te, Mi. male-
dicis, ideſt minaris, poſuit enim hic pro cõminatio-
ne, q̃uis pro conuicio ſoleat poni, niſi forte quis contume-
lię genus eſt cominatio, poteſt et dici maledicis. i.
cum contemptu loqueris et conuitium facis, ſed ſu-
perior ſententia melior eſt, Dauus dic clare. i. aper-
te depoſita omni ſimulatione vñ eſt hic puer. Mi.
a vobis eſt. s. q. s. ab hero pã. eſt, ideo dixit eum ẽt
eſſe ſerui dño ſuo fauẽtis in amore, Da. ha ha he,
interiectiones ridentis ob reſponſionem mirum ve-
ro eſt bono ordine locutus eſt, primo enim cauſa
impudentię natura eſt, deinde conditio, minime er-
go mirum eſt ſi mulier meretrix facit impuden-
ter, ideſt inuicte, unde poſito omni pudore cũ fron-
tem defricuerit, Chr. hęc ancilla eſt ab andria, ideſt
hęc ancilla eſt andrię, ideſt glycerij q̃ ex andro in-
ſula venit, hoc eſt ipſi fauet, andrię quantum in-
telligo. Da. adeon. i. adeo ne. i. vſq; tm̃ vel valde vide-
mur vobis idonei. i. apti. Idoneus enim dr̃ aptus et
ad bona et mala in qbus illudas. i. i qbus veſtras

Eho repẽte cernentis

Miror unde

faciatis illuſiones et irriſiones, Dicimus enim illu-
do tibi cum datiuo, vt Vir. Certantq; illudere ca-
pro, item illudo tecum accuſatiuo, vt verbis virtutẽ
illuſe ſuperbis, item illudo in te, vt in hoc loco ſi-
mile eſt inſulto, vt teſtatur Seruius in ſecundũ æneı-
dos, Chr. chremes apud ſe dicit, Veni in tempore. i.
veni op-
portune tẽ-
peſtiue aut
ſpicato ma-
ture. Dici-
mus ẽt veni tempore ſine prepoſitiõe, et veni tempo-
ri in datiuo, Da. adeo, ideſt valde, propere, ideſt fe-
ſtina tollere, ideſt apportare auferre puerũ hinc ab
ianua, Deinde eam retinens ſummiſſe ei dicit ma-
ne caue exceſſis, ideſt excedas vt faxis pro facias, et
dicitur caue excedas et caue ne excedas pro eodem,
caue ergo exceſſis. i. exeas aliquo, ideſt in aliquẽ lo-
cum ex iſtoc loco in quo tu es quicquid tibi dicã.
Mi. dij eradicent, quaſi extirpent euellant e terra te
abducant, et de medio tollant te dauum, ſiue etiã
excrucient, ita territas. i. frequenter territas, ideſt fre-
quenter terres me miſeram, ideſt in miſerijs verſan-
tem afflictam et anxiã. Da. qa. dauus ſublata voce
dixerat illi prius propera tollere puerũ, deinde ſum-
miſſe dixerat mane nunc, iterũ ſublata voce alloqui-
tur eam, q̃ſi facere pretermittat quod iuſſa ſit dicens,
dico tibi an non vt tollas puerũ, vel vt dicas cuius
ſit, Mi. qd vis, Da. at etiam rogas rurſum iurgium
repetit et turbulentam orõnem. Cedo. i. dic. cuium,
ideſt cuius antiq; (ſicut Dic mihi da. eu. pe) appo-
ſuiſti hic, ideſt in ianua puerũ, dic mihi. Facit repe-
titionem non ſine vehementia. Cedo enim et dic
mihi idẽ ſignant, ſed inſtat vt reſpõdeat, Mi. tu ne-
ſcis vultuoſe proferendũ eſt per ironiã, Da. dauus
lenius et ſummiſſe dicit ei omitte pretermitte quod
ſcio, et dic quod rogo, Mi. appoſui inq̃ puerũ veſtri
intelligitur (ſi priſciano credimus interpretanti hũc
locũ) domini vel herilis filii, q̃ſi dicat puerũ veſtri
domini, vel herilis filij, vt ſit genitiuus poſſeſſiui ẽ
non primitiui. Quod ſi miſis locuta ſit vt prius di-
xerat a nobis eſt velutq; dicere eorũ eſſe. s. pam. et da-
uũ qui ei fauet in amore et ſui eſt particeps conſi-
lij, proculdubio veſtrũ in caſu accuſandi eſſet di-
cendum vt Valla comprobat longeq; late, interro-
ganti enim cuium puerũ appoſueris alicui. nõ ne rñ-
dere debeo nrm: profecto ita ſi vſum ſectari volumus.
Sed fortaſſis dicet aliquis veſtri pluratiui eẽ nume-
ri gti caſus a primitiuo ego. Id dici poſſet ſectan-
do vetuſtatem qñquidẽ conſtat multos vetuſtos ſic eẽ
locutos vt refert gelius li. xix. ex ſententia apollina-
ris viri probatiſſimi. Verum eo in loco Lauren-
tius gellium corripere non dubitauit, cui ſi aſſen-
tiamus hic potius ſequeremur Priſciani ſententiã
preſertim cum vti Laurentius ait noſtri ab ego ſem-
per paſſiue capiatur non autem actiue nec poſſeſſi-
ue, hic autem deſignat aut poſſeſſio aut actio cuius
interrogetur per interrogatiuum poſſeſſionis, ideſt
cuium et etiam cum hoc verbo oſtendatur pater
pueri qui a nullo paſſiuus in generatione diceret,
at tamen ſiquis velit ſequi gelium non carebit

illudo tibi

Cedo et dic

auctoritate,et inſup comica venuſtate defendet.Sed de hoc ſatis ſuperq;,Da.cuius vri?Quia nimiſſum miſſe ancilla dixerat vri idō dauus repetit vt plene audiret a Chr.et etiam vt Miſis amplius exponat et confirmet.Mi.Pam.s.pueꝝ appoſui ex hoc mul tum Priſciani snia comprobatur q dixit.vri filij vel herilis dñi cum miſis ſubdat pā.Nā de vno loquēs non dixiſſet vri in plurali niſi eo mō intelligeret quo dcm̄ eſt videlicet per vri cōprehenderet dñm et ſeruum fautorē,et cū diceret pāphili ſolū intelligeret auctorē,Da.hē interiectio indignationē oñdens.qd' modus interrogandi.q.d.qd dicis.Pā. cum exclamatione pronunciandū eſt,et hoc facit dauus vt melius chremes apphendat puerum eſſe ex pam.Mi.Eho interiectio attentionem poſcens et animaduerſionem an nō pā appoſui pueruꝫ.q.d. ita.Chr.chremes adhuc ſolus poſt dauū loquitur ego

Facinus fugi recte ſemp has nuptias,Da.o facinus.i.flagitium aiaduertendū.i.puniendū et flagitatiōe.i.increpatione dignum,et ſupplicijs cōpeſcendū ac piandū,et eſt apoſiopeſis.i.reticentia interuenti.s.pſonę

Apoſiopeſis miſidis quę inceptum ſermonē interpellauit,Mi. Quid.i.cur clamitas.i.ita clamas O facinus etc.D. Dauus vult irritare mulierem negando eū eſſe pāphili ad ꝯfirmanda q̄ vult,quē.s.pueꝝ ne.i nonne vidi afferri ad vos heri veſperi aduerbiū.i.ſero.Mi. o.hoiem audacē!exclamando,Dau.veꝝ.i.ſed vidi cantharam.i.illa anū ſiue vetulam ſuffarcinatam i.pannuciā,vt pſius pannucia baucis,vel pannoſam.Nā pānucius et pānoſus dr̄ qui craſſo et vili panno īdutus eſt,et vt ait Dona.ppriū eſt anibus i.vetulis ſuffarcinatas eē que ſub veſte multa ferre ſolent latentia,quę cū reuolutas ſurſum veſtes atq; ſuccinctas habent eo qdem mō vt nonnulla ferre poſſint dñr ſuffarcinatę Mi.pol iurātis aduerbiū. habeo grās dijs.q.d fateor me beneficio a dijs affectū q aliquot liberę mulieres quaꝝ teſtimonio pluris eſt aduerſus ſeruū.affuerunt in pariundo.i.cū pareret ſine ipſo puerperij tpe.et aliquot dixit.q.d. nec multę neq; paucę.Da.dauus ꝯuertens ſermonē ad ſpectatores de miſide in tertia pſona loquitur.Ne i.certe ſꝫ Valli ē valde ſꝫ Donatū illa.s.miſis.haud i.nō nouit,illū.s.chremetē cuius.s.chremetis cā icipit hoc ſi chremes viderit puerum poſitū ante ędes nō dabit ſuaꝫ gnatam,deinde altera ꝯſideratione motus ſubdit q̄ſi p herculem tanto magis dabit gnatam Chre.chremes qm̄ nondum ſe putat a dauo ꝯſpectum eſſe apud ſe dicit de ſe in tertia pſona hercle dixit q dauus dixerat hercle magis dabit. chremes inq̄ quē ita dicis factuꝝ.nō faciet nō dabit gnatā.Dauus,Nūc adeo.i.certe vt tu ſis ſciens.i.

Sis ſciens vt tu ſcias more vetuſto et eloquenter niſi tollas.i. auferas hinc pueꝝ.iam.i.nūc ego ꝓuoluā.i.proij-

Prouoluam ciam q̄ſi pedibus voluendo.hinc.i.ex ianua in mediam viam et te ꝓuoluā q̄ſi porro voluā te Miſidē.ibidē.i.in uia media.in luto.i.in cęno et ſordibus uię.Mi.pol tu hō non es ſobrius.i.ſanę mentis.nec in te menſuram et modū habes.q̄ſi ſobrius i.ſeparatus ab ebrio ut ſecretus ab his.q̄ diſcernunt Da.Alia fallacia.i.aliud mendacium.alia aſtutia et deceptio trudit.i.ipellit aliam fallaciam.q.d.alia

ex alia emergit fallacia.Eſt .n. ꝓuerbium cui ſubiacet memorem mendacem eē oportere,iam audio ſuſurrari.i.murmurari,et q̄ſi in aure ſummiſſis uerbis,latenter dicit hoc.s.qd ſequitur ubi ſuſurrari paſſiuū eſt.Nam ſuſurro ſuſurras dicimus, vt ille ſuſurrat ſemp aliq̄.i.ille ſemp aliq̄ latenter dicit et ſūmiſſe loquitur,inde ſuſurrus ſuſurri.i. murmur.inde ſuſurro ſuſurronis.i.murmurator nō audēs plane verba efferre,audio ergo hoc qđ ſequitur ſuſurrari.s. hanc gly.eſſe ciuem atticam.i.athenienſem. Chre. Suſurrari.

Hē.indignantis interiectio,Da.pā.ducet eam glyc. vxorem coactus.i. cōpulſus legibus.i. iure ciuili, Suſorronis.

Mi.Hau.interiectio ꝯturbatę mulieris obſecro te.i. q̄ſo,an non eſt ipſa ciuis attica.s.Chre. pene.i.fere Hau turbantis

incidit.i. lapſus ſum inſciens.i.iprudens,in malū iocularium.i.(ad verbum interp̄tando) ridiculum, Iocularium

ridendū,illudendū.i.de quo poſſet fieri iocus et irriſio.Vel Donatus vult per antiphraſim dicat iocularium.i.graue moleſtum ac nimiū,Da.Quis loquitur hic,deinde conuerſus dauus dixit.O chreme aduenis per tps.i.in tpe,et tempeſtiue,ſeu per opportune,q̄ſi cū nunc primū viderit auſculta.Chre. Iam audiui oia,Da.ah.interiectio dolentis et mirantis.ne.i.vtrum audiſti oia,vel ſiue ꝓducat ſignū nō audiſti oia,Chr.in quā.i.dico tibi audiui oia a pncipio.D.obſecro audiſti.i.audiſti ne hē. ſcelera.i. flagitia oia ita vt ſcelera regat ab audiſti.prius tñ īteriecta interiectione. Vel dici poteſt hē ſcelera exclamando.q.d.te audiente multa ſcelera cōmiſſa ſūt ꝓpterea q in ꝯſpectu tanti viri hęc inepta ancilla tot ineptias ꝯfudit.oportet hanc miſidem abripi.i.abſtrahi hinc et deduci in cruciatū.i.ſuppliciū vt de ea.s.meritum ſumatur ſuppliciū Hic eſt ille chremes.s.q.d.vir magnus;vbi ille habet emphaſis qui videlicet ſic ſe nō debet illudi et hoc dicit cum ironia;non credas te illudere.i. deridere dauum, qñ derides tm̄ ſenem;Mi.me.miſeram ſubpalpitatio muliebris.q.d.exclamando ſum bene miſera.O mi ſenex pol iureiurando dcm̄ firmat nihil dixi falſi.Chremes noui,ideſt ſcio omnē rē vt.s. eſt ſed Simo eſt intus,Da.eſt intus.s.Mi.o ſceleſte.i.ſcelerate et ſceleribus plene. Daue ne attingas me.i. noli me tangere.ſi pol non oīa hęc vis ſup.me dicere gly.aliqd tale.eſt apoſiopeſis.i.reticentia.Fiunt aūt tribus modis apoſiopeſes ſiue reticentię . Aut.n.qs

per ſeipſum tacet,et hoc duobus modis aut ad aliud tranſit,et ſic eſt prima aut nō ultra aliquid dicit,et ſic eſt ſecunda,aut alienę perſonę interuentu retinet,ſic vel eſt tertia.Da.Eho,hac interiectione Apoſiopeſis Ineptus

monet attentionem,tu inepta ſtulta inconſiderata neſcis quid ſit actum,Mi.Quid ſciaꝫ.i.ſcire poſſim.D.hic chremes eſt ſocer.i.pater philomenę ſpōſę pā.Nā cuius habet quis filiaꝫ ſocer eſt.haud alio pacto;ideſt nō aliter poterat fieri vt ſciret hęc quę volumus.Mi.hē interiectio dolentis hinc p̄diceres, ideſt predicere debebas.Da.Cenſes paululum intereſſe,ideſt parum referre an facias hęc omnia ex animo,et ideſt (nam eſt exegeſis) vt natura , ideſt naturalis et ingenita actio fert,ideſt poſtulat inſtigat,an facias de induſtria,ideſt conſulto deditaꝫ operā de ſcientia de prudentia.

Senarij omnes prẹter vnum Septenarium.

CRITO. MYSIS. DAVVS.

IN hac habitaſſe platea dictum eſt Chryſidem.
Quę ſeſe inhoneſte optauit parare hic diuitias,
Potiusq̃ in patria honeſte pauper viuere,
Eius morte ea ad me lege redierunt bona,
Sed quos percontor video, ſaluete. My. obſecro.
quem video? eſt ne hic Crito ſobrinus Chryſidis?
Is eſt Cr. o Myſis ſalue. My. ſaluus ſis Crito. Cr.
Ita Chryſis? hem. My. nos quidem pol miſeras perdidit. Cr.
quid vos? quo pacto hic? ſatin recte? My. nos ne?
VT QVIMVS AIVNT, q̃ndo vt volumus nō licet. Cr.
quid Glycerium? iam hic ſuos parentes repperit? My.
Vtinā. Chremes an non dū etiā? haud auſpicato huc me appuli
Nam pol ſi id ſciſſem, nunq̃ huc tetuliſſem pedem.

SER. REuertor. Inducitur in hac ſcęna conueniē ter Chremes, vt. s. videns puerū in via poſitum, vt dictum eſt, ab aſcenſu nuptiarū, oīo abducat facta collocatione Daui cum Myſide. Vbi illic eſt. i. Dauus hoc ſecum dicit, quaſi hoc modo excōicatus, et nequam ille vbi eſt, q me impeditā dimiſit, nusquā eſt Dauus, maledicat ipſe itē ſecus. cus ui. ob. m. ſolā volebat dicere deſeruiſti, ſed ne Chremes hoc ex tremū pſentiſcat, Dauus proccupat verba pbijciens ↄ ſubito, Hē. ſat iſanus qui me. id. ro. hęc oīo potuit ſeruire et intellectui Chremetis, ē volūtati Myſidis, hoc apud Chremetem verba ſonabant. Non eſt opus vt quęras vnde ſiet, q: ſatis certus es. Myſis vero hoc intelligebat an ſanus es, qui q̃ris hoc cū tu idem appoſuiſſe. Num tute ipſe delyras. Si mihi dixeris pręterea q̃ quę te rogo hoc dicebat tacite, et increpando. Modo caue vt hęc faxis, ideſt facias. s. vt dicas mihi aliud q̃ quod rogo. Maledicis, q mihi minaris, mirum vero ſi mulier imprudētem, et eſt ac ſi dicat non eſt mirum, ab Andria. i. Gly. de familia eius eſt, illa voluit diſcedere, iō Dauus dicit tacite illi malum ne te moueas, at etiā non ſolum non reſpondes, at etiam rogata neſcis ambigue dictum, vt ſuperius ad animaduertendum. i. vlciſcendum. Canthara proprium nomen ancillę diſpoliatę, ecce teſtes, affuiſſes dicit, vt magis credat Chremes, nę illa, nę pro valde, cuius cā i. Chremetis hęc eſt ſententia veſtra. Chremes ſi. po. et eſt, alia aliam trudit. i. ſuccedit poſt aliam. Hem i. ſcelera meretricum, hic eſt ille Dauus Chremetis, quem dicebatis eſſe fallacem, qui modo quęrit vtilitatem domini, non amplius credas Dauum ludere te, ſi pol non omnia. s. dixero, induſtria. i. deliberatione, ex animo. i. ex ſola voluntate, q ſicut animus miniſtrat, ita res geritur. Difficilius igitur eſt ratio bene tractare, ſicut habet animi volūtas, non precedēte conſilio ad id excogitato, quaſi per induſtriam pręmiſum ſit qualiter propter hoc. quaſi dicat laudanda es, quia id egiſti ſatis callide.

BONA. IN hac habitaſſe. p. d. eſt Chry. In hoc loco perſona ad cataſtrophē machinata loquit. Nā hic Crito nihil argumento debet, niſi abſolutionem erroris eius ſimul. et verbis ſuis, q̃ grauis, q̃ modeſtus q̃q; iuſtus ſit oſidit. In hac. h. p. d. eſt Chry. nō habitare, ſed q: mortua eſt habitaſſe dicit, plateā gręci πλατειαν dixerunt, quam nos plateaz dicimus, ſecūdū formam eiuſmodi, ē μεδειαν Medeā, ē σπονδειον ſpondeum ſcribimus. Quę ſeſe honeſte optauit, optare eſt vnū de duobus eligere. Virgi. Pars optare. l. t. Parare hic di. animo hęredis dixit parare diuitias. Potiusq̃ in . p. primū dolet Crito q meretrix fuit Chryſis, ſecundo pgreſſus q̃ritur q mortua eſt, et nota q tria dixit Crito, contempſiſſe Chryſidem, patriam, honeſtatem, et paupertatē, τοπρεπον etiam ſeruatum eſt graui viro, cum illum ſobrie pudet, ſimul hic oſtenditur eius generis fuiſſe Chryſidem, vt quę probe viuere potuerit, niſi, vt ait, neceſſitas cogeret. Quam in patria h. anthiteton primum. Potiusq̃ in pa. h. p. viuere, his verbis a poeta iam honeſtius inducitur Crito, et dignus cui credi oporteat. Pauper viuere, ad illud reddidit. Sed inopia et cognatorum neg. co. f. Eius ad me redierunt lege bona, hic ius tractauit dicendo redeunt, quia in familiam redeunt, ſi non eſt hęres de proximo, aut ex teſtamento. Sed quos percontor video, interrogatio eſt, cui neceſſario reſpondetur aut ſic, aut non, percontatio cui nihil horum, interrogatio, ut ſi quis dicat, ubi habitat Chryſis, dicatur, ecce hic percontatio, ut ſi quis dicat, cur adulterium commiſiſti, ſimul et modoſte, et mature, et de ſe nihil interrogatus coepit a blandimentis. Eſt ne hic Crito ſobrinus, ſobrini ſunt conſobrinorum filij, nam ſic dixit Menander, uerum ut alij putant, de ſororibus nati hi ſunt ſobrini, quaſi ſororini dicti. O Myſis ſalue, ſaluus ſis Crito, ſaluus ſis aſſeueratio ſalutantis eſt, non quaſi reſponſio. Itan Chryſis? hem, non nunc interrogat, ſed commiſeratur, et ita ſequebatur, ut dicerent perijt, ſed magis gemitus ſignificat, quod minus dixerat. Nos quidem

pol miſeras perdidit,hic intelligiť ſupra ſubaudiendum perijt,nam ꝑ perijt hęc repoſuit perdidit.

Quid vos quo pacto hic ꝓgreſſio loquentis ad interrogandū ideſt putas inqt ꝗ illa perijt. Vos autem quō quo.p.h.ſigatio eſt ꝑegrinantis. Nos ne vt qui.a.q.u.ſic nondum eſt,et eſt ſignificatiuū languoris cuiuſdā et lenitudinis ſic vt q̄mus aiunt q̄ñ vt volumus non licet,et ad p̄ſentis ad p̄teritę vitę excuſatiōes ptinet iſta rūſio, qua purgať voluntas chryſidis ĩ q̄ſtu meretricio.Cecilius in plotia. Viuas vt poſſis,quādo nequis vt velis. Quid Gl.iam hic ſuos conuenit hęreditatē petenti, conuenit iudici ſummo de iuribus indagare,ergo recte et bono ordine q̄ſiuit. Quid chryſis.Quid nos?Quid Glycerium. Vtiná, nouo genere exoptatione pro negatione intulit.

GVI.

In hac etc.In hoc loco perſona machinata loquitur, nam hic Crito argumento nihil debet ſed abſolutionem erroris facit, et ſimul quam grauis quam modeſtus quāq; iuſtus ſit oſtendit. Crito ħ q̄ ſequiť dcm̄ eſt mihi.s. Chryſidem habitaſſe ĩ hac platea, ideſt ĩ hac parte vrbis plana ē lata, ꝗ chryſis optauit ideſt degit nam optare ē vnum de duobus eligere,ſeſe, ideſt ſeipſam parare, ideſt acquirere, quaſi animo hęredis habendi hic diuitias inhoneſte potius ꝗ viuere pauper pro pauperem poſuit ex aliquorum ſententia non enim ſepe in vſu eſt hic dicēdi modus optauit ſeſe viuere pauper, id tñ dicendi genus interdum inuenit. Lucanus in decimo libro.Tinimq; putauit iam bonus eſſe ſocer,quaſi ergo viuere honeſte pauper.i.inops in patria ſua. Crito itaq; oſtendit Chryſidem ꝯtempſiſſe patriaꝫ honeſtatem ē paupertatē.Morte.i.per mortem vel ex morte eius,ea bona quę parauit redierunt ad me,lege.i.per legem,ꝗ in familiam redeūt ſi nō eſt hęres de ꝓximo, aut ex teſtamento ſed video quos ꝑconcter,interrogeꝫ, ſed interrogatio differt a ꝑcontatione,nā interrogationi neceſſario rńdeť aut ſic aut non ſed nō ꝑcontationi, ſaluete.i.ſalui ſitis Dauo et Miſidi dictum eſt et maſculinus ꝑponderauit foeminino.Miſis, obſecro quē video ne.i.vtrum Crito ſobrinus chryſidis, ideſt cognatus eſt hic. Sobrini vt aliqui volunt, dīr quaſi ſororini,ideſt nati de duabus ſororibus vel vt alij volunt ſobrini ſunt ꝯſobrinoꝝ filij.Deinde Miſis attentius viſo Critone ſubdit,is eſt,crito.s. Crito.O Miſis ſalue.Miſis o Crito ſaluus ſis,Crito.itā.i.ita ne Chryſis perijt ſubaudi ſed īpediuit gemitus.Miſis.hē:eiulando ꝓferenda eſt particula hē. qdem.i. certe.pol.ꝑdidit.i.deſtruxit nos.s.me et herum Glycerium miſeras,Crito.qd vos facitis ſupple.quo pacto.i.quo mō hic vos habetis vel valetis,ſatin.i.ſatis ne.recte.s.vos habetis vel valetis.Miſis, nos ne? i.petis vtrum nos habeamus recte et qd faciamus.Habemus nos vel facimus inq̄ ſicut q̄mus.i. poſſumus,quando.i.ꝗ non licet.i.non ꝑmittitur nos hēre vel facere vt volumus(aiunt) per parentheſim eſt legendum, ideſt vt ferť vt dř, vt aiunt hoīes quaſi ſit ꝓuerbium quale eſt illud Cecilij.Viuas vt poſſis qñ nequis vt velis.Crito. Quid Gly.facit.s.iam,ideſt nunc repperit ſuos parentes, hic.i. Athenis.Mi.vtinam repperiſſet, et pro negatione

Percontatio et interrogatio

Cecilius

Semper enim dicta eſt eſſe hęc,atq; habita eſt ſoror.
Quę illius fuere poſſidet,nunc me hoſpitem
Lites ſequi,ꝗ id mihi ſit facile, atq; vtile,.
Aliorum exempla commonent.ſimul arbitror
Iam aliquem eſſe amicum, & defenſorem eius, nam fere
Grandiuſcula iam profecta eſt illinc,clamitent
Me sycophantam,hęreditatem perſequi
Mendicum,tum ipſam deſpoliare non licet.My.
Optume hoſpes pol Crito antiquum obtines. Cr.
Duc me ad eā,qñ huc veni vt videam.My. maxume. Da.
Sequar hos,nolo me in tempore hoc videat ſenex.

Haud auſpicato huc me appuli.i. inauſpicatus ꝗ non eſſet auſpicatus,et vſitatus veteribus ſic dicere.ſiqd aliquando aliter eueniſſet ꝗ vellent. Nū quā huc retuliſſem pedem.Virg.Me ne efferre pedē g.t.p.r.Et ferte ſimul.f.q.p.d.q.p. Sed critici annotant altius eſſe charactere comico retuliſſem pedē.

Virg.

Semper enim,dicta eſt atq; ha. ſoror, aut veris credendum eſt,aut etiam falſis,quę tñ inueterauerint.hinc Cice.Ita habeanť,itaq; dicantur, habita eſt,ergo pluſꝗ credita.ſemꝑ enim a poſſibili et vtili. Nunc me.h.l.s.mire dicit me,cum emphaſi; ideſt ſenem et remotum a litibus. Hoſpitē, ideſt peregrinum. Lites ſequi, ideſt pauperem totum per emphaſim. Quam id mihi ſit facile atq; vtile,ideſt difficile et inutile et eſt comicū. Grandiuſcula iam profecta eſt,ad partem ętatis id referť ideſt grandis natu maior, aut generaliter ad ſummam ętatis referť,et ad cōparationem ętatis pariter et cōparatiue et ſilitudinarie poſitum eſt. Sycophantam,hoc eſt cum in me conueniunť lites, bene sycophantam,ꝗ bonam cām habet,et nihil aliud timet ꝗ ꝯuitia et sycophantam ſubdiſtigue et ſic infert ſequentia. Tum ipſaꝫ deſpoliare nō licet,ab honeſto et bene ꝗ nihil ſuū habet niſi chryſidis. Optime hoſpes pol crito antiquum mo.obtines,antiquum abſolute dixit,vt ęquum aut bonum quod antiqui ſolebant,aut certe per [illegible] ideſt morem et ingenium.

Hoſpes

Duc ad eam qñ,huc veni vt videam, vel loquit vt videā,cur aūt vt videam ꝗ timet,et eſt ordo.Duc me ad eam. Nolo me in tpe hoc videat ſcilicet bene enim ſenex.Simo.n. cum Chremete eſt, propter hoc videri non vult,ne eius vtatur apud

hoc dictum eſt quaſi non repperit. Cri. an etiam nondum.i.non adhuc repperit, haud.i.non auſpicato.i.infœliciter q̄ſi aut nō prius capitatis auſpicijs aut male cap[t]atis.q.d.malis aui[b]us huc me cōtuli intēpeſtiue immature, ē q[uod] dici vulgo ſolet i mala hora appuli.i.applicui adegi me huc. nā pol ſciſſe3 id.s. eam modū parētes repperiſſe nū quā tetuliſſem pede3 huc.i. nun q̄ huc acceſſiſſem q̄ſi nunq̄ extuliſſent ſeu ſubleuaſſe3 pedem huc venturus. vbi Terentius antiquitatem ſecutus te tuliſſem dixit a tollo. Nā vt dicit priſcianus tollo tetuli facit pro quo nūc in vſu frequēn eſt ſuſtuli. Attulo q̄3 quod apud vetuſtiſſimos in vſu fuit tetuli dicebant. Hęc Glycerium ſemp dicta eſt eſſe ſoror eius chryſidis atque habita.i.iudicata exiſtimata et credita, poſſidēt ea bona q̄ fuere illius chryſidis, nūc exēpla aliorū cōmonent.i.admonent cōmonefaciunt.q.i.q̄uū ſit mihi facile (q.d. difficile) ē vtile (q.d. inutile) me emphaſim h3 quaſi ſenem pauperem, et a litibus remotum, hoſpitem.i.pegrinum ſeq.i. exercere agitare lites, ē litigia ptrouerſias, hic.i.in hac vrbe aliena mihi et ignota ſimul.i.etiam arbitror iam aliquē eē amicū et defenſorem eius glycerij. Na3 fere iam grandiuſcula.i.adulta excreta grandis ita cōparatiuū illud diminutiuum ſumat pro poſitiuo ē diminutiuo vt haberemus tanq̄ ſi diceretur grandula. Nā grādis de ętate ſępe dr̄.itē de pecunia et prole Fere ergo iam grādiuſcula pfecta eſt.i.diſceſſit illinc.i.ex andro, clamitent.i.clamitare pūt me sycophantam.i.calūniatore3, cauillatorem, mendicū.i.inopē et q̄ſi petentem ſtipē.pſeq.i. pſequi vel repetere in iudicio, hęreditatē.i.ſeſſionē ſobrinę. sycophanta ad verbū interptando dr̄ ficuū comeſtor. Nā sycos grece dr̄ ficus ē phita comeſtor, q̄ſi ficuum comeſtor, traducit tñ a nr̄is calumniator. Nā vt ingt Syneſius grāmaticus grecus ex duobus ſeruis grecis alter aſſūpſerat ficus, alter q3 pr[i]ſius exediſſet ignorabat dn̄o tñ pquerēte a ſonte inſons accuſabat, herus prudētiſſimus vtrique callidā aq̄ pbuit ficū ſo[l]us delinquēs euomuit. qd.n.ieiunus euomeret niſi inteſtina tūc primu3 natū eſt id verbū sycophāta.i.calūniator, q[uia] delinquens inſontē falſo crimine calumniabat. Mendicus vt vult Varro a minus dr̄, vel vt Feſtus ait ex ſnīa Varri a mente quā feſellerit fortuna, vel q[uia] pcapit quendā vt vite ſuę medeat cibo, et tūc a me

Tetuliſſes

Grandis

deor diceret. Tum.i.ptrea non licet.q.d.nō eſt honeſtum diſplodere.i.vacuam oībus bonis relinquere ipſa3, q[uia].s nihil ſu3 hēt. Mi, o crito hoſpes.i.aduena pegrine alienigena optime pol tu crito obtines.i.habes vel poſſides et aſſecutus es antiquum morem ſupple vel ingenium vel obtines.i.obſeruas antiquum .s. ęquū ē bonum. Cri. qū huc veni.i. cum huc venerim q̄uis nihil habiturus ſim duc me ad eam Glycerium vt videam eam, ſcili. Miſis. Maxie.q.d. libētiſſime te ducam. Da. ſequar hos uolo

CHREMES. SIMO. Quintus actus.

SAtis iam ſatis Si. ſpectata erga te amicitia eſt mea
Satis pericli incępi adire. orandi iam finem face.
Dum ſtudeo obſequi tibi, pene illuſi vitam filię. Si.
Immo enim nūc quā maxime abs te oro atq3 poſtulo Chre.
Vt beneficium verbis initum dudum, nunc re cōprobes. Chr.
Vides q̄ iniquus ſis prę ſtudio, dum id efficias, quod cupis.
Neq3 modum benignitatis, neq3 quid me ores cogitas
Nam ſi cogites, remittes me iam onerare iniurijs. S.
Quibus? Ch. ah rogitas? pepuliſti me vt homini adoleſcentulo.
In alio occupato amore abhorrenti ab re vxoria,
Filiam vt darem in ſeditionem, atq3 incertas nuptias.

vt.i.q[uod] ſenex.i.simo videat me in hoc tēpore.

SER.

IN hac habi. incipit qntus actus de cōpoſitione ē mitigatione oīum turbationū. ſed q[uia] per aliq̄ ſupradictaꝝ pſonaꝝ hoc non poſſet fieri inducit nouā pſona.s.crito qui erat ɔſobrinus Chryſidis qui veniendi hanc h3 occaſionem, q[uia] ea defuncta ipſa ab andro veniēs volebat clamare eius hereditatem iſte comprobabit glycerium eſſe ciuem p qd neceſſarium erat ſm leges atticas. Pā. illā ducere ē huius cōprobatione erit ſedatum qcqd in pcedentibus fuerat pturbatum. Qua.i.et nō in pſentia electiua piunctio, et ea bona que acquiſiuit ad me reddit. lex. lex.n. pcipit vt proximum ſuccedat hereditati. ſaluete dicit dauo et Miſidi eſt ne conſobrinus. nouerat.n.eum vt cōpatriotam, ſobrinus dr̄ ille cognatus qui deſcendit a genere ſororis. ita.i. an ita vt aiut mortua eſt chryſis miſis videt ſm intellectum ſuū, putabat.n.q[uod] de turpi vita chryſidis interrogaret. nā intellexit eum q̄rere ſicut ita.i. an vixit meretrix ita, vt aiunt hēc vox ſuit cōpatientis adhuc dixit miſis nos qdem.p.m.pdidit.i.infames et turpi vita oppreſſas effecit cum crito prius q̄reret an mortua et videre illas audiuiſſet de turpi vita obmiſit q[uod] q̄rebat et de vita earum inueſtigare cepit admirando dicens, qd vos etc. ſuos.p, q[uia] ciuis erat actica an nondum etiam haud auſpicato huc.a.cum.n.Gly.nondum parentes ſuos inuenerat et ſoror Chryſidis hucuſq3 ſit habita hereditatem ipſa recipiet nō ergo ideo nollē veniſſe. exēpla alioꝝ, q[uia] difficile eſt hoſpitem et aduenā ſeq lites. Illic.i.ab andro, sycophanta.i.falſu3 calumniatorem. antiquum.m.q[uia] es de antiquis bonis.

DONA.

SAtis iam ſatis Simo ſpectata erga te amicitia eſt mea. Hęc ſcena officioꝝ diſceptationum continet patrum inter ſe de officio amicoꝝ et paterna pietate tractantium. Satis iam ſatis, hęc velu

ti quędam controuerſia eſt nanq; cum iniurias reus ſit Simo, contra dicitur per coniecturas falſum eſſe, quod intendit, cum Pāphilus, neq; amet, neq; ex eo natus ſit filius & adhibetur vertatio cauſę, quam dicitur meretricem iſta omnia eſſe molitam ad diſturbandas nuptias. Satis iam ſa. bene negaturus filiā purgat prius officium ſuum de fide promiſſa, & vltro accuſat ipſū. Spectata, pbata, vt Virg. ait Rebus ſpectata ſcōis. Immo enim parel con ē figuru.

Satis iam ſatis Simo ſpectata erga te amicitia eſt mea. Hęc ſcęna officiorum diſceptationes continet patrum inter ſe tractantium de officio amicorum & paternę pietate. Chre. O Simo iā i. nunc ſatis ſatis, hęc repetitio oſtendit Chremetem cumulate ſuo in Simonem functum officio amicitia mea erga te ē ſatis ſpectata i. probata. incępi adire, ideſt ſubire ſatis pe cli, ideſt pi culi syncope. iam. i. nunc fac finem orandi. i. ſiſte p̄ces tuas ſtudeo. i. laboro obſequi

GVI.

Eius labore, atq; eius dolore gnato vt medicarer tuo,
Impetraſti, incępi dum res tulit, nunc non fert, feras.
Illam hinc ciuē eſſe aiunt, puer eſt natus nos miſſos face. Si.
Per ego te deos oro vt ne illis animum inducas credere,
Quibus in maxume vtile eſt illum eſſe q̄ deterrimum.
Nuptiarum gratia hęc ſunt ficta, atq; incoepta omnia.
Vbi ea cauſſa, quāobrē hęc faciunt, erit adēpta, his deſinent. C.
Erras cum Dauo ego met vidi iurgantem ancillā. S. ſcio. C.
At vero vultu cum ibi me adeſſe neuter tum p̄ſenſerat. Si.
Credo, & id facturus Dauos dudum prędixit mihi.
Et neſcio quid tibi ſum oblitus hodie ac volui dicere.

ſyncope

Immo enim q̄ maxime ab te poſtulo. Renunciare affinitati Chremetem, aut parum adhuc intelligit Simo, aut ſubtiliter diſſimulat, vt ad fidem promiſſam hominem compellat. Vt beneficium verbis initum cęptum ab ineūdo, vnde et initia quoq; dicta. Dum id efficias quod cupis, quod velis legitur et quod iubes. Neq; modum benignitatis neq; mores cogitas, aut quantum de benignitate amoris exigendum, aut pręſumendum ſit, aut quam ſit poſſibile quod petis. Remittas iam, remittas promittas. Perpuliſti me vt homini adoleſcētulo, hic eſt tota accuſatio. homini adoleſcentulo, ſic ſalu. Occultanti ſe tugurio mulieris ancillę. Filiam vt darem in ſeditionem, inuidioſe, non promitterem inquit ſed darem quantum in te eſt. Dum res tetulit compoſitum pro ſimplici poſitum, eſt tulit, & altius q̄ decet comicum characterem dictum videt. Per ego te deos oro vt ne illis animum inducas credere. defenſio per coniecturam, et eſt ordo per deos oro te ego. Quibus id maxime vtile, eſt argumentum a perſona. Quibus id maxime vtile eſt, a cauſa ratiocinatiua. Vbi ea cauſa, quamobrē hoc faciunt ανακολουθον, nam non intulit ob quam cauſam, cum ſupra dixerit. Et cauſam ſed quaſi dixerit vbi ea res intulit, quamobrem hęc faciunt. Erit adempta, aut rem abundat, aut cauſa. Vultu vero quaſi dixerit Simo ſimulabat ancilla. Cum ibi adeſſe me neuter ſenſerit creditur et ſi viſus a Miſide erat, tamen ignorabatur eſſe Chremes donec diceret Dauus. Hic eſt ille, non te credas Dauum ludere. Cum ibi adeſſet, tum deeſt vt ſit integrum tum cum. Dauus dudum prędixit mihi, hic oſtēditur quid velit callidus Dauus, vt prędiceret futurum ſeni id quod ipſe erat facturus. Neſcio quid ego ſum oblitus, deeſt propter, vt ſit neſcio quid, aut neſcio quare, vt ſit aduerbiale.

Ac pro contra

Ac volui dicere, ac pro contra quam.

ideſt morem gerere tibi pene, ideſt propemodum, illuſi, ideſt ludibrio inquinaui ſiue ridiculam pene reddidi vitam filię. s. Philomenę. Si. Immo enim ideſt ſed certe nūc o Chremes oro atq; poſtulo abs te vt comprobes. i. confirmes nunc re. i. ipſo effectu beneficium initum, ideſt inceptum ſiue cęptū ab ineundo, ideſt incipiendo dudum. i. pauloante, verbis. i. per verba. Chr. Vides q̄. i. quātum ſis iniquus. i. iniuſtus petitor pre ſtudio, ideſt prę nimia cupiditate faciendi q̄ inſtitueris, dum. i. dummodo efficias quod cupis velis vel iubes, neq; cogitas i. mente voluis, modum. i. iuſtam menſuram benignitatis. i. vel liberalitatis, vel manſuetudinis debitę in amicitia, neq; cogitas quid, ideſt quam res iuſtam an iuſtam, ores me, oro enim duos regit accuſatiuos. Nam ſi cogites iam remittas. i. ceſſes deſiſtes ſuperſedes onerare me iniurijs. i. in iuſtis petitionibus. Nam iniuria dr̄ quicquid non iure fit. Si. quibus iniurijs. s. te onero. Chr. ah interiectio dolentis & indignantis, rogitas. i. percontaris quibus iniurijs perpuliſti. i. tuis importunis precibus me impuliſti vt darem filiam homini adoleſcentulo occupato. i. detēto in alio amore q̄ filię, & abhorrenti. i. perquam alieno ab re vxoria. i. a coniugio legitimo, in ſeditionem. i. diſcordiam atque in nuptias incertas. i. non firmas, quoniam eam fortaſſis relinqueret, et in alterius amore fixus inhęreret, aut rationem aliquam inuret qua eam repudiaret, et quidem perpuliſti me id vt facerē ad hunc pręcipue finem vt medicarer, ideſt mederer, tuo gnato, ideſt Pamphilo qui amoris graui vulnere ſaucius eſt, imperaſti, ideſt insſiſti familiaritatis iure vt id facerem incępi id facere. Dum. i. quādiu res retulit, compoſitum pro ſimplici pro tulit. i. quādiu honeſtas poſtulauit ac paſſa ē, nūc res. i. honeſtas vel vtilitas filię non fert, ideſt non poſtulat non patitur, feras. i. patiaris oportet, quādoquidem filiam non ſum daturus cum res non ferat aiunt, ideſt dicunt homines quaſi rumor eſt

Illudere

Initium

Iniuria

Abhorrere

Seditio

per contemptum dixit aiunt. illam Glyce. eſſe ciuem hinc,ideſt ex Athenis puer natus eſt ex ea fac nos miſſos,quod vulgo dici ſolet demitte nos in pace nec amplius precibus aures noſtras obtundę.s i. per deos ego oro te vt ne.i.non inducas animum ideſt tibi imperes aut perſuadeas credere illis qbus, ideſt maxime vtile illum filius eē q̄ deterrimū.i.peſſimum depravatiſſimum perditiſſimus vbi. q̄ pro valde ſuplatiuo iungitur, hęc omnia ſūt ficta, ideſt ſimulata atq; ſcepta gratia,ideſt cauſa nuptiarum,vbi ideſt quando ea cauſa q̄obrem,ideſt propter q̄ cauſam faciunt. hęc erit adempta,ideſt ablata,deſinent.i.ceſſabunt fingere ē cominiſci mendacia,Chre.Erras, ideſt decipis delıras egomet vidi ancillā,obiurgare,ideſt rixari cum Da.Si.ſcio quaſi dicat intelligo illud,ſed ſimulabat ancilla.Chr.at vero vultu vidi eam obiurgari,quaſi dicat ſerio obiurgabant non ſimulate, quum neuter pręſenſerat.i. facie ſ̄perat me adeſſe ibi.Sim.Credo quod dicis et.i.etiam Da. prędixit mihi dudum mulieres illas facturas id,ideſt obiurgaturas ac diſturbaturas nuptias, et neſcio quid.i.quare vel propter quid, oblitus ſum dicere tibi hodie,ac,ideſt ſicut volui,vel ac, ideſt contra q̄ volui,vt Do.ſenſit.

Fac nos miſſos

Quā deterrimū

philus vxorem duxerit non laborabunt deinceps ad eum retrahendum,quia fruſtra laborare ſe intelligerent.cum vultu.i.vultuoſitate irę ſuę.

Animo iam nunc ocioſo eſſe impero . Hęc ſcęna principium indicit et iracundiam ſenis continet,atq; in ea vehementer exprimitur conſuetudo patris ac domini offēſi et indignantis. Animo iam nunc ocioſo eſſe impero,ex hilaris egreditur Dauus nuncians prona eſſe omnia ad ſecuritatem. Et ocioſo.ſecuro quia negocium ſollicitudo eſt. DON.

quadrati,& Senarii,& vnus Dimeter.

DAVVS. CHREMES. SIMO. DROMO.

Animo nūc iam ocioſo eſſe impero.Chr.hē Dauum tibi
Vnde egreditur?Da.meo pręſidio, atq; hoſpitis.S.qu id
illud mali eſt?.C.
Ego commodiorem hoīem aduentū tp̄s non vidi.S.ſcelus.
Q uē nā hic laudat?D.oīs res eſt iam in vado.S.ceſſo alloq.D.
Herus ē,q.d agā?Si.ſalue bone vir.D.hem Simo,o nr̄ Chremes
Omnia apparata ſunt iā intus.Si.curaſti probe.D.vbi voles
Accerſe.S.bene ſane,id enim vero hinc nunc abeſt,

Impero,pro volo,an vt ſtatim fiat tanquam illud quod imperatur,et impero ſupbe dixit ſummum enim,indicium ſecuritatis eſt ſuperbia.

Vnde egre.hic non interrogat,ſed cum admiratione vel magis cum indignatione dicitur. Meo pręſidio.a.h.animo iam nunc ocioſo eſſe impero meo pręſidio atque hoſpitis,ſcilicet critonis. Ego commodiorem hominem,hic dauus admirat q̄ in ipſo articulo periculi ſuperuenerit crito. Ego commo.poteſt enim commodus eſſe in homine quis ē alieno tempore ſuperuenire,et commodius eſſe in homine ſed opportunum malum aduentum habere poteſt.nam commodum in homine eſt aduentus in facto eius,tempus in opportunitate facti. Commodiorem hominem ſylepſis.

Satis iam ſatis,quia inductus eſt Crito qui cōprobat eſſe ciuem atticam oportet inducere q̄bus comprobetur,ad quod conuenienter inſeruntur Simo et Chre.ex quorum conceſſione tota poſſet tractari pacatio ſi recognoſceretur.Glyce. cuius habent cauſam ut ſimul recipiant.ſic Chre. dum iret abrenunciatus nuptias obuiauit ſimoni,et incipit eum uituperare,ideo alia occaſione q̄ non pertinebat ad actus oportebat conuenire has duas perſonas,quia Si.nunquam ad audiendam comprubationem illam conueniet.ſpectata.i.probata eſt erga te,quia ſatis probauiſti amicitia meam,ē propter te iam recepi periculum inire, ideo iam face finem,finis or.faciendo eſt quia dum ſtudeo.o.t.et non faciam finem or.immo etiam nūquam maxime etc.pręſtudio tuę voluntatis cōplende at,ſcilicet non ſolum non curas videre ſed etiam rogas dum res,ideſt vtilitas mea tulit, nec non fert res mea et tu ſimiliter feras. illum, ideſt Pamphilum eſſe q̄ deterrimum.vbi ideſt poſtquam ea cauſa,ſcilicet qui pamphilum retrahebatur a nuptijs erit adempta eis,quamobrem.i.deſt propter q̄ cauſam hoc faciebant his,puta poſtquam Pam

Scelus quem hic laudat,non eſt hic ſolęciſmus. ad ſenſum enim non ad verba reſpexit, et enim propter ſenſus verba ſunt non propter ſenſus verba. Omnis res iam eſt in vado in ſecuritate, nam vt in profundo periculum eſt, ita in vado ſecuritas eſt, prouerbiale in vado in tuto. Quid agam,plus eſt dicere quid agam q̄ cogitare de fuga. Salue bone,enim ironia maior eſt q̄ increpatio,cum enim omne genus criminis aliquid ſuperauerit,tunc excluſi ironia laudamus. Hem ſimo, interiectio perturbati eſt. O noſter chre. noſter dicendo latenter ſignificat Glycerium filiam chremetis eſſe inuentam. Omnia apparata ſunt,quia infecta ſunt de paratis. Curaſti pro. probe memoriter ſupra dixerat enim ſenex imo abi intro.ibi me opperire quod. parato opus eſt paru. Vbi vo.vbi pro quando,non enim loci ſed temporis aduerbium eſt. Bene ſane, valde, quia qui ſanus eſt is eſt validus. Is.e.h.abeſt.pro deeſt. Etiam.t.h.abeſt.pro deeſt. Etiam tu hoc reſponde, deeſt an non. etiam tu hoc reſpondes. etiam aut hortatio eſt aut coniunctio et vide q̄ta

Vbi pro quando

dixerit, et quid et iſti et tibi. Mihi ne, quando non ſumus parati ad reſpondendum: ducendo tē pus eludimus. Mihi ne, apparet ita turbatum Dauum modo, conſilio poetę vt omnes amittat fallacias, et oppſſus prodat Pam. dum malum cominus perhorreſcit, totumq; hoc ex argumento eſt. Vult.n. iā poeta catastrophen fieri.

alter contemptioni, alter laudis. Triſtis, ad laudem interdum ſumitur non ad amaritudinem triſtis. Cic. iudex triſtis et integer. Glyce. s. s. c. e. a. bene conſtanter ad ea quę locutus eſt, ſcire ſe dixit. Dromo, Dro. commotus ira et dolore nihil dixit, niſi q Lorarium repetendo ſępius vocat.

Etiam tu hoc rñde; qd iſtic tibi negoti eſt? D. mihin? S. ita. D.
Mihi ne? S. tibi ego. D. mō introij. S. q̄ſi ego q̄ dudum rogē. D.
Cū tuo gnato vna. S. an ne ē intus Pāphilus? D. crucior miſer.
Si. Eho, non tu dixtin eſſe inter eos inimicitias carnufex? D.
Sunt. S. cur igit̄ hic eſt? C. quid illum cenſes? cū illa litigat. Da.
Immo vero indignum Chremes iā facinus faxo ex me audies.
Neſcio quis ſenex modo venit, ellum, confidens, Catus,
Cum faciem videas, videtur eſſe quanti uis precij.
Triſtis ſeueritas ineſt in vultu, atq; in verbis fides. S.
quid nā apportas? D. nihil eqdē, niſi qđ illū audiui dicere. S.
Quid ait tandem? D. Glycerium ſe ſcire eſſe ciuem Atticā. S.
Hem Dromo, Dromo Da. quid eſt? S. Dromo. Da. audi. S. ver
bum ſi addideris, Dromo. Da. (Dr.
Audi obſecro. Dr. qd vis? S. Sublimē iſtū hūc rape q̄tum potes.
qu ē? S. dauū. Da. q̄obrē? S. q: lubet rape iq̄? D. qd feci? S. rape. D.
Si quidq̄ inuenies me mentitum occidito. S. nihil audio.

Modo in troij, hoc ſignum perturbationū inducit ad conſcientiā Daui. Cum gnato tuo. n. ſerui excuſatio eſt, et hoc quaſi a perturbato dī ſermo ſed conſilio poetę exitum feſtinantis ad reſolutiōe fabulę. An ne ē intus P. i. cā irę vehementior inuēta eſt. Sūt, nulla ratione dicit ſunt, ſed ne nihil reſpondeat, nam turbatus eſt vt pote, oppreſſus. Quid. i. de eſt propter quid vt illum cenſes. Cum illa, Chre. conuenit hic ſermo, hic. n. irridet qui et ſupra dixit. Amantium irę. inte. a. e. et ſic hoc dicit alibi. Cędo vt ſit. m. p. a. c. b. d. Cum il. irridet ſi. ch. q: dixit irę ſunt inter Gly. et g. Immo. u. in ch. bene ad eum loquitur qui, eſt a nuptijs deterrendus vel qui non interturbet orationem ſuam, vel quē iam ſupra ſibi peccatorem deſtinet, ita loquit̄ q̄ſi hęc ſit cauſa cur ſit Pam. ingreſſus, qualinus eius, ſcilicet intendat a Critone hoſpite ducendę vxoris animus, q̄ ciuem Atticam nunciauerit. Neſcio q. s. m. u. bene neſcio quis etenim ſi notus eſſet videretur gratificari, ideſt gratioſus eſſe teſtis et nimis verus. Ellum, quod nos illus dicimus ellum vel ollum dicebant, q̄uis ellum quidam ecce illum velint intelligi tanquam pro ipſo domus Gly. oſtēdit Da. dicens ellum quaſi en illum, eſt enim vt alij volunt pronomen, vt alij aduerbium demōſtrantis, nam pronomen homini veteres ſic proſerebant ille, ellus, ollus, ſed vt diximus aduerbium compoſitum ex pronomine videri poteſt, vt ſit in eo vel en vel ecce, vt ellum. i. en vel ecce illum.

Ellus uel ollum

Confidens, confidentia, hic pro conſtantia, in mala ſignificatione poſuit. Catus, callidus, doctus, ardens κατὰ τὸ καίειν. Vnde Cato dictus ingeniorum etenim igneus vigor eſt. Quantinis. p ad magnitudinem refertur, quantanis ad paruitatem precij, et totum oratoris, ſcite enim locutus eſt, ſed intereſt inter quāuis, et quantiuis, nā

Catus Cato nō Quāuis q̄tanis

Verbum ſia. bene g omnia p̄ſente ſocero contra nuptias loquitur. Audi. o. plerunq; a verberādis vel indulgentia loquitur vel mora. Subli mem. i. per altum. Quantū p. hoc eſt celerrime, q: ſęguiores ſe oſtendunt ſerui ad pu niēdos colli bertos. s. moru veniam captantes indignantium dominorum. Quia lubet, vt ſupra dictum eſt, vt ſi libitum fuerit cauſam coeperit, quo iure qua que iniuria quia lubet dato dicit. Rape iquā, hoc dromoni. Si quicq. i. m. o hic plus dixit, vbi enim verbera ſupra dixit, nunc occidito. Cōmotum, citum celerem. Quadrupedem, vtrum ligaturę genus ſit, ſic dictum quadrupes, an quadrupedem vt feram, an quadrupedem, ideſt cum pedibus et manibus, an quadrupedem pro ſeruo ac fugitiuo poſuit, vt Virgil. Saucius at quadrupe n. i. t. r. Conſtringito, mire ne quid fiat tragicum in comędia vſq; ad vincula ita progreditur, nec quicquam tentat, nec quoquam tendat vlterius.

Cōmotus

Si viuo tibi q certa minari volūt incertā faciūt vitā ſuā. Herum quid ſit pericli fallere, herum et patrem cum ingenti pronunciatione dixit, et alibi, Nam mentiri aut fallere. i. p. a. m. tanto magis audiat cęteros. Ne ſęui tantopere, ne imperatiuo magis q̄ coniunctiuo adiungitur, vt Virgil. Ne ſęui magna ſacerdos. Pietatem. g. n. t m. in. eclypſis. i. n. vides aut quid tale, et eſt ironia p impietate, et vide inuidiam quaſi parricidam accuſantis, non enim pudorem dixit, ſed pietatem. Tantum laborem capere, ſylepſis aſſumendus, eſt enim extrinſecus me.

Animo iam nunc otioſo eſſe impero. Hęc ſcęna principium indicij, et iracundiam ſenis continet atq; in ea vehementer exprimitur conſuetudo patris ac domini offenſi et indignantis. Da. exultans egreditur. Dauus nunciās prona eſſe omnia ad ſecuritatem. Impero. i. volo

GVI.

Ego te iam cõmotum reddá. D.tá ẽ ſi hoc verũ eſt·S.tamen
Cura ad ſeruandũ vinctũ,atq; audin,quadrupedé cõſtringito.
Age nunc,iam ego pol hodie ſi viuo,oſtendam tibi.
Herum quid ſit pericli fallere ẽ illi patrem.Chre.
Ah ne ſæui tantopere.S.o Chreme
Pietatem gnati,non ne te miſeret mei,
Tantum laborem capere ob talem filium?
Age Pamphile,exi Pamphile,ecquid te pudet?

Ocium
negocium

volo vel iubeo vt ſtatim fiat eſſe iam nũc animo ocioſo,ideſt ſecuro quod dicendi genus hoc pacto etiam dicitur a meti ocioſum animum eſſe iubeo.Nã ocioſum capié pro ſecuritate,ſicut negociũ pro ſollicitudine.Chre.Heni dauum tibi video ſub audi vel aliquid tale.Si.vnde egreditur,cum indignatiõe li dicitur. D. Dauus nõ vidés chremetem neque ſimonem contí nuat ſuum ſermonem impero in q̃ eſſe animo ocioſo p̃ſidio meo atq; preſidio,ideſt auxilio ẽ beneficio hoſpitis,ideſt Critonis peregrini et alienigenę.Simo.Quid illud mali eſt.Dau.ego non vidi hominem commodiorem.i.opportuniorem.non vidi inquam aduentum commodiorem,et non vidi inquam tempus commodius ſubaudi p ſylepſim.Si.hic ſcelus.i. hic ſceleratus,refertur enim ad ſenſum non ad verba. propter ſenſus autem verba ſunt non propter verba ſenſus ea propter non eſt ſolęcismus.Hic ſcelus ergo quénam,ideſt quem hominem laudat. Dau. omnis res eſt iam in vado,ideſt in tuto ſecuritate.Vt enim in profundo periculum eſt ita in vado ſecuritas eſt.Eſt autẽ tritum ſermone prouerbium.Si.ceſſo ideſt deſiſto alloqui chremetem al loquuturus dauum,Da.herus eſt quid agam? Si. o bone vir ſalue. ironia vſus eſt quę increpatione maior eſt.cum enim omne genus criminis aliqd ſuperauit cum ironia alloquẽdum putamus.Da. dauus oppreſſus et improuiſus ſubdit Hẽ interiectio perturbati eſt.o Chre.noſter pp Glyceriũ compertam filiam eius omnia iam ſunt apparata intus,quoniam prius dixerat ſenex abi intro, et qd parato opus eſt para.Si.curaſti pbe.i. vel recte vel memoriter curę habuiſti iuſſa mea, vel curaſti p iuſſi aut decoxiſti.Da.accerſe,ideſt voca inuitatos ideſt vbi qñ voles.Si.Bene ſane.i. valde bene dicis ſup.Nam qui ſanus eſt is eſt validus, Enimuero.i. certe is.s.dauus conuertit enim Simo ſermonem ſuum ad Chremetem.nunc abeſt hinc,ideſt ex hoc loco in quo parari debẽt nuptię. Deinde reducit ſuum ſermonem ad dauum.etiam tu hoc reſpondes an non,ſubaudi vt vult.Donatus.Alij legunt reſponde vt ſit imperantis,quid negocij, ideſt operę ſollicitudinis eſt tibi iſtic.i.vbi tu es ante Glycerij hoſtium.Dau.neſciens quid reſpondere debeat dicit mihi,ideſt mihi ne loqueris.s.Si.ita tibi dico s.Da.mihi ne? dixerat prius corrupte mihi, nunc plene profert.Si.Tibi ego dico ſcilicet Dau. Introij modo,ideſt pauloante.Si.quaſi per quandam deriſionem dicitur quaſi rogẽ,ideſt interrogem quã dudum,ideſt quanto ante tempore introieris ſcilicet Da.introiui inquam vna cum gnato tuo Pã.

Sylepſis

Inuado eſſe

Ironia increpatione maior

Probe
Accerſo

Enimuere

Cruciar

Si.an ne,ideſt vtrum pamphilus eſt intus,ideſt in domo Glycerij.Da.dauus in verbis deprehenſus ẽ oppreſſus neſcit quid reſpondeat,ſed uidet ſe accuſaſſe filium ſed excuſando,miſer ideſt ego infœlix crucior.i. opprimor conficior uexor angor ẽ ut ita dicas in maxima ſum conſtitus anguſtia.Si. Elxo interiectio hic oñdetis dauũ oppreſſum et uerbis ſuis captum. uel eſt interiectio mouens attentiones, carnifex. ideſt iprobe ſerue qui me torques tantopere non dixti, ideſt nonne dixiſti quaſi dicat ita inimicitias eſſe inter eos ſcilicet Pãphilum ẽ Glycerium,ſed maſculinum fœminino preponderauit.Da.ſunt inimicitię in quam.Si. igitur cur eſt hic apud Glycerium.Chre.irridet Simonem Chremes. O Simo quid cenſes illum facere apud eas litigat,ideſt contendit cum illa Glycerio uel quid,ideſt propter quid cenſes illum, ideſt tua cenſura notas illum unde cenſores magiſtri morum qui mores cenſebant,ideſt incuſabant et notabant.Da.immo uero.i.ſed potius o Chreme faxo,ideſt facias quod ſup.audias ex me,ideſt ex me, audies quemadmodum etiam dicimus feci ut ad te ſcriberem pro ad te ſcripſi audies ergo ex me facinus indignum,ideſt in congruum inconueniẽs ẽ indecens,neſcio quis ſenex ſcilicet crito uenit modo,ideſt pauloante.ellum ideſt ecce illic longe poſitum eum.s.eſt autem demonſtrantis aduerbiũ, ẽ ſimiliter ellam ellos ẽ ellas quę ſic exponit Laurẽtius Valla ellã ecce illic mulieres.ellos ecce hic uiros ellas ecce illic mulieres,ſic eccum eccam eccos eccas, ideſt ecce hic uirum uel mulierem uiros uel mulieres.Ellũ ergo.i.ecce illic eũ eſt ſubaudi confidens. i.cõſtans interdũ in malam partẽ capiẽ ẽ cautus.i. callidus doctus ingenioſus ſciẽs ſibi cauere uel ardens.nam ĩgenio: igneus uigor eſt.cũ uideas faciẽ.i.formã uel facturam eius.uidet.i.cenſet.Quãtiuis precij,ideſt iudicatur tanti eſſe quanti a quouis exiſtimaẽ ubi precij refertur ad magnitudinẽ, ſed quãtiuis ad paruitatem differunt quanuis ẽ quantiuis alterum enim eſt contemptionis alter laudis ſeueritas,ideſt rigor quidam triſtis, ideſt grauis.triſtis enim interdum ad laudem ſumitur nõ ad amaritudinem.Cicero. Iudex triſtis ẽ integer. Seueritas,igitur triſtis ineſt in uultu,dicimus enim ineſt huic rei et in hac re.atq; fides,ideſt ueritas ẽ conſtantia in uerbis.Simo quidnam, ideſt quid apportas quaſi dicat quid noui mali afferas ut prius uereor ne quid andria apparuit. Dauus equidem nihil apporto ſcilicet niſi id quod audiui illũ Critonem dicere.Simo quid tandem adeſt paucis (habet enim quiddam urgens ẽ accelerantis hęc particula

Faxo

Indignũ

Ellũ ellam
Ellos ellas
Eccum eccam
Eccos eccas
Conſtans et cautus
Quãuis et quãtiuis

Tandem

Senarii partim, & Sdptenarij.

PAMPHILVS. SIMO. CHREMES.

Quis me vult? perij, pater eſt. S. quid ais omnium? C.
Ah rem potius ipſam dic, ac mitte male loqui. S.
Quaſi quicq̃ in hunc iam grauius dici poſſet, ain
Tandẽ ciuis Glycerium eſt? P. ita prędicant. Si.
Ita prędicant? o ingentem confidentiam,
Num cogitat quid dicat? num facti piget?
Vide num eius color pudoris ſignum uſq̃ indicat
Adeon impotenti eſſe animo vt pręter ciuium

cela tandem) ait ille ſenex. Da. ait ſe ſcire Glyceriũ eſſe ciuem atticam. Simo. cõmotus ira ſimo ẽ dolore nihil dicit niſi qd lorariũ, inde verberatorem et punitores ſeruorum aliorum repetendo ſepius vocat Hem interiectio indignantis dromo dromo. Dau. qd eſt ſimo dromo veni ſub. D. audi. Simo addideris. i. ſi adiũxeris verbum vnum cogas ſupple te tacere aut aliqd tale p apoſiopeſis. deinde reſtituit iterum dromo. D. obſecro audi. Dromo quiduis? Simo rape. i. celeriter cape, hũc dauum ſublimen. i. p altum vel elatum in altũ rapiẽdo eum intro. i. in carcerem aut piſtrinum q̃tum potes. i. celerrime. Dromo quẽ rapiam. Simo dauũ, Dromo q̃obrem. i. cur rapiam. Simo q: lubet. i. libet mihi, vbi .u. pro .i. ponitur. inq̃. i. iterum dico tibi rape. Da. qd feci. Simo. rape. Dau. ſi inuenies me mentitũ eſſe quicq̃. i. falſo affirmaſſe aliqd occidito. s. plus eſt quã verberato. Si. nihil audio ego reddam efficiam. iam. i. nunc te cõmotum. i. citum et celerem vel multum pturbatum. Dau. tametſi. i. q̃q̃ hoc qd dico verum ẽ. Si. tm̃. i. tm̃mõ tu dromo cura, i. da opam ad ſeruãdũ. Dauũ vinctũ. i. ligatũ atq; audin. i. audis ne pſtringito. i. ſtricte ligato, ipſum q̃drupedẽ. i. diſpoſitum in amorẽ q̃drupedis aut belue vel ferę, aut q̃drupedem pſtringito. i. cum pedibus et manibus poſuit q̃drupedem pro ſeruo ac fugitiuo. dubitat ẽt Donatus vtrum q̃drupes genus ſit ligaturę ſic appellatum, nũc age. i. eia, et tunc eſt aduerbium hortantis. age. i. ſtringe, et fac qd iuberis, pol iurantis eſt. i. nunc o Daue ego tibi hodie ſi viuo (qui certa minari volunt incertam faciunt vitam ſuam) oñdam ego tibi, qd piculi. i. quod periculum ſit fallere herum, et oſtendam inquam illi pamphilo quid ſit pericli fallere patrem. Chre. ah. ne ſeui, ideſt noli ſeuire. i. ſeuitiam tantopere exercere. S. o chreme non te miſeret mei ob pietatem per ironiam dicit pietatem quã in patrem filius eſſe deberet, intelligit tñ ob impietatem gnati ſcilicet pamphili. oporret ſupple me patrem capere tm̃ labores ob talem filium cum indignatione proferendum eſt. o Pãphile age hortantis eſt exitum exi, egredere de glycerij domo, ecquid ideſt vtrum aliquid pudor afficit et eſt nunc perſonale verbum pudet.

Apoſiopeſim

Ecquid, pudet

ASCEN. Quod dicitur. Ceſſo alloqui. intelligo vt ſit. ſed quid ceſſo alloqui Dauum. Et illud vbi voles accerſe intelligo deſponſa quę proprie accerſitur. Et illud. Is enimuero nunc hinc abeſt, de pamphilo dictum puto.

SER. Animo poſtq̃ pater erat qui comprobaret et illi qbus comprobaret iam ex cã ſupradicta puenerant oportebat vt per mediatrices perſonas adduceretur crito inducit ergo ſatis callide Dauus qui nunciet aduentum eius qui non poterat facere ſine ſuo magno periculo et Pamphili, q eum addicat ad vltimum, itaq; comprobatione eius cognita de Glycerio omnia aduenit ad pſperas exitus prius q̃ nuncius p mittit. s. dauus audacior annunciens q̃ audierat a Critone qui cum periculo et competenter videntibus illis de domo glycerij vt illius exitus ſit occaſio et materia nunciandi meo pręſidio, ideſt mea machinatione iubeo me eſſe ocioſo. q. d. ad hoc in parte laborauit vt diſturbarentur nuptię et pſidio hoſpitis critoni qui pſpera nobis annunciat aduẽtum, ideſt aduenire in tẽpus qui in critonem ſupinũ eſt pro infinito oĩa iam ſunt apparata ad nuptias curaſti etiã. nam id, ideſt accerſere nunc tantũ abeſt, ideſt ab apparatu ſcilicet nihil aliud reſtat niſi vt Pãphi. vocetur quid iſtic, ideſt in domo Glycerij. ah ergo hic expletiua cõiunctio confidẽs cautus cõmendatio pſonę vt eis q̃ refert de Glycerio, credatur nihil audio ego te cõmotum reddã hoc totum perſonę Simonis debeat tribui q multi libri habent confuſe tu tñ dromo quiuis velit ſe excuſare cum vinctum. a. ſcilicet non ne te miſeret nati mei pietatem, ideſt ob pietatem, ideſt impietatem nati mei per antiphraſim. Age pam. vocat pa. ab hoſtio glycerij.

DON. Quis me vult perij, pater eſt. hic accuſatio eſt quę ſoluit defenſione in eo quod ad amorem pertinet per conceſſionem in eo quod ad critonis perſonam per cõiecturam. Quid ais omnium? apoſiopeſis tertia, et eſt ad deformationem perſonę, et eſt irati familiaris apoſiopeſis cum pro dignitate peccati non inueniat conuitium. Quid, non interrogantis ſed inuehentis, et eſt eclypſis multa ſignificans in eo quod ait omnium. Quaſi quicquam in hunc iam grauis dici poſſit, quam fecit, quam peccauit.

Ain. Ain tandem ciuis. g. e. quęrit Probus ain quę pars orationis ſit, et an vna ſit. et eſt autem ain, q̃ſi ais ne, et mire quaſi ipſe dicat quod Dauus dixerat. Ergo ain percunctatiuum verbum eſt. Tandem pro tamen. Ita pdicant per iracundiam, et ita eſt vt repetuntur verba in qbus arguitur impudentia. O ingentem confidentiam

Confidentia et fiducia

et confi. modo pro audacia eſt cum improbitate, vt in phormione, hō ꝯfidens, aliter hic ſupra. ꝯfidēs pro ꝯſtanti et graui, ergo ꝯfidētia interdū in bona ſignatione, interdū in mala ponit ſed fiducia ſemꝑ in bona. O ingētē cō. nū cogitat qd dicat. amēs ē q neſcit qd dicit. amētior quē nō pēnitet facti ſui.

ventij, et liberi inuenti dicit cum vnus eſſet. ſed inuidioſe liberi et inuenti non geniti. ſecundum illud. Hoc ego ſcio neminem. p. ſi. dicimus addidit nō lupanar, et oratorie de vno pluraliter loquimur. Viceris, viceris verbum eſt eius qui vix ſibi extorquet vt abijciat curam et proprium patribus ac familiare iratis.

Morem, atq; legem, et ſui voluntatem patris.
Tamen hanc habere ſtudeat, cum ſummo probro? P.
Me miſerum. S. hem modo ne id demum ſenſiſti pamphi.
Olim iſtuc, olim cum ita animum induxti tuum,
Quod cuperes aliquo pacto efficiendum tibi,
Eodem die iſtuc verbum vere in te accidit.
Sed quid ego? cur me excrutio? cur me macero?
Cur meam ſenectutem huius ſolicito amentia?
An vt pro huius peccatis, ego ſupplicio ſufferam?
Immo habeat, valeat, viuat cum illa. P. mi pater. S.
Quid mi pater? quaſi tu huius indigeas patris.
Domus, vxor, liberi inuenti inuito patre.
Adducti qui illam ciuem hinc dicant. viceris. P.
Pater licet ne pauca. S. quid dices mihi? Ch.
At tamen Simo audi. S. ego audiam? quid ego audiam

Nū cogitat qd dicat? q iniuria ſe alligat. Nū facti piget q dicit ꝑdicant nō ... dicunt et vt ſolent iraſcentes auertit orōnē a ſecunda ad tertiam ab ea ꝑſona cuꝫ q loqbatur ad aliam. Nū eius color pudoris ſcilicet ſignuꝫ eſt pania que

Pater licet ne pa... hora... bans, et ſi balbutiens oratio pudore et cōſcientia. At tamē dicat ſine age dicat, hoc tonitre nō ex animo prūtentis, ſed ex ſtomacho patientis ē. Ego me amare bene hanc fateor. amphibologia

dā ſignatio īdicās totius rei q̄litatē. Nū eius color pudoris. s. primo aīo dicit. Nāq; pribus erubeſcere filios pudētesq; eē familiare eſt. cui ꝯtriū eſt erubuit. Salua res eſt, hoc ergo dicit nec timet ingt. nec eū pēnitet, nec pudet. Vt ꝑter ciuiū morē, ꝑter cōtra, nunc. n. ꝑter ꝯtra ſigt. Impotenti, nimis potēti, vel certe debili et deuicto. ciuiū morē atq; legē et. s. n. p. tria ꝯcēpta ſunt mos, lex, impiū pris. Tū cū nō dixerit quis ſubiecit tū, et figura eſt anacoluthō. Me miſeꝝ, initiū defenſionis, et deploratio calamitatis et miſerię, q̄ in amorē culpā remouet a voluntate ſua, cū pr q amat filium vitiū mētis dicat eē nō ipulſus. Mō ne id. d. s. pā. cōprobationē oñdit cū eē miſeꝝ. Demū, ūt ſignū ē tarditatis, et ſentire dr, q vix colligit ſe. vixq; aīadūertit vt aliqui. vix tādē ſenſi ſtolidus. olī, obiurgatio ē, qd dcm eſt olim, ꝯfirmationē āt ꝑ repetitionē oñdit. Vt ille diuū. c. d. e. o. euenit fuit. Aliquo pacto. quoquo mō. Sed qd ago, cur me excrucio, ꝓpriū eſt parentibus idignatiōe velut abijcere curā filioꝝ, cū de ſtomachati fuerint. Sed qd ago cur me excrucio? eclypſis ꝑ apoſiopeſin. Sollicito, ſollicitā reddo. i. ꝑturbo et ꝯturbo. Cur me macero cur meā ſenectutē. nō me, ſed meā ſenectutem, quo primi eſt et miſerabilius dicit. Immo hanc habeat, viuat cum illa nō iraſcit vt pr, ſed diſſimulat vt alienus, q vehementer dolet, et habeat ſubaudit illā. Mi. pa. mū. meus et principium factum a ꝯciliatione ꝑſonę. Quā ſi tu huius indigeas patris. huius oſtendens ſe dixit, vt ille eſt hic eſt amicus lucis contemptor. Domus vxor liberi inuenti, mira grauitate ſenſus datus eſt, nec de menandro, ſed proprium Terentij

Preter ꝑ ꝯtra impotens

Aliquo pacto

me et hanc fateor, bene hanc dicit non glycerium cuius nomine offenditur ſenex, nec peregrinam, ignominiam ſcilicet vitans. Si idest peccare fateor, noli inquit me accuſare quia amo. amantem enim nemo accuſat, vt fabricitantem nemo accuſare poteſt cur febricitet, ſed amare, inquit ſi putas eſſe peccatum fateor me etiam hoc peccaſſe. mire igitur et ſubdeſcidit culpam ē aſſenſus muto eſt. Fateor id quoq; pec. s. ſi id quoq; peccare eſt. peccare dicit, quia amor deus eſt et non voluntas. Tibi pater me dedo, bene dedo quaſi hoſtilia et contraria volenti. nam deditio in hoſte fieri ſolet. Quiduis oneris impone, impera executus ē trāſlationē oneris dicēdo īpone impera. Vis me vxorem ducere, hanc vis amittere, et quod vnum eſt duo fecit, vt oſtendat, ſe non poſſe ferre. Vt potero feram, obſequium ſine voluntate oſtendit, et multum valet ſub chremetis preſentia hęc confeſſio ad recuſandas nuptias. Vt ne credas, pro vt non. Allegatum, adhibitum. Hunc ſenem. Critonem ſcilicet et nō Critonem, ſed ſenem dicit, vt de hac appellatione pondus adijceret teſtimonio. Æquum poſtulat da veniam. artificioſe imponit loquentem chremetem, quem volens vſq; ad cognitionem filię ſuę retinere non facit iraſci Pamphilo ob contemptum filię ſuę et poſt hoc abire de medio. Da veniam, concede indulge. Sine patri, idest vt me purgē. nam adducas. Ad hoc me falli cōpeiā ō prima pietas. ipſe accuſatus eſt, et relargiri ſe cupit. Paululū. s. ſē. ꝑ ſupplicium dicit ipſas accuſate eis,

Da veniam

CVI. Quis etc. hic accuſatiuo eſt que ſuoluitur p̄ conceſſionem in eo quod ptinet ad amorem et per correctionem in eo quod ad Critonis perſonam ſpectat Pamphilus qs vult me .i. qui me petit, deinde viſo patre ſubdit perij .i. perditus ſum pater eſt qui .s. me vult. si quid omnium .i. q̄d ex omnibus excuſationibus q̄ dici poſſunt ais ē compoſitio eſt enim interruptus ſermo a chreme, ipſa autem figura eſt inuoris familiaris, cum pro dignitate peccati non inueniatur quantum, ē illud q̄d ais non eſt interrogantis ſed inuehentis, ē eo q̄d ait omnium eſt eclypſis multa ſignificans vt vult Donatus. Chremes ab dolentis eſt, potius vero indulgentis. Dic ipſam rem .i. ipſum factū mitte .i. omitte male loqui, ideſt contumelias inſerere, simo quaſi per ironiam ſepe particula quaſi ſignificat .i. tanquam nequiquam poſſint iam dici grauius .i. moleſtius et enormius. in ideſt contra hunc pamphilum, quam ſubaudi fecit vel peccauit. Ain .i. ais ne et nunc Dauus, tandem donatus capit pro ſtatim, videtur autem melius capi vt reſponſionem celerem vrgeat. Glycerium eſt ciuis. Pamphilus ita predicant. homines s. Simo. ita predicant repetit dictum Pamphili p̄ iracundiā. alij repetunt verba in quibus arguunt impudentiam. o exclamatio ingentem confidentiam .i. audaciam, cum improbitate, ſupra autem capitur pro conſtantia ē animi. ego confidentia interdum in bona interdū in mala capitur, ſed fiducia ſemper in bona. Num .i. nunquid .q.d. non cogitat quid dicat. num .i. nunquid eum penitet facti ſui vide num color eius indicat .i. oſtendit vſquam, ideſt in aliq̄ parte faciei aut vultus ſignum pudoris .i. erubeſcentie pp admiſſum flagitium adeo impotenti, vtrum eſt verum ſubaudi eum illum eſſe animo adeo .i. tantū impotenti .i. ſuis appetitibus moderari nequeunti q̄ſi minus potenti aut debili et deuicto, vt quis ſupple id ſit p̄ter .i. contra morē .i. conſuetudinē ſiue ius nō ſcriptū ē legē .i. ius ſcriptū ciuiū, et p̄ter voluntatē ſui pr̄is, tn̄ ſtudeat .i. laboret cupiat, det operā h̄re hūc Glyc. cū ſūmo probro .i. vituperio ignominia atq; dedecore. Pā. me miſerū exclamādo .i. fateor me iſtoc ſcire q tanto ſim inſanus amore. si. ne .i. vt p̄ nūc demum .i. ſolum vel tarde, eſt .n. hic demum, tarditatis ſignū, ſenſiſti .i. percepiſti id videlicet te eē miſerum, olim repetitione confirmat dictum ſuum .q.d. multo ante ipſe iſtud verbum .s. miſer accidit vere in te eodem die quā .i. qñ induxiſti ita animum tuum .i. cum perſuaſiſti tibi hoc eſſe tibi efficiendum aliquo pacto .i. aliquo modo q̄d cuperes .i. velles. Sed q.d. ago? cur excrucio .i. vexo me cur macero .i. affligo, cur

Probrum
Studeat

Excrucio

debilito me, cur ſollicito .i. ſollicitam reddo ſeu cō triſto vel perturbo meam ſenectutem .i. me ſenio confectus amentia .i. inſania, q̄m inſani ſunt omnis amentis nec ſui compotes ſed mente capti. amentia ergo huius filij. an .i. vtrum ſollicito meam ſenectutem etc. vt ſufferam .i. ſubſtineam ponē ſcelera patiar ſupplicium p peccatis .i. erroribus et flagitijs huius pā. imo .i. ſed potius habeat ipſe Pam. illam ſubaudi valeat .i. a me diſcedat viuat cum illa Glyce. Pam. o mi pater q.d. veniam peto. Si. quid mi pater q.d. quid tibi vis dicendo mi pater quaſi, ideſt tanq̄ indigeas huius patris .i. q̄ſi indigeas opera mea qui ſum pater, domus inuenta eſt .s. in qua cum Glycerio habitas. vxor inuenta eſt ſcilicet Glycerium quam ſumes vt vxorem, liberi, ideſt puer vnus et liberi, dixit de vno, ē enim Gellius ait antiqui oratores hiſtoriciq; aut carminum ſcriptores etiam vnum filium filiam ve liberos multitudinis numero appellauerunt, liberi ergo inuenti ſunt patre ſcilicet me inuito, ideſt moleſte ac egerrime ferente adducti ſunt homines qui dicunt illā Glycerium eſſe ciuem. hinc, ideſt ex Athenis. Viceris ideſt viciſti, coniunctiuum pro indicatiuo quaſi dicat curam tui vehementer geſtabam, ſed tandem tua improbitate effeciſti, vt eam curam eiecerim. Pamphi. pamphilus timidans et balbutiens pudore et conſcientia loquendi copiam petit o pater ne ideſt vtrum licet mihi per te pauca loqui vel dicere simo. quid dices mihi? Chreme attamē o ſimo audi. Simo. dicis vt ego audiam eum o chreme (Chremes et Chreme dicit in vocatiuo) quid ego audiam? chre. attamen ſine, ideſt patere quid ſupple dicat, ideſt loquatur quod vult. si. age hortā. eſt dicat loquatur ſino, ideſt do facultatem patior. Pa. ego fateor me amare hanc Glyce. vel hanc amare me, dubium enim eſt vtrum dicat amphibologia. ſi id .s. amare eſt peccare quoq;, ideſt etiam fateor me peccare. o pater dedo me tibi, ideſt vt ita dicam reddo me tibi quaſi contraria et hoſtilia volenti, impone quid vis oneris, ideſt quodlibet onus impera, ideſt iube vt exequar vis me ducere vxorem, vis me amittere hanc glycerium feram, ideſt patiar vt potero, ideſt prout mea fert facultas. modo ideſt tantummodo obſecro te hoc vt ne, ideſt non credas hanc ſeruum Critonem allegatum, ideſt adhibitum a me. ſine, ideſt permitte vt ſupple expurgem, ideſt excuſem me neq; vt adducam illum huc coram aduerbium eſt hic quaſi preſentialiter vt ita loquar. si. ſimo indignatus q illum petit adduci Pamphi. repetit verbum ſibi diſplicens. dicis vt adducas

Macero
ſollicito
inſania
ſufferre

Liberi & de vno Gellius

Chrime? Ch. attamen dicat ſine. S. age dicat ſino. P.
Ego me amare hanc fateor, ſi id peccare eſt, fateor id quoq;
Tibi pater me dedo, quid vis oneris impone, impera,
Vis me vxorem ducere, hanc vis amittere? vt potero feram,
Hoc modo te obſecro, vt ne credas a me allegatū hūc ſeniem.
Sine me expurgē, atq; illū huc corā adducā? S. adducas? P. ſine
Pater Ch. equū poſtulat, da veniā. P. ſine te hoc exorē. S. ſino
quid vis cupio, dum ne ab hoc falli comperiar Chreme Chr.
Pro peccato magno paululum ſupplicij ſatis eſt patri.

ducens illum indignanter proferendum eſt. Pamphi. o pater ſine, ideſt permitte. C. poſtulat (que, ideſt rem iuſtam) da veniam, ideſt concede indulge fac ei poteſtatem adducendi illius. Pamphi. ſine, ideſt patere q vxorem te hoc, ideſt aut tibi perſuadeam hoc, aut a te impetrem hoc. Si. ſino, ideſt permitto.

Dare veniam

agnitur filiam, itaq; compendii cauſa non laborat de agnitione perſonę critonis ut ab eo facile doceri poſſit. Saluus ſis crito, ne laboret ad perſuadendum miro compendio poetę iam crito notus eſt chremi. Quid tu athe. inſo. inſolens, inſolitus, inſuetus. Cicero, Memor iam loci. Saluſt. Inſolens uera accipiēdi. Inſolens ē arrogans intelligitur, q preter legē agit hūanam ē naturales inſolens dicitur. Cicero in victoria. Que natura inſolens.

deinde conuertit ſermones ad Chre. o chr. q. vis ideſt rem quilibet dum. i. Dummodo. ne, ideſt non comperiar, ideſt non deprehendar cognoſcar vel inueniar falli ab hoc ſcilicet pamphilo. Chre. pauillum ſupplicij; ideſt reprehenſionis accuſationis iurgij crucians ſatis eſt ideſt ſufficit patri in ſuū pro magno peccato. etc.

Octanarij, & Senarij Trochaici, & vnus Hypermeter.
CRITO. CHREMES. SIMO. PAMPHILVS.

Mitte orare, harū vna q̄ vis cauſſa me vt faciā monet
Vel tu, vel qđ verū eſt, vel qđ ipſi cupio Glycerio. Ch.
Andrium ego Critonem video, certe is eſt. Cr. ſaluos
ſis Chrem. Chre.
Quid tu Athenas inſolēs? Cr. euenit, ſed hicine eſt Simo? Chr.
Hic. Si. men queris? eho tu Glycerium. hinc ciuem eſſe ais? Cr.
Tu negas? Si. ita ne huc paratus aduenis? C. qua de re? Si. rogas?
Tu ne impune hoc facias? tu ne hic homines adoleſcentulos,
Imperitos rerum, eductos libere, in fraudem illicis?
Sollicitando, & pollicitando eorū aīos lactas? Cr. ſanus ne es? S.
Ac meretricios amores nuptij conglutinas? Pam.
Perij, metuo vt ſubſtet hoſpes. Ch. ſi Simo hunc noris ſatis,
Non ită arbitrere, bonus hic eſt vir. Si. hic vir ſit bonus?
Ita ne attemperate venit hodie in ipſis nuptijs,
Vt veniret ante hac nunq̄? eſt vero huic credendum Chre. Pa.
Ni metuā patrem habeo pro illa re quod illū moneā pbe. Si.

Euenit, ſed hiccine eſt ſimo, pudet fateri propter hereditates ueniſſe, et uidiſſe ipſum eē qui dixerat ſupra. Clamitent me ſycophantam hereditatem perſequi. Ita ne huc pa. ad hoc eſt ſubornatus et compoſitus dolo.

ASCEN. Quid ais omnium ſubaudio inepiſſime vel perditiſſime et cętera.

SER. Quis me vult. nunciato aduentu hoſpitis. per pamphilum inducitur alia mediatrix perſonas. Pamphi. qui adducto critone tamen increpatus a patre quia iſta euenire non poterant pacifice cum ită contraria ſeni nunciarentur grauiuſ. i. aliquantulus graue minus poſitum ſignificat adeon ſcilicet decuit eum eſſe imperato. a. cum induxit animum aduertiſti ad hoc q cuperes hic, ideſt amorem gly. iam eodem die cępiſti tendere ad interitum, et miſeream, hoc dicit iſtuc verbum q dicis te miſerum incidit in te verum profecto te ad miſeriam ducturum. immo habeat ſine meo conſilio vere indiges quia modo eſt domus tibi vxor etc. Adduxti illum critonem qui etiam vlceris patrem quia tua voluntas ē me pręualiet vis aliam me vxorem ducere. hanc, ideſt glycerium amittere ab hoc, ideſt pamphilo.

BONA. Mitte orare vna harum quę vis cauſa. Hic in ſcenam progreditur crito in cuius verbis non modo ipſe promittit, ſed etiā qđ ē pamphilus dixerit demonſtratur et hic omnis error aperietur fabulę. Mitte orare vna harum, pamphilo dicit. dicendo vna harum oſtendit multas eſſe cauſas etiam pares eſſe magnitudine dicendo quęuis. Andrium ego. cri. vi. bonum initium

Tu ne impune hoc facias, nunc acriter critonem agreſſus dilatauit incuſationem, et generalem fecit virtute oratoria quę dicit. Tu ne hic, ideſt athenis. ubi delicta uindicantur. In fraudem illicis illigas. Vnde Virgilius. Tema tibi hoc primum. t. d. e. l. c. licia enim dicta ſunt quaſi ligia. Sollicitando atq; pollicitando eorum animos lactas hinc. etiam oblectatio dicitur. Lactas quaſi teneros animos. Lactare dulcedine aliqua retinere ad perſuaſionem inducere, vnde oblectare et delectare dicimus. Ac meretricios amores nuptijs cōglutinas, vide oratorie agit, vt grauius critonem accuſet. Simo nunc defendit filium, quem iamdudum increpauerat. Ac meretricios. a peius lenocinio crimen ingeſſit, non amicam facere de meretrice ſed coniugem. Nuptijs cō. hoc grauius eſt lenocinio. Metuo s. h. ut ne non. Lucil. Tuam vt memoriam retinebis. et bene hoſpes ait non homo, vel crito. eſt enim ipſo nomine cauſa diffidentię. Non ar. ideſt non arbitreris. Bonus. e. hic. u. cum pondere et diſtinctione inferendum. Hic vir ſit bonus hic per ironiam, nec virum nec bonum eſſe dixit. Hic vir ſit bonus, mire poeta cum oportuerit critonem inimiciorem chremi eſſe q̄ Simoni, ſic rem inducit vt notior ei ſit contra quem maxime veniat,

Illicere Liciai

Lucilius

tat,atq̃ ab eo defendat magis,vt res progredi ad cataſtrophē poſſit. In.i.n.in ipſo articulo nu-pnarum. Vt veniet.a.h.plerunq; caſus imita-tur induſtriam,et hoc ſępe fit vt etias ſedulo facta ſunt ſuſpecta. Sycophanta,hoc eſt q minime vo lebat ſibi dici Crito nam ita locutus eſt ſupra vt clamitent

Nomen tam cito tibi,non negantis eſt,ſed diffi cile ſeſe dicturum oſtendit. Phania,hoc ita di-cit Crito vt nomo audiret ſciliat adhuc dubitans an ipſe ſit. Hem,ſunt qui putant ſimonem,dice re iraſcentem filio critonem ſummonenti. Perij, hoc Pamphilus poſt iracundiam patris Chremis

me ſycophantam hereditates ſequi.

Hei principinz iracundię audiuit enim quod maxime cuitabat,naz vt ſupra.c.m. Hē ſic crito hic ē,mire chremes traducit illum ab iracundia. dicēdo ſic eū eſſe.Mender

et recte qr naturę ignoſcitur voluntati non. Mihi pergit,

Sycophanta.Cri.hē.Ch.ſic Cr.eſt hic,mitte.Cr.videat qui ſiet,
Si mihi perget quę volt dicere,ea quę non volt audiet.
Ego iſtęc moneo,aut curo?non tu tuū ęquo aio feres? malum
Nam ego quę dixi, vera an falſa audieris,iam ſciri poteſt.
ATTICVS Quidā olim naui fracta apud Andrū eiectus ē,
Et iſtęc vna parua virgo,tum ille egens forte adplicat
Primū ad Chryſidis patrē ſe.S.fabulā incęptat,Ch.ſine.C.
Ita ne vero obturbat?Ch.perge.Cr.tum is mihi cognatus fuit,
Qui eum recepit.ibi ego audiui ex illo ſeſe eſſe Atticum.
Is ibi mortuus eſt Ch.eius nomen Cr.nomen. tam cito tibi?
Phania Ch.hem,
Perij.cr.verum hercle opinor fuiſſe phaniā.hęc certo ſcio,
Rhamnuſiū ſe aiebat eſſe ch.o Iuppiter.cr.eadem hęc chre.
Multi alij in Andro tum audiuere. ch.vtinam id ſit quod ſpe-
ro,eho dic mihi,
Quid eam tum?ſuam ne eſſe aiebat?Cr.non.Ch.cuiam igitur?
Cr.fratris filiam.ch.
Certe mea eſt.cr.qd ais?S.qd tu ais?P.arrige aures pamphi.Si.
Qui credis.Ch.phania ille frater meus fuit.S.norā,t ſcio.ch.
IS HINC bellū fugiens,meq; in aſiam pſequens pficiſcitur,

eſt volentis,vel eius mentionez vel quod in filia pene peccauet. Verę hercle opinor fuiſſe, hoc ad huc conſtanter eſt dictus, ideo indiget confirmatione.

Rhamnuſium ſe,pi rheum , et rhānus pagus,atticę, et rhānus ēcę.huiuſmodi maritima Atticę pprię intelligēda ſunt. Multi alij in.a. h teſtimonium cęcum dicitur.

Rhānus pirheus

quod vult dicere grauiter et maturę. Ego iſtęc moneo aut curo.eſt.n.ſycophantę perturbare rem bonam et curare malam.hoc igitur dī cur

Ego hęc turbo aut cogito quemadmodum tu dicis ſimo. Non tu tuum malum ęquo animo feres?non filium,ſed amorem in filio ſigt.an qa iratus eſt quęrens an cōueniant hęc verba pro pā.veniente.Immo enim ꝯueniunt,nā quanto magis diſſimulat fauorem,tanto plus acgrit ad ea quę loquitur. Iam ſciri poteſt addidit et temporis celeritatem,et magna maturitate dixit. Atticus quidam olim naufragio fracta,hęc pars argumenti eſt et quę ſupra iam dicta. Forte applicat,proprie de naufrago i littus eiecto atq; egenti dī. Primum ad chryſidis patrem quid eſt primum,an quia poſtea mortuus eſt. Fabulā, aut ad comędiā retulit fabulam quia argumentum quaſi fabulę narrat, aut certe ad irriſionem narrationis dicit,etenim fabulę pprius.vt Horat. Olim ruſticus vrbanum murenuis paupere fertur Accepiſſe cauo,veterem vetus hoſpes amicum.

Horatius

Ita ne vero obturbat,ſi ſubdiſtinguit.interſtrepit accipe,ſin diſtinguit,euertit intelligas. Ita ne vero obturbat,poteſt ita ne vero ſubdiſtingui, et ſic cum comminatione inferri obturbat. Ibi audiui ego,ideſt magis cōfirmatio veritatis eſt.

Teſtimoniorum enim modus duplex eſt manifeſtus et cęcus. Manifeſtus eſt qui certos teſtes et preſentes habet. Cęcus in quo multitudinem aut ciuitatem dicimus ſcire, vt Cicero teſtis eſt tota Sicilia quod tamen audientem conſternat.eſt etiam in cęco inſinuandum tabulę,abſentisque perſonę. Cuiam igitur . Vetuſte.c.qꝺ oibus gentibus,et caſibus ſeruit. Arrige aures pāphile.Tranſlatio a pecudibus,qbus intendit accipiendā eē vocem. Arrige aures pāphile, Hoc Simo vī dicere,vt alij.putant ipſe ſibi pāphilus. Noram et ſcio,noram phaniam.ſcio fratres fuiſſe ergo et ad perſonam,et ad rem retulit.

Duplex teſtius modus Cice.

Meque in aſiam perſequens proficiſcitur.bene in aſiam vbi bellum non ſequentis erat, ſed in gręcia, et perſequens dicit perſeuerationem ſequentis oſtendens.ſequitur enim qui non deſinit ſequi.Virgilius.Multis ſe matribus.a.p.

Vix ſum apud me,hoc argumentum a ſapientibus ad lętitiam vehementem in bonis moderandam, cum vnuſquiſq; gaudens ita perturbetur,vt apud ſeipſum non ſit. Vix ſum apud me, non ſum apud me. magis conſuetudine q̃ ratione dicitur,aut forte ſic dicit quaſi abierit animus,et rurſus redierit. Ita a.c.e. duo carniſices futurarum rerum ſunt ſpes et metus , Dolor

enim et gaudium preſentium rerum ſunt. Virg. Hinc metuunt cupiuntq; dolent,ſed dolorem hic in lętitia non poſuit et mire ordinem ſeruauit,ſic enim ſe hęc inuicem ſequuntur et ασυνδετως diſtinguendum eſt,ſpe.gaudio,vt ſeparatim inferantur. Mirando hoc tanto.r.b.mirādo dūmiror,ē ē participiū.

tulari. Saluſti.Et ei.n.m.n.g.plus eſt ergo gaudere quam lętari. Quid reſtat pater, hoc eſt ne iraſcaris. O lepidum caput in quo leporis eſt plurimum lepidus dicitur. Nam lepos eſt venuſtas. Nempe, ſcilicet nempe et ſcilicet dicantes manu et vultu dolum ſignificat, quod mox intelligit chremes alij.

Saluſti.

Lepor tu pidus

Ne iſtā multis. ne nimis. Cicero. Ne iſte vehementer erat. Saluſtius. Ne iſta nobis manſuetudo et miſericordia.

Gaudeo. gaudemus noſtris gratulamur alienis,vt Saluſtius. Ex voce magna.u.g.

Sane iſtā multis mo

Gaudeo

Tum illam relinquere hic veritus.poſt illa nunc primū audio
Quid illo ſit factū.P.vix ſū apū me,ita aīus cōmotus eſt metu.
Spe,gaudio,mirando hoc tanto.tam repentino bono.Si.
Sane iſtam multis modis tuā inueniri gaudeo.P. credo.pr̄.C.
At mihi vnus ſcrupulus iā reſtat q me male hz.P. dignus es,
Cū tua religione odiuz.Nodū i ſcirpo q̄ris.Cr.qd iſtuc eſt.Chr.
Nomē nō cōuenit.Cr.fuit hercle huic aliud puę.chr.quod Crit.
Nunquid meminiſti.Cri.id quęro Pam.ego ne huius memo-
riam patiar meę
Voluptati obſtare.cū ego poſſim in hac re medicari mihi.
Non patiar, heus Chreme quod quęris paſſibula eſt. Cri.ipſa
eſt Chre.eaſt.P.
Ex ipſa millies audiui.S.omnis nos gaudere hoc Chremes
Te credo credere.chr. Ita me Di bene ament credo.P. quid re-
ſtat pater.Si.

Scilicet chremetis perſonam faciunt.

Dos. Pāphile eſt.i. pamphilo pro vxore dabuntur decem talenta.

Accipio ille niſi dixiſſet accipio, dos non eſſet. datio enim

dis,non multis modis inueniri gaudeo,ſed tuam inueniri gaudeo. Alij multis modis tuā inueniri gaudeo,ſed nō ineniri gaudeo.Hic iā redit in grās ſimo cū filio niſi ſore patrē ſocerų appellat. vt Turnus apd Vir. Et nos tela pr̄.ſ.q.h.d.d.ſed non quo modo dicit.Quid re.pater.an reſtat ideo, quia hęc iam maior pars reconciliationis eſt. Credo pater incertum vtrum cui gratulatur' Simo ſit quāuis Pamphilus,reſpondeat. Poteſt enim Chremes et pater videri. Credo.p.ſic reſponderi ſolet dicenti.Gaudeo. At mihi etiam.u.s.r.at diſcretiuū eſt ſuperiorum dictoruz,Scrupulus a ſcrupulo lapide dictus lapillus minimus nam nimis moleſtę ſunt pedibus ſcrupuloſę vię,vt Virgi.At ſcrupulus at.l.n.n.q.r. Etiā,pro adhuc. Dignus es cū tua religione odium,aut dignus odio,aut accuſatiuus pro ablatiuo caſu eſt poſitus pro odio aut ſeparatim odium legendum eſt, vt ſit dignus qui male habearis. Nodum in ſcirpo quęris ſcirpus paluſtris res eſt leniſſima.Lucilius in primo. Nōdum in ſcripto inſane facerem vulgus,eſt autem ſcirpus ſine nodo et leuis iunci ſpecies . Alibi ipſe. Reddunt curuaturas iunceas.Plautus,Scirpos induiter ratis. Id quęro,rurſus crito obliuioſus eſt vt pote alienarum rerum voluptati obſtaret non lętitię et gaudio. Heus Chremes heus dicendus erat quia chremes critonem intuebatur. Ex ipſa m.a.duas res oſtendit Pamphilus et quam verus ſit q̄ ex ipſa ſępe audiuerat,et quam ſua ſit Glycerium. Omnes nos gaudere hoc Chremes, aut hoc producte,vt ſit in hac re gaudere, et gaudere noſtris eſt vt ſupra annotauimus,alienis vero gra

Scrupulus

Scirpus

ob acceptum confirmatur,nec poteſt videri datum id quod non ſit acceptum. Eho,eho admiratio eſt intentionis ad id quod dicturi ſumus.

Dauo ego,iſtud dedam iam negocij, addidit et temporibus celeritatem. Qui quamobrem pater. Non recte vinctus,ideſt non iuſte, ſed hic ad cauſam rettulit non iuſte, ſed recte, ſenex vero ad rem rettulit. At ita iuſſi, quia quadrupedem ſtringi iuſſerat, quaſi recte ac diligenter,et hoc ipſum non vacat.nam iam et iocularitcr loqui et minus iraſcentis eſt placabilis animi. At ita iuſſi.eleganter luſit ad amphibologiam,et ſimul oſtendit quam propitius ſit Pamphilo pater,et quam facile veniam dauo impetrare poſſit ab eo quippe qui iam ēt iocet.Pamphilus autem dixerat non iuſte ille ſic reſpondit quaſi dixerit non diligenter vinctus eſſe,et at ita iuſſi;ſic enim pręceperat quadrupedem.

Mitte et cętera . Hic in ſcęna progreditur Crito in cuius verbis non modo ipſe promittit,ſed etiam quod et Pamphilus dixerit demonſtrat, ē hic omnis error aperietur fabulę.Crito.alloquitur Pamphilum orantem vt firmius ſtaret verbis contendendo aduerſus patrem. Mitte,ideſt omitte ceſſa deſiſte orare, ideſt rogare me vna quęuis,ideſt vna quęlibet cauſa harum que ſequuntur monet me vt faciam quod petis,ē hę ſunt causę.vel tu.ideſt vel tua in me beniuolentia,aut tuus honeſtus modus et tua ſermonis affabilitas monet me etc.vel quod,i.deſt quia verū eſt quod dicturus ſum.vel quod,ideſt qa bene cupio ipſi Glycerio,ideſt Glycerium plurimum amo

GVI.

Bn̄ tibi cupio

Iam dudum res reduxit me ipſa in gratiā:p.lepidum p̄rem,
De vxore ita ut poſſedi nihil mutat Chr.ch.cauſſa optuma ē,
Niſi qd pater aliud ait.p.nēpe. S.id ſcilicet.Chr.dos eſt Pam.
Decem talenta.p.accipio.Ch.propero ad filiam,eo mecum Cr.
Nā illā me haud noſſē credo.Si.cur nō illā huc trāſferri iubes.P.
Recte admones dauo ego iſtuc dedā iā negoti.S.non poteſt.P.
Qui nō pōt? Si.qz hz aliud magis ex ſe ſe,ꝙ̄ maius.P.qd naz.S.

Inſolens amo.et ideo illi bene volo.chremes ego video Cri
inſolētia tonem andriuni,ideſt ex Andro inſula certe.i.pro
fecto eſt is.s.Crito andrius.Cri.chremes ſis ſaluus,
ideſt ſalue,Chremes,quid,ideſt cur tu Iſolens, ideſt
iſolitus inſuetus athenas veniſti ſubaudi q̄ſi dicat
cur veniſti athenas qui non ſis ſolitus venire,qui
nō cōſue-
ueris vide
ri athenis.
Inſolēs .n.
interdum
dicit inſue
tus inſolu-
tus. Inde,
inſolentia,
ideſt inſue
tudo. Cice-
ro moneor etiam inſolentia loci, ideſt inſuetu-
dine.Item inſolens dicitur arrogans-Inde inſolen
tia,ideſt arrogātia.qui enim pręter legem agit hu
manam et naturalem inſolens dicitur.Ci.ipſa vi-
ctoria quę natura inſolens eſt.Crito euenit.i.con-
tingit caſu aliquo vt athenas venirem. pudet eniz
eum fateri propter hęreditatem veniſſe,ſed hiccine
eſt Simo,ideſt vtrum eſt hic Simo.Chremes hic eſt
Simo.s.Si.i.men.i.mene.hoc eſt vtruz quęris me,ē
non quęris pro me vt nonnulli conſueuerunt di
cere tanq̄ pro ſermone eleganti.Eho hę interiectio
attentionem monet vt audiat Crito dictus Simo
nis,vel deridentis eſt particula tu ais Glycerium
eſſe ciuem hinc,ideſt ex athenis vrbe.Crito. tu ne-
gas,ideſt inficiaris eam eſſe ciuem atticam.Si. Ita
ne,per indignationem ſępe dicitur ita nec deriſio
nem aduenis huc paratus,ideſt ſub ornatus et do
lo compoſitus.Cri.qua de re venirem ſcilicet para
tus.Simo rogas,ideſt interrogas,vt ne,ideſt vtrum
facias impune,ideſt ſine pęna ſeu punitione, ideſt
venias paratus ad decipiendum. hic,ideſt athenis
vbi delicta vindicantur,tu ne,ideſt vtrum.q.d. ita
Illicis illicis ideſt.illigas (vñ licia dicta ſunt quaſi ligia)
Licia in fraudem hic,ideſt athenis homines adoleſcentu-
Solicita- los imperitos rerum eductos libere, ideſt educatos
re et nutritos more eorum adoleſcentulorū qui in-
Lactare genui nati ſunt,vel educatos libere, ideſt emiſſos
in viuendi libertatem,ideſt quibus facta eſt copia
vt liberius viuant,lactas ideſt detines,vel quadam
dulcedine animos teneros,ſcilicet eorum ſollicitan
do,ideſt incitando eos nam ſolicitare interdum
ſignificat ſolicitum reddere interdum vero eſt in-
quietare aliquem,et inter ſpem metumq; conſti-
tuere atq; incitare ſeu ſtimulare et pollicitando,
ideſt frequenter promittendo illis complementa
voluntatum.Teneros animos lactare eſt dulcedi-
ne aliqua retinere,ē ad perſuaſionē inducere.Vn-
de oblectare dicimus et delectare.Crit.ne ideſt vtꝙ
ſanus es,ideſt ſanę mentis et compos.q.d.inſanis.
Si.interrumpat Crito ſermonem ſimonis quem
Conglutinare nunc conſtituat,ac ꝯglutinas.i.ꝯiungis,vt glutino
res aliquę coniunguntur nuptijs.i. ꝯnubio amo-
res meretricios.q.d.non efficitur amica de meretrice

trice ſed coniunx.Pamph.perij metuo.vt.i.ne.non
vt vult Do.poſſet tñ ſimpliciter capi pro q̄ ſic me-
tuo q̄ hoſpes.i.peregrinus et alienigena iſte crito
ſubſtet.i.ſuccumbit neq; ferre poſſit cōminatias pa-
tris.Chr. Simo.ſi noris.i. ſi cognoſcas ſatis hūc nō
arbitrere,ideſt nō ita de eo cenſeas hic ſcilicet Crito
eſt vir bo-
nus.Si. hic
ſit vir bo-
nus, quaſi
dicat ſit bo
nus.quan-
tum volet,
et per iro-
nia dictus
intelligitur
vt euz nec
virum nec bonum dicat ita ne, ideſt vtrum venit
hodie ita attemperate,ideſt tempeſtiue,in ipſis nu
tijs,ideſt in ipſo articulo,ſiue vt ita dicam in pun
cto nuptiarum,vt nunquam veniret, ante hac.i.
ante hoc tempus.Pleruq; tñ caſus imitat induſtriā,
ē ſępe hoc fit vt et ſedulo facta ſint ſuſpecta vero
credendum huic.q.d.nō eſt illi fides habenda vbi Vero
vero dr̄ per ironiam.vt Virgi.Egregiam vero lau
dem et ſpolia ampla refertis.Tuq; puerq; tuus quē-
admodum ē.s.vt id populus curat.s. q̄ dici ſolet
deus ſciat.vero fere hic eodem mō capit vt illic.s.
Pam.ni ideſt niſi metuam patrem.habeo.i.ſcio ali
quid ſupple q̄ moneam.i.admoneā,Probe.i.com
mode illum critonem pro illa re.i.pro miſſione ad
obiecta.S.o ſycophāta.i.calumniator, exclamādo Sycophāta
profert.cri.hem interiectio indignantis Chr.crito
hic ſimo eſt ſic.i.talis naturę et recte,nam naturę Hem in-
ignoſcit nō voluntati.mitte.i.dimitte eum nec at- dignātis
tende ad ea quę dicit.Crit.videat qui.i. qualis ſit ſi
pget.i.pſequet perſeuerabit dicere mihi q̄ vult.au-
diet quę non vult ego moueo.i. pturbo et curo.i.
cogito iſtęc quę tu dicis Simo tu non feres ęquo
animo tuum malum.s.amorem in filio.Naz au-
dieris,ideſt audies ea quę dixi vera an falſa.i. ſiue
ſint vera ſiue falſa,ē hoc vt tibi ſim moleſtię,ſicut
es mihi,et addit temporis celeritatē ingens iam.i.
nunc poteſt ſciri an vera ſint an falſa.qdam atti-
cus olim fracta naui,ideſt naufragio facto apud
andrum eiectus eſt ad littus,ſcilicet et vna.i.ſimul
iſtęc virgo parua eiecta eſt,tum.i.tūc forte ille ege-
nus applicat,ideſt adigit appellit ſe primū ad pres
chryſidis.Proprie de naufragio ad littus eiecto at-
que egenti applicare dicitur.s. ſimo narrationem
irridens inquit inceptat.i. incipit fabulam.i.nu- Applica-
gas,commentum mendacium, vanitatem. Chre. re
ſine,ideſt permitte eum loqui.Cri-ita ne obturbat Fabula
vero ideſt ita ne uertit ueritatem aut reclamat ē Obturba-
reluctatur ſeu interſtrepit ueritati.Chreme.Cri.per re
ge.i.deſt proſequere perſeuera.Cri.tum is fuit mihi Rhānus
cognatus qui recepit eum atticum.Ibi,ideſt in eo
loco audiui ex illo ſeſe fuiſſe atticū is mortuus eſt
ibi.Chr.crito dic ſupple nomen eius.Cri.putas ſup
ple ut tam cito dicam tibi nomenu ōndit enim
diſſicile

difficile ſeſe dicturum, deinde ſubdit phania eſt ſupple nomen eius, ſed Cr. dicit vt nemo audiat adhuc dubitans an ipſe ſit. Chr. Hem perij Chremis eſt dolentis poteſt et Pam. eſſe. Crito verum .i. ſed hercle opinor fuiſſe phaniam ſcio certe hoc aie bat ſe eſſe Rhamnuſium, ideſt ex rhamno Atticę pago. Rhamnus enim pagus ē Atticę. Chre. Iuppiter. Crito o Ch. multi alij a me audiuere tum hęc etiam in Andro in ea inſula. Chr. vtinam id quod ſpero ſit eho attentionem monet dic mihi quid tunc aiebat eam Glycerium eſſe s. ne .i. vtrum aiebat eſſe ſuam filiam. s. Crito non Chr. igitur cuiam .i. cuius filiam eſſe dicebat. Chr. aiebat eſſe filiam fratris. Chr. certe ea eſt mea. s. filia. Cri. quid ais? Simo quid ais? Pamp. alloquitur ſeipſum dicens Pamphile arrige aures, ideſt erectas probe aures ad accipiendam vocem ibi congruā. Simo qd credis? Chreme s. Cr. ille phania fuit meus frater. Simo. Noram phaniam. s. et ſcio eum eſſe tuum fratrem. Ch. is frater fugiens bellum et perſequens me in Aſiam proficiſcit̄ hinc, ideſt ex Athenis, et perſequens dicit oſtendens perſequentis perſeuerantiam, tum frater veritus eſt relinquere illam hic poſt illa vel tempora vel ea quę ſunt dicta nunc primum audio quid ſit factum de illo fratre meo. Pā. Pamphilus prę nimio gaudio ita perturbatur vt apud ſeipſum nō ſit propterea inquit vix ſum apud me, ideſt non ſum apud me et magis conſuetudine dicitur q̄ ratione, vel ita dicit quaſi obierit animus in aduētu gaudij et rurſus redierit. Ea propter cum aliquis ſe colligit & cōſiderat dicitur ad ſe redire cum prius extra ſe exiſtens apud ſe non eſſet, ita .i. adeo animus eſt commotus, ideſt perturbatus metu ſpe gaudio, mirando .i. dum miror hoc bono tanto et tam repentino, ideſt ſubito, ideſt propter tantum bonum ē tā repentinum. Duo ſunt futurarum rerum carnifices .i. tortores afflictores turbatores, quę turbāt animum. s. ſpes et metus, dolor .n. et gaudium pſentium rerum ſunt. Si. ſane, ideſt valde alij ne habent .i. certe vel valde aut nimis gaudeo iſtam Glyceriū inueniri tuam multis modis .i. rationibus gaudemus nobis gratulamur alijs. Pam. o pater credo, te s. gaudere. Simo. At vnus ſcrupulus, ideſt vna anxietas, vna difficultas, vna moleſtia, tractum .n. eſt a ſcrupulo lapide minimo, qui in calceo latēs lędit, et moleſtus eſt. moleſtę enim ſunt pedibus vię ſcrupuloſę, vnus ergo ſcrupulus reſtat .i. ſupereſt, reliquus eſt mihi, qui male habet, ideſt vexat, vel male tractat me. Pam. Dignus es cum tua religione .i. ſuperſtitione, et ſcrupuloſitate, odio, ideſt vt odio habearis, quęris nodum in ſcirpo, ſcirpus iunci ſpecies eſt leniſſimę, & ſine nodo, et ideo prouerbium eſt de illis, qui nimis ſunt curioſi, et qui quęrunt aliquid vbi non eſt, quod dici ſolet vulgo, tu quęris in veruece quinq; pedes cum tamen tantum ſint quatuor. Cri. quid iſtud eſt quod te ſollicitat. Chre. nomen non conuenit, ideſt de nomine eſt controuerſia, vel nomen non congruit vt ſit filia mea. Cri. hercle aliud fuit nomen huic paruę, ideſt cum eſſet parua. Chre. quid nomen fuit. Cri. quęro id, ideſt tento in memoriam illud redigere. Pā. ne .i. vere patiar memoriā huius Critonis obſtare .i. nocere meę voluptati, cum egomet poſſum medicari mihi in hac re non patiar hęc Chreme, vocat Chremetē, qui in tuendo Critone erat attentus, quid quęris? illa eſt Paſſibula. Cri. ipſa eſt Paſſibula. s. Chre. eſt ea quę eſt filia mea. Pam. audiui millies ex ipſa ſe eē Paſſibulam. Si. o Chremes credo te credere nos oēs gaudere hoc, ideſt hac re. Chre. ita Dij me adiuuēt, vt bene credo. Pam. o pater quid reſtat, ideſt ſupereſt, reliquum eſt. Si. res ipſa, ideſt agnitio Paſſibulę reduxit me iamdudum .i. paulo ante, in gratiam .i. in beniuolentiam et Chremetis, et filij, vt videlicet mihi bene cupiat, et ego quoq; illis quod ſi ad ſolum dicatur Pamphilum, ad Pamphilum referatur tantum. Pam. o lepidum patrem, ideſt in quo plurimum eſt leporis ac venuſtatis, nam lepos eſt venuſtas. Chremes, nihil mutat de vxore ita, vt poſſedi .i. vt iam habui eam. Chre. cauſa eſt optima, ut nihil mutem, niſi pater Simo ait aliquid aliud. Pā. Nēpe .i. certe nihil aliud ſup. ait. Si. s. .i. certe, nihil alid aio. Chre. o Pam. dos eſt tibi decē talenta .i. pro dote dabuntur tibi decem talenta. Pam. accipio .i. grata habeo illa talenta, ſeu illam dotes habeo gratam. Chre. propero .i. ppeunter eo ad filiam Paſſibulam. Eho, Admonitio eſt attentionis ad id quod dicturi ſumus, meus Crito veni ſup. mecum. Nam credo illam haud, ideſt nō noſſe me. Si. cur non iubes illam transferri huc, ideſt traduci in hunc locum. Pam. admones recte, ego dedam, ideſt valde dabo, et cōmittam iam iſtud negocium Dauo. Si. non poteſt id negocium. s. ſuſcipere. Pamp. qui .i. quamobrem, non poteſt id pagere. Si. habet aliud malum et maius ex ſeſe .i. ex ſe ipſo. Pam. quidnam .i. quid mali habet, uel qdnā .i. cur habet malum. Si. uinctus eſt .i. ligatus in carcere, ſiue eſt in uinculis coniectus. Pam. o pater nō eſt uinctus recte .i. iuſta de cauſa. Si. iocatur pater dicens ſe non iuſſiſſe, ut tam uinciretur, ſed ut quadrupes ſtringeretur, haud .i. non iuſſi ita uinciri. s. Pamphi. obſecro iube ſolui .i. ut ſoluatur. Si. age hortantis eſt fiat. Pamp. at matura .i. accelera iubere. Si. eo intro. Pam. o hunc diem fauſtum et felicem: qd. multę felicitatis plenum.

Vinctus eſt. P. pater non recte vinctus eſt. S. haud ita iuſſi. P. iube ſolui.

Obſecro. S. age fiat. P. at matura. S. eo intro. P. o fauſtum & felicem hunc diem.

ASCENSIVS.

Legunt multi, at ita iuſſi. Quia enim Pamphilus dixerit non recte, ideſt iuſta de cauſa uinctus eſt, aliter Simo iocans, & aliter accipiens recte, ut fit, At ego iuſſi ut ita, hoc eſt recte debite uinciret. ſed hęc hactenus.

SER.

Mitte ora. Pręmiſſis conuenientibus perſo-

Perſequēs

Apud ſe eē ē ad ſe redire

Spes et metus futurarum dolor et gaudium

Scrupulus

Septenarij, ac Senarij Trochaici.

CARINVS. PAMPHILVS.

PRoniſo quid agat Pamphilus.atq; eccum.Pam. aliquis forſan me putet.
Non putare hoc verū,at mihi nūc ſic eē, hoc verū lubet
Ego vitam deorum propterea ſempiternam eſſe arbitror,
quod voluptates eorum ꝓprie ſunt,nam mihi immortalitas
Parta eſt,ſi nulla ęgritudo huic gaudio interceſſerit.
Sed quē ego potiſſimū exoptē nūc mihi,cui narrē hoc dari?C.
quid illud gaudij eſt? P.Dauon video,nemo ē quē mali oīum

nis quibus preſentia ſimonis et chremetis erlto ſi bi acqreret ipſe adducitur a pāphilo cui ſe pcanti vt veritatem ꝯſtantem affirmaret et Gly.ciuem eē non taceret ſic rñdet,mitte orare.an Dauū Chr.vi. ecce anctoritas Chremetis de critone qui nouerat eum.lactas aīos.i.ſenſus.s.facis inſanire,ſubeſt.i.deficiat hic ſi bonus nō eſt p deus ſupponit q̄ re ita ne. etc.ni me tuam pſes. habeo talē, quidem moneā illum.i. critonem pro illa re.s. q poſſet nudere pro illa re quaz mō obiecerat Simo cur mō ī ipſis nuptijs et nō antea veniſſet,ſycophāta, inētor falſorū hē iraſcentis eſt.i.talis,eſt hic ſimo.s. iracūdus.mitte.i. demitte ne cura,tuū malū.s.q eius eſt Gly.rānuſiū a q̄daz villa collaterali athenis,poſt illa tpa plus metu, poſtea ſpe cū tua relig. quēuis credere niſi purā veritatem?res,ideſt oportunitas rei.reducit me gratiā, ideſt in beneplacitum ſcilicet q mihi placuit magis q̄ iſtam et grauius haud pr deridens pam.equocat in verbis eius, haud iuſſi recte vinci ſed q̄drupedē.

DONA. PRoniſo quid agat pāphilus,atq; eccum. Hęc ſcęna alterū generum Chremeti comparat.ne aut Carinus triſtis recedat,aut non prouiſus videretur philomenę.Proniſo qd agat hoc colloquum poſt compendium fabulę ducit vt vna narratione ēt negocium Carini tranſigi poſſit. Proniſo quid agat, dupl'r res ab oculis ſpectatorum mouentur,aut enim futura promittunt, aut facta narrant. Proniſo,duo ſignificat et ꝓuideo et procedo. Nunc ſic eſſe hoc verū lubet,ſic delicate pronunciandum eſt et ſeparatim diſtinguēns.

Proniſo

At nunc mihi ſic eſſe verū lubet,ſenſus hic eſt alij putant vt volunt.ego autem verum eſſe confirmo id quod mihi lubet verum credere. Ego deorū propterea ſempiternā eſſe arbitror.Omne qd habemus aut mutuum eſt aut proprium mutuū eſt qcquid ad tempus habemus,nec poſtmodū noſtrum futurū eſt.vt vxor,domus,villa, ſerui,etc.in hunc modum.proprium vt virtus animi, et bonū ſempiternum,quod ꝓprie de dijs dr̄,non enim aliunde venerunt,ſed apud ſeipſos ſunt ſemper,et Epicurum ſecutus hoc dixit, proprie ergo de dijs ſempiternum dicitur.Nam inter ſempiternum et perpetuum hoc intereſt,quod ſempiternū ad deos, perpetuum proprie ad hoīes pertinet. Ego deorū propterea vitam ſempiternam arbitror eſſe,hanc ſententiam totam Menandri de eunucho tranſtulit,et hoc eſt quod dr̄ contaminari non decere fabulas. Ego deorum vitam non dixit q̄d ſit

Sempiternum

ſed quod verum putet,et eum quod a cęteris philoſophis repudiat de ocio deorum ac perenni voluptate,ꝓprię ſunt perpetuę,ſempiternę quę nō ſunt accōmodatę ad tempus ac mutuę,ſic et ſupra.Nihil ne eē propriū cuiq̄. Si nulla ęgritudo huic gandio intereſt.s.ſecundū ſupradictam ſententiaz, ſi propria inquit hęc fuerit voluptas deus ſum. Quid.i. g.e.in alijs daui perſona inſert. Nā hunc ſcio mea ſolide, ſolū Archaiſmos,ſolide ſolum figura.

PRoniſo etc.Hęcſcęna alterū generū chremeti cōparat ne aut carinus triſtis recedat,aut nō ꝓuiſum videreē philomenę.Ca.ꝓuiſo.i.ꝓuideo vel ꝓcedo vel ꝓ ſimplice ponit.i.eo ad vidēdū qd Pā.agat atq; eccū i.ecce hic eum.Pā.forſitā aliqs putet me non putare hoc eſſe verū ad mihi lubet ꝓ lubet nūc hoc eē verū ſicut dr̄.s.q.d.alij putent vt volent ego vero illud verū eē ꝯfirmo q mihi lubet verū credere ego arbitror vitā deorū eē ſempiternā, ꝓpterea q voluptates eorū.i.eorū gaudia ſunt proprię.i.ppetuę ſempiternę non accōmodatę, ad tps ſeu mutuę.Omne.n.qd habemus aut mutuū ē aut ꝓpriū.Mutuum eſt qcqd ad tps habemus,nec poſt modum nrm futurū eſt vt vxor domus villa ſerui etc.Propriū āt eſt vt virtus animi et bonū ſempiternū qd proprie de dijs dr̄,non.n.aliunde venerunt ſed apud ſeipſos ſunt ſemper Epicurū autem Terētius hic ſecutus ē a cęteris.n. phis repudiat de ocio deorū et perenni voluptate.Et intereſt inter ſempiternum et perpetuum.Nam ſempiternum ad deum perpetuum proprie ad homines pertinet.Ergo pamphi,ſecundum illam ſententiam dicit ſi propria hęc fuerit voluptas deus ſum. Nam immortalitas parta eſt mihi,ſi nulla ęgritudo, ideſt ſollicitudo anxietas animi aut paſſio īterceſſerit, ideſt obſtiterit huic gaudio ſcilicet quem potiſſimum, ideſt principaliſſime exoptem dari mihi nunc, ideſt obuium fieri mihi cui narrem hoc.Ca.Quod gaudium eſt illud quod agitenir a Pamphi.pam. video dauum nemo eſt omnium quem malim dari mihi ſcilicet.Nam ſcio hunc ſolum gauiſurum ſolide,ideſt integre firme.mea gaudia,ideſt gratulaturum mihi.Dicimus enim eleganter gaudeo tuum gaudium pro eo quod eſt gaudeo quia gaudes.Cecilius ad Ciceronem.Acceſſit huc q poſtridie eius abſolutionem in theatrum curionis hortenſius introijt puto ſuum gaudium gauderemus quia ipſe gaudebat.

ꝓGVI.

Propriū et mutuum

Ægritudo

Gaudeo tuū gaudium eleganter

SER. PRoniſo ſicut omnes de apparatu aliarum nuptiarum conturbati ſunt, ſicut conueniẽs erat vt hę nuptię eſſent commune gaudium: venit ergo Carinus vt particeps huius gaudij fieret Dauus qui a Simone ſolutus erat intercedente: filio ego vere lubet. q: per hoc eſſem immortalis, ẽ hoc ẽ qđ inducit per ſimile đ dijs quia .s. ideo ſunt dij immortales quod voluptates eorũ ſunt indeficientes, et hoc ẽ ibi, ego arbitror vitã deorum ꝓpterea immortalem q: voluptates eorum ſunt proprie.i. inſeparabiles vere ſunt immortales quia cum habeant perpetuas voluptates, nam ego etiam immortalis efficerer ſi hac voluptate ſine interueniente aduerſitate, poſſem obtinere, ẽ hoc eſt nam mi. ẽc. tu. de puero.s. erit magnum gaudium, vel .s. q: fiet, ne expectetis Dauus imperat vel Pamphilus ſeruientibus pro quibus inerat ne exirẽt domum. Glycerij donec ipſa educatur expectarent quaſi ſperantes eam cito educendam, ſed vbi illuc aduenerint domum intrent et parent adducere eam.

ne abi deinum, hi verſus vſq; ad illum, gnatam tibi meam Philumenam vxorem, negant vt Terẽ. eſſe adeo vt in pluribus exemplaribus bonis non inſerantur. Atq; adeo longum eſt illum expectare, q: audacter, ẽ artificioſe binos amores duorum adoleſcentium, ẽ binas nuptias in vna fabula machinatus ẽ, et id extra ꝓſcriptum Menandri cuius comœdiã trãsferebat, id circo aliud in proſcenio, aliud poſt ſcenas rettulit, ne vel iuſto lõgior fieret, vel in eadẽ propter verum ſimilitudinem cogerentur, quere me intus apud Glyce. iam poſt ſcenam ibit, q: a vlterius in proſcenio nihil agitur.

Nam hunc ſcio me a ſolide ſoluni gauiſurum gaudia.

Eiuſdem rationis.

DAVVS. PAMPHILVS. CARINVS.

PAmphilus vbi nam hic eſt? Dane. D. quis homo eſt?
P. ego ſum. D. o pamphile. P. (ſcio. P.
Neſcis id mihi obtigerit. D. certe, ſed qđ mihi obtigerit
Et equidẽ ego. D. MORE HOMINVM EVENIT,
VT QVOD SIM NACTVS MALI.

DONA. PAmphilus vbi nam hic eſt? In hoc actu mira arte ea quę reſtant de comędia breuiter explicantur, ẽ deſignantur duorum ſociorum binę nuptię. Pamp. vbi nam hic eſt. Dane quis hic eſt in affectu gaudentis Pamphi. et Daui gratulatio ne cognitionem verum Carino prębuit, cuius perſona parce vtitur poſt compendium. Certe id ſcio quid mihi contigerit, ſcio perſenſi. More hominum, hominum abundat. More hominum euenit, id quod ſum nactus mali, q: fama mali celerior q̃ bõi.i. vt facilius mala q̃ bona nuncientur, ergo dixit q: ille prior ſcierit q: eſſet vinctus, q̃ quis Glycerium cognitam cognoſceret. Mea Glycerium ſuos parentes reppe rit, hęc ita narrantur Dauo, vt eadem opera ẽ Carinus audiat. Pater amicus ſummus, hęc omnia vt diximus propter Carinum dicuntur vt audiat. Amicus ſummus, deeſt eius. Num ille ſomniat ea quę vigilans voluit. Hinc Virg. Credimus an qui.a i.s.s.f. Deſine, compendium attulit. Ante factum, a gratulatione cępit omne compendiũ. Age me in tuis ſecundis rebus reſpice, hęc ſunt quę abſolute dicuntur ẽ eſt cõmonitio. Sunt eniꝫ qui fœlicitatem elati ne reſpicere quidem velint amicos ẽ reſpicere eſt proprie retro aſpicere.i. quę precedis fœlicitate non obliuiſcaris. Tuus eſt nunc Chremes. Lucilius in ſecundo. Nunc precor ſuus eſt meus ſi diſceſſerit homo gentili. Tu Da

GVI. PAmphilus ẽc. In hoc actu mira arte ea quę reſtant de comędia breuiter explicantur et deſignantur duorum ſociorum binę nuptię. Da. Vbi nam hic. Pam. eſt? Pamphi. Dane. Da Quisnam.i. quis homo eſt qui me vocat.s. Pam. ego ſum. Da. O. Pam. Pam. neſcis quid obtigerit.i. acciderit mihi. Da. certe.i. profecto neſcio quid tibi contigerit, ſcilicet ſed ſcio quid obtigerit mihi. Pã. ẽ quidem et etiam ego ſcio. Da. Euenit more hominum abundat hominum dicit Do. q.d. euenit vt ſolet euenire, vt tu reſciſceres.i. poſt factum cognoſceres, quid mali nactus ſum.i. inuenerim prius q̃ ego reſciſcerem, illuc boni, id bonũ quod euenit tibi. Pam. Gly. mea amica.s. repperit.i. caſu quodam inuenit parentes ſuos.i. pr̃em et matrem. Da. o bñ factum, exclamatio eſt pro quã bñ factum eſt? Ca. hem interiectio hic admirãtis factũ illud Pã. pater eius Glycerij eſt ſummus amicus nobis. Da. qs pater? Pam. Chremes. Da. Narras ꝓbe.i. dicis ver̃. Pã. nec vlla mora eſt, qn.i. q: non ducam eã Gly. vxorem.i. qn habeam eã in vxorẽ. Ca. Nũ.i. nunqđ ille Pam. ſomniat ea q̃ vigilans.i. cum vigilaret voluit.i. cupiuit Pã. tum.i. deinde o Dane de puero? qđ fiet.s. Da. ah deſine.i. deſiſte de ea re ſollicitus eſſe, tu es ſolus quẽ dij diligunt.i. tu oĩum fortunas ſuperas ſiue oĩus fœliciſſimus es ẽ cui dij magis fauerunt. Ca. ſum ſaluus.i. ſum incolumis ſ. ſpes viuo non langueo vt prius ſi hęc ſunt v̾a. adibo.i. ibo ad eũ ẽ colloq̃r.i. alloquar eũ, ẽ ꝯferã cũ eo de his. Pã. hõ eſt q.s. loquit̃. Deinde ꝓpter eo ſubdit O car. ad. mi. ipſo tẽ.i. opportune ẽ tẽpeſtiue. Ca. bñ factũ eſt ſup. Pã. Hẽ audiſti quã bñ factũ ſit. Ca. oĩa audiui.s. age.i. eia hortãtis eſt aduerbiũ, reſpice.i. retro aſpice me, ꝗ eſt faue mihi, tractũ a dijs q reſpiciẽdo hoĩes illis fauẽt. Sũt ãt q fęlicitate elati ne reſpicere quidẽ velint amicos. Itaq; reſpice me.i. non

Et quidẽ.

Prius reſciſceres tu q̃ ego illud quod tibi euenit boni. P.
Mea Glyceriũ ſuos parentes repperit. D. o factũ o bene. C. hẽ. P.
Pater amicus ſummus nobis; Da. quis? Pam. Chremes, Da.
narras probe Pam.
Nec mora vlla eſt, quin eam vxorẽ ducam. C. nũ ille ſomniat
Ea, quę vigilans voluit? P. tum de puero Dane, D. ah deſine
SOLVS EST quẽ diligũt dij. C. ſaluus ſum, ſi hęc vera ſunt,
Adibo, & colloquar. P. quis homo eſt? o Carine.
In tempore ipſo mihi aduenis. Ca. bene factum Pam. hem au
diſtin? C. omnia,
Age me in tuis ſecundis rebus reſpice, tuus eſt nũc Chremes.
Facturum quę voles ſcio eſſe omnia. Pa. memini
Atq; adeo longum eſt, nos illum expectare dum exeat
Sequare hac me; intus apud Glycerium nunc eſt tu Dane abi
domum.
Propere, accerſe hinc qui auferant eam; quid ceſſas? Da. eo.
NE EXPECTETIS Dum exeant huc, intus deſpondebitur,
Intus tranſigetur, ſi quid eſt quod reſtet. PLAVDITE.

obliuiſcaris mei quem precedis ſodicitate, ideſt in tuis rebus ſecundis, ideſt in tuis proſperitatibus. Chremes eſt nunc tuus, ideſt eius moderatores et ſcio eum eſſe facturum omnia quę voles; Pam. Memini, ideſt tibi magna eſt apud eum fides ita vt tuo ſit vſurus pſilio ſcio eũ eſſe mecum ẽ omnia facturum. Nam quorum meminimus illa nouimus et ſcimus atq; adeo, ideſt certe vel valde longus eſt mihi expectare illum chremetem, dum ideſt quouſq; exeat ſequere me, hac. i. per hanc viam, eſt nunc intus apud glyce. agnitam filiam, tu Dane abi, ideſt diſcede propera. ideſt celeriter velociter domum aduerbialiter ſumitur, accerſe ideſt voca vade ad vocandum aliquos, qui auferant, ideſt abducant eam, Glyce. hinc ideſt ex hac domo in qua eſt, quid ideſt cur ſtas, ideſt erectus es, neq; vadis qd ideſt cur ceſſas, ideſt tardas in moras es vel ocioſus es? Dan. eo ideſt vado, Deinde conuerſus ad ſpectatores inquit.

DON. NE expectetis dum exeat huc intus deſpondebitur, mire dicit latenter ſe laudans quo verbo auidum adhuc populum audiendi, adeoq; cupidum et intentum oſtendit, vt fines comedię euenisſe non ſenſerat. Intus tranſigetur; ſi quid eſt quod reſtat artificioſe poeta hereditatis inſtam petitiones ex critonis perſona pręterminſit; quę ei Gly. cognita iure tribuebatur ne vel paruę rei critonis tractatu aut de fraudatione Glyce. infuſcaretur. Finis fabulę ad lętum exitum ſpectans.

ſi quid eſt quod reſtat, quia narratione dignũ non eſt quod carinus rogat.

Sponſalia quid ſint

NE expectetis, ideſt nolite expectare, dũ ideſt quouſq; gly exeat huc, ideſt veniat huc in medium proſcenium. Deſpondebitur, ideſt ſponſam efficietur intus, ideſt poſt ſcenã niſi malis illud verbum imperſonaliter capi pro eo quod eſt ſponſalia fient intus. De ſponſalibus autem ſic ait Gellius libro quarto et capite quarto. Qui vxorem inquid deducturus erat ab eo, vnde ducenda erat ſtipulabatur eam in matrimonium ductũ iri quid daturus erat, itidem ſpondebat daturum; is contractus ſtipulationum ſponſionumq; dicebatur ſponſalia, nam quę promiſſa erat ſponſa appellabatur q ſpoponderat ſponſus. Sed ſi poſt eas ſtipulationes vxor non dabatur aut non ducebatur qui ſtipulabatur ex ſponſo agebat, hec ille. ſi quid eſt quod reſtat, ideſt ſupereſt tranſigetur ideſt concordabitur, cõficietur intus, ideſt poſt ſcenam, hoc autem dicit propter inſtam hereditatis petitionem q a critone fieri poterat ex ſucceſſiõe chryſidis ſibi propinq;. Intereſt autem inter tranſigere et paciſci. nã vt ait Vlpianus q tranſigit q̃ſi de re dubia et lite incerta neq; finita tranſigit, q vero paciſcit donationis cã rẽ certã et indubitatã liberalitate remittit. Vos ſpectatores valete diſcedite cum ſanitate, et plaudite, ideſt congratulamini poetę qui hęc vobis ſuo ingenio ſpectanda prębuit. Ego calliopius recenſui, ideſt recognoui et cenſuram meam adhibui his ſcriptis coram recitatis.

ÆLII Donati grammatici cla. in ſexti. P. Terentij Aphri eunuchum commentarium.

DONA. HÆc maſculini generis nomine nuncupata fabula eſt eunuchus, et eſt palliata menandri venis. Quam ille auctor de facto adoleſcentis, qui ſe pro eunucho deduci ad meretricem paſſus eſt nominauit. Itaq; ex magna parte motoria eſt. Atque in hac comędia, qui perſonam parmenonis actor ſuſtinet, primas habet partes. Secundę ſunt Chęrec. Tertię ad phędriam ſpectant. Huius prologus ſane eſt concitatior. Nam et obijcit crimina aduerſantibus; et comminatur in poſtremum, et accuſatorie narrat iniuriam Teren. factam, et ad vltimum tumultuoſe; et cum magna inuidia defendit poetam. Hęc et protheſin, et cataſtrophẽ ita ęquales habet vt nuſquã dicat longitudine operis Terentiũ delaſſatum dormitaſſe. Actus ſane implicatiores ſũt in eas vt q nõ facile pa[illegible] doctis diſtingui poſſit. Iõ q tenuidi ſpecta

toris

toris cauſa vult poeta noſter omnes quinq; actus velut vnum fieri, ne reſpiret quodãmodo, atq; diſtincta alicubi continuatione ſuccedentium rerũ antea aulęa ſublata faſtidioſus ſpectator exurgat. Acta plane ludis megalenſibus. L. poſthumio. L. Cornelio con. ędilibus.i. curam ędium habẽtibus, etiam tunc perſonatis. L. Numidio Prothino. L. Ambiuio Turpione. Itẽ modulãte Flacco claudio tibijs dextra et ſiniſtra obiocularia vel multa permixta grauitate, et acta eſt tãto ſucceſſu, ac plauſu, atque ſuffragio, vt rurſus eẽ vẽdita, et agereẽ iterum pro noua, proq; ea precium quod nulli ante ipſã fabulam contigit octo milibus ſeſtertium numerarent poetę prouerbia multa ſępe pronunciata, et cantica ſępe mutatis modis exhibita ſunt.

cis inſtrumentis inter actus duabus tibijs.i. illis inſtrumentis muſicis. dextris.i. grauitatem orationis oſtendentibus. Tibias.n. adhibebant pares & impares.i. dextras et ſiniſtras. Dextrę ſuę grauitatem ſeriem comędię orationem pronunciabant. Siniſtrę ſerranę acuminis lenitate iocum oſtendebant. Ergo vbi mixtus cum grauitate iocus eſſet dextrę ſiniſtręque adhib.bantur.

FABVLAE INTERLOCVTORES.

PHAEDRIA	*Adoleſcens*	CHREMES	*Senex*
PARMENO	*Seruus*	ANTIPHO	*Adoleſcẽs*
THAIS	*Meretrix*	DORIAS	*Ancilla*
GNATVS	*Paraſitus*	DORVS	*Eunuchus*
CHAEREA	*Adoleſcens*	SANGA	*Seruus*
THRASO	*Miles*	SOPHRONA	*Nutrix*
PYTHIAS	*Ancilla*	LACHES	*Senex*

ACTA LVDIS MEGALENSIBVS. L. POSTVMIO. L. CORNELIO AEDILIB. CVRVLIB. EGIT. L. AMBIVIVS TVRSIO. L. ATTILIVS PRAENESTINVS. TIBIIS DVABVS DEXTRIS, GRAECA MENANDRV. FACTA SECVNDA, MODOS FECIT FLAC. M. VAL. C. FANNIO. COSS.

DONA. Capta quędã ex Attica virgo nobilis, atq; adducta eſt Rhodum ibiq; m̃ri Thaidis meretricis ab amico dono data eſt, et educata velut ſoror vna cũ filia. Sed Thais relicta matre Rhodo cum amatore quodam Athenas ſe contulit ab eoq; hęres inſtituta mortuo, mox milite Thraſone diligebatur nimis. Qui cum matrem Athenis profectus Thaidis mortuam Rhodi comperiſſet, et eam virginẽ quam diximus ab hęredibus mortuę animaduertiſſet venum eſſe prępoſitam quamuis ignarus rerum omniũ emit tamen, et dono amatę Thaidi duxit Athenas. Verum poſtquam adueniens riualem phędriam apud amicam reperit quem per eius abſentiam ſibi meretrix conciliarat, affirmauit ſe non ante daturum promiſſam virginem, quam Thais foras ęmulum pepuliſſet. Illa igitur et ſi amaret Phędriam cupiditate tamẽ recuperandę virginis et ciuis Atticę, et quam a paruula vt ſororem dilexerat excludit Phędriã. Hinc ille primo iraſcitur, poſt accepta facti ratione a Thaide lenitur, et in bidui ſpatium ſponte concedens militi rus proficiſcitur. Statimq; ne ab ęmulo milite muneribus ſuperaret. Eunuchũ, et puellã Parmenoni iubet abiens ad Thaidem deducere. Verum Chęrea tunc Ephębus viſa nimio in virgine inflammatur amore eius. Atq; eo euaſit vehementi ardore, vt pro eunucho ipſe deduceretur ad Thaidem. Hac occaſione vitiata virgo, et mox ciuis et nobilis cognita datur vxor Chęreę, Phędria vero et miles ex riualibus concordes per paraſitũ redditi cõi amica ſine certamine potiuntur.

IN primo actu Phędria excluſus a Thaide, et ſecum primo et mox cũ Parmenone conqritur fortunas ſuas, et ad poſtremum coram accuſat

GVI. nuſquam habet, ſed ſuis tantum perſonis vtitur in hac Teren. delectat facetijs prodeſt exemplis, et vitia hominum paulo mordacius q̃ in cęteris carpſit. Exempla autem morũ hic trina pręcipue p̃ponuntur. Vrbani.s. paraſitici, et militaris. Hęc edita tertium eſt, et pronunciata. Teren. Eunuchus quippe tam adulta cõmendatione poetę, ac meritis ingenij notioribus populo. Facta autem ex duabus gręcis vna eſt latina. Nam ex Eunucho et collace Menãdri fabulis hęc Eunuchus Terentiana ſcripta eſt non ſine crimine quod multa in hanc tranſlata ſint ex multis poetis latinis, quod totum per prologum purgat atq; defendit.

Acta ludis &c. Hęc comędia fuit acta.i. recitata et quod vulgo dicitur luſa, ludis.i. in ludis megalenſibus.i. in honorẽ magnę matris deorũ celebratis. L. Cornelio Merula ędilibus curulibus.i. quo tempore erant ędiles curules. L. Ambiuius turpio. et. L. Attilius Pręneſtinus.i. de Pręneſte ciuitate, illi actores egere.i. vt dici ſolet luſerunt et comędiam recitauerunt ac pronunciauerunt voce et geſtu corporis. Prima gręca ẽ ſubaudi Menandri acta.i. facta, ſecunda.ſ. latina. M. Valerio. C. Fannio conſulibus.i. quo tempore tales erant conſules Flaccus Claudij filius ſup. fecit modos.i. modulatus eſt ſiue modulamina fecit muſi

Taidem, rurſus permulcetur ab eadem, et volunta te digrediens rus ſeſe conceſſurum in ſpatium bi dui eſſe promittit. Secundus actus profectionem Phędrię continet, et delegantis ſerno deductiones Eunuchi, et puellę ad Thaidem. Tum paraſitum loquentem per quem virgo a milite dono amice miſſa eſt. Tum interuentum Chęreę amantis vir ginem eiusdem q: cum Parmenone conſilius de eadem potiunda per fallaciam, q: pro eunucho ipſe ſupponit Thaidi. Tertius actus characteres ex primit militis ꝯ paraſite p̄ ridiculum colloquiū. Tum inuitationem ad cenam Thaidis tum ob lationem velut eunuchi Chęreę et puellę ex ęthio pia qui Parmenonem factam, tum verba Chreme tis ad Thaidem venientis, perductiq; ad militem antiphonis, chęreęq; colloquium deuitiata p̄ do lum virgine. In quarto actu Dorias cum nunciat iurgiū inter militem et Thaidem reditum ex villa Phędrię, et q̄relam pythię de vitiata virgine apud phędriam et eiusdem ſtupentis quod audiebat er rores ebrij Chremetis, et verba pemlantia Thaidis aduerſum militem, et militis aduerſum Thaidem parata ꝑlia ridiculeq; ꝺpoſita. Quintus actus hęc continet q̄relam Thaidis de vitiata virgine ꝑmo cum pythia, poſtea cum ipſo Chęrea, tum interuē tum Chremetis atq; nutricis, tum per turbationes Parmenonis per dolum Pythię atq; eius indicio per ſenem qui rure tunc aduenerat confirmatas nuptias, et ad vltimum reditum in gratiam Mi litis cum Phędria et Chęrea.

Argumentum Eunuchi.

GVI. Virgo quędam Attica Rhodum aduecta eſt matriq; Thaidis meretricis dono data, de inde Thais Athenas ſe contulit vna cum amatore ſuo cui mortuo hęres inſtituta ſucceſſit quā Thraſo miles miſere cępit adamare. Rhodūq; ꝓfectus reꝝ oīum ignarus inuenit puellam Atti cam venum ꝓpoſitam mortua Thaidis matre quā Thaidi donaturus emit, reuerſusq; Athenas Phę driam cum Thaide cōmercium hr̄e cōperit, qua re indignatus non prius ſe donaturū puella aſſir mauit q̄ phędria eijceret. Ipſa aūt Thais puellę po tiundę cupida ad t̄ps phędriā eiecit quē poſtea in dignatum leniit, ab eoq; obtinuit vt in bidui ſpa ciū rus ſecederet, quod obediens phędria iuſſit Eu nuchum cum puella ex ęthiopia deducta p̄ Par menonem Thaidi dono offerri qd̄ vt reſciuit Chę rea frater Phędrię amatorq; puellę, a thraſone da te, ſuppoſitus Eunuchi loco Thaidi donatus ē. Et occaſiōe ſtuprata virgo et mox ciuis et nobilis co gnita datur vxor Chęreę, Phędria vero et miles ex riualibus concordes per paraſitum redditi conui uī amica ſine certamine potiunē. In hac comę dia Terentius delectat facetijs, ꝓdeſt exemplis et vi tia hoīum paulo mordacius q̄ in cęteris carpſit. Exempla aūt moꝝ hic trina pcipue proponunē, vrbani.ſ. moris paraſitici et militaris. Hęc edita a Terentio eſt et ꝓnunciata. Terentij Eunuchus qp pe iam adulta cōmendatione poetę ac meritis in genij notioribus poculo. Facta aūt ex duabus grę cis vna eſt latina. Nam ex Eunucho et ex collace menandri fabulis. hęc Eunuchus Terentiana ſcri pta eſt non ſine crimine q: multa in hanc trāſla ta ſint ex multis poetis latinis, qd̄ totu ꝓlogo pur gat atq; defendit. Primus actus Phędrię ꝯqueſtio nem hr̄. ſcd̄s ꝓfectionem eius rus. Tertius militis characteres et paraſiti colloquiū. Quartus Phędrię ex villa reditum nunciato per Doriam virgo mi litis et Thaidis. Quintus Thaidis q̄relas de ſtupra ta virgine, eamq; agnita Chęreę vxorē datam ad vltimum reditum in gratiam militis cū Phędria.

SER. Eunuchus dicta eſt iſta fabula a quodam fal ſo Eunucho dicto Chęrea qui ductus in do mum Thaidis meretricis pro Eunucho vi tiauit q̄dam virginem Atticaꝫ ciuem, iſte talis Eu nuchus q vitiauit illam virginem eſt principalis materia in hac comędia, ſi alię pſonę inducūtur Eunucho ſubſeruiūt, et oēs pr̄es fabulę aliquo mo do ad Eunuchū tendunt, Thraſo.n. adductus locū hꝫ neceſſarium in comędia q: ipſe audit puellam illam Thaidi Eunucho ſubſeruit qui diligat admi niſtrando, niſi.n. adduxiſſet virginē Chęrea nō ha buiſſet amoris occaſionem phędria, itēꝝ neceſſa rio inducit̄ vt daret Chęrea opportunitatum ad virginem, dū.n. Eunuchꝰ Thaidi in munere pa rata aſſumit chęrea occaſionēꝫ vt p̄ eo ducatur, ſicq; et alias partes ſubſeruit̄, Eunucho aliquo mo do inuenies, hęc comędia empta eſt ab ędilibus et prius ante magr̄atum priuatum recitata eſt vbi comprobata oblata eſt poſtea cōi audiētię, ediles erant cuſtodes palatij et cōis erarij et ex officio ha bebant bonas comędias a poetis emere in populū Ro. In feſtis diebus delectare hę due recitationes notant̄ hoc modo incipit Eunuchus.i. fabula il la quę appellat̄ Eunuchus acta.i. recitata priua tim ante ędiles in ludis Megalenſibus. Megalo eſt ciuitas in gręcia vbi inuenti ſunt q̄dam ludi quē ſolent a conſtituto tempore Romę fieri quos no tat Iuue. cum dicit, interea Megalenſiacę ſpectacu la mappę. id.n. ſolēnę colunt ſimilisq; triumpho ꝑdo caballoꝝ p̄tor ſedet in tempore quo celebrati ſunt iſti ludi, recitata eſt hęc comędia priuatim ante ędiles, et q: tantum facta eſt hęc recitatio aū ędiles deſignat tempus recitationis p̄ nomina ędi lium. L. Poſthumo Albino Lucio Cornelio Meru la exiſtentibus ędilibus Curulibus, curules diceban tur q: ex gradu ſuę dignitatis ſup curruli reſide bant.i. ſuper ſellas de ebore in recitatione illa ege re cum fiſtulis et alijs muſicis inſtrumentis ſcd̄m morem recitandi illi quos nominat. L. Ambiui us Turpio. L. Actilius Prenęſtinus et huius fabulę non fuit inuētio latina ſed gręca a Menandri.i. Menandro ſumpta itēꝝ acta.i. recitata ſcd̄a.ſ. vi ce in cōi audientia et tunc modulauit.i. modos ꝯ cantus fecit muſicos. Flaccus in recitatione illa cū claudit tibijs duabus claudit tibijs dr̄ fiſtulę quaſi claudicantes tibię q: vna eſt lōgior alia, et ē quod dā genus inſt̄ri muſicę quę vocant̄ claudit tibię ad dextram tibiaꝝ pariū.i. quę habebant fiſtulas p̄ tres dextris, id eſt proſperis, et q: hęc recitatio facta eſt in communi audientia deſignatur tempus reci tationis per nomina conſulum.

GVI. Sororem falſo etc. Thraſo miles.i.qui militiam ſolitus erat exercere aduexit.i.vel nauigio vexit,vel equo vel vehiculo puellã ſup.atticam,dictitatam.i.frequenter appellatã ſororẽ Thaidis meretricis 1hodie falſo.i.iniuria nõ vere,nã eius ſoror non erat ignorans.i.miles idipſum.i. eam nõ eſſe ſororẽ thaidis, et ipſe miles donat, id eſt dono dat ipſi thaidi puellã illam, hęc puella aduecta ex rhodo athenas a milite erat ciuis attica, id eſt oriũda ex ciuitate athenienſi vel ex parentibus athenienſibus phędria amator thaidis iubet eunuchũ quem emerat tradi a parmenone eidem thaidi oratus ſcilicet phędria .i. rogatus a Thaide cõcedere thraſoni, id eſt dare locũ militi apd thaidem biduum.i. p ſpacium duorũ dierũ frater phędrię,ſcilicet chęrea.ephębus.i. adoleſcens pubes vt ſentit Tortel.cum reperiret puellulam miſſam dono.i.pro dono thaidi induitur.i. veſtitur ornatu.i.indumento eunuchi.Ipſe chęrea introijt,id eſt ingreſſus eſt in thaidis domum,ipſe vitiat,ſtuprat virginem quę prius erat virgo Parmeno callidus ſeruus ſuadet.i.monet ↄſulit id fieri,ſed in primis id eſt añ oia frater phędria exiſtens ciuis atticus repertus.i.forte interueniens collocat.i. matrimonio iungit puellam vitiatã ephębo.s.chęrea pubeſcenti.

Aduehere · Dictitatus · Cõcedere · Ephębus Tortelius · Dare vel mittere · Dono elegãter vſ · Itaq; placari · Excluder

Mutuum in amorem ait Cic.ad mul. eſt cum Mutuus par voluntas accipit et redditur, et ipſa meretrix in amorem reddidit cauſas,id eſt occaſiones mutua excluſionis,id eſt pulſionis,ei.s.phędrię reuocato,id eſt recõciliato placato. Frater eius phędrię.s.chęrea minor natu,id eſt iunior cępit amare virginem.s.puellã quam miles thraſo miſerat meretrici dono,id eſt p dono. Dicimus enim elegãter,do vel mitto tibi hanc rem dono tanq̃ non repetiturus neq; quicq̃ mercedis habiturus et ipſe chęrea deductus in domum meretricis a parmenone pro eunucho.i.loco eunuchi vitiat, id eſt ſtuprat puellam.itaq; id eſt ideo, vel sũt duę partes pro et ita re cognita,id eſt ſtupro reſcito cum meretrix thais dolere ſe eſſe illuſam,id eſt ludibrio lęſam,placatur ipſa meretrix,id eſt ad lęnitatem reducitur atque mitigatur ab adoleſcente,ſcilicet chęrea et interuentu, id eſt interceſſione fratris ſiue aduentu fratris intermedio duxit vxorem,id eſt cępit in vxorem ipſam puellam cognitam ciuem athenienſem,id eſt ex athenis originem parentum ducentem.quoq;, id eſt etiam miles thraſo receptus in partem amoris meretrici,id eſt ipſius thaidis meretrici,illudit, id eſt decipitur ac ridetur et ludibrio afficit.

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCA.

Trimetri Iambici.

SORORĒM Falſe dictatam thaidis,
Id ipſum ignorans miles abduxit Thraſo.
Ipſiq; donat,erat hęc ciuis Attica.
Eidem Eunuchum quem emerat tradi iubet
Thaidis amator phędria,ac rus ipſe abijt,
Thraſoni oratus biduum concederet,
Ephębus frater phędrię puellulam
Cum deperiret,dono miſſam Thaidi,
Ornatu Eunuchi induitur,ſuadet parmeno,
Introijt,vitiat virginem,ſed Atticus
Ciuis repertus frater eius,collocat
Vitiatam ephebo,phędriam exorat Thraſo.

PROLOGVS. Eiusdem rationis.

SI Quiſq̃ eſt,qui placere ſe ſtudeat bonis
Quam plurimis,et minime multos lędere,
In his poeta hic nomen profitetur ſuum.
Tum ſiquis eſt,qui dictum in ſe inclementius
Exiſtimauit eſſe,ſic exiſtimet.
Reſponſum non dictum eſſe,quia lęſit prior,
Qui bene vertendo,et eaſdem ſcribendo male,
Ex gręcis bonis Latinas fecit non bonas
Idem Menandri phaſma nunc nuper dedit,
Atq; in Theſauro ſcripſit cauſſam dicere,

ASCEN. Idipſum ignorans miles.idipſum.i. falſo dictatam eſſe ſororem thaidis,ne dum q falſo.

GVI. MEretrix thais excluſit.i.foris clauſit neq; intromittere voluit adoleſcentem phędriã, cuius phedrię adoleſcentis ipſa tenebatur amore mutuo.i.pari vltro citroq; dato acceptoq;.

ASCEN. SED atticus ciuis in primis repertus frater hoc eſt Cherea,non autem phędria.

DONA. SI quiſq̃ eſt.q ſt.b.p. Attendẽda poetę copia qd in tot prologis ab eadem cauſa, iiſdem ferre ſententijs varijs verbis vtitur Bonis q̃ plurimi. et.m.m.l. προτοναντιθετον. In his.p.h.n.p.s. cum dixiſſet quiſq̃ intulit in his,et cuius alibi mos

Prius vnde petitur aurum, quare ſit ſuum,
Quam ille qui petit, vnde eſſet theſaurus ſibi,
Aut vnde in patrium monumentum peruenerit.
Dehinc ne fruſtretur, ipſe ſe, aut ſic cogitet.
Defunctus iam ſum, nihil eſt quod dicat mihi,
Is ne erret moneo, & deſinat laceſſere.
Habeo alia multa, quę nunc condonabuntur
Quę proferentur poſt, ſi perget lędere,
Ita vt facere inſtituit. Nunc quam acturi ſumus,
Menandri EVNVCHVM, Poſtq̃ ędiles emerunt,
Perfecit ſibi vt inſpiciundi eſſet copia,

maxime eſt ꝯſimilis veſtrum hi ſe ad vos appli cunt. Tum ſiqs et bene ſiqs cum Luſcium lauinium ſignificet, ne vel ipſum a ſe lęſum eſſe fateretur. Et tum ꝑterea, vt cum canit heſperidum. Inclementius, pro inclementer, vt iam ſenior, ſed cruda deo viridisq; ſenectus. Exiſtimat, pro exiſtimauit. Rñſum. n. d. e. deeſt et vt ĩ phormione. Siqs reddit magna habenda ẽ gr̃a. Nõ dictum eſſe, ſuperius dictum ꝑticipium eſt, inferius nomẽ, a quo etiã dicaces dñr q ioco ſis ſalibus maledicũt. Rñſũ nõ dcm̃ eẽ figura, nã dcm̃ bis numero poſuũ, ſupra nomen ſiḡt, īfra ꝑticipiũ, vt in heauton. in quem qd vis harum rerũ conuenit quę ſunt dicta in ſtultum. Qui bñ vertendo, bene pro valde, et vertendo in linguam latinam transferendo, Pla. Vertit barbare, aut vertendo corrumpendo. Idem menandri. n. n d. p. apparet pronunciatum, q̃ſi hoc ipſo admonuerit ſpectatorem q̃ turpe et imperitum hęc fabula ſcripta ſit, et bene nunc nuper, vt ex viciniitate facti oſtendat nihil eſſe dicendum q̃ q̃ diſplicuerit hęc comędia Luſcij lauinij ꝑpterea q̃ res recens ſit et omnes meminerint. Phasma autẽ nomen eſt fabulę menandri, in q̃ nouerca ſupducta adoleſcenti virginem quã ex vicino quodam incęperat furtiue ductam cum apud vicinum latebris haberet in proximum hoc modo ſecu habebat aſſidue nullo conſcio, parietem q medius inter domũ mariti ac vicini fuerat ita ꝑfodit, vt ipſo tranſitu ſacrum locum eſſe ſimularet. Cũq; tranſitum intenderet ſertis ac fronde ſolliciter diuina ſępe faciens, et uocaret ad ſe virginem, quod cũ animaduertiſſet adoleſcens primo aſpectu pulchrę virginis, uelut numinis viſu ꝑculſus exhorruit. Vnde phasma ẽ nomen fabulę. Deinde paulatim recognita exarſit in amorem puellę, ita vt remedium tantę cupiditatis niſi ex nuptijs non reperiretur. Ita ex cõmodo matris ac virginis et ex voto amatoris cõſenſuq; patris nuptiarum celebritate finem accipit fabula. Vtrum ergo hoc dicat q̃ tantam fabulam transferendo lęſerit Luſcius lauinius ac non hoc de quo tm̃ rephendat, ſed his ſignis velit oſtendere quem dicat vitioſe theſaurum compoſuiſſe, vt in theſauro ſit culpa non in phasmate. Nunc nuper dedit. Nunc nuper ex illis verbis eſt, quę ueteres ꝑꝑ ambiguitatem cum dictione proferebant, nã niſi adderet nunc, hoc nuper olim pridem ẽ iam ſignificaſſet. Idem menandri. p. n. n. d. hanc fabulam totam damnat, vt appareat ſilentio theſauri.

Dictum dicaces

uerum non totum ſed ex uno loco. Atq; in theſauro. s. c. d. theſaurum latini ueteres ſecundũ gręcos ſine. n. lra proferebant. Atq; in the. s. c. d. arguit. Teren. q̃ luſcius contra ꝯſuetudinem litigantium defenſionem ante accuſationem induxerit huiõi. n. eſt luſcij argumentum. Adoleſcens q rem familiares ad nequitiam ꝑdegerat ſeruus mittit ad patris monumentu quod ſenex ſibi uiuus magnus opibus apparuerat, ut id aperiret illaturus epiſtolas q̃s pater poſt annũ. x. cauerat ſibi inferri, ſed cum agrum in quo monumentum erat. ſenex quidam auarus ab adoleſcente emerat. Seruus ad aperiendum monumentum auxilio uſus eſt ſenis, theſaurũ cum epiſtola ibidem repperit. Senex theſaurum tanq̃ a ſe ꝑ tumultum hoſtilem illic defoſſum retinet et ſibi uendicat, adoleſcens iudicem capit, apud quẽ prior ſenex qui aurum retinet, cauſam ſuam, ſic agit. Athenienſes bellum cum rhodienſibus qd fuerit, qd ego hic ꝑdicẽ etc. quę contra naturam iuriſq; conſuetudinem poſita argumenta notat Terentius q̃ ille ordo potior erat. Vt adoleſcens prior ꝑponeret et cauſam q petitor induceret.

PRIVS. u. p. a. unde a quo Vir. Genus unde latinum. Nam poſſeſſorem ſecit priorem agere q̃ petitorem, quod abhorret a conſuetudine et iuris ẽ litium. Quam ille, deeſt dicat. Qui petit, ideſt petitor. Quam ille, maluit dicere, ut ſubaudiamus cauſam dicat per zeugma a ſuperiore ſiguratum. Dehinc, ſi loquitur. Ne fruſtretur ipſe ſe. σχημαδιχνοι ασηφοπανια dicitur, ſed poſt addit aut ſic cogitet ſi taceat. Defunctus iam ſum. i. iam egi fabulas meas, et iam deſtiti periclitari in edendis comędijs, aut certe iam edidi quam tu reprehendis fabulam. Defunctus iam ſum, nihil eſt quod dicat mihi, non ſit inqt de ſuis uitijs ſecurus ꝑꝑ uetuſtatem, nihilominus a me rephendetur. Is ne. e. m. σχηματιsμος et deſinat maledicere. Habeo alia m. q. n. c. ſic in phormione Argentum quod habes ꝯdonamus te. Nam et dono abltõ caſu, iungebant ueteres, condono uero accuſatiuo. Ita ut. f. i. obliqua narratio facta eſt ſecundum caſum accuſatiuum ac bene. Poſtq̃. ę. e. mire cum ordo melior uideretur ſi ſic diceret, poſtq̃ ędiles emerunt quam nunc acturi ſumus. Perfecit, ut. i. e c. emerunt autem mediam corripe, ut matri longa decem tulerunt faſtidia menſes.

Perfecit, mire, quaſi difficile et illicitum. Exclamat. &. n ꝑ. mihi rephendit ante uitium, q̃ de cauſa maledicti

Virgil.

Zeugma

Dono cõdono

maledicti dicat. Et nihil.d.n.t. aut neminem fefelliſſe,aut nihil appoſuiſſe de ſuo, exclamat furem non poetam,adhuc nulla reprehenſio eſt, ſiquidem licet transferre de greco in latinū. Et nihil.d.n.t. aut neminem fefelliſſe,dare.n. verba decipe eum, q: q rem expectat et nihil pter verba inuenit, deceptus eſt,

Dare uerba

ter tales qui ſtudent placere et non offendere, vel in his.i.in his rebus.s.in placendo,et non lędēdo, hic poeta Terentius profitet.i.oſtentat,iactitat,ingenue fatet nomen ſuum eſſe ex illis. Tum.i.ptērea,ſi quis eſt ꝑpter Luſcium Lauinium dicit qui exiſtimat.i.exiſtimauit,dictum eſſe impſonaliter intelligi recte poteſt, id quaſi inuectus eſſe,ſiue iocum et ſermōez mordacē factuz eſſe iclemētius.i. inclementer, cōparatiuuz pro poſitiuo.Pōt etiā optime capi ꝑ nimis aſpere, dure , acerbe,

Profitet

vñ ē alibi verba iſtec ſunt et de ꝓrio cus videas cenſeas, aut aliter nihil addidiſſe de ſtilo ſuo Terentium. Si id eſt p.im. eſt.i. ignorātia, vt imprudens harū rerū, nō.n. ſtultitia pa

Magiſtratus cum ibi adeſſet, occeptaſt agi.
Exclamat furem,non poetam fabulam
Dediſſe,& nihil dediſſe verborum tamen.
COL.Acem eſſe Nevi,& Plauti veterem fabulam.
Paraſiti perſonam inde ablatam,& militis.
Si id eſt peccatum,peccatum imprudentiaſt
Poetę,non qui furtum facere ſtuduerit,
Id ita eſſe vos iam iudicare poteritis.
Colax Menandri eſt,in ea eſt paraſitus colax,
Et miles glorioſus, eas ſe non negat
Perſonas tranſtuliſſe in Eunuchum ſuam
Ex gręca,ſed eas fabulas factas prius

Paraſitus

raſiti.i.pſonā inde ablataz,et hoc mire non verſus obijcit,ſed perſonam eſſe tranſlatam.Quid ſtultius aut calumnioſius dici pōt. Si id eſt.p.p.im. eſt.P.primo.n.negat pc̄m, deinde vero concedit per imprudentię ignorantiā non imperitiā. Si id eſt.p.peccatum,πλοκη,nam peccatum ſuperius nomen eſt,ſequens vero participium,ē primo negat peccatum,deinde ſi peccatū eſt, purgat idipz veniali qualitate ab imprudentię partibus. In eunuch.ū,ſuam ad fabulam non ad hoīem rettulit,vt Centauro inuehit magna. Bonas.m.vt nauſiſtrata. Meretrices.m.vt Thaidem,atq; Bacchidem. Facere,δραν,vnde δραμα fabula. Bonas.m.f m.m.ſic eſt in Heauton. Scortari.n. crebro volunt,crebro conuiuari, et artificioſe oſtēdit omnem materiā comicoꝝ. Paraſitum,vt Gnatonem. Glorioſum.m.vt Thraſonem. Glorioſum militem facere ſubandit. Falli per.s.s.vt Demeam et Simonem. Ama.e.o.s.mire a perſonis ad geſta cum varietate tranſitum fecit, omne enim quod in orationem venit,vel pſona, vel factum eſt. Amare,odiſſe,q: odere non eſt latinū in infinitiuo modo. Nullum.i.d.q.n.s.d.p.dictum bis poſitum,vt ſuperius peccatum, diuerſa ſignificat. Quare ęquū eſt vos cognoſcere, atq; ignoſcere,σχημα ... παρομοιον. Quę veteres factitarunt,ſi faciunt noui, cum magna defenſione Terentij ſemel facientis id quod ſępe veteres.

Animum attendite, nos ελλειπτικως dicimus attēdite,quod veteres plane aīum attēdite. Quid s.e.n.χρηχισμος. Vt pernoſcatis,vt alibi.Nā prob Deum,atq; hoīum fidē,quid vis tibi,aut qd qris.

GVI.

SI quiſquā &c. Poetę defenſor introductus Calliopius hunc ꝓlogum in maledicos ꝓnunciat ita inquiens.Si quiſq̄.i.ſi aliquis eſt,q ſtudeat.i.laboret cupiat placere q̄plurimis bonis, et minime.i.non lędere.i.offendere multos in his.i.in

mordaciter.Nā ſępe aīaduerti cōparatiuū qđ ꝑ poſitiuo poni dr̄, in ſe iplicare nimis cum poſitiuo, vt cum dr̄ hic interpres,diutius immorat in re parui momenti.i.hoc eſt nimis diu, quidni etiāz hic eo pacto ſumatur proculdubio video impedire nihil,quin etiam liberius aſſero primo aſpectu ſenſum poetę,forſitan magis id poſtulare.ſi quis ergo exiſtimat dictū eē inclementius.i.nimis acerbe,aſpere,mordaciter i ſe.i.ꝯ ſe,exiſtimet.i. iudicet, ſciat.i.cognoſcat pręſumat.i. aīo ſuo concipiat, ſiue ſibi perſuadeat rñſum eſſe ei. ſup. impſonaliter.i.q: ei rñſum eſt non eſſe dictum.i.non eſſe iocum mordacem.Dicta.n.interdum ſunt iocoſi ſales,mordaces tñ et ijs qdem non placentes, qui lędunt,ſed alij ,vnde dicaces dñr qui iocoſis ſalibus maledicunt,exiſtimet ergo non eſſe dictum tale ſubandi.Quia lęſit prior dictum.s.in Andria, vbi dictum eſt,faciunt ne intelligendo,vt nihil intelligant.i.Luſcius Lauinius,qui fecit ex bonis fabulis gręcis fabulas latinas non bonas,bene i.valde, vertendo.i.in linguā latinam transferendo , aut corrumpendo et deſcribendo,male.i.inepte eas fabulas,hoc eſt carminibus iambicis tranſlata male ordinando.Idem ergo dedit.i.edidit, nunc nup.i. paulo ante,ſiue his ſuperioribus diebus, recenter, et bene nunc abdidit,nan niſi addidiſſet nuper ſignificaſſet olim,pridem.Dedit ergo Phaſma.i. fabulam qdam Menandri poetę greci ſic appellatā ab apparitione vana.Phaſma.n.grece dr̄ apparitio latine,et ꝓprie vana,et incerta,vt in nocte.Hāc aūt fabulam totam ſilentio dānat, quaſi admonuerit ſpectatorē q̄ turpe et inepte ſit ſcripta ex vicinitate facti,q: dixit,nunc nuper dedit. oſtendit nihil aliud eſſe dicendū q̄ q: illa comędia diſplicuerit,cus adhuc res ſit recens,et oēs meminerint, theſaurū vero non totum, ſed ex vno loco damnat,ꝓpterea q Luſcius contra ꝯſuetudinem litigā

Inclemētius
Exiſtimare ſcire et ꝓſumere
Dicta
Dicaces
Bene pro valde

Latinas ſciſſe ſe,id vero pernegat.
Quod ſi perſonis iſdem vti alijs non licet,
Qui magis licet currentes ſeruos ſcribere,
Bonas matronas facere,meretrices malas,
Paraſitum edacem,glorioſum militem,
Puerum ſupponi,falli per ſeruum ſenem,
Amare,odiſſe,ſuſpicari?denique
NVLLVM EST Iam dictum,quod non dictum ſit prius.
Quare equum eſt vos cognoſcere,atq; ignoſcere,
Que veteres factitarunt,ſi faciunt noui.
Date operam,& cum ſilentio animaduertite.

tium defenſionem ante accuſationem induxerit, poſſeſſioniq; theſauri inuēti in ſepulchro p̄ris adoleſcēts,a quo ſenex qdā auarus emerat agꝝ fecerit agere priorē q̄ petitionem,qđ abhorret a ꝯſuetudine et iuris et uſū,et ad Terentij uerba accedamus. atq; Luſcius Lauinius ſcr.a theſauro.i.ex ea fabula tractat̄ de theſauro a ſene auaro detēto.ſcripſit q̄ eū ſenex auarꝰ. Vñ.i.a quo auꝰ petit. dicere cām i.rōnem,q̄re ipſe auꝰ ſit ſuū pꝰs,q̄ ille adoleſcēs cuius erat auꝰ in patris ſepulchro inuētū,dicat ſubaudi cām ſuā,q adoleſcēs,petit.Vñ.i.a q̄ rōne,is theſaurus ſit ſibi.i.uñ habuerit ſenex illum theſauꝝ,aut uñ puenerit in monumentū patriū i.p̄ris ipſius adoleſcentis.cū dicit poeta ſcripſit eū uñ petit auꝰ dicere cām prius,q̄ ille q petit,rectior eſſet locutio,ſi dixiſſet q̄ illū q petit,ut q ꝑticula iūgeret ſimiles caſus ut ſolet,ſed q̄ ille maluit dicere. ut ſubaudiamus cām dicat,p zeugma a ſupiore ſigurati. Dehinc.i.poſthac moneo ne ipſe fruſtret̄ ſe, i.ne decipiat ſi ſe poſthac loquat̄. Aut ne ſic cogitet ſi taceat iā defunctus ſum.i.iam finiui ꝑicula in edēdis comędijs.nā defunctus ꝑiculis, vel morbis dr̄,q finiuit ꝑicula vel morbos.nihil ē qđ dicat mihi.q.d.nihil Terētius in me dicere inchi pōt.Nā iā edidi fabulā,quā carpit.Dicit tñ Terē.vel defenſor eius nō ſit ſecurus de ſuis vitijs pp vetuſtatē,nihilo minus a me rep̄hēdet̄.moneo.i.admoneo eū. ne is erret.i.in errorē labat̄ et ſe decipiat.et moneo inq̄ vt deſinat.i.deſiſtat.ceſſat laceſſere.i.ꝯtumelijs Terētium irritare.hēo.i.ſcio,teneo alia multa, q̄ nunc ꝯdonabunt̄.i.remittent̄.q̄ ꝓferent̄.i.detegent̄ poſt ſi ꝑget Lauinius.i.ſi ꝑſeuerabit,ꝓſequet̄. perſiſtet lędere.i.offendere Terentiū.ita vt.i.ſicut inſtituit.i. cepit facere.Quā nunc ab obliquo incipit hęc narratio et a carmine dimidiato.poſtq̄ ędiles.i. magiſtratus curam edium hñtes et ludoꝝ inſtruendorū,quos pp̄lo exhiberēt,emerunt eunuchū Menādri i.hāc fabulā ex menandri fabulis Eunucho et Colace traductā,quā eunuchū.s.i.quā fabulā . nas ad fabulā nō ad hoīes rettulit. q̄ fabulā q̄ nō ſumus acturi.i.rep̄ntaturi.agendo ꝑficit.s.Luſcius Laui.i. obtinuit.ipetrauit.vt copia.i.facultas iſpiciūdi fabulā eēt.i.darēt vel fieret ſibi luſcio.cū magr̄atus.s. is,q exhibebat ludos ibi adeſſet.i.p̄ns eēt. fabula occepta eſt.i.icepta ē agi.i.agēdo rep̄ntari.occipe ē captu rei iſtituere ſiue icipe.exclamat.i.voce effrena clamat.furē vꝫ Terentiū (q̄ſi q varia hincinde ex alijs ſublegiſſet)dediſſe fabulā,nō poetā,vt q eā nō

Fruſtrari

Occipere

feciſſet,ſed ab alijs ſurripuiſſet.ē tñ exclamat ipſum Terētiū nihil vboꝝ dediſſe,h eſt nihil addidiſſe de ſtilo ſuo,aut neminē decepiſſe. Dare.i.vba ē decipe, q: q veni expectat,et nihil ꝑter vba inenit deceptus eſt,vñ et alibi,vba iſtęc ſunt.Exclamat inq̄ hāc fabulā eē veterē fabulā Colacē noīe.s. Neuij et Plauti.i.in q̄ Neuius ē Plautus comici poetę laborarūt.exclamat inq̄ pſonā paraſiti,ē milius eē ablatā i.de.i. ex colace.ſi id s.abſtuliſſe pſonā paraſiti,et militis eſt pcm̄ i.vitiū.pcm̄ eſt ipſonal'r a peccat̄ peccabat̄.i.pcm̄ eſt admiſſum iprudētia.i.ignorātia poetę.i.Terētij,q ñ ſtuduerit.i.nō laborauerit uel cupiuerit facere furtū ex alijs poetis.vos ſpectatores iā poteritis iudicare.Colax.i. ea fabula ē Menādri.i.pus a Menādro gręco poeta facta ē Colax paſitus.i.q: oia ad volūtatē eius loqt̄ i cuius ꝯtubernio ē aſſentādo et laudādo,nihil repugnādo vētris grā.eſt.i.itroductus ē i ea fabula.ē miles glorioſus.i.glorię affectator ē in ea fabula. poeta nō negat ſe trāſtuliſſe.i.trāſiſſe eas pſonas.i. qđ barbare dici ſolet ea pſonagia.ex gręca Colace i ſuā.foemininū ad fabulā,nō ad hoīem retulit,ſed vō.i.ſed certe ꝑnegat.i.valde negat.ſe ſciſſe eas fabulas gręcas Colacē,et Eunuchū.pus.i.an̄ eū eē factas latinas.i.ſcriptas latino ſermone.Qđ ſi pſonis.Talis ē ſnīa,inqt poetę defenſio.ſi nō lꝫ vti iſdē pſonis,qbus alij ſunt.vſi,cur magis lꝫ pſonas itroducere,vt ſeruos,matronas,meretrices,cęteraſq; id genus vna cū ſuis epithetis,vt currētes ſuos, mr̄onas bōas etc.qs alij itroduxerūt,nec pſonas mō lꝫ itroducer̄.qs alij itroduxerūt et qdē cū iſdē epithetis,ſꝫ et facta q̄ꝫ,vt amare odiſſe etc.pſertī cū ſit ipoſſibile oino nouū aliqd in mediū depromere. cū nullū ſit dcm̄,qđ pus dcm̄ nō ſit,qd.i.ſed ſi nō lꝫ.i.ꝑmittatur.et deceat alijs ſeq̄ntibus poetis vti iſdē pſonis.q i.cur,vel qūo magis licet ſcribere.i.iducere in comędijs ſeruos diſcurrētes.i.huc et illuc curſitantes. qui inq̄ licet facere.i.itroducere matronas bonas.i.matresfamilias,ſiue locupletiores,et optimates mulieres hōeſtas.Itē facere.i.itroducer̄ meretrices malas i.iprobas,facere paraſitū edacē.i.voracē,facere militē glorioſum.i.glię cupidū,ſeu affectatorē,et q magis licet puerꝝ ſupponi i.introduci,velut ſuppoſitū i.loco alterius clā poſitū.Itē q magis lꝫ ſenē aliquē falli.i.decipi p ſuū.q magis lꝫ amar̄.i itroducere amores.odiſſe.i.itroducer̄ odia,ſuſpicari.i.itroducer̄ ſuſpitiōes.Denique nullū ē iā dcm̄,qđ ñ ſit dcm̄ pus.i.a veteribus.Quar̄ ęquū ē.i.iuſtū ē vos cogno

Vero pro certe

ſtere morem ſcribentiū, vel mām comicoꝝ, atq; ęquum eſt ignoſcere ſi noui.i. recentes poetę faciunt ea,q̄ veteres.i.priſci poetę factitarunt.i.ſępius fecerunt. Date opam.i.attendite,et aures ęq̄s pbere,ē aīaduertite.i.ꝯſiderate,cū ſilentio.i.taciturnitate,vt pnoſcatis.i.pfecte intelligatis, qd Eunuchus ſibi velit. i. qd ſit ꝺ Eunuchi cōpōne, et qd ſignificat,eſt.n.comędia imitatio vitę, ſpeculū cōſuetudinis, imago veritatis,ē iō quid ſibi velit comędia eſt attendendum.

Vt pernoſcatis quid ſibi Eunuchus velit.

Trimetri omnes.

PHEDRIA Aduleſcens. Parmeno Seruus. Actus Primus.

QVid igitur faciam?non eam,ne nunc quidem
Cum accerſor vltro?an potius ita me comparem,
Non perpeti meretricum contumelias,
Excluſit,reuocat,redeam?non ſi me obſecret.P.

ASC. Multi legunt ſtudeant,vt ſit, Si quis eſt ſubandi eorum qui ſtudeant &c.

SER. SI quiſq.Quia lingua inuidoꝝ in maledictis ꝯtra Terentiū nō ceſſabat, pmittit ſicut i alia comędia plogum, in quo ſilr rn̄det inuidis. Quattuor modis itēꝝ,vt oñſum eſt in alio,captat beneuolentiā Romani Po. Ipſo principio ſtatim a ppria pſona acqrit bñuolētiā remouēdo qdda vitiū,qꝺ imponebaē ei ab inuidis. Vocabant.n.Terentiū mordacē et maleuolū,qui oēs ſine cā mordebat.Calliopius aūt affirmat ita eum bonū,q et bonis ſtudet placere,et fortis eſt in malos vindicare,bonus.n.et bonos diligit,et ex humana inſtitia de hoſte vindictā aſſumit,et hoc eſt ſi quiſquā eſt,qui pl.ſe.ſe.b.q̄plurimis,et q minime ſtudeat lędere multos,ac ſi dicit quoſdā qdem lędit.s.aduerſarios,qi ab eis aceſſitus, ſed non lędit multos nō laceſſitus more mordacis. In his.i.inter hos tales poeta hic.n.pñ.ſuū nota qꝺ quiſq̄ poſuit in deſignatione multoꝝ,vnde plurale.s. his referē ad illud ſingulare quiſq̄ tu . et q: inuidi poſſent dicere hoc eſſe falſum,q nō lędit multos, q: ſaltē inuidos iam lęſerat.Rn̄dit obiectioni , q ſi lęſit aliquem,laceſſitus fecit,hoc eſt qꝺ dicit.Tū ſiquis eſt, vt Lauinius,qui exiſtimauerat eſſe dictum a Terentio in ſe.i.ꝯtra ſe,inclementius.i.durius ē aſperius ſe puocantē,ſic exiſtimet illud, et q: falſa aliqñ ęſtimamus addit qꝺ ęſtimatio ſciat, et q: multa ſcimus,quę in aliā partē puertimus ſicut ille, q ſcit ſe merito lędi,q: laceſſiuit,et tñ alio vertit, nec fateē ſe meruiſſe,et vocat iō illū, q ſe lędit mordacē,addit pſumat.i.ante alia ita pſumat h qꝺ fecit. s.ipſas vitatē ne alio vitatē vtat,h.s.ſciat ē pſumat ſuę ſcię hunc effectū talr indicando hoc eſſe rn̄ſum, qꝺ Teren.facit.s.q laceſſitus rn̄det,et non eſſe dictum,dicere eſt puocantis, rn̄dere defendentis, et tale rn̄ſum quale fuit prius dictū,q: et ille ꝯtumelioſis verbis laceſſiuerit,et iſte ꝯtumelioſis vbis rn̄det,vel aliter ſciat rn̄ſum eſſe dictum.i. platum illud rn̄ſum tale,quale fuit prius dictū.s.et rn̄det ēt non tā aſpere,q̄ dñ,hic captat beneuolentiā ꝯtaminando pſonā aduerſarij,non noīat aduerſarium, ſed per deſcriptionē oſtendit q ſit.Lauinius trāſtulerat quaſdā fabulas de gręco,ſed male eas deſcripſerat,de tranſlatione non vitupat, q: bñ candem mām,quę eſt in gręco tranſlatauit verbum verbo reddendo,ſed incōpoſita oīone deſcripſit , ſi.n.de tranſlatione vituperet ſꝫ illos,qui tranſlatores vocabant fures,vituperiū idē incurreret Teren.Idem dat exēplū male dſcriptionis illius de q̄dam fabula.Phano eſt grecum verbū i de epiphania,idē phātaſma,id ē nocturnę apparitiones.Phano.n.i.appareo,inde dicta ē quędam fabula Menandri Phaſma,quaſi apparitio, loqꝰ.n.de quodam adoleſcente, et quadā puella inuicem ſe amantibus,qui domos ꝯtiguas habuere,ē erat q̄dā rima in pariete cōi,vbi furtim amātes colloqbanē,per quā rimā ſocrus videns puellā valde decorā in tenebroſo loco,ęſtimauit ſibi apparuiſſe,inde apparitio noīata eſt comędia, hāc fabulam s.Phaſma nup dedit.i.recitauit Lauinius.Atq; a theſauris,itēꝝ in illa fabula deſcripta ē cā duoꝝ ruſticoꝝ,quoꝝ vnus alteri agꝝ ſuū vendiderat,in quo erat pr̄is ſui ſepultura,ē theſaurus eo ignorante.Ruſticus vō,q emerat dū agꝝ ſuum excoleret,forte fortuna inuenit theſaurꝝ, qꝺ cū ille q vendiderat cōperuiſſet,volens hēre theſaurꝝ, duxit illū in cām,has cās cū Lauinius deſcriberet,prius poſuit cām illius,q inuenerat, et a quo petebaē,q̄ illius q petebat,qꝺ vitioſum valde in cāis ducit.Et hoc ē atq; theſaurus.i.i loco illo vbi tractaē ꝺ theſauris ſcripſit illi dicere cām ſuā prius a quo petiē aurꝝ h mō,q̄re ſit ſuū prius dico,q̄ illi petit aurꝝ q̄ rn̄do,tuū.i.ex quo iure is theſaurus ſit.i.eēt ſibi,aut tuū.i.ex q̄ iuſtitia ille puenerit.i.dēat puenire ī patrimonio.Dehinc alia ꝯtaminatio pſonę eſt,cū dicat ſe multa hēre,q̄ adhuc poſſit obijcere,ē p h itēꝝ captat bñuolentiā ducēdo aduerſariū i odiū, ſed prius remouet q̄dā defenſionē,q̄ aduerſarius poſſet hēre, cū.n.iā finē ſcribēdi feciſſet,poſſet dicere ſe tuto iniuria alioꝝ remordere,cū illi nō hēant locū ubi reddāt uicē,q: iā comędię ſuę ſunt apꝺ Romanos receptę,ē ī illibratio poſitę,ne pp h ſecurꝰ ſe ęſtimet ſi lęſerit,dicit iſte.Dehinc moneo illū ne frandeē.i.decipiat ſe pp illā ſecuritatē.Aut ſic cog.defunctus. i.uſus ſuꝫ ſtudio meo,q: oīa mea carmia recitaui ē iō nihil eſt.i.nullū uitiū pꝫ, qꝺ dicat.i. apponat mihi aliqs,is ne eſt er.mo.Error.n.erat, ſi q̄uis ſuę comędię receptę ſunt,putaret nō poſſe uileſcere uitupatione tā ſapiētis poetę apud Po.Ro. qm̄ nunc huc uſq; captauit beneuolentiam a perſona ſua,et aduerſarij,modo incipit ab ipſa re defendendo eam ab oppugnatione inuidoꝝ,et cōprobando eſſe bonam,ſic iunge,dixi ut facere inſtituit,et uere inſtituit uituperare meā ſcripturā,nam iſtā comędiā, q: hoc modo ędiles priuſquaꝫ emere Eunuchum

meam,quam nunc acturi ſumus? perficit Lauini us &c.poſtea cum ibi adeſſent magratus.i.ędiles,& alij nobiles intromiſſi.coepta agi.i.recitari, ille āt ſtatim exclamat,furem vidiſſe illā fabulam non po.q2 dicebat q2 duas perſonas.i. glorioſum mi.et paraſitum accepiſſet furtum a Plauto et Ne.& q̄uis furtim illas pꝛs appoſuiſſet, p̄terea tamē nihil vedis ſet verboꝝ.i.cōpoſitionis,et ornatus, h̄ modo fures exclamat, qa dicit Colacem &c.Menander fecerat q̄das

Siquidem hercle poſſis,nihil prius,neq; fortius,
Verum ſi incipies,neq; perficies nauiter,
Atq; vbi pati non poteris,cum nemo expetet,
Infecta pace,vltro ad eam venies,indicans
Te amare,& ferre non poſſe,actum eſt,ilicet
Periſti,eludet vbi te victum ſenſerit.Ph.
Proin tu dum eſt tempus,etiam,atq; etiam cogita.P.
Here,quę res in ſe neq; conſilium,neq; modum
Habet vllum,eam conſilio regere non potes.
In amore hęc omnia inſunt vitia,iniurię,

fabulam,in qua eſt glorioſus miles, et paraſitus, eandem tranſtulerat Ne.et Plau. in ea fabula paraſitus vocat colax,et ab ea nciaī fab ila, ſi id pręmiſit culpā,quę ſibi īponebant.Ecce accuſatio duobus modis,q2 ꝓbat non eſſe peccatum ſi diuerſi poetę eandē materiam aſſumant,tm̄modo vnusquiſq; ſuo modo digne deſcribat. Vel ſi peccatum eſſet diuerſos ſumere vnam materiam,non eſſet ſibi imponendū,q2 ignorauit Plau. et Ne.poſuiſſe illas perſonas in fabulis ſuis.et hoc modo primum ſe excuſat,non dico q2 ſit peccatum, ſed ſi id eſt peccatum &c.quid eſt.s.eſſe imprudentiam poetę &c. q2 ſi alius modus excuſationis ꝓbat q2 non eſt peccatum,ſi diuerſi poetę aſſumunt easdē perſonas, ſi non eſt peccatum aſſumere easdem ꝓprietates, licet eas ꝓprietates diuidere per partes.s. diſcer &c. paraſitus eſt idē,q2 adulator edax, q2 alligurit bona illoꝝ,qbus aſſentatur,pueꝝ ſupponi.i. ſubſterni,vt de puero Pa.eſt factū per Dauū.Am. audi. ſus.hę oēs proprietates ſunt in amatore. Denique ad hoc ꝓbandum,q2 licet vti perſonis eiſdem,qbus et alij pdeceſſores vſi ſunt,dico tibi, q2 ſi non licet vti niſi nouis,iam tacebunt omnes poetę, q2 nullum &c.Ignoſcere poni ꝑcedere abuſiue,tū q2 ignoſcere eſt ad culpam. Ignoſcere ęquum eſt, ſi noui fa.quę fecere veteres,ac ſi dicat veteres easdem dixerunt ſepe,quę et ſui anteceſſores dixerāt, quare ſi modo noui faciunt ſimiliter ignoſcite.i.ꝑcedite.

DONA. Quid igit.f.In hac prodhaſi exemplum ponitur,q̄ non ſue poteſtatis ſit, qui amat,q̄ ſapiat,qui non amat, neq; aliter affectus eſt.Quid.i.F. apparet et multa cogitaſſe adoleſcentem,et tandem in hęc verba prorupiſſe. Igit,pro deide,vt Plau.in Amphytrione.Si aliter fuerint animati,neq; edēt,neq; petant ſeſe, igit ſumma ui,armisq; oppidū oppugnaſſem. Quid igi.fa.Menander hinc Virg.Heu qd agā, et eſt dialogiſmus pditę mentis poſt multam ſiniſtra cogitationem. Non.e.n.n.q. hoc vī non eē contrarium,ſed eſt, nam dubitat vtrum meretricis ſatisfactionem ſpectet,an illas oīno non q̄rit. Virg.

Non eam ne.n.q non eam Probus diſtinguit, qui ſecundum Menandri exemplum legunt, iūgunt. Comparem,conſtituam,vt Quā iniq; cōparatum eſt. Non perpeti meretricū contumelias,ſic in Andria,Prius q̄, harꝫ ſcelera, et lachrymę cōfictę dolis, cū vni ſit iratus,ō oībus quęritur. Exclusit, reuocat, vtrūq; iniuria fecit ex verbo dicendo exclusit poſtuq̄ non admiſit, et reuocat poſtuq̄ petit vt rediret,qd erat modeſtius. Redeā?n.s o.vides ergo ſupiorē partē dubitationis in eo fuiſſe, vt rogatus rediret.Inferiorē,vt ne rogatus qdē. Non s.m.o.bene de ea,q̄ totū ꝓpterue agens exclusit et reuocat,et nō petit,nec roget,nec oret,ſed obſecret, inqt,qd hoꝝ oīum in maiorē partē eſſe vltimū. Si.q.h.p. διχλογη μοσ quaſi ad alteꝝ, vt Neſcis heu pdi. Vir.Nec dū lao.s.p.g . Nihil.p.n.f deeſt eſt,vt Multum ille. t.i.et.a. et prius nō ad laudē, non ad ordinē ptinet,vt Salu . Quę primam.d.et ipſe in Heau.Et ſuauia quę.e.p.h. Nauiter,a nauī ductū,a q̄ in alū nullū diuerſorium eſt. Infecta.p.emphaſis per metaphorā. Indicās te amare,non verbis indicās,vt alibi.Ibi tum exiatus Pāphilus,bū diſſimulatū amorem, et cęlatū indicat. Actū eſt,de iure tranſlatū. Ilicet,de iudicio pīſti.de ſupplicio actū eſt. Vltro ad eam venies,relatum eſt.ilicet adiudicans te amare , pīſti adferre non poſſe. Ilicet,ſemp in fine tranſactę rei ponit. Periſti,Hyperbole. Eludet vbi te victū ſenſerit,eludere ꝓprie gladiatoꝝ eſt, cum vicerint.ci ce.Quidiu et furor iſte tuus nos eludet, eludere eſt finem ludo ponere. Proin tu, vt exin, et exinde, ſic ꝓin et ꝓinde dr. Here,quę res in ſe neq; ꝯſiliū,neq; modū hēt vllum, ꝯceſſum eſt in palliata poetis comicis ſeruos dn̄is ſapientiores fingere,qd idē in togata facere nō licet. Eam ꝯſu re.nō po. nunc dn̄o ſeruus eſt ſapiētior, q2 nec amator, nec amans,vt alī ī Andria, Facile cū valemus, recta ꝯſilia ęgrotis damus. In.a.h.o.mala,duas ꝓpōnes,in amore,et inſunt. Inducię, inducię ſunt pax in paucos dies,vel qd in diē denē, vel qd ī dies otiū pbeant. Pax rurſum, bū vt ꝯſularet vltimā ptē poſuit. Hęc ſi tu poſtules.i.ſi velis vel coneris. Nihilo.p.a.i.nihil agas. Et qd tu tecum im.co. ꝑ quę, vt ſit ꝯñs hęc verba, ſic in Andria. Quod plerīq; oēs faciūt adoleſcētes hoꝝ ille nihil. Ego ne illā,quę illū,familiaris eclypſis iraſcentibus,nā ſingula ſic cōplent. Ego ne illā? nō vlciſcar. Quę il.recipit.s. Quę excluſit meq̄ nō admiſit,

Virg.

Salu.

Nauiter

Eludere

miſit, et enim neceſſe habet, nec pōt complere orationes, qui ſecum loquit, et dolore vexat, nā amat apoſiopeſim nimia indignatio, vt Virg. Quos ego ſed motos pſtat cōponere fluctus. Hęc verba, pro prie dixit, quę.s. nihil effectiua ſunt. Vna me her cle falſa lachrymula, expſſio ad auxeſis dicens nō veni, ſ3 falſa, et nō lachryma, ſ3 lachrymula, et nō vltro flens, ſ3 oculos terẽdo, ē nō facile, ſ3 vi. et non extillauerit, ſ3 expreſſerit, ſic Virg Capti q; dolis, lachrymis que coacti. Quam oculos terendo miſere vix vi expreſſerit, totum ſenſum verbis ſignificantibus ptulit, vt Stridenti miſere ſtipula diſperdere carmē. Et vna dolo diuum ſi foemina victa duoꝝ eſt. Nunc ego et illam ſceleſtam, nunc.i. ſero, vt Vir. Nunc ſcio qd ſit amor, et nunc augur Apollo, Nūc Lycię ſortes. Et prudens, ſciens, prudens eſt q in telligentia ſua aliqd ſentit. ſciens, qui alicuius indicio rem cognoſcit, ergo prudens per ſe, ſciēs per alios. Viuus, vidensq; p. bene addidit videns, nā viuus perit, qui et dormiēs opprimit. Videns aūt, qui vigilans vim patit, et perit. Nam videre p vigilare poſuit, vnde ēt ſic Virg. cum de ſilentio dicat. Iamq; videnti ſanguineis frontem moris, ē t. p. ergo viuus non mortuus, vidēs et non dormiens. Captum, Sal. ſin captus prauis cupidinibus.

Virg. | Virg. | Prudens | Sciens | Videns | Virg. | Salu.

> *Suſpitiones, inimicitię, inducię,*
> *Bellum, pax rurſum. incerta hęc ſi poſtules*
> *Ratione certa facere, nihilo plus agas,*
> *Quam ſi des operam, vt cum ratione inſanias.*
> *Et quod nunc tute tecum iratus cogitas,*
> *Ego ne illam? quę illum? quę me? quę non? ſine modo.*
> *Mori me malim, ſentiet qui vir ſiem.*
> *Hęc verba vna me hercle falſa lachrumula,*
> *Quam oculos terendo miſere, vix, vi, expreſſerit,*
> *Reſtinguet, & te vltro accuſabit, & dabis ei*

Qui.q.m. pſeneravit in tranſlatione, quā iam dudum ſumpſit a bello. Si ſapis.i. ſi ſapias ad ſ inferiora iungendū eſt, aliter non intelligit. Noſtri fundi calami. pprie calamitatē ruſtici grandinē dicunt, quod ꝯminuat calamum, hoc eſt cumulū, ac ſegetē. Intercipit, pprie quaſi totus capit. Plautus in Aulula. Quę ſola interbibere Corinthiēſem fontem, et pyręneum poteſt.

Calamitas | Calamū

QVid igitur faciam &c. Hac prothaſi.i. in hoc primo actu exemplus ponit quantū ſuę poteſtatis non ſit, qui amat. Phę. Poſtq̄ multa cogitauit Phędria tandem ī hęc verba prorumpit, igit.i. deinde, vt vult Donatus, poteſt etiā in ſua ſignificatione capi, quaſi poſt multa voluntata dicat Igit quid faciam, dubitat an cū reuocetur, redeat, an eam deſerat, atq; dubitando hęc dicit, non eā.i. ire non debeam, ne qdem.i. nec etiā nunc cū accerſor.i. aduocor, vltro.i. proprio motu meretricis, an potius quaſi hoc eligat, comparem.i. ꝯſtituam, ſiue conſtituere me debeam ita.i. eo pacto, non perpeti.i. ferre ꝯtumelias.i. illuſiones meretricum, iratus vni e omnibus querit ſimul. Comparare interdum ſignificat ꝯſtituere, vnde dici ſolet. Ita veteꝝ moribus comparatum eſt.i. cōſtitutum. Excluſit me.i. eiecit me, et reuocat nō rogat, immo tanq̄ ſuperba reuocat, redeam.i. redire debeam? Delibeuit vt dictum eſt, deinde ꝯſtituit ſe non rediturū, ne ſiquidem vehementiſſime rogēt, non redibo ſup. hoc affirmatiue dicitur, ſi.i. quis, obſecret.i. me vehementer ē obnixe roget. Par. hercle.i. p Herculem, ſi q̄dem.i. certe poſſis facere ſup. vt nō redeas, nihil erit ſupple prius.i. melius, nec fortius. id ē validius, verum: ideſt ſed ſi incipies, neq; pficies, ideſt perſeuerabis, nauiter.i. fortiter, et magno animo, ductum autem eſt a naui, teſte Donato, a qua in altum nu um diuerſorium eſt, atq; vbi.i. cū non poteris pati, quin eam viſas, venies vltro ad eam, pace.i. ꝯcordia, infecta.i. nondum facta, cum nemo expectet.i. ꝑter ſpē, ꝑter expectationem, indicās i. oſtēdens te amare.i. amore eius capi, et nō poſſe ferre quin.s. ad eam venias, ſi hęc feceris actum eſt a te.s. Cicero actum eſt de te niſi puides, ilicet.i. ire licet, hac voce a pręcone prolata iudices de conſilio dimittebant, ponit autem ea vox ſemper in fine tranſactę rei, periiſti.i. pe ditus es, neq; eſt amplius de tua ſalute vlla reliqua ſpes, eludet.i. ridebit te vbi.i. cum viderit te victum. Eludere enim pprie eſt gladiatoꝝ, cum vicerint, nam victores victos eludunt, ſimiliter eludere finem ludo imponere. Phę. proin.i. proīde, hoc eſt ea ppter tu Parmeno, dum.i. q̄diu, tps eſt.i. cōmodum, ſeu opportunū, cogita etiam atq; etiam.i. iteꝝ ac ſępius tecū voluę, quonā, modo hoc inſano amore potero me exoluere. Par. here.i. dn̄e, non potes regere.i. moderari ꝯſilio.i. ſuaſione et monitione alicuius, eā reꝫ ſup. quę res non habet in ſe ꝯſilum.i. in qua dari bonum ꝯſilium non poteſt, neq; habet modum vllum.i. vllam menſuram et moderationē, qualis eſt inſanus amor. Nunc dn̄o amante, et ſui nō cōpote ſeruus eſt ſapientior, q: non eſt amator, nec amans, vt idē in Andria, Facile cū valemus, recta ꝯſilia ęgrotis damus. Hęc oīa vitia.i. mala ſunt ī amore. Dicimus.n. ineſt huic rei, et in hac re.s. iniurię.i. iurgia, probra, ꝯtumelię, ſuſpitiones de riuali.s. inimicitię, diſcordię, inducię.i. intermiſſiones amoris. Inducię.n. ſunt pax in paucos dies, vel q in diē dent, vel q in dies aliquot otium pbeat, bellum.i. certamē inter amantes, rurſum.i. denuo eſt pax.i. ꝯcordia, recōciliatio, ſi poſtules.i. coneris facere.i. reddere, hęc incerta.i. inſtabilia, certa.i. firma et ſtabilia, rōne.i. moderatione aliqua, nihilo plus agas.i. nō plus efficies q ſi des opam.i. labores, vt inſanias.i. inſanus ſis, cū rōne.i. cū vſu rōnis, qd eſt

QVI. | Igit | Comparare | Renocare | Nauiter | Actū eſt Cice. | Illicet | Eludere

Tute

impoſſibile cum hęc inter ſe pugnent inſanire, et rõne vna, et qḋ dcm̄ eſt ſup. vel, vt ait Dona. qḋ pro quę ſumaẗ, et ad id qḋ ſeqtur referaẗ. s. hęc v̇ba, qḋ i. quę tute. i. tumet iratus cogitas tecum videlꝫ, ego ne. i. non vlciſcar ſup. illã Thaidem, quę recipit illum militem, quę excluſit ſup. me, quę non admiſit me. s. ſine, a ſino is, mõ. i. tm̄ modo. q d. linquaẗ mihi hoc, vt vlciſcar eam, maliꝫ me mori q̄. s. nõ vlciſci, ſentiet qui i. qualis vir ſiem. i. ſim, vel hercle iurãs ẽ, vel affirmãs,

Hercle

pernicies, ipſa tempeſtas, nr̃i fundi. i. nr̃ę poſſeſſionis, egredıẗ. i. exit foras. s. Thais, quę ẽ tanq̃ grãdo, quę calamos fundi ꝯtutit, vnde ſeqtur paupies coloni. Calamitatẽ, n. ꝓprie ruſtici grandineꝫ vocãt, q̄ cõminuat calamũ hoc eſt culmen ac ſegetem. Subdit deinde quare ſit calamitas, nam hęc Thais intercipit. i. totum capit qḋ nos opꝫ capere interdũ eaꝫ intercipe ſignificat ex inſidijs capere, vt latrones intercipiũt merces, q̄ ferũtur huc et illuc.

Vltro ſupplicium. Ph. o indignum facinus, nunc ego
Et illam ſceleſtam eſſe, & me miſerum ſentio,
Et tędet, & amore ardeo, & prudens, ſciens,
Viuus, videnſq̧, pereo, nec quid agam ſcio. Pa.
Quid agas? niſi vt te redimas captum q̄ queas
Minimo, ſi nequeas paulùlo, at quanti queas
Et ne te adflictes. Ph. ita ne ſuades? Pa. ſi ſapis,
Neq; pręter q̄ quas ipſe amor moleſtias
Habet addas, & illas quas habet recte feras,
Sed ecca ipſa egreditur noſtri fundi calamitas,
Nam quod nos capere oportet, hęc intercipit.

SER.

Quid igit.

qḋ ab eis ſic intelligebaẗ, q̄ſi hercle me iuuante, qḋ a chr̃iano minime putem vſurpari debere, qui verum Deum vera colit religione, neq; Herculeꝫ, neq; alios, quos eluſa antiq̄tas pro Deis colebant, q̄q̄ habere deitatis putat, qm̄ oẽs Dij gẽtiũ Dęmonia. vna lachrymula falſa. i. ficta, quam lachrymulas ipſe exp̄ſſerit. i. quaſi p̄mẽdo oculos emiſerit, vt cuꝫ exp̄minus ſordes alicuius vlceris carnẽ p̄mendo, miſere male, vt aduerbialiter ſumaẗ, quaſi cũ maximo labore et maxima miſeria exp̄ſſerit, vix. i. difficulter, vi. i. violẽtia et sũma ope tergẽdo oc̄los ſuos, vna ḡ lachrymula reſtinguet. i. extĩguet hęc verba pridem, q̄ tecum cogitas, et accuſabis. i. culpabis te vltro nullo cogente, et dabis ei ſuppliciuꝫ vltro. i. dabis pęnas ei, hoc eſt teip̄m punies, aut te ei puniendum offeres. Sumere de aliquo ſupplicium, vel pęnas ſig̃t aliquem punire, dare vero pęnas vel ſuppliciũ ſig̃t puniri, ſi enim ab aliquo ſupplicium ſumaẗ, ipſe eſt qui dat ſupplicium, a quo ſumiẗ. Ph. o, exclamatiue, vel indignanter, facinus indignum. i. non admittendum, neq; impune ferendum, nunc. q. d. tarde ego ſentio et illam Thaidem eſſe ſceleſtã. i. ſceleratam, et iniquam, et me eẽ miſerꝝ, et me tędet. i. tędio afficior, et ardeo. i. vror amore. i. inſania amoris, et prudẽs. i. mea intelligẽtia cognoſcẽs, ẽ ſciẽs i. alterius indicio admonitus. Prudẽs. n. p ſeſe aliqd ſentit, ſciens v̇o per alioꝝ admonitionem, pereo. i. occido viuus, non mortuus et videns. i. vigilans nõ dormiẽs, neſcio qd agaꝫ. i. agere debeã. Par. qd agas. i. agere debeas niſi vt redimas te, q̄ minimo p̄tio ſup. q̄as. i. q̄to minimo poſſis, p̄tio te captũ. i. in amore captiuũ et irretituꝫ, ſi neq̄as te redimere ſup. paululo. i. admodũ paruo p̄tio, at redimas te q̄ti q̄as. i. q̄to p̄tio te poteris redimere, et ne. i. ne afflictes. i. torq̄as, excrucies, cõmoueas te. Phę. ne. i. vtruꝫ ſuades. i. ꝯſulis ita. Par. ſi ſapis. i. ſi ſapiens es, facies, neq; addas moleſtias p̄ter eas ſup. q̄s ipſe amor habet, et recte feras eas moleſtias, q̄s hꝫ, ſed ecca. i. ecce hic ipſa calamitas. i. ipſa

Exprime te

Dare pęnas vel ſumere pęnas.

Incipit primus actus de pacificatiõe Phę. et Thaidis, hęc pars tẽdit ad Eunuchũ hoc mõ, q. s. in hac recõciliatione p̄mittunẗ munera Thaidi. i. Eunuchus et Æthiopiſſa qḋ accidit iã adductũ Chęreę p Eunucho, et q̄ illa recõciliatio fuit cã p̄miſſionis et p̄parationis donoꝝ, iõ ait qũo facta ſit illa recõciliatio, tum pp lenitatem amantũ, tum pp oblatione et cupiditatẽ donoꝝ, iõ in hac priori ſcęna deſcribit moralitas amatoris, et hoc p deliberationẽ Phędrię, et Par. illius pruditiſſimi ſerui auctoritatẽ. Induciẗ. n. hic Phędria deliberans cũ Par. qd de hac iniuria ſibi a meretrice illata cenſeat faciẽdum, et Parmeno nãm amoris ediſſerẽs, vt i hac deliberatiõe, et amatoris deſcriptione videaẗ q̄daꝫ cõmoditas ad pacificationẽ faciendã, ſic iũge lr̃aꝫ me dicit Phędria excluſit heri Thais, et modo reducit, qd igiẗ fac, nũm. i. nunqd ibo mõ ne. i. neq; etiã cũ accerſor, vltro. i. nullo interpellãte p me. Ecce vna pars deliberationis, quã p̄uiſit ſeqtur alia, an potius cõparem. i. ꝯfirmem, et ꝯſtituit me. i. animum meũ vt ſim extra amorem, et hoc ponit ęquipollenter, cõparẽ dico, nõ pperi. i. ad hoc vt nõ amplius oporteat me pati ꝯtumelias meretricũ, q. n. eſt in amore ſub meretricis ꝯtumelijs opꝫ viuere, ſed poſtq̄ extra nãm illã, extra et ꝯtumelias illas, hoc eſt ꝯtumelia excluſit, et ecce oppoſitum, q̄ reuer. et iõ redeã, eligit ſibi vnam partẽ deliberationis, q. s. non ibit, ſunt. n. ſp duę ptes ad minus in dliberatiõe, more amatoris, facit, q iurat et p̄mittit ſe reſiſtere amori, et tñ poſtea vna lachrymula totũ deprimit facẽ. Siqdẽ poſſis nõ ire, nil nõ eẽt p̄ius. i. melius ẽ vtilius ẽ fortius q̄tũ ad p̄bitatẽ aĩ, verũ. i. ſi icipies neq; pficies, qḋ nauiter. i. ꝓprie oñdit qũo nõ pficiet. s. atq; vbi pati nõ poteris, qñ eas cũ ne, &c. cũ h̄ totũ feceris tũc te elidet &c. p̄ide. i. ppea, q̄ me eludet, et dũ ẽ tp̄s. i. dũ nõdũ ſenſit me victũ cogitat de me qd ſit faciẽdũ. Ecce iſtabilitas amatoris, q. n. p̄us dliberauerat firmiter ſe nõ ituꝝ, iã põit ſe i alterius ꝯſilio ꝺ eadẽ re here. dicis vt cogitem

te ē īueniā ꝯſiliū, ſed fruſtra cogitarē ad hoc, q: res non patit ꝯſilium, res poteſt regi ꝯſilio. Ecce vlis ꝓpoſitio aſſumptionem ſupponit, ſed in amore, neq; mēs, neq; ꝯſiliū, ergo nūc pōt regi ꝯſilio, q: non ſit modus, neq; conſilium ꝑ hos effectus pōt videri, q hęc oīa vitia inſunt amori, q: cum amator delibe-

rorem incuſſit, vt nimię ſebres. Accede ad. h. i. apꝑius ignem meretricē. Accipimus ꝙ aras Apollinis, vel q: amator urit. ut Virg. At mihi ſeſe of. ul. m. i. A. uel quia auida et auara eſt alimētoꝝ, ut ignis. Iam caleſces. p. s none, ſed intelligitur quo. i. de quo ē alibi. Quā neqd in illū. i. p. ſa. ſ. pater. Iam

Virg.

Eiuſdem rationis.

THAIS MERETRIX. PHAEDRIA. PARMENO.

Miſeram me vereor ne illud grauius Phędria
Tulerit, neue aliorſum, atq; ego feci acceperit,
Quod heri intromiſſus non eſt. ph. totus Parmeno
Tremo, horreoq;, poſtꝙ aſpexi hanc. Pa. bono animo es,
Accede ad ignem hunc, iam caleſces plus ſatis. Th.
Quis hic loquitur? hem tu ne eras hic mi Phędria?
Quid hic ſtabas? cur non recta introibas? Pa. cęterum
De excluſione verbum nullum. Th. quid taces? Ph.
Sane quia vero hę mihi patent ſemper fores,
Aut quia ſum apud te primus. Th. miſſa iſtęc face. Ph.
Quid miſſa? o Thais Thais, vtinam eſſet mihi
Pars ęqua amoris tecum, ac pariter fieret, ut
Aut hoc tibi doleret itidem, vt mihi dolet,
Aut ego iſtuc abs te factum nihil penderem. Th.
Ne crucia te obſecro anime mi phędria,

ret ꝯſilio ſe hēre bellum cuꝫ amica perit ſtatis conſilium. q: ecce pax modus nō eſt in iſtis vitijs, quia vel vltra modū ſūt ſuſpitiones vel bellum vltra modum, et ſic in cęteris. ſi adeo lenta. i. ſine cōſilio et ſine men. ſi pa. ꝑ. c. rōne ita vt iſanias, g. n. vult regere amorem, vult regere inſaniam, et hoc potes in te videre, q q: nunc hic cogitas dicendo ego ne illā. s. digner aduentu meo, quę illum recepit, ꝙ me. s. excluſit. Malis me mori ꝙ eā ad illā. hęc verba oia reſtinet etc. Vere falſa, q: qñ oculos ēt dabis ſuppliciū, q: verberabis, q tñ accepiſti iniuriā. O indignū, iā dolēdo icipit flecti a ꝓpoſito. prudēs et bñ cognoſco naturā amoris, ē tñ ardeo amore, ſciens, quare bñ nouit mihi ꝑcauere, niſi vt te redimas ab iſto dolore excluſionis pacificādo te cū ea. At. i. ſaltē ꝙn ꝙas. vtrunq;. n. dicimus, et emi decem denarijs, ē decē denarioꝝ, ꝙſi rem ſubdiuidens. ſi ſapis, ſi ſapiens es, ne non addas alias moleſtias rixam faciēdo. ꝑterꝙ. i. ꝑter illas, quas hꝫ in ſe amor naturaliter, ac ſi dicat ſatis moleſtiaꝝ affert. nō oportet ꝑ diſcordiā alias apponere ꝑterꝙ, quam eſt adiectio ſyllabica. etiam ꝑter hoc, quod non addes moleſtias amori, etiam illas, quas habet in ſe amor recte, ideſt patiēter feras, calamitas, ideſt conſumptio. nam q nos et cetera.

DONA. Aliorſus

Miſeram me vereor ne illud grauius tulerit phędria, ne ve aliorſus, aliorſus in aliā partē, vt ſeorſum, retrorſum dr̄. Quod. h. in. n. e. hęc leuius, vt de facto ſuo loquens excluſit, reuocat inqt re. leā non ſi me obſecret. Tremo. h. ex amore nimio nimius ignis effectum frigoris reddit, vt ex frigore nimio effectus ignis exiſtit, ſm illud qð phyſici aiunt, hinc ē Virg. Aut bo. penetrabile frigus adurat. Inqt igit. Tremo, horreoq;, poſtquā aſpexi hanc natura magni caloris et hor-

Virg.

ca. p. s. none, ſed intelligitur plus ſatis ꝙ hor rueras. hoc qdam putāt. At mihi, de his vēdeē eē, quę a meretribus geminabātur, ut plerīq; oēs, ſi eſt omnes, et plerumque oia. i. oia ſic et plus ſatis pro ſatis. Quis h. l. nō imperite intelligunt, q exiſtimant meretricem etiā hoc ſimulare, q non preuiderit Phędriam. Nam et perſonę ē dictis eius cęteris hoc conuenit, ē tunc erunt gratioſa omnia, quę ſupra dixit. Cur. n. r. i. via, ꝙſi parum fuerit introibas, ſatis mire additū recta. De excluſione uerbum nullū. plus admirationis eſt nec accuſationi, nec ſatisfactiōi locū reliqſſe meretricem callida et diſſimulata iniuria. Quid taces? ē h callide, ꝙſi īnocens ne ſuſpicetur qdem qd ſuccēſeat adoleſcens. Sane ue. q: ſemꝑ hę mihi patent fores, tolle ſane ē uero ē pronunciandi adiumenta, nullatenuſq; dicentis illa uis eſt, ut in uerbis nō negatio, ſed confeſſio eē credatur, nā uero ſemꝑ ironię conuenit. ut Virg. Egregiam uero laudē, et ſpolia ampla refertis. Aut quia ſum apud te primus, duo dixit, quę dolent, quia clauſę fores, et quia poſterior habetur ꝑla to milite. Aut quia ſum apud te primus, ſubauditur. non recta introiui. Miſſa hęc face, alia diſſimulatio et durior poſt admonitionem, ſed bene intelligit, quia a meretrice ridēte mollitur, et oſculum porrigente dici accipit.

Quid miſſa, magna uirtus poetę eſt non ſententias ſolum de conſuetudine, ac de medio tollere, et ponere in comędia, uerum etiam uerba quędam ex communi ſermone, quod ait nunc. Quid miſſa? o Thais Thais utinam eſſet mi. pars ęqua amoris tecum, uel amandi, uel non amandi ſcilicet. Ac pariter fieret, pariter, ſimiliter. Salu. Cum niſi pariter obuiam irentur. Ac pariter fieret, ut hoc aut tibi doleret

Salu.

Non pol quo quenq̄ plus amem, aut plus diligam,
Eo feci, ſet ita erat res, faciundum fuit. Pa.
Credo (vt fit) miſera prę amore excluſit hunc foras. Th.
Sicine ais Parmeno? age, ſed huc qua gratia
Te accerſi iuſſi, auſculta. Ph. fiat. Th. hoc at dic mihi
Hoc primum, potin eſt hic tacere? Pa. ego ne? optume.
Verum heus tu hac lege tibi meam aſtringo fidem.
Quę vera audiui taceo, & contineo optume.
Sin falſum, aut vanum, aut fictum eſt, continuo palam eſt.
Plenus rimarum ſum, hac, atq; illac perfluo.
Proin taceri ſi vis, vera dicito. Th.
SAMIA Mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi. Pa.
Poteſt taceri hoc. Th. ibi tum matri paruolam
Puellam dono quidam mercator dedit,
Ex Attica hinc abreptam. ph. ciuem ne? Th. arbitror.
Certum non ſcimus, matris nomen, & patris

iidem, vt mihi dolet, aut ſi ambo amaremus. Anime mi Phę. mi vocatiuus eſt ab eo quod eſt meus, vide q̄ familiariter hoc idem repetit blandimentum, vult enim Terentius velut peculiare verbum hoc eſſe Thaidis, ideo toties dictum eſt, Tu ne h. er. mi. Phędr. Ne cruci. te. ob. a. mi. Phęd. hęc rurſum niſi amplectens adoleſcentem mulier dixerit, videbit ne crucia ſine affectu dicere, ſed ſic dicit ne crucia te in geſtu, quaſi in eo etiā ipſa cruciaretur. nā iō ſubiecit aīe mi, hoc eſt aīus meus.

Aie mi

Nō pol. q p a. hoc totum nimis blande, et cum contrectatione adoleſcentis dicit meretrix. Faciendum. f. legendum, faciendum, ſcribēdum, totum hoc ſemper neceſſitati adiungit. Virg. Aut pa. t. ab. r. et alibi, Arma a. Credo (vt fit) mi. p. a ex. h f. oratorie, ac facete additum miſera, et cū illa a deriuatione cauſę argumentetur, mire a Parmenone correpta eſt. Veriſimile non eſſe, vt ſiquis quempiam amet eundem poſſit excludere. Excluſit. h. f. παρχωρος δονιχν. Intulit intuens puellam, et ei oſtendens Phędriam, vt oſtendat, q̄ falſa et repugnantia loquatur meretrix. Age, ſed. h. q. g. t. a. i. auſculta, corripientis eſt modo age, nō hortantis aduerbium. Te ac. i a. hoc eſt quod ſupra ait, Non ea nunc quidem cō. ac. ut. Dic. m. meretriciam calliditatem commendat, quę dictura eſt.

Virgi.

Ego ne o. bene non expectauit ſeruus, ut pro ſe dominus rńdeat Thaidi. Verū. h. t. h. l t. aſtute ſeruus repēdit Thaidi uicem. nam illa ut magnū uoluit expectari, quod dictum eſt, iſte ut falſum cōtemnit. Meam a. f promitto, quia uincula fidei dicuntur. Quę. u a t nunc uicem Par. reddidi meretrici. nam ut ſeruum difficile eſt tacere commiſſa, ita meretricē parum eſt uera dicere. Quę ue. a. figura hęc παρχκεν. Contineo op. proprie a metaphora uaſorum tranſtulit uerba. Sin f aut u. a f. e. c p eſt. falſum eſt quod tegitur id quod factum eſt, uanum quod fieri non poteſt, fictum qd non eſt factum, et fieri potuit, uel falſum eſt fictū mendacium ſimile ueritati. uanum nec poſſibile nec ueriſimile, fictum totum ſine uero, ſed ueriſimile. Falſum loqui mendacis eſt. Fictum callidi. Vanum ſtulti. Falſum loqui culpę eſt. Fictum uirtutis. Vanum uerecundię. Falſis decipimur. Fictis delectamur. Vana contemnimus. Hac. a il. per contra continuo pa c. p. r. r. s. Hac atq; il. per. uilis atq; abiecta tranſlatio, et apta apud meretricē loquenti, tranſlata autem eſt ab aquario uaſe fictili. Proin. t ſi uis. u. d. utrum taceri, aut dum dictū an impersonaliter an infinito mō.

Falſum
Fictum
Vanum

Samia mihi m. f. puduit dicere thaidi meretrix mihi mater fuit, qd tamē ſignificauit dicendo aliūde ciues alibi habitaſſe. Nam iō meretrices peregrinę dictę ſunt in comędiis, ut in Andria, Adeon eſt demens ex peregrina. Poteſt taceri hoc, id veriſimile eſt, nec hoc ad laudem proficit, ſed ad dedecus meretricis. Poteſt taceri hoc, ſcilicet peregrinam naſci meretricem, et ideo poteſt verum videri. Puellam dono quidā, etas et ſexus ſunt amoris cauſa cur eam Thais puellam diligat. Puellam quidam mercator dono dedit. propter hoc oſtendit meretricem fuiſſe matrem, et dono eandem accipere puellam potuiſſe. Ex Attica hinc acceptam, quia Athenis eſt conſtituta ſcena. Arbitror, bene arbitror et nihil certi. quando enim auſurus eſſet Parmeno adornare Chęream ad uitandam hanc virginem, ſi preſciſſet ciuem eſſe. Matris nomen et patris dicebat ipſa, quę infantis memorię pxima ſunt Nam quid prius ętas illam q̄ patrem, matremq; cognoſcet? Et ſigna cętera, ideſt domum, patriam, regionem.

Neq; per ętatem etiam potuerat, hoc ideo addidit ne eſſet minus elegans, quę neſciret. Mercator, hoc addebat ad matris, ſcilicet nomen, et patris, quod puella dicebat. Vnde emerat, ideſt a quibus. vt Virg. Genus vnde latinum et, Quomodo e Dauo audiui. et Cauſam dicere vnde prius petitur aurum. E Sunio, Sunium promontorium eſt Athenienſium, et in eo rerum venalium emporium eſt. Mater vbi accepit, hęc figura in narratione baſis dicitur, cum omnia pedetentim dicuntur inſtruendi gratia, vt nunc, Matri mercator dono dedit, Mater vbi accepit, et ſimul conuenit mulieri loquenti huiuſcemodi mora. Cępit ſtudioſe omnia docere, mire, nam non docuit, ſed cępit docere, ,et vide q̄ ſatis muliebriter

Virgi.

Sunium

muliebriter dixit, Mater vbi accepit, simplr an au dinit ingenui, vt capiendi et.c.a.t.b. sed melius pri us. Ita vt si eſſet.f. ergo velut ſoror hnda eſſet Thaidis, et iō ſeqnr. Sororē plerīq; eſſe credebāt meā, et oratorie cumulat dignitatē, et amorē puellę, vt eius cōparatione leniatur iniuria facta Phędrię. Ego cum il.q.c.h. r.h.h. totum dixit et q̄ hoſpitem, ē q̄ rem hēbat, et bñ tunc, ē nō nunc Nā nūc cū duobus. Quo cū h.h. ideſt ꝯſuetudinē amorem. Hoſpite.i. Attico. Abij huc. i. Rhodo Athenas.s. Qui.m.r.h.q.h.o. ē ideo nō tā tūdeꝫ obſequi exigat Phed. adeo contra Parmenonem.

Dicebat ipſa, patriam, & ſigna cętera
Neq; ſciebat, neq; per ętatem etiam potuerat.
Mercator hoc addebat, e prędonibus
Vnde emerat, ſe audiſſe abreptam e Sunio.
Mater vbi accepit, coepit ſtudioſe omnia
Docere, educare, ita vt ſi eſſet filia.
Sororem plerīq; eſſe credebant meam.
Ego cum illo quo cum tum vno rem habebam hoſpite,
Abij huc, qui mihi reliquit hęc quę habeo omnia. Pa.
Vtrunq; hoc falſum eſt, effluet. Th. qui iſtuc? Pa. quia
Neq; tu vno eras contenta, neq; ſolus dedit.
Nam hic quoq; bonam, magnamq; partem ad te attulit. Th.
Ita ſt, ſed ſine me peruenire quo volo.
Interea miles qui me amare occeperat,
In Cariam eſt profectus, te interea loci
Cognoui, tute ſcis poſt illa q̄ intumum
Habeam te, & mea conſilia vt tibi credam omnia. Ph.
Ne hoc quidem tacebit Parmeno. P. oh. dubium ne id eſt? Th.
Hoc agite amabo, mater mea illic mortua ſt.

Vtrunq; h.f. eſt. effluet, ipſe exponit hoc vtrunq; qd dicat, et ꝯdicendum eſt, q: pręſens amator grauat hoc dicto. Neq; tu.u.c. qppe quę admiſeris militem. Neq; ſolus dedit, qppe, q: nō ola tua illius fuere mortui. Nam hic quoq; nō Phędria, ſed hic dixit, tangens illū quaſi inuito illo exprobret. Bonam, magnāq; partem ad te attulit, hęc dnr ικοςτοπενα, aut abs te petere et poſcere, naꝫ potius bonā ſpēm, magnam qūtatem, et nunc diſcretiue dcm̄ eſt, nam alias bona pro magna, et multa accipimus. Ita eſt, non erat negandū meretrici qđ dixit Parmeno ſatiſfacere cupienti, et non tacenti culpā in ꝯſcia eſſe.

Interea loci cognoui, oratorie priorē amatorem facit militē, q̄ Phędriā, nā poſterius dicit hūc cognitum per abſītiam militis. Ergo cum militi Phędria riualis ſuperinductus ſit, conſequens eſt, vt miles q̄ri debuerit non Phędria, et ppea nihil erratum ſi ordine ſeruato miles interpoſitus fuerit amatori poſtmodū cognito, et hoc ſine puella, et nimiꝫ cū multum pro milite ꝯ Phędriam valet. Sed vide meretricē, q: rem dixit peruenientē. Quot et qualia blandimenta ſubijcit dicendo Tute ſcis poſt illa q̄ intimum habeam te &c. Cognoui, ꝓprie cognoui. Tute ſcis poſt illa q̄ intimum, figura nam hoc ad narrationem nō pertinet. Et mea conſilia tibi vt credam oīa, ex pręſenti actu ſumpſit argumentum, q̄ eū nunc tan

quam ꝯſultorem adhibuerit, et bene credam ſmē illud, Potin eſt hic tacere. Ne hoc quidem.i. hoc quoq; falſum eſt. Dubium ne.i. me non taciturum.s. Hoc.a.a. pro aduerbio corripientis ē poſitum, aut certe pro adhortatione audientię prębēdę, ſic Plau. Hoc agite ſi vultis ſpectatores, et conuenit velut nunc audiē tiam ſignificantis, et geſtu ſi ipſe adiuuari. Plau.

Hoc agite.i. illud dimitte, et ſi attendite. Nuper eius frater, vt adhuc amor flagrare videatur addidit nuper. Aliquantū ad rem ē auidior, vultu accōmodato ad reprehenſionē ꝓnunciādus eſt. Ad rē auidior, ꝓprie ad rē auidior, pecuniam modo dicit. Is vbi hanc formam vidit, ex aliena perſona vult oſtendere pręter effectum quanti ſibi ęſtimanda ſit, et quanto munere miles Phędrię muneret anteponi. Et fidi. ſcire, vetuſte εγλει...ις. Pretium ſperans, deeſt magnum, vt ſtabulo frenoſas

.Producit, ac vendit, nam ꝓprie ꝓduci res venales dnr. Forte for.i. bona fortuna. Hic me.a.q. locus eſt muritor, non iam miles, ſed meus amicus, vide.n. quid ſequaf. Emit inquit eam, et dono mihi imprudens hāꝫ reꝫ, hic oſtendit q̄ auidius hic faceret, ſi rem penitus noſſet. Simul etiaꝫ oſtenditur quanta ſecreta dicat. Phędrię, vtpote quę riualis neſciat. Imprudens harum rerum, ignarusq; omnium. prudentia naturalis eſt, ignaritas extrinſecus venit. Imprudens per ſe, ignarus per alios, hoc eſt quod nec ſuſpicatus ſit, neq; ex aliquo audierit. Poſtq̄ me.t.q.r.h. non dictum, ſed quaſi cęlatum. Senſit.m.t.q.r.h. magno pōdere dixit tecum quoq; tanq̄ naſcendi iuſta magis ſit cauſa militi, q̄ Phędrię. Nam ſenſit, et tecuꝫ, et quoq; hic ſignificat. Re habere, ſic dixit vt honeſta res impura dicatur. Ne det ſedulo, ſedulo ſine dolo, hoc eſt impenſe. Ait, ſemper ait dicimus, cum inuiſa nobis vel audiētibus inaudicta narramus alicuius. Si ſi. habeat, hoc eſt ſi faciā aliqua, vnde credat ſe ſibi ꝓponi. Si fi.h.ſi credere rogaf.i. ſi credat, vnde fideiuſſor dicitur, hoc ē au

Prudētia Ignaritas

ctor credendi. Se iri.p.a.m.anaſtrophe verbo p̄poſitum iri, neceſſaria implicatio in his quę dute dicta ſunt. Sed ego quantum ſuſpicor, alta et acuta inuentio. Scit meretrix hoc ſolo amatores inimicos eſſe, quod idem diligunt. Magnifice igit, vt riualis odium declinet, uult perſuadere Phędrię nō ſe amari, ſed uirginē. Ad vginē animum adiecit, cur hoc inſerat, ut uel lędēdi militis cauſa Phędria patiat eum, quem amet, et nollet v̄ginem dono dare.

plus ſonat q̄ neminem hic habeo, ſola ſum: ab his, quos natura conciliat per ſe. Habeo neminem, eorum qui uoluntate iunguntur. Neq; amicum, bene hoc apud amatores, an quia aliud eſt amator et amicus. Amator ad tempus, amicus qui perpetuo amat. An quia in patris poteſtate eſt Phędria.

Amator
Amicus

Nuper eius frater aliquantum ad rem eſt auidior.
Is vbi hanc forma videt honeſta virginum,
Et fidibus ſcire, pretium ſperans, ilico
Producit, vendit. forte fortuna adfuit
Hic meus amicus, emit eam, dono mihi
Imprudens harum rerum, ignaruſq; omnium,
Is venit. poſtq̄ ſenſit me tecum quoq;
Rem habere, fingit cauſſas, ne det ſedulo.
Ait ſi fidem habeat, ſe iri prępoſitum tibi
Apud me, ac non id metuat, ne vbi acceperim
Se ſe relinquam, velle ſe illam mihi dare,
Verum id vereri, ſed ego quantum ſuſpicor
Ad virginem animum adiecit. Ph. etiam ne amplius? Th.
Nihil, nam quęſiui nunc ego eam mi Phędria,
Multę ſunt cauſſę, quam ob rem cupio abducere.
Primum, quod ſoror eſt dicta, propterea vt ſuis
Reſtituam, ac reddam. ſola ſum, habeo hic neminem,
Neq; amicum, neq; cognatum, quam ob rem Phędria
Cupio aliquos parare amicos beneficio meo.
Id amabo adiuta me, quo id fiat facilius.
Sine illum prioris partis per hoſce aliquot dies
Apud me habere, nihil reſpondes? Ph. peſſuma.
Egon quidq̄ cum iſtis factis tibi reſpondeam? P.

Etiam ne amplius, abūde Terentius, ut ſolet res huiuſmodi per eclypſis ſuā. Nihil nā q̄ſiui, nunc ergo optīe me purgauit Terentius, quos mox liberalibus nuptiis fuerat obſuturus, ſi ignotam uirginem duceret Chęrea, neceſſario ergo defenditur, tanquam quę honeſte nuptura eſt.

Quam ob rem cupio abducere, etiam hoc uerbo gratificatur Phędrię, non enim accipere, ut ab inimico remunerante, ſed abducere, ut ab ſtulto ē inexperto. Nunc ego eam mi Phę. multę ſunt cauſę. Non indiligenter conſiderauerunt hāc meretricis orōnem, q̄ illam inſtar controuerſię retulerunt, nam et principium eſt, Me miſerum uereor ne illud grauius Phę. tulerit, et narratio, Samia mihi. m. f. ē partitio cum confirmatione, ut Nūc ego iam mi Phę. multę cauſe quamobrem cupio abducere primum q̄ ſoror eſt dicta ēc. Rep̄henſio quoq; ego ne id timeo, et ne non ex animo id miſera dico, et concluſio per conqueſtionem, ut quā ioco rem a me impetrare abs te neq̄o biduū ſaltē ut concedas. Solū ut ſuis re. ac. r. reſtituimus his quibus nos uolumus, reddimus his qui nos uolunt, ergo reſtituimus uolentes, reddimus nolētibus, ſed in hac utrūq; eſt. Sola. ſ. h. h. n. ſola ad familiarium refert abſentia. Habeo hic neminē ad alienorum amicitiam, poteſt. n. ſola domi eſſe, habere tū aliquem foris, et habeo hic neminem,

Reddimus
Reſtituimus

Quam ob rem Phęd. ne in neceſſariis inopē uideret, in neceſſariis īterponi nō lz audientis nomē. Cupio aliq̄s parare amicos bn̄ficio meo. hic oſtēdit ſpecialr̄ cuiuſmodi amicos q̄rat ne Phędriā cōtēnere uideat. Parare. a. b. m. qui parant et alieno, ſed minus diligūt. Id. a. ad. m. q. f. fa. bis id poſuit adiuuat me. Mira coactio pro patre excludit, adiuta me dixit. Sine illum, blande ſine illum, tanquam in manu eius ſit iniuriam non pati, et excludi militem. Nō enim dixit ſer aut patere, ſed ſine priores partes.

Hoſce aliquot di. honeſte circūloquitur, et oratorię ne dicat abi foras, atq; excludi te patere.

Nihil reſpoddes, iam ſilentium accuſat, q̄ ſcit nihil reſponſurum contrarium, et ſatis blande nihil mihi dixit, tanquam cui debes amoris uices.

Egon. q. facere, exprimitur illud. Amantium irę r. a. e. Tandem. p. u. doluit. i. pręſenſit dolorem, et tandem quaſi q̄ impatiēs fuit. Tandem per. uir es, eleganter uariauit perſonam ſecundam et tertiam. Vir es, non puer, ſed iam uir, qui meretricem contēnis. Paruula hinc eſt abrepta eduxit mater ſua, uide μιμησιν cum odio inductam et deprauatam pronunciatione ita, ut et non uitarentur de induſtria ὁμοιοτέλευτα. Abrepta pro ſua ſoror eſt dicta. Hęc nunc. u. i. ſalſe dicam, huc redeunt ut excludar. Niſi illum. a. plus. q̄. me, repudiatis cauſis, quas illa attulerat per deriuationem cauſę hic aliud dicit eſſe cur repellatur.

Et iſtam nunc times, quę aduecta eſt, adeo ira

gisse amas militem, vt etiam inuideas si quã amauerit. Talem prępipiat tibi. ironia stomachantis amatoris. Quid te ergo aliud solicitat, qd est inquit si hoc non est. Non solus ille dona dat, sed exigua, aut minus libenter. et ideo mentionem benignitatis adiecit. Nũ vbi meam benignitatem,

Reginę, idest diuites, sed non est, quia solę vtuntur his reginę. Varie eunuchum dixit, et intulit his, vt si qui sqnam est, qui se placere studeat bonis quamplurimis, et minime multos lędere. in his poeta nomen profitetur suum. Reperi, plus est q̃ emi. sic vide quam proprijs et amplissimis

Sed ille benignus ẽ. Nũ vbi, numqd alicubi. aut sicut nũc vbi legimus, erit aduerbium tpis, vt sicut ibi, quo loco, q̃ in re. Nũ vbi meam benignitatem, intelligit se ẽ dona obtulisse, ẽ id benigne sępe fecisse. nã plerunq; ignaui dona sũt, in qbus benignitas nõ appet, q̃ nõ in q̃ntitate rerũ est, sed in felicitate prestans.

Heu noster, laudo, tandem perdoluit; vir es. Ph.
At ego nesciebam quorsum tu ires, paruola
Hinc est abrepta, eduxit mater pro sua.
Soror dictast, cupio abducere, vt reddam suis.
Nempe omnia hęc nunc verba huc redeunt. denique
Ego excludor, ille recipitur, qua gratia?
Nisi illum plus amas q̃ me, et istam nunc times
Quę aduectast, ne illum talem prępipiat tibi. Th.
Egon id timeo? Ph. quid te ergo aliud solicitat? cedo.
Num solus ille dona dat? nunc vbi meam
Benignitatem sensisti in te claudier?
Non ne vbi mihi dixti cupere te ex Aethiopia
Ancillulam, relictis rebus omnibus
Quęsiui, porro Eunuchum dixti velle te,
Quia sole vtuntur his reginę, repperi
Heri minas viginti pro ambobus dedi.
Tamen contemptus abs te, hęc habui in memoria,
Ob hęc facta abs te spernor. Th. quid istic Phędria?
Quamquam illam cupio abducere, atq; hac re arbitror
Id fieri posse maxime, verumtamen

verbis vsus est, quia et ancillã ex Aethiopia et eunuchum. illam quęsiui, et hunc reppi. neutrum enim horum facile positũ erat q: solę vtũtur his reginę. Nota cum eunuchum singulari numero ppo. fuerit his subiũxisse, sz has nõ ad eunuchus rettulit sed ad delitias, qd tale, qe solę vtunt huiusmodi delitijs, seruitijsque reginę et oratarie hi subdidit, quod in ancillula pręmisit, q: nulla ęthiopissa honesta dici potuit, et reginas has modo diuites dicit. vt in Phormione, Regem me esse oportuit.

Salu. claudier, claudi, aut clauditare. Sal. Neq; eius ignorantia claudit res, et nihil secordia claudebat. Non ne mi. vbi di plus dixit vbi dixti cupere te, q̃si diceret fecisti, vt emerẽ. Plus est eni id pstitisse, q: quę accipit non ausa fuerit postulare. Cupe te. vult remi pui pti ex illius cupiditate, ẽ suo labore ppendi. Ex Aethi. non Aethiopissam, sed honestius ex Aethiopia. Relictis rebus oibus q̃sui. hęc iã oia in beneficijs psiderari solent. Quęsiui, vide quẽadmodũ exhibeat erumnas sibi difficilimum numeręs imposuisse meretricẽ. Ex ęthiopia ancillulam, inquit, dixit te cupe. Quod ego feci. mire cęli, et Solis, ac pene orbis alterius, q̃sui eni nõ in propatu erat, deinde nõ pensti, sed dixisti, nec velle te, sed cupe, non nigrã, sed ex Aethiopia, nec dedi, sed relictis rebus oibus q̃sui. Quid hic non exquisitum, q: non ita expssum, vt nihil addi possit.

Porro Eunuchum, deinde, vel postea, vel multo post. Eunuchũ velle, Eunuchos a Persis institutos putant ex captiuis Babylonis. Et eum Ellanichus antiquior extat id habuisse. Porro Eunuchum dixti velle, vide quemadmodũ maius faciat qd pstitit non semel imputat duo mancipia, sed primo puellam, deinde eunuchũ, q: solę vtuntur his reginę, illã, q: ex Aethiopia hunc q: solę reginę vtunt. Quid tale Thaidi riualis dedit? Eunuchus,

Heri minas viginti pro ambobus dedi, melius amborum. Recentiora beneficia grauiore aduersum ingratos sunt, ergo a tempore inducitur exprobatio. Pro ambobus dedi, melius amborum, pretium quasi separatim diceret quanti illo emeret ancillulam. deinde mox dicetur, Hic sunt tres minę. nam constat eunuchum solum emptum esse minis viginti, et ipse Parmeno confitetur seni. Tamen contemptus abs te, et hoc seruatur in beneficijs. Nam maiora sunt cessantibus meritis eorum, quibus prestantur. **Virgi.**

Ob hęc facta abs te spernor, sic Virgi. Nos munera templis. Quippe tuis ferimus, famamque fouemus inani. et uel quas uelit cum interrogatione, aut cum increpatione proferri potest. Ob hęc facta abs te spernor, hic duplex est pronunciatio, uel per inuidiosam exprobrationem, uel per interrogationem et melius indicatiuo modo quam interrogatiuo profertur hic enim est multo grauior illo. Quid istuc, hoc aduerbium consentire incipientis est, et est eclypsis. deest enim rememoraui, aut quid tale. Quamquam

Potius q̄ te inimicum habeam, faciam vt iuſſeris. Ph.
Vtinam iſtuc verbum ex animo, ac vere diceres,
Potius q̄ te inimicum habeam, ſi iſtuc crederem
Syncere dici, quid vis poſſem perpeti. P.
Labaſcit victus vno verbo q̄ cito. Th.
Ego non ex animo miſera dico? q̄ ioco.
Rem voluiſti a me tandem quin perfeceris.
Ego impetrare nequeo hoc abs te biduum
Saltem vt concedas ſolum. Ph. ſiquidem biduum,
Verum ne fiant iſti viginti dies. Th.
Profecto non plus biduum, aut. Ph. aut? nihil moror. Th.
Non fiet hoc modo, ſine te exorem. Ph. ſcilicet
Faciundum eſt quod vis. Th. merito te amo. Ph. bene facis.
Rus ibo, ibi hoc me macerabo biduum.
Ita facere certum eſt, mos gerundus eſt Thaidi.
Tu Parmeno huc fac illi adducantur. Pa. maxime. Ph.
In hoc biduum Thais Vale. Th. mi Phędria

illam cupio abducere, abducere dix tanq̄ ab ſtulto ne per verum meritum, ſed p fraudē. Cicero Cice. Per vini, atq; dolum abducta ab rhodio tibicine. Atque hac re arbitror, non dicit quia, hoc eſt ex te. Verū tamen ſcit meretrix ptentione q̄dam negari, q̄ fingit ſe vinci vt adoleſcentem molliat, et ipſa cedit, vt ē ille remittat pertinacię. Potius q̄ te inimicum habeam, hoc totum loqtur tanq̄ magis ipa amet Phędrias, q̄ ab illo ameē. Te inimicum habeā, huic cōtrariū eſt, vt te amicum habeam. Facias vt iuſſeris, nec voluntate, nec vultu conſentiēti hęc meretrix agit, ſed callide tentat oia, nam q: perſiſtendo non pficit, qd expectat, docet Phędriam et ipſum negligētius negare qd poſcit, et adeo hoc ſubtile eſt, vt ſtatim īpetrauerit. puulgatū eſt. n. q: ſumma vi defenderis, cū extorqret hoc idē poſtmodū remittere remitteti. Vtinā iſtuc verbū, et iſtuc verbum p tota ſnia, verbū p dicto, ſed pprię in ſnia, vel enūciatio, q̄ vno ligaē et aſtringaē verbo, hoc verbum a veteribus dicebaē. Ex animo hęc vera diceres, certe eſt, q: qui ex aīo dicat fallatur, tñ potius q̄ te inimicum habeā. tñ in aīum Phędrię hoc deſcendit, vt et iam repetat, qd amica dixerit adulando.

Syncerp Syncere dici. qd vis poſſem perpeti, ſyncerę, purę ſine fuco, et ſimplex, vt mel ſine cera. Bene ergo vt mel blandimentum meretricis dulce fatemur, ſed negat eſſe ſyncerę. Victus vno verbo, vt iſtuc verbum et vno verbo, vt diximus ſic accipe, et verbum dcm̄ intelligas, q᷑ verbo amplectiē, et cōpletę ſnię pnunciationem qd noiatur, . Labaſcit, oia inchoatiua tri ſyllaba fere media pducta enunciantur. Victus vno verbo, q̄ cito ait q illum falſa lachrymula vinci crediderat poſſe, plus factū eſt vno victus eſt verbo et cito. Ego ne iā ex aīo miſera dico? quod ſenſit multum valuiſſe hoc Thais in culcat aīo amici ſui. Et ego, vide quāta ſignificet, Virg. conuenit hoc pnomen blanda multa exprobranti, vt Virg. Me ne fugis. Quī ioco a me voluiſti tandē, ɔtra illud reſerē, quod ait Phędria. Nonne vbi dixti cupe te. Sed hoc vehementius et diſertius, Non q̄ rē inquit noluiſti, ſed qd plus eſt rem, et nō dixit ſerio, ſed ioco a facilitate preſentis et voluiſti non et dixiſti. Mirandum obſequm ex voto animi pendens. Non expectat imperiū voluptati mora ſit, dum iubeē. Tum illud qd ait pſceris. Nōne pondus hoc verbi et potentiam Phędrię circa amicam, et illius obſequm vehemens et rerum difficultatem, q̄ exortę ſint monſtrat, atq; oim obterit q̄relam Phędrię. Ego ipetrare. h. n. abs te, tu et ioco nō penſiſti cuz pſceris tamē, at ego impetrare non poſſū. Saltē vt cōcedas ſolum, argute addidit ē ſaltē et ſolum, et bene cōcedas, vt voluntatis ſit. ſic enim dixit ſupra, Sine illum priores partes hoſce aliq̄t di. etc. Verum ne fiant iſti viginti dies, facere biduum decuplauit, et ſimul, q: ex eadē rōne ſunt viginti, ex q̄ duo, ex q̄ viginti, ducēti, duomillia, ē ſic deinceps. Profecto nō plus biduū aut, apoſiopeſis ſcba. Hoc me. s. t. e. none. nūc nō de te exorē, ſed te exorē, et hi abſolute. Faciundū qd vis, nō qd oportet dicēdo multū addidit obſequio ſuo. Bñ facis, in ɔſuetudinē venit, bñ facit et bñ feciſti. nō iudicātis ē, ſed grās agentis. Merito te amo, bñ amoris mētionē ad auferendā ſuſpitionē ɔtemptus Phędrię fecit. Rus ibo, et hoc amatorū eſt odiſſe vrbem ſine amica. Nec dixit ibi ero, ſed ibi me macerabo.

Hoc biduū, pnūciandū eſt biduū, ac ſi dixiſſet biennio. Ita facere certū eſt, ex his appet verbis q̄ ſibi amator hoc ęgre impet. Mos gerēdus eſt Thaidi, cū pnunciatione et geſtu, vt oñdat q̄ uis amoris ſit, ut Thaidi mos geraē. Huc fac illi aducantur. Eunuchus et ancilla. figurate illi, ſed pualet genus maſculinum. Adducanē pro adducito eos, et bñ adiectum eſt, ne relatis ob retentionē muneribus non pcederet actus fabulę, et ſimul q: abſentia Phędrię opus eſt, dum p Chęreā ludificaē meretrix. In hoc b. h. uale, nunc uale abſceſſum ſigt, non ſalutationi. nam ſi mora ſalutatio eſt biduo ſolum amicam ualere optat, ſed pſcribere conaē quanto tpe ab futurus ſit, et ſimul oñdat q̄ inuitus abſcedat. In hoc biduum Thais vale, accuſatiuo iterus caſu expſſit amatoris impatientiā; biduum dicens pſcripſit de tpe. Vale, maior uim hēt ex dolore diſcedentis q̄ obſequio ſalutantis. Et tu nunquid uis aliud? uale ſubaudiendū ſalutatoriū, et intelligendum

intelligendum poſt oſculum dici, nunq̄d uis aliud, q̄ſi recte factū. Cū.m.i.ſto.bū audituū q̄ſi odioſo, ut alibi. Iā uero mitte de mea tuā iſtā iracundiā, et Vir. Aut qd petis iſtis. Hęc.n.pnoia ſpernētis ſūt, odiumq; monſtrātis. Pńs, abſens ut ſies, me deſi deres, pńs abſens αυξησις, q2 plus ē ab amore deſi derium. [Virg.]

quis geſtus ſit expectandus.

Miſeram etc. Hic Thais adducta rōne, q̄ ex cluſerat Phędriā eū ſibi recōciliat, et vt bi duū rus abſcedat ſuis blādimētis ip̄etrat. Tha. me miſerā, p interiectiōe volēs ab aliq̄bus ri te capiē, vel intellige dico vel fateor me miſerā et [GVI.]

Me expectes. me ſōnies. paranaphora p ma cum amare et deſiderare ſit uoluntatis, atq; ai et obſequij. ſōniare, ſatis amatorie dictū eſt. Me ſperes cū me ſpectes iā dixerit, qd ſibi uult iterus me ſperes. Inter ſpem et ſpectatio [Epanaphora] [Spes]

Et tu nunquid vis aliud? Ph. ego ne quid velim?
Cum milite iſto preſens, abſens vt ſies.
Dies, noctesq; me ames, me deſideres,
Me ſomnies, me expectes, de me cogites,
Me ſperes, me te oblectes, mecum tota ſis,
Meus facis poſtremo animus, quādo ego ſum tuus. Th.
Me miſeram, forſitan hic mihi paruam habeat fidem,
Atq; ex aliarum ingenijs nunc me iudicet.
Ego pol quę mihi ſum conſcia hoc certo ſcio,
Neq; me finxiſſe falſi quidq̄, neq; meo
Cordi eſſe quenquam cariorem hoc Phędria.
Et quicquid huius feci, cauſſa virginis
Feci, nam me eius ſpero fratrem propemodum
Iam repperiſſe adoleſcentem adeo nobilem.
Et his hodie venturum ad me conſtituit domum.
Concedam hinc intro, atq; expectabo dum venit.

infelicē. vereor ne phędria te lerit graui us. i. grauiter et moleſte. neue i. vel vt. i. q̄ acceperit. i. interptatus fuerit, et cō ceperit. aliorſum. i. in aliā ptē, atque. i. q̄ ego feci. vereor ergo ne tulerit, vel acceperit illud qd nō itro miſſus eſt heri. i. admiſſus in

nem hoc intereſt, q2 expectatio certoꝝ eſt, ſpes vo incer toꝝ. Et ſpectatio ,ppinquaꝝ reꝝ, ſpes lōginquaꝝ, ē ſpectatio deſtinat tp̄s, ſpes nō deſtinat. An me ſperes idē facere. i. de te cogitare, ut ſic ſperas, credas ut ſtatim. i. ſubito inuenies. Nā eius frēm ſpero iā ppemodū reperiſſe. Me te o. ſeptimus caſus. Me cum. to. ſis, toto aīo. Nā illam nunc aīum dixit eē nō corpus, ſimiliter qd ipſe ab eius corpore patiē, id uult militi eius mente cōtingere tanq̄ penitus excluſo ab amica. Quādo. e. i. aīus. s. Me miſerā f. h. m. p. h. f. recte Thais nunc p̄m argumēti exeq̄tur, tacitam apud Phędriā pp p̄ntiam ſerui, quem poeta uult ita neſcire, ut audeat ad uitiandā uirgi nē ſubornarē Chęreā etc. Atq; ex aliaꝝ igenijs nūc me iudicet, hic Terētius oñdit uirtutis ſuę hoc eſſe, ut puulgatas pſonas noue iducat, et tñ a ↄſuetudi ne nō recedat, ut puta meretricē bonā cū facit, capiat tñ et delectet aīum ſpectatoris. Nec me finx. qcq̄ falſi, aut dixiſſe debuit dicere, aut abundat fal ſi, aut q2 et uanū aliqd fingi ponit, ut ſupra, Si ua nū et falſus, aut fictū eſt. Neq; meo cordi eē queq̄ cariorē, nullus quiq̄ q̄ ſi dixiſſet militē queq̄ cariorem, q̄ſi meretrix nō tatū alteꝝ, ſed cariorē negat.

Et qcqd ſi ci huius abſolute ut p eclypſim deſit res In Hecyra, Ne quid ſit huius. in Heautō. Nihil me iſtius factuꝝ pri ut quid pdis iſtis. Quicqd huius rei, ſub udiē lū eſt qd eū excluſi foras. Spero ppemodū, ideo ppemodū q2 hoiem nouit, ſed fratrem eſſe uirginis nondum probauit. Adeo nobilem, adeo enim pro nimis poſitum eſt, aut p expletiua particula. Atq; expecto dum ueniat, fu turum actum noluit promittere, non quod ali [Sperare] [Adeo]

domū. ſed excluſus. Phęd. o Par. tremo. i. tremulus ſum, et horreo. i. horrore ↄcutior. totus. i. p oēs ptes, poſtq̄ aſpexi hanc Thaidē ꝓ amore nimio. Horrore interdū ſigt frigere. Iuu. Et tū cū horrētu nō reddere ſeruo. Et Perſi. Scis comitē horridulū trita donare lacerna. ex frigore āt efficimur tremuli, et horridi, et aliq̄n ex nimio calore. Nimius. n. ignis effectum frigoris reddit, at ex frigorē nimio effectus ignis exi ſtit, ſm illd qd phyſici aiūt, Nā. n. magni caloris īc horrorē incutit vt nimię fibres. q āt ex frigore ni mio effectus ignis exiſtat ex Virgiliano liquet di cto, Aut Boreę penetrabile frigus adurat. Par. es. i. ſis bono aīo. i. habeas bonū aīum. accede. i. adueni ad hūc ignē. . Thaidē, cuius amore te vt ignis adurit. iā. i. ſtatim, caleſces. i. calidus fies. plus ſatis. i. vltra q̄ ſatis eſt, ſiue ſupra modū, et ponit ibi ſatis tanq̄ p vno ablatiuo. velut ſi. diceret plus ſufficientię, quē admodū dicimus plus ęquo. Do. āt ſentit plus ſatis tm̄ capi hic pro ſatis, et ita plus abūdare. Tha. quis loquitur hic. Habeo mi Phędria, eſt blandiētis vocati uus, ne. i. vtꝝ eras hic, q̄ſi non an̄ eū pcepiſſet ſimu latrix meretrix. qd. i. cur, ſtabas. i. immorabaris hic cur non introibas recta uia, elegantius āt ſupprimit uia q̄ apponaē. Ci. ad Ptū. Recta. n. a porta do mū meam veniſſe. Itē amicus vrbē ingreſſus recta venit domū meā. i. nuſq̄ aliorſum diuertit, ſed ſta tim eodem vię tenore domū meā petiuit. Par. cęterum, ideſt ſed, nullum verbum, ideſt nullus ſermo fit de excluſione ipſius Phędrię. Tha. quid. i. cur tu Phędria taces. i. non loqueris Phęd. ſane. vere hoc totum per ironiam dictum eſt, vero enim parti cula ſępe ironice ſignificat vt Virg Egregiam vero [Iuuena.] [Perſi.] [Virg.] [Cice.] [Cęterum ſane vo] [Virg.]

Primus laudem etc.et q: hę fores ſemp patent.i.apertę sũt
mihi,aut q: ſum primus.i.pcipuus,et in maximo
honore habitus et pño apud te Thais.miſſa.i.face,
ideſt omitte iſtęc q̃ loqueris.Phę.qd i.cur miſſa fa
ciam.s.vel qd miſſa face dicis ſup.o Thais. Thais,
vtinam ęqua pars.i.ęq̃lis portio amoris eēt mihi
tecũ.i.vtinã ęq̃lis eēt nr̃ amor,ita q; tũ te redama
rē,q̃tũ me.et rurſus ſi me non amares,ſic ego q̃;
te.ac pariter.i.ſilr,vel ęq̃liter fieret.i.efficeret, vt aut
hic qđ.s.excluſus ſum.doleret tibi.i.te afficiat do
Ibidem lore.indē.i.ſilr.vt dolet mihi.i.q̃tũ mihi eſt dolori,
Pendere aut affert dolorem aut nihilipenderē.i.nihilifacē
rē.ꝯtēnere non curarē iſtud factũ abs te.s.excluſio
nem mei.Tha.Phę.aie mi,appoſitũe dcm̃.i.quē p
Aie mi amorē geſto in pectore meo, aut cuius aius meo
iungit p amorē,ita vt vnus eē aius meo videat,vt
dicimus duos amicos eē aias vnã in duobus viuē
tē corpibus.obſecro.i.p ſacra rogo.ne crucia te.i.no
li te angere,et torq̃re tali dolor.Pol.i.p Pollucē.nõ
feci id ſupple.i ñ excluſi te eo,q: plus amē, aut plus
diligã queq̃.i.aliquē q̃ te ſed res erat ita.i.negociũ
id poſtulabat.faciēdũ fuit.i.oportuit facere ad eã rē
aſſequēdã q̃ parabat.Par.credo tu miſera.i. afflicta
amore eius.excluſiſti hũc Phę foras p amore.i.tãto
eius amore fragrabas,vt eũ excluſeris,vt fit.i.vt fie
ri ſolet.h ãt p ironiã dcm̃ eſt.q.d.non eē veriſimile
vt ſi qs quēpiã amet,eundē poſſit excludere. Tha.o
Pa.ſicine.i.vt ſic ais?age,ibi nõ eſt aduerbiũ hor
tãtis.ſed potius corripiētis,ſed auſculta q̃ gr̃a.i.q cã
iuſſi.i.p̃cepi.te accerſi i.vocari.eſt.n.infinitiuus pas
ſiuus tertię q; inflexionis.interdũ ãt eſt q̃rtę,et nunc fa
cit accerſiri.Ph.fiat.i.auſcultabo. Tha.at i. ſed,dic
mihi primũ hoc qđ ſequit.hic.s. Parmeno ſeruus
tuus.potin.i.potis ne hoc eſt,eſt ne potens tacere.
Par.Ego ne.q.d.dicis vtrũ ego poſſim tacere, deide
rñdet optime.s. poſſum tacere.verũ.i.ſed heus, ad
uerbiũ attentionem Poſcentis.aſtringo.i. pmitto,
ſiue obligo (nam vincula fidei dñr) aſtringo ergo
tibi meã fidem.i.veritatē,ꝯſtantiam,et fidelitatē,
vel eq̃tatem,vel potius aſtringo tibi fidem.i.ſancte
pmitto tibi me taciturũ,hac lege.i.hac ꝯditiõe hoc
ꝯſilio quod ſequit,vꝫ taceo.i.ſecreta teneo non eno
mens ea,q̃ audiui vera,et ꝯtineo.i.me cohibeo op
time ne pateſiant,q̃ vera audiui,vel potius eſt trã
ſlatũ a metaphora vaſorũ,q̃ nõ pfluunt,ſed liquo
rē ipoſitum ꝯtinent,ſic hõ q non eſt elinguis,et ſe
cre a cõmiſſa nõ pdit,ꝯtinere dr̃.Sin.i.ſed ſi.dcm̃
tuũ ſup.eſt falſum,aut vanum,aut fictũ.ꝯtinuo.i.
ſtatim eſt palã.i.ſtatim vulgatũ eſt,et pan factũ.Fal
ſum eſt quo tegit id qđ factũ eſt.vanũ eſt qđ fieri
nõ põt. fictũ dr̃ qđ nõ eſt factũ,et fieri potuit.Vel
falſum eſt fictũ mendaciũ ſimile veritati.Vanum,
nec poſſibile eſt,nec veriſimile Fictũ eſt totũ ſine ve
ro vel veriſimile.Falſum loq mẽdacis eſt,fictã cal
lidi,vanũ ſtulti.Falſum loq culpę eſt,fictũ virtutis,
vanũ verecũdię.Falſis decipimur,fictis delectamur,
vanis offendimur,ſiue obtũdimur ſum plenus ri
Hac ꝑ il marũ.i.fiſſurarũ.i.ex me non vera dcã effluunt,vt
lac per per rimas vaſorũ effluit liquor,Perfluo hac atq; il
fluere lac.i.cõmiſſa mihi reuelo ſine ꝯſideratiõe vlla cõ
mittentis ſi vera nõ ſint,et eſt trãſlatio facta a va
ſis pfluentibus.i.p rimas liquorē emittentibus.Di
cimus.n.elegãter hoc vas pfluit,qđ inepte dr̃ va
dit.s.ꝑin.i.ea pp.ſi vis taceri.i.vt taceat,impſonali
ter legēdo,uel p paſſiuũ ſi nũs dcã ſup. uiꝫ taceri.i.
celari,dicito uera.Tha.mr̃ fuit mihi ſamia.i ex
Samo inſula.ea mr̃ habitabat.i.commorabat.Rho
di,aduerbialr̃.i.in ea urbe remota a natali ſolo,p
qđ oñdit eã fuiſſe meretricē.Par. hoc põt taceri q:
s.eſt ueriſimile meretricē poſſe naſci ex peregrina,
et qdē meretrice.Tha tũ.i nunc qdem,mercator de
dit donc mři mee puulã puellã arreptã.i.ablatã.
hinc i.ex Attica.i.ex ea regione Grecię,q̃ Attica no
minat,uel ex urbe Athenienſi.Phędria.ne.i. utrũ
dedit ciuē atticã.i. Athenienſē. Tha.arbitror nõ ſci
mus certũ ipſa dicebat nomen pris et mřis.neq;.i.
nõ ſciebat,neq; et p ętatem ſcire ſup.nim.i.nunc. p
ętatem.i.ętate pmittēte priam etc.ſigna,ut domũ,
regionē,et ſimilia.Mercator q eã dederat, addebat
hoc ſe audiſſe e.i.a pdõibus vñ.i.a qbus emerat eã
qd addebat ipſam puellã ſup.fuiſſe abreptã i.abdu
ctã p ui m e Sunio.i.ex eo pmontorio Athenienſiũ, Sunium
in quo regũ uenaliũ emporiũ i.mercatus eſt. infle Empo
ctit ãt hoc Suniũ Sunij ſecundę inflexionis. ubi.i. rium
poſtq mr̃ mea accepit datã puellã cępit.i. incipit
docere eam oia ſtudioſe.i.diligēter et affectuoſe.cę
pit inq̃ educare.i.nutrire eam.ita.i.eo modo ut.i.
ſicut,ſi eſſet filia pleriq;.i.multi credebãt eam eē ſo
rorem meã.ego abij.i.diſceſſi ex Rhodo huc Athe
nas cum illo hoſpite.i.peregrino,alienigena,q: at
tico.quo cũ.i.cũ quo uno.i.ſolo,tunc habebã rem
i.ꝯſuetudinem,amorē,ꝯuerſationē q hoſpes reliq̃t
mihi p teſtm̃ oia hęc q̃ habeo.i.poſſideo.Parmeno
hoc utrũq; dcm̃ ſup.eſt falſum,ppterea effluet.i.re Effluere
uelabit,neq; tacebit,ſed a pectore nr̃o exibit. Tha
qđ.i.cur iſtud dicis.s.eſſe falſum.Parme.rogas.i.pe
tis rñſio,q: neq; tu eras ꝯtenta uno amatore,neq;
ſolus ille hoſpes dedit tibi oia q̃ habes.nam q̃ꝫ.i.et
hic Phędria attulit tibi boni p̃ũ tuorũ bonorũ
q̃tum ad ſpēm et q̃litatem, et magnam q̃tum ad
quãtitatem,interdũ tñ bonus capit pro magnus
uel multis.Tha.eſt ita ut dicis.s. Phędriã multis
me affeciſſe donis,ſed ſine.i.patere,pmitte me pue
nire quo uolo.i.ad qđ narrandũ tēdo.interea.i.dũ
hęc agũtur.miles,q occęperat.i.icęperat amare me
pfectus eſt in Cariã.i.in eam puinciã Interea loci. Interea
ponit loci ſoni aptoris grã dumtaxat, ut dici ēt loci
ſolet,nuſq̃ gentiũ,nuſquã locorũ,terrarũ. ſunt.n.hi
gti loci locorũ terrarũ,gētiũ,adiectiões nihil ad ſen
ſum faciētes.cognoui te Phędriã.inter.i.inimicũ ſcis,
poſt illa.i.omiſſis illis rebus.s.q: poſt me cępit ama
re,et alia id genus uel poſt illa tpa.s qbus in Cariã
eſt profectus q̃.i.q̃tum, habeam te intimum.i.eſt
familiarem. ibi.n. intimus poſitiui naturam ha Intimus
bet,poſſetq; comparari intimus intimior, ut pro
ximus proximior.Phę.ne quidem.i.nec etiam Par
meno tacebit hoc.Parme.ah ne.i.utrum eſt dubiũ
me ne taciturum hoc,quaſi dicat non eſt dubitã
dum.Tha.amabo,interiectio blandientis comicis Amabo
ualde familiaris,quaſi dicat rogo uos per amorē blandiẽs
agite hoc,ideſt illud deſinite,et hoc attendite, quod ūs
ſum dictura.hoc enim dictum corripientis eſt,et

Ut audientia pbeat,adhortantis mater mea mor tua eſt nuper.i.non multo tpe ante illic.i. Rhodi, vel in Caria,frater eius eſt aliqntulum auidior.i.nimis cupidus,ad rem.i.ad pecuniam ꝯgerendā,vbi i.poſtq̄ is vidit hanc virginē forma honeſta.i.habentem pulchritudinē honeſtā,ē pſe ſirenitem honeſtatem,et vidit eā ſcire fidibus.i.eſſe pitā fidium

Fides — pulſandoꝝ,hoc eſt citharaꝝ tangendaꝝ,fides aūt

Fidis — fidis dr̄ gēus citharę(vt Feſt.inqt, ſic dicta, q: iter

Feſtus — ſe chordę eius q̄tū inter hoies fides ꝯcordet. Inde fi

Fidicula — dicula diminutiuū.i.parua cithara,aut chordula

Fidiculę — citharę,ſed in pli fidiculę laq ſigt tortoriū,ipſe frater eius ſperans ptium magnū.s. ex vēditione illius puellę. Ilico i. ſtatim pducit.i.venū eā,ſeu venales pponit,ac vēdit,forte fortuna.i. bona fortuna,ſeu caſu quodā bono,hic meus amicus.s.miles affuit. i.pñs fuit,emit eā ipe iprudens haꝝ reꝝ.i.ex ſe nō

Imprudens — intelligēs has res, et ignarus oium.i. neſcius oium

Ignarus — reꝝ,q: ab alijs non admonitus dedit eam puellā in dono,iprudens aliqs p ſe dr̄,q ex ſua intelligentia nō cognoſcit,ignarus p alios,hoc ē ab alijs nō

Fingere — admonitus.Is miles venit Athenas poſtq̄ ſenſit,q̄z

Sedulo — i.et me hr̄e tecū rē.i.amorem, ꝯſuetudinē,fingit.i. ꝯminiſcit,adinuenit,excogitat cās.i. occaſiones,ne i.vt nō det puellā,ſedulo.i.ipenſe,inſtāter, q̄ſi ſine dolo. Ait ſi hēat fidē.i.ſi credat ſe ppoſitū iri, q: p̄ferret tibi apud me,ita q: magis ſit amādus a me.

Ait — Ait dicimus ſemp cū vel inuiſa nobis aut audietibus narramus,aut vana dcā alicuius recitamus, ac.i.ē ait inq̄ ſi nō metuat.i. timeat id qd ſequit. s.ne.i.vt h̄ eſt q:,vbi.i.poſtq̄ accepi3 puellā ab eo milite.Ait ergo ſe velle dare illā puellā mihi veꝝ.i.ſed ait inq̄ ſe vereri id.i.timere qd dcm̄ eſt,ſed q̄tū ego ſuſpicor.i.opinor,adiecit aīum ad virginē.i virginē cepit amare,et ad eius amorē aīum applicuit. Phę.et ne.i.vtrū,amplius.i. vtꝝ vltra fecit q̄ aīum adiecit Tha.nihil fecit ſup.āplius ,nā q̄ſiui.i.inueſtigaui,nunc o mi Phę.multę ſunt cāę qobrē.i.pp quas cupio abducere.i.abſtrahere eā ab eo milite,p̄mum q.i.q:,dicta eſt ſoror mea.pterea.i.inſuper,

Reſtituere et reddere — vt reſtituā ppria voluntate ducta, ac reddā parētibus volētibus,reſtituimus n. volētes,reddimus volentibus,ſum ſola.i.ſine familiaribus, et ſanguine iunctis,neminē hēo hic eoꝝ.s. qui voluntate ſua iungunt,neminē ergo hēo, neq; amicum,neq; cognatū,explicat,qd dixit ſola ſum.i.ſine cognatis, et hēo neminē,q: ſine amicis. Amator dr̄ q ad tps

Amicus & amator — amat.Amicus q ppetuo, q̄obrem o mi Phę. cupio parare.i.acqrere aliquos amicos meo bn̄ficio.s.re-

Amabo blandientis — ſtitutione filię,amabo,blandiēntis eſt pticula,vt dictum eſt.adiuta.i.adiuua,frequentatiuū pro pncipali,quo.i.vt id.s.paratio amicoꝝ fiat facilius, ſi-

Adiutare — ne.i.pmitte a ſino is,i. ū militē hr̄e priores ptes.i.p̄ferri tibi,eſſe potiorē apud me p hoſce aliquot dies Nihil.r.m.Phe.es peſſima,egon.i.vtꝝ ego rn̄deam qcq cū iſtis.i.cū tuis factis,et iſtis per ꝯtemptus dixit.Par.Hei nr̄ Phę.laudo te.s.vel dcm̄ tuū,tandem ꝯdoluit.i.dolorē ſenſit.Thais.es vir.i.virilis nō pu er,q meretricē ꝯtēnis.Phe.at ego ne ſciebā quorſum tu ires.i.quorſum tēdebas,dicēdo ſup.hęc vba puel la ipſa abrepta.i. abducta eſt,et aſportata, hinc.i.

ex attica,paruula i.cū eſſet adhuc parua, mr̄ eduxit.i.educauit,et ex pueritiā duxit p ſua filia ſup.

Rediſſe huc — i.tanq̄ ſuā filiā,dicta eſt ſoror, cupio abducere eā, vt reddā ſuis parentibus. Nempe.i.pfecto, hęc oia verba nunc redeūt huc.i.recidūt,ſpectāt, ptinēt ad hoc vt ꝯcedā rus. Denique.i.tandē excludor, ille miles recipit,qua grā.i.qua cā.q.d. nulla alia niſi vt ames illū plus q̄ me,et times nunc iſtā puellā,quę aduecta eſt ex Rhodo.ne pripiat.i.ſurripiat illū talem militē tibi.i.ne eius amore implicatus te amplius nō amet q timor magnū oñdit amorem. Tha.ne.i.vtrum timeo id qd dicis?Phę.Ergo quid aliud ſolicitat.i.cōmouet ſolicitā,et anxiā reddit.

Solicitar — Cedo.i.dic.Num.i.nunqd,ille miles dat ſolus.i.do-

Benignitas — nat tibi.Nunc vbi.i.nunqd alicubi ſenſiſti.i.pcepiſti meā benignitatē.i.liberalitatem benigne exercitatam.Claudier.i.claudi,paragoge,vel claudicare, in te.i.erga te,nonne vbi.i. poſtq̄, dixti.i. dixiſti te cupe.i. deſiderare, ancillulā i. paruā ancillam ex Æthiopia.i.Æthiopiſſam,q̄ſiui.i. inueſtigaui vnā,

Porro — oibus rebus relictis.i.omiſſis,porro.i.deide,vel poſtea,aut multopoſt.Dixti.i.dixiſti te velle eunuchū

Eunuch. — Eunuchus,vt vult Tortellius,eſt q virilibus exectus

Tortelli. — eſt,q: ſolę reginę.i.ſolę diuites,rex.n. interdum p diuite capit.Iuue.ſatyra.i.Optima ſiluaꝝ interea, pelagiq; vorabit Rex hoꝝ. Quia ergo ſolę reginę vtunt his.i.huiuſcemodi eunuchis,vel his.i.hmōi delitijs,ſeruitijsq;.Repperi.i.dedi tantā opam, vt vnū inuenerim.dedi heri minas viginti.i.illa gn̄a nūmiſmatis.Nā,vt Priſcia.inqt de pōderibus et mēſuris,Mina attica dragmas ꝯtinet octogitaqnq;. Mina vo grēca nonagintaſex. Latine aūt dr̄ mina,ſed grēce dr̄ mna. Minas ergo viginti dedi.i. viginti libras,ita tū vt tāti ſit libra,q̄ti diximus ē Tū ego ꝯteptus.i.ſpretus abs te habui h̄ in memoriā.i.in recordationē bn̄ficij, qd in te ꝯtuli, vel vt ꝯferrē paraui,ſpernor abs te ob hęc facta.i. pp hęc officia.Tha.qd.i. q̄re rememoramur ſup. iſtud o Phę.quāq̄.i.tametſi q̄nis cupio abducere, tanq̄ ab ſtulto et p fraudē illā puellā, atq; arbitror id poſſe fieri.i.poſſe eam abduci maxime.i.p̄cipue hac re. s.biduū ꝯcedendo,verūtū potiuſq̄ hēam te inimicū i.infeſtū mihi,faciā vt iuſſeris,et hoc totū Tha.dicit,tanq̄ ipſa magis amet Phęd. q̄ ab illo ametur Phę. vtinam diceres iſtud verbū.i.iſtud dcm̄,vel ſententiam,ſed pro ea pprie ſn̄ia, vel enunciatiōe ponitur,quę vno litigat,vel aſtringit verbo,vtinā ergo diceres iſtud dcm̄ ex aīo.i.ex animi affectione, ac vere.i.non ſimulate,et qd eſt illud dcm̄, videlꝫ potius,q̄ te hēam inimicū.Sy. credere iſtud dictū dici syncere.i.ſolide,integre pure,ſimplr̄,ſine fuco. i.adulatiōe et ſimulatione.Fucus.n.dr̄ color adulterinus.i.ſimulatus,non verus, poſſem ppeti quid uis.i.qdlibet.q.d. paterer qcqd velles.Par Hoc dicit Parmeno apud ſe de Phędria, hic labaſcit.i. cadit aīo,ſeu animus eum deficit, et deuincitur ſtatim victus.i.ſuperatus,vno verbo.i.vno dicto, q̄ cito.i.q̄tum celeriter,et cum exclamatione et dictinctione eſt pferendum.Tha.Egon.i.vtrum ego miſera dico ex animo?q.d.dubitas vtrum dixeris ex animo illud dictum potius, q̄ te inimicum habeam,

tandem hic accelerat reſponſum, vel aſſenſum extorquet, quaſi ſine longis ambagibus dicas, quam rem voluiſti a me, ioco, aduerbiũ eſt, cui ꝯrium eſt ſerio. q. d. qd a me non mõ poſtulaſti, ſed dũtaxat voluiſti, & qdẽ nõ ſerio, ſed ioco. i. iocando, qn. i. q̄ non pſceris, ego neqo impetrare abs te, vt ſaltem ꝯcedas. i. annuas, p̄ſtes mihi hoc ſolum biduum. i. duoꝝ dieꝝ ſpatium. Phę. ſi qdem. i. ſi certe biduũ eſſet futuꝝ, ſup. ꝯcederem ſubintellige. Veꝝ. i. ſed vereor ſup. ne iſti duo dies fiant viginti dies. Tha. ꝓfecto biduũ erit ſup. vel fiet non plus. i. non vltra, vel amplius, aut apoſiopeſis eſt interuentu ſermonis Phędrię. Phę. dixti. i. dixiſti, aut nihil moror. i. non dubito, cũ aut dixeris qn plus biduo ſit futuꝝ ſi ꝯceſſero. Tha. non fiet hoc mõ. i. hoc pacto, vt putas, ſine. i. pmitte, a ſino is, vt ſup. exorem te. i. ꝑſuadeam tibi, et te in mei sniam inducam. Phę. s. i. certe, faciundũ. i. facere op3 amore cogente, quoduis. i. qolibet. Tha. amo te merito, q2 meruiſti

Macerare

Phę. Bene facis, ibo rus. i. ad agros me cõferã, ibi. i. ruri, macerabo. i. debilitabo, affligtabo, excruciabo me hoc biduum. i. hoc ſpatio bidui. Noia aũt tpalia cum oibus verbis p̄nt poni aut in accuſatiuo, aut in ablatiuo, ſed per actũum elegãtius loquutur, certum eſt. i. deliberatum eſt mihi, me ita facere. i. me macerare ruri hoc biduo, morigerandũ eſt. i. op3

Morigerari

morigerari. i. obſeq et morẽ gerere Thaidi, o Parmeno tu fac vt ſup illi. s. Eunuchus et ęthiopiſſa, vbi maſculinum genus p̄ponderat foeminino, adducant huc ad Thaidem. s. Par. Maxime. i. libẽtiſſime. Phę. o Thais vale in hoc biduum. q. d. a te abſcedo ergo vſq; ad duos dies. Nam hic vale potius abſceſſum ſigt, q̄ ſalutationem. Tha. O mi. Phędria, et tu numqd. i. num vis aliqd aliud. i. non aliud petis a me fieri interea q̄ biduũ abieris. Phę. Ego ne. i. vtrum ego velim aliqd cum iſto milite, iſto dixit per ꝯtemptum. i. odioſo. q. d. qd poſſem velle q̄diu riualis mi'es a te p̄ferẽ, et tunc fit diſtinctio, deinde ſeqtur idem ſup. vt tu abſ̄s. i. a me, qui ruri ero diſtans, fies. i. ſis p̄ns per cogitationem, qm̄ (vt Cic. inquit) non minus noſtra ſunt, quę mente cõplectimur, q̄ quę oculis intuemur. Poſſet. n. ſic fieri di-

Cic.

ſtinctio. Ego ne qd velim. i. verum petis ſup. quid velim, deinde ſubaudi velim, vt tu p̄ns cũ iſto milite fies. i. ſis abſ̄s ab eo ĩ me cogitando, ames me dies, noctesq;. i. luce ac tenebris, d̄ſideres. i. requiras me et mei deſiderio tenearis, ſomnies me. i. p ſomnũ me videre videaris, expectes me, cogites de me, ſperes me. Expectare & ſpare ſic differunt. Nam expe-

Expectare & ſperare

ctatio eſt certoꝝ, ſpes vero incertoꝝ. Item expectatio eſt ꝓpinquaꝝ reꝝ, ſpes longinquaꝝ. Itidẽ expectatio deſtinat tp̄s, ſpes non deſtinat. Oblectes te. i. delectationem capias, me. i. memoria et recordatione mei. Eſt. n. ſeptimus caſus, qui et ablt̃ũs ẽ, ſis tota. i. toto aio mecum p cogitationem, fac. i. da operam, vt poſtremo. i. tandem ſis aĩus meus i. vnanimis, meũ et velis ac optes qͦ volo et opto qñ. i. q2, ſum tuus aĩus. i. a tua non diſſentio voluntate, ita vt inter nos tanta ſit ꝯiunctio aĩoꝝ, vt vna vtriuſq; ſit voluntas, et quorſum alter aĩus ſe ruerit curſum, et alter ferri non recuſet. Is. n. ẽ aĩus meus, qui animi mei cupiditati, ſeu mauis voluntati non refragaẽ, ſed vnum, idemq; vtriuſq; eſt velle. Tha. Hic Thais conuertit ſermonem ad Parmenonem aduũ eius de Phę. loquens. Me miſerã, dolentis interiectionis vice fungi'ẽ, hoc dictum me miſeram quaſi proh dolor, vel ſi mauis, ſubaudi fateor, vel aſſero me miſeram, forſitan hic Phędria habeat. i. habere poſſit paruam fidem mihi. i. paꝝ mihi credat, atq; nũc iudicet me ex ingenijs. i. moribus et nãis aliaꝝ meretricum. s. pol, iurantis eſt particula, qua mulieres vtebantur ꝯfirmatiuę quequam, ego Thais, quę. s. Thais, quę enim refertur ad ego, ſum conſcia mihi. i. quę noſco voluntatem meam, et quę ſcio qdnam in pectore geſtem, ſcio certe hoc. i. vere hoc noui me, neq; finxiſſe. i. ſimulaſſe quicq̄ falſi. i. aliquod mendacium, neq; quenquam. i. aliquem eſſe cariorem cordi meo hoc Phędria. i. hic Phędria, et quicquid feci eum excludendo, feci cã huius virginis. Na3 ſpero. i. ꝯfido vel credo me reperiſſe propemodum. i. fere fratrem eius, appoſitiue adoleſcentem, adeo. i. valde ſeu nimis, vel ſit particula expletiua, i. certe nobilem, et is frater conſtituit. i. propoſuit ſe venturum eſſe hodie domum, aduerbialiter ad me, concedam. i. diſcedam hinc. i. ex hoc loco, intro. i. in domum, atque expectabo, dum ideſt quouſq; veniat.

SER.

MIſeram. Facta deliberatione Phędrię & demolito aio eius ad reconciliationem, inducit Thais orans Phę. vt de excluſiõe veniam donet, ſe excuſans, et ſic ad ꝑcationem paratur, et hęc oia idonea valde ſunt ad ꝯfirmandã ꝯcordiam, cum ex vna parte Phędria ſit paratus, vt iam audiuimus, ex altera Thais veniam oret mediante Parmenone, quaſi oĩum ꝯſcio et mediatore, vt eius iudicio planius noteẽ vtriuſq; pſonę natura et ꝓprietas, venit ergo Thais ſecũ ꝯquerẽs de excluſione. Me mi. &c. grauius q̄ debeat ne ne aliorſum tulerit. s. ne putet me pp aliam cãm feciſſe, atq;. i. q̄. tremo amore, et tñ horreo eã. i. odio habeo eam, bono. i. ꝯſtanti ſis aio ne ſentiant te labare, et op3 te eſſe fortem, nam cum plus acceſſeris, plus et amabis, et incitaberis, hoc dicit accede &c. Ceteꝝ. i. ſed quid taces, q2 monerat Parmenonẽ magis rigidum eſſe, iõ libentius vertit ſe ad Phędriã, ſane Phę. accepta occaſione &c. fortitudine verbis Parme. audacius reſpondet ſane ideo non iratus, q2 vero. i. in veritate &c. Nõ pol ego feci eo quo. i. q quenq̄ &c. aut diligam. i. pdigã. Sed hic vertit ſe ad Phęd. Tacere. i. cęlare nomen matris et patris, dicebat ipſi puella. p̄riam vero &c. Signa qbus cognoſci poſſet, neq; ſcit &c. Sunium eſt q̄dam villa iuxta Athenas, abij huc. i. Athenas. hoſpitem dicit Thraſonem, qui. i. quomodo eſt iſtuc falſum poſt illa tempora, hoc agite, ideſt deridete &c. amabo verbum pro interiectione, fidibus ideſt cithara, forte et ita forte q fortuna, ideſt cum bono euentu imprudens harum rerum, q mater mea eam nutriſſet verum, ſed dicebat vereri, ideſt ne plus te diligere3, ipſemet rogabat vt eũ tibi p̄ferrẽ, ſed ego q̄uſ &c. ẽ ne amplius ſcis niſi ſuſpitionẽ, vellet. n. Phę. vt Thraſo illi puellę adhęſiſſet, nihil aliud iõ ſuſpicor,

nam q̄ſiui et denegaui vt ſuis parentibus reſtituā, q: ciuis attica eſt,cū huc vſq; fuiſſet pdita.et reddā gratis,quorſum vires ducēdo paulam etc. nūc vbi i.nunqd alicubi me.b.i.largitatē tū q̄uis ꝯtemptus i.excluſus eodē die habui in memoria et eam atq; ex hac re.i.ſe ille hēet priores partes p aliquot dies apud me.

pro nō ſic in Hecyra.nullus dixeris.Plau. in Trinūmo,Nullus credas. Ego.r.ibo,et hoc iam dcm̄ eſt,ſed oñdit ŷ olim itercipiat Phędria. Cēſen me poſſe arbitrari,vñ cenſores.q mor̄ alior̄ ſumunt arbitriū,iō hūc putāt nō cēſere,q: ipſe deſiderat fieri. Poſſe of.et p verba ſunt deſperantis nō firmare,ſed obfirmare, nō pati,ſed perpeti. Te tenete quod ait hāc vi ba vt ſignificet pditū amatorē Phędriā eē. Nā aut iā.r. mō iā pro ſtatī. Mox.n.t. a.hoc ē ad vrbē agēt. Inſomnia, vigilię legit et adiget,vt ſit iſōnia nuri ſingularis. Vt do. vsq;, ordo eſt,Vsq; defatiger. Ingratus vt.d.i.et in

Nullus non

ego nō dico ex aio.s. potius ŷ loco rem vo luiſti aliq̄ gn pficis,ē ego nequeo hoc ipetrare a te vt ſaltē pdas ſolū biduū. ego ne.i.an qd velim me miſeram, iō Thais remotis cui bus ſecum loq iducitur,vt oñdat ver̄ eē qđ dixerat pāte Phędria de excluſione, quod valet ad credendum firmam eſſe reconciliationem.

Octonarii. Senani. & Septenarii partim Trochaici.

PHEDRIA. PARMENO.

ACTVS SECVNDVS.

Fac ita vt iuſſi deducant̄ iſti.P.faciā.Ph.at diligēter.P.
Fiet.Ph.at mature.P.fiet.Ph.ſatine hoc mandatū ſt ti/
Ah rogitare quaſi difficile ſit.vtinam bi?P.
Tam aliquid inuenire facile poſſis Phędria
Quā hoc peribit.Ph.ego quoq; vna pereo,qđ mihi eſt carius,
Ne iſtuc tam iniquo patiare animo.P.minime quin
Effectum dabo,ſed nunquid aliud imperas?Ph.
Munus noſtrum ornato verbis quod poteris,&
Illum ęmulum quod poteris ab ea pellito.P.
Memini.tam & ſi nullus moneas.Ph. ego rus ibo, atq; ibi manebo.Pam.
Cēſeo.ph.ſed heus tu.P.qd vis?ph.cēſen poſſe me obfirmare,&
Perpeti ne redeam interea?P.te ne?non hercle arbitror.
Nam aut iam reuertere,aut mox noctu te adigent horſum inſomnia.ph.

Ingratus

DONA.

Fac ita vt iuſſi.iā amatoriū vanilogum,ē vaniloquū ꝯtinet iſta actio,nā et repetit qđ iam dictum eſt,et id facere magis et odioſe nimis. Rogitare.q.d s.deeſt vis,vel pgis,vt ſit rogitare pg s,vel teipſ reſpicis,vel hūc ſi aduerſus hęc dić vt ſi rogitar̄ te,aut rogitare hūc,ē diſtōne iterpoſita ī redū vulnoſe,q̄ſi d ſſicile ſit id qđ mādat.ita et interitā nimiā circa hęc ſolicitu amatoris expſſit,et oñdit nihil eē facilius,q̄ deducere ad meretricē munera.Cū ꝯtra ſit diſſicillimū poſcēti aliqd nō dare. Rogitare,ſubaudit te.Mir̄ eſt q̄ſi ſit diſſicile cōplere qđ iubes. Vtinā tā aliqd inuenire poſſis Phędria,inuenire acquirere.vt in Heau.Sic pñ comodo, obſequare,ē vt ſemes qđ laborē inuenerit,nā iō a pcedēti et q̄ſtus dñr. Quā.h.p.de ſt facile.vt ſit facile hoc pijt. Quod.m.e.c.p q mihi ſua carior,ſ; ego dixit abſolute occurrens huic pnomini qui. Quin ef d.q pnomē.vt in Heau.Qui volo mētiare. sed.n.a.i.in his ſeruus nihil vult niſi coactus facere pp maiorē dñni.ſic et alibi,Iubes ne igt rūdere Chęrea?Rogo atq; impo. Munus noſtrū ornato verbis,nō dixit meū,q̄ſi et Parmenonis ſit. Et iſtū,deeſt moleſtū, et odioſum, nam hoc ſigt iſtum. Ab eo pellito,ab eius aio, et non pelli facito.ſed pellito. Memini tameſt nullus moneas,pperat ſeruus cape vaniloquū dñi.Nullus

nitus et coactus.nam igratis nō vltro ſigt, q: vltronea grata ſunt ingrata q̄ ab inimicis ſiunt,ac recuſantibus. Nimis.m.in.indulgeo me.ſic veteres,qđ nos mihi dicimus alibi.Te indulgebant,tibi dabāt. Tandē ne ego.i.c.s.s o.vt.t.triduū,ſic cępit tanq̄ aliqd foret dicturus magnificū,non aūt eſt auſus,ſed vere amator magnū hoc putat, vel totum triduum.Magna pfeſſio virtutis,cū tidu o ſit opus.triduo poſſe durare,et totū triduum dicat vniuerſum triduū, ſpondeos vniuerſum,q̄ſi triduū in multo numero ſit. Vide.q.a.ſic dr̄ magna aggredictibus. Snīa ſtat.et vultu et geſtu magis ſpectabile qđ dixit ſtat snīa,vel maxime eo, qđ tāto ſonitu hęc de ſe pmittat Phędria ꝯtinuo rediturus,vel potius nō acceſſurus ad illam.tm̄ autem abierit q̄tum tpis opus eſt ad vitandā virginem.

Quid.h.m.eſt?excuſatio amoris q̄ñ nō culpa,ſed morbus eſt. Adeon.h.ī ex.a.vt nō cognoſcas eūdem eſſe,more ſuo a plurali numero ad ſingularem ſe ꝯuertit. Ex.a.u.n.c.e.e.non ſolent ſtulti induci adoleſcentes,et iō ad amorē retulit ſtultitiā Phędrię. Minus.i.m.ſc niſi enim hoc eſſet,qd eēt, q: illum mulier pferret militi,aut qd relinq̄ret proprium perſonę militis,ſi et hic ſtolidus eſt. Magis ſeuerus quiſquam,nec magis continens, animaduerte vt amet Terentius magis addere poſitiuo,q̄ comparatiuum facere.nam neque ſeuerior,

Indulgeo me & mihi

neq; continentior tam voluit dicere,q̄ magis ſene rus,et magis ꝯtinēté. Hic eſt pa.g.hęc apud Menandꝝ in Eunucho nō ſunt,vt ipſe profeſſus ē,paraſiti et pſonā militis,ſed de Colace tranſlatę ſunt. Facie honeſta,ęconomia q̄ oſtēditur amaturus Chęrea,ſi quidē hāc Parmeno ipſe miratꝰ. Facie honeſta,ſic Virg. Et lętos oculis afflarat honores,ē mox idē, Ita Dij me ament honeſtus. Ni ego hodie me turpiter hic dabo,ni dabo prodedero. Virg. Quamuis ſcelus ante celo deiecit ab alto.

iniquo aīo.i.tam ęgre,quinimmo pareo voluntati meę.Par.minime.i.nō patior s.iniquo aīo.qn.i.quin immo.dabo effectū.i.ꝑducā in effectū,qđ iuſſiſti. ſed numqđ impas.i.pcipis aliud,q̄ ut deducā donū tuū.Ph.ornato.i.reddito pulchꝛ et decoꝝ munus nīm verbis.i.aliquo ſermonis eloqu.quoad.i. inquantum poteris,et pelli to ab ea illum ęmulum.i.inuidū et riualem addit.cedo eū in inuidiam Thaidis. Par. Ahu. interiectio ad eū ſpectans,q̄ incipit capere et intelligere quorſum vergatur.

Opus faciam,vt defatiger vſq; ingratus vt dormiam.P.
Vigilabis laſſus,hoc plus facies.Ph.abi ſis,nihil dicis Parmeno
Eiciunda hercle hęc eſt mollicies animi,nimis mihi indulgeo.
Tandē non ego illa caream,ſi ſit opus,vel totū triduum?P.hui
Vniuerſum triduum? vide quid agas.Ph.ſtat ſententia.P.
Di boni quod hoc morbi eſt?adeon homines immutarier
Ex amore,vt non cognoſcas eundem eſſe,hoc nemo fuit
Minus ineptus,magis ſeuerus quiſq̄,nec magis continens.
Sed qs hic eſt qui huc pergat,at at hic qdē eſt paraſitus Gnato
Militis,ducit ſecum vna virginem huic dono.papę
Facie honeſta,mirum ni ego me turpiter hodie hic dabo,
Cum meo decrepito hoc Eunucho,hęc ſuperat ipſam Thaidē.

Alia

Cum meo decrepito eunucho,facete meo ad paraſitum retulit cum pulchro munere venientē,et ꝑparatio eſt ad deducendū Chęreā potius,q̄ deformē eunuchū. Decrepito hoc eunu. decrepiti ſunt dicti quoꝝ crepitu et plangore familię fuerant iam conclamata funera. Hęc.s.ē.T. hoc ſi accipias,non tanq̄ vituperaturi Thaidē,ſed hyperbolicos eſt,ideo addidit ipſam,quaſi nimię pulchritudinis,et bene ipſam ꝓpter quam datur.

GVI. FAc ita etc. Hęc actio continet amatorium, vaniloquium,et vaniloquium. Nā in ea ſępius repetitur,qđ iam dictum eſt.Phę. Fac ita.i.eo pacto vt iuſſi.i. impaui tibi,et cōmiſi.iſti.i.eunuchus et ęthiopiſſa,ſed maſculinum pręponderauit fœminino.Deducantꝰ.i.ad Thaidem ducantꝰ.Par. faciam Phę.At.i.ſed. fac diligenter.s.Par.At, ideſt ſed.mature,ideſt tempeſtiue fac.i.Par.fiet mature Phę.Satin.i.ſatis ne.hoc eſt mandatum.i.iniunctū tibi.Par.Ah.indignantis eſt pp tam odioſam repetitionem.Miꝝ eſt ſup.te rogitare.i.ita inſtāter rogare,vt id fiat,quaſi ironice dicitꝰ.ſit difficile.i.res difficilis ad meretricem munera deducere. vtinam poſſis inuenire.i.acqrere tam facile aliqd.q̄.i.quantum.facile hoc donum,qđ dari iubes.peribit.i.nihil fiet,et nihil ęſtimabitur ab ea.f. Vel q̄ facile ħ peribit,intellige.i.quantum facile hoc qđ Thais tibi promittit.peribit.i.non durabit ē euaneſcet.Ph. quoq;.i.ēt ego pereo.i.moleſtia amoris conficior, vna.i.ſimul,cum eo quod dicis tam facile periturum.Quod mihi carius ē.Donatus vult capi hāc ſtructuram neutram pro maſculina,vt ſit ſenſus, Ego qui mihi carior ſum pereo vna cum eo dono,qđ dicis periturum.vel ſi vis fac,vt quod totam clauſulam referat,vt ſępe fit.ita ꝙ,ſit ſenſus. Ego quoq; vna pe.o.qđ.i.q̄ res.s.me pire eſt mihi carius i.maiori eſt mihi curę,et magis aīum meum tingit,ſiue pungit,ne patiare,ideſt noli pati iſtud tam

tur.memini.i.in memoria habeo iam reconditū quorſum ſpectes.tametſi.i.quāuis.nullus.i.non,vt ſępe ita īterpretari ſolet.moneas.i.admoneas.Phę. Ego ibo rus,aduerbialiter ponitur rus.atq; manebo ibi.i.ruri.Par.cēſeo,ideſt ea eſt mea snia, vt id efficias.Phę.ſed heus vocantis eſt aduerbiū.tu. Par. quiduis? Ph.cenſen.i.arbitraris ne? (Vñ cēſores qui moꝝ alienoꝝ ſumunt arbitriū.) cēſen ergo.i.arbitraris ne me poſſe affirmare.i.ꝯfirmare, ꝯtinere,ſt ꝑbilire aīum meū.s.et perpeti.i.tolerare ne redeā.interea.i.quādiu hęc mea iuſſa explebis? Par. Te ne.i.pūs vtꝝ cēſeam te poſſe offirmare,vt non redeas hercle.i.p Herculem,nō arbitror te poſſe offirmare etc.nam aut reuertere.i.redibis,iam.i ſtatim, aut mox paulopoſt,iſomnia.i.viſa in ſomnis,vel vigilię,quamuis pro vigilia dicatꝰ potius iſomnia inſomnię primę inflexionis,et propterea aliq dicunt adiget,vt ſit ſingularis numeri.adigent.i.adducant,hoc eſt te ad vrbē agēt.i.ducēt,vel lege adiget.i.impellet horſum,i.deſt verſu hic vrbē, noctu i.nocturno tpe.Phę.Faciā opus,i.opabo ruri,vt defatiger vſq;.i.aſſidue.et vt dormiā.i.ſomnū capiā ingratus.i.ēt inuitus,coactus.Nam ingratus non vltro ſignificat,q̄ vltronea grata ſunt, ingrata q̄ inimicis ſunt,ac repugnantibus. Par.tu laſſus.i. ope defatigatus, vigilabis.i. ſomnum non capies, facies.i.efficias,plus i.maius et difficilius.ħ,in ablatiuo.i.q̄ vigilare laſſus.Ph. Ah Parmeno nihil dicis,hęc mollicies.i.hęc effeminatio animi,eſt eijcienda.i.eruenda a nobis.Hercle.i.certe,vel p Herculem.nimis.i.plus ęquo indulgeo me,antique pro indulgeo mihi,hoc eſt nimis ſum benignus mihi ipſi et facilis,et parco nimis mihi.tandē.i. ut ego maximū dicam,nō caream.i.carere poſſim illa ſi ſit opus,uel.i.ēt,triduum totum.i.integꝝ triduum. Par.Ridet Phedriā ſeruus.Hui,interiectio ridentis, uel aliquid admirantis,carebis bene uniuerſum tri

Cenſor

Vſq; pro aſſidue,

dnum illa? vide.i. ꝯſidera, qd agis.i. quid agendum ſuſcipias, quaſi res ardua ſit. Phę. ſtat ſnia.i. ea opinio eſt et ꝯſilium mihi placet, et apud me firmatum eſt, deliberatū, ac decretū. Par. Dij boni, vocatiuus eſt. q.d. inuoco vos, qd hoc morbi eſt.i. q̃lis ē hic morbus et inſania, non aūt amor, Adeon.i. eſt ne veꝝ ſup. homines adeo i. tm̄, imutarier, ideſt mutari ex amore.i. ꝑpter amorē vt cognoſcas, ideſt cognoſcat aliꝗs ſeba ꝑſona ꝑ tertia,

faciet, vide qd agas correctorie dic. q.d. nimis diffi lia ꝑmittis ē. Dij bōi, qm̄ Phę. poſſet Parmenoni, vt munera Thai. offerret ꝑcipiſſe, ē tn̄ Parmenoni ifidelis nollet obtēpare remoto Phę. iducit Parmeno de dn̄o ſuo loq̃ns, ē ꝯdolens de miſeria ſua. vt ꝑ h̄ intelligat fidel'r velle mādata dn̄i ſui adimplere, qd h̄ morbi ē, de amore loquitur. Adeo.s. ꝯſtat imutari poſſe ex amore hoīes, minus ineptus.i. prudentior hic Phę. ſed qs, iā accedit ad ſm̄ actū, huic.i. Tha. Miꝝ niſi ego me, h̄.i. in domo Thai.

Octonarij, Septenarij, ac Senarij Trochaici.

GNATO PARASITVS. PARMENO.

DIi īmortales hoī homo qd pręſtat? ſtulto intelligens
Quid intereſt? hoc adeo ex hac re venit ī mētē mihi.
Cōueni hodie adueniēs q̄ndā mei loci hinc atq; ordis
Hominem haud impuꝝ, itidē patria qui abligurierat bona.
Video ſentum, ſqualidum, ęgrum, pannis, annisq; obſitum.

vt ſępe fit, non eūdē eſſe hoīes, q ante amorē erat, adeo imutatus eſt, et more ſuo a ꝑli numero ad ſingularem ſe ꝯuertit, nemo fuit minus ineptus i. prudentior, hoc.s. Phędria ante amorem, minus enim vni poſitiuo iunctum reddit ꝯriam cóparatiui ſignionē, vt minus prudens.i. ſtultior, minus ſtultus.i. prudentior. Quiſq̄.i. aliquis non fuit magis ſeuerus.i. grauis, neq; magis ꝯtinens.i. a laſciuia ſibi cauens. ſed quis ē hic q ꝑgit.i. qui ꝓſequitur iter ſuum huc.i. ad hanc partem. At at, interiectio metuentis, vel oppſſi ex ſeparo, qdem .i. certe. hic ē Gnato.i. ſic appellatus, paraſitus.i. qui adulatione victum q̄ritat, et ſic replere ventrē deſiderat, militis.s. Thraſonis, quem ille paraſitus ambit.i. vt ventrem impleat, duci ſe eum huic.s. Thaidi dono.i. pro dono vnam virginē, papę, interiectio admirātis. facie honeſta.i. hn̄tem faciem honeſtam, ē modeſtam. Miꝝ erit ſup. ni.i. niſi, dabo.i. dedero, ſeu obtulero me, turpiter.i. cum pudore meo, hic.i. in hoc loco, cum hoc meo Eunucho.i. virilibus execto, decrepito.i. ſenio iam ꝯfecto admodū. Decrepiti aūt dicti ſunt quoꝝ iā fuerant ꝯclamata funera crepitu ē plāgore familię, hęc puella ſuperat.i. vincit pulchritudine ipſam Thaidem.

paraſitus Papę admirantis

BER. FAc ita. Phedria inducit hic loq cū Parmenōe, abſ̄nte Thaide, vt oñdat ex aīo velle pficí qd ꝑmiſerat Thaidi, ſolent.n. amatores amicabus talia ꝑmittere, q̄ nolūt pficere, qd valet ad inducēdū Chęreā falſum Eunuchū, q: q̄to magis Parmeno dn̄m ſuū videt in muneꝝ exhibitionē diligentem, tāto magis laborat dn̄i munera exornar, ab mō.s. oēs rogitare, q̄ facile hęc pibit, q: qcqd meretrici daē inter amiſſa cōputaē, ergo nō eſt miꝝ ſi res meę peunt, q: vna q̄ ꝑeo, qd.i. ego ē c. ne iſtū.p. tā.i. a.s qd res meas expēdo, nullus ꝑ nō, nomē ꝑ aduerbio, nā aut iā corpa'r reuertere, aut ſomniādo, ſatagēt.i. agēt ī viſiōe, huc.i. ad domū Thaidis. Inſomniū eſt qdā ſpēs ſomnij. vt dicit Mac q̄ i ſolo ſomno hn̄t ſuū eē, ē nūq̄ ex, q: nihil ſign̄. qd pcipue ſolet amatoribus ꝯtingere. itm̄ defatiget vſq; dū dormii ignarus.s īnitus vigilabis, ē exīs laxius plus h̄.i. pp h̄, q: lapſus eris, facies.i. vigilabis, q: laſſitudo ipſa cā ſuę memorię reducēs te ide cogitare

dit ad ſm̄ actū, huic.i. Tha. Miꝝ niſi ego me, h̄.i. in domo Thai. et cū ē iam q̄dā cōmoditas ſeq̄ntis actus.s. vt q: Parmeno donū Thraſonis pulcherrimū videt, eꝫ ſuū Eunuchū turpiſſimū intellit, velit ducere Chęream pulchruꝫ Eunuchū ꝑ quē dn̄i ſui amorem apud Thai. firmet, et poſtponaē Thraſo. h̄ enim fidelis deſcriptus eſt, vt domini q̄rendo vtilitatem quod poſſit elaboret.

DIi imortales hoī hō qd ꝓſtat? In hac ſcęna nō ſtās ſed quaſi ābulans pſona inducit. Cōſiſtit tn̄ aliq̄ntulum ītēs ſpectatores, dū ſe cū loqē. Exprimit aūt paraſitū, et ſub eius v̄bis corruptos mores in aſſentatiōnē oñdit ꝓſus, ut hōc ſtę q̄ꝫ pſonę in eius culpa īnētę ſint, ut alibi, obſequiū amicos, v̄itas odiū parit. Dij īmortales, h̄ iā mire ē ꝑ ſcli ac tpoꝝ rephēſiōe ſatyrice Teren. qd apud eū ſtultū uocat ſimplicē paſitus, ē ſe itelligētē malū. Dij īmor. admirāns exclamatio eſt cū paſiti geſticulatiōe. Dij.h.h. qd ꝑ. morata narratio a ſnia īcipi ſolet, q̄ dr̄ προμυθιον Hoī hō qd ꝑ. alij diſtinguūt qd ꝓſtat ſtulto intelligens, alij ſtulto intelligens qd ītereſt, q: ſic ueteres loquebāt. Quid intereſt, h̄ admirātis eſt, ē iō ſic ꝓnūciandū. Cōuenit. h. a. ꝯueniſſe nō uidiſſe tm̄, ſed ēt collocutuꝫ fuiſſe ſigt. Mei loci, atq; ord. loci ingeniū, ordis pauperem, illud natalium hoc fortunę eſt. Quēdam hoīem haud impuꝝ, dixit ꝓdigum, ſed quia hoc ipſum ꝓbat, non auaꝝ, non improbū, et ſic laudamus eos, in qbus nihil eſt, qd magnopere pferamus. Itidem patria q abligurierat bōa, hoc ioculari uultu dicitur, et eleganter ex perſona paraſiti non culpa, q: comederit bona. Abligurierat, ſuauibus eſcis conſumpſerat, nam ἀπὸ τοῦ λιγυρου eſt ligurire, λιγυρον grȩci ſuaue appellant.

DONA.

Video ſentum, o q̄ bene uideo, poſtquam dixit conueni et tempus mutauit et uerbum. Sentum, horridum, ſentum ad horrorem retulit. Squallidum, ad ſordes. Ægrum, ad maciem. Pannis, annisq; obſitum, ad ueſtitum, et ad triſtitiam. Sed pannis et annis morologię paraſitorum ſunt. Pannis, annisque obſitum, vel paraſitica uernalitate additum eſt iocanti, uel quia homo dixit, et eſt miſerię ſenium debitum. Vnde

huic

Q uid iſtuc ornatiſt inquam? quĩ miſer quod habui pdidi, hẽ
Quo redactus ſum? omnes noti me atq; amici deſerunt.
Hic ego illũ cõtempſi prę me, quid aio hõ inquã ignauiſſime?
Itan paraſti te vt ſpes nulla reliqua in te eſſet tibi?
Simul cõſilium cũ re amiſiſti, viden me ex eodem ortũ loco,
Q ui color, nitor, veſtitus, quę habitudo eſt corporis.
Omnia habeo, neq; quidq̃ habeo, nihil cum eſt, nihil deſit tñ.
At ego infelix, neq; ridiculus eſſe, neq; plagas pati
Poſſum, quid tu his rebus credis fieri, tota erras via.
Olim iſti fuit generi quondam quęſtus apud ſęclum prius.
Hoc nouum eſt aucupium, ego adeo hanc primus inueni viã.
Eſt genus hominum qui eſſe primos ſe omnium rer volũt,
Nec ſunt, hos conſector, hiſce ego non paro me vt rideant.
Sed his vltro adrideo, & eorum ingenia admiror ſimul.
Quicquid dicunt laudo, id rurſum ſi negant, laudo, id quoq;
Negat quis, nego, ait, aio. poſtremo imperaui ego met mihi

huic magis triſtitia, grauitas quę diſplicuit aliena ſemper ab hominibus paraſitis. Annisque obſitum, bene abdidit annis, quia vt quisque miſer eſt, ita ſenex videt. obſitum, vt ſentum dixit.

Obſitus, metaphora ab agro. Quid iſtuc inq̃ ornati eſt, ſcire nos conuenit cum recto caſu pferẽ interrogatio non eẽ cõmodioſus. vt ſi dicas, Quis hic hõ eſt? ſi aũt per obliquũ cõtemptus ſignificari. Quid hoc ẽ homis? qd mulieris? qd ornatus? Quid iſtuc inq̃ ornati ẽ, ornatus.

eſt ad decus, et ad turpitudiẽ vel ſimplr hoc accipe, vel ironicos, et ornati vt ſenati antiquus gtũus.

Quod h.p. non dixit id qđ erat comedi, aut cõſumpſi. Hem quo r.s. vel habitus ſuũ, vel corpus oñdens hoc dicit. Ne quicq̃ hic niſi media cõſuetudine colloqutũ eſt. Oẽs.n.m.a.a.d. ſententioſe, atq; mordaciter in mores. Hic e.i.c. hoc eſt illud, Hõ hoi qd pſtat ſtulto intelligens, nam paraſitice obiurgantur tanq̃ in illo ſit qui miſer eſt, ẽ alibi, Nã nemo illor qsq̃ ad te venit, qn ita paret ſeſe, vt abs te blãditijs, q̃ minimo pcio ſuã voluptatẽ expleat, et hoc pprie verbũ ad exprimendã humanitatẽ et ignauiã factũ eſt. Vt ſpes nulla r. in te ſiet tibi, bene quaſi q rem a fortuna accepit. Simul cũ re.c.a. Vir. Nec ſi miſer fortuna Sinonem Finxit vanũ ẽt, mendacẽq; improba finget, ẽ Salu. neq; fortuna eget, qppe quę pbitatem, induſtriã, aliasq; bonas artes, neq; dare, neq; arripere cuiq̃ põt, ergo hęc interrogatio increpantis eſt, nec deſiderat rñſionem. Nam cõſilium in bonis aĩ, res in ptãte fortunę. Ex eodẽ loco, ex eadem fortuna. Qui color, nitor, veſtitus, hoc ẽ illud quod ait, video ſentum. Color, ergo ad ſentum. Nitor, ad ſqualliduni. Veſtitus, ad pãnis annisq; obſitũ. Habitudo corporis, ad ęgr referẽ. Oĩa, ad qđ habui pdidi. Neq; qcq̃ habeo, habeo ad mei loci, atq; ordinis hoiem. Quę habitudo, deeſt corpis. Plaut. in Epidico. Corpulentior hercle, atq; habitior. Oĩa habeo, ad induſtriã retulit, neq; qcq̃ habeo ad fortunę culpã, ẽ item denuo fortunę crimen. Cũ nihil eſt, ad ſuam laudẽ. Nihil deſit tñ, oĩa hẽo nec qcq̃ habeo. Alter hor neutrum vt põt accedere, vtrum nulli. Nihil cum eſt. n.d.t. figura, vt

Virg.
Salu.
Plau.

apud Virg. ſequiturq; ſequẽtem, ẽ Cice. cum tacẽt, clamant. At ego inſe neq;.r. ideo tranſit, ἀπὸ μιμητικοῦ πρὸς τὸ πρακτικόν. At ego inſe.n.r. vehementer inuectus ẽ in ipa et mores poeta ſub hac perſona, in qua hoiem ita inducit pęnitere pbitatis ſuę, vt ſe inſulſum, non honeſtum dicat, et non volo, ſed nõ poſſum. Quid tu his re.c.f. dum qs ridetur, aut vapulat.

Tota erras via, παρόμοιον p metaphorã. Apud ſęculum p.p.s. cum eẽnt ipa meliora. Hoc nouũ ẽ aucupium, vl dr quid interſit cum de illo quęſtu, hoc ẽ aucupio, illud de ſapientibus, hoc de ſtultis. Inueni viam, adeo nouum eſt aucupium. Eſt genus ho quia multi ſunt huiuſmodi, non dixit homines ſunt ſed eſt genus hominum. Hiſce ergo non paro me vt.r.q: ille dixerat. Ego infelix, neq; ridiculus eſſe, neq; plagas pati poſſum. Sed his vltro arrideo, quid ẽ. His arrideo, aut veluti parco.i. exequor venio aut veluti dictis delector, atq; arrideo non ſicut in paraſitis fieri ſolet, vt is arrideatur a regibus, quin potius ipſi dictis factisq; arrideant alienis, hoc eſſe intelligendum etiam res ipſa indicat, econtrario, nam quod ait ſupra. His ego non.p.m.vt.r. hoc contrario oſtendit, quod ſubijciatur ex dictis. Sed.h.u.r. vltro verſa vice an prior, an etiam inſuper, hoc eſt vltro. Admiror ſimul, plus intulit, q̃ ſi laudo dixiſſet. Quicquid dicunt laudo, non quod dicitur, ſed quicquid dicunt, ideſt bene vel male, ne vel ſi interclusa fuiſſet aſſentatio, non ſe impediuit quod contrarium laudauerit. Id rurſum ſi negant laudo, id quoque preclare Terentius, quod a Satyrico de alijs diceretur id hic de ſe dicentem inducit facetius multo, q̃ ſi aliter feciſſet. Sed mores temporum, iam tum vitia, tonum ſemper ad aſſentationem, quod fere in plerisq; fabulis monſtrat, vt eſt in Andria, Obſequium amicos, veritas odium parit, et in Adelphis. Quod te iſti facilem et ſi ſtiuum putant, id non fieri ex vera cura, neq; adeo ex ęquo et iuſto, ſed ex indulgendo, vel aſſentando, et largiendo mitior. Negat quis nego, bene ſic dixit, negat et ait contraria ſunt, vt Plaut. in Rudente, Vel tu ais, vel tu negas.

Virg.
Cice.

Is q̃ſtus

Omnia adſentari,is queſtus nunc eſt multo vberrimus.P.
Scitum hercle hominem,hic homines prorſus ex ſtultis inſa/
nos facit.G.
Dum hęc loquimur,interea loci ad macellum vbi aduenimus,
Concurrunt lęti mi obuiam Cupedenarij.Cetari,Lani,
Coqui,Fartores,Piſcatores,Aucupes,
Quibus et re ſalua et perdita profueram,& proſum ſępe,
Salutant,ad cęnam vocant,aduentum gratulantur.
Ille vbi miſer,famelicus videt me eſſe in tanto honore,
Et tam facile victum quęrere,ibi homo cępit me obſecrare,
Vt ſibi liceret diſcere id de me,ſectari iuſſi,ſi potis eſt.
Tanquam philoſophorum habent diſciplinę ex ipſis
Vocabula,paraſiti itidem vt gnatonici vocentur.P.
Viden otium,& cibus quid faciat alienus.G.ſed ego ceſſo
Ad Thaidem hanc deducere,& rogitare ad cęnam vt veniat,
Sed Parmenonem ante hoſtium Thaidis triſtem video
Riualis ſeruum,ſalua res eſt,nimirum hic homines frigent.

Is queſtus nunc eſt,ǭ ille apud ſeculum prius fuerat,et vide quemadmodū illiberalem vitā honeſtiore noie noiauit aucupiū,poſt et queſtum noiauerit hic inducens. Scitum hoiem,mire Terētius longe cironi interloquia quędā adhibet,vt faſtidium ꝓlixitatis euitet,velut nunc Parmeno ꝓcul audiens Gnatonē hęc loquitur. Interea loci, due partes ōronis, cum coniunctę vnam fecerint mutāt accentum. Concurrūt lęti mihi obuiam, et multos et ꝓperos vno verbo ōndit,et ex diuerſo ad ſe feſtinantes. Cupedinarij cēs Varro hu. rerum,Numerius equitius cupes,inquit,ē Romanius macellus ſingulari latrocinio multa loca habuerunt in feſta,his in exilium actis publicata ſunt bona,et ędes,vbi habitabant dirutę,eq; ea pecunia ſthalę Deū penatū ędificatę ſunt,vbi habitabāt,locus vbi venirent ea, ǭ veſcēdi cā in vrbē erant allata.Itaq; ab altero macellū,ab altero forum cupedinis appellatū eſt. Cupedinarij,oēs ǭ eſculenta et poculēta vendūt a rebus cupedinis ab alimento cupedinarij appellanť,et ipſe ſubiecit,qui accipiendi ſint cupedinarij. Lanij, ǭ laniant pecora. vnde et laniſtę dicti,qui laniādis ꝓſunt gladiatoribus.Sic et macellum a mactādis pecoribus dictum. Piſcatores,ǭ recentē piſcem ꝓbent. Fartores,ǭ inſitia et farcimina faciunt.

Varro

Cetarij

Cetarij,ǭ cete.i.magnos piſces vendunt,et bolonas exercēt. Cetarij,coq,fartores, comicū . nā in palliata romanas res loquitur. Quibus et re ſalua, cū de meo impēderem. Et pdita ꝓ fueram cum de alieno manticinor et impendo. Sępe,expletiuę ſignificationis eſt. Ad cęnam vocant,vtrum ad emendā cęnam,an ad ꝯuiuium. Aduentū gratulanť,accuſatiuū caſum pro datiuo, ꝓ aduentui gratulanť,et aduentus ꝓprie ſpectatorum,neceſſario rumq; dr̄. Ille vbi miſer,famelicus videt me,hic oñdit ǭ res coegerit ad diſcendū,et ſimul vide ſm vulgi opinionem loq paraſitū miſerum,et famelicus hoiem honeſtis moribus ꝑditum. Ille vbi miſer, famelicus videt me,videt vt ſententioſe demonſtrat malos ex bonis ꝯtagione fieri exēplis in prauum ꝓualentibus. Videt me,hic ꝓdeſſe et diſcere optat,qd negabat ſe poſſe. In tanto honore, quia

concurrunt,ſalutant.Famelicus a fame et edēdo dcm̄ eſt,quaſi famedicus. Tā facile victū quęre, qz ad cęnā vocāt. Ibi,pro tunc. Homo, mire addidit hō,aut additus ſupuacue hō,vt Donat habere viro decus.et Tu tū in armis. Vt ſibi diſcere liceat.ǭſi diſciplinam aut artē tm̄ auctoritatis criminū ſcelicitas ſumpſit. Diſcere id ď me, magis de illo, et de me veteres dicebant,ǭ vt nos dicimus a me,aut ab alio. Sectari iuſſi, ꝓprie. Nā et ſectę philoſophorū ab eo dictę ſunt. Ex ipſis philoſophis.s. ex ipſis voca, vt Pythagorica, Platonica hi igiť non eſt ꝯſequēs ad illud,quod vult dicere, niſi forte diſciplinam pro diſciplinis poſuerit. Viden otiū et cibus qd faciat alienus,rurſus Parmeno ē facetias dicit,et diſtinguit longiloquum paraſiti.

Quid faciat,legitur et qd facit,vt ſit figura per modos pro qd faciat. Hanc deducere,ꝓprie. Nā duciť qs ad ſuppliciū,deduciť in lętitiam. Et rogare ad cęnam,vide paraſitū magis optare ad cęnam Thaidē vocari,ǭ munus capere . Thaidis et Thais legiť. Salua res eſt,qz et ante hoſtiū ē triſtem,iō ſalua res eſt. Nec valet ad lętitiā qđ Parmeno eſt,ſed hoc riualis ſeruus.Salua res eſt,ꝓuerbialiter. Nebulonem vel furem,quia vel nebulas obijciat,vel mollem vt nebulam,vel inanem ē vanum,vt nebula eſt. Iſce,pro his,vetuſte.Virg.His certe neq; amor cā eſt,vix oſſibus hęrent,qz iſce debebat dicere. Iſce hoc munere arbitrantur, non īmerito Gnatonem deridet Parmeno,qui penitus nouit meretricis ꝯſilium. Sūmū,eclypſis. ſummum ſuum impertit Gnato,hęc tota locutio paraſiticę elegantię et ſimul ironię plena eſt.nam et plurimam dicit ei ſalutem, quam nec exiguam quidem velit continere.ſummum dicit eum, qui nec leuis amicus ſit ſibi,ut alibi,Parmenonem uoco non ego te. Summum ſuū,ǭ venuſte,quod ſummū amicum non reſalutet Parmeno. Quid agitur,pro blandimento,non pro interrogatione nunc ponitur.Vt noſter qd fit. Quid agiť:ſtatur,pro quid agis,ſto et facete,nam ſtat cum ingredi non licet. An nunquid aliud cum iurgio,hic de illo reſpondit,et ideo repetit dictum Gnato.

Quid dum? interrogat interrogantem, ne ipſe rñdeat. Nihil equidẽ, dicens nihil mutauit vultum Parmeno in letitiam, ideo ille facete Gnato agenti hoc ipm̃ neſcis dixit, vt pbaret triſtẽ fuiſſe. Nihil eqdem, pro non, infra nihil dixit, vt ſeque rer ſeſe. Hoc.t.m. tapinoſis mancipiũ dicit puellas, aut virginẽ. Nõ malum hercle, inimica laudatio vro homines, ſibi hoc geſtu, ẽ multu paraſitico dicit, et vro p eo, qđ ẽ do lore angor. Vt falſus ai eſt, ſimulat, et Parmeno ſecũ geſtu ſeruiliter, ẽ ai p aio. Antipt oſis veteꝝ, qui ingens ex virium,

Salu. Multos tñ ab adoleſcentia bonos inſultauit. Nę tu iſtas faxo calcibus, mira eloq̃ntia i vtraq̃ hyperbole expſſiſſima eſt. Nam neq; vno digitulo minus aliquid dici poteſt, neq; calcibus, ſępe ẽ inſultabis, aut amplius, aut ingentius. Num nam hic, nam abundat vt quidnam. Relictus cuſtos, bñ relictus, quaſi ab excluſo. Ne quis forte i termuncius et his vbis datur intelligi paraſitũ e domo meretricia egredi, pro prie termũcius. Ne quis forte i termuncius clam milite exeat, et hoc facete, quaſi ipſe ſibi Thaides tota vendicauerit, qđ miles facit.

Nebulonẽ hunc certumſt ludere. P. iſce hoc manere arbitrant
Suam Thaidem eſſe. G. plurima ſalute Parmenonem
Summum ſuũ impertit Gnato, quid agitur? P. ſtatur. G. video.
Numqd nã hic qđ nolis vides? P. te. G. credo an numqđ aliud? P.
Qui dũ? G. q: triſtis es. P. nihil eqdẽ. G. ne ſis, ſed quid videtur
Hoc tibi mancipium? P. non malum hercle. G. vro hominem
P. vt falſus animi eſt. G.
Quam hoc munus gratũ Thaidi arbitrare eẽ? P. hoc nũc dicis
Electos hinc nos, Omnium Rerum Heus viciſſitudo eſt. G.
Sex ego te totos Parmeno hos menſes quietum reddam,
Ne ſurſum, deorſum curſitas, neue vſq; ad lucem vigiles.
Ecquid beo te? P. me ne? papę. G. ſic ſoleo amicos. P. laudo. G.
Detineo te fortaſſe tu profecturus alio fueras. P.
Nuſq̃. G. tũ tui igitur paulũ da mihi operę, fac vt admittar
Ad illã. P. age modo, nunc tibi patẽt fores hę, q: iſtã ducis. G.
Num quẽ euocari hinc vis foras? P. ſine biduũ hoc pręttereat,

et diues et opum abundat dicere. Vt falſus ai, eſt, ex hoc falſus animi eſt, qđ putat huiõi munere capi poſſe Thaidem. Quã hoc munus gratu Thaidi, mire inſultat Gnato, quanto.n. munus gratum fuerit, tanto erit riualis excluſior. Heus oium reꝝ viciſſitudo eſt, vide locum, in quo erũpere dolor Parmenonis potuit, niſi cõmiſſa ſeruaret, vt celaret Thaidis ↄſiliũ. Sex ego te totos Parmeno.h.m.q.r. qd eſt totos, an diebus et noctibus, vtpote amatoris ſeruũ. an per hoc ſine vlla ceſſatione et intermiſſione hos menſes, hos qui nunc agũtur. i. hoc tpe. Quietum reddã, facete quaſi hoc ipſe fecerit, ẽ hoc eſt qđ ait. Summum ſuũ impttit Gnato Parmenonem, tanq̃ amico ↄſulat. Ne ſurſus, deorſum curſites, qđ eſt laboris. Neue.u.a.l.u. qđ eſt exitij. Sic.s.a. hoc eſt Eunuchos. Detineo te, valde teneo. Fortaſſe tu profecturus alio fueras, vult exprimere ↄfeſſionem cur ad Thaidem veniret, ſed intrare non poſſit. Paululum.d.m.o. hoc quaſi ſupplicantis vultu ad irriſionem dr. Paululum da mihi operę, ppriẽ ſic dr adiuua me. ſic in Adelphis, Hęc opa vt data ſit. Age modo nũc hę tibi patent fores, ex eo quantum licere oportuit, oſtendit q̃ miſere nihil illi liceat Parmenoni.

Quia iſtam ducis, hoc quaſi ad Gnatonem, ſed lente, ac ſub lingua murmurat. Num quemquã euocari hinc vis foras: q: ipſe intrare non poteſt.

Sine biduum hoc pręteat, et hoc lentius, nam ſi aliter pnunciaueris ſecreta produnt. Quid mihi, non mihi dictum eſt. Fortunatus, vt ipſe videris tibi. Nę tu iſtas faxo, ne valde. Nę tu iſtas faxo calcibus, iſultabis fruſtra.

Facete dictum, ironicę, q̃ infacete. Mira vero militi quę placeant, mira pro mirum. Virg. Nota tibi, et eſt ironia. Quid mirum eſt, inquit, facete loqui eum, qui militi placeat, poteſt tamen et pluraliter intelligi. Sed video herilem filium, nõ poteſt Terentius Trophimium proprium dicere, ẽ ideo Herilem filium dicit. Miror quid ex Pyręo abierit, hic cauſa oſtenditur, cur poteſt ignotus eſſe vicinus, et pro Eunucho fingi. Miror, pro neſcio. Miror q̃ ex Pyręo abierit, vt ex Pyręo diſcederet, ſymbola amicorum, vt huc perueniret omiſſo negocio aſpectus virginis fecit. Nã ibi.c.p. aduerſus pdonum incurſus illic excubabat iuuentus Attica. Pyreum, vt Sunium Atticus eſt maritima, et acceſſu littoris pars clementior. Virg.

Publice eſt, nunc ambigua diſtinctione poſitum eſt. Et properans venit, mire locuturum ante formauit, ut geſtus verba precedant, verba habitum conſequantur. Non temere eſt, ut Virgil. Aut temere eſt viſum.

GVI.

Dii imortales ẽc. In hac ſcena optime, atq; elegantiſſime paraſitoꝝ mores exprimuntur. Gnato. Dij immortales, exclamatio admirantis, quid ideſt quantum, homo unus pręſtat, ideſt pferendus eſt alteri homini, ſcilicet. Quid i. quantus intelligens, ideſt prudens, intereſt, ideſt differt a ſtulto i. ab imprudenti adeo. i. certe, hoc, ideſt hęc ſententia, uenit mihi in mentem i. ſubit animum meum, ex hac re, ideſt ob hanc cauſam, ego adueniens hodie ↄueni. i. ſum allocutus quẽdã hominem, hinc mei loci, uel ex eodẽ loco oriundum, quo ego, uel eiuſdẽ generis, quaſi iſdẽ nata

Obliguri re

libus hominum ita ꝙ alter nõ eſt ex maiori loco na
tus,ꝗ̃ alter.atq; mei ordinis.i.mei ſtatus quantum
ad fortunas.q.d.pauperem,vt ego ſum, haud im
pur nõ auarꝫ,ꝗm̃ auaritia ſępe dr̃ ſordes,et aua
rus ſordidus,et tñ nõ auarꝫ,qm̃ ꝓdigus erat. Qui
itidem.i.ſimilr̃ vt ego.obligurierat,ideſt ſuauibus
eſcis, ſeu e
pulis ↄſum
pſerat bo
na patria,
ideſt quę a
patre relı
cta ſibi fue
rant.Et ob
ligurio is
verbũ eſt a
gręco tra
ctum. Nã
lyguró gre
ci ſuaue appellant.video.i.aſpicio.cum ſentũ.i.hor
ridum.Sentus tantum dr̃ a ſentibus.i.ſpinis,et eſt
ille proprie qui geſtat veſtem vilem multis fruſtis
compoſitam,cuius fruſta ſpinis colligant̃ et ↄiun
guntur.Virg.in.iij.Conſertum tegmen ſpinis ac cę
tera grauis.video inquam eum ſquallidum i.ſor
didum,et alta ſordium ↄgerie obductum. Squal
lor.n.eſt illuuies dẽſa et inculcata.Squallere.n. dr̃
quicquid facie noua viſentibus incutit horrores.vi
deo inq̃ egrũ.i.aio meſtũ,et ob ſitũ.i.inculcatũ,cir
cundatũ,et ꝗ̃ſi ſuffarcinatũ pãnis.i. vilibus indu
mentis,et annis.i.ſenio,inq.i.dixi. Quid iſtuc or
nati,pro ornatus eſt.Antiqui ornati et ornatus in
gtõ dixerunt.ſenati et ſenatus. tumulti et tumul
tus,vt Priſci.ꝓbat exẽplis.Vbi eſt aduertendũ ꝙ ſi
in caſu recto proferat̃ interrogatio non eſt contu
melioſa,vt ſi dicas.Quis hic homo eſt.ſin autem in
obliquo proferatur ↄtemptus ſignificatur.vt ſi di
catur.Quid hoc eſt hominis?quid mulieris?quid or
natus? Reſpondit alter.Quoniam ego miſer.i.inops.
perdidi.i.conſumpſi,qđ habui.s.a patre meo.Hem
dolentis interiectio.quo.i.ad quem ſtatum. reda
ctus ſum.i.deueni.omnes noti.i.cogniti,et amici,
ideſt qui prius erant familiares cum diues eſſem.
deſerunt,ideſt derelinquũt me.Hic.i.tũc ego Gna
to ↄtempſi illũ prę me,ideſt in comparatiõe mei
quaſi dicat quamuis patrimonium ↄſumpſerim
ſicut et ipſe,tamen mea induſtria viuendi viam
comperi,inqui.i.dixi illi.quid?modus interrogã
di.o homo ignauiſſime,ideſt ſine animoſitate,et
qui totus animo cadis.Ita ne paraſti.i.diſpoſuiſti
te,vt nulla ſpes ſit tibi reliqua.i.relicta,et ſuperſit ti
bi.in te.i.in tuo ↄſilio,et induſtria. Amiſiſti ↄſiliũ,
ideſt rõnem,qua tibi ↄſulere debeas. ſimul.i.vna.
cum re.i.ſubſtantia tua, ſeu patrimonio.viden.i.
vides ne.me ortũ ex eodem loco.qui.i.qualis color
eſt mihi ſup.non enim vt tu.ſentus ſum.i.horridus
aſpectu.q nitor.i. qualis munditia eſt mihi.nõ eni
vt tu ſquallidus ſum qui veſtitus.i. quis cultus eſt
mihi.non enim pannoſus ſum vt.tu.quę.i. qualis
eſt mihi habitudo corporis.i.aptitudo ſtatus cor
poris mei.q.d.ſum vegeto corpore, viuido,et bene

Sentus

Virg.

ſqllidus

Qui mihi nunc vno digitulo fores aperis fortunatus,
Nę tu iſtas ſaxo calcibus ſepe inſultabis fruſtra.G.
Etiam tu hic ſtas Parmeno?eho num nã tu hic relictus cuſtos
Nequis forte internuntius clam a milite ad iſtam curſitet? P.
Facete dictum,mira vero militi quę placeant.
Sed video herilem filium minorem huc aduentare
Miror quid ex Pyręo abierit,nam ibi cuſtos publice eſt nunc.
Non temere eſt,ꝫ properans venit,neſcio quid circumſpectat.

habito.Habeo omnia quantum ad induſtriam.s.
quia viuendi non deeſt mihi conſilium,neq; ha
beo quicquã fortunarum.s.cum.i.quãuis.nihil eſt
mihi fortunarum,nihil tñ deſit,a deſio.i. deficit,
vel deeſt mihi,quoniam viuendi ſemper habeo in
duſtriam.Reſpondet alter. At.i.ſed.ego infelix,neq;
poſſum eẽ
ridiculus,
ideſt q ab
alijs rideãr
et qui alijs
ꝑbeam ri
dendi ma
teriam,ne
q; poſſum
pati.i. tole
rare. pla
gas.i.vt va
pulem. Re
ſpondet Gnato.quid credis tu fieri his rebus, ideſt
dum quis ridetur,aut vapulat.erras tota via,ideſt
prorſus te decipis et fallis,metaphora eſt a deuian
tibus tracta.Olim,ideſt multum ante.fuit quondã
queſtus,ideſt lucrum,et proprie nummarius. Iſti
generi paraſitorꝫ ſcilicet apud prius.ideſt ſuperius
ſeculum,hoc eſt cum eſſent tempora meliora. hoc
aucupium.i.hoc vitę quęrendę genus.eſt nouum,
ideſt recens,nec diu vſurpatum . Aucupium pro
prię eſt ars auium capiendarum, nam aucupari
ſignificat arte quadam aues inquirere.Inde trans
fertur ad alia,vt aucupari laudem, aucupari glo
riam.adeo,ideſt certe,inueni pridem hanc viam,
ideſt hanc viuendi et paraſitandi rationem . Eſt
ideſt extat. genus , ideſt modus, ſpecies homi
num,qui volunt ſe eſſe primos,ideſt ꝑcipuos om
nium rerum.nec tamen ſunt pręcipui. conſector
hos,ideſt tales.non paro.i.non pręſto,nõ prębeo,
non offero.non inſtruo. me hiſce.i. talibus.vt ri
deant,ideſt derideant me.ſed arrideo,ideſt applau
do,vel pareo et aſſentio arridendo illis vltro.i.nõ
rogatus,quamuis Dona.dicat vltro,ideſt verſa vi
ce,vel inſuper,et ſimul,ideſt et etiã.admiror,plus
eſt ꝗ̃ laudo.ingenia.i.naturã,mores eorũ,q.d.lau
do quicquid dicunt.rurſum, ideſt denuo ſi negãt
id quod laudarunt.quoq;,ideſt etiam laudo id qđ
negarunt.quis.i.aliquis negat?ego etiam nego. qs
inq̃ ait.i.affirmat.ego ẽt aio.i.affirmo. poſtremo
i.deniq;.ipaui mihi.i.iduxi aiũ meũ.aſſẽtari.i.cõ
probari oĩa aſſentiẽdo,ꝫ adulãdo.is qſtus.i.illđ au
cupiũ,ille vitę modus,illđ lucrꝫ.ẽ nũc vberrimus.i.
copioſiſſimus.Par.hercle audio ſupple ſciũ hoĩes.i.
ſciẽtẽ R facit ꝑſitus hoĩes iſanos.ex ſtultis.i.ex in ↄſi
derãtis.reddit iſanos.i.ſuę mẽtis nõ cõpotes,ſed deſi
piẽtes.G.ꝑſeqt̃ narrationẽ ſuã.Interea loci,abũdãt
loci.vel ſi ni cã adhibet̃ ſicut iterea tpis,nuſq̃ terra
rũ,nuſq̃ gẽtiũ,vbiuis loci,vbicũq; locorꝫ.dũ.i.q̃diu
loquimur hęc ꝑdicta.vbi.i.poſtq̃.aduenimus.i accéſſi
mus.ad macellum.i.ad locũ vbi obſonia, (.i.eaꝫ
reſcendi cã in vrbẽ eſſent allata ꝗ̃ia ſũt oĩa . q̃ ad
dunt̃ pani et uino) uendebant̃. Macellus.n.̃et Cu
pes.ut Feſtus Dona.referũt ex ſnĩa Varronis, duo

Queſtus

Aucupiũ

Vltro

Romani fuerunt,quoꝝ ob latrociniū, vel, vt alij
volunt,ob ꝓditionem patrię damnatoꝝ ędes di/
rutę,atq; ſolo ęquatę ſunt,in areis ãt vbi ędes fue
rant, vendi cęperunt obſonia.i.ea quę adduntur pani
et vino,ac ꝓpterea locus ille vocatus eſt macellū
vel foꝝ Cupedinis,vt Feſtus inqt. Antiqui ēt cupe/
dia in neutro plurali, vel cupedias in foeminino
noiabant lautiores cibos.Ait.n.Gellius lib.vi.capi/
te.xiij.coniectabamus,inquit,ad cęnulam, nō cu/
pedias ciboꝝ,ſed argutias q̄ſtionū,cupedias poſuit
pro cibis lautioribus . Cupedinarij aūt dicti ſunt
omnes,qui eſculenta & poculenta vendunt, vel,vt
Seruius inqt,Cupedinarios vocat voluptatis & cu/
piditatis miniſtros, omnes ergo cupedinarij lęti
concurrunt obuiam mihi.s.Cetarij , qui maiores
piſces vendunt.Lanij.i.qui pecora laniant, quoꝝ
officina dr̃ laniena. Inde laniſtę deducti ſunt, q
laniandis pſunt gladiatoribus. Coqui.i. qui obſo/
nioꝝ decoquendoꝝ curam gerunt. Fartores,qui
farcimina faciūt,quos vulgus paſtillarios vocat,
tametſi paſtillus ſit paruus panis et dulciarius.
Horatius,Paſtillos Ruſillus olet, itaq; quod dr̃ pa/
ſtillus,deberet potius dici farcimen minus.Piſcato
res.i.ij,qui recentem piſcem pbent.Aucupes.i.auiū
captores,ab auibus capiendis dicti, qbus tendunt
inſidias,quibus cupedinarijs ꝓfueram & re.i. ſub/
ſtantia,& patrimonio,ſalua.i. cum adhuc haberē
patrimonium ſaluum,et re perdita.i. poſtq̄ rem
meam conſumpſeram,q̄nquidem manticinabar.
i.furabar,vel doloſe agebam de alieno , mantici/
nor aris vel manticulor aris,ſignificat furari,vel
doloſe agere,quaſi ergo dicat cum de meo impē/
derem,et de alieno manticinabar illis, ſemper ꝓ/
fueram et proſum,expletiua eſt hic hęc particula,
ſępe ſalutant me,vocant ad cęnam,gratulantur ad
uentum.i.ob aduentum meum , vel accuſatiuus
Aduētus pro datiuo ponit. Aduentus aūt proprie expecta/
toꝝ,neceſſariorumq; dr̃,vbi.i.poſtq̄ , ille miſer fa/
melicus.i.fame confectus,a fame et edendo,quaſi
famelicus,videt me eſſe in tanto honore, et videt
me quęrere victum.i.alimoniam,tam facile.i.tã
leui via et ratione,ibi.i.tunc,homo.s.ille miſer cę/
pit obſecrare.i.vehementer,et quaſi per ſacra roga
re me,vt ſibi liceret diſcere id.s. artē paraſitandi ò
me.i.a me,antiqui.n.magis de illo,et de me dice
bant,q̄ ab illo vel a me,iuſſi.i.pcepi, illum ſectari
me.i.eſſe ſectatorem me,et ꝓprie,nam et ſectę phi
loſophoꝝ ab eo dictę ſunt,ſi potis eſt.i.ſi pōt,et eſt
ei ingenium aptum,vt itidem.i.ſimiliter, paraſiti
vocentur Gnatonici a Gnatone paraſito. tanq̄.i.
veluti,diſciplinę.i.ſectę philoſophoꝝ, habent voca/
bula ex ipſis philoſophis.s.par. Parmeno interrū
pit et diſtinguit longiloquium paraſiti, neq; tamē
ab eo ſentit,viden.i.vides ne.quid otium.i. ſecuri/
tas,hoc eſt curaꝝ vacuitas,et cibus alienus faciat,
Perſius quaſi vt Perſius inquit.Venter ſit artis magr̃.Gna.
Ducere et Sed ceſſo.i.nimis cunctor,et tardo,deducere hanc
deducere puellam ad Thaidem,ducitur quis ad ſuppliciū,
ſed deducitur in lętitiam,et ceſſo inq̄.i. nimis cun
ctor rogare vt veniat ad cęnam, ſed video Parme
nonem triſtem ante hoſtium Thaidis, ſeruum ap/
poſitiue dictū.i.qui eſt ſeruus riualis.i.ęmuli mi/
litis.s.Phędrię,qui Thraſonis riualis erat,res ē ſal/
ua,puerbialiter dictum.i.res bñ ſe habet,nimirū
i.certe,hi hoies frigēt,ceſſant.remiſſi ſunt, et pigri,
nam pigrum frigus dr̃,certum eſt mihi.i. conſti/
tui apud me,et decreui eludere.i. decipere verbis,
vel deridere hunc nebulonem.s.Parmenonem,ne
bulonem inquit.i. vel furem, q̄ nebulas obijciat,
et tenebras ſequatur,vel mollem vt nebulam, vel
inanem et vanum ut nebula eſt.Par.Iſte pro is,ue
triſte.s.Gnato arbitratur Thaidē eſſe ſuam hoc mu/
nere illius puellę . Gna. Gnato impertit plurima
ſalute Parmenonem ſuum ſummum amicū,ſup/
ple,quid agitur,ideſt quid fit a te.s.Par.Statur a me.
s.i.ego ſto,neq; ambulo,ſed erectus ante hoſtium
maneo.Gna.video a te.s.ſtari,numquid nam.i.qd
vides hic quod nolis videre.s.Par. Video inq̄ te quē
nolim videre.Gna. At.i.ſed numqd aliud vides.s.
quod nolis pręter me.Par.quid tum.i.quid tūc eēt,
ſi aliud viderem,quod nolim, vel quid deinde vis
dicere.Gna.quid.i.cur es triſtis: Par. quidem nihil
i.propter nullam rem ſum triſtis,vel cape nihil ꝓ
non.Gn.Ne ſis.i.noli eſſe triſtis, ſed qd.i. quę res,
hoc mancipium i.hęc ſerua puella. vr̃ tibi.i. quid
dicis de hoc mancipio.Par hercle non eſt malum
mancipium.i.non eſt inuenuſtū, neq; deforme.
Gna.Vro.i.incendo hominem.s.Parmenonem,vel
vro.i.dolore vro hoiem.Par.vt.i.quantum eſt fal/ Antiptoſis
ſus animi pro animo,antiptoſis.i.quantum errat
et deceptus eſt.Gna.Quam.i.q̄tum arbitraris.i. pu
tas hoc munus eſſe gratum Thaidi. Par dices nūc
nos me et herum eiectos , hic.i. ex domo Thaidis
hoc munere.s. heus uiciſſitudo.i. permutatio, uel
alterna mutatio omnium rerū eſt.Gn. O Parme
no ego reddam.i.efficiam te quietū hoſce ſex mē
ſes totos.i.integros,ſine ulla intermiſſione,aut ceſ/
ſatione,ne curſites.i.frequenter curras ſurſum deor
ſum.i.huc et illuc,neue.i.uel non, ut uigiles, imo
ut dormias uſq; ad lucem,neq; noctem inſomnē
ducas ecquid.i.nūqd beo te.i.te beatum facio. Par.
Men.i.me ne beas, papę, admirantis. Gna. Soleo
ſic beare ſup.amicos.Par.Laudo illud.s.Gna. Deti/
neo te.i.impedio te,et remoror,fortaſſe eras profe
cturus alio.i.in alium locum, aduerbium. Par.
nuſquam.i.in nullum locum eram profecturus.
Gn.Igitur tum.i.deinde.da mihi paululum operę.i.
paruum adiuua me, ut admittar.i. introducar ad
illam Thaidem.Par.age,hortantis particula, mo/
do.i.tūmodo,vel nunc fores patent.i. apertę ſunt
nunc tibi,q̄ ducis iſtā puellam.Gna.Num.i.num
quid uis,quenq̄.i.aliquem,euocari hic.i. ex domo
foras ad te.s.Par.Sine.i.pmitte,aut expecta qd ſup.
hoc biduum.i.duoꝝ dieꝝ ſpatiū,ꝑtereat.i.traduca
tur effluat,faxo.i.faciam, quod ſupple tu qui for/
tunatus.i.cui proſpere oīa cedūt, aperis mihi nūc
fores uno digitulo.i.facillime,nę.i.ualde,uel certe
inſultabis i.pulſabis ſępe iſtas fores calcibus.i. pe/
dibus,ſeu talis pedum,et qdem fruſtra.i. nequicq̄, Inſulto
incaſſum,dicimus inſulto tibi et te , inſulto for/ tibi & inſul
bus et fores.Gna.Etiam o Parmeno tu ſtas hic.q. to te
d,non admitteris intro, eho interiectio attentio/

nem mouens,numnā.i.nunquid;nam eſt syllabica adiectio,vt quidnam es ſup. relictus a Phę.ſup. cuſtos.i.ſpeculator,et ꝓhibitor,ne forte quis.i.aliqs internuncius.i. amantium miniſter, qui nunciamunia defert,curſitet clā.i.ſecreto a milite ad iſtā Thaidem.Par.facete.d.eſt ſup.ironice.s. quaſi infacete.i.inepte illud dictum eſſe intelligat, vero.i.ſed mira.i.mirę,hoc eſt qd mirę eſt ſup. ea facete eē dicta quę placeant militi;quaſi vero delicatas aures habeat in dignoſcēdis facete dictis ab infacete dictis,hoc autem totum per ironiam intelligendum eſt,vel ea ſunt ſup.mira quę placeant.m. Sed vi.f.h.i.filium heri mei.s.Chę.fratrem.Phę.minorē natu.s.iuniorem Phę aduenire huc, miror.i. neſcio, quid.i.cur abierit.i.diſceſſerit, ex Pyręo.i. ex oppido in Attica,quod oppidum portus erat Atheniēſium,pars enim illa maritima acceſſu littoris erat clementior,quare miror,nam eſt ibi.i. Pyręi, publice.i.ex publico conſtitutus cuſtos aduerſus pręThe donum incurſus,illic enim iuuentus Attica excubabat;nunc nō temere eſt.i.inconſiderate hic ſup. q.d.non ſine cauſa et conſideratione, nunc eſt viſum ei huc venire,vel eſſe,et.i.etiam,venit.h. pro.i.feſtinus,circūſpectat.i. circūluſtrando oculis cia, molitur neſcio quid et parat.

TER. Dii immortales.Incipit ſecundus actus de opportuna introductione Chęrę. Cum introducendus eſt Chęrea ad domum Thaidis pro Eunucho, inducuntur conuenientes causę, et multę opportunitates.s.voluntas Parmenonis, et facultas illius voluntatis data a Chęrea in hoc, ꝙ amauit,et euacuatio domus Thaidis,quę ī ſingulis ſcęnis explicabūtur,ſed de voluntate Parmenonis prius dicendum eſt. Voluntas enim duabus de cauſis incitata eſt,vna ſuperius notata eſt,vbi dicit.Mirum me ego turpiter.⁊c. Alia fuit ꝙ deriſus eſt a quodam viliſſimo leccatore.i. Gnatone, qui ducebat ad Thaidem datam a glorioſo milite pulchram virginem , quapropter prę indignatione compulſus pulchriorem Eunuchum,quem duceret,q̄ſiuit vt domo militis poſſet ęquipollere. Hic inducitur Gnato deriſurus Parmenonem, et vt Parmeno maiorem indignationem haberet,deſcribitur viliſſima eſſe perſona loquens ſecum hoc modo audiente Parmenone, intelligis.s, cum eſt adulator ſtultus,qui neſcit adulari,nec ſolum pręſtat,ſed etiam intereſt maxime hinc.s.mei loci ordinis,mei generis,vel meę vitę, aut impurum.i. bonum hominem,qui luxurioſe et prodigalr̄ viuendo alligurit ⁊c parum vocat eum quantum ad ſe,ſenium,hiſpidum,squallidum,puluere obſitum.pā.i.pannoſum,et annis,q꞉ rugoſus ē decrepitus erat,quoniam verba ſunt illius, qui iuuenerat,hem,dolēdo dicit,omnes noti atq; amici me deſerunt.non debent ibi eſſe inimici,prę me.i.ad comparationem mei,vt ſpes.s.ſi pecuniam amiſiſti etiam omnem ſpem,et fiduciam aliquid acquirendi,et hoc eſt,nulla ſpes eſt reliqua.i.relicta in te tibi.i.ad opportunum,et per quod ſpes eſſet relicta oſtendit per conſilium et hoc ponit interrogādo, ſimulatio ⁊c.qui color,quia rubens prę craſſitudine,nitor in membris,quis veſtitus, vel nitor veſtitus,vt ſit genitiuus,quę habitudo in pinguedine, omnia neceſſaria habeo per adulationem, nec qcquam habeo de proprio, ac ego ille miſer reſpondet,ſcd̄m ꝙ de verbis illius intellexerat, putabat.n. ꝙ ioculatorio officio,et patiendo colaphos in domibus diuitum,hęc adeptus eſſet,verba Gnatonis quid credis fieri.i.acquiri his rebus.i. propter plagas,ac ſi dicat pro nihilo putas me ſequi illaꝫ vitam,q꞉ omnino eam dimiſi, ē aggreſſus ſum aliam,habuerat.n.diu hanc vitam, et ideo ille ruſticus putauit eum adhuc perſeuerare in eadem uita,iſti generi.i.generi nebulonum , differentia eſt inter paraſitum et nebulonem,paraſitus dicitur ꝓprie adulator,nebulo,qui deuorat ſua et aliena bona.Gnato vero prius fuerat nebulo,modo paraſitus erat,aucupium poteſt vocari omnis fallacia. bene dixi nouum, q꞉ ego inueni primus adeo qꝺ nullus ante,eſt genus,exponit aucupiuꝫ eſt genus hominum.s.glorioſi. Hiſce omnibus me paro, et non me paro,ita vt ipſi prius redeant,ſed his vl.ar.ſcitum indignatio Parmenonis . Cupedinarij, generale vocabulum omnium de quocunque ſuo officio acquirere cupiūt denarios, diuidit per partes,cetarij.i.vendentes cete.Lanij.i.carnifices,quibus et re ſalua profueram, dum adhuc haberem mea patrimonia,et re perdita.s.poſtquam patria bona abligurij per bona illorum, quibus adulabar,iterum profui illis,q꞉ dicebam,ah ille tales vēdit piſces emere oportet,iuſſi ſectari me.i. imitari et videre quomodo me haberem,ſi potis erat adiſcere,ē talia facere,ſed eo pacto vt ipſe, et non ſolum ipſe,immo omnes alij iſtam ſectam aſſumētes vocentur Gnatonici,indem.i. ſimiliter tanquā diſciplinę,ideſt diſcipuli philoſophorum habeant vocabula ex ipſis philoſophis,vt Socratici, platonici,ſic gnatonici,frigere dicitur res quę eſt neglecta, vnde nullus etiam ſermonem facit . Iſce ac mu.Iſce nominatiuus eſt pluralis interpoſitus ꝓ iſce,ſicut eſt,qui dum.i.quomodo,dum eſt, adiectio syllabica,ac ſi dicat quomodo percipis neſcis. q.d.nec ego volo vt ſis triſtis, vro homini, hoc ſecum dicit,vt.i.qualiter eſt,falſus animo.i. doloſus q꞉ quicquid dicit ad meum obprobrium dicit, q̄.i.quantum,arbitrare.i. arbitreris ⁊c. hoc numere non dices ⁊c.laudo illud.s.nę.i.certe,faxo.i.faciaꝫ, inſultabis.i.impulſabis calcibus iſtas fores,et tunc fruſtra,etiam.nunc.i. adhuc numera.i. nunquid nam a milite,quia dixerat cum ſiet, indignatur ita Parmeno,dictum eſt facete.s.q꞉ facetus eſt iſte ſeruus militis,et non eſt mirum,ſi tam bonus ſeruus eſt militi,q꞉ mirans ſemper eſt, ideſt mirabilia ea,quę placent militi , hoc totum iro.Pyręum eſt villa ſuburbana iuxta athenas,vbi erat pędagogus,et cuſtos puerorum.

Occidi neq; uirgo eſt usquam. In hac ſcęna nouus amor adhuc ephebi,et conſilium demonſtrandę uirginis demonſtratur,tanta uirtute poete comici, ut hoc commentum non quęſitum eſſe, ſed occurriſſe ſua ſponte uideatur. DONA Occidi.n.u.e.u. non habuit quid di

ctie debeat aliud pperās,ē circūſpiciēs, niſi occidi, pduc mediā syllabā verbi huius,ē ꝑriū ſigt. Neq; ego, q illā e ꝯſpectu amiſi meo, amatorie dū illas nō inuenit,et ſe pdidit. Vbi qrā,hoc circūſpectātis eſt. Vbi inueſtigē,plus inalit. Quē pꝯtuer, hoc plus ītrꝫ,nā vbi nec veſtigia repiunt ſupeſt iterrogatio.

Cū rebdit,vt alibi.In Eunuchū ſuā,ē ſenex ad ętatē referi,ſeniū ad ꝯuitiū,ſic Luci.ait,At gdē te ſeniū atq; inſulę ſophiſta. Remoratus eſt, a remora piſciculo,q et echeneis vocat, remoratus et remoratio dr. Tū aūt q il.tū aūt p ē.duas vult enim cās eſſe,cur ſeīpꝫ Dij pdāt,vna qꝺ reſtiterit, altera q ſenē dineſſus din pmāſerit. LVCILIVS

Octōarij,ꝶ Sēarij trochaici,ꝶ prius Monometer Catalecticus.

CHAEREA ADVLESCENS. PARMENO.

OCCIDI.
Neq; virgo ē vſq̃, neq; ego q illam e cōſpectu amiſi (meo,
Vbi qrā?vbi īneſtigē?quē pcōterꝗ quā inſiſtam viā?
Incertus ſū,vna h̃ ſpes ē,vbi vbi ē diu cęlari ñ pt.
O faciem pulchram,deleo omnes dehinc ex animo mulieres,
Tędet harum cottidianarꝫ formarum.P.ecce autem alterum
Neſcio quid de amore loquitur,o infortunatum ſenem.
Hic vero eſt qui ſi occeperit amare,ludum,iocumq;
Dices fuiſſe illum alterꝫ,adquę vt huius rabies quę dabit.Ch.
Vt illum Di,Deęq; ſenium pdāt,qui me hodie remoratus eſt.
Me.q; adeo qui reſtiterim,tum aūt q illū non flocciſecerīꝫ.
Sed eccū Parmenonē ſalue.P.qd tu es triſtis,qdne es alacris?
Vnde is?Ch.ego neſcio herde,neq; vnde eam,neq; quorſum
Eam,ita prorſum oblitus ſum mei.P.
qui q̃ſo?Ch.amo.P.hē.Ch.nūc te Parmeno oñdes q vir ſies.
Scis te mihi ſępe pollicitum eſſe Chęrea aliquid inueni
Mō qđ ames,in ea re vtilitatē ego faci.i, vt cognoſcas meam,

Qua iſti via, ſi nec q interrogeť apparet.Quā inſiſtā viā,ē q̃ via legit. Vbi ubi eſt diu cęlari non pōt, ob nimiā.s. formę glias. O faciem pul. faciem mō nō ptē corpis dic, ſed totam ſpēm,q̃ apparet ē cernit. Virgi. Quibus aſpera quōdā viſa maris facies. Virg.

Deleo.o.d.

a pſequnda virgine.Et nota flocciſecerim,flocciſacere et ꝯtēnere, et nō ꝯtēnere ſigt,vt nūc. Qui il.n.floc. deeſt vel, vt ſit flocciſeceri. Quid tu triſt.pꝯuerbiale eſt in hoīes pturbatū et incertū vultus Quid ne es alacris? aut velox, aut lętus ē nā alacris l lrā p c.d.

a.mu.mō,argumentatus eſt,vt oñderet hūc grādes iā eplxbū ēt amoris expťē ñ fuiſſe. Sic alibi.Cū me ipm iā elegans formarꝫ ſpectator ſiē,in hāc cōmotus ſiu. Tędet.q.f. hoc eſt leuiū ē vſitatarꝫ,ē gppe huic ꝯriū,Noua figura oris papę. Ecce āt alter,ſic dicimus cū pp alterꝫ ex altero venit in mētē. Neſcio qd de amo.lo.vt iādudū Phę.loqbať. O for.ſe.hoc dicto ꝯſtruxit ad exitū fabulę cataſtrophen, nā pturbatus ad Thaidē ingrediť hic ſenex p fallaciā Pythię.et inditiū Parme. atq; ita infirmabunť nuptię virginis quā ducet Chę. Hic vo eſt, ſenex an Chę.ſed ſenex potius. Hic vo, ſenex.s q eſt Chę. Illū al.p vt.h.r.p ex cōparatione,ĝ pprie,et ē integra locutio,et ordo ē,Prę vt illa ſunt q̃ huius rabies dabit,et bñ dabit,q̃ſi de re violēta,vt dabit ille ruin i. Prę vt huius rabies. huc ex pte charactęris inſcius qdē eſt pſonę Che. quē moribus ꝯuincit ſeruus ardētiorē in amore fieri poſſe ſimul acceperit. Prę ut hu.ra. quę dabit, ē hic oñdit iāpdes mutū in res venereas Chereā, et magna poetę cura eſt,ne incredibile videať adoleſcentulū, q p Eunucho ꝺduci potuerit tā expedite virginē vitiaſſe, quo circa artifex ſummus, qꝺ ętati non pōt nāę attribuit Cherec,vt callidior ingenio, ē ante ānos amator non libidinē in ſeſe,ſed q̄dā rabiē ꝺſignauerit in venereos appetitus. Vt il.p vinā. Dij, deęq; dīs ſe.pdāt, plus dixit ſeniū,q̃ ſenē,nec mireris poſt ſeniū q additū,iō q̄ declinationē ad intelle

poſita non triſtis.i. alacris intelligiť. Quid ne es alacris?et alacer et alacris dr, vt lēs apud Vir. Ergo alacris cunctoſq; putans excedere pugna. Quid ne es alacris?alacris eſt mutatio q̄dā vultus geſtiēns in ſpē aliq̃. Vñ is,mō ad qd venit ſigt, ſed eo de loco ad locū veteres dicebāt, qꝺ mox in ſubiectis.pbabiť. Quorſum eā,bñ,q: pxie dixerat,vbi q̃rā?vbi inueſtigē? quē pcōcteꝗ quā iſiſtā viā incertus ſum. Ita pr.ob.ſ.m.huic ꝯriū, Dum memor ipſe mei,ergo oblitus ſum mei inſanus. Quorſum eam,hinc,vt diximus, manifeſtū ē ire et aduentū ſigāre. Ita pr.ſ.o.m.,pſus.i.recte vel omno,nā pſus eſt porro verſum.i. añ viſum, hinc et pſa orō,quā nō inflexit cantulena. Hem, ſi cū h.Parmeno,ſi leniter Chęrea.Oñdēs q vir ſies,nō ſi q̃ ſſet qdē q vir ſies, ad debeat pſtare q virꝫ ſe ſit mōſtraturus eſt,et vir mō nō ad ſexū,vel ad ętatē dr,ſed ad laudē. Qui vir ſi.in veteribus inuenit. Sępe pol.eſſe, pollicitū qꝺ pmittiť vltro ſigt dixit,et ſępe pollicitum an neceſſe ſit pſtare eū qui pmiſerit. Chęrea aliquid inuenire?induxit numerū ſin grāmaticę more ſuo,nō ꝯtentus dicere qꝺ pollicitus ſit tm̄,ſed quō ſit,et qbus verbis. Mō quid ames,tm̄modo,quaſi hęc mora ſit pmiſſis cōplēdis. Vtilitatem ego in ea re faciam, vt cognoſcas,an poſſit qui poſſe ſe affirmauit, plus eſt pbaſſe qꝺ pmiſerit,q̃ oſtendere quid poſſit. Cū in cęllula ad te,ſic dicit anus , quę et acceperit bene

Cũ in cęllulá ad te patris penũ omne congerebã clanculum.P.
Age inepte.Ch.hoc hercle factũſt,fac ſis nũc ꝓmiſſa appareant.
Ipſa adeo digna res eſt,vbi tu neruos intendas tuos.
Haud ſimilis virgoſt virginum,noſtrarum,q̃s matres ſtudent
Demiſſis humeris eſſe,vincto pectore,vt graciles ſient,
Si qua eſt habitior paulo,pugilem eſſe aiunt,deducunt cibum,
Tam ẽ ſi bonaſt natura,reddunt curatura iunceas.
Itaq; ergo amantur.P.quid tua iſtęc.Chr.noua figura oris.P.
papę.Chr.
Color verus,corpus ſolidũ ⁊ ſucci plenũ.P.ãni?ch.ãni,ſedecim.P.
Flos ipſe?Ch.hanc tu mihi vel vi,vel clam,vel pręcario
Fac tradas,mea nihil refert dum potiar modo.P.
quid id virgo,cuia eſt?Ch.neſcio hercle.P.vnde eſt?Ch.tantun-
dem.P.vbi habitat?Ch.
Ne id quidem.P.vbi vidiſti?Ch.in via.P.qua ratione amiſiſti?
Ch.id equidem.

Hoc penus / Hic penus / Hęc penus

ſtum. Patris penum omnem,ipſum penum. nõ ex eo aliqd hyperbolicos,et hoc penus,et hic penus,et hęc penus veteres dixerant ergo et cẽm, et omne legit. Congerebam clanculum, λαθραίως. Age inepte,qui dubitas de promiſſis,an qui exprobres te multa eſſe largitum. Hoc hercle factum eſt, inueni qḋ amem, hoc qḋ debebat, inqt de amore tẽ iam factum eſt amo. Promiſſa apparãt,vtilitatem vt cognoſcas. Sine adeo digna res eſt,ſi perſona Parmenonis eſt, ſine abundat, et pro expletiua piunctiõe mõ eſt. in quibuſdã intelligit adeo,vt abunde,vt nimis ſignificat vel ſatis. Sine adeo digna res eſt,ſi Cherea dicit,hoc ordo ẽ ſenſus eſt.Fac ſi uis nunc ſi adeo digna res eſt,vbi tu neruos intendas tuos,vt ꝓmiſſa appareant,ut ſis ſi uis,aut addat id qḋ eſt, fac ꝓmiſſa appareant. Vbi tu neruos intendas tuos, utrũ obſcęne hoc tu ſerutus,an metaphoricos,ut ubi laborare ac periclitare debeas, ſed melius legũt qui hoc totũ ad pſonã applicant Cherez.et melius, q̃ qui Parmenonem hoc putant loq. Sine adeo digna res eſt. Haud ſimilis uirgo eſt uirginũ nrarum ciuium s.terrę ac patrię nrę.ut Virg.Non eadẽ arboribus pendet uindemia noſtris.et Sallu.Nri foeda fuga. Quas mres ſtudẽt,hoc uerbo oñdit cultum induſtrię,nõ pulchritudinẽ naturalem. Demiſſis humeris eẽ,antq.n.gręci ẽt uirginibus ſuis pbebant palęſtram ad cõponenda corpora,uel demiſſis humeris eſſe,liqde et molliter deductis, neq; extantibus alę in modũ. Vincto pectore.i.caſtigato,ac tenui,et uelut uincto. deeſt ergo uelut.

Virg. / Sallu.

Graciles ſient, a ſingulari gracilis uenit declinatio. Demiſſis humeris eſſe, uincto pectore,non accipiendum eſt, quaſi hoc dicat, ad hoc illas ſtudent mres demiſſis humeris eſſe,et uincto pectore ut graciles ſient,quaſi hęc duo pp unum illud fiant,ſed varie tria dixit,ne diceret aut ſtudẽt illas demiſſis humeris,et uinctum pectus,ut graciles ſient. Si qua eſt habitior, ide et habitudo dr, ut q̃ habitudo eſt corporis,nam habilior aptior intelligitur.ut,Nãq; humeris de more habilem ſuſpẽderat arcum.ergo habitior legendũ eſt. Pugilem eſſe aiunt, lam in uirgine. Deducunt cibum,

Habitudo / Habitior

mihi nihi peruit formam, quam accurauit fames,ut proprie deducunt. Tametſi bona,eſt natura bona.i.plena,magna et pinguis. Reddũt, exhibent,pficiũt. Curatura,cura mentis,curatio medicinę,curatura eſt diligẽtię Iunceas,tenues et pallidas. Itaq; ergo amant,itaq; inqt nemo illas amat. ironia eſt amant,ut eo magis hęc amanda ſit, quę nãq; beneficio nõ factis cõptibus,aut induſtria facta eſt pulchra. Itaque ergo amant,atq; ita fit ut amant,nõ naturę merito,ſed induſtria. Quid tua iſtęc, n ẽte. ſic enim ipſe dicet vz.At nihil ad nram hanc. Noua figura oris,laudis genus ẽ noua,q: dixerat tędet q̃tidianarũ harũ formarũ. Quid tua iſtęc,deeſt q̃lis ẽ dic.

Curatio / ra / Curatio

Pap, interiectio mira ſubito accipiẽtis q̃. Color ṽus,q: nõ de cura ẽ,aut de ficto,ac ꝺ fuco ſz nãlis. Corpus ſolidũ,q: nõ vitiatũ. Succi plenũ, q: nemo deduxit cibũ,nã ſuccus ẽ humor i corpe,q coabũdat i bñ ualẽtes.Vir.Et ſuccus pecori, et lac ſubducit agnis.Succus ꝓpe q̃ſi ſugus,quẽ ſibi ex alimẽtis mẽbra ſugũt,ut ſe repleãt. Corpus ſolidũ plenũ ẽ forte i.nõ flaccidũ. Succi plenũ,ſuccus ẽ interior pinguitudo mẽbrorũ. Anni.xvi.exinde vide quẽadmodũ ętatẽ ṽgis mutare poeta ex occaſiõe demõſtrauerit. Hãc tu mihi uel ui,uel clã,uel p̃cario, hęc tria sũt qbus nõ rite res agit,uel ui uel clã,uel p̃cario,ſine ꝑty mẽnone,q: ṽgo nõ meretrix,uel q: nulla ephebo ſpes ẽ fallẽdi ſenis. Hãc tu mihi uel ui,uel clã,uel p̃cario fac tradas,ſm ius locutus ẽ, nã his tribus mala fide aliqd poſſidet ui,clã, p̃cario. Vi,q: ṽgo. Clã,q: cuſtodit. Pręcario,q: p̃tiũ nõ hz Cherea. Mea nihil refert dũ potiar, nõ hoc pſonę attribuendũ eſt,ſed effectui.nõ.n.q: Cherea ẽ,ſed q: amator de ſe cupit facere quẽadmodũ potiat. Quid ṽgo,cuia ẽ,utrũ ſerua,uel filia. Ne id qdẽ,pulchra uarietas.neſcio tãtudẽ ne id qdẽ. Qua rõne amiſti,figura syncope ꝓ amiſiſti.Qua rõne amiſti,niſi remãſiſſet Cherea, ẽ pſecutus ṽginẽ fuiſſet,aut uidiſſet,quo deducta fuiſſet priuſq̃ Parmenonẽ ↄueniret,non ita ꝓcederet fabula,ut nũc ꝓcedit.irruiſſet.n.i cognitionẽ meretricis.ipoꝛtunę Cherea, ne pro Eunucho adducerẽt ulterius. Id eq.adue.deeſt ob,aut pp,ut ſit ob id,aut pp id

Virg. / Succus

Mecum ſtomachabar, bene mecum, quia acriorem dolorem ſuſtinet, qui ſibiipſi iraſci cogitur. Mecum ergo, pro apud me uel mihi. Hominẽ eſſe arbitror, deeſt q̃ me. Felicitates oẽs aduerſę ſient, felicitas aduerſa eſt cum ex proſperitate, quod lędat, naſcitur. Cui magis bonę felicitates, bonę, magnę, nonę. dixit autem magnas felicitates ſibi aduerſarij eo, ꝙ virginem tantę pulchritudinis ex oculis amiſerit. nam vidiſſe eas tantę felicitatis indicat, ſed amiſiſſe aduerſę infelicitatis, ẽ ꝙ bonę dixit vel magnę vel nimię intelliguntur, vel epitheton eſt propriũ et perpetuum felicitatum. Bonę felicitates, emphaſis eſt, eo ꝙ felicitates pluraliter poſuit. Epitheta autem tribus de cauſis nominibus adduntur, diſcretionis, proprietatis, ornatus. Diſcretionis, Phrygię moliuntur vt montibus Idę. Proprietatis, vt Terribili impexum ſeta dentibus atris. Ornatus, vt alma Venus τρεωτικη. Quid hoc, ſcilicet eſt, propter hoc quod patior inquit, nunc enim ſcelus dixit a ſene commiſſum. Archidemidem no. hoc ſic pronunciandum eſt, vt appareat ex ipſo nomine ſtatim odioſum, neſcio quem occurriſſe ac permoleſtum. Quid ni, correptio eſt ab ſe manifeſta inquirentis, eſt enim ſenſus. Quid niſi, aut cur non nouerim, eſt enim quidni, aut quid niſi, aut cur non, quia veteres ni pro ne ponebant, ẽ ne pro nõ. vt Plau. Ni ſtulta ſis pro ne. et Ne vult, pro non vult. Immo vero infeliciter, bene hoc interponitur. quod incredibile eſt παραδοξον, tardiorem amorem fuiſſe in inceſſu virginis. Nã incommoda alia ſunt dicenda, quę minora ſunt ſcilicet aut ſimilia. Illum liquet mihi deierare, liquidum eſt conſtans, et manifeſtum, et certum eſt. Liquet, pro liquidum eſt. et claudit pro claudicat, vt apud Sallu. Nihil ſecordia claudebat, et eſt verbum iuris, quo vtebantur iudices, cum amplius pronunciabant obſcuritate commoti cauſę, q̃ negocij ſimplicitate. Deierare valde iurare, vt demiror, et deamo te Syre, ſi de producta legeris, ſi de correpta, Deos iurare intelligitur. Sex vel ſeptem prorſus non vidiſſe proximis, quia non vidiſſe dixit, proximis preteritis intelligimus. Proxima enim nobis, aut preterita, aut futura ſunt. Nã preſentia ea ſunt in quibus ſumus nunc. Niſi nunc cum minime vellem, quia ſemper nolui, nunc minime vtpote adoleſcens ſenem. Quam longe quidem, bene longe dixit, quia non longe potuit dicere, aut ſubaudiẽ erat, vt ſit q̃ longe erat. Minimeq; opus fuit, sępe enim volumus, tamẽ non eſt opus. Incuruus tremulus, labys demiſſis, gemẽs, vt omina oſtẽdat in contrarium ſibi verſa eſſe, curſus attribuit ſeni. Labijs demiſſis, gemens, labra sũt ſuperiora, labia inferiora. labię aſinorum ꝓprie dicuntur. Gemens, autem ob continuam tuſſim. ſic Lucilius, Ante fores autem et triclinij limina quidnam Grandęuus gemebat. Incuruus, valde curuus. at ſic Virg. Turnus vt infractos aduerſo Marte latinos. Infractos enim valde fractos ſignificat, nam in prępoſitio nunc auget, nunc minuit dictiones. Recte etiam deformitatem ſcribit ſenis, qui pręter ętatem poſt pulchram virginem fœdior videbatur, et q̃ importune omnia poſuerit vide, pro puellą ſenex occurrit, pro virgine incuruus, tremulus pro pulchra labijs dimiſſis, gemens, et cum amator ſit inaniter adoleſcenti ipſe iudicium loquitur, dum feſtinandum ſit remoratur. Labijs demiſſis maiora labra. vnde labeones. Alij labia inferiora, et labra ſuperiora. Heus heus Chęrea tibi dico, chęreas diſſimulantem pręterire inquit, non adderet niſi videret inquit, aliter inquit pronunciandum eſt, hoc eſt concitate. nam ſenis verba aliter proferenda ſunt. Scin quid ego volebam, hic oſtendetur odioſa tarditas ſenis apud feſtinantem Chęream. nam non dicit quid ſe promittit dicturum. Vt diligenter nuncies, diligenter, nihil tam abundanter, nihil tam moraliter dici potuit. Cras eſt mihi iudicium, huic morę etiam illud additur, quod cum debeat dicere, quod velit, prius dicit, quod non eſt neceſſarium, quare velit eſſet. Vt meminerit, non vt ſit, ſed vt eſſe meminerit. ideo prolixitas dum hoc dat tempus verbis. quę non potuit, quamuis imitaretur exprimere. Rogo nunquid velit, hoc eſt ſignifico me abire. nam abituri ne id dure facerent nunquid vis dicebant ijs, quibus cõſtitiſſent. quid eſt ergo nunquid velit, hoc eſt dico quod abeuntes ſolent.

Adueniens mecum, ſtomachabar modo, neq;
quenq̃ ego eſſe hominem arbitror, cui magis bonę
Felicitates omnes aduerſę ſient. P.
Quid hoc eſt ſceleris? Ch. perij. P. quid factum eſt? Ch. rogas?
Patris cognatum, atq; ęqualem Archidemidem
Noſtin? P. quid ni. Ch. is dum ſequor hanc, fit mihi obuiam. P.
Incommode hercle. Ch. immo enimuero infeliciter.
Nam incommoda alia ſunt dicenda Parmeno.
Illum liquet mihi deierare his menſibus
Sex, vel ſeptem prorſum non vidiſſe proximis.
Niſi nunc cum minime vellem, minimeq; opus fuit.
Eho nonne hoc monſtri ſimile eſt? quid ais? P. maxume. Ch.
Continue adcurrit ad me q̃ longe quidem,
Incuruus, tremulus, labijs demiſſis, gemens.
Heus heus dico tibi Chęrea inquit, reſtiti.

Lucil. Virg. Labeones. Liquidũ eſſe. Sallu. Deierare. Rogo nũ qd velit.

ſolent. Recte inquit, pro eo quod eſt nihil ē mo- raliter. Cum huc reſpicio, in hanc par- tē, ſcilicet qua meretrix habitabat. Cōmodum, tm eſt quod vel ipſo, eodemq; tpe, cōmodum fuiſ- ſet, vna lex hoc ſignificat, vt ſi dicas eodem tempo- re, quo hoc agebatur. Nam interea, nunc cō- confundit ſemel, cum aceruatim dicit, velut odio interrogantis ſepius et feſtinatione ad mandata Phędrię peragenda. Phędrię riualis, cum pro- nunciatione addendum q̄ magis doleat idē Phę- drię riualis. Duras partes fratris prędicas. s. con- tra emulum et diuitem et largiſſimum. Et partes

iunctio ac cipienda ē, non vt ali as pro ad- uerbio po- nitur. In hanc no- ſtram pla- team, recte q; vicina ē illis Thais, ad quam ducitur.

Huc cum adue. nul- la erat, ete- nim ingreſ- ſa iam fue rat. Co- mites ſecu- ti, ſcilicet v̄- ginem, in- terrogatiue quidē hoc dictū eſt, non vt ne- ſcire vi- deatur id

Scin quid ego te volebam? dic. cras eſt mihi
Indicium, quid tum? vt diligenter nuncies
Patri, aduocatus mane mihi eſſe vt meminerit.
Dum hęc dicit, abijt, hora, rogo nunquid velit.
Recte inquit, abeo, cum huc reſpicio ad virginem,
Illa ſeſe interea commodum huc aduorterat
In hanc noſtram plateam. P. mirum ni hanc dicit modo,
Huic quę dataſt dono. Ch. huc cum aduenio nulla erat. P.
Comites ſecuti ſcilicet ſunt virginem? Ch.
Verum Paraſitus cum ancilla. P. ipſaſt ſcilicet.
Deſine iam conclamatumſt. Ch. alias res agis. P.
Iſtuc ago quidem. Ch. noſtin quę ſit dic mihi, aut
Vidiſtin? P. vidi, noui, ſcio quo abducta ſit. Ch.
O Parmeno mi noſtin? P. noui. Ch. & ſcis vbi ſiet? P.
Huc deductaſt ad meretricem Thaidem, & dono dataſt. Ch.
Quis is eſt tam potens cum tāto munere hoc? P. miles Thraſo
Phędrię riualis. Ch. duras fratris partes prędicas. P.
Immo ſi ſcias quod donum huic dono contra comparet,
Tum magis id dicas. Ch. quod nam queſo hercle? P. Eunu-
chum. Ch. illum ne obſecro

duras, me- taphoricos ab actori- bus ſceni- cis. Com paret, hic iam oſten- ditur miles illuſtrior p̄ riualis do- na, q̄ per ſua, et eſt q̄litas com paratiua. Cōparare Com- paret, pro emat, vt comparan- dum putet Tū ma- gis id dicas duras par- tes fratris eſſe. Quid nam que- ſo hercle, curioſitatē addit ita.

quod querit, ſed ad hoc querere, vt quod ſit con- firmet. Verum Paraſitus, verum modo pro in ceptiua eſt non relatiua particula, vt in Andria, Verum vidi Cantharam ſuffarcinatam. Iam con clamatum eſt, tranſactum, ac finitum, vt concla- mata corpora nihil reliqui iam habent ad vitę officia. Conclamatum eſt, manifeſtum ſignifi- cat, vt in conclamatis funeribus nulla dilatio eſt doloris et luctus, vnde Luca. ait, Corpora nondū conclamata iacent, aut conclamatum ſatis de- ploratum ſatisq; vociferatum eſt, quia dixerat, O infortunatum ſe ſi et hic amare coeperit, tan- quam dicat iam occiſum patrem, tandem ſci- mus iamq; deflemus.. Ipſa eſt, ideſt formoſa vel pulchra, q; et ipſa dixerat. Hęc ſuperat ipſaʒ Thai- dem. Alias res agis, recte q; dixit ille, iam con- clamatum eſt. Alias res agis, aut non intendis, ad id quod dico ſignificat, vt nulla ſit in eo atten tio, aut nugatorias res agis, hoc eſt iocaris, nam hinc natum eſt. Agite amabo, quaſi dicat vanas res agis. Scio quo abducta ſit, plus dixit q; in- terrogabatur credo, reſponſio interrogantis, nam properat vt dicturus eſt ad deducendum Eunu- chum ad Thaidem cum ancilla ex Aethiopia.

Scio quo abducta ſit, ſecunda apoſiopeſis. Ebo Par. s. amatorie ſatis repetuntur cuę ſemel dicta ſuffecerant, Huc deducta ad meretricem, hoc

Cōclama tū eſt Cōclama re

Puſio

Queſo hercle, et vide q̄ molli ter et ſine intellectu ſpectatoris ad argumenti ſpe- ctatori ordinem poeta perueniat, vt de Eunucho facta mentione conſilium naſcitur ſupponendi Chereę. Eunuchuʒ, mire Terentius primo ſim- pliciter Eunucho nomen poſuit, huic quoq; de- tracturus. Inhoneſtum, foedum, vt contra fa- cie honeſta, vt apud Virg. Et lętos oculis aſſlarat honores. Hominem, opportune hominem di- xit, tanquam incerti ſexus. Senem mulierem, non communi genere dixit ſenem, quippe, qui ali bi ſeparauerit dicendo ſenex, atq; anus, ſed ſubdi- ſtinguendum eſt, vt ſit duplex vituperatio, una ab ętate quod ait ſenex, altera a membroruʒ mol litie, quod ait mulierem. Quatietur certe cum dono. mire cum dono, tanquam illi repulſę cau- ſa donum futurum ſit. Tum deinde non reijcie- tur, ſed quatietur. Vide q̄ contumelioſe dictum ſit, quatietur foras, vel verberibus ipelletur foras, non expulſione, ſed detruſione, vel ſic dixit foras quatie tur, vt deſit verſum, vt ſit foras verſum verberabit, vt verberetur et fugetur foras, nam et paruulgatę conſuetudinis dictū eſt. Feri canem foras, hoc eſt feriendo canem foras eijce. Sed iſtam Thaidē foras non ſciui nobis vicinam, ,modo eniʒ pro Eunucho veniet ſi nouit, aut notus eſt, et ſi mulierem adoleſcens ne nouit quidem ipſe, multo

Virg.

Feri canē foras

Inboneſtũ hominem,quẽ mercatus eſt heri ſenẽ mulierẽ? P.
Iſtunc ipſum.Ch.homo quatietur certe cum dono foras.
Sed iſtam Thaidẽ non ſciui nobis vicinã.P. haud diuſt. Ch.
Perij,nunq̃ ne etiam me illam vidiſſe?ehodum dic mihi.
Eſt ne vt fertur forma?P.ſanc.C.at nihil ad noſtram hanc.
P.alia res eſt.C.
Obſecro hercle Parmeno fac vt potiar.P.faciam ſedulo,ac
Dabo operam,adiuuabo,nunquid me aliud.C. quid nunc is,
domum.P.
Vt mancipia hec ita vt iuſſit frater deducam ad Thaidẽ. Ch.
O fortunatũ iſtũ Eunuchum,qui quidẽ in hanc det domũ.P.
Quid ita?Ch.rogitas?ſumma forma ſemper conſeruam domi
Videbit,colloquetur,aderit vna in vnis ędibus.
Cibum nonnunq̃ capiet cum ea,interdum ꝓpter dormiet. P.
Quid ſi nunc tu te fortunatus fias?Ch.quire Parmeno?
Reſponde.P.capias tu illius veſtem.C.veſtẽ?qd tũ poſtea? P.
Pro illo te ducam.C.audio.P.te eſſẽ illũ dicã. Ch.intellego. P.
Tu illis fruare commodis,quibus tu illum dicebas modo.
Cibum vna capias,adſis,tangas,ludas,propter dormias.

maxime neſcietur. Sed iſtam Thaidem non ſciui nobis vicinam,contra illud quod meretrix vicina erat,haud diu eſt vicina.s.ẽ eſt cauſa an veriſimile ſit neſcire potuiſſe,vicinam, ẽ nota apud Terentius vicinas poni ſepius adoleſcentibus meretrices,vt hic ſit prima amoris illecebra. Nunquã ne etiam me vidiſſe illam, artificioſe inculcat poeta vidiſſe. Eſt ne vt fertur forma hoc ꝓpter illud quod ſupra diximus, ſed nimio lepore Terentiano iam illud agit. Nam hic oſtenditur veriſimile eſſe pro eunucho creditũ apud vicinã meretricẽ Cheream, qui adeo ignotus ſit mulieri,vt ne ipſe eam nouerit, quod erat facilius et promptius,et additur color,quod et illa non diu vicina eſt,et quod adoleſcẽs primum in Pyręo cõmoratus eſt. Nihil ad noſtram hanc, moraliter noſtram dixit pro meam. Alia res eſt, nõ potuit melius vtrāq; ſuam gratiam reſeruare, nã illa et hic amantur. Faciam ſedulo, mire in promiſſis poſterioribus difficultas rei oſtenditur, cum primum faciam dixerit. Nunquid me aliud vis,hoc dicere abeuntes ſolent,et bene vis,q: feſtinat,et ſimul q: hinc naſcitur dolus fallendę meretricis. Vt mancipia,hęc ita vt iuſſit frater deducam ad Thaidem, vide Terentium vt non quęſita eſſe hęc fallacia, ſed ipſa ſe obtuliſſe videtur. O fortunatum iſtum Eunuchum, iſtum ſępe annotauimus, aut ad contemptum, aut ad odium referri,vt Virgi. Aut quid petis iſtis, et iſta quidem non in tua magna voluntate. Qui quidem in hanc detur domum, quid facilius q̃ imitari velle quod laudes, nec quiſquam niſi qui cupit eligitur pro Eunucho,qui eunuchum putat eſſe beatum.Vide q̃, molli deſcenſu ad hoc conſilium peruenitur.Res enim hoc ſuggerit potius q̃ Parmeno, ideo,q: ſeruum hoc ſuadere Chęree nimis temerarium fuit. Quid ſi nunc tute fortunatus fias,ſic videtur dicere Parmeno potius vt iocetur,q̃ vt fieri credat poſſe. Quidni ita potuit intelligere ſtatim ſeruus,ſed ad hoc interrogat vt ſpectator vocatur. Videbit, colloquetur, aderit vna,amatorie nimis quinq; lineas amoris executus eſt,adeoq; diligenter, vt etiam ordinem cuſtodierit. Videbit,colloquetur, aderit vna in vnis ędibus,mire amator non ſimul effudit hoc bonum, ſed particulatim digeſſit, vt maior voluptas futura eſſe noſcatur. Videbit, colloquetur ꝛc. iſtę enim ſunt amoris lineę, et ſi eas modo omnes eſt perſecutus. Capias tu illius veſtem, non ſemel oſtenditur quod futurum ſit,quę particulatim poteſt etiam, quod turpe eſt iã mitti ad perſuaſionem ſemel ingeſtum reſpicitur, ergo non dixit pro Eunucho,ſed primo capias illius veſtem. Tum,deinde hoc ipſum non aſpernãte domino pergit ſeruus ad cętera quę audaciora ſunt. Veſtem,quam libenter audiat,repetitionẽ dictorum per interrogationem oſtendit Cherea. Audio.i.libenter hoc admitto,et conſentio,vt in Phormione, Audio et fateor,et contra non audio. Intelligo, audio et intelligo vim modo non vſitatam exprimit,ſed ob conſentientis in modicum affectum. Cibum vna capies, bene ſeruus interturbauit ſupradictas amandi lineas, et ordinem voluptatum quippe qui amare non nouerit. Cibum vna capies,adſis,tangas, ludas,prope dormias,et ſi ſatis erat ſuperior verſus, tamen intentata ſunt amatori etiam ſigillatim hęc enumerata,quę vna ſententia ſuperior verſus oſtenderat. Quandoquidem illarum , pro ex illis. Quiſquam , quia quęquam dicere abſurdum eſt. Illarum quiſquam, quiſquam multis exẽplis probatur etiam fœminino genere veteres protuliſſe ita , vt in numeris et generibus hęc pronomina infinita ſunt. Neq; ſcit qui ſies,hoc eſt quod ſupra callide poeta prędſtruxit. Pręterea forma,atq; ętas ipſa eſt,deeſt in te . Facile vt pro Eunucho probes formam.s. et ętatem. Formam quia pulcher es,ętatem,quia ephebus. Facile vt pro Eunucho probes,hunc fingas,atq; perſuadeas, vt in conſuetudine dicimus , Homo ſacrilegus

Nſam

Virg.

Cice. pro innocente ſe probauit et Cice. Hoc tu is proba- bis, itaq; deeſt te, quod ſubaudiamus, vt ſit pro eu- nucho te probes. Probes, vt Migrantes ornas, aut probes perſuadeas, et ſimul honeſte, non dixit quod erat rectum in eunuchum probes, ſed pro eunucho ne eſſet ꝑaundioſum in Chęreā. Orna me nunc iam hortatiue orna dixit non deſpo lia, aut exue me. Abduc, ab ducimur vnde volu mus duci- mur quo volumus. Quan- tum potes, deeſt cito. Quid a- gis, callide ſeruus nō vult ſe au- ctorem vi- deri tanti facinoris. Quod tru. comi- ci ſemper ea oſtende runt fieri ab altero verbis alterius perſonę, q̄ oſtendiſſe ipſe non pote- rat, vt nunc manu agere per Chęream, Parme- none ipſo ducente cognoſcimus. Quo trudis prębet ſe vi cogendum a domino ſeruum, quem compulit dictis. Perculeris iam tu me, peruer teris. vnde prouerbium, Bene plauſtrum perculit.

Abduci duci

Perculi

Tibi quidem dico mane, ſigillatim iſta pro- nuncianda ſunt, ex quibus intelligitur non ceſſare Chęream, quin adhuc impellat, et trudat. Per- gis ne, quaſi vero ioco dixerit, non ſerio. Me ni- mium calidum periculoſum, ſed melius callidum legitur. Nimium, prouerbiale, quia nimiū pro- pria vox eſt. Flagitium facinus, flagitium mo- re militari dicitur res flagitatione, hoc eſt in[illegible]repa tione digna. Nam flagitatio ad ſtrepitus dicitur, vnde flamma et flagella, et flagitare, ideſt pſonare intelligimus dici. nam hec omnia ſine ſonitu, cre- pituq; non ſunt. An id flagitium eſt, an licet aut deceat vt prius q̄ liceat. At enim iſta in me cu- detur faba, ideſt in me hoc malum recidet, in me hęc vindicabitur culpa, vt laborat ſolus in quo cu- ditur, ideſt batuitur faba, cum ſiliquis exuitur, ē in terdum ſe fuſtibus, vt in areis more ruſticorum, vel quod quidam male coctam fabam, et quę non maduerit, ſed vltra permanſerit ſupra caput co- qui, velut ipſi fabę irati eius granum ſaxo com- minuunt, tum vniuerſum malum et omnis do- lor ad coquum peruenit. ſimile et alibi a pulmen to prouerbium eſt, Tute hoc intriſti tibi, hoc eſt ex edendum accingere. An id flagitium eſt, Te- rentius laudat argumentum huius fabulę, in quo exemplum promitur, quod proſit parentibus, obſit meretricibus, et ſimul deliberationibus tractans id facien- dum, vt ad domū me retriciam deducat. Hoc tale ē, vt nulla lex prohibeat, vt deirida tur quod li citum eſt. Et illis crucibus, q̄ nos, no- ſtramque adoleſcen- tiam, hoc iam ad il- lud perti- net vt oſtē- datur dece re, et pri- mo a per- ſona eius cui ſit. Habent deſpicatas, contemptam, atq; deſpectam, et ita eſt parenthe- ſis metaplasmos, vel certe alterius verbi declinatio ab eo, quod eſt conſpicor, et deſpicor. Salluſt. Cum interea Metellus monte digrediens cum exercitu conſpicatur, dubius quidnam inſolita facies oſtē- deret. Nunc iam referam gratiam, non eas inquit laceſſam, ſed quod iuſtum eſt vicem red- dam, quaſi ipſe in alijs leſus ſit. Vt ab his falli- mur, non dixit alij falluntur. An potius hęc pa ti ęquum eſt fieri, illic viciſſitudo extat in pati do- los. Vt a me laudantur, sylepſis ſubauditur pa- ti. Quod qui reſcierint, ex conſequentibus ar- gumentum. nam illud factum vituperatio ſequi- tur, hoc approbatio. Illud merito factum om- nes putent, bene non iudicent, quia et hoc ipſum non ſatis exploratum eſt, vel meretricem fallere.

Salluſt.

Quandoquidem illarum neq; te quiſq̄ nouit, neq; ſcit qui ſies.
Pręterea forma, ętas ipſa ſt facile vt pro Eunucho probes. Ch.
Dixti pulchre nunquam vidi melius conſilium dari.
Age eamus intro, nunc iā orna me, adhuc, duc q̄tum potes. P.
Quid agis? iocabar eqdem. Ch. garris. P. perij, qd ego egi miſer?
Quo trudis? perculeris iam tu me? tibi equidem dico mane. Ch.
Eamus. P. pergin? C. certumſt. P. vide ne nimium callidum
hoc ſit modo. C.
Non eſt profecto, ſine. P. at IN ME iſtęc cudetur faba, ab
Flagitium facinus. Ch. an id flagitiumſt ſi in domū meretriciā
Deducar, ⁊ illis crucibus, quę nos, noſtramq; adoleſcentiam
Habent deſpicatam, ⁊ quę nos ſemp omnibus cruciant modis.
Nunc referam gratiam, atq; eas itidē fallā, vt ab illis fallimur.
An potius hęc pati? ah ęquum eſt fieri vt a me laudatur dolis.
Quod qui reſcierint, culpent? illud merito factū oēs putent. P.
Quid iſtic ſi certumſt facere, faciam. Verum ne poſt conferas
Culpam in me. C. non faciam. P. iubes ne? Ch. iubes ne? iubeo,
cogo, atque impero. P.
Nunq̄ defugiam auctoritatem, ſequere. Ch. Di vortant bene.

Quid iſtic, aduerbium eſt ęgre concedentis.

Facias, pro facito. Verum, deeſt vide. Ve- rum ne poſt conferas cogo, in me, ſine prohiben- tis eſt, nihil deeſt, ſi percunctantis. vt ſit ne forte, deeſt timeo. Verum ne poſt conferas cogo, in me, in hoc negocio non auctor vult intereſſe, ſed ſeruus. Rogo. a. i. euidenter oſtendit plus eſſe im perare, q̄ iubere. Nunq̄ de. a. t. pro non, vt Nun- quam hodie omnes moriemur inulti. Nun- quam. d. a. t. non inquit recuſabo facere, dum tu tamen auctor ſis facti.

Impare Iubere

SVI. Occidi etc. In hac ſcena nouus amor Chę. ephebi oſtendit, et conſilium potiendę vir ginis demonſtratur. Chę. Cherea inducitꝰ tanq̄ properans, et circūſpiciens videret ne puellas cuius in amore exarſerat. Occidi, media breui ab ob et cado, pro morior. i. mortuus ſum, ſiue perij, ac perditus ſum. neq; vir. i. puella ducta ad Tha. eſt vſquam. i. in aliquo loco, quem aſpiciam. neq; e. s. inq̄ vſq̄. q. d. eam pdendo me quoq; perdidi, et hoc amatorie. nam dum illā non inuenit ſeipſum pdi tum cenſet. neq; e. in. s. u. q. s ego amiſi il. e. có. m. in s. i. dubius vbi inue. i. per veſtigia eam ſequar. ques hoiem per. i. neſcio quē interrogē, ſi veſtigia deſint, incertus etiam ſum q̄. via inſiſtam. i. qđ iter teneā, ſequendo eam, hec eſt. s. me. i. pcipua expectatio ꝫ fi ducia. vbiubi. i. vbicūq; eſt. non pōt celari diu prop ter nimiam formę gloriam. o. admirantis eſt, fa ciem. i. formam ꝙ. i. ac factuum, et ſpēm totam, q̄ apparet ꝫ ce nię. pulchram. i. venuſtam. ibi pncu la o, accuſatiuo iungitur, et admirantis eſt. vt Vir gi. O Fort. b. f. s. n. a. itrdū et iungitur ntō ꝫ vtō in qbus ſtructuris pūt ſubaudiri verba pro legen tium arbitrio. dehinc. i. a. modo. de. a. m. i. aūt vo ex alo et obliuero oēs mulieres alias ab hac puella. me. t. i. tędio afficior harum formaꝝ. i. facierum. quotidianarum. i. leuiū et vſitataꝝ. Par. aūt. i. ſed ecce in conſpectu adeſt tanq̄ repentinum malum, alter filius ſequitur neſcio qđ, p indignationē dici ſepe ſolet neſcio qđ, et p ptemptum de amore excla mantis et dolentis eſt. ſenē. s. patrem hoꝝ iuuenum Phędrię et Chereę. infortunatum. i. infelicē. vero. i. ſed. hic. i. talis Cherea ſup. eſt. Donatus tamen vult per hic intelligatur potius ſenex, malo tñ vt Cherea ppter ſequens relatiuum (qui) non referendū ad ſenē, ſed ad Chereā. qui. s. Cherea ſi occeperit. i. icepit amare. dices. i. diceret aliquis illum alteꝝ. s. Phę driam fuiſſe ludū et iocum. Ludus eſt in facto, io cus in verbo. pūt illa erunt ſup. quę rab es, ideſt iſa nia amoris huius Chereę. dabit. i. monebit. dici. n. ſic elegāter ſolet, Hoc non eſt niſi ludus et iocus, preut illa ſunt, q̄ fecit alter. put illa ſunt, hoc eſt in cōparatione eoꝝ q̄ alter fecit. Prę. n. ſepe ſignificat in comparatione, vt Cicero ad Sulpitiū. At ptra no bis non tu qdem vacuus moleſtijs, ſed pro nobis beatus videris. s. prę nobis dixit in comparatione et reſpectu nrm. Itaq; preut particula non qdem ꝓpoſitio, ſed aduerbium, retinet ſignificationē illius ꝓpoſitionis prę, ſed caſui non ſeruit, et ea eſt ita vtē dum vt dictum eſt. ch. vt, ideſt vtinam. Dij et Deę perdant, ideſt deſtruant. illum ſenium, ideſt illum ſenem. in quo dicto non reſpexit genus, ſed intelle ctum tñ dixiſſet enim illud. ad q; ſenem intellige bat. dixit illum, et ſenium appoſuit ad conuitium ſenis illius cognati patris, qui eum detinuerat, q retulit ad intellectū non ad vocabulum qui. s. ſenex. remoratus eſt, ideſt detinuit me hodie. Remoror remoraris ſignificat detineo detines, dicitur q; a re mora remo rę, quod ſignificat piſciculum echenei des noie naues remorantē. et adeo, ideſt valde, vel certe Dij et Deę perdant me, qui veſtiterim. i. ceſſa uerim ſeq; virginem propter eum, autem, ideſt ſed.

Prę ut

Remorari

tum, ideſt deinde. vel cape illas particulas pro, ꝫ re petendo Dij et Deę etiam perdant me, qui nō floc ciſecerim. i. contempſerim illum ſenem. ſed eccum, ecce ideſt ecce prope video Parmenonem. deinde vt ac ceſſit ad eum ſubiunxit, ſalue Parmeno, ideſt ſal uus ſis Parme. qđ, ideſt cur es triſtis, ideſt vultu męſto. quid ne, ideſt cur non es alacris, ideſt lętus. vn de is, ideſt venis. ante ires enim et io pro venio, et rurſus venio pro eo indifferenter vtuntur. Chę. hem ſcie ego neſcio, neq; vnde eam, ideſt veniam ita prorſus, ideſt adeo omnino ſum oblitus mei. ideſt adeo totus ſum amoris inſania correptus, neq; ſcio ſup quorſum, ideſt verſus quam partem eam. Par. qui ſo. q. ideſt quomodo, vel cur ita es, tu oblitus. Chę. amo, ideſt amore ſum correptus. Par. hem, interie ctio indignantis. Chę. o Parmeno nunc oſtendes qui, ideſt qualis vir ſis, ideſt quantam poteſtatem, et virtutem habeas, vel quantum fidelis ſis promiſ ſis ſtando. tu ſcis te pollicitum eſſe, ideſt ſponte tua mihi promiſiſſe, et quidem in hęc verba ſiue in hanc formam, et eſt minuſis, quoniam non eſt cō tentus dicere quid ſit pollicitus, niſi etiam dicat quomodo et quibus verbis. verba hęc ſunt? O Che rea inueni, ideſt excogita. elige. m. do. i. tantum mo modo aliquid quod ames. i. qđ ſit tibi cordi. ego Parmeno faciam vt ne cognoſcas meam vtilita tem, ideſt quantum ego tibi vtilis in ea re, quam amabis. ꝫ ſcis inquam te eſſe id pollicitum. cum, ideſt qñ congerebam, ideſt vel coadunabam, vel comportabam ad te clanculum, ideſt occulto, occul te, et qñ congerebam ad te in cellulam. i in aliquā camerulam, vel in aliquem locum domus aptum reponendis, claudēdisq; rebus. Cella enim ab eo di cta eſt, q eam clauſam eſſe conueniat ob ea quę in ea cęlanē, et cella et cellarium dr, reponendis. clau dendiſq; rebus eſculētis, et poculentis, itaq; cella vel cellula a celando rite dici dꝫ, q; in ea celenē repoſi ta, cum ergo ɔgerebam clanculum ad te in cellulā oēm penum patris. i. qcquid eſculentum, et poculē tum pater habebat domi repoſitum. longę vſionis cauſa, non autem quotidianam vſus, et hyperbolicos eſt. Veteres autem dixerunt et hoc penus et hic pe nus et hęc penus. Item et hoc penu indeclinabile. Par. o inepte qui. s. dubitas de pmiſſis. vel iactas te multa largitum. age, vel hortantis eſt, vt inueniat aliqd quod amet, aut ſit verbum. i. effice ergo, vt ali qd inuenias. Chę. hercle hoc eſt factū. s. inueni quod amem. fac. i. effice. nunc ſis. i. ſi vis, ſicut capeſſis. i. ca pe ſi vis. Perſius, Vide ſis. pro ſi vis, intellige ergo ſic, fac ſis. ideſt ſi vis, vt ſupple ipſa promiſſa tua ap pareant nunc. ſi adeo i. certe, vel. valde, aut ſatis di gna res. vbi. i. in qua tu intendas neruos tuos, ideſt labores. ac periclitetis. i. de tuis viribus capias peri culum. Alij applicant illud dictū, ſiue adeo digna res eſt, vbi tu neruos intendas tuos ad pſonam Par menonis, ſed melius, vt ſentit Donatus, totum ap plicatur perſonę Chereę. virgo illa haud, ideſt non eſt ſimilis noſtrarum virginum, ideſt virginum noſtrę terrę et patrię. dicimus enim ſimilis huic ꝫ ſimilis huius. quas, ſcilicet virgines. nc ſtras matres ſtudent. i. laborant, dant operam eſſe humeris de miſſis,

Floccifacere

Eo p venio ꝫ cō

Qui pro quo

Polliceri

Minuſis

Cōgerere

Cella

Cellariū

Cellula

Hyperbolicos

Sis pro ſi vis

Perſius

Similis huic et huius

miſſis.i.habere demiſſos,ē nō extantes humeros, et quas ſtudent eſſe pectore vincto.i. caſtigato,te-nui,repreſſo,cohibito, non pmiſſo diſtendi, neq; diffluere,aliqui habent iuncto ſed Donatus legit vincto quem puto ſequendum,vt ſint graciles. Si qua eſt virgo paulo habitior.i.vegetior,a phor. In-de habitudo corporis dr̄,quaſi ſtatus eius et factu ra ſeu aptitudo.vel cape hoc dcm̄ ſic, ſi qua eſt ha bitior.i.ſi eſt aliquanto corpulentior,q̄ deceat pu-ellam,et eſt quod barbare dr̄, ſi aliqua eſt in ſatis bono puncto,vbi diceret recte, ſi qua eſt habitior paulo,aut,vt Gel.habet,ſi qua eſt corpore bene ha bito,ac vegeto. aiunt.i. dicunt. matres vel homi-nes eam eſſe pugilem.i.pugnę aptam,quod viro-rum potius eſt,cum mulieres ſint imbecilles, etiaž audire eſt colonos appellantes mulierem corpulē tam,ac robuſtaž militem; matres inquam dedu-cunt.i. diminuunt illis puellis cibum,et dietaž il-lis imponunt,tametſi.i.q̄uis natura earum puel-larum eſt bona.i.plena, magna et pinguis, red-dunt.i.exhibent,pficiūt eas iunceas.i.tenues ē pal-lidas,tali curatura.i.tali diligentia. Nam curatio eſt medicinę,curatura eſt diligentię,ergo ita.i. eo pacto amant̄ per ironiaž.q.d.nemo illas pallidas amat,quas curatura tales fecit,ſed eas potius,quę natura.vel intellige ſine ironia,q.d.et, ergo ama-tur ita.i.tali induſtria,et curatura efficiuntur, vt ament̄ non naturę beneficio Par.qui,interrogan di modus eſt diſtinguendo a ſequentibus,deinde dic ſup.(vt ait Dona.)qualis eſt iſtęc.i. iſta puella tua,quam.s.amas.Chę.noua.i.inaudita, inuſita-ta.forma.i.figura,venuſtas oris.i.faciei eſt ſup.il-li.vel ſi vis ſint ablatiui caſus,et tunc ſic ordina,q2 petierat Parmeno qualis eſſet ſubdit eſt ſup. noua forma oris.i. habet nouam faciei figuram. Par. papę interiectio admirantis venuſtatem virginis. Ch.color eius eſt ſup.verus.i.naturalis, non ex cu ra,non fuco,corpus eſt illi ſolidum.i.firmum,ple num, forte,non flaccidum,non corruptum cura mentis vt noſtraž virginum, et corpus inq̄ eius eſt plenū ſucci.i.humoris non corrupti, quo ani-malis corpus alit̄ ac ſuſtentat̄,nam humor i cor pore animalis,qui corruptus eſt, dr̄ pus.Virgi. Et ſuccus pecori,et lac ſubducit̄ agnis. Succus(vt ait Dona.)eſt humor in corpore,quo abundant be-ne valentes,ē dr̄ pprie quaſi ſugus,qm̄ illum hu-morem membra ſibi ſugunt ex alimentis,vt ſe re pleant. Deinde ſubdit. ſuccus eſt pinguitudo mē-broꝝ,hęc Donatus,dixit ergo Terentius ſucci ple-num,q2 nemo deduxit cibum illi. Par. quot ſunt anni illi.chę.ſedecim. Par.flos ipſe iuuentutis i ea eſt ſup.tum ſit ſedecim annos nata.Chę. tu fac.i. labora vt tradas mihi hanc puellā, tractum a iu-re eſt,nam res vendita tradi debet,vel alio modo ɔtracta,ē recte tradas,q2 ſubdit vel vi.i.violentia, q2 virgo eſt.vel clam,q2 cuſtodit̄, vel pcario.i.per pces,q2 Chęreę pcium deeſt.Hęc tria verba vi,clam pcario ex iure deducta ſunt, quibus non rite res agit̄,ē mala fide aliquid poſſidet̄,q2 ſine pretij mē tione nihil.i.non refert mea.q.d.nō curo qua via tradat̄ mihi dōmodo potiar.i.voto meo ea vtar.

Gelius

Iunceus

Pape ad-mirātis

Tradere

Par.Quid?modus interrogandi.virgo illa cuia eſt idest cuius ɔditionis, ſerua ne an filia, et bene di-xit cuia,nam tam ſerua,q̄ filia in ptāte ſunt alie-na.Chę.Hercle neſcio cuia ſit.Par.Vnde eſt.i.ex quo loco eſt oriunda.Chę. tantūdē ſcio ſup. q̄tum ſcio de eius ɔditione.Par.vbi habitat.i.morat̄. Chę. ne quidem.i.nec et ſcio inq̄.id.s.vbi habitet,et eſt venu ſta variatio r̄nſionis,nunc tantundē,deniq;,ne id quidē,Par.vbi vidiſti eā.Chę.In via.Par. qua rōne i.quo pacto q̄ro amiſiſti.i.amiſiſti eam.chę. equidē ego adueniens.i.accedens huc. ſtomachabar.i.idi-gnabar.modo id.i.pp id.i.q2 ſic mea culpa amiſe ram.mecum.i.apud me. neq; arbitror quenq̄.i.ali quem hōiem eſſe,q̄ me ſup.cui oēs bonę felicitates i.boni ſucceſſus(et bonę dixit Dona. poni pro ma gnę,nimię,vel nouę) ſint magis aduersę, cum ex eis aliqd quod lędat naſcat̄, nam qḋ occurrerit ei felicitatis loco putat,ſed qḋ amiſerat infelicitatis, et aduerſitatis.et(vt ait Dona.)Epitheta tribus de cauſis noībus addunt̄.s.cā diſcretionis,vt Phrygię moliuntur montibus idę.aut pprietatis, vt Terri-bili impexum ſeta dentibus atris, aut ornatus,vt Alma Venus.Pa.quid hic ſceleris eſt.i. qḋ eſt h ſce-lus,qḋ cōmiſſum eſt a te,vel ab alio, vt ita ſis infe lix.Ch.pij.i.perditus ſum.Pa.qd̄ eſt factum. Ch.ro-gas.i.q̄ris.noſtin.i. cognoſcis ne Achimenidem co gnatum patris,atq; ęqualem.Pa. qdni.i.cur non nouerim ſup.nā qd ni ſigt quid niſi, aut cur non veteres.n.ni p ne ponebant,et ne pro nō. Plau.ni ſtulta ſis.i.non.et ne vult pro non vult.Ch.dū.i. q̄diu ſequor hanc puellā.fit.i.efficit̄.offeret̄ obuiā.i. in occurſum mihi.Par.hercle factus eſt ſup.tib ob uiā incōmode.i.intēpeſtiue, ē iportune.s.Ch. imo enimuero.i.ſed certe infeliciter factus eſt obuiā mi hi.Nam o Par.alia informunia.s. (q̄ minora ſunt) ſunt dicenda incōmoda,non aūt iſtud,ſed maxi-ma qdā ac noua infelicitas,ē ſi qd grauius ē dici debet,liq̄t mihi i.liqdum eſt,vel ɔſtans,vel manife ſtum,aut certū eſt mihi,ē qḋ dici ſolet.paratus ſū nā ſiqs ɔſtituerit aliqd facere,illud efficere eſt para tus.liq̄t mihi.i.paratus ſum deierare.i. valde iura-re.ſi de pducta legat̄.vel ſi correpta legat̄ deiera-re intellige.i.Deos iurare paratus ſum, iurare me ſup.non vidiſſe illū ſenē pſius.i.omino.His ſex vel ſe ptem menſibus pxis i.ſupioribus aut pteritis(nas pterita et futura nobis ſunt pxia,pñia at ea ſunt in q̄bus ſumus nunc.)qḋ aūt dici inepte ſolet illū non vidi de poſt ſex uel ſeptēmenſes,diceret̄ recte ē eleganter ſequēdo Terentiū. Illū nō uidi his ſex uel ſeptē menſibus ſupioribus pxis,uel pteritis la-pſis uel actis,niſi nunc cū.i.quo tpe.minime.i. nō uellem uidiſſe eū,et cū minime.i.nō fuit opus.i.ne ceſſe,neq; utile.Eho,interiectio indignationē, ē ai paſſionē oñdens,nōne hoc eſt ſimile monſtri.q.d. nonne hoc eſt deforme admodū, et uelut porten-tum ē ſœdū monſtrum.i. ita pdidiſſe eā aduen tu ſenis illius.qd ais.i.quę ē in hac re opinio. Par. maxime.i.admodū eſt ſile monſtri.Chę.ɔtinuo.i. ilico.accurrit.i.acceſſit ad me curriculo q̄ longe. i.qtū longe.qḋ dici ſolet qtum de longe, uel ſi uis ſubaudi q̄ longe erat. Accurrit ergo qdē.i. certe.in-

Amiſſiſti amiſiſti

Stomachari

Epitheta tribus de cauſis inuenta

Ni p ne ē p non Plau.

enimuero

Liquere

Eho indi gnanti

Incuruus In Labra Labiū Chila Chilōes Gellius Cariētis mos Platea Scilicet ꝑ libēter

curuus.i.valde curuus.In.n.nunc auget,nunc mi nuit dictionē,tremulus.i.titubans pre ſenio,labijs demiſſis.i.depreſſis,aut pēdētibus.Labra ſunt ſupio ra,labia vo inferiora,labre āt ſunt ꝓprie aſinoꝝ. A magnitudine laboꝝ dnr̄ labeones,ſicut chilo nes īprobius labrati dnr̄,nā chila grece labra ſunt improbiora modū excedentia et ꝓpea qdam piſces improbi⁹ labrati, chilones dnr̄, accurrit inq̄ ge mens .i. gemebūdus pp ꝯtinuā tuſſim,inqt.i.dixit o Cherea heus,vocat̄ aduerbiū eſt heus et Cherea, ꝓcedente itaq; dixit ſenex,heus dico tibi, vel intelli ge eum vno tenore dixiſſe,reſtiti.i.ꝯſtiti, fixi gra dum,retinui pedē,ſcin.i.ſcis ne qd ego volebā te,ꝑt intelligi facere,vt ſi qd volebā te facere , ſed melius ſupprimit̄ q̄ addat̄.Gellius,Hoc te volebā neſcius ne eſſes et elegāter dr̄ qd me vis, qd dici vulgo ſolet, qd vis mihi dic,verbū eſt Cheree admonentis eū vt dicat celeriter.Iudiciū eſt mihi cras.i. in ius vo catus ſū in craſtinū,aut eſt mihi negotiū cras agē dum,ſeu agenda eſt ꝯtrouerſia.Deinde ſubdit Che rea,qdē tū.i. qd inde vis dicere ſi ſit tibi iudiciū.Di xit ſenex,vt nuncies diligenter pri tuo,vt memine rit eſſe aduocatus mihi cras mane,dū.i.q̄diu dicit hec,hora vna abijt.i.diſceſſit,tranſijt,traducta eſt. rogo.i.interrogo.nunqd.i.vtꝝ aliqd aliud velit.q. d.ſignifico me abeſſe dicendo,qd abeuntes ſolent nam abituri ne id dure facerent, nunqd vis dice bant ijs,qbus ꝯſiterant, inqt ſenex recte ꝑ eo qd ē nihil aliud volo,et q̄ ē mo alr̄ dictū eſt et gratio ſe vt ita loquat̄,eſt.n in his dictis carientiſmos.ab eo.i.diſcedo.cū reſpicio ad virginē huc.i. in hanc partem,in q̄ meretrix Thais habitabat. Interea.i. dum id agebat illa puella aduerterat.i.diuerterat. ſeſe cōmodū.i.opportune,tēpeſtiue,vel vt ei viſum ſit cōmodū.i.opportunū et tēpeſtiuum,ē eo dicen di genere vt per pulchrum eſt.Nam interdū dici ſolet,cum vidit bonū ſuum collectis ſarcinulis,di ſceſſit,eleganter ſic diceret, Nactus opportunitatē diſceſſit,vel ſic.Ipſe aūt collectis commodū ſarci nulis abſceſſit.Aduertat ergo ſeſe huc.s.in hāc no ſtram plateā,q̄ vicina erat illis Thais,ad quā de ducebat̄.q.d.in hic nr̄am vicinitatē diuerterat,q; in eadē platea.i.in eadē planitie et amplo loco vr bis,multi et frequētes cōmorant̄,illicq; frequens vi cinia eſſe ſolet.Par.Miꝝ eſt ni, dicit hanc q̄ data eſt dono huic Thaidi.mō.i. pauloante,hic aūt di cendi modus pmiꝝ ꝑpulcher eſt, vt ſi ſic dicat̄ la tine,qd in ore ppl'i eſſe ſolet.Edentes intuens,ſi nō edat,miꝝ ni ſibi mortē ꝯſciſcat.Che. cum aduenio huc nulla erat.i.non erat hic puella.Par.s.comites ſecuti ſunt virginē.s.h ponit̄ ꝑ eo qd barbare dici ſolet libenter,vt in tali dicendi genere.Libenter co mites ſecuti ſunt eam. Che. Veꝝ particula veꝝ eſt hic inceptiua et non relatiua,vt ſepe fit.Paraſitus s.Gnato cum ancilla.i. paraſitus et ancilla ſecuti ſunt eam.Par.s.ideſt certe ipſa eſt quā queris,deſi ne.i.ceſſa.iam conclamatum eſt.i.finitum eſt,vel tranſactū, vt conclamata corpora nihil reliqui iam habent ad vite officia. Vel conclamatum eſt ideſt manifeſtum eſt,vt in conclamatis muneri bus nulla dilatio eſt doloris,et luctus.Vnde Luca

Riualis Quatietur Priſcia.

nus ait.Corpora nondū conclamata iacent. Aut conclamatum eſt.i.ſatis deploratum eſt,ſatiſq; vo ciferatum eſt,q; dixerat. O infortunatum ſenem, tanq̄ dicat iam occiſum patrem ꝑpter filij vtriuſ que amorem.Ch.agis alias res.i.vel non intendis ad id,quod dico occupatus in alijs rebus cogitā dis,aut nugatorias ē vanas res agis.i.iocaris.Par me.eqdem.i.certe ago iſtuc, hoc eſt intendo ad id qd dicis.Che. dic mihi noſtin.i. cognoſcis ne q̄ ſit illa puella,aut audiſtin.i. accepiſti ne ab aliquo q̄ ſit.Par.vidi eā et noui.i. cognoſco eā ſcio.quo.i.in quē locū ſit abducta.i.deducta Che.Eho mi.Par. no ſtin.Par.Noui. Che.et ſcis vbi ſit.Par.deducta ē huc ad meretricē Thaidē,ē data ē ei dono.Che.Quis ē is hō tam potēs cū hoc tanto i.tā egregio munere Par.Thraſo miles amator Thaidis riualis Phedrie .i.emulus.Riuales.n.dnr̄ emuli de eadē muliere, q̄ſi in vnius amorem deriuantes, facta tranſlatio ne a feris beſtijs,que ſitientes cum ex eodem riuu lo hauſtum petunt,in prelium inuicem veniunt. Inde in iure riuales vel corriuales dnr̄,qui in eo dem riuo ius habent, et pro eo ſepe contendunt. Che.Predicas.i.dicis.duras.i.aſperas,acerbas.partes i.onera ſeu prouinciam aſperam fratris.q.d.fratri eſt res cum potenti viro propterea illi dure partes ſunt,pro eo enim quod dicitur magnam mihi imponis prouinciam,diceretur recte magnas ſeu difficiles mihi partes imponis.Par.immo enim.i. ſed certe ſi ſcias quod donum frater tuus compa ret.i.emat,aut comparandum putet contra ſup ple hoc donum,vel contra.i.viciſſim,vel ex oppo ſito,vt ſit aduerbium,tum.i.tunc,magis dicas id. s.duras Phedrie eſſe partes, vt cum tam diuite,et largo contendat donis, ſeu muneribus certet. Ch. hercle.i per Herculem queſo.quodnam.i.quod bo num comparat huic.Par.comparat Eunuchum. Ch.obſecro ne.i.vtrum comparat illum hominē inhoneſtum i.fedum ſenem.i.annoſum mulierbrē, ideſt effeminatum, et qui molliciem habet mē broꝝ,vt mulier. Ideo vituperat ab etate, q̄ ait ſe nem,et membroꝝ mollicie, cum ait mulierbrem, quem.s.hoīem mercatus eſt.i.emit heri.Par.Iſtum ipſum comparat inq̄.Che.certe homo ille.s. frater. Quatietur.i.trudetur, impelletur, vel fugabitur, et quidem verberibus foras.Dici etiam ſolet fieri ca nem foras.i.feriendo foras canem eijce.Sed nō ſci ui iſtam Thaidem eſſe vicinam nobis.Par. haud i.non.diu eſt,ex quo ſup.eſt vicina nobis.Vbi diu eſt nomen,cū ſupponat huic verbo eſt.Che.Perij.i. perditus ſum,ne.i.vtrum eſt veꝝ ſup.me nunq̄ vi diſſe illam.s.Thaidem.Ehodum, interiectio mouēs attentionem.dic mihi.i. reſponde mihi,ne.i. vtrum eſt forma.i. habet pulchritudinem talem ſup.vt fertur.i.vt eſt rumor.Nam Ariſtotelis eſt ſcientie co pia,debet vero hic per habeo, vt Priſcia. ſentit, pro eo qd eſt.Ariſtoteles h3 copiam ſcie.Par.ſane.i.certe eſt forma inqam vt fertur, affirmat.n. ibi ſane. Che. At.i.ſed.nihil ad noſtram hanc puellam.i.ni hil eſt in cōparatione huius puelle. Par..alia res ē de hac,ē de illa.q.d.lata eſt diria.Che.o Par.obſecro fac.i.elabora vt potiar ea.i. voto meo vtar. Par.

Sedulo Faciam ſedulo,ideſt diligenter,inſtanter, quaſi ſi-
ne dolo.ac dabo operam.i.elaborabo,adiuuabo.i.
fauebo.nunquid vis aliud,hoc dicere abeuntes ſo-
lent quaſi alio properantes,ẽ verbis finem optan-
tes.Chę.quo nunc is.i.vadis.Par.Eo inquam domũ
vt deducam ad Thaidem hęc mancipia, ideſt hos
ſeruos.q̃ſi manu capta.vꝫ Eunuchũ,et Aethiopiſſã.
ita vt.i.ſicut.frater tuus.s.Phę.iuſſit.i. pcepit. Chę.O
iſtum Eunuchum (iſtum per ꝯtemptum dixit, et
in odium) fortunatum.i. felicem.q.d. reputo, ſeu
exiſtimo iſtum eunuchum felicem.qui quidem.i.
certe detur.i.mittatur dono in hanc domũ Thai-
dis.Par.quid,ideſt cur ita dicis eum fortunatum.
Chę.rogitas.i.interrogas? videbit ſemper domi cõ-
ſeruam.s.puellam,quę erit conſerua illi, cum ipſe
ſit ſeruus.Videbit ergo conſeruã ſumma forma,
ideſt habentem formam,ideſt pulchritudinem ex-
cellentem.colloquetur.i.ſimul loquetur,aderit.i. p̃-
ſens erit,vel prope vna,ideſt ſimul.in vnis ędibus,
ideſt in vna,eademq; domo,nonnunquã,ideſt in-
terdum capiet cibum cum ea.i.cum ea comedet,
interdum dormiet prope,ideſt iuxta eam. Pa me.
Quid diceres ſup.ſi tute,ideſt tumet.nunc fias,ideſt
efficiaris fortunatus, ideſt felix, vt ille Eunuchus.
Ch.Quare Parmeno fierem fortunatus reſponde.
Par.Capias veſtem illius Ch.Veſtem capiam,ſcilicet
quid tum,ideſt tunc fiet ſup. poſtea, ideſt poſt ca-
ptam veſtem.Par.Ducam te ad Thaidem pro illo,
ideſt illius loco.Ch.audio.i.libenter hoc admitto,ẽ
conſentio.Par.Dicam te eſſe illum eunuchum.Ch.
intelligo, ideſt capio quo ſpectes.Par.tum,ideſt tũc
fruere,ideſt cum delectatione vteris illis commo-
dis,ideſt illis voluptatibus et opportunitatibus,qui
bus commodis tu dicebas modo, ideſt pauloante
illum fruiturum.ſcilicet capias cibum vna, ideſt
ſimul cum ea.adſis,ideſt pręſens vel prope ſis,tan-
ges,attrectes, ludas,ideſt colludas cum ea.dormi-
as prope,ideſt iuxta eam quandoquidem,ideſt quia
Quãdoq-dem certe. neq; quiſquam, ideſt aliqua . Et quiſquam,
quamuis maſculini tantum generis eſſe videatur,
Quiſq̃ in foemini-no gñe multis,tamen exemplis probatur a veteribus in
foeminino genere eſſe poſitum. Nam quenquam
abſurdum eſſet,quiſquam ergo illarum, ideſt ex il-
lis mulierculis non nouit te, ideſt non cognoſcit
te.neq; quiſq̃ ſcit.i.cognoſcit.qui ſies.i.q ſis p̃terea.i.
inſuper forma.i. pulchritudo, quia pulcher es, et
ętas,q: es ephebus. eſt ipſa, ideſt talis.vt facile p-
bes,ideſt perſuadeas,fingas, comprobes te pro eu-
nucho,ideſt perſuadeas te eſſe quaſi eunuchus. Ch.
Dixti.i.dixiſti.pulchre.i.feſtiue,ſeu feſtiuiter, nun-
quam vidi melius,ideſt excellentius conſilium da-
ri. Age,hortantis eſt,eamus intro nunc iam oro.
orna me,ideſt indue me veſtem eunuchi.abduc.i.
deduc quantum potes cito ſup.Par.Quid ais.equi-
dem iocabar,ideſt ioco dicebas ſupradicta.Ch.Gar-
Garrire ris,ideſt nugaris,verba mihi dare vis,vel futilibus
verbis me illudere tentas.Par.Perij.qui ego miſer.i.
infelix.egi.i.dixi vel feci.quo.i.in quem locum.tru-
dis i.impellis me.tu iam.i.ſtatim pculeris,a percel-
lo is perculi,ideſt peruerteris me, ſiue ad terrã me
deieceris.q.d.ſi pergas me ſic trudere,ſtatim me p-
uerteris,ideſt ad terram deieceris tanq̃ plauſtrum
aliquod euerſum,vt verbis iuris vtar,vnde prouer
bium natum eſt,Bene plauſtrum perculit,forte p
eo quod dici ſolet.Poſuit manum ſuam in bono
loco,vel cecidit ſeu deuenit et appulit in bonum
locum.Equidem dico tibi mane, nec pſequere qđ
incipis.Chę.Eamus.Par.pgin.i.pſeueras ne in ince
pto.Ch.Certum eſt.i.conſtitutum eſt apud me pge-
re.Par.vide ne hoc ſit modo nimis callidum, ideſt
nimis callide excogitatum.q.d.periculoſum.Ch.p-
fecto.i.certe non eſt nimis callidum ꝯſilium.s.ſine
i.q.d.ipſe video,et quod ſepe dici ſolet,Dimitte mi-
hi facere.Par.At.i.ſed iſtęc faba cudet in me,puer- Iſtęc in me cudẽ tur faba
bium eſt.i.hoc malũ recidet in me, vel hęc culpa
vindicabit in me,ſicut terra in qua cudit.i.batuit
faba cũ ſiliquis exuit laborat etenim cum fabę fu-
ſtibus.i.flagellis tundunt in area more ruſticorũ.
ipſa et area tundit.Vel hoc puerbium inde natum
eſt,qđ qdam male coctam fabam,et q̃ non ma-
duerit,ſed dura pmanſerit.ſupra. Caput coq ſaxo
comminuunt,tumq; vniuerſum malum ẽ cũs do-
lor ad coquum puenit.Simile etiã alibi a pulmẽ-
to puerbium eſt.Tu te hoc intriſti tibi.i. hoc ma-
lum tibi ppẽriſti. Ah,interiectio dolentis.facinus h
ſup.factum eſt ſubaudi flagitium.i.flagitione, hoc
eſt increpatione dignum.Flagitium.n. more mili-
taris dr̃ res flagitione.i.increpatione digna. Nam
flagitio ad ſtrepitum dr̃,vnde flãma,flagella,flagi-
tare.i.pſonare intelligimus dici.Nã hęc oĩa ſine ſo- Flagitiũ
nitu crepituq; non ſunt.Quidã codices habent fla- Flãma
gitiũ facinus.Ver Do.mihi velle vr̃ facinus dici. Flagellũ
Chę. An.i.flagitiũ.i. vituperatione dignum.ſi dedu-
car in domum meretriciã.s.Thaidis,ẽ ſi reſeram
grãm,in malã ptem hic capit reſerã grãm.i. reddã
ſiue repẽdã vices illis crucibus.i.tormẽtis,vexationi-
bus.q̃.s.cruces hñt nos deſpicatos.i.ꝯtemptos,ẽ hñt
inq̃ nr̃am adoleſcentiã.i.iuuentutẽ deſpicatã.i. cõ-
temptam,deſpectã.Nã ſicut ꝯſpicor ſignificat ꝯſpicio, ſic Conſpi-cor
deſpicor ſignificat deſpicio,ſed nunc deſpicatam capitur
paſſiue,tanq̃ a cõi ẽ q̃ cruces cruciãt.i.torquẽt nos Deſpicor
oĩbus modis.i.cĩbus vijs. Ad flagitiũ inq̃ ẽ.vt reſerã deſpectus
illis crucibus grãs atq; fallã.i.decipiã.inde.i.viciſſim
vel eodẽ mõ,eaſdẽ cruces.i.meretrices,q̃ nos cruciãt
vt.i.quẽadmodũ. nos adoleſcẽtes fallimur.i. capta-
mur,atq; decipimur ab illis. an potius flagitiũ eſt
inq̃ pati hęc,q̃ fiunt a meretricibus ac ęquũ ẽ.i.iu-
ſtũ ẽ fieri,vt meretrices laudant a me dolis.i.deci-
piant a me fraudulẽter,h̃ eſt q̃cũq; potero fraude,
q.s.hęc pati hi q reſciuerint.i.ad quos notitiã pue-
nerit.nulli culpẽt.i.criminent.eẽ putãt illud,s.delu-
ſas eẽ meretrices,eẽ factũ merito.i.q bene meruę-
runt.Par.Quid iſtic dicis ſup.q.d.cur tã longũ ſer-
monẽ pducis.et eſt dcm̃ ęgre ꝯcedẽtis,ſi certũ eſt ti-
bi.i.ſi ꝯſtituiſti facere illo.facias p facito.ver.i.ſed
vide ſup.ne poſt.i.poſtea.ꝯferas.i.ꝯijcias,reijcias cul
pã in me.vbi ſi ne ſit phibẽtis aduerbiũ nihil deeſt.
Chę.non faciã.i.non ꝯferam in te culpam.Par.ne
i.vtrum iubes me ornare te, ẽ deducere. Chę. pe-
tis ſup.an iubeo.Imo.i.ſed,cogo atq; impero . Vbi
ſatis liquet plus eẽ iperare,q̃ iubere. Par. nunq̃ fu-
giã tuã auctoritatẽ.i.tuã iuſſionẽ.vel nõ recuſabo

facere,dum tu tñ auctor ſis facti.ſequere me. che. Dij bene vertant quod agimus.s.i efficiant,vt ex li nobis bñ ↄtingat,et quaſi in nrm bonũ vertant, vel vt bono omine id efficiamus. Tractũ ãt hoc eſt ab Hectore et Aiace.nã Hector dedit Aiaci gladiũ, quo ſe Aiax poſtea interemit. Hector vero baltheũ accepit ab Aiace, quo circa muros patriẹ tractus eſt, poſtea inde et illud comicum natum eſt.

Dij bene vertant Dij bñ vertant quod agas. Plerũq; enim bona in peius,mala mutanť in melius.

est vetula Thais,ↄſeruam.i.eodem modo ſeruam pp.i.virum dormientẽ.q: hoc dicis Parmeno. qsq̃ illay.i.queq̃. Antiqui.n.hic et hẹc qs dicebant, forma imberbis et ẹtas.i.pueritia,vt pubes.i. puberis. ↄſuẽta terminatio eſt.vel ut ↄhes.s.i. adhuc me ad Thaidem quanto.i.quanto velocius pót.quid agis licet ex volũtate Parmeno deſiſſet ſupradictuȝ conſiliũ, tamẽ ne a Phedria in curreretur ſuppliciuȝ, vult videri quaſi coactus facere.

Senarij,& Septenarij nonnulli.

THRASO MILES. GNATO. PARMENO.

TERTIVS ACTVS

Magnas vero agere gratias Thais mihi.Gn. Ingentis.T.ain tu lẹtaſt?G.non tam ipſo quidem Dono,q̃ abs te datum eſſe,id vero ſerio

SER. Occidi.Incitata voluntate Par. p deluſionez paraſiti ad pulchriorẽ Eunuchũ ducendũ, adeſt facultas volũtatis.i.Chereẹ, q diligit vna puellã,et optat ſe duci,p eunucho.iſte Cherea viderat virginem,quam ducebat Gnato,dum de ſcholis veniret,in qua ſtatim icenſus,obuiatiõe cuius ſenis eam amiſerat,vnde ↄquerendo venit dicens hẹc verba ſecũ,Occidi neq; virgo eſt vsq̃,quantum ad me.ecce ãt alteȝ frẽm,ſenẽ vocat ptẽs Phẹ. et Chẹ.huic Cherea eſt q ſiet etc. illum alteȝ.i. Phẹdriã pre ut huius.r.i.cõparatione hoȝ,q̃ dabit rabies huius Chereẹ prẹ ut,ut ẽ ibi ſyllabica adiectio. Vt.i.vtinam illũ ſenem.flocci fecerim.i.pui penderis. gd ita alacris huc et illuc reſpiciendo.vñ is.i.venis. q.i.qũo.queſo age.i.eia,inepte q imperas mihi bñficia ludendo dicit.hercle factũ eſt.i facta eſt ↄmiſſio tua,et iõ fac vt cõ.etc.vincto corpore cũ faſcijs habitior.i.pinguior,et tametſi natura eſt bona.i. pinguis,tñ reddunt iunceas.illud bona tractum a terra,quẹ qñ eſt pinguis dr̃ bona et fertilis, hẹc talia verba Chereẹ exprimunt deſiderium amantis, iſtẹc tua gd eſt qd eſt pulchra.corpus ſolidum.i.integrum,non claudum.et plenum ſucci non macrum.i.vt arripiamus coram oĩbus, vt clam ſicut poſtea habuit,nihil refert in mare quocunq; mõ habei,vel ui,vel pcario,dũmodo.i. modo qd hiſce qd tibi euenit,illum liquet certe delirare, et liquet me non vidiſſe illum ſex menſibus ↄximis, vel ſeptem.dic inquit Cherea.qd tum dicit Cherea.ↄclamatum eſt.i.diffinitum eſt.ſatis enim intelligo q̃ ſit illa,tractum eſt a cauſis.modo pdicas partes fratris diuas,ideſt aſperas,q: hoc munere expelletis ſoras.immo enim.i.certe eunuchum ſenẽ mul.i.reuulſum,ſicut aliqua mulier vetula.mulieri ideo cõparatur,q: imberbis erat.vel ſenez.m.vocat Æthiopiſſam,ſed iſtam ipſe excluderet.ſed ego vellem recipi,quare conqueror,q: nõ noui Thaidem,vt illa opportunitate poſſes ad eam introire,et neſciui eam eſſe vicinam,qd eẽt alia opportunitas, et hoc eſt,ſed iſtam etc.Perij,q: non noui eam,et hoc dicit ſubinterrogando numq̃ putas,nas dico cognouiſſe,ſed ne ẽt vidiſſe,alia res eſt,q: aliquantulum

Pẹnitebat pro miſſi,quare dicit Parmeno,quo trudis,quare me percutis.perculeris,ideſt percuties me iam amplius quaſi dicat ſi percuſſeris amplius iam ego repercutiam te,et hoc eſt tibi equidem etc.pergin.i.an vis pergere.nimis callidum,ideſt ſtultum.ſine impetrare a te nũ.i.certe.iſtẹc faba.i.ſupplicium recidet ſup me.Faba nocatur quoddam genus tormenti, quo verberabantur ſerui.ſcilicet ſcutica,quẹ in ſummitate corrigiarum habet nodos ad modum fabẹ et preterea maximum flagitium facimus.i.volumus facere.s.traditionem et nimiam fallaciam. et referam gratiam illis crucibus,ideſt meretricibus,quẹ nos excruciãt etc. An potius decet nos hẹc,quẹ nobis faciunt perpeti nõ.vel poſſumus dicere an potius.i.melius eſt nobis pati non,ẽ ideo ẹquum eſt fieri vt a me.l.d.g.i.dolum illum,qui ſcilicet culpet ne non illud merito etc.immo impero more imperatoris,quia dixeram impero,quod eſt magnẹ perſone,dicit non effugiam tuam auctoritatem.

DONA. Magnas vero agere Th.g.m.H c ſmo ſic ↄdit,vt et poſt cẹnam inchoatus eſſe videatur.continet autem aſſentationem paraſiticam et ſtultitiam glorioſi militis. Agere,plus ſonat infinitus modus finito. Ingentis, vide quantum adiciat paraſitus.ille magnus dixit, hic reſpondit ingentis.illa lẹta eſt,hic triumphat.

Id vero ſerio,id ob id.vt,Id amabo adiuua me.

Serio id, ob id amabo alias.at nunc idem parel con productionis locus eſt,q̃ abs te datum eſt, maioris gratiẹ tantum potuiſſe amorem militis, vt meretrix minus letaretur ob lucrum. Triumphat,nunc militaribus dictis tangit militem paraſitus. Hoc prouiſo vt vbi tempus ſiet,tertia perſona venit in ſcenam,ſed ſeparatim loquitur et ſecum. Sed eccum mi,iniurioſe militem honorifice proprio nomine dicitur, vt in ſubiectis,Audire vocem viſa ſum modo militis. Et iſtuc datum,fato de cẹteroq; conceſſum,vt. Non dabitur regnis iſto prohibere latinis. Vt grata ſint quẹ facio omnia,gratẹ nobis aut res,aut perſone,ſed nunc res dicit. Aduerti hercle.a. approbat dictum,et hoc ait animo. Vel rex mihi,ſcilicet

hi ſcilicet gratias agebat, q̄ intempeſtiue miles ad regem manſitum ſecit, cum de meretrice agatur. Que facio omnia, eclypſis, vel sylepſis, vel rex. vt in Hecyra, Vel hic Pamphi. iuuabat quo hac q̄ ſancte. Vel rex. m. s. a. ſubauditur gratias, ab eo qd
Hoc ſal
ſupra dixit, magnas vero age Th. g. m. Partam
Hic ſal
gloriam. i.

.infantiam militis, qui ante vult itelligi quod ſentit, q̄ ipſe dicat, et proprie hoc morale eſt ſtolidi, ſiue ruditer loquentis. Quaſi enim apoſiopeſis, p habes hoc. hoc eſt quod ſupra intelligit quaſi. u. i. e. m. ubi pro quando. et in his et ſupra expueret. Expuere eſt cum faſtidio aliquid reijcere, et expellere,

Triumphat. P. hoc prouiſo vt vbi tempus ſiet
Deducam, ſed eccum militem. T. eſt iſtuc datum
Profecto, vt grata mihi ſint quę facio omnia. C.
Aduorti hercle animum. T. vel rex ſemper maximas
Mihi agebat quicquid feceram, alijs non item. G.
Labore alieno magno partam gloriam
Verbis ſępe in ſe transmouet, qui habet ſalem
Quod in te eſt. T. habes. G. rex te ergo in oculis. T. ſcilicet. G.
Geſtire. T. verum credere omnem exercitum,
Conſilia. G. mirum. T. tum ſicubi eum ſatietas
Hominum aut negoti. Si quando odium ceperat,
Requieſcere vbi volebat, quaſi noſtin. G. ſcio.
Quaſi vbi illam expueret miſeriam ex animo. T. tenes.
Tum me conuiuam ſolum abducebat ſibi. G. hui
Regem elegantem narras. T. immo ſic homoſt
Per paucorum hominum. P. immo nullorum arbitror
Si tecum viuit. T. inuidere omnes mihi,
Mordere clanculum, ego floccipendere.
Illi inuidere miſere, verum vnus tamen

que pariuntur. vt Vectus ęquo ſpumantis acer. Qui h. ſal. neutraliter cōdimentum eſt, maſculum ſapientia. Verbis in. s. t. q. ſaltem mire adulat, hoc attribuit militi, quod minime habet, vel uerba, vel ſalē. Quod in
Habere
te eſt, quod tu habes, i. telligis, habes. quod enim tenemus cor pore habemus animo, quodq; idem animo habemus intelligimus. habes pro intelligis. ſic dicitur,
Sallu
Accipe, hoc eſt habe. habes etiam, ideſt dicis, vt Sall. Tarteſum Hiſpanię ciuitatem, quam nunc Tirij mutato nomine grandinus habent. Rex te. e. i. o. s. geſtire, vide in conditam properationem laudari ſe cupientis adeo, vt non ſinat verba impleri. Quando perfecti mei ſcilicet. Verum. c. o. ex. magis irridebis, ſi conſideres militem motum eē, qui credet omnem exercitum, et conſilia ſub obtentu militis, ea ſtultitia ſcripſit breuiter comitem regū, acceptumq; imperatori. nam qui nunc credit exercitum, credit et conſilia Virgi. Nulla. m. ſi te. q. g. r.
Virg.
Seu pacem, ſeu bella gerant. h. m. r. Verborumq; fi-
Anxeſis
des. Conſilia, Auxeſis, plus eſt conſilia, q̄ totus exercitus. Mirum, melius per ironiam pronunciamus mirum, quaſi dicat quis non crederet tali viro, ſed poteſt etiam ſimpliciter pro admirantis geſtu accipi. Vbi ſatietas. h aut negocij cęperat, reipu. princeps duas res patitur, homines, et negocia. i. perſonas et res hominum, aut negocij eos, q gerunt, et ea quę geruntur. Satietas. h. a. n. o. ſi quando cęperat, proprie reddidit, et decenter hominum ſatietas negocij odium. non enim par. erat reipu. principem odio laborare. Quieſcere. u. u. bono verbo uſus eſt. Nam ceſſat deſidioſus, requieſcit deſeſſus. Quaſi enim grece expreſſit ſtulti

nas expuere eſt extra pus mittere, ideſt foras. Nam pus eſt omnis humor corpori onerosus. Tum me conuiuas ſolum abducebat ſibi, hoc ſuperat, quis. s. eſſet magiſter magnarū rerum, ideſt conſiliarius, uoluptatibus q̄ʒ regis princeps eſſet, et uide quo ſignificatu dicatur me et conuiuam ſolum, et adducebat, nam non uocabat, et ſi quaſi non propter me, ſed ut ſibi bene eſſet. Tum me conuiuam. i. cum ſatietas hominum eſſet cuʒ odiſſet negocia. Regem elegantem narras, qui eligere ſciat, aut qui ipſe ſit eligendus. Perpaucorū. h. aut qui paucis utitur, aut qui de paucis eſt, aut qui paucis placet, hoc eſt bonis et ſapientibus, qui fere pauci ſunt. Immo nullorum arbitror, hoc aduerſus, ne miles audiat. Poteſt tamen et aliter intelligi maxime cum milite. Inuidere omnes mihi, plus poteſt ad ſignificandum infinitum tempus, q̄ finitum. Ego uero floccipendere, q mordent clanculum, uel q inuiderent. Conuiuaʒ ſolum abducebat, ut Solam nam perfidus ille, ſignificat autem ſępiuſculum factum. Illi inuidere. m. miſer enim eſt cui animę miſeria in eſt.
Miſer
Verum unus, proprie unus, nam unus ex multis dicitur, et mire facta nullius ponderis repetitio
Vnus
ad inertiam loquentis exprimendam. nam poſtquam dixit inuidere omnes mihi, repetit inuidere miſere, cum et impēſe et miſere ſignificent, ē mox tamen ſine ullo actu addidit uerūʒ, unus tū ipenſe. ut plus miſere q̄ impenſe. Elephantis quem indicis prefecerat, et hoc ſtulte cum ad dignitateʒ ſumit, et ſic pnunciat, ut magna eē prefectura uideatur hęc ipſa et hoc a ſtolido milite ſic preſertur, tanquam magnum hominem uelit eſſe, qui ſibi

Impenſe elephantis quem indicis pręfecerat.
Is vbi moleſtus magis eſt, quęſo inquam Strato
Eo ne es ferox, quia habes imperium in belluas. G.
Pulchre me hercle dictum & ſapienter, papę.
Iugularas hominem, quid ille? T. mutus ilico. G.
Quid ni eſſet? P. Di veſtram fidem hominem perditum,
Miſerumq;, & illum ſacrilegum. T. quid illud Gnato.
Quo pacto Rhodium tetigerim in conuiuio,
Nunquid tibi dixi? G. nunq̃, ſed narra obſecro.
Plus millies iam audiui. T. vna in conuiuio
Erat hic quem dico Rhodius adoleſcentulus.
Forte habui ſcortum, cępit ad id adludere,
Et me irridere, quid ais inquam homo impudens?
LEPVS TVTE ES, ET Pulpamentum q̃ris. G. ha, hę, hę. T.
Quid eſt? G. facete, lepide, laute nihil ſupra
Tuum obſecro ne hoc dictum erat? vetus credidi. T.
Audieras? G. ſępe, & fertur imprimis. T. meumſt. G.
Dolet dictum imprudenti adoleſcenti & libero. P.

inuideret, & indicis προσχυτι δ'ηκαστολην mau-
roꝝ, qui & maiores ſunt. Is vbi. m. m. more ſuo
magis addidit ne diceret moleſtior. Quęro in-
quam Stra. Strato nomen accommodatum mili-
tię. Eo ne es ferox, cauſale eſt, ideo ne es ſigni-
ficatur. Quia habes imperium in belluas, mi-
re extulit i-
perium in
belluas. ſic (Virg.)
Virgil. Illa
ſe iactat in
aula Aeo-
lus, et clau-
ſo vento-
rum carce-
re regnet.
Pulchre
me hercle,
dum im-
modica la-
udatiōe ver
tit etiam ſi
quid facete
dictum eſt,
ſufficeret. n.
pulchre q̃d
eſt ſapien-
ter, quia et
iugularas.
Iugula
ras homi-
nem, pul-
chre tangit
militem iugularas dicendo, non occideras, quaſi
gladio non verbo vſus ſit. Mutus ilico, tam
hoc ſtultum eſt, quaſi diceret ſtatim nihil. Recte
autem diceret. Ex illo mutus fuit. tale eſt illud, Ta-
cere feſtinat. Quid ni eſſet, hoc eſt vt poſſet eſſe
iugulatus. Hominem perditum. deeſt o, vt ſit
o hominem perditum ſed ſic melius ſonat, maio-
ris enim ſtuporis eſt hoc modo pronunciatum.
Hominem perditum, miſerumq;, vide quan-
tum addiderit, qui nō hominem ſimplr, ſed perdi-
tum et miſerum illum, nec malum, ſed ſacrilegū
dixerit. Quo pacto Rhodium tetigerim, luxe-
(Tangere) rim, fatigauerim: nam tangere cum multa, tum
etiam hoc ſignificat. Nunquam ſed narra ob-
cro, callide paraſitus intelligit ad hoc ſe interroga-
tum, vt audire poſtulet. Plus millies audiui,
hyperbole, aut ſuperfutura, vt ęquetur, aut ſubiacet,
ſuperfuturum ęquatur millies ſubiacet, vt tantum
non millies conuenit ſtultum eundem, et immo-
rem eſſe, cui intelligentia non eſt. Forte habui ſcor
tum, vide quemadmodum miles dum vult ad di
ctū ſuū puenire, fateatur interim q̃ contemptus
ſit, atq; deriſus abdomē in corpore
foeminarum patiens iniurię coitus ſcortum dici-
tur, et dicitur ſcortum, quia nunc aperiuntur du
ra coria dicta ſcorta, a parte ergo meretrices ſui
ſcorta dicuntur, vel απο του σκαιρειν, quod grę

ce palpitare intelligitur, quod illę faciunt ſaltan-
do aſſidue, vel potius criſſando, vt Luca. ait. Ob eā (Luca.)
cauſam vt conciniorem Ventrem exhibeant vi-
ris, aut ſibi abigent conceptum, quod in vulua
foeminę in ipſo coitu non ſe mouentis incidit.
Lepus tute es, & pulpamentum quęris, lepus
pro infa-
mia mul-
ta ponitur
vel quod
magis a
poſteriori
parte, hoc
eſt armis,
pulpamen (Pulpamentū)
tum de ſe
prębeat, cū
in conui-
uio capi-
tur appoſi-
tus, vt hor.
ait. Fęcun-
di leporis
ſapiens ſe-
ctabitur ar
mos. Vel
quod ve-
nant illum,
& perſecta-
tur canes,
quos pro
amatori-
bus allego-
rice intelligimus, vt ipſe Ter. ait, ceruam videre fu-
gere ſectari canes. Vel quod illum ſic fugiant om-
nes, conſtituant vt hunc libido effoeminata, vel
quod a phyſicis dicatur incerti ſexus, ac eſſe modo
mas modo foemina. Lepus tute es, & pulpa-
mentum quęris, quod in te habes hoc quęris in al
tero. eſt tropus in allegoria. Ha hę hę, paraſitus
hic interiectione riſus addidit, quo magis nunc pri
mum hoc audiſſe credatur. Quid eſt, hęc in-
rogatio geſtum, vultumq; continet cuiuſdam ala
cris et certi, qui laudandus ſit. Facete, facetus
eſt, qui facit verbis quod vult. Lepide, lepidus
qui politus eſt, aut λεπις idest lamina. Laute,
lautus, qui mundus et ſplendidus eſt. Tuum
ne obſecro, hoc dictum erat, et dicta et prouerbia
et adagiones, qui rem agas facetis hominibus aſcri (Adagiones)
buntur, et hoc laudis genus eſt ad potiores referre,
quod aliter probatur dixiſſe. Vetus credidi,
quia omnia vetera magna ſunt. Sępe et fer-
tur in primis, non ex ipſo, nam eſſet contrari-
um ſuperiori. Meum eſt, non ſenſu tan-
tummodo, ſed verbis quoq; ipſis agreſte eſt, quod
nunc dicit meum eſt. Dolet dictum impru-
denti adoleſcentulo, et libero, deeſt mihi, ut ſit
dolet mihi, et dictum participium eſt id quod
dixiſti, addidit enim paraſitus quo grauius ſit
dictum commiſerationem eius, in quem dctū eſt.

At te Di perdant. G. quid ille queſo? T. perditus,
Riſu omnes qui aderant emoruri, deniq;
Metuebant omnes iam me. G. non iniuria. T.
Sed heus tu purgon ego me de iſtac Thaidi,
Quod eam me amare ſuſpicatur? G. nihil minus
Immo magis auge ſuſpitionem. T. cur? G. rogas?
Scin ſi quando illa mentionem Phędrię
Facit, aut ſi laudat, te vt male vrat? T. ſentio. G.
Id vt ne fiat hęc res ſola eſt remedio,
Vbi nominabit Phędriam, tu Pamphilam
Continuo, ſi quando illa dicit Phędriam
Intromittamus commiſſatum, tu Pamphilam
Cantatum pronocemus, ſi laudabit hęc

vtpote imprudentem adoleſcentem in liberum. Scit enim homines ſtultos malos videri velle, et inde Paraſitum in iiſdem verſari, cum ait ſupra, Iugularas. hi volet dictum imprudenti. s. qui minime credere tali ſe percuti poſſe conuitio, aut cũ tali viro ſibi rem ſummam, et ſic laudat militem, vt miſeratione iã dignus ſit adoleſcẽs, cui necnon infeſtat, vt etiam miſereri inimicorum vacat. Ad te dij perdit, nome inquit Parmeno non cũ ipſo ſed de ipſo loquit nõ audiẽte eo, ironicos Parmeno hic male facit, At te Dij perdant inquit. Riſu omnes qui aderant emoriri, diſciplina eſt comicis ſtultas ſententias, verbaq; inuitioſa aſcribere ridiculis, imperitisq; perſonis, vt Plau. Sibi diminuerem ſtipendium, inquit, ex perſona militis, itaque hic emoriri dixit. At vero Atticus adoleſcens in hęc. At te. e. c. vide igitur poetam pro loco ac tempore ſcire quid dicat. Metuebant omnes iam me, cui dicerem Lepus tute es et pulpamentum quęris. Aut eo ne es ferox, q: habes imperium in belluas. Non iniuria, hoc ſic pronuncia, quemadmodum illud ſupra, Quid ni eſſe. Purgem ego me de iſtac Thaidi, ęconomia ad litem futuram inter militem et Thaidem. Quod me eã amare. i. eſt, q: a: paret illam militi quoq; oſtendiſſe qđ dixit Phędrie. Immo auge magis ſuſpitionẽ, hęc erit cauſa reiiciendi militis. Scin ſiquando, monentis eſt dicere, ſcin, vel ſcito. Si quando illa mentionem, ſi quando et prima ſyllaba acui poteſt, et media tamen variat ſententiam.

Plau.

Id vt ne fiat, modo ne non ſignificat. Hęc res. s. eſt. e. ſi te ſuſpicetur amare Pamphilam.

Vbi nominabit Phędriam, et locum et tempus ſignificat. Tu Phamphilam continuo, hic magna ęconomia eſt, quam Terentius pręparat, quemadmodum iurgium inter Thaidem, militemq;, et Gnatonem per ſuas partes ſerpat fabula. et bene continuo, vt intelligat meretrix non tam Pamphilam amari, q̃ ſibi vicem dari. Pamphilam. c. pro eleganter, quia ille fortis eſt, hęc inuis.

Illum intromittamus, illam pronocemus, hec eſt in verbis poetę germana proprietas. Tu huius contra, hic contra vicem ſignificat. Quod eam mordeat, quod Par. aut abſolute quod quęris. Siquidem me non amare, tunc illud prodeſſet Gnato, his verſiculis perſonas militis & Gnatonis continens pro oeconomia inducitur, quod veriſimile ſit facile militem ferre poſſe anteponi ſibi Phędriam, qui ſemper intellexerit non amari, nam ſi hoc tollas, aut excludendus eſt Phędria, aut ex dolore militis in hac fabula fit exitus tragicus, hoc miles vt ſapiens locutus eſt, ergo meminiſſe conuenit ridiculas perſonas nõ omnino ſtultas, & excordes induci a poetis comicis, nam nulla delectatio eſt, vbi omnino quod inducit nihil ſapit. Stultitia autem eſt in his q̃tuor modis, aut nõ venire in mentem, quod oportet, aut ſi venerit, non tenere, aut bonum conſilium amittere, aut malum admittere. Vnde ergo vt hoc quod commode miles viderat, non tenuerit, totumque amiſerit, hoc autem iccirco interpoſuit poeta, ut oſtenderet quid veneni haberet aſſentatio, per quam non modo errantes decipiuntur, ac precipites eũt, verum etiam ſapientes interdum, ſanique euertuntur. Quando illud quod tu das expectat, hac ſententia tollitur militi, quod recte ſenſerat, nec perſuadetur tamen quod ametur ab amica.

Iamdudum te amat, vel nimium, vel valde, vel iampridem. Quod doleat, hoc ad illud refertur, quod dixit, Par pari referto, q: eam mordeat. Metuat ne quando iratus tute alio conferas, et hic locum per perſona poſuit, vt ne diceret ad aliam. At mihi iſtuc non in mentem venerat, ſic pronunciandum eſt, quaſi militi monſtri ſimile videatur ſapiens dictum, alij prius veniſſe in mentem q̃ ſibi. Ridiculum, vel hoiem, vel dictum ſignificamus. Cęterum hoc tu melius quanto inueniſſes Thraſo. s. ſi cogitaſſes.

GVI.

MAgnas &c. Hęc ſcęna continet aſſentationem Paraſiticam et ſtultitiam glorioſi militis. Thraſo vero hęc particula hic eſt inceptiua, vt Cicero incipit epiſtolam. Ego vero ſerui vellem &c. Thais agere, ideſt agebat (ſed plus ſona infinitiis modus quaſ finitus) magnas gratias mihi. Gnato. Ingentes, ideſt immenſas, maximas agebat inquam gratias. Thra. Ain, ideſt dicis ne tu quod Thais eſt lęta ob donum meum. s. Gnato. quidem, ideſt certe, non tam eſt lęta in, quam ipſo dono, ideſt propter donum, quam q: ideſt quia datum eſt abs te, cuius amore lętatur. Vero, ideſt ſed, triumphat, ideſt more triumphantis ducis floret et lętatur, id, ideſt ob id quod ſili

Illius formam,tu huius contra,deniq;
Par pari referto,quod eam mordeat.T.
Siquidem amaret,tum iſtuc prodeſſet Gnato.P.
Quando illud quod tu das expectat, atq; amat.
Iam dudum amat te,iam dudum illi facile fit
Quod doleat,metuet ſemper quem ipſa nunc capit
Fructum nequando iratus tu alio conferas.T.
Benedixti,ac mihi iſtuc non in mentem venerat.G.
Ridiculum, non enim cogitaras,cęterum
Idem hoc tu te melius quanto inueniſſes Thraſo.

ſit abs te datum eſt, ſerio.i. bono animo, non fi-
ctę,neq; iocülariter, quod ſi ſit eſſe,intelligitur ſen-
tit vel aliud verbum id genus.q.d. ꝗ q.i.quia ſen-
tit,vel ſcit abs te datum eſſe. dixit autem triumi-
phat propter militem, ꝙ ex victoria militię parta
triumpheatur.Par. Hic noua perſona venit in ſcę-
nam,ſed ſe
parans lo-
quitur & ſe
cum. proui-
ſo.i. proce-
do. ſigni-
Pronisso cat etiam ꝓ
uideo vel
proſpecto,
vt vbi.i.q̃n
do tempus
ſit adducam
hūc Eunu-
chum cum
Æthiopiſſa
Sed eccum.i.ecce hic militem,per contemptum di
xit.Thra.iſtud eſt datum mihi.i. fato, de cęteroq;
conceſſum,vt omnia ſint grata quę facio. Gna.
hercle aduerti animum.i. animaduerti, et percepi
bene id tibi datum eſſe,et annotaui, ſeu obſerua-
ui.Thra.vel.i.etiam, rex.s.imperator, et dux me-
us ſemper agebat mihi maximas gratias, quicqd
i.quicunq; rem effeceram,non itidem.i. non ſimi-
liter alijs gratias agebat Gna.is qui habet ſalem.i.
vrbanitatem, facetiam , facundiam, ſapientiam,
quod.i.habere ſalem eſt in te, ſępe transfert.i.tra-
ducit in ſe,verbis.i. eloquentia ſua gloriam ma-
gnam partam.i. quę paritur ſeu acquiritur labo
re alieno.i.labore aliorum,qui non ea ſunt facū-
dia, qua tu es.Sal neutraliter condimentum eſt,
ma culini ſapientia,ſed ſępius reperitur in bonis
auctoribus tam in maſculino,ꝗ in neutro,et qui
dem pro condimento, non velim tamen negare
quin venuſtiſſimi aliqui neutro ſint vſi.Thra.Ha-
bes.i.intelligis.Cice. ad Lentulum , Habes de Vati-
Cicero nio,cognoſce de Craſſo,quod.n. tenemus corpore
habemus animo.Item quod animo habemus, il-
lud intelligimus. Gna.Ergo rex te habebat ſup. in
oculis.i.in conſpectu ſuo. Thra.s.i certe me habe-
bat ante conſpectum ſuum.Gna.geſtire.i.geſtiebat,
hoc eſt geſtibus letitiam ſuam oſtendebat de prę-
ſentia tua.Thra.Verum.i.ſed,credere.i. committe-
bat mihi omnem exercitum,omnem aciem,& cō-
ſilia.i.arcana et ſecreta.Gna. mirum. Vel non eſt
mirandum,vel mirum non eſt ſup. mihi.i. non
miror,et quidem per ironiam.q.d. quis non cre-
deret tali viro.Vel eſt admirantis dictum.q.d mi
rum eſt quomodo ſic vtaris eo familiariter. Thr.
tum.i.deinde,ſicubi.i.ſi alicubi ſacietas hominum
ceperat eum.i.tędio hominum erat affectus,aut
ſiquando.i.ſi aliquando vel ſi forte odium nego-
cij.i.moleſtię,curę,vel laboris,vbi volebat.i.quan-
do cupiebat requieſcere & recte.nam ceſſat deſidio
Aposio ſus,requieſcit defeſſus,quaſi noſti, apoſiopeſis q.d.
pesis Habes iam et tenes animo quod dicere volo, et ideo

non eſt opus perfecte dicere.Gna.ſcio.i.intelligo be
ne quaſi,vbi.i.quando, expueret.i. cum faſtidium
eijceret,animo.i.ex mente ſua, illam miſeriam.i.
moleſtiam animi.Expuere.n.eſt cum faſtidio ali- Expuere
quid reijcere,et expellere.Nam expuere.i. extra pus Pus
mittere.Pus enim eſt omnis humor corpori one-
roſus . Th.
tenes.i.intel
ligis , tu.i.
tūc abduce
bat ſibi me
ſuum con
uiuam.i.cō
uiuans ab
eo ad epu-
las ſecum.
Gna. Hui,
interiectio
geſtientis,&
quaſi admi
rantis nar
ras regem elegantem,vel qui eligere ſciat , vel qui
ipſe ſit eligendus.Thra.Immo ſic eſt homo ꝓpau-
corum hominum.i.qui paucis vtitur, vel paucis
placet.s.bonis ſapiētibus,qui pauci ſunt, vel eſt ho-
mo de paucis,vel pauci ſunt, aut rari inuenti,q
ſint eius ſimiles, et quod dici ſolet . Eſt ſingularis
homo et nouus,qui habet quod paucis conuenit.
Gna. Auerſus Paraſitus hoc dicit,ne miles audiat.
Immo arbitror nullorum hominum ipſum regē
eſſe ſi tecum viuit.q.d.nullis eſſe eum ſimilem pu
to ſi tecum viuit,quoniam nemo ſit prꝑter eum,
qui te ſecū vt conuiuam admittere dignaretꝰ ꝓpter
tuam fatuitatē,cum ſis ita glorioſus,loquax & ni
hili.Thra. Miles non aduertit ad dcm̄ Paraſiti ſuę
iactantię adeo inſultans,oēs cōmilitones inuidere
i.inuidebant mihi,mordere.i. mordebāt et detra-
hebant mihi,clanculum.i.ſecreto, ego floccipende
re.i.ꝯtēnebam,ꝙ inuiderent et morderēt. Illi inui
dere.i.inuidebant,miſere.i.cū miſeria et moleſtia
ſua,et infœliciter.Nam ſe nō alios inuidus igne co
quit. verū.i.ſed tñ vnus ex inuidis īpenſe.i. valde,
vel vehementer,vel miſere inuidebat inq̃, quē rex
pfecerat elephātis (nā hic elephantus elephanti dr̃)
indicis.i.de India,pfectis,ubi.i.cū,is eſt magis mo
leſta.i.me nimis me afficiēs tędio.Inq̄ i. dico ei o
Straro.nomen accōmodatū militię,ne.i.vtꝶ,eſt fe
rox.i terribilis et toruus,eo.i.ideo,ꝙ hēs imperiū in
belluas.i.ſupra elephantos.Gna.dcm̄ fuit ſup. pul-
chre,et feſtiue,lepide,& ſapienter.Papę? interiectio
admirantis tale dcm̄,iugulaſtis.h.i.attonitum,ac
mutum reddideras eū,ac ſi iugulaſſes.i. occidiſſes Iugulas
eum Quid ille inquit ſup.Thr.ilico i.ſtatim mutus
fuit,neq; quicq̄ addidit.Gna. qdni.i. cur non eſſet
mutus.s.Par.o Dij.n.f.in.ſup. hoc eſt vrm̄ auxiliū
imploro et opem,hoīem perditum,vbi deeſt o,ſed
ſic melius ſonat,maioris eſt.n.ſtuporis ſic ꝓnun
ciatū.i.hoīem pditum.i.in oē ſcelus datū et miſerꝝ
infœlicē,et.i.ēt.o illū ſacrilegū.i. nefarius illū dixit
eleganter ad maiorē expſſionem, vel retulit illud
ad Gna.ita,ꝙ vnam partem illius dicti referas ad

Thraſonem

Thraſonem,et alterum ad paraſitum,quaſi vtrūq; vituperet.Thra.o Gnato quidē modus interrogandi numquid dixi tibi illud.s.quo pacto.i.quō retigerim i.pupugerim,luſerim,fatigauerim in conuiuio Rhodium quēdam adoleſcentulus de Rhodo. Gn. nunquam dixiſti mihi,ſed obſecro narra. aud.iui plus millies.h.d.auerſus. Thr.hic adoleſcentulus Rhodius,quem dico.erat una.i.ſimul in conuiuio.forte i.caſu habui.ſcortum.i.meretricem. cępit.i. incępit ludere ad id ſcortum.s.qđ habebam.et cępit inquā i irridere me. inquam.i. dixi o homo impudens.i. effrons,et inuerecunde,et q deficuiſti frontem qđ ais:tute.i.tumet es lepus.i.pulpamentū,et q̄ris pulpamentum in alio,hoc eſt qđ in te habes, hoc tu altero q̄ris,quaſi dicere velit,Pręſtas te alijs abutendū,ē ut ait Cice.Et aduerſus et auerſus impudicus es.Pulpa pę.ē palpamentum ti,vt uult Donatus, dr̄ caro q̄ manducat,eo q pulſetur et ꝑcidatur.et ideo lepus hois pulpamentū eſt,qm̄ eius carne veſcatur hō,ſed hic ſub eo dicto infamia foeda,multaq; intelligitur,q̄ potius eſt reticenda,q̄ nimis patefacienda.Gna.ha.hę hę.interiectio in riſum effuſi.Thra qđ eſt? Dictum fuit ſup.facete.i. feſtiue, urbane.Nā facetus dr̄,qui facit uerbis quod uult. Lepide.ideſt polite.Nam lepidus dr̄,qui politus eſt,ut Leperſi grece,ideſt lamia,laute,ideſt ſplendide,nitide.Lautus enim eſt,qui mundus et ſplendidus eſt. nihil ſupra,ideſt nihil ultra dici poterat, uel nihil ſupra q̄ dici debebat eſt dictum, uel nihil melius dici poterat.obſecro ne,ideſt utrum hoc dictū erat tuum.i.a te inuentum.credidi,ideſt iudicaui illud eſſe uetus,propterea quod redolet antiquitatem,q̄ feſtiua erat et faceta,et oīa uetera magna ſunt,dicta et prouerbia et adagiones,ſiue adagia factis hoibus aſcribuntur.Thra.audieras illud.s. dici aliqñ.Gna.ſępe audiueram.s.et fertur.i.dr̄. in primis, ideſt inter prima et ꝑcipua dicta,quę facetiam habent.Thra.illud dictū eſt meum.i.ex ingenio meo, et eloquentia profectum.Dolet mihi ſup. ideſt doleo illud.s.tute lepus es etc.dictum eſſe ut ſit participium adoleſcenti.s.illi Rhodio iuueni imprudēti,ideſt incauto.non ſolum adoleſcenti, ſed etiam libero,qui non eſt ſeruilis conditionis cuiq;. id dictum dicendum non erat.uel ſic intellige,ut dictū ſit nomen dictum ideſt dicterium meum et ridiculum.mordax.s.lepus tute es.dolet,ideſt dolori eſt uel dolorem affert adoleſcenti,et libero imprudenti,ideſt qui minime crederet tali ſe poſſe puti conuiuio,aut cum tali uiro ſibi rem futuram.Videtur uelle Donatus hęc dicta ſuperius.s. dictum dolet, eſſe Gnatonis,ſed melior eſt ſuperior interp̄tatio. Par.At Dij perdant.i.deſtruant.te Thraſonem, qđ dcm̄ ſecum profert Parmeno neſcius uel ignorātis illic eſſe.Gna.queſo qđ ille adoleſcens rndit ſup. Thra.perditus fuit ſup.i.perijt.et totus ſtupefactus et attonitus euaſit.oēs qui aderant,ideſt aſtabant. emoriri,ideſt moriebantur.riſu,ideſt prę nimio riſu,aut prę nimia ridēdi cupiditate.deniq; ad ſummam iam oēs metuebant me,ne talia illis dicerē. Gna nō iniuria.i.non ſine cā.Thr.ſed heus tu,aduerbium uocantis,quaſi dicat tu adhuc hoc audi. purgem.s.purgare ne debebo me,ideſt me excuſare.Thaidi.i.apud Thaidem de iſta puella.s.q̄,ideſt q̄ ſuſpicata eſt.i. opinata eſt me militem amare eam puellam Gn.nihil minus facias.s.q̄ te purges. imo,ideſt ſed magis auge ſuſpitionem,ideſt fac ut magis ſuſpicetur.Thra.cur.i.quare id faciam.Gna. rogas,ideſt interrogas.Scin.i.ſcis ne, et monentis eſt.ſi qñ,ideſt ſi forte,uel ſi aliquando,et tunc ē uocabulum cōpoſitum hñs accentū in prima. nā ſi ſint duę particulę ſolitas hñt ſignificationes ſuas, et ſolitos accentus.ſi qñ ergo illa Thais facit mentionem phędrię,ideſt ſermonem de Phędria,aut ſi laudat Phędriam, ut male urat, ideſt incendat iracunda,uel amore.Thra. ſentio.i.intelligo. Gna. hęc res ſola,ideſt unica eſt.remedio,ideſt ad remediū. ne faciat id,ideſt ne laudet Phędriam riualē. Vbi locum et tp̄s ſignificat,ſed cape hic pro qñ, Thais noiabit Phędrias.continuo,ideſt ilico noiato, ſupple Pamphilam illam puellam.Siqñ,ideſt ſi forte dicet. intromittamus,ideſt introducamus et admittamus Phędriā comeſſatū, qđ ſi ſit comeſſatum additur unum.s.nā a comedo is comeſum fit comeſo as ꝑ ſimplex.s.comeſſatū ergo.i.ad comedēdum. nam intromitto eſt uerbum motū ad locum declarans. tu dicito ſupple prouocemus,quaſi foras uocemus Pamphilā.cantatum.i.ad cantandū.ſi.hęc Thais laudabit formam, ideſt pulchritudinem illius. tu contra,ideſt ediuerſo,inuicem, viciſſim laudato ſupple formas huius ſcilicet Pamphilę.Deniq;,ideſt ne plura perſequar.referto,ideſt reddito par pari, ideſt iniuriam iniurię accommodato. quod.i.referre par pari mordeat,ideſt lędat,offendat,ē tangat,ſeu pungat eam Thaidem.Thra. ſi quidē.i.ſi certe amaret me iſtud quod dicis, et mones tu Gnato prodeſſet.hoc dicto oſtenditur non prorſus ridicula fuiſſe perſona militis,et ſtulta. Stultitia autem eſt in his quatuor modis,aut non uenire in mentem,quod oportet,aut ſi venerit nō tenere,aut bonum conſilium amittere,aut malum admittere.Gna.qñ.i.quia.Thais expectat,ideſt deſiderat,ut.Expectate venis.i.deſiderate,atq; quando amat illud,quod tu das iamdudum,vel iampridē vel nimis,aut valde amat te iamdudum,ideſt ſtatim velle ilico.vt iamdudum ſumite peras. facile fit illi Thaidi aliquid qđ doleat.recte dicimus enī doleo hanc rem,doleo hac re,et hęc res dolet mihi. Thais metuet ſemper ne quando,ideſt ne forte, vel ne aliquando.tu iratus,conferas alio,aduerbiū loci pro nomine perſonam ſignificante,hoc eſt ne conuertas ad aliam amicam.cum fructum, ideſt eam commoditatem,quem ipſa nunc capit ſubaudi abs te.Thra.dixti bene.at,ideſt ſed iſtud non venerat mihi in mentem,ideſt non animaduerteram illud,vel non illud cogitaueram.Gna.ridiculum,dicitur per indignationem,ideſt o ridendum hominem,qui es inconſideratus.Vel ridiculū neutri generis,et caſus nominandi, vt ridiculum eſt ſupple,ideſt res ridenda dictu,quaſi dicat non eſt veriſimile,q tu non cogitaueras,vel poteſt eſſe caſus vocandi aut accuſandi,vt ſit ſenſus.O ridiculū, ideſt aliquid dignum riſu.enim,ideſt certe.non co-

Cice.

Pulpa pe

Pulpamentum

gitaras,ideſt dicis q non cogitaueras. ceterum.I. ſed.o Thraſo quanto melius tute,ideſt tuipſe. inueniſſes,ideſt excogitaſſes hoc idem, quod ſcilicet inueni,ſcilicet ſi cogitaſſes.

SERVI. MAgnas vero.Poſtq̄ introductio Cheree his ſupradictis parata eſt, vult eum Parmeno ducere, vt diſpoſuerat ſi conueniret ita ſcz, vt leccatori, qui eū de honeſtaueſrat vna cū dño ſuo vicem retribuat. ad hoc enim Parmeno deberet laborare obtemperans pceptis domini,ſui,muneri ſua ornet et commendet,et emulus omnino a domo Thaidis remoueat.Voluit ergo munera illa in conſpectu Paraſiti,et ad maiorem indignationem etiam in conſpectu domini ſui Thraſonis offerre ne propter virginem putarent ſe meliorem locum apud Thaidem obtinere,et in hoc nunc idonea eſt illa repreſentatio militis,et paraſiti,quia ingerit Parmenoni maiorem feſtinantiā et voluntatem ducendi. Sed quia iam perſonam leccatoris deſcripſerat,et modo noua perſona introductionis fuerat,premittit noue perſone deſcriptionem, oſtendens militem illum glorioſum. id vero ſerio triumphat,ideſt triumphando gloriat, ſcilicet eſſe datum a te.huc inducitur Parmeno, vt eos videat,et ita inde ducēdi opportunitatem ſibi arripiat.non eſt mirum ſi gratum ſit ei ex hoc q̄ dedi, quoniam hoc datum eſt mihi a Dijs.g etc. aduerti.a.ſ.diu eſt,quod bene percepi hoc eſſe tibi datum a Diis.vel,ideſt etiam rex ipſe cum quo ēt in militia agebat mihi.g.etc.ſed aliis militibus nō ita.Non eſt mirum,quia ille,qui hunc ſalem,ideſt ſapientiā,que eſt in te, transmouet in ſe ſolis verbis gloriam partam alieno la.vt ſi aliquando in expeditione rex iret,iſte totam virtutem,que in bello parabatur gloriatione ſua,et iactantia ſibi aſcribebat,quia adeo eras ſapiēs,ergo rex in oculis ſuis te ſ.non perficit orationem,quia Thraſo interrumpet,iō apponit geſtire,ideſt geſtiebat, ideſt cupiebat,ſcilicet habere,verum in veritate credere.i. credebat.vel verum pro ſed,vt ita dicatur,Non ſolum habebat habebat me in oculis,ſed etiam credebat exercitum.Mirum hoc habes modo,quod tamē non eſt mirum ſi tanto viro exercitum commendabat.Tunc ſicubi,,ideſt ſi alicubi ceperat eum ſacietas pro ſatietas hominum,ſcilicet q frequentia hominum ei eſſe tedioſa,aut odium,ideſt faſtidium alicuius negocij.vbi,ideſt poſtquā. volebat requieſcere velut,quaſi noſtin reges ſolere,ſcilicet q deſiderant recreationem poſt faſtidium alicuius rei,ē hoc ponit interrogando, quaſi noſtin, ac ſi dicat ſicut reges ſolent facere,et non ne noſti hoc, quod ita ſoleant facere.nondum perfecta eſt oratio, ſed ſubaudiendum,eſt enim abducebat me ſecum comminas. hāc partes orationis ſupple: ipſe poſtea.beneficio q̄ ſi diceret abducebat.vbi expueret .i. excrearet miſeriam illam, ideſt illud faſtidiū ex animo, ac ſi diceret vbi ſe recrearet eyciēdo illam miſeriam.Tenes,ideſt bene intelligis,immo dicis eleganter,immo homo per paucorum eſt ſic, ſicut rex ille eſt,ſcilicet talis.vere,ideſt ſed vnus impenſe,ideſt intente reph̄endebat me.et is vbi, ideſt poſtquam eſt magis mihi moleſtus,q̄ ceteri.inquā ei hominem perditum,de Thraſone dicit. ſacrilegum vocat Gnatonem,quid iterum dicis illud ee, ſed ipſe cepit ludere ad id,ideſt ad meum ſcortum, tu es lepus,ſcilicet tu es ſimilis lepori,qui facis ē pateris,et queris pulpamentum.ideſt delectationem luxurie.Pulpa grece caro,inde pulpamentum.i.delectatio carnis.vetus credidi cum inter alia prouerbia ſepe recitare audiuiſſem . dolet, ideſt penituit me quod dixiſſem talia im.p.d.d.preſertim libero ideſt nobili,quid ille dixit rogas ac ſi neſcires, qui melius intelligis q̄ ego,et cum te amat iamdudum facile fit,ideſt fieri poteſt qđ doleat.Non cogitaras certum,ideſt ſed ſi cogitaſſes quanto melius.

Senarij omnes.

THAIS. THRASO. PARME. PYTHIAS ANCILLA.

AVdire vocem viſa ſum modo militis,
Atq; eccum,ſalue mi Thraſo.T.o Thais mea,
Meum ſuauium quid agitur?ecquid nos amas
De fidicina iſtac?P.q̄ venuſte quod dedit
Principium adueniens.Th.plurimum merito tuo.G.
Eamus ergo ad cenam quid ſtas?P.hem alterum

DONAT. AVdire vocem modo viſa ſum militis.Hic inducitur multiplex concurſus diſſimiliū perſonarum,tamen virtute et conſilio poete diſcretarum,vt confuſio nulla ſit facta ſermonis ſimul etiam pro ſe cuiq; accommodata mire repreſentatur oratio. Audire vocem modo viſa ſum militis,omnes ſenſus viſa dicuntur ab eo,quod eſt certiſſimum oculorum,ergo viſa ſum ſenſi.vt Virgi.viſeq; canes vlulare per vmbram Aduentante Dea. Salue mi Thraſo,quaſi cum nomine militis apud illum Thraſo non honeſtum ſit eſt quedam actio,cuius nomen honeſtum eſt,ſicut orator,philoſophus,quedam cuius nomen offenſus eſt,vt miles,lanarius. Meum ſuauium.tria ſunt oſculandi genera, Oſculum, baſium, et ſuauium. oſcula officiorum ſunt,baſia pudicorum affectuum,ſuauia libidinum. vel amorum. Meum ſuauium, cum oſcularetur dixit. Quid agitur?et hoc blandimenti genus eſt poſt oſculum.

ſed ouis eſt et agreſtis. inſert enim. Ecquid nos amas? ecquid aliquantulum ne ſignificat, et ideo illa primum intulit. Cicero in Catilinam, Ecquid attendis? ecquid animaduertis horum ſilentium?

De fidicina iſtac, de propter, vt ſit propter fidicinam, et vide non puellam, ſed fidicinam, quaſi ab amatore victus, et eo amatore, q qua ſi memor ſit artis, q delectatur, et q puella ſit (nuda meretricis, nam meretricum eſt fidicinam eſſe. Quã venuſte qd dedit Principium, bene reprehendit Parmeno, nam in beneficijs debet obliuiſci qui dedit, et meminiſſe qui accepit, eſt et grauis ironia, q venuſte. Plurimum merito tuo, facete meretrix amorem ſuum non ad auaritiam retulerit, ſed ad officium, et cum de fidicina inquit te amem, tum pręcipue merito tuo. Alij ſic reſpondere intelligunt, vt ipſa de fidicina gratias agat, nam cum ille dixerit. Ecquid nos amas? illa reſpondit plurimum. Quod autem de fidicina dixit, illa hęc ſubiecit merito tuo. i. quoniam mereris dando eam, ſed melius eſt, vt pręter munus meritum dixerit, quiſquam nulli munus meritum ſuum intelligant, vt eſt illud Virgi. Quiq; ſui memores alios fecere merendo. i. gratos ſibi reddere munerando. Eamus ergo ad coenam, decuit ergo Paraſitum de coena etiam importune admonere cum quadam emphaſi, veluti magnę rei. Hem alterum, bene alterum, q duo ſunt. Hem alterum, ſi hoc reprehendatur miles alterum dictum, ſi paraſitus alterum hominem, vult enim Parmeno et Paraſito eſſe uerſutior, qui et debet eſſe, cum peioris conditionis ſit.

Virg.

Ex homine hunc natum dicas, recte reprehendit Parmeno duos, quorum unus de beneficio Thaidem exprobrat, alter pro beneficio coenam oſtendit tanquam ad eam currendum ſit, nam hoc ſignificat. Quid reſtas, quaſi dicat, quid ſtas quaſi ſit cauſa properandi. Vbi uis non moror, eamus ad coenam, ubi uis retulit ad quid reſtas, non moror. Quaſi nunc e. mire nunc exeam, quaſi iam prope acceſſurus, quippe qui iam dudum procul ſteterit ubi uidelicet. Hem alterum, ubi alterum non reſpectiue, ſed abſolute poſuit, ac ſi dixiſſet aliud dictum, uel alterum ſtultum. Ituran Tha. q. ut experiatur Thaidis animum, fingit ne ſcire quo eat. Hem Parmeno, uide deprehenſam meretricem uelle blandimentis ſatisfacere Parmenoni. Bene pol. f. quid bene fecit Parmeno, an quaſi perturbata hęc loquitur, etiam de nihilo blandiens, utpote meretrix faceta, an q illuſerit conuitia. Hodie, dulciter ad dituum hodie, quaſi cum exceptione quo ſe ſignificat, non perpetuo obſecuturam militi, et ut quę pmiſerit biduum tantum abfuturum Phędriam.

Quid hunc uides. u. ſi dixit ad militem, lędit preſentes, ſi ad amicus lędit Parmenonem Mire igitur pronomen adiunxit. Video, et me tędet, opportune Parmeno fatetur odium militis ut re trudat ab eo amorem Thaidis.

Ex homine hunc natum dicas. Th. vbi vis non moror. P.
Adibo, atq; adſimulabo quaſi nunc exeam.
Ituran Thais quopiam es? Th. hem Parmeno,
Bene feciſti hodie itura. P. quo? T. quid, hunc vides? P.
Video, et me tędet, vbi vis dona adſunt tibi
A Phędria. Th. quid ſtamus? cur non imus hinc? P.
Quęſo hercle vt liceat pace quod fiat tua.
Dare huic quę volumus, conuenire et colloqui. Th.
Perpulchra credo dona, haud noſtris ſimilia. P.
Res indicabit, heus iubete iſtos foras
Exire, quos iuſſi, ocyus procede huc tu,

amorem Thaidis. Vbi uis dona adſunt tibi, nihil potuit exitioſius militi contingere, q ut continuo riualis mitteret munus et poſterior et coram ipſo. Dona adſunt tibi A Phędria, cum illa ſub pronomine celauerit nomen militis, ex arte Parmeno pronunciauit a Phędria. Quid ſtamus? quid ſtamus ad moram refert. Cur non imus hinc, ubi ſeruus riualis et Parmeno. Quid ſtabis uerbis miles inſulſus dolere ſe indicat. Pace quod fiat tua, pace aut gratia, aut uoluntate, ē de eſt cum, et ſic locutus eſt, quaſi bellum his uerbis omnibus induxerit. Pace quod fiat tua. Dare. h. q. u. ē. c. proprie q; pax, datio, deditio, conuentio, colloquium militię uerba ſunt ē inuidioſe ſic ait, quaſi per eum non accipere dona liceat Thaidis, et ſic pronunciandum, ut ſubaudiatur uel, ut ſit uel dare, uel conuenire, uel colloqui, ut inter hoſtes ſolet. Salu. Quę pacta in conuentione nõ pręſtitiſſent, et alibi, Cuius aduerſa uoluptate colloquio militibus permiſſo, corruptio facta paucorum, et exercitus Syllę datus. Conuenire ēc. ſic pronunciandum eſt, ut quaſi dicat, liceat per te miles, quod etiam inter hoſtes et in bello licet. Dare. h. q. u. hęc ſingula cum inuidia pronunciãda ſunt. Perpulchra. c. ironia de fiducia pulchre uirginis. Noſtris. ſ. et his ſimilia. q: horum ſimilia dicimus. Res in. ſcit Eunuchi nomen poſſe contemni, et ideo uideri uult potius, q ſperni munera ſua. i. Cheream. Iube. i. f. e. quos iuſſi ocyus, cum fiducia et alto uultu pronunciat, et feſtinat, ne occupet miles prius abire, q uideat, ē eſt ordo ocyus exire. Procede. t. habene procede dixit non accede, aut ueni, ut appareat dignitas in ceſſu, et callide ab inferiori incipiet munere, hoc eſt a puella ad Cheream uenturus, ſimul ut a uero mancipio incipiẽs ad falſum ſine ſuſpitione tranſiret. Ex Aethiopia. e. u. h. quod Thais cupiebat, nam ſupra cuperet ex Aethiopia uſq; adductum, ut longinquitas monſtraretur, et hoc eſt quod facit ſupra, Munus

Salu.

Ex Aethiopia eſt vſq; hęc. T. hic ſunt tres minę. G.
Vix. P. vbi tu es Dore? accede huc, hem Eunuchum tibi
Quam liberali facie, q̃ ętate integra. Th.
Ita me Di ament honeſtus eſt. P. quid tu ais Gnato?
Nunquid habes quod contemnas? quid tu autem Thraſo?
Tacent, ſatis laudant, FAC PERICVLVM in litteris,
Fac in palęſtra, in muſicis, quę liberum.
Scire ęquum eſt adoleſcentem ſolertem dabo. T.
Ego illum Eunuchum ſi opus ſit vel ſobrius. P.
Atq; hęc qui miſit non ſibi ſoli poſtulat
Te viuere, & ſua cauſa excludi cęteros,
Neq; pugnas narrat, neq; cicatrices ſuas
Oſtentat, neq; tibi obſtat, quod quidam facit.

noſtrum ornato verbis quoad poteris. Hic ſunt tres minę, callide munus ad pretium reuocauit, vt ad auaritiam conuerteret meretricem, ne officio donantis gratia leniretur, et ideo non dixit tria dona, ſed tres minę, quaſi iam vendenda ſint. Ex Æthiopia eſt vſq;, hic oſtendit quid ſit ex Aethiopia addendo vſq; , vt ex longinquitate dignitas muneris ponderetur, et quid erit iam criminis in colore, quando ipſe dicere gloriatur, vnde ſit, et mire ab inferiorẽ cępit vt auxeſis doni faceretur in Chęrea, et turpi precedente Lenocinium compareat ſecuro pulchro. Vſq; modo aduerbium, vſq; de loco eſt, vt Siculo proſpexit ab vſq; Pachinno. Vix, vix aut difficile ſignificat, aut non, vt ſit, Nec hoc. Lucil. Carcer vix carcere dignus. Vbi tu es Dore? tanquam quęrat, vt nomen indicet, quo audito magis diſſimulet Chęream. Vbi tu es Dore? ac vultu eo dicitur, quo debuerat dicere, vt dicto ęmulorum lęſus, et confidentia diſtinctus, velut in eo ſe duntaxat conſpectu Chęreę confidens. En eu. timide poſtq̃ dixit Eunuchum tibi intuli, q̃ ſolę his vtuntur reginę, quaſi dicat Eunuchum dixiſti te velle, Eunuchum tibi repperi. Quam liberali facie, nõ narratiue laudat ſed per interrogationes quę maior fiducia eſt. Quam ętate integra, ideſt qua florent puberes, vt Virg. Atq; integer ęui Aſcanius.

Virg.

Ita me Dij ament honeſtus eſt, iurauit ideo vt non amore Phędrię, ſed veritate cogi ad laudandam videatur coram milite. Honeſtus eſt, pulcher. Virgi. Et lętos oculis afflarat honores.

Nunquid habes quod contemnas, habes pro inueniſti plus eſt contemnas q̃ vituperes, ẽ deeſt in hoc, vt ſit, Nunquid habes quod in hoc contemnas. Tacet. ſatis laudat. Taciturnitas confeſſionis genus eſt, pręſertim contra aduerſarij interrogationem, ideo tacere hoc, vel quaſi laudis argumentum eſt, q̃ ſupra tacere vituperauit, ideo et ipſe ſic ait, Quid tu ais Gnato, nunquid habes qđ contemnas, tacet ſatis laudat. Et quid tu Thr. q̃ ſupra contempſerat puellam. Fac periculum in litteris, fac in palęſtra, in muſicis, ſi totum ſingulariter diceret, eſſet ομοιοτελευτον litera, palęſtra, muſica. Quę liberos. s. ę. eſt, quondam liberi pueri his artibus erudiebantur, et eſt figura eclypſis, deeſt enim his. Solertem adoleſcentem, ideſt di

Taciturnitas

ſertum, vtrum hunc ſolertem, vt Hora. Docte ſermonis vtriuſq; linguę. An aſſumendum ſit his extrinſecus ſolertem, deeſt his. Solers quaſi totus ex arte conſiſtens, vt quod latinis verbis quaſi ſolus in arte ſit, huic iners contrarium nam ſolers quaſi dictus ab olon, quod eſt totum, cum enim totum ſenſiſſe dicimus. Ego illum eunuchum ſi opus ſiet, vel ſobrius hoc vt militare eſt, ita importunus pręſente Thaide, extra quam miles ſi ſaperet, nihil amatorie contemplari debuit, ſed ẽ hoc accedit ad eius odium, pręterquam q̃ iam in ſuſpitione eſt amicę ſuę, q̃ fidicinam magis diligat, ẽ hoc mire, q̃ nemo prior Eunuchũ eẽ Chęreã q̃ miles credidit, adeo ſtultus etiã noĩe ſuo appellaniſſe ſtatiȝ ſtulte miles, primo qđẽ conuitium ipſi Eunucho facit, in quo potuiſt iam lędere amicam, deinde atteſtatur hoc dicto pulchritudinem huius muneris. Quid igitur proficit, ſatis autem iocula re eſt, ſi cogites Chęream eſſe, qui hęc de ſe audiat, et tacere cogatur. Vel ſobrius, honeſta eclypſis propter mulieris pręſentiam, vt Virgilius. No minus et quinte. et ipſe in Heauton. Qui ſe vidente amicam patiatur ſuam, hoc tamen miles coactus a Parmenone dicit, quia reprehenſus eſt tacuiſſe. Atq; hęc qui miſit, ideſt tanta munera, hoc enim hęc ſignificat. Non ſibi ſoli poſtulat, hoc eſt vt iſtum ęmulum quoad potes ab ea pellito. Sua cauſa excludi ce. nihil potuit dici inuidioſius, non enim dixit Phędriam, ſed cęteros, quaſi futuri amatores fuiſſent, niſi metuerent exemplum Phędrię. Neque pugnas narrat, de ſcriptio militis tantum excepto nomine. Neq; cicatrices, inſigne felicitatis, nam apud meretricem quid aliud cicatrices valent. Nam cicatrices et ſi ſemper glorioſę ſint, non tamen etiã apud meretrices, quibus poſt pretium forma placet, vt Saluſtius quoque fatetur. Hęc ſunt virtutis inſignia, dehoneſtamento tamen eſſe corporis maxime lętabatur. Neq; obſtat tibi, quin a te repellas amatores tuos. Quod quidam facit, quidem recte, nam et figuratum et aptum ſententię eſt, et contemptum indicat hoc verbum. Vbi moleſtum non erit, ad ſuperiora redit quod nunc dicit, ſcilicet. At non ſibi ſoli poſtulat te viuere, et ſua cauſa excludi cęteros, neq; pugnas narrat.

Horatius

Virgil.

Saluſt.

narrat. Vbi moleſtum non erit, vbi tu voles, an neq; tibi obſtat, vbi tempus tibi erit, et mire occupat animum meretricis, cum illā huius impulſu inducit fateri quicquid dure fecit excludendo Phędriam. Hic igitur qui ſcit pręcepta de beneficijs ęſtimandis, intelligit oratorie in vtranq; partem dicta omnia. Verū vbi moleſtū vtrū tibi moleſtum an alijs, ſed alijs, quia illaturus ē. Vbi tēpus tibi erit nō amatori, ſed vbi tu voles, non vt nūc, ſed vbi tēpus tibi erit, iā enis in milite patris. Sat habet ſi tum recipitur, his dictis et militem reppulit ab animo meretricis, et commendauit adoleſcentem, et perficit ne iniuria videatur apud Thaidē, quę ſponte ſuſceperat Phędriam. Apparet. s. h. d. eſſe. p. triſtiores enim ſunt ſerui pauperum, et ob hoc ipſum nequiores, et hoc melius erat, quamuis illud aliter paraſitus exponat. Domini pauperis mi bene additum miſeri, quia non continuo pauper miſer eſt. Nam hercle nemo poſſet, ſecundū illud. Ait aio. approbat paraſitus quod miles dixit. et eſt ordo, Nam hercle ſatis ſcio nemo poſſet hunc perpeti, qui haberet, qui pararet alium ſeruum.

Nam hercle nemo poſſet, aliam cauſam ſubtiliorem aſſignat paraſitus, quę pręſupponit hāc, quā dixerat miles, qui haberet, qui pararet. Prius qui pronomen, ſequens aduerbium eſt. Quem ego eſſe infra infimos puto omnes homines, nam hęc ſententia vult illum hominem ſeruis etiam eſſe priorem, quia et ſeruus homo, vt in Phormione, Seruum hominem cauſam orare leges non ſinunt. Qui adſentari huic animum induxeras, proprię, nam animus inducit aduerſum obiectas difficultates, Ex flamma te petere cibum poſſe arbitror, petere cibum hoc eſt alimentum, vnde ſine damno, aut malo nihil poteſt auferri. Ex flamma, hoc intelligit non ex foco, aut ex medio igni, ſed ex famis incendio. nam non intelligibile eſt, vt e foco cibum peteret. nam antiquum verbum eſt, Petere cibum e flamma. Ex flamma, mordacius vtrunq; ſimul, vt neſciat quem prius vituperauerit, huius ne famē, an illius immanitatem, vel voraginem, et ſimul vide conuitium reddinum, vnde coniectum eſt idem de paupertate et egeſtate. Iam ne imus, odium Parmenonis et ſtomachum militis iſta indicat feſtinatio, et tota

Verum vbi moleſtum non erit, vbi tu voles,
Vbi tempus tibi erit ſat habet ſitum recipitur. T.
Apparet hunc ſeruum eſſe domini pauperis,
Miſeriq;. G. nam hercle nemo poſſit, ſat ſcio
Qui haberet, qui pararet alium hunc perpeti. P.
Tace tu, quem ego eſſe puto infra omnes infimos
Homines, nam qui huic animum adſentari induxeris.
E flamma te petere cibum poſſe arbitror. T.
Iam ne imus? Th. hos prius introducam, et quę volo
Simul imperabo, poſtea continuo exeo. T.
Ego hinc abeo, vt iſtanc opperire. P. haud conuenit
Vna ire cum amica imperatorem in viam. T.
Quid tibi ego multa dicam? domini ſimilis es. G.

iam increpatio mora eſt. Poſt. h. continuo exeo legitur et poſtea, et poſt, vt ſit pro poſtea, et commodo poſtremo poſt. Ego hinc abeo, conſequēs erat vt offenderetur miles tam diligenter riualis munus ſuſcipiente meretrice. Vna ire cum amica imperatorem in viam, vide futurę litis ſiter Thaidē ē militem. Cum. a. mirifice amicam dixit nō meretricem. Imperatorem in viam congrue in milite q̄ſi ipſe ſit ſub quo ē, et hic ſeruet Parmeno, quod ſibi mandatum eſt, et iſtius ęmulum, quoad poteris ab ea pellito, et bene mutat nomina hinc ad honorem, hinc ad inuidiam, hanc non meretricem, ſed amicam dixit, hunc non militem, ſed imperatorem. Quid ego tibi multa dicam domini ſimilis es, nū habuit aliud miles ſtultus, et redit ad illa. q̄ ſupra dixit. Pauperis. m. d.

Similis es, ineptus locus iniurię, in quo ſeruus vice domini comparatur, Quid rides, et hoc eo vltu dicit, quaſi ſibi conſcius ſit miles actum facere dicti conuiti. nam nō q̄ neſciat cauſam riſus, interrogauit quid riſerit, ſed ideo vt denuo laudetur. Et illud de Rho. di. hoc eſt illud, Eorum ingenia admiror ſimul et huic, vt apparet ſit amicior. ideo facilius ab amica, q̄ a paraſito ſeparabit.

Abi, prę. vt. s. d. non dixit quę, quia intelligitur.

Fiat, faciam, vel fiet diceret ſeruus. liber vero fiat tanq̄ et ipſe iubeat ſibi, vt ſint parata domi. ē hęc eclypſis ethica in q̄ plus vultu ſignificatur q̄ verbis.

Si forte Ch. h. ad. m. u. ęconomia ad litē futuram et exitum fabulę, et hoc non audit miles, nam ſi audiret nimis iraſceretur. Ad me ad. modo vbi ſum ſignificat. Quid. a. u. d. hinc eſt illud Cice. Quanq̄ recte num admones Polycretum eſſe dicebant. Curate. i. d. u. hęc res eſt, quę faciet virginem claudi, in lectulo collocari, et obdormire. Curate d. u. ridiculum, cum contra euenturum ſit. Vos me ſc. ſunt puellę, quę ſequuntur.

GVL.

Audire vocem etc. Hic inducitur multiplex cōcurſus diſſimilium perſonarum, tamen virtute et conſilio poetę diſcretarum. Thais. viſa ſum, ideſt ſenſi audire. mō. i. pauloante vocem militis. atq; eccum. i. ecce hic enim, o mi Thraſo ſalue. Thr o Thais mea amaſia, ſcilicet deinde cum oſcularetur, dixit meum ſuauium, ideſt meum baſium. Oſcula ſunt officiorum, baſia pudicorum,

ſnania libidinum vel amorum.quid agit. Ecqd.i. vtrum aliquantulum amas nos de hac fidicina, id eſt pp hanc puellam peritam fidium pulſandarum.Par.q̃.i.inquantū.venuſte.i.facete incepi ſup. p ironiam reprehendit dcm militis.qd .q̃ ale principiū.ipſe adueniēs.i.in aduētu ſuo dedit.Tha.plu-

longinquitatem loci monſtraret.igitur ſic aſtrue. Hęc eſt ex Aethiopia vſq;.i.ex eo loco hucuſq; hęc deducta eſt.Thra.hic.i.in hac maura.tres ſunt minę.i.tres librę fuerūt expoſitę in ea emenda. Gna. vix.i.difficile,vel non ſunt tres minę. Par.o Dore vbi es tu,accede huc.deinde vt venit,ſubiūxit.En.i.

Ha,ha,hę.T.quid rides?G.iſtuc quod dixti modo,
Et illud de Rhodio dictum in mentem venit.
Sed Thais exit.T.abi,pręcurre vt ſint domi
Parata omnia,G.fiat.Th.diligenter Pythias
Fac cures,ſi Chremes huc forte aduenerit,
Vt ores,primum vt maneat,ſi id non commodum eſt
Vt redeat,ſi id non poterit,ad me adducito.Py.
Ita faciam.Th.quicquid aliud volui dicere,hem
Curate iſtam diligenter virginem,
Domi adſitis facite.T.eamus.Th.vos me ſequimini

rimum te amo.s.merito tuo.i.bñficio tuo et pręſtito, vel,q: bene mereris,vt ameris plurimum ex tuo ipſius officio.Meritū.n. dr bñficium ſeu pſtitum. Cic. ad Lē. Tanta eſt.n.magnitudo tuorum in me meritoꝝ i.pſtitorum beneficioꝝ.Gna.ergo eamus ad cęnam qd.i.cur.ſtas.i.moraris,quid tardas?Par.hem,indignantis.dicas hunc alterius ſtultum paraſitū Gnatonem.natum.i.ortū ex hoīe hoc.s.Thraſone,adeo bñ inter ſe ꝯueniunt.Thra.vbi.i.qñ vis eamus ad cęnam.s.non moror.i.non tardo,neq; reſto. Par. adibo eo ſup.i.ibo ad eos,atq; aſſimulabo.i. fingā. quaſi.i.velut.nunc exeam.i.egrediar ꝓpe acceſſurus,q prius procul ſteti.o Tha.itura.i.itura ne es. quopiam.i.in aliquē locū.Tha.hē Parmeno pol.i. p Pollucem bene feciſti.qd vulgo dici ſolet,Tu habes bonam cām,ſeu rōnē petendi nunc hoc,bene ergo feciſti petendo.an q̃pias ſup. ſim intra hodie. Par.quo.i q̃re bñ'fici vel repetit interrogās quo eat. Tha.qd?modus interrogādi hic cum ſtomacho.nō vides hunc.s.militem.Par.video eū.s.et me tędet videre.s.eum.vbi vis.i.vbi libet,vel qñ vis.dona adſunt.i.ꝓpe ſunt tibi a Phędria. Thra.qd.i. cur.ſtamus.i.non imus,quod iterat dicens. cur nō imus hinc.i.ex hoc loco.Par.hercle.i.per Herculem.q̃'o.i. poſco, vt liceat p te dare huic thaidi,quę volumus. liceat inq̃ conuenire eam.i.alloq eam.colloq.i.cōicare cum ea de aliq̃bus.quod.s.dare munera, conuenire,colloq,fiat cum ſup.pace tua.i.gr̃a et voluntate,et q̄ī prius captata venia,et qd dici vulgo ſolet,neq; diſpliceat tibi,vel ita permitte, vt ſine tua moleſtia fiat.Thr.credo te daturum ſup.ppulchra i.valde pulchra dona.hoc dixit per ironiam haud i.non ſimilia nr̃is donis.s.Par.res.i.aſpectus rerum. indicabit.i.oñdet,ſint pulchra nec ne.Heus,aduerbium vocantis.iubete.i.pręcipite.iſtos.s. eunuchum et ęthiopiſſam exire ocyus.i. velociter. quos iuſſi exire.q.d.facite vt properent quos iuſſeram exire, tu.s.ęthiopiſſa.procede.i.veni vt appareas,ſiue prodi huc ꝗ progredere.Hęc maura eſt ex Aethiopia.i. Mauritania.Eſt autem Aethiopia duplex, vna ad ortum ſolis,altera ad occaſum.vſq; modo, aduerbium eſt vſq; et quidem de loco, vt Virgi. Siculo proſpexit ab vſq; Pachinno.poſuit autem vſq; vt

ecce eunuchum. tibi. i.p te. q̃.i. quam,ē facie.ideſt forma,vel ſpecie liberali i. venuſta, ſicut cōtra auarus dr ſordidus.q̃ dom. ē ętate integra, ideſt hac ętatem florentem,ſolidam,firmam,nihil paſſam detrimenti caloris naturalis. Tha. ita Dij ament me. iurantis eſt illud dictum.quaſi imprecantis ita ſe amari a Dijs,vt illud quod ſequitur eſt ex animo dictura ſcilicet Thais deinde ſubdit honeſtus eſt,ideſt pulcher.nam honor pro pulchritudine apud Virgi. inuenitur,vt Lętos oculis afflarat honores.Par.o Gna.quid ais.numquid habes,ideſt inueniſti quod contemnas in hoc ſup.eunucho,autem ideſt ſed o Thr.quis ais,tacent,et ideo ſatis laudant, quando quidem taciturnitas confeſſionis genus eſt fac periculum,ideſt experientiam,probationem, examina.in literis,ideſt doctrinis.in palęſtra,ideſt in luctandi arte,in muſicis ideſt in arte muſicę. dabo adoleſcentem ſcilicet eunuchum ſolertem,ideſt diſertum,ornatum,pręditum his ſup. quę eqūm eſt, ideſt licet liberum iuuenem,ideſt ingenuum.ſcire, ideſt callere.quondā enim liberi pueri in his artibus erudiebantur.s.in literis,in palęſtra,et in muſica.Solers dicitur quaſi totus in arte conſiſtens.diciturq; ab olon qd eſt totū,et ars artis, q̃ totus in arte.nam,vt ait Feſtus,olon lingua oſcoꝝ ſignificat totum,integrū vel ſolidum.inde tela dr̄ ſoliferrea.i.tota ex ferro,et ſolers totus i arte.Thr. ego indigne iactarem ſup.illum eunuchū ſi ſit opus, vel.i.et ſobrius.i.ieiunus,et facit apoſiopeſim.ꝓpterea q ſoediſſimum dictu erat et indigniſſimū auditu. ſobrius eleganter ponitur pro ieiuno,vt ſi dicam,Hoc ego illi facile dicerem vel ſobrius,vbi dicitur totus ieiunus,et dici ſolet,hoc tibi ſobrius dico,hoc eſt ſerio tibi dico ſciēs et volens, nullo me cogente poni.Par.atq; is,q miſit hęc.i.tāta munera s.Non poſtulat te viuere ſoli ſibi.i.vt illum ſolum ames,ē illi ſoli idulgeas,ē ñ poſtulat cęteros amatores.s.excludi.i.eijci.ſua cā.ideſt ꝓpter ſe.neq; ipſe Phę.narrat.i.recitat pugnas,deſcriptio eſt militis. neq; oñtat.i.frequenter oñdit,ē quaſi iacticat ſuas cicatrices,ideſt vulneꝝ veſtigia ē indicia, neq; obſtat tibi.i.non tibi iſtat,vt amatores tuos repellat. qd.i.quā rem totā pſtatā qdē p ꝯtemptui hoc vere

Feſtus
Olon

Apoſiopeſis

bo exprimitur, et intelligitur miles; quidam igitur facit idem quod miles efficit, cuius parco nomini, verum vbi .i. quando, moleſtum .i. res moleſta, et tedium, ſiue moleſtiam aſſerens tibi non erit, eſt enim hic moleſtum generis neutri. Vel pōt intelligi vbi Phę. recipi non erit moleſtum tibi .i. nihil tibi afferret tędij, neque moleſtię, vbi .i. quādo voles, vbi ideſt quando tēpus .ideſt opportunitas temporis erit tibi, ſat habet ideſt ſufficit ei, ſiniui, ideſt tunc recipitur, ideſt admittitur. Thra. apparet .i. viſum eſt obuiuni hunc ſeruum eſſe domini pauperis ē miſeri .i. ſpectare ad dominum pauperem, et miſerum .i. miſeria aliqua afflictum ē calamitoſum, non .n. ſi pauper ſit aliquis continuo eſt miſer, qui pauca .n. poteſt, vel poſſidet pauper eſt, non ꝓpterea miſer, ſi paruo cōtentus ſit. Gn. hercle .i. per Herculē, ſat ſcio .i. ſatis mihi conſtat, q̄ ſup. nemo poſſet perpeti .i. pati vel tolerare hunc ſeruum, qui haberet .i. ſciret viam et rationem et modum qui .i. qua via quo pacto, qua ratione, vel modo pararet .i. compararet ſibi alium ſeruum. Par. ni Gn. tace: quem s. te puto .i. exiſtimo eſſe infra omnes homines infimos .i. quem exiſtimo eſſe vilioris conditionis ipſis ſeruis, nam arbitror te poſſe petere, cibum .i. alimentum, ex flāma .i. ex famis incendio, poſſet tamen fortaſſe non inepte dici, quis Do. non placeat, puta te ita ligurionem, voracē, ſeu epulonem, aut comedonem, vt etiam ex medio igni, aut ex medio ęſtu ollę bulliētis educere, ſeu decarpere cibum non dubitares, adeo ventri deditus es, ita q̄ flammę vel ardoris moleſtia perpeti non renueres, dūmodo gulę tuę inſeruires. Arbitror ergo te poſſe petere cibus e flāma, qui induxeris animum .i. qui ſuſceperis, vel imperaueris tibi et perſuaſeris, aſſentari .i. adulari, verbis tuis huic militi. Thra. hic ſtomachans .i. indignatio militis oſtendit hac feſtinatione, ne ideſt vtrum, imus .i. vadimus, iam .i. nunc. q.d. ſatis necunctati ſumus, q̄ mox imus. Tha. prius .i. anteq̄ te comiter, introducam .i. in domum ducam hos .s. Eunuchum et Æthiopiſſam, ſed in hac elocutiōe maſculinum ꝑponderauit foeminino, et ſimul .i. et etiam prius imperabo .i. ꝑcipiam, quę volo fieri s. ſed potius ſupprimitur q̄ exprimat. Poſtea .i. poſt illa facta que dixi me facturam, continuo .i. ilico exeo, vt te ſequar ad cęnam, quam mihi apud te dare cupis. Thr. tędio affectus miles inquit ab eo, i. diſcedo, hinc .i. ex hoc loco tu Gn. operire, in ſecunda impenitiui .i. expecta hanc Thaidem. Par. non conuenit .i. non bene quadrat, non eſt bene conſentaneum, aut congruum, imperatorem .i. eum qui milites ſub ſe habet ire .i. iter facere, vna .i. ſimul cum amica in via. Thra. quid .i. cur, ego dicam tibi multa, eſt ſilis dn̄i .i. ſiles dn̄o hs mores, dicimus .n. ſilis dn̄i et ſilis dn̄o. Do. hn ha he, interiectio ridentis eſt, et ſtulte effuſi in riſum, q̄lis erit paraſitus. Thra. Quid .i. cur rides, vel ꝓp quā res rides. Gn. rideo ſup. iſtud .i. ꝓp iſtud. q.d. ꝓp tuū dictū qd mō .i. paulo ante dixiſti. Et .i. etiam illud dictum de Rhodio .s. tute lepus es ē c. venit mihi in mentem .ideſt in memoriam, ſed Thais exit. ideſt egreditur a domo ſua, vt te ſequatur in domum tuam coena tua. Thra. abi .ideſt diſcede, domum pręcurre, ideſt ante nos curre, vt omnia ſint parata domi. Gna. fiat, non dixit faciam, vel fiet, ne videatur eius ſeruus, ſed fiat dixit, tanquam liber ipſe ſibi pręcipiat. Tha. o Pythia fac .i. da operam, vt cures, ideſt curę habeas, diligenter .i. ſtudioſe ſi forte .i. caſu aliquo Chremus aduenerit .i. acceſſerit huc, cures igitur vt ores cum primum .i. in primis, vt maneat me expectans. ſin .i. ſed ſi id .s. manere, nō eſt commodum .i. vtile, vel opportunum ei, ores inquam vt redeat, ſi id non poteſt fieri vt .s. redeat, adducito ad me. Pythias, ita faciam vt imperaſti. Thai. quid aliud volui dicere quod nunc non venit in mentem hoc mente volutans, et memoria repetens quod erat oblita, inuento eo quod quęrebat, erupit in hanc voculam. Hem, quaſi dicat rediit in memoriā, et quaſi aliquid indignationis illa vocula indicat, quin indignetur Thais ſe re illud eſſe oblitum nec imperatum, curate diligenter iſtā virginem .i. diligenter curam habeatis huius virginis facite .i. efficite, vt ſup. adſitis .i. pręſentes ſitis domi, nec illi vos moueatis. Thra. eamus ad coenam .s. in domum meam. Tha. vos puellę .s. pediſſequę ſequimini me.

Factā vel fiet ē fiat

Aīūʒ inducere

Senarij omnes.

PCHREMES PYTHIAS ANCILLA.

PRofecto quanto magis magiſq; cogito,

AVdire vocem. Data omnimoda opportunitate ducendi Chęream adducitur Thais, cui munera offerantur coram ęmulis, plurimum .s. te amo, hem alterum, ex hoc ipſo nomine hunc ipſum natum putare potes, quia cum prius paraſitus eſſet adulando, iā ganeo erat ad gulam feſtinando. Queſo hercle ē c. ironię quę volumus .s. conuenire et colloqui, diceret Dauus illi in colloquio curauerit ſi iraſcaris; procede ad Aethiopiſſam dicit vsq; ex Æthiopia interiori me. eſt vsq; aduerbium de loco, periculum .i. experimentum, quem ſic conſtrue, dabo adoleſcentem ſolertem in his omnibus, quę eſt ęquum ſcire liberis addidit. Tha. ego .s. amabo iſtum Eunuchum, ſi fiet ita opus .i. vtilis Eunuchus iſte .s. q̄ valeat in litteris, et cęteris, vel ſi minus valeat in omnibus illis, ſaltem ſit ſobrius .i. non iracundus, non temerarius. In alijs libris habetur ſi ſciet opus illud, quod dicis eum ſcire, apparet miles, morem oſtenſtit glorioſi, q̄ deſpicit Par. qui tam humiliter locutus eſt, nemo poſſet hunc perpeti, qui haberet, qui .i. quomodo diligenter, q̄ Thais remouetur, q̄ quędam ancillę dominam ſequuntur, eſt maxima cōmoditas rei Chęreę, vt ea q̄ intēdit parare poſſit cū domus iſtis recedētibus nūc euacuet.

SER.

DONA

PRofecto.q.m.m.q;.c.Hęc pſona apud Menandrum adoleſcētis ruſtici eſt, ē inconſequens oratio, ſed ꝯceditur ſecum loquentibus multa tranſcendere, quę taciti intelligunt, eſt.n.integrū hoc modo. Pro ecto. q.m.m.q;... nimiꝝ intelligo, vel venio. Nimiꝝ da.Tha.m.m. malum, poteſt autem nimirū et ꝓ ꝯfirmatione accipi, vt nihil deſit, vt nimirus ſine dubio, pro certo. Nimirus. d.h. Th. m. m. m. ſolue nimiꝝ, ē fac non eſt mirum, ē ſtatim conſequens erit, p aſyntheton tota ſententia, qua ſi dixerit non eſt miꝝ, ē ſub diſtinctione interpoſita mox intulerit. Dabit.h.Th. m.m.m.nā ni ne ſignificat, ē ne non, ni pro ne. Virg. Lęti diſcrimine paruo. Ni teneant, ne pro non. Plautus. Ne vult inqt, pro non vult. Nimiꝝ.d. Th.m.m.m. his verbis intelligit ſe ſentire paulatī labi in amorē meretricis, quāuis inuitū, ē adhuc retinentē in mentem. Roget quis, qđ tibi cum illa? prius intulit q̄ interrogauit. Ne noram. q.vbi.u.c.vt ibi manerem repperit, manerem modo non dormirem, ſed remanerem ſigt. Ait rem.d.s.fe.rem diuinam ſacrus ſignificat. Et rem.s.u.a.m.s.quę non poſſit nunc agi cum operetur. An rem ſeriā magis agendā tunc putabat, cum rem diuinā feciſſet. Dolo.m.h.c.f.dolus a lędendo dictus.i. a dolando.i.minuendo, nam et δολος grece lęſio dr̄, et dolones tela quędam bellica, et dolare fabri lignum eſt aſcia ſcindere, quod autem addidit malo, aut archaiſmos eſt, qꝛ ſic in duodecim tabulis a veteribus ſcriptum eſt, aut epitheton doli eſt perpetuum, aut diaſtole eſt, qꝛ eſt et bonus, quo a medentibus falli ęgros, non tā decipi Lucre.poeta teſtatur. Accumbere.m.mecum penes me ſignificat. Mihi.d.s.non poteſt magis ſignificari profuſa petulantia. Sermonem.u.ſermonem quęrimus qñ non ſolum quod dicimus q̄rimus, verū etiā quomodo alter nobis reſpōdeat, et obloquat, puta cū deficientibus ſermocinandi cauſis. Quota ſit hora, et an ſatis recte quis valuerit percontamur. Quampridem.p.m.ē.m.m.e. hoc propter ętatem puellę inquiſitum eſt. Huc euaſit, tanq̄ imprudēter contenderit ad hanc inquiſitionem. Iam diu, iam olim. Et q̄ longe a mari, hoc ideo meretrix inquiſiuit, vt ſciret vtrum rapina prędonibus fuiſſet. Et q̄ inde parua periſſet.

Virg.

ſoror, quippe ad mediterraneum locum, qui acceſſus eſſe potuit pyratis, ſed tamen non abhorret a ſuſpitione meretricis, quod et ſcire vellet, cuius prędij fundum habeat Chremes, hoc eſt q̄ amoenum vel q̄ maritimum. Hoc ſperāt ſe.p.a.m.a.bono vſus verbo auellere tanq̄ pertinaciter retinente.

Nimirum dabit hęc Thais mihi magnum malum.
Ita me video ab ea aſtute labefactarier.
Iam tum cum primum iuſſit me ad ſe accerſier.
Roget quis, quid tibi cum ea? ne noram quidem.
Vbi veni, cauſam vt ibi manerem repperit.
Ait rem diuinam feciſſe, & rem ſeriam
Velle agere mecum, iam tum erat ſuſpicio
Dolo malo hęc fieri omnia, ipſa accumbere
Mecum, mihi ſeſe dare, ſermonem quęrere.
Vbi friget, huc euaſit, quam pridem pater
Mihi & mater mortui eſſent, dico iam diu.
Rus Sunij & quod habeam, & q̄ longe a mari.
Credo et placere hoc ſperat ſe a me auellere,
Poſtremo, & qua inde parua periſſet ſoror,

Quid.h.cum.p.pro qñ, aut cuſpiret. Hęc cur, quęrit ē in geſtu, ac vultu id qđ reſtat, oſtenditur, nam deeſt neſcio. Hác ſe in.e. vt ē a. ꝓprie intendere eſt crimen in aduerſariū iacere. Ma inſcula eſt, diminutiue dixit, vt oñderet vtranq; eſſe primeuā. Miſit.p.o.ꝓpoſtea. Vt venirē ſerio, vtꝝ vt venirē ſerie, an orare ſerio Aut.d.q.u.moleſta ne ſiet, ꝑ qđ velit. In Hecyra. Ac vide q̄ immerito ęgritudo hęc oritur mihi abs te Soſtrata. Aut moleſta ne ſiet, aut hoc moraliter, nam cui hoc iperat, aut cum quo hoc agit. Heus heus ecquis hic eſt; hęc ſeparatim pronuncianda ſunt, nam apparet inter hęc verba pulſatam ianuā pſonare. Ego ſu3 Chr.vide q̄tū diſtet, ac varia ſit huius ruſticitas. Ego ſu3 Ch.a faceta meretricis diſciplina. O capitulum le.nā ruſticū eſſe ſtatim magis apparebit, vbi dixerit rus eo, et dico ego mihi inſidias fieri, blandimentaꝗ ruſticus inſidias putat. Rus eo, ꝑ potiori negocio rus poſuit, et maiori negocio eſt, q̄ ſi diceret non huc venio. Non poſſum inq̄, plus eſt q̄ volo. Du3 redeat ipſa, ipſa vel domina, vel ipſa, de qua agitur. Nihil minus, deeſt faciam. Malam in rem abi, hoc aduerbialiter dixit, quemadmodum dicimus domum abis, et apparet illum manu tactum eſſe, qui ſic iraſcitur, quia dixit Pythias, cur mi Chremes? quaſi dicat, Cur meus ſic indignatus eſt adoleſcēs, nam ab eo quod eſt meus vocatiuus mi facit. Amabo vt.i.t.u.illa eſt, vide non eſſe otioſum, q̄ omnia prętenta ſunt potius, q̄ res importuna fieret, vt cum ad militis domum Chremes deduceretur, neq; enim hoc conueniebat perſonę bacchanali, quoniam aut infacetum, et prę ter vſum, aut importunum, ideo hoc ipſum Dorię pręcepit, vt illud tranſeas, vbi ea eſt vt breuem viam demonſtraret, non eas, ſed tranſeas dixit. Amabo, interiectio eſt amantis, ſic verbū ſonat.

GVI.

PRofecto quanto ē c.Hęc perſona apud Menādrum adoleſcentis eſt ruſtici, cuius oratio eſt inconſequens, ſed conceditur ſecum loquentibus

tibus multa transcendere; quę taciti intelligunt. Chrę. Profecto.i. certe, quando cogito, ideſt mente voluto, magis, magiſq; ideſt intenſius. Nimirū.i. certe, vel ſine dubio inuenio ſup. vel intelligo q ſupple hęc Thais dabit mihi magnum malum, his verbis intelligit ſe ſentire paulatim labi in amoré meretricis, quãuis inuitū adhuc retinentem menté. Nimirū dicit, qſi nõ mirum, interdum enim in capitur pro nõ. Ita ideſt eo pacto vel iõ. video, ideſt intelligo me labefactari er, paragoge eſt, ideſt perturbari, cómoueri ſuis titillatiõibus malis, ē corrūpi, cum pri

Et quis cum ea vna. quid habuiſſet cum perijt,
Et quis eam poſſet noſcere, hęc cur quęritet.
Niſi illa forte. quę olim perijt paruula
Soror hanc ſe intendit eſſe, vt eſt audacia.
Verum ea ſi viuit, annos nata eſt ſedecim
Non maior? Thais q̃ ego ſum, maiuſcula eſt.
Miſit porro orare vt venirem ſerio,
Aut dicat quod volt, aut moleſta ne ſiet.
Non hercle veniam tertio, heus heus. Py. ecquis hic eſt? Ch.
Ego ſum Chremes. Py. o capitulum lepidiſſimum. Ch.
Dico ego mihi inſidias fieri. Py. Thais maximo
Te orabat opere, vt cras redires. Ch. rus eo. Py.
Fac amabo. Ch. nõ poſſum inq̃. Py. at tu apud nos hic mane
Dum redeat ipſa. Ch. nihil minus. Py. cur mi Chremes? Ch.
Malam rem hinc ibis. Py. ſi iſtuc ita certum eſt tibi,
Amabo vt illuc tranſeas, vbi illa eſt. Ch. eo. Py.
Abi Dorias cito hunc deduce ad militem.

us mihi bona mens eſſet, aſtute, ideſt callide ab ea Thaide. Iam tum.i. iam ex eo tempore. cum.i. quãdo primum iuſſit.i. pręcepit, vel voluit me accerſier.i. accerſi, hoc eſt appellari, vocari. domum.i. ad domum ſuam. quis.i. aliquis. roget.i. interroget. quid tibi cū illa intercedit ſup. vel eſt, quaſi dicat, quid commercij habes vel conſuetudinis cum illa? vel qd eges eius opera? vel quid tibi ē illa opus? ne quidem.i. ne etiam. noram.i. nouerã illã ſup. q.d. modo nihil mihi eſt cum illa, ſed nec eam quidem noueram, cum iuſſit me accerſi ad ſe domū. vbi.i. poſtq̃ veni. repperit cauſam.i. occaſionem, vt manerem. ideſt remanerem. vbi. ideſt domi ſuę. ait.i. dixit. ſe feciſſe rem diuinam. ideſt ſe fecis ſe ſacrificium, ſeu ſacrum; et ait inquam ſe velle agere. ideſt loqui, et communicare mecum rem

Res ſeria ſeriam. ideſt magni ponderis, non iocularium.

Suſpitio iam tum.i. ex eo tempore. ſuſpitio.i. opinio et coniectura erat mihi. hęc omnia fieri dolo malo.i. mala calliditate, nam dolus malus, vt Labeo ait, dicitur omnis calliditas, fallacia, machinatio ad circumueniendum, fallendum decipiendumue alterum adhibitum, nec ſine cauſa dolus malus dici ſolet, quoniam veteres etiã dolum bonum dicebant, et pro ſolertia hoc nomen accipiebãt, maxime ſi aduerſus hoſtem, latronemue quis machinatur. Dr̄ autem, vt vult Donatus, vel a dolando, ideſt minuendo, vel a lędendo, nam dolus gręce lęſio dicitur latine, et dolones tela quędã bellica, et dolare lignum eſt fabri, ideſt aſcia ſcindere. Dicitur etiam dolus malus, quia eſt et bonus, quo a

medentibus falli ęgros, non decipi Lucre. poeta teſtatur, ipſa Thais accumbere.i. accumbebat.i. ad epulas.s. ſumendas mecum. vel more epulantium iuxta me ſedebat. dare.i. dabat ſeſe.i. ſe ipſam mihi. quibus ſignificatur profuſa petulantia. quęrere.i. quęrebat ſermonem, quaſi dicat inuitabat me ad reſpõdẽdu, vt loquendi materiam inueniret. vbi.i. qñ friget.i. ceſſat, nec ſuppetũt ei verba, vt ſolebãt, euaſit huc.i. i hęc verba erupit, ſiue huc peruenit, ſiue eo proceſſit, vt peteret, quã pridem.i. quantũ tẽporis eſſet, ex quo pater et mr̄ eſſent mortui mihi.i. ad meum incómodum, vel refert mihi ad patres et matrem, quaſi dicat pater meus et mater mea. dico, ideſt reſpondeo iam diu parentes meos, ſcilicet eſſe mortuos. ipſa Thais ſperat.i. credit, ſe poſſe auellere.i. extorquere, abſtrahere a me tanquam pertinaciter retinente hoc.s. et quod rus, ideſt ques fundum Sunij habeam, et q̃.i. quantum. longe.i. pcul a mari habeam illud vel ſit. Sunium autem eſt promontorium Athenienſium, et in eo rerum venalium emporium eſt, hic autem Sunij in genitiuo aduerbialiter poni recte poteſt, credo.i. puto rus illud ſup. placere ei.s. Thaidi, ē propterea ita de illo percontari, poſtremo.i. tandem. ſperat inquam poſſe auellere hęc.s. quę ſequuntur videlicet. In qua die.i. in quo tempore periſſet.i. pdita fuiſſet, et quis perierat ſup. cum ea. vel quis erat cum ea vna.i. ſimul, hoc eſt etiam ſperat poſſe auellere, quid habuiſſet.i. poſſediſſet. cum.i. quando. perijt.i. perdita fuit, et quis poſſet noſcere eam.i. agnoſcere, nam agnoſcimus vetera, cognoſcimus noua. Neſcio ſup. cur quęritet.i. percõctetur hęc, niſi forte illa paruula ſoror quę olim perijt, intendit.i. p. ponit, nititur oſtendere ſe eſſe hanc, quę eſt apud Thaidem. Intendere proprie eſt crimen in aduerſarium iacere, vt audacia eſt mulierum ſup. ideſt qua ſunt audacia mulieres. Verum, ideſt ſed, ea ſoror ſi viuit eſt nata ſedecim annos i. habet ſedecim annos vel eſt ętatis ſedecim annorum, non ē ſup. maior.i. maioris ętatis. Th. eſt maiuſcula.i. paulo maior, q̃ ego ſum. Maiuſculus latinis, a maius eſt diminutiuum, retinet quia prorſus ſtructuram ſi

Agnoſcere et cognoſcere

milem,oſtendit autem Chremes vtranq; eſſe primeuam. Porro,ideſt poſtea, nam porro ſignificat ſed longe,certe,poſtea,vltra. Th.miſit orare promiſit ad me orandum, vt venirem ad eam ſerio.q.d.pro re ſeria,vt prius dixerat. Eſt autem ſerio ad uerbium,cuius contrarium eſt ioco, vel refert ſerio ad orare,quaſi dicat miſit orare ſerio. i. conſulto dedita opera,omni ſemoto ioco, vt venirem ad ſe, aut dicat quid vult pro velit, aut ne. i. non.prohibetis eſt. ſit moleſta. i. nõ me moleſtia afficiat.herde no[n] veniam tertio,quod dici ſolet tertia vice,heus,aduerbium vocantis, et hoc dicens pulſat ianuam. Py.hoc audiens Py.dicit ecquis.i.nunquid aliquis eſt hic qui hoſtium pulſat.Ch.ego ſum Chremes.Py.o capitulum.i.paruum caput, diminutiuum factum blandimenti gratia, lepidiſſimum.i. facetiſſimum, vel iucundiſſimum, quaſi cuius aduentus plurimum ſit optatus, quod indicat o accuſatiuo iunctum nominatiuo vel vocatiuo,quoniam capitulum illic illorum trium caſuum eſſe poteſt.Chre.ergo dico inſidias.i. proditiones et frandes et circumuentiones fieri mihi. Py. Thais orabat maximopere pro maximo opere.i. maxime,vel ſingulariter,vel vehementer, vt redires cras.Chre.eo rus.i.eo ad negociandum,et operandum in agrum,vt meus mos eſt, quia ſum ruſticus.Py.amabo,amantis et blandientis eſt interiectio comicis valde familiaris,quaſi dicat, rogo te per amorem,fac quod peto.s.cras redi.Chr.inquã i.dico tibi non poſſum redire. Py. aut tu mane apud nos.dum.i.quouſq; ipſa Thais vel domina redeat.Chre.nihil minus faciam ſup.q̃ maneam. Py.O mi Chremes cur nihil minus facies, et intelligitur cum manu a Pythia tactum, vel propterea q̃ vocatus ſit mi Chremes inſcentem, ea propter ſubdit.Chre.abi.i.diſcede,hinc.i. a me in malam rem,quaſi in malam fortunam,et quod dici ſolet,vade in febrim quartanam,quidam codices habent ibis, quaſi eam a ſe reijciens dicat ibis in malam rem.Donatus legit abis in malam rẽ, vultq; hoc aduerbialiter dici. Py.ſi iſtud.i.non redire,eſt iam tibi certum.i. conſtitutum. amabo, particula blandientis,quaſi rogo te per amorem, vt non tranſeas.i.per eam breuem viam te transferas illuc.i.in domum militis, vbi illa Thais eſt, dixit autem tranſeas et non eas,vt breuem viam

Senarij, Septenarij, Quadrati Catalectica.

ANTIPHO ADVLESCENS.

Heri aliquot adulescentuli coimus in Pyrgo,
In hunc diem vt de symbolis eſſemus; Cherea ei rei
Prefecimus,dati annuli,locus,tempus conſtitutũſt.
Preterijt tempus,quo in loco dictumſt,parati nihil eſt.
Homo ipſe nuſquamſt,neq; ſcio quid dicã, aut quid cõiectẽ.
Nunc mihi hoc negoti ceteri dedere,illum vt queram.
Idq; adeo viſam ſi domiſt,ſed quis nam hinc a Thaide exit?
Is eſt,an nõ eſt? ipſus eſt,quid hoc hominis?qui hic ornatus ẽ?
Quid illud mali eſt?nequeo ſatis mirari,neq; conijcere,

demonſtraret.Chre.Eo.i.vado illuc.Py.o Doria ſerua deduc cito hunc ad militem.i.ad domum militis vbi eſt Thais.

SER. Profecto. Alia commoditas Cheree,cus enim Thais ſuperius dixiſſet Chremem fratrem puelle venturum,poſſet videri nocuiſſe Cheree preſentia eius, iũ inducitur tantum vt remoueat,et etiã Pythias gratias eius, g eum remoueat.s. facit et eum duci ad domus Thraſonis ad Thaida, et ſic magis domus vna cuabitur, venit ergo Chremes admirans ſecum, quare toties mandetur a meretrice Thaide,timens ſe decipi ab ea, vt ex his verbis oſtendat ſe minus velle apud eam remanere. labefactarier.i. decipi iam tum cum.p.&c.s.ſi roget quis ante ait ſe feciſſe rem diuinam.i.bonam et vtilem.s. q̃ ſororem illius queſiuerat, et ideo rem s.&c.iam tum quia dicebat neſcio quã rem velle agere mecum familiariter erat.s.&c.ipſa accumbere.i.accumbebat mecum.mihi.ideſt ſuper me ſeſe dabat quaſi cupiens,et rem cum ea haberet.hoc.n.Chremeti videbatur.s.ſer.querere.i. cupiens loquendi occaſionem repperire. Vbi friget animo incendio amoris,quia videns me non curare huc.i.adhuc verba,tandẽ euaſit querendo quãpridem.p.&c. querit vtrum rus Sunij. ſcilicet vbi eſſet.et quidem habeam.s.in rure illo,et quã longe ſit rus illud a mari,credo ei placere illud rus,& ideo hoc.s.&c.poſtremo querit q̃ parua perijſſet.i. rapta fuiſſet ſoror, et quis cum ea, et quid ſigni habuiſſet,per quod poſſet cognoſci, et quis ſciret cognoſcere eam videret ſerio, aut dicat &c. edico q̃ vocauerat eum lepidiſſimum eo libẽter ad eã.

DONA. Heri aliquot adoleſcentuli coimus in Pyreo. In hoc prologuio inſinuatio perſone eius eſt,cui narraturus eſt Cherea,que a ſe poſt ſcenam facta ſunt.Fit autem hoc populi cauſa,vt ſpectator auribus accipiat, quod ſubijcere oculis poeta non potuit. Coimus, coimus, conſenſimus,ac pepigimus,ne ſit ſoloeciſmus. In Pyreo,pro Pyreum. Heri aliquot adulescentuli, bene inuenta perſona eſt, cui narret Cherea, ne vnus diu loquatur,vt apud Menandrum. Vt de symbolis eſſemus.Plaut. in Menechmis. Minime eſſemus minore,non cum ſui diſpendio, ſed medius eſſemus producta litera. Prefecimus.i. ϛυμποσιαρχεῖν fecimus. Dati annuli,nihil in

Verum de ſcorto apparet ephebo eſſe. Preterijt tps q tps conſtitutum eſt. Quo in loco, q locus cõſtitutus eſt. Nõ ipſe, q Chęream ei rei pfecimus. Ceteri dedere, ceteri exceptis me, atq; illo. Quiſnã hic a Th. e. cã ſciſcitandi eſt admiratio de habitu cõmutato, et uis ſibi agnitus eſt Chęrea. Quid hoc. h. eſt, vide hanc longã narrationem poſſit audire, q nõdum amico narrat et iam affectus pdet. Is eſt, an non eſt? ipſus eſt, uide an potuerit meretricem ignotam h habitu, atq; ornatu falleř, q ab Antiphone uix agnoſcit. Quid. h. b. eſt? q a Thaide ephebus exit. Quid. h. o. q eunuchi veſte idutus ẽ. Qui i. m. e. q timidus egreditur. Quid. s. s. ſciſcitari ẽ occulta magis et ſecretiora mirari, ac velle cognoſcere, ut Suſpẽſi Euripylũ ſciſcitatũ oracula Phœbi.

det. deinde eo attentius perſpecto confirmat. ipſius eſt. i. eſt ipſe Chęrea. Quid hoc hominis eſt. i. qs hic homo eſt. et bene hoc hominis, quaſi dicat, q nondum pubes, ſed ephebus, et iam a Thaide meretrice exit, quid hoc ornatus eſt. i. cuiusmodi eſt hic ornatus, quia hic eunuchi ueſte indutus eſt, quid illud mali eſt, quia, ſcilicet timidus egreditur. nequeo ſatis mirari. i. tantus mirari qn adhuc ſit mirandus. neque poſſũ ſup. pijcere, ideſt coniectura ſatis pcipe qd ſit. niſi qcqd. i. qcqd ſit mali pcul hinc i. longe a me. q. d. ſibi totum, nihil mihilibet. ideſt uelim prius ſciſcitari. deſt inquirere tanquam nouum quid ſit. Sciſcitari eſt occulta magis, et ſecretiora mirari, ac uelle cognoſcere. — Quid h hoīs eſt — Sciſcitari

Niſi quicquid eſt, procul hinc libet prius quid ſit, ſciſcitari.

Octonarij, & Septenarij.

CHAEREA. ANTIPHO.

NVnquis hic eſt? nemo eſt, nunquis hinc me ſequit? nemo homoſt.
Iam ne erũpere hoc licet mihi gaudiũ, ph iuppiter
Nunc eſt pfecto interfici, cum perpeti me poſſum,
Ne hoc gaudium contaminet vita ęgritudine aliqua.
Sed neminem curioſum interuenire nunc mihi
Qui me ſequatur, quo quo eam rogitando obtundat, enecet.
Quid geſtiam, aut quid lętus ſim, quo pergam, vnde emergam, vbi ſiem

GVI. HEri aliquot etc. In hoc prologuio inſinuatio pſonę eius ẽ, cui narraturus ẽ Chęrea, q a ſe poſt. i. retro ſcęnam facta ſunt. hec autẽ hoc ppli cã, ut ſpectator auribus accipiat, qd ſubijcere oculis poeta nõ potuit. An. aliquot adoleſcentuli coimus. i. cõſenſimus, pepigimus, pueniimus, et dr coimus pro coiuimus. Heri in Pyreo. i. urbe Atticę regionis, q erat portus Athenienſiũ. cõſenſimus inquã in hunc diẽ, ut eſſemus, ab edo es. i. comederemus. de ſymbolis, qſi de portiõibus collatis ab uno quoq; nrm. Quid aũt ſit ſymbolus ſatis abũde prius dcm eſt. pfecimus. i. ppoſuimus Chęreã ei rei. s. ut eſſemus de ſymbolis. q. s. colligeret ſymbola collata a ſingulis. annuli dati ſunt p ſymbolis, q deerant pecunię, ut nobiles adoleſcentes facere ſolent deficiente pecunia. locus conſtitutus eſt, et deſtinatus ubi cęna paranda erat. tps erat conſtitutũ. i. determinatum tps pterijt. i. lapſum eſt. Nihil eſt paratu. i. nihil eſt apparatus in eo loco ſup. in quo loco dcm eſt. i. cõſtitutum eſt cęnam, uel prandiũ fore. ipſe hõ. s. Chęrea nuſq eſt, id eſt nõ appet, nuſq offert oculis. neq; ſcio qd dicã, aut qd pieciẽ. i. qd poſſit pictura pſeq, et cogitare. nũc ceteri adoleſcẽtuli dederũt mihi hoc negocij. i. hanc curam, hic pvincias. ut queram illum, ideſt inueſtigem. ibo ad uiſum uiſam. i. uidebo interdum ibo ad uidendum ſi eſt domi. ſed quiſnam, ideſt quis exit. hinc. i. ex hoc loco. a Thaide. i. a domo Thaidis. is eſt, ſcilicet Chęrea, an non eſt, ita uolutat ſit Chęrea necne, quem ui/

SER. HEri aliquot. Incipit tertius actus de facto Chęreę, qualiter ſit cognitum, inducit enim ipſe Chremes Chęream referens totum, quod, et qualiter egit cum puella. nulla enim aptior perſona ad hoc referendum adduci poſſet, q illa, quę omnium conſcia erat, ſed quia erat conueniens ut ſibi ſoli referret, inducitur etiam alia perſona idonea, ſcilicet quidam ſocius illius familiaris, aut ex ordine totum dicat, ſcilicet Antipho. et qua de cauſa obuius veniret prius oſtendit hoc modo, heri aliquot coiuimus ad faciendum inter nos conuiuium. eſſemus, ideſt comederemus. annuli, ideſt uadimonia, locus conſtitutus in Pyręo, et tempus conuiuandi.

DONA. NVnquis hic eſt? In hac ſcęna verba geſtum, multumque indicant exeuntis, cui obuia perſona obijcitur, ſub cuius occaſione ſpectatoribus geſta narrabunt. Nunquis hic eſt, nemo ẽ nunqs hinc me ſequitur, duo meruit, ne quis obuius comprehenſor occurrat, et ne quis perſecutor exiſtat. Iam ne erumpere, hoc licet mihi gaudium, erumpere quaſi actiuum uerbum poſuit pro neutrali, ut ſi liceat mihi erumpere, quaſi exire mihi, pro me. Nemo homo eſt, quamuis per nemo homo intelligatur, tamen addit homo, ut ueteres ſolent. — Nemo homo]

Erumpere, utrum erumpere pro emittere poſuit. an erumpere pro exclamare, ut Erumpere uocem dicitur qui exclamat. nam proh Iupiter dicturus eſt. Nunc eſt profecto — Erumpere]

tempus ordo & ſenſus hic eſt,Nūc eſt profecto tempus cum m p.i.hoc autem cur ipſe dixerit, ſtatim ſubijcit cauſam,cum perpeti me poſſim.vbi animaduertendum eſt,q̄ ſi cum coniunctione legeris,quando ſignificat,ſi ſeparate vero dum ſignificat. Nunc eſt pro.figurate ac coniuncte lege ſine diſiunctione. cōtaminet.n. eg.a. mire hic crimē oſtēdit,uelut ipſa ſit cāpus, poſſeſſioq; fortunę inſtabilis narionum. Sed ne.c.i.n.m. apparatus ad Intentionem ſuturę narrationis dicit. Qui me.s.id.cupit gaudijs quod triſtibus moleſtum eſt.

nĩs eſt ... ſanus ſim an veſanus. Quid me aſpectas?quid taces?his duabus interrogatiōnibus deſcripſit vultum dictari. O feſtus dies hominis,amice ſalue,decet a ſalutatione incipere lucuſenter dicturum.Illud at veriſimile eſt,et percuſſum remora,et audiendi cupidum immemorem extitiſſe ſalutandi.

O ſe.dies vtrum qui cā eſt ſicuſti, ac lęti diei, an q̄ ipſe tantus ſit q̄nus eſt feſtus dies. O.f.d.p homo ſ ſti diei. ſic d' & ſcelus hō Ennius, O pietas. Amice ſalue, nemo eſt omnium quē ego nunc magis, bñ addidit magis, vt his

Veſtitū hūc nactus.qd̄ mihi q̄rā,ſanus ſim,an ne inſaniā. A.
Adibo.atq; ab eo gratiam hanc quam video velle inibo.
Chęrea,quid eſt quod ſic geſtis?quidue ſibi hic veſtitus q̄rit?
quid eſt qd̄ lętus ſis?qd tibi vis?ſatin ſanus?qd me aſpectas?
Quid taces? Ch.o feſtus dies hominis,amice ſalue.
Nemo eſt,quem ego magis nunc cuperem videre q̄ te. A.
Narra iſtuc q̄ſo qd ſiet.Ch.imo ego te obſecro hercle vt audias.
Noſtin hāc quā amat frater? A.noui.nēpe opinor Thaidē Ch.
Iſtā ipſā. A.ſic cōmemineram.Ch.q̄dā hodie eſt ei dono data
Virgo,quid ego eius tibi nunc faciē p̄dicē,aut laudē Antipho.
Cum ipſum me noris q̄ elegans formarum ſpectator ſiem?
In hac cōmotus ſum. A.ain tu?Ch.primā dices ſcio ſi videris,
Quid multa verba?amare cępi,forte fortuna domi
Erat quidam Eunuchus,quem mercatus fuerat frater Thaidi,
Neq; is deductus etiam tum ad eam,ſubmonuit me Parmeno
Ibi ſeruus,qd̄ ego arripui. A.qd id eſt? C.tacitus,citius audies,

nam contra Menedemus grauatur narrare quę dolet. Obtundat,inſtet,ac repetat. obtundat moleſtus,& tędioſus ſit. Enecet,quaſi enecet. Quid ge.deeſt q̄rens,ut ſit rogitādo obtūdat,enecet q̄rens quid geſtiam.Geſtire eſt motu corporis monſtrare quid ſentias,conſtat autem a pecudibus ad homines eſſe tranſlatum.Geſtire proprie eſt ſenſum corporis geſtu indicare,quod magis brutorum eſt animalium.Virg.Et ſtudio m.u.g.l. Et quid.l.s. propter quid. Vnde.e.proprie dixit emergam. ut ex luſtris atq; inhoneſtis locis, utpote meretricis domo.Cic.At ne tum quidem emerſiſti lutulēte queſo ex naturę tuę ſordibus. Veſtitum hūc nactus,bene nactus dixit,ut qui non ſumeret,niſi ſuaſiſſet hec occaſio. Adibo,atq; ab eo gratiā, ordo eſt,Adibo,ac ab eo gratiam hanc inibo. Gratiam inire eſt dare beneficium,ac per hoc alicuius rei gratiam.i.amicitiam mereri,ſed hęc eſt allocutio,gratiam ab eo inibo,pro eius gratiam merebor.nam adeo amat Terentius ab eo pro eius ponere vt in Andria,Primum animaduertenda ab eo iniuria eſt.i.eius iniuria.Inire autem gratiam eſt mereri gratiam.Pla.Iniet tamen ſolidā & grādem gratiam. Quid eſt quod ſic geſtis, aut quid ſibi hic veſtitus quęrit,facete repetit verba eius interrogationis,vt ſciat ſe iampridem eſſe p̄ſentem.

Quid ſibi hic veſtitus quęrit,facete & figurate dictum eſt,ſic et alibi,Vt pernoſcatis quid ſibi eunuchus velit. Quid eſt quod.l.s.vide aliud eſſe geſtire,aliud lętum eſſe, Quid tibi vis? quid mihi velim. Satin ſa

amicis ſe antepoſitum intelligat, quos cum optet videre Chę.tamen eum magis adeo,vt alijs amicis ante poſitum neminem cupit.Immo.h.o.bonū compendium ne multa diceret ad commendandam,vt ſolet,narrationem futuram. Immo.h.o. vt bene cōdit verba,vt ex his apparet quid agere velit,ille dixit queſo h obſecro. Noſti.h.q.a.f.quęrit an veriſimile ſit Antiphoni notam eſſe tha.q̄ frater ipſe neſciuerit,ſed intelligere debemus modo notitiam non vultus ſed famę poſitam eſſe,quā famam ponit ex Phę. Antipho ſcire.at vero alia notitiam negauerat Chę. ſibi fuiſſe cum Tha. hoc eſt viſus,vultus,oris,et corporis. Noui.n.o.Thai. veriſimile eſt hęc ſcit Antipho.qui adeo ſit familiaris Chę.et eſt ordo hic.Noui nempe opinor Tha. opinor Tha.optime,et ab illo tacitum, & ab hoc nomen oblatum eſt,vt appareat quam nouerit, et quam poſſit aſſequi,quę dicentur. Quid eius tibi.f.p.a.l.prędicamus vt res ſunt,laudamus extollimus. vel p̄dicamus voce laudamus argumentis.

Quam elegans.f.s.s.elegans eſt concertati & ſtudioſi iudicij.non quid placet facile. Quid ego eius tibi ordo hic eſſe debet.Quid ego eius tibi.n.f. p.aut laudem Antipho.cum meipſum noris,q̄ elegans formarum ſpectator ſies,vt ſit ſenſus in hac commotus,vt' ille qui ſolet et ſcit formas eligere, ac faſtidire pro merito. Spectator, probator, vt pecunię ſpectatores dicuntur. In hac commotus ſum,non conſequens eſſet. ſi diceretur In hac commotum me ſcias. erit ordo et ſenſus qui ſupra. Primam dices ſcio,fiduciam elegantię, et de

Obtūdere Geſtire Virg. Cice. Grām inire Feſtus dies Ennius Laudare Prędicare

Vt veſtem cum illo mutem,et pro illo iubeam me ducier. A.
Pro Eunuchõ? C.ſic ẽ. A.qd ex ea re tãdẽ vt capes cõmodi? Ch.
Rogas? viderem,audirem,eſſem vna qua cũ cupiebã Antipho.
Num parua cauſa,vt parua ratio eſt? traditus ſum mulieri.
Illa ilico vbi me accepit,lęta ad ſe adducit domum.
Cõmendat virginẽ. A.cui? tibi ne? Ch.mihi. A.ſatis tuto tñ. C.
Edicit,ne vir qſq̃ ad eam adeat, & mihi ne abſcedam imperat.
In interiore parte vt maneam ſolus cum ſola, adnuo,
Terrã intuẽs modeſte. A.miſer. C.ego inquit ad coenã hinc eo,
Abducit ſecum ancillas,paucę,quę circum illã eſſent, manent
Nouitię puellę,continuo hę adornant vt lauet.
Adhortor properent,dum apparatur,virgo in cõclaui ſedet.

et de alijs oculis iudicare. Quid multa verba? amare coepi,ordine egit,nam prius eſt cõmoueri,inde amare,et bene non ante dicit quid agreſſus fuerit,niſi amoris mentione p̄lata,quo cogente nihil eſt inſectius cupiẽtibus. Submonuit me Parmeno,leniter monuit,et recte,q: arripui dictu rus eſt,ẽ totum optime, tuis vt nõ erat boni adoleſcẽtis hanc te chaꝫ reppe rire, ſic ab illo,q̄ reppta fuit, plane veri amatoris arripe. Tacitus ſis,citius audies in oratione ſolemus corripe extra ordinem perconctantem, et bene celeritatem promiſit,qua facile tenet auditor,et mire tanquã ſola interrogatio morę ſit. Et pro illo iubeam illuc deducier,iubeam me dixit, tanquaꝫ inter honeſta ſit qđ vile ſit,et turpe factum plerunq; perſeuerante impudentia releuat. Quid ex ea re tãdem caperes cõmodi? tranſit a reprehenſione facti ad cauſam ipſius facti. Num parua cauſa? aut parua ratio eſt ſic illata,interrogatio eſt, quaſi ad hãc annuere,et vultu conſentire Antipho ſit coactus. Lęta vero ad ſe deducit domum, ola mire,q; lęta,q: dedit donum, q; cõmendat virgineꝫ. Specta ſingularem et miram virtutem poetę, hic enim cõmendandus eſt locus erroris initium cõtinens apud Thaidem conuiuium. Tibi ne,non interrogat,ſed miraẽ. Satis tuto tñ, vtrum hoc et ſi meretrix,tamen ſatis tuto agit,tñ et ſi chęrea ſatis tuto tamen,q: nullus accedat alius. Edicit,edicimus,iubemus,vel iure dicimus. Edicta.n. imperatoris ſunt. Et mihi ne abſcedaꝫ imperat, certe nullus vir accedit. Maneam ſolus, remaneam,perſeueremq; in loco , ac per hoc ſum miſer,vtpote dono datus,et ſeruiens meretrici, et eſt ironia. Ego inquit ad.c.hinc eo, ad impudentiam mulieris exprimendam,quę hoc die erit ſecura de Eunucho. Abducit ſecum ancillas,memoriter,nam dixerat abiens vos me ſequimini.

Edicere
Edictum

Paucę,quę circum illam eſſent, relictę nonnullę vt laudari poſſit ea virgo, quę ſub vitij huius occaſione nuptum eſt.Hoc enim totuꝫ ſic inducit poeta,vt non abhorreat a legitimis nuptijs in ea preſertim,quę vxor futura eſt. Manent, pro remanent. Nouitię puellę,eclypſis nouitię et puellę. Continuo hęc adornant vt, hęc pluraliter p hę,vt in Phormione,Hęc illę erant itiones. Adornant autem ex medio ſignificatu pro apparant.

Hęc p hę

Dum apparantur,imperſonaliter dixit, et duꝫ apparantur pro dum apparatur,et ſedet pro ſedebat. Virgo in conclaui ſedet, conclaue eſt ſeparatior locus in interioribus tectis,vel q; intra cuꝫ loca multa et cubicula clauſa ſint adhęrentia triclinio. Suſpectans quandam tabulam pictam, bene accedit repente pictura ad ornamenta aggrediẽdę virginis,iõ quia nõ ad hi venerat chęrea, vt continuo vitiaret puellaꝫ, ſed vt videret,audiret eſſetq; vna cum nihil amplius cogitaret auſus, incitatusq; dum picturã cerneret. Ionẽ quo pa. mira inuentio,q: hęc pictura domui tribuiẽ meretricis aduerſus omnium pudicitiam amorum, contra parſimoniaꝫ,contra dignitatem, contra pudicitiam eſt. Iuppiter.q.p.m.a.bene aiunt, q: fabula eſt,q: tam turpis Ioui, q̄ apta meretrici. Quo.p.d.q.m,a.quę aptior pictura domui meretricis ad amatorum illecebras, q̄ hęc , quę exemplum continet amoris,et amoris puellę, et amoris ad Iouem pertinentis, et amoris gratuiti, nec paruo p̃poſiti,ſed auro in gremium fluente venalis,tumq; in gremium Danae ſe Iupiter,vt ſplẽdidus imber illabitur,non ne videtur in meretrice ducente adoleſcentulos illam corporis partem, auctore Ioue velut inauratam fuiſſe imbrem aureum non rorem,vel pluuiam, ſed imbrem addidit ad auaritiam meretricis. Egomet quoq; ſpectare coepi,moris eſt ad oculos vertere quod videmus,et eum quem aſpicimus intueri. Iam oliꝫ ille ludum,bene non ſcelus,ſed ludum dixit. Impendio.i.magis,magisq; luxerat. Et iam olim ille ludum,vt Hunc oro ſine me fu.an.fu. figura archaismos. Deum ſe in hominem conuertiſſe, philoſophice nunc Teren. demonſtrauit quaꝫ cladem moribus,hominum,et ciuitatibus afferant figmenta poetarum,cum exempla ſcelerum afferant. Atq; in alienas tegulas, hic apparet Ioueꝫ ſeparatim auri fuiſſe picturam. Deum ſe in hominem conuertiſſe, vtrum, q: Iupiter humana forma aurum infundens pictus erat in tabulis, an pro Ioue aurum,an in hominem.i. in hominis audaciam, atq; flagitia. Atq; in alienas tegulas, ſatis comico charactere locutus eſt, et pręmiſſo ſtilo. Veniſſe clanculuꝫ per.i. hęc omnia, non ut difficilis factu,ſed humilia et Ioue digna proferuntur,ut merito ſequatur. Ego homuntio.h.n.f.quod non ſoluꝫ Ioui, ſed ne homini quidem niſi furi aptum erat. Fucum factum.i.ut

Fucus

ſucum faceret, hoc eſt inſidias et fraudem. Fucus, aſtutam fraudem, et mulieri pro ſoeminę. Qui templa cęli ſumma ſonitu concutit, auctoritate perſonę, vt fit in exemplis. Sonitu concutit, ex poſ ia de Ennio. Templa cęli, ſcientia tragica, ſed de induſtria non errore. Ego homuntio.h.

Suſpectans tabulã q̃dam pictam, vbi inerat pictura hęc, Ionē
Quo pacto Danę miſiſſē aiũt quondã in gremiũ imbrē aureũ.
Egomet quoq; id ſpectare coepi, & q: conſimilem luſerat
Iam olim ille ludum, ĩpendio magis animus gaudebat mihi,
Deum ſeſe in hominem conuertiſſe, atq; per alienas tegulas
Veniſſe clanculum per impluuium ſucum factum mulieri,
At quem Deum? qui templa cęli ſumma ſonitu concutit.
Ego homũtio hoc nõ facerē? ego illud vero ita feci ac lubens,
Dum hęc mecum reputo, accerſitur lauatum interea virgo,
It, lauit, redit, deinde eam in lecto illę collocant.

n.f. oratorie vt Ionē extulit, ita deiuxit ſibi, vt puta ille eſt deus ē magnus ego nõ homo ſed homuntio.

Dum hec mecum reputo accerſitur lauatus interea virgo, ſeruauit ordinem nuptiarum, et ꝓprio verbo quaſi de nupta dixit accerſitur, vt alibi, Quas mox virginem accerſo, nunc ipſe illam eſt habiturus vxorē. Dũ hęc me. reputo, hic oſtendit non ſibi primum hęc nunc in mentem veniſſe, ſed tũc etiam cogitata fore, cum eſſet in domo meretricis. It, lauit, redit quia bis ſeparatim vtimur. Deinde eam in.l.c. vide an aliquid deeſt ita legitimis nuptijs, nam et ipſum verbum collocarunt proprium eſt, et aſcribitur pronubis. Sto

Energia

expectans ſiquid mihi i. energia, non enim dixit

Virg.

ſtabam. Sto expectans, deſiderans, et mire omne tempus executus eſt, ſalua veritate in qua Virg. negligens inuenitur, cum poſt occiſum Mezentium

Flabellũ

non facta noctis mentione, ſtatim intulit, Occanũ interea ſurgens aurora reliquit. Cape hoc flabellum et ventulum, pręclare non ſenſum, ſed verba ipſa per induxit, perquam puellaris error exprimitur. Ventulum huic ſic facito. d.l. demonſtratiuum et geſtu explicandum. Cape hoc fla.q̃ particulatim, cum qua diligentia iubet, quaſi nouitio et imperito. Vbi no.l.ſi.u.l. vide vſum verbi tam cito variatum dum lauamur, et vbi nos lauerimus. Accipio triſtis.i. triſti ſimilis, vt Namq; vt conſpectu in medio turbatus. Sic voles.l. quaſi ſatisfacientis eſt, cum ſolũ illum relinquat cum virgine. Accipio t. bene triſtis, tanquam aliud magis vellet, hoc eſt lauare, aut ludere. Metuit enim ne quod cupit priuatur gaudio. Tum iſtuc os tuum impudens videre nimium, hęc iocantis et amico conuitium inducunt facere. Quid iſtuc ſtatus, ſtatura corpori

Status
Statura

aſcribitur, ſtatus adhibitum refertur, ergo ſtatus eſt ſcenici, ſtatura longitudo corporis. Flabellum tenere te aſinum tantum, quia hoc miniſterium delicatorũ ſeruorum eſt. Omnes proruunt ſe, verbo neutrali, quaſi actiuo vſus eſt. Domini vbi abſunt, vbi et temporis et loci poteſt eſſe. Interea ſomnus virginem opprimit, vtpote compreſſam ſomno, et oblectatatam flabello, atq; ab Eunucho nihil metuentem. Ego limis aſpecto, li-

Limis
Limus

mis ſi nominatiuus ſingularis eſt tranſuerſus ſignificat, ſi ſeptimus pluralis deeſt oculis. Nã limis eſt tranſuerſus, vnde limen dicitur quoq;, quod ingredientibus, exeuntibusq; tranſuerſum eſt. Cũ igitur diſſimulantur homines ſe videre quod vidēt, et non recta facie, ſꝫ tranſuerſa intuentur limes dicũtur aſpicere. Sic p flabellũ clã culum, ſic ev et neceſſario additum, nam et limis et per flabellũ ſine demõſtratione parum intelligitur. Limis aſpecto, cus limi dicuntur obliqui generaliter, et hoc tamen ꝓprie de oculis dicitur. Peſſulum hoſtio obdo, ſcilicet vt admoneret, arceretq; auxilium virginis.

Quid.t.f. quid enim pręter vitium ſupereſt, vbi amator eſt adoleſcens, et virgo dormiēs, ē in clauſo gutture explicata narratio eſt, quam audientis curioſitas finit, et cuius in extrema parte maior attentio eſt. Fateor me fatuum, qui hoc quęſierim ſubauditur. An ego occaſionem, vide quanta dixerit, non voluntatem, ſed occaſionem, non animaduerſam, ſed oſtentatam, non hanc, ſed tãtam, non anguſtam, ſed breuem, non appetitam ſed exoptatam, non repentinam, ſed inſperatas, aliud enim ſibi promiſerat, vt ſupra diximus, nõ quod pictura, occaſioq; perſuaſit. Tum pol egis is eſſem, Eunuchus.s. Sane hercle vt dicis, deeſt ita eſt. Sed interim de symbolis quid actum, bene memor eſt perſonę, quam induxit poeta per hanc interrogationem, Sed interim de symbolis,

Frugi

.Frugi es, vtilis et neceſſarius, vt fruges ſunt humano generi. Frugi eſt ergo in quo eſt aliquid quod fruamur, id eſt vtamur. Diſcum, nomen eſt proprium. Sed ocyus pro.dixit pro ambulemus. Muta veſtem.h. ad id quod in domum Thaidis rediturus eſt Chremes. Vbi mutem? perij, vultu oſtendit quod ſubauditur neſcio. Nam domo exulo, d. eſt prope, aut veluti, vt ſit prope iam exulo. Exulo duobus

Exulo

modis dicitur, et de loco in quo exul eſt, ē de loco in quo deiectus. Metuo fratr.n.i.s. cauſas oſtendit cur modo penitus veluti exulet. Pater ne rure redierit, pręparatur iam interuentus ſenis, et eſt zeugma ad ſuperiora, nam et hic metuo eſt ſubaudiendum. Ibi proximum eſt vbi mutes, hoc eſt domus mea. Recte dicis ea. ipſa verba quodam modo feſtinationem ſonant. Quo pacto porro poſſim, poſtea, deinceps.

Nunquis &c. In hac ſcęna verba geſtum, vultumq; indicant exeuntis, cui obuia perſo-

GVI.

ſta obiicitur,ſub cuius occaſione ſpectatoribus ge-
ſta narrabuntur.Ch.nunquis.i. nunqd aliquis eſt
hic apud me.s.qui mihi comprehenſor occurrat.
Deinde nemine viſo ſubdit,nemo eſt.nunqs ſequit
me hic,qui me.s.pſequat,poſtea nemine viſo ſubiū
git,nemo homo eſt.i.nullus hō eſt. nemo.n. iun-
ctum cum
hō idem ē,
ꝙ nullus,
vt neminē
vidi homi-
nem.i..nul
lum. Dein
de oſtendit
ſe cupe sū-
mopere ſu
um gau-
dium ali-
cui cōmu-
nicare, ſed
neminem
interuenire videt, cui narret. Ne, ideſt vtrum li-
cet mihi iā.i.nunc.erumpere,ideſt exprimere,emit
tere,manifeſtare,prodere meum gaudium,qᵭ cę-
pi in illa ſuppoſitione,cum.s.pro eunucho ſui ſup
poſitus.Vel ſi vis capere,vt Dona.ait, erumpe neu-
traliter pro exire,et tunc ſic aſtrue.Licet ne iam ħ,
ideſt meum gaudium erumpere.i. exire, prodire,
elabi,euadere.mihi,ideſt a me manifeſtando.s. al-
teri.Dicimus enim erupit in hāc vocem,et hęc vox
Proh Iupiter iraſcentis ex eius pectore erupit,quaſi exiuit.Proh Iupiter, vt
ait ſeruius in.iij.Ænei.iraſcentis exclamatio eſt.pro
fecto,ideſt procuIdubio nunc tempus eſt,cū, ideſt
quando,vel in quo tempore, et tunc aduerbium
ponitur pro nomine, vt ſępe fit. poſſum perpeti,
ideſt ferre me interfici.ne,ideſt vt non hoc gaudiū
quod cępi.contaminet.i.inquinet,ſordet vitā me-
am.aliqua ęgritudine. ideſt aliquo crimine et paſ-
Crimen ſione.Nam crimen eſt animi ęgritudo, queādmo
ē paſſio dum et omnis animi paſſio . Sed neminem video
nunc interuenire.i. interea venire.mihi.i. ad me.
Curioſus curioſum.i.minutiſſima queq; exquirentem.a ni-
mia.n.cura curioſus dicitur,quoties plus diligen-
tię,ꝙ oporteat impendimus rebus vel nr̄is,vel alie-
nis.q.s.curioſus homo ſequatur me,et iam obtun-
dat.i.inſtet,repetat,moleſtus,et tędioſus ſit rogitā-
do,et qui inquam enecet.i.ſuis queſtionibus, quaſi
me mori faciat,vt vulgo dici ſolet,cū aliquis eſt
nimis tędioſus,mori me cogis tędio,et ꝙ̄ i enecas,
Enecare q ergo enecet q̄rēs ſubaudi.qd geſtiā.i.qd motu cor
poris oſtendam.Nā geſtire ꝓprie eſt ſenſum.i. ſen-
tentiam et cupiditatem corpis geſtu indicare, qᵭ
magis brutorum eſt aīalium.Virgi.Et ſtudio in-
caſſum videas geſtire lauandi.Aut q̄rens inquam
quid.i.cur ſim lętus,et quo.i.in quē locum.et pgā
i.iter pſequar,et dirigā.vn̄.i.a quo loco.emergam
Emergerē i.exeam,erumpā,et bn̄ veluti,ex luſtris et inhone-
ſtis locis.Cice.An ne tum qdem emerſiſti lutulente.
queſo ex natura tue ſordibus.querens inquam vbi
nactus ſim.i.inuenerim.hunc veſtitum.i.talē cul
tum eunuchi.querens inquam qd queras mihi.i.

Sto expectās,ſiquid mihi īperēt,venit vna,heus tu inqd Dore
Cape hoc flabellum,&̄ ventulum huic ſic facito dum lauamus
Vbi nos lauerimus,ſi voles lauato,accipio triſtis A.
Tum equidē iſtuc os tuum impudens videre nimium vellē,
Qui eſſet ſtatus,flabellum tenere te aſinum tantum.C.
Vix elocuta eſt hoc foras ſimul omnes proruunt ſe,
Abeunt lauatum,perſtrepunt,ita vt fit,domini vbi abſunt.
Interea ſomnus virginem opprimit,ego limis aſpecto
Sic per flabellum clanculum,&̄ ſimul alia circumſpecto
Satine explorata ſint, video eſſē,peſſulum hoſtio obdo. A.

quid mihi velim.quid poſtulem.querens inquam
an ſim ſanus.ideſt mentis compos.an ne.ideſt vel
vtrum inſaniam.i.deſipiam.ſim inſanus et men
te captus.An.adibo eum.s.atq; inibo hanc gratiā
ab eo.i.dabo illi hoc beneficium.quaſi.s.grām, hoc
eſt quod beneficium video eum ſup.velle.q.d. offe-
ram nu il
li,et interro-
gabo eum,
vt poſſit ſu
um gaudi
um erum-
pere,qᵭ ha
biturus eſt
bn̄ficij lo-
co. Grā.n. Gratia
interdū ca-
pit pro bn̄
ficio. vnde
referre gra
tiam.i. bn̄-
ficium cōpenſare alio beneficio.Interdū grā dicit
amicitia,vnde inire grām alicuius eſt mereri ami
citiā eius pſtatione beneficiorꝫ,et ita grā acqritur
p grām.i.amicitiā,p bn̄ficium.inibo ergo grās ab
eo ꝓ eius,hoc eſt merebor amicitiam eius hoc bn̄fi
cium illi pſtando.Ter.āt ſępe amat ponere ab eo
ꝓ eius,vt ſatis prius dcm̄ eſt.O Chęrea.repetit An-
tipho verba interrogationis,vt Chęrea ſciat eū iam-
pridem eſſe pñtem,qd eſt qᵭ ſic geſtis.i.qᵭ geſtum
corpis oſtendis,aut qd hic veſtitus q̄rit ſibi.i. qd ſi-
bi vult tale indumentum,ſiue qd ſigt.quid eſt qᵭ
i.pp quod ſis lętus.quid tibi vis.i.qᵭ inepte dici ſo-
let,quid oportet tibi ſatis ne.i.vtrum es ſatis ſanus
ideſt ſatis bonę mentis.quid.ideſt cur aſpectas me.
quid,ideſt cur taces.Ch. o feſtus dies hominis,ideſt
ſecundū Do.homo feſti diei.i.qui eſt cauſa feſti et
lęti diei,vel q ſit tantus q̄tus eſt feſtus dies . Poſſet
etiam rite dici a Chęrea de ſeipſo.o feſtus dies ho-
minis,vꝫ mihi.q.d.o dies mihi lętus iſtius hoīs ad
uentu,mihi amici,et admiratiue dcm̄ eſt hoc uel
exclamatiue.amice Antipho ſalue.i.ſis ſaluus. ne-
mo oīum.i.nullus ex oībus eſt,quem ego nūc ma
gis cuperem videre, ꝙ̄ te Antiphonem. An. queſo, Queſo ē
ideſt rogo.narra.ideſt recita qd iſtud ſit,quod.s.ge obſecro
ſtis,et quod lętus es etc.Chę.immo,ideſt ſed potius
ego te obſe.i.per ſacra rogo,quod plus eſt,ꝙ̄ queſo,
hercle,ideſt per Herculem.iurantis aduerbium, ut
audias,ideſt auſcultes dicta mea. noſtin, ideſt co-
gnoſcis ne hanc meretricem,quam frater Phędria
amat.An.nempe,ideſt certe.noui,ut opinor,amat
inquam Thaidem.Chę.iſtam ipſam, ideſt iſtam-
met amat,ſcilicet An.ſic,ideſt eo modo . comme- Comme
mineram.i.recordabar et memoria tenebā.Chę.ho mini
die quędam uirgo eſt data ei dono.An.quid.ideſt
quare,ego nunc prędicem.i.narrem, aut laudem,
ideſt commendē tibi faciem,ideſt formam ē ſpe-
ciem eius ſeu figuram.Prędicamus res,ut ſunt di
cit Do.laudamus uero cum extollimus,uel pdica-
mus uoce,laudamus argumentis. Quid ergo tibi
prędicem.cum noris,ideſt noueris,hoc eſt cogno-

ſtas.q̄ ideſt quantum.ſum elegans.i.aphis,accōmo/ dans ad eligendas formas.ſpectator.i.ꝓbator. for/ maꝝ.i. facieꝝ. cōmotus ſum.i.allectus ꝑ aſpectu ē ꝑ mox inuaſit me titillatio forme eius, ſeu īcita/ tus ſum in hac.s.virgine. An.ain.i.ais ne tu te eſſe commotum in illa,et eā eē tanta forma.Chę.ſcio

quis vir.adeat.i.ingrediaꝛ ad eam puellam, et im/ perat mihi.s.Thais poſtq̄ iuſſit oibus,mihi ꝑcipue imperauit.ne abſcedam.i.diſcedā ab ea. iperat inq̄ mihi,vt maneā.i.remaneam,ꝑſeuerem in eo loco ſolus cum ſola. Annuo,ideſt quodam ſigno oſten do me velle.intuens.i.aſpiciens modeſte cū bono

ꝙ dicis eā eſſe primā i.ꝓſtantiſſi mam for/ ma,ē vin/ centem ce/ teras ſi vi/ deris eam. quid mul/ ta verba i/ culco.s.vel qd plura, vel qd ver/ bis opus ē, quę verba poni ſolēt, vbi qđ pręcipuum eſt venit ſubiungendum.

Quid plura inculco

Quid tum? Ch.qd quid tu3 fatue? A.fateor.Ch.an ego occaſionē
Mihi oſtentatam tam breuem,tam optatam-tam inſperatam
Amitterem?tum pol ego is eſſem vere qui aſſimulabar. A.
Sane hercle vt dicis,ſed interim de ſymbolis quid actumſt?C.
Paratūſt. A.frugi es, vbi?domin?C.imo apđ libertū Diſcū.A.
Perlongeſt,ſed tanto ocyus properemus, muta veſtem.C.
Vbi mutem?perij,nam domo exulo,nunc metuo fratrem
Ne intus ſit,porro autem pater ne rure redierit iam. A.
Eamus ad me,ibi proximumſt vbi mutes.Ch.recte dicis.
Eamus,⁊ de iſtac ſimul re quo pacto porro poſſim.
Potiri conſilium volo capere vna tecum. A.fiat.

mō terras. An. miſer eras ſup.vt pote dono datus ē ſer uiens me/ retrici. Ch. inqt Thais ego eo hic i.ex hoc lo co ad cę/ nam cum milite, ab/ ducit ſe/ cū ancillas. paucę puel lę nouitię.

cępi amare poſt s.commotionem meā in ea.prius.n.. cōmouemur, deinde amamus.forte fortuna.i.caſu quodā, vt di ci ſolet,aduerbiū euētus. qdā eunuchus erat domi fratris,quem eunuchū frater mercatus fuerat.i.eme/ rat.Thaidi.i.ꝓpter Thaidē.neq; tum.i. tunc is eu/ nuchus deductus erat ad Thaidem.ibi.i.tunc.Par/ meno ſeruus ſubmonuit.i.ſcienter et latenter mo/ nuit me aliqd ſup.techne, ſeu artis et verſutie, qđ ego arripui.i.celeriter ipſo inito rapui,et mihi vē/ dicaui. An.qd id eſt?Cherea.ſic tacitus.i.noli inter/ rumpere ſermonem,audies citius.hoc dcm̄ eſt cor ripiendo Anthphonē,q ſermonē interruperat.Sub/ iungit demū ſm̄ ſuum ordinem.Submonuit inq̄ me vt mutem veſtem cum illo eunucho, et vt iu/ beam.i.vt ꝑcipiam ſeruo Parmenoni me deducier i.deduci,ꝑ paragogen.illuc.i.ad Thaidē.pro illo.i. illius loco. An.ꝓ eunucho.i. loco eunuchi.Chę. ſic eſt. An.qd tandē,ibi tādē in vrgēs qddam ē accele/ rans.qd ergo commodi.i.qd vtilitatis caperes.ex ea re.i.ex ea deductione.Ch.rogas.i.inquiris.viderem i.delectarer eius aſpectu,audirem eius blandos ſer mones.eſſem.i.verſarer.vna.i.ſimul.q̄ cum.i. cum q̄ puella cupiebam eſſe.o Antipho num.i. numqd? q̄ſi dicat non eſt parua cā,aut parua rō,q̄re cupe/ rem deducier . tradimus ſum mulieri.s.Thaidi. ve/ ro.i.ſed.ilico.i.ꝯtinuo.vbi.i.cum accepit me illa lę/ ta i.gauiſa.deducit me domum ad ſe.i.qđ vulgo dr̄.ſed non recte penes ſe.nam ad ſe hic illud ſigt. commendat i.tradit.mihi.i.fidei meę.virginem.s. puellam. An.cui cōmendat virginem ſup.ne.i.vtꝝ tibi.ch.mihi cōmendat inquā. An.tm̄ ſatis tuto.i.ſa tis ſine periculo tibi committit eam.q.d. periculo/ ſiſſime,ē hoc per ironiā dixit,vel ſatis tuto dicit cum nullus te pñte ſit acceſſurus alius, preſertim cum illius ſit ſatis futurus ſolicitus.Chę.edicit.i. iu/ bet,nam edicimus,ideſt iubemus et iure dicimus edicta enim imperatoris ſunt,nec qſq̄ vir,ideſt ali/

Submonere aliquid

Techna

Arripere

Tandem

At ſe eſt penes ſe

ideſt adhuc nouę,et rudes,et iperitę,q̄ eſſent circa illā.s.virginē ſeruandā.manēt.i.remanēt. cōtinuo i.ilico.hęc ꝓ hę.vt in Phormione,Hęc illę erāt.ador nant.i.apparant.vt lauet.i.balnea ſubeat. ad hor/ tor.i.ſuadeo vt ꝓperet.i.celeriter fiat talis appara/ tio,vel vt alij codices hñt,vt ꝓperet.s.puellę. dum.i. q̄diu.apparaꝛ.i.ſit apparatus ille ad lauandū,ē ap paraꝛ dcm̄ eſt impſonalr.virgo ſedet pro ſedebat. in ꝯclaui.i.in loco ſecretiori domus.Eſt.n.concla/ ue ſecretior locus in interioribus tectis.vel q: intra eum locū multa loca et cubicula clauſa ſint adhę rentia triclinio.ſuſpectās i.ſuſum vel ſurſum aſpi/ ciens q̄dam tabulam pictā.vbi.i.in q̄ tabula, hęc pictura ierat.quo pacto.i.quo mō aiūt poetę.s. et bñ aiunt,q: fabula eſt Iouē miſiſſe quondā.i.iam pridem,olim.imbrē aureū.i.būtem aureas guttas. in gremium Danae.i.illi puellę.Nā Danae potius eſt datiuus q̄ genitiuus,niſi latina īflexione decline tur, et tūc bñ eēt genitiuus.Quoq;.i.et.egomet cepi ſpectare id.s.tabulam pictā,et q: ille Iupiter iā olim i.iampridē.luſerat ludū ꝯſimilē,q̄lem ludere cona bar,vz fucum facere mulieri impēdio.magis.i.mul/ to magis animus gaudebat mihi Deū.i.Ioue con uertiſſe.i.mutaſſe.ſeſe.i.ſeipſum in hoiem, atq; ve/ niſſe clanculum.i.ſecreto,latenter,aduerbium eſt. in alienas tegulas.i.intecta aliena, quod furi ſoli aptum erat per ipluuium.,Varro ait impluuium eſſe id qđ relictum erat in medio tecti,vt imbrem caperet deorſum,quo impluebat.dcm̄ ſic implu/ uium a pluuia. Aſconius etiam dicit impluuium eſſe locum ſine tecto in ędibus,quo impluere iber in domū poſſit.Veniſſe ergo ꝑ impluuium factū, ideſt vt faceret,primum ſupinum.fucum.i.inſidi/ as,fraudem ſiue aſtutiā.mulieri pro fœminine. At i.ſed quem Deum aius inquā gaudebat ſe conuer/ tiſſe.Interrogat,deinde rn̄det,illum ſup.qui concu tit templa cęli.i.loca conſecrata Deo. et, vt Varro interpretatur,templa.i.atria cęli,ſeu alta tecta to/ nantis

Aiunt

Tegula

Impluuium

Varro

nantis,qui ergo concutit ſumma templa.i. ſublimia atria cęli ſonitu videlicet tonitruum,hoc autem ex Ennio deductum eſt de induſtria,non er
Homũtio rore aliquo.Ego Chęrea homuntio.i.quaſi,qui nõ
Libens ſum hõ in cõparatione eius,non facerem.i.nõ efficerem hęc quę fecit.s.vero.i.ſed.ſici ita,vt ipſe.ac li

Ego aſpecto limis.ſi inflectaẽ hic ẽ hęc limis ẽ hoc lime,nunc eſt ſenſus, ego limis.i. ego tranſuerſus. unde limen dr̃, quod ingredientibus et, exeũtibus tranſuerſum eſt.si uero inflectatur limis lima limum,nunc eſt ſenſus.Ego aſpecto limis oculis ſup. i.obliq; intuentibus,nam limi obliqui dñr generaliter, ꝓprie tñ de oculis illud uocabulũ dr̃. Cum autẽ boies diſſimulant ſe uidere, qd uident, et nõ recta facie, ſ; trãſuerſa intuẽtur, limes dñr aſpicere, ego inq̃ aſpecto limis oculis. i. obliq; intuentibus.

Eiuſdem rationis.

DORIAS.

QVARTVS ACTVS.

ITa me Di bene ament quantum ego illum vidi,non nihil timeo miſera
Neq̃ ille hodie inſanus turbã faciat,aut vim Thaidi.
Nam poſtq̃ iſte aduenit Chremes adulcſcens frater virginis,
Militem rogat,vt illum admitti iubeat,ille continuo iraſci,
Neq, negare audere,Thais porro inſtare, vt hominem inuitet.
Id faciebat retinendi illius cauſa,q: illa quę cupiebat
De ſorore eius indicare,ad eam rem tempus non erat.
Inuitat triſtis,manſit ibi,illa cum illo ſermonem ilico,

bens.i.cum magna libidine ẽ appetitu.Interea dũ; reputo.i.conſidero hęc ꝑdicta.mecum.i.apd me.accerſitur. s.i. aduocatur ab ancillis, ea vadit ad eas,lauit in balneo.s.redijt.i. reuerſa ẽ vbi ego eraam. De
Collocare inde illę ancillę collocarunt.i.diſpoſuerunt (quod verbum aſcribiẽ pronubis) eã puellã in lecto.ſto.i. erectus ſum,non ſedens,expectans ſi quid imperẽt mihi ipſę nouitię puellę.Dona. legit ſpectans.i.deſiderans,vel aſpiciens.vna ex illis puellis venit.inquit.i.dixit.heus,aduerbium vocantis.Dore,nomẽ Eunuchi.cape hoc flabellum.i. hoc inſtrm aptum aut ad ventilandum.i.ventum faciẽdum, aut ad abigendas muſcas.dr̃.n.a flo flas,vel eſt diminuti
Flabꝝ uum a flabrum bri,quod a flãdo ſic noĩaẽ. et facito huic.s.puellę ventulum.i.paruum ventu;.ſic i.hoc pacto,vt tibi oſtendo.du;.i. q̃diu lauamus. ubi.i.qñ lauerimus nos lauato ſi uoles . Accipio flabellum.triſtis.i.uultu ſeuero,et quaſi męſto. An equidem i.certe,tum.i.tunc uellem nimium.i. ualde cuperem uidere, iſtud per ꝯtemptum dixit.os tuum.i.tuam faciem.impudens.i. inuerecundu;. nimium inquam uellem uidere qui.i. qualis.eſſet ſtatus tuus.i.tuus habitus,et modus te hñdi te. tm̃ aſinum.i.te qui es tam magnus aſinus.et hoc per ꝯtemptum dicit, cum illud offm̃ et miniſterium ſit delicatoꝝ.et paruoꝝ ſeruoꝝ. Vellem ergo uidere te tam magnum aſinum tenere flabellum.q.d. operęprtium fuiſſet te uidere tam magnum aſinũ facere miniſterium paruoꝝ,et delicatoꝝ ſeruoꝝ. Ita.n.loqui fere ſolemus, cum uidemus aliquem magnum adhuc puerilia opera exercere.Chę. uix puella ſup.eſt locuta.i. effata hęc quę dixi.omnes
Proruere proruunt ſeſe foras i.omnes ſimul cum impetu ſe conferunt foras,ubi uerbo neutrali pro actiuo eſt uſus abeunt.i. diſcedunt lauatum. perſtrepunt.i. magnum ſtrepitum faciunt pedibus, manibus, uocibus confuſis.ita.i.eo modo ut.i. quẽadmodũ fit.ubi.i.qñ.uel in quo loco, domini abſunt.i. nõ ſunt pñtes.interea.i.dum perſtrepunt.ſomnus opprimit.i.occupat uirginem, cui uentulum faciebã

ſic.i.hoc modo,ut oñdo clanculum.i. ſecreto.p flabellum.i.uentilatorium,ut ita dicam. et ſimul.i. etiam circumſpecto.i.circũluſtro oculis alia. ſatin. i.utrum ſint ſatis explorata i.certa. uideo oĩa eſſe
explorata inq̃ obdo.i. oppono , quaſi contra do. Obdare
pеſſulum.i.repagulũ.obicem.i.illud.s.ligneum uel Peſſulu;
ferreum,quo ex interiori domo claudiẽ hoſtium diciturq; a pello is.Obdo inquit peſſulum hoſtio. ut.s.amoueret et arceret auxiliu; uirginis. An qd tum.i.deinde ſecutum eſt.Chę. qd tum fatue.i.o.fatue quęris qd tum ſit ſecutum. An. fateor me eſſe fatuum q quęſierim.Ch.an.i.utrum.amitterem.i. amittere debeam.uel putas q amitterem occaſionem.i.opportunitatem.oſtentatam.i.oblatam mihi.tam breuem.i.tam paꝝ duraturã.tam optatã. tam inſperatam.i.tam pt̃r ſpẽ mihi allata;. Pol. i.per Pollucem. ego eſſem uere is q aſſimulabar.i. fingebar.i.ego eſſem uere eunuchus, q uidebar eẽ cum non eſſem. An.hercle.i. per herculem. ſane.i. certe eſt ſup.ita ut dicis.ſed interim.i.interea.qd eſt actum de ſymbolis.i.de pecunijs,uel annulis collatis ad prandium parandum.Ch.paratu; eſt.i.prãdium eſt apparatum,uel forſitan imperſonalr ſumi poſſet. An.es frugi.i.utilis et neceſſarius,ut fruges ſunt humano generi.Frugi eſt ergo,in quo eſt aliqd,quo fruamur.i.utamur.Vbi eſt paratum inquam domi.i.utrum domi.Chę.imo.i.ſed apud libertum.i.manumiſſum Diſcum.i. ſic uocatum, paratum eſt inq̃. An. eſt perlonge.i. ualde longe. Chę.ſed properemus.i. ambulemus. ait Dona. uel feſtinemus tanto ocyus.i.uelocius. An.muta ueſtẽ i.ꝺpone illam ẽ ſume aliam.Ch. ubi mutem.i.ubi poſſim mutare.uel neſcio ſup.ubi mutem. perij.i. perditus ſum.nam exulo.i prope ia; eiectus a domo paterna.Nam exulat quis et de loco a quo deiectus eſt,et in loco in quo exilium illi aſſignatũ

PORRO eſt,nunc metuo.i.vereor.ne frater.s.Phę. ſit intus. porro.i.deinde.metuo inq̃ ne pater iã redierit ru-re.i.ex agris. An.camus ad me.i. quod barbare dr̃ penes me,vel apud me.cum nec penes,vel apud ſe qui poſſint verba motum ſignificantia.i. apd me proximum eſt domicilium ſup.vbi.i.in quo.mu-tes.i. muta re poſſis. vel pximã in neutro genere ſu-me.i. res p xĩa ẽ.s.do-mus mea. vbi mutes. ch. dicis.r.

ſcere. Neq;.i.b.illum et ille inſanus ſic aſſertur vt omnibus inſuauis miles eſſe noſcat. Nã poſſũ.i. a.admonet quis.s. ſit Chremes. Militem.r.et hoc quaſi de odioſo milite dixit non Thraſone. Cō-tinuo.i.vt riuali. Neq;.n.an.vt amicę poſcerent. Inſtare vt.h.i. vide imprudentiam meretricis. primum pe-tit vt iube-at eum ad-mitti,poſt-ea vt inui-tet, quod ẽ maius, id faciebat re tinendi illi us cã, ad-

Miles vero ſibi putare adductum ante oculos ęmulum,
Voluit facere contra huic ęgre, heus inquit puer Pamphilam
Accerſe, vt delectet hic nos,illa exclamat minime gentium,
In conuiuium illam? miles tendere inde ad iurgium.
Interea aurum ſibi clam mulier demit,dat mihi vt auferam,
Hoc eſt ſigni, vbi primum poterit ſe illinc ſubducet ſcio.

I.bene dicis,camus ad te.s.et ſimul.i.etiam.volo ca pere cõ.i.volo deliberare,conſtituere vna tecum de iſtac puella.quo pacto.i.qua via poſſim potiri ea, ſcilicet tanquam re optata.porro,ideſt poſtea, de-inceps. Anti.fiat,ideſt efficiatur vt vis.

SER. Nunquis. Introductio conuenienti audito-ri.i.chęręę,qui libenter vult referre gaudẽs ſumma lętitia de deſiderio perpetrato di cens.nunquis.i.nunquid eſt aliquis hic,qui me vi deat exire,qui me ſequatur.i.inſtet quęrendo,quę rens quid geſtiam.i.faciam hos geſtus corporis. Feſtus ex nimio gaudio non potuit eũ ſalutare, ſed pręmiſit,o Antipho,hodie eſt feſtiuitas Chęręę, poſtea reuertit ad ſalutationem.ain tu ipſam ita eſſe pulchram forte,et tali ſorte, q: fortuna fuit.i. bonus euentus.deducts.s. eram , quod ſi ego arri-pui.i.arripiendo feci.quid.s.tu feciſti,vt aliquid cõ modi inde caperes,ſed vt quid cõmodi inde cape-res,feciſti ſatis deriſorie ſuſpectans quędam com-moditas.quo pacto.i.modo aiunt homines Iouẽ quondam miſiſſe ſe factum aureum imbrem in gremium Danaes magis impendio.i. impendio-ſe gaudebat.mihi.i.deum ſeſe in hominem.s.q: De us ſeſe in hominem conuerterat, et per alienas te-gulas veniſſet per impluuium factum.i.facere fu-cum.i.fallaciam. impluuium dr̃ foramen cami-ni.fallacia dr̃ tinctura, q: omnis fallacia ẽ fucus. i.tinctum,aliud oſtendens,aliud obtegens duũ di co,atq; Deum,ac ſi dicat quelibet Deum,ſed illum qui.t.&c et cum hoc feciſſet,ego homuncio &c. ego vero illud feci &c.anticipatio eſt, qui ſtatus eſſet te tenere,te dico exiſtentem tantummodo aſinum. Limis.i.obliquis oculis quaſi ſtrabo. limis ẽ nomi-natiuus,vnde cõponitur ſublimis in vſu frequẽti. ſublimia.n.aliq̃ vultus aſpicimus.video eſſe.s. ſa-tis exploratũ fateor me fatuus.is.i.eunuchum. Di-ſcum proprium nomen.exulo propter dictas cau-ſas,q: nũc me &c.proximum, qui in alio loco ad me.i. ad meam domum.

DONA. Ita me Dij ament.q.e.i.Ea perſona quęſita eſt, quę terribilem credat militem, vt eo magis in experiendo vanus ac ridiculus eſſe poſſit. Ita me.D.a.hoc loco quid poſt ſcęnas geſtum ſit, hoc eſt in conuiuio militis ancilla demõſtrat, vt quę iã in proſcęnio geruntur ex his poſſumus agno-

monet ſpectatorem ne exiſtimet alteri riuali iniu-riam fieri.Phę.et ſimul eſt hic relictus locus virgi-nis agnoſcendę. Inuitat.t. manſit ibi cum illa. adoleſcẽs.s.et manſit pro remoratus eſt.i. recubu-it,nec receſſit manſit ſignificat. Simile eſt manſit. paſſus eſt.ſic Chre.manſit ĩmoratus conuiua ne-ceſſitate diſceſſit accipiendus eſt. Triſtis,inui-tus,non libenter,vt contra Virg. Vobis lętus.e.h.c. i.l.t.et accipio triſtis eodem modo. Sermonem, o ſermonem colloquium dicit. Miles vero.p.a. o.s.a.e.plus dixit adductum,q̃ admiſſum,ẽ ſimul q: videbat furibundum Chremes, totum crimen reuocat ad Thaidem,et hęc eſt cauſa vt cur a mili te in eius domo nullam rixam patitur Chremes. **Mancit**

Virg.

Voluit.f.c.h.ę.huic Thaidi non adducto. He-us inquit.p.hic oſtendit q: ſupra apparatum eſt. Accerſe.p.non pronom, ſed accerſe,q: nõ actũ militi. Vt de.h.nos.q.d.q: hęc non facit,ſed dele ctare fidicinę eſt,q: ſupra d illa dixerat? Et fidibus ſcire.ẽ bene hic,quaſi inſuauiter nunc tractemur. Illa ex.non reſpondit,inquit,ſed exclamat. Mi nime.g. hoc magis mirum minime gentium, q̃ nuſq̃ gentium. In cõ.illam? vt cantando tu illum. Illam,deeſt accerſes,et eſt fi gura. Miles.t. proprie dixit tendere, quod ſignificat pertinaciam contentionem,vt Va-ſto certamine tendunt.Inde ad iu.ſubauditur ven tum eſt. Interea.a.c.s.m.d.ne aurum pro virgi ne,quod retinebat,amitteret,vel aurum demit,vt eſſet ad fugam expeditior,vel ad rixam, et oppor-tune mulierem dixit,non Thaidem,vt oſtenderet malitiam ſexus hoc ſigni. Vbi.p.p. *ad quam rem ſigni . Vtrum hoc ſigni q̃ obrem metuam, ne q̃ ille hodie inſanus turbam faciat, aut vim Thaidi,aut hoc eſt ſignum,vnde ſcio vbi primum poterit. Se illinc ſub.erit igitur ſubau-diendum ſic, vnde et quod , vt ſit vnde ſit ſcio, vbi primum poterit.

GYL. Ita me &c.Quęſita eſt hic perſona, quę ẽ terribi lem credat militem,et ſimul demonſtret quid poſt ſcenam geſtus ſit in conuiuio militis. Do. Dij ita me ament,iuuantis ẽ dictio .q.d. ita amer a Dijs,vt dictura ſum verum,quantum.i. inquã-tum.vidi i.cognoui illum militem, non nihil.i. aliquatenus,ſiue aliquantulum.ego miſera.i.dolo

re afflicta,et timore.timeo ne quã.i.q aliquã tur/ bã.i.turbationẽ tumultum.ille inſanus.s.miles. fa/ ciat.i.moueat hodie.aut timeo inq̃ q faciat aliq̃ vim.i.violentiã Thaidi.Nam poſtq̃ iſte Chremes adoleſcẽs iuuenis frater virginis aduenit ad domũ militis,Thais rogat militem,vt miles iubeat illũ.s. Chremetẽ admitti.i. introduci i domũ.ẽ re/ cipi conti/ nuo.i.ilico ille miles i/ raſci cepit ſup.vel ira/ ſci pro ira/ ſcebat. neq; audet.i. au debat nega re.i.renue/ re q Chr.i/ troduceret: pſertim po ſtea ama/ ſia.porro.i. deinde,vel poſtea.Th. iſtare.i. in/ ſtabat,hoc eſt vrgebat aſſiduis p/ cibus.vt in uitet.i.alliciat ad diſcũbendũ holem.s.Chre. Thais faciebat id.i.pbabat,vt inuitaret miles eũ cã retinẽ di illius.i.retinendi illũ Chr.q nõ erat tps.i.nõ erat tempeſtiuũ,et opportunũ ad eã rẽ,quã parabat.s. indicare.i.ſigare,oñdere de ſorore.Chr.illa q̃ cupie bat idicare inq̃ miles ſup.inuitus.Chr.triſtis.i.inui tus,nõ libẽs.Chr.mãſit ibi.i.remoratus eſt,reman ſit,nõ receſſit.illa.s. Thais. ilico.i.ſtatim. occipit.i. incipit ſermonẽ.i.colloquiũ cũ illo.vero.i.ſed. miles pu.i.putabat.emulum.i.eiuſdẽ rei ſtudioſum.li eſt riualẽ.adductũ.i. adhibitũ ſibi añ oculos.ptra.i.in oppoſitum.miles voluit facere.egre.i.moleſte huic Tha.inqt ipſe miles.heus,vocatis eſt.accerſe.i.fac ve nire,vel vade ad vocãdũ.aut vocã Pã.i.virginẽ quã dono dederat.vt dele.h.n.fidibus.s.canendo,q hec Tha.nõ facit illa Tha.ex.m.g.i.nequaq̃ gentiũ ter/ rarũ,loci locoꝝ ꝙ tpis ſepe ponimẽ vbi ad ſignifica/ tionẽ nihil faciũt,ſed dũtaxat ad vocalitatẽ,vt nus q̃ terrarũ.nuſq̃ gentiũ,vbiuis locoꝝ.ſed magis mi/ rũ ẽ minime gẽtiũ,q̃ nuſq̃ gẽtiũ.Põt itaq; ẽe diſtin ctio hic minime gẽtiũ.i.nequaq̃. accerſat.s. deinde ſub lat accerſes ſup illã puellã in cõuiuiũ.q.d.es ſatis fatuus vt velis accerſere eã in cõuiuiũ.ẽ hoc interro gãdo,vel põt intelligi otinue ẽ affirmatiue minime gẽtiũ.i.nequaq̃ accerſes ſup.illã in cõuiuiũ,q vt,ibi bebo.miles tendere.i.pmanere.pdẽdebat,vt puer eã accerſeret.Idẽ.i.deinde,vt tũc ẽ ſup.ad iurgiũ.i. ad rixã ẽ obiurgatione,iterũ. Inde Thais demit ſi bi clam.i.ſãmouẽt ſe et indicit mihi aurũ,ne amit tat aurũ qd tenebat,aut vt eſſet ad rixã expeditior, vel ad fugã dat.i.tradit mihi.vt auferã.i.aſportem. hoc ẽ ſigni.i.hoc ſignũ,et piectum,vnde ſup.ſcio q ſup.ſubduceret ſe.i.clã ſe ſubtrahat.illinc.i.ex domo militis. vbi primum. ideſt cum primum potuit re ſe ſubducere ſcilicet.

Aemulũ

Minime gentium

Tendere

SVBDVX

Senarij.

PHAEDRIA.

DVm rus eo,cępi egomet mecum inter vias,
Ita vt fit,vbi quid in animo eſt moleſtię,
Aliam rem ex alia cogitare,et ea omnia in
Peiorem partem,quid opuſt verbis?dum hęc reputo,
Pręterij imprudens villam,longe iam abieram,
Cum ſenſi,redeo rurſum,male vero me habens,
Vbi ad ipſum veni diuerticulum,conſtiti.
Occepi mecum cogitare,hem biduum hic
Manendum'ſt ſoli ſine illa?quid tum poſtea?
Nihil eſt,quid ſi non tangendi copia'ſt?
Eho ne videndi quidem erit?ſi illud non licet,
Saltem hoc licebit,certe extrema linea
Amare,haud nihil eſt,villam pretereo ſciens,
Sed quid hoc eſt,quod timida ſubito egreditur Pythias?

ITa me. SERV. Enarratio facto Chereę quę ueuiẽtes pſonas neceſſarium erat,vt aliquo mõ cõperiret eſſe Cherea, vt hac occaſione ad eam ducendi ptigeret. hęc eſt adhuc executio tertij actus,qd notificatio eſt d facto Chereę.s.vt ſciatis hoc feciſſe,ad ĩ inueſtigãdũ queuiẽtes pſonę queũt unt.s.duę ancillę Tha.quę inquiunt, ẽ Phę.rediens de rure,per quem inquiunt. Primum accedit Dorias ad inquiſitionem rediens.

DVm rus eo cępi egomet. Hic nunc cauſa narratur,cur ſtatim in vrbem redeat Phędria,qui diſceſſerat abfuturus biduum ad tollendum iurgium militis, ſed importune redit. DONA

Dum rus eo cępi egomet,iam tempus eſt reuocandi in ſcęnam Phędriam, poſtquam acta ſunt omnia,quę illius abſentiã deſiderabant. Cępi ego.m.ordo.Cępi aliã rem ex alia recogitare. Inter vias,ſignificat et nõe inter vias. Et ea omnia in peiorem ptem.virum ſubandiat cogitare, aut ibant,aut vrgebãt,aut quid tale. Dum hęc puto,ideſt exiſtimo.at Virg. Multa putans,ſorteq; animo miſeratus iniq.ẽ eſt aphęreſis pro reputo. Putamus eñi inſtantia,reputamus pterita. Vbi ad ipſum.u.d.diuerticulum eſt,vbi iter de via flectitur,ẽ proprie diuerticula dñr in via domicilia ad q̃ de itinere diuertendũ ſit. Conſtiti. plus eſt nunc ſcientem ſteuſſe,q̃ pmiſiſſe neſcientẽ. Hem biduum hic manendũ eſt,hem interiectio laborãtis animi. Biduũ hic,pnũcia longũ,nimiumq; tpis.Tum deinde hic tanq̃ in loco ſolo,atq; triſti. Soli ſine illa,aut ſine alio oblectamento. Sine illa,ſatis amanter ſine illa,iam cã eſt cur biduum grauetur. Loco triſti,cur ſolatiũ quirẽdũ.ſũt ãt q idẽ putẽt ſoli eẽ ſine illa,aut ſine illa exegeſis eius ſit,et ob hoc dicit ſoli. Nihil eſt qd nihil ſi non,

Putare

Reputare

Diuerticulum

Hem

Quadrati, Senarij, & Dimeter vnus.

PYTHIAS. DORIS. ANCILLAE. PHAEDRIA.

VBi ego illum ſceleroſum miſera, atq; impium inueni/ am? aut vbi queram?
Hocine tam audax facinus facere eſſe auſum? Ph. pe/ rij, hoc quid ſit vereor. Py.
quin etiam inſuper, ſcelus, poſtq̃ ludificatuſt virginem.
Veſtem omnem miſerę diſcidit, tũ ipſam capillo conſcidit. Ph.
Hem. Py. qui nunc ſi detur mihi.
Vt ego vnguibus facile illi in oculos inuolem venefico? Ph.

amantium diſputationes intermiſceant q̃dam cõ ſilia ſanę mentis, q̃ tñ ſtatim reſurgentis amoris ſenilia deuincunt. Eho ne.u.q.e.eho ridicule ad ditum, tanq̃ aio non ſecũ loquat, ſed cum altero. Saltẽ hoc.l.bñ bis dictũ licebit, lz q̃ſi de re ma/ gna loquat, totũ ergo amatorie. Certe extrema linea, et ſi certe, q: qn q; lineę pfe ctę ſunt ad amorẽ, pri ma viſus, ſecunda lo q, tertia ta/ ctus, q̃rta oſculi, qn/ ta coitus an ſic di/ xit extre/ ma linea, quẽadmo/ dum dicat longis line is quid fieri.i.de longinquo. Amare ha.n.eſt, amare mõ frui.i.amore dicit Plau.i Bacchidibus, Prius a lde p quẽ te amare deſinas, ẽ ſine te amẽ. Villam pręſci.ſciẽs qdem, ſed nõ minus amator q̃ prius. Sed qd.h.q.s.t.e.p.ex huius verbis pſona in ſcenam veniens ẽ locutura deſcribitur et timi/ da. Timida modo ęgra, turbata, cõmota. Plau. Manum ex mari timide, ſed hic ipſe vxorem in/ quid, Philomenam pauitare, neſcio qui dixerunt timere. Timidi, aliud naturale, aliud euẽtus eſt. vt, Addit ſe ſociam, tim. ſuper. Aegle.

Quinq; lineę fa/ ctę ad amorem

GVI.

DVm rus etc. hic nunc cauſa narrat cur ſta tim in vrbes redeat Phędria, qui diſceſſerat abfuturus biduum ad tollendum iurgium militis, ſed importune redit, verum erat tp̃s reuocã di Phędriam in ſcęnã, poſtq̃ facta ſunt oĩa, quę il lius abſentiã deſiderabant. Phę. Phędria ſolus loqt. cum eo rus egomet cępi.i.incepi cogitare mecum. i. mente volutare. inter vias, ideſt inter eundẽ, vel in ipſis vijs. aliam rem ex alia.i.nunc vnam rem. nunc aliã, vt et Cice. ad Pętum, Me quotidie aliud ex alio impedit.i.aliud poſt aliud. et Virg. Nos alia ex alijs in fata vocamur. ita vt fit.i. queadmodũ fieri ſolet. vbi.i.cum. qd.i.aliq̃.l. moleſtię.i. diſplicen tię, vt ita loquar, eſt in aĩo, ẽ cępi inquã cogitare ea oĩa in ptem peiorẽ.i. deteriorẽ. qd eſt opus ver bis.i.qd attinet plura dicere, poſt dcm̃ qd nũc ſub/ iungã. dũ.i. q̃din. puto.i. exiſtimo, ſiue reputo hęc, ẽ eſt aphęreſis, puto p reputo Putamus ãt inſtan tia reputamus p̃terita. ego p̃terij.i. p̃tergreſſus ſum. imprudẽ.i.p imprudentiam, nõ cõſiderans viam qua ptranſibam. p̃terij ergo villam.i. domũ agreſtẽ quo ibã. iam abieram.i. ptranſieram, longe.i. pcul illam villã cũ ſenſi.i. pcepi. redeo rurſum.i. reuertor, et eſt tautologia. vero.i. ſed male hñs me.i. male ſa nus, q: inſano vexatus amore. vbi.i poſtq̃ veni ad ipm diuerticulum i. ad ſemitã. qua de via diuerti tur ac deflectitur. nã diuerticulum, vt ait Don. eſt

Cice.
Virg.
Tautolo gia

vbi iter de via flectit, ẽ ꝓprie diuerticula ſunt in via domicilia ad q̃ de itinere diuertendum ſit. cõ/ ſtiti.i. reſtiti illic, et fixi gradũ, cogitabundus totus. cępi cogitare mecũ, ideſt apud me hęc ſequentia. hem, interiectio laborantis animi. manẽdum eſt i, oportet manere, hic.i.in hac villa. biduum.i. ſpatio duorũ dierũ. Manen dum ẽ mi hi ſup. ſoli, ſine illa.s. Thaide. hic quaſi in lo co triſti, ẽ biduũ, qꝛ tp̃s longus putat ama ti. Deinde i termiſcet cõ ſilius ſanę mentis. qd tu poſtea.i. qd inde ſe/ queẽ ſi biduũ manendum ſit. nihil eſt manere.s. bi duum. deinde reſurgẽs amor icitat eum vt dicat. qd nihil.i. qũo dicis nihil eſſe biduũ abeſſe. ſi nõ eſt copia.i. facultas tangendi. eho, ridicule additũ, q̃ſi non ſecũ loquat. ne qdem.i. nec ẽt copia inquã vi/ dendi erit. ſi illud non liceat.i. pmittatur, hoc eſt tan gere, ſaltem hoc licebit.s. videre. certe.i. pfecto. extre/ ma linea, appoſitiue dcm̃.i. qd.s. videre. eſt linea ex/ trema in amore. Quatuor.n. ſunt lineę in amore, prima viſus, ſecunda tactus, tertia oſculum, q̃rta opus. lineę ergo extremę ſunt viſus et opus, niſi di/ catur extrema linea, quẽadmodus dr̃ longis lineis qd fieri.i. de longinquo. amare.i. amore frui. haud nihil eſt, ideſt eſt aliqd p̃tereo villã ſciens.i. non im prudens, ſed nõ minus amator, q̃ prius. ẽ iõ amo/ re impellor ad repetendam vrbem. ſed qd hoc eſt, his verbis pſona in ſcęnã veniẽs et locutura deſcri bitur et timida. ſed qd hoc eſt.i. quid hoc ſibi vult q Pythias egredit.i. exit ſubito. timida.i. commota ęgra aĩo, ac turbata. Aliquid eſt timidus naturalit. vt, Cum canibus timidi venient ad pocula damę. aliquid eſt etiam timidum ex euentu. vt, Addit ſe ſociam, timidiſq; ſuperuenit Aegle.

Conſilii

Timidus naturalis et ex euentu

SER.

DVm rus. Ecce adducta eſt vna pſona, acce/ dit ẽ altera.s. Phędria, p quẽ lepus inueſti/ gabit, ẽ inueſtigatus repletur. attribuit au/ ctor redeundi cãm ſimilr̃ de rure, ita cũ rus eo cę/ pi mecũ cogitare inter vias aliam rem ex alia re.i. vnã rem poſt aliã. Ita vt fit. vbi.i. poſtq̃. aliquid eſt moleſtię in aĩo, et ea oĩa s. vertere in peiorem par/ tem, q: nihil adeo proſperum in mentem pot ve/ nire, qd in malum non vertam. hem hic eſt mihi manendum per biduum ſine illa? non ac ſi dice/ ret manebo, ſed ad vrbem redibo. Et ſi rediero quid tum poſtea, certe nihil facerem. Quid dixi nihil? cer te aliquid erit, q: ſi nõ eſt copia. eho ne.i. non erit copia videndi ſaltem, certe erit, quia ſi illud.i. tan/ gere, n.l. ſaltem hoc, ideſt videre, et quę ſtultas di/

ceret

ceret aliquis ſi videris. Magna, q: amare extrema linea, ideſt p extremam lineam. s. videndo, aut nihil eſt. s. multus eſt, viſus eſt inferior gradus amoris, et ideo dicit extrema linea, et talia cogitando cum prius imprudens villam tranſiſſem, modo preteriens ſciens, ideſt ſpontanea voluntate.

me, aut archaiſmos figura eſt abſẽte nobis pro nobis abſẽtibus. Põpo. Sine ergo iſtuc pñte amicis iter cenam. Varro in Marcellum, Id pñte legatis oibus exercitui pnunciat. Abſẽte no. cũ ſit dicit pppoſitionem ponit abſẽte, ac ſi diceret coram amicis. Quid. f. ppe ras, turbaris, et trepidas. Sal. Properãtibus uel feſtinãtibus I ſumma inopia 'per.

Sallu.

DONA. Vbi ego illũ. s. m. a. in. in. in hac ſcena operoſius eſt delectationis ſpectatoribus ex ǭrela ancillę Thaidis atq; errore Phę. Vbi ego illum, hoc initio oñditur tã quam pſequentes fugientem pgreſſam eẽ pſonam.

Neſcio quid profecto abſente nobis turbatumſt domi,
Adibo, quid iſtuc? quid feſtinas? aut quem querit Pythias? Py.
Hẽ Phędria, egon quẽ quęrã? abi hinc quo dignus es cũ donis
Tuis tam lepidis. Ph. quid iſtuc eſt rei? Py.
Rogas me? Eunuchum quem dediſti nobis quas turbas dedit?
Virginẽ quã herę dederat dono miles, vitiauit. Ph. qd ais? Py.
Perij. Ph. temulẽta es. Py. vtinã ſic ſint, q mihi male volũt. D.
Hau obſecro mea Pythias, quod iſtuc nam monſtrũ fuit? Ph.
Inſanis, q iſtuc facere Eunuchus potuit? Py. ego illum neſcio
Qui fuerit, hoc quod fecit res ipſa indicat.
Virgo ipſa lachrumat, neq; cum rogites quid ſit, audet dicere.
Ille at bonus vir nuſquam apparet, etiam hoc miſera ſuſpicor,
Aliquid domo abeuntem abſtuliſſe. Ph. nequeo mirari ſatis
Quo ille abire ignauos poſſit longius, niſi ſi domum

Egon. q. q. deeſt rogas. Eunuchũ. q. d. n. q. t. de: aut αντιπτωσις eſt caſus p caſu, ut Vrbem quã ſtatuo ueſtra eſt. aut quem cum interrogatione pnunciãdũ, ut ſit qualem. Quidã uolunt quem diſtinguere. q. d. qualem, ſed neſciũt hac figura multum ueteres uſos eſſe. Eunuchum enim ad quem dediſti uerbum redit. nunc ergo addidit propter aliud aſſumendum extrinſecus is eunuchus. nam quoties uno nomine aut pronomine diuerſę declinationes comprehendunt, neceſſe eſt, q alteri accommodatum fuerit ab altero diſcrepare, ut ques dediſti quas turbas dedit, ẽ quẽ et quas, ſcilicet accipere, quaſi dixerit, qualem eunuchum, et q̃les turbas. Quid ais, hoc admirantis eſt magis q̃ interrogantis. Temulenta es, ebria a Temeto, quo nomine antiqui graue uinum appellabant, eo q tentaret mentes, ideſt labefactaret. Virg. Temuiſq; lageos Tentatura pedes olim, uinctura q; linguam. Vtinam ſic ſient qui mihi. m. u. bene ſe non ebriam eſſe in maledictum uerbus probat, quaſi uero temulenta eſſe infelicitatis ſit procul dubio, quia non negat ſe eſſe ebrias, ſed nõ uino, uerum malo ebriam uult intelligi. Hau obſecro. m. P. mea, et meam, et amabo, ẽ alia huiõi mulieribus apta ſunt blandimenta. Quid iſtuc nam monſtri fuit? quippe monſtrum eſt omne contra naturam, ſi igitur eunuchus eſt, ẽ uitiauit uirginem contra rerum naturam factum eſt, et recte monſtrum eſt, et ordo eſt. Quid nam. i. m. f. qui iſtuc. f. p. E. iſtuc facere honeſtius apd puellam, q̃ ſi uitiare dixiſſet, et poteſt uideri aliquid nutu ſignificare. Ego neſcio illum, qui ſiet hoc quod fecit , bene uitiauit eunuchi nomen, ut uitiaſſe uirginem obtinere poſſit.

Virgo ipſa lachrymat. nunc oſtendit quid fecerit, et oſtendit argumentis. Neq; cum rogites. q. s. a. d. quid ſi uerberata eſſet, non puderet queri. hęc autem iniuria apud uirginem non habet nomẽ.

Scelero ſus Scelera tus

Scceleroſum miſera, ſceleroſus eſt multorum, ſceleſtus vel vnius. Sceleroſus pprie auctor eſt ſceleris. Sceleratus in quo ſcelus ſit pſtitutum, vel cõmiſſum. Sceleroſum, accuſatio pſonę. Sceleroſum atq; impiũ, ſceleroſum in Thaide, impium in virgine. Audax fa. f. eſſe a. facinus facere figura archaiſmos. Hoc qd ſit vereor, pro duobus vnũ dixit. s. vereor pro et neſcio ẽ vereor. Quinetiam inſuper, accuſatio facti. Scelus, αυξησις. plus. n. eſt ſcelus q̃ ſceleſtus, vt Luci. Carcer vix carcere dignus. Poſtq̃. l. c. u. argumentũ ab his, q̃ ſunt poſt negocium geſta, et mire poſtq̃ ludificatus eſt, et pcidit dixit, cum ille videlicet dum virgo reluctat̃ hoc faceret, et mire expſſit vitium illatum virgini ab eo qdem q uitiare non poſſet, ſed tñ eiuſmodi ab adoleſcentulo, cuius pp tenetas adhuc vires ad explendũ Venerem longiore noxa aduerſus uirginẽ vtendũ fuit. Nã iđ pœr occaſionem familię diſcedẽtis, tps, locus, et cętera attributa negocio ẽt ſomnus uirginem opprimẽs adiuuat Chęreã, et mire ludificatus potius q̃ cõplexus eſt, aut tale aliqd qđ amorem indicaret. Veſtes oẽm. m. d. adeo ut nõ amore fecerit, ſed iniuria. et vide ut ex hoc appeat multum uirginem reluctatã eſſe. Tũ ipſam. c. c. multo melius q̃ ſi diceret capillum illi pſcidit. Vt ego unguibus facile illi oculos inuolem, nonne credis Pythiã id cominari, qđ a uirgine minus factũ ſit, q: puella nõ potuit. Vnguibus qbus armat̃ hic ſexus. In oculos, q̃ i amatori. Veneſico, mutanti hoies, et ex virginibus mulieres facientis. an ueniſico amatori, q: amor uenenum occultum eſt. ut, Occultum inſpires ignẽ, fallaxq; ueneno: et Longum bibebat amorem. Neſcio qd pro. a. n. e. eſt. d. aut ſubdiſtinguendum eſt, et ſubaudiendus

Virg.

Mõſtrũ

Oui.

Forte ad nos rͤdierit. py. viſe amabo nū ibi ſit. Ph. iā ſaxo ſcies. D.
Peri obſecro tam īfandum facinus mea tu ne audiui quidē. Py.
At pol ego amatorés audieram eſſē mulierum eos maximos,
Sed nihil poſſe, verum miſerę non in mentem venerat,
Nam illum aliquo concluſiſſem, neq; illi commiſſem virgines.

Senarii, Septenarij, & Octonarij.

PHAEDRIA. DORVS. PYTHIAS. DORIS.

EXi foras ſceleſte, at etiam reſtitas?
Fugitiue prodi, male conciliate. Do. obſecro Ph. oh.
Illud vide os vt ſibi diſtorſit carnufex

Bonus vir, ironicos. non enim eunuchus dixit. Iam nusquam apparet, neſcias vtrum fuga eius quęrat an culpa, conſtat hęc argumenta eē, q̄ ipſe virginem vitiauerat. Bonus vir, bñ uir, q̄ hoc illum eſſe ꝓtendit. Etiam miſera hoc. s. t ñ, et qa ſuſpicatur virginem vitiatam. Nequeo mirari s. bene hic oēs ſuſpitiones ad eunuchū quas nouit, reuocat, neſcit Chęream ſiquidem hunc eſſe, ē mira locutio, ꝓ eo quod eſt neſcio. Neq̄o mirari ſatis quo ille abire ignauus poſſit lōgius. Viſe amabo, ſi domi ſubāudiēdū ē, aut nū ſit qꝺ dicis. Sed. n. p. vt volūtas rei ſit ē nō facti. Ver. m. n. in. m. u. nō nihil poſſe eos, ſed amatores eē maximos. ad ꝑteꝫ. n. ſnię ꝑtinet qꝺ dicit, nō in mentem uenerat, nō ad totum qꝺ audiuiſſe ſe dictum ē, niſi penitus negatiue ꝯſideraueris controuerſia fuerit ſi. n. nihil poſſe audieras, qd eſt qꝺ in mentem non venerit vt vitiares. At pol ego amatores mul. e. m. a. qꝺ ipm vitandum fuit. Neq; enim hoc ſatis eſt ad pudicitiam ſtuprum uitaſſe, cū impudica fieri vel ſolo oſculo poſſit, quā oīno integram et illibatam uelis, an uerum non erit coniunctio, ſed nomen, vt illud quaſi falſum audiuerit, hoc autem quod verum inuentum eſt, nō ipſa ſuſpicata ſit. nam in mentem venire non reminiſci tantum, ſed etiam cogitare ſignificat. ſic

cice. Cice. in mentem. t n. u. c. p. s. i. non cogitas, non ſuſpicaris. Verum. m. ſi verum pro coniūctione accipimus, ſubandiendum erit amatores mulierum eos eſſe maximos. In mentem. n. ven. nō quod audieram, ſed quod hic facit, an non aliud in mētem uenerat. nō. s. factum fuiſſe qꝺ fecit nō in mētē uenerat. aut non erat cogitatus, aut ab eā recordatū. Nā illū. a. c. mire ꝯcluſiſſem dixit ut ſcūd ſe rā. ſic alibi, cōcluſaꝫ hic hs uxorē ſcuam. Neq; illi cōmiſiſſem vͦginē, ſi uel amatorē tm̄ meminiſſem.

GVI. VBi illum etc. In huius ſcęnę initio oſtendit progreſſam eſſe perſonam ancillę Thaidis tanquam proſequentem fugientem Pythias. Vbi. i. in quo loco. ego miſera inueniam illum ſcilicet. Chęream. ſceleroſum, ideſt ſceleribus plenum, q̄ Thaidem quę ei credebat, illuſit. atq; impium, ideſt iniquum, et improbum in uirginem, ſcilicet cui nim attulit, ſceleroſus eſt multorum ſcelerum. Sceleſtus uero eſt uel (ideſt. etiam) unius. Sceleroſus eſt proprie auctor ſceleris. ſceleratus in quo ſcelus ſit conſtitutum, et commiſſum. aut. i. uel. ubi quęram illum ſceleroſum. Hocine, ideſt ne uerum eſt, aut credibile ipſum ſupple ſceleroſum eſſe auſum facere ſi tam audax. i. tam īportunū facinus, et tā ꝑtinuꝫ ac petulans. perij. i. ꝑdita ſum. Ph. uereor. i. et neſcio et timeo quid hoc ſit. qꝺ conquerit. Pythias, py. quin et ideſt atque etiam. inſuper, ideſt ꝑ rea. poſtq̄ ſcelus pro ſceleſtus, ſed auxeſis eſt. plus eſt. n. ſcelus q̄ ſceleſtus, ludificatus eſt, ideſt decepit: illuſit. vͦginē. i. puellam dono datam diſcidit. s. diſrupit tm̄ ueſtē i. toti ueſtē illi uirgini miſere. tum, ideſt deinde. conſcidit, ideſt lacerauit illam capillo. multo melius, q̄ ſi diceret capillum illi conſcidit Phę. hem interiectio indignantis. Py. qui, ſcilicet eunuchus (cōtinuat enim ſermonem ſuum Py.) ſi poteſt, hic ſi capi pro utinam, inde o ſi, ut ſit ſenſus, Vtinam nunc detur mihi ut inuolem, ideſt in modum auis uolantis celeriter ſaltam in capillos illi ueneſico, ideſt mutanti homines, et ex uirginibus mulieres facienti, aut ueneſico, ideſt amatori. nam amor uenenū occultū ē. Vir. Occultū īſpires ignē, fallaxq; ueneno. Veneficus proprie dicitur, qui uenena miſcet. et per illa alienę uitę inſidiatur quā alio nomine dicitur intoxicator. ut ergo ego inuolem unguibus, ideſt per ungues in capillos illi ueneſico. Phę. profecto neſcio quid eſt turbatum. ideſt perturbatus domi, abſentē nobis ideſt nobis abſentibus: ſingularis pro plurali. adibo, ideſt accedam ad eaꝫ. Quid iſtuc, ideſt iſtud eſt ſup. quid ita quęreris o Pythia. quid, ideſt cur feſtinas. ideſt properas, turbaris, et trepidas, aut o Pythia, quem hominem ſupple quęris, ideſt inueſtigas et proſequeris. Phę. hem, interiectio indignantis rogas ſupple quē quęram? abi hinc, ideſt diſcede a nobis quo, ideſt in quam partem. dignus es abire, quaſi dicat, in malam rem cum tuis donis. tam illepidis. i. inuerecundis. Phę. quid iſtuc rei, ideſt quid iſta res eſt. Py. rogas. ideſt interrogas me. is eunuchus, ſupple quem eunuchum dediſti Thaidi, quas turbas, i. deſt turbationes dedit nobis, quemadmodum dicimus, ſermonem quem audiſtis non eſt meus, Vrbem quam ſtatuo ueſtra eſt. ſic etiam hic eunuchum quem dediſti. ubi uel eunuchum ponitur pro eunuchus, caſus pro caſu, uel extrinſecus ſu-

Quid huc tibi reditio ſt? quid veſtis mutatio ſt?
quid narras? paululum ſi ceſſaſſem Pythias,
Domi non offendiſſem, ita iam ornabat fugam. Py.
Habes ne hoiem amabo? Ph. qd ni habeam? Py. o factũ bñ. Do.
Iſtuc pol vero bene. Py. vbi eſt? Ph. rogitas? non vides? Py.
Videam obſecro quẽ? Ph. hunc ſcilicet. Py. qs hic eſt homo? Ph.
Qui ad vos deductus hodie ſt. Py. hunc oculis ſuis
Noſtrarum nunq̃ quiſquam vidit Phędria. Ph.
Non vidit? Py. an tu hunc credidiſti eſſe obſecro
Ad nos deductũ? Ph. nam quẽ aliũ? habui neminem. Py. hau
Ne comparandus hic quidem ad illum ſt, ille erat
Honeſta facie, & liberali. Ph. ita viſus eſt
Dudum, quia varia veſte exornatus fuit,
Nunc eo tibi videtur foedus, quia illam non habet, Py.

mitur, ſiue ſubauditur ſs Eunuchus pro ut interpretant, placet. Alij capiunt interrogatiue quem pro qualem, vt ſit ſenſus, quem. ideſt qualem Eunuchum dediſti, quas. ideſt quales turbas dedit nobis, ipſe vitiauit. ideſt ſtuprauit et violauit virginem, quam miles Thraſo dederat here, ideſt dominę Thaidi. dono. ideſt pro dono. Phe. quid ais, q. ſi non credat aut intelligat. et eſt admirantis. Py. perij. ideſt perdita ſum. Phę. es temulenta. ideſt vino ingurgitata. et ebria, a temeto, quo nomine antiqui quaſi vinum appellabant, eo q tentaret mentem. ideſt labefactaret, ſiue perturbaret. Py. vtinam illi, qui mihi male volũt, ſic ſint ebrij ſup. ego ſum, quaſi dicat non ego me eſſe ebriam, at non vino, ſed malo et indignatione. Dorias. hau, interiectio indignationem oſtendens et dolorem, quia videbat alteram ancillam ſic dolentem, mea Pythias, mea blandimentum mulieri aptum eſt, vt et amabo, et mi, et alia id genus, quidnam. ideſt quid iſtud monſtri fuit, ideſt quid fuit iſtud inopinatum, et contra naturam factum? quippe omne monſtrũ eſt quod eſt contra naturam, ſeu pretergreditur naturę modum. Nunc autem contra naturam factum eſt, ſi Eunuchus ſtuprauerit virginem. Phę. Inſanis. ideſt a tuo ſenſu deſtitueris, qui. ideſt quomodo Eunuchus potuit facere iſtud, hoc eſt virginem ſtuprare Py. ego neſcio. ideſt non cognoſco illum qui ſit, qui ſtuprauerit virginem, ideſt ſit Eunuchus necne, res ipſa, ideſt ipſe effectus, indicat, ideſt liquido oſtendit hoc vitium, quod fecit virginem violando, ipſa virgo lachrymat pro lachrymatur, ideſt eſt effuſa in lachrymas, neque audet dicere quid ſit, nam hęc iniuria apud virginem non habet nomen, cum rogitas, ideſt interroges eam, autem, ideſt ſed. ille bonus vir. bonus per ironiam, et bene vir, quia virum ſe eſſe oſtendit non Eunuchum, nuſquam. ideſt in nullo loco, apparet. ideſt facit copiam ſui, ſeu preſto eſt. Etiam ego miſera ſuſpicor. ideſt opinor hoc videlicet ipſum Eunuchum abeuntem abſtuliſſe aliquid domo. ideſt ex domo Thaidis. Phę. Nequeo ſatis mirari. ideſt neſcio quo. ideſt in quem locum ille ignauus et inualidus poſſet ire longius, niſi ſi forte redijt domum ad nos. ideſt quod dicitur vulgo penes nos, ſed de eo dicendi genere ſatis eſt

dictum. Py. amabo, blandimentum mulicbre, quaſi rogo te per amorem, viſe. ideſt vade ad videndum, num. ideſt nunquid ſit domi. Phę. iam. ideſt ſtatim, faxo. ideſt faciam, vt ſup. ſcias an illic ſit necne. Do. perij o tu mea, blandimentum mulicbre eſt, obſecro. ideſt queſo, vidiſti ne ſup. vel audiuiſti facinus. i. flagitium, tam infandum, ideſt tam deteſtandum, et abominandum, ego quantum ad me ſpectat, ne quidem. i. nec etiam, audiui tale facinus ſcilicet. Py. at, ideſt ſed audieram eos Eunuchos eſſe maximos amatores mulierum, ſed audieram eos nihil poſſe ita, quod non deerat voluntas, ſed facultas. Verum. ideſt ſed. non venerat in mentem mihi miſerę, ideſt ego miſera non eram ſuſpicata, vel non cogitaueram eos eſſe ſup. amatores mulierum maximos. In mentem venire non ſolum ſignificat reminiſci, ſed etiam cogitare et ſuſpicari, nonnulli capiunt verum, vt ſit nomen, et ſit ſenſus. Audieram quidem eos nihil poſſe, tamen illud audieram falſum, verum autem. ideſt veritas, non venerat mihi in mentẽ, ideſt veritatem non cogitaueram, nam concluſiſſem, ideſt incluſiſſem tanquam ſeuam feram, aliquo. ideſt in aliquo bono loco, vel in aliquem locum trudendo concluſiſſem, nam in concludendo modus localis adeſſe intelligitur, neq; commiſiſſem. i. credidiſſem, ſiue tradidiſſem illi virginem cuſtodiendam.

SET.

VBi ego. Ecce inducitur Pythias, quę alijs premiſſis perſonis ignorantibus factum Eunuchi nunciet, et eas ad inquiſitionem ſecum compellat. Exit ergo de domo Thaidis attonita quęrens Eunuchum qui aufugerat. Hocine tam audax facinus facere eſſe auſum. s. decuit, vt. i. qualr ego inuolẽ. Neſcio quid turbatum eſt nobis domi abſente. s. me. Quid iſtuc? s. ẽ. Cum prius ſigillatim inductę ſunt pſonę ex diuerſis occaſionibus, ecce conueniunt, vt de inueſtigatione Eunuchi loquantẽ, et inuenire qs ſit elaborent. Perij, q: non inueniam qs mihi credat. Temulenta es. i. ebria. Tu certe iſanis q. Qui. i. q̃ iſtuc &c. obſecro ẽ verbum interiectionaliter poſitum. Sed nihil potiſſe pro poſſe mulieri facere, poti ſſe antique dcñ, verũ. i. ſed. nõ venerat mihi i mentẽ. i. in memoriã eos ita amare mulieres. Nã ſi veniſſet i mẽtẽ illũ &c.

Tace obſecro,quaſi vero paulum interſiet,
Ad nos deductus hodie eſt adoleſcentulus.
Quem tu vero videre velles Phędria,
Hic eſt vetus,vietus,veternoſus,ſenex,
Colore muſtellino.Ph.hem quę hęc eſt fabula?
Eo redigis me,vt quid egerim egomet neſciam.
Eho tu emin ego te?Do.emiſti.Py.iube mihi denuo
Reſpondeat.Ph.roga.Py.veniſtin hodie ad nos?negat.
At ille alter venit annos natus ſedecim.
Quem ſecum adduxit Parmeno.Ph.agedum hoc mihi expedi
Primum,iſtam,quam habes, vnde habes veſtem?taces?
Monſtrum hominis,non dicturus?Do.venit Chęrea.Ph.
Frater ne?Do.ita.Ph.qñ?Do.hodie.Ph.q̃ dudum?Do.mó. Ph.
Qui cum?Do.cum Parmenone.Ph.noras ne eum prius?Do.

DONA. Exi foras ſceleſte at etiam reſtitas.F.Iucundus error,in quo non dubitet Phędria ipſum eẽ, qui quęrit,neq; inſuper ſic aggredit tanq̃ ſit ipſe ſceleſte, qui ille eſt ſceleſtum appellari, qui nihil ſciat. Reſtitas,neceſſario reſtitas,qui miratur ſe protrahi. Fugitiue,et ſceleſtum,et fugitiuus increpat, in hunc crimen trans ferens Chęreę. Prodi male cóciliate,opportune adoleſcés ſi exprobrat munus magno emptũ male magno ſignat vt Plaut. in Amphytrione, Hęc nox ſita eſt exercendo ſcorto conducto male,ergo male conciliate,magno empte ſignificat, nam omnis conuentio conciliatio nominatur, conciliatum ergo magno emptum. Os vt ſibi diſtorſit,et hic memor adoleſcens inſinuandi muneris dicit illum ſibi os diſtorſiſſe. Os autem dicimus illi diſtorquere,quem natura pulchrum deturpamus. Quid tibi huc reditio eſt,eleganter ei reditio obijcitur,qui re vera loco ſe non mouerit Quid veſtis mutatio,ſic veteres.Plau. in Trinũmo,Quid tibi interrogatio aut conſilium huc acceſſit.Cecilius ,Quid tibi aucupatio,argumentum, aut de amore verificato eſt patri. Paululum ſi ceſſaſſem Pythias, familiare eſt iratis auertere ſe ad aliam perſonam ab ea in quam cómoueantur. Ita iam adornabat fugá, veſte mutatis,nam liberi veſtem habebat, vtpote Chęreę,ſeruiq;,vero atq; Eunuchi depoſuerat. Ita iam adornabat,figura vt ſupra . Adornant vt lauent. Habes ne hominem amabo,hęc omnia Pythias cernens Eunuchum dicit.Id enim erat incũdum, vt quęrat illum quem videt. Quidni habeam?quidni,quid niſi, hoc eſt cur non habeam. Vbi vero eſt, Dorione non contemplata dicit vbi eſt,quia non ipſum,ſed alterum nouit. Rogitas,non vides,ſtomachabatur vterq; errans mirifice,illa q̃ Eunuchum credidit. Chęream videns, hic quod Eunucho obijcit,quod commiſit Chęrea pro eo,ſcilicet.hunc iam tangens Eunuchum dicit hoc Phędria. Hunc oculis ſuis.n.n. quiſquas vidit Phędria, archaiſmos eſt figura pro noſtrorum vel noſtrarum,ideſt quę familię noſtrę ſunt, vt parum ſit non vidiſſe Thaidem, niſi addatur, ne familiarium quidem vllam eſſe, quę nunc viderit. Quiſquam, antiqua locutio eſt. Non

Plau.

vidit,totidem ijsdem verbis repetitur,et interrogatio admirantis,ſtuporem oſtendit etiam veluti cóſentientis. Nam qui alium habui neminem, bene ad illud quod ait. An tu hunc quaſi ex multis. Hau ne comparandus quidem eſt,hau interiectio eſt conturbatę foeminę, nec conſtantis ſibi. Ille erat honeſta facie ac liberali, erat quaſi de mortuo, aut q non eſt in domo Th. quia fugit. Honeſta facie ac liberali,commode deſcriptus eſt Chę. Nũc eo tibi videtur foedus, facete videtur foedus, non enim eſt. Tace obſecro, apte dictum eſt tace foeminino ſtomacho, quaſi impudenter aſſiſtenti formę improbę , et argumenta inaniter,pertinaciterque inuocanti. Tace obſecro,de conſuetudine dictum eſt tace,et bene additur obſecro,ne tace ipſum videatur iniuria . Quem tu videre vero velles Phędria,commota aduerſus Phędriam cogitur eum laudare,cui irata eſt, et ideo totum callide. Quem tu vero, facete quaſi nec hunc, nec ipſum, qui miſit conſpectum velit . Quem tu,quem talem, et breuiter forma eius laudata eſt cum prolixius illius ſit deſcribenda deformitas. Quem tu vero videre, vero pulchre. Pulcher enim eſt , cuius forma nec odium, nec conuitium commeruit.Lucil.in Saty. Atthinidi ſacci ex facie delegeris . Quem tu vero, quare tu,an quia iſta iam non vilis videre, irata,ſcilicet ob vitiatam virginem, an tu quaſi ſpectator elegans formarum,et qui amator ſis Thaidis. Hic eſt vetus,vietus,veternoſus,ſenex,ſic hoc totum pronunciandum quaſi iraſcatur huic,propter quem laudauerit Chęream. Vietus, mollis,flaccidusque,et flexibilis corpore, vnde et vimina vieta, vites vietores dicuntur,et uiere religare dicitur,quia vietis uirgis religare poſſumus quod libet.Lucretius.Araneę dixit uietam ueſtem, ideſt putri mollicie pręditam. Vetus, ad uituperationem modo,non ad laudem ponitur, ut Veteris poetę.m.r.Vetus eſt cuius diminutiuum eſt uetulus. Veternoſus,morbo uetere confectus,ideſt ueturno,quales ſunt,qui hydropem patiuntur, et recte,nam ſępe Eunuchi in ſenecta ueternoſi fiunt,et cito hoc laborant morbo. Senex,ex morbo , ęgritudineque rugoſus. Senex, utrum ſenex, an

nex,an q: ita videtur ob deformitatem. Colores. errauit Teren.non intelligens Menandricum illud ,ait autem ſtellionem animal quod lacertę non diſſimile eſt maculoſo corio,nanq; ad id genus coloris facies exprimitur eunucho,tum q: pleriq; lentiginoſi ſunt.hinc ergo

nia quę confeſſus eſt Dorus,vult enim fratri eſſe conſultum. Parmeno.d.e.e.prope infirmatum teſtimonium eſt.Quod enim ſic ait Parmeno,dicebat eum eſſe falſum,eſſe poteſt,et mire ſic ait vt, Sola mihi talis caſus Caſſandra canebat.Sic autem dicimus quando non ſemel quod factum fuerit,

Non.Ph.vnde igitur fratrem meum eſſe ſciebas? Do. Parmeno
Dicebat eum eſſe,is dedit mihi hanc.Ph.occidi.Do.
Meam ipſe induit,poſt vna ambo abierunt foras.Py.
Iam ſatis credis me ſobriam eſſe,et nihil mentitam?
Iam ſatis certumſt virginem vitiatam eſſe?Ph.age nūc bellua.
Credis huic quod dicat?Py.quid iſti credā:res ipſa indicat.Ph.
Concede iſtuc paululū,audin etiam nunc paululum?ſat eſt,
Dic dum hoc rurſum,Chęrea tuam veſtem detraxit tibi?Do.
Factū.P.et eaſt īdutus?D.factū.P.⁊ ꝑ te huc ādductus?Do.ita.P.
Iuppiter magne,o ſceleſtū,atq; audacem hoiem.Py.vę mihi,
Etiam nunc non credis indignis nos eſſe irriſas modis.Ph.
Mirum ni tu credas quod iſte dicat,quid agam neſcio.
Heus tu negato rurſum,poſſum ne hodie ex te exculpere
Verum?vidiſtin fratrem Chęream.Do.non.Ph.nō poteſt ſine

errauit iō, quia muſtel la dicitur ,ergo adhęſionem ſequor,qui recte intellexit Teré. dicēté muſtellino colore eunuchum dixiſſe coloratum, velut ſub liuido colore, q: vere eunuchi,aut ex candidiſſimis lentiginoſi fiunt,vt ex gallis,et hmōi occidentalibus,aut ex fuſcis ſublimidi,vt ex Armenijs,et alijs orientalibus. Vt qd.e.e.n.pro non meminerim,vel non agnoſcam.

Eho.t.e.e.te,irato ſtomacho ſic ait,et an hoc fecerit,vt ex alio conatur audire,q̄tenus hęc audiat, an hęc fecerit dubitatiue. Mihi.d.r.hoc eſt quod Cic.in rheto.ait contra firmam argumentationē aut aliquā ęque firmam,aut firmiorem opponimus,hęc eſt autem ęque firma.Denuo āt ad reſpō deat pertinet,non ad mihi. Denuo.r. iube vero mihi denuo intelligendum eſt. Roga,mire vtriusq; fiducia conſeruatur.et apud vtrunq; eſt veritas, cum vterq; fallatur. At ille alter venit, bn̄ inſtitit,quaſi ex pte iam obtinuerit Pythias. Age.d.h.m.ex.hęc Plautina ſunt cum in ijſdem longa ſit diſputatio.ſed mire a Teren.pſtruuntur ad eius exēplum,et quod eſt plus, carent Plautinis nugis. Cice.

Age dum,hortantis eſt,et adiuuat ex animo loquentem. Taces,et recte taces,q: metuit Chęream.

Monſtrum hois,bene eunucho dcm̄ eſt monſtrum hominis,hoc eſt nec mas,nec foemina exn̄s ſicut ē ſupra ſenem dixit mulierem. Quā dudū m.nota modo aperte pro preterito tpe dcm̄ eſſe.i. quamdudū.nam q vitiauerat virginem non modo longe ante veſte mutauit cū eunucho Phędrię.

Qui cū ꝑpoſitio

Qui cum,ꝑpoſitio cum his dictionibus ſupponitur,q cum,nobiſcum vobiſcum, in cęteris vero ita vt ipſum nomen ꝑſcribit ꝑponitur,vt cus amicis,cum exercitu.cum aduocatis. Vnde igitur fratrem meum eſſe ſciebas,vtpote nouitius, quiq; ex Pyręo raro diſceſſerit,et longo interuallo in Aſtu venerit, et hę ſunt obliquę interrogationes, qbus vti oratores videmus,cum deriuare teſtimonium nituntur, et ideo ſic ait Phędria, ut fruſtrentur om-

ſed ſępius demōſtramus. Iā ſatis credis me ſobriam q: ſupra dixit. Temulenta es, et quaſi grauem iniuriam hoc dicto paſſa ſit,et memoriter dictum voluit. ut, En ego victa ſum,et pulſus ego. Iam ſatis certum eſt virginem vitiatam, ordine agit, cum primum de ſe,tum de aduerſario loquitur.

Credis huic quod dicat?a perſonę qualitate derogat fidem,nam quid credendum eſt ſeruo eunucho fugitiuo. Et quidni iſti.c.r.i. in hoc a perſona,quę cum vincebatur oratorie ad factum ſe retulit. Concede iſtuc paululum,ad ſe verſum dicit iſtuc,ut longe ſit a Pythia,eunucho enim dixit Phędria. O ſceleſtū,atq; au.Chęream.s.vel Parmenonem,ſed ſic ꝓnunciandū eſt,vt putet ancilla de eunucho dici hoc ipm,qui pſto eſt,iō illa iſert.

Vę mihi.e.n.n.c.vę mihi.hoc totum vę mihi q̄dam a Pythia vſq; ad irriſas modis dici exiſtimāt.

Mir̄ ni tu credas qd iſte dicat neſcio, an ſerua quod ſeruus,an ſtulta qd ſtultus, an foemina qd eunuchus. Mir̄ ni tu,clare dicit qdam preſſius putant. Heus tu negato rurſum, non ad negationem ptinet,ſed ad interrogationem,vt ſit rurſus interrogantis. Rurſus retro.i.econtrario,ac p hoc ꝯtrariū ſupioribus dicito. Nō.p.s.m.f.u.amplificatio et dilatio qūnis argumentū eſt nihil ꝯſtitiſſe ad id qd pro pęna minat̄ non tāq̄ iā incerto, ſed ēt falſo teſte,deinde ipm fateri ꝯſideramus ,q̄le ſit non eſt teſtis fateri,ſed rei.Igitur vt in illum culpam transferat vniuerſam fateri dixit,non indicare,vt ipſe reus non alieni facti teſtis eſſe dicatur.

Non pōt ſine malo,q̄ſi non hęc fuerit, nec illa confeſſio,in qbus nulla veritas ſit. Sequere hac, q̄ſi ad tormenta. Mō ait,modo negat,teſtis ab aduerſario ꝯuincit̄ falſitatis, aut a ſeipſo ſi variauerit dicta priora,q: nō poterit ꝯuinci ab icōſtātia teſtis,ꝑſidium defenſionis inq̄ſitum eſt. Oramę,hoc lentius vt ſit cā ſeruiendi. Obſecro te vero Phędria,bene vero,nā q: ille dixerat vt ſimularet ꝑces,hic anxius vero addidit,oſ̄dens vero ſe roga

re et ex animo,non vt ille videbat dolo. Intro, terribiliter dūmodo eum ſubmoueat. Intro,vtrū intro domum ad Phędriā,an ad Thaides, ſed nō oportet ad Thaidē intelligi.ne celandarū rerū index teneatur. Hoi hei,bene hoi hei. Ru ſticus poſuit,vtpote et ſerui et nouitij,et eſt deplo ratio ab eis ſic dicta.

Exi foras etc.Hic uideri poteſt iucundus Phę drię error,qui non dubitet ipſum eſſe,qui q̄ri tur,eumq; ſic aggreditur, ac ſi eſſet ipſe Phę. Phędria exturbans ac trahens Eunuchum foras inquit.ſceleſte.i.improbo,ſcelerate.exi foras i.relin que domum meam.Et miſellus eunuchus ſe trahi admirans reſiſtebat trahenti, cui ſic ait Phędria.at etiam.i. et etiam eus ſcelere tuo es mihi repugnans,

Actū eſt, ſiq̄des hoc rurſus clare,et ſic di cit tanquā adhuc iratus eunucho ſuo.

Malo fateri video.ſequere hac,modo ait,modo negat.
Ora me.Do.obſecro te vero Phędria.Ph.i intro.Do.hoi, hei.Ph.
Alio pacto honeſte quo modo hinc abeam neſcio.
Actumſt ſiquidem,tu me hic etiam nebulo ludificabere?Py.
Parmenonis tā ſcio eſſe hanc technā, q̄ me viuere.Do.ſic ē.Py.
Inueniam hodie par eni vbi pol referam gratiam,

Alio.p.honeſte ↄtra offm̄ fuit mentiri,docuiſſe ſeruum,et aſſuiſſe mendacio liberalē adoleſcentu lum.ſed vide queādmodum deſindat aiosc, dum ſe mentiri coactū ſentit,dū ↄſulit honeſtati,hanc āt cām longe ſermocinationis ad hoc induxit artifex poeta,vt apud oēs iam certum ſit a Chęrea vitiatā virginem ne vllo errore impediant vlterius nuptię,vel finis fabulę differat. Alio pacto.h.nullo alio.s.niſi p̄ hanc fallaciam. Parmenonis tā eſſe hanc.t.q̄ me.u.ſcio,deeſt magis,vt ſit magis ſcio,q̄ me viuere. Inueniā hodie pol parem, hęc eſt p̄conomia ad ſummū exitum fabulę, nam dum ſe vlciſcitur Pythias fit indicium p̄ri Chęreę,ē ↄfirmanē nuptię. Vtrū ne taceā,an p̄dicem, tertium parelcō,abūdat.n.aut vtrū,aut ne,aut certe, hoc fit figura αλλοιωσμος. Tu pol ſi ſapis qđ ſcis neſcias,non poſſumus neſcire qđ ſcimus,ſed ita vt cō cordia diſcors.Virg.Sequiturq; ſequentē. De eunucho quod fuerit tu pol ſi ſapis qđ ſcis neſcias, videmus cur nolit poeta de viro virginis ↄtinuo ſcire Thaidē,ne de improuiſo malo vehementius cō moueaē,ac doleat,an vt ex eiuſdem virginis habitu,vultuq; iſta cognoſcat,qđ eſt actuoſius.an quod proximum vero eſt,ut illaȝ et Thais,et frater ignorantes vitiatam aioſius aduerſus militem defendant repetitum eā venientem cū tanto ſtrepitu,ac minis,nā quo ore p̄terea diceret Thais Chremeti de ſororis pudore ſolicito.Educata eſt ita, vt neq; illamq; dignum eſt,ſi ſciret eam virginē non eſſe de eunucho,q̄ Chęrea ſit non Eunuchus. Quod ſcis.n.de eu.vnde in Heauton.Neſcias qđ ſcis ſi ſapis,ē hoc eſt qđ dr̄. Quod ſcis neſcias,puerbiale ē, et multū apud dialecticos tractatum. vt facio, et non facio,et amicus ſum et non ſum,et audio et non audio,etc.hmōi. De vitio virginis, q̄ iam mulier facta ſis. Hac re.e.o.t.euolues te, cauſa quęſita curante iurgium cum milite Thais neſciat vitiatam virginem. Et illi gratum feceris, cui niſi virgini,cuius crimen,ut ſupra a ſilentio texeris, preſertim tacentis iniuriam ſuam, et ſic dolentis amiſſam uirginitatem,ut nec confeſſiones ſuę calamitatis ſubire poſſit. Id modo dic a.d.id p̄ hoc ſubiunctum pro p̄poſitiuo. Thais iam.a. bn̄ dixit aderit,huc.n.aderit Thais. Quia cum in.a. aliam cām ex alia ſuppoſuit.q.d.uideo cauſam.

Virg.

neq; exire uis.o fugitiue reſtitas.i.reſiſtis,remanes, neq; uis p̄dire foras.nam reſtito as a reſiſto frequē tatiuum eſt,qđ reſiſto recta formatione facere debet reſtiū,cum p̄teritum et ſupinus mutuet a ſto, cuius compoſita faciūt ſępe ſupinum in itum,ut p̄ſto p̄ſtitum.Reſiſto autem interdū ſig̃t repugnare,reluctare.interdū ſig̃t remanere,ſiue figere gradum,neq; progredi,vt ſuperius uiſum eſt.Poſſet ēt forſitan reſtito as a reſto as deduci. Sceleſtum aūt uocauit et fugitiuum,qđ uitium.s.eſſe fugitiuū, erat in ſeruo grauiſſimum,quod ſummo plectebaē ſupplicio.O male conciliate.i.o tu empte magno pretio.s.nam male pro magno p̄tio hic capitur.Dona.teſte.ↄciliate autem ſig̃t hic empte uel cō parate.nam interdum conciliare ſig̃t comparare quod.s.comparare interdum ſig̃t emere . Pręterea omnis conuentio cōciliatio nominaē.ergo o male conciliate,ideſt o nimis caro p̄tio empte.cum ſis nihili, et nullius frugis,p̄di.i.exi foras. Dorus eunuchus obſecro,ideſt per ſacra rogo. noli ſup. ita me innocentem trahere.Phę.eho, interiectio mouens attentionem Pythię.uide illud.s.ut.i. qualiter carnifex ille tortor,qui me iſtis curis et moleſtis excarnificatur.diſtorſit ſibi os,ideſt os ſuum deturpauit torquendo os.reditio,ideſt reditus,ſiue reuerſio huc,ideſt in domum meam quid eſt, ideſt qđ ſibi uult,quaſi dicat ad quod propoſitum ex Thaidis domo huc rediſti.Mutatio ueſtis quid eſt,ideſt qđ ſibi uult, quid ſignat.qđ narras.i.quid dicis. Nūc uertit ſe ad perſonam Pythyę.o.Pythia ſi ceſſaſſem, ideſt ſi tardaſſem,ſeu moratus eſſem. paululum, ideſt aliquandiu,non offendiſſem,ideſt non inuenisſem eū,ſcilicet domi.ita,ideſt hoc modo,ut uideri poteſt.quia,ſcilicet ueſtem ſuam depoſuit,et liberi ueſtem ſumpſit.uel ita,ideſt adeo. iam adornauit,ideſt apparauerat.fugam.i diſceſſum celerē. Py.Pythia cernens eunuchum hęc omnia dicit. id autem erat iucundum,ut quęrat illum,quem uidet.amabo,particula blandientis eſt,quaſi rogo te per amorem.habes ne, ideſt utrum habes hominem,quem quęro,ſcilicet eunuchum,qui male tractauit puellam.Ph.quidni, ideſt quare non habeam,quaſi dicat non uides. Py.o, exclamantis eſt, quaſi dicat q̄ benefactum eſt,ſi tu ſcilicet eum habeas.Dorias.uero,ideſt ſed. pol, ideſt per Pollucem

Sed nunc quid faciendum cenſes Dorias? Dori. de iſtac rogas
Virgine? Py. ita, vtrū taceam an prędicem? Do. tu pol ſi ſapis.
Quod ſcis neſcis, neq; de iſtoc Eunucho, neq; de vitio virginis.
Hac re & omni te turba euolues, & illi gratum feceris.
Id mō dic abiſſē Dorū. Py. ita faciam. Do. ſed video'n Chremē?
Thais iā aderit. Py. qd ita? Do. q: cū inde abeo, iam tū inceperat
Turba inter eos. Py. tu aufer aurū hoc, ego ſcibo ex hoc qd ſiet.

Illud bū factum eſt inq̃ ſi habeas eum. Py. Vbi eſt.
Phę. rogitas? non vides, aſpiciebat.n. Dorū Eunu-
chum, ſed ſciebat non eſſe eum quem q̃rebat. Py.
obſecro.i.q̃ſo, quem videam.i. videre poſſim a me
pręcipue quęſitum. Phę. Tangens cū Phędria inqt.
s.i. certe. videas hunc quē teneo. Py. obſecro.i.q̃ſo qs
eſt hic hō, quē tangis et dicis eſſe eum, quē quęrimus. Phęd. eſt is ſup. qui deductus ē hodie ad vos. Pyt. nunq̃ quisq̃ pro
quiſq̃ antique, nam quisq̃ in vtroq; genere diceba
tur, quisq̃ nrm.i. nraꝝ, hoc eſt nrę ſimilię, ſeu no-
ſtraꝝ familiaꝝ, vidit oculis ſuis (pleonaſmos) hūc,
quem oſtēdis Phędria. Phę. non vidit? admirando,
indignando et inqt. Py. obſecro, quaſi per ſacra ro
go, vt dr̄ per tuam fidem, an credidiſti hunc eſſe
deductum ad nos. Phę. credidi ſup. nam.i. qppe q
neminem aliū habui ad vos deducendū. Py. hau.
interiectio pturbatę foeminę, nec pſtantis ſibi. ne
quidem.i. non et hic eſt cōparandus ad illum.s.
Chęream Eunuchi ſimulatorem. ille Chęrea.s. erat
facie honeſta, et liberali.i. habebat facturā, formā,
ſeu figuram, et pcipue oris honeſtam & liberalem,
hoc eſt pulchrum & benignā. Phę. illę Eunuchus vi
ſus eſt tibi ſup. dudum.i. pauloante, ita.i. talis.s. ho
neſta facie et liberali, q: fuit exornatus varia ve-
ſte, nunc vr̄ tibi foedus.i. deformis, turpis. eo.i. ea
re, ſiue ideo, q: non hꝫ illam veſtem, quā prius ha
bebat. Py. Obſecro tace, h̄ foeminino ſtomacho di-
ctum eſt, et ne iniuria uideat additū eſt obſecro.
Quaſi vo q.d. noli obſecro ptendere illū eſſe, quē q̃ro, q: nul-
la rōne mihi poteris pſuadere, q̃ſi vo p ironiā di
ctum eſt, vt ſępe ſolet, quę dīę pacidę hoc videntꝰ
ſiḡare, vꝫ, q̃ſi dicat q: paululꝰ intrſiet.i. q: pua ſit
dīa, cum tn̄ ſit latiſſima. adoleſcentulus dductus
eſt hodie ad nos vo.i. ſed talis ſup. quē tu Phę. vel-
les videre, adeo facie eſt honeſta et liberali, hic.s. Do
rus. eſt vietus.i. mollis, flaccidus, et flexilis corpore.
Feſtus item, ait Feſt. languidus ſine vi, et nullibus viribus
priuatus. Nam viere ſigt vincire, ſeu ligare, īde vi-
mina qbus aliqd viet.i. ligat. vetus hic ad vituperā
tionē ponit, non ad laudē.i. vt prius dcm̄ eſt cario
ſus, aut rācidus. A vetus diminutiuū fit vetulus.
Veternoſus.i. morbo vetere pfectus.i. veterno, qua-
les qui hydropē patiunt, & recte, nā ſępe Eunuchi
in ſenecta veternoſi fiunt.i. hydropici. ſenex.i. rugo
Muſtella ſus ex morbo et ęgritudie, eſt inq̃ colore muſtellio
.i. hꝫ colorē muſtellino colori ſimilē.i. ſubliuidum.
muſtella aūt dr̄ longū mus. Do. vult in Menandri
fabula, vn̄ hęc traducta eſt, eſſe ſtellionē aial vꝫ, qd
lacertę nō diſſile eſt maculoſo corio, nāq; id ge-
nus coloris facies expmit Eunuchoꝝ, q: pleriq; lē
tiginoſi ſunt.i. maculoſi. nā lentigo ms, faciei eſt
macula. Phę. heui, indignātis. q̄.i. q̄lis, vel cuiuſmo

di hęc fabula eſt, q̄ſi hoc figmentū, ſiue hę nugę, &
ioculare aliqd redigis.i. reducis me. eo.i. in eum er
rorem, vt egomet neſciā.i. non meminerim, ſiue
nō agnoſcā qd emeris. eho tu Eunuche. eho eſt inter
iectio attentiōes mouēs, & rñſionē. ego emi n.i. emi
ne te Eunuchū? Dorus. Emiſti me. Py. iube, vt ſup.
rñdeat. de nuo.i. ſcđo, q: rñdit ti- bi iube, vt itez rñdeat mihi. Phę. roga.i. iter- roga eum. Py. veniſtin idest veniſti ne hodie ad
nos? negat.h.d. Py. de Eunucho, quē interrogauit.
At ille alter venit ad nos natus. xvi. an.i. ſedecimū
annū agens, quē Par. adduxit ſecū. Phę. agedū. hor-
tantis eſt. primū.i. i pmis. expedi.i. explica mihi h̄,
vn̄ hēs iſtā veſtē, quē hēs taces.i. nō rñdes. o mōſtrū
hois.i. deformitas hois, et ptergrediēs nāę hois mo
dū, cū non ſis nec mas, nec foemina, nō dicturus
es.i. nō es rñſurus. Dorus. Chę. venit. Phę. ne.i. vtrū
frater meus venerit.s. Dorus. Ita Phę. qn̄. Dorus. Ho
die. Ph. q̄dudū.i. q̄to an̄ venit.s. Dorus. Modo.i. pau
loan̄. Phę. q cū.i. cū quo. vt nobiſcū.i. cū nobis. Do-
rus. cū Par. Phę. ne.i. vtꝫ. noras.i. cognoueras. pus
eū fratrē cū ſis nouitius. Dorus. nō norā nec vnq̃
audiuerā dicier.i. dici, qs eſſet Chę. frater. Phę. Igit̄
vn̄ ſciebas eū eſſe fratrem meū. Has aūt interroga-
tiones obliq̄s intermiſcet, vt fruſtret oīa, q̄ pfeſſus ē
Dorus, vult.n. fratri eſſe pſultū. Dorus. Par. dicebat
eū eſſe Chę. fratrē tuū, is dedit mihi hanc veſtē. Phę.
Occidi.i. perij. Do. ipſe Chę, induit meā veſtē. poſt.i.
deinde, vel poſtea. ambo.s. Chę. et Par. abierunt i.
diſceſſerunt. vna.i. ſimul foras. Py. ne.i. vtrum cre-
dis iam ſatis me eſſe ſobriā.i. non temulentā, vt p
us dixeras, et credis inq̃ me nihil mentitam eē.i.
falſo affirmaſſe tibi iā ſatis eſt certum.i. explora-
tum vginē eſſe vitiatā.i. ſtupratā. Phę. age, hortātis
eſt aduerbiū, o bellua.i. ſtolida mulier, et non ſatis
pſiderata. credis nunc huic.s. eunucho ſeruo et fu-
gitiuo. id ſup. qd dicat. Py. qd.i. cur. vel qui rē credā
iſti Eunucho. vel, vt alij hn̄t. qd ni.i. cur nō credas
iſti. res ipſa.i. ipſe effectus, indicat.i. declarat ſatis ſi
ne aſſeueratione et teſtimonio. Phę. pcede.i. pſr̄ te Cōcedere
Eunuchū paululū.i. aliq̄diu iſtuc.i. ad me verſum
ēt audin.i. audis ne hunc paululū aliqd qd dictu
rus ſū. et dixit audin q: pręt timore alter.s. Eunu
chus refugiebat ppinq̄re Phę. et cū acceſſit, ſubiun
xit. Phę. ſat eſt.i. ſufficit. q.d. ſatis ppe es, et icipit in-
terrogare voce ſubmiſſa. tu rurſum.i. denuo. dic.i.
rñde hoc videlicet. Chę. detraxit.i. abſtulit tibi tuā
veſtē. Dorus Eunuchus. factum eſt ſup. ab eo Chę.
Phę. et iduius eſt.s. Chę. eā veſtē, nā ſcēa actus rema
net in pſſimo cū vbis vehemētis triſtitudis. Dorus.
factū eſt ſup. illud ad eo Phę. et dductus eſt huc ad
Thai. ſiue ad Thai. domū, quā oſtēdebat. p te i. loco
tui. Dorus. ita deductus eſt.s. p me. Phę. o magne

Octonarij.

CHREMES. PYTHIAS.

ATat data hercle verba mihi ſunt, vicit vinũ qđ bibi.
Ac dũ accubabã, q̃ videbar mihi eſſe pulchre ſobrius?
Poſtq̃ ſurrexi, neq; pes, neq; mẽs ſatis ſuũ offiñ facit. P.
Chreme Ch. quis eſt? hem Pythias, vah quãto nunc formoſior

Iupiter, o hominem ſceleſtũ, atq; audacem. i. temerarium et importunum, et petulantem, et hãc exclamationem facit de Chęrea, ſed hic pnunciat, vt putet ancilla de Eunucho dici. Py. Veh mihi miſerę. i. ego ſum bene infelix, et miſera, ẽ quaſi male dicta, cũ oĩa accidant mihi ita aduerſa, ẽt nõ credis nũc nos eſſe irriſas. ideſt illuſas modis indignis. i. inhoneſtis, ẽ turpibus rõnibus. Phę. mirum ẽ ſup. ni tu credas illō ſupple quod iſte Eunuchus dicat, et iſte per ↄtemptuʒ dixit. Deinde ſubmiſſa voce dicit, neſcio quid agaʒ. i. agere debeam, vt fratris honorem tuear heus tu, aduerbium excitantis eum ad negandum rurſuʒ. i. ↄ̃rio negato qđ prius dixiſti, admonito eunucho qđ dẽat rñdere ſublata voce, vt audiat ancilla. interrogat. ne. i. vtruʒ poſſum exculpere. i. extorq̃re, teſte Marcello, veꝝ. i. veritatem. vidiſtin. i. vtruʒ vi-
Marcellus diſti. Chęreã fratrem. Dorus. non vidi. s. Phę. video. i. facile perſpicio, q̃ ſup. hic Eunuchus non põt fateri, qđ. s. veꝝ ẽ ſine malo. q. d. ſine ſupplicio et tormentis. tu Dore ſequere me hac. i. per hanc viam. ad tormenta. s. ſubeunda, et hęc oĩa ſimulanẽ ad excuſationem inueniendam Chęreę. modo. i. aliqñ. ait. i. fatetur. mõ. i. aliqñ. negat. i. deſiſtetur. ora me. i. ſinge q̃ tu ores me, ne te afficiam ſupplicio. Do. O Phędria obſecro te. vero. i. certe, et quaſi ex animo. oſtendit enim Eunuchus ſe auxiliũ rogare ex animo, non vt illi videbaẽ dolo. Phę. intro. i. ingredere in domum ad tormenta ſubeũda. Do. Hoi, hei, interiectiones dolentis, et deplorationem faciẽtis. Phę. neſcio quo modo abeã. i. diſcedam. hic. i. ex hoc loco honeſte. i. cum meo honore alio pacto. i. alia rõne, q̃ per hanc fallaciam. Actum eſt. i. factuʒ eſt. diciturq; ſemper de malo, cui vix medela adhibe-
Cice. ri põt. Cice. in ep̃lis. Actum eſt de te, niſi prouides, ſiqdem. i. q̃ ẽt, tu nebulo. i. futilis, inutilis, nullius frugis bonę, nihili, leuis ac vanus vt nebula. ludificabere. i. illudes, irridebis me hic. Py. Scio tam. i. tñ hanc technam. i. hanc artem, hanc cautelam, hanc fallaciam eſſe Parmenoni. i. prodiſſe a Parmenone. q̃. i. q̃uum, ſcio me viuere. i. q̃ ego viuo. Technã gręce, ars dr̃ latine. Inde technides. i. artifex. inde calotechnus. i. bonus artifex, et cacotechnus. i. malus artifex. Do. Ancilla. Sic eſt vt tu dicis Pythias. Py. pol. i. per Pollucem. inueniam hodie eum alicubi, vbi referã ei Parmenoni parem gratiam. i. rependam ei vices. in malum enim ſępe dr̃ referre gratiam. i. quod vulgo dr̃ reddere placitum. Sed nũc o Doris quid cenſes faciendum. Do. rogas. i. interrogas me de iſtac virgine, quę ita fuit ſtuprata. Py. ita. i. rogo de iſta virgine, vtrum ne, altera particula abundat. taceaʒ. i. cęlem, an prędicem. i. aperte dicam, et detegam facinus. Do. pol. ſi ſapis. i. ſi es ſapiens. neſcis. i. ignoras. q̃uum ad detegendum illud ſup. quod ſcias apud te. reſtrunẽ enim hęc verba ad diuerſa, alioqn non caperent fidem, videlicet neſcis de Eunucho, neq; de vitio. i. đ ſtupro virginis, q̃ iam ſit facta mulier. Hac re. i. tua taciturnitate et ceſſatione. euolues. i. exolues, explicabis, expedies, extricabis te. ab oĩ turba. i. ab oĩ turbatione ẽ iurgio, et gratum feceris i. gratũ facies. coniunctiuum p indicatiuo. illi. s. virgini cum ſilentio texeris amiſſam virginitatem, quę reparari non põt. Nam, vt inqt Ouid. *Oui.*
Lęſa pudicitia deperit illa ſemel. i. irreuocabiliter. Modo. i. tantummodo. dic id. s. Doꝝ abeſſe. i. fugiſſe, ſeu diſceſſiſſe. Py. Facias ita, vt mones. s. aut ſuades. Do. Sed video n. i. vtrum video Chremẽ. declinatur. n. Chremes Chremis vel Chremetis. et ita deinceps. Thais iam. i. ſtatim. aderit. i. adueniet vel pręſens erit. Py. quid. i. cur ita aderit. s. Thais. q̃. s. chr. video. Dor. quia cum ab eo inde. i. ex domo militis. iam tum. i. tunc. turba. i. rixa, turbatio iurgium inceperat inter eos. i. militem et Thaidem. Pyt. tu Dorias aufer hoc aurum, et ego ſcibo, pro ſciam. ex hoc. s. Chreme. quid ſciet. i. quid ſit de turba incepta, et quomodo res ſeſe habeant.

EXi foras. Venit Phędria adducẽs verum Eunuchum. s. Dorum, putans illum ductum fuiſſe a Parme. ad Thaidem, et illum eſſe, qui aufugerat. Hęc perſona valde neceſſaria eſt ad inueſtigationem Chęreę, quia per eum Chęrea hoc feciſſet, notificabitur. loquitur Phędria ad Eunuchum, quem propter fugam latitare credebat, dicens. Exi ſceleſte, non ſolum non exiſtat etiam reſtas fugitiue, qui aufugiſti dominam tuam. prodi. ideſt exi. male conci. quia male tibi beneuolentiam acquirebas. Quid hunc reditio eſt? quaſi dicat. Cur dominam tuam aufugiſti, et ad me rediſti. Quid veſtis. m? habebat enim adhuc veſtem Chęreę non offi. i. inueniſſem. Ita iam adornarat. ideſt aptauerat fugam mutando hanc leuiorem veſtem. Quiſquam veſtiarum. ideſt quęquam. Eſt enim communis generis apud antiquos. Nam certe credidi, nam quippe. Tace op. quaſi vero paulum interſiet. Ac ſi diceret, ibi differentia per veſtem haberi poteſt, vbi parum diſſimilitudinis eſt, ſed vbi tanta differentia eſt, ibi nulla per veſtes differentia notanda eſt. Adeo pulcher eſt, quem tu vidiſſe. n. Sed hic eſt victus. ideſt fractus animus eundo, vetus per ętatem, veternoſus a morbo, veternus enim eſt morbus, qui ſi etiam iuuenes occupet, ſenes videri facit. Senex in habitu, in colore muſtelino dicit, quaſi pallido et ruffo ad modum muſtellę. Natus ſedecim annos recta eſt, et bo-
SER.

na hęc

Videre mihi q̃ dudũ. Py. certe tu quidẽ pol multo hilarior. Ch.
Verbũ hercle hoc verꝫ ẽ. SINE CERERE ⁊ Libero friget Ve/
Sed Thais multo ante venit. Py. an abijt iã milite? Ch. (nus.
Iam dudum ętatem, lites ſunt inter eos factę maximę. Py.
Nihil dixit tũ vt ſeq̃rere ſe ſe. Ch. nihil, niſi abiens mihi ĩnuit. P.
Eho non ne id ſat erat? Ch. at neſciebam id dicere illam, niſi q2
Correxit miles, quod intelleximus, nam me extruſit foras.
Sed eccam ipſam, miror vbi ego huic antevorterim.

na hęc conſtructio, nec oportet ſubaudiri hũs ſede/cim annos. Iam ſatis. s. tu antea me vocabas temu/lentam. Iam. i. mõ ſatis credis me eſſe ſobria. Age nunc be. i. ſtulta. facta cognitione de Chęrea, vult Phę. ſe aliquo mõ ab illis expedire, quia hęc res ad eum, q bona miſcerat ptinere videbatur, ideo ma/chinat dis ſuadere illi ne credat, ẽ ꝓpterea eunuchum cogit iterũ denegare, quod dixe/rat de Chę/rea, q̃pro/pter eum p ſe vocat ita Concede i/ſtuc. i. in iſtam ptem. Audis ne? ẽt nũc. i. adhuc pau/lulum concede, modo ſat eſt, dic dum mihi hoc rurſum vtrum ſit verum, quod ꝯfeſſus es coram illis, dic dumdum, eſt ibi adiectio syllabica. Veh mi/hi Pythias exclamat illis ꝯſiliantibus. Mirꝫ eſt niſi tu credas, quaſi non debes credere. Quid agam. n. hoc dicit ſecum, poſtea vertit ſe ad Eunuchũ tacite dicens, heus negato rurſum, quod de Chęrea dixi/ſti. poſſum ne? hoc dicit alta voce. Sequere hac. i. in domum, vt te vt verberem, hoc minitatur ei coram illis. Ora me, tacite dicit. Alio. p. hic oñdit quare il/lud totum machinatus ſit loquens humili voce. ti/ne. hoc alte Parmenonis. Remanet Pythias cũ Do/ria, et ꝯqueritur de Parmenone, et minatur ei, quę comminatio quandam opportunitatem quinto actui ꝑparat. ibi. n. terrebit Parmenonem, qui terri/tus nunciabit Lachi de deꝓhẽſo Chęrea in domo meretricis. Vbi poſtq̃ veniet Laches, et rem inueni/et, aliter fiet per eius conceſſionem, vt Chęrea du/cat virginem. Technam. i. fallaciam, ẽ dr̃ a tego te/gis, di turba. i. turbatione. Et illi. i. puellę, q̃ nollet ſe diffamari, ideſt gratiam feceris. Id modo, ideſt tan/tummõ dic. Sed video n, ad aliũ actũ iam accedit.

DONA. ATat data hercle verba mihi ſunt, vicit vinũ. Hic ſemigrauis inducit vino Chremes prio/rum memor, titubans in pręſentibus, vt ſe/re appoti ſolent. Atat, interiectio eſt paulatim percepti atq; intellecti mali. Data verba, fraus fa/cta, dicta hercle verba a milite an a meretrice, cu/ius iampridem dolum malum in omni re ſuſpe/cto, an magis a vino, quaſi captioſo aliquo data verba ſunt q2 bibere dulce eſt, ebrium fieri turpiſſi/mum, adeo his quę ſequuntur, quaſi ſubtilem frau/dem ebrietatis inducit.

Plau. Plau. de vino, Pedes captat primo luctator doloſus.

Virg. Virg. de vua, Tentatura pedes olim, vincturaq; linguam. Ad dum ꝫc. hic verba data ſunt. Quam videbar. m. e. p. ſo. nihil elegantius. non dixit videbar mihi tunc eſſe ſobrius, ſed hoc ipſum iam erroris ẽt, ac vinolen/tię accumulatio. videbar inquit mihi nimium ſo/brius pulchre, fortiter, ac nimis. Neq;. p. ad inceſ/ſum. Neq;. m. ad facta, ad dicta. Satis. s. ſ. oſ.

bũ. non enim oĩno non facit, nam hęc inſani eſt, ſed non ſatisfacit quod eſt ebrietatis. Quis eſt? hem. P. . . . ,ẽ ſatis miro exemplo mutatã credit, poſtq̃ã ipſe mutatus eſt. Quanto nunc. ſ. u. m. q̃ hoc multũ academicos iuuat, q vt aiunt, prout habiti fuerimus atq; affe/cti, ita no/bis aliud, atq; aliud videri, ẽ iõ nihil certi comprehẽ/di poſſe. Certe tu p. q. et certe et pol, vt appet hãc vere loqui, quę ſobria eſt. illum vero ex vitio falli, et honorifice, atq; vt ſo/bria, non dixit temulentior, aut laſciuior, ſed ala/crior. Verbum. h. h. verbum ꝓuerbium, vt idem in Andria. Verbum illud verꝫ vulgo qđ dici ſolet.

Sine Cerere et Baccho friget Venus, hoc ſi ad ſen/tentiã reuoces non ꝯuenit ad ebrioſi petulantiã, q̃ ſic ante dcm̃ eſt. Nam et ĩprobior factus eſt, et cum tropice locutus ſit, tñ ordinem nãlem ſeruauit. Nã primum cibus, deinde potus, poſtremo libido. Ve/nerea. Friget autem, q2 oĩs eiuſmodi voluptas in calore ſanguinis conſtituta eſt, qui his rebus alit, et friget ꝓprie nõ adhęrit. tranſlatum. n. hoc ꝓuer/bium friget a picatione vaſorꝫ, q̃ frigidam picẽ nõ tenent, cum alia multo meliora ſunt ad vſum fri/gida, vt ferrũ, argentum, aurum, et cętera huiuſmodi. nã ſic alibi, Vbi friget huc euaſit, et vide tres meteny/mias, Cererem. Liberum. Venerẽ. Sed Thais mul/to ante venit, interrogatiue pronunciandũ hoc, et ſcias de his interrogationibus hanc ipſam eſſe, in qbus ita quęrimus, vt qui interrogant reſponſuri nobis ſe neſcire videantur. Iamdudum ętatem, q2 iamdudum infinitę morę eſt, addidit ętatem, vt oſtendat multum abeſſe tpis, vt factũ eſt. Iam dudum ętatem, pro longinquo tẽpore. Lucilius, vt multos menſeſq;, dieſq;, non tñ ętatem, ętatẽ diu, longinquoq; tpe ac prolixo, vt eſt ętas. nam ſic di/cimus de die, et dieculam aliquantulam moram.

Nihil dixit tum vt ſequerere ſeſe. nihil pro nõ. Virg. Deponunt alos. a. n. m. s. e. Nihil niſi abi/ens mihi innuit, apparet et quaſi iratam diſceſſiſ/ſe Thaidẽ a milite, et tñ ſic iratam, vt illi ira conſi/lium non ademerit, innuit, inquit, cum abiret.

Eho nonne id ſat erat? adeo ſimplex hic induci/tur adoleſcens, vt a Pythia reprehendi poſſet. nam quid opus fuit dicere, niſi innuit. Sed neſciebam id dicere illam, dicere pro velle, vel ſignificare. ſic ali/bi. Quaſi tu d cis factum id ꝯſilio meo. Niſi q2 correxit miles, quod intellexi minus, hoc videt face/tius et ſapientius, qđ dici ab ebrio, ruſtico et adole/ſcente debuiſſet. hoc vitium tunc fit, cum poetę in/genium ſuum in pſonas conferunt. Quo intel/lexit minus, veriſimile hunc tñ extruſum fuiſſe.

non vapulaſſe,quia miles Thaidi magis q̃ huic iraſcitur. Miror vbi,e.h.ante,ideſt hanc precceſſerim. Vbi,in qua parte vię.

QVI. ATat data etc.Hic ſemigrauis inducitur vino Chremes prioꝝ memor,titubans in pñtibus.chr.Atat,interiectio eſt paulatim poeph,atq; intellecti mali Hercle.i.per Herculem iurantis eſt, verba ſunt mihi data.i.fraus mihi facta eſt. a vino,quaſi ab aliquo captioſo et doloſo ꝓpterea Plaut.de vino loquẽs vocat vinum luctatorem,doloſum.Vinũ qđ bibi,vicit me. Ac dũ.i.qñ accubabas.i.ad edendũ ſedebam. Antiq.n. epulantes cubabant,ac cubito innitebant.q̃.i. q̃uis videbar mihi.i.iudicabar a meipſo eẽ pulchre.i.nimis vel fortiter.ſobrius.i.modeſtus,vel potius moderatus.poſtq̃ ſurrexi ↄuiuio.neq; pes quãtũ ad inceſſum.neq; mens q̃tũ ad facta et dicta facit ſatis ſuũ offm̃.i.id qđ efficere dꝫ,vel qđ efficere ſolet, cũ hõ ſobrius eſt.Py.o Chreme.chr.qd eſt.Deinde viſa Py.ſubdit.hem Pythia.Hem dixit.q.d.nõ videbã te. Vah.qñq; vah eſt interiectio gaudẽtis,vt hic.oñdit eni ibi gaudiũ,et effuſionẽ i riſuꝫ.qñq; ſig̃t deriſionem,vt in paſſione.Vah q deſtruis templũ Dei.q̃to q.d.multo vel longe.quãto.n.ibi dr̃ exclamando. videre.i.videris mihi.nunc formoſior.i.pulchrior, q̃dudum.i.paulo ante.Py.certe q̃dem pol,hę ꝑticulę fere idem ſignificantes ſunt inculcatę,vt apparet hanc vere loq,quę ſobria eſt videris inq̃ mihi multo hilarior.i.alacrior,q̃ prius.s.chr.hercle. hoc verbum.i.hoc dcm̃,hoc ꝓuerbiũ,hęc snia eſt uera.Venus.i.laſciuia.friget.i.ceſſat,vel non adhęret.ſine cerere et Baccho.i.ſine cibo,et potu.et ẽ metonomya ponitur.n.inuentor vel inuentrix pro re inuẽta, vt Bacchus pro vino,Venus pro laſciuia,Ceres pro frumento.Sed Thais venit multo añ interrogãdo q.d.vtꝝ Thais venerit multo ante.py.an.i.vtrum. iam abijt a milite.chre.iamdudũ ętatem.i. longo ante tp̃e.q.d diu et longinquo tp̃e,ut eſt ętas.Nam ſic dicimus de die,nã dieculam aliq̃uantulã moram dicimus.Nec mirꝝ ſi dicamus ętatem in accuſatiuo.nam noĩa tp̃alia,vel tendentia ad tp̃s,vel diſtantiã pñt poni cum uerbis oibus,et in actõ et abltõ,ſed elegantius in accuſatiuo.Iamdudũ ętatẽ i.multo ante tp̃e.Iamdudũ.n.infinitę eſt morę, et nunc puam,nunc modiocres,nunc magnã moram ſig̃t.ꝓpterea addidit ętatẽ,vt oñdat multũ abeſſe tp̃is ex quo factum eſt.Lites factę ſunt maxi-

me inter eos.iamdudum ętatem.i.longo ante tp̃e. Py.nihil.i.non dixit.tũ,ideſt tunc,vt ſequereris ſeſe i.ſeipſam.chr.nihil.i.non dixit niſi abiens.i. cum diſcederet.innuit.i.ſignũ fecit mihi, vel oculis, uel digito,uel alio quouis mõ.Py.eho non ne ſat erat i.ſufficiebat.chr.At.i.ſed.neſciebam illa m Thaidem dicere,ideſt nelle,uel ſignificare id.s.ut diſcederẽ,niſi miles correxit.i.corrigẽdo me oſtẽdit. id qđ minus, ideſt nõ intellexi. Nã extruſit.i. extrubauit ipulit me foras. Sed eccam.i.ecce hic video ipſam.miror vbi.i.in qua parte vię anteuerterim huic.i.hanc ꝑceſſerim.Nã anteuertere alicui, vel ꝑuertere aliquem.ſig̃t aliquem anteire, vel añcedere,vel per compendia viaꝝ eum añcedendo,vel celeriori curſu ꝑtergrediendo.poteſt enim forſitan anteuerto iungi accuſatiuo, vt anteuerti ſocium vel ſocio,ſequendo hunc locum.

SER. ATat.Hic incipit q̃rtus actus de cognitiõe et liberatione virginis.Et ſicut tertius actus circa pſonã Chę.principlr̃ verſat̃ hoc mõ,vt cognoſceret ipſe fuiſſe falſus eunuchus,q virginẽ vitiauerat.Ita iſte q̃rtus actus principlr̃ circa pſonã virginis hoc mõ,vt cognoſceret eẽ ciuis,et fiet manumiſſa,et libera a ptãte militis. Et cognoſcet ꝑterea Thais vitium,qđ factũ eſt in ea,qđ totum tendit ad vtilitatem eunuchi,cui oẽs ptes ſubſeruiunt, qm̃ cum ſit ciuis,et libera,et ſit ab eo eſſe vitiatam notificatum.hęc oia ad eã ducendã iuuant eunuchum.Si.n.aliquod hoꝝ deeſſet,fortaſſe non habuiſſet eã vxorem, ad quã cognitionem et liberationem inducunt conuenientes pſonę.s.chremes, cui Thais ſigna,q̃ a pẽtoibus ſcripta habuerat, oñdat,et oſtenſa p ſophronã nutricem bene recognoſcat.Et ipſa Thais inducit,q̃ eam eſſe ciuem affirmet,et ſigna ſcripta oñdat Et ita valent hęc duę pſonę ad eam ciuem eſſe cognoſcendam. Eędem perſonę ualent admanumiſſionem , quoniam cum Thraſo puellam cum familia ſua a meretrice auferre veniret. Chremes, vt ſororem ſuam iuuante Thaide a manu militis liberabit . Ecce prior inducitur Chremes lętus, et plus potus inuenilıter de conuiuio rediens,vt cum prius ſobrius a meretricijs dictis abhorreret,Baccho hilareſcente meretrici facile conſentiat,et ideo modo deſcribit potus,et ita hilaris ita ſecum loquens. Atat data ſunt hęc mihi, ut ſcilicet deceptus ſum, quia ultra commodum bibi,et hoc eſt vi-

Octonarij,& Septenarij.

THAIS. CHREMES. PYTHIAS.

CRedo equidem illum iam affuturum eſſe, vt illam a me eripiat,ſine
Vt veniat,quid ſi illam digito attigerit vno,oculi ilico effodientur.
Vſq; adeo ego illius ferre poſſum ineptias,& magnifica verba,
Verba dum ſint,verum enim ſi ad rem cõferent vapulabit.Ch.
Thais ego iã dudũ hic adſum.Th.o mi Chreme teip̃m expecto
Scin tu turbã hanc te ꝑpter eſſe factã?& adeo ad te attinere hãc
Oẽm rem?Ch.ad me?q̃ q̃ſi iſtuc?Th.q̃a dum tibi ſororẽ ſtudeo

tium quod biberant, Sed cum accubabam ſedens ad conuiuium nondum ſentiens me eſſe vino ſepultū. Quā.i. quantum videbar mihi ſobrius. Sed poſtq̄ ſurrexi a cōuiuio. Neq; pes, neque mens ⁊c. Inducit Py. vt Chremeti aliqd alacritatis addat, et occaſionē reditus ingrat. Iādudū ętate.i.p ętatē. Nihil mihi dixit niſi hoc tātu q abiēs i. diſcedens a milite innuit mihi, vt eā ſeqrer At neſciebā q ppea mihi inueret, hic deſcribit iuuenē nō multū artibus meretricis iſtructū.

Hanc tibi dono do, melius dixit q̄ dono, vt donum placidius videat, et pſtantius. Neq; repeto pro illa quicq̄ abs te pretij, ex eo qd potuit iure facere bñficium demonſtrauit oratorie, dicens ſe non eſſe facturam. Et hr̄, et referē Thais. qui habet apud ſe grām nondū retulit, retulit quid de ſtint habere, multus ergo hic dixit, et habetur gratia, et referē, haberi tñ quē ſenſus tranſtulit. Salu. in bellū Iugurthinus, Arma pecuniam ſume, vt ē e,

Reddere, ⁊ reſtituere, hęc atq; hmōi ſum multa paſſa. Ch.
Vbi ea eſt. Th. domi apud me. Ch. hem. T. quid eſt?
Educta ita vt teq; illaq; dignumſt. Ch. qd ais? Th. id qđ res eſt.
Hanc tibi dono do, neq; repeto pro illa abſte quidq̄ pretij. Ch.
Et hr̄, ⁊ refertur a me Thais tibi, ita vti merita es gratia. Th.
At enim caue ne prius q̄ hanc a me accipias amittas Chreme.
Nam hęc ea eſt, quam miles a me vi nunc ereptum venit.
Abi, tu ciſtellam Pythias domo effer cum monumentis. Ch.
Viden tu illū Thais? Py. vbi ſita eſt? T. i Riſco, odioſa ceſſas? Ch.

Salu.

bus meretricis iſtructū. Ego neſciebā, niſi q miles poſtea illud qd ignorabā i me correxit, qd minus p Thai. itellexerā. Vere correxit in me. s. ve fecit me ſcire, cur Thais mihi innuiſſet, ē q extruſit. s. Miror vbi ego aūuerterim huic. i. verterim me aū hanc.

DONA. Credo eūdē illū iādudū affuturū. Vides ne ex ipſis apparere verbis, q̄ pcitata et recēs a litigio veniat. Tha. Itaq; nec noīat milites, nec virginem, ſed pnoie vtrunq; ſigt, q̄ſi in medio pſiſtuta negocio. Affuturū eſſe. i. aduenturū, vt Affuit et Mneſteus. Sine veniat. q. d. ſine nullis, et cōminantis eſt, vt ſine mō. Atq ſi. i. d. a. u. moris cōminantiū eſt ad exiguū reuocare cōmiſſa, q̄ ſe vlturos pdicāt. Oculi ili effo. et foeminę minę ſūt, et in libidinoſos q̄ maxime, nā hūc ſuſpicat amatorē eſſe vginis, ſic et alibi. vt Ego vnguibus facile illi in oculos inuolē venefico. In oculos aūt maxime ſęuire foeminas, et tragędię fere oēs, et comędię pſtant. Vſq; adeo illius. e. f. p. in. ē. m. u. nō dixit vſq; adeo illū poſſum amare, ſed q̄ inſuauius, iādiu ſit, oñdit, dicēdo ferre poſſum, et cito oſtēdit, q̄ ſit amicitia militis, ineptias ingt et magnifica vba. Verba dū ſint, hoc eſt q̄ vim non adminiſtrant. Verū ſi ad rē cō. u. ſi diſceſſerit a verbis, et rem expiri coepit, vapulabit, et bona locutio, vt ſi dicas verba ad rē ptulit, hoc ē agere qd dicebat aggreſſus eſt. Ad me, q q̄ſi iſtuc et ruſticus et timidus, et pudēs cōmotus ē meretriculę dicto. Hęc atq; h. m. ſum. p. mulier facunda meretrix hęc imputat adoleſcenti q̄ vidit, et alia qbus non interfuit. Reddere, et reſtituere, pprie reddiē cupiētibus vt dño ſeruus. Reſtituiē cupiens, vt patrię ciuis, et reddiē et reſtituiē cupiens cupientibus, vt parenti filius, ergo in hac vtrunq; eſt et reddi et reſtitui. Hem, extimuit adoleſcens cum ſororē ſuam in domo meretricis eſſe audiuit, cui rei ſtatis occurrit Thais. Educata eſt, ſubaudiē domi apd me. Educata ita vt teq;, illaq; dignum eſt, bene purganit quod eſt faſtu meretricio ſpectabaē, non inquit vt me dignum eſt apud me eſt. Quid ais? recte q miru apud meretricem liberaliter educatā,

et quoad vixeris nunq̄ redditam tibi gratiam imputaris, ſemp apud me integra erit. Ne prius q̄ hanc. a. Ch. hoc in comędia licet more vulgi dicere, cęteru non pōt amitti quod nondum acceptum ſit, an q iādudum ſumptum eſt. Nā hęc ea eſt. p. m. n. e. u. e. non ad deterrendū, ſed ad pparandū aīum adoleſcentis hęc dixit, quē audacem putat, aliter aūt res ipſa eſt, naz mox Thais mutabit orōnem, et dicet. Qui cū res eſt tibi, pegrinus et minus potens, q̄ tu minus notus. Abi, tu ciſtellā Pythias domo effer cū monumētis, monumēta ſunt quę gręci dnt λει ψ ανα σπαργανα. Vidē tu il. T. longē videre timoris eſt indiciū. Vbi ſita eſt, trepidātes pſonas imiſcui. In Riſco, ciſta pelle pteſta, nomen Phrygiū. Quantas co. pprie dixit copias, nā ſic dñr legiones in vnū collecte puenit tñ rudi et ruſtico adoleſcenti ſex hoies copias dicere, militē s. Paraſitū, Doracē, Syriſcum, Sigmalionē, Sangaz.

Nuz. f. es. mi. h. formidoloſus et terribilis et timēdus intelligiē. Apage, ſic Pla. in Trinum. Apage amor. Atq; ita. o. eſt, vt nullus formidoloſus ſis,

Plau.

Metuo quales tu me. h. exi. vr ebrius factus hic Chremes, et iam diſplicere nolle mulieri, nā iccirco fateē ſe timere malam opinionē Thaidis de ſe. Sed metuo quales none dixit: pro metuo ne ignarus ſis. Peregrinus eſt. m. p. q̄ tu, q̄ poſtq̄, tñ ipſa non eloquitur, quid efficiaē ex eo qd ait pegrinus ē minus. p. q̄ tu. bene ſic dixit, q tardus fuit dicere, ille impotens, tu potens ⁊c. Sed tu qd. c. p. a. e. oñdere vult Teren. plures snīas ad timiditatem congruere, q̄ ad audaciā, nam et mox dicturus eſt, Omnia prius experiri, q̄ armis ſapientē decet, q ex prouidentia timor, ex audacia temeritas puenit. Stultum eſt fieri, nec fieri ſinere, et melius dixit, q̄ pati, hoc generale eſt, nam nunc admittere pate fieri ſigt. Malo. e. u. pro prouidere ne fiat. i. proſpicere, et cauere, ab eo qd pcedit id quod ſequitur. Accepta iniuria, hic cā oſtēdiē, cur illud malit. Tu abi, atq;. o. ob pauidi conſilium nihil aliud continet poſt clauſtra, et fugam, naz ſera eſt clauſtrum ianuę. Dum ego. h. tranſcurro, trāſcurro

dixit non curro,vt proximitatem fori oſtéderet. Volo ego.a.h.a.cupio non inquit, ſed volo. In tur.hac,vide timidum turbas appellare,quã mulier non timet. Melius eſt,fugiendi occaſionem hic cupit dari. Mane, hoc geſtu iam adiuuatur. Omitte me, iam adero, ex huius verbis

Militem ſecum ad te quantas copias adducere.T.
At at,num formidoloſus obſecro es mi homo? Ch.apageſis,
Egon formidoloſus? nemo eſt hominum qui viuat minus.T.
Atq; ita opus ẽ.C.hau.metuo,quẽ tu me eẽ hoĩez exiſtumes? T.
Immo hoc cogitato,qui cum res tibi eſt,peregrinus eſt,
Minus potés q̃ tu,minus notus,amicorꝫ hic minus hñs. Ch.
Scio iſtuc.SED TV QVOD CAVERE poſſis ſtultũ amit
Malo ego nos ꝓſpicere q̃ hũc vlciſci accepta iniuria. (tere eſt.

appet manu cõphenſum eẽ adoleſcentem. Omitte m.iam.a. q; cauſam ꝓbari non videt,celeritatem vedeundi pollicetur. Nihil.o.ẽ iſtis

Virg.

vtrũ aduocatis,an iſtis omnibus quę dixiſti. Vir. Aut quid petis iſtis. Hoc nudo dic.s.eſſe.il.t.ordine eſt executus.primo vtrum perſonam habet, dic ſororem inquit eſſe illam tuam. vtrum nego ciuem habet,et te paruam virginem amiſſam.cur hodie agat. Nũc cognoſce,et vnde probet ſigna oſtendet,ẽ te paruam virginem amiſſam,hęc oĩa ſic pronuncianda ſunt,vt et iuſta et facta facilia demonſtrentur. Si vim.f.in ius.d.h. et recte q; violento ciuiliter reſiſti ſolet. Fac aio.h. vt.p.d. hęc non dicerenť a Tha.niſi in illius vultu pauor nimis appareret.Faciam, adiuuandum pronunciatione,faciam enim timide dictum eſt. Attolle pallium,his verbis Chremens demonſtrauit nimis liberaliter pauidum adoleſcentuli animum. Attolle pallium, vel q; ſimplex eſt, vel q; eius pallium trahit Chremes. Perij,huic ipſi patrono opus eſt quẽ defenſorem paro,hęc meretricis querela rudem adoleſcentulum magis ẽ honeſte natum,q̃ culpandum eſſe demonſtrat.

GVI.

CRedo equidem &c.Hic apparet ex ipſis verbis,q̃ ꝯcitata et recens a litigio veniat Thais,itaq; nec noĩat militem,nec ṽginem, ſed ꝓnomine utrunq; ſignificat,quaſi in medio conſtituta negocio.Thais eqdem credo illum militez affuturũ.i.aduenturũ. Nam adeſſe interdum ſignificat aduenire.ut Vir.Huc ades.i.aduenias.iamdudum.i.ſtatim.et hoc de futuro dr̃. ut iãdudum ſumite pęnas,q̃ſi ilico,uel nunc,ut eripiat.s. miles, illã.s.uirginẽ a me.ſine.i.permitte.ut.i.q; ueniat, hoc eſt dimitte eum uenire , et eſt cõminantis dictum,ut ſine modo.atqui.i.ſed certe, ſi miles attigerit illã uirginem digito uno, ilico oculi cuſtodientur.i.extrahenť,euelenť, eruentur illi, et bene oculi.Nam in oculis maxime ſęuire fœminas,et tragędię,et comędię proſtanť. uſq; adeo.i. certe, alias in tm̃.ego poſſum ferre.i. pati,tolerare, ineptias.i.ſtultas uiuendi rõnes, et uerba magnifica. i.uerba tumida,ſuperba,elata,uel uerba quibus ſe iactitare ſolet,dum.i.dũ modo,ſint uerba.i. dummodo uerbis non addanť uerbera.Verũ.n.i.ſed certe,ſi uerba ꝯferentur.i.conuertentur ad rem.i.ad

effectum.q.d.ſi diſceſſerit a uerbis et rem experiri coeperit,uapulabit.i.cędeť.Et elegans eſt locutio ſi dicas uerba ad rem ꝯtulit, hoc eſt aggreſſus ẽ agere quod dicebat.Chr.o Tha.ego adſum hic.iamdudum.i.diu eſt ex quo ſum hic.Tha.o mi Chre. blandientis eſt,expecto teipſum.Scin.i. ſcis ne hanc turbam.i. turbationem, rixam eſſe factam ꝓpter te, et utrum ſcis inquã hãc oẽm res.i. totam hãc contentionem. adeo. i.ualde,uel intantum vel certe,attinere ad te,ideſt ad te ſpectare,et tua intereſſe.Chre.Chremus cõmonitus eſt meretricis dicto dicis ſupple eam ꝯtentionem ad me pertinere,indignantur eſt ,ꝓferendum.qui.i. qũo dicis hoc?vel qũo poteſt ad me attinere,quaſi ego iſtuc fecerim ſup.i.quaſi cõmouerim hoc iurgium. Tha.q; dum ſtudeo.i.laboro.reddere.i. reſtituere tibi ſororem, paſſa ſum hęc iurgia,atq; hmõi multa.i. talia id genus.Proprie reddiť cupientibus , vt dño ſeruus reſtituiť cupiens vt patrię ciuis,reddiť et reſtituiť cupiens cupiẽtibus vt parentibus filius, ergo i hãc virgine vtrunq; eſt ẽ reddi,et reſtitui.Chr.vbi ea.s. ſoror eſt.Th.eſt domi apud me.Chre.hem, timentis eſt,et indignatione percuſſi,q; audiuit ſororem eſſe in domo meretricia.Th.quid eſt q; indignaris,et times,ſoror eſt educata.i. nutrita apud me ſup.ita vti ſicut dignum eſt te et illa ſorore eã ſupple educari.q.d. ita eſt educata ſicut honeſtum eſt pro te et ſorore eaz educari,et vt vulgo dici ſolet, ſicut ad te,et ad illaz pertinet, et vbi qs diceret,ego te tractaui lautius,q̃ ad te.ptinet,elegantius diceretur,Lautius te accepi, q̃ dignus ſis , vel q̃ te ſit dignum.Chre.quid ais.q.d.mirꝫ eſt apud meretrices virginem liberaliter educari.Tha. dico ſup. id qđ res eſt.q.d.dico id quod eſt verꝫ,do tibi hanc ſororem dono,neq; repeto.i. nõ repoſco qcquaz pretij abs te pro illa,quod poſſem facere.Chr. O Tha.grata.i.memoria et recordatio beneficij accepti hr̃ a me,et refertur.i.reddiť,vel rependitur.ita vti.i.ſicut. merita es.i.bene meruiſti.Qui habet apud ſe gratiam nondum retulit,retulit autez qui deſiſtit habere.Vñ agere gratias dicimur verbis. referre gratiam facto reddendo beneficium,et habere gratiã, vel gratias in aĩo.Th.at enim.i.ſed certe.O Chre.caue ne amittas hanc priuſq̃ accipias a me.Hoc ita dici in comędia licet more vulgi. cęterꝫ non põt amitti,q; nondum ſit acceptum, nam hęc puella eſt,quam miles venit nunc ereptum.i.vt eripiat a me,tu Pyt.abi,i.vade domum.affer domo.i.ex domo.ciſtella.i.ſcrinium,vt ait Nonius,paratum ad leges ferendas.Nam,vt ait Varra ciſta fit ciſtula et ciſtella,tam ciſta,q̃ ciſtella inueniuntur ꝓ ſcrinio poni,

ciſta
ciſtula
ciſtella

poni,in quo recondite leges ſeruabant.Cic.ad Here. Ille nihilominus ciſtellam detulit. Et paulopoſt, Pontes diſturbat,ciſtas deijcit.i. ſcrinia ferendarum legum parata.Interdũ ciſta ẽ corbis.i. genus calathi magni viminibus ꝯtexti, et fere ſcriniũ legum ferendarum paratum in modum calathi erat ꝯtextũ, aut paruũ ab eo differebat. Affer ergo ciſtellam.i. ſcrinium cum monumẽtis.i.cum inſtrumentis ſeu litteris ẽ memorialibus, q̃ litterę forte mẽtionem faciebant de ſtatu eius.s. q̄ eſſet ciuis attica,aut etiam quę lr̃e erant de hereditate ſua. Chr. O Tha.viden.i.vides ne illum militem.Py.vbi ciſtella ẽ ſita.i.poſita et recondita.Thr.ẽ ſita in Riſco.i. vel in feneſtra parietis,vel i magna ciſta pelle cõtecta.Nam,vt inqt Serui.Riſcus dr̃ feneſtra parua in pariete poſita.Dona.aũt dicit eſſe nomen phrygium ſignificans ciſtam pelle ꝯtectam. Nonius cõuenit cum Seruio,inquiens eſſe locum in pariete anguſtum.O odioſa.i.exoſa,vel moleſta,nam odium interdũ capiẽ pro moleſtia,inde dr̃ odioſus.i. moleſtus,ceſſas.i.tardas,cunctaris Chre.Quantas copias.i.quantas legiones Nã copię in plurali dicuntur legiones in exercitum collectę, video militem adducere ad te.i.ad tibi nocendũ.Atat, interiectio metuentis.Tha.obſecro o mi hõ,mi blandiẽtis ẽ,num.i.nunqd ẽ formidoloſus,paſſiue hic capit vt ait Dona.i.terribilis,ſeu timendus. interdum capiẽ actiue,et ſignificat meticuloſum, et timidum.

Apageſis

Chr.Apageſis.i.apage,hoc ẽ recede vel abi,ſicut apagete.i.abite vel recedite.verba ſunt comica vel aduerbia et gręca.Nõnulli dn̄t apageſis pro tace,vel ſta i pace,aut ſis ſanus et pacificus. Egon.i.ego ne ſum ſup.formidoloſus.i.timidus, ſeu meticuloſus. Nemo oium ẽ,qui minus metuat q̃ ego.s.Th.Atqui.ſed.certe.ẽ opus ita.i.opus ẽ, vt non ſis meticuloſus ſed auſus.chr.Hau,interiectio dolẽtis, ſeu metuentis, interdum indignantis et exclamãtis, metuo.q.d.ſollicitus ſum et anxius, qualem hoies exiſtimes me eſſe.Th.imo.i.ſed cogita hoc. qui cũ.i. cum quo.qui.n.ẽ ablatiuus,res ẽ tibi.i. negocium habes,et cum quo es ꝯflicturus, et manus ꝯſerturus.mi'e s ſup ẽ peregrinus.i.alienigena,minus potens q̃ tu,minus notus q̃ tu, ẽ inq̃ hñs hic minus amicorum.i.non tot amicos quot.s. habes. Chre.ſcio iſtud,ſed ſtultum ẽ admittere.i.pati fieri id ſup.qd poſſis cauere.i.vitare,et ꝓhibere ne fiat, ſeu impedire.ego malo.i.potius volo,nos ꝓſpicere.i. prouidere,cauere,q̃ vlciſci.i.punire hunc militem,iniuria acceptã.i.poſtq̃ erimus ab eo affecti iniuria.q.d.longe melius ẽ cauere iniuriam,q̃ accipere,ẽ poſtea vlciſci et vindicare. Tu Thais abi,atq; obſera.i.claude intus.i.per partẽ interiorem.hoſtium.i.ianuam. Dona. dicit ſeram eſſe ianuę clauſtrum, dum.i.q̃din.ego tranſcurro hunc ad forum,vel venale,vel cauſarum, vt illinc deducam adiutores. volo aduocatos.i.hoies patos defendere nos,vt Lau.ait adeſſe.i.pñtes eẽ,vel ꝓpe eẽ hic, vel p̃ſidio eẽ nobis in hac turba.i.in hac turbatione et rixa.Th. mane mane.i. noli ire q̃ſitum aduocatos. Chre. melius eſt.s. ire ad forum. Tha.mane i.ſiſte.Chre.

> Tu abi,atq; hoſtiũ obſera intus,dũ ego huic trãſcurro ad forũ.
> Volo ego adeſſe hic aduocatos nobis inturba hac.T.mane.Ch.
> Melius ẽ.T.mane.Ch.omitte,iá iſtic adero.T.nihil opus ẽ iſtis
> Hoc dic mõ,ſororẽ illá tuá eſſe,& te paruá virginẽ (Chreme.
> Amiſiſſe,nunc cognoſſe,ſigna oſtende.Py.adſunt.T. cape.
> Si vim faciet,in ius ducito hominem,intellextin?Ch.pbe.T.
> Fac hęc animo preſenti dicas.Ch.faciam.Th.tolle pallium.
> Perij,huic ipſi eſt opus patrono.quem defenſorem paro.

omitte.q.d.dimitte me,p qd verbũ inuiẽ Chremetẽ fuiſſe cõprehenſum manu a Tha. iam.i. ſtatim. adero.i.pñs ero hic.q.d.ſtatim rediero.Tha.o Chr. nihil.i.nullatenus ẽ opus iſtis,per ꝯtemptum dixit i.tuis aduocatis,vel tuis omnibus, quę dixiſti, dic hoc modo illam eſſe tuam ſororem,et dic te amiſiſſe eam virginem paruam.i. cum adhuc parua foret.Dic inquam te cognoſce.i.cognouiſſe, nunc oñde ſigna,qbus perſuadeas eam eſſe tuam ſororẽ Py.adſunt.s.miles et ſui,hoc ẽ aduenerũt, vel iã prope ſunt.Tha.Cape hominem s.militem,hoc ẽ comprehende eum,ſi faciat vim.i.violentiam, ducito in ius,hoc ẽ deduc eum ad iudices,vt de eo fiat ius. Intellextin.i.verum intellexiſti.Chre. probe.i. recte intellexi.s.Tha.fac vt dicas hęc aio pręſenti.i. forti et pſtanti.Virg.in quinto,Nunc ſi cui virtus, animusq; in pectore pręſens.i.fortis, vt Seruius recte ſentit.Chre faciam,et timi.le dictum ẽ a Chre. Th. attolle.i.erige,pallium tuum quod, ſcilicet Thais, perij.i.perdita ſum,opus ẽ patrono.i.defenſore,nã patronus ẽ qui accuſati cauſam agit,ſeu defendit, huicipſi.i.huicmet adoleſcenti,quem paro.i.diſpono defenſorem meum.q.d.iſte quem paro meum defenſorem eget ipſe defenſore, cum adeo ſit ſimplex,vt qd pallium attollere deberet illud trahat.

Credo.Poſtquam inductus ẽ Chre. idoneus, qui bene poſſit amplius credere Thaidi in ducitur et Thais Chremeti ſororem ſuam inſinuaturam,et per hoc virginem ciuem eſſe cõprobabit,deſcribitur prius ea reſerete occaſio, quare redeat a milite.s. propter timorem militis, qui ad rapiendam puellam feſtinat,contra quem ita pręparat ſe ad eripiendam. Credo equidem illum militem iam aff.ſed ſine.i.permitte modo vt veniat. Atqui.i.certe,vſq; adeo illius ineptias, et magnifica verba poſſem ferre?non poſſum certe, verba q̃dem ferre poſſem, ſed dum ſunt verba, verum.i. ſed,enim.i.certe.o Thais ego,ecce conueniunt perſonę ad cognitionem faciendam. Ad me, qui.i. quomodo quaſi iſtic.s. fecerim, hem, dolet Chremes, q̄ cum audiat ſororem ſuam cum meretrice moratam fuiſſe, timet q̄ inhoneſte vixerit. SERI

Quid eſt? perpendit Thais timorem Chremetis de ſorore, vnde ſupponit excuſationem. Quid ais? gaudendum dicit poſtquam eam honeſte ſe habuiſſe ait. Amittis. Chremes per militem. Abi tu, ecce hęc eſt cauſa illa quare Pythias remanſit: et in iſtis ſcęnis inducta eſt. s. vt monumenta afferret. Ciſtellā voco ſcrinium, monumenta dicit chartas vbi erant īſigna de cognitione virginis, q̄ forſitan de prędonibus aliquo pacto habuerat, vel aliunde quoquo modo vide tu illū Thra. aduenientes. formidoloſus deſcribit, iuuenem, vt proprietatem iuuenilis perſonę oſtendat. Duo enim facit poeta ī comedia, ſcilicet ꝙ et conuenientes partes, ideſt actus comędię attribuit. Nec ideo tamen in partibus ꝓprietates perſonarum pręmittit, tota enim hęc materia moralitati ſubſeruit. Riſcus eſt vaſculum de cortice factum, vbi apes mella ſua ędificant. Per hoc notat paupertatem meretricię domus. Militem nondum orationem finiuerat cum dixiſſet viden tu illus. Tha. quia interlocuta eſt modo perficit. Atque vide adducere ſecum. q c. Num nunquid. ſ. Apageſis verbum defectiuum dicitur, etiam alibi apagete, et eſt ex romano ductum, ꝙ Romane dicitur, ſta in pace. Immo noli cogitare qualem hominem exiſtimo, immo hoc cogitato, ꝙ ille non eſt timendus, et hoc eſt ille, qui cū, ideſt cum quo. Scio iſtud ꝙ te neui ſum potentior illo, ſed periculoſum eſt poſt acceptam iniuriam vindictam acquirere, et hoc eſt, ſed ſtultus eſt. Admittere quod, ideſt recipere malum, quod poſſis cauere, ego malo, ideſt magis volo, nos proſpicere, ideſt vt nos proſpiciamus et prouideamus nobis, q. h. n. a. i. Et ideo tu abi, et ob hoc i. Dum ego. h. t. a. ſ. quia aliquos volo mihi aduocatos eſſe, ſcilicet aliquos auxiliarios. In hac turba, ideſt turbatione. Adſunt ſcilicet ſigna. Ipſe enim iam attulerat. Pręſenti. ideſt audaci; qui. n. timet extra ſe fit ex nimio timore. Attolle pallium, erat impeditus veſtibus ſuis. Perij hoc dicit ſecum,

Hancine ego contumeliam tam inſignem in. m. g. a. Hic rurſus inepta vanitas militis demonſtratur ad amicam, tanquam ad hoſtilem exercitum pergētis, irritato animo, concitato curſu, vndanti Chlamyde, trepidi et quatētis caput, et hęc verba pro hortatu imperatoris accipiēda sūt quid oquidem omnia de exercitu transferuntur. Contumeliam, ꝓprie, non vt miles, ſꝫ vt nequā. Cōtumeliam ī me a. G. appareret Gn. ē adhortatorem eſſe certaminis, et ad pocula militum ꝓuocare, maxime cum videat perſuaſiſſe iſta conſilia, vt hoc certamen mouerent.

DON

Septenarij, & Quadrati.

THRASO. GNATO. SANGA.

CHREMES. THAIS.

Hancine ego vt cōtumeliā tā īſignē ī me accipiā Gnato,
Mori me ſatius ē, Simalio, Donax, Syriſce, ſeqmini,
Primum ędis expugnabo. Gna. recte. T. virginem eripiam. G. probe. T.
Male mulctabo ipſaꝫ. G. pulchre. T. ī mediū huc agmē cū vecti
Donax, tu Simalio in ſiniſtrum cornu, tu Syriſce in dextruꝫ.
Cedo alios, vbi cēturio ē Sāga, & māipulo furꝫ? S. eccū adeſt. T.
Quid ignaue, peniculō pugnare q̄ iſtuc huc portas cogitas? S.
Ego ne? imperatoris virtutem noueram, & vim militum.
Sine ſanguine hoc fieri nō poſſe, quin abſtergerē vulnera? T.
Vbi alij? Sa. qui malum alij? ſolus Sannio ſeruat domi. T.
Tu hoſce iſtrue, hic ego ero poſt principia īde oibus ſignū dabo. G.
Illud eſt ſape, vt hoſce inſtruxit, ipſe ſibi cauit loco. Sa.
Idē hoc Pyrrhus factitauit. Ch. viden tu Thais quā hic agit rē?
Nimirꝫ conſilium illud rectum eſt, de occludēdis ędibus. Th.
Sane qui tibi nunc vir videatur eſſe, hic nebulo magnus eſt,

Mori. m. s. eſt, ridicula pſumptio, tanquam aduerſus meretriciam iurgia nunq̄ Thr. ſumere auſus eſſet, niſi morte ꝓpoſita, ergo velut mortis cōtemptu opus eſt ad tale pręlium. Mori. m. s. eſt, tanq̄ alter miles aduerſus mulierem audere non poſſet, vel q: nihil, vel q: amator. Mori me. s. ē, quaſi ille ſibi dicat moleſtū eſſe certamen, vel amicam non eſſe lędendā. Tam inſignē, vt miles dixit, q: inſignia armorꝫ ſunt. Si malio, hoc ꝯcite pronunciandum eſt. Sequimini, hmōi militia per tumultum repente ſuſcipitur, et dicitur euocatio, vbi dux alloquatur ciues. Qui rempu. ſaluam vultis me ſequimini, vnde Vir. ſic ait, Diſueta. b. a. i. a. et alibi. ip. n. s. t. Primum. ę: ex debet hic eſſe vociferatio vna ad hoc, vt verbum militis cū quodam motu ingenti, et perimmanes minę ſine vlla vi rerum, vana q: cōminatione velle videatur ędes expugnare, cum fortis ſit meretrix. Male mulctabo, vide ordinem belli, primo expugnatio moenium, tum recuperatio captarꝫ rerꝫ, demum poena prędonum. Pulchre, poſtq̄ non obtinuit quod volebat Gna. aſſentatur ad omnia, vide aūt manifeſtam irriſionem ex ipſo genere laudandi, nam quod eſt rectum in expugnatione recti? qd in virginis ereptione probitatis? qd in mala mulctanda muliere pulchritudinis? ſed hoc eſt quod ait ſupra de ſeipſo Paraſitus. Quicquid dicunt

Euocatio

Virg.

lando. In medium huc ag.c.u.d.mire compoſita ad ɔtemptum noīa legionariorum ſunt.nam Dorax ab arundine veluti ſit inanis et fragilis nomen ſortitus eſt.Simalio a ſimio,vel a ſimia deriuatum eſt ob foeditatem oris,vel naſi. Syriſcus iā diminutiuum eſt a ſyro. In medium,huc ridicule ſatis armaturas leues non putat aduerſus Th. idoneas, et ideo agmē cum vecte vult venire in medium,aut iō cum vecte, q: ad expugnationes venitur ędium. Tu Simalio I s.cornu Syriſce in.d.hic agmen inſtituitur. facetius āt cum a rebus magnis res ridiculę deriuentur.

vt timidus. Poſt principia,militare dictum eſt, vt ambiguum miliū,an extremo agmine ſit hic locus,an in medio. Inde.o.s.d. tanquam non omnibus dari poſſit,ſi aliunde detur, Ipſus.s.c. I.an loco ſimpliciter.quia poſt principia an loco opportune.Ter.in Adelphis,Pecuniam in loco.n. I.m.e.I. an pro de loco. Idem hoc iam.P. f.irridet quidem poeta verūtamē oſtēdit offi cius imperatoris hoc eſſe, ne ſe ī periculum proijciat. ſic Salu.Et Salluſt. in prelijs actu promptus,et hoc

Ne metuas.T.qd vī?G.fundam tibi nunc nimis vellem dari,
Vt tu illos procul ex occulto hinc cęderes,facerent fugam.Th.
Sed eccā Thaidem ipſam video.G.q̄ mox irruimus.T. mane.
OMNIA PRIVS EXPERIRI q̄ armis ſapiētem decet
Qui ſcis,an quę iubeam ſine vi faciat?G.Di veſtram fidem
Quanti eſt ſapere,nunq̄ accedo,quin abſte abeam doctior.T.
Thais primum hoc mihi reſponde,cum tibi do iſtam virginē
Dixtin mihi hos dies ſoli dare te?Th.qd tū poſtea.T.rogitas?
Quę mihi ante oculos coram amatorem adduxiſti tuum?Th.
Quid cum illo agas.T.& cum eo clam ſubduxti te mihi.Th.
Libuit.T.Pamphilam ergo huc redde,niſi vi mauis eripi. Ch.

totum quaſi in pallatia,ſed conceſſum poetis fuit. Pyrrhus autem peritiſſimus ſtratagematon fuit, primuſque qui quemadmodum ars et diſciplina per calculos in tabula traderetur oſtendit.

Cedo.a.non reliquos dixit,ſed alios quaſi multi ſint. Sanga,nec ſangarius ſaltem vt nomen cēt.

Manipulus furum,manipulus ꝓprie eſt militis cui Romani et Latini ſub nono centurione bellum aggreſſuri ɔ putabanť,ſibi ſeruum vel coronam ex manipulo herbę,vel hmōi ɔficiebant,quē pro ſigno ſequębanť.merito ergo centurionē videns manipulum deſiderauit,hoc eſt coquum videns ɔulnas deſiderat,q apparauerat quoties locus affuit,vel quoties conuiuium eſt inſtitutum. Alij manipulum furum coqui diſcipulos dici putāt.

Eccum adeſt, pro ſe ac pro diſcipulis Sanga.

Quid.i.apparet coquum ad repentinum ſtrepitum ſic exiſſe,vt ad artem ſuam fuerat expeditus.

Qui.i.por.c.ego ne,hęc cauſa eſt. Imperatoris virtutem nouerant,et vim militum, hoc plus habebit ſalis ſi ſic intellectum fuerit,vt Sanga vno,eodemq; tempore et quęrat, ſimulq; reſpondeat.q.d. hoc noueram fieri sępe,ſed ſine ſanguine fieri nō poſſe.s. Quid igitur ſi hoc ſciebat vt abſtergeret vulnera,quaſi hoc fuerit auxilij genus. Quid hoc eſt vnde vulnera,quorum vulnera virorum,q vtriuſq; partis,an q magis ridiculum eſt ſuorum. Solus.s.do.hęc figura παρόμοιον dicitur. Solus.s.d.Virg.Sola mi.i.c.c.c. Solus.s d.p remanet vt obſcruet.nam ſeruat domum rectius erat,non ſeruat domi,niſi pro cuſtodia intelligeretur,vel ſeruat pro ſedet.ab eo quod ſequitur id quod precedit.nam non ſeruat, niſi cui plus in eo loco ſederit, Qui malum,malum per parentheſim ſuauiter iſeritur.Pla.in Epidi.Quem (malum) hęc impudentia,et non interponitur malum,niſi oculis conuerſis ad eū,qui id, quod rephendimus dixerit.Malum nunc interiectio eſt. Poſt.p.magnifice ad riſum commouendum.nam dicere deſuit poſt vos,et hunc locum ſibi optimum elegit,

Virg.

Plau.

Nimirum conſilium, eſt de occludendis ędibus,illud rectum eſt, et noua locutio, et ſuperiori ſimilis.Nimirum dabit.h.Tha.m.m.m. pro ſine dubio n ctum eſt. Sane qui tibi nunc vir eſſe, hic figurata locutio,et pretera hyperbaton intermixta. nam hic ordo eſt, Sane hic nebulo eſt ne metuas an hic ordo et ſenſus, vt ſit dictum ne metuas ſane. Qui tibi vir videatur eſſe, hic nebulo magnus eſt, et recte , nam dum obterretur adoleſcens et ętate militis q iam ul: eſt,et magnitudine q magnus corpore, quę utraq; in illo uana eſſe meretrix,ut experta denunciat.Nebulo autem uel inanis, uel uanus, aut mollis, ut eſt nebula dicitur, et hoc ironicos dictum eſt meretrix fruſtra metuentem corripiens Chremetem.ſane inquit nimis conſilium rectum eſt de occludendis ędibus,et deeſt non eſt,ut ſit non eſt,qui tibi nunc uir uř eē hic nebulo magnus eſt,ſic et alibi.Si te in platea hac offēdero,poſthac nihil,eſt,qđ dicas mihi ē aliū q̄rebam, iter hac habui, puſſi, ut ſi non eſt quod dicas mihi. Quid tibi.u.nō diceret miles,ſi ſtaret i ſnia,ſed iā uř timore mutatus

Quid vř,dubitandū eſt qđ dem ſit, qd uř. Ego ſane hoc militem puto dicere, quem paulatim a uiolentis,atq; acribus principijs ad terrorem,deſidiamq; perducit timor. Nam.p.i.p.utpote,qui dicat,ſequamini dum deniq; propius deuentū poſt principia refert pedem,poſt iā nihil ipſe audet, ſed querit ɔſilium paraſiti,deniq; quominus res gerenda eſt,dixit mane,et continet irruētes.ad poſtremū diffuſus neſcit qd agat ad paraſitum ſpectans qđ agimus inquit. Fundam tibi nunc,mire paraſitus hoc ait, uel q militem nolle uidet, uel quia non audet impugnare ɔſilium formidoloſum,et

aptum metuenti dedit subtilr tñ,nam funda pu- gnát q cominus nó pñt. Ex occulto,q nó audét pal i.ſed honeſta cá,nó q: timét,inqt,ſed vt fugiat tãq viſi hoſtes fugerint,nou ſit tutũ accedere. Fũ dã tibi,non dixit haſt.i.aut lancei,ſed ſagitti,ſum dam,q̃ nimiũ longe iactaẽ, ut ex hoc internallo panoré oñ- deret ,non audens ac- cedeẽ, ẽ mi re tibi tan q̃ ipſe para ſitus nec li an lcat.Sũt ãt q putãt hęc a Tha. ad Chr.dici ſed male. non.n.cue niunt iſta meretricis dictis ſupe rioribus, niſi q: mo net meque ex occulto dicit. cſtã- tiam ei oñ dum videri militis,et ipm nó vidiſſe cũ q̃ pugna. turus ſit,vt illos ,pcul ex occulto meretricẽ.s.cũ ſuis vt,alibi,Hos prius itroducát. Facerit fugam,de- eſt rurſus,vt ſit rurũs facerent fugã vel asyndetõ illatũ eſt. Facerit f.deſiderat cóiunctioné.n. vt ſit. facerent.n.fugã. Vt cederes,pcedẽdo cogeres,vt fa- cerét fugã. Sed eccá.t.i.ecca et ipſam,figura eſt em phaſis q̃ i.eccã principé belli teipſam ctra quas pu gnaturus eſt. Quã mox irruimus,hoc paſitus ir- ridẽs milité dixit, ẽ irruere ,ppe dñr,q cum furore ,pliũ ineunt. Oĩa prius ex.q.a.s.d.aiaduerte q̃tam vim hẽant ad delectandũ in comedijs ſcnere snię cũ a ridiculis pſonis ,pferunẽ,q̃le eſt apud Pla. vbi miles ſuas formã admirans ait.Nimia eſt miſeria, nimis pulchrũ eſſe hoiem. Quã armis.s. ανακο- λουθον pro q̃ arma,aut eclypſis ẽ,ſi ſubandiamus agere,et mire nó dixit me,ſed ſapiẽtem,qd magis ridiculũ ẽ. Qui ſcis an.q.i.et mire nó velim, ſed iubeã dixit.iubeã ,p velim,vt iubeo Chr. Dij.n.f. bona analogia,q leniore laudauerat hic exclama re iam debet.et h eſt qd ſupra ait,id rurſum ſi ne gat laudo.Hic quoq; negat rurſum male pugnãdũ eẽ,q ſupius retineri non poterat,qn in pliũ vel mo liturus irrueret. Dij vrãm.f.n.a.ad.t.q.a.d.mire egit pſonã admirãns p tertiã apoſtrophẽ ad Deos.

Dij.n f.ad cipm. Qui iſti eſt.s.ad militẽ. Nũ- quã accedo,qn ridicule paraſitus,nunq̃ accedo ad te dixit,q nunq̃ recedit. Quin abs.t.a.d.nimis im pudens aſſentatio ſe fieri doctioré ex militis ſapiẽ- tia. Thais.p.b.vide amiſſam intẽtioné repetẽdę virginis non.n.iã puellã ſed pactũ exigit vt ama tor. Cũ tibi do,p tibi daré. Quid tũ poſtea,aut dixi rñdendũ erat,aut nó dixi,ſed vide ctumaciã

Quam mox

meretricis in cſcptione pſonę militis, q̃ p interroga- tioné potius q̃ p inductioné illũ alleq voluit. Ro- gitas,cotentionis genus interrogatiue. Quę mihi ãñ oculos coram,vtrũq; ſigt vt inepti militis dcm: ãñ oculos,minus eſt q̃ corã.Pót et ãñ oculos lóge intelligi,corã ,pximitaté ſigt. Quid cũ.i.a.cío me meretrix non putat illũ idoneũ cui redden da ſit cío cuique ſe purget, a- deo apud illã amici- tię eius par tęſum eſt. nã errãt q dicerent ſe. velle militi recóciliari. Et cus co clã te.s.m. inuidioſe et cus co dcm eſt.nã vt ſu pra legi- mus,exclu- ſit Chr. Subduxti mihi,furtim ſubtraxiſti mihi. Vir.Et ſi dũ.c.s.e. Libuit,ſupbũ eſt ẽ meretricium verbum,ſic de chilone Cic.ait. Libéter ait ſe fecturũ. Huc redde,idioma eſt ,p ctumelia repoſcens. ſic et in Hecy.Redderet.d.h.c. Niſi vi.m.e.vtq; niſi ,p nó et ſi,vt ſit ſi nó. Tibi illã.r.hic ſe primũ inter- ponit Chr.vt adoleſcentulus potuit iã fracto milite. Aut tu.i.t.o.aut vtrũq; Chr.non q: dixit niſi ti- bi manis eripi,addidit tu illã tãgas oĩum,et ẽ apo ſiope.ſcẽa.ſic aũt leq ſolent plus geſtu q̃ verbis ccl ti. Quid tu.t.tu recte,cum Tha.n.loq̃bat, nó cum hoc. Ego nó tangã meã bñ abdidit meã. huic.n. ,pbaẽ iniuſte dcm,tu illã tangas. Tu i.a.f.icon- grue ut iperitus adoleſcens liberq ſeruilibus officijs ſagittat. Caue ſis.n.c.m.aĩaduerte paſitum neq; tacere cino,ne d.fuiſſe pſono videaẽ,neq; in alie- na cã rixã in ſe transferre. Non tu hi.a.hoc pa- ſito,illud militi dixit Chr. Caue ſis,q: impatiua verba ſunt velut ctumelioſa, addebant veteres ſis, qd ſigt ſi vis. Tibi illam magna vis in ,pnomi bus,et ſignificatio eſt,vt cãtando tu illũ. Scin tu, non paſito ſed militi dicit.Faciã ut.b.l.d.q;.m.mo ris eſt magnas eſſe minas hoium meticuloſ rũ. ſpecta ergo q̃ acriter timidus cominineẽ. Huius loci,dieiq;,meiq;,loci in quo,leſus, diei in quo ce- ſus,meiq; a quo ceſus. Miſeret me tui,hic para- ſitus non q̃ſi monitor Chr.rñdet. Qui hunc.t. h.f.i t.ne nunc q̃dem paraſitus a militis aſſenta- tione diſcedit. Diminuam.e.c.t.h.n.a.ruſticus di xit caput tuum. diminuã.q.d. diminuam tibi ca- put. Ain ve.c.hoc verbo canis impudẽtibus ini- micis ctitium fieri ſolet.nam militare dictus eſt in hoſtem canis,et apud Homerũ pro graui contu

virg.

cice.

Tibi illam reddat?aut tu illam tangas omnium? Gna.ah quid
ais?tace.Chr.

Quid tu tibi vis?T. ego non tangam meam?C. tuam autem
furcifer?G.

Caue ſis,neſcis cui maledicas viro.Ch.non tu hinc abis.

Scin tu vt tibi res ſeſe habeat?ſi quidq̃ hodie hic turbę ceperis,

Faciam vt huius loci,dieiq;,meiq; ſemper memineris.G.

Miſeret tui me,q hunc tm̃ hoiem facias inimicũ tibi.Ch.

Diminuam ego tibi caput hodie niſi abis.C.ain vero canis.

Sic ne agis?T.qs tu hó eſt?qd tibi vis,qd cum illa rei tibi ẽ?C.

Scibis,principio eam eſſe dico liberam.T.hem.C.ciuem Atti-
cam.Th.hui.Ch.

Meam ſororem.T.os durum.C.miles nunc adeo edico tibi,

Ne vim facias vllam in illam.G.ego eo ad Sophronium

Nutricẽ,vt eã adducã,& ſigna oſtendã hęc.Tr.tun prohibeas

melia

melia in adverſarium dr̃ τιμων ἀρνυμενοι μενελαος οι τεινην ωπα. Quis tu homo es? quid tibi vis? περισπολλοκασμος figura eſt, vbi multa terribilr̃ interrogant, vt, State viri, que cauſa vie. q.u.e.i.a. ſcibis, non obſequenter, ſed figurate dr̃ ab irato.

Principio eſſe eam dico liberam, quo tollitur tuam videri. ſcibis, et ſcies, ē ſcibis dr̃ pro productione tertię cõiugationis.

Meã ne tangã? C. phibeo inq̃. G. audin tu? hic furti ſe alligat. C.
Satis hoc tibi eſt. Tr. idẽ hoc tu ais? Th. quere qui rñdeat. Tr.
Quid nũc agimus. G. qn redeamus, iã hęc tibi aderit ſupplicans
Vltro. T. credin? G. immo certe, noui ingenium mulierum.
NOLVNT Vbi velis, vbi nolis cupiũt vltro. T. bñ putas. G.
Iam dimitto exercitum. T. vbi vis. G. Sanga vti fortes decet
Milites, domiq;, fociq; fac viciſſim vt memineris. S.
Iam dudumſt aĩus i patinis. G. frugi es. T. vos me hac ſeqmini.

Principio in tria diuiſit offm̃ defenſiõs ſue, i aſſertoris principio eam eſſe liberam, in cognitoris ciuem Atticam, in fratris meam ſororem, et bonus eſt ordo, libera, ciuis, nobilis. Ciuem Atticam, quo etiam negocium põt ei fieri, qui ſe pro dño geſſit in ciuem. Hui hem, &c. huiõi generis ſane ſunt aduerſus eos, qbus iraſcimur. Meam ſororẽ, quo conſtat pſto eſſe ad defenſionem puellę quaſi ex oibus hoc ſit impudentius, q̃ et ſororem ſuam dicat.

Os durũ, os impudens, et ꝯ mollis frontis dñr, q ſunt reuerentes. Nunc adeo edi.t. ſuperbe quaſi militi, nam edictum p̃toris dr̃ et imperatoris.

Miles nunc adeo edico tibi, miles contumelioſe dixit, ab eis n. officijs, qui ſuo nomine vocãdi ſũt, data vocabula contumelioſa cenſẽt, ſicut i Adelphis, Delibera hoc dum ego credo leno. Ne vim facias .n. in i. ſeruauit p̃cepta meretricis adeo vt meminerit. Si vim facit in ius ducito hominem.

Ego eo a. So. hoc lentius dixit ad Tha. Chremes prohibeo inq̃, non ſatis exercitate adoleſcens totidem verbis dcm̃ repetit militis. Audin tu hic. f.s.a. Gnato occaſionem finiendi litigij iamdudum quęrit ob deſiderium menſę et cibi, et iõ quaſi de iure ꝯſilium ſuggerit hunc reũ militi eſſe poſſe, q paratus ſit alienam rem ſuam dicere. Audin tu, deeſt iniuſte pſtrri, hoc eſt apud p̃torem, ergo furti ſe alligat .i. reum ſe efficit fraudis, nam metalepticos furtum pro omni fraude et dolo accipimus, et iniuria. Alligat, aſtringit, illaqueat, et obnoxium facit. Omne igit̃ quod fraude fit furtum eſt, ſic Virg. Inſidias furta paro belli, et dulcia furta .i. adulteria. Furto lętatus inani Diſtuli. Furtum duobus modis dr̃, vno, cum omne maleficium generaliter ſignificat, altero res ſurrepta demonſtratur, nunc ergo maleficium eſt. Satis.h.eſt.t. ad repetendum .s. virginem, ſumendamq; iniurię vindictam. Quere.q.r. et ꝯtempſit interrogantẽ, et inducit inimicitias pſtiſſione iracundię, cum dicit indignum militem. Idem hoc.t.a. Thais, ides .i. hoc quod Chremes, et tanq̃ Chremẽ, et ipſam circũuenturus interrogat, quod illa intelligens malitioſe ait. Quere qui rñdeat, ſatis ꝯtumelioſe. Illud enim quęrit quod difficile repperit, ergo nõ modo idignus es inqt, cui ego rñdeam, ſed vix inueniẽs, qui te dignum reſponſo iudicet. Quid nunc agimus, vide vt euanuerit actio militis, primo dixit. Omnia prius experiri q̃.a.s.d. poſt, idem hoc tu ais Thais, et poſtremo, Quid nunc agimus, ē languidi, atq; deieſſi eſt. Quid nunc.a. vbi eſt illud qđ ait, Primum ędes expugnabo &c. ſed vani ĩpetus hunc exitũ ſemp accipiũt. Qui r. quin modo, immo non habemus inqt, ſed redeamus, vt irritos conatus vno verbo oñderet. Credin, ex parte ꝯſentit, qui ſic interrogat. Credin, credere dubitantis eſt, certũ eſſe fidentis. Vbi nolis.c.u. plus intulit ſpe non reuocãdo verbũ quod expectabat, hoc eſt volunt, ſed cupiunt, ergo variauit, non.n. intulit volunt vltro. Bene putas, hoc eſt recte putas, ſapis vel intelligis. Virg. Multa putans.s.q a.m.l. vel conijcis, vel putas diſputas, vel putas cogitas. Iã.d.e. dimitti exercitus dr̃, vel pace facta, vel vexatis hoſtibus, ridicula ergo magnificentia dictu eſt, cũ ſint facta de formia. Sãga i.u.f.d.m.d.f.q. inire in coquũ, qui focũ curat domi, q̃ milites vix fortiter pugnãt, q ſunt memores domoꝝ, vide ergo q̃ vtrunq; comicũ ad mouendũ pluium, reſq; bellicas. Dorax.n. primus eſt ad res domeſticas. Sanga vero coquus q viciſſim domi ſatagebat. Domi, fociq; f.u.u.m. domi et foci genitiui ſunt. Cecilius. Decorã domi. Plau. Quãq̃ domi.c.op.t. Iamdudũ a. eſt in.p. hic apperuit cãm poeta cur et inuitus Gna. iret ad litẽ, et libens domum redeat. Frugi es, utilis et neceſſarius, a frugibus quę q̃ ijs fruamur dictę ſunt, inde fructus ē frumẽtum. Frui aũt eſt veſci a frumine, quę eſt ſumma pars gulę, a qua re ẽt his, quę nec cibo nec poculo ſunt frui dicimus, vtpote rebus venereis, et delectatione odoris, viſus, auditus &c. Virg.

HAncine &c. Hic militis inepti vanitas demõſtrat, qui ad amicam tanq̃ ad hoſtilẽ exercitum pergit irritato aĩo. Thra.ò Gn.i. Hancine .i. vtrum hanc ꝯtumeliam accipiã .i. patiar, tã inſignem .i.t.m. magnam, ſiue grauem, et hoc in malam partem in.inc.i.ꝯ me. ſatius eſt i. melius eſt mori, q̃ s. talem pati ꝯtumeliam, ſed accipere cõtumeliã potius dicimus, q̃ pati. Miles incitato aĩo ſuos ſeruos vocat facturus inſultationes Thaidi. Simalio, Dorax, Syriſce .i. vos ſerui ſequimini me. Simalio a ſimio, vel a ſimia deriuatum eſt ob foeditatem oris, vel naſi. Syriſcus diminutiuũ eſt a Syro Primum .i. in primis, expugnabo i. pugnando capiã ędes .i. domum Thaidis. Gn. recte facies ſup. adulando dicit hoc. Thr. Eripias .i. abducã a Thaide virginem, quam dono dedi. Gna. probe facies GVI.

ſup.quaſi dicat non improbe facies non eripiēdo virginem,pro qua mola tibi habetur, ac refertur gratia.Thra.Male.i.valde,et in malum eius,mul ctabo.i.pecuniam ipſam.s.Thaidem.Gna.Pulchre facies eam mulctando.q.d.honeſte ac decenter,de cet enim eam mulctari,quę ſic eſt ingrata, et hęc omnia potius dicit aſſentando ineptijs militis ꝙ probando,nam eo oīa paraſiti verba tendunt, vt gulę indulgeatur,et venter impleatur.Thra.o Do rax ꝓcede ſup.vel veni huc, in medium agmen.i.in medium exercitum ordinatum cum vecte.i.cum ferreo inſtro parietibus domorꝫ perfodiēdis apto. Inde vecticularia vita dr̄ eorꝫ,qui vectibus parie tes perfodiunt alienos furandi grā.Cato,Vecticula riam vitam viuere eſt repente largiter habere, re pente nihil.Et ita cū vellet expugnare ędes Thai dis vectibus,erat opus ad parietes quatiendos, ac frangendos,tu Simalio,nomen ſerui,ꝓcede inq̄ in cornu ſiniſtrum.i. in partem aciei ſiniſtram, hic enim cornu per metaphorum dr̄ pro parte aciei tam dexteraꝙ ſiniſtra,hoc eſt pro latere tā dex tro,ꝙ ſiniſtro.Et,vt inqt Strabo, cornu hʒ ſexage nos milites. Tu Syriſce ꝓcede inq̄ in dextruʒ cor nu,hoc eſt in latus dextrum aciei,ſeu exercitus.Ce do.i.dic,ſeu noīa,alios.i.reliquos ſeruos, vbi ē Cen turio.i.is qui centum pēſt militibus,et potius pedi tibus.Nam Centurio eſt peditum,decurio vero eq tum.In exercitum miles centurioni parebat.Cen turio tribuno,tribunus legato,legatus conſuli,ſed ſeorſum magiſter equitum ſolum dictatori pare bat.Quidam dicunt centuriones aliqñ pręfuiſſe quatuor manipulis, manipulum vero ꝯſtitiſſe ex centū prius,deinde ex ducentis militibus, dictosq; manipulos a faſciculis paleaꝝ, quos manipulos dicimus.Nam adhuc pauper populus Romanus pro vexillis manipulos paleaꝝ pertica ſuſpenſos ferre ſolebant,vnde manipularis miles dictus eſt.

Oui. Oui.Pertica geſtabat olim ſuſpēſa maniplos, Vnde manipla ris noīa miles habet.Varro aūt inqt,Ma nipulos eſſe minimas manus.i.cateruas exercitus, quę vnum ſequunt. Manipulus.n.coniūgit plu res manus,et Nonius,Manipuli ſunt manus mi litum,vel collecti viri ſic dicti, vt vult Donatus. Nam cum Romani et Latini ſub nouo Centurio ne bellum aggreſſuri deputabant, ſibi ſertum vel coronam ex manipulo herbę ꝓficiebant,quā pro ſigno ſequebantur. Nonnulli et volunt manipu los dici ſigniferos, qꝛ ſub Romulo pauper adhuc Romanus exercitus haſtis fecit manipulos illiga ri,et hos pro ſignis tenebant.Redeamus ad literas. Vbi ē Siga ille ſeruus,vbi eſt manipulus.i.caterua furum.i.predonum.Vel manipulus, vt alij volūt, ideſt ſignifer.Aliqui hic manipulum fure coq di ſcipulos dici putant,et ꝙ miles coquum vidēs cō minas deſiderat.Sanga,eccum.i.ecce hic coram te Sanga adeſt,et in tertia perſona de ſeipſo loquit. Thra.o ignaue.i.timide,quid? modus interrogan di,ne.i.vtrum,cogitas pugna repeniculo.i.ſpōgia

Peniculus Penis longa,qui.s. tu portes, ideſt afferas iſtinc penicu lum,huc.s.in medium agmen.Penis. vt Feſtus ait, cauda vocabatur,vnde et offam porcinam cū cau da offam peniam dicebant. Et etiam membrum virile,vt ait Seruius,Saluſtius.Adulter ganeo,ma nu,vētre,alea,pene bona patria lacerauerat, hinc et peniculos dicimus,quibus calciamenta tergunt, quę de caudarum extremitate fiunt. Sunt etiam peniculi ſpongię longę ꝓpter ſimilitudinem cau darum appellatę.Inuenio etiam penicilla in neu tro a peniculum li,pro inſtris factis ex ſetis porci nis,quibus vtuntur pictores cum pingunt,quę in ſtrumēta ni quid me fallat pincella vulgo vocāt. Sanga.ego ne.i.quęris ſup.vtrum cogitem pugna re peniculo.Noueram virtutem.i. vires imperato ris,videlicet tuas,qui es imperator huius certami nis,et noueram vim.i.vehemētiam,acrimoniam militum,noueram inquam hoc certamen.s.non poſſe fieri ſine ſanguine,qui.i.quomodo, abſterge rem.i.deſiccarem vulnera,et mundarem, niſi at tuliſſem peniculum, vel niſi ponatur hoc totum interrogatiue,ſic ſupple attuli ſup.peniculum, qui .i.vt abſtergeres vulnera Thraſo.vbi ſunt alij.Gna to malum,hic eſt interiectio malum,et per parē theſim ſolum legendum ſic.Malum, quod vulgo dicitur mala grā,qui alij ſunt ſup. Plautus ī Epi dico,Quem malum hęc impudentia, vt ſic dice rem.Vnde malum mihi pecunias eſſe putas, quod vulgo dr̄.Vnde mala gratia putas mihi eſſe pecu nias,Item quid malum tibi vis,quod dicit. Quid mala gratia,aut malę gratię opꝫ tibi. Quod ine ptum eſt dicendi genus. Sed hic talia apponunt, non vt approbentur,ſed potius vt reprobent alijs dicēdi modis ſurrogatis. Solus Sanio.i. ille ſeruus, ſeruat.i.cuſtodit domum, quod ſi ſit domi intelli ge ſic,ſeruat.i.manet, aut ſedet domi, vt obſeruet eam,vel etiam cuſtodit domi.Thra. tu Gnato in ſtrue.i.appara,vel ordina,aut diſpone et informa hoſce milites,ego ero hic poſt principia.i.poſt pri mas legiones firmę armaturę. Nam in acie bene inſtructa erant milites agiles leuis armaturę, qui velites dicebant,qui velitabantur.i. agiliter pugna bāt,quorum officium erat laceſſere pugnam, et quaſi pręlij pręludium facere velitatione.i.pꝛobro rum vltro,citroq; obiectatione.Deide laceſſita pu gna ſecedebant,aut in equos inſidebant ſua agili tate,inde veniebatur ad primas legiones firmę ar maturę et robuſtę,quę dicebantur principia,quia illic erat principium reſiſtentię.Sequitur in litera, inde.i.ex toto loco,dabo ſignuʒ oībus, aut ſonitu tubę,ſeu claſſici,aut alio ſigno, aut vibratione ve xilli,vel erectione,et alia re id genus. Gna.illud.s. ita ſibi cauere eſt ſapere, ideſt eſſe ſapientem, vt.i. poſtquam,inſtruxit, ideſt apparuit hoſce milites, ac diſpoſuit,ipſus,ideſt ipſe cauit ſibi.i.prouidit,ꝓ ſpexit ſibi,in loco,ideſt opportune, vt in Adelphis pecunia in loco &c.Pyrrhus rex Epirotarum peri tiſſimus ſtratagematum.i.aſtutiarum militię,fa ctitauit.i. ſępe fecit,hoc idem, ideſt ſibi opportune cauit,ac conſuluit.Chre.o Thais viden, ideſt vides ne quam rem hic Thraſo miles agit. Nimirum, ideſt ſine dubio, illud conſilium, ideſt illa ſuaſio, vel illum propoſitum de occludendis ędibus, ideſt de obſeruāda domo,eſt rectum,ideſt recte ſuaſum

Salus. Malū interiectio. Velites. In loco pro opportune. Stratagemata.

et ſuſcepturn.Thra.ſane,ideſt nimis vel valde conſi lium inquam rectum eſt de occludendis ędibus,&̃ hoc per ironiam dicit.qui,ideſt q̃lis vir nunc vide tur tibi.hic eſt nebulo.i.vanus,inanis,mollis vt ne bula.magnus corpore,ſcilicet et ſtatura,ſed mollis vt nebula.ne timeas.i.noli timere,quãuis ſit ma gnus ẽ in ętate virili.Donatus autem ſubaudit nõ eſt,legendo affirmatiue non interrogatiue ſic, Nõ eſt ſup.talis.vir.qui,ideſt qualis videtur tibi hic eſt magnus nebulo,ideſt magnus corpore et ſtatura, ſed mollis vt nebula, futilis et vanus, non virilis, neq; magnanimus,vt tibi videt ne metuas.Thra. Gnato quid videtur tibi,ideſt quid iudicas de in eundo prelio,per quod oſtendit ſe iam timere.Gn. nunc vellem fundam, ideſt ſagittam, quę, ſcilicet multum longe iactatur,non haſtam,neq; lanceã. Funda enim interdum dr̃ inſtrumentum,quo ro tantur ſeu iaciunt lapides.vt Seruius ait.Virg.in Geor.Stupea torquente balearis verbera fundę. In terdum dr̃ genus retis a fundendo,vt ait Nonius. Virg.in ge.Atq; alius latum funda iam uerberat amnem,et illud retis genus uulgo dicit̃ baca. In terdum funda ſignificat iaculum,ſiue miſſile ali quod,quod longe funditur.i.mittitur.Inde fundi tores.vt Nonius ait,dicuntur qui fundis magnis dimicant.Siſenna.in.iij.hiſtoriarum, At poſt ar matos funditores,et ſagittarios ponit. Nunc inq̃ vellem fundam dari tibi,vt tu cęderes.i.verberares et uexares,ac oppugnares illos.s.Thaidem et Chre mẽ.procul hinc.i.longe ab hoc loco,ex occulto.i. ex loco ubi non uidereris,ipſi ſubaudi facerent fu gam.i.darent terga,ſiue fugerent.Thra.ſed eccam ideſt ecce hic uideo ipſam Thaidem.Gna.q̃ mox.i. quantum ſtatim,uel quanto poſt. irruimus,ideſt impetum facimus.nam irruere eſt cum furore p̃ lium inire.Thra.mane,ideſt ſiſte pedem, decet ſa pientem prius experiri,ideſt tentare omnia, ideſt quęrere et experiri omnia media uerbis, ideſt bo na compoſitione et pactione uerbis mitibus facta q̃ armis,ideſt bello.Et eſt ſententia exornatio rheto rica.qui,ideſt quomodo ſcis an faciat Thais ea, quę iubeam,ideſt uelim ſine ui, ideſt ſine impetu, et uiolentia.Gna.Dij ueſtrum fides . exclamatio eſt comica,ideſt imploro.ſup.ueſtram fidem, ideſt ue ſtrum auxilium,et ueſtram opem,quanti eſt.ideſt quanti ualet.quantum eſt utile ſapere.i.eſſe ſapien tem.nunquam accedo ad te.quin,ideſt quod non habeam.doctior, ideſt quin redeam ex conſortio tuo doctior tanta es ſapientia.eſt autem adulatio paraſitica.Thra.o Thais primum reſpõde hoc mi hi quod ſequitur.cum do.i.cum darem tibi iſtam uirginem.dixtin.i.promiſiſti ne dare.i. exhibere.te hos dies.i.per hos dies,ſed elegantius omittitur prę poſitio,et elegantius in accuſatiuo dicitur,q̃ in ab latiuo.ſcli mihi non etiam Chremi.Tha.quid tu, ideſt nunc poſtea feci ſupple.Thra rogitas,ideſt pe tis quid feciſti,quę ſcilicet tu adduxiſti mihi coram oculos tuum amatorem,ſcilicet Chremetem,quem miles putauit eſſe ſuum riualem.Tha. quid agas cum illo Chremete.quaſi dicat quam actionem ex ea re contra eum habere poſſis.uel fiat diſtinctio

poſt quid eſt.&̃ ſit interrogandi modus,ut ſępe fit. deinde ſubdatur agas cum illo de illa re, quaſi di cat.Loquare cum eo de ea re non mecum.uel cõ tendas cum illo tibi,quaſi dicat acerrime reſpon ſuro et uerbo et dimicatione.Thra.et ſubduxti,ideſt ſubtraxiſti te mihi.clam,ideſt furtim cum illo ama tore.Tha.Libuit,ideſt ſic mea fuit uoluntas.Thra. ergo redde,ideſt reſtitue huc mihi Pamphilam, qe diſceſiſti a pacto,ideo nullum eſſe debet,uel condi tionem donationis non impleuiſti, ideo donatio nullius momenti eſſe debet.ui,ideſt ſi non uis il lam ſupple eripi,ideſt auferri a te.ui, ideſt uiolen tia.Chremes. dicis ſup. ut Thais reddat tibi illam Pamphilam,aut ut,ideſt q̃ tu omnium tangas eam Pamphilam,non modo eripias eam, et eſt apoſiopeſis locutio namq; imperfecta eſt et conci ſa.namq, k q ſolet plus geſtu q̃ uerbis peti et com moti ira.Gna.ab.dolens,uel deridens.qd agis,uel qd ais.i.loqueris.tace.q.d.neſcis cui uiro male di cas,Chremes.quid tu tibi uis.i. qd inepte di, quid oportet tibi.Thraſo.Egon.i.utrũ ego non tangam meam.ſcilicet Pamphilam.Chre.o furcifer.i uerbe ro,et qui dignus es illa ignominia affici.vt furcas i.patibulum feras circumuicinos more improbi ſerui.Gna.caue ſis.i.ſi uis.et eſt compoſitum ex duo bus corruptis.ut capeſis ex tribus.ideſt cape ſi uis. ſed talibus uti potius eſt poetarum q̃ oratorum.ne ſcis cui uiro tu nunc male dicas, ideſt contumc liam infras.Chre.alloquitur hic militem ingens.tu non abis,ideſt diſcedis.hinc,ideſt ex hoc loco.et mi natur cum eo agit,quãuis tamen ſit meticuloſus. Sin,ideſt ſcis ne.ut,ideſt qualiter res ſeſe habeat tibi, ideſt quantum ad te ſpectat,et in tuum malum, quaſi dicat ſcis ne quomodo res ſe habeant quan tum ad te ſpectat.ſi quicquam turbę,ideſt rixę tur bationis.cęperis,ideſt concitaueris.hodie hic, ideſt in hoc loco.faciam,ideſt efficiam.ut memineris, ideſt recorderis huius loci,et diei. et memineris mei ſemper,ideſt omni tempore.Gnato. me miſe ret tui,ideſt miſericordia tui me mouet, qui ſcili cet,tu facis hunc ſcilicet militem. tantum uirum, ideſt qui eſt tantus uir.inimicum,ideſt aduerſariũ et maleuolum tibi.Chremes alloquitur iterum mi litem.Ego diminuam,ideſt mutilabo hodie caput tuum niſi abis.Gnato.uero,ideſt ſed.o.canis, ideſt impudens,acerbus ut canis.hoc uerbo canis impu dentibus inimicis conuitium fieri ſolet.Ain? ideſt di cis ne te diminuturum caput eius. ſic ais.i.ſic lo queris.alij ſic agis.ſed in diem redit.Thra qs.i. q̃lis hõ es,qd tibi uis,qd dicitur qd oportet tibi inepte. quid rei eſt tibi cum illa puella.ideſt qd negocium ſeu commercium habes cum Pamphila,q ita lo queris acriter.Chre.ſcibis pro ſcies. principio, ideſt in primis. dico eam eſſe liberam, non ſeruilis conditionis. Tha . Hem, interiectio indignantis propter dictum illud Chreme. dico inquam eſſe ciuem atticam. Thra. Hui, interiectio deriden tis.Chre.dico inquam eam eſſe ſororem meam. Thra o os durum, ideſt os impudens, qui talia effunt mendacia,et figmenta.ſicut contra mollis frontis dicuntur,qui ſunt reuerentes. Chre.o miles

Nebulo

Funda Virg.

Apoſiopeſis

Furcifer

Os durũ

Mollis frontis

adeo.ideſt certe.miles autem contumelioſe dixit,ut
fieri ſolet,cum vilis officij nomine aliquem voca/
mus.edico,ideſt pręcipio,impero tibi tanquam prę
tor vel imperator militi.pretoris enim et impera/
toris edicta ſunt,ne ideſt q̄ nō. facias vllam vim,
ideſt vllam violentiam.in illam,ideſt contra illam
puellam.Deinde conuertit ſermonem ſuū ad Thai
dem inquiens. ego eo ad Sophronam nutricem
puellę ſcilicet,vt adducam eam nutricem,et oſten/
dam hęc ſigna ſororis meę,quę ſigna intelligimus
oſtendiſſe Thaidi de ſorore ſua.Thra.ne ideſt vt.
tu prohibeas, ideſt impedias, ne tangam meam
puellam,quam emi.Chę.inquam,ideſt iterum di/
co tibi.prohibeo,ideſt veto ne eam tangas. Gna.
audin,ideſt audis ne iniuſte ſcilicet,pro furti hic ſci
licet.chr.vel hic tanquam apud pretorem alligat.
ideſt aſtringit,illaqueat,et obnoxium,ſeu reum fa
cit ſe. furti,ideſt fraudis,per metalepſin.nam om/
ne quod fraude fit furtū eſt.Inde dulcia furta di/
Furtum cuntur adulteria.itaq; furtum accipimus pro om
ni fraude,dolo,et iniuria. Duobus autem modis
dicitur furtum. Vno modo cum omne malefici/
um generaliter ſignificatur.altero, cum res ſurre//
pta demonſtratur.nunc ergo furtum maleficiū
eſt.Chre.ſatin,ideſt ſatis ne.hoc eſt tibi,ideſt ſufficit
ne hoc tibi.Thra.alloquitur nunc Thaidem.tu Tha/
is ais hoc idem quod, ſcilicet, ipſe Chremes dicit.
Tha.quęre aliquem qui reſpondeat tibi, tanquam
ſis indignus cui ego debeam reſpondere, et quęre
dixit contumelioſe.illud enim quęritur quod diffi/
cile repperitur.ergo non modo indignus es inqt,
cui ego reſpondeam,ſed vix inuenies qui te dignū
reſponſo iudicet.Gnato.quid agimus nunc hoc di
ctum eſt languidi,atq; defeſſi.quin,ideſt immo re
deamus vnde venimus.iam,ideſt ſtatim. hęc Thais
aderit,ideſt adueniet.ſupplicans ultro, ideſt ſponte
ſua tibi. Thr.credin,ideſt credis ne,credere dubitan
tis eſt, certum eſſe fidentis.Gna. immo certe, ideſt
ſed profecto.aderit ſupplicans tibi.noui,ideſt cogno/
ſco ingenium,ideſt naturam mulierum.vbi, ideſt
quando.velis aliquid,nolunt,vbi, ideſt cum nolis
ipſę cupiunt.vltro illud,ſcilicet quod non vis.Thr.
bene putas,id.eſt recte cogitas,diſputas,vel iudicas.
Gna.iam,ideſt ſtatim,vel nunc.dimitto exercitum,
ideſt facio illi copiam abeundi,ſiue prębeo militi/
bus commeatum.Nam dux dicitur dimittere mi/
lites ſuos,quando vltra illis ſtipendia dare non
uult, ſed illis abeundi pręſtat facultatem. Thra.
ubi uis,ideſt quando uis,uel cum libet dimittere
exercitum.nam Gna.per interrogationem dixerat
dimitto exercitum.Gna.o Sanga fac ut uiciſſim,
ideſt identidem,ſiue ſępe cum quodam interual/
lo.memineris,ideſt recorderis.domi et foci,ideſt co
quinę.Focus proprie dicitur locus ubi ignis eſt, et
quoniam coquina ſine igne eſſe non poteſt (cum
a coquendo dicatur) pręcipue, quo tempore ali/
quid decoquitur,ideo pro coquina rite poni po/
teſt.Sanga.iamdudum animus eſt in patinis,ideſt
pauloante incepi habere appetitum,et cogitare de
patinis,ideſt de uaſis.in quibus edulia ponuntur,
et per uaſa oſtendit habere animum ad edulia, et
iam eſurire,et eſt quod uulgo dicitur.Iſte ſemper
habet cor ad coquinam,dum quis uult dicere ali/
quem uelle ſemper comedere.ubi eleganter dicere/
tur,illi ſemper animus eſt in patinis, uel in pati/
nis ſemper animum habet.Gna.es frugi, ideſt uti/
lis,et neceſſarius.a frugibus, quę dictę ſunt q̄ his
fruamur.Inde fructus et frumentum. Frui autem
eſt veſci,diciturq; a frumine, quę eſt ſumma pars
gulę,a qua re etiam his frui dicimus,quę nec cibi,
nec pocula ſunt utpote amicitia, delectatione ſen/
ſuum exteriorum,pariter ac interiorum. San.nos
ſequimini me hac,ideſt per hanc partem . Sanga
enim coquus eſt,qui eſurientibus ſequendus eſt,q/
lis eſt paraſitus,q uentrem implere cupit.

HAncine.Facta cognitione uirginis q̄ ciuis SER.
eſt, tendit ad liberationem. Inducitur enim
Thra.cum familia ſua,qui eam eripere cō/
tendat,et chr.cum Tha.qui eam defendat. Pręmit
tit apparatum militis,quem facit ad ereptionem
ita.O Gna.an ſcilicet conueniens eſt, ut ac.h.cō/
tum in me.Tam inſignem,ideſt tam apertam et
diuulgatam omnibus. illud dicitur inſigne quod
eſt in ſigno omnibus,et quod omnes uident.Mul
ctabo,ideſt uerberabo.Tu uade cum uecte, ideſt cū
ſerra hoſtij.quę portas in medium agmen. Cedo,
ideſt dic alios ubi ſint,ubi centurio meus o Sāga.
Conſtituerat enim de leccatoribus quoſdam centu
riones,quoſdam duces,Loquitur enim glorioſus
miles ad modum imperatoris. Fures dicebantur
quędam pars hominum,qui illicite et ſine domi/
no uiuebant in ciuitatibus de rapturis, ſanga di
cit de ſe,ecce adeſt Sanga.Qui dignatue facis. ne.i.
an.cogitas pugnare cum peniculo.Tu dico q huc
ad pugnam portes iſtunc peniculum. Peniculus eſt
genus oſſis cete,quod quemuis liquorem emittit.&
recipit,ex quo ille diluebat piperatam per ſcutel/
las,uel ſagimen de cacabo contrahebat,et collige/
bat.Ego ne quare huc portem quęris? Dicam tibi
uirtutem etc.ergo qui quomodo abſtergerem uul/
nera niſi cum peniculo.Malum eſt in rectio,iſtuc
eſt ſapere quod facit miles iſte.Quia ut, ideſt poſt/
quam hoſce etc. Sane ille qui tibi etc. Non minus
ac ſi diceret tu pręelegiſti tibi locum modo non
minus uellem tibi dari fundam, q̄ Thai. mox ir/
ruimus,ideſt irruemus.Mane,ideſt expecta. Expe
riri,ſcilicet conſilio.qui,ideſt quomodo ſcis . Quid
tum poſtea factum eſt.Tu eam tangas omnium
uiliſſime. Placando dicit ah . Caueſis, quaſi una
pars,et tantundem quantum ſolum caue ualet.et
eſt comicum uerbum,ſicut apageſis. non tu hinc
a.hęc dicit Gnatonis.ſcin tu hęc dicit militi.O ca/
nis,ideſt procax ais tu.q mihi diminu.caput? Os du
rum qui tibi talem ſororem adoptas.Ego eo.hęc
dicit chr.Audin iſte alligat, ideſt apparat ſe. fur/
ti,ideſt ad furtum comprobandum . Quare uult
probare ſororem ſuam te eſſe furatum ſibi. Alliga
re dicimus quando ſunt alligata aliqua circa ean
dem cauſam in placito,et nullus uult cedere. furti
eſt aduerbium ſicut domi.et nota q eque bene poſ/
ſet dici alligat ſe ſacrilegij,et cuiuſlibet alterius cau
ſę.Sanga dicit iam dimitto exercitum.

Senarij, & vnus Catalecticus.

THAIS. PYTHIAS.

QVINTVS ACTVS.

PErgin ſcelesta mecum perplexe loqui,
Scio, neſcio, abijt, audiui, ego non adfui.
Non tu iſtuc mihi dictura aperte es quidquid eſt?
Virgo conſciſſa veſte lachrumas obticet.
Eunuchus abijt, quam ob rem quid factum eſt taces? Py.
Quid tibi ego dicam miſera? illum Eunuchum negant
Fuiſſe. Th. quis fuit igitur? Py. iſte Chęrea. Th.

DONA. PErgin.s.m.per.l. Nunc demum virgo vitiata eſſe cognoſcitur a Thaide opportune, poſtq̃ magnopere et defenſa eſt et retenta, nam ſtatim ↄſequentur nuptię eius, et Chęreę, qui illam vitiauit. Perplexe.l. ideo perplexe, q: ſtatuerat crimen virginis celare. Scio.n.a.au. mire ex dictis oibus pauca decerpit, & oñdit, qd perplexe dixerit, et ſtomachũ ſeruiẽtis expſsit, Domi ſcio fler puellas, neſcio vitiatã, abijt Eunuchus, audiui domi ſi admiſſus. Ego.n.aſ. cus hęc fierẽt acriter iratorum eſt ea repetere, quę proxime dixerint, quibus iraſcuntur, vt En ego.u.s.e.s. Non tu.i. a.m.d.es q.eſt? non eſt hęc interrogatio. Virgo c.u.obticet, hęc omnia rixam eſſe ſignificauerant.

Tacere
Reticere
obticere

Virgo obticet, tacemus conſilia, vt nec tacui demens, reticemus dolores, vt Ne vereare, ne retice. et obticemus quorum nos pudet, vt in Phor. Heu qd nam obtices. Eunuchus.a. non Chęrea, ſed Eunuchus, non fugit, ſed abijt dixit. Quãobrem.q. f.eſt.t. hęc asyntheta inſtantis dñę vultum, habitumq; demonſtrant. Quis fuit igit, hęc minatiue pnuncianda ſunt, aut q: inuita idicat, aut dubitat de nomine ignoti, aut trepidat per timores, aut non videat ſciſſe, cum fuerit factus, aut q: nõ libẽter dicat eius nomen cui iraſcit, ſed ego agnoſco ancillarũ conſuetudinem, quę obliuioſę ſunt dominarum. Ephebus iſte.f. Phędrię, ephebus nomen ad ętatem rettulit, non ad facinus cõmiſſum. Iſte ephebus, cito oſtendit cur iſte Eunuchus credit?. Quid ais venefica? redit rurſum ad iracũdiam, aptum, conuitium et cõicũ in ancillas veneficas, vtpote venefica lupa, vipera et ſacrilega &c.

Quid is obſecro ad nos, non rogantis eſt obſecro, ſed dolentis. Niſi amaſſe.c.p. deeſt q, vt ſit niſi q, vt ſupra. Num id lachrymat virgo, vt ſupra. Id vero ſerio triumphat: pro ob id. Id opinor, callide Pythias opinor dixit, cum ſciat. Quid ais ſacrilega, auxeſis, nam primo ſceleſta, deide veneſica, poſtremo ſacrilega. Iſtucine interminata ſum hinc abiens tibi, moraliter. Iſtucine.i.s. pro non iſtuc tibi cõminata ſum. Iſtucine in.s.h a. t. apparet hęc poſt ſcenam eſſe mandata, nam ſupra non meminit, ſed dixerat tantum hos prius introducam, et quę volo ſimul i.p.h.c.e. Quid facerem, ita vt iuſſeras ſoli credita eſt, dixerat enĩ prius Chęreę edicit ve.u.q.a.e.aderit. Iuſti, syncope metaplasmus pro iuſſiſti. Sceleſta oues.l.c. bene

dilatum tot occaſionibus prouerbiũ perſonę Thaidis aſcriptum eſt, continet enim fœmineam reuerentiam meretricium ſenſum, reditq; ruſus ad minora conuitia, q: videt ſe eſſe conuictam, et eſt prouerbium, Ouem lupo cõmiſiſti. Sic mihi data verba, videtur plura fuiſſe dictura niſi ſuperueniſſet Chęrea. Quid illud.h. eſt? per genitiuum caſus iniurioſe dicitur, per nominatiuus honorifice. Quid.i.h. eſt? non primo agnoſcit hũc hominẽ meretrix, q: eſt adhuc Eunuchi veſte indutus eſt, attamen exuit. Spadonis inceſſum, vultumq;, habitumq; mutauit, et pter veſtem totus in Chęream redijt. Hera mea.t.o blande, ac puella viter arridet. Tace, non ſilentium indicentis eſt, ſed ſecuram facientis, vt Tace egomet conueniam ipſum. Habemus hominem, mire hominem dixit vt reum. Iube comprehendi, pro comprehende, vt iubere velle ſignificat. Et quantum potes, deeſt cito. Quid illi faciemus, ſubaudit cõprehenſo. Quid faciã.r. moraliter expreſſit puellę ſtupentis verba et non habentis quid reſpondeat ad ea, quę dicta ſunt. Vide amabo, ſi nõ cũ aſpi cias os ipudens videtur, mire ab eo quod reſpõdere cęperat, ad aliud tranſit mirata confidentia Chęreę.i. non eſt. Tum quę eſt eius, non eſt impudens inqt, non eſt niſi ſimilis impudenti, ſic alibi, Veritas men.ſic.in eſt.i.u.a.u.f.

GVI. PErgin &c. Nunc demum puella cognoſcitur a Th. eſſe ſtuprata, et quidẽ opportune poſtq̃ defenſa eſt, et retenta magnopere, nam ſtatim conſequentur nuptię eius & Chęreę, qui ei vis attulit. Tha. o ſceleſta.i. ſcelerata Pythias, pergin.i. pſequeris ne loqui mecum perplexe.i. obſcure, inuolute, intricate, vt ſunt aduerbia. Nam perplexus dr

Perplexe

diſtrictus, nutans, dubius, titubãs, intricatus quorſum ſe conferat, pergin ergo loqui mecum pplexe dicendo ſupple ſcio puellas flere, deinde neſcio ſtupratam eſſe, abijt.s. Eunuchus, audiui domi hoc eẽ admiſſum &c., ego non affui.i. non interfui, cum eſt illi vis illata. Hęc asyntheta inſtantis dominę vultum, habitumq; demonſtrant, non eſt mihi dictura iſtuc quicquid eſt aperte.i. palam loquendo, et manifeſte, non perplexe, et obſcure virgo veſte cõſciſſa.i. habens veſtem fractam. obticet.i. tacet. lachrymans.i. lachrymas emittens, tacemus conſilia, reticemus dolores, obticemus quorũ nos pudet. Eunuchus abijt.i. diſceſſit. q̃obrẽ.i. quare. taces.

ſcelas id quod eſt factum.i.admiſſum. Py.qd ego miſera dicas,negem.i.negare debeo illum, qui adductus eſt fuiſſe Eunuchum. Thais igitur ſi non fuit Eunuchus,qui fuit Py.iſte,per contemptus dixit iſte,Cherea fuit ſcilicet. Tha. o qui Cherea fuit. Pythi.iſte ephebus.i.adoleſcens impubis frater Phędrię. Tha.

cum,nam illud tace non eſt ſilentium indicentis,ſed ſecuram facientis.ſumus ſalue.habemus hominem ipſum.s. Cheream tanquam reum. Tha. vbi is.s.Cherea eſt.Py.Hem,per indignationem.viden.i.vides ne eum ad ſiniſtram partem.s.Thais. video.Py.iube eum comprehendi.i.capi quantum

Qui Cherea?Py.iſte ephebus frater Phędrię.Th.
Quid ais venefica?Py.atqui certo comperi. Th.
Quid is obſecro ad nos,aut quã ob rẽ adductuſt? Py.neſcio.
Niſi amaſſe credo Pamphilam.Th. hem miſera occidi
Infelix,ſiquidem tu iſtęc vera prędicas.
Num id lachrumat virgo?Py.id opinor. T.quid ais ſacrilega?
Iſtucine interminata ſum hinc abiens tibi?Py.
Quid facerem,ita vt iuſſiſti ſoli credita eſt.T.
Sceleſta,lupo ouem commiſiſti, diſpudet,
Sic mihi data eſſe verba,quid hominis illuc eſt?Py.
Hera mea tace obſecro,ſalue ſumus.
Habemus hominem ipſum.Th.vbi is eſt?Py.hem ad ſiniſtrã,
Vides ne?Th.video.Py.comprehendi iube, quantũ poteſt. Th.
Quid illo faciemus ſtulta?Py.quid faciam rogas?
Vide amabo,ſi non cum aſpicias os impudens
Videtur.Th.non eſt,tum quę eius confidentiaſt.

o venefica.i.o meretrix,q omnis adulteri eadem venefica eſt,ſimiliter ẽ omnis meretrix quę ſit is illecebris tanquã veneno inficit amatores,propterea inſanus amor interdum veneni appellatione deſignatur.Py. atqui.i.certe,comperi

poteſ.Th.o ſtulta.i. inconſiderata,quid faciemus illi comprehẽſo. Pyt. rogas qd faciam? amabo,interiectio blãdiẽtis.q.d. quęſo rogo te per amorẽ vide ſi os eius nõ videtur impudẽs.i. inuerecundus, cum aſpicias eũ. Tha. non eſt os eius impu

i.cognoui q fuit frater Phędrię.Tha. obſecro quęſo quid.i.cur.ẽ quamobrem.i.propter quam occaſionem,is Cherea adductus eſt ad nos.Pyt. neſcio niſi q ſupple credo eum amaſſe Pamphilam,ſed ſi ſit amaſſe,dic ſic, Neſcio cur adductus ſit, niſi q ſupple amaſſet Pamphilam, et tunc ſubdatur credo.i.ita arbitror.Tha.hem, interiectio indignantis.ego miſera occidi,ideſt perij.infelix ſum ſupple. et per ſe legendum eſt,ſi quidem.i.ſi certe.tu prędicas.i.narras.iſtęc.i.iſta,quę dicis vera.num.i. nunquid virgo lachrymat id.i.ob id?Py.opinor.i.ſuſpicor.id.s.virginem ob id lachrymare.Tha.o ſacrilega.i.nefaria,impia,et ſceleroſa, quaſi quę ſacrum violauerit,quid ais iſtucine.i.nonne ego abiens.i. diſcedens hinc interminata ſum.i. comminata ſum tibi iſtuc.quod.s.conſtabat inter eas poſtq̃ ſcenam fuerit mandatum, vt forſitan ne quiſquam ad eam antecederet.Py. credita eſt.i. commiſſa eſt Eunucho ſoli,vt iuſti.i.iuſſiſti. ideo quid facerem. i.quid facere aliud poſſem, q̃ tuis morem gerere mandatis vel prępone quid facerem, vt in tenore textus eſt.Tha.o ſceleſta.i.ſcelerata.cõmiſiſti.i. tradidiſti,credidiſti.ouem lupo,prouerbialiter dictum. q.d.virginem violatori cõmiſiſti,ſicut ſi ouis lupo deuorari cõmittatur,diſpudet.i. maximo pudore afficior.verba ſic mihi data eſſe.i. ſic me decepta, quid illuc hominis eſt.i. quis eſt ille homo Eunuchi veſte indutus,animaduertit enim Tha. Cheream,ſed non continuo agnouit propter veſtem,ẽ hominis dixit in genitiuo,nam per genitiuum iniurioſe dicitur,per nominatiuum vero honorifice.Py.o hera,i.domina mea, obſecro tace.i.eſto ſe-

dens.Py.tũ.i.deinde vltra hoc qd nõ erubeſcit.vide q̃.i.q̃lis cõfidẽtia.i.nimia ſecuritas eſt , et eſt qd dĩ inepte.vide quomodo eſt aſſecuratus . Fiducia in bonum ſonat vt plimũ, cõfidentia vero in malũ. Fiducia ẽ cõfidẽtia

PErgin.Poſtquam oſtenſa eſt virgo eſſe ciuis, et manumiſſa eſt a poteſtate militis, aliud reſtabat de virgine.s.vt Tha.ſciret eam ita male a Cherea eſſe tractatam,quod valde,vt dixit,inuat ad Eunuchum,vt eam habere poſſit, vt melius in alio actu patebit,hic inducitur Py. quę timide tamen detegit vitium puellę,quod ei conſiliata fuit ſuperius Dorias,cum dixit, ſi ſapis quod ſcis neſcis, et quia ita aperte totam rem non audebat explicare ait Tha.Pergis ne ſce.m. p.o.dicẽs. Scio.s.q Eunuchus abijt,neſcio q ille fecit.Ego audiui tñ ſtrepitus.Quid ais venefica, ſcilicet h nunq̃ fuit verum, Atqui.ideſt certe, ego ita comperi verum eſſe.Quid is Cherea venit ad nos?incredibile eſt,aut ſi venit quamobrem?iſtud ne ſum tibi interminata,ideſt nonne prohibui iſtud, ne aliquis vir accederet ad eas.Dijs ideſt per Deos iuro, quod pudet,vel diſpudet.ideſt omnino pudet. Quid illud hominis eſt,iam accedit ad quintum actum, venit enim Cherea adhuc indutus veſte Eunuchi, quem illa proſpiciens admirando ait, Quid illud ẽc.vide amabo,ſi os illius non videtur impudens .i.ſine pudore,cum tu aſpicias,ac ſi diceret,vide ſi os eius eſt pudẽs.cũ tu aſpi.non certe.Thais adhuc dicit attemperate vt meretrix,Non eſt quod dicis impudens.Pythias.vide tum ex altera parte quę ſit eius ẽc. SER.

APud Antiphonem vterq; p.ẽ. m.Etiam re- DONA.

ciens in viciniam ſuam cauſam reddit Chę. cur non mutauerit veſtem. Oportuit autem, et de neceſſitate argumenti fuit Chęream non mutaſſe veſtē, vt cū meretrix virginem a Chęrea viciatam audiret, et eum cū turpi habitu incedentem inueniret, eum reum viciatę virginis imputaret, apud Antiphones dixit, pro in domo eius Vterq; p. et m. non vterq; pr̄, et vterq; mr̄, ſed vterque parens, qa pr̄ et mr̄ q̄ſi dedita opera domi erant. Nō tam mirū ſi domi erant, ſed illud magis mirū, q in ea domus parte, qua in ędes introeundus erat adoleſcentulo, qui nullo mō introire poſſet, ſuperius cauſa continetur, cur nō mutauerit veſtem, inferius autē cur huc redierit. Quin.u.m. quin modo, pro quo minus. Dū a.h.s. Antiphonis.s. Notus.m.q.o.u. an notus qui me poſſet agnoſcere, an qui me nouerit.i. amicus. Quantum queo, deeſt velociter. In angiportum, vide illum non uitaſſe ſub vna clauſula bis incidere in pedes. In angiportū, angiportum dicebant vicum non peruium. angiportus ergo eſt via publica. Deſertum, deeſt fugiens. Ita miſerrimus fui.i. fatigatus, laſſus, et languidus ſum dum fugio, et honeſta locutio eſt, vt miſer amando, miſer currendo. Nequis me co. nota improprie dictum pro agnoſceret. Sed eſt ne hęc Thais quam video? iampridem ipſe viſus, nunc primū videt. Hęreo, incertus remaneo, atq; defigor. Primus metus adimit conſilium, ſed recogitatio reddit confidentiam. Hem quid.m.h.a.m.s. colligit ſe rurſus ad impudentiam Chę. et vide ſi non eadē eſt audacia in Chęrea, q̄ in ſuſcipiendo facinore fuit. Quid.m.a.q.m.f. opportune ſi confirmauit, qui extimuiſſet, et fugiſſet, nihil nuptię promouerentur. Bone.u.d. hoc totum figurate dicit, ut meretrix et ſubtiliter. Nam ſcit Chęream eſſe quem alloquitur non eunuchum. hic et magna occaſio datur meretrici adeundi adoleſcentis

Angiportus

Senarij, et vnus Dimeter.

CHAEREA. THAIS. PYTHIAS.

APud antiphonem vterq; mater, & pater,
Quaſi dedita opera domi erant, vt nullo modo
Introire poſſem, quin viderent me, interim
Dum ante hoſtium ſto, notus mihi quidam obuiam
Venit, vbi vidi, ego me in pedes quantum queo,
In angiportum quoddam deſertum, inde item
In aliud, inde in aliud, ita miſerrimus
Fui fugitando, nequis me cognoſceret.
Sed eſt ne hęc Thais quam video? ipſa eſt, ah hęreo.
Quid faciam, quid mea autem? quid faciet mihi? Th.
Adeamus, bone vir? Dore ſalue, dic mihi
Aufugiſtin? Ch. hem factum. Th. ſatin id tibi placet? Ch.
Non. Th. credin te impune abiturum? Ch. vnam hanc noxiā
Mitte, ſi aliam vnquam vllam admiſero, occidito. Th.
Num meam ſęuitiam veritus es? Ch. non. Th. quid igitur? Ch.
Hanc metui ne me criminaretur tibi. Th.
Quid feceras? Ch. paululū quiddā. Th. paululum impudens?
An paulum hoc eſſe tibi videtur, virginem

qui habitum non mutauit, et adhuc quaſi eunuchus, et ſeruus eſt. Bone.u.d.s. maior obiurgatio eſt per hanc diſſimulationem Thaidis aduerſus Chęream quaſi illum id quod eſt appellet. Hem factum non potuit ſubtilius reſpondere Chęrea, q̄ accōmodare ſe interroganti. Satin.i.t.p. hoc pōt non figurate dici, ſed apte. Vnā hanc noxiam admittere, triſyllabo nomine noxias dixit, quaſi noxam. ſic alibi dictum eſt, dominam eſſe extra noxiam. Si.a. ad oc. vba ſeruorum quibus nihil horribile ē poſt pręſentes plagas, et non cędito ſed occidito, et nō alias dixit, quaſi illa dixerit adhuc irriſor es, vti fugitiuus. Num.m.sę.ue.es, ut fugeres. Hanc m.n.m. criminaretur tibi, pſ̄ſ̄cie imitatus eſt verba fugitiuorū, quę apud dominos faciunt comprehenſi. Viciare ci. bonam, bonam intulit ciuem, quod plus eſt, q̄ virginem, auxeſis gradatim facta. Conſeruam eſſe credidi, ſed admirabiliter conſeruam dixit, et hoc ipſius miſerabiliter pronunciandum eſt, tanquam miſerabiliter crediderit conſeruam eſſe, quę ciuis erat, atq; eam quaſi conſeruā viciare debuerit. Conſeruam, opportune. ſtomachabatur Py. facta mētione conſeruę. Vix me cōtineo qn inuolē in capillus, minę iſtę ꝓprie foeminarū ſunt, ē in ſe et in alios vnguibus ſęuientiū. ut, Vnguibus ora ſoror foedans et pectora pugnis ſed inuolem ab auibus tractū eſt, ut apud Vir. pręedam pedibus circumuolat uncis. Ergo hoc geſtu ē dicto et corporis motu eſt adiuuandum. Inuolem in capillum, apparet more ueterum intonſum eſſe. Etiam ultro deriſum aduenit, mire hoc addidit ad occaſionem ſaltem q non fugeret. Quid ita uero, debeam ſubauditur. Vero autem ironicos pronunciandum eſt. ſane debere dicimur pęnas pro iniuria ei, cui iniuriam fecerimus, quaſſe non debituram Chę. ut furcifero dicit Py. ſi illi cędem intulerit in

Auxeſis

Virg.

Vitiare ciuem? Ch. conſeruam eſſe credidi. Py.
Conſeruam? vix me contineo quid inuolem in
Capillum, monſtrum, etiam vltro deriſum aduenit. Th.
Abi hinc inſana. Py. quid ita vero abeam,
Credo iſti quidquam furcifero.
Prẹſertim cum ſe ſeruum fateatur tuum? Th.
Miſſa hęc faciamus, non te dignum Chęrea
Feciſti, nam ſi ego digna hac contumelia
Sum maxume, at tu indignus qui faceres tamen.
Neq; ędepol quid nunc conſilij capiam ſcio
De virgine iſtac, ita conturbaſti mihi
Rationes omnes, vt eam non poſſim ſuis
Ita vt ęquum fuerat, atq; vt ſtudui tradere.
Vt ſolidum parerem hoc mihi beneficium Chęrea. Ch.
At nunc dehinc ſpero ęternam inter nos gratiam.
Forte Thais, SAEPE EX HVIVSMODI re quapiam, &
Ex malo principio, magna familiaritas

ſeruili habitu conſtituto. Si id fecerim, ſi inuolauerim in capillum eius. Miſſa.h.f.q̄ hęc.s.iocularia et futilia. Non te dignū Chęrea feciſti, artificioſe meretrix ab eo q̄d licuit, ad id quod oportuit tranſit, nec tractat quid ſit legitimum, ſed q̄d honeſtum, itaq; totam illam partem facti accuſandi omittit, et a ſuccedentibus p ſonę adoleſcentis obiurgat. ſcit enim vno verbo obſtari poſſe. licuit mihi in domo meretricia ne videaẗ irrationabilis audacia illa, cuius a poeta inducta eſt. Nó t.d.che.f.dignum pro digno, aut deeſt facinus, vt ſit te non dignū facinus feciſti, mira accuſatio mixta laudi et blandimento. Nam ſi.e.d.et deeſt, ut ſit ordo, nam et ſi maxime, et bene additus eſt maxime, vt appeat q̄ et ſi digna pati ſit meretrix, nō tn̄ maxime digna pati thais eſt. At tu in.q.f.t. recte dixit, quatuor.n. ſunt modi in hmōi rebus ita, vt aut vterq; dignus ſit, aut vterq; indignus, aut alter dignus, alter indignus, aut ꝯtra. Neq; ędepol.q.n.c.c.s.intelligit Thais amari virginē ab hoc, et ideo ſic ait, ut ꝯciliet nuptias, nam ſatis ſigni eſt, q̄ eunuchi habitum pp hanc ſumpſit, et vide quemadmodum ad captionem nuptiarum tranſeat, vt quod dicere non audet Thais, oſtendat adoleſcenti coniecturis, quem tentat ſciens amantem virginem, et viam oſtendit petendę ſibi vxoris. Hoc.m.h.Ch.blande nomen repetitum eſt Chęrea. At.n.d.s. nunc iam Chęrea vera veris ęquiparans recedit a iocularibus. Sępe ex.h.re.h eſt turbulenta. Quapiam, quacunq; vel aliqua. Quid ſi.h.u.q.d.pleraq; repentinis impulſionibus nata, miriſq; ꝓuentibus Deo aſcribi ſolent, vt Vir. Deſcendo ac ducente Deo flammam inter et hoſtes et Hic me digreſſum veſtris Deus appulit oris. et Sallu. Vt tanta repente mutatio non ſine Deo uideretur. Quid ſi.h.q.u.d.vult amorem intelligi Deum. Equid.m.p.i.e.p.a.et.u.vt ęterna inter nos ſit gratia. et ex malo principio compleat magna familiaritas, et volo euenire ſubauditur, & eſt sylepſis tertia. Immo.i.q.vtrum meretricem, an per os, quęſo enim vtrunq; accipi poteſt, an quęſo vnum. Hoc.s.ſcio, vnde ſcias Thais, inepte quęri

tur cum ipſa res damnet nunq̄ hāc conditionem ſubiturum Chęream, vt pro eunucho etiam ſeruo ſe fingeret ſine amoris impulſu. Nunc.i.t.q̄ culpa non ſit hominis, ſed amoris. Non.a.inhu.i. ſum, hoc eſt inmitis non ſum quantum puta. vt. Non obtuſa adeo geſtamus pectora pęni. Neq; tam imperita.i.non expta. Vt q̄d.a.u.n. non inhumana, q̄ homo, nō iperita, q̄ meretrix, & neq; tam imperita inquit.q.d.neq; tam pudica ſui, vt q̄d amor valeat neſciam. Te q.iam.t.bene quoq;. non enim iam hanc ita amat, vt negligat illam, ſed hanc illius cauſa. Pol ti.ab is.he.intel.facere tanq̄ ſoleant capillum ac veſtem conſcindere, qui amauerint. Non auſim, pro non audebo, et eſt verbum huius tpis tm̄ non auſum, verum pp ętatem, an pp fratrem ſuum Phędriam potius. Nihil ti. quicquā, parelcon quartum, aut nihil pro non.

Deſinas, pro eo quod eſt deſine, aut deeſt fac. vt ſit. Fac deſinas. Ego me.t.cō.et cō.ſi. ſatis amatorie, vt appareat nunc maxime captum Chęream ac mancipatum virgini, commendamus nos cognitis, committimus ignotis, ergo auxeſis eſt maioris officij fidei circa Thai. Te mi.m.c.t.adiecti ui vim habet, ex animo ſupplicantis habitum adoleſcentis oñdit. Emoriar, ſi non.h.u d.vide amorem adoleſcentuli, cui in ipſo flore nihil dulcius vita eſt, ipſam tamen deſpicere ſi ſibi vxor hęc non datur. Tamen ſi pater, eclypſis, aut apoſiopeſis ſecunda. Ah quid uolet certe ſcio, ah quid, deeſt dicat, ſed iſta omnia ad confirmationem valent.

Ciuis modo.h.s.mire hic in notum conuerſus, qui timere potuit non ducturus uxorem. Paululum operiri ſi uis, iam.f.i.a.u. adeo cito probari poteſt. Ego uero maneo, uero modo conſentientis eſt aduerbium, alias confirmantis, alias cōiunctio, alias particula ironiam iuuans. ut Egregiam uero laudem et ſpolia ampla refertis. Domi potius operiamur, q̄ ſi.a.h.non ignara illecebrarum meretrix, non ſolum Chęream retinet, verum etiam uocat, vbi ergo eſt, et ſatis callide interrogat, an uelit, quaſi neſciat uelle. Immo percupio. amatorie non uolo, ſed cupio. Hunc tu in

gdes

Auſim

Conflataſt. Ch. quid ſi hoc quiſpiam voluit Deus? Th.
Equidem pol in eam partem accipioq; et volo. Ch.
Immo ita queſo, vnum hoc ſcito, contumelię
Non me feciſſe cauſa, ſed amoris. Th. ſcio.
Et pol propterea magis nunc ignoſco tibi.
Non adeo inhumano ingenio ſum Chęrea,
Neq; tam imperita, vt quid amor valeat neſciam. Ch.
Te quoq; iam Thais, ita me Di bene ament, amo. Py.
Tum pol tibi ab iſto bera cauendum intellego. Ch.
Non auſim. Py. nihil tibi quidq̃ credo. Th. deſinas. Ch.
Ego mi tuę commendo, et committo fidei.
Nunc ego te in hac re mihi oro vt adiutrix ſies.
Te mihi patronam cupio Thais, te obſecro.
Emoriar, ſi non hanc vxorem duxero. Th.
Tamen ſi pater. Ch. quid? ah volet certo ſcio,

ędes pnomen in his plus valet, q̃ accuſatio. Huc pi in.ę.c. mire cum ille iam velit; cogitas dixit volens vt non cogitet. Cogitas.m.a.e.r. per ancillę verba vult oſtendere q̃ ſit tractandorum adoleſcentium experta meretrix. Poſthac, poſt hoc factum, poſt hanc audaciam. Crede hoc meę fi. puellariter dixit meę fidei. Dabit hic.a.p. pugnas .p ſtuprum dixit, vt, At non in venerem ſegnes nocturnaq; bella Terenti ē ingens facinus. vt Lucil. Vicimus o ſocij, magnā pugnauimus pugnā. Dabit autem pro priepro inducet, vt magnam dabit ille ruinam, Arboribusq; s.s. Hau ta.ob. hau interiectio eſt perturbatę mulieris, vt apud grecos αυ. Parum perſpe. eius vi. au. parum ironia eſt, ut non ſenſiſſe, ſed perſpexiſſe dixit. Iam non ſit experienda illius audacię, quę perſecte cognita ſit. Non fa. Py. bene et moraliter appoſitum Py. Non pol cre. Chę. ni. ſi. commis. non erit, iocularitor, vt ille Pythias dixit, ita h Chę.

Quin Py. iterum nomen vultuoſe eſt additum, quin pro immo. Neq; pol. s.t.q.d. auſim, totū iocularitor et geſticuloſe, vt puellam cum adoleſcētulo fabulari videas. Adeſt o. ipſe. f. optime opportune, et non eſt additum cuius frater, vtpote in re manifeſta. Nolo me in via cum.h.u.u. ſubtiliter adoleſcens, quia nihil profecerat dicendo percipio, inuenit cauſam quam tandem īgredi poſſit. Quamobrem.t. pro tamen interrogatio hęc increpationem continet impudentiſſimi. An quia hęc interrogatio irriſionis plena eſt in eum, quem nihil pudet. Idipſum, hoc veluti moleſto vultu dr̄ adeo vt imitetur dcm̄, vultumq; eius Pythias.

Virgo ne. ironicos. nam ironia eſt. vt, Egregiam vero laudem. Virgo, quaſi quę minime pudicitie ſtatū ac verecundiā virginalis veneret. I pręſe. manifeſtum eſt cur meretrix docta capiendorū iuuenum ſpire velit Chęream in pſequendo ipſa ſit tardior, uult.n liberę ſine arbitris cum puella eſſe colloqum et licitū amorē, niſi forte putamus Ter. hęc ſine cā feciſſe, qui fuit artificioſiſſimus poeta. nam neq; ipſa egredit cum Chęrea, neq; ingredi ſimul permittit Pythias. Tu iſtic. m. vt Chr. in. Py. relicta eſt Pythias ob multas cauſas, et in primis vt poſſit per eam deluſus Parmeno pauore ſuo ſenem compellere ingredi ad meretricem, et pñam fieri ad conſummandas nuptias.

GVI. Apud etc. Hic Chęrea reddit cauſam cur etiam rediens in viciniā ſuā non mutauerit veſtē chę. apud Antiphonem. i. domo Antiphonis. vterq; parens. s. mr̄ et pr̄, ē vterq; dixit. nam maſculinū pponderat foeminino. erāt domi q̄ſi dedita ope ra. i. pſulto ꝺ induſtria vt nullo modo poſſim introire. qn. i. q non viderent me. Iterim. i. dū hęc aguntꝛ. dū ſto ante hoſtium. q daꝫ notus venit obuiam. i. in occurſum mihi. vbi. ideſt poſtquam. vidi eum, ſcilicet egomet dedi in pedes. ideſt conuerti, conieci, ſeu contuli me quantum queo. in quoddam angiportū. i. vicū anguſtū, nec puium deſertum. i. non frequentatū. Angiportum ti. neutrū, vel angiportus ti. maſculinū (vtrūq; enim dr̄) vicus eſt anguſtus, non puius, ut Dona. ē Seruius ſentiunt. uel iter compendiarū, ait Feſtus, in oppido, eo q ſit anguſtus portus. i. aditus ad portum. uel ſm Varronem dr̄ angiportum, q ſit anguſtum, et per qđ nihil agi poteſt prę nimia anguſtia, quaſi ab angendo et portu, eo q talis anguſtia ſit inter portus. i. inter domos. nam portus quemadmodū et inſulas pro domibus ueteres dixerunt. Multi codices hñt in pedes, et tunc ita dicēdus eſt. Ego dedi. uel, ut alij hñt, erexi me in pedes i. cępi pgredi, vel uelociter ire. nā q uult ire i pedes ſe erigit, vel dat. ē quo cępi pgredi velociter in an angiportum quoddam deſertum etc. qđ ſi nō eſſet in, tunc facile eſſet dicere dedi pedes in angiportū, ideſt me contuli in vicum anguſtum, qui uernacula lingua uenella dr̄, uel latine uiculus. nam q ſe confert aliquo illuc dat, ac dirigit pedes. inde. i. ex eo angiporto. itē. i. ſimiliter. dedi pedes in aliud angiportum, inde. i. ex eo angiporto ſecundo contuli me in aliud angiportū. ita. i. eo modo fui miſerrimus. fugitādo. i. fui fatigatus, laſſus. lāguidus, dū fugio, et ē honeſta locutio. ut miſer amādo, miſer loquendo. ne quis. i. ut non aliqs. cognoſceret, ideſt agnoſceret. prius enim eū cognouerat. Agnoſcimus enim uetera, cognoſcimus noua. ſed ne, ideſt utrum hec mulier, quam uideo eſt Thais, deinde diligenter intuitus ſubdit, ipſa eſt Thais. hęreo. ideſt incertus remaneo, ē defigor. primus enim metus

Dare in pedes

Varro

Agnoſcere et cognoſcere

adimit,conſilium,ſed recogitatio reddit confidentiam,hereo ergo.i.dubito.quid faciam.at.i.ſed qd mea.hoc dicit vt hoc verbo Thais mitigeat,cum dicat eam ſuam.i.cui bene cupit,non amicã,cum non eſſet proprij fratris riualis, qd inq̃, repetit ad maiorem expſſionem.faciet mihi.q.d. dubito. ac neſcio prorſus qd mihi ſit factu m.Tha. adeamus illũ i.eamus ad eunuchũ, illũ.s.chę.i.dutum ad huc eunuchi veſte.o bone vir,p ironiã ſalue.dic mihi aufugiſtin.i.fuiſti ne fugitiuus,tanquam ſi eſſet ſeruus eum alloquitur propter veſtem, quam adhuc erat indutus. Chęr.o hera,ideſt domina factum eſt ſup.ideſt aufugi. Tha.ſatin.ideſt vtrum ſatis.ideſt valde tibi placet aufugiſſe,ſcilicet Chęr.non placet.s. mihi.Tha. credin.i.credis ne hoc qd ſequitur.s.te abiturum impune.i.te euaſurus ſine punitione.Chę.mitte.i.cognoſce.dimitte hanc vnã.i.hanc ſolam noxiã ꝑ noxã i.culpam.ſi vnquam admiſero.i.commiſero aliã noxam,occidito me.Tha.non veritus es.i. non timuiſti meam ſentiã.Chę.non veritus ſum.s.Tha. Chę.non veritus ſum.s.Tha.qd igitur veritus es.s. Chę.metui hanc ancillam.s.ne.i.quod. criminaret me tibi.i.apud te.Th.qd feceras.Chę.feceram quiddam.i.aliquid paululum.Tha.eho, interiectio hic indignantis.o impudens.i.inuerecunde. dicis ſup. paululum te quiddam feciſſe. an hoc.s.vitiare.i.ſtuprare virginem bonam ciuem appoſitiue dictũ. hoc inq̃ videtur tibi eſſe paululum.i.paruę ęſtimationis,et parui criminis.Chę.credidi eam eſſe ꝯſeruam,et non ciuem.i.putaui eam eſſe ſeruam cũ Pythia et alijs.Py.indignata eſt ancilla q dixerit ſe putaſſe eam eſſe conſeruam,quaſi paululus eſſe diceret ancillis meretricis vim afferre.dicis ſup.te crediſſe eam eſſe conſeruam, vix contineo me. qn.i.qn non inuolem.i.inſiliam velociter more volantis auis.de inuolo quando dicitur a vola volę ſatis ſupra dictum eſt.vix inquam contineo me qn inuolem.i.inſiliam in capillum tuum. etiam monſtrum.i.qui ſtuprat virgines,cum tñ ſe ſimulet eunuchum.ꝯtra naturã.n.eſt et eunuchus ſtuprum committat.etiam monſtrum hoc aduenit deriſum.i.ad deridendum.vltro.i.ſponte, et per ſe. Tha.o inſana.i.nõ conſiderata.abi.i.diſcede hinc. Py.vero,per ironiam dictum eſt. quid ita abeam i.diſcedam.credon.i.vtrum credere debeo. quicq̃.i. aliquid iſti furcifero.i.iſti improbo ſeruo digno, qui furcam circa vicinos ferat in collo ignominię

Ciuis modo hęc ſit.Th.paululum opperirier
Si vis,tam frater ipſe hic aderit virginis.
Nutricem accerſitum ijt,quę illam aluit paruolam.
In cognoſcendo tu te ipſe aderis Chęrea.Ch.
Ego vero maneo.Th.vis ne interea,dum is venit,
Domi opperiamur,potius q̃ hic ante hoſtium?Ch.
Immo percupio.Py.quam tu rem actura obſecro es?Th.
Nam quid ita?Py.rogitas?hunc tu in ędis cogitas
Recipere poſthac?Th.cur non?Py.crede hoc meę fidei,
Dabit hic aliquam pugnam denuo.Th.abu,tace obſecro.Py.
Parum perſpexiſſe eius videre audaciam.Ch.

cauſa.preſertim.i.ꝑcipue cum fateat ſe eſſe ſeruũ tuum.Th.miſſa faciamus.i.omittamus hęc iocularia.s.et ſtultia,o Chęrea non feciſti dignum facinus.s.vel rem dignam te,in ablatiuo.i. non feciſti debitum tuum,ſiue munus non es functus officio tuo,vel non feciſti qd te decebat, aut tibi erat honeſtum. nam ſi.i.q̃uis ſis maxie digna hac ꝯtumelia,q: meretrix.s.at tamen tu es maxie indignus. qui faceres i.facere debes, aut debuiſſes. neq; ędepol, iurantis ẽ, ſcio qd conſilij capiam nunc, ideſt quam deliberationem ſumam,ſiue quod ꝓpoſitum ſuſcipiam de iſtac virgine.ita.i.adeo.ꝯturbaſti.i.ꝑturbaſti,implicaſti, ipediſti oẽs rõnes.i.oẽs vias reddidę eius,vt nõ poſſim tradere.i.offerre eam ſuis parentibus.s. ac ꝓpings ita,ut.i.ſicut.fuerat ęquum.i.iuſtum vt.i.quemadmodũ.ego ſtuduj.i.laboraui tradere eam.s. ut pararem.i.conciliarem,contraherem ,acquirerem mihi hoc bñficium ſolidum.i.integrũ, et firmum,ac ſtabile reddendo eam ſuis.Chę.at.i.ſed o Thais nũc ſpero grãm.i.beneuolentiam. fore.i. futuram eſſe ęternam.dehinc.i.amodo,poſthac,in poſter,in futurũ,inter nos ſępe.i.plerũq; ex huiõi.i.ex tali.q̃piã.i. aliqua re.s.turbulenta,et ex malo principio magna familiaritas.i.ꝯſuetudo,et ꝯiunctio . ſocietas eſt conflata.i.ꝯtracta,ꝯciliata,parata,acqſita.qd diceres ſup.ſi qſpiam Deus.s.Cupido deus amoris voluit hoc ita,ideſt fieri,et inſtigauit; ut fieret. Tha. equidem,ideſt certe.pol. iurantis eſt. accipio, ideſt intelligo in eam ptem,et volo euenire ſup.in eam ptẽ,inq̃ vt vʒ.ęterna inter nos ſit gr̃a, et ex malo principio compleatur magna familiaritas. Chę. Immo,ideſt ſed.ita q̃ſo,ideſt rogo te ut fiat. vel q̃ſo Deos ut id velint.ſcito h vnum me non feciſſe cã contumelię,ſed cã amoris.Tha.ſcio te feciſſe cã amoris.et pol ꝓpterea nunc magis ignoſco tibi o Chęrea.non ſum ingenio adeo inhumano.i. non ſum natura adeo inuniti,et inſuaui,et q̃ſi ferina; vtpote cum ſim hõ.neq; ſum tam imperita.i.non experta.uel tam pudica, q: meretrix, vt neſciã qd amor ualeat.i.quid amor poſſit.q ꝑfecto ad multa nefanda impellit.Chę.o Thais.quoq;.i. etiam.iã te amo.ita Dij me bene ament ſicut.s.eſt verum te a me amari,et eſt affirmãdi ac iurandi modus. quemadmodum,ſic viuat anima mea, et alia id genus.Py.o hera.i.dña.pol intelligo.i.cenſeo.tibi cauendum eſſe.i.prouidendum tibi ab illo.s.Chęrea ne tibi quoq; vim afferat. Chę. non auſim.i.non

audebo propter fratrem.s.Phę.qui eam amat,et iō dicit non amare Thaidem pro libidine, ſed propter eius benignitatem,et etiam cauſa illius puellę,quam amat.Py.nihil.i.non credo tibi quicquā.i.tuis verbis fidem non habeo.Tha.deſinas.i.deſine,hoc eſt ceſſa loqui, vel intelligetur fac vt deſinas.

non reciperem ſup.Py.Crede,hoc meę fidei.i.habeas hanc mihi fidem,ideſt crudelitatem,hic Chę.dabit.i.inducet denuo.i.rurſus,aliquam pugnam.i.aliquod ſtuprum. Lucilius.Vicimus o ſocij,et magnam pugnam pugnauimus pugnam. Tha.ahu, interiectio perturbatę mulieris, obſecro tace.Py. videre.i.

Lucilius

Non faciam Pythias.Py.non pol credo Chęrea
Niſi ſi commiſſum non erit. Ch. quin Pythias
Tu me ſeruato.Py.neq; pol ſeruandum tibi
Quidnam dare auſim,neq; te ſeruare.Th.apagete.
Adeſt optime ipſe frater.Ch.perij hercle,obſecro
Abeamus intro Thais,nolo me in via
Cum hac veſte videat.Th.quā ob rē tandē?an q: pudet? Ch.
Id ipſum.Py.id ipſum?virgo vero?Th.i prę,ſequor.
Tu iſtic manę vt Chremem introducas Pythias.

Chę. nūc ego te oro Thaidem, vt ſis mihi adiutrix in hac re.i.vt ducas Pāphilam.ego cōmendo, et cōmitto. i. trado, credo me tuę fidei.i.fidelitati,et ex auxeſis, nam cōmendo et cōmitto hic parum diſtant, niſi q cōmendamus nos cognitis,cōmittimus vero nos ignotis.o Thais, capio.i.eligo te patronam mihi.i.,capio te aduocatam et mediatricem,ſeu protectricem, vt et me commendes,et aduerſus obſiſtētes me defendas quo poſſim potiri illa,quam amo.et obſecro, ideſt per ſacra rogo,vt mihi adſis in hoc negocio,emoriar.i.mortē oppetam,et nihil plus ſignificat q̄ primitiuum, ſi non duxero hanc vxorem.s.Pamphilam.Tha.tamen ſi pater non volet ſup.et eſt eclypſis, vel apoſiopeſis facta per interruptionem a Chęrea factas, qui vno verbo tam cito intellexit quid dicere vellet Thais,et illi obuiam iuit. Chę. quid dicat ſupple. Ah,interiectio geſtientis in ſpem, certo ſcio qđ ſupple volet,modo.i.dummodo hęc Pam.ſit ciuis Tha.ſi vis opperirier pro opperiri paragoge, ideſt expectare,iam,ideſt ſtatim,ipſe frater virginis, ſcilicet Chremes aderit.i.pręſto erit,hic iuit acceſitū.i.adductum,ſiue vocatum nutricem,quę aluit illas virginem paruulam.i.cum adhuc paruula foret, o,Chęrea tu te ipſe.i.tutem et,aut te,aut ipſe q̄tū ad ſignificatum vacat,aderis.i. pręſto eris, comparebis hic in cognoſcendo,paſſiue poteſt capi.i. dum cognoſcetur a nutrice,vel ſi capiatur actiue ſic intellige, tute hic aderis in cognoſcendo eam.s.q.d. interea magis,ac magis eam cognoſces.Chę.vero, modo eſt conſentientis aduerbium,interdum cōfirmantis,quādoq; eſt coniunctio ſignificans, ſed interdum iuuat ironiam.vt,Egregiam vero laudes,et ſpolia ampla refertis,Tuq;, puerq; tuus, ego maneo.i.opperior,vt voluiſti.Tha.ne,ideſt vtrum vis q ſup.opperiamur,ideſt expectemus ante fratrem domi potius,q̄ ante hoſtium.Interea.i. interim dum is frater.s.venit.Chę.Immo, ideſt quinimmo,p.cupio.i.valde cupio. Illō.Py.obſecro hera s.quam rem es actura,quę ſic in domum Chęreā vis deducere.Tha.quidnam.i.cur ita petis qđ ſim actura.Py.rogitas,cogitas recipere hunc poſt hac i.amodo.in ędes,ideſt in domum tuam.Tha.cur

Auxeſis

Vero

videris, iudicaris parum perſpexiſſe. i. parū clare cognouiſſe. audaciam ideſt temeritates eius ſcilicet Chęreę.Chę.Pythias non faciā quod dicis.s. Py o Chęrea pol,iurantis eſt,non credo te non facturum,niſi,ideſt pręterquam,ſi non commiſſus erit tibi,ideſt ſi tibi non creditum erit,quaſi dicat facies quod dico pręſertim ſi tibi fuerit commiſſa puella.Nam ſi nihil tibi creditum, aut commiſſum fuerit,credo facile te nihil facturum,cum nō erit tibi copia facta.Committere enim interdum ſignificat credere, ſeu tradere fidei alicuius quicquam, vt hic,vbi cōmiſſum fuerit, imperſonaliter dictus eſt,quaſi pro creditum fuerit, niſi intelligitur aliquid,et tunc commiſſum fuerit paſſiue capietur quod idem recidit.Chęrea,quin, ideſt quinimmo, tu Pythias ſeruato,ideſt obſeruato me,an ſim quicquam facturus.Py.pol. neq; auſim. ideſt non audeam dare tibi quicquam,ideſt aliquid,ſeruandū. ideſt cuſtodiendum,neq; auſim ſeruare te.i. cuſtodiam tui gerere.Tha.Apagete,ideſt diſcedite,ac ceſſate ab his verbis, ipſe frater virginis ſcilicet Chremes adeſt.i.pręſto eſt,optime.i.opportune.Chę.hercle.i.per Herculem,perij.i.perditus ſu3.O Thais obſecro abeamus intro.i.abſcedamus intra domum. nolo ſup.q videat me in via cu3 hac veſte Eunuchali.Tha.tandem.i.quaſi dicat paucis reſponde, vt nunc ſit omnis dilationis finis,habet enim tādem hic quiddam vrgens reſpondere et accelerās, quamobrem.i.quare non vis, vt te videat, vt &c. an.i.vtrum,ideo ſup.q: te pudet.i.pudore afficeris et erubeſcis eſſe ita idutus.Chrę. idipm eſt ſup.propter quod nolo vt me videat,q:.s.me pudet.Py.dicis ſup.idipſum eſſe,q: te pudet,virgo vero eſt ſup. ironice capitur vero,quaſi dicat.s. virgo eſt q pudicitiam virginalem, et ſeruat, et veneratur,et in hoc ſenſu virgo in maſculino genere poni intelligitur,quod ſe dicatur de puella ſic intellige, dicis te nolle ſic videri,q: te pudet, ſcilicet virgo eſt puella, quę tibi credita fuit per ironiam intelligendo, tāquam dicat,id male indicat te eſſe pudentem qđ feceſti.Thais.Chęrea ſup.i prę,ideſt pręcede, ſequar te.O Pythias tu mane iſtic,vt introducas. ideſt intromittas Chremem.

SER. Apud Antiph. Incipit de pacatione quintus actus. In hoc enim actu et Thais et Cherea & Phędria et Thraſo pacantur, ſed ad Cheream principaliter attinet tota mingatio, de alijs vero, ſicut in prima co. quia gratia principalis matrię inducti ſunt, ſcilicet gratia Eunuchi. ad quem exitum venerunt dicendum fuit, ne qd indiffinitum et impacatum dimitteret auctor. Ad pacationem iſtam accedit competenter Cherea, et alię conuenientes perſonę, quę iſtam pacationem faciant.s. Thais, Chremes, et Laches, et alię, quę ſatis in ſingulis ſcęnis notabuntur. In hac priore ſcęna inducitur Cherea, et Thais, qua occaſione ad domum Thaidis Cherea diuertat prius pręmittit, inquit Cherea. Cum ego cauſa mutandi veſte; ad hanc domum Antiphonis venirem, non intraui, quia pater et mater Antiphonis &c. Egomet.s. dedi me. In pedes in Angiportum. Angiportum eſt aliquis vicus anguſtus, quaſi anguſtus portantibus, per quem aliquid portatur in vrbem. Ego fugiebã informium illud, ne aliquis me agnoſceret. Sed ecce in poenis decidi. Quia video taliter, et hoc eſt, ſed eſt ne &c. Quid autem intereſt in ea re.i. quid nocet ſi me inueniat. Parum curo. Adeamus, deſcribitur hic moralitas meretricis et iuuenis, quia prius ridiculoſe conueniunt, et diſſimulat Thais ſe eum agnoſcere, et quaſi verum Eunuchum alloquitur. Ille autem ſimiliter ad modum veri Eunuchi ſe peccaſſe recognoſcens ſuppliciter reſpondet, et hoc totum pertinet ad deſcriptionem iuuenilis, et meretricię conſuetudinis, q; ita deriſorie et ioco ſe ſolent ſe aliqui iuuenes & meretrices alloqui. Num mea, ſcilicet credebas me eſſe ſeruam? Credam iſti, qui adeo fallax eſt, q; fatetur ſe tuum ſeruum cum ſit liber. Miſſa, dimiſſa, iocoſa locutione redit ad rem. At ſi ego, q; meretrix ſum, ſus digna quę ita deludar. Attamen tu eras indignus &c. At nunc dicis, quia totum per me conturbatũ eſt. At potius ſpero &c. Quid dicis modo ſi hoc qsquam.n. Deus in eam partem, vt tu ducas ea;, qd Cherea inueniat. Tum pol. cum tam cõmode & humiliter loquatur, intelligo eſſe cauendũ ab hoc, tamen quamuis nos multum dedecoraſti, ſi pater tuus voluerit concedo. Scio volet, dũmodo hęc ſit ciuis, hic potes videre, q; ad hoc profuit eam inuentam fuiſſe ciuem. Nam quid ego certe cu; inuentam fuiſſe ciuem. Nam quid ego certe cu; intdroncã. Nam qd.i. q̃re dicis videre.i. videris non pol credo tibi ſi introeas niſi hoc ſit, quod tibi nõ cõmittatur virgo, q; quãdiu eſt tibi cõmiſſa male peregiſti, et hoc eſt non pol credo tibi ſi intromiſſus fueris, niſi ſi pro niſi hoc ſit, quod non erit cõmiſſum, ſcilicet q; nulla commiſſio fiat de virgine, impersonaliter dictum eſt.

DONA. Quicquid venire in mentem. In hoc loco cogitantis diſputatio eſt apud ſeipſam Pythię, quatenus Parmenonem dolo poſſit vlciſci. Quidnam? ſic Cice. Quęnam quidna; re ferunt. Qui, quo modo, vel vt. Qui hunc.s.n. proprie ſuppoſuit, nam vt ſubduci dicuntur, quę nolumus admittere, ita ſupponi quę non deſideramus, ſic Plau. Huc ſupponit hircus vnctus nauſea. Mone vero nutrix, vero pro interiectione poſuit ſtomachantis. Video, ſed nihil promoues, hinc eſt illud Virgi. Illa gradum celerans ſtudio properabat anilis.s. non re celebrabat, ſed ſtudio. Promoues, proficis. Amabo, quid ait? cognoſcit ne: exhibitum ſpectatori eſt, quid poſt cenam geratur, ideſt agnitio puellę. At memoriter, plus intulit, q̃ interrogabatur, nam magna ſunt ſigna, in quibus anilis memoria non erat. Virg.

At memoriter reſponſionis breuitas attulit cõpendium perquirenti, ne plura interrogaret.

Nam illi fauco virgini.q.d. illi fauco non Chę. et ſimul cauſa eſt cur illum vlciſci cupia q.s. multum illi fauet. Virum bonum, ironia.

Eccum Parmenonem incidere video, res odio dignior nouitate ſcilicet inceſſus. Vide vt otioſus ſit, inuidet illi ſecuritatem, quem ſolicitu; reddituta eſt, non enim ulla alia erit vindicta poſt, pręter iſtam. Vide vt otioſus ſit, multu dicit, et geſtu eum eſſe ſecurum, et mire poeta ictum deſcribit, vt repente oſtendat commotum eſſe. Si Dijs placet, proprium eſt exclamantis in dignitate alicuius rei. Spero me habere, pro habituram, aut ſpero pro credo more ſuo. Meo modo, ideſt ut uolo. Ibo intro.u.d.c.s., eleganter defatigare Parmenonem non neceſſarium putat, ſed ex occaſione, nam poſt dicit ſe ire intro, exitura autem ut ipſum in timorem conijciat.

GVI. Quicquid venire. In hoc loco eſt diſputatio Pythię cogitantis apud ſeipſam, quatenus, ideſt quomodo Parmenorem dolo poſſit vlciſci. Py. quidnam, ideſt quid eſt, interrogatiue legendo quicquid. ideſt quod. quicquid enis ſignificatione quod, et interdum capitur pro quod tantum, quid eſt igitur quod poſſit venire mihi in mentem. qui. ideſt quomodo, vel vt referas gratiam. ideſt rependam vices iſti ſacrilego. ſcilicet Parmenoni impio, nefario, ſeu improbo, qui ſuppoſuit. ideſt loco Eunuchi latenter adhibuit, vel adduxit nobis hunc Cheream. Iuuenalis. Suppoſitus venias, et falſo nomine poſcas. Subducuntur quę volumus admittere, ait Donatus, ſupponunt autem quę non deſideramus. Nonnulli codices habent quid bis poſſum, quaſi ſit repetitio oſtendentis indignationem, et vlciſcendi copiditatem ſic. Quid quid poſſit venire mihi in mentem. Iterum quid nam poſſit inquam venire in mentem. qui ideſt vt. referam gratiam iſti ſacrilego, qui ſuppoſuit nobis hunc Cheream. Chre. o nutrix. hic vero ſtomachantis interiectio eſt. mone te ocyus. ideſt monendo te perge, et accelera citius, vult enim Chre. eam velocius ambulare, quod non poteſt fieri niſi ſe velocius moueat. So. moueo me, ſcilicet exerceo corpus meum eundo q̃ maxime poſſum. Chre. video te, ſcilicet moueri, ſed nihil promoues, ideſt proficis. Nã quamuis maximo ſtudio te moueat, tamen non ſatisfacis meę cupiditati, quod non eſt mirandum. Nam anus quamuis ſtudio properent, te tamen accelerare nequeunt propter

ętatem

ꝗtatem ingrauescentem. Promoueo.aūt, dī quaſi ꝓcul te moueo. dicit ergo te moues,ſed non ꝓcul te moues. Py.ne.i.vtrum,iam oñdiſti ſigna agnitionis virginis nutrici ſuę.Chr.oſidit ſup.oīa ſigna Py.amabo.i.rogo te ꝑ amorem,blandientis eſt particula.qd ait nutrix.s.ne.i.vtrum cognouit ea ſigna.s. Chr.

nes crolando te,ſed non ꝓmoues ambulando.

Reuiſo quidnā Chęrea.h.r.a.q.s.a.r.t. Aſtu ꝓ aſtute,mō aduerbium eſt,et alias nomen,vt iam in aſtu venit. Dij veſtram fidem.mō non inuocantis,ſed amirātis,et eſt figura ecphonesis facta. Nam vt alias.o.q.e.a.dicit cum dicere deberet, DONA.

Senarij Omnes.

ac.i.etiā cognoſcit ea, et quidem memoriter,quaſi dicat ea ſigna firma adhuc annis memoria tenet.Py. ędepol.idest ꝑ ędem Pollucis. bene narras.i.ꝓſpere refers talia. nam faueo illi virgini. ire intro.i. in domū iam dudum.

PYTHIAS. CHREMES. SOPHRONA.

Qvicquid venire in mentem nunc poſſit mihi
Quid nam? qui referam illi ſacrilego gratiam,
Qui hunc ſuppoſuit nobis? Ch.moue vero ocyus?
Te mea nutrix. So.moueo.Ch.video,ſed nihil promoues.Py.
Iam ne offendiſti ſigna nutrici? Ch.omnia.Py.
Amabo,quid ait? cognoſcit ne? Ch.ac memoriter.Py.
Bene ędepol narras,nam illi faueo virgini,
Ite intro,iam dudum hera vos expectat domi.
Virum bonum eccum Parmenonem incedere
Video,vide vt otioſus ſit,ſi Dis placet,
Spero me habere,qui hunc meo excruciem modo.
Ibo intro,de cognitione vt certum ſciam,

qd ei amores ē difficillimus et cariſſimū. confici, primo ꝗſi oblitus dicti ſuperioris tranſit ad virginē deinde addit cām ex abundanti ꝗ dixiſſet amores cōfici, poſſet intelligi cōfici, expediri,ꝑfici.aſt vero virginem ꝯfici, qd intelligi

ideſt iam ex multo ante tempore.hera.i. domina expectat vos domi.Eccum.i.ecce hic video Parmenonē virū bonū,ꝑ ironiam et appoſitiue dcīn.incedere huc.i.venire huc.viden.i.vides ne.vt.i.qualiter ſit otioſus.i.ſecurus,ſine ſolicitudine,et cura,ſi Dijs placeat. ſpero.i.credo,vel cōfido me habere.i. ſcire, ac cognoſcere.Cicero ad Lentulum,Habes de Vatinio,cognoſce de Craſſo,ideſt ſcis cognoſcis,vel habere.i.habiturum et nacturum.q.i. q̄uo, qua rōne. excruciem.i.affligam,afficiam hunc Parmenonē. meo more.i.meo modo,et ad votum meum. ibo intro.i.intra domum,vt certum ſciam de cognitione.i.de agnitione puellę a nutrice.poſt.i.poſtea, ſeu deinde.exibo.i.egrediar,atq; ꝑterrebo hunc ſacrilegum.i.impium.s.Parmenonē,ē nefariū.

SER. Qvicquid etc.Inducitur Chremes frater virginis adducens Sophronam,per quam re cognoſcatur eſſe ciuis,quod multum valet ad pacationem faciendam,ſcilicet vt eunuchus virginem poſſit habere,quę cognitio per nutricem ideo fuit dilata in quintum actum quia maximam ꝑtem et fere totam mitigatione faciet. verū ꝗ non poterat hoc fieri ſine Lache patre Chęreę,occaſio repperitur,qua inducitē.Inducitur autem per Parmenonem,qui erat conſcius rei.Ob hoc Pythias inducitē ſola,vt qualiter abſterreat Parmenonem machinetur,quo terrore concuſſus inducat Lachē, et pręterea ideo remanet, vt Chremetem introducat ad Tha.Ecce machinatio quā cogitat de Parme.Quid? quid nunc.p.n.in.m.s.quam fallaciam et vindictam poſſem inuenire contra illum peſſimum.Qui.i.quomodo reſi.hunc Chęream. mo

nus,niſi ſi vnum,quod inſultanter Parmeno cōfecit confectam virginem,quaſi dicat ſuperatam, atq; deuictam.nam proprie hoc verbum conuenit gladiatoribus his,qui grauiſſimis vulneribus occubuerunt.ſic Cice.in Catilinam. Gladiatori illi confecto et ſaucio.Conuenit ergo ſeruilibus verbis velut iocoſo verniliter iactanti rem confectam eē in puella virgine,et non exhiberi Chęreę damnus, vel negocium a meretrice auara. Virginem quam amabat,apoſiopeſis ſecunda. Difficillimum,quia virginem quam amabat. cariſſimum,quia a meretrice auara. Id vero eſt,vero niſi ornatiuum eſſet nihil ſignificaret. Palmarium,palma dignum. Quomodo adoleſcentulus meretricum ingenia,et mores poſſet noſcere, optime non meretricis dixit,ſed potius meretricū

Mature.cito et ante tempus. Vt cum cognorit.ſuauiter non nouerit,ſed cognouerit dixit,qḋ eſt plenum perſpicacię. Vt cum cognorit, bene addidit mature,fere enim cognouiſſe obfuit, ſed id ad illecebram fuit, ꝗ cognitus eſt cito. Quę dum foris ſunt,apud amantes.s. Videtur nihil mundius, bene videtur. non enim ſunt. Videtur mundus magis compoſitum quidquam, nec elegans,bona varietas, nam hęc omnia per magis aduerbium proferri,nec omnia per comparatiuum gradum. Nec magis compoſitum quidquam,nec magis elegās.more ſuo ne diceret compoſitius,aut elegantius,vt ſupra.Hic nemo fuit minus ineptus,magis ſeuerus. Quę cum amatore ſuo cum cenam,vnum cum prępoſitio alterum coniunctio,et dicitur hęc figura liptotes.

Ligurinnt, ἀπὸ τοῦ λιγυρὸν ſm grecos ſuaue intelligit. Ligurire vo qui eleganter ē more ſenum multo faſtidio ſuauiora queq; degustat. Hay. uidere.i.ordo erat videre ingluuie, ſordes,inopiam,q̄ inboneſtę ſint domi.i.cum ſolę ſint ut ignotę atq; auidę cibi,q̄ cū foris ſint cenat s. Quo pacto ex iure cōpoſitus, aut deeſt madidus, aut macerratum,aut emollitum nam apparet ē ſordidum eis,et q̄ſi acre,ut durus vter q; panis, q ex iure heſterno ſit comedendus,cui cōtrariū Salluſtius ſuit de delitijs militis loquens.

eſt ad eius voluptatem.a meretrice auara.i. bnā cupida.amorē difficillimum.i.admodū difficilem, vt Cherea ſuo nunc illo potiret et cariſſimū.i. quo ſi voluiſſet potiri maximū meretrici erat ptiū dandū.confeci.i.ſupaui,vel deuici eam virginē,quam amabat,vt potiret ea ſup.ſine moleſtia. Proprie hoc verbum cōficio cōuenit gladiatoribus, q grauiſſimis confecti, ē ſaucij vulneribus occubuerūt. Inde cōfectores ferarum, q. feras ſauciādo trucidāt. Pōt ēt ſic intelligi textus. Cōfeci.i.pfeci,expedini vt Che.potiret i.cū deſiderio vteret eam virginē,quā amabat.

Poſt exibo,atq; nunc perterrebo ſacrilegum.

Eiuſdem rationis.

PARMENO. PYTHIAS.

Reuiſo quid nam Cherea hic rerum gerat.
Quod ſi aſtu rem tractauit,Di voſtram fidem
Quantam,& q̄ verum laudem capiet Parmeno.
Nam vt committam quod ei amorem difficillimum,&
Cariſſimum ab meretrice auara,virginem
Quam amabat,eam confeci ſine moleſtia,
Sine ſumptu,ſine diſpendio,tum hoc alterum.
Id vero eſt quod mihi puto palmarium,
Me repperiſſe,quo modo adoleſcentulus
Meretricum ingenia,& mores poſſet noſcere

Sallu. Panes.n.in dies mercari inqt. Ex iure heſterno, panem atq; vocat,hoc eſt,vt qdam volunt,ex antiqtate mucidū,quaſi panem mucidum,heſterno iure accipiētes deglutiunt. Ego pol te p iſtis dictis et factis vlciſcar ſcelus, miro artificio poetę, et ab initio non placat Pythias,nec in grām redit Chereę et inſuper nunc mire a Parmenone irritatur magis,vt per eam Parmeno terreatur,adeo vt per eum ingredi ad Thaidem cogat ſenex, et demū p ſenem nuptię ɔfirment,hęc ergo artificibus ē eundis,cęteris ſpectatoribus poeta exhibet.

GVI. Reuiſo etc. Hic Parmeno Py. ſuis maledictis magis irritat,quā tū non ſentit adeſſe,neq; maledicta audire Par.reuiſo.i.redeo ad videndū qdnam rey.i.q̄s res Cherea agat.hic.i.apud Thaidē.q.s.Cherea ſi tractauit.i.geſſit,agitauit,deduxit.rem.i.negociū.aſtu.i.aſtute,caute.hic eſt aduerbium,alias āt eſt nomen.vt iam in Aſtu venit. Et,vt inqt Tortellius,eſt nomē grecum,ſitq; apud

Aſtus poetas aſtutia,cuius origo, vt ait Feſtus, ex greco vocabulo Aſtu deducit.qd oppidū ſiu vrbem indicat,in qua q ɔuerſati aſſidue ſunt cauti,atq; aſtuti eſſe videbant.Dij vrām fidem,hic nō inuocantis eſt ſed admirantis,quēadmodū cū dr admirādo. Vir. ille quāta Dij boni cum ſuauitate locutus eſt, vbi nos diceremus,Quāta bone Deus cū venuſtate eſt locutus.Vey cū eſt inuocantis ſic itelligit.O Dij imploro ſup.vrām fidē.i.vrām openi,ac vrm auxiliū q̄tam laudem.i. quantum magnam.et q̄.i.q̄tum. verum.i.non ſine cā Parmeno capiet,loquitur in tertia pſona de ſeipſo.Nā, ut omittam.i.qd dr, excepto eo qd ſurripui.i.ſubtraxi furtim ei.ſ. Cherec, hoc

ne,quā amabat.Potior.n.interdū iungit actō. Alibi,Pria potitur cōmoda.ſępius tū aut gtō iungit, aut ablto.Vel ſic itellige,quā virginē Che. amabat pfeci.i.deuici eā,vt ipſe potiret ea ſine moleſtia.i. impedimento.ac tędio,ſeu faſtidio.ſine ſumptu.i. impenſa.ſine diſpendio.i.damno,ac detrimento. Aliqui non habent vt potiret,et tunc ſic aſtruitur lra.confeci.i. deuici, ſuperaui ſine moleſtia, ſine ſumptu,et ſine diſpendio eam virginem quā amabat.Tum.i.deinde.hoc alterum.i. hęc altera res a me inuenta.vero.i.certe.eſt id qd ego puto me repperiſſe palmarium mihi.i.palma dignum.i. uictoria,ſeu laude ac pręmia victorię videlicet. quō, ideſt qua via adoleſcentulus poſſet noſcere. mature.i.cito,et ante tēpus.ingenia.i.naturas et mores i.modos faciendi meretricū.vt cum cognorit.i.cognouerit ingenia earum, et mores.oderit.i. odio pſequatur.ppetuo.i.omni tpe eay ingenia et mores. Quę meretrices.dum.i.quando ſunt foris apud amantes.nihil videt mundius.i. lautius,delicatius,cum tū non ſint.nec quicq̄.i.aliquod.videtur magis compoſitum.i.ornatum.nec magis elegans.i.venuſtum,aptum,appoſitū ſeu accōmodatum,et qd vulgo dicitur magis pprium,quę meretrices cum.i.q̄n cęnant cum amatore ſuo. ligurriunt.i.ſuauiora cum faſtidio deguſtant.Ligurire enim dicitur a verbo greco λιγυρεῖν, quod ſignificat ſuaue.Ligurire.n.fertur ille, qui eleganter et moroſe,cūq; multo faſtidio ſuauiora queq; deguſtat. Nonius etiam dicit ligurire eſſe deguſtare. inde abligurire,ideſt auide multa conſumere,inde ligurriones,qui ligurrientes,et ſuauiſſima edulia Ligurire

ac pocula degustantes,eaq; vndique ſibi conquirentes,patrimonia ſua conſumpſerint. Salus, ideſt ſalutare eſt,et vtile,ſiue ſalus, ideſt vtilitas, maxime,qualis ſalus eſt adoleſcentulis,videre ingluuiẽ, ideſt ventris ſeu gulę voracitatem,et videre inquã ſordes,ideſt vel auaritiam (nam ſordidus dicitur auarus)vel ſquallores, quo ſũt obſitę apud ſe ſalus eſt inquam. videre inopiaz,ideſt extremã paupertatem harum meretricum, et ſalus eſt inquam adoleſcentulis noſſe,ideſt cognoſcere hęc omnia videlicet,q̃, ideſt quantum ſint inhoneſte: i. turpes ſolę ideſt cum ſolę ſint domi apud ſe,ſcilicet atq; quantum ſint auidę cibi, ideſt voraces,ẽ quo pacto,ideſt quomodo vorent, ideſt deglutiant,panem atruz, ideſt vetuſtate mucidum, madidum ſupple macceratum vel mollitum ex iure,ideſt ſucco pulpamentari,quod brodium vulgo dicunt,heſterno,ideſt pridiano,ideſt precedentis diei.Py. o ſcelus, ideſt ſceleſte et ſceleribus plene,pol,iuramentis eſt,ego vlciſcar, ideſt puniam te pro iſtis,ideſt tuis dictis,quę pauloante protuliſti in nos.et pro factis,quę exercuiſti in puellam,vt ne,ideſt vt non illuſeris in nos,ideſt inuectus fueris in nos, impune, ideſt ſine pęna. Dicimus autem illudo tibi cum datiuo,illudo te cum accuſatiuo,et illudo in te quaſi inuehor in te.

SER.

REmiſo. Inducitur Parmeno,vt decipiatur, et abſterreatur a Pythia , vere maximam laudem capiam. Nam vt omittam modo quod ei Chęreę confeci, ideſt perpetraui amorem ſuum a meretrice auara, ſcilicet virginem, quam amabat,eam dico confeci ſine moleſtia, ideſt ſine periculo,ſine ſumptu,ſine diſpendio, ideſt ſine mora, vel ſine ſumptu in alijs, ſine diſpendio in bonis alijs.Tum,ideſt prętcr illud eſt hoc aliud,et id alterum vero eſt tale.Qui mihi puto palmarium,ideſt prędmium quod recipiam in palmam, et gloriam,et quid ſit illud ſupponit, ſcilicet me reperiſſe artem, quomodo adoleſc. meretricum &c. Liguriunt , ideſt delicanter comedunt , has immunditias meretricum, potuit vidiſſe Chęrea, qui

cum verum Eunuchum eum eſſe putarent nihil in conſpectu celauerunt eius,ergo minatur ei, quia. [illegible]

PRoh Deum fidem facinus foedum. Vim magnam oſtendit Deorum implorans fidem, quaſi in hoc negocio nihil proſit humanum conſilium

DONA.

Proh Deum fidem. ſimulata perturbatione ſui Parmenonem terret Pythias. Proh Deus fides, hęc ſingula pronunciãda ſunt pauido et attonito vultu. Foedum, crudele. Saluſt. Foedi oculi.

Salu.

O infelicẽ adoleſcentulus, plus eſt miſeriã adoleſcentis dicere Pythiam,q̃ iraſci ei. O ſceleſtum Parmenonem,vt verba ſunt perijt profecto miſer adoleſcens,cum i eo peccato iraſcitur Parmenoni Py. non Chęreę. Miſeret me, hęc omnia quaſi ſecum loquitur,et fingit ſe neſcire quod aſſiſtat Parmeno. Quę futura eſſe dicunt exempla in eũ indigna,graues poenę,quę poſſunt ceteris documento eſſe exempla dicuntur. Quę futura dicunt.i.e.modo per indigna foeda, crudeliaque ſignificat,vt Atque illi miſerum, vt. Quę illęc turba eſt.an quę loquitur,an quę oſtendat ex vultu ac dictis,ſed apparet ex vultu Pythię turbam dicere,vt in Andria,Quid nam.p.e.n.vereor quid ſiet.o.n.ſ.n.q h.r.r. a. Rogitas audaciſſime,totum hoc terribile. eſt in geſtu,ac vultu Pythię, ac nimis vſitatum et foemininum. Perdidiſti iſtũ quem adduxiſti pro Eunucho, artificioſe non accuſat quid peccauerit aduerſus Thaidem, quaſi ex poena adoleſcentis plus doleat,q̃ ſibi iraſcitur Parmeno. Dum ſtudes dare verba nobis, bene ſtudes dare, neque enim dediſti. Quid ita, deeſt dicis,vt ſit.Quid ita dicis. Scis eam ciuem h.e.eam abundat,quemadmodum ſupra. Quam amabat virginem eam confeci ſine moleſtia.

Exẽpla

Et fratrem eius adprime nobilem , hęc ad terrorem et gratiam aucta ſunt,nam primo virginem poſuit, poſt ciuem,ad vltimum nobilis ſororem. Neſcio, perturbatus Parmeno nec negare potuit, nec conſentire volebat,ſed quaſi deſin-

Mature,vt cum cognorit,perpetuo oderit,
Quę dum foris ſunt,nihil videtur mundius,
Nec magis compoſitum quidquã,nec magis elegans.
Quę cum amatore ſuo cum coenant, liguriunt.
Harum videre ingluuiem,ſordes,inopiam,
Quam inhoneſtę ſolę ſint domi,atq; auidę cibi,
Quo pacto ex iure heſterno panem atrum vorent.
Noſſe omnia hęc,ſalus eſt adoleſcentulis. Py.
Ego pol te pro iſtis dictis & factis,ſcelus,
Vlciſcar,vt ne impune in nos illuſeris.

Septenarij,ac quadrati Trochaicij.

PYTHIAS. PARMENO.

PRoh fidem Deum facinus foedum , o infelicem adoleſcentulum.

O ſceleſtum Parmenonem, qui iſtum huc adduxit. Pa. quid
eſt? Py.
Miſeret me, itaq; vt ne viderem miſeriam huc effugi foras.
Quę futura eſſe exẽpla dicunt in illum indigna? Pa. o Iuppiter
Quę illęc turbaſt? num nam ego perij? adibo qd iſtuc Pythias?
Quid ais? in quem exempla fient? Py. rogitas audaciſſime?
Perdidiſti iſtum, quem adduxiſti pro Eunucho adulſcentulũ.
Dum ſtudes dare verba nobis. Pa. quid ita? aut quid factumſt?
cedo. Py.
Dicam, virginem iſtam Thaidi hodie quę dono dataſt,
Scis eam hinc ciuem eſſe, & fratrem eius adprime nobilẽ? Pa.
Neſcio. Py. atqui ſic inuentaſt, eam iſte vitiauit miſer.

ſionis loco dixit neſcio. Atqui ſic inuenta eſt, facile credimi, quod neſciat, ergo Pythias non laborat, vt ſuadeat ciuem eſſe. Atqui ſic inuenta eſt, magnum horrorem incutit audienti, non accuſando, ſed miſerando Chęream. Frater.u. hoc inuentum eſt quod daretur ad nobilẽ. Colligauit primum eius mira tarditas ad torquendum Parmenonem, ſimul etiam relictus ad ſuccurrendus locus. Atqui equidem orante ne id faceret Thaide, adeo violentiſſimus, ẽ recte hoc additum ne ſperet auxilium ad Tha. Nunc minatur ipſe, bene minatur, vt ſuccurri poſſit ei, qui non ſit paſſus. Minatur. p. s. deeſt facturum. Quod.m.s. deeſt fieri. Quid ita.t.minus callide Pythias hunc dicit violentum, et tamẽ iniuſtum, audacemq; dici non patitur, ſed deſendit, vt magis terreat Parmenonem. In domo m.d.q. cauſa finalis virginem ciuem apud meretricem vitiauit mercedem offerri petit ad ſupplicium. Neſcio, q̃ aſtute dixit neſcio, ne laborans ad contradicendum amitteret fidem ſimplicis perſonę, ac vera dicentis. Vult.n. magis iudicis officio fungi, q̃ perſuadentis. Dico.e.u. vt ſupra. Vbi quęram.u.i. Dico.r.p. Edico omnibus tuis, ergo ad vniuerſos vtrunq; refertur, et dico et edico. Obſecro an is eſt, inſultantis, vt in Phor. Hocine eras, nam ſciebat eum eſſe. Nunq̃ i.e.t.ſ.u.s. q̃ bene prouidet Pythias, quę equidem. o.n.n.s.i.t. Neq; i.pro.ẽ.t.p. totum hoc ad id addidit, vt ſenex intromittaẽ ad confirmandas nuptias, ſed poeta hoc agit perſona neſciente. Quid ue inci. perficimus mediocria, incipimus ingẽtia.

Ecce autem.u.r.r.s. choragij eſt adminiſtratio, vt opportune in proſcenium. Dicam huic, an non. quod non eſſet veriſimile niſi dubitaſſet. Quid enim ad Chęream pertinet, ſi quid ad ipſius pertinet. dubitat. Scio paratum.s.n.eſt, hęc cauſa dubitandi fuit, q̄ hic Parmenonis, illic adoleſcẽtis periculum cernitur. Sapis, ſapis dicit non vides quod futurum ſit, ſed tamen deriſiſſe contenta. Sed neceſſe eſt huic, dicere ſubaudiendum eſt, vt ſit, ſed neceſſe eſt dicere et aſyntheton, et inferendum eſt, q̄ ſequitur enim ppea, vel qd tale.

QVI. PRoh Deum. Hic Pythias ſimulata perturbatione ſui Parmenonem terret, atq; in principio vim magnam oſtendit, Deorum imploratus fidem, quaſi in hoc negocio nihil proſit humanum conſiliũ. Py. Proh. iraſcentis exclamatio eſt, et teſtantis ſeu inuocantis fidem.i. opem et auxilium deorum imploro ſup. vel inuoco fidem.i. opem Deum. i. Deorum. O facinus.i. flagitiũ, ſeu factũ, foedum.i. crudele. Salu. foedi oculi idest crudeles, o exclamãtis ẽ particula h, adoleſcẽtulũ. s. Chę. infelicẽ .i. miſerũ, et afflictũ, fingit.n. eum grauiter ap Thai. mulctari. o Parmeno. ſceleſtũ.i. ſceleroſum, q ad duxit iſtus adoleſcẽtulũ huc, vt tã grauiter puniret. Par. qd eſt. Py. hęc Py. ſeeũ dixit fingẽs ſe neſcire q̄ Par. aſſiſtat, me miſeret.i. miſereor eius Chę. et p̄ nimia crudelitate ꝯmota mea viſcera ſunt, itaq; .i. iõ ego miſera, afflicta vidẽdo talia, effugi.i. elapſa ſu; huc, ſeu aufugi foras huc, vt ne.i. nõ viderẽ, id.i. tale ſuppliciũ Chę. Deide Py. exclamat ingens q̃ exẽpla idigna.i. foeda, crudelia, et horrẽda Th. Chre. et ancillę dĩc eẽ futura.i. faciẽda i eũ Chę.i. erga eũ, vt cęteris ſit documẽto, ne qd tale attentent, vbi futura a fio potius manat, q̃ a ſum, vt ſępe fit, qȯ vt credam adducor ex eo qȯ ſequit qd ais, in quem exempla fient, poſſet legi et ſine exclamatione, aufugi ne viderẽ id.s. q̃ exempla indigna dicunt futura in eum. Vel ſic, ne videres indigna exempla, quę dicunt eſſe futura in eum Chę. Par. O Iuppiter, talis exclamatio eſt qualem facimus cũ turbati recurrimus ad Deum dicentes, O Deus. quę.i. qualis illęc pro illa, cõpoſitum aũt eſt ex illa et hęc, quę ergo. illęc turba.i. turbatio eſt, et cõmotio. numnã.i. nunqdnam. eſt parelcon ſiue ſyllabica adiectio. Ego perij.i. perditus ſum, occidi, qui illius rei fuerim auctor adibo. o Pythias quid iſtud eſt ſup. quid ais? In quẽ.i. erga quẽ, vel in quo exempla non quidem imitanda, ſed fugienda fiet i. efficient, vt cęteri ſint ad iniuriam tardiores. Py. o audaciſſime.i. plene temeritatis et confidẽtię, rogitas.i. inquiris, in quem fient exempla perdidiſti .i. deſtruxiſti, pernitioſus illi fuiſti, pdidiſti ergo iſtũ adoleſcentulum.s. Chęream, quem adduxti.i. adduxiſti. pro Eunucho.i. loco eunuchi. dum.i. qũ, ſtudes.i. das operam, laboras, conaris dare verba nobis.i. decipere nos. Parme. quid.i. cur ita dicis ſup. aut cedo.i. dic quid factum eſt de Chęrea. Py. dicã quid factum.s. ſit.i. ſcis ne eam virginem, quę hodie data eſt dono Thaidi, eſſe ciues hinc.i. ex hoc loco, hoc eſt ex Athenis, et ſcis fratrem eius, ſcilicet

Chremem

Chremem.eſſe apprime.i.valde nobilem? Par.neſcio. Py.at g.i.ſed certe inuicta eſt.i.corrupta eſt,ſic.i.ciuis eſſe hinc.Iſte miſer.s.Cherea,vitiauit.i.ſtuprauit eã. ille frater violentiſſimus.i.impetuoſiſſimus,ſine turbulentiſſimus.vbi.i.qñ reſciuit.i. tanq̃ inopinatũ cognouit.Par.deinde intercipit ſermonem petens.

Reſcire

faciam.i.moliar,vel qd incipiam.i.inibo faciendũ pficimus mediocria,icipimus ingentia. Autẽ.i.ſed ecce.i.in conſpectu adeſt,tanq̃ repẽtinus ſit eius reditus,et inopinatus,video ſenẽ.i.pr̃e Chę.Lachẽ redeuntem rure.i.ex agro,vbi rure aduerbiaſcere,vel melius pro aduerbio de loco poni pſtat. Deliberat

Ille vbi reſciuit factum frater violentiſſimus.Pa.
Quid nam fecit?Py.colligauit primum eum miſeris nodis.Pa.
Hẽ colligauit?Py.atq; eqdem orante vt ne id facere Thaide. Pa.
Quid ais?Py.nunc minatur factuꝝ ſeſe id quod mechis ſolet.
Quod ego nunq̃ vidi fieri,neq; velim.Pa.qua audacia
Tm̃ facinus audet Py.quid ita tm̃?Pa.an non hoc maximũ'ſt?
Quis homo pro mecho vnquam vidit in domo meretricia
Deprehendi quenq̃?Py.neſcio.Pa.at ne hoc neſciatis Pythias
Dico,edico vobis,noſtrum eſſe illum herilem filium.Py.hem
Obſecro an is eſt?Pa.nequam in illum Thais vim fieri ſinat.
Atq; adeo autem cur non egomet introeo?Py.vide Parmeno
Quid agas neq; illi proſis,et tu pereas,nam hoc putant,
Quicquid factum'ſt,ex te eſſe ortum.Pa.quid igit̃ faciã miſer?
Quidue incipiam?ecce autem video rure redeuntem ſenem.
Dicam huic,an non?dicam hercle,et ſi mihi magnum malũ
Scio paratum,ſed neceſſe eſt huic vt ſubueniat.Py.ſapis.

Par. qdnaꝫ i.qd fecit ille frater, et h̃ petit vt acceleret ancillam, q̃ longiora narrat.Py. primum.i. in primis colligauit eum.s.Chę. miſeris nodis.Par.colligauit?indignãdo et exclamãdo prę timore et ira repetiuit idẽ verbũ a Py. plãtũ.Py.atq; eqdem fecit id.s.colligauit eũ Tha.orante.i.q̃uis Thais oraret,vt ne.i. vt nõ faceret,id.i.colligaret eũ.Pa.qd agis?extimpẽtis ẽ.Py.nũc minitat̃.i.minat̃ ſeſe factuꝝ porro.i.poſtea id qð ſolet fieri ſup.mechis.i.ſtupratoribus,aut adulteris,vt forte qð abſcindet illi virilia vel alia id genus efficiet,qð.s.illud qð fieri ſolet mechis, ego Py.nunq̃ vidi fieri.neq; velim i.neq; vellẽ vidiſſe fieri,vel neq; velim nunc fieri Chę.Par. qua audacia Chremes audet.i.audẽter admittit, tm̃ facinus.i.tam enorme factũ.Py.Quid.i.cur,dicis ſup. ita tm̃ facinus ipm audere Pa an.i. vtꝝ h̃ facinus nõ vr̃ tibi maximũ,qs hõ vidit vnq̃ quẽq̃.i.aliquẽ, dephẽdi.i.opprimi,et cõphẽdi in domo meretricia. p mecho.i.p ſtupratore et adultero Py.Neſcio Par. at.i.ſꝫ.oPy.ne.i.vt nõ ſciatis.i.vt nõ ignoretis,dico i.aſſero vobis.edico.i.ſignifico, ſeu notũ facio vobis,illũ Chę.eẽ nr̃m filiũ herilẽ.i.filiũ heri.i.dñi nr̃i, puta Lachis ſenis.Py hẽ,idignãtis et dolentis;obſecro an.i.vtrũ eſt is,qui filius herilis eſt.Par. Ne q̃.i. nõ aliq̃ vim.i.violentiam,Thais ſinat.i.pmittat fieri in eũ.vbi ne põt capi vt ſit aduerbium phibentis vel põt capi put nõ,et iungi cũ pcedenti ſermone Parmenonis,ſic dico illum eſſe herilem filium,vt Thais non ſinat aliq̃ vim fieri in eum,atq; adeo.i. certe,cur egomet non eo intro deſiturus.s. eum, Py.o Parmeno vide.i.aſpice,pſidera,qd agas.i. agẽdum ſuſcipias videlicet.vide ne.i.vt pro q neq;.i.et non pſis illi Cherę.et tu pereas.i.occideris.nã putant.s.Chremes cũ Thaide,et alij qcquid factũ eſt, eſſe ortum i.pdijſſe,pfectum eſſe,a te.i.a tua techna et arte.Par.igit̃ ego miſer pplexus et anxius qd

an debeat illi dicere an nõ. Dicam huic ſeu,an nõ dicã.s. deinde eligit ſed dictuꝝ. hercle.i.per Herculem ego dicaꝫ. et ſi.i.q̃uis ſcio magnum malum mihi paratũ,ſed neceſſe ẽ dicere ſup. vt ſubueniat i.ſuccurrat huic, ideſt filio ſuo Chę.Py.ſapis.i. ſapiẽter dicis ſeu loqueris.ego abeo.i.diſcedo,intro.i.in domũ Thaidis.tu Parmeno narrato iſti ſeni omem ordinem.i.totam ſeriem facti,vt ideſt qualr̃ factũ ſit,ideſt quo pacto totum factum proceſſerit.

Proh Deum,Prorumpit in clamore fugiẽs,q̃ſi Chę.intus eunuchizaret.Exempla ne alij adoleſcentuli,talia amplius aggrediant̃, ille frater, ideſt Chremes,vbi.i.poſtq̃ Quod mechis ſolet.s. eunuchizare,an ne illud ne ſcitis. At hoc qð dicas ne neſciatis.i.ignoretis.Dico vobis et edico,refer ſingula ſingulis.Dico qdem noſtrum eſſe herilem filiũ, et hoc edico ne quam in illum vim Thais fieri ſinat,vide remouet eum Py.ne introeat,ſi enim intraret,nona duceret Lachem propter quem adducendum opportuna fuit fallacia. SER.

Ex meo propinquo rure hoc capio commodi. Annotandum q huius ſenis nomen apud Terẽ non eſt apud Menandrum Simon dr̃. DONA.

Ex meo propinquo rure hoc capio,confirmatur ſtatus mentis trepidantis ſenis, vt appareat q̃ inopinato male omen fieri poſſit,quod ipſum ſuperius etiam in Parmenone ſeruatum eſt. In paratis enim mentibus mala maiora ſunt. ergo iam otioſus incedit ſenex, vt neq; mores increpet, nec quicquam ſuſpicetur mali,ſed agat gratias proxime villę,cuius beneficio non ſcit quid in vrbe agerent filij et nunc adeſt vbi opus eſt forte, et uide hanc cauſam fuiſſe cur non ad villam diuerterit, cum omnes villas comicas ſuburbanas eſſe, commoditatem ipſam nunc explicat et oſtendit. Neque agri neq; vrbis odium.me nunquam ɔcipit,

prodigiosis apparatus delitias memorat, qui periculum cogniturus eſt. Odium vnquam me percipit, faſtidium ex abundantia eſt. Vbi ſatietas cępit, ſuffecerant ad hanc ſniam duo ſupiores ij verſus, ſed energia eſt ſenilis eloquij faceti et garruli. Simul commuto, mira breuitate duas res explicuit.

git fateri. Emit inquit.e.q.d.h.d.nõ dixit cui dono daret, aliter ab amoris mentione cępiſſet. Deinde. quędam ſignificat. huic more ſuo dixit potius, q̃ meretrici, quin etiam interrogatus Thaidi potius dicturus eſt, q̃ vt nomen dicat, quo offenditur ſenex. eunuchi etiam ſolius mentio

Simul vbi ſatietas ē, deeſt nam, vt ſit. Nã vbi ſatietas cępit fieri et cępit ꝑ cęperit. Satietas, odiũ ab eo qđ ꝑcedit id qđ ſequitur. Sed eſt ne noſter ille Parmeno?e.c.i.e.ē dubitauit et firmauit poſtea vtpote ſenex viſu iã languido, atq; oculis

Ego abeo intro, tu iſti narrato omnẽ rem ordine vt factũ ſiet.

Senarij.

LACHES. PARMENO.

EX meo propinquo rure hoc capio commodi,
Neq; agri, neq; vrbis odium me vnquam percipit.
Vbi ſacias cępit fieri, commuto locum.
Sed eſt ne ille noſter Parmeno, & certe ipſus eſt.
Quem pręſtolare Parmeno hic ante hoſtium? Pa.
Quis homoſt, hem ſaluon te aduenire here gaudeo, La.
Quem pręſtolare, Pa. perij, lingua hęret metu, La.
Hem quid eſt quod trepidas, ſatin ſalue, dic mihi. Pa.
Here primum te arbitrari quod res eſt velim,
Quicquid huius factumſt, culpa non factumſt mea. La.
Quid Pa. recte ſane interrogaſti, oportuit

non neceſſaria eſt, quia dicturus eſt pro eunucho deductum Chęream. Actu3 ē, deſperãtis verbum. Quandã ſi. extenuatio criminis eſt, q virginẽ, q ciuẽ viciauerit. Tu3.q.f. mire ex neceſſario variauit, ille emit vt eunuchũ mittat ad thaidẽ, hic amat vt deduci ſe pro eunucho velit.

etate deſeſſis. Quẽ pſtolare Parmeno, inqt noui, nõ cui pſtolare, ſed quẽ dixit aliter Tullius. Qui tibi ad fo[r]ũ Aurelium prętolaretur. Prętolari eſt pręſto eſſe et apparere, hoc eſt obſequi. Quis.h.c. quare quis homo cum prȩuiderit venientem, vt̃ non vult videri pręuidiſſe, ne quid fallacię paraſſe videatur. ſic et in Andria. Quaſi de improuiſo.r. ad.e. vel quia perturbatur examinatus, qui dum quid apud Thaidem geratur auſcultat, non videt ſenem propius accedere, quem longe videat. an vero iccirco hoc fingit, quia quod parabat dicere de Chęrea, poſtquam comminus ventum eſt, non audet loqui. Lingua hęret me. Virg. Et vox faucibus hęſit. Quid trepi. inſtandum eſt ſeni ad audienda quę de facili nunquam fateretur Parmeno. Satin ſal. ſalue ītegre, recte, commode. Plau. in Trinummo, Beneuolens tuus atq; amicus. Satin ſalue. dic. m. nunc aduerbium eſt, producta eſt e lr̃a. Sallu. Inde ortus.s.p.u. Satin.s.q̃ grati ducibus ſuis quantis familiaribus copijs agerentur.

Virg.

Plau.

Sallu.

Here.p.t.a.i.q.r.ē.u. quę ante narrationem confirmatio inducitur contra morem et ꝓcepta eſt, ſed merito, quia perturbatus eſt licet ſimul, vt nõ poſſit dicere. Quicquid.h.f.eſt, abſolute, vt ſupra. Et qcquid huius feci, cauſa virginis feci, aut deeſt rei, vt ſit huius rei ſtomachoſe. Quid interrogat quis enim ante crimen q̃ obijciatur aut proponatur neget. Recte ſane.i. Ter. ipſe ſe reꝑhendit, non ordine factum eſt pręe timore et conſciẽtia. Emit q.p.e. vide narrationem a neceſſarijs et vrgentibus cęptam, non in ſe ꝯtinere, niſi quod rei ꝯditio cogit fateri.

Hem, quid amat, hęc ſingula pronuncianda ſunt vt ſtuporem nimię indignationis oſtendant. An ſcit iam ille quid meretrix ſiet, quia fidicina meretrix eſt. An in.A.u. in Aſtu in vrbem de Pyręo. An in Aſtu venit, ſic Athenienſes vocabant vrbem ſuam, vnde ipſi incolę vocantur. Aliud ex alio malum.h. ſeparatim dixit ſenex fixis in Parmenonẽ oculis. Here ne me ſpectes.i.m.b.f. ipſum accuſat conſcientia. non enĩ quod leuius eſt dixit me ſciente, cum plus inſinuat me pulſore. Ego te furcifer. ſi viuo, modo omnis ſeuitia comica, aut in commutatione eſt, aut in apparatu verborum. Si viuo apoſiopeſis, te vlciſcar, quia neceſſario ſequitur. Sed iſtuc qcquid, eſt inuenta cauſa cur ſupplicia differantur, donec vxorem ducat Chę. et ipſe purget Parmenonem, ſecundum argumenta, quę ſibi ipſe proſpexit iuſſu, coactuq; feciſſet, et imperio herilis filij ſui Chę. ſcilicet. Is pro.e.ad Th.d.eſt, bñ deductor ipſe ſiletur. Pro eunucho, non interrogat, ſed exhorreſcit. Hunc pro mœco poſtea, bene ſtuduit Teren. pro bis numero dicere, et pro eunucho, et pro męcho, quaſi excuſatus dixit. nam vere in virginem atticam, non pro eunucho, ſed męchus.

Sic eſt, hunc pro mœco poſtea, bene vtrũque, quia neque eunuchus eſt, qui uitiauit uirginem, neque mœchus, quia in domo meretricia, et ſpecta quam oratorie tranſtulerit mentionem uitiatę uirginis. Pro mœcho inquit, ut culpam Chęre. ſub meretricis accuſatione

ſelaret. Hunc pro moecho, bene totum pro q: neq; Eunuchus, qui ephebus, neq; adulter, qui amator. Comprehendere intus, et cõ. quo dicto vim ingentem inferri ſignificat Chę. Comprehendere ſignificat ſtrictum aliquem in facinore deprehenſum. Audacia meretricū ſpecta, maior emphaſis accuſationis ē per pluralē numerum, q̄ ſingulares, ſic alibi. An potius ita me cõparē non perpeti meretricum contumelias. Audaciā m. oratorie auertit iras ſenis a ſe et a Chę. atq; derivat in meretrices. Nunquid

bis percipit me. i. nunq̄ ſatietate ſum deſiſſus, neq; agri, neq; vrbis, vbi. i. poſtq̄, vel q̄ñ, ſatietas. i. faſtidium, vel tędium, quod ex abundantia plerunq; naſcit, coepit fieri. i. incepit capere me, cõmuto locū. i. diſcedo ab vno loco ad alium. Sed ne. i. vtrū ille, quem video ſup. eſt Parmeno ſeruus meus, deinde attentius viſo eo ſubdit, certe ipſus pro ipſe vetuſte eſt Par. s. o Par. quem pſtolare. i. pſtolaris, h eſt expectas Dicimus pſtolor tibi, et pſtolor te, ſed ſępius cū datiuo. Quē pſtolare hic ante hoſtiū Th'. meretricis. Par.

Rem prenarraſſe me. Emit quendam Phędria
Eunuchum, quem dono huic daret. La. cui? Pa. Thaidi. La.
Emit? perij hercle, quanti? Pa. viginti minis. La.
Actum eſt. Pa. tum quandam fidicinam amat hic Chęrea. La.
Hem, quid? amat? an ſcit iam ille quid meretrix ſiet?
An in Aſtu venit, aliud ex alio malum? Pa.
Here ne me ſpectes, me impulſore hęc non facit. La.
Omitte de te dicere, ego te furcifer,
Si viuo, ſed iſtuc quidquid eſt primum expedi. Pa.
Is pro illo Eunucho ad Thaidem hanc deductus eſt. La.
Pro Eunuchon? Pa. ſic eſt, hunc pro moecho poſtea
Comprehendere intus, & conſtrinxere. La. occidi. Pa.
Audaciam meretricum ſpecta. La. nunquid eſt
Aliud mali, damni ne, quod non dixeris

eſt. a. m. d. bene interrogat, q: oīa inuitus ſeruus dicere videbaē, cum ē damnum malum ſit de proximo collatum, diſcernit et dānum ad emptionem eunuchi, et malum ad cõphenſum ptinet et cõſtrictum Chę. Ceſſo. h. intro erumpere, in tantā formidinem piectus eſt ſenex, vt non mireē, q: tā cito nuptias firmet, et ephebi et virginis, q̄uis honeſte, tu q: ex ingenti metu, vel indigno matrimonio filij vitam paciſci vellet. Non. d. q m. m. m. ex. h. re fiet, ſuaue eſt neſcire perſonas quid agat poeta, ita nō piclitaturus Par. Niſi q: neceſſe fuit

Neceſſe Neceſſus Neceſſis

hic facere, neceſſe eſt nomen. Nā neceſſus, neceſſis, et neceſſitas, et neceſſum lectum eſt. Id. g. f. vt ſuc currat. Chę periclitanti. Propter. m. plus dixit, q̄ ſi per me diceret. Hiſce. a meretricibus nō adoleſcentibus, et item plr ſuo more, vt, Audaciā meretricum ſpecta. et Non perpeti meretricum contumelias. Nam iādiu aliq̄ cauſam q̄rebat ſenex, notat cām pro occaſione. Quamobrem aliqd inſigne faceret, hoc maniſeſtius Menander explicat iāpridem infeſtum meretrici ſenem poſt corruptū ab ea. Phę. nunc demum ſe inuenta occaſione vindicaturū. Quamobrem, q̄uis dixiſſet cām intulit q̄obrem inſigne aliqd magnum et nobile facinus dicturus dixit. Nūc. r. puerbium in eos qui ipſi ſe perdunt, q: ſenex non facile caperetur, niſi emitteret vocem noctu.

XVI.

Ex meo &c. Hic primum introducit Laches ſenex, Phędrię ac Cherec̨ pater, omni cura vacans, vt poſtea relato facto per ordinē a Parmenone videaē turbatio, nam in paratis mentibus mala maiora ſunt. La. capio. i. percipio h cõmodi. i. hanc cõmoditatem et vtilitatem, ex meo rure. i. agello propinquo vrbi. s. q: ſuo, neq:. i. non, vnq̄ odium. i. tędium, ſeu faſtidium agri, neq; vrbis percipit me...

quis homo eſt qui me alloqtur, hem, interiectio pcipientis quē prius non aduertebat, o here. i. tu domine mi. gaudeo te aduениſſe ſaluum. i. incolumē. La. quem pſtolare. i. quē expectas, vel manes. Prętolari. n. vt No. ingt eſt expectare ſeu manere. Do. autem dicit pſtolari ſignificare pſto eſſe. Pa. perij. i. occidi, lingua heret. i. quaſi fixa manet, et imobilis, vt loqui non poſſit, metu. i. ptimore. Virgi. Et vox faucibus heſit. La. hem, hic interiectio metuētis eſt, ne quid mali ſit, quid. i. cur trepidas. i. times ſatin. i. ſatis ne, ſalue, aduerbium hic. i. integre, recte, commode, incolumiter te hēs. s. dic mihi. i. mde mihi, vel ſatin. i. ſatis ne ſalue, integre recte, cõmode res ſe hñt ſup. domi, nunc dic mihi. Par. o here pmum velim te arbitrari id qd res eſt, id qd eſt verū. s. qcquid huius rei ſup. factū eſt, vz de ſuppoſitiõe Chę. et eius dephenſione, non eſt factum mea culpa. i. meo vitio, et mea improbitate. La. quid dicis factum ſup. Par. ſane. i. certe, vel valde, recte interrogaſti, oportuit me pnarrare. i. prius recitare. r. i. factū ipſum, deinde incipit narrare inquiens, Phę. emit quendam Eunuchū, quē daret huic Th. dono. La. cui daret. s. Par. Th. daret. La. emit hercle perij, q̄ti emit. s. i. q̄to ptio. Par. emit ſup. xx. minis. i. xx. libris, vt dcm̄ eſt. La. actum eſt, hoc eſt deſperantis dcm̄. q. d. actum eſt de Phędria, perditus eſt, quaſi nō ſit reliqua ſuę reſipiſcentię ſpes, cum ſit meretricis irretitus blanditijs. Pa. tum. i. dēīde hic Chę. filius alius amat q̄dam fidicinam. i. canentem fide. i. cithara. s. virginem quā ſtuprauit. La. hem, dolentis vel indignantis et excandeſcentis, quid? modus interrogandi ea, quę non bene intellexīmus, aut intelle cta non credimus. An. i. vtrum, illę Chę. ſcit iā qd ſit meretrix? an. i. vtrum, venit in Aſtu. i. in vrbem Athenas ex Pyręo, eſt. n. hic Aſtu nomen et indecli Aſtu

nabile,ſignificatq; vrbem. Nam Athenienſes ſic vocabant vrbem ſuam. Aſtu.n.grece vrbs dr latine. Inde aſtu inuenit pro aſtutia et calliditate, nam qui vrbes frequentarunt vt plurimum aſtutiores ſunt. inuenit aut et astus astus astui maſculini generis, et aſtu indeclinabile neutri generis pro aſtutia. Inde aſtutus .i. callidus. Aliud malum ex alio, hoc ſeparatis ꝑ nit ſenex fixis in Parmenonem oculis, ſic at intellige, ecce ſup. aliud malum ex alio.i. aliud malum poſt aliud, vel lege per appoſitionem iungendo ꝑcedētibus ſic, quod ſup.s. Chę. amare ē aliud malum ex alio.i.ē malum ſuper malum, q; primum malum ipſi ſeni erat ex Phę. ſm ex Chę. Par. o here .i. dñę, ne ſpectes.i. aſpicias me fixis oculis, vt facias indignabundus, ipſe Cherea non facit hoc.i. nō amat.me impulſore.i. q; impellam eum ad id faciendum, aut inducam. La. omitte.i. ceſſa. dicere.i. loqui de te excuſare, o furcifer.i. digne qui furcam feras circūuicinos ignominię cauſa illi alligatus, ego te punii ſup.et ē apoſiopeſis, ſi viuo, ſed primo expedi.i. explica iſtud qcquid ſit Par. is Chę. deductus eſt ad Thaidē pro illo Eunucho, q fuerat emptus. La. pro Eunucho.i. vtrum pro eo deductus eſt? Par. ſic ē, poſtea comprehendere.i. ceperunt hūc Chęream, intus.i. in domo Tha. et conſtrinxerūt pro moecho.i. tanquā eſſet moechus, ſeu adulter. La. occidi.i. perij. Par. ſpecta.i. conſidera, vide audaciam meretricum. La. nunquid verum aliqd aliud mali, vel damni ē reliquum.i. reſtat, ſupereſt, ſuperat quod non dixeris. Mali autem dixit referendo ad comprehenſum et conſtrictum Chęreā. Damni vero dixit referendo ad emptionem eunuchi, quę facta ē.xx.minis. Par. tantum.i. illud dūtaxat ē quod dixi. La. ceſſo q.d. cur tardo, vel cūctor irrumpere.i. violenter ingredi huc oñdebat locus, intro.i. intra domum Thai. Par. non ē dubiū, qn magnum malum .i. ſupplicium ſit mihi ex hac re.i. propter hanc deductionem et cōprehenſionē, vel manifeſtationē facti, niſi q; fuit neceſſe.i. oportuit facere hoc.i. manifeſtare res patri, vt ſuccurreret Chereę cōprehenſo. Eſt autem neceſſe nomen nam neceſſus, ne eſſis, neceſſitas, et neceſſum a lectus eſt gaudeo id.i. propter illud quod ſequitur.s. aliqd mali eſſe euenturum, hiſce.s. meretricibus, propter me.i. per me, ſeu me incitante, nā ſenex.s. Laches querebat iamdiu.i. a longo tempore aliquam cauſam.i. occaſionem. Quamobrem.i. propter quā faceret aliquid inſigne.i. aliquod magnum, et nobile facinus, is ſcilicet ſenex, nunc repperit cauſam.s. et eius facinoris faciendi.

Reliquum? Pa. tantum eſt. La. ceſſo huc intro irrumpere? Pa.
Non dubium eſt quin mihi magnum ex hac re ſit malum,
Niſi q; neceſſum fuit hoc facere, id gaudeo
Propter me hiſce aliquid eſſe euenturum mali,
Nam iam diu aliquam cauſam querebat ſenex,
Quam ob rem inſigne faceret aliquid, is nunc repperit.

Furcifer

Neceſſe

GER.

Ex meo. Inducit Laches rediens de rure, quem Parmeno compulſus dictis Pythię quare filio ſuo ſuccurrere volentem incitabit introire domum meretricis. Oportebat enim aliquam rem mirabilem fingere qua domum meretriciam intraret. Si.n. mandarēt a Tha. ſperneres eam vt meretricem. Chre. fortaſſe non nouerat, habet occaſionem redeundi de rure faſtidium.s. ruſticanę habitationis. Inducitur hic loquens more ſenum, laudans villas ſuam. Neq; odiū agri.i. moleſtia de ruſticana habitatione, neq; vrbis, quia vbi.i. poſtq̄ ꝛc. facias.i. ſacietas. Satis ne ſunt ſalue res noſtrę here, premittit occaſionem antequam dicat culpam, an venit Chę. an aſtu.i. in aſtutia. Aliud malum.i. amor ex alio.i. ex fratre. Ac ſi diceret cepit ipſe exemplū amādi a fratre. Comprehendere.i. comprehenderunt. Quamuis ſcio mihi magnum malum euenturū, tamen gaudeo.s. aliquid mali euenturum hiſce.i. meretricibus. Per me.i. occaſione mei. Inſigne.i. malam ē magnā moleſtiam illis facere optabat.

DONA.

Nunquā.ę.q.i. Pythias egredit veluti irriſura Parmenonem, vt ipſa putat. Egredi autem a poeta cogitur vt doceat populum quod intus egerit ſenex, ergo perſona cachinnans inducitur quęrens Parmenonem, aſpectuq; eius ob nimium riſum vix loqui poſſe. Nunquam.ę.q. rarō eſt euenire quid velis, et quod maxime velis id rarum magis. Intro ad.n.i.e. non greſſu errās, nec via, ſed animo et opinione. Mihi.s.r.f. ſingulariter dicit ſoli, non rectę ſolę, ſed antique, vt alibi, Hoc ipſa in itinere alterę dum narrat ſorte audiui. Quid hoc.a.eſt, ridentem minatur Parmeno. Nunc id pro. propter id. Quid rides? per gin: ex huius verbis oſtendit q̄ multum rideat petulans puella. Perij, proprie hoc verbū eſt aptū, quaſi ſit laſſa ridendo. Nunq̄.p.h.ſi.v. rogitas quaſi narratura videbatur, ē redijt ad inſultationem. Quos ludos.p. ex terrore et metu nimio ſenis credentis conſtrictum filium ſe offenſurum in domo meretricis. At etiam.p.c.ac.d.c. hęc omnia ſic in ſcena pnuncianda ſunt, vt riſu interrūpi verba puellę videantur, maiorisq; inſultatiōis eſſe, ſi is quem fatigata riſu eſt, iterum dicat ſe audiuiſſe de illo multum riſiſſe, qui ilico crediderit, non aūt hoc ideo dicit q; perſonę ſuę fidem derogat, ſed q; res incredibilis fuerit, quam illi perſuaſerit, aut certe ſi credendum fuerit, non autem ſtatim, neq; examinata, neq; facta rei cognitione. Ilico ne cre. obiurgatio de tempore. An non.p.ſi. illud quod ſupra a ſtulto, hoc qd nūc dicit a malo fieri potuit, illud ad imprudentē, hoc quod peius eſt a ſciente. An non poeni ſi. par videbatur, ipſe alibi. Quantum hic operę.ſ.p. Pla. in Truculento. Poeniteſ ne te q; ancillam ſolam nimis erumpere. Ni miſerum inſuper.p. in. duo obijcit, vnum q; male conſuluerit, alterum q; male prodiderit conſilia

Solę p ſi

Perij

Plaṅ

Indiciū ſua, et bene indicares, nam indicium dicitur eius, qui vna peccauerit. Nam quid illa.a.c.t. fuiſſe adoleſcenti.s. Ni miſerum.e.i.p.i.ad inuidiam Parmenonis, miſerum dicit adoleſcentem eo modo, quo Iuno accuſans Venerem ait, An miſeros troas.a.o. Sic.n.aginius, cum ab his, qui falſo rei ſunt i actores culpas ſceleris remouemus

nire, dixit autem iamdiu et nunquam.q.d.in longo temporis ſpatio nulla temporis parte mihi euenire, quod magis euenit. vellem q̃ hic.s. q modo i.pauloante, ſenex.s. Laches, venit intro.i.in domū ad nos, errans.i.allucinatus, non quidem errans greſſu aut via, ſed animo potius et opinione, is ſenex fuit mihi ridiculo i. ioco mihi ſolę pro ſoli, nā antiqui dicebant in genitiuo ſoli ſolę li, et in datiuo ſolo ſolę ſolo, more cęterorū adiectiuorū ridiculus dicitur ſimo potius riſū mouens, q̃ deriſum, q s. ego Pyt. ſciebam qd timeret.

Par. Parmeno minat̃ ridentē Pythiam inquiens.

Quid ē? Iam.s.t. p. hoc nō ſtupentibus, ac culpam pacientibus dicitur. Hē quid. d. p. nūc demū intellexit Parmeno ſe eē deluſum.

Etiā rides, apparet eam ex eius ſtomacho vehementius cachinare.

Nos. irri. nos ſuperbius dixit, q̃ ſi diceret me.

Septenarij, atq; nonnulli quadrati.

PYTHIAS. PARMENO.

NVnq̃ ędepol qdq̃ iam diu quod magis vellē euenire
Mihi euenit, q̃ quod mō ſenex ītro ad nos venit errās.
Mihi ſolę ridiculo fuit, quę quid timeret ſciebam. Pa.
quid hoc autem ſt? Py. nunc id pdeo vt cōueniā Parmenonē.
Sed vbi obſecro ſt. Pa. mē. q̃rit hęc? Py. atq, eccum video, adibo.
quid eſt inepta? quid tibi vis? quid rides? pergin? Py. perij (Pa.
Defeſſa iam ſum miſera de te ridendo. Pa. quid ita? Py. rogas
Nunq̃ ędepol hominem ſtultiorem vidi, nec videbo.
Ah non poſſum ſatis narrare quos ludos prębueris intus.
At etiam primo callidum ē diſertum hominem credidi. Pa.
quid? Py. ilico ne credere ea quę dixi oportuit te?
An poenitebat flagitij te auctore quod feciſſet
Adulcſcens, ni miſerum inſuper etiam patri indicares?
Nam quid illi credis animi tum fuiſſe, vbi veſtem vidit
Illam eſſē eum indutum pater? quid eſt? iam ſcis te periſſe? Pa.
Hem quid dixti peſſuma? an mentita es? etiam rides?

Si quidem.i.I. ſubauditur tamen nimium. Verum, irridetis interrogatio. Sed in diem.i. Par f. in longam dilationem, vnde dilatio eſt dicta diei prolatio. Tum iam.p. iam nimiam velocitatem ſignificat. Denobilitas fla. duas res ſignificat ſimul, et cogis flagitia facere, et facientem idicas. Vterq;.e.i t.ę. noua ac merita tormenta, quę pro exemplis narrantur, aut quę documenta ſint cętcris, ne delinquāt exempla dicuntur, et edent et edet legitur, ſi edēt figuratū eſt, ſi edet recte, et plus eſt edet, q̃ dabit. Nullus ſum, hoc ſecum Parmeno. Hic pro i.t.m.t.eſt, ab eo ιρονικως ē μεταφορικως p munere, ē honos numeri ſingularis ,, qui numigerulus pręberi ſolet.

Egomet.m.i.m.q.ſ., proprium ſoricum eſt, vel ſtridere clarius q̃ mures, vel ſtrepere magis cum obrodunt friuola, ad quam vocem multi ſe inten

Plau. dentes, q̃uis per tenebras noctis, transfigunt eos. Pla. Confeſſorem te faciam ſoricia venia, quaſi ſorex. Hodie, q: latere potuit, nec occidi ſi taceres

SVI. NVnquam ē c. Hic Pythias egreditur veluti irriſura Parmenonem, vt ipſa putat. Egredi autem a poeta cogitur, vt doceat populum quid intus egerit ſenex, ergo perſona cachinans.i. immoderate ridens, inducitur quęrens Parmenonem, aſpectuq; eius ob nimium riſus vix loqui po

Nunq̃ tens. Py. ędepol nunquam quicquam euenit mihi

Iamdiu iamdiu ex longo tempore, quod magis vellē eue

tem.i.ſed. quid hoc eſt q hęc tantopere ridet. Pyt. nunc prodeo.i.exeo in medium, id.i.propter id. vt conueniam.i. alloquar Parmenonem, ſed obſecro vbi eſt Parmeno. Par. hęc Pyt. q̃rit me ē nō q̃rit p me, vt quidā litatores ſe recte cogitaſſe putant. Py. atq; eccum.i.ecce hic video eum.s.ibo ad eum. Par. o inepta.i.fatua, quę tanto cachino rides quaſi fatua, quid eſt? quid tibi vis.i.quid per tuū riſus ſigñas, vel quod dr̃ inepte, quid oportet tibi cū tuo cachino et riſu effrenato, quid.i.cur rides, vel quid rides.i. quid derides ita cachinando.i. imoderate ridendo, et cum videret eam magis etiam inualeſcentem et inſultantem riſu ſubdit. pergin.i. vtrum non ceſſabis hodie vel deſiſtes a tuo riſu. Pyt. perij pprie dixit, quaſi ſit laſſa ridēdo, ego miſera.i. ego infelix et affecta tanto riſu, iam ſum defeſſa.i. defatigata ridendo.i. deridēdo te. Par. quid.i. cur ita me rides. Py. rogitas.i. inquiris. Pol nunquam vidi hominem ſtultiorem te.i. q̃ tu ſis, nec videbo poſt hac. Ah, interiectio ridentis, nam idēdem Pythia loquendo reſoluit in tantum riſum, vt loqui nō poſſit, non poteſt ſatis.i. ſufficienter narrari, quos ludos.i. iocos, quę ridicula, et quam materiam ridendi pbueris, intus.i. in domo Thaidis. At et.i. ſed etiam primo.i. principio cum te incepi cognoſcere, credidi te ſup. eſſe hoīem callidum.i. aſtutū, ac diſertū i. optime diſſerere potentē de re aliq̃. Par. quid eſt? Py. quid.q.d. petis quid ſit. ne.i. vtrum. te

Itan lepidum tibi viſum eſt ſcelus nos irridere.Py.nimiū.Pa.
Siqdē iſtuc īpunē habueris.Py.verū.Pa.reddā hercle. Py.credo
Sed in diem iſtuc Parmeno eſt fortaſſe quod minitare.
Tu iam pendebis,qui ſtultum adoleſcentulum nobilitas
Flagitijs,& eundem indicas,vtei q; in te exempla edent.Pa.
Nullus ſum.Py.hic ꝓ illo munere tibi honos ē hītus,abeo.Pa.
Ego met meo indicio miſer,quaſi Sorex hodie perij.

Septenarij.

GNATO. THRASO.

Quid nūc,qua ſpe, aut quo cōſilio huc imus?quid
coeptas Thraſo?T.
Ego ne? vt Thaidi me dedam,& faciam quod iu
beat Gn.quid eſt?T.

ſupple poenitebat flagitij.i.vtrum tibi parum vi
debatur flagitium,quod adoleſcēs.s.Cherea feciſſet,
Indiciū te auctore.i.te ſuadente et ↄſulente, niſi etiam inſu
Indicare per.i.preterea,indicares.i. proderes ipſum Chereā
miſerum patri ſuo.s.Lachi.bene autem dixit indi
cares,nam indicium eſt eius, qui vna peccauerit,
nam quid animi.ideſt quem animū credis fuiſſe illi Chereę, vbi. i. quando pater.s.Laches vidit eū eſſe indutū illā veſtem Eunuchi. Dicimus autem recte ego ſum indutus hāc veſtem, vel hac veſte, quid ē?modus interrogandi ridēdo illum,
qui prius non poterat intelligere,quod ei dicebat,
iam.i.nunc,ſcis te periſſe.i male te habere, hoc au
tem dici ſolet non ſtupentibus,ac culpam fatenti
bus.Par.hem,indignantis et dolentis, o peſſima.
i.improbiſſima et petulantiſſima,quid dixti.i.di
xiſti?nunc demum Parmeno intelligit ſe eſſe de
luſum,an mentita es dicendo mihi quod prius di
xeras,etiam i.et cum hoc rides?Ex quo apparet eā
ex huius ſtomacho vehementius cachinare.i. im
moderate ridere,ne.i.vtrū,irridere.i. illudere nos,
viſum eſt tibi ſcelus.i.flagitium, ita lepidum.i. ita
feſtiuum et iucundum,vel poteſt ſcelus eſſe vocati
ui caſus,et tunc aſtrinitur litera,o ſcelus i.o ſcelero
ſa mulier.quę videris digna,quę voceris ſcelus ipſ
ne.i.vtrum,viſum eſt tibi ita lepidum.i.ita iucun
dum irridere nos.Py.nimium.i.valde, vel plurimum
viſum eſt mihi lepidum te irridere.Par. intellige ſic,
potes Pythias bene dicere,q̄ nimium tibi lepidum
viſum eſt nos irridere,ſiquidem.i.ſi certe habueris.
i.impune.i.ſine poena.i.ſi iſtud impune feras, nec
propter iſtud puniaris.Py.ridēdo cum Pythia ſub
dit,verum.i.ſed,quid fiet ſup. contra me. vel quid
facturum putas,qui me non lateras impune vi
deris minitari.Par.hercle.i.per Herculem, iurantis
eſt,reddam.i.rependam vices ſup.ſeu gratiam reſe
ram,et hoc in malam partem.Py.credo.i.facile ꝑ
ſuadeo ad id credēdum,quod, minanda facies, ſed
o Parmeno iſtud quod minitare.i.minando polli
ceris,et dicis te facturum, fortaſſe dubitantis eſt,
eſt in diem.i.in longam dilationem. Vnde dila
tio eſt dicta dici prolatio,tu Parmeno iam.i. nūc,
aut ſtatim poſt,pendes poenas ſupple.i.lues,ē da
bis penas meritas,qui denobilitas.i.infamas, ſeu
deturpas,flagitijs.i.turpitudinibus,flagitione i. in
crepatione dignis, iſtum adoleſcentulum, ſcilicet
Chereā,ſtultum.i.inconſideratum, et indicas.i.
prodis, et quod non proprie dicitur hic incuſas
eundem adoleſcentulum, ſcilicet vterq; ſcilicet pa
ter et filius, edent, ideſt efficient, et quaſi publica
bunt exempla , ideſt documenta cęteris ſeruis , vt ſint tardiores ad inducēdos iuuenes ad malos mores. Poteſt et eē edet ſine ſigura,vt ſit, vterq; edet exempla i te.Par. nullus ſum. i. non ſum, perij, occidi , exanimatus ſum, et conſter
natus,ac ſi nullus eſſem.Py.hic.ideſt talis honos,
habitus eſt.i.impenſus tibi a Cherea, vel talis ho
nos habitus eſt tibi.i.a te ab eo.s.Che.pro illo mu
nere.i.pro deductione eius ad Thaidem loco Eu
nuchi,quod magni muneris loco repoſuit tunc.
Par.Egomet miſer perij hodie meo indicio.i. mea
proditione et manifeſtatione,quam feci de Cherea
patri ſuo,quaſi,ideſt velut ſorex ſepe perijt ſuo in
dicio et ſtridore .Proprium eſt ſoricum,qui ſunt
in multis ſimiles muribus,et forſitan eiuſdem ſpe
ciei,proprium inquam eſt eorum vel ſtridere cla
rius q̄ mures,vel magis ſtrepere cum obrodunt
friuola,ideſt cruſtula,vel fruſtula, q̄ ex edulijs fra
ctis decidunt,a frio as, friuola dicuntur, quod ſi
gnificat frango frangis,nam ex rebus fractis quic
quid decidit friuolum dicitur,vt ex panibus cru
ſtula friuola dicuntur,ſumitur etiam friuola pro
minutis ſupellectilibus. Iu . Iam friuola transfert
Vcalegon.Ad vocem itaque ſoricum multi inten
dentes transfigunt eos, quamuis per tenebras no
ctis.Plau.confeſſorem te faciam ſoricia venia.

Nunquam. Inductis conuenientibus perſo-
nis ad concordiam, tamen quia ignora-
remus quid intus factum ſit a Lache, et
alijs ſine concordia, ſiue turbatio, inducitur Py
thi.exiens de domo, quę omnia pacifica eſſe oſtē
dat ex eo progreditur lęta, et deridens Parmeno
nem,et ideo remanſit perſona illa,ſcilicet Par. cui
illa totum referret, et a priori timore remoueret,
debent enim omnia in gaudium finire . Pergis
ne irridere me? At primo , ideſt prius credebam
te quendam callidum eſſe , quid eſt modo ? Ait
nonne poenitebat te flagitij, ideſt culpę, quod fla SER

gitium feciſſet adol. te auctore, ni inſuper etiam patri ſuo etcętere. Benedixi miſerum, nam quid etc. Verum, ſcilicet impune habeo. ſed iſtuc quod mini tare eſt tibi in hunc diem ſuturus. Nobilitas. i. no tum facis ē diſſamatum ſla. et p̄terea indicas eius Parme. vterque. ideſt pater. Et Chęrea dent uitę

Thaidi. Vtinam. c. t. u. s. e. commitigari eſt tun dendo deprimi atq; deponi. Sandalio. c. plus di xit caput, q̄ aliam partem corporis, ut alibi diceret uerberari et mire calciamento caput. Perij, quid hoc autem mali eſt, eunuchi habitu Chęrea, ſed ui rili ꝯſidentia proſilit, et militem uelut noui rina lis terret a ſpectu. Hūc ego nunquam uideram, ideo Chę ream mi ratur.

Commitigari

Qui minus q̄ Hercules ſeruiuit Omphale. Gn. exemplū placet,
Vtinam tibi commitigari uideam Sandalio caput.
Sed fores crepuere ab ea. Th. quid hoc autem eſt mali?
Hunc ego nunq̄ viderā, & iā hic quid nam ꝑperans proſilijt.

Septenarij, & Octonarij.

CHAEREA. PARMENO. PHAEDRIA.
GNATO. THRASO.

O Populares, ecquis me hodie viuit fortunatior.
Nemo hercle quisquā, nā in me plane Di ꝑtātē ſuā
Omnem oſtendere, cui tam ſubito tot congruerint
commoda. Pa.
Quid hic lętus eſt? Ch. o Parmeno mi. o meaꝝ voluptatū oīū

exemplum alijs ſeruis q: ille ſeruus, qui ſic operabitur tale pręmi um recipi et. hic ho. i. hoc ſuppli cium quod ide recipiet pro illo ni. i. quia huc eum addu xiſti bonos dicit iuueni ce. Sorex dat occa ſionem, ut interficiat per hoc, q̄ mouet ſe de abſconſo, et uenit in aptum. Sic et Par meno ab hac culpa immunis eſſe poſſet, ſi quieſce ret. Sed non quieuit cum incitaret Chęream dices pro illo te ducam.

Vid q̄ nūc etcę. Hic paraſi tus induci tur interro gare mili tem, ut au diat ꝑpt̄ q̄ cōſilio ue niat miles ad Thaidē, ut uidelicet

GVI.

DONA. Vid nunc? q̄ ſperant. q. c. h. i. Reminiſcere hunc eſſe, qui ſupra militi dixerit Tha. iā dudum te amat et rurſus, iā tibi hęc ade rit. s. u. ē hinc uidebis, quos exitus habeat aſſenta tio. nam idem militi auctor fuit ſummę deſpera tionis, et aīaduerte q: ſemper a menſa Gnato inui tus abſtrahebatur. nam et ſupra cum ad litem ue nitur ex uerbis Tha. manifeſtū eſt et Gn. inuitum ſequi ubi dicit. Hancine ego ꝯtumeliam tam inſi gnem. a. g. m. et bn̄ ait qua ſpe, et quo conſilio, tan quā oīa expertus, et nec muneribus gratus, nec ter roribus metuendus. Quid. n. q̄. s. a. paraſito intel ligit̄ qd agat miles, ſed ad hoc iducit̄ interrogare ip ſum militē, ut ꝑpt̄ audiat q̄ ꝯſilio veniat ad Thaidē. Quid. n. q̄. s. ſumma deſperatio eſt apud militē reconciliandę amicę ad hoc, ut ęquo aīo ferat ad mitti Phędriam dum ipſe quoq; recipiatur, nam ne ut erit ad finē fabulę contriſtandus. Quid in. Thr. incipere magnoꝝ facinoruꝫ eſt, et audacię. Vt Th. ni. d. p. ſt inductionem belli ē iſtructionem pu gnę qd ſequatur niſi deditio ſuperatoꝝ. Et. f. q. in. proprie. Nam in deditione victores iubent, ui cti obſequuntur. Qui minus q̄ Her. s. O. hic Ter. exprimit conſuetudinem, in qua ignauis rationes criminum et exempla ſuppeditant, nam ſic et ſu pra de Pyrrho. Omphale, Lydię regina fuit, quę Herculem ſibi ſeruientem etiam ad lanificium cō pulit, cum ipſe calathum, et colum, cultusq; fœmi neos ſagittis, et claua leonisq; tegmine mutaſſet.

Omphale

Seruiuit Her. Omphale, ſubauditur et ego ſeruiā

poſt inſtructum bellum, tanquam uictus ſe de dat, et eius uoluntati morem gerat. Gna. quid, ideſt cur. nunc imus huc, ideſt in domuꝫ Tha. aut qua ſpe, ideſt qua expectatione et fiducia. aut quo conſilio ideſt qua mente, quo propoſito imus huc ad Thaidem, quaſi dicat omnia expertus es, nec muneribus gratus, nec terroribus metuendus. O Thraſo quid inceptas, ideſt faciendum ſuſcipis. in cipere magnorum facinorum eſt, et audacię. Thra. ne ideſt utrum petis quid ego incepto? incę pto inquam uel eo huc ut dedam me Thaidi, ideſt tradam me in Thaidis poteſtatem, et vt faci am id quod iubeat, ideſt velit, et pręcipiat. Gna. quid eſt quod tu dicis ſupple, hoc interrogat qua ſi non poſſit credere militem, qui ſe fortem iacti tat in eam poſſe adduci ſententiam. Thra. quin, ideſt cur minus ſeruiam ſup. huic, ſcilicet Thaidi, q̄ Hercules vir fortiſſimus ſeruiuit Omphale, ideſt reginę Lydię, quę Herculem ſibi ſeruientem etiam ad lanificium compulit, cum ipſa calathum, ē colum, cultusq; fœmineos cum ſagittis, et claua, leo nisq; tegmine mutaſſet. Gna. exemplum tuum pla cet mihi, ideſt probo exemplum tuum, quod tibi propoſueris imitandum. vtinam videam caput commitigari, ideſt tundendo deprimi, atq; depo ni tibi ſandalio, ideſt illo genere calciamenti. Dicū tur noſtra tempeſtate ſandalia illi calcei, quibus vti tur Papa, et epi in celebranda miſſa, quibus nec pes totus tegitur, nec nudus terrę allidiatur. Dnt̄ inſuper quidam ſandalium eſſe pannum, quo operiun tur equi magnatum, vt Papę, cardinalium, et cęte rorum. Item eſſe pannum quo vulnera, vel cor pora mortuorum teguntur. Serui. autem inquit ſandalium eſſe genus calceorum, vel caligarum

Commitigari

aliorum. Sed quid fores ab ea Thaide.ideſt fores eius Thaidis.crepuerunt.i.patefactę ſunt, et fores crepuerunt,ab ea eſt ſimili modo dictum vt pus Ab andria eſt ancilla hęc,pro hęc eſt ancilla Andrię.Tha.eunuchi habitu Chęream videt.a quo ter retur tanquam a nouo riuali.pu.at.i.ſed. qd hoc mali eſt.i. quod malus ē iſtud nunquam viderā hūc Chęream.s. etiam qd/nam.i.cur ꝓſilit.i.pro dit,exit, ꝓ rūpit hinc i.ex domo Thaidis. ꝓperans.i.feſtinans cū q̄dam confidentia virili.ꝓperabat.n. pręgaudio q̄rens Parmenonem cui ſuum gaudium impartiret.

Inuentor,inceptor,perfector:ſcin me in quibus ſim gaudiis?
Scis Pāphilā meā inētā ciuē?Pa.audini.Ch.ſcis ſpōſā3 mihi?P.
Bene,ita me Di ament factum.Gn.audin tu illū,quid ait? Ch.
tum autem Phędrię
Meo fratri gaudeo amorem eē oēm in tranqllo, vnaſt domus.
Thais patri ſe commendauit in clientulam,ꝶ fidem
Nobis dedit ſe.Pa.fratris igitur Thais totaſt.Ch.ſcilicet.Pa.
Iam hoc aliud eſt quod gaudeamus,miles pellitur foras.Ch.
Frater vbi vbi eſt?fac q̄ primū hęc audiat.Pa.viſam domū.T.
Numqd Gnato dubitas quin ego perpetuo perierim?Gn.ſine
Dubio opinor.Ch.qd cōmemorē primū, aut laudē maxume?
Illum qui mihi dedit conſilium vt facere3,an me qui auſus ſim
Incipere?an fortunam collaudem,quę gubernatrix fuit?
Quę tot res,tantas,tam opportune in vnum concluſit diem,
An mei patris feſtiuitatem,ꝶ felicitatem? o Iuppiter
Serua obſecro hęc bona nobis.Ph.Di.vrām fidē,incredibilia

SER. Quid nūc.Facta ꝯcordatione de principali ꝑte.i.eunucho. Reſtat vt alię ꝑtes ad bonos exitus ꝯturbanē.Fit ergo ꝯcordia inter Thraſonem,et Phędriā.et prius inducit Thr.talis qui libenter velit ꝯcordiam,vt quoquo mō ſaltē in ꝑte amoris Thaidis hři poſſit.inducit et Phedria, q et Thraſon eſt prius abſterreat,et Par.lętificet,referendo q̄ intus facta ſunt.et ꝑ Par.nunciet fratri Phę. q̄ꝺ pr̄ ſibi ſuā Tha.copulauerit.Deinde ꝯuenientibus Thr.et Phę.erit.iſte Chę.et Gn.mediatrices pſonę ad ꝯcordiā.Qui.s.minus de re me hnic,q̄ Hercules.s.c.extra pla.deriſorie dicit.Quid hoc aūt eſt ſcilicet iterum video alium riualem meum,putabat.n.q: item iſte Chę.eſſet riualis eius, quem modo viderat exire,et locum illū frequētare a Thaide.

DONA· O Populares eccq me.n.h.f.Hic perſona Chęreę eſt feruēs gaudio,vt adoleſcentuli eſt in proſperis rebus. O populares, non mirū ſi inſane exultat nuptiis,qui iamdudum ob id ſolum q̄ viciauerat virginē lętabaē. Nemo.h.q.et interrogauit,et rñdit ſibi. Nemo.h.q.parelcon tertium. Cui.t.s.t.ꝯtingere bona,tam q̄litatis et tam q̄titatis eſt. Quid.l.h.l.eſt,inuenta pſona eſt ad quā geſta hęc narrat chęrea vt ppl's ē miles inſtruaē qd intus geſtum ſit. Inuentor,i.inuenire ſapientis eſt,incipere audacis,pficere ꝯſtantis.ergo plena laudatio eſt,et ꝯſtat hoc Chęream laudatiue dicere,nam in ſubditis ſolum ꝯſilium attributurus eſt Parmenoni. Scin.m.i.q.s.g. ſylepſis, et nota ſcin me cum ſuſſiceret ſcin ergo me abundat,et eſt figura ἀρχαϊσμός. Scis Pā.m. amatorie dixit meam,vel potius ſpōſam meā. vel quam amo. Inuentam,cognitam. ciuem,deeſt eſſe. Scis.s.m.deeſt eſſe,et ē ſponſam nūc ꝑticipium. Audin.t.q.h.a.hoc vultu mutato,et turbato dixit. Amorem.o.i.t.bñ in tranqllo,q: mari et tēpeſtatibus oīs amicę mobilitas et inſtabilitas comparatur.ſic Hora. ſimplex mūditiis, heu q̄ties fidem mutatosq; Deos flebit ē aſpera nigris Æquora ventis emirabiē inſolens.Qui nūc te fruitur credulus aurea etc. Thais s.p.c.i.c. et f.hoc ē q̄ꝺ ꝓfuit Phę. quia vna eſt domus poſt Pāphilę nuptias.

Hora.

In clientulam ē.ſi.clientelam vt amatur,in fidē vt defendaē. Fris.i.t.ē.t.bñ tota,vt ne ex ꝑte qdem ſit militis. Miles.p.f.ſunt gaudia ex nřis bonis, ſunt gaudia ex alioꝝ malis,hoſtium aut inimicorū,ꝙ vtrunq; genus gaudioꝝ complexus eſt. Viſam do.bñ domi q̄ritur amator excluſus, nā neq; ruri,neq; in foro eſt. Perierim p.q: illud piſſe ſupra tēporale videbaē. Quin.e.n.p.p.hic iam militi,neq; ſeruiēdi amicę ut apparet ꝑbeē locus. Sine.d.o.q: nunc qs dr̄ ꝑpetuo periſſe. Quid.n.opus hac exceptione eſt.qñ nemo ita perit,vt tpal'r peat, et poſtea non ſit perditus.Correxit paſtus ſtulti dictū militis,nō illū ꝑpetuo,ſed ſine dubio piſſe opinari rñdens.non eſt.n.primum.id opinor te pijſſe ſine dubio,pro certo piſſe ꝯfirmatur miles,vt poſt tanta munera ex deſperato ſupplex,ex ſupplice patris riualis exiſtat. Quid.c.p.diaponſis oratoria familiaris laudantibus.Ci.Vñ igiē potius incipiaꝫ. Hoc āt fit,vbi oīa ē magna uidenē et paria. Illū qui.d.m.c attribuuntur pſonis ꝯſilia,facta,caſus,ē orones.ꝙ hic laudaē ꝯſiliū Parmenōis,factū chę.caſus fortūę,idēq; euētus,orō ſenis. Illū q.m.d.c.tria sūt i uita hoīꝫ,ꝯſilia,facta,ſucaſſus ꝯſiliū cū ē.factū corpis fortuūę. Illū,Parmenonē.s. Quę tot r.t.t.o.i.u.c.d.bñ tot res.q.d.eunuchū pro quo duceret,cōmendationem virginis,abſentiam meretricis,occaſionem vitij inferendi.pris interuentū nuptiis. An.m.p.f.etiam patri laus impartienda eſt,nam non erat tranſcēdū feſtiuitatē,q̄ ē feſtiuus amatori nō obſtitit,quod ignouit,ut facilis. unde feſtiuitas in dictis,facilitas uero in animo, ē factis feſtiuitatem lętitiam, ut feſtiuus dies eſt.

Diaponſis
Conſiliū
Factum
Succeſſus
Feſtiuitas
Facilitas

Parmeno modo q̄ narrauit,ſed vbi ē frater? C. preſto adeſt. P.
Gaudeo.Ch.ſatis credo,nihil eſt Thaide tua dignius
Quod ametur,ita noſtrę omni eſt fautrix familię.Ph.
Mihi illā laudas? Th.perij,q̄to minus ſpei ē,tanto magis amo.
Obſecro Gnato in te ſpes eſt.Gn.qd uis faciā? Th.perfice hoc
Precibus,precio,vt hęreā in parte aliq̄ tandē apud Thaidē. G.
Difficile eſt.Th.ſi quid collibuit,noui te,hoc ſi effeceris,
Quod uis donū, et pręmiū a me optato,id optatum feres. Gn.
Ita ne? Th.ſic erit.Gn.ſi efficio hoc,poſtulo vt mihi tua domus
Te pręſente,abſente pateat,inuocato vt ſit locus
Semp.Th.do fidē ita futurū.Gn. accingar. Ph. quē ego hic audio?
O Thraſo.T.ſaluete.Ph.tu fortaſſē q̄ facta hic ſint neſcis? T.
Scio.Ph.cur ergo in his te ego conſpicor regionibus? T.
Vobis fretus.Ph.ſcis q̄ fretus? miles edico tibi,
Si te in platea offendero hac poſt vnq̄, nihil quod dicas mihi
Alium q̄rebā,inter hac habui,periſti.Gn.eia haud ſic decet.Ph.
Dictum eſt.Gn.nō cognoſco veſtrū tam ſuperbū.Ph.ſic erit.G.

Dij veſtram fidem,cito interuenit Ph. vtpote q domi erat.Quę.n.nimius affectus in vtranq; partem defectus orationis amat,eſt ergo eclypſis, deeſt enim gaudeo. Satis.c.ſic dici nota agentibus ſolet,recte igitur huic dicitur cui ſunt nuptie gaudeo,et ille ſic reſpondet,vt amicis gratulantibus decet. Satis c. credo autem ideo, q multi ſeſe fingunt cō gratulari, cum inuideant, gaudere cū dolēāt. Mihi.i.l.mihi s.gaudenti amatorie huic et mihi pronunciatione inuandū eſt. Perij,quāto minus s.e.t.m.a. hic vero eſt ardor iſuauiſſimus vt Virgi. Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexi.q.d.et profecto ſic et ſapientes ſpe maxime ad amorem coguntur,ſtulti forma tantum.Obſecro.g.i.t.s. mire et quaſi deſperatis omnibus auxilijs,abiecta nimis ſupplicatio inducitur,nam et obſecro et Gna.id ſignificat,et in te ſpes eſt. Quid vis.f.non eſt hoc interrogantis,ſed oſtendētis non eſſe quid faciat.

Precibus pre.nihil militi ſupereſt pręter p̄ces vt victo,et pretium vt diuiti,nihil igitur aliud optat q̄ ſic res eant, vt perſona Tha. conueniri poſſit.

Precibus pre.aſyntheta velut afflicta, et laſſa p̄nuncianda ſunt. Pretio,varie q: alibi dixit precario. Vt hęream,vltimum genus beneficij eſt.

In partem.a.non.n.dixit vt ęque intelligatur.

Tandē,non eſt aduerbium temporis, ſed nunc ſaltem ſignificat. Noui te,deeſt perficere,ſed vbiq; plura geſta ſignificat miles vtpote infantiſſimus.

Difficile eſt,vultu et pronunciatione et aſſeueratione affirmandum eſt. Siquid.c.t. eſt eclypſis,ſi quid pro ſi quidem collibitum eſt efficis. Quod vis do.a.m.p.donum p̄mium eſt , et munus pręmium,ſed donum p̄mium Dijs datur, munus p̄mium hominibus,nam ſeparatim donum Deorū eſt,p̄mium virorum eſt fortium, munus hoīum et donum,munusq; tam ante factum ,q̄ poſt factum datur,p̄mium non niſi poſt factum eſt donum voluntarium,p̄mium debetur, omnia ergo συνθετος pronunciauit primo donum,et ſic pręmium quaſi vnam partem orationis. Quod uis d.p̄.donum vt a largo homine p̄miū vt a pręclaro facinore. Quod uis.d.p.a.o.i.o.f. donum optato ob quod p̄mium accipias. Pręmium a me o.totum militaliter, nam et optato dicitur,ē optari a militibus,vt alibi.Virg.Fortis optet quod volet p̄mium. Si.e.h.vt.m.t.d.te.p.te abſente pateat, prouerbiale eſt pręſente,abſente,vt ſurſū deorſus, vltro cito ē̄c.huiuſmodi,fanda infanda,inſta inſta , digna idigna, velit nolit.

Innocato u.s.l.ſemp. innocato non uocato ſignificat . In. et auget? minuit dictionem, innocato male intelligitur p̄cibus uocato , cum ſit .i.etiam non inuitādo, quin vltro venire debeat i ſuam domum. Do fidem.iuro,confirmo,ſpondeo. Accingar, non q: difficile eſt quod negauit ſupra de ſuis votis paraſitus adductus eſt ad coenandum,ideo et accingar dixit,ſic enim dicimus in magnis rebus ſuſcipiendis,vt Accingunt omnes operi. Saluete,ſupplex ſine gratia et timore,non inimicus et iſtus.

Tu fortaſſe.q.f.h.s.n.hoc totum ſuperbe,ac minaciter inquit adoleſcens, Scio,compendiū poetę,ne rurſus eadem dicerentur. Conſpicor,cōmune verbum eſt conſpicor. Vobis.f.ē hoc ſtulte,qs enim et riualibus et inimicis fretum ſe eſſe dicat, dein ανακολουθον,et vitioſa reſponſio eſt, niſi enim addideris ſum,erit et ſoloecismus cueniens loquenti impolito homini. Scis q̄.f.ab ea ſubaudiēdum eſt. Miles.e.t.hoc contumelioſe,et proprie vt militi miles inquit,Edico tibi. Si te.i.p.o. hoc eſt,ſi vel caſu inuenero.Et in platea, inquit, non circa meretricis fores. Nihil eſt quod.d.nihil pro nō, vt ſit,Non eſt quod dicas mihi.i.nihil eſt quod dicas,prout dicas mihi,vt ſit quod pro vt,aut quod pro quid vt ſit dicas mihi,certum eſt autem ſic veteres locutos eſſe. Aliū.q.aut alium pro quendā poſuit,vt ſit quendam q̄rebam.i.aliquē,aut aliū,h eſt nō quē tu putas,h ē aliū non Thaidē, ſed ſi aliam diceret,neq; commode,neq; loqueretur,preualet enim maſculinum genus. Periſti,ordo eſt.Poſtquam in platea hac offendero periſti. Eia,interdum hortantis eſt, ergo nunc eia correctionem ſignificat. Non.c.u.t.s. locutio annotanda mire laudauit,et perſuadere potuiſſet.

Veſtrum.t.s.non veſtrum ſuperbum. Veſtrū.s.

Virgi.

Virg.

abſoluit,vt Pol.Crito.a.o. ergo ſubaudiamus vel ingenium,vel animum,vel morem,vel inſtitutū. Prius.a.p,mira inſinuatione agit, qui non vt conſentiat,ſed vt audiant petit,et bene prius quaſi non obſtet, quo minus faciant quid velint,ꝯ de inde q̄ attentionem excitat addidit paucis,deinde

ra quo vultu hoc dicendum ſit,et intelliges et militem et riualem recipiendum,et ego cenſeo quanta ſignificat,non enim dixit Thraſonem,ſed militem,quod nomen ad ſtultitiam valet, non ſociū, ſed riualem, quod oſtendit quandoq; riualis in meretrice capiendus eſt, hunc potius eligendum,

ſi placuerit,facilius enim flectitur cū quo nō pugnamus vt cōſentiat. Prius.a. quid, fiduciam oſtētat perſuaſoriam res dicturi. Audiamus bene nō faciamus,ſed audiamus dixit,nam prima oratoris impetratio in mala cauſa eſt audiri meruiſſe.

Prius audite paucis,quod cum dixero ſi placuerit,
Facitote.Ph.audiamus.Gn. tu concede paululū iſtuc Thraſo.
Principio ego vos credere ambos hoc mihi vehementer velim,
Me huius quidquid facio,id facere maxume cauſa mea.
Verum ſi idem vobis prodeſt,vos non facere inſcitiaſt.Ph.
Quid id eſt?Gn.militē riualē ego recipiendū cenſeo.Ph.hem
Recipiendum?Gn.cogita modo,tu hercle cum illa Phędria
Et libenter viuis,etenim bene libenter victitas.
Et quod des paululū eſt,& neceſſe eſt multū accipere Thaidē,
Vt tuo amori ſuppeditare poſſit,ſine ſumptu tuo.
Ad omnia hęc,magis opportunus,nec magis ex vſu tuo
Nemo eſt.principio & habet quod det,& dat nemo largius.
Fatuus eſt,inſulſus,tardus,ſtertit noctesq; et dies.
Neq; iſtum metuas ne amet mulier, facile pellas vbi velis. Ph.

non excludendū, ſed recipiendū dixit, vt et oſtenderet adeo prodeſſe vt etiam de induſtria retinidus ſit, non ſolo aut rogo, ſed cenſeo, vt conſiliarius nō paraſitus videatur loqui, nam q̄ ego addidit non dicto

Tu cō.p.i.T.Thra.hoc in bonam partem accepit,et iō paret,putat enim vel turpem eſſe ſi humiliter precetur ſuo nomine,ſeq; audiente paraſitus, vel incōgruum ſibi cum pręſens non a Gnatone laudet.

Iſtuc.t.non ad ſe vocat,ſed locum oſtēdit, quo abeat,atq; concedat. Principio.e.u.a. videt neq; ſe odio haberi, neq; oſtendi animos audientium in militis nomine,hoc ergo oratorie pro eo homine,in quo offenditur eum, in quo non oſtendit poſuit me. Huius.q.f.id.f.m c.m.deeſt rei,aut eſt,vt ſit me huius quicquid eſt quod facio,id facere maxime cauſa mea,hic a perſona diſceſſit, ē rē non odioſam pro odioſa poſuit,id eſt paraſiticam pro ęmuli amore,et cōmodo. Ver.ſi.i.u.p.multum attulit ad perſuadēdū nō eſſe cōmodum militi admitti,ſed ſuū cōmodū et ipſorum eſſe cōmodum. Vos non id fa.in.eſt,oratorie et ſecundū inſinuationis pręcepta ſic dixit, nam remittendo et dubitando magis flectit animos,quaſi aperte ac pertinaciter aſſeueret. Militem.e. riualem recipiendū cenſeo, artificioſe ſatis ſemel intulit omne quod durum dictu ad perſuadendum erat, nam quod militem et riualem dixit, ad eam rem valet,vt magis admittendus ſit, q̄ excludendus, ē ſimul fiducia ſic dicentis parat animos ad audienda quę dicat. Militem ego riualem recipiendū cenſeo,riuales dicuntur ęmuli de mulieribus, facta tranſlatione nominis a feris beſtijs, quę ſitientes cum ex eodem riuulo hauſtum petunt, ī pręlium contra ſe inuicem concitantur, ſic Cice. Cęlio,ſin erit ex illo fonte riualis inquit,et Home.c. cenſeo,vide virtutem poetę,non enim dixit peto,ſed cenſeo,tanquam illis modo conſulat,neq; pro milite agat. Militem ego ri.co. nſid

Cice.
Home.

vſus eſt,quo vti ſolent, qui plus in negocio vidēt, nam ſic in Phor.Viris.c.Quę ſi in rem tuam intulerit,ego faciam ſedulo,hunc dixiſſe credo, ego amplius deliberandum cenſeo . Cogita modo, aut modo tantum modo ſignificat,aut temporis eſt aduerbium,et ſimul incerta diſtinctio eſt. Et libenter viuis.i. bonorum ciborum extat edax.

Suppeditare poſſit ſine ſumptu tuo, aut ſuppeditare pro ſuppeditari,aut deeſt ſe,vt, Accingunt omnes operi. Ad omnia hęc opportunus nec magis ex vſu tuo Nemo, locutio eſt ex negatiua terna,vt Agrum in his.r.m.n.p.h. Ex vſu magis.pro vtilior. Et magis, opportunus, pro opportunior. Nemo eſt,hoc eſt opportunius. Habet quod det,vt diues. Et dat nemo largius,vt liberalis. Fatuus eſt.h.e.ex vſu ſuo. Inſulſus, ſine ſale,et ſapientia,aut ſine ſalu, et facilitate.

Tardus,in Venerem.s. Stertit, plus dixit q̄ dormit. Noctesq; dies, plus ſignificat q̄ ſi diceret diebus et noctibus, vt hoc ipſo nomine conſiliarij auctoritas ineſſe videatur. Fatuus,inepta loquens,a fando fatuus dicitur, inde fauni fatui et nymphę fatuę dictę ſunt.Fatui igitur ſunt,qui verbis et dictis fatui ſunt.Inſulſi vero corde ē animo. Tardus,corpore et membris,quāquam ē intellectu tardos vocamus,qui ſtulti ſunt,ſed melius eſt ſic intelligi,vt ea vitia videatur dicere, quę inamabilem faciant, aut diuitem, largumque amatorem,nam aut verba commendat, vt Pendetq; iterum narrantis ab ore.Hinc fatuus eſt,aut ſapientia gratum facit,vt Multa viri virtus animo,et hinc inſulſus eſt,ſed mihi videtur fatuum dicere tantum qui glorietur,et blandiri amicę ne ſciat. Inſulſum qui non ſit ſallax et cupidus coitus.Tardum qui non facile explicat Venerem,quę

Fatuus
Faunus

tes meretricibus odioſa eſt. Fatuus ideſt inſulſus. Sunt qui tardos animo putant. Inſulſum dicis, ſed male. nam fatui quoq; Dij ſunt, qui et fauni dicuntur, et non ſtulti, ſed multum fantes, ideſt lo quentes, fatuus eſt inſulſus. Hęc quę nunc addi dit, et non ex ſuperioribus pendent, ſed ſuperiora velant plurimum, nam quia dites et liberalis ponit obeſſe riualibus, hęc omnia bona in milite corrumpuntur, q fatuus, quia inſulſus, et cętera quę ipſe perſequitur. Fatuus, inſulſus hęc bñ adduntur, qa dixit et habet quod det, et dat nemo largius, ob eam valebat vt amaretur miles a meretrice, et pręponendus omnibus eſſet, ſed ingrata ſunt mulieribus, maximeq; laſciuis hęc omnia, quę ſubijcit fatuus et inſulſus, hoc pro acerruo vitiorum cum quandam vultus improbitate pronunciandum, quo magis res in medio poſita eſſe videatur. Vbi velis quando vel cum. Quid agimus, initium conſenſionis, dubitatio eſt eius qui negauerit. Hoc etiam deeſt vel habet. Quod, ego paraſitus, ſcilicet. Primum puto, primum puto quaſi paratus. Accipit hominem, accipit, paſcit, inuitat. vt illos porticibus rex accipiebat in amplis. Nemo melius prorſus horum alterum apparat, et alterum indicat copiam. Mirum niſi illoc homine quoquo pacto opus eſt, facit dixit adoleſcens rei parcus, et qui putat amorem ſine damno eſſe oportere. quique fallerit meretricem, non ſolum eijciendum eſſe militem, ſed etiã quouis modo ſuſtinendum, ac perferendum. Mirum ni illoc homine quoquo, ebibit paraſitus iam quod negabatur. primo deliberatiuũ, ut quid agimus poſt conceſſum. vt mirum niſi homine, quaſi dicat ac mirum hoc inquit eiuſmodi eſt, vt etiam cum mala conditione patiendum ſit.

Idem ego arbitror, ſane opus fuit conſenſione pręcipuę phęd. cuius res agitur. nam ita et ſeruata perſona eſt tarde conſentientis amatoris.

Recte factis, gratiarum actio eſt. Vnum etiam vos oro, ſubaliter etiam paraſitus hic ſe adiungit, ſuasque partes circa hos agit. Satis diu iam hoc ſaxum voluo, vide quemadmodum ſeruat ſe paulatim etiam in communi aſſentationem ex vituperatione militis. Hoc ſaxum voluo, prouerbium in eos qui inextricabili labore aſſlicti ſunt, et bene ſaxum de ſtulto milite ait. et ſeipſum Siſyphum Phę. fecit. Hoc ſaxum voluo, velut Siſyphus apud inferos. Vt me in veſtrum gregem, iam laudat et nimis paraſitus eſt, ſi n. cor deris cum des dixiſſe, facete, lepide, laute. n. s. At ego pro iſtoc Phę. ſubmediam es et ſum hic aliter non vt paraſitus ait. Phędria. et tu Chę. ambos nominat, q̃ſi legibus paciſcanẽ. Hunc comedendũ, et cum cęteris rebus ſũmus poeta etiam fidem oñdit amicitię paraſiticę exemplo Gn. de milite loquentis hoc modo. Propino, facete ſic dixit vt paraſitus, et vt, qui de eo conuiuio loqueref.

Quid agimus? Gn. pręterea hoc etiam quod vel primũ puto,
Accipit homo nemo melius prorſus, neq; prolixius. Ph.
Mirum ni illoc hoie quoquo pacto opuſt. Ch. idẽ arbitror. Gna.
Recte facitis, vnum etiam hoc vos oro, vt me in veſtrũ gregez
Recipiatis. SATIS DIV hoc iã ſaxũ vorſo. Ph. recipimus. ch.
Ac libenter. Gn. at ego pro iſto Phędria, & tu Chęrea
Hunc comedendũ, & deridendũ vobis ꝓpino. Ch. placet. Ph.
Dignus eſt Gn. Thraſo vbi vis accede. Trh. obſecro te quid agimus? Gna.
quid? iſti te ignorabant, poſtq̃ eis mores oſtendi tuos,
Et collandaui ſecundum facta & virtutes tuas,
Impetraui. Thr. bene feciſti, gratiam habeo maximam.
Nunq̃ etiam fui vſq̃, quin me omnes amarent plurimũ. Gn.
Dixin ego in hoc eſſe vobis Atticam eloquentiam? Ph.
Nihil ꝑter ꝓmiſſum eſt, ite hac, vos Valete, & PLAVDITE.

Dignus, hęc verba ultima longi ſermonis eiuſmodi ſunt, vt miles hęc audiens laudatum ſe eſſe et approbatum exiſtimet. Vbi vis, honorifice reuocat allegatum. cum iniuria dicendum vbiuis. q: accede imperatiuum erat, et vbi niſi quando intellexeris vitium eſt. Iſti te ignorabant, figura διλογια. ad vtrunq; enim pertinet, et ad laudem & ad mores oñdit, et hoc ambiguum. Secundum facta et virtutes tuas, et hoc amphibolum. nam virtutes ironicos pro vitijs poſuit. vt Neſcis q vir ſiet. et ornatus eſſes ex tuis virtutibus, facta et virtutes proprie militibus aſcribuntur. Facta et. n. amatior eſt ironia inuiſoſos homines q̃ veritas. Nũq̃. e. f. u. nunq̃ et locum et tp̃s ſignificat. Vſquam, locum magis. Nunq̃ pro non. Et nunq̃ vſq̃. pro non vſquam. ideſt nuſq̃. Quin me. o. amarint, contrarium ſuperiori. qd eſt. n. q bene non fecerit quici, ſi in illo eſt vt ametur. Atticam elo. et hoc ironicos, vt illa quę ſupra atticam dicit veras atq; germanam, q: excelſior eloquentia dicitur attica et ſummi oratores attici appellati ſunt. Pręter miſſum eſt, & hoc anceps eſt intellectu gemino ad vtrunq;. Ite. h. quo vocat paraſitus an ad meretricem, an ad cęnam militis, vt ꝓmiſit hoc ego credo, et cenſeo. Ite. h. comeſſatum. ad militem, vel Thaidi, ſi cęnę interfuit meretrix, quomodo poſt acta ſunt omnia, cum mentio noctis facta non ſit omnia poſt cęnam geſta ſunt nõ completa per rixam. Cęna non ſuffinit plurimum tp̃is ad agẽdũ.

O Populares etc. Hic persona Chę. est seruens gaudio, vt adoleſcẽtuli est in pſperis rebus Chę. Cherea insane exultans pp nuptias, q̃s
SVI. videt sibi paratas in hęc verba prumpit alloquens Parmenonẽ, vt ppl'i et miles instruant qd intus ge ſtũ ſit. o ppl'ares. i. o gratioſi et pplo grati, ſeu fauo rabiles, vel o vos q eſtis de pplo, aut q h̃etis auram i. fauorem ppli indicetis an ſitis fortunatiores me. Ecqs. i. vtrũ aliqs viuit hodie. i. hoc tpe fortunatior i. felicior me, deinde ſibi r̃ndet. hercle nemo quiſq̃, abundat qſq̃, nemo inq̃ eſt fortunatior me, nã pla ne i. oĩo vel certe Dij oñdere. i. pbuerunt, explicauerunt oẽm ſuam ptãtem in me. i. erga me. cui. s. mi hi, tot bona. i. tot pſpera ptigerunt mihi tam ſubi to. i. repẽte. Par. qd. i. cur hic. s. Chę. eſt lętus. Chę. o mi Par. o inuẽtor tanq̃ ſapiens, o iceptor tanq̃ audax, o pfector tanq̃ conſtans oium meaꝝ voluptatum i. delitiaꝝ. Scin. i. vtrum ſcis me, abundat me, in q bus gaudijs ſim? ſcis Pãphilam meã. i. quam amo, inuẽtam. i. comptam eẽ ſup. ciuẽ atticam. s. q. d. igenuã. Par. audiui. i. accepi ita eẽ. s. Chę. ſcis Pãphilam eſſe ſponſam. i. pmiſſam mihi, hic eni ſponſus ſa. ſum, deriuat̃, et eſt pticipium. Par. Dij ita me amẽt, modus eſt iurandi. q. d. ita me Dij ament ſicut ex aio dico hoc bene factũ eſſe. s. q tibi Pãphila pmiſſa eſt. Gn. audin. i. vtrũ audis id, qd hic. s. Chę. ait, et hoc vultu mutato et turbato ait. Chę. ãt. i. ſed, tum i. deinde. gaudeo oẽm amorem eẽ fratri meo in tranquillo. i. in tuto, ſine pturbatione vlla, aut cõ tentione. et bene in tranqllo, nã mari et tempeſtatibus ois amicę mobilitas et iſtabilitas compat̃, vna eſt domus. i. vnica eſt manſio fratri et Tha. Thais
Cliens cõmendauit. s. Lachi in clientelã. i. in ptectionem,
Clientela ac defenſionem, ac procinium, cum pr̃ ſit aduocatus, a cliens dr̃ cliẽtela. Eſt ãt cliens ꝯſultor, q pronum ſeqtur ſeu aduocatũ, vt ab eo cã ipſius clientis agatur, et ita cliẽtela dr̃ illa defenſio, et illud procinium, capi ẽt põt pro illa amicitia, quã ꝯciliat ſibi aduocatus cum clientibus cãs eoꝝ defendẽdo, vt hic aduocatus multas h̃s clientelas. i. qd inepte dr̃ multas practicas. Aliqui codices h̃nt, cõmendauit ſe in cliẽ tulam, et tunc ſic intellige, cõmendauit. i. tradidit, cõmiſit ſe in clientulam. i. p cliẽtula et famula pr̃i meo. i. cuius ſit pr̃ pronus futurus. nas a cliens fit clientulus la lũ, vt mancipiũ diceret̃, clientulus in neutro ſaltem legi ſatis clientulus et clientula. Th. inq̃ dedit ſe nobis in fidẽ. i. fidelitatẽ et beneuolen tiã, vt eſſemus illi fideles, et bñ illi cuperemus. Par. igit̃ Thais eſt tota fratris tui. s. Phędrię. Chę. ſcꝫ. i. cer te, ipſa eſt tota eius, hic eni ſcꝫ affirmatiue ſumit̃, Par. iam. i. nunc, hoc eſt aliud qd. i. pp qd gaude mus, q: miles Thr. pellet̃. i. extrudabit̃ foras Chę. tuꝫ i. deinde, tu Par. fac q̃primum. i. citiſſime vt frater s. Phę audiat hęc. s. et amorem ſuũ eſſe in tranqllo, et militem pelli foras, vbivbi eſt. i. vbicũq; ſit, Pa. viſas. i. ibo ad vidẽdũ an ſup. ſit domi. alij h̃nt domũ ẽ tũc ẽ ſẽſus viſas domũ. i. ibo domũ ad vidẽdũ an iueniaꝫ eum. Thra. o Gna. nunqd dubitas. q. d. nõ gn. i. q: non. ego nunc pierim. i. ſim pditus ppetuo i. ſine remedio. Gn. ſine dubio. i. pculdubio. opinor i. mea eſt opinio te piſſe ppetuo, vel opinor te piſſe

ſine dubio, non ãt ppetuo. Chę. qd. cõmemorem. i. exponam, aut laudẽ. i. cõmendẽ, primũ. i. ante cętera, maxime. i. plurimũ. q. d. neſcio ex his rebus tam pſperis, q̃ cui pferre debeam vtꝝ ſup. laudem illũ. s. Parmenonem, q mihi dedit ꝯſilium, vt facerem. i. vt deducerer ſuppoſitus ad Tha. ad laudem me, q auſus ſim incipe. i. inire tale factum, an collaudem i. debeam collaudare fortunã. i. ſucceſſum, q̃. s. fortuna fuit gubernatrix. i. directrix in eo facto. i. q. s. fortuna concluſit. i. ꝯduxit, pfecit, tam opportune. i. tam apte, ita tempeſtiue, tot res et tantas. i. tam pſperas et tanti põderis in vnũ diẽ, an. i. vtꝝ, collaudem feſtiuitatem. i. ſermonis ſeu orõnis lepiditatẽ, ac ſuauitatẽ, et facilitatẽ. i. benignitatem pr̃is, qui ẽ mihi amanti nõ obſtitit, ẽ vt facilis ignouit, vnde feſtiuitas in dictis eſt, facilitas vero in aio et fa ctis. Tria ãt ſunt in vita hoium, ꝯſilium, factũ, ſuc ceſſus. cõſilium eſt ai, factũ corpis, ſucceſſus fortunę. Cõſilium
o Iupiter obſecro, q̃ſi p ſacra rogo, ſerua. i. cõſerua Factum
nobis hęc bona. i. has pſperitates. Dij etc. Hic itrodu Succeſſus
cit̃ Phę. e domo ſua veniens, vt fratri ꝯgaudeat, au dierat eni q geſta eẽnt apud Tha. ex Parmenonis relatione, ibi etiam interuentu paraſiti, Th. miles in partem amoris meretricij admittit̃ a Phędria, Phę. Dij vr̃am fidem p̃ admiratione eoꝝ, q audi uit facta erumpit in exclamationem hãc ad Deos factã, implorãs de amore eoꝝ fidem. i. opem ẽ au xilium, vt ſatis eſt interptatum, hic tñ pprie nõ in uocat, ſed tñ admirat̃, vt ſolemus chriſtiani admi rantes aliqd dicere, bone deus q̃ta pbitate vir ille viget, deinde ſubdit cãm admirationis ingens, quę incredibilia. i. maxima, et ſua magnitudine excedẽ tia fidem Parmeno narrauit mõ, ideſt pauloante, ſed vbi frater ẽ, ſcꝫ Chęrea Chę. frater tuus. s. ego, ad eſt pſto. i. pñs ẽ, vel ppe vel iuxta te, et loqtur i ter tia pſona de ſeipſo, Phę. gaudeo ẽ te adeſſe, et te res tuas ex snia bene geſſiſſe. Chę. ſatis credo te. s. gaude re mea gaudia, o frater nihil eſt dignius qd amet̃, ideſt nulla meretrix eſt dignior, q̃ amet̃ hac Thai de tua amica, vbi vſus eſt Terẽ. orõne neutra p orõ ne foeminina ſuauitatis gra, ita ideſt adeo, eſt fau trix, ideſt fauorem p̃bens nr̃ę familię. i. nr̃ę cognationi. Phę. hui, ridentis eſt interiectio hic, et amato rie dicta, laudas mihi illam Th. q. d. mihi gaudiũ, et q eam optime norim. Thr. Perij. q̃to minus ſpei eſt mihi, tanto magis amo. i. amore capior. o Gn. obſecro te vt. s. me in hac re iuues, ſpes eſt in te. q. d. nihil mihi ſpei eſt reliquũ niſi in te ipſo. Gn. qd vis i. cupis me facere. Deinde ſubiungit faciam ſi ad monitus. s. fuero, qd velis efficiam et laborabo morem gerere tuę voluntati. Põt ẽt ſic ſumi interroga tiue. Quid vis faciam. i. qd petis a me fieri, vel quid uis qd ego faciam, vel ſine interrogatione ſic faciã qd uis, ut ſit cõpoſitum nomen p faciam qdlibet q. d. faciam qcquid volueris. Thra. pfice pcibus, ideſt pcario, aut ptio, ipeſt donis, hoc. s. vt hęream. i. maneam tandem. i. ſaltem, dicit Do. apud Thaidem in aliq pte, ideſt q ſit mihi aliqd loci ſaltem apud eam. Gna. id qduis eſt difficile factu. s. Th. ſi qd col lubuit tibi. i. ſiquid capeſſis, aut ſuſcipis faciendum, facile eſt pficere ſup. vel ideſt facile factu ſup. Do.

vult

vult ſi quid pro ſiquidem capi, vt ſit ſenſus.Si collibuit tibi perficere illud ſup.de quo locutus ſu3 prius.i.facile factu tibi.⁊noui te.i.tuam induſtriam, ſi effeceris hoc.s.vt hereas apud eam. optato a me quiduis.i.qdlibet donum et ꝑmium, feres.i.hēbis, tolles a me id optatum,quod a me optaueris.Donum tam ante factum, ꝗ poſt factu3 dať ſicut et munus.ꝑmium vero non niſi poſt factum,donū inſuper voluntarium eſt,munus vero debēt. Gn. ita ne.i.ita ſumam a te donum et ꝑmium ſi effecero qđ vis.Thra.ſic erit.i.ita fiet.Gna. ſi efficio hoc qđ petis,poſtulo vt tua domus pateat.i. ſit aperta mihi,et quod vulgo dr̄,ſit ad meum ꝑceptum. et te pñte.i.quando tu eris pñs, et te abſente.i.cu3 fueris abſens,poſtulo inq̄ vt locus ſit ſemper mihi inuocato.i.inuitato,ſi in augeat,quod ſi priuet,ſenſus eſt.Locus ſemper ſit mihi non vocato.i.quāuis non ſim inuitatus,ſed mea ſponte venerim, niſi quis velit inuocato futuꝝ eſſe imperatiui, verūtñ longe melior eſt ſuperior expoſitio.Thra.do fidē.i. ſpondeo,iuro,confirmo futuꝝ.i. quod erit ita vt petis.Gna.accingar.i. me parabo ad id,ac viribus vtar,ſiue quod barbare dicitur implebo me ad faciendum. Accingar aūt dicimus i magnis rebus

Virg.

ſuſcipiendis.Virg. Accingunt omnes operi.Phę.quē hominem audio hic.Deinde aiaduerſo eo ſui percepto ſubdit ſuperbe et minaciter o Thraſo. Thra. ſaluete.i. ſalui eſtote vos ambo fratres Phędria et Cherea.Phę. Tu fortaſſe neſcis quę facta ſunt hic. Thr.ſcio ea.s.quę facta ſunt.Phę. ergo ſi tu ſcis.cur conſpicor.i.video,conſpicio te in his regionibus.i. in his locis,in quibus morať amica.Thra. ſu3 ſupple

Fretus p cōſiſus

fretus.i.confiſus vobis.i. veſtra amborum clementia.Phę.ſcin.i.ſcis ne ꝗ.i.ꝗm3 fretus.i. confiſus eſſe debeas nobis, vt ſi diceremus. Tam illo fretus eſſe dēs.ꝗ inimico et inuido.i. tantum illis debes confidere quantum inimico.O miles,minaciter ⁊ acerbe hic cum milite agit,edico.i. pręcipio tibi,vt dux edicit militibus ſuis,.ſi poſthac.i.poſtea , poſt hoc tempus offendero.i.inuenero te,vnꝗ.i. aliquo tempore,in hac platea.i.planitie et parte vrbis, nihil eſt.i. nō oportet vt ſic loquať quod tu dicas mihi,vel,nihil eſt quod.ideſt propter quod dicas,ideſt dicere debeas mihi quęrebam alium.i. non illum quem putas,vbi maſculinum genus pręualet,ꝗuis forſitan intelligat poeta foeminam, forſitan dico.Nam quid prohibet etiam rite intelligi maſculum,vt ſi quis me rogaret, quid mihi vellem, vel quem quęrerem,reſponderem de more,non illu3 quęro quem tu putas. Dicit autem alium quęrebam,non pro alii,vt vulgus grāmaticorum ſomniat.Nihil eſt inquam quod dicas mihi habui iter hac.i.per hunc locum,hoc eſt mihi fuit hac eun-

Eia corrigenas

dum,ſeu tranſeundu3.Periſti.i. mortuus es ſi hoc feceris,ſeu perditus es.Gna.eia, interdum hortantis eſt, nunc eia correctionem ſignificat, haud.i. non.decet.i.non eſt honeſtum ſic velle facere. ſcilicet Phę.dictum eſt.i. ſic ſtat ſententia, certum eſt. Gna.non cognoſco veſtrum genus ſup. vel ingenium, vel morem, vel inſtitutum, vel animum eſſe.ſup.tam ſuperbum.i.tam inſolens,vt id efficere non dubitetis.Phę. ſic erit, vt dictum eſt. Gna. prius audite paucis.i.breui ſermone,.quod dicturus ſum,quod cum dixero faciatote.ideſt faciatis,ſi placuerit.i.ſederit animo veſtro,et ſi viſum fuerit bonum.Phę.audiamus quid dicat ſup.Gna.o Th. concede.i.vade,vel confer te paululum iſtuc.i. in iſtum locum,quem tibi oſtendo, non enim eum ad ſe vocat,ſed locum oſtendit,quo abeat, atq; cōcedat.Principio.i.in primis, ego vehementer volo vos ambos credere mihi hoc.i.hanc habere mihi fidem,quicquid.i.quācunq; rem.huius.i. ex hac re faciam,me facere id maxime.i.ꝑcipue,mea cauſa.i. pro mea vtilitate,verum.i. ſed, ſi idem quod faciam et dicam nunc prodeſt vobis,inſcitia eſt.i.ſimplicitas,ignorantia,vel imprudentia eſt, vos non facere.i.ſi vos non faciatis.Phę.quid eſt? Gna.cenſeo.i.iudico.militem riualem.i. ęmulum eiuſdem meretricis amatorem. Facta eſt autem nominis huius tranſlatio a feris, quę ſitientes cum ex eodē riuulo hauſtum petunt,in ꝑlium contra ſe inuicem concitantur, cenſeo ergo riualem recipiundum.i.admittendum in aliqua parte apud Thaidem.Ph.Hem,indignantis eſt, recipiundum videlicet cenſes.Repetit enim Phę.id verbum quod ſibi accidit moleſtum. Gna. modo.i. tantummodo, vel nunc cogita,conſidera.hercle tu libenter viuis ideſt conſuetudinem habes et familiaritatem viuēdo cum illa,etenim,vel ſit vnum verbum,pro qꝫ, vel ſint duo.i.et certe,bene.i.valde,libenter victitas ideſt bonorum ciborum edax exiſtis cum illa, et quod des.i.dare poſſis,paululum eſt.i. paruulum admodum eſt,et neceſſe eſt Tha.accipere multum donorum.s.vt poſſit ſuppeditare ſe ſup.i.ſubminiſtrare ſe faciendo copiam ſui,aut vt poſſit icumbere.i.indulgere tuo amori ſe ſuppeditando tibi, et tuę voluntati morem gerendo,et hoc ſine ſumptu tuo.i.ſine impēdio fortunarum tuarum, quę paucę ſunt,nec diu poſſent continuare, nemo eſt magis opportunus.i.magis congruus, ac magis ex vſu tuo.i.vtilior tibi,nam ex vſu ſignificat ex vtilitate,vſus enim interdum pro vtilitate capitur,nemo eſt ergo magis ex vſu tuo ad hęc omnia videlicet,vt ſine ſumptu tuo,et victites cum ea, et Thais multum accipiat ⁊c. Prinicipio.i. in primis, et habet quod det.i.habet vnde poſſit munera factitare,tanꝗ diues,et nemo dat largius.i. copioſius, velut liberalis,hęc autem in eo bona corrumpuntur eo ꝙ fatuus.i.inepta loquens, a fando, inſulſus.i.ſine ſale.i.ſapientia, vel vrbanitate . id enim ſal ſignificat,nam ſales ſunt facetię,ſeu vrbanitates.Inde ſalſus homo dicitur.i.vrbanus,facetus,lepide loquens.Inde inſulſus,a mutata in u, quaſi non ſalſus.i.non vrbanus, aut facetus, ſed potius inſipidus,et illepidus,eſt etiam tardus.i.hebes,torpidus corpore et membris et forte intellectu et ingenio obtuſus.Itaq;,vt Dona. inquit ; Fatui ſunt, qui verbis ⁊ dictis fatui ſunt.inſulſi vero qui corde et animo , tardi autem ſunt qui corpore et membris torpidi ſunt,etiam et intellectu tardos vocamus.Stertit.i.dormiens in ſomnum prorumpit,noctes et dies.i. diebus et noctibus , vel die ac

noĉte,vel noĉtu,diuq;,aut luce,ac tenebris, iſta.n. omnia idem ſibi volunt. Neq; metuas,ideſt ne ve- rearis,ne.i.vt,et vt.i.q mulier Tha. amet iſtum.s. militem.per contemptum dicit iſtum,facile pel- las.i.repellas eum ab ea;vbi.i.quando,vel cum ve- lis.Phę. quid agimus, mirum hoc eſt conſenſio- nis.Gna.pręterea.i.pręter ea,quę,dixi de eo hoc de eſt ſup.vel habet hoc quod vel.i.etiam,puto.i.repu to,primum i. pręcipuum, q: paraſitus, qui cupio laute epulari et replere ventrem . Nemo accipit.i. inuitat,excipit,tractat,paſcit. Virg. Illos porticibus rex accipiebat in amplis.i.paſcebat, tractabat. Ne- mo ergo accipit hominem aliquem prorſus, ideſt omnino, melius.i.lautius,apparatius,neq; prolixi us.i.largius,copioſius,nam prolixus interdum ſi gnificat largum,vt ſępe Cice. habet in ſuis epiſto- lis.Phę.mirum eſt ſup.ni.i.ſi non, opus eſt.i. ſi nó indigemus illo homine.s. milite , quoquo pacto. i.quocunq; modo ſit opus. Chę. ego arbitror hoc idem.s.opus eſſe illo homine. Gnat. Recte facitis, ita videlicet indicando, et in hoc gratiarum quo- dammodo eſt actio.etiam oro vos vnum.i. a vo- bis vnum flagito, vel peto, nam oro duos regere poteſt accuſatiuos,vt recipiatis.i. aſcribatis me. in veſtrum gregem.i.in veſtram communitatem, ſeu in veſtram ſocietatem, et cateruam, vt ego ſim vnus ex numero veſtro,iam ſatis diu.i. iam ſatis longo temporis ſpacio voluto hoc ſaxum.i.deduco iſtam materiã,et ad hoc tendo, vt habeatis mi litem,cuius ſumptibus meretricem foueatis,et me in veſtrum recipiatis fidem et ſocietatem. Eſt enim prouerbium in eos,qui inextricabili labore (ideſt labore cuius exitum videre non poſſunt) afflicti ſunt,quod a Siſypho latrone tractum eſt, qui pro ſupplicio ęterno ſaxum inextricabiliter apud infe- ros voluit, neq; illius reuolutionis exitum videre poteſt.vbi enim dici ſolet,iamdiu ſum in hoc la- bore,vel iampridem deduco iſtam materiam.di ceretur eleganter.Iamdiu hoc ſaxum voluo.Phę.re cipimus te Gna.in gregem noſtrum.Chę. ac pro et libenter.i.libenter recipimus inquam te. Gna. at ego Gnato pro iſto.i.iſta re.pro iſto beneficio q me admittitis in gregem veſtrum.o Phę.et tu Chę- rea,propino.i.porrigo,offero vobis hunc militem comedendum.i.quantum ad ſubſtantiam ſuam, ac rem familiarem conſumendum,et deridendũ .i.illudendum.Propinare ſignificat potum dare, ſiue aliquem prouocare poto. Et vbi dici ſolet bi- bo tibi, dicendum latine foret propino tibi. Vale- rius li.iij.capite de fortitudine. Ridensq; ſermo pu- blico, qui eam tradiderat Critie inquit propino. Chę.placet.i.nolumus vt aut recipiatur, aut deri- deatur,ac bonis euacuetur.Phę. Dignus eſt qui.s.co medatur ac rideatur,ſed noluit id efferre vt illa vl timis verbis ſublata voce enunciatis exiſtimet mi- les ſe laudatum,ẽ probatum.Gna.o Thra.accede, vbi.i.quando uis.Nam ubiuis aduerbiũ loci non habet hic locum poſt uerbum motum ſignificãs. Thra.Obſecro te.i.te rogo,quid agimus.i. quid fa cimus,quomodo ſe habet res mea.Gna. quid.i.pe tis quid agamus.Iſti Phędria et Cherea ignorabãt. i.non nouerant te,ſed poſtquam oſtendi mores tuos,amphibolum,nam ſunt boni mores,et ma li,et poſtq̃ collaudaui te ſecundum facta.i geſta ẽ uirtutes tuas,impetraui.i.obtinui,quod uolui Ironi ce autem hęc omnia dicuntur. Amarior enim eſt ironia in uitioſos homines,q̃ ueritas. Th. bene fe- ciſti,et habeo tibi maximam gratiam, etiã nunq̃ fui uſquam.i.in aliquo loco.Dona,uult capi nũ- quam pro non,nihil tamen prohibet quin poſ- ſit temporaliter ſumi, quin.i.q non omnes hoies amarint.i.amauerint me plurimũ. Gna.alloqui tur Gna.Phę.et Chę. dixin.i.dixi ne nobis eloquẽ- tiam.i.facundiam,atticam.i.uerum,germanam, uenuſtam,excultam,eſſe.i. reſidere in hoc milite, hoc dicit per ironiam.Et bene atticam dicit, nam excultior eloquentia dicitur attica,et ſummi ora- tores attici appellati ſunt.Inde etiam attica Venus dicitur.i.uenuſtas ſermonis, ac feſtiuitas excultio- or,cuiuſmodi uigebat apud Athenienſes,quorum oratores omnes dicendi ueneres ſectati ſunt. Gn. ite hac.i.per hunc locum,quem oſtendo,comiſſa- tum.s.ad militem uel ad Thaidem.Vos ſpectato- res ualete,et plaudite,ideſt congratulamini poetę. Ego Calliopius Terentij defenſor, recenſui.i. reco- gnoui hanc comoediam Terentianam, et in ca meum adhibui iudicium, ac meam cenſuram, ſeu eam probaui.

SER.

O Populares.i.uicini de eodem populo.Ecce Chę.et Parmeno, q: poſtq̃ Chę. uidit om- nia intus eſſe firmata ad pacem exiuit,et dicit lętus hęc uerba. Nemo pro non. Dij,auditis pacationibus a Par.Phę.uenit gaudens.Incredibi- lia ſunt quę narro.Par.Siquid collibuit te inueni- re noui te poſſe.Inuocato.i.non uocato. Tu ſor. Phę.non uult eum ſalutare.Regionibus quaſi par- tibus.Scis qui.i.quam ſis fretus,per Deum hoc mo do fretus miles edico ẽc.Non noſco.u.g.t.s. placã- do dicit.Tu concede.i.remoue te.Tu uiuis cum il- la,et libenter.et uere dicis libenter cum illa, et ſplẽ- dide.Nam ubiq; uictitas.i.ſoles uictitare, libenter i.conuiuari ne dum cum illa,ſuppeditare.i.ſubſer uire,et placere bene ornando ſe,ẽ hoc neceſſariũ.i. utile eſt ſine tuo ſumptu. Ad hoc ut habeas quod des ſine tuo ſumptu,nemo ẽc.Ex tuo uſu.i. ex uti litate tua.Fatuus,et q: ideo q largus eſt.Thra.quã do poſſet ei auferre Thaidem,remouet ſuſpitionẽ. Fatuus in factis,inſulſus in dictis ẽc.ẽ ideo non metuas,ne.i.ut iſtum amet m.Preterea alia com- moditas eſt quod te honorifice ſuſcipiet quoties di uertes ad eum.Recte fa.q eum recipitis. Atticam, ideſt gratiam.i.facetam eloquẽ. Laudat m. Thra. in pñtia eius.Ite hac conſiliatum ad Thaidem.

FINIS.

GAL
CHRI
ME
CLI
CLI
SO
CLI
SV
CH
CLI
SO

CAL. IO. Calphurnij viri cla. in P. Sexti Teren. Heautontimorumenon exānimata interpretatio.

IN militiā ꝓficiſci. Hęc fabula Menādri gręca, q̄ facta a Terē. latina nomē idē obſeruauit, ne gręci nōis euphoniā pderet, qͦ Terē. minus laudis exiſtimaret ꝓpria ſcribere, q̄ gręca trāsferre. Nomē hꝫ a ſene ſe ipm excruciāte ob filij abſētiā, quē amātē duritia ſua in militiā ꝓficiſci cōpulerat. Heautōtimorumenos, latine ſeipſum excrucians īterptatur. Illud aīaduertēdū oēs terētianas fabulas ex vtroq; gńe mixtas prę ter hanc. Nam comędię aut motorię sūt, aut ſtatarię, aut mixtę. Motorię turbulentę, ſtatarię quietiores, mixtę ex vtroq; actu ꝯſiſtētes. In hac q̄ plurimū delectat et actu, et ſtilo pmę ptes sūt Menedemi et Chremetis, ſcdę Clinię et Clitiphōis, tertię Syri, et ſic deīceps. Hęc ēt vt cetere qnq; actus hꝫ ꝓlogū ꝯcitatū. Nā ē ſe purgat, ē in lędēdis aduerſarijs ē occupatus. Argumētū quoq; nō ſimplicis negocij hꝫ, nec vnius adoleſcētis, vt ī Hecy. ſed duoꝝ, vt ī cęteris fabulis.

CHremes grauidę vxori dū [illegible] īterminatus, ſi puellā pereret nolle tolli. At illa clā anui Corinthię nutriēdā dedit. Hanc adultā Clinia iuito pře amare cępit, cuius duritia et aſſiduis iurgijs ī militiā ꝓficiſci cōpulſus eſt. Poſtea facti přez. Menedemū adeo pęnituit, vt oīa vēderet, ē agꝝ emeret, in eo ſe exerceret, vt ſic filij iniuriā vlciſcereť. Paulopoſt reuertiť Clinia, ē clā pře diuertiť apd Clitiphonē, q ē ipe amabat ſcortū Bacchidē. Mittit accerſitū cupitā antiphilā Clinia, cū q̄ et Bacchis vna venit, hāc adoleſcētes Clinię amicā a ſimulāt Syri techńis. Antiphila ad mřez dducit, ius occaſiōe Syrus decē minas meretriculę aufert Chre. dehinc Antiphila Clitiphōis ſoror repiť, et cū Clinię in vxorē dať. Chremes Bacchidē a Clitiphōe amari aīaduertit. Iraſciť, minať, ſꝫ Menedemo adhortāte filio ignoſcit, ē alı̄ ī illi dat. ꝯiūgē In p̄ actu de ꝯiūctiōe ſenū, vꝫ Menedemi ē Chremis ſimul et de amicitia et familiaritate adoleſcētiū, in q̄ Clitipho ardētiſſimus oñdiť. Secūdus actus ꝯtinet, quēadmodū adoleſcētes amicas receperint ſimul et Syri callidū ꝯſiliū. Tertius actus exprimit Syri fallaciaꝫ in Chre. et Bac. credat Clinię eſſe amicā, et Antiphilā araboni Bacchidi relictā eē putet pro argēto, qͦb anū corinthiā meretrici debere finxit. In q̄rto actu agiť de recognitione Antiphilę, et de extorſione argēti, qͦb Bacchidi Clitipho ꝓmiſerat. Quintus vero actus continet omniū rerum cōuerſionem ad iucundos exitus, patefacta cunctis cognitione geſtoꝝ, et quēadmodūꝫ Anti. vxorē Clin duxerit. Cliti. vero dimiſſa Bacch. aliam acceperit.

GVI. CHremes et Menedemus duos filios habuerunt. Chre. Clit. Mene. Clin. Clit exarſit in Bacchidis meretricis amorem. Clin. āt in Antiphilę q̄ cū ea ꝯſidebat. Me. egerrime ferēs illū iurgijs multis Clin. in militiā ire cōpulit. deide ad ſe reuerſus et ſe orbū vidēs oīa vēdidit et agꝝ emit in quo ſe exerceret ac maceraret, in ſeipſo filij iniuriā volēs vlciſci. Interea Clin. clā pře redijt, diuertitq; ad Cliti ph. vbi cū accerſiſſet Antiphilā, Bacchis vna cū ea venit cupiēte Cliti. Chremetiq; ꝑſuaſum eſt eā eē. Clinię amicā q̄ hřet puellā Antiphilā arrabonis grā, ob pecunię certę ſummā, q̄ ei ab anu Corinthia debebat. Hęc āt perſuaſio a Syro callido ſeruo prodijt, effectumq; eſt vt a Chre. extorquerent decē minę, quas Clit. promiſerat ipſi Bac. Poſtea agnita eſt Antiph. eſſe ipſius Clit. ſoror, quę a mře fuerat tradita cuidam anui Corinthię ſecreto, ꝓpterea q᷑ Chr. vxori ſuę fuerat interminatus, ſi puellam pareret, nolle tolli. itaq; ipſa agnita data eſt Clinię in vxores. Clitipho vero demiſſa Bacchide aliam accepit.

ASC. QVandoqdem (vt poſt finem operis dicturi ſumus) auctor ipſe Guido Iuuenalis opaꝫ nřam amiciſſime efflagitauit, q̄ commētaria in Terē. ꝓperanti, vt inqt, ſtudio edita (quippe quo ipſe

GRAECA EST MENANDRV. ACTA LVDIS megalenſibus. L. Cornelio Lentulo. L. Valerio Flacco ędilibus Curulib. Egit Ambiuius Turpio, Modos fecit, Flaccus Claudius: acta primū Tibijs īparibus, deinde duabus dextris, acta etiā tertia. C. Cornelio. M. Iuuenio. COSS.

FABVLAE INTERLOCVTORES.

Chremes ſenex.	Soſtrata matrona.
Menedemus ſenex.	Bacchis meretrix.
Clitipho adoleſcens.	Phrygia ancilla.
Clinia adoleſcens.	Antiphila.
Syrus ſeruus.	Nutrix.
Dromo ſeruus.	

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA.

Trimetri.

IN MILItiam proficiſci gnatum Cliniam
Amantem Antiphilam cōpulit durus pater,
Animiq; ſeſe angebat facti pęnitens.
Mox vt reuerſus eſt, clam patre diuortitur.
Ad Clitiphonē. is amabat ſcortū Bacchidem.

quo tpe ĩfinitis laboribus ĩplexus eſt) recognoſcere-
mus,noluimus in tã pla re difficiles nos exhibere.
Neqȝ ãt eius q̃ plima sũt bñ,et argute dcã a nobis
dpranata puret,nõ diximus eius dcã imutare,ſed
ipſis fidelr impſſis nras annotatiũculas,q̃ties com
modũ videbit ſupaddere iſtituimus.Vt igit̃ ad rem
ipſaȝ redeamus.In huius argumẽti narratiõe, qḋ
dr̃ Bacchis vna cũ ea venit cupiẽte Clitiphõe etc. ſic
itelligo.Nõ qdem vt in principio id cupiuerit Cliti-
pho.Nã clã eo effectũ eſt,ſed vbi ꝯſiliũ Syri itellexe-
rat.ĩtẽ illḋ. Effectũq; eſt vt a Chremete extorq̃rent̃
decẽ minę,q̃s Clitipho ꝑmiſerat Bacchidi.Poſtea a-
gnita ẽ Antiphila etc.Nõ itelligẽs, vt ꝑus extorſerit
minas illas q̃ agnita fuerat Antiphila.Voluit qdeȝ
eas extorq̃re Syrus,ſed eiuſmodi via quã intendit
nõ placuit Chre.poſtea vo q̃ Antiphila agnita erat
filia Chremetis,abſtulit eas ab eo,ꝑpea q Syrus ho
neſtũ duxerat vt ꝓ alimentis redderent̃. Quod ẽt
Chre.atteſtat̃,vt videre eſt.Credo ĝ ab auctore poſi-
tum fuiſſe non poſtea,ſed poſtq̃ agnita etc.

SER. Fabula iſta vocatur Heautontimorumenos.i.
ſeipſum excrucians,a q̃dam pſona.s. Menede-
mo ſeipſum excruciante pp filij expulſionem.
Erit enim in hac comędia principalis pars mate-
rię Menedemus,ẽ oẽs alię ptes appoſitę pp Menede
mũ laborãt,q: et de labore eius tractat̃ ĩ pncipio,
et finis ad h̃ tẽdit,vt ſibi reſtauret̃ filius,p quẽ ab il
lo labore et excruciatiõe retrahat̃.Et q̄uis ad lineaȝ
magis fabula ptinere videat̃, q: plures ptes in ea,
tñ ipſe filius nõ itroductus eſt niſi ad dolorẽ pr̃is
mitigandũ.Et qcqd agit̃ de filio gr̃a pr̃is leniendi
adducit̃,iõ eẽ principalis ps totius comędię dicen-
dus eſt pr̃ quapp ĩde fabula nomę accepit. Argumẽ
tum breuiter in hac comędia pręmittit in qua bre
uiter materiã ſequẽtis operis delibat, vt lectoribus
docilitatem faciat. Argumentum.

VI. IN militiaȝ etc.Pater.s.menedemus durus.i.acer-
bus.et quod ſepe dicit̃ in hac ſignificatione ru-
dis compulit cliniam gnatum.i. filium ſuum.
amantẽ.i.q amabat antiphilã puellã ꝑficiſci in mi
litiã.i.bellũ,et ipſe menedemus penitens.i.pnia du-
ctus,facti illius.i.talis duritiei,angebat ſeſe aĩo.i.in
aĩo curas,volebat,vel ipſe pęnitẽs facti aĩo.i.in aĩo
ſuo angebat ſeſe.i.macerabat ſeu excruciabat ſeipȝ
Mox.i.ſtatim.vbi.i.poſtq̃ reuerſus clam pr̃e.i.neſciẽ
te pr̃e diuertit̃ pro diuertit ſe vel deflectit̃ ad cliti-
phonẽ is clitipho amabat ſcortũ.i.meretricem Bac-
chidẽ cum clinia accerſeret antiphilã cupitã.i.ama
tã.Bacchis venit.vt.i.tanq̃ amica eius clinię,ac anti
phila venit mq̃ gerẽs habitũ ſeruulę.i.tanq̃ ancillę
bacchis,Id factũ eſt ſup.q̃.i.vt clitipho celaret patrẽ
ſuũ Chre.hic clitipho aufert.i.extorq̃ta ſene.s. Chre-
mete.meretriculę,i.ꝓ Bacchide cui ꝑmiſerat deceȝ
minas.i.decẽ libras.technis.i.artibus Syri. Antiphi-
la reppitur ſoror Clitiphonis. Clinia accipit hanc,
s.Antiphilã vxorẽ.Clitipho accipit aliã vxorẽ dimiſ
ſa Bacchide.nã ſi itelligeret Bacchidẽ,dixiſſet alterã.
IN militiam,Materiam principalem notat, cuȝ
dicit durus pater,et cauſam excruciationis ꝑpo
nit,vbi dicit,compulit natum cliniam in mili
tiam in Aſiam ꝑf.Quare,q: amanteȝ An. Et hoc
qḋ ꝑmiſſum eſt q̃ſi ĩformis mã totius comędię,vñ
s.excruciatio nata eſt,et labor,de quo remouendo
oẽs ptes comędię laborãt.niſi.n.illa cõpulſio fieret
textus fabulę,nec̃io piret.ꝑpea ſupponit qd ortũ ſit
de illa expulſione.Excruciatio vȝ.et hoc eſt,et pe.ſa.
an.ſe.aĩ.i.in aĩo,qḋ aduerbialr̃ poſitus eſt.Mox hic
nota quodãmõ primũ actũ.Primus.n.actus eſt de
ꝯiunctione et familiaritate ſenũ,et iuuenũ,vȝ Chr.
et menedemi.ẽ Clitipho.et Clini.Cõiunctionẽ iuue
nũ hic deſignat cũ dicit,Mox vt rediͣ etc. qḋ eſt ps
primi actus,et p ptem totũ actũ innuit. Is.i.Cliti-
pho.Cũ Clinia accu.An.q̃ erat amica eius. Bacchis
venit.vt.i.q̃ſi amica eius.i.Clinię. et Antiphila ve-
nit.gerens ha.ſer.illius Bacchidis.s.q̃ſi ancilla eius,
hic nota ſm actũ.s.de adductione amicarum, fictũ
id totũ fuit.quo Cli.ce.pa.ſe hr̃e amicã.Hic ꝯcip ter
tiũ actũ,q eſt de deceptione Chre.cui pſuaſum eſt a
Syro,et machinat̃ vt crederet Bacchidem non eſſe
amicã Clitiphonis,ſed Clinię,hic aufert a ſene Chr.
decem minas meretricias,ideſt ad opus Bacchidis
Technis,ideſt fallacijs Syri. hic intellige quartum
actum,qui eſt de ſolutione argenti.

NE cui veſtrum ſic mirum.Prologus conci- CAL.
tatus nam et ſe purgat,et aduerſarius acri-
ter terret. Actor quoq; ex cõmodo ſuo, cur
hanc comędię actionem ſuſceperit, cauſas affert.
Partes ſeni,bene dixit ptes,nã cũ comędia q̃nq;
actus hẽat,erat,vt inqt Pedianus, pſona primaꝝ
ptiũ,erat et ſecundaꝝ,et ſic reliquaꝝ.Ci.in Diuina-
tione,Vt in actoribus gręcis fieri vidimus ſępe illũ,
q eſt ſecundaꝝ,aut tertiaꝝ partium etc.Erant igit̃
ptes ſenũ,erant adoleſcentũ.hinc tractũ eſt,vt dica
tur meę ptes ſunt,tuę ptes ſunt. Quod veni,deeſt
pp. Ex itegra grę̨ca.Terẽ.Hecyrã et Phor.ab Apol
lodoro trãſtulit,reliq̃s q̃tuor a Menãdro. Et q̃.e.i.
quo noĩe vocaret̃. Cuia grę̨ca ſit,antiq; dictum.
Has ptis dididerim,docet poeta,diſcit actor edũt
magr̃i. Oratorẽ.u.m.e.n P.offm̃ ꝑlogi añ nar
rationẽ rei ſemp eſt,verumtñ ẽ poſt principiũ fa-
bulę ĩducit̃,vt apḋ Plau.in milite glorioſo, et apḋ
cęteros magnę auctoritatis veteres poetas. Orato
rẽ,ſic in ꝑlogo Hecyrę,Orator ad vos venio cuȝ or-
natu ꝑlogi. Oratorẽ,oratorẽ audire oportere iuſ
gẽtiũ eſt.Oratorẽ nõ licet iniuriã pati.Ne igit̃ patia
tur iniuriã nõ ſe ꝑlogũ,ſed oratorẽ noĩat.Et ora-
tor ẽ q rogat,exorator q ipetrat.alibi Terẽ. Orator
ad.u.ue.ſinite ex.ſiet.Et orator eſt,cui cã defendẽda
mandat̃. A fa.bñ facundia dixit, nõ eloq̃tia.
facundus dr̃ qui bñ fari põt.Eloq̃ns q et inuenit
ẽ dicit. Nã q ru.dis.id qḋ maleuoli vitio dant,
ſibi laudi aſcribi,ſeq; exẽplo pſtantiſſimoꝝ poetaꝝ
defendit,qui idẽ factitauerũt. Diſtulerunt,diuul Diſtulere
gauerunt. Autumat,opinat̃,dicit,cenſet. Hẽt.b. Autu-
ex.vȝ Plauti.Neuij.Ennij,quos auctores Ter.hẽbat, mare
vt in ꝑlogo Andrię fatet̃.Qui cũ hũc ac.Ne. Plau.
En.ac.quos h̃ nr̃ auctores hȝ. Tũ q.m.u.p.a.na-
tura maleuolus,a tpe,vel inidia vetus,a ſigno ęmu
lationis poeta.Vetus pleruq; ad laudẽ refert̃,iter-
dũ ad vituperationẽ.Vetus.i.carioſus,et quaſi ran-
cidus.Maleuolus non criminibus,ſed maledictis.
Amicũ,ĩgenio.ſ.h̃ idẽ refellit in ꝑlogo Adelpho-

rum.Idq; laudẽ maximã ducit, qđ illi vehemens maledictũ exiſtimant.Nã q̃ iſti dicũt maleuoli ho mines nobiles eũ adiutare,aſſidueq; vna ſcriberẽ,qđ illi maledictũ vehemens eſſe exiſtimãt,eã laudẽ ſi ducẽ maximã,cũ illis placeat qbus vobis vniuerſis et pp'lo placent. Hũc.m.v₃ poetã elegãtem.Muſicus latine dr̃ elegãs, αμουσος vero grece dr̃ inelegãs. Muſicus, Quintilianus, Nam qs ignorat muſicẽ,vt de hac primũ loqr,tantum illis iã antiquis tpibus non ſtudij modo, verumetiã venerationis habuiſſe, vt iidẽ muſici, et vates, et ſapiẽtes iudicarent, ẽ ille apud Ariſtophanem dicit ſe muſicã neſcire p̃ter lr̃as,muſicã₃ appellat orbem doctrinę, lr̃is pma elemẽta. Amicum,p amicoꝝ, v₃ Lęlij ẽ ſcipionis,quoꝝ amicitia Terẽ.familiariſſime vſus eſt. Arbitrium veſtꝝ,bene arbitriũ nam arbiter dr̃ iudex, qui totius rei habet arbitrium ẽ facultatem.'horum enim arbitrio ẽ iudicio comedia cõmendari poterat. Ne plus iniquũ poſſit,iuſtã rem petit,quę qdem niſi ab iniuſtis cõcedinir. Qui nup fecit ſeruo currenti in h̃ notaẽ aduerſarium, q decoꝝ perſonę nõ ſeruauerit.Quid enim magis pręter ſerui decoꝝ,q̃ vt illi pp'ľs via decedat,et inſanc ſeruiat. Date ptãtem mihi.s.i.vt liceat ad exitum vsq; fabulę ppetuo ſtare,nev₃ aliq̃ turba fiat,vt fieri ſolet aut laudis funalibus, aut gladiatoꝝ.Tunc.n.neceſſe eſt relinquere comędię actionem.Et bñ dixit ſtatariam.Agi.n. dr̃ fabula, cũ recitaẽ ſtare.cũ placet.Et ẽt comędia q̃ dr̃ ſtataria aut mo oria,a ſtatarijs actibus, uel motorijs.

Ne.s.s.c.expmit varias pſonas,q̃ i comędijs itroducũẽ qbus ars comica valde nobilitaẽ.Inducũẽ ãt leno piurus.amator feruidus,ſuulus callidus,et amica illudẽs,et vxor ihibẽs,et mr̃ idulgẽs, et pruus obiurgator ẽ ſodalis opitulator,ẽ miles pliator,paſiti edaces,parẽtes tẽaces,ẽ meretrices pcaces. Mea c i,c im hic iuſtã,Paranomaſia. Si q̃ laborioſa ẽ, iuſtũ eteni ſeni in re laborioſa fauorẽ pſtare. Ad a.g.gregẽ cũ plẽpię dixit,alios actores puiſaciens. Gregẽ appellat ſcęnicoꝝ turbã.Pla.in ꝓlogo'Aſina

rię.Quę qdem mihi,atq̃ uobis res vertat bñ, atq̃ huic gregi. Eſt.p.o.hoc ẽ nitida,q̃ facile aſſenſum auditoꝝ incat. si nũq̃.a.p.ſt.p hęc verba Terẽ.demõſtrat q̃ grauis actor ſit,q ſuas comędias ꝓbet.ſic Horatius.Et cũ rñdet conuris.Quę grauis Æſopus, q̃ doctus Roſius agit. Et eũ eẽ q̃ſtũ,nõnunq̃ ſubaudiẽ ſi,ut ſit.Et ſi eum q̃ſtum. Seruire.n.cum plus dixit cõmodis, q̃ ſi diceret uoluptatibus.

Cum accerſiret cupitam Antiphilam,
Vt eius Bacchis venit amica,ac ſeruolę
Habitum gerens Antiphila,fictum id quo patrem
Suum cęlaret Clitipho.hic technis Syri,
Decem minas meretriculę aufert a ſene.
Antiphila Clitiphonis repperitur ſoror,
Hanc Cliniam,aliam Clitipho vxorem accipit.
Et cuia gręca ſit,ni partem maximam
Exiſtimarem ſcire veſtrum id dicerem.
Nunc qua₃ ob rem has partis didicerim paucis dabo.
Oratorem voluit eſſe me,non Prologum,
Veſtrum iudicium fecit,me actorem dedit.
Sed hic actor tantum poterit a facundia,
Quantum ille potuit cogitare commode,
Qui orationem hanc ſcripſit,quam dicturus ſum.
Nam quod rumores diſtulerint maleuoli,
Multas contaminaſſe gręcas,dum facit
Paucas latinas,factum hic eſſe id non negat,
Neq; ſe id pigere,et deinde facturum autumat.
Habet bonorum exemplum,quo exemplo ſibi
Licere id facere,quod illi fecerunt putat.
Tum quod maleuolus vetus poeta dictitat,
Repente ad ſtudium,hunc ſe applicaſſe muſicum
Amicum,ingenio fretum haud natura ſua.

GVL.

Nẽ cui neſtꝝ. Hic ẽ prologus pci:apis,nã et ſe purgat,et aduerſariũ acriter terret. Actor q̃s ex cõmodo ſuo cur hanc comędię actionẽ ſuſcepit cãs aſſert. Actor loquiẽ.i.ille q comediã eſt acturus. ne cui.i. ne nõ alicui nr̃m q auditus,ſit miꝝ. cur poeta dederit pas.i.offm̃ ſeni,q.s. pres ſunt adoleſcẽtũ.i. ſpectant ad adoleſcentes,et p ſenes, ut ſenio intelligit ſeipſum,q ia₃ ſit ſenio pfectus.Dicam primum id ſcilicet quare dederit partes mihi ſeni agendi hãc comędiã, cũ tñ aptiores forẽt iuuenes.Deide eloq̃r.i.ualto ſermone dicã,qđ.i.pp qđ,uel q̃re ueni.i.pdij in mediũ. Ego ſum acturus.i.recitaturus hodie hic comędiã integrã trãſlatã ſup ex integra gręca Menãdri.Nã ex Menãdro oẽs trãſtulit p̃ter duas.s.Hecyrã et Phormionẽ,q̃s ex Apollodoro traduxit.ſũ g̃ acturus hodię hãc comędiã noĩe.s.Heautontimorumenos,q̃ dictio gręca i latino ſonat ſeipm excrucians.q̃ s.comędia facta ẽ duplex pp ſenes et iuuenes,q: in ea itroducunẽ ex argumẽto ſimplici.i. ex mã uniformi. Oñdi hãc comędiã eẽ nouã.i.nouo mõ traductas ex gręco,et oñdi q̃ eẽt.i.quo noie nũcuparẽ.Nunc ni.i.niſi exiſtimarẽ maximã pẽ nr̃m ſcire.q ſcripſerit.i.cõpoſuerit.et cuia.i.cuius auctoris ipſa gręca ſit dicerẽ id.nũc dabo.i.dicã.paucis.i.breui ſermone.q̃obrẽ didicerim has pres.i.diſcẽdo eas ſuſcepi₃.Poeta uoluit me eẽ oratorẽ. .orone aliqđ rogare ſtudẽtẽ.orare.n.ẽ petere,ſeu rogare. ſed exorare eſt ipetrare.itẽ orator dr̃,q cãs orat in foro.itẽ dr̃ legatus, q ad pegrinas natiões mittiẽ,ut orone ſua efficiat ſi poſſit ne bellũ exoriaẽ,ſed petita repetanẽ, et qm̃ oratori nõ licet iniuriã facere, iõ actor ne pateaẽ

ſtiuvlā,nō ſe ꝓlogū,ſ; oratorē notat.Nō voluit īq̄ me eē ꝓlogū.i.facitē ꝓfationē,ſiue ꝓlo. ſiue narrationē totius ꝯcedię mās, fecit ipſe poeta indicium eē vr̄i.voluit vt iudicaretis,vel fecit id qd cēſebatis eē faciēdū,et vr̄ę morē geſſit volūtati.dedit.i.tſtia uit exhibēdo me vobis actorē.i.repn̄tatorē,ſeu,pnū ciatorē. Sed h actor.s. ego, quē poeta vobis dedit,tm̄ poterit.i. conſequet,a facūdia.i.ex ornatu loq̄ndi : ſeu ſuauitate ,pnūciādi q̄tū il le poeta valuit cogitare.i. inuenire, ꝯmode.i. apte.q.d.actor facūdia tm̄ valebit, ſic potuit q̄tū poeta inuēnō: ꝯmoda, q . s. poeta ſcripſit hāc orōnē,quā ſus oratus.i facūde ꝓnūciaturus,nā q.i.q: āt mōus ꝯdidi, maleuoli.i.iuidi et ęmuli diſſulerūt i.diuulgauerūt rumores.i.ſermōes in ꝓplo, ſeu famā ip̄; poetā cōtaminaſſe.i. fœdaſſe, maculaſſe, ex multis vnā faciēdo , multas grę̄cas comoedias,vū i.qn̄ fecit paucas latinas comędias,hic poeta nō negat id eē fcm̄ i.ex multis grecis paucas eē factas latinas, neq; t ū.i. et nō negat inq̄ ſe nō pigere.i. nō dolere.id.i.ob id,ē au tumat.i.opinat, dicit eſet ſe facturū. Deīde. i.poſtea id inq̄.s.ſe facturū,paucas latias ex multis grecis.ipſe poeta h; exēplū bonoꝝ.i.

volo vos oēs oratos.i.oro vos oēs,ne orō.i. ſermo iniquū.i.iniquoꝝ,et iproboꝝ ac maleuoloꝝ plus poſſit.i.maiorē hēat auctoritatē,q̄ orō ęqui.i.ęquoꝝ hoc eſt bonoꝝ et iuſtoꝝ,facite.i.laborate q ſup.ſitis ęq.i.iuſti iudices,date copiā.i. facultatē creſcēdi, nouaꝝ.i.vt creſcāt nouę comoedię. Nā gūs gerūdij ſinglaris numeri iungit gtō plis numeri,vt Pla.i captiui duo Noīandi iſtoꝝ magis q̄ edūdi copia. Sib hic date copiā creſcēdi nouaꝝ.i.vt creſcāt nouę et date illā copiā his poetis, q faciūt copiā. i. facultatē ſpectādi.i. aſpiciēdi,ſine vitijs.i.ſine erroribus, ſeu erratis.Ne.i.nō,phibētis ē, is.i.ille poeta nō exiſtimet hoc dcm̄ eē ſup. ꝓ ſe.i.gr̄a ſui, ſiue ſua cā.Qui poeta nihil fecit.i.finxit ſuo poemate,ꝓpl̄; deceſſiſſe.i.locū dediſſe ſeruo currēti ī via,et ꝓ hoc nō ſēua uit decoꝝ. Cur.i. q̄re ppl̄s ſeruiat.i.obediat, obſequebat, cedat inſano ſeruo.s.fatuo et deſipiēti. Poeta dicet plā de pctis.i.erroribus ipſius poetę.s. Luſcij.cū i. qn̄,dabit alias comoedias nouas , niſi facit finē maledcis.i. detractionibus , ſeu puitijs et dictis ꝯtumelioſis, ac mordacibus . Adeſte.i.intēti eſtote,ac auxilium ferte, more ad uocati, q clien adeſt.i. pſidio illi eſt,ęquo aīo

Plau.

Arbitrium veſtrum,veſtra exiſtimatio
Valebit,quam ob rem omnes vos oratos volo.
Ne plus iniquum poſſit q̄ ęquum oratio.
Facite ęqui ſitis,date creſcendi copiam
Nouarum,qui ſpectandi faciunt copiam
Sine vitijs,ne ille pro ſe dictum exiſtumet,
Qui nuper fecit ſeruo currenti in via
Deceſſe populum,cur inſano ſeruiat?
De illius peccatis plura dicet,cum dabit
Alias nouas,niſi finem maledictis facit.
Adeſte ęquo animo,date poteſtate mihi
Statariam,agere vt liceat per ſilentium,
Ne ſemper ſeruos currens, iratus ſenex,
Edax paraſitus, sycophanta autem impudens,
Auarus leno,adſidue agendi ſint mihi,
Clamore ſummo,cum labore maxumo,
Mea cauſa cām hanc iuſtā eſſe aīum inducite.
Vt aliqua pars laboris minuatur mihi,
Nā nunc nouas qui ſcribunt nihil parcūt ſeni.
Siqua laborioſa eſt,ad me curritur,
Sin lenis eſt,ad alium. defertur gregem,
In hac eſt pura oratio,experimini
In vtranq; partem ingeniū quid poſſit meū,
Si nunquam auare pretium ſtatui arti meę,
Et cū eſſe q̄ſtum in animū induxi maxumū,
Quam maxume ſeruire veſtris commodis.
Exemplum ſtatuite in me, vt adoleſcentuli
Vobis placere ſtudeant,potius q̄ ſibi.

doctoꝝ,eruditoꝝ poetaꝝ comicoꝝ.s.Neuij et plauti et cęteroꝝ.quo exēplo.i. q̄ imitatiōe putat licere ſibi facere id qd illi fecerūt.Tū.i. deīde,arbitriū vr̄;, vr̄m iudiciū,vr̄a exiſtimatio.i.vr̄a ſnīa, valebit.i. locū ac pōdus hēbit. ſeu auctoritatē in eo ſup. qd poeta.s.Luſcius Lauini.maleuolus.i. malignus ſuis maledcis et detractiōibus,vetus.i.inueteratus ī ſua inuidia,et trahēdi,atq; latrādi ꝯſuetudine,dictat i.iactitat,hūc muſicū.i.hūc poetā elegātē,nā a muſicis.i.a camoenis,ſeu cātibus,et carminibus amenus dr̄ muſicus,q̄lis rite cēſendus eſt poeta, q muſis eſt ſacer,eſt.n.muſaꝝ ſacerdos.Muſicus ē latine dr̄ elegans,ſicut amuſos grece dr̄ indeg is,q dictitat. Ergo hunc muſicū ſe applicaſſe.i.appuliſſe aīu; repēte.i.ſubito ad ſtudiū,fretū.i. ꝯfiſum,ingenio.i.induſtria,amicū.i.amicoꝝ.p syncopē, haud.i. nō fretū inq̄ nā ſua.i.ꝓpria Minerua,ſeu ꝓprio et ſuopte ingenio,et vt dici ſolet, ꝓprio Marte,q̄re.i.quapp,

Arbitriū
Exiſtimatio
Amuſos
Natura

i.bono aīo,et iuſte iudicāti ſine vlla affectione in quēq̄ date ptātē,vt mihi liceat ꝑ ſilētiū.i. ꝑ taciturnitatem agere.i.recitare hāc comędiā, ſtatariā.i. q̄etā,q̄ nō eſt turbulēta vt motorie, nā comędię motorię ſunt turbulētę,ſtatarię aūt ſunt q̄etiores. Itē mixtę ex vtroq; actu ꝯſiſtunt, alij dicunt liceat mihi agere hāc ſtatariā.i.ſtādo ꝑpetuo vſq; ad fabulę exitū ſine turba aliq̄.Agi.n.dr̄ fabula cū recitatur,ſtare aūt cū pl;.Ne.i.vt nō, ſeruus currēs ſit ſemp agendus.Itē ne ſenex iratus ſit agēdus ſemp, ne paraſitus edax.i.vorax multi cibi ſit ſemp agendus,ne sycophanta.i.calūniator,de quo ſatis prius dcm̄ eſt,ipudens.i.inuerecundus ſit ſemp agēdus, ne leno.i.fouens lenocinū,hoc eſt puellaꝝ,et iterdum ꝓprię vxoris vēditor auarus.i. cupidus hn̄di, ne ergo hi oēs ꝓus enumerati ſint aſſidue agēdi.i. repn̄tādi ac recitādi ſeni.i.mihi actori annoſo,cū ſummo clamore.i. vociferatione magna , cum

magno labore,vos ſpectatores ĩducite aliꝰ.i.ĩpetra
te vobis,ſine pſuadere mea cã.i.mea ꝯtẽplatiõe,hãc
cãm.s.me eſſe ſenẽ,iuſtã, vt aliq̃ ps laboris minuat
mihi,nã ijs q̃ nũc ſcribũt.i.ꝯdũt nouas comędias,
nihil.i.nullatenus pcũt ſeni.i. mihi actori, ſi q̃ co/
mędia.i.ſi aliq̃ ẽ laborioſa.i.reqrẽs maximũ labo/
rẽ ĩ ea agẽda.currit ad me.i.ad me vẽit,vt eã agã,
ſin.i.ſꝫ ſi ẽ leuis.i.facilis actu ꝺfert ad aliũ gregẽ.i.
ad alios actores nõ egregios.ẽ gregẽ p ꝯtẽpũ alioꝝ
actoꝝ d.ẽ.In hac cõędia ſtataria ẽ orõ pura.i.niti
dus ſmo,et facile auditoꝝ aſſẽſũ iniẽs.expimini.
i.piculũ facite ĩvtraq; ptẽ.i.tã ĩ cõędijs leuibus,q̃ la
borioſis,et tã ſtatarijs q̃ motorijs,qd meũ ingeniũ
poſſit.i.q̃tũ viriũ hẽat ingeniũ meũ in vtriſq; reci
tandis ac pbandis.hac re.n.oſtendit Teren.q̃ gra/
uis actor ſit,qui ſuas comędias pbet.Si nũq̃ ſtatui.
i.ꝯſtitui,pſcripſi,lucitaui auare ptiũ.i. mercedẽ
artis meę.i.meę induſtrię,ẽ ſi induxi in aĩum.i.ſi
exiſtimaui,ſi mihi pſuaſi eũ q̃ſtũ.i.illud lucꝝ eſſe
maximum ſeruire.i. obſeq,inſeruire vřis cõmodis,
plus ꝺixit,q̃ ſi ꝺixiſſꝫ voluptatibus,ꝯmodis q̃.i.vti
litatibus,ſi q̃ h̃ feci,ſtatuite.i.collocate exẽplũ ĩ me,
vt.i.q adoleſcentuli.i.iuuẽculi,qui et ipſi ĩ pſcenius
ſunt pdimi agẽdi gra,ſtudeãt.i. laborent placere
vobis potius q̃ ſibi.q.d.queẽadmodũ ĩ arte mea,nõ
ꝺelector lucello,ſed potius auditoꝝ voluptatibus
ſeruire ꝯtendo,ſic et ipſi adoleſcẽtuli potius ĩeũdẽ
grẽ vřę ſuã artem agẽdi exercebũt,q̃ q̃ſtus ẽ lucri.

SER. Necui ve.ſit.Prologũ facit ſicut ĩ alijs,ĩ q̃ ob
latrantis inuidoꝝ et ꝺentes obtũdat,captat
ſilr bñiuolentiã ſupradictis q̃tuor modis.s.a
nřa pſona,ẽ aduerſarij ẽc.A nřa pſona prius ĩci
pit.s.a pſona Ter. et Calliopij.vterq;.n.hic remor/
debaẽ. viĩupabaẽ.n.Ter.qꝛ fabulã ſuã recitãdã cui
dã ſeni cãtori cõmiſerat,q in facundia ẽ clamore
ppli ſufficere audientię nõ poterat. Repĥẽdebaẽ et
in h̃ ſenex ille.s.Calliopius,q offm̃ non ſibi idoneũ
aſſumere audebat.Quibus maledictis ſtatiꝫ venit
obuiam ꝺicens.O Romani ne cui.n.ſit in cur.po.
s.Ter.ꝺederit par.recitationis,qui ſunt adul.mihi
ſeni.id primũ.d.quare hoc fecit,qꝛ hoc eſt illud qꝺ
quaſi crimen aduerſarij nobis imponunt.Deinde
eloquar.i.pnunciabo illud qꝺ veni.s.eloq.i.pnun
ciare.s.co.iſtum. Ac ſi ꝺcat,facta excuſatione inci/
piam ppoſitum meuꝫ.Ideo ꝺicit partes, qꝛ ꝺiuer/
ſę partes erant in Theatro. Alias.n. partes habebãt
viſi,alias gladiatores, alias recitatores, et has ptes
recitatoꝝ dicebat eſſe adoleſcentiũ, qꝛ ipſi plus po/
terant et clamore ẽ facundia et melodia, q̃ ſenes.
Ex integra.Cuꝫ ppoſuiſſet ſe oñdere quare Ter. fa/
bulam ſuam ſeni ꝯmiſiſſet, hoc qꝺ pmiſſum ẽ nõ
vř valere ad cãm.s.cum mendacio comędię, quã
pmittit.Hoc ipm tñ maxima cã eſt,quare ſeni cõ
miſiſſet eã,qꝛ cum bona eſſet bono recitatori cõ/
mendanda erat,vt dicet in ſequenti. Si qua labo/
rioſa eſt ad me curritur,ẽ ideo ita cõmendat.Ego
ſum homo ac.m.co.i.perfectam ſine furto, ex ite.
quod ſicut Menander fecit eam integram.i. perfe
ctam,ita Ter. non minus integram.i. perfectam
tranſlatauit.Quę comędia eſt ſimpli.ar.i.materia
eadem facta eſt du.i.duplici oratione.s.gręca et la
tina.Ecce oſtendi nouam eſſe,cum dixi eam inte/
grum eſſe,et quę eſſet.i.quo nomine vocaretur,cũ
dixit eduunt.Qui autem ſcripſerit in latino,ẽ cuia
ſit gręca.i.et q̃ ĩ gręco nunc dicere ad ni.ma. par.
u.exi.ſci.modo potes concludere extra,qꝛ bona eſt
tradit eã Teren.mihi ſupponit iterum et alias cau/
ſas,quare ſibi tradita eſt,et hoc eſt, nunc iteꝝ da/
bo cauſas alias paucis verbis. Quamobrem. d.has.
p.s.recitationis.Bene ꝺicit ſe dediſſe, qꝛ antequam
recitaſſet oportebat eum pudere modos geſticu/
lationum,et pnunciationum, ẽ a poeta addiſce/
re,quod ſibi intellexiſſet, ideo voluit mihi tradere
has partes,qꝛ voluit me eſſe oratorem.i.depcatorẽ.
s.vt cum mea perſona cõmendabilis, et auctenti/
ca eſſet Po.Ro.depcaret eum,vt partes poetę ꝺiere/
tur,ne quid ibi poſſet detractio inuidorum, non
s.voluit tantum eſſe prologum.i. prolocutorem
i.recitatorem,ſicut alij ſunt,qui ſolummodo reci
tant. Non.n. alioꝝ oratio locum haberet in Po.
Ro.cum nullius ſint apud eum. Iſte autẽ electus
erat a pplo in cantorem, vt magr ſup alios eſſet,ẽ
ſcudũ magiſterij illius hẽret, ẽ iõ vir magnę au/
ctoritatis apud pplꝫ erat.Prologus hic nõ eſt ſub/
ſtãtiuũ,ſed cõe,plogus prologa. Et iteꝝ aliã cã q̃re
me recitatorẽ fecit.Quia fecit vřs iudiciũ.s.vos me
elegiſtis cantorẽ,ẽ actorẽ,iõ vřę electõi ꝯſentiẽdo ꝺ
dit me actorẽ,ſꝫ hic mõ a ſe repellit illꝺ qꝺ dicebãt
inuidi.s.q ſenex eẽt muſſitãs,nõ poterat audiri,di
co q me dedit actorẽ,ẽ non putetis veꝝ eẽ qꝺ di/
cũt ꝺ me inuidi,ſed h̃ auctor.t.p.a.ſ.i.ĩ facũdia diſſe
rẽdo ingt.Ille te.po.co.dictãdo qcqd itellexit ibi au
ctor ꝺiu ediſſerã recitator.Cogitare dico cõmode,
hic laudat actorẽ Ter.qꝛ.s. non exeq̃r illas maxias
ſubtilitates intelligẽtię,q̃ vertebanẽ in ſtultitiã,q̃ il
li inuidi ad inanẽ laudẽ ſeq̃bãtur,ſed cõmode.i.vti
liter cogitat.s.illa q̃ ſunt ꝯſideranda,et ſciẽda ĩ hu/
mana vita,ille dico q orõnẽ hanc.i.hãc co.ẽc.Nãꝫ
hic captat bñuolẽtiã a re ipſa, remouẽdo criatiões
illã, quã comędijs inuidi iponebãt, et hꝫ occaſionẽ
ꝯtinuãdi h̃ mõ.Bñ dixi cõmode poetã cogitare,qꝛ
illud qꝺ vitupabile inducit inuidis ĩ comędijs eius
nõ vitupandũ ducit iſte,et h̃ ẽ.Nã q malevoli diſt.
i.diuerſis ptibus.Tulerũt rumores,hos.s. rumores
Ter.ꝯtaminaſſe,q̃tas gręcas multas,dũ ex eis facit
Pla.cõtaminationẽ vocabãt illã ꝯmixtionẽ,quã fa
ciebant ex diuerſis ptibus diuerſaꝝ comędiaꝝ. id
i,ꝯtaminaſſe fabulas,is non negat eſſe factũ,non
tñ dicẽ hoc q̃ũ ad vocabulũ.s.q ꝺerera ꝯtaminaſ/
ſe,ſed q̃num ad rem ꝯtaminationis. Contamina/
tio.n.ſigt cõmixtionẽ,cõmixtionẽ nõ negat, qꝛ nõ
hꝫ hoc pro pctõ.Neq; adhuc autumat.i.exiſtimat
Id ſe pigere ſe factuꝝ deinceps hoc idẽ,vtpote rem
quę immunis eſt a culpa . Et merito non negat,
hꝫ.n.bonoꝝ exemplar ẽc. tuꝫ aliud q vitiũ remo
uet,qꝺ iponebaẽ auctori, q nouiter acceſſerat ad
comędias faciendas,et iõ nondũ ſatis firmus erat
in illo genere ſcribẽdi, ſed fretus auxilio Scipio. et
Lęlij aggreſſus fuerat huiõi opus,et h̃ eſt.Tum ex
altera pte.Veſtrum iudiciũ.i.attenta ꝯſideratione
vřa,et vt minus dicã,vřa eſtimatio.i. leuis cogni/
tio vřa.valebit.s. ꝺiiudicare illud qꝺ maleuoli di.
i.frequenter dicunt.ſe.i. Teren.rep.ad.ſe ap. ẽ huc
Ter.eſſe fretũ ingenio.m.a.eoꝝ amicoꝝ.i.quorun/
dam

dam ſapientum,Scipionis.s.& Lelij.et haud fretuꝫ natura ſua,ideſt ingenio.Muſica large accepta eſt vniuerſalis ſcientia dicta a muſis,quę pſcribuntur omni ſciētię,inde muſicus dicitur ſapiens. In boc ſcilicet valebit indicare,quia falſum eſt eum fretuꝫ eſſe ingenio ſuo inuenientis,et illos dominos ſatis non multum huius ſtudij curioſos,quare ab omnibus premiſſis infert. Ecce bic oſtēdit quomodo ſit orator. Iniquuꝫ .i. iniquorum, et equum, ideſt equorum. Date co.no. fabulare,creſcendi.s. vt creſcant.
copiam dico date illis poetis,qui boni ſunt,& hoc eſt,qui faciat cop ſpec. fabulas ſuas,quia ſine vitijs ſunt. Non abſcondunt vt mali poetę,qꝫ opera ſua volunt ſemper latere. Ne ille,captat beneuolentiam a perſona aduerſarij.ſic iunge per quandam ironiam. Dixi qꝫ faciant co.ſemper,quaſi ad diam, ſed tamen ne exiſtimet iō eſſe dictum pro ſe ille g nu.f.po.diſceſſe quaſi diſceſſiſſe. Ser.c.in.u. fecerat enim Lauinius comędiam quandam,in qua deſcripſerat ſeruum inſanum diſcurrentem per vias et ei quaſi alicui venerabili perſonę populuꝫ aſſurrexiſſe,et inclinaſſe,et dediſſe locum. Hunc vitupe rat Terē.in illo,quod certe eſt vituperandum, qa cur populus. Ser.in. Tangit iterum eum latenter, cum dicit de illius peccato etc. Date mihi po.ut liceat agere per ſilentium ſtatariam, ſtataria dicit illa comędia,quę eodem ſtatu vocis,et motu etiaꝫ corporis recitatur pro modo orationis. Non modo alte non humiliter,quod pertinet ad motoriaꝫ comędiam,ideo maxime in ſtataria eſt ſilentiuꝫ expoſtulandum,qꝛ ſi turbatio fuerit oportebit alta voce incipere recitare,et deinceps, et ceſſante turba oportebit in eodem motu vocis remanere, qꝛ ſtataria eundem modum,quo incepta eſt eum vsq; ad finem exigit ſemper,quare oportet quietari populum,vt mediocri voce ſit ſibi agendum. Ideo dico per ſilentium,ne ſemper ſint agendi.i. recitandi ſicut bucusq;. Mibi ſeni aſſidue,ideſt ęqualiter. Summo cl.et in hac comędia,ē in ſtatarijs pſonę illę,quas premittit nota proprietates cuꝫ perſonis poſitas,ideo oportet intelligere tam in hac comędia,q̄ in alia eſſe dictuꝫ,qa omnes ille perſonę nō poſſent notari in hac comędia. Et inducite animo hanc cauſam eſſe iuſtam.s. quod peto licere mibi ſeni agere per ſilentium.ſaltem mea cauſa.i. gra-

Trimetri,& Septenarius vnus,Dimeter Brachicatalecticus.

CHREMES. MENEDEMVS. SENES.

PRIMVS ACTVS.

Quāquam hęc inter nos nuper notitia admodū eſt,
Inde adeo quod agrum in ꝓximo hic mercatus es,
Nec rei fere ſane amplius quidq̄ fuit,
Tamen vel virtus tua me,vel vicinitas
(Quod ego in propinqua parte amicitię puto)
Facit,vt te audacter moneam,et familiariter,
Quod mibi videre pręter ętatem tuam

tia mea, qui ſenex ſum, et commendabilis apud vos. Stin leuis eſt.i.vilis,defertur ad alios recitatores,qui ſunt grex reſpectu paucorum bonorum. In hac quia dixerat,ſi qua laborioſa eſt ad me etc. et ſuperius integra.videtur deterrere auditorem, et auferre docilitatem propter nimiam grauitatem. Ideo dicit, quāuis iſta comoedia laborioſa ē integra ſit quātuꝫ ad ꝓprietates bene ſeruatas,ē quātuꝫ ad me recitatorē, tñ quantū ad vos nō eſt difficilis qꝛ oratio ē pura,ē ſimplex ē intelligibilis. In vtranq; partem.i.in lenibus,et grauibus,qꝫ sepius eſtis experti. Nunc experimini in hac leui,vel etiam difficili quantum ad proprietates bene ſeruatas. Hac cōditione dico vos mihi aduocatos. Si nunquaꝫ auare a verbis.s. t.etc.pręter commune ſtudium ſeruire veſtris commodis,ideſt ratione vtilitati,et delectationi, quod vtrūq; eſt in comędia,quia ibi eſt notitia mortalitatis,et multum etiam delectat aures populi. Statuite in me exemplum alijs futuris recitatoribus, quia ſi viderint qꝫ me libēter,ē honorifice accipiatis,ſtudebunt potius vt vobis placeant.

Quanq̄ hęc inter nos. Bene ex arte comica ſenex opitulator inducitur, qui ē miſeria, ē triſtitia alterius valde commoueatur, ſimul amborum ſenum coniunctio,et familiaritas ad id quod ſecuturum eſt,non parum accommoda futura eſt,ſimul exprimitur a poeta mutua miſeratio,quę inter ſenes eſſe ſolet,ē oratio ſenilis prolixa Quāquam hęc inter nos,exordium eſt, et oratori congruum,qꝫ enim exigua notitia,aut nuper incepta,vel nulla conſuetudo anteactę vitę facere prohibet,id vel virtus,vel propinquitas cogit. Vicinitas,vicinia,non tam homines,q eundem incolunt vicum ſignificat, q̄ qui prope domum tuam habitant. Vicinitas autem non homines,ſed propinquitatem proprie viciniorum. GVI.

Nam proh Deum atq; hominum fidem, exclamatio vehemēs eſt in eum qui et ſenex,et diues cōtinuo ſe labore defatiget.et eo magis Chre.admiratur huius laborem nondum intellecta cauſa. Vt coniicio,ideſt coniecturam capio.hinc coniectura dicta eſt a coniectu,ideſt a directione quadam rationis ad veritatem. Vnde etiam ſomniorum, atque omnium interpretes coniectores vocamus. Coniectura

Nemo,pro quiſquam. Tute illorum officia

Fungor

ſungere nunc dicimus officijs fungeris. Fungor idem eſt quod officium, munusq; ago, ut ſungor magiſtratu, ſungor legatione. Nunquam, deeſt nam. Tam mane mō aduerbiū, alibi nomen videtur, vt iam mane nouum, iam clarum mane ſeneſtras intrat. Quin te in fundo conſpicer, quin p q non hoc in loco, alias pro cur, non pro etiam, pro quare ponitur. In fundo, ſuperius dixit. Agrum in pximo hic mercatus eſt. Fūdus enim ab agro cō tinetur. de quo Cic. in quodā iocular i libello. Fundus vero vocat quem poſſit mittere funda. Ni lapis exciderit, qua caua funda patet. Remittis, neque te reſpicis, nihil ſignificantius de eo, qui nihil ſibi parat, nec ſui miſeretur, nam qui alijs remittit aliquid, ideſt condonat, is eſt facilis, et mitis naturę. At enim dices, antiphorę reſpondet. Pęnitet, ideſt parum videtur. Pęnitet enim eum, qui parum putat. alibi Teren. Noſtri noſmet pęnitet. Virg. in Buco. nec te pęniteat calamo t. l. Cice. ad filium, Quo ad te quantum proficias non penitebit. Quod in opere faciundo, opera eſt actio et perſona ipſa, quę opus peragit. opus finis eſt, et fructus operę. Nonunquam opus pro opera videtur accipi. Virgi. Mollibus e ſtratis opera ad fabrilia ſurgit. In illis ex. qui alijs pręeſt, aut paterfamilias, aut imperator, plus efficit ſua adhortatione q̃ opera. Tantum ne ab re tua ſt, eſt o. oſſicilis (vt inquit Cice.) eſt cura rerū alienarum. Nam ea magis percipimus, atq; ſentimus, quę nobiſipſis, aut proſpera, aut aduerſa ve

Cic.

Pęnitet

Opera

Opus

Virg.

Cice.

niunt, q̃ illa quę cęteris, quę quaſi longo internallo interiecto videmus aliter de illis ac de nobis iudicamus. Ab re tua, ideſt a negocijs tuis familiaribus. dicitur etiam ab re tua contra vtilitatem tuam, ſicut a re tua, et e repu. ideſt pro re tua, et pro republica. Homo ſum, humani nihil alienum. m. a. p. hi ex Platonis ſentētia q ingt, ortus nři p tē priā vēdicare, pte amicos. et vt ſtoicis placet, quę in terris gignūtur ad vſum hominū omnia creantur Homines autem hominum cauſa generantur. vt ipſi inter ſe alij alijs pdeſſe poſſint. Percontari i. interrogare. Percōtari ſuapte natura ad finem ſpectat coarguendi. Interrogamus noſcēdi gratia, percontamur vero arguendi, quamuis tamen vtroq; indifferenter vtamur. Vſus, modo opus ſignificat, alias vtile. Vt. o. ē. f. pro facere, ſic Sallu. Nam et priuſquam incipias conſulto et vbi. c. m. f. o. ē. Mihi, non repugnat ſententię Chremetis, ſed ſe ſolum meruiſſe dicit vt crucietur. De te. m. dicimus autem mereo et mereor. Mereor date, confero vel bonum vel malum.

Ne retice, bene retice. Nam reticemus dolores, obticemus pudēda tacemus ſecreta, vt Nec tacui demens. In eunucho, Virgo conſciſſa veſte lachrymans obticet. Aut conſolando, aut conſilio, aut re iuuero, his tribus adhibitis quid amplius in vera amicitia exoptandum. Appone, in tempore, ſcilicet. Non ſi. i. hęc magis geſtu exprimuntur. Hui, tam grauis, apoſiopeſis, et admiratio ponderis raſtrorum, quibus ſenes vtitur.

Facere, q̃ prętereā res te adhortatur tua.
Nam proh Deum atq; hominum fidem, quid vis tibi?
Aut quid quęris? Annos ſexaginta natus es,
Aut plus eo, vt conicio, Agrum in his regionibus
Meliorem, neq; preti maioris nemo habet.
Seruos compluris. proinde quaſi nemo ſiet,
Ita attente tu te illorum officia fungere.
Nunq̃ tam mane egredior, neq; tam veſperi
Domum reuertor, quin te in fundo conſpicer,
Fodere, aut arare, aut aliquid ferre. denique,
Nullum remittis tempus, neq; te reſpicis.
Hęc non voluptati tibi eſſe, ſatis certe ſcio.
At enim dices, me quantum hic fiat operis pęnitet,
Quod in opere faciundo operę conſumis tuę.
Si ſumas in illis exercendis plus agas. Me.
Chreme tantum ne ab re tuaſt otij tibi,
Aliena vt cures, ea nihil quę ad te attinent? Ch.
HOMO SVM, HVMANI a me nihil alienum puto.
Vel me monere hoc, vel percontari puta.
Rectum eſt ego vt faciam, non vt deterream. Me.
Mihi ſic eſt vſus, tibi vt facto opuſt face. Ch.
An cuiquam eſt vſus homini ſe vt cruciet? Me. mihi Ch.
Siquid laboris eſt, nollem, ſed quid iſtuc mali eſt?
Quęſo quid de te tantum meruiſti? Me. eheu. Ch.
Ne lacruma, atq; iſtuc quidquid eſt, fac me vt ſciam.
Ne retice, ne verere, crede inquam mihi,
Aut conſolando, aut conſilio, aut re iuuero. Me.
Scire hoc vis? Ch. hac equidem cauſa qua dixi tibi me.

Perdite, bene perdite. Nam perditus eſt qui in omne ſcelus eſt traditus. Animum ęgrotum, pro ęgro dixit, nam animus ęger corpus vero ęgrotum dicimus. Et via peruulgata patrum patres bonis inſtitutis aliorum exemplis nonnunquam minis filios ad virtutem adhortantur.

dat, q non pertinax in malis, vt multi fuerint. Vbi comperi, hęc oratio tota pathetica eſt, et bene comperi. compertum eſt mihi et exploratum idem eſt quod ſcio per inueſtigationem. Accurrunt ſerui, tale illud in Andria, Accurrit, mediam mulierem amplectitur.

Tantiſper volo, tantiſper poſtulat poſt ſe dum p do nec, ſiue q̃diu. Cic. in carceres ductus, vt ibi eſſet tantiſper dum culeus, in quem deiectus deferretur, compararetur. Sunt qui accipiant tantiſper p tãtummodo, ſunt q pro interea. Liuius in lib. i. ab. ur. c. Tamen id imperium ei ad puberẽ ętatem incolume mãſit, tãtiſper tutela muliebri. Et tãtiſper ſine dum viſus eſt, hoc loco tantiſper pro tãdiu accipitur. Nõ a. ope. dabam, bene ſenex iuxtã Horatij pręceptum laudator acti temporis inducitur.

Dicetur. Ch. vt iſtos raſtros interea tamen
Depone, ne labora. Mene. minime. Ch. quam rem agis? Me.
Sine me vacuum tempus ne quod dem mihi
Laboris. Ch. non ſinam inquam. Me. ha, non ęquum facis. Ch.
Hui, tam grauis hos quęſo? Me. ſic meritum'ſt meum. Ch.
Nunc loquere. Me. filium vnicum adoleſcentulum
Habeo, at quod dixi habere me? immo habui Chreme.
Nunc habeam, nec ne incertum'ſt. Ch. quid ita iſtuc? Me. ſcies.
Eſt e Corintho hic aduena anus paupercula.
Eius filiam ille amare coepit perdite,
Prope iam vt pro vxore haberet, hęc clam me omnia.
Vbi rem reſciui, coepi non humanitus,
Neq; vt animum decuit ęgrotum adoleſcẽtuli
Tractare, ſed vi & via peruolgata patrum.
Cottidie accuſabam, hem tibi hęc diutius
Licere ſperas facere me viuo patre?
Amicam vt habeas prope iam vxoris loco?
Erras ſi id credis, & me ignoras Clinia.
Ego te meum eſſe dici tantiſper volo,
Dum quod te dignum'ſt facies, ſed ſi id nõ facis,
Ego quod me in te ſit facere dignum inuenero.
Nulla adeo ex re iſtuc fit, niſi ex nimio otio.
Ego iſtuc ętatis non amori operam dabam,
Sed in Aſiam hinc abij propter pauperiem,
Atq; ibi ſimul rem, & gloriam armis belli repperi.
Poſtremo adeo res redit, adoleſcentulus
Sępe eadem, & grauiter audiendo victus eſt.
Putauit me ętate, & ſapientia
Plus ſcire & prouidere, q̃ ſeipſum ſibi.
In Aſiam ad regem militatum abijt Chreme. Ch.
Quid ais? Me. clam me profectus, menſis tris abeſt. Ch.
Ambo accuſandi, ſed ſi illud inceptum, tamen
Animi eſt pudentis ſignum, & non inſtrenui. Me.
Vbi comperi ex his qui ei fuere conſcij,

Lectos ſternere, ex conſuetudine antiqua, lectulis enĩ ſtrati antiqui cęnitabãt, vnde triclinium a tribus lectis dictum. Horatius. Sępe tribus lectis videas coenare quaternos. Terentius in Adelphis, Lectulos ligneos dedit faciendos in ſolo vbi ponetis vos. Atq; infracto, vt dicimus certo animo, id eſt forti et firmo. Prę ęgritudine aſſiduo, ſedemus deſidia, vt ſedeant peccentque Latini. Reſidemus otio, vt iam pridem reſides animo, ſcilicet pręſidemus rei commiſſę, vt prouincię, aſſidemus in re, quam frequenter agimus.

Triclinium
Horatius

Propter pauperiem, paupertas eſt mediocrium pauperies mendicorum. Rem et gloriam, hęc duo potiſſimum a militibus ſtrenuis comparantur. Res tria notat, imperium, ſiue diuitias, litem, et Venerem. Victus, non ceſſit aut paruit, ſed quod eſt oppreſſi victus eſt. Putauit me, clementiſſimus pater filium lau

Coenam apparare, nil ſignificantius bene dicere potuit, qui voluptates, et cõmoda quę aſpernatis gratia filij narrat. Nam apparare eſt ad dignitatem quandam, ac verius pompam. Pręparare vero eſt, quę vtilia ſunt, aut fore creduntur. Eum ego, eieci, eum abundat. Corraſi oĩa, cũ

pilaui, vendidi, huic contrarium eſt abradere, & eſt per vim aliquid auferre. Produxi, ac vendidi, bene produxi, nam producere foras ducere ſignificat. Mar. Tul. in Frumentaria, Nemo tuorum amicorum abs te productus, nemo interrogatus, hinc pductores dicuntur, qui virgines abducunt, & eas ad queſtum exponunt, et proprie producitores venales dicuntur.

etiã vnum filiũ, filiamue liberos multitudinis numero appellaſſe. In Hecyra liberos in ſignificatione vnius filię dixit. Qui illum decreuerunt dignũ ſuos cui liberos committerent ſic Cice. En cui tuos liberos committas. Quanti penderes, quanti illum faceres. Tractus ab antiquis, q ante ſignatam pecuniam, ęs et argentum pendebãt.

cice.

Domum reuortor moeſtus, atq; animo fere
Perturbato, atq; incerto prę ęgritudine,
Aſſido, accurrunt ſerui, ſoccos detrahunt,
Video alios feſtinare, lectos ſternere,
Coenam apparare, pro ſe quiſq; ſedulo
Faciebat, quo illam mihi lenirent miſeriam.
Vbi video hęc, coepi cogitare, hem, tot mea
Solius ſoliciti ſunt cauſa, vt me vnum expleãt?
Ancillę tot me veſtiant? ſumptus domi
Tantos ego ſolus faciam? ſed gnatum vnicum
Quem pariter vti his decuit, aut etiã amplius,
Quod illa ętas magis ad hęc vtẽda idonea eſt,
Eum ego eieci hinc miſerum iniuſtitia mea.
Malo quidem me dignum quo vis deputem,
Si id faciam, nam vſq; dũ ille vitã illã incolit
Inopem, carens patria ob meas iniurias.
Interea vſq; illi de me ſupplicium dabo.
Laborans, quęrens, parcens, illi ſeruiens.
Ita facio prorſus, nihil relinquo in ędibus,
Nec vas, nec veſtimentum, conraſi omnia,
Ancillas, ſeruos, niſi eos qui opere ruſtico
Faciundo, facile ſumptum exerceant ſuum.
Omnis produxi ac vendidi, inſcripſi ilico
Aedis mercede, quaſi talenta ad quindecim
Coegi. agrum hunc mercatus ſum, hic me exerceo.
Decreui tantiſper me minus iniurię
Chreme, meo Gnato facere, dum fiam miſer,
Nec mihi fas eſſe vlla me voluptate hic frui,
Niſi vbi ille huc ſaluos redierit meus particeps. Ch.
Ingenio te eſſe in liberos leni puto,
Et illum obſequentem, ſiquis recte aut commode
Tractaret, verum neq; tu illum ſatis noueras,
Nec te ille. hoc ibi fit, vbi non vere viuitur.
Tu illum nunq̃ oſtendiſti quanti penderes,
Nec tibi illeſt credere auſus quę eſt ęquum patri,
Quod ſi eſſet factum, hęc nunq̃ eueniſſent tibi. Me.
Ita res eſt, fateor, peccatum a me maximumſt. Ch.
Menedeme, at porro recte ſpero & illum tibi
Saluom affuturum eſſe hic confido propediem. Me.
Vtinam Di ita faxint. Ch. facient, ſed nunc ſi cõmodumſt,

Talenta duodecim coegi, congeſſi, coadunaui, hinc coactores argẽtariorum dicuntur, qui pecunias cogũt.

Decreui, plus eſt decernere q̃ cõſtituere et eſt proprie decernere de rebus magnis certas pferre ſententiam.

Decreui

Voluptate frui, ſi parentes pro filijs elaborant, quis clementior hoc ſene, q omnia cõmoda abſente filio aſpernat.

Frui, proprie eſt delectationem cape ex vſu.

Ingenio te eſſe leni in liberos puto, liberos multitudinis numero dixit, cũ Menedemus vnicum haberet filiũ. Conſtat. n. ... antiqs oratores, hiſtoricoſq;, aut carminũ ſcriptores

Nec tibi credere auſus, adoleſcẽtibus glorioſum eſt ſi et modeſtia vtantur, et pietate in parentes, vt nihil dicãt, aut faciant niſi cõ filio parentum. Porro recte ſpero, porro eiuſdem ſignificationis, cuius vero et autem, pro q̃bus tamen ponere nõ poſſit. Significat etiam apud poetas longe, certe, poſtea, vltra.

Porro

Spero, pro credo vſitatum eſt, ſiue de preſenti loquamur ſiue de preterito. Similiter confido pro credo, tum in preterito, tum i preſenti, tum in futuro.

Propediem, cito.

Vtinam Dij faxint, faxo ſum ... tempus tantũ, vel, vt alij, pmiſſiuũ modũ oſtẽdit.

Faxo

Dionyſia

a Dionyſia hic ſunt,hoc eſt bacchanalia.Dionyſii ãt,qui et Bacchus dr,ſacra a pleriſq; Grecie vrbibus tertio quoq; anno celebrabantur. Si cõmodũ eſt.i.ſi tibi ꝑlacet. Queſo,primam pſonã indicatiui hs duntaxat.Licet qrere lectum ſit apud Salluſtium et Tulliũ. Vt diei tps,tps ſupra horam ſigt. diei ar chaiſmo abundat. Nihil.o. f.m.hoc eſt vocatore. Nam vocatores proprie dicebãtur,q ad cenas vocabant. Preſto ſuꝫ, idẽ eſt qd adſum.nec alteri fcr̃ verbo coheret niſi verbo ſubſtãtiuo,

ris valentes in his regionibus.et nemo habet com plures.i.plures,compoſitum ꝑ ſimplici,ſeruos q̃ tu habes.s.proinde.i.io q̃ſi nemo ſit.i.q̃ſi neminẽ habeas.tute.i.tumet fungeris officia illoꝝ.nunc dicimus tm̃ fungi officijs,et non fungi officia, vt hic. nunq̃ egredior tam mane,neq; reuertor domum tam veſperi.i.tam ſero.taꝫ tarde. quin.i. qd non cõſpicer.i. videam.te fodere i fundo.i.in pte agri tui. aut qn videã te arare,aut aliqd facer in fundo inq̃ tuo.Deniq; nullum remittis.i. relaxas tempus,quin ſemper labores.neq; reſpicis te.i. tui non ducis rõnes,nec tue parcis valetudini.ſcio ſatis certo ꝑ certe,hec non eſſe tibi voluptati.i.ad delectationem.

Dionyſia hic ſunt,hodie apud me ſis volo.Me.
Non poſſum.Ch.cur non?queſo tandem aliquantulum
Tibi parce,idem abſens facere te hoc volt filius.Me.
Non conuenit qui illum ad laborem impulerim.
Nunc me ipſum fugere.Ch.ſicine eſt ſententia?Me.
Sic.Ch.bene vale.Me.& tu.Ch.lacrumas excuſſit mihi,
Miſeretq; me eius,ſed vt diei tempus eſt,
Monere oportet me hunc vicinum Phaniam
Ad cenam vt veniat,ibo vt viſam ſi domi eſt.
Nihil opus fuit monitore,iam dudum domi
Preſto apud me eſſe aiunt,egomet conuiuas moror.
Ibo adeo hinc intro,ſed quid crepuerunt fores?
Hinc a me quiſnam egreditur?huc conceſſero.

et huic ſimplici.nam pſto adſum magis poeticum eſt. Ego.c.m.hoc eſt in mora detineo.a quibuſdaꝫ morari pro expectare exponitur.Sed mea ſententia magis poetice,q̃ oratorie.

Qvanquam etc.Hic ſenex Chre.inducit̃, qui alterius ſenis Menedemi triſtitia cõmonetur.Etiam amboꝝ ſenum ꝯiunctio multum ſequẽtibus rebus accommodata eſſe cenſetur. Chre.quãq̃ hec notitia admodũ eſt.i.valde extat,ſiue intercedit.nuper.i.non multo ante tpe iter nos. adeo.i.in tantum.q inde.i.ex tali notitia,ſiue propter talem notitiam.mercatus ſum.i.emi.hic in ꝑximo.i.in hac vicinia.agrum.i.rus,et pdiũ,nec ſane.i.certe.quicq̃ rei.i.aliqua cã fere non fuit.amplius.i.non fuit vltra illam notitiã,que videlicet res me induceret ad emendum illum agꝝ.vel qcquaꝫ vel non fuit amplius.i.maius quo monerer ad id emendũ,tñ vel virtus tua vel vicinitas.i. propinqtas.nam vicinia ſigt hoies,qui prope domũ nr̃am habitant,ſed vicinitas eſt ipſa domoꝝ ꝓpinqtas. qd.s.eſſe vicinum.puto.i.reputo eſſe ſup.in ꝓpinqua pte.i.in coniuncta portione amicitie) tua inq̃ virtus et vicinitas.facit.i.inducit me,vt moneã te audacter.i.libere et familiariter eius ſup.qd videris mihi facere pter etatem tuam.i.contra tuã ſenectutem,et pter q̃ res tua.i.tua vtilitas . adhortat̃.i.admonet,ſuadet,poſtulat,vt fiat.ua3 proh,exclamatio vehemens.imploro ſup.fidem.i.opem,et auxilium.deũ.i.deoꝝ atq; hoĩum.qd tibi vis.i. qd dr̃. qd oportet tibi.qd queris.i.qd pens.natus es annos ſexaginta.i.habes ſexaginta annos aut plus eo numero ſcilicet.i.vltra eum numeꝝ.vt ꝯijcio.i.ꝯiecto.hinc ꝯiectura dicta eſt a ꝯiectu.i.a directione quadam rõnis ad veritates,vnde ſomnioꝝ et omnium interptes ꝯiectores dnr̃.nemo habet agrum meliorem.i.fertiliorem.neq; maioris pretij.i. plu

At.i.ſed dicis.me penitet.i.mihi parum vr̃ quantũ operis fiat hinc.i.mihi paꝝ vr̃ eſſe de eo, qd fit hic a ſeruis meis,qui pro maiori parte diei ceſſatores ſunt,ꝓpterea ipſi operi manum libet ad monere.ſi ſumas id ſup.opere tue.i.id laboris . qd qd ꝯſumis.i.ꝯteris,perdis in opere faciundo.i. in operando in agro.ſi inquam ſumas id opere in illis ſeruis exercendis.i.incitandis ad opus faciẽdũ. Plus agas.i.magis operareris,et vt dici ſolet, plus lucrareris,ſeu lucri faceres,uel tue vtilitati magis conſuleres.Me.o Chreme.ne ideſt vtrum tantum otij.i.ceſſationis,vacationis,quietis ẽ tibi.Ab re tua, ideſt a tuis negocijs familiaribus,vt cures aliena.i. res aliorum,ſeu negocia,que nihil.i.nullatenus.at tinent,ideſt ſpectant ad te.Chre.ego ſum homo,ergo ſociabilis per naturam. et non ſolum ad me, ſed ad alium iuuandum natus.puto nihil humani.ideſt nihil ſpectans ad hoiem. ee alienum a me i.a me abhorrens,et ad me nõ ſpectare . Puta me vel monere hoc,vt.s.non te ita excrucies vel percõtari,ideſt interrogare arguendi gratia. rectum.i. officioſum eſt et honeſtum,vt ego faciam hoc ſup ple,ideſt vt te admoneam,aut perconter. non eſt meum ſup.uel non eſt mihi integrum, ſolutum, aut liberum,aut ad me nõ ſpectat ut deterream, ideſt deflectam te ab inſtituto propoſito,ſed meuꝫ eſt te admonere,aut interrogare.Mene.uſus eſt mihi,ideſt opus eſt mihi more plautino,uel ſi uis capere uſum pro utilitate.ſenſus eſt.Vtile eſt mihi ſic facere ſup.fac ut opus eſt tibi.facto,ideſt facere.ab latinus participij preteriti temporis hic ponitur pro infinitiuo ut Sallu.fecit,Priuſquam incipias conſulto, et ubi.c.m.o.c.f .i. conſulere et facere.

Percontari

Facto facere Sallu.

Chre.an.i.vtrum.vſus.i.opus,vel vtile eſt.cuiq̃.i.ali/
cui hoi,vt cruciet.i. torqueat, affligat ſe?Me. mihi
eſt vſus.s.vt me cruciem.chre.ſi qd laboris.i.ſi ali/
qs in eo faciendo qđ facis labor eſt.nollem.i. recu/
ſaré ferre.ſed q̄ſo.i.obſecro qd iſtud mali eſt.i.quid
ſibi vult iſtud malum,qđ patris.qd.i.in quo. tm̃
i.tam grauiter et tam ęgre meruiſti de te.i.qd ita
iratus eſt in te,aut de te male contentus, ut tam
male de te merearis,ſeu.male te tractes.mereo aũt
vel mereor de te eſt aliqd in te ꝯfero,vel bonũ vel
malum.Me.heu hoi,īteriectio dolentis effuſe.ch.
ne lachryma.i.noli lachrymare,ſeu flere. atq; fac
me,ſine neceſſitate ponit̃ me.fac ergo vt ſciã iſtud
qcquid eſt.i.qcunq; res ſit.ne retice.i.noli cęlare qc/
qd eſt mihi.s.ne uerere.i.noli timere,crede mihi.iu
uero.i.adiuuabo te,aut conſolando.aut cõſilio.i.
ſuaſu et datione conſilij.aut re.i.ipſo effectu. Me.
vis ſcire hoc qcquid eſt.Ch.quidem.i.certe. volo ſcire
hac cã.i.pp hanc cãm.qua cã.i.pp quam cãm dixi
tibi.s.vt te leuez labore. Me.dicet tibi vȝ qcquid eſt.
Ch.at.i.ſed.interea.i.dum tu dices. appone.i. iuxta
te pone.neq; ſuſpenſos teneas iſtos raſtros.dicimus
raſtrum in ſingulari et raſtri in plurali.dicti aũt
ſunt a radendo.q terram radant.vel labora.i.no/
li te vexare,aut te ita labore ꝯficere.interdũ ne la/
bora ſigt,ne cura,noli curare.Me. minime.i. non
apponam raſtros meos.ch.quam rem.i. qd agis?
te ita cruciando.Me. ſine.i.patere me laborare.ne
i.vt non.dé mihi qđ.i.aliqđ tempus vacuum.labo
ris.i.vt nullo tpe ſiȝ ſine labore meis meritis poſtu
lantibus.Ch.inquã.i.dico tibi.non ſinã.i.non pa/
tiar te ita facere.Me.ah,dolentis eſt.nõ facis ęquũ
i. rem iuſtam.ch.hui.commiſerantis eſt exclama
tio.q̄ſo.i.obſecro.portas ſup.hos raſtros, tam gra/
ues.i.tam ponderoſos.Me.meriȝ me,eſt ſic.i.id qđ
merui ſic poſtulat,ut tales geſtem raſtros.ch. nũc
lo.i.explica cãm.Me.hẽo.f.u.a.ah.dolentis eſt,qd.i.
cur dixi me hẽre,immo.i.ſed hũi filium o Chre.pri
uſq̃ mea culpa iret militiam,incertum eſt.i.dubiũ
eſt,non ꝯſtat habeam necne nunc eum.i. qđ dici
ſolet,licet non ſatis recte,Incertum eſt ſi habeã nũc
an non. Chr.qd.i.cur iſtud eſt ſup. ita videlicet vt
non habeas filium.Me.ſcies anus.i.vetula.aduena
i.peregrina,non hinc oriunda,ſed e Corintho.i.ex
ea vrbe Achaię,paupercula,eſt.i.morat̃ hic,ſeu reſi
det,ille filius cępit amare filiaȝ eius anus.ꝑdite, ad/
Miſere uerbium.i.miſere,et nimis vehementer,et in ꝑditio
Prope nem moꝝ ſuoꝝ,prope.i.fere iam,vt haberet et te/
neret eam,et reputaret eam pro uxore,ideſt tanq̃
ſi eſſet uxor,hęc oia fecit ſup.clam me.i.me neſciẽ/
te,ubi.i.poſtquam reſciui.i. tanquam inopinatuȝ
cognoui id.s eum amore captum,et hẽre eã ꝑ uxo
re,cępi.i.incepi tractare aium adoleſcentuli,nõ hu
maniter,aduerbium.i.non benigne, neq; ritu ſeu
more humano.neq; ut decuit.i.ut congruuȝ fuit
tractare aium ęgrotum.i.egꝛ,nam animus ęger
eſt,ſed corpus ęgrotum,ſed quotidie accuſabam eũ
i.ui impetu,et uia ꝑuulgata.i.modo ẽ more cõi
patrum.i parentum,quibus ſunt inuiſi mali filio
rum mores.hęc autem excuſandi mihi fuit uia al
loquendo filium,et dicendo.hem indignantis in

teriectio,ne.i.utrum,ſperas.i.credis, tibi licere.i.ꝑ
mitti facere,hęc.i.talia,quę facis diutius.s.ut habe/
as,amicam prope iam loco uxoris,me pře uiuo.i.
uiuente,o Clinia erras.i.falleris opinione tua,ſi cre
dis id.s.ut tibi liceat tibi diu,et ignoras me.i.haud
meum noſti ſtomachum.Ego uolo te dici eẽ meũ
i.q tu dicaris eẽ meus filius,tantiſper.i.tandiu,dũ
i.donec,aut quamdiu facies id qđ eſt dignum te,
in ablatiuo.i quamdiu fungeris tuo officio, aut
facies quod debes,quod.i.ſed, uel quod dignum te
ſi non facies.ego inuenero.i.excogitabo qd, ſit di/
gnum.i.honeſtum,et ęquuȝ me facere in te.i.erga
te,ſeu ꝯtra te.Adeo.i.certe,ex nulla cã iſtud qđ effi/ Adeo
cis fit.i.efficitur,niſi.i. ꝑterquam ex nimio otio.i. certe
ceſſatione,et requie ab operibus, Naȝ diutuma ges
ui.a.m.Res interdum ſigt imperium.Interdum di
uitias.Aliqñ litem,qñq; Venerem,et qñq; alia mul/
ta Ego Menedemus iſtuc ętatis i. cum eſſem iſta Iſtuc ęta
ętate,q̃ es,dicit eodẽ mõ Ci.in epiſto.id ętatis ꝑ ea tis
ętate,non dabam operam.i.non indulgebã amo Cice.
ri,ſed abij.i.diſceſſi hinc.i.ex pria natali.in Aſiam
i.in eam ꝓuinciam,ſeu in eam partem orbis.naȝ
eſt Aſia tertia pars orbis, ẽ prouincia in ea parte
eiuſdem nominis,propter pauperiem.i. quia eraȝ
pauper,et unuſquiſq; cupit pauperiem fugere tan
quam magnum maluȝ,ut inquit Horatius, atq;
ibi.i.in Aſia,repperi.i.adinueni,et acquiſiui mihi,
ſimul.i.pariter,reȝ.i.diuitias,et gloriam.i.laudem,
et honorem,cum armis.i.cum inſtrumentis belli,
ideſt ad bellum faciendum.Alij codices non habẽt
cum,et tunc armis belli intelligantur.i.ꝑclara geſta,
quę geſſi in bello.Poſtremo.i.tandem res.ideſt ne/
gocium de filio,redijt eo,ideſt ad hęc quę ſequun/
tur,ſeu ad hunc ſtatum,hoc eſt tandem res eo de/
ducta eſt,uel res eo proceſſit,ſeu profecta eſt,ſeu re
dijt eo.ideſt ad talem ſtatum,qui ſequitur. Adole/
ſcentulus,ideſt filius,uictus eſt,ideſt fractus eſt, et a
ꝓpoſito malo amoris deflexus, audiẽdo ſępe ea/
dem conuitia, ſcilicet et probra, et grauiter, ideſt
moleſte,et ęgre,audiendo inquam ea.Putauit.ſci/
licet filius me patrem plus ſcire et prouidere ſibi,q̃
ſeipſum,ętate,ideſt propter ętatem,quia ſenex erã,
et beneuolentia,ideſt qa uidebat me bene ſibi uelle,
et ita laudat filium,qui in malo non fuerit perti
nax,ut multi ſunt. O Chre.abijt in Aſiam ad regẽ
Aſię,ſcilicet militatum,ideſt ad militandum, uel
ut militaret ſub eo Chr.quid ais,admirãtis eſt, hoc
dictum potius,q̃ interrogantis. Me.ꝓfectus eſt clã
me,ideſt me neſciente.abeſt,ideſt abſens eſt,tres mẽ
ſes.i.qđ inepte dr̃,eſt abſens ꝺ poſt tres mẽſes.ch.eſtis
ſup.ambo.i.tam tu,q̃ ipſe,accuſandi,ideſt culpan/
di,et ſi,ideſt quamuis,tamen illud ince. ideſt inſti
tutum propoſitum filij tui,eſt ſignum animi pro.
et non inſtrenui, immo ſtrenui et ualentis, ſeu
elati.Mene.ubi,ideſt poſtquam,comperi, ideſt co/
gnoui per inueſtigationem ex is ſocijs, qui ſu.cõ.
ideſt participes eius, uel conſcij.ideſt conſentientes
ei filio,reuertor do.meſtus,ideſt triſtis, atque ani/
mo fere per,ideſt penitus turbato,et commoto,at/
que incerto,ideſt perplexo,aſſideo, ideſt iuxta ali/
quid ſedeo,nam componitur ex ad,qđ eſt iuxta,et

ſedeo,vel ponit̃ compoſitus pro ſimplici. prę ęgritudine.i.prę dolore animi,ſerui.i.famuli mei. accurrunt.i.celeriter ad me veniunt,accurro enĩ cõponit̃ ex ad curro is.detrahunt.i.deducunt a pedibus,ſeu diſſoluũt,ſoccos.i.calceos. ſoccus calci genus eſt dictus,vt aliqui volunt quaſi ſaccus,q̃ calciationi ſit facilis,quales ſunt quas pedithecas vocant.Eo aũt calciamento comœdiarum̃ actores vtebant̃,quemadmodum et cothurno tragœdi, vſq; adeo vt pro ſtilo comico poni poſſit,quemadmodum cothurnus pro ſtilo tragico.Video alios ſeruos meos feſtinare ſternere.i.parare lectos. Lectulis enim ſtratis antiqui cœnitabant. Inde triclinium a tribus lectis dictum.Horati. Sępe tribus lectis videas cœnare quaternos.Video inquam alios feſtinare apparare.i.laute parare cœnam,nam apparare eſt ad dignitatẽ q̃dam ac veluti põpam. Prępárare vero eſt quę vtilia ſunt, aut fore creduntur,qſq; pro ſe.i.ex ſua parte,vel ꝓ virili ſua,aut ꝓ qualitate roboris ſui.Vir.in.v. Pro ſe quiſq; viri. faciebat.i.efficiebat.ſedulo.i.inſtanter, ac ſine dolo.quo.i.vt.lenirent.i.mitigarent mihi. illam miſeriam.i.calamitatẽ.Vbi.i.poſtq̃.video hęc quę faciebant ſerui.cœpi cogitare.i.ꝯſiderare. Hem.i.indignatiue et dolenter.tot ſerui ſunt ſolicīti.i. anxij cauſa mei ſolius,vt expleant me vnum.i. vt mihi vni ſatisfaciant cumulate,ac mihi morem gerãt, tot ancillę veſtiant me?q.d.non facient,ego ſolus faciam tantos ſumptus.i.tanta impendia,ſiue tãtas impenſas domi.q.d.non faciam, ſed ego eieci hinc mea iniuſtitia eum gnatum vnicum̃ miſerum̃, quẽ Gnatum decuit.i.decens fuit vti.pariter.i. ęq̃liter,vt ego his ſumptibus et ſeruis,aut ẽt quem decuit vti amplius,q̃ illa ętas iuuenilis ẽ magis idonea ad hęc vtenda.i.ad vtẽdum his, vel vt vtatur his ꝑdictis,vbi vtenda gerundiuũ eſt nomen. qdẽ. i.certe.deputẽ.i.ualde putẽ me eſſe dignum, quouis.i.quolibet malo.i.qualibet afflictione, ſi faciã id q̃d dixi.s.ſi patiar ut tot ſerui pro me ſint ſolicīti,q̃ tot ancillę me ueſtiant, q̃ tantos ſumptus faciã,quę oĩa ꝑdicta dixerat indignatiue, intelligens ſe non eſſe facturum.Nam uſq;.i.aſſidue.dũ i.quouſq;.uel q̃diu ille filius.incolet.i.exercebit,uel ducet,uel aget,aut frequẽtabit illam uitã inopẽ.i. miſeram̃.carens patria.i exul a patria ꝑp meas iniurias.i.ꝯtumelias.interea.i.tãdiu dabo illi uſq;.i. aſſidue ſupplicium.i.pœnas de me.laborans.i.laborando,q̃rens.i.acquirendo cum labore. parcens.i. coartans,et ꝯſtringens ſolutũ uictum, ẽ tanq̃ parcus fortunis parcendo,et eas reſeruando. ſeruiens i.ſeruiendo illi ꝯquirendo,et ꝯduplicando undiq;. illi diuitias more boni ſerui. Dare alicui de ſe ſupplicium ſignificat punire ſe ꝑp illius uice, hęc ſunt illa quę ſenex facienda ſibi decreuerat,nunc oſtendit ad rem uerba acceſſiſſe,ſeu eſſe collata inquiens,facio ita ut deliberaui.ꝑrſus.i.oĩno. nihil relinquo in ędibus.i.domi meę nec uas.s.relinquo, nec ueſtimentum corraſi.i. undiq; coadunans et colligens uendidi oĩa.s.ancillas, ſeruos.niſi.i. ꝑter eos,qui facile exercerent.i.bene colicerent, et demererẽt ſuum ſumptum.i.ꝑter eos qui, ut uulgo dici ſolet,bene implerent id quod ꝯſtaret ſuo ſumptu in opere ruſtico faciũdo.i. in meditando in agro,ſiue i fodiendo,ſiue in arando, ſiue in alijs id genus.Cum dicere volumus aliquẽ nil oĩno tãpariùm reliquiſſe ex rebus ſuis,quod non aliena uerit,recte dicemus,oĩa corraſit, quaſi etiam raſerit parietes et cętera,ſi ex illis radendis aliquid cõmodi potuerit ꝯſequi.Interdum corradere (vt ait Do.)ſignificat difficulter cõparare.Teren. in Adel. Minas decem corradet alicunde.i. difficulter cõparabit. Abradere aũt ſignificat per vim auferre.ꝓduxi.i.expoſui vęnales,ſeu propoſui,nam ꝓducere ſignificat foras ducere.Inde,ꝓductores dĩr,qui virgines abducunt,et ad ꝗſtum exponunt ac vididi omnes ſeruos.s.meos.ilico.i.protinus. inſcripſi. i.proſcripſi vęnales ędes apponens inſcriptionem ad fores talem. Hęc domus eſt vęnalis, vel alia id genus,inſcripſi ergo ędes mercede.i.pretio.coegi.i. congeſſi,coadunaui.quaſi.i.prope quindecim talenta. Talentum Athenienſe paruum conſtat ex lx.minis ſiue libris.Talentũ vero magnum conſtat ex octogintatribus et q̃tuor vncijs.Eſt ẽt talentum euboicũ,q̃d Attico talento paulo minus eſt. Mercatus ſum.i.emi hunc agrum̃.hic.i.in hoc agro. exerceo.i. fatigo me.O Chreme.tereni.i. ꝯſtimi me facere minus iniurię meo gnato.tãtiſper.i. tãdiu. dum.i.q̃diu.fiam.i.efficiar.miſer.i.afflictus. Decernere ꝓprie eſt de rebus magnis certam ꝓferre ſententiam.nec.i.et decreui non eſſe fas.i. non licere me frui hinc vlla voluptate.i. aliquam capere voluptatem,niſi.i ꝑter q̃,vbi.i.poſtq̃,vel qñ,ille.s.filius meus.particeps.i.hęres meus,quaſi nunc partẽ capiens bonorum̃ meorum̃,vel ẽt partiiceps.i. cui debeam credere oĩa mea ꝯſilia,redierit.i. reuerſus fuerit,vt ſaluus.i.incolumis.Chre. Puto eſſe leni ingenio.i. te eſſe natura miti,et benigne,ac indulgenti, in liberos.i.erga filium,nam,vt Gelius ait,liberos dixerunt auctores numero multitudinis de vno tãtum filio,quin q̃d longe eſt mirabilius de vnica filia,et puto illũ filiũ eſſe obſequẽtẽ.i.officioſum,morigerum, obſequioſum,ſi quis tractaret.i. foueret eum recte,ac cõmode.i.opportune,tempeſtiue. Verum.i.ſed,neq; tu noueras.i.cognoſcebas,ſatis illũ, ideſt mores eius,neq; ille ſatis nouerat.i.cognoſcebat te.i.tuos mores hoc.s.vt mores ignorent,fit.i. efficitur,vel ꝯtingit,ibi.i.nunc,vbi.i.quando, non viuitur.i. vita non agitur recte vt decet, tu nunq̃ oſtendiſti q̃tipẽderes.i.q̃ti ęſtimares, aut q̃ti faceres illum filium.Tractũ aũt ab antiqs,q̃ ante pecuniã ſignatam ęs et argentum pendebant.i. ponderabant.Inde pendere pœnas dicimus.i.dare ſeu luere pœnas.Nam antiquorum̃ pœnę erant pecuniarię.Inde pendere dicimus ęſtimare ſiue haberi.Inde nihilipendere.i.nihili facere.Inde paruipendere, flocipendere, magnipẽdere, nec ille filius auſus eſt credere.i.ꝯmittere et impartire tibi ſecreta ſup. ſua ſeu ꝯſilia.quę ęquum eſt.i.iuſtum eſt filios ſupple credere.i.cõmittere patri,vt nihil moliantur parentibus inconſultis.Quod ſi factum eſſet videlicet,vt et tu illi oſtendiſſes quanti eum faceres, et ille ſua tibi conſilia credidiſſet, nunquam hęc veniſſent

Soccus

Pedithe/ca

Apparare & pparare

Parcus

Dare alicui de ſe ſupplicium

Talentũ

Pendere poenas

tibi.s.vt tu ita voleres et filij preſentia priuatus eſſes Menede.eſt ita.i.eo modo quo dicis res ſe habet,fateor.i.profiteor ita eſſe, peccatum meum eſt maximum.i.grauiſſimum erraui.ch. O Menedeme.at porro.i.ſed certe.recte ſpero.i. bona eſt mihi ſpes ſeu recta ſpe ſum,et confido.i.credo illum filium

Propediē affuturum eſſe.i.q̈ aderit hic,propedies.i.breui,cum.s.iam prope eſt dies.Mene.vtinam dij faxint pro faciāt.chre.facient.i. efficient vt tu redhibeas filium,nunc ſi cōmodum eſt.i. ſi tibi eſt opportunum et tempeſtiuum et non moleſtum,voloq; ſupple ſis hodie apud me, q: ſupple Dionyſia ſunt hic,ideſt in hoc anno,hoc eſt nunc ſunt bacchanalia ſiue orgia quę sūt Bacchi ſacra ſeu feſta, qui bacchus vna ſuarum appellationum dicitur Dionyſius.Eius autem ſacra a plerisq; grecię vrbibus triennio quoq; celebrabant.Me.non poſſum. s.eſſe conuiua apud te.Chre. cur non potes eē apd me quęſo.i.obſecro.tandem.i.vno verbo quod tā tam vim habere apud te velim quantam ſi diu te rogaſſem,et illud foret vltimum hoc eſt qd poſtulat Ch.parce aliq̄tulū tibi.i.aliq̄tulū tuos remitte ſeu interſeca labores, ac interrūpe filius abſ̄s vult te facere h̄. i.vt parcas tibi.Me.nō ꝯuenit.i.non eſt ꝯueniens nunc me ipſum fugere labores. qui.s.ego impulerim.i.impegerim et intruſerim illum filium ad laborem ſumendum.Ch.ſiccine.i. vtruꝫ talis eſt ſententia et opinio tua.Me.ſic ē ſup. ſentētia mea.Ch.bene vale.i.mane bñ valēs abi.Chr. excuſſit mihi lachrymas.i.lachrymari me fecit.i.lachrymas in finibus oculorum meorum oboriri fecit quę ex oculis manarunt ac ſi forent excuſſę. Naꝫ excutere ſignificat commonēdo aliquid deijcere,

Excutere vt excute te de puluere.i.te mouendo vehementer deijce a te puluerem,et me miſeret eius Menedemi i.eius miſericordia teneor.Sed vt.i.quādiu tempus diei eſt me oportet monere.i. admonere certioreꝫ facere hunc vicinum phaniam nomine vt veniat ad coenam,ibo vt viſam.i.videam hic, alias eam ad videndum ſi eſt domi.Deinde vt ſciuit eum iā eſſe domi ſuę ſubdit.nil.i.non fuit opus monitore.i.vocatore ad coenam.aiunt homines.s.ideſt dicunt eum p̄ſto eſſe.i. adeſſe promptum ſeu paratum eſſe et comparere iamdudum.i.ex aliquanto ante tempore,ego met moror.i.in mora detineo. conuiuas.i.eos qui ad conuiuium mecum venerunt,cum enim eos deberem expectare, me expectant.ibo hinc.i.ex hoc loco itro.i.in domuꝫ meam.Sed qd.i.cur fores crepuerunt.i.patefactę ſunt et apertę.quisnam.i.quis egredit̄.i.exit aut affluit. quemadmodum prius diximus eamus ad me p eo quod barbare dici conſueuit.eamus penes me.

Cōceſſero conceſſero.i.concedam coniunctiuum pro indicatiuo,hoc eſt me conferam,vel intrabo huc.i. in domum meam.

ASCEN. Qvanq̄ ꝛc. Quia textus hꝫ mercatus es quā lectionem etiam argumentum cōprobat.Vendiderat.n.Menedemus omnia quę voluptati eſſe poſſent atq; agrum in quo ſe cruciare tenerat.In quem nunc a Chre. conuenitur.Ordo talis eſt.Quāquam hęc notitia eſt inter nos admodum.i.valde nuper.i. notitia,et vt Pla. diceret nu

Plau. Nuper pera et notitia inquaꝫ hęc eſt adeo.i. pręciſe.inde. i.ex ea re.q̈.i.q: mercatus es.i. tu Menedeme emiſti hic.i.iuxta me et in proximo ad fundum meum.Nec ſane.i.certe fere quicquam rei fuit amplius vt.s.tui notitiam haberem tū vel tua virtus q̈ virum bonum te perſpicio vel tua vicinitas, q̈ te vicinum effectum video facit me vt ego audacter et familiariter te moneam eo p̄cipue q̈.i. q: videre.i.videris mihi facere p̄ter tuam ętatē. illud autem per parentheſim inſertum ſic aſtrues.Vel vicinitas inquam tua,quod videlicet eſſe vicinuꝫ vel in vicinitate ego puto eſſe in propinqua pte amicitię.Quia plus amicitię vicinis bonis, ac neceſſariis et affinibus q̄ remotis debemus.

SER. Qvanquam Primus actus eſt de coniūctione ſenuꝫ.s.Chre.et Menedemi,et itēꝫ de cōiūctione ꝛ familiaritate iuuenuꝫ.s.Clit.ꝛ Clinię.Quum.n.quintus actus et exitus comoedię ad hoc tendat,vt Antiphila detur Clinię poſtquaꝫ fuerit cognita eſſe filia Chremetis neceſſarium erat vt aliqua familiaritas inter ſenes prius ſeruaret̄, vt qñ illa filia Chremetis cognoſceret̄ Chremes adiuuandum Menedemum elaborans Clinię filiam ſuam non negaret.Concordia itēꝫ iuuenum valde fuit neceſſaria Niſi.n.Clinia Clitiphoneꝫ familiarē haberet nunq̄ ad eum diuerteret,et ſic Antiphila non adduceret̄,nec abducta recognoſceret̄.Propter quod quītus actus periret.Inducit̄ ergo Chremes ſenex in hac ſcęna compatiens Menedemo propter abſentiam filij ſui ſe vltra modum excrucianttis,et occaſionem laboris exqrens, vt ea audita ad eum iuuandum ſe p̄paret,et more ſenis eum alloquit̄.s.de maturis rebus,nō de leuibus ad modum iuuenum dicens ita,O Menede. noua notitia non ſolet hoīes facere valde inuicem curioſos alterius aduerſitatibus,et tñ hęc notitia, quę inter nos eſt,q̄q̄ admoduꝫ eſt nuper.i.valde nouiter habita,ꝛ q: noua poſſet eſſe.Tamen q: aliqua cauſa maximi beneficij poſſet eos inter ſe obnoxios reddere oſtendit,q: ex leui cauſa orta eſt illa notitia.s. ex vicinitate tm̄, et hoc eſt,et inter eſt notitia illa. Adeo.s.in tm̄,q̈ ex nulla alia cā. Idem dico q̈ es mercatus hic in proxi. et bene dixi adeo ex illa re tantum,q: ex nulla alia re,et,hoc dicit.Et ſane nō fuit qcquam res amplius,q̄ in illa vicinitas, quāuis inq̄ hoc ſit quod non ſolet eſſe in alijs hominibus.Tamen vel virtus tua facit me.i.cogit me. ſapientis enim eſt virtutem,vt in alio diligat, vel vicinitas ſaltem.Ea enim apud antiquos pro magno ducebatur,quod ſępe et notatus dicit. Quod ego in pro.a.p.hoc.s.cogit vt moneā te audacter, ſi aliqd eſt monendum.Et ne hoc propter temeritatem videreatur facere,dicit et familiariter.De h̄.s. moneo q̈ videre.i.videris.facere.i. laborar̄ p̄ter ętatem tuam q̄ ſis ſenex.Et q: ſenex poſſet eē, et tamē coactus ex neceſſitate inopię addit.Et p̄terq̄ q̈ adhortat̄ te tua res diues es, q̄ adiectio eſt ſyllabica. Et vere facis pręter ętatem. Nam proh Deum ꝛc. Natus es.s.habens An.ſe.aut plus,eo probat,q: facit p̄ter rem ſuam,q: nemo habet meliorem agꝝ,

ideſt

ideſt fertiliorem ẽc.et ſeruos q̃ plures, et tũ proin-de,q: habes ſeruos multos,fungeris officia ſeruo-rum,quę cauſa contraria,q: propterea laboret,q: multos habet.Ita dico fungeris attente, q̃ſi nemo .i.ſeruus nullus ſiet tibi. Fungor apud antiq̃s con ſtruebatur cum accuſatiuo.Hoc non,q: ille poſſet

ctare coepi dicendo ei,hem tibi ne ẽc.Tantiſper.i. tantummodo.Sed ſi id non facis quod eſt dignũ te.Ego inueniam, quod eſt dignum me face in te s.priuabo te ab hęreditate.Poſtremo Chreme adeo i.ad id redijt res de filio meo.Poſtquam ita cauſa tus ſum.Quid ais.q.d. cur non deniebas . Ambo

pręmittere hanc occa-ſionem la-boris . s.,ga cũ dılectat. Vt multi q ex labore ꝺ lectari ſo-lent, remo uet illã cau ſaʒ ita hoc non vo.ẽc. At dices,Po nit iterum aliam cau-ſam,qua ſe ille forſitã pmuniret s.qꝺ ıó ap. pono ma-nus, q: ſer-ui nó ſuffi ciunt ope-ri, quaʒ po ſtea deſtru-it. et hoc ẽ. At enim.i.

Octonarij,& vnus Dimeter Brachicatalecticus.

CLITIPHO ADVLESCENS CHREMES.

Nihil adhuc eſt,qđ vereare Clinia,haud q̃q̃ ẽt ceſſant,
Et illã ſimul cũ nũcio tibi hic ego affuturã hodie ſcio.
Proin tu ſolicitudinẽ iſtam falſam q̃ te excruciat omni
Qui cum loquitur filius?Cli. (tas.Ch.
Pater adeſt quem volui,adibo,pater opportune aduenis. Ch.
Quid eſt?Cli.hunc Menedemum noſtin noſtrũ vicinũ? Ch.
Probe.Cli.huic filiũ ſcis eẽ?Ch.audiui in Aſia.Cli. nõ eſt pater,
Apud nos eſt.Ch.qd ais?Cli.aduenientẽ e naui egredientẽ ilico
Adduxi ad coenã,nã mihi magna cũ eo iã inde vſq; a pueritia
Fuit ſemper familiaritas.Ch. voluptatem magnam nuncias.
Quã vellẽ Menedemũ inuitatũ,vt nobiſcũ eẽt hodie amplius.
Vt hanc lętitiam nec opinanti primus ei obicerem domi,
Atq; etiam nũc tempus eſt.Cli.caue faxis non eſt opus pr̃.Ch.
Quapropter.Cli.q: enim icertumſt ẽt qd ſe faciat,mõ venit,
Timet omnia;patris,irum,& animum amicę ſe ergã vt ſit ſuę.
Eã miſere amat,pp̃ eã hęc turba,atq; abitio euenit.Ch.ſcio.Cli.

eſtis accu. sed ille mi nus, et hoc ẽ, etſi, ideſt quamuis,i cepıım il-lud qꝺ init filius i mi-litiam.Ta-men quã-uis in hoc quoque ſit accusidus animi ẽ ẽc. Mea cauſa ſolus,ideſt cauſa mei ſolus,quia mea itru-ſecus geniti ue ſignifi-cat. Sed na tuʒ vnicũ, qꝺ ſuppõis parẽthxſis ẽ quẽ pariter ẽc. ió repe-

certe dices.pęnitet me.i.doleo,quantum.i. q̃ pauxil-lum hic operis fiat,et ideo laboro. Quod hęc dices mihi.Sed ego ex oppoſito dicam,q: illud quod tuę operę.i.tui ſtudij conſumis in opere faciundo, et in laborando. si ſumas.i. conſumas, in illis ſer-uis exercendis,et exhortandis,plus agas.i.proficias Chreme.Deſcribitur Menedemus durus, et nolens flecti.Tantum tua eſt ab re.i.ꝺ tua re ẽc.s. ea quę ni.ẽc. Homo. probat a toto, q: non ſunt aliena. Homo ſum.i.humanus,et ideo nihil humani ẽc. Propterea puta me vel monere hoc ſi aliquid eſt ibi corrigendum,vel percunctari quare hoc faci-as.Si nihil eſt corrigendum,q: rectum eſt, vt ego hoc modo faciam non eſt.s. rectum, vt velim te deterrere. An aufert ei q: nõ eſt vſus.He heu.Poſtq̃ ei peccatum reduxit ad memoriam flectitur Me. et dolet.Ne retice, ne verere .Diuersę perſuaſiones ſunt vt durum a dura excutiat ſententia. Aut cõ-ſolando ſi ſit irrecuperabile. Aut conſilio ſi reſtau rari poſſit.Aut re,ideſt pecunia mea,hac quidem cauſa.s.vt viueret. Attamen quamuis ſit opus la-borare.Quam tu rem agis.i.non vis deponere.Si ne me laborare,ne dem tempus vacuum laboris. Non equum facis,q; aufert raſtros.Sic eſt meritũ, vt graues ſint raſtri ironice. Inde maius peccatum q: eum fugaui adoleſcentulum,quare moderatius tractandus eſt.Quid ita iſtud.i. per quid amiſiſti. Hoc clas,ideſt faciebat,non humaniter,ſed vi tra-

tit eũ ẽc.Si id faciã.i.ſi ſine illo vtar his bõis,ſed id nõ faciã.Nam etc.ita illa quę dixi deliberaui apꝺ me,et ita ſicut deliberaui prorſus facio , q: nihil etc.Exercent ſuum ſumptum, et exercendo acqui-runt ſuum ſumptum,inſcripſi mercede,ideſt con duxi,et ita faciendo coegi,quaſi ad talenta quin decim.Tantiſper minus.et tanto minus iniurię. Et decreui non eſſe fas me frui hic illa voluptate niſi etc.hoc tibi fit niſi non vere. viuitur.i. aperte, ſed ſimulatorie,ſicuti tu non oſtendebas te eſſe le-uem in filium,et ſicuti ille, qui non oſtendebat ſe obedientem in patrem.At porro hucusq; male cõ-tingit,at ĩ futuro ſpero illud quod recte eſt.i. pro-ſpere tibi.s.confido illum propediem.i.ad pręſens es etc.Dionyſia ſunt feſta Bacchi,qui colitur ĩ Ny-ſa.non me ipſum.i.laborem fugę;lachrymans ió inducitur Chre.ſolum loquens,vt ex verbis eius ve rum eum habuiſſe de Menedemo compaſſionem faciamus, quare fidelius illum adiuuabit ſi pote-rit.Ibo vt viſam, occaſionem diſcedendi habet ad domum,vt Cliniam ibi repperiat.

Nihil adhuc eſt quod vereare Cli. Hic Clinię, qui ex Aſia redierat ingens de amica ſolici tudo exprimitur,accedit et ſedulus opinula-tor Clitipho,qui aduentum amici mira voluptate patri narrat. Nihil adhuc.q.vere.Cli. miſerat ac-ceſſitum Antiphilam,diſcrutiabatur q; non redi-ret. Haud quaquam.e.c.i. nondum differunt CAL.

aduentum. Solicitudinem iſtam, bene ſolicitudinem dixit. Nam ſolicitudo eſt, quę inhęret mentibus. ſolicitatio quę ab alio fit. Quid eſt, non eſt interrogantis, ſed admirantis. Audiui in Aſia eſſe, recta eiuſmodi eſt oratio per infinitum. Nam non Latine dicitur. Audiui q in Aſia eſt.

Scortari, eſt frequenter ſcorta ductitare. Conſequi. c. nam cuius animus in re mala ſemel corruptus eſt, in dies fit peior. Cęnę quid nobis, minus dixit q̄ ſi dixiſſet quę coena, ſic illud. Quicq̄d h. hominis eſt, aliter exprimitur, q̄ ſi diceremus qs hic homo eſt.

Scortari

Miſerū quē minus credere eſt, minus hoc loco pro nō ponit. Nō eſt inquit credendū Cliniam eē miſerū, hoc ad ſequētia reſpicit, ſcilicet qd reliquum eſt quin habeat, quę quidem eē in homine dicuntur bona. Minus credere eſt pro nō credendum eſt, huiuſcemodi locutio parum latinis vſui ē.

Nunc ſenuolū ad eā in vrbē miſit, & ego noſtrum vna Syrū. Ch.
Quid narrat? Cli. quid illę? ſe miſerum eſſe. Ch. miſerum? quem
minus credereſt.
Quid reliqui eſt, qn habeat quę quidē in hoīe dicunt̄ bona?
Parentis, patriam incolumē, amicos, genus, cognatos, diuitias,
ATQVE HAEC pinde ſunt, vt illius aīus qui ea poſſidet.
Qui vti ſcit ei bona, illi qui non vtitur recte, mala. Cli.
Immo ille fuit ſenex importunus ſemper? & nunc nihil magis
Vereor, q̄ nequid in illum iratus plus ſatis faxit pater. Ch.
Ille ne? ſed reprimā me, nam in metu eſſe hūc illi, eſt vtile. Cli.
Quid tu te tecum? Ch. dicam, vtut erat manſum tñ oportuit.
Fortaſſe aliquanto iniquior erat, propter eius lubidinem
Pateretur, nam quem ferret, ſi parentem non ferret ſuum?
Huncine erat ęquum ex illius amore, an illū ex huius viuere?
Et quod illum inſimulat durum, id non eſt, nā parētū iniurię
Vniuſmodi ſunt ferme, paulo qui eſt homo tolerabilis,
Scortari crebro nolunt, nolunt crebro conuiuarier,
Prębent exigue ſumptū, & atq; hęc ea ſunt tñ ad virtutem oīa.
VERVM VBI animus ſemel ſe cupiditate deuinxit mala,

Nihil adhuc &c. Hic Clinię qui ex Aſia redierat ingens de amica ſolicitudo exprimitur Accedit et ſodalis opitulator Clitipho, qui aduentum amici mira voluptate pri narrat. Miſerat autem Clinia acceſitum Antiphilam, diſcrutiabatur q; q nō rediret, cui ſic īquit Cli

GVI.

Minus credere. Virg. Nec ſit mihi credere tantū. Inuitatum, quem inuitauit, aut nunc inuitatum. Nec opinanti inſperatum. n. gaudium maius eſſe ſolet quemadmodum et dolor acerbior, ſi non opinanti obijcitur. Caue faxis, volebat Chremes nunciare Menedemo rediſſe filium, ſed Clitipho phibuit, qd Clinię nondum pris voluntas eſſet perſpecta. Incertum eſt, pro icertus eſt, de ſe faciat p ſibi faciat, quin habeat, pro quod non. Quę quidem in homine dicuntur bona. s. a vulgo. Cum tantum animi bona ſecundum philoſophos appellanda ſint. Et hoc illud quod ſupra dixit Chremes affirmat. s. Cliniam non eſſe miſerum. Perinde, ſimilitudinem ſignificat. Ille ne? ſermonem quem coeperat repreſſit, vt exemplo Clinię filius terreretur. Ille ne? hoc clara voce pronunciandum. Sed reprimam me, hęc ſubmiſſa voce protulit ne audiret filius. Hunc. s. Cliniam Vt erat. q̄ bene tuentur patrum partes, qui omnino a filijs tolerandi ſunt. Propter. c. l. vult cauſam Clinię videri deteriorem, vt oſtendat parentes filijs ob vitia eorum aſperiores eſſe. Nā quem f. ſi parentem non ferret ſuum, tale eſt illud. Cuius ſaluti conſulet, qui ſuam negligit. Erat ęquum, ab ęquo ſuſcepit patronam defenſionem. Durum id enim non eſt, aliud obiectum refellit, et a ſtatu diffinitiuo cenſet patrem non eſſe appellandum durum, qui filios a vitijs ſua ſeueritate deterret.

tipho. Clit. O Clinia nihil eſt adhuc quod. i. propter quod, vereare. i. timeas non venturam Antiphilā, hoc eſt nondum habes timendi materiam, ſeu occaſionem, quod ſic dici non ſatis culte ſolet, nihil eſt adhuc, de quo tu debeas timere, etiā haud quaquam. i. nequaq̄ ceſſant. i. differunt aduentum et tardant, et, quod dici ſolet, nō morantur adhuc, ſeu non moram faciunt, et ſcio illam Ant. hodie affuturam tibi hic, ſimul. i. vna cum nuncio, qui iuit eam acceſitū. Proin. i. pinde, hoc eſt id mittas i. dimittas, iſtam. i. tuā ſolicitudinem, falſam. i. ſine cā exiſtentem, quę ſolicitudo excruciat. i. affligit te. Chre. q cum. i. cū quo, filius meus. s. Clitipho loqt. Cli. Pater adeſt. i. ppe eſt, vel aduenit, quē prem volui adeſſe ſup. vel quē volui. i. optaui & deſideraui, vt quis me vult. i. qs me petit, adibo. i. ibo ad eum, vt decet filium prem adire. O pr̄ tu aduenis. i. accedis, opportune. i. tēpeſtiue, auſpicato, bonis auibus expectate venis. Chre. Quid illud eſt pp qd opportune aduenio, Clit. noſtin. i. noſti ne hunc Menedemum noſtrum vicinum. Chre. pbe. i. bene, ſeu recte noui eum. Cli. ſcis filium eſſe huic. i, eum hēre filium. Chre. audiui. i. accepi eū eſſe in Aſia, quod dici non multū latine ſolet, Audiui q eſt i Aſia. Cli. O pr̄ non eſt in Aſia, ſed eſt. apud nos recte, et nō eſt penes nos, nā penes nos eſt qcquid a nobis poſſidet, et in noſtra poteſtate eſt. Vt penes principes ſalus noſtra eſt. ideſt in eius poteſtate. Chre.

Apud et penes

Quid ais?Interrogat id quod audiuit admirabundus,neq; facile credens.Clit.ego abduxi.i.deduxi.illico.i.continuo.ad cęnam illum aduenientem.i.accedentem et applicantem ſeu appellentem.egredientem.i.exeuntem e naui,qua redibat ex Aſia.i.cum applicaret,et e naui egrederetur,ſtatim abduxi eū ad cęnam.

ditionis et ſortis,ſeu ꝓſapiā mediocrem,hī cognatos.i.ꝓpinquos de cognatione ſua.habet diuitias, ideſt opes,atque hęc omnia,quę nec de ſe ſunt bona, neque mala. pinde. ideſt ita ſeu eiuſmodi ſunt,vt,ideſt qualis. vel cuiuſmodi animus illius hominis eſt,qui poſſidet ea, quę dicuntur bona a vulgo.

Neceſſe eſt Clitipho conſilia conſequi conſimilia,hoc
Scitumſt periculum ex alijs facere,tibi quod ex vſu ſiet.Cli.
Ita credo. Ch. ego ibo hinc intro, vt videam nobis quod
coene ſiet,
Tu vt tempus eſt diei, videſis ne quo hinc abeas longius.

nam familiaritas fuit mihi ſēp cū eo iā inde vſque i.aſſidue. a pueritia .i. a tempore pueritę. ideſt iam ex eo tempore cum ambo eſſemus pueri.Chre.nuncias.i.narras.magnam voluptatem.i.magnam lętitiam.Vt Cice.in Epi. Voluptatē habui nimiam.qd narrat.i.qd noui refert, aut qd dicit.Clit.petis ſup.qd ille narret,narrat ſup. ſe eſſe miſeꝝ.i.infelicem.Chr. narrat ſe eſſe miſeꝝ. quem.i.qualem.s.miſeꝝ eē.minus eſt credere.i. nō licet credere. ſicut cernere eſt.i.cernere licet.q.d. nō eſt credendum eū eſſe miſeꝝ.q̄.i. quantum. vellem i.optarem Menedemū.prem eius eſſe inuitatū.i. vocatum ad cęnam,vt eſſet nobiſcum hodie amplius.i.vltra,vellem eum eſſe inuitatum.vt obijcerem.i.offerrem domi.primus.i.ante cęteros hanc lętitiam ei patri,nec. ideſt nec etiam, opinanti.i. ſuſpicanti,quaſi p̄ter ſpē ei accidat,quo maius gaudium eſſe ſolet,atq; ēt nunc ipſius eſt.i.adhuc ſatis maturū eſt eum inuitare,et iō mittendus eſt,q eū acceſſat.Cliti.o pr̄ caue faxis.i.vide ne facias, et ita habemus faxim faxis faxit et faxint. vt videre facile eſt,pro faciam cias ciat ciant. non eſt opus.i. non eſt neceſſe,vt inuitē.Ch.Quapropter.i.cur nō eſt opus.Clit.q: ēt incertum eſt qd Clinia faciat.i. intendat facere de ſe.q.d.neſcit quam viā vult ipſe tenere.modo.i.pauloante.adhuc venit.i. appulit ex Aſia.timet oīa,vz timet iram pr̄is ſui,atque timet aīum amicę ſuę.ut.i.q non (vt aliqñ prius diximus ex Do.ſnia) aīus amicę.s.non ſit erga se.i. timet ne amica eū poſtergauerit,ac ne ei ex aīo aſfluxerit.amat eam amicam miſere.i.perdite, vehementer,et in ſuam miſeriam.Hęc turba.i. hęc turbatio et diſcordia inter eum et patrem.et hęc abitio.i.diſceſſio ſeu profectio euenit propter eā amicam.Dicitur āt abitio ab abeo is habitum habitu.u. verſa in io fit abitio nis.i.diſceſſio. nam abire ſignificat diſcedere.Chr.ſcio pp eam eum diſceſſiſſe a p̄re moleſtatum ſepe.Clit.nunc miſit ſeruulum in vrbem ad eam Antiphilam accerſendā,et ego miſi vna.i.ſimul.nr̄um Syꝝ ſeruū.s.Chre.Quid reliqui eſt.ideſt quid reſtat, quid relinquitur, quid ſupereſt, quid deeſt, ſeu abeſt.quin. ideſt q non habeat ea, quę quidem. ideſt certe. dicuntur.i. cenſentur a vulgo eſſe bona in homine, cum tñ philoſophi tm̄ animi bona cenſeant appellanda.hī ergo ea, q̄ dr̄r bona.s.hī parentes,p̄rem et m̄rem.habet p̄rim incolumē.i.ſanā,et nō armis ꝙ̄ſſatam.hī amicos, quos ſibi ꝯciliauit.habet genus.i.natales bonę con

Volu ptas cice.

obijcere

faxis

pro
ion

io

ſūt inquā bona ei. q ſcit recte.i. vt decet vti illis bōis.et ſunt mala ei q nō vtiē recte illis, q̄ dicuntur a vulgo bona.Clitiph.Immo.i. ſed ille ſenex,ſcilicet Menedemus fuit ſemper importunus.s. acerbus, moleſtus, iniuſtus,et quod dici ſolet, male gratioſus, quaſi non opportunus, et nunc nihil magis vereor. q̄ nequid, ideſt q̄ q aliquid (nam hic ne ſignificat tantum) q ipſe pater,niſi mauis pater eſſe vocatiui caſus,referriq; ad Chremetem.Nil magis inquam vereor.q̄ ne, ideſt q ille ſenex Menedemus iratus plus ſatis,ideſt plus ęquo,ſeu plus quaꝫ decet,faxit,ideſt faciat aliquid in illum Cliniam.Chrem.ille ne,ideſt dicis te timere q ille ſenex ſupple faciat aliquid in illum.Deinde Chre.ſe repreſſit per apoſiopeſim, ne confirmaret Cliniam, videns bonum eſſe vt in timore ſoueatur. ſed reprimam, ideſt cohibebo me, neque oſtendam vltra eius patris teneritudinem in eū. nam vtile eſt illi,ſcilicet Menedemo hunc filium ſuum eſſe,ideſt permanere in me.Clitiph. quia dixerat Chremes reprimam me, interrogat filius, quid tute,ideſt tumet volens ſupple,aut cogitas,tecum,ideſt apud te.Chre. dicam vtut, ideſt vtcunque.ſiue qualitercunq; erat,ideſt qualitercunq; res ſe habebat.tamen oportuit manſum, ideſt oportebat filium manere.Vt curabo adductum tuum Pamphilum,pro adducere.vt prius viſum eſt.fortaſſe,ideſt eſt poſſibile,q pater erat aliquāto iniquior,ideſt ſeuerior et acerbior ęquo, propter libidinem,ideſt propter laſciuiam eius filij, aut propter inordinatam, et temere ſuſceptam voluntatem eius,pateretur, ideſt pati debebat, vel debuiſſet, vt faceres ſepe,pro facere debuiſſes.niſi mauis ad patrem referri,quaſi dicat,debebat pater eius pati libidinem,ſed ſuperior ſententia melior propter id quod ſequitur.Nam quem hominem ferret, ideſt toleraret.ſi non ferret, ideſt pateretur patrem ſuum.Tale et illud eſt in aliquo,cuius ſalum conſulet qui ſuam negligit.Huncine, ideſt vtrum hunc filium ęquum erat,ideſt decebat viuere, ex more, ideſt ex arbitrio illius.ſcilicet patris.an erat ęquum illum,ſcilicet patrem viuere ex more huius.ſ. filij, et id non eſt durum,ideſt aſperum,ſeu acerbum, aut toleratu difficile,ſcilicet quod inſimulat eum, i.icuſat mores.Nam inſimulare ſigt accuſare ſeu icuſare,hoc eſt mores malos reprehendere, vt inſimulo illum ſuperbię.i.incuſo.Nā iniurię parentū ferme ſunt vnius rationis ſeu ſimilis,homo ille pa

Plus ſatis

Manſus
Adductus

Inſimulare

magno labore, vos ſpectatores ĩducite aliꝯ.i.ĩpetrate vobis, ſine pſuadeat mea cã.i.mea ↄtẽplatiõe, hãc cãꝫ.s.me eſſe ſenẽ, iuſtã, vt aliq̃ ps laboris minuat mihi, nã ijs q nũc ſcribũt.i.ↄdũt nouas comędias, nihil.i.nullatenus pcũt ſeni.i. mihi actori, ſi q̃ comędia.i.ſi aliq̃ ẽ laborioſa.i.reqrẽs maximũ laborẽ ĩ ea agẽda.currit ad me.i.ad me vẽit, vt eã agã, ſin.i.sꝫ ſi ẽ leuis.i.facilis actu ↄfert ad aliũ gregẽ.i. ad alios actores nõ egregios.ẽ gregẽ p ↄtẽpũ alioꝝ actoꝝ d ẽ.In hac cõędia ſtataria ẽ orõ pura.i.nitidus ſmo, et facile auditoꝝ aſſẽſus iniẽs.expimini.i.piculũ facite Ivtriq; ptẽ.i.tã ĩ cõędijs leuibus, q̃ laborioſis, et tã ſtatarijs q̃ motorijs, qd meũ ingeniũ poſſit.i.q̃tũ viriũ hẽat ingeniũ meũ in vtriſq; recitandis ac pbandis.hac re.n.oſtendit Teren.q̃ grauis actor ſit, qui ſuas comędias pbet.ſi nũq̃ ſtatui.i.ↄſtitui, pſcripſi, lucitaui auare ptiũ.i. mercedẽ artis meę.i.meę induſtrię, ẽ ſi induxi in aĩum.i.ſi exiſtimaui, ſi mihi pſuaſi eũ q̃ſtũ.i.illud lucꝝ eſſe maximum ſeruire.i. obſeq, inſeruire vr̃is cõmodis, plus dixit, q̃ ſi dixiſſꝫ voluptatibus, ↄmodis g̃.i.vtilitatibus, ſi g̃ h̃ feci, ſtatuite.i.collocate exẽplũ ĩ me, vt.i.ꝙ adoleſcentuli.i.iuuẽculi, qui et ipſi ĩ pſcenius ſunt pdituri agẽdi gr̃a, ſtudeãt.i. laborent placere vobis potius q̃ ſibi.q.d.quẽadmodũ ĩ arte mea, nõ delector lucello, ſed potius auditoꝝ voluptatibus ſeruire ↄtendo, ſic et ipſi adoleſcẽnuli potius ieũdę gr̃ę vr̃ę ſuã artem agẽdi exercebũt, q̃ q̃ſtus ẽ lucri.

SER. NEcni ve.ſit.Prologũ facit ſicut ĩ alijs, ĩ q̃ ob latratus inuidoꝝ et dentes obtũdat, captat ſibi bñuolentiã ſupradictis q̃tuor modis.s.a nr̃a pſona, ẽ aduerſarij ẽc. A nr̃a pſona prius ĩcipit.s.a pſona Ter. et Calliopij. Vterq;.n.hic remordebaẽ. Vitupabaẽ.n.Ter.ꝙ fabulã ſuã recitãdã cuidã ſeni cãtori cõmiſerat, q in facundia ẽ clamore ppl̃i ſufficere audientię nõ poterat. Rep̃hẽdebaẽ et in h̃ ſenex ille.s.Calliopius, q offm̃ non ſibi idoneũ aſſumere audebat. Quibus maledictis ſtatiꝫ venit obuiam dicens. O Romani ne cui.n.ſit in cur.po.s.Ter.dederit par.recitationis, qui ſunt adul.mihi ſeni.id primũ.d.quare hoc fecit, ꝙ hoc eſt illud qͦ quaſi crimen aduerſarij nobis imponunt. Deinde eloquar.i.pnunciabo illud qͦ venit.s.elog.i.pnunciare.s.co.iſtum. Ac ſi dcat, facta excuſatione incipiam ppoſitum meuꝫ.Ideo dicit partes, ꝙ diuerſę partes erant in Theatro. Alias.n. partes habebãt verſi, alias gladiatores, alias recitatores, et has ptes recitatoꝝ dicebat eſſe adoleſcentiũ, ꝙ ipſi plus poterant et clamore ẽ facundia et melodia, q̃ ſenes. Ex integra.Cũ ꝓpoſuiſſet ſe oñdere quare Ter. fabulam ſuam ſeni ↄmiſiſſet, hoc qͦ pmiſſum ẽ nõ vr̃ valere ad cãm.s.cum mendacio comędię, quã pmittit. Hoc ĩpm tñ maxima cã eſt, quare ſeni cõmiſiſſet eã, ꝙ cum bona eſſet bono recitatori cõmendanda erat, vt dicet in ſequenti. Si qua laborioſa eſt ad me curritur, ẽ ideo ita cõmendat. Ego ſum homo ac.m.co.i.perfectam ſine furto, ex ite. quod ſicut Menander fecit eam integram.i. perfectam, ita Ter. non minus integram.i. perfectam tranſlatauit. Quę comędia eſt ſimpli.ar.i.materia eadem facta eſt du.i.duplici oratione.s.gręca et latina. Ecce oſtendi nouam eſſe, cum dixi eam integram eſſe, et quę eſſet.i.quo nomine vocaretur, cũ dixit edunt. Qui autem ſcripſerit in latino, ẽ cuia ſit gręca.i.et ꝙ ĩ gręco nunc dicere ad ni.ma. par.n.exi.ſci.modo potes concludere extra, ꝙ bona eſt tradit eã Teren.mihi ſupponit iterum et alias cauſas, quare ſibi tradita eſt, et hoc eſt, nunc iteꝝ dabo cauſas alias paucis verbis. Quamobrẽ. d.has.p.s.recitationis. Bene dicit ſe dediſſe, ꝙ antequam recitaſſet oportebat eum puidere modos geſticulationum, et pnunciationum, ẽ a poeta addiſcere, quod ſibi intellexiſſet, ideo voluit mihi tradere has partes, ꝙ voluit me eſſe oratorem.i.depcatorẽ.s.vt cum mea perſona cõmendabilis, et auctentica eſſet Po.Ro.depcaret eum, vt partes portę dicerẽtur, ne quid ibi poſſet detractio inuidorum, non.s.voluit tantum eſſe prologum.i. prolocutorem i.recitatorem, ſicut alij ſunt, qui ſolummodo recitant. Non.n. alioꝝ oratio locum haberet in Po.Ro.cum nullius ſint apud eum. Iſte autẽ electus erat a ppl̃o in cantorem, vt magr̃ ſup alios eſſet, ẽ ſeudũ magiſterij illius hẽret, ẽ iõ vir magnę auctoritatis apud ppl̃ꝫ erat. Prologus hic nõ eſt ſubſtãtiuũ, ſed cõe, plogus prologa. Et iteꝝ alia cã q̃re me recitatorẽ fecit. Quia fecit vr̃ꝫ iudiciũ.s.vos me eligiſtis cantorẽ, ẽ actorẽ, iõ vr̃ę electõi ↄſentiẽdo dedit me actorẽ, sꝫ hic mõ a ſe repellit illõ qͦ dicebãt inuidi.s.ꝙ ſenex eẽt muſſitãs, nõ poterat audiri, dico ꝙ me dedit actorẽ, ẽ non putetis veꝝ eẽ qͦ dicũt ↄ me inuidi, ſed h̃ auctor.t.p.a.f.i.ĩ facũdia diſſerẽdo ingt. Ille te.po.co.dictãdo qcqd itellexit ibi auctor cuũ ediſſerã recitator. Cogitare dico cõmode, hic laudat actorẽ Ter.ꝙ.s. non exeq̃r illas maxias ſubtilitates intelligẽtię, q̃ vertebant in ſtultitiã, q̃ illi inuidi ad inanẽ laudẽ ſeq̃bãtur, ſed cõmode.i.vtiliter cogitat.s.illa q̃ ſunt ↄſideranda, et ſciẽda ĩ humana vita, ille dico q orõnẽ hanc.i.hãc co.ẽc. Naꝫ hic captat bñuolẽtiã a re ipſa, remouẽdo criatiões illã, quã comędijs ĩuidi ĩponebãt, et hꝫ occaſionẽ ↄtinuãdi h̃ mõ. Bñ dixi cõmode poetã cogitare, ꝙ illud qͦ vitupabile inducit ĩuidis ĩ comędijs eius nõ vitupandũ ducit iſte, et h̃ ẽ. Nã q maleuoli diſt.i.diuerſis ptibus. Tulerũt rumores, hos.s. rumores Ter.ↄtaminaſſe, q̃tas gręcas multas, dũ ex eis facit Pla.cõtaminationẽ vocabãt illã ↄmixtionẽ, quã faciebant ex diuerſis ptibus diuerſaꝝ comędiaꝝ. id i.ↄtaminaſſe fabulas, is non negat eſſe factũ, non tñ dicẽ hoc q̃tũ ad vocabulũ.s.ꝙ reuera ↄtaminaſſe, ſed q̃tum ad rem ↄtaminationis. Contaminatio.n.ſig̃t cõmixtionẽ, cõmixtionẽ nõ negat, ꝙ nõ hꝫ hoc pro pctõ. Neq; adhuc autumat.i.exiſtimat id ſe pigere ſe factuꝝ deinceps hoc idẽ, vtpote rem quę immunis eſt a culpa. Et merito non negat, hꝫ n.bonoꝝ exemplar ẽc. tuꝫ aliud ꝙ vitiũ remouet, qͦ ĩponebaẽ auctori, q nouiter acceſſerat ad comędias faciendas, et iõ nondũ ſatis firmus erat in illo genere ſcribẽdi, ſed fretus auxilio Scipio. et Lęlij aggreſſus fuerat hmõi opus, et h̃ eſt. Tum ex altera pte. Veſtrum iudiciũ.i.attenta ↄſideratione vr̃a, et vt minus dicã, vr̃a ęſtimatio.i. leuis cognitio vr̃a.valebit.s. dijudicare illud qͦ maleuoli di.i.frequenter dicunt.ſe.i. Teren.rep.ad.ſe ap. ẽ hũc Ter.eſſe fretũ ingenio.m.a.eoꝝ amicoꝝ.i.quorundam

dam ſapientum; Scipionis. s. & Lelij. et haud fretus natura ſua, ideſt ingenio. Muſica large accepta eſt vniuerſalis ſcientia victa a muſis, quę pſcribuntur omni ſciētię, inde muſicus dicitur ſapiens. In hoc ſcilicet valebit indicare, quia falſum eſt eum fretus eſſe ingenio ſuo inuenientis, et illos dominos ſatis non multum huius ſtudij curioſos, quare ab omnibus premiſſis infert. Ecce hic oſtēdit quomodo ſit orator. Iniquus. i. iniquorum, et equum, ideſt equorum. Date co. no. fabulare, creſcendi. s. vt creſcant.

tia mea, qui ſenex ſum, et commendabilis apud vos. Stin lenis eſt. i. vilis, deſeruit ad alios recitatores, qui ſunt grex reſpectu paucorum bonorum. In hac quia dixerat, ſi qua laborioſa eſt ad me etc. et ſuperius integra. videtur deterrere auditorem, et auferre docilitatem propter nimiam grauitatem. Ideo dicit, quāuis iſta comoedia laborioſa & integra ſit quātus ad ꝓprietates bene ſeruatas, & quātus ad me recitatorē, tū quantū ad vos nō eſt difficilis q: oratio ē pura, & ſimplex & intelligibilis. In vtrunq; ꝑtem. i. in lenibus, et grauibus, q ſepius eſtis experti.

Trimetri, & Septenarius vnus, Dimeter Brachicatalecticus.

CHREMES. MENEDEMVS. SENES.

PRIMVS ACTVS.

Q Vāquam hęc inter nos nuper notitia admodū eſt,
Inde adeo quod agrum in ꝓximo hic mercatus es,
Nec rei fere ſane amplius quidꝗ fuit,
Tamen vel virtus tua me, vel vicinitas
(Quod ego in propinqua parte amicitię puto)
Facit, vt te audacter moneam, et familiariter,
Quod mihi videre pręter ętatem tuam

Copiam dico date illis poetis, qui boni ſunt, & hoc eſt, qui faciat cop ſpec. fabulas ſuas, quia ſine vitijs ſunt. Non abſcondunt vt mali poetę, q: opera ſua volunt ſemper latere. Ne ille, captat beneuolentiam a perſona aduerſarij. ſic iunge per quandam ironiam. Dixi q faciant co. ſemper, quaſi ad vriam, ſed tamen ne exiſtimet iō eſſe dictum pro ſe ille q nu. f. po. diſceſſe quaſi diſceſſiſſe. Ser. c. in. u. fecerat enim Lauinius comędiam quandam, in qua deſcripſerat ſeruum inſanum diſcurrentem per vias et ei quaſi alicui venerabili perſonę populus aſſurrexiſſe, et inclinaſſe, et dediſſe locum. Hunc vitupe rat Terē. in illo, quod certe eſt vituperandum, ga cur populus. Ser. in. Tangit iterum cum latenter, cum dicit de illius peccato etc. Date mihi po. ut liceat agere per ſilentium ſtatariam, ſtataria dicit illa comędia, quę eodem ſtatu vocis, et motu etias corporis recitatur pro modo orationis. Non modo alte non humiliter, quod pertinet ad motorias comędiam, ideo maxime in ſtataria eſt ſilentius expoſtulandum, q: ſi turbatio fuerit oportebit alta voce incipere recitare, et deinceps, et ceſſante turba oportebit in eodem motu vocis remanere, q: ſtataria eundem modum, quo incepta eſt eum vsq; ad finem exigit ſemper, quare oportet quietari populum, vt mediocri voce ſit ſibi agendum. Ideo dico per ſilentium, ne ſemper ſint agendi. i. recitandi ſicut hucusq;. Mihi ſeni aſſidue, ideſt ęqualiter. Summo cl. et in hac comędia, & in ſtatarijs pſonę illę, quas premittit nota proprietates cus perſonis poſitas, ideo oportet intelligere tam in hac comędia, ꝗ in alia eſſe dictus, ga omnes ille perſonę nō poſſent notari in hac comędia. Et iducite animo hanc cauſam eſſe iuſtam. s. quod peto licere mihi ſeni agere per ſilentium. ſaltem mea cauſa. i. gra

Nunc experimini in hac leui, vel etiam difficili quantum ad proprietates bene ſeruatas. Hac cōditione dico vos mihi aduocatos. Si nunquas auare a verbis. s. t. etc. pręter communne ſtudium ſeruire veſtris com modis, ideſt ratione vtilitati, et delectationi, quod vtrūq; eſt in comędia, quia ibi eſt notitia mortali tatis, et multum etiam delectat aures populi. Statuite in me exemplum alijs futuris recitatoribus, quia ſi viderint q me libēter, & honorifice accipiatis, ſtudebunt potius vt vobis placeant.

Q Vanꝗ hęc inter nos. Bene ex arte comica ſe nex opitulator inducitur, qui & miſeria, & triſtitia alterius valde commoueatur, ſimul amborum ſenum coniunctio, et familiari tas ad id quod ſecuturum eſt, non parum accom moda futura eſt, ſimul exprimitur a poeta mutua miſeratio, quę inter ſenes eſſe ſolet, & oratio ſenilis prolixa Quāquam hęc inter nos, exordium eſt, et oratori congruum, q: enim exigua notitia, aut nuper incepta, vel nulla conſuetudo anteactę vitę facere prohibet, id vel virtus, vel propinquitas cogit. Vicinitas, vicinia, non tam homines, ꝗ eundem incolunt vicum ſignificat, ꝗ qui prope domum tuam habitant. Vicinitas autem non homines, ſed propinquitatem proprie vicinorum. GVI.

Nam proh Deum atq; hominum fidem, exclamatio vehemēs eſt in eum qui et ſenex et diues cō tinuo ſe labore defatiget. et eo magis Chre. admiratur huius laborem nondum intellecta cauſa. Vt coniicio, ideſt coniecturam capio. hinc coniectura dicta eſt a coniectu, ideſt a directione quadam rationis ad veritatem. Vnde etiam ſomniorum, atque omnium interpretes coniectores vocamus. Coniectura

Nemo, pro quiſquam. Tute illorum officia

Fungor fungere nunc dicimus officijs fungeris. Fungor idem eſt quod officium, munusq; ago, ut fungor magiſtratu, fungor legatione. Nunquam, deeſt nam. Tam mane mō aduerbiū, alibi nomen videtur, vt Iam mane nouum, iam clarum mane feneſtras. Intrat. Quin te in fundo conſpicer, quin pro q non hoc in loco, alias pro cur, non pro etiam, pro quare ponitur. In fundo, ſuperius dixit. Agrum in proximo hic mercatus eſt. Fūdus enim ab agro cōtinetur, de quo Cic. in quodam iocularí libello. Fundus vero vocat quem poſſit mittere funda. Ni lapis exciderit, qua caua funda patet. Remittis, neque te reſpicis, nihil ſignificantius de eo, qui nihil ſibi parat, nec ſui miſeretur, nam qui alijs remittit aliquid, ideſt condonat, is eſt facilis, et mitis naturę.

Cic.

nium, q̄ illa quę cęteris, quę quaſi longo interuallo interiecto videmus aliter de illis ac de nobis iudicamus. Ab re tua, ideſt a negocijs tuis familiaribus. dicitur etiam ab re tua contra vtilitatem tuam, ſicut a re tua, et e repu. ideſt pro re tua, et pro republica. Homo ſum, humani nihil alienum. m. a. p. hi ex Platonis ſentētia q ingt, ortus nr̄i p̄tē priā vēdicare, p̄tē amicos, et vt ſtoicis placet, quę in terris gignūtur ad vſum hominū omnia creantur Homines autem hominum cauſa generantur. vt ipſi inter ſe alij alijs prodeſſe poſſint. Percontari i. interrogare. Percōtari ſuapte natura ad finem ſpectat coarguendi. Interrogamus noſcēdi gratia, percontamur vero arguendi, quamuis tamen vtroq; indifferenter vtamur.

Facere, q̄ preterq̄ res te adhortatur tua.
Nam proh Deum atq; hominum fidem, quid vis tibi?
Aut quid queris? Annos ſexaginta natus es,
Aut plus eo, vt conicio, Agrum in his regionibus
Meliorem, neq; pretij maioris nemo habet.
Seruos complures. proinde quaſi nemo ſiet,
Ita attente tu te illorum officia fungere.
Nunq̄ tam mane egredior, neq; tam veſperi
Domum reuertor, quin te in fundo conſpicer,
Fodere, aut arare, aut aliquid ferre denique,
Nullum remittis tempus, neq; te reſpicis.
Hęc non voluptati tibi eſſe, ſatis certe ſcio.
At enim dices, me quantum hic fiat operis pęnitet,
Quod in opere faciundo operę conſumis tuę.
Si ſumas in illis exercendis plus agas. Me.
Chreme tantum ne ab re tua eſt otij tibi,
Aliena vt cures, ea nihil quę ad te attinent? Ch.
HOMO SVM, HVMANI a me nihil alienum puto.
Vel me monere hoc, vel percontari puta.
Rectum eſt ego vt faciam, non vt deterream. Me.
Mihi ſic eſt vſus, tibi vt facto opus eſt face. Ch.
An cuiquam eſt vſus homini ſe vt cruciet? Me. mihi Ch.
Siquid laboris eſt, nollem, ſed quid iſtuc mali eſt?
Queſo quid de te tantum meruiſti? Me. eheu. Ch.
Ne lacruma, atq; iſtuc quidquid eſt, fac me vt ſciam.
Ne retice, ne verere, crede inquam mihi,
Aut conſolando, aut conſilio, aut re iuuero Me.
Scire hoc vis? Ch. hac equidem cauſa qua dixi tibi me.

Pęnitet

Opera

Opus

Virg.

Cic.

At enim dicis, antiphorę reſpondet. Pęnitet, ideſt parum videtur. Pęnitet enim eum, qui parum putat. alibi Teren. Noſtri noſmet pęnitet. Virg. in Buco. nec te pęniteat calamo t. l. Cice. ad filium, Quo ad te quantum proficias non penitebit. Quod in opere faciundo, opera eſt actio et perſona ipſa, quę opus peragit. opus finis eſt, et fructus operę. Nonnunquam opus pro opera videtur accipi. Virgi. Mollibus e ſtratis opera ad fabrilia ſurgit. In illis ex. qui alijs preeſt, aut paterfamilias, aut imperator, plus efficit ſua adhortatione q̄ opera. Tantum ne ab re tua eſt, eſt o. olfficilis (vt inquit Cice.) eſt cura rerum alienarum. Nam ea magis percipimus, atq; ſentimus, quę nobiſipſis, aut proſpera, aut aduerſa veniunt,

Vſus, modo opus ſignificat, alias vtile. Vt. o. ē. f. pro facere, ſic Sallu. Nam et priuſquam incipias conſulto et vbi. c. m. f. o. ē. Mihi, non repugnat ſententię Chremetis, ſed ſe ſolum meruiſſe dicit vt crucietur. De te. m. dicimus autem mereo et mereor. Mereor date, confero vel bonum vel malum.

Ne retice, bene retice. Nam reticemus dolores, obticemus pudēda tacemus ſecreta, vt Nec tacui demens. In eunucho, Virgo conſciſſa veſte lachrymans obticet. Aut conſolando, aut conſilio, aut re iuuero, his tribus adhibitis quid amplius in vera amicitia exoptandum. Appone, in tempore, ſcilicet. Non ſi. i. hęc magis geſtu exprimuntur. Hui, tam grauis, apoſiopeſis, et admirationo ponderis ruſticorum, quibus ſenes vtitur.

Perditus

Æger

Perdite, bene perdite. Nam perditus eſt qui in omne ſcelus eſt traditus. Animum ęgrotum, pro ęgro dixit, nam animus ęger corpus vero ęgrotum dicitur. Et via peruulgata patrum patres bonis inſtitutis aliorum exemplis nonnunquam minis filios ad virtutem adhortantur.

dat, q non pertinax in malis, vt multi fuerint. Vbi comperi, hęc oratio tota pathetica eſt, et bene comperi. compertum eſt mihi et exploratum idem eſt quod ſcio per inueſtigationem. Accurrunt ſerui, tale illud in Andria, Accurrit, mediam mulierem amplectitur.

Dicetur. Ch. vt iſtos raſtros interea tamen
Depone, ne labora. Mene. minime. Ch. quam rem agis? Me.
Sine me vacuum tempus ne quod dem mihi
Laboris. Ch. non ſinam inquam. Me. ha, non ęquum facis. Ch.
Hui, tam grauis hos quęſo? Me. ſic meritum eſt meum. Ch.
Nunc loquere. Me. filium vnicum adoleſcentulum
Habeo, at quod dixi habere me, immo habui Chreme.
Nunc habeam, nec ne incertum eſt. Ch. quid ita iſtuc? Me. ſcies.
Eſt e Corintho hic aduena anus paupercula.
Eius filiam ille amare coepit perdite,
Prope iam vt pro vxore haberet, hęc clam me omnia.
Vbi rem reſciui, coepi non humanitus,
Neq; vt animum decuit ęgrotum adoleſcētuli
Tractare, ſed vi et via peruolgata patrum.
Cottidie accuſabam, hem tibi hęc diutius
Licere ſperas facere me viuo patre?
Amicam vt habeas prope iam vxoris loco?
Erras ſi id credis, et me ignoras Clinia.
Ego te meum eſſe dici tantiſper volo,
Dum quod te dignum eſt facies, ſed ſi id nō facis,
Ego quod me in te ſit facere dignum inuenero.
Nulla adeo ex re iſtuc fit, niſi ex nimio otio.
Ego iſtuc ętatis non amori operam dabam,
Sed in Aſiam hinc abij propter pauperiem,
Atq; ibi ſimul rem, et gloriam armis belli repperi.
Poſtremo adeo res redit, adoleſcentulus
Sępe eadem, et grauiter audiendo victus eſt.
Putauit me ętate, et ſapientia
Plus ſcire et prouidere, q̄ ſeipſum ſibi.
In Aſiam ad regem militatum abijt Chreme. Ch.
Quid ais? Me. clam me profectus, menſis tris abeſt. Ch.
Ambo accuſandi, ſed ſi illud inceptum, tamen
Animi eſt pudentis ſignum, et non inſtrenui. Me.
Vbi comperi ex his qui ei fuere conſcij,

Cice.

Liuius

Tantiſper volo, tantiſper poſſit, lat poſt ſe dum p do nec, ſine q̄ din. cic. in carceres ductus, vt ibi eſſet tantiſper dum culeus, in quem deiectus deferretur, compararetur. Sunt qui accipiant tantiſper p tantummodo, ſunt q pro interea. Liuius in lib. i. ab. ur. c. Tamen id imperium ei ad puberē ęta tem incolume mā ſit, tātiſper tutela muliebri. Et tāntiſper ſine dum viſus eſt, hoc loco tantiſper pro tā diu accipitur. Nō a. ope. dabam, bene ſenex iuxtā Horatij pręceptum laudator acti temporis inducitur. Propter pauperiem, paupertas eſt mediocrium pauperies mendicorum. Rem et gloriam, hęc duo potiſſimum a militibus ſtrenuis comparantur. Res tria notat, imperium, ſiue diuinas, litem, et Venerem. Victus, non ceſſit aut paruit, ſed quod eſt oppreſſi victus eſt.

Res

Putauit me, clementiſſimus pater filium laudat,

Tricliniū

Horatius

Lectos ſternere, ex conſuetudine antiqua, lectulis enim ſtratis antiqui cenitabāt, vnde triclinium a tribus lectis dictum. Horatius. Sępe tribus lectis videas coenare quaternos. Terentius in Adelphis, Lectulos ligneos dedit faciendos in ſolo vbi ponetis vos. Atq; in. fracto, vt dl cinius certo animo, id eſt forti et firmo. Prę ęgritudine aſſideo, ſedemus deſidia, vt ſedeant peccentque Latini. Reſidemus otio, vt iam pridem reſides animo, ſcilicet pręſidemus rei commiſſę, vt prouincię, aſſidemus in re, quam frequenter agimus. Coenam apparare, nil ſignificantius bene dicere potuit, qui voluptates, et cōmoda quę aſperitatis gratia filij narrat. Nam apparare eſt ad dignitatem quandam, ac verius pompam. Pręparare vero eſt, quę vtilia ſunt, aut fore creduntur. Eum ego, eieci, eum abundat. Corraſi oīa, cū

Dionyſia hic ſunt,hodie apud me ſis volo.Me.
Non poſſum.Ch.cur non?queſo tandem aliquantulum
Tibi parce,idem abſens facere te hoc volt filius.Me.
Non conuenit qui illum ad laborem impulerim.
Nunc me ipſum fugere.Ch.ſicine eſt ſententia?Me.
Sic.Ch.bene vale.Me.& tu.Ch.lacrumas excuſſit mihi,
Miſeretq; me eius,ſed vt diei tempus eſt,
Monere oportet me hunc vicinum Phaniam
Ad cęnam vt veniat,ibo vt viſam ſi domi eſt.
Nihil opus fuit monitore,iam dudum domi
Prȩſto apud me eſſe aiunt,egomet conuiuas moror.
Ibo adeo hinc intro.ſed quid crepuerunt fores?
Hinc a me quisnam egreditur?huc conceſſero.

Dionyſia Dionyſia hic ſunt,hoc eſt bacchanalia.Dionyſiũ ãt,qui et Bacchus dr̃,ſacra a pleriſq; Grȩcię vrbibus tertio quoq; anno celebrabantur. Si cõmodũ eſt.i.ſi tibi placet. Queſo,primam pſonã indicatiui hʒ duntaxat.Licet q̃rere lectum ſit apud Salluſtium et Tulliũ. Vt diei tp̃s,tp̃s ſupra horam ſigt.diei archaismo abundat. Nihil.o.f.m.hoc eſt vocatore. Nam vocatores proprie dicebãtur,q ad cęnas vocabant. Pręſto ſuʒ,idẽ eſt qδ adſum.nec alteri fcẽ verbo cohęret niſi verbo ſubſtãtiuo, et huic ſimplici.nam p̃ſto adſum magis poeticum eſt. Ego.c.m.hoc eſt in mora detineo.a quibuſdaʒ morari pro expectare exponitur.Sed mea ſententia magis poetice,q̃ oratorie.

GVI. Quanquam etc.Hic ſenex Chre.inducit̃, qui alterius ſenis Menedemi triſtitia cõmonetur.Etiam amboꝝ ſenum ↄiunctio multum ſequẽtibus rebus accommodata eſſe cenſetur. Chre.quãq̃ hęc notitia admodũ eſt.i.valde extat,ſiue intercedit.nuper.i.non multo ante tp̃e iter nos. adeo.i.in tantum.ꝙ inde.i.ex tali notitia,ſiue propter talem notitiam.mercatus ſum.i.emi.hic in ꝓximo.i.in hac vicinia.agrum.i.rus,et p̃diũ,nec ſane.i.certe.quicq̃ rei.i.aliqua cã fere non fuit.amplius.i.non fuit vltra illam notitiã,quę videlicet res me induceret ad emendum illum agꝝ.vel qcquaʒ rei non fuit amplius.i.maius quo mouerer ad id emendũ,tm̃ vel virtus tua vel vicinitas.i. propinqtas.nam vicinia ſigt hoies,qui prope domũ nr̃am habitant,ſed vicinitas eſt ipſa domoꝝ ꝓpinqtas. (qδ.s.eſſe vicinum.puto.i.reputo eſſe ſup.in ꝓpinqua pte.i.in coniuncta portione amicitię) tua inq̃ virtus et vicinitas.facit.i.inducit me,vt moneã te audacter.i.libere et familiariter eius ſup.qδ videris mihi facere p̃ter ętatem tuam.i.contra tuã ſenectutem,et p̃ter q̃ res tua.i.tua vtilitas . adhortat̃.i.admonet,ſuadet,poſtulat,vt fiat.naʒ proh,exclamatio vehemens.imploro ſup.fidem.i.opem,et auxiliũ.deũ.i.deoꝝ atq; hoĩum.qd tibi vis.i. qδ dr̃. qd oportet tibi.qd queris.i.qd petis.natus es annos ſexaginta.i.habes ſexaginta annos.aut plus eo numero ſcilicet.i.vltra eum numeꝝ.vt ↄiicio.i.ↄiectuo.hinc ↄiectura dicta eſt a ↄiectu.i.a directione quadam rõnis ad veritateʒ,vnde ſomnioꝝ et omnium interp̃tes ↄiectores dn̄r.nemo habet agrum meliorem.i.fertiliorem.neq; maioris pretij.i. pluris valentiʒ in his regionibus.et nemo habet complures.i.plures,compoſitum ꝑ ſimplici,ſeruos q̃ tu habes.s.proinde.i.iõ q̃ſi nemo ſit.i.q̃ſi nullos habeas.ita te.i.timet fungeris officia illoꝝ.nunc dicimus tm̃ fungi officijs,et non fungi officia, vt hic. nunq̃ egredior tam mane,neq; reuertor domum tam veſperi.i.tam ſero.taʒ tarde. quin.i. qδ non cõſpicer.i. videam.te fodere i fundo.i.in pte agri tui. aut qn videã te arare,aut aliqd facer̃ in fundo inq̃ tuo.Deniq; nullum remittis.i. relaxas tempus,quin ſemper labores.neq; reſpicis te.i. tui non ducis rõnem,nec tuę parcis valetudini.ſcio ſatis certo ꝑ certe,hęc non eſſe tibi voluptati.i.ad delectationem.At.i.ſed dicis.me penitet.i.mihi parum vr̃ quantũ operis fiat hinc.i.mihi paꝝ vr̃ eſſe dẽ eo, qδ fit hic a ſeruis meis,qui pro maiori parte dici ceſſatores ſunt,ꝓpterea ipſi operi manum libet admouere.ſi ſumas id ſup.operę tuę.i.id laboris . qd qδ ↄſumis.i.ↄteris,perdis in opere faciundo.i. in operando in agro.ſi inquam ſumas id opere in illis ſeruis exercendis.i.incitandis ad opus faciẽdũ. Plus agas.i.magis operareris,et vt dici ſolet, plus lucrareris,ſeu lucri faceres,uel tuę vtilitati magis conſuleres.Me.o Chreme.ne ideſt vtrum tantum otij.i.ceſſationis,vacationis,quietis ẽ tibi.Ab re tua, ideſt a tuis negocijs familiaribus,vt cures aliena.i. res aliorum,ſeu negocia,quę nihil.i.nullatenus.attinent,ideſt ſpectant ad te.Chre.ego ſum homo,ergo ſociabilis per naturam. et non ſolum ad me, ſed ad alium iuuandum natus.puto nihil humani.ideſt nihil ſpectans ad hoiem. eẽ alienum a me i.a me abhorrens,et ad me nõ ſpectare . Puta me vel monere hoc,vt.s.non te ita excrucies vel percõtari,ideſt interrogare arguendi gratia. rectum.i. officioſum eſt et honeſtum,vt ego faciam hoc ſupple,ideſt vt te admoneam,aut perconter. non eſt meum ſup.uel non eſt mihi integrum, ſolutum, aut liberum,aut ad me nõ ſpectat ut deterream, ideſt deflectam te ab inſtituto propoſito,ſed meuʒ eſt te admonere,aut interrogare.Mene.uſus eſt mihi,ideſt opus eſt mihi more plautino,uel ſi uis capere uſum pro utilitate.ſenſus eſt.Vtile eſt mihi ſic facere ſup.fac ut opus eſt tibi.facto,ideſt facere.ab latinus participij pręteriti temporis hic ponitur pro infinitiuo ut Sallu.fecit,Priuſquam incipias conſulto,et ubi.c.m.o.e.f .i. conſulere et facere.

Percontari

Facto facere Sallu.

ſedeo,vel ponit̃ compoſitus pro ſimpliti. prę ęgri-
tudine.i.prę dolore animi,ſerui.i.famuli mei. ac-
currunt.i.celeriter ad me veniunt,accurro eniʒ cõ
Soccus
ponit̃ ex ad curro is.detrahunt.i.deducunt a pedi
bus,ſeu diſſoluũt,ſoccos.i.calceos. ſoccus calcei ge-
nus eſt dictus,vt aliqui volunt quaſi ſaccus,q: cal
Peditheca
ciationi ſit facilis,quales ſunt quas peditbecas vo-
cant.Eo aũt calciamento comoediaꝝ actores vte-
bant̃,quemadmodum et cothurno tragoedi, vſq;
adeo vt pro ſtilo comico poni poſſit,quemadmo
dum cothurnus pro ſtilo tragico.Video alios ſer-
uos meos feſtinare ſternere.i.parare lectos. Lectu-
lis enim ſtratis antiqui coenitabant. Inde triclini
um a tribus lectis dictum.Horati. Sępe tribus le-
ctis videas coenare quaternos.Video inquam ali-
Appare & pparar
os feſtinare apparare.i.laute parare coenam,naʒ
apparare eſt ad dignitatẽ q̃dam ac veluti põpam.
Prępararare vero eſt quę vtilia ſunt, aut fore credũ-
tur,qſq; pro ſe.i.ex ſua parte,vel ꝓ virili ſua,aut ꝓ
qualitate roboris ſui.Vir.in.v.Pro ſe quiſq; viri.
faciebat.i.efficiebat.ſedulo.i.inſtanter, ac ſine do-
lo.quo.i.vt.leniret.i.mitigarent mihi. illam miſe
riam.i.calamitatẽ.Vbi.i.poſtq̃.video hęc quę facie
bant ſerui.coepi cogitare.i.ↄſiderare. Hem.i.indi-
gnatiue et dolenter.tot ſerui ſunt ſolicitũ.i. anxij
cauſa mei ſolius,vt expleant me vnum.i. vt mihi
vni ſatisfaciant cumulate,ac mihi morem gerãt,
tot ancillę veſtiant me?q.d.non facient,ego ſolus
faciam tantos ſumptus.i.tanta impendia,ſiue tã
tas impenſas domi.q.d.non faciam, ſed ego eieci
hinc mea iniuſtitia eum gnatum vnicuʒ miſeꝝ,
quẽ Gnatum decuit.i.decens fuit vti.pariter.i. ęq̃li
ter,vt ego his ſumptibus et ſeruis,aut ẽt quem de
cuit vti amplius,q: illa ętas iuuenilis ẽ magis ido
nea ad hęc vtenda.i.ad vtẽdum his, vel vt vtatur
his ꝑdictis,vbi vtenda gerundiuũ eſt nomen. qdẽ.
i.certe.deputẽ.i.ualde putẽ me eſſe dignum, quo-
uis.i.quolibet malo.i.qualibet afflictione, ſi faciã
id qđ dixi.s.ſi patiar ut tot ſerui pro me ſint ſoli-
citi,q: tot ancillę me ueſtiant, q: tantos ſumptus
faciã,quę oia ꝑdicta dixerat indignatiue, intelli-
gens ſe non eſſe facturum.Nam uſq;.i.aſſidue.dũ
i.quouſq;.uel q̃diu ille filius.incolet.i.exercebit,uel
ducet,uel aget,aut frequẽtabit illam uitã inopẽ.i.
miſeraʒ.carens patria.i exul a patria pp meas in-
iurias.i.ↄtumelias.interea.i.tãdiu dabo illi uſq;.i.
aſſidue ſupplicium.i.poenas de me.laborans.i.la-
borando,q̃rens.i.acqrendo cum labore. parcens.i.
Parcus
coortans,et ↄſtringens ſolutũ uictum, ẽ tanq̃ par
cus fortunis parcendo,et eas reſeruando. ſeruiens
i.ſeruiendo illi ↄquirendo,et ↄduplicando undiq;.
Dare alicui de ſe ſuppliciũ
illi diuitias more boni ſerui. Dare alicui de ſe ſup-
plicium ſignificat punire ſeipſ; illius uice, hęc ſunt
illa quę ſenex facienda ſibi decreuerat,nunc oſten
dit ad rem uerba acceſſiſſe,ſeu eſſe collata inqui-
ens,facio ita ut deliberaui.ꝑſus.i. oĩno. nihil re-
linquo in ędibus.i.domi meę.nec uas.s.relinquo,
nec ueſtimentum corraſi.i. undiq; coadunans et
colligens uendidi oia.s.ancillas, ſeruos.niſi.i. ꝑter
eos,qui facile exercerent.i.bene colligerent, et de-
mererẽt ſuum ſumptum.i. ꝑter eos qui, ut uulgo
dici ſolet,bene implerent id quod ↄſtarẽt ſuo ſum-
ptu in opere ruſtico faciũdo.i. in meditando in
agro,ſiue i fodiendo,ſiue in arando, ſiue in alijs
id genus.Cum dicere volumus aliquẽ nil oĩno tã
parũm reliquiſſe ex rebus ſuis,quod non aliena
uerit,recte dicemus,Oia corraſit, quaſi etiam raſe
rit parietes et cętera,ſi ex illis radendis aliquid cõ-
modi potuerit ↄſequi.Interdum corradere (vt ait
Do.)ſignificat difficulter cõparare.Teren. in Adel.
Minas decem corradet alicunde.i. difficulter cõ-
parabit.Abradere aũt ſignificat per vim auferre.ꝑ
duxi.i.expoſui venales,ſeu propoſui,nam ꝑduce-
re ſignificat foras ducere.Inde ꝑductores dĩr,qui
virgines abducunt,et ad q̃ſtum exponunt ac vẽdi-
di omnes ſeruos.s.meos.ilico.i.protinus. inſcripſi.
i.proſcripſi venales ędes apponens inſcriptionem
ad fores talem. Hęc domus eſt venalis, vel alia id
genus,inſcripſi ergo ędes mercede.i.pretio.coegi.i.
congeſſi,coadunaui.quaſi.i.prope quindecim ta-
lenta. Talentum Athenienſe paruum conſtat ex Talentũ
lx.minis ſiue libris.Talentuʒ vero magnum con-
ſtat ex octogintatribus et q̃tuor vncijs.Eſt ẽt talen
tum euboicũ qđ Attico talento paulo minus eſt.
Mercatus ſum.i.emi hunc agꝝ.hic.i.in hoc agro.
exerceo.i.fatigo me.o Chreme.decreui.i. ↄſtitui me
facere minus iniurię meo gnato.tãſper.i. tãdiu.
dum.i.q̃diu.fiam.i.efficiar.miſer.i.afflictus. Decer
nere ꝓprie eſt de rebus magnis certam ꝓferre ſen
tentiam.nec.i.et decreui non eſſe fas.i. non licere
me frui hinc vlla voluptate.i. aliquam capere vo-
luptatem,niſi.i ꝑter q̃,vbi.i.poſtq̃,vel qñ,ille.s.filius
meus,particeps.i.hęres meus,quaſi nunc partẽ ca
piens bonoꝝ meoꝝ,vel ẽt particeps.i. cui debeam
credere oia mea ↄſilia,redierit.i. reuerſus fuerit,vt
ſaluus.i.incolumis.Chre. Puto eſſe leni ingenio.i.
te eſſe natura miti,et benigne,ac indulgenti, in li-
beros.i.erga filium,nam,vt Gelius ait,liberos di-
xerunt auctores numero multitudinis de vno tã-
tum filio,quin qđ longe eſt mirabilius de vnica
filia,et puto illũ filiũ eſſe obſequẽtẽ.i.officioſuʒ,mo-
rigerum, obſequioſum,ſi quis tractaret.i. foueret
eum recte,ac cõmode.i.opportune,tempeſtiue. Ve-
rum.i.ſed,neq; tu noueras.i.cognoſcebas,ſatis illũ,
ideſt mores eius,neq; ille ſatis nouerat.i.cognoſce-
bat te.i.tuos mores hoc.s.vt mores ignorent,fit.i.
efficitur,vel ↄtingit,ibi.i.tunc,vbi.i.quando, non
viuitur.i.vita non agitur recte vt decet, tu nunq̃
oſtendiſti q̃ti pẽderes.i.q̃ti ęſtimares, aut q̃ti faceres
illum filium.Tractũ aũt ab antiqs,q ante pecuniã
ſignatam ęs et argentum pendebant.i. pondera-
bant.Inde pendere pęnas dicimus.i.dare ſeu lue-
re poenas.Nam antiquoꝝ poenę erant pecunia- Pendere poenas
rię.Inde pendere dicimus ęſtimare ſiue liceri.In-
de nihilipendere.i.nihili facere.Inde paruipendere,
flocipendere, magnipẽdere, nec ille filius auſus eſt
credere.i.ↄmittere et impartire tibi ſecreta ſup. ſua
ſeu ↄſilia.quę ęquum eſt.i.iuſtum eſt filios ſupple
credere.i.cõmittere patri,vt nihil moliantur parẽ-
tibus inconſultis.Quod ſi factum eſſet videlicet,vt
et tu illi oſtendiſſes quanti eum faceres, et ille ſua
tibi conſilia credidiſſet , nunquam hęc veniſſent

tibi.s.vt tu ita voleres et filij preſentia priuatus
eſſes Menede.eſt ita.i.eo modo quo dicis res ſe ha
bet,fateor.i.profiteor ita eſſe, peccatum meum eſt
maximum.i.grauiſſimum erraui.Ch. O Menede⸗
me.at porro.i.ſed certe.recte ſpero.i. bona eſt mihi
ſpes ſeu recta ſpe ſum,et confido.i.credo illum fili⸗
Propediẽ um affuturum eſſe.i.ꝙ aderit hic,propedies.i.bre⸗
ui,cum.s.iam prope eſt dies.Mene.vtinam dij fa
xint pro faciāt.Chre.facient.i. efficient vt tu redhi⸗
beas filium,nunc ſi cōmodum eſt.i. ſi tibi eſt op⸗
portunum et tempeſtiuum et non moleſtum,vo
loq; ſupple ſis hodie apud me, qꝛ ſupple Dionyſia
ſunt hic,ideſt in hoc anno,hoc eſt nunc ſunt bac⸗
chanalia ſiue orgia quę sūt Bacchi ſacra ſeu feſta,
qui bacchus vna ſuarum appellationum dicitur
Dionyſius.Eius autem ſacra a pleriſq; grecię vrbi⸗
bus triennio quoq; celebrabant.Me.non poſſum.
s.eſſe conuiua apud te.Chre. cur non potes eē apō
me queſo.i.obſecro.tandem.i.vno verbo quod tā
tam vim habere apud te velim quantam ſi diu
te rogaſſem,et illud foret vltimum hoc eſt qđ po⸗
ſtulat Ch.parce aliq̄tulū tibi.i.aliq̄tulus tuos remit
te ſeu interſeca labores, ac interrūpe filius abſēs vult
te facere h̄. i.vt parcas tibi.Me.nō ꝯuenit.i.non eſt
ꝯueniens nunc me ipſuꝫ fugere laboreꝫ. qui.s.ego
impulerim.i.impegerim et intruſerim illum fili⸗
um ad laborem ſumendum.Ch.ſiccine.i. vtruꝫ ta
lis eſt ſententia et opinio tua.Me.ſic ē ſup. ſentētia
mea.Ch.bene vale.i.mane bñ valēs abi.Chr. excuſ⸗
ſit mihi lachrymas.i.lachrymari me fecit.i.lachry
mas in finibus oculorum meorum oboriri fecit
quę ex oculis manarunt ac ſi forent excuſſę. Naꝫ
excutere ſignificat commonēdo aliquid deijcere,
Excutere vt excute te de puluere.i.te mouendo vehementer
deijce a te puluerem,et me miſeret eius Menedemi
i.eius miſericordia teneor.Sed vt.i.quādiu tempus
diei eſt me oportet monere.i. admonere certioreꝫ
facere hunc vicinum phaniam nomine vt veniat
ad coenam,ibo vt viſam.i.videam hic, alias eam
ad videndum ſi eſt domi.Deinde vt ſciuit eum iā
eſſe domi ſuę ſubdit.nil.i.non fuit opus monito⸗
re.i.vocatore ad coenam.aiunt homines.s.ideſt di
cunt eum p̄ſto eſſe.i. adeſſe promptum ſeu para⸗
tum eſſe et comparere iamdudum.i.ex aliquanto
ante tempore,ego met moror.i.in mora detineo.
conuiuas.i.eos qui ad conuiuium mecum vene⸗
runt,cum enim eos deberem expectare, me expe⸗
ctant.ibo hinc.i.ex hoc loco itro.i.in domuꝫ me
am.Sed qđ.i.cur fores crepuerunt.i.patefactę ſunt
et apertę.quiſnam.i.quis egredit.i.exit aut affluit.
quemadmoduꝫ prius diximus eamus ad me p
eo quod barbare dici conſueuit.eamus penes me.
Cōceſſero conceſſero.i.concedam coniunctiuum pro indi⸗
catiuo,hoc eſt me conferam,vel intrabo huc.i. in
domum meam.

ASCEN. QVanq̄ &c. Quia textus hꝫ mercatus es
quā lectionem etiam argumentum cō
probat.Vendiderat.n.Menedemus omnia quę vo
luptati eſſe poſſent atq; agrum in quo ſe cruciare
tenuerat.In quem nunc a Chre. conuenitur.Ordo
talis eſt.Quāquam hęc notitia eſt inter nos admo
dum.i.valde nuper.i. notitia,et vt Pla. diceret nu Plau.
pera et notitia inquaꝫ hęc eſt adeo.i. preciſe.inde, Nuper
i.ex ea re.ꝙ.i.qꝛ mercatus es.i. tu Menedeme emi⸗
ſti hic.i.iuxta me et in proximo ad fundum meū⸗
um.Nec ſane.i.certe fere quicquam rei fuit ampli
us vt.s.tui notitiam haberem tm̄ vel tua virtus ꝙ
virum bonum te perſpicio vel tua vicinitas, ꝙ te
vicinum effectum video facit me vt ego audacter
et familiariter te moneam eo ꝑcipue ꝙ.i. qꝛ vide⸗
re.i.videris mihi facere p̄ter tuam ętateꝫ. Illud au⸗
tem per parentheſim inſertum ſic aſtrues.Vel vici⸗
nitas inquam tua,quod videlicet eſſe vicinuꝫ vel
in vicinitate ego puto eſſe in propinqua pte ami
citię.Quia plus amicitię vicinis bonis, ac neceſſari
is et affinibus q̄ remotis debemus.

SER. QVanquam Primus actus eſt de coniūctio
ne ſenuꝫ.s.Chre.et Menedemi,et itꝫ de cō
iūctione ē familiaritate iuuenuꝫ.s.Clit.ē
Clinię.Quum.n.quintus actus et exitus comoedię
ad hoc tendat,vt Antiphila detur Clinię poſtquaꝫ
fuerit cognita eſſe filia Chremetis neceſſarius erat
vt aliqua familiaritas inter ſenes prius ſeruaret,
vt qñ illa filia Chremetis cognoſceret Chremes ad⸗
iuuandum Menedemum elaborans Clinię filiam
ſuam non negaret.Concordia itꝫ iuuenum val
de fuit neceſſaria Niſi.n.Clinia Clitiphoneꝫ familia
rē haberet nunq̄ ad eum diuerteret,et ſic Antiphi⸗
la non adduceret,nec abducta recognoſceret.Pro
pter quod quintus actus periret.Inducit ergo Chre⸗
mes ſenex in hac ſcęna compatiens Menedemo
propter abſentiam filij ſui ſe vltra modum excru⸗
ciantis,et occaſionem laboris exqrens, vt ea audi⸗
ta ad eum iuuandum ſe ꝑparet,et more ſenis eius
alloqtur.s.de maturis rebus,nō de leuibus ad mo
dum iuuenum dicens ita,O Menede. noua noti⸗
tia non ſolet hoies facere valde iniicem curioſos
alterius aduerſitatibus,et tñ hęc notitia, quę inter
nos eſt,q̄q̄ admoduꝫ eſt nuper.i.valde nouiter ha⸗
bita,ē qꝛ noua poſſet eſſe.Tamen qꝛ aliqua cauſa
maximi beneficij poſſet eos inter ſe obnoxios red⸗
dere oſtendit,qꝛ ex leui cauſa orta eſt illa notitia.s.
ex vicinitate tm̄, et hoc eſt,et inter eſt notitia illa.
Adeo.s.in tm̄,ꝙ ex nulla alia cā . Idem dico ꝙ es
mercatus hic in proxi. et bene dixi adeo ex illa re
tantum,qꝛ ex nulla alia re,et,hoc dicit.Et ſane nō
fuit qcquam res amplius,q̄ in illa vicinitas, quā⸗
uis inq̄ hoc ſit quod non ſolet eſſe in alijs homi⸗
nibus.Tamen vel virtus tua facit me.i.cogit me.
Sapientis enim eſt virtutem,vt in alio diligat, vel
vicinitas ſaltem.Ea enim apud antiquos pro ma
gno ducebatur,quod ſepe et notatus dicit. Quod
ego in pro.a.p.hoc.s.cogit vt moneā te audacter,
ſi aliqd eſt monendum.Et ne hoc propter temeri⸗
tatem videretur facere,dicit et familiariter.De h̄.s.
moneo ꝙ videre.i.videris.facere.i. laborare p̄ter ęta
tem tuam q̄ ſis ſenex.Et qꝛ ſenex poſſet eē, et tamē
coactus ex neceſſitate inopię addit.Et p̄terq̄ ꝙ ad⸗
hortat te tua res diues es, q̄ adiectio eſt ſyllabica.
Et vere facis pręter ętatem. Nam proh Deum &c.
Natus es.s.habens An.ſe.aut plus,eo probat,qꝛ fa⸗
cit p̄ter rem ſuam,qꝛ nemo habet meliorem agꝛ,
ideſt

ideſt fertiliorem. &c. et ſeruos ꝙ plures, et tu proinde, q: habes ſeruos multos, fungeris officia ſeruorum, que cauſa contraria, q: propterea laboret, q: multos habet. Ita dico fungeris attente, ꝗſi nemo .i. ſeruus nullus ſuet tibi. Fungor apud antiqs conſtruebatur cum accuſatiuo. Hoc non, q: ille poſſet premittere hanc occaſionem laboris. ſ. qa eū delectat. Vt multi q ex labore delectari ſolent, remouet illā cauſas ita hoc non vo. &c. At dices. Ponit iterum aliam cauſam, qua ſe ille forſitā premuniret s. qđ iō appono manus, q: ſerui nō ſufficiunt operi, quas poſtea deſtruit. et hoc ē. At enim. i. certe dices. pœnitet me. i. doleo. quantum. i. ꝙ pauxillum hic operis fiat, et ideo laboro. Quod hec dices mihi. Sed ego ex oppoſito dicam, q: illud quod tue operę. i. tui ſtudij conſumis in opere faciundo, et in laborando. Si ſumas. i. conſumas, in illis ſeruis exercendis, et exhortandis, plus agas. i. proficias Chreme. Deſcribitur Menedemus durus, et nolens flecti Tantum tua eſt ab re. i. de tua re &c. s. ea quę ni. &c. Homo. probat a toto, q: non ſunt aliena. Homo ſum. i. humanus, et ideo nihil humani &c. Propterea puta me vel monere hoc ſi aliquid eſt ibi corrigendum, vel percunctari quare hoc facias. Si nihil eſt corrigendum, q: rectum eſt, vt ego hoc modo faciam non eſt. s. rectum, vt velim te deterrere. An aufert ei q: nō eſt vſus. He heu. Poſtꝗ ei peccatum reduxit ad memoriam flectitur Me. et dolet. Ne retice, ne verere .·. Diuerſę perſuaſiones ſunt vt durum a dura excutiat ſententia. Aut cōſolando ſi ſit irrecuperabile. Aut conſilio ſi reſtaurari poſſit. Aut re, ideſt pecunia mea, hac quidem cauſa. s. vt viueret. Attamen quamuis ſit opus laborare. Quam tu rem agis. i. non vis deponere. Sine me laborare, ne dem tempus vacuum laboris. Non equum facis, q: aufert naſtros. Sic eſt meritū, vt graues ſint naſtri ironice. Inde maius peccatum q: eum fugaui adoleſcentulum, quare moderatius tractandus eſt. Quid ita iſtud. i. per quid amiſiſti. Hoc das, ideſt faciebat, non humaniter, ſed vi tractare cœpi dicendo ei, hem tibi ne &c. Tantiſper. i. tantummodo. Sed ſi id non facis quod eſt dignū te. Ego inueniam, quod eſt dignum me face in te s. priuabo te ab hereditate. Poſtremo Chreme adeo i. ad id rediit res de filio meo. Poſtquam ita cauſatus ſum. Quid ais. q. d. cur non detinebas. Ambo eſtis accu. sed ille minus, et hoc ē, etſi, ideſt quamuis, i. cepatum illud qđ init filius i militiam. Tamen quāuis in hoc quoque ſit accuſādus animi ē &c. Mea cauſa ſolus, ideſt cauſa mei ſolius, quia mea itineris geniti ne ſignificat. Sed natus vnicū, qđ ſuppōis parētheſis ē quē pariter &c. iō repetit cū &c. Si id faciā. i. ſi ſine illo vtar his bōis, ſed id nō faciā. Nam etc. ita illa quę dixi deliberaui apđ me, et ita ſicut deliberaui prorſus facio, q: nihil etc. Exercent ſuum ſumptum, et exercendo acquirunt ſuum ſumptum, inſcripſi mercede, ideſt conduxi, et ita faciendo coegi, quaſi ad talenta quindecim. Tantiſper minus. et tanto minus iniurię. Et decreui non eſſe fas me frui hic illa voluptate niſi etc. hoc tibi fit niſi non vere. viuiter. i. aperte, ſed ſimulatorie, ſicuti tu non oſtendebas te eſſe lenem in filium, et ſicuti ille, qui non oſtendebat ſe obedientem in patrem. At porro huc vſq; male cōtingit, at ī futuro ſpero illud quod recte eſt. i. proſpere tibi. s. confido illum propediem. i. ad pręſens es etc. Dionyſia ſunt feſta Bacchi, qui colitur ī Nyſa non me ipſum. i. laborem fuge, lachrymans iō inducitur Chre. ſolum loquens, vt ex verbis eius verum eum habuiſſe de Menedemo compaſſionem faciamus, quare fidelius illum adiuuabit ſi poterit. Ibo vt viſam, occaſionem diſcedendi habet ad domum, vt Cliniam ibi repperiat.

Octonarij, & vnus Dimeter Brachicatalecticus.

CLITIPHO ADVLESCENS CHREMES.

Nihil adhuc eſt, qđ vereare Clinia, haud ꝗꝗ̄ ēt ceſſant,
Et illā ſimul cū nūcio tibi hic ego affuturā hodie ſcio.
Proin tu ſolicitudinē iſtam falſam ꝗ te excruciat omittas. Ch.
qui cum loquitur filius? Cli.
Pater adeſt quem volui, adibo, pater opportune aduenis. Ch.
quid eſt? Cli. hunc Menedemum noſtin noſtrum vicinū? Ch.
Probe. Cli. huic filiū ſcis eē? Ch. audiui in Aſia. Cli. nō eſt pater,
Apud nos eſt. Ch. qd ais? Cli. aduenientē e naui egredientē ilico
Adduxi ad cœnā, nā mihi magna cū eo iā inde vſq; a pueritia
Fuit ſemper familiaritas. Ch. voluptatem magnam nuncias.
quā vellē Menedemū inuitatū, vt nobiſcū eēt hodie amplius.
Vt hanc letitiam nec opinanti primus ei obicerem domi,
Atq; etiam nūc tempus eſt. Cli. caue faxis non eſt opus pr. Ch.
quapropter. Cli. q: enim īcertumſt ēt qd ſe faciat, nō venit,
Timet omnia, patris, iram, & animum amicę ſe erga vt ſit ſuę.
Eā miſere amat, pp eā hęc turba, atq; abitio euenit. Ch. ſcio. Cli.

Nihil adhuc eſt quod vereare Cli. Hic Clinię, qui ex Aſia redierat ingens de amica ſolicitudo exprimitur, accedit et ſe dulis opinlator Clitipho, qui aduentum amici mira voluptate patri narrat. Nihil adhuc. q. vere. cli. miſerat acceſitum Antiphilam, diſcrutiabatur q: non rediret. Haud quaquam. e. c. i. nondum differunt CAL.

aduenſum. Solicitudinem iſtam, bene ſolicitudinem dixit. Nam ſolicitudo eſt, quę inhęret mentibus. ſolicitatio quę ab alio fit. Quid eſt, non eſt interrogantis, ſed admirantis. Audiui in Aſia eſſe, recta eiuſmodi eſt oratio per infinitum. Nam non Latine dicitur. Audiui q̃ in Aſia eſt.

Scortari Scortari, eſt frequenter ſcorta ductitare. Conſequi. c. nam cuius animus in re mala ſemel corruptus eſt, in dies fit peior. Cęnę quid nobis, minus dixit q̃ ſi dixiſſet quę coena, ſic illud. Quicquid h. hominis eſt, aliter exprimitur, q̃ ſi diceremus qs hic homo eſt.

GVI.

Miſeꝝ quē minus credere eſt, minus hoc loco pro nō ponit. Nō eſt inquit credendū Cliniam eē miſeꝝ, hoc ad ſequēna reſpicit, ſcilicet qd reliquum eſt quin habeat, quę quidem eē in homine dicuntur bona. Minus credere eſt pro nō credendū eſt, huiuſcemodi locutio parum latinis vſui ē.

Nunc ſenolū ad eā in vrbē miſit, & ego noſtrū vna Syꝝ. Ch.
Quid narrat? Cli. quid ille? ſe miſerum eſſe. Ch. miſerum? quē
minus credere eſt.
Quid reliqui eſt, qn habeat quę quidē in hoīe dicunt̄ bona?
Parentis, patriam incolumē, amicos, genus, cognatos, diuitias,
ATQVE HAEC pinde ſunt, vt illius aīus qui ea poſſidet.
Qui vti ſcit ei bona, illi qui non vtitur recte, mala. Cli.
Immo ille fuit ſenex importunus ſemper? & nunc nihil magis
Vereor, q̃ nequid in illum iratus plus ſatis faxit pater. Ch.
Ille ne? ſed reprimā me, nam in metu eſſe hūc illi eſt vtile. Cli.
Quid tu te tecum? Ch. dicam, vt erat manſum tn̄ oportuit.
Fortaſſe aliquanto iniquior erat, propter eius lubidinem
Pateretur, nam quem ferret, ſi parentem non ferret ſuum?
Huncine erat ęquum ex illius amore, an illū ex huius viuere?
Et quod illum inſimulat durum, id non eſt, nā parētū iniurię
Vniuſmodi ſunt ferme, paulo qui eſt homo tolerabilis,
Scortari crebro nolunt, nolunt crebro conuiuarier,
Prębent exigue ſumptū, & atq; hęc ei ſunt tn̄ ad virtutem oīa.
VERVM VBI animus ſemel ſe cupiditate deuinxit mala,

Nihil adhuc &c. Hic Clinię qui ex Aſia redierat ingens de amica ſolicitudo exprimitur. Accedit et ſodalis opitulator Clitipho, qui aduenerint amici mira voluptate pr̄i narrat. Miſerat autem Clinia accerſitū Antiphilā, di ſcrutiabaturq; q̄ nō rediret, cui ſic iquit Clitipho.

Minus credere. Virg. Nec ſit mihi credere tantū. Inuitatum, quem inuitauit, aut nunc inuitatum. Nec opinanti inſperatum. n. gaudium maius eſſe ſolet quemadmodum et dolor acerbior, ſi non opinanti obijcitur. Caue faxis, volebat chremes nunciare Menedemo rediſſe filium, ſed clitipho ꝓhibuit, qd Clinię nondū pr̄is voluntas eſſet perſpecta. Incertum eſt, pro incertus eſt, de ſe faciat ꝑ ſibi faciat, quin habeat, pro quod non. Quę quidem in homine dicuntur bona. s. a vulgo. Cum tantum animi bona ſecundum philoſophos appellanda ſint. Et hoc illud quod ſupra dixit chremes affirmat. s. Cliniam non eſſe miſerū. Perinde, ſimilitudinem ſignificat. Ille ne? ſermonem quem coeperat repreſſit, vt exemplo Clinię filius terreretur. Ille ne? hoc clara voce pronunciandum. Sed reprimam me, hęc ſubmiſſa voce protulit ne audiret filius. Hunc. s. Cliniam Vt erat, q̃ bene tuetur patrium partes, qui omnino a filijs tolerandi ſunt. Propter. c. l. vult cauſam Clinię videri deteriorem, vt oſtendat parentes filijs ob vitia eorum aſperiores eſſe. Nā quē f. ſi parentem non ferret ſuum, tale eſt illud. Cuius ſaluti conſulet, qui ſuam negligit. Erat ęquum, ab ęquo ſuſcepit paternam defenſionem. Durum id enim non eſt, aliud obiectum refellit, et a ſtatu diffinitiuo cenſet patrem non eſſe appellandum durum, qui filios a vitijs ſua ſeueritate deterret.

tipho. Clit. O Clinia nihil eſt adhuc quod. i. propter quod, verearé. i. timeas non venturam Antiphilā, hoc eſt nondum habes timendi materiam, ſeu occaſionem, quod ſic dici non ſatis culte ſolet, nihil eſt adhuc, de quo tu debeas timere, etiā haud quaquam. i. nequaq̃ ceſſant. i. differunt aduentum et tardant, et, quod dici ſolet, nō morantur adhuc, ſeu non moram faciunt, et ſcio illam Ant. hodie aſſuturam tibi hic, ſimul. i. vna cum nuncio, qui iuit eam accerſitū. Proin. i. pinde, hoc eſt idō mittas i. dimittas, iſtam. i. tuā ſolicitudinem, falſam. i. ſine cā exiſtentem, quę ſolicitudo excruciat. i. affligit te. Chre. q cum. i. cū quo, filius meus. s. Clitipho loq̄t. Cli. Pater adeſt. i. ꝓpe eſt, vel aduenit, quē prēm voluī adeſſe ſup. vel quē volui. i. optaui ē deſideraui, vt quis me vult. i. qs me petit, adibo. i. ibo ad eum, vt decet filium prēm adire. O pr̄ tu aduenis. i. accedis, opportune. i. tēpeſtiue, auſpicato, bonis auibus expectate venis. Chre. Quid illud eſt pp qd opportune aduenio, Clit. noſtin. i. noſti ne hunc Menedemum noſtrum vicinum. Chre. pbe. i. bene, ſeu recte noui eum. Cli. ſcis filium eſſe huic. i. eum hēre filium. Chre. audiui. i. accepi eū eſſe in Aſia, quod dici non multū latine ſolet, Audiui q̃ eſt i Aſia. Cli. O pr̄ non eſt in Aſia, ſed eſt apud nos recte, et nō eſt penes nos, nā penes nos eſt quicquid a nobis poſſidet, et in noſtra poteſtate eſt. Vt penes principes ſalus noſtra eſt. Ideſt in eius poteſtate. Chre.

Apud et penes

Quid ais? Interrogat id quod audiuit admirabundus, neq; facile credens. Clit. ego abduxi. i. deduxi illico. i. continuo. ad cenam illum aduenientem. i. accedentem et applicantem ſeu appellentem. egredientem. i. exeuntem e naui, qua redibat ex Aſia. i. cum applicaret, et e naui egrederetur, ſtatim abduxi eum ad cenam.

ditionis et fortis, ſeu ꝓſapiã mediocrem, hꝫ cognatos. i. ꝓpinquos de cognatione ſua. habet diuitias, ideſt opes, atque hęc omnia, quę nec de ſe ſunt bona, neque mala. pinde. ideſt ita ſeu eiuſmodi ſunt, vt, ideſt qualis. vel cuiuſmodi animus illius hominis eſt, qui poſſidet ea, quę dicuntur bona a vulgo.

Neceſſe eſt Clitipho conſilia conſequi conſimilia, hoc
Scitumſt periculum ex aliis facere, tibi quod ex vſu ſiet. Cli.
Ita credo. Ch. ego ibo hinc intro, vt videam nobis quod coene ſiet,
Tu vt tempus eſt diei, videſis ne quo hinc abeas longius.

nam familiaritas fuit mihi ſẽp cũ eo iã inde vſque i. aſſidue. a pueritia. i. a tempore pueritię. ideſt iam ex eo tempore cum ambo eſſemus pueri. Chre. nuncias. i. narras. magnam voluptatem. i. magnam lętitiam. Vt Cice. in Epi. Voluptate; habui nimiam. qd narrat. i. qd noui refert, aut qd dic? Clit. petis ſup. qd ille narret, narrat ſup. ſe eſſe miſeꝝ. i. infelicem. Chr. narrat ſe eſſe miſeꝝ. quem. i. qualem. s. miſeꝝ eẽ. minus eſt credere. i. nõ licet credere. ſicut cernere eſt. i. cernere licet. q. d. nõ eſt credendum eũ eſſe miſeꝝ. q̃. i. quantum. vellem i. optarem Menedemũ. pͣtrem eius eſſe inuitatum. i. vocatum ad cenam, vt eſſet nobiſcum hodie amplius. i. vltra, vellem eum eſſe inuitatum. vt obijcerem. i. offerrem domi. primus. i. ante ceteros hanc lętitiam ei patri, nec. ideſt nec etiam, opinanti. i. ſuſpicanti, quaſi pͣter ſpẽ ei accidat, quo maius gaudium eſſe ſolet, atq; et nunc ipſius eſt. i. adhuc ſatis maturę eſt eum inuitare, et iõ mittendus eſt, q eum accerſat. Clitipho pͣ caue faxis. i. vide ne facias, et ita habemus faxim faxis faxit et faxint. vt videre facile eſt, pro faciam cias ciat ciant. non eſt opus. i. non eſt neceſſe, vt inuitẽ. Ch. Quapropter. i. cur nõ eſt opus. Clit. qꝛ ẽt incertum eſt qd Clinia faciat. i. intendat facere de ſe. q. d. neſcit quam viã vult ipſe tenere. modo. i. pauloante. adhuc venit. i. appulit ex Aſia. timet oĩa, vꝫ timet iram pͣris ſui, atque timet aĩum amicę ſuę. ut. i. q non (vt aliqñ prius diximus ex. Do. ſnia) aĩus amicę. s. non ſit erga ſe. i. timet ne amica eius poſtergauerit, ac ne ei ex aĩo affluxerit. amat eam amicam miſere. i. perdite, vehementer, et in ſuam miſeriam. Hęc turba. i. hęc turbatio et diſcordia inter eum et patrem. et hęc abitio. i. diſceſſio ſeu profectio euenit propter eam amicam. Dicitur ãt abitio ab abeo is habitũ habitu. u. verſa in io fit abitio nis. i. diſceſſio. nam abire ſignificat diſcedere. Chr. ſcio pp eam eum diſceſſiſſe a pͣre moleſtanum ſepe. Clit. nunc miſit ſeruulum in vrbem ad eam Antiphilam accerſendã. et ego miſi vna. i. ſimul. nr̃m Syꝝ ſeruũ. s. Chre. Quid reliqui eſt. ideſt quid reſtat, quid relinquitur, quid ſupereſt, quid deeſt, ſeu abeſt. quin. ideſt q non habeat ea, quę quidem. ideſt certe. dicuntur. i. cenſentur a vulgo eſſe bona in homine, cum tñ philoſophi tñ animi bona cenſeant appellanda. hꝫ ergo ea, q̃ dñr bona. s. hꝫ parentes, pͣtrem et mͣtrem. habet pͣtriam incolumẽ. i. ſanã, et nõ armis q̃ſſatam. hꝫ amicos, quos ſibi ꝯciliauit. habet genus. i. natales bonę con

Volu ptas Cice.

Obijcere

Faxis

Vt pro q non

Abitio

ſũt inquã bona ei, q ſcit recte i. vt decet vti illis bõis. et ſunt mala ei q nõ vtit recte illis, q̃ dicuntur a vulgo bona. Clitiph. Immo. i. ſed ille ſenex, ſcilicet Menedemus fuit ſemper importunus. s. acerbus, moleſtus, iniuſtus, et quod dici ſolet, male gratioſus, quaſi non opportunus, et nunc nihil magis vereor. q̃ nequid, ideſt q̃ q aliquid (nam hic ne ſignificat tantum) q ipſe pater, niſi manis pater eſſe vocatiui caſus, referriq; ad Chremetem. Nil magis inquam vereor. q̃ ne, ideſt q ille ſenex Menedemus iratus plus ſatis, ideſt plus ęquo, ſeu plus quam decet, faxit, ideſt faciat aliquid in illum Cliniam. Chrem. Ille ne, ideſt dicis te timere q ille ſenex ſupple faciat aliquid in illum. Deinde Chre. ſe repreſſit per apoſiopeſim, ne confirmaret Cliniam, videns bonum eſſe vt in timore ſoueatur. ſed reprimam, ideſt cohibebo me, neque oſtendam vltra eius patris teneritudinem in eum. nam vtile eſt illi, ſcilicet Menedemo hunc filium ſuum eſſe, ideſt permanere in me. Clitiph. quia dixerat Chremes reprimam me, interrogat filius, quid tute, ideſt timet voluis ſupple; aut cogitas, tecum, ideſt apud te. Chre. dicam vtut, ideſt vtcunque. ſiue qualitercunq; erat, ideſt qualitercunq; res ſe habebat. tamen oportuit manſum, ideſt oportebat filium manere. Vt cumbo adductum iuum Pamphilum, pro adducere. vt prius viſum eſt. fortaſſe, ideſt eſt poſſibile, q pater erat aliquãto iquior, ideſt ſeuerior et acerbior ęquo, propter libidinem, ideſt propter laſciuiam eius filij, aut propter inordinatam, et temere ſuſceptam voluntatem eius, pateretur, ideſt pati debebat, vel debuiſſet, vt faceres ſepe, pro facere debuiſſes. niſi manis ad patrem referri, quaſi dicat, debebat pater eius pati libidinem, ſed ſuperior ſententia melior propter id quod ſequitur. Nam quem hominem ferret, ideſt tolerarer. ſi non ferret, ideſt pateretur patrem ſuum. Tale et illud eſt in aliquo, Cuius ſalus conſiſtet qui ſuam negligit. Huncine, ideſt vtrum hunc filium ęquum erat, ideſt decebat viuere, ex more, ideſt ex arbitrio illius, ſcilicet patris. an erat ęquum illum, ſcilicet patrem viuere ex more huius. s. filij, et id non eſt durum, ideſt aſperum, ſeu acerbum, aut toleratu difficile, ſcilicet quod inſimulat eum, i. accuſat mores. Nam inſimulare ſigt accuſare ſeu incuſare, hoc eſt mores malos reprehendere, vt inſimulo illum ſuperbię. i. incuſo. Nã iniurię parentũ ferme ſunt vnius rationis ſeu ſimilis, homo ille pa-

Plus ſatis

Manſum

Adductum

Inſimulare

rens.s.qui eſt paulo.i.paululum tolerabilis.ideſt di gnus qui toleretur (nam tolerabilis paſſiue capi debet) non uult filium ſuum ſup.ſcortari crebro, ideſt ſępe,ſeu frequenter ſcorta ductitare. Scortari enī ut Varro inqt,eſt ſępius meretriculaȝ ducere, q̄ meretrix a pelle ſcortum appellat̄, q ut pellicu
Scortuȝ la ſubigat̄.Scortes.n.pelles ſunt arietinę. et, ſcorta,
Scortes ut Feſt.inqt,et ſilr Var.appellantur omnia ex pelli
Scorta bus facta,ſeu corijs.non uult,inquam parens tole
cōuiuari rabilis filium conuiuari crebro.i. frequenter ſuę meretrici celebrare ꝯuiuium.Nam conuiuor aris deponens uerbum aut ſignificat celebrare conui uium,aut ad ꝯuiuium inuitare,aut etiam frequē tare ꝯuiuia.Nonius ēt dicit inueniri cōuiuo pro
Pompo ꝯuiuor,pro eo qđ eſt ad ꝯuiuium inuito.Pompo.
nius in munda,ſi calendis ꝯuiuant, idibus cęnant fo ris.Ipſe homo tolerabilis inq̄ pbet exigue.i. parce. ſumptum.i.impendia,q̄ fiunt in celebrandis con uiuijs et meretricibus fouendis,atq; hęc oīa,quę fa cit pr̄ ſunt.tum.i.tunc ad virtutem acquirendam, et ad omittendas tales īmunditias.neq̄.i.ſed. vbi.i.
Deuincīr poſtq̄ aīus ſemel deuixit.i.irretiuit, illigauit, inne
Conſeq xuit ſe cupiditate aut libidinis, aut honoris, aut opum.O Clitipho fili mi neceſſe eſt ꝯſequi.i.ꝯſidera re.ſilia ꝯſilia.i.ſilia ꝓpoſita,ſeu ſilia ſuſcepta.qđ di cunt inepte aliqui interp̄tari ſcitum,hoc eſt ſcitum i.ſcite,et docte,atq; prudenter factū,et hic capit̄ pas
Scitus ſiue,q̄uis ſcitus hō dicat̄ ſępius,q ſciens eſt.hoc ergo
Periculū ſcitum eſt.s.facere periculum.i.facere experientiam
Cic. ſeu ſumere experimentum,aut ꝯſilium ex alijs.nā periculum interdum vr̄ pro ꝯſilio capi.Cic.ad Tre batium cor.Nihil audeo dicere cuius periculo tu ſtultus es.i.conſilio.qđ.s.periculum factus ex alijs ſit tibi ex uſu.i.utilitate,hoc eſt ſit tibi utile.Cli. cre do.i.exiſtimo ita eſſe ut dicis ſup.Ch.eho ibo hinc intro.i.in domum ut uideam quid cęnę. minus dicit q̄ ſi dixiſſet, q̄ cęna ſit nobis, quod dici ſolet inepte,pro uidēdo qđ habemus ad cęnandum.tu
Viſus fili ut.i.q̄diu tp̄s diei eſt uide.i. caue.ſis.i.ſi uis.ne q̄
Si pro ſi i.ut non in aliquem locum abeas.i.diſcedas. lon
vis gius.i.nimis longe,hinc i.ex hoc loco, quod dici
ASCEN. ſolet,uide ne elonges te nimis de hoc loco.

VT Lau.Val.ſentit,atq; oēs fatentur,appello ē applico actiua uerba ſunt,quo circa non di ces nauis appulit uel applicuit, ſed appulſa eſt.ideoq; credo ſublatum eſſe appoſitum ijs uer bis,ut in hac ſcena.aduenientem.i. accedentem et applicantem,ſeu appellentem ſubaudi ſe,uel nauē, uel expone,aduenientem.i. applicitum uel appul ſum.Vel tutius qđ ſit aduenire diſce,et pari modo paulopōſt.i.cum applicaret,ſubaudi ſe. ſimilr̄ ibi. Modo uenit.i.appulit ſubaudi ſe,uel dic appulſus eſt.ſimilr̄ illud Chr.Miſerum?quem etc. quis repre henſione dignū non eſt (non.n.rep̄hendere inſti
Appelle tui) ſic quoq; intelligere potes.Miſerum, inquis, ſe
re et ap narret eſſe,quem minus eſt credere ſup.eſſe miſeꝝ
plicare q̄ eum,qppe qui talem habeat p̄rem,ſed illud ſubli cens ait q̄ uellem etc.et hoc modo dictio,q̄ ponitur interrogatiue,ſed priorem non dāno. Item illud.
Opus p Non eſt opus pr̄.opus.i.utile et expediens, potius q̄
vtili neceſſe expoſuero.Multa ſiquidem fieri recte pn̄t, quę neceſſaria non ſunt.Item illud. Et q inſimu lat etc.ſic aſtrue.Et q Clinia inſimulat.i.falſo cul pat.illum.i.p̄rem ſuum.durum.i.difficilem et ni mis ſeuerum.id non eſt ſup.ut dicit uel neq̄. Rō nem ſubiūgit,cuius ſenſus eſt,Si oēs parentes eius modi ſunt,falſo unum ſuum incuſat moroſita tis.Item illud,Neceſſe eſt ꝯſilia cōſequi ſimilia, plu res intelligunt ſic,Vbi aius deuinxit ſemel ſe ma la cupiditate.Neceſſe eſt ꝯſilia ſimilia.i.mala conſe qui.i.ſimul ſequi et naſci.qui ſenſus quadrare ui detur illi.Atq; hęc ſunt tum ad uirtutem omnia. Item et illud,ut tempus diei eſt.accipiūt multi ſic, Vt tp̄s.i.ſm̄ q tp̄s diei eſt,q tardū et ueſpertinū. SER

NIhil.Poſtq̄ oſtendit Clitiphoē eſſe amicum Menedemi,et talem q libenter iuuet,ſi occa ſio ueniat.Accedit ad ꝯcordiam,et coniun ctionem iuuenum oſtendendam.Et ſicut ſenes indu cunt̄ loquentes de maturis rebus, ſic iuuenes de iuuenilibus,ſicut de amoribus inuicem colloquē tes.vnde ait ſic Clitipho ad Cliniā.O Clinia nihil ad huc eſt,qđ vereare de amica.Miſerat.n.Clinia Dro monem ſeruū ſuum, et Syrum ſeruus Clitiphonis pro Antiphila,quę quia morabatur, videbatur ali um amatorem aſſumpſiſſe.haud q̄q̄ etiam, ideſt adhuc ceſſant multum.quid,ideſt inducitur Chre mes loquens cum Clitiphone, vt per hoc ſciat Cli niam aduenisſe,et habeat copiam adiuuandi Me nedemum.Iam inde,ideſt ab iſto die retro ſemper fuit vſq;,ideſt aſſidue a pueritia.Amplius eſſe imi tatum,ideſt maiori impreſſione,q̄ ego feci. Atque etiam verum,ideſt adhuc tempus eſt,quo poſſim eum imitare.Caue faxis,ideſt tu facias.quid de ſe faciat.Turba,ideſt turbatio.Abitio, ideſt diſceſſio. Seruulum,ideſt Dromonem. quid narrat Clinia, pęnitet eum abijſſe.hic inducitur ſenex corrigens fi lium ſuum latenter per exemplum Clinię, vt per hoc oſtendatur ſenex ignoraſſe amorem filij,quod multum valet ad conſequentia.ſi enim cognoſce ret filium ſuum amare, non veniret Bacchis, nec Antiphila in camera ad matrem duceretur, et ſic non daretur locus cognoſcendi eam . Miſerum, vult oſtendere q Clinia non eſſet miſer.ſi recte ſci ret vti bonis ſuis,et ita quaſi per exemplum alte rius intendit corrigere filium ſuum,quem eſt mi nus credere miſerum,ſi ſciret vti genus vocum ſu periorem lineam genealogię,vt auos,attauos,pro auos,cognatos,collaterales.in genere vt ſunt fra tres et conſanguinei.Atqui hęc. iſta omnia bona ſunt,ſed tamen non ſunt bona male vtenti,ē hoc eſt.Atqui hęc perinde,ideſt aliter ſunt . ut eſt ani mus illius.q.p.e.et vere vt animus quia,qui vti ſcit recte ea ſunt bona.vti ea eſt antiqua conſtructio. In.o.ipſa excuſatio ſignificat maximam amicitiā inter iuuenes,quaſi dicat percipio,q huic imponis culpam.immo patri eſt, ideſt imponenda eſt. ille ne faciet, quaſi dicat non faciet, ſed reprimam me.Nam hunc,ſcilicet Cliniam eſſe in metu.eſt il li,ideſt filio meo vtile,vt ſimiliter timeat patrem, hoc dicit ſecum,ut erat,ſcilicet pater ſuus.manſus, ideſt manere o.pręter libi. voluptatem eius. nam vere ſcio,quia non erat durus reuera.naȝ per me,

et per

et per alios patres hoc ſcio.et hoc eſt. Nam iniuriȩ parentum omnes ſunt vnius modi,iniurias vocat q̃uum ad filios iſtius.s.modo ſunt,hominem.s.filium,qui filius eſt paulo tolerabilis, qđ ſtulte agit, qđ non pót tolerari a patribus illum noluit ſcortari crebro.i.aſſidue,ve℞.q.d.ſed modo ad nos redeamus.

vxoré poſcétes in m̃rimoniũ. Religio, metus,vel ſolicitudo.Teȓ.in And. Dignus cũ tua religióe ac odio.ide dies religioſi ĩfames,vel infauſti dicũ, q̂s ex ꝯria cã pp hois ciritatem relinquã.

Qvam iniqui &c. Hic ſolus clitipho ꝑman ſit,qui de patre conquerit̃,vt mos ẽ adoleſcentum, qui paterna pcepta moleſte ferunt. GVI.

Tetrametri.

CLITIPHO.

SECVNDVS ACTVS.

Animus vbi.i. poſtq̃ venit ſeſe ſemel cupiditate alicuius inhoneſtatis,neceſſe eſt clitipho et te et alios ſeq cõſilia.i.vtilia ꝯſimilia.i.a cõſimilibus accepta.nõ q faciant, ſed q conſimiles faciunt,ſed cõſilium ſibi aſſumãt, p cõſimiles.i. ꝯſiderando malũ euétum eo℞,ẽ hoc ſcitum eſt.i.ſapientia eſt facere periculũ

Qvam iniqui ſunt patres in omnes adoleſcẽtis iudices.
Qui ȩquũ eſſẽ cẽſent,nos iã a pueris ilico naſci ſenes.
Neq; illa℞ affines eſſẽ rerum,quas fert adoleſcentia.
Ex ſua libidine moderantur,nunc quȩ eſt,nõ quȩ olim fuit.
Mihi ſi vnquam filius erit,nȩ ille facillime vtetur patre.
Nam & cognoſcendi,& ignoſcendi dabitur peccati locus.
Non vt meus,qui mihi per alium oſtendit ſuam ſententiam.
Perij.is mihi vbi adbibit plus paulo,ſua quȩ narrat facinora.
Nunc ait periculum ex alijs facito tibi,quod ex vſu ſiet.
Aſtutus,ne ille haud ſcit,quã mihi nunc ſurdo narret fabulã.
Magis nũc me amicȩ dicta ſtimulãt,da mihi,atq; affer mihi.
Cui quid reſpondeam nihil habeo,neq; me quiſq̃ eſt miſerior.
Nam hic Clinia,& ſi is ſuarum rerum ſatagit,attamen
Habet bene ac pudice,eductam,& ignaram artis meretriciȩ.
Meaſt potens,procax,magnifica.ſumptuoſa,nobilis.
Tum quod dem ei recteſt,nã nihil eſſẽ mihi religio eſt dicere.
Hoc ego mali non pridem inueni,neq; etiam dum ſcit pater.

qui paterna pcepta moleſte ferunt. clit. q̃ i.quantũ patres ſunt iniq.i.non ȩq, ſed acerbi et importuni iudices.i.cenſores, in oẽs adoleſcẽtes. i.erga iuuenes omnes q.d. eos nõ rectum in eos habere iudicium, q cẽſent ȩquũ eſſe.i. rectũ eẽ,et iuſtũ, nos naſci ſenes.i. habentes mores ſeniles, et ſapiẽtes, ilico.i.con

id eſt probamentum ex alijs.s. qualiter eis accidiſſet. Tempus coenȩ iam idoneum,vide ſis,et videas ne quo &c. vide ſis, ſis eſt adiectio ſyllabica.

Qvam iniq.s.p.ſolus Clitipho ꝑmanſit,qui de pr̃e ꝯquerit̃, vt mos eſt adoleſcentum, qui pr̃na p̃cepta moleſte ferunt. Nũc q̃ ẽ huic illud ꝯrium, ſed nunc ea exqrere iniq patris eſt. Nam qđ ante hac fecit,nihil ad me attinet. Dũ tp̃s ad eã rem tulit,ſiui aĩum vt expleret ſuũ. Ex CAL.

s.l.libido eſt quȩq; voluptas temere ſuſcepta. Apud Salu.in cati.tñ in bonam ptem capit̃.Magisq; in decoris armis,ẽ militaribus eq̃s,q̃ in ſcortis,et ꝯuiuijs libidinẽ hẽbant. Cognoſcendi et ignos.ex affectu eo℞ loquit̃,q cum alicui obnoxij ſint,aliũ hñt aĩum q̃ hẽrent ſi liberi eſſent. Per alium.o.s.s.ſuperius ſed reprimam,nã in mem eſſe hũc illa eſt vtile. vbi adbibit q̃ petulans filius in parentem oſtendit̃,cuius p̃cepta ꝯtemnit. Nȩ haud il. nȩ pro certo ponit̃. Da.m.a.a.verba ſunt amicȩ,quȩ magis Clitiphonem ſtimulant q̃ pr̃is pcepta. Satagit,gtõ iungit̃. Satagit.i.anxius eſt et curioſus ſua℞ re℞. Pudice.d.qđ nos educare dicimus,antiq educere dixerunt. Procax,inſtãs in petendo.Vir.Procacibus auſtris.i.ĩprobis et importune flãtibus dixit. Procax, pcare poſcere eſt, vnde pcaces meretrices ab aſſidue poſcẽdo, et pci. Libido

tinuo a pueris,pro aduerbio ponitur.i.a pueritia, vel ab incũte ȩtate, vel ſtatim vt pueri ſumus, aut cum primum pueri euadimus, neq;.i. et cenſent inĩq non eſſe ȩquum nos eſſe affines.i. participes, ſeu finitimos, et conterminos,ac ppinquos earũ re℞,quas adoleſcentia.i.iuuenilis ȩtas,fert.i.affert, ſeu inducit.Ipſi patres moderant̃ nos.s.i. regunt nos,et imponunt habenas nobis,ſeu modum nobis adhibent ex ſua libidine.i. ex mero arbitrio et voluntate,ſiue recta ſit, ſiue non. Nam libido eſt quȩq; voluntas temere ſuſcepta, interdum tamen capitur in bonam partem.Salu. Magisq; indecoris armis et militaribus equis,q̃ in ſcortis et conuiuijs libidinem habebant. Moderant̃ ergo nos ex ſua libidine,quȩ.s.libido nunc eſt illis, non quȩ libido fuit olim illis,cum iuuenes eẽnt,et quales ſumus,ſi filius erit vnquam mihi, nȩ.i.certe, ille filius vtetur me patre facillime.i. habebit me patrem benigniſſimum.et plurimum illi indulgentẽ. Nã locus.i.facultas,occaſio,opportunitas, cõmoditas dabitur illi a me cognoſcendi multa,quȩ fiunt a iuuenibus in lubrico poſitis,et ignoſcendi.i.parcẽdi peccatis alienis,vel,vt alij habent, peccanti.i.erranti.Nam qui alias errauerit,errantibus ignoſcere non renuit et eorum errata excuſare.Non faciam ſup.filio meo,vt.i.ſicut meus pater mihi facit, Salu. Nȩ.i.certe

quī oſtendit mihi ſuam ſententiam.i.id quod ſen
tit per alium.i.per exemplum alterius.Perij.i. per/
tus ſum prę nimia eius iportunitate, ē moleſtia.
Is pater vbi.i.poſtq̄ adbibit.i.bibit,nihil plus ſigni/
ficat,niſi aliquātulum augeat ꝓpoſito,paulo plus.
i.paulo largius ęquo,et vbi narrat ſua facinora.i.
ſua ꝓclara facta,per ironiam dicit nunc.i. aliquā
Nūc.i. ali do ait,mihi facito periculum ex alijs.i.delige tibi,
quā qui imiteris exempla ex alioꝝ euentis, qđ piculus
ſit tibi ex vſu.i.vtile vt prius dictum eſt.Ne.i.vtrū,
ille pater eſt aſtutus.i.cautus.q.d.minime, haud.i.
non,ſcit qui fabulam.s.quas nugas(nam fabulę
loco habeo eius ſermonē)narrat mihi nūc ſurdo.
i.non attendenti,dicta meę amicę magis ſtimu/
lant.i.ſolicitant me.Deinde ſubiungit verba ami/
cę ſemꝑ petētis.Da mihi munus.s.h vel illud.affer
mihi aliqd noui.Cui.s.amicę ita petenti,nihil hēo,
neſcio qd rn̄deam.i.debeam rn̄dere,neq; qſq̄ ē mi/
ſerior me.Nam hic Clinia et ſi.i.q̄uis,ſatagit ſuaꝝ
reꝝ.i.anxius et curioſus eſt eaꝝ faciendaꝝ,at tn̄
habet amicam s.eductam.i. educatas (nam quod
Satagit nos educare dicimus,antiq educere dicebant) bn̄.
i.honeſte,et pudice.i.caſte et ꝓbe,et habet eas igna/
ram.i.neſciam artis meretricię.i.aſtutię,ſeu verſu/
tię meretricium,me amica eſt potens.i.vel robuſta,
vel opulenta, ꝓcax.i.,aſſidue petens. Procare.n.vt
Pompeius inqt ſignificat poſcere. Inde ꝓcaces me/
Procax retrices dictę ſunt ab aſſidue poſcendo.Inde proci
Procare dn̄r vxorem in matrimonium poſcētes. Itaq; ꝓ/
Proci cax.i.petax.diſpoliatrix,magnifica.i.magnifice in
ſtructa ſupellectili,magnifice īduta,magnifice epu
lans,et lauta,q̄rens ꝓuincia, quę omnia magnum
auri pondus poſcūt,ſumptuoſa.i. auida ſumptus
i.multa impendens,et ꝓpterea multa petens, no/
bilis.i.inſignis in malam partem.i. multis nota,
Nobilis qꝛ videlicet frequentes habeat amatores, tum.i.de
inde,recte.i.placet ei,et ꝓbat ꝙ dem ei.i.faciam ei
Recte eſſe munera.Nam religio.i.metus et ſolicitudo eſt dice
re nihil eſſe mihi.i.me nihil habere,qđ dem ei.Re
ligio.n.interdū capit̄ pro metu, vt alibi ī Andria.
Religio Dignus cum tua religione es odio.nodum in ſcir/
po q̄ris,religione inqt.i.metu et ſolicitudine,vt ait
No.Non prides.i.non nuper, neq; paruo ante tpe
inueni hoc malū.i.nactus ſum hoc malum, et ir/
retitus in eo.s.in inſano eius procacis meretricis
amore,etiam neq; dum.i.et etiam nondum.i.nō
Neq; dū adhuc pater meus ſcit me iſto malo laborare.

ASCEN. PRopterea ꝙ in textu hr̄,ſua q narrat facino/
ra,ſic intelligo.Is pr̄ q vbi adbibit pauloplus,
q̄ ęquum ſup.eſt,narrat mihi ſua facinora.i.
facta iuuentę,quę ſepe deteſtanda ſunt,nunc.i.dū
ſenex,et ſobrius eſt ait ēc.q.d.inepte ſobrium alte/
rius crimina damnare,qui ſua ebrius profitet̄ ia
ctabundus.Illud vero in fine. Tum quod dem ei
ēc.ſic accipiendum puto. Tum.i.deīde,illud quod
dem.i.donem vel donare poſſim.ei.i.Bacchidi, eſt
recte pro eo quod eſt nihil.Quia.n.ex verbis om/
nia ſeruabant,verebantur dicere ſibi nihil eſſe,aut
ſe a nullo peti.ideoq; quęrēti patri familias . Quis
me vult?reſpōdebatur,bona fortuna pater,pro eo
quod eſt nullus,et quęrenti, Quid tibi eſt? reſpon/
debatur,vt Pamphilo in Hecyra,recte mater, pro
eo quod eſt nihil.Sic hoc loco, tum quod dem ei
eſt recte,pro eo quod eſt nihil.q.d.nihil eſt mihi.i.
nihil habeo quod dem ei, ſed religio eſt, ideſt me/ Religio
tus et timor(dicitur enim religio a religando,eo
qꝛ mentem metu quodam ac obſeruandi ſtudio
ligat)dicere nihil eſſe mihi, ideſt ꝙ nihil habeam.
Item illud quod ſequitur, hoc ego mali non pri/
dem ēc.Quia Valēn.dicit pluſculum temporis per Pridē et
pridem,q̄ per dudum ſignificari, bene quadraret dudum
ſi dixeris.Non pridem,ideſt non multo tempore,
qđ patet,qꝛ addit.Neq; ēt dum ſcit pater ēc.

QVam inique.Incipit ſecundus actus ꝺ ad SER.
ductione amicarum, ad quas neceſſarię
ſunt perſonę amicorum,qui eas recipiāt,
et perſonę ipſarum,quę adducantur, et ſerui, qui
adducant.Et opportuna ſit adductio illa. Deſcribū
tur prius iuuenes amantes, et deſiderantes eas, et
tales q libenter eas recipiant.Secura eſt ergo addu
ctio illarum,cum ita affectuoſi ſint ad eas illi, ad
quod adducuntur,et prius inducitur in hoc actu
Clitipho profitens de amica ſua, qꝛ nunquā adhuc
dicturum nobis erat Clitiphonem habere amicas,
vt cum deinceps de Bacchide mentionem fecerit,
ſciamus eſſe amicam eius,et tamen hac de cauſa,
ſicut diximus,ita amans eam inducitur, vt cum
venerit libenter ab eo recipiatur. Quam inique.q.
d.Pater meus dehortatur me ab amore , ſed certe
iniurioſe agit.Nec ideo me retrahent ab illa per/
ſuaſiones eius, ē hęc eſt ſumma huius ſcenę, per
quod vehemens amator oſtenditur .Sed mihi.i.
nonne mihi,ne,ideſt certe.Locus cognoſcendi.ſcili
cet.Iam diu dabo licentiam, donec per ſe cogno/
ſcat eſſe peccatum,et locus ign̄.s. ponam ei termi/
num ignoſcendi.Perij. ideſt mori poſſum prę in/
dignatione,facinora de amoribus ſuis,ne, ſcilicet
certe,ſatagit rerum ſuarum.ideſt curioſus eſt circa
amorem ſuum.Satagere eſt ſolicitari.s. ſatis age/
re Tum.i.pręterea propter hoc ſum miſer, qꝛ cum
illa recte.i.bene meruiſſet,vt ei darem,nihil habeo,
hoc dicit.Tum quod dem ēc.Religio,ideſt ad reli/
gioſos pertinet dicere nihil habeo.Non pridem an
tequam amarem vnquam hoc,ideſt tantum ma
li daſſus ſum,quantum modo patior.Neq; etiam
dum.q.d.erit poſtquam reſciuerit.

SI mihi ſecundę res de amore. Hic mira amā/
tis ſolicitudo exprimitur, cui ſpectanti hora, CAL.
dies,annus videtur. Si mihi ſecundę, amor
res eſt ſuſpitionis plena . Torquetur igitur Clinia
mora et dilatione amicę Antiphilę. Veniſſent,
mulier,et ſeruus. Sed vereor ne.m.bene aman/
tis exprimit affectum,qui ſemper omnia in dete/
rius ſuſpicatur.Vereor dicit, qui rationabiliter ter/
retur.Formido,qui ſine ratione. Mihi.a.ex. au/
geri dicitur animus, quando multa concurrūt, Augeri
quibus flectitur in eam partem, in qua inclina/ aīus
tur. Occaſio.L.ę.hęc loca ex arte rhetorica etiam
ad maioris rei confirmationem valerent. Occa
ſio.L.ę.m.argumenta ducuntur,aut a rebus,aut
a perſonis,hęc enim cauſa tempus,locus, occaſio,
inſtrumentum,modus ēc, rerum ſunt accidētia,

Eiuſdem rationis.

CLINIA CLITIPHO.

SI mihi ſecunde res de amore meo eſſent, iam dudū ſcio.
Veniſſent, ſed vereor me abſente ne mulier corrupta ſit.
Concurrunt multę opiones, quę mihi aīum exangeant.
Locus, occaſio, ętas, mater, ſub imperio cuius eſt mala.
Cui nihil iam pręter pretium dulceſt. Clitiph. Clinia. Clin. hei
miſero mihi Clitiph.
Etiam caues ne videas forte hinc te a pr̄e aliquis exiens. Clit.
Faciam, ſed neſcio quid ꝓfecto mihi animus p̄ſagit mali. Clit.
Pergin iſtuc prius diiudicare, q̄ ſcis quid veri ſiet. Clin.
Si nihil mali eſſet, iam hic adeſſent. Clit. iam aderunt Cli. quan
do iſtuc erit. Cliti.
Non cogitas hinc longius abeſſe? & noſti mores mulierum.
Dum molliuntur, dum comuntur annus eſt. Clin. o Clitipho
Timeo. Clit. reſpira, eccū Dromonē cum Syro vna adſunt tibi.

ꝙ perſonis deducuntur hoc mō. Nam ſimiles parē-tibus, aut maioribus ſuis filij plerumq; creduntur. Et nonnunq̄ ad honeſte, turpiterq; viuendum. Siln a natione quoq;, pria, ſexu, ętate, educatione, et diſciplina ſummuntur. Mater, ſub imperio cuius eſt mala, Iuuenalis, Scilicet expectas vt tradat mater honeſtos. Aut alios mōres q̄ quos habet vtile porro? Filiolam turpi vetulę ꝓducere turpem. **Heu. hei** Hei m. mihi, hei datiuo iungit. vt **Virg.** Virgil. Hei mihi qualis erat. hei vero accuſatiuo, vt alibi Terentius, Heu me miſerum. Mihi animus. p. m. ſic fieri cōſuenit, vt quoties aliquid expectamus, ea occurrant potius, quę mentem noſtrus ad cogitandum aliquid mali trahant. Quando iſtuc erit, non pōt credere ex nimia ſuſpitione venturam amicam. Non cogitas hinc longius abeſſe, clitipho remouet ſuſpitionē animo Clinię, et locoꝝ interuallo, & ex cultu mulierum, quę maiorem tpis partem in ſe ornando conterunt. Clitipho timeo. vide nulla re arceri poſſe ſuſpitionem ex pectore amantis. Eccum. D. cum. S. dicticos, & cum geſtu nimię lętitię ꝓnunciandū eſt.

XVI. SI mihi etc. Hic mira amantis ſolicitudo exprimitur, cui expectanti hora dies, annus vī. clit. ſi ſecundę res. i. ꝓſperę ſuccedentes eſſent mihi de amore meo, ideſt quantum amores ſpectat. Iādudum. i. pauloante. vel cape pro iampridem. veniſſent. s. Antiphila, et ſerui, qui eam accerſinerūt. ſcio. i. non dubito q̄ iam veniſſent, ſed vereor ne mulier. s. Antiphila corrupta ſit. i. ne pecuniarum largitione ad alium diuerterit. hic. i. in hoc loco. me abſente. i. q̄diu fui abſens. multę opiniones concurrunt. i. ſimul in mentē veniunt, q̄ exangeant mihi animum ad credendū eam fuiſſe corruptaꝫ. Subdit ea, q̄ exangent animum ad id credendum, videlicet occaſio. i. opportunitas, vt corrumpat, qa formoſa, et multis forte iuuenibus placens, ac nota. locus, quis eſt in eo loco, vbi alię petulantes, & iō contagione facilius lapſu eſt ętas, quia iuuenilis et flore iuuentutę niuens, quę plerunq; lubrica eſt mala, et improba. mater. ſub imperio. i. ſub poteſtate cuius eſt (hęc omnia exangent animum ad credendum eam eſſe hic corruptam) cui. s. matri, ſub cuius eſt imperio. nihil eſt dulce. i. carum, ſuaue, placens, p̄ter pretium. i. p̄ter pecunias et mercedē. Cliti. o Clinia, vocat eū vt attendat qd̄ dicere cupit. Cli. hei mihi miſero. i. ſentio me miſerum. et illud dictum interiectionis vim obtinet. clitiph. etiam caue, ne aliquis exiens a patre, vbi inepte dici ſolet de penes patrem, videat te forte ſ. cli. faciam. i. cauebo. ſed ꝓfecto. i. certe. animus p̄ſagit. i. ꝓnunciat, pręd icit, ꝓnūt, ꝓdiuiat mihi neſcio qd mali. **Preſagit** clit. pgin. i. conaris ne aut niteris ſeu proſequeris diiudicare, iſtud pius q̄ ſcias qd veri ſit in eo. Cli. ſi nihil mali eſſet iam Antiphila adeſſet, ideſt pręſens eſſet hic. clitiph. iam mox, ideſt ſtatim, aderit hic, ideſt pręſens erit hic. cli. quando iſtud erit q̄ aderit. Clit. non cogitas eam abeſſe, ideſt remotam eſſe. longius, ideſt multum longe. hinc, ideſt ex hoc loco, & noſtin, ideſt cognoſcis, ne mores, ideſt modos mulierum, dum, ideſt quamdiu molliuntur, ideſt lenes ſeu molles cute efficiuntur, ſiue dum ſucantur, et dum, ideſt q̄diu. comuntur, ideſt pectuntur. annus eſt, ideſt annum vnum conterunt integrum in lenienda ſeu mollienda cute ſua, et in pectendis capillis. **Reſpira** Cli. o Clitipho timeo. Clitiph. reſpira, ideſt reſume vires, recrea te, ceſſa, a timore animum reuoca, ſeu reſume, collige te, ad te redi, reſurge a me tu. eccum, ideſt ecce hic prope Dromonem vna cum Syro. ipſi ſerui adſunt, ideſt appropinquant, ideſt prope ſunt tibi.

SER. SI mihi. Inducto Clitiphone curioſo de amore inducitur Clinia, & talis, qui libenter recipiat ſuam. hic, ideſt in ciuitate vbi habitat amatores ſunt, corrupta ſit. Exangeant ad dolorem, occaſio quia ego haberam. locus, ideſt ciuitas, vbi eſt frequentia iuuenum, ętas, quia puellula iuuenis eſt, mater auara, quę. ſ. Anus nutrierat illam, quam putabat eſſe matrem eius, etiam, ideſt adhuc caue vel aliter, caue inquam tale ſupple, amicum, et etiam caue ne videat etc. Quādo iſtuc erit. vide nimium affectum amoris.

CAL.

Ain tu. Hęc ſcęna plena eſt timoris et ſuſpitionis, ſed perſona ſeruilis vtriq; ſuccurrit. Ain tu, hoc ſic lege, vt intelligas multa verba pceſſiſſe. παρεπιγραφη dr̃, qñ poeta ſigt ſermonem alterius pſonę pręceſſiſſe. Mulier, non Antiphila, aut amica, ſed ſic dixit, qſi illi qui deſperauerat reditu ram.

dehinc multitudinem, q̃ fere turbatione nõ vacat. Virg. Capient, alias deligent ſigt. Virg. Aut capere aut capere c.i.d.n. Eccos.i.eccum eccã, eccos eccas, ellũ ellã, ellos ellas, ab ecce compoſita ſunt, ẽ p aduerbiũ reſoluuntur non p pnoia. Eccũ, ecce hic ſubintellige virũ, de quo agebamus. Eccam ecce hic ſubintellige foeminam. ita ellũ intellige ecce illic virum &c. O Iupiter, ſic exclamat dũ putat ab amica eſſe deceptum.

Ecchum

Tetrametri, ac trimetri, partim Legitimi, partim Septenarij, Trochaici.

SYRVS. DROMO SERVI. CLINIA. CLITIPHO ADVLESCENTES.

Ain tu. Dr. ſic eſt. Sy. verũ interea dũ ſermones cędimus
Illę ſunt relictę. Clit. mulier tibi adeſt, audin Clinia.
Clin. Clit.
Ego vero audio, nunc demum & video, & valeo Clitipho.
Minime mirum, adeo impeditę ſunt, ancillarum gregem
Ducunt ſecũ. clin. perij, vñ illi ſunt ancillę? cli. men rogas? Sy.
Non oportuit relictas, portant quid rerum. Clin. hei mihi. Sy.
Aurum veſtem, & veſperaſcit, & non norunt viam.
Factum a nobis ſtulte eſt, abi dum tu Dromo illis obuiam
Propere, qd ſtas? Clin. vę miſero mihi. quãta de ſpe decidi. clit.
Quid iſtuc? quę res te ſolicitat autem? Clin. rogas quid ſiet?
Viden tu ancillas? aurum, veſtem, quam ego cũ vna ancillula
Hic reliqui, vnde eã eẽ cenſes? Clit. vah, nũc domũ intelligo. Sy.
Di boni quid turbę ſt? ędeſt noſtrę vix capient ſcio.
Quid comedent? quid ebibent? quid ſeni erit noſtro miſerius?
Sed video eccos, quos volebã. clin. o Iuppiter vbi nam eſt fides?
Dum ego propter te errans patria careo demens, tu interea loci
Collocupletaſti te Antiphila, & me in his deſeruiſti malis.
Propter quam in ſumma infamia ſum, & meo patri minus
ſum obſequens.
Cuius nũc pudet me. & miſeret, qui harũ mores cantabat mihi,
Monuiſſe fruſtra, neq; potuiſſe vnq̃ ab hac me expellere,
Quod tñ nunc faciam, tum cum gratũ mihi eſſe potuit nolui
Nemo eſt miſerior me. Sy. hic de noſtris verbis erat videlicet,
Quę hic ſumus loquuti, clinia aliter tuũ amorẽ atq; eſt accipis
Nam & vita ſt eadem, & animus te erga idem ac fuit,
Quantum ex ipſa re coniecturam fecimus. clin.
Quid eſt obſecro? nam mihi nunc nihil rerum omnium ſt
Quod malim quam me hoc falſo ſuſpicarier. Sy.
Hoc primum vt ne quid huius rerum ignores, anus

Ego.i.a. verba ſunt reſpirantis et ad ſe redeũtis. Minime.m. mulieres adnã tardę iniceſſu sũt ſed hic addit cã tarditatis. Minime m.s.ſi relictę ſunt. Perij. clinię ſuſpitio, qd amica corrupta ſit ab ancillarũ grege orũ. has eni ab alijs amatoribus eẽ putat. Portant q.r. ob hoc non eſt ſecurus Syrus, q mulieres relictę ſint. Et veſperaſcit, ẽ nõ n.u. cã cur non oportuit relictas. gs eni tutus ſiqd portat et in nocte, ẽ in incerto itinere. Vę.m.m. magis ſuſpicatur clinia q a Syro auũ et veſtem audierit.

Errans, hinc errores dicũt. In ſumma in. q̃re la amatoria. pſueuerunt amatores ab amica decepti cõmemorare, q̃ aduerſa cã illius acciderint. Pudet ẽ.m. re &c q: poſt pudorẽ ſolet pſeq miſericordia. Pudet, verecũdię eſt, Piget pnię. Ter. i Adel. Fris me q. des pudet, pigetque. et hñ pudet ẽ filio i pres. i And. Dus pris pudor cãtabat, hoc eſt frequẽter dicebat, ẽ ſignãtius dixit cãtabat, ẽ antiq cane repro eloq dixerunt.

Errores

Pudet

Piget

Canere

Abi dum. parelcõ. Vnde eſſe cenſes, vñ eſſent iſta tanq̃ notum nõ explicuit. Quid tur. eſt: pſona ſeruilis vtpote fidelis heri impenſis timet. Quid.t. eſt, turba primũ pturbationem ſigt, inde turbo as, pturbo, deturbo.

Turba

Ab hac, ſic dixit, q: nõdũ appulerat, et ſi ſupius me deſeruiſti dixerit. Hic de.n.u.e. ſupius. portãt qd rerũ, et auũ et veſtẽ dixit. Videlicet.s.et vz. idem ſi ſcilicet gnificare vñ hõ certe, ſed hñt vſum ſuũ p amaritudinẽ cũ deriſu pmixtã. Vir. ſcilicet his ſupis laborẽ. Virg.

Videlicet

Scilicet

Quin.

Quin. Hoc videli. expectaſti. Ex.i.r. ex ſignis quę dicturus eſt. Anus. q.d.ē.m. hoc contra illud ē, quod ſupra dictum a clinia, Mater ſub impio ſuus ē mala. Ea.o.m. hoc dictum ē ne ab illa corruptam amicā ſuſpicet. **Alterę ꝓ alteri** Alterę.d.n. antiquum ē, nos alteri dicimus. Quęnam ē al. interrogat, qꝫ nonduz intellexerat amicā aduētare. **Propare, Virg.** Propera, ꝓꝑat qui feſtinā ter aliquid agit, vel dicit. Virgi. Multa forē: q̄ mox cęlo properanda ſereno Maturare. d. ⁊c. Iā pmū o. ſic incipit vt multa pudicitię ſigna narraturus. Liuius ī primo ab vrbe condita. Iamprimum oīu ſatis ꝯſtat, et ē principium ꝓlixi operis. Anus. q. ꝓ. in Eunucho ꝺ viliſſima perſona, Prodi foras male conciliate. Ad lanā r. hęc ſigna ſunt pudicę vitā agētis. ſic in andria. Primū hęc pudice vitam parce, ac duriter agebat, lana et tela victum q̄ritans. Vitam exegerit, al'r dicitur exigere fabulam ⁊ exigere opus. Significat enim traducere, expellere, et finire. **Exiſtimare** Exiſtimandi. c. iudicandi, **Æſtimare** ęſtimare.n ē conſiderare, exiſtimare vero iudicare. Nam prius ꝯſideramus ea quę iudicanda ſunt. Quę cuiuſq; ingenium, in Andria, Nam qui cum ingenijs conflictatur eiuſmodi ⁊c. **Offendere** Offendimus, repperimus. Offendere fere idē eſt qꝺ repperire. Eius annis cauſa. M. Varronem ⁊ Pu. Nigidium viros Romani generis doctiſſimos conſtat non aliter locutos eſſe et ſcripſiſſe, q̄ ſenatuis ⁊ domuis, qui eſt primus caſus ab eo quod eſt ſenatus ⁊ Domus. Ornantur ſibi, non vt placeant amatoribus. Nulla. m. re ex. hoc eſt non fucatā. **Mala** Mala. n. a ſimilitudine mali, hoc eſt pomi nomen aſſumpſit. Nā id ē qꝺ ꝑeminet inter naſum, oculos, et buccas, qꝺ rotūdū eſt, ⁊ in ſpē mali. Capillus capillum dicit more ſuo crinē ītortū. capillus. p. i. ſparſus. Vir. Crinibus iliades paſſis. Sunt q̄dā v̄ba quę a diuerſo veniūt p̄nti, ſed in p̄terito ꝯfundunt, ſicuti a patior, ita a pādo paſſus deſcēdit, iō legēdum ē in paſſiōe xp̄i Qui expaſſis manibus, nō expāſis, a vertor ē verror verſus ſum. Pānis ob. ſic ī Eunucho, Pānis annisq; obſitū. Ita pannis obſita dr̄, vt ager obſitus ſpinis. Immunda il. proluuies ⁊ illuuies ſignificantiam hn̄t parē, et īmundiua eſt. Vir. Fędiſſima ventris Illuuies. Sordida tā ⁊ ſor. ſordidus a nā dr̄, ſordidatus v̄o fit vrgēte neceſſitate, vt hinc ſordidatā ⁊ veſte, corꝑe ſordidā et illuuie. Sordidatā, refert ad illud pānis obſita, ſordidā ad illud neglecta imūda illuuie. **Noxia** Extra no. h̄ eſt culpā. Noxia ēt ſigt dānum. Sue. in Cęſare, Spurināq; irridens, et vt falſum arguēs, q̄ ſine vlla ſua noxia idus Martię eſſent. Nā di. eſt, p̄ceptū i arte **Diſciplina** amandi, vt amatores prius ancillas corrūpant. Affectāt, affectare eſt ꝓmū aīum ad faciēdū h̄re. **Affectare**

Quę eſt dicta mater eſſē ei antehac non fuit.
Ea obijt mortem, hoc ipſa in itinerę alterę
Dum narrat, forte audiui. Clit. quę nam eſt altera? Sy.
Mane hoc quod coepi primum enarrem o Clitipho,
Poſt iſtuc veniam. Cliti. propera. Sy. iamprimum omnium
Vbi ventum ad ędis eſt, Dromo pulſat fores,
Anus quędam prodit, hęc vbi aperuit hoſtiū
Continuo hic ſe coniecit intro, ego conſequor.
Anus foribus obdit peſſulum, ad lanaz redit.
Hinc ſciri potuit (aut nuſquam alibi) Clinia
Quo ſtudio vitam ſuam te abſente exegerit,
Vbi de improuiſo eſt interuentum mulieri.
Nam ea res redit tum exiſtimandi copiam,
Cottidianę vitę conſuetudinem,
Quę cuiuſq; ingeniū vt ſit declarat maxume,
Texentem telam ſtudioſe ipſam offendimus,
Mediocriter veſtitam veſte lugubri,
Eius anuis cauſa opinor quę erat mortua,
Sine auro tum ornatam, vti quę ornant ſibi,
Nulla mala re expolitam muliebri.
Capillus pexus, prolixus, circum caput
Reiectus neglegēter, pax. Clin. Syre mi obſecro
Ne me in lętitiam fruſtra conicias. Sy. anus
Sub tegmen nebat, pręter ea vna ancilla erat.
Ea texebat vna pannis obſita,
Neglecta, īmūda illuuie. Clit. ſi hęc ſunt Clinia
Vera, ita vti credo, quis te eſt fortunatior?
Sin hanc quam dicit ſordidatam ⁊ ſordidam,
Magnum hoc quoq; ſignumſt, dominam eſſe extra noxiam,
Cum eius tam negleguntur internuntij,
Nam diſciplina eſt eiſdem munerarier
Ancillas primum ad dominas qui affectant viam. Clit.

CAL. Falſam gratiam.i.mentiendo. Opple os, nam et ex nimio gaudio interdum lachrymę prouenire ſolent. Apuleius. Tunc ego ſenſi naturaliter quoſdam affectus in contrarium prouenire, nã vt lachrymę ſepius de gaudio ꝓdeũt, ita et in illo nimio pauore riſum nequiui continere. Age dum, age ſingulares numerum deſiderat, agite pluralem, agedum vero vtrunq;.

audire, et rem ſolum vult, aut q: hęc ſeruus et contemnens dicit. Malum, aduerbium eſt interpoſite indignationis. Potis eſt, pro non poteſt. Vis.p.potior a potis deſcendit, ideo illi in ſignificatione eſt ſimillimum, dicitur enim ſum compos animi aut rationis quod hęc habeo. Vis qđ d.i.e. pro inuenire poſitum. **Potior**

Perge obſecro te, & caue ne falſam gratiam
Studeas inire, quid ait vbi me nominas? Sy.
Vbi dicimus rediſſe te, & rogare vti
Veniret ad te mulier, telam deſerit
Continuo, & lacrumis opplet os totum ſibi,
Vt facile ſcires deſiderio id fieri tuo. Cl.
Prę gaudio (ita me Di ament) vbi ſim neſcio.
Ita timui. Clit. at ego nihil eſſe ſciebam Clinia.
Agedum viciſſim Syre, dic quę illaſt altera. Sy.
Adducimus tuam Bacchidem. Clit. hem quid Bacchidem?
Eho, ſceleſte quo illã adducis? Sy. q̃ ego illã? ad nos ſcilicet. Cli.
Ad patrem ne? Sy. ad eum ipſum. Cli. o hominis impudentẽ
Audaciam. Sy. heus. Non fit ſine periclo facinus magnum & memorabile. Clit.
Hoc vide in mea vita tu tibi laudem is quęſitum ſcelus,
Vbi ſi paululum modo quid te fugerit ego perierim,
Quid illo facias? Sy. at enim. Clit. quid enim? Sy. ſi ſinas dicam Cli. ſine. Cli.
Sino. Sy. ita res eſt, hęc nũc q̃ſi cũ. Clit. q̃s malũ ambages mihi
Narrare occipit? Cl. Syre, verũ hic dicit, mitte iſta, ad rẽ redi. Sy.
Enimuero reticere nequeo, multis modis iniurius
Clitipho eſt neq; ferri potis eſt. Cli. audiendũ hercle eſt, tace.
Vis amare, vis potiri, vis quid des illi effici,
Tuum eſſe in potiundo periclum non vis, haud ſtulte ſapis.
Siquidem id ſapere eſt, vellere id quod non poteſt contingere.
Aut hęc cũ illis ſunt habenda, aut illa cũ his amittenda ſunt.
Harum duarum conditionum nunc vtram malis vide,
Et ſi conſilium quod coepi, rectum eſſe et tutum ſcio.

Quę eſt illa altera, interrogat ũ immemor verborũ. Sy. O Clin. poſt iſtuc veniã. Hem qđ, hem interiectio ẽ nouas res et optime audientis. Quo illas ducis, hoc cauſa timore pronunciandum. Timet ne pater illius amicũ cognoſcat. O impudentẽ au. bene audaciam, quę proprie eſt temeritas. Heus, nõ fit. s.p. ſententia generalis quę et ſeruis cõuenit.

Haud ſtulte ſapis, ironicos, id eſt velle ſine periculo, quod fieri nõ poteſt, eſt inſipientis. Aut hęc, ſcilicet pericula. Cũ illis, inuidioſe illis, cũ in vna ſit, ſic i Eunucho. Nõ pol pol me retricẽ cõtumelias. Harum duarum cõditionum, hoc ſic inſert Syrus vt tandem velit cõſilium ſuũ anteferri. Harum duarum cõditionum, aut velle pericula cum amica, aut amittere eã vna cum periculis.

Hoc vide, ſic dicere ſolemus his qui res maximas aggrediunt. Vbi paululum m.q.t.s. verba ꝓprie alicuius cõmittentis alteri cum periculo, vel res ſuas, vel ſalutem.

At enim, ordo eſt. At enim ſi ſinas dicam: Ita res eſt, hęc nunc quaſi cum hęc oratio imperfecta eſt, vtpote a Clitiphone, qui impatiens audiẽdi eſt interrupta, recuſat enim Clitipho pericula, et vult amica ſine his potiri, quod Syrus fieri poſſe negat, q: neceſſe eſt, ſi amare vult, vt admittat pericula. Ergo ſubintelligendum eſt, q: hic velit compos eſſe voti ſui ſine periculo, quemadmodum ſi aliquis ſine belli periculo velit conſequi victoriam. Aut aliquid tale, vt ſit prouerbium vſitatum in ignauos qui ſine labore conſequi vellent, quod optant.

Ita res hęc aut comparationem quandam voluit inducere, et non patitur Clitipho, qui negociũ

Condictio eſt actio in aliquem, vel denunciatio. Condicere.n. priſca lingua eſt denunciare, conditio vero ſine c, vt hic cõdicere eſt legendum eſt, cum vno certam legem in ſe continens. Alibi Teren. Accepit conditionem, dehinc.q.oc dicitur etiam bonę conditionis, ita vt referas ad fortunas, nõ ad mores, ideſt diues eſt, Eſt etiam conditio inter plura eligendę ſortis oblata electio. Conditionum.i. opnonum, electionum. Quod vt eſ. ſuperius, vis quod des illis ef. Id efficimus, quod cum magno conatu et molimine facimus, vixq; per nos finem accipit. Siquidem. Syrus repetit verbũ Clitiphonis, q per eum dubitare videat. Aſſimulabimus a t.h.e. callide Clitiphonis amica Cliniç eẽ ſimulaſ, vt Antiphila ad Soſtratam deducaſ, quę poſt agnoſceſ filia Chremetis, qua cognita et altero ꝯſilio inito a Syro extor/

Cõdictio **Cõdicere** **Cõditio** **Efficere**

quo ab illo argentum a Chremete, quod Clit. Bacchidi promiſerat. Dedecori eſt.p. turpe eſt habere vnam amicam, ne dum duas. Quid eo? cum interrogatione. q.d. cum ſi ad matrem deducetur. Fabulę, rectę fabulę, q: neq; vere ſunt, neq; veriſimiles. Iſtiuſmodi ob.a.q̃ ſtulte amans induci tur credere Syrum, qui iocat iam habere aliquid, quo ponatur amica ſine periculo. In aurem vtramuis, loco p. nebij in eos, qui ſecuri et ocio ſi vitas ducunt. Talis ſententia eo apd Menandrũ, quę latine ſic exprimitur. In aurẽ vtranque, quan do quidem dotata eſt, cubet. Quid ago.n. dubius et circa pericula, et circa amicam q̃ rit conſilium. Age modo, ſic pronunciã dum eſt, vt Syrus diſcedat, ẽ dicat amicę Clitiphonis vt domũ reuertat. Syre inquam trepide Syrum reuocari iam decedentem. Tu iſtuc a. quod cępi, ſcilicet vt dicam amicę vt domum redeat. Verum hercle iſt. eſt, verba creduli et trepidi amantis et concedere volentis Syro, vt quid cõſtituerit, peragat. Concaluit, bene de amore cõcaluit. In Eunucho, Accede ad hunc ignem, iam calesces plus ſatis. Nequid ac. nequid deeſt ob uel pp, et eſt ad nomino aliqui alicui trepidi et committẽdi. Accuſandus, blande dixit accuſandus, non verberandus. Quaſi iſtic.m.r.m.a. ſecurius committimus his ad quos non minus ptinet, q̃ agendum q̃ ad nos. Hoc.h.n. amabant veteres de pximo ſimilia dicere. Cic. Minus carum putauit ſi de ærario q̃ de ſacrario fuiſſe ablatum. Hoc.h. deicticos hęc dixit ſeipſum oñdens. Ne illa quid.t. ſubaudi timeo.

Nam apud patrem tua amica, tecum ſine metu vt ſit copiaſt.
Tum quod illi argentum es pollicitus eadem hac inueniã via.
Quod vt efficerem orando ſurdas iam auris reddideras mihi,
quid aliud tibi vis? Clit. ſiquidem hoc fit. Sy. ſiquidem experiundo ſcies Clit.
Age age, cedo iſtuc tuũ conſiliũ qd id eſt? Sy. aſſimulabimus
Tuã amicã, huius eẽ amicã. Clit. pulchre, cedo qd hic faciet ſua?
An ea quoq; dicetur huius? ſi vna hęc dedecori eſt parum? Sy.
Immo ad tuã mr̃em deducet. Clit. qd eo? Sy. lõgũ eſt Clitipho
Si tibi narrẽ, quam ob rem id faciã, vera cauſa eſt. Clit. fabulę,
Nihil ſatis firmi video, q̃ ob rem accipere hunc mihi expediat metum. Sy.
Mane, habeo, aliud, ſi iſtuc metuis, qd ambo cõfiteamini
Sine pıclo eẽ. Clit. huiuſmodi obſecro aliqd reppi. Sy. maxume
Ibo obuiam hinc, dicam vt reuortantur domum. Clit. hem,
Quid dixti? Sy. ademptum tibi iam faxo omnem metum,
In aurem vtrumuis otioſe vt dormias. Clit.
Quid ego nunc? Cli. tu ne? quod boniſt. Clit. Syre dic modo
Verum. Sy. age modo, hodie ſero ac nequidq̃ voles. Cli.
Datur modo fruare dum licet, nam neſcias
Eius ſit poteſtas poſthac an nunq̃ tibi. Clit.
Syre inquam. Sy. perge porro tamen iſtuc ago. Clit.
Verum hercle iſtuc eſt, Syre Syre inquam, heus heus Syre. Sy.
Concaluit, quid vis? Clit. redi redi. Sy. adſum, dic quid eſt?
Iam hoc quoq; negabis tibi placere. Clit. immo Syre,
Et me, & meum amorem, & famam permitto tibi.
Tu es index, ne quid accuſandus ſis vide. Sy.
Ridiculum eſt iſtuc me admonere Clitipho,
Quaſi iſtic minor mea res agatur, quam tua.
Hic ſiquid nobis forte aduerſi euenerit,
Tibi erunt parata verba, huic homini verbera,
Quapropter neutiq̃ hęc res neglectumſt mihi,
Sed iſtum exora, vt ſuam eſſe diſſimulet. Cli. ſcilicet

Timbare Timbare proprie eſt pedibus ñ valentis inſiſtere, q̃les ſunt ebrij. ad animũ quoq; trãsfertur, quoties ab aio verba diſſẽtiunt. vtitur igit Clitiph. neqd. temere eſſ ẽ dat, quo ſe idicat. Per docta eſt.p. aut p poetice abũdat, aut probe. Quę ſo. g. ſpernere, quos.i. quales amatores. Virgi. Virg. Quos ego ſum toties iam.d.a. Miſerus quem.o. recte miſerus dixit, vt oñderet non admiſſum ante.s. meretricia. In opia.s. ſui Ouid. nitimur in vetitum ſemp, cupimus q; negata. Heus, ſi heus admonẽtis. Vide ſis, blãdimẽtũ ẽ, q: sępe addit vbo imptiui modi. Vide.s. ſi uis et idẽ vr̃ qd ſodes. Inuerſa.n. oĩa ponit, q̃ ab amãte vecordia fieri ſolet. Inuerſa.n.i. vba pponere, et in priũ pnunciata. Eſt.n. inuertere q̃ſi in priũ vertere, ẽ ppoſtere vba pnũciare, ut p lano nola. Euerſas.c. ceruis, ſeu ceruices poſterior ps colli, vbi origo ẽ oĩbus neruis, vñ hũ durę ceruicis dr̃, q̃ſi idomabilis, ẽ q̃ſi duri capitis, ẽ durę mẽtis. Euerſas.c. priũ ẽ erectas ceruias.

Factuum me eſſe,in eum iam res redit locum,
Vt ſit neceſſe.Clit.merito te amo Clinia.Clin.
Verum illa nequid titubet.Sy.perductaſt probe.Clin.
At hoc demiror qui tam facile potueris
Perſuadere illi quę ſolet quos ſpernere.Sy.
In tempore ad eam veni,quod rerum omniumſt
Primum,nam miſerum quendam offendi militem,
Eius noctem orantem,hęc arte tractabat virum,
Vt illius animum cupidum inopia incenderet,
Eademq; vt eſſet apud te ob hoc q̃ gratiſſima.
Sed heus tu videſis,nequid imprudens ruas.
Patrem noſti ad has res q̃ ſit perſpicax.
Ego te autem noui quam eſſe ſoleas impotens,
Inuerſa verba,euerſas ceruices tuas,
Gemitus,ſcreatus,tuſſis,riſus abſtine.Cli.
Laudabis.Sy.videſis.Cti.tu te met mirabere.Sy.
Sed q̃ cito ſunt conſecutę mulieres?Cli.
Vbi ſunt?cur retines?Sy.iam nunc hęc non eſt tua.Cli.
Scio apud prem,at nunc interim?Sy.nihilo magis Cli.
Sine.Sy.non ſinam inq̃.Cli.q̃ſo pauliſper,Sy.vero. Cli.
Saltem ſalutare.Sy.abeas ſi ſapis.Cli.eo
Quid iſtic?Sy.manebit.Cli.o hominem felicem.Sy.ambula.

Et ſigt illum flecti ẽ domari ab amica. Ceruices. nu vero multitudinis dixit.Quintil.ceruicem vr Hortenſius primus dixiſſe.N ĩ veteres plr appllant Vide ſis,vultuoſe pnunciandũ eſt. Cur.r.ipatiẽ tia amantis oñ.ditur.nam viſa amica Clitipho ver ba Syri obliuioni tradiderat. Apud.p.obſeruabo id. qd me admonuiſt. At.n. i.apoſiopeſis amatis, vt ſit. ſine interim pauliſper cum amica ludere. Nihilo.m. vult Syrus eius perpetuo modeſtiã, ne ſi i.cipit non poſſit ſe abſtinere et pre videre. Quid.i. iſtic.p iſte.

QVI,

A in tu ẽ cęte. Hęc ſcęna plena eſt ẽ ſuſpitionis, et timoris, ſed pſona ſnilis vtriq; ſuccurrit. Serui ãt in frõte ſcęnę ex abrupto colloquunt,tanq̃ pgentes in incepto colloqo,qt vltro,citroq; in via confere bant.Sy.ain tu.i.dicis tu verum.qd ãt dixerit Dromo,non eſt mirandũ.nam iſte eſt abruptus ſmo ex cõi huiꝰ colloqo.Dro.ſic eſt vt dico Sy.verꝰ.i.ſed. dũ.i.q̃diu,cędimus.i.cõmiſcemus ſermones.i.colloqa,ille mulieres ſunt relictę.Cęder,vt vult No.vltra cęteras ſignificationes,Iterdum ſigt commiſcere.alle gatq; Lucilũ dicentem Tinee oia cędunt.i. cõmiſcent,vt ipſe interptat. nro ãt hic pposito optime pgruit.Clit.mulier adeſt tibi.i.ecce propinquat tibi mulier,quam tantope optabas.audin.i.vtꝝ audis ſeruos clinia.Cli.vero.i. certe, vel ſed.ego nunc demum.i.nunc ſolum,vel tandẽ,video,audio,ẽ valeo.i.ſanus ſum,cum pus languerem p̃ timore, et q̃ſi pſternatus eſſem mei ſenſus ſua non recte exercebant officia.ſy.ſerui non videntes adoleſcentes pgunt in ſermone icepto,itaq; ingt ſyrus. minime mirꝝ.i.non eſt mirandum ſi ſint relictę.adeo.i.vel valde,vel in tm̃ ſunt impeditę.i retardatę ab icesſu veloci.cãm ſubdit,ducunt ſecum gregem.i. cateruam.ancillaꝝ.i.famulaꝝ.ac ſi diceretur vnus grex ouium.clit.pij.i.pditus ſum,et ſaucius illo dicto.vnde ancillę tam multę ſunt illi.i.vñ tot acqſi

Cędere pro cõmiſcere

uit ancillas.Cli.Men.rogas.i.vtrum me ĩterrogas. Sy.num oportuit relictas,p relinqre,vt ſępe actiũs et abluũs pticipioꝝ pterit tpis ponuntur p iñnitiuis.i.non oportebat relinquere eas. portant qd.i. aliqd reꝝ,hoc eſt aliq̃s res,qre non· tuto incedunt ſine tutoribus.Cli.hei.mihi,interiectio dolores oſtendens.Sy.pgit ſeruus in ſermõe, q; dixerat portat qd reꝝ.s. auꝝ veſtes. it.i. huc accedit q; veſpaſcit i.veſpa ſit, ſeu ad veſpas veit,ẽ ppterea nõ erant relinquendę, et non nouerunt.i. neſciunt viã. ſtulte factũ eſt a nobis illo.s.q; eas relignimus, tu Dromo abi dus.i. vade. abi dus eſt pelꝰ Parelcõ con.i. adiectio syllabica.abi ergo ppere.i. celeriter. obuiam.i.in occurſum,aduerbium eſt.illis.s.mulieribus.qd.i.cur.ſtas.i.non uadis.pprie hoc dicit,vt eũ accelerare efficiat.Clin.Ve mihi miſero.q.d.ſum maledictus et infelix.de quanta ſpe decidi.i. ſum fruſtratus ẽ deiectus.Clit.qd iſtud eſt ãt.i.ſed.q̃ res ſolicitat.i.angit,ſolicitum reddit te.Cli. rogitas qd ſit. uiden.i.uide ne auꝝ,ueſtes,ancillas eẽ ſup.illi puellę,quam ego relig hic cum una ancillula.uñ conſes.i.indicas eam eſſe illi Clit.uah,irridentis,ſiue illudentis interiectio eſt.demũ i.tandem itelligo qd te ſolicitat.ſy.Dij boni qd turbę eſt.i.quę turba mulieꝝ.admiratur tantam cateruam et ſerus ſumptibus timet.Turba,primo dicit turbationem, inde perturbo,conturbo.deinde multitudinem,q̃ ſine pturbatione non uacat.ędes nrę uix capient.i. recipiẽt eas.hoc eſt uix poterunt recipi in nra domo. ſcio i.non dubito,q; ędes nrę uix eas capiẽt deinde ſubdit admirando,qd comedent?qd bibent?qd erit miſerius nro ſene.i.Chremete.i.qd erit eo infelicius,q̃ tantam turbam pauerit,ſed eccos.i.ecce hic uideo eos,quos nolebam uidere,uel quos petebam.s.ambos adoleſcentes.Eccũ eccã,eccos eccas ſigt ecce hic eum eam,eos eas,ellũ ellã,ellos ellas ſigt ecce illic eũ eam,eos eas,et oia ſunt aduerbia ab ecce compoſita.Clit.

ta.clit.o Iupiter,qui iura hoſpitalitatis tueas, vbi
nam.i.vbi eſt fides.i.ꝯſtantia et veritas ſiue fideli/
tas ac fiducia.dum.i.q̄diu.ego demens.i.deſipiens
careo pr̄ia.Errans.i.pegrinabundus pp te,q: tua cā
a pr̄ia ſum expulſus verboꝝ lceptationibus.o Anti
phila tu interea collocupletaſti.i.ditaſti te.i.locuple/
tem te effeciſti, ē deſeruiſti.i.dereliq̄ſti et habuiſti
ꝯtemptui me in his malis.pp quam.s.te ſum.i.ver
ſor in ſumma īfamia,et ſum minus non obſeq̄ns
meo pr̄i Menedemo.cuius.s.pr̄is nunc me pudet ē
miſeret,ideſt verecūdia teneor et miſericordia eius
patris,q cantabat.i.frequēter inculcabat mihi mo/
res harum meretricum.antiq canere pro eloq ca/
piebant.Dolet ipſe pr̄ ſe fruſtra monuiſſe me, vel
potius ſic intellige,illud ſup.qd ſequitur dolet mi/
hi.i.eſt mihi dolori.s.eum pr̄em monuiſſe fruſtra
neq; potuiſſe vnquā expellere me.i.abducere,abſtra
here me ab hac.i.ab huius amore,qd tn̄ nūc faciā
i.abſtraham me ab ea.nolui abſtrahere me ab ea.
tū.i.tunc,cum illud.s.me abſtrahere potuit eē mi/
hi gratum.i.iucundū,q: tunc fuiſſem pr̄i obſecu/
tus et eius morem geſſiſſem voluntati. Nemo eſt
miſerior me.sy.hic Clinia errat.i. in errorem labi/
tur de nr̄is verbis.i.pp verba nr̄a.videlicet.i. certe eis
verbis quę locuti ſumus hic,o Clin.accipis aliter tu
um amorē,atq; eſt.i q̄ ſe habet nā et vita eius puel
lę eſt eadem.i.modus viuendi eius eſt talis, qualis
fuit,et aīus eius eſt,ideſt ęqualis ſimilis erga te,ac ſi
ſicut fuit prius q̄uum cępimus cōiecturam ex ipſa
re.i.ex ipſa rōne ſe hn̄di,quas prę ſe fert.cli. obſecro
qd eſt,qd dicis.nam nihil oīum reꝝ.i.nihil ex oī/
bus rebus eſt mihi.qꝫ malim.i.potius velim, q̄ me
ſuſpicarier.i.ſuſpicari. falſo.i.īmerito, hoc.s. eā me
deſeruiſſe etc.sy.primum.i.in primis ſcito ſup.hoc
qd ſequr,ut neqd.i.vt non aliqd reꝝ huius puel/
lę ignores.anus.i.vetula,q̄ dcā eſt ā hac.i. ā hoc
tps.mater ei puellę nō fuit mr̄ eius. Ea anus obijt
mortem.i.mortua eſt forte audiui hoc.s.eā abijſſe
etc.dum ipſa puella narrat alterę,more antiquo,
pro alteri mulieri.s.in via.i,interueniendum. Ch.
q̄ nam altera eſt cui dicis eam narraſſe id.hoc di
cit.nā nondum intellexerat amicam Bacchidē ad
uentarē cum Antiphila.sy.mane.i.ſiſte interroga
re,et me ſine pgredi quorſum volo.primū.i.in pri/
mis.enarrem.i.dicā,recitē hoc qd cępi.i.inſtitui di
cere.poſt.i.poſtea o Clit.veniam iſtuc.i.cadā ſup id
qd īterrogas.Clit.Propera ppeꝛat q feſtinanter alı/
qd agit,aut dicit.sy.iam primum oīum.ſic icipit
multa pudicitię ſigna narraturus,vt Liuius,iam
primū oīum ſatis conſtat.Iamprimuꝫ oīum.i.in
primis,ſiue in principio.nā principiū eſt primuꝫ
oīum.Vel ſic itelligas,iāprimū oīum.i.ecce primū
oīum,qꝫ ſequit.vbi.i.cum uentuꝫ,eſt,impſonaliter
i.pueniū eſt ē acceſſum,aut appulſum a nobis ad
ędes.i.ad domū puellę. Dromo pulſat.i. pcutit fo/
res.i.hoſtia domus. q̄dā anus pdit.i.exit e domo.
ubi.i.poſtq̄ hęc anus aperuit hoſtiū continuo hic
Dromo ꝯiecit.i.cum impetu ingreſſus eſt intro.i.
in domum,ego ꝯſequor eum et igredior.anus ob/
dit.i.obijcit,opponit. peſſulum.i.repagulum, ſiue
obicem,ſeu obſtaculum in foribus.i.hoſtio,de peſſu/

Iamprimū omnium Liuius

lo ſuperius dcm̄ eſt,redit.i.reuertitur ad lanam.i.
ad lanificium exercendum.o Clinia potuit ſciri hinc
i.ex loco,haud vſquam alibi poterat ſciri.quo ſtu/
dio.i.qua induſtria,qua aī applicatione exegerit.i.
traduxerit vitam te abſn̄te.Exigere itaq; vitam ſigt
traducere exigere vero fabulam ſigt expellere ē nō
admittere, vt in Andria, An exigendę ſint nobis
prius.Exigere autem opus ſigt finire opus incptū,
ab ex ē ago is compoſitum eſſe ꝯſtat. Potuit itaq;
ſcribi.vbi.i.q̄n interuentum eſt,impſonaliter.i. iter
tempus non expectatum.ventum eſt mulieri.i. ad
mulierem.de improuiſo.i.ex inſperato pter ſpem
pter opinionem,pter expectationem.nam ea res vꝫ
talis interuentus inopinatus dedit.tū.i.tunc copiā
i.facultatem.exiſtimandi.i.iudicandi. ꝯſuetudinē,
ideſt ꝯuerſationem vitę quotidianę,q̄ ꝯſuetudo quo/
tidianę vitę maxime.i.maiorem in modum de/
clarat.i.oñdit re ipſa non verbis.ut.i. q̄lis ſit,igeniū
i.natura cuiuſq; ſit.offendimus.i.inuenimus ipm te
xentem.i.ordientem telam,et filum filo iungentē
in telam.Tela āt dr̄ oīs pannus tam laneus,q̄ line/ Tela
us,ſtudioſe.i. curioſe,diligenter, attente, accurate.
offendimus inquā eam veſtitam veſte lugubri.i.
luctuoſa.qua.s.lugebat a nū defunctam. ppea ſub/
dit,opinor eam fuiſſe,ita veſtita.cā annis.i.vetulę,
q̄ erat mortua. Annis hic legi debet in caſu gignē/ Annis
di.nam,ut Geilius inqt,antiqui dicebant ſenatus
ſenatuis,domus domuis,ſic anus anuis pro anus
gtō.offendimus inq̄ eam.tum.i.tunc ornatā bene
auro.ita.i.eo mō.ut.i.ſić, uel queadmodū illę mu
lieres,q̄ ornant ſibi, ut.i.ſibi placeāt nō vt placeāt
amatoribus.honeſtę.n.mulieres reijciūt ueſtiū ſor
des,honeſteq; ſibi ueſtiri cupiunt. offendimus inq̄
malam.i.genam ptem.s.illam,q̄ rotunda eſt i ſpe
cie mali iter oculos,naſum,et buccā,nulla pro nō
et ulla,non expolitam.i.non ſucatā re muliebri.i.
fuco,quo mulieres molles utuntur ad expurgādā
cutem,ne rugeſcat,ſeu ſoluat in rugas, qd ſeneſcen
tibus ꝯtingit,capillus.i.capitis pilus,ſiue crinis eius
erat ſup.paſſus.i.ſparſus, ſolutus p collum. a pan/
do dis,qd eſt extendo dis,explico as,q̄ſi extenſus et
explicatus,erat inq̄ plixus.i.longus,erat inq̄ capil/
lus eius paſſus, aduerbium grecum, ut ait Pris.i.
tm̄mō reiectus nigligēter circa caput.clit.o mi sy/
re obſecro ne ꝯijcias.i.īmittas me in lętitiam. fru/
ſtra.i.ſine cā.sy.anus.i.vetula cum q̄ uiuebat,et q/
dem laſciuię internuncia nebat.i,filabat.ſubtegmē
i.filum,qd in tela texenda ſtamen intercurrit.pte/
rea.i.pter eam anum.una ancillula erat, ea texe/
bat.i.filum filo iungebat.una.i.ſimul.ancillula ſor/
do obſita.i.inuoluta,circundata,pannis.i.uilibus
indumentis et craſſo filo contextis.inde panneſus
uil panno indutus.ancillula inq̄ neglecta.i. abie/
cta,ꝯtempta,ſpreta,nō bn̄,ut ſolent eiuſmodi an/
cillę appata,immunda.i.foeda,illuuie.i.ſorde.Clit.
o Clinia ſi hęc ſunt uera ita,ut credo.qs eſt fortu/
natior.i.felicior te,in abltō.ſcin.i. ſcis ne.i. cogno/
ſcis ne hanc ancillam,quam Syrus dicit ſordidatā
et ſordidam. ſordidus aliquid dr̄ a natura, ſordi/
datus urgente neceſſitate.quoq;.i.ſt hoc eſt magnū
ſignum,dn̄am eſſe extra noxam.i. culpam. cum

internuncij eius.i.qui nũcia ferunt ad amatores, et referunt ad amatas,quos aliq gamagogi dicũt a ducendis mulieribus.vtꝝ bñ necne ipſi viderint. cum ergo internuncij eius tã negligunt.i.tam parum apparant et curant,poſuit at̃ internuncium maſculino.nam interdũ hñt puellos inter nũcios, interdũ puellas,et q: maſculinũ ꝓponderat foemi/nino,iõ in maſculino poſuit vtroſq; itelligendo. nam diſciplina.i. artis eſt meretricandi iiſdem.s. amatoribus.primũ ancillas meretricũ vel amaſiarum munerari.i.affici muneribus.q̃.s.ancille affe/ctant.i.ꝑparant,diſponunt,prompto aío, faciunt viam.i.igreſſum,acceſſum ad dñas ſuas,affectare,
Feſtus vt inqt.Feſtus,eſt ꝓnum aĩum ad aliqd faciendũ
Lauren. hic.Laurentius,inqt,affectare eſt affectu et conatu alterius virtutem emulari,quã eſſe qui nequeas refragante natura.Seruius at̃ hic interpretat̃, affe/
Seruius ctant viam pro ꝑparant.quemadmodum et illud
Virg. Virgilianum.Viãq; affectat olympo.i.vt interp̃tat̃, ille ꝑparat ſibi diuinos honores,ſeu diſponit. Cli. obſecro te ꝑge.i. ꝓſequere in incepta narratione. tu Syre caue ne ſtudeas.i.de induſtria labores.inire grãm falſam,i.captare meam bñuolentiã,mendacio.nam ipſo reſcito grã inita fruſtraberis. qd ait ipſa Antiphila. vbi.i.qñ noías me.Sy.vbi.i. qñ diximus te rediſſe.ẽ te rogare,vt veniret ad te.cõtinuo.i.ilico.mulier.s.Antiphila deſerit telam,quã texebat.et opplet.i.repplet.ſibi totum os.i.totam faciem lachrymis.vt.i.ita,q: facile.i.clare,ſcires id fieri tuo deſiderio.i.vt deſideras fieri, vel poſuit tuo p tui,vt ſit deſiderio.i.amore tui,et cupiditate tui videndi.Clit.ita Dij me ament.veꝝ.s.dico,affirmãtis id verũ eſt,neſcio vbi ſim.i.mei ſum, oblitus, et extra me ſum p̃ gaudio.s.nimio. ita.i. adeo timui oppoſitum,ꝓpterea ex altero opoſito qd obtabam accedente in tantam incaſſi letitiã.Clit.at.i.ſed.ego ſciebam nihil eſſe o Clinia ꝓp qd deberes timere.o Syre agendum.i.eia.viciſſim.i.ↄtra.vel rurſus dic que eſt illa altera.Si.adducimus Bacchidem tuam amicam.Clit.Hem, interiectio indignantis. quid? modus admirantis,Bacchidem adducitis.s.iterum hoc admirando ꝓnunciãdum eſt,eho, interiectio monentis attentionem,et vt ſiſtatur gradus poſcẽtis.o ſceleſte.i.ſceleroſe,quo ducis illam Bacchidem. Sy.petis,ſupple quo ducam illam.s.i.certe ad vos.i. qd dici ſolet,ſed inepte,penes vos.Clit. ne.i. vtrum. ducis illam ad prẽm.i.vt ita dicam penes prẽm, q̃uis barbare,ſed interp̃tationis cã ponitur.Sy. duco illam ad eum ipm prẽm interp̃tando,vt prius. Clit.o audaciam,ideſt temeritatem, impudentem i.effrenatam.hoís.s.Sy.Heus tu,aduerbiũ eſt vocãdi heus,ẽ excitandi ad attendendum facinus.i.factum magnum.i.magni ponderis,et memorabile.i.dignus memoria,non fit ſine periculo . Et eſt ſententia exornatio rhetorica.Clit.vide.i.aiaduerte, conſidera hoc qd ſequit̃.o tu ſceleroſe adeo,vt ipm ſcelus dici poſſis,ne is.i.vadis,pergis.queſitum.i.ad ad querendam tibi laudem.in mea vita.i. in vite mee periculo,q̃quidem dicturus eſt, perierim ſi qd offendat,ſeu erretur.vbi.i.in qua via,ſine faciẽdi rõne.ſi modo.i.tm̃modo.quid.i.aliquid. paulu/

lum.i.etiam paruum admodũ fugerit te.i. ſi tm̃modo paulum erraueris in ea machina exercenda, quã paras.perierim.i.eo tꝑe ꝑditus ero,tꝑs p tꝑe. qd facias in illo tꝑe.Sy.At enim.i.ſed certe faciam ſup.quod intendo,vel non eſt periculum,vel nihil me fugiet et ſimilia, nam Clitipho more impatiẽs eius ſermonem interrũpit inquens. Clit.qd enim.q.d. qd uis dicere cum tuo enim.Sy. dicam ſi ſinas i. ꝑmittas,patiaris.Clin. tu Clitipho ſine.i. ꝑmitte,vt pergat prodituruꝰ ſuum ↄſilium.Clit.Sino.i. facio illi copiam,ſeu ꝑmitto.Sy.Res eſt ita.i.ita ſe hꝫ negocium.hoc,an Bacchis,an Antiphila, incertus eſt enim hic oratio imperfecta a Clin. interrupta,nũc ipſi cum qd velit dicere,neſcit̃ interruptione ipediente,et ideo liberũ eſt vnicuiq; ſubaudire qd placeat. Clit.quas malum ambages occipit.i.incipit narrare mihi.i.qd dici ſolet,quas male grẽ circuitiones verboꝝ et ſermonum inuolucra iſte incipit narrare mihi.Vbi malum eſt aduerbium, vel interiectio interpoſite indignationis.de quo ſuperius ſatis apte diximus.Clit.iſte.s.Clit. dicit neq;. mitte.i. omitte.iſta.i.tales ambages,atq; redi ad rem.i. ad inſtitutum ꝓpoſitum.Sy.enimuero.i.certe nequeo reticere.i.non poſſum ↄtinere qn dicam hoc,quod mouet mihi ſtomachum,vꝫ q: Clit.eſt iniurius.i. infeſtus,infenſus,ac non equus multis modis,neq; potis eſt.i.non põt,ferri.i. tolerari, uel non põt ferre ea q̃ dicunt̃ ei,neq; patientiam hꝫ,donec narrauerim.Clin.hercle audiendum eſt qd dicat.s.tace Clitipho.Clit.qd eſt.Sy.vis amare.i.eſſe amans,vis potiri amata.i. qd inepte ſolet dici, uis gaudere amata,ut Rex potitur regno,ubi dicunt rex gaudet regno.uis affici.i.inueniri aliqd ſup.qd des illi meretrici.nõ vis ꝑiculum eẽ tuũ i ponũdo,haud i.non ſtulte ſapis.ironice dicit.ſiqdẽ.i.q:.i.ſapere.s. uelle,contingere.i. aſſeq qd non põt, vel ſi ſit põt ſic intellige,ſapere p ironiã dicit uelle,id.i.illud optare,qd non potes ↄtingere,ideſt euenire. aut hec pericula ſunt habẽda cum illis.i.cum is que dicta ſunt,uidelicet amare,potiri inueniri qd detur.aut illa uoluptaria.s.amare,potiri etc. ſunt amittẽda cum illis periculis, nunc vide.i.cogita, examina utrum,ideſt quam (ſi licet dici) harum duaꝝ cõditionum.i.optionum,electionum.malis,ideſt potius uelis,et ſi.i.quamuis ſcio hoc ↄſilium,quod cepi,ideſt iniui,ſuſcepi eſſe rectũ, et tutum.i. absque periculo,Nam copia eſt.i.facultas eſt,ſeu facile factu eſt,ut.i.q: tua amica ſit tecum apud patrem ſine metu.tum,ideſt deinde poſt hoc inueniam hac eadem uia.i.hoc eodem modo,ſeu hac eadem ratione,argentum,quod pollicitus es illi amice.quod ut efficerem,ideſt ut inuenirem argentum, quod illi pollicitum es.orando, ideſt rogando, et atq; ita reddideras mihi iam aures ſurdas.i.attonitas, obtuſas, ſtupidas, quid aliud uis tibi? Cli. ſiquidem, ideſt ſi certe hoc quod dicis fit. Sy. dicis ſupple ſiquidem, et propterea uideris dubitare,ſcies id eſſe i. ſi experiundo, ideſt cum experieris re ipſa, quod dico. Cli. age age, hortantis eſt aduerbium geminatum maioris cauſa exhortationis, cedo, ideſt dic iſtud conſilium tuum,quid ſi ſci/

licet.conſilium eſt,ideſt quale eſt,ſeu quod eſt illud tuum conſiliũ.Sy.aſſimulabimus.i. fingemus tuã amicam.s. Bacchidem eſſe amicam huius Clinię. Cli. pulchre.i.iucunde excogitaſti, ſeu dicis, ridẽdo cum hoc dicit Clitipho, quid ſua amica faciet hic,an quoq; ea.s. Antiphila dicetur eẽ amica huius Clinię.s.hęc vna.s. Antiphila eſt parum dedecori.i. affert dedecus.q.d.ſi hęc vna dedecus perit, quantum eſſet illi dedecori ſi diceret duas habere.Syrus,immo.i.ſed ipſa Antiphila deducitur ad matrem tuam.s.Soſtratam.Cli.quid.i.cur,deducit eõ.i.ad matrem. Sy. o Clitipho longum eſt ſi narrem tibi.q.d.longum eſſet tibi a principio narrare.Vera cã eſt quãobrem.i. propter quã, faciam id,ideſt ſuadeam eam deduci ad matrem Cliti.fabulę ſunt ſup.i. non ſunt niſi nugę, et iocularia verba,neq; verba veriſimilia,et ꝓpterea ſunt fabulę,nihil ſatis firmi.i.nullam rem ſatis firmam, certam,ac ſtabilem in tuo conſilio,video.i. intellego eſſe,quamobrem.i.propter quã rem expediat mihi.i.ſit mihi vtile,accipere.i. ſubire hunc metum. Sy.mane.i.tace audi qd dicturus ſum,et ſiſte verba tua habeo.i ſcio aliud ſi metuis iſtud.s. qd ſuadeo,puta vt aſſimulet tua eẽ huius,et ſua ad matrem deducatur,qd videlicet illud qd habeo,ambo cõfiteamini eſſe ſine periculo. Cli. obſecro repperi aliquid hmõi.i.tale quod ꝯfiteamur eſſe ſine periculo.Sy.maxime.i. libentiſſime repperiam.s. ibo obuiam illis.s.mulieribus,dicam eis vt reuertant hinc.i.ex hoc loco,domum.i.in ſedes ſuas,vnde venerunt quando non vis eas recipi.Cliti.Hem indignantis eſt,quid dixti.i.dixiſti?Sy.iam faxo.i. faciam omnem metum,ademptum.i.ablatum, tibi.i.a te.q.d.abſtergam ſtatim oẽm animi tui metum, nam dicam amicę tuę,vt hinc domum reuertatur,vt dormias otioſe.i.tranquillę, quiete, ſecure, abſq; ſolicitudine et metu, in vtrãuis aurem.i. vt dormias qete ſuper utrũlibet latus,aut ſup dextrũ, quod p dextram aurem deſignat,aut per ſiniſtrũ, quod per ſiniſtram aurem declarat in tali genere dicendi.Cliti.Quid ago i.quid facio nunc. Dubius et perplexus qrit conſilium,timet pericula,ẽ amicam ęgerrime fert abſcedere.Sy.Tu ne.i. vtrum petis qd agas?agis ſup.quod eſt boni.i. quod ſpectat ad virũ bonum.Nam boni eſt velle abſcedere laſciuas mulieres,et hoc totum dicit ridendo cũ Cly. o Syre dic modo.i.dic nunc mihi verũ.q d.dic nũc vere quid facere velis.Sy.age, hortantis eſt particula,qua ſe hortat Syrus,et obuiam mulieribus eat dicturus,vt reuertant,dicam ſup. verũ modo hodie ſero.i.veſperi, ac nequicquam.i.fruſtra voles, quoniam ſtatim reuocabis voluntatem, et impedies quo minus dicam verum,vt prius feciſti,vel ſi ne et quicquam ſint duo verba, ſic aſtrue. Ac ne, ideſt non,voles.i.non permittes quicquam dici.s. a me,nam impedies,vt prius Cliti.Dat.i.concedit tibi oſtẽdere verum, fruare,ideſt vtare ea facultate dicendi veri, dum.i. quãdiu , licet.i.permittitur, nam neſcias an vnquam poteſtas eius.s.oſtendendi veri ſit tibi poſthac.i. permittatur tibi poſt hoc tempus. Interea Syrus ad mulieres ſe conferebat,

quem abeuntem Clitipho primo paululum reuocat.Deinde ipſo caleſcente magis ac magis amore et Syro pergente vehementiſſime reuocat. Clit. Syre inquam.i.dico,hoc ita dicit, vt pauliſper eũ retineat.Sy.perge.i. proſequere in me reuocando quantum voles,porro.i.ſed,tamen ago iſtuc,ideſt mulieribus eo obuiam amicam tuam remiſſurus.Quod vt vidit Clitipho Syrum pergentem in incepto, veritus ne ſuę amicę pręſentiam amitteret,ſubiũgit.Clit. hercle iſtud eſt verum te ſtudere, vt amicam remittas.Syre Syre inquam, heus heus Syre aduerbium vocantis eſt hęc particula heus.Sy. dicit hoc apud ſe Syrus, ipſe amator concaluit.i.amoris ardore exarſit, quapropter ſi me reuocauit vehementer, deinde reſpondet ei quid vis.Clit.Redi redi.i.reuertere, noli remittere amicam,Sy.adſum.i.pręſto ſum,hoc dixit poſteaquã paululum rediit ac prope Clitiphonem fuit, dic qd eſt propter quod me reuocas.Iam.i. ſtatim,quoq;.i.etiam negabis,hoc placere tibi, videlicet ꝙ amica veniat,et non reuertatur.Cli.Immo o Syre ꝑmitto.i.committo tibi,ſeu credo et trado tibi me Clitiphonem,et meum amorem et famam meam, tu es iudex.i.tuo arbitrio cõmitto me,et amorem et famam,vide nequid.i.ne in aliquo,vel propter aliquid ſis accuſandus.i.reprehendendus. Sy.o Clitipho ridiculum eſt.i. ſtultum eſt, ac ridendum te admonere me iſtud.Admoneo te hoc dicimus cũ duobus accuſatiuis,quaſi.i. tanquã dicere velis ꝙ mea res minus agatur,ꝗ tua,iſtic.i.in ea fictione. q.d.videris ita admonendo me putare, ꝙ minus mihi ex ea re impendeat periculum, ꝗ tibi, vel ꝙ id cauere fieri minus mea interſit, aut minus ad me ſpectet ꝗ ad te.Nam cum Horatius inquit,Nam tua res agitur paries cum proximus ardet, intelligitur ſic.Tibi imminet periculum proxime ardẽte vicino pariete,vel negocium de incendio parietis vicini ad te pertinet.Nam res in eo dicendi genere capitur pro negocio, pręterea hęc particula, quaſi hic capitur ironice,vt ſepe,pręcipue cũ iungitur cum vero,etiam ſine vero,exemplorum plena ſunt omnia. Si forte aliquid aduerſi euenerit nobis hic, ideſt in hac fictione ſuſcepta, hoc eſt,ſi forte quicquam in hac re non proſpere ſucceſſerit, verba erunt tibi parata ad me obiurgandum,verbera erunt inquam parata huic homini, ideſt mihi.Nam hic dicitur de perſona loquentis, iſte de perſona audientis,ille de pſona remota ab vtroque Quapropter hęc res,quam cogito facere, nunquam.i.nullatenus, nullo modo eſt mihi neglectui.i.a me negligitur, immo eſt maxime mihi curę,nam res mea agitur,et in ea periculum mihi cõmune tecum impendet,ſed exora iſtunc.s.Cliniam,hoc eſt perſuade illi,vt aſſimulet.i.fingat tuam amicam eſſe ſuam.Cli.Scilicet i.profecto,certe res rediit in eum locum.i.negocium,hoc eſt in eũ peruenit ſtatum, vel eo vſq; peruentum eſt in negocio iſto,vt neceſſe ſit me eſſe facturum.i.ꝙ faciam.Cliti.o Clinia.merito, ideſt non iniuria amote.Cli.verum,i.deſt ſed,nequid, ideſt non in aliquo illo, ſcilicet Bacchis titubet, ideſt vacillet,ſed ſem‑

Admone re

Hora.

Res

per ſit ſtabilis et firma, vbi ne capitur ꝓhibitiue, neq; eſt opus intelligeret timeo. Admonet autem Clinia, vt Bacchis nullatenus verbis ſuis, aut geſtis, aut vultu titubet.i.vacillet, ne forte deprehenderetur eam non eſſe ſuam. Sy. Bacchis eſt perdocta, probe, ideſt eſt peritiſſima talium ſimulationum, vbi probe capi poteſt pro ſatis, aut rite, aut opportune. Cli. At hoc, ideſt preterea, demiror, ideſt valde miror, qui.i.quomodo potueris pſuadere illi Bacchidi tam facile, vt ſcilicet veniret, quę Bacchis ſolet ſpernere quoſq;, ideſt omnes. Sy. Veni ad eas in tempore, ideſt tempeſtiue et opportune, quod ſcilicet venire ad aliquem tempeſtiue eſt primum.i. optimum ꝓceptum omnium rerum valentium ad obtinendum. Nam offendi.i. inueni ibi apud eam quendam miſerum militem orantem, ideſt petentem noctem eius.i.petentem eius copias nocturnam fieri ſibi, hęc Bacchis tractabat, ideſt fouebat, arte.i.aſtutia meretricius virum.s.miſerum illum, vt incenderet.i.inflammaret animum illius militis, cupidum.i.amore captum, et ardore cupidinis, inopia.i. carentia ſui, q: inter fouendum eum, ſeu tractandum non ſe morem geſturam promittebat. Nitimur autem in vetitum ſemper, cupimuſq; negata, et vt inquam eadem eēt q̄ gratiſſima, ideſt etiam, atque etiam grata apud te ob hoc, ideſt propter talem repulſionem militis, ſed heus tu, admonentis et vocantis eſt aduerbium, ac poſcentis attentionem, vide.i.caue, ſis.i.ſi vis, nequid.i.ne aliquantulum ruas.i. labaris, erres, imprudens, ideſt inconſideratus, non ſatis aſpiciens quid faciendum ſit, vel poteſt dici, nequid.i.ne in aliquod dictum, aut factum ineptum, ruas, ideſt cum impetu incurras imprudēs, inconſultus. Noniſti patrem tuum, q̄.i. quantum ſit perſpicax.i. ſubtilis, aſtutus ad has res percipiendas.s.aūt.i.ſed, noui te q̄ ſoleas eſſe impotens, ideſt tuorum appetituum minime moderator. Nam his impotens dicitur, qui ſuis affectibus, ac animi paſſionibus non poteſt modum adhibere, ac eas cohibere, ſed ab illis victus trahitur quocunq; ferant et rapiant eum, abſtine, ideſt ſiſte, cohibe, reprime verba inuerſa.i.in ambiguum iactata, et incontrarium verſa, ſeu prepoſtere pronunciata. Abſtine inquā tuas ceruices euerſas.ideſt noli oſtendere colla tua in

Ceruix domita, ceruix enim eſt poſterior colli pars, ponitur pro ſupbia, ſeu contumacia quadā, ac rigore mentis, vt vir durę ceruicis.i.indomabilis, et mētis rigorem prę ſe ferens, tanq̄ nemini caput inclinare velit. Euertere interdum ſignificat deſtruere, vt euertere vrbem.i.deſtruere, et eam demoliri, ac diſſipare, ac ēt ſubuertere. Interdum euertere ſignificat ꝓſternere, et facere, vt qḋ ſtabat nunc ꝓſtratā iaceat, et ab hac ſignificatione manauit ꝓcedēs, nā euertitur vrbs cum moenia, quę prius ſtabant, diruuntur. Item mulier quęrens dragmā euertit totam domum.i.ingrendo illas oīa: quę in domo ſunt, iacit huc et illuc, ē a ſuo ordine dimouet. Itē in iure ſępe dr̄ euerti planſtrum, ſeu currus quādo proſternit̄ ad terram. Abſtine inquam.i. cohi-

Screo be, gemitus.i.ſuſpiria, ſcreatus.i.ſputa, a ſcreo as, qḋ ſignificat ſcreatus eijcere ex ore, abſtine inquā tuſ- Screatus ſis.i.tuſſes, hoc eſt ꝓuſiones pectoris, ac ꝓcordiorꝫ, abſtine.i.cohibe tandē riſus, ne ſoluaris, ſeu effundaris in riſum. Vbi eſt notandum abſtineo vbū poſſe iungi gtō, vt apud Hora. abſtineo irarꝫ. Item Hora. accuſatiuo, vt hic. Item ablō, vt ſępe. Poſſet tn̄ hęc ſtructura ita fieri, vt abſtineo non iungeret̄ actō repetendo noui ſic. Noui tua inuerſa verba, noui euerſas ceruices tuas, gemitus, ſcreatus, tuſſis, et riſus, vbi multa ponit Teren. quę ab amante vecordi fieri ſolent. Cliti. laudabis.i. ꝓbabis meos geſtus. s.et mores me hn̄di, vbi tp̄s erit. Sy. vide ſis.i.ſi vis. Cliti. Tutemet mirabere meas rōnes me hn̄di. Sy. Sed q̄.i.quantum cito mulieres conſecutę ſunt. Cliti.ibi impatientia amantis oſtendit̄. Vbi ſunt mulieres, cur retines eas, neq; ſinis nos illarum pn̄tia delectari. Sy. Iam nunc hęc Bacchis non eſt tua amica. Cliti. ſcio q: apud prēm non eſt mea. at.i. ſed ſaltem nunc interim.i. interea priuſq̄ ad prēs eat, ſine mea vt ſit. Sy. nihilo magis.i.non plus eſt tua nunc q̄ apud prēm. Cliti. ſine.i.pmitte. me delectari eius pn̄tia. Sy. inq̄.i.dico tibi nō ſinam.i.nō patiar. Cliti. qſo pauliſper.i.paruo tp̄e ſinas.s.me delectari eius pn̄tia. Sy. veto.i.ꝓhibeo.s. te frui eius pn̄ſentia. Cliti. ſaltem ſine.i. pmitte me ſalutare eam. i.vt eam ſalutem. Sy. abeas.i. diſcedas, ſi ſapis.i.qḋ dr̄ inepte ſi facis qḋ ſapiens. Cliti. eo.i. diſcedo, qd iſtic.i.iſte Clinia faciet.s.manebit.i.remanebit, nō diſcedet. Cliti. o hoīem felicem.i.dico hoīem.s.Cliniam plimū felicem, q maneat cū amica. Sy. ambula.i.ingredere viam, et perge, q̄uis inuitus.

DAtur frare dum licet. Plurimi ſic interp̄tantur, vt Clinia ad Clit. id dicat de voluptate, qua in amicę pn̄tia fruat̄. Non aūt ad Syꝝ de veritate, atq; ita dicūt. O Clit. dat̄.i. Dei bn̄ficio, vel fortunę benignitate ꝯcedit̄ tibi frui amica, fac igit̄ fruare.i.fruaris ea dū.i.donec, licet.i.licitum eſt. Nam neſcais an vnq̄ poſthac.i.amodo ſit tibi ptās eius.i.an vnq̄ poſthac ea potiri dabitur. ASCEN.

AIn tu. Poſtq̄ oſtendit illos eſſe tales, q libēter amicas ſuas recipiant. Reſtat vt adducant̄, ſed q: Cliti. ignorabat amicam ſuā adduci, ꝓmittit̄ Syrus, qui illos inſtruit, quō ſe habeant erga illas, ne q̄n venerint, inconſulte recipiant̄, habet Syrus cām vt eam ꝓcedat. Ignorans tn̄.s. dominus erat intentus verbis Dromonis de rumoribus q̄liter ibi fuerit dominus ſuus Clinia, vel de alijs rumoribus Aſię. Quibus auditis ſic dic̄, Ain tu Dromo.s.ſic eſſe ēc. Cedimus.i. damus viciſſim. Cum Clitipho audiuiſſet. illę relictę ſunt, dixit Clinię. Mulier ēc. Quid.i.aliquid verum. Quare nō oportuit eſſe relictas, ne veniant fures, qui auferant. Cū tempus ſit idoneum latronibus, quia veſperaſcit. Abi dum, dum eſt adiectio ſyllabica. Aurum, veſtem, ſcilicet illius q̄ ego ēc. Vnde cenſes hęc eſſe illi niſi ab amatoribus. Cuius patris nūc pudet me, quia propter me cruciatur, et dolet cum monuiſſe me fruſtra. Ab hac, ſcilicet Antiphila. Gratum mihi eſſe potuit, q: ſi tum ꝓpter prēm dimitterē, ipſe hēret mihi grām. Hinc de.n.ver.er. q: non credit venire niſi ſuam, et putat oīa illius ēt quę enumerauimus SER.

inuenimus.Hoc primū:s.audi.vt ne.i.non ignores.qd.i.aliqd etc.Ea obijt,quā timebas,ne hanc locasset.Cū Syrus audiuisset in itinere, ꝙ Antiphila non eſſet eius anus filia,q̄ eam nutrierat,ꝯcepit ꝙ eēt filia Chremetis,et inde machinationē fallacię ſuę iam ꝯfixerat.Sed noluit alicui reuelare.Alterę.s. Bacchidi.
Hinc potuit ſciri haud vſq̄ alibi, tam bn̄ hoc potuit ſciri,q̄ ſtudio etc.Hic.i.vbi. ideſt poſtquā.de improuiſo noſtrū. m. Nā ea res.s.ꝙ interuenimus ex improuiſo dedit etcę. quę quotidiana vita declarat.m. etc.Ornatā ſibi, nō amatori,et offendimus.i.inuenimus.Malā.i.maxillā eius.nō expolita in re veluti vnguēto.Paſſus, a patior tis, Pax erit ibi,ē nulla amatorꝝ colluctatio ē rabies. Sordidatam ex ꝯſuetudine.et ſordidam ad horas, ſicut nunc qn̄ aduenit Syrus.Cum negligunt.i. tam negligēter induitę ſunt eius interim ad amicos.Nā ijsdes.i.amatoribus.et diſciplina.i.mos.muliē.anc. laudē.s.tuę machinationis,ē tuę aſtutię.in mea vita.i.periculo meę vitę.s.q: vis experiri ingenium tuū in meo piculo.vbi ſi.p.m.q te ſui.i.aliter q̄ cogitaſſes euenerit qd facies de illo ꝯſilio tuo. At enim i.certe voluit dicere,non erit periculū,ſed ille interrumpit verba.ita res eſt,q̄ſi cum p ſimilitudinē volebat loq ꝯtra hoc,q: ille Clitipho ſine labore volebat hr̄e amicam ſuā,q̄ſi ita res eſt de te,q̄ſi cum aliqs ſine periculo belli vult victoriā adipiſci.Syre verum.hic dicit non debes loq p ambages.Qui enim non pōt audire ipſam rem,vix poterit audire ſimilitudinem,et iō mitte ambages, et redi ad rem. Enimuero.i.certe.Reticere nequeo,qn ego īproperē ei ſtultitiam ſuam p ſimilitudinē. Aut hoc.i.mala cum illis.i.bonis. Aut illa.i.bona cum his.i.malis. Pulchre videt.Immo.Cū.n.Syrus nouiſſet eam eē filiam Chremetis (vt diximus) cogitabat eam aliquo modo poſſe cognoſci ſi duceret ad mr̄em, et ita poſſe a ſene argentū extorq̄re.Quāobrem expediat me accipe hunc metum.i. me ponere in tali periculo.O Clinia qd ago,quaſi dicat quid laudas me facere? Syre dic verum an poſſem illam hr̄e ſine piculo.Age mō.s.p nihilo me oras. Mō datur tibi,ergo fruare dum licet.Nā neſcias an poſt hac ſit tibi ptās eius amicę habendę. An nunq̄ tibi ſit

Tetrametri.

BACCHIS. ANTIPHILA. CLINIA. SYRVS.

AEdepol te mea Antiphila laudo,ē fortunatā iudico.
Id cū ſtuduiſti iſti formę mores vt cōſimiles forent.
Minimeque (ita me Di ament) miror,ſi te ſibi quiſque expetit.
Nam mihi quale ingenium haberes, fuit indicio oratio.
Et cum ego met nunc mecum in animo vitam tuā conſidero,
Omniumq, adeo noſtrarum volgus quę ab ſe ſegregant,
Et vos eſſē iſtiusmodi,ē nos non eſſe haud mirabileſt.
Nā expedit bonas eſſē vobis,nos quibus cum res eſt nō ſinunt.
Quippe forma impulſi noſtra,nos amatores colunt.
Hęc vbi immutata eſt,illi ſuum animum alio conferunt.
Niſi proſpectum interea aliquid nobis eſt,deſerte viuimus.

poſthac.Perge.i.dic quid velis,verum hercle iſtō eſt s.qd ſequitur ꝯſilium tuum huic hoi.i.mihi, vt ſit neceſſe.i.iuſtum et honeſtum,q: pro me multa feciſti.Perſuadere illi,ut ſimulet amica q̄ ſolet. Quos i.nobiles ſemp in tpe.s. oportuno. Quod.s.tps opportunum,vere in tpe.Nam miſeꝝ etc.Inopia incenderit .i. cupidīe ſui corpis.ē vt eadem eēt gratiſſima apud te.ob hoc.s. q: ſe denegabat alijs coram me. Videſis,eſt vna ps. verbum. Inuerſa verba.In qbus ſolet aliqd tigere ob amica. Abſtine gēitus Syre etc. Sed q̄ cito poſt q̄ ꝑparatum eſt,qualiter ſint recipiēdę.Reſtat vt veniat.Eo.i.diſcedo.Iſtic.i.Clinia.

AEdepol te mea Antiphila. Nō potuit melius ꝯditionem meretriciam exprimere.q̄ p ea,q̄ meretrix eſſet,q̄ tn̄ noī meretricio fauet,cum alibi rep̄hendant meretrices,nihil aliud ex amore adoleſcentū q̄rere,q̄ pecunię extorſionem, hic quoq; iucunda amantiū ꝯgreſſio ſignatiſſime exprimit. CAL.

Ædepol.p Caſtorem et Pollucem ornatiua ſunt iurandi,apta foeminis. Iſti.f.m.vt.c.f.mores.n. pudici gratiores eē ſolent in pulchro corpe. Virg. Gratior et pul.u.m.c.u. Sibi qſq; ex recte expetit cum eam a pudicitia commendet.Expetimus enim tm̄ ea,quę honeſta ſunt,et plane bona,vnde de rebus expetendis a phis ſcriptum, quę.s. peti dn̄t.

Oratio tua,ꝙ dixeris cum vno velle ętatem tuā ducere. Antiqui etiam paucis verbis orōnem dixere. Nam expedit.u.e.b. q: cum ſolo viuitis. Nec poteſt eſſe verus amor,niſi inter duos,q ſibi inuicē fidem ſeruent,iuxta illud.Nec regna,nec tędę ſociū pati volunt. Quippe.f.i. et hic amor eſt gratia voluptatis tantum.Et bene impulſu,nam hęc omnia nox,vinum,amor,adoleſcentia ab impulſionis pte dn̄r,nō a rōcinationis. Amatores,colūt bn̄ amatores. Amator fingi pt, amās vere amat. Colunt,colere ē īferioris pſonę ad ſupiorem.Nō nunq̄ ſupioris ad inferiorem.Virg.Poſt habita coluiſſe Samo. Niſi pro.proſpicimus futura, dijudicamus pn̄tia. Deſertę viuimus, ab his qui ob amorem frequētes erant. Incidere.p.c.in Eunu. Noſtri fundi calamitas. Proprie calamitatem ruſtici grandinem dicunt,q: comminuat calamū.i. eſt calamum ac ſegetem. Neſcio.a.verba mulie

Amator Amans Dijudicare

Ais commendatis se a fide in virum. compararem, constituerem, vt alibi. Quam iniq; comparatum est. Vah, clamosa interiectio hoc in loco ad gaudium spectat. Nec potuit vox accommodatior dari amatori prę nimio amore ferme insanienti ad primum cum amica congressum. Dum ab fuim, pro abessem.

nata sit, an in fide persistat.

Aedepol etc. hic per meretriciam optime conditio meretricia exprimitur, simulq; amantium ꝯgressio signantissime repręsentatur. Eac. ędepol, iurantis est aduerbium quasi per ędem Pollucis. Per Castorem et Pollucem apud vetustissimas mulieres iurabant.

Credo, syrus non se solo moueri, respondes verbis, Clitiphonis qui eius loquebatur, vt cum aliquo ambulatus abire cogeret. Vix su. vix difficultatem significat, est aliquando pro non ponitur. Ouidi. vix Priamus tanti, totaque Troia fuit. Lucil. carcer vix carcere dignus.

Vix

Ouid.

Lucil.

Vobis cum vno simul vbi ętatem agere decretum st viro,
Cuius mos maxime est cōsimilis vostrum, hi se ad nos applicant,
Hoc beneficio vtriq; ab vtrisq; vero deuincimini.
Vt nunq̄ vlla amori vestro incidere possit calamitas. An.
Nescio alias, me scio quidem semper fecisse sedulo,
Vt ex illius cōmodo, meum cōpararem commodū. Clin. vah.
Ergo mea Antiphila tu nunc sola reducem me in patriā facis.
Nā dum abste absum, oēs mihi labores fuere quos cępi leues,
Pręter q̄ tui carendum quod erat. Sy. Credo. Clin. Syre, vix
suffero. Sy.
Hocine me miserum non licere meo modo ingenio frui?
Immo vt patrem tuum vidi esse habitū diu, et duras dabit. Ba.
Quis nam hic adulescens est, qui intuetur nos? An. ah, retine
me obsecro. Ba.
Amabo, quid tibi est? An. disperij. B. perij misera, quid stupes
Antiphila? An. videon Cliniam, an non? Ba. quem vides? Cli.
Salue aīe mi. An. o mi expectate Clinia, salue. Cli. vt vales? A.
Saluum venisse gaudeo. Clin. teneo ne te
Antiphila, maxume animo exoptata meo? Sy.
Ite intro, nam vos iam dudum expectat senex.

o mea Antiphi. idest amica mea laudo te, quę dixisti te velle traducere vitā cum vno solo, et inde dico te fortunatam. idest felicem studuisti id quod sequitur. studeo interdum iūgitur datiuo. cum significat incumbo. interdum accusatiuo, cum significat magno studio aliquid conari, vt hic cum studuisti, idest conata es,

Suffero

Suffero, sustineo, alias suppono. Immo vt pa. t. u. e. h. cū nō possit p se Syrus Clitophonē abigere, ad minas pr̄is confugit, quem fingit iratū. Vidi esse. h. vario mō hoīes habiti, atq; effecti esse pn̄t qbus s̄m academicos aliud, atq; aliud vr̄. Etiam duras. d. subintelligendū est vel lites, vel ptes. In Eunucho, Duras partes fratris prędicas, et partes duras metaphoricos ab actoribus scęnicis. vel duras dabit, h̄ est durum se prębebit, vel absolute duras, vt dicimus bonas ei dedit, vel dabit pęnas. Ci Quā primum aduenlens dedit. Intuitur nos, ab eo quod intueor intuetur, ē intuor intuitur. Ah retine me obsecro. Antiphilę prę nimia lętitia viso Clinia animo male esse cępit Naz vt animus vna cum corpore nonnunquam deficit nimio męrore, et sic interdum nimio gaudio. Video Cliniaz an non? tanta lętitia erat Antiphilę, vt ē si amatorem agnosceret, de eo tamen dubitaret. Anime mi, mollis oratio, et foeminea multis implicata blandimentis. Mi, vim blandimenti habet, nam significat meus. Clinia salue, illa ad maiorem gratiam amantem proprio nomine appellauit. Salue, modo admirantis interiectio est.

Teneo ne te, prę nimio amicę desiderio perij, cum dubitatione loquitur. Sunt qui legant teneo ne te, vt referatur ad fidem. ita, ut dubitet an a se alie

videlicet vt mores forent ꝯsimiles. i. conformes. istius formę. i. tuę venustati. Nam in pulchro corpore pudici mores gratiores esse solent. Virg. Gratior et pulchro. u. i. c. u. et ita Dij ament me, affirmatio cū iuramento minime, idest non miror si quisq̄ expetit te sibi. idest cupit habere te in vxorem, cum talibus probis moribus sis, vt vni fida esse velis. [Expetimus. n. bona tm̄ et honesta. nam oratio tua. i. tuus sermo. Antiqui etiam pauca verba orōnem dixerunt. oratio tua fuit mihi indicio. i. argumento, signo, et ostensioni. quale ingenium. i. qualem naturam haberes, et cum egomet considero nunc mecum in animo vitam tuam, et adeo, idest certe dum considero vitam omnium vestrum. i. vr̄i similium iuuencularum, quę muliēculę segregant. i. separant, reijciunt ab se. i. a suo ꝯsortio ē ꝯsuetudine. vulgus. i. amatorum multitudinem, neq; promiscue quosuis recipiunt. Haud, idest non. est mirabile et vos esse istiusmodi. i. tales quales estis, et nos nō esse similes vestri. Nam expedit. i. decet, commodum est, vtile est vobis esse bonas. Vbi notanda est hęc structura, Mihi expedit esse bonum, et mihi expedit esse bono, vt Quintilia. Cui esse diserto vacat. Il. li sup. amatores. quibuscum, idest cum qbus res est. nobis. i. cum qu. bus habemus rem seu ꝯsuetudinē,

Esse bonum et bono

Quintil.

ẽ quibus copiam noſtri facimus, ſiue cum qbus habemus cõmercium, et communicationem, non ſinunt.i.non patiunẽ nos eẽ tales, quales eſtis, qppe q: certe, vbi qppe ponĩ ſine relatiuo, et ſine cum coniunctione, amatores ipulſi.i.illecti, inducti, noſtra forma.i.pulchritudine, colunt.i. frequentant nos. vbi.i.poſtq̃, hęc forma noſtra eſt Imutata.i. decorem ſuum amiſit, et nitorem, illi amatores conferunt aĩum ſuum, alio.i.ad aliam amicã, ſeu ad rem aliam, niſi interea.i.dum colimur, et durat noſtra forma, niſi aliqd eſt pſpectum.i.prouiſum nobis, vtputa ſi nos pſpeximus nobis cõparando ab illis pecunias, viuimus.i.vitam agimus. deſertę.i.derelictę et abiectę omnibus. Decretum eſt vobis.i.ſtatuiſtis, deliberaſtis, decreuiſtis ętatem agere.i.traducere vitę veſtrę tempus, ſimul.i.vna, ſeu pariter cum vno viro, cuius viri mos.i.viuendi modus eſt maxime.i.in primis, pcipue, cõſimilis.i.conformis, moribus veſtrũ, pro moribus veſtris, ſic.n.antiqs loqui placuit, mores veſtrum, p mores veſtri, vt recẽtioribus placet, hi.i.tales viri, applicant ſe.i.adhibent animos ad vos, vero.i.ſed, vtriq; tam vir, q̃ vxor, deuincimini.i. obligamini, ab vtriſq;.i.vltro, citroq; hoc beneficio.s. ſeruandi mutuo fidem q.d. ſic ambo obligatis vos mutuo beneficio intemeratę fidei ſeruãdę, et hoc dictum eſt illi ſimile vterq; vtriq; ſunt cordi, vbi Laurentius confirmat ab oratoribus potius eſſe dicendum vterq; alteri eſt cordi, vt.i.ita, q nulla calamitas.i. nulla miſeria poſſit icidere veſtro amori. Ant. neſcio alias.i.non cognoſco quid alię faciant, quidẽ i.certe, ſcio me feciſſe ſemper ſedulo.i. inſtanter, ac ſine dolo, vt compatem.i.contraham, acquiram, et reputem meum cõmodum ex cõmodo illius.q.d.cõmodum eius eſt mihi curę non minori, q̃ meum, mihiq; ita pſuadeo ex eius opportunitate mihi opportunitates contingere. Cli. Clinia hoc audiens, q̃uis animaduerſus a mulieribus prorumpit in exclamationes ingens. Vah, quę interiectio clamoſa hic ad gaudium ſpectat. Ergo.q.d.longe aliter eſt q̃ ſuſpicabar vt video. O Antiphila tu nunc ſola facis me reducem reuertentẽ; incolumẽ poſt varia pericula, quę ſubij eundo in Aſiam, ac redeundo. Nam, vt Seruius inqt, reduces dñr proprie, qui pericula euadunt. Facis itaq; me reducem.i.defunctum periculis, reuertentem in patriam. Nam dum abſum.i.longe ſum abs te, omnes labores, q̃s coepi, fuere mihi leues aſſidua tui cogitatione, et ſperando te reuiniſcere aliquãdo, ptq̃.i. niſi q carendum erat tui. Antiqui careo verbum gtõ iungebant nedum ablatiuo. Sy. credo quod dicis eſſe ita vt aſſeris. Cli. o Syre vix.i. difficulter, ſuffero.i. ſuſtineo et moleſte fero, q: in ea ſum anguſtia vt mihi meo non liceat vti ingenio. Hocine.i.hoc ne, ideſt vtrum hoc eſt verum ſup. vt interptatur Laurentius, vel eſt ne hoc tolerandum, non licere, ideſt non eſſe licitum, modo.i.nunc me miſerum frui ingenio meo.i.complexione mea delectari, quę eſt prona et proclinis ad voluptates. Sy. Immo.i. ſed etiam, vt, ideſt quantum, vidi.i. potui cognoſcere patrem tuum, habitum.i.affectum, diſpoſitũ, dabit tibi diuitias lites ſup. vel partes.i. dabit tibi aſpera officia.i.onera ſi cognouerit te adhuc amare, et quidem diu dabit illas partes.s.aut lites. Bac. qs. nam.i.quis eſt hic adoleſcens, qui intuetur.i. aſpicit nos. An. Percipiens Antiphila eſſe amicum inquit. Ah, interiectio dolentis, obſecro te Bacchis retine me, ne cadam conſternata, adeo amore amici repente percepti ſum percuſſa. Bac. amabo, particula blandientis, quaſi rogo te per amorem quid eſt tibi.i.quid habes. Anti. ego miſera diſperij, prę nimio amore tota ſum attonita et mei impos. Bac. o Antiphila, quid.i.cur, ſtupes. ideſt ita ſtupida es, et conſternaris. Anti. videon.i. vtrum video Cliniam an non? Bac. Quem vides Cli. o tu Antiphila mi anime.i.in cuius amore totus verſatur animus meus ſalue. Antip. O mi Clinia expectate.i.diu deſiderate ſalue. Cli. vt vales.i. qualiter te habes. Anti. Gaudeo te adueniſſe ſaluum. Cli. O Antiphila maxime expectata.i.dſiderata animo meo, ne.i.vtrum teneo te, ideſt vtrum es adhuc mea, mihiq; fidem adhuc intemeratam conſeruas. Sy. ite intro in domum Chremetis. Nam ſenex iamdudum expectat vos, vt coenetur.

Quippe

Deuĩcire

Reduces

Suffero

Ingeniũ

Diſperire

Stupere

SER.

AEdepol. Cum Antiphila ſuperius ſatis dcis Syri cõmendata fuiſſet, cõmẽdatur iterum verbis Bacchidis, vt deſiderantius ab amico recipiatur, et deſcriptio vtriuſq; amicę in hac ſcęna pprie oſtenditur. Bacchis perſonam meretricis tenet, et Antiphilę amicę legitimę conueniens erat enim, vt ſicut perſona vtriuſq; amici ſuperius deſcripta fuit, ſimiliter deſcriptionem vtriuſq; amicę exequeretur. Inducitur ergo Bacchis ita laudans Antiphilam. Ædepol ẽc. et omnium noſtrarum.i.conſimilium, quę ſegregant ab ſe vulgus.i. multitudinem omnium, huiuſmodi bonas. ẽ nos non eſſe haud mirabile. Nam expedit.i.vtile eſt vobis eſſe bonas, quę perpetuos amatores habetis. Sed nobis non ſinunt eſſe bonas illi, cum quibus eſt nobis res, q: non ſunt amatores ppetui, et hoc dicit ibi, qppe amatores impulſi, q̃diu ſinit nr̃a forma colunt nos. Sed vobis vbi.i.poſtq̃ eſt decretum agere ętatem perpetuo ſimul cum vno viro, et cũ tali viro, mos cuius ſit conſimilis veſtrũ.i.veſtrorum mor̃, tunc hi ſe applicant ad vos, vt perpetuo vos hẽant, et ita hoc bñficio.i. mutuo amore vtriq; deuincimini ab vtriſq; inſepabili copula dilectionis. Nota q hi plurale refert ad ſingulare.s. vno, q: eſt ibi quaſi collectiuum. Neſcio, inducit Antiphila mori ſimplicis non vituperans alias, vt ex illis cõmodũ meum.p.c.s. vt qcquid eſt ei bonũ ẽ mihi. Vah ergo, q: audio q ſicut me diligis ergo ẽc pterq̃ hoc quod erat ca. tui, q̃ eſt ibi adiectio ſyllabica. O Syre hocine ingenio.s. decet.q.d. an decet non licere frui hoc ingenio.i.amica mea ita ingenioſa, et tam bene morigerata, meo modo.i.ſm voluntatem meam. Vix ſuffero hoc, immo adhuc oportet te pati multa, vt vidi.i.inquantum vidi. Tuum.p eſſe ha. contra te, quia adhuc dabit. Diuias, hic eſt ſubſtantiuum diuas, et ſignificat poenas. Retine me, hic, deſcribit amantem. Diſperij.i.p Deos perij. Vt.i.q̃liter vales? Ita valeo, q: ſaluũ ẽc.

Tetrametri, ac Trimetri.

CHREMES. MENEDEMVS.

TERTIVS ACTVS.

LVceſcit, hoc iam cur ceſſo pulſare hoſtium
Vicini, primum ex me vt ſciat ſibi filium
Rediſſe, & ſi aduleſcentem hoc nolle intellego.
Verum cum videam miſerum hunc tam excruciarier
Eius abitu, cęlem tam inſperatum gaudium,
Cum illi nihil pericli ex indicio ſiet?
Haud faciam, nam q̃ potero adiutabo ſenem,
Item vt filium amico, atq; ęquali ſuo
Video inſeruire, & ſocium eſſe in negotijs.
Nos quoq; ſenes eſt ęquum ſenibus obſequi. Me.
Aut ego profecto ingenio egregie ad miſeriam
Natus ſum, aut illud falſumſt quod volgo audio
DICI DIEM ADIMERE ęgritudinem hominibus.
Nam mihi quidem cottidie augeſcit magis
De filio ęgritudo, & quanto diutius
Abeſt, magis cupio tanto & magis deſidero. Ch.
Sed ipſum foras egreſſum video, adibo, alloquar.
Menedeme ſalue, nuntium apporto tibi,
Cuius te maxume fieri participem cupis. Me.
Nunquid nam de Gnato meo audiſti Chreme? Ch.
Valet, atq; viuit. Me. vbi ná eſt quęſo? Ch. apud me domi. Me.
Meus Gnatus. Ch. ſic eſt. Me. venit? Ch. certe. Me. Clinia
Meus venit? Ch. dixi. Me. eamus, duc me ad eum obſecro. Ch.
Non volt te ſcire ſe rediſſe, etiam & tuum
Conſpectum fugitat, propter peccatum, tum hoc timet
Ne tua duritia illa antiqua, etiam adaucta ſiet. Me.
Non tu ei dixiſti vt eſſem? Ch. non. Me. quã ob rē Chreme? Ch.
Quia peſſume iſtuc in te, atq; in illum conſulis,
Si te tam leni, & victo eſſe animo oſtenderis. Me.
Non poſſum, ſatis iam, ſatis pater durus fui. Ch. ah,

SAL. LVceſcit. Veri amici officium pulcherrime a Teren. in hac ſcęna exprimit, in qua amicus amico ſimul et gaudij iſperati maximo cū affectu nuncium et conſilium affert. Ceſſo, aliquis ceſſare dr̃. i. tardare ad aliquid celeriter peragendum. Virg. ceſſas in vota pceſq;. ceſſat deſidioſus, regeſcit deſeſſus. Miserę. h. cuius affectu nam ppriū veri ē amici lętari rebus pſperis amici, et dolere aduerſis. Cum illi, deeſt pſertim. Nā quod potero, quod p quantum. Ex inditio, inditiū proprie eſt oris et linguę. Senes, plus his affecūs, q̃ ſi diceret Menedemum. Nos quoque ſenes ē e. s. ob. iuxta illud pūerbiū vſitatiſſimū. Pares cū paribus facillime cōgregantur. Naturaliter enim adoleſcētes adoleſcentibus, ſenes vero ſenibus potius iſeruiunt, et obſequuntur. Aut ego profecto i. ex his duobus neceſſe eſt alterū tantum eſſe verū, ſed ſenex ex nimio filij deſiderio dubitat de eo, quod cībus approbatiſſimum eſt. Ingenio, hoc eſt natura. ingeniū Ingenium naturalis eſt ſapiētia. Salu. in Cat. Ingenium nemo ſine corpore exercebat. Ingenium quoq; veteres dixerunt, et ſua ſponte vel natura. Virg. Geor. lib. ij. Nunc locus aruorum ingenij, quę robora cuiq;. Egregie ad mi, e. egregium dicitur quod ex grege eligitē, ſed hic egregie valde nimis. Non eſt ergo ad laudes, poſitum. Diem adi. hę. h. Seruius Sulpitius ad Ciceronem, nullus dolor eſt quem non longiquitas tpis minuat, atq; molliat. Nuncium apporto tibi, nuncius et res ipſa et nuncius dr̃. Cuius maxime, bene maxime, qs. n. nuncius illi gratior eē poterat, q̃ filij. Nū qd de Gnato meo, qz omnis illius ſolicitudo circa filium erat, idcirco ſtatim de eo ſuſpicatus ē nondū facta mētiōe. Valet at. vl. hiſteron proteron ī ſenſu eſt. ſi enim valet neceſſario viuit. Nō ſi viuit, valet. Ergo viuit et valet dicendū erat. Et bñ vtrūque iunxit. Nā multi viuunt, ſed non bñ valent. Meus gn. magis cū admiratione, q̃ cum interrogatiōe legendum. Clinia meus venit addidit et nomen, qđ fieri conſueuit i his q̃s diu optauimus, & nondū veniſſe credimus. Dixi, denunciatio eſt ꝯfirmandę ſnię, nec mutanda eſt tranſlata de foro et cauſidicis. Cice. Pręco dixiſſe pronunciat. Dixi, hoc verbum in fine additū ſupiora ꝯfirmat, et eſt ppriū his qui perorauerint cām. Quintilia. Dixere quoq;, qn ãq id Antonius Ruffus ex diuerſo ponit exēplum de pluribus patronis pco pnunciet. Dixi, ſic dixit, quaſi iam obaudiret a Menedemo. Etiam tuum conſpectum fugitat, plus eſt, q̃ fugit, et fugitas dixit,

dixit,ut oſtēderet vehementer filium timere. Nō tu ei dixiſti ut eſſem? vt aliqñ certam q̄litatem ſigt. Et nonnunq̄ incertam. Alibi, Vt erat geſta. Quia peſſime.i.ꝯſilium et parentibus oībus et filijs ſalubre. Patres.n.nimia largitate et clementia liberos corrūpūt. Illi vero nimia licentia deteriores facti, pſibus me rori ſibi vero detrimēto sūt.

et perpetuum reponit. querit at qui vis quotidie in quirendo victum inuenit. Poſtilla, antiquum eſt, nos āt dicimus poſtea. Sine.m.in.i.damno. detrimentum ſecundum Var. a detritu dr̄, q' ea q̄ trita minoris ptij ſunt. Intertrimentum, ab eo q' duo q̄ inter ſe trita et diminuta, a quo etiam intrigo dcā.

Poſtilla

Intertrimentuz

Non.p. hoc eſt animi victi et clementis, interdū ad nimiā indignationē ſpectat, vt illud ſatyrici, Non poſſum .f. q.g.ur. Ah.u.bñ dixit vehemēs de eo, qui nō ſeruaret modus. Vt.n. ꝑicula ſicuti q̄dam alia, tum intentione, tum minutione. Ergo vehemens a mētis ui, atq; impetu dr̄. In eandē fraudem, fraus pro dolo, et pęna ab antiqs accipiebatur. Mulierculam, minus eſt, q̄ ſi diceret, aut mulierem, aut meretricem,

Vehemēs

Fraus

Vehemens in vtranq; partem Menedeme es nimis,
Aut largitate nimia, aut parſimonia.
In eandem fraudem ex hac re, atq; ex illa incides.
Primum olim potius, q̄ paterere filium
Commeare ad mulierculam, quę paululo
Tum erat contenta, cuiq; erant grata omnia.
Perterruiſti hinc, ea coacta ingratis
Poſt illa cępit victum volgo quęrere.
Nunc cum ſine magno detrimento non poteſt
Haberi, quid vis dare cupis, nam vt tu ſcias,
Quam ea nunc inſtructa pulchre ad pernitiem ſiet.
Primum, iam ancillas ſecum adduxit plus decem
Oneratas veſte, atq; auro, ſatrapes ſi ſiet
Amator, nunq̄ ſufferre eius ſumptus queat,
Ne dum tu poſſis. Me. eſt ne ea intus? Ch. ſit rogas?
Senſi, nam ei vnam cęnam, atq; eius comitibus
Dedi, quod ſi iterum mihi ſit danda, actum ſiet.
Nam vt alia omittam, pitiſſando modo mihi
Quid vini aſſumpſit? ſic dicens, aſperum
Pater hoc eſt aliud lenius, ſodes vide,
Releui dolia omnia, omnes ſerias.
Omnes ſolicitos habui, atq; hęc vna nox,
Quid te futurum cenſes, quem aſſidue exedent?
Ita me Di amabunt, vt tuarum miſertumſt
Menedeme fortunarum. Me. faciat quodlibet.
Sumat conſumat, perdat, decretumſt pati,
Dum illum modo habeam mecum. Ch. ſi certum eſt tibi
Sic facere, id permagni referre arbitror.
Vt neſcientem ſentiat te id ſibi dare. Me.
Quid faciam? Ch. quid vis potius q̄ quod cogitas,
Per alium quem vis vt des, falli te ſinas
Techniſ per ſeruulum, & ſi ſubſenſi id quoq;

Quid vis d.c. et hoc ē nimię largitatis. Nunc, p multo, al's pro minio eſt, et ſic dixit qd ſupra vehemens. in vtranq; partem ergo accipi pōt pro q̄litate ſnię. Primum iam an. et hoc eſt ſignuz illam ꝓbe inſtructas ad expilandū amatores. Satrapes, Satrapes a gręcis precium cię ꝑfectus dr̄. Nedū tu.p. nedū h̄ loco negatiue ponit, ut Nō crederes tibi obolum nedum pro te eſſ undeʒ res ſanguinem. Iam Chremes Bacchidem credit Clinię cē amicam.

Satrapes

vtpote q̄ erat ꝯtenta paruo, et mulierculam dr̄ cum ꝯtemptu q̄ſi pauperculam. Coacta ingratis, hoc eſt inuita. Et bene coacta et ingratis. Nā aliqs ingratis dr̄ aliqd facere, q inuitus et coactus ꝑter voluptatem facit. Ingratis ꝯtra voluntatem, et eſt aduerbium. Poſt illa cępit victum vulgo q̄rere, ſic in Andria, Lana et tela victum q̄ritans. Et recte victum, et non cibum ꝓtulit. Cibus eſt.n. q delicatis ꝑbet, victus in paruis, aridisq; alu, nonijs eſt ꝯſtitutus. Virg. Victū infelicem bac. l. c. Quęrere, melius dixiſſet q̄ritare. Quęrit.n. q ad plenum

Virg.

Et obſerua terentianam ꝯſuetudinem, qui inducit nihil ſapere eos, qui fallunt. Senſi, hoc cū dolore dicere ſolemus in his, in qbus detrimentū ingens paſſi ſumus. Actum ſiet, actū eſt dr̄ de ca re, de qua iam lata ſit ſententia, Et eſt verbum deſperantis. Pitiſſando mō mihi, bene pitiſſando. Et releui dolia omnia, nam pitiſſare proprie eſt parce vinum guſtare quaſi tentandi gr̄a. Tale eſt verbum, quo Plau. utitur Cyathiſſo. tale eſt ē gręciſſo. Pitiſſando, ideſt expreſſis labris expuendo dum ſaporem vini probat. Sic.h.d.aſ.i.auge, et

Cyathiſſo
Gręciſſo

ſecundum Pli.tria vini ſunt genera,auſterum,dulce,et tenue. Heleni dolia.o.pi.vt inquit Pli.in Italia reſina vino condendo maxime probatur, Brutia,circa alpes ligne is vaſis condunt,circulisq; cingunt.Picantur autem protinus a canis ortu, de hinc perfundunt marina aqua aut ſalſa,ac leni cinere ſarmenti aſpergun tur, dum igitur vina aperiuntur,dolia reluuntur. Omnes ſolicitos, ſeria dolium, et ꝓprie vas fictile de limo oblongum. Perfus.Et o ſi ſub raſtro crepet argẽti ſeria dextro Hercule. Solicitos habui, varijs officijs et miſterijs diſtractos nihil ſignificantius dici põnit. Quid enim aliud eſt ſolicitare, ꝙ ſuo loco mouere. So

nis,vt ſubtriſtis,ſubridet,non ad plenũ triſtis,aut ridet. Duabus rebus ſcimus, aut ratione,aut ſenſu,ergo ſenex dicit ſe ſenſiſſe ſeruulos fraudem parare. Quam abs te.a.f.amittas pro dimittas,dixit,nam qꝺ nos dicimus dimitte,antiq etiam dicebãt amitte.Virg.Quiſqs es amiſſo.b.iã.ob.g. Sall. Factione amiſſa publico conſilio. Ad neqtias, bene de adoleſcẽte neqtiã dixit neqtia n. ẽ luxus vite,pdigus atq; effuſus Ou.neqtiaẽ ꝙ te ñ ſinit eẽ ſenẽ. Nã deteriores o.s.l. sniã proprie ſeni cõueniens, et deteriores ſignãtiſſime protulit.deteriores .n. homines licentia a bono ad malum vertũtur.Eſt enĩ per eius a malo, qꝺ ĩ vſu ẽ et celeberrime freqntatur. Deterius vero a bono

Amittẽ Virg. Sallu. Neqtia Ouid.

Illos ibi eſſe,& id agere inter ſe clanculum.
Syrus cum illo veſtro conſuſurrat,conferunt
Conſilia adoleſcentes,& tibi perdere
Talentum hoc pacto ſatius eſt,ꝙ illo minam.
Non nunc pecunia agitur,ſed illud quo modo
Minimo periculo id demus adoleſcentulo.
Nam ſi ſemel tuum animum intellexerit,
Prius proditurum te tuam vitam,& prius
Pecuniam omnem,quam abſte amittas filium,huis
Quantam feneſtram ad nequitiam pateſeceris?
Tibi autem porro vt non ſit ſuaue viuere.
NAM DETERIORES omnes ſumus licentia.
Quodcunq; inciderit in mentem volet,neq; id
Putabit prauum,an rectum ſiet quod petet.
Tu rem perire,& ipſum non poteris pati.
Dare denegaris,ibit ad illum ilico,
Quo maxume apud te ſe valere ſentiet,
Abiturum ſe abſte eſſe ilico minabitur.Me.
Videre verum,atq; ita vt res eſt dicere.Ch.
Somnum hercle ego hac nocte oculis non vidi meis,
Dum id quero,tibi qui filium reſtituerem.Me.
Cedo dexteram,porro te idem oro vt facias Chreme.Ch.
Paratus ſum.Me.ſcin quid nunc te facere volo?Ch.
Dic Me.quod ſenſiſti illos me incipere fallere,
Id vt matuerent facere,cupio illi dare

lum autem quin ſignificet locum quis dubitat,cũ exules quoq; dicuntur loco patrię ſuę pulſi. Solicitos igitur habuit omnes domeſticos, qui hinc et inde adminiſtrando deſtinabantur.Solicitus dicitur et qui ſolicitaẽ,et qui ſolicitat. Quem credent, plus dixit,ꝙ ſi cuius res dixiſſet. Sic me.D.a pro ament. Vt Me.tuarum.m.eſt.f.bene miſeritum. Nam ſm nonnullos miſerari eſt flere et lamentari.Miſereri vero miſerationem alienis caſibus exhibere. Sumat,ꝯſumat perdat,quis hoc pater indulgentior,ſed hoc pingere ſolet,dum vnicus eſt gnatus. Sumat,accipiat.Alias ſumere eſt eligere Sallu.in Iugurtha,ſumat aliquem ex populo monitorem officij ſui. Perdat,quod minus eſt,ẽ qꝺ finem conſumendi habet,tertio loco poſuit. Per alium quemuis ut des,quod ſalubrius preceptum parentibus dari poteſt.Nulla enim re adoleſcentes magis corrumpuntur,ꝙ nimia parentum indulgẽtia. Technis i.fallacijs. Subſenſi,recte ſubſenſi nam ſubtemperamentum eſt plenę pronunciatio

Miſerari Miſereri Sumat Sallu.

vt minoris ſit merito ꝙ qꝺ placet.Vir.iij.Geor.Deterior donec paulatĩ,ac decolor ętas. Putabit,putamus iſtãia,reputamus pterita.Putaẽ ꝓprie purgare eſt. vnde et arbores, et vites putare dicimus. hinc putare eſt cogitare, quia cogitando ſuperflua mente recidimus.Et tu putare eius,qui ſimplicitate pectoris oberrauit.Cice.Non putauit, lapſus eſt. Minitabitur,minatur etiam filius parenti,dum ſe carum animaduertit,et diſceſſum ſimulat. Qui,qũo.et eſt ſermo comicus. Reſtituerẽ, redditur cupiẽtibus,vt domino ſeruus. Reſtituitur cupiens,ut patrię ciuis.Et redditur et reſtituitur cupiens cupientibus,et patri filius. Prehendendus, in Andria,Tum pr mõ me ꝓhẽdit. Prehẽdẽdus, deeſt ad,ſed iõ pmiſit,q: dicturus erat adhortandus. Me cepe arbitter dabaẽ his.q de finibus regẽdis ambigeret. Dr.n.arbiter index qꝺ totius rei hẽat arbitriũ,et facultatẽ,Boetius,regendorũ finiũ arbitri eſſe oẽ,ꝙ finalia litigia diſcernunt,vt ſi fuerit orta ptentio de finibus corp dirimaẽ arbitrio.

Virg. Reſtitueẽ Reddere

Cle. Aliena vt.m.n.et l.q̃ ſua, hinc illud Ciceronis lib.i. officiorum contrarium eſt. Eſt enim difficilis cura rerum alienarum, quāquam Terentianus ille Chre.humani nihil a ſe alienum putet. ſed tamē q: magis ea percipimus,atq; ſentimus,quę nobis ipſis,aut proſpera, aut aduerſa eueniūt,q̃ illa quę a cęteris, q̃ quaſi longo īterual lo interiecto videmus, aliter de illis, ac de nobis iudicamus.

ſalue,apporto tibi nuncium.i. quod dicitur nouum.Nuncius dicitur,qui nunciat et res nunciata,pro re etiam nunciata nuncium in neutro reperitur,cuius.s.nuncij,maxime.i.maximopere cupis,te fieri participem.i.te illo impartiri nūcio cupis ſummopere. Me. nunquidnam.i. nonne aliquid audiſti de Gnato meo . s. Clinia.Chr. valet, ideſt ſanus eſt, atq; viuit. Mene. queſo vbinam ideſt vbi ē? Chr. eſt hic apō me domi meę.

Quod volt,cupio ipſum iam videre.Ch.operam dabo,
Syrus eſt prehendendus,atq; adhortandus mihi.
A me neſcio quis exit,concede hinc domum,
Ne nos inter nos congruere ſentiant.
Paululum negotij mihi obſtat,Symus,& Crito
Vicini noſtri hic ambigunt de finibus.
Me coepere arbitrum,ibo ac dicam,vt dixeram,
Operam daturum me hodie non poſſe his dare,
Continuo hic adero.Me.ita queſo,Di voſtram'fidem

Diſſolui, excuſaui, q̃ ſi qui foret pmiſſiōe litgatus ſua.

EVI.

ITAN COMPARATAM eſſe hoīum naturam oīum,
Aliena melius vt videant,& indicent
Quam ſua.an eo fit,q: in re noſtra,aut gaudio
Sumus prępediti nimio,aut ęgritudine?
Hic mihi quanto nunc plus ſapit,q̃ ego met mihi? Ch.
Diſſolui me ocyus operam vt tibi darem.

Me. admirabundus hoc dicit, meus gnatus.i.meus filius eſt in quas apud te. Chre. ſic eſt.i.ita eſt

Lucescit &c. Hic veri amici officium ī hac ſcęna pulcherrime exprimitur in qua amicus amico gaudij inſperati maximo cum effectu nuncium et conſilium affert.Ch.luceſcit.i.lux fit,hoc eſt dies aduenit,cur.i.quare iam ceſſo.i.tardo pulſare hoc hoſtium vicini mei.s.Menedemi,vt ipſe ſciat primum ex me i.a me,filium rediſſe ſibi.i.ad ſuum gaudium, et ſi.i.quis,intelligo adoleſcentem.s. cliniā nolle hoc s.vt pater ſciat eum veniſſe,verum.i.ſed,cum videam hunc.s.patrem miſerum,tam,ideſt adeo, cruciari,ideſt vexari,abitu.i.diſceſſu eius, cęlem.i. debeam celare gaudium tam inſperatum, cum nihil periculi ſit illi,ex indicio, ideſt ex indicatione, et manifeſtatione,haud.i.non,faciam.i.non cęlabo gaudium,nam adiuuabo ſenem.s Menedemum, quoad.i.quantum potero, vt.i. ſicut video filium meum inſeruire amico atq; ęquali ſuo.s.Cli. et video eum.s.filium meum Cli. eſſe ſocium in negocijs,ita.i.eo modo,quoq; i.etiam,ęquum eſt, ideſt iuſtum eſt, nos ſenes obſequi. i.inſeruire ſenibus. Me.profecto,ideſt certe,aut ego Mene.ſum egregie i.valde nimis natus, ingenio eſt natura mea, ad miſeriam.i.ad infelicitatem ſuſtinendā, aut illud eſt falſum quod audio dici vȝ,diem.i.tempus,adimere.i. auferre egritudinem.i. moerores hominibus.Nā ęgritudo.i.moeror, moeſtitia animi(ęgritudo enim animi eſt. Sed egrotatio eſt corporis) ęgritudo ergo.i.moeror,dolor animi,de filio.i.ex filio et cauſa filij,augeſcit.i. increſcit mihi magis quotidie,q̃to diutius.i.lōgius ipſe filius abeſt.i.abſens ē, tāto magis cupio, et magis deſidero.i.eius deſiderio teneor.Chre. ſed video ipſum ſenem egreſſum foras.i.extra domum, ibo ad eum.s. atq; alloquar.i.ſermonem faciam cum eo.o Menedeme

Egregie

Ægritudo
Ægrotatio

Mene. venit meus Gnatus?Chre.certe,ideſt ſine dubio.Mene.Clinia meus,ideſt meus filius venit:Chr. dixi, ideſt iam ſatis dixi eum veniſſe, propterea non me vlterius obtundas talibus percunctationibus,dixi autem eſt verbum aptum perorantibus, ideſt finem orandi facientibus.Mene.eamus ad eū ſcilicet obſecro duc me ad eum. Chre.non vult te ſcire,ideſt quod tu ſcias ſe rediſſe, etiam fugitat tuum conſpectum propter peccatum.i.propter flagitium ſuum,q: te offendit amori indulgendo, tum.i.deinde timet hoc ne.i.vt pro q̃ tua duritia illa antiqua,etiam nunc ſit adaucta.i. augmentata,ſeu increuerit.Mene.tu non dixiſti ei? vt,ideſt qualiter eſſem,hoc eſt qualiter me haberem. Chre. non dixi.Mene.o Chre. quamobrem, ideſt quare non dixiſti?Chre.q: peſſime conſulis.ideſt prouides,proſpicis,ſeu ſuades iſtud,quod ſequitur in te, ideſt in tuum futurum dolorem,et in filiū,ideſt in filij tui detrimentum,nam nimia indulgentia nocet,ſubdit autem illud quod peſſime conſulit,ſcilicet ſi oſtenderis te eſſe animo tam leni,ideſt ſuaui,miti,benigno,indulgenti, et victo, ideſt fracto,abiecto,mollificato.Mene.non poſſum oſtendere me illi animo leni et victo, ſatis iam ſatis, hęc replicatio magnam habet vehementiam,qua ſi dicat ſe vltra q̃ ſatis erat fuiſſe patrem durum, fui iam ſatis ſatis pater durus, ideſt ſeuerus, acerbus,inhumanus.Chre.interiectio dolentis.O Menedeme . es nimis vehemens, ideſt impetuoſus, acer.a vi mentis et impetu dicitur vehemens, in vtranq; partem.i.et in duritiā, et indulgentiā,q̃ſi vis eſſe durus excedis modum cum vis eſſe indulgens,excedis id qđ eſt ſatis,incides in eādē fraudē.i.

eo ſe modo decipieris ex hac re, et illa.s. ex nimia largitate.i.indulgentia, aut ex nimia parſimonia .i.tenacitate ac duritia, primum.i.in primis olim i.multo ante tempore perterruiſti filiū.i. incuſſiſti filio terrorem potius, q̄ paterere.i. potius q̄ pmitteres eum cōmeare.i.ſe conferre, ſeu tranſferre, aut

cōmeare traducere ſe ad mulierculam, quę tum.i. tunc erat contenta, paululo.i.victu admodum tenui vel p̄tio admodum paruo, et cui mulierculę oīa erant grata.i.omnia placebāt, quę illi dabantur, hinc.i. ex eo tempore, ea muliercula coacta ingratis.i. inuita, preter voluntatem, aliquis ingratiis dicitur aliquid facere, vt vult Dona. qui inuitus et coactus p̄ter voluntatem facit, vbi ingratis dr̄ veniſſe, t.ıq̄

Ingratis.i.inuitus foret tertię inflexionis, coepit.i.incepit poſtilla.i poſtea q̄ perterruiſti filiū ab ea quęrere.i.q̄ritare, nam quęrit, qui ad plenum et perpetuum reponit, q̄ri

Quęrere et q̄ritar̄ tat, qui vix quotidie inquirendo victum inuenit, coepit ergo q̄rere vulgo.i.paſſim, et in cōi, ſeu in medium et in publicum, aut in ꝓpatulo, victū.i.

Cibus et victus alimoniam, vnde videlicet poſſet inopem defendere vitam, cibus delicatis p̄betur, victus in paruis, aridisq; alimonijs eſt conſtitutus, nunc.i.hoc tp̄e, cū illa muliercula non pōt hēri ſine tuo magno detrimento.i.dāno, ac diſpendio, alij hn̄t intertri

Detrimētum mento, quod in idem redit. Detrimentum, vt Varro ait, dr̄ a detritu, nam ea quę ſunt detrita minoris ſunt p̄tij, ſilr̄ intertrimentū dr̄ ab eo, q̄ duo inter ſe trita ſint ac diminuta, cū ergo nunc nō poſſit hēri ſine detrimento, cupis dare quiduis.i. quidlibet, ſeu quod petat, nam vt ſcias q̄ pulchre.i. nitide ea.s.muliercula, nūc ſit inſtructa.i.apparata ornata, ad perniciem.i.ad damnum tuū, et tui filij et tui deſtructionem, primū.i.in primis, iam adduxit ſecū ancillas plus decē.i.plus q̄ decē, quēad modū dicimus adduxit ſecū magis decē hoīes, i q̄bus dcis magis et plus aduerbia ſunt, alioqn diceretur adduxit ſecum magis decem, et non plus, ſolemus tn̄ ſepius apponer̄ q̄. vt Adduxit ſecū plus q̄ ancillas decem, vel magis q̄ decem ancillas. Verū auctorꝫ vſus ſemper eſt ſequēdus, adduxit inq̄ ancillas plus decem ornatas veſte.i. veſtimentis, atq; auro.i.monilibus aureis, vt zonis, ſeu cingulis habentibus aureas fibulas.i.aurea firmacula, ſi ſatrapes, dr̄ etiam ſatrapa pro eodem, dictio eſt perſica, ſignificans p̄fectum, vt ait Tortellius, ſi ergo ſatrapes.i.p̄fectus prouincię, cui ſunt abunde pecunię, ſit amator eius puellę nunq̄ q̄rat.i.poſſit ſufferre et ſuſtinere, ſumptus.i.impendia eius, nedum.i.ſolum, tu nō inq̄ poſſis ſufferre eius ſumptus, argumentum eſt a maiori ad minus, ſi nō poſſit maior, idem nec minor. Me.ne.i. vtrum, ea puella eſt intus? Chre. rogas.i.petis an ſit intus? ſenſi.i. ſatis percepi eam eſſe intus? apud Me. nam dedi ei, atq; comitibus eius i.ancillis pediſſequis vnam coenā, q̄ i.ſed, ſi iterū coena ſit danda actum ſiet, hoc dictum ſemper in malam partem capit, dr̄ autem de ea re, de qua iam ſit lata snīa, et eſt verbum ꝺ iſperantis. Ci. Actum eſt de te, niſi ꝓuides, nam vt omittam alia.i.p̄ter alia, que impenſa ſunt, modo i.paulo ante, quid vini.i.q̄tū vini, ſiluus meus ſup.

abſumpſit.i.abſorpſit, ſiue exhauſit, mihi.i.in meū detrimentum, pitiſſando.i.guſtando, nam pitiſſo Pitiſſare as ſignificat parce vinum guſto, quaſi tentādi grā, do abſumpſit ergo multum vini dicens.i. dicendo hoc quod ſequitur, ſic tali modo. O pater hoc vinum eſt aſperum.i.non ſuaue guſtu. Aliud vinum eſt leni Sodes us.i.ſuauius, mitius, dulcius, ſodes.i.ſi audes, vox eſt hortantis ait. Do. vt amabo, rogo. Vel p̄cantis, vt vult Serui. dr̄ autem ꝯiunctę ſodes apud comicos p ſi audes, vt ſis pro ſi vis, capſis p cape ſi vis &c. vide.i.ꝯſidera qd̄ dicturus ſum, releui.i. p̄foraui, vt dici vulgo ſolet, q̄ p̄foratio fieri nō poterat, niſi prius auferretur, aut lutum, aut limus, aut argilla, aut pix, aut reſina, aut gypſus, quibus linebā Linire tur dolia, ac picabant, ſeu incruſtabant. Linire.n. Relinire eſt picare, ideſt pice aliquid linire, ſeu vngere, ſeu manus incruſtare, et alicui rei ſuppoſitū aliqd ſupducere, vt parietem linimus calce, aut gypſo.i. incruſtamus, doliū linimus pice, aut argilla.i.eius rimulas obturamus bitumine aliquo, quemadmodum Tegere tegere ſignificat operire, et retegere ſignificat con Retegere trarium.s.tegmen auferre, ſic linire ſignificat, quod dictum eſt, linire aliquo bitumine, et relinire ſigt ꝯtrarium, hoc eſt bitumen detergere, ſeu amouere, quo aliqd prius linitū erat, et ita releui dolia oīa ſignificat abſterſi lutum, vel terras tenacem ab oībus dolijs, vt in ea coena vinum varium apponeret, propter aūt p̄dictam ſignificationem linire ſignificat etiam deturpare. Inde litura re.i.turpatio facta atramento ducendo lineam per falſa ſcripta, vt fieri ſolet, releui inq̄ oēs ſerias.i. vaſa fictilia, in quibus vinum aſſeruabant, nam añ vſum doliorꝫ. quę lignea ſunt ad vina conſeruanda vaſis vtebant fictilibus, quę ſerię dicebant. Inde ſeriola lę. Perſius. Seriolę veteris metuens deradere limū Seriolę Idem. O ſi ſub raſtro creperet argenti ſeria dextro Hercule. vbi Perſi. capit ſerias pro vaſe fictili repleto argēto, et terra infoſſo. Eſt enim ſeria, vt volūt aliqui, vas fictile de limo oblongum habui oēs ſeruos meos ſolicitos.i.varijs officijs, ac miſterijs diſtractos et occupatos. Feſtus, inqt, ſolicitare eſſe a loco ſuo mouere, a ſolum ſoli, quod terram ſigni Exedo ficat, et locum, et cito as, quod eſt moueo es. Atque hęc vna.i.vnica, et ſola, nox fuit ſupple.q.d. quid feciſſem ſi ſecunda nocte mihi paſcendi fuiſſet, qd cenſes te futurū.i.qd putas, q̄ tu eris.q.d. inops et miſer euades? quem.s.te exedēt, ab ex et edo es.i.corrodent tuam ſubſtantiam, et bene viuendi facultates abſumendo, et acrius exedent dixit, q̄ ſi dixiſſet exedent tuas res, aut tuas opes. O Menedeme, perij, amabunt vero ament me ſic, ut.i.ſicut, me miſertum eſt.i.vt miſericordia, ſeu miſeratione motus ſum tuarū fortunarū. Miſeret ſepius facit miſertum eſt, vt tedet pertęſum eſt. Mene. faciat filius.s. meus, quodlibet.i.quod ex ſua erit libidine.i.etiam ex ſua inordinata voluntate, ſumat.i. ſponte capiat, et quantum volet conſumat.i.abſumat, impēdat perdat.id.i.rebus meis non ſolum vtat, ſed et interdum abutat eis rem videlicet cum fructu deperdendo, decretum eſt.i.conſtitui ac decreui, pati i.ferre illud.s.equo aīo dūmodo habeamus illū fi

lium

ſium meum mecum.Chre.ſi certum eſt tibi.i.cõſti tuiſti,et decreuiſti facere ſic,vt dicis,arbitror illud permagni referre.i.tibi et filio maxime eſſe vtile,ẽ multum ad rẽ tuam,et illius ſpectare, vt ſentiat.i. indicat te neſcientẽ,quaſi deceptũ ſerui techinis. da re ſibi id.i. tantam indulgentiã, q̃tam daturũ te dicis.Men.quid faciam?Chre.petis ſup.qd facias,ẽ qua via pcedes?facias ſup.qd vis.i. quodlibet potu iſti,q̃ id qḋ cogitas facere,videlicet vt des illi qḋ da re vis,p aliũm quẽuis.i. per quẽlibet, ſeu quẽcunq; volueris.Sinas.i.patiaris te falli.i.deludi techinis.i. fallacijs per ſeruulum tuũ.s.Et ſi i.q̃uis.quoq;.i. ẽt, ſubſenſi.i.aliqd modo percepi id qḋ ſeqtur, videli cet illos.s.ſeruos,et filios cẽ ibi.i.domi meę, ſubſen ſi inq̃ illos,agere.i.moliri id.s.fraudem et techinas, quibus te deludant,ac fallãt,clanculũ.i.ſecreto in ter ſe.Syrus ſeruus meus cõſuſurrat.i. ſubmiſſa vo ce colloquitur cũ illo vrõ ſeruo,et bene vrõ dixit, q̃ſi et patris ſit ſeruus,et herilis,ſi ij adoleſcentes.i.filij noſtri.cõferunt.i.cõcitant,cõſilia.i. ſuſcepta,pposita, ſeu inſtituta.Et ſatius eſt.i.melius eſt tibi perdere. Talentũ i.admittere talentũ.i.tale argenti pondus,hoc pa cto.i.hoc modo,vt dico.Dem eſt ſuperius talentũ atticum eſſe duplex, maius qḋ cõſtat ex q̃tuor et octoginta libris,vel eo circa, et minus qḋ cõſtat ex ſexaginta,melius eſt igit te hoc modo pdere talẽtũ q̃ pdere mnã.i.librãm,illo mõ.i.te pdendo illi, et tuã illi indulgentiã oſtendendo,nunc.i.in hac re, Pecunia non agit.i.non tractat,de pecunia.i.de quãtitate pecunię.ſed illud tractat pro mõ demus id qḋ da turus ex adoleſcentulo.i.filio tuo,minimo piculo. i.eo modo,quo minime vergat in eius pniciem,nã ſi ſemel intellexerit filius tuus tuũ aĩuz.i. tuam vo lũtatem,videlicet te prius pditurũ vitã tuam,et oẽs pecuniam.i.oẽm ſubſtantiam,nam noĩe pecunię oẽs diuitię ſignificant,priuſq̃ amittas.i.demittas, Dimitte ſeu eiicias filium abs te.Antiqui enim vbi nũc di cimus dimittas,ẽt et amittas dicebant.Virg. Quiſ qs es amiſſos hinc obliuiſcere.Graios, q̃q̃ illic amiſ ſos poſſit interpretari pditos,nam eos amiſerat,qui eum deſeruerant.Hui,interiectio indignantis,q̃tã feneſtram.i.q̃ magnum aditũ,pateferis.i.patente feceris,hoc eſt apueris ad neqtiam.i. luxum ac libi dinem.Dr.n.neqtia luxus vitę pdigus,atq; effuſus. Oni.Neqtia eſt,quę te non ſinit eſſe ſenẽ.aũt.i.ſed, porro.i.certe,tantam inq̃ pateferis feneſtrã ad ne quitiã,vt.i.q̃ non ſit tibi ſuaue, imo acerbum vi uere,nam oẽs ſumus deteriores.i.vt Seruius inter ptat,minus boni,licentia.i.nimia libertate, cum qc quid libet licet,ideo licentia dr ĩpunitas,cum ĩpu ne facimus qcqd libet,nulla ſecuta reprehenſione, vr tñ deterior interdum capi pro peior.Cice.ad Ca tiliniam.Hoc animo,qui ſunt deteriores,ſiunt vo luti,q̃uis et illic p minus bono ſumi poſſit, filius tuus volet qḋcunq;.i.omne quod iciderit in men tem,neq; putabit.i.non cõſiderabit.non mente vo luptabit,an id quod in mentem venlet,ſit prauũ. i.diſtortum,et a via recte viç deuiãs, an ſit rectũ. i.cum virtute et officio faciendum Nã,vt inquit Cic.ad Herennium,rectum eſt,qḋ cũ virtute et offi cio ſit,non putabit ergo,an.i. vtrum id qḋ petet,

ſit prauum, an rectum, vt non poteris pati rem tuam.i.tuam ſubſtantiam,et tua bona,et illũ fili um perire.i. pdi, et in pniciẽ ruere, ſi denegaris.i. deneganeris dare qḋ petet.s.ilico ibit ad illũ,q ſen tiet ſe maxime valere.i.hr̃e maximam auctorita tem apud te,ilico minabit ſe abiturũ eſſe.i.ſe eẽ di ſceſſurũ abs te.i.a tua ſocietate.Me.videre.i. videris dicere verum.atq; vt.i.queadmodũ res eſt.i. res ſe hz.Ch.hercle.iurantis eſt,ego non vidi ſomnũ hac nocte oculis meis, dũ.i. quãdiu,q̃ro.i. inq̃ro.q.i. quo modo,qua via,qua rõne,reſtituerẽ.i. reddere, reddit.n.et reſtituit,vt ait Do. cupiens cupienti,vt patri filium,vt hic.Me.cedo.i.da.dextram.i. manũ tuã.Cedo.n.verbũ eſt defectiuum, duas tñ perſo nas hñs ſcđas,in ſingulari numero,et i pli pñtis ĩ peratiui,videlicet cedo et cedite, vt ſalue ſaluete. Ce do aũt ſigt dic vel da,et cedite dicite vel date,qḋ ſi gnificet da vel date,pbat No.nitens dicto En. cu ius hęc verba ſunt,Cedite manus vrãs, meaſq; ac cipite.i.date manus vrãs et accipite manus meas vt iunctis manibus cõfirmet foedus,qḋ exemplum clarius poſſet adduci illo. Cedo igit dextram, nos enim aut oraturi,aut cõfirmaturi qcq̃ alicui eius dexteram poſcere ſolemus,porro.i.ſed.o Chre.vt fa cias idẽ.i.reſtituas mihi filium aliqua via.Chr. ſus paratus.Me.ſcin.i.ſcis ne,qd volo nunc te facere.i. q̃ tu facias.Chre.dic.Me.qd.i.q; ſenſiſti.i.percepiſti il los velle incipere fallere me.volo inq̃ te efficere, ut maturent.i.feſtinẽt,pperent facere id i. me decipe re,cupio dare illi qḋ vult,iã cupio uidere eũ. Chr. dabo opam ut maturent,et filiũ uideas. Syrus eſt apphendendus.i.conueniendus,et cõpellendus,atque ipſe eſt mihi adhortandus,ut.s.deducat filium ad te.et efficiat,ut eius pñtia reficiaris, neſcio qs exit i.egredit a me.i. qḋ barbare dr de penes me.i.de domo mea,cõcede.i.cõfer te,abi.i.vade,hinc.i ex hoc loco,domũ.i.in domũ,ne ſentiant.i.pcipiant nos cõgruere.i.cõuenire,et qḋ dr facere formã ac pactũ inter nos,hoc paululum negocij.i.aliqd paruę cõ trouerſię,quę ſeqtur vicinos, obſtat mihi.i. ipedit me,quominus domum eã,illud aũt negocij, hoc ẽ Syrus et Crito vicini nr̃i,appoſitiue dictum,ambi gũt.i.Dubitant hic de finibus.i. de terminis agro rum ſuoꝝ,coepere.i.elegerunt,vt Cice. Aut capien dus exilio locus,coeperunt ergo me arbitrum.i.iudi cem,vt totius negocij hẽam arbitriũ, et facultatẽ. Arbiter.n.eligit arbitrio litigãtiũ ibo ad eos, ac di cã me non poſſe dare opam his.i.non poſſe vaca re ſuis negociis hodie,vt.i.ſicut,dixerã.i. p miſeram me daturũ opam eis.i. ſicut pmiſeram me vacatu rum eoꝝ cõtrouerſię,cõtinuo.i.ſtatim, adero.i.pſto ero hic.Me.q̃ſo.i.rogo,vt adſis ſtatim,deinde abe unte Chremete ſeciũ Me.dicit.Dij vr̃am opẽ iploro .s.itan.i.ita ne eſt veꝝ ſup.nãm hoĩum eſſe ita cõ paratam.i.cõſtitutam,vt videant hoĩes melius alie na.i.negocia alioꝝ, et iudicent. q̃ videant et iudi cent ſua.An ſit.i.cõtingit uel efficit eo,q̃ i. ideo,q̃ ſumus ppediti.i.impediti,quo minus recte iudice mus,in re nr̃a.i.in noſtra cã,aut negotio,aut ni mio gaudio,aut nimia egritudĩe.i.dolore, nimio mocrore.Nã ęgritudo eſt mentis,ęgrotatio corpo

Rectum

Cedo'ẽ cedite

Cõcedere
Cõgruere

ris. Hic Chre q̃to plus. q d. multo plus ſapit mihi. i. pro vtilitate mea ſapienter loquit, q̃ egomet ſapiã mihi. i. p mea vtilitate. Chr. iã rediit Chr. dicitq; ſic. O Me diſſolui. i. expediui, exolui, eripui me ab illis ocyus. i. cito, cõparatiuũ pro poſitiuo, vt darẽ operam tibi. i. tuis rebus incumberem.

ſed iõ tñ non celabo. Tum q: ſenex ꝑp cũ cruciat, tum q adoleſcens nullum d inum inuenit, et hoc eſt. ſed cũ videã ẽc. Abi tu. i. diſceſſione eius. Ita vt filiũ. Ecce his ſiğt Chremetẽ eſſe deceptum de amica nati, quã credit eſſe Cliniẽ. Aut ego adducto Chremete, q ꝯſulat et lętum faciat Menedemum. Indu-

Senarij.

SYRVS. CHREMES.

HAc illac circumcurſa. inueniendum eſt tamen
Argentum. intendenda in ſenem fallacia. Ch.
Num me fefellit hoſce id ſtruere? videlicet,
Ille Clini ę ſeruus tardiuſculus eſt,
Iccirco huic noſtro tradita eſt prouincia. Sy.
Quis hic loquit? perii, nũ nã hęc audiuit? Ch. Syre. Sy. hẽ. Ch.
Quid tu iſtic? Sy. recte, quidem te demiror Chreme
Tam mane, qui heri tantum biberis. Ch. nihil nimis. Sy.
Nihil narras, viſa vero eſt, quod dici ſolet,

ASCEN. Potis ſido modo q l vini aſſumpſit? aſſũpſit in quam Bacchis amica Cliniẽ, vt credebat Chr. cui tñ Cliti. eſſet, nam vt de Cliti. intelligas, nõ ꝑcedit, non etenim verisile ẽ Chremetẽ filio ſcire ⁊ pr̃em tñ filio indulſiſſe. Pręterea vult ꝓbare ſe ſenſiſſe illã eẽ intus. i. domi ſuę, ꝓpterea q tñ vini aſſumpſerit. Nec obſtat q pi dixit. Id enim venerationis cã pr̃ifamilias ab cibus dicebatur. Potes ẽt nõ icõcinne illud ꝓ pignor, ſic aſtinere. Pater hoc vinũ qd modo guſtaui eſt aſpeꝝ, vide. i. pro me pergite ſodes, illud lenius ẽc. Illud vero. Etſi ſubſenſi id. quoq; illos ibi eſſe ẽc. mallẽ ſic ſ tẽptari. Etſi i. quãq̃, ſubſenſi. i. ſecrete ſenſi, et ꝑcepi illos. i. liberos et ſeruos nr̃os eſſe ibi. i. in ea re, quã dico, hoc eſt in deceptione tui, ſeu in te decipiendo ſolicitos. Nã mihi non ſit veriſile, vt de domo intelligat. Non. n. ſubſenſit, ſed palã ſciuit eos eſſe domi ſuę. Pręterea Me. in eadẽ ſcena exponit, vbi dicit. Quod ſenſiſti illos me incipere fallere ẽc.

SER. LVceſcit, incipit tertius actus de deceptiõe Chremetis iuuantis Menedemũ. Dũ. n. Chre. laborat reſtituere filiũ ſuum Menedemo, curando aliena ipſe decipit. Decipit. n. Syrus ipſum duobus modis. s. et vt ſenex credat Bacchidẽ eſſe amicã Cliniẽ, non Clit. et Anti. eſſe oppigneratam Bacchidi. Deceptio iſta partim tendit ad Mene. Cui ſubſeruit maior pars comędię. Dũ. n. ſimulatur Bac. amicã Cliniẽ, retinet amica Cliniẽ apud matrẽ. Quod eſt cã recognitionis eius, qd ſi patet de Bacchide ſimulatio, patet et de Antip. recognitio. Alia ps deceptionis tendit ad Clit. q eſt ſcḋa pars comędię. Quod enim credit Anti. Bacchidi oppignoratã, valet ad extrahendũ argentũ ad opus Clit. Prius deſcribitur Chre. qualiter decipiat. s. curans aliena et iuuandẽs iuuare Mene. et hoc agit ſolũmodo in hac ſcena. Deinde inducit, q cum talẽ decipiat Syrus, et rememoratio Cliti ſupponit qd valet ad opportunitatem deceptionis. Moralitatẽ ſeruat ſenũ hic Teren. Non. n. poti, ſed ieiuni dant ꝯſilia, et affectũ benignitatis oſtendit cũ dicit. Luceſcit ẽc. i. diſcit. Adoleſcentem. i. Clini i. h. n. veꝝ adoleſcens qdẽ, nollet,

cit ipſe Menedemus, cui ꝯſilium detur, qm̃ i verbis ſuis apparet eẽ deſolatum ſic circa ſeipſum diſiungentis. Aut ego. q. d. multi homines ſunt noiati naturaliter, vt ſemper miſerias ẽ laborem patiantur, et illis longitudo tpis non põt auferre illam ęgritudinem. Itẽ ſunt alii, qui non ſunt nati ad miſeriã patiendam, qbus aufert illam, ſi ꝯtingat diuturnitas tpis. et ideo aliqd horum verum eſt in me. Quia aut ego ſum natus. i. ominatus naturaliter ad miſeriaꝫ patiendam, et hoc egregie. i. plusq̃ alius homo, et hoc ingenioſe natus ſum. Aut ſi ego non ſum ominatus ad miſeriam patiendã s. ſi miſeria non ineſt mihi naturalr̃. quod verum eſt, tunc falſum eſt illud ꝓuerbiũ, qd dicit vulgus. s. diem. i. longitudines temporis, adimere. i. remouere ęgritudinẽ. i. triſtitiam hoibus, qui non ſunt nati ad miſeriam patiendam. Vel aliter, vt dicamus. Aut non eſſe diſiunctum, ſed ſubdit. Ac ſi dicat vtrunq; veꝝ eſt in me, et q ſum natus ad miſeriam. et q diuturnitas tp̃s non aufert mihi illã miſeriam. Ideo mihi vr̃ eſſe falſum. Non mihi quotidie ẽc. vt. i. qualiter eſſem. s. non dirris. Non poſſum. s. aliud, parco eis ꝑpci vel paſſi, ide parſimonia. In eandem fraudem. i. ꝯſimilẽ, cuius pa. l. i. dominum filii tui. Vere in vtroq, peccaſti, q primum olim pp ẽc. Omnia erant ei grata. s. et magna et parua, hoc dicit de Bac. quã putabat eſſe amicaꝫ Cliniẽ, huic. s. poſtq̃ perterruiſti ea. s. amica coacta. Ingratis. i. aduerſitatibus. Poſtilla. s. tpe, vere non ſine ma. dĩ. nã vt tu ẽc. Satrapes lingua Syroꝝ dr̃ princeps. Pitiſſando quaſi potiſſando a poto potas. Vel tranſlatum eſt a gręco. Dicunt. n. gręci pitiso. Nos aũt pitiſſo Releui. i. apui remouendo ab illis corticẽ ꝯglutinatũ cũ pice, et inde dr̃ relinire, quaſi retro linire. Serias. i. cellas, q: ſeriatim diſponũtur, et ſi dico vt ſimus n falli, quia ſubſenſerat id qꝫ. s. illos ibi eſſe in machinatione fallacię. Nã ſi ẽc. vere poſſet filius tuus ex hac ſnia ſumere ibi occaſionem negtię Nam ẽt nos ſapientes deteriores ſumus ltiã, q: quod cuiq̃ poſtq̃ lniam habuerit, inciderit in mentẽ valet, et nõ putabit q̃ peni, an ſit

prauum;an ſit rectum.poteſt etiam legi quod nō ſit vniuerſalis ſententia.sed de filio tantum,quod cuiq; de familia amicę icidit in mentē,filius volet ē poſcet a te,et in petendo nō putabit filius,an ſit prauum,an rectum.ſecundum alios libros legit quodcunq;,vt de ſolo filio legatur.Quodcūq; inci

do ſenuerit,grauant ipſius pennę et oculi, quęrit que fontem,et erigit pennas,et colligit in ſe calorem,et ſic oculi eius ſanantur,et in fontę ſe ter mergit,et ita ad iuuentam redit. Eia,eia interdum hortantis eſt,nunc correctionem ſignificat.

Mulier.c.a.commendatione meretricis incipit,

derit filio i mentem &c. Quem.i.p quem ſentiat filius ſe valere apō te,ē tūc dicit ſe abiturū.i.receſſurū a te.in alijs libris legit quem et nunc nō eſt ibi ſe.Cedo dextram, ideſt ad pignus auxilij,et inſup etiam oro te.Paulum hoc negoci

AQVILAE SENCTVS. Ch.eia.Sy.mulier commoda
Et faceta hęc eſt meretrix.Ch.ſane idem eſt viſa mihi.Sy.
Equidem hercle forma luculenta.Ch.ſic ſatis.Sy.
Ita non olim,ſed vti nunc ſane bona,
Minimeq; miror Clinia hanc ſi deperit.
Sed habet patrem quendam auidum,miſerum,atq; aridum.
Vicinum hunc noſtin?atqui ſi non diuitijs
Abundet,gnatus eius profugit inopia.
Scin eſſe factum,vt dico?Ch.quid ego neſciam?
Hominem piſtrino dignum.Sy.quem?Ch.iſtum ſeruulum
dico adoleſcentis.Sy.Syre tibi timui male.Ch.
Qui paſſus eſt id fieri?Sy.quid faceret?Ch.rogas?
Aliquid repperiret,fingeret fallacias.
Vnde eſſet adoleſcenti amicę quod daret,

vt melius perſuadeat Cliniã deperire hāc, cuius ſit amica Clitiphonis. Faceta, bene de meretrice facta dixit.Nã facetus eſt, q facit verbis quod vult. poteſt etiā referri ad corpus, vt ſignificatio vocabuli indicat. Ita nō vt.o.pterita ſemper pſentibus pferuntur,et magis commendantur. Aridum,tranſlatio a terra,quę nihil profert, Profugit,ſuperius,in Aſiam ad.r.m. a hinc profugus dictus proprie,q procul a ſedibus ſuis vagatur. Hominem.p.d.ambigue an de Dromone,an de Syro,a quo ante annectarentur ſeruum vita.Et ſecum hęc dixit. Syre tibi,et hic ſe cum. Male,ideſt nimium. Seruaret ſenem, bene ſeruaret dixit de eo,qui penitus ſe perderet,et continuis excruciaret laboribus. Difficilem, moroſum Eho quęſo, eho modo interiectio interrogantis, alias admirantis, alias ad ſe uocantis. *Eho*

In hoc loco,ideſt opportune. Quippe magni ſępe ęgritudinum,ipſum fallere in tempore quidam de officijs ſcribentes rectum putauerunt. Serio poteſt aduerbium,et nomen eſſe. Quo libeat magis, ſubaudi ſatiare. Aliquam fabricam, tranſlatio ab his qui expugnaturi oppida, machinamenta belli ad id pręparant. Stolidus eſt, ſuperius, ille clinię ſeruus tardiuſculus eſt.Et proprie ſtolidus eſt,qui proxime accedit ad naturam,ſenſumq; pecudum. Calleo,ideſt experiendo ſcio. *Callere* Non eſt meum in pmiſſione dicit non in fallendo. At heus tu facito,iã prouidet fallacię, quam mente conceperit, quo facilius mereatur veniam,ſi quid, ſtruxerit in herũ.

Sed ſiquid ne quid,quę apoſiopeſis,quaſi dicat ſi quid euenerit. Quę ſit eius ętas, quę amori eſt obnoxia. Et ne.p valde. Magnifice,bene magnifice dixit tumor verborum Chremetis, qui ſupra dixit,Heros falli ſeruis aliquando eē remediũ magnarum ęgritudinum. Tractare,ſuperius Quo pacto id fieri ſoleat calleo, Quisnam a nobis egreditur,paraſcene alterius ſcęnę.

um:ut oſtendat Chremetem eſſe valde ſolicitum cauſa Me.proponit quoddam negocium quod ipſe pmittit cauſa illius.Dij veſtram fidem. Inducitur Menedemus per ſe loquens.vt intelligatur Chremetem expectare.pterea in verbis ſuis oſtenditur talis qui Chremetem ſapientem iudicat,ē cuius conſilio acquieſcere eſſe paratus.Et hoc facit ponendo vniuerſalem ſententiam,Diſſolui,oſtendit Chremetę valde ſolicitum circa Menedemum ut cum adeo in alieni negocij ſolicitudine ſit poſitus, de amica filij non pręcogitans a Syro facilius decipiatur.

CAL. HAc illac circumcurſa,Iucundus error;i quo herus in ſeruo decipitur,quem credit alteri fallaciam intendere, dum ſibi tenditur, et

Intēdere ſic eum aggreditur de fallacia in alterum. Intendenda,verbum a venatoribus tranſlatum,qui retia intendunt ad feras capiendas,quia ergo parat ſenem fallere,intendēda dicit,vel a ſagittis,atque arcu. In ſenem,cum ſtomacho ſenili ſenē dixit in Andria,Quantum intellexi modo ſenis ſententiam. Nihil me feſellit,idem ſuperius.Et ſi ſubſenſi id quoq; illos ibi ineſſe, et hic eſt error, credit ſenem Menedemum dum Syrus de Chremete ipſo

Prouincia intelligit. Prouincia,onus dicitur cuiuſlibet rei gerendę.Nã acquiſitę bello longe ab Italia regiones prouincię dictę ſunt a porro,vel a procul vincendo,ad quas pretores,quia cum officio mittebantur,officia quoq; prouincię nominantur. Recte,ioco vult Syrus deflectere orationem in aliud, et ſubter fugere heri reprehenſionem. Tam ma

Aquilę ſenectus Plinius ne,eclypſis,deeſt vigilare,aut quid tale. Aquilę ſenectus.Plinius de ebrio inquit,Hinc pallor, et genę pendulę,oculorum vlcera,tremulę manus.Diuus Hiero.ad pręſidē de aquila inquit,Aqla quan

CVI.

Atq; hunc difficilem inuitum ſeruaret ſenem. Sy.
Garris. Ch. hęc facta ab illo oportebat Syre. Sy.
Eho queſo laudas heros, qui fallunt? Ch. Ioco,
Ego vero laudo. Sy. recte ſane. Ch. quippe
Magnanum ſępe id remedium ęgritudinum eſt.
Iam huic manſiſſet vnicus gnatus domi. Sy.
Ioco an ſerio illęc dicat neſcio,
Niſi mihi quidem addit animum quo libeat magis. Ch.
Et nunc quid expectat Syre? an dum hinc denuo
Abeat, cum tolerare huius ſumptus non queat?
Nonne ad ſenem aliquam fabricam fingit? Sy. ſtolidus eſt Ch.
At te adiutare oportet adulescentuli
Cauſa. Sy. facile equidem facere ſi iubes poſſum.
Etenim quo pacto id fieri ſoleat calleo. Ch.

Circūcurſare

HAc illac etc. Hic iucundus error continetur, quo herus a ſeruo decipitur, quem credit alteri fallaciam intendere, dum ſibi tenditur, et ſic cum aggredit de fallacia in alterum. Syrus circūcurſa hac illac. hoc dicit ſeruus ſecum admonens ſeipſum ſic. circūcurſa hac illac, ideſt curſita hac .i. per hanc partem, et illac, ideſt per illam. circūcurſare cōponitur a circū et curſo, quaſi circum circa, vt dici ſolet, curſitare. tamen quicqd ſit inueniendum eſt argentū. fallacia .i. deceptio, aſtutia eſt intēdēda, ideſt exercenda in ſenem, intelligit chremetem ſed chremes intelligit eum dicere de Menedemo. Intendere pprie dicūr venatores, cum retia feris capiēdis intendunt, aut cum tendunt arcus. Chr. nō feſellit .i. me non latuit, ſeu bene mihi in mentem venit hoſce ſeruos, et adoleſcentes ſtruere, ideſt comminiſci, fabricare, machinari id, hoc eſt vt pecunias a ſene haberēt. Videlicet .i. certe. ille ſeruus Clinię .s. Dromo eſt tardiuſculus, ideſt aliquanto tardior meo, vel aliquantum tardus et lentus. iccirco prouincia .i. onus quęrendę pecunię tradita eſt huic noſtro ſeruo .s. Syro. prouincia dicitur a porro, quod eſt procul et vincendo, naꝫ omnes regiones longe ab Italia bello acquiſitę prouincię dictę ſunt, ad quas regendas magiſtratus cum officio mittebantur et onere, ea de re prouincia pro omni onere ponitur cuiuſlibet rei gerendę. Sy. nondum perceperat ſeruus herum, quis loquitur hic perij. nunnam, ideſt nunquid nam (aut parelcon eſt) audiuit hęc quę dixi. Chre. Syre, vocat eum herus. Sy. hem, reſpondēdi modus indignando. Chr. quid tu iſtic, facis ſup. vel aliquid tale? Sy. equidem recte ago .s. i. nihil mali, ſed o chreme demiror, de auget li. te ſurrexiſſe ſup. tam mane. qui ſcilicet tu vnde biberis heri. Ch. nihil nimis feci, ſcilicet uel nihil, ideſt non bibi ſup. nimis. Sy. narras .i. dicis nihil te feciſſe nimis vero .i. ſed in te ſenectus aquilę viſa eſt, vt ſcilicet plus biberis q̄ comederis, quemadmodum aquila annoſa. quod dici ſolet, ideſt quod eſt ꝓuerbiū, quod in ore populi habetur ait enim Pli. lib. x. natura. hiſto. hoc de aquilis. Oppetunt non ſenio, nec ęgritudine, ſed fame in tantum ſuperiore accreſcente roſtro, vt aduncitas aperiri non queat. igit aquila tantum in ſenectute bibit, vel de preda ſan

Struere

Demira-ra

Aqlę ſenectus

guinem ſugit, ex quo fit prouerbium in ſenes, qui plus bibunt, q̄ comedunt. Chre. eia, interdum hortantis eſt, nunc corrigit. Sy. hęc meretrix, quę eſt cum Clinia eſt mulier commoda, opportuna, elegans. non importuna, et faceta, ideſt feſtiua et ſermone iucundo. Facetus dicitur, qui facit verbis qđ vult, vel pt ad formā corporis referri elegantem. chr. ſane idem .i. etiam. viſa eſt mihi cō moda etcę. vel viſa eſt mihi idem, ſcilicet eē facęta ac cōmoda. Sy. ē quidem hercle, ideſt et certe p Herculē, ē affirmatio cū iuramento eſt inquam forma luculenta. Sy. forma eius eſt ſane, ideſt valde. bona, ideſt venuſta, non vt olim, ſed vt nunc h dicit, q̄ preterea ſolent pręſentibus magis commendari. quod hic non facit. nam eius formam p̄ſentem laudat, et minime, ideſt non miror. ſi Clinia deperit .i. ardenter amat hanc meretricem. nam amator eius amore, quam amat perire dicitur, nam perditus eſt, qui inſano eſt raptus amore. Inde ventum eſt, ut dicamus depereo illam, ideſt ardenter et impatienter amo. ſed Cliniam habet quēdam p̄rem, ſcilicet Menedemum. auidus, ideſt auarum, parcum, miſerum, qui non audeat vti partis, atq; aridus, tranſlatio a terra, quę nihil producit, noſtin, ideſt cognoſcis ne nunc vicinum tuū, ſcilicet Menedemum. At ideſt ſed, quaſi pater non abundat diuitijs, natus eius profugit, ideſt profugus fuit. Nam profugus dicitur, qui procul a ſedibus ſuis vagatur, inopia, ideſt egeſtate. ſcis, ideſt cognoſcis ne factum eſſe, vt dico. Chr. indignatus eſt q̄ taꝫ male audiat de ſene vicino. qd, ideſt cur. ego neſciam, ideſt ignorē, et non cognoſcam vicinū, ē quod factum ſit, o ſup. hominem dignum piſtrino, ideſt qui detrudatur, et deputetur, et deſtinetur ad circumagendas molas truſatiles, vt habet Gellius. hoc autem dixit apud ſe ita tamen vt audiuerit ſeruus. Sy. quem dicis eſſe dignum piſtrino Chr. dico, ideſt intelligo iſtum ſeruulum adoleſcentis, ſcilicet Dromonem. Sy. ſecū ſ. ſuſurrat, o Syre male timui nequit mali accideret tibi ex hac re, nam iam mihi neſcio quid pręſagiebat animus mali. Chremes. proſequitur dictum ſuum. qui ſcilicet ſeruulus adoleſcentis paſſus eſt id fieri, videlicet vt filius diſcederet, neq; eum retinuerit. Sy. quid faceret, ideſt quod dici ſolet, quid ipſe poterat. Chr. rogas reppererit,

Eia corrigentis

Luculentus

Profugus

Tanto hercle melior. Sy. non eſt mentiri meum. Ch.
Fac ergo. Sy. at heus tu facito dum eadem hęc memineris,
Siquid huius ſimile forte aliquando euenerit,
Vt ſunt humana, tuus vt faciat filius. Ch.
Non vſus veniet ſpero. Sy. ſpero ego hercle quoq;,
Neq; eo nunc dico quod quidq̄ illum ſenſerim,
Sed ſiquid neq; id, quę ſit eius ętas vides.
Et ne ego te (ſi vſus veniat) magnifice Chreme
Tractare poſſim. Ch. de iſtoc (cum vſus venerit)
Videbimus quid opus ſit, nunc iſtuc age. Sy.
Nunquam commodius, q̄ nunc herum audiui loqui,
Nec cum maleſacerem, crederem mihi impunius
Licere, quis nam a nobis egreditur foras?

gas repperiret. i. excogitaret, cōminiſceret aliquid, fingeret fallacias, vnde. i. quibus fallacijs aliqd ſup. eſſet adoleſcenti, quod daret amicę ſuę, atq; ipſe ſeruus ſeruaret ſenem, qui penitus ſe perdit, et continuis excruciatur laboribus. Sy. garris. i. nugaris & fabulas depromis. Chre. o Syre oportebat hęc facta fuiſſe ab illo ſeruo, q̄ ſi dicat debebat hęc, quę dixi facere. Sy. eho modo interrogatis ē particula, alias admirantis, alias ad ſe vocantis, quę ſo. i. obſecro, laudas eos ſeruos, qui fallunt heros. i. dominos. Chre. vero pro certe, ego laudo tales fallentes heros i loco, cum eſt opportunum, et cum locus. i. occaſio et opportunitas poſtulat. Sy. ſane recte facis, vel dicis. Chre. quippe. i. q: certe id. s. ſeruos fallere dominos sępe eſt remedium magnarum ęgritudinum. i. dolorum et mentis, et aliquando corporis, nam medici ęgrotos fallunt, iam. i. nunc, ſi fefelliſſet herum ſeruus, gnatus vnicus. s. Clinia manſiſſet domi huic ſeni. s. Menedemo, hoc eſt in gaudiū eius. Sy. hęc dicit apud ſe cōmentabundus, neſcio an ille ſenex dicat illęc. i. illa, quę dicit ioco. i. per iocum, an ſerio. i. ex animo, et quod dicunt ſcienter, niſi quidem. i. certe, addit animum. i. auget mihi aīm, quo. i. vt magis libeat. i. magis placeat heros a ſeruis decipi, quod vt videt, lęniat in me, et me i piſtrinum dedat. Ch. et nunc o Syre qd ipſe ſeruus expectat? an expectat dum. i. donec, quouſq; filius abeat. i. diſcedat hinc, denuo. i. iterū, cum filius non queat. i. non poſſit tolerare ſumptus huius meretricis, nonne ipſe ſeruus fingit. i. cōminiſcitur, excogitat aliquam fabricam. i. aliquā aſtutiam, aliquā techinam, aliquam machinationem ad ſenem decipiendum. s. tractum eſt autem ab his, qui expugnaturi oppida machinamenta belli ad id p̄parant. Sy. ipſe ſeruus ē ſtolidus. i. totus fatuus et brutalis, neq; quicquam habens conſiderationis, quaſi proprie accedat ad naturam, ſenſumq; pecudum. Chre. at oportet te adiutare. i. adiuuare eum ſeruū cauſa adoleſcentuli. s. Clinię. Sy. egdem facile poſſum facere. i. adiutare ſeruum ad fabricam faciendam ſeni, ſi iubes. i. ſi vis, vel p̄cipis, etenim calleo. i. optime ſcio, vt qui in talibus iam fecerim callum, quo pacto id ſoleat fieri. i. ſoleant ſenes decipi, et filij retineri. Ch. hercle tanto melior es. i. aptior ſeruus, q dominis ſcias mederi. Sy. meum non eſt. i. meus non eſt mos, ſeu meę non ſunt partes, vel ad me

Serio

cōminiſci

non expectat mentiri. Chre. ergo. i. q: tu calles, fac, ideſt adiuta ad fallendum ſeruum. Sy. at. i. ſed, heus amonentis hic eſt heus, tu facito. i. dato operā, dū. i. donec memineris hęc eadem, quę. s. p̄cipis me facere, ſiquid. i. ſi aliquid, hoc eſt ſi forte euenerit aliquando, vt. i. ſicut, vel quemadmodum, humana ſūt. i. ſe habent, hoc ē more humanitatis. et humanę fragilitatis, vt filius tuus faciat aliquid ſimile huius i. ſimile huic facto Clinię, nam ſimilis et datiuo iungitur et accuſatiuo. Ch. ſpo q: ſup. non vſuueniet. i. q: nō eueniet. Nam vſuuenire ſignificat euenire, vt sępe licet videre in Epiſto. Ciceronianis. Sy. ego quoq; hercle ſpero non vſu venturum, neq; dico nunc eo, q: ſenſerim quicq̄ in illum. i. perceperim aliquid erga illum, ſed dico ita, neqiud. i. vt non aliqd mihi dicas ſup. ſi quid acciderit ſup ſile huius, hic enim eſt apoſiopeſis, vides quę ſit eius ętas, quaſi dicat amori eſt obnoxia, et dico ingūā hoc. i. te admoneo de filio anteq̄ accidat, vt caueas, vel p̄uideas filio tuo, etenim obſerues, ne ſit opus vt te fallam, et te magnifice tractem. ne. i. vt non poſſim tractare, ideſt vt non habeam occaſionem tractandi te magnifice. i. excellenter fallendi te, vt illi de pecunijs prouideatur, neq, video qua ratione hic ne capiatur pro valde, cum ſenſus non procedat, neq; ipſe ordo ſtructurę pati videatur, vt liquet ſubtiliter inſpicienti, ſi vſus veniat. i. ſi accidat, vel ſi ſit opus. Ch. videbimus. i. conſiderabimus qd opus ſit de iſtoc. i. de iſta re, quam times euenire filio, cū vſu venerit. i. cum acciderit, nunc age iſtuc i. intende fallacias ſeni. Sy. nunquam audiui herum, ideſt dominum loqui commodius, ideſt opportunius, q̄ nunc, nec crederem mihi licere impunius, ab impune, ideſt cum maiori impunitate, cum maleſacerem, ideſt cum aliquid mali molirer, nam tunc homines impunitatē ſe conſecuturos ſperant longe maiorem, q̄ effectu conſequantur. Quiſnam. i. quis egreditur. i. exit foras, a nobis, ideſt quod barbare dici ſolet de penes nos, ſiue de domo noſtra, eſt hic paraſceue, ideſt pręparatio alterius ſcenę.

ſimilis

RECte equidem demiror &c Hic quoq; accipies. Recte. i. pro eo quod eſt nihil ago, & tūc addes. Chreme equidem demiror &c. Item illud. Atq; hunc difficilem inuitum ſeruaret ſenē. Non interp̄ter, ſeruaret, ideſt conſeruaret ſenē &c. ASCEN.

quI penſtis ſe perdit &c. Non enim voluit chremes ſeruum ſcire, vt propter filium pater ille excrucietur.ideoq; intuligam ſic. Atq; ſeruaret, ideſt doloſe et captioſe obſeruaret, illum difficilem inuitum ſenem, ideſt adoriretur, illum, atq; illi nactus opportunitatem inſidias auferendo, pecuni

a conſilibus.non,nam putabat chremetē rē intellexiſſe vt erat.iſtic,i hoc loco.Tas mane.s.ſurrexiſſe, nihil.i.nō nimis bibi. Viſa ē ſenectus tua ſenectus Aglę.i.renouata vt ſolet renouari ſenectus Aglę. Mulier.Incipit de Bacchide,vt bñ aſſimulet amicā eſſe clinię.Ita eſt pulchra, non vt olim ſolent eſſe

Trochaici Octonarij,& ſenarij mixti,& Dimeter vnus.

CHREMES. CLITIPHO. SYRVS.

QVid iſtuc quęſo,qui iſtic mos eſt Clitipho? ita ne fieri oportet? Cli.

am faceret quod decla rat illud Syri quod ſequitur.Eho quęſo laudas qui hero fallunt. Ires in illo. Et ne ego te ſi vſuueniat &c.mallem cum Calphurnio diſceſſionem facere,et ne pro valde accipere, atq; ita interpretari.Sed ſiquid eiuſmodi in filio aduenerit, vt videlicet te falli expediat, quod fieri poſſe probat oſtens,quę ſit eius ętas vides.Si igit̄ quid euenerit,ne quid ſupple mihi ſuccenſeas,et poſſis ne.i. valde magnifice cum remedio,,videlicet magnarum ęgritudinum tractare te.Sententia itaq; duas aſſertiones habet,alteram negatiuam,hoc eſt ne quid ſuccenſeat,alteram affirmatiuam, vt poſſit valde magnifice ſenem tractare ſi vſuuenerit.Item quidem in ſententiam Guidonis ſi in textu non eſſet illud,ſi vſuueniat. Nam qui poſſet dicere q̄ vellet ſe non poſſe ſenem magnifice tractare ſi vſu ueniat,cum preſertim id laudauerit ſenex. Ad quod ſenſum.dicit non procedere,mihi contra videtur, dicit enim Syrus.Neq; eo nunc dico, ſed quid dixit? Nempe tu facito eadem hęc memineris, quibus verbis non nititur ſuadere,vt caueat ſenex ne decipiatur,ſed vt magnifice poſſit ille imponere ſi vſuuenerit,ſed hęc ſatis.

SER. HAc illac. Poſtquam Chremetem oſtendit cē intentum circa aliena ſolicitudine animi, quomodo filium ſuum Menedemo reſtituat conari quid fuit quędam opportunitas fallacię.Inducitur Syrus conueniens perſona ad decipiendum illum.In hoc fuit opportunitas,q: dum ſenex alienis negocijs ſtudebat proprijs parum pręcauebat.In hac ſcęna tantum aggreditur de inſtigatione Syri ad fallaciam,vt maiorem animum ad Menedemum decipiendum aſſumat, et ide eſt occaſio.quare augeatur animus Syri ad decipiendum.Promiſerat Chremes Menedemo, q̄ Syrum compelleret iuuare Dromonem ad fallaciam Mene.et ecce Syrus offertur,quem oret Chremes vt decipiat Mene.vnde magis augetur animus Syro ad ipſum Chre.decipiendum.Hac illac, oſtendit voluntatem et machinationem ſerui dum ſecum inducitur loquens.O Sy.modo circumcurſa deambulādo hac parte et illac,tamen inueniendum &c.et iō intendenda eſt fallacia in ſenem dominum meū Chre.non q: Chremes audiuerat nominari ſenem, putabat q̄ Syrus de Mene. hoc diceret, et ideo dici non ſes.&c.id.i.fallaciam,in ſenem.i. meum,boſte.i.Dromonem ē Syrum.Prouincia,tractum eſt

mulieres pulchrę, ſʒ vti nūc ſūt mulieres pulchrę. i. ſecundum pulchritudinem moderni temporis, ſane bona eſt forma, vel aliter ita eſt ſatis pulchra, et non tamen vt olim fuit pulchra, quādo ſola pulchritudine appetebantur. Deperit amando hanc. Sed habet,facit complexionem duplicis prępoſitionis,vt ex vtraq; eum feriat. Ac ſi diceret, Menedemus aut eſt auarus,aut eſt pauper. Si eſt auarus, tūc filius eius profugit pro auaritia patris, quod eſt vituperium Menedemi. Sed ſi non eſt auarus, immo pauper,tunc filius eius fugit inopia, quod eſt iterum,vituperium patris,qui adeo piger extiterat,quod nihil adipiſci aliquo negocio poterat, et hoc eſt,habet patrem auidum,ideſt auarum,miſerum,q: neq; ſe neq; filium honorifice procurabat,conclude extra,et ideo aufugit filius,quod nō curauit ponere,quia iſta pars complexionis magis conſtans erat.De alia iterum aſſumit,dix', q̄ auarus. Atqui,ideſt ſed ſi his non abundet,dicitur tunc na.&c.In alijs libris inuenitur, Et quaſi his diuitijs non ab. quę ſententia eſt planior. Quod neſcirem indignando,quaſi dicat totum hoc ſcio, poſtea dicit de Syro humili voce homine piſt. d. qui talia dicit de tam honeſto homine, ſic vt eſt Menedemus.quem audiuerat enim Syrus, quamuis depreſſa voce protuliſſet Qu id Dromo paſſus eſt id fieri,vt aufugeret Clinia, debuiſſet enim decepiſſe Menedemum ſubtrahendo,quod daret Clinię magnarum ęgri. Veluti Menedemo eſt magna ęgritudo de fuga filij, quam poſſet Dromo ademiſſe,ſi detinuiſſet Cliniam fallendo ſenem,locum ſecum dicit, quolibet magis de ſe.i.cre. Ecce quia dum Chre.intendit iuuare Menedemum inſinuando Syro vt eum decipiat,dat de ſeipſo occaſionem decipiendi. Ad eum enim ſolum tendit deceptio,vt ſoluat argentum Bacch. quod exprę.s. Dromo. An expectat dum,ideſt donec &c.cum pater non queat tolerare ſumptus, ideſt prodigalitatem filij ſui, fabricam, ideſt fallaciam, facito dum quaſi vt memineris hęc eadem, ſcilicet quod fallacia eſt in patrem tendenda propter filium, ſi aliquid ſimile huius rei euenerit in filio, ideſt de amore,ſcilicet vt faciat ſimile, ideſt amet. Sed ſi quid nequid facere, quo abſtinere ſe poſſe ab amore memineris illa quę iubes fieri pro clitipho. Neque mireris ſi veniat quod vides quę ſit ętas eius.

XVI. Quid iſtuc queſo. In hac ſcena Syrus hero perſuadet, q; multum facit ad extorquendum argentum. Quid iſtuc, viderat Chremes filium ludentem cum Bacchide, quam Cliniç eſſe credebat. Et bene expreſſit obiurgationem paternam ſępe repetendo. Huic meretrici, plus induxit q̄ ſi dixiſſet mulieri. qui alteri eſt impedimento, vel ſi per impotentiam mentis obuium cubito feriat, aut contumelia ſibi cedere cogat. Quid iſtic narrat, Syrus ſecum loquitur timens ſuę fallacię. Frugi, vtilis ē nec eſſarius, a frugibus, quę q; his fruamur dictę ſunt. Inde fructus ē frumentum. Frui autem eſt veſci, a frumine, quę eſt ſumma pars gulę. Frugi Frui

Quid ego feci? Ch. vidin ego te modo manum in ſinum huic meretrici
Inſerere. Sy. acta hęc res eſt, perij. Cli. me ne? Ch. hiſce oculis, ne nega.
Facis adeo indigne iniuriam illi, qui non abſtineas manum.
Nam iſtęc quidē contumelia eſt, hominem amicum recipere.
Ad te, atq; eius amicam ſubagitare, vel heri in conuiuio
Quam immodeſtus fuiſti? Sy. factum. Ch. q̄ moleſtus, vt equidem (ita me Di ament)
Metui quid futurum deniq; eſſet noui ego amantium
Animos aduortunt grauiter quę nō cenſeas. Cli. at mihi fides
Apud hunc eſt, nihil me iſtius facturum pater. Ch.
Eſto, at certe concedas aliquo ab eorum ore aliquantiſper,
Multa fert libido, ea prohibet facere tua pręſentia, ego de me
Facio coniecturam, nemo eſt meorum amicorum hodie, apud
Quem expromere omnia mea occulta Clitipho audeam.
Apud alium prohibet dignitas, apud alium ipſius facti piget.
Ne ineptus ne proteruus videar quod illum facere credito
Sed noſtrū ītelligere vtcunq;, atq; vbicunq; opus ſit obſequi. Sy.
Quid iſtic narrat? Cli. perij. Sy. Clitipho hęc ego pręcipio tibi,
Hominis frugi & tēperantis functus officium. Cli. tace ſodes. Sy.
Recte ſane. Ch. Syre. pudet me. Sy. credo, neq; id iniuria.
Quin mihi moleſtumſt. Cli. pergin hercle. Sy. verū dico quod videtur. Cli.
Nōne accedā ad illos? Ch. eho queſo vna accedundi via eſt. Sy.
Actumſt, hic prius ſe indicarit, q̄ ego argentū effero, Chreme,
Vim tu hoi ſtulto mihi auſcultare? Ch. qd faciā? Sy. iube hunc

Acta hęc res, verbum deſperantis. Timebat enim Syrus ne ob hoc fallacia eius detegeretur. Me ne? more filiorum, quod commiſerat patri audacter negat. Hiſce oculis, dicticos ē cũ empha ſi. Facis adeo i. in illi, bene pater poſt obiurgationē ad admonitionē tráſit. Vel. h. ingerit aliud male factum, dū admonet, vt ſolēt patres. Vt equidem. i. n.

Sodes, eſt aduerbium blandientis. Quin mihi moleſtum eſt, quin pro etiam. Mihi, habet emphaſim. Mihi, qui nō ſum pater. Pergin: iraſcitur Clitipho ſeruum aduerſus ſe loqui. Eho, hoc loco admonentis ē. Vna via, ſcilicet hōeſta, nec te impudice agas. Actum eſt, ſemper deſperantibus hoc verbum dat. Hic prius, hęc ſecū loquitur. Sodes Quin

Vt pro quantū Virg. vt pro quantum, vel pro qualiter. Virgilius, Vt vidi, vt perij. Aduortunt grauiter, quia in amore omnia ſuſpecta ſunt. Mihi fides, arcta familiaritas, cum alter de altero in re venerea nihil ſuſpicatur. Eſto, verbum concedentis. Concedas aliquo, et hoc quęrit Syrus, vt abigatur Clitipho ab amica, ne Chremes eius eſſe animaduertat. Ego de me facio coniecturam, patres conantur monere filios, aut proprio exemplo, aut aliorum. Ne ineptus. a. proteruus, Cicero in ſecundo de Oratore, Nam qui aut tempus quid poſtulet non videt, aut plura loquitur, aut ſe oſtentat, aut eorum quibuſcum eſt, vel dignitatis vel commodi rationem non habet, aut deniq; in aliquo genere, aut inconcinnus, aut multus eſt, is ineptus eē dicitur, proteruus dicitur importunus

Deambulatum, quo bene impotentia amantis exprimitur, nec pater, nec Syrus, nec deliberatio ante facta remouere poterat Clitiphonem ab amica. At iſtas comprimito manus, ſubticet percuſſionem, ne ſurgat in tragicum cothurnum. Abi ſane iſtac, cum geſtu ē motu hęc pronunciāda. Te era. Syre, dum hęc cum indignatione ei profert, percuſſit Syrum. Quid illum porro credis, vel indignantis ſeruus dicit, vel ſerui li more aſtute tractat herum. Quid tu, bene amato filio de fallacia erga Menede. exquirit. De illo ſic dicere ſolent, qui de re aliqua peragenda inter ſe loquuntur. Vt aliud ex. a. in. multa eē finxit, vt veriſimilius ſit quod finxerit. Peſſima hęc eſt meretrix, contrarium illud quod ſuperius dixit, Mulier cōmodā ē faceta hęc eſt meretrix, ſed hęc

loco peſſimam appellat, vtpote quę teneat virginem, qui i Syrus illi relictam arraboni fingit, et hęc eſt valens cauſa ad extorquendũ argentum. Incepiet, incipere ē inceptare magnorũ eſt facinorũ, ē audacię. in eunucho, Quid inceptas Thraſo. Arraboni. pignori hoc loco intelligas Arrabo dicit merces corolarium, et eſt quod prius dat vt reliquum reddatur. Mille dragmarũ, tale et illud, Mille hominum occidit. cicero in. vi. in Antonium, Qui. L. Antonio mille nummũ ferret expẽſum. In his, et multis alijs mille nũero ſingulari dictum ē. De hoc multa Au. Gellius libro pmo noctium atticarũ. Dubium ne id eſt, qđ meretrix auara poſcat. Hui, hui, etc. hmõi generis ſane sũt aduerſus eos, quibus iraſcimur. Ibo. d. ſe aſtutũ fingit ad decipiendũ Menedemum ſuperius. Eteni quo pacto id fieri ſolet callco. Optata. l. ita loquitur ille, qui cum alio loquitur, et cui is aduerſatur in conſilio de re peragenda.

tum fuiſti immodeſtus in vino potando, vel, vt alij hñt, in conuiuio. q. d. nullum fuiſti immodeſtus. Sy. factum eſt. s. fatetur Syrus cum fuiſſe imodeſtũ in vino, niſi et capiat factum eſt, ſicut actũ eſt, vt ſit deſperantis dictum. Chre. q̃. i. quantũ moleſtus fuiſti ſup. i. tędioſus? poſt interrogationẽ rñdet ſibi adeo ſupple. fuiſti moleſtus, vt equidẽ (ita me Dij amẽt vt ſup. dico verũ, imãdi eſt et affirmãdi) vt equi deũ timui, qđ denq; eſſet futurũ i. qđ cõtingeret, timebam. n. ne oriretur inter nos contẽtio, non ē opus, vt capiat vt pro quantum vel quatẽ, vt vult Calphur. ego noui aiũ

Abire hinc aliquo. Cli. quo ego hinc abeam? Sy. quo lubet, da illis locum.
Abi deambulatum. Cli. deambulatũ, quo? S. vah, q̃ſi deſit locus.
Abi ſane iſtac, iſtorſum, quouis. Ch. recte dicit, cenſeo. Clit.
Di te eradicent Syre, q me iſtinc extrudis. Sy. at tu pol tibi iſtas
Poſthac comprimito manus.
Cenſen vero? quid illum porro credis facturum Chreme?
Niſi eum quantũ Di dant tibi opis ſeruas, caſtigas, mones. Ch.
Ego iſtuc curabo. Sy. atq nũc here iſtic tibi adſeruãdus eſt. Ch.
Fiet. Sy. ſi ſapias, nam mihi iã minus minuſq; obtemperat. Ch.
Quid tu? ecquid de illo, quod dudũ tecum egi, egiſti? Syre, aut
Repperiſti tibi quod placeat, an nondum etiam? Sy. de fallacia
Dicis, hem inueni nuper quãdã. Ch. frugi es, cedo qđ id eſt? Sy.
Dicam, verum vt aliud ex alio incidit. Ch. quid nam Syre? Sy. peſſuma hęc
Eſt meretrix. Ch. ita videtur. Sy. immo ſi ſcias,
Vah, video quod inceptet facinus. Fuit quędã anus Corinthia
Hic, huic drachmarum hęc argenti mille dederat mutuũ. Ch.

SVI. Quid iſtuc etc. In hac ſcęna Syrus hero perſuadet id, qđ multum facit ad extorquendum argentum. Chremes autem incipit ab obiurgatione filij, quem ſenſerat ludentem cũ Bacchide, quam Cliniç eſſe credebat. Chremes. o Clitipho quęſo quid iſtuc qđ feciſti. s. ſibi vult. ſeu ſigt. quis, ideſt qualis. q. d. turpis iſtic. iſte mos eſt ita ludere cum meretrice, ne. i. vtrum oportet ita fieri. Clit. qđ ego feci? Chre. vidin. i. vidi ne ego te inſerere. i. imponere manum huic meretriculę in ſinũ. Sy. apud ſe dicit hoc. hęc res eſt de hac, re, quaſi fallacię fuerit illo facto obſtructus aditus. pij. i. perditus ſum. Clit. me ne? ideſt vtrum dicis me iſeruiſſe manum. Chre. vidi inquam te hiſce oculis. ne nega. i. noli negare, adeo ideſt certe, vel valde, indigne. i. indecenter facis iniuriã illi Cliniç, qui non abſtineas manũ. i. nõ reprimas manũ tuã ab attrectatione amicę illius. N i qđ? i. certe. iſta eſt ɔtumelia, vt recipere. i. admittere. ad te. i. in domum tuam amicum tuum, atq; ſubagitare amicam eius. i. cum ea ɔſuetudinem hre, ſiue ea abuti. Vel. i. etiam. q̃. i. quã

Subagitare

amantium, aduortunt. i. accipiunt, grauiter. i. iniquo aio ē moleſte ea, quę non cenſcas. i. non indices eos aduertere et ſuſpicari. Cli. at. i. ſed fides eſt mihi apud hunc. i. hic adhibet mihi fidem, et confidit mihi, ſeu ea ſum auctoritate apud eum, vt credã eum nihil facturũ iſtius quod times. s. Ch. eſto. i. ſit ita ſane, ſeu fac ita eſſe. at certe. i. ſaltem, concedas, ideſt te conferas. aliquo, ideſt in aliquem locũ aliquantiſper. i. aliquandiu, ab ore, ideſt a ɔſpectu eorum libido fert. i. affert, multa i. multos geſtus. q. d. libido incitat amantes multa inter ſe vltro citroq; agitare, tua pęnitentia prohibet eos facere ea, quę affert libido. ego facio coniecturam de me hodie. nemo eſt meorum amicorum. apud quem o Clitipho audeam expromere. i. detegere omnia mea occulta. i. mea arcana. apud alium. i. ante alium, dignitas. i. auctoritas eius prohibet ne proteruus videat. apud alium me piget ipſius facti. i. doleo de ipſo facto, quod admiſi turpiter, ne videar ineptus aut ,proteruus, ideſt petulans, et laſciuus, ac importunus, et impudens. quod credito illum Cliniam facere, ideſt credito q ante te timet, ne proteruus videatur, ſed noſtrũ eſt, ideſt debemus, ad nos ſpectat, noſtrę partes ſunt, intelligere, ideſt ſcire. obſeq, ideſt inſeruire, vtcunq;. s. qualitercũq;, atq; vbicũq ideſt quocunq; loco opus ſit. Sy. Syrus timens fallacię ſuę apud ſe dicit, quid iſtic, ideſt Chremes narrat. Vel ſi ſit iſtuc, ſic intellige, quare narrat iſtud. Clit.

Expromere

cliti.perij.Sy.o Clitipho ego functus officium, antique pro officio, hominis frugi, ideſt vtilis, ac neceſſarij, ac temperantis, ideſt modeſti, pcipio tibi hęc, ideſt hęc te doceo, vel admoneo, videlicet vt diſcedas aliquo. a quo conſilio longe alienus. Clitip. illum ſermonem interrupit, nec audire voluit, ſed inquit.

vt comprimas, quemadmodum in aliquo codice legi ſic. At vero. i. ſed certe, et alloquitur Chremetem cenſen, ideſt putas ne, vt, ideſt q comprimas tibi poſthac iſtas manus, ideſt tuas manus, neq; extendas aliquando eas ad filij caſtigationem, porro. i. Deinde, quid o Chreme credis illum facturum ee

Quid tum? Sy. ea mortuaſt, reliquit filiam adulcſcentulam,
Ea relicta huic arraboni eſt pro illo argento. Ch. intellego. Sy.
Hanc ſecum huc adduxit, ea quę eſt nunc ad vxorem tuā. Ch.
Quid tum? Sy. Clinia orat ſibi vti nunc det illam, illi tamen
Poſt daturum mille nummū poſcit. Ch. & poſcit qdē? Sy. hui
Dubiū ne id eſt? Ch. ego ſic putaui qd nunc facere cogitas? Sy.
Ego ne? ad Menedemum ibo, dicam hanc eſſe captam e Caria,
Ditem, & nobilem, ſi redimat magnum ineſſe in ea lucrū. Ch.
Erras. Sy. qd ita? Ch. pro Menedemo nunc tibi ego reſpondeo,
Non emo, qd ais? Sy. optata loquere. Ch. atqui nō opus eſt. Sy.
Nō opus eſt? Ch. nō hercle vero. Sy. qd iſtuc, miror. Ch. iā ſcies,
Mane mane, quid eſt qd tam a nobis grauiter crepuere fores?

Clitip. tace ſodes, ideſt ſi audes. Sy. ſane. i. valde, recte audeo tacere. Chre. o Syr me pudet. i. pudore afficior filium nolle neq; mihi, neq; tibi credere. Sy. credo te pudere neque id iniuria, ideſt non immerito te pudet. quin. i. quinimmo id ſcilicet quod Clitip. facere non vult, eſt mihi moleſtum, qui non ſum pater. Clitiph. hercle pergin, ideſt proſequeris ne aduerſum me loqui? Sy. dico id quod videtur verum. Clitip. nonne accedam ad illos, ideſt ad Cli. et Bac. Chre. Eho, queſo, hic eho admonentis eſt, vna eſt via, ideſt vna eſt ratio accedēdi ad eos, ne videlicet te immiſceas meretricum libidini et amori, ſed pudice agas omnia. Sy. hęc apud ſe dicit, actum eſt, dictum deſperantium de re aliqua, hic ſcilicet Clitipho prius indicarit pro indicabit, et quod dicitur incuſabit, et prodet ſe, priuſquam effero. ideſt extraho, educo, extorqueo argentum a ſene, quod det meretrici. Deinde conuertit ſermonem ad Chremetem inquiens, O Chreme vin. ideſt vis ne, auſcultare, ideſt credere, et aures prebere mihi homini ſtulto? Ch. quid faciam? Sy. iube hunc filium abire hinc? aliquo. i. in aliquem locum. Cli. quo, ideſt in quem locum ego abeam, ideſt diſcedam hinc? Sy. abeas ſup. quo lubet pro libet, ideſt quo tu vis abire, da locum. i. cede paululum illis Clinię et puellis. vt patri ſatisfacias, abi, ideſt vade, deambulatum, ideſt expatiatum. Cli. dicis vt abeam deambulatum? quo ibo. s. deambulatum. Sy. vah, interiectio irridentis, quaſi locus deſit, quo poſſis deambulare, ſane, ideſt certe, ab iſtac, ideſt per iſtam partem, iſtorſum, ideſt verſus partem iſtam, deniq; vade quouis, ideſt in quemlibet locum. Chre. Syrus dicit recte cenſeo tibi ita faciendum. Cli. O Syre Dij eradicent. ideſt extirpent, ſeu funditus, ac radicitus, & ſtirpitus te euellant, et de medio tollant, qui extrudis. ideſt exturbas, ejicis inuitum me hinc. Sy. At ideſt ſed, tu cōprimito tibi poſthac iſtas, ideſt tuas manus, quas in ſinum mulieri inſeruiſti, quare veniſti in ſuſpitiones patris, vel potius ſic intellige ita, vt legatur,

niſi caſtigas, ſeruas, mones eum quantum operis. i. facultatis dij dent tibi, ideſt p ea facultate, quantam tibi Deus dabit. Chr. ego curabo ideſt accurate efficiā iſtud, ideſt vt ſeruem eum. Sy. at qui, ideſt ſed certe. o here. nunc ipſe filius eſt tibi ad ſeruandus, ideſt cuſtodiendus et obſeruandus. Chr. fiet, ideſt obſeruabitur. Sy. ſi ſapias, ideſt ſi ſapienter agas eum adſeruabis, nam iam minus, minuſque obtemperat mihi. ideſt ſequitur conſilia mea, et monitiones, Chre. quid tu? modus interrogandi, ecquid, ideſt nunquid egiſti aliquid de illo, quod dudum, ideſt paulo ante egi tecum, ideſt te rogaui, vel tecum ſum locutus, et communicaui, aut repperiſti aliquid ſup. quod placeat tibi, an etiam nondum, ideſt non adhuc repperiſti vel egiſti. Sy. dicis, ideſt loqueris de fallacia ſeni intendida, inuenta eſt fallacia, nuper inueni quandam fallaciam. Chre. es frugi, ideſt vtilis, neceſſarius, interdum frugi dicitur modeſtus, cedo, ideſt dic, quid, ideſt quod inueniſti, Sy. dicam. Verum, ideſt ſed, vt. ideſt qualiter aliud incidit ex alio. Chre. O Syre quidnam eſt, ideſt quid eſt propter quod dicis aliud incidere ex alio. Sy. hęc meretrix eſt peſſima. Chre. video ita ſcilicet quid ſit peſſima. Sy. Immo ſi ſcias q̄ ſcilicet ſit mala mirareris. Vide hoc facinus quod inceptat, inceptare magnorum eſt factorum. Quędam anus, ideſt vetula. Corinthia. i. ex Corintho vrbe fuit hic, hęc meretrix dederat huic anui mille dragmarum argenti, hic mille ſingularis eſt numeri, et ſubſtantiuum, de quo multa Gellius, iungitur autem ſemper genitiuo propterea, q: ſubſtātiuum eſt, ſed mille adiectiuum et numeri pluralis ſubſtantiuo iungitur in ſimilitudine generis caſus et numeri. Dragma autem eſt pondus conſtans, vt vult Priſcia. ex tribus ſcrupulis, ſeu decem et octo ſiliquis. Sumitur etiam pro genere quodā monetę, propterea q: nummiſmata antiquitus ponderabantur. Hęc ergo meretrix dederat huic vetulę mutuum, ideſt ratione mutui, mille dragmarum argenti. Chre. quid tum. i. quid inde ſecutum

Inceptare
Mille
Dragma

tum eſt. Sy. ea anus mortua eſt, reliquit filiam adoleſcentulam ea ſcilicet adoleſcentula eſt relicta huic

Arrabo ſcilicet meretrici, arraboni, ideſt pro pignore. Arrabo enim interdum capitur pro pignore, vt hic, interdum etiam et proprie ſignificat id quod prius datur, vt reliquum reddatur, ſiue ſoluatur, quod idem ſignificat arra ę, ea igitur relicta huic arraboni .i. pignori pro illo argento, quod illi mutuum dederat. Chre. intelligo. Sy. hec meretrix adduxit ſecum hanc adoleſcentulam huc, et ea adoleſcentula eſt nunc ad .i. apud vxorem tuam. Chre. quid tũ ideſt quid inde vis inferre. Sy. Clinia orat .i. vult vti ideſt vt illa meretrix det nunc illam adoleſcentulam ſibi, tamen ipſe Clinia poſcit .i. flagitat ſe daturum .i. ſe poſſe dare illi meretrici, poſt, ideſt poſtea, mille nummum, quod vetulę dederat ipſa mutuum. Chre. et quidem poſcet ipſe Clinia, quaſi dicat poſcit multa, quę non dabuntur, et poſcet. Deinde hac reſponſione indignatus Syrus ſubdit. Sy. Hui, interiectio indignantis, ne .i. vtrum eſt dubium quod poſcet, quaſi dicat nihil dicis ad rem, quod non ſit ſcitum. Nam nemo dubitat quin ipſe Clinia illius adoleſcentulę cupidus, et iam poſcat et poſcet. Iterum et ſępius vt, meretrici pecuniam ſoluat, quo puella poſſit potiri, neq; hoc dictum (dubium ne .i.) quantum videre poſſum de meretrice dici non intelligendum eſt quicquid dicat Calphurnius, q: non cohęreret ſenſus, neq; cum antecedente, neq; cum cõſequente. Chre. ego ſic putaui, ꝙ poſcat ſe daturum illi mille nummum, vt adoleſcentula potiatur, ſed quid hoc ad rem, quid cogitas facere. Sy. ego ne .i. vtrum petis, quid ego ſperem me facturum, Deinde ſubdit, ibo ad Menedemum, dicam hanc adoleſcentulam eſſe captam ex Caria .i. ex illa regione, ſeu prouincia, ditem .i. locupletem, et nobilẽ, et dicam magnum eſſe lucrum in ea ſi redimat eam .s. et det mille nummum. His prędictis verbis Syrus fingit ſuam eſſe calliditatem, qua dixerat ſe decepturum Menedemum, quam fallaciam confutat Chremes. Chre. Erras ita volens eum decipere. Sy. quid ita? ideſt cur dicis me errare. Chre. nunc reſpondeo tibi .i. recenſo tuas cautelas, pro Menedemo .i. loco Menedemi, hoc modo cum ſermonem facies ei de emenda ea dicit, non emo .i. nolo eã emere, quid agis. ideſt quid loqueris, alij quid ais. q. d. dicat tibi Menedemus cur loqueris mihi de hac re, vel Chremes interrogat Syrum quid ad eam dicat reſponſionem. Sy. loquere optata, poteſt dupliciter intelligi, vel loquere pro loqueris dicitur, et eſt ſenſus. Dicis quod tu vis, vel quę tibi ſunt cordi, vt dici ſępe ſolet, vel loquere eſt imperatiuum, et tunc eſt ſenſus. Dic ea quę ego opto, et accommoda ſermones tuos meis optatis. Chre. Atqui .i. certe non eſt opus eam emere .s. Sy. dicis ꝙ non eſt opus? Chre. Hercle .i. per Herculem, vero .i. certe, non eſt opus et cõfirmauit id iuramento. Sy. miror, quid .i. quare iſtud dicas ſup. Chre. iam .i. ſtatim ſcias, quare iſtd dicam, mane mane, quaſi ſiſte loqui et audi, ſed interrupit ſermonem, ꝙ interea vidit vehementer fores ſuas crepere, quid eſt quod .i. propter quod iam .i. nunc fores crepuerunt .i. patuerunt apertę ſunt, grauiter .i. vehementer, a nobis .i. quod dicitur inepte de penes nos, vel potius dixit, quid eſt quod fores a nobis, ideſt fores noſtrę grauiter crepuerunt.

In illo. Ego queſo vna accedendi via eſt? nullri commentariorum aſſentio. Nam indignatus ſenex, ꝙ ille ſuperbe ſatis dixerat. Nonne accedã ad illos, hoc eſt, vis ne omnino me ſecluſum a cõſortio et ſodalitate amicorum. Cum ſtomacho reſpondet. Ebo queſo eſt ne vna, ideſt ſola via accedendi ad amicos, qua tu accedis. q. d. licet quidem accedere, ſed non iſtac via, immo honeſta. ASCEN.

Quid iſtud &c. Parato Syro, et bene aĩato ad decipiendum, datur ei quędã opportunitas fallacię .s. remotio Clinię. a domo patris. Sy. n. diutius. Cli. circa amicam verſari liceret. Incontinentia eius pater fallaciam de amica deprehenderet. Eſt autem occaſio inuẽta. qua remoueatur, ꝙ pater eum cum illa ludentem inuenerat, quam non dubitabat amicam eſſe Cli. Acta res eſt .i. pater perſenſit amicam eſſe nati. Illi .s. Cli. Subagitare .i. latenter ſubtrahere. Vel .i. etiam heri, immo .i. incontinens factus eſt .i. perij, moleſtus. Cli. Ita vt .i. ꝙ merui quid futurum eſſet .i. inter te et illum .s. ne Cli. iraſceretur. Aduortunt gra .i. accipiunt moleſte, q: non cenſuit grauiter accipienda eſſe. Eſto ꝙ tibi credat, tamen prohibet digni, q: aliqua perſona auctentica eſt, cuius maioritatẽ reuereor. Vtcunq; .i. poſt erit locus. Quid iſtic cli. de te narrat. q. d. quid de te audio? Ego pcipio ad modum magiſtri vt ſis functus &c. recte .i. ſane hoc dicit. Ch. pergin hoc de .s. iuuare eum in verbis. Queſo eſt interiectionaliter poſitum. Dij te eradicent, hoc dicendo impingit Sy. colaphum, at tu. q. d. modo colaphizaſti me. At poſthac contineto manus ne me vlterius ferias. Cenſen vero Chre. qd iſte facit? Ideo conqueritur de illo coram Ch. vt ſi aliquando audiat pater de amore filij aliquid rebellio iſtius ſit quędam excuſatio. SER.

Sy. Quantum operis .i. virtutis, Atq; dicis curabo in futuro, atq; iam in pręſenti eſt opus, quod tu .s. facis, hoc dicit ſubridendo innuens de quo velit loqui. Nam ẽ ſtatim ſupponit. Ecce quid .i. aliquid egiſti de illo conſilio, quod egi tecum .s. de fallacia? Dico egiſti, aut aliqd ſaltem repperiſti, an nondum &c. Dicam vero, ſed ita dicã, vt .i. ſicut aliud icidit ex alio, q: hoc quod inuenit, ita pendet ex alio, quod ſine illo non pt referri, vult eum decipere hic, q̃re q̃rit q̃uo poſſit ei dicere An t. oppigneratas eſſe Bac. qd eſt pars fallacię, q: hoc pacto vult argentum a ſene corradere. Incipit hic meretrix eſt peſſima et auara. ideſt nulli credens etiam obolum ſine vadimonio, hoc pręmittit, vt melius credat eam oppigneratam, immo ſi ſcias .i. ſi ſcire vis hoc .i. q̃ ſit peſſima. Modo vide quod inceptat fa. hoc dicit de illo, quod negabat eam dare amico ſuo Cli. ſine pretio, vt dicet, hec, ideſt Bacchis. Illi. ideſt Anui. huic. ideſt Bacchidi relicta eſt. Arraboni. ideſt arre,

Tetrametri, Septenarij, & Senarij mixti.

SOSTRATA. CHREMES. NVTRIX. SYRVS.

QVARTVS ACTVS.

NIſi me animus fallit, hic profecto eſt annulus, quem
ego ſuſpicor.
Is qui cum expoſita eſt gnata. Ch. quid volt ſibi Syre
hęc oratio. So.
Quid eſt? is ne tibi videt? Nu. dixi eqdē vbi mihi oſtēdiſti ilico
Eū eſſe. So. at vt ſatis cōtēplata mō ſis mea nutrix. Nu. ſatis. So.
Abi iam nunc intro, atq; illa ſi iam lauerit mihi nuncia.
Hic ego virum interea opperibor. Sy. te volt, videas quid velit.
Neſcio quid triſtis eſt, nō temere eſt, metuo quid ſiet. Ch. qd ſiet?
Ne iſta hercle magno iam conatu magnas nugas dixerit. So.
Ehem mi vir. Ch. ehem mea vxor. So. te ipſam quęro. Chre. lo,
quere quid velis. S.
Primum hoc te oro, ne quid credas me aduerſum edictū tuū
Facere eſſe auſam. Ch. vin me iſtuc tibi (& ſi icredibile eſt) cre-
Credo. Sy. neſcio quid peccati portet hęc purgatio. So. (dere?
Meminiſtin me eſſe grauidam, & mihi maxumopere inter-
minatum.
Si puellam parerem nolle tolli? Chre. ſcio quid feceris.
Suſtuliſti. Sy. ſic eſt factū dn̄a? ergo herus damno auctus eſt. So.
Minime, ſed hic erat anus Corinthia haud impura, ei dedi

quia arrabo arrabonis idem eſt quod arra. vel ar- ra ſui boni .i. ſuę pecunię. Eaq; eſt modo apud vxo- rem, ſic ea deſcribitur cum cognita fuerit, non di cat non eſſe illam quę oppignerata eſt, ita nō da- ret argentum. Clin. orat modo. poſtquam denun- ciauit ſeni eam eſſe oppigneratam. quod prędicen dum erat, ne poſtquā agnita eſt, diceret ſe- nex ſictitium eſſe. Inueniet poſtea aliquā fallaciam, ineptā ta men, quā dicit ſe facturum. Menede. Nō eni cu rabat quas fallacias diceret, ſed inueniſſe ſolummodo ſeni illud de Bacchide perſua deret. ſic lege litteras. Cl. rogat Bac. vt illā oppigneratam ſibi ponet, ſed tamē quā- uis amicus ſit, qui poſtulat, poſcet poſt .i. vt det poſt illi .i. Bac- chidi. Mille nummum, ideſt nummorum. Illi eſt hic relatiuum, et quaſi vim reciproci habet, vel ali ter quamuis ingratis poſtulet clinia ab illa, tamē poſcit clinia patrem, ideſt promittit ſe poſcere p̄rem daturum ſibi mille nummum. non illi, ideſt ad opus meretricis, et poſcet illa aliquid ab amico ſuo vel poſcet clinia patrem ſuum. Quid non cogitas ſcilicet te facere de iſta re. Lucrum, quia carius poſ- ſet reuendere. Optata loquere. ſecundum hoc quod res vtilis eſt, et optanda, et ſecundum hoc quod homines ſolent cupere vtilia. Atqui non eſt o- pus, ideſt vtile mihi. Iam ſciens, occaſio quomo- do ſeparentur.

CAL. NIſi me animus fallit. Hęc ſcęna Anti. reco- gnitionem continet, ex qua inter virum et coniugem altercatio oritur, demum recon ciliatio. Simul Sy. offertur alia ratio extorquendi argentum. Expoſita, exponere eſt mora tradere et obijcere. Quid .u. Ch. non ſe loco mouerat. — Exponere

Hęc oratio pauca verba veteres orationem quo- que dixerunt. — Oratio

Dixi equidem, hęc ſic reſpondet, vt quę nihil in hac dubij habeat. At .u. s. ſic di- cimus in his rebus de quibus dubitamus, et pręci- pue, quas iādiu non vidimus. Contem plata, con tēplari di- ctum eſt a templo .i. a loco, qui ab omni p̄te aſpici, vel ex quo omnis p̄s videri po- teſt, quem antiqui tē- plum no- minabāt. — Contemplari — Templū

Satis, mul tum infini tum eſt, ſa tis vero fi- nitum. — Multū — Satis

Te vult, ſignantius dictū, quā q̄rit, vt a- ſpectat. Neſcio quid, deeſt ob vel pro pter. Quid ſi. cum ſto macho p̄- nunciandū. Hem mi .u. a. blā dimento incipit, mi et vir plurimum blandimen ti habent, et vir maritum ſignificat virum quoq; de animalibus poſſe dici Virgil. in Buc. oſtendit, Vir gregis ipſe caper. — Virg.

Hem .m. .u. hęc repetitio a ſi mili indignantis eſt. Primum te oro, a pur- gatione incipit, ne mulier contra edictum mari- ti feciſſe videatur. Suſtuliſti, educaſti. hoc in alia ſignificatione nonnunq̄ ponitur. Tollere, nutrire. Iuue. Tollere dulcem cogitat heredem. — Suſtulerē — Tollere — Iuue.

Damno au p̄p dotem, q̄ datur, et recte damno dixit. Nam damnū rei eſt, malum vero hoīs. — Damnū — Malum

Haud impura cōmendatio perſonę, cui data exponenda, ne Chre. ab ea impudice filiam educatam ſuſpicet. impurus eſt aliquo vitio maculatus, et aliquādo dicitur pro bus. O Iupiter, terribilis exclamatio ſenis poſtquam audiuit filiam. Anui datam exponen- dam. Ne eſſe, eclypſis eſt, quę datur inius ſubau-

Inſcitia
Inſciens

dixit deret. Inſcitia eſt ignorantia rerum. Inſciēs feci, venialis ſtatus. Inſciens &c. prudens eſt, qui intelligentia ſua aliquid ſentit, ſciens qui alienius iudicio rem cognoſcit. Prudens per ſeſe, ſciens per alios, cuius contrarium inſciens eſt, qui ignorat res. Et imprudens qui non intellectum habet bonorum et malorum.

gioſę, ſuperſtitioſę. Religioſus etiam appellabatur is, qui nimia ſuperſtitioſa religiōe ſeſe alligauerat, vt hoc loco. De.n.b. et hec erat ſuperſtitio. Illud r. ironicos dictum. Lanatum. ſecundum antiquos nos dicimus lotum. Ouid. faſtorum. ij. Mane lanatum. s.p.a. Exilui, oſtendit nimiam lętitiā de inuēta filia, ideo non dixit acceſſi.

Exponendam. Ch. o Iupiter tantam ineſſē aīo inſcitiam? So.
Peri, quid ego feci? Ch. rogitas. So. ſi peccaui mi chreme,
Inſciens feci. Ch. id equidem ego (etiam ſi tu neges) certo ſcio.
Te inſcientem, atq; imprudentem dicere, ac facere omnia.
Tot peccata in hac re oſtendis. nam iam primum ſi meum
Imperium exequi voluiſſēs, interemptam oportuit.
Non ſimulare mortem verbis, re ipſa ſpem vitę dare.
Ad id omitto, miſericordia, animus maternus, ſino.
Quam bene vero abs te proſpectum eſt, quid voluiſti? cogita.
Nempe anui illi prodita abs te filia eſt planiſſime,
Per te vel vti queſtum faceret, vel vti veniret palam.
Credo id cogitaſti quid vis? ſatis eſt dum viuat modo.
Quid cum illis agas? qui neq; ius, neq; bonum, atq; ęquū ſciūt.
Melius, peius, proſit, obſit, nihil vident, niſi quod lubet? So.
Mi Chreme peccaui fateor, vincor, nunc te obſecro,
Quanto tuus eſt animus natu grauior, tanto ignoſcentior,
Vt meę ſtultitię in iuſtitia tua ſit aliquid pręſidij. Ch.
Scilicet equidem iſtuc factum ignoſcam, verum Soſtrata
Male docet te mea facilitas multa, ſed iſtuc quicquid eſt?
Qua hoc occeptum'ſt cauſa, loquere. So. vt ſtultę & miſerę omnes ſumus.
Religioſę, cum exponendam do illi, de digito annulum
Detraho, & eum dico vt vna cum puella exponeret
Si moreretur, ne expers partis eſſet de noſtris bonis. Ch.
Iſtuc recte conſeruaſti te, atq; illam. So. hic is eſt annulus. Ch.
Vnde habes? So. quam Bacchis ſecum adduxit adoleſcentulam.
Sy. hem. Chre.
Quid ea narrat. So. ea lanatum dum id, ſeruandum mihi dedit
Annulum, non aduorti primo, ſed poſtq̄ aſpexi, ilico
Cognoui, ad te exilui. Ch. quid nunc ſuſpicare, aut inuenis

Imperium. e. primum ponit peccatum quod contra edictum ſuum fecerit. Si no, concedo, q̄ animus maternus plurimum venię mereat.
Prodere — Illi p. ſignātiſſime ꝓdita. ſocij enim deficere dicuntur.
Salu. — Salluſt. poſt defectionem ſociorum ꝓdere parentes.
Virg. — Vir. Vnius ob iram prodimur. Deſerere vero patroni hinc milites ꝓprię deſertores dicunt, qui patriam deſerunt, quā defendere deberent. Virg. Deſertoreſ Aſię.

Plus ſpei video volebat tam cito cognoſci filia, ne occaſio pręriperet auferendi argentum. Plus ſpei melius eſt, vt non ad Syrum referas, ſ; ad Soſtratam. Mirum ni illa ſalua, non pt credere periiſſe anū, q̄ maxime vellet ob re cognitionem Antiphilę. Ego perij, quia re cognita eſt antequam auferret argentum. Si res nō ſinit, nam prudētis ē parere tempori. Nihilominus — Nibilo minus

Quid cum. i.a.a. amatores deſignat, qui nihil penſi habent expertes iuris, et omnis ęquitatis, ea ſola recta putant, quę illis libuerint. Peccaui fateor, victa mariti argumentis crimen ſuum fatetur, ē quo magis mereatur veniam ſimplicitatis opinionem inire tentat, ē hoc per deprecationem.

Ignoſcentior, in crimine ſic confeſſo vltimum remedium confugere ad iudicium miſericordias.

Facilitas — Clementia — Mea. f. recte, quia cito vxori veniam dedit. Facilitas illius eſt, qui cito iram deponit. Clementia illius, qui nunquam iraſcitur. Qua in. quaſi de magna re dixit. Vt ſtul. et mi. o. ſu. vituperatio a

Religioſi — ſexu. mulieres enim conſueuerunt eſſe imperitiores viris, et multis ſuperſtitionibus detineri. Reli

pro non, q̄ auctus diuitijs eſſet.

Niſi me etc. Hęc ſcę. Antiphilę recognitionem continet, ex qua inter virum et coniugem altercatio oritur, demum reconciliatio, ſimul Syro offertur alia occaſio extorquendi argentum. So. vxor eſt Chremetis alloquens nutricē ſuā de agnoſcendo annulo Antiphilę, cū quo fuerat expoſita. Niſi animus fallit me, profecto hic eſt annulus, quem annulum ſuſpicor, ideſt opinor eſſe ſup. is annulus, qui cum, ideſt cum quo annulo. gnata, ideſt filia mea expoſita eſt, ideſt morti obiecta. Nam exponere pueros ſignificat eos morti tradere, ē obijcere aut ſaltem periculo mortis eos abijcere, vt ſi poſſint viuant, vt cum pompur puer in fiſcella

ſcella aliqua ſuper flumē,aut in nemoroſo aliquo loco deponitur,victurus ſi poſſit,ē ſic de cęteris id genus exponendi rónibus.ch.Chremes hoc audiēs, neq; tamen animaduerſus ab vxore alloquitur ſeruum inquiēs,o Syre,qd hęc oratio,ideſt hic ſermo vxoris.ſibi vult,ideſt ſignat.So. alloquitur nutricē; qd ē? oſtēdit ei, vel porrigit annulum dicēs, qd eſt ne.i. vtrum. hic ānulus videt tibi eſſe is, qui cū expoſita ē. Nutrix. qdez dixi tibi ilico hūc annulum eſſe illum,

do.Meminiſti ergo te interminatum eſſe ſi pareres puellam.te nolle tolli.i.nolle vt nutriretur, ſed exponerem.Ch.ſcio quid feceris?ſuſtuliſti.i.educaſti cōtra iuſſum meum puellam.So.factum eſt ita.i.ſuſtuli.Si.o domina ſi ſic eſt factum,vt dicis.i.ſi ſuſtuliſti puellā.i.educaſti.attollo pro educo ſeu nutrio . ergo deſt itaq; herus.ideſt dominus meus. auctus eſt dāno ppter dotem;quę danda eſt dicimus an tē ego ſuz auctus dāno,et damnum auctū eſt mihi pro eodem,

Tollere

De illa.So.neſcio,niſi vt ex ipſa quęras vnde hunc habuerit
Si poteſt repperiri.S.interij,plus ſpei video q̄ volo,
Nr̄a eſt,ſi ita eſt.Ch.viuit ne illa cui tu dederas.S.neſcio.Ch.
Quid renunciauit olim feciſſe.So.id quod iuſſeram.Ch.
Nomen mulieris cedo quod ſit,vt quęratur.So Philtere.Sy.
Ipſa eſt,mirum ni illa ſalua eſt,& ego perij.Ch.Soſtrata
Sequere me intro hac.So.vt pręter ſpem euenit,q̄ timui male,
Ne nunc animo ita eſſes duro,vt olim in tollenda Chreme.Ch.
NON LICET HOMINEM eē ſępe vt ita vt vult,ſi res nō (ſinit.
Nunc ita tps eſt mihi,vt cupiā filiā,olim nihil minus.

qui cum eſt expoſita,vbi,ideſt poſtquam oſtendiſti mihi.So.at vide mea nutrix.ideſt diligenter conſidera eum, ut contemplata ſis.i.conſpexeris, ſatis ideſt ſufficienter,modo.i.nunc.i.quod barbare dicitur.vt auiſaueris,ſatis aſpice bene eum.poteſt etiā intelligi,vide pro caue,q ſatis fuerit. modo ɔtemplata ſum eum annulum,vt verius poſſit teſtificari.Nu.ſatis contemplata ſum.s.a templo dicit̄ cōtemplor ris.Templum antiqui dicebant locum,q ab oī pte p̄t aſpici,vel cuius ois ps videri p̄t.So.iā.i. nūc abi intro,atq; nuncia.i.refer mihi,ſi illa Antiphila lauerit.i qꝺ dicūt balneauerit ſe iā.interea opperibor.i. expectabo hic virū.i.maritū.Sy.vxor ſup. vult te.i.te q̄rit,te petit,te expectat. vbi barbare dici ſolet q̄rit p te.videas qd velit eſt triſtis neſcio qd.i. neſcio pp qd.itelligit̄.n.ob aut pp.nō temere.i.nō icōſulte,nō iconſiderate,ē triſtis. vel vt alij volūt,ſine cā.metuo qd ſit.i.pp quid ſit triſtis.chr. Metuis qd ſit pp qd eſt triſtis?ne.i. certe.iſte p indignationem dicit Hercle dixerit.i.dicit,ɔiunctiuū pro indicatiuo.magnas nugas.i.fabulas.vana et futilia cum magno conatu.vel metuo ſup.ne iſta dixerit.i.dicat mihi magnas etc.So.hem,interiectio applaudētis ē blandiētis.o mi⁹ vir.q.d.lętor aduentu tuo,vt tibi narrē quę acciderunt.C.hem mea vxor. hęc repetitio a ſimili indignantis eſt.quęro te ipm ē hoc quęro p te hoc.Ch. loquere.i. dic qd velis.So. primum.i.i primis oro te hoc. neqd.i.vt nō credas me eē auſam facere aliqd aduerſum.i.contra. edictum tuum.i.iuſſum,ſeu imperium tuum.ch.vis me credere tibi iſtud.i.q nihil fueris auſa aduerſus edictum meum. credo.i. in hoc morem gero tuę voluntati,ē ſi.i.quis ſit incredibile,te nihil eē auſaz etc.Sy.hęc purgatio.i.hęc excuſatio portat neſcio qd peccati.So.meminiſti.i.recordaris me eē grauidaz i.tenes memoria cum eſſem grauida.te maximopere.i.mirum immodum maxime. interminatuz eſſe mihi.i.minatum eē.nam interminari ſignificat minari,ē quaſi minando prohibere,vt interminatus ſum ne faceres.i.prohibui minas proponen

Opperiri

Temere

hi pro eodem,ut dicimus augeo tibi diuitias,ē augeo te diuitijs et per paſſiuum,tu augeris diuitijs, et diuitię augentur tibi.So.minime.i.non ſuſtuli puellam,ſed anus, ideſt vetula Corinthia erat hic haud impura,ideſt nō inhoneſta, neq; impudica. impurus enim dicitur aliquo vitio maculatus.dedi,ideſt tradidi ei anui filiam meam exponendaz, ideſt mortis periculo,vel etiam ipſi morti obijciēdam.Chre.o Iupiter.ne.i.vtrum deeſt ſup.vel eſt ne verum,vt interpretat̄ Laurē. tantam inſcitiam.i. ignorantiam eſſe in aīo q.d.putarē ne tantā eſſe ignorantiam in aliqua (vt aiunt) pſona,vt.s.pderet ſeipſam alteri in facinore,qꝺ cęlatiſſimum eē deberet.So.perij.i.pdita ſuz,quid ego feci.Ch.at rogitas?So.o mi Chreme ſi peccaui.i.ſi erraui. feci id peccatum inſcitia.i. per iprudētiam et non ɔſulto aut dedita opera.Chr.qdem.i.certe.certo ſcio id qꝺ ſequit̄.s.te dicere,et facere oīa,quę facis, aut dicis inſcientem,atq; imprudentem.i.per ignorantiā, et imprudentiam,ſeu ſtultitiaz, et inconſiderationē, et ſi.i.ēt ſi vel q̄uis,tu neges q.d.ēt ſi negares,tu fateris,ſcio te dicere et facere omnia p imprudentiam. Prudens eſt qui aliquid ſentit ſua intelligentia,ſciēs autem dr̄,qui alicuius indicio rem cognoſcit,itaq; prudens per ſe eſt.ſciens p alios.cōtra imprudēs dr̄ qui non hēt intellectum bonorum et malorū. Inſciēs autem dr̄,qui res ignorat,quas deberet cognoſcere.oſtendis tot peccata.i.errata in hac re.nā iam primum ſi voluiſſes exequi, ideſt complere meum imperium.oportuit interemptam eā puellam,ideſt oportuit interfici eam, non ponitur hic pticipium pręteriti temporis pro infinitiuo,vt aſſolet,puta interemptā pro interimi.id enim fit in duobus caſibus,accō et ablatiuo.non oportuit inquam ſimulare mortem verbis,ideſt per verba, et dare ſpem vitę re ipſa,ideſt ipſo effectu,dando videlicet illi anui quę poterat eam educare, neq; exponere.at.i.ſed omitto id videlicet te debuiſſe exeq imperium. Animus maternus miſericordia mouetur,ſcilicet in foetum,vel animus maternus eſt

dignus miſericordia.i.meretur.vt ſui miſereantur,
ē venia plurimum dignus eſt.ſino,ideſt facile pa
tior,illud non valde egre fero q̄.s.non expoſueris
proſpectum vero pro ſed.ḡ bene per ironiam.q.d. peſſime a te
proſpectum eſt filię,ideſt prouidiſti filię,dando eā
lenę.proſpectū eſt,hic eſt imperſonale paſſiuę vo/
cis,quod ante hꝫ ablatiuus mediante a vel ab pſo/
nę agentis,et poſt caſum ſui verbi.Eodēꝫ modo in
epiſtolis Cic.loquitur,ait enim.Quod ſi meis rōni/
bus a te proſpectum eſſe intellexero, quid voluiſti
facere de filia.q.d.voluiſti facere meretriculam.co
gita,voluta mente tua quid videas.nempe.i.certe,
filia prodita eſt.i.decepta ē data illi anui,ē illi ve
tulę.Feſtus dicit prodere eſſe dare et fallere,et bene
hic capi poteſt eo modo,interdum prodere ſignifi/
cat differre,ſiue elongare,vt ita dicam.Virg. Pro/
dimur,atq; itālis longe diſiungimur oris. Inter/
dum ſignificat indicare,quod deberet tegi,et per h
fallere,vt prodidit me voce.i.indicauit. et quod di
citur inepte,incuſauit me.propterea ꝑditores dn̄r,
qui decipiunt indicando quod celare deberent.fi/
lia ergo abs te prodita eſt, quaſi commiſſa eſt illi
anui,et per hoc decepta.veluti.i.tanq̄.planiſſima,
ideſt omnino vel clariſſime et manifeſtiſſime.fa/
ceret queſtū.i.faceret lucrum turpiter corpore ſuo,
et veluti veniret.i.venderetur.a veneo is. palam.i.
publice plus offerenti.per te.i.per tuam proditionē
credo q̄ ſup.cogitaſti id quod ſequitur cum prodi
diſti eam anui,ſit ſup.hec filia mea.quiduis.i.qdli/
bet ſiue faciat queſtum corpori ſuo,ſiue ſeruiat ꝛc.
ſatis.i.ſufficit.dummodo viuat.quod cum ſit, ita
dicit Ch.qd poteſt tractari cum talibus impruden
tibus.quid agas.i.qd agat aliqs,ſecunda perſona ꝑ
tertia,hoc eſt quid tractare,aut conferre,aut cōica
re poſſit aliqs cum illis.i.cum talibus vel viris
vel mulieribus,qui refert viros et mulieres,q̄ ma/
ſculinum preponderat foeminino, qui neſciūt ne/
q; ius.i.normam viuendi.neq; bonum.i.honeſtum
Ius bonū et equū factu.neq; equum.i.quod iuſtum eſt,et qui neſciūt
inquam ſup.melius proſit. aut qd peius.i. magis,
obſit.i.noceat mihi· vident niſi id quod lubet pro
libet.u.pro i ponitur aliquando a poetis.So.o mi
Chr.peccaui.i.erraui.fateor victa.s.tuis argumen/
tis vincor.i.confutor,vt cognoſcam me peccaſſe.
nunc obſecro te vt quanto tuus animus eſt graui
or natu.i.peritior propter plures experiētias, quas
potuiſti hr̄e plus q̄ ego. et bn̄ dicit grauior natu.
nā maiores natu.i.ſeniores debent eē grauiores.i.
moderatiores et ꝯſtātiores,atq; prudētiores ob ma/
iorē experientiam, pōt ēt hic capi grauior natu ꝑ
maior natu.q.d.tuus animus potuit plura videre,
q̄ meus,cum me natiuitate p̄ceſſeris.nam fere ma
riti ſunt natu grauiores ſeu maiores vxoribus ſu/
is,quāto ergo tuus animus eſt grauior natu.i.an/
quior.tanto ſit ignoſcentior.i.promptior ad igno
ſcendū et parcendum.vt.i.ita,q̄ tua iuſtitia ſit ali/
qd preſidij.i.protectionis et auxilij mee ſtultitię.i.
mee ſimplicitati.Chr.equidem.s.ambę hę particu/
lę capiuntur affirmatiue ad maiorem compro/
bationē,ignoſcam tibi iſtud factum,verum.i.ſed
o Soſtrata.mea facilitas.i.benignitas. indulgentia
multa.i.nimia et abundans plus equō, male docet
te.i.male te inſtituit.nam ſi,tibi eſſem paulo a/
cerbior,magis rebus tuis agēdis proſpiceres, poteſt
etiā eſſe multa actūs pluralis ſic,mea facilitas ma/
le docet te multa.Facilis et clemens ſic differunt. Facilis et clemens
nam facilis eſt cuius ira cito ſoluitur,clemens aūt
qui nunq̄ iraſcitur,ſed qcquid iſtud eſt.i. qualecūq;
fuerit factum iſtud de exponenda filia. loquere.i.
dic qua cauſa.i.qua occaſione.hoc.s.filiam eſſe in/
uentam acceptum eſt.i.notum eſt.So.vt.i.quemad
modum omnes nos mulieres ſumus ſtultę.i.incō
ſideratę.miſerę.i.infelices.et religioſę.i.ſuperſtitioſę,
nam etiam apud antiquos (vt Gel.refert) religio/
ſus dicebatur,qui nimia ac ſuperſtitioſa religione
ſeſe alligauerat.cum.i.quo tpe.do.i. trado illi anui
filiam exponendam.i. morti obijciendam. detra/
ho.i.abduco annulum de digito meo,et dico vetu/
lę vt exponeret.i.eijceret eum annulum vna cum
puella.ne.i.vt.ſi non moreretur filia,non eſſet ex/
pers,i.exors ſine patre,aut ſorte de bonis nr̄is. Chr.
iſtud feciſti ſup.recte per ironiam dicit. conſerua/
ſti te,atq; illam.i. illo annulo tradito conſeruaſti
te,ne faceres contra religionem, et conſeruaſti il/
lam ne moreretur. So.hic eſt is annulus. oſtendit
ei annulum quem dederat.Ch.vnde hēs illum an
nulum.i.a quo recupaſti.So.hēo ſup.ex adoleſcen/
tula,quam Bacchis adduxit ſecum.Sy.Syrus timet
ne ſibi p̄ripiatur auferendi argenti occaſio agnitio
ne filię,itaq; ingemit.Hem, dolentis eſt.Chr. qd ea
Soſtrata narrat?So.ea Antiphila adoleſcentula dū
it lauatum.antique pro lotum.Oni.ſacra lauatu/
ras.m.p.a.dedit mihi.i.tradidit,commiſit mihi an
nulum.ſeruandum.i.vt eum ſeruarem. Primo.i.
in principio.non aduerti aīum.i. non aiaduerti,
neq; conſideraui illum annulum.ſed poſtq̄ aſpexi.
ilico.i.ſtatim cognoui.exilui vel exiliui.i. celeriter
gaudēs,ſeu exultans exiui ad te.Chre. qd nunc ſu/
ſpicaris.i.cōijcis,aut inuenis de illa adoleſcentula.
So.neſcio niſi ut.s.q̄ queras ex ipſa.ex pro ab,vt ſę/
pe.i.queras ab ipſa adoleſcentula vn̄ habuerit hūc
annulum.ſi pōt reppiri vn̄.s.habuerit.Sy.Perij. vi/
deo plus ſpei eſſe q̄ uolo de agnitione filię.ſi ita eſt.
quemadmodū proponit a Soſtrata de ea.eſt nr̄a,
ideſt filia heri,et herę ſeu de nr̄a familia.Chre ne.i.
vtrum illa anus,cui dederas eam viuit.So. neſcio
an viuat.Chr.Quid illa vetula renunciauit.i. retu/
lit tibi feciſſe olim.i.quondaꝫ. cum ei dederas An.
s.expoſuiſſe ſe diceret vti erat iuſſa.So. Renuncia/
uit inq̄ ſe feciſſe id qd iuſſeram.s.ſe expoſuiſſe fi/
liam.Ch.Cedo.i.dic.qd ſit nomen mulieris.i.anus.
vt q̄ratur.i.petat a vicinis,et noſcētibus.So. nomē
ei Philtere,vel in ntō vel ī dtō.Naꝫ dicere poſſum
eſt mihi nomen Guido et Guidoni,item et Guido/
nis.vt plerunq; legi,ſed.s.ſępius per ñatiuum leg/
mus,aut ꝑ datiuum,et qdem elegātius.Sy. ipſa eſt
anus.s.quam dicit.et qua Antiphila abducta eſt,
qd nouerat Syrus.nam iuerat ad q̄rendas puellas
domum eius.mirum eſt ſup.ni.i.niſi illa anus eſt
ſalua.ideſt incolumis, ac non mortua, ē ego Sy/
rus perij, quoniam auferendę pecunię eſt mihi
p̄reptus locus.Ch.o Soſtrata ſequere me intro.i.in

hominum.hac.i.per hanc viam. So.vt.i.qualiter,vel quom, euenit.i. accidit, pter ſpem.i.ex inſperato, vt.s.tu eſſi iceveris ita placatus,q.i.quom,male.ideſt miſereri,ſeu valde timui,ne.i.vt et vt.i.q ees nunc aio ita duro.i.q haberes nunc animum ita durum inexorabiles;vt.i.ſicut,olim fuiſti in filia tollenda i.exponenda,et tollenda de medio vel nutrienda,quoniam eam nolebas nutrire. Chre ſepe non licet hominem eſſe ita vt vult,ſi res.i.ſubſtantia,facultas,non ſinit.i.non patitur pauperie premente;nunc tempus eſt mihi ita,vt cupiam,ideſt. vt optem habere filiam,quoniam auctus ſum diuitijs,ſed olim.i.cum iuſſi exponendam nihil minus erat mihi ſup.q vt cuperem filiam pauperie premente,rebuſq; non ſinentibus, neq; video cur ſit capiendum, nihilominus pro non, vt putat Calphurnius.

ASC. AD finem ſcenę.Ipſa eſt mirum in illa ſalua eſt &c. Commentarius vtriq; ingt mirum in illa anus eſt ſalua.Ego vero nõ de anu, ſed de filia intelligo,vt ſit expoſitio,.Mirum eſt ni illa.i.filia ſit ſalua,et ego perierim. Ratio aũt quare de anu intellectum nolo eſt,q Syrus eã mortuam ſciuerat.Vnde ſupra dixit. Anus quę eſt dicta mater,et non fuit.ea obijt mortem.Et paulopoſt.Offendimus mediocriter veſtitam veſte lugubri eius anus cauſa, vt opinor, quę erat mortua &c.Non ergo iam dubitat an illa ſalua ſit,ſed de Antiphila loquitur.Illud quoq; admonitos velim adoleſcentes ſepe in expoſitione pronominum ſublatum eſſe breuitatis gratia verbum expoſitiuum ideſt vel ſimile quoduis. Nam(vt Ser. grãmaticus docte diſſerit)pronomina non cum nominibus (niſi emphaticos)ſed pro ipſis nominibus ponuntur,quocirca voluit illud primo Ænei.Illi natę,ſic intelligi,vt illi ſit pnomen,immo aduerbiũ,q illi natę non recte diceret. Tametſi igit inueneritis eiuſmodi expõnes,illa anus, ipſe Chęrea &c. nõ tamen ſic loquendum continuo cenſebitis.

SER. NIſi. Incipit quartus actus de cognitione filię et auri extorſione, et in primis aget de cognitione filię,poſtea quo aurum extorqueatur a ſene,vna pars tendit ad Menedemum,q principalem locum obtinet in comędia. Alia ad Cli. qui ẽ ſcdaria pars comędię.Inducit mater Soſtrata loquens cum nutrice, quę ſunt ꝓgrę perſonę in hac cognitione,et Sy.cum Chreme. Ad quẽ fiat nunciũ cognitionis. Nota q Chremes hanc natã iuſſerat necari,ſed mater fecit eam nutriri.Cũ aũt Bacchis veniſſet ne dinoſceret amica Cli. ſed Clinię cõmiſſa eſt Antiphila Soſtratę,q dum lauaretur cõmiſit annulũ Soſtratę, quem intuens illa,et recognoſcẽs ſic lquitur cum nutrice. Exponi vocat q data eſt ad nutriendũ cuidam anui, tñ quaſi piecta a ſe,et quaſi non multum curioſa qd modo faceret,et dr exponi,quaſi extra manũ poni.At vide vt ſatis &c.videas qd ſcies. Syrus adiuuat partes Soſtratę,q volebat ne cognitio periret. Dicit ergo neſcio qd tibi.q d.credendum eſt,non.n. vile eſt,q triſtis eſt.Ne.i.certe.Primo pmittit excuſationem,qd non falſa erat,ſed ſolũmodo pacare vir.

intendebat,ergo herus.d.a.eſt, q oportebit multa expendere qrendo ei maritum,hoc dicit Syrus q ſi aduerſando Soſtratę,et ponendo tñ Chremetẽ in via redimendi.ſi.n.inuenieẽ filia,redimere oportebit,cũ de qrendo illi maritum non ſit dubium, vt ipſe Syrus nũc dicit,ergo herus &c. Minime Soſtrata rñdet ſm hoc qd Syri verba intellexerat,putabat eum Syrũ dixiſſe hoc de nutritiua,q nutriendo multa diſpendiſſet,et iõ dicit minime adauctus eſt in nutriẽdo.O Iupiter. timebat.n. q anus illa meretricem eã feciſſet.Non ſolũ peccaſti,ſed et rogitas qd peccaſti.Eſt.n.impudentia cum qs peccat et peccaſſe ſe diſſimulat,qñ qs feciſſet. Id eqdẽ ad hęc Ch.verba,q dixerat q inſciẽs feciſſet,rñdet. Tu vere inſciens es,et ſtolida. At id omitto,fuit.n. miſericordia,fuit animus.m.Et ideo ſino, ſed pter hoc vide q bene abs te proſp.eſt hoc quod vo.s. nutrire filiam cognitam modo,hęc.s. q eam tradidiſti tali.q venalem eam fecit; ita planiſſime a te pdita eſt,veluti faceret qſtum per te.i. iuſſu tuo, et veluti veniret palam,vt fieret venalis. Sed credo id cogitaſti fortaſſe,quod dicam ſatis eſt mihi qd vis tñmodo viuat,et etiam aliud cogitaſti fortaſſe,q ſi aliqs eam corrumperet,poſtea cognitam ciuem lege coactus eam duceret, ſed hęc cogitatio ſtulta fuit,q ſi leccator aliqs corrupiſſet,leccatorẽ qs cogere poſſet?cum ſine lege,et rõne viuant leccatores.Et hoc ẽ quod cum illis leccatoribus agas. I.agendo proficies, q neq; &c. Quanto grauior ẽ, tanto ſit ignoſcentior.Stulte religioſe, ſtulte ponĩ aduerbialr.Conſeruaſti te.i.pietatẽ mřis non deſeruiſti et illam,q cũ annulo inuenit,ne perire illã ſineret annulus effecit.Quid ea nar. de illo annulo.Si pa.repe.ab ea.i.ſciri.Perij plus ſpei.n.q.n.quia ea qdem inueniri volebat,ſed nõ tã cito. Quoniã modo timet,q.i.poſtq ita inuenta ẽ,ẽ ita totum manifeſtum ẽ.De Clinia ſtatim eã qrit, et detegat ꝯſiliũ de Bac.putabat.n.hoc prius efficere,vt Menedemus eã emeret,q ſi ad opus Cli.Tñ reuelato ei ꝯſilio de Clni.et poſtea paulatim ea cognita,redderet ſuum Menedemo,qd dediſſet Bac.de emptiõe, qd ꝯſilium in parte poſtea ſumpſit. Et ego pu. q tam cito inuenta eſſe nřa.i.filia dñi mei.vt.i.qliter,pter ſpem euenit,ſi res non ſinit, nõ licet hoĩeẽ eſſe,vt vult,ego.q.d.voluiſſem qdem nutriri quondam filiam,ſed res mea non patiebatur.

NIſi.m.a.f.Recognita Antiphila Syrus anxius nouũ qrit ꝯſilium de extorqnda pecũia et bñ liberãtẽ de re aliq exprimit,ẽ.n.dialogiſmus acuti ingenij in multa cogitatione, vſantis. CAL. Copię męę,tranſlatio ſumpta ab impatore, qui iã pene fuſus ab hoſtibus ſe i aliquẽ tutiſſimũ locum receperit. Copię, numero multitudinis, et ἐνικῶς de exercitu.dñr.Salu.Ex oĩ copia Catilię. Vir.Et quę ſit me circum copia luſtro. Triũpho s.m.l.verba ꝓprie ſeruorum quoties vident ſe qd inceperant perpetrare non poſſe.Et ironicos legẽdum. Bolum, tranſlatio ab animalibus.quibus auffertur preda.Bolus apud grecos ſi per o ſcribitur,ſignificat iactum retis, ſi per ω glebam terrę vel fruſtum cuiuſque rei. Comminiſcar,

fingam,inde commentum dicitur.Alibi. Atq; illis commentum placet. Nihil tam dif.ſententia generalis ſine certo auctore,quę ſeruis etiã conuenit. Quid ſi ſic,qui aliquid ixpturi ſunt multa proponere ſolent,et affirmare,et ı ſellere quod ſit faciendum,vel relinquendum. Tantuidem egero, hęc conſultatio ſit a Syro, per ratiocinationem. ſic opi. bñ opinor, nam quę opinamur putamus, q̃ putamus incerta ſunt. Euge, vox lętantis eius qui optimũ inuenerit cõſilium. Fugitiuũ a. facete et iocularitter ſeruili more de argento,tanq̃ de homine dixit.

abſcedere tecto,ideſt relinquere tectum, vbi ſit filius quem meis pollicitis decepi,crucior,ideſt dolore affligor tantum bolum, ideſt tantum morſum, ideſt tantam opportunitatem,eſſe ereptum, ſubductum, ſubtractum mihi de faucibus, ideſt de gutture,vel ore,ac buccis,tam ſubito,ideſt tam repente, eſt autem hęc tranſlatio ſumpta ab animalibus,quibus eripitur pręda, quid agam, aut quid cominiſcar.i. fingam ex cogitabo. Inde commentum, ideſt figmẽtum, ratio eſt mihi ineunda,id ẽ inueniendus eſt mihi modus, de integro

Que putamus

Octonarij Iambici.

SYRVS.

NIſi me aĩus fallit haud multũ a me aberit ĩfortunium.
Ita hac re in anguſtũ oppido nũc cogunt copię meę,
Niſi aliquid video ne eſſe amicam hanc Gnati reſciſcat ſenex.
Nam quod ſperem de argento.aut poſſe poſtulem me fallere,
Nihil eſt,triumpho,ſi licet me latere tecto,abſcedere.
Crucior bolum tantum mihi ereptum tam ſubito e faucibus.
Quid agã?aut qd cõminiſcar?ratio de integro ineundaſt mihi.
NIHIL TAM difficile,quin quęrendo inueſtigari poſſiet.
Quid ſi hoc ſic incipiam nunc?nihil eſt,quid ſi ſic?tãtũdẽ egero.
Ac ſic opinor,non poteſt.immo optime,euge optimam hẽo.
Retrahã hercle opinor ad me illud idẽ fugitiuũ argẽtũ tamẽ.

GVI.

NIſi me &c. Agnita filia Syrus nouũ init conſilium de extorquenda pecunia,et hic de re aliqua quiſquam deliberans rite exprimit̃. Sy. Syrus ſolus apud ſe ad hęc loquit̃,niſi animus fallit me.qui.s.pſagit mihi aliquid mali, infortunium.i.infelix ſucceſſus,ſeu malus caſus,mala fortuna,haud.i.nõ,multum aberit.i.longe erit a me ita.i.adeo,meę copię.i.meę legiones, meus exercitus,et ad propoſitum mei conatus,coguntur.i.cõpellimur nunc,conſtringimur nunc,oppido,ideſt valde,in anguſtum.i.locum arctiſſimum q.d.meus exercitus iam pene fuſus eſt,nam coactus eſt et impulſus in anguſtias vbi contereẽ facile, hoc eſt mei conatus adeo repreſſi ſunt hac re.i.hac agnitione puellę,vt facile poſſint contundi,atq; conteri,quod eſt tranſlatio ſumpta a re militari;alij codices habent,ita meę copię coguntur.i. conſtringuntur in anguſto oppido.i.in aliqua munitione in quam me recipere neceſſe fuit, haud multum ergo aberit a me infortunium, niſi prouideo aliquid.i.niſi excogito aliquam technam,ne.i. vt nõ ſenex Ch.non reſciſcat, ideſt cognoſcat hanc Bacchidem eſſe amicam Gnati Clitiph. nam nihil eſt quod.id eſt propter quod,ſperem. ideſt ſpem habeam de argento extorquendo, ſcilicet aut nihil eſt inquam propter quod poſtulem me poſſe fallere herum,ſcilicet Chremetem.Scilicet,per ironiam lege,quod dici ſolet.Deus ſciat,et triũpho, ideſt glorior,letor more illius,qui triumphauit, me latere,ideſt deliteſcere,neq; audere emergere in lucem in conſpectu Clit.et triumpho inquam, ideſt me

Batere

ideſt denuo,nam iam inuerat vnam rationem, ideſt excogitauerat vnum modum habendę pecunię,quę via ſibi non proceſſit,aliam inire,ideſt excogitare neceſſe fuit,deinde ſequitur ſententia exornatio,ſiue color rhetoricus,nihil eſt tam difficile,quin,ideſt quod non poſſit inueſtigari, ideſt inueniri quęrendo, nam inueſtigare ſignificat quęrendo inuenire,vt probat Lauren. Nunc Syrus incipit deliberare, et identidem proponit, et propoſita refellit,tandem inuenta bona ratione erumpit in lętitiam.Quid erit ſup ſi incipiam, nunc hoc quod ſcilicet cogitabat tũc ſic, ideſt hoc pacto,deinde ſibi non placere reſpondet,nihil eſt, ideſt tale figmentum nullius eſt momenti. Quid erit inquam ſi ſic incipiam inquam,deinde confutat illud,egero tantundem,ideſt tantum proficiam in hoc faciendo quantum in alio precedenti iam confutato,at, ideſt ſed, ſi inquam incipiam ſic quid erit?opinor, ideſt vt mea fert opinio, non poteſt fieri ſic,ſcilicet vt nunc cogitabat,deinde illa ratione aliquamdiu perſpecta cognouit eã eſſe bonam,et nunc ſe corrigit,immo,ideſt ſed,optime poteſt fieri inquam hoc, euge, vox lętantis eſt eius,qui bonum inuenerit conſilium, habeo.i. ſcio optimam rationem,ſcilicet extorquendę pecunię,hercle tamen,ideſt quamuis obſtructa ſit mihi altera via et occluſa,tamen hac via,vt opinor, retraham, ideſt reuocabo, reducam ad me illud idem argentum fugitiuum, quod me tantopere fugit, vt id aſſequi non poſſim, et de argento iocularitter, et ſeruili more tanquam de homine dicit.

ASC. Illud. Nam quod de argento etc. ſic quidam interpretatus eſt, nec inepte meo quidem iudicio. Nam nihil eſt, quod ſperem me poſſe fallere herum, immo adhuc redactus ſum, vt triumphi loco habeam malum fugiſſe, ideoq; ait, Triumpho ſcilicet me latere tecto, et abſcedere impunem. Si tamen textus habet non ſi licet, ſed ſcilicet ironia eſt.

SET. Niſi. Facta cognitione filie tranſit ad aliā partem actionis iſtius. s. ad ſolutionem argēti. Ad hoc videtur Syrus puenîens pſona, qui amiſſo priori conſilio cogat nouū inuenire cōſilium ad extorquendū argentum. Et vnde cogatur premittit. s. ex timore, qa

pudiat. Tamen quamuis fugit. hoc erat conſilium quod viderat, q̄ oraret Cli. vt Bacchidem duceret ad domū pris, ē ita cęlaret Chremeti eſſe amicam Cliniphonis. Sicq; facile educeret argentū p ſimulatā oppignerationē quā cęperat.

CAL. Nulla. m. r. p. nimia Cliniç lętitia exprimitur de recognita Antiphila, qua prępeditus vix potuit adduci a Syro, vt Clitipho ei ſuccurrat.

Tetrametri Trochaici, & Iambici, & ex his Catalectici, quidam Trimetri, ſeu Septenarij.

CLINIA. SYRVS.

Nulla mihi res poſthac poteſt iam interuenire tanta
Quę mihi ęgritudinem afferat, tanta hęc lętitia obꝛorta eſt.
Dedo patri me nunc, iam vt frugalior ſim q̄ volt. Sy.
Nihil me fefellit, cognita eſt quantum audio huius verba.
Iſtuc tibi ex ſententia tua obtigiſſe lętor. Clin.
O mi Syre audiſtin obſecro? Sy. qd ni? q vſq; vna affuerim. Cli.
Cui ęque audiſti commodius quidq̄ eueniſſe? Sy. nulli. Clin.
Atq; ita me Di ament, vt ego nunc non tam meapte cauſa
Lętor, quā illius, quā ego ſcio eſſe honore quo vis dignam. Sy.
Ita credo, ſed nunc Clinia age, da te mihi viciſſim,
Nam amici quoq; res eſt videnda, in tuto vt collocetur,
Ne quid de amica nūc ſenex. Clin. o Iupiter. Sy. quieſce. Clin.
Antiphila mea nubet mihi. Sy. ſicine mihi interloquere? Clin.
Quid faciam Syre mi? gaudeo, fer me. Sy. fero hercle vero. Cli.
Deorum vitam adepti ſumus. Sy. fruſtra operam opinor hanc ſumo. Clin.

Ægritudinem af. tale et illō, Deorū vitam adepti ſumus.

Dedo. m. p. plus dedere hoc loco q̄ obſeq. dedere ſe vult patri, quēadmodum inhoſtium poteſtatem hoſtes ſe dedūt. in Andria, Tibi pr me dedo, quaſi q vellet contraria, et deditio in hoſte fieri ſolet.

Fruga. hor Frugalior, ideſt temperatior.

eſt ſibi cauendum ne ſenex perſentiſcat fallaciam de filio, et ideo aliud cōſilium fuit reperiendū ad priorem fallaciam obtegendam. et ad hoc pficiendum de argento, quod inceperat. propterea ita ſolus delibera apud ſe. Niſi etc. Ita meę copię, quas de ſene decipiendo habebam. coguntur in oppido, ideſt valde anguſtum, quaſi dicat. Cum mihi eſſet copia fallendi ſenem per inuentionem filię, ē mō anguſtia temporis me coarctat, q: non habeo tempus ad explicandum quod cogitaueram. Cum taꝫ cito ſit recognita filia ſenis, et q: non poſſum efficere, quod intenderam propter breuitatem temporis, infortunium imminet mihi niſi etc. Quia tota fallacia mea comperiet niſi videro etc. et non dico modo de argento inueniendo. Sed de hoc tantum ſcilicet ne eum eſſe am. etc. Nam nihil eſt qd de argento ſperem, aut quod poſtulem me poſſe fallere ſenem. Et ideo triumphi. etc. Crucior, iterum mutat voluntates more cogitantis, et dico nihil eſt de argento quod ſperem Sed per Deum crucior, ē doleo. t. m. e. a. fan. Bolum eſt quod vno morſu canis capere poteſt, vel homo. Metaphorice dictus eſt ineſtigari, ideſt reperiri poſſit. Quod ſi hoc eſt. Cum diuerſa ſumat conſilia viciſſim eligit et re

O mi Syre audiſtin, blandimento incipit, vt faciunt qui quicquam ſperatum conſecuti ſunt. Quidni. quidni ſi audierim.

Meapte, cum ablatiuo. parelcon additum vt noſtrapte. a to tamen poſuit mihipte pro mihipſe. Dignam. q. h. amica ē ſi impudica eſt, dummodo amatori placeat ab eo commēdatur amore eum impellente. Da te duę partes orationis. Cicero, Da te homini. Dare eſt quod repetas, dedere eſt ad perpetuum. Damus et amicis. dedimus tantum hoſtibus. Nam amici iuſta et honeſta petitio, ſuccurrendum eſt, animi nequid illi incommodi accidat. Amici, melius, q̄ ſi dixiſſet Cliniphonis, ē amicus animi eſt. Amator vero corporis, ē amator eſt ad tempus, amicus qui perpetuo amat.

Dare

amator

Nequid de amica, apoſiopeſis. O Iupiter, exclamatio terribilis pene ex nimio gaudio diſipientis. Nubet mihi, hinc omnis lętitia dependet.

Interloquere, hoc loco inter non auget: quemmodū in verbo intercipit, iterbibit eſt āt interloqui impedire, et iterpellare loquentem. Fer me. i. tolera, tolerandus eſt, qui ex amore deſipit, quia amor ē odium, vt teſtatur. Au. Gellius, duę ſunt ſe

Fer

Vero
Virg.

votiſſimę affectiones. Hercle ve. vero vt plurimum ironię conuenit. Virgi. Egregiam vero laudem, & ſpolia ampla refertis. Sane et vero, et pronunciandi adiumenta et in verbis negationem habent, licet confeſſionem afferre credantur. Hoc non ages, ideſt audies. in Andria. Hocine agis.

in dubio habent. Quid malum, malum interiectio eſt iraſcentis. Me ętatem, poſuit pro diu. alibi, iamdudum ętatem lites factę inter eos. Vnus eſt dies, aſſignat tēpus pro ratione. non vult Chremetem diu credere Bacchidem Clinię eſſe amicā. Pax, aduerbium comicum, et ſignificat tantū.

Loquere, audio. Sy. at iam hoc non ages. Clin. agam. Sy. videndum eſt inquam,
Amici quoq; res Clinia tui in tuto vt collocetur,
Nam ſi nunc a nobis abis, & bacchidem hic relinquis,
Noſter reſciſcet ilico eſſe amicam hanc Clitiphonis.
Si abduxeris cę labitur itidem, vt cęlata adhuc eſt. Cli.
At enim iſtoc nihil eſt magis Syre meis nuptijs aduorſum.
Nā quo ore appellabo prēm? tenes quid dicā. Sy. quid ni. Clin.
Quid dicam? quam cauſam afferam? Sy. quin nolo mentiare,
Aperte ita vt res ſeſe habet narrato. Clin. quid ais? Sy. iubeo
Illam te amare, & velle vxorem hanc eſſe Clitiphonis. Clin.
Bonam atq; iuſtam rem oppido imperas, & factu facilem.
Et ſcilicet iam me hoc voles patrem exorare, vt cęlet
Senē voſtrū. Sy. immo vt recta via rē narret ordine. Cli. hem,
Satin ſanus es, & ſobrius? tu quidem illum prodis plane.
Nam qui ille poterit eſſe in tuto, dic mihi? Sy.
Huic equidem conſilio palmam do, hic me magnifice ecfero,
Qui vim tantam in me, & poteſtatem habeam tantę aſtutię
Vera dicendo, vt eos ambos fallam, vt cum narret ſenex
Veſter noſtro, iſtā eſſe amicam Gnati, non credat tamē. Clin.
At enim ſpem iſtoc pacto rurſum nuptiarum omnem eripis.
Nam dum amicā hanc meam eſſe credet, non committet filiā.
Tu fortaſſe quid me fiat paruipendis, dum illi conſulas. Sy.
Quid? malum me tandem cenſes velle id adſimularier?
Vnus eſt dies, dum argentum eripio, pax, nihil amplius. Clin.
Tantum ſat habes? quid tum queſo ſi hoc pater reſciuerit. Sy.
Quid ſi redeo ad illos qui aiunt, QVID ſi nunc cęlū ruat. Clin.
Metuo quid agam. Sy. metuis, quaſi non ea poteſtas ſit tua.
Quo velis in tempore vt te exoluas, rem facias palam. Clin.
Age, age, traducatur Bacchis. Sy. optume ipſa exit foras.

Inquā, verbū hoc vim interdum maximā habet ad adhortationem. Et videndum ē, et vide, magna aggreſſuris dicitur, et inquā vtimur nonnunquam ī repetitione ſupradictorum. Noſter, cuꝫ ſtomacho. Si ab. recte abduxeris. Nā abducimur proprie qđ alienum. Quo ore, ſic dicimus quando aliquid pudēdum committimus. Appellabo, ſi dixero Bacchidē. Quin imo, cautus ſeruus ea admonet, quę non erunt aduerſa nuptijs. Bonam atq; iu. ironicos legendum. Vt cęlet ſenem veſtrum, dicimus enim cęlo tibi hanc rem, et cęlo te hac re. cęlo te, de hac re intelligendum, cęlet ſenem de Bacch. Prodis, prodere proprie ad parentes refertur, ſed nonnunquam ad eum, cui res alterius demādata eſt, et cuius conſilio alter regitur. alij legunt. Perdis huic conſilio. Palmam do, translatio a victoribus, quibus dabatur palma. cōtrarium eſt huic illud, Do manus. Meam eſſe credet, neceſſario ſi Chre. Bac. gnati amicam nō crediderit, Clinię eſſe crediderit. Committet, bene de filia committet dixit, quia proprie magna committimus, et ea ſecundum Donatum, quę ſalutem

Cęlo tibi hanc rē
Prode

Pax aduerbium

Si nunc c.r. verbū vſitatū in eos, qui ſub timidi ī re peragenda ſemper dicere ſolent. Quid ſi hi vel illud acciderit. Age. a. vox cōſentientis, et q victus ē rationibus calidi ſerui. Optime exit, partis ſcene ē alterius ſcęnę.

GVI.

Nulla mihi ē cę. Hic. n. nimia Clinię lętitia exprimit recognita Antiphila, q̄ lętitia percuſſus vix pōt adduci a Syro, vt Clitiphoni ſuccurrat. Cli. iam nulla tanta res poteſt interuenire mihi. i. accidere, et quod dicitur, ſubuenire, licet non proprie in eo ſignificatu. poſthac. ideſt poſt hoc tempus, quę afferat mihi ęgritudinem, ideſt animi moleſtiam. tanta, ideſt adeo magna, hęc lętitia ē oborta, ideſt enata mihi vel erupit, nunc dedo me patri, ideſt conuerto me vel trado me totum in patris poteſtatem hoſtium more, qui de victoria deſperantes ſe in hoſtium poteſtate dedunt. vt ideſt ita, quod iam ſim frugalior, ideſt temperatior, modeſtior, q̄ vult, quaſi dicat, officio meo et mea fragalitate eius voluntatem vincam. Sy. nihil fefellit, ideo bene dicebam, et vere, vel non erraui, cum ita eſſe indicaui, nam res non me fallit, quam non ignoro, ſeu quę me non latet, non pręterit, non fugit,

Frugal or

quantum audio, id eſt intelligo, verba huius cli/
nię. Antiphila agnita eſt. i. recognita a parenti/
bus, hoc autem apud ſe dixit, deinde conuertit ſer
monem ad cliniam et inquit, lętor iſtud obtigiſ/
ſe, id eſt contigiſſe, eueniſſe, ſucceſſiſſe, tibi, ex tua ſen/
tentia, id eſt vt volebas, vbi dici inepte ſolet ad tu/
um gratum, ad tuum placitum. cli. o mi Syre ob
ſecro audiſti ne rem totam, vt facta eſt de agnitio/
ne filię. Sy. quidni. i. cur non audierim, qui affue/
rim, vsque, id eſt aſſidue, vna, id eſt ſimul cum pa/
rentibus. cli. cui homini audiſti quicquam com
modi, ęque, id eſt ita eueniſſe, vt ſup. mihi. Sy. nulli
audiui quicquam commodi eueniſſe. cli. atq; ita
me Dij ament, affirmandi ſeu iurādi eſt hic mo/
dus ſatis comicis familiaris, hoc ē Dij ament me
ita, vt ego nunc lętor, non tā meapte, id eſt mea
Meapte ipſius, ſeu meamet cauſa, inuenitur et meapte et
et meo/ meopte, ſuapte et ſuopte, tuapte et tuopte, noſtrapte
pte cū ſili et noſtropte, veſtrapte et veſtropte, in tribus generi
bus bus, ſed duntaxat in caſu ablatiuo, licet Cato poſu
Cato it mihipte pro mihiipſi, vt ergo lętor non tā mea/
pte, cauſa, q̄ cauſa inquam illius ſcilicet Antiphilę,
quam Antiphilam ſcio eſſe dignam, quouis, id eſt
quolibet honore, id eſt meruiſſe quemlibet honorē.
Sy. credo ita eſſe vt ais, ſed o Clinia age nunc, id eſt
eia, hortantis eſt, viciſſis, id eſt e diuerſo, contra vi
ce tua, da te mihi, id eſt obſeqre mihi, et mihi mo/
rem gere, vt tibi ſum obſecutus, nam quoq;, id eſt
etiam, res, id eſt cauſa, negocium amici, ſcilicet Cliti
phonis eſt videnda, id eſt prouidenda, vt collocet. i.
conſtituatur in tuto, hoc ē vt careat periculo cul/
pationis et ignominię, videlicet nequid, id eſt vt ſe/
nex Chremes non ſciat ſupple aliqd nunc de ami/
ca, id eſt de Bacchide, q; ſit Clitiphonis amica. cli. o
Iupiter, exclamatio vehemens in ſyrum, tanquā
aliquid dixiſſet quod videretur deſipienti vergere
in nuptiarū impedimentum. Sy. quieſce. i. ne ira/
ſcaris ita, ſis quietus, et expecta quę reliqua ſunt.
Cli. Antiphila mea nubet mihi, id eſt mihi deſpon/
debitur, et nuptijs copulabitur. Sy. ſicine, id eſt vtrū.
interloqueris, id eſt impedis, interpellas me loquen
tem, ſic interloqueris, inquit, quaſi loqueris inter
me, id eſt inter meum ſermonem illum interrum
pendo, et in eius medium te interponendo. Cli. o
mi Syre quid faciam gaudeo, hoc eſt nimio gau/
dij affectu ſum perculſus, fer. i. tolera, me, id eſt mea
verba inconſiderata, et modum me habendi. Sy.
hercle vero, ironice vero aliquid habet hic, fero. i.
tolero te. Cli. ſumus adepti. i. ego ſum adeptus vitā
Deorum, quę lętitię plena eſt, et felicitate, nulla ad
mixta triſtitia, et eſt hyperbolicus ſermo, ab affe/
ctione procedens. Sy. opinor q; ſup. fruſtra, id eſt in
Poena efficaciter, ſumo operam, id eſt q; vulgo dicitur ca
pio poenam, cum tantum poena duntaxat di/
catur de punitione, nam, vt vult Priſci. in primo.
a poena oe diphthongo in u mutata deducitur
punio, et ideo non eſt dicendum, ſumpſi magnā
poenam pro te, ſed potius tua cauſa multos cepi,
ſeu ſumpſi labores, aut plurimum tui cauſa labo
raui, opera autem dicitur operatio, labor, indu/
Opera ſtria, ideo ſic intellige, fruſtra ſumo operam, id eſt

fruſtra laborem ſermonem apud te facere cum tu
gaudio deſipiens aures mihi no prębeas. Cli. loque
re audio te, ſcilicet. i. aures prębeo tuis ſermōibus.
Sy. at. i. ſed, iam, id eſt ſtatim, non ages hoc. i. non
me audies. Cli. agam, id eſt te audiam. Sy. inquam
id eſt dico, repeto quod videndum eſt, id eſt proſpi
ciendum eſt, vt quoq;, id eſt etiam, res amici tui. s.
Clitiphonis collocetur in tuto, vt expoſitum eſt in/
tellige, nam ſi nunc abis, id eſt diſcedis a nobis, et
relinquis hic Bacchidem, ilico, id eſt ſtatim, noſter
ſenex Chremes reſciſſet, id eſt cognoſcet tanquam
rem inopinatam, hanc Bacchidem eſſe amicam
Clitiphonis, ſi abduxeris, id eſt ſi tecum duxeris, ē a
nobis remoueris, itidem. i. ſimiliter, ipſa cęlabitur
eſſe amica eius, vt. i. ſicut, adhuc. i. hucuſq;, ſeu ha/ Adhuc
ctenus cęlata eſt. Cli. at enim. i. ſed certe, o Syre ni/
hil eſt magis aduerſum. i. contrarium tuis nu/
ptijs iſtoc. i. iſta re, quam mones. Nam quo ore. i. Os oris
qua fronte, quo aſpectu, quo vultu, qua facie ap/
pellabo patrem meum, vbi dixero Bacchidem? te/
nes. i. ſcis ne, quid dicam. i. dicere debeam. Sy. quid/
ni. i. cur non teneo? Cli. quid dicam? quam cauſam
afferam patri, propter quam abduxerim eā me/
cum. Sy. petis ſup. quid dices? nolo q; ſup. mentiare
narrato apte. i. clare, vt quemadmodum res ſe ha/
bet. Cli. Quid ais. i. dicis. Sy. iubeo. i. volo te amare.
i. q; tu ames illā Antiphilam, et velle. i. q; tu velis
habere eā vxorem, et iubeo inquam te dicere ſup.
patri tuo hāc. s. Bacchidem, eſſe Clitiphonis. i. ama
ri a Clitiphone. Cli. imperas. i. pcipis, ſuades, rem op
pido. i. valde bonam, et honeſtam, per ironiam di Valde
cit, quaſi dicat valde malam, et inhoneſtam, ē im
peras inquam rem facilem factu. i. vt fiat, ironice
legendo, et hęc particula et hic indignanter poni
poteſt, vt ſiquis dicat, et quis eſt qui male de me lo
qui poſſit. s. hic ponit ironice, quaſi quod dici ſo/ Scilicet
let Deus ſciat, vt alibi. Id populus curat. s. et Virg. Virg.
Scilicet his ſuperis labor eſt, iam voles me exorare
patrem hoc. i. voles me perſuadere patri, hoc exo/
ro. n. te ſignificat pſuadeo tibi, et exoro vitā ſigni/
ficat impetro, interdum ambo accuſatiui, tā ac/
cuſatiuus pſonę q̄ rei iūgunt ſimul cum eo, vt hic
voles ergo me exorare patrē hoc, vt pr̄ meus cęlet
ſenem vrm. s. Chremetē. Dicimus. n. cęlo te hanc rē,
cęlo tibi hanc rem, cęlo te hac re, et cęlo te de hac
re. Sy. Imo. i. ſed, ego volo vt recta via narres omnē
rem ordine. i. per ordinē, et tractu, ac tenore ſuo,
non deflectendo a via recta. Cli. hem, indignantis
eſt, ſatis ne es ſanus. i. ſanę mētis, aut ſobrius. i. nō
temulentus? ędes. i. certe prodis. i. qd dicunt inepte
tu incuſas illum Clitiphonem; plane. i. clare omni/
no. Nam dic mihi, q. i. quo modo, ille Clitipho po/
terit eſſe in tuto. i. ſine periculo cognitionis totius
facti, ſi dixero patri meo eā eē Clitiphonis, nā ſenex
ſenem nō cęlabit. Sy. eqdē. ironicos legat eqdē, do
palmam huic cōſilio. i. aſſentio, more paciſcētium,
q aſſentientes palmā porrigunt. ſeu pſtant hic in
hac fictione Effero. i. extollo, eueho me magnifice.
i. excellēter, ē quod dici ſolet. Ego bñ hic me appo.
qui. s. ego habeam tantam vim. i. tantā efficaciā
in me. et qui habeam inquam ptātem tantę aſtu/

fię.i.verſutię,cautelę, doli dicendo vera,vt fallas.i. decipiam,ambos iuuenes.s.poteſt etiam referri ad ambos ſenes,vt.i.ita,ꝗ cu.i.quamuis,ſenex veſter. s.Menedemus,dicat noſtro ſeni Chremeti iſtam. s.Bacchidem eſſe amicam Gnati ſui, videlicet tuā; tamen non credat.i.reuera ſciat contrarium,qua ſi dicat in quo deci pietur, vel erit pul chra, vt di ci ſolet,de cepto , vbi quis vt cre dit non de cipitur, qꝺ ita erit in tuo patre, quem pu tas ire fal ſum. Cli.at enim,ideſt ſ3 certe, eri pis,id ē au fers mihi rurſus iſto pacto.ideſt iſto modo oē m ſpem nuptiarū. Nam dum credet ipſe Chr.Bac.eē amicā me am, nō cō mittet.i.nō credet, nō tradet, non collocabit nu ptui mihi filiam ſuam Antiphilam. Fortaſſe tu Syre parnicnas.i. paruipendis, parum curę ha bes,quid fiet de me,dum.i.dummodo, conſulas. i.prouideas illi Clitiphoni. Sy. quid malus eſt hic? interrogatio iraſcēns,vt prius ſatis diximus, ē eſt, quod dici ſolet, quid malę grātię? cenſes.i. putas me velle id.s.de Bacchide aſſimulariet.i. fingi,tā dem poſt multum temporis, vel vſq; ad multum temporis,vel ſi manis cape tandem, vt habeat vr gens quiddam et accelerans,vt ſępe oſtendit,dein de ſe non velle id diu aſſimulari vnus eſt dies, pax.i.tantummodo,aduerbium comicum,vt Pri ſcianus habet, nihil amplius.i. nihil vltra peto ſi mulari pręter vnum diem dum.i.quādiu,eripio. i.aſtute ſubduco argentum,quod Clitipho promi ſit Bac.Cli.dicis vnum eſſe diem tantum, per qꝺ oſtendit pax ſignificare tantum, quod tibi paruꝫ videtur,ſatis habes.i.quod dici ſolet, tu habes bo num tempus,vel tibi ſufficit dum iſtum dieꝫ ha bes,in quo argentum extorqās queſo quid tum.i. deinde ſequetur ſup.ſi pater Cli.reſciuerit hoc.i.hāc ſimulationem ad eum decipiendum. Sy.indigna tus tot repetitionibus Clinię dicentis,ſi hoc,ſi illud ꝛc.vſus eſt verbo vſitato in eos, qui ſubtimidi in re peragenda dicere ſemper ſolent, quid ſi hoc, qꝺ ſi illud accideret,et oſtendit ſuo reſponſo talia di cta eſſe ridicula,qualia ſunt ea quę dicit , quid ſi redeo ad eos qui aiunt,quid ſi cęlum ruat,ideſt la batur deorſum, quod dictum eſt ridiculum di ctu,et oſtendens talia eſſe ridenda.Cli. metuo qꝺ agam.q.d.neſcio quid tuto debeam agere. Sy.au fert et ta lem me tum di cens poſſe ſe exolue re tali me tu cum vo let , cum tantopere patri ſit ca rus metu is . i . dicis ꝙ metuis, quaſi hęc pricula hic ponit iro nice , vt ſę pe. i. quaſi dicas,quod ptis tua ñ ſit ea.i.tan ta, vt exol uas. i. libe res te pror ſus.eo.s.me tu, quo di cis te me tuere , eti aꝫ in quo tempore velis te exoluere ſcilicet deinde rogat cum vt ſuam detegat voluntatem ſit facturus necne, facias palam.i. manifeſtes rem.i. quod facturus es,an ſit abducturus Bac.an non.Cli.age age,hor tantis eſt.Bac.traducatur.i.deducatur ad me,vt cę letur indem,vt adhuc cęlata eſt.Sy.optime.q.d.op portune ipſa Bacchis exijt foras.i.e domo Chreme tis,in qua erat,eſt autem hoc dictum paraſceue.i. pręparatio ad ſequentem ſcenam.

Parnicu pare

Satis hēs

Tetrametri.Trochaici, partim Catalectici, nonnulli Iambici.

BACCHIS. CLINIA. SYRVS. DROMO. PHRYGIA

SAtis pol proterue me Syri promiſſa huc induxerunt.
Decem minas,quas mihi dare pollicitus eſt, quod ſi is nunc me
Deceperit,ſępe obſecrans me vt veniam,fruſtra veniet.
Aut cum venturam dixero,& conſtituero,cum is certe
Renunciarit,& Clitipho cum ſpe pendebit animi,
Decipiam,ac non veniā.Syrus mihi tergo poenas pēdet Clin.
Satis ſcite promittit tibi,Sy.atqui tu hanc iocari credis?
Faciet niſi caueo.Ba.dormiunt,ego pol iſtos commonebo.
Mea Phrygia audiſtin modo,hō iſte quā villam demōſtrauit
Charini Ph.audiui.Ba.proximam eſſe huic fundo ad dextraꝫ.
Ph.memini.Ba.
Curriculo percurre,apud eum miles,Dionyſia agitat.Sy.
quid inceptat?Ba.dic me hic oppido eſſe inuitā,atq; ſeruari,
Verꝫ aliquo pacto verba his me daturam eſſe,& venturā.Sy.

QVi ęque audiſti ꝛc. vbi textus habet com modius, et commentarium commodi, alij legunt commode, vt ſit, cui audiſti ęque commode quicquam eueniſſe? illa vero ex clamatio,o Iuppiter,potius geſtientis et exultan tis,ꝙ indignantis eſt. Nam ad Syri verba ani mum non aduertiat. Quod Syrus indicat di cens quieſce, vt mihi auſcultes, et manifeſt: us ſe quentia indicant. Illud bonam atque iuſtam ꝛc. per ironiam legendum indicant ſequentia. At il lud vera dicendo,vt eos ambos fallam, nullo mo do de iuuenibus intelligi poteſt. Nam alter iuue num,hoc audit, pręterea hoc argumenti eſt,quia Chremes putabit Menedemum decipi , licet Me nedemus vere dicat Bacchidem Cliti.amicaꝫ,nō ha bebit fidem,itaq; decipietur. At vbi Menedemus a Chre.ſe deceptum putabit, tum primū capieſ, quā

ASCEN

rem etiam Syrus per ſequentia declarat. Illud aut̃, Rem facias palam, intelligo, vt doceat Sy. quo ſe Clinia exoluat, vt pote ſi faciat rem palam. i. omnia, quę tecta erant conſilia reuelet.

SER. NVlla. Accepto conſilio inducit̃ Clinia vt Syrus cum eo efficiat, quatinus ſecum Bacchidem quaſi ſuam amicam ad domum pr̃is traducat. Donec argentū extorqueat. Qui Clinia lętus de cognitiōe amicę ſuę ſic loquitur gaudens. Nulla etc. Frugalior. i. potior. Date nobis viciſſim ideſt ſicut te iuuimus de amica, ſit nos adhuc iuues de cęlāda Bac. O Iupiter moderare gaudēns.

pendebit animi, quod eſt corporis ad cruciatum animi tranſtulit, ſupra viſum eſt, quam torqueantur amantes in amicarum expectatione. Ac non. u. mira meretricis calliditas exprimitur, iam excogitauit, quemadmodum Syrus videat̃ apud Clitiphonem vanus et mendax, ex quo ab illo verberet̃. Mihi, i. meā vltionē Virg. Poſt mihi nō ſili pęna cōmiſſa luetis. Pēdet. p. perſoluet. Virg. Tum pēdere pęnas Teu. etc. Satis s. hoc cum riſu pnunciandum. Scire pulchre. In Andria, Scimus puer. n. c.

Perij hercle, Bacchis mane mane, quo mittis iſtanc q̃ſo? (S.
Iube maneat. B. abi. Sy. qn eſt paratū argētū. B. qn ego maneo.
Atq iā dabit̃. Ba. vt lubet, num ego inſto? Sy. at ſcin qd ſodes? B.
Quid? Sy. tranſeūdū eſt nunc tibi ad Menedemū, ⁊ tua pōpa
Eo traducēda eſt. B. quā rē agis? ſcelus. Sy. egon? argētum cudo,
Quod tibi dē. B. dignā me putas quā illudas? S. nō eſt temere. B.
Etiam nec tecū hic res mihi eſt? Sy. minime, tuū tibi reddo. B.
Eatur. Sy. ſequere hac, heus Dromo. Dro. quis me volt. S. Syrus
Dr. quid eſt rei? Sy.
Ancillas omnis Bacchidis traduce huc ad vos propere. Dr.
Quas ob rem? Sy. ne quęras, ⁊ ferant quę ſecum huc attulerūt.
Sperabit ſumptum ſibi ſenex leuatum eſſe harum abitu
Nę haud ille ſcit hoc paululum lucri, quantum ei (ces.
Dāni apportet, tu neſcis qđ ſcis Dromo, ſi ſapies. Dr. mutū di

Virg. pendere

Inmoderate loqt̃, q: nō attendit qd ſibi dicatur. Me interloq̃ris. i. inter mea verba loqueris. Fero. s. inuitus. Etenim. i. certe, nihil eſt magis aduerſum. is. m. n. nam quo Ch. app. pa. vt mihi poſcat filiam Chre. ſi putauerit hanc eſſe meretricem meam. Iubeo te illam. i. Antiphilam te amare, et dicas etiam patri. hanc āt. i. Bacchidem nequāq̃ cęles eſſe Clitiphonis amicā, et. s. q. d. tu modo uis, vt quam ego patri nihil taceam. exores deinceps eum, ne dicat Chremeti Bacchidē, eſſe amicas filij ſui. Immo pater tuus narret Chremeti etc. Nam q. i. quomodo. Do mihi palmam, ideſt laudem, ē effectum huic conſilio. Quid malum eſt, interiectio. Cenſes me velle id aſſi. a te. i. ut tu aſſimules. Tandem. i. ſemper. q. d. per vnum diem tm̃ iubeo ſimulare. pax. i. tm̃ vnus. ſi pater. i. Chremes reſciuerit poſtea. Redeo ad illos, vt ſicut illi. Ita et eo dicam quid ſi eſt et cetera.

CAL. SAtis. p. p. reſtat ad fallaciam, et ad extorquendum argentum, vt Bacchis irata a Syro placetur, et ad Menedemum tranſeat. Satis p. meretricis conqueſtio exprimitur, cuius tota indignatio dependet ex non tradita pecunia. Huc in. inducitur aliqs cum verbis alterius decipit̃. In Andria, Vide quo me inducas. Promiſſa, Cice. promiſſa tua memoria teneas, aliter accipit̃ cum dicimus pmiſſa barba, nā pmittere eſt polliceri, et ad magnitudinem nutrire. Plau. Capillum pmittā.

Cice.

Promittere

Pollicimus, pollicemur magis ſponte, pmittimus rogati. Promiſſa, dicitur promiſſum et promiſſio, premiſſio et pollicitatio eandem vim habent, ſed pollicitatio maioris aſſeuerationis eſt. Veniam fruſtra veniet, pulchra permutatio eiuſdem verbi per tempora, quę conuenit iratis. ! Spe

Promiſſum

Promiſſio

Promittit. s. venturam. Hanc. c. i. hanc et ad contemptum, et ad odium dixit. habent. n. iſta pnomina quandas emphaſim. Pol. i. c. bene iſtos quaſi odioſos. In eunucho, Cum milite iſto. Virg. Aut quid petis iſtis. hęc. n. pronomina ſpernentis ſunt, odiūq; monſtrantis. Dormiunt, otioſi ſūt, negligentes. Mea Phrygia, hoc eſt proprie meretricis vltro excludere amantem, et alium recipe, vel ſe ad aliū ꝯferre. Phrygia, nomen a regione, ſicuti Lesbia, Andria, Samia. Quam villā, villa domus in agris, quo ruſtici res vehunt. Virg. Et iā ſumma p. u. c. f. vterer Varronis teſtimonio ex primo de re ruſtica ad fundaniam, niſi notum eſſet.

Virg.

Virg.

Ad. d. inducit meliorem meretricem, nec oblitam vbi ſit, et quid agat amans, nam huiuſcemodi mulieres nil aliud agunt, nil aliud curant, q̃ quo aliqd ab amantibus extorqueant. Curriculo, hoc loco aduerbium, alias nomen. Apud. e. m. hic eſt, de quo ſuperius Syrus. Nam miſerum quendā offendit ibi militem eius noctem orantem, hęc arte tractabat virum. Agitat Dio. aliter agitat accipitur, cum dicimus agitat conuiuia et Dionyſia. et aliter cum dicimus agitat vitam. Iuue Hęc. e. n. a. u. d. l. Quid hęc in. tanquam de magno facinore dixit. nam inceptare et incipere magnorum eſt facinorum. Aſſeruari, cuſtodiri, vel melius ſuſpitioſe obſeruari. ut illd Virg. Quod. s. c. m. et ſy. ſer. Mane. m. hęc ſingula verba ſi diligenter notes, Syri magnam trepidationem indicant, cum ſtatim de argento mentionem fecit, in quo lis omnis dependebat inter Syrum, et Bacchidem. Quin, pro immo hoc loco ponitur. Quin, repetit Bacchis Syri verbum, vt mos eſt iratorum. Non. e. in. fingit ſe non magnopere curare, vt habeat argentum quēadmodum faciunt hi, qui deſſi ſūt

Virg.

diu petendo aliquid. Sodes, blandientis aduerbium. Quam rem.a.s. in Andria, ybi eſt illic ſcelus, et ad intellectum, non ad uerba redigitur, nam ſcelus ſceleſtus intelligitur, et plus dixit, ꝙ ſcele
Martia. ſte.ut, Tu nihil niſi.s.es. Mar. Non vitioſus homo es Zoile, ſed vitium. Ebo, ridicule additum, vel ſit ebo loci aduerbium. Argentum cudo, iocula riter dixit, cuditur enim pecunia dum imprimit.

Quam.il. In Andria, Adeon vobis uidemur eē idoneę, in quibus ſic illudatis. illudo in te et ſeptimo caſu, et illudo in te accuſatiuo dicimus, ſed in ſupernacuum eſt, vt ſit quibus, dicitur quoq; illudo te tibi. Non.t.eſt, ſic dicitur quando aliquid fit non ſine magna ratione. Hic, in hac re, ut ad Menedemum traducar, et eſt cum interrogatione legendum ita, vt neget non veniſſe ea gratia.

Eam, cito flectitur, et q2 mulier et meretrix, quę trahitur minimo lucello. Quamobrem, Dromo vtpote tardiuſculus non intelligit Syri conſilium. de eo ſupius, Ille cli. ſeruus tardiuſculus eſt. Damnum, damnum rei eſt, malum vero hominis. perſoluet Chremes argētum ex fallacia Syri, quod erit maius damnum, ꝙ ſi permanſiſſet meretrix. Tu n.q.s. In Eunucho, Tu pol ſi ſa.q.s. non poſſum ne
Virg. ſcire quod ſcimus [illegible] ut cōcordia diſcors. Virg. ſequiturq; ſe. Neſcis [illegible]d.s.s.s. hoc eſt quod dicit, quod ſcis neſcis, prouerbiale eſt et multum apud dialecticos tractatum, vt facio ē non facio, et amicus ſum, et non ſum, et audio et non audio, et cętera huiuſmodi.

SVI. Satis pol etcę. In hac ſcęna vt Syri fallacia explicatur et pecunia extorqueatur Bacchis irata a Syro placatur, et ad Menedemū tranſit. Bac.
Proterue pol.i. per Pollucem, ſatis proterue.i. ſatis iniurioſe, ſeu contumelioſe, aut ſatis ridicule, ac irriſorie, aut etiam ſatis importune, promiſſa ideſt promiſſiones Syri adduxerunt me huc ad Clitiphonem, propter ſupple decem minas, ideſt libras, quas pollicitus eſt, ideſt ſponte ꝓmiſit dare mihi. Promittimus rogati, pollicemur vltronei, promittere etiam ſignificat aliquando ad magnitudinem nutrire, ut ꝓmiſſa barba, ideſt prolixa, q̃ſi ꝑcul miſſa. Quod.i. ſed ſi is Syrus nunc deceperit me, ipſe ueniet ſępe fruſtra.i. incaſſum, obſecrans me, ut uenias ad Clitiphonem, aut cum dixero.i. promiſero, et ↄſtituero.i. confirmauero, q̃ſi ſtatuero cum eo me uenturum.i. q2 veniam, cum.i. qñ, is Syrus renunciarit.i. retulerit ei Clitiphoni. certe.i. pro certo, et cum.i. qñ Clitipho pendebit animi.i. ſolicitus erit et anxius, ſpe.i. expectatione, ut ſunt ij, q expectant, quibus expectatio maximam affert anxietatem. Dicimus āt proprie aio pendeo.i. ſum ſolicitus, vel dubius, q̃ſi ſuſpenſum animum gerens. Figurate āt interdum dicitur pēdeo aī, ſicut pręſtans aī, diſcrucior aī pro aio. Gellius ad Ciceronem, Neſcio, ego qdem vehementer aī pendeo. fortaſſis etiam interpretari poſſet, cum pendebit. ideſt erit in ſuſpenſo ſpe aī, decipiam ego Bacchis, ac non ueniam, ut ego ꝓmiſeram. Sy. pendet.i. dabit, luet, patietur pęnas. tergo ſuo. ideſt ſuo dorſo, mihi i. ideſt in ultionem iniurię meę. Dicimus enim pendes mihi pęnas, uel dabis ideſt perſolues, et pęnis tuis mihi ſatisfacies. Cli. Bacchis promittit tibi ſcite, ideſt pulchre ſe affecturaꝫ, ut pęnas luas ſi eam fallas. Sy. atq; ideſt ſed certe, tu credis hanc Bacchidem iocari.i. ioco dicere: illa faciet id quod minatur, niſi cauero.i. niſi ꝓuidero, ut illi pecunia extorqueatur. Bac. dormiunt.i. ſunt otioſi et negligētes, Clinia et Syrus, neq; de pecunijs prouident et.q.d. ſurdos agunt. ut Cice. in epiſtolis. Non oībus dormio, ideſt non in oēs ſurdus ſum: Pol. ego commouebo.i. excitabo iſtos, per contemptum, ideſt Syꝝ et Cliniam o Phrygia mea famula, et eſt nomen a regione. audiſti ne modo, ideſt paulo ante. quā villam.i. quam domum agreſtem Carini, ideſt illius viri, iſte hō de quo ↄſtabat inter eas demonſtrauit. Phrygia famula. Audiui. Bacch. Nonne inq̄ audiſti eam villā eſſe ꝓximam huic fundo.i. huic pdio. Fundus eſt pars agri, nā ager
Fundus ē ager vnus multos ꝯtinet fundos, ſed hoc eſt ſatis inculcatum ad dextram.i. dextrorſum.i. verſus partem dextram. Phry. Memini.i. recordor, eū demonſtraſſe ita, Bac. percurre.i. valde curre, curriculo.i. celeri
Percurrere me, ita vt ſit aduerbium, vel ſit ablꝰūs a curriculū pro curſu, vñ Gel. Nonne is curriculo ē oleum petis, ideo eleganter dicimus venit ad me curriculo i. qꝺ dici ſolet toto curſu. Miles, de quo prius dcm̄ eſt qui noctem vnam Bacchidis orabat agitat.i. celebrat Dionyſia.i. orgia Bacchi, hoc eſt feſta Bacchi,
Dionyſia quę Bacchanalia ā dicūr, apud eū locum.s.q demōſtrauit villam. Sy. Quid hęc Bacchis inceptat.i. de nouo molitur et parat. Bac. dic me eſſe hic ē aſſeruari.i. detineri, et ſuſpitioſe obſeruari hic. oppido.i.
Oppido valde, inuitam.i. male contentam, ē ꝯtra voluntatem, verū.i. ſed dic me eſſe daturam verba his.i. decepturam hos, q hic me hñt aliquo pacto.i. aliq̄ modo. et dic me venturam.i. iturum ad eum. Sy. perij hercle, o Bacchis mane mane, quo mittis. iſtā Phrygiam, quęſo iube q; ſup. ipſa maneat.i. nō eat illuc quo iuſſa eſt. Bac. abi.i. diſcede Phrygia, quo te iuſſi. Sy. qn.i. quinimmo, argentum eſt paratum. Bac. Quin, ideſt qnimo ego maneo hic. q.d. Quid dicis, vt maneam, non vides me manere, et idem verbuꝫ.s. qn repetit more iratoꝝ. Sy. atq.i. ſed certe, iam, ideſt ſtatim, dabitur tibi argentum.s. Bac. Vt lubet.i. quemadmodum tu vis: debet necne nō cero amplius. Num.i. numqd inſto.i. vrgeo te des.q.d. non. Sy. at.i. ſed ſcis ne ſodes, blandientis verbuꝫ, quaſi ſi audes quid facias. Bacc. Quid: faciam.s. Sy. Eſt tibi tranſeundum, ideſt te oportet tranſire ad Menedemum, et tua pompa.i. tuus comitatus ancillarum eſt tibi traducenda eo.i. ad Menedemum. Bac. O ſcelus.i. o tu ſceleſte, ſed vocauit noīe vitij, vt eius improbitatem aggrauet, quā rem agis, ideſt quid moliris, aut quid dicis. Sy. ego cudo, ideſt extorqueo argentum ↄgerime, quaſi: ſi ego fabricarem illud. nam proprie cuditur argentum dum imprimitur, quod argentum dem, ideſt tradam tibi. Bac. putas me eſſe dignam, quam illudas, ideſt irrideas. Dicimus autem illudo te, et tibi, et in te, tā in accuſatiuo ꝙ in ablatiuo. Sy. hoc quod molior, ſcilicet non eſt temere, ideſt non paratur inconſulte, ſed ingenioſe. Bac. etiam ne, ideſt verum res eſt

mihi tecum hic, ideſt habeo hic tecum negocij quicquam. Sy. minime. i. non habes negocium mecũ, ſed reddo tibi tuum. i. quod tibi eſt promiſſum. Bac. Eatur. Hic eſt conſenſio Bacchidis vt ad Menedemum eat. Eatur, inquit, imperſonaliter. q d. a me et a meis ancillis eatur eo. Sy. ſequere me Bacchis hac. heus, vocantis particula, o Dromo ſerue. Dro. Quis vult me. i. quis me petit. Sy. Syrus eſt qui te vult. Dr. quid rei eſt. i. quę res de nouo obtigit. Sy. traduce, p traduc. propere. i. feſtinãter hinc ad vos omnis. i. oẽs ancillas Bacchidis. Dr. quamobrẽ ideſt quare traducam.

nus, quo traducenda erat Bacchis. At illud. Tu neſcis id quod ſcis Dromo, mallem ſic interpretari vt vulgo dici ſolet, non me tamen vidiſti Drome neſcis, ideſt geras te taciturnum perinde atque neſcias quod ſcis, hoc eſt diſſimulato quod ſcis. Nã quod actu non animaduerterit, ſatis abſurde intelligitur. Cum maxime me mores eſſe expediat cũ qui callide diſſimulat.

Ianibici Senarij.

CHREMES. SYRVS.

ITa me Di amabunt, vt nunc Menedemi vicem
Miſeret me, tantum deueniſſe ad eum mali.
Illancine mulierem alere cum illa familia?
Et ſi ſcio hoſce aliquot dies non ſentiet,
(Ita magno deſiderio fuit ei filius)
Verum vbi videbit tantos ſibi ſumptus domi
Cottidianos fieri, nec fieri modum,
Optabit rurſum vt abeat ab ſe filius.
Syrũ optime eccũ. Sy. ceſſo hunc adoriri? Ch. Syre. Sy. hez. Ch.
Quid eſt? Sy. te mihi ipſum iamdudum exoptabam dari. Ch.
Videre egiſſe iam neſcio quid cum ſene. Sy.
De illo quod dudum? dictum hac factum reddidi. Ch.
Bona fide? Sy. bona hercle. Ch. non poſſum pati
Quin tibi caput demulceam, accede huc Syre.
Faciam boni tibi aliquid pro iſta re, ac lubens. Sy.

SER. Satis iã conceſſo a Clinia q Bacchides pro ſua duceret ad domum patris, ecce Bacchis offertur conuenienter, ẽ talis quę pecuniam exciperet, ẽ iraſcatur ꝺ dilatione ita, vt pro eã accipienda permittat ſe duci quolibet. Syrus enim promiſerat ſibi q in domo Chremetis reciperet decem minas, quas Clitipho promiſerat. Ecce quomodo iraſcitur Bacchis de argento aduerſus Syrum, et minatur ei cum quadam machinatione tranſeundi ad militem quendam, et ſic magis angitur Syrus, vt quęrat argentum ad eam retinendam. Promiſſa, ideſt decem minę quas &c. quidem, ideſt et ſi is nunc me decem fruſtra veniet ad me ſępe obſecrans, vt veniam ad Clitipho. Et certe cum is, ideſt Syrus ven. Clitiphoni. et cum Clitipho pen. ſpe mei, ideſt poſitus in ſuſpendio expectabit me; tunc decipiam. Audiſti quam villam demonſtrauit? demonſtrauit villam Carini. Et audiſti illam eſſe proximam huic, ſcilicet. Apud eum ſcilicet Carinum. ponit nomen villę loco nominis ipſius villę. Dicis quin eſt paratum argentum, et quin ego. Vt lubet, quia ego non rogo te, angitur Syrus per hanc ambitionem, vt certiorem eam faciat de argento. Eliaz ne. quaſi dicat promiſi quidem me. venturam ad domum Chremetis. Sed hic, ideſt in domo Menedemi eſt mihi res, ideſt conuentio tecum, vt te cum hoc pepigiſſem. Senex, ideſt Chremes, abitu, ideſt abitione harum, nę, ideſt certe. Haud ſcit hic paululum lu. de diſceſſione quantum. d. &c. Tu neſcis quod ſcis, ſcilicet dicas te nihil inde ſcire ęque omnia taceas.

Sy. ne quęras. ideſt noli quęrere, et ipsę ancillę ferunt. ideſt afferunt ea, quę attulerunt huc ſecum. Senex Chremes ſperabit ſumptum, ideſt impendium eẽ leuatum ſibi. ideſt diminutum, abitu, ideſt diſceſſu harum mulercularum. Nę, ideſt certe, ille ſenex haud, ideſt non ſcit quãtum damni hoc paululum lucri apporat, ideſt afferat ei. Tu Dromo neſcis id, ideſt actu nõ aduertas ad illud quod ſcis, ideſt quod mente tua tenes, nam multa ſcire nos experimur ad quę non omni tempore aduertimus, ſed illorum admoniti paululum facile recordamur, ſi ſapies, ideſt ſi eris ſapiens, vel ſapienter ages. Dro. tu dices me eſſe mutum, adeo ſum taciturus neq; verborum quicquam emiſſurus.

ASC. ILlud. Satis ſcite promittit tibi. Multi de Syro intelligunt, vt ſit ad Bacchidem (non intelligentes) tamen cum irriſione dictum, o Bacchis Syrus promittit tibi ſatis ſcite tamen. Et quia Syrus intelligebat id ironicos, et cum irriſione dictus ſubdit. Atqui tu hanc &c. In expoſitione illius. Ego pol iſtos commouebo, vbi erat Clitiphonem ſeci Cliniam, quia Clitipho abſens verbo Bacchidis excitari non potuit. Et ad finem ſcęnę vbi reppereris Traduce huc ad nos propere, textus quem primus legi habuit. Traduce hinc ad vos, atque ita legendum quoque indico. Nam cum Bacchis apud Syri dominos ſit, qui poſſet Syr. dicere traduce huc ad nos. Preſertim cum Dromo ſit Menedemi ſeruus.

At ſi ſcias quam ſcite in mentem venerit. Ch.
Vah, gloriare euenisſe ex ſententia? Sy.
Non hercle, vero verum dico. Ch. dic quid eſt. Sy.
Tui Cliniphonis eſſe amicam hanc Bacchidem
Menedemo dixit Clinia, & ea gratia
Secum adduxiſſe, ne tu id perſcentiſceres. Ch.
Probe. Sy. dic ſodes. Ch. nimium inquã. Sy. immo ſic ſatis.
Sed porro aſculta quod ſupereſt fallaciȩ.
Seſe ipſe dicet tuam vidiſſe filiam.
Eius ſibi complacitam formam, poſtq̃ aſpexerit,
Hanc ſe cupere vxorem. Ch. modon quȩ inuenta eſt? Sy.
Eam & quidem iubebit poſci. Ch. quam ob rem iſtuc Syre?
Nam prorſus nihil intellego. Sy. Vah. tardus es. Ch.
Fortaſſe. Sy. argentum dabitur ei ad nuptias,
Aurum, atq; veſtem, qui, tenes ne? Ch. comparet? Sy.
Id ipſum. Ch. at illi ego neq; do, nec ſpondeo. Sy.
Non, quã ob rem? Ch. quã ob rẽ? me rogas? hoĩ. Sy. vt lubet.
Non ego perpetuo dicebam, vt illam illi dares,
Verum vt ſimulares. Ch. non mea ſt. ſimulatio,
Ita tu iſtȩc tua miſceto, ne me admiſceas,
Egon cui daturus non ſim vt ei deſpondeam? Sy.
Credebam. Ch. minime. Sy. ſcite poterat fieri.

CAL. Ita.m.D.a. Hic eſt tranſacta Sy. fallacia, et tandem extorquet argentum, et idem eſt Ch. q̃ fuit in prima comędię parte, miſeretur.n. Menedemi, et eius vicem dolet credens Bacchidem Cliniȩ amicam eſſe. Tantum.m. pprius dixiſſet damni, niſi ad ęgritudinem ai referas. Illácine, hoc eſt, quod ſupra dixi, iſta pronomina afferre contemptũ et odium. Cũ i.ſ. cum ſtomacho dixit, id qđ ſuperius facere Syrus pompã appellauit. Ita me Dij, vix in primis explebile deſiderium illius rei eſt, q̃ diu optauimus, ſed eius poſtea ĩ dies paulatim nos ſatietas capit. Nec ſ. m. quod plus eſt et ad pdigalitatem accedit. Eccum in Andria. Atq; eccum vt ſuperius dixit, eccum ellum reſolui per aduerbia. non p pronomina, ſed tñ ſm Do. Eccum quaſi ecce eum veteres dixerunt. Eccum e um, quod apertius ſigt ecce eum, ecce illum. Ceſſo.h.a. quaſi de improuiſo alloqui, aggredi. In And. Hic ſi me impatũ nũc

Adoriri adortus eſſet. Adoriri dr̃, qui ex inſidijs repente inuadit, dictum ab eo quod corpora aggredientium exurgant ſubito, atq; increſcãt. Hem, interiectio

Lau. Val. lęti, alias perturbati. Te.m.l. Lau. Val. vir ciuium

Dudum noſtrę ętatis eruditiſſimus dicit dudum et iádu-

Iádudũ dum de paruo tpe dici vnius horę, aut ſemihorę, aut duarũ horarũ, vel ad ſummum quatuor, ſed Do. illud Terentianum exponens. Iádudum ętatẽ inter eos factę lites, ſic inqt, q: iádudum finitę morę eſt, addit ętatem, vt oſtendat multum abiiſſe tem-

Lucil. poris vt factum eſt. Iamdudum ętatem pro longinquo tpe. Lucil. Vt multum menſesq;, diesq; nõ tñ ętatem, ętatem dix longinquo q̃ tpe ac plixo, vt eſt ętas et quę ſequuntur. Videre eg. colligit hoc ex verbis Syri, a quo exoptaret, credebat.n. ſenex ſe a ſeruo non optari, niſi gr̃a fallacię in Menedemũ. Ac ſ.r. ſe iure cum magna audacia pnunciat, et plus eſt, q̃ ſi diceret feci. Bona.h. hercle ornatiua particula. In Andria Puer hercle eſt, hoc loco poteſt eſſe et firmatiua. Caput.d. magni blandimenti ſignum, quod fit quoties in re optata domino ſeruus ex ſnia obſequitur. Boni.a. non dicit quid, vt eum lętiorem reddat, et in ſpe magni boni detineat. Non.h.u. negat ſe gloriari, et ſe veridicum fateatur, vt hij q̃ re magna pacta ſingant ſe nõ gliari, vt ſint maioris fidei et auctoritatis. Tui.C. hoc ẽ q̃ ſuperius Syrus. Quod vim tantã ĩ me ẽ poteſtateq; habeam tantę eſt aſtutię vera dicendo, vt eos ambos fallam. inferius Ch. non credet Menedemo Bacchidem Cliniphonis eſſe amicam. Immo.s. s. ſic dixit, vt qui ſuſpicaretur a Chremete dcm̃ nimium inq̃, non ſerio, ſed ioco. Tuam.u.ſ. neq; hĩ Menedemo crediturus eſt Chremes, cum dicet inferius. Et illum aiunt velle vxorem. Iubebit.p.i. peti. petimus aliquid pcario, poſcimus imperioſe, poſtulamus iure. Prorſus.n.i. prſus p eo qđ ẽ oĩno, ſunt qui ꝯiunctionem velint, vel prſus certe, recte, vere, et dr̃ quaſi porro verſus, naꝫ prſum eſt porro verſum.i. ante verſum, hinc et pſaica oro quam nũ inflexit cantilena. Hui.t.e. interiectio mirantis, et hoc cum geſtu ſeruili et leuiori perſonę cõgrue dictum. Argentum.d.s.a Menedemo, inferius Chremes nõ immemor verborũ Syri Menedemo dicet. Et illum aiunt velle vxorem. vt cum deſponderim des, qui aurum et veſtes, atq; alia quę opus ſunt, comparet. Qui, pro quo. Non.s. proprie

Spõdere dixit ſpondet pater puellę, deſpondet pater adoleſcẽ-

Deſpõdere tis, in An Placuit.d. Fugitiuo.d.a ꝯditione pſonę Cliniam vituperat, naꝫ fugitiui proprie ſerui, vnde in ęditto ędilium curulium Titulus eſt ſeruorũ ſingulorum. Qui fugitiuus errone ſit, noxa ne ſolutus non ſit. Homini fu. dr̃ homo fugitiuus. et ſeruus fugitiuus, non fugitiuus ſeruus, q: nunc eſt ſuperfluum, vt teſtaĩ Quin. Ergo dicendũ ſeruus

fugitiuus

ſugitiuus,vel fugitiuus ſine additamento. Non e.p. Vir.connubio.i.s.pro.d.illa daī perpetuo, quę omnes annos cum marito exigit. Tua.m.verba probi viri,qui non vult adhęrere conſilio alterius in re non ꝓbabili. Cui.d.n.s. argumentuꝫ ab ęquo,non ęquum, non leges ipsę concedunt, vt quis pſ filias alicui ſpōdeat, deinde denegct. Iſtuc C.in re nō probabili vult inire opiniones optimi ſerui,qui dño bona fide morem gerit, et pro viribus obſequatur. Fiat.q.a. aſtute et callide ī oībus aſſentitur hero, q; iam lenibus verbis extorquebit argentum. Eo.n.cō-

lia.i.cum tanto comitatu ancillarum, etſi.i.quāuis ſcio q ſup.Menedemus non ſentiet onus vnde s.hoſce aliquot dies.i.per aliquot dies primos,ita. i.adeo filius fuit ei magno deſiderio.i.adeo deſiderauit filium,verum.i.ſed,vbi.i.quando viderit tātos ſumptus quotidianos.i. impenſas quotidie faciendas fieri ſibi domi, nec videbit modum.i.finē fieri,rurſus denuo optabit,vt filius abeat. i. diſcedat ab ſe .i. qð dicit inepte ō penes ſe. Eccum. i.ecce hic,ꝓpe Syrꝰ optime.i. tempeſtiue,oportūe. Sy. ceſſo. i. qd moror, qd tardo,adoriri. i. aggredi ibis hunc Chrememtem.ch. o Syre vo-

Et ego hoc,quia dudum tu tantopere iuſſeras.
Eo coepi.Ch.credo.Sy.cęterum equidem iſtuc Chreme
Aequi,boniq; facio.Ch.atqui tum maxime
Volo te dare operam vt fiat, verum alia via.Sy.
Fiat,quęratur aliud,ſed illud quod tibi
Dixi de argento,quod iſta debet Bacchidi,
Id nunc reddendum eſt illi,neq; tu ſcilicet
Illuc confugies,quid mea?num mihi datumſt?
Num iuſſi?num illa oppignerare filiam
Meam me inuito potuit? verum illud Chreme
Dicūt.IVS SVMMVM,SAEPE SVMMA malicia ē. Ch.
Haud faciam.Sy.immo alijs ſcilicet tibi non licet.
Omnes te in lauta,& bene acta parte putant.Ch.
Quin ego met iam ad eam deferam.Sy.immo, filium
Iube potius.Ch.quam ob rem?Sy.q: enim in eum ſuſpitioſt
Tranſlata amoris.Ch.quid tum?Sy.q: videbitur
Magis veriſimile id eſſe,cum hic illi dabit,
Et ſimul facilius conficiam ego quod volo.
Ipſe adeo adeſt,abi,affer argentum.Ch. effero.

ſu.i.ad rationes,quas ſtatiꝫ callide ſubijcit,magna vis eſt perſuaſionis qn prius amonemus ea,q̄ is reſponderet a quo aliquid petimus. Me.i.o.hęc ꝓ Chremete eſſent, et iure non tenet reddere id argētum. In.l.p.non decet eum qui lautę vitę ſit, ē ſplendidę in omnibus iuris rigores obſeruare, nā qui ad vnguem ius ſeruant,aſperi, difficiles,et tenaces multis videntur. Egomet,ſenex glorię cupidus adeo flectit verbis Syri,vt ad meretricem cū argento feſtinare cupiat. Simul.c. hoc loco pro efficiam ponitur,quo sępius in hac ſignificatione Cic.vtit,ab hoc confectum ꝓprie verbū ꝯuenit gladiatoribus his,q grauisſimis vulneribus occubuerunt.Cice.in Cati. Gladiatori illi ꝯfecto et ſaucio.

VI. ITa me Dij ament &c.Hic Syri fallacia ſuuꝫ ſortitur effectum,et tandem a Chremete extorquetur argentum Ch.Dij ament me ita,vt me miſeret.i.miſericordia moueat vicem Menedemi.i. propter fortunam Menedemi,vel potius vicē Menedemi.i.loco Menedemi. Eodem genere dicendi Cice.vtitur ad Lentu.Noſtram,inquit,vicem vltus eſt ipſe ſeſe.i.puniuit ſeipſum,vice.i.loco nři. Itaq; ſic continua.Dij me ament ita, vt me miſeret vicem pro vice,hoc eſt loco Me.q.d. cā ſua me miſeret tm̄ mali deueniſſe ad euꝫ, vt tāta illa familia ſit aliena,illacine.i. vtruꝫ oportet ſup.aut neceſſe, ſeu opus eſt alere illanc per contemptum et odiū dicit per illam mulierē Bacchidem,cum illa fami-

cando pronunciandum. Sy.lęm,hic eſt vox lęti, interdum perturbati.chre. quid eſt propter quod me velis,et gaudeas mea pręſentia.Sy. iamdudus. i.longo ante tempore exoptabam te dari.i.offerri obuium mihi.Chre.Videre.i.videris,cenſeris, indicaris,egiſſe, nam neſcio quid cuꝫ ſene Menedemo eum decipiēdo,vt ego poſtulaueram.Sy.dicis me egiſſe aliquid de illo.i.de illa re,videlicet de eo decipiendo,quod dudum.i. pauloante, vel ſm Donatum, longe ante ſubaudi cōmunicaueramus, vel aliquid tale,nam hic eſt diſtinguendum. Deinde ſubdc.Reddidi dictum ac factum.i.et dixi et feci,vel vt dixi ſic effeci. Reddere enim aliquid dictum eſt illud dicere,et reddere factum eſt facere. Reddere Solemus enim ſic dicere.Hoc tali die factum reddam.i.hoc a me tali die fiet.Ch.Bona.i. bona ne fide.i.vere ne dicis?nam fides eſt vt Cice.inquit,dictorum, conuentorum conſtantia et veritas.Sy. Fides Cice. hercle dico ſup. bona fide,et iurando dictum cōprobat. Chre . Non. poſſum pati.i. non poſſum continere, quin.i. q non, demulceam.i. ſuauiter attrectem tibi caput.O Syre accede huc.i.ad me,vt tibi caput demulceam,et te aliquo munere donē, faciā tibi aliqd boni pro iſta re i.,p iſta fallacia,ac lubēt.i.bono animo.Sy.at.i.ſed,ſi ſcias q̄.i.quantū, ſcite.i.pulchre,ingenioſe, ſubtiliter venerit mihi in mentem illud.s.quod poſtea eſt dicturus,nam interrupit ſermonem Chremes. Chre. vah. irridentis

interiectio eſt hic,ſed tamen ioco cum illudit, nõ ſerio gloriare.i.glīa te extollis, euenisse ex ſnia.i.ꝙ euenerit tibi,vt volebas.Sy.vero.i.ſed,hercle nõ glorior.s.dico ver.i.veritatē.Chr.Dic qđ eſt.Sy. Clinia dixit Menedemo hanc Bacchidē eſſe amicā Clinie. filij tui,et dixit inq̄ ſe Cliniā adduxiſſe ſecū eã, ca gr̄a.i.ea cã,ne.i.vt non ꝑcentiſceres id.i. vt nõ perciperes.Nam a ꝑſentio tis adiūcta co.fit perſentiſco, quod regit actīm vt ſuum verbū,ꝗꝫ ēt pro ꝑmitiuo hic ponit.Chr.Probe.i.recte,excogitatū eſt.s.aut aliquid tale.Sy.dic ſodes.i.ſi audes, blandientis ꝑticula.q.d.ſed dic ſine fictione.Chre.inq̄.i.dico tibi, ꝙ nimium.i.plurimum,vel valde probe actum eſt. Sy.imo.i.ſed ſatis ,pbe ſic actū,ſed porro.i. deinde, poſtea auſculta id ſup.fallacie, quod ſupereſt.i.qđ rectat,quod reliquum eſt,ipſe Clinia dicit ſeſe.i.ſeipſum vidiſſe tuam filiam Antiphilā, dicit ēt formam.i.pulchritudinem eius cõplacitam eſſe.i.cõplacuiſſe ſibi,nam complaceo in ꝑterito facit cõplacui,et cõplacitus ſum pro eodem ſenſu, dicit ēt ſe cupere hanc filiam tuam vxorem.i.p vxore ſua, poſtq̄ aſpexerit eā.s.hoc eſt ſe velle eam vxore hr̄e, ex quo eam aſpexit.Ch. modo.i. virum dicis illum cupere hanc filiā.q̄ mõ.i. paulo ante inuenta eſt Sy.eam dico.s. que inuenta eſt, vel eam cupit, et quidem.i.et ēt,vel certe iubebit poſci.i.peti.i.faciet, vt per aliquos a te petat.Chr.q̄obrem.i.quare o Syre dicis ſup. iſtud, nam prius.i. oino nihil intelligo.i.non bene capio quorſum ſpectent tua verba aut quid ſibi velint.Sy.Hui, interiectio indignantis Syri heu non intelligere,es tardus.i.hebes,ē obtuſus ingenio,qui me capere non potes.Chre.fortaſſe.i.poſſibile eſt me eſſe tardum.Sy. argentum dat ei Clinie,qui in ablt̄o.i.quo argēto,cõparet.i. querat aur.i.annulos aureos, ceteraq; aurea poſuit tñ mām pro materiato vt dicunt,atque quo comparet veſtē.i.indumenta ad nuptias honeſte celebrandas,cõparet.i.ornat ſibi talia, nihil impedio qđ ad me.Sy.idipſum eſt ſup.ꝯſentiendo dicit. q.d.illud tantum eſt vt cõparet q̄ ſibi volet te non impediēte cū nihil ad te.Ch. at.i.ſed, ego Chremes, neq; do,neq; ſpondeo.i.ꝓmitto ſummam ſponſam filiam meam illi Clinie.Sy.non dicis te non ſpondere velle illi: admirat̄ hoc Syrus,deinde interrogat, q̄obrem.i.quare,non ſpondes.Ch. interrogas me q̄obrem non ſpondeā dare illā filiam meam hmōi fugitiuo.s.Clinie,qui more fugitiui ſerui prēm reliqt.Sy. fac ſup.vt lubet, ego nõ dicebā vt tu dares eam illi perpetuo.i.vt totam vitam cum eo exigeret.Ver.i.ſed, dicebam vt ſimulares te illam dare ei.Ch.ſimulatio.i.fictio,non mea eſt.i. non me decet,q vir grauis ſum tu miſceto.i.confundito, iſtec. i.tuas technas et fallacias,ita ne.i.vt non admiſceas me.i.vt non me interponas, ſeu inuoluas, vis ſup.vt deſpondeam filiam meam ſup ei Clinie,cui ego non ſum daturus.q.d.non faciam.Sy.credebā te velle id facere.Ch.minime.i.non volo ſup.illud. Sy.id ſup.poterit fieri ſcite.i.pulchre,ac ingenioſe, et quaſi ſcienter.Nam ſcitus dr̄ qui ſciens eſt,et ego coepi.i.incepi hoc ꝓpoſitū, et hoc vaframentum,eo. i.ideo,ꝗꝫ dudum tu iuſſeras.i.volueras tantopere, vt.s.ſimulationem aliq̄ quacunq; via inuenirem qua deciperet Mene.Chre.Credo te id accepiſſe tñ ob rem,ꝗꝫ tantopere iuſſeram.Sy.cetery.i.ſed,equidē .i.certe,facio iſtud equi et boni.i. facio iſtud bona equitate,tanq̄ bonus ſeruus dño in cibus gerens morem.Dicimus aūt iſtud equi et boni facio,pro eo qđ eſt facio iſtud equum et bonū , vt dicimus iſtud rei facis,pro facis iſtā rem,nā eq ē boni hic vt ſubſtantiua in neutro genere capi debent.Ch.at qui.i.ſed certe,tu.i.deinde ꝑr maxime volo te dare operam,vt ſimulatio et fallacia fiat in Menedemum,ver.i.ſed,volo id fieri alia via.i.alia rõne,ſi ne alio modo.Sy.fiat alia via.s. ego ſum ꝯtentus, ſed aliud.i.alius modus qrat̄.i. excogitet̄,et aptus inueniat̄,ſed illud qđ dixi tibi de argento, qđ iſta. i.tua filia debet Bacchidi, q vs ab anu corinthia, que mortua eſt,data illi fuit pignori, id argentum nunc eſt reddendum tibi.i.a te.i.te oportet reddere,neq;.s.i.certe,nunc confugias.i.recurras,co.i.ad has rõnes,que ſequunt̄,dicendo quid mea intereſt ſup.i.qđ ad me ſpectat de iſto argento,num.i.nunquid argentum datū eſt mihi.q.d.non,nū.i. nunquid iuſſi vt daret̄.q.d.non,num illa anus corinthia potuit oppignerare.i.pro pignore dare filiam meam me inuito.i. nolente. o Chreme hoies dnt vulgo illud dcm̄ ver.i.veritati ꝯſentaneum, vs ꝙ ſummum ius.i. nimius rigor iuris eſt ſepe ſumma malitia.i.vt Cic.ingt in Off.ſumma iniuria. Chre.haud.i.non faciam,hoc eſt non confugiam ad eas rõnes ſummi iuris.Sy.imo.i.ſi licet.i.ſi fas ē alijs hoibus vt ſeqnt̄ iuris rigorē,tibi tñ non licet, ꝓpea ꝙ oēs hoies putant.i. reputant te eſſe in pre hoīm lauta.i. ſplendida,et bene.i.valde aucta virtutibus.s.et vite ꝓbitate queadmodū dicimus macte virtute,quaſi magis aucte virtute.i. ꝑ virtutem, et melius aucta legit̄ q̄ acta,et ita in multis codicibus fas eſt inuenire.Ch.quin.i.quimo,iam.i.nūc egomet deferam decem minas ad eam Bacchidem, q̄ cito perſuaſus eſt glorie cupidus.Sy. imo potius iube filium deferre ad eam.Chre.q̄obrem.i. quare iubes filium deferre illud.Sy.n.i.certe, ꝗꝫ ſuſpitio amoris eſt tranſlata in hunc filium tuū,qui putatur a Menedemo eſſe amator Bacchidis. Chre. qđ tū.i.qđ inde ſequit̄,ſi tranſlata eſt in eum amoris ſuſpitio.Sy.ꝗꝫ magis veriſimile videbit̄ id eſſe.i.eū amare eam.cum.i.qñ,hic filius dabit illi Bacchidi argentum,et ſimul.i.et ēt,ꝑficiam.i.efficiam,ꝑficiam facilius id quod ego volo efficere, hoc ē facilius decipiā Menedemum,adeo.i.certe,ipſe Clinia adeſt.i.aduenit.o Chreme abi.i.vade domū, et affer argentum.Chre.affero argentum.s.vel effero.i. educo ex capſa vt feratur,quaſi extra fero.

SER.

ITa.Deducta Bacchide adducitur Chre. qui ſoluat argentū vicē,ꝗꝫ modo in vice ſua, ſicut ego paſcet eas. Illacine.s. oportebit.Videre.i. videris, bona fide.s.dicis hec. Ac ſi diceret, eſt ver qđ dicis Non hercle glorior.Sed veritatē dic. Dic ſodes feci probe.Immo ſatis non nimium,nõ dicet vt perpetuo dares,ſed ad horam ꝓmitteres. Non ē mea ſimul.s.non pertinet tali homini ſimulare,et mētiri.Tibi eſt malum et graue.Ceterum.i.ſed ego fa

ctio iſtud æqui et boni, pro recto et bono. Recta cõſtructio eſt. Atq. i. certe. Tum maxime, q: eſt æquũ et bonum. Volo te. d. o. vt fiat. Sed alia via q̃ me inrermiſcendo. Eo. i. ad idem, ut dicas. Quod mũ. r. ſi ipſi accõmodauit argentũ. Nũ. i. nunqd mihi fuit datũ illud argentum. Iuum iuſſi ut daret. hoc poſſes dicere. Ver. i. ſed illud dicit vulgo. Sũmum. i. totum ius ſuum exequi eſt. i. reputatur, ſcilicet. Me. nõ enim reſpicit ad cauſam, ſed ad factum.

Inuitus, inuitus eſt ex cauſa. Iniucundus ex moribus. Scin. n. n. s. hęc interrogatio gaudentis eſt, et cui oĩa ex voto ſucceſſerint. Perij, hęc vox eſt amantis aliquid mali ſuſpicantis. Iam. a. iam nimiaz velocitatem ſigt. Deſeres, in alia ſiguatione accipitur illud olympiadis ad Alexandrum, Amabo inqt mi fili quieſcas, neq; deferas me hinc delator. Garris, tanquã auis, vnde garrulus. & garrire is dr, q inaniter loquit. Expibere, antiquum eſt nos dicimus expeare. tunc. Expiar qd cõcedat in illis eſt. Ne. e. ne i. valde.

Inuitus Iniucũdus Garrulus Garriũt

Trimetri Iambici.

CLITIPHO. SYRVS.

NVLLA EST TAM FACILIS Res, quin difficilis ſiet,
Quam inuitus facias, vel me hęc deambulatio,
Quam non laborioſa ad languorem dedit.
Nec quidq̃ magis nunc metuo, q̃ ne denuo
Miſer aliquo extrudar hinc, ne accedam ad Bacchidem.
Vt te omnes equidem Di, Deęq; quantum eſt Syre
Cum iſtoc inuento, cumq; incepto perduint.
Huiuſmodi mihi res ſemper comminiſcere,
Vbi me excarnuficeſ. Sy. I tu hinc quo dignus es,
Quam pene tua me perdidit proteruitas. Clit.

CLI. NVlla ẽ taz fa. r. Hic exprimit amãtis incõſtãtia, q ob nimiuz amorez Syro in re ſua inſcitur, dehinc paulo momento illũ demulcet. Quin, p q nõ. Difficilis, huic illð ꝑnum. Nihil difficile eſt volẽti. Vel m h. vel nõ non eſt diſiunctiua ꝯiunctio, ſed pro ẽt poſita, ut apud Virg. Vel Priamo miſeranda mi Hęc. d. quę facilis et non laborioſa. nam deambulatio hoi potius voluptatem q̃ laborem affert. Vt. o. q. d. improuidus adoleſcẽs non ꝯſiderat qd a Syro in rem ſuã pactũ ſit, ſed oia ad voluptatem ſuã refert. Iſtoc, cum ꝯtẽptu, atq. odio hęc pnunciant. Tuo, q̃ſi de magno facinore. nam inceptum et inceptare, et incipe magnorꝫ eum facinorum. Perduint, et antiquum eſt, et plautinum. cõminiſcere, pro cõminiſceris. i. fingis. hinc commentũ alibi. Atq; ipſis cõmentũ plac. Excarnificeſ, terribiliter excarnifices dixit, hoc eſt crucies. Excarnificare deductum eſt a carnifice. Carnifex eſt q carnes ex hoie facit. nam caro dicta eſt eo q careat ala, et caro ꝓprie dr mortuorꝫ. Vir. Et corpa luce. c. vel caro ſic dicta q̃ſi cado. Virg. Belloq; caduci Dardanidę, q iam. s. ſine aia ſit et cadat. I tu. h. ſecure exclamat, q iam extorſerit argentũ. Proteruitas, importunitas, uel petulantia. ꝓteruitas leuior ẽ q̃ã ꝯtumelia, ꝓcacitas maior, petulãtia maxĩa. Ita. m. mereẽ q b mum et malum, et mereri et ꝓmereri eſt ꝓſtare beneficium. Virg Quiq; ſui memores. a. f. m. et idem, Nunq̃ regina negabo Promeritam. Ex te p. a. ſic fingimus qñ ſumus collaturi bñficium in aliquem. et quicq̃ audimus, qð non placeat, nec tñ nos miſeros reddit. Non. i. t. nimius eſt ardor in adoleſcente, cum videat amicam, nec tñ tangendi facultas daẽ. Iã. n. s. i. non põt pręnimia lętitia diutius retĩnare quod ſecerit.

Deamo te Sy. i. valde amo. de hoc loco anget. alias diminuit. Qua cã id fiat, vt argentum habemus, qð ad Bacchidem deferas. Obſecũdato in loco, obſecũdare eſt oĩa ad alterius nutũ facere. Paucula, dixit paucula nõ pauca, et ſic maiorẽ viz admonitio iſta habitura ẽ. nã paucula corã pře loqẽ Clit. NVlla etc. Hic apparet amantis incõſtantia, q ob nimium amorem Syro irã re ſua inſcit deinde paulo momento illũ demulcet. cli. nulla eſt res taz facilis, quã facias. i. faciat aliqs inuitus. i. ꝯtra voluntatem. qn. i. quę nam vel q nõ (vt q ſit ꝯiunctio) ſit difficilis, vel ſic, Nulla eſt res tam facilis. i. tm facilis, q non ſit difficilis, quã rez facias inuitus. vel. i. ẽt hęc deãbulatio, q̃ ſolet afferre recreationem. q̃. q̃uam. i. nõ laborioſa, ideſt non hñs laborem. dedit me ad languorem. i. ad moleſtiam, et tędium, ac mœrorez. nec nunc metuo quicquã. i. aliquid magis. q̃ ne. i. vt, pro q ego miſer excludar. i. emittar, eiciar. denuo. i. iterꝫ. hinc. i. ex h loco, vbi eſt amica. quemadmodum prius ſui eiectus. ne. i. ut non. accedam. i. adeã ad Bacchi. o Syre vt. i. vtinam. Dij et Deę oẽs ꝑdiunt. antiquũ ꝑ perdant. i. deſtruant te. cũ iſtoc, ꝑ cõtemptũ, et odium dixit. cum iſto tuo inuento. i. cuz tuo figmẽto, ſeu cum iſta tua inuẽtione, et cũ iſto tuo incepto. i. cõſilio inito, ſeu iſtituto ꝓpoſito. quantũ eſt. i. q̃tum licet. i. q̃tum eſt poſſibile, quantũ vel fieri põt, vt te deſdant. Nam eſt ſępe ponit pro licet. vel ſic lege. Vtinam Dij et Deę oẽs quantum eſt. i. q̃tum Deorũ et Deaꝝ eſt, hoc eſt quantũ magnũ eſt ꝯſortium: ſeu ꝯtubernium Deorꝫ ẽ Deaꝝ ꝑdant te cum tuo incepto etc. q. d. omnes Dij et Deę quotquot ſunt te perdant. tu comminiſceris, ideſt tu fingis, excogitas,

Deamo Obſecũdare Cõminiſcere Excarnificare Carnifex Mereri ẽ ꝑmereri Virg. GVI.

adinuenis ſemper hmói.i.tales res.vbi.i.in quibus, aduerbium pro noia.excarnifices.i. excrucies, affligas me.Excarnificare dicimus actiue vt hic, et excarnificari vt ſit deponēs verbum vel cōe. vt Priſc. inqt,et ſit a carnifex cis;q ſic dr̄ q ex hoīe carnem faciat, q̄ caro ꝓprie ē mortuoꝝ dcā,q careat aia, vel a cado is, q remota anima cadat. Inde caduci.i. mortui.Vir.Belloq; caduci i.mortui. Inde ēt cadauer. Syrus. Thi.i. vade. quo i.in quam rē,vel ꝑtemtu es dignus ire.q.d.abi i malā rē,vt me ruiſti. q̄.i. q̄tum.pene i.prope,ad

nā obſecundare eſt oīa ad alterius nutum facere. iō Deus ſecundat res nr̄as,qn̄ efficit,vt nr̄is optatis rn̄deāt.hic ergo obſecundato commu[illegible] mea ſup. i.accōmoda,ſeu ꝯforma te meis inuētionibus, vbi tp̄s ac locus erit,ſed pr̄ tuus egreditur,ca[illegible] admiratus ſis qcq̄.i.vide ne qcq̄ cum admiratione laudes, ne dephendaris amās dicimus āt caue ſis admiratis ſine negatione. et caue ne ſis admiratus cū negatione in eundē ſenſum penitus,vt caue cadas.facito id ſupp. qd̄ pr̄ imperabit. loquere.i. dicto. paucula, ideſt ad modū paucā verba.

Vellem hercle factum,ita,meritus.Sy.meritus?quo modo?
Ne me iſtuc ex te prius audiuiſſe gaudeo,
quam argentum haberes;quod daturus iam fui.Clit.
Quid igitur tibi vis dicam,abiſti,mihi
Amicam adduxti,quam non liceat tangere.Sy.
Iam non ſum iratus,ſed ſcin vbi nunc ſit tibi
Tua Bacchis?Clit.apud nos. Sy.non.Clit. vbi igitur?Sy. apud
Cliniam.Clit.
Perij.Sy.bono animo es,iam argentum ad eam deferes,
Quod ei pollicitus.Clit.garris,vnde id?Sy.a tuo patre.Clit.
Ludis fortaſſe me.Sy.ipſa re experibere.Clit.
Ne ego fortunatus homo ſum,deamo te Syre.Sy.
Qua cauſa id fiat obſecundato in loco,
Sed pater egreditur,caue quidq̄ admiratus ſies,
Quod imperabit facito,loquitor paucula.

uerbiū.tua ꝓteruitas.i.tua iporbunitas, tua petulātia perdidit.i.deſtruxit,vaſtauit me vt dicunt.Cli. hercle vellem factū eſſe,vt.s.mea ꝓteruitas te perdidiſſet ut ais.ita.i.adeo.vel ſic meritus es.i. dignus es,qui ꝑdaris.Sy.ais q meritus ſum ꝑdi quo mō.i. q̄ rōne?ne.i.certe,vel valde.gaude me audiuiſſe ex te,pro abs te.iſtud conuitium.s.priuſq̄ haberes argentum,qd̄ dare tibi volebam.Clit.igr̄ qd vis vt dicam tibi aliud, q̄ qd̄ dixi, cum non dederis mihi occaſionem aliter dicendi.nam abiſti.i. fuiſti ad Bacchidem . adduxiſti mihi amicam Bacchidem, quā non liceat tangere.Sy.ridibundus ait,nō ſum iam iratus.ſed ſcin.i.ſcis ne vbi nunc Bacchis tua amica ſit tibi.clitipho. eſt apud nos.i. qd̄ dr̄ penes nos non recte.nam penes eſt q̄ſi in manu ac ptāte eſſe.Sy.non eſt inq̄ apud te.Cli.vbi eſt ergo.Sy.eſt apud cliniam Clit.pij iam mali qd ſuſpicat̄. nam amantibus oia ſunt ſuſpecta,q̄ ſiunt in amicas.Sy. es.i.ſis.bono aio.i.habeas bonum aīum,et qd̄ dici ſolet,facias bonū vultum.iā.i.ſtatim.deferes argētum ad eam,qd̄ argentū pollicitus es.i. promiſiſti ei.Cli.garris.i.nugaris,inaniter loq̄ris, tractum ab auibus.vnde garrulus.vn̄.i.a quo id argentū extorquebit̄ ſup.Sy.extorquebit̄ inq̄ a pr̄e tuo.Cli.fortaſſe ludis.i.derides me.Sy.expibere,antiq̄ pro experire.re ipſa.i.ipſo effectu.Cli.ne i.certe,vel valde.ſum hō fortunatus.i.fœlix.o Syre deamo.i. valde amo (nam hic de auget) te.Sy.experiere inq̄. ita eni; eſt repetendū,vt videatur Syri ſermo ꝯtinuari ſic,experiere re ipſa q̄ cā.i.ꝑꝑ quam cām id fiat,q habeamus argentū a pr̄e tuo,tm̄ eſt mihi obtemperes,iō ſubdit.obſecundato.i.facito ad nutū meū. in loco i.qn̄ locus.i.occaſio,ſeu opportunitas poſtulabit.

ASC

SI in illo,Vel me hęc deambulatio,q̄ non laborioſa ad langorem dedit.melior eſt lectio commētarij,vt ſit q̄ non laborioſa,patet apud ipſum interpretatio. At ſi vt plurimi legunt, q̄ non laborioſa etc.nos q̄; legerimus ſic,aſtruemus cum Calphurnio.Vel.i.ēt hęc deambulatio,quę deambulatio non eſt laborioſa ſi non inuitus ſupple ambules,dedit me ad laborem,q inuitus ambulaui.Audiui tertiam lectionem non minus bonam, in q̄ nō erat illud me,hoc modo.Vel hęc deambulatio q̄ laborioſa nō dedit ad laborē meū.q.d. nulla nō dedit,ſi eſt oia laborioſa dedit etc.Sicut apud Vir.I Buc.hęc eadē,vt ſciret,qd nō faciebat Amintas?ē I illo Æn.Quē nō icuſaui amēs,hoīumq;,deorūq;.

SER

NVlla.Poſtquā paratus eſt Chremes,qui donet argentum,ut magis ſit iocularis hęc deceptio Chre.Inducit̄ ipſe filius qui recipiat a pr̄e,et det Bacchidi.Cum ſupius fuiſſet miſſus deambulatum.Vt licentius tractaret̄ deceptio.Poſtq̄ pacta eſt redit dicens.Nulla etc.vel.i.ēt hinc.i.a domo.pr̄is.O Dij q̄tum Deoꝝ eſt.cōminiſceris.i.cōmentaris. uel eſt factū.s.ut ꝑdintis,cēs.q ita.Quid igit̄.Poſtq̄ audiuit mentionē de argento pęnitet,et moderatius loquit̄. Iā poſtq̄ Syrus uidet eum pęnitere, moderat̄ irę ſuę.q.d.rectam q̄rimoniam facis,et iō iam nō ſumit ꝯtra te.Vbi nunc ſit tua Bacchis. Per hoc dedit itelligare,q eſſet q̄ domo,niſi eam dimiſiſſet, ſed ne eum,terreret,dicit tibi tm̄.i. adoptiuū ubicūq; ſit garris.i.me ludis.Deamo te.i.ualde amo te.Intenſiuū ē de.Qua cā dicis,q me amas modo.Tu q̄ obſecro.i.recōpēſato mihi aliquāto retribuēdo meritū,q̄ cā.s.ut remuneres id ſeruitiū mō fiat,caue ne ſis attonitus qn̄ pr̄ dabit tibi argētū q̄ſi admirans,

Trimetri omnes.

CHREMES. CLITIPHO. SYRVS.

VBi Clitipho nũc ẽ? Sy. eccũ me ĩq. Ch. eccũ hic tibi. Cl.
Quid rei eſſet, dixtin huic? Sy. dixi pleruq; omnia. Ch.
Cape hoc argentum, ac defer. Sy. I, quid ſtas lapis?
Quin accipis? Cliti. cedo ſane. Sy. ſequere hac me ocyus,
Tu hic nos dum eximus interea opperibere.
Nam nihil eſt illic quod moremur diutius. Ch.
Minas quidem iam decem habet a me filia,
Quas pro alimentis eſſe nunc duco datas.
Haſce ornamenti conſequentur alteræ.
Porro hæc talenta dotis apposcunt duo.
QVAM MVLTA INIVSTA, ac praua fiunt moribus?
Mihi nunc relictis omnibus, inueniendus eſt
Aliquis, labore inuenta mea cui dem bona.

SAL. Inquã VBi nunc eſt cliti. Egredit chremes cum argento. Eccum.m.in. Syrus ſubijcit verba cliphoni, quę patri reſpondeat. Inquam, raro alibi ĩter inquam, et inquit reperies. Inquã .i.dic. Pleruq;.o.hic adiectio in primo poſita ẽ loco, adiectiones vero aut in prima parte orationis, aut in vltiã adijciuntur, hic ergo plerũque ex abũdantia poſitum eſt, omnia neceſſario addit nõ in vltimo, ſicut interea loci, iteribi. Quid.ſt. l. hoc dicit in ignauũ illa vo caudex, ſtipes, aſinus in ſtultum. Qui, pro cur non, Quin Opperibere, antiquum eſt, ſicut experibere. Minas.q.inducitur tenax ſenex circa rem ſolicitus, qui conqueritur de damno quod illi acciderat de inuenta filia. Pro.a.crediderat annum illi oppigneraſſe filiam Bacchidi. Alterę.i.totidem. Porro, modo aduerbium ordinis, alias tẽporis. Alterę Hęc.e. hęc ꝑ pluraliter, pro hę. Hęc ꝑ hę In Eunu. Continuo hęc adornant, vt lauent. In Phor. Hęc illę dederunt itiones. Talenta.d.in ſequentibus dicet. Duo.t.pro re noſtra ergo decreui eſſe ſatis. Relictis.r. poſtpoſitis omnibus alijs negocijs. Labore inuenta, proprie parata.

QVI. VBi cliti.&c. Hic chremes cum argento egreditur, et Syrus clitiphonem admonet quid debeat reſpondere patri. Chre. vbi eſt nũc clitipho? Sy. tu Cli. inquam.i.dic, reſponde, eccum.i.ecce hic me. Clit. eccum.i.ecce adſum ſup. hic tibi, hoc eſt hic adſum tibi morem gerere paratus. Chre. dixtin, vtrum dixiſti huic filio meo, quid rei.i. quę res eſſet, qua propter mitterem hoc argentum. Sy. dixi pleruq; omnia, pleruq; abũdat vt in Andria etiam dictum eſt. Additiones interdum ꝑponuntur vt hic, interdum poſtponunẽ vt interea loci, interibi. Chre. cape hoc argentum ac defer ad Bacchidem. Sy. hei, hic indignantis eſt particula. o lapis.i.o dure ingenio, quid.i.cur ſtas, cur non accipis argẽtum. Lapis Lapis dr̃ in ignauum, illa vero caudex, ſtipes, aſinus dñr in ſtultum. Caudex Stipes Cliti. ſane.i. certe cedo.i.vado, vel obſequor. Sy. ſequere me hac nunc ocyus.i.cito, comparatiuus pro poſitiuo. Tu Chreme interea.i. dum ibimus opperibere, vetuſte pro opperieris nos, i.expectabis nos hic, dum.i. quãdiu eximus.i.egredimur laturi argentum ad Bacchidẽ, nam nihil eſt qđ.i.propter qđ moremur iſtic vbi eſt Bacchis, diutius.i.multum diu. Ch. apud ſe Chremes numerat ſumptus pro filia, et iam factos, et poſt faciendos, qdẽ.i.certe, iam filia hẽt a me decem minas.i.decem libras, quas minas duco.i. puto nunc eſſe datas ꝑ alimẽtis.i. nutrimentis, alterę decẽ minę conſequenẽ haſce.i. has ꝑdictas decẽ pro ornamentis.i.indumentis, porro.i. deinde, hęc.i. hę minę ꝑdictę ꝑ alimẽtis et ornamentis adpoſcent. Ideſt adſciſcẽt, ſiue adiũgent ſibi duo talenta.i.duo talia pondera, de qbus ſuperius dictum eſt, dotis.i.ꝑ dote, ita q: dotis regiẽ ab illo actõ talenta, talentum.n.dotis recte dr̃, q.i. q̃tum multa iniuſta ac praua.i. non recta, fiunt moribus.i.ꝑ mores et ꝯſuetudines hoium, quales ſunt tales pecuniarꝫ ꝯſumptiones in liberis et educandis ẽ collocandis, nunc aliquis ſponſus ſeu gener eſt mihi inueniendus oibus rebus.i.oibus alijs negocijs relictis, cui.s.genero dem bona mea inuenta.i. pta labore.i.opera corporis mei, et induſtria mentis.

ASC. VBi. Cedo ſane, non intelligo cedo.i. diſcedo vel vado, ſed q: Syrus(q, vt moris eſt, pecuniam a Chr.acceperat, ꝑpea q: Cliti. nimium cũctabaẽ) dixerat qn accipis Dixit Cli. ad Syꝝ cedo.i. da porrige ſane.q.d.ſine iſta obiurgatione.

SER. VBi dicis. Poſtq̃ inſtructus eſt a Syro filius, q ſine admiratione, et callide ſuſcipiat argentum a pr̃e, q tradat filio ſuo, vt deferat ẽ Syro. Inq̃.i.dic ei, dixi plura, Imo oĩa etiã ſicut ſunt, Cedo.i.concede vt deferam, poſtq̃ iubens. Seq̃re cito, amonet eum a pñtia pr̃is, ne q̃d admiraretẽ, vel minus caute diceret. Minas decẽ iã hz filia. Sed nõ curo. Sed q: duco &c. hi.al.i.in nutriendo eã tantũdem diſpenſaſſe haſce, q̃ã mõ mitto, porro.i deinceps, hic ꝑmiſſa.s.x.ẽ.x.minę app.ẽc. Ecce q̃ multa praua veniunt ex malis moribus, ſicut iſta q̃ mihi ꝯtingũt malis moribus vxoris meę. Quę quõdã noluit parere meo ꝑcepto, relictis.r.meis.s.huic ſoli rei me oportebit intẽdere, vt q̃rã aliquẽ, cui dẽ bona mea cũ filia, Deſcribit in his verbis auarum Chremetẽ, et dolentẽ de pecunia quã ꝑ filia diſpẽdet, vt tanto libẽtius eã donet Cliniç. Qui nõ nul

ſum pecunię cum ea poſtulabit. Et hęc verba ſunt quędā cōmoditas ſeqntis Actus. Pręterea ad hō valet, q ſolus loquit, vt ſciamus ipm expectare Menedemum venientem ad eum.

eAL. Multo.o.m.n.f. Hic eſt iucunda expoſitio erroris ſenis de verbis Syri, qui Menedemus credit decipi, dū ipſe decipitur. Vt.e. Virg. Vt vidi, vt perij. Virg. Filium, filium prius noīauit in quo oīs cura pris erat. Queſo, modo obiurgatorium eſt. Quid.h.ī Eun. Quid iſtuc iquaz ornati eſt? ſcit nos cōuenit cum recto caſu pferē inter rogatio nō eſſe ɔtumeliosum; vt ſi dicas. Quis hic homo eſt? ſi aūt in obliquo contemptum ſigt, vt q d hoc eſt hominis? qd mulieris? quid ornatis. Ea.r.n.a.et ex hoc credit eos inter ſe finxiſſe cliniam amare Antiphilam. Sic res.a.eſt, vt decipiaris. Et hęc.q.cum contemptu interrogat, nam et hoc fictum eſſe credit. Ita.a. Ita aiunt de re dicimus, quā volumus eſſe falſaz. Ideſt pro. fingit ſe credere amico, quem fictum cognouerat. Gauiſus, bene filio gauiſus dixit, q gaudemus pprijs, gratulamur alienis. Gratulari Miſer, miſer vitij eſt, miſeria aię. Amittere, pro dimittere more antiquo. Ęgre, ſic diſtingue, vt Chremes hanc vocem Menedemi ſubrideat, gppe q filius non ſit vlla in re timendus. Indulges, nullum magis pprium verbum inuenire potuiſſet de patre, qui oīa filio permittit. Inceptum, naz qd ſemel inceptū non pōt facile omitti. Deſpōſam, et hoc eſt qd Cliniç magis placituꝝ eſt. Hei, modo interiectio lętantis, alias inuſcentis. Tātō.q: ſi accepit filius deſponſatā Anti.q primum ex poſcet argentū ad ornamenta coemenda. Ne, p valde, et hoc pprie Teren.eſt. Propediē Propediem, tpis aduerbium, et ſigt cito. Obſaturabere.i. nimiam de filio capies ſatietatē, qd eſt corporis ad aīum tranſtulit, et ſic plus hō verbo induit, q̄ ſi inueniſſet pprium verbum. Poſtulare Poſtulent, tanquam iure, quia iure aliquid poſtulamus. Te ſcie.recte ſciente, nam ſciens eſt qui alicuius indicio rem agnoſcit, Prudens prudens, qui intelligentia ſua aliquid ſentit, ergo ſciens eſt per alios.

Multo &c. Hic iucūda expoſitio erroris ſenis ɔtinet, q Me. credit decipi, cum ipſe decipit. Me. o Gnate.i.o fili. Cli. puto me factū eſſe nunc multo fortunatiſſimū.i. felicisſimū oīum hoīum, cum ego intelligo.i. cognoſco te reſipuiſſe.i. in bonā viuēdi vitaz rediſſe, et qd dici ſolet, te emēdaſſe viuendi rōnē. Reſipiſcere.n. ē ad priorez mētis ſtatū vel ad meliorem redire. Ch. vt i.q̄tū errat. i.q̄tū fallit, qui cū putat reſipuiſſe. Men. o Chre. quęrebam.i. petebam, te ipm.i. temet, ſerua me patrem, et filium cli. et familiam.i. totā domum meā, vt vxorem et famulos, qd.s. nos ſeruare eſt in te.i. in tua ptāte, naz ſi dederis filiā tuā filio meo, et eum mihi retinebis, ē me a cruciatu liberabis, ē familiā ſouebis integrā, quā ſim diſſipaturus ſi iterū abeat filius. Ch. cedo.i. dic qd vis vt ſup. faciā. Me. hodie inueniſti filiam. Chre. qd tū.i. qd inde ſi inuenerim, vis vt ſequatur. Me. Cli. vult hanc filiam dari ſibi vxorē. Ch. q̄ſo, hō dcm̄ eſt obiurgatoriū, qd hoīs es? per ɔtemptū dicimus qd hoīs es per gnm̄, ſed per nūmum ſine ɔtēptu, vt qs hō es: q.d. qualis hō es, q hoc nō dubitas poſcere, vt filiā deſpondeā viri fugitiuo, et q amicā hēat Bacchidem, nā Chre. illā putat eſſe ipſius amicam. Me. petis qd hoīs ſim, quaſi indignatus ſe ita verbis a Chremete deprimi. Ch. ne.i. vtrum iā oblitus es qd ſit dcm̄ inter nos de fallacia facienda.s. per ſeruū vt argentū auferreē abs te. Me. ſcio qd ſit dcm̄ de fallacia. Chr. nūc ea ipſa res agit.i. tractat, hoc eſt fallacia ita tractat, quā tu putas eſſe rez ſeriam. Me. o Chreme qd dixiſti? perculſus eſt dcō Ch. qui dicat tm̄ eſſe fallaciā id qd agit ad extorq̄ndū argentū, errani.i. falſus ſum, res acta eſt ſic.i. taliter vt deciper, de q̄ta ſpe cecidi.i. ɔturbatus ſuz deiectus ſuz tuis v̄bis. Chre et qdē hęc Bacchis, q̄ ē apud te ē.i. fingit eē amica Cli. Me. ita aiunt.s. filius et ſerui. Chre. et tu credis eam eſſe amicā Cli. Menede. credo omnia quę dīt mihi. Chre. et aiunt illum Cli. filiū tuum velle.i. petere optare vxorem, vt cum deſpōderim.i. ſponſam dederim filiam, ſeu ſpopōderim

Trimetri omnes.

MENEDEMVS. CHREMES.

Multo omnium nunc me fortunatiſſimum
Factum puto eſſe gnate, cum te intellego
Reſipiſſe. Ch. vt errat. Me. te ipſum q̄rebam Chreme,
Serua, quod in te eſt filium, et me, et familiam. Ch.
Cedo, quid vis faciam? Me. inueniſti hodie filiam? Ch.
Quid tum? Me. hanc ſibi dare volt vxorem Clinia. Ch.
Queſo quid tum hominis es? Me. quid eſt? Ch. iā ne oblitus es
Inter nos quid ſit dictum de fallacia,
Vt ea via abs te argentum auferretur? Me. ſcio. Ch.
Ea res nunc agitur ipſa. Me. quid dixti Chreme. Ch.
Errani. Ch. ſic res acta eſt. Me. quanta ſpe decidi? Ch.
Et quidem hęc quę apud te eſt, Clitiphonis eſt
Amica. Me. ita aiunt. Ch. & tu credis? Me. omnia. Ch.
Et illum aiunt velle vxorem, vt cum deſponderim,
Des qui aurum, ac veſtē, atq; alia, quę opus ſunt, cōparet. Me.

Quid hominis ē

Id eſt profecto, id amicę dabitur. Ch. ſcilicet
Daturum. Me. vah, fruſtra igitur gauiſus miſer.
Quid vis tamen iam malo, quam hunc amittere,
Quid nunc renunciem abs te reſponſum Chreme?
Ne ſentiat me ſenſiſſe, atq; ęgre ferat? Ch.
Aegre? nimium illi Menedeme indulges. Me. ſine.
Inceptumſt, perfice hoc mihi perpetuo Chreme. Ch.
Dic conueniſſe, egiſſe te de nuptijs. Me.
Dicam, quid deinde? Ch. me facturum eſſe omnia,
Generum placere, poſtremo etiam ſi voles,
Deſponſam quoq; eſſe dicito. M. hem iſtuc volueram. Ch.
Tanto ocyus te vt poſcat, & tu id quod cupis,
Quam ocyſſime vt des. Me. cupio. Ch. nę tu propediem
(Vt iſtam rem video) iſtius obſaturabere.
Sed hęc ita vt ſunt, cautim, & paulatim dabis
Si ſapies. Me. faciam. Ch. abi intro, vide quid poſtulent.
Ego domi ero ſiquid me voles. Me. ſane volo.
Nam te ſciente faciam quidquid egero,

me daturum filiam in matrimonium. ilico des, ideſt tradas argentum, vt prius dcm̄ eſt, q. i. quo argento, cõpet. i. coemat ſibi aurũ ẽ ornamenta aurea, vt annulos etc. ẽ veſtẽ. i. veſtimenta, atq; alia. i. alia ornamenta, q̄ ſunt opus. i. q̄ requirunt ad nuptias. Me. pfecto. i. res ita ſe habet. id argentum dabitur amicę. i. illi cuius amore tenet. quod putat nũc eſſe Bacch. Chr. ſcilicet ideſt certe credas ſup. eum daturũ amicę. Me. vah. interiectio irridentis ſe ipſum, qui non poterit ſua ſpõte talẽ animaduertẽ fallaciam, igitur ego miſer fruſtra gauiſus ſum, q̄ putari filium reſipuiſſe. tñ iam malo amittere. i. pdere, qd vis. i. quancũq; rem, vel rem q̄libet, q̄ admittere hunc filium. o Ch. qd nunc renunciem. i. referam rñſum eſſe abs te. ne ſentiat, ideſt pcipiat me ſenſiſſe. i. pcepiſſe illam fallaciam, atq; ęgre ferat. i. moleſte, difficulter, turbato aĩo ferat. Chre. times ſup. ne ęgre ferat? o Me. nimium. i. vltra q̄ ſatis eſt, indulges. i. pmittis illi q̄cunq; vult. Mene. ſine. i. patere, pmitte, inceptum eſt. i. iam ince-
Indulgere pi indulgere, vel iam a te inceptum eſt mihi fauere. o Ch. pfice hi mihi perpetuo aduerbium. i. continue, vt inceptum eſt. pgito. Ch. dic illi te conueniſſe i. vel allocutum eẽ me ſup. vel cõicaſſe mecum. dic
Conueniſſe inquam te egiſſe. i. feciſſe mentionem de nupt. cõuenire interdũ ſigt paciſci, vt cõueni tecum pro denario diurno. interdum ſigt alloq, vt te cõuenire cu-
Cic. pio. i. alloq. interdum ſigt caſu inuenire, vt Cice. ad L. Quem cum cõueniſſet. i. caſu inueniſſet, qñq; etiã ſigt placere, neq; cõtrouerſia eſſe, vt Hoc cõuenit inter nos. i. de hoc inter nos nulla eſt cõtrouerſia. Item dicere ſolemus, cum de hoc negocio deliberauerimus. tandem cõuenit. i. placuit deliberantibus, vt res in craſtinum deferret. Alias habet ſignificantias pro locis. hic aũt elige tibi quam velis. Me. dicam. illud qd dicis, ſed deinde. i. poſtea qd dicam. Chr. dic me eſſe facturũ oia. dic ẽt generũ maritum filię placere mihi. vel placere eũ eſſe ſup generũ mihi. Poſtremo ẽt ſi voles quoq;. i. ẽt dicito filiã eſſe deſponſam. i. pmiſſam in matrimonium ſibi. a deſpondeor ris

paſſiuo fit deſponſus ſu ſum pticipium. Me. hem, hic lętantis eſt interiectio. volueram. i. optaueram. vt diceres iſtud. ſi filiam tuã eẽ deſpõſam ſibi. Chr. dic illi illa, vt tanto ocyus. i. velocius, citius, poſcat te argentũ. s. ẽ vt des illi q̄ ocyſſime. i. citiſſime id argẽtũ qd cupis dare. Me. cupio re vera dare qd poſcet. Ch. nę, i. certe vel valde, tu obſaturabere. i. ſatur eris, vel defeſſus eris ſatietate iſtius filij tui propediem. i. cito, vt. i. quã tum video iſtam rem. i. ſumptum, quem es facturus, ſed vt vt. i. qualitercunq; iſtęc ſũt. i. quocunq; modo iſta oia, q̄ dicimus, ſe habeãt, ſiue ſit fallacia, ſiue non. ſi ſapies. i. ſapiẽter agere vis dabis argentum cautim ideſt callide, verſute, et tibi cauendo, et paulatim, ideſt non multum ſimul, ſed per particulas. Menedem. faciam quod dicis, et paulatim dabo. Chrem. abi, ideſt diſcede. intro, ſcilicet in domum, vide quid poſtulent. ego ero domi ſiquid voles me, ideſt ſi mea opera egebis, ſiquid voles me facere. Menede. ſane, ideſt certe vel valde volo. nam quicquid egero facias te ſciente, ideſt faciã vt ſcias. ſeu faciam te certiorem.

IBi, Queſo quid hominis es, dicit id quidem Chrem. per contemptum iucundum, ſed non eo q̄ iniuſte filio fugitiuo vxorem Menede. petiuerat. Nam poſtea dicturus eſt Chrem. generum ſibi placere. ſed quia inconſiderate petierat quippe, qui meminiſſe debebat quid de fallacia actum eſſet. In cuius rei memoriam pauliſper rediens Menede. dicit. Quid ideſt propter quid rogitas qd hominis ſim. et Chre. Iam ne et cętera. Illud vero (tametſi non multum ad ſententiam faciat) non tacebo plusculis locis in commentarijs ſui, et ſuus, et non reciproce poſita. In quibus velim lectores eſſe cautiores, vt hoc loco, vbi dicitur, Dicito filiam eſſe deſponſam, ideſt promiſſam in matrimonium ſibi, dicerem ei, ideſt ipſi, aut omitterem, aut certe dicito filio, ſciat filiam meam deſponſam ſibi ſimiliter in ſequenti, vt dicerem iſtud ſcilicet filiam eſſe deſponſam ſibi. dicerẽ ego ipſi. ASC.

SYR. Mvlto, in hac scęna est consumatio totius deceptionis Chre. Cum enim machinatione et calliditate Syri deceptus crederet Bac. esse amicam Cli. et Anti. esse ei oppigneratam, insuper etiam eadem deceptione argētum persoluisset, ostenditur hic quantum ex illis oibus deceptus sit, scilicet i tantu3, vt non solū modo illo errore sit iplicatus, sed et Menede. a veritate quam adhuc tenebat, retrahens eundem errorem credēdum inducat. Inducitur ꝙ Mene. portās, secum veritatem, credebat eni3 sicut Clin. nihil eum celauerat illam Bacchi. eē amicam Cli. et Anti ex veritate filiā Chre. vnde dicit filio suo Cli. qui eum rogauerat, vt posceret filiam Chre. o nate nūc pu. etc. Vt idest qualiter. ea res, idest fallacia. nunc agitur in postulatione ista. cōparare lingua quorundam est emere. idem profecto quod dicis. tunc id ar. dabitur a Sy. daturum Bacchi. et quamuis hoc sit fallacia. quiduis tamen. Et cum hoc sit fallacia quid nunc reñ. etc. ideo aliquid est renunciādum ne sentiat me sensisse fallacias, et postea ęgrefeiatur. Perfice hoc. i. auxilium vt cępisti. Perpetuo, idest assidue, vbi opus fuerit mihi. Desponsa3, idest promissam certa pactione dotis. Ideo. s. vis vt tanto ocyus te poscat, ne certe, vt rem. u. s. te esse largum, et profusu3 istius, scilicet filij tui. Quid postulent ad nuptias. si quid. m. Nec enim aliquid agebat sine consilio istius Chremetis.

CAL. EGo me non tam astutum. Quia ad exitum propenit fabula, fallacia detegitur per Mene. et Cli. Anti. desponda bitur, et est operepretiu3 videre senem, quia antea monebat indigere admonitione. Ego me, ut isultat senex. dū alterius stultitiā et tarditatem ludibrio h3. Non tam. a. hęc iactationis cuiusdam species est, fingere se non astutum, dum videt alterum stultiorem. Adiutor, cum risu hęc pronuncianda. et adiutor proprie in re bona, ipulsor i re mala. Caudex, stipes, asinus, ista iniuriose dicunt in stultum & hebetioris ingenij homines, quē admodum ignauum lapides appellamus, quamuis tamen idē sit, sed hoc plus est. Obe, interiectio ē ad satietates vsq; ad fastidium designans. Obtundere, obtundit qui sępe repetendo dicit. Obtundere est translatum a fabris, qui sępe repetunt tundendo aliquid malleo, & idem obtundunt et hebetant. Cessat cum Syro, bene cessat tanquam desidiosus. nam cessant desidiosi, requiescunt defessi. Hem. m. a. sic dixit tanquam expectatus. et aduentus proprie expectatorum, necessariorumq; dicitur. Quasi. q. c. In Andria, Ita cum discedo ab eo, vt qui se enim. f. d. Ah, ah, vox nimij cachini, et accommodata Chre. qui credebat Mene. decipit in filio, et assimulare illum petere vxorem. Ita ne, sic lege, ut quasi eludat Chr. qui passus sit se a seruo decipi. Fingit, format, si tristes sunt lętos reddit. fingere proprie est figuli.

Obe. Obtundere. Cessat. Aduentus. Fingere.

Septenarij, partim. Senarij Iambici.

MENEDEMVS. CHREMES.
QVINTVS ACTVS.

EGo me non tam astutum, neq; ita perspicacem esse id certo scio,
Sed hic adiutor meus, & monitor, & pręmonstrator Chremes
Hoc mihi prestat, in me quid vis harum rerum conuenit,
Quę sunt dicta in stultum, caudex, stipes, asinus, plumbeus,
In illu3 nil potest, nam exuperat eius stultitia hęc omnia. Ch.
Obe, iam desine Deos vxor gratulando obtundere,
Tuam eē inuentam gnatam, nisi illos ex tuo ingenio indicas,
Vt nihil credas intellegere, nisi idem dictum est centies.
Sed quid interim illic iam dudum gnatus cessat cu3 Syro. Me.
Quos ais hoies Chremes cessare? Ch. ehē, Menedeme aduenis?
Dic mihi, Clinię quę dixi nuntiauistin? Me. omnia. Ch.
Quid ait? Me. gaudere adeo occipit. quasi q cupiūt nuptias. Ch.
Ah, ah, hę. Me. qd risisti? Ch. serui venere in mētem Syri. (Me.
Calliditates. Me. ita ne? Ch. Voltus quoq; hoīum fingit scelus.
Gnatus qđ se assimulat, lętū id dicis? Ch. d. Me. idē istuc mihi
Venit in mentē. Ch. veterator. Me. magis si magis noris, putes
Ita rem essē. Ch. ain tu? Me. quin tu ausculta. Chre. mane, hoc prius scire expeto
Quid perdideris, nam vbi desponsam nuntiasti filio,
Continuo iniecissē verba tibi Dromonem, scilicet
Sponsę vestem, aurū, ancillas, opus esse argentum vt dares. Me.
Non Ch. quid non? Me. non inquam. Ch. neq; ipse natus? Me. nihil prorsus Chreme.
Magis vnum etiam instare, vt hodie fiant nuptię. Ch.

Figuli,qui formas ducit ex luto. Se aſſi. refert ad id. Vultus fingit hominum. Venu.i.m.ſic dicit,q: ſcit ab illo deceptum Chre. Veterator,vetus eſt in aſtutia. Ita.r.e.vultuoſe pronunciandum,quod ſi chre. ſciret ſe a Syro deceptum, vere illum veteratorem appellaret. Mane, deceptus Chre. aliter

cula clauſa ſint adhęrentia triclinio. Sola, hoc magnum argumentum quintę lineę, q ſola cum ſolo fuerit. Quid ni,eſt quid niſi. Familia,hoc loco pro re familiari ponitur, vnde in iudicium venit de lite familię herciſcundę.i. hęreditatis.Cicero in libro de Oratore. Idem herciſcundę familię cauſas agere nõ poſſit. Operã d.a.s.facete dictus a ſene. Si dat ſuſpendendum, et eſt eclypſis, quaſi dicat neſcio

percipit verba Mene.q̃ ipſe loquatur,et ab illo imprudens eluditur. Non ridicula negatio, illa vero virgiliana ama ra. Non verum Egonis. Quid non, cum admiratiõe repetit nõ. Hodie cõſcipit paulatim detegi fallacia, nam hoc ſignum eſt Cli.non falſo velle Anti. Ne is. q̃dez.q. apoſiopeſis adminuitis, hoc magis mirum videt, q nec Sy. verba iecerit ad extorquendum argẽtum. Alia tam plane ſcias, pulchra irõia in eum,qui deceptus ſit.

Virg.

Mira narras,q̇d Syrus meus?ne is quidez quidq̃? Me.nihil. C.
Q uã ob rẽ?Me.neſcio eq̃dẽ,ſed te miror, q: alia tã plane ſcias.
Sed ille tuus quoq; Syrus idem mire finxit filium,
Vt ne paululum quidem ſubolat amicaz eſſe hãc Clinię. Ch.
Q uid ais?Me.mitto iã oſculari atq; ãplexari,id nihil puto.Ch.
Qu id eſt,quod amplius ſimulet?Me. vah.C.q̃d ẽ? M.audi mõ,
Eſt mihi in vltimis cõclaue ędibus quoddam retro.
Huc eſt intro latus lectus, veſtimentis ſtratus eſt.Ch.
Q uid poſtq̃ h̃ eſt factũ?Me.dictũ factũ,huc abijt Clitipho.Ch.
Solus?Me.ſolus.Ch.timeo.Me. Bacchis conſecutaſt ilico. Ch.
Sola?Me.ſola.Ch.perij.Me.vbi abiere intro, operuere hoſtium.
Ch.hem,
Clinia hęc fieri videbat?Me.quid ni, mecum vna ſimul. Ch.
Filij amica eſt Bacchis Menedeme occidi. Me.
Q uam ob rem?Ch.decem dierum vix mihi eſt familia.Me.
Q uid iſtuc times?quod ille operam amico dat ſuo? Ch.
Immo amicę.Me.ſi dat.Ch.an dubium id tibi eſt?
Q uenquam ne animo tam communi eſſe aut leni putas,
Qui ſe vidente amicam patiatur ſuam?Me.ah,ah, hę.
Q uid ni,quo verba facilius dentur mihi?Ch.
Derides?merito mihi nunc ego ſuccenſeo.
Quot res dedere,vbi poſſem perſentiſcere,
Ni eſſem lapis, quę vidi?nę miſero mihi, an ne illud haud
Inultũ(ſi viuo)ferẽt,nã iã.Me.nõ tu te cohibes? nõ te reſpicis?
Non tibi exempli ſatis ſum?Ch.prę iracundia
Menedeme,non ſum apud me.Me.te ne iſtuc loqui?
NONNE ID FLAGISTIVMST te alijs cõſilium dare,
Foris ſapere,tibi non poſſe auxiliarier? Ch.
Q uid faciam?Me.id quod me feciſſe aiebas parum,
Fac te eſſe patrem ſentiat,fac vt audeat,

Dubium id.t. eſt, iam credit Chr. ſe eſſe deceptũ. Amicam patia. ſu. ſubaudi ſubagitari, et eſt honeſta eclypſis i re turpi. Virg. Nonnus et quite. Quid ni,pro cur non,ẽ hęc verba proprie ſunt deridentis. Ni.e.l.ſuperius,nam exupat eius ſtultitia hęc omnia, et plus eſt q̃ caudex, ſtipes,aſinus. Nam iã, apoſio.irati ſenis. Virgi. Quos.e.

Ille Syrus.q.d. quem tã tum veteratorem putas. Filium.f.refertur ad id quod Chre ſupra dixit,Vultus quoq; hominum fingit ſcelus. Suboleat,tractum a ſenſu oderandi.

Subolere

Quid ais,nonnunq̃ perturbati interceſſoris eſt dicere quid ais,ſed hoc loco metuentis eſt, non interrogantis. Mitto.o.color rhetoricus. Oſculari,hęc eſt quarta amoris linea, nam ſunt quinq;, prima viſus,ſecunda colloquij,tertia tactus,quarta oſculi,quinta coitus. Id.n.p.ſic dicimus quando habemus aliud maius ad confirmandum.

Lineę Amoris cõclaue

Conclaue,in Eunu:ho.Virgo in conclaui ſedet, eſt autem conclaue ſeparatior locus in interioribus tectis,vel quod intra eum loca multa et cubi

Tene.i.l.Virg.Mene.i.d.u. Alijs.c.d. hic illud Ser.Sul.ad Cice.Deniq; noli te oblituſci Cice. eſſe,et eum qui alijs conſueueris p̃cipere et dare conſi.

Virg. Ser.Sul.

Flagitium,facinus,flagitium more militari dicitur res flagitione,hoc eſt increpatione digna,nam flagitare eſt.perſonare in flagitium, flammam,et flagella q hęc nõ ſunt ſine ſonitu et crepitu. Immo.a. hoc terribiliter prononciandum, et verba proprie rigidi et aſperi patris. Quonis g.gentium,ſi ſine,ſuperflua adiunctio,ſic interea loci,dat tamen quandam auxeſim pronuncianti. Si p. perſeueres,alias pergere eſt ire. Vere ad.r.q.d.id quod tu Mene.abſentia filij exercebas,hoc eſt rem ruſticam,id ego inopia facere cogar. Quot in

Flagitiũ Flagitarẽ Flãma Flagell.

com. ſatis comice dixit,nã hoc nomen leue quod dam ſignificat,vt in Ennio. Immo enim infelici ter,nam incõmoda alia ſunt.d.pro. Capias, ali bi inimicitias caperem. Capere proprie dicimus eum id quod in nobis eſt,aſſumimus, vnde cape re pro digere ponitur. Niſi quid ẽ,honeſte petit,

capere

perſpicacem.i.ſubtilem.q.d.ſcio me non eſſe nulltũ aſtutum et ſubtilem,nam interdũ tam et ꝙ ſeparatim.i. vbi ſibi non correſpondeat, habent ſignificationem vehementię, vt Lan. ait, eo modo recte tam pro multum hic capi põt, nam non vult dicere ſe non eſſe tam aſtutum,ꝙ Chre. quem dictu

Lanternã

Tibi credere omnia abs te petere & poſcere,
Ne quam aliam quęrat copiam,ac te deſerat.Ch.
Immo abeat potius multo quo vis gentium,
Quam hic per flagitium,ad inopiam redigat patrem.
Nam ſi illi pergam ſuppeditare ſumptibus
Menedeme,mihi illęc vere ad raſtros res redit.Me.
Quot incommoda tibi in hac re capies niſi caues?
Difficilem oſtendis te eſſe,& ignoſces tamen
Poſt,& id erit ingratum.Ch.ah neſcis ꝗ doleam. Me. vt lubet.
Quid hoc quod volo,vt illa nubat noſtro,niſi quid eſt
Quod mauis?Ch.immo & gener,& affines placent.Me.
Quid dotis dicam te dixiſſe filio?
Quid obticuiſti?Ch.dotis?Me.ita dico.Ch.ah.Me.Chreme,
Nequid verearę,ſi minus nihil dos nos monet.Ch.
Duo talenta pro re noſtra ego eſſe decreui ſatis.
Sed ita dictu opus eſt,ſi me vis ſaluum eſſe,& rem,& filium
Me mea omnia bona doti dixiſſe illi.Me. quam rem agis? Ch.
Id mirari te ſimulato,& illum rogitato ſimul,
Quam ob rem id faciam.Me.quin ego vero quam ob rem id
facias neſcio.Ch.
Ego ne?vt eius animum,qui nunc luxuria,& laſcinia
Diffluit,retundam,redigã,vt quo ſe vortat neſciat.Me. (no.
Quid agis?C.mitte,ac ſine me ĩ hac re gerere mihi morẽ.M.ſi
Ita ne vis?Ch.ita.Me.ſiat.Ch.age iam vt vxorẽ accerſat,paret.
Hic ita vt liberos eſt ęquom dictis confutabitur.
Sed Syrum.M.quid eũ?Ch.ego ne?ſi viuo adeo exornatũ dabo,
Adeo depexum,vſq; dum viuat,meminerit ſemper mei.
Qui ſibi me pro ridiculo,ac delectamento putat. (fecit.
Nõ(ita me Di amẽt)auderet hęc facere viduę mulieri,ꝗ ĩ me

quod officium eſt ꝓ bi et modeſti viri. Et affines vxoris cognati ſunt affines mariti, vnde multi gradus ſunt et veluti rami propinquitatis in affinitate ẽ cognatiõe diſpoſiti. Quid.o. ſic dixit ꝗ ſi puderet Chre.dicaĩ, q: pua dos videreĩ. nã tacemus cõſilia, retice mus dolores, obtice mus quorũ nos pudet. Pro re no. tacite rem ſuam extenuat. Quam rẽ agis, hoc ẽ quaſi perturbati intra ſſoris. Illum rogi.pulchra

Tacere Reticere Obticere

rus eſt longe ſtultiorem ſe, niſi q: dic Chr. co pſtare ſi bi,ſed intelligimus id dcm̃ eſſe p q̃das iactationem, cũ tũ p̃rium intelligat. Sz hic Ch. adiutor me us.i fautor ẽ monitor .i.ſuaſor. et p̃monſtrator.i. q mihi ſumma p̃ mõſtrat de filio, p̃ſtat mihi hoc.i. hac re, hoc eſt excellit me in hoc. Dicimus enim p̃ſto tibi igenij acumie,vel p̃ſto te acumine ingenij.i.excello dic ergo ſe excelli. ch.i. hoc qd ſequitur,naz in ſe tanꝗ in ſtultũ multa verba di

preſto ti bi et te

admonitio vt perterrefaciat filium. Deſluit,Perſi us,Deſluis amens. Quid ais.ais dicimus de his, qui vana loquanẽ. Fiat, conceſſio irati aduerſus pertinacem. Dicis,q: liberi verbis obiurgandi ſunt.Serui vero verberibus puniendi. Adeo d.hoc venili more ſeuum iratorum lege et intelli ge contrarium. Viduę.m.bene perſonam abiectam delegit,quę ludibrio habentur,et q: mulier, et quia viro orbata.

Perſius Ais

Ego me &c.Hic detegitur per Mene.fallacia,vt Ant.Cliti.deſpondeaĩ,vbi ſenes ſe mutuis ludibrijs illudunt vltro,citroq; eo vſq; donec apte loquens Me.oſtendit Bac.eſſe Cli.amicam nõ Cli. Me.ego.c.pro certe ſcio id quod ſequitur, videlicet me non eſſe tam aſtutum.i.cautum, callidum,et

CVI.

ci poſſunt,ſed in Chre,nihil illorum recte dici poteſt,cum longe in eum acerbiora verba conferri deberent.Hoc autem totum dicit de ſe per iactationem contrarium volens intelligi. Quid vis.i.q libet harum rerum,quę ſequunẽ,conuenit.i.congruit,dici ſup.in me.i.contra me,quę dicta.i.quę vocabula ſunt.i.conijciunẽ,in ſtultum.i. in incõſideratum,vel quę s.res ſunt dicta.i. ſunt quędam tranſlatio et modi dicendi in ſtultum, dicta antẽ hęc ſunt,caudex.i.tabula,vel truncus,ſtipes.i.colũna dura,vel truncus,aſinus.i.tardus, plumbeus.i. durus,vt plumbũ.Caudex, vel codex(naz au diphthongus ſępe mutaẽ in,o vt plauſtrũ ploſtrum)dr̃, vt vult eam Ser.ꝗ Feſtus,tabula et quidem craſſior,ſeu manis groſſior. Inde publicę tabulę codi

Caudex Stipes Aſinus

ces dñr. Inde etiam codicilli per diminutionem, de qbus longa eſt in iure ciuili mentio. Caudicarie et naues dñr ex tabulis craſſioribus factę. Dicit etiã Señ. vt Ser. refert, antiquos caudicẽ appellaſſe cõtex/tum plurium tabularum. A quo dictũ et caudex dr truncus arboris. aut eius craſſior ramus. Dicit enĩ Gellius Protagoram interdũ tanq̃ baiulũ caudices lignorũ ſimul colligatos, ꝑ illis faſtibus lignorũ, q̃s baiuli ferunt in vrbe Piſa. Nihil horũ verborũ põt ꝯuenire ſup. vel ꝯgruere in eum. i. ꝯtra eũ. nã ſtultitia eius Chr. exuperat. i. tranſcendit hęc oĩa dicta. Chr. ohe, interiectio eſt ſatietatem vſq; ad faſtidiũ deſignans. Chr. vxorẽ alloquitur tã diu pcibus Deos obtundẽtem ob inuẽtam filiã, vxor Soſtrata iã deſine obtundere. i. moleſtia afficere Deos totiẽs gr̃as repetẽdo, gratulãdo ipſis Dijs. i. tu gr̃as illis agẽdo vel applaudẽdo illis, aut tibi gratulando corã eis, tuã natã eẽ inuẽtã obtũdere ſigt ꝓprie hebetare. trãſfert ãt ad ſigandũ moleſtiã inferre, ẽ tediũ ſeu faſtidiũ nimis aliqd inculcando. Cic. i Epl'is, Cupio. t. n. o. tranſlatum eſt a fabris, q ſepe repetunt tundendo i. percutiendo aliqd malleo. niſi iudicas. i. cenſes illos Deos ex tuo ingenio. i. ex tua natura, vt. i. ita q credas eos itelligere, niſi idẽ ſit dcm̃. i. niſi eadẽ res dicatur centies, numerꝰ finitum ꝑ numero ifinito. Sed interim. i. interea. qd. i. cur gnatus Clit. cum Sy. ceſſat. i. tardat, moraẽ, moraſ facit illic. i. apud Cli. Iamdudũ. i. tanto tpe. Me. hic Me. incipit alloq Ch. vt fallaciam detegat. o Chre. quos hoĩes ais ceſſare. idest morari, ẽ eẽ deſidioſos. Chre. hem, ꝓticula oñdens gaudiũ de aduẽtu. o Mene. aduenis: dic mihi nunciaſtĩ ne Cl. ea, q̃ dixi. Me. nũciaui oĩa q̃ dixiſti. Chr. qd ait Cli. s. Mene. occepit, idest incepit adeo. i. tm̃, vel valde gaudere, q̃ſi. i. tanq̃ illi ſup. q cupiunt nuptias. i. ducere vxorem. Chr. ha, ha, hę. vox eſt nimij cachinni eius, q credebat Me. decipi in filio, tãq̃ı q ficte peteret vxorem. Me. qd. i. cur riſiſti? Chr. calliditates. i. aſtutię Syri ſerui mei, q̃s exercuit. s. in te venerunt in mentem, et ꝓpea riſi. Me. ita ne eſt. s. vt calliditates ſuas in me exercuerit. q. d. non, imo potius in te exercuit. Chr. quoq;. i. et vultus. i. frons, aſpectus hoĩs, ẽ facies. fingit. i. diſſimulat, format ſcelus. Nam vt ait Cice. in epl'is. In fr. ẽ. u. ſ. f. s. Me. dicis. i. itelligis id qđ ſeqtur. s. q natus aſſimulat. i. fingit ſe eſſe lętum. Chr. id dico. s. Me. Itidem. i. ſilr iſtud, qđ dicis, venit mihi in mentẽ, ſic dicit ridendo eum, quaſi quem ſciat a ſeruo ſuo deceptũ. Chr. veterator. i. Sy. eſt ſup in aſtutia inueteratus, q ita te deceperit. Me. magis putes rem eẽ ita. i. ſeruũ eẽ veteratorem ſi. m. n. i. noſcas eum. s. vel id qđ fecit. Chr. ain tu. i. dicis tu eum eẽ veteratorẽ vltra q̃ norim. Me. qn. i. quinimo, tu auſculta. Chr. mane. i. tace, noli narrare qđ velis, prius expeto ſcire hoc. i. qđ ꝑdideris, vz qđ a te extorſerit. nam vbi. i. poſtq̃. nũciaſti filiam mei ſup. eẽ deſponſam. i. ꝓmiſſam a me nõie eſt vez ſup. Dr. ſeruum filij tui. ꝯtinuo i. ilico. iniecisſe tibi verba. i. dixiſſe tibi hęc ſequẽtia s. opus eẽ. i. eſſe neceſſe, vt dares veſtẽ ſponsę, idest filię deſponſatę filio tuo. ẽ vt dares auꝝ, ancillas, argentum. Me. non iniecit mihi talia verba. Chr. qd, idest cur dicis non. q. d. cur negas. Me. non inquã

Caudicarię naues

Quaſi ꝑ tanquã

Cice.

Veterator.

ideſt iterum dico, et ꝯtinuo tibi eius non iniecisſe verba talia. Chre. neq; ipſe natus iniecit inq̃. Me. o Chr. nihil proſus petijt magis. i. potius, iſtare. i. inſtabat, vrgebat, vt hodię nuptię ꝯficerentur. i. agerẽtur, celebrarentẽ. Ch. narras mira. qd: medius Interrogãdi. Sy. meus ſeruus ne qdẽ, idest nec ẽt is petijt inquam qcq̃. i. aliqd. Me. nihil petijt. s. Ch. q̃obrem. i. q̃re nihil petijt. Me. eqdẽ neſcio q̃re. Sed miror te neſcire illud, q ſcias tam plane, idest tã clare alia. i. alıres, ſed ille idẽ, idest ille met tuus Sy. mire. i. mirabiliter, finxit. i. formauit filium meũ, vt ne qdẽ. i. nec ẽt paululum. i. paꝝ ſuboleat, idest vt nec ẽt paxillum appareat, vel paululum ſentiaẽ id qđ ſeqtur, vz hanc Bac. eẽ amicam Cli. qđ ſuboleat, dixi id tractũ eẽ a ſenſu odoradi. q. d. ne minimus qdẽ odor amoris Clit. in Bac. in medium potuit emergere. Chre. qd ais, pculſo illo dcõ Chr. icidit in timorem de filio ſuo. Me. iã, idest nunc, mitto, idest omitto, hęc. s. oſculari, idest dare os. Bac. amplexari, nihil puto, idest reputo, id ſcz oſculari ẽ amplexari in cõparatione eius, qđ ſequiẽ. Chr. qd eſt qđ ſimuleẽ, idest qđ fingaẽ amplius, vbi ventum eſt ad oſcula, ẽ amplexus. Nã qnq; ſunt amoris lineę, prima viſus, ſecunda colloquium, tertia tactus, quarta oſcula, qnta exitus in opus. Me. vah. interiectio irridentis. Ch. qd eſt Me. modo quoddã ꝯclaue, idest q̃dam camera ſecretior retro, idest i q̃dã receſſu. in vltimis ędibus, idest in fine, ſeu in vltima parte domus. Conclaue ꝯclauis neutrum ſigt ſecretiorem locum in interioribus tectis, vel q intra eum multa loca clauſa ſunt, vel cubilia adhęrentia triclinio. Feſtus autem ait ꝯclauia dici loca, q̃ vna claue clauduntur. Cic. autem in Ora. cepit conclaue pro triclinio, in quo epulabantur conuiuę loquens de Simo, qui cum eſſet euocatus a duobus iuuenibus ad ianuam, interea conclaue, inquit, in quo epulabatur Scopas, ſuper conuiuas corruit. Vale. autem vocat illuz locum triclinium, cum de eodem Simõ faceret ſermonem in capite de miraculis, lectus intro latus eſt, idest lectus portatus eſt intra illud conclaue, ille lectus ſtratus eſt, idest paratus, ornatis veſtimentis. Chre. quid ſecutum eſt? ſupp. poſtquam hoc eſt factum. Menede. id quod ſequitur dictum eſt ac factum, vel nullus ęque cito factum eſt hęc ac, idest ſicut dictum, et hoc ſermone celeritas facti indicatur, factum autem hoc Cliĩpho abijt, idest receſſit, huc, idest in conclaue. Vel intellige ſic dictum, ac factum, idest quod dici vulgo ſolet, ſtatim dictũ, ſtatim factum. Cliĩpho abijt huc, idest in conclaue. Illud autem dicendi genus dictum ac factum vim habet cuiuſdam adu'bij aut interiectionis, qđ qdem ſumptũ eſt a cõi loq̃ndi mõ, neq; adhiberi dz verbũ, qm̃ eo addito viz ſui pdere vĩ, melius eſt igiẽ vt ꝓ aduerbio, aut interiectione ſumaẽ, vt me miſerum, vt Proh Deum, atque hominum fidem. vt malum, vt alia multa. Chre. abijt inquam ſolus. Menedem. ſolus abijt. Chrem. timeo ne quid mali ſit. Mene. Bacchis conſecuta eſt eum ilico. Chre. ſola ne eſt conſecuta? Menedem. ſola eſt conſecuta. Chrem. perij, idest perditus ſum. Mened. vbi. i. poſtq̃. abiere intro. i. intro. i. introierunt. ꝯpuere

Fingere

Feſtus

Cice.

Valerius

Dictũ ac factũ eſt

ideſt clauſerunt hoſtium.ab obſtãdo dr̃.ſicut aperio ſigt̃ recludo.vt hic.Ch.hem,interiectio indignãtis.Cli.videbat hoc fieri ab eis.s.introire ẽ ↄpire hoſtium.Me.qd.i.cur non vidiſſet.videbat inquaꝫ talia vna ſimul mecum,vna et ſimul idẽ fere ſigñant ſed hic ponit altera earꝫ particularꝫ ad ornatũ ut ſonorior reddat oratio Ch.o Menedeme Bacchis ẽ amica filij Clitiphonis.occidi,ideſt perij, media breui,ab ob ẽ cado cadis.Me.quamobrẽ.i.quare occidiſti.Ch.uix familia.i.res familiaris decem dieꝝ eſt

Familia

mihi.i.uix habeo ſumptus ẽ penũ,ſeu manus,prouiſionem (vt ita dicã) pro decem diebus.q.d. ſe eẽ exhauſtum et pecunijs a filio,et ſumptibus a puellis,quę multa impenderunt apud eũ.Familia etiaꝫ interdum capitur pro hereditate.Inde in iure ſępe fit mentio de iudicio familię herciſcundę.i. hęreditatis diuidundę.Interdũ complectitur oẽs domeſticos,ẽ pcipue ſeruos et ancillas,alioſq; in eadeꝫ domo contentus ſub eodem patrefamilias,ut liberos inde filiusfamilias appellatur filius adhuc in pr̃is ptãte reſidens.Me.qd.i.cur times iſtud qꝺ ſeqtur.vꝫ ꝙ ille dat operaꝫ.i.inſeruit,ĩcumbit,uacat. deditus eſt amico ſuo Clinię.Ch.immo timeo ꝙ amicę dat operam.s.Bacchidi.Me.ſi dat,ideſt ſi eſt uerꝫ ꝙ det operam amicę.q.d.non ſatis eſt certum.Chre.an id i.eum incumbere amicę eſt dubiũ tibi.putas quẽquam,ideſt aliquem eſſe.aio tam cõi.i.largo,dedito oĩbus,ẽ leni.i.ſuaui,patienti,qꝺ ſi ſit comi.intellige poni ꝑ benigno et manſueto,nã comes hoĩes dicuntur,q errantibus uiam oñdunt benigne, ac non grauati.Putas ergo aliquẽ hr̃e aĩum ita leneꝫ, et comẽ.qui.patiatur amicam ſuã ſeduci ſupp. uel aliqd tale.ſe uidente,i.in ↄſpectu ſuo.eſt aũt honeſta eclypſis in re turpi.Me.ah,hic quaſi ridentis eſt particula qdni.i.cur nõ id fiat ab eis q̃.i.ut uerba dentur mihi facilius.i.ut facilius decipiar. Chr. derides.i.me ludis.et ludibrio tibi ſuꝫ.merito.i. nõ iniuria.ſuccenſeo.i.iraſcor mihi nunc. quod res.i. quod argumenta,et ſigna huius mali dedere.i.tribuerunt mihi,ubi.i.in qbus poſſem perſentiſcere.i. pcipere ea.quę uidi,quorſum.s.ſpectarent,niſi eſſeꝫ lapis.i.durus intellectu,ac non facile intelligẽs ꝑpe manifeſta.at ne.i.certe.haud.i.non ferent illud facinus inultum.i.non punitum,non uindicatũ ſi uiuo.nã iam apoſiopeſis per interruptionẽ colloquentis facta.q.d.nã iam.i.ex hoc tpe exheredo eũ, aut aliqd tale.neq; eſt multum curandũ qd uoluerit dicere.Me. tu non cohibes te.i.tu non reprimis animum tuum, neq; temperas,ſeu non tibi moderaris, non reſpicis te,ideſt non habes rationem tuę prudentię, et honeſtatis. ego non ſum ſatis exempli,ideſt ſufficiens exemplum tibi, quaſi dicat,immo.chr.o Menedeme non ſum apud me i.non ſum mei cõpos,non facio de me, qꝺ uolo ut dici ſolet.prę iracundia.i.adeo ſum ira commotus.Me.ne.i.utrum decet ſupple te loq iſtud.q.d.nõ. Nonne id qꝺ ſeqtur eſt flagitium.i.flagitione,hoc ẽ increpatione dignũ,uidelicet te dare conſiliũ alijs, et te inq̃ ſapere.i.eſſe ſapientẽ. foris.i. apud alios,ẽ non poſſe auxiliari tibi.i.tibi ↄſulere et moderari. Ch.qd faciam? Me.fac ſupple id quod aiebas.i. dicebas me parꝫ feciſſe.i.quod dicebas me non ſufficienter effeciſſe in filium.fac ꝙ ſupple ſentiat te eſſe patrem,fac ut audeat credere.i.committere tibi oĩa ſua.s.ↄſilia,hoc eſt ut audeat cõſiderare tibi de oĩbus ſuis ↄſilijs,et fac inquam ut audeat petere abs te.petere inq̃ cum humilitate.et poſcere qꝺ.s.ſit honeſtum.fac inq̃ ne quęrat quam.i.aliquam aliam copiam.i.facultatem,opportunitateꝫ, familiaritatem.Nã interdũ facere copiaꝫ ſui,eſt quaſi ſe familiarẽ exhibere,et pñtiam ſuã non denegare.interdũ ſignificat ↄcedere facultatem.Fac ergo ne q̃rat aliã familiaritatem,ac deſerat.i.derelinquat te.Chr.immo.i.ſed multo.i.lõge.malo.i.potius uolo, ꝙ ſup. abeat.i.diſcedat,quouis gentium.i. quocunq; uolet,q̃ ꝙ redigat.i.deducat prẽm.s.Me. ad inopiam i.pauperiem.ꝑ flagitium.i.ꝑ nequitiã,ſeu libidineꝫ ſuã flagitione dignã.Nam o Menedeme ſi ꝑgam.i. ꝑſeuerem.ſuppeditare.i. subminiſtrare. ſumptus.i. impendia ad ſoluendam meretricem. Dicimus.n. eleganter,non poſſum tibi diu ſumptus ſuppeditare.i.adminiſtrare ea quę ĩpẽdes.Multi codices hñt ſumptibus, quod non multum placet,niſi ſic dicas,Si ꝑgam ſuppeditare illi filio.i.inſeruire,indulgere illi ſumptibus dandis.s.vel ſumptibus.i.ꝑ ſumptus,ẽ quãtum ad ſumptus ſpectat.Illęc quaſi illa. hęc res.i.illa neceſſitas redit mihi ad raſtros.s.exercendos, ideſt ad rem ruſticam agitandam.q.d.id quod tu abſentia filij exercebas,hoc ego inopia afficere cogar Me.Quot incõmoda,quaſi dicat multas moleſtias capies.i.ſumes tibi,vel iunge tibi cuꝫ incommoda,ita vt quot ſubſtantiue capiatur, et incommoda adiectiue.Quot ergo incõmoda tibi ſumes in hac re.niſi caues.i.niſi tibi ↄſulis,oñdis te eẽ difficilem.i.moroſum in filium,ẽ inexorabilẽ, ẽ tñ ignoſces illi,poſt,aduerbium.i. poſtea, ẽ id.s. ignoſcere poſt erit ingratũ.i.moleſtum.Ch.Ah, interiectio dolentis,neſcis q̃.i.quantum.dolcã.i.dolore ſim affectus.Me.vt lubet.i. quãtum vis doleas, tñ ignoſcas.Deinde ↄuertit Menedemus ſermoneꝫ ad ↄiugium faciẽdum Clinię, ẽ Antiphilę. Quid? modus interrogãdi,vt ſepe in epiſtolis Ciceronianis,hoc quod volo.s.vt illa filia tua nubat,ideſt cedat in ↄiugium noſtro filio,fiat ſubaudi, aut aliquid tale,niſi qd.i.aliqd eſt quod tu mauis.i. potius vis,q̃ſi dicat honeſte peto nolens impedire qn alteri tradas,ſi videas te melius filię tuę conſulturum.Chr.immo.i.ſed ẽ gener futurus.s. Clinia, et affines,ideſt parentes eius,ſeu cognati,qui ſunt affines filię.Nam affinis eſt propinquus in gradu propter nuptias.Placent mihi, ideſt ſunt mihi ex animi ſnĩa.Mene.quid dotis,ideſt donationis pro vxore.nam dos ab vxore datur,viro,ſicut ↄtra donatio ꝑpter nuptias fit a viro in vxorem, quam ergo dotem dicam filio meo te dixiſſe,ideſt deſtinaſſe,ordinaſſe.Deinde cum taceret Chremes ſubiungit,quid.i.cur,obticuiſti? tacemus ↄſilia, reticemus dolores,obticemus quoꝝ nos pudet.Chremes. petis qd dotis dicam ꝑ filia.Mene.dico ita . Chremes.ah,interiectio dolentis et exclamantis.Menedemus.neqd vereare.i.ne aliquatenus,ſeu aliquantulum timeas ſi minus.i. ſi non dederis dotem,

Dos et donatio propter nuptias

vel ſi

vel ſi minus dotis dederis, hoc eſt ſi parnulã etiã dixeris. dotẽm.dos nihil.i.nullatenus.monet.i.ducit nos,vt dici ſolet.Chr.ergo decreui.i.ↄſtitui,duo talenta.i.duo talia pondera, de qbus dictum eſt eẽ ſatis.i.ſufficere ,ꝑ re nrã.i.pro facultate nrã, ſeu pro rõne vel familiaris noſtrę.Sed ſi vis me eẽ ſal-

Res uum.ſi uis inquam rem.i. ſubſtantiam meam eẽ ſaluam,et filium meum eſſe ſaluum.opus eſt dictu.i.neceſſe eſt,vt dicat filio me dixiſſe.i.deſtinaſſe illi filię doti.i.pro dote oĩa bona mea.Me. quã rẽ agis.chre.ſimulato.i.fingito te miruri id propter illud,quod dixerim illi doti oĩa,et ſimul,ideſt ẽ et rogitato,ideſt interrogato illũ,quamobrẽ.i.quare faciã id.Me.quin.i.qnimmo,vero.i.certe, egomet neſcio.i.non bene intelligo.qd.i.cur facias id.Chre. ne.i.vtrum dicis te neſcire cur ego faciã: facio ſup. vt retundam.i.reprimam aium illius filij, q nũc diffluit.i.diſſolutus eſt luxuria,et laſcinia.i. petulãtia. Luxuria a luxu.i.ſupfluitate deriuat, Laſcinia aũt deſignat quandã petulantiã,et iportunitatẽ flagitione dignã,nimis exultando ẽ delectãdo in ſua turpitudine,hęc tñ differentia nõ obſeruat, ſed indifferenter illis duobus vtimur pro eodem ſignificato,et ego facio id inq vt redigam.i.deducam eũ in eum ſtatum ſup.ut.i.q neſciat,quo.i. in quam partem vertat ſe.Me.o chreme qd agis.i. quid facis,vel loqueris: ch.mitte,ideſt omitte ingrere,ac ſine,ideſt ꝑmitte me morem gerere mihi,ideſt ſatisfacere animo meo,vel facere arbitrio meo in hac re.Me.ſino,ideſt non ipedio,ne ideſt vtrũ uis,ita ſ.ut ei dicam quod dixiſti.Ch.ita volo.ſ.Mene.fiat' Ch.age,ideſt effice,ut iã.i.ex hoc tempore,accerſat, ideſt adhibeat, aduocet cõparem ſibi, et eligat vxorem.ſ.clitipho,et paret,ideſt ꝑparet ſe ad reſpondẽdum ſup.hic.i.ante me,vt ęquum eſt,ideſt iuſtum liberos reſpondere ſup.parentibus ipſe filius confitabitur,ideſt conuincetur dictis,ideſt per dicta:nõ autem uerberibus,ut ſeruus.ſed Syrum puniã ſup. apoſiopeſis eſt prę iracundia.Me.quid:modus interrogandi eum punies ſup.Chr.petis ſup.ne.i.vtrum ego puniam ſup.eum.q.d.rogitãs.Deinde ſubiungit affirmationem,ſi uiuo dabo.i.reddam eũ Syrum.adeo.i.ita exornatum,ideſt ita preparatum, vt dici ſolet.et adeo,ideſt ita depexũ. ideſt cõptum q.d.adeo comam ſuam depectam,atq; traham,ut ſup.uſq;,ideſt aſſidue,uel uſq; dum, ideſt quãdiu uiuat ſemꝑ meminerit.i.recordabit mei,q Syrus putat,ideſt reputat me eſſe ſibi pro ridiculo,ideſt pro ludibrio,et delectamento,ideſt putat me eſſe hoiem,et quem rideat,ſeu illudat,et in quo fallendo delectetur,Dij ita me ament,ut dico ſup.uerũ. eſtq; iurandi modus,ipſe Syrus non auderet facere uiduę mulieri,quę ſe vlciſci nõ poteſt hęc, ideſt has illuſiones,quę,fecit, ideſt exercuit in me, ideſt erga,uel contra me.

ASC. PRincipium huius ſcęnę ſane ingenioſe interpretatur calphu.vt (enim inqt) inſultat ſenex,dum alterius ſtultitiam et tarditatem ludibrio habet etc.Itaq; ipſa uultioſe ꝓnunciãda ſunt,et cum ſtomacho in Chremetem. Quocirca ſic quoq; interꝑtari libeat,Ego certo ſcio me nõ eſſe tam,ideſt uehementer,vel multum aſtutum et ꝑſpicacem,ſed hic adiutor,ẽ monitor,et ꝑmonſtrator Chr.ꝑſtat.i.ꝑter ſufficit,prominiſtrat mihi hoc, vt eſſe aſtutum et ꝑſpicacem.q.d. per me qdem hebes ſum,ſed ꝑ monitorem ſio perſpicax, qđ irriſorie dr̃ patet ex ſeqũẽti verbo.Poterit tñ ſnĩa auctoris nři comprobari.Illud vero.Sed ille tuus quoq; Syrus idẽ mire finxit filium etc.non intelliges de Clinia locutum,aliter.n.inepte poſtea ſubiunxiſſe Clinię.:nã debuiſſet dixiſſe eius vel ipſius,ordo ergo melior eſt,Idẽ ille tuus Syrus.quoq;.i.et,finxit.i. iſtituit,iſtruxit filiũ tuũ Clit.mire,vt ne paulũ qdẽ ſuboleat mihi ſup.i.ꝑcipiatur a me hanc (de Bacc. loqtur) eẽ,amicam Clinię.Quia palam ꝑmiſit Bac. cum Clit.dormire vidente Menedemo.Quod vero hoc vult dicere Menedemus patet, q interrogatus. Quid ais: rñdet.Mitto iam oſculari etc.Illud in fine ipſius ſcęnę.Age iam vxorem vt accerſat ꝑparet ſe,de Clinia dictum volunt,ſeqũẽs de Cliph. Illud in commentarijs.q.d.adeo comam ſuam depectã et cęteri.ſine dubio tranſcribentium vitio inuerſum eſt.Nam ſcio auctorem non dixiſſe tam expreſſe ſuam pro eius,vel ipſius.

SER. EGo.Mitigatio oĩum ſupradictorũ in hoc vltimo actu efficitur,hẽt enim Clinia amicam ſuam filiam Chremetis, quam exoptabat. et Clitipho dimiſſa meretrice ducit aliam,ut ſic gr̃ã patris reciperet,ſed quia Chremes nunquam daret Clinię filiam ſuam,dum eum meretricio amore occupatum crederet. Nec Menedemum oraret, vt ad corrigendum filium ſuum de Bacchide iuuaret vtpote eũ,quẽ imunẽ illa ſtultitia putabat. Ideo neceſſarium erat,vt veritas alio modo detegeretur.Propterea inuenta occaſione affert talia ſigna Menedemus,per quę Chremeti veritas omnimodo innoteſcat.Cum enim ipſe,ut inſcius,ea nõ intelligat,accurrit ad Chremetem,ut quid dicant ſigna ei indicet.Quia prorſus aliud in eis intelligebat.Et erit in hac priori ſcęna prima compoſitio de Clinia,ẽ amica ſua, et ſicut Chremes,ſuperius a veritate Menedemum diſtraxerat.Sic Menedemus hic Chremetem a deceptione ad veritatẽ deducet. Non tamen q veritatem ipſe adhuc ſciat,ſed de ve tate ſermocinando.cum Chremete percipiet chremes ueritatem in uerbis eius. Ego ſcio me non tam aſtutum,ut eſt hic meus ad.chrem.nec perſp. ideſt prouidentem.Et ideo de omnibus neceſſarijs recurrendum eſt ad ilum,quia non poſſum aſtutia mea intelligere quę video illos machinari.Pręſtat,ideſt per me in hoc ſtat, ideſt preualet mihi. Non dico ſapientia, quę maxima eſt. ſed etiam ſtultitia exuperat hęc omnia,ut nequaquam poſſint dici in eum,ſcilicet.ſtultitia eius valet ſapientiam multorum. Ohe, effertur Chremes ea cauſa, quia exibat de domo ſua cum auſcultare nõ poſſet tantas preces vxoris de inuenta filia.Ita ne,ſcilicet venere.Ideo uenere,quia uultus,ſcilicẽ quomodo gaudium ſimulent. Dicis tu q fingit uultus, hoc dicis tu ideo q meum natum etcę.Magis pu-

ſis eſſe ita rem, ideſt puras veritatem, quod ſimulant, ſi magis noris eas adeo ſimulant. Ain tu ita eos callide ſimulare. qui perdideris, ideſt quantum. Sed te demiror neſcire. Illud neſcio. Sed hoc ſcio q Syrus mire ſuboleat ideſt appareat, ſcilicet q nec et olere poteſt. Amplius q̃ amplexus, et oſcula. Dictum

de hoc quod volo etc. dico q nolo niſi quod eſt qd malis, ſcilicet q meliorem q̃ras gratiam. Dixiſſe, ſcilicet dare illi dute. Simulato coram filio meo te. mi. idem quare faciam hoc, ē rogitato, ideſt interrogato eam, quia id tam abhominabile in eum faciam, ſcilicet in qua re quid paccauit in me. ego

Iambici Tetrametri, Trimetri pauci, Trochaici admixti.

CLITIPHO. MENEDEMVS. CHREMES. SYRVS.

ITa ne tandem queſo eſt Menedeme, vt pater
Tam in breui ſpatio oēm deiecerit animum patris,
Quod nam ob facinus? quid ego tantum ſceleris admiſi miſer?
Volgo faciunt. Me. ſcio tibi eſſe hoc grauius multo, ac durius
Cui fit, verum ego haud minus egre patior id, qui neſcio,
Nec rationem capio, niſi quod tibi bene ex animo volo. Cli.
Hic patrem aſtare aiebas? Menede. eccum. Chre. quid me incuſas Clitipho?
Quidquid ego huius feci, tibi proſpexi, & ſtultitię tuę.
Vbi te vidi animo eſſe omiſſo, & ſuauia in pręſentia,
Quę eſſent prima habere, neq; conſulere in longitudinem.
Cepi rationem, vt neq; tu egeres, neq; vt hęc poſſes perdere.
Vbi cui decuit, primo tibi non licuit per te mihi dare.
Abij ad proxumos, tibi qui erant, eis commiſi, & credidi.
Ibi tuę ſtultitię ſemper erit pręſidium Clitipho.
Victus, veſtitus, quo in tectum te receptes. Cli. hei mihi. Ch.
Satius eſt, q̃ te ipſo hęrede hęc poſſidere Bacchidem. Sy.
Diſperij, ſceleſtus, quantas turbas concini inſciens? Clit.
EMORI CVPIO. Ch. prius queſo diſce quid ſit viuere.
Vbi ſcies, ſi diſplicebit vita, tum iſtoc vtitor. Sy.
Here licet ne? Ch. loquere. Sy. at tuto. Ch. loquere. Sy. quę iſtaſt Prauitas,
Quę ve amentia eſt, quod peccaui ego id obeſſe huic. Ch. ilicet,
Ne te admiſce, nemo accuſat Syre te, nec tu aram tibi,

eſt inter eos neſcio quid et factum vna mecū ſimul videbat. Cum ita multa ponantur in ſimul ad eandem cō iunctionem ſignificandam. Sicut ē, vna mecum ſimul ad maiorem expreſſionem cō iunctionis fit, quia notat ē in eodem tempore ē eodem loco ē ſimilia. Dat operam amico .i. gratiam clinię, tam bene ſimulat illam eſſe amicam. Pam. ſi dat ſcilicet operam amicę, tunc debes timere. Quid, ideſt quare faceret hęc, ni propterea quo verba etc. Modo me derides. Tamen ſenex ille dicebat ex ſimplicitate. Nunc ego ſuccenſeo hęc mihi, ideſt reprehendo me, quia permulta poſſem cōperire, ē hoc eſt, q res mihi dedere opportunitatē. vbi, ideſt in qua, quę, ideſt quanta vidi. At ne, ideſt certe. Nam iam, ſcilicet puniam. Te ne, ſcilicet decet loqui. Petere ex debito, poſcere ex precibus, multo malo, ideſt magis volo. Illęc res, ideſt ſuppeditare ſumptum. Vere redit, ideſt facit me redire ad ra. Ideo dicit vere, quia Menedemus non vere, ideſt non propter inopiā redactus eſt. ſed ficte ex duro ingenio ad laborem, et id ei, ſcilicet filio ing. cum erit, ideſt ſine gentibus. Modo fac vt lubet, ſed quid

ne q̃re hic, ideſt Clitipho conſultabitur. Ita ne. tandem. Reſtat ad tranquillitatem rerum omnium, vt Clitipho verbis patris perterritus in viam redeat, ē vxorem ducat. Ita ne, ſic incipit, vt qui ſe a patre abdicatum putat. Tandem, hic expletiua cōiunctio. Cice. Quouſq; tandem abutere ca ti. p. n. alias ponitur p tamen, vt In quas ciuitatem tā dem arbitrare te viuere. non nunq̃ pro ſalē. Admiſi, anxeſis eſt. plus eſt admittere, q̃ facere. alibi, Hęc admittere idigna. Vulgo faciunt, ad purgationem peccati. ſin nihil aliud habemus, argumentum ab exemplo aliorum ſumimus, qui idem factitauerunt. ſed multo magis valet, ſi ab exemplo omnium ſumitur.

Haud minus ęgre, verum amicum agit Menedemus, qui ęquum ex incōnimodo amici dolorē capit. Quid me incuſas, bene incuſas, quia filio maior eſt pater. Quicquid. e. h. f. huius abſolute, vt per eclypſim deſit rei. In Hecyra, Ne quid ſit huius oratio. alibi, Nihil me iſtius facturum patri.

Ego huius feci, ſemper grauis inceptio orationis, quę exordium ſumit a pronomine. Animo

CAL.

Salu.

.o.negligenti,alibi, At enim metuas ne ab re ſuit omiſſores paulo. Et ſua via.q.e.p. haberes.Salu. Quę prima mortales ducunt, et primis modo ad laudem,non ad ordines pertinet. In Eunu. Nihil prius,neq; fortius. Ad pro bene ad pximos, ad quos ſpectat poſt filium hęreditas. Recceptes,alibi,Meis re

aliter videmus,q̃ expectat. Non eſſe hoſ; quaſi cum odio [illegible] dixit,et eo magis, q̇ nec te filiũ dixit. Dum.i.ſ.s. ſatis veriſilis nõ adoleſcenti iprudenti,et pa; pudido,ideo ſtatim ſubijcit eſt veriſimile. Iratum.p.bñ iratum ob pcm̃.Iratus eſt q ex aliqua re laceſſitus iraſcit;iracundus ex prima,vel nulla cã.

Iratus
Iracũdus

Neq; pcatorem paratis.Sy.qd agis?Ch.nihil ſuccenſeo nec tibi,
Nec huic,nec vos,eſt ęquom quod facio mihi.Sy.
Abijt,ac rogaſſẽ vellem.Clit.qd?Sy.vnde mihi peterem cibũ,
Ita nos abalienauit,tibi iam eſſẽ ad ſororem intellego.Cliti.
Adeon rem rediſſẽ,vt periculum etiã fame mihi ſit Syre. Sy.
Modo liceat viuere,ẽ ſpes.Cli.quę?Sy.nos eſurituros ſatis. Cli.
Irrides in re tanta, neq; quidquam conſilio adiuuas?Sy.
Immo,&̃ ibi nunc ſum,&̃ vſq; dudum id egi,dum loqtur pr̃,
Et quantum ego intellegere poſſum. Cliti. quid Sy. non aberit longius. Cli.
Quid id ergo?Sy.ſic ẽ,nõ eẽ te hoſ arbitror.Cli.qd iſtuc Syre?
Satis ſanus es?Sy.ego dicam quod mihi in mentẽ,tu dijudica.
Dum iſtis fuiſti ſolus,dum nulla alia delectatio,
Quę propior eſſet te.indulgebant,tibi dabant,nunc filia
Poſtq̃ eſt inuẽta vera,inuenta eſt cauſſa,qua te expellerẽt. Cli.
Eſt veriſimile.Sy.an tu ob pcm̃ hoc eẽ illũ iratum putas?Cli.
Nõ arbitror.Sy.nũc aliud ſpecta,MATRES OMNES Filijs
In peccato adiutrices,auxilio in paterna iniuria
Solẽt eſſe,id nõ fit.Cli.vera dicis,qd ergo nunc faciã Syre? Sy.
Suſpitionem iſtam ex illis quęre,rem profer palam.
Si non eſt verum,ad miſericordiam ambos adduces cito,
At ſcibis cuius ſis.Cli.recte ſuades,faciam.Sy.
Sat recte hoc mihi nunc in mentem venit.
Namq; adoleſcens q̃ in minima ſpe ſitus erit,tam
Facillime patris pacem in leges conficiet ſuas,
Etiam haud ſcio an ne vxorem ducat, ac Syro nil gratię.
Quid hoc aũe eſt?ſenex exit fores,ego fugio,ob hoc qd factũſt.
Miror non iuſſiſſe ilico arripi me hinc nunc ad Menedemum
Pergam,eum mihi pcatorem paro,ſeni noſtro fidei nihil hẽo.

ceptes filiũ, et frequẽtatiuo ſuſus ẽ, qd nõ mare, ſed frequenter potuerit ſe recipere. Viuere,cũ virtute ẽ rõne intelligas. Vita,hoc loco actus et mores. In Phormiõe. Quẽ ego videris in vita optumum. i. in actu, et in moribus. Quę iſta ẽ prauitas,õ riuatio criminis in ſe eſt. Et bene optimi ſerui fungit officio. Ilicet.e.u.t.ilicet ſemper finem rei ſignificat,vt actũ eſt. Ilicet p syncopã, qd ſignificat ire licet ſic iudices de conſilio

Mres oẽs, alia rõ cur dixerit. Nõ eſſe te hoſ arbitror. Id nõ fit, mr̃ tibi nõ ẽ adiutrix, et hoc ppe veriſimilius. Ad miſericordiã,qꝛ parentes veris filijs cito ignoſcũt. In mi. ſpe ſi.nam ſi nõ ſe eſſe filium crediderit,eo miſerabilior videbitur patri,et citius ad miſericordiam cõmouebit̃. Quid aũt hoc,vox eſt timentis.

Ita ne ẽẽ. Vt tranquilitas verius omnius habeatur,reliquum eſt,vt filius Clit. verbis pris perterritus

GVI.

Precari
Depcari
Fames
C.Cęſar
Salu.

dimittebant ſupma dicta, cum pco pnunciaſſet ilicet.ergo increpatio eſt, qꝛ interloquẽdo impedit Chremetẽ. Nec tu arã,am pſidium,miſeri ad arã vt tuti ſint ↄfugere ſolent. Ouid. Vnica pſidijs ara reperta meis. Neq; pre.alibi, Ad pcatorem abeã et pcari aliqñ idẽ qd depcari,hoc eſt a ſe crimẽ depellere,hinc depcatio. Nihil.s. ſuccenſere is vr̃, q cum amare debeat,lęſus iraſcit̃. Vt. p.e.f. qd eſt extremum miſeriaꝶ. Ad ſo. finxerat Ch.ſe oĩa ei tradere. Etiam.f. fames apud antiqſſimos ĩ quinta declinatione noĩum variabat̃,ex quo fame poteſt eſſe gtĩ caſus,qꝛ C.Cęſar in lib.de analo.huius die,et huius ſpecie dicendum putat. Salu.in Iug. Vix decima parte die reliqua, vel ſit ſeptimus caſus. Eſurituros ſatis, per aproſ[d]ochia quando

in viam redeat,ac vxorem ducat. Relatu autem Menedemi ſe a patre eſſe abdicatum putat, et ſic inquit.Cli.o Menedeme quęſo tandem, hęc particula habet aliquid vrgens,et accelerans.q.d. paucis reſponde,ac ſi eſſent vltima verba,ne me longis excuſis detineto.ne.i.vtrum eſt ita, vt pater eiecerit omnem animum patris.i.omnem beneuolẽtiam paternam,de me.i.a me.q.d.eſt ita,q̇ pater auerterit a me ſuam beneuolentiam in tam breui ſpatio.i.tam paruo tempore,ob quod nam ſucinus.i.pp qd factum malũ ita auertit bñuolẽtiã a me,vt me abdicaret.i.priuaret hęreditate,qd tantum ſceleris.ideſt quod tam graue ſcelus, ego miſer, ideſt ĩfelix,admiſi,ideſt commiſi, ficiũ iuuenes ſup. mihi ęquales faciunt vulgo, ideſt vt pluri

mum,paſſim,id quod feci ſup. et ita ſe tutat alie/
no exemplo. Ná qd exemplo ſit,id ẽt iure fieri pu
tant,vt ait Ci.in epi. M.ſcio hoc qd fecit pater eſſe
multo grauius.i. moleſtius, et durius.i. aſperius,
acerbius tibi Cliti.cui.s.tibi ſit illud,qm̃ id te ꝓpius
tangit,ſiue tua magis refert,vey̷.i.ſed,ego patior.
i.fero id qd fecit tibi pr̃,haud.i.non, minus ęgre.
i.non minus moleſte,ſiue non minus difficulter
q̃ tu.s.ego inq̃,q neſcio id ꝑꝑ qd fecit, et qui nõ ca
pio.i.non intelligo,rõnem.i.modum faciẽdi, aut
occaſionem,ſeu non capio rõnem aliam ferendi
moleſte,niſi q; bene volo tibi.i.opto tibi multa bo
na,et qdeȝ ex aio.i.non ficte. Cliti.aiebas.i.dicebas,
patrem meũ adſtare.i.ꝓpe eſſe. Mene.eccum.i.ecce
hic eum.s.Ch.o Clitipho fili.qd.i.cur.incuſas me.i.
mores meos,et meũ faciendi modũ rephẽdis. Naȝ
vt vult Lau.incuſare eſt mores alicuius rephẽde/
re,quicqd huius.i.qcquid huius rei, naȝ hic huius
eſt neutri generis,feci.i. effeci,pſpexi.i.conſului,ꝓ
uidi tibi,et tuę ſtultitię.i. inconſiderationi, vbi.i.
poſtq̃,vidi te eſſe aio omiſſo.i.negligenti,hoc ẽ cuȝ
vidi te aium negligentem.et omittentẽ facere quę
debebas,et vbi vidi te hẽre.i.reputare prima.i.pci/
pua,et in primo loco,ea ſup. q̃ eẽnt ſuauia.i.dul
cia tibi,in pñtia.i.pro tpe pñti.s.voluptates, q̃ licet
in pñtia ſint ſuaues ſemꝑ tñ ſecum iunctã habent
pniam,et vbi vidi te non ꝯſulere.i.ꝓuidere, in lõ/
gitudinem.i.in tps futuy̷ longe,cepi rõnem.i.ini/
ui viam,inueni modũ,vt.i.q;,neq; tu egeres.i. in/
digeres neceſſarijs,et vt non poſſes ꝑdere.i. dilapi/
dare,alienare, hęc.i.mea bona, qbus te ꝓuaui,ſeu
abdicaui. Vbi.i.poſtq̃,vel qñ,primo.i.in principio
non licuit mihi per te.i.tu non ꝑmiſiſti tuis mo/
ribus obſiſtentibus,vel tui mores non poſtularũt
me dare tibi bona mea.s.cui.s.tibi, decuit.i.iuſtũ
fuit me dare.s. bona mea, q; iure debebas mihi
ſuccedere,niſi obſtitiſſent mores, abij.i.me ꝯuerti
ad ꝓximos tibi,puta ad ſororeȝ,ẽ ſuuy̷ eius ma
ritũ,q erant.i.q extabant,et hoc dicit ꝑꝑ filiã, quę
extabat adhuc,quam tñ parentes putabant non
viuere,ſeu non extare, cõmiſi.i. cõmendaui fidei,
et credidi.i.cum fiducia tradidi bona mea.s.eis ꝓ
ximis tuis,ibi.i.apud eos ꝓximos.o Clitipho pſidi/
um.i.adiumentum,protectio,ꝓuiſio q̃dam,et q̃ſi
ꝯfugiũ tuę ſtultitię ſemꝑ erit illic,vt dcm̃ ẽ apud
eos,oſtendit deinde qd ſit illud pſidiũ ſtultitię.s.vi
ctus.i.alimonia ad vitam ſuſtentandam, ẽ veſti/
tus.i.cultus,ſiue ornatus ad tegendũ corpus, quo.
i.vel vt,vel in quẽ locum.recipes te.i. frequenter re
cipias,ſeu,vt dicunt,retrahas te in tectum.i.in do
miciliũ,et quaſi hoſpitiũ. Clit.hei mihi.i.dolor mi
hi ineſt.Ch.ſatius eſt.i.melius eſt me.s. diſpoſuiſſe
ita de meis bonis,q̃ Bacchidem poſſidere hęc bo/
na te ipſo hęrede.i.ſi tu eſſes hęres,nam oia illi eſ/
ſes daturus. Sy. Diſperij.i.vario modo ſum ꝑditus,
quantas turbas.i. q̃tas turbationes ego ſceleſtus.i.
Concibii ma'us ꝯciui.i.ꝯcitaui,cõmoui,in ſciens.i.per im
prudentiam. Dicitur aũt ꝯcieo ꝯcies ſcḋę inflexiõis
vel a ꝯcio is quartę, quę ambo idem ſignificant.
Cli.cupio emori.i.mori,e nihil addit ad ſignõnẽ.
Chre.q̃ſo.i.obſecro,prius diſce qd ſit viuere cum tu

tione.s.et ṽtute,vbi.i.poſtq̃ ſcies qd ſit viuere,ſi vita
i.modus tuus viuẽdi diſplicebit tibi, vtitor iſtoc.i.
iſta re,quã tibi reliq.s.victu et veſtitu et tecto apd
ſororẽ. Sy.o Chre.i.tu dñe,ne.i.vtrum, lȝ.i.ꝑmittit
mihi a te loq' ſup.Ch.loq̃re.Sy.at.i.ſed,lȝ ne loq tu/
to.i.ſine ꝑiculo.Ch.loq̃re.Sy.q̃.i.q̃lis,iſta.i.tua, pra/
uitas.i.diſtortũ iudiciũ,ſeu nõ rectũ, vel q̃ eſt iſta
amentia.i.inſania,id obeſſe.i. q; id obſit.i. noceat
huic filio,qd ego Syrus peccaui.i.admiſi.Ch.ilicet.
i.ire lȝ,defectiuum ṽbũ,ẽ ſemꝑ finem rei demon
ſtrat,ſicut actũ eſt,ſic aũt de ꝯſilio iudices dimitte/
bant,cũ pco ꝓnunciaſſet ilicet, hic ergo ħ ṽbo Ch.
reijcit Syy̷,q ſe imiſcere volebat, vt a filio crimen
depelleret dicens. Potes bñ tacere, qm̃ in vanũ lo/
queris,iã.n.actũ eſt et ꝯclamatũ, nã efficere non
poteris,vt filius non ſit abdicatus, ne admiſce te.i.
noli te interponere in hoc negocio mihi cum filio
cõi,nec paris ꝓ paraueris.i. noli parare tibi aram
ſup quã p̃ces fundant,ſicut fundũt Deo ſuꝑ aras,
neq; pares tibi p̃catorẽ.i.depcatorẽ ꝓ te, ſeu interceſ/
ſorem,q te eripiat a poenis,qm̃ nullis p̃cibus ſum
loco relicturus.vel dicit,Non eſt opus, vt q̃ras de
precatorẽ,qm̃ nihil tibi dico,ſed abſcedo oia relin
quens.Sy.qd ait?Ch.nihil.i.non, vel in nullo ſuccẽ
ſeo.i.iraſcor(q̃uis tñ lęſus ſim)nec tibi, nec huic Cli
tiphoni,nec eſt ęquũ.i.iuſtũ vos increpare,ſiue da/
re vitio mihi id qd facio,vel non ęquũ vos facere
mihi qd facio mihi.Sy.Chre.abijt.i.diſceſſit, relin/
quens oia ſua bona ſorori tuę, vellẽ rogaſſe.i.iter/
rogaſſe eũ.s.Clit.qd velles rogaſſe.Sy.vellem iterro
gaſſe eũ,vñ.i.a q̃,peterẽ mihi cibũ.i.qs mihi e ſet ci
bum ſuppeditaturus,cũ tu ſolus hẽas victũ et veſti
tum et tectũ apud ſororẽ,ita.i. eo mõ dando oia
ſorori alienauit nos.i.me tibi, hoc eſt a te, nã nõ
reliq; vnde poſſes me ſuſtentare,iã intelligo me eẽ
alienatum ſup.vel tranſlatũ ad ſororẽ, quę olũ bo
noy̷ ita eſt hęres effecta, nã ſerui alienabant̃, ſicẽ
et res cęterę.Cli.adeon.i.eſt ne vey̷, rẽ adeo rediſſe.
i.rẽ et fortunã meã redactã eſſe in eũ ſtatum, vt o
Syre ẽt ꝑiculum famei ꝓ famis ſit mihi. Antiq de
clinabant fames ei ſm q̃ntã inflexionẽ, nos aũt fa
mes is ſm tertiam. Inſuꝑ vetuſtiſſimi gtm̃ ſingu/
larẽ q̃ntę interdũ terminabant in es,vt Vir. Libra Vir.
dies,ſomniq; pes,dies ꝓ diei poſuit Vir. Interdum
in e,vt facies,gtõ facies facie,vel faciei,itẽ ẽ faciei.
Cęſar.n.in lib.de analogia,huius die, et huius ſpẽ
dicendũ putat.Poſſet tñ hic eſſe abltũ; tertię ita a
ſtruendo vt ꝑiculũ ſit mihi fame.i. ꝑ famẽ, vel de
fame,ſeu eſurie et inedia.Sy.mõ.i.dũmodo,liceat.
i.ꝑmittat̃,nos viuere.i. q; nos viuamus, eſt ſpes.i.
remanet aliq̃ expectatio.Cli. q̃ ſpes eſt reliqua. Sy.
ſpes,eſt nos eẽ ſatis eſurituros.i.q; nos eſſe ſatis eſu/
riemus.Clit.irrides in tanta re, neq; adiuuas me
qcq̃.i.in aliquo,ſeu aliq̃tulum ꝯſilij.i. per ꝯſilium?
Sy.imo i.ſed,et nunc ſum ibi tanq̃ paratus te ad/ Sum ibi
iuuare,et vſq;.i.aſſidue, dudum.i. pauloante. egi Vſq;
id.i.effeci vt te iuuarem ꝯſilio,dum.i.q̃diu, pater Dudum
loquitur.i.facit ſermonem tecũ, et q̃tum ego poſ/
ſum intelligere,deide interrupit ſermonẽ Cli.dicẽs.
Clit.qd vis dicere.s.q; dixiſti q; q̃tum potes itellige/
re.Sy.perficit quod dicere inceperat, pater nõ abe/
rit.i.

fit.i.non abſens erit.longius.i.diutius,vel minus
longe.q.d.pr̄ q ſimulauit ſe abſcedere, et relinque/
re ꝓximis ſua oīa nō erit abſens diu.hęc.n. fictio
eſt vt depellaris a domo pr̄na.Clit.ergo ſi non ve/
re pr̄ diſceſſerit,qd eſt ꝑꝑ qd id facit.s.Sy.ſic ē.i.ita
ſe res hꝫ,vt ſum dicturus,arbitror te non eſſe filiū
ſup.hoꝝ.i. Chremetis et Soſtratę. Cliti.o Syre.qd.i.
cur dicis ſup.iſtud,ſatin.i.ſatis ne,es ſanus.i. men/
tis compos:Sy.ego dicam id qd eſt mihi in men/
Dijudica te.tu dijudica.i.reuolue apud te,ē ꝯſidera an verū
re ſit qd dicam.dum.i.q̄diu fuiſti ſolus.i.vnicus iſtis
i.patri et matri.dum.i. q̄diu nulla alia fuit dele/
ctatio illis,q̄ delectatio eſſet ꝓpior.i. ꝓpinquior,q̄
delectatio quā de te capiebāt indulgebant, et faci/
les erant tibi ꝑmittentes multa quę volebas,dabāt
i.dona faciebant tibi,nunc poſtq̄ filia eſt inuēta,
vera cā.i.occaſio eſt inuenta,qua vꝫ cā expellerent
i.eijcerent te.clit.id qd dicis eſt veriſimile.i.ꝓbabile
et imaginem q̄dam hꝫ veritatis.Sy.an putas illuꝫ
pr̄em eē iratum tibi hoc pctm̄ hoc,vꝫ q Bacchideꝫ
ſciuit te amare?Clit.non arbitror eum eē ob id ira/
tum.Sy.nunc ſpecta.i. ꝯſidera, aīaduerte aliud. cēs
mr̄es ſolent eſſe adiutrices filijs ſuis in pctō.i. cum
filij errauerint.ipsę inq̄ matres ſolent eē auxilio.i.
ſolent ꝑbere auxiliū filijs in iniuria pr̄na.i.qn̄ pr̄
eſt iniurioſus,et nō cū ęquitate agit in filios,id nō
fit.i.nunc tu vides q mr̄ non eſt tibi adiutrix. Cli.
dicis veꝝ,prius āt dicebat eum dixiſſe aliqd veriſi
mile.o Syre ergo cum ita expellar, qd faciam. Sy.
q̄re ex illis.i.ꝑcunctare ab illis parentibus iſtā ſuſpi
tionē.i.iſtam opinionem,q̄ turbat tuam mentem,
vꝫ an ſis eoꝝ filius necne profer palā.i.dic illis pla
ne rem totam vt eſt.i.tuam ſuſpitionem,ē q̄re ad/
ductus ſis in eam opinionem.ſi non eſt veꝝ.i.ſi fal/
ſo ſuſpicaris te non eſſe filium eoꝝ, cito adduces
ambos parentes ad miſericordiam.i.vt miſereātur
tui,aut ſi eſt veꝝ te non eſſe eoꝝ filium,ſcibis, pro
ſcies,antiq;,cuius ſis filius.s.eoꝝ relatu.Clit.ſuades,
ideſt conſulis recte.faciam qd ſuades.Sy. hoc venit
mihi in mentem,ſatis recte cōmendat ſuam inuē
tionē,nāq; adoleſcēs.i.iuuenis,inquā.i.quantū,mi/
nima ſpe erit ſitus.i.collocatus,ꝯſtitutus.nam hic
Situs inflectitur ſitus ta tū.i.ſituatus ta tū.i.tm̄ facillime
ꝯficiet paceꝫ pr̄is.i.inibit paceꝫ cū pr̄e, in ſuas leges
i.ſꝫ eas leges et ꝯditiōes q̄s dare pr̄i voluerit i ea pa
ce ineunda.nā cum pax inter aliquos ꝯficit̄,lex ali/
qua,aut ꝯditio in ea facienda ſolet allegari.i.adhi
beri,ſenſus ergo illius orationis eſt,Filius compo/
net pacem cū pr̄e pro ſuo arbitrio,ē ſm eas leges,
aut ꝯditiones pacis,quas voluerit. Etiaꝫ haud.i.nō
ſcio,an ne.i.vtꝝ ipſe Chre.diſcedens,et pr̄iam relin
quens ducat vxorem ſecum.s.Soſtratā. At.i. ſed ni/
hil grę.i.incūditatis.erit Syro.s. mihi.i. tu Clitipho
ita tibi parentes reconciliabis,vt dico. ego aūt ni/
hil ſum gr̄ę apud illos habiturus.hoc eſt nullo mō
illis potero gratus eē.aūt.i.ſed qd hoc eſt?vox hęc ti
mentis eſt.q.d.qd video ſenex.s.Chremes exit foras.
ego fugio.miror eum ſeneꝫ non iuſſiſſe ilico me
arripi.i.celeriter cōprehendi,ob hoc factuꝫ.i. ꝓpter
id qd factum eſt,nunc ꝑgam hinc ad Menedemū
paro.i.diſpono,vel comparo,vel ꝓpono mihi cū
precatorem,ideſt deprecatorem pro me et interceſ/
ſorem,nihil fidei habeo ſeni noſtro,ideſt patri tuo
hoc eſt nullatenus confido Chremeti, vel non cre/
do ſatis illi quicquid dicat.

ILlud.Vbi cui decuit primo,ſic itelligunt . Vbi.i. ASC.
poſteaq̄ non licuit mihi ꝑ te.i.ꝑꝑ tuos mores,da
re tibi neceſſaria.atq; q̄bus egeres,tibi inquā cui
primo.i.ꝑcipue.decuit me dare vtpote filio fami/
lias.abij ad proximos etc.Ego vero potius dixero,
Vbi non licuit mihi dare tibi,cui primo decuit, ꝑ
te.i.ſine alterius interceſſione.abij ad proximos etc.
illud āt,Prius q̄ſo diſce qd ſit viuere etc.ſic intelligē/
dum ſani puto,Clitipho prius q̄ emori cupias, di/
ſce qd ſit viuere (viuere.n.dr̄ q virtutem ē honeſta
tem amplectitur.Naꝫ improboꝝ vita quaſi mors
eſt) diſce ergo qd ſit viuere.et vbi.i.poſtq̄.ſcies qd vi/
ta.i.modus ē actus viuēdi. tū.i. tunc vtitor iſtuc,
quod dicis te cupere emori,quaſi dicat ſi ſcires vi/
uere,non cuperes mori.Neq; vero ꝓcedere videt̄
quod commentarium hꝫ . Nam ſi vita diſplicue/
rit,qui poſſit vti victu,ē veſtitu etc.

ITa ne.Dare eſt Antiphila Clinię,cuius dationis SER.
cum hanc habuiſſet Chremes occaſioneꝫ, qm̄ a
meretricio amore mundū eū intellexerit, ꝓpte/
rea itēm,vt filium ſuum corrigeret,libentius fecit,
et ſic facta illa compoſitione de Clinia,tendit ad cō
poſitionem Clitipho.ut dimiſſa meretrice gr̄am pa
tris acqrat, ducendo aliam vxoreꝫ.Modo prius in
uenta occaſione correctionis terrefaciendus eſt,vt
correctionem pr̄is libentius recipiat . Ecce inducit̄
talis,q̄ nuncio Menedemi ſe corrigi patiat̄, anteq̄
a bonis pr̄is ſe expertem fieri ꝑmittat.Vulgo.i.vſuali
ter faciunt hoc alij iuuenes.i.amant ſicut ego.Scio
ſatis,q tibi cui fit,eſt grauius q̄ mihi.ſed tamē ego
haud minus ęgre patior quantū ego dico q neſcio
nec capio,q̄re doleam.m.n.h.q.t. quicqd huius rei
facio.s.q do,cia bona mea Clinię. Omiſſo.i. laxo
aīo,quem.s.non referenda bis, ē poſtq̄ vidi te hr̄e
prima.i.ꝑcipua,ē maxime amare q̄ cēnt ſuauia.
In pręſentia.ideſt in pn̄ti tēpore,veluti ſcortari.pec
care cępi etc.Cępi dico rōnem ſibi.i. poſtquā nō li/
cuit mihi dare tibi,cui primo.i.maxime decuit,ē
de hoc qd non licuit.fuit ꝑ te.i.ꝑ tuaꝫ culpam. Tu
cupis mori vt dicis,ſed prius diſce qd ſit viuere.i.
bonam vitam agere,quod ſolum viuere licet dice
re pauca,q̄ eſt.Seruus cum videret tm̄ malum ex
fraude ſua proceſſiſſe,vult in ſe retorquere culpaꝫ,
vt minori malo ſuo maius malum iuuenis Cliti/
pho diſturbaret.Dignius enim erat vt ſeruus reci/
piendo colaphum per ſe factū eſſe diceret, q̄ iuue/
nis tantam irā patris ſentiret.ilicet, q̄ſi dicat non
duco modo te in cā.Poſtea dicit ſecum nec tu ni/
hil,q̄ſi dicat neutrum modo reꝑhendo. et facio li/
bitum meum,q: dono bona mea,cui volo,de qua
nihil ad vos.Et qd facitis non reꝑhendam. Nec eſt
ęquum nos id quod facio mihi.s. ſuccenſere.i. vt
me vituperetis inde.Abijt.perterrefacto Clitiphone in
ueniendum eſt conſiliuꝫ quō reconcilietur patri.
Et ſunt ad hoc ꝯuenientes pſonę Syrus, q det ꝯſiliū
Clitipho,cui detur.Vah,deſperantis eſt.q̄rere an ab
eo vnuꝫ amplius mihi.p.c.quia ita nos alienauit ē

modo a ſe,ſed quamuis ſis ab eo alienatus,intellexit eſſe ad ſe. Adeon,ideſt ad.id rem iſtam. Modo ludit ſeruus,vt iocularorijs verbis alleuiet triſtitiaꝫ iuuenis. Immo quamuis ludo,ideſt in conſilio. dum,ideſt quandiu loquitur pater.sic eſt bonum conſilium.hoc dicit deliberando apud ſe, et exaltat poſtea vocem, et quod ſit illud aperit. Non arbitror te eē filium horum, ideſt Chremetis, ē Soſtratę. Nunc alio ſpecta, qꝺ ſimiliter eſt ꝓbatio huius rei, qꝺ ſcilicet nō eſt filius eorum. matres enim adiutrices filijs ſuis ī pec. ſolent eſſe aux.in pa.m. ſed id non fit modo. Aut ſaltem ſcibis,cuius filius ſis.hoc ſcilicet conſilium. hic inducitur Syrus loquens ſolus, laudās illud conſiliuꝫ, ē quo modo ipſe ſit perterritus. Ideo recte venit ī m̄.nanq; adol.in quanta minima ſpe ſitus erit ſe filium illorum.Tam facillume conſi.ipſe pa.pñs in ſuas le.ideſt iuxta voluntatem ſuam,quia procuidubio iſte mouebitur ad miſericordiam,etiam aliud ꝓuidendum eſt.haud ſcio an Clinia vxoreꝫ ducat filiam ſenis. Ac ita vile erit.gratię.Syro.q.d. ſtultus ſum,quia non appono manus in his nuptijs,vt in eam gratiam Clinię,qui adue.ſus heruꝫ meum iratum mihi ſit patronus. Quid hoc autēꝫ eſt,q; ita cuaſi ſenem,quaſi dicat cum tantuꝫ peccaſſem,miror quare herus iaꝫ non ſuſpendit me. Sed ecce exit foras,ego quamuis cuaſi. Adhuc fugio ideſt fugere debeo, q; qꝺ nō feci,facere pꝫ,ſi me viderit,quia adeo ſcio eum aſperum eſſe,q; miror il lud quod factum eſt.ſcilicet non iuſſiſſe.

Einsdem rationis,pręter Dimetrum vnum.

SOSTRATA. CHREMES.

PRofecto niſi caues tu homo, aliquid gnato conficies mali,
Idq; adeo miror,quo modo tam ineptum quidquam potuerit tibi
Venire in mentem mi vir.Ch.oh pergin mulier eē? vllā ne ego
Rem vnquaꝫ in vita mea volui,quin tu in ea re mihi aduerſatrix fueris Soſtrata?
At ſi rogitem iam quid eſt quod peccem,aut quam ob rem hoc faciam neſcias,
In qua re nunc tā confidenter reſtas ſtulta? So.ego neſcio. Ch.
Immo ſcis potius, q̄ quidem redeat ad integrum hęc eadem oratio.Soſt.
Oh,iniquus es,qui me tacere de re tanta poſtules.Ch.
Non poſtulo,iam loquere,nihilominus ego hoc faciam tñ. So.
Facies? Ch.verum.So.non vides quantū mali ex ea re excites,
Subditū ſe ſuſpicatꝰ.Ch.ſubditū ain tu? So.certe inq̄ mi vir.Ch.
Confitere tuum non eſſe.So.ah,obſecro te,iſtuc inimicis ſiet,
Egon confitear meum non eſſe filium,qui ſit meus? Ch.
Quid metuis? non ne cum velis conuincas illū eſſe tuum? So.
Quod filia eſt inuenta.Ch.nō,ſed qd magis credendum ſiet,
Id quod eſt conſimilis moribus,
Conuinces facile ex te natum,nam tui ſimilis eſt probe.
Nam illi nihil vitij eſt relictum,quin id itidem ſit tibi.
Tum preterea talem niſi tu nulla pareret filium,
Sed ipſe egreditur,q̄ ſeuerus,rem cum videas,cenſeas.

PRofecto niſi caues. In hac ſcęna continetur imago quędam diſſidij inter virum et vxorem,qui natura moroſi,atq; difficiles ſunt. Tu homo,cum reprehenſione et ſtomacho pronunciandum. Ineptum.q.bene ineptum.nam ineptus eſt qꝺ a quouis repberēditur. Venire in.m. venire in mentem veteres nō recordatiōis cauſa tantum, ſed et recogitationis, conſideratiōisque poſuerunt. Pergin.m. ſic ſolent marito vxoribus dicere, cuꝫ illę aduerſantur. ē eſt energia ſenilis. Quod.p. notat mulierum imprudentiam ē imperitiam, q̄ vt plurimuꝫ ignorant, quę praua. aut recta ſunt. Tam c.recte confidenter.nā confidentia ſępius in malam, fiducia vero in bonam partem accipit. Alibi.O ingentem cōfidentiam.Cic.Quoniā confidens.mala ꝯſuetudine loquendi in vitio ponitur. ductum verbum a cōfidendo,quod laudis eſt. Neſcio,ſic lege vt intelligas contrarium. De re tam.s.in periculo filij. Subditum ſc.i.ſuppoſitum.Iuue.Tranſeo ſuppoſitos. Ain tu,pro ais ne. ē eſt per contrarium verbum. Noſtris inimicis ſiet,hęc imprecatio ſic vſurpatur ab Ouidio,vt illius propria ſit. Conuinces,verbum iudicij eſt.In iudicijs,conuicti proprie dicuntur,qui cauſa ceciderunt. Tui ſimilis, nam plerunq; filij conſimiles ſunt parentuꝫ moribus. Quam ſeuerus,nam facie ipſa videt quadam probitate oſtendere,re vero alius eſt

XVI. PRoſecto &c. Hic exprimitur quaſi imago diſſidij inter virum et vxores, qui natura moroſi ſunt, ac difficiles. So. homo, per contemptum et cum ſtomacho eſt pronunciandum, nō eſt dignata liſcere, o vir vel coniux, profecto. n. t. c. i. prouides, conficies. i. procurabis, comparabis aliquid mali gnato. i. filio. s. Clitiphoni, et adeo. i. valde miror quo modo o mi vir. i. o mi coniux, nunc redit ad lenitatem diſcedente paulatim indignatione, quicquam. i. aliquid, tam ineptum. i. ab omnibus improbatum potuerit venire in mētem tibi. i. occurrere tuę voluntati faciendum. Chre. ob, interiectio indignantis, et ridentis, pergin. i. perſequeris ne eē mulier. i. mulieris partes exercere, et officium, quę ſemper vult loqui, et marito repugnare, ne. i. certe, nullam rem volui vnquam in vita mea, quin. i. q non, tu Soſtrata fueris aduerſatrix. i. contraria mihi in ea re, quam volebam, et. i. ſed, ſi iam, ideſt nunc, rogitem. i. interrogem te quid eſt, quod. i. in quo, peccem. i. errem, aut quamobrem. i. quare, faciam id. i. ita ſim acerbus filio ne ſcias reſpondere s. o ſtulta. i. imprudens, in qua re nunc reſtas. i. reſiſtis, repugnas mihi tam confidēter. i. tam audacter et temere, nam fiducia ſępius in bonum capitur, confidentia autem in malum. So. neſcio, ſic legendum eſt, vt contrarium intelligatur. Ch. immo. i. ſed potius ſcis, quidem. i. certe, q̄. i. quantum eadem oratio redeat ad integrum. i. potius ſcis ſępius eaſdem orationes inculcare, ac petere, vt more muliebri ſemper habeas verba in ore, ac ſemper loquaris, cum. n. idem ſermo repetitur iterum ad integrum redit, nam reintegratur quod prius prolatum erat, propterea tunc eadem oratio redire ad integrum dicitur. Soſt. ob, indignantis eſt, tu es iniquus. i. non ęquitatis rationē habens, qui poſtules. i. velis me tacere de tanta re. s. de periculo filij. Ch. non poſtulo. i. non peto vt taceas, iam loquere quantum voles, nihilominus tantum ego faciam hoc quod inſtitui. So. facies, indignabunda repetijt verbum. Ch. verum. i. ſed faciam, vel verum. i. certe faciam, vel ſi eēt nomen, ita intelligeretur. Verum dico ſup. vel verum erit q faciam inſtitutum. So. non vides, ideſt non cōſideras quantum mali excites. i. moueas ex ea re, quam moliris illum abducendo ſimulate, ipſe filius ſuſpicatur. i. putat ſe eſſe ſubditum. i. non verū filium, ſed tantum ſuppoſitum, ſeu ſubdititium, vt faciunt mulieres, quę parere non poſſunt, et vt placeant maritis, ſe grauidas fingunt, et aliquarū inopum mulierum filios ſupponunt, ac pro ſuis edunt. Inue. Tranſeo ſuppoſitos &c. Chr. ſuſpicatur inquam ſe ſubditum, ain tu. i. dicis ne? Soſt. o mi vir. i. coniux, certe inquam. i. dico q ſuſpicatur ſe ſubditum. Ch. confiteri. i. dic eum non eſſe tuum filium. s. So. ah, interiectio dolentis, obſecro te modus blandientis et miſericordias mouentis, iſtud. s. negare proprium filium ſit inimicis noſtris, imprecatio eſt, quaſi dicat hoc malum apud nos nō habeat locum, ſed transferatur potius ad inimicos, quibus ab inimicis omnia mala deſiderant, ne. i. vtrum confitear eum non eſſe filium meum, qui ſit meus filius. Ch. quid metuis. i. quid times confiteri eum non eſſe filium? metuis inquam ne non. i. q non conuincas. i. poſſis probare illius eſſe tuum filium cum velis? So. vis ſup. me nō metuere confiteri eum non eſſe filium, eo q filia eſt inuenta, et ita ſine hęrede non ſim futura. Ch. nō ideſt non eam ob rem dico, ſed dico quo. i. vt id. s. eum eſſe tuum, ſit magis credendum eo. q ipſe eſt conſimilis. i. conueniens tuis moribus, facile conuinces eum eſſe natum ex te, nam ipſe eſt ſimilis tui probe, ideſt recte, dicimus ſimilis tui cum genitiuo, cum morum ſimilitudinem, aut doctrinę oſtendimus, ſed dicimus ſimilis tibi cum datiuo, cum qualitatem ſimilem oſtēdere laboramus, nam nihil vitij, ideſt mali moris eſt relictum a parente illi, quin, ideſt q non idem, ideſt ſimiliter ſit tibi, tum, ideſt deinde, pręterea, ideſt pręter ea, quę dicta ſunt, nulla mulier pateretur filium talem. ideſt talium morum niſi tu. Sed ipſe Clitipho egreditur, ideſt exit. q̄, ideſt quantum ſeuerus, ideſt pręſe ferens probitatem, et morum grauitatem, cum videas rem, ideſt rei veritatem cognoſcas, cenſeas, ideſt tunc iudices de eius moribus, quales ſint, nā longe alius eſt re ipſa q̄ vultu pręſe ferat, nam frontis nulla fides.

SER PRofecto. Poſtquam datum eſt conſilium quomodo poſſit Clitipho reconciliari patri, oſtendit effectum conſilij. Et prius commouetur mater audita ſuſpitione filij, vt ipſa commota patrem frangat ad miſericordiam, repręſentando ei ipſam ſuſpitionem nati ſui. Putabat enim mater patrem ex veritate omnia bona ſua bona filię dediſſe, poſtea et interueniente Menedemo eius pręcatu et matris fiet concordia. O homo, ad maritum loquitur. Aliquid mali, quia vel aufugiet, vel infirminitem incurret ex dolore. Am. ineptum, ſcilicet vt filium exhęreditares. Pergis ne. Ecce mulier quaſi ſtulta. Tu modo aduerſaris. At ſi rogitem iam quid eſt, quod peccem in hac re. Aut quare facerem, neſcit in qua re tantū mihi reſtas. Ac ſi rei intentionem nouiſſes. Ego neſcio, quaſi dicat iam volo vt mihi dicas. Immo cum Chremes audiuiſſet illam conſilium velle ſcire, cui nequaquam dicendum erat, quia ſtulta erat, vult potius fateri eam ſcire, q̄ oporteat de integro ei repetere, et ideo dicit, dicis quia neſcis, immo ſcis, ideſt fateor te ſcire potius q̄ red. oratio ad in. i. ad principium, ſcilicet potius q̄ oporteat me narrare, ſubditum, ideſt ſuppoſitum, et aliunde aſſumptum, quod filia ludendo cum ſene hoc dicit, quaſi dicat forſitan dicis me poſſe probare eum eſſe filium meum, per hoc q filia mea eſt inuenta, quia ſi filiam habeo, certum eſt q non ſum ſterilis, et ita poterit probari meus filius, non, deridet eam ſimiliter ſenex, quaſi dicat non dico per hoc poſſe probari, ſed pro huius quo, ideſt per qđ magis credibile ſciet, ſcilicet id, quaſi per id cōuinces eum natum ex te, q ſimilis eſt tuis moribus. Nulla, ſcilicet foemina.

Marginal notes: Ad integrum redit orationem — ſimilis tui eſt tibi

GAL. SI vllum vnquã fuit tempus. Adhuc filius matrem ſolicitam reddit,dum petit vt parentes cõmonſtret,et ex hoc facilius peruenit ad trãquillitatem omnium rerum,preterea ſeueritas et obiurgatio paterna oſtenditur ob filij impudentiam. Tua voluntate,quaſi innuit illam de induſtria illum voluiſſe appellari filium. Quod pe. ẽ.n.pe/to iquit q̃ſi cario,nã ꝓprie aliqd pcario petere dicimur obſecro te.m.ṽba ꝓprie mr̃is deſperate. sum,hęc vox ſimplex terribiliter ꝓnunciatur. Huic ſis ſu.mos iurandi antiquus parẽtum, et bene inducitẽ mater mitior patre, ẽ quę adiutrix ſit i paterna iniuria filio. si me a. hęc ṽba blãdictis mr̃is ſunt,et q̃ valde de filio ſolicita ſit. Si m.m.matri dat verba ſua via,pr̃i vero aſpera.illa inqt ſi me amas, hic ſi me metuis. Gerro.i.f. gerrones leues,et inepti,hęc dñr in abiectiſſimum quẽq; et nullius ꝓtij hominem, Gerro.hinc congerere,quod a gerra ducitur,nam gerrę nugę pro ſunt,vt Pompeio placet,alij dicunt a congerendo deduci.Plau.in ꝓſa. Iam pol ille hic aderit, credo congerro.m. Heluo,vorax.Catul.in Ceſares. An parum heluabis eſt. Ganeo,veteres ganeum me (Ganeo / Ganeum) tritorum tabernam dixerunt, αποτησγιο, quod ipſa ſit in terra,hinc ganeo deducitur, qui meretrices ſeqtur. Damnoſus, recte hoc poſtremum cum ſuperioribus conuenit. Parentis.s.qui filium amet. Non ſi ex capite ſis.m.hęc ingenti clamore pronuncianda,et his oſtendit Chremes filium non debere abijcere ſpes patris, et ſi ab eo verba aſpera audis. Aiunt,bene aiunt de re fabuloſa et ficta. Deos neſcio,modus loquendi ꝓſertim iratorum. Enitar,ne infamis fiam. Inuenerit.i.acquiſiuerit,alibi. Labore inuenta mea, cui ſum bona. Adducere,apoſiopeſis honeſta.Noluit dicere meretricem pręſente matre.

GVI. SI vnquam ẽc.Hic filius magis reddit ſolicitã matrem poſces ſibi parentes monſtrari,quare facilius ad rerum omnium tranquillitates peruenitur.Clit.o mater ſi vnquam vllus tempus fuit cum.i.in quo,ego dictus.i.appellatus filius meus,tua voluntate.i.te volente me dici ſuum,veluti me ſuppoſueris ſuę tibi voluptati.i.fui tibi lętitię et delectatiõi,cum audires me vocari filium tuum,obſecro vt.i.ꝙ memineris.i.recorderis eius tẽporis,atq; nũc te miſereſcat.i.te miſet,mei iopis.i.mei qui ſis inops,et infelix, ac miſer, (Miſer.) hẽnius miſet miſerebat,et miſereſcit miſereſcebat i eadẽ ſignione,ſuntq; eiuſdem nãę, habemus etiam perſonale miſereſco is.Vir.His lachrymis vitaз damus,ẽ miſereſcimus vltro,(Vir.) vt.i.ita,ꝙ demonſtres mihi parẽtes meos,quod.s.demonſtrare mihi parentes peto.i.pcario poſco, et uolo.i. cupio.Soſt. o mi Gnate obſecro,ne,ideſt ꝙ non inducas in tuum animũ, ideſt non tibi perſuadeas iſtud,videlicet eſſe alienũ.i.ſuppoſitum,et non ꝓprium filiũ.Clit.ſum alienus.So.me miſeram per exclamationem prę dolore dr̃.q.d.dico,vel verum eſt me miſeram eſſe, quod dictum interiectionis vice fungitur,obſecro hocine.i.vtrum hoc queſiſti.i.vtrum hoc inueniſti, excogitaſti.ſeu ſomniaſti,vt dici ſolet,vt mihi dolorẽ incuteres,vel q̃ſiſti hoc.i.inueſtigaſti, et interrogaſti hoc ab aliqbus,eſſes ne filius ꝓprius, non ſuppoſitus,deinde confirmat eum eſſe filium mõ iurandi antiquo parẽtum,ita.i.eo mõ, ſis ſupſtes.i.ſuperuiuens(vt ita dicam)mihi, atq; huic patri, vt.i.ſicut natus es ex me matre, atq; hoc chremete patre,et poſthac.i.in poſterum,caue.i.fuge(ſi me amas)ne ſup.audiam vnquam ex te iſtud verbũ, iſtud per contemptum dixit.Vbi animaduerte

Eiuſdem numeri.

CLITIPHO. SOSTRATA. CHREMES.

SI vnq̃ vllum fuit tẽpus mater,cum ego voluptati tibi
Fuerim,dictus filius tuus tua voluntate,obſecro
Eius vt memineris, atq; inopis nunc te miſereſcat mei,
Quod peto,ẽ volo parentes meos vt commoſtres mihi. So.
Obſecro mi gnate,ne iſtuc in animum inducas tuum,
Alienum eſſe te.Cli.ſum.So.miſerã me, hocine q̃ſiſti obſecro?
Ita mihi,atq; huic ſis ſuperſtes,vt ex me,atq; hoc natus es.
Et caue poſthac(ſi me amas)vnq̃ iſtuc verbũ ex te audiã. Ch.
At ego(ſi me metuis)mores caue in te eſſe iſtos ſentiam.Cliti.
Quos? Ch.ſi ſcire vis ego dicam,gerro,iners,fraus,heluo,
Ganeo,damnoſus,crede,et noſtrum te eſſe credito.Clit.
Non ſunt hęc iam parentis dicta.Ch.non ſi ex capite ſis meo
Natus,item vt aiunt Mineruam eſſe ex Ioue, ea cauſſa magis
Patiar Clitipho flagitijs tuis me infamem fieri. So.
Di iſtęc ꝓhibeãt.Ch.Deos neſcio, ego qđ potero enitar ſedulo.
Quęris id,quod habes,parentes,quod abeſt, non quęris, patri
Quo modo obſequare,ẽ vt ſerues quod labore inuenerit.
Non mihi per fallacias adducere ante oculos? pudet
Dicere hac pręſente verbum turpe,at te illud nullo modo
Facere piguit.Clit.eheu q̃ ego,nunc totus diſpliceo mihi,
Quã pudet,neq; quod principium incipiã ad placandum ſcio.

Tetrametri, & Septenarij.

MENEDEMVS. CHREMES. CLITI-
PHO. SOSTRATA.

ENimuero Chremes nimis grauiter cruciat adulſcētulū
Nimisq; ihumane, exeo ergo, vt pacē conciliē optime
Ipſos video. Ch. ehem, Menedeme cur non accerſi iubes

idem prorſus dici p hęc duo dicta, caue audiam, ē caue ne audiā, ut idē dr̄ p caue cadas, et caue ne cadas. Ch. at. i. ſed ſi metuis. i. times me. caue ne ſupple ego ſentiā. i. pcipiā iſtos. q. d. pditos ac malos mores eſſe i te. Cli. quos? mores. s. dicis eē in me. ſeu me cauere ne ſint in me. Ch. ſi uis ſcire. illos mores, ego dicā. caue ne ſis gerro. i. nugator. ut Seruius. ingt a gerēdo. Vn̄ nugigerulus dicimus, q: nugas gerit, uel, ut Nonius et Feſtus, a gerris. nam gerrę ſunt nugę et inepthię et cōtēptus ſic dictę, ut Feſtus refert, q: cū Athenieſes Syracuſas obſiderent, et crebro ceras poſcerent, irridētes Siculi gerras clamabāt, q̄ gerrę prius dicebant, ut idem Feſtus ait, crates uiminee. pp tn̄ illam irriſionē Syculoꝝ factū eſt, ut gerrę p nugis et ꝯtēptu dicant. A gerro noie fit cōpoſitū ꝯgerro nis, uel, ut alij ēt dicūt, ꝯgerrius. qd ſigt eum, q cū alio gerrone easdē exercet nugas. caue ſis iners. i. otioſus, ignauus, ſine arte, et induſtria uiuēdi, ut uult Seruius. caue ſis fraus. i. fraudoloſus, ſeu fraudulētus, ſeu culpabilis. nam, ut ingt Vlpianus, fraus eſt ipſa noxa i. culpa, et quaſi q̄dam pparatio pęnę. interdū ēt p pęna capit in iure, ut ait Seruius. Itē et fraus p periculo poni inuenit, ut erit illa res fraudi. i. periculo. hęc Seruius. ponit āt hic fraus pro fraudoloſo, ut alibi ſcelus pro ſcelerato. caue ſis heluo. i. uorator inſatiabilis, ut ingt Seruius, ſeu immoderate bona ſua ꝯſumens, ut ingt Feſtus. Inde heluor aris. ideſt effūdere bona ſua luxurioſe ac imoderate. caue ſis ganeo. i. laſciuus meretriciū ſecutor, ac frequētator. nā ganeū ganei, ut ingt Feſtus, antiq dixerunt locum abditum, ac uelut ſub terra, ppea meretricum tabernam ipſi antiqui ganeū uocarunt, q: in terra ſit abdita unde, ut ait Nonius, ganeones dicti ſunt a ganeis, ſicut popinones a popinis, q̄ ſunt loca uiolenta, ac libidini apta. caue ſis dānoſus. i. dāni qcq̄ tuis parentibus afferēs, ut iā feciſti extorquēdo a me p ſeruū decē minas Bacchi. Crede meis p̄ceptis. s. et credito te eē nr̄m filiū. s. q. d. tantiſper te meū dici uolo dū qd te dignū eſt facias, et meis p̄ceptis te accōmodes. Clit. hęc. i. talia uerba. nō ſunt dicta parētis. i. nō ſolent pcedere a uero p̄re. q. d. male tuis uerbis oñdis te eſſe mihi p̄rem. nā uerus p̄r nunq̄ tales infert ꝯtumelias filio. Chr. o Clit. ego nō magis patiar me fieri īfamē. i. īfamatū, ignominioſum, malę famę. tuis flagitijs. i. pp tua ſcelera flagitione digna. ea cā. i. pp eā cām, q: ſis filius meus, et ſi natus ſis ex meo capite. Item. i. ſilr. ut. i. ſicut. aiūt s. poetę. Mineruā. i. palladē eē natā ex Ioue. i. ex capite Iouis. Minerua dr̄ dea igenij, et artiū inuētrix. Item ponit p ipſo ingenio, et aliqñ pro nā. So. Dij prohibeant. i. ipediant iſtęc. v3 quo minus fias in-

famis ppter filij flagitia. Ch. neſcio Deos. modus loquendi uaterum prēcipue, qui Dei cogitationem non hn̄t. ego nitar. i. conabor ſedulo. i. inſtanter, uehementer, attēte. ne fiam infamis. qd. s. eniti ſedulo, potero facere ſupple. uel quoad. i. inquantū potero, tu q̄ris. id qd habes, u3. parentis pro parentes. nō q̄ris id qd abeſt tibi, u3 quo modo obſequare. i. cōplaceas p̄ri. et nō q̄ris: ut. i. qualr. ſerues id boni. s. qd p̄r tuus. s. ego. inuenerit. i. acquiſierit. labore. i. ſudore corporis ſui, nō erubuiſti ſupple adducere mihi Bacchi. s. ſed tacuit coram matre. ante oculos. i. ante conſpectum meū. per fallacias. i. p aſtutias ducendo cāeſſe amicam Clinię. et fecit apoſiopeſim ppter id qd ſubdit. pudet me. i. pudore afficior. dicere verbum. i. vocabulum turpe. vtputa te adduxiſſe meretricem, vel aliquid tale. hac p̄ſente. i. i p̄ſentia matris tuę. at. i. ſed nullo modo te piguit. i. non fuit tibi moleſtum, ſiue non dubitaſti facere id qd turpe fuit. Cli. heu, interiectio dolentis. q̄ ideſt quantum. ego nunc totis diſpliceo mihi? q̄. i. quantum. me pudet id feciſſe. neque ſcio quod principium incipia3 ad placandū, ideſt lenendum, mitigandum patrem.

SI nunquam. Accedit Cliupho oraturus, et talis qui correctionē patris recipiat, ē hoc ſatis conuenienter. Poſtquā enim cōmotus aliquantulum fuit, et flexus a duritia dictis vxoris ſuę. Accedit et filius, qui magis eum flectat p̄cibus. Timens ergo patrem non auſus eſt eum aggredi prius, ſed matrem tātū alloqtur, manens adhuc in eade3 ſuſpitione dicit ita. Si vnq̄ fuit tempus etc. obſecro vt memineris eius tpis. At ego q̄ſi dicat ipſamet moneo te, vt non dicas te eſſe alienum. At ego monio hoc tm̄, caue vt etc. Gerro. i. otioſus. fraus. i. fraudulētus. Heluo. i. edax. ab heluo luis. ganeo. i. libidinoſus. quia ganeę ſunt vię ſubterraneę meretricum, vbi cum lectoribus habitant. Adducunt. s. meretricem ante oculos, ſed noluit dicere meretrice3, ſcilicet ta3 turpe verbum de ſuemina coram fœmina. SER.

ENimuero Chr. Interuenit perſona, cuius gratia pax conciliatur, ita vt omnia tranquilla ſint, et compoſita pront comędię finis poſtulat. Enim vero, nonnunquā principiu3 eſt aliqd per iram dicturi. Accerſi, bene accerſi, qa proprie accerſitur vxor dum et virum ducit. Ne facias, hęc timebat ne omnia bona illi traderet. CAL.

Obſecro, nil ſignificantius. nam orare eſt placidos petere, obſecrare vero iratos rogare. Sciens, qd peius eſſet, q̄ ſi neſciret. Si me viuu3 vis, hoc ſolo verbo poterat placare patrem. nam pater filij vitam omnibus rebus anteponit. Pertendere, in Eunucho. Si incipies. neq; pertendes nauiter. alij le-

gunt perpendere. Nihil audio, auerſus et indignans Chremes hoc dixit. Immo vtrum vult, permiſſio patris ironica. Ruſam de ruſo colore An. Gellius in ſecundo noctium atticarum multa verba facit. Cęſiam, idem Gelli inquit, Noſtris autem latinis veteribus cęſia dicta eſt, quę a grecis glaucopis dicitur, vt Nigidius ait. De colore cęli quaſi cęlia. Dantur cęſii oculi Mineruę, cęrulei Neptuno. Elegans, hic ad formam refertur, ſed ſępius ad orationem et ad verba. Sparſo ore, naſo adunco, hęc duo nimiam arguunt deformitatem, et adiuuant Cliphonem in recuſatione. Indecens naſus vituperat, ſed magis in muliere. Non poſſum pater, plus patrem commouit, q̄ ſi dixiſſet nolo. Vt ele. eſt, in Eunucho, regem elegantem narras, ideſt qui eligere ſciat. et hoc a patre dictum non irato, ſed placato. Animum tibi eſſe, verba apta ei, qui ſibi nimium tribuit.

bus exheredaret filium omnia tribuens filię, o mi vir obſecro te ne facias id, quaſi dicat ne des omnia filię. Cli. pater obſecro vt ignoſcas mihi. Menedem. o Chrem. da veniam, ideſt parce illi. ſine, ideſt permitte. q̄ exorem te. ideſt tibi perſuadeam vt ei ignoſcas. Chrem. ne, ideſt vtrum petis ſupple, vt ego dem dono Bacchidi mea bona et quidem ſciens, ideſt non per imprudentiam. non faciam. ideſt non dabo ſciens illi bona. Menedem. at, ideſt ſed non ſinemus. ideſt impediemus ne debeatur Bacch. Cli. pater ignoſce ſi vis me viuum, ideſt ſi cupis me viuū. Soſt. o Chre. age ideſt fac quod petitur. age ſit aduerbium hortantis, quaſi dicat age ignoſce ei, Menedem. o Chrem. queſo age, ideſt fac quod petitur, ſcilicet ignoſce illi. ne obfirma tam. ideſt tantum te, ideſt noli te tam obſtinatum oſtendere. ille enim dicitur ſe obfirmare in aliquo propoſito, qui obſtinate ac pertinaciter in illo perſeuerat tanquam immobilis truncus. Chre. quid iſtud eſt, quaſi dicat quid hoc tibi vult, video nō licere mihi pertendere, ideſt perficere hoc vt ideſt ſicut cęperam, ideſt inceperam, quaſi dicat video me non poſſe perficere, ſeu pergere in propoſito, quod inſtitueram, & dicitur pertendere hoc quaſi tendere. i. p̄gredi, procedere per hoc propoſitum. Menede. facis ut te decet facere, ideſt ut tibi honeſtum eſt facere. Chrem. adeo, ideſt certe faciam hoc, ideſt mutabo conſilium, et illi ignoſcam. ea lege, ideſt ea conditione, ſi faciat id quod ego cenſeo equum eſſe, ideſt iuſtum eſſe hunc Cliph. facere ſupple. Cliph. o pater faciam omnia. impera. ideſt precipe mihi obſecro. Chrem. cenſeo inquam ut ducas uxorem. Cli. o pater tantum hoc dicit verbum non ſtatum volens dare reſponſum tanquam prius deliberaturus. Chre. nihil audio ex eo bone reſponſionis. Menede. at, ideſt ſed. recipio in me, ideſt promitto, q̄ dici ſolet, in conſcientia mea q̄ ſup.

Filiam, & quod dixi dotis firmas? So. mi vir te obſecro
Ne facias. Cli. pr̄ obſecro mihi ignoſcas. Me. da veniā Chreme,
Sine te exorem. Ch. egon mea bona vt dē Bacchidi dono? ſciēs
Non faciam. Me. ad id nos non ſinemus. Cli. ſi me viuū vis pr̄
Ignoſce. So. age Chremes. Menc. age queſo, ne tam offirma te
Chreme. Ch.
Quid iſtic? video non licere vt cęperam hoc pertendere. Me.
Facis vt te decet. Ch. ea lege hoc adeo faciam, ſi faciat
Quod ego hunc ęquom cenſeo. Cli. pr̄, oīa faciam, impera. Ch.
Vxorem vt ducas. Cli. pr̄. Ch. nihil audio. Me. ad me recipio,
Faciet. Ch. nihil etiam audio ipſum. Cli. perij. So. an dubitas Clitipho. Ch.
Immo vtrū volt. Me. faciet oīa. So. hęc dū īcipias grauia ſunt,
Dumq; ignores, vbi cognoris facilia. Cli. faciam pater. So.
Nate mi, ego pol tibi dabo puellam lepidā, quā tu facile ames,
Filiam Phanocratę noſtri. Cli. ruſam ne illam virginem
Cęſiam, ſparſo ore, adunco naſo? non poſſum pater. Ch.
Eia vt elegans eſt, credas animum ibi eſſe. So. aliam dabo. Cli.
Quid iſtuc? quandoquidē ducenda eſt, ego me habeo p̄pemodum
Quam volo. So. nūc laudo gnate. Clit. Archonidis filiam. So.
Perplacet. Cli. pr̄ hoc nūc reſtat. Ch. qd? Cl. Syro ignoſcas volo,
Quę mea cauſa fecit. Ch. fiat. Vos Valete. ET PLAVDITE.

GVI. Enimuero Chremes etcę. Hic interuenit perſona, cuius gratia pax conciliatur ita, vt omnia tranquilla ſint et compoſita pront comędię finis poſtulat. Menede. primo hoc loquitur Menedemus ſolus apud ſe. Enimuero, ideſt certe, Chremes cruciat, ideſt vexat verbis, ſcilicet contumelioſis nimis grauiter, ideſt nimis acerbe. adoleſcentulum videlicet Cliphonem, et cruciat eum nimis inhumane, ideſt crudeliter, ſeu ferociter. ergo cum ita ſit. exeo. i. egredior ad eos. vt concilient, ideſt cōponam pacem. video ipſos optime. ideſt opportune. Chr. hem, interiectio percipientis eū quē volebat. o Me. cur non iubes filiam meā acceſſi. i. adductam. vt ſit tibi nurus acceſſit, p̄prie vxor filii ad viri patrem dicitur, et cur in pa non firmas, ideſt confirmas, ratificas (vt aiunt) id dotis, ideſt eam dotem. quam dixi, ideſt deſtinaui filię. Soſt. putat Soſtrata id quod erat fictum eſſe verum, timebatque ne pater peni-

Acceſſi

Obfirmare

Pertēdere

[illegible] faciet, ideſt vxorem ducet, hoc dicendi genere in me recipio ſepius Cice. vtitur in ſuis epiſtolis, et p̄cipue commendaticiis, vt cernere facile eſt, immo enim negat recipere maritum ſumi pro promittere. ch. etiam, quaſi dicat adhuc nihil, ideſt non audio ipſum, vel nihil audio ipſum reſpondentem. Cliti. perij. ideſt perditus ſum. So. an. ideſt vtrum o Clitipho dubitas, ideſt non audes ducere vxorem. Ch. immo, ideſt ſed, vtrum vult ducere vxorem petere debet. Mene. faciet omnia quę imperabis. So. hęc, ſcilicet ſe parare ad nuptias, ducere vxores &c. ſunt grauia, ideſt moleſtia, difficilia, dum, ideſt quādiu incipias, et dum, ideſt quādiu ignores. i. ſis ignarus matrimonij. vbi, ideſt poſtquam, cognoueris quid ſit, erunt hęc omnia facilia. Cli. o pater faciam, ideſt ducam vxorem. So. o mi gnate, pol, iurantis eſt: dabo tibi puellam lepidam. i. ſermone ſuauem, feſtiuam, quam tu facile ames. ſcil3 filiam Phanocratę, noſtri, aut amici, aut vicini. Clit. ne, ideſt vtrum, dabis illam virginem ruſam, color ruſus et ruber, vt in Gellio habetur, idē eſt, dabis illam virginem cęſiam. ideſt viridem. et talis coloris qualis eſt color cęli. vnde Gellio atteſtante, cęſia dicitur ſpecies viridis coloris, quaſi cęlia, q: talis ſit color cęli dabis virginem ore ſparſo. ideſt facie lata, vel etiam ipſo ore lato, ideſt habentem os ſparſum et latum, ſeu extentū, et naſo adūco. i. habentem naſum curuum. o pater non poſſum ducere eam. s. Ch. eia, hortantis aduerbium, vt. i. quantum, vel qualiter ipſa eſt elegans. i. apta, formoſa commendat eam filio, vt amet eam. Elegans hic refertur ad formam, ſed ſepius ad orationem et verba, credas animum eſſe ibi. i. in ea puella. i. credas q: habet animum et quidem prudentē, vel credas. i. reputes animū tuum eſſe ibi. i. in amore eius, nam ſatis pulchra eſt quę placet, et (vt dici vulgo ſolet) nulli ſunt amores deformes. So. dabo tibi aliam. Clit. quid iſtuc eſt ſupple q: tantopere laboratur ad eligendam mihi vnam quidem. i. certe quando. i. quia, et quod dicunt, poſtquā vxor ducenda eſt, egomet. i. ego ipſe habeo. i. ſcio, propemodum. i. fere eam ſup. quam volo ducere vxorē, et quę eſt mihi cordi, et ex animi ſententia. So. o Gnate nunc laudo te. Ch. habeo inquam filiam Archonidis. i. illius vicini; quam, s. volo. So. perplacet. i. valde placet mihi, vt tu ducas illam. Clit. o pater hoc vnum, ideſt hoc ſolum reſtat. i. reliquum eſt Chre. Quid eſt quod reſtat. Clit. volo q: ignoſcas Syro ſeruo. i. remittas illi ea ſup. quę fecit mea cauſa; ideſt propter me. Ch. fiat, ideſt ignoſcatur ei. Valete vos ſpectatores, et plaudite. i. manus iungite ſimul, ſic poetę congratulantes, Ego Calliopus, i. ideſt poetę defenſos, recenſui, ideſt recognoui hanc comoediam, et iudicij mei cenſuram adhibui, vel, vt alij volunt, recitaui.

ASC. Illud. Clitip. pater Chre. Nihil audio &c. ſic quoq; intelligi poteſt, vt Clitipho voluiſſet dixiſſe. Pater aliud quod vis oneris impone, vel da mihi ſpatium et inane tempus, Dum mea me victum doceat fortuna dolere, aut ſimile quoduis verbum. Sed Chremes id veritus ſubiūgit. Nihil audio, hoc eſt nullam excuſationem ſuſcepturus ſum. Ideoq; Mene. ait, ad me recipio, faciet. et propterea addit Chremes. Nihil etiam audio te ſup. o Menedeme, ſed audio ipſum Clitiphonem auſcultans an promittet quę poſtulo. aliter enim veniam daturus non erat. Illud vero. Eia vt elegans eſt, per amarum increpationem dictum intelligo, non quidē de filia, ſed de Clitiphone. vt ſit. Eia. q. d. videte obſecro vt. i. quantum elegans. i. curiorus et delitioſus ſit filius meus, credas animum eius. i. voluntatem eſſe ibi in re videlicet vxoria? vel in vxore ducenda q. d. difficilem ſe exhibet, ne vxorem ducat. At ita dictio elegans, quę (vt docet Gellius) apud maiores noſtros in malam partem accipiebatur, hic quoque reprehenſionem habet, nec multum abhorret ab illo in Eunucho, Quam elegans ſpectator formarum ſiem.

SER. Enimuero. Inducitur Menedemus, qui vt totam rem ſciebat, rem totam confinxerat, ponendo pacem in omnibus. Ne facias de dote Ad id nos non ſi. dare s. Bacchidi bona tua, quia eum et ſeruabimus, et corrigemus. Video, hic intellige veniam, et ideo dicit Mene. facis vt decet, de hoc. s. q: das veniam. Ad me recipio. q. d. accipio cū in manum, et cogam eum facere. s. vt aliam vxorem ducat. Cęſiam. i. lenticuloſam. Elegās ē, ideſt ꝓſpector mulierum. Ibi, ideſt in Bacchide. Quid eſt illud, de quo concertamus, certe indicabo de volūtate mea; quando quidem &c.

Explicit Liber Quintus.

CAL
SV
SA
CT
ES
CE
SO
CE
HE
DE
PA
SV
GE
FS
DE
SV
SV

DONA. Ælij Donati grãmatici cla. in Sexti. P. Terentij Afri. Adelphos interpretatio.

STorax non redijt hac nocte a coena Æſchinus? Hęc fabula Adelphi palliata, vt ipſius indicat nomen, ex plurali numero, cuius ſit vna, ex maſculino genere, cuius ſit comędia, et gręca lingua cuius ſit, latina cenſet. Potuit eam Terentius fratres dicere, ſed vt gręci nominis euphoniam pderet, et ptera togata videret, ad ſummum nō ſtatim intelligeretur Menandri eſſe, quod Teren. i primis lectores ſcire cupit, minus exiſtimās laudis propriam ſcribere, q̄ gręca transferre. Eſt igit Menandri et fratrum a facto, quibus argumentum nihil, nomen accipit. Huius tota actio cuius ſit mixta ex vtroq; genere, vt ſit Terētianę oēs pter Heauton, tñ maiori ex parte motoria eſt. Nam ſtatarios locos per paucos habet, prodeſt autem et delectat actu et ſtilo. In hac primę partes ſunt, vt quidam putant. Demeę, vt quidā Syri, quod ſi eſt vt primas Syrus habeat, ſecundę Demeę erunt, tertię Mitionis, et ſic deinceps, q̄q̄ etiam ſunt, qui putant primas Mitioni dandas, ſecundas Syro, tertias Demeę. Nā qđ ait Teren. ſenes, qui primi venient, non ad partes, quas dicimus, ſed ad ordinem pertinet exeuntium perſonarum. Hęc etiā, vt cętera huiuſmōi poemata, quinq; actus habeat neceſſe eſt, choris diuiſis a gręcis poetis, quod et ſi retinendi cauſa las incondite ſpectatoris minime diſtinguunt latini comici metuentes. s. nequis faſtidioſus finito actu, velut admonitus abeundi reliquę comoedię fiat contemptor & ſurgat, tamen a doctis veteribus diſcreti, atq; diſiuncti ſunt, vt mox aperiemus poſt argumenti narrationem. In hac prologus aliquanto lenior inducitur, q magis etiam in ſe purgando, q̄ in aduerſarijs lędendis ē occupatus, pthesis ē turbulēta, epithaſis clamoſa, cataſtrophos lenis, quarum partium rationem diligētius in pncipio pposuimus, cum de comoedia q̄dam diceremus. Hęc ſane acta ē ludis ſcęnicis funeribus. L. Æmili. Pau. agētibus Lā. et L. Tur. qui cū ſuis gregibus etiam tamen perſonati agebant. Modulata eſt autem tibijs dextris. i. lydis ob ſerias grauitatem, qua fere in omnibus comędijs vtimur. Hic poeta ſępe tamē mutatis per ſcęnam modis cantica mutauit, quod ſignificat titulus ſcęnę, habens ſubiectis perſonis literas. d. m. c. s. Item deuerbia ab hiſtrionibus crebro pronunciata ſunt, quę ſignificant. d. et. m. literis ſs perſonarum nomina pſcriptis in eo loco, vbi incipit ſcęna. Annotandū ſane q' hęc fabula cum non habeat, hoc eſt perſonam ad argumentum nihil attineat quęq; ſec aſſumpta extrinſecus, vt eſt in Andria Soſia, hanc dicunt ex Terentianis ſecundo loco actam etiam cum rudi nomine poetę, itaq; ſic pnunciatam Adelphe Terenti, non Terēti Adelphe, quod adhuc magis de fabulę nomine poeta, q̄ de poetę nomine fabu

ACTA LVDIS FVNERALIB. Q. FAB.

Max. P. Corne. Africano. Aed. Cur. egere. L. Attilius Prenęſtinus. Minutius Protinus. Modos fecit Flaccus Claudi. Tibijs Sarranis facta gręca Menandru. L. Anicio. M. Cornelio. COSS.

FABVLAE INTERLOCVTORES.

Mitio ſenex.	Soſtrata matrona
Demea ſenex.	Cantara. nutrix.
Sannio leno.	Geta ſeruus.
Aeſchinus adoleſcens.	Hegio ſenex.
Syrus ſeruus.	Dromo ſeruus.
Ctheſipho adoleſcens.	

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA.

Senarij omnes.

DVOS Cum haberet Demea adoleſcentulos
Dat Mitioni fratri adoptandum Aeſchinum,
Sed Ctheſiphonem retinet. hunc citharistrię
Lepore captum, ſub duro ac triſti patre
Frater cęlabat Aeſchinus, famamq; rei
Amoris in ſe transferebat, deniq;
Fidicinam lenoni eripuit, vitiauerat
Idem ęſchinus ciuem atticam pauperculam,
Fidemq; dederat; hanc ſibi vxorem fore.
Demea iurgare, & grauiter ferre, mox tamen
Vt veritas patefacta eſt, ducit Aeſchinus
Vitiatam, potitur Ctheſipho cithariſtriam.

la cōmendat. In hac quidem ſpectat, quid interſit
inter ruſticam et vrbanam vitam, et inter aſperā
et cęlibem, et veri mariti, patriſq; per adoptionem
facti, quibus prepoſitis ad exemplum vitanda per
inde fugiendaq; Terentius monſtrans artificis
poetę per totam fabulam obtinet laudem.

Ex duobus Atticis fratribus, alter quidem De/
mea nomine rus coluit, vxorem duxit, filios
ſuſcepit duos Æſchinum, et Cthesiphonem. At
alter Mitio nomine vxorem non duxit, et filios
pcreare noluit, ſed ſibi filium fratris Æſchinū ado
ptauit, atq; ita indulgēter eduxit paruulo, vt eſſu
ſe luxurians adoleſcens ad poſtremum ciuē Atti
cam virginem vitiaret, captus amore eius, quo fa
cto etiam cū matre puellę pepigit nuptias eiusdē,
quā vitiauit, cum rem geſtā ad patris, a quo ado/
ptatus fuerat conſcientiam, iam iamq; platurus
eſſet pcibus Cthesiphonis fratris ſui, qui cum apud
durum patrem atq; agreſtem Demeam parcius,
atq; arctius haberet, impulſus eſt, vt idem a leno
ne raperet meretricem, quo facto multiplici erro/
re complet fabula. Nam Demea cum hoc ipſo. i.
cum Mitione litigabat, tāquam cum eo, qui cor/
rupit adoleſcentem adoptatum in mores perdi/
tos, neſciens ſibi filium Cthesiphonem eſſe corru/
ptum, eluditurq; a Syro et Mitione per totam fa/
bulam, et matres puellę iam decimo menſe poſt
raptum virginis, et exactis a puero menſibus cre/
dit ſibiipſi rapuiſſe meretricem, quę perturbatio cl
to in tranquillum redacta eſt. Nam re completa
de vitio virginis, Mitio dat ciuem Æſchino, quaȝ
concupiuerat, eiuſq; matrem accipit, deprehenſo
vero Cthesiphone in amorem meretricis, primo
iraſcitur Demea, poſt lenitur, atq; habēdę eius me/
retricis licentiam pbet. Primus actus hęc continet
Mitionis ſolius verba, et poſt eiusdem et Demeę
iurgium. Secundus actus hęc continet. Lenonis al
teram rixam aduerſus Æſchinuȝ pro puella, eius/
dem apud Syrū querelas, lętitiam Cthesiphonis, ob
ſeſſionem amicę, et eiusdem gratiarum actiones
apud Æſchinum. Tertius actus hęc continet, trepi
dationem matris Soſtratę, ē Cantarę nutricis ob
parturiētem Pamphilam vitiatam ab Æſchino,
Getam nunciantem dominę ſuę per errorem, ꝙ
ſibi rapuerit Cthesipho meretricem, reditūȝ in ſcę/
nam Demeę, eiusdemq; cum Syro ludificante cūȝ
ſermocinatione, interuentum Hegionis cūȝ q̄rela
apud eundem Demeam de facto Æſchini et con/
ſolatione Soſtratę. Quartus actus hęc cōtinet, Cthe/
ſiphonis cum Syro colloquiūȝ per eum delusi De
meę, eiusdem in ſcęnam interuentum, atq; ſecun
dam fruſtrationem per Syrum, factum Mitionis
cum Hegione ſermonem, q̄relaȝ Æſchini de rebus
ſuis, eiusdemq; cum Mitione patre facetiſſimam
diſceptationem Demeę reditum in ſcęnam ex er/
rore in quem eum coniecerat Syrus, et renouatūȝ
cum fratre eiusdem, pceſſionem in ſcęnam temu
lenti Syri. Quintus actus hęc continet, dephenſio
nem Cthesiphonis cum meretrice, tertium cūȝ Mi
tione iurgiūȝ, Demeę, eiusdemq; vitę priſtinę cor/
reptionem, et per eum multa in comędia noua,
hos eſt blandimentum circa Æſchinum, et affabi
litatem circa Getā, conciliationem Syri et vxoris
eius, et veniam circa Cthesiphonem, pmiſſionemq;
habendę meretricis. Seruat autē per totam fabu/
lam mitis Mitio, ſeuus Demea, Leno auarus, calli
dus Syrus, timidus Cthesipho, liberalis Æſchinus,
pauidę mulieres, grauis Hegio. In diuidendis acti
bus fabulę identidem meminerimus, primū pagi
nę dinumerationem neq; gręcos, neq; latinos ſer
uaſſe, cum eius diſtributio huiuſmodi rōnes ha
beat, vt vbi attentior ſpectator eſſe potuerit, longi/
or actus ſit, vbi faſtidioſior, breuior, atq; conſtri/
ctior. Deinde ēt illud in eundem actū poſſe pijci,
et tres, et quatuor ſcęnas introeuntium, atq; exeū/
tiū perſonarū. Facta auteȝ hęc vna eſt de duabus
cōis Adelphi menādri, et cōmorientibus diſſicilis.

Adelphorum argumenti narratio.

Hanc comoediā Adelphos vocant. i. fratres.
Naȝ Adelphos gręce, dr̄ frater latine, nec in/ GVI.
iuria. Nam in ea continet duos fuiſſe fra/ Adelphos
tres, Demeā et Mitionē, quorū alter Mitio vitā ele/
git cęlibē, alter vero Demea duxit vxorem, ex qua
ſuſtulit duos filios. Æſchinū et Cthesiphonem, e qui
bus Æſchinū adoptauit Mitio, ē delicate educauit.
Alter aūt a patre ſatis dure exercitatus eſt in ope
ruſtico, q tū exarſit in q̄dam Cithariſtriam cuiuſ/
dam lenonis, qua potiri ſuo nutu non poterat.
Æſchinus aūt q̄dam ciuē Atticam paupere pſſam
ſtuprauit, ea qdē lege, vt eam eſſet ducturus i vxo/
rem. Hic Æſchinus fratrē q̄ maxime poterat, cęla/
bat, totumq; fratris amorē in ſe conuertebat, ne De/
mea pr̄ durus in euȝ grauiter excādeſceret, vt erat
pr̄ ſatis acerbus fratri, itaq; a Lenone abſtulit illaȝ
fidicinā, q̄ ēa liberius potiret. Quę vbi reſcita ſunt
Demea ira pcitus prius multas cōmouit cū fratre
turbas, deinde ipſo placato, et Aeſchinus Atticam
puellam duxit vxorem, et Cthesipho Fidicinę ha/
bendę licētiam eſt ɔſecutus. Eſt aūt hęc comędia ex
vtroq; gn̄e mixta, vȝ ſtatario ē motorio, vt ſatis li
quido ɔſtabit. Ex gręca aūt Menādri ē tranſlata,
in qua qdē ſpectat, qd interſit inter ruſticam, ē vr
banam vitam, et inter aſperam et cęlibem, et iter
vitam veri patris et per adoptionem facti.

Adelphę vocat iſta comoedia, ē ē gręcū voca
bulum, qd interptat fratres. Duo. n. fratres SER.
ſunt principalis pars iſtius comędię. s. Mi/
tio et Demea Iſti duo fratres in moribus diſſentie
bant valde, ē dū diuerſa ē oia ɔ̄ria ſeq̄rent. Tn̄ q̄ſi
pe diuerſos tramites in errorē pcipitabant. Vnus
eniȝ eorū. s. Demea dū auſterus, et durus correctoꝛ
in filios exiſteret, modū duriciei excedebat, alter vo
s. Mitio, dum lenis, ē mollis exiſtēs, quaſi differre a
fratre ſtuderet, in imoderatā deuitabat mollicię.
Ille erat pr̄ durus filios nimis aspe corrigēdo. Iſte
erat patruus lenis nimis facile nepotibus pdonā/
do: Tēdit ḡ ad hunc finē comędia, vt a duo ɔ̄rijs.
s. a nimis duro, ē nimis molli, vnum mediūȝ ɔtē
peratū a vtroq; reddat, vt qui nimis durus erat,
ɔdeſcēdēdo molli molleſcat, et q nimis mollis erat
ɔdureſcat. Itaq; fit vt qui prius adeo differebant di
uerſa ſequendo, non ɔueniant ad eundem termi/

Einsdem numeri.

PROLOGVS.

Poſtquam Poeta ſenſit ſcripturam ſuam
Ab iniquis obſeruari, & aduerſarios
Rapere in peiorem partem, quam acturi ſumus.
Inditio de ſe ipſe erit, vos eritis indices,
Laudin an vitio duci factum oporteat.
Synaphothniſcontes Diphili comędiaſt.
Eam commorientes Plautus fecit fabulam.
In gręca adoleſcens eſt, qui lenoni eripuit
Meretricem, in prima fabula, eum Plautus locum
Reliquit integrum, eum hic locum ſumpſit ſibi
In Adelphos, verbum de verbo expreſſum extulit.
Eam nos acturi ſumus nouam, pernoſcite,
Furtum ne factum exiſtimetis, an locum
Reprehenſum, qui pręteritus negligentiaſt.
Nam quod iſti dicunt maleuoli homines, nobiles
Eum adiutare, aſſidueq; vna ſcribere,
Quod illi maledictum vehemens exiſtimant,
Eam laudem hic ducit maxumam, cum illis placet,
Qui vobis vniuerſis, & populo placent,
Quorum opera in bello, in otio, in negotio,
Suo quiſq; tempore vſus eſt ſine ſuperbia.
Dehinc ne expectetis argumentum fabulę,
Senes qui primi venient, hi partem aperient.
In agendo partem oſtendent, facite ęquanimitas
Poetę ad ſcribendum augeat induſtriam.

ſuum ſibiinuicem obuiando. Conuenienter igitur ſunt noīa ſortiti, vt cum Mitia, q̄ mitis erat, ille vocaret, ſic ille demens, Demea nuncuparet. Data q̄ tota comędia iſta tēdit ad perſonarꝫ deſcriptiōnē, ſcꝫ ad nimis mollē, et nimis durꝫ deſcribēdū, q̄d ſi aliqd negociū, vt de factis Aeſchini, ē Cteſiphonis interponat totum ſit pp moli[t]ies, vel duriciem deſcribendaꝫ illarꝫ perſonarꝫ. Sępe enī deſcribitur negocium pp pſonas, vt hic. ſępe pſona ppter negocium oſtendendꝫ, vt perſona Catilinę in Salluſtio p deſcriptionē ꝫ ptaminat pp negociū. s. vt tale negocium, ideſt ꝫiurationē feciſſe credibile videat. Funebres dicit ludi, q funeribus nobilium fiebāt, vel l anniuerſalibus eorū ſingulis annis reſtituebantur, ut Aeneas fecit in morte pris ſui. Sarranis a pplo, qui eas inuenit. Argumentū q̄d ſeq̄tur non fuit ab auctore cōpoſitum, vt ipſe in prologo ſuo atteſtat dicens, Ne expectetis argumentum, quis autem fecit, quis ve appoſuerit quęrimꝰ, ſatis eſt, et a ihuc ſub iudice lis eſt, et non eſt factum regulariter, vt actus ordinaliter notatos hic ſicut in alijs poſſit inuenire. Duos etcę. Demea iurgare de vtroq; ſilio vitas, de Cteſiphone latens ſub ſpē Aeſchini.

Ad. Iphorum Argumentum.

Dvos cum hrēt etc. cū Demea hrēt duos adoleſcentulos, ideſt duos iuuenes filios, dat. i. ꝯcedit fratri ſuo Mitioni Aeſchinum filiuꝫ adoptandum, ideſt aſſumendum in filium, ſed retinet Cteſiphonem alterum filiū ſuum. Fr Aeſchinus cęlauit, ideſt occultauit hūc Cteſiphonem. cū

ptum. i. decephim, lepore, ideſt ſuaui ſermone ē alliciente, ſeu in elegantia formę. Citharistrię. i. cuiuſdam fidicinę, q̄ citharam canere ſciebat, et eum q̄dē cęlauit ita captū ſub pre Demea duro. i. aſpero, ac triſti. i. ſeuero, auſtero, et ita traſferebat in Aeſchinuꝫ famā amoris illius citharistrię. Deniq; eripuit fidicinā illaꝫ citharistriā lenoni. i. puellarum venditori. idem Aeſchinus vitiauerat. i. ſtuprauerat ciuē atticam pauperculaꝫ, et dederat fidem. i. ſancte pmiſerat, hāc puellam fore i. futurā eē vxorem ſibi. Demea iurgare. i. obiurgabat Mitionem frēm ē Aeſchinum filiū, ē ferre i. ferebat, grauiter. i. moleſte ē indignato aīo. Tamē mō. i. ſtatiꝫ vbi. i. poſtq̄ veritas eſt patefacta. i. reſcita. et liquefacta. Aeſchinus ducit vxorē. i. capit in vxorē virginē ciuē atticā vitiatā. i. ſtupratā a ſe Cteſipho potitē citharistria. i. hꝫ citharistriā ſuo arbitrio, prius Demea pre ſuo duro exorato. i. pſuaſo, inducto vt daret lniam potiūdę eius.

Poſtq̄. P. s. ſen. ſc. poſtq̄ pro qm̄, cuius reciprocū, qm̄ pro poſtq̄ Pla. in Aulu. Qm̄ is morit, ita auido igenio fuit. Poſtq̄ ſenſit, pro ſenſiſſet. Scripturā ſuā, indifferētēr oīs q aliqd ſcripſiſſet, ſcriptor a veteribus dicebat. Ab ini. inimicis. vt ſa xis vitioſis iniq. Obſeruari, obſeruatio ad honorē refert, vt Obſeruat regē nō ſic Aegyptus ē. i. l. n. p. q. a. m. h. o. ſed nunc obſeruari captari ſigt, et audiri, obſeruari ergo et honorari et captari et audiri ſignificat, ut Plaut. Obſeruat orare, ut blande palpetur mulieri. Obſeruari et ra. In peiorē ptē varietas p genera verborꝫ et vtriq; ſnię apte iungimus

Exoratus

DON A. Poſtq̄ Plau.

Obſeruano

Obſeruat

Plau.

GVI.

Rapere
Indicare
Confiteri

ſcripturam ſuam. Rapere in peiorem ptem i. vitio dare, vituparare. Indicio, mire de ſe expſſit ſimplicitatem veram dicturus, cum indicaturus ſe dixit non narraturus, ẽ indicio erit ꝓ indixerit. Indicio, de ſe indicat is, qui de ſe volens aliqd ẽ alijs et ꝓdit, ſed ↄfitet qui de ſe tm̃, ẽ adhuc inuitus qdnã ꝓmulgat. Vos eri. iu. bñ, qꝫ apud iudices indicium ꝓſtent, qui accuſatorem adiuuent. Laudi, an vitio, medium infert, vt appeat ſi crimẽ non ſit, laudem debere eſſe. Synaphothniſcontes. d. c. eſt, nec numeri, nec gr̃ia reſpiciẽda ſunt cõtra ſniam, rẽqꝫ ipſam. Eam cõ. Pl. f. f. apud grecos dramaſi caput latino more fabula dr̃, cuius ſpẽs ſunt tragedia, comedia qꝫ, togata, tabernaria, ꝓtextata, crepidata, atellana, myctos, hyntonica. In. g. a. eſt diphili. s. q̃ſi diceret. Quidã adoleſcẽs eſt, q lenoni eripuit meretricem. In. p. f. hoc eſt in prima parte, vt dicimus in primis digitis non. n. aut ſecunda aut tertia fabula eſt. Religt inte. cum aliũ transferret. Sumpſit ſibi, libere tulit, hoc eſt non furatus eſt, vt Sume pr̃. In Adelphis, latine declinauit. Verbum de verbo expreſſum extulit, hec approbatio eſt de greco eſſe ſublatum, non de Planto, vt dicit aduerſarius. Extulit, mire non dixit tranſtulit, ſed extulit, vt ornaſſe greca videat latino ſtilo. Eam nos. a. Adelphos. s. Nouam, veterem grecam eẽ intelligimus. Furtum ne factum, hoc eſt vitio ducit. An locum. r. hoc ẽ laudi ducit. Negligẽtia eſt, Planti. s. cui emulari nũc exoptat. Negligẽtia rephenſum, retortus, reſumptum. Nam qꝺ iſti. d. nã incipiendi vim habet modo vt, Nã ego hanc macheram meam dico.

Sumere ſibi

Pacuuius

Hoies nobiles, vt Sci. Afri. et Lelũ ſapientem et Furium piũ. Eum adiuuare. ‵legit et adiutare. Pacuuius in Chreſe, Adiuta mihi. Aſſidueqꝫ vna ſcribere, non ſic dicit aduerſare. Verum oratorie hic crimẽ ipingit. Qui vobis vniuerſis, ẽ pplo placent, vniuerſis q in ea cã ſunt dicit pple q et ꝑerat theatro. i. vniuerſam vrbẽ. In bello, Scipionis. In otio Furij pij. In negocio. s. Le. ſapiẽtis. In agendo ptem oſtendẽt, . Hic. n. iam ſenes accipiẽdi eſſent, imo potius cetere pſone, ſed ipſi ſenes in ſtatario charactere ptem aperient, in motorio ptem oñdent. Nã duo agẽdi ſunt ꝑncipales mihi motorius, et ſtatarius, ex qbus ille tertius naſcit, q dr̃ Myctos Æquanimitas, fauor et propitius animus, et deeſt veſtra.

GVI.

Poſtquam poeta ſenſit etc. Poſtq̃. i. qm̃ ſicut cõtra apud Plautum qm̃ poni inuenit ꝓ poſtq̃. poeta Teren. ſenſit. i. pcepit, ſcripturam ſuã, ideſt ſuum poema (cis. n. qui aliqd ſcripſit indifferenter ſcriptor a veteribus dicebat) obſeruari. i. vſitari, diligenter recognoſci et examinari ab iniquis ideſt inimicis, ẽ poſtq̃ cognouit aduerſarios. i. ſuos emulos, rapere. i. trahere in peiorem ptem. i. vituperium, ẽ q̃ſi vituperare et vitio dare ſcripturas ſuã, ſeu comediam, quã s. comediam ſumus acturi. i. ꝓnunciaturi, et recitaturi, ac repſentaturi, et quod dicit ſunt luſuri. Ipſe poeta erit indicio. i. erit index et proditor de ſeipſo. Indicat. n. qui aliqd alijs ꝓdit confitet, q inuitus de ſe aliquid pro mulgat. vos ſpectatores eritis iudices. i. iudicabitis, ne. l. vtꝝ oportat factum, ideſt id qꝺ fecit poeta transferendo grecas. duci. i. dari, verti, aut exiſtimari, et reputari, ẽ aſcribi laudi, an vitio. i. vituperatiõi. Synaphothniſcontes diphili. i. talis come. gre. eſt nomẽ illius come. eſt totum gre. Plau. fecit eam grecã fabulã. i. comediã latinam. dictam cõmoriẽtes noĩe a latino, vt lꝫ videre apud plau. in fabula greca eſt adoleſcẽs, qui eripit. i. aufert meretricem lenoni. i. puellarum venditori. in prima fabula. i. in prima parte fabule. Plau. religt eum locum de ereptione meretricis integrum. i. intactum, liberꝫ alteri, qui eum tractaret. Poeta ſumpſit ſibi eũ loci. i. qꝺ dicunt, eum paſſum in Adel. i. traduxit in ſuam comediã vocatam a duobus fratribus, et ſumpſit, ingt, hoc eſt libere tulit, nec furatus eſt. extulit q̃ſi extra tulit e greca eam latino ſtilo ornans. extulit inq̃ verbum latinum. s. expſſum, q̃ſi detractum ac deriuatum, ſeu manis deductum de verbo greco, vt oñdat poetam non ſumpſiſſe de plau. Nos. i. ego. cum meis gregibus, qui mecum ꝑ̃ nati ſunt acturi. ſumus acturi eam fabulam nouam. i. nouo ſtilo trãſlatam. q̃ ſi prius non fuerit tradncta. Pernoſcite vos ſpectatores, ꝑfecte videte, ne. i. vtrum, exiſtimetis furtum eſſe factũ de Plau an exiſtimetis locuꝫ comedie, qui preteritus eſt. i. ꝑtermiſſus eſt negligẽtia. i. incuria Plauti. eẽ reprehenſum. i. reſumptum. Nam qꝺ. i. qꝺ autem iſti maleuoli. i. inuidi. dicunt hoies nobiles. s. Scipio. Af. Le. ſapientẽ. et Fu piuꝫ adiutare. i. adiuuare. ſepe eum poetam. ẽ eos ſcribere. ideſt componere aſſidue. vna. i. ſimul cum eo. hic poeta ducit. i. exiſtimat eam laudẽ eẽ maximaꝫ eius ſup. qꝺ illi exiſtimant eſſe maledictum. i. conuicium, ſeu obprobrium vehemens, qm. i. q̃ſi. placet illis nobilibus, qui placent nobis vniuerſis auditoribus in cauea theatri ſpectãtibus, et q placent toti pplo, quorum nobiliũ qſqꝫ tpe ſuo uſus eſt opa. i. operatione, et induſtria ſine ſupbia. q. d. qſqꝫ libenter eoꝝ operautebat in bello. i. tpe belli ut opa Scipionis. in otio, ideſt in pace, ut opa Furij pij in negocio. i. in accuſationibus, et cauſis criminalibus, in quibus multi ſunt uſi opera Lelij ſapientis. Dehinc. i. ꝯſequenter. ne. i. ut non expectetis argumentum. i. materiaꝫ fabule. ſenes. s. Mitio, et Demea, q uenient in proſcenio primi. aperiẽt. i. explicabunt unam ptem argumenti. ceteri actores, et ẽt ipſi ſenes oñdẽt pteꝫ argumenti in agendo. i. inter recitandũ, ſeu in ꝓgreſſu fabule agẽde. Vos ſpectatores facite, curate, ut ſupp. veſtra equanimitas. i. fauor, propitius animus, augeat induſtriam, ideſt diligentiam poete, ad ſcribẽdum, ideſt ad componendas fabulas.

Pernoſcere

Prologum facit ſicut in alijs videndo inui. SER. doꝝ detractionibus. et captat beneuolentiaꝫ Po. Ro. Supra notatis q̃tuor modis. A pſona ſua, quam nominat poetam. Ab aduerſariorum, quos dicit iniquos. Ab auditorum, quos dicit ſibi placere iudices. A re ipſa, quam excuſat a vitio, in ſuperioribus comedijs imitatus eſt tantuꝫ Menan. in hac etiam imitatur Conteſdiphilum, qui quamuis etiam a Menandro, titulo reſtante, hic habeat materiam, tamen partem quandam habet

habet a Contesdiphilo, qui fecit quandam fabulã, quę vocatur Synaphones. Quam cum transferret Plautus partem ꝑtermiſit.s.de Lenone, et de rapina citharistrię, hanc vero partem Teren. in ſuã transtulit Adelphon, vnde inuidi non conſiderãtes vtrum Plautus eum locum ꝑteriſſet, an non, ſed ad hoc tantũmodo, ꝙ pars erat illius fabulę, quã Plautus trãſtulerat, vocabant eũ furem, quaſi de comędia Plauti illam partem furatus eſſet. Et hoc eſt de quo in prologo vult ſe excuſare. vel dicaẽ ꝙ in hac non imitatur, niſi Contesdiphilum, teſte Donato, qui cum plures fecerit grecas, Adelphon fecit, et Synaphones. Plaut. tranſtulit Synaphones, et Teren. Adelphon, et partẽ illã de lenone, et citharistria, quam ꝑtermiſerat Plautus, iſte poſuit in ſua. Poſtq̃ cauſa le eſt.i. ex hac cauſa, qꝫ ſenſit obſer.i. contra rectum ſeruari, ſi aliqd ibi poſſent inuenire, quod vituperaretur. Et hoc, faciebant in prima recitatione, quę erat ante magiſtratus. In pe partem quam deberent rapere illã cõ.q̃ actus. Non mittet pro ſe alium placitatoreꝫ, ſed ipſemet erit indicio &c. Cum dicat ipſe erit in dicio, ſignificat qꝫ eam recitari faciet, et ſic erit in dicio vtrum ſit vituperabilis ſua comoedia. Ipſe indicabit de ſe, et vos eritis indices de hoc.s. an id factum quod ſequitur, quod ipſi vituperant i hac fabula. ob. du. lau. an. n. n. Modo incipit oſtendere quid ſit illud, quod vituperant. Synaph. eſt cõ. contra eam fabulam fecit.i. tranſtulit Plautus, et vocat cõmo. qꝫ hoc idem ſonat Synaphones in greco. De duobus enim ibi agitur fratribus, quorum vita et mors de alterius pendebat. In gręca, et qꝫ latinę tranſlatę a gręcis vocanẽ gręce, comparatione illarum, quę non ſunt tranſlatę. Ideo addit in, in prima fabula greca.s. in non tranſlata ẽ adol. Eum locum ꝑtermiſſum a Plauto. hic.i. Terẽ. aſſ. ſibi, In Adel.i. in iſtam aliam fabulam ſumptam a Menandro, vel Contesdiphilo, et diuerſa a com moriẽ. omnino. Et cum illam locum accepiſſet, bene et proprie de greco extraxit, et hoc eſt verbũ de verbo ex, extra, quod tamen verba eadem tranſtuliſſet, ſed ſententias. Ponit enim hic verba ſententias. Alter enim tranſlator eſſet non poeta, quod reprehendit in poet. Hora. Et qꝫ iſta pars noua ẽ, de qua diſceptabatur apud inuidos, ergo tota fabula noua eſt, qꝫ de alijs partibus non dubitabatur. Et hoc eſt eam Adel. nos &c. Et ideo exiſtimetis an ſit factum furtum, nec ne. Et hoc dicit equipollenter. An potius exiſtimetis locum reprehenſum.i. retro dimiſſum a Plauto. Ab iſto ꝑhenſum.i. acceptum. Quod ita eſt verum, propter hoc enim inuidi vocabant eum furem, qꝫ videbant partem illius fabulę, quam tranſtulit Plautus hunc tractaſſe. Non attendentes eum locum Plautum ꝑteriſſe. Naꝫ quod quaſi dicat de furto ẽ accuſãdus, quod rogaui vt pnoſceretis. Naꝫ illud aliud quod imputent vitio.s. homines nobiles &c. hic ducit laudem illud; quod referenduꝫ eſt ad adiutare, et nõ ad ſcribere, qꝫ de iuuamine ſcribendi non fuit neceſſe ponere excuſationem. Notũ eſt enim omnibus ꝙ Lęlius et Scipio neſcirent facere comoediam vnam, cum ad alia intenti eẽnt. In bello contra hoſtes. In pace tutando leges. In negocio.i.i placito alicuius, vel alia cauſa. Per vniuerſis notat maiores, per populo minores, ſine ſuperbia illorum nobilium, ꝙ inde nunquaꝫ ſuperbierunt. In agendo.i. in loquendo, et per ſe et inuicem aperient partem materię. Aut partem oſtẽdent.i. innuent, qꝫ Mitio primus agendo per ſe ſolus oſtendit primum actum principalem, a quo pendent alij.s. deſcriptionem duriciei fratris ẽ ſuę lenitatis. Poſtea agendo cum Demea tractabit iterum de vtraq; perſona, et per iſtam deſcriptionẽ partes ſequentes aliquantulum innuentur, hoc.s. inde innuetur, quod Aeſchinus peccat, vel Ctheſi. quomodo Mitio habebit ſe de peccato illo.s. vt lenis, Demea vero vt durus. Omnia enim (vt dixi) negocia pertinent ad deſcriptionem harum duarum perſonarum. Modo facite vt ęquani.a perſona aud. Induſtriam, ideſt ſcientiam poetę ad ſcribendum.

Senarij omnes.

MITIO.

PRIMVS ACTVS.

STorax non redijt hac nocte a coena Aeſchinus?
Neq; ſeruulorum quiſquam qui aduorſum ierant?
Profecto hoc vere dicunt, ſi abſis vſpiam, aut
Vbi ſi ceſſes, euenire ea ſatius eſt,
Quę in te vxor dicit, & quę in animo cogitat
Irata, q̃ illa, quę parentes propitij,
Vxor ſi ceſſes, aut te amare cogitat,

STorax non redijt hac nocte. Nomina perſonarum in comoedijs dumtaxat habere debent rationem, et ethymologiam. Etenim abſurdum eſt comicum aperte argumenta confringere, vel nomen perſonę incongruum dare, vel officium quod ſit a nomine diuerſum. Hic ſeruus fidelis Parmeno. Infidelis, vel Syrus, vel Geta, vel miles Thraſo, vel Palęmon. Iuuenis Pamphi. matrona Myrrhina, et puer et ab odore Storax, et a ludo, et a geſticulatione Circus. Et item ſimilia in quibus ſummum poetę vitium, ſi quid econtrario repugnans contrarium, diuerſumq; protulerit, niſi per antiphraſim nomen impoſuit iocula riter, vt Miſargyrites in Plauto dicitur trapezita, et fere hoc modo apud alios a poetis nomina cõ

DONA.

Storax

Miſargy rite

Aut te te amari,aut potare,aut animo obſequi.
Tibi bene eſſē ſoli,cum ſibi ſit male.
Ego quia non rediit filius,quę cogito?et
Quibus nunc ſolicitor rebus?ne aut ille alſerit,
Aut vſpiam ceciderit,aut perfregerit aliquid.
Vah,quenquam ne hominem in animo inſtituere,
Aut parare quod ſit carius,q̃ ipſe eſt ſibi?
Atqui ex me hic non natus eſt.ſed ex fratre.is adeo
Diſſimili ſtudio eſt,iam inde ab adoleſcentia.
Ego hanc clementem vitam vrbanam,atq; otium
Sequutus ſum, ET QVOD FORTVNATVM iſti putant
Vxorem nunquam habui.ille contra hęc omnia,

ponuntur deſcribenda per antiphraſim, quod deſignat Storax. Primę partes ſicut in prologo ipſe promiſit a ſenibus aguntur, quorum contentio ad argumenta relata,vita aſpera cum leni,ē pater comis cum ſeuerisſimo comparatē. Storax, Storacem vocauit,non Aeſchinum, quo tacente pueruni.i. Aeſchinum abſentē credit.q; ſerui adoleſcentibus preſtolantur, vt in Andria obſeruabimus illorum ſeruulos. n. aut abeūtes, ſed quia fieri poterat. vt domio ab ſente adeit Storax, cōmodisſime adiecit. Neque ſeruulorum quisquam qui aduorſum ierāt.

Storax.n.re.h.no. a, hoc alij interrogatiue,alij pnunciatiue pferūt ſed magis pnūciatiue dōm, neq; ſeruulorum pp Storacem,quem abeſſe non reſpōdendo intellexinus, Quia aduorſum, proprie locutus eſt,nam aduerſatores dicuntur. Ierant, producte pronunciando,quod nos addita.u.iuerant dicimus.Tale eſt illud Virg. Nos abijſſe rati.

Virg.

Vſpiam

Profecto hoc vere dicunt,hoc abſolute,naz addidit. Si abſis vſpiam,abundat vſpiam, aut deeſt profectus,aut quid tale, aut vſpiam ſignificat d.s.vſpiam,et in loco ad locum. Si abſis vſpias, aut vbi ſi ceſſes,ſi abſis ad parentes propitios. Si ceſſes, ad vxorem iratam refert in diſertorem.

Vxor, ſubaudiendum eſt dicit. Irata, ſcilicet vxor. Quę in animo,omne quod ſentimus, aut cogitamus, aut dicimus, vtrunque pro oratore eſt,ſed illa quę in cogitatione eſt,hęc dicitur,quę in verbis conſtituta. Virg. Et multi iam mihi crudele canebant Artificis ſcelus,et.t.u.u. Et ipſe alibi, Nunc ſiquis eſt qui hoc dicat,aut ſic cogitet. Quam illa quę parentes, erudite non addidit in quem dicat, ſcit nomina vxoris et parentum eſſe. Vxor ſi ceſſes, quare non ſi abſis,an q: iuſtius ceſſanti q̃ abſenti ſuccenſemus?an q: irata vxor ſi ceſſes. Aut te amare cogitat, ephexegeſis cum . Aut te amare cogitat,aut minus peccati eſt amori proprio cedere,q̃ alieno amori obſequi, nulla re impellente,ſine vxore,potare, aut velle delitias, ergo auxeſis eſt,niſi forte hoc putamus dictum, Aut te amare,aut tete amari cogitat, cum duo propoſuerit,alterum ſumpſit,nam cum dixiſſet, quę in te vxor dicit,et quę in animo cogitat,intulit aut tete amari,et ego q: non rediit filius, quę

Virg.

cogito,aut amare cogitat,aut tete amari, quia te amare dixerat,cito intulit,quod certum eſt. Aut tete amari, et quia illud te dixerat,hoc geminauit,et tete dixit tanquam ſignificantius.Aut animo obſequi. Ego quia non rediit filius,plus eſt quod dixit ego,q̃ ſi diceret pater. Quę cogito et q bus, et hoc ſic pronūciandum eſt, vt horrere videatur ipſa cogitatiōem ſuam. Ego quia non rediit filius,anacolutohn, non enim pater dicit Quibus nunc ſolicitor rebus hoc eſt qua malis,et non vexor bonis. Ne aut ille alſerit,vide q̃ teneri ſit amoris hic timor in iuuene preſertim. Aut vſpiam,vſpiam et in loco, et ad locus ſignificat. Ceciderit,aut per.a.iungendum,vt nō ſolum ceciderit,ſed etiam perfregerit,hęc ſunt quę ſibi nemo euenire velit. Ne aut ille alſerit, Aut vſpiam ceciderit,nimium tenere amat,qui hęc in iuuene pertimeſcit,quę circa infantulos cauere ſolent. Quenquam ne hominem, ſic dicimus de ea re quam miramur fere ab omnibus fieri.

Quam ipſe eſt ſibi tanquam duo ſint, ſed hoc poetę comico licet. Atqui hic ex me natus non eſt,quaſi dicat ex me non eſt,ſed ſic afficior ſic vt pater ſi genuisſem. Ex me natus,q̃ſi dicat non eſt meus.ſed ex fratre, hoc eſt omnino non alienus eſt. Is adeo tranſit ad argumentum ſubtilius.

Adeo,aut abundat, aut nimium ſignificat,vt in Eunucho. Adoleſcentem adeo nobilem. Ego hanc clementem vitam vrbanam, .Clementem vitam,figura ipſa.Vitam clementem dicimus,quę clementes facit.Clemens autem eſt qui colit mentem. Atq; otium,ideſt vrbanum.

clemens

Secutus ſum,bene ſecutus, quaſi magiſtrum recte,beateq, viuendi. Et quod fortunatum iſti putant,ſcilicet qui cęlibem quaſi cęlitem dicunt, et item gręci, apud quos ſunt huiusmodi ſententię .Fortunatum iſti putant,me vtiq; vxoram non ducere,dicit autem Romanis id videri.quos ſpectatores habet Menander,

cęlebs

Quod.f p.quidam putat ſic pronunciandum, Et quod fortunatum iſti putant vxorem,et hęc bona,et continuata locutio eſt,et putant bene dicit is,cui diſplicet aliena ſententia.iſti autem,ideſt hi qui a me diſſentiunt. Vxorem nunquam habui,ſi non habeo dixiſſet,poterat videri habuiſſe.

Ruri agere vitam, ſemper parce, ac duriter
Se habere, vxorem duxit, nati filij
Duo ſunt, inde ego hunc maiorem adoptaui mihi.
Eduxi a paruulo, habui, amaui pro meo.
In eo me oblecto, ſolum id eſt carum mihi.
Ille vt idem contra me habeat facio ſedulo.
Do, permitto, non neceſſe habeo omnia
Pro meo iure agere, poſtremo alij clanculum
Patre quę faciunt, quę fert adulſcentia,
Ea ne me cęlet, conſueſeci filium.
NAM QVI MENTIRI, aut fallere inſueuerit patrem, aut
Audebit, tanto magis audebit cęteros.
PVDORE, ET LIBERALITATE liberos
Retinere ſatius eſſe credo, q̃ metu.
Hęc fratri mecum non conueniunt, neq; placent.
Venit ſępe ad me clamitans, quid agis Mitio?
Cur perdis adulſcentem nobis? cur amat?
Cur potat? cur tu his rebus ſumptus ſuggeris?

Ruri agere vitam, contra hęc omnia ſuffecarat breuitas, ſed ſubiunxit fratris deſcriptionem, vt verbis ipſis malam vitę conditionem oſtēdat. Semper parce ac duriter, ſemper licet incertam diſtinctionem habeat, tamen recte additum eſt, quia vel ruri agere voluptatis eſt, parce ac duriter ſe habere virtutis, ſed ſemper ad nimium, parce autem ad ſeruandū, duriter vero ad laborem referendus eſt. Ruri agere vitā ſemp parce, ac duriter, ſe habere, variauit vt ī Andria. Vxorem duxit, recte duxit non ducere. ſemel, enim hoc fecit Demea. Vxorem duxit, varie per modos diſcurrit. Vxorem duxit, adiuuandum pronunciatione eſt, ne ſingula vtrinq; aſſecuti videantur. Nam ſic in fine fabulę ait Demea, Vxorem duxi, quam ibi miſeriam vidi. Nati filij, alia cura. Inde ego hunc maiorem adoptaui mihi, mire inde ſubiungit, cum perſonam pręculerit. ſic alibi. A prędonibus, vnde emerat, ſe audiſſe abreptam. e. s. Inde ego, nunc inde, pro ex quibus, et mihi abundat, ē bene hunc dixit, quia de ipſo loquebatur. Eduxi a paruulo, quod nos educare, dicimus, educere veteres dicebant, vt educet ſuis regem, regniq; parentem. Habui amaui pro meo, ē cum multa dicuntur, hoc ſolum verum eſt habui, credidi, duxi, exiſtimaui. ut alibi, Semper eius dicta eſt hęc, atq; habita ſoror. ſic itaque habeantur, dicantur, ē ergo pro meo ſubaudiendum eſt bis, vt habui pro meo, et amaui pro meo. In eo me oblecto, ideſt carum mihi, abſolute. vtrunq;, ē in eo ē ſolum. In eo, quaſi in ea re. Solum id mihi carum, plus ſignificat, q̃ ſi diceret ſolus is eſt carus mihi. In eo me oblecto, noue dixit, pro eo me oblecto. Facio ſedulo, ſecus adolo, ideſt ſine dolo, ē impenſe. Ille vt, faciat. Idem, ſimiliter. Contra, vicisſim. Plau. Vt illa illum contra qui eſt amoris cultor optumus. Do, pręteemitto, do ſumptum, pręteemitto delicta. Non neceſſe habeo omnia pro meo iure agere, ē ſcilicet non neceſſe eſt patrem ſequi, q: pater eſt. Inter. ius ē ęquitatem hoc intereſt., Ius eſt quod omnia recta et inflexibilia exigit. Aequitas eſt quę pro iure multum remittit. ergo hic ſenſus, Non licet etiam, ſi non neceſſe eſt, ſęuum eſſe patrem, ē mire oſtendit ius ſuum niſi neceſſitate nō eſſe ſeruandum, Poſtremo alij clanculum, non alij patres, ſed alij adoleſcentes. Quę fert, veniaq; addidit ſtatiq peccata adoleſcentibus ob ętatem remouēdo, et vide, q̃ breuiter, ē q̃ pudice, q̃ innocēter locutus eſt. Ea ne me cęlet, conſueſeci filium, tribus enim vtitur modis, natura, cōſuetudine, ē ratione. Nam q mētiri, aut fallere, ſepatim ſubaudiēdū mentiri. Cęteros, q: iā deceperit patrem. Pudore, ac liberalitate, pudore ad filios retulit, liberalitate ad parentes. Argumentum a coniugatis. Liberalitate, inquit, regendi ſunt propter quod liberi dicuntur. Liberalitatem autem bonitatem dicit. Retinere ſatius eſſe puto, bene retinere, quia retinet, qui aduerſum aliquem tenet, retinere ergo a vitijs, ſcilicet. Nam etiam vitia filios tenent, quos non retinent patres a vitijs. Hęc fratri mecum non conueniunt, noua locutio. et non conueniunt, pro non congruunt, ac per hoc in his ego et frater diſſentimus, et diſſimiles ſumus. uenit ad me ſępe clamitans, importunitatem odioſam oſtendit ad me dicendo, ē inconditam aſſiduitatem addendo ſępe, et congrue. poſtquam ſępe dixit, adiecit aptius uerbum non dicens clamans, ſed clamitans. Quid agis Mitio? reminiſcere lectionem, et inuenies interrogationem huiuſmodi. uel inuentionis principio conuenire, uel obiurgationis. Cur perdis adoleſcentem, recte nobis additum eſt. et ęthicos, ut alibi. Pſaltriam nobis, ſi Dijs placet, parauit. Cur. a. c p. uide quemadmodum ut durum obiurgatorem oſtendat Demeam, cum ab eo ea diſcantur in crimen uocari, quę aut ętatis ſunt, ut cur amat? aut naturę, ut cur potat? aut pietatis, ut cur tu his rebus. ſumptum ſuggeris? et cętera.

Cur amat? cur potat? cur amat ad illud refer/

Inde

Educere pro educare

Sedulo

Cōtra p uiciſſim Plau.

Ius ē ęquitas

Liberalitas

Hoc tibi mecum non cōueniunt

tur.quod ait ſupra. Do premitto.nam premitto de licta intelligimus ex amore. Cur potat? ad illud quod ait.Do ſumptum. Nimium ieptus eſt,vtrū que dure et nimium et ineptus eſt. Preter equū et bonum:potuit et non addi pter equm et bonū.

Et erat longe,melius eſt longe ſimpliciter acci piendū, ut locale ſit, q̄ valde.

illud.si ſperat fore clam,rurſum ad ingenium re dit. Hoc pa.eſt,potius ſuperius a re tractum eſt, et hoc iam a perſona dr̄ argumentum. Conſue facere,non cogere ſed conſuefacere. Quam alie. metu vide quemadmodum ſuum ad indulgentiā affectum reuocant optime diſcipline. Hoc pr̄,ac dominus, a dn̄a pſo narum et officioruz.

Mea quidem.s.modeſte addidit mea q̄dez ſententia,ne quis hoc pro p̄cepto dici exiſtimet. Qui imperium cre. vtruz cuilibet,an Demee tantum. Grauius eē,atque ſtabilius,grauius ad vim,ſtabilius ad tē pus refert. Vi qđ fit i.metu hec malo. Fit quod vi, q̄

Grauius

Stabilius

Veſtitu nimio indulges,nimium ineptus es.

Nimium ipſe durus eſt,preter equom,& bonum.

ET ERRAT LONGE MEA QVIDEM SENTENTIA.

Qui imperium credat grauius eſſe,aut ſtabilius

Vi quod fit,q̄ illud quod amicitia adiungitur.

Mea eſt ſic ratio,& ſic animum induco meum.

MALO COACTVS qui ſuum officium facit.

Dum id reſcitum iri credit,tantiſper cauet.

Si ſperat fore clam rurſum ad ingenium redit.

Ille quem beneficio adiungas,ex animo facit,

Studet par referre,preſens,abſenſq;,idem erit.

HOC PATRIVM EST,potius conſuefacere filium,

Sua ſponte recte facere,q̄ alieno metu.

Hoc pater,ac dominus intereſt,hoc qui nequit,

Fateatur ſe neſcire imperare liberis.

Sed eſt ne hic ipſus de quo agebam?& certe is eſt.

Neſcio quid triſtem video,credo iam (vt ſolet)

Iurgabit ſaluum te aduenire Demea,gaudemus.

Gaudemus ꝑiungitur in ſcāſione ſubſequēti verſiculo.

Intereſt

Intereſt, dn̄a eſt. Hoc qui nequit, longe melius neq;,q̄ ſi diceret non vult. Fateat ne. ſe, hoc eſt idicat ſe melius conſulere,et volē tez hoc exercere neſcire īperare liberis, oratorie q̄ſi. artis ſit idulgentiſſime agere. Imperare,mō non ad ſuperbiaz, ſed

illud quod amicitia,illud quod vi fit huic adiungitur quod amicitia. Mea ſic eſt ratio,et ſic.a.i.m. mea ſic ratio eſt ad ſuperiora pertinet confirmanda. Sic animum induco meum,ad ea pertinet q̄ dicturus eſt. Mea ſic eſt rō,iterū modeſte et ſic animum induco meum.Senilis macrologia. Malo coactus,duo dicit et malo et coactus. Qui officium ſuum. .i.qui recte facit.Offm̄ autem dr̄ quaſi efficium,ab efficiendo,quod vnicuiq; perſone congruit. Dum id reſcitum iri,qđ facit.s. Tantiſper,pro quaſi tm̄,vt pauliſper,paululum,et parumper,quaſi par dictum eſt. Tantiſper cauet,peccare ſubaudiendum eſt. Non totuz eclypticos,et obſcure dictum,et bn̄ cauet quaſi malum. Si ſperat fore clam,iterum quod facit ſubaudiendum. Rurſum ad.i.r.mire non intulit cauet,ſed ad ingenium redit,et rurſum eſt retrouerſum,vt prorſus prius verſum. Ille quem beneficio adiungas,non beneficio adiūctus,vt ſupra malo coactus. Ille quem bn̄ficio adiungas, ille malo,hic beneficio coactus, hic adiunctus,ille dum reſcitum iri credit. Tantiſper ca.et hic pn̄s,abſensq; idez erit,et id pn̄s, abſn̄sq; non ad aliquem locum,ſed ad cuſtodem retulit ē monitorem. Ille quem bn̄ficio.otra illud quod ait.Malo coactus. Ex animo facit,officium.s. Studet par referre,ideſt bn̄ pn̄sq; abſensq; idez erit,contra

Officiuz

Tantiſp

Pauliſp

Rurſus

Prorſus

ad regēdum eſt referendum. Neſcire imperare, deeſt ſe. Sed ne eſt ipſus de quo, ſuperuenit de quo ſermo eſt,vt factis dicta oſ̄dant. Et certe is eſt,bn̄ nūc ꝯfirmat ipm eē eū, cū ꝓpior ē.ipm a lōge conſpectuz ſenio vetante, non bene cognoſcēs, ac in dubium. Neſcio quid triſtem video,orationis apparatus ex vultu oſtenditur,vt Stetit acri fixa dolore.Tunc quaſſans caput, hanc effudit pectore vocem. Neſcio quid,deeſt propter,vt ſit,Neſcio propter quid. Credo iam,vt ſolet,cauſa cur eum equo animo frater ferat,vt ſolet,inquit. Saluum te aduenire Demea, gaudemus, vt aſperior oſtendatur Demea etiam ſalutatur ab eo, quem obiurgaturus eſt.

GVI.

STorax etce.Hic Mitio ſe plurimum eſſe ſolicitum oſtendit de filio Aeſchino adoptiuo, quē non rediſſe a cena reſciuit.Mi.o Storax ſerue ſic dicte ab odore.Nam ſtorax genus eſt aromatis, vt Pli.ait.hunc autem Storacem non videbat coram,ſed vocabat,vt ſciret ubi nam eſſet dominus eius Aeſchinus,cui ſeruiebat volente Mitione, quo ſeruo non reſpondēte ſubdidit pronunciatiue potius,q̄ interrogatiue,ut uult Do.quaſi ſecum conquerens loquitur,Aeſchinus non rediit hac nocte a cena.neq; quiſquam,ideſt aliquis ſeruulorum, qui ierant,ideſt iuerant aduerſum, ideſt obuiam illi.rediit inquaz.Profecto,certe, uere homines ſup. dicunt

Storax

Aduerſum

dicunt hoc vulgo ſup. tanq̄ hoc dcm̄ ſępe in ore.
ꝑplo ſit. Si abſis, ſc̄da perſona pro tertia. i. ſi ſit ali
Nusquā quis abſens, vspiam. i. vsq̄, hoc eſt in aliquo loco. Nā
Nuſpiā nusq̄ et nuſpiā, et vsq̄ et vſpiam, quę idē ſignt, dr̄
Vsquā ē in loco et ad locum, aut ſi ceſſes. i. ſi ſis ocioſus,
Vſpiam ibi. i. vbi tu ſis abſ̄s, ſatius eſt. i. melius eſt ea ma
la euenire. i. ꝯtingere tibi, q̄ mala vxor dicit in te.
i. ꝯ te, et quę mala ipſa irata, cogitat in aīo, q̄ illa
mala euenire tibi, quę parentes ꝓpitij. i. benigni ī
aīo inq̄ ſuo cogitant. Si ceſſes. i. ſis ceſſator et ocio
ſus alicubi, vxor aut cogitat te amare. i. amore ali
cuius puellę eſſe captū, aut cogitat te te. i. teipſ amari. i. ꝑ amorē ab aliq̄ detineri, aut cogitat te pota
re. i. potui indulgere, atq; cogitat te obſeq. i. mores
gerere, aīo tuo. i. explere tuū aīum oblectatione ali
qua, quā cupiueris, et cogitat bn̄ eſſe tibi ſoli cum
male ſit ſibi. i. cogitat ꝙ ſolus tuas capis delitias,
quo tp̄e male ſe h̄z vxor. In oībus āt his ꝓdictis Mi
tionē aliquē allog, cū tn̄ ſolus loquat̄, ē ſc̄da pſona
vnē ꝓ tertia. Ego Mitio q̄ cogito? q.d. mala tn̄. i.
quas h̄eo cogitationes malas. s. et hoc lege interro
gatiue, et ea oīa cogito eā ob rē, q: filius non redi
it, et nunc q̄bus rebus malis. s. ſolicitor. i. vexor, an
xius ſum et ſolicitus, interrogatiue ēt ꝓnuūciādo,
et exclamatiue. Deinde ſubiungit q̄bus rebus ſoli
citet. s. his malis rebus vʒ, ne. i. vt ꝓ ꝙ, aut ille Ae
Algere ſchinus alſerit. i. frixerit, ſeu frigus nimiuʒ ſit pas
ſus, ꝑꝑ qḋ male habuerit, neq; redire potuerit. Naʒ
morboꝝ frigus potiſſimum eſt q̄ntū̄m. Solicitor
inq̄ ne. i. ꝙ, aut ceciderit vſpiaʒ. i. in aliqḋ ꝑcipitiū.
Nā ēt vſpiaʒ ad locū dr̄, aut ꝙ fregerit aliqḋ. i. h̄eat
aliqḋ membꝝ fractū. Nam, vt Lauren. Val. h̄z, fregi
brachiū ſiḡt habeo brachiū fractum, ſil'r fregi nauē.
i. nauis mea fracta eſt. Vah, interiectio irridentis
ſe, ne. i. vtꝝ, veꝝ eſt ſup. quēq̄ i. aliquē hoīem īſtitue
Inſtituerē re in aīo. i. ꝓponere ſibi, aut collocare in mēte, aut
Parare parare. i. cōparare, ꝯciliare, ꝯhere, acq̄rere, ſeu ī aīo
diſponere aliqḋ, qḋ ſit carius. i. dilectius, q̄ ipſe hō q̄
inſtituit eſt carus ſibi ipſi? atq hic Æſchinus nō eſt
natus ex me. i. non eſt filius meus nālis, ſed ex fra
tre. Is. s. frater Demea, eſt ſtudio. i. voluntate et ani
Studiū mi applicatione, adeo. i. valde, ſeu nimiū diſſimili.
i. diuerſa, iaʒ inde. i. iā ex eo tp̄e, qḋ ſeq̄tur. s. ab ado
leſcentia. i. a iuuentute, ego ſecutus ſum. i. amaui
tanq̄ magr̄am bn̄, beateq; viuendi, vt diſcipuli ſe
quunt̄ ꝓceptoꝝ documenta, q̄bus adhęreant, ꝑꝑea
ſectatores dr̄. Ego ergo ſecutus ſum hanc vitam
vrbanam. i. hunc modū viuendi in vrbe, clemen
tem. i. quę reddit hoīes clementes, vt Pallida mors.
Dr̄. n. clemens q̄ colit mentē, qḋ maxime fit in vr
bibus, atq; ſecutus ſum otiū vrbanum. i. ſecuritatē,
ſeu tranq̄llitatē vrbis, et nunq̄ habui vxorem, ſed
vixi vita cęlibe, quod. s. non ducere vxorem, iſti. i.
hi qui a me diſſentiunt, putant eſſe fortunatū. i.
plurimum filicitatis h̄ns, et ꝑꝑea vocant hanc vi
tam cęlibē quaſi cęleſtem, ille frater ꝯ. i. e diuerſo, niſi
vis iungere ꝯ hęc oīa ꝓdicta, ſed melius eſt, vt ſic
dicat̄. Ille ꝯ elegit ſup. hęc oīa, ſiue ſecutus eſt hęc
oīa, quę ſequunt̄, vʒ agere vitam. i. viuere ruri in
dtō aduerbial'r. i. in agris, et h̄ere ſe. i. ſe gerere ſem
per p̄ce. i. tenaciter, quātum ad ſeruandum, ac du
riter. i. aſpere, acerbe q̄tum ad laborem. Ipſe frater
duxit vxorem, duo filij nati ſunt ex eo et vxore,
quā duxit, inde. i. ex q̄bus filijs (vt vult Do.) ego op
taui mihi. i. aſſumpſi mihi in filium hunc maio
rem. s. Æſchinum, q̄ eſt maior natu, eduxi. i. educa
ui, nutriuiq̄ eum a paruulo. i. ex eo tp̄e, quo adhuc
paruulus erat. q.d. ab ineunte ętate, et ponit̄ a par
uulo loco aduerbij. Vbi nos educare dicimus vete
res educere dicebāt, habui. i. credidi, duxi, exiſtima
ui, reputaui eū pro meo. i. ac ſi eſſet ex me natus,
amaui. i. carū habui pro meo oblecto me. i. capio
meam delectationem in eo. Dicimus tn̄ oblecto Oblecto
me hac re potius, q̄ in hac re, id ſolum. i. ea res ſo hac re et
la, eſt caꝝ mihi, plus ſiḡat, q̄ ſi diceret ſolus is eſt in hac re
carus mihi. Sępe aūt vtimur ōrone neutra ꝓ ōro
ne maſculina aut foeminina, facio. i. laboro, ſedu Sedulo
lo. i. ſecus a dolo, ſine dolo, inſtanter, impenſe, ve
hementer, vt itē. i. ſil'r, ꝯ. i. viciſſim ille Æſchinus ha
beat. i. reputet pro ſuo patre, do. i. tribuo ſumptus.
ꝑtermitto, alij ꝑmitto. i. relinquo ꝑterire, vt dicūt, Agere ꝓ
multa delicta, non h̄eo neceſſe. i. non exigit neceſſi meo iure
tas agere oīa pro iure meo. s. ſm̄ auctoritatē meā Ius
in eum ē ꝯceſſam ab oībus libertatē. Inter ius et Aeq̄tas
ęquitatem hoc intereſt. Nam ius eſt q: oīa recta et
inflexibilia exigit, ęquitas eſt quę de iure multum
remittit, et ita hic eſt ſenſus Non lʒ ēt ſi non neceſ
ſe eſt ſequum eſſe prēm, et mire oñdit ius ſuum, ni
ſi neceſſitate non eſſe ſeruandū. Poſtremo. i. tandē
deniq; ꝯſueſeci filium. s. Æſchinū, ne. i. vt non, cęlet
me ea facta, q̄ adoleſcentia. i. iuuenilis ętas fert. i.
affert ipſis adoleſcentibus, quę facta adoleſcentię,
alij adoleſcentes faciunt clanculum prēs. i. claʒ pa
tres, hoc eſt prībus neſcientibus. Nam clam iungit̄ Clā ē clā
et actō et abltō, vt Do. ac Priſc. teſtant̄. Inde dimi culus cū
tium clanculum ſapit nām primitiui, queadmo actō
dum ꝓxime ſuplatiuum a ꝓpe inuenitur ſeruire
actō, vt ꝓxime vrbem ſicut ꝓpe particula, a q̄ de
ſcendit, cęteros a prē quem debet timere. Credo ſati
us eſſe. i. melius eſſe, retinere. i. reprimere liberos a Retinere
vitijs. s. pudore. i. verecundia, et hoc referendo ad li Liberali
beros, et liberalitate. i. bonitate et benignitate, hoc tas
referendo ad prēs. q̄ metu. i. timore. Hęc. i. hi modi
retinendi liberos non ꝯueniunt. i. non ꝯgruunt
fratri mecum, neq; placent ipſi, hoc eſt in hoc diſ
ſentimus, ac diſſimiles ſumus. Nam hoc mihi ꝯue Cōuenire
nit tecum, ſiḡt de hoc non eſt īter nos ꝯtrouerſia, hoc mihi
frater venit ad me ſępe clamitans. i. īportune cla tecum
mās, o Mitio frater q̄d agis? q̄d facis? aut q̄d dicis? Clamitare
vtrunq;. n. ſiḡt ago, cur perdis. i. tua īdulgentia in
perditionem deducis nobis. i. in dedecus vtriuſq; Perdere
nr̄m adoleſcentem Æſchinum, cur amat. i. amore quē ſibi
captus eſt? cur potat. i. potu ſe īgurgitat? cur ſugge Suggerere
ris. i. ſubminiſtras, ſuppeditas ſumptū. i. īpenſam,
oībus rebus faciendis. s. īdulgendis. i. operam das,
inſeruis, īcumbis nimio veſtitu pro veſtitui. Nam Veſtitu ꝓ
datiuum quartę multi priſci ī u exire oſtēderūt. veſtitui
Virg. Parce metu Cytherea. pro metui, nam cum Virg.
datiuus ſępe ſoleat fieri a genitiuo s remota, ex
genitiuo quartę ablata s datiuus remanet ī u ter
minatus, ergo nimium īdulges veſtitu filij. s. i. tu
nimis das operam, vt ipſe filius nitide veſtiatur, et

nímium.i.ſupra q̃ decet,ineptus.i. non bene con/
gruus vtilitati filij,Nunc Mitio de fratre ſuo ſuas
adibet ſententiam inquiens. Ipſe pater Demea eſt
nimium durum.i.aſper,auſterus, p̃ter ęquum et
bonum.i.vltra q̃ ęquitas,quę de iuris rigore mul/
ta remitti vł poſtulare,et ſilr̃ vltra q̃ bonitas, ſeu
benigna Iuſtitia requirit,et quidem.i.et certe,ille lō/
ge.i.abunde et valde,errat.q.d. longe lateq; errore
Longe ducitur,mea ſententia.i. meo iudicio, qui credat
Grauius imperium eſſe grauius.i.maioris auctoritatis,quã
tum ad vim,et ſtabilius.i.firmius quantum ad tẽ
pus,qđ imperium fit.i.efficit̃,ſeu exercet̃ vi.i.violẽ
tia,metu malo,q̃ illud imperium qđ adiungit̃.i.
acquiritur,conciliat̃ amicitia.i.beneuolẽtia. Mea ra
Ratio tio.i.meus modus,mea intellectio ſic eſt.i.eſt talis,
Inducere et induco aĩum meum ſic.i.ſic mihi perſuadeo,ꝙ
animum ſup.hõ coactus.i.cõpulſus malo.i.metu,aut violẽ/
tia,qui facit ſuum officium.i.qui facit id quod de/
bet,cauet.i.vitat peccare ſup.tantiſper.i. tãdiu,dũ.
i.q̃diu credit id quod facit reſcitũ iri.i.ꝙ ſcietur.Si
aũt ipſe coactus malo ſperat.i.credit id quod face
re vult fore.i.futurũ eſſe,clam.i.ſecretum, ſicut enĩ
dicimus palam eſt.i.manifeſtum eſt, ſic dicimus
Rurſus clam eſt.i.ſecretum eſt,et abditum. Rurſum.i.iterũ
quaſi retro uerſum ſicut prorſum prius verſum,re
Ingeniũ dit.i.ingredit̃ ad ingenium.i. ad naturam ſuam
depraua:am,ſeu ad priſtinos mores ſuos. Ille hõ vel
Adiũgere iuuenis,quẽ adiũgas.i. allicias tibi,amicas, obliges
tibi,et retineas bñficio.i.aliquo merito,fac̃ officiũ
inq̃ ex aĩo.i.ex voluntate,ſtudet.i.dat operam,co/
nat̃,laborat reſerre par.i.reſpondere beneficijs acce
ptis, ipſe iuuenis pñs et abſens.i. in pñtia et abſen
tia ſui cuſtodis, ſeu monitoris,erit idem.i.nõ mu
tabitur,ſemper bene perget beneficio et honeſtate
allectus,hoc quod ſequitur eſt patrium.i. officium
Eſt patriũ patris,et ad matrem ſpectãs,alij patrum habent,
ſed in idem redit.Hoc ergo eſt patrium.i.ſpectat ad
patrem,videlicet conſueſacere filium.i. eum redde
re conſuetum,recte.i.bene facere, ſua ſponte.i. per
ſeipſum potius,q̃ metu alieno.i. q̃ metu alterius,
Intereſt puta monitoris,aut cuſtodis.aut patris. Pater at/
que dñs intereſt.i.differt hoc.i.hac re videlicet, vel
cogendo metu ſubditos,et ſic eſt dñs,qui cogit ſer
uos,vel beneficijs adiungendo,et ſic eſt pater, quia
fungit̃ officio paterno.Vel ſic itellige imperſonali
ter inter.i.differentia eſt,an aliqs ſit ſup. pater an
dominus,hoc.i.hac re,vt expoſitum eſt. Is qui ne/
quit hoc facere.s.videlicet adiũgere beneficijs ſuis,
et allicere ad bene viuendum, fateatur ſe neſcire.i.
ꝙ neſcit ĩperare liberis.i.liberos regere,et illis mo/
derari.His ſic dictis a ſe ſolo Mitione ſuperuenit,
de quo ſermo erat, vt factis dicta oſtendantur.
Sed ne.i.vtrum eſt hic ipſus,pro ipſe antique,ſcili/
cet Demea de quo aiebam.i. loquebar, et certe eſt
is,de quo loquebar,hoc dixit cum propius vidit
eum , video eum triſtem , neſcio quid. ideſt pro/
pter neſcio quid , credo ꝙ ſup.iam, ideſt ſtatim,
iurgabit', ideſt rixabitur, increpabit me vt ſolet,
ideſt vt mos eius eſt.O Demea frater gaudemus te
aduenire ſaluum, ideſt tua ſalute lętamur,et tuo
aduentu.

STorax.Incipit primus actus,qui eſt de mortalitate ſenum.s.de nimia mollicie. Mitionis,et SER.
immoderata duritia Demeę. Et in hac pri/
ma ſcęna cum de vtriuſq; perſonę moribus de/
ſcriptio conſtet,magis verſatur circa Mitionis lę/
nitatem,q̃ circa Demeę aſperitatem . Item econ/
uerſo in alia ſcęna plus fit mentio de duro De/
mea,q̃ de Mitione.Ecce deſcribitur primum mol
lis perſona,et in ſua nimietate molliciei oſtendit̃
incurrere vitium.Cum enim frater ſuus Demea fi
lium ſuum ad nutriendum tradidiſſet,non tan/
tum illum non corrigebat,ſed etiam ad meretri/
cum conuiuia ire conſentiebat,etiam ne male il/
luc ei contigiſſet,non ſine dolore expectabat, qui
enim in nocte non redierat,neq; ſerui quos obui
am miſerat conquerendo,ſic loquit̃ ad Storacem
cuſtodem pueri vel ianitorem.O Storax &c. a ſcę/
na iuuenum et meretricum. Aduerſum eum.i.
obuiam.Profecto timeo de illo,et timor meus cir
ca mala verſatur,et hoc eſt ſententię ſumma, ſed
per prouerbia ita eã obnubilat, Ac ſi diceret.Ami
cus ſi timet de amico,mala ſemper,et aduerſa ſu
ſpicatur.Si inimicus,ſemper cogitat et timet ini/
mico proſpera contingere. Et dat exemplum de
vxore quãdo eſt quaſi inimica marito, et de pro/
pitijs parentibus.Et hoc eſt,ſi tu aliquis abſis vſpi/
am.i.in aliquo loco,ſatius.i.melius eſt tibi eueni/
re ea, quę timet inimicus, q̃ ea quę timet ami/
cus, et hoc oſtendit in parte ea.s. quę in te dicit
vxor,quando irata,et ideo inimica,q̃ illa quę pro
pitij parentes,q: vxor cogitat te amare &c. Nunc
attribuit ſibi partem parentum vbi dicit . Ego.q.
aſſerit.i.mortuus ſit.Vah. Cum hoc habeat commu
ne cum alijs parentibus , in hoc differt,q: plus di/
ligit Aeſchinum,q̃ ſeipſum.Et ecce hic nimia mol/
licies deſcribitur,et hoc eſt quęquam ne alium.s.cõ
ſtat conſtituere in animo ſuo, aut etiam parare
quod minus eſt tale quid,quod ſit ei &c. Atqui de
d.non.deb.et.m.ca.eſſe,q: non eſt meus filius, ſed
fratris.Is frater. Ecce accedit ad moralitatem De/
meę.clementem.i.lenem contra duri fratris, vitã
vrbanam contra ruſticanam,otium contra labo
rem.Quod.i.habere vxorem.Iſti.i.tales,ſicut frater
meus pu.ſor.ille Aeſchinus,vt idem, ideſt eandem
dilectionem erga me &c. Do pecuniam, ſi peccat
pretermitto,q: non habeo neceſſe, ideſt non duco
eſſe vtile et conueniens agere omnia pro meo iu/
re.s.ſi ius et cauſam habeam iudicandi in eũ pec/
catum,quod idem agam ſecundum ius meum,&
eum per omnibus noxis puniam. Et poſtremo
conſueſeci filium ne me celet ea, quę faciunt alij
iuuenes clanculum patres,q̃.s.fert Adol.Pudore.s.
donec per ſe habeant pudores, et liberalitate & lar
gitate viuent quaſi liberi,non quaſi ſerui ſub ti/
more.Et certe ipſe nimium durus eſt frater meus
p̃ter ęquum.Nam non eſt viſum vt patres ita cõ
ſtringãt filios, et p̃ter bonum,hoc,q̃tum ad puerũ.
Nam peior fit puer qui nimis ꝯſtringit̃. Grauius.
i.fortius,et ſtabilius, q̃tum ad tpis diuturnitatem,
p̃ſcitum iri.i.obſeruari magiſtro,vel dño ſuo.s.an fa
ciat offm̃ ſuũ cauet tãtiſp, ſed ſi ſciat fore clã.i.nõ

obſeruari. Demea non reſalutat, vtpote qui ſuę potius irę obiurgando ſatisfacere feſtinabat.

DONA. HEm opportune teipſum quęrito. In hoc actu diuerſi homines, diuerſi patres, et diuerſa ſtudia proponuntur, hic lenis, hic amarus, hic facetus, hic impolitus, hic facilis, hic pertinax & difficilis & delictis.

Hem.o.teipſum q. multus q Menander cum hic illum adiungit pronunciationi, q ad reſalutandum fecit. Quid.t.es? bene interrogat. potuit enim non iratus frater quęrere. vbi n.e.s. quaſi quędã cauſa ſit triſtitię. Dixin h.f. credo iam, vt ſolet, obiurgabit. Quid il le.f. aiad. uertendu vt interrogatis interroget more indignãtis, quod ideo facit, quia videt Mitionem eo vultu interrogare, vt videatur minus reprehendere culpam Æſchini. Quem neq; p.quicquam, nec m. q. varie p caſus diſcurritur. Quem neq;.p.q.contra illud quod alibi pater dicit. Erubuit ſalua res ẽ. Quẽ neq; p.magno ordine accuſauit, non, inqt. pudore mouetur patrum, non metu parentum, non timore legum ergo gradatim. oratorie proceſſit. Tenere ſe vllam, bene tenere, quia legem, et eſt oratoria. Nam illa q ante hac, omnis mira accuſatio duo tempora recipit, preteritum ab ante geſtis, ẽ preſens ab his, quę obijciuntur. ergo vtrunq; mira breuitate perſtrinxit. Modo

Deſignat quid.d.deſignare eſt rem nouaʒ facere in vtranq; partem et bonam et malam. Nam et deſignato-

Deſignatores res dicti, qui ludis funebribus preſunt. Credo ob eã cauſam q ipſis ludis multa fiant, noua et ſpectacula ſimul, vt iam turba retineatur, quę fuerat aut in ſpectaculis, aut in litibus. Modo quid denique puto ego per ſignationem, contractionem, aut conductionem populi vnum intelligit. hoc enim contingit ei, qui aliquo flagitio populi in ſe oculos et ora conuertit, et ſpectaculo eſt vulgo, quemadmoduʒ deſignatores, qui ludis funebribus multitudinem retinent. Deſignauit, hoc verbum apud veteres duas res ſignificabat, ẽ cui praue ẽ recte facta deſignata dicebantur.

Quidnã ideſt ẽ hoc etiam contentione interrogat Mitio.

Fores ef. hęc ſingula magna cum vociferatione inferida ſũt. Stomachatur enim ad uerſus male interrogantem.

Fores.e. a.i.ę.ir. totum quidẽ vnum crimen ẽ. Rapuit meretricem. Sed vide q põpa, qua vociferatione dilatatur accuſatio Demeę de moribus Æſchini, nihil niſi inania referentis. Fores ef.atq; i.ę.ir.a.hęc ſingula conſideranda ſunt, ẽ bñ dicit alienas, q: ſi lenonis diceret pua res videret. Ipſuʒ.p. leno ſuppreſſa eſt infamis pſona. Atq;.o.f.m.aut familiam pro ſeruis lenonis dicit, vt pro meretricibus. Mulctauit, lacerauit, mutillauit, molliuitq;, atq; diſſoluit, vnde Mulciber a mulctando, quaſi mulctiber. Vſq;.a.m.magna inuidia cędis mortis mentione, quę tamen nulla accidit. Eripuit m.quã amabat, oia magno colore, ẽ accuſatorie dcã ſunt, ẽ hoc maxime q lenonẽ et meretricẽ nõ dixit ꝓpter facti atrocitatẽ, pſonarũq; vtilitateʒ reticẽs. Mulierẽ.e.nõ abduxit, ſed eripuit. Clamãt, a diiudicatio ex auctoritate rumoris. Hoc aduenienti quot.m.M.d.q̃ſi dicat diſplicat oibus, ẽ multi eñ accuſant nec tñ lenonis querelę mentio fit. Vide oratorem. hic ãt vel articulus vel aduerbiũ loci eſt. In ore eſt oi.po.Sal. In ore gentibus agens. Populo, ciuitati. Si cõſe.ex.eſt, tanq̃ non ſit cõ Salluſt. ferendum. Non fratrem videt operam da

Senarij.

DEMEA. MITIO.

HEm opportune te ipſum quęrito Mi.
Quid triſtis es? De. rogitas me? vbi nobis Aeſchinus
Siet? quid triſtis ego ſum? Mi. dixin hoc fore?
Quid is fecit? De. quid ille fecerit? quẽ neq; pudet
Quicq̃ neq; metuit quemquam neq; legem putat
Tenere ſe vllam, nam illa, quę antehac facta ſunt
Omitto, modo quid deſignauit? Mi. qd nam id eſt? De.
Fores effregit, atq; in ędis irruit
Alienas, ipſum dominum, atq; omnem familiam
Mulctauit vſq; ad mortem, eripuit mulierem
Quam amabat, clamant omnes indigniſſume
Factum eſſe hoc, aduenienti quot mihi Mitio
Dixere? in ore eſt omni populo. deniq;
Si conferendum exemplum eſt, non fratrem vide
Rei dare operam, ruri eſſe parcum ac ſobrium?
Nullum huius ſimile factum, hęc cum illi Mitio
Dico, tibi dico, tu illum corrumpi ſinis. Mi.
HOMINE IMPERITO nunquam quidquam iniuſtius,
Qui niſi quod ipſe fecit, nihil rectum putat. De.
Quorum iſtuc? Mi. quia tu De mea hęc male iudicas.
Non eſt flagitium (mihi crede) adoleſcentulum

re,ſatis comice hoc infertur legētibus argumentū. Nam magis in culpa ille ipſe eſt,quē laudat. Rei dare o.non amori. Ruri eē,non in vrbe. Parcum,non ꝓdigum. Sobrium,non inſanum.

Parcum ac ſobriū ↄtra illud,cur amat? cur potat? Rei dare operam,qcquam facere.Poeta hęc oīa falſa ē econtrario facit deme am credeř.

niſi quod ipſe facit,nihil rectum putant. Non ſi e.non voluntas ꝓhibuit,ſed neceſſitas. et iō nulla laus. Quod tum feciſti ino.nota feciſti in eo qꝺ ſigt non feciſti. Iniuriū eſt,qꝛ nihil qcq̄ iniuſtius hoīe impito. Vñ id.f.fieri ꝓducta prima ſyllaba. Ennius.Minime noīe fieri ꝑuum. Tu.i.t.ſi eſſes

Ennius

Scortari,neq; potare non eſt,neq; fores
Effringere,hęc ſi neq; ego,neq; tu fecimus,
Non ſinit egeſtas facere nos.tu nunc tibi
Id laudi ducis,quod tum feciſti inopia,
Iniuriumſt,nam ſi eſſet vnde id fieret,
Faceremus,& tu illum tuum (ſi eſſes homo)
Sineres nunc facere,dum per ętatem licet.
Potius quam vbi te expectatum eiciſſet foras,
Alieniori ętate,poſt faceret tamen.De.
Proh Iuppiter tu homo adiges me ad inſaniam.
Non eſt flagitium facere hęc adulecentulum?Mi.ah,
Auſculta,ne me obtundas de hac re ſępius.
Tuum filium dediſti adoptandum mihi.
Is meus eſt factus,ſiquid peccat Demea.
Mihi peccat,ego ibi maximam partem feram.
Obſonat,potat,olet vnguenta de meo
Amat?dabitur a me argentum,dum erit commodum.

Nullū huius ſimile factū,hac cum admiratiōe Mitio tangit, q̄ſi ipſius culpa ſit fratris natura. Nullum huius ſimile,hoc cum admiratione idignantis ꝓnunciādū eſt,et ardētibus i Mitione oculis,ē ſubaudiendum eſt eſſe,aut inuenire. Hęc cum illi Mitio dico,illi pro in illū.Et tibi pro in te. Tu illuꝫ corrūpi ſinis,deeſt nam,ē ferventius asyntheton, dr̄ et hoc tibi,et tunc ꝓnunciandum eſt intentio digito,et infeſtis in mitionem oculis.Naꝫ hoc agi ſtomacho aduerſum diſſimulatores ſolet. Tu.i. c.s.Mitius nū dixit ſinis corrumpi,mox vehementius dicet.An laudi putat fore ſi perdiderit natuꝫ. Homine ipe.n.q.in.eſt,miro ſtomacho apud ipſum de ipſo,tanq̄ de altero loquitur. Nihil rectuꝫ p.ꝓprie putat. Nam hoc verbum imperitoꝝ eſt Ordo eſt.Qui nihil rectum putat,niſi qꝺ ipſe fecit. ē eſt .hoc.n.ꝓprium ruſticoꝝ eſt,atq; imperitoꝝ. Quia tu De.i.hō impitus. Hęc male iudicas,pari virtute.hęc leniter dicta ſunt, qꝛ ſuperiora vehementer. Non eſt flagitium.non pc̄tm̄ negat eſſe,ſed flagitium non eē ↄtendit,et iō ſubindignanter ꝓnunciandum,vt ſi dicat.Scortari qdeꝫ adoleſcentulum,delictū eſt.ſed non flagitium. Venię locus non tam in facto,q̄ in pſona ↄſtitutus eſt. Non eſt flagitium mi.c.a.s.mire rn̄dit ē oratorie ad hęc q̄ inuidioſe dicta ſunt.Nam qꝺ ait,ille eripuit mulierem,quam amabat,hic ſcortuꝫ; qꝺ et irruit in ędes alienas,quaſi ex vino furens potare,qꝺ cum alijs graue ꝓpoſitum hoc ſolum dicendo leue reddidit,iō fores effregit. Mihi crede,q̄ſi imperito dicit mihi crede.nō.n.me intellige quod imitatus Cice.Sic ↄſulum exagitat,magna ſunt (mihi crede) noli hęc ↄtemnere.hic.n.et auctoritas dicentis.et contemptus oñditur audientis. Neq; potare,neq; fores effringere.h.s.n.e.t.f.quia dixit,qui

hō,multuꝫ ꝓgreſſus ē accuſans accuſantē, nam ſi eēt vnde fieri qdnam poſſet qꝺ fiat, nō neceſſario ↄſequēs eſt,ſed ꝓbabil'r admittitur apud oratores. Non enim oēs,q habēt vñ faciāt, ↄtinuo faciunt. Expectatum, odioſum ē malę vitę. nam filijs parētes aut amabiles ſunt, aut expectanti amabiles boni,expectati mali,quoꝝ mors in dies ſingulos expectanda ſit.nam expectāmus etiā dieꝫ ꝓperamus ad dieꝫ. vñ auidius ī hęrē,q expectat,q ille q ſperat. Eiciſſet f.non dixit amiſiſſet, vt qdem abijciendum. Qui i.u.t.ex.eo rem ꝓduxit,vt ipſe magis videat conſulere diſciplinę q̄ Demeę. Alieniori ętate poſt fac.ta.anacoluthō.deeſt.n.quis,et faceret vltimuꝫ, magnam vim hꝫ.Nihil.n.ꝑdeſt,inſup obeſſet venneri ab iſtis ſilmum iuuenem. Alieniori,p aliena dicens,comparatiuum graduꝫ ꝑ poſitiuo. poſuit.

Expectatus

Expectatā

Proh Iu.tragica exclamatio et bñ tanq̄ ipſe reprehenderet Demeam adiecit. Tu hō.r.m.a.i. et tu hō dicens negat illi familiaritatem. Non eſt.f.f. hic moral'r indignatio expſſa eſt iiſdeꝫ verbis,quę frater dixerat repetitis. Ne me o.ne me ſępe et moleſte interpelles. nam obtundere eſt aliqd ſępe odioſe repetere. Tuū.f.d.a.mira argumentatio ꝑ επαγογην, quę inductio ab oratoribus dr̄, cum ꝑ interrogationem puenimus ad id qꝺ volumus cōcludendum. Is.m.eſt fa.q̄ſi conſeſſionis genus ſit aduerſarium tacuiſſe,ſic ꝓgreditur. Siqd.p.D.cōcluſio dubię rei,aut a non dubijs ſumpta,

Obtūdere

.Interpoſuit Demea,et repetitum eſt peccat.

Ego.i.m.ptem feram. errāt q putant illi eſſe ꝓnomen,cum ſit aduerbium loci,ut illi mea triſtia facta.Degeneremq; Neoptolemum narrare memento.illi ergo ibi.in vbi ille peccat,quare quidam etiā hi ſyllabam diſcretionis cā,vt locum ſignificat,corripiunt.Et maximam ptem optime dicit,nō eniꝫ uniuerſum,et non ſolum ps Aeſchini eſt, ſed maxima,qꝛ

xima, quia hic magis eſt, cuius filius cępit eſſe per adoptionem. Feram, ſuſtinebo, tolerabo. Olet vnguenta.a.ſummo ad imum propoſita ſoluuntur, ē mira varietas eſt olet vnguēta, ne diceret ob ſonat, potat, vngitur ne is. hęc eſſe rationes palęſtricę, non luxurię dicerentur. Amat, tur amat.

conuerſum intelligas dicere. Audiam. deeſt te, ſed exprimere durum fuit, et hoc eſt obtundere.
Curę eſt mihi, Æſchinus, ſcilicet. Curemus.ę.u. proprie vtriq; et ęquam, quaſi particeps fratris.
Propemodum, niſi addidiſſet propemodum, falſa videretur eſſe ſententia. Ah.mi. religioſe cõmotus eſt,

Dum ie. c. dare, ſcilicet ibi vbi nõ erit argẽtum, ſcilicet, ſed cõmodũ dare ſubaudiendũ eſt.
Fortaſſe excludet foras, hoc ita protulit, q̄ſi dicat nihil ſibi deperiſſe ſi gratis forte fuerit ad amicas admiſſus, et totum hoc legendum eſt, ē mire fortaſſe dicit, vt pater in

Vbi non erit, fortaſſe excludetur foras.
Fores effregit? reſtituentur, diſcidit
Veſtem? reſarcietur, eſt Dis gratia
Et vnde hęc fiant, & adhuc non moleſta ſunt.
Poſtremo aut deſine, aut cedo quemuis arbitrum.
Te plura in hac re peccare oſtendam. De. hei mihi
Pater eſſe diſce ab his qui vere ſciunt. Mi.
Natura tu illi pater es, conſilijs ego. De.
Tun conſulis quidq̃? Mi. ah, ſi pergis abiero. De.
Sicine agis? Mi. an ego toties de eadem re audiam? De.
Curę eſt mihi. Mi. & mihi curę eſt, verum Demea
Curemus ęquam vtriq; partem, tu alterum,
Ego item alterum, nam ambos curares, propemodum
Repoſcere illum eſt quem dediſti. De. ah, ah Mitio. Mi.
Mihi ſic videtur. De. quid iſtuc? tibi ſi iſtuc placet,
Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet.
Nam ſi verbum vnum poſthac. Mi. rurſum Demea
Iraſcere? De. an non credis? repeton quem dedi?
Aegre eſt, alienus non ſum, ſi obſto, hem deſino.
Vnum vis curem, curo, & eſt Dis gratia,

ac veluti accuſatio eſt perfidię et ideo exclamat, dolens tranſit in iracundiam, conceſſionemq; dicitur. Mihi ſic.n. rationabiliter non eſt ſic dixit, ſʒ ſic videtur, non vult enim verũ eẽ. Quid iſtuc, deeſt loquor aut reſiſto. naʒ proprie ſignificatio eſt ſentẽtia ſua diſcedẽtis. Profundat, perdat figura. Virgi. Virg.
I ſequere Italiam ventis, pete regna per vndas.

dulgens, et credens adoleſcentẽ poſſe etiam amari ab amica. Nõ.n. affirmauit vt diceret excludere/tur foras. Fores effregit? reſtituentur, peruenit ad pręſens crimen, illa enim ante acta fuerunt.
Reſarcietur, re abundat. Et vnde hęc, fieri iterum ſubaudiendum eſt. Et adhuc nõ moleſta ſunt, quia non flagitium adoleſcentem ſcortari.
Pater.d.eſſe ab il. ſuperbum fuiſſet a me dicere, melius ergo ab eis dictum eſt. Natura tu illi pater es, conſilijs ego vrbane Mitio conſilijs ſubiunxit. plus enim valet ad laudem conſilium q̃ natura et ſimul oſtendit Poeta verbis Mitionis, qui nõ natura, ſed affectu ſit pater. nullum patrem eſſe ſapientem, cui non poſſit ſine perturbatione perfrui his, quę amat, quem patrem eſſe conſilium fecerat non natura, hoc eſt qui filium adoptauerit. Et mire tu natura, cum ſingulariter dixerit, pluraliter intulit conſilijs ego. Tu conſulis quidq̃, apertior contumelia, et ſequitur denunciatio diſcedendi. Tu ne con.q. quia dixit conſilijs pater ego ſum a coniugatis argumentatus. reſpondit tu cõſulis quicquam, quia conſultando conſilia dicuntur et conſultores. Si pergis.a. vt Donec me flumine viuo Abluero. Si pergis abiero, archaiſmos pro abibo, et hoc geſtu abeuntis, vel abituri pronunciantur. Sicine agis, recte, quia iam abibat, quaſi reuocantis correctio eſt. An ego.t. hoc

Profundat perdat, hęc ſic pronuncianda ſunt, vt oſtendatur geſtu nolle quod loquitur. Si verbum poſthac, deeſt tibi fecero, aut tale huiuſmodi. Rurſum. quaſi rurſum curans. Iraſceris? an non credis? iraſci.s. Repeton quem dedi, ruſticani ſtomachi eſt repetere ſemper verba quę inimicus alius audierit. Repeton quem dedi, minus erat ſi Æſchinum diceret, ſed plus eſt quem dedi.
Agere eſt, quaſi dictum ſit. Quid ergo loqueris? quid ergo eſt? cur ęgre eſt? Quia.a.n.s. mire alienus non ſum, q̃ſi timeat dicere pater ſum. Alienus non ſum, ſatis cum ſtomacho, quaſi dicat ſi patrem me eſſe iam non licet, alienus non ſum.
Iſte tuus memoriter iſte tuus ad illud quod dixerat, Meus eſt factus. Iſte tuus, iſte ſentiet, quantus ſit, quantumcunq; ames eum, hoc eſt vt decipiatur per indulgentiam tuam. Iſte ſentiet, ſentire multi ꝑ malo poſuere, vt ipſe alibi. Sic rogas, ſenſi, nam vnam ei cęnam, atque eius comitibus dedi. Iſte tuus, iſte ſentiet. Poſterius.n.i.s.q̃ hoc poſterius, etenim Demea ſatis hoc graue exiſtimat dictum in eum, qui non prouideat in futurum, et actius qua pater eſt. Nec nihil, non nihil. nota figura eſt conueniens placidiſſimo ſeni, qui reprehendendo adoleſcentem moderatus eſt.

Nec nihil,apparet Terentium fauere leuiſſimis precibus,vnde ſubiecit etiam rationem facti Mitioni ſeni. Nec hęc.o.s.q.d.t.bene a Mitione hoc dr,q2 indulgentioris.eſt plura ſcire, ẽ ſupra.Ea ne me cęlet conſueſci filium,ẽ hic ſenſus eſt.Nec contemnenda ſunt,quę dicit,nec omnia tamen, hoc eſt non ſola ſunt, q̃ dicit, ſed multa alia et ordo eſt, Hęc tamẽ non nihil moleſta placidiſſime, neque nihil dixit, et non nihil maluit repetere,q̃ q2 vehementer iracundiã demõſtrare.eſt cuiꝫ alteru

Cum ita eſt,vt volo & eſt iſte,tum ipſe ſentiet.
Poſterius,nolo in illum grauius dicere.Mi.
Nec nihil,neq; omnia hęc ſunt quę dicit,tamen
Non nihil moleſta hęc ſunt mihi,ſed oſtendere
Me ęgre pati illi nolui,nam ita eſt homo.
Cum placo,aduerſor ſedulo,& deterreo,
Tamen vix humane patitur,verum ſi augeam,
Aut etiam adiutor ſim eius iracundię,
Inſaniam profecto cum illo,& ſi Aeſchinus
Nonnullam in hac re nobis facit iniuriam.
Quam hic non amauit meretricem?aut cui non dedit
Aliquid?poſtremo nuper credo iam omnium
Tędebat,dixit velle vxorem ducere.
Sperabam iam deferuiſſe adoleſcentiam.
Gaudebam,ecce autem de integro,niſi quidquid eſt,
Volo ſcire,atq; hominem conuenire,ſi apud forum eſt.

.Non nihil.m.h.s.m.optime poeta Mitionẽ fecit commotum,ne ſi omnino immobilis eſſet,non indulgere adoptiuo filio,ſed omnino cum non curare videretur, ſic in eum ſeruat placidum animuꝫ,vt tamen retineat patris affectum. Illi,Demeę.s.au.illi,ideſt ibi vbi Demea litigabat. Sed oſtendere me ęgre, conſtat ęgre me pati.nam aliter non erat patiẽs.

Nam ita eſt homo,homo dixit moraliter.ſic.n. de his dicimus,quos parce reprehendimus, vt alibi.vt homo eſt.ita morem geras. Cum. p.i.cum volo placare. Verum.s.a.argumentuꝫ a contrario.nam placare contrarium irritantibus,augentibusq; iracundia. Aut adiutor eius ſim iracundię, vt ſit mitis reprehenſio.nam a genitiuo caſu accuſatiuus aſſumptus eſt. Et ſi, Aeſchinus nonnullam in hac re,rurſus vt ſit mitis reprehenſio,et hoc ipſo grauius, nam etſi,ẽ nonnullam nobis temperamento ſunt poſita. Quam hic non amauit meretricem,aut.c.n.d. Quam non,et cui,non ea tamen hęc ſunt,vt nõ graui ſono accuſationis proferantur,ſed ſolam reprehenſionem continent.aliquid vero admirandum eſt,quod addit meretricum,vt oſtendat Mitionis hoc ſolum adhuc ſcientis nihil de vitiata virgine. Quã hic non ama. meretricem,et hęc cum venia et defenſione, nam colere meretricem non eſt flagitium,et ſimul etiã vitiatę virginis ignarus oſtenditur Mitio. Non dedit aliquid,aliquid dicendo pretermiſit vel meretricem,vel numerum. Credo iam omnium, tędebat,parentheſis puto.et enim addimus ad ea quę apud nos parum certa ſunt,aut credo. Credo.i.puto. Dixit ſe vxorem.u.d.mirum eſt apud Ter.cur etiam per perſonas indicet argumenta. Nam cum Mitio ſciat amari ab Æſchino ciuẽ virginem,tamen dicit,credo iam omnium tędebat, et dixit ſe vxorem velle ducere,ſic ex parte magna tendit neſcium argumentum,ideo quia veriſimile eſt amantiſſimum Aeſchini Mitionem omnes ſcire affectus adoleſcentis et cõſuetudinis, vt apparet. Pretrea co actum cuꝫ ex parte fateri vitia, tũ ex amore Aeſchinum ẽ pudore impeditum, tantumq; hoc dixiſſe, q̃ honeſte potuit,velle ſe vxorem ducere dixiſſe malens,q̃ velle tacuiſſe confuſum. Sperabam iam.d.a.recte ſperabam pro gaudebam ſic enim dicimus cum quos erraſſe nos cernimus,et mire non dixit ſperabam illum iam corruptum,ſed mitis ſenex tot ętati tribuit, nihil filio. Deferbuiſſe adoleſcentiam,ſeruat propoſitum circa ętatis veniam. Deferbuiſſe,quaſi deorſum a feruore tenuiſſe. legitur et deſeruiſſe.

Ecce autem de integro niſi quicquid,apoſiopeſis prima,quia non vult credere. Niſi quicquid eſt,deeſt quia,vt ſit niſi quia.ẽ eſt ſenſus,Niſi quia non temere credo.et volo ſcire qcquid eſt.

HEm opportune et cętera.In hoc actu diuerſi homines,et diuerſi patres,et diuerſa ſtudia proponuntur.hic lenis,hic amarus,hic ſtatus,hic impolitus,hic facilis,hic pertinax,ẽ difficilis in delictis.Demea.Hem,hęc particula oſtendit affectum querentis,opportune, ideſt tempeſtiue et mature,ẽ q̃i expectatr venis ſup.qrito tẽpori. Mitio qd.i.cur, vel pp qd es triſtis? De.rogas, ideſt interrogas me. quid, ideſt cur. ego ſum triſtis.vbi ideſt cum Aeſchinus ſiet nobis, ideſt cum habeamus Aeſchinum tam perditis moribus, vt nobis ſit dedecori.q.d.non eſt non rogandum cur ſim triſtis,ſ̃ꝯrum vbi habeamus adoleſcentem nobis dedecus afferentem.Vel ſic intellige.rogas me vbi, ideſt in quo loco Aeſchinus ſit, quem conſeruare debebres,et ſciri vbi verſari ſit ſolicitus, ea propter quid opus eſt petere.quid ideſt cur ego ſim triſtis, quaſi dicat non alia eſt mihi cauſa triſtitię niſi ipſe.Mi.Dixi,ideſt non bene dixi.hoc fore,ideſt futurum eſſe,vꝫ vt frater obiurgaret. Et hoc dicit ad

populum. Deinde conuertit ſe ad fratrem ingens, quid fecit Æſchinus? De. petis qd ille fecerit, vel qd putas illuꝫ fecisſe, quẽ neq; quicq̃.i.aliquid, pudet.i.pudore afficit, vbi pudet eſt perſonale verbum, cum ante ſe rectũ habeat, poſt ſe vero caſum illuꝫ habet quem ante ſe hẽret, ſi eſſet impersonale, qd fecerit inq̃ ille, qui non metuit quẽquam.i.aliquẽ, neq; i. et qui non putat ſe tenere.i. obſeruare vllaꝫ legem.i. vllam normam bene viuendi, nam oĩno illa quę facta ſunt ab eo antehac.i. ante hoc tempus, quid mõ deſignauit.i. quid noue rei fecit? Nã

Deſignatores — deſignare eſt rem nouam facere, ſiue bonam ſiue malaꝫ, vnde deſignatores dñr, qui ludis funebribus p̃ſunt, q: in eis ludis multa fiant noua, et ſpectanda, inde deſignatores et hi dici poſſunt, qui ſuo flagitio oculos populi et ora in ſe conuertũt, et ſpectaculo ſunt vulgo, quod retineant populuꝫ ſuo flagitio, ut deſignatores ludis funebribus multitudinem retinebant. Veteres etiam preue et

Deſignata — recte facta deſignata dicebant. Mi. qdnam.i. quid eſt id quod deſignauit.s. De. ipſe Æſchinus effregit.i. diſiecit, diſrupit, fregit fores.i. hoſtia, atq; irruit.i. irrupit, ſiue per violentiam et impetum introiuit in ędes alienas.i. in domum lenonis, mulctauit.i. lacerauit, mutilauit, molliuit, diſſoluit, vnde Mulciber a mulctando, quaſi mulctiber. Mulctauit ergo ipſum dñm domus.s. lenonem, atq; omneꝫ familiam ipſius lenones, videlicet ſeruos vel puellas, et mulctauit qdem vſq; ad mortem.s. vſq; ad confinium mortis, quãuis mors non ſit conſecuta, hoc dr ad exaggerationem, eripuit.i. rapiendo abduxit a lenone mulierem, quã amabat omnes videntes clamant.i. vociferant, hoc.i. talem irruptionem ẽ mutilationem factum eſſe indigniſſime.i. inhoneſtiſſime, quod factum o Mitio omnes illi dixerunt mihi aduenienti.i. cum venire ad te. Alij codices habent quot per te et cum hoc habent amici, tunc ſic intellige, o Mitio quot amici.q.d. maximus numerus amicoꝝ, qui dolent meo dolore, dixerunt mihi aduenienti, id factum eſt in ore oĩ populo.i. toti ciuitati, hoc eſt nemo ex ciuibus eſt, qui neſciat, deniq;.i. tandem, ſi exemplum eſt conferendum.i. comparandum.q.d. Æſchinum nõ ẽe dignum, qui cum.i. cum quo frater conferat, ſed longe decipitur Demea, vt patuit in argumento Æſchinus non videt fratrem.s. Cteſiphonem dare operã.i. incũbere rei.i. operi, nõ amori, nõ videt eũ eſſe parcũ.i. moderati vſus, et tenuis, non prodigũ, vt Æſchinus eſt, et ſobrium.i. moderati victus, nõ biboſum, vt Æſchinus eſt, non videt inquam.q.d. immo videt nullum factum illius eſſe vel inuenĩri et ſimile facti huius.s. Æſchini. Naꝫ ſimile hu-

Sile huius ẽ huic — ius dicimus et ſimile huic, niſi qs velit dicere, Nõne videt nullum factum huius fratris eſſe ſimile facto fratris ſui o Mitio frater, cum.i. quando, dico hęc illi.i. contra illum, dico tibi.i. in te, tu ſinis.i. pateris illum Æſc. quem adoptaſti, corrumpi.i. laſciuum fieri, et deprauari. Mi. nunq̃ quicq̃.i. aliquid, eſt iniuſtius.i. iniquius, intolerabilius, et magis iniuſte iudicãs, homine imperito.i. q̃ ſit homo

Impitus — iperitꝰ, et ruſticus, ac inexpertus, qui hõ iperitus nihil putat rectum, niſi q: ipſe fecit. De. quorſum iſtuc ſpectat.i. ad qd ꝓpoſitũ dicis iſtud. Mi. q: tu De. iudicas hęc oĩa facta iuuenis male.i. non ſm ętatẽ. crede mihi non eſt flagitiũ, nõ ꝯcedit Mit. non eſſe pctm̃, ſed dicit non eſſe flagitiũ.i. crimen dignũ flagitione.i. acerba increpatione, cũ tñ (pace eius dixerim) non ſit veꝝ, qñ qdem tales adoleſcẽtuli non mõ ſunt increpandi, ſed ẽt duris verberibus flagitandi, ꝓpea iuuenis lector non ſeq̃ris hęc comica dcã, ſed tanq̃ e medijs vepribus roſam decerpas, qd ſi eius faciẽdi ſis iperitus, prſus omittas, ne ſpinaꝝ acumine penetreris ad viuũ. Multa.n. ſunt q̃ longe melius eſt neſcire q̃ ſcire, vt ait Aug. Sed ad rẽ redeamus, non eſt flagitiũ adoleſcentulũ

ſcortari.i. ſcortũ ducere, ſiue ſcg, nã (vt Var. ait) ſatis prius dcm̃ eſt ſcortari et ſępius ſcortũ ducere, capitur ẽt ꝑ luxuriari et laſciuia effluere, neq; eſt flagitiũ inq̃ adoleſcentulũ potare.i. bibacẽ eſſe, cũ venera ſit flagitioſiſſimũ, neq; eſt flagitiũ adoleſcẽtulũ effringere.i. rumpere, fores.i. hoſtia meretricũ, ſed ꝑ fidẽ qd ſi hoc turpe nõ eſt? ſi neq; ego, neq; tu fecimus hęc p̃dcã? et eſt ꝯceptio ꝑſonaꝝ, in qua ꝑma ꝯcipit ſcdam, adiuncto vbo primę ꝑſonę plalis numeri, ſi.g. non fecimus q̃ fecit Æſc. egeſtas.i. penuria rei familiaris non ſiuit.i. permiſit nos facere ea.q.d. non ꝓhibuit voluntas, ſed neceſſitas, et ideo nulla laus eſt. Tu De. nunc ducis.i. exiſtimas, reputas tibi laudi.i. ad laudẽ tibi vertis id, vel tu ducis.i. putas id eſſe ſup. tibi laudi qd feciſti inopia.i. paupie p̃ſſus, ẽ qd eſt illud qd feciſti, vꝫ qd nõ feciſti talia, quę nũc Æſchinus ſed illa vitaſti p̃ſſus egeſtate iniurium eſt.i. iniuſtũ eſt, iniquũ, imeritũ te dare tibi laudi qd coactus feciſti.q.d. non iure, neq; merito id tibi tribuis laudi, ꝓpea bene dixit Mi. Nihil eſt iniuſtius iperito, q̃lis eſt De. naꝫ ſi eſſet.i. ſi ſuppeteret, abũdaret, vel ſi hẽremus vñ.i. q mediãte id fieret.i. id qd Æſchi. fecit, efficeret, faceremus qd fecit, putat ſi adeſſet ętas iuuenilis, ſi parentes ꝓprij ſumptũ ſuppeditantes, et tu De. ſi eſſes hõ p̃ .s. reꝝ et modi viuẽdi iuuenilr ſineres.i. permitteres nunc tuũ filiũ facere qd facit Æſchi. dũ.i. q̃diu lꝫ per ętatẽ.i. q̃diu ętas patiẽ et non tanta rephẽſiõe digna eſt, q̃ta foret ſi eſſet maturior, nã eſt q̃ſi ꝓ monſtro ludere velle ſenẽ, potius q̃ qd tñ ipſe filius faceret id qd nunc facit Æſchi. poſt.i. poſtea, aduerbium alienori ętate cõparatiuũ ꝓ poſitiuo.i. ętate aliena a talibus iuuenilibus ineptijs, et plurimũ idecenti, vbi.i. qñ eieciſſet foras te patrem expectatũ.i. odioſum. non amatũ a filio, ꝓpter tuam in eũ duritiam.q.d. potius q̃ faceret iuueniles ineptias in aliena ętate, poſtq̃ eſſes, per mortem tuã, eiectus fo-

Expectatus — ras.i. expulſus a dñatione in eũ. Expectati parentes dñr odioſi, quoꝝ mors quotidie expectatẽ, nã filijs parentes aut amabiles ſunt, aut expectati, amabiles boni expectati mali, quoꝝ mors in dies magis expectatẽ, et exoptatẽ, naꝫ expectamus ante diẽ, ſperamus ad diẽ, vñ auidior expectat, q̃ ille q ſpat. Demea hic acriter rephẽdit Mi. neq; imerito, vt q falſa detulerit, et male iuuenum animos iſtituerit, qui nimis ſunt procliues ad libidinem, proh Iupiter tragica exclamatio eſt reprehendentis.

Mitionem,ē in eum excandeſcentis. Virgil. Proh
Iuppiter ibit,et ita dicens teſtari Iouem vr̃,et ino/
care aduerſum illum,in quem iraſcit̃,vt dicere ſo
lemus exclamantes:Bone Deus q̃ta iprobitate mũ
dus abundat. Tu hō Mitio rediges me .i.deduces
me ad inſaniam.i.ad mentis hebetudiné et excęca
tionem,dicis ſup.qḋ non eſt flagitium.i. crimen
increpatione dignum,adoleſcẽtulũ facere hęc tur/
pia.i.ſi adoleſcentulus hęc turpia cõmittat,hęc di/
cit exclamando in dcm̃ Mitionis, cui procul dubio
remis velisq;(vt aiunt)reclamari dignum eſt,ē q
dem ab oībus.Mi.ah,hęc interiectio indignantis,
et ęgre ferentis talia verba,auſculta.i.audi, quę di
ctarus ſu,nec obtundas.i. noli me moleſtare,aut
mihi moleſtus,ſeu tędioſus eſſe sępius.i. nimis sę/
pe,de hac re.i.de facto Aeſchini,obtundere eſt ali/
quid sępe odioſe repetere, dediſti mihi filium tuũ
Æſchinum adoptandũ.i.aſſumendum in filium,
is filius eſt factus.i.effectus meus filius p adoptio,
nem,o Demea ſi ipſe peccat.i.errat,quid.i.ī aliquo,
peccat mihi.i.ad meum dedecus.Tale illud Cic.in
Cice. ep'is,Si qd offenderit,ſibi totũ nihil tibi offẽderit,
ego Mi.illi aduerbiũ loci,dicit Do.i. ibi, ſiue illic
vbi peccabit,vel illi pro tunc aduerbium tp̃is,quẽ/
admodum et olli pro illi apud Virgi. exponit sę/
pe pro tunc a Seruio, ſi recte memini, illi ergo.i.
tunc qñ peccabit,ego Mitio feram.i.ſuſtinebo, to/
lerabo maximam parté dedecoris,qꝛ nunc ī meã
eſt traductus familiã, tu aũt ipſa adoptione eius
cura liberatus es,ea pp maxima ps dedecoris mi/
hi ferenda incumbit.Ipſe Æſchinus obſonat.i.con
uiuia frequẽtat, Nam Feſtus,inqt,obſonitare eſſe
frequenter obſonare,ſigt aũt conuenire,dr̃ aũt ob/
ſonium,vt prius dcm̃ eſt,qcquid in comedẽdo ad
ditur pani et,vino.Inde obſono obſonas neutrũ,
vel obſonor obſonaris deponens pro eodem.i.vel
conuiuere,vt Feſtus ait,vel ꝯuiuia frequentare et
celebrare,et opipare.i.laute viuere,potat.i. biboſus
eſt,ſeu bibax et vino ſe obruit,et ingurgitat,et de/
licata,ac ſuauia q̃ritat vina,olet vnguenta.i. vn/
guentoꝝ odore fragrat,qḋ eſt mollium virorũ ē
effœminatoꝝ et laſciuoꝝ in cute curanda laborã
tium,dicimus aũt olere vnguenta,olere aroma/
ta cum actõ,quẽadmodum dicimus ſapit mel.i.
habet ſaporem mellis,figuratam enim locutionẽ
palam eſt,olet ergo vnguenta de meo.i. de meis
pecunijs,amat.i.amori indulget,et amore captus
eſt,argẽtum dabit̃ a me dum.i.qñ erit cõmodum
.i.erit opportunum dare ſup.ibi,vbi.i.qñ,vel ī quo
loco non erit argentum.s.q.d.dabo argẽtum dũ
opportunum erit dare ibi, vbi non erit fortaſſe
ipſe Aeſchinus excludetur foras.i.vel non admitte
tur,vel iam admiſſus eijciet̃ vbi non erit argẽtũ,
et fortaſſe dixit,qm̃ eſſe põt vt gratis amet et gra
tis mittat̃ ob eius formę elegantiam,ita legit Do/
natus vt dcm̃ ē,poſſet tñ forſitan non inepte ita
diſtingui.Dabit̃ a me argẽtum dum erit opportu
num dare,deinde vbi non erit argentum fortaſ/
ſe Aeſchinus excludet̃ foras, neq; poterit ſuum te/
norem deducere ſine pecunijs. Aeſchinus effregit.
.i.rupit,demolitus eſt,diruit fores lenonis.s.dr̃ au

tem effringo is ab ex et frãgo, quo verbo iuriſcon Effrige
ſulti sępe vtunt̃,hr̃.n.titulo li.lxvij. Pandectaꝝ de
effractoribus et expilatoribus,ipę fores effractę re
ſtituent̃.i.reſſicient̃,et in priſtinũ ſtatum reſtau/
rabunt̃. Aeſchinus diſcidit.i.diſrupit, vel diſſecuit
veſtem.Illa reſarciet̃.i.reparabit̃,reſuet̃, reficiet̃,re/
ſtaurabit̃,emendabit̃,gratia hr̃ ſup. a me dijs. Eſt
mihi ſup.i.ego hẽo,ego poſſideo,et extat mihi,et.i.
ẽt,vel ponit̃ hic geminando,vt et terris iactatus ē
alto,eſt ergo mihi vñ hęc fiant,vñ diruta reſarci
ant̃,et reparent̃.q.d.ſi iſta ſint reſarcienda, adhuc
diuina gr̃a hẽo vñ hęc fiant.Sic ẽt nobis liceret lo
qui,hẽo(deo gr̃as)vñ inopẽ poſſim ducere vitã,
alij dñt hẽo (deo gr̃as) vñ poſſiꝫ viuere,et tunc in
telligit̃ ago ſup.ſed cũ eſt gr̃a,intelligit̃ hr̃,vel habẽ
da eſt,ē ea quę fecit Æſchinus adhuc.i.hucusq;,nõ
ſunt moleſta mihi.i.mihi nõ diſplicẽt.Poſtremo.
i.tandẽ,aut deſine.i.ceſſa me obiurgare, aut cedo.
i.dic,vel da.quẽuis.i.quẽlibet,quẽcunq; volueris ar
bitrum.i.iudicẽ,qui noſtrę diſceptationi modum
imponat,ē ſm̃ te,aut ſm̃ me ferat ſniam.Arbiter Arbitel
eſt iudex electus arbitrio litigantũ,cuius arbitrio
cõmittit̃ litis deciſio ac terminatio,oñdam.i.ꝯuin
cam,ꝯſutabo te peccare plura.i. oñdam te errare
in plibus,in hac re.i.in hoc negocio. cũ dicimus,
tu pl'a peccas,q̃ ego, improprius ſermo eſt, qꝛ ita
dꝫ intelligi.Peccas in pluribus,q̃ ego,vt prius ẽ ex/
poſitũ,nã pecco eſt verbũ neutrum abſolutũ,quod
actõ ꝓprie iungi non põt.Hei mihi.i.proh dolor
diſce eſſe pr̃ cum ſis cęlebs ab illis pr̃ibus,qui ſciũt
vere.i.q ſciunt re ipſa qd ſit pr̃,ſeu qd ſit eſſe pr̃es.
Mi.tu Demea es pr̃ illi Aeſchino,nã.i. gnãtiõe na
turali,q̃ nã dr̃ vis inſita rebus de ſilibus ſilia pro/
creans.q.d.tu es illi pater nãlis, ſed ego ſum pr̃ illi
ꝯſilijs.i.ſuaſionibus adhortationibus.q.d.tu genui Natur
ſti eum,ego vo educaui illum, et quę ſunt illi faci
enda ſuadeo.Demea,tu Mitio, ne.i. non conſulis
ideſt ſuades ei qcq̃.i.aliqd quod ſup. ſit ei vtile,aut
honeſtum.Mi.ah,interiectio dolentis pp ꝯtumeliã
illatam,videlicet qꝫ nihil honeſti ꝯſuleret. Si pgis.
i.ſi perſeueras in contumelia irriganda,ego abie/
ro.i.abibo,diſcedam,coniunctiuum pro indicati
uo.Demea,ſicine agis?ideſt vtrum ſic diſcedis, ne/
que ficte loqueris? hoc dictum quaſi reuocantis
correptio eſt,iam enim abibat.Mi.conuerſus Mi/
tio et retro aſpiciens inquit,an.i. vtrum audiam
te ſup.toties,quaſi obtundendo de eadem re.De. Ae/
ſchinus eſt mihi curę.i.ad me ſpectat.Mi.et.i. etiaꝫ
ipsę mihi curę eſt.Verum.i. ſed.o Demea vterq;.i.
ego ē tu,curemus ęquam partem,ideſt habeamus
curam ęqualis vtriusq; partis,tu Demea cures al/
terum filium,ſcilicet Cteſiphonem.Item, ideſt ſi/
militer,ego Mitio alterum curam.ſcilicet Aeſchi/
num,nam curare ambos,ideſt curaꝫ habere am/
borum,propemodum,ideſt fere,eſt,ideſt ęquiua/
let,repoſcere,ideſt repetere illum,quem dediſti mi/
hi in adoptionem,ſcilicet Aeſchinũ.De.ah, interie/
ctio dolentis.o Mi.Exclamat dolens ac cõmotus
ob id qḋ dixerit Mitio illũ velle repoſcere,qḋ dedit.
Mit.ſic videtur mihi.s.te velle repoſcere. De. quid,
ideſt cur loquor ſup iſtud, vel quid reſiſto, aut ſi

ſit iſtic dicatur quid iſtic.i.iſtic frater,per ↄtemptū
loqtur filio,aut dicit ſi iſtud quod filius facit .vel
ſi iſtud quod comminiſceris.s. me velle repoſcere,
placet tibi. Aeſchinus profundat.i. ꝓdigat,ↄſumat,
luxurioſe alliguriat oīa.perdat.i.perditum ſe red/
dat,aut amittat quicqd' illi pōt ↄtingere, pereat.i.
perdat.nihil attinet ad me.i.nihil ad me ſpectat.iā
ideſt ex hoc tpe,aut p̄terea ſi fecero ſupp.poſt hac.i.
poſt hoc tp̄s.vnum verbū.i.ſi dixero tibi ne vnum
verbum,qdem,ē eſt apoſiopeſis.q.d.ero bene imme
mor,aut aliqd tale.Mi.o Demea rurſum.i.iterum.
iraſceris,ideſt ita ↄcitaris.De.an.i.vtrum,non cre
dis me iraſci.s q.d.mihi iraſcendi materia.s.dictū
qđ ſeqtur,repeton.i.repeto ne.i.dicis tu ꝙ repeto il
lum filium,quem dedi in adoptionem.indignan
ter dixit.illud egre.i.moleſte ꝑperam eſt dcm̄ ſup.
qm̄ non ſum alienus.i.extraneus filio,ēt ſi nō eēm
pater,poſſem tñ ob ꝓpinquitatem eius bonos mo
res curare.egre ergo,ſeu moleſte,ſeu difficulter di/
ctum.quaſi lata ſit difficile mihi patri.Si. obſto.i.
ſi reſiſto moribus Aeſchini.volebat aliqd ſubiunge/
re,vt prius,vt non facio vltra debitum,vel nō ab/
horreo,ab officio vel aliquid tale,ſed correxit ſub/
iungens.iam deſino.i.deſiſto toties iſta inculcare,
vel fruſtra in medium depromere,vis ꝙ ſup.curā
vnum.s.Cteſiphonem?curo.q.d.bene volo, et iam
deſino alium curare,eſt gr̄a Diis habere a me gr̄a,
et ſum Deo obligatus,ſiue eius bn̄ficio deuictus.cū,
ideſt qn̄,ita eſt vt volo.i.cum res optatis rn̄det.op/
to enim vt a cura illius filij efficiar liber, quod mi/
hi contigit te faciēte.iſte tuus filius adoptiuus Ae/
ſchinus,per contemptū dixit,ſentiet.i.ꝑcipiet.poſte
rius.i.malum ſequens.quod.s.ſequēt ex nimia tua
indulgentia,et poſterius dixit pro poſteꝝ,compa
ratiuum pro poſitiuo.q.d.ſentiet quātus ſis,ē quā/
tum ames eum,qui.s.eſt decipiēdus ex tua nimia
in eum indulgentia.Poſterius.n.aūꝝ dr̄ ſequens,
vt Poſtera dies.i.ſequens,vel pōt capi poſterius pro
poſt.i.filius ſentiet poſtea qualis ſit.Nolo dicerē gra/
uius.i.peius,deterius in illum filiuz.Mit.hec apud
ſe Mitio dicit abſente Demea.i.et non hec mala de
Aeſchi.que dicit Demea non ſunt nihil.i.non ſūt
oīno falſa,immo ſunt aliqd,nec.i.et non,oīa que
dicit ſunt.i.veritatem hn̄t,qꝛ qđ eſt falſuz nihil eſt
q.d.non oīa que dicit Demea ſunt vera, nec oīno
falſa,immo aliqua ſunt et aliqua non ſunt, tñ.i.
q̄uis,non omnia ſunt vera,tñ hec que fecit Aeſch.
non nihil.i.aliquantuluz ſunt moleſta mihi, ideſt
mihi diſplicēt,ſed nolui oñdere illi Demee me egre
i.moleſte,ſeu difficulter pati.i.ferre illa que fecit fi/
lius.nam ita.i.talibus moribus homo ille eſt,cum
i.qn̄,placo.i.volo placare eum.aduerſor.i.ↄtradico
illi ſedulo.i.inſtanter,vehementer,et quaſi ſine do/
lo,et deterreo,ideſt diuerto,deflecto eum ab ea opi/
nione,quam concepit de eo,ꝓpter quā iraſcitur.tñ
i.q̄uis abſtergere velim iram a ſe tñ vix patitur.i.
Humāe fert,tolerat id quod facio humane.i. modeſte,beni
gne,patienter,equo aīo.Veꝝ.i.ſed ſi augeam ira/
cundiaz eius.s.aut ēt ſi ſim adiutor.i.fautor iracū/
die eius,ita ꝙ aſſentiar illi in ira ſua,dicamq; euz
recte iraſci, profecto.i. certe inſaniam, verbum eſt
hic,ideſt ſim inſanus,vel deſipiens,ſeu deſipiſcam
cum illo,ideſt morem eius,et ſi.ideſt q̄uis. Aeſchi/
nus facit nobis nonnullam.i.aliquam iniuriā in
hac re videlicet,ꝙ effregit fores etcete.tñ vltra hoc,
quā meretricem ipſe non amauit?q̄ſi dicat exarſit
in multas,aut cui meretrici non dedit aliqđ? mu
neris.s.Poſtremo.i.quod dicunt, finaliter nuper.i.
non multo tempore a nunc.Credo.i.puto ꝙ ſup/
ple.iam.i.tunc.euz tedebat.i.ipſe efficiebatur tedio
oīum meretricum,dicit ſe velle ducere uxore3. ſpe/
rabam.i.credebam adoleſcentiam.i.lubricitatē ado
leſcentie.iam deferbuiſſe.i.refrixiſſe,ſiue feruorem
priſtinum reliquiſſe alij legunt deſeruiſſe,et tūc ſic
aſtrue,Sperabam eum deſeruiſſe adoleſcentiā, ideſt
motus adoleſcentie,uel ediuerſo,Sperabam adole/
ſcentiam deſeruiſſe eum.gaudebam.s.adoleſcentiā Deferbuiſſe.
deferbuiſſe,aūt.i.ſed.ecce quaſi repentinum ꝓpoſi/
tum,de integro.i.denuo uolo ſcire quicqd eſt,.atq;
conuenire.i.alloqui hoīem.s. Aeſchinuz.ſi eſt apud
forum uenale,uel cauſarum ambiguum eſt,dein
de lege per parentheſim, et per apoſiopeſim. niſi,
ideſt niſi quia non temere credo que de eo dicun
tur.Ita enim interpretatur Dona.et quidem recte,
ut mea fert ſe ntentia.

Quia in illo uerbo Mitionis. Non eſt flagi/ ASCEN.
tium mihi crede adoleſcentulum ſcortari
etc.Iudicio cōmentarij poeta ↄtra mores
ꝓbos ſentit,ē certe contra chriſtiane religionis ho
neſtatem.Ne nimis ſeueri ſimus in poetam cenſo/
res,pauca que ipſe poeta multus ſi adeſſet, excuſa/
ret,in purgationem eius adducam. Sciemus ergo
poetas (ut monet Horatius) ꝓcipue in genere grā/
matice,hoc eſt actiuo,ubi poeta non loquitur,ſed
ꝑſone introducte,et ēt mixto quātum ad partem
actiuam.Solet ꝓferre theſis,ſiue poſitiones.non ex
ſua,ſed ex loquentis ſn̄ia, ut uerbi gr̄a. Quamuis
Dido Virgiliana ab amatore dea pta dicat . Nuſq̄
tuta fides,non continuo ſequitur Virgilium id q̄s
ſenſiſſe.Simil'r hoc loco,licet mitio leni et clementi
ingenio natus putet non eſſe flagitium adoleſcen/
tulum ſcortari,non ideo ſeqtur Terentium id ſen/
ſiſſe.Verum dices. Importune Terentius eam ſen/
tentiā a Mitione in eo cetu ꝓferri ſinit. Vnde libē/
tius dixero hanc ſententiam etiaz Terentij fuiſſe.
Verum locutum eē Mitionem pro iſtitutis,et mo/
ri bus eius ſeculi,quo non erat flagitium.Nā et Ca
to,ut auctor eſt Horatius,ſeueriſſimus moꝝ cen/
ſor dixit.Quoties natura inueſtigaret equum eſſe
iuuenes ad poſtribula deſcendere,ne videlicet gra/
uius in nuptam.aut uirginem,aut ueſtalem pec
carent.Veꝝ quia hoc religioni noſtre non ſatisfa/
cit.Dicam ne Mitionem quidem hoc uerbum pro
tuliſſe,ut iuuenes ad licentiam talem adhortaret̄,
ſed quo Demeam nimis triſtem et rigidum uirus
a ſeueritate nimia dehortaret̄.Expedit enim inter/
dum (nam honeſtum nunq̄ eſt) patres ignoſcere
delictis filioruz,qđ ſi Menedemus feciſſet nunquā
illi filius profugus fuiſſet. Quod uero Mitio non
ſentiat omnino licitum eſſe ſcortari,ſed duntaxat
dixerit,quo Demee ſeuitiam domaret,ipſe in fine
cōfitetur,ubi inquit abſente Demea,Nec nihil, nec

omnia etc. Vbi manifeſte oſtendit, quare taleʒ ſen-tentiam protulerit. Dicamus ergo cum Iuuenale commentario improbam eſſe ſententiam, ſed caſtigatam ab ipſo auctore, itaque nihil eſt quod illi vitio vertatis.

SER. Hem. Inducitur in hac ſcęna Demea, vt verbis ipſius eiusdeʒ deſcribat duritia ſua. Et ſicut alia ſcęna ꝓpria fuit de perſona molli, tamen partim interpoſitis quibusdaʒ de duro. Sic iſta ſcęna ꝓprie duri perſonā deſcribit, et ſecūdario de perſona molli agit. rogitas qd triſtis ego ſiʒ, vbi ſiet Aeſchinus nobis, ideſt ad noſtrum dedecus, quaſi dicat ſi ſcias vbi ſiet Aeſchinus, noſcis et quare ſim triſtis. Dicit ſecum. Dixi in hoc fore ſcilicet ꝙ iurgaret. Exaltat vocem. Quid is fecit. Nam dico ꝙ non ſeruat modo vllam legem. Nam omitto pręta. Modo qd ſignauit. i. quod inſigne et diuulgatuʒ fecit. Et hoc quod dixere mihi aduenienti eſt in ore omni populo Date operam huic rei, quam facit Aeſchinus. Videt ruri eſſe hominem. Nullus tam peſſimam impietatem facit, vt ſepe ſtultus. Iudicas eſſe mala, ſed non eſt ſta. ad. ſcor. Et quia videt eum murmurare repetit negationem dicens. Non eſt, ē poſtea ſubdit. Neq; ſta. eſt effrin. f. Homo ſi in iuuentute noſtra, neq; ego, neque et cętera. Et illum tuum, ideſt Cteſiphonem, ſcilicet ſi homo, ideſt humanus eſſes, ſineres facere quę ętas expetit, dum licet per ętatem, et alia facere ſineres dico modo potius, q̄ poſt, quamuis corrigas eum faceret tamen, et quod peius eſt in ętate alieniori, ideſt perfecta ętate, que eſt aliena iuuenilibus actis, faceret dico. Vbi, ideſt poſtquam eiecıſſet te, ideſt correctionem tuam foras, negligens illam vlterius, te dico ſatis expreſſi vsquam velles molleſcere. Dum erit commodum, ſcilicet quod mihi placuerit, et dare potero. Eſt ſcilicet pecunia vnde hęc fiant, et inde ſit Dijs gratia. Cedo, ideſt ad aliquem ar. qui iudicet inter me et te. ego ſtatim rep. et cętera. Si pergis, ſcilicet iraſci. Et quomodo ęquam partem ſupponit. Tu alterum et cętera. Propemodum eſt vna pars. Ab Mitio, dolet Demea, ꝙ Mitio ſibi improperat ꝙ filium quem dediſſet, velit auferre. Mihi ſic, ideſt quod propter filium auferendum hoc facis. Si vllum verbum, ſcilicet fecero per eam. An non credis ꝙ in veritate dedi tibi filium. Certe nō debuiſſes ſuſpicari hoc, quia non ſum alienus, ideſt non muto ꝙ eum dedi tibi. Si obſto vlterius de filio tuo, tūc ſcilicet peream. Nec. n. inducitur Mitio ſolus loquēs ad maiorem ſuam lenitatem oſtendendam, qui cuʒ Demeam intelligeret in ꝓte iuſta admonere, tamē a mollicie ſua nō deficiebat. Nec omnia quę dicit Demea, nihil ſunt, nec oīa hęc quę dicit aliquid ſunt, quaſi dicat nec omnia ſunt vera, nec omnia ſunt falſa. Sed illi, ideſt Demeę. nolui oſtēdere me pati ęgre, ſcilicet ꝙ moleſta ſunt nihil illa aliquāntulum, quę Aeſchinus facit. Nam ita. i. talis eſt homo Demea, ꝙ complaceo cum mitibus verbis, vel cum aduerſor aſperis, et cum deterreo, tamen vix. h. pa. quin inſaniat de auditis factis Aeſchini. Augeam conſentiendo. Adiutor ad vlciſcendum. Cum multo magis inſaniret, et ego cuʒ eo profecto inſaniam. licet Aeſchinus in hac re ſit vituperabilis, et ideo res expeteret, vt patri conſentirem. Nuper credebam, ꝙ omnium tęderet, et pęniteret de omnibus iſtis ſtultitijs, quia volebat accipere vxorem. Ecce de integro incipit. Lenocinia voluit dicere. Sed quia rem adhuc ignorat, qualiter aut quare ſit facta ab Aeſchino ſicuti multum mitis pater non vult vituperare. Sed ponit inducias ſic. Incipit dico lenocinia. ē hęc ego nō dicerem, niſi quia volo ſcire ab eo prius omnia.

Iambici Trochaici Tetrametri mixti.

SANNIO LENO. AESCHINVS.

SECVNDVS ACTVS.

OBſecro populares ferte miſero, atq; innocenti auxiliū
Subuenite inopi. Ae. otioſe, nunc iā ilico hic conſiſte.
Quid reſpectas? nihil periclı̄ ſt, nunq̄ dum ego adero
hic te tanget. Sa.
Ego iſtam inuitis omnibus. Ae.
Quāq̄ eſt ſceleſtus nō cōmittet hodie vnq̄ iteꝝ vt vapulet. Sa.
Aeſchine audi, ne te ignarum fuiſſe dicas meorum morum,
Leno ego ſum. Aeſc. ſcio. San. at ita, vt vsquam fuit fide quiſquam optuma.
Tu quod te poſterius purges, hanc iniuriam mihi nolle
Factā eſſe, huius non faciam, crede hoc, ego meum ius pſequar,
Neq; tu verbis ſolues vnquam, quod mihi re maleficeris.

DONA. OBſecro populares, Popularitas in omnis rei conſortium ſtatuitur. nunc autem populares ciues dicit, et hoc eſt quod veteres quiritari dicebant. Quirites conclamari. Obſecro populares ferte miſero atq; innocenti auxiliū. hic exemplum eſt contumelioſi per potentiam diuitis, et in pernitiem ſuam pauperis et contumacis. Subuenite inopi, vide q̄ poſteriori ſunt ad incendendum populum primo miſerum, poſt in-

Nocentem,ad vltimum inopem poſuit, et primo ſerte auxilium.poſt ſubuenire, et totum hoc principium a beneuolentia ſumitur, quę comparatur ex inuidia potentię. Aeſchini. nam contraria in in Aeſchino eſſe vult intelligi. Miſero atq; innocenti auxilium.ſ.i.tria ſunt,miſer innocens,inops. Otiose nunc iã, ſecus ſignificat, nam niſi qui ſecurus eſt, otioſus nõ eſt. ilico m. locum non tẽpus ſignificat. Otioſe iam ilico conſiſte,ſimul imperauit modum, tempus,locum factum,modum otioſe,tempus iam ilico, factũ ↄſiſte,nam iã et ilico, alterum tempori adiungitur,alterum loco. At conſiſtere eſt audacter ẽ conſtanter ſtare,vt Conſtitit in digitos extemplo erectus vtriq;. Iſtam inuitis omnibus,deeſt adducam. Ego iſtam inuitis omnibus,bona eclypſis, nemo enim plene loquitur,qui luctatur. Quãquam ſit ſceleſtus,tamen non committet anacoluthon,primum,nam cum propoſuiſſet quamquam,non ſubiecit tantum. Nunquam, pro non.Virgi.Nunquam hodie omnes. m.inulti. Virg.

Iterum vt vapulet,minaciter poeta priorem litem ſuſtulit dicendo iterum,vt non eadẽ lis eſſet, de qua ſupra Demea quęſitus eſt, ſed inſtaurata naſcatur. Committet, perficiet, ſed hoc proprie de illicitis et puniendis facinoribus dicimus, et ſimul hic oſtendit comicus adoleſcens credere lenoni inuitum ſe noxam intuliſſe, et id quod fecerit feciſſe lenonis culpa non ſua. Leno ſum , leno terribiliter pronunciandum eſt,quaſi ;,qui dicat, cui ſupplex eris,ſed ex argumento eſt, q contemnit. Aeſchi.minas lenonis,vtpote, qui iam vxorem decreuerat ducere. Scio, hic ſic reſpondit, quaſi in lenone monitio capitis tantum conſiſteret.

Fide quisquã op.fides inconcipiendis comminationibus denunciatio comminantis eſt. Huius.n.ſ.figurate ergo. Quod te purges,ideſt purgationem tuam.Huius autem dictiton eſt,vt Aut ſtipulam,vel floccum mouet rata,mouerat autẽ ſummum digitum. Ego meum ius perſequar, hoc eſt lenocinium. Meum ius,meam libertatem,meam vindictam. Nam vt illa iniuria eſt, quę ſit innoxio,ita ius vindicta illa,quę ſic redditur reo. Perſequar.vlciſcar.Cice.Tu dum tuas iniuria per te id quod non poteſt perſequi conaris. Ius

Huius non faciam.Cice.Nec tantillum quidem ↄ Cice.

commotus eſt. Neq; tu ſolues verbis. u.q.in.r.m. et ſolues,lues,perſolues,ideſt ſatisfacies,ac te purgabis. Re maleſeceris, acuendum eſt re,et ſignificanter proferendum, ibi enim eadem eſt ſententia,et plus dixit re maleſeceris,q̃ iniurias feceris. Noui ego veſtra hęc, eclypſis, deeſt enim verba. inſinuandus dabit, hoc eſt inmbinuis n. eſſe indignum cui iniuria fiat huiusmodi, aut ſeparatim iniuriandus dabitur, et ſeparatim te eſſe indignum iniuria hac, et ſic multius verba enim ſatisfaciunt,cum res coluntur in generalibus cauſis,nam ſępe irę ac lites iureiurando ſunt terminatę. Indignum in. comica indignum et indignus. Abi prę.aut abi prę.i.prior, aut abi p̃.i.p̃i.vt.i.perſequar,aut prę ſtrenue,vt Prędiuitis vrbe Latini. Abi prę.magna enim contentio lenonis innititur non reſpondiſſe Aeſchinus ad ea quę dixerat. Cęterum hoc nihil facis, nihil pro non legitur,et nihili. At enim non ſinam,enim inceptiua particula apud veteres fuit, ſed et conuenit perturbationi. Nimium.i.a.quaſi ex contumacia lenonis appareat,q̃ multum abierit. Propter.h.iuxta hunc. Virg.Tẽplum dẽ marmore ponam Propter aquam. Hem,ſic.u.mire comicus ex alterius verbis quid faciet alter oñdit. Virg.

Quin.p.c.an pugnus a pugna ſit dictus, an ab illo pugna. Pugnus. c.i. veſtigium litigantis.

Iſtuc.u.e.expſſe oñdit pauperioris loquacem cõtumaciam vsq; ad pericula cędis. Iſtuc.u.e.hoc illo dicente ſeruus lenonẽ verberat. Hem ſer.neſcias cui dicat hęc Aeſchinus,an lenoni an ſeruo,ſeruo magis eſt veriſimile. Geminabit u.c. hoc cõminans eſt,non iubentis ſerue,ſedq; longe ſtat Parmeno.gemina putauit dictum,et geminabit ſubaudiendum eſt plagam. Geminabit niſi caues, non ſingularem pugnam,et vnam dabit,ſed geminabit.q.d.geminatoq;, duplicatoque numero inferet. Hei.m.leno pulſatur non iniuria, conuenienter poeta auditorem Parmenonem malefaciendi inducit,cum ſupra dominum inuitum oſtenderet cogi ad inferendam iniuriam. In iſtam partem potius pec.vt verberes nõ iuſſus potius,q̃ iuſſus verberes. Nunc iã, duę partes ſunt, et bene iam,q; ſero et poſt plagas,et vtrum hoc lenoni vt abeat,an puellę vt ireat dr̃, ſed factius ſi lenoni ĩtelligas dici, q̃ſi h factũ ſit qð nolue-

Noui ego veſtra hęc,nollem factum,inſinuandus dabitur, te eẽ
Indignum iniuria hac indignis cum ego met ſum acceptus
modis. Ae.
Abi pręſtrenue,ac fores aperi.Sa.cęterum hoc nihil facis. Ae.
I intro nunc iam.Sa.at enĩ nõ ſinã. Ae.accede illuc Parmeno,
Nimiũ iſtoc abiſti,hic propter hũc aſſiſte.Sa.hem,ſi volo.Ae.
Caue nunc iam oculos a meis oculis quoq̃ dimoneas tuos.
Ne mora ſit ſi innueris,qn pugnus cõtinuo in mala hęreat. S.
Iſtuc volo ergo ipſum experiri.Aeſc.hem ſerua,omitte mulierem.Sa.
O facinus ĩdignũ. A.geminabit niſi caues. S.hei miſero mihi. A.
Non innueram,verum in iſtam partem potius peccato tamẽ.

rit vt vapulet,et iam etiã tarditatis incuſatio eſt,
Virg. vt Virg.iam melior,iam dura parens. Regnũ ne Aeſchine,inuidioſa moraliter exclamatio, ẽ ardentior ad plagas. Regnum ne Aeſchine hic tu poſſides?bene hic.i.Athenis vbi grauius crimen ẽ dñari velle.Nam tyranni ibi ſemper oppſſi ſunt ẽ maxime proximi.

nebant,vt in eadem hac fabula. Perſuaſit ille impurus ſat ſcio. Aequa omnibus, quaſi diceret, vbi non eſt, quando Aeſchinus loquitur, et bene omnibus,ne lenones quidem videantur excepti.

Mitte iſtęc, atq; ad rem redi, ſuperbe adoleſcens maleficium non putat lenonis eſſe purgandum,ad rẽ autem ad negocium, de quo agitur dicit.

Si poſſiderem, contendentis in inuidias. Ornatus eſſes ex.t.u. cito oſtendit q̃ tũ a ſe longe ſit regnum,qui diceret ornari potuiſſe lenonẽ. Ex virtutibus tuis, ſic veteres per ironiam virtutes pro flagitijs dicebant. Lucil. Animo an virtutibus.

I nũc iã.Sa.qd hoc rei ẽ?regnũ ne Aeſchĩe hic tu poſſides? Ae.
Si poſſiderem,ornatus eſſes ex tuis virtutibus.Sa.
Quid tibi rei mecũ eſt? Ae.nihil.S.quid?noſtin qui ſim? Ae.
non deſidero.S.
Tetigin tui quidquam? Ae.ſi attigiſſes ferres infortunium. Sa.
Qui tibi magis licet meam habere,pro qua ego argentũ dedi?
Reſponde. Ae.ante ędis non feciſſe erit melius hic conuitium.
Nam ſi moleſtus pergis eſſe,iam intro arripiere,atq; ibi
Vſq; ad necem opperiere loris.Sa.loris liber? Ae.ſic erit.Sa.
O hoĩem impuꝶ,hicine libertatem aiunt ęquã eſſe oĩbus? Ae.
Si ſatis iam debacchatus es leno,audi ſi vis nunc iam.Sa.
Egon debacchatus ſum in te,an tu in me? Ae.omitte iſta, atq;
ad rem redi.S.
Quã rẽ?q̃ redeã? Ae.iã ne me vis dicẽr,id qđ ad te attinet? Sa.
Cupio, mõ ęq aliqd Ae.vah,leno iniq̃ me non volt loqui. Sa.
Leno ſum,ſateor,pernities communis adoleſcentium.
Periurus,peſtis,tamen tibi a me nulla eſt orta iniuria. Ae.
Nã hercle ẽt id reſtat.Sa.illuc q̃ſo redi quo cępiſti. Aeſchĩe. Ae.

Quam rem? quas adduxiſti res enis pecunia intelligitur, vel id pro quo pecunia dãda eſt. Quo redeã?ad quas euertiſti domuꝫ? quia fores effregit, atq; in ędes irruit alienas. In quod ad te at.qđ tibi ꝓdeſt, ẽ commodũ eſt.

Quid tibi rei mecum eſt?hoc q: verberatus eſt dicit,nunquid tibi do. Nihil,non q: ſibi nihil debeat facere, ſed q: ipſe abſtulit,et nihil vult a ſe repeti. Quid noſtin q ſum,proprie.ſic.n.dicit,qui nihil quicquam debet non me nouit, non ꝙ ignoratur,ſed ꝙ in iure non cernatur. Si attigiſſes ferres,plus dixit attigiſſe,q̃ tetigiſſes,eſt enim multo minus attingere, q̃ tangere. Qui tibi magis licet,hic non tam ratiocinatio eſt,q̃ exclamatio per dolorem. Meam habere,pro qua ego,meam ſufficeret, ſed magna moralitate additum pro qua argentum dedi ad vociferationem, ſimul etiam oſtendit leno qd repetat. Quid tibi.n.ſi mihi inquam non licet attingere tuam,cur tibi non licet meam non tangere,ſed habere?et habere virum domi in conſuetudine eſt corrumpere, an ſtuprare intelligimus.

Ante ędes.n.f.non erat quod ad hoc iuſte reſpõdet,vt conuitium dicat,quod verum eſt. Loris
Lorum liber?lora apud veteres laura dicebantur a laura triũm florum,ſub qua mos erat captiuos vinciri, duciq; per pompam, ideo autem vt conditionis reminiſcantur, loris cęduntur mancipia. Nam mãcipia dicuntur ꝙ manu capta ſunt, ſerui qui ſeruati ſunt,cum eos occidi oporteret iure belli,vñ Virgi.ſic inducit captiuum rogantem,Per patrios
Virg. m.per.s.s.i. Hicine.l.s.Athenis. O hominem, ſic veteres impurum generaliter pro improbo po-

Cupio,ille vis dixit hic cupio. Æqui.m.a.ſubauditur dicas. Vah,leno,leno nomen ſacrilegum et iniuſtum. Leno iniquitatem agitat, leno iniuſtitię patrocinatur, hoc totum ironicos pronunciandum eſt. Leno ſum,figura
Ortus . Orta eſt,ſi orta,coepta. Illuc queſo redi quo coepiſti,figura te. rectum enim erat vnde coepiſti.Niſi forte quo ſit pronomen modo accipiendum,vt ſit a quo,.et bene memor eſt dixiſſe Aeſchi.mitte iſtęc,atq; ad rem redi. Quę res tibi vertat male,obijcit contumeliam, quaſi et hoc multum ſit inimicum.Vertumnus dicitur Deus, qui rebus ad opinata reuertentibus pręeſt . Sępe autem male cedit quod bonum putatur, et hoc eſt male vertiſſe , vt ille gladius, qui muneri datus , adminiculum fuit reginę pereuntis, de quo Virgi. Enſemque recluſit Dardanium , non Virg.
hos quęſitum munus ẽc . Quid ſit tibi illam nolo vendere,hęc maioris ſunt ſtomachi, et ideo ſtultiora, nam quod iam amiſit , vendituruũ ſe negat. Quid ſi nolo,noue dictum eſt,ẽ

Quid ſi nolo coges me , poteſt autem dici,qui ſi nolo coges me. Minime,ironia. Nãque id meũ,ironia contumax et ridicula in eo quod iam amiſit id de quo dixit ſe cogi non poſſe. Nam ego.l.i.ordo eſt. Ego liberali cã manu aſſero,et ſunt iuris verba,a quibus etiam aſſertores dicunť vindices alienę libertatis.Nam ẽ cauſa

ipſa

ipſa liberalis,dicitur,quę actionem in ſe continet libertatis. Pro.s.l.hęc locutio ad hoc inducta, vt ex verbis lenonis appeat, ꝙ facile mitis fieri poſſit, et qd vis libenter acciperet. Proh ſupreme Iupiter,ſupremuꝫ nunc dicit ſummũ ab eo qd eſt ſup. Virg. Rex ipſe Iouis de gente ſuprema. A.a.e.n.t.u. d.e.l.m.t.r.

Virg.

Minis viginti tu illam emiſti,ꝙ res tibi vertat male
Argenti tantũ tibi dabitur. Sa. quid,ſi ego tibi illã nolo vẽdere?
Coges me? Ae. minie. Sa. nãq; id metui. Ae. neq; vẽdũdã cẽſeo.
Quę liberaſt,nam ego illam liberali aſſero cauſa manu.
Nunc vide vtrum vis argentũ accipe,an cauſam meditari tuã
Delibera hoc dum ego redeo leno. Sa. proh ſupreme Iuppiter.
Minime miror,qui inſanire occipiunt ex iniuria.
Domo me eripuit,verberauit,me inuito abduxit meam.
Ob malefacta hęc tantidem emptam poſtulat ſibi tradier.
Homini miſero plus quingentos colaphos infregit mihi.
Verum enim quando bene promeruit,fiat,ſuum ius poſtulat.
Age iam cupio,ſi modo argentũ reddat,ſed ego hoc ariolor.
Vbi me dixero dare tanti,teſtis faciet ilico
Vendidiſſe me,de argento ſomnium,mox cras redi.
Id quoq; poſſum ferre ſi modo reddat,quamquaꝫ iniuriumſt.
Verum cogito id,quod res eſt,quando eum quęſtũ occeperis
Accipiunda,ꝙ muſitanda iniuria adoleſcentiumſt.
Sed nemo dabit,fruſtra egomet mecum has rationes deputo.

si non homines,a pſona et plebei et lenonis et vim paſſi Iouẽ ipſum cõtinuo pſeq, vt ꝙdie videmus ab oibus eius loci ꝙ ordinis fieri.

Minime miror, qui īſanire occipiunt ex iniuria,sẽſus hic eſt, inſanos fieri per iniuriam plerosq; mirabar,ſed iaꝫ nõ miror, poſtq̃ ego ipſe per iniuriam,quam ſum paſſus inſanire compellor adeo,vt exclames pro ſupme Iupiter.et ſimul aduerte vigilantem poetã,vt vbicũq in comędia vocem tragicam extulerit,ſtatim pſonam inſaniam id dicere faciat,ſic et ſupra, Proh Iupiter tu hõ me redigis ad inſaniam. Me inuito abducit meaꝫ,honeſtioris pſonę hęc q̃rela ſufficeret,abduxit meã,ſed leno bene addidit me inuito,nã abducunt meretrices abſq; voluntate lenonum,et decora locutio eſt p eclypſim me inuito abduxit,iõ non enim addidit puellaꝫ,aut qd tale.

Tantidẽ emptam legit et totidem emptã. Poſtulat ſibi.d.h.m.ſm illũ Menandri ... Hoi miſero plus qngentos colaphos, pnmelioſa cędes colaphis inmittit,et indigna lenoni. Qui et infregit,vt illudens hoc feciſſe Æs.videatur,cum ſe nitu colaphizantem ſiggit. Infregit ãt illi ſu,inflixit, vt ſit ſenſus,inflixit hoi miſero plusq̃ qngentos colaphos, et flebiliter pnunciandũ eſt,hoc.n.exprimit,vt incuſet in alieno facto fortunam ſuã, et vide q̃ntum hoc diſtat ab illo,qd ſupra dicebat. Ipſum iſtuc volo expiri,hoc q: ſolus eſt, illud q: cum aduerſario.

Infregit

Bene p.bñ multum. Promeruit.adiuuit.profuit,cui ptrarium eſt commeruit. Nam mereri et pmereri eſt pſtare beneficium. Virg. Quiq; ſui memores alios fecere merendo.et Nunq̃ regina negabo Promeritam. Vbi me dixero tanti dare,recte dixit,vbi.n.captio interceſſerit pel iam ereptionis actio ſublata erit,et ptuum debebitur. Mox cras.v.tranſit ad mimeticõ. Id quoq; pati poſſum,id mox cras redi.i.moram. Quãq̃ iniuriuꝫ eſt,vendere qd nobis eſt.s. Id qd res eſt.p id qd verũ eſt,bona locutio. Quãdo eum q̃ſtum occeperis,vt in Andria,Deinde q̃ſtum occepit. Muſitanda,patienda,conſideranda cum ſilentio, et vt in amato re putãda, ac p hoc pſẽda. Muſitare eniꝫ proprie eſt diſſimulãdi cã tacere,dictum vel a muto, vel ab m.ꝙ lra ẽ nimiũ pſſę vocis,ac pene nullius adeo vt ſola omniuꝫ cũ itr vocales inciderit, atteratur, atque ſubſidat. hinc Virgi. Muſat res ipſe Latinus.

Virg.

Muſitãt

Fruſtra egomet mecum, ppantionis genus ad accipiendas minas totius ſummę deſperationis.

Obſecro etc. Hic exẽplum pponitur pnmelioſi diuitis p potentiam,et paupis contumacis in pnicient ſuam nitẽ ãt pſuadere Æs.ſe inuitum intuliſſe iniuriã Sãnioni lenoni, ſed fuiſſe impulſum,illius culpa.intelligẽdum antẽ eſt Parmenonem ſeruũ morem gerentem Æs. luctatum eſſe cum lenone,vt tandem eriperet puellam,cuius extorquendę Æſchinus cupidus erat.Sã. o pplares.i.o vos ciues,pplares interduꝫ dr fautor. interdum cui fauet,vꝫ gratioſus,qui.s.dat operãꝫ, vt captet aurum.i.fauorem popularem,qui et auturius dr. Interdum dr aliqs popularis, qui eſt de pplo.interdum eſt denominatiuũ ſignificans rem ad ppl̃s pertinentem.obſecro ferte auxilium.i.ferte opem. Auxilium do,feroq; dicimus,opeꝫ fero tñi dici licet.ferte ergo auxilium.i. auxiliamini mihi miſero.i.afflicto,infelici,atq; innocenti.i. qui non meruerim vapulare.ſubuenite,ideſt ſuccurrite mihi inopi.i.pauperi admodum,q̃ſi ſine terra inops dr,et plus eſt,q̃ paup. Æſc.iam nunc,ideſt iam hoc ipſo tpe tu leno conſiſte,ideſt mane,conſtanter,et audacter.ſta ilico, ideſt ptinuo.hic.i.in hoc loco, otioſe.i.ſecure,q: otium pro ſecuritate ponitur.nam niſi,qui ſecurus eſt otioſus eſt. Donatus vult ilico hic locum ſignare,non tps,ſed nõ bene video, quomõ bene coherent hic et illic,ꝙ duo eẽn adn vbia de eodem dicta,qd ſi non eẽt hic adducibium,ilico

GVI.

Pplaris Gratioſus

Opem fero

pro illic bene hēt locum. dicendo otioſe oſtendit ſe imperaſſe modum, dicendo iam nunc imperauit tp̄s, dicendo hic vel illic oñdit ſe imp. ra. ſe locum, ē dicendo ꝯſiſte oñdit ſe imperaſſe factum, qd reſpe-ctas.i.frequenter reſpicis, hoc eſt poſt te reſpicis. time bat ne a tergo alter veniret, qui eum cederet. Nihil ē pericli, ideſt nullum eſt pꝛiculum.q.d.tua culpa et contumacia efficis vt vapules, nunq̄.i. non tāget te Par.s.dum.i.q̄diu, adero.i.p̄ns ero hic. Sā. lucta-re Sannio leno cum eripientibus puellā inquiens. Age abducam ſup. iſtam puellam inuitis. oibus.i. quod barbare dicunt, male gratibus oium. Æſc. hoc dicit Parmenoni, qui eum iam mulctauerat, q̄q̄.i. q̄uis, ipſe leno eſt ſceleſtus, ideſt ſceleratus, iprobus, peruerſus, dī ſup. non committet.i. nō efficiet (ſed ꝓprie dī ꝺ illicitis committere in hoc ſignificato) hodie vnq̄, ideſt nullo tpe, ſeu tp̄is parte, vt ideſt ꝙ, vapulet.i.cędat iterum. per quod eum oñdit iam ſe-mel vapulaſſe. San. o Æſch. audi ne dicas te fuiſſe ignarum.i.neſcium, meorum moꝝ.i.meoꝝ mo-dorum viuēdi ego ſum leno, qui redimit puellas, q̄s ſibi q̄ſtum turpiſſimum facere cogat. Æſchi. ſcio te eſſe lenonem. Sā. āt, ideſt ſed, ſum leno fide.i.veri-tate, ita.i.tam optima, vt.s.ſicut quiſq̄.i. aliq̄s, fuit vſq̄, ideſt in aliquo loco.q.d. quod polliceor me fa-cturum, illud ego facio citra oēm dubitationem, non faciam.i.non patiar quod purges.i. excuſes, poſterius.i.vlterius, poſtea, conſequenter, et ponit comparatiuum pro poſitiuo, vȝ pro poſtere, quod ſigt poſt, vel conſequenter. non faciam ergo quod purges te huius, vt ſit neutri generis.i.huius rei cā ſup. vȝ te nolle hanc iniuriam eſſe factam mihi.i. ꝙ tu dicas, ꝙ tu non fueris auctor huius meę va-pulationis, ē ablationis puellę, qm̄ Æſchinus nō eū cędebat, ſed Parmeno, vel non faciam, ideſt nō ꝑ-mittam, ꝙ tu purges te nolle hanc iniuriam huius s. puellę ereptę, eē mihi factam, aliꝗ h̄nt huius qcq̄, ē tunc eſt ſenſus. Non faciam qcq̄.i.aliquid huius.i. de hoc, qꝺ.i.ꝑꝑ qꝺ purges te nolle hanc iniuriam eſſe mihi factā. crede hoc.i.hēas hoc ꝑſuaſum, ē ex-ploratum. ego ꝑſequar.i.vlciſcar, vſq; ad finem cau-ſę ꝑſequar, ius meum.i.meam libertatem lenoniā, vel ꝑſequar meā vindictam. Nā vt iniuria eſt, quę

Ius ſit innoxio, ſic ius eſt qꝺ redditr reo. neq; tu ſolue vnq̄, ideſt nunq̄ lues, ꝑſolues, ſatisfacies, purgabis, verbis.i.ꝑuerba id qꝺ feceris mihi male.i. iniq;, re .i.ipſo effectu, ē vi mihi illata. ego noui vr̄a verba s.hęc nollē.i.vellē hoc non eē factū. iuſiurandum.i. ſacrm. dabitur.i.iureiurando affirmabit, imperſo nali, te eſſe indignū hac iniuria. ideſt te nō eē eū, cui debeat fieri talis iniuria. vt videlȝ accuſeris ta lem iniuriā intuliſſe mihi, cum egomet ſum acce-ptus.i.tractatus. indignis modis.i. ihoneſto mō, et idigno, qui a tali iuuene ingenuo admitteret, ſeu fieret, vel te eē indignum hac iniuria.i.q deberes facere hanc iniuriā. Æſc abi ꝑ.i.ꝑi, ꝑcede, ante i do-mum ex hoc loco. vel ꝑſtrenue ſit vnū verbū, vt ꝑ-diues, et nunc ſic lege. abi.i.diſcede hinc. ꝑſtrenue.i. valde, diligenter. nam ſtrenuus hō eſt diligēs, ē va lidus, ac magnanimus, poſſet et forſitā ꝑſtrenue eē vocatiuus, ſed melius eſt vt ſit aduerbiū abi ergo et

api fores domus huę, vbi eſt puella quā volumus abducere. Sā. ceterum.i.ſed nihil.i.non facis hoc.i. non eo ꝑueniſti vt huc poſſis facere, vȝ vt tibi fores aperiam. vel nihil facis.i. nihil ꝑficis hoc, in abltō i.per hoc, ꝙ ita mecū minaciter et impꝛioſe agis. Aeſc. iam nunc.i.ex hoc ipſo tpe tu Par.i.i.vade. abi intro.i.in domum. San. at n.i.ſed certe. non ſinam i.non patiar, ut ipſe ſeruus Par. eat itro, ut ꝑcipis. Aeſc. Par. ſerue mi accede illuc.i. vade, confer te ad locum vbi leno eſt, aſiſte, ideſt qꝺ dr̄, tene te hic.i. in hoc loco, quem tibi oñdo. ꝑꝑ hunc.i.iuxta hunc le-nonem, vt ſis paratus illum mulctare ſi ſit opus. Sā. hem, interiectio indignantis, ē contumacis. ſic vo lo vt.s.mihi aſiſtat, q̄ſi contumax ꝑꝑ pꝛicula cędis non detinebitur. Aeſc. tu Par. ſerue caue iam ne ſup. dimoueas.i.vertas. quoq̄..in aliq̄ partē, vel in ali-quem locū oculos tuos a meis oculis, ne.i.vt nō. ſit mora.i.tardatio. qn.i.q̄ n̄. pugnus.i.manus clauſa hęreat.i.adhęreat, admoneat ꝯtinuō.i.ilico, in ma la.i.in gena lenonis.s. Mala.n.eſt illa pars faciei prope oculos, q̄ more mali.i.pomi eſt rotunda, ca ue ergo ꝙ nō ſit mora qn pugnus hęreat in ma-la eius. ſi innueri, ab innuo is.i.ſi fecerim tibi ſignū. Sā. ē q̄ tu ita ꝑcipis, volo experiri ip̄m Parmeno-nē.i.de eo facere pꝛiculū, an audeat facere, qꝺ iubes. Aſc. hem, hic interiectio metuēns ne puellā abducat leno. ſerua tu Par.i.conſerua, protege, tuta, defen de puellam, ē cum leno nimis acer eſſet ad eam ab-ducendam. ſubdit, omitte mulierem.i.demitte mu lierem, ē ſubuadi cęde lenonem, qꝺ ſi de lenone illꝺ dictum intelligatur. ſic intellige, hem admonentis. tu leno ſerua te, ideſt non patiaris ita te mutilari. omitte puellam.i.patere vt eam abducamus, et ita euades. Sā. o facinus miſerum, exclamando ꝓſeq̄tur, hoc eſt vos populares videte facinus miſeratio-ne dignum. Aeſc. ipſe Parmeno geminabit, ideſt du-plicabit plagam ſupple, ſiue iſtaurabit denuo uer-bera, niſi caues, ideſt niſi ꝯſulis, et prouides tibi dā-do pꝛita. San. cum geminaſſet Parmeno exclamat leno. hei, interiectio dolentis, miſeriam, deeſt o, ideſt o miſeriam, ideſt ſuſtineo ſup. afflictionem miſera-bilem, Aeſc. non innueram, ideſt non feceram tibi ſignum Parmeno, ut geminares, ſed geminaſti, ue rūtamen, ideſt ſed tamen potius peccato, in ſuum ro imperatiui, ideſt errato, ut uerberes eum non iuſſus, quia peccat ſeruus plus imperato faciens, quod tamē nolebat Aeſchinus, ideo inquit potius pctō eum cędendo in iſtam partem, ideſt ſecundā hanc partem in qua non innuerim, neq; iuſſerim, nam erant duę partes, uidelicet iubere et non iu-bere, innuere et non innuere, iō dixit in iſtam ꝑ-tem potius pctō etc. o iam nūc.l.i. abi, quaſi dicat ſero ē poſt uerbera, ubi iam tarditatis icuſatio eſt. poteſt etiam ſed non eq; bene referri ad puellā, quā iubeat introire, ut eam commodius eripiat. San. Quid hoc rei eſt, ideſt q̄lis eſt hęc res, uel quid hoc ſibi uult? o Aeſc. ne, ideſt utrum poſſides hic regnū. utrum dominaris hic, et exerces tyrannidem hic, ideſt in ciuitate libera s. Athenarum, in qua tyrā-ni ſemper oppreſſi ſunt. Aeſc. ſi poſſiderem hic re-gnum, ideſt rerum poterer, et omnia meo arbitr-

tenbit arbitrio,tu leno esses ornatus.i.tu beneficiu͂ƺ
a me conſeq̄reris,ex tuis virtutibus.i.ſm tuas vir/
tutes,ſed cum in te nulle ſint,ſed vitia,non modo
non ornaberis a me,ſed et pro tuis flagitijs gra/
uiſſimas pęnas lueres.Sā. Quid rei.i.quę res ē tibi
mecum.i.qd negocij mecū hēs,vel qd in me actio
nis habes,aut quid tibi debeo? Aeſc.nihil rei inquā
eſt mihi tecum. q.d. nihil tecum negocij hēre cu/
pio,p̄ſertim cum in meum redundaret dedecus.
Sā.Quid?modus interrogādi comicis familiaris,
noſtin.s.ſcis ne,qui ſim.i.qualis vir ſim? Aeſc.non
deſidero noſſe qualis ſis.Sā.tetigi ne.i. vtrum teti/
gi lędendi gr̄a,qcquam.i.aliquid.tui.i. ex tuo cor/
pore.Longe.n.intereſt ſiquis dicat,tetigi aliqd tuū,
et tetigi aliqd tui.Nam prius ſignificat me tetigiſ/
ſe aliqd,quod tuum erat, vt librum, veſtimentuƺ,
vel aliud,ſed tetigi aliquid tui ſignificat me tetigiſ
ſe aliquot ex membris corporis, vel aliquam cor/
poris tui particulam.Aeſc.ſi attigiſſes.i.leniter teti/
giſſes,qđ minus multo eſt,q̄ tetigiſſes,ferres.i. por/
tares,ſuſtineres,patereris,infortunium.i.infelicita
tem,peſſimum ſucceſſum.q.d.tecum peſſime age/
retur.Sā.vn̄de,qui.i.cur,vel quomodo magis licet
tibi hēre meam puellam,pro qua dedi argētum,
q̄ liceret mihi hēre tuam, ſi hēres? vel qꝛ dixerat ſi
attigiſſes,dicit nūc Sā.ſi mihi nō lꝫ, attigere aliqd
tui,q magis tibi lꝫ,nō mō meā attigere, ſed et hr̄e
Aeſc.melius erit tibi ſup. lenoni nō feciſſe mihi h̄.
ↄuitiū.i. hanc cōtumeliā,hoc maledictū,h̄ ip̄rope
riū,hoc dedecus,hoc ꝓbrum,ſeu obprobriuƺ,ante
ędes.i.ante domum,puta in medio vico,quoniaꝫ
locus aggrauat conuicium. Nam.i.ſed,ſicut nam
quod,pro eo quod autem, ſi ꝑges.i.ſi perſeuerabis,
proſeq̄ris,eſſe moleſtus.i.faſtidioſus, tędioſus,iaꝫ.i.
ſtatī,abripiere.i.ab hoc loco rapieris,intro.i.in ite/
riorem domum,atq; operiere.i.obruere,cooperie/
ris loris,i.ſcuticis,funiculis de corio factis, quibus
Lorum cędebant mancipia,vt conditioins reminiſceren/
tur.Dicuntur autem mancipia q manucapta ſūt
ab hoſtibus,ſed ſerui dicuntur quaſi ſeruati, cum
eos iure belli liceret occidere.Atq; ergo operiere lo/
ris.i.totus obrueris loris,cum vapulabis.s. vſq; ad
necem.i.internectionem vſq;.i.ad mortem.Sā. mi/
nitaris q ſup.ego liber.i.non ſeruilis conditionis
operiar loris,quis ſerui cędi ſolent. Aeſc. ſic erit vt
dico.s.qꝛ loris vapulabis. Sā.O hominem impu/
rum.i.improbum,more antiquo.i. dico te eē ho/
minem improbum,ſed exclamatio, quam ſic in/
terpretor,vt ſatisfaciam aliquibus, qui niſi videāt,
vnde regimina dependeāt(vt eorum verbis vtar)
ſuo ipſorum animo morem gerere, ſatisfacere ne
non poſſunt,ea propter cum profeſſionis noſtrę
officio videamus incumbere,vt q̄ plurimis ſatisfi/
at,ſic familiariter interpretandum duximus. Sed
ad rem redeamus.Hicine.i.vtrum homines,aiunt
ideſt dicunt verum ſup.libertatem.i.facultatem li
berum agendi quodlibet , eſſe ęquam.i. ęqualem,
pares omnibus incolis,hic.i.Athenis?q.d. vt video
inter te et me non vr̄ ęqua,cum tu pulſes, ego va/
pulo tantum,et meam poſſideas,neq; mihi tui qc
quam liceat attingere.Aeſc. O Leno Sānio. ſi iam
ſatis debacchatus es.i.inſaniuiſti,deſipuiſti, a Bac/
cho dicitur bacchor aris,inde debacchor compo/
ſitum,in quo de auget non minuit. Iam audi ſi
vis.San.ne.i.vtrum,ego debacchatus ſum.i. inſa/
niui,ſęuiui verbis et verberibus in te.i. contra te,
an tu Aeſchine debacchatus es.i.ſęuitiam exercui/
ſti,tanq̄ bacchans et furibundus in me.i. contra
me. Aeſc,mitte.i.omitte,miſſa fac iſta per contem
ptum dicit,quaſi inepta,atq; redi ad rem.i.ad ne/
gocium,de quo agit.San. quam rem omittā ſup.
cum rem ipſam.s.puellam abduxeris,nam res pe
cunia intelligitur,vel id pro quo pecunia danda
eſt,quo.i.ad quem locum redeam,p̄ſertim cus do/
mus meę fores effregeris.Aeſc.ne.i. vtrum, iam.i.
nunc,vis me dicere.i. q ego dicam id quod atti/
net ad te.i.tibi prodeſt,et commodum eſt. San.cu
pio vt dicas quod ad me attinet,modo.i. dūmo/
do,dicas ſup.aliquid ęqui.i.aliquid quod nō mo/
do ſit vtile,ſed etiam iuſtum,ac honeſtum. Aeſchi.
Vah,interiectio ridentis,leno.i.puellarum redem
ptor ac venditor, quaſi nomen ſacrilegum eſt, et
iniuſtum.Leno ergo non vult me loqui iniqua.
i.iniuſta inhoneſta.q.d.minime eſt lenonis patro
cinari iuſtitię,hoc tamen ironice pronunciandū
eſt.San.Fateor q ſum leno pernicies,appoſitiue di
ctum.i.qui ſum deſtructio,perditio cōis.i.publica
lues adoleſcentium.i.iuuenum,et ſum iniquus pe
ſtis.i.lues, corruptio. peſtilentia adoleſcentibus in
quam periuris.i.ꝑdendis,qui ſequunt viam per/
ditionis,et interitus animę, tamen.i. quis ſim le/
no,tn̄ nulla iniuria eſt orta.i.incepta tibi et nata
a me.i.ꝑ me,vel ex meo facto.Aeſc.Nam hercle.i.
per Herculē et cum hoc q dixi te Lenonē,id reſtat
i.id qđ tu dixiſti reliquū eſt, vꝫ te eſſe ꝑniciē cōem
adoleſcentum,et peſtē ꝑiuris.Sā.q̄ſo.i.poſtulo.o Ae/
ſchi.redi illuc.i.reuertere ad illud ꝓpoſitum,quo.i.
a quo negocio vel ꝓpoſito,tu cępiſti.i.incępiſti. Aeſ.
tu leno emiſti illā puellā.xx.minis.i.xx libris,tn̄ ar
genti.i.tanta pecunia.s.xx.minę dabit tibi ꝓ illa,
quę res.i.quę datio argēti male v̄tat tibi.i.i tuum
malū cedat,ſeu in tuā cedat ē ↄuertat ꝑniciē, dixe Male v̄te re
runt veteres.Veruntn̄ eſſe Deū,qui rebus ad opina/
ta reuertētibus p̄eēt.Sępe aūt male cedit,qđ bonuꝫ
putat,et hoc ē male vertiſſe.San. Quid facies ſup.
vel dices,ſi nolo vēdere tibi illā puellā,quā tamen
iam eripuerat Aſchi. coges.i.cōpelles me vēdere.s.
Aeſc.Minime.i.non cogam te.Nā longe melius ē
mihi eā ſine pecunijs hr̄e.Sā.peto ſup.ita,nāq; me
tui id.s.ne me cogeres vēdere,et eſt ironia ↄtumax
ē ridicula.Aeſc.Neq; cenſeo eā puellā eſſe venūdā/
dam.i.vēdendā,q̄.s.puella ē libera.i.non ſeruilis cō
ditionis.Nā ego,aſſero.i.vēdico, aſſeuero, teſtificor
illā in libertatē manu mea.s.Nā aſſertores, ſeu vi
dices manu capiebāt quē aſſerebāt i libertatē, vel i
ſeruitutē,quēadmodū fecit Marcus Clau. Appij Cla
dij cliēs,q aſſerere volens i ſeruitutē filiā Virginei
plebei viri iniecit manū in eam ſuā ſeruam ex ſer/
ua natam appellans,ita hic Aeſc.aſſerere volēs in
libertatem puellas iniecit i eam manum liberam
eam eſſe aſſeuerans, Bene ergo inquit aſſero ma/
nu mea illā cā liberali.i.per cām ↄtinentem actio/

nem libertatis.Eſt enim cauſa liberalis controuer
ſia quę continet in ſe actionem libertatis. De qua
longe,lateq; agiť li.xl.Pandectarū titulo de libera
li cā.Dicimus autē aſſero te in libertatem, vel in
ſeruitutē.i.vīdico,ſiue aſſeuero, ſiue reſtituo te in
libertatem,cum diceris falſo ſeruus, vel redigo
te in ſeruitutē,cū falſo te aſſeuerares liberū.In eo
dem titulo de cā liberali legi hoc dicēdi genus aſ
ſeuerare ſe ex libertinitate in igenuitatem,pro aſſe
rere vel vendicare,vt ēt dicere poſſumus aſſeuera
re ſe ex ſeruitute in libertatē,ab aſſerendo dn̄r aſ
ſertores ſepius vindices libertatis,q̄uis et forſitā di
ci poſſent aſſertores ſeruitutis,quidni?cum aſſere
re in ſeruitutē ex libertate dicamus.Inde eiuſmo
di aſſertiones.i.reſtitutiones in libertatem, aut ſer
uitutē dn̄r vindicię arum,vel a vindicando.vel a
vindicio vitellior̄ ſeruo,q vindicta.i. virga ꝑtoria
primus libertate donatus eſt.Inde dn̄r vindicię li
bertatis,vel ſm libertatē vindicię ſeruitutis, vel ſꝫ
ſeruitutē.Inde iudex aliqs, vt fecit Appius Claudi.
decemui dr̄ ꝓferre,decernere , vel dicere vindicias
ſeruitutis,vel ſm ſeruitutē et ꝓpinqui, vt fecit Vir
gi.pater vna cum alijs cognatis dn̄r poſtulare,vt
vindicię libertatis,vel ſm libertatē puellę agitatę
in cā liberali ꝓnunciarēť.Sic ergo aſtrue lr̄aꝫ. Ego
aſſero manu mea illam cā liberali.i.vel in cōtro
uerſia de libertate,vel per cauſam liberalem intel
ligendo per actionem libertatis, quaꝫ continet ī ſe
cā liberalis.Nunc vide.i.ꝯſidera,delibera, vtrū vis
accipere argentum.s.viginti minas, an vis medi
tari.i exercere,tutari,defendere cauſam tuaꝫ.i.tuā
partem.s.tuum ius in hac cā liberali,quā in te pu
to intendere o leno,delibera.i.mente voluta, hoc
s.an vis accipere argentum,an meditari cauſam
tuam,dum.i.q̄diu redeo.Sā.proh ſupreme.i.ſum
me Iup.exclamatio eſt iraſcentis, et quaſi Iouem
ꝓteſtantis.q.d.o ſumme Iup.te inuoco in auxiliū
meum,vel imploro opem tuam, vel teſtor fidem
tuam,vel aliquid tale, eſt aūt exclamatio tragica,
in quam cum poeta incidit in perſonam inſani
entem introducit,vt prius,Proh Iup.tu homo re
digis me ad inſaniam,et hic.i.nunc minime.i.nō
miror eos ſup.qui occipiunt.i.incipiunt inſanire
i.fieri inſanos,ex iniuria.i.poſt acceptam iniuriā
q.d.Mirabar prius pleroſq; inſanos fieri per iniu
riam,ſed iam non miror,poſtq̄ ego ipſe per iniu
riam quam ſum paſſus inſanire compellor adeo,
vt exclamem proh ſupreme Iup. Subdit iniurias
quas accepit ab Aes.Ipſe Æſchinus eripuit.i.extra
xit per viꝫ me domo.i.e domo,vel,a domo mea.
Dicimus aūt eripio te malis cum datiuo,et a ma
lis cum ablatiuo,ipſe Æſchi.vulnerauit.i.ſauciauit
me,abduxit.i.violenter eripuit meam puellā, me
inuito.i.contra meam voluntatem,ipſe Æſchi.po
ſtulat eam puellam emptam tantidem.i. viginti
minis,dadier,paragoge.i.dari ſibi,vel poſtulat eā
emptam dari ſibi tantidem.i. pro eodem pretio
quo empta eſt.Tantundem dr̄ in nominatiuo ꝛ
actō,et tantidem in gtō abſq; caſibus alijs, et po
ſtulat eam dari ſibi tantidem,ob.i.ꝓpter hęc ma
maleſacta,quę in me exercuit .Donatus ait legi

in aliqbus codicibus totidem,ipſe Æſchi.infregit.i.
cum ſonitu illiſit,inflixit, incuſſit mihi hoi miſe
ro.i.infelici et afflicto,plus qngentos colaphos.i.
plusq̄ quingentas alapas.Inde colaphizo as.i.ala
pis aliquem cędere.Dicimus autem eleganter, in
cuſſi vel infregi vel illiſi aut infixi illi colaphum,
pro eo,qꝺ dicunt,dedi illi alapam.Iuuē. Nos co
laphum incutimus lambenti cruſtula ſeruo.Verū
ideſt ſed,enim.i.certe,quando.i.q: bene.i.multum,
promeruit.i.adiuuit,ꝓfuit, cui ꝯrium eſt cōme
ruit.Nam merere ſeu mereri,et ꝓmerere ſeu pro
mereri, ſigt̄ pręſtare beneficium, cōmerere autem
vel cōmereri ſigt̄ contrarium. Verum ergo q: be
ne ꝓmeruit.i.q: multum meruit,vt puellam ha
beret,hoc dicit per ironiam,fiat.i.habeat eam,ipſe
poſtulat ſuum ius.i.ſuum meritum,vel poſſet di
ci ſuum ius.i.ſuum meritum poſtulat, vt eaꝫ ha
beat,et hoc etiam per ironiam eſt ꝓnunciandū,
niſi velit intelligere eum adiuuiſſe eum in eo ꝙ
reꝑſſerit identidem Parmenonem cędentē cum Le
nonem.Hęc aūt omnia leno volutat apud ſe co
gitabundus,et varias rōnes agitans. Age aduerbiū
hortantis ſeipſum,iam.i. nunc cupio accipere ar
gentum,vel cupio eum habere eam ſi modo.i.ea
lege,ſi reddat.i.reſtituat argentum,quod pro ea de
di,ſed ego ariolor.i.diuino,auguror,ſuſpi cor,opi
nor,inde ariolatores,vt inqt Feſtus, dn̄r coniecto
res.i.diuini,ſeu diuinatores. Ego itaq; ariolor.i.
ſuſpicor,et diuino hoc qꝺ ſequiť,poſtq̄.i.vbi dixe
ro me dare puellam ſupple tanti.i.pro tanto pre
tio,videlicet viginti minar̄.Vbi aduerte tanti po
ni in gtō cum verbo non tendente ad ꝑtiū ſal
tem ꝓxime,q̄uis remote ad ꝑtium aliquatenus tē
dat.Ilico Æſchinus faciet teſtes.i.capiet teſtes (vt di
cit ſolet)de venditione facta,et tunc debebiť ꝑtiū,
teſtes inquam faciet me vendidiſſe puellā,de argē
to.i.quantum ad argentum reddēdū ſpectat, ſom
niū erit ſup.i.nihil erit tandē nihil ſolueť,neq; iue
nieť,quēadmodum cum aliqs ſomniat ſe accepiſ
ſe pecunias,tandem cū expergiſciť nihil inuenit in
manibus ſuis.Mox.i.ſtatim, dicet mihi q̄renti pe
cunias hęc verba,redi.i.reuertere cras,et ita ꝓcraſti
nabit de die in diem,quoq;.i.ēt poſſum ferre.i.to
lerare,id.s.redi cras,ſi modo reddat argentum de
bitum,quāq̄.i.q̄uis,id ſup.eſt iniurium.i. q̄q̄ diffe
re ſolūē eſt inferre iniuriā,et vexare ſuum credi
torem tot acceſſibus,et reditibus.Vel(vt ait Dona
tus(quāq̄ iniuriū eſt.i.moleſtum et ab iniuria ꝓ
fectum cogi vendere qꝺ nolis.Verū.i.ſed, cogito id
qꝺ res eſt.i.id qꝺ eſt verū,qn̄.i.poſtq̄, occeperis.i.in
ceperis,q̄ſtum facere.i.q̄rere ſic lucella per lenoniaꝫ
artem,iniuria.i.moleſtia adoleſcentū,eſt accipien
da.i.ſuſtinenda,patienda,toleranda, et muſitāda.
i.conſideranda cum ſilentio,et in aīo repetenda,
ac per hoc perferenda.Muſitare.n.ꝓprie a muſare
eſt frequentatiuum, ſignificatq; diſſimulandi cau
ſa tacere,dictum vel a,muto, vel ab m, quę litera
eſt nimium preſſę vocis, ac pene nullius adeo, vt
ſola omnium cū inter vocales inciderit , atterať,
atq; ſubſidiat Vir.Muſat rex ipſe Latinus.i.tacet cā
diſſimulandi.Deīde redit ad ſe inquies, ſed nemo
dabit

vindicię

Cōmereri

Ariolatores

Digitized by

dabit iniuriam, ſcilicet ita vt non erit opus muſitare, & ideo fruſtra, ideſt inaſſum, reputo, ideſt cogito, voluto, mecum, ideſt apud me, et in animo meo has rationes, ideſt hos faciendi modos, de quibus dictum eſt, puta de inferenda iniuria, aut de non ſoluendo debito.

ASC. NAm hercle etiam id reſtat, ſic intelligo. Nam hercle id. s. intuliſſe mihi iniuriam reſtat. i. reliquum eſt, quod non feciſti. facturus tamen es. Nouiſſimam autem omnium ſententiam ſic intelligo. Sed nemo dabit hęc. i. tantum quanti emi puellam, et ita fruſtra deputo mecum has rationes, quibus iudico ſufferendas eſſe iniurias illatas, poſtquam pecuniam habuero debitam.

SER. OBſecro. Incipit ſecundus actus. qui eſt de re Cteſiphonis ſub ſpē Æſchini, poſtquam deſcripſit perſonam vtriuſq;, hāc nimis durum accedit ad negocia, quę tamen oſtendent effectum, vel lenitatis, vel aſperitatis. Et hoc primum negocium a priori actu quodmodo pendet. cū, ideſt Demea vltra modum durus deſcribantur, vt in priori actu oſtenſum eſt, neceſſarie conſequit, vt filius duri occulte facta ſi quid mali aggredit. Ita q non per ſe, ſed per alium res ſua agiret. Durus enim pater, ſi reſciret, non pateretur. Item de lenitate alterius conſequit, vt filius omnia palam peccata, non ſolum ſua, ſed etiam alterius ſuo nomini libere aſcribat. Conuenienter igitur res Cteſiphonis ſup. ſpē Aeſchini tractabit in hoc actu, qui de patris confidens lenitate, rapit citharistriam a Lenone, quaſi ad opus ſuum. Ecce inducitur ī hac ſcęna leno, cui citharistria auffertur, et Aeſchinus cum ſeruo ſuo Par. qui auferat. Contra quos ita exclamat leno. O populares. i. o vos vicini mei, qui eſtis de eodem populo, miſero per plagas. In nō, q: ſine cauſa inopia a patrono. Otioſe. i. fruſtra, q̄ſi de nihilo, q: non eſt adhuc q multum doleas. Tūc vṫit ſe ad Par. O Par. iā intro hic. i. iuxta lenonem iſtum conſiſte, vt eum conſerues. Parmeno coepit timere eum. Ideo dicit quod reſp. Accede ſecurus ſum. Nota q: alios aſſultus in eum fecerat, vbi antea eum verberauerat Aeſchi. Poſtquam leno recognoſcit, q: Aeſchinus poteſtatem habebat eum verberandi, ſi vellet, transfert ſe ad pces, et cōminat ei de officio ſuo, q ſit leno. Iuuenes autem ideo non audent perturbare Lenones. ne irati a meretricibus eos elongarent, quas emptas adducebant, et vendebant, et in hoc homine deſcribitur proprietas Lenonis. Quia ita de talibus ſolent Lenones iuuenibus cōminari, & ideo dicit audi, Ego ſum Leno, et poſſum tibi nocere in meo officio. Meorum morum. s. ſi me nouiſſes lenonem, nūquam attigiſſes. In hoc deſcribitur proprietas iuuenum, qui ſolummodo ad pręſens poſſint habere quod velint, quare poſtea aliquam excuſationem leuem habent. Scio et non curo. At et non quilibet. At &c. fide opt. i. qui bene noui amicum meum iuuare i officio meo. Et huius rei quod dicas purgando te hanc iniuriam, nolle mihi a te eſſe factā, huius inquam rei aliquid non faciam. i. aliqd qd ad rem pertineat. i. ad hanc excuſationem. s. non faciam veniam, ſed perſequar meū ius, vt tibi male reſaciam. Nonī hęc veſtra dicta. Nollem eſſe factum, et ſi vis faciam tibi fidem per iuſiurandū, q non ees dignus hac. c. Poſtquam tu Par. nō audes ei aſſiſtere, abi pſt. &c. Tu hoc pcipis ſeruo. Cęterum. i. ſed, tu ipſe etiā nihil. i. non fa. hic o Par. i. intro. At enim. i. certe. Accede, poſtquam videt qd Par. non audet frangere fores, pcipit iterum vt cū obſeruaret, et ipſe inuadet domum. Accede illum. Parme. timide acceſſerat, & nimis erat remotus ab eo. Ideo dicit nimium abiiſti. i. ſeparaſti ab iſtuc. Si volo vt in ciuitate me ita affligas cōtumelijs. Iſtuc volo, Intellige interim Aeſchi. domum irrupiſſe, et puellam abſtraxiſſe. Ad quam auferendam manum cum Sānio porrigeret, percuſſit eū Par. dicens, bem ſerua modo, hi mihi. Tunc iterum percuſſerat eum Par. Non modo innueram vt ferires. Tu modo in hoc peccaſti, quod percuſſiſti. Sed potius pec. in illam aliam Par. quam tibi innuxi. s. in tenendo eum, q̄ inuerberando. Iterum coepit cogitare q palam in medio vico malam erat hominem ita tenere, iubet Par. diſcedere. Tamen quamuis iuſſi vt eum teneres, ideſt nunc iam, ſcilicet diſcede domum. Noſtin, quaſi iterum minatur ei ex officio. Tui, ideſt mę rei. An. q. d. Tu modo conuiciaris mihi dicendo. Regnum ne habes, et cetera talia, et hoc fortaſſe propterea, quia es ān domum tuam. ſed tamen hic ante ędes tuas nō erit melius. i. ſecurius &c. Loris, ideſt vinculum, operiere, ideſt ligaberis, vt videaris opertus loris. ideſt hicine, ideſt in ciuitate. Si Sa. modo vult eum mitigare cum habeat puellam. Aliquid ęqui. ideſt ęquitatis, ideſt quod non ſit nimis paruum. quod mihi offeres. Id etiam reſtat, quaſi dicat tu alios iuuenes decepiſti. Id, ideſt de me etiam reſtat vt decipiar a te, quaſi dicat quia tantę es iniquitatis, q euitare non potero quin me decipias. Nanque id. m. ir. neque fingit eam liberam eſſe, vt faciat deſperare Leno, et abſterreat eum. Nam aſſero manu mea illam eſſe liberali, cauſam, ſcilicet q poteſt ita legitime agere cauſam ſuam, ſic quilibet liber vel libera homini, ſcilicet mihi miſero meruit ir. fiat, ideſt habeat eam, ſuum ius poſtulat, ſcilicet quid iuuenes attinet huiuſmodi rapinas facere. Sed ego ariolor, ideſt dubito vtrum habiturus ſis argentum. an no. Mox dicet cras redi. Id quoque ideſt differre in craſtinum. p. f. ſi. m. &c. Verum, ideſt ſed modo cogito id quod res eſt, ideſt veritatem, q qui habet hoc vitę officium, ideſt lenocinium, oportet pati huiuſmodi contumelias, et hoc eſt, o tu aliquis quando inceperis eum, quem perſequor Ideo ponit quęſtum et non officium, q: lenonum et meretricum officium dicitur quęſtus, cum ſemper intendat ad quęſtum, ſed dico, quia libenter recipiam argentum, ſi non &c. Nota quia ideo ſolus inducitur loquens, vt deliberatione ſua talis reddatur, qui argentum libenter recipiat, et Cteſiphonis res tandem proſpera fiat.

TAce ego iam conueniam ipſum. In hac ſcęna actus eſt exemplum continēs vitę auarorum, qui ſępe in damnū ipſius auaritię ru- DON A

ſtionibus ruunt,ſimul etiam duorum inter ſe ne quam hominum ſpectanda quędam viciſsim et doloſa captio ē. Tace.c.c.i.tace ſi ꝑ aduerbio,ol bus dicitur,ſi pro verbo dicitur Ctheſiphoni maxime ſolicito et ſupplicationibus ob metus patris. Iam autem, non tarditatis eſt,ſed pręparationis ſignificat.

refert,qui ait concertationem fuiſſe parem, faciẽs Aeſchinum et lenonem,nam ſannio vult ſibi de beri pro eo quod vapulauit,quoḋ abſtulit illi Syrus,dicendo eum non verberatum eſſe,ſed potius concertaſſe,et proprie dixit concertationem ipm actum,nam certamen eſt res ipſa, de qua certat, vt cum eo lumbas ſagitta feriat vtrum prior decurrat ad metas. Vnde Vir. Velocis iaculi.c.e.p.i.n.u. at vero certatio ipſe actus, contentioque certantium eſt. Ille.u.u. vel vſq; de fiſsi, et eſt vſq; aduerbium ſignificans aut diu, aut multum. Tua.c.po teſt et nominatiuus et ablatiuus caſus eē,ſi nominatiuus, ē eſt eſt, et ſi ablatiuus, deeſt factū eſt. Adoleſcenti.m.

Certatio Certamẽ Virg. Vſq;

Bñ dicat ſecū eē actū, actus recte additum eſt,nā multa cupide accipimus,ita tamē vt male nobiſcū eſſe dicamus actū. Quid.i.s. eſt, illud ſupra poſt ſcęnam, ſi iam proſcęnio dicit, et vide q̄ ingenioſe Teren.qui ſupra ab Aeſchi. lenonis nomine fecit S.I. vocari, vt pote ab homine irrogante et feroci ad ętatem et negocium huc blande circumuenientem,honorificentius inducit cum lenone loqui, et San.enim vocatur. Sane qui in ſordidis profeſſionibus agunt vitam, honorifice nomine proprio appellas,ſed qui in ſplendidis artibus ſunt cōſtituti,gaudent artis nomine nuncupari, vt imperator,Orator,Philoſophus,ſic et in Eunucho. Audire vocem viſa ſum militis,apud ſe loquens meretrix,et poſtquam illum comminus videt. Salue mi Thraſo inquit non ſalue miles, quod erat duriſſimum,et mox irata perſonat. Miles nunc adeo dico tibi. Neſcio quid cō.cum hero arguit poſitum neſcio quid, vult enim ex illo audire vt nanciſcatur initium, quod perſuadendum coepit. Concertaſſe,oeconomia, honorifice nomen tractat, vt placidum ſibi reddat, et vt eum faciat ad contemnendam pecuniam liberalem,nam honeſtas adimit auaritiam. Concertationem cō. q̃ ille concertaſſe dixit, non ceſſum eſſe. Comparatam, proprie alias conſtitutam, et comparatam ad dictum Syri

Tetrametri Septenarij, & Senarij.

SYRVS. SANNIO.

TAce,ego met conueniam ipſum,cupide accipiat faxo,
atq; etiam
Bene dicat ſecum eſſe actū, quid iſtuc Sannio eſt quod
te audio?
Neſcio quid concertaſſe cum hero? Sa.nunquam vidi iniquius
Certationem comparatam,q̄ quę hęc hodie inter nos fuit.
Ego vapulando,ille verberando,vſq; ambo defeſſi ſumus. Sy.
Tua culpa. Sa.quid agerem? Sy. adoleſcenti morem geſtum
oportuit. Sa.
Quid potuit melius,qui hodie vſquam os pręburi? Sy. age,
ſcis quid loquar?
PECVNIAM in loco negligere maximum interdum eſt lu
crum. Sa.hui. Sy.
Metuiſti,ſi nunc de tuo iure conceſſiſſes paululum, atq;
Adoleſcenti eſſes morigeratus,hominum homo ſtultiſſime,
Ne non tibi iſtuc foeneraret. Sa. EGO SPEM PRETIO
non emo. Sy.
Nunquam rem facies,abi,neſcis ineſcare homines Sannio. Sa.
Credo iſtuc melius eſſe, verum ego nunquā adeo aſtutus fui,
Quin quidquid poſſem mallem auferre potius in p̄ſentia. Sy.
Age,noui tuum animū,quaſi iam vſq̄ tibi ſint viginti minę.

g.o.ab ętate adiuuatur ſententia loco,ideo adoleſcenti dixit,non Aeſchi.et morem gerere proprie lenonis et meretricis,vnde et ipſe ſic reſpondet, vt non fugiens dicat vſq; os pręburi. Adoleſcenti.m.g.o.cum emphaſi adoleſcēti pronunciandum eſt, ideſt qui facilius aſſentatione caperetur. Quid potui melius, ſubauditur morem gerere,et hoc ſubtiliter leno,cum morem gerendum fuiſſe in meretricis pretio dixerit Syrus Qui.h hodie autem non tempus ſignificat, ſed iracundiam eloquentiam ac ſtomachum, vt Vir. Nunquam omnes hodie moriemur inulti. Age, modo age corripientis eſt aduerbium. Scis quid loquar,legitur et ſcis qui loquar. Maximum eſt lucrum,bene additum eſt interdum, non enim ſemper. Si nunc de tuo iure conceſſiſſes, bene tuo iure,ne diceret,non erat res mea quam venalem habui,aut de tuo iure de lenonia dicitur,vt alibi, Meo iure vtar,vt potior ſit,qui prior ad dandum ſit. Ne non tibi foeneraret iſtuc, foeneraret

Foenerare

tum eſt,cum lucro redditum,et multiplicatum.Fę neraret ergo non Aeſchinus,ſed ipſa res in q̃ foeneratio eſt. Ego ſpē pre.non emo,ɔtra. Pecuniā in loco negligere maximum interdū lucrum eſt.

Nunq̃ rem ſa.ſm pſonam ſerui,leno qcqd agit ad lucrū refert,et ſic lucri genus dicimus eē Syrus

in ea ſit,vt idem,Nunq̃ dimoueas vt trabe cypria myrtorum pauidus nauta ſecet mare Illud Hi. dicit. Vt illo articulo oppreſſit,metaphora pſeuerans a ſcrupulo, ideſt lapillo, q nos in calceo latens pleruq; lędit,et oppreſſit, vel Aeſc. vel res ipſa,quam ſubijcit.i.quod ait emptę mulieres cōplures et cętę.

Dum huic obſequare,pręterea autē te aiunt proficiſci Cyprū
San.hem.Sy.
Coemiſſe hinc q̃ illuc veheres multa,nauem cōductā,hoc ſcio.
Animus tibi pendet,vbi illinc ſpero rediens,tñ hoc ages.Sa.
Nuſq̃ pedem,perij hercle,hac illi ſpe hoc inceperunt.Sy. timet,
Inieci ſcrupulum homini.Sa.o.ſcelem,illuc vide
Vt in ipſo articulo oppreſſit,emptę mulieris
Complures,ē item hinc alia quę porto Cyprum.
Niſi eo ad mercatum veniam,damnum maximumſt.
Nunc ſi hoc omittam,actum agam,vbi illinc rediero
Nihil eſt.refrixerit res,nunc demum venis?
Cur paſſus?vbi eras?vt ſit ſatius perdere,
Quam aut hic nunc manere tam diu,aut tum perſequi.Sy.
Iam ne enumeraſti,quod ad te rediturum putes?Sa.
Hocine illo dignumſt,hocine incipere Aeſchinum?
Per oppreſſionem vt hanc mihi eripere poſtulet?Sy.

a lenone, quēadmodum pſuadet, et notat rem, et lucrum et negocium meretricis, ē pſimoniū, et oēm pecuniam nominari.

Nunq̃ rē ſa.ſm pſonam,ſerui lenonem Syrus hortatur cum ipſum ad lucrum excitans, non ad honeſtatem. Neſcis ine.h.San.metaphora ab aucupibus, qui auibus capiendis effundunt cibū. Credo iſtuc me.e.vide comicum errorem vtriuſq; pſonę, et callidi lenonis,et caphoſiſſimi ſerui. Age,age nunc verbum eſt ſignãs dic,q: pprie eſt,vt conſentiāt pſuadenti. Tuum.a.deeſt liberalem. Quaſi iam vsq; ti.ſenſus.Quaſi numeres,vt aliquo deducas,ē in alijs ęſtimationem ɔſtituas,ē ſi non velis penitus ɔtemnas viginti minas,dūmodo huic obſeqꝛi velis. Quaſi iam vsq; ti.ſint,et eum nō pfectuꝝ dixit,ſed iam pficiſci,et non ab vno dicit ſe audiuiſſe,ne negaret,ſed aiunt ingt. Pręterea aūt,archaiſmos eſt figura.Nam veteres libenter coniunctiones multiplicabant. Emiſſe hic q̃.i.nuſq̃ hoc oñdit alias Terentius,ſed appparet ex ɔfeſſione lenonis vera hęc oīa eē, ē mira varietas eſt pficiſci, emiſſe,conductam,ne diceret pficiſci,emere,et cōducere nauem,et conductam nauim addidit, vt dilationem res hre non poſſit. Hoc ſcio.a.t.p. hoc,et correpte legi pōt,vt articulus demonſtratiuus ſit, ē pducte vt ſignificet aut hāc rem,aut hūc locum,ideſt Cyprum. Vbi il.ſpe.re.ex ſpe ſua vult Syrus oſtēdere,quod leno debebat ſperare,ideſt nō ſe accepturum modo. Tum hoc ages,hoc eſt exiges debitum.nam hoc agere dicimus eū, qui inſtat negocio ſuo. Nuſquam.p.q: exclamatio eſt, oīo per apoſiopeſim non complet. Inieci ſcrupulum hoi,hoc leno non audit. ſimul enim dicitur cum ille clamat,et ideo ſimul legi non pōt, et hic oñdit Syrus,q: hęc ɔſilio locutus ſit. Quę por.Cy. hanc inſulam dictam,vel q: veneri ſacrata ſit, vt Hora.Sic te Diua potens Cypri,vel quod mercatus

Eſcare

Agere

Cyprus

Hom.

Itē hinc alia, in lenonis mercibus

Mulieres complures,ſyllepſis. Empte, legitur et empta.

Niſi eo ad mer.u. eo nūc aduerbiū eſt loci, ideſt Cyprum. Mercatus autem locum tēpus ſignificat.

Mercatus

Damnū ma.eſt, quia et hoc damnū mulieris in ptio eſt.

Nunc ſi hęc omitto,quod damnū eſt.s.hoc autē dicit negocium cū Æſchino. Actū agam,pucbiū i.nihil agā.qd.n.in iure ſemel iudicatū fuerit,reſcīdi et iterum agi nō pt.ſic in Phor.Actū aiunt ne agas. Nihil eſt,none nihil eſt pro nulla ſpes eſt. Refrixerit,pro refrigeſcit. Vt ſit ſa.p.per hyperbolem hoc accipe.nā non ɔuenit perſonę lenonis tē damna ɔtemnere. Hic ma.dum non nauigo. Tum pſ.cum rediero. Iam ne enu.finxit Syrus ſe non intellexiſſe qd apud ſeipſum leno locutus ſit adeo,vt illi aliud ait,q̃ ille ſecum diſputauerit. Id quod ad te rediturum pu. hoc dicto tm̄ illum accepturum ſigt,quantū dederat in puella. Nam hoc ad nos redit,quod a nobis abierit,ē dicē do rediturum,oñdit ſup.xx.minas nihil illum ſperare oportere.ſic enim ſupra.Minis.xx.in illā emiſti,q̃ res tibi vertat male. Hocine il.idi.eſt,huiōi comploratio ſummam deſperationem lenonis oſtendit. Hocine inc.quaſi de magno facinore dixit,vt in Heauton.Vide quod incipit facinus. Aeſchinum,cum laudatione dixit,quaſi quē nō deceat malefacere,et vide q̃ omnia experiatur potens,et miſer ob recuperanda rem ſuam. Vt.h.m.e.p.non dicit de qua,q: de illo ſermo eſt. Poſtulet,velit,aut ſperet.Ci.Vt tēporibus.r.p.cedat nūc poſtulandū.i.cupiendum,aut expectandū. Eripere.p. dixit non eripuerit,tanq̃ non ad ſi fecerit,et ſic loquunē,qui nolunt circa ſe pſeuerare iniuriam. Labaſcit.h.p ſe dr,et pprie dicit labaſcit,vt et ſuam inſtantiam et cunctationem tarde incipientis ɔſentire monſtraret. Nā inchoatiuum

Actum agam

Poſtulet Cice.

Labaſco

verbum eſt,et eſt metaphora ab arbore ſiccante facta,quę nullis ſucciſa ictibus ferri, tandem incipit in caſum ponderis,ruinamq; minitari. Hoc n.h.hoc clare et ſubaudiendum eſt qđ dicam vel dicere. Vide ſi ſa.p.non placet dixit,ſed ſatis placet,veluti magnum conſilium ꝓhibiturus. Potius q̃.u.i. oratorie cō paratione peioꝝ dicit hoc eſſe qđ ſuggerit eli gendum.

tum eſt autem a captiuis ſaltem, qui nihil aliud ꝑter ſaluum auctorem petant. Scio te.n.u.a.h. a.mea,figura per quam oñdit ſe fideliter quod ꝓmittit.Vir.scio.m.e.d.e u. Memorem me di.figurate inducta ꝓmiſſio ṗmioꝝ,et bene vtrunq; narrat,naꝫ non ꝯtinuo q̃ memor eſt,et gratus eſt. Memor enim eſt q apud ſe meminit,gratus, q meruit ꝗs vocari,duꝫ vicem reddit. nam multi ſunt memores, ingrati tñ. Sedulo.i. ſic ꝓmittit, vt nihil ſuum inter eſſe credat. Sedulo, ꝺ induſtria, ſine dolo. Sed Cthe. n.I.eſt.d.a. apparatus

Labaſcit,vnum hoc habeo,vide ſi ſatis placet,
Potius q̃ venias in periculum Sannio,
Serues ne,an perdas totum,diuiduum face.
Minas decem corradet alicunde.Sa.hei mihi.
Etiam de ſorte nunc venio in dubium miſer.
Pudet nihil,omnes dentes labefecit mihi.
Preterea Colaphis tuber eſt totum caput.
Etiam inſuper defrudat?nuſquam abeo.Sy.vt lubet,
Nunquid vis quin abeam?Sa.immo hercle hoc quęſo Syre,
Vt vt hęc ſunt facta,potiuſquam lites ſequar
Meum mihi reddatur,ſaltem quanti empta eſt Syre.
Scio non te vſum ante hac amicitia mea.
Memorem me dices eſſe,et gratum.Sy.ſedulo
Faciam,ſed Cthesiphonem video,letus eſt
De amica.Sa.quid quod te oro?Sy.pauliſper mane.

Diuiduũ Diuiduũ fa. hoc eſt diuide figura macrologia. Diuiduꝫ a diuiſiõe. Dimidiũ Dimidiũ a dimenſiõe dicimus. Minas.d. ſcit illũ.xx. poſſe accipere, ſꝫ iccirco agit, vt oportet leno quod paulo ante nolebat. Corrodet.a.aliunde dictum eſt,q̃ſi non habentis.nã nec ipſa in promptu ſunt. Sors Hei mihi etiam de ſorte nunc venio miſer in dubium,ſors eſt ſumma cui extrinſecus requiritur foenus.ergo ſortem dicit de ꝓtio,quo empta eſt.i.viginti minis,et vide illũ dãnum potius exclamare,q̃ iniuria. Nunc.u.i.d.i. Virg. in periculum.Virg.Nec ti.de.indu.o. Indubiũ Omnes.d.l. iniuria lenoni nunc dolet,cum adiuncta damno eſt vt ſupra.Muſitanda,ẽ accipienda cum q̃ſtum acciperis,vel iccirco enumeratis contumelijs adiecit. Etiam ins.def.vide vt eadem. q̃ dixit ſupra repetat ſed ardentius tñ et cum auxeſi.Sic et Virg. Virg. In maius repetit.q.d.s. Colaphis tuber eſt totum caput,Tuber Tuber eſt genus cibi collectum ex tumentibus,et q̃ſi ꝑgnantibus harenis,plus autem hoc,q̃ ſupra dixit.ſupra eni dixit,plus q̃ngentos colaphos infregit mihi,hic vero Colaphis tuber eſt totum caput. Etiam ins.def .auxeſis apta lenoni auaro, nam honeſtior perſona non hunc ordinem fecerat. Defraudat,fraude decipiat. Nuſq̃ ab eo,hẽ dictum vim hꝫ comminantis.niſi illud cum contemptu ſuſcepit Syrus. Vt lubet,negligenter rñdet vt rogetur a lenone. Nunquid vis quin.h. hęc eſt plena locutio, necnunqd vis deſiderat ſupplementum,et hoc vti dcõ adoleſcentes ſolent. Qui nunc q̃ie ſiqt. Immo her.h.q.vt.h.s ipſe ſibi ſatiſfaciat. Vt eniꝫ, quoquo modo ſiqt diuerticulum ad pces faciens. Potius q̃.l.s.q: dixerat Æs. nunc vtrumuis argentum accipere, an cãm meditari tuam. Meum mi.r.ſortem, quam ſolam ſupra recuſabat,et oratorie.non enim; qđ emi dixit, ſed inuidioſe meum mihi reddat ſaltem ,na

in ꝓſcenio,ꝑſonaꝝ,tũ ꝯſulto ꝯſilio finguntˀ a poeta tanq̃ ſuperueniant alijs rebus in medio poſitis, quę ipaꝝ interuentu finiantˀ,et mire q̃ſi ex argumento fit,vt futuri actus ſui antq̃ loq incipiant, deſcribantur. Letus eſt de.a.hoc lentius ẽ ſummiſſe. Quid te oro,deeſt agis,ẽ deeſt ego. Quid te.o.aut ſi quid,autˀꝑp quod ſubintelligimus,vt ſit. Quid non reſpondes de eo ꝑpter quod te oro,aut ſi quid te oro,ẽ q̃ bene faſtidioſum lenonem facit ſyrus vt optans,ille deſperando viginti minas accipiat,nam et ſupra non intendenti dicit toties in vno ſenſu,hoc idem Syrus. De amica, poteſt et interrogatiue pronunciari.

GVI.

TAce egomet etc.In hac ſcena duoꝝ neq̃ hominum ſpectari põt q̃dam captio doloſa, pariterq; auaroꝝ vita accingitˀ,qui ſępe in damnum ipſius auaritię rõnibus ruunt.Sy.Syrus ſeruus primo alloqtur Cthesiphonem.deinde contit ſermonem ad Sã.et q: Cthesipho maxime felicitus erat ob.metuꝫ p̃ris,iõ dicit illi ſeruus tace.i.noli q̃relas ꝓducere,ſed potius eas ſiſte.egomet conueniam,ideſt alloquor ipm lenonem.Iam ideſt ſtatim.faxo,ideſt faciam,reperitur et faxim pro fecerim.Faciam ergo q: ſup.accipiat pecunias.et ſit cõtentus,neq; conqueratur cupide,ideſt libenter, atq; etiam faciam q: dicat bene actum eſſe ſecum,ideſt bene ſibi contigiſſe,ẽ ſe eſſe feliciſſimum et fortunatiſſimum in hoc negocio.Deinde acta opportunitate aggreditur leno.Sãnio. quid iſtud eſt, ideſt ſibi vult,q: audio te concertaſſe, ideſt contendiſſe cum hero,ideſt dño,et qdem vſq; eo,vt ad manus ſit puentum.neſcio qd,ideſt neſcio ꝑpter quam cauſam.San. Nunq̃ vidi certationem comparatam, ideſt

Cõparatus

Certatio & certamen

idest concitatam, cõmotam, pturbatam, iniquius. i. iniustius. Certatio est actus, continuus q; certantis, sed certamen est res ipsa, de qua certat̃ interdum tñ diligens lector certamen, p certatione inueniet. Nunq̃ inq̃ vidi certationem comparatam iniquius, q̃ hęc certatio, quę fuit hodie inter nos, ambo. i. ego & ipse Aesc. defessi sumus. i. defatigati, ego defessus sum sup. uapulando, in passiua significatione. i. dum verberarer, ille Æsc. defessus est verberando,

Vsq; pro diu

vsq;. i. diu, multum, vel assidue, et est aduerbium. Sy. tua culpa fuit sup. quę effecit vt ita vapulares, vel id factum est tua culpa, in ablñ. i. per tuam culpã. Sã. Quid agerẽ? i. agere possẽ? Sy. oportuit morem gestũ, pro gerere, idest oportuit morem gerere, seu obtemperari adolescenti Æschino. San. Qui. i. quõ potui melius morẽ gerere, qui pbui. i. obtuli, os. i. faciem percutiendã. s. hodie, vsq;. i. assidue. Hodie hic non tps signt sed iracundiã, eloquentiam, ac stomachũ. Virg. Nunq̃ hodie ẽs moriemur inulti. Sy. age, hic corripientis est aduerbium, scis qd loquar, interdum maximum est lucrũ negligere pecuniã, in loco. i. vbi opportunitas postulat. Locus. n. sępe poni inuenit̃ pro opportunitate, seu occasione. q. d. interdum cõmodum ẽ pecuniã negligere, sed non semp vt in hac parte. Sã. Hui, interiectio ridentis: quasi leno rideat dcã serui et ptemnant. Sy. si nunc pcessisses paululum de tuo iure. i. si paululum tuũ ius ptermisisses, tuum ius dicit Dona. hic tuam lenoniã duritiã. Vel sic intellige. si paululum non habuisses rõnẽ tui iuris, quod est non vẽdere tuã rem si nolis ita, q; fortunam pñtem esses securus capiendo pecunias ab adolescente, et illi morẽ gerendo. Dici aũt sępe numero solet. interdũ necesse est de suo iure pcedere. i. quasi suum ius relinquere, et seq̃ fortunas pñtẽ, quę offert̃, vt hic, ita vt non sit semp seqẽdus iuris rigor, sed interdum ab eodem declinandum, atq; deflectendũ. Dici ẽt solet vulgo, multu de suo iure dimisit ire, vbi ẽt dicendum, multum de suo iure pcessit. Sed ad tenorẽ tex. redeamus. Atq; si morigeratus esses. i. mores gessisses, et obtẽperasses adolescenti Æsc. Morigeror aris deponens, et morem gerere idẽ signt, si hęc fecisses metuisti o tu hõ stultissime holum, ne. i. q;, istud argentum. s. qd potuisses hẽre, si paululum de tuo iure pcessisses, nõ foenerare tibi. i. non afferret, non pareret tibi foenus. i. lucrum. Nam (vt ait Dona.) aliqd dr̃ foeneratum, qd cũ lucro redditũ est, atq; multiplicatũ. Interdũ tñ foenerare actiuũ, et foenerari deponens significat dari alicui pecunias ad vsurã. i. quę ab accipiente cũ lucro reddant̃, et multiplicent̃. Pręterea foeneror aris interdum est passiuũ a foenero, interdũ signt accipere ad vsuram, vt si ita dicã. Ego a Ioãne ∫um foeneratus pecunias, q multis alijs foenerat pecunias inq̃. Itaq; talis ẽ sensus. Tu tua auaritia ductus noluisti caper̃ pecunias tibi nunc oblatas, et ita tunc occasione caluã in dãnum incidisti, & hoc fecisti metuens, q; ea pecunia non afferret tibi lucrum, quemadmodum tibi quotidie attulisset ipsa puella q̃stum faciẽdo tibi. Sã. ego nõ emo spẽ. i. expectationem futuri boni, vel lucri pcio. s. ne-

Hodie Virg.

De iure suo paululum cedere

Foenerare foenerari

gligendo pecuniã quã hẽre pñtem possim, p̃ dcm serui q dixerat. Interdum esse cõmodũ in loco pecuniam negligere spe videlicet futuri boni. Sy. nũq̃ facies res. i. nunq̃ accumulabis diuitias, nunq̃ augebis rem familiarem, seu substantiã, seu nunq̃ cõgreges peculiũ pingue, vel nunq̃ pgregabis pecunias, aut lucrum non facies, et vtilitatem, seu cõmodum. Nam et litẽ et meretricis negociũ ẽ lucrũ et cõmodum et pîmonium et rem pecuniã nominari rem, aium aduerti ex scriptoris pôt. O Sãnio abi. i. discede a tua pfessiõe sordida, quã nescis exercere, nescis inescare. i. arte et astutia fallere, seu decipere, et irretire hoies. Tractum est aũt ab aucupibus q per escas effusas in terra aues capiunt. Idõ dr̃ anceps aues inescauit. i. sparsit escas, vt illic cõsidant aues, retibusq; irretiant̃. San. Credo istud qd dicis esse melius. i. esse cõmodius, et aptius. Verũ. i. sed ego nunq̃ fui adeo. i. ita astutus. i. callidus cautus, qn. i. q non mallem potius (diligentis hic ẽ) auferre. i. arripere. in pñtia. i. sine dilatione, q̃ in futuro, qcqd. i. oẽ quod possem auferre, seu celeriter arripere, vel qcqd possem. i. q̃cunq; rem possem facere, sed superior snia melior. Sy. Age, hic verbum est, et signt dic. pôt forsitan non inepte dici aduerbium ȝ hortantis. Nam hic hortat̃ lenonem vt attẽdat ad verba sua, et ea exaudiat, ac persuadenti cõsentiat. Noui tuum aium liberalem. s. qui sup. ptemnas argentum p puella arrepta, quasi. i. tanq̃, iaȝ. xx. minę. i. viginti librę, sint tibi. i. q̃si iam habeas. xx. minas pstitutas et assignatas, vsq̃. i. in aliquo loco. q. d. noui tuum aium sic liberalem, q; non cures istas. xx. minas repetere ab Æschino, aut ctesiphone, sed iam earũ ęstimationem tibi pstitueris, & assignaueris in alijs mercibus, in qbus sis recuperaturus istas minas pditas dũ. i. dũmodo, obsequaris. i. ipendas obsequiũ, et facias, vt dicunt, placitũ, inepte tñ, huic. s. adolescenti, aũt. i. sed pterea. i. sup. p̃terea pdcã aiunt hoies. s. hoc est fert̃, dr̃, rumor est te pficisci. i. q̃si iam arripuisse iter. Cypũ. i. in illam insulã Veneri psecratã. q. d. vis illuc ducere puellas hic emptas, qbus illic q̃stũ facias, vbi Venus colit̃. i. libido exercet̃, ppea ars illic lenonia locũ hs, vel ẽt pficisci dr̃ potissimũ in Cypũ q; mercatus ĩ ea vigeat, et negociatio exerceat̃. San. hem, interiectio indignantis et stomachantis ob inuentionẽ istã. Sy. pseqūt̃ qd incoeperat Syrus, quo loquente dixerat leno hem. Aiunt inq̃ te coemisse. i. emisse, cõparasse, hic. i. ex Athenis multa sup. mercimonia, seu vęnalia, q̃ veheres hinc illud. i. in Cypũ, bñ aũt dixit veheres, q; vehunt̃ pprie. quę naui portant̃, vñ vectores. Aiunt ẽt naui pductã. i. retentam p ptio pmisso q̃ tuas sis vecturus, scio. i. noui hoc. i. hanc rem, vel hunc locum. s Cypũ, vt interptat̃ Do. vel dic scio q; sup. aius pendet tibi. i. q; aius est iam totus pnus, ppensus et inclinatus ad eũ locũ Cypũ, adeundũ, ac ppea iã non curet repetere istas minas, et aliq codices hñt hic, q̃si iam in eo loco eet eius aius p cognitionẽ, vbi. i. qñ, vel postq̃ rediens illic ex Cypro, vt sup. spero. i. credo et opto, tũ. i. tũc ages h. i. exig. s debitum, nã hoc agere dicimus eũ, qui instat negocio suo. Sã. Nusq̃ pedẽ moneo sup re

Facere rẽ

Inescare

Age

Vehere

Hoc age

vel ꝑtero,hoc eſt nuſq̄ non ſolum vado, ſed nec
moueo pedem q̄dem,quod minus eſt q̄ ire.Hercle
perij.i.pdit9 ſum,illi adoleſcentes inceperunt hoc.
i.hoc ꝯſilium inuenerunt a me eripiendi puellā me/
am hac ſpe.s.q: ſperauerunt me ꝓfectur9 Cyprum.
Sy.hoc dixit Sy.q̄diu exclamabat leno,et diē ſum
miſſe,vt non audiat.Leno timet,inieci.i.īmiſi,in
cuſſi ſcrupulum.i.moleſtiam,ſolicitudinem, et aſpe
Scrupu ritatem homini.s.lenoni Scrupus, inde ſcrupulus
lus dr̄ lapillus breuis ē aſper latens in calceo,ingerēſq;
moleſtiam et ſolicitudinem ſua aſperitate,de eo ſa/
tis prius dcm̄ eſt.San.O ſcelera?Exclamatio,admi
ror ſup.ſcelera hoꝝ hoīum.Vide.i.ꝯſidera illud qđ
ſequitur,vt.i.qualiter ipſe Æſchinus,vel res ipſa,quas
ſubdit.s.quod res ſuas iam hꝫ coemptas, oppſſit.i.
leſit me in ipſo articulo.i.in ipſo,vt ita dicam,pū/
cto,quo mihi ad mercatum erat eūdum;complu/
res.i.multe mulieres ſunt empte,et item.i.ſilr̄, alia
Venio ꝓ ſunt coempta,que porto hinc.i.ex Athenis Cyprū.
vado Niſi venio.i.vado,eo.Nam eo pro venio,et ediuer/
ſo ſepe poni inuenit̄,niſi venio eo.i.Cypꝝ. Eſt eniꝫ
Merca/ hic eo aduerbium ad locum,ad mercatū.i. ad ve/
tus nundandas merces meas.Mercatus aūt quarte in
flexionis ſignificat et locum mercature exercende
deſtinatum.Itēꝫ mercatus ſigt̄ tempus in quo ho/
mines in aliqua loca confluunt ad negociandum,
et mercaturam exercendam. Itaq; eleganter dici/
mus vado ad mercatum in Hiſpaniā,vbi dn̄t va/
do in mercaturam.Niſi ergo vado eo ad mercatū
damnum maximum eſt mihi.s.i.multum dāni
facio non eundo nunc, ſi omittam hoc negociū.
s.cum Æſc.agam actum.i.nihil agam proueibiū
eſt,nam quod in re ſemel iudicatum fuerit,id re/
ſcidi et iterum agi ſeu retractari non poteſt,vbi.i.
poſtq̄,rediero illic.i.ex Cypro,nihil eſt.i.nulla ē reli
Referre qua ſpes,res.i.totum negocium de hac oppreſſio/
ne, refrixerit.i.iam deſinerit eſſe recens, iam ɔſer/
buerit,iam non erit noua,ſed iam obſoleta, et re
iecta,dicetur q; mihi ſup.a iudicibus nunc,ɔmū.i.
tandem,ſero.poſt tempus venis ad agēdum de re
iam ſopita,cur paſſus eſt tādiu te opprimi?nec intē
deris actionem, ſeu cur fuiſti negligēs,et remiſſus,
ac nimis patiēs, qui iniuriam hucuſq; in corde
portaueris.Vbi erras?cum tempus erat agēdi,vt.i.
ita q;,ſatius erit.i.melius erit pdere pretium puel/
le.q̄ aut manere hic tādiu.i. tanto tempore, quo
non nauigo,aut perſequi ius meum in iudicio,
tum.i.nunc,cum rediero.Sy. Syrus fingit ſe non
intellexiſſe omnia iſta, que locutus eſt leno, illiq;
aliud proponit,ne.i.vtrum,iam enumeraſti.i. co/
putaſti,id quod putes rediturum ad te.s. pretium
puelle,quod tibi redibit,quoniam prius tua burſa
eſt profectum,cum eam emiſti.San. ne.i. vtrum,
hoc.s.quod ſequitur eſt dignum illo Æſc.q.d. non
decet iuuenem in hec mala prorumpere, hocine.
i.vtrum,decet ſup.Æſc.iuuenem ingenue incipere
hoc.i.in ſua iuuentute incipere maleſacere.q.d.
non decet, deinde ſubdit q; eum dedecet.videlicet
vt poſtulet Æſc.i.velit,aut ſperet,aut expectet, eripe
re.i.auferre,abducere mihi hanc.i. meam puellaꝫ
per oppreſſionem.i.per leſionem et offenſionem,
et per impetum, ac violentiam opprimendo me
emptorem.Sy.dicit ſeruus hoc verbum apud ſe in
dicans illum lenonem iam remitti , neq; ita eſſe
inſtantē vt prius,leno labaſcit.i.animus cadit,vt Labaſce
Ciceronianis verbis vtar, ita q; eius aīus inclina/ re
tur et corruit,habeo dicere ſup.vel quod dicā hoc
vnum.i.hoc tantum,vide.i.conſidera, delibera ſi
ſatis placet,ne.i.vtrum, ſerues.i.velis ſaluare et re/
cuperare, ſeu conſeruare,an pdas totum.i.puellas
et pretium potius, q̄ venias ī periculum, face pro
fac.dimidium.i.fac diuiſionem,hoc eſt diuide,et Dimiduū
declinatur hoc dimidium dui. habemus etiaꝫ di Dimidiū
midius a um, dimidium autem dr̄ a dimenſiōe,
diuide ergo illas viginti minas per medium,ipſe.
Æſc.non habēs pecunias de ſe corradet.i. difficul/ Corrade/
ter contrahet,comparabit,abducet, auellet, extor/ re
quebit,eximet, abſtrahet, aliunde.i. ab alio loco,
vel ab alia occaſione,decem minas, que ſunt pro
parte media.Abradere ſignificat per vim auferre. Abradere
San.hei mihi.i.dolore afficior,etiaꝫ nunc ego mi/ Sors
ſer Venio in dubium.i.in periculum,de ſorte.ideſt
quantum ad ſortem.i.ſummam principalem,qua
empta eſt puella,videlicet.xx.minaꝝ, ſors enim ē
ſumma,cui extrinſecus requiritur foenus,ait Do/
na.nihil pudet eum ſup.vel nihil.i.non, vel neq̄q̄
pudet eum male facere.s.Æſc.q.d. nullatenus eru/ Labefa/
beſcit male agere. Labefecit.i.labare,hoc ē ruere fecere
cit,et decidere,ac fregit mihi omnes dētes.pretrea
i.inſuper,totum caput meum eſt tanq̄ ſup. tuber. Tuber
i.tanq̄ illud genus cibi naſcēns intra terrā,qđ ru
ſtici truffam vocant. Eſt aūt tuber, vt ait Dona.
genus cibi collectum ex tumentibus,et q̄ſi ꝑgnāti/
bus arenis.Nunc ergo dicit totū caput meuꝫ ē ita
tumens et inflatū,vt tuber, colaphis.i. ꝑ alapas.q.
d.ex frequētia colaphoꝝ totū meum caput ē tur/
gidum,ē inflatū,et inſup.i.ꝓter ꝑdicta,ɔfraudat.i.
decradit,deterit,ꝑ fraudem deducit ɔ ꝑtio a me da
to ꝓ puella,ac ꝓpterea nuſq̄ abeo.i.non ꝓficiſcor
in aliquē locum ad mercatū,ſed agā aduerſus Æs.
Sy.vt lubet.i.quēadmodū vis facito, tuo ipſius ar/
bitrio relinquo.q.d.nō curo,ɔinde fingēs velle di
ſcedere inqt,nunqđ vis aliqđ aliud a me ſcire,vel
mihi dicere,qn.i.quinimmo,abeā.i.diſcedā,poſtq̄ in
terrogauit nunqđ vellet,ſtatim ſubdit, ē q̄ſi corri/
gēdo ſe inquiēs,melius eē vt diſcedat. Do. dicit ibi
capi qn pro q̄re,ē tūc eēt ſenſus, q̄re diſcedam.Sā.
Immo.i ſed hercle q̄ro hoc qđ ſequitur o Syre, vtut.
i.vtcūq;.i.q̄litercūq;, ſeu q̄uo hec facta ſunt ab Æs.
q.d.dimiſſis oībus offenſis,meū.i.res mea,hoc ē vel
puella,vel ꝑtiū reddat mihi potius,q̄ ſeqr lites.i.po Saltem
tius q̄ litigemus,ē agā i Aes. ſaltē.q.ſalutē, hec ꝑti/
cula nata ē a captiuis,q ceteris rebus ɔſperatis ad
minus(vt dici ſolet)ſalutē petūt,ſaltem inq̄ reddat
mihi tm̄ q̄tum.i.q̄to ꝑtio empta ē.s.puella.Sy.ſcio
te nō eē vſum an hac.i. an h̄ tp̄s mea amicitia, ſi Memor
hoc feceris.dices me eē memor recordādo bn̄ficium Gratus
ē gratū repēdēdo,ſeu grās referēdo.nā memor ē,q
apud ſe meminit,gratus,q vicē reddit, ſeu vices re
pēdit,multi aūt ſunt memores,īgrati tn̄.Sy. faciā
ſedulo.i.laborabo vehemēter,iſtāter,de īduſtria,ſi/
ne dolo,vt ibi tuum reddat, ſed video Ctheſipho/

nem.pparatio ad aliam scenam eſt. deinde lętum ē sūmiſſe ſubdit,ipſe lętus eſt de amica.i.pp amicā, q̄potius.ē.Sā.q: leno videbat in aliū occupatū Sy: timuit ne non intellexiſſet,qd̄ eū rogauerat, et iō eum interrogat, qdnā ſit illd̄ qd̄ rogauerit,vt ſaciat periculū teneat Syrus memoria, necne. qd eſt ſup.

venis.Ad hoc redit res.vt ſit ſatius pdere totum, q̄ aut nunc.i.in pñti manere.Tam diu.donec placi tum deducatur,et ita dimittere iter Cypri, vbi ma ximum vtilitatis eēt.Aut tum.i.poſtq̄ rediero pſeq placitum,cum quaſſa eēt illa placitatio. Cum Sy. videret eum ita ſecum murmurare ait.Iaʒ ne etc.

qd̄ oro te? naʒ oro te git duos actōs.i. qd eſt qd̄ te fa cere velim? Sy.mane.i. ſiſte verba, deſine loq, tace, expe ćta, habeas patiētiam.

Tetrametri Iambici.

CTHESIPHO. SYRVS.

ABs quiuis homine (cum eſt opus) beneficium accipe re gaudeas.

Verum enim vero id demum iuuat,ſiquidē ęquomſt bencfacere is facit.

O frater frater quid ego nunc te laudem?ſatis certe ſcio.

Redditu- ram.i.red- dēdam. q. d. delibera ſti apud te quantū in de recipias. hocine in- cipere, ſciliʒ decuit. ait eum.Laba ſcit. Poſtea

Paulisp Parũper Aliquantisper Tantisp Dumtaxat paulisper.ideſt aliquandiu. nam parumper, pau- liſper aliquantiſper, dumtaxat dicuntur de tpe. ſimilr̄ et tantiſper qd̄ eſt tandiu.

ASC. ILlud.Credo iſtud melius eē.etc.Sānio dicit irri dendo sniam Sy.dicens. Ego credo iſtud, quod dicis,concedere de iure ſuo et differre ſolutio- nem eē melius ad ineſcandū hoīes,'et ad multūʒ lu crandū.vey: ego nunq̄ fui ita aſtutus (aſtutia vʒ, quā Syrus intēdebat,cū ſe multo ſagacius ſentire putet) qn.i.qd̄ non mallē potius in pñtia auſerre qcqd poſſem,q̄ expectare ſpe maioris lucri,vt faci unt ineſcatores.Illud quod textus hʒ minas decēʒ corradet alicunde.i.in aliq̄.melius puto q̄ aliūde.

SER. HÆc. Inducit Syrus,q Sānionem iam delibe- ratione ſua aliquantulū ꝗ motuʒ ad hoc,vt argētūʒ recipiat magis calliditate ſua ad ar gēti deſideriū cōmoueat.Ita vt cu3 ſummā pecunię quaʒ dederat,redderet Aeſchinus,beñ ſe indicat.Et hoc facit Syrus inſtigatione Æſchini eum orantis. Cui ita rńdet.Tace etc. Age.callide eum tractat.Pri mū pſuadet vt condonet, poſtea vt dimidium reci- piat,vt ita ſe beñ indicet,ſi totum ad vltimū poſ- ſit hr̄e.Nunq̄ facies rem tuā.i.vtilitatem,q: ſtolidus es. Abi.i.fuge hinc.q̄ neſcis.i.neſcit etc.Credo iſtud.i. ineſcare.noui tuū a.s.non.amas ſpē,ſed velles hr̄e illud qd̄ pro ea dediſti.Et iō tu.s.ſi ſecurus, q̄ſi vſq̄ i.in aliquo loco ſint tibi.xx. minę. Dum.i.tm̄mō. obſequare huic.i.dño meo.s.facias qd̄ ipſe expetit. q.d.cum ſolūmō ingnis ſummā,quā dediſti, ſecu- rus potes eē.q̄ſi iam hr̄es.et iō dñm meum noli ingetare.Pręterea illud ē iteꝝ,q̄re debes recipe ſum- mā pecunię tuę,q: feſtinas ad cyprum.Hem,dolet Sānio,eos pſenſiſſe iteꝝ cypꝝ. coemiſſe multa.i. meretrices.h.i.ad Cypꝝ pendet tibi aīus . vbi illinc q.d.interim dimitte ſi uis,q: ſpero poſtq̄ redieris il linc.i a Cypro.tñ hoc ages.i.rem tuam exiges, ſcie- bat tñ q: hoc nollet. Nunq̄ pedem.ſ.ſerā. Poſtea ait ſecū pij hac ſpe,q: adinueñt me iteꝝ etc.Timet,ſe cū ait h . O ſęcula,ſecū ait h.ut.i.q̄r oppſſit me.s. Aeſc. vel Syrus.In ipſo arti.i.in mométo tpis, q̄ iturus eram ad Cypꝝ,niſi venio eo.i.ad Cypꝝ.Nūc ſi hoc omittam.i.exigere rem meā.Agam.i.dicam ee actum.i.amiſſum.Dicens mihi ita.Nunc demū

exaltat vocem vnum hoc callide eum tractat more mercatoris, quia dimidium offert, ut bea- tum ſe indicet, ſi poſtea totum recipiat, quaſi di- cat quare ducerem te per ambages, hoc vnum ha- beo ad ultimum,quod tibi dicam.Fac dimiduam ſummam tuę pecunię, vt dimidium recipias po- tius,q̄ venias in periculum,ideſt in iudicium. vbi dubiū eſt an perdas totum, an ſerues totum.etiam de ſorte,ideſt de capitali cenſu.Inſuper defraudat, ſcilicet rem meam.Nunquam abeo.immo placita- bo.Nunquit vis,ſcilicet aliud,q̄ dicas mi.Quin ecce abeam,ideſt abibo. Immo. Iam flectitur leno ad preces faciendas, cum videat ſummam capitalis diminui,et orat ſaltem ſummam illam ſibi red- di,ē accumulat pces pmiſſione,quā dicit,Syre ſcio ē cętera.vtut,ideſt q̄mcunq; iniurioſe ſunt factę.

DONA. ABs quiuis homine (cum eſt o.) beneficium accipere gaudeas. In hac ſcęna gratiarum actio eſt ex perſona, et eius qui pręſtitit, et eius cui pręſtitum eſt,et ex ipſius pręmij quantita- te.Nam omne quod geritur, aut in,rebus eſt, aut in perſonis, aut in tribus eorum. Abs quiuis hoīe bñ,ſic cępit dicturus o frater frater, et qui ſe- cundum regulam dixit,quia dicimus quibus.cę- terum a quo quis facit,et non quibus, et incerta diſtinctio eſt, vel quod beneficium opus eſt accipe re, hoc uetus eſt, et illud communiter. Id de- mum iuuat,oſtendit plus eſſe quod iuuat,q̄ gau- dium. Is benefacit,bene ſubaudiendum eſt bis numero o frater frater.Virg.Et fratrem ne.d.f.Vnū relatum eſt ad appellationem.alterum ad laudes, et ſubdiſtinguendum,ut uideatur quęſiuiſſe qd̄ vl tra diceret,et plus inuenire ſe non potuiſſe q̄ frater. Virg.

Quid ego nūc te,qd pp qd et nunc te, additū eſt de ſuo ſtuo.ut,Tu nūc.c.a.ſ.ſ.

Quid ego nunc te, quia laus genus cauſę eſt quod non adhibetur niſi dubię rei. Quid ego nunc te,diſtinguendum quid autem pro ut quid. Nunquam.deeſt quod,ut ſit quod nun- quam ita magnifice.duplex eſt cauſa omittendę laudis, ſi res aut nimium mala eſt, aut nimi- um bona. Id uirtus quin ſuperet tua, bona periphraſis, uirtus tua potius, quam tu.

Nunq̃ ita magnifice quidq̃ dicam, id virtus q̃n ſuperet tua.
Itaq; vnã hanc rem me habere pręter alios pręcipuã arbitror.
Frẽm hoĩ neminem eſſe primarũ artium magis principẽ. Sy.
O Cteſipho. Ct. o Syre, Aeſchinus vbi eſt? Sy. ellum, te expe-
ctat domi. Ct. hem. Sy.
Quid eſt? Ct. qd ſit? illius opera Syre nunc viuo, feſtiuũ caput,
Qui omnia ſibi poſt putarit eſſe prę meo commodo,
Maledicta, famam, meũ amorẽ, & peccatum in ſe tranſtulit.
Nihil pote ſupra, ſed quis nam foris crepuit? Sy. mane mane,
ipſe exit foras.

Itaq; vnam hanc rem me hře, ẽ ſubiunctiuus eẽ pt corrupta media syllaba, et ꝑpoſitiuũ ꝓducta eadem syllaba, aut ſit Itaque fratrem, nõne dixit vnam rem, ſed ego puto fratrem, non ſubdiſtinguendum ſed legendum contexte vſq; ad principem, nam ſi diſtinxeris fratrem, erit bis arbitror ſubaudiendum, et ſupra et īfra. qđ ſi fratrẽ īferioribus iunxeris, et cũ admiratione ꝓnũciabitur et ſubaudietẽ q̃ mihi. Hanc ſane locutionē ſcire debemus p̱ p̱rõnaꝫ elaborantem ſic dictam nam et nimium gaudet, et ruſticus adoleſcens eſt, q laudare conaẽ Aeſchinũ q̃ſi titubans et pene balbutiens. Hoĩem nemine, nõ ne auribus nr̃is, ſed veterum ꝯſuetudine locutus ẽ. nam cum neminem, hoĩem ſigñet, qd opus fuit dicere hoiem neminẽ, ſed (vt diximus) figura eſt archaiſmos. O Cteſi. o mire accepit gaudiũ ſigñans.

Nemo hoiem

O Cte. o Syre, hic vt ꝓuidens, hic q vt non ꝓuiderit o dicens o dicit, O Syre Aeſchinus vbi eſt? bñ ſtatim de illo cui agebaẽ grãs, loq cępit. Sed ellũ ecce illum, ꝓnomen vel aduerbium demonſtrantis, aliqui interrogatiue legunt, vt ſit ellũ dicis. Te expe. do. ut ſit ellum ꝓnomen .i. illũ nã ẽ illũ ẽ ellũ ẽ ollũ veteres dixerũt. Domi, aduerbiũ ẽ in loco.

Hem

Hẽ aduerbiũ ẽ lętantis. Feſtiuũ ca. huic ꝯ̃rius ſenſus ẽ, Ridiculũ caput. Alij putant feſtiuũ caput nõ Aeſchinum intelligendum, ſed orõnis, quã hı Cteſipho agens grãs fratri. ita in Eunucho. Qui veniſte, qđ dedit principium aduenienſ, qđ ſi eſt nihil, põt ſupra hanc laudationem, nam ſupra factum erit accipiendum, ſed male, nam caput Aeſchini, in[illegible]igo ipſum Aeſc. vt in toto pars ſit p̱ synecdochẽ q̃ figura et pars ꝓ toto ponenda eſt, q̃ aut omine ex toto. aut maioris ꝑtij eſt ad id qđ agiẽ. cęterũ quod [illegible] a bonis auctoribus ſit, ſi exẽp'a synecdoches penitus ꝯſiderare ſtudes, ſic inuenies. Illius opa, dicendo opa corporeum laborẽ Aeſc. oñdit et religionem vt, Annua magnę Sacra refer Cereri lętis opatus in herbis. Quid ſit, deeſt q̃ is. ſed eſt admirantis magis, q̃ interrogãtis. Illius o n. u. miram amplificationẽ bñficium, nõ dixit illius opa vitam hẽo, ſed qđ ſatis graue et ſatis amatorũ, illius opa nunc viuo inqt. Qui omia, admira[illegible] quin, ſic ꝓnunciandũ quto parelcon vſq; ad maledictũ famam. Maledictũ fa. aut Mitionis, aut Demeę, aut ppli. nam ſi aliter acceperis idem maledictum videbiẽ et mala fama.

Virg.

Prę m. cõ. t. mei commodi, vt in Eunucho. Hic ego illum contempſi p̄ me, ideſt mei comparatione. Meum a. et peccatum de rapienda meretrice et amanda, maledictum et pctm̃ cũ dixiſſet oia, duo. tm̃ intulit, maledictum et famam. ut Oia Mercurio ſimilis vocemq;, coloremq;, et hoc vt ſit defectus qdam intelligendus ex affectu grãs agentis. In ſe tranſtulit, pulchra. quia en pruna eſt ſoſtrata circa Aeſchinum quemadmodum errauit Demea eo q̄ ab illo credit amari meretricem. Nihil po. ſupra, eclypſis per admirationem eſt. ſubaudiendũ enĩ eſt, vel eſſe, vel dici, ẽ pote pro potis, vt mage pro magis. Quidnam fores crepuit? crepuit reſonuit, vnde decrepiti dicti ſunt clamoſi ſenes.

Pote *Decrepiti*

Fores, ſingulari numeri noĩatiui caſus. Mane ma. gaudentis eſt hoc dictũ non operiri iubẽtis.

GVI.

Abs etc. Hic continetur Aeſchini commendatio a fratre Cteſiphone facta, et veluti gratiarum actio pro eo bñficio, quo Aeſchinus eum affecit, et eripiẽdo illi amicam, et cã eius ſubeundo famę periculum Cteſi. loqtur primo hęc ſecum reminiſcẽs bñficiorum et bñuolentię fratris et eius affectionem in ſe laudãs, gaudeas, ſecunda pſona pro tertia, q̃ſi gaudeatur impersonaliter diceretur, uel ſic, gaudeas .i. gaudeat aliqs. q. d. fateor q̄ gaudium eſt accipere bñficium .i. quod dicunt placitum recipere. abs quis .i. abs quolibet homine, nam quis hic eſt ablatiuus ſingularis qs enim facit a quo vel a qui in ablĩ, ut omnibus liquet. cum .i. quando, opus eſt .i. cum egeẽ bñficio alieno. verũ enimuero .i. certe id .s. beneficium accipe cum opus eſt demum .i. ſolum iuuat .i. non ſolum affert gaudium, ſed etiam delectationem, quod non facit id quod prius dictum eſt, uidelicet abs quis homine bñficium accipere, cum opus eſt, ſi is bñfacit, quẽ ęquum eſt .i. decet bñfacere, veputa fratrem. o frater frater. prius eſt vocantis. poſterius eſt laudis. quid .i. cur ego nunc laudem te ſatis, certe ſcio q̄ ſup. nunquam dicam quicquam, ideſt aliquid ita magnifice .i. ita ſublimi et graui ſtilo. quin .i. q̄ tua virtus. non ſupereſt, ideſt non excedat id quod .s. dixero magnifice itaq; .i. iõ, uel ſint duo uerba, ideſt ẽ ita. arbitror .i. puto me hře hanc unam rem ꝑcipuam. pręter alios, ideſt ultra cęteros, uidelicet neminem hominem. ideſt nullum hominem. fratrẽ, ideſt qui ſit frater. ẽ magis alicui ſup. q̃ mihi principem, appoſitiue dictum, ideſt qui ſi princeps. primarum artium. ideſt optimarum uirtutum, utputa qui magis colat pietatem fraternam, primus enim ſignificat aliquando optimus, ut primus Da-

Primus

Dauus

Tetrametri Iambici.

AESCHINVS. SANNIO. CTHESIPHO. SYRVS.

VBi eſt ille ſacrilegus? Sa. men querit? num quid nam
effert? occidi.
Nibil video. Aeſc. ehem, opportune te ipſum queri,
to, quid fit Ctheſipho?
In tuto eſt omnis res, omitte vero triſtitiam tuam. Ct.
Ego illam facile vero omitto, qui quidem te habeam fratrem.
O mi ȩſcie, o mi germãe, ah vereor corã ĩ os te laudarẽ ãplius.

Ara num pro optimus, vt interp̃tat̃ Priſc. Item artes ſepe a Cicerone ponuntur pro virtutibus. Sy. offert ſe nunc Syrus Ctheſiphoni. O Ctheſiphon, hoc vocantis eſt et incitantis ad ſe reſpiciendum. Ctheſi. O Syre, vſus eſt eodem genere dicẽdi, quaſi oblitus quid dixiſſet Syrus adeo erat gaudio elatus, et ſi dictum eſt vultu hilari, et grato labũdo ob aduentum eius. Vbi ẽ Aeſchinus. Sy. ellum, i. Ellum ecce illic eũ expectat te domi. Ctheſi. Hem, hic eſt aduerbium letantis. Sy. quid eſt propter quod gaudes. Ctheſi. O Syre petis quid ſit, nunc viuo cũ prius languerem, non habita ea, quam deperibam, opera. i. induſtria, labore, operatione illius Aeſchini. O caput feſtiuum. i. lepidum, iucundum, ele-
Feſtiuus gans, aptum. cuius contrarium eſt ridiculum caput, vbi ponit̃ pars pro toto. i. o Aeſchinum feſtiuum. i. dico Aeſchinum lepidum, iucundum, qui putant omnia incõmoda eſſe ſibi poſtponenda i. contemnenda a ſe, que autẽ ſunt incommoda. ſubdit, videlicet putauit contemnẽda maledicta. i. contumelias, conuitia, probra, iproperia famã. i. malum nomen. pre meo cõmodo. i. cõparatione mei cõmodi, tranſtulit in ſe. i. aſcripſit meũ amo-
Pote rem et peccatum de rapienda puella, nihil pote. i. non poſſibile erat ſup. facere aliqd ſupra. i. vltra, q̃ fecit. Perſi. Qui pote vis dicam? pote dixit pro poſſibile, alij habent nihil ſupra poteſt, tunc eſt ſenſus, Nihil vltra poteſt fieri vel aliquo poſtulari. Sed qs
Decrepiti nam fores crepuit. i. pulſauit, vnde decrepiti dicti ſunt clamoſi ſenes. Sy. mane mane, gaudentis eſt hoc dem̃, non inuitantis expectare.

ASC. IBi fratrem hominem ẽc. textus quem cum cõmẽtario hoc offendi, habuerat homini, ſed iuxta mentem Donati et etiam cõmentatores feci hominem, ordo autem ſatis argute collectus eſt a Guidone noſtro. Verum Donatus, vt eſt acri vir ingenio, contexte atq; continue legẽdum cenſet, ẽ tanquam ex languenti adoleſcentis ruſtici animo oronem eſſe prolatã. Si autem relatiuũ ſubaudire velimus vt ſepe in Virg. vt p̃ Ænei. Vrbs antiqua fuit Tyrij tenuere coloni. Subaudi quam. et in eodem. Eſt in ſeceſſu longo locus inſula portũ Efficit obiectu laterum. Et rurſus in eodem. Eſt locus Heſperiam ẽc. ſubaudi quam. Si inquam ſic hoc loco ſubaudiatur relatiuum quo, ordo eſt. Arbitror me habere hanc rem p̃cipuam fratrem. ſ. quo neminem. i. nullum hominem arbitror magis principẽ primarũ altiũ, ſed Donato ſuffragor.

SER. ABs quiuis. Inducitur Ctheſipho, tum quia res eius agitur, vnde gaudere debet, tum et vt eius ſolicitatione citius ſoluatur argẽtũ. Ecce p̃mittitur gaudens loquendo ſecum quaſi ad ſecundam perſonam. Et hec eſt ſumma ſententia. A quocunq; accipias beneficium gaudendum eſt tibi, ſz tũ potius ſi ab amico recipias. Et ſi eſt ab. s. q. ẽc. Et quia ſi dicat ſup ponit. o fratrem p̃cipuam rem. s. fratrẽ. Primas artes vocat q̃ ſtrenuus erat in meretricibus rapiendis, ẽ in omnibus lenocinijs faciendis. Hem gaudendo dicit.

DONA. VBI eſt ille ſacrilegus. Mire Aeſchinus ſeruat aduerſus lenonem ſuperbiam, qua oſtendit tãto alienior eſſe animo ab amoribus meretricis, quanto audacior in lenonẽ. Men querit: nunquid nam effert, ſperat nunc leno ſe aliquid accepturum propter conuitiũ, vt alibi. Minas viginti tu illaz emiſti, que tibi res vertat male, argẽti tantum dabitur, et vide quantam ferat leno pro lucro iniuriam qui ſacrilegi nomine ſignificari non ſolum non dolet, ſed etiam cupit. Opportune autẽ men querit, et cum quadam geſticulatione et ſubſaltatione ſperantis lenonis ad hoc ſe querit, aut accipiat, pronunciandum. Occidi nihil video, occidi, non q̃ ſacrilegus dictus ẽ, ſed q̃ nihil accipit, et ſimul geſtum conſidera loquẽtis ex verbis. Occidi nihil video, mire hoc verbo apparet in vultu lenonis et ſpem motuam, ẽ extinctum gaudium, iam ẽ apta eclypſis hec dicẽtis. Occidi nihil video, neq; addit proſeni, aut quid tale. Hem, interiectio repentine rei. Opportune te ipſum q̃rito, asyntheton, deeſt veniſſe, non enim ſequenti nectitur. Quid ſit Ctheſipho, quid ſit blandum initium eſt, non enim interrogat cũ ipſe dicat. In tuto eſt omnis res, mox ipſe in ſubditis iam hec addidit p̃ter naturaz queſtionis, qd̃ ſit qd agitur. In tuto eſt omnis res, quaſi amatori omne dixit negocium de amica, et an omnis res et lenonis iurgium, ẽ ſuſpitio patris Demee ſimul.

Omitte vero, vero abundat, vt correptum ẽ iãdudum non omittentis. Ego vero illam hercle omitto, apparet nunc non primum dici Ctheſiphoni ab Aeſchino. Omitte triſtitiam tuaz, nec nõ primum reſponſum omitto, ẽ ideo additum eſt hercle vero, q̃ nunc demum data eſt plena ſecuritas. Triſtitiam tuam, ſic dixit quaſi nimiam. Qui quidem te habeam fratrem, acuendum te. O mi germane, mi meus, ſed vocatiuo dixit ca-

Ne id aſſentandi magis,q̄ quod habeā gratū facere exiſtumes.
Age inepte,quaſi nunc non norimus nos īter nos Cthesipho.
Sed hoc mihi dolet,nos pene ſero ſciſſe, ẽ pene rē. in eū locum
Rediſſe, vt ſi omnes cuperent,nihil tibi poſſent auxiliarier. Ct.
Pudebat Aeſc.ah ſtultitiaſt iſtęc non pudor,tam ob paruolā
Rem pene ex patria,turpe,dictu,deos q̄ſo vt iſtęc ꝓhibeāt. Ct.
Peccaui. Aeſc.qd ait tandē nobis Sānio? Sy. iam mitis eſt. Ae.
Ego ad forum ibo,tu hunc abſoluam, tu intro ad illam Cthe-
ſipho.Sa.
Syre iſta.Sy. eamus, nanq, hic properat in Cyprum. Sa. ne
tam quidem,
Quamuis etiam maneo otioſus hic.Sy.reddetur, ne time. Sa

ſit. Coram te,coram ad ipſum pertinet,qui laudat,et alios,qui audiunt, te ad ipſum q laudat, nam coram laudat qui non tacet apud alios, et hoc agit non per epiſtolam,ſed ipſe preſens. In os,qui apud ipſum loquitur quem collaudat.

Aſſentare

Laudare amplius,q̄ laudauit. Ne id aſſentandi,antiqua eclypſis,deeſt enim tan ſa et vtrū ab ea cauſa an ab ipſa lite ſic dicitur. Ne id aſſentādi, adulandi.ſpecta ſi non ruſticus adoleſcens eſt, et puriſſimę ſimplicitatis adeo, vt etiam velle laudare fratrem nimio pudore non poſſit,hoc ſolo, q preſens eſt cum illum nimium laudauerit abſentem. Qui quod habeam gratum, varie, non enim intulit quas gratias agenti. Qui,quia alij legunt q̄. Age inepte, non eſt iniuria, quia maior frater eſt blanda dicturus. Hoc.m.d. mihi dolet pro doleo,et dolet bis ſubaudiendum eſt,et pene in eum locum inſinuatio beneficij ex periculo difficultatis ob tempus. Vt ſi omnes cuperent,non ſi ego tantummodo aduerſantibus. Pudebat,deeſt fateri. Stultitia ē iſtęc, hoc.s.fateri ei qui ipſe patri nunquam quicquam cęlauerit. Tam ob par.ergo diminutiuis adiūgitur tam particula,et deeſt perire,ſed ta- cet. Tam ob paruulam rem.i.meretricem, et bene hic Aeſchinus quaſi qui maiora expertus ſit.i. vitium virginis. Pene.a.p.deeſt fugere,q amatores comici cito comminantur patriam ſe deſerturos,vt amicam ſequantur. Pene.e.p. χατοσι ... Menander mori illum voluiſſe fingit. Teren.fugere. Turpe dictu,te fugere.s.et deeſt eſt. Vt Dij iſtęc prohibeant.i. exilium,fugamq; patrię. Peccaui,approbauit ex periculo magnitudinem beneficij.Quid ait tandem nobis, additum eſt nobis.i.ait non intelligendum eſt.

Iam mi.eſt,q debacchatus eſt ſupra leno, iam mitis eſt dixit. Ego ad forum, tunc enim in foro de menſe ſcriptura magis q̄ ex arca, domoq; vel ciſta pecunia numerabatur. Vt hunc ab.i. vt nunc reddito ſibi pretio dimittam,nam velut ligati ſunt,quibus debetur,aliquid,dicuntur etiam ſerui illi ſolui,qui cum debitores pretiorum fuerunt,pecuniam reddunt debitam,eſt ergo abſoluam,pro a me ſoluam, an iocatur in triſtitia lenonis,qui i'ū cum barba lenonia,et moeſto vultu ſequitur tanquam reus. Tu intro ad illam cthesi.bona eclypſis ſignificans lętitiam pohunde

Hunc ab ſoluam

meretricis. Syre iſta, iam Syrus non vt adiuuet,ſed vt inſtanter adiuuet, rogatur. Eamus nanq; hic pro.hoc clamat Syrus, vt beneficium oſtendat ſane,et vt rurſus lenonem de profectione conterreat. Ne tam cito quidem, in hoc a lenone inconſtanter dicitur, vt qui turbatione metuētis magnum dānum poſſet oſtendi. Ne tam ci.q.tam ꝓ tantus,aut tas pro tamen, et de ē dicas me properare, aut propero, vt ſit ē aduerbius hortantis, non cōſentientis. Quāuis.e. pro quantumuis. Etiam,particula vtrunq; cōſentientis, aduerbium eſt an coniunctio, quia ſignificat et properare ſe, et non in tantum q negligat quod ſibi debetur. Maneo oti.h.hoc ſeparatim inferendum eſt,quaſi pertinaciter aſſeuerantem lenonem inſtaturum ſe,et clamationem facere denotatur. Maneo otio.hic, dixit enim propero,vbi rurſum conſenſerat in Syri verba properaſſe dicentis. Reddetur,ne time, quod deſperauerat leno Syro oſtendit ſerno,vt omne reddat ꝓ pter illud quod dixerat dimidium fac, et,probatum eſt, completumq; quod ait cupide accipiat faxo,et hoc ipſum cum trepida et vultuoſa ſupplicatione pronunciandum eſt. Tace modo,ac ſequere hac,ſic ait Syrus,quaſi nunc lenonem docat,queritans non perdendi, et totum cum ſupercilio preſtantis magnum beneficium dicit.

Sequor,hoc verbo leno ſatis cōminatus oſtenditur. Heus he. Sy,ex argumento eſt oſtendere, quantum timeat Cthesipho ſeuum patrem, Heus heus,vox eſt de longinquo reuocantis. Obſecro te her. ſatis manſuete quaſi lenonem, aut non poſſit ruſticus,aut non audet dicere, hominem dixit. Iſtum impu. auariſſimum, et totū cum execratione lenonis. Quāprimum ab.ne ſi magis irritatus ſiet,velut clamat.s. et ꝓprie de lenone,quem irritari dicit,vt canem. Nam irritari ꝓprie canes dicūtur. Lucilius de lr̄a R. irritata canis,quod hō q̄ plurima dictat. Lenonis aūt timet Cthesipho vt ruſticus,vt ſub pr̄e duro,vt amator

Irritari Lucil.

Aliq̄ ad pa.hic ꝓuebat non dicit qd,ſed nos intelligimus raptū puellę ſignificari. Aliqua ad.p. ꝓprie ſecretū latens latici cōparat, ī terra vas clauſum exiſtenti cum effundit,manat,ſic alibi ex cōmittendis ſecretis loquens.Plenus ingt rimarum ſum,hac atq; illac pfluo. Atq; ego nunc ꝑperi. quaſi et nunc ſe periſſe ſentiat, ſed nunc ꝑpetuo.

Non ſiet bono animo eſto,vt illi liberalis timor eſt,ita in Syro ſeruilis confidentia. Tu cum illa te intus ob. moraliter illa dictum eſt, vt datur ne illa hodie Pamphilo.ē illa quideȝ mea erit. Tu cum illa te intus oble. honeſte explicauit turpe factum. Et.l.ſt.in.ſermus nihil tam comicum niſi

Aeſch.o inepte non eſt iniuria quia eſt maior frater.age,vel hortantis eſt aduerbium ē deterrentis ab illa opinione non audendi laudare cuȝ, vel ſit tantū verbum.quaſi dicat dic quod velis,quoniam non ſum id putamus,quod exiſtimas et times, quaſi nunc,ideſt nunc primum adhuc,norimus.i.cognouerimus, nos inter nos.i. mutuo, inuicem,hoc ē times ne putes te.aſſentari, q̄ nunc primum venerimus i cognitionem alter alteri us.sed hoc quod ſequitur dolet mihi. ideſt

Age Bor... tantū

inuitus adeo, vt totum ſuperbe ac magnifice loquatur. connertaȝ me do. conuertaȝ magnifice dictū. verbum eſt enim magni moliminis,ē agiminis ingentis.naȝ

Cōuertiř

At vt omne reddat.Sy.omne reddet,tace modo,ac ſequere hac San.ſequor.Cth.
Heus heus Syre.Sy.hem.quid eſt?Cth.obſecro hercle hominem iſtum impuriſſimum
Quam primum abſoluitote,ne ſi magis irritatus ſiet,
Aliqua ad patrem hoc permanet,atq; ego tunc perpetuo perierim. Sy.
Non fiet,bono anim eſto,tu cum illa te intus oblecta interiȝ,
Et lectulos iube ſterni nobis,& parari cętera.
Ego iam tranſacta re conuortam me domū cum obſonio.Cth.
Ita quęſo,qn̄ hoc bene ſucceſſit,hilarem hunc ſumamus dieȝ.

conuertere ſe dicit,quem pompa pręcedit,vt imperator proprie conuertit exercitum, ē hoc ſpectatur,vt moribus arrogantes ſerui ſunt,cum lętantur. Ita quęſo,quando hoc ſucceſſit, volunt quidem et hunc verſum Syri perſonę adiungenduȝ ſed Cthesipho.verba eſſe ex ſubditis,planum eſt cuȝ dixit hunc diem mi Syre cupio, ē vt cępi perpetuum in lętitia degere

SVI.

VBi eſt etc.Hic continetur fratrum duorum colloquium,lenonis ſolutio per Syrum redditis pecunijs. Aeſc.vbi eſt ille ſacrilegus.ideſt ille nefarius leno.San.putat leno ſe quęri,vt pecunias accipiat,vt erat auariſſimus. Mene.i.vtrum quęrit me et non quęrit pro me vt litteratores aliqui putant.nunquid nam,ideſt nonne aliquid effert,ideſt affert,quid ſum habiturus. deinde vbi aſpexit diligenter ſubdit.occidi,ideſt perij.nihil'vi deo eum afferre,vt pecuniam mihi reddat. Aeſch. hem.interiectio hic repentinę rei oſtenſiua.opportune.ideſt tempeſtiue aduoniſti ſup.quęro teipſum et non quęro pro te.o Cthesipho quid ſit,'ideſt qd agitur.hoc additum eſt pręter naturaȝ queſtionis. omnis res,ideſt totum negocium,ē de amica ē de lenonis iurgio,ē de ſuſpitione patris.eſt in tuto.i. extra periculum.vero,hic particula corripiens eſt, omitte tuam triſtitiaȝ.Cthesi.ego vero facile omitto illam triſtitiam.qui ſcilicet ego.quidem,ideſt certe habeam te fratrem.q.d.ita mihi ꝓpriū cui mores debeo gerere.o mi. Aeſchine,o mi germane.i.frater vterine.ah, interiectio dolentis ſe non audere prorumpere in eius laudes.vereor laudare te amplius,ideſt vlterius in nos,ideſt apud te in conſpectu tuo,ante faciem tuam.coram,ideſt in pręſentia tot auditorum.vel coram,ideſt p̄ſentialiter. vt ſic dicam,non per epiſtolam.ne exiſtimes,ideſt iudices.me facere id.i.te laudare magis cauſa ſup.aſſentandi,ideſt adulandi,blandiendi.quicquid habeam gratum beneficium a te mihi impenſum.s.

Nūquid nam

propter quid quod ſequitur doleo, et indigne fero, nos ſciſſe de tuo amore. pene.ideſt fere.ſero.ideſt poſt tempus, quo ſcire debebamus, et dolet mihi inquam nos vel rem ſiu negocium.pene,ideſt fere.rediſſe ꝓ perueniſſe.in eum locum.i.in eum ſtatum,vt ſi omnes cuperent auxiliari tibi.nihil.i. non,vel nequaquam poſſent auxiliari tibi. Cthe. me ſup.pudebat fateri,ſcilicet amorem meum. Aeſchi.ah,interiectio oſtendens deprehenſam,ſeu cōparatam eſſe cauſam cęlationis.Illęc res ſup.videlicet cęlaſſe ob id.eſt ſtultitia,ideſt inconſideratio, ſecordia quędam.non autem eſt pudor,qui in iuuenibus eſt probandus,turpe dictum eſt.i.pudenduȝ ad dicendū,vel vt dicaſ.te ſup.velle perire. aut pene.i.fere fugere ex pria.ob id.i.ꝓpter rem.s.puellam amatam.tam paruulam.i.tam parui momenti ē ponderis.vt.i.vtinam.vel quęſo ſup.vt dij ꝓhibeant.i.auertant a te iſtęc.i.exilium, fugamq; patrię.Cthe.peccaui.i non recte feci cęlando meę triſtitię cauſam.Aeſchi.Sannio leno quid tandeȝ ait, ideſt breuibus dic quid dicit Sānio nobis,additum eſt (vt ſolent) mihi ē tibi,vbi neq; ad me,neq; ad te.neq; ad quēq̄ referuntur,ſed ornatum dūtaxat ornāt ē explent ſonū.Sy.iā leno eſt mitis,q prius erat aſper. Aeſchi.ego ibo ad forū,vt abſoluaȝ hunc.i.velut ſatisfaciam ei,et q̄ſi dimittam a me reddito ſibi p̄tio,cui hn̄do tantopere inhiat,ē quaſi vt a me ſoluam,ita vt non amplius ſit alligatus ad iſtud debitū exigendū,vel ridet lenonem ſequentē cū eius barba lenonia,ē męſto vultu, tanquā eſſet reus, q rogaret abſolui inſtādo iudicibus,tu Cthesipho ingredere ſup.i.in domū.ad illam.s.puellam viſendā.Sā.o Syre inſta.i.vrge,et ſolicita Aeſchinum vt mihi ſatisfiat.Sy.dicit hoc Aeſchino,eamus ad forum.foꝝ.s.ꝓut dixerat Aeſchinus ſe iturus. nanq; hic.s.leno.ꝓperat.i.ire feſtinat,vel proficiſci accelerat in Cyprum.i.in eam inſulam.San.qdem.i.certe.ne dicas ſup.me ꝓperare tam.i. tm̄ timet eni ne

Dolet mihi

Abſolua...

Quāuis

to dicto Æſchinus auertatur a ſoluēdo, et maneo hic ocioſus.i.ſine occupatione.quis.i. quantūuis, ſiue quantumlibet.Sy.argentum ſeu p̄tium puellę, reddet.i.reſtituet tibi,ne time.i.noli timere.San at i.ſed.inſtant inquam vt reddat oē.i.totum p̄tium integrum.timet.n.pp id quod dixerit dimidium ſore.Sy.Aeſchinus reddet omne p̄tium.mō i.tm̄modo tace,ac ſeq̄re me hac i.p hūc locum. San. ſequor te.s. hac. Ctheſipho. heus heus, vox hęc eſt reuocātis ex longinquo.o Syre,reuocantis eſt o Syre.hem,iterie ctio oñdens repētinam reuocationem.qd eſt?Cthe. hercle.i.per Herculem obſecro te. abſoluito te tu et Aeſc.i.qđ dr barbare,contentate,ſiue contentatote iſtum,p lenonem dixit.hoīem impuriſſimum.i. ſordidiſſimum,auariſſimum. q̄primum.i. citiſſime.ne.i.p̄ timore.q: (vt ita dicam) ſi ſit magis irritātis.i.ad iram commouis,canum more,q pro prie dr̄ irritari.ne ergo hoc.i.iſte raptus puellę.p manet.i.perfluat,ſumptū eſt optatiui,a pmano permanas,qđ eſt pfluo is, ne inquam hoc effundat ad patrem Dem.aliqua,aduerbium per locum.i.p aliquam viam,ſeu aliqua rōne. Secretum.n. cōparatur aquę intra vas clauſę exiſtenti,q̄ cum eſſ undiq manat.atq; nunc.s.qñ pmanauerit ad p̄rem. ego perierim.i.pditus fuerim.ppetuo.i.in ppetuū, ę quod dici vulgo ſolet,ne ego nouiſſime depingar.nam ſe iam aliquanſper periſſe fatetur, ſeu innuit.Sy.non fiet illud.i.non pmanabit ad patrem factum hoc.eſto bono aīo.i.habeas bonum aīum, et qđ dici vulgo ſolet,facies bonum vultum,non fiet qđ times.interim.i.interea dum hęc agent̄. tu Ctheſi.oblecta te intus cum illa puella,dicimus oblecto me hac re vna cū ſocio.i.capio delectationem in hac re.puta in ſtudio cum ſocio meo,et iube lectulos diſcubitorios.s.in quibus accumbentes cęnitabant veniſti.ſterni.i.parari nobis,ę iube cętera, id eſt reliqua p̄ter lectos,q̄ ſunt neceſſaria ad conuiuium celebrandum parari.i.apparari.re tranſacta i.patrata hac,aut parato,ſeu compoſito,ac finito negocio de raptu puellę,conuertam.i.recipiam, reſe ſum me me domum.cum obſonio.i.cum edulijs, q̄ addūtur vltra panem et vinum,ę qđ vulgo vocant.Pytanciam.Ctheſi.queſo ita vt ſup. ſumamus hunc diem hilarem.i.vt hilari animo, atq; vultu hunc diem tranſigamus,et eum perpetuum in lęticia degamus.gñ.i.quia,vel poſtq̄ bñ ſucceſſit.i.pſpere contigit,v ſ vt leno nō moueret turbas,ſed et ſolueret,et amara potiremur.

gaudeat de re ſua,ę oret eum vt quanto citius ſibi noni reddat argentum. Ne per hoc aliquo mō fama de amica ſua ad aures p̄ris deſluat. Hem.s.o. Cthe.oportet etc.In os.i.in p̄ñtiam,et pene in eum locum.q.d.pene abducta eſt ad Cyprum,anteq̄ mihi ſis pſſſus amorem tuum.Pene e p̄ria, voluiſti.s. fugere cum nec poteras eam hr̄e, nec audebas incipere.vt iſte phi.i.te fugere . tu.s. vade. Nāq hic volebat dicere, vbi leno dolet,ne tam qd cito ibo ad Cyprum, q̄uis ſim ocioſus ſi hic remanſero. Per hoc manet, ideſt deſluat.Iube ſterni lectos ad comedēdum.

Irritari

Permano as

Aliq̄ aduerbium

Depingi nouiſſime

oblectar

Iambici vt ſuperiores.

SOSTRATA. CANTARA.

TERTIVS ACTVS.

O Bſecro mea nutrix, quid nunc fiet? Ca. quid fiet rogas? recte

Aedepol ſpero. S. modo dolores mea tu occipiūt primulum. Ca.

DONA.

O Bſecro.m.n.Hęc ſcęna tragędię ordinē ſeruat.Nam tragędia in tria diuidit̄. Expectationem,geſtum, et exitum.Hic quoq; expectatio eſt,in Getę nuncio geſtus, in planctu Soſtratę exitus. Obſecro.m.n.hic demonſtrat quid ſit maternus affectus,q̄ grata in dño ſeruorū fides ſit.Eundemq; laborem,et dolorem eē ex falſis ę veris malis. Obſecro.m.n.pſonę vt ſuis verbis, aut aliorū īſinuantur,ex ſuis vt nunc pſonę Soſtratę.ex alienis vt Mitio.Aeſchini pſona ex Mitionis orone ac Demeę. Obſecro mea nutris,qd nunc fiet,mea pro blandimento ponit̄. Quid nunc fiet,imploratio eſt magis trepidantis,q̄ ignorantia, et interrogatio,nāq; illius nutrix,ę qppe anicula eſt, ſed non ſapientior nutrix eſt,q̄ dña ſua,ipſum etiam quod dicit Nutrix honorificum eſt,vt Anna.c.m. n.h.s.s.Sunt enim nomina ad aliqd,qbus nos tñ venimus appellari.vt magiſter,medicus,orator.

Modo

Modo dol.mea tū occipiunt primulum, euidēter hic mō tpis p̄ñtis aduerbium eſt. ſine quo non progreditur colloquiū foeminarū,et maxime trepidantium. Primulum,initium et ipſa origo dolorum dīminutiue eſt.Non.n.primum,ſed primulum dixit. Nunq̄ tute pe. vide p̄paraſtionem doloris,nihil mali adhuc ſecutum eſt, et iam ſic turbatur Soſtrata. Iam nunc ti.quaſi nunquam aſſueris.n.t.p.docte dno ppoſuit,quibus experientes,ſciētesq; rerū ſumus,videre et pati.Virg.ſic. Quique.s.m.n.e.t.q.p.m.nus.Tute autem pro tu. parelcon,quod ſi reſiſcatur tu facit tute,et tutemet,et tu temetipſe. Solę ſu.cum hoc non ſingularitatis ſit,more ſolę,p̄lr dixit. Neminem habemus, ſolę ſumus.g.a.h.non.a.muliebriter q̄ritur et ex pturbatione ſua exiſtimans,metus multa facit ea, quę pauci ſunt.Geta aut hic non adeſt, hic apparatio eſt,vt oñdat̄ abſens qui ſuperuenturus eſt.

Virg.

Nec quam ad ob.mit deeſt habeo,ſed qui in conſuetudine eſt ſic loq,cum ad vtrunq; nobis,nō alterutrum

SER.

V Bbi eſt.Inducit Aeſchinus,cur, frater ſuus cō

Nunq. rutrum deeſſe conquerimur. Nunquam, pro non eſt. Semper, non ad omne tempus retulit, ſed omnes dies ſecundum quod ait. Nam vnum nunquam intermittit diem. Solus mearum miſeriarum, bona locutio. Miſeram me, proprium

Virg. eſt mulierum cum loquuntur, aut alijs blandiri, vt Anna cara mihi n.h.s.s. aut ſe commiſerari, vt Miſerę hoc tamē vnū Exeq̄re Anna mihi, nam hęc oīa muliebria ſunt, quibus ꝑ malis ingentibus, quaſi in acerrimum rediguntur. Et enumerantē nullius momenti querelę.

lem. s. a corpore, a forma, a pulchritudine. Tali genere. i. ab his quę extrinſecus ſunt. i. ab honeſtate generis, atq; ex animo. i. ſapientia, modeſtia, hoc modo igitur nihil prętermiſit in laude. Sallu. Nobis Deos quęſo ut ſit, quia talis eſt nihil ad vota pręter ſalutem opus eſt.

GVI.

Iam nūc times quaſi nunq̄ adfueris, nunq̄ tu te pepereris? So.
Miſerā me, neminē habeo, ſolę ſumus, Geta āt hic non adeſt.
Nec quem obſtetricē mittā, nec qui accerſat Aeſchinum. Ca.
Pol is quidē iam hic aderit, nā nunq̄ vnum intermittit diē,
Quin ſemper veniat. Soſt. ſolus mearum miſeriarum eſt remedium. Can.
E re nata melius fieri haud potuit, q̄ factum eſt hera.
Quando vitium oblatum eſt, qđ ad illum attinet potiſſimum.
Talem tali genere, atq; animo natum ex tanta familia. So.
Ita pol eſt, vt dicis, ſaluos nobis Deos quęſo vt ſiet.

Obſecro &c. Hic introducit Soſtrata matrona cōpatiēs vna cum nutrice filię ſuę, q̄ ex Aeſchi. effecta grauida, iam parturiebat. nā ut ī argumento dictū eſt, virginem atticam filiam ciuis pauperis Aeſch. compreſſit ea lege, vt iureiurando ſponderet ſe illam ducturum vxorē. Soſtrata mater. o mea nutrix Cantara, obſecro quid nunc fiet, i. quomodo res ſe habebit quantum ad partū filię ſpectat. Cantara. rogas, ideſt interrogas quid fiet? Aedepol ſpero. i. confido q̄ ſupp. recte fiet res. i. res bene ſe habebit, & filia ſalua pariet. Soſtrata. o tu mea, blandientis eſt dictum more fœmineo. modo. i. nunc. primulum, diminutiuum a primum aduerbio. dolores pariendi occipiunt ipſi filię. Cantara. iam nunc times quaſi. i. tanquam. nunquā affueris. i. interfueris parturienti mulieri, ſiue quaſi nunquam tuleris opem parienti. et quaſi nunquam tute. i. tumet. peperis. i. partum feceris. Soſtrata. me miſeram, exclamantis eſt dictū. i. dico me miſeram. vel certum eſt ſup. me miſeram, vel aliquid tale. neminem habeo mecum, ſumus ſolę. Geta. i. ſeruus noſter non adeſt. i. non eſt pr̄ſ. nec habeo ſup. quem mittā ad obſtetricem. i. ad mulierē, quę adeſſe ſolet, ſeu ferre opem parturienti. nec habeo aliquem, qui accerſat. i. qui aduocet Aeſchinū, vel eat ad vocandum Aeſchinum. Cantara. pol, iurantis eſt. quidem. i. certe. iam. i. ſtatim. aderit. i. pr̄ſ erit hic. nam nunquā intermittit. i. omittit, interrumpit, p̄termittit vnum diem. quin. i. quod non. ſemper. i. per omnes dies veniat. Soſtrata. ipſe ſolus Aeſchinus eſt remedium. i. medela mearum miſeriarum. i. mearum calamitatum. Cantara. o hera i. o domina Soſtra. haud. ideſt non. potuit melius, ideſt opportunius. fieri. i. eueniri gnatę, ideſt filię tuę. herę. i. dominę meę, q̄ factum eſt. ideſt q̄ euenit, quando vitium. i. ſtuprum oblatum eſt ipſi filię, tanquam inuitę, propterea dixit oblatum. quod vitium attinet. i. ſpectat potiſſimum. i. principaliſſime, ſeu pręcipue ad illum Aeſchinum. talē, ideſt tam bene nutatum. tali genere, ideſt tali nobilitate proſapię. tali. animo, ideſt tali affectione in te & filiam. natum ex tanta familia, ideſt ex tam diuite domo, vel talem intellige quantum ad bona

Primulū

Intermittere

Oblatus

Tali genere atq; animo

Neminem habeo, quid enim opus eſt, aut cur nunc q̄reris. Solę ſumus, nunquam pluraliter ſolę. Geta hic non adeſt, veniet. Nec quem ad obſtetricem mittam, nec qui accerſat Aeſchinum, habeo ſubaudit, et magis a trepidante, q̄ a rationabili dicitur. nam refellit hoc totum nutrix Cantara. Herę natę, ſic improprie dicimus de his, quę contra voluntatem noſtram acciderunt, vt nunc vitium virginis, ergo herę natę ſic eius dedit haud malus eſt, et ſic maluit dicere, quam non Aeſchino culpam, ſed potius caſui attributam vellet. Eſt autem ordo. Nihil potuit melius herę natę fieri, q̄ quod eſt hera, aut quando quidem vitianda erat virgo, ab eo vitiaretur, qui erat expetendus ad matrimonium. Senſus. n. hic, quod eſt malum, vim fieri virgini, ſed ex conditione eius, quę vitiata ſit, nihil potuit melius euenire, q̄ q̄ contingit vt ab eo vitiaretur, cuius nos non pęniteret. intelligere autem debemus, et fieri et factum eſſe, uenit et contingit dicit. Melius fieri haud potuit, ſi fieri pro euenire acceperis, erit

Oblatus conſecutio locutionis, ſi non minus, deerit quantum intelligo. Quando vitium oblatum eſt, hoc eſt herę natę. Oblatum eſt, oblatū dicitur quod offertur inuito. Vitium oblatum eſt, qđ ad illum attinet potiſſimum, quaſi vitium oblatum ſit potiſſimum. hoc eſt bonum, ſed ex perſona eius, qui factum eſt. Illud autem dicit ut Aeſchinus. s. Potiſſimum autem ſuperlatiuum eſt ab eo quod ē potis & potius. Sic enī facit potis & potius potiſſimū, et quod modo exceptionem ſignificat, pro Aeſchino ſignificat vt ſit quod ad illum attinet. i. Aeſchinum. Tali genere, laus ante illum talem et tali animo. In illo ē genus, iam ē ad viuos ptinet, familia ad defunctos. Alij genus, ad nobilitatem referunt, familiam ad copias. Vnde ē paterfamilias dicitur, vt ſit ex tanta familia, ex tam diuite domo. Hęc omnis exultatio tragica eſt gaudiorum introductio ante funeſtiſſimum nuncium. Ta

Potis
Potius
Potiſſimum
Genus
Familia

Tetrametri Iambici, & Dimeter vnus.

GETA. SOSTRATA. CANTARA.

NVnc illud eſt, quod ſi omnes omnia ſua conſilia conferant.
Atq; huic malo ſalutem quęrant, auxilij nihil afferát.
Quod mihiq;, herę q;, filię q; herili eſt, ve miſero mihi,
Tot res repente circumuallant, vnde emergi non poteſt,
Vis, egeſtas, iniuſtitia, ſolitudo, infamia.

corporis puta tam formoſum, ſeu pulchrų, et tali genere quantum ad bona fortunę, hoc eſt tali generis honeſtate, et tali animo quantum ad bona animę, puta tali ſapiētia, aut modeſtia etc. ſoſtra. pol eſt ita. i. veritas ita ſe habet vt dicis queſo Deos, vt ipſe ſit nobis ſaluus. i. incolumis nobis ſeruetur. nam cum talis ſit nihil ad vota pręter ſalutem opus eſt.

SER. O Bſecro Hactenus deducta ē res cteſiphonis ſub ſpecie Aeſchini. Modo incipit tertius actus de vna re Aeſch. s. ꝺ ciue paupercula, quã vitiauerat et quę de eo grauida erat facta. ſic diſponitur actus iſte, & pendet ex ſuperiori, vt audito illo raptu, quē fecerat Aeſchinus de Cythariſtria quaſi per ſe, et tamen gratia fratris, dolor diffundatur in matrem virginis, & totam illam familiam, ſed tamen prius oſtendit illi familię eſſe dolorem de partu virginis, vt poſtea ſuperueniente dolore de raptu augmentetur cum crederent Aeſchinum ad opus ſuum rapuiſſe, vt derelicta pori amica ei adhęreret. Inducitur ergo Soſtrata mater virginis conquerens cum cantara nutrice ipſius virginis de partu filię ſuę, quid nunc fiet de filia mea pariēte. Ita paues quaſi nunquam af. pariētibus et cęte. Hic. s. Æſchinus. Nam nunquam intermittit, vt ſi modo intermittat, maior habeatur ſuſpitio. O hera haud melius potuit fieri natę alicuius herę, q̃ factus eſt s. tuę de hoc, vitium eſt obl. i. illatum a tam nobili viro, et hoc eſt ꝙ vitium ad illum attinet. s. Aeſchi. Tam potis et talem, quia ſi modo eſſe ducere eam repudiaret, legibus cogeretur, qui niſi hoc ſibi contigiſſet, alicui ignobili nupſiſſet, et pauperi genere, quantum ad ſuperiorem lineam. Familia, quantum ad coęquales.

BONA. NVnc iſtuc eſt, ꝙ ſi omnia. Hic locus ſecundū artem comicam ſeruum currentem exprimit, et nunciantem mala. Maxima itaque pars ſcęnę motoria eſt, ſignificat autem nunc tale negocium eſt, nunc tale periculuȝ eſt, aut vero cū ſignificationem temporis habet vt ſi diceret quando, aut quo tempore. Nunc iſtuc, vtrum periculum an tp̄s. eſt. n. eclypſis. Quod ſi oēs oīa. ſua cōſilia, oēs aīa hinc Cice. Omnes in hoc iudicio ꝯferent omnia. (Cice.) Salutem q̄rant, non remediuȝ vt ęgro, ſed pereuntis ſalutem, et nouc dicit malo ſalutem pro contra malum. Auxilij nihil afferant, mire de proximo repetitum eſt. i. conferant et afferant, hoc conuenit pręſertiȝ ſtomacho minus ve[illegible]

ba euntis. ſic ſupra. Omnes omnia. Quod mihi, herę q;. f. herili, mira ſeruo fides, cum primum ſe ponat in herili malo, et poſt ſe matrem, in vltimo puellam. Quod mihi; herę q;, filię q; herili, eſt asyntheton ſecundum, vt omnia ſecum. Vę. m. m. tot res repente circumuallant, ſe circa nos, & ſuſtipant ſe inuicē. Ná circumuallamus nos, & alios, tamē rara locutio eſt. Et circumuallant dixit velut inimica acies cōtra nos, et ideo addidit. Vnde emergē non pōt, cum impreſſio eſt hoſtiuȝ ſic dicitur vt Salluſt. Preſſi vndiq; multitudine. Cice. Qui ſemper premuntur, et nunquam emergunt, et emergi noue, nam emergo dicitur non emergor, ſed ideo vſus, quia extra compoſitionem et mergo et mergor facit. Vnde emergi non poteſt, vnde abſolute, an deeſt illud, an vnde, pro ex quibus. Vis, egeſtas, ſo. infa. hę res ſunt, quę circumuallant, vis illata, egeſtas ipſius puellę, iniuſtitia, iudicium illius temporis, ſolitudo a defenſoribus, infamia ab his qui credunt precio vitiatam. Nam & in ſubditis ſic habes, Quando conſcia mihi ſum, neq; pretium, neq; rem vllam interceſſiſſe. Hocine ſęculum, queſturus de homine ſęculum accuſat prius, vt a tempore mores increpet, & econtrario. Sęcula in omnibus rebus laudantur, vt Quę tam lęta tulerunt ſęcula. Hocine ſęculum, o ſcelera, o genera ſacrilega, o hominem impurum, moris eſt nimis dolentibus incuſare alia ex alijs. Virgi. cum complexa ſui corpus miſerabile nati, Atq; deos, atq; aſtra vocat crudelia mater &. Quem nō incuſaui demens hoq;. D. O hominem impurum, Aeſchinum, ſcilicet et hoc nam ſemper vltimum ponimus eum, cui maxime iraſcimur, vt in Andria poſt accuſatum ſocerum, vituperatam et ſponſaȝ, Nam quid ego dicam de patre. et in Phormione, Ita ne tandem vxorem duxit. f. s. & poſt multa. Facinus audax. O Geta monitor vnde illa vix tādem inquit. Video timidum et properantem Getam timidum perturbatum, non enim timet ſed dolet. Sic Plau. in bacchidibus, Nam vt ex mari timido. Quem neq; fides, neq; iuſiurandum, ordo eſt hominem impurum, quem neque fides neq; iuſiurandum exaggerat crimen admiſſum. Quem neq; fides, quia promiſit. Neq; iuſiurandum, quia iurauit. Neq; miſericordia quia vim intulit. Neq; illum, ſecundum parelcon. nam abundat illuȝ. vt Nunc dextra ingeminans

Circumuallere. Salluſ. Cicero Mergo mergor Emergo Virg. Plaut.

ſcitum, nunc ille ſiniſtrum, et eius videlicet miſericordia, qua amauit. Neq; repreſſit, ne auderet. Neq; reflexit, ne faceret, et ſic hoc dictum eſt, vt Virgi. Nunc fletu ingemuit. n.n.l.f.o.d.a.m. a.e. ẽ.c.s. non potuit reprimi ne faceret ſaltem, vt in peccando eſſet mitior, debuit commoueri, ſed melius quod ſupra: Neque quod partus inſtabat prope, Non enim addidit mariti ſed patris ſcelus. Quid miſerę, deeſt ei. Indigne, impie, crudeliter, vt Virgi. Quę cauſa di/gna s.f. Non intelligo, ad hoc Soſtrata ignorãs inducitur, vt malo nuncio repente feriatur, et quia oportuit ipſam priorem loqui. preſens loquitur. quę autem non eſt prodenda tam ſuauis, dolentis ad iraſcentem, iccirco non audit Geta conſeruus, ne ob illam loqui deſinat. Satis quę loquitur, iccirco nec audit eam ſeruus, nec videtur ab eo Soſtrata. Vix ſum compos animi, aut vix tandem, aut vix nũ. Vt. Carcer vix carcere dignus. Compos animi, ſcilicet competentis animi, vel ſani animi, cui contrarium eſt impos animi. Salu. Neque animo, neque lingua ſatis competere, cum de amente Sephmio loqueretur. Alij compotem animi compoſitum animum intelligunt. Quam illam totas familiam, hic nunc tam culpa familię, q̃ ſcelus Aeſchini oſtenditur, propter quem omnes cruciandi ſunt. Iram hanc, hanc interdum pro qualitate, interdum pro quantitate accipimus, interdum pro vtroque. Vt, Tuaq; hãc animam, effundere dextra. Et, Hunc ego te Euryale aſpicio, ſed nunc pro vtroque hanc dixit, vt Salu. deſcripto Celtiberi ait, Hanc igitur redarguit Tarclunius. Satis id mihi habeam ſupplicij, moraliter loquitur, nã fere cum quisque ſibi iraſcitur, videtur fortis tanquam plus qui audet. Dum illos vlciſcar modo, verum hanc eſſe vindictam, quę ex recentis vitij flagitijs properat. Sic Virg. Te Turne s.c.n.q. Seni animam primum extinguerem, bene extinguerem, quia ignis eſt. Igneus eſt olli vigor, et cęleſtis origo, et primum addidit, q ordinem ſi/

Virg. — cõpos — Salu.

Hocine ſeculum, o ſcelera, o genera ſacrilega, o hominem impium. So.
Me miſerum quid nam eſt, quod ſic video timidum, & properantem Getam? G.
Quem neq; fides, neq; iuſiurandum, neq; illum miſericordia
Repreſſit, neq; reflexit, neq; quod partus inſtabat prope,
Cui miſerę indignę per vim vitiũ obtulerat. So. non intellego.
Satis q̃ loquat. Ca. ppius obſecro accedamus Soſtrata. Ge. ah,
Me miſerum vix ſum compos animi, ita ardeo iracundia.
Nihil eſt, quod malim, q̃ illã totam familiã dari mihi obuiã.
Vt iram hanc in eos euomam omnem, dum ęgritudo hęc eſt recens,
Satis mihi id habeam ſupplicii, dum illos vlciſcar modo.
Seni aĩam primũ extinguerem ipſi, qui illud produxit ſcelus.
Tum autem Syrum impulſorem, vah, quibus illum lacerarem modis?
Sublimem mediũ arriperez, & capite primũ in terrã ſtatuerẽ,
Vt cerebro diſpergat viam.

gnificat, hunc enim adijcitur, cum multa ſubiacẽda monſtrantur, vt Cui fracta prius crura, brachiaque. Vitium in Aeſchi. totum promouens oſtenditur, etiam per aliena ſupplicia, maxime per Syrum impulſorem cauſę poenę. Vah quibus illum lacerarem modis, hic voluntaas immodica oſtenditur poenã pro meritoris poſcentis. Et nota cũ Syrum dixerit, addidiſſe nutus de ſupercilio. Illius ſublimem, iſta poena ſtatuerem vt cerebro diſpergat viã, et cerebrũ et via diſpergi poteſt, ideo videtur ambiguũ, vt apud Vir. Enſemque c.s.s. Parq; m. Aliter enim dicitur. Spargite humum folijs. Aliter, Sparſerat et latices ſimulatos fontis auerni. Adoleſcenti ipſi eriperem oculos, bene oculos amoris indices, adiutoresque flagitij.
Poſt hęc pręcipitem darem, grauior poena cęcitantis, non prẽuidere quo cadat. Cęteros ruerem, ruerem actiuam vim habet. Salu. in ſecundo, Ictu eorum qui flumine ruebant, necabantur. Ruere enim ex toto corpore vi ad impellendum, quod faciunt, qui ipſi pręcipites alios proſternunt, inde ſues ruere dicuntur. Virgi. Ipſe ruit, denteſque ſabellicus. e.ſ. et Horatius. Hanc rabioſa fugit canis, ac lutulenta ruit ſus. Tunderez, et proſternerem, vide q̃ fortis ſibi videatur, qui dolet et iraſcitur. Agerem, proſequerer, promouerem. Virgili. Curſu parant iſta. g. et agit ventos, ideſt nimia celeritate proſequitur. vt pene occupat, pręuenitque. Ego ſum Soſtrata, hęc ideo inducitur, vt veriſimile ſit ſupra non viſam Soſtratam, quando etiam vix nunc agnoſcitur ab irato. Teipſam expecto, incerta diſtinctio vtrum te expecto oppido, opportune ſit dicendum. An expectare ſit impatienter cupere; et ſine pręſcriptione temporis ſperare iuxta certum tempus. Vnde apparet, at te expecto, quia per ſe nimium eſt, non eſſe iungendum oppido.
Quid feſtinas mi Geta? Probus aſſignat hoc Soſtratę. Aſper non vult ad omnia ſeruum reſpondere, ſed nutricem putat hoc loqui. Quid

Salu. — Virg. — Virg.

feſtinas, perturbatus et cōmotus dixit. prſus acta cōmota ſeſſo, anhelanti ob pturbationem, et ptem ſum curſum. Aiūm recipe, qđ in lectione geſtu oſtendi minime potuit, id ex verbis So. oñditur in Geta. Nam ideo dr̄ aiūm recipe, q: ille pro anhelitu crebriora verba ptinuare nō poſſit. Perimus actum eſt, iā bina verba agunt̄. Perimus, actum eſt, verba ſunt deſperationis. Nam actū dr̄ in ea de qua iā lata ſit ſnīa. Eloquere obſecro te, bene eloq̄re, nā conant̄ tūtum quod nec explicatur, nec intelligit̄, cui viāo ōria virtus ē eloquentia, iā plus hic geſtu, q̄ dictu agit̄, q (vt ſupra diximus) et laſſus eſt q nunciat, et integrat̄ dolor nuncij, cum apud illas loquitur, ad quā

q: non habet fidem. Hiſce oculis, aſſeuerantis. Ah, ah, interiectio eſt flentis. Me miſeram qđ iam credas: mira affectio. Nam lachrymę nō ſinunt finire ſenſum. Quid cre. aut cui credas: fides aut perſonę q̄litate ſeruat̄, ſi grauis pſona eſt, cui credat̄, aut ipſius rei q̄litate, ſi ea res credit̄, in q̄ fallere cui credit̄, aut nō pōt, aut nō debet, hic ĝ mire in vtroque iā fidem dixit nullam eſſe et in pſona et in re. qđ Vir. tranſtulit, breuiſq; dixit. Nuſq̄m tuta fides, hoc eſt nec in re, nec i pſona. Et hic ipſe in Heauton. Proh Iuppiter vbi nā eſt fides? Noſtrum Aeſchinum, nr̄am vitā ελλιπτι hoc oīa, q: fletus impedit v̄ba, de eſt aūt hoc feciſſe, vel qđ tale eſt. Sitę erāt, **Virg.**

Adoleſcenti ipſi eriperem oculos, poſthac precipitem darem.
Ceteros ruerem, agerem, raperem, tunderem, & proſternerem.
Sed ceſſo herā hoc malo īptiri, ppere. So. reuocemus, Geta. G.
Hē, qſqs es ſine me. So. ego ſum. Soſtrata. G. vbi ea ſt? te ipſam
Te expecto, oppido opportune te obtuliſti mihi obuiā (q̄rito,
Hera. So. qđ ē? qđ trepidas? Ge. hei mihi. So. qđ feſtinas mi Ge.
Aīum recipe. Ge. prſus. So. qđ iſtuc prſus ergo ſt? Ge. perimus.
Actum ſt. So. eloq̄re obſecro qđ ſit. G. iam. So. qđ iā Geta? Ge.
Aeſchinus. So. qđ ergo is? Ge. alienus eſt a nr̄a familia. So. hem
Perij, quare? G. amare occepit aliam. So. uę miſerę mihi. Ge.
Neq; id occulte fert, a lenone ipſus eripuit palam. So. (ha,
Satin hoc certe? G. certe, hiſce oculis egomet vidi Soſtrata. So.
Me miſeram, quid credas iam? aut cui credas? nr̄m Aeſchinū,
Noſtram vitam oīum, in quo noſtrę ſpes, omneſq; opes ſitę
Erant, qui ſine hac iurabat ſe vnum nunq̄ victurum diem,
Qui ſe in ſui gremio poſiturum puerum dicebat, patrem
Ita obſecraturum, vt liceret ſibi hanc vxorem ducere. Ge.
Hera, lacrumas mitte, ac potius quod ad hanc rem opus eſt
porro conſule. (ne es?
Patiamur ne, an narremus cuipiā? S. hau, hau mi hō ſanus
An hoc proferendū tibi vſq̄ eſſe vr̄? Ge. mihi qdē non placet.
Iam primum illum alieno animo a nobis eſſe res ipſa idicat.
Nunc ſi hoc palam proferemus, ille inficias ibit ſat ſcio.
Tua fama & gnatę vita in dubium veniet, tum ſi maxume
Fateatur, cum amet aliam, non eſt vtile hanc illi dari.

maxime calamitas ptinet, qđ dolore vox pleruq; ſubtrahit̄, atq; ſingultus, et ſimul dat ſignum pditarū rerū. Veh mihi miſero, interponit̄ mulieres affectus nouo nuncio. Amare occepit aliā, peius eſt amare occepit, q̄ amat. Nam in eo quod dicit occepit, argumenta mali metuenda ſiḡt, vt in principijs, quę actū reſpiciunt, non ſtatim monitiones inſpectat, et occipit magnū facinus dixit.

A lenone ipſius eripuit, ſic nūciat, vt vltima peiora ſint, et his argumentis vult pbare, q: imodice amauit Aeſchinus, qui pluſq̄ virginem, idipſum qđ pudor nec hortat̄, nec pſulit, amat. Quis autem magis potuit impudēs eſſe, q̄ q poſt honeſtū amorem ab lenone amet, hoc etenim ſignat meretricē. Ergo non honeſtū, ſed ab lenone, nō per alios, ſed ipſius, nec emit, aut abduxit, ſed ob ipatientiam valde amātis eripuit. Neq; id occulte, vt qui celaret factum, tanq̄ ſatiſfacturus vxori videret̄, ſed palā.

Satin hoc certe: magnis malis non ſtatim credit̄. Hoc ergo ex dolore dixit, q: ſtupet audiēs, nō

ſitę pſonę, nam ſitū eſt qcquid loco ſuo poſitū nō euertit̄. Qui in ſe ſuo gremio poſiturū puerū, dixit ſi puer naſceret̄, nō q: mares naſci diuinabat, ad votum ergo cupientis retulit puerū, non q: neceſſe eſſet marem naſci, et hęc oīa magno ſtupore dixit ad exaggerandā perfidiā illius, cui credit̄, et dolorem eorū, qui crediderunt. Hera, lachrymas mitte, ac potius ad hanc rē qđ opus eſt, hinc Virg. Nō lachrymis. h. t. e. s. i. ſentit aūt non lachrymis agendum, vbi pſilio opus eſt. Porro pſpice, porro in reliquum, deinde vel in futurū, porro. n. ordinis et tpis aduerbium eſt, non piunctio. An mi homo ſanus ne es: hoc ex perſona nutricis legendum eſt, illa. n. diſſimulandā rem putat. Mi, pro meus. An pferendū hoc tibi vr̄, tua fama, et gnatę vita. s. tibi. n. crimini erit vitiatā eē filiā, illi et oberit, et vtrum vitam ſalutē dicit. In dubium, in piculum. **In dubiū** Fateat̄ vi. filiam, et' cōplexio diſplicet ros oratoria, in qua quod ſenſeris tollis, cogeriſq;, quod ex altera parte ſit hoc eſt conticere.

Qua pro-

Quapropter quoquo pacto,ↄgrue,et pro pſona q̃ pro muliere hoc dcm̄ eſt.camq; in malis ↄſtantem eē demonſtrat. Non faciam,non faciā dixit pro non tacebo,q̃ſi tacere aliq̃ actionem hēat, ſed moralis ſignatio eſt ē cōis oibus,ſicut aduocatus dicimus male feciſſe cum tacuerit. Peiore res in loco eē nō pt.ſatis argute poeta inter Getā ē ſoſtratā ſnias ex ꝑturbatione facit,q̃ſi in quo nunc iſta eēt cā nihil timēdum. Primum idotata eſt, rō ſubiecta eſt cū ē indotatas,pauperem mō dicit. Tū q̄ ſecunda dos ei erat,vꝫ dari pro virgine nuptum, ē incerta diſtinctio eſt.etenim erat bis ſubaudiēdum. Dari āt nuptum non pt iungēdum,ſed pro virgine dari nuptum diſtinguēdum eſt,vt pro virgine.i. virgo,vt nunc plane eſt pro noua.i.noua. hęc ergo nec virgo nec ꝑ virgine nubere pōt.non virgo, qa vitiata eſt.nec ꝑ virgine,qꝛ res diſſamata eſt. Si inficias ibit,ſi negabit. Teſtis eſt mecum annulus,locutio hęc ſic capiēda eſt,hoc eſt annulus pro me teſtis,vel ſic, Annulus mecum teſtes ſumus, ſed melius quod ſupra. Poſtremo q̃ñ ego ↄſcia mihi ſum,q̃ñ pro qm̄,vel q̃ñ pro qdē. Neq; rem vllā,i. eſt internunciū,pactum,donum,aut ꝓmiſſum,ē hū totum execratiue dixit,vt alij facinore abhorreant. illam,filiā.s. Expiar, apud iudices agaꝫ.

> qua ꝓpp quoquo pacto cęlato eſt opus.S.ab minime gentium.
> Nō faciā.Ge.qd agis? S.ꝓferā.G.hē.mea Soſtrata vide quā rem
> Peiore res loco nō pōt eſſe,q̄ in quo nunc ſita eſt. (agas.So.
> Primum indotata eſt,tum pręterea quę ſecunda ei dos erat
> Perijt,pro virgine dari nuptum non poteſt,hoc reliquomſt.
> Si inficias ibit,teſtis mecum eſt annulus,quem amiſerat.
> Poſtremo q̃ñ ego conſcia mihi ſum,a me culpam eē hāc ꝓcul,
> Neq; pretium,neq; rem vllam interceſſiſſe,illam aut me indignam Geta experiar.Ge.
> Quid iſtuc?accedo.vt melius dicas.So.tu quantum potes
> Abi,atq; Hegioni cognato huius rem omnem narrato ordine.
> Nam is noſtro Simulo fuit ſūmus,& nos coluit maxume.Ge.
> Nā hercle alius nemo reſpicit nos.So.ꝓpera tu mea Cantara,
> Curre,obſtetricē arceſſe,vt cū opus ſit,ne in mora nobis ſiet.

Quid iſtuc?verbum eſt ęgre ↄſentiētis.q d.qd reſiſtam. Accedo vt melius dicas.i. vt ↄſentiam velut melius potens ſis dicere. Quantum potes.i.cito abi. Atq; Hegioni.apud Menandrūꝫ Soſtratę frater inducitur. Huius.filię ſuę.s. Simulo,nomen pr̄is puellę diminutiuū a Simo,vel Simone. ē nota nomen in palliata fabula latine diminutiuum. Simulo fuit ſummus,an ad cognatum, an ad amicum refert. An abſolute ponitur. vt in Eunucho,plurima ſalute ſummū ſuū īpartit.Gnato. Et nos coluit maxime,et miſerabilius coluit dcm̄ eſt,q̃ſi diceret colu.Virg.Per caput.h.l.p.q p.a.s.Colere.n.ē maioribus ē minoribus ↄuenit, vt Poſthabita coluiſſe ſamo. Nos,monoſyllabū finit vultuoſam exprimens,ꝓnunciationē. Tum mea cantara,triſtis ac ſerię ſoeminę blandimentum eſt mea,potiuſquam pronomen poſſeſſiuū. deeſt enim cara.vel quid tale,quo a 'dito pronomen ſtaret mea. Curre,mire dictum eſt ancillę curre. Vt cum opus ſit.i.cum adeſſe cęgit parturis. Ne in mora nobis ſiet locutio qualis ſupra.

Nunc etc.Hic exprimit̄ ſeruus fidelis,ē curēs, ē mala nuncians.refert.n.Aes.amore alieno raptum,deſertamq; virginē atticā,quaꝫ ſtuprauerat ea lege,vt eam duceret vxorem.Geta Nunc iſtuc eſt.i.negocium iſtud de ducenda virgine pro tpe pñti ita ſe habet, vel iſtud piculum deſerē dę virginis aut iſtud tps nunc ē eiuſmodi, q; ſi oēs homines cōſerant.i.congregēt oīa ſua ↄſilia, q̄rant.i.ſtudeant,laborent. inuenire ſalutē i. remedium ſalutis. huic malo.i.contra hoc malum.s.q; Aeſc. alieno incūbit amori.ē eſt virginis ſtupratę deſertor. nihil afferant aliquid adiumenti huic malo inquā i.ↄtra hoc malum,qd malū eſt mihi ſeruo ē herę s.ſoſtratę,ē filię herili.i.filię ex hera mea,q̄ nūc ꝓxi ꝓxima ē ex opeÆſc.Veh,iterlectio execrantis, q̄ iungit̄ datiuo.Veh mihi miſero.i. ego miſer ſum maledictus,et infelix.tot res malę.s.circūuallant.i. circundant,circūueniūt nos.s.tanq̄ inimica acies, quę vallo circundat,aut ſtipat ſe circa hoſtes, aut circūuenit,et circuncludit vallo ipſos hoſtes,ne poſſint aufugere.ergo circūuallant.i. vel ſe muniunt aduerſum nos,vel nos circumueniunt nobis moleſtiam inſerentes.repēte.i.ſubito.vñ.i.a qbus rebus, non pt emergi capiendo impſ̄nalitr.i.a nobis euadi non pōt,ſeu erumpit,vt locutio intelligatur impſonaliter.ita q; emergi ſit īfinitiuus huius verbi impſonalis emergit̄ emergebat̄. Dona. tñ vult emergi eē infinitiuum ab emergor eris deponēti. vt ſit ſenſus.vñ.i. a quibus rebus nullus nr̄m pt emergi.i.erumpere.res autem ſunt hę.uis.i.violentia illata puellę,egeſtas.i. neceſſitas, inopia ipſius puellę.iniuſtitia.i. malum iudicium huius tpis. Solitudo.i.deſertio,ſeu derelictio a defenſoribus,q̃ſi dicat erit ſolitudo puellę a defenſoribus,ꝓpterea q; inops ē,nec habet vñ conducat operas aduocatorum.infamia.i.ignominia.ab his,q credunt puellam eē ſtupratam pretio hoccine.i.vtrum hoc ſęculum ē ſup.tale.uel tales ſunt homines huius ſęculi i.huius duratiōs hꝰ iux.huius ętatis.huius tēpeſtatis.O ſcelera.exclamatio i,miror tot ſcelera et flagitia eē hac tēpeſtate.o gentia hoīus s.ſacrilega.i.neſaria,et ipia.i.dico talia genera hoīum, q talia agūt eſſe ſacrilega o hominem.s. Aeſchinum.impurum i.ſoedum,turpem,inhoneſtum,uel impium,inin

GAI. Circumuallare Virg.

ſtum erga Deum,qui Deum ante oculos non pro
ponit,hoc eſt dico hoiem illum eſſe turpẽ et inho-
neſtum. Soſt. me miſeram,exclamatio eſt interie-
ctionis vice fungẽs.q.d.ſup.me iſelicẽ ẽ mihi imine
re aliqd miſerię.qd eſt qđ.i.pp qđ.video Getã ſeruũ
ſic timidũ.i.ꝑturbatũ,et ſic ꝓperantem.i.feſtinantẽ
Ge.Geta Soſtratę exclamationem non audiuit,iõ
ꝓgit in ſermone ſuo.et iõ ſic iunge cum illo quod
dixerat,o hoiem impurũ.quẽ.s. Aeſchi.neq; fides.i.
promiſſio facta,neq; iuſiurandum,quo iurauit ſe
ducturũ eã.neq; miſericordia.i.compaſſio, aut ꝙ
ei vim intulit,aut ꝙ eam amauit, et illi probro
fuit.Quę ergo illum,abundat illum,neq; etc. non
repreſſit.i.non cohibuit,ne auderet id moliri.neq;
reflexit.i.reuocauit,retraxit,ne id faceret grande fa
cinus,neq; id repreſſit eum qđ debebat detinere eũ
ab eo faciẽdo,vʒ ꝙ ꝑtus eius puellę inſtabat.i. imi-
nebat,futurus erat prope,ſeu appropinquabat.cui
puellę miſerę.i.quę miſera fuit pp illud vitium.ip-
Indigne ſe Aeſc.obtulerat ipſi inuitę.s.vitium.i. ſtuprum.ꝑ
vim.i.ꝑ violentiam,indigne.i.impie et crudeliter.
alij codices loco cui hñt qui,ſed tunc eſt intelligen
dum ꝙ Aeſc.obtulerat ei ſup.miſerę etc.So.non ſa-
tis intelligo.q.i.quas res,vel q̃ verba loquat̃.Cã.o So-
ſtrata obſecro ꝙ ſup.accedamus.i adeamus.propi-
us,a ꝓpe comparatiuum aduerbiũ.i.ꝓpinquius,
ꝓximus.Interdum enim ꝓximus fungit̃ vice poſi-
tiui,et comparationem hʒ.Geta.ah,interiectio do-
lentis.me miſerũ.i.dico vel fateor.q.d.ſum bñ mi-
Cõpos animi ſer.vix.i.quaſi.non ſum compos aĩ.i.ſanę mentis,
ſeu ſani aĩ,ſicut dicimus compos mentis pro ſanę
mentis,vel compotentis aĩ,ſeu compoſiti aĩ,vt alij
volunt,q̃ oĩa ferme in idem recidũt.Eius ãt ꝯtra-
rium eſt impos aĩ,vel non ſanę mentis,vel impo-
tentis,et incõpoſiti aĩ,vel qui ſuo aĩo non potitur,
vt ſunt iracundi,qui vehementi appetitui nequeũt
moderari,ẽ iõ non ſunt cõpotes aĩ,vel ſui.i. non
potiunt̃ arbitratu ſuo,vel ſeipſis,vel ſuis aĩs. cõpos
ẽt inuenitur iungi abltõ.Sall.Neq; aĩo,neq; lingua
ſatis compos.Vix ergo ſum compos aĩ.ita.i. adeo
ardeo.i.uror,incendor,iracundia.i.aĩ ꝑturbatione,
et ſanguinis ebullitione.Nihil eſt qđ malim.i.poti-
us cupiam,q̃ illam totam familiã a qua ducit ori
ginem Aeſc.et ipm Aeſ.ſimul,qui eſt de illa fami-
lia.dari obuiam mihi.i.occurrere mihi,vt euomã
i.eijciam hanc oẽm irã.i.qđ vulgo dici ſolet,vt de-
iraſcar in eos,qui ſunt de illa familia.dũ.i quãdiu.
hęc ęgritudo.i.hęc mentis meę iracundia.Nã ęgri
tudo mentis eſt ipſius ꝑturbatio,et cõmotio,dum
inq̃ hęc ęgritudo eſt recens.i. noua. Nã paulatim
lapſu tpis efferueſcit ira,q̃ cum recẽs eſſet,erat vehe
mentiſſima.habeam ſatis id ſupplicij.i.illud ſuppli
cium mihi,hoc eſt illud ſuppliciũ ſatis ſit,ſeu ſuffi-
ciat mihi,vel ſufficiens mihi habebo de eis ſuppli-
cium.dummõ vlciſcar.i.dũmodo puniã vel vin-
dicem illos de illa familia mihi inuiſa . Primum
Primũ i.in primis,extinguerem aĩam ſeni.i. ſuffocarem
ſenem,ẽ dixit extinguerem,ꝓpterea ꝙ ab antiquis pu
tabat̃ aĩa eſſe ignis,qui extingui ꝓprie dr̃.Primũ
ergo extinguerem aĩam ipſi ſeni Demeę, qui ꝓdu-
xit.i.genuit illud ſcelus.i.illum ſceleroſum filium,

autem.i.ſed.hiʒ.i.deinde.vah qbus modis.q.d.acer-
bis,aſpis,lacerarem.i.dilaniarem. Syrum ſeruum
impulſorem.i.ſuaſorem vehementem,qui non ſo
lum videat̃ ſuadere,ſed ẽt impellere.Vbi hęc interie
ctio vah (quę ſępius eſt irridentis) hic oñdit vehe-
mentiam affectus in Syrum,et voluntatem imo-
dicam.arriperem.i.celeriter et cum impetu caperẽ,
eum mediũ.i.ꝑ medium corpis.ſublimem.i. in al-
tum ſublimatum,vt caderet grauius,et ſtanerem
i.ꝓſternerem,vel immitterem in terram.primum
aduerbium.i.primo.capite.i. ꝑ caput.deinde reli-
quo corpore ſequẽte.q.d.ꝑcipitem eum darem capi
te primum in terra ſtanito.vt diſpergat.i.in diuer
ſis ꝑtibus ſpargat,ſeu ꝑfundat uiaʒ.s.cerebro.i.effu
ſione ſanguinis e ſuo capite ꝓdeuntis, uel effuſiõe
ipſius cerebri.Poſſet ẽt forſitan dici diſpergat uiã,
ideſt diffindat uiam,et faciat foueam in uia per-
cuſſione capitis ſui,q̃ foſſa fieret diſpergẽdo terram
huc et illuc.eriperem.i.eruerem,effoderem.extra-
herem oculos ipſi adoleſcẽti.s. Aeſchino,qbus amo-
re puellę captus eſt.Poſthac.i. poſtea, poſt illud fa-
ctum.darem eum ꝑcipitem.i.ꝑcipitarem, deijcerẽ
euʒ ab aliquo editiore loco,qđ facile eẽt factu eru-
tis oculis,ruerem.i.cũ ĩpetu ꝓſternerem, ipellerem
ceteros de illa familia,ruere hic hʒ actiuã ſigatioñẽ
ſigatq; toto corpore uti ad ĩpellendũ,qđ faciunt q
ꝑcipites alios ꝓſternunt.Tunderem.i.contererem,
Tundere fabrorũ more,q malleis tundũt ſępe incudẽ ictus
repetentes.agerem.i.agitarem,uerſarem, volunta-
rem,nimia celeritate ꝓſequerer, atq; ꝓmouerem.
raperem.i.raptim,ac ꝓperanter illos comprehen-
derem.proſternerem.i.deuerbarem, in terra deijce-
rem.ſed ceſſo.i.deſiſto iſta incaſſum minitari.ma-
lo.i.potius uolo ipartire.i. ꝑticipem facere heram
meam Soſtratam.hoc.i.hac re infauſta, ac iſelici.
Impertio Dicimus.n.impertio tibi conſilia mea ẽ ipertio te cõ
ſilijs meis.i.tibi communico mea conſilia. Malo
inquã ipartire eam ꝓpere.i.properanter,feſtinan-
ter.Deinde incipit domum uerſus ire.So.reuoce-
mus eum.s.Deinde uocat eum ſuo noĩe.Ge. hem,
ubi hem uocantis eſt aduerbium,ſeu manis inter-
iectio.Cum.n.aliquem uocamus eminus poſitum
dicimus,ioã.hau.Ge.Quiſqs es.i.qcunq; ſis.ſine.i.
ꝑmitte.me ire ad ipartiẽdam heraʒ hoc malo euẽ-
tu,et hoc dicit nondum ea aĩaduerſa.So.ego ſum
Soſtrata Ge.ubi eſt ea Soſtrata,q̃ cognita ſubdit.ꝙ-
rito teipſam.expecto te.o hera obuiuiſti te obuiaʒ,
aduerbium.i.in occurſum mihi.oppido.i. ualde,
aduerbium intendendi.oppido opportune.i.ualde
apte.So.qd eſt.qd.i.cur uel propter qd trepidas.i.ti-
mes,ſeu timorem prę te fers,neq; tibi ſatis conſtat
quinimmo inceſſus tuus mõ citus,modo tardus,
more ꝑturbati,et aĩo agitati.Ge.hei mihi.i. doleo.
dolor mihi ineſt,afficior dolore,ꝓtentat dolor pe
ctus.So.o mi Geta.qd.i.cur.feſtinas,ideſt cur es ita
commotus,et ꝑturbatus, et anhelans more feſti-
nantis uſq; adeo, ut crebriora uerba continuare
non poſſis prę anhelitu nimio,et propterea recipe
i.reſume,reuoca animum,et incipe ſpirare, neque
ita animo cadas.Ge.prorſus.i.omnino perijmus.s.
quod ſequitur,ſed illud proſequi non potuit prę

anhelitu nimio. So. ergo quid iſtud prorſus eſt.i. ſibi vult,quid vis dicere prorſus eſſe.Ge.prorſus perijmus.i.perditi ſumus,actum eſt,verba hęc ſunt deſperationis.Nam actum eſt dicit in ea re,de qua ſit iam lata ſententia.So.obſecro te eloquere.i.bono ſermone et tali vt intelligaris, dexge quid ſit illud propter quod es ita turbatus.Ge. anhelãs Geta et ſingultus emittens dicit iam.i.ſtatim eloqr. So.o Geta quid dicis ſup.iam te facturu3,vel quare dicis iam,nihil aliud addens ſe impeditus ſingultibus crebris.Ge.Æſchinus eſt alienus ẽc.vt poſtea ſequitur,ſed ſuſpirio interpellatus dũtaxat dixit Aeſchinus.So. ergo quid is Aeſchinus fecit ſup. Ge.iunge nunc cum Aeſchinus quod ſolum dixerat ſic, Aeſchinus eſt alienus.i. remotus et alienatus noſtra familia,ita vt quem ſperabamus futurum tibi generum ita de familia,nunc alienatus a filia tua cernimus.So.hem, dolentis interiectio, perij.i.perdita ſu3,quare eſt ſup.alienus.Ge.coepit. i.incepit amare aliam puellam.So.Veh mihi miſerę.i.ego miſera ſum maledicta et infelix prorſus ita vt videar eſſe maledicta a Deo Ge. neq; fert occulte.i.non celat id.s.ſe amare aliam.Ipſus ꝑ ipſe, eripuit.i.abduxit,abſtulit palam.i.manifeſte.a lenone.i.turpi viro puellarum redemptore.So.ne. i.vtrum,ſcis hoc certo,aduerbium.i. quod dici ſolet,omnino pro vero.Ge.certe o Soſtrata egomet vidi hiſce oculis, hoc ponitur maioris aſſeuerationis gratia.Soſtra. ah.ah (interiectio eſt flentis) me miſeram.i.dico vel fateor me infelicem. Iam nunc quid credas.i.cui ſermoni adhęreas nũc,vel cui rei acquieſcas iam:cui homini ſup. credas.i.cõfidas. Eſt ne verum ſup. noſtrum Aeſchinum ita familiarem exiſtentem noſtrum omnium vita3. i.noſtram vitę futurę ſpem,vel ita carum,vt ẽ nobis cara vita. Eſt ne ergo verum illum feciſſe talia ſup.eſt enim eclypticus ſermo aptus perturbatis, i quo Aeſchino nrę ſpes.i.expectationes, et nrę oẽs opes.i. nrę facultates,erãt ſitę.i.poſitę. collocatę.Nã ſitum eſt qcqd eſt in loco ſuo poſitum non euertitur,qui.s.Aeſchinus iurabat ſe nunquam victurum vnu3 diem ſine hac.i.ſine filia noſtra, qui Aeſcinus dicebat ſe poſiturum puerum,cuius partus iminet in gremio ſuo.i.ſupra genua ſua more matrum,qui inquam dicebat ſe oblectaturum.i. rogaturum obnixe patrem ita, vt.i. ꝙ liceret ſibi ducere hanc filiam meam vxorem.i. in vxorem. Dicimus enim duxi filiam illam vxorem,vel duxi in vxorem.Ge.o hera.i.o tu domina ſoſtrata, mitte.i.dimitte,lachrymas.i.noli flere amplius,ac potius conſule.i.conſilio proſpice,ſeu prouide,porro.i.in reliquum,in futurum,deinde,nam porro hic eſt temporis,aut ordinis aduerbium, non cõiunctio.conſule ergo d eo ſup.quod eſt opus. ideſt quod eſt neceſſarium ad hanc rem,vel conſule in reliquum,quod.s.conſilio prouidere in reliquu3, eſt opus.i.neceſſarium ad hanc rem,ſenſit autem non lachrymis eſſe agendum , vbi conſilio opus eſt.Deinde interrogat Geta,ne.i vtrum,patiamur. i.feramus,ęquo animo,an narremus cupiam.i. alicui hoc quod nobis factum eſt ab Aeſchino,vel poteſt iungi cum precedente ſic,porro,ideſt deinde,conſule,ideſt conſulta,delibera,ne.ideſt vtrum patiamur,an narremus,cuipiam,ideſt alicui.Deinde ſubiunge,quod ſcilicet conſulere.an narremus, cuipiam eſt opus ad hanc rem . Can . hau, hau,interiectio indignantis.o mi homo, ne,ideſt vtrum, ſanus es, ideſt mentis compos,an, ideſt vtrum,hoc factum.s.Aeſchini,videtur tibi eẽ proferendum,ideſt diuulgandum vſquam.i. in aliquo loco.Ge.quidem.i.certe non placet mihi,ideſt non eſt mea ſententia vt vſquam proferatur,ia3, ideſt nunc,primum,ideſt in primis,res ipſa,ideſt ipſe effectus,indicat.i.prodit,manifeſtat illum Aeſchi.eſſe alieno animo.i.habere animum alienu3, ideſt alienatum a nobis, nunc ſi proferemus palam.i.ſi publicamus hoc ſtuprum,ſcilicet puellę.Ille Aeſchi.inficias ibit.i.negabit, ſat ſcio, ideſt non dubito,et ſatis perſpicio , et negabit tuam fama3. s.tuum nomen,et vitam gnatę, ideſt ſalute3 filię tuę quam iam pertulit,et ita ſi hoc reſciuerit eſſe publicatum , dolore perculſa poterit extremum claudere diem,tua ergo fama et vita gnatę veni et in dubium,ide in periculum.Tum, ideſt deinde,ſi maxime fateatur,ideſt ſi aſſertiue,vt dicunt, confiteatur ſtupraſſe filiam,non eſt vtile hanc ſcilicet filiam tuam dari illi nuptui,cum amet alia3 ab ea,et ita non poſſet bene viuere cum eo , qui amore alterius teneatur.Quapropter,ideſt quamobrem,opus tacito,ideſt tacere,vel celato, ideſt celare,vt ſaluſti. Priuſquam incipias conſulto, et vbi conſulueris mature facto opus eſt,igitur celare quoquo pacto ideſt quocunq; modo celari poſſit,Soſtra.ah.interiectio dolentis, minime gentium,ideſt nullatenus opus eſt inquam tacere, vbi gentium genitiuus ponitur cum minime non neceſſitate ſignificationis,ſed ornatus gratia et ſicnoritatis,vt etiam dicimus nuſquam gentium,terrarum,locorum.Deinde ſubdit non faciam,ideſt non tacebo.Ge.quid ais? Soſt.proferam, ideſt diuulgabo,facinus vitij. Et ideo quid prius dicebatur,hau mi homo ſanus es. Donatus vult ex perſona nutricis legendum eſſe.quę rem diſſimulandam putat.Get. hem, interiectio dolentis o mea hera.ſcilicet Soſtrata,vide,ideſt diligenter conſidera,quam rem agas,ideſt quid facias . Soſtra. res non poteſt eſſe peiore loco, ideſt in peiore ſtatu,ꝙ in quo loco,ideſt ſtatu,nunc eſt ſita, ideſt poſita, conſtituta, collocata , quaſi dicat peius accidere non poteſt,ꝙ iam acciderit,primum,ideſt in primis,ipſa eſt indotata,ideſt ſine dote . Tum, ideſt deinde,pręterea, ideſt inſuper, dos quę erat ei ſecunda , videlicet virginitas, perijt, ideſt pręterita eſt,et conſumpta, nunquam reditura . Nam ait Ouidius , Lęſa pudicitia deperit illa ſimul , ipſa non poteſt dari nuptum , ideſt non poteſt collocari , vel nubere pro virgine , ideſt tanquam virgo, cum non ſit, et multo minus cum Darei non erit diffamata . Dicimus dare nuptum filium ſuam , admittere ſpectatum , dare venum ędes, liam

Salu.

Minime

quę verba, quamuis motum nõ ſignificent eundi de loco ad locum, tamen iunguntur primo ſupino, nam (vt dicunt) in ſe latentem motu ob tinent, pręterea id dicẽdi genus ab auctoribus eſt vſurpatum. Hic reliquum eſt. i. reſtat, ſi ipſe Aeſchinus ibit inficias. i. negabit, annulus eſt teſtis mecum. i. vel annulus, qui eſt teſtis apud me, vel annulus eſt teſtis pro me, aut ergo mecum annulus eius, qui teſtificabitur. i. approbabit factum ipſum cum videbitur, quem. s. annulum ipſe Aeſchinus amiſerat. Poſtremo. i. deniq;. quando. i. q;, ego ſum conſcia mihi. i. ſum mihi ipſi teſtis, et ſcio apud me hanc culpam de ſtupro filię. s. eſſe procul. i. longe. a me. i. me non conſenſiſſe vllo pacto, et quoniam ſum inquam mihi conſcia, neq;. i. non. pretium interceſſiſſe. i. interueniſſe, neque rem vllam . ideſt neq; nuncium, neq; donum, neq; pactum, neque promiſſum interceſſiſſe. i. interueniſſe, aut interpoſitum eſſe. O Geta experiar. i. probabo agẽdo apud iudices illam filiam, aut experiar inquam illam indignam me. i. male reſpondẽtem moribus meis, et degenerantem, et propterea indignam, quę me habeat matrem. Vel poteſt referri ad culpam dicendo, aut experiar. i. probabo apud iudices agẽdo illam culpam eſſe indignam me. i. nõ digna, quę imputetur mihi, q: dixit iam illam culpam eẽ procul a ſe ita, vt non dicatur fuiſſe lena filię. Ge. quid. i. cur dicis ſup. iſtud. cum non ſit dicendum, accedo. i. appropinquo tibi, vt dicas melius. i. ſermonem aptiorem loquaris. So. tu Geta quantum potes. i. cito, abi. i. diſcede, atq; enarrato. i. recitato ordine. i. per ordinem eodem ductu et tenore, quo facta eſt, omnem rem. i. totum factum Hegioni cognato huius filię meę. Nam his Hegio fuit ſummus amicus ſup. vel familiaris, vel in magno honore habitus noſtro Simulo. i. marito meo. Simulus eſt diminutiuum (vt dicit Dona.) a Simone vel Simo. et coluit. i. amauit, frequentauit, ſociauit, maxime. i. valde plurimum nos. q. d. plurimus illi nobiſcum fuit vſus, conſuetudo, ac conuerſatio. Ge. benedicis vt id narrem Hegioni, nam hercle. i. per Herculem, nemo reſpicit nos. i. nemo pręter eum fauet nobis, aut habet curam noſtri, vt dicimus Deum reſpicere nos, cum noſtri miſeretur, et nos non aſpernatur, ſed benigne exaudit. So. o mea Cantara. i. o nutrix mea cara, et eſt muliebre blandimentum, propera. i. accelera, curre, accerſe. i. vade ad vocandũ, vel voca. vel, quod dicunt, fac venire obſtetricem. i. mulierem parturientibus opem ferentem, vt ne. i. vt non ſit nobis in mora. i. vt nõ tardet, cunctetur, cũ opus ſit eam adeſſe. s. parturienti.

Reſpicere

ASC. IBi noſtram vitam omnium, offendimus in textu cum his commentarijs coimpreſſo. Noſtrarum vitam omnium, ſed Guido recte con fiſus exemplaribus noſtram legit. Nam latinitas (aut verius ſnĩa) id expoſtulat. ſilr in illo qđ paulopoſt ſequitur, vbi erat ĩ gremio ſui, fecimus ĩ gremio ſuo, eiſdẽ ob cauſis. Itẽ illud, hau mi hõ ſanus ne es cum Dona. vt commentarius etiam poſtea conſitetur. Cantarę nutrici aſcripſimus, quę ideo dico, quoniam nos exempla integra reddituros polliciti ſumus. Illud vero. Illam aut me indignam Geta experiar, Sic intellige, o Geta ego experiar agẽdo apud iudices. illam ſcilicet gnatam meam eſſe indignam hac contumelia, probando videlicet illi eſſe vim oblatam, et fidem datam, aut ſi nõ potero id facile probare, probauero certe me eſſe indignam tali contumetia, quę nullo modo conſenſerim, nec conſcia fuerim ſceleris, vt ipſa declarat per verbum pręcedens. Illud nouiſſime, quod Soſtrata dicit, propera, ad Getam dictum puto, et ſequentia ad nutricem.

SER. NVnc illud, oſtẽſo dolore de partu, adeſt Geta, qui viſa rapina, quam fecerat Aeſchinus de Cithariſtria nunciat dominę ſuę, vnde prior dolor magis augumentatur. Nam cum ſolus ipſe Æſchinus remedium miſeriarum eis eẽt, eo alienato in deſperationem adducuntur. In primis oſtenditur ſeruus iſte fidelis eſſe dominę ſuę, cum ita doleat de eius infortunio, et detrimento dicens. Nunc illud eſt. i. contingit quod ſi &c. emergi a nobis. hę. s. ſunt res, via quę illata eſt nobis ab Æſchino, egeſtas quę eſt in nobis. Iniuſtitia iudicum ſi volemus ire in cauſam. Solitudo, q: non habemus patronum. Infamia matris, quę dicetur vendidiſſe filiam, et infamiam natę quę meretrix reputabitur. Hoccine. i. tale eſt moleſtum. O ſcel. iſtius ſęculi, o genera hominum ſacrilega quę ſunt in hoc tali ſęculo. O hominem. i. Aeſchinum. Hic deſcendit a generali ad ſpecialem, repreſſit ad hoc ſcelere, neq; etiam reflexit, vt aliquãdiu differret, vel repreſſit quantum ad fidem, et inſinuandum, reflexit quantum ad miſericordiam. Neque partus virginis. Cui miſerę &c. modo ſcilicet q̃ vindictam proprijs manibus aſſumerem hoc modo. Seni Mitioni. Produxit. i. nutriuit. Illud ſce. i. illum ſceleroſum. Adol. Æſch. prorſus Geta inducitur pre nimio dolore, et impulſione curſus ſingulas dictiones proferre. Quid iam credas, quantum ad verba. Aut cui, ſcilicet homini credas? noſtrum Æſchi. ſubaudi dicis hoc feciſſe patres ſcilicet Mitionem, et Demeam. Ibit in inficias, ideſt in negationes. Solum plurale inuenitur inficię inficiarum, et vita, ideſt victus natę veniet in du. q: non inueniet amplius qui eam ducat. Ah. Ecce mater mutat voluntatem, non fa. ideſt non cęlabo. Secunda dos ideſt virginitas, et hoc eſt, ſcilicet non pater da. nup. pro virg. Et cum tot infortunia contigiſſent nobis, hoc reliquum eſt. Si ibit &c. Annulus quem ipſe amiſit in concubitu, hanc culpam, ſcilicet neque pretium &c. ſcilicet non poterit dicere q in pretium aliquid accepiſſet, vel aliquo modo ei conſenſiſſem. Et ideo experiar, ſcilicet probare in placito illam, aut probet me indignam hac iniuria Quid iſtic, ideſt certe, accedo, ideſt deſidero, vt melius Dij, quia iſta cauſa non videtur eſſe bona. Quid iſtic eſt. aduerbium aſſirmandi, vt eſt ibi, accede vt me. di. et dicit accedere, quantum ad intellectum, cognato huius virginis ex parte patris. Simulus vocatus eſt pater virginis maritus Soſtratę.

Diſperij.

Senarij omnes.

DEMEA.

DIſperij, Cthesiphonem audiui filium
Vna affuiſſe in raptione cum Aeſchino.
Id miſero reſtat mihi mali, ſi illum poteſt
qui alicui rei eſt etiam eum ad nequitiam adducere.
Vbi ego illum queram? credo abductum in ganeum
Aliquo perſuaſit ille impurus, ſat ſcio.
Sed eccum Syrum, ire video, hinc ſcibo iam vbi ſiet.
Atq; hercle hic de grege illo eſt, ſi me ſenſerit
Eum queritare, nunquam dicet carnufex.
Non oſtendam me id velle.

DONA. DIſperij, Cthesiphonem audiui filium. Hic oñditur, q; seueri homines, ac recti, ē honeſti, te naces, vel ridiculi ſunt, vel odio habenť quo quo acceſſerint. Magno autem affectu, et quaſi dānatus addidit filium, quaſi cām redderet cur dixerat diſperij. Vna affuiſſe in raptione cū Æſchi. economia ī qua oñditur quātum commouebiť Demea ipſa re comperta, cum ex pua rei ſuſpitiōe tātum ſe affiiciat. Raptio autē ad pſonaȝ refertur. Rapia ad rē. Raptus ad ſtupruȝ ſi pprie volumus loqui. Id.m.re. bene reſtat, tanq̄ iam ſummum malum ſit Aeſchinum eſſe corruptum, et miſero mihi, q̄ſi, qui nihil neſciat, nihil curāte Mitione. Illum ſi pōt, non dubitat velle, et ideo dicit pōt. Qui alicuius rei, recte.n. hoc ſupra dixit. Non fratrem rei dare operam, ruri eē pcum ac ſobrium. Etiam eum ad nequitiam abducere, quaſi inuitum dixit non vocare, ſed abducere, ducimus enim uolentes, ſed abducimus inuitos. Nequitia enim proprie libidinoſa inertia dicta eſt, q; nihil queat, nulliq; rei apta ſit. vnde et nugę q; nihil agant, vel non agendo. Vbi ego illuȝ q̄ram. c.a. non iſſe, ſed abductum eſſe, quaſi adhuc culpa non ſit illius. In ganeum, veteres ganeuȝ meretricum tabernam dixerunt ϰωοτηογης, q; ipſa ſit in terra, nō vt cenaculum ſupius, vnde taberna, q̄ſi trabea a validioribus dcā trabibus, qbus ſuperiora ſuſpenſa ſunt. Perſuaſit ille. ipu. ſuademus facilia, pſuademus difficilia. et ſuadere facientis eſt, pſuadere pficientis. impurus pro improbo ponitur apud Ter. et hic quoq; excuſata voluntas eſt Cthesiphonis, cui a maiore, ē improbo fratre ingeſta ſit pſuaſione nequitia. Sed eccum Syrum ire vi. ire et ab ire et venire ſigt. Ire video, ire p venire. vt Nec vero eacidem, nec ſum lętatus euntem. Atq; hercle hic de.g. ſiguum. Hic de grege illo. eſt, ordo vel bonoꝝ vel maloꝝ grex dicit, et grauium, vt eqſter ordo, ſenatorius ordo. Etiam grex vel bonoꝝ vel maloꝝ eſt, vt Ci. In his bonis. g.o.al. oēs impuri, impudici, quę verſantur. Queritare, inſtanter q̄rere. Carnifex, pro ganeo poſitum eſt. Non oñdaȝ.i.m.u.s. ſcire vbi ſit.

Raptio

Rapina

Raptus

Neqtia

Nugę

Ganeum

Perſuadere

GVI. DIſperij etc. Hic oñdiť quantum Demea commouebitur ipſa re comperta, cum ex parua rei ſuſpitione tantum ſe affligat. De. Demea ſolus hęc ſecum loqtur, ingens. diſperij.i. varijs modis perditus ſum, et infortunatus, audiui Cthesiphonem filium affuiſſe in raptione.i. abductione, ſeu in violenta ablatione puellę vna cum Aeſchino. Id mali.s. vt alter filius corrumpať laſciuia. reſtat.i. reliquum eſt. mihi miſero.i. infelici. Deinde ſubdit, id mali quod reſtat.s. ſi īt Aeſchinus pōt abducere, ideſt inuitum deducere, attrahere ad neqtiam.i. libidinē, laſciuiam. el lum illum ideſt eum ipm.s. Cthesiphonem, qui eſt alicuius rei.i. q alicui rei dat opam, ſeu qui aliqd negocij facit, aut q ē alicuius pſeſſor artis. Raptio refert ad pſonā rapina ad rē, raptus ad ſtupꝝ. Inſup ducimus volētes abducimus inuitos. Neqtia libidinoſa inertia dcā ē, q; nihil q̄at, nulliq; rei apta ſit. vñ et nugę, q̄ſi nihil agant dictę ſunt. Vbi.i. in quo loco q̄ram illum.s. Cthesiphonē, credo eū abductū.i. inituȝ deductū, aliquo.i. in aliquē locū putat in ganeū.i. in lupanar, ſeu poſtribulū. Nā ganeuȝ veteres meretricū tabernā dixerūt, q; ipa ſit ī terra, nō vt cenacula ſupius, vnde taberna dr̄. q̄ſi trabea a validioribus dcā trabibus, qbus ſupiora ſuſpenſa ſunt. Inde ganeo dr̄ ganeoꝝ frequētator. Æſchinus ille impurus.i. iprobus pſuaſit.i. induxit eum. ſat ſcio.i. non dubito, facile pſpicio. Suadere eſt in actu. pſuadere vo in effectu. Sed eccum.i. ecce hic ppe video. Syꝝ ſeruum ire.i. venire. Nam ire et abire et venire ſigt. hinc.i. exinde, vel ex hoc loco, aut ex hoc Syro. iā.i. nunc. ſcibo i. ſciam (antiq̄) vbi ſit Cthesipho. atq; hercle hic Syrus eſt de illo grege.i. de illa ſodalitate, ſeu ex numero talium gregalium, ſeu ſodaliū, vel eſt ex illo grege.i. ex illo ordine voluptuoſoꝝ, qbus inſeruit. ſi ipſe Syrus ſenſerit.i. pceperit me q̄ritare.i. inſtanter q̄rere eum Cthesiphonem. ipſe carnifex.i. ipſe tortor, et q me excarnificatur et dolore afficit. vel ponitur pro ganeone, hoc eſt ille ganeo, et laſciuus nunquā dicet vbi ſit Aeſchinus. Propterea non oſtēdam me uelle id, hoc eſt ſcire ubi ſit Aeſchinus.

SER. DIſperij. Quia tota comędia debet ſubſeruire deſcriptionum pſonaꝝ. Ideo in hac pturbatione uides Demeam ut maius malus ſemper inueniat, et nulla triſtitia eum perterreat. Et nota quia Mitio nullatenus inducitť in hoc actu, ſed tm̄ in alio, qui eſt de mitigatione. Conueniens enim eſt ut in pturbationibus durus inducať, q̄tenus durita eius magis appareat. Et lenis in mitigationibus, ut lenitas eius omnia pacificet. Habet

Demea occaſionē veniēdi ad domū Mitiōis,q: āī diuerat filium ſuū Cteſiphō.raptioni interfuiſſe, a q̄ domo vbi lętitia erit et gaudium,et ꝯuiuia vt remoueatur prius inducit, vt remotus poſtea ſit obuius Hegioni,vt q: fas nō erat lętitię ē ꝯuiuijs in domo Mitionis eū; intereſſe ab illo,audiat ru

mala,cum non ſit rō niſi bona,ſed hic loquit̄ populus. Eſt hercle,in hoc ad ſenē. Ne dicā.d.ne mentiar.i.ex ꝯtrario dicere uideat,ſed vt ſedulo dicam. Atq; abſurda,ineptum eſt ſtultum tm̄, abſurdum qđ et ſtultum eſt,et in ipſa ſtultitia diuerſum,ē quaſi repugnans ſibi,ſic ergo locutus eſt,vt

mores de Aes.et puniebatur,et agant inter ſe de re huius actus. In hac poſt ri ſcęna oſtendit ſolummodo occaſio ad uēnus eius. Alumnus, rei.i.ptij. et num.ſecu; ad neq. Credo illum cth eſſe ab ductū; ali quo in ganeo. ideſt aliqđ lenocinium.ganeum ponit pro lenocinio, q: hic ganeus huius ganei

Einſdem numeri ſunt. Primus verſus ſuperiori connectitur.

SYRVS. DEMEA.

Omnem rem modo ſeni
Quo pacto ſe haberet enarramus ordine.
Nihil quidquam vidi lętius.De.proh Iuppiter
Hominis ſtultitiam.Sy.collaudauit filium,
Mihi (qui dediſſem conſilium) egit gratias.De.
Diſrumpor.Sy.argentum adnumerauit ilico,
Dedit preterea in ſumptum dimidium minę.
Id diſtributum ſane eſt ex ſententia.De.hem.
Huic mandes,ſiquid recte curatum velis.Sy.
Ehem Demea,haud aſpexeram te,quid agitur?De.
Quid agatur?veſtram nequeo mirari ſatis
Rationem.Sy.eſt hercle inepta,ne dicam dolo,atq;
Abſurda,piſcis cęteros purga Dromo.
Congrum iſtum maximum in aqua ſinito ludere
Pauliſper,vbi ego venero exoſſabitur.
Prius nolo.De.hęcine flagitia?Sy.mihi quidem non placent.

videat ineptam rationem ad Aes.referre. abſurda ad Mitionem, quē iā fieri ſtultū contrarium ſe ſtultum eſt. Congrum m.iſt. diaſtole, quia erant alij non maximi,vt econtrario.Anguiſq; minor, q: eſt maior. Nā iſtū quod ait dicticō eſt.vt enim oñdere digito quem dicat. In aqua ſinito.l.p. ſic

dicit̄ via ſubterranea,vbi habitant meretrices.vnde ganea dr̄ meretrix,et ganeo leno.

DONA. Omnem rem.Quo pacto ſe hr̄et enarramus ordine.Hoc recte,q: dixerat Mitioni ſic qđ qđ eſt volo ſcire,atq; hoies ꝯueniſſe,ſi apud ſorū ē,et enarramus ꝑ enarrauimus.vt Oīs humo fumat neptunia Troia,ē ordine bene, q: ſimpliciter fatēt. Fallax āt et captioſa narratio eſt qđ tunc nus fateri. Nihil quidq̄.u.l. quartum parelcon. Hois ſtultitiā;.s.q: lętatur ignorans vbi Aeſchinus ſit. Collaudauit,plus addit,eſt.non enim ſolum non accuſauit,ſed et collaudauit. Diſrūpor,mire his enim verbis commouetur, collandauit ē egit grās,et vide auxeſim ſtomachi reſeruatam. Argentum enumerauit.ꝯtra illud eſt, Curtu his verbis ſumptum ſuggeris? Id diſtributum ſane eſt ex ſnīa,diſtributū in diuerſa tributū.ideſt diſpartitū ꝑ pulmentaria. Huic mandes ſiqd recte curatum velis,ironia eſt maioris ſtomachi, q: ille dixit ex ſnīa diſtributum,vt indicat Demea nō diſtributum,dilapidatū.ſic alibi, Columē familię bone cuſtos ſalue. Hem Demea,hem interiectio ē cōmoti,et q̄ī ꝓuiſe ſubita,et noua. Quid agiturblādientis eſt,non interrogātis,vt alibi Quid

Mirari fit?qđ agitur? Nequeo mirari ſatis,mira ſunt et illa q̄ vehementer praua ſunt,et ideo mirari pro hortari,et rephendere poſitum eſt.et ratione dixit

oſtendit bn̄ obſonaſſe q vinos attulit piſces, nam non ludit piſcis niſi viuus. Volo prius, ſuperbe ē ꝑ auctoritate nō dicit oportet,ſed volo,ſubaudit eni purgari eum,et nihil ex mora corruptelę acceſſurum piſci ex eo oñdit,qđ ait ludere,hoc eſt viuere, et non lęſum viuere.non eni dicit natare,qđ etiā pnt languidi piſces.Ipſe inſuper planum fecit, qđ

Purgat exoſſa ſit purgari,dicēdo exoſſabit̄.Purga igit̄ exoſſa ſigt, non vt qdam exoſſabitur,comedet. Mihi qdem non placent,plus hoc ad ſenem,et vide q̄ totus ſuperbe,et ꝯfidenter dixerit ob amiciciam oīum dominorū,excepto vno Demea,quem bn̄ de illis contemnit Salſamenta,hoc ad diſcipulum. Salſamēta,aut ſalſi piſces ſunt,aut lati dum. Salſamēta hęc Stephanio,in tota comędia opa danda eſt,vt ſtomachet̄ Demea,excepto q: ſeipſe in fine cōmutat,hęc ergo cā eſt,q̄re Syrus quoq; illi obijcit magnifice inſerens ſe,vt luxorioſum,lēntemq; ſeruū, ꝑſertim,q adoleſcētū pędagogus fuerit. Vtr; ſtudio ne,aut ordo ē.Vtr; ne,aut eſt parelcō tertiū,aut vero ꝑ eclypſim accipit̄.q.d.vtr; eſt,aut vtr; verſum eſt.Quod qui accipit utr; ſtudio ne ſubdiſtinguat, et ſeparet a ſequētibus neceſſe ē,aut vtr; ſupracū eſt,aut ne,aut certe, figura eſt,pro utr; ne. Studio ne id ſibi hr̄ſi ſciens lędit filium. Laudi putat q: decipit. Si pdiderit gnatū,et magno affectu,non dixit Aes.et mire nō addidit,cu

Et clamo ſepe,ſalſamenta hęc Stephanio
Fac macerentur pulchre.De.Di voſtram fidem
Vtrum ſtudio ne id ſibi habet,an laudi putat
Fore,ſi perdiderit gnatum,vę miſero mihi,
Videre videor iam diem illum,cum hinc egens
Profugiet aliquo militatum.Sy.o Demea.
ISTVC EST SAPERE,non quod ante pedes modoſt
Videre,ſed etiam illa quę futura ſunt
Proſpicere.De.quid?iſtęc iam penes vos Pſaltria eſt? Sy.
Eſt iam intus.De.eho,an domi eſt habiturus? Sy. credo,vt eſt
Dementia.De.hęcine fieri flagitia? Sy.inepta lenitas
Patris,et facilitas praua.De.fratris me quidem
Pudet,pigetq;.Sy.nimium inter vos Demea,
Ac non q: ades pręſens dico hoc,pernimium intereſt.
Tu quantus quantus,nihil niſi ſapientia es.
Ille futilis,ſomnium,ſineres vero illum tuum
Facere hęc?De.ſinerem illum?an non ſex totis menſibus
Prius olfeciſſem,q̃ ille quidquam coeperit? Sy.
Vigilantiam tuam tu mihi narras?De.ſic ſiet
Modo,vt nunc eſt quęſo.Sy.vt quiſq̃ ſuum volt ee͂, itaſt.De.
Quid eum vidiſtin hodie?Sy.tuum ne filium?

tut natum. Veh miſero mihi, hoc eſt quod ſupra dixit. Aegre eſt,alienus non ſum. Videre videor iam illum diem, illum dixit quaſi quendam triſtem ac funeſtum. Quod ante pedes eſt videre,hoc ſumpſit poeta de illo in Syrum promulgato ancillę dicto. Quod ante pedes eſt non videt, celi ſcrutatur plagas, ſed etiam illa quę futura ſunt, magis ridicula eſt aſſentatio, ſi quis maxime laudetur,quibus maxime caret. Quid iſtęc iam penes vos Pſaltria eſt,dicendo iſtęc oſtendit iamdudum ſe hac idignari. Eſt iam intus,vt cellum,confidens, catus. An domi eſt habiturus,proprie q: haberi vxore dicitur,et haberi mulier cum coit. Credo vt eſt dementia, ſic in Eunu. Eam ſe incedit eſſe vt eſt dementia,et nominatiuus caſus eſſe poteſt et ablatiuus,ſi ablatiuus,prędimus,aut quid tale ſubaudimus,ſed melius nominatiuum accipimus caſum.

Inepta lenitas patris et facilitas, ad ignoſcendum,ſic quidam,ſed ego lenitatem ad Mitionem refero,qui hęc leniter patitur, facilitatem ad Aeſc. cui hęc per licentia m facilitas datur. Prauum autem eſt quod et ipſum lędit facientem. Malum quod alios tantum. Fratris mei.q.m.p.n. pudet in his,quę turpiter facit,piget in his quę cum dãno ac malo,pudere etiam ad dedecus, pigere ad dolorem refertur,pudet quod turpe eſt, piget quod dolet. Nimium inter vos Demea, nunc enim redditum eſt quod ſupra dicebatur, et preterea repetenda nimium confirmauit,ſuperius dictum eſt non ſoluit. Tu quantus.i.quantuluſcunq;. Nihil niſi ſa. ridicule prius,prius additum nihil,q̃ quicquam laudis nomine,deinde ſi ſapiens dixiſſet,non tanta eſſet irriſio, ſed ſtultus. Nihil niſi ſa.es, ille ſomnium,ne tu ſapiens,ſed ſapientia, nec ille ſomniculoſus,ſed ſomnium,hyperbole. Sineres illum totum,ab argumento fabulę repetit. Sinerem,ironicos interrogat. Totis ſex menſibus,

Prauum

Pigere

totis quaſi longi ſint.i.integri,vt ne vnum quidem diem minus a ſex menſibus ſciat q coepturus ſit filius,nimis comica et moralis aſſentatio. Quã ille quicquam coeperit, multum dixit, et ante ſex menſes,et olfeciſſem,ſed priuſquam coeperit non olfecit,et totum ridicule.Nam quid olfeciſſet, qui nondum quicquam ſcire cępiſſet, cuiuſq; naribus nihil obiectũ fuiſſet. Nam ideo nares a naritate dicte ſunt, q: nos odoratu doceant preſto et ꝓpe eſſe, qd adhuc oculi non vident. Vigilantiam tuam tu mi. narras.i. quam maxie ſcio. Sic fiet mo.vt nũc eſt, non dicit qui, ſed reſpice ad argumentum, et videbis hęc optantem Demeam. Vt quiſq; ſuum u.e.i.eſt,hę ſententię ſemper ſunt hyperbolicę,et ꝓ perſonis ridiculę.Plau.in milite glorioſo, Ni mia eſt miſeria,nimis pulchrum eſſe hominẽ. Quid eum vidiſtin.h.quid eum? initium interrogationis futurę de perſona.ſic in Heaut.ſed Syrum qd ne mecum. Tuum ne.ſ.hoc clare tuum ne filium. Moris eſt,vt qui cogitat quod reſpondeat interrogatione,remoretur. Abigam,hoc lentius et abigam dixit,vnde abactores dicti ſunt. Cice.in Ver. Quarum greges illum abigendos curaſſe.

Nares

Plau.

Iamdudum aliquid.r.hoc clare aliquid ruri agere arbitror,hoc plus eſt,q̃ illic eſſe,vult enim cum laude eius loqui,vt ſupra,rei dare operam,ruri eẽ parcum ac ſobrium,et agere proprie dixit, nam ab agendo ager dictus eſt,q: in eo multa agenda ſunt. Quem egomet pro.mutata ꝓpoſitione,nõ deduxi,ſed ꝓduxi dixit.i.porro duxi. Metui en. h.et hęc tranſlatio vt ſublenet Ctheſiphonẽ,ita Aeſc. inuidioſa eſt,nã hęret non aio,nec voluntate, ſed viſco decipientis aucupis. Quid.a. quid quare, vel ob quam cauſam. Virg.Quid venit. cui ꝯriũ in ſignificatione,id quod te oro. Nibil.r.mirum n.minorem fratrem non pepercisſe maiori, nec tacuiſſe quicquid erat opus. Coepit cl. neque toturn,et coepit et clamare,et quod ſequitur ador,

Ager

Virg.

Abigam huc rus.iamdudum aliquid ruri agere arbitror. De.
Satin ſcis ibi eum eē? Sy.oh,q ego met produxi? De.optume eſt.
Metui ne hereret hic. Sy.atq; iratum admodum. De.
Quid autem? Sy.adortus iurgio fratrem apud forum
De Pſaltria iſtac. De.ain vero. Sy.vah,nihil reticuit.
Nam vt numerabatur forte argentum,interuenit
Homo de improuiſo,coepit clamare, Aeſchine
Hecine flagitia facere te? hec te admittere
Indigna genere noſtro? De.oh.lacrumo gaudio. Sy.
Non tu hoc argentum perdis,ſed vitam tuam. De.
Saluos ſit ſpero eſt ſimilis maiorum ſuum. Sy.hui. De.
Syre preceptorum plenus iſtorum ille. Sy.
Philoſophos domi habuit, vnde diſceret. De.fit ſedulo,
Nihil pretermitto,conſuefacio,denique;
INSPICERE,tanquam in ſpeculum,vitas hominum
Iubeo,atq; ex alijs ſumere exemplum ſibi.
Hoc facito. Sy.recte ſane. De.hoc fugito. Sy.callide. De.
Hoc laudi eſt. Sy.iſtec res eſt. De.hoc vitio datur. Sy.
Probiſſime. De.porro autem. Sy.non hercle otium eſt,
Nunc mihi auſcultandi,piſcis ex ſententia
Nactus ſum,hi mihi ne corrumpantur cautio eſt.
Nam id nobis tam flagitium eſt,q̃ illa Demea
Non facere vobis,que modo dixti,et quod queo
Conſeruis ad eundem illis precipio modum,
Hoc ſalſum eſt,hoc aduſtum eſt,hoc lautum eſt parum,
Illud recte,iterum ſic memento,ſedulo
Moneo,que poſſum pro mea ſapientia.

tus iurgio eſt. Aggredimur de longinquo,adori/mur ex inſidijs,et ex proximo,nam adoriri ē ali/quem oriri.i.exurgere. De pſaltria iſtac,hic mi/re ſenes imitatus eſt ē memoriter, q: ille dixerat, Quid iſta etiam pſaltria apud nos. Interuenit homo de improuiſo,interuenire eſt medio nego cio, quaſi ex īſidijs ſu peruenire, ē opprime re in ipſo actu eos, q rem celati vellet,et vi de q̃ ornato rie narret geſtiōe rei, que nunq̃ facta ſit.

Aeſchine hecine fla/gitia face/re te? ſides eſt,et accu/ſatio a per ſona, et vi de pondus in nomie Aeſc. Hec admittere, auxeſis, nā plus eſt ad mittere, q̃ facere, hec admittere indigna p nū. eſt, hec ſtatim cre/dere Deme am de eo, quem ſupi us laudaue rit, et non videt fratrem rei dare operam, ruri eſſe parcum et ſobrium,vnde mira poete arte et initia, et me/dia,et poſtrema ſibi congruunt, atq; reſpondent.

Lachrymo pre gaudio,imoderata letitia ma/xime parentum lachrymas habet,recte ergo addi tum eſt gaudio,q: lachryme ſolum moerorem ſi gnificant. Non tu.h.a.p.ſed vitam tuam,hec fi/gura oratoria dr̄,et ſimul oſtendit non eſſe mediocre quod factum eſt. Hui,quaſi admiretur ipſe que narrat. Syre p̄ceptorū plenus eſt iſtoꝝ.vide Demeam non deſinere culpā Aeſc. in Mitionem conferre,cum more contrario p̄ce/ptorum ſuoꝝ vult eſſe q: ſapis Ctheſipho, et eorū que Dijs licet,vt alibi, Non tu argentum perdis.

Hui,interiectio mirantis eſt. Domi habuit vñ diſceret,vnde i. de quo. Fit ſedulo, dcm̄ eſt. Fit ſedulo,ſine dolo.i. inſtāter, q: negligētes doloſi dñr. Inſpicere.t.in.s.u.h.vtrum videndū an recte ſpeculandum induxerit,cum alienas vi/tas dicit inſpiciendas eſſe,niſi forte hec ad cauſas admonendi ſpeculi,non ad effectum referremus, nam cauſa inſpiciendi ſpeculi emendatio eſt vul/tus,effectus forme p imaginem reſultantis. Hoc laudi eſt,hoc vitio datur, non phice, ſed ciuiliter monet nō enim dixit hoc bonū, ſed hoc lau di eſt, nec hoc malū, ſ; vitio da tur,ergo v idiota ē co micus pa/ter, non vt ſapiens et preceptor.

Callide, callidus dī ctus ē, qui exercet do/ctos, calli/dus vr̄ qui callidum ſi bi vſum ar tis direxe/rit. Iſtec res eſt, nō quā res ge/rit Mitio. non.n.vti/lem agit,et ſigt hoc ve rum hoc vti le ē. Porro autem pro prie dcūni tus erat De mea con/tra inſtitu tum argu/menti,artificioſe igiť poeta ſubiecit ex perſona ſer/ui,vnde illum ad amaritudines prouocat. Porro, aūt,aut,vero,et huiuſmodi principia narationū ſunt,quibus ſuperiora ſequentibus ɔnectuntur.

Nam id no.t.fl.eſt.non dixit pctm̄ irridēs ſenē, ſed flagitium,et qd ē flagitiū corrūpi piſces vel ta/lia? Quod.q.quod poſſum, ſed ſic maluit dicere, vt alludentem ſe de ſua arte feciſſet Syrus, ē hac re oſtendere nihil ab illo dici ſerio. Quod.q.a co quendo ſumpſit,ſic et infra,Sedulo moneo q̄ poſ/ſum pro mea ſapientia,et Cice.dcm̄ refert in eū, qui coqui filius ſecum cauſas agebat, Tu quoque adeũs huic cauſe.Nam apud veteres coquus nō per.c.līam,ſed per.q.ſcribebať. Ad eundem iſtuc p.m.argumentatio ad deridendum Demeam oī um,que ſerio ille ſupra dixerat. Hoc ſalſū eſt, hoc aduſtum,hec contexte et coniuncte dñr,quia non viciſſim Syro aſſentatur ſenex. Pro.m.s.ſa pientia Cicero

pientia dixit, q: ꝯdimentum gustu ac sapore tem perāt coci. Inspicere.i.ē.m.quod opus est.f. siet, et hic speculum non ad imaginem vultus, sed ad contuitum ꝯ positę rei reddit. Nos.q.f. non coci sed Mitio Æschinus familias, an nos pro do mino posuit, an nos pro ego et melius. Sentio, i. cū dilatione, et vultu ose dicēdus sentio. Verum qd.f. quid facias pro qd faciat vnusquisq; s. vt hō est ita mores geras, aptū pueribium sit suis an amicis, vt est, obsequium amicos, veritas odium parit, et hęc snia modo velut q̃rela ꝺ missa voce proferenda est. Mentem nobis meliorē dari,

ē magna oeconomia. Senex laudat vt postula tio ni eius statim adsit fides. Haud scio mali quid ortum ex hoc sit publice, vtrum hoc optandū est ne moriat, an ē testimonium vitę hois nunq̃ obsu turi reipublicę. Vbi et huius generis, paucos ac raros bonos, nam reliqas p relictis paucis dixit, ideo restare et dictus est. Viuere et nunc libet, ex hac delectatione ostendi tur Demea et q̃ peccantibus sit amarus ac senus, et q̃ facile accusationi huius, tāquam grani testimonio credituris sit Demea, et quantū do liturus sup Æschinus, q dissl liceat talibus viris.

Postremo tanquam in speculum, in patinas Demea
Inspicere iubeo, et moneo quid facto vsus siet.
Inepta hęc esse nos quę facimus sentio.
Verum quid facias? vt homost ita morem geras.
Nunquid vis? De. mentem vobis meliorem dari. Sy.
Tu rus hinc abis? De. recte. Sy. nam quid tu hic agas?
Vbi siquid bene pręcipias nemo obtemperat? De.
Ego vero hinc abeo, quando is, quam ob rem huc veneram,
Rus abijt, illum curo vnum, ille ad me attinet.
Quando ita volt frater, de istoc ipse viderit.
Sed quis illic est, quem procul video? est ne hic Hegio,
Tribulis noster? si satis cerno, is hercle st, vah, homo
Amicus nobis iam inde a puero Dij boni,
Nę illiusmodi iam nobis magna ciuium
Penuriast, homo antiqua virtute, ac fide.
Haud scio mali quid ortum ex hoc sit publice.
Quam gaudeo, vbi etiam huius generis relliquias
Restare video, vah, viuere etiam nunc libet.
Opperiar hominem hic, vt salutem, et colloquar.

GVI.

vis respondit agresti feritate, nō rñdendum erat recte aut valeas, sed hic ne vel abiens blandus eet pro salutationibus ipsis amaras supponit, et memento et hunc eundē insalutatus relinq̄re, qui adueniēs pauloante, nec salutauerat, nec resalutauerat fratrem. Meliorem aūt pro bono, ac tolerabili posuit, non.n. bonā credit, vt meliorem opret. Vir. Dij meliora pijs.e.m.r.p.n. Tu rus hinc abis, vult Syrus nosse an eat, nā qd agis addidit hortando, vt q̃primū abeat. Tu rus.h. a.q ꝯsuetudinis memor est, ai aduertit has interrogationes non ingrendi cā poni, sed admonitionis loco esse apud eos, quos velimus abscedere. sic igit interrogat, vt hortat, et sic ꝓnunciat, vt fiat ē approbet quod facit. Quando is.q. noua locutio is q̃obrē pro is ꝑꝑ quā, et sic alibi In eo me oblecto solum id est cara mihi. Illū.c.u.vnū cū exceptione, et tñ sic loquit, vt appareat illū non posse sibi ipetrare obliuionem Æschini. nā iccirco addidit. Quando ita vult fra. de istoc ipse viderit, amare coepit, et iō tenet, nā ambos amare ꝓpemodum reposcere illum, quē odisti. Quis illic quē video ꝓcul? ē ne Hegio? inuenta cā est, cur nō hēat Demea ꝑꝑ reliquas fabulę partē, et simul aliud addit, quo indignet, hñ aūt dubitat et familiā ciuem, et multum abstens a ꝯspectu, ciuium. Nę illiusmodi magna nobis ciuium penuria est, nę valde. Illiusmodi, eiusmodi est Hegio.i. qualis,

Omnem rem &c. Hic Syrus Ctesiphonem apud Demeā cōmendat, et Æschinum simul ac Mitionem, qui illi suppeditet sumptus ꝓbro ꝓsequit. Syrus. Sy. tanq̃ non videns Demeam hęc loquitur, et Demea ea audiens verba tacite sua intermiscet, vt cernere ē, mō. i. pauloante, enarramus pro enarrauimus, seni .s. Mitioni, oēm rem.i. totum negociū et factū Æschini de rōe puellę, quā senex scire volebat Enarrauimus ergo seni ordine.i. per ordinē, vti erat facta, oēm rem, quo pacto.i. qualr se hēret.i. qualr existeret, nihil.i. non, vidi quicq̃.i. aliqd lętius sene.s. nullum vidi lętiorem eo, cum ei narrauissemus, est eniz neutra oro pro masculina. De. Proh Iupiter, irascentis exclamatio, vt solemus exclamare, bone Deus q̃ta scelera.q.d.o Iupiter testor te sup. vel aliquid tale, q̃si voco, te in testimoniū, q: ita non deberet fieri, stultitiam hois, deest o, l. est miror sup. plurimum stultitiam hois illius.s. Mitionis, q lętatur de iprobitate filij adoptiui. Sy. ꝓsequit sermonem secū non videns Demeā. Mitio collaudauit. i. simul cum lętitia sua laudauit filium Æschinū, egit mihi grās, q dedi id ꝯsiliū, vt ita res fieret, quēadmodum narrabā ei. De. Disrūpor.i. defitior, distrahor, dilanior, laceror dolorībus. Sy. ilico.i. statim.ipse Mitio adnumerauit.i. cōputauit nobis argentum, quo erat opus, ꝑterea.i. vltra hoc. dedit dimidium minę.i. dimidiā partē librę. Dimidius enim neutri est generis hic, recte aūt dicere possu

Virg.

Nę.i.valde

Disrūpor

mus dedit dimidiatam minam, aut dimidiam partem minę, aut dimidiū minę ſane.i.certe,id di midiū minę eſt diſtributū.i.in diuerſa tributum,
Diſtri buere hoc eſt diſpartitū per pulmentaria,ex ſnia.i.ex ar bitratu,ſeu ex arbitrio nr̃o,vt volumus: ſm votū, ac deſiderium nr̃m. De.hem,interiectio dolentis, ſeu indignantis,et hic ironiā oſtendentis, mādes. i.cōmittas, credas,tradas huic.ſ.Mitiōi, vel Æſchi no,imo et vtriq; ſeni tradas filium, Æſchino vero argentum diſpenſandū,imo vero diſſipandum.
Curabis recte Mandes ḡ huic ſiqd.i.ſi velis aliqd eē recte.i. vt de cet curatum.i.cura ac ſtudio cuſtoditū,ſeu accura te ꝯſeruatum.Sy.Hem,interiectio hic cōmoti,ē q̄ ſi perpulſi re ſubita et noua.O Demea haud.i.nō aſpexeram te qd agiť.i.qd fit,blandientis eſt nō in terrogantis.De.pectus ſup.qd agiť,nequeo.i. nō poſ ſum,ſatis mirari.i. cum admiratione horrere, ac rephendere vr̃am rōnem malā.ſ.i.vr̃m modum vi uendi non ſatis ꝓbandum.Sy.Hercle ne dicam.i. loq̄ r,dolo.i.fraude,mēdacio.i.ne mētiar,ſed ſedu
Ineptus eſt lo loqr.i.ſine dolo,nr̃a rō viuēdi eſt inepta.i.ſtul ta,et temeraria,ſeu incōſiderata, ac male ꝯgruēs,
Abſur dus et abſurda i.ſibi repugnans,et in ipſa ſtultitia di uerſa.Nam abſurdū dr̃ qd ſtultum eſt , et in ipſa
Cōgrus ſtultitia diuerſum et q̄ſi ſibi repugnans,neq; bn̄ ſi bi cohęrens,aut q̄drans,o Dromo,nomen ē ſerui, purga.i.munda.euiſcera cęteros piſces ab iſto con gro,vero.i.ſed.ſinito iſtū ꝯgrum maximū,qꝫ ſunt alij non maximi,ſinito ḡ iſtum maximū ꝯgrum. i.piſcem illū de gn̄e ꝯgrorꝫ,vel ſi manis de ſpē, ſi nito inq̄.i.pmittito illū ludere.i.viuere,et ſe dedu cere paulíſper.i.aliq̄diu paruo tpe in aq̄.vbi.i.cum, vel poſtq̄ ego venero,ipſe ꝯgrus exoſſabiť.i. purga
Exoſſare biť,ſicut et alij.Exoſſare.n.hoc eſt purgare,et qua ſi oſſa remouere de obſonio, vt auferre ſpinas ex piſcibus,ē ipſos exoſſare.Inde exoſſatus ager dr̃ la pidibus purgatus,q lapides ſūt oſſa terrę magnę parentis,vt ait Oui. in transforma. Volo prius.i. ante cęteros purgari q̄ iſtū.De.hęcine.i.vtrū hęc fla gitia.i.hęc vitia flagitione.i. increpatione digna, ſunt ſup.facienda,aut ferenda.Sy.qdē.i.certe.flagi tia non placent mihi, et ſępe clamo.i. vocifero.o Stephanio,nomen ſerui, et q̄ſi diſcipuli ipſius Sy. in parandis cibis,fac,i.effice,qꝫ ſup.hęc ſalſamen ta.i.hęc obſonia ſalita,vt piſces ſalſi, et aridū, ſeu laridū,aut ſuccida, q̄ idē ſignt ſ.lardū. Salſamēta,
Salſamē ta vt diť Do.aut ſalſi piſces ſunt, aut laridū.Fac ḡ in hęc ſalſamenta macerenť pulchre.i.recte, vt decet,
Laridus mollificenť, ſeu qd dici ſolet, deſallenť. Macerare
Lardum enim ſigt interdū debilitare,attenuare,vt macera
Succida re corpus.Interdū mollificare, vt macerare qd eſt
Macera re rigidū et durꝫ.Itē macerare ſigt ꝯterere,quę ſigtio nes pene in diē redeunt.Macerare ſigt afficere do
Oui. lore,vt Mille modis me diſcipuli macerant. Oui.i Epi.Maceror interdū qd ſit tibi cā doloris Maceror ſigt ꝓ dolore afficior.De.Dij iploro ſup.vr̃as fidē.i. vr̃aꝫ opē,vtrū ne.i.vtrū ſiť,an ne ꝓ vtrū,ponunť.n. duę particulę,vbi altera ſufficeret, niſi vis cape ne pro certe, vtrū ḡ Mitio b̄.i. reputat ſibi id.ſ. pdere filium iſtu ſ'o.i.ad ſtudiū et aī applicationem, ſeu vacationem,et ad tędij ſolamen,ita qꝫ ex induſtria

et dedita opa,et ꝓprio ſtudio eius pditioni īſiſtat et vacet,an putat fore.i.futurū eſſe ſibi laudi.i. ad laudem,ſi pdiderit gnatū.i.ſi cā fuerit perditionis nati ſubminiſtrando ſumptus. Veh mihi miſero. i.ego miſer ſum tanq̄ maledictus,et Deo inuiſus, Iam videor videre,vbi barbare dn̄t,vr̄ mihi qꝫ ego iam video illū diem quaſi triſtē et funeſtū, cum.i. quo die,et quo tpe,ipſe Aeſc.egens.i.egenus, penu ria pſſus pfugiet.i.longe diſcedet,hinc.i.ex hoc lo co,aliquo.i.in aliquē locum militatum.i.ad mili tandū,ſeu merendū,et ad ſtipēdia faciēda.Sy.iſtud qd ſequitur eſt ſape.i.ſapientiā hr̃e et oñdere,vꝫ vide re ꝯſiderare,nō mō.i.non ſolum id qd eſt an̄ pe des.i.qd eſt pn̄s,ſed et ꝓſpicere.i.pṽidere,et a lon ge aſpicere illa q̄ ſunt futura.De.qd.i. cur. iſtęc,q̄ſi
iſta hęc Pſaltria.i.cantatrix, vel amatrix hiſtrio Penes
num in ſcęnis cātātiū,eſt iā.i.nūc,penes vos,vel pe Pſaltria
nes poſuit pro apud , vel recte penes vos dixit de ea,q̄ in eorꝫ manu et q̄ſi ptāte eēt, quā eripuerāt a lenone.Pſaltria, dicit Tortel.apud Roma. dice bať illa,q̄ ſeq̄bať et amabat hiſtriones, et deduciť a pſallo qd eſt canto.Nā illi quos eiuſmodi ſoemi na amabat,q̄ndie in ſcęnis cantare ſolebāt,pōt tn̄ nunc capi ꝓ cātatrice ac tibicina et meretrice,qm̄ eiuſmodi muliercule petulātes cātilenis laſciuis,et de moribus ſolent reſonare tanq̄ Sirenes, q̄ ſuis amatorculis placeant, et illos in ſui amorē inflā ment,et ꝑ hoc decipiāt.Sy. Pſaltria eſt iā intus?in terrogatiue ꝓferendo.De.qꝛ Sy.dixit iā,ac ꝑpea col legit Demea eā futurā qd Crito neſciebat, et iō q̄ſi dephenſa vitate et nouo motu ꝑculſus ingt. Eho, interiectio oñdens aliqd eſſe ſubitꝰ dephenſum, vel attentionē mouēs an ipſe Aeſchi.eſt habiturus eā Pſaltriā domi,tanq̄ foret vxor. Sy. credo eū eē do mi habiturꝫ,vt.i.cuiuſmodi dementia eius ē, vel
ſit ablt̄iūs,ſic itellige,vt ipſe Aeſchi.eſt demētia agi Demētia
tatus ſup.hoc eſt tanta eſt ſtultitia eius, vel adeo eſt iſanus,et male ſibi ꝯſulens,et aī īpotēs, ſenſuq; bono deſtitutus.De. hęcine.i. vtrum decet ſup. hęc flagitia fieri?Sy.Lenitas.i. indulgentia pr̄is ad per mittēdū, inepta.i.ſtulta, incōſiderata, et facilitas ipſius ad ignoſcendū praua.i.pnicioſa,et ſibi et fi lio.Prauum eſt qd et ipm lędit facientē, malū vo
qd alios tm̄ lędit.Lenitas ergo patris,et eius facili Prauum
tas facit ſup.hęc flagitia,vel eſt cā taliuꝫ flagitiorꝫ ē malū
De.qdē.i.certe.me pudet et piget fratris.i.verecūdor ē doleo pp frꝫ,q adeo male ꝯſuluit et ſibi et filio. Pu
det dr̄ i his q̄ turpiter fiūt,piget aūt ī his, cū dāno Pudet et
ac malo,pudeť et ad dedecus,pigere ad dolorē refer piget
tur,pudet quod turpe eſt,piget qd dolet. Sy. o De. nimium et pnimium,imo valde nimium.q.d. val de multum,aut perplurimum,et nimiū repeten do ꝯfirmat dictum,et auget,vel nimiuꝫ ergo aut diſtantia intereſt.i.lata eſt differentia, inter vos.i. inter te et fratrem,ac.i.et non dico hoc,qꝛ ades,tū poſitum per ſimplici.i.es pn̄s,tu Demea quantus quantus.i.quātuſcunq;, ſicut quotquot quotcūq;, quiſquis quicunq;,et in iure memini me legiſſe qualiſqualis pro qualiſcūq;, item vtut pro vtcūq;, vbiubi pro vbicunq;, quātuluſcunq; ergo es nihil es niſi ſapientia. ille Mitio frater eſt ſomnium.i.

Hyp̄bole. aliquid ſutile et vanum et inutile, quale eſt ſomnium, et eſt hyperbole, nam dicit Demeam non eſſe ſapientem, ſed eſſe ipſam ſapientiam. preterea dicit Mitionem eſſe ſomnium, et quaſi ipſam vanitatem, ne dum vanum et ſomniatorem. Aliqui legunt. Ille eſt ſomnus, quaſi dicat Mitionem nō ſolum eſſe ſomniculoſum, ſed etiam ipſum ſomnum. itaq; ait Don. vero. ideſt ſed. ſineres, ideſt ſinere ac pati debuiſſes illum tuum Aeſchinum facere hec que fecit? interrogat per ironiam contrarium intelligens. De. petis ſupple. ſinerem, ideſt vtrum tolerare debuiſſem illum facere talia, quaſi aut ante olfeciſſem, ideſt ſenſiſſem, more odoriſequi canis, qui quod nondum videtur oculis, iam docet odorans, aut preſto, aut prope eſſe, propterea q; nares dicūtur a gnaritate, ideſt ſagacitate et olfaciendi facultate, que nondum adſunt preſentia. Quaſi ergo aut non olfeciſſem ipſum hec eſſe facturū ſex totis, ideſt integris menſibus, priuſquam ille Aeſchinus ceperit, ideſt inceperit quicquam iſtorum flagitiorum. Sy. tu Demea narras mihi tuam vigilantiam, ideſt tuam vigiliam, ac diligentem obſeruationem filij quam, ſcilicet maxime ſcio. De. queſo, ideſt opto, ꝙ ſup. ita ſit, ideſt res ita ſe habet, vt ideſt ſicut, nunc eſt, ideſt ſicut dicitur nunc ſe habere, quādo mihi non eſt habita fides, neq; mihi eſt aſſenſum, cū iādiu olfeciſſes, huicq; malo mederi voluiſſem. propterea ſit ita ſane, vt nunc eſt volo, ita indignati dicere ſolemus, vbi noſtre admonitioni ē conſilio non eſt relictus locus. Sy. ſententia color rhetoricus, ideſt quomodo quiſq; vult ſuū, ideſt rem ſuam, vel filium ſuū eſſe, ita eſt ea res, ideſt eo modo ea res, vel is filius ſe habet, et hoc dicit propter Mitionem, qui vult ſaltem, qui non malum ducit adoleſcentulum ſcortari, vt prius dixit, quamuis abſurdum ſit dictum, ē ideo cum facile patiatur eum Aeſchinum eſſe laſciuum, ſit laſciuus oportet, dici etiam vulgo ſolet, quanti eſt homo, tāti eſt ſua poſſeſſio. De. quid? modus interrogandi comicis familiaris, eſtq; initium interrogationis future de perſona Cteſiphonis, vidiſtin, ideſt vidiſti ne eum, ſcilicet Cteſiphonē hodie. Sy. ne, ideſt vtrum petis an videri filium tuum Cteſiphonem.

Abigere De. abigam, ideſt expellam ſeu fugabo, tāquam pecudem, non vt hominem mittam. abigā ergo eū hic, ideſt ex hoc loco rus, in accuſatiuo aduerbialiter ad locum, ideſt bene mittam hic eū in agrum ad meditandum, ideſt ſe exercendum. Sy.

Agere arbitror, eum filium agere. i. operari. ruri, ideſt in agro. in datiuo pro aduerbio in loco ponitur. iādudum. i. iāpridem ē iam longo ante tp̄e. agere, bene dixit, nam ab agendo dr̄ ager, ꝙ in eo multa ſunt agenda. De. ſatin. i. vtrum ſatis. i. pro certo ſcis eum filium eſſe ibi. i. ruri. Sy. oh, interiectio indignantis, ꝙ ei non credatur. ſcio ſatis eum ibi eē, quē egomet. i. ego ipſe pduxi. i. porro duxi. huius deduxi, et ſum eum cōitatus cum iret. De. optime, ideſt optime ſe res hꝫ, vel filius eſt optime illic. metui ne. i. vt, ē vt pro ꝙ.

Herere hereret. i. adhereret, ē aſſentiendo huic Æſc. inretiret, nā heret. non aio nec voluntate, ſed viſco, decipientis aucupis. Sy. atq; pduxi inquam eum rus admodū. i. valde iratum. De. autem. i. ſed. quid. i. cur erat iratus. Sy. Adortus eſt, ideſt aggreſſus eſt fratrem Aeſc. ſeu inſultauit et affecit iurgio. i. iurgatione, lite, increpatione, apud forū vel venale vel cauſaꝝ. aggredimur de longinquo ē aperte, adorimur, ex inſidijs et ex pximo. dr̄ enim adoriri q̄ſi ad aliquē oriri. i. exurgere. Adortus eſt ergo iurgio. i. obiurgatus eſt, ē increpauit fratrem apud forum. de iſtac Pſaltria. i. pp̄ter hanc meretriculam. qd ſit Pſaltria, iā eſt expoſitum. De. vero i. ſed. ain. i. dicis ne ſerio. Sy. vah. interiectio irridentis ſenem ita difficilem ad credēdū. Cteſipho. nihil reticuit. i. nihil celauit fratri. quinimmo aperte eſt eum criminatus, q̄uis eſſet natu minor. naꝫ vt. i. qn̄ forte argētum numerabat, recenſebat ab Æſchino, vt daret Pſaltrie. hō. s. Cteſipho interuenit. i. intercidit. de īprouiſo. i. ex īſperato, aduerbiū p̄ter ſp̄ē, p̄ter expectationem. cepit. i. incepit clamare. o Aeſchine. hecine. i. vtrum decet ſup. te facere hec flagitia? interuenire eſt medio negocio, q̄ſi ex inſidijs ſuperuenire, et opprimere in ipſo actu eos, q̄ rem celatam vellēt. decet ne inq̄ te admittere, plus eſt q̄ facere. i. te cōmittere hec flagitia indigna nr̄o gn̄e. i. inhoneſta nr̄e cognationi. De. oh, interiectio hic letātis lachrymo. i. lachrymas, emitto. dicimus ē lachrymor deponēs pregaudio. i. tm̄ eſt mihi gaudiū. Sy. clamare inq̄ cepit, vel dixit fratri. tu non pdis. i. amittis hoc argētū. ſed pdis. i. ingnas, amittis vitam tuam, q̄ aut exceſſu nimio, ſeu crapula pibis. aut laſciuia ad vltima inopiam deduceris. Imo ſi nō cito moriaris, in languore duces vitam ignominioſam, qua vita viuere, non eſt viuere, ſed potius pire ac perdi. De. ipſe filius ſit ſaluus. i. maneat incolumis et bene ſe habeat, ē ſit benedictus. ſpero, i. credo ꝙ ſup. ē ſilis ſuoꝝ maioꝝ. i. ſuoꝝ p̄deceſſorū ac parentū. dicimus ſimilis illi, ē ſimilis illius, ſed ſimilis illi cum dr̄, innuit ſimilitudo in re corporea, aut in colore, ſed cum dr̄ ſimilis illius, oſtendit ſimilitudo in moribus, in doctrinis, et ceteris incorporeis ac ſpūalibus. Sy. hui, interiectio admirantis, q̄ſi admiret Syrus que narrat Demea. De. o Syre ille Cteſipho eſt plenus iſtoꝝ. i. talium p̄ceptorum. ideſt documentorum. Syr. ipſe filius. habuit phios. ideſt ſapientes, amatores ſapientie et bonitatis domi. vnde. i. a qbus. diſceret, ideſt bonos mores ſibi acqreret. De. fit. i. agit, imperſonaliter. in eo. s. erudiendo. ſedulo. i. inſtanter, quaſi ſine dolo. nam negligentes doloſi dicuntur, itaq; fit ſedulo, ſignat ideꝫ quod laboratur vehementer in eo erudiendo. nihil pretermitto. ideſt nihil omitto, quod ei vtile fore putem. conſuefacio, ideſt aſſuetum efficio in bonis moribus, qui ex aſſuefactione ducūt originem. Deniq;. i. tandem. iubeo eum īſpicere. i. diligenter conſiderare vitas. i. viuēdi modos hominum. tanq̄ in ſpeculo. i. ſicut uidetur habitudo faciei in ſpeculo, ſic vitas hominum volo illū aīaduertere, atq; iubeo illum ſumere ſibi exemplum ex alijs i. ex alioꝝ moribus dicendo ei ſup. facito hoc. q: bonum ē laudabile. Sy. ſane. i. profecto. recte mones ſup. uel facis. De. dico illi etiam fugito, ideſt caueto hoc, quia vitio dari ſolet. Sy. callide. i. aſtute facis.

Olfacere Odori ſequus · Adoriri et aggredi · Interuenire · Admittere

Callidus ſup.callidus eſt qui exercat doctos,et qui callidum artis vſum ſibi induxit.De. dico etiam ei hoc eſt laudi.i.ad laudem efficiens, et propterea faciendum.Sy.iſtec res eſt,ideſt iſta eſt vtilitas,vel iſtud

Res eſt commodum.nam res sepe pro commodo et vtilitate ponit.De.dico.etiam ei hoc,ideſt hoc factū datur vitio.i.vertitur in vituperium.Sy. probiſſime.i.rectiſſime.dicis ſup.vel aliquid tale.De.porro autem,ideſt ſed certe,et qm̄ ē principium ſumtę narrationis,quo principio ſuperiora ſequentibus cōnectuntur,propterea audiendo defatigatus interrupit ſermonem et inquit.Sy.hercle nunc non eſt mihi otium.i.non habeo facultatem auſcultandi ea,quę incipis dicere.nam nactus ſum,ideſt inueni,atq; comparaui mihi piſces ex ſententia.i.vt volebam.qui bene reſpondēt votis meis.cautio, ideſt prouiſio.eſt mihi.i.mihi incumbit,ne hi piſces corrumpantur.i.contrahant corruptionis aliquid.nā o Demea id.s.q piſces corrumpi ſinantur. eſt nobis tam.i.tantum flagitium.i.delictum.omiſſum flagitione.i.increpatione dignum.q̄.i.quantum, flagitium eſt nobis.i.nobis dominis bonam vitam agentibus. non facere illam, quę tu Demea dixti modo.i.paulo ante et pręcipio ad.ideſt iuxta iſtūc

Ad pro iuxta eundem modum conſeruis.i.alijs,qui mecum ſeruiunt,quibus tamen pſum,quod,ſcilicet pręcipere ita conſeruis.queo.i.poſſum facere. deinde ſubdit modum pcipiendi.hoc obſonium eſt ſalſum,ideſt nimio ſale conditum.hoc aliud eſt aduſtum, ideſt exuſtum, combuſtum hoc aliud eſt parum. ideſt non ſatis,ſeu non multum lautum.ideſt mundū, et munde paratum.illud obſonium eſt recte lautum,ſcilicet ē paratum dico alicui ex cōſeruis.memento.i.ſis memor.parare ſup. iterum.i.ſecundo, ſeu alias.ſic,ideſt hoc modo,vt te doceo . Moneo.i. doceo conſeruos.ſedulo,ideſt diligēter ea quę poſſum monere.pro mea ſapientia, ideſt ſecundum ſcientiam meam.condiendi cibos et efficiendi eos ſapidos, propterea ſapientiam dixit, quia quoqui ſeu coquinam veteres per.q non per.c.ſcribebant. nunc autem inoleuit vſus vt per.c.ſcribatur. nam inquam coci temperant guſtu ac ſapore pdimentum.Poſtremo,ideſt tandem.iubeo eos conſeruos inſpicere in patinas,ideſt in vaſa coquinaria, ſed pręcipue patula ac lata,quales ſunt catini,quos diſcos vocant ſartagines,lebetes. ſeu ahena etc. iubeo ergo ē moneo ,ideſt admoneo, doceo eos conſeruos inſpicere in patinas tanquam in ſpeculum,ē et ſubdit quid iubeat eos inſpicere.id ſcilꝫ quod ſit opus facto, ideſt facere,vt sepe expoſitum eſt,ē bis omnibus dictis egregie ſeruus illudit Demeam.ſentio,ideſt percipio hęc,quę nos facimus,ideſt q̄ ego facio.eſſe inepta,ideſt abſurda,ſtulta, ē non honeſta,vtruꝫ.i.ſed. quid facias,id ſt faciat vnuſquiſq;. ſecunda perſona pro tertia, vt ideſt ſicut, ē cuiuſmodi,quibuſue moribus,hō aliqs eſt ita.i. eo modo morem geras,etiam ſecunda perſona pro tertia,ideſt morem gerat,complaceat.obſequatur aliquis,pręcipue ſi uelit ſeruare incolumem amicitiam,eſt autem prouerbium aptiꝫ aut ſeruis aut amicis,quaſi dicat qualis eſt dominus,talis ſit ſeruus oportet.Item qualis homo eſt, taliter illi mos gerendus eſt, quod quidem prouerbium non eſt ſequendum.nam regula amicitię eſt, vt nec amicos rogemus res turpes,nec faciamus rogati.numquid,ideſt nonne aliquid aliud vis q̄ dicere mihi illa quę dixiſti.ita dicere ſolemus cupientes aliquos a nobis abire,et finem ſermoni facere deſiderantes.De.opto ſup.mentem meliorem.i. bonam vel tolerabilem.poſuit enim comparatiuum pro poſitiuo,nam non vult fateri eorum mentem fuiſſe aliquantulum bonam.opto inquam mentes meliores dari vobis.Sy.tu.abis,ideſt diſcedis.hinc rus, ideſt ad agros,nam in vrbe erat.De recte, ideſt bene putas.nam reuera hic recta rus abeo.sy. quaſi dicat abeas libere rus.nam quid agas hic in vrbe. vbi,ideſt in qua vrbe.ſi qd pręcipias bene, ideſt recte moneas,nemo optemperat,ideſt obſequit, obedit.De.vero,ideſt certe.ego abeo hinc,quando. ideſt quia,et quod dicunt non recte,poſtquam.is Cteſipho q̄obrem.ideſt propter quem veneraꝫ huc. abijt rus,ideſt iuit ad operandū in agꝛ.Curo,ideſt curę habeo illum vnum,ideſt illum ſolum ac pręcipuum.ille Cteſipho attinet ad me,ideſt mea intereſt,et ad me ſpectat.quādo.i.quod dicunt,poſtq̄ frater Mitio vult ita.s.me curare hunc, et ipſe ſuū curabit de iſto.i.quod dici ſolet.q̄uum ad reſpectuꝫ iſtius.ipſe frater viderit,qđ inepte dici ſolet,ego me Ipſe viderit

referro.i.ſuo ipſius relinquo arbitrio.ſed.quis eſt illic.i.ille homo procul quem video? nū.i.vtrum. eſt Tribus

Hegio nr̄ tribulis.i.ō tribu nr̄a,hoc eſt filis nr̄i.q̄tū ad mores viuendi,et nobis amicitia iūctus,queadmodum inter ſe neceſſitudine iuncti eſſe ſolent. q de eadem tribu ſunt.hercle is eſt Hegio ſi ſatis cerno.i.ſi ſatis adhuc habeo viſum acutum. vah, hic videntis eſt interiectio, et exultantis pre aduentu amicis.is eſt hō amicus nobis iaꝫ inde a puero.i. iam ab ineunte ętate,cuꝫ vꝫ adhuc pueri eſſemus. Dij boni,exclamatio eſt pp paucitatem bonoꝝ.ne, ideſt certe,vel valde.magna penuria.i.magnus defectus.magna egeſtas,carentia,raritas. eſt iaꝫ nobis ciuium illiuſmodi.i.taliuꝫ,cuiuſmodi eſt iſte. Eſt ſup hō virtute.i.honeſtate uitę.ac fide.i.ueritate et fidelitate,antiqua.i.qua antiq pollebant, hoc eſt redolet ſuis pbatis moribus antiqtatem,haud ſcio i.nō noui. qd.i.aliquid, vel cape proprie noui.nō neſcio qd mali ſit ortum.i. acciderit. publicę rei.s. ex hoc hoīe,ut qui nunq̄ reipublk aliquo pacto obfuerit,uel dicit neſcio qd mali ſit ortum reipubli. ex hoc.i.qd mali īpendeat, ſeu immineat reipublicę ex hoc viro,ſi moriat ſup.quaſi ſit optandum, ut non moriatur.q̄.i.q̄tum.gaudeo.q.d.multum, vbi.i.quādo.ēt.i.adhuc.uideo reliquas.i.paucos reliquos,ſeu relictos.huius generis.i.tales q̄lis ipſe eſt. Vah,hic eſt letantis interiectio,etiaꝫ nunc libet viuere.opperiar,ideſt expectabo hic hominem Hegionem, ut ſalutem, uerbum a ſaluto as, ideſt ſalute impartiam eum.et ut colloquar, ideſt colloquiuꝫ familiare cum eo habeam.

ILlud.hem huic mandes, ſiquid recte curatum ASC.

uelis.Do.de Syro dictum itelligit,et rectius,mea quidem ſnia,q̄ de Mitione aut Aeſchino. Quia enim

enim Syrus iactitabat diſtributum eſſe ex sn̄ia id dimidium minę. Per ironiā dicit Demea. Hē huic ē. Syro mandes ē c. q.d. q non diſtribuat, ſed dilapidet potius. Illud puer aduerte, vbi dr̄. Mihi q̄des non placet, et clamo sępe. Syrus dicit ſe indignabundum clamare ꝯ ineptias domus et dn̄i, nō

eſſe corrūpi aliquē in malis moribus, ita nobis. i. ꝯ ꝯſimilibus, vel mihi et illis de domo fratris tu putamus eſſe flagitiū corrumpi piſces, vel aliquē alium cibū, quem ꝓcurare debeamus. Ad iſtunc modum, ad quē tu doces filiū tuū, ego dico ſic, dicens illis, hęc falſa ē c. Iam ſic memento bn̄faciere in aliis prandijs modo, vt beneſeciſti. In patinas tan. i ſpec. s. vt ita ſint mundę, q̄ti nus reſulgeant ſicuti ſpeculus, et eſt certū illud quod dixerat de filio, deniq; īſpicere ē c. Sētio quid eē inepta quę facit,

q̄dem dicē do. salſamenta hęc ſtephanio. ē c. hoc totum.n. nō determinat illud verbū clamo, ſed Syrus, q ſe pluris facere ſig̃auit negocium ſuū, q̄ pn̄tias Demeę, diuertit ſermonē ſuū ab ipſo ad ꝯſeruū. cui

Senarij omnes.

HEGIO. GETA. DEMEA. PAMPHILA.

PRo Di immortales, facinus indignum, Geta ſi ſic eſt factum

Quid narras? Ge. ſic eſt factum. He. ex illan familia

Iam in liberale facinus eſſe ortum? o Aeſchine

Pol haud paternum iſtuc dediſti. De. videlicet

De Pſaltria hac audiuit, id illi nunc dolet,

Alieno pater is nihilipendit, hei mihi

Vtinam hic prope adeſſet alicubi, atq; audiret hęc. He.

Ni faciant quę illos ęquom ſt, haud ſic auferent. Ge.

In te ſpes omnis Hegio nobis ſita eſt.

Omnem rem. Poſtq̄ oñſa eſt occaſio aduentus eius, inducit cū eo ꝯueniēs pſona. s. Syrus de foro veniens, vbi piſces et quę opus erant ꝯuiuio emerat, q eū ſua calliditate a domo Mitionis remoueat, et ſic fiat obuius Hegioni. ne ſi domū intraret Ctḣe. filium ſuum cum amica inueniret. Seni. i. Mitioni, hunc p̄mū verſum aliter accipit De. q̄ diceret Syrus. Dicebat. n. Mitionem lętari de hoc, q opus Ctḣe. raptauerat ſub ſpē Æſc. vt frater De. deciperet Demea vero de venera Æſc. intendebat lętari. Ho. ſtul. i. Mitionis, neq̄o mirari, debuit dicere ſtultitiā vr̄am. Sed iro. poſuit rōnem. Piſces ſic loquitur Sy. vt eum remoueat a domo. Ille. n. ad domū, vbi talis lętitia eſſet, non accederet, et ēt eum magis dolere facit, hoccine flagi. s. debet fieri, et sępe clamo iraſcendo ꝯtra eos, pp̄ hoc ꝯuertit ſe ad Ctḣe. ꝑcipiens. n. de ſalſamentis coram ſene vt doleat. Salſamenta dicit confectiones piperis, et hmōi, vtꝝ hoꝝ duoꝝ hēt Mitio. i. an id qđ ita adducit filiū meū ad pnicię, hꝫ ſibi ſtudio. s. q i h ſtudeat, q̄ſi non hn̄s alid offi cium factum, vbi ſtudiū ſuū exerceat. An putas id ſibi fore laudi, q: inde filium ꝑdiderit laudet. Cui hinc egens. s. Æſc. Iſtud eſt ſapere. s. non modo. i. tātummodo, videre qđ eſt in pn̄ti. Sed ēt ē c. Quid iſtęc. s. vr̄a cithariſtria. s. facit, eſt ne apud vos, hoccine fieri s. decuit, hoc facit lenitas pr̄is oīa ꝯdonando, et facilitas oīa permittendo. Non ſolum nimium, ſed ēt per nimiū intereſt. Tuum. s. Ctḣe. modo. i. tm̄mō ſic fiet ſemper mea vigilantia, vt nunc eſt in pn̄ti. Quid aūt erat iratus. Non tu h arg. adhuc verba Ctḣe. ad Æſc. dicēs hoc facito qđ laudi eſt, hoc fugito qđ vitio daẗ. Non otium eſt. De. adhuc referre volebaẗ, qualiter illum inſtruxiſſet, ſed Sy. volens eum remouere a domo dic̄, nō eſt otium. Nam in nobis. s. ſicut tu putas flagitiū

veꝝ. i. ſed, qs tu, vel aliqd facias ſi eēs ſeruus hmōi hois, ingens mo. tu gereres mo. vt hō eſt. s. ſm̄ hoc q dn̄s tuus vellet. Sed qs illic ē. i. ille remotus a domo Mitonis, iā fit obuius Hegioni. Tribulis. i. de eadem tribu. nę. i. certe, haud ſcio aliqd mali ex h eſſe ortū pp̄licę. i. ita quod vulgatū eſſet, vel legitē cito ita, haud cito. i. non leuiter fit. i. eſſet ortus, et ex hoc ē c. Ideo inducitur laudare illum Hegionē, vt cōmēdatio perſonę faciat magis credibilia ſua verba, quę referret de Æſchino.

PRoh Dij imortales facinus. Hęc ſcena fidem amici circa diffinitā maturitatē ſenilis orōnis, et accuſationem eius, quē lędere noluit ipſe accuſator continet. Indignū facinus qd narras Geta, non ergo apud ſpectatores iteꝝ fuerunt dicenda, q̄ dcā ſunt, illud tn̄ admirandū eiuſmodi Hegionis verba induci, q̄lia eſſe debuerant tm̄ pręlandati viri eiuſdē Hegionis ac Demeę. Quid nar. mirantis eſt, non interrogantis. O Æſc. pol ha. pa. mira maturitas, in q̄ neſcias vtꝝ magis iniuriam illatam orbę virgini, an Æſchinū peccaſſe plus dolet, ſeruaẗ. n. in Hegione q vir bonus ſit et amicus. Tā illiberale factū. i. non odiſſe, cui ſucenſeas, laudare hoīes, factum rep̄hēdere. Haud pa. is. de. deeſt facinus, et tu ꝑfeciſti, ſed ſic dr̄ in re magna, vt Dabit ille minas Arboribus. De Pſal. hac au. ſic errat Demea, vt intelligat q̄uū dicat iraſci in his, quę inopinata audiet. Videlicet de Pſal. hac au. videlicet ꝯſu maturum eſt, vt videlicet videre licet, ſic. s. ſcire licet, ilicet ire licet. Is mihi. is abundat, vt in Heauton. Perij, is mihi vt abibit plus paulo ſua q̄ narrat facinora tanti is pro ipſe, ſubiectiuum ꝓnomen minus q̄ finitum. Vtinā h. p. a. quaſi nunc crediderit ſibi dicenti, in ore eſt omni pp̄lo. Haud ſic. a. ſicut accepimus. Haud s. a. an factum ſuum auferrent ſic, aut ſi correxe-

R.

DONA.

Videlicet ſcilicet

vint culpi,non silentiunt taciturios ipsos, vel ipz quod factu3 est,et nisi,si non significat, dicticon est. Que il.ç.est, subauditur ad superiora per sylepsim intellectus. Haud sic au.i. leniter abibūt, vel subtrahent culpam. Haud sic auferent, ciuilis,et matura cóminatio,et est sic dcm̄ ,demonstratio gestum cótinens leuissime, ac ꝑne, immo magne significationis. In te sp.o. He.vt narratio ñ fuerit necessaria.ita ꝑces interpo nēde sunt. Tu es patronus, tu parens, patronus aūt temporale nomen est defensoris, aut certe appellatio est, per quam ostendit,ꝙ illi vultus et obsequiunm debeatur,est.n. nomē ad aliqd,parens aūt veri amoris nomen est,et equali loco continet interꝑtationē, et vide q̄ vigilanter poeta simpliciter matronam de absente Hegione loquētē induceret. Coluit nos dixit, cum ꝑterea seruus et supplex ad pñtem loquit. Tu es patronus ingt. Ille.m.n.t.e.s. seruus magnum veritatis indiciū addidit dicendo moriens,non vera loquit, et ingentia,vnde in iure vltima iudicia certiora sunt, sic et alibi. Mihi inmanum dat mors ꝯtinuo ipsas occupat. Si tu d.p.ꝓprie quasi patrono,nam socius deficit, parens ꝓdit,patronus deserit,sic Sal.Post defectiōes socioꝝ et relatum Vir.Vnius ob iram ꝓdimur et ꝓdidisti et te et illā miseram, et gnatum qui qdes interfuit.Plau. Qui liberos habent eos deserunt, hinc et milites, q defensores patrie deberent esse, desertores esse dñr,hec oia magnam vim habēt, sed per singulas partes orōnis ꝯsiderent ad cómouendum ꝑcibus Hegionem. Et tu es patronus, ab honesto tu es patronus,parens a iusto. Si tu dese.p et huic rei maxime vid.et,oratorieq; illum maxime cómonuit,vt En ego victa sum.et Tu pulsus,ego alij perimus nisum putat.

Satis pie posse, deest facere. Neq; me sa. p.p.a. honesta locutio,qua sigt qcquid fecerit ꝓ pietatis debito,illi merito parꝝ esse,sensus aūt hic. Neq; faciam qꝺ nefas est,vt vos deseram,nec hoc ipsum qꝺ facio satis pium est pro tanta necessitudine,et bene addidit satis,vt et sapiens non tm̄ satis. Saluere He.p.i. ita ꝓuidit Demea non ꝓuisus est, ꝙ non oportuit illum audire que loqretur Hegio,ē ex illius iam verbis indignationis moueri. Iubeo aūt volo significat,ab eo quod sequitur id quod Iubeo

Pronus
Parens

Te solum habemus, tu es patronus,tu pater,
Ille tibi moriens nos commendauit senex.
Si deseris tu perimus.He.caue dixeris.
Neq; faciam,neq; me satis pie posse arbitror. De.
Adibo,saluere Hegionem plurimum
Iubeo.He.te.querebam ipsum,salue Demea. De.
Quid autem?He.maior filius tuus Aeschinus,
Quem fratri adoptandum dedisti,neq; boni,
Neq; liberalis functus est officium viri. De.
Quid istuc?He.nostrum amicum noras Simulum,
Atq; equalem?De.quidni?He.filiam eius virginem
Vitiauit.De.hem.He.mane,non dum audisti Demea
Quod est grauissimum.De.an.quidquā est etiā amplius? He.
Vero amplius,nam hoc quidem ferundum aliquo modo st.

dit,non iubemus.n.nisi qꝺ voluerimus,et est Homericum, .Maior filius tuus Aesc. artificiosa postulatio in qua statim Demea diceret, nihil ad se hanc q̄relam pertinere,qppe qui Ctesi.curare debeat,infert cā cur non dissimulet pater, ꝙ filius,qui maior est,ꝙ Æsc.sigd est in eo noie caritatis, qa fratri adoptiuus, qa bonus et liberalis,et ꝯ hec quibus laudatus ē fecit,sed neque boni,q̄ si id qꝺ est velit qꝺ ēē debet,ꝙ neque liberali functus est offō boni viri,q̄rēdum inter bonu3 ē liberalem qd intersit, nā bonus est,qui non nocet,liberalis qui etiam ꝓdest an bonus,qui non peccat in facto, liberalis qui nec in verbo. Quidni.i.qdnam .Quidni plus in se habet,q̄ noueru3,nā quasi corripit dubitant ē dicendo qdni,vt subaudiat noueram.

Filiam eius virginem,vides q̄tum valet iniuria, vel dignitas personaꝝ,qui non ꝯtentus facinore personam credidit ꝓponendam. Hem, interiectio est irati vehementer,quippe qui aliud vitium audiebat ꝑter crimina que sciebat. Quod est.g. ꝙ illud graue. An quicq̄ est etiam.a. amplius quantitatis,non ideo nondum etiam audis qꝺ est grauissimum. Amplius.i.maius. Persuasit nox,am.ui.ado.Plau.i Bacch Quid hoc illec ebriosius fieri pōt,nox,mulier,vinum hoībus,quid hoc illecebriosius hoī adolescentulo,et hec oia ab impulsionis parte dñr,non rōcinatione,et ideo et ꝑsuasit dixit,nam instans persuasio impulsio dr̄. Vt ipse alibi.Dum in du.est aius pa. mo. vel il. ipel.

Humanum est,nihil tandem ea sumptu3 cósuetudine est,quod non humanum,et hoc dicere solemus,vbi pc̄tm̄ qdem non negamus,sed tolerabile esse dicimus. Persuasit.n.am.ui.adol.hec inferunt ,vt multa videant. Vinum, plus dixit quasi vinolētiam diceret,vt Tu nihil nisi sapientia es.Ille somnum ꝓximum,huic et sile ē in Hecyra, Cum virgine vna adolescens vt cubuerit plus potius se abstinere vt potuerit,non verisimile dicis,neq; veꝝ.Virg.Bacchus et ad culpam causas dedit. Vbi sc.f.i.intelligit et sentit quid supra future peccauerit,et ꝙ qui impulsione peccat, nō peccat ratiocinatiōe,hic locus illi rei occurrit, cur ergo tacuisti? Orans,obsecrans, orare est placidos petere,obsecrare iratos rogare. Venit ip.ul. l.mitte ad matrem venit vltro lachrymans, iugd

Pronus Parens · Socius deficit · Parens prodit · Pronus deserit · Virg. · Iubeo · Bonum · Quidni · Amplius · Plau. · Virg. · Orare · Obsecrare

leniter aut mollius mulier tulisse, aut ppe pactionem iniſſe videretur. Ignotum eſt. i. eſt. c. aſyntheton, vt ſolet per ſynonomiam ſic loquitur. vt ſcimus, veximus, videmus. Ignotum eſt autem q vltro venerat, et lachrymans. at tacitum eſt quę orabat, et obſecrabat. at creditum q fidem dabat, et iurabat, et honeſtius imperſonaliter, q ignouimus et tacuimus. ignotum aũt q vltro venerat. Virgo. e. e. c. g. eſt, hęc addidit ex viliore vſu, vt inhoneſta patientia virgis ad ceptus libido puenerit, et pterea, q: et ſi potuit vi ci, ille qdem vitiauit virginem, ſed quid ſi ex alio concepit poſtea, quę iam grauida facta eſt icirco ẽ a vitio virginis tempus oſtendit, vt cũ facto vitio conueniret. Ille. b. vir, ironia indignãtis in loco addita eſt verbis ardentibus. Ille. b. vir. n. P. ſi. D. p. concluſio accuſationis, et bonus vir ironia quidem eſt ab eo poſita, qui indignetur virum bonum eſſe debuiſſe, qui non ſit, vt ſupra. Neq; boni, neq; liberalis functus eſt officio, et ſimul conſiderat quo nomine Aeſchinum vocet, virum appellans. s. qui vult eius cętera eſſe pmiſſa, et qui illum iampridem videri maritum velit. Nobis autem ex abundanti,   ad indignationem relatum eſt. Si Dijs placet, bene interpoſitum ad inuidiam. Si Dijs placet. s. per quos iuratum eſt. Pſaltriam. i.   , ſic enim dicimus, et eſt pſuetudinis peruulgatę. Illam deſerat. i. cui contrarium dum viuat obſtrictus eſt, et deſerat virginẽ. Pro certon tu iſtęc dicis? hoc ideo non dicit, quia fidem non habeat narranti, ſed quia mira ſunt ſcelera. Mr virginis in medio eſt, terribiliter ſatis in medio eſt, quaſi retineri non potuit, nec cohiberi quin rem probet. Et pterea cum argumentorum genera duo ſunt, nõ ſic in rebus manifeſtis hoc ergo ſublatis ſupercilijs dicendum eſt in medio, nam lentius erat, ſi diceret, pſto eſt virgo q̃ in Aeſch. reum teſtis, et crimen eſt, ẽ ideo addit. Res ipſa. i. pondus vteri exactis ad pariendum menſibus. Pręterea vt. c. e. s. ad hęc intelligimus aliter dici non inertem ſociatem, aliter non inertem ſeruum ſeruilis. aliter non malum Scipionem eſſe, aliter non malum ſeruũ eſſe. Pręterea. u. c. an captus quantum capit alius ſeruulus, tñ non malus neq; iners Geta, an captus quemadmodũ ſępius aucupium in ſeruis habendis bonum euenit. vt in captu auium, vel piſcium, vel ferarũ plurimũ fortũa dominat, ẽ ſi ideo, q: ſeruũ uenire bonũ non rõne, aut natura, ſed caſu eſt, utpote in ie rariſſima, ut ſicut captus eſt ſeruoȝ, et euẽtus eſt i ſeruis ſuis. Captus ſeruorum. i. vt ſi hs cõditio ſeruorum. Afranius in ſimulãte, vt is ſeruorũ captus eſt, facillime domo, atq; noſtra familia ptendit. Ego captus ſortem intelligo. Non malus. i. fidelis. Neq; iners. i. artem habens. oratorie ſiutur teſtẽ ius ẽ iudicem laudat, ſed ne improbe facere uideatur parcius id facit. Non enim dixit bonus ẽ ſolers, ſed quod in ſeruo ſufficit non malus, neq; iners, ẽ pręferendi Getę hęc maxima cauſa eſt, ne quod permittere uideatur in ſeruo pauperis atrocius fiat, et ſimul, ut hęc   , non contriſtet Getam, quem prius laudat dicturus, Hunc abduce, uince quęre rem. Alit. i. s. duas res docet. ẽ unde hę uiuant, quod teſtimonium pudicitię eſt, et grauem teſtem poſſe eſſe Getam. Solus, incerta diſtinctio eſt ſolus, ſed melius et ſolus, omnem familiam ſuſtentat, hoc verbo tenuis uictus oſtenditur, quod bene frugi eſſe monſtratur in foeminis. Hunc ab. u. q. t. non nullum permittit, utpote de alieno ſeruo, adeo Ge. plus de ſe largiretur, ipſe tamen tria poſuit, ut multa uideretur dixe. Hunc ab. ut Tu uoluiſſe amari luſcorum edice maniplis. Nam poſtea e lra huiuſmodi uerbis aucta eſt. Hunc ab. u. bono ordine, ẽ abduce ad hoc illud ut nemo poſſit intercedere, et uince ne ſolutus, ut ſciat ſi uerum ſeruus accuſet. Quęre r. latenter pręter uincula etiam tormenta ſignificauit, nam hoc quęre rem, pete rem, ueritatem ſignificat. Immo hercle extorque,   et bene ipſe de ſe plus apertius, quam largitur. Extorque, multum dixit Torque

Perſuaſit vox, amor, vinum, adulſcentia.
Humanumſt, vbi ſcit factum, ad matrem virginis
Venit ipſus vltro, lacrumans, orans, obſecrans,
Fidem dans, iurans ſe illam ducturum domum.
Ignotumſt, tacitumſt, creditumſt, virgo ex eo
Compreſſu grauida facta eſt, menſis hic decimus eſt.
Ille bonus vir nobis Pſaltriam (ſi Dis placet)
Parauit, qui cum viuat, illam deſerat. De.
Pro certon tu iſtęc dicis? He. mater virginis
In medio eſt, ipſa virgo, res ipſa, hic Geta
Pręterea, vt captus eſt ſeruulorum, non malus
Neq; iners, alit illas, ſolus omnem familiam
Suſtentat, nunc abduce, vince, quęre rem. Ge.
Immo hercle extorque, niſi ita factumſt Demea.
Poſtremo non negabit, coram ipſo cedo De.
Pudet, nec quid agam, neq; quid huic reſpondeam
Scio. (INTVS) Pa. miſeram me, differor doloribus.
Iuno Lucina fer opem, ſerua me obſecro. He. hem.

Captus ẽ ſeruoȝ.

Afranius

Non ma

Extorq̄re non torque,ſed extorque.torquemus.n.hominem, extorquemus veritatem. Pudet,aduerſus hoc dicit et perturbatus Demea.maioris erit pōderis.Pudet dictum ſi me nec addas,nec ſubaudias. Differor Differor.d.diuellor,diſcrutior,dilaceror, et proprie hoc genus q̄relę ꝯuenit parturienti,et cui viſcera diſtendunt, et ei

ceſſarium.i.propinquitas ſanguinis,alterū voluntarium,quo nobis et alieniſſimi ꝯiunguntur.Mitionum ſibi ac Demeā et viuos et voluntarios tm̄ amicos eſſe.Simulum vero mortuum et non ſolum voluntate,ſed neceſſitate amicum fuiſſe ꝯiunctum,in q̄ re et,illis non deerit,et his purgatus.

q̄ inexperta
dolorē nūc
primū ſen
tiat. Iu
no Luci
na fer opē,
bona ꝯpa
ratio poetę
vt ē vox p
turientis p
teſtimōijs
ſuccedat ad
īflāmandū
Demeā, et
nota puel
las,q̄ in co
medijs ho
neſtę sūt,ē
ex amore
vīr, aut
nullam in
ſe ſcęnam
eē, aut ra
riſſimam
vocē. Fer
opem,par
tui. Ser
ua me ob
ſecro,pari
entē. duas
eni res po
ſcit hęc p̄a
tio,na ſcen
tis ē partu

Num nam illa quęſo parturit? Ge.certe Hegio.He.hem,
Illęc fidem nunc veſtram implorat Demea.
Quod vos ius cogit,id voluntate impetret.
Hęc primum vt fiant Deos quęſo,vt vobis decet.
Sin aliter animus veſter eſt,ego Demea
Summa vi hanc defendam,atq; illum mortuum.
Cognatus mihi erat,vna a pueris paruoli
Sumus educati,vna ſemper militię,⁊ domi
Fuimus,paupertatem vna pertulimus grauem.
Quapropter nitar,faciam,experiar,deniq;
Animam relinquam potius,q̄ illas deſeram.
Quid mihi reſpondes? De.fratrem conueniam Hegio,
Is quod mihi de hac re dederit conſilium,id exequar.He.
Sed Demea hoc tu facito tecum animo cogites,
Quam vos facillime agitis,q̄ eſtis maxumi,
Potentes,dites,fortunati,nobiles,
Tam maxume vos ęquo animo ęqua noſcere
Oportet,ſi vos voltis perhiberi probos.De.
Redito,fient,quę fieri ęquomſt omnia.He.
Decet te facere,Geta duc me ad Soſtratam.De.
Non me indicente hęc fiunt,vt vtinam hoc ſit modo
Defunctum,verum nimia illęc licentia,
Profecto euadet in aliquod magnum malum.
Ibo,ac requiram fratrem,vt in eum hęc euomam.He.

Sed ē co.
m. erat,
vultu ad
iuuat, q̄
cōiunctiōe
īceptiua sū
pſit exordi
um. Co
gnatus mi
hi erat,offi
cia multa
ꝑtīn offici
um vnum
Demeę a
micitię ac
Mitionis.
Paupta
tē vna ꝑtu
limus,
et.q̄
magis cō
iūgit ma
lorꝝ ꝯſorti
um,q̄ bo
norum.
Nitar,fa
ciam, expe
riar, deni.
aīam,ſic dī
cit ne di
cat vindi
cabo,quod
vult ma
gis ſignifi
catum eē,

rientis ſalutem. Num nā q̄ſo illa ꝑturit? illa.s.de qua ſermo eſt.Quid.n.opus fuerat noīe. Illęc fidē nunc veſtram,hęc oratoria πλάσις eſt.non.n. vere rogat.ſed vr̄ hoc facere.ē īplorare eſt in malis poſitus cū ploratu aliquē rogare. Quod vos ius cogit,in voluntate,artificioſe,ne totuꝫ ſimplr̄ agēdo diffidere cāę videaē ius igiē legū intelligiē.
Deos q̄ſo,vt vobis decet,hoc eſt dixit,nō vt puellę vtile eſt,ſed vt vobis placet. Vobis decet, υμιν πρέπει, et deeſt facere.Sin aliter aīus eſt,officium amici exequiē in reddēda cā,cur aduerſarius futurus ſit. Ego Demea.s.u..d.h.non dixit id qꝺ eſt vos vlciſcar,ſed hāc defendam. Atq; illum.m.idonea cā eſt aduerſus viuos,q̄rimoniam faciēdo pro mortuo.s.q̄ſi in iure et officio ſuo locutus ſit,ē exaggerauit culpam in Aeſc q videbaē in vno et eodem facinore viuos,mortuosq; lęſiſſe. Cognatus m.erat cū expoſita. iam agit Hegio de pſona ſua vtrūq recte faciat,vt quā pſonam inducit,oñdat habiturus,cum amicitiarum duo gn̄a ſunt,vnū ne

Duo gn̄a amicitia rum

q̄ dictum.et ne ei diceret,nihil poteris qꝺ ad incipiendum ſufficit,dixit. Experiar,animam relinquam,modeſta ꝯtinuatio prius qꝺ ſibi poſſit cōuenire dixit,q̄ qꝺ paſſurus ſit Aeſchinus. Frem cō.he. multuoſe ꝓnunciandum qꝺ addidit Hegio q.d.res in manu fratris eſſe conſtituta,non mea.
Quid mihi reſpondes? reſpondere ꝓprie dicitur cum lis intendiē. reſpondere.n. eſt priorem alloq; q̄ſi rn̄dere verba fundere.Vt funditq; has ore querelas.Rn̄dere,poſteriore loco dicere. Sed Demea hoc tu facito, ſupra habitę comminationis. Quas vos facillime agitis,vt et ſupra,Facilem victum'paret.et vid:t q̄ oratorie laudis ſumpſerit argumenta ſuadendę.

Rn̄do

Æquo animo.ę.n.opor.bene dixit ęquo aīo, q̄ potentior et fortior contra nām eſt ęquitas. Redito,proſequebaēad eundem,quemadmodū apparet ex verbis. Decet te facere,ſolicita obſequela Hegionis vltima in loquendo.oñdit impotentiorem perſonam contra Aeſchi. quo magis gaudium

creſcit

creſcit comœdię, qñ tali ac tanto paupior puella, ſed tñ cupita iungeŧ. Nō me indi: q̃ dixerat. Ipſe ſentiet, poſterius et nimis dura ↄpoſitio ē, ſed apta iraſcēti. Vtinā h mō ſit de. vtinā deſperandi viꝫ hꝫ. Hoc. i. negociū. i. in raptū virginis. Defunctū, finitū. i. vt nō peiora ↄmittat. Defunctū, finitū. i. ne vlterius peccet Æſc. Nimia il. li. q̄ illi dat Mitio. Profecto ena. p ardua et interruptaue niet. Hoc

Defectus

i. emerſiſſe ex illa per eminentiam. i. ex tam honeſta familia, ex qua ducit originem Æſchinus, o Æſchine, alloqtur abſentem, pol haud. i. perfeciſti, ꝑpetraſti iſtud facinos paternum. i. ex paterno exēplo, vel ad exemplum patris, vel permiſſione pris Demeę, qui adeo honeſtus eſt. De. videlicet. i. certe, q̄. ſi videre liceat, ſicut. s. ſcire liceat. Hegio audiuit ð hac Pſaltria. i. de hac puella rapta ab Æſchio.

Dare fe lus

Pinuꝫ

Videlicet Scilicet

Bono animo fac ſis Soſtrata, & iſtam, quod potes
Conſolere, ego Mitionem ſi apud forumſt
Conueniam, atq; vt res geſtaſt narrabo ordine.
Si eſt facturus, vt ſit officium ſuum
Faciat, ſin aliter de hac re eſt eius ſententia
Reſpondeat mihi, vt quid agam quamprimum ſciam.

enomam non effundam, ſed enomam, vtpote quę me ęgrum faciunt, quibus me leuabo, cū langor ille egeſtus ſit, nam enomam hoc tranſlatiōe ſignificat. Bono animo. f. s. So. hi ſex verſus in quibuſdam non feruntŧ in hac ſcena, iam vr̄ loqutę Soſtratę Hegio īndere. Poteſt tamen et ipſe incipere tanq̄ q et rem nouerit, et mœrore eius moueat. Bono. a. f. s. s. meminiſſe debemus quod dixit. Duc me in ad. s. et hoc intro in proſcęnio eſt non poſt ſcęnam, nam aliud ſignificat eamus intro, vbi dr̄ intus deſpondebit, intus tranſigetur, ſi qd eſt quod reſtet, illud. n. interius agiŧ extra omne ꝓſcęnium. Fac. s. S. ſis honorifice additur verbo, ne qd imperatiuo modo pronunciatŧ ſuperbum, deductum eſt aūt a ſenatuſcōſulto formulare, vbi aliqd ſenatuſcon. iniungit, addit ſi eis videatur. Et. i. q. p. q: vox ipſa triſtis et circa triſtem filiam quod potes vixit. Fac con. duas res dixit, quas et ordinis locutus eſt, et tu bonum habe aīum ingt, et filiam fac habere. Ego Mitionem, q: Demeam iam vidit. Si eſt functus officium, hoc dicendo promittit eum eſſe facturum nam facile eſt vnumquęq; ſuo officio fungi. Vt quid agam quamprimum, mature, neq; comminaur, neq; ſegnem oſtendit ſe fore.

ci ſolet Hegio audiuit loqui de hac Pſaltria, i quo dicto non eſt addendum neq; loqui, neq; dici, vt aliqui ſunt arbitrati, id. i. illud factum Aeſchini, nunc dolet. i. diſplicet, illi alieno. i. qui non eſt de familia noſtra. s. Hegioni, dicimus tuus caſus dolet mihi, et ego doleo caſum tuum, vel caſu tuo, vel ob, aut propter caſum tuum, is pater. s. Mitio, qui eſt pater Æſc. adoptiuus, nihilipendit. i. non curat, pro nihilo habet illud factum, quod dolet alieno, hei mihi. i. ab dolore concutior, vtinaꝫ ipſe pater eſſet hic prope alicubi. i. in aliquo loco, atq; vtinam audiret hęc quę dicuntur ab hegione. He. niſi. i. ſi nō, parētes Æſchini, et Aeſchinus faciet ea, quę ęquum eſt. i. iuſtum eſt, et decet illos facere, haud. i. non auferent ſic. i. non ita leuiter abibūt, ſeu euadent, aut remanebunt, ſiue non ita ſubdicent culpam, neq; eam opient ſilentio, nam eā res non ſum taciturus, et hęc omnia loquitur Hegio cum Geta, nondum. n. animaduertit Demeam. Ge. o Hegio, omnis ſpes eſt nobis ſita. i. poſita, collocata in te, habemus te ſolum, in quo ſpem reponamus, tu es patronus. i. defenſor, eſt aūt appellatio et nomen temporali ab honeſto, tu es parens. i. tanq̄ pater, cui curę ſumus, et eſt nomen amoris a iuſto, ille ſenex. s. pater puellę, maritus Soſtratę. s. Simulus, moriens. i. cum moreretur, eſſetq; in mortis articulo, quando ſola vera et ingenua dicuntur, cōmendauit nos tibi, ſi tu deſeris. i. derelinquis nos, inde deſertores milites dicuntur, qui deſerunt patriam, quam debent tutari, ſi ergo tu deſeris, perimus. i. perditi ſumus. He. caue dixeris. i. caue ne dixeris me deſerturum eſſe vos, qm̄ neq; faciā. i. non deſeram vos, neq; arbitror me poſſe facere ſatis pie. i. qu videri poſſim impius, naꝫ pij debemus eſſe in parentes. i. in ſanguine nobis iunctos. aut neceſſitudine, ꝑcipue aūt pij eſſe debemus in Deum. Demea. adibo eum. i. ibo ad Hegio. dein de ſalutat, iubeo. i. volo, ꝑcedens pro ſequente, naꝫ iubemus quę fieri volumus, iubeo ergo plurimum Hegionem ſaluere. i. ſalnū eſſe et incolumē, aut iubeo eum ſalutari, nam Cic. ingt, Et ſaluebis a meo Cicerone, ſaluebis ingt pro ſalutaberis. He. o, aduerbium optantis, q̄rebam teipſuꝫ o Demea. ſalue. i. ſaluus ſis, et talis eſt reſpōſio, qualis aggreſſio, ſeu inceptio. De. aūt. i. ſed, qd ē ſup. aut qd agiŧ,

Dolet mi hl hic caſus ē hūc caſum

Niſi ꝑ ſi non

Pronus Parens

Deſertores

SVI.

Proh ē c. Hic ↄtinentur querimonia Hegionis cognati Soſtra. dolentis filiaꝫ cognatę adeo male ab Æſc. tractatam eſſe, ac tandem, vt putabant, deſertam adeo eſſe, cum tamen ita nō eſſet Veꝝ ita conijciebant multis argumentis falſis tñ. Hegio. Proh, iraſcentis exclamatio et Deoruꝫ ꝑteſtatio. o Dij imortales, inuocantis eſt dictum, et in teſtimonium vocantis ipſos Deos, facinus indignum. i. o factum inhoneſtum et indecēs, et eſt exclamatio in vituperationem facti. q. d. miror illud magnum facinus eſſe cōmiſſum vel aliqd tale. o Geta ſerue cognatę meę Soſtra. qd narras? nō interrogantis, ē ſed admirantis indignitateꝫ facti. Ge. ſic factum eſt vt dito. s. He. ex illan. i. ex illa ne, hoc eſt vtrum decet: q. d. non, facinus. i. flagitiū, tā illiberale. i. tam indignum, homine libero, qualis eſt Æſc. vel tam inhoneſtum, nam quod liberale eſt, iuſtum eſt, et decens, ſed illiberale dedecet. Eſt ne ergo honeſtum facinus tam illiberale. i. taꝫ deteſtandum, et ſeruile ac inhoneſtum, eſſe ortum.

Illiberale

Saluere Cicero

quid dr̃.He.filius tuus maior, q: tm̃ duo erant,
ideo maior inqt.s.Æſc.quẽ dediſti fratri adoptan
Bonus & dum.i.aſſumendũ in filiũ,neq;.i.non eſt functus
liberalis offm̃,oratores dicerent offõ in ablto, non eſt er
go functus offm̃ viri boni,nec liberalis.Dona.po
nit eam dr̃iam,nam bonus,inqt,hic intelligit, q
nemini nocet,liberalis vero,q alijs pdeſt, vel bonus
Cicero dr̃,q non peccat, ſed liberalis, q non peccat et in
Valerius verbo,ſed hę dr̃ię non ſemp obſeruant̃, nã(vt Cic.
Aeq̃us et Valeri.inqunt)bonus innumerabilibus officijs
ptinet cuiusmodi aut raꝛ, aut nullum puꝛ ho
mines inuenies.De.qd iſtud eſt,qđ tu dicis:decla
ra lucidius.He.noras.i.cognoſcebas bene Simulum
amicum nr̃m,atq; ęqualem.i. nullum nr̃i filij.
De.qdni.i.cur non,bene noram eum,cum fuiſſet
mihi amiciſſimus.He.Aeſchinus vitiauit.i. ſtupra
uit,deflorauit filiam eius virginẽ.De.hem,interie
ctio eſt vehementer irati, vt q hoc nondũ audie
rat.He.mane.i.auſculta,hẽas patientię qcq̃ vt reli
qua audias,et dicit mane, q: alter ſe cõmonebat
adeo,vt audire eum non potuiſſet,o Demea non
dum.i.nõ adhuc audiſti id vitium,qđ eſt grauiſſi
mum,i.enormiſſimum,et ferendũ grauius cęteris
eius flagitijs.De.an.i.vtrum,qcq̃.i.aliqd, eſt ampli
Vero p us.i.malus,et vltra id qđ iam tetigiſti.He. vero.i.
certe certe,eſt aliqd amplius,nã qdem.i.certe,hoc vꝫ qđ
ipſe fecit in virginẽ amore impulſus, eſt aliq̃ mõ
ferendũ.i.tolerandum, nox.i. tpis opportunitas,
amor.s.ardor et furor amoris,vinum.i.vinolen
Virg. tia,nam vt inqt Virg.Bacchus et ad culpã cãs de
Valerius dit,et Valerius.Proximus a Libero pre inconceſ
ſam Venerem gradus eſt, adoleſcentia.i. iuuenilis
ętas,quę lubrica pſepe eſt pſuaſit.i. impulit ad id
faciendũ qđ fecit, id ſup.eſt humanum.i. ab hũa
na fragilitate incitatum,vbi.i.qñ. Æſchinus ſcit.i.
intelligit,ſentit ſe peccaſſe vim afferendo virgini,
ipſe venit ad matrem virginis.s.Soſtratã,vltro p
mittens,iurans ſe Aeſchinum ductuꝝ domũ illã
puellam.i.ſe captuꝝ eam in vxorẽ,nam maritus
ducere ſolet domum ſuã vxorem,cum eã ſibi co
pulatam ꝯiugio habuerit,ignotum eſt ab igno
ſcitur ignoſcebat verbo ipſonali, indultum eſt,
ſi liceat ita dici,cuꝫ potius indulgeo futura reſpi
Ignoſcere ciat,non pterita,ignotum eſt igit ei.s. Aeſchino,
Indulgere ppterea q: ſic orabat,tacitum eſt a tacet tacebat.
i.nihil eſt reuelatum,ſilentiũ ſeruatum eſt, credi
Credere tum eſt ei.s.hoc eſt ꝯſiſum eſt ei.Virg. O formoſe
Virg. puer nimium ne crede colori.i.ꝯfide, vel creditum
eſt ei.i.fides eſt habita ſuis pollicitis,virgo facta eſt
grauida ex eo cõpreſſu.i.ex ea cõpreſſiõe virginis,
hic menſis eſt decimus,ex quo Aeſchinus cõpreſſit
eam,et iam ipſa parturit,et puerperio laborat.Il
le vir bonus per ironiam, qui deret eſſe cum nõ
ſit.s.Aeſchinus parauit.i. acqſiuit et ſuperinduxit
nobis.i.ad nr̃m dolorem et dedecus pſaltriam il
lam puellã,quã abduxit a lenone,ſi Dijs placet,ad
inuidiã.i.maleuolentiam ꝯciliandam hoc inter
poſuit.q.d.id fecit Deos offendendo, per quos iu
rauit ſe ductuꝝ nr̃am filiam domum, vt dictum
eſt,parauit inq̃ nobis pſaltriam,q cũ.i. cum qua,
ablatiũs eſt q foeminini generis,viuat.i.vitaꝫ agat,

et deſerat.i.deſertã reddat illam filiã Simuli amici
nr̃i,quã cõpreſſit.De.p certõ.i. p certo ne, hoc eſt
vere dicis iſtęc facinora. Aeſchini p certo.i. pro vero
et explorato,ſeu p re certa et explorata.He. mater
virginis.s.So.eſt in medio i.pſto eſt, et in apto te
ſtificãtura de hac re,et bñ dixit in medio, qſi reti
neri mr̃ non potuerit,qñ pdiret in mediũ, hoc ẽ
in lucẽ ſiue in aptum et crimen Aeſc. puulgaret,
ſeu pderet.Deĩde ſubdit,virgo ipſa.i.virgo met ſtu
prata et grauida eſt inq̃,in medio.i.in luce,et qſi
non delitiſcens,nec abſcõſa,ſed facili inuentu cũ
teſtimonio opus erit,et ideo eſt in medio ſigt eſſe
in pmptu,eſt pſto res ipſa.i.ipm crimen, ſeu põ
dus vteri exactis ad pariendũ mẽſibus, eſt inq̃ i
in medio.i.eſt in pmptu, eſt in aptu, eſt pſto,qđ
enim eſt in medio loci alicuius,nõ eſt abſcõſum,
vt in corona holus ſedẽtiũ,q ſtat im medio circi,
multũ ẽ i luce et i pmptu.Inde vẽtũ ẽ,vt dicamus
pdire i mediũ,tollere aliquẽ d medio,qđ poſterius Prodire in medium & de medio tollere
ſigt remouere aliquẽ de hac luce iterficiendo eũ,
Preterea.i.pter ea,q̃ dcã ſunt,hic Ge.pñs non ma
lus.i.bonus et fidelis,non iers.i.non ſine arte, im
mo ſolers et induſtrius,vt.i.q̃tum captus.i. capaci
tas ſeruulor eſt,et declinat hic captus hus tui, h ẽ Captus
q̃tum ſerui hñt pñt capacitatem bonitatis et artis,
vel q̃tum ſe hꝫ ꝯdõ ſeruor,ſeu ſui q ſerui pñt ac
ſolent eẽ boni,fideles ac ſolertes.Hic ergo Ge. talis,
vt dcm̃ eſt,inq̃ i medio vt teſtificẽt de hac re ſi ſit
opus,q: ſit bonũ et ſolers,liqdo ꝯſtat hac re, q: ipſe
alit.i.nutrit illas matrem et filiã,q̃rendo victum
vñ hę viuant,ipſe ſolus ſuſtentat.i.fouet, et quod
barbare dici ſolet,itertenet oẽm familiã.i. totã do
mum,ſeu totam rẽ domeſticã & familiarẽ. O De.
abduce p abduc.i.rape hũc,et ſi nolit,hunc Ge.in
aliquẽ locũ,vbi tu poſſis et p tormenta extorqre
veritatẽ,vinci.i.liga a vicio vincis.Eſt.n.ſcẽa ipe
ratiui pſona,qre.i.pete p q̃ones,q̃s vt in iure hr̃ ti
tulo de q̃onibus ſepe cõmittant tormenta,ẽ iõ q̃
re rẽ.i.inqre vitatẽ ab eo et p tormenta.Get. imo
i.ſed,hercle extorque,parcius dixit qđ iubebat per
verbũ q̃re.i.torq̃ndo me elice veritatẽ.Nã torq̃mus Torqueo & extorquere
hoĩem,extorq̃mus veritatẽ,niſi ita factũ eſt,vt ipſe
dicit Hegio meo relatu.Poſtremo.i.denique, ipſe
Aeſc.nõ negabit,cedo.i.dic, hoc facinus corã ipſo
Aeſc.et videbis eũ non negatuꝝ.De. pudet me.s.i.
pudore afficior ob tã idignũ et turpe factum,nec
ſcio qd agã.i.agere debeã,nec ſcio qd rñdeã.i.debeã
rñdere huic Hegioni.Ge.Pã.filia So.parturiens cla
mat Iuno.Miſerã me differor &c.Hic He. oñdit De
meę ſe defenſuꝝ et ad mortẽ vſq; cognati ſui de
functi filiã,ſeq; nõ cõmiſſuꝝ,vt ita res ctimmodũ
auferãt̃,ſed actuꝝ i iudicio vt,qđ ęquũ ẽ, afficia
tur.Miſerã me,iteriectio dolentis.Fungit̃ hĩ dcõ vĩ
cẽ iteriectionis, h̃ eſt dico me miſerã, ſeu fateor,
aut aliqd tale,differor.i.diuellor, diſcrucior, dila
nior,doloribus.i.pp dolores ptus.O Iuno Luci.i.
lucem pbens natis.q: pbes, parientibus fer opẽ.i.
auxiliũ ptui,ſiue naſcenti,vt ſaluus ſit, obſecro ſer
ua me pturientẽ,vt euadã ex h̃ puerpio ſalua. He.
Numnã.i.nunqd,nã.n.ẽ adiectio ſyllabę, q̃ſo nũ
qd illa pturit.Ge.o Hegio certe.i.vere,parturit.i.in

puerperio laborat. Parturire.n.eſt partum deſide-
rare. He. Hem, interiectio cõpatiens, o De. illęc.i. illa
hęc.i. illa ipſa. nunc implorat.i. comploiat, rogat,
poſcit nr̃am fidem.i. nr̃m auxiliuʒ. Nã fides inter-
dũ capit pro ope, ſeu auxilio vt in eo dictũ. Dij vr̃aʒ
fidem. Implorare eſt aliquẽ, in malis poſitũ cũ plo
ratu rogare. Deinde rogat Hegio, ut res.i. connu-
bium fiat ſine coactione. ipſa Pãphila impetret.i.
aſſequatᷣ. voluntate vr̃a.i. bono aĩo vr̃o, et cũ bñ-
uolentia vr̃a. id.s. ꝯiugium cũ Aeſchino. qḋ ꝯiugiũ
ius.i. ęq̃tas legum.s. cogit vos, vt.s. aſſequatᷣ, vel co-
git vos facere vel complere. primũ.i. in primis. q̃ſo
i. rogo deos, vt hęc q̃ peto fiant. vt.i. queadmoduʒ.
id ſup.s. vt hęc fiant. decet vos.i. eſt vobis honeſtius,
alij hñt vobis, et tunc eſt antiq; dcm̃, qḋ tñ frequẽs
eſt apud comicos, et pcipue apud Plau. qḋ Do. di-
cit eſſe gręce dcm̃. ſin.i. ſed ſi. aĩus vr̃ eſt aliter.i. ſi
aliter vultis.s. vt hęc non fiant o De. ego Hegio de
fendam hanc puellã. ſumma vi.i. ſũma ope, ſum-
ma potentia, et viribus oĩbus, et defendã illum co-
gnatũ meũ ſimul mortuũ.i. q mortuus eſt, et bene
nam in liberis parentes defuncti vi̇ꝛ viuere ac de-
fendi, cum liberi defenduntᷣ, ipſe mortuus erat mi
hi cognatus.i. gẽtilis meus ꝯe cognatiõe mea. nos
pueri.i. cum eſſemus adhuc pueri. educati ſumus
i. nutriti ſumus. vna.i. ſimul a pueris, vice aduerbij
ponitur. quo caremus.i. ab ineunte ętate, ab incu-
nabulis ipſis, a teneris annis, a teneris (vt gręci di-
cunt) vnguiculis, a primis tpibus ętatis. Alij hñt a
pueris paruulis, ſed in idem redit. Fuimus.i. verſa-
ti ſumus. ſemp vna.i. ſimul. militię.i. belli tempore,
et ponitᷣ in gtõ aduerbialr, et domi.i. pacis tpe, qui
eſt gtũs aduerbiali ponitᷣ. ꝑtulimus.i. paſſi ſumus.
Eniti paupertatem grauẽ.i. moleſtã, et grauiter nos. una.i.
Facere ſimul. quapp.i. ꝓp q̃s res. nitar.i. moliar, conabor,
Expiri nec ſolũ conabor. ſed re ipſa faciã, ſʒ qḋ faciã vult
intelligi ſe vlturuʒ eſſe in iudicio illam iniuriam. ex
periar.i. agam, ꝓſequar ius puellę in iudicio, ſępe
enim inuenire fas eſt expiri pro agere in iudicio.
deniq; ad extremum potius relinq̃ aĩam.i. moriar
et eſt (qḋ dici ſolet) moriar in pęna, vel in ꝓſe-
cutione potius, q̃ deſeram illam puellam Demea.
qd rñdes mihi.i. qd ſecundo, ſeu poſteriore loco di
cis. Reſpõdere proprie dicitur cum lis intenditur.
eſt enim reſpondere priorem alloqui, quaſi reſpon
dere ſit verba fundere. ut Funditq; has ore querę-
Rñdere las. Reſpondere eſt poſteriore loco dicere. hęc Do.
De. o Hegio conueniam. ideſt alloquar fratrem, ſci-
licet Mitionem. ego ſequar.i. tenebo, et imitabor
id ꝯſilium qḋ ꝯſilium is frater dederit mihi de hac
re.i. de hoc negocio. He. ſed o Demea facito hoc qḋ
ſequitur, vʒ ut cogites tecum aĩo tuo hoc qḋ ſequitᷣ
Agere s. q̃ ꝗ.i. quantũ uos agitis.i. uiuitis (nam agere ui
tam uiuere eſt) qḋ facillime.i. ſine magno labore.
qꝫ eſt uobis abunde ũñ uiuatis, ẽ ꝗ i quantũ. eſtis
maxime.i. ualde potentes, ẽ dites.i. diuites, et fortu-
nati.i. fęlices, ac fortunis afflueñtes, uobiſq; fortuna
riſit, et q̃ maxime eſtis nobiles. tam.i. tm̃. maxime
opꝫ uos noſcere.i. intelligere. ęqua.i. ea, q̃ ſunt iuſta
et ẽm equitatẽ. ęquo aĩo.i. pmpta uolũtate. ſi uul-
Perhiberi tis uos ꝓhiberi.i. iudicari. hil bonos.i. neminiħnus

riam facientes. De. redito.i. reuertitor, noli ꝓſequi
in itinere incepto, quo te conferebas ad Mitionem
et Aeſchinum, oĩa q̃ ęquũ eſt fieri fient. He. te decet,
ideſt tibi eſt honeſtũ facere, ut oĩa fiãt, q̃ ęqua ſunt.
Conuertit ſermonẽ ad ſeruũ. Geta. duc me ad So-
ſtratam. De. hęc flagitia non fiunt ab Aeſchino me Incidere
indicente, hoc eſt me iubente, aut ꝯſentiente. Indi-
cere ꝓprie dr̃ de bellis, q̃ſi bellum denunciare. utinã
i. qḋ dicunt, placeat Deo. et habet uim deſperandi,
q̃ hoc negocium ſeu flagitium de uiolatione uir-
ginis ſit defunctum.i. finitum, ultimum. poſt qḋ
non ſit aliud ita ut Aeſch. non ulterius peccet, ſiue
peiora committat, uerum, ideſt ſed hęc nimia li-
centia, quę datᷣ illi a Mitione. profecto.i. certe. eua-
det.i. quaſi per abrupta ẽ ardua ueniet in aliquod Euadere
magnum malum. ibo.i. pergam ulterius. et exqui- Exquirere
ram.i. diligenter inquiram fratrem Mitionem, ut
euomam.i. effundam, eijciã hęc flagitia in eum.i.
contra eum, utpote q̃ me ęgrum faciunt, quibus
me leuabo, cum languor iſte eiectus erit. Naʒ euo
mam dici per tranſlationem, certo certius eſt. Bo-
no aĩo, loquitur Hegio. o Soſtrata fac ſis bono aĩo.i.
da operam ut habeas bonum aĩum, et fac q̃ ſup.
conſolare.i. conſoleris iſtam filiam tuam. quod.s.
conſolari eaʒ potes facere. hoc autem dicit Hegio
poſtea q̃ peruenit ad Soſtratam. Ego conueniaʒ.i.
alloquar Mitionem ſi eſt apud forꝫ, an uenale, an
cauſaꝫ incertum eſt. atq; narrabo, ideſt recitabo.
ordine.i. p ordinem, ut.i. quõ, res geſta eſt.i. totum
negocium paſſit. ſi ipſe Mitio eſt facturus.i. face-
re velit. ut ideſt q̃ offm̃ ſuum ſit.i. debitum ſuum
ꝯſtet, appareat, extet. faciat id ſup. quod petam. ſin,
ideſt ſed ſi. ſententia eius Mitionis eſt aliter de hac
re ita vt non velit parere petitis. rñdeat mihi, ideſt
det mihi rñſum vt ſciam q̃primuʒ.i. citiſſime. ma
ture. quid agam.i. quid agere debeam. ſi uis etiaʒ,
ſubiunge quamprimum verbo agam.

ILlud. vbi ſcit factum ad matrem uirginis ve-
nit et cętera. commentarius non ita legit quia
non interpretatur dictionem factum, ſi textus
hẽre debeat. Vbi ſcit ad m̃rem virginis ẽ cęte. cum
tamen alij textus habeant. Vbi ſic factum, ſubau-
di eſt ab Aeſchino. Quod ſi textus recte habet. vbi
ſcit factum, ſententia eſt. Vbi ideſt poſtquam Ae-
ſchinus ſcit, ideſt dignoſcit factum, ideſt peccati
magnitudinem. grauiſſimum eniʒ erat uitiare ci-
uem atticam. Quod antea, uel quia ebrius, uel uir
ginem ciuem eſſe ignorauerat, non ſciuit.

PRoh Dij. Demea decepto de amica Cteſipho- SER.
nis, et turbato de re falſa. Aeſchin. inducitur
Hegi. qui enarret rem veram Aeſchini, ut
magis dementia Demeę amplietur. huic Hegio.
Get. totam rem Aeſchin. narrauerat, qualiter uir-
ginem uitiauerit, et Cithariſtriam rapuerit, Ge-
ta ideo in hac ſcęna adhibetur, ut quod dixerit
Hegio teſtificetur. Ex illa fa.s. decuit. haud pa taniẽ,
ſcilicet non patrizas in hoc. Alieno dolet, et patris,
ſcilicet Mitioni non dolet, qui magis deberet, haud
ſic auferret, ſcilicet impune, ſenex ſcilicet Simi lis.
Caue dixeris, ſcilicet dicas, hoc ſcilicet me uos deſer-
turum, quia neq; faciam hoc.s. non deſerã vos, et

ſi hoc facerem impius eſſem,et hoc eſt.Neq; me ſa. iubeo.i.opto.Atq; equalem in etate vero.i.in veri tate amplius eſt.Vere ferenduʒ eſt,q: perſuaſit nox ẽc.Et iõ eſt humanum,ſed hoc quod ſequitur gra uius eſt.Quia vbi.i.poſtq̃.ſit ſa.etc. ductiurum do mũ in pingium,ppea ignotũ eſt ei.i.cõdonatũ. et tacitum .i.

candum ex delicti conſcientia,ẽ reuerentia paren tis,apparet,vt eſt mos verorum patrum circa fili os,Syro Demeam deſcribente. Ain patrem hinc abijſſe rus?compendio oſtenditur quid ſit iam lo cuturus Syrus. Hunc autem maxime aliquid opis facere credo,vide q̃ſi verboꝝ Syri eſſe,de

Tetrametri Iambici Trochaici mixti,ẽ Dimeter vnus.

CTHESIPHO. SYRVS.

QVARTVS ACTVS.

AIn patrem hinc abiſſe rus? Sy.iam dudum.Cthe. dic ſo des.S.apud villam eſt.
Nunc eum maxume operis aliquid facere credo. Cthe. vtinam quidem.
Quod cum ſalute eius fiat,ita ſe defatigarit velim,
Vt triduo hoc perpetuo prorſus e lecto nequeat ſurgere.Sy.
Ita fiat,ẽ iſtoc ſiquid potis eſt rectius.Ct.ita,nam hunc diem
Miſere nimis cupio,vt cepi perpetuum in letitia degere.
Et illud rus nulla alia cauſa tam male odi,niſi quia
Propeſt,quod ſi abeſſet longius,
Prius nox oppreſſiſſet illic,q̃ huc reuerti poſſet iterum.
Nunc vbi me illic non videbit iam huc recurret ſat ſcio.

celatum,et creditũ p miſſioni e ius. Propte rea virgo ex eo etc. ẽ cum om nia iſta no bis ſucceſſet. Ecce ille bo. vir iro. ſi Dijs placet. ſed Dijs nũ quam pla cebit,q illã pſaltriã p petuo ha beat. Quia nos enim p cãm nobis aegremus, q cum.i.cũ

opere loq. ſic enim di cit ẽ De mee,ſed il lud falſo, hoc ſerio. Vtinam qdẽ apud uillam ſit, ſubaudien dum et di ſtinguẽdus antequam inferat,qđ ſequitur. Quod.c. s.e.f. hoc ẽ non odiſſe patreʒ, ſed tm̃ timere ex proprio delicto, ſer uatur eniʒ

qua viuat.Illam aliam.i.nr̃am deſeruit.Mater vir ginis eſt in me.i.palam,que parata eſt hoc pbare, et ipſa res.q: peperit.Pretrea iſte Geta nõ in alijs ſicuti eſt captus.i.poſſibilitas ſeruulorum .s.inquã tum ſerui malitiam pñt deuitare. Captus eſt hic ſubſtantiuum,et accipitur pro capacitate,ẽ eſt q̃r te dedinationis.Hunc talem abduce tecum,euinci i.liga eum.vt fatetur veritatem,non ſolũ me vin ci,ſed et extorque tormentis,niſi ita ſit . Poſtremo ipſe Aeſch.non negabit coram me tantummõ.ce do.i.da me coram ipſo.i.in pñtia eius.Me miſerã, vox parientis.illec.i.Pamphila.nunc.i.in hoc ipſo clamore.implo.n.ſi.ẽ ideo quod ex iure debetis facere,faciatis ex voluntate.s.vt iſta impetret a vo bis ne deſeratur a filio ſuo.Mor.i.ſimulus. ſed De mea,quaſi dicat ne expectes fratrem, ſed etiam tu puide in animo tuo quantum facillime vos agi tis omnia,que vultis i hac ciuitate,et per qd agãt ſupponit.s.quantum vos eſtis potentes etc. Tã ma xime vos oportet illud ignoſcere,quod equum eſt, ſi vos in eadem probitate manere vultis. Redito, ſcilicet domum.decet,hoc dicit ad Demeaʒ. poſtea conuertit ſe ad Getam.Non me indecente.s. quia non indixi.i.pcepi vt fierent.Defunctum.i.euacua tum,ẽ impetratum hoc malum aliquãtulum to lerabile eſt,ſed iſta licet quam mei permittit mi. ẽ cete.Bono animo,Hegio loquens cum Soſtrata delibe.at ſe iturum ad Mitionem et eſt quaſi q̃daʒ adaptatio ſequentis actus,vt ſciã qd agã.s.an opor

BONA. Atetat me inire cãm,an pacifice agere velit. In patrem hinc abiſſe rus?Hic oſtenditur ti miditas boni adoleſcentuli,et vertiſſe ad pec

in eo ẽ amor filij,ẽ amoris affectus. Vt triduo h.per.q̃tum. ſufficiat amatori, etenim non opus erat perpetuo dicere ſi triduum dixiſſet. Et iſtoc ſiquid potis eſt.r.deeſt addi.nam ſi mortem ſigni ficaret,non conueniret adoleſcentem ita dicere. uidetur enĩ plus temporis optaſſe langori. Nã hunc diem miſere nimis cupio, moriatur.s. ẽ ad huc aduerſus ſeruum debet dicere, ne indecorum adoleſcentis perſone ſit hec ita dixiſſe,q̃uis eiuſmo di adoleſcentes inducant comici,ut Neuius in Tri baſclo,Deos queſo,ut adiuuent, ẽ patrem et ma trem meos. Miſere nimis cupio,nimis abundat more comicorũ,qui hoc dicto aſſeueratione in culcant. Cupio,ut.c.p.i.l.d.qui ẽ ſupra.Ita queſo et quando bene ſucceſſit, hilarem hunc ſumamus diem.Et il.r.nulla alia cauſa tam male odi, mire oſtendit omnia ex delictis in prauum uerti, adeo ut miſeram putet adoleſcens ſuburbanam uillaʒ, quare ceteri delectantur.Illud ergo tanquam cuʒ deteſtatione dixit,et male et nimis miſere,nam ni mium et malum,miſerumq; eſt ſecundum illam ſententiam,ne quid nimis. Quid ſi abeſſet lon gius,amori magis q̃ rei conſulit adoleſcens. Iã huc recurret,mire de ſene recurrit dixit.ut eius in ſtantiam demonſtraret. Nihil ne in mente eſt, ſi hoc accipiendum eſt,ut adoleſcenti libero mali tiam putemus,non ſapientia deeſſe in hac re adeo magiſter eſt ſeruus. Tanto nequior,ſic hoc di ctum eſt,ut econtrario dicimus, tanto melior. Neuius

Nunquam quicquam,parelcon pro nunquã, idest non. Cliens,amicus,hoſpes,nemo eſt uide magiſtrum ad nequitiam ut ſimplici adoleſcenti Nunq̃ Quidq̃

mentiendi

mentiendi uiam demonſtret,et honeſtum tenet afferre argumentum ad mendacium propter clientem amicum,aut hoſpitem in urbe ceſſare uiſum, quod tamen ſic intelligit rudis ac ruſticus adoleſcens. cliens.a.h.ne.eſt.u.mire ſic interrogauit, ut q agreſtes,inhumanosq; reprehēdat ē inſatiabiles alijs ꝓpter aſperitatem ruſtici ſenis. Laudarier.t.a.l. quod a Demea dicitē in omnes parētes dici putat. naꝫ nemo tam aſper ē pater,ut non ſtatim miteſcat laudato filio. Virg.enim non dixit elegantem indolem, ſed uirtutes, ſunt autem perfecti ſapientis uel diui alicuius,ē bene cum ſtupore reſpondet meas, oſtendēs q nullę eſſent. Quę non data ſit:non poteſt fieri,a ſuperiore ſubauditur ueniat in mentem,ideſt cognita dari potuiſſe,et datam dicit. Quę non data ſit.hic de facto qō eſt, in qua quidem diſputant quędam nunc impoſſibilia intelligi quando facta ſint,cum autem non fiunt, non modo nō fieri,ſed nec poſſibilia quidem eſſe dicenda,qui locus, dicitur. Poteſt,iterum ſubauditur,vt data ſit,velut credatur data. Interdiu, bene qa amatori maxime noctu opus eſt. Vah, q̄ vellem etiam noctu,hoc vtriuſq; perſonę conuenit,ſed melius a.Syro,ē facetius dicitur,et quidaꝫ totum Cthesiphoni aſſignant,Ah,uſq; interdiu, et q̄ vellem,proprie dicimus in his quę nō videmus fieri.bene igitur deficiente argumento cum aliud non inueniret in vota conuerſus eſt,vnde videnē magis hęc verba Cthesiphonis eſſe. Calleo,callide ſcio. Cum.ſ.m.tertia coniugatione dixit,vt eſſeruere dicitē correpta media syllaba. Quomodo, miratur qui timet eum,quem iſte ꝯtemnit. Meas:tuas,cum geſtu pronunciare debemus, vt intelligatur irriſio. Quaſi puero.g.deeſt prę, vt ſit p̄ gaudio. Lupus in fa.ſilentij inditio eſt in hoc ꝓuerbio,atq; eiuſmodi ſilentio, vel in ipſo verbo, vt ipſa fabula conticeſcat.Quod lupum vidiſſe homines dicimus, qui repente obmutuerunt, qꝺ fere ijs euenit,quos prior viderit lupus,vt cum cogitatione in qua fuerint,etiam voce et verbis careant. Sic Theocritus .et Virg.Vox quoq; Mœrin ipſa fugit,lupi Mœrin videre priores. Alij putant ex nutricū fabulis natos pueros ludificatos terrore lupi,paulatim capta venientis uſq; ad limē cubiculi,nam falſum eſt. qꝺ dr̄, interueniſſe lupus venianę fabulę alimonio Remi ē Romuli, dum in theatro agerentur. Fuge mō intro,non dixit vel abi,vel vade,ſed fuge tāta celeritate opus eſt. Siqd rogabit:nusquam tu me,magna uirtute Terē.rudē,ſimplicē timidūq; inducit De. ab initio, vt is ſit,qui mox opprimereē cum meretrice accūbens interuentu pr̄is ob imprudentiam,ē ruſticitatē ſuā. Nuſquā tu me familiaris eclypſis, et apta ꝑperanti, q̄re hęc oīa oppreſſa voce cum celeritate pronuncianda ſunt.

Rogabit me, vbi fuerim,quem ego hodie toto non vidi die,

Quid dicā? Sy.nihil ne in mēteſt? Ct.Nunq̄ q̄dq̄. Sy.tāto neqor

Cliens,amicus,hoſpes,nemo eſt vobis? Ct.ſunt, q̄d poſtea? Sy.

Hiſce opa, vt data ſit. Ct.quę nō data ſit:nō pōt fieri. S.pōt. Cth.

Interdiu,ſed ſi hic pernocto,cauſę quid dicam Syre. Sy.

Vah,q̄ vellem etiam noctu amicis operam mos eſſet dari.

Quin tu otioſus es,ego illius ſenſum pulchre calleo.

Cū feruit maxume,tam placidū,q̄ ouē reddo. Ct.quo mō? Sy.

Laudarier te audit libenter,facio te apud illum Deum,

Virtutes narro. Ct.meas? Sy.tuas,homini ilico lacrumę cadūt,

Quaſi puero gaudio,hem tibi autem. Ct.quid nam eſt? Sy.

LVPVS IN FABVLA. Ct.

Pater eſt? Sy.ipſuſt. Ct.Syre quid agimus? Sy.fuge modo ītro, ego videro. Cth.

Siquid rogabit? nuſq̄ tu me,audiſtin? Sy,potin vt deſinas?

A In patrem etc.Hic adoleſcentis reuerentia in patrem oſ̄dit timentis ne factum ſuū a pr̄e Demea deꝓhendatur,et tandem in iram ꝓrexeat,atq; prorumpat.Cth.o Syre.ain.i.dicis ne.patrem.s.Demeaꝫ.abijſſe.i.diſceſſiſſe.hinc.i.ex hoc loco.rus.i.in agrum,in villam,ad opus.Sy.Iamdudum.i.multo ante tp̄e abijt rus.q.d. eſt longū tp̄s ex quo abijt.Cth.dic ſodes.i.ſi audes.q.d.dic affirmatiue,et pro certo,abierit nec ne.Sy.ipſe pater eſt apud villam.i.apud domum agreſtem.q.d.iaꝫ ruri eſt et in ꝑdio.autem.i.ſed.nunc credo eum maxime facere aliquid operis.i.puto eum. nunc maxime aliquid operari.Cth. q̄dem.i.certe. vtinam ſit ſup.apud uillam,ita uult Dona.Deinde ſubiunge. uelim ſup.pr̄em,ita defatigari.i.delaſſari.qꝺ tamē s.defatigari fiat cum ſalute eius.i.ita tamē, ut nō moriatur ex illa defatigatione.Alij habent defatigarit.i.uelim q pater defatigarit ſe operando, qꝺ tn̄ fiat cum ſalute ſua ita.ut inde.i.ex languore illo mors non ſit ſecuta,ut prorſus.i.oino.nequeat, ideſt non poſſit.ſurgere e.i.ex lecto.hoc triduo ꝑpetuo.i.intra hoc triduum ſequēs ꝑpetuum.i.ꝯtinuū. ita ut his tribus diebus ſequentibus ꝯtinuis e cubili nequeat exurgere.Sy. ita fiat.i.ita afficiatur ut optas.et optantis eſt hoc dcm̄. Et ſi qd.i.ſi aliquid. rectius.i.apertius,commodius tibi.iſtuc.i. iſto triduo puta quatriduum,aut ēt plus tp̄is. potis eſt.i. poteſt,ſeu potens eſt adddi ſup.dicit Dona.fiat inquam uel addaē.ubi potis eſt capiēdum ſimpl̄r ꝓ poteſt.alioquin pote eſt foret dicendum,cum ꝑcedat ſubſtantiuum neutrum, niſi ponatur genus pro genere,ſitq; synthesis,cuiuſmodi eſt, Triſte lu

GVI.

Virg.

pus ſtabulis anſer ſoeta.cth.ita.i.eo modo.fiat in⸗
quam ad optas.nam cupio nimis miſere.i.nimis
vehementer, aut nimis infeliciter, et in miſeriam
meā.degere.i.viuere,ſeu agere,tranſigere, aut tra⸗
ducere,hunc diē in lętitia,vt.i.quēadmodum cępi
ideſt incepi,ē nulla alia cauſa.ideſt propter nullaȝ
aliam cām. odi ideſt odio proſequor.tam male.i.
tam valde, tam vehementer.illud rus. ideſt illam
villam ſuburbanam,niſi quia illud rus eſt ꝓpe vr
bem.s.hic tamen prope eſt aduerbium,ſed addito
caſu eſt ꝓpoſitio.qḋ, pro ſed.vel qḋ rus ſi abeſſet.i.
remotum eſſet,longius nox oppſſiſſet.i.qḋ dici ſo
let,cepiſſet euȝ illic.s.ruri q̄ poſſet reuerti itey.i. de⸗
nuo.huc in vrbē ad me q̄rendū.Nunc non ſig̃t ibi
tp̄s,ſed oñdit ꝯuerſionē ab alio dicto ad aliud. vbi
i.qñ.ille pr̄ non videbit me illic.i.ruri iam.i.tunc.
recurret.i.celeriter redibit huc.ſat.i.ſatis ſcio,hoc eſt
pro certo ſcio,et non ambigo,qn ſit recurſurus.ro
gabit.i.interrogabit me ubi fuerim,quē prēm ego
non uidi hodie.toto die.i.die integro,ē ꝯtra. q pr̄
hodie non uidit me.qd dicā?i.quid reſpōdebo. Sy.
ne.i.vtꝫ.nihil eſt in mente, hoc eſt nihil rn̄ſionis
reſidet in mente tua?Ct. nunq̄.i.non. quicq̄ eſt in
mente,vel ſit parelcon ut uult Dona.Sy.es tanto
negor.i.deterior.quanto.s.minus habes ſcię et cau⸗
telę,,q̄ tibi poſſis cauere.Vel tanto es negor.i. tāto
minoris momenti,quāto minus habes cautionis.
Nemo.i.nullus.eſt vobis (alij nobis) cliens.i.cuius
cā ſit defendenda,ē tutandę ptes ſint Nam cliens
eſt qui opera patroni ſeu aduocati egens eum ſeq⸗
tur,vt ſua ab eo cā defendat.In clientula.P.Vatini⸗
us ad Cice.P.Vatinius cliens ad te uenit qui pro ſe
cām dicere uult.Nemo inq̄ eſt vobis amicus.i.ne⸗
ceſſitudine uinctus,cuius amicitię uenia danda eſt,
ē mos gerendus nemo nobis hoſpes.i. amicus ex⸗
ternus.Vnde hoſpitiuȝ dr̄ ius amicitię,qḋ eſt inter
amicos externos,qui externa loca pagrātes ſolent
alij alios amice in hoſpitium recipere.ct. ſunt cliē⸗
tes,amici,et hoſpites.qd poſtea?i qd inde uis dedu⸗
cere ſi tales adſunt nobis.Sy.dic prī roganti te vbi⸗
nam fueris,ut.i.q opa data ſit a te.i.q tu incubue
ris et intēderis (ut ita dicam) tota die hiſce.i.tali⸗
bus amicis etc.Ct.non pōt fieri,vt ſup. opa veniat
in mentem,q̄ opera non ſit data,vel non pōt fie⸗
ri,vt opa credatur ſup.data,quę non fuerit data.
Sy.pōt fieri inquam vt credat data,quę data non
fuerit.Cthesi.Fateor ſup.q pōt opera credi data, q̄
data non fuerit.interdiu.i.de die,ut ita dicas. Nā
inter diu et diu pro dē die idem ſig̃ant.Quidaȝ tñ
dicunt interdiu ſignificare iter medij diei tp̄s, qḋ
non impedit,qn aliud ſignificet una cum illo, ſed
ſi pnocto.i.ſi pmaneo hic tota nocte, neq; domuȝ
redeā.qd cauſe.i.quam excuſationeȝ dicam.Syrus.
vah, in er iectio ridentis i.deridētis.q̄.i.q̄tū vellē.q.d.
multum.ut et mos eſſet opam dari amicis. etiam
noctu.i.tpe nocturno,non ſolum interdiu,et hoc
ſermone ridet adoleſcentem non malitioſum qn
i.cur non.eſt otioſus.i.ſecurus,ſine cura,nam otiū
capit pro ſecuritate.uel otioſus a metu,ideſt ſine ti
more.ego callco, ideſt callide et optime cognoſco

Cicero

Interdiu

ſenſuȝ illius patris tui,pulchre.i.optime noui mo⸗
res eius,quod dicunt conditionem ſuam.vel pul⸗
chre noui eius animum,ſeu mentem.qn.i. qñ fer⸗
uet.uel feruit.nam et feruo es,ē feruo is dicimus.
qñ ꝗ feruet maxīe.i.maxīe et uehementer excāde⸗
ſcit,et ęſtuat ira,nec iniuria.Nam ira eſt ebulitio
ſanguinis circa cor.Reddo.i.efficio.illum prēm.tā
i.tm̄.placidum.i.tranquillum,quietum,pacatum,ꝫ
mitē,q̄.i.quantum redderem ouem, uel uidemus
ouem placidam et mitem.Ct.q̄uo?i. qua rōne ita
mitigas,eum admiratur.Sy.pater audit libenter te
laudari facio te Deum apud illum patrem.i.ex⸗
tollo te laudibus ad celum uſq;,ac ſi laudare Deū
narro uirtutes.Cth.admirantis,q cum nullę eſſent
uirtutes in ſe, tamen narrent a Sy.dixit . Narras
uirtutes.meas an alterius.Sy.narro inq̄ tuas uirtu
tes.ilico.i.ſtatim.ut ſum in narratione tuaꝝ la u⸗
dum.lachrymę cadunt hoī.i.prī tuo.quaſi.i. tanq̄
caderent puero,q facile prorūpit in lachrymas,et
cadunt illi non ꝑ triſtitia,ſed gaudio.i. prę nimia
gaudij abundantia.et hęc dicens ſenſit venire De⸗
meam,tuncq; prorupit in hanc uocē.Hem,inter⸗
iectio dolentis de inopinato aduentu patris.autē,
ideſt ſed tibi Cteſiphoni tacendum eſt ſup.aut de⸗
liteſcēdū,aut aliqd tale.eſt.n.eclypſis uel apoſiopeſis
Cth.qdnam eſt.i.quid eſt quod uides,ꝓpter qḋ ita
commotus.Sy.Lupus eſt in fabula.i.tacenduȝ eſt
hoc enim prouerbio ſilentium inducitur.nam ho
mines,qui repēte obmutuerunt lupum uidiſſe di⸗
cimus,ꝓpterea q fere euenit his hominibus, quos
prior lupus uiderit,ſeu anhelitu ſuo fetido con⸗
tuſſerit,ut obmuteſcant et rauciant,ſeu rauci effi⸗
ciant uſq; adeo ut clamare nequeant.neq; lupum
uoce ſua abigere.Virg.in Buco.Vox quoq; Mœrin
Ipſa fugit,lupi Mœrin uidere priores.Cth.ne.i.utꝝ
pater aduenit ſup.Sy.ipſus.i.ipſe pater adeſt inquā,
ſeu aduenit.Cth.Syre quid agimus,ideſt quid faci
mus ut huic piculo medeamur.Sy mō.i.īmmō.fu
ge intro.i. in domū,in q̄ eſt recōdita puella.ego ui⸗
dero.i.expiar euētū,uel potius ego uidero.i.pmit⸗
te mihi totum negociū,ſuſtinebo aduentū patris et
iurgia,et eſt,quod dici ſolet uulgo,dimitte mihi fa
cere, uel etiam eſt id quod dicunt inepte, reporta
ſeu refer te mihi.Nam ubi dicunt,Refero me tibi
iam diximus eſſe dicendum, tu videris. ſic etiam
vbi dicunt,Refer te mihi,dicendum eſt,ego ipſe vi
dero.Cteſipho.Siquid id.ſt,ſi aliquid rogabit,ideſt
petet.de me,ſcilicet et eſt eclypſis familiaris feſtinā⸗
ti.ſimiliter et in eo quod ſequitur.ſi rogabit aliqd,
dic ſupple q tu nuſquam,ideſt in nullo loco vidi
ſti ſupple me,vel aliquid tale Audiſtin ideſt audi⸗
uiſti ne.id quod tibi dixi.Sy.potin.ideſt vtrum po
tis es,ſeu potes efficere ſupple, vel impetrare tibi vt
deſinas.ideſt deſiſtas,ceſſes loqui,et inculcare ver⸗
ba mihi ex paucis facile intelligenti.

Virg.

A In pa.Incipit quartus actus de ſedatione et SER.
mitigatione iri Aeſchini, nec hoc nos lędat,
q actus iſte mitigatio vocatur cum in vlti⸗
mo actu ſoleant mitigationes tractari, quia iſta
non eſt principalis mitigatio comędię.Cum enim

comœdia principaliter de perſonis duri et mollis agat duritię et molliciei ↄtẽperatio eſt mitigatio principalis, quę ideo in vltimo actu tractabitur, ſed iſta eſt quaſi quędam alia pars comoedię. In hac mitigatione inducuntur conuenientes perſonę, ſcilicet Hegio, qui oret, et Mitio, qui omnis acquieſcat, cuius deprecatio eſt, vt Aeſchinus ducat ciuem vitiatam, ſed quia erat durus, et importunus, ſi interesset huic mitigationi, totam rem perturbaret, ideo prius remouendus erat, vt a conuenientibus perſonis pacifice, et nullo repugnante res ageretur, q̃ iſta remotio premiſſa eſt, ad quem remouendus inducuntur conuenientes perſonę, ideſt Syrus, et Cthesipho, qui inſtiget Syr. vt patrem remoueat, Syrus qui occaſionem remouendi inueniat, et ab hac inſtigatione incipit. Ain patrem &c. Dic ſodes eſt verum q̃ abijt: vtinam quod quidem fiat. cum ſal. e. q. d. nolo vt aliquod detrimentum ei contingat. Ita de. fa. ſc. ſab. &c. Ita fiat vt dicis, et fiat rectius iſ hoc ſcilicet q̃ aliquod grauius impedimentum ſibi accidat, ſi quid eſt potis, ideſt poſſibiliter contingere grauius. Potis eſt nomen pro aduerbio. Quid dicam excuſationis? non enim erat aſtutus in mentiendo, quia hęc eſt ſimplicitas adoleſcentis. Interdiu, ideſt interim dum dies, ſi hic moraret poſſet prętendi hęc cauſa, vah verum eſt quod dicis. otioſus, ideſt ne ſis ſolicitus, quia ego expediam, hem tibi au. s. caue. Lupus eſt in fabula. Metaphorice loquitur, quia ſicut lupus ex improuiſo viſus ſolet auferre vocem confabulantibus, quia facit homines raucos, ſic Demea pręſens illis aufert vocem, ſcilicet diſſipat colloquium ſuum. Nuſquam te me dic te vidiſſe.

DONA. NE ego infelix homo ſum? In hoc actu

Pares ſuperioribus.

DEMEA. CTHESIPHO. SYRVS.

NE ego homo ſum infelix? primum fratrem nuſquam
 inuenio gentium.
Pręterea autem dum illum quęro, a villa mercenariũ
Vidi, is filium negat eſſe ruri, nec quid agam ſcio. Ct.
Syre. Sy. quid ais? Ct. men. quęrit? Sy.
Verum. Ct. perij. Sy. quin tu animo bono es. De.
Quid hoc malum infelicitatis? nequeo ſatis diſcernere,
Niſi me credo huic eſſe natum rei ferundis miſerijs.
Primus ſentio mala noſtra, primus reſciſco omnia,
Primus porro obnuntio, ęgre ſolus ſiquid fit fero. Sy.
Rideo hunc, primum ait ſe ſcire. is ſolus neſcit omnia. De.
Nunc redeo, ſi forte frater redierit viſo. Ct. Syre
Obſecro, vide ne ille huc prorſus ſe irruat. Sy. etiam taces?
Ego cauebo. Ct. nunq̃ hercle hodie ego iſtuc committam tibi.
Nam me in cellam aliquam cum illa concludam, id tutiſ-
 ſimumſt. Sy.
Age, tamen ego hunc amouebo. De. ſed eccum ſceleratum
 Syrum. Sy.

exemplium eſt neminem facilius, q̃ optimum quemque falli, atque deludi, vt Virgi. ait, et ne valde ſignificat, vt ne illi vehementer errant? Cice. in Catilinam, Ne ego ſum homo infelix, vide, initium conueniens perpetuo mœrori Demeę per totam fabulam, aut diſperij dicit, aut defeſſus ſum, aut aliquid tale ſemper, quo queratur, ita tamen vt cum augmento ſit miſeria, quotienſcũq̃ preſſerit, nã plus eſt, quod nunc dixit. Ne ego ſum qui diſperij. Nuſquam inuenio gẽtium, abũdat gentium. A villa mercenarium Vidi, ſapiẽtiſſime Terenti. et ſi pxima villa eſt, neceſſario ſenes ad reliquos actus fabulę voluit ab vrbe diſcedere perſonę ſenilis memor, nam et arduum fuerat dum redit, et cruacibile, ne fatigatio eius in tragoediam tranſiliret. Recte igitur inuenit a mercenario in vrbe narratum ruri non eſſe Cthesiphonem, aut vbi perſona eſt adoleſcentis, et proficiſcitur ad villam, et continuo redit, vt in Eunuch. Phędria. Et a villa, vtrum a pro de poſitum eſt, vt ſit de villa, an deeſt veniſſe, vt ſit a villa vidi veniſſe mercenarium. Nec quid agam ſcio, vtrum fratrem an filium magis, quęram, nam ſenex querulus, ita dicit eſſe incommodi ſibi, q̃ fratrem non inueniat, q̃ Cthesipho ruri non ſit, q̃ vtrum in vrbe maneat, an ad villam habeat ipſe neſciat.

Verum modo, verum nomen non eſt, ſed aduerbium, ideſt vere. Perij, quin tu bono animo es, hęc Cthesiphonis perturbatio hęc tendit poetę arte, vt deprehendatur cum amica filius repente ingreſſo ſene, nunc quin pro quinimmo poſitum eſt. Quid hoc malum infelicitatis: abundat malum. Quid hoc malum infelicitatis: deeſt deſſior. Quid hoc iſfelicitatis ſit: nequeo diſcernere, hic aũt malum pro interie-

Virg. Ciccro

ctione poſitum,et eſt dictum quaſi o malum, et eſt dictum anxij hominis,et perturbati. Niſi me credo,pro niſi q̄ iam ſupereſt,vt me credam, hic enim ſenſus eſt in huiuſmodi locutione. Niſi me credo huic eſſe natum.Niſi me,noua locutio pro niſi q̄ credo,et huic rei poteſt ſubtrahi incolumis

ker exp̄ſſa verba ſunt ſerui verberatum ſe indicātis,quis non ex verbis ſeruum verberatum intelligat,et ſeruum recenter verberatum,et ſeruum fugam cōminantem, mire aūt non ego, ſed quiſq̄ dixit,nec permanere,ſed durare,nam hoc verbū perferendis malis conuenit,vt Vir. Durate et vos *Virg.*

ſenſus , vt niſi me credo natum eſſe ferendis miſerijs ergo huic rei ſubdiſti guendum, et ſic inferēdum ferendis miſerijs ergo huic rei pro ad hanc rem. Primus,

Non hercle hic quidem durare quiſq̄ ſi ſic fit poteſt.
Scire equidē volo quot mihi ſint dn̄i,quę hęc eſt miſeria? De.
Quid ille gannit? qd volt,qd ais bone vir? eſt frater domi? Sy.
Quid malū,bone vir mihi narras? eqdē p̄ij. De. qd tibi ē? Sy.
Rogitas? Cthesipho me pugnis miſerum. & iſtam Pſaltriam
Vſq; occidit. De. hē,qd narras? Sy. hē,vide vt diſcidit labrū. D.
Quā ob rē? Sy. me impulſore hāc emptā eſſe ait. De. non tu eū
Rus hinc mō p̄diſſe aiebas? Sy. factū, verū venit poſt īſaniēs.
Nihil pepercit,non puduiſſe verberare hominem ſenem,
Quem ego modo puerū tātillū in manibus geſtaui meis. D.
Lando te Cthesipho,patriſſas,abi,virum te indico. Sy.

met rebus ſeruate ſecūdis,hęc animo ſic dixit q̄ſi nō videat Demeam. Quot ſūt mihi dn̄i, et hic apparet non a legitio domino verberatū eē. Quę hęc ē miſeria? deeſt quaſi

Primus ſentio mala,ridiculum errori Demeę,et primus ad ordinem,ſolus ad numerum dicit. Primus por.obnuncio, q mala rem nunciat, obnunciat, q bonam annunciat, *Obnūtiare* nam p̄prie obnunciare dn̄r augures,qui aliquid mali hoīs,ſēnimq; viderint ergo obnuncio malum iminens,quaſi malum omen nuncio, inde enim in ethymologia huiuſce verbi eſt. Ægre ſolus ſi quid eſt fero,praue.s. Is ſolus neſcit oīa, et bene ſolus,vtpote de multis, q̄ cum ſciat Mitio. Sy. Aeſc. Cthe. populus, hic ſolus fallit. Si forte.f. r.u.pro ſi redijt. Intro ſe.i.pro. neutrum verbū quaſi actiuum,vt ſe irruat prorſus. Vide ne ille.h.iam metuit quod futurū eſt,et cum neutrum ſit irruat noue intulit ſe, ſed quaſi p̄terea ſic dixit Irruat de eo,qui tanq̄ pugnaturus ſit,vt in Eun. Quam mox irruimus,aut tanq̄ de ſue.u.f.vt Horatius.Hęc lutulenta ruit ſus.u.e.i.et Vir. Ipſe ruit,denteſq;.s.e.s. Etiam taces, antique pro tace, ſic in Andria. Etiam vt hoc reſpondes pro rn̄de. Eſt ergo arreptiuus ſignificatum. Hodie ego iſtuc cōmittam tibi quod ago.i.complexum mulieris.

Nam me in cellā aliquam cum illa concludā, id egit ſtulte adoleſcens,vt ibi dep̄hendat,vbi concluſus eſt,ſed ſic ipſe egit,vt poſſit ſubterfugere nō dep̄henſus conſpectum patris. In cellam.a.cū illa legat figuratiue,vt dicimus in locum pro in loco. In cellam con. non in cella ait mire, vt recluſum,totumq; locum ſubiret.cellam.s. quam ob ea,quę in ipſa celant clauſam eſſe conueniet, nam et cella et cellaria a reponēdis, celandiſq; rebus eſculentis,et poculentis dr̄. Age tamen ego hunc.a. mire amouebo dixit, non deterrebo, nam proprie amouetur ſaxum de loco, in quo verbo ſignificat imminere ſibi magnum laborem ī hoc opere,et vide auxeſim,ſupra vt peniidem abigam herum dixit,modo vt ſaxum amouebo inquit. Non hercle hic.q.d.q.ſi.s.f. poteſt, nimis morali,

patior,et quaſi comploratio quędam flebilis poſt querelas. Quid ille gannit? gannire eſt proprie veluti ploratus vapulantium. Quod malum? hic malum pro interiectione abundat. Cthesipho me pugnis miſerum,et iſtam Pſaltriam vſq; occidit,mire interiecit miſerum, et neceſſario vſq; ad mortem addidit,vt oſtenderet occidi nimię cędis verbum nunc occiſionis intelligi oportere.

Vſq; occidit,prope occidit,aut vſq; pro valde eſt. occidit pro vehementer cecidit, nam occidere et p̄ occidere ad cędem referebant apud veteres. Vſq; *Occidere* occidit, nunc enim occiſus loquitur. Hem *p cędere* vide,vt diſcidit labrum,non oſtendit, ſed videtur oſtendere ſeni parum iam videnti et intra os.

Hem vide,vt diſcidit labrum,Aſper mediam lōgam a cędendo accipit, ego mediam breuem a ſcindendo. Non tu rus eum prodiſſe aiebas, mire Teren.ſeipſos qui falluntur ex aliqua parte cautos facit,vt eo delectabilius ſpectatoribus procedant doli,aut delectatio, nāque grata eſt non ſtultiſſimum falli. Non.t.r.e.p.a.memoriter ſenex non ſolum quod ſibi dixerit Syrus pauloante,ſed quibus verbis dixerit, refert, nam ſic dixerat.Quem egomet produxi. Verum venit poſt inſaniens , nunc produxit iratum admodum. nunc non iratum prędicat,ſed inſanum. Nihil pepercit,vt ſupra nihil reticuit,ſic dicimus in his,quę poſt expectationem geſta ſunt . Verberare hominem ſenem , miſerum ſit de ętate id quod de conditione non poterat. Quem ego modo puerum, addidit ętati inuidiam et meritū recens,hoc eſt enim quod dicit modo . Et tantillum , dicticon eſt, videtur enim inane fingere quem paruulum . Laudo te Cthesipho , patriſſas ,facile inductus eſt ſenex varietate fraudis et doli,nam Syrus ſupra vt laudans,non vt vituperans Cthesipho.et nunc vt accuſans idem perficit,atque perſuadet. Patrizas,

auxeſis

anxeſis, nam ut ſupra dixerat, ſpero eſt ſimilis maiorum ſuorum, hic ↄfirmat qđ ſperare ſe dixerat, et virum te indico inquit, non adoleſcentulum. hi enim ad ętatem et probitatem, non ad ſexus refertur. Patrizas āt ꝙ͂ bene inuentum ſit inanem ſe dicere, nonne nr̄ ibi ſtultiſſimus cum hmōi laudare non mō ſe nō laudare uellet, quod odio ſum eſt et filiuꝫ apud intelligentes nimis peiare uideatur. ſiqdem non ſoluꝫ hic ſtultus, ſed et ille, q; patrizas inqt. Patrizas tam ſecurus ē, ut ſe laudet ē abi addidit q.d. non ē qđ iam demorer pſe ctus eſt. Laudo te Cthe. hic totus uerſus mire doloſum oñdit ſenem. Ne il. cō. poſthac ſa. ma. cōminatio eſt ſubtilis et paratio, uelut ſerui. Per quā ni. ironia. Et me ſeruulum, oratorie non ſeruū, ſed ſeruulum cum ſit ſenex. Non audebam, hoc eſt non poteram. Hui pforti. hoc geſtu ſeruili et nimis leniori pſonę ↄgrue dcm̄ eſt. Non potuit melius. i. laudo te Cthe. ē deeſt fieri idem quod ego i. patrizas, uiꝝ te indico. Sed eſt ne frater intus? rn̄dens ut non ſit rn̄dit. Verum hodie nunquā monſtrabo. uolens ſenem auidius q̄rere, q; hic ardor ſemper paratiſſimus, credentes et fallit, et fingit ſe nolle dicere. Hodie āt, āt abūdat, ut Nunq̄ oēs hodie moriemur inulti. Aut nunq̄ hodie pro nullo tpe huius dici, quia nunq̄ p ſe generale eſt. Diminuet iam tibi cerebrum qdem, cōminationis genus uerba ipſa indicant, ut appareat ſenem baculum ſuſtuliſſe. At no. ne il. ho. ſed lo. no. ubi ſit, recte quaſi hoīem diceret non erraturus a grata pſona hoīs et ubi habitet cogito, ſi notus eſſet ignotus nulla cā̄ quęrendi ſupeſſet. Dic ergo locum. dic ergo quaſi inuitum coegerit ergo ſemper addimus, ut hortemur tarde id facientes. ut Virg. Ergo age care pater ceruici im. n. Noſtin. p. a. m. conuenit ruſtico in urbe neſcire, et ideo ſic interrogatur a ſeruo. Hac deorſum, bene hac deorſum, q; non eſt unum. Hac recta, proprie hac pte ut manu uiam oñdere uideat. Quidni norim, correptiue quidni, pro qd niſi. etenim q̄uis ruſticus, tn̄ eſt ciuis De. Vbi eo. u. c. d. u. h. te pci. hoc lentius aliqui legunt, aliqui clarius, ut ſit precipitato, cito deſcēde: Ad hanc manum, dicitur in quo non permanet certum dextrum, nec certum ſiniſtrum, et ideo proficit in errorem. uult enim ſeruum hęc ſigna eſſe pplexa. Et ſacellum. ut Varro ait ſacra cella eſt. Propter, prope ut Virg. Tēplum de marmore ponam pꝑter aquā. Et Lucre. Propter. a. r. s. r. a. al. Vbi. e. c. m. eſt, in ħ Homeruꝫ imitatus ē, qui dicit Caprificuꝫ prope Troiana męnia conſtitutam. Hac pgito, non ito, ſed ga longum eſt pergito. Id quidem. a. l. anguſta ē curua uia, quaſi angiportus, ut angina, aut anguſtia. Alij quod inter portus ſit locus anguſtus, hoc eſt inter domos, uel portus, uel inſulas ueteres dixerunt, et obſeruat terentianam conſuetudinem, in qua inducit nihil ſapere eos, qui falluntur. Cenſen me hominem eſſe? errani, calliditas eſt maxime deprehenſum, mendacium non defendere, ſed fateri, ut opiniones ſimplicitatis acquirat. Vides igit̄ ut ipſe ſibi ſuccenſeat tanquam imprudens errauerit, non doloſus impulerit interrogantem, ē mire ſe negat hominem, tanquam homo corde ſit non corpore. Sane hac multo propius ibis, q̄ſi erraſſe profuerit illa uia, ē ſane pro ſatis, ac ualde. qui ſanus eſt idem ē ualidus. Minor eſt erratio, erratio eſt pecudum, error animi eſt, ē loci in quo erratur. Cratini huius ditis ędes. congrue nomen inuenit diuitis. Cratini, ἀπὸ τοῦ κράτους, ideſt a potentia. Ad ſiniſtram hac, deeſt ita, figura eclypſis. Vbi ad. d. u. ſic abſolute dicebat, non addito templum. Sallu. Ad Iouis mandē noſtri. Priuſquam ad p. u. portas dicendo eſſe dit vſq; ad muros, finemq; ciuitatis ᵉerraturum. Porta autem ab aratro portando dicta eſt, q; in eo loco colonię auctor et conditor ſubiunctis vacca ē tauro, aratrum quo urbem deſignat, ſuſpendit manu, ne imprimat ſulco, ubi ciuitatis aditus relinquendi ſunt. Apud ipſum lacum, credibi-

Laudas ne? ille continebit poſthac ſi ſapiet manus. De.
Fortiter. Sy. per quam, quia miſeram mulierem, & me ſeruolū,
Qui referire non audebam, vicit, hui, perfortiter. De.
Non potuit melius, idem ſenſit quod ego, te eſſe huic rei caput.
Sed eſt ne frater intus? Sy. nō eſt. De. vbi illuꝫ q̄ram cogito. Sy.
Scio vbi ſit, verū hodie nunq̄ monſtrabo. De. hem qd ais? Sy.
Ita. De. diminuetur tibi qdem iaꝫ cerebrū. Sy. at nomen neſcio
Illius hominis, ſed locum noui vbi ſit. De. dic ergo locum. Sy.
Noſtin porticum apud macellum hanc deorſum? De. quid ni
noverim? Sy.
Pręterito hac recta platea ſurſum, vbi eo veneris,
Cliuos deorſum vorſum eſt, hac te pręcipitato, poſtea
Eſt ad hanc manum ſacelluꝫ, ibi angiportum propter eſt. De.
Quo nam? Sy. illic vbi etiam caprificus magna eſt, noſtin?
De. noui. Sy. hac pergito. De.
Id quidem angiportum non eſt peruium. Sy. verū hercle, vah,
Cenſen hominem me eſſe? errani, in porticum rurſum redi.
Sane hac multo propius ibis, & minor eſt erratio.
Scin Cratini huius ditis ędes? De. ſcio. Sy. vbi eas pręterieris,

Virg. Virg.

ſiter addidit lacum, nam Varro docet ſemper lacum portis additum, ſed ob vſum iumentorum exeuntium et introeuntium, vt preterea et aduerſum hoſtilem ignem portis de proximo ſubueniretur.

Eſt pi. veteres abſolute dicebant piſtrinam, vt ſutrinam et medicinam ad tabernam referentes. nã

tim. ſi. q. u. ſ. Alias ſruar, vt carpamus dum mane nouum dum gramina canent, et Perſius, Genio carpamus dulcia, ideſt fruamur rebus dulcibus.

Paulatim hunc producam, bono verbo vſus eſt ad metaphoram tanquam vel morientis diei. Vt eſt, Nec te m. ſ. m. pro.

Perſius

piſtrino piſtrina nõ conuenit, ẽ ſimulata diminutiua diuerſa ſunt a genere, nomina prima et poſitionis veterana, vt eſt in his ſcutum ſcutella, canis canicula.

Ad ſiniſtram hac recta platea, vbi ad Dianę veneris,
Ito ad dextram, priusquam ad portam venias, apud ipſum lacũ
Eſt Piſtrilla, & ex aduerſum ẽ fabrica, ibi ẽ. De. qd ibi facit? Sy.
Lectulos in ſole ilигneis pedibus faciundos dedit,
Vbi potetis vos. De. ſane bene, ſed ceſſo ad eum pergere. Sy.
I ſane, ego te exercebo hodie vt dignus es ſilicernium.
Aeſchinus odioſe ceſſat, prandium corrumpitur,
Cteſipho autem in amore eſt totus, ego iam proſpiciam mihi
Nam iam adibo, atq; vnũ quodq; quod quidem erit belliſſimũ
Carpam, & cyathos ſorbillans paulatim hunc producam diem.

GVR.

NE ego etc. Hic exemplum continetur nimium facilius q̃ optimũ quẽquam fallẽ atq; deludi. Etenim itaq; deludit Demea a Sy. De. ne i. certe, vel

Lectulos in Sole ilig. p. f. d. In vrbe conuiuium, aut in Sole aut in vmbra pro conditione temporis inſtruebatur. repente igitur interrogatus quod minime opinabatur queſiturum ſenem arripuit ſtatim lectulos, et quia potuit ſenex dicere, mentiris, nõ habet lectulos, addidit ex tempore in Sole, et ne eos quoq; habere diceret, addidit iligneis pedibus faciundos, ſed geſtu actoris adiutum eſt, quaſi eodem tempore ſeruus et querat quid dicat, et reſpondeat. Vbi potetis vos, incerta perſona eſt. nã Sy. vel De. hoc dictum iungi poteſt. Recte ſane, hic ironia eſt, non approbatio. I ſane, aut abũdat ſane, aut inferioribus iungitur. Otioſe Æſc. ceſſat, prandium corrumpitur, asyntheton. deeſt etc. Prandium corrumpitur, vt cocris dixit, qui ſciat conditionem quandam magis feruentem placere. Ego iam proſpiciam mihi iam, interdum ſignificat feſtinationem, vt nunc interdum ad deſcribendam ponitur, et increpandam moram, vt Melior iam Diua p̃cor. Et Vos quoq; pgameę laſ ſ. e. p. g. Dijq; d. o. et proſpiciam mihi dixit, tanquã hoc ſentiant alij, qui ſua agũt negocia, et ego illorum exemplo conſulam mihi, et bñ proſpiciam, quaſi non pranſurus, niſi prouideor mihi. Silicerniũ, cena, quę infertur Dijs manibus, q eam ſilentes cernant. i. vmbrę poſſideant, vel q qui hęc inferant, cernant, neq; deguſtent. Nam de his quę libant inferis quiſq; comederit, aut biberit, funeſtatur, ẽ erit ſilicerniũ ſenex, q iã iãq; ſilẽtibus, vmbriſq; cernẽdus ſit, et ſic eſt melius q̃ vt qdã Xenophãta, inſcriptaẽ putãs xenophphita ſic nos ſilicerniũ intelligere, hoc eſt ſilicẽ cernentem ſenem dũ incuruus eſt, dũ vel ſtratę ſaxo vię, et intentus ſacrophagi in animam appropinquantis ſibi. Cteſipho autem in amore eſt totus, non potuit plus dici de incognita hac nimia voluptate. Belliſſimum, proprie belliſſimum dixit, vnde huiuſmodi ad irritandam gulam cibi bellaria dñr. Carpam, modo digam, alias lędam ſignificat. vt carpit enim vires paula,

Silicernium

valde ego ſum homo infelix. primus. i. in primis. nuſquam gentium, abundat gentium, vt ſuperius dictum eſt. ſonoriorem tamen reddit orationem, i. in nullo loco inuenio fratrem Mitionem, p̃terea, ideſt inſuper. dum, ideſt quando, vel quãdiu quero illum fratrem. vidi mercenarium. i. operarium aliquem mercede conductum, ſeu pro pręmio aliquid facientem. Mercenarius enim dicitur homo mercede conductus ad aliquid agendum, vidi ergo mercenarium a villa, ideſt de villa, hoc eſt quã eſt de ſuburbanis vbi villa mea eſt, vel vidi mercenarium redeuntem ſup. a villa. vel veniſſe a villa, ideſt a domo agreſti, vbi forſitan p mercede operabatur. is mercenarius negat filium, ſcilicet Cteſiphonem eſſe ruri. nec ſcio quid agam, ideſt agere debeam, ſcilicet vtrum fratrem, an filium magis queram. Cteſi. o Syre, vocantis eſt. Sy. quid ais, ideſt quid dicis? alij quid eſt. Cteſi. Mẽ. ideſt mene. ideſt vtrum. querit. ideſt petit vel inueſtigat me? Sy. verum. ideſt ſed, uel certe. ipſe querit te. Cteſipho. perij, ideſt perditus ſum. Sy. quin. ideſt cur tu non es animo bono, ideſt cur non habes animum bonũ, ideſt cur non es otioſus a metu, et cura, ſeu ſolicitudine, quaſi dicat de quo te ſolicitas? De. Demea ſolus loquitur, nec dum animaduertit Syrum. Nequeo ſatis diſcernere, ideſt dijudicare. quid hoc infelicitatis ſit, ideſt quę ſit hęc infelicitas. Malum hęc vox pro interiectione ponitur dolentis et exclamantis prę dolore et animi nimia perturbatione, atq; anxietate, quaſi dicat poſtquam dixit nequeo ſatis diſcernere cuiuſmodi ſit hęc infelicitas, deinde exclamat. o malum, ideſt infortunium grande et moleſtum mihi. vel poteſt etiam ſic dici, vt prius ſępe eſt dictum, quid malum, ideſt qd dici ſolet, quid male gratię, vel quę mala gratia? ita vt ſit exclamatio, ẽ indignationis oſtenſio. Deinde ſubdatur, nequeo diſcernere hanc infelicitatem, vnde videlicet procedat, niſi quia ſupple, credo me eſſe natũ huic rei, ideſt ad hanc rem, ſcilicet fu

rundis.i.patiendis,tolerandis miſerijs.i.ad tolerãdas et patiendas miſerias, et calamitates:Ego primus ante alios ſentio.i.pcipio,noſtra mala.i. infortunia, ego primus reſciſco animo.i. cognoſco prius animo,quę facta ſunt,porro.i. deinde, ego primus obnuncio.i. malum imminens nuncio, et quaſi malum omen nuncio, qui enim mala nunciat,obnunciat, qui vero bona, annunciat. Nam proprie dicuntur obnunciare augures, qui aliquid mali ominis,ſęuumq; viderint, ego ſolus fero.i patior,ęgre.i.moleſte,indigno animo,ſi qd ideſt ſi aliquid ſit.Sy.videbat eum Syrus et audiebat,ſed ab eo non videbatur,rideo.i. derideo hũc, vel rideo propter hunc De. primum.i. in primis ait ſe ſcire omnia,vel ait ſe primum ſcire omnia, is Demea ſolus neſcit omnia,quę fiunt, nam Mitio ſcit quomodo res ſe habeat,ſimiliter Syrus, ſimiliter Cteſi.et Aeſc.De. nunc redeo in domum fratris.Viſo.i.eo ad vidẽdum, ſi forte frater Mitio redierit.Cthe.o Syre obſecro.i.per ſacra rogo,vide. i.prouide,ne i.ꝙ ille pater prorſus.i.omnino,non irruat.i.impetuoſe inferat ſe,huc.i. in hic domũ, in qua ego ſum,et vſus eſt verbo neutro tanquã verbo actiuo,dicendo irruat ſe.Sy. etiam.i.adhuc, nũc taces pro tace,ego cauebo.i. prouidebo, ne id fiat.Cthe.hercle nunquam.i. non cõmittam.i. nõ iniungam tibi hodie iſtud quod tibi iniunxi.s.vt caueres ne pater irrueret ſe huc,ē hoc dicit propterea ꝙ Syrus indignabatur toties ſibi inculcari,qđ recte nouerat.Dona.tamen dicit nunquam hodie.i.nullo tempore huius diei. cõmittam.i.credam,tradam tibi iſtud quod ago.s.cõplexum mulieris,ver̃ mihi ſuperior ſententia magis placet, nam concludas me cum illa.i.vna cum illa claudam me in aliquam cęllam.i.in aliquã camerã ſecretiorem,vbi cęlari poſſim,vnde cęlla et cęllarium a reponendis,cęllandiſq; rebus dr̃, eſculentis pſertim et poculentis,ait Dona.id.s.me concludere in aliqua cęlla cum illa,eſt tutiſſimum i.ſine piculo dephenſionis,ſeu oppſsionis.Sy. age.i. fac qđ dicis,conclude te cum illa,tamen q̃uis te bene abſcondas,et non ſit maxime opus depulſione eius, tamen ego amouebo.i.cum labore et difficultate abducam hunc patrem,et bene dixit amouebo non deterrebo,nam proprie amouet̄ ſaxum de loco aliquo,et qdem non ſine labore.De .ſed eccũ. i.ecce hic prope Syrum,ſcelestum. i flagitioſum, ſcelere contaminatum.Sy.fingit ſe eſſe recens.i.recenter verberatum a Cteſiphone inquiens plorãdo ſimulate,hercle,iurantis eſt,ſi ſic fit.i. ſi tanta ſęuitia exerceatur in ſeruos,quidem.i.certe, quiſꝗ. i.aliquis non poteſt durare.i.diu pmanere ē perſeuerare hic,qnimmo eſt fugitiuus,bene inqt durare,nam id verbũ conuenit perferendis malis. Virg.Durate,et voſmet rebus ſeruate ſecũdis,Equidem volo ſcire quot ſunt mihi dñi.i. quot habeo dños,quę eſt hęc miſeria,quam patior.s De. quid gannit ille.i.quid deplorat ille,quid conquerit̄ gannire eſt proprie vulpium et transfertur adploratus vapulantium,quid vult ille,o bene vir per iro

Obnunciare

Durare

Virg.

niam,quid ais? eſt ne frater meus domi.Sy. quid malum.i.quid malę gratię, vt dici vulgo ſolet, vbi malum pro interiectione ponitur,vt prius dictum eſt.i.quod dici ſolet,cur in mala gratia,narras.i.dicis mihi bone vir,equidem perij.i.ſum perditus prę nimijs ictibus.De.quid eſt tibi.i.quid habes?Sy.rogitas.i. interrogas, quid ſit mihi. Ctheſi. vſq; occidit.i. prope interfecit me miſerum, et iſtã Pſaltriam.i.iſtam puellam tibicinam,cantatricẽ pugnis i.ictibus pugnis factis,vel Ctheſipho. vſq;. i.valde,ſeu vehementer occidit.i. cęcidit, verberauit,nam occidere et poccidere,ad cędes referebant apud veteres.De.hem,hic eſt interiectio admirantis,vel timentis,quid narras.i.quid dicis?Sy.hem, hic eſt dolentis,vide vt.i. qualiter. Ctheſi. diſcidit.i. diſrupit,conquaſſauit,fregit labrum meum oſtẽdebat autem ſeni, qui iam caligabat oculis. De. quamobrem.i.quare ita diſcidit labrum tibi?Sy. ait hanc Pſaltriam eſſe emptam me impulſore. i.me ſuadente.De non.i.nonne?q.d. ita aiebas.i. dicebas,eum prodijſſe.i. abijſſe. exijſſe hinc.i. ab vrbe rus,in accuſatiuo aduerbialiter.i. in agrum ad operandum,modo.i. pauloãte.Sy.factum eſt. i.prodijt rus vt dixeram, verum.i.ſed, poſt.i. poſtea,venit in vrbem inſaniens.i. non ſolum iratus uehementer ut prius, ſed mentis impos et demens,et non ſanę mẽtis,nihil.i.in nullo, uel nõ, vel nullatenus,pepercit.i.reparauit ab ictibus, nõ puduit ſe uerberare hominem s.me ſeruum anno ſum.i.non erubuit cędere me ſeruum tam annoſum,quem.s.Ctheſi ego geſtaui i. portaui, modo. i.pauloante,puerum tantillum.i.,cum eſſet puer tantillus, quantillum tu ſcis eum fuiſſe, cum a me geſtaretur,et dicendo Tantillum , oſtendit ei digito uel manu menſuram, et quãtitatem eius, qua erat cum a ſe geſtaretur.De.O Ctheſi.laudo te ſcilicet et hoc dicit ad abſentem.patriſas,ideſt patrem ſcilicet me imitaris et ſequeris,hoc eſt redoles mores paternos,quos effingis ad unũ m,abi. ideſt diſcede quo uis,iudico te uirum, ideſt ſcientem moderari tibi,ita ut poſſis morum eſſe moderator conſiliorum. et ita eiuſmodi es, qui quo uelis ualeas abire.Sy.ne,ideſt utrum laudas eum ꝙ me cęciderit. ille Ctheſipho continebit manus, ideſt temperabit manus a uerberibus mihi infligendis, poſt hac, ideſt poſt hoc tempus, ſi ſapiet, ideſt ſi ſit ſapiens, comminatur ſeruus vel fugam, vel repercuſſionem. Dem.egit ſup.vel fecit fortiter, ideſt ſtrenue te cędendo et Pſaltriam.Sy. per quãs nimis,ideſt valde multum fortiter egit, ſcilicet per ironiam hoc dicit,qui ſcilicet Ctheſipho.vicit,ideſt ſuperauit,mulierem Pſaltriam miſeram,quę imbellis eſt,et calamitoſa, et vicit me ſeruulum ſenem,qui non audebam , ideſt qui non eram auſus,nec poteram prę ſenio referire,ideſt retundere ictus,et repercutere percutientem, hui, interiectio deridentis,perfortiter ſe geſſit, ſcilicet per ironiam. De.ipſe non potuit melius facere ſup. q̃ fecit , vel non potuit melius fieri ſup.q̃ factum eſt, ipſe filius ſenſit idem quod ego ſenſi.i.eandem habuit ſñiã

Vsq;

quam ego habui,videlicet te esse caput.i.te princi/
palem huic vel.i.huic coemptioni Psaltrię, sed ne.
i.vtrum frater eius Mitio est intus.Sy.non est in
tus ipse Mitio.De.cogito vbi quęram illum. Sy.ſcio
vbi ſit,verum.i.ſed nunquam hodie.i.nullo huius
diei tempore monſtrabo vbinam ſit.De.hem, in/
dignantis quid ais?Sy.ita dico vt audiſti me ho/
die non monſtraturum vbi ſit frater,et hoc facit,
vt magis accendatur Demea ad inueſtigandum
vbi ſit,et deinde requirat latius.De.ſuſtuliſſe bacu
lum Demea his verbis oſtenditur, quidem.i.certe,
cerebrum iam diminuetur tibi.q.d. tanto ictu per
cutiam caput tuum hoc baculo,vt cerebrum fran
getur,ē ita diminuetur.Sy.at.i.ſed, neſcio nomen
illius hominis apud quem eſt,ſed noui.i.ſcio locū
Ergo vbi.i.in quo ſit.De.ergo dic locum,ergo addimus
vt hortemur tarde facientes.Sy.noſtin.i.ſcis ne.por/
ticum.i.domus partem,quę veſtit,ſeu operit fores,
columnisq; ſuſtentatur,quaſi portę cuſtos, vt qui
dam volunt,noſtin ergo porticum apud macel/
lum.i.apud locum in quo venduntur obſonia,ſic
dictum a Macello quodā ciue,cuius domus fun/
ditus deleta fuit,ac ſolo ęquata,in cuius area coe
pta ſunt obſonia vendi,noſtin inquam porticum
apud macellum deorſum.i.verſus inferiorem par/
tem,ſeu in ipſa inferiori parte,hac i.per hanc par
tem,oſtendebat autem illi Syrus hęc omnia digi/
to.De.quidni.i.cur nō,vel quid noui ſup. niſi no/
uerim illam porticum?Sy.pterito.i.tranſi.vel trā/
ſeas ſurſum.i.verſus ſuperiorem partem, ſeu ad ip/
ſam partem ſuperiorem,hac platea.i. hac planitie
quam tibi oſtendo recta.i. recto itinere , ſeu recta
via,ſed non debet apponi via,ſic enim dicere ſole
mus,recta iui domum tuam.i.non declinando,
neq; ad hos,neq; ad illos,vbi.i.poſtquā,veneris.i.ac
ceſſeris,eo.i.ad eum locum,eſt cliuus.i.paruus col
lis et facilis,eſt deorſum verſum i.verſus partem in
feriorem,pcipitato te.i.cito deſcende hac.i. p hūc
locum,poſtea.i.deinde,ſacellum.i. paruum tēplū,
quaſi ſacra cella,eſt ad hanc manum,quā ei oſtē/
debat,angiportum.i.anguſtus viculus,ab angē/
do dictus,eſt propter.i.prope.Virg. Templum de
marmore ponam Propter aquam.i.prope aquā.
De.quodnam.i.quod angiportum dicis eſſe pro/
pe?Sy.dico eſſe angiportum illic,vbi etiam ē ma/
gna caprificus.i.illud genus ficus ſilueſtris? nunq̄
maturos fructus habentis,ſed ſua omnia loca, in
quibus naſcitur penetrantis.Noſtin.i.ſcis vbinam
dicam.De.noui locum illum.s.Sy. pergito hac.i.
per eum locum,non ito dixit,ſed pergito,q: lon
gum eſt iter.De.quidem.i.certe,id angiportum.i.
anguſta et curua via,non eſt peruium.i. facile vt
illac tranſeatur,vel q: non patet exitus, cum ingreſ
ſus fuerit intro.Angiportus vel Angiportū (vtrū/
que enim dicitur) eſt (vt vult Dona.) anguſta et
curua via,quaſi anguſtus portus vel āguſtia. Alij
dicunt q inter portus ſit locus anguſtus, hoc eſt
inter domos,quas portus vel inſulas veteres dixe
runt.Sy.hercle verum eſt ſup.s. angiportum nō eē
peruium.Vah,interiectio ridentis ſeipſum q erra
uerit.Cenſen.i.putas ne me eſſe hominem, qui ſic

errauerim per imprudentias.q.d.ego ſum bene be/
ſtia,erraui.i.ego non bene te docui viam, fateor,
rurſum redi in porticum illam, quam iam tibi
dixi,ſane.i.certe,vel ſane pro ſatis aut valde,nam Sana
qui ſanus eſt idem et validus, ibi multo propius.
i.multo propinquius, et breuius,hac.i. per hanc
viam,ſeu per hūc locum, et erratio.i. deuiatio eſt
minor.Erratio eſt pecudum,error eſt animi et lo/ Erratio
ci,in quo erraṫ,ſcin.i.ſcis ne,ędes.i.domum huius Error
diuis.i.diuitis Cratini,ſic noiati a Cratos.i. a potē/
tia.De.ſcio vbinā ſint eius ędes.Sy.vbi.i.poſtq̄, pte/
rieris.i.tranſieris eas ędes,ito ad ſiniſtram manū,
vel partem recta.i.recto greſſu,hac platea.i. p hāc
planiciē vbi.i.qñ,vel poſtq̄ veneris ad templū ſup.
Dianę,ito ad dextram, prius q̄.i. antē q̄ venias ad Porta
portam vrbis.s.Porta dicta eſt ab aratro portan- Piſtrilla
do,vt ſatis eſt notum. Piſtrilla.i. paruum piſtrinū,
hoc ē taberna,ſiue officina in q̄ pinſiṫ.i.teriṫ, ſeu
ꝯtundiṫ frumentum truſatili mola, quę vel ab ęqs
vel a uiris circūagiṫ,piſtrilla aūt a piſtrino dimi/
nutiuum non ſeruat genus,vt terebra brę,et tere/
bellum li,piſtrilla ergo eſt apud lacum.i.apud aq̄uo
rium equoꝝ,nā Varro docet ſemꝑ lacū portis ad/
ditū ob vſum iumentoꝝ introeuntiū, et exeūtiū,
atq; vt aduerſum hoſtilē ignē portis de proximo
ſubueniret,et fabrica.i.locus et officina in quo fa
bricaṫ.i.fit opus,ſeu aliqđ artificiū exerceret,eſt ex
aduerſo.i.ex oppoſito.Mitio frater tuus eſt ibi.i.in
eo loco.De.qd facit ibi?Syrus,dedit.i.tradidit, cō/
miſit lectulos faciundos iligneis pedibus.i. hñtes
pedes ex ilice arbore ſpecie q̄rcus,vbi.i. in q̄bus le/
ctulis vos,tu,et ipſe potetis.i. cōpotetis,ſimul biba/
tis in Sole.i.in aprico,in loco Soli expoſito,ē So/
le calefacto.In vrbe enim ꝯuiuiū,aut in Sole, aut
in umbra ꝓ ꝯditione tpis inſtruebaṫ.De.ſane re/
cte.i.ualde recte facit,eſt autem ironia nō appro
batio,ſed ceſſo.i.nimis tardo,nimis cūctor,moror
pgere.i.me ꝯferre ad eū,et bñ pgere,q: iā icepit iter
ad eū q̄rendū fratrē.Sy.I.i.uade. Deinde Sy. uidēs
eū euntē ingt ridēdo apud ſe.o ſilicerniū.i. o tu ſe/
nex,q iā ſilentibus,umbriſq; cernēdus ſis,nā coena
inferṫ Dijs manibus,q eā ſilentes cernāt.i. umbrę
poſſideāt,uel q q hęc inferāt,cernāt, neq; deguſtēt
Nā de his,q̄ libanṫ inferis,qſqs comederit,funeſta
tur,neq; ꝓbat Dona.illā interp̄tationem in q̄ hr ſi
licerniū,di ſenē ſilicē cernentē,dū ſenex uel incuruus Silicernium
eſt,uel ſtratę ſaxo uię intētus, ac ſarcophago iam
iā appropinqt ſibi.o ſilicerniū ergo ego te exerce/
bo.i.te agitabo,te uexabo hodie,ut.i.ſicut, dignus
es,qui exercearis.Æſchinus et Cteſipho ſua agunt
negocia,ego ꝯſulā mihi illoꝝ exēplo.Æſc. ceſſat.i.ē
in qete,ſine labore,eſt ceſſator,et laboris uacuus,
otioſe.i.ſecure,ſine ſolicitudiṅe,q: q ſolicitus ē,ceſſa/
tor ac otioſus eſſe nō ſolet,prādiū corrumpiṫ.i.qđ
dici uulgo ſolet,prādiū deuaſtaṫ,ubi corrūpiṫ de/
beret dici,aūt.i.ſed. Cteſipho ē totus in amore.i.
oī cogitatiōe intētus amori.Ego iā nūc ꝑpe ꝓſpi Iam
ciā.i.ꝓuidebo,ꝯſulā mihi. Iā ꝑcula interdū ſignt fe/
ſtinationē vt nūc,interdū poniṫ ad deſcribēdā ē in
crepidā morā,ut Melior iā diua ꝑcor.Nā.i.q:, iā.
i.nūc,adibo.i.ibo ad locū ꝯuiuij,atq; carpā,mō eli
gam,

gam,alias euellam,alias lędam,alias ſuuar,ē alias pro locis vario modo,carpā ergo.i.eligam vnum quodq; ex obſonijs.radiendo qđ mihi bonum fore videbitur.qđ.s. carpe vnus qđq; erit belliſſimum.i. admodū bonum. Nā bellus la lū eſt diminutiuū a bonus.na nū.bellus ē vi ſatis bonus,et h̄ ꝑpe bellis ſimū dixit,

Carpere
Bellus
Belliſſimum

pręparat ironice dicit.Ego te,ſecū m loquitur. ſili cernium.i.incuruus et inclinatus q̄ſi cernens.ſilicas i.terram,et cyatos diuerſi nectaris Sor &c.

Ego i hac re.n.r.Hęc ſcęna ē plena sniaꝝ ſimiliū ad officia demonſtranda. Tantopere, vim aduerbialem in ſe continet.nam ſigt nimis. Qđ peccatuꝫ a nobis ortū eſt corrigo ſi diceret peccatū eſt a nobis,ꝑti cipiū fuiſſet.nūc ga ortum addidit, nomen eſt. Nunq̄ eniꝫ eadeꝫ pars ōronis iūgi, niſi per aſyntbetō poteſt. Si quam ſecere, hic diſtingue, et ſeparatim iſter ipſi ex poſtulant.

DONA.

naꝫ hmōi ad irritandā gulam cibi bellaria dūr et ego ſorbillans.i.paꝝ abſorbens, ſeu hauriēs cyathos .i. cyphos, ꝑducā tā q̄ ille. q iaꝫ iam ē mo riturus,cui ꝑducit ipſ vitę. ꝑducā.i. deducā ꝑtrahā. paulatī .i. ſenſim hūc dič.i. pūtē dič. ſorbillo ſorbillas.ē diminutiuū a ſorbeo,q̄ſi paꝝ ſorbeo.

Bellariū

Sorbillo

Iambici Tetrametri.

MITIO. HEGIO.

Ego in hac re nihil reperio,quam ob rem lauder tantopere Hegio.
Meum officium facio,quod peccatum a nobis ortum eſt corrigo.
Niſi me in illo credidiſti eſſe hominum numero, qui ita putāt
Sibi fieri iniuriam,vltro ſiquam fecere ipſi expoſtulant,
Et vltro accuſant,id quia non eſt a me factum,agis gratias.He.
Ah,minime,nunq̄ te aliter,atq; es in animum induxi meuꝫ.
Sed queſo,vt vna mecum ad matrem virginis eas Mitio.
Atq; iſtęc eadem quę mihi dixti,tu te dicas mulieri.
Suſpitionem hanc pp fratrem eius eſſe,& illam Pſaltriam. Mi.
Si ita ęquū cēſes,aut ſi ita opus eſt facto,eamus.He. bene facis,
Nam & illi animum iam releuabis,quę dolore,ac miſeria

SER.

Ne ego.poſtq̄ inductus eſt Syrus,q remoueat, inducit De.q p Sy.remoueat,hñs occaſioneꝫ inueniendi,quum q̄rit.Mi.vex eſt q te q̄rit. Aegre hūi oia ſciam. nullus eſt,q ęgre ferat, niſi ego ſolus.ſolus non ſcit oia,q: veritatem ignorat, hoc dicit q ignorabat Cthe.amare Pſaltriam,etiā taces.i.tacere debes.nū.cō.ti.i.huę ſecuritati, et prudentię,nam mē etc. Age.i.te abſconde.nō.h. de. ſimulat ſe verberatum a Cthe. Si ſic fit.i. ſi vnuſqſq; ita nos verberet.Quid;malum eſt,interiectio. Nuꝫ i.nonne.s.debuit puduiſſe etc.abl.i.pſcnera in bonitate,ſicut cępiſti.fortiter.s.fecit.non potuit mulis.s.facere.q: non potuit vindicare in alio.Scio q dem vbi ſit,ſed nō me neſcio etc.ſi nomen diceret citius ille pquiſiſſet,vel ſe falli pcepiſſet,illic,eſt.Angiportum illud vbi non ſolum eſt ſacellum, ſed et caprificus magna.Ver hercle dicis.Sed non ē mirum ſi deceptus ſum,q: pp verberationem ſenſum amiſi,et iō dicit cēs.etc.vide q̄ callide decipit ſic.n. mendacium corrigit,vt fallaciam ille non percipiat.Redi imp.Redire dicit q̄uum ad narrationeꝫ. Sane hac via quam volo monſtrāē.pronus ibis,q̄ alia quā demonſtrauerā.hac recta platea.s.vade,ē poſtq̄ veneris ad Dianę.s.templum.ito etc.Ibi eſt lacus,et apud eum lacum eſt piſtrina.i. mollēdinū. Lacum ei indicabat,vt domum.q̄ erat ante illum poſtea indicaret.Ex aduerſum, eſt aduerbium. In fabrica illa dedit lectulos faciendos ilugneis pe.i.de ilice.Vbi.i.in qbus.Vos.i.tu et frater.potetis in Sole i.in ęſtate.ſane.i.valde bene facit q tam cito lectos

Si quam fecere ipſi expoſtulant,ſenſus eſt manifeſtus,ſed obſcura ſunt verba,et eorum collatio, et diſtinctio.nam incertum vtrum expoſtulant intelligenduꝫ ſit,an ſi q̄ pro una parte orationis accipi oporteat. Vltro accuſant,vltro nunc prauę et perverſe. Id quia non eſt a me factum, hęc interrogatio quaſi ſubtriſti vultu eſt proferenda. Ah minime,non minime ago, ſed minime te credo eſſe illorum morum. Queſo,vt vna mecum,ſeruat, addendo mecum. Vt mecum.e.quippe ad i cognitas matremfamilias. Tu te dicas mulieri,in nomine oſtendit cur hęc ipſe dicat,mulieri inquit nimis pauide, ac diſſidēti. Suſpitionem hanc propter fratrem eius eſſe, nimis breuiter ac ſuccincte,et ut oportuit inter ſciētes. Et ipſam Pſaltriam,propter fratrem eius, eſſe ſubaudiendum eſt. Si ita ęquum cenſes, a iuſto et vtili eſt tota ſententia,et ſane hi verſus deſunt,quos multa exemplaria non habent. Nam et illi animum releuabis,et deinceps illi maluit dicere,q̄ nurui adhuc diuitem reueritus. Dolore ac miſeria,dolore parturientis miſeria iniuria ab Æſchino accepta. Sed ſi aliter putes, artificioſe remittendo quod petebat,extorſit magis. Immo ergo ibo hoc aduerbio, quod ait immo, oſtendit ſe prompte agere et inſtanter quod promiſit. Minus ſecundę,dicere ſic maluit ne miſere diceret. Magis ſunt neſcio quomodo,hęc eſt vehemētia nulla palam ratione. Accipiunt magis mire additum magis, cum poſſit ſenſus et ſine hoc eſſe integer. Propter ſuam impotentiam, inſir

mitatem,et rurſus noluit humilitatem aut miſe/riam dicere. Negligi,legit et claudicare. Qua propter te purgare,vtrum teipſum vna pars ora/tionis ſit, an diuiſe accipiendum, vt ſit te Mitio/nem ipſum Æſch.purgare. coram placabilius,et coram preſentes et coram preſentibus,et coraȝ in/diget adie/ctione, pa/lam nõ in/diget,ẽ pte/rea coram ad certas ꝑ/ſonas refer/tur.palã ge/neraliter di/citur. Et recte et ve/rum dicis, recte ad v̄/ba repulit, verum ad rem atque ſententiaȝ. Poteſt enim recte et falſum dici, dummodo nullo vitio verborum.nominumq; dicatur.Quanquam et ipſum fallere in tempore quidam de officijs ſcri bentes rectum putent.

ſi opus ẽ facto.ideſt facere ita,ideſt ut dicis,eam iſ ad mulierem.He.Benefacis ire volens ad eam. naȝ et iam relenabis,ideſt recreabis.refocillabis.ut ita dicam,reſtaurabis,reficies,reparabis eriges animũ illi mulieri uel Pam.filię,uel Soſtratę matri. mu/lier tabeſcit,ideſt deficit.conficitur,perit, diminuitur dolor, ideſt ꝑ do/lore,aut ꝑ/turlentis, aut rei ſic contingen/tis, ac miſe/ria, ideſt ꝑ infelicitate propter in/iuriam ab Aeſchino. acceptam, et functus fueris,con/iunctiuuȝ pro indica/tiuo,ideſt fungeris,tuo officio.ideſt facies quod fa/cere debes,ſed ſi putas aliter eſſe faciendum, neque te uelle ire,egomet narrabo mulieri ea, quę dixi/ſti mihi.Mi.imo,ideſt ſed.ego ibo ad eã,et ipſe nar rabo.He.bene facis,omnes homines quibus res ſũt minus ſecundę,ideſt proſperę,puta qui ſunt in mi ſeria aliqua,ac calamitate.neſcio quo modo ſunt magis ſuſpitioſi,ideſt pleni ſuſpitionibus,hoc ẽ ma gis ſuſpicantur de malo aliquo q̄ alij. ipſi accipi/unt,ideſt interpretantur magis omnia dicta, uel facta ad ꝯtumeliam.i.iniuriam, q̄ alij credunt ſe ſemper negligi ideſt ꝯtemni propter ſuam impotẽ/tiam,hoc eſt infirmitatem,quapropter hoc quod ſequitur eſt placabilius.i.aptius ad placandum te Mitionem.purgare.i.excuſare ipſis mulieribus ipȝ Æſc.coram.i.in eaꝝ ꝯſpectu,vel in eaꝝ pñtia.Mi. dicis et recte et ueꝝ.Recte ad uerba retulit. uerum ad rem et ſententiam. He.ergo ſequere me intro, ideſt in domum Soſtratę.hac.ideſt per hanc uiam Mi.maxime.i.libentiſſime te ſequar etc.

Tabeſcit,& tuo officio fueris functus,ſed ſi aliter putas,
Ego met narrabo quę mihi dixti.Mit. immo ego ibo. Hegi.be/ne facis.
OMNES quibus res ſunt minus ſecundę, magis ſunt neſcio quo modo
Suſpitioſi ad contumeliam,omnia accipiunt magis
Propter ſuam impotentiam,ſe ſemper credunt neglegi.
Quapropter te ipſum purgare ipſis coram placabilius eſt.Mi.
Et recte, & verum dicis.He.ſequere me ergo hac intro.Mi. ma/xime.

GVI. EGo in hoc et cę.Hęc ſcęna eſt plena ſententia/rum ſenilium ad officia demonſtranda.Mi. O Hegio ego nihil reperio in hac re, ideſt in hoc negocio,in hac materia de coniugio Aeſchi. et Pam.quod fieri debere et dico et volo.quamob/rem.ideſt propter quod.lauder.ideſt laudibus affi/ciar a te.tantopere,ideſt tam vehementer.nimis fa cio officium meum. ideſt id quod teneor facere. corrigo,ideſt emendo peccatum,quod eſt ortum, ideſt profectum a nobis,ideſt ab Aeſchi.cuius pec/catum etiam in meum dedecus redundat,niſi cre didiſti me eſſe in numero illorum hominum,qui putant iniuriam ſibi fieri ita.ideſt hoc pacto vi/delicet.vltro,ideſt ſua imaginatione,ſua ſponte,ne/mine laceſſente,vt multi ſunt, qui ſe viderint ali/quos ſibi mutua conſilia impartientes,putant eos de ſe ſermones facere improbos,ſed ſi quaȝ,ideſt ſi aliquam iniuriam.fecere,ideſt fecerunt alicui. ipſi

Expoſtu/lare
Vltro

expoſtulant.ideſt conqueruntur,et vltro,ideſt per/uerſe,ſeu praue accuſant,ideſt obiurgant eos,qbus iniuriam fecerunt agis gratias mihi,quia id non eſt factum a me videlicet,quia non expoſtulaui, nec te accuſaui.He.ah,interiectio dolentis.minime ideſt non eam ob rem te laudo, aut tibi ago gra/tias.nunquam induxi te in animum meum. ali/ter,ideſt alio modo.atq;,ideſt q̄ es.Sed quęſo o Mi/tio vt eas,ideſt venias vna mecum ad matrem vir ginis,atq; tute,ideſt tumet. dicas mulieri Soſtratę matri filię iſtęc,ideſt iſta hęc eadem verba, quę di xiſti mihi,hęc ſunt verba,ſcilicet hanc ſuſpitionem. quę habetur q̄ Aeſchi.amet Pſaltriam. quam ab/duxit a lenone,et illam Pſaltriam eſſe propter fra/trem eius Aeſchi ſcilicet propter Cteſi.Mi.ſi cenſes, ideſt iudicas.ęquum,ideſt iuſtum eẽ ita facere,aut

SER. EGo.Poſtq̄ remotus eſt De.q rem ꝑturbaret,in/ducit Mi.cũ Hegione et mitis et facilis.nec in aliq̄ re Hegioni repugnans, ſed faciẽs ut Æs. ducat corruptam uirginẽ. Et cũ Hegio laudaret. eũ de tãta facilitate,ẽ beneuolẽtia. rñdet Mitio ſic Ego ẽc.Et nota q̄ q̄ ꝑtes Hegiõis ad Mi.ñ ſint ſcri ptę in lib.In hoc ipſo maior notaẽ Mi. facilitas, cuius conceſſio primũ poniẽ q̄ ꝑtes, q: ẽt ſine ꝑci/bus nr̄ leniter acquieſcere.Quãobrem lauder dico, niſi reputas me eſſe de numero illoꝝ,qui ita.s.ſi aliq̃ fecere iniuriam putant in hoc ſibi fieri iniu/riam,ueritatem ꝑuaricantes.et nunc ipſi expoſtu/lant illam iniuriã clamorẽ faciendo. Minime pu to te eſſe de numero illorum.q.n.etc.Tu iuſtuȝ fa cis,ſed q̄ſo quod dicas.s.hanc ſuſpitionem pp fratrẽ eius eſſe.s.Cth.et pp illam Pſaltriam.quam dilige/bat.Sed ſi aliter putas.i ſi eſt impeditus alio nego/cio.Ego etc,Minus ſecundę.i.aduerſę.

Tetrametri Senarij mixti, & vnus Trochaicus Catalecticus.

AESCHINVS.

DIſcrucior animi, hocine de īproniſo mali mihi obici
Tantum, vt neq; quid me faciam, neq; quid agam
certum ſiet?
Membra metu debilia ſunt, animus timore obſtipuit,
Pectore conſiſtere nihil conſilij quit. vah,
Quomodo me ex hac expediam turba
Tanta? nunc ſuſpitio de me incidit, neq; ea immerito,
Soſtrata credit mihi me Pſaltriam hanc emiſſe, id anus
Mihi inditium fecit.
Nā vt hinc forte ea ad obſtetricē erat miſſa, vbi eā vidi, ilico
Accedo, rogito, Pamphila quid agat, iam partus adſiet.
Eō ne obſtetricē acceſſat, illa, exclamat, abi, abi, iam Aeſchine
Satis diu verba dediſti nobis, ſatis adhuc tua fruſtrataſt fides.
Hem qd iſtuc obſecro inquamſt? valeas, habeas illā q̄ placet.
Senſi ilico ad illas ſuſpicari, ſed me depreſſi tamen,
Nequid de fratre garrulę illi dicerem, ac fieret palam.
Nunc quid faciam? dicā fratris eſſe hanc, quod minime opuſt
Vſquam efferri, age, mitto, fieri potis eſt, vt nequa exeat.
Ipſum id metuo vt credant, tot concurrunt veriſimilia,
Ego met rapui, ipſe ego met ſolui argētū, ad me abducta ē do(mū.
Hęc adeo mea culpa fateor fieri, nō me hanc rem patri
Vt erat geſta indicaſſe, exoraſſem vt eam ducerem.

DONA Discrucior animi. Idem huic loco amantis modice iuuenis et ſenis facit, et indulgentis ac lepidiſſimi patris. Diſcrucior animi, figura, vt Virg. O preſtans iuuenis. (Virg.) Obijci, proprie, q: inopinanti obijci dicit, q: in vtranq; partem, et quos ante quis videt, q̄ expectauerit, quo verbo magnitudo doloris oſtenditur ex improuiſo incōmodo. Hocine de improuiſo mali, hęc verba repētino nuncio percul ſo indicat Aeſc. prope diuortium ſtare, et irā circa ſe Soſtratę, et eius filię ob raptus me retricis. Vt neque quid ð me faciā, plus eſt quid de me facias. illud de rebus, hoc de ipſo homine intelligitur. Nec quid agas certum eſt, pro certus ſit, niſi forte ſignificet o q̄, vt o q̄. Mēbra.m.d.s. metus patris, timor diuortij. Tanta n.s. modo oſtenditur cauſa trepidationis Aeſchini. Id.a.m.indi.f. illa anus cui Soſtrata dixerat curre, obſtetricem acceſſe. Nam vt.h.f.e.ad.o.e.m. apparet inter cętera anum, dixiſſe ad obſtetricem ſe amiſſam, an vltro ſuſpicatus hoc eſt Aeſchi. hic autem addendo oſtendit ſe ante fores Soſtratę ſtare, vt alibi. Ex Andro commigrauit huic vicinię. Vbi vi. ſunt qui addant ſuperuacue hāc. et legunt hanc vbi vidi. Pāphila.q.a.i.p.a. amatoria interrogatio, q: monſtrat Aeſc. curę ſibi eſſe res omnes. Illa excla. et non reſpondet, ſed exclamat, et bene vim addidit ad exclamationes fuiſſe, ergo a vocis ſono exclamat non a verbis. Abi abi Aeſchi.i.s.d.n.d. verba dum vſq; deciperetur. Hem qd iſtud.o.i.eſt, hē interiectio eſt nouas res et optime audientis. Valeas, habeas illam, quaſi recedat et longe abſit, vt in Andria, Valeant qui inter nos diſſidium quęrunt. Garrulę, vt pote anis. Ac fieret palam, demceps ſcilicet cui minę opus fuit. Nunc quid faciam, figura. Vt nequa exeat, vt Cum ſpumeus Amnis exit, Poſitasq; euicit gurgite moles. Id ipſum meo, ipſum quod fratri rapuit, et vt pro ne non poſuit. Tot concurrunt veriſimilia, vt mea eſſe credantur. Ad me abducta ē domum, proprie non dixit abducta, ſed abducta, abducitur. n. alienus, vt in Heaut. Abducimus tuam Bacchidem. Ad me domum, autem moraliter dixit, pro ad domum meam, an iō ad me, q: ē illic luctatus leno eſt in retinenda contra Aeſc. puella. Vt erat geſta indicaſſe, id eſt ſimile geſta erat, vt enī certam qualitatem ſignificat, vt in certam, quaſi dicat ſicut quomodo male bene. Exoraſſe vt eam ducerem, ſic enim promiſerat ſe Soſtratę facturum. Nunc porro Aeſc. expergiſcere, ſic et alibi. Enim vero Daue nihil loci eſt ſegnitię, neq; ſecordię, legitur etiam quod ē correptiuum interdum. Nunc hoc primum, ab eo quod rogandus eſt pater. Accedaʒ ad fores. Soſtratę ſcilicet. Horreſco ſemper, ſatis amatorie, nam nimium ſemper eſt calor, et frigus recedit a corpore, vt Totus permaneo, tremo, horreoq;, poſtquaʒ aſpexi hanc. Aperite aliquis actutum hoſtium, vim pluralem habet aliquis, quamuis ſingulari dicatur, non eſt enim aliquis niſi de multis, recte ergo aperite aliquis, et noue, nam veteribus non placet illud vbi ſunt diſtinctiones, vnde aperite eſt vna, altera aliquis. Actutum hoſtium, vt aſſumatur rurſus aperite, proprie enim veteres quis, et aliquis, et quiſquam non obſeruabant, quo genere, aut quo numero declinarent, eſt ergo figura archaiſmos

Aliquis

Ceſſatum vſq; adhuc eſt, nūc iā porro Aeſchine expergiſcere.
Nunc hoc primū eſt, ad illas ibo vt purgē me, accedā ad fores,
Perij, horreſco miſer, vbi pultare haſce occipio fores.
Heus, heus, Aeſchinus ego ſū aperite aliqs actutū hoſtium.
Prodit neſcio quis, concedam huc.

Connectitur ſequenti.

GVI.

Diſcrucior animi &c. Hic Aeſchi. ſuas effundit q̄rimonias dolens ſe eſſe ſuſpectum a Soſtrata et Pā. de amore Pſaltrię quā fratri rapuit. Aeſc. hic ſolus loquit. Diſcrucior aī pro

Cice. animo, caſus pro caſu, vt in epiſtolis Ciceronis. Pē

Virg. deo ani ni. Et Virg. o pſtans aī iuuenis. Diſcruci-

Diſcruci or aī. ideſt animus meus cruciat varijs cogitationibus et gdez diſplicentibus, cō ponit. n. a dis et crucior q̄ſi vario modo crucior in aīo meo. hocine. i. eſt ne verę. quaſi non poſſit credere, eſt ne verę ſup. hoc mali i. hoc malum, hoc infortunium obijci. i. īponi, imputari, īproperari mihi tm̄. i. adeo magnū ē moleſtum mihi, vt neq; ſit certum mihi. i. non ſit deliberatum apud me, vel vt neſciam pro certo q̄d faciam. i. facere debeam de me. nec certum ſit inq̄ quid agam. i. quid mihi ſit agendum vt huic malo medear. Membra mea ſunt debilia. i. debilitata. metu. i. prę timore et diuortij faciendi cū Pā. et prę timore patris, nihil conſilij. i. nihil deliberationis, vel boni remedij et ꝓpoſiti, quit. i. poteſt, cō

Cōſiſtere ſiſtere. i. conſidere, reſidere in pectore meo, ꝯſiſtere

Iuuena. enim interdum ſigt morari et ꝯſidere. Iuue. Ede vbi ꝯſiſtat in qua te q̄ro ꝓſeucha. Vah, interiectio indignantis et dolentis, ac ſeipm̄ et ſuam ſtultitiam deridentis, quo modo. i. quo pacto, expediam me. i. me explicabo, ex hac turba. i. ex hac turbatione, et ex his tricis ſeu inuolucris, tanta. i. adeo magna ſuſpitio. i. mala opinio de me incidit. i. contingit, neq; . i. ea non incidit inq̄ īmerito. i. non iniuria. Soſtrata mater Pā. credit me emiſſe mihi. i. ꝓ me hanc Pſaltriam, anus. i. vetula, miſſa ad obſtetricem q̄rendam fecit mihi id indicium, hoc eſt ſignificauit mihi ſuſpitionem incidiſſe de me, n. iā vt. i. dum, vel poſtq̄ ea anus erat miſſa ad obſtetricem accerſendam, hinc. i. ex hoc loco, ī quo ego ſum, videlicet ante fores Soſtratę, vbi. i. in quo loco. s. ante fores, vidi eam anum. s. nam hic vbi ꝓ poſtq̄ capi non debet, iam. n. vt eſt expoſitum pro poſtq̄, et ita vana foret repetitio, ē eſt ſenſus. Poſtq̄ erat miſſa ad obſtetricem ex hoc loco, in quo vidi eam, ilico. i. ſtatim, accedo ad eam. i. venio ad eā. rogito i. interrogo quid Pamphila puella agat, ne i. vtrum, partus adſit. i. ꝓpe ſit. et rogito inq̄ ne. i. vtrum accerſat. i. eat ad vocandā obſtetricem, eo. i. eam ob rem, videlicet q: partus adeſt, Illa anus ex

Exclamare clamat. i. effrenata voce et ſonitu magno vocis clamat, ſeu loquitur, non aūt rn̄det o Aeſchine, iam oſ̄dit tarditatem, quaſi bonus eſſet vt citius abijſſes, abi abi. i. vade vade, noli vlterius verba dare vt feciſti hactenus, dediſti ſatis diu nobis verba. i. decipiſti nos tuis verbis, quę nihil hn̄t effectus, ſatis

Adhuc adhuc. i. hucuſq;, tua fides. i. tua ꝓmiſſio, quā tam ſancte fatere videbaris, cum tamen figmentis ple

nus eſſes, fides ergo tua ſatis hucuſq; fruſt rata eſt nos. i. decepit nos, hem, interiectio res nouas audientis, inq̄ i. dico vel dixi. obſecro quid iſtud eſt, q̄d s. tu anus dicis, illa aūt ꝑgens in itinere ſuo dixit mihi valeas. i. abſcedas a nobis, habeas illas. i. puellas quę placet tibi. i. quę eſt tibi cordi, ilico. i. ſtatim, vt dixit illud mihi, ſenſi. i. pcepi illas mulieres adſuſpicari. i. habere ſuſpitionem de me. Dicimus adſuſpicor, quēadmodum dicimus addubito, quod cōpoſitum nihil addit vltra ſimplex, niſi augeat, et ad illas ſuſpicari temeſis eſt facta pp̄ carmē, ſed tamen repſſi me. i. me cohibui, nec volui auferre illam ſuſpitionem detegendo amorem fratris, repſſi inq̄ me. ne. i. vt non aliqd dicerem illi garrulę. i. illi vetulę loquaci at verboſę de fratre. i. de amore fraterno, ac. i. et. ne illud de amore fratris fieret palam. i. publicaret ab illa vetula, ſeu fieret manifeſtum. Deinde, cui minime fuit opus manifeſtare illud; nunc quid faciam, deliberat ſolus apud ſe, dicam hanc Pſaltriam eſſe fratris Cteſi. id q̄d ꝓ quod, vt ſępe apud Cice. refertq; totā clauſulā p̄terita. i. quę res, videlicet hanc eſſe fratris, minime. i. non eſt opus efferri. i. publicari, ꝓdire in lucē, q̄ſi extra ferri, vſq̄. i. in aliquē locum, vſq̄ dr̄ et in loco et ad locum. Age, aduerbium hortantis ſeipm̄ ī deliberando, omitto. i. p̄termitto, excipio illud, vʒ nō eſſe opus hoc efferri, vʒ hanc eſſe fratris, vel omitto. i. relinquo iſtam opinionem de ꝓdēdo fratre, quę mihi non placet, potis eſt. i. poteſt (vt prius eſt expoſitum) fieri. i. effici, vt ne. i. q̄ non, illud de fratre exeat. i. erumpat in lucem, qua. i. aliqua rōne ē via, vbi qua capit̄ pro aliqua, aduerbio per locū, vbi hoc totum potis eſt fieri &c. pōt capi interrogatiue vel affirmatiue ſm̄ varias conſiderationes. Metuo vt. i. ne non, hoc eſt q̄ non, vt Do. vult, metuo ergo q̄ mulieres non credant idipm̄. s. me eripuiſſe Pſaltriam fratri, et non mihi. qm̄ vellē eas ſcire et credere, et ita non ſuſpicari de me, et id q̄dem vellem ſine ꝑditione fratris ſi fieri potis eſt, vt iam dixit. Deinde argumentat̄ in oppoſitum ingens multa veriſimilia eum opprimere, vt credat rapuiſſe ſibi Tot veriſimilia. i. tot probabilia, ſeu ꝓbabiles rōnes, ſimiles veri. i. ſimilitudinem hn̄tes veritatis, ꝯcurrunt i. ꝯgerunt̄ aduerſum me, egomet. i. ego ipſe rapui Pſaltriam a lenone, egomet ipſe, tautologia eſt, nam met et ipſe idem ſignificant; ſolui. i. numeraui pro ſolutione Pſaltrię, argentum. i. p̄tium ipſi lenoni, abducta eſt. i. ipſa rapta violenter deducta eſt ad me domum. i. in domum, in qua reſideo, vbi domum ponit̄ aduerbialiter, adeo. i. certe, fateor hęc fieri mea culpa. i. ꝯfiteor q̄ iminet mihi piculum diuortij, cum Pā. ē q̄ in eius et matris ſum maleuolentia, ſeu q̄ ſubinde

Valeas q. abſcedas

earum

Tetrametri & Trimetri mixti, Iambici & Trochaici.

MITIO. AESCHINVS.

ITa vt dixi Soſtrata
Facito, ego Aeſchinum conueniam, vt quo modo acta
hęc ſint ſciat.
Sed quis hoſtium hoc pultauit? Aeſc. pater hercle eſt, perij. Mi.
Aeſchine. Aeſc.
Quid huic hic negotiſt? Mi. tu ne has pepuliſti fores?
Tacet; cur non ludo hunc aliquantiſper? melius eſt

earum odia, mea culpa hac. s. quę ſequitur, vz me non indicaſſe. i. q̃ non indicauerim, et pacificaris hanc rem de raptu Pſaltrię p fratre, patri. s. Mitioni, qui eſt adoptiuus pater, vt. i. quēadmodū, ea res erat geſta. i. facta, exoraſſem. i. impetraſſem, obtinuiſſem, vt. i. q̃ ducerē. i. hērem in vxorem eā. s. Pam. ceſſatum ē impſonalr dictum a ceſſat ceſſabaē i. fuit negligētia i nobis, et ocioſitas, ac ſegnities, ſeu cūctatiō, noxia, vsque adhuc. i. hactenus, ſiue hucusque, vel ſi manis ceſſatū eſt vsq;. i. aſſidue ſemp adhuc. i. hucusq;, nunc porro. i. ex hoc nunc in futurū, ſeu poſthac. o Æſchine, alloquitur ſeipſum, expgiſcere. i. excita teipſum, neq; amplius ceſſes et ſis ocioſus, expgiſcor enīs ē vbum deponens abſolutum, et quaſi paſſiuę ſighonis, nam expgiſcitur qui ſua ſponte a ſomno excitat, expgeſcit aūt, qui ab alio e ſomno excutitur, ſiue reſoluit, nunc hoc quod ſequitur eſt primum, poſt tū illud quod rogandus ē pater. ibo ad illas mulieres, illud eſt quod primum dicit, vt purgē me. i. me excuſem reijciēdo a me crimē in fratrem ſecreto tū. accedam. i. adueniā, ad fores i. ad hoſtiū domus Soſtratę. pij. i. pditus ſum amore. s. eius. Pā. quā timeo mihi eripi, ſemp ego miſer horreſco. i. ɔtremiſco, ac cōmoueor, ſeu frigeſco. nā horrere interdum ſigt frigere. Iuuc. Et horrēti tu non red. ſer. Per. Scis co. ho. t. do. la. horreſco ergo. i. horridus fio et trepidus totus more amatoꝝ, q voluptate aduētante, et corpus inuadēte, trepidare incipiunt, ac trepiduli efficiunt, vbi. i. qn̄ occipio pulſare. i. pcutere, haſce. i. has fores. i. h̄ hoſtiū amatę, heus heus, aduerbium vocantis repetitū, ego ſū Aeſc. aperite hoſtium actutū. i. cito, celeriter aduerbiū tpis dcm̄ ab iactu. i. a celeritate, vn̄ actuarię naues dr̄. i. celeres ac celeriter p maria currētes, apite actutū hoſtiū, gnālr hoc eſt dictum. Deinde deſcēdit ad particularia, aliqs apiat ſup. actutum hoſtium, ſed Dona. dicit iſtas diſtinctiones ſic factas non placuiſſe veteribus, eſt tn̄ aſtruēda lr̄a vt ſingulę quęq; ɔnexiones intelligant, pōt et ſic aſtrui ſm Dona. aliqs ex vobis multis, apite hoſtium, aliquis. n. vt idē ait, h3 vim pluralē, q̄uis ſingulr̄ dicatur, non ē. n. aliqs niſi de multis. Eſt aūt prolepſis figura ɔſtructionis, q̄ſi ſi dicerēt, ſtudeatis aliquis orōnem hn̄dam, quaſi aliqs ex vobis, ſeu qlibet ex vobis ſtu leat orōni hn̄dę, non curo qs vr̄z ſtudeat dummodo ſciatur ab aliquo, neſcio quid prodit. i. exit veniens ad apiē. das fores, q̄ ſunt lōge a penetralibus domus, ɔcdā. i. me ɔtrā. hoc. i. huc aduerbium ad locum ſicut illoc p illuc antique.

Iuuena. Horrere

Actutū Actuarius

VBi. cōmentator legit. ſēſi ilico illas adſuſpicari &c. textus plurimi, & it is quē cum eius primum cōmentō ci pſſum vidimus habent. Senſi ilico ad illas ſuſpicari &c. Illud aūt maioris momenti eſt. Non me hanc patri rem (vt erat geſta) indicaſſe, cōmentarius vult vt intelligatur de raptu Pſaltrię, ſed non pcedit. Quia eam rē oēs Mitio ſciebat. vn̄ prius dictum eſt. Omneꝫ rē ſeni quo pacto haberet, e narramus ordie & reliq̃, vbi Mitio poſtquam oīa quę ad Pſaltrię raptum ptinerēt, pa pererat, argētum ſi luerat. Non ergo de ea re loquitur. Sed de oppreſſione virginis, quod in ſequēti ſcęna declarabitur, vbi dicitur. Quandoquidē hoc nunquam mihi ipſe voluit credere &c.

ASC.

DIſcrucior. Poſtq̃ inductę ſunt conuenientes pſonę Mi. & Hegio, q̄ de pacatione rei Æſchini agerent, inducit et ipſe Æſc. cuius res agitur, & h3 occaſionem veniēdi ad domum puellę, vbi Mi. & Hegio erant pro pace illa conficiēda, audierat. s. p Cantaram nutricem Pamp. et matrem eius triſtari de raptu Cithariſtrię, quam amicam eius eſſe ſuſpicabantur, vn̄ ita conq̃ritur. Diſcrucior ai. i. in animo, hocine mali. s. crederem obijci mihi, malum dico tm̄, vt neq; &c. anus. i. Cantara, et rogito an iam par. &c. & an eo. i. pp id ob. ac bem inq̄ ei qd iſtud eſt? et illa rn̄det, valeas &c. Sed reprehēdi. i. repſſi me, q: noluit ei exponere, huius eē factum gr̄a fratris, ne qd &c. Age modo omitto. s. dicere aliqd de fratre, qua. i. aliqua via, aliqua parte. Potis dicit quaſi poſſibile, q: ſm antiquos dicebatur hic & hec & hoc potis, vel pro poſſibilr̄, nomen pro aduerbio. Poſſibile qdem eēt celari, ſed mihi eēt nociuum, q: eandem ſuſpitionem apud So. incurremus, quam prius, & hoc ē idipſum quod prius credebant de me. m. vt. c. et hn̄t ſatis occaſioneꝫ ſuſpitionis, q: tot concurrunt &c. hoc adeo q: i talem ſuſpitionem, et tale periculum occidi fateor fieri mea culpa, q: patri meo reuelaſſe totum debuiſſem, et ſic eo exorato eam duxiſſem, & hoc eſt non ne. s. oportuit expgiſcere vt dicas pi i, ſ3 h̄ primum faciēdum eſt ab illis &c. Actutū i. celeriter.

SER.

ITa vt dixi So. fa. Hic apparet Mitionem iam multa dixiſſe. Facito iubet vt vel ſecurę ſint, vel adornent nuptias. Ego Æſc. mire occurſurus Æſchino. Æſchinus q̃rit. Pater. h. eſt, qd ē hoc q Mitio timetur, an q: illi non eſt confeſſus, oſtēdit autem poeta tantundem pudorem poſſe aut amplius, q̄ timorem. Quid huic. n. eſt, alius timor q hinc egredit̄ pater. Tu ne has pepuliſti

DONA.

ſores, ſic coepit interrogare, vt negotia in locum prębeat, et nota pepuliſti, clanum verbum, et magi co cothurno magis, q̄ loquelę comicę accommodatum. Tacet, hoc apud ſe loquitur Mitio.

Melius eſt, ludere non bonum eſt, ſed melius, et hoc meliore affectu dixit, q̄ diceret dignus eſt.

ceret de ambabus vniuerſa, quibus contemni debeant. Mulieres paupercule, paupercule addidit vt magis deſperet Aeſchinus impetrare poſſe has nuptias a patre, et item quędam vt ignobiles demonſtrarentur, et totum hoc cum obiectione pronunciandum eſt, et quędam et paupercule dicendo, adimit omnē ſpē nuptiarū, nam quędam ignobilem indicat, pauper indotatas. quid enim remanet, quod ſperet Aeſchi. Paupercule, ne pauperes ſaltē. Et certe ſcio parum dixit inqt, opinor, vel adeo obſcurę ſint & nullius pretij. Vt opinor has non noſſe te, potuit recte dicere et hoc, vt opinor has non noſti, ſed illud venuſtius opinor has noſti. ſed illud opinor has nō noſſe te. aut te abundat, aut deeſt vt. Magnum autem crimen eſt in forma vicinę puellę incognitam eſſe adoleſcenti de proximo, et quia ſcit hunc eſſe de quo dixerit, quam hic non amauit meretricem, aut cui non dedit aliquid, ſubdit cauſam ne dignitatis, pudoriſq; eſſet, et eam incognitam Aeſchino non eſſe dixiſſet, neque enim huc diu inquit commigrauerunt, et vt opinor, mire ipſe ſibi ſumit, atque confirmat quod nondum ille confeſſus eſt. Quid tum poſtea grauiſſime proditur Aeſchinus amator, cum ſedulo diſſimulet. Virgo cum matre eſt, vult Mitio ſic audire Aeſchinum tanquam alieniſſimum, et ideo velut inſcius facti diligentius narrat. Virginem autem archaiſmos pro muliere dixit. Perge, vide inſtantius interrogantem q̄ per contrarium decuit. Hic meus amicus, q̄ qui me aduocatum abduxit de foro. Huic leges cogunt nubere, non permittunt dixit, nec iubent, ſed cogunt ad perturbandum Aeſchinum, et recte, alia enim ſinunt leges, alia cogunt fieri, et ne eſſet quo, reſiſterentur illi, vult vt mulieres a lege cogantur. Perij, hoc audit Mitio, ſed diſſimulat. Et recte ideſt recte q̄ perij, et nihil magis comicum, et vide triſyllabum artificioſe eſſe ſubiectum, vt qui perij dixit, vix vt locutus fuiſſe videatur. Venit is vt ſecum aduehat, aliud peius in amatam, vt nec Athenis ſaltem alteri nuberet. Nam habitat Mileti , Mileti, et

Quando quidem hoc nunquam mihi ipſe voluit credere.
Nihil mihi reſpondes? Aeſc. non equidem iſtas, quod ſciam. Mi.
Ita, nam mirabar quid hic negoti eſſet tibi.
Erubuit, ſalua res eſt. Aeſc. dic ſodes pater,
Tibi vero quid iſtic eſt rei? Mi. nihil mihi quidem.
Amicus quidam me a foro abduxit modo
Huc aduocatum ſibi. Aeſc. quid? Mi. ego dicam tibi.
Habitant hic quędam mulieres paupercule,
Vt opinor has non noſſe te, & certo ſcio,
Neq; enim diu huc commigrarunt. Aeſc. qd tum poſtea? Mi.
Virgo eſt cum matre. Aeſc. perge. Mi. hęc virgo orbaſt patre.
Hic meus amicus illi genere eſt proximus,
Huic leges cogunt nubere hanc. Aeſc. perij. Mi. qd eſt? Aeſc.
Nihil recte, perge. Mi. is venit, vt ſecum aduehat,
Nam habitat Mileti. Aeſc. hem, virginē vt ſecū aduehat? Mi.
Sic eſt. Aeſc. Miletum vſq; obſecro? Mi. ita. Aeſc. animo maleſt.

Hoc mihi nūquam voluit credere, contra illō qd ait. Deniq; alij clanculum patre quę faciūt, q̄ fert adoleſcentia, ea ne me celet conſuefeci filium. Credere autem magno affectu dixit, non. n. confiteret vt patri, ſz crederet aut parenti, aut ſodali ſuo. Non equidem iſtas, deeſt pulſaui. Quod ſciam, quantum ſcio. Ita, nā mirabar quid. t. negocij eſſet. i. accepit negationem Mitio vt laudare Aeſchinum poſſit. Erubuit, ſalua res eſt, nimis paterna ſententia, et econtrario ſimo in Andria. Vide non eius color pudoris ſignum vſquam indicat, et quin affectus eſt non dixiſſe erubuit ſaluus eſt, ſed ſalua res, nonne videtur res eius omnis in Aeſchino continuta eodem animo, ſed ſupra dixit. In eo me oblecto, ſolum id eſt carum mihi, non enim ſolum intulit quod ſpectabat, ſed abſolute quaſi ex omnibus ſolum id eſt inquit.

Nihil mihi qui. mihi, ideſt proprię rei, et callida negatione coepit, vt illi adimat confitendi locū ac fiduciam, ſimulq; fiat ei deſperatio dicendę eius, cuius mentio tam contemptam ab ipſo tractetur. Amicus qui dam me a foro, hic incipit mendacium mixtum vero, nam amicus quidam me a foro verum eſt, huc aduocatum falſum, ſed huc et quidam modo emphaſim habent leuis negocij, et in quo nec magnę perſonę, nec res difficiles opere, aut longe occupationis habentur, et aduocatum dicendo alienus negocium demonſtrauit, nam et ſibi non vacat, ſi eius mulieribus addidiſſet, potuit aliud ſperari. Quid? deeſt ait. vt ſi quid ait. Ego tibi dicam, ſenile eſt, nam id iam dicendum fuit, et hoc emphaſim habet vilis rei, quę facile dici poſſit. vel non celanda ſit.

Mulieres paupercule, non potuit magis celare dignitatem formę et ętatis puellam quę amat ab Aeſchino, q̄ vt eam primo cum eodem nomine matrem nominaret, deinde communiter di,

eſt aduerbiū locale. Hē virginem vt.s.a.hic acri/us commoueri,producit adoleſcens,vt affectu fa/teat,qđ verbis negat. Sic eſt Milenum vſq; obſe/cro,ita aio male eſt,ille oblitus ſui ſic indignatur, vt in re propria,hic rurſus callide vultu vtitur,tā/quam aliena narrantis. Milenum vſq; obſecro, bene vſq;, nam Miletos colōia eſt Athenieſiū in Ponto. Aio male eſt, male fieri dicit, cum dicti alienus mero/ris pculſus aius nō ſuſtinet corpus, ſeqtur que ruina mēbrorū. Quid.i.a.nō ſtatim credit Aeſchinus pudicam matremfamilias ſtatim cōſentire nuptias nouas viri ignoti.

Milētos

Aio male fieri

Quid ipſe?quid aiunt?Mi.quid iſtas cenſes?nihil enim
Commenta mater eſt,eſſe ex alio viro
Neſcio quo puerum natum,neq; eum nominat.
Priorem eſſe illum,non oportere huic dari.Aeſch.
Eho non ne hęc iuſta tibi videntur poſtea?Mi.
Non.Aeſc.obſecro non?an illam hinc abducet pater?Mi.
Quid ni illam abducat?Aeſc.factum a nobis duriter,
Immiſericorditerq;,atq; etiam ſi eſt pater
Dicendum magis aperte,illiberaliter.Mi.
Quam ob rem?Aeſc.rogas me?quid illi tandem creditis
Fore animi miſero,qui cum illa conſueuit prius,
Qui infelix (haud ſcio an illam nunc miſere amat)
Cum hanc ſibi videbit pręſens pręſenti eripi,
Abduci ab oculis, facinus indignum pater.Mi.

Quid.i.c.poſſe dicere ſubau/diendum.nihil enim dicunt ſubaudiēdū, et ſic in/telligendū nihil non q; taceant, ſed q; nihil confir/mantis hēat id qđ dicunt. Commenta mr̄ eſt, non dixit qđ dicat, ē iam commēta dicit.i.falla/ciam ꝯfinxiſſe veriſimilem comminiſci. Ex alio vi.iam de proximo tangit Aeſchinū. Priorem eſſe illum,mire tractat et pres. Nōne hęc iuſta vi/dent tibi eſſe.s. illa q̄ amicus tuus dixerat, q̄ſi hęc audires. Iuſta.t.iuſta q̄ poſtea audiſti,quaſi il/la q̄ pro lenio dicebas prius,aut ſi hoc non eſt,q̄re qđ ſit poſtea.poſtea ſic abundaret,q̄o interdū ho/die de ſtomacho adijcit loquentis,ut vulgus dicit Amicene et nos quamdiu. Non, vultuoſe pro/nunciandum eſt non. An illam hanc abdu/cet. hic tanquam ſingultus prolaturi eſt, nam ſic pronunciandum pater, quaſi hoc ad ſupplican/dum dicit. Factum a vobis duriter,non dure ē crudeliter,ſed q̄ſi dura mente.i.inflexibili,qđ grę/ci dicūt . Immiſericorditer,nota tot ſyl/labarum aduerbium,atq; inſup cōpoſitum,ē cū ꝯiun/ctione plauti. Illiberaliter,auxeſis.nā multa duri/ter, et ſi opus ſit Imiſericorditer quoq; ē facienda ſunt et patienda,ſi ita rō et cauſa rogat, et nō ſit illiberale.i.non multum,atq; inhoneſtū. Si eſt di.pr̄ ma.apte.i.apertius,q; iam aptum fuerat du/riter et miſericorditer,et bene pfatus eſt, ne contu/max aduerſus mr̄em videretur. Illiberaliter,in/iuſte, inclementer,non bene,q; liberalis bonis dr̄. Quāobrem,delectari magis cupiēs Mitio vult Aeſc.ptrahere ad defenſionem ſui. Fore animi m.quid de ſe plus diceret ſi factum fateret. Qui illi conſueuit,legit ē illam,et dicebant veteres hāc rem conſueuit, .Vt Plautus,vt clan/deſtine et celeriter conſuetudo,et affectu maiori nō amorem allegauit,ſed quod eſt cōe cum bonis, et multo iuſtius conſuetudinem. Qui infelix, non qui,ſed qui infelix,et non annum,ſed miſeram di/xit,et ita affectu proditur,qui vt alienus vult lo/qui. Pręſens.p.c.ad iuuāt ſigationeꝫ hęc ex abūdāti addita, vt illiū abſens abſentē audit q;,videt q;.et Fratrē ne deſere frater. Gellius in Exa toſtoti.hęc caterua plena gladiatoria,cū ſi/lium ſibi alius, ſocius ſocium et totus hic locus tranſlatus eſt a Vir.in.iiij. Aen.Quis tibi tū di.c.t.ſenſus? Iſtuc,deeſt dicis. Quis de latenter obiurgat Aeſchi.rem ſine patre geſiſſe,et dr̄ figura .Quis de.quia non interfuit pater.

Plautus

Illiberaliter

Gellius

Quis.d.quia rapuit antequam peteret. Quan/do nupſit, quia nuptię non factę ſunt, et nupſit moleſte additum,quaſi aliena ſit,quę non legibus dicta ſit. Auctor his rebus qui eſt?ablatiuo ca/ſu non harum. et Salluſt.Qui nunc romanus im/perat auctor.p.x.n. His rebus auctor quis eſt? iterum obiurgat,quia non interfuit pater, et agit ſic dolens,velut ſibi minus amoris prębitum fue/rit Mitio,ut ſe in his quātum amor patiat̄,videa/tur vlciſci,quoq; ſibi negocium non confiteatur Aeſchi. An ſedere oportuit,ſedere proprie ſigna/tę ceſſationis.ut Sedeant,ſpectentq; Latini,et quid ſedes veteres,quid ſpectas. Cur duxit alienas,vt ſuam,an quę poſſit eſſe nam omnes alienas fili/as dicunt. Tam grandem,grandem ad ętatem veteres retulerunt,non ad corpus,et in parte ęta/tis dicitur grandis, non in tota vita niſi ſibi ad/datur natu,vt Grandis natu parens adductus ad ſupplicium,et grandis infans,et grandis puer, et grandis ephebus, et grandis virgo recte dicitur, et vnde ſit Aeſchin. an grandem ſic fingit igno/tam, an quia dixit pater, Commenta mater eſt eſſe alio viro, neſcio quem puerum natum, ergo et illa grandis, et ſeruus Mileſius, qui nunc vir/ginem petit, cum iam alteri data ſit, vel nupta ſit alteri. Dum co.hinc illinc veni. prouerbiali/ter hinc illinc. Et id defendere,non potuit ma/gis amatorie, et magis pueriliter loqui,quam ut non contentus ait hęc dicere te equum fuit. et addere, et id defendere. patet autem qualis

Salluſt.

Sedere

effectus eſt,cum etiam patri ob aliam cauſam blã ditur,et ipſe nũc ſimulat. Ridicule,vocatiuus eſt caſus ab eo quod eſt ridiculus. Quid iſtęc Aeſchine noſtra,hęc vltima deſperatio,et Aeſchinum in confeſſionem ꝓtrahet,ẽ in finem fallacię ſenex deducet.ẽ bene ꝗdem noſtra dixit.Memor eſt.n.ſe reſpondiſſe

clat apud audientem vt vult Teren. Quanq̃ illa ſint aſpera atq; perfracta. In qua ciuitate tandẽ te arbitrare viuere?cõem locum inducit a loco,a pſona,a facto,a tempore. In qua ciuitate,aliter pronunciandum eſt,ideſt expreſſe ac leniter,ne faciat illud Tullianũ,Prob Dij immortales,vbi nã gẽtium ſumus? quã rẽpublicã habemus? in qua vrbe uiuimus? et tandem pro tamẽ.

Æſchino interroganti. Tibi vero quid iſtuc rei eſt? nihil mihi q̃dem. totũ aũt hoc ſenex ad id redigit, nõ tã vt torqueret Aeſchinum,q̃ vt maius faceret beneficiũ ſuũ exponẽdo, in quo pene periculo amor eius incideret. Quid eſt?quid lachrymas?q̃ ſi repente aiaduertit flentem, et quaſi cãm

Qua ratione iſtuc?quis deſpondit?quis dedit?
Cui quando nupſit?auctor is rebus qui eſt?
Cur duxit alienam? Aeſc.an ſedere oportuit
Domi virginem tam grandem,dum cognatus hinc
Illinc veniret expectantem?hęc mi pater
Te dicere ęquom fuit,& id defendere.Mi.
Ridiculum aduorſum ne illum cauſam dicerem,
Cui veneram aduocatus,ſed quid iſta Aeſchine
Noſtra?aut quid nobis cum illis abeamus,quid eſt?
Quid lacrumas? Aes.pr̃ obſecro,auſculta.Mi. Aeſchine audiui
Et ſcio,nam te amo,quo magis q̃ agis curę ſunt mihi. Aeſch.
Ita velim me promerentem ames,dum viuas mi pater,
Vt me hoc delictum admiſiſſe,in me id mihi vehemẽter dolet,
Et me tui pudet,Mi. credo hercle, nam ingenium noui tuum
Liberale,ſed vereor ne indiligens nimium ſies
In qua ciuitate tandem te arbitrare viuere?
Virginem vitiaſti,quam te ius non erat tangere.
Iam id peccatum primum magnum,at humanum tamen.
Fecere alij ſępe,item boni,at poſtquam id euenit,cedo.
Nunquid circumſpexti?aut nunquid tute proſpexti tibi
Quid fieret?qua fieret?ſi te ipſum mihi puduit dicere

Cõia In q̃ ciuitate, hĩ ẽ oblitus es Athenis te eẽ,vbi uiuitur legibus uide omnes sñias poni accuſatorias, et nihil amoris.iſti ſunt oronũ colores difficillimi,ſed elaborauit Teren. Mitionem facere leniter accuſantem,

omnem neſciat.ſic inquirit. Ah Aeſchine,modo non exhibuiſſet pſonam patris,niſi pietati uictus pati filium nollet confeſſione torqueri.Virgil.Nec plura q̃rentẽ paſſa Venus.m.s.i.d.e bene ergo intelligunt,qui ſic accipiunt porrectũq; adhuc fuiſſe Mitionem,niſi victus affectu fallaciã proieciſſet.

Virg.

Nam te amo,bene addidit nam te amo etc. nã ẽ inuidis et inimicis moris eſt ſcire quid agamus.

Ita velim me promerentem,q̃ pie additum eſt promerentem, tanquam illic ſit uotum Æſchini, cum poſſit pater etiam immeritum amare,ẽ animaduertendum eſt optionem ſemp ſequi, vel ſtatim,vel ex interuallo,nam maxime in huiuſmodi confirmationibus.ſic Cice.ita velim mihi Deos propitios.vt cũ illius temporis mihi venit in mẽtem etc.Velim autem pro volo antiquitus dicitur.

Cicero

Admiſiſſe in me, adiectũ eſt. Et me tui pudet,ambiguum quidem hoc dictum putant ſed apparet adoleſcentem ꝓpter ſuum peccatum dicere non q̃ ꝗcquam turpe fecerit patri. Ne indiligẽs nimium ſies,non ergo ignauus ſi negligẽs Aeſchinus ſit,nec negligẽs. ſ; diligẽs nec in alterũ,ſed in ſe deliquit. Mirę clementię genus eſt,aut omnino ignoſcere,aut crimen ĩ lenius cõmutare.nam tota obiurgatio.ita amica eſt,ut nõ multum a blandimento diſcrepet,magiſq; profi

et inducere Demeã duriſſime blandiẽtem. In q̃ ciuitate,quod obiurgat Mitio magni amoris eſt,ẽ neceſſaria pro perſona aſſentatio. non enim conuenit patrem,etiam nimis ei diligentem filiũ eius pręterire peccata. Virginem uitiaſti,uide ẽ rem dici ẽ abeſſe tragicam inclamationem,et oſtendi delictum,et ad ueniam feſtinari.nam ſtatim dicet,id peccatum primum eſſe magnum,at humanum tamen,et tota pronunciatio in huiuſmodi uerbis ſummiſſa debetur. Fecere alij,item.s. b.moris eſt exemplo lenire,quod purgare nõ poſſis. Fecere alij item ſępe boni,conſolatio ab exẽplo,et boni non cum facerent,ſed alias boni. At poſtquam id euenit, inquit non commiſſum eſt nihil ignoſcentius dici potuit. Non quid circũſpexit, pro circumſpexiſti.circumſpicimus,pręſentia,proſpicimus futura. Quid fieret,ideſt qua ratione. Quomodo fieret.ẽ qua ratione.i quibus adminiculis,uel p quas pſonas.

circumſpicimus proſpicimus

Si teipſum mihi.q.d optime additũ eſt,q̃ſi non debuerit Aeſchinũ apud Mitionẽ pudere. Qua reſciſcerem,q̃ i.per quos,et ad oia ſubauditur nunquid circumſpexti. Qua.r.deeſt re uel ratione.

Menſes abierunt,mire abierunt.q.d. te ceſſante menſes ceſſere,et locutus eſt ui incuſationis a tẽpe, et abire dicitur, quod paulatim nos deſerit. hoc

Abire

autem

Qua reſciſcerem, hęc dum dubitas, menſes abierunt decem.
Prodidiſti, & te & illam miſerā, & gnatū, quod quidē ī te fuit.
Quid credebas? dormienti hęc tibi confecturos Deos?
Et illam ſine tua opera in cubiculum iri deductum domum?
Nolim cęterarum rerum te ſocordem eodem modo,
Bono animo, es duces vxorem hanc. Aeſc. hem. Mi. bono animo es inquam. Aeſc. pater
Obſecro nū ludis tu nūc me? Mi. ego te? quā ob rē. Aeſc. neſcio.
Niſi q: tam miſere hoc eſſē cupio verꝫ, eo vereor magis. Mi.
Abi domū, ac deos comprecare, vt vxorem acceſſas, abi. Aeſc.
Quid? iam ne vxorem? Mi. iam. Aeſc. iam? Mi. iam quantum potes. Aeſc. Di me pater
Omnes oderint, ni magis te, q̄ oculos nunc amo meos. Mi.
Quid? q̄ illam? Aeſc. ęque. Mi. per benigne. Aeſc. quid? ille vbi eſt Mileſius? Mi.
Abijt, perijt, nauem aſcendit, ſed cur ceſſas? Aeſc. abi pater.
Tu potius Deos comprecare, nam tibi eos certe ſcio,
Quo vir melior multo es q̄ ego, obtemperaturos magis. Mi.
Ego eo intro, vt q̄ opus ſunt parent, tu fac vt dixi ſi ſapis. Aeſc.

autem ex partu intelligitur. Prodidiſti te et illā miſeram.

Salu.

Quod in familia nr̄a fuit pſtitꝫ; vt in oibus bellis adeſſent nobis. et Cic. ſenator. &c.

Cicero

p. quod in nobis fuit iacuit, et pernoctauit, in publico. Prodidiſti te et. i. m. vide feſtiuum ſenem quantum ſe adoleſcenti accōmodet, non. n. illum quem cau ſa depoſcit ſed amatorium ordinē fecit prius dicēdo, pdidiſti te et illā. Tu etiam gnatum, vt ex aīo eius amare videatur id q̄d gratū eſt.

Prodere

Prodidiſti, decepiſti, vt Virg.

Virg.

Vnius ob. i. p. Quod qdem ī te fuit, pro id quod in te erat. i. quātum ī offō tuo ſpei et auxilij, partiūq; tuarꝫ fuit, vel q̄tum ad te ſpectabat, et hic eſt illud quod obſequentisſimus pater vult oīa per ſe eſſe correpta. Dormienti hęc tibi ꝯfecturos Deos, q̄ mitis, q̄ faceta obiurgatio, vt ſatis Mitio ille eſſe, q ante ſcriptus eſt. Quid credebas? dor. tibi confe. Deos, incerta diſtinctio, nam et per ſe qd, et quid credebas legi poteſt, ē velut per hoc ſubaccuſet Æſchinus.

Hęc ſibi cōfecturos Deos, et quę ſunt qui de ceſſantibus pſtare non poſſit ſequenti verſu docet, ne videat de Dijs male ſenſiſſe. Dormienti, multo melius q̄ ſi diceret ceſſanti, et non facturos, ſed quod plenum ē ꝯfecturos, et mire Deos ponit in eo negocio, quod ipſe pſtat, tanq̄ hic ē ſe Deos excuſet, quod non fecerit Aeſchino q̄ volebat, etiam dormienti. Et illam ſine tua opera in cubiculum iri, iri deductum domū, ordo eſt, deductum iri. Nolim cęterarꝫ rerum te ſecordem, et tanq̄ nihil imperioſe ac pro auctoritate patria fiat, Nolim, inquit, te ſecordem cęterarum rerꝫ eſſe, non dixit ne ſis ſecors. Bono animo es, apparet flenti hęc dicta omnia eē, ē hęc decuit verecundum adoleſcentem, et ex vi tantę orationis, et metu amittendę amatę nimiū puellę, et es modo imperatiui modi eſt temporis pręſentis, nam eſto futuri eſt. Duces vxorem, dat in vltima obiurgatione, et breuiter et plena ſecuritas. Hem, ſingultientis fletu et gaudio dixit hē. Obſecro num ludis nunc me, moeſtus amatoris animus ludentem ſenem loqui credidit vera dicentem, ſed q: optata ſunt hęc, vt alluderet nūc putat, et ob hanc cauſam dixit, Ludis tu me nūc non quod eum ante luſerit. Ego te q̄obrē: magna vis pnominum cur non ludas, qbus ē acceſſit ꝯſideratio rei, nam primo ego, deinde te, deinde cauſę ppoſitio, et recte ludis. eſt. n. amātem in falſum metū cōijcere imminente lętitia, q̄libet vero ſęuitia inimici in falſum gaudiū q̄ q̄ impellere ſub alicuius moeroris aduētum ſat optat, et iō negat ſe Mitio in hac parte luſurum Æſchinum, q nō ī alijs luſerit. Quia tam miſere hoc cupio eſſe verum, verum pro nimis q: nimia miſeria, vt Nequid nimis miſerum, hoc. n. putant q virtutes mediocritates eſſe dixerunt. Neſcio, ridiculoſe dixit neſcio, quaſi nō ſit ratio, quare non credat patri, quāuis ſubiecerit cām. Abi domum ad Deos comprecare, magnus inſtitutor ſui beneficij eſt, q: Dijs petendum eſſe dicit qd ipſe pſtabit, an q: ordinationis fuerat prius rem diuinam facere, et ſic vxorem acceſſiri, et bene repetitū eſt abi, quaſi hęrenti, moranti q; vt vos iſtęc intro auferte, abite. Quid? iam vxorem, acceſſit ad beneficium tempus, et ideo iam quaſi geſtiens repetit adoleſcens. Quantum potes. i. cito, aut quantum poteſt, deeſt ipſe. Quid? q̄ illas, cōmendat ſe Mitio et familiariorem amatorem facit, mentionem faciendo ſępius de amica in vxorem ducenda. Ni magis te q̄ oculos amo meos, mire ni addidit, et eleganter inuentū eſt, q: in ſe amator multum diligat. i. oculos, vt in Eunucho. Adoleſcenti ipſi eriperem oculos. i. ipſos de qbus amat, Atq; ſic infert hoc quaſi dubitando inuenerit, et perbenigne multum putat, q: amator hoc dixit, ergo benigne large, et per abundat. Quid ille vbi eſt Mileſius? non amat ſi ſtatim timere deſinit, vnde Virg. Omnia. t. t. ſ. t. a.

Virg.

Abijt, nauem aſcendit, facete abijt, ne diceret mentitus ſit, atq; ita dixit, vt infantibus, nutrices de nutriculis dicere ſolent, quas cum ipſe confinxerint abolitas volunt,

Quid hoc eſt negotii? hoc eſt patrem eſſe? aut hoc eſt filiū eſſe?
Si frater, aut ſodalis eſſet, qui magis morem gereret?
Hic non amandus? hicine non geſtandus in ſinu? ſt hem,
Itaq; adeo magnam mihi iniecit ſua commoditate curam,
Ne forte imprudens faciam quod nolit, ſciens cauebo.
Sed ceſſō ire intro, ne mora meis nuptijs ego met ſiem.

poſtq̄ illas vindudent nimis pauperes, et mihi videtur ridens hęc dixiſſe, vt intelligat Aeſchinus Mitionem ioco fuiſſe mentitum. Tibi obtemperaturos magis, mira ſua obſequi Deos bonis q̄ſi bōis hoībus mulcam debeant, et in executionem p̄candi Deos vndiq; facultas nata ſit, patrem ſine aſſentatione laudare non eſt iniurio ſum, ad patrem referre deprecationes Deorū, ſed magis honorabile, nam tale eſt apud Virg. Tu genitor. c. s. m. p. p. vt ipſe patrem putet, hic Deos. Ego eo itro, vt quę opus ſint parentur, tu fac vt dixi ſi ſapis, hic verſus in quibus non inuenitur. Quid hoc eſt negocij l. patrem eſſe, et mirantis hęc, et laudātis oratio eſt, et bene videtur huiuſmodi patrem Terentius probare. Qui magis morem gerere qui modo quare, qua ratione. Hic non amandus eſt, omnia perficit hic pater vt ametur, et laudetur, et foueatur. Magnam mihi iniecit ſua cōmoditate curam, mira ſententia, mala nobis etiam de bonis nati an bonus parens magnę curę eſt filio. Sciens cauebo, facere quod nolit. s. Sed ceſſo ire intro, ne i mora meis nuptijs ego met ſiem bene vtpote obiurgatus.

(marginal note: Virg.)

(marginal note: GVI.) Ita &c. Hic Aeſc. luditur a patre Mitione, qui varijs modis oſtendit Pamphilam ab alio in matrimonium ductum iri, quo non paruo dolore concutitur Aeſc. qui ſummopere eam deperibat, ſed id celauerat patrem, tandem illū eundem pater explet gaudio recipiens ab Aeſch. puellam iri ductum. Mi. o Soſtrata. facito ita, vt dixi, vel tu et filia facite ita, vt dixi, per quod apparet Mitionem iam multa dixiſſe, ego conueniam. i. alloquar Aeſchinum, vt ſciat quomodo hęc de nuptijs, ē de coniugio ipſius, et tuę filię ſint acta. i. ſint tranſacta, et pacta. Sed quis pulſauit. i. percuſſit hoc hoſtium, hoc dixit cum appropinquaret foribus, quas pulſari audierat Aeſc. hercle pater eſt. s. Mitio pater adoptiuus eſt hic intra domū iam ego facile p̄ſpicio ipſius ſermone. Mi. o Aeſchine, vocando eum. Aeſc. quid negocij. i. quod negocium eſt huic. s. Mitioni, per indignationem dixit. i. quod negocium habet iſte hic. i. in domo Soſtratę. Mi. ne. i. vtrum tu pepuliſti. i. percuſſiſti. (marginal note: Perpellere) Inde pulſo as frequentatiuum, has fores. i. hoc hoſtium? Deinde cum non reſponderet Aeſc. ſubdit ſubmiſſa voce et apud ſe, tacet. i. taciturnus eſt, obmutuit. Cur non ludo. l illudo hunc Aeſc. aliquantiſper. i. aliquandiu. Melius eſt. i. operęprecium eſt, vt a me ludatur, quandoquidem. i. q̄ certe nunquam voluit credere. i. cōmittere, ſecreto dicere, ac detegere. (marginal note: Credere) Item impartire mihi hoc videlicet amorem filię Soſtratę. hęc priora dixit apud ſe, deinde ſubdit alloquendo Aeſchinum, nihil reſpondes mihi. Ae.

ſchi. Equidem. i. certe, ſcit ego quidem non pulſaui ſup. iſtas fores q̄ ſciam. i. deſt quantum ſcio, alij habent quod ſciam, quod in idem redit. ſed Donatus vult q̄ ſciam pro quantum ſcio. (marginal note: Pulſare) Mi. itá. i. ita ne, ideſt eſt ne ita vt ais. s. te fores nō pepuliſſe. id ego dicebam ſup. Nam. i. q̄ mirabar quid negocij eſſet tibi hic, vbi dici inepte ſolet, qui heres agendum hic. Deinde ſubdit apō ſe. Erubuit. i. verecundatus ē et rubore eſt ſuffuſus, ſalua res eſt. i. res bene ſe h̄, nam rubor eſt virtutis color, et ita magnū eſt argumētum nondum perfricuiſſe frontem, omnem depoſuiſſe pudorem. (marginal note: Perfricare frōtem) Aeſc. O pater dic ſodes. i. dic ſi audes, et ſi tibi cordi eſt, et eſt comicum verbum blādienti aptiſſimum et iam familiariter loqui incipienti. Vero, ideſt ſed, quid rei, ideſt quod negocij eſt tibi iſtic. i. apud Soſtratam, vbi dicerent barbari, quid habes agendum. Mi. quidem, ideſt certe, nihil mihi eſt iſtic. i. nihil habeo negocij, ſeu, vt barbare loquar, nihil habeo agendum illic, quidem, ideſt certe, vel quidam amicus. i. vnus ex amicis meis, abduxit. i. deduxit, remouit me a foro, modo, ideſt pauloante, et deduxit me huc ad Soſtratam aduocatum ſibi, ideſt interceſſorem, et mediatorem pro ſe videlicet, vt omnia de nuptijs filię et ipſius tranſigerentur meo beneficio, ac mea interceſſione. Nam aduocatus dicitur, qui cauſam alicuius agit, itaq; faciēs eius eſt interceſſor apud iudicem et mediator, eſt etiam omnis homo defendere alium paratus, vt teſtatur Lau. Sic ergo aſtrue, modo. i. pauloante, amicus abduxit me. i. abſtraxit me huc foro, tanquā aduocatum ſibi, ideſt vt ſibi eſſem aduocatus, vt iam eſt expoſitum. Aeſch. Quid. i. cur, abduxit te aduocatum ſibi. i. in qua re vult te eſſe ſibi aduocatum. Mi. ego dicam tibi, quędam mulieres paupercule habitant, ideſt morantur, hic. i. in his tectis, opinor te non noſſe has mulieres, et certo ſcio, ideſt non dubito, et vere ſcio te non noſſe eas, enim, ideſt quia nō diu, ideſt non ex longo tempore, cōmigrarunt huc. i. ceperunt hic ſedes, et huc ad morandum venerūt. Aeſch. quid tum, ideſt tunc poſtea ſecutum eſt, vel quid ex eo vis inferre. Mi. Virgo eſt cum matre. Aeſch. perge, ideſt proſequere in narratione tua. Mi. hęc virgo eſt orba patre, ideſt caret patre. Orbus dicitur aliqua re cara priuatus, vt parens dicitur liberis orbus, et contra liberi dicuntur orbi parente, (marginal note: Orbus) hic meus amicus eſt proximus illi virgini, ideſt mulieri, nam iam corrupta erat eſt p̄ximus genere, ideſt cognatione ipſa, leges cogunt hanc puellam nubere, ideſt nuptui collocari huic amico (marginal note: Mulier) Aeſc. perij, ideſt perditus ſum, hoc audit Mitio, ſed diſſimulat. Mi. quid eſt quod tu dicis, nas alter ſummiſſa voce dixerat. Aeſc. nihil eſt. s. recte

res ſe habet, ſed hoc diſſimulanter dicitur perge.i.
proſequere narrando. Mi. is amicus uenit ut ad
Aduehēt uehat ſecum, idest quaſi naui uehat. Nam uecto
res dicuntur, qui naui uehuntur pro precio. Et be
Mileti ne aduehat. nam ipſe habitat.i. moratur. Mileti.i.
in urbe Ioniȩ, quȩ eſt Athenienſium colonia, et Mi
leti gtūs eſt aduerbialiter poſitus, ideſt pro aduer
bio in loco. Aeſch. hem, dolentis interiectio, ē com
moti uehementer. dicis eum ueniſſe ſup. ut aduehat ſecum uirginem. ideſt mulierem. nam iam cor
rupta erat. Mi. ſic eſt, ideſt eſt uerum eam ob rem
ueniſſe ut abduceret. Aeſc. obſecro, ideſt obnixe peto
ut dicas mihi an uenerit, ut aduehat virginem ſe
cum uſq; Miletum, ideſt uſq; in eam urbem, vnde
mileſiȩ lanȩ ꝑtioſȩ eſſe dicuntur a Vir. Mi. ita ue
nit ut abducat eam Miletum uſq;. Aeſch. Male eſt
animo meo.i. animus meus eſt ȩger dolore, mole
ſtia, ac paſſionibus varijs, quibus conflictatur ani
mus. nam ut dicimus bn̄ eſt mihi.i. ſum ſanus, et
male eſt mihi.i. ſum ȩgrotus, ſic dicimus bene eſt
aio.i. ſum lȩtus, neq; afflictus morbis animi, quȩ
paſſiones ſunt. et male eſt aio.i. ſū ȩgritudine ani
Male ēē mi uexatus, et (ut inquit Do.) male eſſe aio dici
animo tur cum dicti alicuius mȩrore perculſus aius eſt, ita
ut corpus nō ſuſtineatur, ſequaturq; ruina membro
rum. qd ipſȩ mulieres aiunt. Mi. qd cenſes.i. putas
mulieres poſſe dicere ſup. enī.i. certe, vel q̄, nihil di
cōmen cunt mī Soſtrata commēta eſt, a cōminiſcor eris
ta eſt i. adinuenit, excogitauit uerisimilē.s. fallaciā, vȝ pue
rū ēē natū ex alio uiro neſcio ex q̄ viro natus ſit,
uel ſic miſce puerꝝ ēē natū ex alio neſcio quo uiro,
ſed in idem reuertitur, neq; ipſa mater nōſat eum
virꝝ ex quo natus eſt puer. cōmenta eſt inquam,
uel dixit illū uirum, ex quo natus eſt filius ēē prio
rem, ideſt cui potius ſit collocanda puella, et ait
non oportere filiam dari huic amico meo. Æſch.
eho, interiectio audientis quod optabat, nōne hȩc
quȩ dixit Soſtrata.s. illum, ex quo natus eſt puer ēē
priorem et ꝑferendū nonne ea vīr tibi iuſta. po
ſtea.i. poſtq̄ dicta ſunt, et ea conſideraſti, vel quȩ po
ſtremo loco dixiſti. Mi. non vīr mihi iuſta. Aeſch.
obſecro non.i. dicis non uideri illa tibi iuſta, ē hoc
non iuſtioſe eſt ꝓnunciandū. An.i. utrum. o pr̄
utrum ipſe amicus tuus abducat.i. abſtrahet illaȝ.
hinc.i. ex hoc loco. Mi. qdni.i. cur non abducat il
lam. Aeſch. id ſup.s. tranſactio, et pactio de nuptijs,
factum eſt a nobis duriter.i. dura mente et inflexi
bili, et non dure ac crudeliter, et immiſericorditer
i. auſtere, aſpere, ſine miſericordia ſed cum rigore.
atq; etiam o pr̄ ſi dicendū.i. ſi licet dicere magis ap
Illiberali te.i. clarius, apertius. factum inq̄ eſt a nobis illibe
liter raliter.i. iniuſte, inclementer, non bene q̄ liberalis
bonus dr̄. Mi. q̄obrem.i. quare eſt ita factum a no
bis illiberaliter. Aeſc. Rogas me.i. interrogas. quare
tandē.i. ſine longis ambagibus et verborꝫ circuitio
nibus. qd animi.i. quem animum creditis fore.i.
futurꝫ eſſe illi miſero. qui conſueuit.i. conſuetudi
nem et conuerſationem habuit prius cū illa puel
la. Dona. legit conſueuit illi uel illam. nam uete
res hanc rem conſueui dictitarunt. qui infȩlix pro
pter hanc ſurreptionem. haud ſcio, ideſt neſcio an

amat nunc illam puellam miſere, ideſt ualde, et
in miſeriam ſuam ac infȩlicitatem. quid ergo illi
animi creditis fore. cum ideſt quando. ipſe prȩſens prȩſens
videbit hanc puellam eripi, ideſt abduci ſibi ꝑſen
ti, uel cape prȩſens aduerbialiter pro coram, quo
etiam modo capi poteſt. Cice. ad Curionem. Prȩſens
tecum egi, ideſt ſum collocutus tecum. Appoſuit au Cicero
tem, neſcio an illam nunc amat, vt tolleret ſuſpi
tionem de ſeipſo, q̄a nimis aperte fuerat locutus, et
ex affectu prȩnimio amore, et quid animi creditis
illi fore, cum ipſe videbit hanc puellam abduci.i.
auferri. ab oculis ſuis, ideſt a conſpectu ſuo. o pater
facinus, ideſt factum veſtrum. eſt indignum, ideſt
inhoneſtum, et non dignum quod a vobis fieri
debuiſſet. Mi. qua ratione. ideſt quomodo, vel qua
cauſa dicis iſtud. qs deſpondit. ideſt promiſit illam
ei quem defendis. quis dedit illam puellam. q.d. pri
us rapta eſt, q̄ daretur. cui homini deſponſata eſt
ſup. aut data? quando nupſit. ideſt data eſt nuptui
illi, quem tantopere defendis. diſſimulat enim Mi
tio ſe noſſe Aeſchinum fuiſſe illum, qui eaȝ ſtupra
uerit. eum tamen latenter obiurgat q̄ ſine patre
rem geſſerit. quis eſt auctor his rebus.i. quis prȩeſt
ſeu prȩfuit his rebus faciendis videlicet tranſactio
nibus, et pactionibus de connubio puellȩ, cum illo
quem defendit, cur ipſe quem miſerum dicis, du
xit.i. cepit in vxorem. alienam.i. eam quȩ ſibi non
erat deſponſata, neq; data. ac ideo aliena? Aeſch. an
i. vtrum. oportuit virginem tam grandem.i. tan
tȩ ȩtatis, quantȩ eſt, inde grandis natu.i. annoſus.
oportuit ergo virginem tam grandem ſedere.i. ceſ
ſare, otioſam eſſe, torpere domi expectantem. dum Sedere
i. quouſq;. cognatus.i. aliquis de cognatione veni
ret hinc illinc, prouerbialiter dictus.i. ex hac aut il
la parte. o mi pater ȩquum fuit te dicere hȩc.i. ho
neſtum erat vt diceres hȩc quȩ dixi.s. eam non de
buiſſe iamdiu ſedere domi etc. et ȩquum fuit in
quam te defendere id.s. quod non oportuit eam
tam grandem ſedere domi expectantem, dū hinc
illinc veniret cognatus. Mi. o ridicule, ideſt deridē
de. qui.s. dignus es, qui ridearis cum tuis verbis ab
ſurdis et ſtultis. ne ideſt vtrum. dicerem, ideſt dice
re debebam cauſam aduerſus, uel aduerſum (vtrū
que enim dicitur) aduerſus illum. ſcilicet amicum,
cui, ideſt ad cuius defenſionem. veneram aduoca
tus, ideſt interceſſor futurus, ē auxiliari ſeu defen
dere paratus. ſed o Aeſchine qd iſta facta, ē iſta ne
gocia de hac puella interſunt ſup nr̄a, in ablatiuo
foeminino, ideſt quid ad nos ſpectant, aut qd no
bis cum illis.i. quid negocij, quid commercij habe
mus cum illis, atq; (quod dici inepte ſolet) quid ha
bemus agendum de illis mulieribus, et negocijs
ſuis. abeamus, ideſt diſcedamus, ut autem hoc
dixit, animaduertit repente eum flentem, hincq;
ſubiunxit. quid eſt? quid ideſt cur. lachrymas,
ideſt fles. Aeſchin. o pater obſecro auſculta. ideſt
audi. Mi. non eſt paſſus pater filium torqueri
in confitendo crimine ſuo, propterea inquit, au
diui omnia, noli detegere et non ſolum audiui
ſed ſcio omnia quomodo ſe habeant. nam amo
te quo.i. qua re ſcilicet quia te amo, vel quo pro

quanto,ſed melius eſt vt capiat qua re, ea q̄ agis ſunt magis mihi curę. Aeſch.velim.i.volo vtinam o pr̄ ita a nes ꝓmerentem.i.bn̄ merentẽ ꝗ dignū, q: te amet.nam ꝓmeremur bona tm̄,dum.i.q̄diu viuas,vt.i.ſicut id quod ſeqr.s.me admiſiſſe i me i.cōmittendo recepiſſe in me.hoc delictum de virginis ſtupro,dolet vehementer mihi.i.eſt mihi maximo dolori,ſiue affert mihi dolorem maximū, ꝗ ita inq̄ me ames,vt.i.ſicut,me pudet tui.i. pp̄ te, q:m̄ pudore afficior,q̄ ſim tibi cauſa pudoris,quia aliqd.s.infamię mea cauſa contraxeris pp crimen meum.Mi.hercle credo te pudere facti et mei.nāq; noui.i.cognoſco,ingenium tuū.i.nām tuam, eſſe ſup.liberale.i.bonum,q: liberalis bonus, ſed vereor i.timeo.ne.i.vt pro q̄ ſis nimium idliges.i.incurius,negligens.tandē.i.ſine multis verbis mde,vel cōſidera,nam hic tandē h3 q̄ddā vrgens,ꝗ accelerās. Don.vult capi pro tm̄.in qua ciuitate.i.in qua cōmunitate,arbitrare.i.putas te viuere,viuis.n.in ciuitate Athenienſi,vbi legibus viuitur.Vitiaſti.i.ſtupraſti,ꝗ corrupiſti virginem ciuē,quā virginē ius non erat.i.non licebat te tangere, q̄d ſine comparatione minus eſt, q̄ ſtuprare iamprimum.i.in primis id peccatum eſt magnum.i.enorme. attn̄.i.ſed tm̄.eſt humanum.i.a fragilitate humana deflexum, quę varijs laditur concupiſcētijs, ſępe.i.pleruq;. alij boni,non tunc cum facerent,ſed alias, fecerunt itē i.ſimiliter vt tu.at.i.ſed poſtq̄ id euenit.i. contingit tibi hoc facere, cedo.i.dic,nunqd.i. nunquid aliqd circūſpexiſti i.conſideraſti tanq̄ preſens. circūſpicimus p̄ntia, ꝓſpicimus futura,aut nunqd tu te.i.tumet ꝓſpexiſti tibi.i.ꝓuidiſti tibi,tanquam de futuro v3.quid fieret.i.factu bonum eſſet.quo modo.i. q̄ ratione, qua via, q̄bus adminiculis, q̄bus pſonis fieret illud quod eſſet faciēdum,ſi teipſum puduit dicere mihi,qua.i.per quos,vel qua.i.q̄re,qua via, q̄ rōne reſciſcerē.i.cognoſcerē,q̄d feceras,nunqd inq̄ circūſpexiſti quod te facturum putares, dū te ita pudebat,dum.i.quādiu,dubitas.i. non audes hęc dicere mihi.decē menſes abierunt.i.fluxerunt,prodidiſti.i. decepiſti te ꝗ illam puellam miſeram, et prodidiſti.i.decepiſti,natum.i.filium, quem ex ea ſuſtuliſti.q̄d q̄dem in te fuit.i.quantum ad te ſpectauit, hoc eſt decepti eſſis tu ꝗ gnatus et mater tm̄,quantum potuitis decipi per tuam negligentiam, quis quantum ad te ſpectauit,oīno officium tuum defuit,ꝗ eſt elegans dicendi modus,'vbi qs diceret quantum potui et debui adiuui eum eleganti⁹ ſic,Quod q̄dem in me fuit adiumentum illi ſuppeditaui.Similiter vbi dici ſolet. Quantum potuiſti pauperem me reddidiſti.elegātius ſic. Quod q̄dem in te fuit ad inopiam redactus ſum. ſimiliter hic quod in te fuit.i.q̄tum potuit fieri per tuā indiligentiam proditus es.item mater,item natus ex ea Quid? modus interrogandi, ꝗ melius eſt vt fiat hic diſtinctio ac ſcortum legatur.Credebas Deos cōfecturos.i.ad plenum facturos hęc.i.vt tibi crimē ignoſceretur,et connubia tranſigerentur, et credebas illam puellam deductum in futurum, infinitiui paſſiui.i.deducendam eſſe,ideſt credebas q̄ illa deduceretur in futuro tibi dormienti,ideſt ceſſanti et non vigilanti in tuis negocijs,et deduceretur ergo domum aduerbialiter ad locum. et inquam partem domus:in cubiculum,ideſt in cameram, in qua dormire ſoles,et quę vxore habita diceretur thalamus, in quo eſt lectus genialis. Credebas inq̄ vt hoc fieret ſine tua opera,ideſt ſine tuo labore, et ſine tua induſtria ac diligentia.Nolī,ideſt non volo.te eſſe ſecordē,ideſt īprudentem,īprouidum,inconſideratum, ignauum cęterarum rerū, ideſt in alijs rebus,et negocijs.eodem modo quo.s.fuiſti in hoc negocio.Secors dicitur quaſi ſeorſum, aut ſemotus a corde,ideſt vel a fortitudine et audacia, vel a prudentia . Nam cordati hoīes dr̄r ſapientes,aut prudentes,propterea ſecordes non īmerito dicuntur imprudentes.Et quoniam inter hęc dicēda flebat Æſchinus,ideo ſubdit ſecuritatem,es,ideſt ſis,ſecunda perſona īperatiui ſingularis.bono animo.i.habeas bonum aīum.et (et quod dici ſolet) facias bonum vultum,duces hanc puellam vxorē, ideſt habebis eam in vxorem.Æſch.Hem, interiectio emiſſa eſt a ſingultiēte flenī et gaudio.Mi. inquā, ideſt dico tibi es,ideſt ſis bono aīo.Æſchin.o pater obſecro te,num,ideſt nunqd,quaſi optet negatiuā reſponſionem.tu ludis,ideſt illudis,derides me, ludificas me tuis vebis nunc quaſi prius non luſeris Mi.petis vtrum ego ludam te? quamobrem, ideſt quare luderē te,vel quare petis.Aeſchin.Neſcio qua rōne non credo tibi.ideo,ideſt cam ob rem magis vereor,q: cupio tam miſere,ideſt ta3 nimis, vel vehementer,vel obnixe dictum tuum ſup. eſſe verū, vel q: cupio tam miſere verum eſſe me illā ducturum vxorem.Miſere interdum capitur pro valde, et q̄dem ibi eſt aliqd miſerię,vt in cupiente nimis eſt paſſionis aliqd.quod eſt aīo moleſtum. nam eſſe nimis,a virtute recedit.Mi.abi domum ac cōprecare Deos,ideſt p̄ces effunde Dijs,tanquam ante ſit res diuina facienda,deinde vxor accerſenda, vt accerſas,ideſt aduocas,venire facias ad te vxorē, deinde quaſi hęrenti Aeſchino et moranti repetit, abi.i.fac q̄d eſt tibi iā dcm̄. Aeſch q̄d? modus interrogandi.iam ne.i.vtrum iam nunc ducam vxorem.Mi.iam,ideſt nunc.duces vxorem. Aeſch.iam i.nunc ducam,quaſi prę gaudio tantę ſuę felicitatis ſępius repetit.Mi.iam duces quantum potes.i. cito,ꝗ q̄celerrime fieri poteſt a te.Vel pōt referri id ad quod prius dixerat abi.ꝗ tūc eſt ſenſus.Abi inq̄ quantum potes.i.q̄celerrime potes abire,vel quantum pōt a te fieri,vel a te abiri,et abſcedi p īperſonale verbum.Aeſch.o pr̄.Dij oēs oderint,ideſt odio hēant me.hic.n.ponit pro odiant,ſi haberemus.mi i.niſi ego magis amo te nunc q̄ oculos meos. Mi. q̄d? modus interrogandi.amas ſup. me magis q̄ illam Pamphilā.Aeſch.ęq̄.i.ita ęqualiter te amo, atq; illam.Mi.perbenigne, ideſt valde benigne, ſeu valde large,prolixe,ac liberaliter me amas,ſi illam ęquo quantum ad tuum amorem in me et eam. Aeſch.Quid? modus interrogandi.vbi eſt ille Mileſius,ideſt uir de Mileto,qui ad eam ducendam venerat.Mi.abijt. ideſt diſceſſit. perijt, ideſt multum pditus fuit mente,ac ſaucius ī corde. vt cognouit ſe illam ducturum,aſcendit nauem,quę veheret.

Miletum,

Promereri

Liberalis

Item

Circūſpicere et pſpicere

Quod i te fuit

Confice

Secors Cordatus

Miſere

Mileſium,ſed cur ceſſas.i.moraris,cunctaris, tardas,nec mihi obſequeris abeundo, et Deos comprecando,vt acceſas vxorem.Aeſch.o pater abi.i. diſcede tu potius,q̄ ego comprecare Deos p̄cibus. nam certo ſcio eos deos magis obtemperaturos, ideſt morem geſturos tibi, quo.i. quanto es vir multo me-lior q̄ ego Mi. ego eo litro in domum, vt ea quę ſũt opus.i. quę ſunt requiſita ē neceſſaria ad nuptias parẽtur.i. apparentur. Dicimus hęc ſunt mihi opus,et opus eſt mihi his rebus,vt ſatis eſt manifeſtum, tu Aeſchine fac, vt dixi ſi ſapis. Aeſch.admiratur Aeſchinus benignitatem patris pariter et laudat, quid hoc negocij eſt.i. quid ſibi vult hoc negocium,admirando dicit, cum totum negocium inter patrem et filium agatur ita benigne,hoc.s.quod pater erga me facit,eſt.i. ſignificat, ne ipſum ſup. eſſe patrem.i.vti ſeueritate patris.q.d.non,cum benignitate ſodalis potius vtatur,aut hoc quod.s ego facio ita familiariter agẽdo cum patre,eſt ne.i.vtrum ſignificat me eſſe filium.i.vti timore filiali,quo ſolent angi filij apud parentes de vitijs reſponſuri,ſi pater meus eſt frater,aut ſodalis.i. cõuictor pari familiaritate vtẽs, et qui ſoleret velut familiaris ſocius mecum in menſa victitare,qui.i.quo modo,qua ratiõe,qua re magis morem gereret.i. magis complaceret, q̄ complaceat.Non.i.nonne.q.d.ſic,hic.s. pater talis eſt amandus.i.amore dignus,hicine.i. vtrum hic pater non eſt geſtandus.i.fouendus, portandus in ſinu.i.inter brachia,ſi quando debilitate confectus egeret vt portaretur, qui cum ſit talis dignus eſt qui geſtari deberet l amplexu brachiorum.Hem,interiectio admirantis vel anxij ac timentis oſſendere,itaq;.i. et ſic ſi ſint duo verba, vel ideo ſi vnum iniecit mihi.i. incuſſit, intulit, irrogauit mihi adeo.i.valde,magnam curam.i. ſolicitudinem ſua commoditate, ſua opportunitate,ſua mititate ac benignitate, ſua bonitate et clementia,ne.i.et non faciam, in optatiuo ſorte. i.caſu aliquo imprudens.i.per imprudentiam id ſup.quod nolit me facere,ego ſciens.i.animaduertens,et attendens,cauebo.i.prouidebo ne quid faciam quod nolit,ſed ceſſo.i.nimis tardo ire intro, et ideo celeriter vado,ne.i.vt non egomet ſim mora.i.ſim retardatio meis nuptijs.

Opus eē mihi hęc et his

SEC. Illud reſponſum Mitionis. Abijt,perijt, nauem aſcendit,vt Dona. argute interp̄tatur,ridẽti ore dictum eſt,vt intelligat Aeſchinus Mitionem ioco,non ſerio de Mileſio id dixiſſe,quoniam is nullus fuerat.

SER. Ita vt.d. Adducto Aeſchino vt Pamphilę ſe expurget,inducitur Mitio, qui ei gaudium iſtius rei impartiat vxorem ducturum denunciens,vt ſic omnino res mitigetur. Tacit hoc dicit ſecum,cur etiam ludo hoc fingens me quaſi totum ignorare.ita eſt q; tu neſcis, qui pulſauit fores. Erubuit ſecum dicit.Salua res eſt.s.erubeſcentia ſignificat eũ bonum futurum.Male mihi in alo hoc dicit ſecum. Quid ipſę mulieres aiunt? alia voce hoc dicit.Nihil enim.i. certe dicebant, quod ad rem pertineat.Nam hoc tantum dicebat mater eſſe ex alio &c.Et dicit illum virum eſſe priorem.s.q; prior habuit rem cum ea. Et ideo huic. i.cognato,cui.q.d.quis eſt ille iuuenis,et quando nuptię?Sed quid iſta in noſtra re.s. reſtrunt hoc delictum.s.qui cęlaui.Me tu pudet.s. erga te habeo pudorem.in qua computabes te viuere? q.d. nõ in qualibet ciuitate,ſed Athenis vbi minime hoc poſſes,q; hic eſt lege vetitum non tangere ciuem,et hoc dicit virginem &c.Multa peccata in hac re appent,et iam in principio id primum peccatum eſt magnum.Sed tamen hu.i. tolerabile. Nunquid circunſpexti.i.cogitaſti, apud te quantum eſſet illud quod feceras.An nunquid prop.i. i.prouidiſti tibi quid ſi.i.an duceres illam, an nõ et ſi cogitaſti te ducturum,prouidiſti qua ratione fieret hoc cum tu mihi illud cęlaſſes,et hoc eſt, ſi te mihi &c.Num ludis?hoc ideo dicit,q; ſuperius eũ illuſerat.Quid ſcilicet dicis?diligis me plusq̄ illam.Ego eo,quaſi dicat non ſum otioſus ad deprecandum Deos, ſed tu fac vt dixi.i. deprecare. Itaq; qi tam bonus eſt,facit me ſibi obnoxium, et curioſum.Ne faciam ipru. tale quid quod nolit ſciens.i.poſtquam reſcierit, vel aliter ne faciam impru.quod nolit.Nam ſciens bene cauebo.

Senarij omnes.

DEMEA.

Deſſeſſus ſum ambulando,vt Syre te cum tua
Monſtratione magnus perdat Iuppiter,
Perreptaui vſq; omne oppidum ad portas, ad lacũ,
Quo non,neq; illic fabrica vlla erat,et neq; fratrem homo
Vidiſſe ſe aiebat quiſquam,nunc vero domi
Certum obſidere eſt vſq; donec redierit.

DONA. Deſſeſſus ſum ambulando.Hic exemplum inducitur ſeui patris ex affectu vero, et ob hoc inuiſi omnibus.Non autem eũ amare vult quem ipſe amare inducitur, nam neque ſibi,neq; cuiquam alij,ſed filio tantum conſultũ cupit.De autem valde ſignificat. Vt Syre te cum tua monſtratione,vt pro vtinam, et hęc omnia anhelans dixit. Te cum tua,adhuc non credit in errorem ſe miſſum fuiſſe. Te cum tua monſtratione, Te cum tua monſtratione p̄reptaui vſq; omne oppidum,tardius inceſſus nõ perambulatio,ſed perreptatio dicitur. Ad portam,ad lacum,quo nõ,mire propinquiori cui ſit,vtpote porticum,macellum,cratini ędes, templum Dianę,et vltima poſuit,vt quantum peru-

Perrepta re

grauerit, demonſtraret. Ad lacum, facit poeta memorem, inducit ſenem quorũ minime opus fuit meminiſſe. Quo non, duobus dictis quo non addidit, quaſi et ad dicendum laſſus appare obſidere at. certum obſidere eſt vſq; donec redierit, proprie obſidere dixit, conuenit enim et irato et repẽte aggreſſuro, et ab eo quod ẽ obſideo obſidere facit producta media syllaba, ab eo quod ẽ obſido, obſidere facit eadem sylla ba correpta.

tas eius duritię oſtendatur, habet occaſionem veniendi, q: cum deceptus monſtratione Syri fratrẽ non inueniat, redit domum, vt eum ibi prꝗſtolenur, et cum ſe deceptum intelligat, ſic maledicit syro, vt. i. vtinam &c. Quo non. s. fui. DON.

Ibo, illis dicam. In hac ſcęna eſt exemplum intempeſtiuę obiurgationis, et per hoc ridiculę. Ibo illis dicã, moris eſt ſenum loqui, vel ſenex, vel maxime aliqd ex animo agentes. Illis dicam, Soſtratę et filię. Fero alia flagitia. a. i. ingentia Boni, magno ſonitu ac ĩgenti oſtẽſione futurę accuſationis eſt,

Senarij

MITIO. DEMEA.

Ibo, illis dicam nullam eſſe in nobis moram. De.
Sed eccum ipſum, te iamdudum quęro Mitio. Mi.
Quid nam? De. fero alia flagitia ad te ingentia
Boni illius adoleſcentis. Mi. ecce autem. De noua,
Capitalia. Mi. ohe, iam. De. ah neſcis qui vir ſit. Mi. ſcio. De.
Ah, ſtulte tu de Pſaltria me ſomnias agere.
Hoc peccatum eſt in virginem ciuem. Mi. ſcio. De.
Eho, ſcis & patere? Mi. Quid ni patiar? De. dic mihi,
Non clamas? non inſanis? Mi. non, malum quidem. De.
Puer natus eſt. Mi. Di bene vortant. De. virgo nihil habet. Mi.
Audiui. De. & ducenda indotata eſt? Mi. ſcilicet. De.
Quid nunc futurum eſt? Mi. id enim quod res ipſa fert,

CVI. Defeſſus &c. Hic demea quem inſtituerat syrus vt quęreret fratrẽ per vrbem totus defeſſus hic conqueritur de Syro, q: non ſignate mõſtrauerit locum, in quo eſſet frater. De. Solus ambulans ſecum loquitur. Defeſſus ſum. i. valde feſſus ſum ambulando, vt. i. vtinam. o Syre magnus Iupiter perdat. i. deſtruat te cum tua monſtratione. ego perreptaui. i. lento paſſu inceſſi, q: ſenex. p totum oppidum. i. per totam vrbem Athenarum, vſq;. i. continue ſine vlla intermiſſione laboris, nullaq; quiete interiecta vel vſq; ad portam, vſq; ad lacum, quem mihi dixerat Syrus quo. i. in quem locum vrbis non perreptaui inquam vel ſic dicas, quo. i. in quo loco vrbis. s. ad portam et lacus non erant, neq; vlla fabrica. i. officina fabri, neque quiſquam homo aiebat ſe vidiſſe fratrẽ Mitionem, et hoc modo aſtruendo tres negationes non plus efficiunt, q̃ duę. Vero. i. ſed, nunc certũ eſt mihi. s. i. deliberatum eſt apud me, et decretũ, obſidere. i. ſedere tanquam in aliqua obſidione, domi. i. in domo fratris, vſq;. i. aſſidue, continue, donec. i. quouſq;, frater redierit. i. ſit reuerſus, et bñ obſidere inquit tanquam iratus ſit fratri, et repente eum aggreſſurus cum primum venerit. Reptare ſignificat tarde incedere, ſeu lento paſſu ambulare, vt faciunt ſenes amplius ingredi non valentes, tardus enim inceſſus non perambulatio, ſed perreptatio dici debet.

Vſq;

Reptare

SER. Defeſſus ſum. Poſtquam res Aeſchini conuenientibus perſonis mitigata eſt, inducitur Demea vt qualiter de hac re ſe habeat, oſtẽdatur, et ita per hoc negocium, ſicut in alijs quali

Magna ſunt enim omnia, et fero, et alia flagitia, et ingentia, et quod ironicos boni illius adoleſcentis dicit, et alia flagitia, non inquit, proclamatum eſt boni illius adoleſcentis ironia, quę ſemper amarius ponitur, q̃ crimina Ecce tio manifeſta. Ecce autem, ecce dicitur cum repente triſte aliquid rebus interuenit lętis, aut certe quando cum aliud agitur, aliud emergit nouum, vt Virg. Ecce autem gemini a Tenedo tranquilla per alta Horreſco referens, et Ecce trahebatur paſſis priameia virgo, et Cice. Ecce autem repente ebrio Diomene eſurientibus cunctis &c.

Virg.

Cicero.

Noua, recentia, an mira et magna, vt Pollio et ipſe facit noua carmina. Neſcis qui vir ſiet, ironia, nam vir ad laudem ſumi ſolet, vt alibi, virum te iudico. Scio, ſatis ridicule, ne quod ille cupit abneget Mitio, vel vt conſentiendo iracundiam Demeę acriorem fieri poſſibilem ſibi mitigare queat, nam ſcio ad negocij totius geſtionem retulit, et non ad illud quod ait, Neſcis qui vir ſiet. Eho, ſcis, et patere, iam et illi iraſcitur non Aeſchino. Non malum quidem, alij volunt Mitionem dicere. Non malum quidem, alij demeam. Puer natus eſt, Dij bene vertant, hic bono exemplo inducitur Mitio iraſcentem iuſte Demeam leniter ferre, cui exanimato ob mœrore non conuenit inclementer ire obuiam, cum poſſit in tempore obiurgari poſtquam deſtomachatus fuerit, et vide q̃ facete, cum ille puer natus eſt, ad argumentum mali attulerit, hic reſpondit quem

admodum ſolent illi, quibus puellam naſci mētientibus nunciaretur puerum natum eſſe, nam in omnibus, quę cupite venerint. Di bene vertant dici ſolet, quia ſępe homines ea optauerunt, quę alijs aliter ꝙ expectauerunt, contigiſſent. Quas poteſtatem rerum vertendarum ſemet vtrunq; paruum dixerunt, ſimulare certe eſt hominis. Cęterum placet tibi factum Mitio, nihil aliud volebat Demea, ꝙ vt ſentiret Mitio, quod impetrare non potuit, etiam ad eandem ſententiam de paruitate, & profecto Aeſchini. Si illud quod maxime opus eſt iactu, vt; opus eſt iactu, an iactu nō cadit, incerta diſtinctio eſt.

Illinc huc transferetur virgo. De. o Iuppiter,
Iſtocine pacto oportet? Mi. quid faciam amplius? De.
Quid facias rogitas? ſi non re ipſa tibi iſtuc dolet.
Simulare certe eſt hominis. Mi. quin iam virginem
Deſpondi, res compoſita eſt, fiunt nuptię,
Dempſi metum omnem, hęc magis ſunt hominis. De. cęterum
Placet tibi factum Mitio? Mi. non, ſi queam
Mutare, nunc cum non queo, ęquo animo fero.
ITA VITAST HOMINVM, quaſi cum ludas teſſeris.
Si illud quod eſt maxume opus iactu non cadit,
Illud quod cecidit forte, id arte vt corrigas. De.
Corrector, nempe tua arte viginti minę
Pro Pſaltria periere, quę quantum poteſt
Aliquo abicienda eſt, ſi non pretio, vel gratis. Mi.
Neq; eſt, neq; illam ſane ſtudeo vendere. De.
Quid igitur facies? Mi. domi erit. De. proh Diuū fidem
Meretrix & mater familias erit vna in domo? Mi.
Cur nō? De. ſanū ne te credis eſſe? Mi. equidē arbitror. De.
Ita me Di ament, vt video ego tuam ineptiam,
Facturum credo, vt habeas qui cum cantites. Mi.
Cur non? De. & noua nupta eadem hęc diſcet? Mi. ſcilicet. De.
Tu inter eas reſtim ductans ſaltabis? Mi. probe.
Et tu nobiſcum vna, ſi opus ſit. De. hei mihi.

Glosses:

Veterum more deo ſuperſtitioſe eſſe veteres exiſtimauerunt.

Virgo nihil habet, vult rem ſine remedio videri, quia ſcit poſſe nuptijs finiri ſolicitudinem, et vide amaritudinem Demeę cōtra omnes, vt nec virgini ipſe parcat.

Audiui, & cum reſpondendum, quaſi leue ſit quod admiſſū ē.

Indotata eſt, et ducenda, ſcilicet niſi damnatus ſit Aeſchinus.

Ita eſt vita hominis quaſi cum lu. te. rectius erat ſi diceret, Ita vita eſt hominum quēadmodū teſſeris ludere, aut quēadmodū ludus ē teſſerarum. nota ergo genus locutionis.

Illud qđ cecidit forte, vt arte id corrigas ars adhibēda pro fortuna eſt. non enim ſi male iactus ceciderit deferendus eſt ludus, et

et hoc verbum neceſſitatis vim habet, vt Paciam troiano ab rege petendum. Quid nunc futurum, more iracundium, cū ipſe ſciuerit quid futurum ſit, Mitionem interrogat, & huiuſmodi interrogatio ſecundum figuram ſuam non habet reſponſionem, ſed Mitio ſic reſpondit, quaſi ſimpliciter inquirenti. Illinc huc transferetur virgo, virginem, quę etiam cum viro fuit, vocat. Virg. Ah virgo infelix. Proh Iupiter iſtocine pacto fieri oportet, proh Iupiter tragice adiecit Mitionem verſus. Iſtocine pacto, ad ipſum Mitionem reſpiciens dixit. Si non re ipſa tibi dolet, nunc rem pro vtilitate poſuit. Simulare certe eſt hominis, non hoc dixit, quia hominis eſt mentiri, ſed quia ſępe iracundię ſimulatio cuſtodia diſciplinę eſt.

Virg.

spódere

Iam deſpondi res compoſita eſt, fiunt nuptię, ne diceret deſpondit compoſuit facto, et deſpondet puellam qui petit, ſpondet a quo petitur, recte ergo ſocer futurus deſpondidit. Hęc magis ſunt hominis, bene repetit hominis. ille enim nūc forte pro fortuna intelligendū. Corrector, quę dixit arte vt corrigas, ſed moris eſt iratis ab vltimo verbo contradicentis incipere. Neq; eſt, neque illam ſane ſtudeo vendere, in' ſcrupulo verſatur Mitio, in quo eligit ineptus potius videri, ꝙ prodat Cteſiphonem patri, cur non poſſet dicere, non eſt Aeſchini amica, ſed celanda eſt culpa Cteſiphonis. Ita me Dij ament, ut ego video tuā ineptiam, ordo eſt, Ita me Dij ament te facturum credo, vt habeas qui cum cantites. ipſe fefellit non inquirendo interiorem cauſam retentę in domo meretricis. mire autem cantites, quaſi turpius ſit cantare ſenem cum Pſaltria ꝙ coire. Et noua nupta eadem hęc diſcet, alius audiet diceret, ſed o magna in verbis elegantia, vide enim quam vim ſignificat, diſcet, et ideo non vxor, ſed noua nupta, quam ad omnia docilem ipſum indicat nomen. Hilarum venuſte non hilarem. Hilari Tu inter eas reſtim ductans ſaltabis, luſus eſt natus ab eo fune, quo introductus equus ligneus in Troiam eſt, cum connexis manibus funium

chorum ducunt ſaltantes. hoc a qbuſdam dr̃, ſed ego puto manu conſertos choros more puellorum, puellarumq; cantãtes veſtim dicere exiſtimari, ẽ id maxime ↄuenire ad exagitandã īportunitatem ſenis veluti pueros imitantis.ſimul ẽt iſte, q: in ↄnexu manuum laſciuus ac petulans adimit diſcretionem, cõditionem, q; dignitatis, etatis, inter meretricem nouã nuptam, ẽ ſenem, ẽ ſi quẽadmodum decẽ eſt, ſed quãto ſtomacho credas, iaz ab Aeſchino regeſſum eſt, et tranſitum ad Mitionis luxuriam deſcribendam.

tium hoc, qđ fero.eſt.i. extat.in virginem.i. erga vel contra virginem ciuem athẽã.s.ac ppea graue et capitale per leges.Mi.ſcio ẽt illud.De.cho,interiectio iraſcentis.nunc.n.ipſi Mitioni iraſcit, non ſolum Aeſchino.ſcis.i.cognoſcis illud flagitium eſſe factum,et patre.i.patris,ſeu permittis,et fers.q.d. non deberes.Mi. qđ ni.i.cur nõ patiar pſerttim cũ me deri non poſſim.De. dic mihi nõ clamas i.vociferas aduerſus Aeſchinum, iurgijs et īproperijs. non inſanis.i.non verteris in furiam,cum hęc cernis.

Non te hęc pudent? Mi.iam vero omitte Demea
Tuam iſtanc iracundiam,atq; ita vti decet
Hilarem,ac lubentem fac te in nati nuptijs.
Ego hos conueniam,poſt huc redeo.De.o Iuppiter,
Hancine vitam?hoſcine mores?hanc dementiam?
Vxor ſine dote.veniet,intus Pſaltria eſt.
Domus ſumptuoſa,adoleſcens luxu perditus.
Senex delirans,ipſa ſi cupiat Salus,
Seruare prorſus non poteſt hanc familiam.

Iam vero omitte Demea, mire vrbanitatem expſſit vltro obiurgantis, q obiurgatus eſt. Tuam iſtanc iracundiã,nam ira de cã, iracundia de vitio multum iraſcẽtis. Atq; vti decet hilarẽ,et lubentẽ,bñ addidit lubentẽ.multi.n. hilares ſe ſimulantes,nõ lubentes ſunt. Fac te, non dixit eſto,ſed elabora,vt eſſe poſſis. Hãcine vitã, hoſce mores,hanc dementiam,eclypticos oĩa,vtpote ſtomachatus ſecum loquens,deeſt.n.eſſe aut qđ tale. Domus ſumptuoſa domus.i.hoies. Si ipſa cupiat ſalus,ſeruare pſus non poterit hanc familiam, .Plautus,lubentiorẽ te faciã,q̃ lubẽtia.eſt.n. Et ipſa ſalus ſi cupiat prorſus non poterit hanc familiam, hinc licet ęſtimare quantum et coloris et grauitatis apud Teren.fit ad mutationem lętitia.nam vide quantum creuerit a ſuperioribus vt ſic finiret.

Ira
Iracundia

Plau.

GVI.

IBo illis etc.In hac ſcena eſt exemplũ intempeſtiuę obiurgatiõis,ẽ p hoc ridiculę. Mi.ibo ad Soſtratam.dicam illis mři et filię nullam eẽ moram in nobis,me et filio.De.ↄſtituerat diu illic domi obſidere.ſed interea vidit fratrem,dixitq;,ſed eccum.i.ecce hic ppe ipſum fratrem. o Mitio q̃ro te et nõ q̃ro pro te.iamdudũ.i.ex multo añ tpe. Mi. qđnam.i.cur q̃rebas me? De.fero.i.affero,et in pectore geſto recondita alia flagitia ingẽtia.i. enormia illius boni adoleſcentis.boni dixit per ironiã, quem flagitioſiſſimum itelligat.Mi.ãt.i.ſed. ecce.i. adeſt repentinum malũ et turbatio gaudij.Ecce dr̃ cum repente aliqd triſte rebus interuenit lętis, aut certe,qñ cum aliud agit, aliud emergit nouũ. De. fero inq̃ flagitia noua.i.recentia,vel mira,ſeu magna,et capitalia.i.pp quę,q cõmiſit,dignus ſit capite plecti.Mi.ohe.interiectio oñdens tędium afferri.iam i.nunc deſine.i.deſiſte iſta inculcare et loq. De.ah,interiectio dolentis.neſcis q.i. qualis vir ſit. Mi.ſcio q vir ſit.De.ah, hic q̃ſi ridentis eſt. o ſtulte i.inconſiderate, et tu ſomnias me agere.i.loq. de Pſaltria,quę fuit rapta a lenone.hoc pctm̃.i. flagi-

Mi. non qdem.i.non ẽt dico ſup.ille Aeſchinus.malum verbum.i.moleſtum aliqd,ẽ nõ malim, vt legi in aliqbus codicibus.nam Donatus malim dicit, nec ẽt coheret ſenſus.De.puer natus eſt ex Pamphila.s.Mi.Dij.bñ vertant.i.qđ dici ſolet,bñ poſſit euenire,ſeu bñ,ſiue utrq; eueniat,vel Dij agant.plerũq; eni bona in peius, mala mutant in melius.De. virgo Pãphila nihil hz.i.eſt pauper.Mi.audiui.i.intellexi eam nihil hre.De.et ipſa vgo eſt ducenda.i. capienda in vxorem.indotata.i.ſine dote.Mi.ſcz.i. certe.eſt ducenda indotata.De qđ nunc eſt futurus de hac re.Mi.enim.i.certe id eſt futurũ. qđ ipſa res i.ipſa neceſſitas.fert.i.affert,et poſtulat, ſeu compellit.Virgo.i.ipſa Pamphila,q̃ prius erat virgo,anteq̃ ab Aeſchino ſtupraret.transferet.i.traducet illuc.i. ex domo ſua huc in domum nr̃am.De. Proh Iupiter,iraſcentis exclamatio tragica potius,q̃ comica,quaſi ſit,Teſtor te Iouem id ita fieri non debere,iſtocine.i.vtrum oportet fieri ſup. nuptias iſto pacto.i.iſto modo,quẽ dicis ẽt ſine dote.Mi qđ faciam amplius.i. vltra q̃ feci, vel qđ pter nuptias a me fieri põt.De.rogitas.i.petis.qđ facias. ſi iſtud.s. nuptias fieri indotatas non dolet tibi.i.non ẽ tibi dolori,re vera,uel re ipſa.i.ipſo effectu et in rei veritate.Donatus tñ dicit ibi rem capi pro vtilitate.Si ergo reuera tibi iſtud non dolet,certe.i.ſaltem eſt hominis.i.ſpectat ad hominem, et congruum et decens et licitum eſt homini.ſimulare.i. fingere dolorem.Vnde Virg.Spem vultu.s.p.a.c.d. in tali re gratia vtilitatis ſui propinqui,non qa hominis dicat eſſe mentiri,ſed q: ſępe iracunda ſimulatio cuſtodia eſt diſciplinę.Mi.quin. ideſt quinimmo, immo vero,ſeu atq; etiam.iam deſpõdi.ideſt tanquam ſocer futurus filio meo petiui illam filiam. deſpondet enim puellam qui petit,ſpondet autem a quo petitur,inde ſequuntur ſponſalia et ſponſus et ſponſa et actiones ex ſponſo,vt ait Gellius. res.i. negocium de coniugio.eſt compoſita,ideſt pacta, tranſacta,confecta,nuptię fiunt.dempſi,pteritum a demo

Virg.

Deſpondere
Spõdere
Res

ẽ demo is,ideſt abſterſi omnem metum. Hęc quę
facta ſunt,magis ſunt hominis.i.magis decet ho
minem et ſpectat, q̃ id quod dixiſti.s.ſimulare.Nã
ſimulatio et mendacium non cadunt in virum
bonum.De.cęterum.i.ſed.o Mitio factum iſtud de
uirgine indotata placet ne tibi.i.probas tu illud?Mi.
non placet mihi ſi queam.i.ſi poſſim mutare nũc,
cum non queo mutare.fero ęquo animo.i. patiẽ
ter,neq; me ob id excruciandum duco.vita homi
num eſt ita.i.eiuſmodi.ut corrigas.i.corrigat ali
qs,ſecunda perſona pro tertia,hoc eſt vt aliqs in re
ctum reducat.arte.i.calliditate,conſilio.id quod ac
cidit ſup.quaſi.i. tanquam.cum ludas teſſeris.i.
talis.ſi illud quod maxime opus eſt.i. quod pluri
mum requiritur ad hoc, q̃ lucrificat. non cadit in
alueolo iactu.i.proiectione teſſerę vel iungi poteſt
iactu cum opus ſit,ſi illud quod opus eſt iactu nõ
cadit,opta tibi lector vtrumuis.ita eſt ſup. ludus,
vt tu corrigas inquam arte.i. aſtutia, calliditate,
conſilio,induſtria illud quod forte cecidit iactu teſſe
rę,neq; ſtatim propterea deſerendus eſt ludus, et
idẽ,vt recte intelligatur,ſic dicendum eſt,ita eſt vi
ta hominum vt corrigas.i.emendes.id quod acci
dit arte.i.conſilio & induſtria,quaſi cum ludas teſ
ſeris,ſi iactu teſſerę illud quod maxime opus ẽ nõ
cadit.ita eſt ſup.ludus vt corrigas arte, quod forte
accidit.De.corrector.i.dicis eſſe corrigendum arte
quod accidit.o corrector.q.d.qualis corrector tu es
ridendo eum,qualis emendator illius in quo eſt
erratum.nempe.i.certe.tua arte.i.tuo conſilio, & tua
correctione. viginti minę.i.librę.xx.periere.i.pditę
fuerunt ꝑ Pſaltria,q̃ Pſaltria eſt abijciẽda,.i.detru
denda, eijciẽda.aliquo.i.in aliquẽ locum.q̃tum p̃t
i.q̃ celerrime põt abijci.vel quantum fieri põt, ut
abijciatur,ſi non pretio eſt abijcienda.i. ſi non vẽ
datur alicui,q̃ det pretium.quo conſtitit.vel.i. ſal
tem,vel etiam gratis.i.ſine pretio,aut vẽditione eſt
aliquo eijciẽda accedente noua nupta.Mi.neq; eſt
i.neq; expedit.neq; ſane.i.certe.ſtudeo.i.volo, capio,
laboro vendere illam.vel ſic,Neq; eſt abijciẽda gra
tis,neq; ſtudeo vendere illam.De. igitur q̃d facias
ex illa?Mi.ipſa erit domi meę.De.proh fidem Di
uum.i.Diuoꝝ.i.imploro ſup.fidem.i.opem Diuoꝝ.
meretrix,et materfamilias.i.vxor honeſta, quã ab
alijs mores diſcernunt.erit vna.i.ſimul.congregã
di,aduerbium eſt,in domo.vel mulius erit in vna
domo.i.ſub vno tecto.Mi.cur non erit in vna do
mo meretrix et materfamilias.De.ne.i.vtrum cre
dis te eſſe ſanum.i.ſanę mentis,ſeu aĩ compotem,
q̃ talia dicis.Mi. eqdem arbitror me eſſe ſanum.
De.ita Dij ament me.iurantis eſt, et aſſeuerantis
eſt.credo te eſſe facturum.s.vt vna ſint in domo,
vt habeas, q̃ cum.i.cum qua. cantites.i. frequenter
cantes more puelloꝝ cum iam ſis ſenex.vt.i.quan
tum.ego video.i.pſpicio.tuam ineptiaꝫ.i.tuam fa
tuitatem,et inconſiderationem.Mi.cur non face
rem.s.De.et noua nupta diſcet hęc eadem,quę fiẽt
a Pſaltria.Mi ſcilicet.i.certe.diſcet illa eadem. De.tu
ductans.i.frequenter ducens,et agitans. reſtim.i.
funes,ſaltabis.i.quod dicunt,tripudiabis inter eas
s.nuptum et Pſaltriam,more puellorum et puella
rum,q̃ connexis manibus choros ducentes reſtim
ducere exiſtimantur.Alij dicunt hunc luſum eſſe
natum ab eo fune quo introductus equus ligneus
in Troiam eſt,cum connexis manibus fune choꝝ
ducunt ſaltantes.Reſtis facit reſtem vel reſtim in
accuſatiuo ſingulari,quod vnicuiq; liquet.Mi.pro
be.ideſt pulchre id faciam, et tu ſaltabis vna no
biſcum ſi ſit opus. De.hei mihi. ideſt dolor ineſt
mihi,vel dolore afficior ob hanc rem. Hęc dicta
tua,vel hęc inhoneſta facta. non pudent te, ideſt
non afficiunt te pudore? interrogatiue legendo,
vbi pudent perſonale eſt verbum a pudeo es. ha
betq; accuſatiuum poſt ſe, vt hoc pudet me, ideſt
affert mihi pudorem.Mi.o Demea iam vero,ideſt
pręterea,vel ſed nunc omitte,ideſt amoue, dimitte Iã vero
a te iſtanc,ideſt iſtam hanc iracundiã tuam.Ira
(ait Dona.) eſt de cauſa,iracundia vero eſt de ui Ira et
tio multum iraſcentis,atq; fac.ideſt labora efficere iracũdia
te hilarum pro hilarem,antiq̃. nam antiqui di
ctitarunt hilarus ra rum.ac lubentem, ideſt boni
animi in nuptijs gnati tui. ita vti decet.ideſt ho Hilarus
neſtum eſt te eſſe hilarem & lubentem.ego conue
niam,ideſt alloquar hos quos ei oſtendebat,quoſq;
alloqui volebat.poſt ideſt deinde,redeo huc ad te.
De.o Iup.hancine,ideſt vtrum decet ſup. hanc vi
tam eſſe ſup.vel agi,vel duci hoſcine, ideſt vtrum
decet hos,ideſt tales mores perditos eſſe, ideſt perſe
uerare in hominibus.decet ne inquam hanc de
mentiam.ideſt hanc inſaniam eſſe ſubaudi. vxor
veniet ſine dote.Pſaltria eſt intus.domus.ideſt fa Domus
milia,hoc eſt homines de familia. eſt ſumptuoſa.i.
auida ſumptus,et multa conſumens,ac expendẽs.
adoleſcens Aeſchin.eſt perditus.luxu, ideſt libidine
et laſciuia,ſenex ſcilicet mitio.eſt delirans, ideſt deſi
piens,et a recta lira,ſeu a recto tramite diſcedens.
Si ipſa Salus, quaſi quę ſit Dea, quemadmodum
Concordia,Victoria, Pax etc. cupiat ſeruare, ideſt
ſaluare,conſeruare incolumen hanc familiã pror
ſus.i.omnino poterit ſeruare eam inquam.

IBo dicam illis, ideſt matri et filię moram de SER.
nuptijs, capitalia, ideſt digna puniri capi
te, nulli q̃dem ſcilicet tibi auferri oculos, quin
inſanirem ut tu facis,ſcilicet aduerbium affirmã
di.Quid nunc futurum eſt,quaſi dicat morientur
fame.id enim,ideſt certe quę res,ideſt euẽtus attu
lerit.ſimulare.ſcilicet dolorem ad correctionem fi
lij. Factum quidem modo eſt, cęterum, ideſt ſed
placet tibi,corrector deriſorie.periere q̃ fruſtra em
pta eſt,cum ille aliam ducat.quantum ideſt q̃ cito
poteſt abijci,ſiue pretio põt venendi,ut habeas qui
cum,ideſt cum qua latenter et deriſorie tangit eũ
ad opus proprium velle retinere,reſtim, ideſt fu
nes,hilarum,dicit ſecundum antiquos,quia ſicut
dicitur imbecillus et imbecillis,vnanimus,vnani
mis.ſic hilarus hilaris.

AE depol Syriſce.Hic exemplum inducitur li DONA.
centię ſeruorum ſubmitti domino. Aede
pol Syriſce te curaſti molliter, quia detexit
Cteſiphonem, iam oportet vt ebrius induatur
Syrus,per cuius fallacias tegatur adeo,ut Syriſcus
ſe dicit non Syrum. Molli. Molliter

ter,delicate. Lauteq; munus adminiſtraſti tuum, vt quicquid eſſet belliſſimum carperes,cyathoſque ſorbillares,aut minus ſeruile eſſes,et biberes. Abi, verbum vel ſibi,vel alteri cum laudatione blandientis.nam ſic dicunt,qui iam compotes ſunt votorum omnium, perfectiq; in rebus vniuerſis.

aſpicitur. Virg. Et crimine ab vno diſce omnes. Virg.

Sane nollem hunc exitum,et hoc dicto oblitus omnium rerum eſt nihil reſpondiſſe Demeę per fallaciā,ſed tantūmodo ponit qđ exierit. GVI.

Aedepol et cętera. Hic ebrius inducitur Syrus adeo,vt Syriſcum ſe dicat, non Syrum.

Prodeambulare, nota duas prępoſitiones vni dictioni adiunctas,vt pede proſubigit terram, & opportune ad delitias expromendas hi verbum poſuit. Nam pducere ſignum deambulare ſignificat, nā deambulare etiā intus ponit. Exemplum diſciplinę,quia vnus ex

Alloquitur primo ſeipſum. o Syriſce. ędepol, iuratiui aduerbiū. curaſti, ideſt tractaſti te. molliter, ideſt delicate, & adminiſtraſti .i. exercuiſti, laute, ideſt oppipare, abunde,delicate, tuū munus .i. tuum officium,edendo quicqd eſſet lautū, et cyathos ſorbillādo. Abi ſibiipſi dicit, cum blandiētis laudatione

Senarij.

SYRVS. DEMEA.

QVINTVS ACTVS.

Aedepol Syriſce te curaſti molliter,
Lauteq; munus adminiſtraſti tuum.
Abi,ſed poſtquam intus ſum omnium rerum ſatur,
Prodeambulare,huic libitum eſt. De. illud ſis vide
Exemplum diſciplinę. Sy. ecce autem hic adeſt ſenex
Noſter,quid fit?quid tu es triſtis? De. ohe ſcelus. Sy.
Eho,iam tu verba fundis hic ſapientia. De.
Tun ſi meus eſſes. Sy. Dis quidem eſſes Demea,
Ac tuam rem conſtabiliſſes. De. exemplum omnibus
Curarem,vt eſſes. Sy. quam ob rem?quid feci? De. rogas?
In ipſa turba,atq; in peccato maximo,
Quod vix ſedatum ſatis eſt,potaſti ſcelus,quaſi
Re bene geſta. Sy. ſane nollem hunc exitum.

multis reliquis,an quia ſenior et impar, et ita pędagogus,vt ipſe ait. Quem ego puerum tantillum in manibus geſtaui meis. Quid fit? quid tu es triſtis? mire ad ſecuritatem ebrius hęc expreſſit,nū quid enim pertimeſcit interuentum ſenis, vt ſolebat. Sy. aut quicquam pręcauet. Iam tu,tamen ſubauditur iamq; ipſius iram oblitus eſt, vt cum eum ſeuum ſciat,cauſam triſtitię eius inquirat.

Tu verba fundes hic ſapientia,an tu ſapientia, quia dixit ſupra. Tu quantus es nihil niſi ſapientia es. Fundes,vtrum ſine vlla ceſſatione proferes, an perdes ſecundum illud. nam quid tu hic agis,vbi ſiquid boni pręcipias nemo obtemperat. Fundere

Dis quidem eſſes Demea,ab eo quod eſt dis ditis dites facit. Quamobrem?quid feci?nihil nūc in Syro niſi ſimplex & purum ob ebrietatem,& vide quamobrem quid feci dicere,non eſſe ebrij Syri. In ipſa turba,non minus ridicula importunitas Demeę eſt,q̄ ebrietas Syri, qui aduerſum temulentum tantę grauitatis oratione perſonat,vt ex ſedentis vultu, verbis, et ex audientis habitu et ſtupore magnam voluptatem percipiant ſpectatores. vides enim q̄uo pondere verborū cū ebrio litiget. Potaſtis ſcelus nō qđ plus videt ſenex q̄ obijcitur oculis,ſed oratorie potaſtis dixit, cum vnum ebrium cernat,propter illud,quod ait exemplum diſciplinę,quaſi in omnibus ſit quod in vno uīc

nam ſic dicunt,qui iam compotes ſunt votorum omnium,perfectiq; ſibi videntur in rebus vniuerſis. poſtquam ſum intus ſatur .i. ingurgitatus,refertus,repletus omnium rerum. ideſt omnium ferculorum. libitum eſt, ideſt placitum eſt,ſiue placuit, idem enim ſunt libitum eſt et libuit, placitum & placuit, poſſet hinc forſitan libitum eſt capi pro pręſenti. ideſt placet,tanquam libitum eſſet nomē, quemadmodum et placitum. vt dicimus dictiones impoſitas fuiſſe ad placitum,tuncq; cum diceretur,hoc eſt placitum meum,nomen eſt placitū, ſic exiſtimo tenem hic ita capiendum libitum, vt ſit nomen,et tunc ſenſus eſt pręſentis ſic,eſt libitū meum,ideſt eſt placitum meum, vt ita dicam, pro deambulare. ideſt proreptare. huc. ideſt ad hūc locum,quem oſtendebat. vbi in hoc verbo prodeambulare,duę prępoſitiones vni dictioni adiunguntur,vt Virg. Pede proſubigit terram. Demea. vide. ideſt conſidera. animaduerte illud quod ſequitur,videlicet q̄ ſup. ſis exemplum diſciplinę alijs conſeruis,quos ętate pręcurris,ſic eos exemplo diſciplinę,& boni modi viuendi pręcedere debes, & bene ait diſciplinę . vult enim Demea ut alij diſcant ex eo quonam modo ſit honeſte ſeruiendū. Sy. autem. ideſt ſed. Ecce noſter ſenex,ſcilicet Demea. adeſt hic. quid fit?quid agitur?quid,ideſt cur es tu triſtis? Demea. ohe,interiectio affecti tędio et indi

ğnatione propter ebrium ſeruum inepte colloquentem cum viro honeſto. Scelus. i. o ſcelerate ſerue? Sy. eho, interiectio hic quaſi ridentis, iam ideſt ſtatim, o ſapientia, ridet eum, iam tu fundes. ideſt ſine ceſſatione profieres, aut etiam in vanum prodes hic verba, cum nemo tibi ſit obtemperaturus.

Senarij.

DROMO. SYRVS. DEMEA.

Heus heus Syre, rogat te Cthesi. vt redeas. Sy. abi. De.
Quid Cthesi. hic narrat? Sy. nihil. De. eho carnufex
Eſt Cthesipho intus? Sy. non ē. De. cur hic noiat? Sy.
Eſt alius quidam paraſitaſter paruolus.
Noſtin? De. iam ſcibo. Sy. quid agis? quo abis? De. mitte me. Sy.
Noli inquam. De. non manum abſtines maſtigia?
An tibi manis cerebrum diſpergi hic? Sy. abijt.
Aedepol comeſſatorem haud ſane commodum,
Pręſertim Cthesiphoni, quid ego nunc agam?
Niſi dum hę ſileſcunt turbę, interea in angulum
Aliquo abeam? atq; edormiſcam hoc villi: ſic agam.

De. ſi tu tes meus ſeruus, deinde interrupit ſermones ſerui. Sy. eſſes dis. i. diues, hic et hęc dis ditis, ſi tuus eſſem. s. o De. ac ſtabiliſſes. i. confirmaſſes, corroboraſſes, ſiue ꝯſolidaſſes, et auxiſſes rem tuam. i. tuam rem familiarem, ſiue tuam ſubſtantiam. De. proſequitur quod inceperat, ſi tu eſſes meus, curarem vt eſſes exemplum omnibus alijs ſeruis, ne inebriarentur. Sy. quamobrem. i. quare? quid feci? De. rogas. i. petis. o ſcelus. i. ſcelerate ſerue, potaſtis quaſi cęteri ſerui vna potarint, vel q̄ alijs eſſe exemplum deberet, ſatis ergo potaſtis. i. bibiſtis, in ipſa turba. i. in ipſa turbatione, et in maximo peccato quod peccatum, vix. i. quaſi nondum eſt ſedatum. ideſt pacatum et potaſtis ergo quaſi re bene geſta ideſt quaſi res bene ſe habuiſſet, nec fuiſſet crimen admiſſum, vt fuit. q. d. veſtra ebrietas oſtendit vos non eſſe ſolicitos de facti filiorum, quibus pędagogi commiſſi eſtis, Sy. ſane. i. certe, nollem hunc exitum. i. vellem non exiuiſſe huc ad deambulandum, quoniam Demeę iurgia non ſubiſſem.

ASC. Qvod Demea dicit, illud vide ſis exemplum diſciplinę, non intelligo ad Syrum, ſed de Syro cum irriſione dictum, nondum. n. aderat Syrus. Ordo ergo eſt, vide ſis. i. ſi vis, hoc eſt conſideret aliquis illud exemplum diſciplinę. ideſt Syrum, quem quaſi exemplum ꝓbentem eo q̄ ſenior iam eſſet, alij imitari debeant. Illud autem, ohe iam tu verba hic fundes ſapiētia, tametſi Donatus quoq; dubitet an poſſit intelligi vt Demea dicatur ſapientia. Magis ſtructurę verborum quadrat, vt ordo ſit, O De. fundes tu hic ſapientia verba. Quod ſiquid impropriętatis in ſermōe putes, id maxime laudi dandum eſt poetę, qui congruam ſeruo ſemiebrio locutionem aptauit. Vnde et Plau. vt ſtulti militis perſonę ſermo conueniat, ſibi ſine reciprocatione ab eo prolatum inducit. Si

SER. Abi dinumerem ſtipendium.

Aedepol. Incipit quintus actus, qui eſt de cōuenientia et contemperantia moralitatis ſenum, oſtendet enim qualiter vnus contemperetur per alterum, qui durita De. contemperatur per molliciem Mitionis, et ecōuerſo lenitas Mitionis aliquantulum exaſperabitur duricie Demeę, et ſic diſcordia moralitatis ſenum prius contraria ſequentium, dum ad vnum medium conueniunt, omnino ſedabitur, ē prius temperantia Demeę oſtendetur, habꝫ autem occaſiones lenitatis exhi q̄ ꝓſenſit amorē Cthesipho. In quo etiam aliud ꝓſenſit. ſcilꝫ filium a quo diligi ſe ſuper omnia credebat, ſe patrem deuitare, et habere odio propter duricies per quam cum ſemper intelligat ſibi ꝓuenire triſtitiam, et infortunium, incipiet eam poſtponere, vt aūt filium ſuum cum amica inueniat, efficit ꝑ ebrietatem Syri, q̄ ipſe, ſicut ſupius dixit, quondā Aeſc. otioſe ceſſat, et Cthesipho in amore eſt. Ego ꝓſpiciā mihi, poſtq̄ intus oium rerꝫ ſatur fuit, egredit deambulatū ita dicens, Aedepol ꝛc. Cum autē egreſſus eſſet, et oia in turba eſſent, Cthesipho miſit quendam puerum pro Syro, qui puer reuocādo Syrꝫ ꝑnte Demea noiabit Cthesiphonem, quo audito pater in domum irruet. Syriſcus eſt grecū diminutiuum. Ego dico recedas, et non ſolum hoc faciā, ſed libitum eſt huc deambulatū ꝛc. Proh, interiectio ructantis odorē piperatę, vide ſis. i. videas illud exemplū diſcipuli. s. q̄ a tali magiſtro accipiant filij exemplum, eſſes exemplum alijs ſeruis, ne quis filios dn̄orꝫ ſic male educet, ſane ſecū ait.

DONA. Heus Syre. Quā clare dicat oſtenditur ex eo, quod pręmiſit heus antequam loqueretur. Cthesipho. mire additum nomen eſt, cū aut ſine hoc, aut per pronomen intelligi poſſit Cthesipho. Vt re. redeas dicendo oſtendit et illuc inter pocula, a quo egreſſus eſt ebrius. Et alius q. p. p. non alius paraſitaſter, ſed alius Cthesipho, quaſi nō duo, ſed multi ſunt Cthesiphones, ē hoc ſic pronunciandum eſt, vt et ſimul, et quęrat, et dicat noſtin, quaſi Sycophanta nunc addidit noſtin, nam veteratoris eſt in mentientes confidere. Quid agis? quo abis? hoc iam ebrio conuenit, non illi quem cognouimus Syrum, nā quod retinet ſenem confeſſionis genus eſt. Non ma. ab. ma. etiam iniecisse manum vt teneret Demeam ex ipſius verbis cernitur. An tibi manis. c. d. h. vt apparet baculo minatur. Abijt. quia prohibe-

ſe non potuit, demiſſo et deſperanti vultu quid factum ſit dicit, et abijſſe pronunciat. Aedepol c.h.s.c. cum inopinatus ſuperuenit, vt omnia ſic offendat, quemadmodum qui comeſſatum ingreditur, q: comeſſatoris eſt ſuperuenire ad ſcortum, et vociferare aliquid in iocularem ſtrepitum quare falſe totus ad Demeā conuolat.

hoc dicit triſti vultu. Aedepol, iurantis eſt, ſane.i. certe, vel valde dico ſup. vel conſtat comeſſatorē. i. iſtum paraſitum, cuius inepta pnunciatione depbenſus eſt, ſeu oppſſus Cteſipho cōſtat, haud. i. non fuiſſe ſup. ſane.i. valde commodum.i. conſentaneum, opportunum, pſertim.i. pcipue Ctheſiphoni, qui eius aduentu eſt depbenſus. Alij intelligunt comeſſatorem dici demea, quē veluti comeſſator ī oplatus ſuperuenit, et oīa turbauit. Quid ego agam nunc? niſi dum.i. quādiu. hę turbę.i. hę turbationes, q̄ iam non ſūt, ſed ſtatim futurę

Præſertim Cthe. bona exceptio, vt appeat oībus incommodum, ē huic et Aeſchi. ſed pcipue Ctheſiphoni.

Niſi dum hę.s.t. non quę iā ſūt, ſed q̄ erūt.

Hoc vill.i. vini, vt vnus villus aſinus aſellus, vannus vallus, vinum villum.

Senarij omnes.

MITIO. DEMEA.

PArata a nobis ſunt ita vt dixi Soſtrata
Vbi vis.qs nā a me pepulit tam grauiter fore?s De.
Hei mihi quid faciam?quid clamem?aut querar?
O cęlum, o terra, o maria Neptuni. Mi. hem tibi.
Reſciuit omnem rem, id nunc clamat ſcilicet,
Paratę lites, ſuccurrendumſt. De. eccum adeſt
Communis corruptela, noſtrorum liberum. Mi.
Tandem reprime iracundiam, atq; ad te redi. De.
Repreſſi, redi, mitto maledicta omnia,
Rem ipſam putemus, dictum inter nos hoc fuit,
Ex te adeo eſt ortum, ne tu curares meum,
Ne ego tuum, reſponde. Mi. factum eſt, non nego. De.
Cur nunc apud te potat? cur recipis meum?

ſunt, ſileſcunt.i. pacatę efficiunē, ſiue dum ad trāquillum res redeūt, interea abeam.i. diſcedam, abdam me aliquo.i. in aliquē locū, puta in angulum aliquem, atq; illic edormiſcā.i. exhalā dormiēdo, hoc villi.i. hoc pauculū vinū, qō adbibi nimiū vinum villum facit per diminutionē, ſicut vnus vilus, aſinus, aſellus, deinde tanq̄ id apud ſe certus ſit ac deliberatum, ſubdit. Sic agam.i. abdam in angulum, et edormiſcam hoc villum ꝛc.

SVI. HEus Syre ꝛc Hic aduentu cuiuſdam paraſiti ſiue comeſſatoris depbenſus eſſe oſtenditur Cthe. a patre ſuo De. Dro. heus, aduerbiū vocandi. o Sy. Cthe. rogat te, vt redeas ad ſe, vnde ebrius veniſti. Sy. indignans q: nominaſſet Cthe. coram patre per imprudentiam dixit. abi.i. vade in malam rem. De. quid.i. cur, hic paraſitus narrat Cthe.i. nominat eum. Sy. Nihil.i. nihil narrat inq̄, neſcit quid dicat De. eho, interiectio depbendentis aliquid alterius imprudētia, carnifex.i. tortor, qui me excrucias, et mori me deniq; cogis tuis improbitatibus. Ctheſi pho ē ne intus? Syrus. nō eſt intus. De. cur hic Dromo nominat eum? Sy. eſt alius quidam paraſitaſter.i. imitator paraſitorū paruulus, per quod oſtenditur paraſitaſter nō eſſe diminutiuum nomen, ſed potius imitatiuum. Noſtin.i. cognoſcis ne eum. De. Iam.i. nunc ſcibo. i. ſciam, ſit intus nec ne. Sy. Quid ais? quo abis? De. mitte.i. dimitte me, impediebat.n. eum ne iret. Sy. inq̄.i. dico tibi, noli ire.s. De. o Maſtigia, hic et hęc maſtigia declinaē in prima inflexione.i. malus et neq̄ ſeruus, vel ancilla. Et (vt inquit Ser.) eſt ſeruus ſepenumero verberibus cęſus et cędi dignus, a maſtico verbo gręco, quod ſignificat cędo. Non abſtines manum.i. non temperas, non contines, non amoues manum a me retinēdo.s. ſeu non cohibes, non reprimis non compeſcis manum a me impediendo? interrogatiue proferendo. An mauis.i. potius vis, cerebrum diſpergi.i. diffundi, frangi tibi hic ictu huius baculi, quem tenebat ſenex. Sy. abijt.s. ſenex.i. euaſit mihi e manibus, et

Paraſitaſter

Maſtigo

SER. HEus. Egreſſo Syro per ſuam loquacitatem hēbat voluntatē deambulandi, et inducto cum illo Demea reuocat eum Dromo ad Ctheſiphonē noīando eū. Abi q̄ſi tace. Maſtigia eſt dependēs corrigia balthei, haud ſane dedi con.q̄ ſi dicat malo hoīe .tm̄ comedi hodie, et maximo malo Ctheſiphonis, q: per ebrietatem meā, quem modo ita ex improuiſo pſiluiſſem res manifeſtata eſt.

DONA. PArata a nobis ſunt ita.u. d.s. In hac ſcęna collatio eſt pſonaꝝ, mitis ac ſęui. Parata a no.s. de verbis abſentis vult oñdere poeta quam orationem cum Soſtrata habuerit ingreſſus Mitio, et vide quas interpoſuerit primo, parata a nobis, et quę non dixit, ſed vt dixi, dicēdo ſignificat ſe dixiſſe oīa. Deinde vbi vis fiāt nuptię, vel qd tale, aut omiſit, aut dicturus hoc ipm audit vehementius fores eſſe pulſatas, et qō agebat, abiecit. Quisnam a me.p.a. me modo.i. meas. Tam grauiter, q: iram omnia concitefaciūt, cum pulſandę fores eſſent exituro foras Demea, ſic eas pulſauit, vt et ijs ipſis iraſci videreē Hei mi.q.f.qd agā? aut.q.c.au.q.o.c.o.t.o.m.n.

multum laborauit Teren. vt analogiam ſeruaret in dolore Demeę, quo maior dʒ in Ctbe. rep̄bēſio eſſe. ꝙ in delictis Æſc. Et nota ꝙ vbi nō inuenit qđ dignum loq̄retur ab interiectione cępit, hei mihi, et adhuc q̄uo pro rei magnitudine oīo parua erit, qđ faciam inqt. In alieno indignatus eſt, in ſuo

hominumq; Deoꝝ, et Atq; Deos, atq; aſtra vocat. c. m. Hem tibi, nulli enī tibi Mitio loquitur. Id nunc clamat, id ob id. Paratę lites, videt et ipſe pmiſiſſe dicendo s. paratę lites, ſed vt rurſus ꝓmittet ſe ſuccurrendū eſt ait, Succurrendum eſt Ctheſiphoni. s. Cōis cor

Cur emi ſ amicam Mitio'nnum qui minus
Mihi idem ius ęquomſt eſſē, quid mecumſt tibi?
Quando ego tuum non curo, ne cura meum. Mi.
Non equom dicis. De. non? Mi. nā vetus verbū hoc quidemſt.
COMMVNIA ESSE AMICORVM inter ſe oīa. De.
Facete nunc demum iſtęc nata oratioſt. Mi.
Auſculta paucis, niſi moleſtumſt Demea.
Principio ſi id te mordet ſumptum filij
Quem facimit, queſo facito, hęc tecum cogites,
Tu illos duos olim pro re tollebas tua.
Quod ſatis putabas tua bona ambobus fore,

qđ faciam inquit. In alieno litigauit, h ait qđ agam? in alieno clamauit ē q̄ſtus eſt, hic in ſuo relinquitur, ē pter in Æſchini pctō Mitionem accuſauit, in Ctb. clementia cū dijs ol- bus ac toto mūdo, mira auxeſis quā imitat̄ Virg. in Orpheo poſt amiſſam rurſus Euridicē, qđ faceret inqt. cūa. n. ꝯſumpſerat p̄mus dolor, quales nupta bis ꝯiuge ferret. nam qđ p̄ter oēs terras, atq; inferos loci remanebat, qđ non lugeret, p quem fletum manes quaſi oēs primus luctibus ipleret et lachrymis. q: numina voce mouerunt, cui nec ita quidē inexpleta remanſerat, et vide hic gradus doloris et iracundię in tm̄ auctum, vt iā creſcere non poſſunt, qppe in initio fabulę tm̄ triſtis eſt Demea, nā ſic audiuit a Mitione, q: triſtis eſt, et ipſe rogitat me vbi nr̄ Aeſch. ſiet. Quid triſtis. e. s. vide mox p̄cedit in peius, vt ſic icipiat, Diſperij, Ctheſiphonem audiui filium vna fuiſſe in raptione cū Aeſch. Ide poſtea dicit, ne ego hō ſum infelix. ad poſtremū. Hei mihi. q f. q. a. ē in naturali quodam modo, poſtq̄ ſūmus furor ad extrema ꝑuenit. repente ſenex mutat̄, et mitis. O cęlum. a. t. o. m. N. Neptunus, q: medius ſit inter cęlū ē inferos dū vtriuſq; regni ꝑticeps eſt hr̄ elementoꝝ oīum potior, nam ideo tridentē hʒ pro numero trium elementoꝝ, vt apud Virg. iccirco dicit. Iam cęlū, terrāq;. m. s. n. n. Miſcere, ē apud Homeꝝ ſic idem, . Et hoc eſt qđ ait Horatius in arte poetica, Interdū tm̄ ē vocem comędia tollit. in hęc tria reꝝ natura diuidit̄, ut Principio mare, ac terras c. q;. p. et per hoc totum mundū accuſauit. O cęlum, o terra, o maria Neptuni, vtꝝ de eo elementa inuocauit, qđ dijs quoq; iraſcitur q in his commorant̄, vt dolentes ſolent, aut q: Deos eſſe nō pudet, ideo hęc oīa Neptuni dicit, q: ſic dicturus eſt Neptuni fiat, niſi intercederet ꝑſona Mitionis, quē vidēs ad aliud ꝯuerſus deſit diluuium, et interitū rebus optare cępit obiecto fratre, cui maxime iraſcitur, et ꝓpter quem deteſtabat̄ oīa. Tale eſt apud Virg. oīa vel medium fiat mare. ante oīa accuſat, vt indignantem, vt Quem non incuſaui amens

ruptela noſtroꝝ liberorum, maior accuſatio eſt iſta, ꝙ prior, qppe cum iā modo de ambobus accuſetur Mitio non ō vno. Tādem reprimere iracūdiam, mire quia rep̄hēdere neqt iraſcentez, nimietatem reprehendit nati, ē ira de cauſa eſt, iracundia de moribus. Atq; ad te redi, quia ira ab eo qđ eſt ire dicitur, eo ꝙ a ſe eat, qui iraſcitur et furit. Et ad te redi ꝓprie dixit. Virg. Veꝝ vbi vidi nulla. ſ. r. f. ad ſe redit. et Cic. Redit ad ſe, et mores ſuos. Repreſſi, redij, non qdem, ſed quod geſtu dicatur ſpecta, et videbis neq; repreſſiſſe adhuc iracundiam, neq; ad ſe rediſſe Demeam, ſed ꝙ mira. ꝑſpicuaq; moraſitas in huiuſmodi rebus eſt, apparet. Rem ipſam putemus, videtur paulo citius deſtomachatus ꝙ res ſt incerta expoſcebat, ſed hoc morale dr̄. nam iuſte irati omiſſa ſenitia ad rūcinationes ſępe feſtinā̄t, et p̄terea illud accedit, qđ nō inuenit, quod iam ꝯdigne dicat ſimul, quia etiam increpitus eſt a fratre, quod apud ſe iam non ſit ꝑ iracundiā vehementem. Rem ipſaʒ putemus, tractemus, purgemus. nā et hinc putamina purgamēta dicta ſunt, vt Plau. in capti. Ait, Nucleū amiſit, retinuit pignoris putamina. et Virg. Multa putans inqt. Putare proprie eſt falſa et infructifera a veris et fertilibus reſecare, vnde arborum purgatores putatores dicunt̄. Et rem cauſam ipſius litis oſtendit, vt Mitte iſta, atq; ad rem redi. Ne tu curares meum, nam ambos curare propemodū repoſcere illum eſt, quem dediſti. Factum eſt, apparet Mitionem minutim qdem fateri, ſed facete cōtēnere obiecta. Cur emis a. Mi. iclamatio iſta nominis magnā inuidiam ſiēt. vt regnum ne Aeſch. hic poſſides? et Pacē te poſcimus oēs Turne. Nam qui. m. m. i. ę. eſt eſſe. aut nam aut qui abundat, et eſt ordo. Qui minus ęquum eſt eſſe idem ius mihi. qui ergo quare vel cur ſignificat. Nam vetus hoc. q. u. eſt, confidenter non repetiuit, non habens rationem, quam ſubijceret niſi illi prouerbiū veniſſet in mentem. nam quia ſe videt in malam cauſam incidiſſe totum humiliter et facete agit, ē ſubijcit equitatem, vbi iuſto ſe tueri non poteſt, q:

Virg.
Virg.
Virg.

tandẽ a Demea conuincitur dicendo. Nũc de/mum iſtęc oratio nata,vt oſtendat illum pturba/tum contraria protuliſſe dictis ſuis ſuperioribus.

Cõia.e.a.i.s.o.inter pythagoricos oram dicitur.

Facere nunc.d.i.o.n.alij totum iungunt,alij ſeparant et bene. Nata eſt,naſci dicimus de rebus repentinis.

Dicere autem poſuit pro intelligere, et ſcire. ab eo quod precedit id quod ſequitur,vt Fęneratus iſtuc beneficium pulchre tibi dices,et memorem me dices eſſe et gratum.Nõn quod diſſimilis res ſit, an quia huic licet. Quę ego in illis eſſe video, ordo ẽ ſenſus hic eſt,Multa ĩ homine Demea ſigna inſunt, ex q̃bus coniectura facile fit,quę ĩ illis ieſſe video.

vt ſupra, Herę natę melius fieri.h.p.q̃.f.ẽ h. Auſcul ta.p. niſi moleſtum eſt Demea, in duas p/tes diuiditur perſuaſio, nihil paſſurum Demeam dãni, nihil corrumpẽle. Et me t.u.c.d.s.

Et me tum vxorem credidiſti ſcilicet
Ductuꝛum,eandem illam rationem antiquam obtine.
Conſerua,quęre,parce,ſac quamplurimum
Illis relinquas,gloriam tu iſtam tibi obtine.
Mea,quę pręter ſpem euenere,vtantur ſine.
De ſumma nihil decidet,quod hinc acceſſerit.
Id de lucro putato eſſe,omnia hęc ſi voles
In animo vere cogitare Demea,
Et mihi,& tibi,& illis dempſeris moleſtiam.De.
Mitto rem,conſuetudinem ipſorum Mi.mane.
Scio,iſtuc ibam,MVLTA IN HOMINE Demea
Signa inſunt,ex quibus coniectura facile fit,

Vt confidam fore ita,vt volumus, duo cum idem faciunt, nam ambo ẽ ſapiunt ẽ intelligunt,ẽ loco uerẽtur,nõ ingenij vitiũ ſed ętatis eſt. Intelligere in loco vereri,non in loco intelligere,ſed in loco vereri. Inter ſe amare,cito dixit inter ſe,qd eſt cum alter alterum inuicem amat. At.n.me tuas ad priorem tractatum pertinens,ẽ qui eſt habitus de conſuetudine rei familiaris.

Conſerua,quęre.p.f.q̃.i.r.hoc ſic ꝓnunciandum,vt appareat hanc ipſam voluptatem diſplicere Mitioni conſerua,parce,q̃re noua,parce oibus. Principio ſi id mordet te ſumptum filij quẽ faciũt,figuratiua locutio eſt ut Eunuchũ ques dediſti nobis,quas turbas dedit. Quęſo,mõ objurgatorium eſt quęſo. Pro re tua,pro patrimonij tui qualitate. Vtantur ſine,aut deeſt his,vt ſit his vtantur,aut antique locutus eſt. De ſumma nihil decidet,rei tuę.s. Mitto rem,pecuniã, et eſt hęc exclamatio moralis nimis aduerſum tardos,ac non intelligentes homines. Dempſeris, ꝑ demes. Conſuetudinem ipſorum,loquor,aut qd tale ſubaudiendum. Mitto rem,conſuetudines ipſorum,vel ab vtilitate vel ab honeſtate tranſtulit,vel a rebus ad illos ipſos,de quibus agitur. Cauetur.n.ne aut rem perdant aut ipſi pereant. Mane ſcio,iſtuc ibam,moralis et faceta correptio continens in ſe latenter blandimentum quo leniatur auditor. At.n.metuas ne ab re ſint tñ.o.p. oratorie paulo.nam nõ omiſſiores fore Demea,ſed plurimum credit,et metuit vel a re vel a patrimonio.

Omiſſiores

Omiſſiores,negligentiores.ſic in Heau Vbi te vidi animo eſſe omiſſo. O nr̃.D.blanda et cũ quodam complexu eius,qui reprehenditur,incuſatio, et de more ſublata et ſi hoc dixit,tanquam dicturus eſſet multa te latent,ſimplex homo es,nã huiuſmodi ſententia latenter quandam dicentis auctoritatem,fiduciamq; deſignat. Multa in.h.D. s.in.obſcuriſſimus ſenſus et re ẽ verbis. Duo.c.i. f.obſcure locutus eſt, cum ſit ſenſus, Duo.i.s.quod vni licet facere,alteri non licet. Sępe.u p.d.melius eſt ſepe ad ſuperiora coniungere.nã poſſunt duo idem etiam caſu,non ut ſimilitudinem facere videantur,tunc ergo erit ſignum ſepe idem faciũt.

Hac ab re tamen ſint omiſſiores paulo,q: amãt potant,olent vnguenta. Ad alia omnia.ętate ſapimus rectius,pręterquam ad auaritiam, et ꝑ hoc quod optas liberis vitium ſenectutis eſt. Attentiores ſumus ad rem omnes, proprie attentiores reddit omiſſioribus.ſupra enim dixerat. ne ab re tantum ſint omiſſiores paulo. Quam ſat eſt, quaſi dicat attentos nos eſſe nimium crimen.

Quod illos ſat.ę.a. metaphoricos accet. Neni.ho.tuę iſtę nos rationes Mitio,ẽ tuus iſte animus ęquus ſubuertant, ne valde ſubuertant infra legendum eſt.ſi ne pro non coniunctione,ſubuertant ergo legendum ita, ut ſubaudiamus timeo, uel aliquid tale.Tuę iſtę q̃ ait ſignificationem habent nulliuſmodi rationem et ineptam.nam apparet non eas probare ab eo qui ſic loquitur ut ſupra,Iam uero omitte Demea tuam iſtam iracundiam. Tace non fiet. tace nunc poſitum eſt,quaſi diceret non ſubuertet, ne dixeris qd mali ominis uerbum eſt. Da te hodie.m.accommoda teipſum uoluntati meę.nam in animum tranſtulit quod eſt corporis.ut in Eunu.Mihi ſeſe dare,ſermonem quęrere.Cice.Ceruiculam iactaturus ẽ populo ſe accommodare. Da te.h.m.ſi nõ uis inquit propter te,uel propter me mitis eſto.

Cicero

Expurge.ſ.quia contra in verbo dicitur,ẽ uerbo iſto oſtenditur quanto conatu opus ſit ad explicandum tantam contractionem ſenectutis, et ſeueritatis. Scilicet ita fert tempus faciundum eſt,uide ſic non hoc ſit quod gręci di-

ſenit,nam ſi et ita tempus fert faciundum dicen do,oſtendit ſe magis cogi neceſſitatibus, vt paulo ſit tranquillior,et cum tanta difficultate,promittit, tanquam mala ſubiturus ſit, atque adeo maiorem partem ſecum diſputat neceſſario hoc vdit,faciundum eſt vt ſit lętior, et hoc quia tempus fert.

filium,ſed illam ſerua, in qua vtrunq; retinuerit. Ego iſtuc videro,hoc eſt vti illam ſerues.

Coquendo, et molendo ſit faxo,ne amctur.s. Atq; illi fauillę plena fumi, ac pollinis, quippe molere prius eſt q̃ coquere,ſed coquere prius poſuit,quo pulchritudo magis foedatur, an q2 prius torreatur triticū, vt tundi pos ſit, vt Virgi. ſi Et torrere parant ſi.et.f. s. Coquēdo, molen do ſit faxo, pręter hęc, octana. Meridie ipſo, cum Sol vehementior eſt, et nomen facit de aduerbio,et meridiem dixerunt veteres quaſi medidies. r.pro.d. poſitum eſt, et propter cognationem harum inter ſe litterarum.

Ceterum rus cum cū filio cū primo luce ibo hinc, ſi ideo facit quaſi gaudere iterim nō poſſit, niſi ſe vicinę ſequitę proximitate ſolemur.

Faciundum eſt,ſatis miſere tanquā neceſſitate cogaē ad gaudendum a greſtis ſenex

Duo cum idem faciunt,ſępe vt poſſis dicere,
Hoc licet impune facere huic,illi non licet,
Non quod diſſimilis res ſit,ſed quod is qui facit
Quę ego eſſe in illis video vt confidam fore,ita
Vt volumus,video ſapere,intellegere eos in loco
Vereri,inter ſe amare,ſcire liberum
Ingenium,atq; animum,quo vis illos tu die
Reducas,at enim metuas,ne ab re ſint tamen
Omiſſiores paulo,o noſter Demea
Ad omnia alias ętate ſapimus rectius.
Solum vnum hoc vitium affert ſenectus hominibus,
ATTENTIORES ſumus ad rem omnes,q̃ ſat eſt,
Quod illos ſat ętas acuet.De.ne nimium modo
Bonę tuę iſtę nos rationes Mitio,
Et tuus iſte animus ęquos ſubuortant. Mi.tace,
Non fiet,mitte iam iſtęc,da te hodie mihi,
Exporge frontem.De.ſcilicet,ita tempus fert,
Faciundumſt,cęterum rus cum filio

Virg.

. ibo hinc, tanquam de malo loco.

Primo luce

De nocte, abundat. Primo luce apoſiopeſis nam cum primo luce,veteres dicebāt lucem pro luce,pro Sole ponentes, ergo cum primo luce,cum primum Sol coeperit illuceſcere. Cum primo luce,veteres maſculino genere dicebbant lucem. Fac te,eodem verbo vtitur quo iamdudum,vt laborem ad lętitiam ſe conuertentis oſtendat,ideſt elabora vt ſis hilaris. Et iſtam Pſal triam vna illuc mecum abſtraham,vide ſingulas syllabas imbutas amaritudine ruſtica,atq; agreſti,nam odium ſignificat. Pſaltria ſequitiam in nomen eius,q̃ delitioſam eſſe oportet, et vna mecum quam cum adoleſcentibus eſſe conueneerat,et illuc ad quem locum Pſaltriam ſecum ire compellit,deinde ne vel in itinere poena ceſſet, cum filio ibo, hinc inquit. Illam vero abſtrahā,nam illic eo animo dixit quo ſupra ibo hinc, et apparet illum quaſi mancipium ducturum puellam,non vt fidicinam. Mecum hinc abſtraham,non abducam,ſed quod eſt ſequentis ab ſtraham. Pugnaueris,magnam rem feceris,ſic

Lucil.

Lucil. Vicimus otium,et magnam pugnauimus pugnam. Eo pacto prorſus illic alligaris filium, hęc cum riſu dicit Mitio,et ligare eſt inijcere alicui vincula,quia vero dicitur alligari ad aliquid ſine quo eſſe non poſſit, ergo ad amicam proprie alligari adoleſcentum dixit amatorem. Prorſus,aut certe, recte,ac vere ſignificat. Vt illam ſerues,ad nitendum illum,hoc eſt non iam

Vt ſtipulam colligat, quod ſub Sole fieri neceſſe eſt. Tam excoctam reddam, atq; atram, et dixit reddam pro faciam,et excoctam ad tenuitatem ſiccati coloris. Atram, ad colorem retulit, et vide q̃ aſpera, quamq; ingrata clauſula ſit, quaſi ſequidici ſenis. finitur oratio. Placet nunc mihi vi. ſa.non contradixit ne rurſus prouocet,timet enim ſuaſor ne lętitia prouocet ad iurgium.. Atq; equidem filium,ſuadet lętitia non,ſed etiam rem ducere cogit inuitum. Derides: fortunatus qui iſtoc animo fies,hoc verbum vultu Demeę ſic profertur, vt ſubriſiſſe videatur inuitus,ſed rurſus. Ego ſentio,amare,ſeuereq; dixit,et ridet qui ſimpliciter ridet,deridet qui cum alterius irriſione et contemptu ridet. Fortunatus qui iſtoc animo fies,non laudantis eſt,quod ait fortunatus, ſed moraliter reprehendēs,vt ſi dicas cum te aliquid cura offenderit, fortunatos ſtultos qui nihil ſentiant, hoc quoq; dicit in Eunu. At ego infelix,neq; ridiculus eſſe,neq; plagas pati poſſum. Iam iam deſino, et hic velut neceſſitatem quęrit imponi ſibi. Et ei rei cui opus eſt, et cui rei credis niſi nuptijs, hoc eſt ludo lętitię, voto, et gaudio nuptiali. Hunc ſumamus diem, non accipiamus, ſed impendamus, et conſumamus, vnde et ſumptum dicimus pecuniam, quę inſumenda eſt.

GVI.

Cum prima luce ibo hinc.Mi.immo de nocte cenſeo.
Hodie modo hilarum fac te.De.& iſtam Pſaltriam
Vna illuc mecum hinc abſtrahab.Mi.pugnaueris.
Eo pacto prorſum illic alligaris filium.
Modo facito,vt illam ſerues.De.ego iſtuc videro,
Atq; illi famillę plena fumi,ac pollinis
Coquendo ſit faxo,& molendo,prꝑter hęc
Meridie ipſo faciam,vt ſtipulam colligat.
Tam excoctam reddam,atq; atrem,q̃ carboſt.Mi.placet.
Nunc mihi videre ſapere,atq; equidem filium,
Tum etiam ſi nolit cogas,vt cum illa vna cubet.De.
Derides? fortunatus qui iſtoc animo ſies
Ego ſentio.Mi.ah,pergis ne?De.iam iam deſino.Mi.
I ergo intro,& cui opus eſt rei,ei rei hilarē hūc ſumamus diē.

PArata &c.In hac ſcęna eſt collatio.i.compa-ratio,ↄgregatio duarum perſonaꝝ,mitis ac ſęui,ſeu terribilis et auſteri. Mi. o Soſtrata. omnia parata ſunt a nobis ita.vt dixi, vbi vis ꝙ ſup.fiant nuptię,qſnam pepulit.i. pulſauit, pcuſ-ſit tam grauiter fores a me.i.fores mea,dicimus enim accepi lr̃as a te, pro accepi tuas lr̃as. De. hei mihi, p̃ dolore nimio ħ diē,qd faciam? qd clamē? aut qd q̄rar.i. cōq̄rar de fratre,cuȝ ego mea indulgentia veniam criminandus O cęlum, o terra,o maria Neptuni.i.maria quibus p̄eſt Neptunus? exclamationes ſunt et inuocationes elementoꝝ, q̄ſi totum mundum accuſet,vel dijs iraſcatur,qui in illis ſunt elementis.Tria aūt elementa tm̄ inuocāt, quę caduca ſunt et inferiora, et ita cęlum capiendum eſt pro aere.Videriq; poteſt diluuium, et interitus rebus optare ita,vt Virgiliano more dicere velit? omnia vel medium fiant mari.Mi.hem,interiectio dolentis,ipſe Demea reſciuit tibi omnem rē.i.totum negocium,totum figmentum de emptione Pſaltrię pro filio,vbi tibi ad nullum refert, vt fieri ſepe ſolet in mihi et tibi, vt En tibi fores crepuerunt,tu mihi ſemper dormis,in talibus locutionibus mihi et tibi,nec ad me, nec ad te, nec ad quēquam referunť.Scilicet.i.certe,nunc clamat id.i.ob illud,qui reſciuit rem omnem.Lites.i.iurgia ſunt paratę ipſi Ctiſ.et mihi etiam,ſuccurrendum eſt.i.oportet ſuccurrere ei filio eius.De. eccus.i.ecce hic cōis corruptela.i.depriuatio,corruptio nr̃oꝝ liberoꝝ,non vnius tm̄,ſed duoꝝ,adeſt.i.i promptu eſt,ſeu palam eſt, vbi cōis dicit quaſi vtrique contingens,et vtrunq; contaminans, ſeu corrū-pens, nam ꝓprie cōe dr̄ de duobus, interdum ēt de pluribus,vt hoc eſt mihi cōe tecum.i.tibi mecū conuenit,vel mihi tecum.Mitio,tandē.i.poſt longam tui vexationem,reprime iracundiam. Ira eſt de cauſa,iracundia de moribus, atq; redi ad te,ħ eſt recollige te,redi ad lenitatem,placa teipſum,et bene redi ad te,q2 ira dr̄ ab eo quod eſt ire,eo ꝙ a ſe eat qui iraſcit,et furit,et ideo qñ placat, aut reſipiſcit ad ſe redire dr̄.De.repſſi.i.compeſcui iracūdiam,redij ad me.i.placatus ſum,mitto.i.omitto. omnia maledicta.i.oīa probra,improperia, iurgia,purmus.i.tractemus,purgemus rem ipſam.i. cauſam ipſius litis,num putare ꝓprie eſt falſa,et infructifera a veris et fertilibus reſecare,vñ arboꝝ purgatores putatores dñr , hic et putamina purgamēta dcā ſunt,ſi qđ ſequit̃ poſtea.i. ne curares &c.Fuit dictum inter nos,et adeo.i.certe, illud ortum eſt.i.pceſſit ex te,ſqui illud dixiſti videlicet,ne ideſt ꝙ tu non curares.i.curę haberes meum filium, neue.i.et ego nō curarē ſup.tuū filiū. reſponde an hoc fuerit dictuȝ necne. Mi. factum eſt.i.illud a me pceſſit dictum non nego . De. cur nunc filius meus potat apđ te?cur recipis meum filiū in domum tuas ad potandum & laſciuiendum?O Mitio cur emis amicam meo filio?Nam qui.i.cur,vel quare, minus.i.non,eſt ęquum.i.non licet,non decet, non eſt iuſtum idem ius eſſe mihi.i. ꝙ habeam idem ius,quod ius ęquum eſt tibi eſſe.i. quod ius tibi licet habere,quaſi peiori conditione ſiȝ ego,q̃ tu ſis, ita ꝙ(vt vult Dona.)ſit textus,naȝ qui minus mihi idem ius ęquum eſt eſſe, quod ęquum eſt tibi, qñ.i.quod dicunt,poſtq̄ ego non curo tuum filium,ne cura i. noli curare meum Mi. non dicis ęquum.i.non dicis qđ ęquum ſit, et iuſtum dicerē.De.non?dicis quod non dico ęquū.Mi.nā quidem.i.certe,hoc verbum.i.hoc dictum, hoc ꝓuerbium,eſt vetus.i.tritum,oīa amicoꝝ eſſe cōia inter ſe.i.eſſe cōicanda vbi opus eſt,qđ ꝓuerbius inter pythagoreos ortum dr̄.De.facete.i.vrbane,illud eſt dictum a te nunc demum iſtęc oratio nata eſt quaſi repentina et ſubito exorta.s. amicorum omnia eſſe cōia,cum videlicet non haberes quid reſpondere poſſes, quaſi videatur eum iam conuictum Demea.Mi.auſculta paucis.i. breui ſermone o Demea niſi eſt moleſtum.i.ſi fiat ſine moleſtia tua,hoc eſt ſi tibi placet, vel cordi eſt, principio,ideſt in primis ſi id quod faciunt filij, vel id quod facio pro filijs ſuppeditando ſumptus,mordet te.ideſt te offēdit,ac lędit,quęſo, ideſt obſecro, et eſt obiurgatorium,facito ſumptum, ideſt impēſam,quam tui filij faciunt, cogites tecum hęc quę ſequuntur, tu olim tollebas.i. educabas, nutriebas illos filios tuos,pro re tua,ideſt ſecundum facultatem tuam , et ſecundum qualitatem tui patrimonij,quod per rem ſępe ſignificatur, ꝙ.i. quia,putabas bona tua ſatis fore, ideſt ſufficientia fore ambobus filus tuis.et tum,ideſt tunc, ſcilicet.i.certe,credidiſti me ducturum ſuiſſe.i.ꝙ ego

Virg. Virg.

ducerem vxorem.nunc obtine.i.habeas.eandē illā
rōnem.i.conſiderationem. antiquam.s.quā prius
hēbas.ↄſerua.i.cuſtodi iam acqſita, q̄re.i.acqre no,
ua,parce,a pco is.i.oībus parcis,vtere modice. fac,
ideſt effice,vt ſup.relinquas illis q̄plurimum bono
rum,ſcilicet.i.quamplurima bona,obtine tibi.i.ha
be tibi iſtanc gloriam,iſtam laudē de tollendis,ē
educandis,ac ditandis filijs tuis.ſine,ideſt patere,p̄,
mitte q̄ ſup.ipſi filij tui vtant̄ mea.i. vtātur meis
rebus,et hoc antiq̄.Dona.legit vtant̄ his rebus.s.q̄
euenire.p̄ter ſpem.i.p̄ter expectationem ē opinio,
nem tuam.nam cum putares me vxorem ductu,
rum,non expectabas a me bona pro filijs. Nihil
decidet.i.diminuet de ſumma rei tuę.s.q.d. nihil
tibi conſtabit,putato id eſſe de lucro quod acceſſe
rit.i.adiunctum vel additum erit.hinc.i. ex meis
bonis.q.d,quod tuis filijs accadet ex me de lucro id
putato,preſertim cum ante putares nihil eē acceſ,
ſurum illis.o De.ſi voles cogitare in animo vere
hęc omnia quę dico,dempſeris.i.demes,moleſtiā,
ideſt diſplicentiam,ē mihi ē tibi et illis filijs.Dem.
mitto.i.omitto,rem.i.pecuniaꝫ,loquor ſup.vel do,
leo,ſeu defleo conſuetudinem ipſoꝝ.i.vel malam
conuerſationem,vel depravatos mores.q.d. non
me mouet pecunię conſumptio quantum morū
depravatio.Mi.nunc Mitio interrumpit ſermonē
Demeę inquiēs.Mane,ideſt tace,noli pergere in eo
quod incepiſti dicere,ſcio.i.intelligo,quod velis di,
cere, ibam iſtuc.i.niſi interrupiſſes meuꝫ ſermonē,
p̄gebam ad illud dicendum,quod dicere te velle in
telligo.o De.multa ſunt ſigna in hoīe,ex quibus ſi
gnis coniectura.i.coniectatio.p̄ſenſio future probi
tatis fit facile,vt ſepe.i.ſicut plerunq̄;,cum.i.quan,
do duo hoīes faciunt idem.i.eandē actionem.poſ,
ſis dicere.i. intelligere,ſcire,ſentire,licet huic facere h̄
impune.i.ſine punitione,et criminatione,et repre,
henſione,et poſſis,dicere nō licet illi facere hoc im,
pune,non hec eſt diuerſitas talis, eo q̄ res quę fit
ab eis ſit diſſimilis,ſed q̄.i.q̄.is qui faciat eam eſt
diſſimilis inquā,quę ſigna p̄dicta inhęrentia hoī,
bus,q̄bus mores futuri poſſunt coniectari,video.i.
ſentio eē in illis filijs tuis,vt.i.ita,q̄ confidaꝫ.i.cer,
tiſſime credam vel ſperem ita fore vt volumus.i.
eos noſtris votis in poſterum ſuis p̄batis moribus
r̄nſuros.Hęc ſunt ſigna,video eos ſapere, video eos
intelligere.i.intelligētes eē quid faciant in rem ſuā
video eos vereri.i.timere in loco.i.vbi ē opus ē cō,
modum,ſeu opportunum.video eos amare inter
ſe.i.mutuo amore ſe proſequi. dicimus eleganter
amamus inter nos, pro amamus nos inter nos,
amatis inter vos,pro amatis vos inter vos, amāt
inter ſe.pro amant ſe inter ſe.video inq̄ eos ſcire.i.
eſſe ſciētes,vel video eos ſcire liberum ingeniū.i.li,
beram naturam ſuaꝫ,video aīum eoꝝ liberū inq̄,
alij hn̄t ſcire ē.i.ſcire licet.i.pōt cognoſcere q̄ſquam
ingenium liberum et aīum.tu reducas.i.reducere
poſſis,et reuocare in bonam viam vitę illos filios,
quo die tu vis.i.quo tp̄e eos velis reuocare,nō ſunt
p̄tinaces in malis.at enim.i.ſed certe,metuas ne.i.
q̄ tū ſint paulo omiſſiores.i.negligentiores,ab re,
ideſt a primo:io conſeruando,et augendo.ſeu ne

ſint tardiores ad ſuam vtilitatem conquirendas.
omiſſus ſa.ſum.inuenit̄ pro negligēti et tardo.q.s.
multa omittit,q̄ facere deberet,timet ergo ne ſint
negligētiores ab re,q̄ potant,amant,et olent vn,
guenta.o mī Demea frater et amice, ſapimus.i.ſa,
piētes ſumus,et intelligimus rectius, ſeu ſentimus
rectius ętate.i p̄ ętatem noſtram ſenectutis.ad oīa
alia.i.ad oēs alias res,p̄terq̄.s.ad auaritiā. Senectus
affert hoībus hoc vnum ſoluꝫ vitium auaritię vꝫ,
q̄ non oēs ſenes ſumus attētiores.i.diligētiores, cu
rioſiores,magis anxij ad rem.i.ad pecuniam con
gerendam,q̄ ſat eſt.i.q̄.eſt ęquum et ſufficiens, q̄d
ſcilicet vt ſint attētiores ad rem.ętas.i.creſcentes an
ni,ſatis acuet.i.incitabit illos,metaphora eſt ſatis
acuet.De.o Mitio vereor ſup.ne.i. q̄.iſtę tuę bonę
rōnes,et iſte tuus aīus ęquus.i.iuſtus ē pius in nos
ſubuertant.i.latenter deflectant, et cōuertant nos.
modo.i.nunc,vel paulo poſt,nimiuꝫ.i.ſupra q̄.ſa,
tis eſt.vel lege ſubuertant.s.deyciant nos a ſeueri,
tate nr̄a,qua vti in filios erat aīus. Alij legunt ne
pro certe vel ualde,nō ſubaudiēdo uereor,ſed poti,
or ſnīa ſuperior eſt.Mi.tace non fiet.i.non ſubuer
teris nimium ut times.iam.i.nunc mitte.i.omitte
iſtęc,q̄ tu times.da te.i.accōmodate mihi i.uolūta
ti meę.hodię.q.d.morē mihi geras hodie tm̄.expor
ge pro exporrige.i.explica frontē,quas ↄtraxiſti tri,
ſtitia.q.d.exhilara te et faciē tuā hodie amore mei.
Demea,ſcilicet.i.certe.tp̄s.i.tp̄is conditio,hoc eſt tp̄s
nuptiaꝝ filij.fert ita.i.ut poſtulat,ut.s.frons expor
rigat̄.faciundum eſt.i.facere neceſſe eſt.Cęterum.i.
ſed.q̄cq̄d faciam hodię ibo cras hinc.i.ex hac urbe,
rus.i in agrum ad op̄andū.ubi rus ponit̄ aduer,
bialr̄.et ibo cū filio.et q̄dem cū primo luci.i.cum Lucus
primū (ut Gellius ait)dilucnlabit,uel cum primū
ſol cepit illuceſcere.Veteres dicebant lucus lucus lu
cui q̄rtę declinationis et maſculini gn̄is pro luce.
lucem ipſam pro ſole ponentes.Ergo cum primo
luci.i.cum primum cępit ſol luceſcere.Mi.immo,
ideſt ſed.cenſeo q̄ ſup.eas rus de nocte.q.d.nō im,
pediam qn eas et noctu.dummō hunc diem lętū
tranſigamus.mō.i. tm̄modo, hodie fac.i.exhibe.te
hilarem.i.uultuoſum,lętabundum.Demea.ē ego
abſtraham.i.cum aſperitate,ſeu acerbitate abducā,
hinc.i.ex hac urbe.illuc.i.rus.una.i.ſimul mecum.
Mi.pugnaueris.i.rem magnam feceris.Sic Lucil. Lucil.
Vicimus otium,et magnaꝫ pugnauimus pugnā,
eo pacto.i.eo modo.illam abducendo tecum. Alli,
garis.i.alligabis,coniunctiuum pro indicatiuo,
prorſum.i. oīno,uel recte,certe,uere,filiū tuū illic,
ideſt ruri cum pſaltria aderit.Ligare.i.alicui uin
cula inijcere,ſed aliquis dr̄ alligari ad aliquid ſine
quo eſſe non p̄t,ut amator ad amicam. Modo.i.
tm̄mō.facito.i.efficito,ut ſerues illam.s. Pſaltriaꝫ.
Nā illā ſeruando,filiū quoq̄; retinebis.De.ego uide,
ro iſtud.i. (quod dici ſolet) dimitte mihi facere de
hoc.s.ut illam ſeruem.Itē (q̄d dici ſolet inepte) Re
fer te mihi de hoc,ſicut dicimus tu uideris, ubi di
ci ſolet,ego me refero tibi .Atque illi Pſaltrię faxo,
ideſt faciam q̄ ſupple ſit plena fauillę.i.ſcintillę ex
tinctę ē deſertę ab igne,et q̄ ſit plena fumi coquē,
do panes.s.uel fruges torrēdo ut molant̄.Ad faxo

ſriquàm vt ipſa ſit plena pollinis.i. farinę tenuis et minutę.q̄ volitat ex mola cū molitur, quam ruſtici famā farinam vocant,q̄ farinula et molitores,ſiue piſtores ſunt toti obruti ē candidati. Faciā ergo vt ſit talis molendo.i.pinſendo,frangēdo fruges mola.p̄ter hęc.i.vltra iſta q̄ dixi.faciam vt colligat ſtipulā.i.culmū ſegetum in ipſo meridie, q̄ſi in ipſo fernore et eſtu ſolis, quo vz tpe ſol ē vehementi or.ego reddā.i.efficiā ipſam. taz i.tm̄. excoctam.i.tm̄ a ſole deſiccataz, atq; atraz.i. nigram p̄pter fernores. q̄ ideſt quantum.

de merito iraſci pōt poſtponet, et fiet mitis.Ipſam rem.i.veritatem. Mō incipit.Dcm̄ etc.ē q: ex te ortum eſt, iō tu maxime non debuiſſes in primis violaſſe.Rn̄de mihi de hac re.Facete dixiſti deriſorie.Tu dicis verus,ſed certe modo comiter eā inueniſti.Principio ſi id mordet te.s. ſumptus, qm̄ faſi.q̄ſo hoc cogita p̄ re tua.s.ſecundū q̄titatez pecunię tue, et ita pro re tua, qd tu putabas.i. intendebas eos ita p̄tinere ne diſpergerent rem tuane quatenus ſufficeret ex illis poſt mortē tuā p̄terea nō ſperabas q̄ mea heręditas ad te

Tetrametri.

DEMEA.

NVNQVAM ita quiſquaз bene ſubducta ratione ad vitam fuit,
Quin res,ętas,vſus ſemper aliquid adportet noui,
Aliquid moneat,vt illa,quę te ſcire credas,neſcias,
Et quę tibi putaris prima in experiundo repudies,
Quod mihi nūc euenit,nā ego vitā durā, quā vixi vſq; adhuc,
Prope iam excurſo ſpatio,mitto,id quam ob rē re ipſa repperi
FACILITATE,nihil homini eſſe melius,neq; clementia.
Id eſſe verum ex me,atq; ex fratre,cui vis facileſt noſcere.
Ille ſuam ſemper egit vitam in otio,in conuiuijs.
Clemens,placidus,nulli lędere os,arridere omnibus.

carbo eſt excoctus et ater. Mi.nunc placet mihi videre.i.delector cum video ſapere.i.ſapiētes hoīes eē, h̄ eſt cum video ſapiētiā a te exerceri.atq; ēt tum.i. tunc,cogitas filium,vt cubet vna cum ea Pſaltria ēt ſi nolit.De.derides.Ridere dr̄,q ſimpliciter ridet. deridet vero q cum alterius irriſione et contēptu ridet.ego ſentio.i.ego p̄cipio q̄ ſup. es fortunatus, ideſt felix,qui ſis iſto aīo.i.q habes iſtum aīuз, quē habes.Ita ſolemus dicere cum cura nos offendit. Fortunatos eē ſtultos qui nihil ſentiant. Mi.pergis ne.i.p̄cedis ne in tuis iurgijs,et in tua triſtitia. De.iamiam.i.nūcnunc.deſino.i.ceſſo,deſiſto verba iniucunda dicere.Mitio.perge.i.vade itro.i. in domum,ē ſumamus.i.impēdamus, ɔſumamus, vn̄ ē ſumptum dicimus pecuniam q̄ inſumenda eſt. Sumamus ergo hūc diē hilarem ei rei.i.ludo lętitię,voto,gaudio nuptiali,cui rei opus eſt diē inſumi.s.vel cui eſt i.licet ſumere inq̄ hunc diem.

Sumamus

SER.

PArata.Oblata cauſa,quę ſe duritia ſua a filio deuiari et hr̄i odio p̄ſentiat,inducitur Mitio qui eum ſua lenitate demulceat,habet autez occaſionem illi obuiandi Mitio.Nam q: promiſit Soſtratam ſe dictuꝝ Aeſchino,poſtq̄ cum allocutus eſt reuertitur,vt nunciet Soſtratę Aeſchinum, et alia oīa fere parata ad nuptias.Demea autez furibundus,q: Ctheſipho reparat de domo p̄ſilebat iratus.hem.t.i.veh tibi paratę ſunt lites in Cthe Iō ſuccurrendum eſt ei.Eccum Mitionē. Ad te redi.i. ad rōnem,q: es extra te per iracundiam. Rep̄ſſi.iā accedit ad lenitatem,qd p hoc ſig̃atur,q: cum ſuperius vltra modū et de nihilo cauſaret,iam illā nimietatem ſęuitię dimittit,et ad hoc,de quo merito incuſare eum p̄t.Et ſic pōt videri, q ēt illud vn

et eos rediret q: eum cre.etc.Scз,eſt aduerbiū affirmandi.Et cum olim hoc intēderes, nūc illud ideз facias.et hoc eſt,q̄re etc.Et obtine vbi iſtam gloriā. q.d.iactare te potes,q̄ de alieno marſupio voluūtates filioꝝ adimpleuiſti.hanc.s.gliam.Sine etc.Et p̄ter hoc q̄ illis ſuppedito ſumptus ſi aliqd i hęreditatem illis relinq̄.id depu.etc.li dicit hinc.i. ex meo cenſu.Cum Mitio videat illum ire recta via, p̄ueniт verba eius dicens.Scio etc. ita p̄t fieri coniectura,ut ſępe poſſis dicere,cum duo fa.idem hoc licet fa.etc.Quę ergo aſſumptio,Sapere naturaliter.Intelligere dicta ab alijs.Scire eſt.i.licet ſcire.Ing.i.intellectum illoꝝ eē liberꝝ,atq; aīum.i.voluntatē.Ita vt redij,quo tpe vis ēc.At.n.diceret Demea verum eſt,q̄ a meretricibus,et a magnis vitijs poſſent retrahi,ſed a prodigalitate nunquam ad hoc reſpondet.omiſſiores,ideſt negligentiores, ne ſubuertant nos a veritate, ideſt decipiant, ne dicas prohiberi.Ita pugnaueris,ideſt vinces.antecedens pro cōſequenti,quia pugna propter victoriam fit. Ego iſtęc video, hic reſpondet ad hoc quod ille dixerat illam ſerues, poſtea redit ad inceptum.abſtraham ad rus. Atque illic.ideſt in rure.pollinis,ideſt farinę,vt omnibus cum cauſa turpi, et ſic habebit illam odio.Ideo ita eam diſplicabilem ei faciam q̄ derides dicendo, q̄ ſic alligabo filium meum ſi eam abduxero mecum . Iſtoc.a.s. tam patienti quod ego ſentio. pergis ne iraſci, iraſcebatur Demea de hoc q̄ et mitio eum deſiderat, vbi dixit eo pacto et cętera.

NVnquam ita quiſquam bene ſubducta ratione. In hac ſcęna exemplum inducitur hoīum,qui virtutum tędio deſerunt ob cō

DONA.

ſumptum eius, quod apud omnes ſęuum eſſe vitioſum ſit, et adeo fauet Teren. clementioribus, ac mitisſimis patribus, hunc quoq; adducat ad ſententiam Mitionis; non tamen hoc ſentientem ꝙ ita fieri opꝰ, ſed q: ita res cogat. Vult. n. nālem in eſſe veris patribus acrimoniam, ſed eam ſemper inuidioſam eē adoleſcentibus.

plexus eſt, ideſt nullum preſentem lędere, et uide quam gręce a nominibus verba trāanſeant.

Clemens, placidus, clemens eſt circa recte agentes, placidus etiam circa delinquentes, et clementis eſt nulli lędere os, placidi arridere omnibus, et clemens animo placidus vultu.

Bene ſubducta ratiōe, bñ diſpoſita, bene computata. Ducere eſt digitis computare, ſeducere eſt ques apud alium et palā deducere, ſed ſubducere ē apud ſeipꝫ et ſecreto d ducere, quo magis i v̇bo iſto maioris attentionis ē diligentię ſignum eſt.

pucare

Sibi vixit, ſibi ſumptum fecit, omnes bene dicunt, amant,
Ego ille agreſtis, ſęuus, triſtis, parcus, truculentus, tenax,
Duxi vxorem, quam ibi miſeriam vidi? nati filij
Alia cura, porro autem dum ſtudeo illis, vt q̄ plurimum
Facerem, contriui in quęrundo vitam, atq; ętatem meam,
Nunc exacta ętate, hoc fructi pro labore ab his fero
Odium, ille alter ſine labore patria potitur commoda.
Illum amant, me fugitant, illi credunt conſilia omnia.
Illum diligunt, apud illum ſunt ambo, ego deſertus ſum.
Illum vt viuat optant, meam autem morteꝫ expectāt, ſcilicet
Ita eos meo labore eductos maxumo, hic fecit ſuos
Paulo ſumptu, miſeriā oēm ego capio, hic potitur gaudia.
Age age, nunc experiamur contra hęc quid ego poſſiem
Blande dicere, aut benigne facere, quando eo prouocat.
Ego quoq; a meis me amari, et magnipendi poſtulo.
Si id fit dando, atq; obſequendo, non poſterioris feram,
Deerit, id mea minime refert, qui ſum natu maxumus.

Et nulli lędere os adeo, vt nulli ſceptri ſtē faciat, ē hęc ē figura, cū recurrimus p ea, q̄ diximus oia repetita ſunt.

Ego ille agreſtis, bene addidit ille, quaſi iam nouus in hoc ipſo ꝙ ſeuus, atque agreſtis, et ſęuus factus eſt.

Triſtis, animo.

Quin res, quin modo cur non ſignificat. Quin res, ętas, vſus, tria poſuit ex quibus res pro experientia ponitur, et hoc dicit ſe eē mutatum, nam mox dicit. Re ipſa repperi facilitate, nihil eē homini melius, nec clementia. Aliquid moneat, sylepſis eſt per caſus, et ſubauditur enim quem. Quę tibi putaris prima, vt alias eligenda, quę et primo loco ponenda, ac per hoc optima. Vitam duram cum vixi, archaismos, vt Lucilius, Magnam pugnauimus pugnam.

Lucilius

Nam ego vitam duraꝫ, quam vixi vſq; adhuc, prius dixit quid faciat, q̄ cur faciat. Prope iam excurſo ſpatio. i. ad calcem miſſo propter ipſos decurſus. metasq; viuēdi. et eſt metaphora ſumpta a curſoribus. Excurſo ſpatio. i. in ſumma ſenectute. Id quamobrem re ipſa. r quia ſecum loquit, ideo multa reticet, et deeſt faciam, et ſi quis quęrat et dicat facilitatem, iam facilem ſe infert. Inter facilitatem et clementiam hoc intereſt; facilis. n. cuius ira cito ſoluitur, clemens qui non iraſcitur. Ille ſuam ſemper egit vitam, hic iam quaſi comparatiua qualitas inducitur de vtroq;, et vt ille in initio fabulę locutus eſt, ſic hic in fine loquitur. Clemens. placidus, nulli lędere, mira varietas et in locis, et in partibus orationis, et clemens eſt qui ſoluit mentem ſuam, nec eam uexat iraſcēdo. Nulli lędere os, arridere omnibus uoluptatis affectus eſt duplex, aut enim ex quiete uoluptas eſt, aut ex aliquo actu, ergo hic utrunq; com

Truculentus, vultu, et aliter dici poteſt vt triſtis ſit qui dolet, truculentus qui terret, et ideo auxeſis mira per iſta decurrit. Duxi vxorem, pendet duxi vxorem ſed etiam cum magno ſignificatu addendum eſt, maiore enī pondere ſubtrahitur coniunctio, nam duxi etiaꝫ vxorem dicendum fuit. Quam ibi miſeriam non vidi, ibi, inquit, quaſi vxor locus ſit, et hoc ſine coniunctione, vti mala q̄ enumerat multa videantur.

Alia cura, non altera. Patria potitur cōmoda, accuſatiuo caſu extulit, quod nos ablatiuo dicimus, ideſt patrio potitur commodo. Accius in Clytemneſtra, Seras potiuntur plagas. Illum diligunt, apud illum ſunt ambo, ego deſertus ſum, hic oſtendit Terenti. verum patrem et moleſtiorem, et odioſum eſſe magis adoleſcentibus. Illum vt viuat optant, sylepſis, nam ſic veteres loquebantur, nos vero dicimus, Illi optant, non illum optant. Illum, Mitionem. Nunc experiamur, magis comice pluraliter experiamur dixit, quam ſi diceret experiar. Quando huc prouocat, non addidit quis, ſed intelligimus Mitionem ſignificari. Si id fit dando, aut obſequendo, bene naturam ſecutus eſt, qui artem ignorat putans agi veris omnia deberi, non agi dando et obſequendo. Si id fit, ideſt iam a liberis ſi magnipendor. Non poſterioris feram, ſubauditur partes, aut non parui faciā, ideſt

non vincor a Mitione, ē translatio eſt a partibus hiſtrionum in fabula. Non poſterioris feram, primus in eo ero, inquit, in dando, atq; obſequendo. Deerit, id mea minime refert, vide remanere in Demea non penitus eiectā ſecuritatem. Ne abeas longius, hic oſtendit poeta q̄ abſurde blandus conet̄ eſſe, q̄ non ſoleat, et q̄ modica ſit repentina largitas, vbi animus a parcitate nimia i cōtrarium vitium profuſiones excurrerit.

CVI. Nunquam quisq̄ ⁊c. In hac ſcena exemplus inducit̄ hominum, qui virtutem tedio deſerunt ob contemptum eius, q apud oēs ſeuium eſſe vitioſum ſit, ē adeo fauet Teren. clementioribus, ac mitisſimis patribus vt hunc quoq; adducat ad ſententiam Mitionis, non tamen hoc ſentientē, q ita fieri oportet, ſed q ita res cogat, vult enim naturalem ineſſe veris patribus acrimoniam, ſed eam ſemper inuidioſam adoleſcentibus. De. ſolus hic loquit̄ in tota ſcena. Nunq̄ qsq̄ fuit ratione ita bene ſubducta. i. nunq̄ aliquis habuit menſuram, viam, modum ita diſpoſitū, cōputatum, et quaſi (vt ita dicam) calculatum, ad vitam. i. ad viuendum, ſeu ad vitam degendam. Ducere eſt digitis cōputare, ſeducere eſt quē apud alium et palam deducere, ſed ſubducere eſt apd ſe ipſum et ſecreto deducere, quod magis in verbo maioris attentionis et diligentie ſignum eſt. Nūquā ergo qsq̄ habuit rōnem ita bene diſpoſitam ad viuendum, qn. i. q non, res. i. experientia, etas. i. etatis pcō, vſus. i. exercitatio i modo viuendi, apportet. i. afferat ſemp aliqd noui, qd prius erat ignotū et, qn inq̄ res, etas vſus, moneat. i. e doceat ſemper aliqd, vt ita q neſcias illa que credas te ſcire, et vt repudies. i. recuſes, reijcias, in experiundo. i. i exercendo, in pbando re ipſa, ea que putaris. i. putaueris eſſe tibi prima. i. pcipue, eligenda, primo loco ponenda, ac per hec optima, quod vz, neſcire que credebam, ſcire repudiare que prima mihi putabam, euenit mihi nunc. Nam ego mitto. i. omitto, vitam duram. i. plenam acrimonie, aſperam, incultam ſpatio. i. curſu vite mee, pe. i. fere, iam excurſo. i. traducto et ad calcem miſſo pter iſtos decurſus, metasq; viuēdi, et eſt metaphora a curſoribus, qui in ſpatio currunt ad certas metas. Ergo excurſo ſpatio. i. in ſumma ſenectute, omitto ergo vitam in ipſa ſenectute, quam. s. vitam vixi vsq; adhuc. i. hucusq̄ de, hactenus, vsq; ad hoc tempus. Dicimus viuo vitam, vt pugno pugnam, certo certamen. Et enim (vt ait Dona.) Demea hic ſecum loquitur, ideo multa reticet vt hic id, q̄obrē ſic intellige, vt vult Dona. ſubaudiendo et ſiquis querat, quāobrem. i. quare faciam ſup. id. i. dimittam priſtinam vitam rñdendo ſup. q repperi. i. dephendi re ipſa. i. ipſo affectu, et ipſa experientia nihil eſſe melius hoī, facilitate. i. benignitate neq; clementia. i. inirascentia, quo verbo vtit̄ Gellius facilis ſic differt a clemente, nam facilis eſt cuius ira cito ſoluit̄, clemens qui non iraſcit̄, facile eſt cui uis. i. cuilibet, noſcere. i. eſſe verū, videlicet nihil eſſe melius facilitate et clementia, ex me et fratre. i. ex cōſideratione et comparatione mei et fratris

Facilis ē clemens

Mitionis, ille frater ſemper egit vitam. i. traduxit tps vite, in otio. i. tranquillitate, in ſecuritate, i pace, in vacatione a labore, egit ēt vitā in cōuiuijs. i. in ſodalitatibus viuendo cum equalibus ſuis, ſeu gregalibus, vt Ciceroniano verbo vtar, egit inquā vitam ipſe clemens. i. quaſi colens mentem, neq; eam vexans iraſcendo. Placidus. i. tranquillus, ſed clemens eſt circa recte agentes. Placidus ēt circa delinquentes. Item clemens aīo, placidus vultu. Clemens ergo nulli ledere os. i. nullum pñtem offendere, qd fit cum verbum aliquod moleſtum pñtibus pdit ex pectore. Cum. n. aliqs pñs moleſtia ſermonis afficit̄, tunc os. i. facies, vultus offendit̄, ſeu ledit̄, quod ſatis patet, nam ſi eo ſermone pungatur, ſtatis os eius rubore perfundi cernit̄, quod illi moleſtam affert paſſionem, clemens aūt ē nulli eo modo os ledere, egit inq̄ vitam placidus arridere oībus. i. paratus, ſeu diſpoſitus, et pacatus ad arridendum oībus qbuſcunq; illi ē viuendū. Arridemus alicui cum riſu noſtro illi benignitatē noſtram, ſeu fauorem, aut cōſenſum oſtendimus, aut deniq; beneuolentiam. He aūt ſtructure, clemens, nulli ledere os. i. ad nulli ledendum os, et placidus arridere. i. ad arridendum ſunt ſimiles illis. Et cantare pares, et rñdere parati. i. pares ad cantandum et pares ad rñdēdum, niſi qs velit cape ledere p ledebat, aut arridere pro arridebat. Dicit etiam Dona. nulli ledere os ita intelligi, vt nulli ſe ctriſtem faciat, ſed oībus arrideat. Ipſe frater vixit ſibi. i. vixit pro ſe morem gerendo ſibi, neq; ſe excruciādo. Aut vixit ſibi non ducendo vxorem, ad cuius nutum viueret, ſumptum fecit ſibi. i. ſumptuoſus fuit cum amicis, laute familiariter, et ſodaliter viuēdo, ſi dicere fas ſit, omnes bñdicunt. i. bene loquuntur de eo, oēs amant eum. Ego exiſtens ille, vt Virgi. Ille ego qui quondam ⁊c. ille dixit quaſi iam ex ſeuitia et aſperitate notus, ego ille agreſtis. i. inurbanus ſermone et incultus. ſeuus. i. ferus, crudelis, triſtis. i. meſtus, ſeuerus, auſterus, parcus. i. parcus in ſumptu faciendo. truculentus. i. terribilis ipſo aſpectu. Triſtis. n. dr̄ animo truculentus vultu. Vel triſtis q dolet, truculentus q terret. Ego inq̄ ille tenax. i. nimis tenens ea que largiri deberem, et mihi et alijs, duxi vxorem vbi frater celebs vixit, quam miſeriā non vidi. i. non ſenſi, ibi. i. coniugio. Nam nati ſunt filij duo. s. Cteſipho et Aeſchi. exiſtentes alia cura. i. alia ſolicitudo mihi allata, alia inq̄ a multis alijs curis, q dixit. Quas ibi miſeriam non vidi. Porro aūt. i. ſed certe, aut deinde, dum. i. q̄diu, ſtudeo. i. do operam, laboro vt facerem. i. accumularem illis natis q̄plurimū bonorum. s. i q̄plurimas fortunas, et q̄plurima fortune bona. Contriui. i. cōſumpſi vitam, atq; etatem meā in querendo. i. in acquirendo illis diuitias. Nunc etate mea exacta. i. confecta, finita, abſoluta, fero. i. reporto, hoc fructi. i. hunc fructum pro labore meo ab his filijs. s. odium, q me odio pſequunt̄. Fructi dixit in genitiuo vetuſte pro fructus, ſicut inueniunt̄ apud uetuſtos tumulti pro tumultus, ſenati pro ſenatus, et ita de alijs oībus nominibus quarte iflexionis haberi pōt. Ille alter. s. Mitio frater, pone

Gregales

ter, potit̃ cõmoda patria, a patrius patria patrium denominatiuo a patre.i.delectat̃ cõmodis, et fructibus, ſeu delectationibus, qbus frui ſolent ſilicet patres in ſuis liberis, in qua oratione potior iungit̃ accuſatiuo venuſte, cum iũgi ſoleat, aut ablatiuo, aut genitiuo. Deinde ſubdit illa cõmoda qbus potitur Mitio. Filij mei amant illũ, fugitãt me idest frequẽter fugiunt ipſi credũt.i. cõmittũt impartiũt, cõicant illi Mitio. omnia conſilia.i oia arcana, propoſita, decreta, deliberationes ſuas. Diligunt illum fratrem, ſunt ambo apud illum fratrem, ego ſum deſertus.i. derelictus ab his tanq̃ contemptui habitus, optant illum fratrem, vt viuat.i. optant vt ille frater viuat, modus dicendi vetuſ eſt. Autem.i.ſcil.i. expectant.i. optant. Vt expectate venis, mortem meam. ſcilicet.i. certe, hic frater fecit eos filios ita eductos pro educatos, et nutritos maximo meo labore. fecit ita ſuos paululo ſumptu.i. parua impenſa, ego capio omnium miſeriam, hic frater potitur gaudia, hic iterum accuſatiuo iungit̃, potit̃.i. fruitur gaudijs. et delectationibus ex beneuolentia filiorum procedentibus, age age adhortatur ſeipſum ad imitandos mores fratris benignos, nunc experiamur pro experiar.i. faciam periculum contra hoc.i. contra auſteritatẽ, ac duriciam meam, et terribiles mores meos, vel contra hęc quę facit frater, vt filij mei me ament potius q̃ illum. Vel ſic, nunc contra.i. ediuerſo, viciſſim, vt ſit aduerbium, experiamur hęc quę ſequũtur, videlicet quid poſſim dicere blande.i. leniter, aut quid poſſis facere benigne.i. liberaliter, vel manſuete, quando.i. q̃, et, quod dicunt, poſtq̃ ipſe frater prouocat.i. incitat, me eo, aduerbium ad locum.i. ad id experiendum, videlicet qd dicere blande, aut benigne facere poſſim, quoq;.i. etiam. poſtulo me amari a meis filijs.s. et magnipendi.i. magnifieri.i magni ęſtimari, et, quod barbare dicunt, multum appretiari. Si id.i. vt amer, et magnifiam, fit.i. efficit̃, dando.i. largiendo illis, et obſequendo.i. cõplacendo, indulgendo, morem gerendo illis, poſthac.i. amodo, poſt hoc tempus, non feram.i. non agam, vel patiar, aut non geram partes ſup. poſteriores.i. meum officium in eos ab alio non vincetur, alij habent poſterioris, et tunc ſic intellige. Nõ feram partes.i officia poſterioris, hoc eſt non fungar officio minoris et ſequentis alium, tanquam ab eo victi. q.d. non vincar a Mitio dando et obſequendo, ſed in ea re primus ero, non poſterioris

Partes ferre poſteriores

Trimetri.

SYRVS. DEMEA.

HEus Demea, rogat frater ne abeas longius. De. Quis homo? o Syre noſter, ſalue, qd fit? quid agit̃? Sy. Recte. De. optumeſt, iam nunc hęc tria primũ addidi
Prętor naturam, o noſter, quid fit? quid agitur?
Seruom haud illiberalem prębes te, & tibi
Lubens bene faxim. Sy. gratiam habeo. De. atqui Syre
Hoc verumſt, & ipſa re experiere prope diem.

munere fungens. Eſt.n. tranſlatio ſumpta a partibus hiſtrionum in fabula. Deinde ſubdit, tñ aliqd habes ſeueritatis, quaſi ſeueritas non ſit penitus exomita, id quod ſequit̃ deerit.i. deficiet in hac benignitate quam ſuſcipio.s. quod minime.i. nõ, refert mea.i. quod non ſpectat ad me, non me decet ita.s. õmitte re me, vt obſequar & blãdiar natis pſertĩ.q s. ego, refert̃ enim ad mea, quantum ad intellectũ primitiui, ſuę maximus natu.i. ſus ſenior ipſo Mitiõe, vel q ſum maximus natu ſine comparatione.i. qui iam annoſus ſeu annis admodum confectus. Vel ſic poteſt intelligi. Deerit.i. erit defectus in hac re quã ſuſcipio, cum ab ea ſim nimis alienus natura mea. Verũ nõ curo, q̃ non erit qui me arguat et reprehendat, cum ſim maximus natu. Sic ergo aſtrue, deerit.i. erit defectus in hac mutatione rationis vitę. Id defectus quod erit minime refert mea.i. ad me nõ ſpectat, non vergit in dedecus meum, nihil curo, nullatenus intereſt mea, qui ſum maximus natu.

ILlud ad finem ſcęnę. Deerit id mea minime refert. Sic intelligo vt Demea ſibi obiecerit. q.d. fortaſſe dicet mihi aliquis, ſi dare et obſequi pgis Demea, deerit tibi facultas et poteſtas, vel certe deerit.i. non ſatis erit tibi, quia res tua diminuetur nimium. Ad hoc reſpondet Demea. Id mea minime refert, an.s. multę mihi ſint opes, an paucę, qpp q ſum maximus natu, et ita pauciſſimis egeã. ASC.

NVnq̃. Quia Demea hinc cõmotus pp filius cuius odium per duriciam ſuã incurrerat, hinc pp perſuaſiones fratris aliq̃tulum deflexus, deliberat apud ſe duriciam priſcã ſe oino depoſiturũ. Et pmittit multas rõnes prius, quare duricia ſit deponenda, ſubducta.s.a vitijs.i. bene inſtituta, q̃ qui ad ſtatum bone vitę ſe vult cõfirmare, oportet vt a vitijs ſubducat.i. retrahat ſe. Res.i. impedimenta rerũ, ętas.i. diuturnitas tpis, ſicut in De. vſus vitę ſicut in Mi. poteſt videri, q̃ cum ipſe hẽat talem vſum vitę ſuę, vt ab oibus diligat̃, hoc ipm Demeę aliqd noui apportabat, vt duriciã dimitteret, nulli lędere.i. nulli lęſiones inferebat. Eo.i. ad lenẽ vitã me puocat frater, vel res poſteriores. s. ptes dilectiõis, natu maior, et iõ nõ diu victurus. SER.

HEus De. ro.s.n.h.l. Vt apparet iã edormiuit crapulã Syrus, et ſatis moral̃r dixit frater, nec addidit tuus, deeſt tuus. O Syre nr̃, ſalue, qd fit? iã non hęc blanda, ſed dura ſunt, nã ſalue dixit ei, non ſolũ quẽ ſępe viderit, ſed cum quo DON A

Eiuſdem rationis.

Geta. DEMEA.

HEra ego hinc ad hos prouiſam,q̃ mox virginem
Accerſant,ſed eccum Demeam,ſaluos ſies. De.
Oh,qui vocare? Ge. Geta. De. Geta,maximi
Pretij eſſe te hominem iudicaui animo meo hodie.
Nam is mihi eſt profecto ſeruus ſpectatus ſatis,
Cui dominus cureſt,ita vt tibi ſenſi Geta.
Et tibi ob eam rem,ſiquid vſus venerit,
Lubens bene faxim,meditor eſſe affabilis,
Et bene procedit. Ge. bonus es,cum hęc exiſtumas. De.
Paulatim plebem primulum facio meam.

totiens litigauerit,et quid ſit,et qđ agitur interrogat, cum ſciat hic q̃ i ſpernat actus eius, bene rñdet,hę enim interrogationes de ſalute,atq; incolumitate eius ſunt qui interrogat. Hęc tria, deeſt verba. Pręter naturam, dixit,quaſi diceret,pręter ꝯſuetudinem. Optime eſt, iam iã nunc hęc tria primũ addidi Pręter nãm,o nr̃, qđ fit?quid agit? h expreſſius dictum eſt. Seruum hunc liberalem,diu ra et iporꝉuna repēte cõmutatio ex tãta vituperatiõe in laudem Syri oſtēdit ꝯtra nãm ſui nũ Demeam.

Prębere ſe

Prębes te.i.te oñdis factis ꝓbans. Et tibi lubens bene faxim,et bñ ad quã rem adiectum eſt,an et bñ hoc addidit. Quis.n. credat tam ſubitis poſt ſeuitiã blandimentis, niſi factis quęq; vera oſtendanť. Et.t.l.b.s. et additum eſt vt oſtēdat hanc eſſe sñiam,non ſolum te laudo, ſed etiã iuuo,illud dicendo,hoc faciendo. Et tibi.l.b.f. pt hoc et ſic intelligi,Bene tibi faxim et lubens,multi enim bene,ſed non ex aĩo faciunt, oĩa ergo addidit quę placidũ oſtendant ipm, atq; clementem.

Atqui Syre,atq abundat per parelcon. Syre, aſſeueratio eſt non credentis. Hoc verũ eſt,quaſi falſum fuerit illud qđ obiurgabat, et hoc ſit verũ qđ nunc dicit. Propediem, nam ꝓpediem aduerbiũ eſt temporis, vt ſi diceret cito.

Propediẽ

SVI.

HEus Demea ⁊c. Hic oſtendit poeta q̃ abſurde blandus coneť eſſe q non ſoleat,et q̃ immodica ſit repentina largitas,vbi animus a parcitate nimia in ꝯtrarium vitium ꝓfuſionis excurrerit. Apparet aũt Syrũ iam crapulã edormiuiſſe. Sy. Heus aduerbium vocandi,o Demea frater tuus.s. Mitio rogat ne.i q̃ non abeas.i. diſcedas longius,et qđ dici ſolet,q̃ nõ elonges te. De. qs ẽ ſup. homo q me vocat,deinde viſo ſeruo inqt o Sy. ſalue.qđ ſit?qđ agitur? Sy. recte fit,recte agiť.i. bene ſe res hñt,et(quod dicunt)totum bene vadit. inepte, ſane,et abſurde. De. optime eſt.i. optime res ſe hñ.iã nunc addidi primum.i. in primis hęc tria verba quę ſequuntur,pręter naturam.i. pręter conſuetudinem meam Nam ſemper ante hac fui ſeuerus et īmanſuetus. Subdit illa tria verba, quę pręter naturam dixit.s. o noſter, eſt primum verbum, quid fit?ſecundum.qđ agitur?tertium. Prębes.i pręſtas,exhibes te ſeruum haud illiberalem.i.nõ improbum,immo equum,iuſtum,ac bonum. Nam Nam illiberalis eſt bonus,et bene faxim.i. bene faciam tibi,lubens.i.bono aĩo. Inueniť etiam faxim pro feceris,vt teſtatur Nonius. Sy. Habeo gratias.i. pro beneuolentia tua ſum tibi deuinctus,hinc obligatus. De. atq.i.ſed certe.o Syre, hoc quod dico me tibi benefacturum eſt verum,et experiere.i. probabis re ipſa.i. pro effectu,propediem, ideſt cito, breui tempore, quaſi iã ꝓpe ſit dies.

Illiberalis

Faxim

Atqui

HEus Fcã odi benatiõe lenitans ecce effectus, qz ꝑus ſe oſtēdit lenes in ſeruos, poſtea i iuuenes. Syrus autem hac occaſiõe tõuenit,quia Mi. timēs ne frater deſiperet a promiſſo mittit poſt eũ Syrum qui reuocat, optime eſt.i. modo dixi, hoc ſecum exaltat vocem ſer.⁊c.

SER.

HEra ego hinc ad hos prouiſam. Ad hos Mitio.et Æſch.s. prouiſo duas res ſignificat ꝓcedo,et video. Sed ec. hoc apud ſe. O q̃ u.hac interiectione vtimur vbi ex interuallo notos videmus. O q̃.u.poſt hoc noĩe vocaturus nõ habuit qđ diceret,et ideo ſubiecit q̃ vocare. Virg. O q̃ te memorem virgo,nãq; haud tibi vultus Mortalis o Dea certe,an Phoebi ſoror,an nympharũ ſanguinis vna. Moris eſt aũt inferiorem ꝓprio noĩe vocari,ſi blandiri velis,ſed hic noĩs oblitus dũ dubitat,et ingrit,inhęſit ꝓnomini. Animo meo, hoc eſt ſm̃ animi mei ſententiam, et quantũ ad animum pertinet. Nã is mihi eſt ꝓfecto ſeruus, in hoc laudando,qz non laborat, ſubiecit ſpecialr merita eius,aut(vt exiſtimo) nihil habuit qđ diceret,niſi laudem ſine vllius facti mentione. Mihi.i.q̃tum ad iudicium meum ꝑtinet. Cui dñs curę eſt,cum hic dña hẽat dñium dixit,qz ꝑualet maſculinum. Virg. Deſcendo hac ducente deo flãmas inter et hoſtis Expedior,et ꝑterea sñia generalis inducit,cum nullum ſpecialr dñium ſigt. Ita vt tibi ſenſi Geta,maximum delinimentum infert eum noĩe vocans,qđ tñ ſuperioribus eſt,et vide q̃ grate,poſtq̃ ipſe dixit, nomine appellauit Getam.

DONA.

VIRG.

Virg.

Et tibi ob eam rem, ſi quid vſus euenerit,et tibi ſi qđ,vtrum queãdmodum alijs, aut queãdmodũ Syro. Et tibi ob eam rem, ſi quid vſus euenerit, defectus qdam ruſtici eſt, ꝑter nãm blandientis cogi dicta repetere ſine gratia, hę autem promiſſiones ad hoc pręmittũtur,vt cum in ſubiectis agi a Demea huiuſmodi res cœpit,non ſit abſurdus ſpectatoribus Demeam tam cito eſſe mutatum. Meditor eſſe affabilis, ſic hoc locutus, vt

Illud ſupiit iam nunc tria hęc addidi pręter natu ram, o noſter ſal.q.f.q.a. Paulatim plebem mo raliter interiorem turbã plebem dixit.i.vt in vrbe vulgus, ita in familia ſeruos, ẽ ſit tranſlatio ab his, qui honores doloſe, ac non pro merito pe tunt, ambitioſique ſunt. Plebem primus fa cio meam hoc eſt mi hi fauentẽ vt contra rio Virgil. Vadimus imixti Da nais haud numie no ſtro.

ſi porro.i.procul cedit et progreditur. Ergo ſic in tellige. Et ipſa meditatio ſeu exercitatio bene pro cedit, bene ſe habet, non remittitur, ſed progreditur longius. Dicimus etiam illa ratio non procedit.i. non valet, non probat ꝓpoſitũ. Et digeſtis de incẽ dio. quemadmodum ergo ꝓcedit qd labeo ſcribit. ideſt quo illud habet apparẽtiã veritatis, aut aucto ritatis. Meditor ergo eſſe affabi lis, et be ne ꝓcedit, ideſt in ea meditatio ne bñ me habeo niq; eo vt res magis, ma giſq; proce dit.i.ut effi ciar in di

Eiusdem numeri.

AESCHINVS. DEMEA. SYRVS. GETA.

O Ccidunt me quidem dum nimis ſanctas nuptias
Student facere. in apparando totũ cõſumũt diem. De.
Quid agit Aeſchine? Aeſc. hẽ pr̃ mi, tu hic eras? De.
Tuus hercle vero, ꝙ animo, ꝙ natura pater,
Qui te amat pluſꝗ̃ hoſce oculos, ſed cur non domum
Vxorem accerſis? Es. cupio, verum hoc mihi mora eſt
Tibicina, ꝙ Hymenęum qui cantent. De. eho
Vin tu huic ſeni auſcultare? Es. quid? De. miſſa hęc face.
Hymenęum, turbam, lampadas, tibicinas,

GVI. Hera ego etcę. hic Demea obuiũ Ge tam blan de nititur compellere et eius in ſiſtit laudibus. Geta. o hera. ideſt o domina mea Soſtrata mater puellę nupturę. promiſſas, ideſt pro cedam. hinc. ideſt ex hoc loco. ad hos.s. ad Mitio nem, et Æſchinum. Vel ꝓuiſam.i. ibo ad videndũ hinc ad hos.q.i.q̃uum mox.i. quantum cito, quan tum ſtatim quanto poſt. accerſant.i. aduocent, ve nire ad ſe faciant virginem. Sed eccũ Demeã.i. ecce hic ꝓpe de. oh ſis ſaluus De. oh, hac interiectiõe vti mur. vbi ex interuallo notos videmus.q.i.q̃ mõ. quo noie vocaris? Ge. vocor ſup᷑ Geta. De. vocaris Geta? iudicaui aio meo.i. ſm animi mei sniam. te cẽ ho Hodie minẽ maximi ꝑtij.i. plurimi ęſtimandũ. Nã ꝑfecto.i. certe. is ſeruus eſt ſatis ſpectatus.i. ſatis ꝓba tus. mihi.i.q̃uum ad iudicium meũ ptinet. cui ſer uo dñs ẽ curę. ita vt o Geta ſenſi.i. ꝑcepi dñaꝫ ſup. tuam eẽ tibi curę. ſed dñm dixit in maſculino, qa maſculinum ꝓponderat foeminino. Et ob eã rem i. ꝓpter eam cãm, qꝫ es fidelis ſeruus ſi qd vſus.i. ſi aliqd vtilitatis euenerit.i. acciderit, contingerit, in quo poſſim tibi ꝓdeſſe. bene faxim.i. bene faciam tibi, et qdem bono aio. vel ſi capiatur vſus ꝓ opus, vt ſepe fit apud Plautum, ſic intellige. Si quid vſus euenerit.i. ſi quid opus fuerit, ſeu ſi qua neceſſitas contigerit, vbi ſit opus opa mea, bñ faciam tibi ẽ quidem lubens. Aut ſic intellige, ſi quid vſuuenerit, ideſt quid euenerit. Naꝫ ſepe in epiſtolis Ciceronia nis inuenias vſuuenire pro euenire. Ipſe enim ad Appium ſic inquit. Cum ꝑſertim mihi vſuuenturũ non arbitrer, vt ego quoq; abs te defendẽdus eẽm. Itaq; ſic aſtrue, Eã ob rem ſi qd vſuuenerit.i. ſi qd ꝯtigerit in q̃ mea opa vti poſſis, lubẽs bñ faciã tibi Ego meditor.i. conor. ſtudeo, laboro, exerceo me, molior eſſe affabilis, ideſt ſermone ſuauis et beni gnus, quaſi facilis, quem poſſit vnuſquiſq; affari, ideſt alloqui, et bene ꝓcedit. ideſt bene ſuccedit, qua

es magis affabilis. Ge. tu es bonus cum exiſtimas. ideſt iudicas hęc de me quę dixiſti. De. Paulatim, ideſt ſenſim. facio, ideſt efficio. reddo primulum, ideſt nunc primum. plebem meam, ideſt mihi fa uentem. Nam plebs manſuetis fauere ſolet, et au ſteris aduerſari.

SER. Hera. Inducitur iterum Geta alius ſeruus cui blandiatur. Nam quia nimis morabantur, timuit Soſtrata ne mutaret aliis a nuptijs, quaꝫ ita alloquitur Geta ſeruus. Ego hera hinc ad hos etc. Et iam uideo unum de illis hoc ibi, ſed ec cum etc. qui, ideſt quomodo uocare. meditor hoc ſecum, paulatim hoc ſecum.

DONA. Occidunt me quidem. adoleſcens et demea inter ſe affabiles, imaginem prębent et q̃ dulcis ſit iunioribus aſſentatio. et q̃ ingra ta cenſura, dixit.

Occidunt me, pro nimis lędunt, et cruciant. Dum nimis ſanctas nuptias, et nimis et ſan ctas ridicule additũ ẽ in ea ducenda, quę iam pe perit, nam ſanctum eſt quod omni obſeruatione inuiolatum eſt, et bene additum eſt nimis, quia ni mium pro uitio ponitur. iuxta illam ſententiam. Ne quid nimis. Occidunt me quidem, quideꝫ pro expectatione eſt, tanquam in hac mora nul lus alius occidatur, niſi qui᷑ amat, ideſt ego. Quid agitur Aeſchine? iam ipſe docuit quid ſit, et quid agitur, blandimentum eſſe, ut ipſe, iam nunc hęc tria.p.a.p.n.o.q.f.q.a. Hem pater, non ſine conſternatione reſpondet Aeſchin. et ſic blande interrogat, et mili multũ. nam et impro uiſo obiectus eſt demea et inſperanti. Tuus hercle uero, et animo et natura pater, totum eri puit Mitioni, cui nec animum quidem reliquit. Qui.t.a.p.q̃.h. oculos, magis comicum q̃ amo.

Sed cur.n.d.u.q.a.bene ſubiecit quę volenti eſſe credebat. Verum.h.m.m.eſt tibicina, et Hymeneum, hoc eſt quod ait nimis ſanctas nuptias ſtudent facere. Hymenęum qdam Liberi et Veneris filium dicunt eſſe, q Primus certas nuptias inſtituerat, ideo p laudem cantatur virginalibus nuptijs ob; hmōi, meritum. Alij virū fortem Atticū dicūt fuiſſe, q nuptas pdonibus virgines, oppreſſis latronibus intactas pṙię reſtituerit. Alij q: hymen dicāt mēbrana q̄dam. qua eſt munita virginitas, q̄ pmo dis rumpitur coitu, hymenęū putant. Alij hymnum vocari virginalium nuptiaꝝ, ergo ſic accipe Hymenęū in nuptijs, quēadmoduꝫ in funere, vel in ſacris hymnū. Vin tu huic ſeni auſcultare, ſeni ɔtemnens ſeipſum dicit, de hoc ſolum aſſerens cauſę cur audiendū ſit, q ſit ſenex, et totus hoc apparet lętiſſimo vultu dici. Turbas, lampadas tibicinas, hū totum plr, vt q ſic rephendit multa. Plau. Quid tu mihi paraſitos luſcs qđ ſumma nos ſummaſſe. hoc igit vultu pnuncianda ſunt vt appareat ea diſplicere dicenti.

Plau.

Maceries

Atq; hanc in horto maceriam.i.di. maceries dr paries nunc alicuius demacerata. Euge, iam lepidus vo. apparet Demeā experiendi cā aſſentari, nō qđ aīo facit. Fratri ędes fient puię, elegantius q̄ fratris. Ineo grām, in grās eo, hoc eſt amicos comparo. Ego lepidus, irridēs adoleſcentis aīum ſic inqt. Iube nunc iam, inſultantis eſt verbum, iubet tanq̄ pſtet Mitioni, hoc dicit De. aut apud ſe dicit hoc iube, q̄ſi inſultantes dicere ſolemus nūc minari, hunc aſiſtere, quem afflictum tenemus, ita ē Mitioni Demea dicit iube nunc. Iube nunc iaꝫ dinumeret ille Babylo viginti minas, nimis mouiſe cum de abſente tanquam de pręſente agimus. Eſt autem iube nunc iam figura, etiā apud Plau. frequentiſſima, Iube nunc iam, iube ſic dicit, quēadmodum ſupra, illi cui ęquus aīus nemo adeſſet alicui diceret. Dinumeret, dinumeret dixit, q̄ſi multum numeret. Illi. cui illi, cteſiphoni, lenoni, an Aeſchino, an Syro? Babylo, an fratrem Babylonem liberalitatem ob nimiam vocet, an Æſc. nimis prodigum. Syre ceſſas introire ac facere, dr. Dirue, hoc vultu dr adhortan

Babylo

Atq; hanc in horto maceriam iube dirui
Quantum poteſt, hac transfer, vnam fac domum.
Traduc, & matrem, & familiam omnem ad nos. Aeſc. placet
Pater lepidiſſime. De. euge, iam lepidus vocor.
Fratris ędes fient peruię, turbam domum adducet,
Et ſumptum admittet, multa, quid mea?
Ego lepidus ineo gratiam, iube nunc iam
Dinumeret Babylo ille viginti minas.
Syre ceſſas ire, ac facere? Sy. quid ago? De. dirue,
Tu illas abi & traduce. Ge. Di tibi Demea
Bene faciant, cum te video noſtrę familię
Tam ex animo factum velle. De. dignos arbitror.
Quid tu ais? Aeſc. ſic opinor. De. multo rectius eſt
Quam illam puerperam, nunc duci huc per viam
Aegrotam. Aeſc. nihil enim vidi melius mi pater. De.
Sic ſoleo, ſed eccum Mitio egreditur foras.

te. Cum te video nrę familię ex aīo factum velle, ex animo aliqd facere eſt id facere qđ ille in aīo ſuo velit, aut certe ex tota mente pſtare non pſumtorie, ſed ex aīo factum intelligere debemus, vt ſit ex aīo q̄ſi ex snīa. Dignos arbitror, multa deſunt, et vos, ē eſſe, ē q fiant. Quid tu ais? eo vultu dr, quid tu ais? q̄ videmus loq eos, qui interrogāt geſticulante vultu qđ ſentiant de cōſilio ſuo, quos ſciūt approbaturos eſſe. Sic ſoleo poteſt ironia videri quppe q̄ñ tale ɔſiliū pbat Demea qđ pbaret adoleſcēs.

Facere eſt animo

GVI.

Occidunt &c. Hic Æſch. ē De. inter ſe affabiles, imaginem pbent ē q̄ dulcis ſit iunioribus aſſentatio. ē q̄ ingrata cēſura. Aeſch. quidem.i. certe, ē oſtendit expectationeꝫ et tędium. Mitio et pr De. occidunt me, ideſt nimis lędunt ē cruciant, et (quod dici ſolet) faciunt me mori. dum.i. quando vel quandiu. ſtudent, ideſt dant operaꝫ, laborant, moliuntur facere.i. celebrare. nuptias nimis ſanctas.i. nimis integras, caſtas, pudicas cum iam peperit puella nubens, nam ſanctum eſt quod in omni obſeruatione inuiolatum eſt ipſi cōſumunt.i. cōterunt, traducunt totum diē in apparando.i. pparandis nuptijs cum magno apparatu. De. o Aeſchine qd agitur.i. qd dr. Nam agere interdum ſignificat loq.q.d. qs ſermo hr a te. Aes. Hem, interiectio dephenſi, ē inſperantis aduentum alterius. o mi pr, blandiendo. tum.i. tu ne eras hic, cum.s. pdicta loquerer, ē q̄rerer apud me? De. quia filius dixerat pater mi, pater reſpondet. hercle.i. per Herculem ego ſum ſup. tuus pater, ē animo.i. affectione pma, et natura.i. generatione, qđ non ineſt Mitioni. eſt bene tibi pater aīo, ſed non naturalis eſt pater, quia pater (loquitur de ſeipſo in tertia perſona) amat te plusquam hoſce. ideſt hos ſuos oculos. Sed queſo cur non accerſis, ideſt aduocas, facis venire vxorem tuam, domum, ideſt in domum tuam, ſeu in domum patris tui adoptiui. Aeſch. cupio accerſi domum vxorem, verum ideſt ſed. hoc quod ſequitur eſt mihi mora ideſt affert mihi moram, videlicet tibicina. ideſt mulier tibicinam canere ſolita in nuptijs, ē ille muſicus q canat Hymenęum, ideſt hymnum virginalium nuptiarum, Hymenęum quidaꝫ Liberi ē Veneris uni filium

Agere

Hymenę

filium dicunt eſſe,qui primus certas nuptias inſtituerit,et per laudes cantatur in nuptijs ob huiuſmodi meritum. Alij virum fortem atticum dicunt fuiſſe,qui raptas a prędonibus virgines,oppreſſis latronibus intactas patrię reſtituerit. Alij Hymenęum dici putant q hymē dicat membrana q̄dam i virgine,qua eſt munita virginitas,et pro his ſignificatis potius pferē in maſculino hic Hymenęus Hymenęi. Alij volunt hymnum virginaliū nuptiarum vocari Hymenęum,ſed forſitan potius in neutro genere,quāq̄ nihil phibet,gn et in maſculino,ſed auctoritati acqeſcendum eſt. Hymenęos aūt i pluraliſ ſępe Virg. ponit pro nuptijs ſeu ānubijs. De. eho,interiectio mouens,ſeu captans attentionē. Vin.i.vis ne.auſcultare.i.obedire.huic ſeni.i. mihi qui ſum ſenex. Aeſc.qd.i.cur auſcultabo tibi,aut qd .i.in quo vis me auſcultare tibi. Demiſſa face.i.dimitte,omitte hęc quę ſequunē.s.turbā.i. multitudinem ānuiarum. Donatus vult turbas i pluraſi dici. Item omitte Hymenęum.i. hymnum nuptialem. omitte lampadas.i.lucernas,faculas nuptiales, ſeu tędas,vt Oui.in transformatis, Tędas exoſa iugales,ſeu funalia quę adhibeanē in nuptijs. Virg. Et noctem funalia vincunt, omitte tibicinas.i. tibia canendi peritas,atq; iube hanc maceriem.i. hunc parietem,dirui.i.diſſipari,diſſici,demoliri, ſi pas ſine capi poſſit,in horto holitorio vbi naſcuntur herbę,quibus veſcimur q̄tuz potes.i.q̄ celerrime potes efficere,vel ſi ſit q̄tuz potes.i.q̄ celerrime fieri poteſt,transfer.i.traduc ad nos hanc vxorem tuam, de qua ē ſermo,fac domum vnam.i. vel fac vnā familiā de matre et filia et tota familia te de noſtra,vel fac unam domum.i.diruendo muros interſecantes domos veſtras,effice vt ſit tanquā vna domus,ita q̄ eatur de domo in domum,ac ſi eēt vna,traduc.i.transpone,transire fac matrem Soſtratam,et omnem familiam.i.etiam ſeruos ipſos ad nos.nam de filia iam dixerat transfer hanc. Aeſc.o pater lepidiſſime.i. iucundiſſime, ſuaviſſime placet quod dicis et ſuades. De.eia, interiectio gaudentis ſeu imperantis letitiam exerceri, et hoc qn̄ ſemel tantum ponit,quod ſi geminet,oſtendit ānrium dolorem videlicet et deriſionem. Iam vocor lepidus.i.ſuauis ſermone et iucundus. Hęc aūt dicit non Aeſc.ſed vel apud ſe,vel Sy. ſermo irridēs adoleſcentis aium,ędes.i.domus,fient fratri puię.i.tranſitu faciles a pluribus ia um. Aeſc. adducet turbam.i.multitudinem foeminarum,domum.i i domū et admittet.i adhibebit,recipiet,adiunget, apponet multa ad ſumptum.i.efficiet,vt multus ſumptus et lōge maior ſoluto,ille.n.adhibebit multa ad ſumptum,q curat vt creſcat ſumptus et impenſa,quid mea intereſt.s.i.quando creuerit ſumptus,qd ego curo?qd ad me ſpectat, aut attinet? nam hęc oīa fient ſumptu eius,cuius Aeſc.eſt filius,ego lepidus. i.exiſtens ſuauis ſermone,ineo grām.i eo in grās, hoc eſt amicos cōparo, inire.n. grām alicuius eſt pcilare ſibi alicuius amicitiam. Nunc iu. iam q̄ ille Babylo i.vel frater.s.Mi. quem ob nimiam liberalitatem Babylonem vocat, aut Aeſc. q̄ nimis ſit pdigus. iube ergo,irriſorie hoc dicit,apud ſe de abſente,tanq̄ ſi eſſet pñs,qd:iube vt ille Babylo dinumeret.i.multū numeret,viginti minas.i.viginti libras,et hoc dicere vi abſenti fratri, q(vt ſupra patuit)iuſſit lenoni innumerari viginti minas p puella Cthe.amica,et quem iuſſit hoc facere? nēpe Æſchinum,q pro fratre laborabat, quē nunc De. Babylonem vocat. Deinde ānuertit ſermones ad Syrum ſublata voce dicens.o Syre ceſſas.i.nimis tardas ire ad diruendū murum,ac facere.i. diruere ipaz maceriem,vel poteſt eē īterrogatio,quare negligis, aut tardas ire.i.facere qb iuſſus es,Sy. Quid agam? De.tu dirue.i.diſſipa illa.s.q̄ tibi dicta ſunt, videlicet maceriam,et alia quę illi oſtendebat abi ad mulieres et traduc.i.transfer illas ad nos. Ge.o demea.dij bene faxint.i.bñ faciāt tibi,cū.i.q̄, vel qn̄ video te tā velle factum.i.facere,ex animo.i. ex voto,ex snia nrę familię.s.Soſtratę,ē filię eius, et cęterorum de familia vel ſic cum video te tam velle ex aio.i.cupere ex tota mente factum(vt ſit nomen). i.negocium nrę familię.i.cum video te tā exoptare cōplectionem negocij familię nrę,et cōmodum.dem.arbitror vos ſup.eē dignos,qbus ſup. talia fiant,videlicet vt maceria diruaē, ānuertit ad Æſch. ſermonem ſuum.o Æſc qd ais de hac re:q.d.nōne eſt illa familia digna,cui tali modo conſulaē. Aeſchi.ſic opinor.i.talis eſt mea opinio. De. multo rectius eſt macerīā.s.dirui, ē illac traduci vxorem, q̄ illā puellam puerperā.i. non multo ante partu liberatam,duci nunc ęgrotam.i.debilem, adhuc, ē male valentē pp dolores partus, duci ergo huc. i.ad nos.p viā.i.per vicū ſed deducaē per hortum,et maceria rumpaē. Æſc.n.i. certe. o mi pr nihil videē melius.i.pſtantius q̄ tuum ānſilium.de. ſoleo ſic cōſulere,vel ſic ſuadere bñ,et hoc dicit ironice cū tale conſilium ſuum minime pbaret. Sy. eccum.i.ecce hic. Mitio egreditur foras.i. exit a domo.

Hoc vltimū.Sic ſoleo,non ironice,ſed ficte,ſimulate,ē captioſe dcm̄ puto. Nā vbi ironia vtimur ānriū eius qb dicimus ēt ab eo de q̄ vel adloquur intelligi volumus,hic vo demeit benevolentiam capat officioſum ſe ſignificare nititē. ASC.

Occidunt. Ecce poſt ſeruos inducitē iuuenis.i. filius ſuus Æſc.cui blādiaē,q aūt ppemāh aio nihil ſatis feſtinaē Æſchinus cōmotus de tāta mora nuptiarum ita ānqritē.Occidūt me ēc.ioculator q canat Hymenęū ſeu nihil, hac ple.i.p maceriā infractā. Admittet frater ēc.ad h.n. deinceps tēdet demea,vt faciā recognoſcere ſtultitiam ſuā de h qb vltra modū effluebat,q cuz Mi.adeo ſit lenis,nō poterit corrigere ſtultitiam ſuā,niſi nimia diffuſiōe. Ad quā diffuſionē p imitationē ipellit eū de.donec ſe male facē ſentiat,vt poſtea fiat magis parcus,ē nō tā facilis,iube exaltat vocē. Babylo erat camerarius Mi.q ſeruabat loculos ē expēſas, bñfactū.n.ſ.illud bñ qb ſupra ē reſume. inducit Mi. vt frater ei blādiaē,ē laborat vt aliqītulū ē exaſperet ſuę duritię quodammō āformet,q faciet dando ei ſtulta ānſilia,ē multa de ſuis diſpnere pſuadēdo, vt cum ſe ille in nimia amiſſione ſtultum cognouerit,contrahat largitatem ſuam. Syrus dixerat ei q̄ De.iuſſerat dirui maceriam. Ad hoc ait. SER.

DONA. Iubet frater. Apparet Mitionem dixiſſe cur diru is? Sy. rńdiſſe q: hoc iubet frater tuus. iubet.f. dirui maceriam.s. Tu ne.i.h.d. interrogatiue pnunciandū totū ita erit vna pſona, et breuiter oñdit ex huius verbis qd prior dixerit. Sy. et inuſū initiū ne pœmio opus eſſe Demeę ad pſuadendam mutationes voluntatis. Hac re, macerię diſſectione. Et in alijs oībus, niſi i nuptijs ſeni libus. Iu be, tollere ſubaudit p .. colere, ad iuuare, adiungere, colere ad Sy. pertinet adiuuare ad Hegionem, adiungere ad Soſtratā et ad notidus coli. ſuperiori, vt Virgi. poſthabita coluiſſe ſamo hic illius arma. Immo. h. ita no. d. antiq ſic addebāt nobis decet, ſed ſimplr dicebant. Primum huius vxoris ē.m. incipit a pſuaſione, ſed latenter ita, vt ea quę ppo ſito pſilio dicenda erant ante demonſtrauit, q̄ dicat, qd fieri velit, et hoc ſemp fit ab oratoribus in his cauſis, in qbus incipere non opꝫ propter turpi tudinem, aut incōmoditatē rei, quę pſuadēda eſt. Conſidera adeo apud Virg. vbi pſuadet Iris matri bus vt naues ſuas incendant, et inuenies hoc ipm pſilium vltimum poni poſt argumenta q̄ plima. Quina.ē m.i.f. ex.u.p. et initium a poſſibili factū eſt, nam dicit huius vxoris eſt mater pba et modeſta. pba ſibi, et modeſta apud alios, et vide laudes pſuaſoribus inuentas et vſitatas. Ita aiūt, hoc iam rńdet. q.d. quid mea? Scio, adhuc Mitio non intelligo quo res tendat, ſed tñ vultu quodaꝫ admirantis cur hoc dicat reſpondet. Parere hęc iam diu non pōt, recte ne ꝯ filios pſuadere videat. Per annos non pōt, bene per annos, q: non ſterilis. Hanc te ęquum eſt ducere, te Mitio.s. et te operam vt fiat dare, te Æſchine. nam ad illū conuerſus a Mitione eſt, et quare Æſchinū operā dare ęquius eſt.s. vt proſit ſocrui. Parere iam diu hęc per annos non pōt, hoc aūt addidit, ne ꝯ filios pſuadere videatur nuptias, ſi illis cohęredes eſſe pro creādos ſuadet. Me ducere aūt? magna vis in pnoibus poſita eſt, nā me ille dicit ſis, quaſi quē minime deceat. Te, ille ſic rńdet, quaſi quem maxime oporteat. Ineptis, verbum eſt qđ facit ieptio ineptis ineptit. Si tu ſis hō, non ſi es, ſed ſis dixit, quaſi in eo ſe hominem ſit Æſchinus pbaturus. Si tu ſis homo, Æſchine ſi ſis pro ſi eſſe volueris, et ſi credi hō volueris. Si tu hō, hic faciet et mire coegit Aeſchinus ad perſuadendum, non enim dixit ſi tu ſis homo perſuadet, ſed ſic faciat, vt ab illo non factū, ſed effectum exigeret. Quid tu autē huic aſine auſcultas? aptum puitium grandi et ſtulto. Mi pater, mi vocatiuus caſus eſt ab eo quod eſt meus. Fieri aľr non pōt, a neceſſario. Deliras, pprio vocabulo vſus eſt tanq̄ loquaci. Inſanis? an. cōgrue ſeni delirasingt, iuueni inſanis et aufer, vel te, vel manum, ni rogās mentē admonet.s. dicēs mi pater. Aufer, aut te deeſt, aut manū, aut p eo qđ eſt abi, aut ſit aufer rē. Ego nouus maritus, apud Menandrum ſenex de nuptijs non grauatur. Ego nouus maritus anno demum.v. et lx. fiam, atq; anum decrepitā ducam, hic deeſt et quis et qd et qñ et quomodo, vt ſit, qs ego, qd nouus maritus. qñ anno demum qnto et ſexageſimo, quomodo anuꝫ decrepitam ducam. Atq; anum decrepitam ducā, hoc facete addidit tanq̄ faciendum hoc eſſet, ſi puella duceret ſeni. Anno. d.q. et ſe, hęc ętas eſt, vt Varro ait, etiam comicoꝝ ſenum, et demum adue. bium tarditatis eſt. Id ne eſtis mihi auctores, hoc ē pſuaſores, vt Vir. Auctor g.o.a. Decrepitam, decrepitam aut ſtomacho anili et iracundo, aut decrepitam obtuſi animi, et leſę ſenectutis, aut decrepitam cui ſępe tam

Trimetri & Tetrametri mixti.

MITIO. DEMEA. AESCHINVS.

Iubet frater? vbi is eſt? tu ne iubes hoc Demea? De.
Ego vero iubeo, & in hac re, & alijs omnibus
Quam maxume vnam facere nos hanc familiam,
Colere, adiuuare, adiungere. Aeſc. ita queſo pater,
Haud aliter cenſeo. De. immo hercle ita nobis decet.
Primum huius vxoris eſt mater. Mi. eſt. quid poſtea? De.
Proba, & modeſta. Mi. ita aiunt. De. natu grandior. Mi.
Scio. De. parere iam diu per annos hęc non poteſt.
Nec qui eā reſpiciat quiſq̄ eſt, ſola eſt. Mi. quā hic rē agit? De.
Hanc te ęquom eſt ducere, & te operam vt fiat dare. Mi.
Me ducere autem? De. te. Mi. me? De. te inq̄. Mi. ineptis. De. ſi
Tu ſis homo, hic faciet. Aeſc. mi pater. Mi. quid tu
Huic aſine auſcultas? De. nihil agis, fieri aliter
Non poteſt. M. deliras. Aeſc. ſine te exorem mi pater. Mi.
Inſanis? aufer te. De. age, da veniam filio. Mi. ſatin ſanus es? ego
Nouus maritus anno demum quinto, & ſexageſimo
Fiā, atq; anum decrepitā ducā, id ne eſtis auctores mihi? Aeſc.
Fac, pmiſi ego illis. Mi. pmiſti aūt? de te largitor puer Aeſc.
Age, quid ſi qd te maius oret? Mi. q̄ſi hoc nō ſit maxumū. De.
Age, da veniam. Aeſc. ne grauare. De. fac promitte. Mi. non
omittis? Aeſc.

Virg. Virg. Virg. Decrepi

moribundę crepuerit planctu familia.i. clamauerit. Largitor, verbum eſt imperatiui modi futuri temporis. De te largitor puer,actiuus,de te dictum eſt.q̃ de tuo.et bene in eum qui promiſerat puellę coniunctionem ſuam. Da veniam, preſta beneficium,concede quod petitur. Ne grauere, ne te

ne pronunciandum. Huic demus qui fruatur, alatur.i.qui fructum capiat non ꝓprietatam poſtulatur,proprie ergo et quaſi de iure dixit fruatur. eſt autem fruatu alat,q: frumẽ dicitur ſumma gula,per quam cibum lingua demittit in ventrẽ. Bonus eſt,noſter eſt,re.datur;

Frumẽ

difficilem prębeas, q: graue ſe di cunt pſtare,q id faci le non pręſtat in bñficio quod pōt. Da veniam,ne grauer, ſac promitte, altrinſecus agētium,fatigantiū; ũba ſunt. Age plixe Mitio, aut age ꝓlixe .i. age benigne ſecundus veteres,aut p

Non,niſi exorem.Mi.vis eſt hęc quidẽ.De.age,ꝓlixe Mitio.Mi.
Et ſi hoc mihi prauũ,ineptum,abſurdũ,atq; alienũ a vita mea.
Videatur,ſi vos tantopere iſtuc vultis fiat.Aeſc.bene facis.
Merito te amo.De.verũ qd ego dicã,hoc cõ ſit quod volo?Eſch.
Quid nunc?quid reſtat?Hegio his eſt cognatus proximus,
Affinis nobis,pauper,bene nos aliquid facere illi decet.Mi.
Quid facere?De.Agelli hic ſub vrbe ẽ paululũ qd locitas foris
Huic demus qui fruat.Mi.paululum id autem?De.ſi multũ ſit
Faciundũ eſt,ꝓ patre huic eſt,bonus eſt.noſter eſt,recte datur
Poſtremo non meum illum verbum facio,quod tu Mitio,
Bene,& ſapiẽter dixti dudum,VITIVM Cõmune oĩum eſt,
Qd nimiũ ad rẽ i ſenecta attẽti ſumus,hãc maculã nos decet
Effugere,dictum eſt vere,& re ipſa fieri oportet.Mi.
Quid iſtuc?dabitur quidem,quando hic volt,Aeſc.
Mi pater.De.nunc tu mihi es germanus pariter
Corpore,& animo.Mi.gaudeo.De. SVO SIBI HVNC
GLADIO IVGVLO.

Hortantis et multa congerentis, Noſter eſt bñ addidit.nã qd dixit, Pro patre huic bõus ẽ,potuit reſpõderi, qd mea refert datur? qũ non q̃rat an dandũ ſit, ſed illud ſolum erit an recte q̃ratur. Bonus eſt, nr̃ eſt,oĩa vulnoſe tanquam inuidias parſimonię facit Mitioni,ẽ plus ſignt noſter,q̃ ſi addat,qd noſter.

Prolixe

Age,correptiuum eſt, vt ad prolixe ſubaudiatur,noſter eſt,aut qd tale, vt Mitio,velut inſuaui dictum ſit. Et ſi hoc mihi prauum,prauum ſi anum ducit nullo cõmodo ſuo. Ineptum,qui non voto filiorum ducat vxorẽ. Abſurdum,homini,qui nunquam duxerit, et nunquam ducere voluerit,et ſeni duci vxorem,q̃ adoleſcenti ducta nõ ſit. Si vos tantopere iſtuc vultis fiat,cur hic non vertitur de voluntate Soſtratę. An quia illam conſentire neceſſe eſt,vel propter paupertatem vel ob amorem filię ſuę. Si vos tantopere iſtuc vultis fiat,ridicule dixit,et comice vxorem ſe ducere,non quia velit,aut debeat,ſed vt obſequatur iubentibus. Hoc cum ſit, quod volo, perficitur inquit quod volo,vt ſupra,Demum recipiam Mitio,et ego meo gratiam. Quid nunc, quid reſtat?pro quid ſequitur, aut qd reſtat tanq̃ reliquiarum priorem,aut propter hoc minimum, Hegio eſt cognatus proximus, commendatione perſonę quaſi notę etiam Mitioni ob merita ſua, ẽ bene addidit proximus.nam multi gradus,ẽ veluti rami ſunt propinquitatis in affinitate et cognatione diſpoſiti. Affinis nobis,recte.nam vxoris cognati mariti affines ſunt. Pauper,iam hoc nomine apparet aliquid flagitari. Quod locitas foras,foras dixit,locum pro perſona ponens.q.d. neſcio cui alieno.ſic ẽ nos dicimus,audi quid dicit. Ecce hac pro ecce hic.cice. Hic tum alius ex alia parte deeſt ergo aliquid,vt ſit,Quod locitas foris verſum,aut ſi foris foris poſito.i.alieno. Sub vrbe eſt agelli paululum,totum cum contemptio

Affinis

Claro

Non illud.f.nunc verbũ pro. poſuit, qd vno ſtringit verbo. Ergo verbũ breuis ſnia. Nõ m.illud verbũ.f.nota verbũ pro ſnia,vt Vno verbo dic ſi qd eſt qd me velis,et Miſeram me qd verbũ audio,ṽbum dixit verã ſniam.nã verba eẽ a veritate dcã teſtat Var. Hanc maculã.n.d.eſ.maculã dicit irridẽs opionem Mitiõis q: pſimoniam maculã putet,ẽ ſimul auxit p̃ vitio, deinde maculã dbo. Suo ſibi gladio hũc iugulo,allegoria ñ ſuo.ſ; ſuo ſibi,mortu'r ẽ vt veteres ſolẽt loq.

Verbum ꝑ ſnia

GVI.

IVbet etc. Hic Mitio varijs ſermonibus a De. et Aeſchino pſuadet,vt Soſtratam vxorem ducat. Mi.Mitio videns Syrum diruentẽ maceriam, interrogauit,qđnam ita dirueret? reſponderat autem Syrus ſe id facere iuſſu fratris Demeę.Deide ſic incipit Mitio,dicis q: frater Demea iubet? vbi eſt frater.deinde viſo fratre ſubdit.ne.i.vtrum.o De.iubes hoc.i.maceriam dirui.De.vero.i. certe, vel ſed ego iubeo vt diruatur maceria, vel macerię quę iſtic ſunt omnis.iubeo iq̃.i.volo nos.s.me et te et Hegionẽ et Syrum facere q̃ maxime poterimus s.aut arctiſſime hanc familiam tuam,et colere.ideſt amare,ſeu habere in reuerentia q̃tum ad Syr̃,et adiuuare quantum ad Hegionem,q rem adiuuat,et adiungere.i. p affinitatem coniungere nobis hanc familiam Soſtratę et filię. et ideſt partim hac re, ideſt diruptione macerię,et.i.partim omnibus alijs rebus,quibus poterimus ea adiuuare et adiungere,et familiam vna cum noſtra facere. Aeſch o pater. quęſo ita.i.ita poſtulo vt fiat.Mi.haud aliter cenſeo.i.eſt

nata opinio eadem ꝓrſus. De. imo. i. ſed hercle; iu/
uantis eſt, decet nobis ita fieri. i. vt fiat vna familia
nobiſcū, antiq iūgebāt decet dtō. recentiores uero
actō, vt Vos decet ita fieri. Primū. i. in primis, ipſa
Soſtrata ē mr̄ vxoris huius Æs. Mi. qd poſtea. i. qd
deinde vis ꝯcludere, ſi eſt mr̄ vxoris huius. De. ipſa
eſt. pba. i. honeſta, q̄tum ad ſe ē vitā ſuā, ē eſt mo/
deſta. i. hn̄s honeſtū modum erga alios, ē (qḋ dn̄t
inepte) hꝫ pulchrā manu tēnonem. Mi. ita aiūt. q.
d. qd mea refert, ſi eſt ꝓba et modeſta, vt aiūt hoīes
De. eſt grandior natu. i. ē iā multū annoſa, ē annis
ꝯfecta ac plena. Mi. ſcio eā eē natu grandiorē. i. grā
deuā. De. hec Soſtrata iādiu. i. iā ex lōgo tpe. nō p̄t
parere. i. hr̄e natos. p annos. i. non ꝑmittentibus an
nis multis, et eſt elegās dicēdi modus, ſi ſic dicat,
Ætas non patiť hanc mulierem parere. elegātius,
Huic mulieri parere p etatē non licet, vel Hec mu/
lier p etatem, ſeu p annos parere nō p̄t, aut neqt.
Nec eſt qſq̄ qui reſpiciat eā ad ꝯcupiſcēdam eā, vel
ad reuocandā eā ne nubat, ipſa eſt ſola. Mi. quam
rem hic agit. i. qd iſte loqtur, qd molitur, qd parat
q̄rſum tendit, aut eius ſpectāt, aut ꝑtinēt verba. De.
equum eſt te Mitionē ducere hāc. deinde ꝯuerſus
ad Æſc. ſubdit, ē equū eſt te Æſchinū dare operam. i.
laborare, vt ſic fiat. i. vt pr̄ tuus adoptatiuus ducat
eam in vxorem. Mi. āt. i. ſed dicis equū eſſe me du
cere hāc. admirabundus hoc dicit. De. dico bonum
eē te ducere eā Soſtratam. Mi. credere non p̄t frēm
eē in ea snīa. dicis inq̄ bonū eē me ducere. De. inq̄
i. dico iterū te ducere eam eē bonū. Mitio. ieptis. i. in
ſanis, deſipis, efficeris ineptus, ē ſtultus, vel tu effu/
tis tuas ineptias, et eſt verbū neutrū q̄rte inflexionis
declinatum inepto ineptis ineptiui. ineptire quaſi
ineptus fieri, aut ieptus eē. De. alloqtur Æſchinū. ſi
ſis. i. ſi eē volueris bō, aut ſi credi volueris bō. hic. s.
Mitio. faciat i. ducat. hāc So. ſocrū tuā. Æſc. o mi pr̄,
blanditur ei. q. d. obtempera petitis, ſed interrupit
Mitio eius ſermonem, increpans eum. Mi. āt. i. ſed
o aſine aptum ꝯuitium grandi ē ſtulto. quid. i. cur.
auſcultas. i. obedis, pr̄bes aures huic pr̄i tuo natu
rali demeq i hac re. De. nihil agis. i. nihil ꝑficis ita
alienū ab ea re te p̄ſtādo, nō p̄t fieri aliter, qn eā du
cas. Mi. delirus. i. deuias, diſcedis a recta mēte, ē tuo
deſtitueris bono ſenſu. Æſc. o mi pr̄. ſine. i. ꝑmitte vt
ſup. exorē te. i. te vincā ꝑſuaſione mea, ſeu tibi ꝑſua/
deam. Mi. inſanis. i. iſanum te oſtendis, deſipis. De.
age, hortantis aduerbium. q̄ſo. i. rogo te, da veniā
filio. i. p̄ſta illi hoc bn̄ficium, ꝯcede qḋ petit. Mi. ſa/
tin. i. ſatis ne es ſanus. i. mentis compos. ego fiam
i. efficiar. demum q. d. tarde. ē. n. hic aduerbiū tar/
ditatis. ego ne fiam demum maritus nouus. i. no
uus nuptus, nouus ſponſus. anno. v. ē. lx. i. cum ſiꝫ
natus qnq; et ſexaginta annos vbi minor nume/
rus maiori p̄ficiť, atq; ducam. i. capiam in vxorē.
anū. i. uetulam. decrepitam. i. vltime ſenectutis, vel
q: ſtomacho, ſeu aīo ſit anili, et iracundo, et ideo
Crepat valde crepat. i. iurgia effutit, et clamat, vel q: ſit ob
tuſi aī, et leſe ſenectutis, vel qḋ ſepe familia ſua cre/
puerit planctu. i. clamauerit ſibi moribunde vel
Feſtus (vt Feſtus inquit) dr̄ q: ꝓp nimiā ſenectutē nec mo
uere ſe p̄ōt, nec ullum facere crepitum, ne. i. utrum

eſtis mihi auctores. i. ſuaſores, ſeu diſſuaſores. Id. i. Aucto/
ad id faciēdum. s. ad ducendam anū decrepitam, res eſſe
uel. i. ꝓp illa incommoda, que dixi. eſtis mihi au/
ctores. i. ꝯſultis mihi. Eleganter. n. dr̄, tibi ſum au/
ctor ut hoc facias. i. tibi ſuadeo, ſeu ꝯſulo ut hoc fa
cias, ita. n. ait Cice. in ſuis epiſtolis primi libri ad
Lētulum, Tibi tn̄ ſum auctor, ut ſi qbus rebus poſ
ſis, eum tibi ordinem aut reconcilies, aut mitiges, Cicero
eſt. n. penultima clauſula ipſius Cic. in penul. epis.
pri. lib. ad Lētulum. Æſc. o pr̄, fac qḋ rogamus. ego
ꝑmiſi illis. s. Soſtrate et Hegioni et filie. te. s. facturū
et ſocrū in uxorē ducturū. Mi. āt. i. ſed ꝑmiſiſti illis
id de me, o puer. i. tu adhuc iprudēs, et pauca exp/
tus. largitor, i futuro impatiui. i. fac ꝑmiſſiōes tu/
as et tuas largitiones, ſeu largitates de te, et nō de
me. De. age, hic age correptiuū ē, qd facias ſup. vel
dicas, ſi filius Æſc. oret te aliqd maius. i. petat a te
aliqd maius. ubi oro more ſuo iungiť duobus ac
cuſatiuis. Mi. q̄ſi. i. qḋ dici ſolet. q. d. q: hoc qḋ petit
non ſit maximū. De. da veniā. i. p̄ſta hoc bn̄ficiū,
et ꝯcede qd petiť, ſiue īdulge petēti, et ꝑmitte te exora
ri. Æſc. ne grauere. i. ne tibi ſit graue, ac moleſtū id Grauis
facere, uel ne te difficilē, et iexorabilē p̄ſtes in hac
re. nā grauē ſe p̄bet, q id facile nō p̄ſtat in bn̄ficio
qḋ p̄t. De. fac qḋ petiť, ſaltem ꝑmitte te facturū. Mi.
nō omittis. i. nō ceſſas. nō deſiſtis hoc ſuadere. Æs.
n̄ omittā ſup. niſi exorē te. i. ꝑſuadeā tibi. Mi. qdē. i.
certe. hec eſt flagitatio ē uis. i. uiolentia. coactio, ipul Prolixe
ſio. De. o Mitio age. i. erumpe in actionē. ꝓlixe. i. be
nigne, liberaliter, large. Mi. et ſi. i. q̄uis. hoc. s. ducere
anū vr̄ mihi prauū. i. diſtortū, nō rectū, ieptū. i. ſtul
tū, idecēs, abſurdū. i. iconueniēs, incōſentaneū, incō/
gruū, et alienū. i. abhorrēs, remotum, diſſidēs, diſcre
pās a vita mea, quā ſp trāſegi celibē. Si tātope. i. tā
vehemēter, uultis. i. cupitis hoc vꝫ ut ducam uxorē.
fiat. i. ꝯſentio. non mea ſponte. ſed ut nobis ſatisfa/
ciam. Aeſch. bn̄ facis cum uis quod petimus, meri
to. i. non ſine cā. amo te quia bn̄ meruiſti. De. ue/
rum. i. ſed quid ego dicam? cum. i. quia uel qn̄ hoc
qḋ uolo fit, qd nunc modus interrogādi. q. d. quid
nunc agēdum ē? qd reſtat. i. quid ſeqtur uel qd reli/
quum ē, qḋ non fuerit obtentū, uel qḋ petatur. de/
inde animaduertit aliqd eē petendū, qḋ ſubdit. He/
gio ē cognatus proximus his Soſtrate et filie, ē aūt Proxi/
affinis. i. propinquus ꝓpter nuptias nobis. paup. i. mus
qui non abūdat diuitijs. decet. i. honeſtū ē, nos bene Affinis
facere illi aliqd. i. p aliquid, uel in aliquo. uel bn̄ de ē cogna
cet nos facere illi aliqd. i. aliqḋ bonum, ut dicunt. tus
proximus dixit. et affinis et cognatus, nam multi
ſunt gradus et ueluti rami propinqtatis in affini
tate et cognatione diſpoſiti. inſup cognati uxoris
ſunt affines mariti, et ediuerſo. Mi. quid decet in/
quam nos facere illi. De. paululum agelli. i. poſſeſ/
ſiuncule, ꝑdioli. eſt hic ſub urbi. i. in ſuburbanis, qḋ
paululum agelli locitas. i. frequēter locas, uel ca/
piatur pro primitiuo. foris. i. neſcio cui alieno et fo
ris poſito. locum autem poſuit pro ꝑſona. demus
huic Hegioni paupi hunc agellum, qui, uel ſit ab/
latiuus pro quo. fruatur. i. alatur, uel qui. i. ut, frua Error
tur. i. alatur illo. uel qui ſit ntūs, ſic demus huic He/
gioni, qui. s. Hegio. fruatur. ideſt alatur illo. fruatur/
dixit

dixit ꝑ alaſ,ſiue fructu vtatur,non ꝓprietate po/
Fruminen tiatur,a frumine dici vr̃,q: frumẽ dr̃ ſumma gu
la,per quã lingua cibum dimittit in vẽtrem.Mi.
aũt.i.ſed,dicis ſup.id eſſe paulũlũ, quod illic ẽ.De.
etiam ſi multum ſit illud qđ eſt agelli, tñ faciũdũ
ẽ.i.facere opꝫ,vꝫ vt ea fruat̃,ipſe Hegio eſt huic.s.ſi/
liç,vel etiaꝫ ſoſtratẽ ꝓ patre.i.loco pr̃is q̃tũ ad affectio/
nem,ꝑterea ipſe eſt vir bonus,ac ꝓ pterea alen
dus eſt, etiã noſter.i.no bis affinitate iunctus,
recte dat̃.i.recte collo/ cat̃ apd eũ bñficiũ,cũ
bonus ſit et noſter, po/ ſtremo.i.,tã dem, facio
illud verbũ.

addere ſib',niſi quis antiquitatem velit imitari.

ASE. Illud.Age ꝓlixe Mitio.ꝑter expõnes, quas Don.
afferrt,dcm̃ mihi vr̃ a Demea,quõ ſolemus dice
re ad eos,q qđ lubentes faciunt rogari volunt,
vt ſit Mitio age ꝓlixe.i.exhibe te difficilẽ et inexo/
rabilem in re,quã tu apte tñ voluntate facies.

SER. Iubet frater et te Æſc.dare operam vt ſi.Ineptio.
i.ineptus.i.deſipe. Age quaſi euge prolixe Mi.
ver̃ cum ꝑ hoc nõ poſſit eum abſtiere a ſtultitia ſua.
De. cogitat iter̃ alia.q.d.putabam q ꝑ hoc ſe
ille ſtultum intelligeret, verũ.i.ſed aliud opor/

Tetrametri mixti. Et primus ſuperiori coniungitur.

SYRVS. DEMEA. MITIO. AESCHINVS.

FActum eſt,quod iuſti Demea.De.
Frugi homo es,ędepol hodie mea quidem ſententia
Indico Syrum fieri eſſe ęquũ liberꝝ.Mi. iſtunc liberum?
Quod nam ob factum?De.multa.Sy,o noſter Demea, ęde/
pol vir bonus es,
Ego iſtos vobis vſq; a pueris curaui ambos ſedulo,
Docui,monui,bene pręcepi ſemper quę potui omnia.De.
Res apparet,ęt quidem porro hęc obſonare,cum fide
Scortum adducere,apparare de die conuiuium.
Non mediocris hoīs hęc ſunt officia.Sy.o lepidum caput. De.
Poſtremo hodie in Pſaltria iſta emunda, hic adiutor fuit.
Hic curauit,prodeſſẽ ęquum eſt,alij meliores erunt.

i.illud dcm̃,illam breuem ſnĩam loquor, et I me/
dium effero,non meum.i. non ex me inuentũ,
neq; primo ꝓfectum,quod verbum.i.dcm̃, tu Mi
tio dixiſti dudum.i.paulo ante,bñ.i.iuſte et cum
ęquitate,et ſapienter.i.cũ magna ſapiẽtia , hoc eſt
verbum illud tuum , vitiũ quod ſignr̃ eſt cõe oi/
um.i.oẽs longe,lateq; corrumpit, et ꝯtaminat.Di
cimus aũt cõe oĩbus et cõe ciuium cum dtõ et gtõ,
tale eſt vitium s.q in ſenecta.i.tpe vel ętate ſenectu/
tis,ſumus nimiũ attenti.i.plus ęquo incũbentes,in
hiantes,ad rem.i.ad pecuniam ꝯgerendam, et reꝫ
familiarem augendã,ſeu ad ſingularem vtilitatẽ.
nos decet effugere.i.vitare,euadere,hanc maculã.
Verbum i.hanc labem cupiditatis, nam ſordes auari hoīs
Varro dñr,et ſordidus ipſe auarus,id verbum eſt vere di
ctum,et bñ dixit vere,nam (vt teſtat̃ Varro)ver/
ba veritate dicta ſunt,et opꝫ id verbum fieri ipſa
re.i.deduci ad effectum ita,vt non verbotenus ſit
dcm̃.Mi.qđ iſtud eſt.s.hoc dicit videns ſe victum
ꝓprijs verbis,qdem.i.certe,ille agelius dabit̃ Hegio/
ni. Aeſc.o mi pr̃,blandientis eſt dcm̃ , et vultuoſe
applaudentis.De.nunc es mihi germanus.i. frater
vterinus,et aĩo et corpore.i.q̃tum ad aĩum et cor
pus es alter ego, nam rñdes oĩbus votis meis dr̃
enim frater,quaſi fere alter.Mi.gaudeo eſſe tibi ſic
gratum vt talia dicas.De.iugulo.i.occido, neco hũc
fratrem gladio ſuo ſibi,ita gaudebant loqui vete/
res,ait Dona.eſt aũt allegoria, hoc eſt ꝓprijs ver/
bis ſuis eum vinco,et ſupero,et deturbo de ſua ſen
tentia et conuerto in meam.Cum ẽt videmus ali
quem ꝯ ſe locutum,et in verba ſibi noxia erupiſ/
ſe,vel qñ ſe ꝑdidit ſuis ṽbis, dicimus recte ille ſuo
ſibi gladio ſe iugulauit,in quo dicto nõ eſt opus

tet me perſuadere vſq; dum ſe ſtultum ſentiat,lo/
citas.i.ꝯducis,huic.i.virgini,dcm̃ eſt.q d.non mẽ/
tiaris modo,q: ṽe.i.ꝑfecto dcm̃ eſt a te,hic Æſchi.
Gaudeo ſecum,ſuo ſibi.i.ꝓprio gladio,q: ꝑſuaden
do ei multam diſpõnẽ ſuaꝝ reꝝ,et ipellendo eus
in ſuos mores nimiũ faciles adducã eũ ad hoc,ᵛvt
ſuo gladio.i.nimiũ agendo ſuam facilitatẽ ſe ſtul
tiſſimum percipiat,et hoc eſt iugulabo.

DONA. FActum eſt qđ iuſſiſti Demea.i.dirupta ẽ ma/
ceria Frugi hõ es,vtilis ut fruges. Ergo ęde
pol hodie q in.s.Sy. fi.li. hoc eſt iãdudum qđ
ꝓmiſerat Syro,ſed nunc opportune, vr̃.n. modo
meritũ ꝓceſſiſſe. Et snĩam iudico, multa
oratorie maluit generalr̃ dicere,q̃ q̃rere ſpãlr̃, qđ
inuenire non poſſit. Et Mitio ſingulr̃ unũ q̃rit.
hic pluralr̃ multa rñdet. Quod nam ob factũ.i.
iure,aſcribi.n.cis manumiſſis in iure formula ẽ.

Ædepol uir bonus,iuuat bonum,q: ꝑter opinio
nem eſt. Ergo.i.u.u.a.p.intelligit Syrus laborãtẽ
pro ſe Demeã non hẽre qđ dicat,et ideo ipſe pro/
ſequit̃ ordinem meritoꝝ,ſed quẽ apparet pędago/
gum fuiſſe. Docui,monui, bene ꝑcepi , ridicule
addunt̃,ſed tñ ꝯſuetudine,q: imputant̃ etiã facta
praue pro bonis. Quę po.oĩa,bñ quę potuit, q̃ſi
plura uellet. Res apparet,mire irridet De. ſic tñ
ut ſerio agere uideat̃. Apparare de die ꝯuiuiuꝫ.
i.repente,neq; ante ꝑdictũ, nec pridie ꝯſtitutum.

Poſtremo ho.in Pſal.iſtac.e.et hoc tonum ſerio
dr̃,vt magis ridiculũ uideat̃. Hic ad.fu.in re bo
na adiutores,i re mala impulſores dñr, ergo hic
adiutor dr̃ a nõ iraſcente,a criminante aũt ẽ ira
to impulſor. Hic ad.fu.hic curauit. de more re/ Adiutor
petitum eſt hic cum dr̃.Hic adiutor fuit, hic cura/

nit. Sic enim ſolemus onerare mētē audiētis eius, quē laudamus, deinde qd̄ pſtitit, q et offm̄ corpis, vt adiutor, et cura aī pbuit, vt ꝯſultor. Deniq; hic v. f. abutit̄ Demea ſciens ꝓdigā voluntatem adoleſcentu. i. Syre ac. huc ad me, vtrū vt eundē manumittat, an vt palam fieri iubet ꝓpius accedens, iuriſpublici

fine non debuit. Quid iſtuc? que res tam repente mores mutauit tuos? aīaduertendum eſt q̄ calliditate Teren. q̄rens finem fabule, cōplere lęticiam per ipſm De. nitit in vniuerſos, q in tota comoedia triſtis ac ſeuus interturbauit, et vociferatus eſt. Quod prolu. proluuium? quod gręci.

Proluuiū

Largi

Effuſi

ꝯſuetudines ludens ē vide q̄ comicas manumiſſionē q̄ facere induxerit, atque ꝓdigne. Et ſeorſum tibi pręterea Demea, ē fecit Demeę pluſq̄ volebat, naȝ q̄ conabatur amari, pfert dr ēt his q amantur. Gaudeo et ego, gratulantiū Syro

Deniq; hic vult fieri. Mi. vin tu hoc fieri? Aeſc. cupio. Mi. ſiqdē
Tu vis Syre eho accede huc ad me, liber eſto. Sy. bene facis.
Omnibus gratiam habeo, & ſeorſum tibi p̄terea Demea. De.
Gaudeo. Aeſc. & ego. Sy. credo, vtinā hoc ꝑpetuū fiat gaudium,
Phrygiam vt vxorē meam, vna mecum videam liberā. De.
Optimam quidē mulierē. Sy. equidē tuo nepoti huius filio
Hodie primam mammam dedit hęc. De. hercle vero ſerio
Siquidem prima dedit, haud dubiū quin emitti ęquū ſiet. Mi.
Ob eā rem? De. ob eā, poſtremo a me argentū q̄ti ē ſumito. Sy.
Di tibi Demea oro omnes ſemp̄ omnia optata offerant. Mi.
Syre proceſſiſti hodie pulchre. De. ſiquidem porro. Mitio
Tu tuum officiū facies, atq; huic aliquid paululum pre manu
Dederis vnde vtatur, reddet tibi cito. Mi. iſtoc vilius. Aeſc.
Frugi homo eſt. Sy. reddam hercle, da modo. Aeſch. age pater.
Mi. poſt conſulam. De.

.i. p̄ſ̄ptus aīus ad largiendum. Subita ē largitas, repētina, ac p hoc pāt eſt ignata, et īmoderata, vt euenit cum ex nimis pcis non largi, liberales, ſȝ effuſi, ꝓdigiq; reddūtur. Vt id oſ̄ndernt, abūdat id ni eſt ꝑut. Quod te iſti facilem et feſtiuum putant; multum detraxit Mitioni dicendo te iſti putant, per quod ſignificat̄ errare adoleſcens, et hunc non eſſe feſtiuum, et facileȝ putant, bene in poſtremo dignitas pſonę huius ſeruata eſt, vt perpetuo cōmutata videret̄, vt truculenta apud Plau. Indulgendo ante dicando, indulgentiam ad meā culpam ſcribi denuo. Et largiendo Mi. ſeuere ad. h. ū eſt nomen verbis ex animo plorantis. Quia non. i. pro. o. cino obſequor, prouerbiales ſunt hmōi elocutiones, fanda nefanda, digna indigna, uelis nolis, fas nefas.

hec v̄ba ſunt, qbus de more ille credo vtidet. Vtinam hoc p. ſi. ga. integrū, ſolidum, et nuſq̄ interruptum. Phrygiā vxo. m. vt ipſe Sy. ita vxor Phrygia ſȝ veteres, q ſeruis noia a nationibus iponebāt. Vna me. vi. li. hoc ſic ꝓnunciandum eſt, quaſi gaudeat ſe ꝯcordatū Demeę, qd̄ cū vltro cogitat habuiſſe pene oblitus fuit. Hodie pri. m. d. h. ridiculum meretriciū ſiqdem oportuerit primam eſſe q̄cunq;, an q̄ cā eſt, qua ingenui dr̄ ſerio a nutricibus liberis educādi. Hercle. u. ſe. aduerbia ſunt ꝯfirmatiua. Ob eā rē, hoc eo vultu dici, quo rem veluti excutimus, et oſ̄dimus momenti eſſe nullius. Argentum. q. eſt ſu. q̄to p̄ro valet. Argētum q̄ti eſt ſu. hoc verbo vtimur vt faciunt, q pſuadere alīq cupiunt. Dij tibi De. o. ſemper optata offerāt oēs oīa, antiqua elegantia et figurata. Proceſſiſti. h. p. nunc vere pulchre ꝓceſſit Sy. Siqdem. t. o. s. hoc eſt vt patroni eſt libertum non deſeras, ſed vt alias manumiſſum. Plau. Facis meliꝰ q̄ pars lenonū, q libertos hn̄t, et eos deſerunt. Vnde. u. vtatur viuat, vnde vſura vita dr̄, vt vnius vſura more gladiatoris ſti non dediſſet, an vnde alat̄ de quo vſumfructumq; capiat, et cuius tibi ſortem reddat, et hoc melius, nam iō addidit, reddet tibi cito. Iſtuc vi. hoc egit Teren. vt ꝯuerſis officijs vſq; adeo ꝓdigum faceret Demeā, donec parē redderet Mitionē. Iſtuc ui. quaſi nihil minus, negocio. n. eſt [illegible] oñ leuius, aut qd tale cū eclypſi, qu ſubaudit̄ q̄q̄, et non dabo. Faciet, ne qd negare in fine fabule videat̄, addidit De. faciet, et faciet hoc potius. s. q̄ irridens dixit, quaſi de ꝓdigo dicere videat̄ et mire faciet q̄ nec credibile erat ſtatim ꝯſenſuꝝ, q̄ negauerat, et ꝑpea negatio eſſe in

Hercle vo ſerio.

P lau.

Vti vſura

Effundite, ad Æſc. ꝑtinet. Emittite, ad Ctheſi. Facite, ad oēs. Facite quod. u. l prope redijt ruſus ad amaritudinem priſtinam, hęc eſt figura, qua inuitos nos ꝯmittere oſtendimus quod nolumus fieri. Que. u. pro. a. m u. hic oſtendit Teren. magis De. ſimulaſſe mutatos mores, q̄ mutauiſſe. Minus. u. magis impenſe cupitis, conſulitis parum, minus, magis, parum. Hęc re. et cor. et ob. in lo. tribus tria reddunt̄, et utraq; illam in malam partem ſuperiora, hęc in bonam q̄ inferiora ſunt, non tm̄. n. culpę eſt minus ꝓuidere, q̄ impēſe, nec tm̄ mali eſt impēſe cupere, q̄ntum parum ꝯſulere. Iram reꝑhendere bonum eſt, melius corrigere, optimū ſcdare. nam qui reꝑhendit non ꝯtinuo corrigit, q corrigit non ilico ſecundat. i. lętiſſimū reddit, et fideliſſimū. Alij ſecundare obſequi dem̄ putant, et ideo additū eſt in loco, quaſi non ſemp faciēdū, ſic ergo obſecūdare, vel in melius ꝯuertere, uel obſequi intelligimus. Tibi pr̄ ꝑ. noluit Teren. ab amoribus filioꝝ ꝑpetuo, repulſu pꝛem. Si no habeat, in iſtac fini faciat hęc q̄dē ꝯmiſſio eſt, ſed exceptionē in ſe continet, et

ſcdare

num quodam ſtomacho, et velut minaci denunciatione proſeruntur. In.i.f.fa. hoc eſt aut ne aliam amet, aut ne alteram comparet, ne poſt ipſam luxuriet cura alterius. Recte, bene et Mitio non diſceſſit de propoſito ſuo, qui vt peccaſſe alias oſtenderet fratrem ob nimiam aſperitatem, cum expectatione q.

neq; decipit in emendo. Inde obſonator dici poſſet, vbi pitantiarium dicunt, q vz de obſonijs prouidet, et eorum quęrendorum curam hz. hęc ſunt officia, obſonare fideliter, abducere.i.rape a lenone. ſcortum.i. meretricam. Item apparare. ideſt parare, diſponere conuiuium de die.i. repente. non obſonator

Faciet, Sy.o vir optume. Aeſc.o mi pater feſtiuiſſime. Mi.
Quid iſtuc? quę res tam repente mores mutauit tuos?
Quod pluuium? quę iſtęc ſubita eſt largitas? De. dicam tibi
Vt id oſtenderem, quod te iſti facilem, & feſtiuum putant,
Id non fieri ex vera vita, neq; adeo ex ęquo & bono,
Sed ex aſſentando, indulgendo, & largiendo Mitio.
Nunc adeo ſi ob eam rem vobis mea vita inuiſa eſt Aeſchine
Quia non iſta prorſus iniuſta omnia omnino obſequor.
Miſſa facio, effundite, emittite, facite quod vobis lubet.
Sed ſi id vultis potius, quę vos propter adoleſcentiam
Minus videtis, magis impenſe cupitis, conſulitis parum,
Hęc reprehendere & corrigere me, & obſecundare in loco,
Ecce me quid id faciam vobis. Aeſc. tibi pater permittimus.
Plus ſcis quid facto opus eſt, ſed de fratre quid fiet? De. ſino
Habeat, in iſtac finem faciat. Aeſch. iſtuc recte,

PLAVDITE.

dam laudans vba eius iſtuc recte dixit, q̄ſi diceret non vt cętera, ē ſimul repoſuit, ei qui ſupra dixerat. Quod te iſti facilem, ē feſtiuum putant.

QVI. Factus eſt ecce. Hic omnia fine iucūdo claudunt, vbi et ſuis libertas donatur, ē ambobus filijs optatę vxores conceduntur.

an̄ p̄dictū, aut pridie conuiuium. Sy.o caput lepidum.i. o l ó iucūde, et feſtiue, ſeu vrbane. nam caput p̄cipuam partem ponit p hoīe toto. De. poſtremo.i. tandem. hic ſeruus fuit hodie adiutor in iſta pſalteria emunda, p emenda.i. in emēdo iſtam puellam cantatricē. hic ſeruus curauit.i. curas animi p̄buit vt cōparet pſaltria, ē bono modo haberetur, ęquum eſt ideſt bonum eſt, ac decet prodeſſe ei. nam alij ſerui hoc facto erunt meliores. nam dabunt operas, vt bene ſeruientes ſint libertatem cōſecuturi more iſtius. Deniq; hic Aeſch. vult hoc fieri.i. vult vt libertate ſeruus donetur. Mi. vin i. vtrum vis tu hoc fieri, hoc dicit Aeſchi. interrogans cupiat id fieri nec ne. Aeſch. cupio id fieri. Mi. ſi quidem.i. quoniam tu vis. eho, interiectio admonentis, et attentionem incitantis. o Syre accede huc ad me, deinde vt acceſſit eum, manumiſit inquiens, Eſto liber. verba ſunt iuris, quibus manumittitur ſeruus. Sy.o Mitio benefacias, q, me manumiſiſti. habeo gratiam, ideſt ſum deuinctus, ſeu obligatus omnibus, et pręterea ideſt pręter alios. o De. gratiam habeo tibi ſeorſum. ideſt ſeparatim. pręcipue, particulariter. De. gaudeo q liber ſis. Aeſchin. et ideſt etiam ego Aeſc. gaudeo. Syr. credo q ambo gaudetis mea libertate. vtinam hoc gaudium fiat perpetuum, ideſt integrum, ſolidum, et nuſquam interruptum, vt ideſt ita, vel quatenus, videam meam vxorem, ſcilicet Phrygiam, ideſt ſic appellatam a natione, liberam vna mecum. De. quid in, ideſt certe. cognoui, vel inueni eam ſup. optimā mulierem, vel optas ſup. videre vxorem tuam optimam mulierem liberā, vel conſtat eſſe optimam mulierem. Syr. et quidem, ideſt certe, hęc vxor mea dedit hodie primam mammam tuo nepoti filio huius Aeſchin. filij tui. Demea hercle vero. ideſt at certe, ſerio, ideſt remoto ioco, extra iocum, ſiquidem, ideſt ſi

Sy.o De.i.d qd̄ iuſſiſti eſt factum.s. maceria diruta eſt. De. tu es hō frugi.i. vtilis vt fruges. tertium ſigatinq leſtū. ędepol ego iudico ęquū eē.i. iuſtum, qdez i. certe. mea ſnīa.i. meo iudicio, mea opinione. Syrū ſeruū fieri.i. effici. hodie liberum.i. manumitti, ac libertate donari. Mi. dicis ęquū eſſe iſtunc Syrum fieri liberū, interrogatiue legendū eſt. deinde ſubdit ob.i. pp qd̄ non factum.i. pp qd̄ factū ęquū eſt eū fieri liberū. De. ob ſup. multa.i. pp multas cās. Sy.o noſter De. ędepol es vir bonus. ego curaui uobis.i. curę habui, cuſtodiui, adminiſtraui, moderatus ſum tanquā pędagogus iſtos ambos, Ctheſiphonem et Aeſc. vſq;.i. aſſidue, ſine intermiſſione. a pueris.i. ab ineūte ętate, ſeu cum adhuc pueri eſſent, docui.i. inſtitui, erudiui eos ſedulo.i. inſtanter, quaſi ſine dolo. monui.i. admonui eos qd facere deberent. ſemper bñ p̄cepi. ideſt docui vel iuſſi tanq̄ cuſtos eorum oia q̄ potui p̄cipere. De. res.i. effectus. apparet.s. ante oculos res eſt in promptu, et hoc dicit ridēdo eū, et qdem porro.i. certe, particulę ſunt expletiuę deū affirmantes, hęc officia q̄ ſequunt. ſunt hoies non mediocris.i. ſpectant ad maximum hoiem, ē magni momenti p ironias dixit, hęc āt ſunt officia, videlicet obſonare.i. puidere de obſonijs.i. de omnibus edulijs p̄ter panem et vinū. cum fide.i. fidelr. puidere de obſonijs eſt offm̄ magni viri. nas

Obſonatͣ obſonor obſonaris vel obſono obſonas (vtrunq;.n. dr̄) ſigt vel emere obſonia, vel puidere de obſonijs quas pitantias vocant. et ſi diceremus, hic ſeruus optime obſonare nouit.i. ſcit bene emere obſonia,

ſerte.uxor tua dedit primam mammam filio hu ius,haud,ideſt non eſt dubium, quin ſit ęquum, ideſt iuſtum eam emitti,ideſt extra ſeruitutē mitti Mi.ob eam rem.i.dicas ęquū eē eam emitti ꝓp eā cām.q.d.non eſt cā ſufficiēs,De.ob eam inquā res ęquum eā emitti,poſtremo ſi nō vis id facere libe ralr,ſumito a me argētum quāti eſt.i.q̄to ꝑtio ipſa Phrygia valet.Sy.o De.oēs dij ſemꝑ.i.pſtent ē affe rant ſemꝑ tibi oīa optata.i. deſiderata tibi. Mi.o

Procedere

Sy.pulchre ꝓceſſiſti hodie.i.bn̄ (vt ita dicā) pſpera ſti hodie,vel ad magnum bonū ꝓuectus es hodie, qui te ē vxorē manumitti obtinuiſti.De.atq; ſiqdē i.ſi certe,dederis huic Syro aliqd paululū pręma nu,quo vtat̄.i.alat̄,de q̄uo vſumfru.capiat,ē cu ius tibi ſortem reddat.porro.i.pculdubio,ſi h̄ fece ris,facies tuū offm̄.i.qd decet facere patronū. Vbi

Pręmanu

Pręme

Cicero

aīaduerte pręmanu poſſe exponi, quemadmo dum pręme.i.in cōparatione mei, vt tu es ꝑ me beatus ait Ci.i.in cōparatione mei,ē tunc ſic iun gas cū paululū,ſi dederis huic aliqd paululū.i. ali qd qd eſt res pua,pręmanu.i.in cōparatione potē tię tuę,et tuę liberalitatis, ac ꝓmptitudinis tuę in dando,vel ſi intelligat̄ pręmanu,pro in ꝓmptu, vt dici vulgo ſolet,ſp hi hęc verba,vel leges pmā nibus p in ꝓmptu, recte an ſecus ipſe viderint,qd ſi eſt ita iūget̄ cū dederis vt ſit ſi ōns ei in ꝓmptu aliqd paululum,aut ſiqs velit interꝑtari pre ꝑ an̄ ſic,ſi dederis ei pręmanu.i.an̄ manū vt dici vul go ſolet,vult me hoc dare ante manū,qd ēt legē tiū iudicio relinquo.nā pręꝑ an̄ non inueni, niſi in cōpoſitione, vt ꝑdico,ꝑpono,inuenio ēt pręin tali dicendi gn̄e,lachrymatus eſt pręgaudio,ꝑ timore receſſit,ꝑ nimia multitudine exire nō po tuit,et in iam dicto mō vz ſic,pręmultis ſumus felices.i.in cōparatione multoꝝ,De illo āt gn̄e dicē di vſitato hr̄e pręmanibus aliqd.i.in ꝓmptu,fate or me non legiſſe,neq; Priſcianus aſſignans ſigfica tiones huius ꝑticulę ꝑponit alias a pdictis, niſi q ēt pręin cōpōne auget et adhibet maiorem vehe mentiā,q̄ ꝑ capitur q; pro valde, vt ꝑpotens, ꝑdi ues.ꝑclarus etc.ſi itaq; dederis ei aliqd quo vtatur et fungeris offō ꝑtoni,et reddet tibi ſortem ē vſu ram cito.i.ꝓpediē.Mi.ego ſup.nō dabo qcq̄,vel ni hil dabo ei,et vilius.i.minus vel minoris valoris, iſtoc.i.iſta re viliſſima,q̄ ei dūdebat.Aeſc.q̄uis ne ges te daturū qcq̄,tn̄ ipſe eſt hō frugi.i.bonus,vtilis, ac modeſtus.Sy.hercle reddā ſortē, cuius vtar fru ctu.da.i.ꝑbe,ꝑſta,mō.i.vel īmmō,vel mō ꝑ nūc, vt ſit tp̄is aduerbiū.Aes.o pr̄ age.i.fac qd petit.i.da

Conſulere

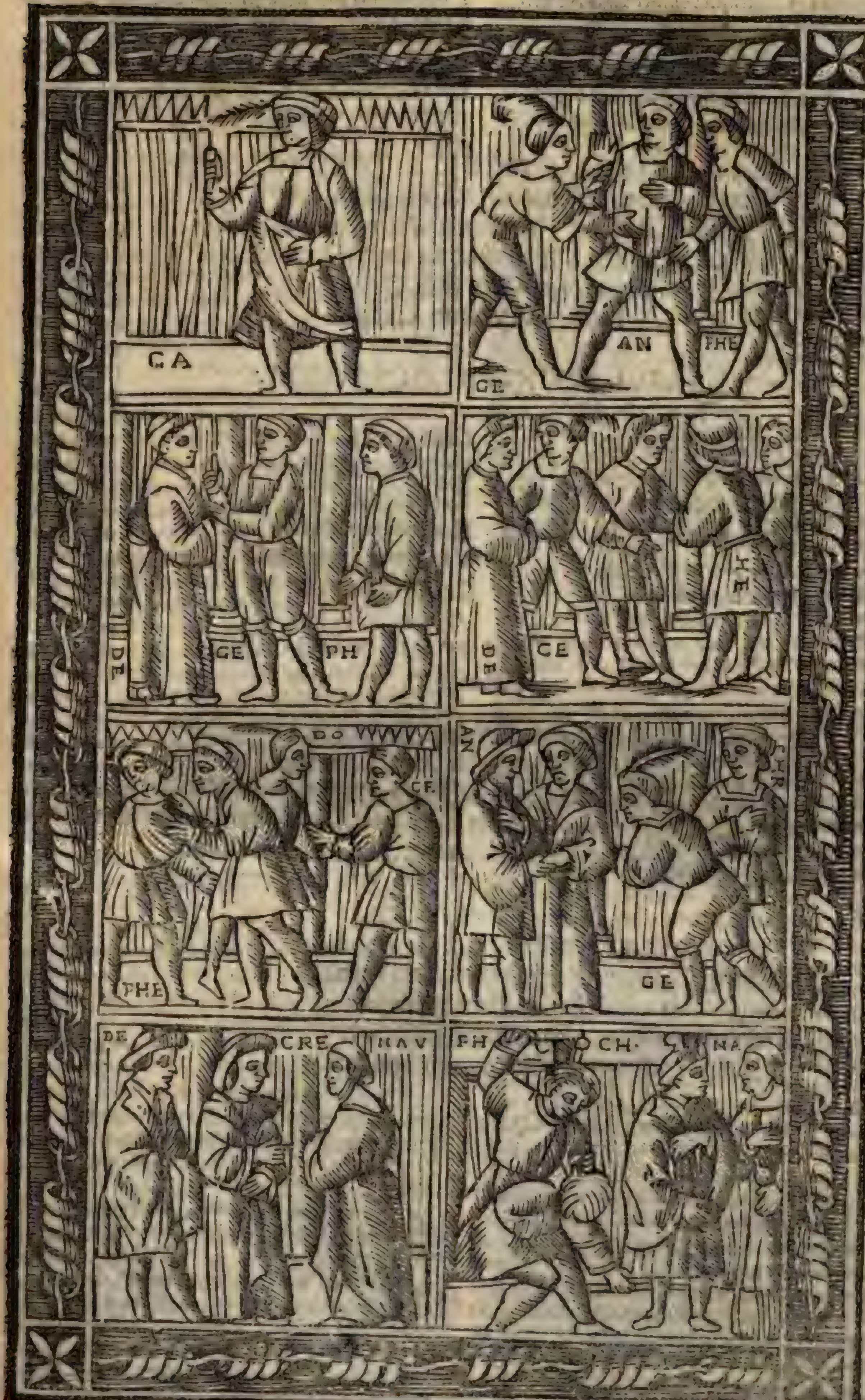
mō.Mi.ego ꝯſulā.i.ꝺliberabo poſt.nā ꝯſuler̄ iterdū ſig̃t cōſultare ſeu deliberare, vt Laurentius ſentit, De. Ipſe Mitio faciet qd petit. Sy.o optime vir.de mea dicit, uel de Mitio.Æſch. o pr̄ feſtiuiſſime.i. iucundiſſime,lepidiſſime.Mi.qd iſtud eſt? modus interrogandi. quę res mutauit tā repēte.i. tā ſubi to mos mores.qd ꝓluuium.i. qs ꝓmptus aīus ad largiēdū ꝓluuiū dixit pro ꝓfuſione.q.d. q̄ eſt iſta ꝓfuſio ē ꝓdigalitas tua,q̄ eſt iſta.i.tua largitas,ſu bita.i.ſubito tibi exorta,cū prius ꝑcus eēs.De.dicā tibi quare mutauerim mores,vt oſtenderem id.s.q iſti filij mei putant te facilē.i.benignū,ē feſtiuū.i. iucundū,vel iſti pōt eſſe datiūs ſingularis, ſicut vt oſtenderem tibi.d.s.q hoīes putāt te eē facilem ē fe ſtiuū iſti filio. Aeſc.non fieri ex vera vita.i.ex uero modo uiuēdi,immo uero fieri ex fallaci vita, et deceptiua,ut ſic dicā,et ut oſtenderem id non fieri ex ęquo ē bono.i.ſm̄ qd eſt ęquū et bonū,ſed fieri ex aſſentando.i.blandiēdo uobis. ē ex indulgēdo i. plus ęquo ꝑmittēdo,ſiue ꝯcedēdo,ē ex largiēdo.i.ex

Largitio

nimia largitione,q̄ eſt corruptio dotis facta,nunc adeo.i.certe,uel ualde,ſi o Aeſchine uīa uita ē uo bis filijs.meis inuiſa.i.exoſa,ob eam rem.i.ꝓp̄ a,q: non obſequor oīno.i.q: obſequēdo uobis nō ꝑmit to ꝓrſus iſta oīa iniuſta,q̄ ꝑmittit frater,miſſa fa cio.i.omitto oīa,et uobis dilapidanda relinq effū dite.i.diſpgite.emittite.i.extra manus uras mittite. bona uobis acqſita luxurioſe uiuendo et ꝑdendo ſubſtantiā urām.facite qdlibet uobis, ꝑmiſſio ple na amaritudinis.Sed ſi potius uultis id.s. me rep̄ hendere.i improbare.corrigere.i.emendare, caſti gare,recta facere,et obſecundare.i.in meliu ꝯuer tere,uel (ut alij uolunt) obſeq, in loco.i. ubi op portunū et cōmodū erit.ſiue in opportunitate et occaſione.Vel dic obſecundare.i.ꝓſpera facere hęc q̄ uos minus uidetis.i.minus ꝯſideratis, q̄ ſtuetis. uel minus ꝑ nō capiat̄, et q̄ cupitis magis ipēſe.i. magis obnixe,magis acriter,ſeu vehementer,q̄ eſt ęquū ē quę paꝝ conſulitis.i.non ſatis ꝓuidetis,ſeu proſpicitis,ecce me.i.habetis me in ꝓmptu ē an te oculos,qui.s.ego,faciam uobis,id hoc eſt rep̄hen dam,corrigā,et obſecundabo.Aeſch.o pater ꝑmitti mus tibi.i.tuę uoluntati ac diſpoſitioni relinqui mus.ſcis plusquā nos.s.qd eſt opus facto.i. facere. Sed quid fiet de fratre.i.d Cteſiphone.De.ſino ideſt ꝑmitto q ſup.habeat Pſaltriam.s.faciat fines.i.mo dum ſuo amori,et ſuę libidini faciat in iſtac.i.in Pſaltria. Aeſchin.iſtuc recte ſit ſup.uel dicitur. Va lete.i.diſcedite incolumes,plaudite.ideſt congratu lamini poetę. et actoribus. ego Calliopius.i. poetę defenſor.recenſui.i. recognoui hanc comędiam, uel (ut alij uolunt) recitaui.

SER.

FActum eſt. inducitur Sy. ut liberetur ſeruitu te Deſtructa enim maceria reuertitur nunciās ſe obtemperaſſe pręcepto Demeę,eo qd quam uis hęc ſint mala,tamen ad laudē Syri dicit.cum fide.i.fideliter,q: nihil inde ſurripiebas ſibi furto, uel ſcortum cum fide.i.cum corde.hic Aeſch. uult uer ſerio dico,ſi qd pri.etc. emitti manumiſſione. Poſtremo ſi non uis eam liberare,reddam tibi ar gentum, qd pro ea dediſti, pręmanu.i. ad p̄ſens dederis Mitio qa poſtquā lucratus erit,reddet tibi tuum capitale et cum ita De.poſtq̄ ſpoliaui t Mi. ab agro ē ſeruo,uellet etiā eum ſpoliare pecunia, ſic reſpōdet Mi.Iſtoc eſt uilius.s. dare pecunias, eſt ualde uile quantum ad ea quę iam feci rogatu ſuo,ē ideo fortaſſe iſtud faciam. Faciet. hęc dicit ad Sy.qd iam recognoſcit Mi.ſtultitiam ſuam, et dimiſit dicam.Poſtquā uidet eum De. a lenitate ſua ſtulta remotum eſſe,aperit ei totam rem,qua intentione hęc ei perſuaſiſſet,ex quo,quia non ob ſequor.ideſt cōcedo iſta quę uos facitis prorſus in iuſta,nunc miſſam faciet illam.

CA
GE
AN
PHE
DE
GE
PH
DE
GE
HE
DO
CE
PHE
AN
GE
DE
CRE
NAV
PH
CH
NA

Aelij Donati grammatici cla. in sex. P. Teren. Afri Phormionem commentarium.

DONA. POſtq̃ poeta vetus poetam non poteſt. Hãc comędiam (manifeſtum eſt) prius ab Apollodoro ſub alio nomine, hoc eſt ſub Epidicazomene grece ſcriptam eſſe, quã latine a Terẽ. Phormionem. Quamobrem nulla dubitatio eſt hanc ſolam eſſe, cui nomẽ poeta mutauerit, et errare eos, qui in hãc Phormionem paraſitum putant a formula litis, quam itenderit nominatum, cum greca lingua lectus epthe-rus, ẽ Sumen nauticum ſic dicatur, a cuius rei vel capacitate vel vtilitate etiã ab Apollodoro paraſitus Phormionis nomine nũcupatẽ. Hęc igitur tota motoria eſt, quaſi ẽ in affectibus conſtituta pene maioribus, q̃ comicus ſtilus poſceret, niſi q̃ arte poete omnia moderata ſunt. Primas in ea parte (vt ipſe poeta profeſſus eſt) tenet Phormio. Secundas Geta. Tertias Demipho. Subinde cęteri ꝓut in proceſſu oſtendit. Prologus Phormionis nimis cõcitatus eſt adeo, vt ipſe ſemet veluti reprehẽdat ob hanc ipſam pertinaciam, et ſimul argumentum ſuę purgationis inducat. Atq; in ea, cum ẽ Prothaſis et Epithaſis, ẽ cataſtrophe magni molliminis et negocij ſint, a varijs, leporibus aſperguntur, vt etiam rerum triſtium grauitatem poeta lepidus comica ſerenitate tranq̃let. Hec acta eſt ludis megalenſibus, Lucio Cornelio Merula edili curuli et L. Poſthumio Albino, agentibus Lucio Caſſio Attilio, et L. Ambinio. modos faciente Flacco Claudij filio, tibijs ſeruanis, totaq; de verbis facetiſſimus, et geſtum deſiderantibus ſcęnicum, et ſuauiſſimis ornata cãticis fuit, editaq; eſt quarto loco M. Valer. et Cn. Fannio COSS. Perſona etiam in huius prothaſi, non vna eſt, ſed due: quarũ altera extra argumentũ poſita eſt, cui narrat fabula, altera in argumento, q̃ narrat fabulam. Argumentũq; nõ ſimplicis negocij habet, nec vnius adoleſcẽtis, vt in Hecyra, ſed duorum, vt in cęteris fabulis. ſcire enim conuenit vno die tranſfugi Phormionem, more vt i Heauton. duobus prologis correpte dicitur non producte nam officium ꝓlogi añ narrationem rei quidem ſemper eſt. Verumtamen et poſt principium fabulę inducitur, ut apud Plautum in Milite glorioſo, et apud cęteros magnę auctoritatis veteres poetas.

ACTA LVDIS ROMANIS. L. POSTVMIO AL bino. L. Cornelio Merula. Aedi. cur. egere. L. Ambiuius turpio. L. Attilius Prenęſtinus, Modos fecit Flaccus Claudi. Tibijs imparibus, tota Gręca Apollodoru. Epidi Caçomenos facta. Quarto. Cn. Fannio. M. Valerio COSS.

FABVLAE INTERLOCVTORES.

Phormio paraſitus.	Geta ſeruus.
Chremes ſenex.	Sophrona nutrix.
Demipho ſenex.	Dorio leno.
Phędria adoleſcens.	Hegio aduocatus.
Antipho adoleſcens.	Cratinus aduocatus.
Dauus ſeruus.	Crito aduocatus.

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA.

Senarij.

CHremetis frater abierat peregre Demipho
Relicto Athenis Antiphone filio.
Chremes clã habebat Lemni vxorẽ, ⁊ filiam
Athenis aliam coniugem, & amantem vnice
Gnatum fidicinam, mater e Lẽno aduenit
Athenas, moritur, virgo ſola, aberat Chremes.
Funus procurat, ibi eam viſam Antipho
Cum amaret opera paraſiti vxorem accipit.
Pater, & Chremes reuerſi fremere, dein minas
Triginta dant paraſito, vt illam coniugem
Haberet ipſe, argento hoc emitur fidicina,
Vxorem retinet Antipho a patruo agnitam.

CVm Chremes Demiphonis frater, adſcito ſibi ad fallaciam nomine q̃ Stilphonem ſe dici iterat. duas eodem tempore habuiſſet vxores, Athenis diuitem, pauperem Lemni. Ex diuite ſuſtulit filium, qui dictus eſt Phędria. ex paupere ſuũ tum ſuſcipit atq; educauit filiam Phanium nomine, eamq; conſilio cum fratre habito deſtinauit filio ſuo Antiphoni vxorem dare, quibus complacitis vno tempore profecti Athenis, Demi

pho in Siciliam. Chremes Lemnum ad accerſendam filiam, quę iam illinc cum matre nauigauerat, occaſionem dederunt amandi adoleſcentibus. Nam ſtatim Phędria, Cithariſtriā ſub lenone coepit ardere. Antipho illam filiā Phanium deſponſatam ſibi neſciēs neſcientem. Mox ut Athenas uenit; nec patrem repperit, falſo duplici eius nōie, mřez mortuam dum lamentatē adamauit, cōſilioque & opa paraſiti ſm leges Atheniēſium, qq ſibi cognata eſſet, tanq̄ in iure uinctus, et uelut coactus eā accepit uxorem p abſentiam patris, qui cum ueniſſet, et uellet eam expellere, primo cōſultatus per impudentiam paraſiti, poſt cum ſuo fratre ſic decipit, ut dum eam credidit ab Antiphone poſſe diſiungi, eam paraſitus ipſe ducat uxorem, et dat ducturo .xxx. minas pñtis dotis puellę nōie, quas Phormio acceptas Phędrię dedit, ille Lenoni ad Cithariſtriam redimendā, qbus geſtis tandem Chre. agnoſcit filiam ſuam cōiunctam eſſe fratris filio. Quare dūs mutato cōſilio .xxx. minas a Phormione p rixam conat exigere, per eūdē proditus uxoris ſuę Nauſiſtratę eſt et anti libidinis reus, nō añ ueniam meruit a matre familias, quę et .xxx. minas, et amoris Cithariſtrię ueniam dediſſet filię. Primus actus in colloquio Daui et Getę per quos diſcit populus argumentum. Scd's actus cōtinet aduentum ſenis turbulentū, et eiuſdē ingiū aduerſus Getam & Phędriā. Tertio actui attribuit litigium ſenis et Phormionis, tum cōſultatio cum aduocatis, tum Antiphonis in ſcęnam reditus, colloquiumq; cū Geta, tū Lenonis et Phędrię colluctatio, tum adhortatio Getę de inueniēdo argēto ad redimendam Phędrię Cithariſtriam. Quartū actus iſta ꝑcelebrant, aduentus Chremetis eiuſdem cū fratre deliberatio per errorē de eijciēda Phania, Getę uerba de fallēdis ſenibus, Antiphonis oro apud ſemetipſum de amore tractantis, Getę rurſus cū ſenibus callida, et mox cum Antiphone de eadē cā ſimplex diſputatio, ſenum inter ſe colloquium de expulſione mulieris, et ad extremum ūba Chremetis agnoſcētis nutricem, ac p eam filiā cum Antiphone cōiunctam. In qnto actu per Demiphonis errorem Phormio accipit argētum dotis nōie, et cōuenit Nauſiſtrata, ut exire domo cōpellat Phaniū, permiſſumq; ut uxor hēatur, per Getam Antiphoni et Phormioni nunciat, quę cū ita nupta ſit, expoſcitur argētum a Phormione p rixam ſeniꝫ, a quibus ille oppreſſus rem oēꝫ aperit Nauſiſtratę, ad quod primum irata, ut in tali re uxor, mox leniter in fine fabulę et tutiſſimum a patris iracūdia pręſtat Phędriam.

Phormionis Argumentum.

CVI. Chremes et Demipho fratres fuerunt, quorum Chremes ſinē habuiſſe duas uxores, alterā diuitem Athenis, alteram pauperem Lemni. in illa inſula patria Vulcani. ex diuite ſuſtulit filium Phędriam nomine, ex paupere vo ſuſcepit filiam Phanium nomine. Conuenerat aūt Chre. cū fratre Demiphone, qui unum filiū Antiphonē habebat, ut daret nuptui Phanium Antiphoni, ita ut res ad exitum deducerēt Demipho iuit in Siciliam, et Chre. Lemnum ad accerſendam filiam. Interea mater et filia uenerunt Athenas quęrendi Chre. gratia, neq; eum inuenerunt, qd aī ud uxorem pauperē dicebat ſe uocari Stilphonem, et apd diuitem Chre. pinde petitibus Stilphonem nemo oñdere potuit, moritur illic paulo poſt mater remanente filia ſola, in cuius amorem forte Antipho exarſit, et opera paraſiti eam duxit i uxorem. Vbi aūt redierunt ambo ſenes, inuenerunt Antiphonem, duxiſſe uxorem in abſentia ſua, neq; ſciebant eam eſſe Phanium. Nam Chremes, ut eā genuerat, aut certe ex teneris annis eā non uiderat, indignati ſenes admodum dederunt operam ut diſiūgerent et ut eā Phormio paraſitus duceret uxorem. Dedit Chremes Phormioni nōie dotis .xxx. minas, quas Phormio paraſitus dedit Phę. grā cō parādę Cithariſtrię a Lenone, quā uehemēter amabat. Interea Phanium agnoſcit filia Ch. et mutatū eſt cōſilium, ac nuptię cōfirmatę, quo facto coepit Ch. repetere ſuas minas a Phormione, quas iam Leno poſſidebat. Vt aūt uidit Phormio Chr. ſic acerbe exigentem, pdidit eum Nauſiſtratę, pprię uxori, quā Athenas hēbat, itaq; ſenex libidinis reus ab ea uxore non añ ueniam meruit, q̄ et triginta minas, et amoris Cithariſtrię ueniam dediſſet filio. Dicitē aūt hęc fabula Phormio, q̄ uocabulo lingua gręca ſtramē nauticum ſignificat, a cuius utilitate paraſitus ab Apollodoro Phormionis nōie nuncupat, eſtq; tota motoria, et quaſi in affectibus conſtituta, ut ſatis liquebit in progreſſu.

Comoedia iſta, quare vocet Phormio, ipſe poeta in ꝓlogo non tacet, argumentū facit, Chremes, et Demipho fuerunt fratres, & vterq; habebat vxorē Athenis et filium. Demipho habebat filiū Antiphonē. Chre. vero Phę. iſte Chre. neſciente ꝯiuge ſua, habebat Lemni aliam vxorē et filiam, quod tū Demiphoni vt fratri ſuo Chremes totum manifeſtauit, & cum eo effecit, vt Antipho filiam ſuam, quaſi filiam alterius in coniugē acciperet. Poſtq̄ vero de hoc inter ſenes cōuentū ē, Chremes Lemnon, vt eam adducat, quaſi alterius filiā pficiſcit, Demipho vero in Siciliam ad quendam amicum ſuum, qui eum mandauerat vt aliquid ad opus nuptiaꝝ corradere poſſet. Interim abeūte Chre. vxor eius, quę Lemni erat. Athenas cum filia ſua venit, ibiq; morit. Antipho vero filius Demiphonis, abeunte patre Siciliam in procurando funere mřis aſpexit filiā, et amauit, quā cōſilio Phormionis paraſiti patre abſente duxit. Phe. quoq; abſente Chre. qd im Fidicinam adamauit. Demipho vero poſtquā reuerſus eſt, minis et obiurgatione Phormionem obtundens, vxorē illam filio auferre conatus eſt: ſed reuerſo Chr. ipſe cum eo hoc efficiunt cum Phormione, vt dote accepta eam duceret. Phormio vo accipiens argētū dedit Phę. ad Fidicinam emendam. Interea cognita illa filia eſſe eius Chre. Antiphoni dimittit. In primis actus de amore vtriuſq; iuuenis abſentibus pribus incepto, qui eſt primus in hac comedia deſignat abeūtiam notat cū dicit abierat pegre in Siciliam, et iterū abierat Ch. Quod autem dicit. Chre. clā. ba. Lem. vx. eſt

quaſi ſchema materię, amorem Phę. notat, cū dicit amantem, Fidic. Demiphonis abſentiam cū dicit, virgo ſola ꝓcurat funus matris. Ch. n. aberat, et iõ ſola, et ibi. i. in funere eam. v. an. ẽc. Paraſiti. i. Phormionis. Scḋs actus eſt de iurgio Demiphonis, et notať ibi, pi reuerſus fremere. i. ba. Et Ch. ēt hoc non eſt de actu. Tertius vero actus nõ eſt ibi aperte, niſi ꝑ imitationem, qui eſt ꝺ inueniẽdo argẽto ad opus Phę. ꝑ ſequentē vo actum q eſt ibi de ſoluẽdo argento, ponit, et de inueniẽdo intelligi, cū dicit argento emiť. Quintus actus ꝺ mitigatiõe q̃ notat vxoris.

lathea reliqt. Quī q̃ ſunt, ꝑ qm̃ accipi velint. Poſtq̃ poeta ve. po. non põt, qui iã diu eſt, non qui iã diu fuit, ergo vt vinum vetus, non vetus Enni. Poſtq̃ poeta. u. p. iucunda repetitio, vt Diua deam. Et Nos pueri puer indue. u. Poſtq̃ poeta. u p. nõ poteſt, primum per primū ita vt extriſecus nouum audiri poetam oporteat. Retrahere a ſtudio, ſic loquitur quaſi rem ſcenicam magis lędere voluerit Luſcius q̃ Teren. Transdere, tradere, veteres ſonantius qꝺ nos lenius dicimus tradere, vt trãslatum, nos trallatū eccõtrario. Et tran. ho. comice et venuſte inſeruit hominem, vt Lenius ter hinc annis conſeruatam. c. a. t. id dedit. h. u. d. c. demipſerat.

Tráſdāre

Senarij.

PROLOGVS.

Poſtq̃ poeta vetus poetam non poteſt
Retrahere a ſtudio, & tradere hominem in otium,
Maledictis deterrere ne ſcribat parat.
Qui ita dictitat, quas antea fecit fabulas
Tenui eſſe oratione, & ſcriptura leui.
Quia nuſq̃ fecit inſanum adoleſcentulum,
Ceruam videre, fugere, & ſectari canes,
Et eam plorare, orare vt ſubueniat ſibi.
Quod ſi intelligeret cum ſtetit olim noua
Actoris opera magis ſtetiſſe q̃ ſua,
Minus multo audacter, q̃ nunc lędit lęderet,
Et magis placerent quas feciſſet fabulas.
Nunc ſiquis eſt, qui hoc dicat, aut ſic cogitet,
Vetus ſi poeta non laceſſiſſet prior,

SER. Chremetis frater ẽc. Demipho frater Chr. aberat. i. remotus erat ab vrbe Athenis, pegre, aduerbium. i. longe. Antiphone filio ſuo relicto Athenis. Chr. habebat vxorem clam. i. ſecreto, neſciente Nauſiſtrata ꝓpria vxore. Lemni, in qtõ aduerbialr. i. in Lemno inſula vna ex Cycladibus patria Vulcani, hac hɓat filiam. s. Phanium, ſicut Glycerium, ex alia vxore. s. Habebat inq̃ Athenis. i. in vrbe Athenaꝝ aliam, ꝯiugem. i. aliam vxorem, et hɓat ex illa vxore natum. i. filiū. s. Phędriã amantem vnice. i. ſingulr. Fidicinam. s. Cithariſtriã. Mater Phanij filię aduenit Athenas ex Lemno inſula, ipſa mater moriť Athenis, virgo manſit ſola. Ch. aberat. i. abſens erat, virgo ꝓcurat funus. i. exequias matris mortuę. ibi. i. in tali ꝓcuratione, cū Antipho amaret eã viſam illic accipit eam vxorem, opera. i. induſtria paraſiti Phormionis, pater Antiphonis. s. Demipho, et Chre. reuerſi. fremere. i. voce ꝯfuſa coeperunt oñdere ſuam indignationem, vel fremere pro fremebant accipe. Deinde dant ipſi ſenes. xxx. minas. i. xxx. libras paraſito, vt hɓret illam coniugem. i. puellam acceptam ab Antiphone. Fidicina amata a Phę. emiť hoc argento. xxx minarum. Antipho retinet vxorem agnitam a patruo ſcilicet Chremete.

DONA. Poſtq̃ poeta vetus poetam non põt. Hoc initium ad deſtructionē perſonę aduerſarij ſumitur ꝯiunctum cum inſinuatione perſonę Terentianę. Poſtq̃ poeta vetus poetam non poteſt, nota poſtq̃ apud veteres nõ p̃terito modo, ſed etiam pñti adiungi, vt Poſtq̃ nos Amaryllis hɜ Ga

Maledictis de. ſenſus hic eſt. Ipſe ſe inquit aduerſarium fateť victum, qꝫ rebus excluſus ad verba delapſus eſt. Maledictis. d. deeſt cum. vt Quaꝝ quę forma pulcherrima Deiopeiam. Qui ita dictitat, impudentiam oñdit per frequentatiuum verbum. Quas ante hac fe. fa. et hic ientism facit, q p̃terita ingerat, et de qbus iam ſit iudicatū in melius. Tenui eſſe oñone et ſcri. le. imperitum inducit criminatorē, qui hoc obijciat, quod ꝓprium debet eſſe comici ſtili. Reuera aūt hoc deterior Menãdro Teren. indicabať, qꝺ nimis ſublimi oñone vtereť, quod ipm nunc purgat dicens in tragedia altiora tranſire poſſe, qꝫ nunq̃ inſanum ſcripſit adoleſcentem, iõ videmur ſenes, tenueſq; inquit, ac in comoedia ꝓdigia facta ſunt. In tragoedijs ꝑceptamus, et callide hic non ſolū errori Lucij obuiat rep̄hendenti., ſed ẽt iperite ſcripſiſſe ipſum oſtẽdit Luſcium Lauiniū. Scripſit, legiť ee fecit. Adoleſcentulum, vt comicã pſonã oñderet artificioſe imminuit adoleſcentulum, quo magis pſona a ſublimitate diſceſſiſſet. Ceruā videre fu. et ſe. ca. ambiguitas per actū caſuum ꝑſeuerans vſq; ad vltimum de induſtria factū eſt, vt ẽt ipſa perplexitas odioſa ſet. Et eã plo. ora. vt ſubueniat ſibi, hęc ois periphraſis tragica eſt, et iõ in comoedia vitioſe induciť. Cum ſtetit. o. n. bñ hoc poſitū eſt, potuit n. videri. cur igiť ſtetit, et non exacta eſt a populo. Cum ſtetit. o. n. recte olim. q. d. cū adhuc Teren. nõ ſcriberet penuria mulꝫ eſt ꝓbata, deinde quod

de qȯ ait noua, hoc ſiḡt oīa carmina nouitate ipa cōmēdari ēt ſi nullius momenti ſunt. Actoris.o. ſt.vna opa ē ſuffragium ſcenicoꝝ comparat, ē lę dat aduerſarium. Minus.m.a.noue dcm̄. Minus.m.au. vt cum dicimus minus multo audacter. Qui hoc dicat, aut ſi cogitet, omne quod in

eſt, et de ſe proprie poſitum eſt, et p̄terea amphibologia. Peccandi, maledicendi. an peccādi, cū ipſe de ſe finem, non prius, inqt; ego de illo fines faciā q̄ ipſe de ſe, et prius eſt dicendi ego faciā, q̄ ille peccandi finem. Non facit, pro non faciat, vt miꝫ ni egomet turpiter, ego hodie dabo.

mentes venit, aut cogitamus, aut dicimus, vt Vir. Et mihi iā multi crudele canebant. A.s.et.tu.u. hic ſenſus eſt, Nūc ſiquis eſt, q hoc dicat, aut cēſeat, Improbus eſt Teren. qui oēs ꝓlogos de

Nullum inuenire prologum potuiſſet nouus
Quem diceret, niſi haberet cui malediceret.
Is ſibi reſponſum hoc habeat, in medio omnibus
Palmam eſſe poſitam, qui artem tractant muſicam.
Ille ad famem, hunc ab ſtudio ſtuduit reijcere.
Hic reſpondere voluit non laceſſere.
Bene dictis ſi certaſſet, audiſſet bene.
Quod ab ipſo allatumſt, vbi eſſe id relatum putet.
De illo iam finem faciam dicundi mihi,
Peccandi cum ipſe de ſe finem non facit.
Nunc quid velim animum attendite, apporto nouam
Epidicaçomenon, quam vocant comędiam
Gręci, Latini Phormionem nominant,

Nunc qd velim aium attēdite, de eſt q̄ratis, vt ſit, Nūc velim q̄ratis, aium attendite, Apporto nouā επιδιχαζομενην, nouā latinaꝫ dicit epidicaȝomenē. Quā comędiā vocāt, hic manifeſte erat Terē. nam

maledictis habeat, is hoc rn̄ſum ſibi aduerſarium coegiſſe qui ꝓuocauerit. Nam qd faceret Terē. cū de palma artis muſicę certandum videat eē ſibi. Laceſſiſſet prior, aut laceſſiſſet abundat, aut prior. Nullū inuenire ꝓlogum, ꝓlogum mō non hoīem ſed verba ſiḡt. Nouus, hic qȯ ſupra p̄termiſit veteri ſuppoſuit nouum. Niſi haberet.c.m.mire hēet quaſi dubium non ſit maledicendū eſſe. Is ſibi re.h.h.i.m.huic rei pro qualitate reſpōdet aduerſarium cogere, vt ſic agat. In me.p.o.e.po. ſenſus hic eſt, inuenire inqt, ſed maluit cū de palma certandum ſit, aduerſario rn̄dere lędenti. Veꝝ oratorie manifeſta ſoluere nō curauit, hoc eſt inuenire, et hoc.n.ſubijciēdum fuit oībus, vt nouis ē veteribus poetis. Palmā ꝓ cauſa certaminis poſuit, et iō non eſſe mirandū ſi pugnant qbus cā certaminis p̄ſto eſt. Qui artē.t. Virg. Nec quicqd vbiq; eſt Gentis Dardanię.m.qui.s.qui orbē, ē comędias ſcribunt. Ille ad famē, hunc ab ſtudio, hinc maxime incipit ſoluere qȯ ſibi ſupius ipſe ꝓpoſuit. Ille ad fa.h.ab ſtu.qd eſt.n. inqt poetam vituꝑare, niſi ad famē reijcere. nā poetę probi ſuas vēdebant fabulas, ē haꝝ pretijs alebant. Ille ad. f.h.a.ſt.cur laceſſitus rn̄det, certamē eſt inqt. Ab ſtudio ſtuduit rei, vetuſte, et vt iuſſerat ludū et pugnam pugnauit. Bn̄ dictis ſi cer.tam hoc bene certaſſet, et q: ſupra dixit, In medio.o, p.eſſe.p.q.d. quicqd in certamen venerit teneo vincendos ęmulos eſſe. Si certaſſet, ꝓuocaſſet. ab eo quod p̄cedit id quod ſeqtur, Virg. Nec te certaſſe poſtrem pęnitet. Audiſſet bn̄, bene audire eſt bn̄ dici, laudari. Quod ab illo al.eſt.i. maledictum. Quod ab illo al.eſt, ſibi id eſſe re.pu. ꝓuerbiale eſt, quod dedit, recepit, et geminauit.l. vt Relliquias Danaum. De illo iam finem faciam. dicendi mihi. Peccandi.c.ip.de ſe, idem

hęc fabula. quam tranſtulit, Epidicaȝomene dicta eſt a puella de qua iudicium eſt, cū ſit fabula epidicaȝomene eiuſdem Apollodori. debuit ergo dicere epidicaȝomenē gręce, latine Phormionem. Nam Phormionem tegiculum dicūt gręci, a quo iſternūt pauimentū, vn̄ Phormio correpta prima ſyllaba apud Apollodoꝝ ē, non ergo Phormio a formula, vt qdam putant, dcm̄ eſt, et inde paraſitus viliſſimę conditionis nomen acceperit. Quia ptes p̄. q aget, primas nunc maximas, ad actorem.n.retulit. Cice. Sępe illum q eſt ſecundaꝝ, aut tertiarum ꝑtium. Phormionem, ſi a formula eſſet nomen comędię primam ꝓducerem⁹ ſyllabā, ſi a Phormione corripere debemus. Per quē res ge.m.qa primę ptes ēt aliud ſignificant, non ergo nūc primum actum dicit, ſed ſummas ptes, et bn̄ maxime, q: et ꝑ alios. Voluntas.u.ſi ad.p.a.d.o.ſi voluntas acceſſerit, pro ſi faueritis, noue ſic voluntatem pro fauore poſuit. Adeſte ęquo aio, nunc ꝓpoſitio eſt. Ne ſimili.u.for.atq; vſi ſumus, ne populum lęderet, fortunam maluit accuſare. Cum ꝑ tu.nr̄, appet Hecyram ante Phormionem actam eē, cui contingit id qȯ queritur populum ſubaccuſans. Noſter grex.m.ē.l. locus eſt diſtributio temporꝝ, quę cuiq; in ſpectaculum venturo attribuūtur ab ędilibus, vnde loco motus dr̄, qui ſuas horas non obtinuerit inter pręcedentes et conſecutiuros; ego proprie et ſic. et Cice. Loco ille motus eſt cū ex vrbe pulſus. Quem.a.u. qui excluſus toties animum non abiecerit; ſed perſeuerauerit agere, ideo virtus eſt. Reſtituit locum, bene repetiuit locum vt amphibologiam vitaret, ne quem tumultum dicere videretur. Bonitasq; veſtra ad.at ęqua. bonitas in omnibus generaliter rebus eſt, ęquanimitas in ſpectando. an bonitas in probandis his quę bona ſunt, ęquanimitas in ignoſcendis vitijs,

ciaio

atq; delictis, et tantologia eſt, an bonitas circa omnes, equanimitas circa Teren. Bonitasq; veſtra. vt totum actori tribuens, nihil populo preter culpam reliquiſſe videretur, honoris cauſa hoc addidit, qui a ſecundum veteres adiutans dicere maluerit, q̃ adiuuans.

nunc lędit, et fabulę ſup. quas fabulas feciſſet. magis placerent. vel ſi vis intellige caſum pro caſu ſic, et fabulas. ideſt fabulę quas etc. Nunc ſic ſi quis eſt qui dicat hoc quod ſequitur, aut qui cogitet ſic. i. hoc modo qui ſequitur. Si vetus poeta Lauinius nõ laceſſiſſet, ideſt prouocaſſet. prior, vacat prior,

GVL.

Quia primas partis qui aget, is erit Phormio
Paraſitus, per quem res agetur maxume.
Voluntas veſtra ſi ad poetam accerſerit,
Date operam, adeſte ęquo animo per ſilentium.
Ne ſimili vtamur fortuna, atq; vſi ſumus,
Cum per tumultum noſter grex motus loco eſt,
Quem actoris virtus nobis reſtituit locum,
Bonitasq; veſtra adiutans, atq; ęquanimitas.

Poſtq̃ poeta etcete. Hoc initiũ ad deſtructionem p̃ſonę aduerſarij ſumit coniunctim cum inſinuatione Terentianę. Loquitur autem poetę defenſor, qui cum ſuorum actorũ grege eſt acturus comędiã. Poſtq̃ poeta vetus. s. Lucius Lauinius. vetus. i. carioſus, quaſi rancidus, vel qui iam longo tempore poeta fuit. non poteſt retrahere. i. reuocare inuitum poetam Teren. a ſtudio componendarum comędiarum, vbi eſt opus vehementi ſtudio, & poſtquam non poteſt transdere, veteſte p̃ tradere. i. transferre, traducere, conuertere hominem. s. Teren. in otium. i. in vacationem ſtudij et ceſſationem laboris. parat, ideſt molitur. s. poeta vetus. deterrere, ideſt deſlectere dehortari, diſſuadere, maledictis, ideſt contumelijs ſeu contumelioſis carptionibus, ſeu reprehenſionibus. ne. i. vt non. ſcribat. ideſt comędias componat, q̃ poeta vetus ita dictat. i. frequẽter iactat, fabulas. i. comędias, quas poeta noſter facit, ante hac. i. ante hoc tempus eſſe orõne tenui, quantum ad ſententias, ſeu ſenſum ac prolatum, et eſſe ſcriptura leui. i. non eſſe compoſitas verbis grauibus ac exqſitis, ſed lenibus et facilibus. Nam ſcribit qui verba adhibet, inquit Dona. propterea ſcriptura eſt in verbis. Et quidem reprehendit illud quod congruit comędię. Nam ſi ſublimi oratione vteretur poeta, transiret in tragicum ſtilum, quemadmodum fecit Luſcius Lauinius. Dictat ergo fabulas poetę noſtri eſſe tenui oratione, et leui ſcriptura, quia poeta noſter nuſquam. i. in nullo loco ſuarum comędiarũ ſcripſit id qđ Luſcius ſcripſit inepte, vt adoleſcentulũ iſanũ. i. furibundũ, videre ceruã fugere, et videre canes ſectari eam ceruã et uidere eã ceruã plorare et orare, vt ipſe adoleſcentulus ſubueniat ſibi ceruę. Quod. i. ſed ſi intelligeret ipſe poeta vetus. cum. i. quando, fabula eius noua, et propterea placens ſtetit. i. placuit ſecundum Seruium, olim, ideſt iampridem, cum erat ſcriptorum penuria, nec dum ſcribere poeta incepiſſet. Si ergo intelligeret eam ſteтiſſe. i. placuiſſe. magis, ideſt potius. opera, ideſt induſtria. actoris, ideſt recitatoris et luſoris (vt ita dicam) q̃ ſua opera, ideſt q̃ ſua induſtria, qua fuiſſet vſus in ea componẽda, lęderet ipſe poeta vetus, ideſt morderet carperet, taxaret, offenderet noſtrum poetam multo minus audacter, q̃

Stare

nam nemo laceſſet, niſi prior prouocet et irritet, nouus poeta noſter nullus potuiſſet inuenire, id. eſt excogitare. prologuium. i. prologuium, pręfationem. non enim prologus hic hominem ſignificat, vt in Heautontimorumenon, ſed verba, quem prologum diceret, ideſt apte componeret, vel eloqueretur, niſi haberet hominem cui malediceret. Is qui taliter cogitat, et dedit, habeat ſibi hoc reſponſum, ideſt vel hanc reſponſionem, vt reſponſũ ſit neutri generis et ſubſtantiuum, vel ut reſponſum ſit participium preteriti, vel habeat, ideſt putet, hoc reſponſum eſſe ſibi per paſſiuum verbum. deinde ſubdit reſponſione, videlicet palmam. ideſt cauſam certaminis, puta pretium victorię eſſe poſitam in medio, ideſt in communi omnibus, qui tractant, ideſt exercent, artem muſicam, ideſt artem poeticam, cui preſunt muſę, quaſi dicat non eſt mirandum ſi hi pugnant, quibus cauſa certaminis pręſto eſt. ille vetus poeta ſtuduit. ideſt laborauit, conatus eſt, recedere. ideſt repellere, retrudere hunc poetam noſtrum a ſtudio componendi. ad famem. ideſt ad eſuriem. quę illi fuerat ſubeũda, niſi ſua induſtria compoſuiſſet fabulas, quas ędilibus venderet, vnde victum queritaret. Hic poeta noſter voluit reſpondere maledictis, non voluit laceſſere. ſi poeta vetus certaſſet, ideſt prouocaſſet. ab eo quod precedit id quod ſequitur. benedictis. ideſt bonis ſermonibus & bene volis, audiſſet bene, ideſt laudatus a poeta noſtro fuiſſet. Nam bene audire eſt bene dici et laudari, contra male audire vituperari. Salluſt. in Ciceronem. vt ſi quid voluptatis maledicẽdo ceperis, eam male audiendo amittas, quod ſi non ſint eadem verba, eſt ſaltem eadem ſententia. Ipſe poeta vetus putet id quod allatum eſt ab ipſo. ideſt id quod maledictum eſt ab eo eſſe relatum ſibi, ideſt retortum in ſe, quaſi dicat quod dedit recepit. iam ideſt nunc, vel ſtatim. faciam, ideſt ſtatuam mihi finem dicendi de illo, cum pro quamuis. ipſe non facit pro faciat, ait Dona. de ſe finem peccandi, ideſt maledicendi, vel errandi. nunc attendite. ideſt attentum pręſtate animum, hoc eſt diligenter, quod Dona. vult intelligi, quęritis. Apporto nouam comędiam, quam gręci vocant Epidicazomenẽ a puella, de qua iudicium eſt. Latini nomi-

Sallu.

nant illam comędiam Phormionem, a ſtramento, quo inſternitur pauimentum, vnde paraſitus viliſſimę conditionis nomen accepit. Latini ergo nominant Phormionem, quia Phormio paraſitus per quem agitur res. maxime, ideſt precipue, ideſt a quo materia et deductio fabulę precipue procedit, erit is, qui aget primas partes, ideſt precipua officia, & ſumma in toto fabulę progreſſu, ſi veſtra voluntas, ideſt veſter fauor acceſſerit ad poetam noſtram, date operam vt ſcilicet intelligatis, quę dicentur, et attendatis ad ea quę fient, adeſſe, ideſt preſidio ſitis, vt ſolent eſſe aduocati, vel intenti eſtote ęquo animo per ſilentium, ne, ideſt vt non vtamur ſimili fortuna, ideſt infortunio, atque, ideſt ſicut vſi ſumus, cum noſter grex, ideſt noſtra multitudo, et caterua actorum motus eſt loco, ideſt perdidit locum ſibi ab ędilibus deſtinatum, locus hic eſt diſtributio temporum, quę cuique in ſpectaculum venturo attribuuntur ab ędilibus. Vnde loco motus dicitur, qui ſuas horas non obtinuerit inter precedentes
Cic. et conſecuturos, ergo proprie dixit. ſic et Cice. Loco ille motus eſt, cum ex vrbe expulſus eſt, quem locum turbatum virtus actoris, ideſt hiſtrionis reſtituit nobis. Nam actor toties excluſus animum non abiecit, ſed agere perſeuerauit, ideo virtus eſt, et quem locum inquam bonitas veſtra, atque ęquanimitas adiutans, ideſt frequenter adiuuans
Bonitas et fauens reſtituit inquam nobis. Bonitas attenditur generali in omnibus rebus ęquanimitas in ſpectando, aut bonitas hic intelligitur in probandis his quę bona ſunt ęquanimitas in ignoſcendis vitijs, atque delictis, aut bonitas refertur ad omnes ęquanimitas ad Terenti. Ex hoc colligitur Hecyram actam ante Phormionem, propterea aliqui codices ſic habent Hecyram Phormioni prepoſitam, ſed tamen non ſequitur eam fuiſſe pri-
SER. us ſcriptam, et compoſitam.

Poſtquam. In hoc prologo ſicut in alijs reſpondet aduerſarijs ſuis, et captat beneuolentiam a ſua perſona et aduerſarij. Vetus poeta .s. Lani. poetā .s. Teren. q Lauinius vituperādo Terenti. dictitat, ideſt vbique et frequenter dicit has fabulas, quas Terenti. ante hac fecit eſſe tenui oratione, et leui ſcriptura. poſſet enim oratio, ideſt modus locutionis eſſe humilis, et tamen ſcriptura magis conſtructionibus, et impeditis poſſet eē difficilis, vt ſermones Horatij, quamuis de humili genere loquendi ſint compoſiti tamen in multis locis aliquantulum ſunt intricati, quod laudandum eſt in comoedijs hoc ipſi vituperant. Comoedia enim togata humili oratione ſcribi debet. Tragoedia autem graui, quia contaminat perſonam aduerſarij imponendo ei quod a ſe remouet, quaſi dicat, ideo Terentium vituperat aduerſarius, quia non ſcribit tam ſapienter vt ille Lauinius, hoc eſt nuſquam, vt ille Launi. inſanum adole. videre fugere ceruam, et videre canes ſectari eam, et eam plorare ante adole. et orare eum vt ſubueniat ſibi, ideſt liberet a canibus, quę materia non eſt conueniens comoedijs, quia comoedia debet conſtare ex materia non vera, ſed veriſimili, illud autem de puero non fuit argumentum, ſed fabula, quę neque eſt vera, neque veriſimilis, quod ille talis reprehendit Terenti. fabulas, quod, ideſt ſed, ſi intelligeret, ideſt in mentem recolligeret fabulam ſuam cum ſit noua, magis ſtetiſſet opera, ideſt ſtudio et commendatione, auctoris, ideſt recitatoris, q̄ ſua opera, ideſt ipſius factoris ſi hoc inquam intelliget, multo minus a.lęderet Terenti. tam bonum poetam, qui nunc lędit, et magis placerent ei bonę fabulę, quas Terenti. feciſſet, q̄ modo placerent. Nunc iterum aliam obiectionem aduerſariorum debilem frangit. Dicebant enim Terenti. ſi aduerſarius non haberet prologis faciendis, materia deficeret, quia cum in omnibus prologis maledictis Lauinius reſpondeat, videtur neſcire facere prologos niſi laceſſitus. Hanc obiectionem ipſe ponit, vt deſtruat ita. Nunc ſi quis eſt, qui hoc dicat, aut ſi non dicit, ſed cogitat tantum hoc ſcilicet vetus &c. Nouus .i. Teren. prologum quem diceret, ideſt vllam materiam, vnde prologum faceret, niſi haberet cui reſponderet debuit dicere. ſed ipſi aduerſarij vocant maledicere, et ideo dicit niſi haberet cui malis, ſi inquam hoc dicat, aliquis is talis habeat a nobis hoc reſponſum omnibus, qui tractant artem muſicam, ideſt quamlibet ſcientiam in medio, ideſt communi, palmas, ideſt materiam, quę eſt cauſa palmę auctoris, et ideo ponit palmam pro materia, itaque poſſet ex aliqua materia prologum inuenire, et cum cęteras materias communes habeat, quia iſtam de aduerſarijs paratam et idoneam inuenit, placuit ei iſtam in prologis ponere, et hoc eſt ille etcę. et ideo voluit reſpondere, ideſt facere, inde prologum. Oſtendit per oppoſitum, q quia maledixit maledicta recepit, quia ſcriben. &c. De illo, quaſi dicat maledixi illi in prologis, quia putabam vt ſe corrigeret. Sed poſtquam video eſſe incorrigibilem et obſtinatum facio finem &c. Sapiens enim eſt vt cum ſub ſpecie correctionis errantem increpare debeat, ſi viderit induratū a correctione ceſſare, et quia feci de hoc finem nunc q.u &c. Epidicazomenon quare vocatur ad grecos eant, qui ſcire cupiunt. Latini ſcilicet Terenti. et ego Calliopius, et alij nominant Phormionem, et quare ſupponit, non quia ſit principalis pars huius comoedię in materia, quia filij tantum ſunt in argumento pars principalis, ſed quia is &c. primas, ideſt plurimas et maximas. Voluntas quaſi dicat auditę comoedię, et ſi in ipſa recitatione fabulę veſtra vo. ad po. s. ſi vos delectabit date &c. Noſter grex perſonarum, et recitatorum, quem locus poſtea reſti. nobis virtus, ideſt bonitas. Actoris .i. Teren. s. quia noueratis bonum eſſe actorem, atq; etiam reſtituit bonitas, et ipſa rectitudo, et hoc eſt ęquanimitas.

DONA. Amicus ſummus meus et popularis. Quod in omnibus ſere comoedijs,in quibus perplexa argumenta ſunt,fieri ſolet,id in hac quoq; Teren.ſeruat, vt προτακτικον προσωπον.i. perſonam extra argumentum in ducat,cui omnium ob hoc ipſum,vel q̃ vt aliena tota fabula eſt geſta res narratur, diſcat populus textum ex cõtinentia rerum, ſitq; inſtructus ad cętera.

Amicus ſ.m.s. i hac ſcęna,q̃ docendi, atq; inſtruendi ſpectatiõis cauſa inducitur, mire extrinſecus lepores, facetięq; cernunt,et ſales comici.Id.n.eſt artis poeticę,vt cũ narrationi argumẽti det opera,iã tñ res agi,ẽ comoedia ſpectari videatur. Amicus ſummus meus, inſinuatio perſonę eius,quę inducitur ad audiendum,et vide ſeruum oſtendi Dauum, et non oſtendi cuius ſeruus ſit. Amicus ſummus meus, cauſa cur in ſcęnam procedat Dauus. Amicus,a voluntate.

Popularis,a fortuna. Popularis eiuſdem conditionis,generiſq;.Salu.Popularis ſui ſceleris, et popularis populo amatus eſt,et popularis ciuis, popularis humilis eſt, popularis vilis, populoq; factus,vt ſi quis dicat ſordidum popularem cuiuſ. (Sallu.)

Amicus ſum.me.Dauus extra duas familias inducit,quę in hac ſunt fabula, alienus ac per hoc ignarus, cui narret Geta argumentum. Heri ad m.u.propter cognationem e.et i.litterarum,nõ dubitauerunt antiqui et here et heri dicere, et mane et mani,et veſpere et veſperi. Erat ei.d.r.deeſt nã ſed mire ſubtractum eſt. Erat ei de.r.opportuna diminutio in re ſeruili ratiuncula et pauxillum. (Here et heri mane ẽ mani veſpere et veſperi)

Erat ei de.r.moraliter litem induit. Erat ei, magis ei facetum et comicum eſt, cum aſynthetos inſeritur,q̃ ſi diceret,nam erat ei. Iampridẽ a.m.r.de argento ſumitur cauſa colloquij,nã debuit,iquit,Getę.et ille nũc exigit, vt numeret dñis ob nuptias factas. Pauxillulum,q̃rtus gradus diminutionis,paulum, paululum, pauxillũ,pauxillulum. Id vt.c.eclypſis prima,et conficerem proprie,nam fieri pecunia dicebatur.Salluſtius. Quę pecunia ad Hiſpanienſe bellum f.c. Conficerem, quia in promptu non erat. Confeci, affero, bene quaſi reddendi mora habere cauſa fuerit. Nam herilem filius,trophimon dicunt, atq; haud ſcio an latini quoq; alumnum dicere potuerũt; niſi hoc mallent. Nam herilem filium eius duxiſſe audio,mire applicat argumento. Ei munus hoc corraditur,mire heri quidem fuerunt nuptię, ſed adhuc munus corraditur, quia in nuptijs etiam ſeptima dies inſtaurationem vota habet , vt in funere nonus dies , quo enim talia concluduntur. Ei credo,vxori ſcilicet . Munus hoc ,corraditur,hoc pecunię ſcilicet munus erit , et eſt figura epexegeſis . credo,p̃ vere ſcio,et ei an vxori, an abſolute , vt ſit ei rei. Corraditur, apta in verbo difficultas , vt in Adelphis , Minas decem corradet alicunde, et corraſi omnia . Quam inique comparatum eſt,miro idiotiſmo mores pro lege conqueritur. Comparatum , conſtitutum ei legi,et his qui minus habent, et ditioribus dixit,ne diceret ſerui dominis. Vult enim latius patere,et quod dicit et generales eſſe ſententiam.

Quam inique comparatum eſt, hi qui minus habent,garrulos ſeruos et ſententioſos amat comoedia,triſtes,et parce loquentes tragoedia. Vt ſemper aliquid addant,mire non dent,ſed addãt. et non aliquando,ſed ſemper. Ditioribus,pro minus pauperibus. Quod ille. docte ad ſingularem numerum tranſit a plurali. Quod ille, redijt ad Getam. Vnciatim , ſic veteres multa vnciatim,cum expenſa pecunia ferretur more veterum,non vt nunc annumeraretur. Aſſis libra erat,eiuſque partes vncię rurſus vncię duodecima pars libella dicebatur, merito ergo non per ſingulos ſextertios,neque per ſingulos denarios, neque per ſingulos aſſes, ſed id quod hyperbolicos minimum fuit,per ſingulas vncias vnciatim dixit.Cice. Quis Vulcatio ſi ſua ſponte veniſſet,vnam libellam dediſſet . Vnciatim vix, poſuit et vnciatim et cito conſtari peculium , vt multa pauxillatim,ſed cito fiunt maxima, merito ergo additum eſt vix,ſed quid ſi et vnciatim, et vix, et tamen de lucro,de dimenſo ſuo inquit, quid ſi ex abundanti eſt ſuum defraudans genium,deinde non acquiſiuit, ſed comparſit, et ad poſtremum miſer,vt iniquitas conſuetudinis complorattione finiretur. De dimenſo ſuo ſerui quaternos modios accipiebant frumenti in menſe , et id dimenſum dicebatur, et vtrum a menſe , an a metiendo incertum eſt . Suum defraudans genium genialia curare dicitur qui viuit lautius.

Senarij.

PHORMIO. DAVVS.

PRIMVS ACTVS.

Amicus ſummus meus,& popularis Geta
Heri ad me venit,erat ei de ratiuncula
Iam pridem apud me reliquum pauxillulum
Nummorum,id vt conficerem,confeci,affero.
Nam herilem filium eius duxiſſe audio
Vxorem,ei credo munus hoc corraditur.
QVAM inique comparatumſt,hi qui minus habent,
Vt ſemper aliquid addant ditioribus?

Id illa,

Quod ille vnciatim vix de dimenſo ſuo
Suum defrandans genium comparſit miſer,
Id illa vniuerſum abripiet, haud exiſtumans
Quanto labore partum, porro autem Geta
Ferietur alio munere vbi hera pepererit,
Porro alio autem vbi erit puero natalis dies,
Vbi initiabunt omne hoc marer auferet.
Puer cauſſa erit mittundi, ſed videon Getam?

Id illa, nupta.s. Vniuerſum.a.magna virtus pene in ſingulis syllabis, ptra illud qd ait. Illi illa retulit vnciatim vix ẽ de dimenſo ſuo. Vniuerſum, cõtra qd ait, munus corraditur. Arripiet, contra ſuum defraudans genium, ẽ cóparſit miſer. Haud exi.q.l.s.p.haud exiſtimans, vel intelligens, vel recogitans, ac reputãs. Haud exi. p eſtimãs. Quãto.l.p.ſit, hĩ ſic pnunciandus eſt, q̃ĩ nũc ei venerit i mẽtẽ ſepius paſſus Getã, qd ſemel tolerare grauiſſimũ indicauerit. Quãto.l.vt Relliquias Troia ex ardente rec. Partum, pprie dr partum de eo qd labore q̃ſitum eſt, quia nullus partus ſine dolore eſt, ac labore. Porro.g. ad pauptatem retulit ferieẽ.nam ẽ plaga, et damnum, ẽ res ſanguis noſter dr. Ferieẽ.a.m.ſignificanter non fungeẽ munere, ſed ferieẽ dixit. Ferieẽ.a m.ex pſuetudine ferietur, nam ẽ plagam, dãnum, ẽ ſumptum ſanguinẽ nrm dicimus. Vbi h.p.quę ſupra illa dcã eſt. Porro.a.a.et alio qd dicit pro multis pnunciandum eſt. Vbi.h.p.n.d.cum adiectione tpis cuiuſlibet natalis dies dixit, cuiuſlibet natalis melius diciẽ, vt natalis ẽ natale aſtrum, ſed Virgil.ſeruiens pſonę ruſticę.Meus eſt natalis Iola, inqt, nec addidit dies. Vbi in. hoc vultuoſe pnunciandum. Vbi in.vt qdam cibo ẽ potu, vt qdam ſacris, vbi ita legunt apud Var. initiari pueros edulię ẽ poticę et cubę Diuis edẽdi et potandi et cubandi, vt primum a lacte et a cunis transferunt.qd Virg.Nec.d.h.m.d.n.d.c eſt.hoc ad notauit Probus, ſed Terẽ.Apollodorꝫ ſeqtur, apud quem legitur.In inſula Samothracum a certo tpe pueros initiari more Athenienſium, qd vt in palliata probandum eſt magis. Vbi ini.hoc inferẽdum eſt, non q̃ſi hoc ſolum ſit, quaſi defatigatus ſit enumerando occaſiones dandorum munerũ.

Virg.

Omne hoc.m.a.hoc retulit ad offerentis irriſionem, q putat ſe puero dare. Mater.a.an nutrix, an vera mater. Puer.e.c.m.pprie dixit mittundi de muneribus. Sed.u.g.locuturum oñdit Getam. Sed videon Getam, apparet poetam nihil putaſſe amplius addendum ad inſinuandum populo perſonam Daui, et ideo iam induxit exeuntem Getam, vt ſit cauſa commutandę orationis.

SVI. Amicus etc.Hic perſona Daui introducitur, cui poſſit geta ſeruus Demiphonis narrare fabulę totius argumentum, et ita introducitur, quaſi mutuas acceperit a Geta pecunias, quas nunc repetere inſtat Geta, vt eas det pro filio vxori, quam filius domini ſui.s.Antipho duxerat in patris abſentia. Da.Geta ſummus amicus meus, ẽ hoc a voluntate, et popularis.i.eiuſdem pditionis ẽ generis ſiue cognationis, vt Sallu.Popularis ſui ſceleris.interdum popularis dr populo gratus, ſiue a populo amatus.interdum popularis dr humilis pditionis.interdum dr vilis, ac de pplo factus, vt ſi quis dicat vilem, ſeu abiectum ciuem popularem. Amicus ergo Geta venit heri vel here (vtrũq enim dcm inuenit pp cognationem e et i lĩrarum, vt mane et mani, veſpere et veſperi.) Venit ergo ad me heri. nã ſubaudi pauxillulũ, dicimus paulum, paululũ, pauxillum, et pauxillulũ.Pauxillulũ numerorꝫ erat ei Getę apud me iãpridem.i.olim.reliquum.i. vel relictum vel de reſiduo.de ratiuncula.i.de quadam ſupputatione, ſiue (qd dicunt) ex quodã computo, quod fecimus inter nos, vel ex quadam conuentione, ſeu ex quodam ptractulo, ſiue ex quodam (vt dicunt) tractaculo inter vos deducto, ſiue ẽt ex aliquo negociolo inter nos cõl.Venit inq̃ ad me vt conficerem.i.facerem, nam fieri pecunia dicebaẽ.Sallu.Quę pecunia ad bellum hiſpanienſe Marcello facta erat, vt ergo conficerem põt intelligi, rogauit me ſup.vt ego pficerem.i.conquirerem, ſeu pgererem id pauxillulum nummorꝫ, qd erat ei reliquum ex ratiũcula.pfeci.i.conquiſiui, ac ſi feciſſem eaꝫ pecuniã, quę non erat in promptu.affero id pauxillulum nummorꝫ.nam audio.i.intelligo. filium herilem i.filium heri.i.dñi eius.s.Getę duxiſſe vxorem.credo.i.vere ſcio, q ſup.hoc munus talium peciniolarum.corraditur.i.totum radendo, et nihil relinquendo auferẽtur, extorqueẽ, aut difficulter comparaẽ ei, vel vxori, vel ei rei.s.dictioni vxoris, q̃.i.q̃bꝫ. inique.i.iniuſte.comparatum eſt.i. pſtitutum eſt, vt hi qui minus hñt, addant ſemper aliqd diuitioribus, antique pro ditioribus.i.minus paupibus, vt hic capitur, illa vxor arripiet.i.ad ſe rapiet, et attrahet, abradet vniuerſum illud.i.totum illud ſimul, qd ille miſer Geta defraudans, ſuũ genium.i.parce viuens et tenuiter.ille.n.dr defraudare genium, qui tenuiter ac parce viuit, ſicut ptra indulgere genio ſignificat voluptuoſe viuere, atq; laute.Item genialia (dicit Dona.) viuere dr, qui viuit lautius, neq; immerito.nam Genium naturę Deum dñt, ſiue Deum generationis, cui ſacrificabatur dũtaxat diei natali, in cuius Dei ſacrificio tm̃ (vt Ser.inquit) licebat voluptatibus operam dare cum in alijs ſacrificijs eſſet caſtitatis obſeruatio. Virg.in Bu.Phyllida mitte.m.m.eſt.n.Iola.Cum faciam.u.p.f.i.u. pptrea genium pro voluptate capi poteſt. et lautitia conuiuij vnde genialis lectus dictus eſt voluptuoſus, et conuiualis, vt teſtaẽ Ser.quod ergo ille miſer defraudans ſuum genium comparſit, pteri

Sallu.

dum a compeo cis,qd componitur a cō.ē ꝑco is. comparſit ergo.i.ꝯgeſſit,ꝑce cuſtodiuit,ac ſeruauit vix.i.ęgre,difficulter, vnciatim.i.non ꝑ ſingulos ſextertios,aut denarios,aut aſſes,ſed (qd minimuꝫ fuit) per ſingulas vncias. aſſis.n.libra ē,eiusq; pars vncię.vncię.autem duodecima ps libella dicebaī,

Trimetri Iambici.
GETA. DAVVS.

SIquis me quęret rufus.Da.prę ſtoſt,deſine.Ge.oh
At ego obuiam conabar tibi Daue.Da.accipe,hem
Lectumſt,conueniet numerus quantum debui.Ge.
Amo te,et non neglexiſſe habeo gratiam.Da.
Prę ſertim vt nunc ſunt mores,adeo res redit.
Siquis quid reddit magna habendaſt gratia.

apud ueteres.n. pecunia pendebaī,nō, vt nunc, numerabaī. comparſit ꝙ vix vnciatim. ideſt paulatim, q̄ſi ꝑ ſtipes de dimēſo ſuo.i. reſeruando de portione ſua,qua abſtinebat plerunq; vt peculium ſibi ꝯſtaret.ſerui.n.ſingulis menſibus q̄ternos modio.i.q̄sdam menſurulas frumenti accipiebant, et id dimēſum dicebaī,aut a menſe, aut a metiēdo et verius.Nam illis frumentū certa menſura dimēſum tradebatur.vxor ergo illa accipiet vniuerſum, haud exiſtimans pro ęſtimans.i. nō ꝯſiderās q̄to labore id peculiū ſit ꝑtū.i.acq̄ſitū,ē bn̄ qꝫ nullus ꝑtus ſine dolore ac labore.aūt.i.ſed.porro.i.certe, vel deinde.Geta ferieī.i.onerabiī,ꝑmuī.ꝯcutietur.alio muner.i.alio dono,vel onere donādi aliō donū,et bn̄ ferieī, nam et plagā,dānum, ē ſumptū,ſiue res nrām ſanguinem nrūm dicimus.vbi.i.q̄n. hem.i. vxor herilis filij peperit.autem.i.ſed.Ge.porro.i. deinde ferieī alio munere.vbi.i.q̄n, tp̄is aduerbium. dies natalis.i.natalitius erit puero,vbi natalis eſt adiectiuum.ſed cū Virg.dicit,Meus eſt natalis Iola,eſt ſubſtantiuum,ſed vbi.i.q̄n.ꝑentes.ſup. initiabunt.i.dicabunt.ꝯſecrabunt,addicent, deuouebūt, deſtinabunt aliq̄bus ſacris.q.d.Ge. ferieī alio munere.hic.n.vbi initiabunt eſt vulnoſe ꝓnunciandū,q̄ſi cuꝫ tędio.Legiī apud Apollodo quē hic poeta nr̄ ſeq̄tur,In inſula Samotraciā a certo t̄pe pueros initiari more Athe.ſed apud Var.legiī pueros initiari eludię,ē poticę,ē cubę,hoc eſt Diuis edendi,potandi,ē cubandi,vbi primum a lacte,et a cunis transferunī.Virg.Nec.d.h.m.&.c.eſt.Mr̄,vel nutrix,vel vera mr̄,auferet.i.arripiet hęc oīa munera data a Geta.puer erit cā mittundi,pro mittēdi Illa munera,quia ita illudetur Ge.qui pueri gr̄a dabit,quod tolletur a matre.Sed videon,ideſt ne Getam?nunc poeta inducit Getam exeuntem, vt ſit cauſa commutandę orationis.

Virg.

SER. AMicus.iſte primus actus eſt de rebus iuuenum,q̄s abſentibus patribus fecerunt.s.ſub cuſtode Ge.et impulſu Phormionis. Agiī cnī in hoc actu de Phędria,q̄n ſe amauit abſente patre fidicinam,agiī ēt de Antiphone,q̄uo mō illas, quę ſibi promiſſa erat,a ſoritum amauit,et iſtinctu Phor.etiam duxit.Harum rerꝫ ꝑeritarus narratio idoneis ꝑſonis,s. vilibus attribuitur, qꝫ viles perſonę poſſunt reloqui peccata. Inducitur ergo Geta valde conueniens perſona, quia ſupra alios de oībus iſtis curioſus erat,ſub quo cuſtode vtrūq; pater filios dimiſerat.Inducitur ēt ꝯueniens pſona cui referat.s. Dau.q̄dam, qui fidelis in hac prima oſtendiī per pecuniam,quā fideliter reddidit.q enī fidelis eſt in pecunia erit et i verbis tacēdis, de quibus nullū proficuum, ſi falleret. haberet, ſic ꝙ fidelis deliberat apd ſe de reddītione pecunię .Popularis de eodem populo,vel de eadem ꝓgenie.de re.i.s.de paruo capitali,ē illud erat pau.etc.Nota fidelitatem ſerui,qui nec in antiquo debito, ē paruo, ē de parua computatione,cum.n.paruum eſſet, et a longo tempore commiſſum,poſſet leniter celaſſe herilem eius.i.heri eius,quod tum ad intrinſecum ſignificationem ita conſtruiī.Ita dico corraditur.q̄.i.ſic comparatum eſt h.c.s.vt hi,qui.m. etc.q.d.hic eſt ſimile perſic.quod dolēdo dicit vxor Antiphonis.De demenſo ſuo.i.de menſura ꝑbēdę ſuę.Genium.i.naturam ſuam, quia plus erigeret natura ad ſuſtinendum,eleganter dixit ferietur. Grauis enim ꝑcuſſio eſt pauperis cauſa ingrata oblatio muneris.porro autem alio.i tertio vbi erit.p. etc.ſolebant enim antiqui octauum diem pueri natalem conſtituere,et eo die ſingulis annis lętum conuiuium parare,ſicut Iudęi in octaua die circumcidūt. vbi initiabitur.p. ſolebant enim in illo octauo die initia dare puero amici vel bouem, vel ouem,vel aliud munus.

DONA. SIquis me quęrit rufus.Mira fide poeta deſideratum Getę oſtendit Dauum ſiquidem ipſum loquitur a quo reddi ſibi debitum ſperat. ſi quis me.q.r.apoſiopeſis ſecunda. nā apparet plura dicturum fuiſſe. Prę ſto eſt,deſine, tertia perſona de ſe loquens vſus eſt, quia tale nomen pretulit. At.e.o.co.t.D.conabar abſolue,an eclypſis eſt,vt deſit ire,ē eſt aduerbium loci obuiam. Accipe,pręuenit petitionem dicendo accipe, et hoc cum geſtu offerentis dicitur, et hoc eſt quod ait,confeci. affero. Lectum eſt, abſolute. nam non dicit quid aut verum dubium,an argentuꝫ, lectum Lucil. Lecti omnes acticon hoc eſt. Lectum eſt,conueniet numerus,ordinem ſeruauit. prius enim qualitas,deinde numerus pecunię ſpectari ſolet. Lectum eſt,conueniet numerus quātum debui,quippe tribus modis debitum pecuniarum ſoluitur,penſione,ſpectatione,numero,ſic circa lectum eſt, conueniet numerus quantum debui poſitum eſt. Lectum eſt,lectum bonum,vel ſplendidum,vt arma Seneſtus Lecta refert hunc,

Lucilius

ris, q̃uis quidam putant lecta ab eo quod eſt lego dicta. Quantum de. pro debitum tibi a me eſt.

Amo te, et non neg. amat q̃ reddiderit pecuniam. Agit gratias q̃ diligenter, et quare vtrum, q: dictum non feſellit, an q: lectum attulerit in numero congruenti, et recte dixit, nam redditio debita hoc agit, vt iam gratias agamus.

Amo te, et non neglexiſſe habeo gratiam, hoc p gratiarum actione ponitur, et oſtenditur vere neceſſariam fuiſſe pecuniam. Non neglexiſſe, in Andria. Et id gratum fuiſſe aduerſum te habeo gratiam. Preſertim vt nunc ſunt mores, ſic et illud dictum eſt. Nanque hoc tempore, Obſequium amicos, veritas odium parit, quia conſuetudinis imago eſt vituperare preſentia. Ad hoc res rediit, figurate pro ita loqueris. Ad hoc res rediit, dixit, et proprie rediſſe res dicitur, cum aliquid peius ab expectatione contingit. Si quis quid reddit, magna habenda eſt gratia. i. et ſi non rē magnam, tamen magna habenda eſt gratia, hoc. n. ſignificat quid reddit. Si quis quid reddit, in hoc qui interrogatiue pronunciauerit paruz belle explicat conceptam ſententiam. Habenda eſt gratia, deeſt enim. Sed quid tu es triſtis, hic admonemur omnem ab initio ſermonem Getę, quaſi ſatagentis et anxii pronunciari, accommodatis p̃ſertim ad vultum verbis, naz et ſi quis me quęrit, et at ego obuiam tibi conabar Daue. et amo te, non neglexiſſe, habeo gratiam, in ſe quodam contradictionis animi, occupatiq; ſignum habent. Sed quid tu es triſtis? ſed particula tranſitum ſignificat ad mentionem alterius rei. Sed quid tu es triſtis? ego ne? neſcis quo in metu, deſcēſus ad argumentum ab eo ſermone, qui extrinſecus a poeta informatus eſt iam manifeſta apparet. Ego ne? neſcis, apoſiopeſis comoedię. Neſcis quo in metu, et quanto in periculo, pronunciantis et interrogantis eſſe poteſt. Neſcis quo in metu? due perturbationum bigę ſunt, a malo vna, ē cupiditis altera, ergo a malo bigis preſentis temporis periculum eſſe dicimus, et futuri metum. Neſcis quo in metu? pronunciatiue magis, q̃ percontatiue afferendum eſt. Sic enim ſolemus de magnis rebus dicere. Neſcis quo in metu, et. q. in. p. s. vix alterum ſuſtineri poteſt earum, quę vtraque poſuit nunc metus et periculum. Quid iſtuc eſt? ſc. hunc ſcire, et narrandi non erit locus, neceſſario igitur ignarus inducitur dauus. Modo vt tacere poſſis, vt pro ne non, q̃ ſi eſt, ſubaudiendum eſt vide, aut quid tale. Modo vt tacere poſſis, vere argumentum eſt celari id quod Antipho non coactus, ſed volens duxit vxorem. Modo vt tacere poſſis, modo pro tantummodo, vt Modo Iuppiter adſit. Abi ſcis inſciens, nunc pro inſcito poſuit, vel inſcientem modo ſtultum dicit, alias ignarum. Cuius tu fidem in pecunia. q. ſētentioſe dixit, quaſi in omnibus credendum ſit ſeruanti; fidem eē eū, qui in pecunia ſeruauerit, et hoc ideo interpoſuit, ne longus eſſet, dū perſuadet, vt dicat quemadmodum in aliis fabulis. Cuius tu fidem in pecunia. q proprie locutus eſt de pecunia et fidem dando, et credere, nam fides eſt eorū, quibus datur, creditores dicuntur qui dant. In pecunia, a maiore ad minus. Perſpexeris, non inſpexeris, ſed perſpexeris, quod plus eſt dixit. Vere ei verba credere, verba cum pronunciatione dicit, vt oſtendat multum diſtare inter pecuniam et verba. Vbi quid mihi lucri eſt Te fallere, a cōiectura, cui et bene quia ſeruus nihil de honeſtate dicit. Vbi quid, ſignificantius dixit, q̃ ſi diceret nihil. Ergo auſculta, ergo nunc velut increpatio eſt tarde facientis, quia hic igitur obloquendo impediuerat narrantium ergo dixit. Sic Virgi. Ergo a. c. p. c. imp. n. Hanc operam tibi dico, auſcultandi et audiendi, plus eſt dico, quando dicitur p̃petuo, datur ad tempus. Senis noſtri daue fratrem, dicendo ſenis oſtendit et adoleſcentem ſe dominum habere, dicendo noſtri oſtenditur et alienum fore, dicendo fratrem non vnum eſſe monſtrauit dando maiorem, etiam minoris fecit inditium, ſic argumenti partem maximam nondum narrans iam in ipſa interrogatione tranſegit. Hęc autem omnia propter populum ſic arguuntur ideo, vt ille aliquid videat, ne ſit opus pluribus verbis. Senis noſtri daue. e. fratrem, minus compendium narrationis, quaſi per interrogationem fecit, ne ex alio repeteret. Sic Virgi. Fando. a. ſi. f. t. p. Ad. a. b. n. p. ē. i. ſ. g. et in Eunucho. Noſtin hanc quam amat frater. Quidni? quid? eius gnatum Phęd. non dixit quid Phęd. ſed addidit eius gnatum, vt magis docere, q̃ interrogare videretur. Quid? eius gn. Phęd. deeſt noſtin.

Tanquam te, o varietas illud quidni tanquam te. Euenit ambobus ſenibus ſimul, iter, non inuenit iter, ſed euenit vt iret eſſet. Simul, vno tempore. Illi Lemnum vt iret, recte tacetur cur Chre. ierit, et dicitur cur Demi. vtrunq; pro argumento eſt.

Sed quid tu es triſtis? Ge. ego ne? neſcis quo in metu, et
Quanto in periculo ſimus? Da. quid iſtuc eſt? Ge. ſcies.
Modo vt tacere poſſis. Da. abi. ſis inſciens.
Cuius tu fidem in pecunia perſpexeris.
Verere verba ei credere, vbi quid mihi lucri eſt
Te fallere? Ge. ergo auſculta. Da. hanc operam tibi dico. Ge.
Senis noſtri Daue fratrem maiorem Chremem
Noſtin? Da. quid ni? Ge. quid? eius gnatum Phędriam? Da.
Tanquam te. Ge. euenit ſenibus ambobus ſimul
Iter, illi in Lemnum vt iret, noſtro in Ciliciam.

Modo

Virg.

Virg.

ONE. Hoſpitem antiquum, ſic Virg. Veteremq;. a.a. a. hoc autem addit, vt eſſet idonea cã nauigandi ſeni. Senem per.e.p. epiſtolas dando oſtendit eũ non ſemel ſcripſiſſe. Pellexit, induxit. Sic Virgi. Pellacis Vlyxi. Modo non.m.a. prouerbialis hyperbole facta per exceptionem, aut ſuperlationem aut ęquas collationẽ. Eiuſmodi eſt illd De moſte.

Modo nõ. m. a. ſalu. Maria. m. p. c.

Mõ non m. a. p. ino re veterũ; q: hoſpites hoſpitibus multa donabant.

Cui tanta. e. r. cui datiuus ca ſus eſt, dño ne tuo inquit polli cebat hoc.

Cui. t. r. e. deeſt cũ, vt ſit cum pellexit.

Cui. r. t. e. et ſic plus eſt ſuperesſe, q̃ eſſe.

Deſinas ſ. e. ing. neceſſaria eſt ad fabulę ...

Ad hoſpitem antiquom, is ſenem per epiſtolas
Pellexit, modo non montis auri pollicens. Da.
Cui tanta erat res, & ſupererat? Ge. deſinas.
Sic eſt ingenium. Da. oh regem me eſſe oportuit. Ge.
Abeuntes ambo hinc tum ſenes, me filijs
Relinquunt quaſi magiſtrum. Da. o Geta prouinciam
Coepiſti durum. Ge. mihi vſu venit hoc ſcio.
Memini relinqui me Deo irato meo.
Coepi aduerſari primo, quid verbis opuſt?
Seni fidelis dum ſum ſcapulas perdidi. Da.
Venere i mẽtẽ iſtęc mihi, NAMQVAE INSCITIAST
Aduorſum ſtimulum calces. Ge. coepi his omnia
Facere, obſequi q̃ vellent. Da. SCISTI VTI FORO. Ge.
Noſter mali nihil quidq̃ primo, hic Phędria
Continuo quandam nactus eſt puellulam
Cithariſtriam, hanc amare coepit perdite.
Ea ſeruiebat lenoni impuriſſimo,
Neq; erat quod daretur quidq̃, id curarant patres.
Reſtabat aliud nihil, niſi oculos paſcere,
Sectari in ludum, ducere, & reducere.
Nos otioſi operam dabamus Phędrię.
In quo hęc diſcebat ludo, ex aduorſum ei loco
Tonſtrina erat quędam, hic ſolebamus fere
Plerunq; eam opperiri, dum inde iret domum,
Interea dum ſedemus illi, interuenit

περιστασιν auaritia Demiphonis, vt maiore piculo illo abſente duxerit filius indotatam, nã mox dicturus eſt ille ne indotatam, atq; ignobilẽ daret illi. Sic eſt in. recte. non. n. ingt fortuna auarus eſt, ſed natura. Sic eſt in. o. an dñi, ſed magis dñi. O regem me eſſe oportuit, oñdit ei pauperũ affectionẽ, qui ſe ſolos vti diuitijs ſcire aiũt, ſi eas habeant. Regẽ me. e. o. acue me. Abeuntes a. h. t. huic, et eſt ordo, hinc relinquunt filijs.

Relinquunt. i. non ſecum abducunt. Quaſi. m. bene quaſi q non cõplebit hoc ipſum, nec vult eẽ.

Magrm, ſic latini, quem gręci pędagogum appellant. Filijs, propter filios. Geta pro. c. d. acquiſitę bello longe ab italia regiones prouincię dictę ſunt a porro vel ,pcul vincendo, ad quas pretores, q: tum offõ nitebant, officia quoq; ,puincię nominant. O Geta ,p ſplendide ,puinciam dixit.

Virg. Memini. r. m. d. i. m. ſic Virg. Nec Dij texere Cupetum Ænea veniente. In hoc aſper, ſed mihi vr̃ ad hoc addixiſſe meo ne eſſet amphibolon, cui dicerẽt irato Deo. Neuius i Stalagmonis, A Deo meo ppitio meus hõ eſt. Memini. r. m. d. i. m. dño dicit, an vero Deo. et bene meo, ne eſſet amphibolõ, nec ſic dixit, Memini relinqui. vt in Andria, Memini me videre, et memini me fieri Dauum. Ennius. Quid ver. o. eſt, repente infert, qd opus ẽ verbis, ẽ ſatis moraliter.

Seni fidelis ſũ, fidus ẽ amicus, fidelis ẽ ſeruus. Scapulas pdidi, plus eſt perdidi, q̃ ſi diceret dolui, et bene venuſt.

fidelis eniq offm ſerua re aliquid.

Venere in m. m. venire i mẽtem nõ ad recordationem tantũ dr̃, ſed ad reputationem, et intelligentiã.

Nã quę in. eſt, ad ſi dem et ſuperioris pſonę eẽ poteſt et alterius. Ad uerſus ſti. c. παροιμια cum eclypſi, deeſt. n. iactare. ſtimulum pro dño adoleſcẽte poſuit. Calces, modo calces, non partes plantę, ſed puſſiones pedum, plagasq; ſigt. Aliter Virg. Calcemq; terit, iam calce Diores. Sciſti vti foro, ſm illos negociatores, qui ante locũ cõmercij non pſcribunt qto vendãt, quę aduehunt, ſed ſm annonã fori, quã depræhenderũt, conſilium de vendendis, aut non vendendis mercibus ſumunt. Sciſti vti foro, ſor pro tribus intelligit, loco, tpe et perſona. Sciſti, ingt, his vti, et eſt vulgare ,pũerbium, ſenſus aũt hic eſt, Sciſti, ingt, quid facere te ops. Primo hic Phędria, bñ additũ primo, q: non ppetuo. Noſter nihil. m. q. q̃tuum parelcon, vt in Hecyra, Nam nemo qsq̃ illorũ. t. s. a. v. Noſter ni. m q. Phę. qui non noſter. Virgi

Continuo q̃dam. bene cõtinuo, quaſi vix expectauerit pfectionem patris. Puellulam cithariſtriã, iſtis noibus hic agit, vt cã amoris et ex ętate, et ex arte puellę videre, nam iõ puellulam dicit. Occepit amare pditus, legit et pdite, et amare pdite,

vtputa

Adulescens quidam lacrumans,nos mirarier.
Rogamus quid ſit,nunq̃ ęque inquit ac modo
PAVPERTAS mi hi onus viſum'ſt,& miſerum,& graue.
Modo quandam vidi virginem huic viciniç
Miſeram,ſuam matrem lamentari mortuam.
Ea ſita erat ex aduorſo,neq; illi beneuolens,
Neq; notus,neq; cognatus,extra vnam aniculam,
Q uisq̃ aderat,qui adiutaret funus,miſertum'ſt.
Virgo ipſa facie egregia,quid verbis opus'ſt?
Commorat omnes nos, ibi continuo Antipho,
Voltis ne eamus viſere?alius cenſeo,
Eamus,duc nos ſodes,imus,venimus,

Vipulã puellam et citharistriam. Ea ſeruiebat le noni,et honeſte et cito dixit. Seruiebat Lenoni impuriſſimo,et quare non non fuiſſet libera, et cuius fuiſſet ancilla, et qualis hominis fuerit demonſtrauit.Magna pparatio ad rerum diſſicultatem imminentium puella Citharistria, auarus leno, amator pditus iopia. Id curant patres, expedite dixit patres, ſi eniʒ pateʒ eius tantum dixiſſet, reſtabat vt ei ꝑ patrui filium ſuccurreretur, ió dixit ãbos nó habuiſſe,niſi oculos paſcere, hoc enim ſolum erat,ꝙ Leno non venderet. Sectari in ludum,ducere,ẽ reducere,bene cauillatus eſt,vt iocularıter in adoleſcentem,cui ętas ad ſectã dos philoſophos apta erat,hinc etiã philoſophoꝝ ſectę, ſed ſectari proprie eſt vt taurus bucculam, vt aries ouem.Virgi.Trahit.s.q.voluptas. Reducere,sylepſis.a ludo.n.ſubaudit. Nos oc.op.d.cuʒ typo dixit nos,velut magiſtrum excuſans obſeq̃ntem ei,cui cuſtos ſit datus,et ideo addidit ocioſi.

Nos otioſi,relatio ad illó ꝙ mox otioſi nó erũt

Nos oti.o.d.aut ad pudorem ſumit hoc,pnomẽ in ſingulari numero,aut ad dignitatem, ſed nó poteſt nos,et propterea typos eſt dixiſſe nos. Nos o.o.d. Apollodorus . Operam.d.p.illi. amicę,nos illi. In.q.h.d.l.figurate. In.q.h.d.l.ex aduerſo ei loco, additum ei loco.legit et ilico, ẽ ad notatur ex abundanti additum, vt apud veteres multa ſunt. Ex ad.ei lo.parelcon quartũ. Tonſtrina erat,apta ſedes otioſis. Tonſtrina.e.q. parelcon tertium q̃dam.Hic ſo.f.p. parelcon tertiũ.

Fere.p.dum.i.i.d.ad ſe.s.iret domum pro rediret,vel certe iret,parelcon figura. Dum ſe.pprie ſedemus et in tonſtrina. Illi in.illi pro ibi.vt Illi mea triſtitia facta.Et nota illi,pro illic. Interuenit.a qui.l.Apollodorus tonſorem ipſum nuncium facit,qui dicat ſe nuper puellę comam obductam abſtuliſſe,quod ſcito mutaſſe Terẽ. ne externis moribus ſpectatorem romanum offenderet. Nos mirarier, recte,mirum enim in adoleſcentibus lachrymę,vt contra Triſtisq; ſenectus.

Nos mirarier,vt ſolam,naʒ Perfidus ille Te colere. Rogamus.q.s.ꝙ lachrymet, nó quid ſit ipſe vt ſtulti putant. Nunq̃ ęque in a.m.mire oſtendit ſemper ſibi hoc viſum quod dicit,ſed nunquã ęque. Paupertas.m o.u eſt,ſtatiʒ fit mentio paupertatis,vt ſit cauſa fallacię Phormionis. Modo q.u.u.bene quandam ne ob familiaritatem laudare videretur. Huic vi. aduerbium in hoc loco eſt, cuius ad locum huic viciniam,et ſtatim proximitas inſinuatur,vt ſit ſpes et cauſa viuendi. Miſeram,ab effectu,ẽ ſubdiſtinguendum eſt,vt ad virgineʒ referatur. Lamentari.m.a probitate,quę pijs attribuitur,et lamẽtari mortuam, ambiguitas,ſed ſenſu manifeſta. Et ſi. e.ſita appoſita. Sallu. Sallu. Cum adiectione poſita cum cũ pdixero poſitum inſulę,et hoc eĩ reciprocus eſt. Et ſita.e.e.a.expoſitio paupertatis, et q̃ facile virgo videri poſſit. Neq;.n.n.u.auxeſis fit, q? res minuitur creſcit ſententia.Sallu. Sallu. Non repugnantibus modo,ſed ne editis quidem.a.b.e.m. Neq;.u.anaphora. Neq;.n.neq; vi. Extra vnam.a.hęc pſtruũtur,vt ſit ſpes potiendę virginis. Ne. n.u.u.hęc deſcriptio paupertatis adiuuat argumentum,vt viſere audeant et adoleſcentes virginem, et amet Antipho. Qui ad fu.ipſum officium funus dixit. Miſertus eſt,hoc eſt miſertus ſum eius, et hoc videtur oſtendiſſe cum lachrymauerit. Virgo.i. f.e.a forma indignatio. Virgo.i. bene ipſa quia quę ſupra dixit non ad ipſam,ſed ad euentũ eius pertinebant. Quid.u.o.eſt,ſic dicit Teren.vbi ad effectum properat. Cõmorat.o.n. figura syncope pro cõmouerat,et bene omnes,q? res ad Antiphonem tantum ſpectat. Ibi. c.a.an. hic reddit nomen adoleſcentis,et eſt. . Vultis ne.e.u.vt Populare penates Venimus. Vultis ne e.ipſe hortari inducit,qui amaturus eſt. Alius cenſeo.e.Phędria,vel quilibet. Virgo.p. bene non dixit vidimus virginem pulchram,ſed

. Virgo p.illud.n.frigidius, hoc eſt concitatius.

Et.h.ma.di.diceres pro crederes,vt audacter dicito ſępe Plautus. Dicere Plautus Alius cen.e.duc nos.s. imus, ve.hęc omnia diuerſi dicunt, et apparet tot eſſe homines,quot per minimum ἀσύνδετα demonſtratur relatione grãmatica. Modo quandam vidi virginem,vide ſic agi,vt nõ tam morte mulieris,q̃ ſolitudine pulchrę virginis moueatur affectus.Simul et ea dſcribi quę matronę futurę magis conueniant,q̃ quę temere amanda ſit. Nã hic obitus foeminę ad comicum exitum ſpectat, quãdo quidem plus ex eius morte ſecuritatis, q̃ moleſtię ſentiat argumentum. Adeſt Nihil.a. proprie adeſt,adeſt enim id quod adiuuat. Capillus.p. ſingularem numerum pro plurali poſuit.sic et alibi,capillus plexus.prolixus,circum caput reiectus

Videmus.virgo pulchra, & quo magis diceres,
Nihil aderat adiumenti ad pulchritudinem
Capillus paſſus,nudus,pes,ipſa horrida,
Lacrumę,veſtitus turpis,vt ni vis boni
In ipſa ineſſet forma,hęc formam extinguerent.
Ille qui illam amabat fidicinam,tantummodo
Satis inquit ſcitaſt,noſter vero?Da.iam ſcio
Amare coepit.Ge.ſcin quam,quo euadat vide.
Poſtridie ad anum recta pergit,obſecrat,
Vt ſibi eius faciat copiam,illa enim ſe negat,
Neq; eum ęquom ait facere,illam ciuem eſſe atticam
Bonam,bonis prognatam,ſi vxorem velit
Lege id licere facere,ſin aliter negat,
Noſter quid ageret neſcire,& illam ducere
Cupiebat,& metuebat abſentem patrem.Da.

negligenter. Paſſus, temere diſperſus, vt Pars magna.in a.gręca oratione proſluxit hęc dictio. Ipſa horrida et la. ad luctum pertinent. Nudus pes.et veſtitus turpis, ad pauperiem. Imus, venimus,videmus,virgo pulchra, ἀσύνδετα κατὰ βραχυλογίαν, virgo pulchra ἀποτης κατασπλη/ξεων, duo ingentia,ē virgo et pulchra.

Imus,venimus, vide.v.p.aſintheton primum per .capillus, nudus, quaſi extra ipas, eſt enim qd dicit nudus pes, et capillus paſſus eſt, tale eſt apd Virgi. Illius autem quā nis aries ſic candidus ipſe Nigra ſubeſt nudo tantum,cui lingua alato Reijce.ſic alibi de arbore, Tum fortes late ramos et brachia tendēs Huc illuc media ipſa ingentem ſuſtinet vmbram,et ipſe arduus. Capillus.p.n.p.ſactius q̄ ſi pluraliter dixiſſet. Virgi. Quibus ſacer erit in pręlia ſuetus Ferre manum. Lachrymę,veſtitus turpis, asyntheto͂ terniū. Vt ni vis.b.plus ē vis bōi,q̄ bonū. Vt ni.u.b.i.i.i.h.f.veteres ignem et calorem quendā q̄ſi feruorem dixerunt formam,et ideo fornaces, forcipes, formam,et formoſos.ex quibus ignis amoris exoritur.Laudandus eſt ergo Teren. proprietate ſeruata qui cum formam prętuliſſet,ſubiecit extinguere.Ergo et Vir.ſic ait, At mihi ſeſe offert vltro meus ignis Amyn. In ipſa ineſſet forma hęc formam extinguerent,figura πλοκή.Aliud enim ſimpra,aliud ipſa forma repetita ſignificat. In ipſa ineſſet forma,geminauit prępoſitionem,vt alibi. In amore hęc omnia inſunt vitia. Extinguerent,bene extinguerent, q: ab igne et calore forma dicta eſt. Ille qui illam amabat,bene illam, q: iam ſupra inſinuauit perſonam Cithariſtrię.

Virg.

Virg.

Virg.

Ille qui illam amabat,ratio cur amauerit virginem. Fidicinam, ſupra Cithariſtriam, ergo indifferenter. Tantummodo ſatis inquit,ſenſus eſt.Laudauit tantummodo non etiam captus in amorem. Satis inquit ſcita, magna laus formam amanti alias placuiſſe. Noſter vero,apoſiopeſis.iij.quę ſuccurrit quoties verba rebus minora ſunt. Satis inquit ſci.s.bella,vt in Andria.Scitus puer eſt natus Pamphilo. Amare coepit,ille inquit laudauit tantum,hic amare coepit, et bene coepit non amauit,vt oſtendat vim amoris non paruam eſſe,et rem quę ſemel ſuſcipi poſſit. Scin,apoſiopeſis, qua in narrationibus in compendium Teren.vti ſolet. Scin quam,amare coepit ſubauditur. Quo euadat vide, euadat, perueniat, nam euadere eſt poſt obſtantia venire. Poſtridie ad anum recta pergit, hoc preſtruens anicu/le innuit, de qua nullam ſupra mentiones fecerat, et bene memor et virginis et honeſtę non ipſam adiri facit,ſed anum, neque ab ipſa petit fructum voluptatis, ex cuius perſona maior deſperatio naſcebatur ſed a nutrice potius per quam ſuaderi puellę poſſe creditur quicquid libet. Poſtridie ad anum recta,emphaticos ad anum ſtatim, vt qui poſt habuerit omnia alia. Recta,quia non per nuncium. Vt ſibi eius faciat copiam, vide vt nihil de virgine ſperet,q: omnia ab anicula petat. Illa enim ſe negat,copiam facturam ſubauditur. Neq; eum ęquum ait facere,quod peteret. Illam ciuem atticam,illam cum emphaſi dixit.q.d.quā ſic contemnant. Ciuem.b.eſſe,ciuem,quod ad iura pertinet,bonam,quod ad ipſam pertinet. Bonam, non vilem,quia boni non viles ſunt, vnde ſuperlatiuus gradus optimates facit, q: bonus melior optimus dicitur. Bonis prognatam, q: a maioribus eius. Si vxorem velit,recte ſubiūxit ſi vxorem velit,poſtq̄ in virginem eam pręulit,quę ſolent ornare nuptias. Lege id licere facere,incerta diſtinctio eſt,vtrum vxorem velit lege,an lege id licere facere. Sin aliter negat,et pudice anus ē tamen illecebroſe licere facere dixit,quod ille impudentius petit,vt ſibi eius faciat copiam. Sin aliter negat,sylepſis facta ex eo quod ſequitur facere.

Euadere

Optimates

Noſter quid ageret neſcire, propoſita deliberatio,cuius tamen altera pars vincet, nam dicturus eſt per abſentiam patris. Quid ageret neſcire,pro neſciebat,ſed recte ſic ait, q: ſubiuncturus eſt cupiebat et metuebat,metuebat proprie,metuimus enim eos qui nos amant,timemus etiā inimicos. Illam ducere cupiebat et metuebat, vide ambiguitatem quam ſequentia non cognuntur.

Metuo et timeo

Num ſi rediſſet ei pater veniam daret, bene interrogat Demus, hoc enim ſperari ne poſſit, non opus erat fraudibus Phormionis. Num ſi re.G.

Virg.

p.u.ſi pro cum rediſſet.Virg.Pręterea ſi nona di em.m.a.a.e. Ille ne indotatam virginum, em phaticos ille de quo dixerat,Deſinas,ſic eſt ingeni um,et ſi propter ſpem lucri nauigauerat ſenex in ſinuandum igitur fuit,hoc enim erit omne peri culum fabulę.Ex ordine Teren. prius inſinuauit

i.id.o.p.qui aut expletiuus eſt,aut pronomen.in cipiens Phormionem deſcribere cohorruit conſi deratione eius,et in hanc vocem, quaſi confuſus erupit,hoc autem certum genus eſt,

Quid is.fe.correxit interrogationem erran tem,vt rediret ad nominatiuum caſum,qui aber

Non ſi reddiſſet pater ei veniam daret?Ge.
Ille ne indotatam virginem,atq; ignobilem
Daret illi?nunq̃ faceret.Da.quid fit deniq;?Ge.
Quid fiet?eſt paraſitus quidam Phormio.
Homo confidens,qui illum Di omnes perdiunt.Da.
Quid is fecit?Ge.hoc conſilium quod dicam dedit.
LEX EST,vt orbę qui ſint genere proximi
His nubant,& illos ducere eadem hęc lex iubet.
Ego te cognatum dicam,& tibi ſcribam dicam,
Paternum amicum me aſſimulabo virginis.
Ad iudices veniemus,qui fuerit pater,
Quę mater,qui cognata tibi ſit,omnia hęc
Confingam quod erit mihi bonum,atq; commodum.
Cum tu horum nihil refelles vincam ſcilicet.
Pater aderit,mihi paratę lites,quid mea?
Illa quidem noſtra erit.Da.iocularem audaciam.Ge.

perſonam ſenis, vt grauiora fierent, q̃ dirimebãt nuptias. Ille ne in.vir.atq; ignobilē. duo dixit et indotatas & igno bilem. hęc enim duo principali ter petunt, quamuis ſunt quatu or, quę in his ſpon ſis quęrun tur forma ꝓbibitas, dos, nobi litas,& ma

Quatuor in ſpõſis

nifeſtum eſt cur de forma et probitate nihil di cat, quippe cum deſuper magnopere ea lauda uerit in puella. Virginem,ſimpliciter accipimus virginem.an ſubaudiamus q̃uis, vt ſit q̃uis virgi nem. Daret il.bono affectu dixit daret illi.filius enim familię non tam ducit vxorem, q̃ a patre accipit,quippe cum patri committatur puella po tius in hmõi condictionibus,q̃ marito. Daret il. n.faceret,apoſiopeſis ſecunda hic enim non trãſit ad aliud.ſed inſtitit incepto,vt et per interrogatio nem diceret.Daret illi,& per reſponſionem inferre nunquam faceret.et nota nunquam pro non in maiorem negationis ſignificationem poni ſemp.

Daret illi,mire daret,vt oſtenderet nihil eſſe po teſtatis in filio. Quid fiet deniq;,more ſuo Terē. deniq; poſuit in fine ſenſus,et eſt aduerbium ordi nis.ſic ĩ Hea.Fodere,aut arare,aut aliqd facere de niq;,vt ſit deniq;,vel deĩde,vel ad poſtremũ. Quid fi.deeſt rogitas,& ē apoſiopeſis. Eſt.p.q Phormio, Phormio nõ a formula,ſed a formione dicitȇ ſpar theo,quem nos errorem dicimus triuialiter,& pro conſuetudine. Quid is.fe.ſeruatur affectus triſtis vt ſupra ait,Sed quid tu es triſtis? Confidens ho mo,homo comice dictum,nam quis ignoret pa raſitum hominem eſſe. Confidens, hic confidēs pro improbo audaci,ac temerario poſuit,vt O in gentem ꝯfidentiam. Qui illum,qui vtinam eſt, vt Luc.in.ij.Qui te montane malum ad cętera p git,aut pro hoc conſilium quod dicta dedit. Qui

rauerat, et illũ dixerat

Lex hęc eſt,lex vt ĩ palliata re cte ponitȇ, nam grę corum fu it,& ideo ĩ Andria ſic ait,Inopia et cogna torum ne gĕta coa cta eſt.

Lex eſt, alia cauſa narrationi interponi tur et dici tur.

Lex eſt,a cauſa litis, potuit enĩ dici nõ ſc habēs cauſam. Hoc conſiliũ qđ dicam dedit, vt orbę qui.s. g.pro. orba proxima nu bat, orbam proximus ducat,atticum ius eſt.et eſt ordo,Lex eſt vt orbę his nubant. Eadem hęc lex iubet, non duas res iubet. hęc vna lex, ſed puellis permittit nubere,cognatos cogit ducere. Eandē hęc lex iubet,bene iubet. minorem enim vim ha bet ea lex,quę aliquid permittit,q̃ illa quę aliquid iubet. Et illos ducere,bene additum nihil enim ad rem ſi ducendi neceſſitas non fuiſſet. Ego te cognatum dicam & tibi ſcribam dicam,a perſo na iuſtum quoq; agitur. potuit enim dici quid mecum eſt tibi. Ego te cognatum dicam,et ti bi ſcribam. hęc narratio eſt, quam dicit Tullius conſtitutam. Et ipſę tibi vni parcam,inquid in Verrinis. repente enim tranſi tur ad uerba perſonarum ab earum deſcriptione, ſed hoc ipſum ad commouendos auditores ualet plurimum. Et tibi ſcribam,a denunciatione in perſonam ne diceret non mihi denunciaſti. Et tibi ſcribam,dicam,Cice.Scribitur Eraclio dicam, ſupra verbum,infra nomen eſt totidem literis ad uerbo accentu. Dicam paternum amicum aſſi mulabo me.ea dicit a perſona legãtis.Potuit enim apponi perſonam non habens, qui fuerit pa ter, qui hic pronomen eſt infra quomodo ſi gnificat. Quę mater uirginis.s.qui cognata tibi ſit.qui quomodo,ex qua ratione. Omnia hęc.c. oia hęc non ex abũdanti poſuit,ſed oratorie quaſi

Tullius

Perſuaſit homini,factumſt,ventumſt,vincimur.
Duxit.Da.quin narras?Ge.hoc quod audis.Da.o Geta
Quid te futurumſt?Ge.neſcio hercle,vnum hoc ſcio.
Quod fors feret,feremus ęquo animo.Da.placet.
Hem iſtuc viri eſt officium.Ge.in me omnis ſpes eſt mihi.Da.
Laudo.Ge.ad precatorem abeam,credo qui mihi
Sic oret,nunc omitte queſo hunc,ceterum
Poſthac ſi quidq̃ nihil precor,tantummodo
Non addit,vbi ego hinc abiero,vel occidito.Da.
Quid ille pędagogus.qui Cithariſtriam,
Quid rei gerit?Ge.ſic tenuiter.Da.non multum habet
Quod det fortaſſe?Ge.immo nihil niſi ſpem meram.Da.
Pater eius redit an non?Ge.nondum.Da.quid?ſenem

Sallu. tam multa.eſt ẽ archaiſmos,nam poſt enumerationem veteres hęc dicebãt.Sallu.in Iugur. Hęc oĩa pręſidio adſunt,quod erit totum confingam.

Quod erit.m.b.a.c. quod mihi inquit fauſtum,ac felix erit, hoc eſt ꝯfingere atq; mentiri. Quod erit.m.b.a.c.totũ iocularitер paraſitus qppe, qui cõfingam dicit, q̃ſi nõ ſolum erubuerit de falſiloquio ſed quaſi ꝓclari facinoris inceptionem ẽt auſpicatus ſit,omenq; ſuſcepit dicendo, qđ erit mihi bonũ,atq; cõmoduʒ, ſic eniʒ veteres.Quod fauſtum,felixq; ſit dicebant aliquid aggreſſuri. Cum tu horũ nihil refelles vincas.s.hoc interrogatorie ꝓnunciandum eſt. Refelles, refutabis,redargues.naʒ prorſus refellere eſt redarguere falſitatem. Pater aderit,mihi paratę lites, qd mea?mire quo maxime aliter metueret hic pro ridicula re contempſit. Pater aderit,et paratę lites,exquiſite autem ſubiectuʒ eſt, cum ſupra dixerit,Mihi paratę lites,quid mea.pater et lites Antiphoni formidanda iſta ſint, ridicula paraſito. Illa qui.n.e.χοινως .Noſtra cum Antiphonis tantum eſſe debeat. Iocularem.a. ,hoc eſt minime iocularem,an quę ex ludo et ioco in periculum veniat.

Refellere

Perſuaſit.h.hic iam de Antiphone querit,cui ꝑſuaſum ſit. Factum eſt,adeo audax Phormio.

Verum eſt,expexegeſis quõ factum eſt. Ventũ eſt,vincimur,duxit iocularem audaciam,et deeſt audio ex te,aut dicis. Factum eſt,ventum eſt,vincimur duxit, ἀσυνδετον vt ſupra,Inus, venimus.

Factũ ẽ,vẽtũ ẽ,vincimur duxit,clamat hoc Terẽ. vt it,lauit,redit.imus,venimus,videmus, ẽ funus interim ꝓcedit,ſequimur,ad ſepulchruʒ venimus,in ignẽ poſita eſt,fletur,his non modo breuis ẽ comis narratio eſt, ſed etiam auditoris aĩum ad id quod reſtat intendit. Quod.n. admirantis vox eſt, non interrogantis. Hoc quod.a. ſic pronuncia,quaſi perijsꝫ ꝯtempleris Geta,et cum ſub incerto interitu defleat. O Geta.q de te.f.eſt.s.qui magiſter relictus ſis Antiphoni. Neſcio.h.u.b.s.q. f.f.f.ethicos deſperatione rerũ fortis eſt ſeruus,ẽ ſimul vigilauit poeta,ne ſi ẽ hęc eiularet, res tota migraret in tragędiam. Quod.f.f.f.ę.a. graues ſententię ex perſona ſeruorũ,cum dicunt ridiculę ſunt,et eo conſilio interponuntur. Feremus.ę.a.hoc ſecundum ſeruos qui futura contemnunt,

et mire meritum culpę ſuę ad fortunam retulit.

Hem.i.eſt.u.o.cõpendium conſolationis qđ hic libenter accipit,ẽ ideo ſtatiʒ approbat. In me.o.s.m.eſt,quõ an ſtrenue vt ſe defendat,an vt patiẽs ſit plagarũ. Ad ꝑ.a.bene poeta oĩa tractat,quę in tali re tacenda ſermo eſſent,niſi aliud poſceret argumentũ. Ad ꝑ.a. ſic ĩ Heauton,Nec tu torez tibi, nec ꝑcatorẽ pararis. Qui mi. ſic oret.i.ꝑ me oret.

Nunc.a. Amitte q.h. μιμ. pro dicis dĩ vbi mitte non verba mõ, verũ etiaʒ geſtũ, vocẽq;' ſingamus aliẽnã. Nũc a.q.h.quod nos dicimus dimitte,antiqui etiam dicebant amitte. Vir.Et amiſſos.h.i.o.graios.ẽ Sallu. Pactione emiſſa publico legato. Poſthac ſi.q. n.ꝑ.facile impetrat qui non omnia extorquet,ergo ars precatoria eſt mitigare ꝑſentia, futura permittere.ſimul etiam,quia omnis cauſa in hoc eſt, ne videatur ſeruus ob impunitatem in delictis amplius peccaturus. Poſthac ſi.q.vt ſolet eleganter per eclypſim, et ſimul non ſit tantũdem peccauerit,ſed ſi vel minimum.tale eſt ẽ illud, si. ſenſero hodie quicquam te in nuptijs fallacię conari,ẽ ſi quicquam inuenias, occidito. Nihil prę. nihil pro non,ſed plena negatio. Vbi.e.h.a.hic oſtendit nullum precatorem ex animo poſtulare veniam ſeruo. Vel oc.vel pro etiam occidito,tu tantum cędere nolebꝰs,ego dicam etiam occidito.

Amitte

Virg.
Sallu.

Quid.p.i.qui Cice moraliter quęrit volens audire de Phędria,poſtquam de Antiphone cognouit, maxime,quia hęc interrogatio reſponſionem elicit,qua ſpectator inſtruitur ad cognoſcenda cetera. Quid pędagogus ille,qui Cice. qui dixit ſectari,in ludum ducere,et reducere,ẽ quia puellam dixit ab ętate, pędagogus eſt ille ait, qui Cithariſtriam,Phędria ſcilicet qui neq; abſcedit a cuſtodia puellę,neque illam ipſe contingit. Qui cithariſtriam,eclypſis.ſectatur,amat,vel quid tale ſubaudiendum eſt. Sic tenuiter, ἐυτελικως ſic dicendum eſt cum aliquo geſtu. Non multum amet, quod de fortaſſe cum commiſeratione amatoris adoleſcentis pronunciandum eſt. Immo nihil niſi ſpem meram,bene ſpem,quia amat,nemo enim cum ſpem non habet, non amat. Meram,ſolam. Pater eius redit an non? Chremes s. Nondum,quia venit,tam non plena negatio eſt. Quid?ſenem quoad expectatis neſtrum? animaduertite quid ſecundum morem quondianum

Merus
ra rum

num tum dici,cum ſit tranſitus a mentione alte rius rei ad alteram,ſic et ſupra. Quid et pędagogus ille.

Quoad

Quoad expectatis, quoad quadiu, et recte locutus eſt,quia aduentus finis eſt expectationis.

Sed epiſtolam ab eo.a.e.a.mire paratur iopinatus ſubito aduentus ſonis,nam ipſe veniet, cuius epiſtolā ſeparat. Ad portitores eſſe delatā, more veterum magiſtri tributorū.i.publicaꝫ operam in portu dabant inferendarum rerum, et efferendarum vectigal exigentes. Ad portitores, ad eos q in Portu ſunt,ex quo more hoc dixerit vide attico,an Romano. Nunqd Geta aliud me vis?abſq; illo quod argento tibi a me opus fuit.

Quod expectatis veſtrum? Ge.non certum ſcio.
Sed epiſtolam ab eo allatam eſſe audiui modo,
Et ad portiores eſſe delatam hanc petam.Da.
Nunquid Geta aliud me vis?Ge.vt bene ſit tibi.
Puer heus,nemon huc prodit? cape,da hoc Dorcio.

Vt bene ſit tibi,αντεισμοσ pro nihili. Puer heus nemon huc prodit? moralis expſſio, nam eos vocat,quibus initio egrediens dicebat. Siquis me quęrit rufus. Cape,da hoc Dorcio, κοφον προσωπων loquitur. Dorcio, Dorcium foemininum nomen eſt,et Planeſium,Glycerium.

Dorciũ

CVI.

Siquis &c.Hic deſcenditur ad narrationem argumenti nacta opportunitate Daui narrationem audituri.Ge .Videtur hic alloqui Geta aliquem de familia domini ſui, mandans illi,vt ſiquis eum quęreret, ſuam abſentiam excuſaret, exit autem quaſi obuiam iturus Dauo, a quo pecunias expectabat,quas pro filio herili daret. Siquis.i.ſi aliquis, rufus.i.rufo colore ſuffuſus, quęret me,et non quęret pro me, vt dici ſolet, et tūc fecit apoſiopeſis,quia interceptus eſt ſermo eius a Demia,de quo loqui videbatur, mandans vt ſi rufus,puta Dauus,quęreret,diceretur ſe prodijſſe illi obuiam,quod audiens Dauus reſpondit in tertia perſona de ſe loquens.Da.Dauus preſto eſt.i. prope eſt,vel aduenit,deſine.i.noli ire ei obuiam,ſiſte gradum.Ge.Oh, interiectio oſtendentis lętitiam de aduentu.O Daue at.i.ſed,ego conabar ire ſup. obuiam tibi.i.in occurſum tibi,et eſt obuiam aduerbium loci.Da.accipe debitum ſup.Hem interiectio oſtendentis officium ſuum.Lectum eſt.i.argentum quod affero eſt lectum.i.bonum vel ſplēdidum,ſiue electum ex multitudine ita. vt nullus ſit nummus adulterinus, numerus argenti conueniet.i.ſine controuerſia erit tantus ſup. quantum numerum ego debui.i.in quanto numero pecunię tibi debitor fui.Ge.amo te,quia ſcilicet reddideris pecunias debitas,et habeo gratiam.i. (quod barbare dicunt)ſcio tibi bonum gratum, te non neglexiſſe i.non fuiſſe negligentem in pecunia cōficienda et afferenda,vel non neglexiſſe.i.curę habuiſſe hāc rem,vel quia non contempſeris,et parui curaueris reddere debitum tempore neceſſitatis. Da.res ad hoc redit.i. tuus ſermo ad hoc tendit, vel ſpectat,vel tu ita loqueris,preſertim, ideſt pręcipue,vt.i.ſicut,vel cuiuſmodi mores.i.(vt ita dicam)conditiones hominum, ſeu conſuetudines ſunt nunc,ſi quis,ideſt ſi aliquis,reddit quid, ideſt aliquid, magna gratia eſt habenda.i. oportet (vt dici ſolet)ſcire gratum etiam, atq; etiam, ſed quid ideſt cur,vel propter quid es tu triſtis?Ge.ne.i. vtique nes ſup.quare ego ſum triſtis, neſcis in quanto metu de futuro malo,et in quanto periculo de eminenti malo ſumus, hoc autem dictum poteſt legi aut interrogatiue,aut pronunciatiue,ſiue confirmatiue.Da.Quid iſtud eſt?propter quod dicis te eſſe in magno metu ac periculo.Get. ſcies modo.i.tantummodo,vt.i. ita quod poſſis tacere.q.d.Ego tibi dicam dūtaxat ea lege ſi illud poſſis cęlare.Da.abi, modus increpandi. q. d. non es dignus,qui ſis amicus alicui,ſis inſciens, ideſt inſcitus,ſtultus,inconſideratus, ignarus, quaſi neſciēs quid ſit officij inter amicos.Verere.i.times, credere.i.committere cęlanda verba ei.s.mihi,cuius tu perſpexeris.i.clara et plane cognoueris, ſeu probaueris fidem.i.conſtantiam et veritatem in pecunia quam mihi commiſeras, quāq; iuſte , in tua neceſſitate reſtitui.Fides eſt dictorum, conuentorumq; conſtantia et veritas,ſiue eſt mandatorū fida executio.Times ergo credere verba ei,cuius fidem perſpexeris in pecunia.vbi.i.in qua creditione verborum,quid lucri eſt mihi fallere te, quaſi dicat nihil,ſecus autem de pecunia.Ge. ergo nūc, ergo eſt velut increpatio tarde facientis, quia hic obloquendo impediuerat narraturum.Ergo auſculta.i.audi,quę ſum dicturus.Da.dico.i. do tibi perpetuo,queadmodū cum aliquid dicatur.i.dedicat cōſecratur,ꝑpetuo datur.Dico as declinatur hic. Dico tibi hanc operam audiendi ſcilicet, ſeu auſcultandi.Datur aliquid ad tēpus, dicatur autem perpetuo.Ge.o Daue noſtin.i. cognoſcis ne Chremetem maiorem fratrem noſtri ſenis ſcilicet Demiphonis?Da. quidni.i. cur non bene noui. Get. quid?modus interrogandi, noſtin inquam Phędriam natum,ideſt filium eius Chremetis.Da.noui ſup.tanquam te.i.ęque ac noui te, ita ſicut te noui.Ge.iter.i. neceſſitas eundi peregre, euenit ſimul ambobus ſenibus Chremeti et Demiphoni,vel (vt vult Dona.)euenit quod ſup.iter eſſet ambobus ſenibus.i.quod ambo ſenes haberent eundem, vt.i.ita, iter eſſet illi ſcilicet Chremeti. ideſt ita quod haberet eundum in Lemnum inſulam vnam ex Cycladibus, et vt eſſet iter noſtrum.i. vt noſter haberet eundum in Sicilię regionem. ad hoſpitem antiquum.i.ad veterem amicum externum. Alij codices habent.Euenit iter ſimul ambobus ſenibus.s. euenit illi Chremeti,vt iret in Lemnum,et noſtro Demiphoni vt iret in Siciliam, ſed in idem recidit. Is antiquus hoſpes ſpellexit. i. fraudulenter induxit,nam pellicare eſt in fraudes inducere, ſeu

Fides

Dico as
Dari et
Dicari

Pellicare

per blanditias decipere. Inde pellax pellacis.i.fallax
Pellax per blanditias decipiens, inde pellacia.i.fallacia, vt
Pellacia vult Seruius. Pellexit ergo ſenem.i.Demiphonē per
epiſtolas pollicens, non modo.i.non ſolum mon
Modo tes auri, ſed maiora, qḋ eſt hyperbolicum. Vel pelle
xit: cum modo.i.pauloante per epiſtolas, non pol
licens montes auri.i. non ꝓmittens magna prę
mia, tamen ipſe herus meus auarus ꝓpter lucella
parua non dubitauit ſubire p̄iculum nauigādi.
Promittere maria et montes eſt antiquum ꝓuer
bium in eos, qui temere magna ꝓmittere ſolent,
ſiliter hic pollicēri montes auri dr̄ per hyperbolē
ꝓuerbialem factam per exceptionem, aut ſuplatio
nem, aut ęquam collationem. Inuenio interdum
tn̄ modo pro fere apud Valerium, modo et inter
dum capit̄ pro tm̄, et nunc eſſet ſenſus. Pollicens fe
re montes auri, nuncq; adhuc eſſet hypbolycus ſer
mo, ſed non eo mō quo prius eſt dcm̄. Da. h̄ ſup.
pollicebat̄ dn̄o tuo, cui tāta res.i. tanta copia rei
familiaris erat, et ſuperat.i.ſupabat, ſeu ſupabūda
bat. Ge. deſinas.i.non vltra ingras, ſic.i.eo mō, vel
Rex.i. di/ tale ingeniū.i.nā dn̄i mei auari eſt, vt oīa poſtpo
ues nat lucro. Da. oh, interiectio admirantis, vel bene
Hora. de ſe ſentientis, oportuit me regem eſſe.i. diuitem.
Nam ſępe Hora. appellat diuites reges.q. Si fuiſſē
diues ſciuiſſem bn̄ diuitijs vti. Ge. tum.i.tunc, am
Prouīcia bo ſenes abeuntes hinc relinquunt me hic, q̄ſi ma
giſtrū.i.pędagogū filijs ſuis. Da. o Ge. cepiſti ꝓuin
ciam duram.i.onus difficile, ſiue difficile offm̄,
nam regiones acqſitę bello longe ab Italia ꝓuin
cię dictę ſunt a porro vel ꝓcul vincendo, ad quas
p̄tores, q cum offō mittebant̄, officia quoq; ꝓuin
Vſuuenit cię noiant̄. Ge. hoc.s.qḋ ceperim duram ꝓuinciā,
vſuuenit mihi.i.mihi euenit, nam vſuuenire ſigat
euenire, vt prius dixi, ſcio.i.ſatis pſpicio id mihi cō
tigiſſe. Memini.i.intellexi bn̄ me relinq Deo meo.
i.dn̄o meo, q quaſi Deus timet̄ a me ſeruo, et cui
teneor eē fidelis, irato primo pp filium dn̄i, q me
cecidit reluctantem ſibi, tum pp Demiphonem, q
cum redibit, mihi iraſcet̄ vehementer, vel memini
me relinq filijs, tanq̄ ſi relictus fuiſſem Deo meo
irato mihi, q:, quēadmodum iratus Deus punit, ſic
et filij mei erunt ceſuri, ſi non morigerarer, p̄mo.
i.in principio, coepi.i.incepi, aduerſari.i. reſiſtere
illis cum in amorē inciderent, qd eſt opus verbis.
i.opus detinere diem longo ſermone. dū.i. q̄diu
Fidus et ſum fidelis ſeruꝰ.s.Demiphonij, fidus eſt amicus, fi
fidelis delis eſt ſeruus. pdidi.i.amiſi, ſcapulas.i. humeros,
Scapulę hoc eſt adeo fuerunt verberibus attritę ſcapulę, vt
Venire in me eas non hr̄e, ſed pdidiſſe putarē. Da. iſtęc q̄ dl
mentem tis, vel quę ſequunt̄, venere mihi in mentem.i.cō
ſiderata ſunt a me, vel redacta in memoriā, veni
re enim in mentem non ad recordationem tm̄
dr̄, ſed ad reputationē et intelligentiā, nāq;.i.q: in
ſcitia.i.ſtultitia ē, et ſimplicitas ſtulta iactare ſup.
calces.i.pcuſſiones pedum, ac plagas (vt vult Do.)
alias partes plantę demonſtrat, interdū et pedes p
ſynecdochē; ſtultum eſt ergo iactare calces aduer
ſus ſtimulum, pu̾bium.q.d.hic ſtultum eſt relu
ctari.i.recalcitrare ꝓ Antiphonem filiū herilē. Ge.
coepi.i.incepi, facere.i.iocoſe obſequi.i.obſequendo

cōplere his filijs oīa quę vellent. Da. ſciſti pro ſciui
ſti, vti foro, prouerbiale eſt.i. ſciuiſti quid te facere Vti foro
oportebat ſm illos negociatores, q ante locum cō
mercij non p̄ſcribunt q̄ti vendant, quę aduehūt,
ſed ſm annonam fori, quā dep̄henderunt ꝯſilium
de vendendis, aut non vēdēdis mercibus ſumūt.
Ge. nr̄.s. Antipho, primo.i.in pricipio, mihi.i. nō,
quicq̄ mali fecit ſup. vel ꝯmiſit, ſed ꝯtinuo hic Phę
dria, qui non eſt nr̄, nactus eſt.i.inuenit q̄dā puel
lam Cithariſtriam.i.fidicinam, coepit amare hāc
puellam, perdite.i.miſere, et in pditionem, ac pniti
em ſuā, ea puella ſeruiebat lenoni.i. curatori puel
larum ac venditori, impuriſſimo.i. turpiſſimo,
neq; quicq̄ erat apud Phędriā qḋ daret̄ lenoni ob
p̄tium illius puellę. Patres Chremes et Demiphc. cu
rarant.i.effecerant, id videlicet ne quid filij ſui ha
berent, quo poſſent puellas emere a lenonibus, ni
hil aliud reſtabat.i.reliquum erat, ſiue remanebat
illis filijs. niſi.i.p̄terq̄, hoc.s. paſcere.i.ſatiare oculos, ſe Ludus
ctari.i.comitari puellam in ludum.i.in locū exer
citij, in quo diſcebant artem muſicam, nā omnis
locus exercitij, qui grece ſchola dr̄, latine dr̄ ludus, Aſconius
vt Aſconius ait, ac Seruius. Inde ludus literarius
ſchola grāmatices dr̄, inde ludi magiſter, qui lite
ras, docet, et prima rudimenta, nihil inquā reſta
bat, niſi hoc videlicet ducere.i. p̄ſtare comitatum Ducere et
ei puellę eunti ad ludum, et reducere.i. p̄ſtare co reducere.i.
mitatum ipſi ex ludo redeunti, nos.i.ego, et Anti
pho. otioſi.i.inertes, nulli arti, aut induſtrię vacan
tes, aut labori, dabamus operam.i. fauebamus, ſi
ue incumbebamus Phędrię, parati illum adiuua
re ſi fuiſſet opus. in quo ludo.i.in qua ſchola muſi
cę hęc Cithariſtria diſcebat, quędam tonſtrina.i.
officina tonſoria erat ex aduerſo.i. ex oppoſito ei
loco exercitij.s.et ludo, hoc eſt erat e regione, ſiue Tōſtrina
in conſpectu illius loci, in quo diſcebat, hic.i.in ea E regiōe
tonſtrina, fere.i. vt plurimum, plerūq;.i. ſepe nu
mero, ſed alterū abundat, nam hic fere ē plerunq;
idem pene declarant, plerūq; ergo ſolebamus oppe
riri.i.expectare eam puellā illic, dū.i. quouſq;, ipſa
puella rediret inde.i.ex ludo, domū.i.in domum le
nonis cuius erat, interea dum.i.q̄diu, ſedemus illi,
pro illic, qdam adoleſcēs lachrymans interuenit,
nos mirarier.i.mirabamur, vel coepimus ſup. mi
rarier, p mirari p paragogen, rogamus.i.petimus
quid ſit pp quod lachrymet̄, ipſe adoleſcens inqt,
nunq̄ paupertas viſum eſt mihi ęque.i.ita onus,
ac.i.ſicut nunc, et bene dixit paupertas viſum eſt
onus, q̄uis et paupertas viſa eſt onus dici poſſet,
ſed magis eſt vt ꝯſequenti congruat, q̄ antecedēti
ſubſtantiuo, nunq̄ ergo paupertas viſum eſt mihi
onus miſeꝝ.i. multa miſeria replenum et infelici
tate, et graue.i.moleſtum, modo.i.pauloante, vidi
huic vicinię.i.in hac vicinia, nā vicinia cōplectit̄
hoīes inter ſe vicinos, ac ꝓpinquos, vicinitas vō ē
domoꝝ ꝓpinqtas, Dona. vult huic vicinię ī hoc
loco eſſe aduerbiū, oſtendens locū vbi eā viderit. Vidi
ergo mō huic vicinię q̄dā virginē miſerā lamen Vicinia et
tari.i.voce q̄rula et triſti deflere.i. lugere ſuā m̄rē Vicinitas
mortuā, ea ꝟgo erat ſita.i.collocata, appoſita, ſtās,
ſituata, ex aduerſo.i. e regione matris mortue,

ſiue ex oppoſito ad locum,vbi iacebat mortua mř
Ex ad/uerſo eius,vbi ex aduerſo eſt aduerbium loci, quẽadmo/
dum e regione,ex oppoſito,e diuerſo, e cõtrario,neq;
qſquam.i.aliqs.beneuolens.i.beneuolus, et amicus
acqſitus.neq; notus qſquam.i.quiſq̃ de ſua noticia
neq; cognatus.i.aliquis de cognatione ſua, aderat
i.ad auxilium eius erat ad celebrandus funus ma
tris, et ideo ſubdit non aderat ergo quisquam,
qui adiuuaret funus. ideſt auxiliaretur ei ad ce/
lebrandum funus.ideſt ipſum officium exequia/
rum extra vnam aniculam.i.pter vnam vetulaz.
Miſertum eſt.i.miſertus ſum eius puellę,vt ait Do.
eſt tñ miſertũ preteritum ab impſonali miſerebat,
ſicut a tędebat ptęſum eſt.eius autem ſtructura ta
lis eſt.me ſup.miſertus eſt eius.s.ſicut me pudet tui.
virgo ipſa erat ſup.facie.i.factura,forma. egregia,
ideſt illuſtri,eleganti pulchra.i.habebat pulchram
faciem.quid opus eſt verbis.i.quare diu immorer
in eius miranda pulchritudine. ſic ait Teren. vbi
ad effectus ꝑperat,ipſa virgo ſua facie commouerat
i.cõmouerat,incitauerat ad amorem et ↄcupiſcen
tiam nos oẽs,qui eã videbamus,ibi.i.tunc, ↄtinuo
i.Antipho inqt.s.ne.i. vtrum vultis ꝙ ſup. eamus
viſere.i.ad viſendum eã.Eſt autem ſtructura anti/
Virg. qua ẽ gręca, vt Virgi.Populare penates Venimus.
alius puta Phędria, vel qlibet inqt cenſeo.ideſt in/
dico nobis eẽ eundum ad eam,eamus dicit forſi/
Sodes tan aliqs tertius.deinde ſodes quaſi ſi audes, verbũ
comicum duc nos,ẽ hoc dř illi,qui attulerat tale
nuncium de virgine,imus.i.ingredimur viam, et
procedimus. venimus, ideſt applicamus ad lo/
cum, ad quem tendebamus, videmus.ideſt aſpici/
mus virginem,virgo erat ſup.pulchra, ẽ quo.i.vt.
magis diceres.i.crederes eam eſſe pulchram, nihil
adiumenti.i.auxilij,aderat.i. auxilio erat ad pul/
Paſſus chritudinem virginis.capillus eius erat ſup.paſſus,
ideſt temere diſparſus,ſolutus,ſparſus per collum,
et ponitur ſingularis pro plurali.i.capilli eius erãt
paſſi a pãdo is,pes eius erat nudus ſine calceis.i.
pedes eius erãt nudi.ipſa virgo erat horrida.i.ſq̃li
da prę dolore,et ĩculta,lachrymę erant in eius fa/
cie,quę eam deturpabant,turpis veſtitus.i. habitus
ſordidus,et pannoſus erant ei,ut.i.ita ꝙ ni.i.niſi,
vis.i.vehementia,et natura boni illius naturalis,
pulchritudo enim eſt bonum naturale.i.a natura
datum,ineſſe in ipſa forma.i.pulchritudine. dici/
Ineſt huic rei ẽ in hac re mus ineſt huic rei et in hac re.hęc ꝑdicta.s. ſolu/
tio crinis.nuditas pedũ lachrymę, veſtis turpis ex/
tinguerent.i.ſuffocarent formas,et bene extingue
rent.nam veteres dixerunt formam.ideſt pulchri
tudinem eſſe ignem ſeu calorem quẽdam,et qua/
ſi feruorem.ꝙ ex ea tanq̃ ex ignis feruore incende/
Forma rentur iuuenes ad amorem.et ideo dixerunt for/
Forceps naces,forcipes formam,et formoſos.ex qbus ignis
Formus amoris exoritur, ergo extinguerem formam, quę
ab igneo calore dicta eſt. nam formus na um ſi/
gnificat calidus da dum,vnde forceps (vt ait Serui/
us) ꝙ eo inſtrumento ea, quę ſunt forma.i. calida
capiuntur,ille Phędria,qui amabat illam Fidicinã,
quam prius dixit citharistriam,propterea indiffe
renter vti poſſumus Fidicina et Citharistria, ille
inquam inqt,ideſt dixit. tantummodo ſatis ſcita
eſt,ideſt ſatis bella (vt ait Dona.) hoc eſt ſatis bo
nę formę et faciei.vbi magna eſt laus formam il
lam placuiſſe ipſi,quia aliam amabat,non tamẽ
exarſit in amorem eius,ſed tantummodo eã lau
dauit,vero,ideſt ſed, noſter Antipho cępit ſupple
amare,ſed intercepit ſermonem Dauus ingens. Da.
iam ſcio.intelligo,videlicet cępit amare. Ge.ſcin.i.
ſcis ne quã cęperit amare,et eſt apoſiopeſis,qua ali
quãdo ſuccurrit quoties verba rebus minora ſunt
interdum illa vtitur Terentius in narrationibus
compendij gratia,vide.i.intellige,attende.quo eua
dat.i.quo pueniat id qȯ incepi.nam euadere eſt p
obſtantia venire.Poſtridie,ideſt die ſequẽti ipſe An
tipho pergit recta, intelligit via,ſed non eſt appo
nendum,hoc eſt recte init ad anum non declinã/
do alioſum,obſecrat,ideſt inſtanter rogat anum
illam,vt faciat ſibi copiam eius virginis.i.vt poſ/
ſet ea potiri ad voluptatem,illa anus negat ſe fa/
cturam copiam eius virginis,neq;.i.ẽ ait eum An
tiphonem non facere ęquum.i.rem iuſtã, quod.s.
peteret ſibi fieri copiam ciuis.ait inquã illam vir/
ginem eſſe ciuem atticã bonam.i. non vilem,qa
boni non viles ſunt.vnde ſuplatiuus gradus opti/
mates fecit,ex bonus fit melior optimus, ſic opti/
mas tis a ſuperlatiuo,et ait inquã eam eſſe ꝓgna
tam,ideſt profectam.bonis.i.a bonis maioribus,et
non contemptibilibus.ait inquam ſi Antipho ve/
lit vxorem lege,ideſt ſecundum legem,et ſm legiti
mas nuptias,uel iunge legi cum ſequentibus,ſi ve
lit vxorem ait licere lege,ideſt per legem facere id
quod petit.s.copiam virginis.Sin,ideſt ſed ſi.aliter
uelit copiam fieri ſibi uirginis,negat ſupple factu
rus noſter Antipho neſcire.i.neſciebat,quid ageret,
ideſt agere deberet,et cupiebat ducere illam.i.cape
re in uxorem,et metuebat patrem abſentem. Me/
tuimus eos,q nos amant,timemus inimicos.Da.
nũ,ideſt nunquid.ſi pater redijſſet.i. cum pater re/
uerſus eſſet.daret ei filio ueniam ſi eam in abſen/
tia duxiſſet.Geta.petis utrum ille,per emphaſim, Emphaſis
auarus uir et nobilis daret uirginem indotatam
i.dote carentem,atq; ignobilem illi filio ſuo? ẽ bñ
daret dixit,vt oſtenderet nihil eſſe poteſtatis in fi/
lio,deinde ſubdit rñſionem, nunq̃ faceret.i.nũq̃ illi
daret talem q̃uis virginem.Da.denique.i.deinde,uel
ad poſtremum,quid fiet de hac re ſic incepta. Ge.
rogas ſup.quid fiet,eſt qdam paraſitus,ideſt uir io
cularis quęrens implere uentrem ſuis iocis et adu
lationibus.eſt ergo paraſitus nomine Phormio exi
ſtens homo confidens, ideſt improbus. audax, ac Quid ꝑ utinam
temerarius,qui ideſt utinam,omnes Dij perdant,
ideſt deſtruant illum,uel qui ſit pronomen, et ſit
apoſiopeſis ſupple, quin ſic eſt homo confidens,
qui dedit ſupple,tale conſilium quod ſum dictu/
rus,ſed ↄſideratione ĩprobitatis eius Geta ↄfuſus ꝓ
rupit in eam uocẽ.Dij oẽs illũ ꝑdant,et q relıqt ſu
ſpenſum.Da.qd is paraſitus fecit.Ge.ipſe dedit hoc ↄſi
liũ qȯ dicam,ẽ ſi dcõ explicat,qȯ omiſerat,tale ↄſi
liũ.lex ẽ.i.ius atticũ,ut ṽginis orbę.i.pupillę pariti/

bus priuatę (nam orbus dr̃, qui aliq̃ re cara priua
Orbus tus eſt, interdũ et pro orphano capitur ait Laurẽ.)
orbę ergo.i.orphanę.nubãt.i.nuptui tradant his,
qui ſint proximi genere.i.cognatione, et hęc eadẽ
lex attica iubet.i.pręcipit, et cogit illos ꝓximos du
cere.i.in vxores capere.illas orbas ſibi cognatas.il⸗
la ergo ꝑmittit, vt orbę cognatis nubant, et illa ea⸗
dẽ iubet et ꝑcipit cognatos eas abducere. ego inqͣt
paraſitus dicã te cognatũ virginis, et ſcribam tibi
dicã.i.denunciationẽ ſiue admonitionẽ, ẽ q̃ſi cita
Dica di tionem ne dici poſſet tibi nõ eẽ denũciatũ te cogna
ke tum eius eẽ. Eſt aũt hęc dica ꝗ nomen ſiḡans char⸗
tã, in qua ↄ̃tinet denunciatio facta alicui, ſeu ad⸗
monitio et q̃ſi citatio, et (vt qdam volunt) capi pt
pro syngrapha, in qua ↄ̃tinet ſumma debiti, ẽ no
men et debentis. Aſſimulabo.i.fingã.me eẽ amicũ
pr̃num virginis.i.me eẽ amicũ pr̃is virginis.venie
mus ad iudices.i.in ↄſpectũ iudicũ.ↄfingã .i.cõmi⸗
niſcar hęc oĩa mendacia, vꝫ euꝫ ↄfingã, qui fuerit
pr̃ virginis, et ↄfingã ẽt qui.i.quo mõ, q̃ rõne ipſa
virgo ſit tibi cognata.qḋ.s.ↄfingere hęc, alq, mun
tiri erit mihi bonũ, ẽ cõmodum.i. qḋ veteres dice⸗
Commodum bant fauſtum ẽ fẽlix cũ aliqd erant aggreſſuri. cõ⸗
modum ẽt pt capi pro opportuno et tempeſtiuo
q.d.mihi erit opportunum et tempeſtiuũ hoc face
re, cum tu nihil horꝫ, q̃ ↄfingam refelles.i.refutabis,
redargues.nam refellere eſt falſitatẽ redarguere.s.
i.certe, vnicam.i.efficiam propoſitum, pr̃.s.Demi⸗
pho.aderit, ideſt adueniet. lites ſunt paratę mihi.i.
ↄ̃tentiones forenſes, ſeu actiones cauſarum, et con⸗
trouerſię ſunt paratę mihi.naꝫ pr̃ litigabit aduer⸗
ſum me, ſed id nihil facio, dũmodo nihil horum
refellas qd mea intereſt ſup.ſeu refert, ideſt qd curo
ſi mihi lites parentur, quidem.i.certe.illa virgo erit
noſtra, nam in iudicio vincemus ne dubites. Da.
audio ſup.ex te, vel dicis audaciaꝫ iocularem.ideſt
q̃ ex ludo et ioco in periculum velit, vel audaciam
vnius ioculatoris et nebulonis. Ge.ipſe paraſitus ꝑ⸗
ſuaſit homini.s. Antiphoni.ita eſſe faciendum, et
recte fieri poſſe.factum eſt.i.denunciatio facta eſt
Antiphoni.dixit paraſitus ẏs fuiſſet patri, quę ma
ter, qñ fuerit cognata etc.ventum eſt ad iudices, ſci
licet vincimur, ideſt ſuperamur in cauſa, et a cau
ſa noſtra cadimus, et ideo Antipho duxit iam in
vxoreꝫ. Da. quid narrat. miratur, non interrogat
tanq̃ credere non poſſit. Ge.narro.i.dico, cõmemo
ro hoc qḋ audis. Da.o Geta qd eſt futurum de te,
ideſt qd tibi continget, aut qd futurum eſt tibi aut
quid de te fiet. timet Dauus plurimum Getę, cu⸗
ius futurum cernit periculum. Ge.hercle neſcio qd
de me ſit futurꝫ, ſcio hoc vnum vꝫ.feremus.i.porta
bimus, patiemur ęquo animo.i.non decidemus in
Fors triſtitiaꝫ. quicqd.i.omne quod fors.i.fortuna.feret
i.afferet. Da.placet mihi dictum tuũ.hem, interie⸗
ctio dolentis infortunium Getę.iſtud eſt officium
viri.i.id facere debet vir fortis, vt.s.ęquo animo fe
rat quę acciderint. Ge.oĩa ſpes eſt mihi in me.i.in
mea ſolertia, ſeu in meo cõſilio, aut vt ſtrenue me
defendam, aut vt fugiam, aut vt patiens ſim plaga
rum. Da.laudo q̃ in te ſpem ſolus reponis, nec ab
alijs expectas quod per te agere potes. Ge. abeam,

ideſt abibo, diſcedam, ad precatorem.i. ad interceſ⸗
ſorem, qui vt ſup.credo.oret mihi.i.pro me ſic.i.in
hęc verba, quę ſequuntur, et eſt mimiſis.nunc quęſ⸗
ſo omitte pro dimitte, hũc ſeruum Getam. vbi.n.
nos dicimus dimitte, antiqui dicebant omitte, vt
Donatus teſtatur. Cęterꝫ, ideſt ſed.ſi quicquaꝫ admit⸗
tat ſupple ſceleris etiaꝫ minimi poſthac.nihil, ideſt
nequaquã precor, ideſt peto, vt ignoſcas illi ſecũdo.
Deinde repete qui ſic.qui inquam precator nõ ad⸗
dat.i.nõ adhibeat in precatione ſua tantummõ,
ideſt dumtaxat, id quod ſequitur, vꝫ ſi quicquam,
admiſerit poſthac, vbi, ideſt poſtquam, abiero
hinc, ideſt a te diſceſſero, vel.ideſt etiam non mo
do cędito, ſed etiam occidito ſi velis, vbi oſtenditur
nullum precatorem poſtulare veniã ſeruo ex ani
mo, ſed tñ vt ſeruo morem gerat. Da. Quid? inter⸗
rogandi modus trítus apud poetas ẽ oratores. Il⸗
le pędagogus.s. Phędria, quem dicit pędagogum
eo, q̃ (vt prius dixit) ſectatur puellam, quaꝫ ducit
in ludus muſicę et reducit, neq; abſcedit ab eius cu
ſtodia.ideo eius pędagogus eẽ videtur. Ille ergo pę⸗
dagogus.qui ſectatur ſupple vel amat Cithariſtriã,
ideſt Fidicinam puellam.quid rei, ideſt quam res
gerit, ideſt facit. Ge gerit ſic ſupple tenuiter, ideſt exi⸗
liter, modice, parce, ſic, ideſt hoc modo, vt illi oſten⸗
debat geſtu ſuo. Da.fortaſſe ipſe Phędria non hẽt
multum.i.abundantem rem familiarem qḋ det
pro citharíſtria emunda a lenone. Ge. immo.i.
ſed nihil hꝫ niſi meram ſpem.i.ſolã expectationẽ,
vt ea aliqñ potiatur, nam merus ra rum dr̃ ſolus
ſolum.inde merula auis q̃daꝫ ſolitaria.inde me⸗
rum vinum ſolum.i.ſine aq̃. Da.pr̃ eius Phędrię.s.
Chremis, rediјt an non? Ge. Nondum.i.non adhuc
rediјt. Da. Quid? interrogandi modus aptus muta
tioni faciendę de re vna in aliaꝫ.quoad.i.quouſqꝫ
vel quãdiu expectaris vr̃m ſenem.i. Demiphonem.
Ge.nõ ſcio certo.i.nõ ſcio pro certo, uel ꝑ uero, ut
aiunt, ſed audiui epiſtolam eſſe allataꝫ, ab afferor
afferris, ab eo Demiphone.modo.i.pauloãte, ẽ au⸗
diui inq̃ eẽ delatã ad portitores.i.ad cuſtodes por
Portitores tuum, q portum obſidentes, ſeu in portu exiſten⸗
tes oĩa ſciſcitant̃, ne forte aut pecunię regno expor
tentur, aut lr̃ę noxię ad inimicos deferant̃, qbus ſu
per re aliqua admoneant̃, ſunt ẽt portitores q tra⸗
ducunt hoĩes aq̃s, et vehunt nauigio, ſeu q ↄ̃ducũt
vectigalia, ſeu fructus pecuniarios portus, et illos a
tranſeuntibus exigunt, inde portoriũ dr̃ uectigal
Portorium portus, ſiue merces q̃ datur traiectoribus, qui porti
tores dñr. Petam a portitoribus hanc ep̃lam. Da.
numqd.i.vtrum o Geta uis me aliqd aliud.i.elegan⸗
ter volo cum duobus accuſatiuis ponitur in tali
genere dicendi.quid me vult ille.ſic ẽt vis me ali⸗
qd aliud.i.uis tu mihi dicere, uel me facere ꝑ te ali
quid aliud, ab eo qḋ tibi feci, pecunias debitas tibi
offerendo. Ge. volo ſupple tñ ut bene ſit tibi.i. bñ
Carientiſmos tibi contingat, et eſt carientiſmos.nam honeſtius
id reſpondit, q̃ ſi dixiſſet nihil te volo.his dictis di⸗
ſceſſit Dauus. Geta aũt aliquem ſeruum vocat, q ca⸗
piat pecunias receptas, quas det ancillę.heus, aduer
bium uocandi.o puer.i.o ſerue. Geta enim quãuis
ſeruus eſſet, ꝑerat tamen alijs ſeruis minoribus.

deinde

deinde cum neminem videret venientem, ſubdit, nemon.i.vtrum, nemo ꝓdit.i.exit,emergit, accedit,ꝓrumpit huc ad me, quo dicto venit ſeruus, cui dixit cape has pecunias,da.i.trade, li.i.h argẽtum.Dorcio.i.illi mulieri, ancillę forſitan. Nam Dorcius iij dicitur,ſicut Glycerium,eſt enim Dorcium fœminę nomen.

Asc. Illò.Memini relinq Deo irato meo.Tãetſi Dõa tus dubitet an dño,an vero Deo dicat,ego veriſſimus puto,vt de ipſo vo Deo intelligas.Nam nihil ꝯſtat aut heꝝ,aut filium herilẽ ſucceſſiſſe, dum ille abiret ſeruo ſuo.Neq; potuit dicere de eo quẽ iratum iri autumat, ꝙ illo irato relictus ſit. Cęteꝝ antiq quoties ꝓſpere qcq̃ euenerat, aut acceperant,Dijs auſpicibus id eueniſſe arbitrabanť,vñ

Virg. illud in q̃rto Æneí.Dijs eqdem auſpicibus reor, et Iunone ſcda.Hac vento iliacas curſus teniſſe carinas.Contra qñ mali qcq̃ obuenerat, Deo irato

Virg. id factũ credebant.Vnde in ſcdo Ænei. Sed nihil

Horatius inuitis fas quẽquã fidere Diuis.Sic ẽt Hora.in ſcdo Sermone de pariete quẽ fruſtra ẽ incaſſum ꝯſtruxerat dici..Immeritusq; laborat Iratis natus paries Dijs atq; poetis.Pari mõ,ꝙ Geta ap maliũ ſuũ relictus erat cuſtos,dicit ſe relictũ eẽ Deo irato ſuo

Memini q.d.Genio ſuo,et Deo quẽ peculiarẽ naſcendo ſor

cita. tiebať.Memini aũt non accipiť ꝓ eo,qd eſt intellexi,ſed memori et doléti mẽte recogito. Iuxta illd

Virg. Ciceronianũ.Cui plꝫ obliuiſciť,cui dolet meminit et illud Virgilianũ in.vi. At nimiũ meminiſſe neceſſe ẽ.Expone ğ ſic,Memini.i.cum mœrore remiſſcor me relinq.i.ꝙ relinquor hic Deo meo irato i.ad malum et incõmodũ meũ, q̃le ſolet euenire Deo irato.Item illud aduerbium.Inſcitia ẽ,aduerſum ſtimulum calces, lꝫ Dona. ẽt ꝑ eclypſim dcm velit,vt dictio calces ſit nomen. Malim ſine eclypſi(qꝛ dura eſſet)accipias,vt ſit vbum a calco calcas,vt ſit,Inſcitia eſt calces.i.qd aliqs calcet,vel ſi tu calces.i.recalcitres aduerſum ſtimulũ. Et illud qd paulo poſt ſeqtur.Cœpi his oĩa facere. Textus oẽs hñt facere.Cõmentũ vo Guidonis hꝫ facete. Pręterea illud,cõmorat oẽs nos. Nos intelliges ꝯmotos ad ꝯcupiſcentiã puellę,ſed ad cõmiſerationem.Naꝫ pauloꝑoſt ſequitur in texu ſclum Antiphonem eam amaſſe et concupiuiſſe.

SER. Si quis.Oſtenſo Dauo fideli amico,cui ꝯſilium poſſet cõmitti,offerť Geta q faciat narratiões, Preſto eſt rufus. Accipe,et qꝛ videbat eũ timentem ꝙ argẽtum non eſſet puꝝ, vel totum ait,heꝫ qd times.Lectum.i.electũ eſt.i.puꝝ eſt argẽtum, et numeru s ponderis ꝯueniet,et non neglexiſſe qua orani.h.g.Preſertim nunc.i.in hoc tpe hẽs grãs,vt ſunt.i.ſ.qd ſunt ẽc.q.d.qꝛ mõ ſunt hoies neqſſimi. Inſciens ſis.i.ſtultus ſis, q putas me non poſſe cęlare.vbi.i.in qbus vbis,qd lucri eſt te fal.vel vbi.i. in qua pecunia eſt,qd.i.aliqd lucri fallere te.Dico. i.dedo.Quid?noſtin ẽt eius natum Ph. Ambobus ſenibus Demiphoni,et chremeti euenit,ſimul ẽt.il li.i.chremeti euenit vt eſſet iter in Lẽno.nr̃o.i.Demiphoni vt eſſet iter.in Siciliã.Nr̃o iõ dicit,qꝛ ipſe erat ꝓprius ſeruus Demipho.et ꝓprius cuſtos filij, q̃nis et Chremes rogaſſet eum de filio, pollicis nõ mõ.i.tmmõ montes,ſed ẽt plus.deſinas.q.d. non iõ dico ꝙ hẽat aureos.m.ſed qꝛ ſic eſt ingeniũ hominum,qꝛ multo plus q̃ hẽant ꝓmittunt. In vſu eſt hoc ꝙ dura ſemꝑ patiar. Aduerſari corrigẽdo. Scapulas ꝑdi,qꝛ me vſq; adeo vberauerũt. Iſtęc ꝙ te vberẽt,ſuſti vn for.Metaphora ẽ,mercator q nõ põt ad libitũ ſuũ pãnũ emere, facit qd põt, ſic tu, qꝛ neqꝫ eos corrigere,facias qd potes, nr̃ domicellus.i. Antipho.cuius.prius cuſtos erã,nihil mali in principio fecit,ſed hic Phędria.c.ẽc. patres bñ curant,ꝙ huic meretrici non dareť qcq̃.q.d.oĩa ſub traxerant ab eius ꝑtãte,qd poſſet dare.Ludum vocat domũ vbi diſcebat q̃die citharizare,nihil aliò reſtat,q̃ ſectari eam.i.ꝯducere eã vſq; ad domum, vbi diſcebat,nos.i.ego,ẽ Anti.dabamus opaꝫ ei.s. ꝑgebamus tota die cũ eo ei loco,in q̃, cuꝫ debuiſſet dicere loco,dicit ludo,qꝛ locus ille erat locus ludi, eius inq̃ loco I q̃ ludo hęc dicebat.Ex aduerſus,vna ꝑs eſt aduerbialis ſigtionis Erat Tõſtrina, hic.i.in Tonſtrina illa plerunq;.i.multis vicibus,non dicam multis ita abſolute,ſed fere multis.Nos mirabamur q̃re flebat,qꝛ non eſt iuuenis flere,ſed gaudere ingt iuuenis ille nunq̃.Ex aduerſo matri ſuę miſertũ eſt mihi,qꝛ virgo ẽc. qd eſt opus vbis. hoc dicit Ge.Cõmemorat.i. cõmemorauerat iuuenis ille.Ibi ait,et cũ Anti. Alius.i. Phędria ait.duc, hoc dr̃ ad iuuenem.Paſſus delectus.Ita viliter erat, ornata.n.niſi vis boni.i.bõitatis.i.decoris ẽc.hęc turpia.Satis ſcita.i.faceta eſt.Erat.n.eius alio aĩus veſter.i.Antipho.vo eſt ſuſpẽſiua oro.Poſtridie aduerbium.Illa.n.i.certe.Et dicebat eam nõ eſſe ęquum facere hoc in talẽ virginẽ,qꝛ ait illa ẽc. Sed ſi vix neſcire.i.neſciebat.nũ.i.nonne ſi rediſſet,qd iſtud,q tendit ad ſeq̃ntẽ orõnẽ, ſed non potuit eam ꝑficere donec eum excõicaſſet,voluit.n.dicere,q hoc ꝯſilium,qd dicã,dedit.Ecce ꝯſilium,lex eſt,ingt,vt orbe ẽc.tibi ſcribã dicam, vt te accuſem in cã ꝺ li, q cognatus es.et nõ vis eã ducere.Dica dicę eſt charta in qua ſcribebať accuſatio alicuius, ẽ cã dabať ei in manu ab accuſatore,qd ſignũ accuſationis, par.i.amicũ paris virginis, et tñ cognatũ. Qui.i. qũo cognoſcit.Quod erit mihi bonũ in cã,cuꝫ nihil re.i.ꝯdiceres,et ita vincã,mihi tunc ſunt parate li.ſed quid mea refert ſi litigauerit tunc demuꝫ, Iocularem,vti ꝺ ioculatores pñt facere cantilenã. Iſtud eſt offm̃ viri.i. probi hois. Terre.s. ęquo aĩo quod ferendũ eſt,ideo dico ꝙ in me ẽ ſpes, qꝛ an abeam ego ad pratorem.Non qꝛ non fidelr orãt ꝑratores ita.s.modo dñe:Omitte.q. deberet non.i. q̃diu ſuꝫ in pñtia tua,poſthac quaſi poſtq̃ diſceſſero,et vt reus non comperiat addit,ſi quicquã amplius peccauerit,nihil pcor de alio pctõ. Ita fraudulenter orat p̃rator,ſed tmmodo non addit hoc i.non ita apte dicit,vt addat hoc,vbi hinc abiero. vel.i.etiam ſi vis occ.qn vis ęqpollenter hoc idẽ dicat.Pędagogũ vocat Phędriã, qꝛ tota die ſeqtur illam,ſicut pędagogus pueꝝ.et eſſe latam.i.eſſe datam ad portitores.s. ad illos, qui ſunt in portu a mercatoribus,qui eam attulerunt. Puer puerum vocat de domo,cui tradat argentum.Dorius erat dap ifer nuptiarum.

Octonarij, & vnus dimeter.

ANTIPHO. PHAEDRIA.

Adeon rē rediſſe, vt qui mihi conſultū optime velit eſſe
Phędria, patrem vt extimeſcam, vbi in mentem eius
aduenti venit?
Quid ni fuiſſem incogitans, ita eū expectarē, vt par fuit. Ph.
Quid iſtuc ē? An. rogitas? q tā audacis facioris mihi cōſcius ſis?
Quod vtinā ne Phormioni id ſuadere in mentem incidiſſet,
Neu me cupidum eo cōpuliſſet, qd mihi principiumſt mali.
Non potius eſſem, fuiſſet tum illos mihi ęgre aliquot dies.
At non cottidiana cura hęc angeret animum. Ph. audio. An.
Dū expecto q̄ mox veniat, q adimat hāc mihi cōſuetudinē. Ph.
Alijs q? deſit, quod amant ęgreſt, tibi quia ſupereſt dolet.
Amore abundas Antipho.

DONA Adeon rem rediſſe, vt qui mihi conſultum optime velit eſſe. In hac ſcęna color vitę eſt eorū, qui quicquid imodice ꝯcupiuerūt, ſpernunt poſtq̄ venerit, quod aptiore ſententia oſtēdit dicendo. Noſtri noſmet poenitet. Adeon rem rediſſe. u. q. m. cōparatiua qualitas in hac ſcęna eſt inter Antiphonis vitā et Phędrię genus cauſe demonſtratiuum, contendūt autem vter magis miſer ſit. vt q mihi cōſultum. o. u. e. P. minaſnia, qua oñdit adoleſcentulos in peccatis neminem magis metuere, q̄ eos a qbus maxime diliguntur, ſimulq; inducitur rerum īminentiū pręſtructio, in qua ſic audax inducit Phędria, vt defenſor futurus ſit timidus Antipho. Patrem vt extimeſcam, ferienda ꝓnunciatio in eo qđ ait patrem, vt qui futurus ſit, hoc. n. magis mirꝫ eſt, iđ patrem timeri, q: conſultum optime velit. Vbi in mentem eius aduenti venit, nota venire ī mētem veteres non recordationis cā tm̄, ſed etiam re cogitationis, conſiderationisq; poſuiſſe. Vbi in mentem eius aduenti venit, ſic veteres genitiuo caſu ꝑferebant in mentem veniat. Cic. Fac tibi paterne legis auxilium veniat in mentem. Cicero Aduenti venit, multipliciter declinatur et aduentus, ſic et in Andria. Nihil ornati, nihil tumulti. Venit, legitur et aduenit. Incogitans, temerarius, iprouidus, non cogitans ingt in vſu eſt, an non eodem modo cogitans. Incogitās Ita expectarē vt par fuit, nota expectarem nunc operirer, alias ſperarem. Quid iſtuc eſt? hęc interrogatio ſtomachoſa eſt, extenuare volentis metum fratris, diuerſa. n. ſentit ob diuerſum amoris euentum. Qui tam audacis facinoris mihi conſcius ſis, ꝓprie ad terrorem, q de facinore loquitur conſcium dixit. Rogitas? qui tam audacis facinoris, bene timens inducit Antipho, vt ſit cauſa fugiendi, ad hoc enim fugiet ne ad dimittendam coniugem cogatur a patre aū errorem fabulę patefactum. Quod vtinam Phormioni, grauiſſime non Phormioni ſuccenſet, ſed Phormionis inuento. et vide vt et ipſe ſe culpę ſubtrahat. Quod vtinam, et familiare eſt initia accuſare rerum, quos alicuius negotij poenitet. Vtinam Phormioni in veteris elocutio vtinam, vt Ennius in Medea, Ennius Vtinam ne in nemore Pelio vnq̄ cecidiſſet ad terram trabes. et ne pro non accipiendum. Neu me cupidum eo im. bene hoc addidit ad excuſationem, potuit enim dici non conſentire. Eo impuliſſet, eo ad vxorem ducendas, an eo in tantum. Quod mihi principium eſt mali, bene quaſi caput mali non in amore ſit, ſed in nuptijs. Nō potius eſſē more hominum loquitur, credit enim ex conſequenti ſatietate quod potuerit abſtinere a moribus ſuis. Non potius eſſem, antiphora vt verum anceps pugne ſerat fortuna fuiſſet, hic. n. vtraq; pars ponitur. Nō potius eſſem, ꝗ noluiſſet non vi illa ſed potiri voluiſſet, potuiſſet. Fuiſſet tamen illud ęgre aliquot dies, quidam tonum interrogatiue pronunciant. Nempe fuiſſet. t. i. c. m. a. d. At non. q. c. h. angeret animum, amatorie loquitur Antipho. Errant qui putant eum poenitere ſui deſiderij, nam ſi hoc eſt, nec maritus firmus videbit fore, ſed hoc dicit facilius fuiſſe abſtinere virgine intacta, q̄ ea cum qua iam conſueuerit, et iđ ſubiungit. Dum expecto q̄ mox veniat, qui hanc mihi adimat conſuetudinem. Audio, audio p ironiam dicitur modo a continente dictum Antiphonis. Audio, omnia deridet Phędria cupiens fructum amoris, vel periculis adipiſci, eſt ergo audio ironia, pro non audio, hoc eſt ſi nihil dicis.

Dum expecto q̄ m. u. non quando, ſed q̄ cito, q: timet. Qui adimat. h. n. c. mire non amorem, tanquam amore carere potuerit, conſuetudine poſuit. Et nota proprietatem dicti, nam conſuetudo ſpecialiter de coitu dicitur. Cōſuetudo Alijs quia deſit, quod amant, magnificentius alijs dixit, q̄ ſi diceret mihi. Tibi quia ſupereſt dolet, laborauit vt oſtenderet plus dolet, q̄ ęgre eſt, et ideo inſanum ait Antiphonem, quia in ea fortuna poſitus, quę aduerſa et contraria eſt idem patiatur qđ miſer, et eſt figura, .Nam ad vtrunq; ęgre ē ſuffi cere potuit, ſcire aūt debemus ꝓnunciatiue, et per interrogationem hoc ipſum pronunciari poſſe.

Amore ab. An. hoc ſic ꝓnunciandum, quemadmodū ſolet cū ſtomacho dici vituperanti cibū, vt pleno ventre eſt, vult. n. oſtendere ſatietatis h̄ eſſe, non vocinationis, qđ nunc qritur Antipho. Tibi quia ſupereſt. i. eo quod deſideres abundas, or

Abũdare do eſt, tibi dolet. Amore abundas Antipho, abundare dicitur, qui ſucceſſu proſpero affluit. Lucil.lib.iij. Ille alter abundans cum ſeptem in locum Hiſpanus.r.a.r.p. Amore abundas Antipho, cum pronunciatione inſerit. Nam tua quidem hercle hęc vita certe, bene certe, quia ſupra omnia cũ ironia dixit.

Lucilius

liberale, ſuam citharistriam, hunc nactum eſſe, ſe ſectari, tantum hic in vxorem amicam ſuam, huius amorem maritalem eſſe, ſuum velut prodigi velut ſcortatoris. Ni vnum hoc deſit, animus qui modeſte iſtęc ferat, modeſte moderate. Salluſt. lib.ij. Modeſtus ad omnia alia, niſi ad dominationem.

Modeſte

Nam tua qdem hercle certo vita hęc expetenda, optandaq; eſt.
Ita me Di bene ament, vt mihi liceat tam diu quod amo frui.
Iam depaciſci mortem cupio, tu coniicito cętera.
Quid ego ex hac inopia nunc capiam, ẽ quid tu ex iſtac copia.
Vt ne addam, quod ſine ſumptu ĩgenuã liberalem nactus es,
Quod habes ita vt voluiſti vxorem ſine mala fama, palam
Beatus, ni vnum hoc deſit, animus qui modeſte iſtęc ferat.
Quod ſi tibi res ſit cum eo Lenone, quo cum mihi eſt, tum ſentias.
ITA pleriq; ĩgenio ſumus omnes, noſtri nosmet pęnitet. An.
At tu mihi contra nunc videre fortunatus Phędria,
Cui deintegro eſt poteſtas etiam conſulendi quid velis.
Retinere amare, amittere, ego in eum incidi infelix locum,
Vt neq; mihi eius ſit amittendi, nec retinendi copia.
Sed quid hoc eſt? videon ego Getam currentem aduenire huc?
Is eſt ipſus, hei timeo miſer, quaʒ hic mihi nunc rem nunciet.

Vita hęc expetenda, vita dixit vt oſtenderet etiã ſi non felicitas, ſed vita dicatur optãda eẽ, vita autẽ et mors ſignificat et animũ et alimentũ, et ſpatium viuendi, et fortunam accidentem uiuentibus ut nió. Expetenda optandaque, et proprie dixit expetenda, obtandaque. Omnia enim quę amamus, aut induſtria, aut voto proueniunt, hoc eſt aut in nobis ſunt, aut in fortuna poſita. Ita me Dij bene ament, vt mihi liceat, neceſſario iurat, quia quod dicturus eſt ſolis amatoribus videtur eſſe credẽdum. Ita me Dij bene ament, ut mihi liceat tamdiu quod amo frui, opportunus locus in quo oſtenditur q̃ magno amore ſit poſſeſſus Phędria cui par impendiorum argumentum. Tamdiu quod amo frui, qui diu vxore fruitur Antipho, an tamdiu dictum q̃ tantum diu et tantiſper, hoc eſt vel tantillo tempore. Quod amo frui, deeſt eo, ut ſit eo quod amo frui. Iam depaciſci mortem, pactione tranſigere. Tu coniicito cętera, aut cętera abũdat, aut deeſt per, ut ſit per cętera. Quid ego ex.h.in.n.c.informiumum.s. Et quid tu ex iſta copia fructum ac felicitatem. Vt non addam, paralyſis figura, in qua velut abundanti enumerantur adiecta. Ingenuam et liberalem, hoc naturam, id morum eſt. Vt ne addam, vt ne, quod greci [illegible] .Quod habes ita vt voluiſti, voluiſti vt ſubdiſtinguendũ eſt, ẽ ſic legendum, vxorem enim erit, vt voluiſti vxorem, bona pręparatio vxoris futurę. Sine mala fama palam, multi ſuperius iungunt palam, ſine ſumptu, ingenuam, liberalem, contra eam quę patitur. iſta poſuit omnia huius in amore copiam ſuam, inopiaʒ. Huius deſiderium nullo conſtitiſſe ſumptu, ſibi a lenone emendam puellam, Huius ingenuam, ſuam ſeruam, huius

Modeſte, cum modo. Quod ſi vbi res cuʒ lenõe ſit, ẽ modo n ẽ connexiua vel inceptiua coniunctio eſt. Salluſt.lib.ij. Et poni ſere aduerſus a.n.c.m. Sentias, ſic alibi. Sic rogas ſenſi. Ita pleriq; igenio s.o.n.n.p. pareſcó tertiũ. i And. Quod plerique omnes facimus adoleſcentuli. ẽ eſt archaiſmos, ut accede ad ignem hunc, iã caleſces plus ſatis. Cui deintegro poteſtas, deinceps an deintegro, ideſt deintegris rebus. Noſtri nosmet pęnitet, pęnitet eum, qui parum putat, ergo ipſi nos inquit noſtra contemnimus ſic in Heau. At enim dices me quantum hic operis fiat, pęnitet. Retinere, amittere, amare, an coniuncte legendum eſt quod velis retinere, vt duo ſint amare, amittere, quia et infra duo reddit. Vt neq; mihi ſit amittendi neq; retinẽdi copia, amittendi propter amorem, retinendi propter patrem. Et hei interiectio ingemiſcentis eſt, ut Hei mihi quantum pręſidium Auſonię, et Quantum tu perdis Iule. Hei timeo miſer, q̃ recte iam timet, quia in metus ſemper eſt pręſaga mali mens.

Hei
Iuuenal.
Virg.

ADeon et cętera. In hac ſcęna eſt comparatio inter Antiphonis vitam et Phędrię, contendunt enim vter magis miſer ſit. ſimul oſtenditur color vitę eorum, qui quicquid immodice concupiuerint, ſpernunt poſtq̃ illud euenerit. An. Adeon.i.adeo ne, hoc eſt, eſt ne verum rem adeo rediſſe.i.ad eum ſtatum perueniſſe, vel adeo rediſſe, ideſt rem tam peſſime accidiſſe. nam res rediſſe dicitur, cum aliquid peius expectatione contigerit, ut o Phędria extimeſcam, ideſt timeam patrem, qui uelit conſultum eſſe, ideſt prouiſum eſſe, per impſonale.i.qui velit ut pſulat.i. proſpiciat, ſeu pvideatur optime mihi. ut ergo extimeſcam cum tibi.i.qñ venit mihi in mentem. aduenti.i.aduentus eius pr̃is.i.quãdo conſidero, ſeu mente voluo

GVI.
Adeon
Accidiſſe
Venire in mẽtẽ.

pr̄is aduentū.vbi eſt aduertendū veteres poſuiſſe ve
nire in mentem,nō tm̄ cā recordationis,ſed et re
cogitationis,ſeu ꝯſiderat̄ōis. Inſup dicimus recte.
Hec res venit mihi in mentē,& huius rei venit mi
hi in mentē,in q̄ ſtructura intelligit̄ hic ntūs re
Aduenti p aduētus — cordatio.vt Recordatio huius rei venit mihi i mē
tem.Preterea poetę interdū vtunt̄ genitiuis ſecūdę
inflexionis pro genitiuis quartę,vt tumulti pro tu
multus,ſenati pro ſenatus, et hic aduenti pro ad
uentus,& alibi ornati pro ornatus, qḋ pro ſed, ni
i.ſi non fuiſſem incogitans.i.temerarius,incōſide
ratus,expectarem.i.opperirer,alias ſperarem eum
pr̄em,vt.i.ſicut.par fuit.i.decuit eū expectare.Phę.
q̇ iſtud eſt?ſtomachoſe hoc interrogat,& per ꝯtem
ptum.q.d.eum prę ſe eſſe palam btm̄.An. rogitas
qd ſit qui ſcis ꝯſcius mihi.i.mihi ꝑticeps facinoris
i.facti.tam audacis.i.tam temere cōmiſſi, hoc eſt
qui mecū ſcias,vel ſcias quēadmodū ego facinus
admiſerim tam audax,vt vꝫ vxorem duxerim mea
libidine in abſ̄ntia pr̄is,qḋ.i.ſed vtinam ne.i.nō in
cidiſſet in mentem Phormioni.i. vtinaꝫ Phormio
nō cogitaſſet,ſeu itellectū habuiſſet,aut aīm. ſua
dere.i.ꝯſulere id qḋ ſuaſit,ꝑ cuius ꝯſilium ita duxi
vxorē,neu.i.& vtinā Phormio non īpuliſſet.i.intru
ſiſſet me cupidū amatorem,eo.i.ad id faciendū.s.
ad ducendā vxorē,qḋ eſt mihi principiū.i.caput,
initium mali mei.i.meę īfelicitatis.nā ſi me non
impuliſſet,non eſſem potitus amata.s.i.nō eſſem
aſſecutus rem amatam,ſed non fuiſſet voti ac rei
optatę cōpos.Vel intellige hoc mō,ſi non eſſem poti
tus re cupita,tum.i.tunc,illud.s. nō potiri fuiſſet
mihi ęgre.i.fuiſſet mihi graue,moleſtū, ac tolera
tu difficile,vel illud ęgre mihi fuiſſet.i.moleſte, ac
difficulter mihi accidiſſet,& (qḋ barbare dici ſolet)
tunc fuiſſet mihi magnū malum,ſi non eſſem po
titus,fuiſſet ergo mihi ęgre ꝑ aliquot dies,at ꝑ ſal
tem.i.q̄uis fuiſſet mihi graue ꝑ dies aliquot,tn̄ ſal
tem hęc cura.i.hęc ſolicitudo quotidiana.i.quo q̄ti
die ꝯficior,nō angeret.i.affligeret,anguſtiaret ani
mū meū,dum.i.q̄diu expecto.q̄ mox.i.q̄cito.i.q̄uis
cōtinuo pr̄ veniat,q adimat, ideſt auferat, eripiat
mihi hāc ꝯſuetudinem,ideſt hanc ꝯuerſationē laꝫ
vſum frequentē.quē cū ea habui,nā ꝯſuetudo in
terdum ſiḡt ꝯuerſationem tā bonam, q̄ malam,in
terdū eni deſignat libidinis commerciū.Ph audio
ꝑ ironiam dicit.q.d.nihil dicis,ſed hoc verbū de
beat inter ſeri ante illud,dū expecto qd noui facere
ne interrūperē ſtructuram ꝑpetuam,ſeu ꝯtinuam.
Deinde ſubdit,hic Phędria ęgre eſt.i.graue,diffici
Deſit — le,ac moleſtum eſt alijs amantibus a te, q̇ id qḋ
Virg. — amant deſit.i.deficit,Virg.Lac mihi nō ęſtate no
uum,nec frigore deſit,pro deeſt,ſeu deficit, dolet
tibi.i.eſt tibi dolori,vel id ſup. quod ſeqt̄ur, dolet
tibi.i.affert tibi dolorē,vꝫ q id ſup.qḋ amas ſupeſt,
ideſt abundat,affluit tibi,& qdem vſq; ad ſupfluita
Supeſſe — tem,nā interdū ſupeſſe eſt ſup abundare ac ſupfluū
eſſe,vt refert Gellius ex Varronis ſn̄ia. o Antipho
abundas,ideſt expleris,ſatiaris amore,vel in amo
re affluis re amata,ac ꝑpea voluptatibus expletus
in hęc verba ꝑrumpis, quēadmodum cum ſto
macho hoī negligenti cibus dicere ſclemus, nimis

es ingurgitatus,aut es nimiū pleno vētre etc.Nam
hercle,iurantis eſt,qdē explet ſonus certe affirmat,
et hęc vita tua.i.fortuna tibi viuēti ꝯceſſa eſt expe — Vita
tenda,tanq̄ bona,q̇ in legitimo mr̄imonio,& op
tanda tanq̄ ſuauis ac iucunda ac delectationibus
non vacua,vita interdum viuēdi mores ſiḡt, ſiue
modus,interdū aīam,qn̄q; alimentū, aliqn̄ ſpatiū
viuendi,et deniq; fortunā viuentibus accidentem,
vt hic.Dij ament me ita bn̄,modus eſt iurandi vt
ſup.cupio iam depaciſci.i.pactione tranſigere, ſeu
ſubire mortē,vt mihi liceat frui eo ſup.qd amo.i.re
amata,tam diu.i.vel tm̄ diu,q̄tum tu,ſeu tpe q̄to — Tādiu
tu,aut tādiu.i.tātillo tpe.q.d.et paruo tpe,qḋ qdem
ſolis amatoribus vr̄ eſſe credendū ꝑpea prius iura
uit q̄ id affirmaret.tu Antipho ꝯijcito.i. ꝯiectuꝫ
colligito,cętera.i.reliq̄ quę ſubdit vꝫ.qd ego capiaꝫ
ex hac iopia.i.ex hac carentia rei optatę,puta cōij
cito me capere infortuniū,et moleſtiā,& dolorem
eximiū,& ꝯijcito inq̄ qd tu capis ſup.ex iſta copia.i.
ex iſta facultate et pn̄tia,ſeu affluentia rei optatę,
vt ne.i.ut non,addā.i.adiungā,eſt āt occupatio,ne
gat enim ſe adiungere qḋ addit,ut inq̄ non addam — Occupatio
hęc.s.q̇ nactus es.i. inueniſti ſine magno labore,& tio
ut ait ſine ſumptu,ſine magna mercede,aut īpen
ſa,virginem ingenuam.i.liberis parentibus ortaꝫ,
Liberalis — liberalem,quo ad mores.i.bonā, honeſtā, liberalis
bonus eſt,cum liberalitas ſit pars iuſtitię,a qua bo
nus denoīatur,vt non addam inq̄ qḋ habes palaꝫ
i.manifeſte,et ex ſn̄ia iudicum vxoreꝫ ſine mala
fama.i.ſine malo nomine,et ſine ulla ignominię
nota,ita ut uoluiſti.i.ſm̄ uotum tuū,beatus.i. fe
lix eſt ſup. cum quo palam iungi p̄t,ſic tu es palā
i.manifeſte felix.i.clarꝫ eſt, ſeu manifeſtum ac cer
tum eſt,q̇ tu es beatus,niſi hoc vnū.i.hoc ſolū de
ſit,vꝫ aīus q ferat.i.toleret,ſubſtineat,modeſte.ideſt
moderate,& cum modo,iſtęc.i.iſta cōmoda, q̄ tibi
ꝯtigerunt,q̇.i.ſed ſi res ſit tibi cum lenone.i.ſi hēas
negociū,& (quod barbare dicunt) ad faciendū cūꝫ
lennone puellarꝫ venditore.q cum.i.cū quo,ē mi
hi res.i.cum quo habeo negociū, & (vt dicunt) ad
faciendum,tum.i.tunc,ſentias.i.ꝑcipias.q̄tum.s.ſit
moleſtię illi,cui cum talibus eſt negocium,pleriq;
oēs ſumus ingenio.i.habemus talem naturam, et
(qḋ dicunt) talem ꝯditionem,ac ſumus ingenio.i.
talis naturę,vbi pleriq; abundat,& oēs ponitur ne
ceſſario,vt in Andria.Quod pleriq; oēs faciūt ado
leſcentuli.Oēs ergo tali ſumus ingenio vꝫ noſmet
Penitet — penitet noſtri.i.nos ipſi nr̄a ꝯtemnimus ſeu paruꝫ
vr̄ nobis tales eſſe,q̄les ſumus. Nā penitet eum q pa
rum putat,& cui parꝫ vr̄,vel qui parui ꝯquam eſti
mat,uult ergo dicere vnicuiq; ſuā ſortem diſplice
Hora. — re,& alienam meliorē putare.Iuxta Horatij ſn̄iam,
Quid ſit Mecęnas,ut nemo quā ſibi ſortē, Seu rō
Ouidius — dederit,ſeu ſors obiecerit illa cōtentus viuat,laudet
diuerſa ſequentes.Et Ouid.Fertilior ſeges eſt alienis
ſemꝑ in agris,vicinumq; pecus grādius uber hēt.
An.at.i.ſed.o Phędria ꝯtra.i.diuerſo videris mihi
fortunatus,ideſt felix,cui ptās.i.facultas eſt de inte
gro,ideſt vel deinceps,uel melius de integris rebus,
aut integre & libere,ēt ꝯſulendi,ideſt conſultandi,
hoc eſt deliberandi,qd velis retinere.i. reſeruare ti
bi tanq̄

bi tanquam ſceleſtum,qd velis amittere.i.demittere a te eius ſatietate conſecuta.Ego iſelix incidi.i. (Incidere) caſu quodam veneni in eum locū.i.in eum ſtatū, vt neq; ſit mihi copia.i.ut non hēam facultatem, neq; amittendi eius quod amo,amore ipediēte,neq; retinendi eius.i.retinēdi illud qđ amo ꝑpter patrem,q mihi mox hanc conſuetudinez eſt adēpturus. Deīde aīaduertit currentem Getam, et territus ait Sed qd hoc eſt quod video.Videō, ideſt vtruz video Getā currentem aduenire huc.eo accuratius viſo ſubdit Ipſus eſt,ꝑ ipſe eſt Geta. Hem,interiectio īgemiſcentis. ego miſer.i. infelix timeo,quam rem nunc nunciet,ideſt afferat, denunciet mihi Antiphoni.

ita debet haberi in libris.

NVllus es Geta,niſi iaz tibi aliquod conſiliū. DONA. In hac ſcęna ſerui currentis officium eſt, tendens ad ꝑturbationem Antiphonis,queз oportet abeſſe conſpectui patris uſq; ad cognitionem rerum,et κατάστροφιν fabulę. Conſiliū

Tetrametri,partim Trimetri,& Dimetri tres.

GETA. ANTIPHO. PHAEDRIA.

NVllus es Geta,niſi aliquod iam tibi conſilium clere repereris.
Ita nunc imparatum ſubito tanta te īpendent mala,
Quę neq; vti deuitem ſcio,neq; quo modo me inde extraham,
(Nam non poteſt cęlari noſtra diutius iam audacia)
Quę ſi non aſtu prouidentur,me aut herꝯ peſſundabunt. An.
Quidnaз ille cōmotus venit?Ge. tum temporis punctū mihi
Ad hanc rem eſt,herus adeſt. An.quid iſtud maliſt?Ge.
Quod cum audierit,quod eius remediū inueniam iracundia?
Loquar ne?incēdā,taceam,inſtigē,purgem me?laterem lauem
Eheu me miſerꝯ cū mihi paueo, tuз Antipho me excruciat aī.

celere, neutrale dicitur. Subito tāta te impendēt mala,accuſatiuo caſu impēdent,

pro in te pendent mala cum ſupra,nullus es Geta dixerit ,hic tranſitū fecit ad primam perſonam.

SER. ADeon. Adhuc imoratur in eodem actu,et oñdit qd ſequatur de vtraq; re iuuenum,q: de amore Antiph.q vxorez duxerat,abſente pr̄e, ſeqtur ei timor,ut timeat patris aduentū.de amore Phędrię,q nihil efficacię hr̄e poterat, ſequitur ei dolor,dum quod cupit non habet Geta vero ſeqtur et timor patris,qui ei filium cōmendauerat,et tū prouidentia qūo poſſit expediri, quod factū eſt de Antiphone.In hac uero ſcęna deſcribitur Antipho,timens Phędria dolens dum optat. Adeon.s. decuit rem.i.ſtultitiam meaз rediјſſe,vt modo extimeſcam.i.ut propter ſtultitiam meam oporteat me extimeſcere patrem,et uere propter ſtultitiam oportebit extimeſcere.q: pater meus dico,qui velit, ſemper mihi oportet eſſe conſul,et ideo timendus eſt.Tunc ſcilicet extimeſcam,vbi uenit in mentem meam aduentus eius patris,ideſt mentio de aduētu patris.Secundum aduentus eſt grauis,g.m.i.s.ſi non etcę.ne pro non. quod.i. quę perſuaſio Phormionis.eſt principium mali.dices,q: aliter potitus ea non fuiſſet.Quę cura,q: ſi non potitus eſſem. Illđ fuiſſet ęgre.a.d.cō.cura de pr̄is timore.Audio q.d.ſi ſic mihi eueniſſet gauderem potius. Cupio dep.i.paciſci morte.s.uellem propterea mori liceat frui amore,quod amo.Tandiu, quādiu tu es vſus. Modo conijcito,conſidera cętera hęc,ſcilicet quod ego etc.Ita dico conijcito quod ego capiā ex inopia,et quid tu ex copia,ut modo non addam iſta alia,quę magna ſunt.Cōſulendi quid retinere velis.s,amare eam,an amittere,ut neq; mihi ius ſit,

Quę neq; vti deuitem,ruina aut deuitanda eſt,aut extrahenda ſunt ex ea corpora quę oppreſſa ſunt. Nā n.p.c n.d.i.au.bene noſtra, q: ipſe partem maximam culpę ſuę tenet,ut magiſter. Deuitem,cuз iniq; irruant,inde extraham cum irruerint. Celari,Nigidius quęrit vtrum plenuз ſit an expreſſum. Quidnam ille.c.u.modo commotus ꝑturbatus,atq; conterritus. Quid nam ille.c.hoc oſtēdit poeta iccirco confuſum Getam, ut inde eius metu Antipho terreatur. Tum.t.m.punctum, punctum pro momento.ut Lucil.in.xiiј.Punctio una hora,ē q quoq; inuaſit. Punctum,anguſtiſſimum ſpatium. Ad hanc rem,ad deliberādum quod ago. Herus adeſt, vultu triſti ē ſupcilijs arduis hoc dicendum eſt. Quid iſtud mali,inire ꝑſto herus adeſt. Quid iſtud mali eſt,poſuit ex ꝑſona Antiphonis cui ꝑ calamitate eſt patris aduentus. Quod cum.a.s. q: vxorem duxit Antipho. Quod eius.r.plus eſt ꝙ ſi diceret nullum. Quod cum audiuerit, ꝙ eius remedium inueniam,bene non addit qd:ſecum enim loquitur.

Quod eius remedium inueniam?proprie remedium quaſi iracundia morbus ſit. Loquar ne? incendam,q: iracundia ignis eſt. Taceam,inſtigem.inſtigari proprie fera dr̄. Purgem,laterem lauem, παροιμια. Loquar ne?taceam, inſtigē,

.Loquar ne,incendam, duo ſunt quę fieri in peccando ſolent aut loqui,aut tacere,ſed qđ vult ſibi.purgem ne?cum idem ſit loquar, an qa poteſt purgatio,et per defenſorem et patronum induci,ſic quidam putant,ſed melius eſt hoc ē ꝑturbatę et ſeruilis imperterriteq; perſonę verba ſine arte eſſe,et uim ſignificati nō habēt. Tum mihi

ONE. Hoſpitem antiquum,ſic Virg.veteremq̃. a.a. a.hoc autem addit,vt eſſet idonea cã nauigandi ſeni. Senem per.e.p.epiſtolas dando oſtendit eũ non ſemel ſcripſiſſe. Pellexit, induxit. Sic Virgl. Pellacis Vlyxi. Modo non.m.a.prouerbialis hy-perbole facta per exceptionem, aut ſuperlationem aut ęquas collationẽ. Eiuſmodi eſt illō De moſte.

vel irato Deo.Nenius i Stalagmonis, A Deo meo ppitio meus hō eſt. Memini.r.m.d.i.m.dño di cit,an vero Deo.et bene meo,ne eſſet amphiboló, nec ſic dixit,Memini relinqui.vt in Andria, Me-mini me videre,et memini me fieri Dauum. En-nius. Quid ver.o.eſt,repente inferẽ,qd opus ẽ ver bis , ẽ ſatis moraliter.

Ad hoſpitem antiquom,is ſenem per epiſtolas
Pellexit,modo non montis auri pollicens. Da.
Cui tanta erat res,& ſupererat?Ge.deſinas.
Sic eſt ingenium.Da.oh regem me eſſe oportuit. Ge.
Abeuntes ambo hinc tum ſenes,me filijs
Relinquunt quaſi magiſtrum.Da.o Geta prouinciam
Coepiſti duram.Ge.mihi vſu venit hoc ſcio.
Memini relinqui me Deo irato meo.
Coepi aduerſari primo,quid verbis opuſt?
Seni fidelis dum ſum ſcapulas perdidi.Da.
Venere ĩ mẽtẽ iſtęc mihi,NAMQVAE INSCITIAST
Aduorſum ſtimulum calces.Ge.coepi his omnia
Facere,obſequi q̃ vellent.Da.SCISTI VTI FORO.Ge.
Noſter mali nihil quidq̃ primo,hic Phędria
Continuo quandam nactus eſt puellulam
Cithariſtriam,hanc amare coepit perdite.
Ea ſeruiebat lenoni impuriſſimo,
Neq; erat quod daretur quidq̃,id curarant patres.
Reſtabat aliud nihil,niſi oculos paſcere,
Sectari in ludum,ducere,& reducere.
Nos otioſi operam dabamus Phędrię.
In quo hęc diſcebat ludo,ex aduorſum ei loco
Tonſtrina erat quędam,hic ſolebamus fere
Plerumq; eam opperiri,dum inde iret domum,
Interea dum ſedemus illi,interuenit

Modo nõ. m. a.ſalu.Maria.m. p.c. Mõ non m.a.p.more veteruz, qz hoſpites hoſpitibus multa donabant. Cui tanta.e. r. cui datiuus caſus eſt,dño ne tuo inquit pollicebat hoc. Cui.t.r. e. deeſt cũ, vt ſit cum pellexit. Cui.r.t.e. et ſic plus eſt ſuperesſe,q̃ eſſe. Deſinas s.e.ing.neceſſaria eſt ad fabulę περίστασιν auaritia Demiphonis,vt maiore piculo illo abſente duxerit filius indotatam, nã mox dicturus eſt ille ne indotatam, atq; ignobilẽ daret illi. Sic eſt in.recte.non.n.ingt fortuna auarus eſt,ſed natura. Sic eſt in.o. an dñi, ſed magis dñi. O regem me eſſe oportuit,oñdit ei pauperũ affectiones,qui ſe ſolos vti diuitijs ſcire aiũt, ſi eas habeant. Regẽ me.e.o.acue me. Abeuntes a.h.t.huic,et eſt ordo,hinc relinquunt filijs. Relinquunt.i.non ſecum abducunt. Quaſi.m. bene quaſi q non cõplebit hoc ipſum, nec vult eẽ. Magrm,ſic latini,quem gręci pędagogum appellant. Filijs,propter filios. Geta pro.c.d.acqſitę bello longe ab italia regiones prouincię dictę ſunt a porro vel pcul vincendo , ad quas ptores, qz cum oſſõ mittebanẽ,officia quoq; puincię nominanẽ. O Geta p.ſplendide puinciam dixit.

Virg. Memini r.m d.i.m.ſic Virg. Nec Dij texere Cupe-tum Æ.nea venientem. In hoc aſper , ſed mihi vr ad hoc addixiſſe meo ne eſſet amphibolon, cui dice-

Seni fidelis sũ,fidus ẽ amicus , fidelis ẽ ſeruus. Scapulas pdidi,plus eſt perdidi,q̃ ſi diceret do lui,et bene rendit, fidelis eniz offm ſerua re aliquid. Venere in m . m. veniũ i mẽtem nõ ad recordationem tãtũ dr , ſed ad reputationem, et intelligentiã. Nã quę in.eſt,ad ſi dem et ſuperioris pſonę eẽ poteſt et alterius. Aduerſus ſti.c.παροιμία cum eclypſi,deeſt.n.iactare. ſtimulum pro dño adoleſcẽte poſuit. Calces, modo calces,non partes plantę,ſed pcuſſiones pedis, plagasq; ſigt. Aliter Virg. Calcemq; terit, iam calce Diores. Sciſti vti foro,ſm illos negociatores,qui ante locũ cõmercij non pſcribunt q̃to vendãt,quę aduehunt,ſed ſm annonã fori,quã dephenderũt, cõſilium de vendendis,aut non vendendis mercibus ſumunt. Virg. Sciſti vti foro,foro pro tribus intelligiẽ,loco,tpe et perſona. Sciſti,ingt, his vti, et eſt vulgare pũerbium,ſenſus aũt hic eſt, Sciſti, ingt, quid facere te opz. Primo hic Phędria,bñ additũ primo,qz non ppetuo. Noſter nihil.m.q.q̃tum parelcon,vt in Hecyra, Nam nemo qsq̃ illorũ.t.s. a.v. Noſter ni.m q. Phę.qui non noſter. Continuo q̃dam.bene cõtinuo,quaſi vix expectauerit pfectionem patris. Puellulam cithariſtriã, iſtis noibus hic agit,vt cã amoris et ex ętate,et ex arte puellę videre,nam iõ puellulam dicit. Occepit amare pditum,legiẽ et pdite, et amare pdite,

vt puta

Vipula puellam et citharistriam. Ea ſerviebat le
noni, et honeſte et cito dixit. Serviebat Lenoni
impuriſſimo, et quare non non fuiſſet libera, et
cuius fuiſſet ancilla, et qualis hominis fuerit de
monſtravit. Magna pparatio ad rerum diſſicul
tatem imminentium puella citharistria, avarus
leno, amator pditus iopia. Id curant pa/tres, expedite dixit patres, ſi eniz patrez eius tantum vixiſſet, reſtabat vt ei p patrui filium ſuccurreretur, iō dixit ābos nō habuiſſe, niſi oculos paſcere,

re videretur. Huic vi. adverbium in hoc loco eſt,
cuius ad locum huic viciniam, et ſtatim proximi
tas inſinuatur, vt ſit ſpes et cauſa viuendi. Miſe
rum, ab effectu, ē ſubdiſtinguendum eſt, vt ad vir
ginez referatur. Lamentari m.a probitate, quę
pijs attribuitur, et lamētari mortuam, ambigui
tas, ſed ſenſu manifeſta. Et ſi. e. ſita appoſita. Sallu. Cum adiectione poſita cum cū pdixero poſitum inſulę, et hoc ei reciprocum eſt. Et ſita. e. e. a. expoſitio paupertatis, et q̄ facile virgo vide

Adoleſcens quidam lacrumans, nos mirarier.
Rogamus quid ſit, nunq̄ ęque inquit ac modo
PAVPERTAS mi hi onus viſumſt, & miſerum, & graue.
Modo quandam vidi virginem huic vicinię
Miſeram, ſuam matrem lamentari mortuam.
Ea ſita erat ex adverſo, neq; illi benevolens,
Neq; notus, neq; cognatus, extra vnam aniculam,
Q uiſq̄ aderat, qui adiutaret funus, miſertumſt.
Virgo ipſa facie egregia, quid verbis opuſt?
Commorat omnes nos, ibi continuo Antipho,
Vultis ne eamus viſere? alius cenſeo,
Eamus, duc nos ſodes, imus, venimus,

hoc enim ſolum erat, q̄ Leno non venderet. Se
ctari in ludum, ducere, ē reducere, bene cavillatus
eſt, vt iocalariter in adoleſcentem, cui ętas ad ſectā
dos philoſophos apta erat, hinc etiā philoſophorū
ſectę, ſed ſectari proprie eſt vt taurus bucculam,
vt aries ouem. Virgi. Trahit. ſ. q. voluptas. Redu
cere, ſylepſis. a ludo. n. ſubaudit. Nos oc. op. d. cuz
typo dixit nos, velut magiſtrum excuſans obſeqn
tem ei, cui cuſtos ſit datus, et ideo addidit otioſi.
Nos otioſi, relatio ad illō q̄ mox otioſi nō erūt
Nos oti. o. d. aut ad pudorem ſumit hoc pnomē
in ſingulari numero, aut ad dignitatem, ſed nō
poteſt nos, et propterea typos eſt dixiſſe nos. Nos
o. o. d. Apollodorus . Operam. d. P. i. i. ami
cę, nos illi. In. q. h. d. l. figurate. In. q. h. d. l. ex ad
verſo ei loco, additum ei loco. legit et ilico, ē ad
notatur ex abundanti additum, vt apud veteres
multa ſunt. Ex ad. ei lo. parelcon quartū. Ton
ſtrina erat, apta ſedes otioſis. Tonſtrina. e. q. pa
relcon tertium qdam. Hic ſo. ſ. p. parelcon tertiū.
Fere. p. dum. i. i. d. ad ſe. s. iret domum pro redi
ret, vel certe iret, parelcon figura. Dum ſe. pprie
ſedemus et in tonſtrina. Illi in. illi pro ibi. vt Il
li mea triſtitia facta. Et nota illi, pro illic. Inter
venit. a qui. l. Apollodorus tonſorem ipſum nun
cium facit, qui dicat ſe nuper puellę comam ab
ductam abſtuliſſe, quod ſcito mutaſſe Terē. ne ex
ternis moribus ſpectatorem romanum offende
ret. Nos mirarier, recte, mirum enim in adole
ſcentibus lachrymę, vt contra Triſtiſq; ſenectus.
Nos mirarier, vt ſolam, nam Perfidus ille Te co
lere. Rogamus. q. ſ. q̄ lachrymet, nō quid ſit ipſe
vt ſtulti putant. Nunq̄ ęque in a. m. mire oſten
dit ſemper ſibi hoc viſum quod dicit, ſed nunquā
ęque. Paupertas. m o. u eſt, ſtatī ſit mentio pau
pertatis, vt ſit cauſa fallacię Phormionis. Modo
q. u. u. bene quandam ne ob familiaritatem lauda,

ri poſſit. Neq. n. n. u. auxeſis ſit, q̄ res minuitur Sallu.
creſcit ſententia. Sallu. Non repugnantibus mo.
do, ſed ne editis quidem. a. b. e. m. Neq. u. anapho
ra. Neq. n. neq; vi. Extra vnam. a. hęc pſtruū
tur, vt ſit ſpes potiendę virginis. Ne. n. n. u. hęc
deſcriptio paupertatis adiuvat argumentum, vt
viſere audeant et adoleſcentes virginem, et amet
Antipho. Qui ad fu. ipſum officium funus di
xit. Miſertum eſt, hoc eſt miſertus ſum eius, et hoc
videtur oſtendiſſe cum lachrymauerit. Virgo. i.
f. e. a forma indignatio. Virgo. i. bene ipſa quia
quę ſupra dixit non ad ipſam, ſed ad euentū eius
pertinebant. Quid. u. o. eſt, ſic dicit Teren. vbi ad
effectum properat. Cōmorat. o. n. figura ſynco
pe pro cōmoverat, et bene omnes, q̄ res ad Anti
phonem tantum ſpectat. Ibi. c. a. an. hic reddit
nomen adoleſcentis, et eſt. . Vultis
ne. e. u. vt Populare penates Venimus. Vultis ne
e. ipſe hortari inducit, qui amaturus eſt. Alius
cenſeo. e. Phędria, vel quilibet. Virgo. p. bene non
dixit vidimus virginem pulchram, ſed
. Virgo p. illud. n. frigidius, hoc eſt concitatius.
Et. h. ma. di. diceres pro crederes, vt audacter di Dicere
cito ſepe Plautus. Alius cen. e. duc nos. ſ. imus, Plautus
ve. hęc omnia diverſi dicunt, et apparet tot eſſe
homines, quot per mimiſim ἀσύνδετα demon
ſtratur relatione grāmatica. Modo quandam
vidi virginem, vide ſic agi, vt nō tam morte mu
lieris, q̄ ſolitudine pulchrę virginis moveatur affe
ctus. Simul et ea dſcribi quę matronę futurę ma
gis conveniant, q̄ quę temere amanda ſit. Nā hic
obitus foeminę ad comicum exitum ſpectat, quā
do quidem plus ex eius morte ſecuritatis, q̄ mole Adeſt
ſtię ſentiat argumentum. Nihil. a. proprie ade
rat, adeſt enim id quod adiuvat. Capillus. p. ſin
gularem numerum pro plurali poſuit. Sic et ali
bi, Capillus plexus. prolixus, circum caput reiectus

negligenter: Paſſus, temere diſperſus, vt Pars magna.m a.greca oratione profluxit hec dictio. ipſa horrida et la. ad luctum pertinent. Nudus pes et veſtitus turpis, ad pauperiem. Imus, venimus, videmus, virgo pulchra, ἀσύνδετα κατὰ βραχυλογίαν, virgo pulchra [illegible] duo ingentia, ē virgo et pulchra.

ris non parum eſſe, et rem que ſemel ſuſcipi poſſit. Scin, apoſiopeſis, qua in narrationibus in compendium Teren. vti ſolet. Scin quam, amare coepit ſubauditur. Quo euadat vide, euadat, perueniat, nam euadere eſt poſt obſtantia venire. Poſtridie ad anum recta pergit, hoc preſtruens anicule innuit, de qua nullam ſupra mentionem fecerat, et bene memor et virginis et honeſte non ipſam adiri facit, ſed anum, neque ab ipſa petit fructum voluptatis, ex cuius perſona maior deſperatio naſcebatur ſed a nutrice potius per quam ſuaderi puelle poſſe creditur quicquid libet.

Videmus. virgo pulchra, & quo magis diceres,
Nihil aderat adiumenti ad pulchritudinem
Capillus paſſus, nudus, pes, ipſa horrida,
Lacrume, veſtitus turpis, vt ni vis boni
In ipſa ineſſet forma, hec formam extinguerent.
Ille qui illam amabat fidicinam, tantummodo
Satis inquit ſcita eſt, noſter vero? Da. iam ſcio
Amare coepit. Ge. ſcin quam, quo euadat vide.
Poſtridie ad anum recta pergit, obſecrat,
Vt ſibi eius faciat copiam, illa enim ſe negat,
Neq; eum equom ait facere, illam ciuem eſſe atticam
Bonam, bonis prognatam, ſi vxorem velit
Lege id licere facere, ſin aliter negat,
Noſter quid ageret neſcire, & illam ducere
Cupiebat, & metuebat abſentem patrem. Da.

Imus, venimus, vide. v. p. aſintheton primum per ... capillus, nudus, quaſi extra ipſas, eſt enim quod dicitur nudus pes, et capillus paſſus eſt, tale eſt apud Virgi. Illius autem quã nis aries ſic candidus ipſe Nigra ſubeſt nudo tantum, cui lingua alato Reijce. ſic alibi de arbore, Tum fortes late ramos et brachia tendẽs Huc illuc media ipſa ingentem ſuſtinet vmbram, et ipſe arduus. Capillus. p. n. p. ſacetius quam ſi pluraliter dixiſſet. Virgi. Quibus facer erit in prelia ſuetus Ferre manum. Lachryme, veſtitus turpis, asyntheton tertium. Vt ni vis. b. plus ē vis boni, quam bonum. Vt ni. n. b. i. i. i. h. f. veteres ignem et calorem quendã quaſi feruorem dixerunt formam, et ideo fornaces, forcipes, formam, et formoſos ex quibus ignis amoris exoritur. Laudandus eſt ergo Teren. proprietate ſeruata qui cum formam prepoſuiſſet, ſubiecit extinguere. Ergo et Vir. ſic ait, At mihi ſeſe offert vltro meus ignis Amyn. In ipſa ineſſet forma hec formam extinguerent, figura πλοκή. Aliud enim ſupra, aliud iſta forma repetita ſignificat. In ipſa ineſſet forma, geminauit prepoſitionem, vt alibi. In amore hec omnia inſunt vitia. Extinguerent, bene extinguerent, quia ab igne et calore forma dicta eſt. Ille qui illam amabat, bene illam, quia iam ſupra inſinuauit perſonam Cithariſtrie.

Ille qui illam amabat, ratio cur amauerit virginem. Fidicinam, ſupra Cithariſtriam, ergo indifferenter. Tantummodo ſatis inquit, ſenſus eſt. Laudauit tantummodo non etiam captus in amorem. Satis inquit ſcita, magna laus formam amanti alias placuiſſe. Noſter vero, apoſiopeſis. iij. que ſuccurrit quoties verba rebus minora ſunt. Satis inquit ſci. s. bella, vt in Andria. Scitus puer eſt natus Pamphilo. Amare coepit, ille inquit laudauit tantum, hic amare coepit, et bene coepit non amauit, vt oſtendat vim amo-

Poſtridie ad anum recta, emphaticos ad anum ſtatim, vt qui poſt habuerit omnia alia. Recta, quia non per nuncium. Vt ſibi eius faciat copiam, vide vt nihil de virgine ſperet, quia omnia ab anicula petat. Illa enim ſe negat, copiam facturam ſubauditur. Neq; eum equum ait facere, quod peteret. Illam ciuem atticam, illam cum emphaſi dixit. q. d. qui ſic contemnunt. Ciuem. b. eſſe, ciuem, quod ad ius pertinet, bonam, quod ad ipſam pertinet. Bonam, non vilem, quia boni non viles ſunt, vnde ſuperlatiuus gradus optimates facit, quia bonus melior optimus dicitur. Bonis prognatam quia a maioribus eius. Si vxorem velit, recte ſubiũxit ſi vxorem velit, poſtquam in virginem eam premiſit, que ſolent ornare nuptias. Lege id licere facere, incerta diſtinctio eſt, vtrum vxorem velit lege, an lege id licere facere. Sin aliter negat, et pudice anus ē tamen illecebroſe licere facere dixit, quod ille impudentius petit, vt ſibi eius faciat copiam. Sin aliter negat, ſylepſis facta ex eo quod ſequitur facere.

Noſter quid ageret neſcire, propoſita deliberatio, cuius tamen altera pars vincit, nam dicturus eſt per abſentiam patris. Quid ageret neſcire, pro neſciebat, ſed recte ſic ait, quia ſubiuncturus eſt cupiebat et metuebat, metuebat proprie, metuimus enim eos qui nos amant, timemus enim inimicos. Illam ducere cupiebat et metuebat, vide ambiguitatem quam ſequentia non corrigunt.

Num ſi rediſſet ei pater veniam daret, bene interrogat Dauus, hoc enim ſperari ne poſſit, non opus erat fraudibus Phormionis. Num ſi re. e.

Euadere

Virg.

Virg.

Virg.

Optimates

Metuo et timeo

Virg. p.u.ſi pro cum rediſſet.Virg.Preterea ſi nona di/em.m.a.a.e. Ille ne indotatam virginum, em/phaticos ille de quo dixerat,Deſinas,ſic eſt ingeni/um,et ſi propter ſpem lucri nauigauerat ſenex in/ſinuandum igitur fuit,hoc enim erit omne peri/culum fabulę.Ex ordine Teren. prius inſinuauit perſonam ſenis, vt grauiora fierent, q̄ dirimebāt nuptias.

i.id.o.p.qui aut expletiuus eſt,aut pronomen.in/cipiens Phormionem deſcribere cohorruit conſi/deratione eius,et in hanc vocem, quaſi confuſus erupit,hoc autem tertium genus eſt, Quid is.fe.correxit interrogationem erran/tem,vt rediret ad nominatiuum caſum,qui aber/rauerat, et illū dixerat.

Non ſi rediſſet pater ei veniam daret?Ge.
Ille ne indotatam virginem,atq; ignobilem
Daret illi?nunq̄ faceret.Da.quid fit deniq;?Ge.
Quid fiet?eſt paraſitus quidam Phormio.
Homo confidens,qui illum Di omnes perdiunt.Da.
Quid is fecit?Ge.hoc conſilium quod dicam dedit.
LEX EST,vt orbę qui ſint genere proximi
His nubant,& illos ducere eadem hęc lex iubet.
Ego te cognatum dicam,& tibi ſcribam dicam,
Paternum amicum me aſſimulabo virginis.
Ad iudices veniemus,qui fuerit pater,
Quę mater,qui cognata tibi ſit,omnia hęc
Confingam quod erit mihi bonum,atq; commodum.
Cum tu horum nihil refelles vincam ſcilicet.
Pater aderit,mihi paratę lites,quid mea?
Illa quidem noſtra erit.Da.iocularem audaciam.Ge.

Ille ne in.vir.atq; ignobileȝ. duo dixit et indota/tas ē ignobilem. hęc enim duo principali/ter petunt, quamuis ſint quatuor, quę in his ſponſis queruntur forma ꝓbitas, dos, nobi/litas,ē maniſeſtum eſt cur de forma et probitate nihil di/cat, quippe cum deſuper magnopere ea lauda/uerit in puella. Virginem,ſimpliciter accipimus virginem.an ſubaudiamus q̄uis, vt ſit q̄uis virgi/nem. Daret il.bono affectu dixit daret illi.filius enim familię non tam ducit vxorem, q̄ a patre accipit,quippe cum patri committatur puella po/tius in hmōi conditionibus,q̄ marito. Daret il. n.faceret,apoſiopeſis ſecunda hic enim non tranſit ad aliud.ſed inſtitit incepto,vt et per interrogatio/nem diceret.Daret illi,ē per reſponſionem inferre nunquam faceret.et nota nunquam pro non in maiorem negationis ſignificationem poni ſemp. Daret illi,mire daret,vt oſtenderet nihil eſſe po/teſtatis in filio. Quid fiet deniq;,more ſuo Terē. deniq; poſuit in fine ſenſus,et eſt aduerbium ordi/nis.ſic i Hea.Fodere,aut arare,aut aliqd facere de/niq;,vt ſit deniq;,vel deide,vel ad poſtremū. Quid fi.deeſt rogitas,ē ē apoſiopeſis. Eſt.p.q Phormio, Phormio nō a formula,ſed a formione dicit ſpar/theo,quem nos errorem dicimus triuialiter,ē pro conſuetudine. Quid is.fe.ſeruatur affectus triſtis vt ſupra ait,Sed quid tu es triſtis? Confidens ho/mo,homo comice dictum,nam quis ignoret pa/raſitum hominem eſſe. Confidens, hic confidēs pro improbo audaci,ac temerario poſuit,vt O in/genuam ꝯfidentiam. Qui illum,qui vtinam eſt, vt Luc.in.ij.Qui te montane malum ad cętera p/git,aut pro hoc conſilium quod dicta dedit. Qui

Quatuor in ſpōſis

Lex hęc eſt,lex vt i palliata recte ponit, nam grecorum fuit,ē ideo i Andria ſic ait,Inopia et cognatorum neꝯgētia coacta eſt. Lex eſt, alia cauſa narrationi interponitur et dicitur. Lex eſt,a cauſa litis, potuit enim dici nō ſchabēs cauſam. Hoc conſiliū qd dicam dedit, vt orbę qui.s. g.pro. orba proxima nu/bat, orbam proximus ducat,atticum ius eſt.et eſt ordo,Lex eſt vt orbę his nubant. Eadem hęc lex iubet, non duas,res iubet. hęc vna lex, ſed puellis permittit nubere,cognatos cogit ducere. Eandeȝ hęc lex iubet,bene iubet. minorem enim vim ha/bet ea lex,quę aliquid permittit,q̄ illa quę aliquid iubet. Et illos ducere,bene addidit nihil enim ad rem ſi ducendi neceſſitas non fuiſſet. Ego te cognatum dicam ē tibi ſcribam dicam,a perſo/na iuſtum quoq; agitur. potuit enim dici quid mecum eſt tibi. Ego te cognatum dicam,et ti/bi ſcribam. hęc narratio eſt, quam dicit Tullius conſtitutam. Et ipſe tibi vni parcam,inquid in Verrinis. repente enim tranſi/tur ad uerba perſonarum ab earum deſcriptione, ſed hoc ipſum ad commouendos auditores valet plurimum. Et tibi ſcribam,a denunciatione in perſonam ne diceret non mihi denunciaſti. Et tibi ſcribam,dicam,Cice.ſcribitur Eraclio dicam, ſupra verbum,infra nomen eſt totidem litteris ad/uerſo accentu. Dicam paternum amicum aſſi/mulabo me,ea dicit a perſona legitis.Potuit enim apponi perſonam non habens, qui fuerit pa/ter, qui hic pronomen eſt infra quomodo ſi/gnificat. Quę mater virginis.s.qui cognata tibi ſit.qui quomodo,ex qua ratione. Omnia hęc.c. oia hęc non ex abūdanti poſuit,ſed oratorie quaſi

Tullius

Sallu. tam multa.eſt ẽ archaiſmos,nam poſt enumera tionem veteres hęc dicebãt.Sallu.in Iugur. Hęc oĩa preſidio adſunt,quod erit totum confingam.

Quod erit.m.b.a.c. quod mihi inquit fauſtum,ac felix erit, hoc eſt ꝯfingere atq; mentiri. Quod erit.m.b.a.c.totus iocularitet pa raſitus qp‑pe, qui cõ‑fingam di cit, q̃ſi nõ ſolum eru buerit de falſiloquio ſed quaſi p̄ clari faci‑noris ince‑ptionem ẽt auſpicatus ſit,omenq; ſuſcepit di‑cendo, qđ erit mihi bonus,atq; cõmoduꝫ, ſic eniꝫ ve‑teres.Quod fauſtum,filixq; ſit dicebant aliquid ag greſſuri. Cum tu hoꝝ nihil reſelles vincas.s.hoc

Reſellere interrogatorie ꝓnunciandum eſt. Reſelles, reſu tabis,redargues.nã prorſus reſellere eſt redargue re falſitatem. Pater aderit,mihi paratę lites, qđ mea?mire quo maxime aliter metueret hic pro ridicula re contempſit. Pater aderit,et paratę lites,exquiſite autem ſubiectũ eſt, cum ſupra dixerit, Mihi paratę lites,quid mea.pa ter et lites Antiphoni formidanda iſta ſint, ridicu‑la paraſito. Illa qui.n.e.χοινως .Noſtra cum Antiphonis tantum eſſe debeat. Iocula‑rem.a. ,hoc eſt minime iocula rem,an quę ex ludo et ioco in periculum veniat.

Perſuaſit.h.hic iam de Antiphone querit,cui p‑ſuaſum ſit. Factum eſt,adeo audax Phormio.

Verum eſt,expexegeſis quo factum eſt. Ventũ eſt,vincimur,duxit iocularem audaciam,et deeſt audio ex te,aut dicis. Factum eſt,ventum eſt,vin cimur duxit, ἀσύνδετον vt ſupra.Imus, venimus.

Factũ ẽ,vẽtũ ẽ,vincimur duxit,clamat hoc Terẽ. vt it,lauit,redit.imus,venimus,videmus, ẽ funus interim ꝓdit,ſequimur,ad ſepulchrũ venimus,in ignẽ poſita eſt.fletur,his non modo breuis ẽ co‑mis narratio eſt, ſed etiam auditoris aĩum ad id quod reſtat intendit. Quod.n. admirantis vox eſt, non interrogantis. Hoc quod.a. ſic pro‑nuncia,quaſi periculũ ꝯtemplans Geta,ẽt cum ſub incerto interitu defleat. O Geta.q de te.f.eſt.s.qui magiſter relictus ſis Antiphoni. Neſcio.h.u.h.s.q. f.f.f.ethicos deſperatione rerũ fortis eſt ſeruus,ẽ ſi‑mul vigilauit poeta,ne ſi ẽ hęc eiularet, res tota migraret in tragędiam. Quod.f.f.f.ę.a. graues ſententię ex perſona ſeruoꝝ,cum dicunt ridiculę ſunt,et eo conſilio interponuntur. Feremus.ę. a.hoc ſecundum ſeruos qui futura contemnunt,

Perſuaſit homini,factumſt,ventumſt,vincimur.
Duxit.Da.quin narras?Ge.hoc quod audis.Da.o Geta
Quid te futurumſt?Ge.neſcio hercle,vnum hoc ſcio.
Quod fors feret,feremus ęquo animo.Da.placet.
Hem iſtuc viri eſt officium.Ge.in me omnis ſpes eſt mihi.Da.
Laudo.Ge.ad precatorem abeam,credo qui mihi
Sic oret,nunc omitte quęſo hunc,ceterum
Poſthac ſi quicq̃ nihil precor,tantummodo
Non addit,vbi ego hinc abiero,vel occidito.Da.
Quid ille pędagogus.qui Chithariſtriam,
Quid rei gerit?Ge.ſic tenuiter.Da.non multum habet
Quod det fortaſſe?Ge.immo nihil niſi ſpem meram.Da.
Pater eius redit an non?Ge.nondum.Da.quid?ſenem

et mire meritum culpę ſuę ad fortunam retulit.

Hem.i.eſt.u.o.cõpendium conſolationis qđ hic libenter accepit,ẽ ideo ſtatim approbat. In me.o. s.m.eſt,quo an ſtrenue vt ſe defendat,an vt patiẽs ſit plagaꝝ. Ad p̄.a.bene poeta oĩa tractat,quę in tali re tacenda ſeruo eſſent,niſi aliud poſceret ar‑gumentũ. Ad p̄.a. ſic ĩ Heau‑ton,Nec tu torem tibi, nec p̄cato‑rẽ pararis. Qui mi. ſic oret.i.p me oret. Nunc.a. Amitte q.h. μιμι pro di σις dĩ vbi mitte non verba mõ, verũ‑etiam geſtũ, vocẽq;' ſin‑gamus alie nã. Nũc a.q.h.quod nos dicimus dimitte,antiqui etiam di cebant amitte. Vir.Et amiſſos.h.i.o.graios.ẽ Sallu. Virg. Pactione emiſſa publico legato. Poſthac ſi q. Sallu. n.p̄.facile impetrat qui non omnia extorquet,er‑go ars precatoria eſt mitigare p̄ſentia, futura per‑mittere.ſimul etiam,quia omnis cauſa in hoc eſt, ne videatur ſeruus ob impunitatem in delictis am‑plius peccaturus. Poſt hac ſi.q.vt ſolet eleganter per eclypſim, et ſimul non ſit tantũdem peccaue‑rit,ſed ſi vel minimum.tale eſt ẽ illud, ſi. ſenſero hodie quicquam te in nuptijs fallacię conari,ẽ ſi quicquam inuenias, occidito. Nihil prę. nihil pro non,ſed plena negatio. Vbi.e.h.a.hic oſten dit nullum precatorem ex animo poſtulare veni‑am ſeruo. Vel oc.vel pro etiam occidito,tu tan tum cędere nolebas,ego dicam etiam occidito.

Quid.p.i.qui Cice moraliter quęrit volens audi re de Phędria,poſtquam de Antiphone cognouit, maxime,quia hęc interrogatio reſponſionem di‑cit,qua ſpectator inſtruitur ad cognoſcenda cete‑ra. Quid pędagogus ille,qui Cice. qui dixit ſe‑ctari,in ludum ducere,et reducere,ẽ quia puellam dixit ab ętate, pędagogus eſt ille ait, qui Citbari‑ſtriam,Phędria ſcilicet qui neq; abſcedit a cuſtodia puellę,neque illam ipſe contingit. Qui citbari‑ſtriam,eclypſis.ſectatur,amat,vel quid tale ſubau diendum eſt. Sic tenuiter, δεικτικως ſic dicen dum eſt cum aliquo geſtu. Non multum amet, quod de fortaſſe cum commiſeratione amatoris adoleſcentis pronunciandum eſt. Immo ni‑hil niſi ſpem meram,bene ſpem,quia amat.nemo enim cum ſpem non habet, non amat. Me‑ Merus ram,ſolam. Pater eius redit an non? Chremes ra rum s. Nondum,quia venit,tam non plena nega‑tio eſt. Quid?ſenem quoad expectatis veſtrum? animaduertite quid ſecundum morem quondia‑

num

num tum dici,cum ſit tranſitus a mentione alte rius rei ad alteram,ſic et ſupra. Quid et pędagogus ille. Quoad Quoad expectatis, quoad quadiu, et recte locutus eſt,q̄ aduentus ſinis eſt expectationis.

Sed epiſtolam ab eo.a.e.a.mitte paratur iopinatus ſubito a Iuuenius ſeuis,nam ipſe veniet, cuius epiſtolā ſeparat. Ad portitores eſſe delati, more veterum magiſtri tributorum.i.publicaq; operam in portu dabant inferendarum rerum, et efferendarum vectigal exigentes.

Quod expectatis veſtrum? Ge.non certum ſcio.
Sed epiſtolam ab eo allatam eſſe audiui modo,
Et ad portiores eſſe delatam hanc petam.Da.
Nunquid Geta aliud me vis?Ge.vt bene ſit tibi.
Puer heus,nemon huc prodit? cape,da hoc Dorcio.

Ad portitores, ad eos q in Portu ſunt,ex quo more hoc dixerit vide attico,an Romano. Nunqd Geta aliud me vis?absq; illo quod argento tibi a me opus fuit.

Vt bene ſit tibi,αντεισμοσ pro nihili. Puer heus nemon huc prodit? moralis expſſio, nam eos vocat,quibus initio egrediens dicebat. Siquis me querit rufus. Dorciū Cape,da hoc Dorcio, κοφον προσωπων loquitur. Dorcio, Dorcium foemininum nomen eſt,et Planeſium,Glycerium.

CVI. Siquis &c.Hic deſcenditur ad narrationem argumenti nacta opportunitate Daui narrationem audiendi.Ge .Videtur hic alloqui Geta aliquem de familia domini ſui, mandans illi,vt ſiquis eum quęreret, ſuam abſentiam excuſaret, exit autem quaſi obuiam iturus Dauo, a quo pecunias expectabat,quas pro filio berili dabat. Siquis.i.ſi aliquis, rufus.i.ruſo colore ſuffuſus, quęret me,et non quęret pro me, vt dici ſolet, et tūc fecit apoſiopeſis,q̄ interceptus eſt ſermo eius a Demea,de quo loqui videbatur, mandans vt ſi rufus,puta Dauus,quęreret,diceretur ſe prodijſſe illi obuiam,quod audiens Dauus reſpondit in tertia perſona de ſe loquens.Da.Dauus pręſto eſt.i. prope eſt,vel aduenit,deſine.i.noli ire ei obuiam,ſiſte gradum.Ge.Oh, interiectio oſtendentis lętitiam de aduentu.O Daue at.i.ſed,ego conabar ire ſup. obuiam tibi.i.in occurſum tibi,et eſt obuiam aduerbium loci.Da.accipe debitum ſup.Hem interiectio oſtendentis officium ſuum.Lectum eſt.i.argentum quod affero eſt lectum.i.bonum vel ſplēdidum,ſiue electum ex multitudine ita. vt nullus ſit nummus adulterinus, numerus argenti conueniet.i.ſine controuerſia erit tantus ſup. quantum numerum ego debui.i.in quanto numero pecunię tibi debitor fui.Ge.amo te,q̄ ſcilicet reddi deris pecunias debitas,et habeo gratiam.i. (quod barbare dicunt)ſcio tibi bonum gratum, te non neglexiſſe i.non fuiſſe negligentem in pecunia cōficienda et afferenda,vel non neglexiſſe.i.curę habuiſſe hāc rem,vel q̄ non contempſeris,et parus curaueris reddere debitum tempore neceſſitatis. Da.res ad hoc redit.i. tuus ſermo ad hoc tendit, vel ſpectat,vel tu ita loqueris,pręſertim, ideſt pręcipue,vt.i.ſicut,vel cuiuſmodi mores.i.(vt ita dicam)conditiones hominum , ſeu conſuetudines ſunt nunc,ſi quis,ideſt ſi aliquis,reddit quid, ideſt aliquid, magna gratia eſt habenda.i. oportet (vt dici ſulet)ſcire gratum etiam, atq; etiam, ſed quid ideſt cur,vel propter quid es tu triſtis?Ge.ne.i. vtq; pens ſup.quare ego ſum triſtis , neſcis in quanto metu de futuro malo,et in q̄nto periculo de eminenti malo ſumus, hoc autem dictum poteſt legi aut interrogatiue,aut pronunciatiue,ſiue confirmatiue.Da.Quid iſtud eſt?propter quod dicis te eſſe in magno metu ac periculo.Ge. ſcies modo.i.tantummodo,vt.i. ita q̄ poſſis tacere.q.d.Ego tibi dicam dūtaxat ea lege ſi illud poſſis cęlare.Da.abi, modus increpandi. q. d. non es dignus,qui ſis amicus alicui,ſis inſciens, ideſt inſcitus,ſtultus,inconſideratus, ignarus, quaſi neſciēs quid ſit officij inter amicos.Verere.i.times, credere.i.committere cęlanda verba ei.s.mihi,cuius tu perſpexeris.i.clara et plane cognoueris, ſeu probaueris fidem.i.conſtantiam et veritatem in pecunia quam mihi commiſeras, quāq; iuſte , in tua neceſſitate reſtitui.Fides eſt dictorum, conuento- Fides rumq; conſtantia et veritas,ſiue eſt mandatorū fida executio.Times ergo credere verba ei,cuius fidem perſpexeris in pecunia.vbi.i.in qua creditione verborum,quid lucri eſt mihi fallere te, quaſi dicat nihil,ſecus autem de pecunia.Ge. ergo nūc, ergo eſt velut increpatio tarde facientis, q̄ hic ob loquendo impediuerat narraturum.Ergo auſculta.i.audi,quę ſum dicturus.Da.dico.i.do tibi perpetuo,quēadmodū cum aliquid dicatur.i.dedicat̄ cōſecratur,ꝑpetuo datur.Dico as declinatur hic. Dico as Dico tibi hanc operam audiendi ſcilicet, ſeu auſcultandi.Datur aliquid ad tēpus, dicatur autem Dari et Dicari perpetuo.Ge.o Daue noſtin.i. cognoſcis ne Chremetem maiorem fratrem noſtri ſenis ſcilicet Demiphonis?Da. quidni.i. cur non bene noui. Get. quid?modus interrogandi, noſtin inquam Phędriam natum,ideſt filium eius Chremetis.Da.noui ſup.tanquam te.i.ęque ac noui te, ita ſicut te noui.Ge.iter.i. neceſſitas eundi peregre, euenit ſimul ambobus ſenibus Chremeti et Demiphoni,vel (vt vult Dona.)euenit q̄ ſup.iter eſſet ambobus ſenibus.i.q̄ ambo ſenes haberent eundem, vt.i.ita, iter eſſet illi ſcilicet Chremeti. ideſt ita q̄ haberet eundum in Lemnum inſulam vnam ex Cycladibus, et vt eſſet iter noſtrum.i. vt noſter haberet eundum in Sicilię regionem. ad hoſpitem antiquum.i.ad veterem amicum externum. Alij codices habent.Euenit iter ſimul ambobus ſenibus.s. euenit illi Chremeti,vt iret in Lemnum,et noſtro Demiphoni vt iret in Siciliam,ſed in idem recidit. Is antiquus hoſpes pellexit. i. fraudulenter Pelliceare induxit,nam pelliceare eſt in fraudes inducere, ſiu

per blanditias decipere. Inde pellax pellacis.i.ſallax
Pellax per blanditias decipiens, inde pellacia.i.fallacia, vt
Pellacia vult Seruius. Pellexit ergo ſenem.i.Demiphonē per
epiſtolas pollicens, non modo.i.non ſolum mon
tes auri, ſed maiora, qđ eſt hyperbolicum. Vel pelle
Modo xit eum modo.i.pauloante per epiſtolas, non pol
licens montes auri.i. non ꝓmittens magna pre
mia, tamen ipſe herus meus auarus ꝓpter lucella
parua non dubitauit ſubire ꝑiculum nauigādi.
Promittere maria et montes eſt antiquum ꝓuer
bium in eos, qui temere magna ꝓmittere ſolent,
ſiliter hic polliceri montes auri dī per hyperbolē
ꝓuerbialem factam per exceptionem, aut ſuꝑlatio
nem, aut equam collationem. Inuenio interdum
tñ modo pro ſere apud Valerium, modo ēt inter
dum capit pro tm̄, et tunc eſſet ſenſus. Pollicens ſe
re montes auri, tuncq; adhuc eſſet hyꝑbolycus ſer
mo, ſed non eo mō quo prius eſt dcm̄. Da. ħ ſup.
pollicebat dño tuo, cui tāta res.i. tanta copia rei
familiaris erat, et ſuperat.i.ſuꝑabat, ſeu ſuꝑabūda
bat. Ge. deſinas.i.non vltra ingras, ſic.i.eo mō, vel
Rex.i. diues tale ingeniū.i.nā dñi mei auari eſt, vt oia poſtpo
nat lucro. Da. oh, interiectio admirantis, vel bene
Hora. de ſe ſentientis, oportuit me regem eſſe.i. diuitē.
Nam ſepe Hora. appellat diuites reges.q. Si fuiſſē
diues ſciuiſſem bñ diuitijs vti. Ge. tum.i.tunc, am
Prouīcia bo ſenes abeuntes hinc relinquunt me hic, q̄ſi ma
giſtrū.i.pedagogū filijs ſuis. Da. o Ge. cepiſti ꝓuin
ciam duram.i.onus difficile, ſiue difficile offm̄,
nam regiones acqſite bello longe ab Italia ꝓuin
cie dicte ſunt a porro vel ꝓcul vincendo, ad quas
ꝓtores, q cum offō mittebant, officia quoq; ꝓuin
Vſuuenit cie noiant. Ge. hoc.s.qđ ceperim duram ꝓuinciā,
vſuuenit mihi.i.mihi euenit, nam vſuuenire ſigāt
euenire, vt prius dixi, ſcio.i.ſatis ꝑſpicio id mihi cō
tigiſſe. Memini.i.intellexi bñ me relinq Deo meo.
i.dño meo, q quaſi Deus timet a me ſeruo, et cui
teneor eē fidelis, irato primo pp filium dñi, q me
cecidit reluctantem ſibi, tum pp Demiphonem, q
cum redibit, mihi iraſcet vehementer, vel memini
me relinq filijs, tanq̄ ſi relictus fuiſſem Deo meo
irato mihi, q:, quēadmodum iratus Deus punit, ſic
et filij mei erant ceſuri, ſi non morigerarer, ꝑmo.
i.in principio, coepi.i.incepi, aduerſari.i. reſiſtere
illis cum in amorē inciderent, qd eſt opus verbis.
i.opus detinere diem longo ſermone. dū.i. q̄diu
Fidus et ſum fidelis ſeni s. Demiphoni, fidus eſt amicus, fi
fidelis delis eſt ſeruus, ꝑdidi.i.amiſi, ſcapulas.i. humeros,
Scapule hoc eſt adeo fuerunt verberibus attrite ſcapule, vt
Venire in me eas non hēre, ſed ꝑdidiſſe putarē. Da. iſtec q̄ dl
mentem cis, vel que ſequunt, venere mihi in mentem.i.cō
ſiderata ſunt a me, vel redacta in memoriā, veni
re enim in mentem non ad recordationem tm̄
dī, ſed ad reputationē et intelligentiā, nāq;.i.q: in
ſctia.i.ſtultitia ē, et ſimplicitas ſtulta iactare ſup.
calces.i.pulſiones pedum, ac plagas (vt vult Do.)
alias partes plante demonſtrat, interdū et pedes ꝑ
ſynecdochē; ſtultum eſt ergo iactare calces aduer
ſus ſtimulum, ꝓuerbium.q.d. hic ſtultum eſt relu
ctari.i.recalcitrare ꝯ Antiphonem filiū herilē. Ge.
coepi.i.incepi, facere.i.ioco ſe obſequi.i.obſequendo

cōplere his filijs oia que vellent. Da. ſciſti pro ſciui
ſti, vti foro, prouerbiale eſt.i. ſciuiſti quid te facere Vti foro
oportebat ſm illos negociatores, q ante locum cō
mercij non ꝑſcribunt q̄ti vendant, que aduehūt,
ſed ſm annonam fori, quā deꝑhenderint pſilium
de vendendis, aut non vēdēdis mercibus ſumūt.
Ge. nr̄.s. Antipho, primo.i.in pricipio, mihi.i. nō,
quicq̄ mali fecit ſup. vel ꝯmiſit, ſed ꝯtinuo hic Phe
dria, qui non eſt nr̄, nactus eſt.i.inuenit q̄dā puel
lam Citharistriam.i.fidicinam, coepit amare hāc
puellam, perdite.i.miſere, et in ꝑditionem, ac ꝑniti
em ſuā, ea puella ſeruiebat lenoni.i. curatori puel
larum ac venditori, impuriſſimo.i. turpiſſimo,
neq; quicq̄ erat apud Phedriā qđ daret lenoni ob
ꝑtium illius puelle. Patres Chremes et Demipho. cu
rarant.i.effecerant, id videlicet ne quid filij ſui ha
berent, quo poſſent puellas emere a lenonibus, ni
hil aliud reſtabat.i.reliquum erat, ſiue remanebat
illis filijs. niſi.i.ꝑterq̄, hoc.s. paſcer.i.ſatiare oculos, ſe Ludus
ctari.i.comitari puellam in ludum.i.in locū exer
citij, in quo diſcebant artem muſicam, nā omnis
locus exercitij, qui grece ſchola dī, latine dī ludus, Aſconius
vt Aſconius ait, ac Seruius. Inde ludus literarius
ſchola grāmatices dī, inde ludi magiſter, qui lite
ras, docet, et prima rudimenta, nihil inquā reſta
bat, niſi hoc videlicet ducere.i. ꝑſtare comitatum Ducere et
ei puelle eunti ad ludum, et reducere.i. ꝑſtare co reducere.i
mitatum ipſi ex ludo redeunti, nos.i.ego, et Anti
pho. ocioſi.i.inertes, nulli arti, aut induſtrie vacan
tes, aut labori, dabamus operam.i. fauebamus, ſi
ue incumbebamus Phedrie, parati illum adiuua
re ſi fuiſſet opus. in quo ludo.i.in qua ſchola muſi
ce hec citharistria diſcebat, quedam tonſtrina.i.
officina tonſoria erat ex aduerſo.i. ex oppoſito ei
loco exercitij s. et ludo, hoc eſt erat e regione, ſiue Tōſtrina
in conſpectu illius loci, in quo diſcebat, hic.i.in ea E regiōe
tonſtrina, fere.i. vt plurimum, plerūq;.i. ſepe nu
mero, ſed alterū abundat, nam hic fere ē plerunq;
idem pene declarant, plerūq; ergo ſolebamus oppe
riri.i.expectare eam puellā illic, dū.i. quouſq;, ipſa
puella rediret inde.i.ex ludo, domū.i.in domum le
nonis cuius erat, interea dum.i.q̄diu, ſedemus illi,
pro illic, qdam adoleſcēs lachrymans interuenit,
nos mirarier.i.mirabamur, vel coepimus ſup. mi
rarier, ꝓ mirari ꝑ paragogen, rogamus.i.petimus
quid ſit pp quod lachrymet, ipſe adoleſcens inqt,
nunq̄ paupertas viſum eſt mihi eque.i.ita onus,
ac.i.ſicut nunc, et bene dixit paupertas viſum eſt
onus, q̄uis et paupertas viſa eſt onus dici poſſet,
ſed magis eſt vt ꝯſequenti congruat, q̄ antecedēti
ſubſtantiuo, nunq̄ ergo paupertas viſum eſt mihi
onus miſerū.i. multa miſeria replenum et infelici
tate, et graue.i.moleſtum, modo.i.pauloante, vidi
huic vicinie.i.in hac vicinia, nā vicinia cōplectit
hoīes inter ſe vicinos, ac ꝓpinquos, vicinitas vo ē
domorū ꝓpinqtas, Dona. vult huic vicinie ī hoc
loco eſſe aduerbiū, oñdens locū vbi eāviderit. vidi
ergo mō huic vicinie q̄dā virginē miſerā lamen Vicinia et
tari.i.voce q̄rula et triſti deflere.i. lugere ſuā mrēm Vicinitas
mortuā, ea vgo erat ſita.i.collocata, appoſita, ſtās,
ſituata, ex aduerſo.i. e regione matris mortue,

ſiue ex oppoſito ad locum,vbi iacebat mortua mr
Ex ad, eius,vbi ex aduerſo eſt aduerbium loci, quẽadmo
uerſo dum e regione,ex oppoſito,ediuerſo, ecõtrario,neq;
qſquam.i.aliqs.beneuolens.i.beneuolus, et amicus
acqſitus.neq; notus qſquam.i.quisq̃ de ſua noticia
neq; cognatus.i.aliquis de cognatione ſua, aderat
i.ad auxilium eius erat ad celebrandus funus ma
tris, et ideo ſubdit non aderat ergo quisquam,
qui adiuuaret funus. ideſt auxiliaretur ei ad ce
lebrandum funus.ideſt ipſum officium exequia
rum extra vnam aniculam.i.ꝑter vnam vetulaꝫ.
Miſertum eſt.i.miſertus ſum eius puellę,vt ait Do.
eſt t̃n miſertũ pręteritum ab impſonali miſerebat,
ſicut a tędebat pteſum eſt.eius autem ſtructura ta
lis eſt.me ſup.miſertus eſt eius.s.ſicut me pudet tui.
virgo ipſa erat ſup.facie.i.factura,forma. egregia,
ideſt illuſtri,eleganti pulchra.i.habebat pulchram
faciem.quid opus eſt verbis.i.quare diu immorer
in eius miranda pulchritudine. ſic ait Teren. vbi
ad effectus ꝓperat,ipſa virgo ſua facie commouerat
i.cõmonuerat,incitauerat ad amorem et ↄcupiſcen
tiam nos oẽs,qui eã videbamus,ibi.i.tunc, ↄtinuo
i.Antipho inqt.s.ne.i. vtrum vultis ꝙ ſup. eamus
viſere.i.ad viſendum eã.Eſt autem ſtructura anti
Virg. qua ẽ gręca, vt Virgi.Populare penates Venimus.
alius puta Phędria, vel qlibet inqt cenſeo.ideſt iu
dico nobis eẽ eundum ad eam,eamus dicit forſi
Sodes tan aliqs tertius.deinde ſodes quaſi ſi audes, verbũ
comicum duc nos,ẽ hoc dr̃ illi,qui attulerat tale
nuncium de virgine,imus.i.ingredimur viam, et
procedimus. venimus, ideſt applicaimus ad lo
cum, ad quem tendebamus, videmus.ideſt aſpici
mus virginem,virgo erat ſup.pulchra, ẽ quo.i.vt
magis diceres.i.crederes eam eſſe pulchram, nihil
adiumenti.i.auxilij,aderat.i. auxilio erat ad pul
Paſſus chritudineꝫ virginis.capillus eius erat ſup.paſſus,
ideſt temere diſparſus,ſolutus,ſparſus per collum,
et ponitur ſingularis pro plurali.i.capilli eius erãt
paſſi a pando is,pes eius erat nudus ſine calceis.i.
pedes eius erãt nudi.ipſa virgo erat horrida.i.ſq̃lli
da prę dolore,et iculta,lachrymę erant in eius fa
cie,quę eam deturpabant,turpis veſtitus.i. habitus
ſordidus,et pannoſus erant ei,ut.i.ita ꝙ ni.i.niſi,
vis.i.vehementia,et natura boni illius naturalis,
pulchritudo enim eſt bonum naturale.i.a natura
datum,ineſſe in ipſa forma.i.pulchritudine. dici
Ineſt mus ineſt huic rei et in hac re.hęc ꝑdicta.s. ſolu
huic rei tio crinis.nuditas pedũ lachrymę, veſtis turpis ex
ẽ in hac tinguerent.i.ſuffocarent formaꝫ,et bene extingue
re rent.nam veteres dixerunt formam.ideſt pulchri
tudinem eſſe ignem ſeu calorem quẽdam,et qua
ſi feruorem.ꝙ ex ea tanq̃ ex ignis feruore incende
Forma rentur iuuenes ad amorem.et ideo dixerunt for
Forceps naces,forcipes formam,et formoſos.ex qbus ignis
Formus amoris exoritur, ergo extinguerem formam, quę
ab igneo calore dicta eſt. nam formus na um ſi
gnificat calidus da dum,vnde forceps (vt ait Serui
us) ꝙ eo inſtrumento ea, quę ſunt forma.i. calida
capiuntur,ille Phędria,ꝙ amabat illam Fidicinã,
quam prius dixit Cithariſtriam,propterea indiffe
renter vti poſſumus Fidicina et Cithariſtria, ille
inquam inqt,ideſt dixit. tantummodo ſatis ſcita
eſt,ideſt ſatis bella (vt ait Dona.) hoc eſt ſatis bo
nę formę et faciei.vbi magna eſt laus formam il
lam placuiſſe ipſi,quia aliam amabat,non tamẽ
exarſit in amorem eius,ſed tantummodo eã lau
dauit,vero,ideſt ſed, noſter Antipho cępit ſupple
amare,ſed intercepit ſermonem Dauus ingens. Da.
iam ſcio.intelligo,videlicet cępit amare. Ge.ſcin.i.
ſcis ne quã cęperit amare,et eſt apoſiopeſis,qua ali
quãdo ſuccurrit quoties verba rebus minora ſunt
interdum illa vtitur Terentius in narrationibus
compendij gratia,vide.i.intellige,attende.quo eua
dat.i.quo ꝑueniat id qđ incepi.nam euadere eſt ꝑ
obſtantia venire.Poſtridie,ideſt die ſequẽti ipſe An
tipho pergit recta, intelligit via,ſed non eſt appo
nendum,hoc eſt recte iuit ad anum non declinã
do alioꝛſum,obſecrat,ideſt inſtanter rogat anum
illam,vt faciat ſibi copiam eius virginis.i.vt poſ
ſet ea potiri ad voluptatem,illa anus negat ſe fa
cturam copiam eius virginis,neq;.i.ẽ ait eum An
tiphonem non facere ęquum.i.rem iuſtã, quod.s.
peteret ſibi fieri copiam ciuis.ait inquã illam vir
ginem eſſe ciuem atticã bonam.i. non vilem,qa
boni non viles ſunt.vnde ſuplatiuus gradus opti
mates fecit,ex bonus fit melior optimus, ſic opti
mas tis a ſuperlatiuo,et ait inquã eam eſſe ꝓgna
tam,ideſt profectam.bonis.i.a bonis maioribus,et
non contemptibilibus.ait inquam ſi Antipho ve
lit vxorem lege,ideſt ſecundum legem,et ſm̃ legiti
mas nuptias,uel iunge legi cum ſequentibus,ſi ve
lit vxorem ait licere lege,ideſt per legem facere id
quod Petit.s.copiam virginis.Sin,ideſt ſed ſi aliter
uelit copiam fieri ſibi uirginis,negat ſupple factu
ram noſter Antipho neſcire.i.neſciebat,quid ageret,
ideſt agere deberet,et cupiebat ducere illam.i.cape
re in uxorem,et metuebat patrem abſentem. Me
tuimus eos,q nos amant,timemus inimicos.Da.
nũ,ideſt nunquit.ſi pater rediiſſet.i. cum pater re
uerſus eſſet.daret ei filio ueniam ſi eam in abſen
Emphaſis tia duxiſſet.Geta.petis utrum ille,per emphaſim,
auarus uir et nobilis daret uirginem indotatam
i.dote carentem,atq; ignobilem illi filio ſuo? ẽ bñ
daret dixit,vt oſtenderet nihil eſſe poteſtatis in fi
lio,deinde ſubdit rñſionem, nunq̃ faceret.i.nũq̃ illi
daret talem q̃uis virginem.Da.deniq;.i.deinde,uel
ad poſtremum,quid fiet de hac re ſic incepta. Ge.
rogas ſup.quid fiet,eſt qdam paraſitus,ideſt uir io
cularis quęrens implere uentrem ſuis iocis et adu
lationibus.eſt ergo paraſitus nomine Phormio exi
Quid ſi ſtens homo confidens, ideſt improbus. audax, ac
utinam temerarius,qui ideſt utinam,omnes Dij perdant,
ideſt deſtruant illum,uel qui ſit pronomen, et ſit
apoſiopeſis ſupple, quin ſic eſt homo confidens,
qui dedit ſupple,tale conſilium quod ſum dictu
rus,ſed ↄſideratione iprobitatis eius Geta ↄfuſus ꝓ
rupit in eam uocẽ.Dij oẽs illũ ꝑdant,et q relıqt ſu
ſpenſum.Da.qd is paſitus fecit.Ge.ipſe dedit hoc ↄſi
liũ qđ dicam,ẽ ſi dcõ explicat,qđ omiſerat,tale ↄſi
liũ.lex ẽ.i.ius atticũ,ut ỽginis orbę.i.pupillę parẽti

bus priuatę (nam orbus dr̄, qui aliq̄ re cara priuatus eſt, interdū et pro orphano capitur ait Laurē.) orbę ergo .i. orphanę. nubāt .i. nuptui tradant his, qui ſint proximi genere .i. cognatione, et hęc eadē lex attica iubet .i. pręcipit, et cogit illos ꝓximos ducere .i. in vxores capere. illas orbas ſibi cognatas. illa ergo ꝑmittit, vt orbę cognatis nubant, et illa eadē iubet et ꝓcipit cognatos eas abducere. ego inq̄t paraſitus dicā te cognatū virginis, et ſcribam tibi dicā .i. denunciationē ſiue admonitionē, ē q̄ſi citationem ne dici poſſet tibi nō eē denūciatū te cognatum eius eē. Eſt āt hęc dicacę nomen ſigans chartā, in qua ꝯtinet denunciatio facta alicui, ſeu admonitio et q̄ſi citatio, et (vt q̄dam volunt) capi ꝑt pro syngrapha, in qua ꝯtinet ſumma debiti, ē nomen ēt debentis. Aſſimulabo .i. fingā. me eē amicū pr̄num virginis .i. me eē amicū pr̄is virginis. veniemus ad iudices .i. in ꝯſpectū iudicū. ꝯfingā .i. cōminiſcar hęc oīa mendacia, vʒ euʒ ꝯfingā, qui fuerit pr̄ virginis, et ꝯfingā ēt qui .i. quo mō, q̄ rōne ipſa virgo ſit tibi cognata. qđ .s. ꝯfingere hęc, atq; mutiri erit mihi bonū, ē cōmodum .i. qđ veteres dicebant fauſtum ē felix cū aliq̄d erant aggreſſuri. cōmodum ēt ꝑt capi pro opportuno et tempeſtiuo q.d. mihi erit opportunum et tempeſtiuū hoc facere, cum tu nihil hoꝝ, q̄ ꝯfingam refelles .i. refutabis, redargues. nam refellere eſt falſitatē redarguere .s. i. certe, vincam .i. efficiam propoſitum, pr̄ .s. Demipho. aderit, ideſt aduenict. lites ſunt paratę mihi .i. ꝯtentiones forenſes, ſeu actiones cauſarum, et controuerſię ſunt paratę mihi. naʒ pr̄ litigabit aduerſum me, ſed id nihil facio, dūmodo nihil horum refellas q̄d mea intereſt ſup. ſeu refert, ideſt q̄d curo ſi mihi lites parentur, quidem .i. certe. illa virgo erit noſtra, nam in iudicio vincemus ne dubites. Da. audio ſup. ex te, vel dicis audaciaʒ iocularem. ideſt q̄ ex ludo et ioco in periculum velit, vel audaciam vnius ioculatoris et nebulonis. Ge. ipſe paraſitus ꝑſuaſit homini .s. Antiphoni. ita eſſe faciendum, et recte fieri poſſe. factum eſt .i. denunciatio facta eſt Antiphoni. dixit paraſitus q̄s fuiſſet pater, quę mater, q̄n fuerit cognata etc. ventum eſt ad iudices, ſcilicet vincimur, ideſt ſuperamur in cauſa, et a cauſa noſtra cadimus, et ideo Antipho duxit iam in vxoreʒ. Da. quid narrat. miratur, non interrogat tanq̄ credere non poſſit. Ge. narro .i. dico, cōmemoro hoc qđ audis. Da. o Geta q̄d eſt futurum de te, ideſt q̄d tibi continget, aut q̄d futurum eſt tibi aut quid de te fiet. timet Dauus plurimum Getę, cuius futurum cernit periculum. Ge. hercle neſcio q̄d de me ſit futuꝝ, ſcio hoc vnum vʒ. feremus .i. portabimus, patiemur ęquo animo .i. non decidenti in triſtitiaʒ. quicq̄d .i. omne quod fors .i. fortuna. feret .i. afferet. Da. placet mihi dictum tuū. hem, interiectio dolentis infortunium Getę. iſtud eſt officium viri .i. id facere debet vir fortis, vt .s. ęquo animo ferat quę acciderint. Ge. oīa ſpes eſt mihi in me .i. in mea ſolertia, ſeu in meo cōſilio, aut vt ſtrenue me defendam, aut vt fugiam, aut vt patiens ſim plagarum. Da. laudo ꝙ in te ſpem ſolū reponis, nec ab alijs expectas quod per te agere potes. Ge. abeam, ideſt abibo, diſcedam, ad precatorem .i. ad interceſſorem, qui vt ſup. credo. oret mihi .i. pro me. ſic .i. in hęc verba, quę ſequuntur, et eſt mimiſis. nunc quęſo omitte pro dimitte, hūc ſeruum Getam. vbi .n. nos dicimus dimitte, antiqui dicebant omitte, vt Donatus teſtatur. cęteꝝ, ideſt ſed. ſi quicquaʒ admittat ſupple ſceleris etiaʒ minimi poſthac. nihil, ideſt nequaquā. precor, ideſt peto, vt ignoſcas illi ſecūdo. Deinde repete qui ſic. qui inquam precator nō addat .i. nō adhibeat in precatione ſua tantummō, ideſt dumtaxat, id quod ſequitur, vʒ ſi quicquam, admiſerit poſthac, vbi, ideſt poſtquam, abiero hinc, ideſt a te diſceſſero, vel. ideſt etiam non modo cędito, ſed etiam occidito ſi velis, vbi oſtenditur nullum precatorem poſtulare veniā ſeruo ex animo, ſed tm̄ vt ſeruo morem gerat. Da. Quid? interrogandi modus tritus apud poetas ē oratores. Ille pędagogus .s. Phędria, quem dicit pędagogum eo, ꝙ (vt prius dixit) ſectatur puellam, quaʒ ducit in ludum muſicę et reducit, neq; abſcedit ab eius cuſtodia. ideo eius pędagogus eē videtur. Ille ergo pędagogus. qui ſectatur ſupple vel amat Cithariſtriā, ideſt Fidicinam puellam. quid rei, ideſt quam res gerit, ideſt facit. Ge. gerit ſe ſupple tenuiter, ideſt exiliter, modice, parce, ſic, ideſt hoc modo, vt illi oſtendebat geſtu ſuo. Da. fortaſſe ipſe Phędria non hēt multum .i. abundantem rem familiarem qđ det pro cithariſtria emunda a lenone. Ge. immo .i. ſed nihil hʒ niſi meram ſpem .i. ſolā expectationē, vt ea aliq̄n potiatur, nam merus ra rum dr̄ ſolus la lum. inde merula auis q̄daʒ ſolitaria. inde merum vnum ſolum .i. ſine aq̄. Da. pr̄ eius Phędrię .s. Chremis, rediit an non? Ge. Nondum .i. non adhuc rediit. Da. Quid? interrogandi modus aptus mutationi faciendę de re vna in aliaʒ. quoad .i. quouſq; vel quādiu expectatis veſtrum ſenem .i. Demiphonem. Ge. nō ſcio certo .i. nō ſcio pro certo, uel ꝓ uero, ut aiunt, ſed audiui epiſtolam eſſe allataʒ, ab afferor afferris, ab eo Demiphone. modo .i. paulo ante, ē audiui inq̄ eē delatā ad portitores .i. ad cuſtodes portuum, q̄ portum obſidentes, ſeu in portu exiſtentes oīa ſciſcitant̄, ne forte aut pecunię regno exportentur, aut lr̄ę noxię ad inimicos deferant̄, q̄bus ſuper re aliqua admoneant̄, ſunt ēt portitores q̄ traducunt hoīes aq̄s, et vehunt nauigio, ſeu q̄ ꝯducūt vectigalia, ſeu fructus pecuniarios portus, et illos a tranſeuntibus exigunt, inde portoriū dr̄ uectigal portus, ſiue merces q̄ datur traiectoribus. qui portitores dn̄r. Petam a portitoribus hanc ep̄lam. Da. numq̄d .i. vtrum o Geta uis me aliq̄d aliud. eleganter volo cum duobus accuſatiuis ponitur in tali genere dicendi. quid me vult ille. ſic ēt vis me aliq̄d aliud .i. uis tu mihi dicere. uel me facere ꝓ te aliquid aliud, ab eo qđ tibi feci, pecunias debitas tibi offerendo. Ge. volo ſupple tm̄ ut bene ſit tibi .i. bū tibi contingat, et eſt carientiſmos. nam honeſtius id reſpondit, q̄ ſi dixiſſet nihil te volo. his dictis diſceſſit Dauus. Geta āt aliquem ſeruum vocat, q̄ capiat pecunias receptas, quas det ancillę. heus, aduerbium uocandi. o puer .i. o ſerue. Geta enim quāuis ſeruus eſſet, ꝑerat tamen alijs ſeruis minoribus.

deinde

Orbus

Dica dicę

Commodum

Fors

Portitores

Portorium

Carientismos

deinde cum neminem videret venientem, ſubdit,
nemon.i.vtrum,nemo ꝓdit.i.exit,emergit, acce/
dit,ꝓrumpit huc ad me, quo dicto venit ſeruus,
cui dixit cape has pecunias,da.i.trade, h.i.h̃ argē/
tum.Dorcio.i.illi mulieri, ancillę forſitan . Nam
Dorcius illi dicitur,ſicut Glycerium,eſt enim Dor/
cium foeminę nomen.

ASC. ILlō.Memini reling Deo irato meo.Tāetſi Dōa
tus dubitet an dño,an vero Deo dicat,ego ve/
riſimus puto,vt de ipſo vo Deo intelligas.Nam
nihil ꝯſtat aut herꝫ,aut filium herilē ſuccēſuiſſe,
dum ille abiret ſeruo ſuo.Neq; potuit dicere de eo
quē irritum iri autumat, ꝙ illo irato relictus ſit.
Cęterꝫ antiq quoties ꝓſpere qcq̃ euenerat, aut acce
perant,Dijs auſpicibus id eueniſſe arbitrabant̄,vt
Virg. illud in q̃rto Ænei.Dijs eqdem auſpicibus reor, et
Iunone ſcda.Huc vento iliacas curſus tenuiſſe ca/
rinas.Contra qñ mali qcq̃ obuenerat , Deo irato
Virg. id factū credebant.Vnde in ſcdo Ænei . Sed nihil
Horatius inuitis fas quēquā fidere Diuis.Sic ēt Hora.in ſcdo
Sermone de pariete quē fruſtra ē incaſſum ꝯſtru
xerat dici..Immeritusq; laborat Iratis natus pa/
ries Dijs atq; poetis.Pari mō,ꝙ Geta ap maliū ſuū
relictus erat cuſtos,dicit ſe relictū eē Deo irato ſuo
Memini q.d.Genio ſuo,et Deo quē peculiarē naſcendo ſor/
cice. tiebat̄.Memini aūt non accipit̄ ꝑ eo,qd̄ eſt intelle
xi,ſed memori et dolēti mēte recogito. Iuxta illd̄
Virg. Ciceronianū.Cui pls obliuiſcit̄,cui dolet meminit
et illud Virgilianū in.vi. At nimiū meminiſſe ne/
ceſſe ē.Expone ḡ ſic,Memini.i.cum moerore remi
niſcor me reling.i.ꝙ relinquor hic Deo meo irato
i.ad malum et incōmodū meū, q̃le ſolet euenire
Deo irato.Item illud aduerbium.Inſcitia ē,aduer/
ſum ſtimulum calces, ls Dona. it ꝑ eclypſim dcm̄
velit,vt dictio calces ſit nomen. Malim ſine ecly/
pſi(qꝛ dura eſſet)accipias,vt ſit v̄bum a calco cal/
cas,vt ſit,Inſcitia eſt calces.i.qd̄ aliqs calcet,vel ſi tu
calces.i.recalcitres aduerſum ſtimulū. Et illud qd̄
paulo poſt ſeqtur.Coepi his oia facere . Textus oēs
hñt facere.Cōmentū vo Guidonis hꝫ facete. Pręte/
rea illud,cōmorat oēs nos. Nos intelliges ꝯmotos
ad ꝯcupiſcentiā puellę,ſed ad cōmiſerationem.Naꝫ
paulopoſt ſequitur in textu ſolum Antiphonem
eam amaſſe et concupiuiſſe.

SER. SI quis.Oſtenſo Dauo fideli amico,cui ꝯſilium
poſſet cōmitti,offert̄ Geta q faciat narrationēs,
Preſto eſt rufus. Accipe,et qꝛ videbat eū timen/
tem ꝙ argētum non eſſet purꝫ, vel totum ait,heꝫ
qd times.Lectum.i.electū eſt.i.purꝫ eſt argētum, et
numerus ponderis ꝯueniet,et non neglexiſſe qua
orani.h.g.Pręſertim nunc.i.in hoc tpe hēs grãꝫ,vt
ſunt.i.ſ.qd̄ ſunt ⁊c.q.d.qꝛ mō ſunt hoies neqſſimi.
Inſciens ſis.i.ſtultus ſis, q putas me non poſſe cę
lare.vbi.i.in qbꝫ v̄bis,qd lucri eſt te fal.vel vbi.i.
in qua pecunia eſt,qd.i.aliqd lucri fallere te.Dico.
i.dedo.Quid?noſtin ēt eius natum Ph. Ambobus
ſenibus Demiphoni,et chremeti euenit,ſimul ēt.Il
li.i.chremeti euenit vt eſſet iter in Lēno.nr̄o.i.De/
miphoni vt eſſet iter.in Siciliā.Nr̄o iō dicit,qꝛ ipſe
erat ꝓprius ſeruus Demipho.et ꝓprius cuſtos filij,
q̃uis et Chremes rogaſſet eum de filio, pollicis nō

mō.i.tm̄mō montes,ſed ēt plus. deſinas.q.d. non
iō dico ꝙ h̄eat aureos.m.ſed qꝛ ſic eſt ingeniū ho/
minum,qꝛ multo plus q̃ h̄eant ꝓmittunt. In vſu
eſt hoc ꝙ dura ſemꝑ patiar. Aduerſari corrigēdo.
Scapulas ꝑdi,qꝛ me vſq; adeo v̄berauerūt. Iſtęc ꝙ
te v̄berēt,ſciſti vti for.Metaphora ē,mercator q nō
pōt ad libitū ſuū pānū emere, facit qd̄ pōt, ſic tu,
qꝛ neqs eos corrigere;facias qd̄ potes, nr̄ domicel/
lus.i.Antipho.cuius.prius cuſtos erā,nihil mali in
principio fecit,ſed hic Phędria.c.⁊c. patres bñ cu/
rant,ꝙ huic meretrici non daret̄ qcq̃.q.d.oia ſub
traxerant ab eius ptāte,qd̄ poſſet dare.Ludum vo
cat domū vbi diſcebat q̃tidie citharizare,nihil alid̄
reſtat,q̃ ſectari eam.i.ꝯducere eā vſq; ad domum,
vbi diſcebat,nos.i.ego,⁊ Anti.dabamus opaꝫ ei.s.
ꝑgebamus tota die cū eo ei loco,in q̃, cuꝫ debuit
dicere loco,dicit ludo,qꝛ locus ille erat locus ludi,
eius inq̃ loco i q̃ ludo hęc dicebat.Ex aduerſuꝫ,vna
ꝑs eſt aduerbialis ſiḡtionis Erat Tōſtrina, hic.i.in
Tonſtrina illa plerunq;.i.multis vicibus,non di/
cam multas ita abſolute,ſed fere multas.Nos mira
bamur q̃re flebat,qꝛ non eſt iuuenis flere,ſed gau/
dere inqt iuuenis ille nunq̃.Ex aduerſo matri ſuę
miſertū eſt mihi,qꝛ virgo ⁊c. qd eſt opus v̄bis. hoc
dicit Ge.Cōmemorat.i. cōmemorauerat iuuenis
ille.Ibi ait,et cū Anti. Alius.i Phędria ait.duc, hoc
dr̄ ad iuuenem.Paſſus dētctus.Ita viliter erat, or
nata.n.niſi vis boni.i.bōitatis.i.dcoris ⁊c.hęc tur/
pia.Satis ſcita.i.faceta eſt.Erat.n.eius alio aīus ve/
ſter.i.Antipho.vo eſt ſuſpēſiua orō.Poſtridie aduer
bium.Illa.n.i.certe.Et dicebat eam nō eſſe ęquum
facere hoc in talē virginē,qꝛ ait illa ⁊c. Sed ſi vix
neſcire.i.neſciebat.nū.i.nonne ſi rediſſet,qd iſtud,g
tendit ad ſeq̃ntē orōnē, ſed non potuit eam ꝑfice/
re donec eum excōicaſſet,voluit.n.dicere,g hoc ꝯſi
lium,qd̄ dicā,dedit.Ecce ꝯſilium,lex eſt,inqt,vt or
be ⁊c.tibi ſcribā dicam, vt te accuſem in cā ꝺ li, g
cognatus es.et nō vis eā ducere.Dica dicę eſt char/
ta in qua ſcribebat̄ accuſatio alicuius, ⁊ cā dabat̄
ei in manu ab accuſatore,qd̄ ſignū accuſationis,
par.i.amicū paris virginis, et tm̄ cognatū. Qui.i.
quō cognoſcit.Quod erit mihi bonū in cā,cuꝫ ni/
hil re.i.ꝯdiceres,et ita vincā,mihi tunc ſunt para
tę li.ſed quid mea refert ſi litigauerit tunc demuꝫ.
Ioculare m,vti ꝺ ioculatores pñt facere cantilenā.
Iſtud eſt offm̄ viri.i. probi hois. Terre.s. ęquo aīo
quod ferendū eſt,ideo dico ꝙ in me ē ſpes, qꝛ an
abeam ego ad p̃curatorem.Non qꝛ non fidelr orāt
p̃catores ita.s.modo dñę.Omitte.q. deberet non.i.
q̃diu ſuꝫ in pñtia tua,poſthac quaſi poſtq̃ diſceſſe/
ro,et vt reus non comperiat addit,ſi quicquā am
plius peccauerit,nihil p̃cor de alio pctō. Ita frau/
dulenter orat p̃rator,ſed tm̄modo non addit hoc
i.non ita apte dicit,vt addat hoc,vbi hinc abiero.
vel.i.etiam ſi vis occ.qn vis ęqpollenter hoc idē di/
cat.Pędagogū vocat Phędriā, qꝛ tota die ſeqtur il/
lam,ſicut pędagogus puerꝫ.et eſſe latam.i.eſſe da
tam ad portitores.s. ad illos, qui ſunt in portu a
mercatoribus,qui eam attulerunt. Puer puerum
vocat de domo,cui tradat argentum.Dorium erat
dap iſti nuptiarum.

Octonarij, & vnus dimeter.

ANTIPHO. PHAEDRIA.

ADeon rē rediſſe, vt qui mihi conſultū optumevelit eſſe
Phędria, patrem vt extimeſcam, vbi in mentem eius
aduenti venit?
Quid ni fuiſſem incogitans, ita eū expectarē, vt par fuit. Ph.
Quid iſtuc ē? An. rogitas? q tā audacis facioris mihi cōſcius ſis?
Quod vtinā ne Phormioni id ſuadere in mentem incidiſſet,
Neu me cupidum eo cōpuliſſet, qđ mihi principiumſt mali.
Non potius eſſem, fuiſſet tum illos mihi ęgre aliquot dies.
At non cottidiana cura hęc angeret animum. Ph. audio. An.
Dū expecto q̄ mox veniat, q adimat hāc mihi cōſuetudinē. Ph.
Alijs q: deſit, quod amant ęgreſt, tibi quia ſupereſt dolet.
Amore abundas Antipho.

DONA

ADeon rem rediſſe, vt qui mihi conſultum optime velit eſſe. In hac ſcęna color vitę eſt cor, qui quicquid imodice ꝯcupiuerūt, ſpernunt poſtq̄ venerit, quod aphore ſententia oſtēdit dicendo. Noſtri noſmet poenitet. Adeon rem rediſſe. n. q. m. cōparatiua qualitas in hac ſcęna eſt inter Antiphonis vitā et Phędrię genus cauſę demonſtratiuum, contendūt autem vter magis miſer ſit. vt q mihi cōſultum. o. u. e. P. mira ſmia, qua oſ̄dit adoleſcentulos in peccatis neminem magis metuere, q̄ eos a qbus maxime diliguntur, ſimulq; inducitur rerum īminentiū pręſtructio, in qua ſic audax inducit Phędria, vt deſenſor futurus ſit timidus Antipho. Patrem vt extimeſcam, ferienda ꝓnunciatio in eo qđ ait patrem, vt qui futurus ſit, hoc. n. magis mi:ę eſt, iō patrem timeri, q: conſultum optime velit. Vbi in mentem eius aduenti venit, nota venire ī mētem veteres non recordationis cā tm̄, ſed etiam recogitationis, conſiderationisq; poſuiſſe. Vbi in mentem eius aduenti venit, ſic veteres genitiuo caſu ꝓferebant in mentem veniat. Cic. Fac tibi pater ne legis auxilium veniat in mentem. Aduenti venit, multipliciter declinatur et aduentus, ſic et in Andria. Nihil ornati, nihil tumulti. Venit, legitur et aduenit. Incogitans, temerarius, ĩprobus, non cogitans ingt in vſu eſt, an non eodem modo cogitans. Ita expectarē vt par fuit, nota expectarem nunc operirer, alias ſperarem. Quid iſtuc eſt? hęc interrogatio ſtomachoſa eſt, extenuare volentis metum fratris, diuerſa. n. ſentit ob diuerſum amoris euentum. Qui tam audacis facinoris mihi conſcius ſis, ꝓprie ad terrorem, q de facinore loquitur conſcium dixit. Rogitas? qui tam audacis facinoris, bene timens inducit Antipho, vt ſit cauſa fugiendi, ad hoc enim fugiet ne ad dimittendam coniugem cogatur a patre añ errorem fabulę patefactum. Quod vtinā Phormioni, grauiſſime non Phormioni ſuccenſet, ſed Phormionis inuento. et vide vt et ipſe ſe culpę ſubtrahat. Quod vtinam, et familiare eſt initia accuſare rerum, quos alicuius negotij poenitet. Vtinam Phormioni in veteris elocutio vtinam, vt Ennius in Medea, Vtinam ne in nemore Pelio vnq̄

Cicero

Incogitās

Ennius

cecidiſſet ad terram trabes. et ne pro non accipiendum. Neu me cupidum eo im. bene hoc addidit ad excuſationem, potuit enim dici non conſentire. Eo impuliſſet, eo ad vxorem ducendas, an eo in tantum. Quod mihi principium eſt mali, bene quaſi caput mali non in amore ſit, ſed in nuptijs. Nō potius eſſem more hominum loquitur, credit enī ex conſequenti ſatietate quod potuerit abſtinere a moribus ſuis. Non potius eſſem, antiphora vt verum anceps pugne ſerat fortuna fuiſſet, hic. n. vtraq; pars ponitur. Nō potius eſſem, μονομερες non vi illa ſed potiri voluiſſet, poſuiſſet. Fuiſſet tamen illud ęgre aliquot dies, quidam tonum interrogatiue pronunciant. Nempe fuiſſe. t. i. c. m. a. d. At non. q. c. h. angeret animum, amatorie loquitur Antipho. Errant qui putant eum poenitere ſui deſiderij, nam ſi hoc eſt, nec maritus firmus videbit ſore, ſed hoc dicit facilius fuiſſe abſtinere virgine intacta, q̄ ea cum qua iam conſueuerit, et iō ſubiungit. Dum expecto q̄ mox veniat, qui hanc mihi adimat conſuetudinem. Audio, audio p ironiam dicitur modo a continente dictum Antiphonis. Audio, omnia deridet Phędria cupiens fructum amoris, vel periculis adipiſci, eſt ergo audio ironia, pro non audio, hoc eſt ſi nihil dicis.

Dum expecto q̄. m. u. non quando, ſed q̄ cito, q: timet. Qui adimat. h. n. c. mire non amorem, tanquam amore carere potuerit, conſuetudine poſuit. Et nota proprietatem dicti, nam conſuetudo ſpecialiter de coitu dicitur. Alijs quia deſit, quod amant, magnificentius alijs dixit, q̄ ſi diceret mihi. Tibi quia ſupereſt dolet, laborauit vt oſtenderet plus dolet, q̄ ęgre eſt, et ideo inſanum ait Antiphonem, quia in ea fortuna poſitus, quę aduerſa et contraria eſt idem patiatur qđ miſer, et eſt figura, . Nam ad vtrunq; ęgre ē ſufficere potuit, ſcire aūt debemus ꝓnunciatiue, et per interrogationem hoc ipſum pronunciari poſſe.

Cōſuetudo

Amore ab. An. hoc ſic ꝓnunciandum, quemadmodum ſolet cū ſtomacho dici vituperanti cibū, vt pleno ventre eſt, vult. n. oſtendere ſatietatis hī eſſe, non vēcinationis, qđ nunc q̄ritur Antipho. Tibi quia ſupereſt. i. eo quod deſideres abundas, or/

Abūdare do eſt, tibi dolet. Amore abundas Antipho, abundare dicitur, qui ſucceſſu proſpero affluit. Lucil. lib. ij. Ille aliter abundans cum ſeptem in lo cum Hiſpanus. v. a. v. p. Amore abundas Antipho, cum pronunciatione inſert. Nam tua quidem hercle hęc vita certe, bene certe, quia ſupra omnia cū ironia dixit. Abūdare Lucilius

Nam tua qdem hercle certo vita hęc expetenda, optandaq; eſt.
Ita me Di bene ament, vt mihi liceat tam diu quod amo frui.
Iam depaciſci mortem cupio, tu conijcito cętera.
quid ego ex hac inopia nunc capiam, & quid tu ex iſtac copia.
Vt ne addam, quod ſine ſumptu īgenuā liberalem nactus es,
Quod habes ita vt voluiſti vxorem ſine mala fama, palam
Beatus, ni vnum hoc deſit, animus qui modeſte iſtęc ferat.
Quod ſi tibi res ſit cum eo Lenone, quo cum mihi eſt, tum
ſentias.
ITA pleriq; īgenio ſumus omnes, noſtri nosmet pęnitet. An.
At tu mihi contra nunc videre fortunatus Phędria,
Cui deintegro eſt poteſtas etiam conſulendi quid velis.
Retinere amare, amittere, ego in eum incidi infelix locum,
Vt neq; mihi eius ſit amittendi, nec retinendi copia.
Sed quid hoc eſt? videon ego Getam currentem aduenire huc?
Is eſt ipſus, hei timeo miſer, quaʒ hic mihi nunc rem nunciet.

Vita hęc expetenda, vita dixit vt oſtenderet etiaʒ ſi non felicitas, ſed vita dicatur optāda eē, vita autē et mors ſignificat et animuʒ et alimentū, et ſpatium viuendi, et fortunam accidentem ul ętenbus ut mō. Expetenda optandaque, et proprie dixit expetenda, optandaque. Omnia enim quę amamus, aut induſtria, aut voto proueniunt, hoc eſt aut in nobis ſunt, aut in fortuna poſita. Ita me Dij bene ament, vt mihi liceat, neceſſario iurat, quia quod dicturus eſt ſolis amatoribus videtur eſſe credēdum. Ita me Dij bene ament, ut mihi liceat tamdiu quod amo frui, opportunus locus in quo oſtenditur q̄ magno amore ſit poſſeſſus Phędria cui par impenditur argumentum. Tamdiu quod amo frui, qui diu vxore fruitur Antipho, an tamdiu dictum q tantum diu et tantiſper, hoc eſt vel tantillo tempore. Quod amo frui, deeſt eo, ut ſit eo quod amo frui. Iam depaciſci mortem, pactione tranſigere. Tu conijcito cętera, aut cętera abūdat, aut deeſt per, ut ſit per cętera. Quid ego ex. h. in. n. c. inſortuninum. s. Et quid tu ex iſta copia fructum ac felicitatem. Vt non addam, paralyſis figura, in qua velut abundanti enumerantur adiecta. Ingenuam et liberalem, hoc na talium, id morum eſt. Vt ne addam, vt ne, quod greci ινα μη. Quod habes ita vt voluiſti, voluiſti vt ſubdiſtinguenduʒ eſt, & ſic legendum, vxorem enim erit, vt voluiſti vxorem, bona pręparatio vxoris future.

Sine mala fama palam, multi ſuperius iungunt palam, ſine ſumptu, ingenuam, liberalem, contra eam quę patitur. iſta poſuit omnia huius in amore copiam ſuam, inopiaʒ. Huius deſiderii nullo conſtitiſſe ſumptu ſibi a lenone emendam puellam, Huius ingenuam, ſuam ſeruam, huius liberale, ſuam citharistriam, hunc nactum eſſe, ſe ſectari, tantum hunc in vxorem amicam ſuam, huius amorem maritalem eſſe, ſuum velut prodigij velut ſcortatoris. Ni vnum hoc deſit, animus qui modeſte iſtęc ferat, modeſte moderate. Saluſt. lib. ij. Modeſtus an omnia alia, niſi ad dominationem. Modeſte, cum modo. Modeſte

Quod ſi vbi res cū lenōe ſit, & modo n & connexiua uel incepti ua coniunctio eſt. Sallu. lib. ij. Et poni ſere aduerſus a. n. c. m. Sentias, ſic alibi. ſic rogas ſenſi. Ita pleriq. igenio s. o. n. n. p. pareſcō ter tiū. i. And. Quod plerique omnes faciunt adoleſcentuli. & eſt archaiſmos, ut accede ad ignem hunc, iā caleſces plus ſatis. Cui deintegro poteſtas, deinceps an deintegro, ideſt deintegris rebus. Noſtri nosmet pęnitet, pęnitet eum, qui parum putat, ergo ipſi nos inquit noſtra contemnimus ſic in Heau. At enim dices me quantum hic operis fiat, pęnitet. Retinere, amittere, amare, an coniuncte legendum eſt quod velis retinere, vt duo ſint amare, amittere, quia et infra duo reddit. Vt neq; mihi ſit amittendi neq; retinēdi copia, amittendi propter amorem, retinendi propter patrem. Et hei interiectio ingemiſcentis eſt, ut Hei mihi quantum pręſidium Auſonię, et Quantum tu perdis Iule. Hei timeo miſer, q̄ recte iam timet, quia in metus ſemper eſt pręſaga mali mens. Hei Iuuena. Virg.

ADeon etcętera. In hac ſcęna eſt comparatio inter Antiphonis vitam et Phędrię, contendunt enim vter magis miſer ſit. ſimul oſtenditur color vitę eorum, qui quicquid immodice concupiuerint, ſpernunt poſtq̄ illud euenerit. An. Adeon. i. adeo ne, hoc eſt, eſt ne verum rem adeo re diſſe. i. ad eum ſtatum perueniſſe, uel adeo rediſſe, ideſt rem tam peſſime accidiſſe. nam res rediſſe dicitur, cui aliquid peius expectatione contigerit, ut o Phędria extimeſcam, ideſt timeam patrem, qui uelit conſultum eſſe, ideſt prouiſum eſſe, per impſonale. i. qui velit ut pſulat. i. proſpiciatur, ſeu puideatur optime mihi. ut ergo. extimeſcam eum tibi. i. qn̄ uenit mihi in mentem. aduenti. i. aduentus. eius pr̄is. i. quādo conſidero, ſeu mente voluo GVI. Adeon Accidiſſe Venire in mētē.

pris aduentũ.vbi eſt aduertendũ veteres poſuiſſe ve nire in mentem,nõ tm̃ cã recordationis,ſed et re/ cogitationis,ſeu ↄſiderationis. Inſup dicimus recte. Hec res venit mihi in mentem,et huius rei venit mi hi in mentẽ,in q̃ ſtructura intelligit hic ntũs re/ cordatio.vt Recordatio huius rei venit mihi i mẽ/ tem.Preterea poete interdũ vtunt genitiuis ſecũde inflexionis pro genitiuis quarte,vt tumulti pro tu multus,ſenati pro ſenatus, et hic aduenti pro ad/ uentus,et alibi ornati pro ornatus, qd pro ſed, ni i.ſi non fuiſſem incogitans.i.temerarius,incõſide ratus,expectarem.i.opperirer,alias ſperarem eum prem,vt.i.ſicut.par fuit.i.decuit eũ expectare.Phe. qr iſtud eſt:ſtomachoſe hoc interrogat,et per ↄtemi ptum.q.d.eum pre ſe eſſe palam btm̃.An. rogitas qd ſit qui ſcis ↄſcius mihi.i.mihi pticeps facinoris i.facti.tam audacis.i.tam temere cõmiſſi, hoc eſt qui mecũ ſcias,vel ſcias queadmodũ ego facinus admiſerim tam audax,vt vʒ vxorem duxerim mea libidine in abſñtia pris,qd.i.ſed vtinam ne.i.nõ in/ cidiſſet in mentem Phormioni.i. vtinaʒ Phormio nõ cogitaſſet,ſeu itellectũ habuiſſet,aut aĩus. ſua/ dere.i.ↄſulere id qd ſuaſit,p cuius ↄſilium ita duxi vxorẽ,neu.i.et vtinã Phormio non ipuliſſet.i.intru ſiſſet me cupidũ amatorem,eo.i.ad id faciendũ.s. ad ducendã vxorẽ,qd eſt mihi principiũ.i.caput, initium mali mei.i.mee iſelicitatis.nã ſi me non impuliſſet, non eſſem potitus amata.s.i.nõ eſſem aſſecutus rem amatam,ſed non fuiſſet voti ac rei optate cõpos.Vel intellige hoc mõ,ſi non eſſes poti tus re cupita,tum.i.tunc,illud.s. nõ potiri fuiſſet mihi egre.i.fuiſſet mihi graue,moleſtũ, ac tolera/ tu difficile,vel illud egre mihi fuiſſet.i.moleſte, ac difficulter mihi accidiſſet,et (qd barbare dici ſolet) tunc fuiſſet mihi magnũ malum,ſi non eſſes po titus,fuiſſet ergo mihi egre p aliquot dies,at p ſal/ tem.i.q̃uis fuiſſet mihi graue p dies aliquot,tñ ſal/ tem hec cura.i.hec ſolicitudo quotidiana.i.quo q̃ti die ↄficior,nõ angeret.i.affligeret,anguſtiaret ani/ mũ meũ,dum.i.q̃diu expecto.q̃ mox.i.q̃cito.i.q̃uis cõtinuo pr̃ veniat,q adimat, ideſt auferat, eripiat mihi hãc ↄſuetudinem,ideſt hanc ↄuerſationẽ iaʒ vſum frequentẽ.quẽ cũ ea habui,nã ↄſuetudo in/ terdum ſigt ↄuerſationem tã bonam, q̃ malã,in/ terdũ enĩ deſignat libidinis commerciũ.Ph audio p ironiam dicit.q.d.nihil dicis,ſed hoc verbũ de/ beat inter ſeri ante illud,dũ expecto qd noui facere ne interrũperẽ ſtructuram ppetuam,ſeu ↄtinuam. Deinde ſubdit,hic Phedria egre eſt.i.graue,diffici/ le,ac moleſtum eſt alijs amantibus a te, qr id qd amant deſit.i.deficit,Virg.Lac mihi nõ eſtate no/ uum,nec frigore deſit,pro deeſt,ſeu deficit, dolet tibi.i.eſt tibi dolori,vel id ſup. quod ſeqtur, dolet tibi.i.affert tibi dolorẽ,vʒ q id ſup.qd amas ſupeſt, ideſt abundat,affluit tibi,et qdem vſq; ad ſupfluita tem,nã interdũ ſupeſſe eſt ſup abundare ac ſupfluũ eſſe,vt refert Gellius ex Varronis ſnĩa. o Antipho abundas,ideſt expleris,ſatiaris amore,vel in amo re affluis re amata,ac ppea voluptatibus expletus in hec verba ꝓrumpis, queadmodum cum ſto/ macho hoi negligenti cibus dicere ſolemus, nimis

Aduenti p aduẽtus

Deſit Virg.

Supeſſe

es ingurgitatus,aut es nimiũ pleno vẽtre etc.Nam hercle,iurantis eſt,qdẽ explet ſonus certe affirmat, et hec vita tua.i.fortuna tibi viuẽti ↄceſſa eſt expe/ tenda,tanq̃ bona,qr in legitimo mrĩmonio,et op tanda tanq̃ ſuauis ac iucunda ac delectationibus non vacua,vita interdum viuẽdi mores ſigt, ſiue modus,interdũ aĩam,q̃nq; alimentũ, aliq̃n ſpatiũ viuendi,et deniq; fortunã viuentibus accidentem, vt hic.Dij ament me ita bñ,modus eſt iurandi vt ſup.cupio iam depaciſci.i.pactione tranſigere, ſeu ſubire mortẽ,vt mihi liceat frui eo ſup.qd amo.i.re amata,tam diu.i.vel tm̃ diu,q̃tum tu,ſeu tpe q̃to tu,aut tãdiu.i.tãtillo tpe.q.d.et paruo tpe,qd qdem ſolis amatoribus vr̃ eſſe credendũ,ppea prius iura uit q̃ id affirmaret.tu Antipho ↄijcito.i. ↄiectuꝛaʒ colligito,cetera.i.reliq̃ que ſubdit vʒ.qd ego capiaʒ ex hac iopia.i.ex hac carentia rei optate,puta cõij/ cito me capere infortuniũ,et moleſtiã,et dolorem eximiũ,et ↄijcito inq̃ qd tu capis ſup.ex iſta copia.i. ex iſta facultate et pñtia,ſeu affluentia rei optate, vt ne.i.ut non,addã.i.adiungã,eſt at occupatio,ne gat enim ſe adiungere qd addit,ut inq̃ non addam hec.s.q nactus es.i. inueniſti ſine magno labore,et tio ut ait ſine ſumptu,ſine magna mercede,aut ipen/ ſa,virginem ingenuam.i.liberis parentibus ortaʒ. liberalem,quo ad mores.i.bonã, honeſtã, liberalis bonus eſt,cum liberalitas ſit pars iuſtitie,a qua bo nus denoiatur,vt non addam inq̃ qd habes palaʒ i.manifeſte,et ex ſnĩa iudicum vxoreꝫ ſine mala fama.i.ſine malo nomine,et ſine ulla ignominie nota,ita ut voluiſti.i.ſm̃ uotum tuũ,beatus.i. fe/ lix eſt ſup. cum quo palam iungi pt,ſic tu es palã i.manifeſte felix.i.claꝝ eſt, ſeu manifeſtum ac cer/ tum eſt,q tu es beatus,niſi hoc vnũ.i.hoc ſolũ de/ ſit,vʒ aĩus q ferat.i.toleret,ſubſtineat,modeſte.ideſt moderate,et cum modo,iſtec.i.iſta cõmoda, q̃ tibi ↄtigerunt,qr.i.ſed ſi res ſit tibi cum lenone.i.ſi hẽas negociũ,et (quod barbare dicunt) ad faciendũ cuꝫ lenone puellaꝝ venditore.q cum.i.cũ quo,ẽ mi/ hi res.i.cum quo habeo negociũ, et (vt dicunt) ad faciendum,tum.i.tunc,ſentias.i.pcipias.q̃tum.s.ſit moleſtie illi,cui cum talibus eſt negocium,pleriq; oẽs ſumus ingenio.i.habemus talem naturam, et (qd dicunt) talem ↄditionem,ac ſumus ingenio.i. talis nature,vbi pleriq; abundat,et oẽs ponitur ne/ ceſſario,vt in Andria.Quod pleriq; oẽs faciũt ado/ leſcentuli.Oẽs ergo tali ſumus ingenio vʒ noſmet penitet noſtri.i.nos ipſi nr̃a ↄtemnimus ſeu paruĩ pendimus, vr̃ nobis tales eſſe,q̃les ſumus. Nã penitet eũ q pa/ rum putat,et cui paꝝ vr̃,vel qui parui ↄſiderat eſti mat,uult ergo dicere vnicuiq; ſuã ſortem diſplice re,et alienam meliorẽ putare.Iuxta Horatij ſnĩaʒ. Quid fit Mecenas,ut nemo quã ſibi ſortẽ, ſeu rõ dederit,ſeu fors obiecerit illa cõtentus viuat,laudet diuerſa ſequentes.Et Ouid.Fertilior ſeges eſt alienis ſemp in agris,vicinumq; pecus grãdius uber hẽt. An.at.i.ſed.o Phedria ↄtra.i.diuerſo videris mihi fortunatus,ideſt felix,cui ptas.i.facultas eſt de inte gro,ideſt vel deinceps,uel mulius de itegris rebus, aut integre et libere,ẽt ↄſulendi,ideſt conſultandi, hoc eſt deliberandi,qd velis retinere.i. reſeruare ti/ bi tanq̃

Vita

Tãdiu

Occupa

Liberalis

Pœnitere

Hora.

Ouidius

bi tanquam ſceleſtum, qd velis amittere.i.demittere a te eius ſatietate conſecuta. Ego ifelix incidi.i. caſu quodam veneni in eum locũ.i.in eum ſtatũ, vt neq; ſit mihi copia.i.ut non hẽam facultatem, neq; amittendi eius quod amo, amore ipediẽte, neq; retinendi eius.i.retinẽdi illud qd amo ꝓpter patrem, q mihi mox hanc conſuetudinẽ eſt adepturus. Deide aĩaduertit currentem Getam, et territus ait Sed qd hoc eſt quod vi deo. Videõ, ideſt vtrũ video Getã currentem aduenire huc. eo accuratius viſo ſubdit Ipſus eſt, ꝑ ipſe eſt Geta. Hem, interiectio ĩgemiſcentis. ego miſer.i. infelix timeo, quam rem nunc nunciet, ideſt afferat, denunciet mihi Antiphoni.

Incidere.

SER. Adeon. Adhuc immoratur in eodem actu, et oñdit qd ſequatur de vtraq; re iuuenum, q: de amore Antiph. q vxorẽ duxerat, abſente pr̃e, ſeqtur ei timor, ut timeat patris aduentũ. de amore Phędrię, q nihil efficacię hr̃e poterat, ſequitur ei dolor, dum quod cupit non habet Geta vero ſeqtur et timor patris, qui ei filium cõmendauerat, et tñ prouidentia qño poſſit expediri, quod factũ eſt de Antiphone. In hac uero ſcęna deſcribitur Antipho, timens Phędria dolens dum optat. Adeon.s. decuit rem.i.ſtultitiam meã redijſſe, vt modo extimeſcam.i.ut propter ſtultitiam meam oporteat me extimeſcere patrem, et uere propter ſtultitiam oportebit extimeſcere. q: pater meus dico, qui velit, ſemper mihi oportet eſſe conſul, et ideo timendus eſt. Tunc ſcilicet extimeſcam, vbi uenit in mentem meam aduentus eius patris, ideſt mentio de aduẽtu patris. Secundum aduentus eſt gratus, q.m.i.s. ſi non etc. ne pro non. quod.i. quę perſuaſio Phormionis. eſt principium mali. dices, q: aliter potitus ea non fuiſſet. Quę cura, q: ſi non potitus eſſem. illũ fuiſſet ęgre.a.d.cõ. cura de pr̃is timore. Audio q.d. ſi ſic mihi eueniſſet gauderem potius. Cupio dep.i. paciſci morte.s. uellem propterea mori liceat frui amore, quod amo. Tãdiu, quãdiu tu es vſus. Modo conijcito, conſidera cętera hęc, ſcilicet quod ego etc. Ita dico conijcito quod ego capiã ex inopia, et quid tu ex copia, ut modo non addam iſta alia, quę magna ſunt. cõſulendi quid retinere velis.s. amare eam, an amittere, ut neq; mihi ius ſit, ita debet haberi in libris.

DONA. Nullus es Geta, niſi iã tibi aliquod conſiliũ. In hac ſcęna ſerui currentis officium eſt, tendens ad ꝑturbationem Antiphonis, quez oportet abeſſe conſpectui patris uſq; ad cognitionem rerum, et. καταστροφὴν fabulę. Conſiliũ celere, mortale dicitur. Subito tãta te impendẽt mala, ac cuſatiuo caſu impẽdent, pro in te pendent mala cum ſupra, nullus es Geta dixerit, hic tranſitũ fecit ad primam perſonam.

Tetrametri, partim Trimetri, & Dimetri tres.

GETA. ANTIPHO. PHAEDRIA.

Nullus es Geta, niſi aliquod iam tibi conſilium clere repereris.
Ita nunc imparatum ſubito tanta te ĩpendent mala,
Quę neq; vti deuitem ſcio, neq; quo modo me inde extrahabam,
(Nam non poteſt cęlari noſtra diutius iam audacia)
Quę ſi non aſtu prouidentur, me aut herũ peſſundabunt. An.
Quidnã ille cõmotus venit? Ge. tum temporis punctũ mihi
Ad hanc rem eſt, herus adeſt. An. quid iſtud mali eſt? Ge.
Quod cum audierit, quod eius remediũ inueniam iracundiæ?
Loquar ne? incẽdã, taceam, inſtigẽ, purgem me? laterem lauem
Eheu me miſerũ cũ mihi paueo, tũ Antipho me excruciat aĩ.

Quę neq; vti deuitem, ruina aut deuitanda eſt, aut extrahenda ſunt ex ea corpora quę oppreſſa ſunt. Nã n.p.c n.d.i.au. bene noſtra, q: ipſe partem maximam culpę ſuę tenet, ut magiſter. Deuitem, cuz iniq; irruant, inde extrahabam cum irruerint. Celari, Nigidius quęrit vtrum plenuz ſit an expreſſum. Quidnam ille.c.u. modo commotus perturbatus, atq; conterritus. Quid nam ille.c. hoc oſtẽdit poeta icirco confuſum Getam, ut inde eius metu Antipho terreatur. Tum.t.m. punctum, punctum pro momento. ut Lucil. in. xiij. Punctio una hora, ẽ q quoq; inuaſit. Punctum, anguſtiſſimum ſpatium. Ad hanc rem, ad deliberãdum quod ago. Herus adeſt, vultu triſti ẽ ſupercilijs arduis hoc dicendum eſt. Quid iſtud mali, mire ꝑſo herus adeſt. Quid iſtud mali eſt, poſuit ex pſona Antiphonis cui ꝑ calamitate eſt patris aduentus. Quod cum.a.s. q: vxorem duxit Antipho. Quod eius.r. plus eſt q̃ ſi diceret nullum. Quod cum audierit, q: eius remedium inueniam, bene non addit qd: ſecum enim loquitur. Quod eius remedium inueniam? proprie remedium quaſi iracundia morbus ſit. Loquar ne? incendam, q: iracundia ignis eſt. Taceam, inſtigem. inſtigari proprie fera dr̃. Purgem, laterem lauem, παροιμία. Loquar ne? taceam, inſtigẽ, .Loquar ne, incendam, duo ſunt quę fieri in peccando ſolent aut loqui, aut tacere, ſed qd vult ſibi. purgem ne? cum idem ſit loquar, an qa poteſt purgatio, et per defenſorem et patronum induci, ſic quidam putant, ſed melius eſt hoc ẽ perturbatę et ſeruilis imperterriteq; perſonę verba ſine arte eſſe, et nim ſignificati nõ habẽt. Tum mihẽ

paueo, tum pręterquam, quod ſignificat modo. Tum Antiphō me excruciat animi, pro eo quod eſt ꝑter Antiphonem me excrucior animo. ſic in Hecyra. Fecit animi vt incertus foret gener eius viſu. veteres figurabant hāc locutionem. Eius me miſeret, ei nunc timeo, miſeret me pre ritorum, timeo de futuris. Eius me miſeret, ei nūc timeo, is nunc reti net, nam abſque eo eſſet, figura poly pto tō, eius ei. Nunc retinet me. ſi retinet quō excruciat. Nā abſq; e.e. ſi ad cū res nō ꝑti neret. i. me us tm̄mō pctm̄ eſſet hoc ipſuȝ. Recte ego m.u.ē ſi.e.u.ira. facete ſeruus occaſione melioris conditionis eſſe exiſtimat fuge, eam tanquam ſibi peccanti ē libertatis genus pſtare poſſet et pdaȝ. Recte.e.m.u.ē dicimus vide tibi, ē videte vobis, et recte vidiſſem pro prouidiſſem. Et ſenis.e.u. ira. ſenis maluit q̄ domini dicere, vt in ipſo noīe et hortamentum impune fugiendi appareat. Et ſimul quia non iram, ſed iracundiā dicturus eſſet. nam ira de cauſa, iracundia de moribus. Et ſenis.u.u.i. non dixit euaſiſſem, ſed vltus eſſem. Faciunt enim ſerui fugiendo, vt dominos pęniteat iratos fuiſſe. Vltus eſſem, ſic Virg. Vlta virū. Aliquid conuaſaſſem, figuratum eſt a colligendis vaſis. Hinc me.c.pro.in.p. recte ego mihi vidiſſe ꝓtinus in pedes protinam fuit. ſic Nigidius legit. Quam h.f. conijcerem in pedes. Aut furtum p. aliquid conuaſaſſem. Quam hic fugam aut f p. iucunda [Greek]. Prius enim furtū, q̄ fuga occurrere debuit. Sed vbi An.r. ſed ꝓ ergo, vt ſit ē vbi Antiphonē reperiā, an ſed finis ſupioris ſententię eſt. vt Sall. Sed Metellus in vlteriore ꝓuincia. Reperiam, ſi alicubi ceſſat. Aut q̄ q.in.u. ſi alicubi ambulet. omnis.n. qui querit, aut ceſſat, aut ambulat. Te nominat, ad hoc dictum auditur Geta.e. ipſe non videt adoleſcentes, vt plus illis terroris incutiat, dum ſecum loquitur. Neſcio qd m.h.n.ex.m. diſerte locutus eſt, neſcio quid magnum hoc nuncio expecto malum, pro eo quod eſt, neſcio quod magnum malum hūc mihi nunciaturum arbitror. Domum ire, hoc nos

Virg.

Saluſt.

Eius me miſeret, ei nunc timeo, is nunc me retinet, nam abſque eo eſſet,
Recte ego mihi vidiſſem, ē ſenis eſſem vltus iracundiam.
Aliquid conuaſaſſem, atq; hinc me conijcerem protinam in pedes. An.
Quam hic fugam, aut furtum parat? Ge.
Sed vbi Antiphonem reperiā? aut qua q̄rere inſiſtā via. Phęd.
Te nominat. Anti. neſcio quod magnum hoc nuncio expecto malum. Phęd.
Ah ſanus ne es? Ge. domum ire pergam, ibi plurimum ſt. Phęd. reuocemus
Hominem. An. ſta ilico. Ge. hem.
Satis pro imperio quiſquis es. An. Geta. Ge. ipſe eſt quem volui obuiam. An.
Cedo, quid portas obſecro? atq; id (ſi potes) verbo expedi. Ge.
Faciam. An. loquere. Ge. modo apud portum. An. meū ne? Ge.
Intellextin. An. occidi. Ge. hem. An.
Quid agā? Ph. qd ais? Ge. huius pr̄eȝ vidiſſe me patruū tuū. An.

[Greek] dicimus domum pergam. Vbi plurimum eſt, oſtendit ab nuncio ſe domum pergere, et ſic videtur deliberaſſe, quare ibi plurimum eſt, ſcilicet propter amorem vxoris ſuę. Sanus ne es, reuocemus. h. comice ē moraliter addidit hominem. Sta ilico, ille reuocemus hominem dixit, hic nō progredi iuſſit. Satis pro imperio quiſqs es, hic oſtēdit culpę cōſcientia nullaȝ auctoritateȝ, reliqua in magiſtro. Geta. Satis pro imperio. ideſt imperioſe. Cedo, qd portas obſecro atq; id ſi potes verbo expedi, mire expſſit affectum de timore ꝑ pereuntis. Cedo, quid portas obſecro. vt ſi veram feram, ſi magna rependam. nam ferre et portare de negocijs maioribus dicitur. Verbo expedi, de vno. Eloquere, aliter oſtendit quid eſt verbo expedi dicendo eloquere. Modo apud portum or. dicturus Geta preuentus eſt ab eo quem timor intelligentem fecerat. Hem, proprie ē ſuam cuiq; perſonę exhibuit celeritatem ex preſagio metuenti Antiphoni, et tarditatē intellectus quieti pectoris ſecuro Phędrię. Quid agam? iam ſiet Antipho, et adhuc non intelligit Phędria. Huius patrem vidiſſe me patruū tuum, reddit vtriq; proprium, ut ille, qui timebat paucis intelligeret, ē qua ſecurus erat pluribus edoceret. Nam quod ego huic nunc ſubito, nam vt ſubiunctiua coniunctio eſt ſuperiori dicto, quod ait quid agam, aut anaſtrophe eſt, nam quod pro quodnam. Huic ſubito exitio remedium, ſubito aduerbium et nomen eſt. Cum ſubito aſſurgens fluctu nimboſus Orion. Inueniam miſer, cum ego ſupra dixerit, emphaticos addit miſer. Quod ſi eo meę fortunę redeunt, tragice amator hoc negocium fortunas omnes dixit eſſe. Fortunę redeunt bene redeunt, quaſi in peius ē a proceſſu retro in deterius. Phanium abs te vt diſtrahar, amatoria [Greek] per apoſtrophē. Abs te ut diſtrahar non dixit a me diſtraharis, et uide uerbum vim coherentis oſtendere. Nulla eſt mihi uita expetenda, nulla pro non, aut nullius cōditionis. q.d. ne ī Deoȝ qdem vita mihi dulcis eſt ſine

te. Nulla eſt mihi vita expetenda, ſine Phanio. Tanto magis te aduigilare, ad vim auctiuã nunc habet, vt adlaudabile, admirabile. Fortis fortuna adiuuat, παρομοιον, et fortis accuſatiuus pluralis eſt. Non ſum apud me, id agit (vt ſupra diximus) queadmodũ Antipho pñs nõ ſit, quem neque conuenit contra patrem aliquid dicere, neque rurſus pręſentem opprimi a patre ex argumento eſt. At qui opus eſt nunc q̃ maxime vt ſis Antipho, apd̃ te ſubauditur. Nam ſi ſẽſerit te timidũ patrem eſſe, arbitrabit̃ cõmeruiſſe culpam. ſic Sallu. in hiſto. Ita fiducia q̃ argumẽtis purgatiores dimittunt.

dimittebant ſuprema dicta, cum pręco pronunciaſſet, quod ſignificat pro ire licet. Quin ab ea hic terrore commonet Antiphonem, et quin dicit pro cur non ne. Et quidem ego, ordo et ego quidem, et deeſt abeo. Quid ſi, audacem. obſecro quid ſi aſſimulabo ſatin eſt, adeo morale vi tium eſt ex conſcientia pauor, vt ipſe quoque Antipho nitatur contra, neque quicquam promoneat. Satin ſic eſt, hic locus auctoris magis eſt, q̃ lectoris, oſtenditur enim conari ad ſimulandas audacias, quo magis ridicula formidoloſa perſona eſt. Propemodum,

Nam quod ego huic nunc ſubito exitio remedium inueniam miſer?

Quod ſi eo meę fortunę redeunt Phanium abs te vt diſtrahar,

Nullaſt mihi vita expetenda. Ge. ergo iſtęc cũ ita ſint Antipho.

Tanto magis te aduigilare ęquomſt. FORTIS fortuna adiuuat. An.

Non ſum apud me. Ge. atqui opus eſt nunc cum maxime vt ſis Antipho.

Nam ſi te ſenſerit timidum pater eſſe, arbitrabitur

Commeruiſſe culpam. Ph. hoc verumſt. An. non poſſum immutarier. Ge.

Quid faceres, ſi aliquid grauius tibi nunc faciundũ foret? An.

Cũ hoc non poſſũ, illud minus poſſem. Ge. nihil ẽ Phę. ilicet

quid conterimus operam fruſtra? quin habeam? Ph. & quidẽ ego. An. obſecro. (hem.

quid ſi aſſimulabo ſatin eſt? G. garris, An. voltũ cõtẽplamini.

Satin ſic eſt? Ge. non. An. quid ſi ſic? Ge. propemodum. An. qd ſi ſic eſt? Ge. ſat eſt.

Hem iſtuc ſerua, & verbum verbo par pari vt reſpondeas

Ne te iratus ſuis ſęuidicis dictis protelet. An. ſcio. Ge.

Vi coactum te eſſe, inuitum, lege, iudicio tenes?

Nam ſi ſenſerit te timidũ, timidum pro timentem, vt Addit ſe ſociam, timidisque ſuperuenit. Aegle. Virgi. Commeruiſſe culpam, pro commiſiſſe. Hoc verum eſt, congrue fit, vt et Geta et Phęd. audaciores ſint, qui et absque amore ſunt, et hoc oportet obijci pro Antiphone irato ſeni. Non poſſum immutarier, vim negantis hoc habet quod ait immutarier, oſtendit enim naturę ſuę timiditatem nullius adhortationibus eijci poſſe. Quid faceres, ſi aliquid grauius tibi nunc faciundum foret, bene grauius quia hoc graue, vt videas ipſam hortationem vim habere concedentis graue eſſe quod geritur. Cum hoc non poſſum illud minus poſſem, hoc inãdit.

Nam videbatur hac interrogatione adduci poſſe ad ſententiam percontantis, et hęc ars eſt dialectica contra επαγον, cum male reſpondendo callidę interrogationis interrumpamus argumentum. Hoc nihil eſt Ph. ilicet, vtrum hoc relatiuum, an hoc cum contemptu pro hic Antipho. Nihil eſt, ſic Cice. in Verrinis. Et ſi hoc neſcio quidem nugatorem ſciebam pro hunc.

Ilicet, ſemper ilicet finem rei ſignificat, vt actum eſt. Ilicet, per syncopem, ſic iudices de conſilio

& hoc non plenę conſenſionis eſt, quod ait propemodum. Sat eſt, non dixit bene eſt, ſed ſat eſt, et vide vix ad hoc ipſum eſſe peruentum. Hem iſtuc ſerua et verbum verbo, par pari vt reſpondeas, dicendo ſerua, oſtendit iam incipere deperire, quod finxit atque ſimulauit audacię.

Hem iſtuc ſerua, et verbum verbo par pari, animaduerte, et quid doceat, et commachinetur artifex poeta, qui debitum reddat rebus atque perſonis. Verbum verbo, par pari, duo dixit, non tantum verbum verbo, ſed par pari.

Ne te iratus ſuis ſęuidicis dictis, cauſalem vim habet quod ait iratus, hoc eſt qui ob pręſentem iram vehementius tecum agat. Protelet, et protelum a pro et tedendo dictum eſt, quod eſt ante et trahere. Alij aſſiduo telorum iactu exſtimant dici, vt Lucanus. Vndique protelo plagarum continuatio, hoc eſt tenetur.

Protelet, protrahat, pręueniat, exagitet.

Vi coactum eſſe te, mira breuitas in quo tota defenſio continetur, et ſubauditur ſic reſpondeas, aut quid tale. Inuitum, bene id repetit ad confirmandam memoriam trepidantis, non enim diuerſa ſunt, ſed repetunt vt teneri poſſit id quod cauſę opus eſt. Nam vi coactum eſſe

Sallu.

Virg.

Cicero

Lucanus

Idem ſignificat quod inuitum, an ideo vt coactũ inuitum iungẽdum eſt, q: interdũ et ipſi nos cogimur et ꝑpria voluntate, vt ipſe in Andria. Tu coactus tua voluntate es. Scio, apparet hoc v̄bis eo vultu dici, vt manifeſtũ ſit abſenti aĩo eſſe cuꝫ eo quo loquit̃. Tenes, exq̄ſite addidit tenes, vt apparent An-

de quod inceperit facinus. Ad de.no. noxiã nũc culpam, alias poenam, et eſt epẽtheſis ab eo, quod eſt noxam, et hoc factum eſt propter iambum.

Inſtam illam cauſam, facilem, vincibilem, optimam, ꝯſidera ſingula et inuenies et nãli ordine, et per auxeſim dicta, cauſam pro defenſione po-

Sed quis hic eſt ſenex quẽ video in vltima platea? An. ipſus ẽ.
Non poſſum adeſſẽ. Ge. ah quid ais? quo abis Antipho? mane.
Mane inquam. An. egomet me noui, & peccatum meum.
Vobis commendo Phanium, & vitam meam. Ph.
Geta quid nunc fiet? Ge. tu iam lites audies,
Ego plectar pendens, niſi quid me fefellerit.
Sed quod modo hic nos Antiphonem monuimus.
Id noſmetipſos facere oportet Phędria. Ph.
Aufer, mihi oportet, quin tu quod faciam impera. Ge.
Meminiſtin olim vt fuerit veſtra oratio,
In re incipiunda ad defendendam noxiam.
Inſtam illã cauſſam facilem, vincibilẽ optumam. Ph.
Memini. Ge. bem nunc ipſaſt opus, aut ſiquid poteſt
Meliore, & callidiore. Ph. fiet ſedulo. Ge.
Nunc prior adito tu, ego in inſidijs hic ero
Succenturiatus, ſiquid deficies. Ge. age.

tiphonem vultu oſtẽdere, q: hominum nihil ꝑturbatus aduertat. Sed quis hic ſenex ẽ? ſed (vt diximus) tranſit ſignificatum ad aliam rem, q̄ ad eã quę agebatur. Que? vi. in vl. pla. ſic dixit vltima platea, quẽadmodũ Vir. Virg. Imas obſedere fores. Ipſus eſt, et q: timidior ẽ, et q: poſt ea de ꝑximo ipſe agnoſcit magis. Nõ poſſum ad. apparet ex ꝯſpectu pr̄is magis ꝯfundi, q̄ ex nũcio aduẽtus eius filiũ. Quo abis Ant. ſic Virg. Quo fugis Ænea. et Quẽ fugitis ſocij. Sic. n. loquitur, qui vult oñdere ꝑdõnem locoꝝ in qua ꝑuerſo modo alius petat̃, alius linquat̃. Mane, mane inq̄, oĩa hęc habẽt ſingularem vim in ſe reuocãtia. Ah quid agis, et ꝑturbati interceſſoris eſt dicere qd agis, vt alibi. Mea Gly. qd agis? cur te is ꝑditum? Egomet noui me, et pcc̄m meum, duo dixit, et hoieꝫ panidum, et pcc̄m graue. Vobis cõ. Pha. et vi. meam, comice duobus duo retulit, me et pcc̄m meũ.

Phanium, et vitã meam, et aĩaduerte q: amator prius ponit Phaniũ, q̄ vitã ſuam. Geta qd nunc fiet, apparet hęc ſic ꝑnuncianda q̄ſi a ꝯſtituto dicant̃. Tu iam li. au. ego pl. pẽ. non intulit qd q̄rebant̃, ſed verba ſunt hoĩs deſperantis. Tu iam l. a. e. p. p. tu audies, ego v̄berabor, vt alibi. Tibi erũt parata verba, huic demũ v̄bera, quod ipm mire, tu non facies lites, ſed audies. Ego pl. pẽ. plectar, feriar, vnde et plectꝝ et plagę dictę. Sed qd mõ hic nos, deſt tñ, vt ſit ſed tñ. Id nos fac. o. q: nos ſupra dixit in ſigatione actus ꝑprij ipſos addit.

Aufer mihi opꝫ, addidit mihi, et ſine hĩ enim plena ſnia eſt. Qui tu qd. f. i. mire ad oĩa paratum ſe indicat, qui impa dixit ſermo. Meminiſti. o. u. f. n. o. mire et ꝯſilio et orõne cõpendioſus eſt, quo magis Phę ꝑprijs ꝯſilijs, ac domeſticis ꝑmoneret. Vt fuerit. n. o. vt magis excitaret, nõ modo noſtra dixit, ſed veſtra. In re in. incipiũda proprie, quaſi diceret magna dixit ſic alibi, vt

ſuit, et vincibileꝫ, quę facile vincat. Nunc ipſa opus. e. ſi m. &c. bene callidiore, quia tunc proluſio fuit, nunc ipſius pręlium. Fiet ſedulo. pareicõ ſedulo, nã ſuffecerat fiet. Nũc primo adito tu, adito quaſi ad ꝑlium. Virgi. Virg. Nec q̄squã ex agmine tanto Audet adire virum. Ego in inſidijs hic ero, tota mẽtaphora de re militari eſt. Succẽturiatus, ſuccenturiati dicuntur, qui explendę centurię gratia ſubijciunt ſe ad ſupplementum ordinum, et eſt tranſlatio a re militari. Age, potuit dicere vero aut ita, ſed age dixit, quod verbum vim hortantis maximam prębet.

Nvllus es &c. In hac ſcęna ſerui currẽtis officium eſt tendens ad perturbationem Anti. quem oportet abeſſe conſpectui patris vſq; ad rerum cognitionem, et fabulę conuerſionem. Ge. primum Geta hęc ſecum loquitur. o Geta, de ſeipſo. Nullus es. i. perditus es, ſiue perijſti. Naꝫ nullus ſum ſignificat quaſi non ſum, ac perij. nullus es ergo niſi reperis. i. inueneris tibi aliquod conſilium, celere. i. velociter inuentum. Declinaturq; hic celer hęc celeris hoc celere, tanta. i. adeo tanta mala. i. infortunia, impendent ſubito te imperatum, ideſt improuiſum. i. adeo tam magna mala pẽdent in te. i. futura ſunt tibi. Vbi impendeo impendes accuſatiuo iungit̃, quemadmodum. n. dicimus. Multa mala manent te. i. futura ſunt tibi, ita dicimus multa mala impendent te. i. futura ſunt tibi, et tibi impendent ſeu iminent, quę mala neq; ſcio vti. i. qualiter. deuitem. i. euadam, caueam, arceam, nec ſcio quomodo abſtraham. i. eruam, educam, extraham me inde. i. ex illis malis, ſi in illa incidero. Nam nr̃a audacia. i. temeritas de tali coniugio ſic temere facto, non poteſt iam cęlari diutius, quę mala ſi non prouidẽntur, ideſt ꝑuide cauent̃ aſtu. i. aſtute, et tunc eſt aduerbium, interdũ eſt nomen q̄rtę inflexionis, et tũc ſigt aſtutiam

GVI. Impẽdere

tiam ab aſtu vibe,in qua q verſati ſunt cautiores efficiunt.peſſundabūt.i. ſuppeditabūt, opprimment me aut her.i.herilē filiū.vel (vt alii hñt)haud her. i.non peſſundabunt dñm. An.Quidnā.i. cur vel pp quid.ille Geta venit cōmotꝰ.i. pturbatus, pterritus? Geta āt nondū vidit iuuenes,ſed pgit in ſermone ſuo.Ge.tū.i.deinde.punctū tpis.i.momentū, ſeu breuiſſimū tps eſt mihi,hoc eſt mihi reſtat ad hanc rē i.ad deliberandū qd mihi in hac re ſit agē dū? Nā herus.i. dñs meus.adeſt.i. ppe eſt, vel aduenit.nam poſtea ſe eum vidiſſe in portu dicit. An. Quid illud mali eſt,Ge.Quod factū.s.q vxorē duxit Antipho,cum ipſe herus audierit? qd remediū i.quā medelam inueniā iracundię eius,q̄ſi iracundia ſit aī morbus.dixit qd remedium inueniā.ne.i. vtꝝ.loqr.i.faciam ne ſermonem cū eo,an tacebo, vtꝝ incendā.i.icitabo,inflāmabo eius iracundiā, qꝛ iracundiā ignis eſt.vtꝝ taceam.i.ſileā.vtꝝ inſtigē,ab inſtigo as.i.irritem,vel ſtimulē eius iracundiā.vtꝝ purgē.i.excuſem me.Deinde hoc non placet ſibi,q ſi purget apud eū,qui ſuis purgationibus nullum penitus ſit locus relicturus,ppea ſubdit lauē laterem.i.opam pdā ſi id fecero.poſſet et forſitā lauē laterē legi interrogatiue,vt cęteri pcedentia. Heu,interiectio doloris,me miſeꝝ.i. fateor,vel dico,vel ſentio me infelicē,cū.i.ptꝰ,vel multū paueo mihi.i timeo ne qd mali accidat mihi, tū.i.multo magis Antipho excruciat me aī,p aio.i. me cruris pficit,et aio me ſauciat,atq; torquet. me Getaꝫ miſeret eius Antiphonis.i. miſericordia ducor in eum.nunc timeo ei.i metuo ne qd ei ſiniſtri accidat.is Antipho retinet.i.remoratꝰ me,qui eſſem fugiturus,niſi res ad eum ptineret.Nam recte eſſet.i. bene ſe res hret.abſq; eo Antiphone.i. ſi ad euꝫ nō res ptineret,ſed meum tm̄mō pclm̄ eſſet. Ego vidiſſem.i. puidiſſem,conſuluiſſem mihi fuga.s. et diſceſſu,et vltus eſſem.i.puniuiſſem,ſiue vindicaſſem. iracundiā ſenis.i.dñi mei.Ira de cā eſt, iracundia āt de moribus,et bñ vltus eſſem,nam ſerui fugiēdo faciunt vt dños peniteat iratos fuiſſe.ꝯuaſaſſem i.furto collegiſſem aliqd.nam ꝯuaſare ſigt oīa furto colligere,vt Nonius inqt.tractū,ſeu fugiturus a colligendis vaſis.atq; prius ilico cōijceꝛem me in pedes.i.diſcederem fugerē hinc q̄ſi celeriter, et cum ipetu exurgerem ſup pedes fugę faciendę gra. An. Quā fugam.i.quem diſceſſum aut qd furtum.qa dixit ꝯuaſaſſem.hic.s.Geta.parat.i.molit,ē hęc dicit Antipho Phędrię cognato.Ge.ſed.Do. vult pro ergo accipi,vt ſit ſenſus,Ergo vbi q̄ras Antiphonē, aut q̄ via inſiſtat.i.pſeuerem,ſiue pgam,aut pſeqr q̄rere eum.s.Phę.Ge.noiat te.i.de tuo noīe loqtur. An.expecto,neſcio qd magnū malum hoc nūcio i.vel ab hoc nuncio Geta.vel hac infelici nunciatione quaꝫ eſt allaturus,hoc eſt neſcio qd magnū malum hunc mihi nunciatuꝝ arbitror.Phę.quia Phędria vidit Antiphonem ita cōmotum ob timorem nuncij mali.ppea eum familiariter carpit inquiens condolendo ſocio.Ah interiectio dolentis,. ne.i.vtrum.ſanus es.i.es tu cōpos tui,vis nunc deſipiſcere,inſanis ne?non hēs aliqd ſapię qd hic exhibeas.Ge.nondū vidit iuuenes.pgam.i.pſequar,contendam,conabor ire domū.ſepe dicimus pgo domum.ſed eclypticos eſt,ait Do.ut ppero domū, cū plenum ſit pgo ire domū.et ppero ire domū, ſępius tñ oratores ppero Romā,aut ppero illuc dicunt non addēdo ire.Pergo itaq; ire domū. vbi.i. in q̄ domo plurimū eſt.i.vbi frequētr eſt pp amorem vxoris ſuę. alij hñt ibi,et tunc eſt ſenſus, ipſe Antipho eſt plurimū.s.domi.Phę.reuoca mꝰ hoīeꝫ Getā.An.tu Geta ſta.i.ceſſa ire ilico,nam ſtare eſt non ire.Ge loqris ſup. ſatis pro impio.i. ſatis imperioſe,ſeu pro impio qd hēs.qſqs es.i.qcunque ſis, nec dū aīaduertit eē Antiphonem.An. Geta actus eſt.Ge.aſpiciens Geta vidit eum,ē inqt.ipſe eſt Antipho,quem Antiphonem volui obuiā mihi fieri ſup.i.cui volui obuiare.ſed verbo non ſępe oratores vtunt,ſed aduerbio potius obuiam,ut te obuiā nolebas.i.volebā q mihi fieres obuius.An.obſecro, cedo.i.dic.qd portas. Ferre et portare de negocijs maioribus dñr.atq; expedi.i.explica.vbo vno ſup. i.breuibus,ſeu paucis.qd portes nuncij.s. ſi potes,h dicit pp timorem.ē dolorem īpedientem.Ge. faciaꝫ i.expediā vno verbo.An.eloquere.i.expedi eloqnter qd portes.Ge.vidi prēm ſup.mō.i. paulo ante. apud portū,q applicauerat ex mari.An.ne.i.vtꝝ,vidiſti meum prēm Demiphonem.Ge.itellextin.i. nunqd itellexiſti me.dixiſti prēm tuū aut certe īuiſſe.An. Occidi.i.perij.Ge.hē,itriectio indignantis, aut dolentis.An.Quid agaꝫ Phę.Quid ais Geta.s.Ge.Dico ſup.me vidiſſe prēm huius Antiphonis patruum tuum.i.qui eſt tuus auunculus.ſed pprie patruū, qꝛ ex pte prīs.nā auunculus eſt ex pte mrīs.An.nā qd,anaſtrophe,p qonam.i.qd remedium ego miſer inueniam huic exitio.i.huic pnciei, huic peſti, huic malo,huic excidio,huic pdinoni et infortunio.ſubito,a ſubitus.i.repentino.Nā eſt dtūs et ablatiuus noīs ſubitus,et itrdū aduerbiū.Quod.i. ſed ſi meę fortunę.i.mei euētus,mei caſus,ac ſucceſſus redeunt eo.i.in eum ſtatum, hoc eſt reuertuntur, q̄ſi in peius,et a pceſſu retro i deterius.O Phaniū, nomen vxoris,ꝯuertit ſermonē ad eam p apoſtrophē.abſtrahar.i.abducar,e ·uar. abs te.i.a ſocietate tua nulla vita ē optima eſt mihi expetenda, quia ſine te viuere nō potero.Ge.Ergo o Antipho cum iſtęc ſint ita.i.cū tantope timeas ab ea diſtrahi,tāto magis ęquū eſt te aduigilare.i.accurate vigilare,ē īſudare,ut tibi eam ꝯſrues,fortuna adiuuat fortes.i.qd apud Vir.dici ſolet, Audaces fortuna iuuat.An.non ſum apud me.i.non ſum mei compos,ſeu mētis ſane,ſeu neſcio qd agam,deeſt mihi, ꝯſilium non hēo aīum.Ge.atq.i.ſed certe o Antipho nunc q̄ maxime.i. potiſſimum.nūc eſt opus vt ſis apud te.i.ut ſis aīoſus,et prudēs,et ſanę mentis.nā ſi pr̄ Demipho ſenſerit te eē timidum.i. timentem arbitrabit.i.putabit te ſup.cōmeruiſſe.i. cōmiſiſſe. culpam.i.flagitiū.qd eſt flagitione.i.increpatione dignum,et ita efficiet pr̄,ut abſtrahaṙis ab ea, q̄ culpa q̄dam duxeris,et non aī ꝯſtantis affectu.Phę.h eſt uerꝫ.s.qd tu dicis Geta.An.non poſſum immutari.i.non poſſum effici itrepidus,nō poſſum effici fortis,uel audax, meapte.n. natura talis ſum.Ge. Quid faceres ſiqd.i.ſi aliqd aliud.grauius.i. mole

ſtius.foret nunc faciundũ tibi. An.cũ non poſſum
hoc facere,qđ eſt minus graue.s.eẽ aio forti, et ex
celſo,minus poſſem illud qđ eẽt grauius,ac mo'e-
ſtius.Ge.Phędria hoc qđ Antipho dicit nihil eſt.i.
nullius ẽ momẽti.Vel ponit oro neutra ꝑ maſcul
na ſic hoc nihil eſt.i. hic An.eſt nihil.i.nullius mo
mẽti.ilicet.i.ire lꝫ,q.d.abeũdũ eſt.ſemp.n.ilicet finẽ
rei ſigt,queadmodũ actũ eſt ilicet ãt dr ꝑ syncopẽ,
q̃ſi ire licet.ſic.n.iudices de ꝯſilio dimittebant,cum
pco ꝓnunciaſſet ſupma.s.ilicet,qđ.i.cur. ꝯterimus
fruſtra.i.incaſſus.opam.i.laborem nrm in eo ad-
monendo.qn.i.cur.non abeo.i. cur non diſcedo,
interrogãdo,ẽ terrorẽ Antiphoni icutiẽdo.Vel ſi ca
piat affirmatiue, itelligit ſic,qn.i.qnimmo, abeas
i.diſcedã.q.d.qđ tu hic ſis acturus neſcio,ipſe ãt ſum
diſceſſurus.Ph.et qdẽ.i.et certe.ego abeo ſup. vel di-
ſcedo.An.obſecro,reuocantis dcm̃ eſt,q̃ videret eos
abeuntes.Quid?modus interrogãdi.ſi aſſimulabo
i.ſi fingã eẽ forti aio?ſatin.i.ſatis ne eſt.i.vtrũ ſuffi-
cit.Ge.garris.i.nugaris.An.ꝯtemplamini vultũ.i.
ꝯſiderate faciẽ meã,ẽ videte emergat ne triſtitię ſi-
gnũ.Hem,iteriectio oñdẽtis vultũ hilarem fictum.
ſatis ne eſt.i.nõne ſufficit ſic aſſimulare.Ge. nõ ſa-
tis eſt ſic.An.Quid?modus interrogãdi, vel qđ di-
ces,vel erit,ſi ſic aſſimulẽ,vt oñdebat ei.Ge.ꝓpemo
dũ.i.fere ſatis ſic erit.An.qđ erit ſup.ſi ſic aſſimulẽ,
ut oſtendebat ei. Ge. propemodum.i. fere ſatis ſic
erit.An.qđ erit ſup.ſi ſic aſſimulẽ. Ge.ſaltẽ. Deinde
agnouit iã vultũ redeũtẽ i priſtinũ ſtatũ.ſubdit.hẽ,
admonẽtis ẽ.ſerua iſtud qđ oñdiſti, de q̃ dixit ſat
ẽ,ẽ ꝟba inq̃ iſtõ.i.diligẽter h̃ retine,vt rñdeas.i.re-
pẽdas,referas par pi, et ṽbũ ṽbo.i.ſili ſile. ne ipſe pr̃
iratus.i.cõmotus i te.ꝓtelet.i.ꝓtrahat,ꝑueniat exa-
gitet ſuis dcĩs ſeuis.i.terribilibus.A ꝓtelo dr̃ h̃ ꝓtelũ
ꝓteli ꝓ tenore ac tractu,q̃ſi ſit qdã ꝓtractio.Prote-
lare,dicit Feſtus ſigt ꝓpellere a gręco thelothẽ, qđ
ſigt longe.Itẽ Nonius ait ꝓtelare eſt ꝓterere,ꝓturba
re,interdum excludere,et qñq; adiuuare. An. ſcio.i.
itelligo ſic eſſe faciẽdũ ne id ꝯtingat.Ge.Fac rñdeas
ſup.te inuitũ.i.renuentẽ.eẽ coactũ vi.i.violentia,et
coactũ lege.i.ꝑ legẽ, ẽ iudicio.i.per ſniam iudicis,
quã in te tulit.tenes.i.intelligis qđ dico tibi rñden-
dũ?ſed qs eſt hic ſenex,quẽ video in vltima platea
i.in fine,in extremitate plateę.An ipſe eſt pr̃.s.nõ
poſſum adeſſe.i.ſuſtinere aduentũ eius,et cõparare
ſeu ſubire vultũ eius.Ge.ah, interiectio dolentis.qđ
agis.i.qđ facis.alter.n.fugiebat.o Antipho q̃ abis
i.quo diſcedis.mane.i.ſiſte pedẽ.inq̃.i.iterũ dico ti-
bi mane,ſiſte gradũ,fige veſtigia,nec ꝓgredere vlte
rius.An.egomet noui me timidũ.s. et noui pctm̃
meũ graue.s.et puniendum.cõmendo vobis Pha-
nium vxorem,et cõmẽdo vitã meã,vt me excuſetis,
et meę honeſtati conſulatis,ac vt nõ ab ea diſtra-
har,q: tunc nulla eſt mihi vita expetẽda.Ph.O Ge-
ta qđ qđ fiet nũc abeunte Antiphõe?Ge. tu iam.i.
mox audies lites.i.iurgia,ego pendẽs.i. ſuſpẽſus ad
furcã,plectar.i. feriar, ṽberabor,puniar.vñ plectrũ
a plectẽdo.i.feriẽdo dr̃.inde et plage dictę ſunt. pt
ẽt ſic itelligi.Ego pendẽs.i.luens pęnas ſup. plectar
i.verberabor et feriar,et qdẽ ita fiet niſi qđ.i.aliqđ,
fefellerit me.i.male niſi intellexerim et mẽte conce

perim.nam hęc res fallit me,ſigt hanc rem ignoro,ſeu huius rei ſum neſcius.Sed tñ o Phędria opor
tet noſmetipſõs facere id.s.eẽ forti aio,qđ.s.eſſe aio
forti,monuimus.i.admonuimus,nũ.i.pauloante
Antiphonem hic.i.in hoc loco, vbi moneo iungit
cum omnibus accuſatiuis, qđ eſt ſatis notum fieri
poſſe.Phę.q: Geta dixerat noſmet oportet, ẽ ſecum
iunxerat Phędriã. iõ Phędria dicit, aufer oportet
mihi.q.d.noli me iungere tecum, qnimmo ipera
id qđ faciã,adeo ſe ad oĩa paratũ idicat, vt impa
dixerit ſeruo.Ge.Meminiſti.i.recordaris,tenes me-
moria,ut.i.quatr,olim.i.aliqñ,oro nrã fuerit icidẽ
da.in re.i.in narratione ipſius cauſę,ſiue in nrã ẽ
argumento,ſeu viſceribus cauſę,vꝫ cum Geta mo
neret Antiphonẽ,vt rñderet accuſationibus p̃mis
ſe inuitũ eẽ coactũ in lege,ac iudicio,ad defendẽ
dã noxã pro noxiã,ꝑ epẽtheſim ꝓꝑ iãbũ,hoc ad de
fendendũ culpam,alias noxa ſigt pęnã,ẽ ad defen
dendã.i.comprobãdã illã cãm.i. illã defenſionẽ eẽ
ſup.iuſtã ẽ facilẽ.i.nõ difficilẽ,neq; inolutã,et vin
cibilẽ.i.q̃ facile vincat,ait Dona.et optimã.i.cõmo
diſſimã,ſeu aptiſſimã ẽ egregiã,vel põt ſic itelligi,
Meminiſti inq̃ illã cãm.i.defenſionẽ iuſtã, facileꝫ,
vincibilem, ẽ optimã.Phę.Memini.i.ſum memor
illius defenſionis.Ge.Hem,nunc opus eſt ipſa de-
fenſione,ẽ ſiqd potes inuenire.s.ẽ excogitare. opus
eſt defenſione meliore callidiore.i.ſubtiliore,ꝑſpica
ciore.Phę.Fiet.i.laborabit,dabit opa,ſedulo.i.inſtã
ter,ſine dolo.Ge.nunc tu adito prior.i.ſubito pri-
or ꝯſpectũ eius,tanq̃ ſis ꝑmũ aditurus. ego ero hic
ſuccenturiatus.i.ſuccurrere ac ſupplere defectũ pa-
ratus,iſidijs.i.ꝑ inſidias et frandes. nã inſidię ſunt
deceptiones,et fraudes,inde inſidioſos hoĩes ſubdo-
los dicimus.Succenturiati dñr,q̃ explendę centu-
rię gratia ſubijciũt ſe ad ſupplementũ ordinum,
et eſt tranſlatio a re militari,nã Geta itelligit ſe ex
inſidijs ſuccurſurũ Phędrię ſi ſit opus,nõ ad inſiſtẽ
dum p̃rem Antiphonis,ſed ad defendendã culpã.
Ego ẽ ero hic ſuccenturiatus ſi qđ.i. ſi in aliq̃ defici-
es.i.obſtupeſces,ẽ nõ ꝑſeuerabis in defenſione.Ph.
age,uel fac quod dicis,uel ſit aduerbiũ hortantis.

Inſidię

AGS.

ILlud,Loquar ne incendã,taceam.inſtigẽ etc.ne-
quaquam intelligo,vt dubitet Geta an inſtiget
herum,ſic enim nõ quęrat remediũ eius iracũ-
dię.Accipio autem ſic. Quod remediũ inueniam
eius iracũdię,loqr ne.i.debeã ne loq.q.d.nõ.nã ſi lo
q̃r icendã.i. inflãmabo iracũdia viri.An.taceã q.d.
nõ,qa ſic iſtigẽ ipm ad iracũdiã.an purgẽ me?ex-
cuſando vꝫ q̃ facta ſunt nõ culpa mea facta.q.d.
non qa ſic lauem laterẽ, hoc eſt fruſtra laborem,
ſicut qui lauando latere, vt eũ dealbet, opam per-
dit.nam lauando rubrior fit, non ergo oĩa inter-
rogatiue leges.Illud ad fines, Aufer mihi oportet,
nõ ſignificat noli me iungere tecũ,imo contrari-
um potius,dictũ eni hoc vult Phęd.Ne dicas mihi
hoc factũ oportet,ſed dic qđ vis faciam.Expone er-
go ſic.Aufer mihi.i.a me hoc ẽ ne dicas mihi am-
plius,oportet hoc,vel hoc facere,quin tu etc.

SER.

NVllus.Poſtquam deſcripſit iuuenes,vnum ti-
mentẽ,alium dolentẽ,deſcribit Getam ſoli-
citum,et huic rei cum timore prouidentem.

Octonarii, Seniarij, vnus Catalecticus, & vnus Hipermeter.

DEMIPHO. GETA. PHAEDRIA.

SECVNDVS ACTVS.

ITa ne tandem vxorem duxit Antipho iniuſſu meo?
Nec meũ imperiũ (age mitto ĩperiũ) nõ ſimultatẽ meã
Revereri? ſaltẽ non pudere? o facinus audax, o Geta
Monitor. Ge. vix tandem. De. quid mihi dicent? aut quã cauſ-
ſam reperient?
Demiror? Ge. atq; reppi iã, aliud cura. De. an ne hoc dicẽt mihi
Inuitus feci, lex coegit, audio, & fateor. Ge. placet. De.
Verum ſcientem, tacitum, cauſſam tradere aduerſarijs.
Etiam ne id lex coegit? Ph. illud durũ. Ge. ego expediã, ſine. De.
Incertũ'ſt qd agã, q; ꝑter ſpẽ, atq; incredibile hoc mihi obtigit,
Ita ſum irritatus, aĩum vt nequeam ad cogitandum iſtituere.

redit de portu vbi audierat aduentum domini ſui. celere, neutrum. Impendent. i. ſuper me pendent. Quę neq; ſcio, qualiter eum non intromittẽdo me de defenſione Antiphonis, vel ſi me intromitto adiuuãndo eum, neſcio quomodo me extraham, inde me peſſundet ſi iuuero Antiphonẽ, aut herus, niſi iuuero lateritem lauãdo, q; ſic non poteſt lauari quod mũda ſit aq; ſic nõ purgaſ me poſſem, vt mihi crederet animi ideſt animo, cõnaſiſſem. i. inuaſiſſes. hinc atq; i de rapiũdi. Nã iõ dico ego qd agã nã qd ego imutarier ab iſto vultu, & nihil ẽ qd dicit iſte. Eamus o Phędria. i. vade, q; qd currimus, hic o noſtra. Poſtquã non vult credere nobis procelet. i. procul elonget a mente tua cũ dictis ſuis ſeuidicis. i. crudelibus. Non poſſum, remouendus eſt Antipho vt virgini ſeni fiat ineſſicax. Non eſt auſus imperare, ſed dicit immoderatius et perſuaſorie oportet. Aufer mihi. i. a me, iſtud quod dicis oportet, et impera ſecure. Meminiſti, modo ꝑſtruit eum quomodo debeat reſpondere, hic eſt ſenſus. ſicut in principio antequam iſtam duceret conſtitueramus, q; ſi ſenex veniret reſpondendum eſſet, ſit modo edixeras, et hoc eſt. Memini vt. i. qualiter, fuerit veſtra oratio ad noxam defendendam in re incipienda. i. ante quam res inciperetur, et memini illaſ cauſam inuenimus per Phormionem. Cauſam dico iuſtam, quia iuſtum eſt. q; poſtquam ante iudices conuictus eſt, eam duceret. Facilem ad faciendum, et vincendum. Succenſetur. Centurię dicuntur choortes Centurionum. Quędam ponebantur in fronte belli. Alię in ſubſidijs, vt cum deficerent priores, iſtę ſubuenirent, et dicebantur ſuccenturiati, quaſi in loco centuriarum, quę deficiunt. Similiter hic dicitur ſuccenturiatus, quaſi ſubueniens ſi defecerit Phędria coram Demiphone.

DONA. Idem

ITa ne tandem vxorem dux. Antipho iniuſſu meo. In hac ſcęna accuſatio eſt et contradictio per remotiuam qualitatem, ergo controuerſia Ita ne tandem vxorem duxit Antipho, hic exẽplum vitę eſt, in quo ſpectatur nullam eſſe tam iuſtam et grauam iracundiam patris, quin et fiducia defenſoris et internallo temporis euaneſcat. Ita ne tandem vxorem duxit, non potuit vehementius incipere, vt ipſe crimen quod obijcit miraretur. Ita ne tandem vxorem duxit, tandem hic expletiua coniunctio, vt Cicero. Quouſq; tandem abutere Catilina. Ita ne tandem, hic totus verſus in hoc eſt, an factum ſit, quod factum ſit, et a quo factum ſit, et in cuius iniuria factum ſit. Nec meum imperium, quaſ non ſequitur, ſed intulit enim age vt ſubaudiat reuereri, ſic Lucre. Nõne videre. Age mitto imperium, non ſimultatẽ, vt Virg. Cuius ob auſpiciũ infauſtus, moreſq; ſiniſtros.

Cicero

Virg.

Age mitto, legitur et ieci. Simultatem, iurgium, contentionem. Non pudere, hoc abſolutum eſt, et nulli anxium. Non pudere, Nigidius adnotauit neminem videri pudere ante delictum. Vix tandem, conuenit hoc dictum ei, qui iam pridem ſe male audiri putat, et ideo ſero videtur ad hunc ſenem perueniſſe, cum ille metuẽs ſe primum ad accuſationem crederetur, an vix tandẽ ad hoc pertinet, q; ille monitor dixit. q. d. vix tandem factum eſt, vt me ſenex laudare cœpiſſet, q; monitor, et vix in contrarium dixerit. tamen nomen eſt laudis. Vix tandem, ironia quaſi pene mei oblitus eſt, an q; tarde ad ſuum peruenit ſenem, quem ille ob conſcientiam a ſe cepturus ẽẽ credebat. Quid mihi dicent, aut quam cauſam reperient, dicent ſe negare voluerint, cauſam reperient ſi purgare, omne enim crimen a defenſore aut negatur, aut purgatur. Demiror, pro neſcio nam admirationem ignorantiam facit. Atqui rep. i. a. c. e. aio hoc dixit q̂ ſupradixit tandem, et cũ ille pluraliter reperient dixerit, hic ſingulariter reppperi reſpondit, quaſi in ſe dolo ſit crimen. Inuitus feci, lex coegit, bene poeta iam ſcire facit ſenẽ, quod iſti dicturi ſunt, vt videatur frangi poſſe, qui iam partem defenſionis admittit. Illud durũ, illud durum dicit quia ſupra, atqui reppperi iam aliam cauſam reſpondit. Illud durum, ego expediam, ſine vide pręparationem futurę defenſionis, quam niſi hoc modo Teren. induxiſſet, incredibile videretur ſubito ſedatum ſenem. Incertum eſt quid agam, non nihil, iam fracta indignatio eſt cum his verbis, non iam ira, ſed admodum moeror eſt. Quia pręter ſpem. a. in hoc. Virg. Hunc

Demiror

QVAM OB REM omnes cum ſecundę res ſunt maxume,
Tũ maxume meditari ſecũ opʒ,q̃ pacto aduorſam ęrũnã ferãt,
Pericla,damna,exilia,peregre rediens ſemper cogitet,
Aut filij peccatum,aut vxoris mortem,aut morbum filię.
Communia eſſe hęc,fieri poſſe,vt ne quid animo ſit nouum.
Quidqd preter ſpem eueniat, oẽ id deputare eſſe in lucro. Ge.
O Phędria incredibile eſt,quanto herum ante eo ſapientia.
Meditata mihi ſunt omnia mea incõmoda, herus ſi redierit,
Vſq; molendum eſſe piſtrino, vapulandum, habendę cõpedes,
Opus ruri faciundum,horꝝ nihil quidq̃ accidet aio nouum,
Quidquid preter ſpem eueniet,omne id deputabo in lucro.
Sed quid ceſſas hoĩem adire, & blãde in principio alloqui? De.
Phędriam mei fratris video filium mihi ire obuiam.Ph.
Mi patrue ſalue.De.ſalue,ſed vbi eſt Antipho? Ph.
Saluum te venire.De.credo,hoc reſponde mihi.Ph.

ego ſi potui t.s.d. Atq; incre. hoc.m.o. grauius eſt incredibile,q̃ p̃ter ſpem, et ideo poſterius et in actu eſt. Obtigit, pro accidit, ob cuius reciprocũ eſt,ſiquis bonum accidiſſe dicat, non obtigiſſe.

Ita ſum ir.irritatus prouocatus in ius impulſus,hoc eſt cõmotus ẽ perturbatus. Animum vt nequeas ad cogitan.inſtituere,bene inſtituere dixit, q̃ verbo quies oſtenditur cogitationę mentis,quę nũc non adeſt. Cum ſe.r.s.m.tũ maxie,vt Nudus aut,ſecure nudus,ẽ bona ſententia,nã maxime ſapienti metiendum, quo tpore maxime ſecurus eſt ſtultus. Meditari.o.s.bene additum ſecum,inſane.n.videbitur hoc palam agere. Aduerſam.ę.f.ab aduerſam. Pericula.d.e.p.r.s.c. Aut fi.p.aut vx.m.ſupiora asyntheta inferioribus intermixta ſunt piũctiõibus intermixtis. Sallu.Nã qdẽ Pyrrho Hãnibale ęquor,et terra. Peregre re.s:conuirte a genere ad ſpeciem non ſemel tranſit. Nam cum dicit peregre rediẽs de ſe loquitur, ſed latenter. Semper co:a ſingulari ad pluralẽ tranſit,ſupra dixit,omnes et ſi cogites nunc, et eſt ordo,ſemper peregre rediens quicunq; peregre redit.

Aut filij peccatum,aut vxoris mortem, aut morbum,ſiquis iratus filio,non potuit tamen dicere filij mortem,conuenit autem ſeni vxoris mortem non putare magnum incõmodum. Aut filij peccatum.a.u.m.aut mor.fi.varie poſt enumerationem concluſam cętera intulit. Virg. Sed neque Medorum ſiluę ditiſſima terra. N.p.g.a.a.l.i.c.n.b.n.i.t.q. Cõia eſſe hęc,fi.pos.ordo eſt, ſemper cogites cõia eſſe,et fieri poſſe.s.peccatum filij, vxoris mortem filię morbum. Cõia eſſe,cõe eſt qd accidere omnibus poteſt. Quicquid p̃.s.e. omne deputare id eſſe in lucro,vide iam ſenem factũ non culpam filij magnam dicere,ſed ideo indignatũ, q: non crediderit peccatum,in quo ipſe reprehendat ſe,quod a p̃catoribus dici ſolebat,hęc dicit cõmunia eſſe et fieri poſſe. Herum ante eo ſapiẽ. legitur anteeo, ſed p̃nunciatiuũ anteeo pro anteeam. Meditata ſunt mi.omnia mea incom.nimis comice non clades, aut ęrumnas poſuit ſeruus,ſed incõmoda.Molere in piſtrino, vapulare, habere compedes,et cętera, cum hoc nomen leue quoddam ſignificat,vt in Eunu.Immo enim in

Virg.

ſtiliter,nam incõmoda alia ſunt dicenda Par. Herus ſi re.ſi autem pro cum,ſeruiliter,vt dubitet ex voto ſuo,vtrum dominus redeat an nõ, qd cupit. Molendum vs.in.p.facete ſecurus enumerat vniuerſa ſupplicia ſuę conditionis,excepta cruce de furca,quarum poenam verbis extenuare nõ potuit. Habendę.c.vitioſam locutionẽ ſeruili perſonę dedit Teren.nã integrum eſſet ſi diceret hñdas cõpedes,vnde qdam non eſſe, ſed vſq; legunt. Opus.r.f. varie molẽdum,vapulandũ,cõpedes.h. opus.f.et ſupra ṽba gerũdia,ſunt et infra participia. Horꝝ q.n.a.n.recte addidit aio.Omne.n qcquid acciderit nouũ erit, ſed non aio. Horꝝ.q.n.pareſcõ q̃tum. Horꝝ.n.q.ac.aio nouũ,tale eſt illud ſapientis Ænee.Nõ vlla laborꝝ O virgo noua mi facies, inopinaue ſurgit, et Arma parent ais,et ſpẽ p̃ſumite bellũ, et Hunc ego ſi potui tm̃ ſperare dolorẽ. Quicq.d p̃ter ſp. euenerit id deputabo eſſe in lucro, totidem ṽbis vſus,q̃t ſenex ad irriſionem eius,ſic et in Adelphis, Inſpicere tanq̃ in ſpeculũ i patinas Demea iubeo, oẽ id deputabo eſſe in lucro,hoc idẽ ſenex non oportere fieri dixit,qd hic fecit ,ẽ ſapiẽtior Geta. Sʒ qd ceſſas hoĩem adire,bñ adire quaſi terribilem et pugnantẽ,vt Audet adire virꝝ,et hoĩeʒ comice addidit. Et blande in prin.al.recte monuit non p̃pe tuo blande,ſed in principio agendũ ſm̃ p̃ceptum Socratis,q ait .Phędria.m.f .hęc ṽba oſtẽdunt qd mitti pectore ſuſpicat Phę. Mi pa.ſa.mi vim blandimenti hẽ, nã ſigt meus. Salue, ſed v.eſt.A.bñ expſſit p̃mptum aĩum alligandũ p̃mũ addita ſalute,et potius ad iurgiũ p̃ueniendo. Saluum te ad.eclypſis vel apoſiopeſis, gaudeo.n. ſubaudit,qd niſi acceperis,non intelliges cur hic rñderit credo. Saluũ te ad.iracundiã frangere conat obſequio et more. Saluũ te ad. altera ſalutatio ad leniẽdum,et ad criminis diſſolutionẽ, ſed et tertio addit,ſatis oĩa ex ſnĩa. Vellem equi.hic.n.oratorie diſſimulat,atq; ita, quaſi ſenex non iratus q̃rat,ſed de ſalute ſolicitus ſit Antiphonis. Credo hoc rñde mihi,hoc incerta diſtinctione p̃nunciatur,ſed ſatis oĩa ex ſententia, qd vulgo oĩa recte, et deẽſt q̃ris aut qd tale. Vellem eqdem,ſemp hoc verbum dolẽtis eſt,ac negantis euenire quod voti ſit.

ſit. Quid iſtuc eſt? magnam vim hȝ cõtra iram hmõi interrogatio. Bonas me.a.mire ꝯſuetudinem expreſſit dicendo bonas. Me.a.ſumma criminis. Bonas me ab.hic ꝯfeciſtis nuptias, crimẽ in duobus eſſe demonſtrat, q: non bonas et abſente patre. Eho an id.s.n.il.hac tendebat interrogatio, vt tas ĩtegris rebus' adiraretur iraſci ſenẽ. Artificeȝ p̃. ironia. nam non eſt artifex, cuius rephendit locus. Geſtio, plus geſtio,q̃ volo. Dari m.i.c. non dixit venire vt filiuȝ, ſed dari vt reum. Lenem.p. illũ ẽ omne artificiũ poetę ĩ media patris ſęuitia mitiones lenitatis induxit, vt oñdat q̃ placari facile poſſet. Lenẽ.p.i.f.a.nota antitheton.nõ eniȝ leni aſperrimum,ſed acerrimum reddidit,ẽ mutauit gradum poſitiuo ſuperlatiuum opponere.

Lenẽ.p.il.f.ſic Virg.Quantum mutatus ab illo Hectore. Atqui nihil fe.p.ſumma contradictionis,et non dixit leniter peccant,ſed nihil fecit,neq; quod.punias,ſed quod ſuccenſeas id quod leniſſimum eſt. Ecce autem ſi.o.ecce autem vox eſt apta his,quę noua ẽ improuiſa animo accidunt.ſic Virg.Ecce autẽ gemini a tenedo tranquilla per alta. Similia omnia,omnes cõ.more ſtomachantis omnia ẽ omnes de his dicit,q̃ ad duos ptinet.

Vnum co.omnes noris,iterũ non duos,ſed oẽs et varie cognoris. Vnum co.o.n.omnes,ſic Vir. Et crimine ab vno Diſce oẽs. Hic in noxia eſt,ille ad defendendam cauſam adeſt,hoc Demipho non ſine quadam dilectione dixit,quam tamen premit ob iram pręſentem. Cum ille.a.hic pręſto eſt,huic loco reddiderit.cice.illum lecum in Verrinis.Qui ciues romani erant,ſi ſiculi eſſent, ut ſi eorum legibus dari oporteret ſiculi, qui ciues romani eſſent.nam ſubauditur at qui ciues romani erant iudices dabantur,ad ſiculi eſſent ſubauditur.el. Cum il.a. .Nam ẽ ſic ſubaudiendum eſt,innoxia. Hic p̃.e.ad defendendam

Valet,hic eſt,ſed ſatin omnia ex ſententia? De.
Vellem quidem.Ph.quid iſtuc? De.rogitas Phędria?
Bonas me abſente hic confeciſtis nuptias.Ph.
Eho an id ſuccenſes nunc illi? Ge.o artificem probum.De.
Ego ne illi non ſuccenſeam? ipſum geſtio dari
Mihi in conſpectum, nunc ſua culpa vt ſciat
Lenem patrem,illum factum me eſſe acerrimum.Ph.
Atqui nihil fecit patrue quod ſuccenſeas.De.
Ecce autem ſimilia omnia,omnes congruunt.
Vnum cognoris,omnes noris.Ph.haud ita eſt.De.
Hic in noxia eſt,ille ad defendendam cauſſam adeſt.
Cum ille abeſt, hic pręſto eſt,tradunt operas mutuas.Ge.
Probe eorum facta imprudens depinxit ſenex.De.
Nam ni hęc ita eſſent cum illo haud modo ſtares Phędria.Ph.
Si eſt patrue culpam vt Antipho in ſe admiſerit.
Ex qua re minus rei foret,aut famę temperans.
Non cauſſam dico,quin quod meritus eſt ferat.
Sed ſiquis forte malitia fretus ſua
Inſidias noſtrę fecit adoleſcentię,
Ac vicit,noſtran ea culpa eſt? an iudicium?
Qui ſępe propter inuidiam adimunt diuiti?

cauſam ſubauditur. Probe ho.f.i.d.ſenex iõ imprudens,q: neſcit amore citharıſtrię eſſe Phędriã. Imprudens,modo neſciẽs. Nam ni hęc ita eſſent cum illo haud ſtares Phę.vide quemadmodũ iam pręſtruat poeta ad ea quę futura ſunt ad adiuuandum amorem Phędrię. Cum illo haud ſtares Phę. cum Antiphone.s.cũ illo, pro illo,in eius parte ſtamus,pro q̃ facimus.ſic Virg.Iuppiter hic ſtat. ſi ẽ patrue culpam Antipho vt in ſe admiſerit,principium p̃ inſinuationẽ ſubtilem,et honeſta locutio. Si eſt vt admiſerit,pro ſi admiſit. ſi eſt.p.c.vt Antipho,adhortatorum.

.In ſe admiſerit,bono ornatu addidit ĩ ſe, cum et ſine hoc planuȝ videri poſſit,ẽ hic eſt quẽ Cice.ſuccum orationis appellat. Ex qua re minus rei,aut famę fo.nota hic comparatiua qualitas eſt pauperis,neq; ſtrenui,ẽ docuit in negocio nuptiarum duabus rebus,conſuli rei ẽ famę,hoc eſt facultatibus dotis,honeſtatiq; natalium.Ex quare minus forte hęc tractatio eſt criminis oratoria,in qua defenſor accuſat crimen,reũq; purgat. Minus rei aut famę,venuſte inſertum rei cum p̃poſuiſſet,ẽ culpam minus rei foret,quia pauperem. Famę,quia ignobilem. Obtemperans,conſulens, p̃uidens,moderatus,vt iam ſubitum curuis male temperat vnda carinis. Non.c.d.q.q.m.s.f. rhetoricuȝ theorema in hmõi exceptionibus, quo vti ſolet, qui propoſitę cauſę fiduciam gerit, ſi hoc, aut illud,non oro veniam,non deprecor pęnas.

Quin.q.m.ſit, quin hunc defenſorem magis et non iudicem dicam. ſed hic colligitur patrocinantis auctoritas.con enim dixit quod voluerit, ſed meritus ſit manente eo,ſi peccauit tamẽ, Sed ſiquis for.m.fre.s.forte quaſi non, defenſurus, ſed ſimul cauſam cogniturus aduenerit,non contendit verum eſſe quod dicit,ne ſolicitum faciat ad credendum,ſic apud Virgil.ſinon,Dum vela da- Virg.

Virg.

Cicero

rent,ſi forte dediſſent. Sed ſiquis.ſ.bene ſe adiungit ad crimen,vt leuet culpam. Inſidias noſtrę fecit adoleſcentię,mire niſi dicas,dixit vt diu comparata cauſa per ignorantiam,doloq; capti videantur adoleſcētię opportunę ętatis cōmemoratio. Noſtra ne culpa eſt,an iudicum.q.s.p.i.potentior facta ſententia eſt,

de confeſſione ſumpturus. Officium liberalis, potenter officium nominat,quod ille crimen appellat,et nota functus officium accuſatiuo caſu, quod nos ablatiuo. Poſtquam ad iudices.u.e.nō potuit cogitata prologui,hęc apud oratores. dicitur, hoc eſt tranſlatio cauſę facti quem vulgo colorē nominat.

Aut propter miſericordiam addunt pauperi? Ge.
Ni noſſem cauſſam crederem hunc vera loqui. De.
An quiſquam iudex eſt qui poſſit noſcere
Tua iuſta, vbi tu te verbum non reſpondeas,
Ita vt ille fecit? Ph. functus adoleſcentuli eſt
Officium liberalis, poſtq̄ ad iudices
Venit, non potuit cogitata proloqui,
Ita eum tum timidum obſtupefecit pudor. Ge.
Laudo hunc, ſed ceſſo adire q̄primum ſenem?
Here ſalue, ſaluum te aduenisse gaudeo. De. oh
Bone cuſtos ſalue, columen vero familię,
Cui commendaui filium hinc abiens meum. Ge.
Iam dudum te omnis nos accuſare audio
Immerito, et me omnium horum immeritiſſimo.
Nam quid me in hac re facere voluiſti tibi,

.Noſtra ne culpa an iu. duplex methaeſis. altera in accuſatores. altera i iudices,ē bene miſcuit perſonā,vt reum ſubleuet.ē ſuo merito, et multitudie reorum. Noſtra ne culpa an.iudicium mire aſſurrexit in fiduciam defenſoris,nam ſupra cū de Antiphone dixerit,nunc inuidit noſtra. Qui ſępe propter inuidiam adimunt diuiti,vobim alterari qui inuident. Aut propter miſericordiam addunt pauperi,poſteriorem cauſam honeſtiorē poſuit,ne non Antiphonem defendere,ſed accuſare iudices videretur. Aut propter miſericordiā, primum antitheton,ē oratori naturam iudicum expediuit. Ni noſſem cauſam crederem vera hunc loqui,ſuauiſſime laudauit oratorem,qui omnia ad pſuadendum idonea adnotans ſolum non adduxit ad credendum.

Ni noſſem cauſam.c.u.h.l.obliq; poeta ſe laudauit. An quiſquam iudex eſt qui.p.n.t.u.t.n.r.apparet iam perſuaſum ſeni eſſe verum aduerſarium fuiſſe Phormionem ſubiectum,atq; appoſitum ſycophantam,vn̄ ad aliud tranſit,vt accuſet ſegnitiem in rn̄dendo,quę lenior culpa eſt ita,vt credētibus mos eſt paulatim ſe in ſingula extorquentur e manibus. Tua iuſta,deſerte magis ē abſolute iuſta quaſi aliter diceret. Vbi tute verbum,non dixit pauca dicas,ſed verbum. Ita vt ille fecit, vnde ſit.an hic poetę virtus eſt,q: cia ante iducit cognouiſſe,ne ī ſcena hęc,vt noua audiens tragicis moribus inſaniret. Functus adoleſcentuli eſt offciū, oratorie crimen quod obiectum eſt, non purgauit modo,ſed etiam ad laudem conuertit, quod rhetores dicunt, et hoc de Apollodoro. Functus adoleſcentuli officium liberalis, deriuatio cauſę, et eſt venialis ſtatus.

Functus adoleſcentuli officium liberalis,ingenioſe non negauit hoc crimen occaſione laudis

Non potuit cogitata proloq. ergo quod cogitauit induſtrię eſt, qđ nihil dixit pudoris. Ita eum tum.i.timidum prurbatum Getam. Laudo hūc, ſed ceſſo adire ſatis deſenſionis vbi. Geta iam adire non timeat dominum. Here ſalue,ſaluum te ad.g.principium a beneuolentia, et vide vernilitatem aptiſſimam ſeruo callido. Credas ne hunc eſſe,qui ſupra dixerit.Herus ſi redierit,molendum eſſe in piſtrino,vapulandum. O bone.c.s. q̄ ab initio.i.modus ſeruatus eſt ſeni,ne idem nunc eſt, qui ſupra dixit,o Geta monitor,q̄q̄ auxeſi plus ſignificat,qui dixit bone cuſtos,q̄ q: ſupra monitor.

Columen vero familię,columen columen, an columen columnam,vnde columellę apud veteres dicti ſerui maioris domus.Luci.xxij.Seruus neque infidus domino,neq; inutilis,q̄q̄ Lucilij columellę hic ſitus,ne uerbo hunc.m.n.an columine ciuitatis continebatur. Hora. contra pro columine columnam iniurioſe,Ne pede proruas ſtantem columnam.Ennius x.Regni verſatum ſummam vero columnam.Columen vero fama,ſuſtentatio, vel decus,vnde columinę dictę, et moralis auxeſi ironia. Cui con.f.h.a.m.duplex accuſatio eſt de eo,quod feret,hęc conueniunt in eas perſonas, q̄s ſpectare non oportuerit. Iam dudum te.o.n.ac. au.im.uide q̄ in his uerbis etiam uultus quidam ſerui contumacis appareat et verſute mali, et hoc eſt quod dixerat.Ego in inſidijs hic ero ſuccenturiatus. Immerito omnium horum immeritiſſimum, tui. impudentię ſupereſt ut non ſolum ſe,ſed alios etiam defendat. Horum,commertio, .Horum, et ſic nos hanc et hunc dicimus. Nam quid me in hac re voluiſti facere,bona exceptione locutus eſt,quaſi in alijs omnia fecerit. Immerito,ut paruo,falſo,de aduerbijs eſt in .o deſinentibus. In hac re uolui

Lucili.

Hora.

ſti tibi,ꝗ contemnat ius domini vide,vt hoc ipſo purgatior videatur,et hic apparet quod addidit tibi.Sic enim dicere ſolemus.Quid tibi vis faciam, cum alieno negocio fruſtra nos oſtendimus laborare. Seruum.h.c.l.o.non ſi.hoc nõ quaſi ignoranti dixit,ſed ſtomachoſe admonet, velut ſtultũ, qui rẽ manifeſtã nõ cogitet. Seruum hominem cauſam leges orare non ſinũt, venuſte hominem.Saluſti.in iugurtha.cũ iteris Hyēpſal reperitur occultãs ſe in tugurio mulieris ancillę. Seruum hominem cauſam leges, mire extenuauit conditionem ſuam dicendo,nõ me,ſed ſeruum,et addendo hominem moraliter locutus eſt,ſic Virg.Venerat antiquis Corithi de finibus Acron Graius homo. Cauſam orare leges,non improprie,ſic Virg.Orabunt cauſas melius. Neq; teſtimonij dictio eſt, vis ſcire, inquit, quam non liceat ſeruo pro domino, ne teſtis loco produci poſſit. Neq; teſtimonij dictio eſt, varie.non enim dixit, neq; teſtimonium dicere.

hoc ita ludibundus abſoluit Geta, vt etiam quaſi locum reſpondeat. Alicunde.nihil ex dictu facilius,hoc quaſi ſubridens, et auerſo ab illo vultu pronunciauit Geta,quod genus actionis ſecuritate oſtendit hominis manifeſta dicentis. Alicunde,Demipho alicunde ad facilitatem retulit,ē hoc ſic intelligi fingunt,vt quaſi non habēs ipſe Demipho de proximo, a quo dicere incipiat dixerit alicũde nihil ē dictu facilius,ē mire(vt ſolet) prouerbio vno diſſoluit totam intentionē

SERVVM HOMINEM cauſſam orare leges non ſinunt,
Neq; teſtimonij dictio eſt.De.mitto omnia. adde
Iſtuc imprudens,timuit adoleſcens,ſino.
Tu ſeruus,verum ſi cognata eſt maxume,
Non fuit neceſſe habere,ſed id quod lex iubet
Dotem daretis,quęreret alium virum.
Qua ratione inopem potius ducebat domum? Ge.
Non ratio,verum argentum deerat.De.ſumeret
Alicunde.Ge.alicunde?nihil eſt dictu facilius. De.
Poſtremo ſi nullo alio pacto,vel foenore.Ge.
Hui dixti pulchre,ſiquidem quiſꝗ crederet

Mitto omnia,et iam perdidit ſenex quod videbatur validum ad accuſationem,ita gradatim illa ſingula ſubducũtur,et accuſationis impetus euaneſcit. Adde iſtuc imprudens,timuit adoleſcens hęc nonne verba cauſalem ad argumentandum vim habent. Mitto,ſino,vim habent contra voluntatem concedentis. Imprudens timuit adoleſcens ſino, et ſingula pronuncianda vt plura videantur. Tu ſeruus, verum ſi cognata eſt maxime,ſub obtentu huius propoſitionis inꝗ pars legis oſtenditur, iam poeta pręparat locum fallacię Phormionis de dote accipienda. Verum ſi cognata eſt maxime, addidit maxime, nam ſiue eſt cognata,ſiue non recipit , hoc heſt non dicitur maxime cognata,et cognata minime,ſed aut eſt,aut nõ eſt,alij ſic ordinãt. Non fuit neceſſe maxime habere,alij,ſed id quod lex iubet,maxime dotem daretis. Sed quod lex iubet dotẽ daretis,id quod lex iubet ordo, ſic Vir. Verum id quod multo tute ipſe fatebere maius.

Quęreret alium virum?quęreret ꝗ idoneum eſt ad ſignificationem odiorum.Virg. Quęrat ſi foedera Turnus. Qua ratione inopem potius ducebat,etiam ducebat magno ſonitu intulit, quod minus momenti habet aduerſus eos qui accuſantur,ꝗ illa ſuperiora. Inopẽ potius ducebat domum,inopem et potius ducebat ſubdiſtinguendum eſt. Non ratio, verum argentum deerat,

vt in Heauton.Quid ſi hoc pater reſciuerit. Quid ſi redeo ad illos qui aiũt. Quid ſi nunc cęlũ ruat.

Poſtremo,ſi nullo alio pacto uel foenore,oſtendit ſe ſenex hęc perdere,cum ab his alia tranſcẽdit excluſus. Dixit pulchre,ſiquidem quisquã crederet,vide ſi non laboret ad reſpondẽdum Ge. ſiquidem illi per ironiam reſpondit. Crederet,pecuniam cõmitteret Non?non ſic futurum eſt, non poteſt,hic iã palmę locutus eſt debitę poetę. Siquidem vt omnia obiecerit Demipho, et omnia ſoluerit Geta,qbus actis ſola irrationabilis exclamatio relinquitur ſeni. Non?non ſic futurum eſt, non poteſt moralis abnegatio frequenti repetitione firmata. Ego ne illam cum illo vt patiar nuptam,hic eſt d quo ſupra dictum eſt,ille ne idotatam virginem,atq; ignobilem dare illi nũꝗ faceret. Ego ne illã cum illo ut patiar nuptam, hic iam pręſtruit ꝗ facile.xxx.minas perditurus ſe Demipho,dum illã uult excludere. Nihil ſuaue meritum eſt,ordo et ſenſus hic ē.Nihil mihi mercedis ſuaue ē,vt ego illam cum illo nuptam ſinã ſuaue,meritum enim ſuauem mercedem ſignificat. Nihil ſuaue ē meritum,hominẽ cõmõſtrarier,bono ordine peruenit ad Phormionẽ,a ꝗ magis ꝯſutabiẽ. Aut ubi habitet dmonſtrarier,mire rñdit ꝗ hic ſenex ꝯtemnat Phormionẽ modo,a quo mox ſupabitur. Iſtum patronũ mulieris, hic et ꝯtemptum aduerſarij ē ſui fiduciã mõſtrat.

Antipho ubi nunc ē,mitius nunc ꝗrit ubi ſit Antipho,et utrũ amatę adhęreat, ſubtilr ꝗrit, qd ſeruus intelligẽs rñdit,foris. Iam fa.huc ad.Vir. Haud ſibi cum Danais eſſe ſaxo et pube pelasga.

Foris,foris dixit cũ fugiſſe eũ ſciat. Abi ph. cũ regre,atq; ad.huc huc opportuna ẽ apta ſimplicitas attribuiẽ Demiphoni nihil tale d Phę.ſuſpicãti. Eo re.u.qui.illo,et amatorẽ oñdit Phęd. et ſimul id agit,ne in ꝯſpectũ pr̃is ueniat Antipho.

Nempe ad Pã.niſi hoc Geta dixiſſet,nõ intelli-

gerent ſpectatores quid dixiſſet Phę. At ego Deos penates, hinc ſalutatum domum deuertar, nulla mentio fit vxoris apud Demiphonē, nō.n.conuenit argumēto, vt abeat, neq; quid in Sicilia geſſerit demonſtratur, ideo q̄ iam dictum ē noſter in Siciliam ad hoſpitem antiquum, cauſa.n.q̄ſita eſt, cur abeſſet dum vxorem ducat Antipho et cauſa ex argēto.i.auaritia, et quo minus videatur pa/ti vitę pauperem, qui ob ſpē lucri ab Attica in Siciliaȝ nauigarit. Hinc ſalutatum, ab hoc loco.

inei De. Nondum Demipho videt eos, ſed ſolus loquit, demiror.i.neſcio, nam admirationem ignorantia facit, neſcio quid dicant mihi.s. Geta ē filius, aut quam cauſam.i.quā defenſionem, vel excuſationem reperient.i.excogitabunt. Ge. atqui.i. ſed certe iam repperi cauſam.s.'cura iam aliud.i. noli de eo eſſe ſolicitus, ſed ad rem aliam confer curam tuaȝ. De. an ne p̄ vtrum dicent mihi hoc. s. feci.i.duxi vxorem, inuitus.i.nolēs, lex cogit vt eā duceremȝ, audio.i.intelligo, ē fateor legē coe

Te vino. De. non? non ſic futurumſt, non poteſt.
Ego ne illam cum illo vt patiar nuptam vnum diem?
Nihil ſuaue meritumſt, hominem commoſtrarier
Mihi iſtum volo, aut vbi habitet demonſtrarier. Ge.
Nempe Phormionem. De. iſtum patronum mulieris? Ge.
Iam ſaxo hic aderit. De. Antipho vbi nunc eſt? Ph. foris. De.
Abi Phędria, eum require, atq; adduce huc. Ph. eo
Recta via equidem illuc. Ge. nempe ad Pamphilam. De.
At ego Deos penatis hinc ſalutatum domum
Deuortar, inde ibo ad forum, atq; aliquot mihi
Amicos aduocabo ad hanc rem qui adſient,
Vt ne imparatus ſim cum aduenia t Phormio.

Salutatum, adoratum, quod eſt primum poſt redditam p̄cem. Deuertar, bene deuertar quaſi de via. Atq; aliquos mihi amicos aduocabo, iam p̄parat ridiculam aduocationem, que plures adhibēdo iuriſconſultos incertior reddet. Amicos aduocabo, amicos et p̄ teſtibus ē p̄ aduocatis veteres poſuerunt. adſient, proprie adſient. Adeſſe.n.dn̄r, aduocati. Vt ne.i.pro non.

GVI. Ita ne ēc. In hac ſcęna accuſatio eſt, et contradictio, vbi vitę exemplum oſtendit, in quo ſpectatur nullam eſſe tam iuſtam, et gratam iracundiam patris. quin et fiducia defenſoris, et interuallo temporis euaneſcat De. ita ne tandem eſt ſup.i.eſt ne ita tandē. hęc particula tandē hȝ quiddam vrgens et accelerans vt vult La. Donatus dicit eſſe expletiuam particulā. Eſt ne ita tandem, q̄ Antipho duxit vxorem iniuſſu meo.i.ſine auctoritate mea, vel ne.i.vtrū tandē Antipho ita duxit vxorem iniuſſu meo, nec pro et, et pro non, et o facinus audax.i.temere admiſſum.s.non uereri imperium meuȝ, age. hortantis eſt ſeipſum ad aliud cogitandum omitto imperium.i.dempto imperio itē exclamari pōt, o facinus audax nō uereri.i.non timere, meam ſimultatem.i.iurgiuȝ et ɔtentionem ſaltem, non pudere.i.non affici pudore, quo reuocaret a tali propoſito. Vel ſic intelligę, ita ne tandē Antipho duxit vxorem iniuſſu meo, nec curauit ſup. uereri meum imp̄ium.i. hēre eam reuerentiā mihi, vt meum imperium expectaret, age omitto imperiū, non curauit uereri, quaſi pro timere meam ſimultatem, non curauit pudere.i.pudore deterreri ab incepto ita vt pudere ſit a p̄ſonali, non ab imp̄ſonali, vt ſatis liquet. o facinus audax. o Geta monitor.i. pędagogus, director, p̄ceptor eius. q.d. puniendus es acrrime. Ge. vix tandem i. deniq;, poſt multa verba ad nomen meum p̄uenit, et pene eſt oblitus nominis

giſſe Ge. taciturnum, non repugnantem tradere cauſam.i offerre victoriam in cā aduerſarijs.i.cōtrarijs in illa cā, ſeu ɔtrouerſia. Phę. illud quod reſtat ſenex eſt durū.i. difficile, ſolutum. Ge. ſine.i.p̄mitte mihi, ego expediam.i ego exoluam illum nodum, ne timeas. nam illi obiectioni ſatisfaciā. De. īcertū eſt mihi.i.neſcio quid agaȝ, q̄ hoc infortunium q̄.s.filius duxit vxorem, obtigit.i. accidit mihi t'iq̄ malum, nam de bono dixiſſet accidit, obtigit mihi ergo p̄ter ſpē.i. p̄ter expectationem et timorem. Nam illud non timebam, et obtigit mihi incredibile.i.tale quod nunq̄ fuiſſes crediturus. s.filium fuiſſe vxorem ducturū in mea abſentia, ſum ita.i.adeo, irritatus.i p̄uocatus, in iram impulſus, cōmotus p̄turbatus, vt nequeam inſtituere.i.inducere, diſponere aīum meum ad cogitandū.i ad ɔſiderandum et ɔſultandum, quo pacto ſit hoc ferendum et qd' de hoc ſit faciendum, q̄obrē.i. quapropter op; omnes hoīes meditari.i. reuoluere ſecum, et quaſi exercere in mente, quo pacto.i. quo modo, ipſi hoīes ferant.i. ſuſtineant, portent, patiantur, tolerent erumnam.i.calamitatem, aduerſam.i.moleſtam, aut vacat aduerſam, vt ait Do. aut melius eſt erumnę epitheton, et quo pacto ferant damnum, p̄icula, et cętera incōmoda, maxime.i.p̄cipue, dum.i.nunc, cum.i. quando, res ſunt ſecundę.i.p̄ſperę, bene ſuccedentes, et ex aī ſententia. tum aliquis rediens p̄egre.i.a longinquis regionibus diſtantibus, ac longe remotis, p̄egre.n.ſignificat longe, ſemper cogites.i.ɔſideres hęc quę ſequūtur. eē cōia, et poſſe fieri.s.aut p̄ctm̄ filij, aut mortem vxoris, aut morbum filię, et ea cogites, vt nequid.i.vt non aliqd ſit nouum aīo tuo.i. īpremeditatum, improuiſum. deputato.i. valde puta, et deſtina, indica, exiſtima, vel reputa, vel ſi vis expone per futurū, quemadmoduȝ eſt futuri t̄pis, reputa inq̄ id omne q̄cquid.i. quod eueniat, p̄ter ſpem

eſſe in

eſſe in lucro.i.accidiſſe ex abundanti vltra id qḋ
timebas futurum.Ge.o Phędria incredibile ē quā
tum antecam.i.antecellam,ſuperem, vincam herū
meum ſapientia.i.per ſapiētiam, omnia mea in,
commoda.i. infortunia,ſunt mihi.i. a me medi,
tata.i.per viſa,vbi meditata paſſiue capitur tan,
quā veniens a verbo cōmuni, qualia ſunt multa
alia.ſi herus meus redierit,ſi pro cum redierit he
rus,ſed loquitur ſm votum ſuum,velle enim eū
non eſſe rediturum,et ideo dixit ſi,herus enim iā
redierat.ſed nondum erat auditus ab eis, eſt mihi
molendum.i.neceſſe mihi erit molere, vſq;.i.aſſi,
due,in piſtrino.i.quod noſtri dicunt, in molen,
dino,nam locus erat in quo circūuagabant mo
lę truſatiles,et ita frumenta pinſebant.i. molebā,
tur,eſt mihi vapulandū.i.me oportet vapulare.i.
cędi,ac verberari,nam vapulare eſt cędi ſiue ver, [Cōpedes]
beribus affici,cum ſit neutrum paſſiuum,compe
des,ideſt vincula, cathenę colligantes aut pedes,
aut crura,ſiue tibias, aut alia corporis membra.
Dr̄r enim compedes(vt ait Nonius)non a pedi,
bus,ſed ab impedimento.Inde compedio is.i.colli
gare et colligando aliquid impedire,inde compe,
ditus,ſiue impeditus et p̄peditus , compedes ergo
ſunt habendę.i.ſum cōpediendus, et colligandus
compedibus,opus eſt mihi faciundū.i. me oporte
bit operari dure et ęgre, ruri aduerbial'r pro in
agro,molendum,et vapulandū, gerūdiua ſunt
verba,ſed habēdę et faciundum ſunt participia,
nihil.i.non'quicq̄ hoꝝ p̄dictorum incōmodorū
accidet nouum,animo deputabo id omne eē in
lucro,quicqd.i.quod eueniet p̄ter ſpem, ſed quid.i.
cur,ceſſas.i.tardas,cunctaris,moraris adire hoīēs
Demiphonem,et bene adire,tanq̄ terribilem et pu
gnaturum,et quid ceſſas alloqui hominem blan,
de.i.ſuauiter,lenibus verbis in principio.De. video
Phędriam filium fratris mei Chremetis ire.i. veni
re mihi obuiam,aduerbium eſt.Phę. O mi patrue
ſalue.De.ſalue,vides q; tam,qui adit, q̄ qui aditur
dicit ſalue.Sed vbi eſt Antipho? Phę.gaudeo ſup.te
aduenire ſaluū.De.credo te gaudere mea ſalute,re
ſponde mihi hoc.Phę. Antipho valet.i. eſt incolu,
mis,ipſe eſt hic.i.in hac parte vrbis, vel in hoc vi,
co,q: qui ꝓpe eſt pręſens eſſe videtur, ſed ſatin.i.
q̄ris ſup.ne.i.vtrum,omnia ſint ſup. ſatis ex ſentē,
tia.i.ſatis ad votum, et ſatis bene ſe habeant oīa?
De.eqdem vellem oīa eſſe ſatis ex ſententia, et ſm
votum meum.Phę.quid iſtud eſt propter quod tri,
ſtis es.De.o Phędria rogitas, confeciſtis.i. celebra,
ſtis,et exegiſtis bonis nuptijs,per ironiam,me ab,
ſente.i.in abſentia mea.Phę.eho,interiectio depre
hendentis cām triſtitię,an tu nunc ſuccenſes.i.ira
ſceris illi,id.i.ꝓpter nuptias.Ge. o artificem ꝓbū,per
ironiam.q.d.audio pro bene artificem,ſeu opificē
defendere alterius cauſam,cum tamen contrari
um intelligat De.egon.i.ego ne,non ſuccenſeam.i.
debeo. ſuccenſere illi filio? geſtio, plus eſt q̄ volo.i.
cupio,et qdem cum geſtu oſtendendo,videlicet ge
ſtibus cupiditatem,geſtio.i.vehementer cupio, ipſū
filium dari,non venire tanq̄ filium,ſed dari tāq̄
reum mihi in conſpectum.i.ante oculos meos,vt
ſciat ſua culpa.i.per ſuam culpam,illum patrem
leniſſimum.i.benigniſſimum prius.s. me eſſe fa,
ctum acerrimum.i.aſperrimum et duriſſimum et
vehementiſſimum.Phę.atqui.i.ſed certe.o patrue
nihil filius fecit,quod.i.ꝓpter quod,ſuccenſeas.i.ira,
ſcaris illi.De.at.i.ſed,ecce, particula oſtendens ali,
quid nouum et improuiſum alo accidere, ecce
omnia ſimilia,in nominatiuo.s. adſunt, apparet
omnia ſimilia inter Phędriam et Antiphonē, oēs [Cēs de duobus]
de duobus dixit per indignationem, congruūt.
i.ꝯcordant bene ſimul, cognoris.i. ſi cognoueris
vnum,noris.i.cognoſces,vel cognouiſti oēs. Phę.
haud.i.non,eſt ita vt ais.De.hic.s.Antipho eſt in,
noxia,per noxa.i.in culpa,ille.s.Phędria adeſt, p̄ſi
dio eſt,ſeu paratus eſt,et p̄ſto ad defendendā cām
alterius,cum ille An.deeſt, hic p̄ſto.i. p̄ns parat cū
defendere,ipſi trahunt operas mutuas.i.mutuo ſe
adiuuant, hoc eſt adiuuant alter alteꝝ.Ge. ſenex
Demipho.ꝓbe.i.recte,depinxit.i.deſcripſit facta iu
uenum,imprudens.i.neſciens,ſeu per impruden,
tiam,qui.s.neſciret amorem Citharisſtrię.De.nam
ni.i.niſi,iſta eſſent.i.niſi iuuaretis alter alterum,o
Phędria non ſtares cum illo Antiphone.i.pro illo
hoc eſt pro illius defenſione, nam in eius parte
ſtamus,pro quo facimus.Ph.o patrue ſi eſt h̄ ſup.
s.vt.i.q; Antipho admiſerit,quaſi receperit in ſe cō
mittendo culpam,hoc ſi Antipho admiſit culpaꝫ
ē.c.eſt culpandus,ex qua re.i.ex qua admiſſiōe cul
pę foret.i.eſſet,minus.i.non ſatis, temperans.i.cō,
ſulens,ꝓuidens,moderatus,vel (vt alij hn̄t)obtem
perans rei.i.vtilitati ſuę,quantū ad facultates do,
tis vel rei.i.rei familiari bonis ſubſtantię ſuę, aut
famę.i.honeſtati natalium,puta qui accipit ē pau
perem et ignobilem, nam in negocio nuptiarum
duabus rebus ꝯſuli oportet.s.rei et famę, hoc eſt fa,
cultatibus dotis,honeſtatiq; natalium. ſi admiſit
ergo culpam,non dico cām,qn.i.ꝗ non,vel pro
pter quā non ferat.i.ſuſtineat, patiat id qḋ meri,
tus ſit ferre.s.ꝓp ſuam culpam,ſed ſi forte qs.i. ali,
quis fretus.i.ꝯfiſus,ſua malitia.i.īprobitate et aſtu,
tia maligna,fecit inſidias.i. ꝓditiones et frandes
noſtrę adoleſcentię.i.iuuentuti,ac vicit.i. obtinuit
in cā,ne.i.vtꝝ ea culpa.i.illud crimen eſt nr̄ꝫ, an
eſt culpa iudicum,q iudices ſępe adimunt.i. auſe,
runt diuiti ꝓp inuidiam,inuident enim illi tan
tas copias,pauperi aūt nunq̄ inuidet,aut qui iu,
dices addunt pauperi aliqd,de quo eſt ꝯtrouerſia
apud eos ꝓp miſericordiam,qua mouent in pau
perem.Ge.ni.i.niſi,noſſem.i.cognoſcerem, cām.i.
totum negocium,crederem hunc Phędriā loq ve,
ra in neutro genere.i.res veras.De.an.i.vtꝝ,quiſq̄
i.aliquis,eſt iudex,qui poſſit noſcere tua, in neu,
tro genere.i.res tuas,ſeu negocia tua, et ea quę ad
te ꝑtinent eſſe iuſta.i.ęqua,vbi.i.qn̄,tute.i. tumet,
non reſpondeas.i.rn̄ſum non des ita vt.i.ſicut,il
le filius meus fecit. Phę.functus officium,vetuſte
pro officio adoleſcentuli liberalis.i.boni et verecū
di,ſeu ingenui,ac pre ſe ferentis bonam nāę ido,
lem et ingenuitatē,poſtq̄ ventum eſt.i. peruentuꝫ
eſt,imperſonaliter dictum,ad iudices, ipſe nō po
tuit ꝓloqui.i.ꝓferre in lucem cogitata.i. mentis

conceptus, ita, ideſt adeo, pudor, ideſt verecundia obſtupefecit eum, vel intellige quid ceſſo adire, quaſi quid tardo, et dubito adire, quamprimum. i. citiſſime ſenem Demiphonem? Deinde in hoc dicto conceſſit ad ſenem et ſalutauit eum, o here ſalue, gaudeo te aduenisſe ſaluum. De. o bone cuſtos, per ironiam, quaſi dicat o improbe pedagoge, ſed columen. i. ſuſtentaculum, ſiue ſuſtentatio, famę, decus familię noſtrę, ſcilicet, et hoc per ironiam dictum eſt, cui ſcilicet tibi ego hic abiens, commendaui. i. tradidi fidei filium meum. Ge. audio. i. intelligo, te iamdudum. i. paulo ante accuſare nos omnes immerito. i. ſine cauſa, et audio te accuſare me immeritiſſimo omnium. i. qui vnus ex omnibus minime merui accuſari. Nam quid voluiſti me facere tibi in hac re. i. in hoc negocio, leges nō ſinunt. i. non patiuntur, hominem ſeruum orare cauſam. i. oratione defendere vel agere cauſam alicuius. i. neq; dictio teſtimonij, ideſt facultas dicendi teſtimonium, non eſt ſeruo homini. Dictio te- Dictio teſtimonij ſtimonij eſt facultas dicendi teſtimonium, quemadmodum factio teſtamenti eſt teſtamenti faciendi facultas. De. mitto. i. omitto, miſſa facio omnia iſta quę dicis, adde iſtud ꝙ ſcilicet adoleſcens imprudens. i. per imprudentiam, timuit. i. fuit timidus, nec vllum verbum prologui potuit, ſino, ideſt omitto etiam et fateor, ꝙ tu es ſeruus, et multa facere per leges vetitus. Verum. i. ſed, ſi puella ducta in vxorem eſt cognata. i. de cognatione, non fuit maxime. i. vrgentiſſime, neceſſe. i. neceſſarium, habere eam in vxorem, ſed daretis. i. dare debebatis dotem ipſi cognatę, id quod. i. quod, vt ſepe apud Cice. videlicet dare dotem lex iubet, vel daretis id. s. dotem, quod lex iubet dari cognata quęreret alium virum. i. maritum ſi dediſſetis ei dotem, qua ratione. i. propter quam rationem potius ducebat domum aduerbialiter, inopem. i. pauperem puellam. Ge. ratio quę ducebat eam domum, non deerat, ſed argentum pro dote deerat. De. ſumeret. i. ſumere debuiſſet vel debeat. alicunde. i. ex aliquo loco, ex aliqua ratione. Ge. dicis ꝙ ſumeret alicunde, nihil eſt facilius dictu. i. ad dicendum, vel vt dicitur, ꝗ illud quod dixiſti ſumeret alicunde. De. poſtremo. i. tandem, ſi nullo alio pacto. ideſt nullo alio modo poterat habere, vel ſumere, vel. i. ſaltem. ſumeret fœnore. i. per fœnus ac vſuram, vel ex fœnore. Ge. hui, interiectio deridentis, dixiſti pulchre. i. iucunde, et cōmode, ac venuſte, locutus es ſiquidem. i. ſi certe, quiſquā. i. aliquis, crederet. i. pecuniam ꝯmitteret, te viuo. i. quādiu viuis. De. dicis ꝙ non crederet quiſquā me viuo, vtcunque res ſeſe habeat, non ſic futurum eſt, vt perpetuo eā habeat vxorem, non poteſt vel fieri, vel mihi perſuaderi, vt ſi futurum ſit, ne. i. vtrum, decet ſup. vt ego patiar illam puellam nuptam eſſe cum illo filio meo, etiam vnum diem, vel vno die, vtrunq; enim dici recte poteſt. Dona. autem ſic iūgit hoc cum ſequente. Nihil eſt mihi meritum ſuaue. ideſt nulla eſt mihi merces dulcis, et iucunda, vt patiar illam eſſe nuptam cum illo, etiam vnum diē, poſſet tamen et quidem non abſurde dici nihil ſuaue meritum eſt ab his, qui hoc fecerunt. i. hi qui hoc fecerunt, nihil ſuaue meruerunt. i. non ſunt digni, quibus cum benigne et ſuauiter agatur, ſed acerbe potius et aſpere. Nam ſi dicimus recte mereri aliquid ſuaue, quidni recte dicatur, aliquid ſuaue meritum eſt a me, ꝑ paſſiuum, quod hic puto congrue fieri. q. d. nihil ſuaue ab huius rei conditionibus meritum eſt ita, vt indigno illo facto ſe ꝓbuerint, qbus benignitatis aliqd tribuatur, volo iſtū hoīem, ꝗ fuit patronus puellę, cōmonſtrari mihi. i. oſ̄di mihi, aut volo dmōſtrari mihi, vbi hītet. i. moret, ꝯſtat, aut freq̄ntet. Ge. nēpe. i. certe, vis Phormio demonſtrari tibi interrogando. De. volo iſtū, per contemptum dixit patronum. i. defenſorem mulieris demonſtrari mihi. Ge. iam faxo. i. faciam, ꝙ ſup. aderit. i. preſens erit hic. De. vbi eſt nunc Antipho filius? Phę. ipſe eſt foris. i. abeſt ab hoc loco, et ab hac vicinia. De. o Phędria abi. i. vade quere eum Antiphonem, et adduce pro adduc. Phę. equidem eo illuc, non ad Antiphonem, ſed ad amicam, ſed voluit dicere ne intelligeret a ſene. recta via, ſepe nō apponitur via, ſed ſupprimit eleganter. Ge. nempe vadis ſupple ad Pamphilam amicam, et hoc dicit, vt ſpectatores noſcant q̄rſum eat. De. at ego diuertar. i. de via deflectar, hinc. i. ab hoc loco domum, aduerbialiter, ſalutatum. i. ad ſalutandum, hoc eſt adorandus Deos penates. i. Deos peculiares, ſeu domeſticos, et familiares, inde. i. deinde, ibo ad forum cauſarum ſcilicet, non venale, vt ſemper fere intelligit Terentius, atq; aduocabo. i. adhibebo mihi aliquot amicos. i. aduocatos, amici enim pro teſtibus et aduocatis apud veteres ponebantur, ꝗ amici adſint, ideſt ꝑſidio ſint mihi ad hanc rem. i. ad hoc negocium, vt ne. i. vt nō ſim imparatus. i. improuiſus, ſiue non paratus, cū Phormio paraſitus adueniat, qui harum nuptiarum actor fuit.

ILlud quod in textu eſt, quanti hercle aureo ſapientia, non puto oīno mendoſum, ſed cōmentarius legit quantum. Exemplum vero nr̄m habet, quanto hercle aureo, atq; id approbo. Inſequentis vero dicti expoſitione, quod Donatus dicit, herus ſi redierit, ſi pro cum ſeruiliter dici, vt dubitet ex voto ſuo vtrum domum redeat an non, quod quidem poſterius cupit. Non puto intelligendum cōmentarius intellexit, non. n. loquitur de tp̄e p̄ſn̄ti, et ꝓpterea nihil facit ꝯtra eiuſmodi dem̄ ꝙ iam redierat Demipho, imo hoc dicit herus meus, dicit futura quę euenire p̄nt eſſe homini ꝓuidenda, in qua re multo ſagacior ſum ipſo ſiquidē, qd ipſe faciēdū dicit effici, nā dū adhuc abſ̄s eſſet, cogitaui hec mecū, ſi herus redierit, molendū mihi eſſe i piſtrino &c. in quo [illegible], vt Dona. auctor eſt. Si in textu eſt molendū mihi eſſe in piſtrino, vapulandū, habēdę cōpedes &c. vitioſam locutionem poeta ſeruili ꝑſonę dedit. Nam integrum (inquit eſſent) ſi diceret hn̄das cōpedes, vnde q̄dā nō eſſe, ſed vſq; legunt. Illud non rō, verum argentum deerat, ſic capio. Ratio quia efficeret ne duceret eam non deerat, hoc eſt rationis fuit, vt non duceret eam inopem, ſed argentum deerat, quo deficiente, non potuit efficere, quominus eam duceret. ASC,

SER. Ita ne. Incipit ſecundus actus, qui eſt de litigio ſenis ineſſicaci, ſicut prior actus eſt iuuenis, ita iſte proprie ſenis.s. Demiphonis, qui cum audiuiſſet filium ſuum vxorem duxiſſe increpat, inſanit. Ad hanc inſaniam conſtringendam inducuntur conuenientes perſonę, primus nepos ſuus. Phędria, qui aliquantulu3 demoliat eius ſenis, poſtea Geta, ad vltimum Phormio, q veſaniam ſenis conuincat penitus, ẽ ſic conſilio aduocatorum quieſceret. Senex cum veniſſet ad portum, dixit ei quidam q vxorem duxerat filius non credit, et item alius non credebat adhuc. Poſtea multi alij, quare iam credit dicens, ita tandem poſtquam multi dixerunt mihi, Similiter.i.duriciam meam.i.debuit reuereri. Simultas dicitur a nomine, quod eſt ſimultum ſimulti, qđ proprie ſignificat frontem duram arietis, vix tendam.s.ero monitor, qa paratus ſum tueri partes illius cum in primis voluiſſem. Audio, et concedo q lex poſſet cogere. Anteeo ſapi. quod modo dicit omnes hoies debere. ego feci, q̈ ꝓuidi omnia mala, quę poſſunt mihi euenire. Ecce omnia ſunt ſimilia.s. iſte eſt ſimilis Antipho. vere eſtis ſimiles. Ná niſi hoc, ſed ſi quis vt Phor. An ſunt iudices inde criminandi, imo filius meus, quia cum taceret in cauſa, qũo vtrum iuſtam cãm, vel iniuſtam haberet ſcire poſſet, et hoc eſt. Ad quiſquam etc. functus ſcilicet pudibundus fuit, immeritiſſimo aduerbiũ eſt, neq; dictio mihi eſt teſtimonium ſcilicet, ut dicam teſtimonium, non ſit. Poſtquam ſenex videt ſe nullam rõnem habere de cauſa illa, transfert ſe ad minas, et irã hoiem. qua hoc ponit, efficaret, ẽ probare. Phędrię dicit in aure. nempe.

Septenarij Iambici.

PHORMIO. GETA.

Ita ne patris ais conſpectum veritum hinc abiſſe? Ge. admodum. Ph.
Phanium relictam ſolam? Ge. ſic. Ph. et iratum ſenem. Ge.
Oppido. Ph. ad te ſumma ſolum Phormio rerum redit.
Tu te hoc intriſti, tibi omne eſt exedendum, accingere. Ge.
Obſecro te. Ph. ſi rogabit. Ge. in te ſpes eſt. Ph. ecce rem.
Quid ſi reddet? Ge. tu impuliſti. Ph. ſic opinor. Ge. ſubueni. Ph.

DONA. Ita ne patris ais conſpectũ veritum hinc abiſſe? In hac ſcęna de paraſitis vilioribus Terẽtius ꝓponit imaginem vitę, vt in Ennu. de potitoribus et his qui nuper proceſſerint.i.de aſſentatoribus. Animaduertendum autem hmõi genus hominum magis a Terentio lacerari. Ita ne patris ais conſpectum veritum hinc abiſſe, adhuc narratur fabula de Terentio, et Ambiuio ebrio, q acturus hanc fabulam oſcitans temulenter, atque aurem minimo inſcalpens digitulo, hos Terentio pronunciauit verſus, quibus auditis exclamauit poeta ſe talem cum ſcriberet cogitaſſe paraſitum, et ex indignatione qua eum ſaturum, potuq; dep̄hendenat delinitum, ſtatim hęc labia lingẽs vt ebriu, vt ructans, ut pote ſa bur pronunciauit actor bonus. Admodum, admodum annuendi vim habet dumtaxat modo, et ſubauditur veritum. Admodũ Phanium relictam ſolam. ſubauditur ais. Oppido, non animo, ſed iratum intellige. Iratum ſenem, iterum ſubauditur ais. Ad te ſolum ſumma Phormio.r.r.t. h. intriſti, iđ velut ex ꝓgefactis ad has cauſas accedat Phormio, quia non diu ſolicitum conuenit eẽ paraſitum, nec quicq alid niſi de conuiuio, vel propter cõuiuiũ cogitare adeo nihil a Geta cogitatur, modo etiam negociorum Antiphonis negligens eſt, atq; ſecurus. Tu te intriſti hoc, tibi omne exedendum, apta paraſito, quę de cibo eſt, hoc autem inter ruſticos de alliato mortario dici ſolet. et bene intriſti. proprie enim intrita dicitur huiuſmodi cibus. Accingere, apparate, atq; expedi. Accingere Ecce rem, quid ſi reddet, totum hoc quaſi alia gens paraſitus, vt ex hoc appareat quid interſit inter audaciam Sycophantę improbi, et patrisfamilias perturbatione minime litigioſi. nam ille in bona cauſa aduocatos quęrit; et ipſe ſolicitus in toto actu eſt. hic in puncto temporis ſe ad calumniam pręparauit. Quid ſi reddet, bene iam ad illud reſpicit fabula, quod futurum eſt propter Phędriam. Sic opinor, non id tu impuliſti. hoc pertinet ad id quod ſecum tacitus voluit Phormio. Quid ſi reddet, hoc eſt quando reſpondebit an mulierem reddat. Cedo ſenem, hic alij excluſiſſe torporem ſomni inducunt paraſitum, alij transgluttiſſe, quod in ore mandebat, quaſi hoc in ore fuerit ad vincendum ſenem. Cedo ſenem, non paruum vulgus molimen impendet, cum ſenex dicat hominum commonſtrari, paraſitus dicat cedo ſenem. Quid agis, non interrogantis, ſed minantis hoc dictum eſt. Quid vis niſi vt maneat Phanium, atque ex crimine hoc Antiphonem eripiam atq; in me omnem iram deriuem ſenis, tria promittit, in quibus omnibus cauſa Antiphonis eſt conſtituta. Atque ex crimine, ſic dixi ex crimine eripiam, quaſi ex incendio, conſidera triũ rerum quas promittit gradus per auxeſim eſſe ſeparatos. Phanium vxorem, ſcilicet Antiphonis. Antiphonem eripiam, bene eripiam dixit, quod cauſa3 ſignificat doli, pro eo quod tenebatur oppreſſus. Virg. Tu ne hinc. ſpo. indutus meo2 Eripiare mihi. Virg.

Deriuatio

In me oēm iram deriuē ſenis, deriuatio dr̃ inflexio criminis, ab eo ad quē ptinebat, ad eũ ad quē non ptinet. O vir fortis, atq; amicus, ordinē laudauit. plus eſt.n. amicus, q̃ vir fortis, et apparet aduerſum Getã exclamaſſe, qḋ maiorem vim hꝫ, q̃ſi amice dixiſſet. O vir fortis, atq; amicus, ntũm ꝑ vbó poſuit.

tendit, non ſic accipe. nihil faciunt. q.d. nec bñ nec male, ſed cũ legeris ſubaudito nobis male. Quia n. in illis fructus eſt, parelcon tertiũ, quo aut q̃ enl ſic ſubiungit, aut.n. ipſum ſupuacuum eſt. In illis fructus eſt q nihil faciunt nobis male. Quia n. in illis fructus eſt, fructus cibus, q: frumē dr̃ tra-

Frumentum

O vir fortis, atq; amicus, verum hoc ſępe Phormio
Vereor, ne iſtęc fortitudo in neruum erumpat deniq;. Phę. ab
Non ita eſt, factum eſt periculum, iam pedum viſa eſt via.
Quot me cenſes homines iam deuerberaſſe vsq; ad necem
Hoſpites, tum ciues? quo magis noui tanto ſępius.
Cedo dum en vnq̃ iniuriaꝝ audiſti mihi ſcriptam dicam? Ge.
Quid iſtuc? Ph. quia non rete accipitri tenditur, neq; Miluo,
Qui male faciunt nobis, illis qui nihil mali faciunt tenditur,
Quia enim in illis fructus eſt, in his opera luditur,
Alijs aliunde eſt periculum, vnde aliquid abradi poteſt.
Mihi ſciunt nihil eſſe. dices ducent damnatum domum.
Alere nolunt hominem edacem, ⁊ ſapiunt mea qdem ſentētia.
Pro maleficio ſi beneficium ſummum nolunt reddere. Ge.
Non poteſt ſatis pro merito ab illo tibi referri gratia. Ph.
Immo enim nemo ſatis pro merito gratiam regi refert.
Te ne ad ſymbolum venire vnctum, atq; lautum e balneis
Otioſum ab animo, cum ille ꝫ cura, ꝫ ſumptu abſumitur.
Dum tibi fit quod placeat, ille ringitur, tu rideas.

Verum hoc ſępe Phormio, bñ ſępe addidit, vt ſē tentiã faceret de ſpeciali dicto. Vereor, ne iſtęc fortitudo in neruũ erumpat, quid iſtęc nimiũ audax. s. et puenit hoc dcm̃ Getę, q et ſupra dixerat. Eſt paraſitus q dem Phormio, hō pſidens, q illũ Dij pdant. Verũ hoc ſępe Phormio vereor, ne iſtęc fortitudo in ner. erũ. ex pſuetudine romana dixit, q: ſępe in neruũ pijciebant ex aliquo maleficio in carcerē miſſi, qḋ puerbiũ a ſagittarijs natum eſt, q: imoderate plerũq; oēs vires adducendo arcum, nō telum incitent, ſed neruũ rumpunt, qḋ ſępe fortius ferientes neruũ ſibi aliquē lędant. q̃ fortitudine nimia ſępe vinci, ſępe decipi ptingit. In neruũ erumpat deniq;, mó paralecta terentiana conſuetudine, q hanc pticulam in vltima ponit ſnĩa. Iam pedũ viſa eſt via, pedum pro pedibus. viſa pro prouiſa, et totum metaphoricos. Quod me cenſes hoīes iam deuerberaſſe vsq; ad necem, paraſitice totum trãſlationibus loquit̃ hmõi, eſt.n. ius vmbraticoꝝ hoīum, et ſcurrilis oro. Hoſpites, tum ciues, deeſt.n. ac ſupra tu, et bene poſteris poſuit id qḋ maius eſt. Cedo dum en vnq̃ iniuriaꝝ audiſti mihi ſcriptã dicã, plus eſt hoc p interrogationem intuliſſe, q̃ ſi diceret nunq̃ mihi ſcripta eſt iniuriaꝝ. Iniuriaꝝ ſcriptam dicam, acyrologia. ſic.n. et Tullius ſcribit Heraclito dica. dice

Tullius Dica

cã eſt grece q ſit latine dici, vt acte acta, vt calliope calliopa. Quid iſtuc? interrogare dr̃, et fingitur Geta vt paraſitica progrediat̃ oro. Quia non rete accipitri tendit̃, neq; miluo, ruſus p allegoriam eloquit̃ paraſitus, vt totum triuiale ſit, a puinijs, eſciſq; tranſlatum. Quia non rete ac. t. neq; m. legit̃ et tendit̃. hꝫ.n.n lr̃a cũ.d. cōionē. Qui malefaciunt nob. ore, et vnguibus. s. illis q nihil faciũt

ctus gulę, quo cibus in aluũ demittit̃. In illis opa ludit̃, q male faciũt nob Ludit̃, exterit̃. an illuditur. i. fruſtratur. Alijs aliunde ē periculũ, vñ aliqd abradi pōt, vt ꝗ hic ſenſus eſt, q̃ ſi dixerit, aliud alijs periculũ afferetur, a qbus auferri pt. an alij aliunde. ē piclitãtur, q̃ cędũt, ē.n. illis cã picli, non quę vr̃, ſed quę ab his aliqd auferre pt. Vñ aliqd abradi, abradi p vim auferri. Mihi ſciũt nihil eē, rei. s. Dãnatũ domũ ducent, ſm̃ lu. s. quo obęrati cũ ſoluendo nō eēnt, manu capiebant̃. Ducent dãnatũ domũ, vſus ē verbis ad extenuãdũ pęnã, ē rẽ ad cōmodũ trãsferē dã. nã qḋ obęrati, inimicũ ē. id paraſitus maxime optat duci ab aliq̃ domũ. addit ãt dãnatũ q̃ſi qui irrideat genus dãnationis, in q̃ victor paſcere cōpellit̃, et paſcit̃ victus. Alere.n. h. e. ſenſus eſt, ſciũt edacē, et iō nollent alere, et hoc ſic pnunciandum, vt facete totum videat̃ illatum, qñ accuſatus ſit ſub hmõi pęna, nec accuſari ab aliquo q̃rit̃. neq; damnari hoīem edacem ſe ſiḡt. Sapiũt, ſibi pſulunt.

Ludibrium

Abradi

Pro maleficio ſi b. paraſitice bñficiũ ſummũ dixit alere. Pro maleficio, p iniuria. Reddere, retribuere, reponere. Nō pt ſatis p merito ab illo tibi referri gr̃a, multũ pmittit Ge. paraſito, cum dicat nihil futuꝝ qḋ p merito poſcit. Non pt ſatis p merito ab illo, hmõi ſnĩam infert poeta parentheſi cũ his, q̃ voluit iſerere. Ab illo tibi referri gratiã, īmo.n. ſatis nemo gr̃am, non ab eo q te dãnatũ duxerit, ſed ab Antiphonē de quo ſermo ē. Immo.n. ſatis nemo gr̃am p merito regi refert, bene paraſitus qcqd pſtas debere ſe dicit. et eſt p priũ pſone iſerioris. virg. Tu mihi qcunq; hoc regni, tu ſceptra, Iouemq; concilias. i. d. c. a. di. Gratiam, vitam. Nemo pro merito ſatis. r. g. rex alias regnator, alias dñs, alias diues ſigt, ſed nunc rex nomen habet

Virg.

Rex,

ſum,vt.n.paraſitus regis,et libertus p̄roni,'ſic eſtō trario rex paraſiti ē,et p̄ronus liberti. Quod ſi nō ceſſit non nemo tm̄mō,ſed ne paraſitus diceret.

Te ne ad ſym.ne.vn.atq;.l.de.b. nondū ab Apollodoro,ſed e ſexto ſatis tranſlata ſunt oīa,qppe ſine cura lętus latus,cum aduenis Geta ais.i.dicis ita.s.Antiphonē veritū.i.q̄ nmult ꝯſpectū p̄ris,abijſſe.i.diſceſſiſſe, hic.i. ex h̄ lo co.Ge. admodū.i.dico vt admodū,id valde veritū abijſſe vbi admodū annuendi vim h̄ȝ,et firmādi. Phor. ais inq̄ Phaniū.i.quā duxit vxorem,ſicut Glyceriū in foeminino gn̄e,eſſe relictā ſolā.Ge. ſic aio ſup.

Iſertus malis.expedito brachio, alacer, celſus lupino im petu expectās, mox cum altri us obligurias bona,

Prior bibas,prior decumbas,coena dubia apponitur.Ge.
Quid iſtuc verbi eſt?Ph.vbi tu dubites qd ſumas potiſſimū.
Hęc cum ratione ineas,q̄ ſint ſuauia,& q̄ cara ſint,
Ea qui prębet non tu hunc habeas plane p̄ſentem Deum? Ge.
Senex adeſt, vide quid agas,prima coitio eſt acerrima.
Si eam ſubſtinueris,poſt illam iam vt lubet ludas licet.

Phaniū ſolam relictā Pho.et is i. q̄ ſenē Demiphonē iratū Ge. oppido .i. aio eū eſſe valde iratū nā oppido — Oppido

qd cēſes ōnis eſſe animi?.ph Diuum fidē ille triſtis cibum dū ſeruat tu ridens voras. Te ne ad ſym.ve.et hoc nomen p̄ſtat inter paraſitos ꝯfictū, atq; cōpoſitum eſſe,ꝙ illud in Andria, Symbolum dedit,coenauit. Onoſum ab aio. addidit,cum ſufficeret aio. Cum ille.c.ē.s.a. cura i apparando,ſumptu in comedendo. Dum tibi.s. q.p.acuenda vox in eo,qd ait tibi,et hoc eminenter adiectum eſt non ſui cura,ſed ꝯuiuarū,vt gereret illū.q vocat. Ille.r.t.v. poetico lepore iiſdem ſyllabis diuerſa ſignificantia ꝓ ſe inuicem poſuit,ringit,et rideas. Ille.r.t.v.varie na. ꝓnunciationis ꝯiunctiuo miſcuit,non.n.dixit ringaē, ringi eſt ſtomachari, tracta eſt.n .tranſlatio a canibus latrantibus. Prior.b.prior decūbas,hoc ad ꝓſcacitatem paraſitorū retulit. Prior decūbas,ſic alibi.Mature veniunt,diſcūbiē inqt. Cęna.a. dubia, et h̄ adeo paraſitum verbū eſt,vt id non intelligat Ge.

Quid i.u.eſt?vt intelligat populus idcirco ēnō i telligit,et vult doceri Ge. oñdit aūt poeta pro vnaquaq; re verba ꝓpria eſſe,neq; cōia cū his, q diuerſi ſunt actus. Vbi tu du.q.d ſu.po. nō potius, ſed potiſſimum dixit,vt in re oīa alijs alia monſtraret potiora.Plau.Statim eſt in lecto,ſi qd de ſumma petas. Hęc cū rōne ineas,intelligas, eſtimes.

Quā ſint ſua,et q̄ cara ſint,nihil p̄batus ē poeta oñdendo multis ſuauia eſſe,q̄ cara ſint. Cara magni p̄tij. Ea q p̄beat,non tu hunc hēas plane p̄ſentem Deum,hoc eſt qd ait.Immo.n. vero ſatis, nemo ſatis ꝓ merito grām regi refert. Non tu h.eum.h.p.p.d.p̄ntes Dij ſunt,vel q ſtatim p̄ſtant, vel qui coluntē,et videntē,vt ſol et Luna, alij p̄ntē pro potentiſſimo accipiunt,vt Virg.Quo nō p̄nti us vllum. Senex.a.u.q.d,interuenit ſenex vltimo gdē,qd eſt extra argumentum p inuentionem dici potuit ꝯſumptum eſt. Vide qd agas,non terrentis eſt,ſed excitantis. Prima co.a. eſt tranſlatio ē a b̄llo,nam et ꝯgredi milites et coire dñr. Si eas ſuſtinueris,multum de illo exigit, qñ non dicit ſi ea repuleris, ſed potius ſi eam ſuſtinueris. Poſt illam iam vt lubet ludas licet, in officio militari omne negocium,vel pugna,vel ludus eſt.

ITa ne &c. In hac ſcena de paraſitis vilioribus Ter. ꝓponit imaginē vitę,vt in Eunu. de potioribus,ſiue de aſſentatoribus.Phor.Ne.i. vtrū.

eſt valde.Pho.o Phormio,alloquiē ſeipſū, ſumma, vt ſit ſubſtantiuū.i.caput, principale, capitale ſtatus reꝝ.i.horū negociorū,redit.i.recidit, retorquet ad ſeſolū tute.i.tumet, intriſti ꝓ intriuiſti,ab itero is intriui intritū.i.tu machinatus es,tu molitus es,ſeu fabricatus es,hoc.i.hoc ꝯſiliū, et bñ intriſti,q; eſt paraſitus,q cīno reſert ad ea,q̄ ſunt cōuiuij,nam inter ruſticos hoc verbū dr de allio,ſiue aliq̄ herba in mortario ꝯtrita,ꝓprie aūt cibus eiuſmodi ita intritus vocaē intrita,et ꝓpea ꝑſeuerans in tranſlatione ſubdit id eē qd intriſti eſt tibi exedendū.i.comedendū,ab exedo is,qd ab ex ē edo cōpoſitū ē Accingere.i.appara te,atq; expedi,ē ab eo loco tute itriſti,vt poſſe dici ad Ge. a Phor. nā cū dixiſſet Phormio accingere,ſubdit Geta.Ge. obſecro te Phor.q̄ſi roget eum ne reijciat in ſe crimen,ſed potius ſuſtineat non ita in culpa futurus Phor.ſi Demi.rogitabit.i. iterrogabit ſup hac re.Ge.oīs ſpes ē repoſita i te.Phor.ecce res.i.adeſt negociū ip ſe i mā litis,ē litis modus,qd vñdel it ſu. An.ſi reddet mulierē.s.Ge.dicet ſup.q tu Phor.ipulſti eū ad id faciēdum. Phor.opinor.l. puto ſic eē rōnū.Ge.ſubueni.i.ſuccurre ei An.et mihi Phor. cedo.i.da ſenem in ꝯſpectū meū, vt illi vndeā iam oīa cōſilia.i.oēs vię et modi, qbus ſenem illudam. ſunt iam inſtructa.i.apparata,ꝓſto ſunt mihi in corde.Ge,qd ages tuis ꝯſilijs.Phor.qd me vis agere aliud,niſi ut Phaniū maneat Antiphoni, atq; ut eripiam.i.liberem An.ab hoc crimine, atq; ut deriuem.i.traducā,trāſferam,inflectā,ꝯuertā in me oēm irā p̄ris,driuatio dr̄ inflexio criminis,ab eo ad quē ptinebat,ad eū ad quē nō ptinet. Ge.o uir fortis,atq; amicus ꝓ amice,uiūs pro uictō,uerū.i. ſed o Phormio uereor.i.timeo.s. pe hoc.s. ne.i. q̄ iſtęc fortitudo.i.tā audax aī conatus, deniq; i.ad extremum,erūpat in neruum.i.redūdet, uergat in tuū detrimētum.i.ut forſitā detrudaris carcerē,naȝ ex romana ꝯſuetudine ſępe in neruum ꝯijciebantē ex aliquo maleficio in carcerē miſſi, qd ꝓueribus a ſagittarijs natū eſt,qd imoderate plerūq; oēs uires adducēdo arcū non telū incutent, ſed neruum rūpāt,uel q̄ ſępe fortius ferientes neruū ſibi aliqueȝ lędant,ergo fortitudine ſępe uinci,ſępe decipi contingit.Phor.ab,interiectio dolentis,uel indignantis, nō eſt ita ut dicis piculū factū ē.i. expientia facta

Margin: Ringi — Plautus — Virg. — OVI. — Intero — Exedo — Erūpere in neruū

eſt,iã uia pedũ eſt uiſa.i.pũiſa,quia aufugiã ſi res cogat,uel ſic intellige,uia ẽ iã uiſa pedũ.i.pedibus et fuge celeri,quot hoĩes cenſes.i.putas me deuerberaſſe,de auget,vſq; ad necẽ.i. vſq; ad mortẽ,tũ ciues,tum hoſpites.i.ptim ciues et domeſticos partim pegrinos ſiue aduenas et alienigenas, quo.i. q̃to magis,noui.i.cognoui eos tãto ſępius deuerberaui ſup.vel q̃to magis noſco eos,tanto magis
Cedo dũ ſoleo deuerberare eos.cedo dũ,parelcon ꝓ cedo.
Parelcõ i.dic tu Ge.an.i.vtꝝ audiſti vnq̃ dicam.i.cãm,ta
Dica cę bellam,libellũ iniuriaꝝ ſcriptam fuiſſe mihi,declinaẽ aũt hęc dica cę,et per acyrologiã capiẽ hic ꝓ cã.pót tñ hic recte pro tabella et chartula ac libello iniuriaꝝ dici,de eo aũt in ſupioribus iam dictum eſt.Ge.qd.i.cur,iſtud eſt q̄ nunq̃ agiẽ in te iniuriaꝝ,vel vnde iſtud eſt.Phor. q̄ rete non tẽdiẽ accipitri,hic accipiter pitris declinaẽ, nec miluo.i.illis auibus rapacibus,q accipiter et miluus malefaciunt nobis,q ſunt nobis moleſti et noxij.
Fructus Rete aũt tendiẽ illis auibus, q nihil mali faciunt nobis,q̄ enim.i.q̄ certe,fructus hic.i. cibus,nã frumen dř tractus gulę,quo cibus in aluũ dimittiẽ, q̄ ergo fructus eſt in illis q̃ nihil mali faciũt opa i.labor,induſtria.ludit.i.pdiẽ fruſtraẽ,illudiẽ in illis rapacibus auibus quę eſui non ſunt idonee piculum eſt.i.iminet,aliũde.i.ex alia cã alijs hoĩbus, vnde.i.a qbus aliqd pót abradi.i. per vim auferri, et extorq̃ri,ſciunt hoĩes illi quos deuerbero,nihil eſſe mihi.i.me hẽre,dices.i.tu.Geta poſſes dicere, q̄ ipſi ducẽt me domũ.i.i domũ ſuã,dãnatũ.i addictũ deſtinatũ aſtrictum illis,qbus nõ ſum ſoluendo ꝓ iniurijs reparandis,ſed rñdeo q̄ ipſi volunt alere. i.nutrire,me hoĩem edacẽ.i.multi cibi,et gdẽ ſapiũt.i.ſapiẽter agunt,et recte ſibi ꝯſulunt mea ſententia.i.meo indicio.i.vt iudico ſit,nolunt reddere.i.retribuere,reponere ſummũ bñficiũ.s. alere paraſitũ ꝓ maleficio.i.ꝓ iniuria illata ſibi.Ge.gřa.i. meritũ bñficiũ par nõ pót ſatis referri.i.repẽdi tibi ab illo An.ꝓ quo ita laboras ꝓ merito.i.ꝓ bñficio pſtito,et in eũ collato.Phor.imo.n.i.ſed certe, nemo paraſitus s.refert ſatis gřam.i.vicẽ regi.i.diuiti ꝓ merito ſuo in paraſitis alendo eũ,ſicut patronus liberti dř,et libertus pñoni,ſic rex paraſiti,ẽ paraſitus regis.Rex interdũ capiẽ pro regnatore,i
Rex terdum ꝓ dño,nõnunq̃ pro diuite,ne.i.vtꝝ,potes ſupple referre ſatis gřam ꝓ hoc merito,vȝ te venire vnctum vnguentis more maioꝝ,lotũ.i.ablutũ e balneis ad ſymbolum.i.coenã,ad quã cõparãdã ꝓprie multi ꝯtulerunt,de quo ſatis prius dcm̃ eſt, et te venire ocioſum.i.ſecurũ ab aĩo,ab vacat, ſi eſt
Abſumi tranq̃lli aĩ,et qũi.cũ.i.qñ,ille rex diues abſumiẽ.i. ꝯficiẽ,cura.i.ſolicitudine i apparando,et ſumptus. i.impẽſa abſumendo bona ſua,dũ.i.q̃diu, fit.i.paraẽ id quod placeat tibi,et cũ ille rex ringiẽ, verbũ deponens.i.ſtomachaẽ,indignaẽ,iraſciẽ, tractum a canibus,itaq; ringi dř,q iraſcendo geſtus ẽ modos imitaẽ canum ringentiũ,oñdẽdo.s.dentes, criſpando naſum,rugando frontẽ, et in acrem ſonitus prorumpendo.Inde rictus rictus ẽui.i. vel oris
Rictus apho,ſed in brutis,vel ipm̃ os brutoꝝ,qd muſcllũ vulgo noĩant,cũ ergo ille diues ringiẽ, tu rideas,

bibas prior,ante ipm̃ decumbas.i.ſedeas ad menſam,et in toto recumbas,prior ante eum, coena dubia.i.adeo ampla,et ferculis varia, vt quẽ cui cibum pñas,ignores.ſeu dubius ſis,coena ergo dubia apponiẽ.i.mẽſis adhibeẽ.Ge.nõ intelligẽs Ge.qd ſibi velit dubia coena ſubiũgit,qd iſtud vbi ẽ.i.qd ſibi vult ĥ vbũ vȝ coena dubia?Ph.vbi.i. qñ dubites qd ciboꝝ potiſſimũ.i.pcipue,pricipaliſſime,et pter alios cibos ſumas,tũc dř cęna dubia. ſi ineas.i.itelligas,eſtimes,ꝯſideres hęc merita regis,vel fercu Si ineas
la coenę,cũ rõne.i.vti par eſt et decẽs,q̃.i. q̃ũ ea fercula ſint ſuauia.i.dulcia guſtu,et q̃ũ ſint cara.i. magni pcij,nõ interrogãdo.q.d.ita nõ hẽas.i.non repules hũc regẽ,q pbeat ea fercula eſſe plane,pñus Dñ.i.tãq̃ Deũ,cui referri gřa nõ poſſit.pñtẽ.i.vel ꝓpinũ vel potentiſſimũ et efficaciſſimũ,vel pñtes.i. q ſtatim pſſẽt,vel q colaẽ et videaẽ vt Sol et Luna Ge.ſenex Demipho adeſt,vide qd agas.i.ſis paratus recte rñdere,incitãtis.n.eſt dcm̃ illud,nõ terrentis, prima coitio a coeo is tũ tu fit coitio onis.i.primus ꝯgreſſus,prima ꝯſertio manuũ, eſt acerrima.i.vehementiſſima.tranſlatio eſt a ꝑlio.Nã et ꝯgredi milites et coire dñr,ſi ſuſtineris.i. ſi ſuſtentaueris,ſeu tolerãueris eam non ſuccumbendo poſt illam coltionem, licet.i. permittitur tibi q̄ ſup.ludas,ideſt il Coitio ludas ſenem iã vt lubet.i. vt placet tibi.

Ita ne.Induciẽ Phor.q oĩno veſanias litigio cõſtringat.ſed imitatione Ge.q eũ adducebat prius ꝯfirmaẽ,vt ſeni iraſcẽti reſiſtere poſſit. Poſtq̃ de ſuis malefactis magnã ſumet ꝯfidentiam.veritum.An.admodũ veritũ.oppido iratũ dico.Intriuiſti.i.maſticauiſti.ſi rogabit hęc verba Pho.pñt ita legi q̄ non rñdeant verbis Ge.hoc mõ Phor.ꝺ liberat apud ſe,qũo ſe in cã hẽat.et Ge.interim incitationes ſuas non omittit.Dicit ergo Phor. apꝺ ſe,ſi rogabit ſenex, quare hęc fecerim de filio, vel qũo ſciã eſſe cognatã dicam.Ecce ſum in re.i.i placito.Audi ſi velis ſcire quare hoc feci ſed qd faciã, ſi redderet vxorem ,ſic opinor me rñdere, vel ſic opinor qꝺ det.Cedo,pũiſis rõnibus ſecũ q̃bus ſenes aggrediaẽ,ingt alte,Cedo.i.verbero et ꝯuinco,ſcıẽ meis ſentẽtijs,nã iã mihi ẽc.vel ſi volumus q̄ vba paraſiti rñdeant vbis Ge.Obſecro te ingt Ge.vt iuues An.rñdet Phor.faciã ſi rogabit. Ge.te certe rogat,q̄ in te eſt ſpes Phor.Ecce ergo,q̄ rogat adſum in re.i.in cã,vt eũ defendã.ſed ſi ſenex reddet vxorẽ,qd erit tum?Ge.certe neſcio,tu bñ puide,q̄ ipuliſti eũ ducere.Phor.iõ dico ſi reddet,q̄ ſic opinor q̄ reddet Ge.tu ſubueni ne ipẽ amittat.Phor.ne time q̄cedo ſenẽ rõnibus meis,qm̃ iã mihi ẽc.i neruũ. i.mollicieẽ,et flexibilitatẽ,q̄ neruus eſt flexibilis et mollis,vel aliter tractũ eſt a ſagittarijs,q aliqñ arcum cũ tota virtute arcuant ꝯ hoſtem rũpunt, vel lędunt ſibi neruũ brachij vel digiti, et ſic deficiunt a ꝓpoſito. Similiter de meo, ne cum dñm meũ velis obſiſtere totis nixibus aĩ iſto forſitan cadat in defectũ,piculũ.i.expimentum, qũo ꝯuincaȝ ſenẽ,tractũ eſt a curſore,qui ꝑtendat curſuȝ, ẽ hac metaphorã exequiẽ ita. Iam viſa eſt via pe.dicaȝ. i. accuſationem. Illis qui ni.s. veluti colub. quia cuiȝ ideſt certe. Alijs adaptat ſimilitudinem ab illo

SER.

An imo nõ õi referre grãs, qꝫ tãta mihi facit q nõ ſolũ ẽ dñs meus, ſꝫ ẽt rex q̃ an ẽ pater. Quid iſtud vbi ẽ qd d cis dubia ſcena. Phor. expoñ. vbi. i. ĩ q ſcena

DONA. EN vnq̃ cuiq. c. a. ſ. in. In hac ſcena vt (na &c. rhetoribus placet veluti q̃dã ↄtrouerſia eſt, q̃ vno tpe ex vtraq; pte tractaẽ, vt ſigs dicat legẽ

ignorare ſe dicat, ẽ tñ ipſe non negligat puellam, vel vtrũq; conqueſtus eſt. Vide qa. a. fa. hęc puer ſus ad circulum ẽ coronã circũſtantiũ dixit, ẽ cõqueſtus eſt nulla. n. re magis pplis concitaẽ. q̃ ſi qs egenum ↄdemnat, et inde bonis inuident, et malos extollunt. Salluſtius. Vide auaritia, ꝓprie vide Salluſt.

et, ne de eadem re bis agat, ẽ iteꝫ vt oibaꝫ ꝓximus dicat, qdã abſente patre ſub hoc nomine vxorẽ coactus erit ducere vult illam pater adueniens eiicere e matrimonio, contra dr. Meminiſſe ãt debemus in oi ↄtẽtiõe ea maxie dici, q̃ ſimplici pſona, nyluas ẽ calumnioſo ſycophãte, improbiſſimoq; para ſito cõgruẽ poeta miſcet iter ſe. En vnq̃ cu. c. a. s. i. ias inſtru

Senarij omnes.

DEMIPHO. GETA. PHORMIO.

EN vnq̃ cuiquam contumelioſius
Audiſtis factam iniuriam q̃ hęc eſt mihi?
Adeſte queſo. Ge. iratus eſt. Ph. quin tu hoc ages?
Iam ego hunc agitabo, proh deum immortalium fidem,
Negat Phanium eſſe hanc ſibi cognatam Demipho?
Hanc Demipho negat eſſe cognatam? Ge. negat. Ph.
Neq; eius patrem ſe ſcire qui fuerit? Ge. negat. De.
Ipſum eſſe opinor de quo agebam, ſequimini. Ph.
Nec Stilphonem ipſum ſcire qui fuerit? Ge. negat. Ph.
Quia egens relicta eſt miſera, ignoratur parens,
Negligitur ipſa, vide auaritia quid facit. Ge.
Si herum inſimulabis malitię, male audies. De.
O audaciam, etiam me vltro accuſatum aduenit. Ph.
Nam iam adoleſcenti nihil eſt quod ſuccenſeam.
Si illum minus norat, quippe homo iam grandior
Pauper, cui opera vita erat, ruri fere
Se continebat, ibi agrum de noſtro patre
Colendum habebat, ſępe interea mihi ſenex
Narrabat ſe hunc neglegere cognatum ſuum.
At quem virum? quem ego viderim in vita optimum. Ge.
Videas te, atq; illum vt narras Ph. abi in malam crucem.
Nam ni ita eum exiſtimaſſem, nunq̃ tam grauis

ſtomachãti bus ↄuenit q indignatione cogũtur, q̃ſi cus aliquo colloqui. ſic in Adel. Illud ſis, vide exẽplũ diſcipliẽ. ſi hę rem inſi. Inſimulare ĩſimulare ẽ crimẽ ingerere. Inſimulatio ẽ ẽ falſi ẽ veri criminis incuſatio. i. ſimulo gtõ iungiẽ, ſic Cice. Nihil eoꝝ, q̃ Galli inſimulabant, negarũt. Male audies. s. a. me. O audacias, hęc exclamatio oñdit qꝫ ab ſente patre offenderit filius. Nihil

Inſimulare Inſimulatio

ẽti ſunt aduocati, ẽ recte, longũ. n. fuerat oĩa hęc poſt ſcenam geri. En vnq̃ en vis hꝫ indignationis poſt enarrataꝫ iniuriã. Quã hęc mihi, facta iniuria ſubaudiẽ. Adeſte q̃ſo, interim aduocati inducuntẽ, et ridicule tacent, pes poſtea locuturi, et adeſſe proprie, adeſſe. n. cauſe proprie dicuntur pro õi ẽ amici. Iratus eſt, hoc ad excitandũ Phormionem dr. Quin tu hoc ages? annuit vt taceat, et ſigñ ſilentium. Iam ego hunc, mõ iam celeritatis eſt ſignũ, hunc cum ↄtemptu dixit. Agitabo, ↄturbabo. Proh D. im. eclypſis, deeſt fides, aut qd tale. Cic. i oeconomico. Qui legiẽ ph Deũ imortaliũ, primũ eã vocabas. q̃ſo. Proh Deum. i. artificioſe prior exclamat, vt demipho, q iniuriã paſſus eſt, vltro impetũ accuſationis incurrat. Adeſte q̃ſo, pprie aduocans dixit, ẽ qꝫ ipſe ꝑperantius pgit rogat, vt aſſe quaneẽ. Sequimini me, ſequimini dixit q ꝑperantius et ↄcitatorie gradu pgit iratus ẽ pares pr. nã vt variaret parentẽ dixit, quẽ ſupra dixerat prem. prem ergo dixit puellę a Demiphone ignorari. Negligiẽ ipſa, qꝫ ignoret parentes puellę id

Cicero

hil eſt. q. s. ſuccenſere dicimus eũ, q cũ amare deat leſus iraſcitur. vide q̃ veteratorie oñdat ↄtradixiſſe adoleſcentẽ. Cui in. o. u. e. opa ꝑ menſ poſſit, et opa hic ablũs caſus eſt. Ruri fere ſe cõ. ↄtinere dr, q ↄtra voluptatẽ ſe ↄtinet. Sępe interea mi. ſe enẽ hꝫ miſeriã otioſa narratio. Quẽ ego vi. in vi. op. mõ in vita, in actu, in moribus. Videas te, atq; i. vt. n. hoc eſt parentẽ te illi exiſtimo, atq; illum tibi, an potius ſeruus ſcies hãc pſonã fingi, vel certe ẽt mortuũ hoiem iduci. malẽ pcaẽ paraſito, vt ẽt ipſe ſit aut nuſq̃ ſit vt fictus, aut peat vt mortuus. an ſic accipiẽdũ, ut ſeruus obmiſſa voce. hoc ꝑiocũ dixerit tm̃ imitate videas optimũ, q̃ũ fuit ille quem narras. an ſic itelligẽdũ, vt ſuus hi dicat, ſi optimũ ẽ victũ opa q̃rere, ẽ i alio agro eẽ videas, atq; illũ vidiſti quẽ ad hũc modũ narras viuere, ẽ alludit ad illõ qd ait. Quẽ ego vi. i vi. op. nã eũ ita exiſtimarẽ, vt i vita optimũ iudicarẽ. Nũq̃ tã gr. hoc non quaſi timidus, ſed q̃ſi religioſus et fidelis loq̃ẽ Phormio. Ob hanc, tanquam pũs mulier de qualis eſt ſic demõſtratiua particula vſus eſt dicẽdo hãc,

Succẽſere

Ob hanc inimicitias caperem in noſtram familiam.
Quam is aſpernatur,nunc tam illiberaliter.Ge.
Pergin hero abſenti male loqui impuriſſime?Ph.
Dignum aũt hoc illo eſt.Ge.ain tandem carceee?De.Geta.Ge.
Bonorum extortor,legum contortor.De.Geta.Ph.
Reſponde.Ge.quis homo eſt?ehem.De.tace.Ge.abſenti tibi
Te indignas,ſeq; dignas contumelias
Nunq̃ ceſſauit dicere hodie.De.ohe deſine.
Adoleſcens primum abs te hoc bona venia expeto.
Si tibi placere potis eſt mihi ut reſpondeas,
Quem amicum tuum ais fuiſſe iſtum explana mihi.
Et qui cognatum me ſibi eſſe diceret.Ph.
Perinde expiſcare quaſi non noſſes.De.noſſem.Ph.ita.De.
Ego me nego,tu qui ais redige in memoriam.Ph.
Eho tu ſobrinum tuum non noras?De.enecas.
Dic nomen.Phe.nomen?maxume.De.quid nunc taces?Ph.

capere — Inimicitias ca.capere dicimus,cum id quod in nobis eſt aſſumimus.vnde capere pro eligendo ponitur. Quam is aſpernatur, quam enim ſupra renouauit ad puellam referens.vt Quem regno heſperio frando.et Sallu.Nam Syllę oñationē audiebat.et interpoſitis quibuſdam,neq; eſt offenſus oñationez Syllę. — Sallu. Illiberalr,apud veteres illiberaliter dicebant factum, ſiquis exceſſiſſet oē genus maleficij, ſic in Adelphis. Factũ vobis oñiter,immiſericorditer, que. atque eqũum ſic eſt dicere magis apte illiberaliter,vides amore auxeſis pro magno hic vltimum poni. O audaciam, hic iam oñditur perſuaſum eſſe Demiphoni,et vim adhibitam filio ſuo vxorem ducere.vno,cum hunc audacem appellat,altero ꝙ dicit ēt, quem coniũctio eſt Antiphonem complectitur, et ſic accuſat. Nã iam ad.n.e.q.s.ſic ſubtiliter,ac latenter purgatur a Phormione.nam cum dicit nihil eſt quod ſuccenſeam adoleſcenti,oñditur adhuc ſuccenſiſſe,et inimica fuiſſe aĩo.cumq; addidit,ſi illum minus norat,oſtenditur contradixiſſe ſibi, et reſtitiſſe indicio,et ſic dicit,ꝙ ſi adoleſcens non agnoſcens puellam veniam meruit,pr̃ negata cognata ferre nõ poſſit. Si il.m.n.non dixit non norat, ſed minus norat,quaſi et ipſe noſſe debuerit. Quippe hõ,repente tranſit ad noĩatiuum,cum ſupra dixerit illum.et deeſt erat quod aſſumitur ab inferiore. Iam grandior,hic comparatiuus non habet ſignificationem,quod magis,ſiue minus a poſitiuo ſignificat.vt iam ſenior, ſed cruda Deo.u.q.s.

Quippe homo iã grandior,argumentalis narratio dicitur,quę non ſubiecta eſt ad fidem faciẽdam,et conſtituendam perſonam defenſoris, et grandior non grandis, quaſi qui dicat ,grandior fuit q̃ vt illum adoleſcens optime noſſe poſſet. Iã Grandis — grã.proprie grandis ad ſpẽm refertur ętatis,vt grãdis puer,et grandis natu ſenex dr̃. Cui.o.u.e.hic oſtẽdit q̃ pauper fuerit,et opera ablatiui caſus eſt, et vita nominatiui. Ruri.ſ.i.ruri operam faciẽdo quęrebat cibum,et bene addidit ferre.non enim ſemper,ſed plerunq; ruri ſere ſe continebat, expreſſe oſtendit miſeriam hominis,qui in vrbe natus inter dixerat ſibi acceſſus eius ob pudorez inopię nã

hoc ſignificat ꝯtinebat,vnde contenti dñl in ma- Contenti lis curantes.hoc autem veteres faciebant nobiles, cum ad paupertatem redacti eſſent. Colendum h.Virg.conductamq; pr̃ tellure ferebat. Sępe.i.m.s.n.miſerabiliter et inuidioſe poſitum ſenex, et maiore fide quam narrabat dixit non quęrebatur,et vide ꝓgeſſionem argumentorum et ordo eſt, ſępe narrabat ſenex. Se.h.n.c.amphibologiam.ſed i ſenſu diſſoluitur. Cognatũ ſuum, hoc eſt crimẽ.ẽ cauſa ẽ qd cognatum addidit. At.q.u.q̃litas minorę ad dignitatez perſonę. multi enĩ tales ſunt, vt cognatione abdicandi ſint. Vt nar.de eſt vidiſti.ſic enim illũ non vera dicere. In ma.c.aduerbialiter,vt huic vicinię. Quem.e.u.in vita op.in actu,ac moribus,et in uita,hoc eſt cum viueret,et quod a vino fit. Videas te.a.i.u.n.inclui hoc clare dictum a ſeruo accipimus,ut defendiſſe dominum videretur. Ob hãc in.pro filia ipſius.

Aſpnari — Quam is as.tam il.aſpernari eſt auerti,non ſolum corpore,ſed etiaz animo.aſpernari recuſare, auertere non agnoſcere,eſt autem dictum ab aſpero. Pergin male loqui,pro male dicere,et quęrit Probus quis ante Teren.dixerit. Impuriſſime, improbiſſime. Hero abſente,arguit autem abſente, vt videatur fidelior qui defendat abſentem, quod pręſtãs argumentum eſt id animo habuiſſe Getam etiam peregrinante dño. Dignum autem hoc illo eſt,non negat male loqui,ſed hoc eſſe dignum contendit malo homine. Ain, nota eſt quę ſeparat.e.ab.n.et interimit.s,literę ſonum.eſt.n.integrum ais ne. Ain tandem carcer?non carcerarium ſed carceres aſperius appellauit. ſic Lucilius . Carcer vix carcere dignus,et vix pro non. — Lucilius. Bonorum extortor legũ contortor,ingenioſe de ipſo negocio ſunt inuenta conuitia,et fingit illi criminandi cauſa, et de negocio. Reſponde,timuit poeta ne huiuſmodi vociferatio Getę quaſi veram diſcordiam apud populum fingeret,et ideo facit iam a Phor.ipſum admoneri. Quis homo eſt?ehem,mire ſeruus finxit ſe non vidiſſe ſenem,ut ea quę dixerit in Phormi.ſyncere dixiſſe credatur,et mira diſſimulatione addidit homo,vt videatur nihil de pſonha domini

Peri hercle,nomen perdidi.De.hem,quid ais?Ph.Geta.
Si meminiſti quod olim dictumſt ſubijce,hem.
Non dico quaſi non noris,tentatum aduenis.De.
Egon autem tento?Ge.Stilpho.Ph.atq; adeo quid mea?
Stilphoſt.De.quem dixti?Ph.Stilphonem inq̃ noueras?De.
Neq; ego illum noram,nec mihi cognatus fuit
Quiſq̃ iſtoc nomine.Ph.ita ne?non te horum pudet?
At ſi talentum rem reliquiſſet decem.De.
Di tibi maleſaciant.Ph.primus eſſes,memoriter
Progeniem veſtram vſq; ab auo,atq; atauo proferens.De.
Ita vt dicis,ego tum ſi aduenìſſem,qui mihi
Cognata eſſet dicerem,itidem tu face, cedo
Qui eſt cognata?Ge.heu noſter recte,heus tu caue.Ph.
Dilucide expediui,quibus me oportuit
Iudicibus,tum ſi id falſum fuerat,filius
Cur non refellit?De.filium narras mihi?
Cuius de ſtultitia dici vt dignumſt non poteſt.Ph.
At tu qui ſapiens es magiſtratus adi,
Iudicium de eadem cauſſa iterum vt reddant tibi.
Quandoquidem ſolus regnas,& ſoli licet
Hic de eadem cauſſa bis iudicium adipiſcier.De.
Et ſi mihi facta iniuriaſt, verum tamen
Potius q̃ lites ſecter, aut q̃ te audiam.

mini cogitaſſe. Abſenti tibi,nūc fidelis opera eſt, ſi abſens aliqs defendatur,hoc ergo confirmat;velut indicando,ſic in Andria,O Chreme pro tēpore huc aduenis,auſculta. Seq; dignas cō.i. quas ipſe debet audire. Deſine,Imponit ſilentium Getę,quaſi validiora dicturus ſit,et ſupra, Tace dixit ſenex.

Ohe

Ohe iam deſine hac voce oſtēdit plus iuſto pro ſe locutum videri Getam, nam ohe,interiectio eſt ſatietatē vſq; ad faſtidiū deſignans.

Proinde

Proinde ita ſimilitudinis aduerbiuʒ eſt modo, nō coniūctio, vt proinde tona eloquio ſolitum tibi. Adoleſcēs primū abs te,ē auctoritas hęc in ſenibus,vt qmi noris ętatis fuerint,illos appellatione pueri,vel adoleſcentis,vel iuuenis appellent,etiam oſtendit ętatem,vt hoc de nomine illis qdem detrahant ſibi, non auctoritatem tribuat,ſic Virg. O pręſtans aī iuuenis q̃tum ipſe.f.&c. Bona venia, ſine ira,ſine diſcordia. Si tibi placere potis eſt, pro pōt.

Virg.

Mihi vt iudeas,bene mihi,vtpote patri adoleſcētis vel domino Getę,vel etiam ſeni, et verbum eſt ſcrupuloſe aliqd interrogatiuum,ſic Virg. Mihiq; hęc ediſcere vera roganti, et Dic mihi Damoeta cuium pecus? Quem ami.ais ſu.ais dicimus de his qui vana loquantur,dicere aūt de his q validiora. Explana,manifeſta,expone. Et qui co. qui quomodo,vnde. Proide expiſcare quaſi nō noris,expiſcari eſt diligentisſime q̃rere vbi nam piſces lateant,ergo verbum eſt tractum a piſcatoribus. Ego me.n.q.t. ſubauditur ad omnia noſſe. Eho tu conſobri.i.populari quadam, vulgariq; fatigatione,vtpote ſcurra reſpondit. Nomen maxime, falſa non habet memoriam, hic ergo deeſt neſcio,vel neceſſarium eſt. Quid nunc tares? vrget ſenex,q: intelligit eum nomen neſcire. Subijce,ſuggere. Non dico.q.n.n.t,mire,nam

Idem
Explanare
Expiſcari

videtur arte tęlare id quod inuitus neſciebat. Stilpho,ſylepſis nam redit ad noīatiuuʒ, eſt vtiq; Stilpho,vt rurſus ad acūm, noueras Stilphonē.s. At ſi talentum rem, more romanorum apud quos hęreditas pecunię erat talentum, aut quod dixerat more gręcorum admiſcuit. Qui mi.co. ſchema.

Quam.l.s.aut q̃ te, aut bis poſuit q̃, q̃ genus figurę prio ſchemati ē cōtrarium, vt i Heauton. Propter q̃ in ſumma infamia ſum, et meo patri minus obſequens. Iteʒ cepi rationem, vt neq; tu egeres, neq; ſi poſſes perdere. Stilphonē in.no. figura epitrocaſmos, ē autem epitrocaſmos verborum ſuper ſe inuicem effuſio, vel ſuggeſtio,

Epitrocaſmos

menſio,quę ſit aduerſarij cauſa turbandi.s. conuincam ſi neges.Virg.Non longe.s. hoſtes Quęrēdi nobis circunſtant vndiq; muros. Imus in aduerſos,quid ceſſas? At ſi ta. rem, illud fecit. Ita vt dicis,ego tum ſi.a.ita ſit inquit vt dicis auarus et ſuperbus,vide ſenem de iniuria non agere,quia iuſte confidit, et nititur causę, plerunq; enim hac conſtantia animi fulciuntur, qui iuri confidunt ac contra. qui nullo iure freti ſunt,litigant ad iniurias proſiliunt, vt his ſaltē perturbent aduerſarium,qui iure non valent,cōdono igitur tibi omne contumelię genus. Ego tum ſi ad.deeſt ad iudicium,vt ſit,cum ad iudicium veniſſem. Qui mi.co.qui,unde, quomodo. Heus noſter re. Geta ſic laudat ſenem,ut optet uincere Phormionem. Heus noſter re.plaudit ſibi Teren.ſuppoſita perſona,quaſi recte dixiſſet. Iudicibus,quibus probaui iudicibus inquit. Filius cur non re.refellere eſt arguendo falſum oſtendere. Cuius de ſtultitia dici, ut dignum, compendium conuitiorum eſt nihil inuenire p magna iniuria quod reſpondeas. Quādo qui,

Virg.

Refellere

dem ſolus regnas, quoniam regnum ſi ſiuum le gibus eſt et opprimens libertatem, ſic alibi. Regnū ne hic. Aeſchi. poſſides. Hic de ea cauſa, hic videlicet apud Athenas vbi libertas communis eſt. Id quod lex iubet, id pro ob, id dotem dare. Abduce hanc minas quinque accipe, modo id agit quod reprehendit a filio non eſſe factum.

modo hec minantis ſunt verba, et bene imitabis eſt modum comminantis. Tuus eſt damnatus ludit Phormio, cum dicit non tu, et conſequentem publiciorem in hac cauſa ſibi ſenem, quam Antiphonem fuiſſe dicit, ſimulatq; etatem in illo eſſe deſpectam. Tu te idem melius feceris, qui iam ſic intelligunt.

Iti dem vt cognata ſi ſit, id quod lex iubet,
Dotem dare, abduce hanc minas quinq; accipe. Ph.
Ah, ah, he, homo ſuauis. De. quid eſt? num iniquom poſtulo?
An ne hoc quidem adipiſcar ego, quod ius publicumſt? Ph.
Ita ne tandem queſo, virginem ciuem itidem vt meretricem
vbi abuſus ſis,
Mercedem dare lex iubet ei, atq; amittere.
An vt nequid turpe ciuis in ſe admitteret
Propter egeſtatem, proxumo iuſſaſt dari.
Vt cum vno etatem degeret, quod tu vetas? De.
Ita proxumo quidem, at nos vnde, aut quam ob rem? Ph. ohe.
Actum aiunt, ne agas. De. non agam? immo haud deſinam
Donec perfecero hoc. Ph. ineptis. De. ſine modo. Ph.
Poſtremo tecum nihil rei nobis Demipho ſt.
Tuus eſt damnatus gnatus non tu, nam tua
Preterierat iam ad ducendum etas. De. omnia hec
Illum putato, que ego nunc dico dicere.
Aut quidem cum vxore hac ipſum prohibebo domo. Ge.
Iratus eſt. Ph. tu te idem feceris melius. De.
Itan es paratus facere me aduorſum omnia
Infelix? Ph. metuit hic nos, tam et ſi ſedulo.
Diſſimulat. Ge. bene habent tibi principia. Ph. quin quod eſt
Ferundum feras, tuis factis dignum feceris,
Vt amici inter nos ſimus. De. egon tuam expetam

Dotem dare, ne quereret alius, et dotē voluit cuſtodem eē pudoris. Ah, ah, he, hic riſu deſtruxit quod pretendebat ſenex. Homo ſua. preſcriptio cui iam altera factus ſit, fieri vtrumq; non poſſe. An ne hoc quidem ego adipiſcar, quod ius publicum eſt, que enim a lege recitat tantum id quod a lege ſcriptus.

Tu te idem melius feceris, vt ſenex potius exeat, quam eijciat filium, artificioſe autem loquitur Phormio, vt adimat ſuſpitionem ſeni conſenſionis & cōmunionis inter paraſitum et filium. Tuus eſt gnatus non tu pro voluntate concedentis eſt probatio ſententie.

Illum putato, que nunc dico dicere, diſſimilate reſpondit. Cum vx. h. ipſi, tali.

Ita ne tandem queſo, itidem maiora argumenta ſunt, que interrogatione proferuntur. Vbi abuſus ſis, ſcriptum et voluntas. Vtimur cum honore, abutimur cum iniuria. Atq; a bene amittere, quia finis cupiditatis amiſſio eſt. An vt nequid t. i. s. a, idoneum teſtimonium bonorum eſſe natalium ciuem dixiſſe, nam apud veteres peregrine mulieres in meretricum numero habebantur, ſic ipſe alibi, Adeon eſt demens ex peregrina, et alibi. Samia mater fuit, ea habitabat Rhodi. et Parmeno comprobans reſpondit, Poteſt taceri hoc, ideſt me retricem matrem te habuiſſe. An vt nequid turpe in ſe admitteret, a voluntate. Vt cum vno etatem degeret, quid enim eſt pudicitia, niſi vnius ſcientia viri. Actum aiunt, ne agas, actum dicimus cum prouerbium ſignificamus, acta res eſt, de qua ſententia prolata ſit. Donec perfecero, hoc Virgi. Donec me flumine viuo Abluero. Perfecero, pro perficiam. Ineptis, vt a ſapientia ſapis dicimus, ita ab ineptia ineptis. Sine

Tu te idem melius feceris, locus eſt hic, vt oſtendat Phormio de compacto egiſſe cum Antiphone. Sedulo, ſine dolo, inſtanter. Diſſimulat, fingit, mentitur. Quin quod eſt ferundum feras, cur non inquit accommodas neceſſitati voluntatem, que tuam ſenectutem obiectet, non te, ſed ſenectutem tuam. Minue vero iram, continuentis eſt iracundia, diſſuadentis eſt ira. Hoc age, annuentis eſt. Dixi Phormio, dixi ſolet dicere perfecta cauſa. Dixi Demipho, mire, comminationem et ferocitatem eius imitatus eſt ſimili verbo. Siquid opus fuerit domo me, hec repentina diſceſſio habet aliquam maiorem ligatam denunciationem, et bene breuiter ne multiloquio infringeret ſuperior commina tio. Hanc tibi c. additum pronomen eſt, quaſi notam oibus diceret. Phanium hanc eſſe ſibi c. magno ingenio. Teren. imprudentiam calumniatoris expreſſit, nam et prior incipit, et prior accuſat, et quia non potuit dicere expediit Phani

Vti
Abuti

Actum aiunt

Virg.
Sapis
Ineptis.

Sedulo
Diſſimulare

ſum Demipho, negat cognataз inquit, negare vna opera Geta in duplici verſatur dolo, nam et audiente iam ſene ſe eius defenſorem tanquam abſentis aſſimulat, ē irritat ad vociferationem Phormionem, quam clamandi vlterius cauſam non habet ſi taceret Geta. Neq; eius patrem ſe ſcire qui fuerit, ambiguitas, quę tamen ſenſu diſcernit. Cognatas de. hęc eſt flagitatio quę et tumultuoſe nomen perſequitur, atq; exagitat, ideo callidus Sycophanta patrisfamilias proprium nomen, non ſolum inuidioſe infert, ſed etiam repetit. Nec Stilphonem ipſum, hęc aſſeueratio mentis mutata veritate.

Negat, ſylepſis prima, nam extrinſecus audiendum eſt pater. Sequimini, apparet Demiphonem, vt patremfamilias perturbari non mediocriter, quippe qui et aduocatos conquiſiuerit aduerſus hominem, ſine aduocatis agentem, et progredi non audeat niſi illi ſequantur. Nec Stilphonem ipſum ſcire qui fuerit, multa calumniatoris clamandi cauſa dicunt ē vociferandi, vt ipſum ſtrepitu terreant. Nec Stilphonem ipſum, tantundem quod ſupra. Neq; eius patrem, ſcire debemus hoc nomen non fictum a paraſito, ſed auditum a puella, q̄ vxor ducta ſit dici, quia egens relicta ſit miſera, communis locus in auaritia generalitate approbatior. Facilius enim hoc de omnibus q̄ Demiphone credatur, et ideo ignoratur dixit, et negligitur, nō ignorat et negligit Demipho.

Ignoratur, non agnoſcitur. ignoratur quod fingitur. hoc enim ſignificat modo.

GVI.

EN vnquam etcętera. In hac ſcęna habetur cōtrouerſia inter Demiphonem et paraſitus nuptijs factis in abſentia patris, qui pater cupit ſummopere a filio puellam abijci, quod impedire innititur Phormio paraſitus. De. En. ideſt vtrum, ē vim habet indignationis. vos mei aduocati audiſtis vnquam iniuriam factam eſſe contumelioſius, ideſt iniurioſius, et cum maiori contumelia cuiquam, ideſt alicui homini, q̄ hęc iniuria eſt facta mihi, quęſo adeſte, ideſt tanquam patroni et amici preſidio ſitis mihi, et auxilio. Ge. Demipho eſt iratus. Phormi. quin, ideſt quinimmo, tu Geta age hoc, ideſt fac quod tu nunc facis. ſcilicet tace. nam eo loquente alter tacebat, et ideo hoc dicto ſilentium innuit, iam hic eſt ſceleratius ſignum. ego agitabo, ideſt perturbabo, commonebo. verſabo, ſuſ-

Amicitiam, aut te viſum, aut auditum velim? Ph.
Si concordabis cum illa, habebis quę tuam
Senectutem oblectet, reſpice ętatem tuam. De.
Te oblectet, tibi habe. Ph. minue vero iram De. hoc age.
Satis iam verborum ſt, niſi tu properas mulierem
Abducere, ego illam eijciam. dixi Phormio. Ph.
Si tu illam attigeris, ſecus q̄ dignum ſt liberam,
Dicam impingam tibi grandem, dixi Demipho.
Siquid opus fuerit, heus domo me. Ge. intellego.

citiant (vt dicunt) hunc, per contemptum dicitur, ideſt ſenem. Proh Deum, ideſt Deorum immortalium, fidem imploro ſup. Demipho negat, ideſt eſt ne verum, q̄ Demipho negat hanc Phanium eſſe cognatam ſibi, et iterum repetit, oſtendens maiorem indignationem, et maiorem exclamationem. Demipho negat hanc ſibi cognataз. Ge. ipſe negat ſine dubio. Phormio. neque pro ē non ſubaudi verus ne eſt, aut dicit ne ſe non ſcire, ideſt non cognoſcere patrem eius Phanij, qui fuerit, vel qui fuerit pater eius, uel de cognatione ſenis, vel ille modus dicendi, ponitur pro hoc, eſt ne uerum ſe neſcire, qui fuerit pater eius puellę. Geta. negat ſe ſcire qui fuerit pater eius Dem. opinor ipſum eſſe Phormionem, de quo aiebam. alloquitur ſuos aduocatos hoc dicens, cum animaduertat paraſitum ſequimini me properantem ad eum conueniendum. Ph. Nec ideſt et non, ſubaudi dicit ſe non ſcire ipſum Stilphonem (quem Phormio fingit eſſe patrem puellę) qui fuerit, idem loquendi genus vti prius, ideſt dicit ſe nō ſcire qui fuerit ipſe Stilpho. Ge. negat ſe ſcire qui fuerit Stilpho. Ph. quia ipſa miſera puella relicta eſt egens, ideſt inops, propterea parens, ideſt pater eius ignoratur a ſuis propinquis. ipſa autem puella negligitur, quia pauper et egena, nec ab aliquo recognoſci amice poteſt ſine lite, vide quid auaritia facit. Ge. Si inſimulabis, ideſt ſi accuſabis. Nam inſimulare eſt crimen ingerere, et inſimulatio eſt falſi, vel ueri criminis incuſatio, et inſimulari genitiuo iungitur. Si inſimulabis herum meū malicię, ideſt improbitatis, male audies a me, ideſt ego quoq; te accuſabo, et probra tibi ingeram, ac conuitia. De. o audaciam, ideſt miror tantam ineſſe homini iſti temeritatem, etiam ipſe aduenit accuſatum me vltro, ideſt non laceſſitus. Phormi nondum herus a Phormione compellatur. Nam nihil eſt iam quod, ideſt propter quod ſuccenſeam, ideſt iraſcar adoleſcenti Antiphoni, q̄ in hac re repugnauerit, ſi minus, ideſt ſi non nouerat illum Stilphonem puellę patrem. quippe, quia certe homo, ſcilicet pater puellę erat ſupple. iam grandior, ideſt grandęuus, grandis natu, comparatiuum pro poſitiuo. Grandis autem ſępe dicitur de ętate, vt Grandior Neſtore dicitur qui Neſtorem vincit ętate. ergo iam homo erat ſe-

Simulatio

Grandis

nec,erat paup,cui vita erat.i.ſuſtentabaẗ opa, in
abltó.i.induſtria,labore corpis.i.p laborem ſuaꝝ
manuum,vel cui vita erat.i.ↄſiſtebat in opa.i.in
manuali opatione,et quotidianisilucellis. ipſe fere
i.vt plurimũ,et (q̄ꝺ dicũt) cōitꝰ.ↄtinebat ſe ruri.i.
vinebat in agris operi ſ̄udās aſſiduo.cōtinere dr̄,
qui ↄtra voluptatem ſe ↄtinet, vnde ↄtenti dñr in
malis durātes.Ibi.i.rure,ipſe hēbat agrum colen/
dũ.i.arandum de nr̄o pr̄e.i.ↄduxerat illum agruꝫ
quem coleret ex pr̄e nr̄o,ex ptem illi fructuꝫ datu/
rus,aut pecunię ſummā ſoluturus.interea.i. dum
viueret ita ęgre victum q̄ritans,ſępe ipſe ſenex.i.
iam grandis ē̄ grauis annis, narrabat mihi hũc
ſuum cognatũ.s.Demiphonē negligere ſe, ꝙ paup
eſſet,at.i.ſed quē viꝝ Demipho negligebat ſup.iter/
rogat,deinde ſibiipſi rn̄det,negligebat viꝝ optimũ
in vita.i.in actu et moribus, quē viꝝ viderim.i.
quē cognouerim,vel in vita dic,p cũ viueret. Ge.
videas.i.aſpicias bene,vt.i.q̄liter, narras.i. p̄dices te
Phormionē,atq; illum Stilphonē.q.d. aſpice q̄uo te
iactites et illuꝫ laudes.Ph.abi.i.diſcede,facęſſe hinc
in malam crucē.q.d.(q̄ꝺ dici ſolet) vade ad patibu
lũ.Nā ni.i.niſi,exiſtimaſſem.i.iudicaſſem eũ Anti
phonē eē ita.i.optimũ in vita,nunq̄ caperem inimi
citias.i.ↄtentiones,diſcordias, ſimultates tam gra/
ues.i.moleſtas.i.ↄtra nr̄am familiā. ob hanc.i. pp
hanc puellā Phanium quā familiam nr̄am is De/
mipho aſpernaẗ,recuſat,auertit,ↄtemnit,nō agno
ſcit. Aſpernari.n.ſig̃t non ſolũ corpe auertere, ſed
& aio,eſt aũt ductum ab aſpero. Capere dicimur
cum id q̄ꝺ in nobis eſt aſſumimus,vnde cape pro
eligēdo poniẗ.quā ergo familiā is Demipho aſper/
naẗ nunc tam illiberalr̄.i.tam iniq;,tam iniuſte,
Factum illiberalr̄ tam inhumane. Illiberalr̄ dicebant factũ ſi qs ex/
ceſſiſſet oē genus maleficij.Ge.o impuriſſime.i.im
probiſſime,pgin.i.pſeueras ne,male loqui.i.male
dicere hero abſenti.i.dn̄o meo in abſ̄tia eius.Phe.
hoc.s.male dictum,aut vt male dicatur,eſt dignũ
illo hero tuo.i.dignus eſt cui male dicaẗ.Ge.O car
cer.i.carcere digne,et qui dignus es,q in carceres de
trudaris.ain.i.dicis ne tandem dñm meum eſſe
ↄtumelia dignũ,vbi tandē hꝫ q̄ddam vrgens ē̄,ac/
celerās.De.vocat Demipho ſummiſſa uoce Getaꝫ ſic
ingens,o Geta.Ge.Geta cum non audiens pergit
in incepto ſermone,q dixerat,ais tu tandem car/
cer extortor.i.excruciator,vexator,bonoꝝ.i.iuſtoꝝ
Extortor viroꝝ,ē̄ ↄtortor.i.ↄturbator legum ciuilium. De.
Cōtortor o Geta.Ph.rn̄de illi,hoc dicit voce ſummiſſa.Ge.qs
eſt ille homo,q me vocat, deinde ↄuerſus, ē̄ aiad/
uerſo ſene inq̄t.Hem,interiectio hic agnoſcitis vo/
cantem.De.tace.Ge.hic paraſitus nunquā ceſſauit
dicere tibi abſenti ↄtumelias indignas te.i.quas nō
meruiſti.ē̄ dignas ſe.i.quas ipſe dꝫ audire.De.Ohe
interiectio eſt ſatietatem vſq; ad faſtidiũ deſignās,
q̄ſi oſ̄dat Getam plus iuſto pro ſe locutum vide/
ri,pinde illi ſilentium imponit ingens.o Geta de
ſine.i.deſiſte ab is,pbris.Deinde ſe ↄuertit ad para
ſitum dicens.O adoleſcēs Phormio. Senes ſolēt eos,
qui minoris ſunt ętatis appellatione iuuenis, vel
pueri,vel adoleſcentis nuncupare,iō vocat paraſi/
tū adoleſcentē,ait Do.Primum.i.in primis, an̄ oīa,

peto abs te cum bona venia.i.ſine lite,et diſcordia,
ſed cum bona pace ē̄ tranqllitate,atq; facultate ex
te prius petita,peto hec q̄ ſequunẗ,rn̄deas mihi ſi po
tis eſt.i.pōt placere tibi,tibi eſſe cordi,quem hoiem
ais fuiſſe iſtum amicum tuũ,cuius cām tantope/
re egiſti aduerſus filium, et ais dixit tanq̄ de eo,q Aio ē̄ di
vana loquaẗ,dicere.n. dr̄ de his, qui validiora lo/ co
quũẗ.Explana.i.manifeſta,expone mihi, ē̄.i.et,q.i. Expiſcari
quo mō,vel vn̄ dicere me eſſe cognatum ſibi. Ph.
pinde pro pinde.i.ita,expiſcare pro expiſcaris.i.in
quiris diligenter,q̄ſi.i.tanq̄,ſi non noſſes.i.cogno/
uiſſes,alij noris.i.q̄ſi nō noueris.Expiſcari eſt dili/
gentr̄ q̄rere vbi nam piſces lateant.De. dicis ſup.
q; noſſem.i.nouiſſem eũ,vel ais tu me pinde expi
ſcari,ac ſi non nouiſſem.Pho.ita dico.De. Ego ne
go me noſſe ſup.iſtũ tuũ amicuꝫ,quē mihi cogna
tum fuiſſe dicis,o Phormio q ais me noſſe aliq̄ſ
eum,redige.i.reduc in memoriaꝫ mihi.Phor.Eho,
interiectio defatigationē quandam oſ̄dens,atq; il
luſionem,ꝙ non nouerit ſenex ſuos cognatos, tu
non noras.i.noueras,dum viueret tuũ ↄſobrinuꝫ
i.ex ſorore matris tuę natum.De.Enecas.i. (q̄ꝺ dr̄)
cogis me mori talia dicēdo,Dic nomen.i. dic quo
nomine vocabatur,aut quod erat ei nomen.Phor.
vis ut dicā nomen,dicā maxime.i.libētiſſime. De.
Quid? cur taces.i.cur non dicis nunc nomen eius
Phor.Hercle perij.pdidi nomen.i.ſum nois oblitus,
ē̄ hoc dicit ſummiſſa uoce ad Getam.De.Hem,in/
teriectio indignantis,vel dephendentis malitiā,qd
ais? Phor.O Geta ſi meminiſti.i.ſi recordaris illius
nois quod dictũ eſt olim.ſubijce.i.ſuggere,ſubmini
ſtra.Deinde inuēta alia dilatione indignāter ſub/
dit,hem,non dico tibi nomē.i.nolo tibi dicere no Subijcere
men,quaſi p ironiā dr̄,non noris.i.q̄ſi neſcias no
men eius cognati.aduenis tentatũ.i.ad tentandũ
ſiue ad experiendũ ſciamus id necne,cũ optime tu/
te teneas.De.Egon.i.vtrum ne dicis quod ego ten
to.i.facio periculum de tua notitia ſimulate iſta
q̄rens? q.d. non tento.Ge. ſũmiſſa uoce Geta ſu/
bijcit nomen eſſe Stilphonem dicens.Stilpho ē̄ ſup.
nomen defuncti cognati Phor atq; adeo.i.certe,qd
mea refert ſup.eius nomen pferre.i.qd ad me ſpe/
ctat dicere nomen eius.Deinde indignāter ſubdit
eius tanq̄ ſubito inuentũ.Stilpho eſt nomen eius,
ſiue Stilpho eſt cognatus.De.Quem dixiſti.i.quem
hominem protuliſti uel nominaſti. Phor.inquā.i.
iterum dico tibi noueras Stilphonem.De.neq; no
ram.i.noueram illum Stilphonem, neq; quiſq̄ fuit
mihi cognatus iſto.i.tali noie Stilphonis.i.qui ha
buerit talem appellationem.Phor.ita ne.i.utrum
ita eſt ut dicis,uel ita dicis? nō te pudet hoꝝ.i. nō
afficeris pudore dicendo talia uerba? At.i. ſed ſi ille
cognatus reliqſſet rem.i.ſubſtantiam ſuam.i.here/
tatem decem talentum pro talentoꝝ p ſyncopē.
Talentũ (ut uult Seruius ſm uarias gentes) pon/
dus eſt uarium,ſed apud romanos talentum eſt
ſeptuaginta libraꝝ, ut ex Plau.collegiſſe ſe teſtaẗ.
Deinde intercipit ſermonem ſenex ſummiſſa uoce
dicens.De. Dij malefaciant tibi.Phor.Proſequitur in/
ceptum ſermonē.i.ſi reliqſſet hereditatem deceꝫ ta/
lentoꝝ,tu Demipho eſſes primus proferens, ideſt
narrans

narrans,memoriter.i.(qd dicunt inepte) corde tenus.q.d.ſine aliqbus ſcriptis,pgenie.i.ſobolem, genealogiã vrãm,vſq;.i.eodẽ tenore,et ductu ab auo atq; atauo.i.a remotis maioribus longe repetendis,vbi uſq; eſt aduerbium.De.Ego ſuʒ ſup.ita auarus ac ſupbus vt dicis? eſto quis non ſit verum ſi ego aduenissem ad iudicia,tũ.i.nunc cum diſceptatũ eſt de hac cognatione,ego dicerẽ q.i.quo mõ,vel vñ eſſet mihi cognata illa puella,itidẽ.i. ſimiliter, cum tu affueris fac id qd efficeres vʒ, cedo.i.dic,q ĩ.vnde ea eſt mihi cognata. Ge.En.i.ecce.q.d. iam video te diſceptantem mi here. Recte repugnas vel dicis ſup.Heus,aduerbium vocantis,ſeu incitantis, tu caue.i.prouide tibi,et ab illo cauere ſtude.Phor. Ego expediui.i.expliciui, dilucide.i.clare, iudicibus qbus oportuit me expedire,quõ eſſet tibi cognata, ſi tum.i.tunc,vel deinde,id qd dixi iudicibus fuerat falſum,cur filius tuus non refellit,in pterito.i. non recriminatus eſt,nõ ꝯfutauit illud eẽ falſuʒ. Nam refellere eſt arguẽdo falſum oñdere.De.Narras mihi filium.i.loqris mihi de filio, de ſtultitia cuius filij non pt dici,vt dignus eſt dici.i.non pt ab aliquo dici,qd eius ſtultitia meruit vt diceret, Ph.At tu Demipho,q es ſapiens adi magiſtratus.i. vade ad hoĩes in offõ ꝯſtitutos,puta ad iudices,vt ipſi magratus reddãt tibi itꝫ.i.ſecundo,iudiciũ.i. sniam de eadem cã,qñ qdeʒ.i.qꝛ certe,tu ſolus ſine alio regnas.i.more regũ ſolutus es legibus,et libertatem opprimis,et tibi ſoli licet adipiſci. i.aſſequi, obtinere.hic.i. Athenis,vbi leges vigẽt ẽ libertas, bis ĩ.itꝫ,iudicium.i.sniam de eadẽ cã, ẽ hęc oĩa per ironiam ſunt dcã.De.Et ſi.i.quis iniuria eſt mihi facta verꝫ tñ potius eſt ſup.ſiue ſatius eſt mihi dare,dotem,ſcʒ id qd lex iubet,vel id.i.pp id,qd lex iubet,itidem.i.ſilr,vt.i.ſicut,ſi ſit vere cognata mea. Potius eſt ergo id facere,q ſecter.i.exerceã,lites.i. cõtrouerſias,negocia,cãs,aut q audiã te ita blatterãtem,ẽ mihi detrahentẽ. Abduce.i. tecum reduc in domuʒ tuam hanc puellam,accipe pro dote qnq; minas.i.qnq; libras.Ph. Ah ah hę,hic riſu deſtruxit qd ptendebat ſenex,hõ ſuauis.i.iucundus ac lepidus es ſup.ridendo hoc dicit.De. Quid eſt pp qd rides.Num.i.nunqd.q.d.non poſtulo iniquum.i. rem iniuſtã,an.i.vtꝫ,ne qdẽ,ideſt nec ẽt,adipiſcar, ideſt obtinebo id qd eſt ius publicũ,ideſt totius cõitatis.Phor.Queſo ne.i.vtrum,tandẽ eſt ſup. ita vt ſeqtur,uel ſic,ne ideſt vtꝫ,tandẽ lex iubet ita.s. dare mercedẽ ei.s.ciui Phanio vxori Antiphonis, et amittere,ideſt a ſe dimittere,vel amittere.i.pdere eã itidem,ideſt ſilr vt ſiue,vbi.i.qñ,abuſus ſis,ideſt aliqs abuſus ſit meretricem,pro meretrice,quã ſoluit ẽ a ſe emittit.Vtimur cum honore,abutimur cuʒ iniuria vbi abutor iungit actõ more antiquo, vt Diomedes teſtatur,vel põt aſtrui.Vtꝫ lex iubet dare ei Phanio ciui mercedem,et amittere a ſe itidẽ. vt ideſt tanq meretricẽ,vbi,ideſt qñ abuſus ſis ea, ẽ melior eſt iſta ſtructura meo iudicio.An.s.vtꝫ, ciuis,in foeminino,ideſt Phaniũ puella iuſſa ẽ dari pximo ideſt ſuo cognato,ut ne qd.i.vt non aliqd amitteret in ſe turpe,ideſt inhoneſtũ,puta aliqd laſciuię,pp egeſtatem,ideſt pp inopiam, ẽ penuriã victus,vt degeret ętatẽ,ideſt ut traduceret vitę ſuę tempus cum uno viro,ẽ bñ nam pudicitia ẽ vnius ſcia viri,ait Do.qd ſcʒ vt degat ętatem cũ vno, Pudicitia vetas,ideſt ĩpedis.De.qdem.i.certe.iuſſa eſt dari ita (ut dicis) pximo,p ironiam dicit,at vñ.i. ex qua occaſione,nos ſumus ei pximi,aut qobrẽ,ideſt qre ſumus ei pximi.Phor.Ohe, interiectio hoĩs affecti faſtidio ob inculcata,et repetita ſępius ſilia, Aiunt ideſt dicunt hoĩes,ideſt ita fertur,ita dr,hęc ponũtur,ubi pueibius eſt,ne agas actum.i. ne retractes qd iam eſt ꝯfectum,iudicatum,ẽ ꝯcluſuʒ. Acta res eſt,de qua snia prolata eſt.De.Non agam actum, ĩmo.i.ſed non deſinam.i.nõ ceſſabo,donec.i. quouſq;,pfecero hoc.i.donec deduxero hoc negociũ ad exitum.Phor.ineptis,ideſt ĩſanis,efficeris ineptus,ẽ deſipiſcis,et (qd dr) tu agis ſtultum.Nã vt a ſapiẽtia ſapis dicimus,ita ab ineptia ineptis,declinatur ãt ineptio ineptis ineptui ineptire.De.Sine mõ,verba ſunt cõminatoria,quaſi (qd dici ſolet) Dimitte mihi facere,et uidebis qd ego ſim facturus,quaſi ſine.i.pmitte,mõ.i.tñmõ.i.patiẽtiam habe tñmõ, et uidebis,qd faciam tandem.Phor.Poſtremo, aduerbiũ,ideſt deniq;.O Demipho. nihil rei.negocij,ẽ nobis tecum.i.(quod inepte dici ſolet) nihil habemus ad faciẽdum tecum.ubi ẽt dicendum, nil nobis,rei,aut negocij tecum eſt,tuus gnatus.i.tuus filius Antipho eſt dãnatus ut ducat Phanium,non tu es dãnatus ad id faciendũ, nam tua ętas iam pterierat ad ducendũ,ideſt ad uxorem capiendaʒ, iam non idoneus es pp ętatem.De.Ego puto illum filium meum dicere oĩa hęc,quę dico nunc,aut ſi non dicat idẽ,qdem.i.certe,prohibeo ipm filius domo,ideſt a domo mea eijciã,ſeu arcebo ne ingrediatr cum hac uxore Phanio.Ge.ſubmiſſa uoce dicit,herus meus eſt iratus.Pho.tute,ideſt tumet,melius.i.magis congrue,ẽ conuenienter,feceris,ideſt facies idem qd tu dicis,uidelicet prohibebis ipſum domo una cum uxore etc.qd dici ſolet.melius erit q tu facias illud qd minaris,quaſi oſtendat ſeſe nihil habere conuentionis cum Antiphone.De.o infelix.i.infauſte mihi,itan.i.utrum paratus es facere ita omnia aduerſum me,ideſt ꝯtra me,uel facere me aduerſum oĩa.i.contra omnia.Phor.Sũmiſſa uoce alloquitur Getam, hic ſenex metuit nos, tam etſi.i.quamuis,diſſimulat,ideſt fingit,ac mẽtitur,ſedulo,ideſt inſtanter,quaſi ſine dolo.Ge. bene habent,ideſt bene ſe res habent, principia ſunt ſup.tibi,ideſt tu habes bona principia ad cętera cõſequenda,ad quę niteris,atq; tendis.Phor. Quin.i. quinimmo,feras,ideſt toleres,ſuſtineas ęquo animo id quod eſt ferendum,ideſt tolerandum, feceris,ideſt efficies, tuis factis. ideſt per tua facta, dignũ,ideſt rem dignam,ut ſimus amici inter nos, De.egon,ideſt utrum ego,expetam,ideſt deſidereʒ, optem tuam amicitiam,qſi dicat non,aut utrum uelim,aut uiſum,ideſt videre,aut auditum, ideſt audire te,quaſi dicat non.Phor.concordabis, ideſt ſi concorditer uiues cũ illa nuru tua,habebis nurum quę oblectet.s.conſoletur,foueat tuam ſenectutem.Reſpice ętatem tuam, ideſt rõnem habeas ętatis tuę.De.ipſa oblectet te non me.habe eã tibi,

ideſt cape eam pro te,quõ mihi nõ eſt cordi. Phor. vero.i.ſed minue iram,ↄtemnendo dicit.q.d. (qd dici ſolet) & amore Dei compeſcere iram,vel non iraſci Demea age hoc quod dixi.s.habe eam tibi & abduc a nobis. Iaȝ ſatis verboꝝ eſt.i ſufficiunt ea, quę dicta ſunt,niſi tu properes abducere.i. auferre a nobis mulierem Phanium. ego eijciaȝ illã.o Phormio.ego dixi vno verbo qd volebã Phor.ſi tu attigeris illam puellam ſecus, ideſt aliter, ꝗ dignum eſt.i.ꝗ decet

Senarij.

DEMIPHO. GETA. HEGIO. CRATINVS. CRITO.

QVanta me cura,& ſolicitudine afficit
Gnatus,qui me,ſeq; hiſce impedivit nuptijs.
Neq; mihi in conſpectum prodit, vt ſaltem ſciam
Quid de hac re dicat,quid ve ſit ſententię.
Abi tu viſe redierit ne iam,an non dum domum.Ge.
Eo.De.videtis quo in loco res hęc ſiet.

liberam mulierem attingi. ego impingam.i. impellam,illidam,ſuſcitabo tibi grandes dicam,a dica dicę.i.magnam cauſaȝ,ſeu controuerſiam,ſeu magnum libellum iniuriarum,vt prius dictum eſt.O Demipho dixi queãdmodum prius dixeras. Deinde vocat Getam recedendo,heus, aduerbium vocantis.ſi qd fuerit opus pręſentia mea.i.ſi in aliquo fuerit mea pñtia opus inuenie: ſup.me domo. ideſt in domo.Ge.intelligo.i.capio qd velis.

ASC. ILlud.Si inſimulabis hęc mens auaritię, rectius puto,ꝗ qd cõmentariũ exponit malitię,ppea qd pdictum erat,vide auaritia qd facit etc.

SER. EN vnq̃. Inducto Phormione, et ↄfirmato ut ſenis litigio audacter obſiſtat,offert ſenex ipſe adducens ſecum multos aduocatos, et exorãs eos.ut fideliter interſint cauſę ſuę.q: volebat illam non eſſe cognatam ſuam probare.Illa alloquitur amicos.En unq̃ etc. iniuria qd cum ſit cognata, data eſt filio. Qui Geta ſemp̃ icitabat Phormionẽ ad hoc ille,quin tu hoc ages ſemp.s.non dimittes me incitare.Proh Deus.alte ut audiat ſenex,negat alte nec Stilph. Stilpho vocabatur Chremes apud Lemnon.ſed qd ibi obſcure dixerat,hoc per nomẽ melius declarat.qd audiuerat a puella. Inſimu.i. falſo imponens,ſenem rephendo,quia ignorat cognatum ſuum.Nam adol.etc.Quia ille ſe ↄtinebat ruri,ideo non eſt mirum ſi non vidit eum De noſtro p.i.de fundo patris.hẽme cogñ.i.Demipho.Videris,exconmunicat cum Geta coram ſene,videas te adhuc,atq;.i.ſic illum dicis te uidiſſe pauperem, et deſertum,ut narras eum pauperem.Ita eſſe eũ, ideſt cognatum ſenis.Ad hanc puellam quã puellam is Domi.carcere.s.dignus,extortor,ideſt detractor bonorum hominum,corruptor.i. pręuaricator le.iam deſine.q d.ne mihi narres, qꝛ audiui omnia.Adoleſcens ad Phor.dicit.ſi potis eſt.ideſt poſſibile tibi placere hoc quod tu dicis, & qui.i.omnino.Perinde,ideſt taliter.Perinde eſt ſimilitudinis,& proinde ... Geta ſi meminit hoc ſuauiter dicit, & ne interea taceret dicit,hem non dico qd mea

refert ſi dicare ſic quod oblitus erat.Poſtquam ſcis corrigi.vt ne neſciſſe ille percipiat.x.talentum.i.talentorum.Primus.s.cognatus eſſes,ita ut dicis, ſic conſtrue.Face modo.s cedo.i.dic. qui.i. quomodo eſt cognata.cedo inquam itidem.i.ſimiliter,ut ego dicerem,qui.i.quomodo.Ea eſſet mihi cognata.Si aduenisseȝ in cauſam illam, vbi tu decepiſti Antiphone.dicerẽ inquam ita ut tu dicis Dixerat.n. Phor. corã iudicibus, quod ſi Demi.interes,ſet non negaret hanc eſſe cognatam.Dilu.q.d.ego nõ computabo modo iteruȝ genus,qꝛ dilucide exp.i. computaui illis quibus me oportet.s.iudicibus. At tu.q.d. uocas eũ ſtultum,at tu q ſapiens es,vis modo reperire cauſam qd eſt maior ſtultitia.a.h.ibi adim.etc.abduce hanc vxorem,et accipe quinq; minas.itidem.i.ſimiliter,ut ſi ſit cognata.s.ad quod lex iubet viddicet dare dotem,homo ſuauis.i.miſericors,qui gratis uis dare dotem.q.d.in hoc ſatis apparet tuam eſſe cognatam,aliter enim nunq̃ offerres dotem, Ita ne,de legibus locutus erat Demipho.de legibus reſp.q.d.ita quidem lex iubet dare dotem, ſed nõ corruptę.cum illa iam nupſerit dare, pro ea dotem,non eſt dos,ſed pretium ſtupri, & hoc eſt, ita ne lex iubet dare ei non dicam dotem,ſed mercedem.i.pretium ſtupri,vbi,ideſt poſtq̃.tu ſis abuſus ciuem itidem ut meretricem, atq; emittere illam. Certe hoc non iubet.Modo contrariaȝ ſniam, an potius iuſſa eſt in lege ui.da.prox. propter ege, ne ipſa aliquid turpe,quaſi meretrix in ſe adm. certe hoc nõ iubet.Sed tu negas.At nos unde proximi, aut ſi non eſt proxima,quamobreȝ.ideſt propter quam dotem duceremus, domine audi, homines aiunt ne agas actum.s.ne repetas cauſaȝ,quę acta eſt.Damnatus,ideſt victus ſi mecum agis et cum filio,quia omnia hęc etc. Aut ſi non dixerit etcę. bene habent ſuauiter.Siquid ad Ge. diſcedens dicit domine inuenies.

DONA. QVanta me cura,& ſolicitudine afficit gnatus.Cum eſt in ſpe bonorum, ſolicitudo in metu malorum. Quanta me cura, & ſolicitu.hęc deliberatiua ẽ in qua aduocati ſunt, quorum vnus ſuadet,alter diſſuadet,tertius,qui ſe alterutri addere debuiſſet, eiuſmodi ſententiam dicit,ut rurſum deliberatione opus eſſe videatur.

Ego Cratinum cenſeo.poteſt ergo diſtingui, ut ſubaudiatur ego d.tam. Quę in rem tuam ſint bene principio, ... beneuolentiam ſuam commendauit,& ſic conſilius dedit equum eſſe ab honeſto et bonum ab utili,&

Id impetrabis a poſſibili, et breuiter deliberatiue tres locos tetigit, iuſtum, vtile, et poſſibile. Ego ſedulo hunc dixiſſe credo. artificioſe perſonam reprehendit ſententiam reprehenſurus, vt ſi inimicus ſit, adimat auctoritatem ſententię ſuę. Verum ita eſt, ſubiunxit locum apocryſeo oratorie, vt inuidis contra dicturis occurreret. Mihi nō videtur, a poſſibili. Quod ſit factum legibus, hic alio ordine et loco ſua ſorte tetigit, primum a poſſibili, ſecundum ab honeſto et turpe inceptū ē, ab hōeſto. m. Iſtam prętermiſit ē. p artem, quę vbi nō pōt fieri fruſtra ſectaſ. Res magna eſt, cauſa ampliandi ſententiam. Incertior ſum multo q̄ dudum, ex tribus enim vnus ſuaſit, alter diſſuaſit, tertius nihil dixit. In tempore huc ſe re. Salluſtius. Maximeq; ferocia regis Mithridatis in tempore bellanti.

cias ea quę ſint in rem tuam. i. in tuam vtilitatē, hoc eſt quę ſint tibi vtilia, hoc quod ſequiē, videē mihi ſic. i. eſt mea opinio, et ſententia talis, ęquū ē. i. honeſtum ac iuſtum, et bonum. i. vtile eſt id quod filius egit hic. i. Athenis, te abſente reſtitui in integrum. i. reduci in arbitrium tuum, et eſſe irritum, perinde ac ſi nihil factū eſſet ita, vt tibi integrū ſit ac liberū deſendere cauſam, vt prius potuiſſes, vel ſic intellige, ęquū et bonum eſt te ſup. vel filius reſtitui in integrū i. in libertatem et arbitrium huius rei nō faciende, q i. q, filius egit id te abſente, q modus dicendi ex iure ſumptus eſt, vt liquet digeſtis de in integrum reſtitutione. Et tu Demipho impetrabis. i. obtinebis id. s. vt reſtituaris, vel res reſtituaē in integrū, dixi. i. ſententiam meam ſum elocutus, quod verbum in fine orationum apponi conſueuit, nam dicere ſigē accōmodate, appoſiteq; loqui. vnde dictio dē ōro feſtina, atq; diſerta. De. o Hegio dic nūc q̄d agere debeo. dic. i. eloq̄re. He. ego credo hūc Cratinū dixiſſe ſedulo. i. inſtanter, et ſine dolo, et quaſi ſerio, verū. i. ſed, ita eſt. i. ita ſe res hēt, vel ſit verū nō m̄ ſic, ita eſt verū. i. hoc puerbiū verū ē. s Tot ſunt ſententię opiniores, quot ſunt hoīes. Cuiq;. i. vnicuiq; ſuus mos. i. ꝓprius modus eſt, non vr mihi. i. nō mea ſnīa id q̄d ſit factum. i. iudicatū legibus. i. ſ; leges, poſſe reſcindi. i. retractari, et inſtū fieri, et id s. reſcindere legibus factū, eſt turpe inceptū. i. ad īcipiendū, vel īcipiaē. De. o Crito dic. i. eloq̄re, gd. s. agā. Cri. ego cēſeo eſſe deliberandū. i. ꝯſulendum, amplius. i. latius, et accuratius. i. indico eſſe opus ampliori deliberatione, res. i. mā negocium, cā, cōtrouerſia eſt magna. i. magni ponderis ac momē ti. He. nunquid. i. nonne aliqd aliud vis nō facere ſup. q̄d dcm̄ eſt abire cupientis cum videat nō eſſe vltra ſua opus opa. De. pbe. i. recte feciſtis, per ironiam dicit. q. d. optime conſuluiſtis. s. ſū multo incertior. i. magis in dubio. q̄ dudum. i. paulo ante, q̄ dixiſſet is veſtras ſnīas. Ge. rediit Geta dicēs filium non rediiſſe, domeſtici negant filium rediiſſe. ideſt dicunt q; non rediit. De. frater Chremes

Q uid ago? dic Hegio. He. ego Cratinum cenſeo
Si tibi videtur. De. dic Cratine. Cra. me ne vis? De.
Te. Cra. ego quę in rem tuam ſint ea velim facias, mihi
Sic hoc videtur, quod filius te abſente hic
Egit, reſtitui in integrum ęquomſt, & bonum,
Et id impetrabis, dixi. De. dic nunc Hegio. He.
Ego ſedulo hunc dixiſſe credo, verum itaſt.
QVOT HOMINES, TOT Sentētię, ſuus cuiq; mos eſt.
Mihi non videtur quod ſit factum legibus
Reſcindi poſſe, & turpe inceptuſt. De. dic Crito. Cri.
Ego amplius deliberandum cenſeo.
Res magna eſt. He. nunquid nos vis? De. feceſtis probe.
Incertior ſum multo q̄ dudum. Ge. negant
Rediſſe. De. frater eſt expectandus mihi.
Is quod mihi dederit de hac re conſilium id exequar.
Percontatum ibo ad portum quoad ſe recipiat. Ge.
At ego Antiphonem quęram, vt quę acta hic ſunt ſciat.
Sed eccum ipſum video in tempore huc ſe recipere.

XVI. Q Vanta me &c. Hęc eſt deliberatio in qua aduocati ſunt, quorum vnus ſuadet, alter diſſuadet, tertius eiuſmodi ſententiā dicit, vt rurſum deliberatione opus eſſe videatur. De. quanta cura, exclamando lege, et quanta ſolicitudine, q. d. magna, gnatus meus. s. Antipho aſfecit me. Cura eſt in ſpe bonorum, ſolicitudo in metu malorum. Qui. s. filius impediuit. i. intricauit, inuoluit, implicuit me et ſe. hiſce nuptiis. i. per has nuptias, neq; filius ipſe prodit. i. emergit, comparet mihi, in conſpectu. i. ante oculos, vt ſaltem ſciam quid dicat ipſe de hac re. i. de his nuptiis, ne i. vel, qui ſententię ſit ei. i. quam habeat ſententiā et opinionem de hac re. tu Geta abi viſe. i. vade ad videndum ne. i. vtrum, filius iam redierit domū, an nondum. i. non adhuc redierit. Ge. eo. i. vado ad videndum. De. vos aduocati videtis in quo loco. i. in quo ſtatu hęc res ſit. s. negocium de nuptiis, o Hegio dic quid ago. i. agere debeo. He. ego cenſeo. i. indico. Cratinū debere ſup. prius dicere ſi tibi videē. i. bonum et decens eſſe iudicas. De. o Cratine dic quid agere debeo. Cra. ne. i. vtrum vis me dicere, De. volo ſup. te dicere. Cra. ego velim. i. volo, q fa

Cura Solicitudo

eſt mihi expectādus, exequar.i. faciā, cōplebo, ꝑagā id ꝯſilium, qđ is frater dederit mihi, de hac re.i. de his nuptijs, ibo pcunctatum.i. inqſitum ad portū maris, qua rediturus ē nauigio, quo ad.i. quoūq; recipiat ſe.i. ſe reducat, ac referat domū. ge. at ego querā Antiphonem vt ſciat, quę acta ſint, hic.i. in hoc loco, vbi eſt diſceptatū de hac re, ſed eccū.i. ecce hic ꝓpe video ipſum Antiphōē recipere ſe.i. ſe referre huc in tpe.i. mane tēpeſtiue, cōgrue, auſpicato ac bona hora qđ dici ſolet, dicit āt hoc ſeorſuꝫ a ſane.

m. legibꝰ et potirentur, qꝫ potiri fuit. Plau. Hoſtiuꝫ potitus eſt. Spes, opeſq; ſunt, hęc quidem de his quę amanti. Spes, op. ſunt, vt Res, fideſq; vſq; adieris, mollius q̄ fugeris. Sed ea cauſa, qua aberis. Nunquid patri ſubolet, conuentia ſua et Phormionis dicit. Confutauit, verbis cōuicit, vt ſi diceret refutauit, ſed refutatio ī re eſt, confutatio in perſona. Heus Ph. de ſe mediocriter ꝑ eclypſiſmo raliter ſatis. Ego qđ p.p. ordine primo dominū poſt Phor. vltimum ſepoſuit. Huc ſaluum patruum, geta non optat ſaluū patruū venire ſecundū Apollodorum, et oſtēdit nō congruere ſalutē eius cum incōmodo ſuo at non dicit maluꝫ eſſe incommodū ſibi. ſed tantūꝫ magni terroris plenum aduētum patrui,

Tetrametri omnes.

ANTIPHO. GETA.
TERTIVS ACTVS.

Enimuero Antipho multis modis cum iſtoc animo es vituperandus,
Ita ne hinc abiſſe, & vitam tuam tutandā alijs dediſſe?
Alios tuam rem crediſti magis q̄ te animaduerſuros?
Nā vt vt erant alia, illi certe quę nunc domi tuę eſt cōſuleres,
Nequid propter tuam fidem decepta pateretur mali.
Cuius nunc miſerę ſpes, opeſq; ſunt in te vno omnes ſitę. Ge.
Equidem here nos iamdudum hic te abſentem īcuſamus, qui abieris. An.
Te ipſm q̄rebam. Ge. ſed ea cauſſa nihilo magis defecimus. An.
Loquere obſecro, quonam in loco ſunt res, & fortunę meę?
Nunquid patri ſubolet? Ge. nihil etiam. An. & quid ſpei porroſt? Ge. neſcio. An. ah. Ge.
Niſi q̄ Phędria haud ceſſauit ꝓ te eniti. An. nihil fecit noui. G.
Tum Phormio itidē hac re vt ī alijs hoīeꝫ ſtrenuū ꝓbuit. An.
Quid is fecit? Ge. cōfutauit verbis admodū iratū patrem. An.
Heu Phormio. Ge. ego quod potui porro. An. mi. Geta omnis vos amo. Ge.
Sic habent principia ſeſe, vt dico, adhuc tranquilla res eſt.
Manſurus patruū pater eſt, dum huc adueniat. An. quid eum? Ge. vt aiebat.
De eius conſilio velle ſeſe facere quod ad hanc rē attinet. An.
Quantus metus eſt mihi venire huc ſaluū nunc patruū Geta?
Nā per eius vnā (vt audio) aut viuā, aut moriar ſententiā. Ge.
Phędria tibi adeſt. An. vbi nā? G. eccū a ſua paleſtra exit foras.

SER. Quā ta. cus ſenex aliq̄. tulus ſit cōuictus vbis Phormiōis et factus ī certus qđ de vxore faciat. Ecce in ꝯſilio amicorum magis dubius reddet, et ſic longiuꝫ ſuum omnino ieffi cax erit, ne illam abijciat, vult prius remouere getam, ne huic interſit conſilio. Videtis, ad amicos loquit, ego.c. nota qꝫ amici de hac re non multum ſolicin ſunt, cum vnus ita alij reſponſione ꝯſilij attribuat. ſedulo. i. priuata amicitia verꝫ.i. ſed, ita eſt quandoqdem iſti duo dubitant. Ego amplius &c. ſe. ꝓbe ironice negāt redi, vt incertior ſi qđ faciat, renūciat ei ge. non rediſſe Anti. cuius snīam volebat audire.

DONA. Enimuero Antipho. m.m.c.i.a. cuꝫ iſtoc aio ꝓ huius animi. Ennius Ennius. optima cuꝫ pulchris animis Romana iuuentus. Ita ne hinc.a. ē vi.tu. vt inuidiſſe Deos patrię.u. a.a.o.o. Et ſermon formas meas cōmiſiſſe ſutili. Credidiſti Alios tuam rem, ab infinitiuo ad indicatiuuꝫ tranſitum fecit. Crediſti, pro putaſti. Patreē

tum patrui, Paleſtra exit foras, bene paleſtram eius dixit Lenonis domuꝫ, quo eſt exercitus amator aſſidue. plau. Abſtine a paleſtra vbi demens deſudatur. plau.

GVI. Enimuero &c. Hic Antipho ſe incuſat q̄ abierit, et ſimul getam de rebus omnibus interrogat. An. alloqtur ſeipſuꝫ. Enimuero.i. certe, tu Antipho cum iſtoc aio.i. tu Antipho iſtius aī, vel hn̄s iſtum aium, es vitupandus multis modis Ita ne decet ſup. te hinc abijſſe.i. diſceſſiſſe, et dediſſe.i. cōmiſiſſe tuā vitā tutādam.i. defendendā, alijs phę. et getę, et phor. et bn̄ vitam dixit, nam ſi abſtrahatur ab vxore, putat ſe non poſſe viuere, ſed mortis periculum eſſe ſubituꝫ, et decet te crediſſe.i. putaſſe alios.s. phędriam &c. magis animad

uerſuros

ueſuros.i.habituros curę rem tuam.i.tuum nego cium,q̄ te.Nā nunc.i.utcunq;,hoc eſt qualitercūq;. alia,in neutro genere.i.reliqua q̄ debuiſſent curare.erant.i.ſe habebant,certe.i.ſaltem ꝯſuleres.i.ꝓſpiceres,ſeu prouidere debebas illi Phanio,q̄ nunc eſt domi tuę,nequid.i.ne aliquid mali, ipſa decepta ꝓp tuam fidei.i. ꝑ tuā ꝓmiſſionē pateret.cuius Phanij nunc.i.hoc tpe. miſerę i.infelicis, oēs opes.i. facultates, ſunt ſitę.i. poſitę, collocatę, i te vno.i.ſolo. Ge. Eqdem o here.i.domine.iamdudū.i.pauloāt.Icuſamus hic.i. criminamur, culpamus,redarguimus te abīrē.q abieris.i diſceſſeris. An. q̄rebā teipſum.Ge. ꝓrgē incepuū ſermonē, ſed ea cā.i.eo q abieris.nihilo plus deſecimus.i.ſuccubuimus,defangati ſumus in deſenſionem tui.An. obſecro loquere.i.dic in quo loco.i.in quo ſtatu. res.i.negocia,et fortunę meę.i mea inſortunia,vel mei euentus ſunt nunqd ſubdolet.i.aliq̄ulum dolet.pr̄i meo q abierim,neq; ſubierim eius conſpectum Ge.ēt nihil.i.nulla tenus, nullo mō dolet ei q abieris,q: ex hoc conſiderat te nimio pr̄is timore nō audere ſubire ꝯſpectū eius. An.et porro. id eſt deinde.qd ſpei eſt Ge.neſcio.qd ſperes. An.ah, interiectio dolentis.Ge.neſcio niſi q ſup. Phędria non ceſſauit eniti.i. conari, laborare pro te. An. nihil noui fecit ipſe Phędria,qm̄ ſolitus ē hoc facere. vel q: ſoleo pro eo idem facere,vel q: nihil mihi obtinuit noui ſuo nixu.Ge.tum.i.deinde. Phormio ꝑbuit.i.ꝓſtitit,oñdit,exhibuit ſe hoiem ſtrenuum.i. acrem fortem.itidem.i.ſimiliter.in hac re vt.i.ſicuti.i.ſicut in alijs rebus.An.qd is paraſitus fecit. Ge.

cōfutare ipſe confutauit verbis.i.ꝯuicit ꝑ verba pr̄ē admodum.i.valde iratum.An.heu,interiectio hic oñdit admirationem facti Phormionis,ē approbationē. ꝓpea ſubdit.ur. o Phormi.q.d.multum tibi debeo, aut aliqd tale.Ge.porro.i.deinde vel certe. ego feci ſup.qđ potui.An.o mi Geta amo vos oēs.Ge.principia obtinendi voti ſic ſe hn̄t,vt dico ita, q ꝯſutatus eſt ſenex.adhuc res eſt tranqlla.i. negocium nihil habet turbationis,et pater manſurus eſt.i. expectaturus eſt patruū.s.Chremetē pr̄em Phędrię. tū. i.quouſq; adueniat huc An. Quid.i. cur māſurus eſt eum pr̄.Geta. vt aiebat.i. prout dicebat. velle.i. uolebat ſe facere de ꝯſilio eius.i.ex eius ꝯſilio,qđ attinet ad hanc rem de nuptijs iſtis.vel ut pro utpote, uel q: aiebat ſe velle facere etc. An O Geta. q̄tus metus eſt mihi.i.quantum timeo patruum meū i.fratrem pr̄is.uenire nunc huc ſaluū.i.incolumē.

Tetrametri,pręter vnum qui eſt Senarius.

PHAEDRIA. DORIO. ANTIPHO. GETA.

DOrio audi obſecro.Do.an audio.Phęd. parumper.Do. quin omitte me.Phę.
Audi quod dicam.Dori. at enim tędet iam audire eadem millies.Phę.
At nunc dicam quod lubenter audias.Do.loquere, audio.Phę.
Nequeo te exorare vt maneas triduū hoc,quo nunc abis?Do.
Mirabar ſi tu mihi quidq̄ afferres noui.An.

nam vt audio.i.intelligo,aut viuam,aut moriar ꝑ vnā.i ſolam ſniam eius.q: ſine Phanio non potero uiuere.Geta.Phędria adeſt.i.aduenit tibi.i. ad tuū ſolatiū.An.vtinā adeſſet.Ge.eccū.i.ecce hic tū.s. exit.i.egredit̄.foras a ſua palęſtra.i a domo lenōis PLAU. in q̄ ipſe amator aſſidue exercitatus ē.Plautus, Abſtine a palęſtra vbi demens deſudatur. ASC.

IIlud in gloſematibus, Nūqd ſubdolet patri non recte acceptū puto, melius aūt qđ textus habet, ſubolet. Nā ſi ſubdolet legas, falſū erit viſus Getę dicētis,nihil ēt,imo nihil peius,atq; grauius doluit ſeni,q̄ factū Antiphonis.lege ergo cum texu.Nunqd pr̄i ſubolet.i.nunqd pr̄ factum tuum ſubſenſit,ac primulū ꝑcipit, hoc eſt ſcit ne patri meapte volūtate ad eam ducendā cōpulſu. Neq; de habitu Antiphonis loqtur vt patet ex eo, quod dicit,loquere obſecro, quo nā in loco ſunt re ,et fortunę męę.quod ſi ambitione eius loquat̄, nihilominus falſo reſponderet Geta,q: pater grauius paſſus eſt eum non comparuiſſe.

ENimuero.Incipit tertius actus de inueniēdo argēto ad opus Phędrię,ſicut alius actus fuit de re Antiphonis, ſic iſte de re Phędrię. Phędria (vt dictum eſt) nullam copiā de amica poterat hr̄e,cum pecuniā,qua lenonē pacaret, non haberet,nullatenus poterat inuenire,quare ergo agitur in hoc actu ꝯſilium,vnde argentum poſſit ad opus eius corradi, ad quod inducuntur conuenientes ꝑſonę,Antipho.s.frater cuius cām Phędria cū Demiphone bene egerat,ē erga eum ꝓmu ritus fuerat,vt iſte cauſam eius ſilr̄ tractaret. Inducitur et Geta,q Antiphonis imitatione ꝯſilium illud inueniat.Pręmittit̄ in hac ſcęna meritū Phędrię,vt illo merito Antipho poſtea commotus Getā cōpellat ꝯſilium inuenire.Hēt āt Antipho occaſionem redeundi,ut rem ſuā q̄o ſit tractata intelligat,vituperans ſe de aī timiditate,q receſſiſſet. O Antipho multus etc. Nūqd ſubolet.i.appa ret pr̄i fallacia nr̄a q mea voluntate ſit factum.qd ſpei in futuro.Neſcio,niſi hoc tm̄ qđ Phędria.Ecce meritum Phędrię, heu gaudendo dicit quaſi euge. Palęſtram vocat domum,vbi illa fidicina diſcebat, ideo dicit palęſtram,q: colluctabatur in acquirenda amica. SER.

DOrio audi obſecro. Hęc ſcęna in petitione DONA eſt q̄ ſępe admittit deliberatiuum locum.

Dorio audi obſecro,ſunt qui ſic legunt, vt Dorio Phędrię dicat, Audi leno obſecro.iterum Phędria. Quin omitte me,quin modo corri-

Suat. piendi vim habet, vel imperandi. vt Quin age, qui ali quid. Suo ſu. capiti, deeſt. ſuat autem appin gat, affingat. Suo ſuat capiti, apoſiopeſis ſuo capiti dixit, cum dicturus eſſet Phędrię, vt Dar daniq; rogum capitis. Fęneratum, ab vtili. Fę neratum iſtuc beneficium. i. ei a te ſoeneratum.

aperte leno perfidus mentitur, vnde ſequitur, non pudet vanitatis, ergo plus eſt anteceſſit, q̃ prętermiſi. Iam non pudet vanitatis, apparet ſupra lenonem de perfidia anticipati temporis eſſe confiſſum.

Mea lege vtar, lenonia, ſcilicet in qua ſemper cō modum eſt prius, q̃ fides.

Verum hercle hoc eſt, bene ipſe dictum ſuum confirmauit

Cantilenam eandem canis, ita dicitur vetus ē vulgata cantio. Tu mihi cognatus, ab honeſto.

Tu mihi parens, tu amicus, ſecunda apoſiopeſis.

Phaleratis dictis, honeſtis, atq; ornatis, q̄ dixit tu mihi cognatus, tu parens, et q̄ſi leno irri

Hei metuo Lenonē ne q̄d ſuo ſuat capiti. Ge. idē ego metuo Ph.
Non mihi credis? Do. ariolare. Ph. ſin fidem do? Do. fabulę. Ph.
Fęneratum iſtuc beneficium tibi pulchre dices. Do. logi. Ph.
Crede mihi gaudebis facto, verū hercle hoc eſt. Do. ſomniū, Ph.
Experire, non eſt longum. Do. cantilenam eandem canis. Ph.
Tu mihi cognatus, tu parens, tu amicus. Do. garris modo. Ph.
Adeon ingenio te eſſe duro, atq; inexorabili.
Vt neq; miſericordia, neq; precibus molliri queas? Do.
Adeon te eſſe incogitantem, atq; impudentem Phędria,
Vt faleratis dictis ſeducas me, & meam ductes gratis? An.
Miſertum eſt. Ph. hei veris vincor. Ge. q̃ vterq; eſt ſimilis ſui. Ph.
Neq; vellem Antipho alia cum occupatus eſſet ſolicitudine
Tum hoc eſſe mihi obiectum malum. An. ah, quid iſtuc autem
eſt Phędria. Ph. (eſt,
O fortunatiſſime Antipho. An. ego ni? Ph. cui q̄d amas domi
Nec cum huiuſmodi vnq̄ vſus venit, vt cōflictares malo. An.
Mihin domi eſt? imo quod aiunt, AVRIBVS TENEO lupū.
Nā neq; quo modo a me amittā inuenio, aut vti retineā ſcio. Do.
Ipſum iſtuc mihi in hoc eſt. An. eia ne parum leno ſies
Nunquid hic cōfecit. Ph. hicine, quod homo inhumaniſſimus
Pamphilam meā vēdidit. Ge. quid vēdidit. An. ain vēdidit. Ph.

DORIO et GETE. In hac ſcena Phędria petit a lenōe dorione, vt aliquādiu expectet, neq; det militi Pāphilam quā illi vēdidit, propterea q̄ Phęd. nō afferebat pecūias p̄ emptiōe illius puellę, pollicet enī ſe intra triduum allaturum eas, qd eſt pollicitus, ē qdē cū ſoenore, alioqn. ſe facile paſſurus, vt puella

det honeſtatem et deſpicit. Miſertū eſt, ironia.

Hei veris vincor, hoc ſibi dicit adoleſcēs. Neq; Antipho alia cum occupatus eſſet ſolicitudine, hic dolet Phędria, q̄ in eadem re laborauit Antipho, id eſt in amore quodq; amare p̄tigerit. Neq; Antipho alia, a minore aliqua ſolicitudine, q̄ hęc eſt, quam nunc gerit in alia, p̄ter hanc quam de me gerit. ordo ē ſenſus hic eſt Neq; tū eſſet mihi hoc obiectum malum, cum Antipho alia ſolicitudine eſſet occupatus leni q̄piam, non hac de nuptijs q̄ eſt grauiſſima. Vnq̄ vſus venit, opus aut neceſſe fuit. Auribus teneo lupum grecū prouerbium. Leno ſies, eclypſis, deeſt

vniuerſa. Ære emptam ſuo. bene ſuo quaſi de tertia perſona. Conduplicauerit, p̄iunctiuum pro indi catiuo. i. conduplicabit, hoc eſt aliter ſoeneratū iſtud beneficium pulchre tibi dicas. Nihil ſerentem, lenem, vſitatū veteribus. Tibi q. eſſe. o. di. hic olim futuri temporis. Nam leno de accipienda ab adoleſcente pecunia diem p̄ſtituerat, ē inuenta meliori p̄ditione acceperat tempus cū adoleſcente preſcriptum. Iam ea p̄terierat? interrogatiue p̄nunciandum. Non verū hęc anteceſſit, vbi ne leno hęc anteceſſit, vt alij putant meretrix vendita, ut alij dies lenoni qua p̄ſtitutum fuit. An

eripiatur ſibi, et militi tradatur p̄tium danti. Ph. o Dorio leno. obſecro audi. Do. non audio. nam tu nō affers niſi nugas, nec nummos profers. Ph. audi parumper. i. paruo tempore. Do. quin. i. quinimmo, et hꝫ vim corripiendi vel imperandi. omitte me. i. quod dicitur, dimitte me in pace. tenebat enī eum ne puellam militi traderet. Ph. audi quid dicam. Do. at enim, id eſt ſed certe. iam tędet me, id eſt tędio affectus ſum. audire eadem, id eſt eaſdem res, millies, id eſt mille vicibus. Ph. at nunc dicam id quod audies libenter. Do. loquere. audio te. i. prębeo tibi aures. Ph. nequeo exorare te, id eſt perſuadere tibi, ut maneas, id eſt expectes hoc triduum, id eſt ſpatium trium dierum. neq; tradas puellas alteri volenti dare pecuniam preſentem. quod cum audiret leno diſcedere cępit, quaſi nihil noui audiens, ideo ſubdit Phę. quo abis, id eſt diſcedis nūc. Do. mirabar ſi tu afferres mihi quicquam noui. An. hei, interiectio dolentis. metuo lenonem, id eſt redemptorem puellarum, quas poſtea vendat ne. ſuat, a ſuo is. i. aſſuat, appingat, adiungat, affigat, apponat. ſuo capiti, id eſt ne in eam ſe induat ſententiam, vt puellam alteri tradat, futurus Phędrię maximo dolori. uel ne ſuat aliquid capiti Phę. ut uult dicere Donatus, id eſt ne aliquid apponat ca

piti, ideſt vitę. Phę. i. ne aliquid faciat quo langueſcat Phedriam pręe dolore, vel tandem ne impingat aliquid capiti Phędrię. i. ne illum verberet, aut fuſtiget, nam videbat eos a longe decertantes, nam leno loquere cum volebat, et Phędria retinebat. Ge. ego timeo. i. quod tu metuis. Phę. nō credis mihi. Do. ariolare, in ſecunda ꝑſona ꝑtatiui, ab ariolor aris verbo deponenti. i. diuina, nā ariolari ē diuinare, ab aris dictum. Ph. ſin. i. ſed ſi. do fidem. i. facio tibi ſanctā promiſſionem nam dare fidē eſt ſancte promittere. Do. fabule. i. nugę, ſunt oēs tuę ꝑmiſſiones. Phed. dices iſtud beneficium quod feceris expectādo triduum eſſe foeneratum tibi i. a te mihi

garris, ideſt nugaris, vana eff utis, et nullius ponderis Ph. adeon. i. vtrum eſt verum te eſſe ingenio adeo duro. i. te habere naturam et mores ita duros, et inexorabiles. i. inflexibiles, imperſuaſibiles, a quibus, vel a quo ingenio, ideſt natura tua nihil poteſt exorari, ideſt obtineri, ſeu impetrari, es ergo natura ita dura, vt nequeas molliri i. mulceri, mitigari, mollis fieri, et exorabilis, facilis, ſuauis, ac māſuetus, neq; miſericordia, neque precibus. Do. adeon. ideſt eſt ne verum, vel decet ne te eſſe adeo i. cogitantē, ideſt incōſideratum, atque imprudentes, vt ſeducas, ideſt decipias me dictis phaleratis. ideſt ornatis, a phalerę ranum tractum eſt

Vendidit. Do. q̄ indignum facinus, ancillā ęre emptā ſuo. Ph.
Nequeo exorare vt maneat, & cum illo vt mutet fidem
Triduū hoc, dū id quod eſt proximū ab amicis argētū aufero.
Si non tum dedero vnā prętcrea horam, ne oppertus ſies. Do.
Obtundis. An. haud longum id quod orat Dorio, exoret ſine.
Idem hoc tibi qd bene promeritus fueris conduplicauerit. Do.
Verba iſtęc ſunt. An. Pamphilam ne hac vrbe priuari ſines?
Tum pręterea horum amorem diſtrahi poterin pati? Do.
Neq; ego, neq; tu. Ge. Di tibi oēs id quod eſt dignum duīt. Do.
Ego te compluris aduorſum ingenium meum menſes tuli
Pollicitantem, & nihil ferentem, flentē. & nunc cōtra hęc oīa
Repperi, qui det, neq; lacrumet, da locum melioribus. An.
Certe hercle ſi ſatis commemini, tibi quidem olim eſt dies,
Quam ad dares huic pręſtituta. Ph. factū, Do. num ego iſtuc
nego? An.
Iam ne ea pręterijt? Do. nō verū ei hęc anteceſſit. An. nō pudet
Vanitatis? Do. minime, dū ob rem. Ge. ſterquiliniū. Ph. Dorio
Ita ne tandem facere oportet? Do. ſic ſum, ſi placeo vtere. An.
Sicine hūc decipis? Do. imo enī vero Antipho hic me decipit.
Nā hic me huiuſmodi ſciebat eſſe, ego hunc eſſe aliter credidi.
Is me feſellit, ego iſti nihilo ſum aliter ac fui.
Sed vt vt hęc ſunt, tamen hoc faciam, cras mane argentū mihi
Miles ſe dare dixit, ſi mihi prior tu attuleris Phędria
Mea lege vtar, vt potior ſit qui prior ad dandum ſt. Vale.

ſup. pulchre. i. commode, et venuſte, nam ſum tibi gratiam relaturus, et quidem cum foenore et augmento, tanq̄ ſi illud beneficium mihi foeneraueris. Do. Logi. i. ridicula ſunt ſup. tua vba, ſeu dcā contemnenda, fabulę nugę, et declinatur logi logorum logos, ſed in ſingulari dicitur logos, quod eſt grecum, et ita logi logorum a gręco ſermone eſt, vt inquit Nonius. Cice. pro Gallo, bene exponit quid ſit logi locorum. Ego te certo ſcio omnes logos qui ludi dicti ſunt animaduertiſſet. Phę. credo mihi gaudebis. i. propter illud factum ſi expectaueris, vel gaudebis facto pro facere, aut feciſſe, hercle iurantis eſt, hoc eſt verum. s. te gauiſurum facto, et ita dictum ſuum confirmauit. Do. ſomnium eſt ſup. quod tu dicis. q. d. nō plus habet momenti tuum dictum, q̄ ſomnium. Phę. experire. i. proba, fac experientiam, ſiue periculum, non eſt longum tempus quod peto. s. triduum hoc. Do. cantus. i. cantas eandem cantilenam. i. nihil noui affers, in ijſdem ſtas nugis et logis. Phę. tu eris mihi cognatus ſi hoc feceris, tu eris mihi parēs. ideſt tanquam pater, tu eris mihi amicus, Do. modo tu

Logi logorum

ctum eſt phaleratus ta tum, et vt ducſtes. i. ducas tecum meam puellam gratis. i. ſine ꝑtio et mercede. An. lenonem ſup. miſertum eſt Phędrię. i. leno habuit miſericordiam de Phę. et ironia eſt, dicit Donatus quaſi longe abſit a miſerendo leno. Declinatur autem miſeret miſerebat miſertum eſt, vel miſertum fuit, ſicut tędet tędebat ptęſum eſt, vel fuit. Ph. hei, interiectio dolentis et coniuncti, vincor verbis. i. confiteor. Ge. q̄ i. q̄nim, vterq;, leno et Phę. eſt ſilis ſui. i. ſuis vtens moribus, et (qd dici ſolet inepte) ſunt bene de ſuo vultu, cum dicendū eſſet, ſunt multū ſui ſiles, quaſi ſuis (ꝑ ſe qſq;) vtis moribus. Ph dolet Phę. non poſſe ſibi contingere, vt potiat puella eo tpe, quo Antipho eſt occupatus alia ſolicitudine maiore, cuius cōparatione minus ſibi malum illud exprobraret, neq; hoc malum de emptione puellę eſſet mihi obiectū i. exprobratus, tū. i. nunc cum Antipho eēt occupatus. i. detentus alia ſolicitudine grauiore, q̄ de nuptijs. An. q: de Antiphone fecit Phę mētionē, iō ſubdit. O Phę. qd iſtud eſt de quo loq̄ris, et es ſolicitus? Ph. o Antipho fortunatiſſime. i. felciſſime. An. ne. i. vtq;. ego

ſum fortunatiſſimus. Ph. annuat Phę. ſermonem, cui.s.tibi, id quod amas eſt domi, nec vſus venit.i. opus, aut neceſſe fuit, nam vſus ſępe capit̄ ꝓ opus, nunq̄ tibi vt conflictares.i.frequen ter confligeres, ſeu de certares cum hmōi malo homine.s lenone. An. mihin.i.vtꝝ dicis q̄ id quod amo eſt mihi domi, imo teneo lupum auribus.i.p aures, puerbiū eſt, ideo ſubdit qd̄ hoies vulgo aiunt de illis, qui ſunt perplexi et diſtricti qd̄ ſtatim ſubdit, nam neq; inuenio quo modo amittā a me eas vxorem.i. qua via reijciam a me vetante lege, neq; ſcio vti.i. qualiter, retineam eam mecū nolente patre. Do. iſtud ipſum qd̄ tu dicis eſſe tibi in vxore, eſt mihi i hoc Phę. nam non ſcio qua via eū a me reijciam, et qua via retineam, cum deſint nūmi, vel in hoc dicit, pro in hoc negocio de emptione puellę Pāphilę. An. Eia, hortantis, nunq͂d.i.q.d. non hic.s. Phęd. confecit.i.effecit, ne.i.vt non ſis parꝝ leno.q.d. nōne eſt verꝝ, qd̄ Phedria effecit, vt ſis parꝝ leno.i.vt nō multum vēdideris puellā ei. Ille ē parꝝ leno, q parꝝ vendit puellas, cum tñ ſoleant lenones, q̄ maxime pñt, eas venditare, et vt plurimū cariſſimo p̄cio, et hoc dicebat Antipho ad lenonem, qui dixerat idem ſibi eſſe in Phę. quod erat Antiphoni in Phanio.q.d.ſcio, quare hoc dicas.q vȝ non vēdideris puellam quanti volebas vendere. deinde excipit ſermones Phędrię. Ph. hicine.i.vtꝝ pens an conficeris ne hic ect parꝝ leno, eo q ipſe.s.leno inhumaniſſimus.i.crudeliſſimus hō, vendidit meā Pā. amicā. Ge. q͂d.i.cur. vendidit. An. ain.i. dicis neq vendidit. Ph. vendidit. Do. q̄ indignum facinus.i. q̄tum magnum malum, per ironiam dicit vēdere ancillam.i.ſeruam emptam ſuo ęre.i.ſuis pecunijs. Ph. nequo exorare.i.obtinere, vt maneat.i. expectet, et mutet.i.variet, fidem.i.pmiſſionem ſuā cū illo cui vendidit hoc triduum.i. dūtaxat, per hoc ſpatium trium dieꝝ, dum.i.q͂diu, auſero.i.extorqueo ab amicis id argentum, qd̄ eſt pmiſſum illi a me. Si non dedero argentum pmiſſum, tum.i. tunc, nec oppertus ſis.i.ne opperiaris, hoc eſt expectes, ab opperior opperis oppertus ſum, vel fuit, ꝑterea.i.vltra triduum, ne q͂dem.i.ne etiam, vnam horam.i.per ſpatium vnius horę. Do. obtūdis me ſup.i.mihi moleſtus es, et tedio afficis tuis ſermōibus. An. o Dorio leno. id tempus quod orat.i.petit non eſt longū, ſine.i.pmitte, q ſup.exoret.i. obtineat, impetret quod petit, idem Phę cōduplicauerit, p cōduplicabit, cōiunctiuum pro indicatiuo, tibi hoc pmium quod bene pmeritus fueris.i. quod bene mereris, nam promeremur ſeu pmeremus bona tantum, cōmeremus aūt aut cōmeremur mala. Do. iſtęc quę dicis ſunt verba.i. deceptiones, vt verba dat omnis amans, vel ſunt verba, quę verbotenus dūtaxat afferunt nullam ad res, ſeu nullum ad effectum paſſura. Antipho, ne.i.vtꝝ, ſines i.pacieris. Pamp. priuari hac vrbe, et abduci a milite in longinquas regiones, tñ.i.deinde, ꝑterea, inſuper poteris ne pati amorē hoꝝ Pāphilę, et Phędrię, ſed maſculinum ꝓponderat fœminino, diſtrahi.i.diſſipari, diſiungi, dirimi. Dorio. neq; ego potero, neq; tu poteris pati eoꝝ amorē diſtrahi,

Opplor

Promereri et commereri

vel ſit acceptio, neq; ego, neq; tu potrimus pati &c. Ge. oēs Dij diuini.i.dent tibi id qd̄ eſt dignū.i. id qd̄ meruiſti, et hoc pp illud qd̄ dixit, neq; ego, neq; tu, quę verba oīa poſſent accipi in parte deteriorē. Do. ego tuli.i.toleraui, cōplures.i.multos mēſes aduerſum.i.cō ingeniū meū.i.meā nām, te Phę. pollicitantem.i.ſępe pmittentē, et nihil ferentē.i.dātē, ſeu afferentē. tuli te inq̄ flentē, vt ſine pecunijs me moueres ad miſeratione, nunc cō.i.edmerſo reppi aliquē, q det oīa, neq; lachrymet.i. lachrymas eſſūdat vt tu, da locum melioribus.i.ditioribus &c. An. hercle iurantis eſt, certe ſi ego ſatis cōmemini.i.ſi bene recordor, ē memoria repeto, dies eſt olī cōſtituta.i.pfinita tibi, qua die dares.i.dare debas, ptiū puellę huic.s.lenoni. Phę. factum eſt.i.ips fuerat mihi cōſtitutū. Do. ego non nego iſtud.s. q dies fuerit mihi cōſtituta. An. ne.i.vtꝝ iā ipſa dies.i. ipm tps pterijt.i.euaſit. Do. non pterijt dies, verꝝ.i.ſed hęc dies anteceſſit ei diei cōſtitutę, et lex eſt lenonia ſemper paratior puellā vēndicare q̄q͂ pfinitum ſit. An. non pudet vanitatis.i.nō te erubeſcis mentiri, ac mendacio fallere fidē, nā vanitas eſt mēdaciū. Do. minime.i.nō me pudet, dū.i.dūmō, vel q͂diu mēdaciū ſit ob rē.i.pp vtilitatē. Ge. o ſterq̄linū.i.ſordes ipſa, mediū ſordidus. Phę. o Dorio, tādē.i. ſiue longo ſermonē mde, ne.i.vtꝝ, opȝ te facere ita, vt ſis ita mendax. Do. ego ſum ſic.i.ea mēte, ea cōdōne, et talibus moribus, ſi talibus moribus placeo tibi, vtere me.s. An. ſicine.i.vtꝝ ſic decipis hunc Phę. Do. immo.i.ſed enimuero.i.certe. An. hic Phę. decipit me, nam hic Phę. ſciebat me eē hmōi taliū moꝝ, ego credidi hunc Phę. eſſe alr.i.alio mō ſe hēre ita vt non eſſet ita pecunijs vacuus. Is Phę. fefellit me, ego nihilo ſum alter.i.alia mēte, alijſue moribus, ac.i.q̄ fui prius.q.d. nihilo.i. in nullo ſum nūc mutatus ab eo, qd̄ prius fui, ſed vt.i.qualit̄cūq; hęc q̄ dico ſunt.i.ſe hñt, tñ ego faciā, hoc.i.tradā militi puellam, miles dixit ſe dare, p datuꝝ eē mihi cras mane argentū, ſi o Phę. attuleris mihi argentū, et prior.i.añ militē, vtar mea lege.i.mea cōſuetudine meo iure, ſeu more lenonio, vt is ſit potior.i.melioris cōdōnis, qui eſt prior ad dādū pecunias. Lex aūt lenonia eſt in q̄ prius cōmodum eſt, q̄ fides.

Illud quod dicit Dorio ariolare, credo potius indicatiui modi.q.d. nugaris, et friuola dicis. ASC.

SER. DOrio. Inducit hic Phę. orās lenonē. qui volebat vēdere amicā eius, vt ſaltē induciaret triduo, hoc et iō fit, vt An. curioſitate fratris ſui, et anxietate magis cōpellat Getā de argento, quo nunc abis, diſcedebat. n poſtq͂ de inducijs audiuit loq, ſuat.i.addat aliqd lucꝝ ſuo capiti.i. capitali.s. ne q͂d plus velit hēre, q̄ dediſſet. Adeon.s.decet, vincor vbis, veꝝ.n. eſt qd̄ dicit me nihil daē niſi vba, q̄ vterq; frater eſt ſilis ſui, q ſicut nunc An. optat adiuuare Phę. ſic Ph. multum laborauit p eo cō Demi. Pręterea dȝ mihi iō dare inducias, q ſi ſciret Anti. mihi opus eſſe argento iuuaret me. Sed cū occupatus &c. Vel alr ut loquit ad ſe, ē cōnuat ad illud rē expeditum, ut me iuuaret. Malo hmōi.i.lenōe tali. mihi ē do.q.d. non eſt, ſimiliter domi, q tȝ lupū auribus, neq; audet eū tenere, neq;

andet

Tetrametri, vt ſuperiores, & Dimeter vnus.

PHAEDRIA. ANTIPHO. GETA.

QVid faciam? vnde ego nunc tam ſubito huic argentum inueniam miſer?
Cui minus nihiloſt, qđ ſi hic potuiſſet nūc exorarier,
Triduum hoc promiſſum fuerat. Anti. ita ne hunc patiemur Geta
Fieri miſerum? qui me dudum vt dixti adiuuerit comiter,
Quin cū opuſt beneficium rurſus ei experiamur reddere? Ge.
Scio equidem hoc eſſe ęquom. Anti. age ergo, ſolus ſeruare hūc potes. Ge.
Quid faciā? An. inuenias argētū. Ge. cupio, ſed id vn̄ edoce. anti.
Pr adeſt hic. Ge. ſcio, ſed qd tū? Anti. ah, dictū ſapienti ſat eſt. Ge.
Ita ne? An. ita. Ge. ſane hercle pulchre ſuades, etiā tu hinc abis?
Non triumpho ex nuptijs tuis ſi nihil nanciſcor mali,
Ni etiam nūc me huius cauſſa q̄rere in malo iubeas crucē. An.
Verum hic dicit. Phęd. quid? ego vobis Geta alienus ſum? Ge. haud puto,

audet eum dimittere, ne remordeat. In eodem erat An. de amica. qui liber exponit. Nam neq; etc. iſtuc ipſum ꝓuerbium eſt mihi in hoc. i. Ph. q: neq; ſcio quomodo retineā eum, qui nihil h;, qđ donet. neq; q̄uo abigam eum, qui me tam ſtudioſe orat. eia ne par ſies leno. q. d. nimis es mō leno, qui omnimō tendis ad deceptionem. nunqd hic conſecit, et ꝓmutet fidē ꝯuentionis cū illo, cui vendidit. Amici ne ſcio q promiſerāt ei argentum, ne etiā vnā ſies optis. ideſt ne expectes. Neq; ego, neq; tu poterimus pati. ironice. q. d. tam bene tu q̄ ego, q: cū tuam hēas parum de alijs curas. ingenium. i. ꝯſuetudinē certe. i. poſtq̄. non pōt eam mollire pręcibus, ſumat fingendo occaſionem de conuentione dicens tibi etc. Neq; ego, non negat leno poſuiſſe terminum, q: ſi mentiat offm̄ ſuū facit. vani. i. mendaci. nō pudet mentiri pp rem. i. vtilitatem meā. ſi ta. pla. tali metu terre. immo me decipit, q: cum ſim leno ſi mentiar non decipio, q: oēs ſciunt hoc meū eſſe offm̄. ſed cum ille ſit liberalis hō, cuius nō mētiri, ſi mentit̄ decipit, et h̄ eſt. Nā hic Phę. mentitus fuerat ei ſępius de ꝓmiſſo argento, tn̄ h̄ faciā pro Ph. qđ ſequr, hęc eſt lex mea vt potior ſit etc.

DONA. Qvid faciam? Oeconomia ad futurū exitū comędię. Minus nihilo, hyꝑbole. Adiuuerit ſni. u. pronunciari debet, adiuuerit, comiter veteres dixerunt. Quid faciam? comiter, q̄uis vterq; intelligat qđ alterutur dicat, diſſimulāt tn̄. Etiam tu hinc abis? vt etiam ſi q̄ tibi uis in malo aliud malum. Relinquatur ꝑci, bene ꝑci. Pedetentim, caute a pedibus, et tentando. tn̄ hoc quidam ſic accipiunt, tanquam Getę dicat Antipho, vt caute aggrediatur ſenem fallere: Iſta vero vilis eſt, amatorie. Solus eſt homo amicus ami. παροιμια. Apollodorus, μονος επισταται φιλειν τους φιλους.

GVI. Qvid faciam etc. Hic admonetur Geta de ratione aliqua iucunda, qua poſſit argētum lenoni promiſſum cito extorqueri.

Phę. Quid faciam vnde. i. a qua rōne, ſeu a quo homine. ego miſer inueniam nunc argentum ꝓmiſſum huic lenoni tam ſubito cui. s. mihi. minus nihilo. i. minus q̄ nihil eſt mihi. i. qui minus habeo q̄ nihil, hyꝑbole. qđ. i. ſed ſi hic leno potuiſſet exorari. i. ꝑſuaderi, iduci in nr̄am snias, triduū h. i. hos tres dies. dicere eni re cte poſſumus exorari te h̄ biduum. et tu exoratus es a me h̄ biduum. i. te iducendo i meam ſententiā obtinui h̄ biduum, vel hoc biduum eſt a te perſuaſo īpetratū, hoc argentum promiſſum fuerat mihi, quo illi ſatisfeciſſem, vel hoc biduū fuerat prius mihi ꝓmiſſū ab eo. An. o geta ne. ideſt vtrum patiemur eum Phęd. fieri ita miſeꝝ, q Phę. dudū. i. pauloante, ut dixiſti mihi. adiuuerit me comiter. i. benigne, ſuauiter, non grauate, ſeu ęgre, ſed facile. nam comes ſunt benigni faciles, ſuaues homines, qui erranti comiter ꝓſtant viam non grauati. quin. i. quinimmo. cum. i. qn̄, vel qm̄, opus eſt. i. neceſſe eſt. expiamur. i. tentemus. reddere ei rurſus. i. ꝯtra. aduerſum beneficium. i. vicem rependere ei pro bn̄ficio, et quaſi paria cum eo facere. Ge. Equidem ſcio hoc eē ęquū i. decens, et iuſtum, vt rependant̄ ei uices. An. ergo quia eſt ęquum age, ideſt da operam. & experire. ac de tuis uiribus fac periculum. tu ſolus potes ſeruare hunc, ne aut pereat prę deſiderio, et amore, aut abſcedat puellam ſecuturus. Ge. quid faciam? ut cū ſeruem. An. inuenias argentum. Ge. cupio inuenire ei, ſed edoce vnde inueniam id argentum. An. pater adeſt. i. prope eſt. hic. i. Athenis, a quo facile ſi uelis tuis calliditatibus poteris quicquam extorquere. Ge. ſcio patrem adeſſe. ſed quid tum? ideſt quid ex eo velis inferre. An. Ah, interiectio ridentis dcm̄ i. id quod dictum eſt. ſat eſt. i. ſufficit ſapienti, vel eſt generale ꝓuerbium dictum. i. breuis ſermo, et quaſi quędam admonitio. ſat eſt. i. ſufficit ſapiēti, quod etiam vulgo dici ſolet. Bono intelligenti pauca ſufficiūt. Ge. ne, ideſt vtrum eſt ita ut ais, ut mihi ſat ſit quod dixeris. An. ita eſt ut dico. Ge. hercle

Minus nihilo Hyperbole

ſane ideſt certe, uel ualde pulchre, ideſt uenuſte. ē feſtiue, lepide. ſuades. i. mones, et ſub hęc verba di ſcedebat Antipho, ideo dixit Geta. etiā tu abis hinc, ideſt ex hoc loco, quaſi mihi ſoli negocium relin quens. non triumpho, vt ſit verbus. i. non glorior, non lętor ſi nihil mali nanciſcor. i. acquiro, in ue- nio ex tuis nuptijs. ni, ideſt niſi. ēt nūc iubes. i. vis me q̄- rere cruceꝫ. i. ſuppliciū vltimus, qḃ ſit de me i cruce ſumē dū. in ma- lo. i. in icō- modo, ac i inforunio ſeu malici am ē ipro bitatem cā huius, ſcilꝫ Phędrię. An. hic Ge- ta dicit ve rum. Ph. O Geta q̄d modus in terrogādi. ego ſum alie nus a vo- bis. i. ſuꝫ ne extraneus ꝑ quo nō debeatis la borar. q. d. non ſum. An. haud. i. non pu- to te Phę- driam eſſe alienum a nobis, imo nobis curę eſſe debere. Sed ne. i. vtrum parum eſt? q̄ ſenex Demi- pho ſuccenſet. i. iraſcitur iure nunc vobis. ni. i. niſi, ēt inueſtigemus. i. ſcitemus, ſtimulemus, vt nullus locus relinquaē pci. i. ut pces nō admittanē, ſed cō- temptui habeanē. Qui. n. iam repulſam ſemel pas- ſus eſt, non ei patet locus ad rurſus poſtulanduꝫ. Ph. alius. s. miles. abducat hinc ab oculis meis illam Pamphilam in locum ignotum. Hem, interiectio dolentis et flentis ac gementis. igitur quia eſt ab- ducenda amica, dum licet. i. dum poteſtis, et dū ad- ſum. i. pñs ſum, non diu futurus. O Antipho uos duo loquimini mecum nouiſſima verba. s. vale ſalue etc. et contemplamini me. i. aſpicite me extre mum poſt hoc tps forſitan vltra non viſuri. An. quamobrem. i. quare te cōtemplabimur. aut quid nā. i. qd es facturus? cedo. i. dic Ph. quoquo. i. quo- cunq; terrarum, vacat terrarum, vt locorum, gen- tium, quantum ad ſententiam, ſuo tamen lepore

non carent, quocunq; terrarum, ideſt in quęcunq; locum Pamphila aſportabitur. i. abducetur. hinc, ideſt ex hac vrbe. certum eſt. i. deliberatum eſt, ſeu conſtitui perſequi, ideſt vſq; ad locum, quo ibit ſe- qui. aut certum eſt perire. i. mori in via. Ge. Dij be- ne vortant. i. in tuam vtilitatem et felicitatem ver tant, ac proſperitates, quaſi ſecū dēt aut ſuſ tineant id quod agas i. facias vel dicas. tñ a- gito ſup. q̄ ꝓponis pe detentim, ideſt cauti. a pedibus, ē tentādo, vel pedetē- tis cape ꝑ ſenſim, ſi- ue paula- tim. An. vi de ſiquid opis. i. ſi ali quid auxi- lij potes af- ferre huic, ſcꝫ Phędrię. Ge. dicis ſi- quid opis afferre poſ ſum, ſed qd opis poſſum afferre meo iudicio. A. obſecro q̄- re. i. inueſti ga nequid, ideſt nō ali quid faxis, ideſt faciat plus vel minus, quod poſtea pigeat nos. s. ſit nobis moleſtię et dolori, vbi pige- at eſt perſonale. Ge. quęro an aliquid poſſim. Dein de excogitato modo extorquendę pecunię ſubdit, ſaluus eſt Phędria vt opinor. i. vt mea fert opinio. et bene ſaluus dicitur, qui putabat inde ſuam ſa- lutem dependere. Verum enim. i. ſed certe. metuo malum, ideſt infortunium, quod mihi ex eo acci- dere poteſt. vel malum, ideſt ſupplicium, ē tormen tum. An. noli metuere, tolerabimus vna tecum bo na et mala. Ge. quantus argenti eſt tibi opus, ideſt quanto argento eges. loquere? ideſt dic. Ph. trigin- ta minę, ideſt librę ſunt ſolę mihi opus. Ge. dicis tri ginta minas eſſe tibi opus? Hui, interiectio ridētis, vel admirantis quantitatem pretij. o Phędria ipſa eſt pcara, ideſt nimis cara, vel valde. Phę. vero, ideſt ſed iſta. ideſt talis puella, et tantę formę eſt vilis ideſt comparanda paruo precio in comparatio- ne ſuę venuſtatis. Ge. age, hortantis eſt aduerbium

Sed parum ne eſt, quod omnibus nunc nobis ſuccenſet ſenex,
Ne inſtigemus etiam, vt nullus locus relinquatur preci. Ph.
Alius ab oculis meis illam in ignotū hinc abducet locū? hem.
Dum igitur licet, dumq; adſum, loquimini mecum Antipho.
Contemplamini me. An. q̄ ob rē? aut qdnā facturus cedo. Ph.
Quo quo hinc aſportabitur terrarum certumſt perſequi,
Aut perire. An. Di bene votant qd agas, pedetentim tamen. An.
Vide ſiquid opis potes afferre huic. Ge. ſiquid, quid? Anti. quęre
  obſecro,
Nequid plus minus ve faxit quod nos poſt pigeat Geta. Ge.
Quęro, ſaluos eſt vt opinor, verum enim metuo malum. An.
Noli metuere, vna tecum bona, malaq; tolerabimus. Ge.
Quantū opus eſt tibi argēti? loqre. Ph. ſolę triginta minę Ge.
Triginta? hui percaraſt Phędria. Ph. iſtęc vero vilis eſt. Ge.
Age age, inuentas reddam. Ph. o lepidum caput. Ge.
Aufer te hinc. Ph. iam opus eſt. Ge. iam feres.
Sed opus eſt mihi Phormionem ad hanc rē adiutorē dari. A.
Prȩſtoſt audaciſſime, oneris quid vis impone, ē feret.
Solus eſt hō amico amicus. Ge. eamus ergo ad eum ocyus. Ph.
Abi, dic preſto vt ſit domi. An.
Nunquid eſt quod opera mea vobis opus ſit? Ge. nihil, verum
  abi domum,
Et illā miſerā, quā ego nunc intus ſcio eſſe exanimatam metu
Conſolare, ceſſas. An. nihil eſt ęque quod faciam lubens. Ph.
Qua via iſtuc facies. Ge. dicā in itinere, modo te hinc amoue.

Nam his verbis Geta hortatur Phędriam vt bono ſit animo. Dabo. i. tradam tibi ipſas minas triginta inuentas. Ph. o caput lepidū. i. iucunde, ſerene, et feſtiue, et hunc caput ponit pro toto ipſo homine, vel cape o Lepidum caput, a quo eſt excogitata hinc pecunię via. Ge. aufer te. i. amoue te hinc. tum. Ecce conqueritur Phędria. Quid faciam ēc. pulchre, ironice, abis. i. abires ne hinc, et me dimitteres, ſicut abijſti a pręſentia patris, cum de tua re debuiſſes diſſerere, et me dimiſiſti impeditum. In hoc malo, quod propter te habeo. Dij bene vertant iraſcendo, ſed tamen ſi mihi credis per iſtud

Phę. iaȝ eſt opus vt auferam me hinc. Ge. Iā i. ſtatim, ferres pecunias ad Dorionē lenonē, ſȝ opus eſt Phor. dari mihi ad iutores ad hanc rem. i. ad extorquēdas pecunias. An. Iſti. ipſe Phormio eſt pſto. i. paratus eſt ad omnia, et cōparet vbi volumus, vel pſto eſt. i. adeſt expeditus, et promptus impone ei quiuis oneris. i. quodlibet onus

Senarij.

DEMIPHO. CHREMES.
QVARTVS ACTVS.

Quid? qua profectus cauſſa hinc es Lemnū Chremes?
Adduxtin tecum filiam? Ch. non. De. quid ita nō? Ch.
Poſtq̄ videt me eius mater hic eſſe diutius,
Simul autem non manebat ętas virginis
Meam neglegentiam, ipſam cum omni familia
Ad me profectam eſſe aiebant. De. quid illic tam diu
Quęſo igitur commorabere, vbi id audiueras? Ch.
Pol me detinuit morbus. De. vnde? aut qui? Ch. rogas?
SENECTVS IPSA EST morbus, ſed veniſſe eas
Saluas audiui ex nauita qui illas vexerat. De.
Quid gnato obtigerit me abſente audiſtin Chremes? Ch.
Quod quidem me factum conſilij incertum facit,
Nam hanc conditionem ſi cui tulero extrario,
Quo pacto aut vnde mihi ſit dicendum ordineſt.
Te mihi fidelem eſſe ęque, atq; ego met ſum mihi
Sciebam, ille ſi me alienus affinem volet
Tacebit, dum intercedet familiaritas.
Sin ſpreuerit me, plus q̄ opus eſt ſcito, ſciet.

facies prius conſulendo, an debeas propter meretricem aufugere, ne plus ē malo, minus de bono. Saluus eſt vt o. Ecce conſilium inuenerat. iſta vero ē vilis, cum pro tantulo pretio detur, et ſit tam pulchra. Pręſto eſt, quā tam aſtutam. Abi, ideſt pręcede, et dic Phormioni vt me expectet domi.

audacisſime, vt ſit aduerbium. i. liberrime, ſine timore vllo, et ipſe Phor. feret illud onus; ipſe ſolus eſt amicus ſuo amico. q. d. pauci ſunt ita amici ſuis amicis. Ge. ergo eamus ocyus. i. velociter, comparatiuum pro poſitiuo, ad eum Phor. Phę. abi dic Phormioni, vt pręſto ſit. i. vt adſit, vt appareat domi. An. Numquid. i. vtrum eſt aliquid, quod. i. ad quod faciendum opus ſit vobis. i. egeatis opa mea i. induſtria, ac labore. Ge. Nihil eſt, in quo ſit opus opera tua. Verum. i. ſed, abi domum, aduerbialiter ponitur domum, et conſolare illam vxorem tuā, ſcilicet Phanium miſeram, quam ego ſcio nunc eſſe exanimatam. i. conſternatam, perturbatam metu, ceſſas corripiendo. i. tardas abire domum ad eam conſolandam? An. nihil eſt quod faciam ęque. i. ita libens, vt q abeam domum. Ph. interrogat Getam Phędria qua via i. quo modo, facies iſtud. i. inuenies minas triginta. Ge. dicam tibi in itinere, modo. i. tantummodo, amoue te hinc.

SER. Quid faciam. Poſtquam et per mentē Phędrię, et per curioſitatis eius anguſtiā cōmotus eſt Antipho, vt fratrem iuuet, cōmonetur etiam adhuc et querimonijs eius, et ſicut precibus vtriuſq; cogitur Ge. quęrere argen

DONA. Quid? qua profectus cauſa hinc es Narratio ſimplex. Senectus ipſa eſt morbus. Apollodorus, τὸ γῆρας ἐστιν αὐτὸ νόσημα. Hanc conditionem ſi tulero, q: per conditionem alicui dicimus. Te mihi fidelem eſſe ęque, mire admixtum ante completam ſententiam de extraneo, te mihi fidelem eſſe ēc. Tacebit, dum intercederet fa. incertum quando proditum in ſe dicat ante aut poſt nuptias. Vt me excutiam, legitur et excutiat. Meorum. s. s. m. μονος γαρει μεμονεμος Apollo. Quod pollicitus ſum effecero. Virg. Donec m. ſlu. u. A.

GVI. Quid ēc: Hic continetur fratrum iam annis confectorum congreſſio, atq; de nuptijs ipſis mutua conſultatio. De. Quid: modus interrogandi ex abrupto, ac repente. et ex inſperato. o Chre. qua cauſa. i. propter quam cauſam pfectus es hinc. i. ex Athenis. Lemnum. i. in illam inſulam inquam pcipitatus fuit Vulcanus. et Lemnum ponitur aduerbialiter ſine prępoſitione tanquam nomen loci proprium, adduxiſti ne filias Phanium tecum? Chre. non adduxi. De. Quid. i. cur? ita non adduxiſti, vel cur ita dicis? q non adduxiſti. Chre. Poſtq̄ mater eius filię meę videt me

eſſe hinc Athenis diutius.i.nimis diu, aũt.i.ſed,ſimul.i.cum hoc ętas virginis filię meę iã viri potentis,non manebat.i.non expectabat meã negligentiam.i. tardationem, q: nimis morabar hic, neq; ſatis diligenter ꝯſulebã nuptijs filię meę,aiebant Lemni hoĩes ipſam mr̃ẽ profectã eẽ ad me Athenas cũ oĩ familia, et cum filia,ẽ famulis.De. queſo igitur.i. q: venerat Athenas,q .i.cur,commorabare

Vereorq;,ne vxor aliqua hoc reſciſcat mea.
Quod ſi fit, vt me excutiam,atq; egrediar domo.
Id reſtat,nam ego meorum ſolus ſum meus.De.
Scio ita eſſe,ẽ iſtęc mihi res ſolicitudiniſt.
Neq; defeciſcar, vnq̃ ego experiar,
Donec tibi id quod pollicitus ſum effecero.

idest cõſiſtebas,manebas tãdiu illic Lemni, vbi.ñ. poſtq̃,audiueras id.s. matrem cum familia Athenas verſus eſſe iter ingreſſas?Ch.Pol.i. per ędẽ Pollucis,iurantis eſt,morbus detinuit me.i.impediuit quo minus citius venirem.De. vnde.i.a qua occaſione proceſſerat ille morbus,aut quę.i.vel quo te inuaſerat ille morbus,aut qui.i.qs erat ille morbus, aut febris, aut quis alius.Chr. rogas qui fuerit ille morbus, ipſa ſenectus eſt morbus, q: multa ſenes circũueniunt incõmoda,ſed audiui ex nauta,qui vexerat illas.i.q nauigio illas adduxerat pro ſuo, eas veniſſe ſaluas.i.incolumes.De.o Chreme audiſti ne qd obtigerit tanq̃ malum gnato meo Antiphoni me abſente.i.cum eſſem abñs.Chre.qdem.i. certi audiui ſup.quod factum facit me incertum. i.dubium ꝯſilij.i.facit me incertę deliberationis.

Dubius ꝯſilij Cicero

Nam qd ꝯſilij pro nuptijs filię meę capiam incertus ſum,vbi incertum iungit gtõ forſitan ꝑ ablatiuo,vt Pendeo animi pro aĩo,vt in. viij.li.epi.Cic. Item excrucior aĩ pro aĩo. Nam ſi tulero.i. obtulero, poſuero hanc conditionem.i.hãc pactionem, quam tibi tuli,alicui extraneo, qui ſit ducturus filiã cum tali ꝯdõne,vt.s. me non ꝓdat, aut vxori meę,aut alijs,dicendũ eſt mihi ordine,quo pacto. i.q̃ mõ aut vnde.i.a qua occaſione illa filia ſit mihi,ſecus aũt ẽ de extraneo. Ille alienus ſi volet me affinem.i. ꝓpinquum per nuptias filię, tacebit.i. non ꝓdet me, dum.i.q̃diu familiaritas intercedet. i.q̃diu erit inter nos amicitia,ſin.i.ſed. ſpreuerit.i. contempſerit me.ſciet tunc plusq̃ opus eſt ſcito.i. ſcire.i mihi eſſet opus tunc,vt non tanta ſciret de me,vt me non ꝓderet.et vereor.i.timeo, ne mea vxor reſciſcat.i.cognoſcat hoc.s.me habere filiam aliunde,aliqua.i.aliqua via,ſiue aliqua rõne,et cã. Quod.s.me hẽre filiam aliunde ſi mea vxor ſcit,.

Excutere

id reſtat.i.reliquum eſt id qd ſequitur vꝫ, excutiam i.eijciam,exturbẽ me, atq; egrediar domo, aduerbialiter pro aduerbio de loco.Nã ego ſolus meoꝝ i.ego ſolus ex meis ſũ meus.i.in mea ptãte et arbitrio.q.d.Nemo meoꝝ eſt audiẽs dictis meis, et iõ

Sũ meus

q.p me ſtabit nemo erit,ſed exturbabor ꝯtinuo,vel ego ſolus ſũ meus.i.ſum occultus,nemini ex meis credo conſilia mea,ſed apud me tacitus ea recõdo De.ſcio eſſe ita vt dicis,et ideo iſtęc res.i. vt filius meus filiam tuam ſecreto ducat, eſt mihi ſolicitudini.Neq; defeſcar.i.defatigabor, deficiã,deſiſtam,ceſſabo vnq̃ experiri.i.tentare,ꝓbare,periculum oĩum facere,donec.i.quouſq; effecero id qd ſum pollicitus.i. ꝓmiſi vltro tibi fratri. Defetiſcor

Defetiſcor

tiſceris tertię inflexionis et verbum deponens cõponit a de ẽ fatiſcor fatiſceris.in qua compoſitiõe mutatur a in e.facitq; defeſſus ſui vel ſui i ꝑterito mutato,ẽ de ſſum i ſupino,vt teſtat Priſci. i quo ṽbo

Fatiſcere

mutatum eſt genus,nam fatiſco is a quo cõponi videtur neutrum eſt,et defetiſcor deponens, quod non eſt mirandum Nam ꝯſpicor aris deponens eſt,et primę coniugationis, et eius ſimplex ſpecio actiuum et tertię. Eſt autem defetiſci, defatigari, deficere.Nam qui admodum fatigati ſunt,ſolent fatiſcere.i.aperiri,et oſcitare prę nimia laſſitudine,atq; illa ſucceſſiuo ſingultu ductare. Forſitã ẽt dici poſſet fatiſcor eſſe quaſi formę inchoatiuę a fatior,hinc enim moneor,vt dicam, quod fatior facit faſſum, et ſimiliter defetiſcor facit defeſſum mutata a in e.ſicut in pñti, fatiſco autem caret ſupino,nec forſan abſurdum eſt ita aſſerere. Naꝫ qui deficit,aut defatigatus eſt valde fatetur ſe vlteriori labori parem non eſſe.omnes tamen codices habent defeciſcor per c. quod in caſtigatiſſimo quoq; Priſcia.volumine ita inueni,quod forſitan tunnc dici poſſet a de priuatiue capta, et facio is vt proficiſcor, teſte Priſcia. dicitur a pro et facio. Nam qui defeſſus eſt, facere quod inſtituerat deſiſtit,ac ceſſat,q: tamen facit defeſſum et non defectum,vt proficiſcor facit profectum,non auſiꝫ libere aſſerere. conſpicor tamen facit conſpicatus, q̃uis ſpectum facit ſimplex.Et ita magis tertię ſententię accedo,atq; aſſentior,tibiq; lectori iudicium liberum relinquo.

Deficiſcor

SEN

O Vid.Incipit quartus actus de ſolutiõe argenti.Poſtq̃ ꝯſilium de inueniendo argẽto Geta aduigilante inuentum eſt. Ecce inducunt duo ſenes, qui calliditate Getę decepti argentum illud exoluant.Dicet.n.Phor. paratum eſſe,qui vxorem illam ducat, ſi dos triginta minaꝝ tribuat quod audientes ſenes libẽter ꝯſoluẽt. Et ecce Demi.alloquitur fratrem veniens de portu.q̃rens de filia ſua,quã debebat adducere, vt non ſit adducta,vt ꝑp illam Chremes facilius argentũ dari faciat,et iõ in hi actu valde neceſſario iducẽdus erat, vt qd Demipho auarus ſoluere nollet, ipſe ſolueret.Quid,et q: noluit eã noĩare ſtatĩ dicit ita qua ꝓfectus ẽc.'Aut q morbus iõ ſum icertus, q: non audebo ita alij dicere,vt tibi q: ſit filia mea, et hoc eſt.Nam hanc condi.i.conuentionem de filia danda ſi obtulero.i.alicui, ex 3rio.i. extraneo, ſtatim dicendum eſt mihi ordi ne,quo pacto habeam iſtã filiã.Sed tibi ideo dixeram, q: tu frater, et fidelis

et fidelis meus eras, plus q̃ opus eſt, quia dedecorauet me improperando mihi, ꝗ ſibi reuelaſſem etiam illa, quę non eſſent vera, hoc dicit plus q̃ &c. Bene dico ꝗ ſolus egrediar, quia de nuis rebus nihil audebo auſerre, et hoc eſt nihil, naꝫ ego morum &c. Quod pollicitus ſum de filia tua vt detur filio meo.

Phędrię venit. Deinde vt collegit ſe, cognouit nõ eſſe ita timendum, ſed autem, vacat autem, vel ponitur pro certe, quid ego bellua, ideſt inconſideratus veluti bellua timui, quaſi dicat nihil eſt qđ mihi timendum ſit, An. i. verum, timui, quia duo ſenes ſunt mihi dati. i. oblati pro vno, ideſt loco vnius quos ambos fallam, ideſt decipiam.

DONA. Venio ad h. venuſte repentinũ hominem. Hunc adorias hoſpitem, aſtute hoſpitem de eo, qui ſuperuenit nomen aſpirum imprudiri rerum, atque alieno ab earum ſcientia. Salluſtius. Vitam ſicuti peregrinantes tranſigere. &ce.

Senarij.

GETA.

EGo hominem callidiorem vidi neminem
Quam Phormionem, venio ad hominem, vt dicerẽ,
Argento opus eſſe, & id quo pacto fieret.
Vix dum dimidium dixeram, intellexerat.
Gaudebat, me laudabat, quęrebat ſenem.
Dis gratias agebat, tempus ſibi dari,
Vbi Phędrię ſe oſtenderet nihilominus
Amicum eſſe q̃ Antiphoni, hominem ad forum
Iuſſu opperiri, eo me eſſe adducturum ſenem.
Sed eccum ipſum, quis eſt vlterior? at at Phędrię
Pater venit, ſed quid pertimui autem bellua?
An quia quos fallam pro vno duo ſunt mihi dati?
Commodius eſſe opinor duplici ſpe vtier.
Petam hinc vnde a primo inſtitui, is ſi dat ſat eſt.
Si ab eo nihil fiet, tum hunc adoriar hoſpitem.

Opinor eſſe comodius ideſt opportunius vti duplici ſpe ideſt habere ſpem duplicem fallendi hũc, et illum, vt ſaltem ab alterutro pecunia extorqueat. Petam hinc, ideſt ab hoc ſene Demi. vnde, ideſt a quo, inſtitui, ideſt incepi, primo, ideſt a principio. Si is ſenex Demi. dat argentum, ſat eſt ideſt ſufficit, ſi nihil fiet, ideſt nihil impetrabitur ab hoc Demi. tum, ideſt tunc, vel (vt alij habent) tamen, adoriar, ideſt per inſidias aggrediar petendo hunc hoſpitem ſcilicet Chremem, qui ſuperuenit aliunde tanquam hoſpes, et imprudens rerũ actarum, et alienus ab earum ſcientia.

GVI. EGo hominem &c. Hic Geta apud ſe conſiderat paraſiti calliditatem, qua ſtatim intellexit quanam ratione extorqueri pecunia poſſet. Ge. ego neminem hominem, ideſt nullum hominem. Naꝫ & nemo interdum capitur tantum pro nullus. Vt nemo homo eſt, nullus homo eſt. Nullum ergo hominem vidi callidiorem, ideſt aſtutiorem magis tritum in fallendo, q̃ Phormionem. Venio. i. accedo, ad hominem Phormionem vt dicerem ei eſſe opus argento pro Phędria, et vt dicerem quo pacto id fieret, ſcilicet pecunia haberetur. Vix dum ideſt vix adhuc, aduerbium temporis, ſiue nondũ non adhuc dixeram dimidiam partem eius qđ dicere volebam, intellexerat quid ſcilicet mihi vellem, et quorſum tenderem gaudebat, ipſe Phormio laudabat me, quęrebat ſenem Demiphonem, vt illum falleret, agebat gratias Dijs tempus dari ſibi, ideſt opportunitatem ſibi offerri, vbi ideſt in quo tempore, vel quando (eſt enim hic temporis aduerbium non loci) Phor. oſtenderet ſe eſſe nihilominus, ideſt ęque amicum Phędrię. q̃ Antiphoni, iuſſi, ideſt volui hominem Pho. operiri, ideſt expectare ad forum, pollicitus ſum ſupple, vel dixi me adducturum eſſe ſenes. i. Demi. eo. i. ad forum. Sed eccum, ideſt ecce hic prope ipſum ſenem. Deinde vidit alterum cum eo, ideo ſubdit, quis eſt vlterior. i. quis eſt ex abundanti, vel quis eſt preter eum, ſiue vltra eum, deinde diligentius viſo patre Phędrię ſubdit, atat, interiectio timentis, pater

SER. EGo hominem. Poſtquam inducti ſunt ſenes, qui excluant argentum, offertur Ge. qui fallacijs ſuis illud extrahat, afferens de Phor. nũcium, qui vxorem libenter recipiet, ſi dos illa ſibi attribuatur, quę conueniens de hac re, et huius conſilij faciens participem, dimiſerat apud forũ ſenem expectantem quod ſolus inductus reſert. Ge. Vix. dix. ſcilicet ꝗ vxorem duceret, poſſet haberi argentum quęrebat ſtatim ſenem cupiens vxorem ducere, homines. i. Phor. Ego bellua, ideſt ſtultus, timeo ego de proficuo meo, quia vterque in hoc eſt modo mihi neceſſarius, vt cuꝫ vnum fallere non potero, alium fallam, et hoc eſt. An. timui q; &c. petam hinc. i. a Demiphone.

DONA. EXpecto q̃ mox recipiat ſe Geta. Ad errorem cumulandum perſona Demiph. interponitur, atq; ei abducto meri admittendę vxoris maior vis fiat repentinę letitię. Volupe eſt, hoc voluptatis nomen eſt, vt hoc facultatis, ſic enim veteres per apocopẽ loquebantur. Compluria, ſecundum regulam locutus eſt, nam hoc complure et hęc compluria, ſic veteres, quod ne

Volupe

cõpluria

ſtri dem: pta ſyllaba complurium dixit ſic dicendo. Cato originum. Vana nec loco compluria. Cicero in Protagora. confirmanda generum compluria. Credo quia veteres hoc plure, non hoc plus dicebant. Commodum, commoda eſtimatio eſt temporis, commodum tantum, quod Lucilius. Quod mihi commodus eſt, aut vna veſtimenta repoſueram. Is qui iſtam, apoſiopeſis tertia, deeſt obtruſit nobis aut defendit, aut quid tale. Fugitans litium, genitiuo caſu, vim nominis habet fugitans, iunctus accuſatiuo vim participij. Fugitans litium, quaſi quod vult in domino facere, id iam in eo eſſe dicit præparans hominem ad contemptum pecuniæ, quam poſcet ſtatim. Dari tibi in manum, datur enim qui ſeparatim accipit ſine arbitro, aut interprete, vt prævaricator, aut index corruptus. Hæc hinc faciat, pro huc ſe faciat, ideſt abeat, vt hinc ſe faciat, et huc accedat ſignificat. Hæc hinc facſſat, ideſt procedat, alias faciat, ergo duas res ſignificat hoc vnum verbum, an hinc facſſat proverbialiter, quaſi hinc faciat. Plau. Argentum hinc facite. Huc te fac dicitur, pro huc accede. Aliam partem, et ſi non totum vel aliquam partem. Verba hodie inter nos, ſic dicebant iurgium ſignificantes, proprie verba commutari eſt, quod altercari dicimus. Quid nimium, quantacunque apud quosdam diuerſe perſonæ cum verbis ſingulis. Parui retulit, nihil interfuit, vel parum interfuit, ideſt nihil profuit. Non ſuſcepiſſe inuenta eſt, quæ dotem petat, in græca fabula ſenex hoc dicit, quod interſit me non ſuſcepiſſe filias, ſi modo dos dabitur aliæ. Sed mihi, parentheſis prima. Sed mihi opus eſt indicio dolet eſt, nam antequam petat pecuniam diu cauſam ingerit. Quæ afferret, qui diſſoluerem, quia ſi opus cauſa habendarum dotatam quæreret, minor erit neceſſitas captanda cum opulentioris æs alienum addidit, vix ei nihil opponi poteſt. Ab hac accipio quam ſponſa, et mire accipio non acceptrurus ſum, et diffinitum modo ponit, ne ſumma dotis ſuperſit diſputatio. Vtrum ſtultitia facere, parelcon terdum, hoc idem enim valet, vtrum quod an. Dicam ſcientem, ac ideſt Antitheton ſecundum, nam ſcienti imprudentem reddidit. Quid ſi a.d. græcum prouerbium ſprevit. τιδ's ειτιν· ψυχηοφιλει. Ager op. eſt pi.de.m. aſtute non prorſus triginta minas dixit, ſed paulatim colligit, vt pro his ægeſtis in ſumma ſenex grauef,

Cato

Cicero

Comodum commo.

Dari in manum

Plautus

Verba commutari

Senarij.

ANTIPHO. GETA. CHREMES. DEMIPHO.

Expecto quam mox recipiat huc ſeſe Geta.
Sed patruum cum patre video aſtantem, hei mihi,
Quam timeo aduentus huius quo impellat patrem. Ge.
Adibo hoſce, o noſter Chremes. Ch. ſalue Geta. Ge.
Venire ſaluum volupeſt. Ch. credo. Ge. quid agitur? Ch.
Multa aduenienti vt fit, noua hic compluria. Ge.
Ita de Antiphone audiſtin quæ facta? Ch. omnia. Ge.
Tun dixeras huic facinus indignum Chreme
Sic circum iri? De. cum hoc id agebam commodum. Ge.
Nam hercle ego quoque id mecum agitans ſedulo.
Inueni opinor remedium huic rei. De. quid Geta?
Quod remedium? Ge. vt abi abs te fit forte obuiam
Mihi Phormio? Ch. quis Phormio? Ge. is, qui iſtam. Ch. ſcio. Ge.
Viſum eſt mihi vt eius tentarem ſententiam.
Prehendo hominem ſolum, cur non inquam Phormio
Vides inter vos ſic, hæc potius cum bona
Vt componantur gratia, quam cum mala?
Herus liberalis eſt, et fugitans litium.
Nam cæteri quidem hercle amici omnes modo
Vno ore auctores fuere, vt præcipitem h[illegible] daret. An.
Quid hic cæptat? aut quo euadet hodie? G. an legibus
Daturum pœnas dices ſi illam eiecerit?
Iam id exploratum eſt, eia ſudabis ſatis.
Si cum illo inceptas homine, ea eloquentia eſt.
Verum pone eſſe victum eum, at tandem tamen
Non capitis eius res agitur, ſed pecuniæ.
Poſtquam hominem his verbis mollirier ſentio.
Soli ſumus nunc hic inquam eho dic quid velis dari
Tibi in manum, vt herus his deſiſtat litibus.

nã ſi ſemel dixerit deterreret parciſſimũ ſenẽ, vnũq; additis decẽ minis ſtatim reſpõdet dabo, conceduntur ab alio, de reliquis decem minis ſup.eſt dubitatio non difficilis ad dandum. Sumptu, ad nuptias opus ſubauditur. Sane inquit decem minas, bene ſane, q̃ſi quidem plus exigat, ſed promptus ſit.

bene eſſe non fuiſſe, ne iam repetendum videretur opus eſſe dixero, adiunctum pro pronunciatiuo, vt in Eunu. Perculeris iam tu me.

Expecto etc. Hic a Geta texitur fallacia, qua allucinatus ſenex triginta minas ſit daturus Phormioni, vt vxorem Antiphonis alteri locat, interea dabit ſumma Phędrię, interuẽtuq; nutricis Phanini a patre ſuo agnoſcet, & Antiphoni relinquet. GVR

Sexcentas p. per inde ſcribo mihi iã d. pſpicer hic licet cõſuetudine vtriuſq; ſermonis. nam Apol. d.c. dixit pro multis, et vt apd grę cos.c. ita apud nos. d.c. dicere p multis vſitatũ eſt. Cice. Sexcenta poſſum decreta pferre. Mea cauſa eijcitur, me, ſi eſt ęquum amitti, ratio cur ipſe viginti dare debeat minas dante Demi. decem. Quantũ potes me certiorez feſtinat. Ge. ſcit eniz dixiſſe lenonem mea lege vtar, vt potior ſit, q prior ad dandũ eſt.

Apollodorus · Cicero

Hęc hinc faceſſat, tu moleſtus ne ſies. An.
Satin illi Di ſunt propitij? Ge. nam ſat ſcio.
Si tu aliquam partem ęqui, boniq; dixeris.
Vt eſt ille bonus vir, tria non commutabitis
Verba hodie inter vos. De. quis te iſtęc iuſſit loqui? Ch.
Immo non potuit melius perueniirier
Eo quo nos volumus. An. occidi. De. perge eloqui. Ge.
Ad primo homo inſaniebat. De. cedo quid poſtulat? Ge.
Quid? nimium, quantum libuit. De. dic. Ge. ſiquis daret
Talẽtũ magnũ. De. imo malũ hercle, vt nihil pudet. G.
Quod dixi adeo ei, queſo quid ſi filiam
Suam vnicam locaret? parui retttulit
Non ſuſcepiſſe, inuenta ſt quę dotem petat.
Vt ad pauca redeam, ac mittam illius ineptias,
Hęc deniq; eius fuit poſtrema oratio.
Ego inquit a principio amici filiam
Ita vt ęquom fuerat volui vxorem ducere.
Nam mihi veniebat in mentez eius incommodũ
In ſeruitutem pauperem ad ditem dari.
Sed mihi opus erat, vt aperte tibi nunc fabuler,
Aliquantum quę afferret, qui diſſoluerem
Quę debeo, etiam nunc ſi volt Demipho
Dare, quantum ab hac accipio, quę ſponſa ſt mihi.
Nullam mihi malim q̃ iſtanc vxorem dari. An.
Vtrum ſtultitia facere ego hunc, an malitia
Dicam, ſcientem, an imprudentem, incertus ſum. De.
Quid ſi animam debet? Ge. ager oppoſitus eſt pignori
Ob decem minas inquit. De. age age, iaz ducat dabo. Ge.
Aediculę item ſunt ob decem alias. De. hoi hui
Nimium eſt. Ch. ne clama, petito haſce a me decem. Ge.
Vxori emunda ancillula ſt, tum autem pluſcula
Supellectile opus eſt, opus eſt ſumptu ad nuptias.

An. Antipho hęc ſecum tantum loquitur. Expecto q̃, ideſt quantum, mox, ideſt cito, vel ſtatim. Geta recipiat ſe ſe. i. ſe retrahat ad me ſiue ſe referat. Sed video patruum. s. fr̃em pr̃is mei, et patrem Phędrię ſt̃ã tem cũ patre. Hei mihi, interiectio dolentis datiuo iuncta. q̃ ideſt quã tum timeo quaſi dicat multum, quo, ideſt inquã ſententiam,

Virg.

eſt. Quę quidem res illi vortat male, non deſinit poeta oſtendere auaritias Demi. qui nec ideo libenter fert dari aliquid Phor. q: ſic commodum rei eſt. Virgil. Hoc illi quo nunc bene vertat. m. ę. Mecum ar. a. comicum argentum preſto, et cauſa additur, cur preſto, & vnde ſit ſimul iracundię vxoris et iurgio preparatur locus. Fructũ quem L. et Lemni et Lemno legitur. Reddunt pędia, ſchema ephexegeſis. Id ſummam, non fructum, ſed argentum. Id ſummam, impendam, vnde et ſumptus dictus. Vxori tibi opus eſſe dixero,

vel opinionem, ſeu in quam partem aduẽtus huius patrui impellat, ideſt inducat patrem. Ge. adibo hoſce. s. Demiphonem, & Chremetem, hoc ad ſeipſum dicit. Deinde accedens ad eos inquit. O noſter Chremes. Deinde intercepit ſermones Chremes. Chr. Geta ſalue. Ge. ſubdit quod omiſerat. volupe ẽ, ideſt voluptas eſt, vel voluptatis cuiuſdam loco eſt, te uenire ſaluum. Volupe nomen eſt voluptatis, ſicut facul pro facultate inuenitur, et p faculter. Nam veteres ſic loqui per apocopem gaudebant. Chre. credo tibi eſſe voluptati aduentum meum.

Ge.quid agitur?ch.multa fuerunt ſup.noua vt ſit ideſt contingere ſolet,mihi aduenienti, ideſt cum venirem,hic,ideſt Athenis.compluria,ideſt pmulta ſunt ſup.noua,et recte compluria dicimus.Ná hoc complure et hęc compluria vetres dictitarunt,quia hoc plure, non hoc plus dicebant, hęc Donatus.

ſi aliquo modo,ſiue aliqua ratione,et via, hęc potius componantur inter vos cu bona gratia &c. Herus,ideſt dominus,eſt liberalis.s.Demipho. ē fugitans litium,ideſt iurgiorum,vbi fugitans vim nominis habet cum gtō iungatur, nam quidem hercle.i. per Herculem. cęteri omnes amici ipſius

His rebus ſane pone inquit decem minas.De.
Sexcentas perinde potius ſcribito iam mihi dicas,
Nihil do,impuratus me ille vt etiam irrideat?Ch.
Q ueſo ego dabo,quieſce,tu modo filius
Fac vt illam ducat,nos quam volumus.An. hei mihi
Geta,occidiſti me tuis fallacijs.Ch.
Mea cauſſa eijcitur,me hoc ęquomſt amittere.Ge.
Q uantum potes me certiorem inquit face.
Si illam dant,hanc vt amittam ne incertus ſiem.
Nam illi mihi dotem iam conſtituerunt dare.Ch.
Iam accipiat,illis repudium renunciet,
Hanc ducat.De.quę quidem illi res vortat male.Ch.
Opportune adeo nunc argentum mecum attuli.
Fructum quem Lemni vxoris reddunt prędia.
Id ſummam vxori,tibi opus eſſe dixero.

Ge. ita cóprobat hac particula dictū chr. Audiſtin, ideſt vtrū accepiſti ea quę facta ſunt ƀ Antiphone. Chre. Audiui omnia. Ge. tum.i. tu ne o Demipho dixeris huic Chremeti, quę facta erāt.o Chreme facinus indignū,ideſt nefarium ſcelus eſt hic, ideſt eo modo, circumiri,ideſt circūuenire,decipi falli.De. agebá, i.loqbar.conferebā, communicabam id.i.facinus indignū cū h fratre meo.cōmodū.i. nacta opportunitate ita,vt cōmodū vice aduerbij fungat̃ ſignificantis opportune dicimus enim eleganter.Tu cómodum diuertiſti,ideſt commode,opportune,in tempore quo debebas,et bene ęſtimato ac conſiderato tempore.Teren.in Eunucho.Virgo ſeſe interea commodum huc aduenitat in hanc noſtram plateam,commodum.i.(quod dici ſolet) quando vidit bonum ſuum,vel ſuā opportunitatem. Get. Nam hercle ego quoq;.i.etiam agitans mecum.i. voluens,verſans, volutans,conſiderans apud me id facinus,ſedulo.i.inſtanter,ſine dolo, inueni remedium huic rei,vt non admittatur vxor Antiphonis.De.o Geta quid inueniſti ſup. quod remedium ſup.excogitaſti?Ge.vt.i. poſtquam abij.i.diſceſſi abs te.forte Phormio fit obuiam,aduerbium i.in occurſum mihi Getę Ch.qui Phormio?fuit ſcilicet tibi obuius.Ge.is fuit Phormio,q obtruſit ſup. nobis iſtam puellam.Ch.ſcio.i.intelligo.Ge. Viſum eſt mihi.i.commodum eſſe indicaui,vt q pertentarem.i.experier,ſententias.i. opiniones eius.Phor- Prendere mionis,prendo.i.comprehendo,tanq̄ familiariter locuturus,et cogniturus hominem Phormionem, ſolum.i.ſine arbitris,ſeu interpretibus, inquam.i. dico illi.o Phormio,cur non vides.i.animaduertis.prouides, vt ſi fieri poſſit ſup. hęc negocia de iſtis nuptijs potius componantur,ideſt tranſigantur,concordentur, pacantur inter uos cū bona gratia i.cum beneuolentia,q̄ cum mala gratia i. cū Si ut maleuolentia vel ſic ſi velis,cur nó vides ſi vt,ideſt

Demi. fuerunt modo.i.paulo ante. vno ore.i. vna omniū voce,uno cōſenſu, auctores,ideſt ſuaſores,vt Demi. daret hāc vxorem ꝓcipitem, ideſt exturbaret eam ac ꝓcipitaret de thalamo filij ſui eaꝫ poſt hac ń rediturꝫ. Anti. Antipho hęc audiens,neque tamen apparens ſubinde uerba interponit.Quid hic Ge.cęptat. ideſt incipit facere,aut quo,ideſt in quem exitum,ſeu effectū, ipſe euadet,ideſt erumpet,perueniet hodie.Ge.proſequitur ſermonem.Ge. quaſi alloquatur Phormionem.ſic enim refert quaſi ſic fuerit cum eo locutus.an,ideſt utrum, tu Phormi. dices dominum daturū pęnas,ideſt punitum iri, legibus, ideſt per leges.ſi eiecerit, ideſt exturbauerit illam e domo ſua.Iam id quod dices, ſcilicet eum daturum pęnas eſt exploratum,ideſt certum et benę prouiſū, ac conſtitutum.Ea, aduerbium hortantis, ut potius uelit componi omnia,q̄ in contentionem deſcendere,ſatis ſudabis,ideſt laborabis incaſſum, et quidem uehementer ſi inceptas,ideſt ſi incipias litigare cum illo homine, ſcilicet domino meo, ea, ideſt tanta ipſe dominus eſt eloquentia, ideſt tantam habet eloquentiam, uel tanta eloquentia pollet,uel ea eloquentia eius eſt, ideſt talis eſt eius eloquentia,ut ea eloquentia ſint caſus nominatiui,uerum,ideſt ſed pone,ideſt finge,fac,eſto,ſit ita, fiue,ubi dicunt poſito caſu, eum dominum eſſe uictum in cauſa,ideſt eſto q eſſet uictus,attamen tandem. ideſt ut uno uerbo dicam, quod ſentiores,ideſt negocium,capitis,ideſt uitę eius, non agitur,ideſt non tractatur,ſed tantum res pecunię agit̃,ita ut ſola eſſet mulcta pecuniaria. Poſtq̄ ſentio.i.ꝑcipio hominem Phormionē molliri.i.mitigari,molleſcere,ē mollior fieri his uerbis,quę dixi.inq̄.i.dixi nūc.ſumus ſoli.i.ſine arbitris.i.i h loco.eo.i.ea re.s.q̄ ſumus ſoli.dic qd velis dari tibi in manū.i.pecunia p̄nti,ut herus deſiſtat.i.ceſſet,ſuperſedeat.his litibus.ideſt ab his iurgijs,et ut hęc puella faceſſat

la faceſſat hic.i.diſcedat,recedat,abeat,hinc.i ex domo heri. Faceſſo interdum ſigt facio. Inde faceſſere negocium.i.exhibere ſolicitudinem et curas. Interdum ſigt ire ad faciendum. Interdum ſigt diſcedere,nam q diſcedit ab aliquo loco, remouem ſe facit ab illo, ediuerſo facere huc, ſigat accedere ad hunc locum,vt ſi diceret,fac te huc,idem eſt ac ſi diceret,accede huc,ideo fac te hinc,ſigt diſcede hic,ſicut fac te huc ſigt huc accede,et quid inquã velis tibi dari,ne.i.vt non,ſis moleſtus.i.vt nihil moleſtię hero afferas in his rebus. An.ſatis ne Dij ſunt ppitij.i.benigne fauentes,ſcbi.q.d. nonne Dij ſunt illi multum benigni ac faciles, qui patiant cũ ita egregie mentiri,vel qui ſit ita aio quietus, nec(vt vr)multis agitatus curis,vr enim nihil eſſe ſolicitus,qui talia et excogitat et recitando iſiſtit.Ge.pſequit inceptum ſermonẽ,nam ſat ſcio ſi tu Phormio dixeris aliq partem boni et ęqui.i.aliquid bona ęqtate ſubnixum.i.aliquid qd vtile et honeſtum videat,vt ille herus eſt vir bonus.i.iuſtus.i.qua bonitate eſt vir ille,vel pro ea bonitate q eſt,ſeu quę ſua viri eſt probitas,non cõmutabitis hodie tria verba inter vos.i.non altercabimini diu ſimul vltro,citroq;,nam verba cõmutare eſt qd altercari dicimus,nam altercando vltro citroq; verba cõiectant,et cõmutant De. quis iuſſit te Geta loqui iſtęc cum Phormione? Ch.imo non potuit melius i.aptius peruenitri,in verbo iperſonali.eo,aduerbium ad locum.i.ad eum ſtatum, quo.i.ad quẽ nos volumus puenire. An.occidi.i.perij. De. perge.i.per ſeuera,pſequere loqui. Ge. At primo.i. in principio,homo Phor.iſaniebat.i.furebatur, cum ei iſta dixerem. De.cedo.i.dic,quid poſtulat non ſit moleſtus,et vt puella faceſſat.Ge. petis quid poſtulet, poſtulat nimium.i.imoderatum ptium, ſiue minus,videlicet tm poſtulat quum libuit ſibi. De.dic quid poſtulet.Ge.dicit forſitan ſe factuꝝ ſiqs daret talentum magnum quod cſtat ex octoginta libris vt ſupra.De imo hercle ſiqs daret ei malũ;.i.incõmodum,aut ſupplicium,aut tormentum, hoc dicit indignatus imoderatione petentis. q.d. ſe mali illi dare magnum,q tantum ptium, vt.i.qualiter,quomodo interrogando,nihil pudet vel te vel illum hoc dicere ſup. ge.q.i.ſed,adeo.i.certe, dixi ei id quod ſequr,vel adeo.i.certe, hoc eſt ſup. qd dixi,qſo.i.peto a te,quid petitis ſup.ſi ipſe herus locaret.i.daret nuptui filiam ſuam vnicam. i.ſolam,rñdit ſup.q parũ retulit.i.parꝝ pfuit, vel parꝝ interfuit,ſeu parua fuit cõmoditas, non ſuſcepiſſe.i.non genuiſſe aliam filiam,ſiue non habuiſſe aliam filiam pter vnicam,cum inuenta ſit alia ppinqua,quę petit dotem,qualis fuit Phanium,quę per leges petit a cognato dotem,qua alicui poſſit locari,ergo ſic aſtrue, Inuenta eſt.i. acceſſit,emerſit in lucẽ; vna cognata,quę petat dotem,vt redeam.i.vt veniam,vt Cice. Ad chriſippi laqueos reuertamur.i.veniamus,accedamus,vt accedam ergo ad pauca.i.ad ſermonem breuiuſculum, ac vt omittam ineptias.i.fatuitates, inconſiderata dicta illius,demq;.i.poſt multa,hęc fuit poſtrema oratio eius.i.vltimus mecum ſermo, inquit. i.dixit,ſic ego Phor.iam a principio volui ducere filiam amici vxorem.i. cape eam in vxorem, vt fuerat ęquũ.i.honeſtum,et qtam pgruũ.Nam incõmodum eius veniebat mihi in mentẽ, vꝫ pauperem puellã dari.i.traduci,transferri ad diuitem maritum in ſeruitutem.i.in oẽm ſubiectionem, qm pp pauptatem vxor reddit magis obnoxia, et velut ſerua coniugi ſuo diuiti,ſic diues vxor ꝫ. Sed vt nũc aperte fabuler.i. veriliter loquar tibi, erat mihi opus illa vxore, quę afferret aliqtum.i. dotem alicuius qntatis,qui.i.vt,vel q ſit abliũs.i.a quo aliqto,vel q.i.vnde, diſſoluerẽ i.diuerſis ſoluerem ea quę debeo,etiam ſi nunc Demipho vult dare tm qtum accipio pñti pecunia ab hac filia, quę eſt mihi ſponſa.i.pmiſſa, nullas filiã malim dari mihi vxorẽ,q iſtanc filiã amici. An. Antipho hęc ſolus loquit,ego ſum incertus vtꝝ dicam hũc Getam facere id quod facit ſtultitia i.per ſtultitiã an malitia.i.p malitiã,et vtꝝ dicã eũ facere id ſcienter.i.de induſtria,an iprudenter.i. per iprudentiam et inconſideratiõnẽ. De.q: Geta dixerat Phor.dixiſſe ſibi fuiſſe opus vxore,quę afferret vñ diſſolueret,quę deberet, nunc per pueibiũ loquit demipho qd ſi aĩam debet.i qd dicas ſup.vel cenſeas,vel eſt modus interrogandi,ſi Phor.debet non ſolum pecunias,ſed & vitam,aĩam.n.pro vita intellige. Ge.Geta videns per illud pueibium ſenem velle ſcire qdnam deberet,neq; ita in obſcuro velle pmittere ſe diſſoluturꝝ debita, oñdit,q ſint debita Phor.inqt,ager eſt oppoſitus pignori.i oppigneratus,hoc eſt datus in pignus,ob.i.pp,decem minas i.libras.De.age age,hortantis eſt, iam.i.nunc,ipſe Phor.ducat Phanium,ego dabo illas minas decẽ, et agrum repignerabo.Ge.item.i.ſiĩr,ędicule.i. domuncula eius,ſunt datę ſup.vel poſitę pignori ob alias decem minas.De.Hui,interiectio ridentis,vel indignantis,nimium eſt.s.ſoluere viginti minas. Ch.ne clama.i.noli clamare.petito a me haſce decem minas.Ge.ancillula.i.parua ancilla, eſt emẽda vxori,tum.i.deinde,opus eſſe ſupellectile pluſcula.i.paulo maiore,et amphore,et numeroſiore.i. opus eſt paulo pluribus vtenſilibus. opus eſt iquã ſumptum ad nuptias faciẽdas inqt Phor. ſane. in hac ptcula pcedẽns ẽ.q.d.ſit ita vt vis. põe.i.ſupputa decẽ minas his rebus.i. p his rebus pdictis.s. p ſupellectile pluſcula. De. pinde.i. p hac re potius, ſcribito.i.ſcribat mihi ipſe Phor.ducentas vel ſexcẽtas dicas.i.cãs,vel libellos et ptrouerſias. De.dica ſatis iã dcm ẽ,nihil do.i.nihil volo illi dar,ne.i.vtꝝ ille ẽ ſup.ita ipuratus.i.ipurus,iprobus,inmudus, inhoneſtus factus,vt et irrideat.i.illudat ſiniores. Ch.qſo.i.obſecro.tu mõ.i.tmmõ,qeſce.i.noli te turbare,ego dabo illas x.minas,et ita erunt.xx.qs ſuſ dabimus,fac vt filius tuus ducat illã s. filiam meã, quã nos volumus eũ ducere.An.hei mihi.i. dolore afficior.o Geta occidiſti me tuis fallacijs.i. aſtutijs et fraudibus.Ch.ipſa puella eijcit mea cauſa.i. amore mei emittiẽ a domo fratris, vt filius eius ducat filiã meã,ęquum eſt.i.iuſtũ eſt, me amittere hoc.i.has viginti minas.Ge.Phor.iqt i hęc vba, o Ge.fac me certiorẽ ſi parentes Antiphonis dant

illam puellam mihi cum dote, vt amittam.i.a me reijciam,ac repellam hanc quę iam mihi ſpōſa eſt,ne ſim incertus,nam illi parentes eius cōſtituerunt.i.deſtinauerunt dare mihi dotem.Chre. iam.i.nunc,vel ſtatim accipiet ꝓmiſſam dotem, renūciet.i.ſignificet illis parentibus alterius repudium.i.recuſationem eius puellę, ducat hic puellam in vxorē. De.quę res.i. quę dos male vortat illi ideſt quę in ſuā ꝯuertat ꝑniciē. Chre. adeo.i.certe attuli nūc opportune.i. (quod dicitur) bene ad punctum,argentū mecum.s.fructum.i.redditum,quem ꝑdia.i.poſſeſſiones vxoris meę reddūt, vnde redditus Lemni.i.in Lemno inſula,ſumā.i. impendam,inde ſumptus, ſumam id argētum, dixero.i.dicam vxori meę,cum quęret ſuas pecunias,opus eſſe tibi illis,ideſt te egere illis, et ita me tradidiſſe tibi eas mutuas.

Opportune

Sumere

Sumptus

ſunt illi contrarij. Aliquam partem pecunię, quę non ſit vltra modum, ſed ęqui et boni, quis notat proprietatem auari ſenis,ſed Chre.qui ob hoc inductus fuit,eſt paratus qui mitigat, immo beneficit,quia non melius potuit perueniri, eo.i.ad illud,ad quod nos volumus.s.ad hoc quod filiam meam habeat Anti. Magnum talentum obtinet centū quinquaginta vncias. Rem, more callidi vēditoris aggrauat, vt quando de minori pecunia mētionem faciet, libenter tribuāt, vt ſicut nihil pu.eum,quod.s. quia nimium petebat dixi adeo ei,et inquam ei quod plus daret ſi ſi.&c. Tunc ille parui rettulit.i. appretiatus eſt parare ſe non ſuſc. Illam quia inuenta &c.Petat do.a parentibus ſuis,quam cum ea accipias,ſi.amici,ideſt Stilphonis. Adm.s. Antiphonem iuxta illud.ſi qua velis apte nubere,nube pari. Incertus ſum vtrum dicam iſtum Getam facere hęc,ſtultitiam.s.quod adeo ſit ſtultus, quod cum male mihi machinet neſciat eē malum. An mali.s.quia ꝓpria voluntate mihi noceat.Exponit ſe.&c.aiam.s.quia talia feciſſet vñ mortem meruiſſet.Perinde.i. taliter, ſicut comportas mihi trigīta minas,ſcribito.i.ſcribere et computare potes ſexcentas,et iam dicas.s.vt dem,ſed certe nihil do.Impurātus.i.ī purus,ē dixit Phormio o geta quam.i.quā cito potes.Nam illi.i.parētes alterius vxoris Fructum.iſte Chremes habebat pr ī monia vxoris ſuę Nauſiſtratę Lemni.Vnde paſcebat alteram vxorē,modo rediens de Lemino afferebat cenſum, quē de ꝑdijs collegerat. Inde dicit argētum at.s.fructum quem &c.Modo id argētū, vt des paraſito ſumas,et poſtea dixerat vxori meę tibi eſſe opus,o frater.s.quod tibi ꝓſtiti.

Senarii.

ANTIPHO. Geta.

GEta.Ge.hem. Anti.quid egiſti? Ge. emunxi argento ſenex. An.
Satin id eſt?Ge.neſcio hercle,tantum iuſſus ſum. An.
Eho verbero,aliud mihi reſpondes ac rogo. Ge.
quid ergo narras? An.quid ego narrem?opera tua
Ad reſtim mihi quidem res redijt planiſſume.
Vt te quidem omnes Dij,Deęq,,ſuperi, inferi
Malis exemplis perdant,hem ſiquid velis

SER.

EXpecto.Inducit in hac ſcęna Antipho auſcultator tm̄,vt cum audiat Phor. dari vxorem, et dari argentū, timeat et dubitet de vxore ſua,ſed quia ꝯſcius eſt conſilij de argento Phę.melius et facilius poſſit a Geta poſtea mitigari, et perſuaderi,ne hoc ex veritate credat fieri. Hoc neceſſarium erat in hoc actu, quia niſi ita audiuiſſet,et ꝑnorauit ſibi fuiſſet ſtatu inſaniret,clamaret cupiens ſuam oībus modis retinere,et ita machinationi huic noceret,et cum ſuperius miſiſſet Getas per Phor.expectādo eum dicit hęc verba.Expectet, multa noua ſunt mihi relata aduenienti in alijs locis,ſed hic.i. In ciuitate iſta cōplura,quā in alijs,o Demipho tu ne &c.circuiri,decipi nos a leccatore illo Phor.Nam eſt mirū ſi non agis,nam ego ēt Ide agebam.cur,non vides inter nos.i.iter te et Demi.ſic vt hęc.s.de tua vxore,cōpo.i.mitigent cum bona gratia,quod fieret ſi eam duceres potius, quā cum mala gratia,quod fiet ſi eam te etiam inuite ꝑficiat,et bene potes cum bona gratia componere,quia herus &c.hic cogitans eſt nomen cum cōſirmatur cum gtō,mala quidem faciet gratia niſi prouides.Nam cęteri a.&c.quo.i. ad quem exitū euadent iſta verba Getę, o Phor. dices tu illū Demi.dandum poenas.s.quod puniet,ſi contra legem faciet.Iam id totum explo.i.ꝑuiſum eſt,verum.i. ſed pone.i.finge modo eſſe victum in cauſa, legibus tm̄ pro pecunia ſe parabit non capite,et ita vt dominus facceſſat.i. faciat hoc libenter, hinc.s.de hac re.q.d.talia pete quę dominus faciat libenter, ne ꝓ ſies.m. ſtatim.q.d. eſt inſanus, et oēs Dij

DONA.

EMunxi ar.ſe. Mire cum econtrario dicatur emunctus homo,elegans et facetus, vt Hora. de Lucilio,Facetus emunctę naris inqt. Satin id eſt?hoc eſt , id ne tibi videtur ſatis eſſe ad miſerias meas,quaſi inimico diceret,vt dicere ſolemus, Aut bene hs nūc,aut feciſti certe quod voluiſti,ideo autem ſub ambiguo locutus eſt, ut nequaquam poſſet aliter interpretari a geta,qui reſpondet neſcio,hercle totum iuſſus ſum. Satin id eſt? recte eſt. Vlcus.t.tangere prouerbiale,non ironicos dixit. In neruum.p.i. decipiet a prouerbio tracto a ſagittarijs,cum uis , conatuſq; tendentis arcum non in uolatum teli,ſed in ruptionem nerui expeditur. Tu id quod boni eſt excarpis, honeſte excarpis dixit,ē attende quemadmodum dicat

Hora.

Satin

excerpis bona, quibus non vtatur. Ante.b. ante irriſit homines Teré. quibus religio ſit aggredi negocium aliqđ diebus excreſcentibus. Gallina cecinit, obſtetricus eſt in qua domo gallina canat, ſuperſtitem marito eſſe vxorem. Interdixit ha. Bariolus hariolus eſt qui diuina mente vaticinaẽ, dictus

ego narrem? quidem, ideſt certe. res.i. negocium, redit mihi planiſſime.i. redibit mihi maniſeſtiſſime, ad reſtim.i. ad ſuſpendium.i. ad chordam, qua mihi parem ſuſpendium. Nam reſtis chorda eſt. q.d. res ecta eo redacta eſt, vt de ſuſpēdio poſſis cogitare, et quidem tua opera.i. tua induſtria et tuo facto. Reſtis

hariolus, q̄ ſi fariolus a faris ē a fando .h. eñi pro. f. ē item. ſ. p h. in multis locutionibus mutabanẽ. an abbalādo, naꝫ halitus ſolent excludere, velut mortalē aiam, vt diuinā recipiant, vñ ē vocē eius modi dabit, q̄ eſt. ę. qđ. ę. ſonū exhalandi vim p̄ſtat. Ante.b. anteq̄ dies decreſcere incipiant. Harūſpex Haruſpex venit, haruſpex ab haruga nominaẽ. nā haruga dr̄ hoſtia ab

Huic mandes, quod quidem recte curatum velis, qui te ad ſcopulum e tranquillo auferet
Quid minus vtibile fuit, q̄ hoc vlcus tangere,
Aut nominare vxorem? iniecta eſt ſpes patri
Poſſe illam extrudi, cedo, nunc porro Phormio
Dotem ſi accipiet, vxor ducenda eſt domum.
Quid fiet? Ge. non enim ducet. An. noui, ceterum
Cum argentum repetent, noſtra cauſſa ſcilicet
In neruom potius ibit. Ge. NIHIL EST ANTIPHO
Quin male narrando poſſit deprauarier.
Tu id quod boni eſt excerpis, dicis quod mali eſt.
Audi nunc contra iam, ſi argentum acceperit,
Ducenda eſt vxor vt ait, concedo tibi
Spatium quidem tandem apparandis nuptijs,
Vocandi ſacrificandi dabitur paululum.
Interea amici quod polliciti ſunt dabunt
Argentum, id iſtis reddet. An. q̄ ob rem? aut qđ dicet. Ge. rogas?
Quot res poſt illa monſtra euenere mihi?
Introijt in ędes ater alienus canis.
Anguis per impluuium decidit de tegulis,
Gallina cecinit, interdixit hariolus.
Haruſpex vetuit ante brumam autem noui
Negocij incipere, quę cauſſa ſt iuſtiſſima,
Hęc fient. An. vt modo fiant. Ge. fient, me vide.
Pater exit, abi, dic eſſe argentum Phędrię.

vt.i. vtinā. Dij et Deę oēs tā ſupi.i. celeſtes, q̄ inferi.i. infernales pdant.i. deſtruant te, ex plus malis.i. in exēpla aliorum, quę ſint tibi mala et noxia hē, interiectio volētis vel indignantis. mādes, ideſt committas, per ironiā huic Getę. ſi quod habes ſup. quod velis curatum.i. qđ velis factū eſſe recte.i. vt decet. mandes ergo huic, q auferat.i. abducat te. ad ſcopulū ideſt editus

Ant. bru. mam

Harnga bara Plautus

bara, in qua pecora includunẽ. Plautus, Ruſticus hircus bara muſtellaria. Fient me vide, reſpice, ideſt vultus mei fiducias gere. nō aliter latini, ſi quidem quia nullum periculum eſt. Me uide, q: in iure ſuam promittit, ē interponit fidem, qđ nos dicimus. Me habes, me uides reſpice.

SVI. GEta etc. Hic Antipho totus perturbatus Getam alloquitur, ſuper eo qđ fecerat, ac tandem lenitur ipſe Antipho a ſeruo Geta. An. o Geta, uocatiuus eſt. Ge. hem, interiectio aīaduertentis. An. qđ eſt Geta. emunxi.i. euacuaui, purgaui ſenes, Demiphonem, ē fratrē argento. Interdum Emunctus emunctus hō dr̄ elegans ē facetus. An. ne.i. utrum id quod feciſti eſt ſatis rectum ſup. uel recte factū. Ge. hercle neſcio an ſit ſatis rectū. ego, iuſſus ſum facere tantū.i. dūtaxat hoc. s. extorquere pecunias. An. eho, admonentis interiectio et excādeſcentis, o uerbero.i. digne uerberibus multis, et declinatur Verbero uerbero uerberonis, reſpondes mihi aliud, ac.i. q̄ rogo.i. peto. Ge. ergo quid narras? An. petis ſup. qđ

ſiue eminētem locū, vñ te des p̄cipitē, vel in ſcopulum, ideſt in tempeſtatem et perturbationem ac periculum, naꝫ ſępe in ſcopulis, ideſt rupibus marinis acutis naues periclitantur. e tranquillo, ideſt ex quieto loco et ſtatu, quid fuit minus vtile, ideſt inutilius, quam tangere, ideſt attingere, attractare. hoc vlcus, ideſt hunc locum noſtrę materię periculoſum et lędentem, ſi tangatur ſicut vlcus, eſt autem dictum prouerbiale, aut quid fuit vtilius, q̄ nominare vxorem, ideſt facere mentionem de illa. ſpes, ideſt expectatio eſt iniecta, ideſt indita patri, illam vxorem poſſe extrudi, ideſt expelli a viro cedo, ideſt dic. porro, ideſt deinde. ſi nunc Phormio accipiet dotem. vxor eſt ducenda domum, ideſt in domum iure matrimonij, quid fiet tunc. Geta. enim, ideſt certe. Phormio non ducet eam. Antipho. noui, ideſt ſcio, ceterum, ideſt ſed. cum ſenes repetent argentum ſcilicet, ideſt certe, potius ipſe Phormio ibit in neruum, ideſt nimis conando decipietur noſtra cauſa, more illius ſagitta- Ire in neruum

uij, qui magno conatu tendens arcum ſepe ner uum frangit, & ita ſuo impulſu fruſtratur ac decipitur, vel ibit in neruum p̄t capi pro ꝓijcienter in vincula, et in carceres potius detrudenti noſtra cā. Ge. o Antipho nihil eſt quin.i.quod non, poſſit de prauari male narrando illud.i. peruertendo veritates, tu ex cerpis.i. extrahis, euellis, extorques, elicis id, boni, qd eſt in hac re, et dicis id mali qd in ea re eſt nunc, iam audi contra.i.viciſſim id qd ſum dicturus, ſi Phormio acceperit argentū. vxor eſt ducenda vt ais, concedo tibi fateor, hoc eſt tibi aſſentior quidem.i.certe, ſpatium tandem vocandi ad nuptias, & ſacrificandi pro nuptijs, ut res ꝓſpere cedant, dabitur paululus nuptijs apparandis, ideſt ad apparandas nuptias. Interea dum hęc agent amici Phędrię dabunt argentum, quod.s.ſe daturos polliciti ſunt, ideſt promiſerunt. Ille Phormio reddet id argentū iſtis ſenibus. An. quāobrem.i. quare reddet, aut quid dicet illis, quare.s. non ducat. Ge. rogas.i. inquiris tu, dicit ſup. hoc quod ſequitur, quot res, quaſi dicat multę euenerunt mihi poſt illa monſtra.i. poſt illa prima auſpicia ꝓ nuptijs captata, in quibus captandis apparuerāt monſtra. hęc ſunt illa quę euenerunt, alienus canis. ideſt non noſter ater.i. niger, introiuit ędes noſtras.i. in domum noſtram. anguis.i. ſerpens decidit.i. deorſum cecidit per impluuium.i. per locum non coopertum in medio tecti. Eſt enim impluuium (ait Varro) id quod relictū erat in medio tecti, vt lucem caperet deorſum, quo implue bat. dictum vtiq; a pluuia. Anguis itaq; decidit de tegulis per impluuium. gallina cecinit, hariolus, ideſt diuinator interdixit.i. prohibuit ne ducerem vxorem, hariolus eſt qui diuina mente vaticinatur dictus quaſi fariolus, a faris & a fando, aut ab halando, nam halatum ſolent excludere velut mortalem animam, vt diuinam recipiant, vnde et vocem huiꝰ dabant, quę eſt hoc q hoc ſolum exhalandi vim p̄ſtat. haruſpex, ideſt inſpector hoſtiarum et diuinator, ideſt extis earum. nam haruſpex dicitur ab haruga, ideſt hoſtia, cuius inſpiciebantur exta, quę haruga dicit̄ ab hara, in qua concluditur & ſeruatur hoſtia. Hara enim eſt ſtabulum, in quo pecora includuntur, haruſpex ergo uetuit incipere aliquid noui negocij, ante brumam, ideſt ante q̄ dies decreſcere incipiant, bruma dicitur illa pars hyemis, in qua dies ſunt breuiores. a bromin.i. a breuitate dierū, quę cauſa, ideſt excuſatio, vel quę occaſio non ducendi vxorem eſt iuſtiſſima, ideſt digna quę admittat, hęc quę dixi fient. Anti. ut.i. utinam fiant modo. Ge. fient ſine dubio, uide me. ideſt aſpice uultus mei.

Decidere

Impluuium

Bromin

G fiducia. pr̄ tuus exit, abi.i. diſcede. dic Phędrię argentū eē inuentū, ut bono aio ſit. Geta. Quare Antipho aliquātulum dubius erat factus de dictis Getę, & inanis inducitur Geta, q eū mingit, qd modo egiſti, hoc dicebat Antipho indignādo, ſed Geta alio modo accipit. ſani tibi eſt.s. ꝙ Phor. iuuas, & mihi nocęs voluit dicere, ſed cū Geta intelligeret q de argēto q̄reret, aliter r̄ndet. Neſcio ſi ſit ſatis id argētum, qd habeo, ſed tn̄ petere fui iuſſus a Phę. Ego verbero.i. dignus verbere. Multa enī verba ponunt̄ pro noibus, vt lanio, vbero, comedo, palpo, vt.i. vtinā. Malis exēplū.i. vt ſis malis exēplū. hoc vlcus.s. de abiectiōe vxoris, quam ſicuti eſt piculoſū aliqd letale vulnus duriter tāgere, ſic loq de vxore mea corā pr̄e nocuū mihi eēt noiare, cedo nūc.i. dic mihi noui, q nō vult ducere, ſed neceſſe erit vt vel argētū reddat, vel vxorē recipiat. Ꝭ ibi cętera &c. In neruū.i. debilitatē, et diſſidiū, tu illud nō ꝯſideras hac re qd bonū eſt, ſed tmmō dicis q malū eſt, ſed tn̄ audi nunc ꝯtra hoc malū. Cōcedo tibi q ducēda ſit, ſed prius dabit a ſenibus Phor. ſpa. vocandi amicos. Interea amici Phędrię. Id ille Phor. quā igit̄ ob rē accipit argentū, niſi eā ducat. q.d. Dicet ſenibus. dicat poſt illa ipa.s. qd ꝓmiſi me ducturū etc. quot res entes monſtra.e.q̄ ꝓhibent ducere. Aruſpex ab auibus, vetuit incipe, ſcꝫ aliqd noui, ante brumam.i. hyemem, vel haruſpex vetuit ante brumam, aliqd enim ne. in.i. ſcitis non eſt bonum. cā iuſtiſſima dimittendi, tūc fieret hęc q dimittet eam. vt tn̄ fiant hęc, non cu ro plus fient, ſed me vide.i. ad me reſpice, q pr̄ ex, vel me vide.i. in me ꝯfide, et tunc fiet, ſed ecce pr̄.

Octonarij omnes.

DEMIPHO. GETA. CHREMES.

Q Vietus eſt inq̄, ego curabo nequid verborum diunt.
Hoc temere nunquam amittam ego a me, quin mihi teſtis adhibeam
Cum dem, ꝗ̄ q̄ ob rem dem commemorabo. Ge. vt cautus eſt, vbi nihil opuſt. Ch.
Atq; ita opus factoſt, at matura, dum libido eadē hęc manet.

O Vietus etc. Hic Demipho conſulit, q̄ via certiore Phormioni tradat ſuas pecunias. De. inquam.i. dico tibi Chremeti. eſto.i. ſis, quietus.i. ſecurus, ſineſc licitudie. ego curabo.i. effi ciam. ne quid verborum.i. ne aliquas deceptiones Phormio, & ſui fautores. diunt.i. dent. Dare.n. verba decipe eſt, ego nunq̄ amittam a me.i. non patiar exire e manibus meis hoc argētū. temere.i. inconſulte. nā amitto hic ponit̄ q̄ſi pro a me emitto, nunq̄ ergo amittā. qn.i. q non adhibeā.i. aduocē mihi teſtes. cui dem.i. tradā hoc argētū, et cōmemorabo.i. faciā mentionem, q̄obrem.i. q̄ rōne et occaſione dem illud argētū Ge. ut.i. q̄uis Demipho eſt cautus. vbi nihil.i. nō eſt opus ſup. eē cautū, nā

potius

potius deberet eſſe cautus in non dando, et in agnoſcendo fallaciam. Ch. atq; opus eſt facto. i. facere ita vt dicis, at maturo. i. feſtina cum maturitate, dum. i. q̄diu, hęc libido. i. hęc voluntas hois incerti et leuis, manet eadem. i. in eodem tenore, nam ſi illa altera, quā dicit ſibi ſponſam, magis inſtabit. i. vrgebit inſtantius, forſitā reijciat. i. repellat nos. i. nřm negocium et nřam cō ditiōes. ſeu pactiones. Ge. putaſti i. diſputaſti, dič Donatus. i. cō ſideraſti rē ipſam. i. id quod ē. Demi. ergo Geta duc me ad eū Phormio. Ge. nū moror. i. non ſum in mora, vel in me mora nō eſt. chr. vbi i. poſtq̄. egeris hoc. i. dederis Phormioni argentum p̄ſentibus teſtibus, trāſito. i. transfer te ad vxorem meam, vt cōueniat. i. alloquat hanc vxorem Antiphonis, priuſq̄ abit. i. diſcedit, hinc. i. ex hoc loco. Dicat vxor mea nos, te et me dare eam nuptu. i. collocare in matrimonium Phormioni, dicimus dare nuptum et dare venum, vbi do ponitur cum primo ſupino, ſed hoc non ſępe fit. Et dicat ne ſucceſeat. i. iraſcat illū Phormionem eſſe magis idoneū, qui ſit familiarior ipſi puellę, dicat inq̄ nos nihil. i. i nullo egreſſos eē nřo officio. i. diſceſſiſſe a noſtro officio, vel p̄ergreſſos eſſe nřm officium, dicat inq̄ tm̄ dotis datum eſſe, quantum is. Phor. voluerit. De. qd malum id refert tua. i. (quod dici ſolet barbare) quod malę grę habes tu agēdum de hoc, nam id refert mea, ſi qt illud ad me ſpectare, malum aūt illic interpoſitum eſt interiectio, quod plerunq; in nřo ſermone pōt congruere, vt cum dicūt, Quid malę gratię talibus rebus te immiſces, dicendum eſt, Quid rebus malus id genus te interponere iuuat. Chr. Demipho id magni refert noſtra. i. illō multum ſpectat ad noſtrum honeſtatem. De. non ſat eſt. i. non ſufficit feciſſe officiū tuum, ſi fama nō approbat. i. confirmat id quod feciſti. ch. volo quoq; i. etiam, hęc. l. hanc ſeparationem, fieri voluntate ipſius puellę, ne. i. vt non, p̄dicat. i. aperte iactet ſe eſſe eiectam a nobis. De. ego poſſum facere iſtō ides quod vis a tua vxore effici. ch. mulier magis cōgruit mulieri, q̄ vir. De. rogabo vxorem tuam, vt id faciat. Chr. ego cogito vbi ego, nunc poſſim reppe rire illas. s. filiā et aliā vxorē, quę venit ex Lēno. Vie q tus eſto

Putare

Nam ſi altera illa magis inſtabit, forſitan nos reijciat. Ge.
Rem ipſam putaſti. De. duc me ad eum ergo. Ge. non moror.
Chre. vbi hoc egeris.
Tranſito ad vxorē meam, vt conueniat hanc priuſq̄ hinc abeat
Dicat eam dare nos Phormioni nuptum, ne ſuccenſeat.
Et magis eſſe illum idoneum, qui ipſi ſit familiarior.
Nos noſtro officio nihil egreſſos eſſe, quantum is voluerit
Datum eſſe dotis. D. quid tuā (malum) id refert? Ch. magni
Demipho. De.
Non ſat eſt tuum te officiū feciſſe, ſi nō id fama approbat. Ch.
Volo ipſius quoq; volūtate fieri hoc, ne ſe eiectā prędicet. De.
Idē ego iſtuc facerē poſſū. C. mulier mulieri magis cōgruet. D.
Rogabo. Ch. vbi nunc illas ego repperire poſſim cogito.

SER.

Octonarij, & quidam Quadrati, penultima longa.

SOPHRONA. CHREMES.

QVINTVS ACTVS.

Paratis oībus neceſſarijs nihil aliō reſtat niſi, vt ſoluat argentum, ideo inducit Demipho, qui illud deſerat Phor. chremes autem hūc inſtigat, vt feſtiaret argentū ſolueret, cui dicit Demi. Bone vir fruſtra me ita feſtinas, q: non dabo niſi appoſitis teſtibus. Aut quāobrem. s. vt ducat vxorem, vt. i. qualiter, eſt cautus, vbi non opus eſt, q: Phor. nunq̄ negabit neque in hoc vigebat fallacia, hanc. i. vxorem Anti. et placat eam ne clamet nos eē iniurioſos, dicat ei nos dare illam nuptum. i. nubere Phor. ne hoc nobis ſuccenſeat, et dicat nos non eſſe egreſ. &c. Malum interiectio, vel ſuccenſeat, vel non, niſi id fa. appro. i. niſi inde lauderis iſtuc. s. conſolari eam, illas. s. vxorem et filiam meam, hęc dicit remanens ſolus, et eſt quędam opportunitas et apparitio ſeq̄ntis actus, qui eſt de re minganda propter filiam repertam, ideo p̄mittiť ſolicitus, vt filiam facilius inueniat.

Quid agam? quem mihi amicum inueniam miſera? aut cui conſilia
Hęc referam? aut vnde nunc mihi auxilium petam?
Nam vereor hera ne ob meū ſuaſum indigne iniuria afficiať.
Ita patrem adoleſcentis facta hęc tolerare audio violenter. Ch.

Dare nuptū et venum

Malum

Audio violenter, quod gręci dicunt δεινοσ. Nam quę hęc anus ē, αναστροφη, vt Quis te iuuenum confidentiſſime nřas. sed figura hęc apta cōmotis eſt aliqua re noua. A fratre, pro domo fratris, vt iam p̄ximus ardet Vcalegon. Egeſtas me impulit, venialis ſtatus. Inte

DONA.

Nā quę hęc eſt anus exanimata, a fratre q̄ egreſſaſt meo? So.
Quod vt facerē egeſtas me impulit, cū ſcirem īfirmas nuptias
Haſce eſſe, vt id conſulerem, interea vita vt in tuto foret. Ch.
Certo ędepol (niſi me animus fallit) aut parū oculi proſpiciūt.
Meę nutricē gnatę video. So. neq; ille īueſtigat̄. Ch. qd agā? So.
Qui eſt eius pater. Ch. adeon, an maneo, dum ea quę loquitur
magis cognoſco? So.
Quod ſi eū nūc reppire poſſim nihil eſt qd verear. Ch. eaſt ipa.
Colloquar. So. quis hic loquitur? Chre. Sophrona. So. Et meum
nomen nominat. Ch. [illegible] negas? Ch.
Reſpice ad me. S. Di obſecro vos, eſt ne hic Stilpho? Ch. non. S.
Concede hinc a foribus paululum iſtorſum ſodes Sophrona.
Ne me iſtoc poſthac nomine appell. ris. So. qd? non es obſecro.
Quē ſemp te eſſe dictitaſti? Ch. eſt. S. qd has metuis fores? Ch.
Conclusam hic habeo vxorem ſęuam, verum iſtoc de nomīe
Eo perperam olim dixi, ne vos forte imprudentes foris
Effutiretis, atq; id porro aliqua vxor mea reſciſceret. So.
Hem iſtoc pol nos te hic inuenire miſerę nunq̄ potuimus. C.
Eho dic mihi quid tibi rei eſt cum familia hac, vnde exis? Ita.
Aut vbi illę sūt? S. miſerā me. C. hē qd ē? viuūt ne? S. viuit gna
Matrem ipſam ex ęgritudine miſeram mors conſecuta eſt. Ch.
Male factū. So. ego aūt quę eſſem anus deſerta, egens, ignota,
Vt potui virginem nuptum locaui huic adoleſcenti,
Harū qui eſt dominus ędiū. C. Antiphoni ne? S. hē iſti ipſi. C.
Quid? duas ne is vxores habet? S. hau obſecro vnam quidem il
le hanc ſolam. Ch.
Quid illa altera quę dr̄ cognata? So. hęc eſt. Ch. quid ais? So.
[illegible]

res vita in tuto foret, compenſatiua qualitas. Niſi me animus fal. nam viſa vel corporis vel animi ſunt, hoc eſt rationis vel ſenſus. Meum no. mi e ſuum nomen, ille agnoſcit, illa diſſimulat. Paululum iſtor. nunc paululum aduerbium eſt, alias nomen. Quem ſemper te eſſe dictitaſti; eſſe pro nominari antiquorū more dixit. Conclusam hic habeo vxorem ſęuā, illam intus ſęuam bene concluſam protulit, vt ſi diceret ſęuam. Effutiretis, eloqueremini euacuaretis. Effutiretis ab eo quod eſt effundo, trāſlatio eſt a vaſe futili nomine, quod patulo ore, fundo acuto iſtabile nihil pręſe continet, ē futilis dicitur eiuſmodi, vt nihil intra ſe contineat, et ſemper inanis ſit. Ex ęgritudine, infirmitate, ac morbo. Ex ęgritudinem. cō. eſt, bene moderatus eſt, vt neque nimis ęgre ferat, neq; rurſum ,et hęc eſt oeconomia, ne in eadem vrbe duę vxores plus mali ex ſolicitudine afferant Chremeti, q̄ ex alterius morte triſtitię, neq; in comoedia poſſunt nimis miſerabiles mortes eſſe, ne res in tragoediam trāſeat. Deſertam egens ignota, ſingula pronunciāda ſunt argumenta, hęc.n.ad. venialem ſtatum proferuntur. Compoſito.s. eſt, ſic veteres, nos ex compoſito, vt compoſito rumpit vocem, ē me deſtinat are. Quę. n.a.o. pro quę non audeat quis. vt facile pro eunucho probes. Offendi ad. pro cum aduenisſem, vt ipſe nemus linquens patrium, ſaltusq;. l. q: lingua latina deficit hac declinatione. Hęc ſola fecit, ſi hic legerimus Antiphonem intelligimus, ſi hęc ſophronam. Sed p Deos adiurationis genus eſt.

Effutire

Cōpoſito

Per Deos

Quid ēc. Hic continetur nutricis agnitio facta a Chremete, et contra agnitio Chremetis a nutrice. So. quid agam? quem hominem ego miſer inueniam amicum mihi, aut cui referam. i. recitabo hęc conſilia. i. hęc ſecreta, et arcana, ſeu propoſita incepta contra heram meam, aut vnde petam auxilium mihi, nam vereor ne. i. ꝙ hera. i. domina, ſcilicet puella vxor Antiphōis afficiatur iniuria, indigne. i. turpiter, indecēter, inhoneſte, ob ideſt ꝓpter meū ſuaſus, hic ſuaſus q̄rtę inflexionis. i. propter meam ſuaſionē ē meum conſilium, ita. i. adeo violēter audio patrē adoleſcentis. s. Demi. tolerare facta. i. nuptias ſic contractas. Chre. quęnam. i. quę ē anus i. vetula, exanimata. i. perturbata, commota perterrita, quę modo. i. paulo ante egreſſa eſt. i. exiuit. a fratre. i. a domo fratris. So. pergit non videns Chremetem, quod vt facerem. i. vt ſuaderem eas fieri nuptias, egeſtas. i. neceſſitas, impulit. i. monit me, cum ſcirē haſce. i. tales nuptias, eſſe infirmas. i. non ſtabiles, neq; firmas. et impulit me, vt conſulerem. i. ſuaderem, id. i. nuptias fieri ad hunc finem, vt interea. i. q̄diu, quęreretur pater, vita. i. honeſtas vitę puellę foret. i. eſſet, in tuto. i. ſine periculo. Chre. certe ędepol, iurantis eſt, niſi animus fallit me, aut niſi oculi mei parum proſpiciunt. i. a longe vident parum recte, video nutricē meę gnatę. i. meę filię. So. Neq; ille. s. q eſt pater eius non inueſtigat̄. i. inueſtigādo non inuenit̄. Ch. Quid agā? So. ꝯtinuat qd̄ icepat, dixerat. n. neq; inueſtigat̄, ē ſubdit q eſt pater eius. Chre. Adeon. i. vtrū adeo, eam. i. eo ad eam, an maneo, dum. i. quouſq; magis. i. āplius, cognoſcā illā,

Compoſito factum ſt,quo modo hanc amans habere poſſēt
Sine dote.Ch.Di voſtram fidem,q̄ sępe forte temere
Eueniunt,quę non audeas optare,offendi aduenięns.
Qui cum volebam,atq; vt volebam collocatam filiam.
Quod nos ambo opere maximo dabamus vt fieret operam.
Sine noſtra cura maxuma,ſua cura hęc ſola fecit.So.
Nunc quid facto eſt opus vide,pater adoleſcentis venit.
Eumq; aio iniquo hoc oppido ferre aiunt.Ch.nihil periclı ſt.
Sed per Deos atq; hoies meā eſſe hanc caue reſciſcat quiſq̄.So.
Nemo ex me ſcibit.Ch.ſequere me,cętera intus audies

quę loqt̄ur.So.q.i.ſed ſi nūc poſſim reppire erum p̄rem.nihil eſt qđ verear.Ch.ea ipſa eſt nutrix filię, colloq̄r.i.cū ea loq̄r.So.qs loqtur hic?Ch.sophrona So.ē qs hic noiat nomen meū?Chr.reſpice.i.retro aſpice ad me.So.o Dij obſecro vos.ne.i.vtr̄. hic hō eſt Stilpho,alio noie Chremes?Ch.nō ē Stilpho. So. negas eſſe Stilphonē? Chre.o Sophrona cōcede.i. ɔſcr te. diſcede ſodes.i. ſi audes.hinc a foribus vbi tu es. iſtorſus.i.v'ſus iſtā p̄tē. ne appellas ſes,ꝑ ne appell meris, tp̄s ꝑ ipe, poſthac.i.poſt hoc tp̄s iſto noie Stilphonis.So.qd.i. cur.nō te appellē?obſecro Stilpho,nō es ille quē dictitaſti.i.freq̄nter dixiſti eē.Ch.eſt.i.Stilpho ē is quē eē dictitaui.So.qd.i.cur metuiſti has fores,a qbus iubes me diſcedere?Ch.Habeo vxorē,ɔclusā.i.clausā ſe ɔtinentē hic in illis ędibus,sęuā.i.terribilē. Verū i.ſed dixi.i.mentionē feci.olī.i.multo añ. ꝑperaʒ.i. male ē falſo de hoc noie Stilphonis.eo.i.ea re, caʒ ob rem.ne forte nos effutiretis.i.eloq̄remini, effunderetis,euacuaretis,narraretis.iprudētes.i.ꝑ iprudētiā.foris.i.in lucē,extra pectus,atq; ego eo dixi, ne porro.i.deinde,poſtea.vxor mea reſciſceret.i.ſciret.id i.fictionē meā.aliq̄.i aliq̄ mō.aliq̄ via,ſeu rōne, vel aliq̄.i.ꝑ aliq̄ ex nobis.Effutire ſigt̄ effūdere,ē trāſlatio a vaſe futili qđ patulo ore,fundo acuto iſtabile nihil ꝑ ſe ɔtinet.So.hem,īteriectio dolētis, vel idignātis.iſtoc.i.iſta re,ſiue ꝑꝑ iſtā cāʒ, qꝛ timebas ne effutiremus foris.Pol,iuratus ē.nos miſerę.i.iſfelices nūq̄ potuimus inuenire te hic.Ch.eho,īteriectio correpti timore nouo.dic mihi qđ rei ē tibi.i. quā reʒ i.qđ negociū habes,ſiue cōmerciū cū hac familia, vñ.i.a q̄ familia. tu exis.i. egrederis, aut dic mihi vbi sūt illę.s.mr̄ ē filia.So.me miſerā.i.o me iſfelicē vox exclamātis.Ch.hē,dolētis qđ ē ꝑꝑ qđ ita exclamas.ne.i.vtr̄.viuūt.So gnata.i.filia viuit,mors cōſecuta ē mr̄eʒ ipſam miſerā.ex ęgritudine.i.ex īfirmitate,ac morbo.Ch.male factū eſt ſup.i. īfeliciter accidit.So. ſʒ ego So.q̄ eēʒ anus.i.ānoſa.deſerta derelicta,deſtituta auxilio.egēs.i.egena.Ignota.i.alienigena,icognita.locaui nuptū.i.dedi nuptui v̄ginē huic adoleſcēti,q eſt dñs haꝝ ędiū.Chr.ne.i.vtr̄, locaſti eā nuptū Antiphōi.So.Hē,īteriectio dolētis. iſti ipſi dedi nuptū eā.Ch.qd dicis ſup. admirādo li īterrogat,vel eſt modus īterrogādi.ne.i.vtr̄.is Antipho hʒ duas vxores.So.Hau.īteriectio dolētis, vel tędio obtuſę.obſecro.q.d.noli q̄ſo amplius me iterrogare ſup hac re,qdē.i.certe,ille Antipho hʒ hanc vnā ſolā.Ch.qd faciet,vel q̄ eſt illa altera,q̄ dr̄ cognata.So.ergo hęc filia tua ē,q̄ cognata,Ch,Quid ais?admirabundus hoc dicit.So. factū eſt.i. effectū eſt, cōpoſito.i.ex cōpōne,ſiue ex pactiōe,ſiue ex pacto,quo mō.i.q̄ via Antipho amās poſſet hr̄e hāc filiā tuā ſine dote.Ch.o Dij iploro ſup.vraʒ fidē.i.veſtrā opē,ſeu veſtr̄ auxiliū,q.i.qtum, sępe aliq̄ ſup. forte.i.caſu aliq̄ eueniūt,temere.i. icōſiderate, q̄ nō audeas.i.nō audeat aliqs optare, ego adueniēs.i.cum aduenissem, offendi.i.iueni filiaʒ collocataʒ, ideſt nuptui dataʒ illi,q cuʒ.i. cū quo ego volebā eaʒ collocari, atq; ineni eā collocatam,vt.i.eo mō quo volebam. Quod vt fieret.i.filia illi nuptui darē, nos ambo.i. ego et frater, dabamus opam.i. laborabamus, maximo opere.i.maximo molimine,ſiue maximo conatu,hęc ſola Sophrona (alloqtur ſeipm admirabūdus) fecit id qđ dabamus opam,vt fieret,ſua cura maxima.i.ſua diligētia,ſine cura nr̄a maxīa. So.nūc vide qd eſt opus facto.i.facere,pr̄ adoleſcētis s.Antiphonis,venit ſcʒ Demipho.ē aiūt.i.fama eſt eū ferre hoc.i.iſtā collocationē aio,oppido.i.valde. iniquo.i.male ɔtento,hoc āt dicit,nā nō audiuit Chremetē exclamātem apud ſe ab illo loco Dij veſtrā fidē.Chre.Nihil pericli eſt.i.nullū eſt ꝑiculuʒ.in hac re,res in tuto eſt,ſed ꝑ Deos,atq; hoies obteſtor te vel adiuro,caue ne ſup.qsq̄.i.aliqs,reſciſcat,i.ſciat hāc.i.filiam eē meā.So.nemo ſcibit.i.ſciet, antique ex me,ideſt a me.Chre.Sequere me,audies cętera, ideſt reliqua q̄ tibi nō dixi,intus ideſt in domo.

Oppido

Effutire

VBi Guido nr̄,legit, Non obſecro is es quem ſemꝑ te eſſe dictitaſti.Ch.Eſt etc.malim cuʒ alijs exemplis legere hem,nam abſurda aliter eſſet ꝑſonę mutatio.Eſt autē metuentis, quod ſequens indicat verbum.Item vbi idem legit,Compoſito factum eſt,quo modo hanc ēcęra. plura exemplaria habent,quaſi dicat ideo etc. ASC.

QVid agam.Incipit quintus actus de mitigatione totius negocij vtriuſq; filij,non qꝛ illis aliqd addat,ſed vnuſqsq; qđ hʒ,retineat.Anti duxerat vxorem eandē,hanc Phędria amicam habeat,quā emerat,nec ſoluat argentū,ꝑmittitur cā mitigationis Antiphonis.i.recognitio puellę,induxerit ad recognitionē illā ɔuenientes ꝑſonę s.nutrix puellę Sophrona,ē Ch.anus illa hs occaſionē exeūdi a domo De.s.curioſitatē illaʒ,quam de dominella ſua habebat,cui ſenex machinabatur abiectionem,vñ ait.Quid agā.Nāq; eſt adhuc, ɔtinuat quod dixerat,vbi ego illas etc.q.d. icō dico cogito inuenire,nā video anum qua poterit dicere,qđ.s.vt darem eam Anti.vt ſa.e.mi.cū.i.quāuis SER.

Quadrati Octonarij penultima longa.

DEMIPHO. GETA.

NOſtrapte culpa facimus, vt malos expediat eſſe,
Dum nimiū dici nos bonos ſtudemus, & benignos.
Ita fugias, ne prẹter CASAM quod aiunt. non ne id ſat erat
Accipere ab illo iniuriam? etiam argentum eſt vltro obiectū.

ſcirem, et ideo tales nup. feci. etc. Interea quamdiu pater aberat, ſi ita ſua foret in tuto, ſcilicet ne a leccatoribus raperentur. inueſtigantur, ideſt inueniuntur, qui eſt pater, appellaſis. i. appelles. vna pars eſt, hic ideſt in domo iſta. Perperam ideſt fraudulenter, et mendoſe, eo. i. propterea ne vxorem duceret etc. Aliqua, ideſt aliquo modo. hẹc ergo expletiua compoſitio, ideſt per figmētum.

DONA. ITa fugias, prouerbium ita fugito. Ne prẹter caſam, hoc eſt ne pterm̄ittas caſam tuam, quẹ ſit tibi tutiſſimum receptaculum, aut ita fugias, ne pter caſam, vbi cuſtodiri mage, et phendi fur et mulctari verberibus poteſt, aut verbum erat furem exagitantis, et interea prouidentis, ne ante caſas tranſeat, ne in ptereundo etiam inde aliquis rapiat. Queritur de ſe ſenex, qui dum auari infamia fugerat, ſtulti reprehenſionem incidiſſet. Dum aliquid, vetuſte.

Modo vt hoc conſilio poſſit diſcedi, vt iſtā ducat, ne pẹniteat dominum pecuniam dediſſe, errorem ſeruus iniecit. Vorſuram ſol. creditorē mutas. Vorſurā facere Vorſuram ſol. vorſuram facere dicitur qui ẹs alienum ex ẹre alieno ſoluat. dicitur etiam vorſuram facere, cum minore foenore acceptam quis pecuniam, maiorem occupat .Malum in diem.

plagẹ creſccint.

GVI. NOſtrapte culpa etc. Hic ſenex de ſeipſo cōqueritur, q dum auari infamiam fugerat, in ſtulti reprehenſionem inciderit, cūq; pẹniteat pecuniā dediſſe. De. Nos nimis benigni fecimus noſtrapte. i. noſtra propria culpa. i. (quod dicunt) per noſtrum defectum, expediat. i. ſit vtile. aliqbus ſup. eſſe malos, quia ea malitia conſequūtur a nobis pecunias. dum. i. quādo, ſtudemus. i. damus operam nimium nos dici bonos. et benignos. i. liberales et manſuetos. Ita fugias. i. ſic fugiat aliquis. ne ideſt q non. fugias inquam pter caſam. i. pter domicilium tuum, quo tibi nullū eſt tutius receptaculum. quod aiunt. i. quod in ore populo eſt, cum ſit iam tritum ſermone prouerbium. q. d. ita effluas in dando, vt tamen modum non ptergrediaris, ve ita largiaris, vt tamen rationes habeas domus tuẹ, vel ita te pfundas, vt tamen dona apud te retineas, et in tua poteſtate, neq; vllum pẹnitentiẹ locum relinquas. vel ita fugias. i. decedas a tenacitate tua, vel parcitate, ſeu parſimonia, vt tamen non exeas caſam tuam. i. ut tamen in teipſo in pectore tuo voluens attentius quid dandum ſit,

et quid non. Nonne. q. d. ita id quod ſequitur ſat erat. i. ſufficiebat. s. accipere iniuriam ab eo. i. pati talem improbitatem vt decipit filium. etiam. i. cū hoc argentum eſt obiectum. i. oblatum, vltro, ideſt ſine rogatu eius, ut ſit. i. ut habeat Phormio. qua, in ablatiuo. i. qua re, vel quo argento, ſine vnde viuat. duz. i. quuq;, vel quamdiu conficiat, ideſt comminiſcatur fabricetur, moliat aliqd aliō flagitij. i. aliquod aliō malū. Ge. planiſſime i. certiſſime ſiue apertiſſime, verum eſt quod dicis ſiue omnino. Nā plane ſignificat omnino, certe, et aperte. De. nunc prẹmium. i. merces. eſt his hominibus, qui faciūt recta praua. i. qui recta reddunt obliqua et tortuoſa. Ge. veriſſime dicis ſup. De. vt. i. quantum ſtultiſſime, ideſt inconſideratiſſime. geſſimus. ideſt fecimus illi Phormioni rem ſuam. i. ſuam commoditatem, et (quod dicunt) ſaccum ſuum. et caſus ſuum, vt ita dicam. Ge. Modo. i. tantummodo, vt. i. vtinam, poſſit diſcedi (ambo ſunt imperſonalia). i. poſſit euadi, hoc conſilio. i. hac lege, & conditione, vt ducat iſtā. i. eam capiat in vxorem. De. ne. ideſt vtrum, & ideſt dubium, vt diſceſſum iri conſilio, vt eam ducat. Ge. Haud ſcio an mutet animum, vt homo eſt i. ſicut vt mores humanos hz, nā hōis mutabilis ē aīus, vel vt hō ē. i. pro eis moribus qbus eſt neſcio ſit mutaturus alius necne. De. hē, dolētis et idignātis autem. i. ſed, dubitas ſup. an mutet animum. Ge. ne ſcio an ſit mutaturus, verum. i. ſed dico hoc ſi forte contingeret eum mutare animum. De. faciam ita. i. ſicut frater meus cenſuit, vt adducam vxorem eius fratris huc, vt loquatur cum iſta puella. o Ge. abi. pnuncia. i. ante nuncia. hanc venturam eſſe. i. dic puelle vxorem Chremetis venturā eē ad eā. Ge. hic apud ſe Geta loquitur. argentum eſt inuentuz Phẹ. ideſt pro Phẹdria. ſiletur, ideſt nulla fit mentio, de iurgio. i. de lite facienda pp tale iurgiū, pui- In pñtiarum ſum eſt. i. cautū eſt, ne. i. q nō, hẹc puella abeat. i. diſcedat hinc in pñtia. i. hoc pñti. dicimus in pñtia ſicut ē in pñtiarū pro aduerbio pñtis temporis. porro, ideſt deinde, nunquid? modus interrogandi, ſubiungit qd fiet. hẹſitas, ideſt frequēter hẹres, ſeu Hẹſitas fixus es, et volutaris in eodē ludo, quaſi dicat verſaris in eodem periculo, poſſet forſitan capi hẹſitas pro dubitās, et perplexus es, diſtrictus, ſeu implicitus, et inuolutus eodē luto. o Geta alloquitur ſeipſum, ſolues vorſuram, ideſt lues ſeu pendes pẹnam pro vorſura, ideſt pro diſſolutione ẹris alieni facta alio ẹre alieno. Nam vorſuram facere dicitur, qui ẹs alienum ex ẹre alieno ſoluat, et quaſi

creditorem

creditorem mutet. Dicitur etiam vorſuram facere cum minore ſoenore acceptam, quis pecuniam maiorem occupat, malum meum quod fuerat preſens.i. iminẽs, non dilatum in aliud tempus, nunc abijt, ideſt dilatum eſt. in diem.i. interminum aliquẽ deputatum, vel in diem. ideſt vſq; ad aliquẽ diem mihi incertũ o Geta. plage future creſcunt.i. augentur malis accidẽtibus, niſi proſpicis i. prouides nunc ibo hinc domum, vbi ẽ Phaniũ, et docebo Phanium vxorẽ Antiphõis. ne qd.i. vt nõ aliquo modo, vel in aliquo vereatur, id eſt timeat Phor. aut orationem .i. ſermonẽ eius Phormionis.

dit eſſe puerbium. Num ne id ſat mali erat, quod paſſi eramus.ſ. accipere inimicitias ab illo Phor. de hoc quod compulit filium meum ducere vxorem, imo ẽt modo argentũ ſine aliqua coactione ei obiectum.i. datum a nobis. et illud argentũ adhuc nocebit, q: quãdiu deuorabit illud machinatur, q̃uo aliud auferat, et hoc ẽ ideo.ſ. obiectum eſt, vt ſit ei, qui i. q̃uo viuat dum aliqd flagitij.i. fallacię, pficiat i. inueniat. his hoĩbus eſt p̃mium. Nos geſſimus rẽ vt ſtultiſſimi nõ debuiſſemus dare, donec neceſſarium eſſet. Mõ q: Geta ẽ Phor. diſpoſuerãt reddere pecuniã iſtã, poſtq̃ Phędria hr̃et argentum ab amicis. iam incipit illð

Vt ſit qui viuat, dum aliquid aliud flagitij conficiat. Ge.
Planiſſume. De. is nũc p̃mium'ſt qui recta praua faciunt. Ge.
Veriſſume. De. vt ſtultiſſume quidem illi rem geſſerimus. Ge.
Modo vt hoc conſilio poſſit diſcedi, vt iſtam ducat. De.
Etiã ne id dubiũ'ſt? Ge. haud ſcio, hercle vt homo'ſt, an mutet
Animũ. De. hem mutet ãt? Ge. neſcio, verum ſi forte dico. De.
Ita faciam, vt frater cenſuit, vt vxorem huc eius adducam
Cum iſta, vt loquatur, Geta abi, prenuncia hanc venturã. Ge.
Argentum inuentum'ſt Phędrię, de iurgio ſiletur.
Prouiſum eſt ne in pręſentia hęc hinc abeat, quid nunc porro
Quid fiet? in eodem luto hęſitas, vorſuram ſolues
Geta, pręſens quod fuerat malum in diem abijt, plagę creſcũt
Niſi proſpicis, nunc hinc domum ibo, ac Phanium edocebo,
Nequid vereatur Phormionem, aut eius orationem.

Octonarij, ẽ Quadrati mixti.
DEMIPHO. NAVSISTRATA. CHREMES.

AGedũ vt ſoles Nauſiſtrata, fac vt illa placetur nobis.
Vt ſua volũtate id qđ eſt faciũdũ faciat. Na. faciam. De.
Pariter nunc opera me adiuues, ac dudum re opitulata es. Nauſi.

SER. NOſtrapte. Hic tendit ad rem Phędrię mitigãdã, ſcilicet vt non reddatur amplius argentum, tamen quędam ĩterponunẽ de re An. ſcilicet vt demipho ſciat, vt Ge. et Antipho hoc idem comperiat, q: Phanium inuenta eſt filia Chre. ſed hęc omnia interponuntur gratia Phę. iam in principio adducitur Demipho, vt adducat Nauſiſtratã ad puellam (vt dictum erat) placandam. quod erit q̃dam opportunitas, quare non reddatur argentum. Audiet enim talia, maritum ſuum loquentem, quę poſtea valebunt vt verbis Phor. credatur de vxore Chremetis quam hr̃bat Lemni. venit ergo Demipho cum Ge. de foro conquerens de argento qđ pſoluerat. Ita nos boni facimus noſtrapte. expediat.i. proſit eẽ malos. dum.n. volumus ſeruare bonitatem nr̃am ne quis vituperet nos per vrbem, damus pecuniam noſtram iniqs, licet immerito vt malam famam extinguamus, ſicut ego mõ Phormioni. bonos q̃tum ad famã. Benignos q̃tum ad filium, cuius vtilitati ſtudemus, ſed hęc ẽ maxima ſtultitia, q: pro nihilo pecuniam nr̃am amittimus, donec vis aliqua cogat, ẽ hoc eſt, aiũt hoĩes. fugias.i. fugere debes vitium, vel culpã, vel infamiã, ſed ita q: nõ p̃ter cauſas.ſ. nullus timere debet, donec ſit etc. q: ſtultum eſt cũ dicit aiunt, oñ-

predicere apud ſenes Geta dicens mõ. vt.i. vtinã, dubium quin ducat eam. neſcio ſic dico verum, vxorem Nauſiſtratam. Ge. ſecum argentum etc. qđ fiet in futuro, adhuc habes in eodem luto.i. malo, niſi prouideas quomodo ſit expediendum de argento, verſuram, ideſt verſutiam tuam ſolues, quia inde punieris. hoc enim tantum feciſti, q: pręſens malum dilatum eſt in alium diem. Venaẽ Phor. ſcilicet ſi audiatq; Phor. eas debeat ducere, vel ſi ipſe loquitur cum ea, quaſi ducturus ne multum curet, quia fictum erit, hęc deliberatio Getę multum valet ad rem Phędrię, ẽ Antiphonis ſecundario, q: cum ita ſit curioſus de argento, laborauit vt ſciat conſilium de cognitione puellę, et erit origo machinationis Phormionis, vt faciat argentum corradi a ſenibus.

DONA. AGedum vt ſoles Nauſiſtrata. Diuitis vxoris de marito licentius conquerentis hęc allocutio eſt cum diſpoſitione futurarum turbarum. Ac dudũ re opitulata es. ſupra enim dixerat Chremes, id ſummum vxori tibi opus eſſe dixero. Statim cupiebat, ſtatim perpetuo. equaliter, et quaſi vno ſtatu. Plau. Ita ſtatim ſtant ſigna.

Vin ſa.q. hoc totum pro vna perſona quidam legunt. Filia.a.n. hoc eſt tua. Commodum

Factum volo, ac pol queo minus viri culpa, q̃ me dignũ'ſt. De.
Quid autem? Na. quia pol mei patris bene parta idiligenter
Tutatur, nam ex his pręđijs talenta argenti bina
Statim capiebat, HEM vir viro qd pſtat? De. bina queſo? Nau.
Ac rebus vilioribus multo, tamen duo talenta. De. hui. Na.
Quid hęc videntur. De. ſcilicet. Na. virum me natam vellem,
Ego oſtenderem. De. certo ſcio. Na. quo pacto? De. parce ſodes,
Vt poſſis cum illa, ne te adoleſcens mulier defatiget. Na.
Faciã vt iubes, ſed meũ uirũ abs te exiṙ video. Ch. hẽ Demipho.
Iam illi datum eſt argentum. De. curaui ilico. Ch. nollem datũ
Hei video vxorem, pene plusquam ſat erat. De. cur nolles Chre
mi? Chre.
Iam recte. De. quid tu? ecquid locutus cũ iſta es, q̃ ob rem hãc
ducimus? Ch.
Tranſegi. D. qd ait tandẽ? Ch. adduci nõ põt. D. qd non põt? Ch.
Quia vterq; vtriq; eſt cordi. D. qd iſtuc nr̃a? Ch. magni, pter
Hęc, cognatam comperi eſſe nobis. D. quid deliras? Ch. ſic erit,
Non temere dico, redi mecũ in memoriã. De. ſatin ſanus es. Na.
Hau obſecro vide ne in cognatã pecces. De. nõ eſt. Chr. ne nega.
Pr̃is nomẽ aliud dcm̃ eſt, hoc tu erraſti. D. nõ norat patrẽ? Ch.
Norat. De. cur aliud dixit? Ch. nunq̃ ne hodie concedes mihi,
Neq; intelleges? D. ſi tu nihil narres? Ch. pergis? Na. miror quid
hoc ſiet. De.
Equidem hercle neſcio. Ch. vin ſciri? at ita me ſeruet Iuppiter,
Vt propior illi q̃, ego ſum, ac tu nemo'ſt. De. Di voſtrã fidem.

eſſe in.o. et circa illum qui duxit, et circa illam q̃ ducta eſt, & circa te ſocer. Perliberalis.u.eſt.q.u.m. ordo, perliberalis viſa eſt mihi.

GVI

AGedum &c. Hęc allocutio eſt diuitis vxoris de marito iactantis conquerentis cum diſpoſitione futurarum turbarum. De.o Nauſiſtrata. agedum, ad uerbiũ hortãtis, vt ſoles. ideſt ſicut cõſueniſti de me bene mereri. fac vt illa puella placẽt.i.mitigetur, leniat nobis vt faciat id quod eſt faciendum, ideſt diſcedat & nubat Phor. ſua voluntate.i.non inuite. Nau. Faciam .i. placabo illam. Dem. nũc adiuuas me opera tua.i. tuo labore, ac induſtria pariter .i. eq; .i. ſicut opitulata es.i.auxiliata es. dudũ ideſt pauloante. re.i. ipſo effectu, vel bonis tuis, et tua re familiari, mutuas mihi dã lo pecunias, vel aliquid tale faciendo. vel lege. ſic pariter.i.etiã, nũc adiuuas me opera. ac pro &. dudum opitulata es mihi re etc. Nau. volo factum.i. facere. ac pol, iurãtis eſt.i. minus queo.i. minus poſſum facere. culpa, ideſt (quod dicimus) defectu. viri.i. mariti mei, q̃ dignum eſt me.i. q̃ me decet, aut q̃ mihi eſt, vel q̃ merui. De. autem.i. ſed. gd.i. cur. minus potes q̃ par eſt, q̃ meruiſti. Nau. qa pol vir meus tutatur.i. defendit, conſeruat. indiligenter.i. pigre, negligenter, bene parta.i. iuſte acquiſita bona patris mei. nam pater ſtatim ſine mora capiebat.i. recipiebat. bina talenta argenti, ideſt ſingulis annis duo argenti talenta ex his pręđijs, ideſt poſſeſſionibus quas mihi reliquit. Hem, dolentis et requirentis ſeu deſiderantis patrem; quid ideſt quantum, vel in quo vir vnus pręſtat alteri viro, ideſt quantum alius aliuꝫ excellit, nam pater longe pręſtãtior erat iure meo. De. Queſo.i. obſecro. capiębat pater bina talenta.i.

quotannis duo. Nau. ac ideſt & rebus multo vilioribus, ideſt quamuis res eſſent multo viliores, et minoris locarentur, q̃ nunc tamen capiebat inq̃ pr̃ duo talẽta per ſingulos.s. ãnos. De. Hui, admirãtis hic eſt, nã pſionis q̃titatẽ admirat̃. Nau. qd hęc vñr tibi, ideſt qd exiſtimas hęc duo talẽta annua eẽ.q.d. nõne illa talẽta videnẽ tibi eẽ magnum qddam. De.s. ideſt certe, talẽta hęc vñr ſup. mihi magnũ quoddam. Nau. vellem me eſſe natã virum.i. vellem fuiſſe ſexus uirilis. ego oñderem hęc talenta q̃ti eẽnt, quia ea multiplicarẽ induſtria, vel oſtenderem hęc talenta eſſe magnum aliquod, vel oſtenderem bina talẽta debere hr̃i ex patrimonio meo. Dem. certo ſcio, ideſt mihi eſt exploratum, quod oſtenderes. Na. quo pacto.i. q̃ nõ ſcis? vel quo modo oſtenderem tuo iudicio? De. Sodes, ideſt ſi audet, parce verbis ſup. ideſt ceſſa mecum loqui diutius cum illa puella. ne ideſt vt non mulier illa adoleſcẽs, ideſt iuuenis. defatiget, ideſt te defatigatam reddat ſermone ſuo, adeo vt illi reſpondere par eẽ non poſſis. Nau. faciam vt iubes, ideſt vis, ſed video meum virum, ideſt coniugem exire abs te, ideſt ex tua domo. Chre. Hem, interiectio dolentis, et timentis. o demipho argentum eſt iam datum illi Phormioni. De. ilico, ideſt ſtatim. curaui vt daretur. Ch. nollem datum eſſe argentum. ideſt vellem q non eẽt datum. Hei, dolentis. video vxorem pene, ideſt fere. plusquam ſat erat, ideſt ſufficiebat. De. o Chre. cur nolles datum eſſe argentum. Chre. iam recte ſe habent res ſup. De. Quid tu dicis ſup. ecqd. ideſt nunquid. locutus es aliquid cum iſta puella, quamobrem, ideſt quare ducimus hanc vxorem tuam; ſi iam es allocutus eam puellam. Chre. tranſegi, ideſt

Sodes

Ecquid

Eamus ad ipſam vna omnes: nos,aut ſcire,aut neſcire hoc vo lo.Ch.ah.De.

Quid id eſt?Ch. ita ne paruam mihi fidem eſſe apud te. De. vin me credere?

Vin ſatis quęſitum mihi iſtuc eſſe?age fiat,quid illa filia

Amici nr̄i:qd futurū ſt?Ch.recte.De.hāc igit̄ mitimus? Ch.

Quid ni.De.illa maneat.Ch.ſic.D.ire igit̄ tibi lʒ Nauſiſtrata.

Sic pol cōmodius eſſe in omnis arbitror, q̄ vt coeperas (Nau.

Manere hanc,nam perliberalis viſa ſt cum vidi mihi. De.

Quid iſtuc negotiſt?Ch.iā ne oppuit hoſtiū?D.iā.C.o Iupiter.

Di nos reſpiciunt,gnatā inueni nuptā cum tuo filio. De.hem.

Quo pacto id potuit? Ch. non ſatis tutus eſt ad narrandum hic locus.De.

At tu intro abi.Ch.heus ne fili noſtri quidē hoc reciſcāt volo.

concordaui,pacaui omnia.De.auertens ſe Demipho admirabundus ait,quid tandem ait ipſe frater meus,quaſi aſſiſtētes alloquatur.Ch. puella nō poteſt abduci.i. expelli a tua domo, neq; abſtrahi a filio tuo.De.qui.i.cur,vel quo modo ipſa nō poteſt abduci:Ch.q: vterq; eſt cordi vtriq;.i. ſibi mutuo placet, vbi maſculino vſus eſt, q: maſculinus ꝑponderat foeminino oratores i tali dicendi genere dicere ſolēt Vterq; alteri eſt cordi De.qd iſtuc noſtra intereſt . ideſt qd ad nos pertinet , ſi vterque alteri eſt cordi , vbi dicunt barbari,qd habemus agendū. Ch.Magni illud intereſt nr̄a.i.illud multum ad nos ſpectat. Id.n. plusq̄ mani ſtum eſt dici ſolere,magni vel parui mea refert,vel intereſt, ꝑter hęc.i. vltra hoc, q: vterq; alteri eſt cordi,comperi.i.facile perſpexi, cognoui per inueſtigationem, ſiue inueni eam eſſe nobis cognatam.i.gentilem,et de cognatione noſtra.De.Quid.i.cur.deliras.i. deſipis, ineptis, inſanis,deuias,vel quid deliras.i. deliramenta ꝓfers in medium.Chre.Sic erit.i.inuenieſ tandem cognata,non dico hoc temere.i. inconſulte,incōſiderate,ſine cauſa,redi in memoriam mecū.i. recordare mecum ꝑteritę, quę contulimus inter nos,vel recollige te, redi ad te, ſiue repete memoria ea, de qbus aliquando v̄ba fecimus,mecum.i. quemadmodum ego reuertor ad memoriā exercendam.De.Satin.i.ſatis ne, es ſanus.i. ſanę mentis,ſeu mentis compos.Nau.Hau, interiectio oſtēdens faſtidioſum eſſe qđ dr̄,obſecro caue.i.prouide,ne pecces.i.erres in cognatam.i.in agnationeʒ cognatę.De.Non eſt ipſa cognata.Ch. Ne nega.i. noli negare,aliud nomen patris eius dictum eſt, quaſi dicat pater eius voluit ſe vocari alio nomine,hoc dicit vt oſtenderet illi ſe eſſe patrem eius, quemadmodum prius cōicauerat rem totam cū eo,tu erraſti hoc.i.hac mutatione ncīs,De. ipſa nō norat.i.nouerat patrem.De. cur pater dixit aliud nomen.i.cur mutauit nomen,et voluit ſe vocari alio nomine?Ch.Ne.i.vtrum,nunquam concedes i.acquieſces,aſſenties hodie mihi,neq; intelliges qd mibi velis.De.Si tu nihil narras.i.ſi tu nihil explices,quomodo intelligam.ch.Interrumpit ſermonem inquiens,pergis.i.proſequeris reluctādo mihi.Nau.miror.quid hoc eſt,quod Demipho nō po-

Cōcedere

tes intelligere,ſimiliter nec ego ipſa.De.equidē hercle,iurantis eſt,neſcio quid hoc ſcit. Ch. vis ne ſcire quid ſit?Iupiter ita me ſeruet,iurandi modus eſt. vt.i.ſicut,nemo.i.nullus homo,eſt propior.i. propinquior ſanguine ipſo illi puellę, q̄ ego ſum, ac tu es,zeugma eſt a medio. De.O Dij imploro veſtram fidē. i.opē et auxilium, nos omnes eamus vna. i.ſimul ad ipſā puellam , volo ſcire hoc. i. iſtā cognationem, aut neſcire penitus. Ch. ah, dolentis interiectio De.qd eſt qđ ita doles . Ch. Ita ne.i.eſt ne veſtrā fidē. i . auctoritatē,credulitatem,veritatem, eſſe mihi ita paruā apud te.i.habes mibi tam paꝝ fidei, vt te exorari non poſſim,vt hoc mihi credas.De.vis me credere hoc,vis iſtud eſſe ſatis quęſitum.i. inquiſitum, mihi.i.a me?Age,hortantis eſt aduerbium, fiat.i. credatr a me. Quid? modus interrogandi, illa eſt ſup.filia amici nr̄i?hoc volutat ſecum,deinde ſubdit,qd futuꝝ eſt ex hac cognatione?Ch. recte futurum eſt ſup.i.ꝓſpere oia cedēt.De. Igit̄ mittimus. i.remittimus domū,vel omittimus,miſſam facimus hanc vxorē tuā,quā ducebamus.Ch. Quidni. i.cur non mittamus eā.De.illa vxor tua maneat. i.non veniat ad puellā,interrogatiue ꝓnūcia. Ch. ſic.i.ita maneat.De.O Nau.igit̄, q: res ſic ſe hn̄t,lʒ tibi.i.potes ire.i.redire domū.Nau.pol arbitror cōmodius.i.vtilius,eſſe in oēs.i.erga oēs,vel ꝑ oibus, hāc puellā manerī,neq; adduci, q̄ vt.i.ſicut ceꝑas.i. inceꝑas,curare vt eijcerēt.Nā cuꝫ vidi eā, ipſa viſa eſt mihi perliberalis.i.valde honeſta, et bona,ac benigna.De quid iſtud negocij.i. iſtud totum negocium eſt.i.qd ſi totū qđ dixiſti ſibi vult, nōdū.n.intelligit De.Ch.ne.i.vtꝝ,vxor mea iā opuit.i. clauſit,cuius oppoſitū ē apuit.i.recluſit,hoſtiū.i.ianuā. Operire De.iā opuit,ne timeas audiri ab ea.Ch.o Iupiter. dij reſpiciūt nos.i.ſunt nobis ꝓpicij et fautores,i.ueni gnatā nuptā cū filio tuo.De.hē, īteriectio itelligēns,qđ diu q̄ſiuerat,q̄ pacto.i.q̄ via id potuit fieri?Ch.Locus iſte nō eſt ſatis tutus ad narrādū qūo potuit fieri.De. At.i.ſed,tu abi.i.diſcede, intro.i.in domū meā.Ch.heus,aduerbiū vocātis, et monēns attentionē,volo ne qdem.i.vt nec ēt,filij nr̄i reſciſcant.i.ſciant,cognoſcant hoc.i.quo pacto id potuerit fieri.

Ad principiū ſcęnę,vbi offendes. ASC.

Opera tua me adiuuas . In alijs eſt adiuues.

SER. Agedum, Ecce Demipho, qui adducat Nauſiſtratam, inducit etiam Chre. denuncians Demipho cognitionem filię, qui talia verba proijceret, vnde vxor eius aliquam ſuſpitionem cõcipere poſſit, quatenus cum dein ps de re audiet Phor. eum accuſantem credat. Nunc adiuua me opera verborum ſicut re.i. pecunia mea opitulata, quã.i. maritus tuus mihi mutuauit, eas quam de pdijs Lemni apportauit, illud tangit qđ dixerat ei Ch. de pecunia factum volo q̃ tres mina tibi valeat.

ſiem, apud patrem.s. si hoc cęletur in metu, ſin, ανακολουθον quarta, cuȝ pręceſſuiſſet ſi hoc cęletur, intulit ſin patefit.

GVI. Lætus ſum &c. Hic Antipho apud ſe conqueritur, q̃ ea ſuſceperit, quibus exolui non poſſit, vbi res aduerſę vrgent, et ſimul oſtendit ſe geſtire i aliquã ſpẽ.

Quadrati vt ſuperiores.

ANTIPHO.

Laetus ſum, vt vt meę res ſeſe habent fratri obtigiſſe
quod volt.
Quã ſcitumſt eiuſmodi parare in animo cupiditates,
quibus cum res aduerſę ſient, paulo mederi poſſis.
Hic ſimul argentum repperit, cura ſeſe expediuit.
Ego nullo poſſum remedio me euoluere ex his turbis.
quin ſi hoc cęletur in metu, ſin patefit in probro ſiem.
Neq; me domum nunc reciperem, ni mihi eſſet ſpes oſtentæ
Huiuſce habendę, ſed vbi nam Getam inuenire poſſum?
Vt rogem quod tempus conueniundi patris me capere iubeat?

Ant. vt vt .i. vtcunq. ideſt quali tercunque, res meę. i. mea negocia ſeſe habent, lętus ſum id obtigiſſe fratri meo Phę. quẽ vt fratrem diligo, qđ vult s. argentū ad Pãphilã redimẽdã.

At pol minus queo iniuare te et alios, q̃ eſt dignus meum Chreme, et hęc culpa viri.m. qui res meas male procurat, quid.i. quare culpa viri. Ex his pdijs quę ſunt Lemni viro.i. pater mutuo. Ac etiam de alijs rebus multo vilioribus, q̃ de pdijs tamen duo, quid.i. q̃ bona prędia. Ego oſtenderem quo pacto.s. res eſſent tractandę parce, notat foemineum morem garrulitatis, q̃ multo plura adhuc diceret, ſed Demipho corrigit eam parce ſo. te defatigare loquendo, vt poſſis ſufficere loquendo cum illa, hei mihi video vx. pe.s. locutus ſum plus q̃ ſatis eſt, ſi dixiſſem de filia inuenta gc quam, iam dicam recte.s. alio tempore. Intus cuȝ illa Phanio, hanc Nauſiſtratam, totum tranſegi.i. perfeci omnia, qui bene poteſt v terq; vtriuſq;, ga.s. Ant. et Phanium ſic ſe diligunt, vt ſeparari nolunt, quid iſtunc refert noſtro, velint an nolint? magni refert. Non temere dico.q.d. bene potes intelligere vnde ſermo iſte. Redi in memoriam i. illius rei quare dixi. Caue in cogñ.i. ſi veſtra cognata non eijciatis, non eſt cogñ. Patris.n.s. Stilpho non erat nomen ſui patris, nũ. no. pa.i. nomen patris. Cõcedes.i. credes q̃ ſit cogñ. Si tu nihil nar. concedere. Neſcio quid hoc eſt ne dum m pã. nolebat ire. Chrẽ. pro vxo. Nau. Ita ne q̃ nolis credere verbis meis, quid illa filia. a.n. quam diſpoſueramus dare Ant. hanc ſibi mitte.s. filiam tuam, et illa quę eſt domi maneat ire.i. recedere ad domũ tuam, in omnes ex vtraq; parte commodius, q̃ ita vt cęperas, ſcilicet manere hanc viſa eſt in nuptijs, id potuit.s. fieri.

BONA. Lætus ſum, Antiphonis perſona eſt. Parare in animo, venuſte additum eſt animo. Eunius in. vi. ſed quod ego hic in animo lamẽtor. Cum res aduerſę ſint, cum deſideratę fuerint.i. cum harum pecunię fuerint. In probro

q̃.i. quantum ſcitum eſt.i. ſcire, ſeu ſapienter factũ, parare.i. contrahere in animo ſuo, eiuſmodi.i. tales cupiditates, quas cum res ſint aduerſę.i. cum fortuna male optatis reſpondeat, poſſis.i. poſſit aliquis, paulo.i. aliquãtulum, ſiue aliquantulus mederi.i. medelam, ſeu remedium adhibere, ſimul.i. poſtquam, hic Phędria repperit argentum, expediuit.i. exoluit ſe, cura.i. ſolicitudie, ego Antipho nullo remedio poſſum euoluere.i. expedire, explicare me. ex iſtis turbis.i. perturbationibus, quin.i. q̃ nõ, ſim hoc quod ſimulatum eſt, cęletur.i. occultetur patri ſup. ſim in metu, ne pater moleſte ferens abducat aliqua ratione amatam meam, ſin.i. ſed ſi, hoc inquam quod ſimulatum eſt, patefit.i. aperiatur, reueletur, detegatur non poſſum inquã euoluere me, quin ſim in probro.i. in culpa apud patrem, neq; nunc reciperem.i. retraherem, referrem me domum, niſi ſpes huiuſce Phanij habendę.i. habendi hanc Phanium, eſſet oſtentata i. pręſtita exhibita mihi, ſed vbinam.i. vbi poſſum inuenire Getam, vt rogem.i. petam ab eo, quod tempus.i. quam opportunitatem. conueniendi patris, ideſt alloquendi patrem meum, iubeat, ideſt velit me capere, ideſt eligere.

SER. Lætus ſum. Hanc cognitionem poſtquã vterque ſenex iam ſciuerat, oportebat ipſum Antiphonem reſciſcere, vt ſecurus de vxore fieret, tamen principaliter ad rem Phę. tendit. Interierit enim Phor. huic relationi, quam faciet Geta Antiphoni, vt accepta tamen occaſione conſilij ſui laboret, vt argentum deinceps non reſoluat, inducuntur ad hanc cognitionem audiendam hinc Antipho, inde Phormio, et poſtea Geta relator Antipho prius accedit, habens occaſionem.s. vt Getam quęreret, qui cum vidiſſet fratri ſuo tã ſucceſſiſſe de pecunia dicit ita. Lętus ſum propter

fratrem,

Octonarij.

PHORMIO. ANTIPHO.

ARgentum accepi,tradidi lenoni,abduxi mulierem,
Curaui,propria ea Phędria vt potiretur, nam emiſ/ſaſt manu,
Nunc vna res reſtat mihi,quę ēt conficiunda otium
A ſenibus ad potandũ vt habeã,nã aliquot hos ſumã.dies. An.
Sed Phormioſt,quid ais?Ph.quid? An.quid nam nunc factu/rus Phędria?
Quo pacto ſacietatem amoris ait ſe velle ſumere?Ph.
Viciſſim ptis tuas acturus eſt.An.quas?Ph. vt fugitet patrem.
Te ſuam rogauit rurſum vt ageres cauſſam,vt pro ſe diceres.
Nam potaturus eſt apud me,ego me ire ſenibus Sunium.
Dicam ad mercatum ancillulã emptum,quã dudũ dixit Geta,
Ne cum hic non videant me conficere credant argentum ſuũ.
Sed hoſtiũ cõcrepuit abs te.An. vide qs egrediatur.Ph.Getaſt.

fratrem,vtut,ideſt qualitercũq;.s. aſpere res meę ſe habeant,q̄ ſcitam fratrem laudat,quas cupiditates poſſis mederi,cum illę cęperint eſſe aduersę,vt frater meus emit,non duxit amicam, quod latenter agere poteſt ad libitum ſuum,ē ſi res illa cępit eſſe aduerſa,quod ſcilicet veniat in audiẽtiam patris, quocunq; modo voluerit,vt ð ancilla poterit ſe expedire, ſi li celet q̄ð ſit factus fallacia Pho. et mea volũtate. ero ĩ metu vt modo ſuʒ, ne aliquo caſu pſentiat patr. in ꝓbro, quia dicat patrem fefelliſſe cuʒ ſine dote vxorem cęperim huiuſce Phanium habendę per dilationem Phor.qui ſpacium poſtulabit.conueniendi,ideſt loquendo cum patre,quem ſcilicet non conueni poſtq̄ redijt.

DONA. ARgentum accepi.iactãtia hic inducit Phormionis et quaſi omnis prouenisse lętetur. Propria ea Phędria, Virg. in.i.Connubio iungam ſtabili propriamq; dicabo. Viciſſim.p.t.a.eſt,ſecundum illud quod dictum eſt.Reddunt operas mutuas. Te ſuam rogauit rurſum vt age.p. iterum ſubaudiamus,et eſt ʒeugma a ſuperiori.

GVI. ARgentum etc.Hic iactantia inducitur Phormionis,qui tanquaʒ paraſitus ſe egregie bibiturum pollicetur.Phor. Accepi argentum a Demiphone,tradidi illud lenoni puellę venditori,abduxi,ideſt mecum abduxi a lenonia domo mulierem Pã. ſcilicet quę iam virgo non erat,pręcipue cum eſſet in tali loco,curaui ideſt effeci, vt Phę.potiretur ea puella propria,ideſt ſibi cum nemine communi.nam emiſſa eſt manu,ideſt manumiſſa,ideſt libertina facta,cum prius eſſet empta tanquam ſerua, vel exiuit poteſtateʒ lenonis, nunc vna res reſtat,ideſt eſt reliqua mihi, quę res conficienda ideſt perficienda et ad effectum perducenda,ſcilicet vt habeam,ideſt impetrem a ſenibus,ſcilicet Demiphone et fratre,otium, ideſt ſpatiũ temporis ad potandum priuſquam abducam mihi Phanium, pro qua abducenda dederunt pecunias.Nam ſumam,ideſt impendam,conſumam, traducam hos aliquot dies.An.Antipho qui prius ſolus loquebatur,vidit Phormionem,ē inqt apud ſe.Sed Phormio eſt,ideſt adeſt, deinde accedens ad eum inquit,quid ais?Phor. peſis quid dicam? admirando,dicit hoc vel interrogando,deinde occupat Antipho.An.Quidnam Phę.eſt facturus? quo pacto.i.qua via ait ſe velle ſumere ſatietatem.i.tędium, ſiue expletioneʒ amoris? Phor. ipſe acturus eſt i.repreſentaturus eſt partes tuas i.tuũ officiũ viciſſim i.(vt ita dicam) ſua vice, vel p vices, ē q̄ſi alternatiʒ. An. Quas partes meas acturus eſt.Phor.vt fugitet.i.frequenter fugiat patrẽ, ideſt patris conſpectus rogauit te vt rurſus tu ageres.i.defenderes,ſuſtineres cauſam ſuã,et vt diceres.i. orõnem hẽres,ē ſermonẽ appoſitum pro ſe faceres, nam qui dicit, appoſite, accomodateq; loquitur,nam ipſe Phęd. eſt potaturus, ideſt debet potare apud me.ego dicaʒ ſenibus, Demiphoni,ē Chremeti me ire Sunium, ideſt in cuʒ locum,de quo prius dictum eſt,ad mercatum.i. negociandi gratia,ſiue exercendę mercaturę,et declinatur hic mercatus tus tui, a mercor ris. quod eſt emo is,dicam ergo ſenibus me ire ad mercatũ emptum,ideſt ad emendam ancillulam,ideſt ancillam paruam,quam Geta ſeruus dixit ſenibus mihi eſſe opus,dudum,ideſt pauloante ne ipſi ſenes credant me conficere,ideſt conſumere,impendere ſuum argentum,cum non videant me hic, ſed hoſtium concrepuit abs te. ideſt hoſtium tuuʒ patefactum eſt,vel apertuʒ eſt,ē bene concrepuit, quaſi dicat audiui hoſtium crepans,ideſt ſtridens, ē reſonans cum aperiretur,ē patefieret,nam eiuſmodi crepitus eſt ſignum apertionis hoſtij.

ARgentum.Inducitur Phor.vt audiat illam eſſe filiaʒ Chremetis.Et per hoc ſi ſenes ab eo argentum petiuerunt,ſed illud dicturus de Chreme.vt ſic argentum ei condonetur, habet occaſionem veniendi,ſcilicet vt quęrat ſpatium a ſenibus,quod ſuperius dixerat Geta.Poſtquam eniʒ accepit pecuniam a Geta,ē dedit per fidicinam,venit quęrere inducias a ſenibus fingens ſe ire ad mercatum,vt hoc modo habeat licentiam aliquot diebus ad optandum,ē hoc notat vbi dicit,argẽ; SER.

ſum act.vt potiretur ea, ſcilicet amica quaſi propria emiſſa manu.i.liberata a poteſtate lenonis, cuius ancilla erat otium ad potandum. Non ideo ad potandum,q; ita ſtabiliuet ſe ante ſenes dictu rum.sed cum ſolus eſſet veritatem apud ſe poterat diſponere viciſſim, quas partes dicat ipſe ex pri. cõficere, ideſt deſtruere.

loco ducendum putat.Ge.o Fortuna.i.o Dea mutabilitatis,o fors fortuna.i.bonus fortunę euctus, cuius diem feſtū colunt,qui arte aliqua viuunt, cuius ędes ſacra trans Tyberis erat fortuna āt incerta eſt tam ad bonum euentum. q̃ ad malum, q̃tis cõmoditatibus.i.opportunitatibus,et q̃.i. q̃ꝗ ſubito. hęc legunt ad miratiue.

Octonarij, Quadrati, & Senarij nonnulli.

GETA. ANTIPHO. PHORMIO

DONA. O Fors fortuna. Fortuna dicta eſt incerta re, Fors fortuna euentus fortunę bonus. Fors fortuna, aliud fortuna ē, aliud fors fortuna. Nam fors fortuna ē cuius dies feſtum colunt, qui arte aliq viuūt. huius ędes trans Tyberis ē. Hunc onero pal. recte, quia palliata fabula non togata.

O Fortuna,o fors fortuna quantis commoditatibus,
Quam ſubito hero meo Antiphoni ope veſtra hũc
onerastis diem? An.
Quidnam hic ſibi volt Ge. norq; amicos eius exone
raſtis metu,
Sed ego nunc mihi ceſſo,qui non humerꝫ hunc onero pallio.
Atq; hoiem ꝑpero inuenire, vt hęc quę contigerint ſciat? Anti.
Num tu intellegis quid hic narret? Pho.num tu. Anti.nihil.P.
tantundem ego.Ge.
Ad lenonem hinc ire pergam,ibi nunc ſunt. Antiph.heus Ge
ta.Ge.hem tibi,
Num mirum,aut nouum eſt reuocari curſum cũ inſtitueris?
Anti.Geta.Ge.
Pergin hercle,tu nunq̃ tuo odio vinces me. An. nõ manes.Ge.
Vapulabis. An. id tibi quidem iam fiet niſi reſiſtis verbero.Ge.
Familiariorē oportet eē hunc q minitatur malũ,ſed id is ne eſt.
Quem quęro.an non ĩpſus eſt. Ph.congredere actutum. Anti.
quid eſt?Ge.
Omnium q̃tum eſt qui viuant hominum hõ honoratiſſime.
Nam ſine controuerſia a Dis ſolus diligere Antipho. An.

honoraſtis .i. decorauiſtis hunc diem Antiphõi noſtro.veſtra ope .i. vio auxilio et numine ac fauore? An. qdnaꝫ hic Geta ſibi vult.i.quid vult dicere re ita admirabundus? Ge. Geta. eūꝫ nõ audiebat, ſed ꝑgebat in ſua admiratione. et vos fortuna, et fors fortũa exoneraſtis .i. alleuiaſtis nos amicos eius ãt Antiphõis metu,quo afficiebamur eius cã. Deinde ad ſe rediens, conſiderãsq; ſibi eſſe potius q̃rendum Antiphonē, cui hęc narret,q̃ ita in admiratione ceſſandum ē morandum,iõ ſubdit.ſed nunc ceſſo.i.moror,tardo conctor.mihi.i.vel in dedecus meum,ē crimē. vel mihi generaliter ponitur,vt Tu mihi ſemp dormis.Sed ergo nunc ceſſo.i.ſum ceſſator et otioſus,ē quidem increpandus,qui non onero hunc.i.meū humerum pallio. ideſt qui non replico pallium meum in humerum,vt agilior ſim ad viam faciendam.atq; qui inq̃ non ꝑpero.i.feſtino,inuenire hominem.i. Antiphonem,vt ſciat hęc,quę ꝯtigerint. An.tu non intelligis?quid hic Geta narret.i. dicat ſecum.Ph.num.i.nunquid tu intelligis? An.nihil, i.nõ intelligo,vel nihil.i.ne minimũ qdē intelligo qd dicat.Ph.ego intelligo tãtũdē q̃tũ tu qd dicat.Ge. Pergã ire,ideſt contendã ire,vel proſequar,perſeuerabo ire hinc ad lenonem nunc.ipſi ſunt tibi apud lenonem. Antiph.reuocat eum iam arripientem iter ad lenonē.Heus,aduerbium vocantis.Geta,vocatiuus eſt.Ge.Geta poſt ſe non reſpexit idignatus ſe reuocari feſtinū.nã putabat aliũ quēꝫ ab Anti-

Pergit her.poteſt diſtingui hic pergit,et coniunctę legi hercle. Nunquam tu hodie. me vinces, vapulabis ideo. Id qdem iam fiet,id quod ſibi dici audiuit minitatur,et conueniens error feſtinãtis. Sine controuerſia,ſine ambiguitate. Si te delibutum gaudeo reddo,ad animum tranſtulit, quod eſt corporis,nam delibutus vnctus dicitur.
Vt modo argentum,vide narrationem cęptam vnde opus eſt. Mittit herus me ad vxorem tuã, conuerſus ad Antiphonem hoc dicit. Pulcherrimum facinus.a.hmõi locos poetę actoribus indulgent,quod in his actoris commendatio. Patruus tuus pater eſt inuentus Phanio vxori tuę,vt Salluſtius in primo ,Liberis eius auunculus erat.
Atq; hercle,ego quoq; illam audiui fabulam. Plau.in Milite glorioſo. Nam hoc columnatim poetę eſſe mandaui barbaro. Curam adimere argentariam, varietas pręludendi adimendi occaſio eſt.

QVI. O Fortuna etc.Hic antiphoni a Geta nũciatur Phanium inuentam eſſe filiam Chremetis patrui ſui, quod magnę felicitatis

phone reuocare eum, ideo inquit. Hem, interie-ctio indignantis, non, ideſt nunquid. q.d. non eſt tibi mi=, ideſt non eſt tibi magni momenti, aut magnę curę, aut nouum.i. inuſitatum, curſum reuocari, ideſt retrahi, cum inſtitueris.i. inceperis curſum, vel eſt ſecunda perſona pro tertia. An. Ge

ideſt cito, celeriter, dicitur enim ab actu, ideſt ale-ritate, vnde actuarię naues dicuntur celeres, ideſt celeriter per mare tranſeuntes. An. Quid eſt? quod ita vehementer gaudes, et admiraris. Ge. o homo honoratiſſime omnium hominum, qui viuant, quantum eſt, ideſt quantum licet pro tua condi-

Ita velim, ſed qui iſtuc credam ita eſſe mihi dici velim. Ge,
Satin eſt, ſi te delibutum gaudio reddo? An. enicas. Ph.
Quin tu hinc pollicitationes aufer, & quod fers cedo. Ge. oh,
Tu quoq; hic aderas Phormio? Ph. aderam, ſed ceſſas? Ge. acci
pe hem.
Vt modo argentum tibi dedimus apud forum recta domum
Sumus profecti, interea mittit herus me ad vxorem tuã. An.
Quã ob rẽ. Ge. omitto ꝓloq, nã nihil ad hãc rem eſt Antipho.
vbi in Gynęceum ire occipio, puer ad me accurrit Mida.
Pone apprehendit pallio, reſupinat, reſpicio, rogo
Quã ob rẽ retineat me, ait eſſe vetitũ intro ad herã accedere.
Sophrona modo fratrem huc inqt ſenis introduxit Chremem,
Eumq; nunc eſſe intus cum illis, hoc vbi ego audiui, ad fores
Suſpenſo gradu placide ire perrexi, acceſſi, aſtiti,
Animam compreſſi, aurem admoui, ita aium coepi attẽdere.
Hoc mõ ſermonẽ captans. An. heu Geta. Ge. hic pulcherrimum
Facinus audiui, itaq; pene hercle exclamaui gaudio. Ph.
Qđ? Ge. qđ nã arbitrare? An. neſcio. Ge. atq mirificiſſimum.
Patruus tuus pater eſt inuentus Phanio vxori tuę. An. hem
Quid ais? Ge. cũ eius cõſueuit olim matre in Lẽno clãculũ. Ph.
Somniũ vtin hęc ignoraret ſuũ patrem? Ge. aliquid credito
Phormio eſſe cauſſę, ſed me cenſen potuiſſe omnia
Intellegere extra hoſtium, intus quę inter ſe ipſi egerint? Ph.
Atq; hercle ego quoq; illam audiui fabulam. Ge. ĩmo etiã dabo
Quo magis credas, patruus interea inde huc egreditur foris.
Haud multo poſt cum patre idem recipit ſe intro denuo.
Ait vtrũq; tibi poteſtatem eius habendę dare.
Deniq; ego ſum miſſus te vt requirerem, atq; adducerem. An.
Hẽ qn ergo? rape me, qd ceſſas? Ge. fecero. An. o mi Phormio
Vale. Ph. Vale Antipho, bene ita me Di ament factũ gaudeo.

ta vocantis eſt. Get. hercle ipſe q vocat me pergit, ideſt perſeuerat vocare me hoc autem dicit intuendus nõ retro aſpiciens, nunquã vinces me.i. nunq̃ hodie perſuadebis mihi vt ad te eam, tuo odio.i. tua moleſtia & tędio, nam odium interdum ponitur pro tędio & moleſtia. Inde odioſus, ideſt tędioſus moleſtus, et improbus, ſeu importunus, qua ſi dicat nõ vinces me tua importunitate, et inſtantia. Anti. non manes, ideſt non ſiſtis gradũ, hoc

tione, vel q̃tum eſt hominum ſcilicet.i. quãtacũq; fuerit hoĩum multitudo naʒ o Antipho ſolus diligere.i. diligeris, amaris a Dis ſine controuerſia. i. ſine ambiguitate. Anti. velim ita diligi a Dijs, ſed velim.i. volo, dici mihi, ideſt q dicatur mihi q, ideſt quo modo, vel cur credã ẽe ita vt dicis. Get. ſatin.i. nonne ſatis eſt tibi ſi reddo, ideſt afficio & delibutum, pfuſum gaudio, vbi ad animũ trãſtulit. quod eſt corporis, naʒ delibutus di-

dicit indignabundus et minabundus. Ge. Vapulabis, ideſt poſſes bene adeo inſtare, vt vapulares, ideſt verberaueris, ſeu verberibus afficeris. An. quidem, ideſt certe, id quod minitaris, iam, ideſt ſtatim; fiet tibi.i. vapulabis, niſi tu verbero, ideſt dignus verberibus, hic verbero onis, reſiſtis, ideſt reprimis gradum Ge. hoc audiens cognouit eẽ aliquem, qui imperioſe loqueretur, ideo ſubdit oportet hunc, qui ita loquitur eẽ familiariorem, ideſt intimiorem in noſtra familia, q̃ ego, nam minatur malum.ſ. verbera. Sed ne, ideſt vtrũ eſt is quem quęro ſcilicet Antipho an non eſt. Deinde viſo eo dicit, ipſe eſt, quem quęro. Pho. Geta congredere, & cõ. et gratior deris, ideſt concede; huc actutum,

Reſiſtere

Cõgredi

Aſtutũ

citur vnctus. Anti. enecas, ideſt occidis, mori me cogis, qui ita animum meum ſuſpenſum teneas. Pho. qn, ideſt quinimmo, tu aufer hinc, ideſt hinc amoue pollicitationes, ideſt noli ita pollicitari bona Antiphoni. ſed cedo, ideſt dic Dijs, quod fers.i. affers, vel geſtas in pectore. Get. Quoq;.i. etiam, o Phormio tu aderas hic? vbi oh eſt interiectio animaduertentis prius non viſum, nec perceptum. Ph. Aderam hic, ſed inter hęc dicenda ceſſas, ideſt in mora es, tardas, moraris detegere rem Antiphoni. Ge. accipe, ideſt audi, intellige. Hem, interiectio eſt iuſſientis, vt narrationi ſit aptior, vt ideſt poſtquam, modo, ideſt paulo ante, dedimus tibi Phormioni, ego, et Demipho argentum apud fo-

uum profecti ſumus ego, et Demipho domum, recta, ideſt eodem tenore nuſquam diuertendo, interea o Antipho herus, ideſt dominus meus, miſit me ad vxorem tuam .s. Phanium. An. quamobrẽ, ideſt quare miſit te ad eam. Ge. omitto .i. deſiſto, ꝓloqui, ideſt longo ſermone uti, nam o Anti. nihil eſt i ea miſſiõe ad hãc rem, ideſt ad hoc propoſitum, vbi ideſt cum, occipio .i. incipio ire ad Gynnecium .i. in locum ędium ſecretum, i quo fabulãtur inter ſe mulieres. Eſt enim Gynnecium (ait Tortellius) locus in ędibus ſolis mulieribus ad habitãdum datus. Deducitur enim a gynecon, ideſt a mulieribus. puer, ideſt ſeruus .s. Mida nomine, forte ſic dictus, q phrygius eſſet, occurrit ad me pone, aduerbium, ideſt retro apprehendit .i. capit me pallio, ideſt per pallium. reſupinat me inquam, ideſt reducit me in dorſum, nam ſupinus vel reſupinus dicitur, qui in dorſo iacet, quod qui faciunt fere negligentes ſunt, molles, aut laſciui, ideo ſupinus pro molli ponitur, et laſciuo, item pro pigro, negligenti, et ocioſo, item ponitur interdum pro elato ſiue ſuperbo, propterea q tales ſuperbi ſolent non demittere caput tanquam humiles, ſed reſupinare et extollere tanquam tumidi. Perſius, Italo quod humeris ſupinus fregit Heminas. Vnde ſupinare et reſupinare ſignificant aliquem ſupinum, ſiue reſupinum reddere, vt hic reſupinat me .i. reducit me in tergus, et (quod vulgo dicitur) reuerſat me, reſpicio .i. retro aſpicio, rogo, ideſt interrogo, quã obrem .i. quare retineat me, ait, ideſt reſpondet, vetitum eſſe .i. prohibitum, accedere, ideſt adire, igredi intro ad heram .i. Phanium, inquit etiam ille ſeruus modo .i. paulo ante. Sophrona nutrix introduxit huc .i. in Gynnecium, Chremem fratrem ſenis .s. Demiphonis, et inquit eum fratrẽ eſſe nũc intus intra Gynnecium cum illis, ideſt Sophro. et Pha. vbi ideſt poſtquã, ego audiui hoc, perrexi .i. ꝑſeueraui ire, placide .i. tranquille, ſine ſtrepitu, ac tumultu, gradu .i. greſſu, paſſu ſuſpenſo .i. molli ac tenero, ſuſtentato, et leniter terrę impreſſo, ad fores acceſſi .i. applicui ad illas fores, ſine manis adueni, aſtiti, ab aſto as .i. iuxta fores ſteti, compreſſi ideſt cohibui, repreſſi, compeſcui animam .i. ſpiritum, anhelitum, flatum ne audiret, admoui, ideſt adhibui, appropinquaui, appoſui aurem ad illas fores, vt audirem, ita eo modo admotis auribus

Pone aduerbium

Supinus

admonere

coepi .i. incepi attendere .i. arrigere, aduertere animum ad intelligendum, quod dicebatur, captans ideſt alliciens, attrahens, frequenter capiẽs ſermonem, hoc modo. ideſt ita faciendo, vt dixi. Anti. o Geta euge, in teriectio lętitię eſt, qua Antipho Getã inuitat ad lętitiam, vt reliqua proſequatur lętanter Ge. hic .i. tunc, audiui facinus .i. factum, pulcherrimum .i. iucũdiſſimũ, itaq; .i. ideo hercle exclamaui pene. ideſt fere gaudio .i. ꝑ nimia lętitia. An. qđ facinus audiſti? Ge. qđ nam .i. qđ facinus arbitrare .i. putas me audiuiſſe illic. An. neſcio quod facinus audieris. Ge. Atqui .i. ſed certe, audiui facinus mirificiſſimum, pro mirificentiſſimum, ideſt mirifice factum, vbi poeta recto ſuperlatiuo vſus eſt a poſitiuo mirificus mirifica mirificum. Patruus tuus .s. Chremes, inuentus eſt pater Phanio .i. illi puellę tuę vxori. An Hem, admirantis et lętantis interiectio, quid ais, hoc dicit ſibi vix perſuadens ita eſſe. Ge. patruus tuus olim .i. longo ante tempore, conſueuit .i. habuit cõmercium amoris cũ matre eius Phanij, clanculum .i. ſecreto, in Lemno .i. in illa inſula. Phor. ſomnium eſt ſup .i. illud eſt phantaſma et vanum dictum, tanq̃ dormiendo ſomniatum, vtin .i. vti ne. uerum ita conuenit cum matre eius uti .i. ut hęc puella non cognoſceret patrem ſuum. Ge o Phormio. credito aliquid cauſę eſſe, ſed cenſen .i. cenſes ne me potuiſſe intelligere omnia extra hoſtium, quę ipſi .s. Chremes, Sophrona, et Phanium egerint .i. dixerint inter ſe intus in Gynnecio. Ph atq; hercle ego quoq; audiui illam fabulã, ideſt illud fabuloſum dictũ. Ge imo et .i. ſed etiã dabo .i. dicã et hoc, quo, ideſt vt magis credas. Interea dum hęc aguntur, patruus egreditur .i. exit, ide, ideſt ex Gynnecio foras hinc, ideſt in hunc locum, in quo eram, haud .i. non, multo poſt, ideſt non longo tempore poſt, idẽ patruus recipit, ideſt retrahit, reſiſt ſe, denuo, ideſt rurſus, iterum intro, ideſt in Gynnecium cũ patre tuo Demiphone, vterq; pater et patruus ait ſe dare tibi poteſtatem habendę eius, ideſt habendi eam in vxorem. Deniq;, ideſt tandem, ego miſſus ſum, vt requirerem .i. inueſtigarem te, atq; vt adducerem te ad eos. An. hem, interiectio indignãtis, quod non ducatur celeriter, ergo cum debeas me ducere, quin, increpatiue uideris hic capi, pro quinimmo, rape me .i. celeriter cape me, ut ducas ad eos,

Senarii.

PHORMIO.

Tantam fortunam de improuiſo eſſe his datam,
Summa eludendi occaſio eſt mihi nunc ſenes,
Et Phędrię curam adimere argentariam,
Ne cuiquã ſuorum ęqualium ſupplex ſiet.
Nam idem hoc argentum ita vt ingratis eſt datum
His datum erit, hoc qui cogam re ipſa repperi,
Nunc geſtus mihi, vultuſq; eſt capiundus nouus.
Sed hinc concedam angiportum hoc proximum.
Inde hiſce oſtendam me, vbi erunt egreſſi foras,
Quo me aſſimulaueram ire ad mercatum, non eo.

ad eos,quid ceſſas, ideſt tardas,moraris, cur non acceleras gradum. Ge.fecero.i.faciam,coniunctiuũ pro indicatiuo. An.o mi Phormio. vale.i. remane cum ſanitate. Pho. Antipho vale,ideſt diſcede ſalute comite. Deinde cum receſſiſſent,cepit Phormio ſecum hęc dicere,ita Dij ament me, ut ex animo dico.

proximum.i.in hunc ulcum anguſtum, nec pagnium.inde.i.poſtea.oſtendam.i.patefaciam me his ſenibus,ubi.i.poſtq̃,ipſi erũt egreſſi foras, ideſt extra domum,non eo, ideſt nõ uado mercatum, ideſt negociandum,eo ſup.in eum locum. quo.i. in quem locum,aſſimulaũ,pro aſſimulaueram, ideſt finxeram me ire.

Trimetri.

DEMIPHO. PHORMIO. CHREMES.

DIs magnas merito gratias habeo,atq; ago.
Quando euenere hęc nobis frater proſpere,
Quantũ põt nunc conueniundus Phormioſt
Priusquam dilapidet noſtras triginta minas
Vt auferamus. Ph. Demiphonem ſi domiſt
Viſam, vt quod. De. at nos ad te ibamus Phormio. Ph.
De eadem hac fortaſſe cauſſa? De. ita hercle. Ph. credidi.
Quid ad me ibatis? ridiculum,an verebamini
Ne non id facerem quod recepiſſem ſemel?
Heus heus,q̃ta quanta hęc mea paupertas eſt, tñ adhuc
Curaui vnum hoc quidem, vt mihi eſſet fides. Chre.
Eſt ne ita (vt dixi) liberalis? De. oppido. Ph.
Itaq; adeo ad vos venio nuntiatum Demipho,
Paratum me eſſe, vbi voltis vxorem dare.
Nam omnis poſthabui res mihi, ita vt par fuit,
Poſtq̃ tantopere id vos velle animum aduorteram. De.
At hic dehortatus eſt me,ne illam tibi darem.
Nam qui erit rumor populi inquit,ſi id feceris?
Olim cum honeſte potuit tum non eſt data.
Nunc viduam extrudi turpeſt, ferme eadem omnia
Quę tu te dudum coram me incuſaueras. Ph.
Satin ſuperbe illuditis me? De. qui? Ph. rogas?
Quia ne alteram quidem illam potero ducere.

intra, di modus eſt bene, factum eſt i.bene ſucceſſit ac pſpere. gaudeo tantã felicitatem, & ſucceſſum proſperum eſſe datum his iuuenibus, Antiphoni et Phędrię. de improuiſo aduerbium, ideſt ex inſperato, pter ſpem, pter expectationem. ſũma occaſio, ideſt opportunitas eludendi.i. decipiendi ſenes, ẽ nũc mihi, ideſt ego habeo nunc ſummam facultatẽ eludẽdi ſenes, & eſt inquã mihi occaſio adimere,pro adimendi, ſed varietatem amauit poeta, ideſt auferendi, abſtergendi Phędrię curã argẽtariã.i.anxietatẽ,& ſolicitudinem de argẽto iſto reddendo,quo redemit puellam.ne, ideſt vt nõ. ſit ſupplex, ideſt ſupplicans.cuiq̃.i. alicui ſuorũ ęq̃lium.i.ſuorũ gregalium & ſodalium,ut illi mutuo darẽt illã ſummã,q̃ redderet ſenibus,cũ nollet ducere vxorẽ Phormio . nã h̃ idẽ argẽtũ datũ erit ſine reſtitutione ita,vt datũ eſt his ĩgratis ſenibus,vel ip ſis inuitis. vel datũ erit ab his ĩgratis ſenibus.i. immemoribus bñficiorũ ſibi factorũ taliter iũgẽdo liberos,ſuos mrimonio felici.ego repperi.i.excogitaui q.i.quo mõ, cogã hoc fieri reipſa.i. ipſo effectu,videlicet ut argentum ſit datum uti datum eſt ſine vlla reſtitutione. Nunc geſtus.i.modus me habendi et uultus.i.indicium voluntatis eſt mihi capiendus,nouus.i.alius ab aſſueto. ſed concedam.i. me conferam hinc.i.ex hoc loco, in hoc angiportum

SER. Fortuna. O tu, na. Accedit Geta,qui refert ea, quę de cognitione uxoris Antiphonis in domo pris audierat. Talis fortuna quę eſt fors fortuna, ideſt pſpera fortuna,ope noſtra, o nos Dij, ſubaudiendũ eſt oneraſtis.i. ĩpleuiſtis. Exonero pallio ut melius currã. Num ideſt nonne mirum eſt cum aliquis reuocarit te ab aliquo cum tu currere iſtituas ni ſi reſiſtis,o tu uerbero. Congredere illum.i.ſequere. O An. actutũ,ideſt uelociter. A Dijs ſolus diligere, ideſt diligeris,delibutum,ideſt unctum. omitto modo prologui,quamobrem rumor ſit Gynnecium, locus ubi mulieres habitant,ut tonſtrina,quia gynecea interpretat̃ fœmina,ideo uetitum, quia Sophrona etc. Eum ſcilicet Chre.cũ duabus,locus gaudendum. ſomnium eſt quod dicis,ſcilicet ut ignoraret hęc ſuum patrem,ſcilicet poſſet eſſe aliqd cauſę quare ignorabat. Rape,ideſt rapiendo duc me. Ingratis his,ideſt ſenibus,quo me dicã q̃ nõ eo.

PRiuſquam dilapidet, diſperdat Viſam, ut quod,apoſiopeſis ſecunda. Ne non id facerem quod recepiſſem ſe,et deeſt ad me,ut in Heauton. Non ad meretricem faciet. Adhuc curaui, addidit adhuc,cũ potuiſſet ſine hoc liiger ſenſus eẽ. Quę te dudũ coram me, incuſaueras, noua locutio corã me incuſaueras, nõ

DONA.

qui huc me incuſaueras,coram me incuſaueris belle,vt ſiquid neget contra ſeipſum ſentire videatur. Satin ſuperbe illuditis me,et datiuum et accuſatiuum caſum regit illudo. Rurſum iube ar. Phor.reſcribi,reddi,ſeu per menſe ſcripturam. Iube reſcribi,quoniam ad numerationem pecuniȩ

Volo,nolo,primo ſingula ſeparatim,deinde ſimul vtraq; pronunciandaſunt. Animo virili,a neceſſario adhortatur. Noſtro vlciſci modo, ingenio frui. Hi gladiatorio animo parato ad periculum hoc eſt ita perdito,ac temerario, vt nō ſibi caueant,dummodo vulnerent,vt Sallu. Ani- Sallu.

accedit ſcriptura. Reſcribere dicebant pro renūciare, et ſic iſert, ne ego prȩſcripſi,porro illis quibus debui, hȩc eſt ergo figura in qua ſecunda de primis ſignificātias ſumunt.

Iube reſcribi,pſcripturam .i. per mensē ſcripturas dari, vnde hodie dat chirographus domo exactis ne mēſe ſcripturi. Ne ego perſcripſi, multi per ſcripturam reddi,

Nam quo ore redibo ad eam quam contempſerim? Ch.
Tum autem Antiphonem video ab ſeſe amittere,
Inuitum eam inique. De.tum autem video filium
Inuitum ſane mulierem ab ſe amittere.
Sed tranſi ſodes ad forum,atq; illud mihi
Argentum iube rurſum reſcribi Phormio.Ph.
Quid? nc ego perſcripſi porro illis quibus debui.De.
Quid igitur fiet?Ph.ſi vis mihi vxorem dare
Quam deſpondiſti,ducam,ſin eſt vt velis
Manere illam apud te,dos hic maneat Demipho.
Nam non eſt ȩquom me propter vos decipi.
Cum ego veſtri honoris cauſſa repudium alteri
Remiſerim,quȩ tantundem dotis dabat.De.
I in malam rem hinc cum iſtac magnificentia
Fugitiue,etiam nunc credis te ignorarier,
Aut tua facta adeo?Ph.irritor.De.tun hanc duceres
Si tibi data eſſet?Ph.fac periculum.De.vt filius
Cum illa habitet apud te,hoc veſtrū conſilium fuit.Ph.
Queſo qd narras?De.quin tu mihi argentum cedo.Ph.
Immo vero,tu vxorem cedo.De.in ius ambula.Ph.
In ius enimuero,ſi porro eſſe odioſi pergitis.De.
Quid facies?Ph.ego ne?me vos indotatis modo,
Patrocinari fortaſſe arbitramini,
Etiam dotatis ſoleo.Ch.quid id noſtra?Ph.nihil.

mus altera alterius ſauciare, q̄ ſemet tegere.

Ad me affectāt viam, affectāt viam plenius, quod nos eclypticos. Et placari poſſit,ut p ne non. Cuius e medio exceſſit, p quia exceſſit, et additum, ē ad rōnes dici comicum eſt.

Aſtute aggredimini. Aggreſſi ironia, et pprie aggredi accedere ad dimicandū eſt.bn̄ ergo ſeruauit trāſlationem a gladiatoribus ceptā. Ain

Virg. multi dedit,vt apud Virg.Dedit hic ſubito troiana per agmina rumor. Quin tu mihi argentū cedo,hoc ab vtroq; cum clamore dici accipiendus eſt. In ius ambula,ad iudicem eamus.s. nā ius

Cicero pro loco.Ci.Quin te in iure conſpicio. Enimuero ſi porro odioſi eſſe,vultus iurandum eſt,et pronunciatiōe hoc tam minaciter ſuſpenditur enim vero. Enimuero,principium eſt aliquid per irā dicturi.hic tu alius ex alia pte enimuero hoc ferret,ē ferre dotatis ablatiuo,ut in Eun.Habeo alia multa,quȩ nunc ꝯdonabunt. Indotatis,hoc ē vt Phanio. Etiam dotatis ſoleo,vt Nauſiſtratȩ.

Nullus ſum,pij,mortuus ſum. Sepultus ſum, auxeſis.nam plus eſt. nullus ſum,q̄ perij. Quid vis tibi,argentum quod habes condonamus tibi, vis iterum ſubaudiendum eſt,vt ſi vis argentum

Virg. quod habes,et eſt asyntheton inferendum. Condonamus tibi,ſic eſt illud apud Virgil.Vultis ē is mecum pariter conſidere regnis.Vrbem quam ſtatuo vrā eſt. Malum ergo ſic me ludificamini,

Malum malum aduerbium eſt interpoſitȩ indignationis.

tu,modo ad Chremetem cum inuectione conuerſus eſt. Lauum pctm̄ tuum,vt lauem ut maculam. Lachrymis ſi extillaueris,extillare eſt guttare ex corpore,et extillare ipſum corpus guttatim finiri.ergo quaſi totum in lachrymas conuerti,et ex toto extillare,corpore. Publicitus ſcelus.i.publica cura,atq; conſilio. In ſolas terras, ſignanter Virg.Parthorum et ſolis exegit montibus æuum, Virg.

ē Sallu.in primo,Solis vijs. In ius eamus,ad pretoris ſellam,modo enim locum ſignificat. In Sallu.

ius,huc quid lubet,apparet paraſitum ad domum ſenis Chremetis,non ad forum abſtrahere litem.

Etenim ſolus,pro at poſuit,vt turbatum oſtenderet,ſic alibi.Etenim non ſinam. Vna iniuria eſt,ideſt actio iniuriarum ex lege altera quam feciſti dotatȩ vxori. Lege agito ergo,lege agito dicebat ei,cuius intentio contemptibilis aduerſario videbatur,Plau.in Aulularia, Lege agito,ei cȩnam coque. Plautus

Pugnos in ventrem ingere,vrbane in ventrem,quaſi paraſito,an ventrem totum paraſitum dicit, ut Lucilius in.ij. Viuite campo, Lucili.

nies, comedones, viuite vitres, quod noſtro tempore non in vſu. An ſimpliciter, q qui reſiſtit ne ſequatur collo trahentem, obtorto ore pandum ſe facit, et ventum proijcit cum in ventre ſeritur, curuantur, et ſequitur.

Hic quandã noram, cuius vir vxorem. Ch. hem. De. qd eſt? Ph.
Lemni habuit aliam. Ch. nullus ſum. Ph. ex qua filiam
Suſcepit, & eam clam educat. Ch. ſepultus ſum. Ph.
Hęc adeo illi ego iam denarrabo. Ch. obſecro
Ne facias. Ph. oh tun is eras? De. vt ludos facit. Ch.
Miſſum te facimus. Ph. fabulę. Ch. quid vis tibi?
Argentum quod habes condonamus te. Ph. audio.
quid vos malum ergo me ſic ludificamini,
Inepti veſtra puerilli ſententia?
Nolo, volo, volo, nolo, rurſum cedo, cape,
quod dictum indictũ'ſt, qđ modo erat ratum, irritumſt. Ch.
quo pacto, aut vnde hęc hic n ſciuit? De. neſcio,
Niſi me dixiſſe nemini id certo ſcio. Ch.
Monſtri ita me Di amẽt ſimile. Ph. inieci ſcrupulum. De. hem,
Hicine vt a nobis hoc tantum argenti auferat
Tam aperte irridens? emori hercle ſatius eſt,
Animo virili, pręſentiq; vt ſis para.
Vidis peccatum tuum eſſe elatum foras,
Neq; iam id cęlare poſſe te vxorem tuam.
Nunc quod ipſa ex aliis auditura ſit Chreme.
Id nos met indicare placabilius eſt.
Tum hunc imparatum poterimus noſto modo
Vlciſci. Ph. at at, niſi mihi proſpicio hęreo,
Hi gladiatorio animo ad me affectant viam. Ch.

XVI. Dis &c. Hic continetur contentio Phor. et ſenũ, & totius ſimulationis detectio. indignatus. n. Phor. narrare parat cia Nauſiſtratę vxori Chremetis, quoniã videlꝫ mõ Chremes ſuſtulerit clã filiam ex muliere q̃dam Lemnia. De. merito. i. iure habeo magnas grati as. i. multũ ſum deuinctus et obnoxius Dis, atq; eis ago magnas grati as, habere gratias eſt in animo agere vero gratias eſt verbis, quod. s. barbare dicitur, regratiari, quando. i. q; o frater hęc omnia euenerunt nobis proſpere, ideſt feliciter, nunc Phor. eſt conueniẽdus. i. alloquendus, quantum poteſt fieri ſup. i. quo ad eius fieri poteſt, vel melius quantum celeriter poteſt conueniri, vt auferamus ab eo noſtras triginta minas, ideſt noſtras triginta libras priuſquã dilapidet. i. diſperdat, diſſipet eas Phor. viſam. i. ibo ad videndum Demiphonem ſi eſt domi, vt expleam ſupple quod promiſit, vel aliquid tale, nam apoſiopeſis eſt. De. Phormio nos ibamus ad te. Phor. fortaſſe veniebatis ad me de eadẽ cauſa, ideſt propter eandem cauſam propter quam ego contendebam. De. hercle ita, ideſt ibamus de eadem cauſa. Phor. credidi, ideſt non dubitaui, q de ea cauſa ad me veniretis, tanquam meę fidei diffidentes, ridiculum, ideſt res eſt ridicula, et ridenda, q ſcilicet ad me veniretis de eadem cauſa. An. ideſt vtrum veremini ne non, ideſt q non facerem id quod recepiſſem, ideſt promiſiſſem. ſemel, ideſt irreuocabiliter. Heus heus, particula vocantis eſt, et monentis attentionem, vel exclamãtis quantacunq;, ideſt quantumcunq; magna hęc mea paupertas eſt, tamen adhuc, ideſt hucuſq;, vel etiam, curaui quidem hoc vnum videlicet, vt fides eſſet mihi, ideſt vt eſſem fidelis, et verax, vel vt crederetur mihi. Ch. Chremes interrogat fratrem de puella, quã viſitauerant, et ita dicit vt nõ audiatur a Phormione, ne, ideſt vtrũ Phanium eſt ita liberalis, ideſt benigna, et bonę indolis vt dixi. De. oppido, ideſt valde eſt liberalis. Phor. itaq; o demipho venio ad vos nunciatum. i. vt nunciẽ me paratum eẽ ad ducendam vxorem, vbi. i. quando, vultis dare vxorem ſcilicet Phanium, quam promiſi me ducturum, Nam poſt habui mihi, ideſt poſtpoſui mihi omnes res ita vt par fuit, ideſt decuit, poſtquam aduerteras animum, ideſt animaduerteram vos velle tantopere, ideſt tam vehementer, ducerem eam vxorem. De. at ideſt ſed, hic Chremes dehortatus eſt. i. diuertit, deflexit, deterruit me, ne, ideſt vt non darem tibi illam Phanium. Nam iquit hic frater, qui ideſt qualis erit rumor. ideſt murmuratio populi, ſi tu Demipho feceris id, ideſt ſi tu dederis ei Phanium, ipſa non data eſt ei olim, tum, ideſt tunc, cum, ideſt quando, potuit honeſte dari. Nunc turpe eſt i. inhoneſtum eſt eam viduam, ideſt orbatam viro primo, quaſi a viro iduam. i. diuiſam, extrudi ideſt eijci violenter a domo prioris mariti, ferme i. fere, hic Chremes dixit mihi omnia, vel incuſauit, quę tute. i. tumet, incuſaueras. i. reprehenderas, corã me. i. in aſpectu meo, dudum i. pauloante. Pho. ſatin i. ſatis ne illuditis. i irridetis me ſuperbe. Dici pt Illudo, illudo te, vel illudo tibi. De. Qui. i cur, vel quomodo te illudimus. Phor. Rogas, ideſt interrogas, quo

At vereor vt placari poſſit. De. bono animo es.
Ego redigam vos in gratiam hoc fretus Chreme.
Cum de medio exceſſit, vnde hęc ſuſceptaſt tibi? Ph.
Ita ne agitis mecum? ſatis aſtute aggredimini?
Non hercle ex re iſtius me inſtigaſti. Demipho.
An tu vbi peregre tibi quod libitum fuit feceris,
Neq; huius ſis veritus foeminę primarię,
Qui in nouo modo ei faceres contumelias.
Venias nunc precibus lautum peccatum tuum?
Hiſce ego dictis illam ita tibi incenſam dabo,
Vt ne reſtinguas lacrumis ſi extillaueris. De.
Malum quod iſti Dij, Deęq; omnes duint.
Tanta ne affectum hominem quenq̃ eſſe audacia?
Non ne hoc publicitus ſcelus hinc deportarier
In ſolas terras? Ch. in id redactus ſum loci,
Vt quid agam cum illo neſciam prorſus. De. ego ſcio
In ius eamus. Ph. in ius? huc ſiquid lubet. De.
Aſſequere, ac retine, dum ego hinc ſeruos euoco. Ch.
Etenim nequeo ſolus, accurre huc. Ph. vna iniuriaſt
Tecum. Ch. lege agito ergo. Ph. altera eſt tecum Chreme. De.
Rape hunc. Ph. ita ne agitis? enimuero voceſt opus.
Nauſiſtrata exi. Ch. os opprime. De. impurum vide
Quantum valet. Ph. Nauſiſtrata inq. Ch. non taces? Ph.
Taceam. De. niſi ſequitur, pugnos in ventrem ingere. Ph.
Vel oculum exculpe, eſt vbi vos vlciſcar locus.

modo me illudatis, quia ne quidem .i. nec etiam potero ducere illam alteram. quam eram ducturus, nam quo ore, ideſt qua fronte redibo ad eam ſponſam, quam contempſeram. Ch. ſuggerit hęc Chre. Demiphoni voce ſuppreſſa, ne audiatur a Phormione, autem ideſt ſed, tum ideſt deinde, video Antiphonem filium tuum inuitum .i. nolentem, amittere .i. abijcere a ſeſe eã puellam, inique, ideſt contra ęquitatem, nam non eſt ęquum eos ſeiungere, cum vtrque alteri ſit cordi. De. Demipho eadem verba dicit quę fuerũt ei ſuggeſta a fratre, autem .i. ſed, tamen .i. deinde, video filium, ſane .i. valde, inuitum .i. nolentem, amittere .i. abijcere a ſe mulierem. s. Phaniu3. Sed ſodes .i. ſi audes, tu Phor. tranſi .i. transfer te ad forum, atque iube rurſum illud argentum quod dedi, reſcribi, ideſt reddi, quaſi dare per ſcripturã. Reſcribere enim dicebant pro remunerare. Nam ad numerationem pecunię antecedit ſcriptura, vnde hodie datur chirographus domino exactis. Pho. Quod argẽtum vis tibi reſcribi, ne .i. certe, ego preſcripſi .i. dedi per ſcripturam, porro .i. poſtea illud argentum illis, quibus debui vel debitor fui, vel debui perſcribere .i. per ſcripturam tradere. De. igitur cum tu preſcripſeris, quid fiet. Phormio. Si vis dare mihi vxorem, quam deſpondiſti .i. promiſiſti, ducam in vxorem. Sin .i. ſed ſi eſt ita, vt .i. q, velis illam manere apud te o Demipho. omnis dos maneat hic .i. apud me, nam non eſt ęquum .i. iuſtum me decipi propter vos, cum ego remiſerim repudium .i. libellum repudij, alterę pro altera, antiquę cauſa honoris veſtri, quę ſcilicet illa, quam repudiaui, dabat tantundem .i. tantũ dotis. De. O fugitiue .i. o tu ęquali ſupplicio plectendę

Reſcribere

vt ſeruus fugitiuus .I. i. vade, hinc .i. ex hoc loco, in malam rem .i. in infortunium aliquod malum, et incõmodum, vt dici ſolet .i. in febrem quartanam .i. in malam crucem .i. ad patibulum, cum iſtac magnificentia .i. cum tua magniloquentia, et magnitudine ſumptus. Nam magnificus ſpectari etiam in magnis ſumptibus ſolet, etiam nunc credis te & tua facta adeo .i. ita ignorari, vt iſta debeas facere nobis. Phor. irritor .i. incendor in irã, ſeu irritor ad iraſcendum. tu De. duceres .i. caperes, in vxorẽ hanc puellam ſi eẽt data tibi. q. d. non Phor. Fac periculum .i. experientiam .i. periclitare an ſis ego ducturus. De. hoc .i. tale fuit conſilium vſtm .i. propoſitum, vt filius Antipho habitet .i. moretur, apud te cum illa, Phor. queſo qd narras .i. dicis? De. quin .i. quinimmo, cedo .i. da mihi argentum tibi datum. Phor. Immo vero .i. ſed potius, tu cedo .i. da mihi vxorẽ promiſſam. De. ambula in ius .i. in locum. vbi pretor ius reddit. Nam hic ius pro loco ponitur, vbi ius a pretore redditur, vt digeſtis de iuſtitia et iure. l. Paulus. Ideo in ius ambula, quaſi ad iudices eamus. Phor. dicis ut ambulem in ius? enimuero .i. certe, ambula ſup. in ius in detrimentum veſtrũ, ſi porro, ideſt ſi poſtea, pergitis .i. perſeueratis, proſequimini eſſe odioſi .i. moleſti, ab odio pro moleſtia. De. quid facies? Phor. ne .i. vtrum petis quid ego faciam. Vos fortaſſe arbitramini .i. putatis me patrocinari .i. adeſſe, ſeu preſidio eſſe, modo .i. tantũmodo, indotatis puellis .i. ſine dote, vt de Phanio feci, cui patrocinatus ſum .i. cuius cauſam defendi, et protexi. Etiam ſoleo patrocinari .i. auxiliari, dotatis .i. habentibus dotem, vt Nauſiſtratę, quam ſcio ita eludi a marito ſuo, et a te fratre eius. Chr. quid .i.

Mgnificentia

Cedo
Da

Ius

Odioſi

quid,ideſt i quo,id.s.te patrocinari votans, intereſt ſup.noſtra.i.ad nos attinet. Phor. Nihil veſtra intereſt. Deinde incipit apertius loqui. Noram.i. cognoſcebam,ſiue cognoueram aliquando hic quandam vxorem , cuius vir.i. maritus habuit aliam Lemni,ſed ſermo interruptus eſt a Chremete.Chr.Hem,interiectio indignantis. De.Quid eſt? propter quod ita indignaris. Phor. perficit quod inceperat. Noram hic quãdam vxorem, cuius vir habuit aliam vxorem Lemni i.in illa inſula.Chr. Nullus ſum.i.perij.Phor.Ex qua vxore ſuſcepit.i.ſuſtulit filiam,ẽ educat.i.nutrit eam,clam.i.ſecreto. Chre.ſum ſepultus.i.iam de me factum eſt. Phormio. Adeo.i.certe,ego iam denarrabo, ideſt recitabo ad longum illi vxori hęc , quę prius dixi. Chre.obſecro ne facias.i.noli ei narrare.Phor.Eho interiectio percipientis et deprehendentis, tum.i. tu ne is eras,qui talia geſſit. De. vt.i.qualiter, ipſe Phormio facit ludos,ideſt exhibet populo ſpectacula motu ſuo et geſtu,vel qualiter ludos facit.i. ſuis verbis ridiculis nos illudit. Chre . Facimus te miſſum.i.te dimittimus,tanquam futilem ac vanũ.Phor.Fabulę.i.nugę ſunt ſup. quaſi dicat vultis vos ſubterfugere ita veritatem conuertẽdo in fabulas,quaſi dicat non fiet. Chre.quid vis tibi.i. quid quęris habere vt taceas,vis ſup. vt condonemus tibi argentum,quod habes, vel affirmatiue ait condonamus tibi argentum, quod iam habes.Ph.audio.i.intelligo vos,ergo condonetis mihi quid ideſt cur,malum.i.(quod dicitur) quid malę gratię,eſt enim hic malum aduerbium interpoſitę indignationis,vos inepti,ideſt inconſiderati,et inſulſi,ludificamini.i.illuditis,irridetis me,ſic veſtra ſententia puerili.i.indigna viris ſenibus, et ſolis pueris accommodata.Deinde deliberat,capiat necne oblatum munus et taceat. Nolo tacere p tali munere.Deinde attentius re conſiderata ſubdit volo.i.ſuz contentus id facere pro munere tali.Deinde ſimul et turbulenter pronunciandum eſt volo,nolo,quaſi paruo tempore contrarias habuerit opiniones,rurſum.i.iterum,cedo.i.dic, alloquitur ſeipſum,quaſi dicat dic potius Nauſiſtratę talia,quę dicta ſunt.Deinde immo cape munus oblatum,id quod eſt dictum,modo.i.pauloante, eſt indictum.i habetur pro non dicto,et(quod dici ſolet)eſt dedictum, ſeu manus retractum,et id quod modo.i. pauloante, erat ratum.i. firmum in propoſito,eſt nunc irritum i. non ratum, ſed vanum.Eiuſmodi fiunt in deliberationibus faciendis et conſiliis capiendis, nam tunc ſępe numus, animusq; in varias diſtrahitur ſententias . Chre. quo pacto,aut vnde.i.a qua occaſione, hic Phor. reſciuit i.recognouit,hęc quę dixit. De. neſcio vnde reſciuerit,niſi voluit aliud adiungere, ſed quia non ſibi placuit, neq; verum putauit,fecit apoſiopeſim,et ad aliud diuertit, certo ſcio me nemini dixiſſe id quod ipſe dixit.Vel ſic,neſcio vnde ſciuerit,niſi.i.pręterquam q ſup. ſcio certo me nemini dixiſſe id.Ch.ita Dij ament me, vt ex animo dico,id videtur eẽ ſimile monſtri.i.videtur aliquid eſſe ſimile monſtri.i.videtur eẽ aliquid pręter egrediens naturę modum,quod vir ille reſciuerit nemine referente.Pho.inieci.i. incuſſi ſcrupulum.i. anxietatem,ſollicitudinem. Naʒ ſcrupus.i. ſcrupulus,lapillus eſt breuis et aſper,qui preſſus pede ſollicitudinem creat,inde rem ſcrupuloſam dicimus, quę aliquid habet aſperi,inde ſcrupeus ea eum.i. aſper ut rum.De.Hem,indignantis interiectio,hicine.i.vtrum decens eſt ſup.vt hic Phor. auferat a nobis hoc tantum argenti.i.hoc pondus argenti tantum,irridens.i.cum irrideat, vel irridendo,tã aperte.i.tam euidẽter, hercle ſatius eſt.i. melius eſt emori.i.morti occumbere,para.i.accinge te,vt ſis animo virili,et pręſenti.i.habeas animum virilem et pręſtantem.Nam pręſens animus dicitur pręſtans et efficax.Vides o Chreme tuum peccatum, quod commiſiſti Lemni eſſe elatum.i.prolatum, emiſſum,perlatum foras.i.in lucem, in medium in apricum,ſub diuum,nec,ideſt et non vides te non poſſe iam cęlare tuam vxorem id quod ſit nunc auditura ex alijs,placabilius eſt.i. ſatius ẽ ad placandum eam,nos met ipſos iudicare.i. prodere, manifeſtare,detegere ipſi vxori id peccatum,tum ideſt tunc,vel deinde, poterimus vlciſci.i. punire hunc Phormionem,noſtro modo.i. noſtro arbitrio,et quantum volemus,et eo modo,quo cupiemus.Phor. Atat,interiectio timoris,niſi proſpicio ideſt prouideo,caueo mihi,hęreo i.dubius ſum,et perplexus ſum,vel hęreo.i adhęreo captioni,et retibus niſi caueo mihi.i.capior,vel captus ſum niſi mihi prouideo,vt lepus qui caſſibus hęret. Hi,Demipho et Chremes affectant.i.cupide quęrunt viam ideſt acceſſum appulſum ad me capiendum animo gladiatorio.i parato ad periculum, hoc eſt ita perdite ac temerario,vt non ſibi caueant,dũmodo vulnerent.Ch.at.i.ſed,vereor vt.i.q nõ poſſit placari.s.vxor mea.De.es.i. ſis, bono animo.i. habeas bonum animum, ne timeas o Chreme. ego redigam.i.reducam vos,te et vxorem,in gratiam.i.amicitiam et beneuolentiam,fretus.i.confiſus,hoc.i. hac re, quę ſequitur.s. cum.i. quia, illa mulier,vnde.i.ex qua,hęc filia eſt ſuſcepta tibi.i.a te,exceſſit e medio.i. mortua eſt, et ex hoc ſeculo migrauit Pho ita ne.i.vtrum ſic agitis mecum.i. ſic me tractatis aggredimini me,ſatis aſtute hoc dicit per ironiam. Aggredi proprie eſt accedere ad pugnandum,ſeu dimicandũ,hercle o Demipho non inſtigaſti.i non incitaſti me,ſeu initaſti me ex te.i.ad vtilitatem iſtius Chremetis.Deinde conuerſus ad Chremetem ait. Ain.i.ais ne tandem tu ideſt dicis ne verum q vbi.i.poſtquam feceris peregre.i.longe,remote,id quod fuit libitum tibi.i.id quod libuit tibi,neq; veritus ſis huic foeminę primarię.i.quę eſt de primariis, et optimatibus vrbis,ita ſupple quin,ideſt quod non faceres ei contumelias.i iniurias nouo modo . Ais ne ergo qd venies nunc lautum.i.ad lauandum,ſeu purgandum,expiandum peccatum tuum mihi,precibus ideſt per preces,ego dabo.i.reddam tibi illam vxorem ita incenſam.i.inflammatam his dictis meis,quę ſum vlli dicturus, vt ne.i.non, reſtinguas. i.extinguas,hoc eſt places,a placeo places illam ſic

Scrupus
Scrupulus
Scrupeus
Pñs aius
Hęrere
Aius gladiatorius

incenſam, etiam ſi extillaueris lachrymis.i. etiam ſi totus in lachrymis conuertaris, vel guttatim ſtillaris. De. O ſup. malum.i. infortunium peſſimum, quod malum vtinam Dij, et Deę omnes diuint.i. dent iſti Phormioni, ne.i. vtrum eſt verum, quęq. i. aliquem hominem eſſe affectum.i. ſuffuſum tanta audacia, quanta eſt paraſitus iſte affectus? Nonne eſt verum inquam hoc ſcelus.i. hoc peccatum tuum, qui meus frater es deportari a paraſito publicitus.i. publice, vel in publica cura et pſilio, hinc, ideſt ex hoc loco, in ſolas terras, ideſt in terras deſertas, vel in inſulas remotas, aut in vltimas terras. Chre. ſum redactus.i. perductus ſum, in id loci ideſt in eum ſtatum, in eam anguſtiam, ſiue i cũ locum anguſtum, vt prorſum, vel prorſus.i. omnino, neſciam quid agam cum illo Phormione.i. qd paciſcar cum eo, aut conueniam. De. ego ſcio.i. nõ dubito te eſſe multum anxium tantum eſt. Eamus in ius.i. in locum, in quo ius a ꝑtore reddi ſolet, ſiue ad ſellam pretoris, modo enim ius locũ ſignificat. Phor. dicis vt eamus in ius? ſi quid libet. i. ſi aliquo modo placet, eamus in ius huc.i. in domum Chremetis. De. alloquitur fratrem vt cõprehendat phormionem, aſſequere.i. ita perſequere eum, vt comprehendas, retine eum comprehenſum vt ducatur in ius, dum.i. quãdiu, e voco ſeruos huc, vt eum retineant. Chre. Enim.i. at, vel certe nequeo retinere eum, ſolus accurre huc.i. accede celeriter. Phor. vna iniuria.i. vna actio iniuriarum eſt mihi tecum. De. ergo ſi ſit tibi mecum iniuria, agito lege.i. perſequere ius tuum per legem. q.d. cõtemno tuam actionem. Nam lege agito dicebat ei, cuius intentio contemptibilis aduerſario videbatur. Phor. o Chreme, altera iniuria, ideſt altera actio iniuriarum eſt tecum, qz iniuriam feciſti dotatę vxori. De. rapere.i. celeriter cape hunc paraſitum. Phor. ne.i. vtrum, ita agitis? ideſt ita me vi tractatis? enimuero.i. certe, opus eſt voce.i. vociferatione. Deinde clamat. o Nauſiſtrata exi.i. egredere e domo. Chre. alloquitur fratrem dicens, opprime i. compeſce, obtura ei os ne loquať. Vel poteſt hoc dici paraſito admonens vt taceat. De. vide impurum, ideſt hunc improbum virum, quantum valet.i. quantum poteſt. Pho. inquam.i. iterum dico. Nauſiſtrata exi. Chre. Non taces? Phor. Dicis vt taceam? q d. non faciam. De. niſi ipſe paraſitus ſequitur te, vt eatur in ius, ſed vult remanere domi tuę, vt detegat omnia vxori. Ingere.i. immitte, infer violẽter pugnos in ventrem eius, vel exclude.i. erue illi oculum. Ph. locus eſt.i. locus adeſt, vbi.i. in quo loco vlciſcar.i. puniã vos, vel vĩdictã de vobis ſumã.

ASC. Illud. Eſt ne ita, vt dixi, liberalis. De Phormione dictum eſt, non de Phanio. Quia enim Phormio dixerat. Ridiculum, an veremini &c. ideo Chremes non ſine arte ac liberalitate ipſum commendat. Artis enim eſt, vt qualem quẽuis eſſe volumus, talem eũ ꝑdicemus, vt videre eſt apud doctos. Importuna autem eſſe locutio, ſi de Phanio dictum velis. Illud autem. Vt ludos facit, non interpretareř.i. qualiter ſpectacula exhibet populo. Nam qui in comoedijs loquuntur, non ita introducuntur, quaſi populo fabulam agãt, ſed perinde, atq; rem ipſam gerant, ideoq; pręter prologum nihil ad populum, vel de populo ſpectans gerit. Intelligo autem, vt ludos facit, ideſt vide vt nos illuſos habet. Item illud. Sic ludificamini inepti veſtra puerili ſententia nolo, volo, non eſt deliberantis Phormionis quid facere debeat, ſed ridentis puerilem Chremetis ſententiam et inconſtãtiam, qui aliquando, dixerit. Nolo argentum condonare, & iterum volo ſupple argentum condonare, et rurſum cape argentum pro dote nuptis, et iterum cedo.i. da et redde argentum, quod pro ea accepiſti, et ita reliqua. Item illud, Nonne hoc publicitus ſcelus &c. Nonne peccato Chremetis, ſed de ſceleſto Phormione dictum eſt, quem dignum dicit, qui in ſolas terras relegetur, ne reip. detrimentum inferat. Ordo igitur eſt, Nonne operępretium ſupple vel dignum eſt hoc ſcelus, ideſt hunc ſceleſtum hominem deportari publicitus.i. publica condemnatione, in terras ſolas.i. deſertas, et ſole vel frigore obſeſſas, vbi quãprimum pereat. Item ſi illud vltimũ totius ſcęnę cum Guidone legis. Niſi ſequitur pugnos in ventrem ingere, vel oculum exclude. Ph. Eſt vbi &c. patet per eundem expoſitio. At ſi vt in textu, quem cum eis commentarijs offendimus legeris ſic Phor. Vel oculum exclude eſt vbi vos vlciſcar locus. Minanter a Phormione dictum eſt, vt ſit. Vel, ideſt etiam, exclude mihi oculum, non ſolum pugnos ingere inuentrem, hoc eſt tametſi oculos mihi excluſeris. Eſt vbi vos vlciſcar locus.

Diis. Ecce in hac ſcęna conueniunt perſonę ſcilicet Demiph. Chre. Phormi. inter quas fit deceptio de argento. Habeo, ideſt debeo. Ago, ideſt reddo. De eadem cauſa, de qua ibam ad vos recepiſſem incepiſſem ſemel, q̄, ideſt quantumcunq;. Eſt ne Chre. n. m. int. ar. loquitur de filia. At hic, ideſt Chremes, quia inquit querit &c. olim in principio antequam data eſſet Demiphoni, tamen non eſt data Phormi. Eadem ſcilicet de cognatione, quam ita ignorabam. Inque in aures Demipho dicit. Magnificentia ſcilicet q dicis tibi dari dotem ab alijs, tu ne hanc, ideſt noſtrim quaſi nunquam habuiſti voluntatem ducendi. Quid narras, quaſi dicat ego conſentirem talia in domo mea, in ius di. &c. minatur Chremeti. vos me quaſi dicat ego auxiliatus ſum indotatę ſcilicet Phanium ſimiliter iuuare poſſum dotatam, ſcilicet Nauſiſtratam referendo ei vitam mariti, et hoc eſt, vos putatis fortaſſe, nec modo, ideſt tantummodo, patrocinari, ideſt auxiliari indotatis, ſed ego etiam ſoleo patrocinari dotatis, ſed hic, ideſt in hac vicinia &c. facit nos.s.l.n.s. nos deridet, qui ita gratis ſe putat argentum habere. Fabulę ſunt q ita condonatis modo mihi, quia forſitan cius idem repetetis. Audio, ſed non credo, ergo quando quidem modo quęritis condonatis, quare ita ludificamini nos inepti, modo dicentes volo, modo nolo argentum, malum eſt interiectio. Neſcio niſi hoc tantum ſcio, hic ne ſcilicet decet, iraſcitur ſenex, animo virili ſcilicet confitendo hoc vxori tuę, habeo ſcilicet in luto. Vereor.i. SER.

dubito vt.p.p. Cum e medio excessit, scꝫ alia vxor, ſcilicet mortua ſit alia vxor vnde filia hęc ſuſcepta eſt. Num ideſt nō ne me prior inſtigaſti ex re iſtius.s.modi, ſcilicet de vxore ducanda. Ain. conuertit ſe ad Chremetem. Tāta ne, ſcilicet putas etc. Nuꝫ ne, ſcilicet decuit. hoc ſcelus, ideſt hunc ſceleſtum. deportarier, ideſt proijci in ſolas terras, ideſt deſertas, publicitus .i. facta concione plebis. Eamus in ius, ſed huc, ideſt in domuꝫ vxoris chremetis, ſi q.l iubet causari hoc dicendo feſtinabat ad domum illius. Vna iniuria eſt tecum de hoc quod me arripuiſti, ergo quia te arripuit. Agito ſi placet in cauſa, lege ironice. Et dicens percuſſit euꝫ, tecum q̄re me percuſſiſti. vide impurus q̄tum valet in viribus, niſi ſequitur, ſcilicet pugnus nūq̄ tacebit. igere ergo pugnos in.n. vbi vos in lo. ideſt habeo aliquem locum vlciſcendi me in vos, ſi Deo placuerit.

rat facinora. Ad.u.u.eſt, tunc fiunt ſenes, eleganter fieri dixit generaliter inuidioſius, q̄ ſi vnum accuſaret ſenem. Ego Nau. qualitas venialis a conceſſa actione. Verba ſunt.m.non eſt paſſus parasitus, vt totam ſententiam ſenex explicaret. Nā neq; ne.t.neq; odio id fecit tuo, locus in hac cauſa principale eſt, ē.i.in duo diuiſit, nec negligētia circa te, nec odio inq̄t factum, p̄terea ē pręſto addidit defenſionē. Vinolentus, ab ętate eius, a per criminus, a diminutione cōtēptuq; pellicis, ab euētu, ab aīo facientis, ꝙ mortua ē, poſtremo, ē pcibus ē pilogus qđ fecit, admonens illam oratorie māſuetudis ſuę. Vinolentus; ab imprudentia defenſio. Ab hinc an.xv. a tēpore defenſio. Eam tō. quod interdum

Senarii, & Octonarii.

NAVSISTRATA. CHREMES. PHORMIO. DEMIPHO.

QVi nominat me? Ch. hem. Nau. quid iſtuc turbę eſt obſecro
Mi vir? Ph. hem quid nunc obticuiſti? Nau. quis hic homoſt?
Non mihi reſpondes? Ph. hicine vt tibi reſpondeat,
Qui hercle vbi ſit neſcit? Chr. caue iſti quidq̄ credas. Ph.
Abi, tange ſi non totus friget, me enica. Ch.
Nihil eſt. Na. quid ergo eſt, quid iſtuc narrat. Ph. iā ſcies.
Auſculta Ch. pergin credere. Nau. quid ergo obſecro
Huic credam, qui nihil dixit? Ph. delirat miſer
Timore, Na. non pol temereſt quod tu tam times. Chr.
Egon timeo? Ph. recte ſane, quando nihil times,
Et hoc nihil eſt quod ego dico, tu narra. De. ſcelus
Tibi narret? Ph. eho tu factumſt abs te ſedulo
Pro fratre. Na. mi vir non mihi narras? Ch. at. Nau. qđ at. Ch.
Non opus eſt dicto. Ph. tibi quidem, at ſcito huic opuſt
In Lemno. Chr. hem quid ais. De. non taces? Ph. clam te. Chr. hei mihi. Ph.
Vxorem duxit. Nau. mi homo Di melius duint. Ph.
Sic factumſt. Nau. perij miſera. Ph. & inde filiam
Suſcepit iam vnam, dum tu dormis. Ch. quid agimus? Nau.
Proh Di immortalis, facinus miſerandum, & malum. Ph.
Hoc actumſt. Na. an quidquam hodie eſt factum indignius?
Qui mihi vbi ad vxores ventumſt, tum fiunt ſenes
Demipho te appello nam me cum hoc diſtędet loqui.
Hęcine erant itiones crebrę, & manſiones diutinę

DONA. QVis nominat me. Hic velut controuerſia eſt in q̄ reus fit maritus malę tractatiōis, ē eſt ſtatus qualitatis venialis. Delirat mi ſer timore, vtrunq; ē delirat ē timore. nam deliratio ſenectuti conuenit, timor conſcientię. Mi homo Dij melius duīt, quęrit Probus an matrona tam familiariter mi homo recte dicat aliena, ſed fruſtra. nam foeminarum oratio eſt, ē ſi non blanditur, blanda eſt. Quid agimus? facete additum. Vbi mi. eleganter inſertum mihi, vt in Heautō. Is mihi vbi abibit plus paulo ſua, quę nar

eſt non amoris, ſed iniurię, ē non attigit poſtea ita facti pęnituit. Aequo animo vt ſi. hic locus eſt. id eum, quod futurum ſit, facilius enim ignoſcitur non vltra peccaturis. Defungier De. fungier, defungi deſinere. Porro.m. q: dixit ab hinc annos.xv. Senectus ſi ne.fa. modeſte ē grauiter. Quid mihi hic af. callidius vſa eſt ad vltimum, conuerſa ad ipſum defenſores mariti. Quid mi. hic af. ꝺ qua vi ꝯdictionis exultat paraſitus, tanq̄ ꝯfecto, mortuoq; aduerſario ſuo. Exequias Chremeti, bono ordine primo delirat miſer timore, poſt verba ſunt mortuo, ad vltimū exeqas Chremeti, delirat, morit, ē ſeruat. Age nūc Virg. Phormionē qui volet laceſſito, Virg. Degeneremq;

Lemni? hęcine erat quę noſtros fructus minuit vtilitas. De.
Ego Nauſiſtrata eſſe in hac re culpam meritam non nego,
Sed ea, quę ſit ignoſcenda. Ph. verba fiunt mortuo. De.
Nam neq; negligentia tua, neq; id odio fecit tuo.
Vinolentus fere ab hinc annos quindecim mulierculam
Eam compreſſit, vnde hęc nataſt, neq; poſt illam vnꝗ attigit.
Ea mortem obijt, e medio abijt, qui fuit in re hac ſcrupulus,
Quam ob rem te oro, vt alia tua facta ſunt, ęquo animo hoc
feras. Nau.
Quid ego ęquo animo? cupio miſera in hac re iam defungier.
Sed quid ſperem? ętate porro minus peccaturum putem?
Iam tum erat ſenex, ſenectus ſi verecundos facit.
An mea forma, atq; ętas nūc magis expetenda eſt Demipho?
Quid mihi, affers, ꝗ ob rem expectem, aut ſperem porro non
fore? Ph.
Exequias Chremeti, quibus eſt cōmodum, ire iam tempus eſt.
Sic dabo, age nunc, age Phormionem qui volet laceſſito,
Faxo tali eum mactatum, atq; hic eſt infortunio.
Redeat ſane in gratiam, iam ſupplicij ſatis eſt mihi.
Habet hęc ei quod dum viuat vſq; ad aurem obganniat. Na.
An meo meo merito credo, quid ego nunc commemorem ti-
bi Demipho
Singillatim; qualis in hunc fuerim? De. noui ęque omnia
Tecum. Na. meriton hoc meo vī factum? De. minime gentium
Verum quando iam accuſando fieri infectum non poteſt,
Ignoſce, orat, confitetur, purgat, quid vis amplius? Ph.
Enimuero priuſꝗ hęc dat veniam, mihi pſpiciam et Phędrię.
Heus Nauſiſtrata prius ꝗ huic reſpondes temere, audi. Nauſiſt.
quid eſt? Ph.
Ego minas triginta per fallaciam ab illo abſtuli.

Neoptolemum narrare memento. Faxo tali eum mactatum, ſumo pro eo quod eſt eum, ſic frequēter veteres. Ennius. Omnes corde patrem prębent, animoq; benigno circumfuſum. Ignoſce, orat, confitetur, purgat, verba venialis ſtatus ſunt, ignoſce, confitetur. Tu tuum nomen dic, bene dicit tuum, pro noie vrī, quia non habet nomen. nam potentiorum blandimentum circa inferiores hoc fuit, vt nomen eorum quererent, et cum audiuiſſent ipſis nominibus eos cōpellarēt ſtatim, tale ē i Ad. Iphis, Qui vocare Geta hominem maximi pretij etc. veſtrę familię, ſi ppter Antiphonis amiciliam dixit amicus. Et tuo ſūmus Phędrię amicus, iterum ſubaudiendus. Vin primum hodie facere, facere ex pſona paraſitica beneficij oratio facta eſt, quod promiſerat mulier. Sed vbi eſt index, ad illum enim mulieris illata ſententia eſt, vt cum ita agitur tuta ſunt marito omnia, et per ironiam, ridicule dicitur ea quę irata erat, vel irritata erat. Index noſter, nihil facetius ꝗ iudicem capi aduerſus crimen voluptatis paternę, et amatorem filium, et fratrem Antiphonis, cui nubet furtiua filia. Index noſter, terribilis, ſcilicet cenſor paternarum delitiarum. Vides igitur hic conſultam vxoris iracundiam.

Ennius

CVI. Qvis nominat etc. Hic velut controuerſia eſt in qua maritus fit reus malę tractationis, et eſt ſtatus qualitatis venialis. Na. Quis nominat, ideſt appellat me Nauſiſtratam?

Ch. Hem, interiectio dolentis, ſiue indignātis. Na. o mi vir, ideſt mi marite. quid iſtud turbę eſt? ideſt quid ſibi vult turbatio et rixa? Ph. hem, interiectio irritantis vel indignantis. quid, ideſt cur. tu Chre. obticuiſti, ab hoc tacito es, ideſt tacuiſti nunc, neq; reſpondiſti tuę vxori. Na. quis, ideſt qualis hic homo eſt? ſi dicit de chremete. non reſpōdes mihi. Phor. Hic dine. i. vtrum peſis vt hic Chre. reſpōdeat tibi, q hercle neſcit vbi ſit prę nimio timore, ne tu reſciſcas eius ſcelus. De. tu Na. caue ne credas quicꝗ iſti, iſti per cōrruptum dixit de Phormiōe. Phormi. tu Nauſiſtrata abi. i. cōcede ad eū. tange. i. attrecta eum, eneca me, i. me occide ſi ipſe chremes ſi fugiet. i. ſi eſt frigidus totus prę nimio timore. Chremes. nihil ē de eo qđ iſte Phormio loquitur. Nauſiſtrata. ergo ſi nihil eſt de eo quod ipſe dicit. quid eſt q iſtic. i. iſte hic paraſitus narret. i. dicat, quaſi dicat quid ergo ſibi volunt eius narrationes. Phormio. Iam. i. ſtatim ſcies quid ſit quod narrem, auſculta. Chre. Pergin. i. pergis ne, hoc eſt perſeueras ne credere dictis eius? Nau. obſecro quid credam huic Phormioni, qui nihil dixit. Phormio. ille miſer. i. infelix. Chre. delirat, ideſt deſipit, deuiat, errat, neſcit quid faciat. timore. i. prę nimio metu. Nau. pol mirantis, id non eſt temere. i. inconſiderate, inconſulte, ſine cauſa, q tu times. tā ideſt tm̄. Ch. Egon, ideſt ego ne timeo i. vtrum dicis q ego timeo? Phor. ſane. ideſt certe vel valde. recte facis ſupple, vel dicis. quando, ideſt quia, vel ſit temporis

Eas dedi tuo gnato, is pro ſua amica lenoni dedit. Ch.
Hem quid ais? Na. adeon hoc indignum tibi videtur, filius
Homo aduleſcens ſi habet vnam amicam, tu vxores duas
Nihil pudere? quo ore illum obiurgabis? reſponde mihi. De.
Faciet vt voles. Na. immo vt iam ſcias meam ſententiam,
Neq; ego ignoſco, neq; promitto quicq;, neq; reſpondeo,
Priuſq̄ gnatum video, eius iudicio permitto omnia.
Quod is iubebit faciam. Ph. mulier ſapiens es Nauſiſtrata. Na.
Satis tibi eſt? Ph. immo vero pulchre diſcedo, & probe
Et pręter ſpem. Na. tuum nomen dic quod eſt. Ph. mihin.
Phormio veſtrę familię hercle amicus, & tuo ſummus Phę-
drię. Na.
Phormio, at ego ecaſtor poſthac tibi quod potero, & quę voles
Faciaq;, & dicã. Ph. benigne dicis. Na. pol. meritumſt tuũ. Ph.
Vin primum hodie facere quod ego gaudeam Nauſiſtrata?
Et quod tuo viro oculi doleant? Na. cupio. Ph. me ad coenam
voca. Na.
Pol vero voco. De. eamus intro hinc. Ch. fiat, ſed vbi ẽ Phędria
Iudex noſter. Ph. iam hic faxo aderit.

VOS VALETE ET PLAVDITE.

temporis aduerbium, nihil times, ideſt times ſcelus, ideſt peccatum tuum, quod nihil eſt, et, ideſt etiam, hoc dico nihil eſt, qꝛ narro tuum peccatum quod eſt nihil. Vel intellige Phormionem per irriſionem dicere ſane recte facis, quando nihil times, etiam hoc quod dico nihil eſt, quaſi dicat, quãuis id nihil ſit tamen tibi non eſt parũ moleſtię allaturum, tu ipſe narra ideſt refer id quod ẽ. De. dicis ſup. qꝛ frater meus narrat tibi ſcelus, ideſt peccatũ ſuum. Vel vocat Phormionem ſcelus dicendo o ſcelus ideſt o ſcelerate dicis, q narret tibi id quod tu vis eum narrare, q̃ſi dicat, nõ dignaret homini tam nihili id referre. Ph. Eho, interiectio hic irridentis, dicis tu ſup. a te factum eſt. i. tu feciſti, ſedulo, ideſt inſtanter, pro fratre, ideſt pro defenſione fratris tui Chremetis. Nau. o mi vir, ideſt mi marite, melius eſt enim, vt hoc dicatur Chremeti, q̃ Phormioni, non narras mihi, interrogando lege, quaſi dicat non vis mihi narrare quid iſte Phormio narret? Chre. at, turbatus aliud dicere nequid. Nau. quid at, ideſt quid tibi vis dicendo at. Chre. Non eſt opus dicto, ideſt dicere id quod eſt inter nos. Phor. quidem, ideſt certe, non eſt opus tibi dicto, ideſt dicere, at. i. ſed, opus eſt huic vxori tuę, ſcito, ideſt ſcire quod a te cõmiſſum eſt. Deinde incipit narrare dicens, in Lemno. i. in illa inſula, ſequitur poſtea, duxit vxorem clam te. i. te neſciente, ſed interpoſitę ſunt interlocutiones. Chre. Hei, interiectio indignantis, quid ais. i. quid decis. De. nõ taces? indignando hoc dicit. Phor. Procedit in narratione, clam te. i. te neſciente duxit vxorem. Chre. hei mihi. i. dolore afficior. Phor. vxorem duxit, eſt completio clauſulę. Nauſi. o mi homo Dij melius duint. i. dij dent meliora nobis, q̃. s. ea quę dicis, quę moleſta ſunt nobis. Phor. ſic factum eſt vt dico, qꝛ duxit vxorem Nau. ego miſera perij. i. perdita ſum Ph. Et idem. i. ex ea vxore ſuſcepit. i. ſuſtulit, habuit iam vnam filiam, ſcilicet Phanium, dum. i. quãdiu, tu dormis. i. quãdiu non cogitas

in eiuſmodi rebus. Chre. quid agimus. i. quid dicimus, aut facimus, ſiue quid eſt faciendum? hoc dicit fratri Demiphoni. Nau. proh, exclamatio eſt cũ indignatione. o Dij immortales facinus hoc eſt ſup. indignum. i. nefandum, et quod fieri non debebat, et malum alij codices habent miſerandum et malum Phor. hoc factum eſt quod dico cõfirmat dictum ſuũ. Nau. an quicquam hodie eſt factum indignius. i. iniquius, ihoneſtius, q̃ factũ ẽ mihi. vbi. ideſt poſtquã ventum eſt ad vxores plures habendas, tum. i. tunc, ipſi mariti fiunt ſenes. Deinde cõuertit ſuum ſermonem ad Demiphonem inquiens. o Demipho appello te. i. vel voco te in teſtẽ, vel te compello, ſeu alloquor, nam me diſtędet. i. valde, vel plurimum me tędet loqui cum hoc ipſo viro meo. Hęcine. i. vtrum, hę. i. tales erant itiones. i. profectiones, ab eo is itum itio, u in o mutata fit itionis, crebrę. i. frequentes, et vtrum hę erant manſiones. i. cõmorationes Lemni, in genitiuo aduerbiatr. i. apud Lẽnum. Hęcine. i. vtrũ hęc erat ea vtilitas, q̃ minuebat noſtros fructus. i. nr̃os reddituus annuos. De. o Nauſiſtrata, ego nõ nego culpam eſſe meritam, ideſt culpam eſſe commiſſaꝫ in hac re, ſed eam, ideſt talem culpã, quę ſit agnoſcenda, ideſt excuſanda Ph. verba fiunt mortuo, prouerbiale eſt. i. tua verba ſunt futilia et vana, atque huiuſmodi, vt ſi fierent alicui mortuo, quaſi dicat videris alloqui aliquem nihil intelligentem, ac nihil ſentiẽtem, velut mortuus nihil ſentit, vel intellige ſine prouerbio, verba fiunt Chremeti tanq̃ mortuo, nam poſtea dicturus eſt exequias, quibus eſt commodum &c. De. eſt ea culpa ignoſcenda, nam neq; fecit id, ideſt non ſuſcepit filiam ex muliere Lemni. a negligentia tui. i. qꝛ negligeret te neq; odio tui. i. qꝛ te proſequeretur odio, ipſe vino lentus. i. ebrius, vino obrutus, et ingurgitatus, cõpreſſit eam mulierem ab hinc quindecim annos, ideſt iam ex eo tempore ſunt tranſacti quindeciꝫ anni, et eſt talis modus loquendi, qualis in An-

Diſtędere
Itiones

Ab hinc triẽniũ

dria, Ab hinc triennium mulier quędam commigrauit huic noſtrę vicinię &c. nam ab hinc dicitur de pręterito, et de hinc de futuro, compreſſit ergo eam mulierculam, vnde, ideſt ex qua, hęc filia nata eſt, ſcilicet Phanium, neq; vnquam poſt.i. poſtea, poſt illud tempus, attigit illam mulierculã, ea mulier obijt mortem, ideſt iuit ad mortem.i. peregit, mortem ideſt mortua eſt. ſcrupulus.i. anxietas, ſolicitudo, dubietas, qui ſcrupulus fuit in hac re, ideſt inter Chremetem et mulierem Lemniam, abijt e medio, ideſt penitus remotus eſt ab humanis rebus mulieris obitu, quamobrem oro te Nauſiſtrata, vt feras hoc ſcelus ęquo animo, vt ideſt ſicut, alia tua facta ſunt ęqua et moderatione plena. Nau. quid, ideſt cur ego feram ęquo animo tale facinus, vel quid.i. quam rem feram ęquo animo, vtrum ſcilicet dignus illud ſit quod ęquo animo feratur, quaſi dicat, non ego miſera cupio defungi vita ſup. ideſt mori, vel deſinere in hac re, ideſt in hac moleſtia, ſeu in hoc facinore, vel cupio defungi moleſtia ſup. in hac re, ideſt cupio finire moleſtiam huius facti, nam defunctus morbis dicitur, qui finiuit morbos, ſed qui, ideſt cur, vel quo modo, ſperem, ideſt habeam ſpem, ipſum non vltra erraturum ſi ignouero, porro, ideſt deinde, qui inquam, ideſt quo modo putem ipſum minus.i. non peccaturum ętate propter ſenectutẽ, iam tum, ideſt iam eo tempore, quo ipſe compreſſit eam, erat ſenex, ſi ſenectus facit homines verecũdos, ideſt temperatos, continentes, modeſtos, iuſtę reprehenſionis timidos, nam verecundia eſt iuſtę reprehenſionis timor, an o Demi. mea forma.i. mea pulchritudo, atq; mea ętas bona, eſt magis nunc expetenda mihi, quia nunc maritus meus ſit factus verecundus propter ſenectutem, quaſi dicat nihil eſt propter quod id expetem, cum etiam ſenex impudicus ſit, tu Demipho, qui virum meũ defendis, quid nunc affers mihi, quamobrem.i. propter quod expectem, aut ſperem, porro.i. poſtea meum maritum non fore talem.s. impudicum? Phor. iam tempus eſt ire exequias, ideſt ire ad exequendas inferias, ideſt ſacrificia, vel obſequia pro mortuis, Chremeti, quem prius dixit delirare, deinde mortuum eſſe, cum dixit verba ſunt mortuo, tertio afferri ad rogum, vt ei exequię perſoluantur, iam ergo tempus eſt ire exequias Chremeti illis, quibus commodum eſt, ideſt opportunum eſt ire exequias. Dicimus autem ire exequias alicui, ſicut ire ſuppetias, ideſt ire ad auxilium, ſic dabo, ideſt ſic dicam ſingulis audientibus, nunc age age, ideſt eia, hortantis eſt, qui volet laceſſito, ideſt laceſſitat, irritet, propter Phormionem.s. me faxo, ideſt faciam eum, qui laceſſiuerit me mactatum, ideſt vel oppreſſum, vel magis auctum per ironiam, tali infortunio.i. tali infelicitate, atq; ideſt ſicut, hic Chre. eſt mactatus infortunio graui, ſane hic permiſſiue capitur, quaſi dicat nihil nunc impedio, redeat Chre. in gratiam.i. placet ſibi vxorem, iam ſatis ſupplicij eſt mihi.i. ſatis ſumpſi de eo ſupplicij, vel ſatis eum vltus ſum, hęc eius habet materiam vel argumentum, quod.i. propter quod.

Verecundus

Verecundia

Ire exequias & ſuppetias dare

obganniat.i. oblatret, inmurmuret, obijciat ei ad aurem, vſq;.i. aſſidue, dum.i. quidiu viuat. Obgannire eſt contra gannientem gannire, ideſt contra rixantem rixari, et contra murmurantem murmurare. Gannire autem proprie eſt vulpinum, ſicut mugire boum, ſed ſępe per metaphoram dicitur, quemadmodum alia pene innumerabilia. Nau. an.i. vtrum maritus meus fecit illud indignum facinus meo marito, ideſt quia meruerim, vt fieret mihi talis iniuria propter culpam meã, qua in eum nimis fuerim indulgens, credo, ideſt ita arbitror ꝙ merito meo id factum ſit o Demipho, quid.i. cur, nunc commemorem.i. recitem tibi, ſigillatim.i. ſeorſum, ſeparatim, qualis, ideſt cuiuſmodi, fuerim in hunc, ideſt erga hunc virum meum. De. ego noui ęque, ideſt ęqualiter, omnia tecum.i. quemadmodum et tu, vel noui omnia fuiſſe illi manſueta tecum. Nauſi. ne, ideſt vtrum, hoc videtur factum meo merito, ideſt quia ſic meruerim? De. minime gentium, ideſt nequaquam vbi gentium nihil facit ad ſignificationem, ſed tãtum ad voculationem, ſiue ad aptiorem ſonum clauſulę faciẽdum, verum, ideſt ſed, quando, ideſt quia, accuſando.i. reprehendendo, damnando id factum, ipſum non poteſt fieri infectum, ideſt nõ factum, ignoſce illi, nam ipſe orat vt ignoſcas, cõfitetur ſcelus, humiliter purgat, ideſt leuat, excuſat illud ſcelus, quod vinolentus id fecerit, et iam ab hinc multos annos &c. quid vis amplius, ideſt qđ vltra poſtulas ab eo, vt faciat? Phor. enimuero.i. certe, priuſquam hęc Nauſiſtrata dat veniam, proſpiciam.i. conſulam prouide mihi et Phędrię, heus, vocantis eſt aduerbium, o Nauſiſtrata prius.i. antequam reſpondes huic Demiphoni vel Chremeti, temere.i. inconſulte, inconſiderate, audi id quod ſum dicturus. Nau. quid eſt quod vis me audire. Phor. ego abſtuli.i. extorſi ab illo viro tuo per fallaciam.i. per aſtutiam, et deceptionem.xxx. minas.i.xxx. libras, dedi.i. tradidi eas minas gnato tuo.s. Phędrię, is filius tuus dedit eas lenoni. ideſt puellarum venditori pro ſua amica.i. pro emptione ſuę amicę. Ch. hem, dolentis vel indignantis interiectio eſt, quid ais? Nau. id videtur tibi adeo indignum, ideſt ita deteſtabile ſi filius exiſtens homo adoleſcens, ideſt iuuenis, habet vnam amicam et tu habeas duas vxores, nihil, ideſt non, te pudet, hoc eſt non erubeſcis reprehendere illud, reſponde mihi quo ore, ideſt qua fronte, qua audacia, quo vultu obiurgabis.i. vituperabis, corripies illum filium tuum. De. Chremes faciet vt, ideſt ſicut voles. Nau. immo, ideſt ſed, vt iam, ideſt nunc, ſcias meam ſententiam, ideſt meam opinionem, ego neq; ignoſco illi viro meo, neq; promitto quicquam, ideſt aliquid, neq; reſpondeo petitionibus tuis priuſquam videro natum Phędriam, permitto.i. relinquo, refero omnia ad hanc rem ſpectantia iudicio eius faciam id quod is filius meus iubebit. Phor. o Nauſiſtrata es mulier ſapiens. Nau. ſatis ne tibi eſt, ideſt nonne ſufficit tibi Phormio de eo qđ feci. Phor. immo vero, ideſt ſed certe, diſcedo pulchre.i. honeſte et cum honore meo, et probe, ideſt

Obgannio

commode,laudabiliter,et preter ſpem, ideſt preter ſpectationem,ſeu preter id quod ſperabam.Nau.tu dic quod eſt tuu nomen.Phor.Mihin.i. petis ne, quod eſt nomen mihi.Phormio eſt mihi nomen. hercle vocor Phormio amicus veſtre familie,et ſummus,ideſt precipuus amicus tuo filio Phędrię.Na. eſt ergo tibi nomen Phormio.at, ideſt ſed. ecaſtor, ideſt per ędem Caſtoris,vel per Caſtorem,et eſt iurandi modus mulieribus antiquis tritus.ego faciã ⁊ dicam poſt hac tibi id quod potero,et ea quę voles.Phor.dicis.i.loqueris benigne.Nau.pol, ideſt p Pollucem.tuum meritum eſt ut ita tibi dicatur, ideſt merita tua poſtulant,vt in te benignitatem exhibeam.Phor.o Nauſiſtrata vin,ideſt vis ne facere hodie aliquid,quod,ideſt ꝓpter quod hodie primum gaudeam,⁊ quod.i.propter quod.oculi doleãt tuo viro Chremeti,cum me videbit.Na.Cupio id facere.Phor.vere paraſitum agit,voca me ad cęnam.Nau.vero.ideſt ſed pol ego voco te ad cęnã. De.eamus itro hinc,ideſt ex hoc loco.Ch.fiat, ideſt eamus intro,ſed vbi eſt Phędria filius meus.noſter iudex,ideſt noſter arbiter,noſter cenſor,cuius arbitrio mater eius omnia repoſuit et reliquit, et per ironiam ridicule hoc dicitur.Phor. faxo, ideſt faciam quod ſupple iam ideſt ſtatim aderit, ideſt pſens erit hic.Valete,ideſt diſcedite cum incolumitate,⁊ plaudite.ideſt congratulamini poetę plaudendo manibus.Ego Calliopius poetę defenſor itroductus recenſui.i.recognoui diligenter hanc totã comędiã,vel recitaui vna cum grege meorꝫ actorꝫ.

Illud,Nõ pol temere etc.ſic intelligo.Quia Nauſiſtrata viderat Chremetem tremebundum dicit ipſum non ſine cauſa timere.Chremes autẽ qui diſſimulare conabatur figurate interrogat. Egon timeo,quaſi dicat minime gentium timeo, quia non eſt quod timeam in hac re. Ad qd Phormio ſatis dicaciter inqt. Recte ſane ſupple tibi eſt. quando,ideſt quandoquidem,tu nihil, ideſt nullam rem vel minime times,et hoc quod ego dico eſt nihil.i. nullius momẽti, neq; quod quis timere debeat.narra tu,ad quod Demipho volens ſignificare nihil mali eſſe in facto Chremetis, at Phormionem indignum eſſe,cui narretur. Interrogat amare,ſcelus,ideſt hõ ſceleſte dicis,ꝙ narret Chremes vir bonus ⁊ nobilis,tibi homini nihili, ⁊ perdito.Neq; accipi velim,nihil pro peccato Chremetis,nec ſcelus.Nam Demipho noluit concedere aliqȯ ſcelus in Chremetis facto eſſe.Item illud dum, in verbo dum tu dormis,non puto accipi pro donec, ſeu q̃diu,ſed ꝑ qñ,ſeu quo tpe.Illud ãt,an mea forma atq; ętas,nũc magis expetẽda eſt Demipho ⁊c. ſic potius itelligo vt dicatur per figuratã iterrogationem,quę negatiuam deſiderat reſponſionẽ, vt ſi putas ꝙ vir nũc magis oblectabit.ſe forma mea q̃ olim,cum multo pulchrior eram.q.d. et ideo ſi olim aſpernatus eſt eam cum melior erat, multo magis poſt hac deſpiciet eam.Et propterea aſſerẽdum puto ſic,O Demipho an mea forma,atq; ętas eſt nunc cum vetula,⁊ deformior ſum magis expetenda viro meo,q̃ olim dum melior erat, et eam contempſit.Item melior videtur mihi lectio in textu.Faxo tali ſit mactatus iſomnio ⁊ cętera,q̃ in commentario.Faxo tali mactatum iſomnio.

Quis.Ecce Nauſiſtrata, quę neſciendo vitaꝫ mariti ſui per Phor.faciat argentum cõdonari Phędrię filio ſuo.Quis hic ò Phormione quęrit hicine ſcilicet quęris vt tibi etc. Caue Nauſiſtrata.Abi.i.accede ad Chremetem, et tange friget timore.Delirat qui prohibet credere.Recte ſane dicis,qui non times,⁊ quando quidẽ.enim ⁊c. Eho,quaſi dicat tibi ne eſt credendum, q: antea factum eſt ſedulo,ideſt priuate.a.pro fratre tuo,ſcilicet tu pro fratre laboras,et ideo non eſt tibi credẽdum.Tibi.s.non opus eſt dicto.In Lemno.hic incipit referre.Quid agimus, timendo dicit. actum non poteſt eſſe infectum ante.q eſt fa.indi. ab illis q̃ſi dicat nihil,et ſi hoc eſt in q̃ magis poſſunt vĩderi eſſe nequaꝫ,et improbi ſenſiſti q̃ ex hoc, quia modo cedebant ne duriter.Sed cum veniſſet vxor, fit quaſi ſenem,et quaſi me non tetigiſſet, hoc eſt quod dicit,qui poſtquam adduxit etc. Te appello, ideſt tibi loquor.Dijs,ideſt p Deos.itiones ab eo is. Vtilitas,q: dicebat ſe tradidiſſe mercatoribus pecuniam illam,quę de prędijs procedebat,vt lucro capitali augeretur,cum tamen eam vxori daret meritam.paſſine.ſed ea,ideſt talia verba q̃ facis huic ſunt mor. q: non curat. nec audit perſuaſiones tuas.Negligentia tua q ſcilicet te neglexiſſet, ut al.t. f.s.ſcilicet.ſicut es proba et fortis in alijs patiendis, ſic hoc ferus ęquo animo.Defungier,ideſt mori in hac.ſi quid ſperem de futuro.minus ętate,ideſt ꝓpter ętatem.i ſenectutem,iam tunc erat ſenex, qd inde diceret aliquis multum,ſi quidem ſenectus verecundos facit.ideſt debet facere.ad hunc potes uidereq; non,corriget in futuro.Quia an mea forma magis eſt expetẽda in futuro,ſcilicet erit pulchritudo mea maior.ita futuro,propter quã mihi alliciatur.quid rationis mihi affers,quamobrem etc.Exequias ſieri Chremeti, ideſt Chremetem iam interfici quibus exeqs factis eſt modo mihi commodum tp̃s me.q.d.quibus poſſem modo. SERi

CA
SO
PAM
PA
SCI
MY
PHI
PAR
PAM
SO
PAM
PHI
PA
LA
PAM
LA
BAC

Ælij Donati grammatici in. P. Sexti Terentij Afri Hecyram examinata interpretatio.

DONA. HEcyra eſt huic nomen fabulę, hęc cum data eſt. Hęc fabula Apollodori dr̄ eſſe gręca. Nam et ipſa et Phor. ab eodem dñr eſſe tranſlatę, cum reliquę quattuor ſint Menandri. Hecyra autem dicitur ideo, quia per ſocrus ē ſoceros in ea aguntur multa. Nam ē Hecyros et hęcyra ſoceri nomen, ſocrusq; ſignificant. Eſt aūt mixta motorijs actibus ac ſtatarijs multumq; ſententiarum et figurarū ɔtinet ī toto ſtilo. Vñ cū delectet plurimum, nō minus vtilitatis affert ſpectatoribus. Atque in hac primę partes ſūt Lachetis, ſecūdę Pāphili, tertię Phidippi, quartę Parmenonis. Et deinceps aliarum perſonarum, quę his adiunctę ſunt. Diuiſa eſt autem vt cętere quinq; actibus legitimis, quos in ſubditis diſtinguemus. In hac prologus eſt, et multiplex, et rhetoricus nimis, ppea quod ſępe excluſa hęc comędia diligentiſſima defenſione indigebat, atq; in hac prothaſis turbulenta eſt, epithaſis mollior, lenis cataſtrophe. Acta ſane eſt ludis megalenſibus. Sex. Iu. C. Rabirio ędilibus curulibus. Egitq;. L. Ambiuius, modulatus eſt eam Flac. Clau. tibijs paribus. Tota gręca eſt facta et edita quinto loco. Cn. Octauio. T. Mālio COSS. Cantica et deuerbia ſummo in hac fauore ſuſcepta ſunt, προτατικα πρoσωπα. i. extra argumentum duę ſunt Philotidis et Syrę. In tota comoedia hoc agitur, vt res nouę fiant, hęc tamē abhorreant a ɔſuetudine. Inducunt. n. bñiuolę ſocrus, verecūda nurus, lenisſimus ī vxorē maritus, et itē deditus nīri ſuę, meretrix bona. Vitiatam in tenebris ante nuptias cui annulum extorſerat meretricē amās, dum ignorat Pāphilus, duxit vxorem grauidam ex compreſſu ſuo, quam peregre pfectus, cum reliquiſſet domi rediens, parientem offendit ſuni, et apud matrem ſuam. Quare cōmotus dū repudium inuitis parentibus, et cām repudij neſcientibus parat per meretricē, apud quā annulus inuentus eſt, cognoſcit tādem et a ſe vitiatā vxorem, et ex ſe natum filium. Primus actus colloquꝫ cōtinet meretricis Philotidis, ac lenę Syrę cum Parme. vt per has perſonas, quę προτατικα dñr argumentū ſpectator diſcat. Scdi actus tenor in hoc eſt, īmeritā vxorem veluti malā ſocrum accuſat Laches, et ɔuenit Phidippū de eadē cā ſtatim, poſt quarꝫ colloquiū ɔqueſtio inducit Soſtratę, ꝙ falſum crimē, inuidioſumq; ſuſtineat. Tertio actui hęc aſcribunt. Cōqueſtio P. phili peregre redeūtis de amore ſuo circa vxorē, parturiēdo Philomenę, Soſtratę verba ſup ęgritudinem nurus, quā morbo credit afflictā, fletus Pāphili errātis cū putat nō ex ſe filiū natū eſſe, colloquium Parmenonis cum

ACTA LVDIS MEGALENSIBVS SEXTO IVlio Cn. Cornelio Dolobella. Aedil. Curul. Modos fecit Elacus Clau. tibijs paribus tota gręca Menandru facta eſt. Acta primo ſine ꝓlogo. Data ſcdo. Cn. Octauio. T. Manlio Coſs. relata ē Lucio Aemilio Paulo ludis funeralib. nō eſt placita. Tertio relata. Q. Fulnio. L. Marco Aedil. Curulib. egit. L. Ambiuius. L. Sergius Turpio. placuit.

FABVLAE INTERLOCVTORES.

Philotis meretrix.	Phidippus ſenex.
Syra anus.	Pamphilus adulſcens.
Parmeno ſeruus.	Myrrhina mulier.
Laches ſenex.	Soſia ſeruus.
Soſtrata mulier.	Bacchis meretrix.

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA.

Senarij.

VXorem duxit Pamphilus Philumenam,
Cui quondā ignorans virgini vitiū obtulit,
Eiusq; per vim quem detraxit annulum
Dederat amicę Bacchidi meretriculę,
Dein ꝓfectus ī Imbrū eſt, nuptā haud attigit.
Hanc mr̄ vtero grauidā cōperit, ne id ſciat ſocrus
Vt ęgram ad ſe transfert, reuenit Pamphilus,
Deprehendit, partum cęlat, vxorem tamen
Recipere non volt, pater incuſat Bacchidis
Amorem, dum ſe purgat Bacchis, annulum
Mater vitiatę forte agnoſcit Myrrhina,
Vxorem recepit Pamphilus cum filio.

pueris a naui venientibus, vt mox loquatur cum ipſo, a quo in arcem mittitur. Item Lachetis, Phidippiq;, Pāphili verba de recōciliāda illi cōiuge, et eorum inuicem litigioſa diſſenſio. Quīnti actum hęc cōplent, perturbatio Myrrhinę ex interuentu mariti, et eiuſdē cum eo nimis callida, ac muliebris aſtutię diſceptatio, Soſtratę, Pāphili, Lachetiſq; colloquium. Inclamatio pris et ſoceri aduerſum Pāphilum vxorem recuſantē, mentione meretricis pmittentis ſe ad infirmandū matronis exhibituram de non admiſſo ad ſe Pāphilo. In qnto actu, Bacchidis narratio de nuptijs geſtis, et colloquium cum Parmenone inducit, quē nuncium mittit ad Pāphilum, Pāphiliq; ad vltimum actio grarum apud ipſam Bacchidē. Docet aūt Varro neq; in hac fabula, neq; in alijs eſſe mirādū, q actus impares ſcęnarum, paginarūq; ſint numero, cū hęc attributio in rerum deſcriptione, nō in numero verſuum cōſtituta ſit, non apud latinos modo, verum etiam apud grecos ipſos.

GVI. Argu. Hecyrę

PHilomenā virginē olim cōpreſſerat Pāphilus in tenebris, tanq̄ meretricem, a qua puella detraxerat annulum, quē dederat Bacchidi meretriculę. Deinde pceſſu tpis Pāphilus exarſit in amorem puellę, quā ignorabat eſſe in tenebris a ſeipſo cōpreſſam, ſtimulatuſq; amore eam duxit in vxorem, iam grauidā ex illo cōpreſſu facto in tenebris, ipſo qdē ignorente. Quā vbi duxit. priuſq̄ ingrederetur ad eā pegre pfectus eſt, interea mater puellę ad ſe reuocauit filiā, vt furtum domi pareret, ſicq; ſocrui prius cęlaret, interim rediit Pāphilus, eamq; parientem apud matrem deprehēdit, quare multum cōmotus abſq; detectione partus vxori repudiū mittere parat parentibus ſuis neſciētibus qdnā id faceret. Tādē p Bacchidē meretricē, apud quā annulus inuentus eſt, cognoſcit Pāphilus et a ſe vitiatā vxorem, et ex ſe natum filiū. Nomen fabulę huius eſt Hecyra, q multa fiat in ea per ſoceros et ſocrus. i. per pres et mres nuruū.

Hecyra Hecyros

Hecyros. n. grece dr ſocer. Hecyra aūt ſocrus. Eſt prerea Apollodori greca, quēadmodū et Phormio, nā cętrę quatuor ex Menandri fabulis traſlatę ſunt. Eſt et mixta motorijs actibus et ſtatarijs, multum ſniarum et figurarum ptinet in toto ſtilo, vnde cū delectet plurimum non minus vtilitatis affert ſpectatoribus. In ea plogus eſt multiplex et rhetoricus nimis, ppea q ſepe excluſa hęc comoedia defenſione dilligentiſſima indigebat, pſonę ptatice. i. perſonę extra argm̄ duę ſunt. Philotidis, et Syrę. Primę aūt partes ſunt Lachetis, ſcdę Pāphili, tertię Phidippi, quartę Parmenonis, et deinde aliarum perſonarum, quę his adiunctę ſunt.

ASC.

IN huius argumenti narratiōe pauca ſunt, quę ipſe alr dicerem, ppea q non recte pcedere videtur. Et primū qd dicit puellam cōpreſſiſſe, tanq̄ meretricem, non cohęret illi qd Bacchis in penultima ſcęna dictura eſt. Hō ſe fatet in via, virginē neſcio quā cōpreſſiſſe &c. ſciebat ergo Pāphilus virginem eſſe, p meretricē putaſſet nō ſtaret ęconomia, vt tam facile induceret ad credendum puerulum ex ſe natum. Itē quod ſequitur, A quo puella &c. ſi latinitas ſtat, vt ſit a quo Pamphilo puella detraxerat annulum, falſa ē ſnia, lege ergo. a qua puella &c. ē ita auctorem edidiſſe nō dubito. Preterea q dicit Pāphilum exarſiſſe in amorem eiuſdem puellę, et eam ſtimulo amoris duxiſſe eſt cōtra id, qd in prima ſcęna dicit Parmeno. Tundēdo atq; odio denique, effecit ſenex et reliqua. Itē cōtra ea quę Pamphilus ipſe pfitet. Silr et Laches. In ſcęna Tibi quoq; ędepol, vbi dicit impulſu duxiſti meo &c. Item quod dr, priuſq̄ ingrederet ad eā peregre pfectus eſt. Non pcedit. Nam Myrrhina dictura eſt, pcedente et recitante Pamphilo, vbi ſe cum loquit. Nam aiunt tecum poſt duobus concubuiſſe eam menſibus. Verum qdem eſt qd dicit Parmeno in prima ſcęna Pamphilum abſtinuiſſe in principio ſed non ſemp, vnde ipſe Pamphilus in ſcęna. Nequeo mearum &c. Nam olim illi ſoli credidi ea me abſtinuiſſe in principio cum data eſt.

SER.

HEcyra nuncupat hęc fabula, et interptatur ſocrus q cum mortalitates in comoedijs preter negocia tractent, moralitas ſocruum in hac comoedia deſcribet, licet qnm ad negociū, et argumentum Pamphi. pars ſit huius comoedię principalis, oſtendit. n. per iſtas, et q̄ malę ſint oīs ſocrus erga nurus, et erga generos, quāuis ſub falſa criminatione iſtarum, et q̄ bonę aliquando appareant, qm licet Soſtrata immerito odparetur de expulſione Philomenę, et Mirrhina de reductione odio generi ſui Pamphili, tamen in criminatione iſtarum, licet iniuſta, quid ſoleant facere ſocrus in nurus, vel generos odio ſ. hre, pati nō poſſe, diſſidium inter eos q̄rere hęc omnia hic notificant. pterea tamen bonitas Soſtratę in nurum ſuam, et Myrrhinę in generum ſuum Pāphilum apparebit ex hoc aūt q imerito accuſat, datur intelligere q diſcordiam inter ſe, et litigium naturalr oi die machinant, maxime per hoc cum ſine culpa ſua accuſentur, argumentum pmittit vt in alijs.

GVI.

VXorem duxit &c. Pamphilus duxit Philomenam vxorem, cui Philomenę virgini, quondam. i. longo ante tpe, ipſe Pamphilus ignorans. i. neſciens eſſe virginem illam, obtulit vitiū. i. ſtuprum ei attulit, et dederat amicę Pamphilus. Bacchidi meretriculę annulum eius Pamphili, quem detraxit. i. de digito eius traxit, per vim. i. violenter. Dein. i. deinde. Pāphilus pfectus eſt I imbrum. i. in eum locū remotū ab vxore ſua, haud. i. non attigit ſuam nuptam antiq̄ iret. i. ad eā nō eſt ingreſſus, quia vere non poterat ex eo eſſe grauida, vero. i. ſed, mr eius puellę transfert ad ſe hāc puellā grauidam vtero. i. fructum hñtem in vtero vt. i. tanq̄ ęgram. i. ęgrotam, ne ſocrus id ſciat. Pāphilus reuertit ex Imbro, deprehendit. i. reſciuit totum factum, cęlat partum. i. non reuelat alicui partum puellę, tñ noluit recipere vxorem. Pr puellę icuſat. i. vituperat, dat vitio, vertit crimini amorem Bacchidis. i. amorem quem habebat Pamphilus cum Bacchide, nam putabat eam eſſe cauſam repudij, dum Bacchis purgat. i. excuſat ſe, mater Mirrhina noie mater puellę, agnoſcit. i. recognoſcit, forte annulum vitiatę. i. ſtupratę filię ſuę. Pāphilus recipit vxorem vna cum filio.

Eiuſdem rationis.

PROLOGVS.

HEcyra eſt huic nomen fabulę, hęc cum data eſt
Noua, nouum interuenit vitium, & calamitas,
Vt neq; ſpectari, neq; cognoſci potuerit.
Ita populus ſtudio ſtupidus, in funanibulo
Animum occuparat, nunc hęc plane eſt pro noua,
Et is qui ſcripſit hanc, ob eam rem noluit
Iterum referre, vt iterum poſſit vendere,
Alias cognoſtis eius, quęſo hanc noſcite.
Orator ad vos venio ornatu prologi.
Sinite exorator ſim. eodem vt iure vti ſenem
Liceat, quo iure ſim vſus adoleſcentior.
Nouas qui exactas feci vt inueteraſcerent,
Ne cum poeta ſcriptura euaneſceret,
In his quas primum Cecili didici nouas.

Asc. QVemadmodum (modo diximus) Argumentum huius fabulę ab interprete non omnino integre acceptum videtur, itaq; in argumentum textus illud quondam ē illud ignorans, non determinat dictionem virgini, ſed obtulit, dic ergo cui videlicet Philomenę virgini Pāphilus ignorans, q̄ Philomēa eēt, obtulit q̄ndam vitium etcętera. q̄ ſi ignoraſſet virginē eē, diceret, cui quondam ignorans virginem vitium obtulit. Falſum pterea eſt quod dicit Pāphilo detractum annulum. immo Pāphilus ipſe detraxerat Philomenę annulum, quem dederat Bacchidi. Dic ergo eiusq; etc. q; pro et. Pamphilus dederat amicę ſuę Bacchidi meretriculę annulus eius videlicet Philomenę, quem detraxit per vim, q̄ vero Pamphilus, non Philomena detraxerat, videre licet in penultima ſcęna, vbi Bacchis omnem rem aperit. Pręterea ipſa Myrrhina in ſcęna quę incipit, perij quid agam etc. apertiſſime dicit, Neq; detractum ei tum quicquam eſt, qui poſſit noſcere qui ſiet, ipſe eripuit vt indigito quem habui virgini abiens annulum. Quod vero textus dicit, nuptam non attulit. intellige diebus nuptiarum, dum venera nupta. ideſt obnubilata pudoris gratia fuerat.

SER. VXorem duxit Pamphi. etc. Illud quod ponitur in ipſo principio argumenti eſt quaſi ſchema, et materia vnde omnes partes comędię originem habent, quia tota comędia ex ignorantia pendet, quam ignorantiām notat, cū dicit, cui quondam etc. Si enim propalatum foret et cognitum q̄ Pam. vxori, quam duxerat, vim prius intuliſſet, et pręgnans ex eo fuiſſet omnes partes comędię periſſent, quia nec Philomena ad domum patris transferretur. Nec ſocrus de diſſidio vituperaretur. Nec Pamphi. cognito partu vxorem reuehere, et alia omnia, quę in comędia nunc tantum locum perdidiſſent. De quinto actu quomodo inde pendeat non reticet, qui ſcilicet eſt de mitigatione totius perturbationis cũ dicit. Eiusq; imperium etc. Niſi enim ablatus fuiſſet, nulla mitigatio huius rei extitiſſet. Primum actum comędię quodammodo pręlibat cum dicit. Deinde profectus in etc. Nup.h. At hęc enim ſunt illa peccata, quę in primo actu rememorabūtur. Primus enī actus eſt de narratione peccatorum Pamphili, ē pfectus eſt in Imbrum, locus hz, niſi enī abeſſet Pamphilus illa non traduceretur ad matrem, et ſic non poſſet partus cęlari, ſed ſtatim Pamphi. re cognita eam abijceret, et ita partes fabulę periret. Quod dicit nuptam.h. etc. intelligendus eſt qb in principio quando duxit, quia poſt duobus menſibus exactis antequam ad Imbrum proficiſceretur, cum repudiaret eam Bacchis rem habuiſſe cum ea in ſequentibus inuenietur. Secundus actus non ponitur, qui eſt de falſa opinione odij, quę refuſa eſt in Soſtratam. Sed quodammodo innuitur per cauſam pręmiſſam, vbi dictum eſt. Socrus ut ęgrā etc. Hoc enim qui adducta eſt fuit cauſa criminationis Soſtratę. Tertius actus manifeſtus eſt de cognoſcendo partu, et eo cęlando, et vxore repudianda, cum dicat. Reuenit Pamphi.

DONA. HEcyra huic eſt nomen fabulę. A nomine coepit incognitam probare, et ideo ſpectandum. Hecyra eſt huic nomen fabulę, nominatiuo caſu figurauit, cum in vſu ſit vt datiuo dicamus, quamuis pręſto ſint exempla, qbus veteres per omnes fere caſus hoc genus locutionis enunciabant. Hecyra eſt huic nomen fabulę, hęc primo data eſt ſine prologo ludis Megalenſibus, quos Sex. Iulius, et Corne. Dolabella ediderunt, ſed occupato populi ſtudio funambuli diſplicuit, poſtremo data eſt ludis funeribus Lę. Aemilij Pauli, quos fecerūt Quintus Fabius maximus. et Cornelius Africanus, tunc quoque non peracta eſt per ſtudium populi circa gladiatores. Tertio ad poſtremum introducta Quin. Ful. L. Mar. ędilibus virtute actorum. Lu. Ambiuij. et Lu. Turpionis eſt commendata. Hecyra eſt huic

nomen fa. totus hic prologus ſubtilem qōnem ꝯti net ob hoc, ne aperte populum non fabulę reum faciat, et facile reuocet in fauorem. Hęc cum da ta eſt noua, ita dicitur, data eſt fabula, vt data eſt cęna, datum eſt prandium, et edidit a dato de ſcendit. Hęc cū data eſt.n.n.in. ſic et Homerus de ſubbliter nouo poetę a vetuſto, et magnę aucto ritatis Cecilio peteretur exemplum, fauor expetere tur ingenioſiſſime. Nam quod rudi Terentio con tingit, accidiſſe memoratur veteri Cecilio, qḋ huic ſemel, illi ſepe, qḋ huic in alijs nunq̄, hoc ille ſere in omnibus, quod huic Hecyra et acta et probata eſt, et certa illi partim exacta eſt, ptīmq; vix pbata, ita q; his omnibus argumentis id actū eſt, vt neq; de ſperandū ſit de Terētio, q̄ expulſus eſt, vt nihilominus illi tm̄ attribuēdum ſit, vt aut pro Cecilio magno tunc poetę, aut vltro melior etiam eſſe poſſit.

Datur fabula. Stat fabula.

Partim ſum earum exactus, partim vix ſteti.
Quia ſciebam dubiam fortunam eſſe ſcęnicam,
Spe incerta, certum mihi laborem ſuſtuli.
Eaſdem agere cępi, vt ab eodem alias diſcerem
Nouas ſtudioſe, ne illum ab ſtudio abducerem.
Perfeci vt ſpectarentur, vbi ſunt cognitę,
Placitę ſunt, ita poetam reſtitui in locum

Et dari dr̄ fabula, cū agit̄, ſtare cum placet. Hęc cū data eſt.n.n.in. ſyleppſis prima, deeſt enim huic, et eſt figura paranomaſia. Noua nouū vitium, ē calamitas, bene ſm augurem. Vitium eſt enim ſi tonet tm̄, vitium et calamitas ſi tonet et grandinet, ſimul et ēt fulminet. Vitium et calamitas, vitium tranſlatum eſt ab augurio, et vitio creati dicuntur conſules. Calamitas, dr̄ clades, q; clamatur, vt aliud ſit grandinis culmum frangentis, aliud furti, vt do lis malis. ſic Probus, Vt neq; ſpectari vitium, q̄ nō ſpectata eſt calamitas, q̄ non cognita. Vt neq; ſpectari, neq; cognoſci, mira defenſio ſi quides nō iudicio comędia exacta eſt, ſi ſpectari, cognoſciq; non potuerit cognituris.s. ſi audiretur. Vt neq; ſpectari, neq; co. ideo theatrū, ideo ſpectatores, ideo actores, et maior pars in geſtu, q̄ in verbis cogno ſci, vel probari vel ſciri, an Hecyra ſciri dicat̄, quę ſcita ſit ī noīe. Ita populus ſtudio ſtupidus, a de riuatione cauſę, non quia mala eſt inquit exclu ſa eſt, ſed qa populus funambuli admiratione ob ſtupuit, quod infra de gladiatoribus dicet ad cō mutationem cauſę inducendam. Ita po. ſt. hic excuſat̄ et populus, qui neq; iudicauit de fabula, neq; tamen ſtulte errauit. Stupidus, pro ſtupēs. vt timidusq;.s.n.a. Pro noua, recte. iam enim non eſt noua. Et is qui ſcripſit hanc ob eam res i. ob eam cām, quaſi dicat non itez acta eſt ſine cauſa, cur ergo non poſt funabulum relata eſt, ſi illi ceſſarent, in qua maluit anay populum poe ta induare, q̄ ſuo operi diffidentes. Iterum refer re, ſupernacuum eſt. Vt poſſet iterum vē. alijs.s. ludis. hoc (vt diximus) ad laudez fabulę refertur, poſtq̄ tantum fiducię poetę dedit. Alias co. eius, q.h co. mire illi fauorem petit ex alijs, quę ſpectato ri notę ſunt eiudem poetę, quaſi hęc oino nota ſit. vt in Andria. Quę oinm prima eſt, aliter ait.n. vt pernoſcatis, et quid ſpei ſit reliquū, quas faciet et'cę. Orator ad vos ve. cum or. pro. ſinite, ma gna arte hic prologus ſcriptus eſt, et nimis orato rie. nam toties expulſa fabula quo modo honeſte reuocari potuit in proſcęniū, niſi primo ipſa im prudentia pduci pſeretur, et deinde actor peritiſ ſimus ipſe ab illius probaret et poetam et comę diam, cuius auctoritas ducet ex verbis, cum dein de Hic autem. L. ambiuius hiſtrio fuit actor comediarum. Orator ad u.u. oratorem audiri oportere ius gētium eſt, ora torem non licet iniuriam pati. ideo ergo ne expel latur, non ſe prologum, ſed oratorem nominat. Plau. Impia ſecrete oratorem verberas. Eodem in. vti. ſe. l. ut Me liceat caſus miſereri.i.a. Sinite ex. ſini. orator eſt dum rogat, exorator cum impe trauerit, ita illud dicentis hoc iam affectus ſignifi catione habet, et orator eſt, cui cā defendenda mā datur. Quo in. ſum.u.a. tanquam aliud agens refert exempla, quibus oſtendat turpe non eſſe Te rentio excluſam eſſe vnam illius fabulam, cū mul torum poetarum multę exactę ſint et in his Ceci lij, cuius hoc tempore magna auctoritas fuit.

Vitium

Calamitas

Stupidus

Orator exorator

Adoleſcentior, hęc comparatio minus a poſiti uo ſonat, et vim diminutiuam exprimit, vt iam ſenior ſed cruda. D.u.q.s. Nouas qui ex. f. vt inue teraſcerent, et inueteraſcerent age rentur denuo, quia dum acta eſt noua dicitur fa bula. Inueteraſcerent, in conſuetudinem venirēt, ſpectarentur. amarentur. Exactas, expulſas. Ne cum p.s.e. cauſa facti honeſtior eſt, non ſe poetę vnius. ſed ipſius poematis cauſa laborare. In his q.p.C. didici nouas, a ſimili argumentum qḋ fit p comparationem artificioſam et oratoriam rerū, ac perſonarum. Partim ſum.e. uide plus eſſe in exemplo ſiquidem partim exactę ſunt Cecilij fa bulę. partim vix admiſſę, cum vna Hecyra excluſa ſit, et eſt ſenſus, aut diſplicui ingt, aut aliqbus vix placui. Parti.s.e.e. pro in alijs aut timidis, et ſi mul ſplendida locutio eſt, ptim aduerbium eſt, et proprie locutionis eſt. nam fabulę aut agi dicun tur, aut ſtare. Quia ſciebam dubiam fortunam, non igitur poetę culpa, ſed caſus eſt. nam ideo for tunam euentum reddit. Spe incerta cer. mihi, ſententioſe et uerum. nam vbi certa ſpes, eſt, nihil opus eſt labore certo ac vehementi. Spe incerta, pro ſpei incertę, an deeſt incertę. Certum, hone ſta figura, quę dicitur.

Inueteraſcerent

Placitus

Eaſdem exactas cępi, difficultatem facti, et

molimen oſtendit ab eodeꝫ Cecilio.s. Nouas ſtudioſe, ne illum ab ſtudio, .Ne illum ab ſtu. iterū cā honeſtatis. Perfeci vt ſpectarentur, attende quantum pondus habeat, q̄ non feci dixit, ſed potius perfeci, vt molem difficultatis oſtenderet. vbi ſunt.p. nota participium ſine verbo. Ita Poetas. r.i. l. mire nō Cecilium, ſed poetā. vt hoc generatr populo pſtiſſime nō vni homini videat. Vbi ſunt cognitę s. elegans p. miſſio, et hanc placituraꝫ ſi cognoſcantur, et eſt coniectura a futuro tpe. Reſtitui in locum, q̄ remotū ē excluſuꝫ dixit, proprie iaꝫ remotum geminauit ſm antiquos qui oēs in verbis liquidas duplicabant. A ſtudio atq; labore, bene oſtendit ſe populo profuiſſe. cęterum poetaꝫ ad laborem reuocando, atq; artem habet intentio, cōmote audiendum eſt. vt Hic portus alij effodiunt, hic alta thea. f.l.a.i.c.r.e.s.d.a.f. In pręſentia, ſtatim vt a populo eijciebat. Vt in.o.e.p.q̄ in neg. ex ipſis rerum noībus oñdit facilitatem deterrhendi. Nunc qd petam mea cā, bene petam mea cā, quaſi orator. Mea cā ęquo aio, commendatio perſonę leuis per aliam perſonam grauem ſm pręcepta in rhetoricis. Hecyram ad vos refero, a cauſa principium narrationis inducitur. Hecyram ad vos refero, principium a principali queſtione, an cognita ſit, et an ſpectanda ſit. Quam mihi, a perſona dicentis. Ita oppreſſit.c. hoc ſucceſſit pro illo, quod eſt a perſona aduerſariorum, ſimul ad fortunam retulit culpam populi. non enim dixit quod preſto erat. Ita oppreſſit eam calamitas, eam calamitatem repetit, ne nos fabulam illum dicere putaremus. Veſtra intelligentia ſedabit, primo cum perſona noſtrę induſtrię, rurſus cum ſua, et bene periphraſi vſus eſt, ne diceret nos vobis. Cum primum eam agere cępi, iaꝫ hic narratio ſubtilis inducitur, et vt non lędat populum, et ut defendat poetam. Pugilum gloria, pugiles et eſſe glorioſos, vt minus turpe ſit ante latos eos eſſe. ſic Virg. Magnus cum vi-

Virg.

Prope iam remotum iniuria aduerſarium
Ab ſtudio, atq; ab labore, atq; ab arte muſica.
Quod ſi ſcripturam ſpreuiſſem in pręſentia,
Et in deterrendo voluiſſem operam ſumere,
Vt in otio eſſet, potiusquam in negocio.
Deterruiſſem facile, ne alias ſcriberet.
Nunc quid petam mea cauſſa, ęquo animo attendite.
Hecyram ad vos refero, quam mihi per ſilentium
Nunquam agere licituꝫ eſt, ita eam oppreſſit calamitas
Eam calamitatem veſtra intelligentia
Sedabit, ſi erit adiutrix noſtrę induſtrię.
Cum primum eam agere cępi pugilum gloria,
Funambuli eodem acceſſit expectatio,
Comitum conuentus, ſtrepitus, clamor mulierum
Fecere, vt ante tempus exirem foras.
Vetere in noua cępi vti conſuetudine,
In experiundo vt eſſem, refero denuo.
Primo actu placeo, cum interea rumor venit
Datum iri gladiatores, populus conuolat.

n.c.n.e.o.q.d.m.q.s.m.t.s.q.p.etc. hęc eſt gloria. Pugilum.g. funambuli acceſſit expectatio, narratio cur excluſa ſit. hęc enim non poetę culpa deiecta eſt, nec iudicio populi, et ideo nunc admittenda eſt. Pugilum.g.f.a.e. Pugilum.g. comitum conuentus, expectatio, deſiderium. vt Virgil. Expectare venis. Funābuli .e. duplex cauſa ad vnaꝫ excluſioneꝫ adhibetur. comituꝫ c. vtruꝫ eos comites dicit, qui ſūt pugilus aſſertores, an ſeruos, qui dominos ſequūtur, an ſtudiuꝫ certantiuꝫ diuerſis fauentium. Clamor m. bñ mulierum, nō eniꝫ timet eas, quibus ſuffragari, vel refragari non licet in Theatro. Vt ante.t.e.f. ne grauem paſſus videatur iniuriam. Pugilum gl. pugil dictus eſt a pugna, ē pugna a pugno. veteres nāq; ante vſum ferri, ē armoruꝫ pugnis et calcibus et morſibus, corporumq; luctatione certabant. Vetere, primum uetere. vt in noua cępi vti conſuetudine, niſi nouam comędiam intellexeris, non erit apta ſententia, nam et ſupra dixit, nunc hęc plane eſt pro noua. An a Teren. noua ideo dictuꝫ eſt, quia nunquam alias excluſus eſt, ē bene veterem, ut oſtendat turpe non eſſe quod et alijs poetis ſępe contigerit. Refero de. aut vetere abundat, aut denuo. Primo.a.p. ratiocinabiliter dixit primo, quia qnq; ſunt actus partes fabulę. Placeo, ſtudeo. placeo dixit pro eo quod eſt fabula placet, aut Teren. ē mire non diu, inquit, pependit iudicium, ſed ſtatim placuit, vt quod ſequitur non iudicio, ſed perturbatione factum ſit. Cum interea.r.u.d.iri. hoc abhorret a noſtra conſuetudine. uerum tamen apud antiquos gladiatores in theatro ſpectabantur. Datū iri, datum iri dixit, ut fabulam commendet, ut ē omnia ſpectatori et populo dicant. Non.p.t.l. facete repetit locum. Nunc.t. non eſt, tumultuatur. turba.i.

Nunc.t. non eſt, turbam retulit ad·

ad quod ſupra dixit,populus.c.t. Otium,ad illud quod repugnant de loco. ſilentium, ad illud quod dixit clamor mulierum. Otium,

pugnant. ſilentium,
clamant. Nūc.t.nu.eſt, otium et

bula a me ptium,qḃ poetę numerauerint,repetā. ergo meo a me facto,a me ſtatuto.nam quō alibi dixit.Poſtquā ędiles emerant,et bene vt ſequatur populus iudicium eius, cui ęſtimare vere fabulas onus poſuerit. Pretio emptas meo, vt quidam volunt periculo.

ſilentium, quę adhortatio per enumerationem ad tēpus eſt. Mihi.d. ab ędilibus s. Vobis p.d.c.l.ſc.q̄ſi ad aliqd agat populus cū ſpectet. Noſtre ſinere ꝑ vos,

Tumultuant,clamant pugnant de loco.
Ego interea meum non potui tutari locum.
Nunc turba nulla eſt,otium,⁊ ſilentium eſt.
Agendi tempus mihi datum eſt,vobis datur
Poteſtas condecorandi ludos ſcęnicos.
Nolite ſinere per vos artem muſicam
Recidere ad paucos,facite vt veſtra auctoritas
Meę auctoritati fautrix,adiutrixq; ſit,
Si nunq̄ auare ſtatui pretium arti meę,
Et eum eſſe quęſtum,in animum induxi meum
Q uam maxume ſeruire voſtris commodis.
Sinite impetrare,me qui in tutelam meam
Studium ſuum,⁊ ſe in veſtram commiſit fidem.
Ne eum circumuentum inique iniqui irrideant.
Mea cauſſa cauſſam hanc accipite,⁊ date ſilentium,
Vt libeat ſcribere alias,mihiq; vt diſcere
Nouas expediat,poſthac pretio emptas meo.

.Artem muſicam, oratorie, q̄ſi non Teren.cā agatur, ſed artis muſicę.

HEcyra GVI; ra ē etcę. Hic prologus ē multiplex ē rhetoricę obſeruans diſciplinę.nā hęc comędia ſępe reiecta alieno populi ſtudio diligentiſſima defenſione indigebat L.Ambiuius,⁊ L.Turpio hiſtriones hāc fabulam egerunt. Qui āt hic loqͭ L.ē Amb.

Meę au.q; iam ſenex eſt. Fautrix,adiu.ſit,cōmendatio qua Teren.pbo.et eſt figura analogia, vult āt ſe eſſe auctoritans,vt ē populo placere iaꝫ debeat qui ipſi placet. Si nunquam auare,commendatio ab annectis.i.a perſonę attributis. Si nunquam auare, a meritis deſenſoris argumentum ad laudē fabulę. Si nunq̄ auare,ꝑ hęc verba Terē.vult demonſtrare,q̄ grauis auctor ſit,q; ſuas comędias probet.ſic Hora.Ea cum reſpondere coneris.Quę grauis Æſopus,quę doctus Roſcius egit. Et eū eſſe q̄ſtum in aīm induxi,mō nōnunq̄ ſubaudit etſi vt ſit.Etſi eum eſſe etc. Et eum eē q̄ſtum in aīum induxi vr̄is commodis,plus dixit commodis q̄ ſi diceret voluptatibus. Quęſtū maximum q̄ maxime inique iniqui

.Sinite impetrare me,qui in tutelam meā, ordo eſt,ſinite impetrare ne eū circūuentum iniq; iniqui. In tutelā meā.s.s.ē.s,in.u.cō.ſi.in tutelā meā.i.q̄ſi oratori cām dixit. Mea cā cām hāc accipite,oratorie ſic enim fit cū pſona pro pſona ad commendationem affert. Et date ſilentiū q̄ſi fabulę ac poetę. Mea cā cām,paronomaſia. Vt libeat ſcribere alias,oratorie.

.Mihiq; vt.s.mihi proprie dicit.docet eniꝫ poeta q; merito ipſe dici debeat ſcęnicus. Nouas expediat poſt hac,ab vtili argumentatio eſt,ē bñ vt expediat tanq̄ facturus ſit,ē non expedierit,dum q̄ſtū maximum ſeruire pplo putat. Pretio emptas meo,ęſtimatione a me factā quū ędiles darent,ē ꝑinde me periclitante,ſi abiecta fa

poetę ptes defendens,et popularem auram captās vehementer.Ordo eſt,Hecyra q̄ſi ſocrus.eſt nomen i.appellatio huic fabulę.cum.i.qū.hęc fabula data eſt.i.exhibita eſt populo.et edita noua.i. cu prius non fuiſſet acta.Dari dr̄ fabula qū agit.Vnde edere a do das componit,qḃ ſigt exhibere ad ſpectaculū.Inde numerꝝ .i.ludoꝝ editores dr̄ ſtare āt dr̄ qū placet.Cu ergo data eſt noua nouū,ꝑanomaſia eſt in texu,et ſerie in his verbis noua nouum. nouū vitium.i.nouū erratum,ſiue nouus error,ē noua culpa ſpectatoꝝ,et calamitas.i.miſeria,iſortunium,infelicitas interuenit, ut.i.ita, q; neq; hęc fabula potuerit ſpectari.i. aſpici a ſpectatoribus, neq; cognoſci ita.i.i tm̄ populus ſtupidus.i.ſtupēs, et q̄ſi aīo raptus.ſtudio.i.attētione,vel aī applicatione ad alia.occupauerat aīum in funambulo.i. in ſpectando hoīe gradiēte ſup funē.bñ ſpectari dictū eſt.nam maior actionis ps in geſtu apto ꝯſiſtit q ſpectat.Inde ſpectatores dr̄.Itē theatꝝ et actores ſpectacula.Vitiū pterea eſt ſi tonet tm̄,calamitas āt eſt ſi grādinet,et fulminet.calamitas.n.eſt clades q̄ culmi ſegetū frāgunt,vñ penuria ſeqtur et ruīna. Inde calamitoſus miſer iſelix.Nūc hęc fabula, quā ſum acturus,eſt plane.i.oīno pro noua.i.tanq̄ noua,q̄uis reuera noua non ſit,cum alias edita pro parte fuerit,et is poeta qui ſcripſit.i.compoſuit hāc fabulā.voluit iterum referre (iteꝝ vacat) .i.recitare,vel exhibere eam,et ꝓponere ędilibus ob eā rem i.ob eā cām,vt poſſit vēdere eā.iteꝝ.i.ſcḃo . cogſtis i.cognouiſtis alias fabulas eius poetę . q̄ſo nunc

noſcite hanc fabulã,ego venio ad vos orator.i.tãq̃ legatus aliqd rogaturus, et in ↄſpectu veſtro orõnem habiturus,ornatu.i.in habitu ꝓlogi.i. eius q̃ ꝓlogum.i.ꝑfationem aliquam, aut ꝓloquium,et quaſi ꝑludium habiturus eſt, nam ꝓlogus interdum capit pro ipſa ꝑfatione, interdum pro eo, q̃ eam facit ꝑfationem,vt hic. Si ideo oratorem nõ ꝓlogum noĩat ne expellat,nam iure gẽtium oratorem audiri oportet , nullamq; iniuriam pati, venio itaq; ad vos orator,ſinite.i. ꝑmittite, q̃ ſim exorator.i.impetrator, obtẽtor petẽti,nam orator dr̃ q̃diu rogat,exorator aũt cũ impetrauerit, orator etiam eſt cui cauſa defendenda mandat,vt liceat.i.permittat me Lucium Ambiuium ſenez vti i.gaudere,eodem iure.i.eadem auctoritate,quo iure ego adoleſcentior.i.iunior vel multum iuuenis vel cape comparatiuum pro poſitiuo, vſus ſum, hoc aũt comparatiuum adoleſcentior,et ſilr̃ iunior minus a poſitiuo ſonat,et vim diminutiuam exprimit,nam qui iunior eſt , minoris eſt ętatis q̃q̃ iuuenis eſt.Si accurate tñ inſpiciamus cõparatiuum ſuperat ſuum poſitiuum in ea qualitate in qua fit comparatio,liceat ergo me ſenem vti eodem iure,quo ego adoleſcentior ſum vſus, qui.s. ego,feci,i.effeci, nouas fabulas exactas.i. excluſas, vt inueteraſcerent.i.in ↄſuetudinem venirent, ſpectarent,amarent,iterũ agerent,inueteraſcunt enĩ fabulę dum iterũ agunt,et id feci amore poematis, nedum poetę,ne.i.vt non,ſcriptura.i. cuz poema,euaneſceret.i. deficeret cum poeta.i. cum auctore, in his fabulis Cecilij.i.illius veteris poetę comici,quas nouas didici, vt eas agerem, partim.i. pro parte,vel in aliq̃bus earũ fabularũ, exactus ſuz, i.excluſus ſum,et quaſi extra actionem miſſus,partim.i.pro parte,vel in aliq̃bus,vix.i.fere, non ſteti i.fere non,vel ſaltem cum magna difficultate placui.ſtare etiam dñr fabulę qñ placent, ꝑtim,licet aduerbium ſit,tñ ſępe poni inuenit quaſi pro noie. imo et interdu3 admittit ꝓpõnẽ,vt late Au. Gel.teſtatur,qui ait libro nono capite xiij. Partim hoĩum venerunt, plerunq; dr̃, qd ſignificat pars hoĩum venit.i.quidam hoĩes venerunt,nam partim hoc in loco aduerbium eſt, nec in caſus inclinatur,ſicut cum ꝑtim hoĩum dici põt i.cum q̃buſdam hoĩbus,vel cũ quadã parte hoĩum.Quin. Claudius inſolentius iunxit ꝑtim cu3 ſubſtãtiuo, tanq̃ eẽt adiectiuũ ingens.Cũ ꝑtim copijs hoĩu3 ꝓ cũ aliq̃bus copijs hoĩu3 Nõ ergo hic ẽ mirũ,ſi interp̃temur. Partim ergo ſum exactus, partim vix ſteti. .i.placui,vt ſic ſtat ſententia pro placet, et id totũ ſuſtinui,q: ſciebam fortunam ſcenicam eſſe dubiam.i.cãm theatralem et euentum ſcęnarũ eſſe dubium et incertum,nam alij hñt bonam fortunam in ſcęnicis.i.in theatris, in ꝓſcęnijs fabulas agendo alij malam.Suſtuli mihi.i.abſtuli,amoui a me,laborem certum.i.indubitabilem, ſpe incerta,pro ſpei incertę.q.d.amoui a me certum laborem ſpei incertę.i.qui labor nullius ſpei certę erat, cum non eſſet dubium quin labor eſſet, coepi.i. incoepi,quaſi cum magno molimine agere.i.(qd dici ſolet)ludere eaſdem fabulas Cecilij,vt diſcerẽ.i. cõprehenderem ab eodem Cecilio ſtudioſe.i.accurate,diligenter attente alias fabulas nouas, ne i.vt non, abducerem.i. dimouerem, deterrerem, dehortarer, deflecterem illum Cecilium a ſtudio ſcribendi fabulas,et incũbendi lr̃is,perfeci.i.impetraui magna mole,ac difficultate, vt ipſe fabulę ſpectarent a populo,vbi.i.poſtq̃ cognitę ſunt.i.intellectę diligenter,placitę ſunt.i. placuerunt, nam placeo placui facit in ꝑterito, et placitus ſum, ſicut prandeo prandi et pranſus ſum,ita.i. eo mõ reſtitui poetam Cecilium in locum.i. in priſtinũ ſitum,ſeu ſtatum ſcribendi, prope.i. fere iam remotum.s.poetam excluſum,iniuria.i, iniq̃tate,i. probitate aduerſariorũ,unde remotum ẽ a ſtudio, et labore,et ab arte muſica.i.ab arte poetica,nam Cicero poemata vocat muſas manſuetiores,libro primo ad Lentulum, et muſicus ca cum a muſa poſſeſſiuum eſt, ideo ars muſica eſt ars muſarũ, quarũ poetę dñr eſſe ſacerdotes, q.i.ſed, ſi ſpreuiſſem.i.ↄtemptiſſem ſcripturam.i.poema, in pñtia i.tunc tp̃is,quod tunc erat pñs,vel in pñtia.i.ſtatĩ vt ea ſcriptura eijciebatur,et ſic voluiſſem ſumere operam.i.ſumere laborem,ſiue laborare in deterrendo.i.dehortando,et deflectendo, ac diſſuadendo illum a ſtudio,vt potius ipſe eſſet.i. viueret in otio.i.ingete,ſine labore, q̃ in negocio.i. in tanto labore ſtudij, facile determiſſem cũ poetã, ne.i.vt nõ,ſcriberet.i.cõpõeret alr̃ fabulas,nũc attẽdite ↄſiderate attẽdite eq̃ aĩo mea cã.i.ↄtẽplatione mei,qd petam.i.quid rogem vos tanq̃ orator,refero.i.reporto ad vos Hecyram.i. hãc fabulam ſic a ſocru noĩatam,quã Hecyram nunq̃ licitum eſt.i. nunq̃ licuit mihi(nam in ꝑterito dr̃ licuit vel licitus eſt pro eodem).i.quã nunq̃ potui per ſilentiũ agere.i. exhibere,et(quod dicunt) ludere ita.i. in tm̃ calamitas.i.multum infortunium.infelicitas, malus euentus,oppſſit.i.obruit eam fabulam, veſtra intelligentia.i.veſtra prudentia,et ad eam cognoſcẽdã attentio,ſedabit.i.placabit,mitigabit eã calamitatem.ſi ipſa intelligentia veſtra erit adiutrix nr̃ę induſtrię i.nr̃ę diligentię et opę,cũ primum.i.ſtatim,vt coepi agere eã comoediã, gl̃ia pugilũ i.certantium,acceſſit.i.adhibita eſt vel adiuncta ẽ,hoc eſt pugiles glioſi acceſſerunt.Pugiles dñr a pugna et pugna dr̃ a pugno,nã veteres ante vſum ferri et armorũ pugnis,e. calcibus, et morſibus, corporũq; luctatione certabãt,expectatio.i.deſideriũ funãbuli.i.gradientis ſup funẽ, acceſſit.i. addita eſt vel aduenit,eodem.i.ad eundem locum, vbi incoeperã agere hanc fabulã,ↄuentus.i.ↄcurſus, comitũ.i.vel ſectatorũ,q̃ pugilibus aſſentant,vel ſeruorũ,q̃ dñõs ſequunt,ſtrepitus.i.pedũ tumultus, ſiue manuũ ſe mutuo collidentiũ, clamor.i. vociferatio mulierũ, hęc oĩa.s.conuentus comitum, ſtrepitus, clamor mulierũ,fecere.i.effecerunt,vt exirem foras.i. extra theatrum et ꝓſcenium,ante tp̃s.i.ante cõpletam fabulę actionem , coepi vti conſuetudine vetere, ideſt qua vſus eram olim, ideſt in Cecilij fabulis, quaque alij multi ſunt vſi in noua fabula , ſiue comoedia Hecyra , in qua primo excluſus eſt poeta. Nam in alijs comoedijs nunquam fue-

rat excluſus,ſed hoc fecit non culpa poetę, ſed ſtudium ſpectatoꝝ, qui citius vana q̄ vtilia ſectari didicere,vt eſſem.i.vt inſiſterem,imorarer, verſarer,in experiendo.i. in periculo faciendo, ſiue in periclitando,pbandoq;,an actioni getis poſſet dari locus,vel vt eſſem experiendo.i.vt poſſem expiri,vt dicimus non ſum ſoluendo.i. ſoluere non poſſum.Denuo.i.iteꝝ, refero.i. reporto in proſcenium fabulam,et nunc re vel denuo vacat,vel refero.i.ppono fabulam,vel recito,et eam ante oculos pono,denuo.i.iteꝝ,et tunc nihil vacat. Placeo ſpectatoribus primo actu.i.in prima parte comędię,qui diuidit in qnq; actus,vel placeo dixit pro fabula placet,interea cum rumor venit.i. ſermo in populo factus eſt, gladiatores.i. eos q enſibus digladiant̃,et ludum datum iri.i.exhibendos eſſe et edendos,populus ꝯuocat.i.celeriter currit ad eos ſpectandos,illi de populo tumultuant̃.i. tumultū faciunt,clamant,vociferant̃, pugnant.i. certant, ꝯtendunt de loco.i.pp locum hn̄dum ad ſpectandum.Interea.i.dum id facerent, ego nō potui tutari.i.ſeruare,defendere meū locum,in quo agebam comoediam,quinimmo mihi fuit exeundū propter tumultum et ꝯtentionem populi.Nūc nulla turba.i.nulla turbatio eſt, otium.i. tranqllitas, quies,et ſilentium.i.taciturnitas,nullus tumultus eſt,tp̄s.i. opportunitas agendi comoediam hanc eſt mihi datum ab ędilibus,ptās dat̃ vobis ꝯdecorandi.i.vno ꝯſenſu honeſtandi, ſi ſit a decoro as media breui,vel pulchrificandi, vt ſic dicam, ſi a decoro ſit media longa , ludos ſcęnicos.i. ludos theatrales,qui in ſcęnis agunt.Nolite ſinere.i. pati artem poeticam,recidere.i.reduci,peruenire.a re et cado is,ad paucos paruos q: non faueans poetis potis,facite vt vr̃a auctoritas.i.exiſtimatio,reputatio.ſit fautrix.i.fauorem p̄bens,et adiutrix.i.adiutorium p̄ſtans meę auctoritati.i. exiſtimationi, quę de me hr̃,q iam ſum ſenex. Si nunq̄ ſtatui.i. ꝯſtitui,deſtinaui p̄tium arti meę.s.arti hiſtrionię. auare.i.cupide,ꝰ ſi induxi in aīum.i.ſi imperaui, aut perſuaſi mihi eum q̄ſtum.i.illud lucrum eſſe maximum,vꝫ ſeruire.i.obſequi,incumbere veſtris cōmodis.i.vtilitatibus,ſinite.i.permittatis, me ipetrare.i.obtinere,ne.i.vt non.iniq.i.iniuſti ęſtimatores.irrideant inique.i. improbe et iniuſte, eum poetam circūuentum.i.vel opp̄ſſum a maledictis per ſua maledicta,vel deceptum et dolo interceptum. qui poeta cōmiſit.i.credidit,depoſuit ſuum ſtudiū in meā tutelam.i.in meam defenſionem et curā, et qui cōmiſit ſe in vr̃am fidem.i.beneuolentiam. et auctoritatem. Accipite.i.capeſcite,ſuſcipite defendendam, et hr̄e cōmendatam hanc cām.i. hanc partem poetę aduerſus maledicos . Vel accipite.i. bono aīo et ęquo iudicio cognoſcite. Vel accipite. i.gr̃am habere hanc cām.i.hanc per quā ego excluſus redeo et ꝯdes facite mea cā.i. ꝯtemplatiōe mei, et date ſilentiū.i.(qd̄ dicunt)faciatis pacem, vt libeat poetę,vel ſi ſit alijs.i.libeat alijs poetis.ſcribere i.cōponere alias fabulas, et vt expediat.i. ſit vtile mihi diſcere nouas fabulas , quas in ꝯſpectu vr̄o agaꝫ,emptas ab ędilibus.s.p̄tio meo.i. a me facto

conde/corare

et ſtatuto, hoc eſt ęſtimatione a me facta q̄ti ędiles darent. Alij exponunt emptas p̄tio meo.i.periculo meo.i.ad periculum meum, et damnum ſi non admitterent̃,aut non placerent populo, ita vt ędiles damni facerent aliquid.

FAcit ꝓlogū vt in p̄miſſis, in quo captat beneuolentiā a pſona ſua,et auditoꝝ, et p̄cipue a re ipſa aduerſarijs vero non rñdet,q: huic recitationi īpedimento non fuerunt, ſed ppl'ꝫ quodāmodo inculpat,hęc.n. comędia cū bis occepta eſſet agi,nunq̄ niſi tertio potuit ꝑfiniri,intendit ergo in hoc ꝓlogo ppl'ꝫ exorare, ne deinceps ꝑturbationem faciat huius comędię recitationi, ne alias amiſiſſe nouā a ppl'o expectant̃. Nōiat eam ī p̄ncipio.q.d.aſſero vobis comędiā,ſed hęc eſt Hecyra, quam bis incepit recitare, et hoc fuit cū prius data eſt noua,ꝰ iō modo recipiendo eſt,q: licet pars vna recitata eſſet, tn̄ nō iō mō minus recitanda eſt,noua data eſt dico,ſed nouum.i. inſolitū vi.i. Nouū ideo dicit,q: nulla adeo diſturbata fuit,vitium q̄uum ad ppl'ꝫ.cala.q̄uum ad comędiam, tāta dico calamitas,vt neq; ſp. et iō non cogn̄. ita po. ecce vitium,et q̄uis alijs vitijs incepta ſit agi,tn̄ nūc pla.ꝛc.Remouet poetā a crimine auaritię,ne propter h̄ eā recitare iteꝝ putent, vt velint vendere, q: prima recitatione h̄ iperfecta eſſet,datū eſt ei a cōi ęrario,ſiue more romanoꝝ p̄miū pro oblata comędia,et hoc eſt, et is q ſcripſit ꝛc. Sed ꝓpea ne pereat magna vr̃a vtilitas,ſi iſtā comędiā nō noueritis,et q hic ſit vr̃a vtilitas,poteſtis ex hoc ſcire, q: cognoſtis alias eius fabulas, ad quaꝝ exemplū ne dubitetis iſtam eſſe nouā,et ideo vult ne vos p̄terea huius cognitio, non pp pecuniam , q: non poſſum eſſe orator in comędia , ideo venio orator cum or.pl.i.defenſione,quā ꝓlogus hr̄e t̄bet. Nā paratus ſum defendere poetā , ſiqd imponit̃,q dicit ęqpol. orator ad vos ve.or.pl. Et iō rogo vt hanc cognoſcatis quatenus ſim exorator.i. īperator,ita.s.ſim exorator vt eundē ſtatū nunc teneā in iſta,quē tenui in comędijs cecilij.s. vt ſicut in iuuentute,oēs comędias quas incepi, īniam a vobis finiēdi īpetraui,ſic et mō in ſenectute,qua ſum maioris auctoritatis idē ius hr̄e liceat,et quo iure intelligat,ipſe ēt ſupponit,ita me dico liceat,q ī iuuentute fabulas nouas,et exactas.i.pfectas, et bōas feci cū nouę eſſent,vt iure.i. reciperent̃ in auctoritate,et in vſu apud ppl'ꝫ haberent̃, illa non dr̄ inueteraſcere,q̄ vel non pōt recitari pro aliquo īpedimento,vel recitata non frequentat̃,ſed vaneſcit,vel q nouas,et ēt exactas.i.extra actas.i. expulſas et neglectas,feci vt pro mea.,auctoritate reciperent̃,et iure.quod in his comędijs feci, quas p̄mū di.q: iuuenis primū illas recitaui, partim eaꝝ.i. in parte eaꝝ ſum exactus.i. recitādo de loco meo extra actus.i.expulſus,vel per funābulum, vel alio īpedimēto,ꝑtim.i.in ꝑte ſteti ꝗdem,q non ſū expulſus,ſed vix ꝑtim eaꝝ dicit,q: aduerbiū ꝯſtruit̃ cū eo caſu,cum quo nomen,ſicut dignus p̄mio,ꝰ digne p̄mio,vel exactus dicat̃ in actiua ſigatione, quas exactus ſum partem eaꝝ.i.exegi ſine impedimento,et tn̄ q̄uis ſum exactus.i.expulſus in parte

SER.

comoediaꝝ

comœdiarum Cecilij,tñ ſuſtuli.i.ſuſcepi mihi iterũ laborem certum,q: easdem in qbus expulſus fue/ rant.cępi iterũ agere.i.recitare,laborem qdem certũ ſuſtuli,ſed ſpe incerta,q: neſciebam an poſſem pfi/ cere an non,ẽ quare incertam pmittit,q: neſciebã for.ſc.i.in theatralem du.ideo cępi agere vt ab eo dem etcęt. Et non ſo lu3 cępta, ſed etiã pſe ci vt ſp. p/ pterea ne illum ſine ſpectarent. abdu.i. ſe/ parẽ actu, ẽ illę etia3 q̃ erant ex/ pulsę poſt q̃ sũt cog. pla. ſe. ita adaptati// uo ſilitudi/ nis,ſicut Ce cilium, ita reſtitui Te rentiũ.ſtudium vocat applicationem aĩ, laborem corporis,artem in qlibet ſciam,q: oĩs ſcientia aſcri bitur muñs,vel ponſt hoc totum legi de Cecilio, qd ſi a ↄtrario oñdit q: poetam loco reſtituiſſet. Nunc ita laboraui in alijs pro vtilitate cõi, nunc vero q: p.p.ẽ.c.eodem.i.ad theatrum.comitum.i.ſcr uorum,et leccatorum,cum vidiſſem et in patria Ceci. non poſſet perfici,cępi vti.n.ↄſu.s.illa q̃ vſus ſum in veteribus et pteritis,ẽ q̃ ſit illa ↄſu.ſupponit vt eſſem in experimento.s.ut iterũ et iterum expe/ rirer,an poſſet pfici,et ideo refero denuo.Tempus mihi.s.et ego ſum otioſus.ſcenicos ludos vocat pſo nas,quę vadunt et ueniũt.reci.a d pau.q: niſi vos recipiatis comędias cum ſilentio,pauci erunt, qui ſcribant auct.auctoritati.s. ſenes ſunt, ſapientes ſa pienti.ſinite impetrare me ſi illi poete, qui in.t.ẽc. hanc cauſam.s.auſcultare,ut dixi,iſtam comędiã mea cauſa.i.pro meo amore,meo pĉio,ideſt labo re ſummo,et ſtudio maximo ſcitas a me, quia multum laboro in diſcendo.

BONA. Perpol quam paucos reperias meretricibus ꝑfideles.Nouo genere hic vtraque προτατικα προσωπα inducitur.nam et Philotis ẽ Syra non ptinent ad argumentum fabulę. Hęc ãt ma luit Teren.q̃ aut p prologum narret argumentũ, aut induceret loqui. Perpol. q̃ pau.r.hęc ꝑſona Terentij more extrinſecus aſſumitur, ut ſit poſtq̃ argumenti obſcuritatem effugiat. Perpol P aiaduertendum eſt in hac fabula Teren. bona3 meretricem inductum,ne id contra mores videat facere,etiam aliam meretricem non malam in/ ducere,ut id exemplis fiat tritius,et vſu veriſimile.

Perpol Perpol q̃ pa.ordo eſt,perpol q̃ paucos reperias, nam perpol non eſt latinum,ſed perquam i.nimis. Quam paucos, qdam non paucos ſed

paucis legunt.ſic.n. Appollodorus, Apollo. Re perias,aptum verbum ad raritatem,et ideo nõ di xit pauci ſunt,ſed paucos reperias,ſi quos quęras, non aũt reperitur,niſi quod qritur.non qritur,ni ſi quod pſto nõ ſit. Fideles,hmõi sniaſ rhetores vocant,et mire non eſſe, ſed eueni re dixit,ut non rõnis ſed caſus ſit id quod ra riſſimum eſt. Fide/ les, fidi in maximis, fideles i mi noribus ne gocijs. Vel hic.P. tran ſit a gene/ rali ſenten tia ad ſpe/ cialẽ. Vel, nunc,vt a/ lias,vel cõ/ iunctio dĩ iunctiua Fideles Fidi

Senarij.

PHILOTIS MERETRIX. SYRA ANVS.

PRIMVS ACTVS.

PER POL QVAM PAVCOS repias meretricibus
Fidelis euenire amatores Syra.
Vel hic Pamphilus iurabat quoties Bacchidi
Quam ſancte,vt quiuis facile poſſet credere,
Nunquam illa viua ducturum vxorem domum.
Hem duxit. Sy.ergo propterea te ſedulo
Et moneo,& hortor,ne cuiusquam te miſereat,

eſt,alias correptiones ſignificat,ut apud ci.vel op/ timam me ſane vitam,et virg.carmina vel.c.f.d. i.aut uel ut modo. Iurabat.q.B.q̃.s.tria ſunt q̃ iurabat,et quoties,et q̃ ſancte,quod totus de amo/ re amatorum et meretricum dixit,quę iureiurã/ do leneant quos lege non poſſunt. Vt quisquis, non modo Bacchis quę amica erat. Nunquam illa uiua ducturum, uxorem,ita ideſt iurans.primo iurabat, nunquam illa uiua uxorem ducturum. En duxit,pnuncia ut mi/ rantes oſtendas. Ergo propterea,modo ergo affe ctum.exprimit reprehendentis tarde ſibi conſen/ tientem.ſic Virg.Ergo age care pater,ceruici impo nere noſtrę. Propterea te ſedulo,ſedule, inſtan/ ter,et ex animo,et ſine dolo. En duxit,en aduer bium demonſtrantis eſt.ut En alter. Et moneo et hortor,monemus conſilio,hortamur impulſu. Virg.

Nec cuiusquam miſereat,deeſt te. Quin ſpoli/ es,mutiles,laceres.quin pro minus,et magna per/ ſuaſio eſt ad malefaciendum. Spolies, ſpoliare eſt non minimam partem auferre, mutilare ali/ quid detrahere,ſine quo res eſſe non poſſit, lacera re autem,cum omnino non habeas quas immi/ nuas. Mutiles,imminuas.unde mutili dicti sũt boues,aut capri ſine cornibus.nam male multi putant dici,q: ide Mulciber Vulca/ nus,q: ſit mutilatus.ac debilis.nam proprie Mul/ ciber dictus eſt,q: omnia mulceat,ideſt molliat ac uincat Vt in exi.h. neminum, ut ni pro ut ne, et perſeuerat in allegoria.nam eximia pecora dicunt,quę a grege excerpta ſunt ad uſus dominorum ſuorum,ut uberius paſcan/ tur.Sed pprie eximij ſunt porci maiores, qui ad ſacrificandu3 electi ſunt.etenim boues, qui ad hoc electi ſunt egregij dicuntur,et oues lectę.Virg.Ma

ſtant lectas de more bidentes,ita et porci eximij. Vt ni eximium, deeſt cenſes, vt ſit, Cenſes vt ni eximium neminem habeam,vel certe mones vt ni eximium, ita eximium ſeparatum ex omnibus, proprie eximius porcus eſt exemptus a grege, aut ſignatus macula,aut nota. Habeam, deeſt cenſes,aut vis, aut mões. Nam nemo quisquam, parelcon eſt verbum, nam abũdat quisquam. ſcito ad te u.tñ adiunctum eſt ſcito,ẽ mo ratiue acutius pnunciandus. eſt enim uerbum illorum,qui familiares corrigunt.

ſup.vti,ideſt vt.quiuis, ideſt quilibet. poſſet facile credere.iurabat Bacchidi meretrici ſe nunquam ducturum domum vxorem illa Bacchide viua, ideſt quãdiu viueret.En.i.ecce, demonſtrantis eſt cum indignatione,duxit vxorẽ Pam. Syra lena. Ergo,modo hęc particula ergo oſtendit affectum reprehendentis.ppterea quia pauci inueniũtur fideles, et moneo tãquã conſilio,ẽ hortor tãquã impulſu te Philotim, ſedulo.i.inſtanter, ex animo, et quaſi ſine dolo. ne.i.

Q uin ſpolies,mutiles,laceres quenquam nacta ſis.Ph.
Vt in eximium neminem habeam? Sy.neminem.
Nam nemo illorum quisquam ſcito ad te venit,
Q uin ita paret ſeſe abs te vt blanditijs ſuis,
Q uam minimo pretio ſuam voluptatem expleat.
Hiſcine tu amabo non contra inſidiabere? Ph.
Tamen eandem pol eſſe omnibus iniurium eſt. Sy.
Iniurium eſt autem vlciſci aduerſarios?
Aut qua via captent te illi,eadem ipſos capi?
Eheu me miſeram,cur non aut iſtęc mihi
Aetas ẽ forma eſt,aut tibi hęc ſententia?

Quin ita.p.hoc verbum paret aduerſum muniſicos et ſegnes ſumit,vt alibi, An paraſti te, vt ſpes n.r.t.s.c. Abs te,pro ex te. Suam.u.ex.bene expleat quid contrarium meretrici eſt amatorem voluptate ſatiari. Hicine te, ideſt talibus,et vide ſi pulchra meretrix puella eſt. Inſidiabere,inſidiare malum eſt, ſed contra iſidiari iuſtum eſt. Tamen pol.e.i.et idem aliter,et vehementius intulit.nam peius eſt eandem eſſe omnibus,q̃ nullum excidere. Iniurium, iniquũ autem indignantis modo ſignificatio,et vim aduerbij habet. Vlciſci ad. de more aduerſarios mutato nomine poſuit.durum enim fuerat ſi amatores diceret. Qua te via captent,illi qui te captent ſępe,tu eos vel ſemel capere. Heu me miſeram,bene,quia non perſuaſit,ſed affectum doloris expreſſit. intelligitur enĩ ex vultu eius non ca perſuaſiſſe quod voluit. Heu me miſeram.c.n.a. i.m.ę.et.f.e. ,quod reliquum ſit,quia quod perſuadere volebat,non potuit.Et bene nota,quia vtrunq; non habet,ẽ mire econtrario deſcripta eſt deformitas,bene ẽ formam ẽ voluntatem malam gerentis. Aut tibi hęc ſententia,dicticos,ſimulq; oſtendit ſecundum difficile deformem repperiri bonum.

vt non, te miſereat cuius quam, ideſt non habeas miſericordiam de aliquo amatore, quin, ideſt quominus,vel q̃ non.ſpolies,ideſt exuas.non tantum minimam quamq; partem auferas. id enĩ eſt ſpoliare.mutiles,ideſt imminuas,ẽ detrahas aliquid,ne quo res eſſe non poſſit Vnde mutili dicti ſunt boues,aut capri ſine cornibus, non autem Ide dr Vulcanus Mulciber,vt aliq putãt,ſed potius a mulceo,q̃ omnia molliat ignis ac vincat.Laceres.i.ita lanies,ita expiles,ita diſcerpas,ut cino vt tu nõ hẽas,quod minuas quin ſpolies,ergo mutiles et laceres quemcunq;,ideſt omnem amatorẽ, quem nacta ſis,ideſt quẽ inueneris, et allexeris,eſt q̃ſi arripueris tuis illecebris.Phi.vtin.i.vti.ne.i.vt ſic ita lacerabo oẽs uti.i. vt neminem habeã eximiũ, ideſt pręcipuum, quem amem,et minus tractem. Alij habent vt ni,et tunc ſic lege,cenſes,ſup.uis,vel mones ut neminem habeam.ni ideſt niſi.pręcipuũ ẽ ſeparatum ex omnibus.proprie eximius porcus eſt exemptus a grege,atq; ſignatus macula aut nota.Sy.neminem habeas eximium, cuius te miſereſcat.Nam ſcito q̃ ſup.nemo quisquã (vacat quisquam) venit ad te.quin,ideſt qui non. ita pręparet.ideſt diſponat ſeſe vt expleat, ideſt ſatiet abs te ſuam voluptatem.ſuis blanditijs.ideſt ſuis ſermonibus blandis.q̃ minimo,ideſt admodum paruo pretio uel q̃ minimo pretio poſſit. Amabo, particula blandientis,quaſi rogo te per amorem.hiſcine virum tu non inſidiabere,ideſt non tendes inſidias,et deceptiones. hiſce ideſt talibus amatoribus. uel talibus fraudibus, contra (aduerbium) ideſt ex aduerſo,ex oppoſito.Phi.Tamen quicquid dicas pol iniurium eſt,ideſt iniquum eſt.meretricem eſſe eandem,ideſt ęqualis affectionis omnibus.Sy.autem,hic habet ſignificationes indignantis et vim aduerbij. iniurium eſt, ideſt dicis q̃ eſt iniquum eſſe eandem omnibus. ſed a te peto eſt ne iniurium vlciſci, ideſt punire aduerſarios, et

SVI. Perpol etc.Hic duę mulieres altera meretrix, s.Philotis.altera lena.s.Syra introducunt.p ta ticę pſonę nihil attinẽtes ad argumentũ fabulę,q̃ indignant Pam.reliqſſe Bacchidẽ meretricem quam amabat,et adhęſiſſe vxori. Philotis. O Syra lena.pol,iurantis eſt aduerbium. reperias.i. inuenias.ſi tu quęras.per quam paucos, ideſt valde paucos amatores euenire fideles meretricibus. Fidi dicuntur in maximis negocijs, fideles in minoribus.vel (vt ait Dona.) poteſt forſitan hoc nõ abſurde capi pro etiam hic Pam.quoties et q̃ ideſt quantum.ſancte,ideſt firme, integre, religioſe ita

Fidus et fidelis

vindictam de eis ſumere, aut eſt ne iniurium ipſos amatores capi, ideſt dolo capi, eadem via .i. eadem ratione, ſiue eodem modo, qua via illi amatores capient .i. ſępe capiant, ſępe decipiāt ⁊c. Eheu, interiectio lenę dolentis ſe non poſſe perſuadere meretrici, vt id faciat, quod ſuadet, et ſimul deſiderantis habere eā formā, qua id facere poſſe, quoniaꝫ ei non deeſt voluntas me miſeram, ſungitur hoc dicto vice interiectionis, quaſi dicat me infelicem fateor, cur iſtęc .i. mea ętas, et forma, ideſt pulchritudo non eſt mibi lenę .i. venditrici puellarum, ſicut leno, aut cur hęc, ideſt mea ſententia, ideſt mea opinio non eſt tibi.

Qua .i. i. etiam hic pa. ⁊c. Illa .i. Bacchide viua. Heu, dolentis eſt, ſpolies auferendo res ſuas, mutiles euꝫ dedecorando amiſsis ſuis, laceres macerando corpore, vt male poenitendo, et cogitando non ſit ſine cura, quemque .i. ideſt quęcunque macta ſis ⁊c. dicis vt neminem amicum habeam in eximium ſcilicet, qui ſit mihi eximius et dilectior pręcęteris, eandem .i. iniquam et duram eſſe omnibus iniuriis, quamuis nobis infidi, adhuc ei feruebat caro, quia iuuenis.

Senarij.

PARMENO. PHILOTIS. SYRA.

Senex ſi quęret me modo, iſſe dicito
Ad portū percontatum aduentū Pāphili.
Audin quid dicaꝫ Scirte? ſi quęret me vti
Tum dicas, ſi non quęret, nullus dixeris.
Alias vt vti poſſim cauſſa hac integra.
Sed video ego Philotim? vnde hęc aduenit?
Philotis ſalue multū. Ph. o ſalue Parmeno. Sy.
Salue mecaſtor Parmeno Pa. ⁊ tu ędepol Syra.
Dic mihi Philotis vbi te oblectaſti taꝫ diu? Ph.
Minime equidē me oblectaui, quę cum milite

Senex ſi quęrat me modo, ipſe dicito Ad portum. Hoc ſeruus dixit in ſcęnam de proſcęnio reſpiciens. Senex ſi quęrat, quę coniunctinę ſunt in hac ſcęna, aut vere ſunt nuptię, et an veriſimile ſit abſtinere potuiſſe adoleſcentem a virgine ſibi nuptum tradita. Senex ſi quęret me, magis expreſſit conſuetudinem dicendo ſenex, quam ſi diceret dominus maior. DONA.

PER. Perpol. Cum oſtenſurus eſſet et moralitatem ſocruum .s. qualiter maledicant ſemper vel in nurus vel in generos, ex hoc per Soſtratā, quę videbatur cauſa diſſidij, et per Myrrhinā, quę videbatur tendere ad hoc, vt filiam ſuam Pam. auferret, quoniam quędam erant iā pacta ante illaꝫ diſcordiam, quę ſcienda erant priuſquaꝫ de ſuſpitione illa ſocruum tractaret, ideo in iſto primo actu eſt narratio pactorum Pam .s. quomodo dimiſerit Bacchidem meretricem, et quomodo vxorem, quam inuitus duxit, odio haberet, et quomodo non attigit eam in principio, quomodo iterum dimiſſa Bac. ei adheſit, et qualiter eo profecto, Phi. ad matrem traducta eſt, ad huiuſmodi rumores referendos conuenientes perſonę inducuntur .s. Philotium meretrix talis, quę libenter vt meretrix audiat noua, et callide inquirat, et Parmeno ſeruus garrulus, qui libenter diffundat omnia quę ſciat, cum familiaris extitiſſet domino ſuo Pam. narratio talium rerum ſatis competenter datur vilibus perſonis, tū quia graues perſonę non debent ſine magna cauſa induci, vnde hoc nec .d. i. n. d. u. n. i. iſta Philotium erat ſocia Bacchidis, quę rediens de ſolidarijs compatiebatur Bacchidi ſocię ſuę dolens de ea quam deſertam audiebat, conquerens cum quadam vetula Syra in hac prima, quę et deſcribitur meretrix eſſe et amica Bacchidis vt conuenientior ſit perſona ad inquirenda illa, quę ad eam pertinent, et Pamphi. dicit ꝙ Syra loquens de Pam. perpol ⁊c.

Senex ſi quęret me, vt ex verbis ſuis tam meretrix, quam lena deſcripta eſt, ita et Parmeno ipſe qualis ſit oſtenditur ex ſua ſibi locutione, exeundi autem cauſa de argumento ſumitur, quia Pamphi. abſens ſit, et expectatur in dies eius aduentus. Percontatum aduentum Pamphili, honeſtam cauſam dixit, ideſt poſt Pamphi. aduentum, et percunctatum et percontatum ſcribitur, ſed percontatum a conto dicitur, quo nautę vtuntur ad loca nauibus opportuna, ſi vero percunctatum ab eo quod a cunctis perquiratur. dicitur. Percōtāti Senex ſi quęrat me modo, ijsſe dicito ad portum, hęc omnia ſubmiſſa, et veloci pronunciatione afferenda ſunt, hęc enim deſiderant huiuſmodi verba, vtpote et ſerui et feſtinantis. Audin quid dicam Sy. audis modo ſentis, intelligis, vt Virgilius. Progeniem ſed enim Troiano a ſanguine duci Audierat. item alibi, Neque audit. o. h. Audin quid dicam, audin modo aduertis Syre, Virg.

inducitur. Audin quid dicam Syre, conuenit nomen ſeruo puero

geſtire,et ludere. Nullus,pro non. Alias vt vbi poſſim,inter alias et alia hoc intereſt, quia alias alio tempore ſignificat.alia alter, vt per alia integra non dicta. Sed videon Philotim, mire inuenta eſt cauſa narrandi,ideo quia peregre venit meretrix alia quaſi Athenis omnia eſſe ſciret.

cum milite inhumanisſimo. Et conſilium contempſiſſe,plenitudinem eſſe non poſſeſſam. Huc redeundi,iterum loco abeundi a milite, a perſona. Voſq; hinc videndi,oratorie vnam rem in tria diuiſit,huc redeundi,abeundi a milite, voſq; videndi,vt diceret huc veniendi. Niſi pfinito.i.

Sed videō ego Philotim, ſic ſolet dubitare, qui ad venientibus ipſis, quos poſt multũ tēporis interuallus videt. Vñ hęc aduenit, ex quodam contēpo eius hęc ſit Parmeno. Salue mi ecca. Parmeno, olis ſalutantes addebant iuſiurādū, vt hoc ſedulo facere viderentur.

Corinthum hinc ſum profecta inhumaniſſimo,
Biennium ibi perpetuum miſera illum pertuli.Pa.
Aedepol te deſiderium Athenarum arbitror
Philotim cepiſſe ſępe,& te tuum
Conſilium contempſiſſe.Ph.non dici poteſt
Q uam cupida eram huc redeundi,⁊ abeūdi a milite,
Voſq; hic videndi, antiqua vt conſuetudine
Agitarem inter vos libere conuiuium.
Nam illic haud licebat niſi pręfinito loqui
Quę illi placerent.Pa.haud opinor commode
Finem ſtatuiſſe orationi militem.Ph.
Sed quid hoc negoti ē modo quę hęc narrauit mihi
Hic intus Bacchis?quod ego nunquam credidi
Fore,vt hac ille viua poſſet animum inducere
Vxorem habere.Pa.habere autem?Ph.eho.tu an nō habet. Pa.
Habet,ſed firmę,hę vereor vt ſint nuptię. Ph.
Ita Di Deę́q; ſaxint,ſi in rem eſt Bacchidis.

a tempore, hic oſtendit quid dixit ſupra tuli, et quid ſit agitare , et conuiuium libere . Agitarem inter vos libere conuiuiũ,inter agere et agitarē hoc intereſt , quod agerē eſt aliquid vel neceſſarium facere, agitare voluntariē, ergo agitarem exercerem. Agere

Me,aut adiectio eſt , et abundat, aut poſitum eſt pro vna ſyllaba , vt gręci dicunt. Et tu ędepol Syra,irriſit ad caſtor addendo ędepol,et quod illa Parmeno,ille hic addidit Syra. Syra,ſupra veteres legerunt proponentes,vt miſſus Syrus. Vbi Philotis te oblectaſti,vide licentiam,ſupra Philotis,hic Philotis dixit. Oblectaſti tādiu, facete dictum meretrici,non vbi fuiſti,ſed vbi te oblectaſti. Minime me equidem oblectaui,me acutius proferendum eſt,et reſpondet. Corinthum.h.ſum profecta,hinc magnum oſtendit dolorem habere Philotim,q relictis Athenis Corinthi habitauerit.

Hinc ſum profecta inhumanisſimo,multa dixit,et milite,et hinc,et inhumanisſimo. Inhumanisſimo,quid potuit de milite dici, niſi ſuperlatiuo,nanq; omnis miles inhumanus, hic vero inhumanisſimus. Corinthum hinc ſum profecta,hęc argumenta ſunt an oblectare poterit a pſona,q miles inhumanisſimus,a loco q hinc pfecto,a tempore q biennium,a re iniuria quā intulit. Biennium ibi perpetuum,vt continuatione ſui caſus oſtenderet perpetuus dixit. Miſera,mulieris interpoſitio. Tot illum tuli, non cum illo fui,ſed tuli,adeo non me oblectaui. Deſiderium Athenarum,q Corinthum profecta es. Athenarum arbitror,quod dixit hinc ante Athenarum,et amphibologia. Te deſideriū cepiſſe,q

cerem. Nam illic haud licebit niſi pręfinito, legitur et illi vt ſit circūflexus accentus,ē ſignificat illic vt illi mea triſtitia, et abſolutum eſt. Pręfinito, deeſt tēpore,aut quid tale. Niſi pręfinito loqui illi.q.p. duo dixit et pręfinito et quę illi placerent, vt neq; quantum velles, neq; quod velles diceres.

Haud opinor cōmode,cōmode pro blande et bene,vt nunquam tam diceres cōmode finem ſtatuiſſe orationi. Milite,argute militem,qui quaſi inimicus ſit orationi quę in pace plurimum poteſt. Quid hoc negotij eſt , modo quę narrauit h.argumentum nunc deſcendit in Phormione. Quid tu es triſtis, pręlatis ſcilicet allocutionibus,et ſeparatarum et permixtarum perſonarum, ne ie iune ad argumentum veniens, non ęgre fabulas ſe narrare videretur,Quid hoc negotij, bene addidit negocij, vt augeret inuidiam facti,nam potuit dicere. Quid hoc eſt, ſed(vt diximus) ad inuidiam et magnitudinem rei negocij dixit . Quę narrauit mihi,quę qualia ſcilicet et quanta. Modo quę narrauit mihi legendum eſt, vt ſit qualia et quanta et hoc. Quod ego nunquam credidi, hoc totum cum inuidia pronunciando ex animo meretricis, quę facinus indignum nuptias putat. Vt ille hac viua poſſet, mire oſtendit ex iiſdem verbis eandem hanc eſſe, quam ſupra dixit,nunquam illa viua vxorem ducturum.

Poſſet animum inducere, quaſi in rem duram et inanem . Habere autem , oſtendit pronunciatione quod pprie eſt,vt non habeat. Sed firme hę

me hę vereor vt.s.n bene pro perſona ſerui,q vult dñm vxorium magis eſſe, q̃ amatorem Bacchidis. Vt,ne nõ. Sed firme hę vereor, animaduerte Teren.in nuptijs hoc ſeruare,vtq; firmas an infirmas dicat nuptias. Si in rem eſt Bacchidis,bene ad litum ſi in rem eſt Bacchidis,vt oñderet ſe nõ

ſi taceret.cice.Redit ad ſe. Hanc.b.a.u.cum maxime eiuſmodi hęc tota narratio,vt deſenſionem adoleſcentis continere videatur, quod meretricem amicam neceſſitate coactus deſeruerit. mire igitur vnde quęſtio eſt,inde cępit,amabat inquit Bacchidem,ſic ē in ſecundo Virg.an fortiores Gręci Troianis.

Sed qui iſtuc credam ita eſſe?dic mihi Parmeno.Pa.
Non eſt opus prolato,hoc percunctarier
Deſiſte.Ph.nempe ea cauſſa vt ne id fiat palam
Ita me Di bene ament,haud propterea te rogo
Vt hoc proferam,ſed vt tacita mecum gaudeam.Pa.
Nunquam dices tam commode,vt tergum meum
Tuam in fidem committam.Ph.ah noli Parmeno,
Quaſi tu non multo malis narrare hoc mihi,
Quam ego que percunter ſcire.Pa.vera hęc prędicas.
Et illud mihi maximum vitium eſt,ſi mihi fidem
Das,te taciturum dicam.Ph.ad ingenium redis.
Fidem do,loquere.Pa.auſculta.Ph.iſtic ſum.Pa.hanc Bacchidē
Amabat vt cum maxime tum Pamphilus,
Cum pater vxorem vt ducat orare occipit,
Et hęc communia omnium quę ſunt patrum
Se ſenem eſſe dicere,illum autem eſſe vnicum
Prǫſidium velle ſe ſenectuti ſuę.
Ille primo ſe negare,ſed poſtquam acrius

malignitatis, ſed beneuolentię cā talia voca ſuſcipe. In rem, pro vtilitate.ab re cō tra vtilitatem. Sed q iſtuc credam nuptias eſſe infirmas. Sed qui iſtuc credā ita eſſe.d. m.Par.a ſuperiore voto excuſauit crimē curioſitatis,iam videtur poſt Bacchidē audire velle. Non eſt opus hoc prolato pcunctarier deſiſte. vide q̃ ɔueniente poeta cum indagat,vt narrantem Parmenonem inducat tamen multis diuerticulis morales facetias internectit. Non eſt.o.h.p.p.d.incerta diſtinctio vtrum prolato hoc,an hoc pcunctarier. Ita me Dij bñ amabunt,p ament.vt Donec regina ſacerdos.M.g g.p.d i.p. Vt.h.pro.pdam Bacchidi.s.vel cuilibet. Mecum.g.mecum infra me.Vir.Hęc ſecum. Nunquam tam d.c.hęc pronunciatio eiuſmodi eſſe debet,ut ex ea appareat prope delecum Parmenonem vix ſe poſſe ɔtinere.quin narret. Nunq̃.d.tam.c. quaſi ex parte labefactus eſt.ſic enim loquitur. Ah noli Parmeno,artificioſe ſe fingit audire nolle vt taciturna credatur,ſi audierit,q: curioſitas eſt ſignum loquacitatis.Sic Hora.Percunctatorem fugito, nā garrulus idē eſt. Quaſi tu non.m.m.deeſt ita dicis,ut ſit ita dicis quaſi,et nunc Philotis non eſt inſtantiore hac calliditate,ut magis ſeruum ad dicendum prouocet. Quam.e.p.s.eclypſis.deeſt enī ita gratularis dicere,aut ita negas te locuturum.

Et illud.u.m.eſt.m.ſeruile vitium eſt tacere nõ poſſe. Et illud.m.u. hoc lentius apud ſeſe, illud clare ſi mihi fidē das, ēt alia ſe hēre vitia,exceptione ſignificās in hoc quod dicit, Illud mihi. Si.f.d.animaduertere dilationibus etiam ſpectatorem ſuſpendi,quo libentius audiat. Si.m.f.d.fideliter prodes. Ad ingenium redis,quia a ſe diſceſſerat

Fracti bello, fatiſq; repulſi.d. Bacchidem.a. ordo eſt et ſenſus.Hāc Bacchidem vt amabat Pāphilus, tum cum maxime amabat,pater vxorem vt ducat orare occipit,ē vt poſitum pro quēadmodum,et maxie bis nūero ſubauditur,ē cum maxie vna pars orationis eſt,ē cum maxime pro nimis. Cū pr̄,cum modo aduerbium eſt pro quādo. Orare occipit,maxima neceſſitas eſt,ut oret pr̄. Et.h.c.o.quid ſi iniuſtū eſt quod orabatur,oſtendit iuſtum et frequentatū, quod dicebatur pater ſe ſenem eſſe dicere.omnem cauſam adoleſcentis ſenex amputauit pro ſuo ſenili commodo rogans,potuiſſet enim adoleſcens dicere.Quam pro me curam geris hanc precor.o. pro me.d. Senem eſſe dicere, illud poſſe agere, amat contra vtilitatem ſuam,ſed ne poterat filius contra vtilitatem patris, ergo vt cogeret pater,ſuam cauſam interponebat. Prǫſidium velle ſe, prǫſidium ſenectutis ſobolem, et ſucceſſionem dicit. Sed.p.p.a.in.tria dixit,et acrius,et pater, et inſtat. Pudori an ne amori,anacoluthon. Ille primo ſe negare,vtrum deeſt ducere,an negare ſe nuptias. Sed poſtquam, pater acrius inſtat, poſtquam inquit pater acrius inſtat, non compulſus eſt Pam.ſed tantum deliberauerit. Pater inſtat,maior vis eſt cum pater inſtat, q̃ cum rogat. Pudori an ne amori obſequerē magis, ſic oſtēdit in vtranq; partem vt in animo honeſti adoleſcentis pudor amorem nihilominus vincere debuiſſet. Pudori an ne amori,latens excuſatiōis ratio explicata eſt.Pudori patris ſcilicet.Amori meretricis. Tundendo,atq; odio, tundere eſt ſępius idem apetere,tranſlatio a fabrorum malleo. Odio aſſiduitate,attendenda eſt difficultas

mihicenlisq; verbi. Tundendo atq; odio deniq; effecit, deniq; temporis longitudinem significat, vt effecimus quod cum magno conatu et molimine facimus, vixq; per nos finem accepit. Tundendo, atq; odio, mire interpoſuit mores ad poſtremū confeſſurus vxorem ductam. primo inquit negauit, poſt deliberauit, ad poſtremum duxit, non inquit ipſe ſed effecit hoc ſenex, ita mutationem pſonę totā voluntateꝫ adoleſcētis abſoluit. Denique effecit, oratorie tempus appoſuit. nam hoc ſignificat deniq;. odio, hoc eſt inſtantia. Deſpō dit ei gn. vide, non hic dic̃ duxi vxorem Pā. ſed totum ad patres referri.

phum oratoriū in longa narratione pro veritatis inquiſitione, reddit enim auditorem ācriorem, quem ſpes finis recipit fatigatum. Vxorem deducit domum, vxor dicitur vel ab vngendis poſtibus, ē figenda lana, ideſt q cum puellę nuberent maritorum poſtes vngebant, ibiq; lanam figebāt, vel q̄ lotos maritos ip ſę vngebāt cuius rei aſtis Ennē nius. Exin Tarquinū bona fœmina lauit, ē vnxit. Nocte illa prima, pronunciandum eſt illa prima, quaſi dicat plena deſiderij, plena cupiditatis ſimil'r addidit virgī nem, et expreſſe non attigit nocte illa prima, quaſi dicat vel plena amoris, vel plena dulcedinis.

Pater inſtat, fecit animi vt incertus foret,
Pudori an ne amori obſequeretur magis.
Tundendo, atq; odio deniq; effecit ſenex
Deſpondit ei gnatam huius vicini proxumi
Vſq; illud viſum eſt Pamphilo neutiq̄ graue,
Donec iam in ipſis nuptijs, poſtq̄ videt
Paratas, nec moram vllam quin ducat dari.
Ibi demum ita ęgre tulit, vt ipſam Bacchidem
Si adeſſet, credo eius commiſereſceret.
Vbicunq; datum erat ſpatium ſolitudinis,
Vt conloqui mecum vna poſſet, Parmeno
Perij, quid ego egi? in quod me conieci malum?
Non potero hoc ferre Parmeno, perij miſer. Ph.
At te Di Deęq; perduint cum iſtoc odio Laches. Par.
Vt ad pauca redeam, vxorem deducit domum.
Nocte illa prima virginem non attigit.
Quę conſecutaſt nox, eam nihilo magis. Ph.
Quid ais, cum virgine vna adoleſcens cubuerit,

Nequaquam, non minus. Donec iam in ip. nota locutionem ſenſu magis, q̄ verbis manifeſtam. Donec iaꝫ in ip. n. deeſt poſitus, conſtitutus, velut doluit et ęgre tulit, aut repetere debemus, ſic in ipſis nuptijs, in mentionem nuptiarum efferueſcit animus amatoris. Nec. m. u. quin. d. vel nec aliquaꝫ dieculam, vel dilationē videt ad nuptias. Quin, quominus. Ibi. d. deniq; poſtremo et mire additum eſt ibi, q: male pendebat in ipſis nuptijs, ē ſic eſt quaſi dixiſſet in ipſis inquam nuptijs. Demū i. ę. vt ip B. ſi. a. hoc hyperbolicum eſt. Vir. Vel Priamo miſeranda. Vt ip. B. quę nūc accuſatrix eſt, et eſt argumentum ab animo. Ægre tulit, ideꝫ Virg. Quis talia. f. M. Credo ibi, pro cum. Vt. c. p. u. m. parelcon tertium, ē argumentum a perſona quod ait mecum Parmeno. argumentum a dictis, q ait Parmeno, moraliter et antonomaſiace nomen repetit, ē ſignificanter fecit non addendo dicebat, et ſic dramaticon et diematicon ē trāſeundo, et mirę interpoſuit nomen, vt affectuꝫ doloris oſtēderet, ſic Vir. Anna. c. a. Parmeno, perij miſer, repetit nomen. At te Dij Deęq;, obtinuit vt perſit iſit ſeruus. nā iam meretrix ſeni iraſcitur, non Pam. Cum. o. cum inſtantia, ac moleſtia. Vt ad. p. r. tanquam multa ſint, quę de Pamphili amore dici poſſint. Vt ad. p. r. pæ

vt mirum ſit quod inueniatur non tactam virginem. et hic argumentum eſt, quanta fecerit Pam. erga amicam ſuam. Virginem non attigit, virginem emphaſis eſt, quamuis non amatam, virginem tamen et non dixit non amplexus eſt, ſed ne attigit quidem. Quę conſecuta eſt nox eam, primā noctem, ſcilicet. Nihilo magis quaſi in nihilo poſſit eſſe magis, aut minus, aut nihilo magis aſſeuerationis. Quid ais? cum virgine vna, inuenitur quaſi ſemper in Terē. vna ideſt ſimul vno loco. Cum virgine, a perſona. Vna, loco. Adoleſcens, a perſona. Cubuerit, ad habitum et occaſionem. Plus potis, ab impulſione et ex accidentibus. Cum vir vna. a. argumenta in coniecturam neceſſario poſita, quibus Teren. ex vtraq; parte diſputans Hom. purgat, ne quis illum ſtulte hęc poſuiſſe indicaret. hoc enim tarde credit meretrix argumentis, ne a Parmeno ne vincat. hinc eſt quod ait Hora. vincere Cecilius grauitate, Teren. arte. Non veriſimile peruerſa prius eſt enim verum, deinde veriſimile, et ideo ſic dixit, quia eſt ſępe nō veriſimile, veruntamen ut Decios pro alieno commodo mori voluiſſe. Non veriſimile dicis, hoc iam plus eſt tantum amat amaſſe Bacchidem, quantum nō poſſet credi. Credo ita videri tibi,

nam nemo uenit ad te, magno compendio uſus eſt, non oſtendens cur hoc falſum ſit quod putet meretrix, ſed cur hoc putet, ita ex eius perſona refellitur quod obijcit. Ille inuitus, inuitus dicendo quaſi admonet iterum, iterumq; ut Virg. Italiam non ſponte ſequor. Quid deinde fit, interponit pſona ad exitum ſiſtinans, ut alibi. Quã metui q̃r ſum euadas. Diebus ſa. pau cis, hic exitus eſt.

Virg.

Poſt Pã philus me, ne teſtis qs quam ẽ ar biter ſecretorum interueniat. Me ſolũ ſeducit foras, familiaris in ſeruo iactantia ꝺ dominorum familiaritate. Simul qꝫ ꝺcẽs eſt, ut per eũ quid geſtũ ſit ſpectatores ſciant.

ſignificat, et poſtremam tarditatem, itaq; poſtremo, uel ſero abituram. Quid in. exultantis eſt et geſtientis audire. Interea, inter eos dies. Sed ut ſit. p. b. a. pro alienatum dixit, ut in Pho. Quid ego nobis ge. alienus ſum, nam quomodo alienũ ſi amabat ſe dixiſſet. Poſtq̃ hunc alie. oratorie nõ iã Bacchidem excuſat, quã a ueriſimili cã uult oſtẽdere, ꝙ ipſe fuit in Pam. durior. Alienuꝫ ab ſe. u. i. maritum, nam hoc nomẽ a meretricibus alienum eſt. Maligna mul. maligna diffi cilis, malignus ẽ qui difficultates ſui oſtẽ dit. Procax, diſpoliatrix ẽ pe tax. Procare. n. eſt petere. Virgi. procacibus auſtris. i.

Interea

Procare

Virg. proci

Plus potis e illa abſtinere vt potuerit?
Non veriſimile dicis, nec verum arbitror. Par.
Credo ita videri tibi, nam nemo ad te venit,
Niſi cupiens tui, ille inuitus illam duxerat. Ph.
Quid deinde fit? Par. diebus ſane pauculis.
Poſt Pamphilus me ſolum ſeducit foras,
Narratq;, vt virgo a ſe integra etiam tum ſiet.
Seq;, anteq̃ eam vxorem duxiſſet domum,
Speraſſe eas tolerare poſſe nuptias.
Sed quam decreuerim me non poſſe diutius
Habere, eam ludibrio nolo haberi Parmeno.
Quin integram itidem reddam, vt accepi a ſuis.
Neq; honeſtũ mihi, neq; vtile ipſi virgini ẽ. Ph.
Pium, ac pudicũ ingenium narras Pãphili. Par.
Hoc ego proferre incõmodũ eſſe mihi arbitror,
Reddi patri autem, cui tu nihil dicas viti
Supbum eſt, ſed illam ſpero, vbi hoc cognouerit,
Non poſſe ſe mecum eſſe abituram deniq;. Ph.
Quid interea? ibat ne ad Bacchidẽ? Par. cottidie
Sed vt fit, poſtq̃ hunc alienum ab ſeſe videt
Maligna multo, ꝯ magis ꝓcax facta ilico ẽ. Ph.
Nõ edepol mirꝫ. Par. atq; ea res multo maxume

Narratq;, ut uirgo ab ſe, hoc eſt illud quod ſupra dixerat, Nocte illa prima uirginẽ nõ attigit. Seq;, anteq̃ eam uxorem duxiſſet, bonus color purgationis, diceretur enim quare ſi illam odio habebat, ducebat uxorem. Tolerare poſſe, tolerare uerbum eſt mala patientis. Decreuerïꝫ, ſtatuerim, et defixerim. Quã de. me non poſſe, apoſtrophe . Eam lu. h. honeſto uerbo et pudoris pleno uſus eſt, et noue pro uinari. Quin, quominus. Integrum. i. honeſtam, non enim dixit ſpoliatam uirginem, aut mulierem.

Tolerare

Quin

Vt accepi a ſuis, uigilanter quod eſt integram ſpecificat. i. talem, qualem accepi a ſuis. Potuit enĩ uitiatam accepiſſe, ut ſępe euenit. ergo non abundat, ut accepi a ſuis, ſed habet ſignificationem. Pium, et pudicum ing. erga meretricem pium, pudicum erga uirginem, cogit pium dicere Pam. queꝫ periturꝰ putabat. Pium et pu. in. nauigan ſimul erga uirginem et pium et pudicum, an pium erga meretricem, pudicum erga uirginem. Hoc ego pro. uerba pamphili ſunt, non ut quidam putant ad perſonam parmenonis referentes. Hoc ego pro. mo. em. s. meretricis. Cui tu ni. d. u. nũc uitij culpę uxoriꝫ. Abituram, abituram morã

impudẽtibus, nam q multum petit impudẽs eſt, ẽ procax, unde et proci dicti ſunt, q filias alienas in matrimonium petierunt. Atq ea res mul. ma. legiẽ et atq;. Non. e. mi. obtinuit quod uolebat Parmeno. non credit Philotis iniuriam factam Pam. Atq; eã res. m. m. opportune ꝑcitatus Pã. defendit Parmeno, poſtq̃ philotis inducta ẽ, ut fateretẽ iniuriam factã. Et hanc. q. d. e. uxorẽ modeſtam. Et. i. meretricẽ malã. Et il. ẽ. h. q. d. e. illã quę meretrix eſt. Hanc. i. uxorẽ cognouit, diligẽtius et attẽtius ꝯſiderauit, nã agnoſcere ẽ diligẽter et attẽte ꝯſiderare. Cognouit ſa. bñ ſatis ex ipſius moribus et meretricis. Ad ex. quaſi ad imaginẽ re et collationem, et ſpeciem cõparationis. Exiſtimans, intelligens. Hęc ut. i. l. in. qualitas cõparatiua. Pudẽ. m. hęc contra uitia meretricia poſuit, pudẽs hęc, illa ꝓcax, modeſta hęc, illa maligna, reliqua uero ſupaddũtur ornamẽta uxoris, matronęq; laudes. Incõmoda, at. in. callide laudata uxore non repetit uitia meretricis apud meretricem, et ſimul ꝯtẽtus de uxoris laudibus uitium meretricis intelligit. Incõmoda atq; in. Vi. o. ferre, figura eclypſis. Tegere, hoc eſt pluſquã ferre, et tegere q meretricem amaret, et plus dixit te

Cognoſce

Tegere

gere,ꝙ celare. Tegere contumelias, hoc dixit,vt non ſolum cuiꝗ nó ediceret,ſed et ne quis ſciret.

Hic.a.Pã.oratorie dixit,non enim Pã.dixit,ſed animum Pã. Vxoris mi.amphibologia. Hic animus,hic pro tum.Virg.Hic animus.g.a.m.h.

Virg.

Vxoris mi.recte,q; ex miſericordia amor naſcitur, ſic ẽ i Pho. Miſerum ẽ virgo ipſa facie egregia Virgi.Heu quibus ille ia.ſ. Partim.u.h.in iniurijs.qualitas relatiua ad ea.

Deuinctus.p.u. ꝺ pximo repetiuit Parmeno. Deuinctus,victus paulatim el. eſt, adeo ẽ tardus amor Pã. ẽ magnus, vt ẽt poſt iniurias difficile diſcedat.

Virg.

Elapſus, eſt animus non Pam.

Poſtquã

ſe.Rus ab.ſeſe,nam hic inceptiua particula,vt Nã meus conſeruus eſt homo vt magni pretij.Plau.plau.ꝰ in milite glo. Rus.a.s. verbum reprehendentis ſenem,quod ſeſe abdidit dixit. Huc ra. in vrbem cõ.huc bene dixit,vt oſtendat Parmenonem in vrbe eſſe,mira œconomia,fac enim preſentem et nullus error in fabula eſt.

Cõmeat, cõmeare ẽ abeſſe inde vbi te eſſe oporteat, ergo hĩ dicto oſtẽdit ꝙ raro ad vrbem veniat ſenex, quippe cõmeatus eſt ex aliqua cõmemoratione temporalis abſceſſus.

Quid.a.h.in. bene vsq; adhuc ſuſpẽſa narratio eſt,et in hac interrogatione ꝗ̃ ſubſtomachabaẽ Philotis ꝺcepta,

cõmeare

Diſiunxit illum ab illa,poſtꝗ̃, & ipſe ſeſe
Et illam, & hanc,quę domi erat cognouit ſatis,
Ad exemplum ambarꝝ mores earꝝ exiſtumans,
Hęc ita vti liberali eſſe ingenio decet,
Pudens,modeſta,incommoda,atq; iniurias
Viri omnis ferre, & tegere contumelias.
Hic animus partim vxoris miſericordia
Deuinctus, partim victus huiuſcę iniurijs,
Paulatim elapſus Bacchidi,atq; huic tranſtulit
Amorem,poſtꝗ̃ par ingenium nactus eſt.
Interea in Imbro moritur cognatus ſenex
Horum,ea ad vos redibat lege hęreditas.
Eo amantem inuitũ Pãphilum extrudit pater.
Reliquit cum matre hic vxorem, nam ſenex
Rus abdidit ſeſe,huc raro in vrbem cõmeat. Ph.
Quid adhuc habent infirmitatis nuptię? Par.
Nunc audies,primum dies compluſculos
Bene conueniebat ſane inter eas,interim
Miris modis odiſſe coepit Soſtratam,
Neq; lites vllę inter eas poſtulatio
Nunꝗ̃. Ph.qd igitur? Par. ſiqñ ad eam acceſſerat
Confabulatum,fugere e conſpectu ilico

p.in.na.eſt,an ſibi par, an abſolute bonum vt dicimus,ſic par eſt facere te ergo,aut tibi,aut vxori. i.liberali foeminę. Par in. n.eſt, par ingenium eandem voluntatem.Sallu. Quos eadem odiſſe et eadem metuere in vnum coegit.Idem alibi.Nam idem.u.a.i.n.e.d.ſ.a.e. Interea in Im.m.c.s.bene cauſa ambitionis Pam.narratur. Cognatus ſe.bene quod ait ſenex,nam acerbum funus non conueniebat fabulę in comoedia,itaq; apud Te.re.aut meretrix moleſta,aut ex duabus vna vxor morit,aut ſenex ita ex huiuſmodi moribus, vel incõmodum vitat,vel lucrum inſuper naſcitur, vt non ſit cauſa legendi, Horum, et maluit horum,ꝗ̃ dominorꝝ dicere. Ea ad.h.r.P.legem hę. verbo iuris vſus eſt,ea.n.legitima ẽ hęreditas, quę familię debebat. Eo am.non iam vxorem, nõ iam amicam. Inuitum Pam.inuitum receſſiſſe vis verbis demonſtrat,nam proprie extrudere dicitur qui manibus expellit,ſed hic tranſlatione vſus,vt oſtenderet tamen importunitatis verbum ſeni fuiſſe,quanta impulſio manuum efficere potuiſſet. Extrudit,verbum neceſſitatis. Relinqt, inepta preſentis temporis,legitur et reliquit. Relinquit.c.m.preparatio ad futurum errorẽ. Nã

ꝙ nihil videat infirmitatis in nuptijs quas optauerat. Quid adhuc habent.n.triſtior meretrix dixit. Nunc audies,ſic ait quaſi iamdudum audire cupienti quaſi moleſtam percontatricem. Bene.c.s.ſane bene pro multum,et ſane ſatis valide, q; qui validus eſt,ſanus eſt. Miris modis,miris exemplis. Interim mi.mo.odiſſe,huc Parmenonem poeta paſſus eſt dicere cętera actibus ſeruaturus. Interim.m.m.mire ad finem comoedię rerum explanatio reſeruatur,nãq; ſi quęras,fallitur Parmeno cum non odio ſocrus,ſed pudore ſterilitatem aduerſus ſocrum Philomenam aſſimulauerat. Interim,modo repente,et eſt aduerbium temporis. Poſtulatio,expoſtulatio, querela, ſed proprie expoſtulatio eſt apud illum ipſum, q peccauerit,poſtulatio de illo apud alterum. Quid igitur,igitur recte dixit ſi hoc non fuit. Quid igitur Con,fugere e conſpectu ilico,bene e conſpectu,vtpote quę caueret grauida intelliges, ſi tamẽ ſubiungimus videre nolle,vt ignorantia Parmenonis appareat,q; argumentum odiorum credidit,quod Philomena neq; videri vellet,neq; videre.

ſang

poſtulatio

Expoſtulatio

Fugere e conſpectu ilico,ne videretur. Videre nolle,ne videretur. Deniq; vbi non.qd pati, pati

Extrude

et ſuſtinere

et ſuſtinere intelligi poteſt hoc loco, vtrum poſt non potuit ſuſtinere ſocrum, aut poſtquam illas ſocrus ferre non potuit, ſic ſe celantem nurum, poteſt etiam ſic intelligi, vt non potuit argumenta odij ſui ipſa nurus pati, et continere, migrauit ad ſocrum. Non qui. p. tolerare aut tolerari, qꝛ

iuiſſe ad portum percunctatum. i. interrogatum aduentum Pamphili, qui peregre in Imbrum ꝓfectus eſt, cuius aduentu in dies magis expectauit. percunctor ſi per u ſcribatur, dicitur a per et cunctus cuncta cunctum, eo ꝙ a cunctis aliquid perquiratur, at ſi per o ſcribatur, tunc a contio dicitẽ

patior cõmune eſt, nam patior te et a te dicimus.

Abijt, ꝓprie abijt, qꝛ non expectauit, vt mitteretur

vbi il. di. eſt, dies nõ diebus eſt dixit.

Accerſi iu. non addidit quę, qꝛ intelligitur. Dixere. c. t. n. q. qꝛ nullius momenti ac falſam.

Videre nolle, deniq; vbi non quit pati
Simulat ſe a matre accerſi ad rem diuinam, abijt,
Vbi illic dies eſt compluris accerſi iubet,
Dixere cauſſam, tunc neſcio quam, iterum iubet,
Nemo remiſit, poſtquam accerſiuit ſępius
Aegram eſſe ſimulant mulierem, noſtra ilico
It viſere ad eam, admiſit nemo, hoc vbi ſenex
Reſciuit, heri ea cauſſa rure huc aduenit,
Patrem continuo conuenit Philumenę.
Quid egerint inter ſe nondum etiam ſcio,
Niſi ſane curę eſt quorſum euenturum hoc ſiet,
Habes omnem rem, pergam quo coepi hoc iter. Ph.
Et quidem ego, nam conſtitui cum quodam hoſpite
Me eſſe illum conuenturam. Pa. Dij vortant bene
Quod agas. Phi. Vale. Par. Et tu bene vale Philotis.

inſtrumẽto nauis, quo nautę vtũtur ad loca nauibus opportuna, ea ãt pertica interdum a nautis inueſtigatur quantę ſit profunditatis aqua fluuialis. Interdum etias piſcatores per illas perticas ſub ripis pẽſces inquirunt, et cõpellunt ad retia aquatica.

Nemo re. hic iam aptius odium videtur, vbi nec iam fingitur cauſa. Poſtq̃ ac. ſubaudiuit noſtri. i. miſſi ſunt a ſocru. It viſere, vt populare poenates Venimus. Poſtq̃ ac. i. miſſi ſunt, et mira varietas. It vi. ad eam, viſere officij eſt, videre q̃rentis aliquem. Admiſit. n. inuidioſa etiam ipſa pronunciatio eſt. Hoc vbi. s. re. ſcimus quę ad nos deferuntur, reſcimus relata. Heri ea cauſa, bene ea cauſa, quippe qui ſe ruri abdidiſſet.

Nondum etiam ſcio, parelcon tertium, et deeſt ſcire, et eſt ſcio, ſcire eum. Nondum etiam recte ſeruauit reliquis partibus fabulę pendulum et attẽtum ſpectatorem. Niſi. s. c. eſt, quorſum euenturũ hoc. s. bene, qꝛ curioſus eſt Parmeno, et idem garrulus, nam per totam fabulam talis inducitur.

Quorſum eu. ẽ. deeſt ſcire. Habes omnem rem. q. d. quam audire expetiuiſti. pergam quo. c. h. iter, pergam, vt tenderet iter. Quo c. h. i ad portum. s. Nam cõ. cu. q. h. dicit cauſam cur in reliqua fabula nõ appareat perſona huius meretricis. Conſtitui, conſtitui proprie: nam conſtitutum de huiuſmodi rebus dicitur conuenire, et conſtituere, et huiuſmodi rebus apud extraneos meretrices agunt.

Dij. u. bene quod a. ſępe. n. res eueniunt aliter, q̃ volumus, et ideo Vertumnus colitur, qui preęſt rebus vertentibus.

GVI. SEnex ſi &c. Hic rite Parmeno ſeruus occaſionẽ nactus eſt narrandi argumenti Philotidi meretrici peregre venienti. Par. loquitur Syrum conſeruum vt eum hero petenti excuſet, ſi ſenex s. Laches queret me, dicito me modo. i. pauloante

O Syre conſerue audiſne. i. intelligis ne, aut ſentis, aut aduertis quid dicã, vti. i. vt, dicas me iuiſſe ad portum, tum. i. tunc, ſi queret me ſenex, aliqui codices habent vt itum, et tunc forte poſſet ſic dici, vt dicas itum eſſe per infinitiuum impersonalis verbi, et tunc intelligitur a me, ſic dicas a me itum eſſe. i. me iuiſſe ad portum, ſi q̃ret ſenex, ſed prior ſententia melior. Si ſenex non queret me nullus. i. non, vt ſępe nullus ſum, pro quaſi non ſum, et perij, nullus itaq; dixeris, pro non dicas, vt poſſim vti alias. i. alio tempore hac cauſa. i. hac excuſatione integra. i. non alias dicta. Sed videon ne Philotim meretricem, vnde. i. ex quo loco, hęc meretrix aduenit. ideſt huc redijt Athenas. O Philotis ſalue multum. i. multum ſis ſalua, et incolumis. Ph. o optantis aduerbium. Parmeno ſalue. i. saluus ſis. Sy. O ecaſtor, iurantis aduerbium eſt, quaſi per ędem Caſtoris, ſicut ędepol per ędem Pollucis, mi Parmeno ſalue. Par. ędepol et. i. etiam, tu Syra lena deformis, tu ſalue, ridicule autem hoc dicit. Conuertit ſermonem ad Philotim, tu Philotis dic mihi vbi, oblectaſti te tandiu i. tanto tempore, vbi vulgo dici ſolet, vbi ſpaciatus es tantum. Dicimus oblecto me hac re. Phi. equidẽ minime. i. non oblectaui me. quę. s. ego profecta ſum hinc. i. ex Athenis Corinthum. i. vrbem illam, cum milite inhumaniſſimo. i. imminiſſimo, auſteriſſimo, ferociſſimo, immaniſſimo, ibi. s. Corinthi, ego miſera tuli. i. paſſa ſum, toleraui, ſuſtinui illum. i. mores eius, biennium. i. ſpatio duorum annorum, perpetuum. i. continuum, totum ſine intermiſſione. Par. Ædepol arbitror deſiderium. i. requiſitionem. Athenarum cepiſſe ſępe Philotim. i. tuis

obleƈto

Perpetui

puto te ſepe deſideraſſe, et requiſiuiſſe Athenas. Dicimus vrbis deſiderium cepit me, tenuit me, affecit me, quemadmodum dicere ſolemus, me cepit odium, vel tedium, vel ſatietas vrbis. Et arbitror inquam te ſepe contempſiſſe.i.improbaſſe, tuum conſilium.i.tuum propoſitum, et deliberationem, qua illuc iueras, vbi dicimus ſepe. Poſt diſceſſum meum me poenituit conſilij mei, dicere poſſumus poſt meam ab vrbe profectionem plerunq; meum contempſi, aut improbaui conſilium, vel meum mihi conſilium diſplicuit. Phi. non poteſt dici q̃.i.q̃uam eram cupida redeundi huc Athenas, et abeundi.i. diſcedendi a milite, et videndi vos hic Athenis, vt antiqua conſuetudine.i. ſm veruſtam conſuetudinem, aut ſi vis cape conſuetudinem pro conuerſatione, et familiaritate, vt ergo agitarem.i. celebrarem, exercerem inter vos conuiuium, libere.i.ſine ſubiectione, et in libertate, mea antiqua conſuetudine.i.eo modo quo ſolebamus. Nam haud.i.non, licebat illic.i. Corinthi apud militem loqui ea, que placerent illi militi, niſi prefinito.i. determinato, certo, preſcripto, limitato, aſſignato tempore ac deſtinato. Par. haud.i.non, opinor militem ſtatuiſſe.i.conſtituiſſe, limitaſſe, aſſignaſſe, prefiniuiſſe, deſtinaſſe finem.i.terminum, modum tue orationi.i.tuo ſermoni, ita vt vltra illum terminum tibi deſtinatum, non tibi loqui liceret commode.i. apte, accommode, pro tua cupiditate. Nam tui ſimiles ſepe ſunt loquaces et petulantes, ideo non commode.i.blande, vel ex voto, ſiue ex ai ſententia prefinit ſue orationi modus. Phi. deſcenſus nunc fieri incipit ad argumenti narrationem. Sed qd negotij eſt.i.quid hoc eſt, quod mihi dictum eſt, et adhibuit negotij ad inuidiam, et magnitudinem rei oſtendendam. Que, exclamatiue.i.qualia et quanta Bacchis meretrix narrauit mihi modo.i. paulo ante, hic intus.i.in eo loco vbi erant. Deinde exclamatione facta ſubdit, narrauit inquam mihi illud quod nunq̃ credidi.i. putaui, fore.i.futurum eē s.vt hac Bacchide viua.i.viuente. Pāphilus poſſet inducere aīum.i.poſſet ſibi perſuadere, aut imperare, aut velle hr̄e vxorem. Par. at, hic hʒ ſignificationē

Autem indignantis.q.d.qd dicis eum hr̄e vxorem, prope eſt vt non hēat, et illud hr̄e āt debet pronunciatiue adiuuari, qd dictum abſciſſus eſt ex fine orōnis Philotis, quod faciunt ſepe indignantes et improbantes dictum alterius. Phi. Ebo, hic interiectio geſtientis in ſpem ob auditum verbū, tu rn̄de ſup. an Pamphilus non habet vxorem? Par. habet vxorem, ſed vereor vt.i.q nō.he nuptę ſint firmę.i. ſtabiles, permanſure, ratę. Phi. Dij et Deę faxint.i. faciant. ita.i. vt non ſint firmę nuptię. ſi illud.s.nuptias nō fore firmas eſt in rem.i.vergit in vtilitatem Bacchidis. Nam res ſepe capit pro vtilitate, vt e re mea, re tua etc.i. ad meam et tuam vtilitatem, hoc eſt in rem meam.i.hoc eſt mihi vtile. Ab re vero ſignificat contra vtilitatem, vt video ab re futurum ſi hoc feceris.i.video futurum illud contra vtilitatem, ſed tu Parmeno dic mihi. qui.i.quo, vel cur credam iſtud eſſe ita.i.nuptias non eſſe firmas. Par. nō eſt opus.i.non eſt expediens. prolato.i. proferre, quare

non ſint future firme nuptie, deſiſte.i.ceſſa. percunctari.i.inquirere nimis curioſe, hoc.s.quare non ſint future firme nuptie. Phi. Nempe.i.certe, non eſt opus prolato ea cā.i.pp eam cām, vt ne.i.vt nō, id.i.q̄re non firme ſint future nuptie. fiet, palam.i.fiat manifeſtum. Dij bene ament me ita vt dico verum, modus eſt iurandi, non rogo te.i. nō interrogo, propterea.i.pp eam cām, vt proferam.i. uel publicem, uel prodam Bacchidi aut cuilibet, ſed perpera te rogo ut ego Philotis gaudeam tacita.i.taciturna. mecū i.intra me. Par. nunq̄ dices tam commode.i. tā apte, ut committam.i.credam. tergū meū.i. dorſum meū, in tuam fidem.i.in tuam fiduciam, ſeu fidelitatem, ueritatē, ac conſtantiā, aut in tuam promiſſionem. Phi. ah, interiectio dolentis, o Parmeno noli dicere ſup. talia. Dicis enim ſup. q̄ ſi tu non multo malis.i.potius uelis narrare hoc mihi, q̄ ego velim ſup. ſcire ea q̄ percunctor.i. inquiram. q.d. fingis te non velle narrare mihi, ſed tū cum ſerui oēs ſint loquaces, tu oſtendis tua curioſitate te multo magis velle narrare id mihi, q̄ ego velim id ſcire qd peto. ipſe enim ſeruus ſua curioſitate oſtendebat ſignū loquacitatis, nam (ut inqt Hora.) Percunctatorem fugito, nam garrulus idē eſt, vel ſic intellige. Noli Parmeno dicere ſup. talia, nam dicis ſup. quaſi tu nō malis narrare hoc mihi, q̄ ego percunctor.i.q̄ ego petam ſcire. q.d. quicqd fingas multo magis cupidus es narrandi id mihi, q̄ ego ſciendi, cum ab ingenio ſeruorum eſſes diſceſſurus ſi faceres aliter. Par. lentius hoc ſummiſſe intra ſe loquitur. Hec mulier predicat, ideſt narrat uera.i.ea, q̄ uera ſunt, et illud.s. tacere nō poſſe eſt mihi maximū vitiū.i. maximū ꝗ bonum. Deīde h̄ clare dicit. ſi das p ſi des mihi fidem.i.ſi mihi ſancte promittas te taciturā, dicas qd percuncta ris ſcire. Phi. Hoc apud ſe, aut conuerſa ad ſpectatores ait, ſeruus redit ad ingenium.i.ad naturam ſeruorum, q̄ eſt tacere non poſſe, a qua videbatur diſceſſiſſe. Deinde conuertit ſermonem ad ſeruum. do fidem.i.promitto me taciturā, loquere.i.narra qd ego peto. Par. auſculta.i.audi. Phi. ſum iſtic p hic.i. ſum hic parata ad audiendum, uel ſum iſtic.i.tota uerſor in audiendo qd ſis dicturus. Par. ut.i.quē admodū. Pāphilus, cum maxime una pars orōnis pro valde ſeu nimis, ait Donat. amabat hanc Bacchidem. tū.i.tunc, maxime inquā amabat eā, cum i.qn̄, pater occipit.i.incipit orare, ut ipſe Pāphilus ducat uxorem, et cū inq̄ occipit pater dicere hec q̄ ſunt cōia oīum patrum.i. que ab oībus pr̄ibus dici ſolent. s. ſe patrem eſſe ſenem, ſed illum. s. filium, eſſe vnicū.i.ſine fratribus et ſe ſenē velle illum filiū eſſe preſidium.i.ſuſtentamē auxiliū ſue ſenectutis. hec predicta ſunt, q̄ pr̄es dicere ſolent, Ille etc. hac tota narratione huc tenditur, vt oſtēdat Pāphilus neceſſitate coactus amicam Bacchidē deſeruiſſe. Ille Pamphilus primo negare.i negabat, vel cepit negare ſe ducturum vxorem, ſed poſtq̄ pater inſtat.i.urget, importunus eſt, et uehemens, acrius.i.vehementius, perficit ut filius foret.i.eſſet incertus animi, pro aīo i.dubius quid eſſet ſibi faciendum, ne.i.vtrum. magis obſequeretur.i.faueret, obediret pudori.i.honeſtati, et uerecundie, q̄ afficeret a pr̄e, ſi ei non foret ob

ſecutus,an magis obſequeretur.i.reſponderet amo
ri Bacchidis ſpreto pudore pr̃is.Deniq;.i. poſt mul-
Efficere ta,ſenex Laches pater Pamphili efficit.i. quaſi ma-
gno conatu et molimine fecit.Nam efficimus q̄d
magno conatu et molimine facimus, vixq; p nos
finem accepit,tundendo.i.ſepius rogando,et quaſi
moleſtia afficiendo et tedio, ac ſepe inculcando.
Nam tundere proprie eſt ſepius idem appetere, ac
Obtūdere ferire,tranſlatio a fabrorum malleo,inde obtun-
Cicero dere dicitur moleſtia ac tedio efficere. Cice.in epi.
Cupio te verbis non obtundere. Atq; fecit inquam
odio,ideſt aſſiduitate, improbitate, ſiue importu-
nitate,inſtantia,inde odioſus ideſt moleſtus, impor-
tunus,inſtans.ſenex ergo effecit tundendo ē odio,
vt filius ſup.magis obſequeretur pudori, q̄ amori.
Deſpondit,ideſt ſponſam fieri curauit ei Pamphi-
lo.gnatam,ideſt filiam vnius vicini p̄ximi,illud,
ſcilicet deſponderi ſibi eam filiam.viſum eſt Pam-
philo vſq;.i.aſſidue,nunquam.i.nullo modo, vel
non nimis graue.i.moleſtum,et difficile toleratu.
Donec.i.quouſq;,iam in ipſis nuptijs.i.in ipſa mē-
tione nuptiarum,vel donec ipſe poſitus,aut conſti
tutus in ipſis nuptijs,poſtq̄ videt nuptias paratas,
nec videt vllam moram dari.i.neq; vllum ſpatiū
ne dieculam quidem,aut dilationem aliquam da
ri ſibi,quin.i.q̄ non,ducat.i.capiat eam in vxorē,
ibi.i.tunc,demū.i.deniq;, poſtremo, tulit ita egre
Cōmiſere ſit i.ita moleſte,et difficulter,vt.i.q̄,ibi.i.tunc ipſam
Bacchidē accuſatricem commiſereſceret eius Pam-
phili.i.q̄ ipſamet Bacchis miſereret eius.ſi adeſſet.i.
ſi p̄ns eſſet,credo.i.ita arbitror,et mea eſt talis opi
nio,cōmiſereſcit cō miſereſcebat eſt imperſonale ver
bum ante ſe volens habere actm̄, et poſt ſe infiniti
uum,aut gtm̄,vbicūq;.i.in quocūq; loco. ſpatium
ſolitudinis.i.in quo poteramus eſſe ſoli remotis ar
bitris,datū erat i.conceſſus,ut.i.ita q̄ poſſet loq. vna
i.ſimul mecū,dicebat ſup.o Parmeno perij.i.pditus
ſum,q̄d ego ita aſſentiendo deſponſationi iſti in
quod malum.i.in q̄d infortuniū ꝯieci me.i.me p̄-
cipitem egi.o Parmeno nō potero ferre.i. portare,
ſuſtinere,tolerare,pati hoc,ego miſer perij.Phi.at.i.
ſed.o Laches Dij et Dee pdiunt.i. pdant, deſtruant
te cū iſto.i.tuo (p ꝯtemptū dcm̄ eſt iſto) odio.i.in-
ſtātia,ē moleſtia.Pa.ut redeā ad pauca.i.paucis ab
ſoluā narrationē, et veniā tm̄ ad pauca narrāda,
q̄ſi lōge alia dici de Pāphilo poſſēt.Pāphilus duxit
vxorē domū.vxor dr̄ ab vngēdo,nā nubētes vnge-
bāt maritorū poſtes,ibiq; lanā figebant.Pā.nō atti
git v̄ginē illa nocte p̄ma plena amoris et ſuaui-
tatis. Nihilomagis ipſe Pāphilus attigit eā ea ſup.
nocte,q̄ nox eſt ꝯſecuta nocte p̄ma.Phi.q̄d ais? nō
pōt illud credere, dicis ꝙ adoleſcens cubuerit vna
cū virgine plus potis.i.magis potens,ab impulſio-
ne,q̄ eſſet virgo,vt.i.q̄liter,ipſe potuerit abſtinere ſe
illa virgine? non dicis veriſimile.i.probabile, et q̄d
nec ſpēm q̄dem hēat veritatis,neq; arbitror verum
eſſe q̄d dicis.Pa.credo ita videri tibi.i.te ita iudica
re illud q̄d dixi nō eſſe verū,imo nec veriſimile.nā
nemo venit ad te niſi cupiens.i. cupidus amator
tui,ille Pā.duxerat illam inuitus.i. nolens.Phi.q̄d
fit deinde.i.q̄d ꝯſequenter efficitur, poſtq̄ non atti-
git illam.Pa. ſane.i.certe, vel valde, paucis diebus Sane
poſt,aduerbium eſt poſt.Pam.ſeducit.i.ſeorſum ab
arbitris ducit me ſolum.i.ſine teſtibus, et arbitris.
et narrat vt i.qualiter.virgo ſit etiā nunc integra,
ideſt incorrupta,intacta ab eo,et narrat inquam
ſe ſperaſſe poſſe tolerare.ideſt pati ſuſtinere,tolera-
re verbum eſt mala patientis.eas nuptias antequā
duxiſſet domum eam vxorem . Sed o Parmeno,
ſubdit verba Pamphili.neq; eſt honeſtum mihi,ne-
q; vtile ipſi virgini,eam virginem haberi ludibrio,
ideſt ſtuprari,vel illudi a me,quin.i.q̄ non reddā
eam integram,ideſt intactam a me.itidem.i.ſimi-
liter,eodem modo,vt ideſt quemadmodum, acce-
pi eam a ſuis parentibus,quam virginem decreue
rim.i.ſtatuerim,defixerim me non poſſe habere,
ideſt tenere mecum diutius.i.multis diu.Phi.nar-
ras,ideſt dicis,ingenium.ideſt naturam Pamphi-
lipium erga meretricem,et pudicum,ideſt caſtum
erga virginem.Pa.pergit uerba Pamphili referens,
arbitror eſſe mihi incommodum proferre hoc.i.
dicere hoc quod nunc dixi,videlicet me velle inte-
gram reddere eam.Do.exponit hoc.s.morem me-
retricis,autem.ideſt ſed,ſuperbum eſt.i.illud eſt ſu-
perbie,eam puellam reddi patri,cui patri nihil vi-
tij dicas.ideſt nihil culpe vxorie referas, ſed ſpero
illam vxorem meam deniq;,ideſt tandem, abitu-
ram.i.diſceſſuram.vbi.i.quando ipſa cognouerit
hoc.s.ſe non poſſe eſſe mecum.Phi.interea.ideſt inter
eos dies,quid faciebat ſup.ne,ideſt virus,ipſe Pam-
phi.ibat ad Bacchidem amicam? Parm.ibat quo-
tidie, ſed ut fit, ideſt ſicut fieri ſolet, et moris eſt,
poſtquam videt hunc Pamphilum alienum, ideſt
alienatum ab ſe propter matrimonium.nam no
men mariti eſt multum alienus a meretricibus,
ilico ipſa Bacchis facta ē multo magis maligna,
ideſt multo magis difficilis,nam malignus dici-
tur,qui difficultatem ſui oſtendit,et facta eſt mul
to magis procax,ideſt petax, petulās, importuna,
diſpoliatrix.Procare enim eſt petere.Virg. procaci-
bus auſtris,ideſt impudentibus,nam qui multum
petit impudens eſt, et procax vnde et proci dicti
ſunt,qui filias alienas in matrimonium petierūt.
Phi.edepol non eſt mirum ſi ipſa ſit facta magis
procax pp id q̄d fecit Pam.fidem datam non p̄ſtā
do.Par.atqui.i. ſed certe, alij hn̄t atq;, ea res.s.talis
malignitas et procacitas multo maxime.i. longo Atqui
vehementiſſime diſiunxit illum Pamphi. ab illa Multo
Bacchide.poſtquam cognouit.i.diligentius,et attē- maxīe
tius conſiderauit ſatis,quantum ſat erat ſeſe.i. ſeip
ſum.i.mores proprios,et illam Bacchidem ideſt mo
res meretricis,ē hanc uxorem,ideſt mores vxoris,
qua vxor erat domi,exiſtimans.s.Pam. intelligens
mores earum Bacchidis et Philomene, ad ex em-
plum,ideſt ad imaginem,ſiue ad collationem,aut
comparationem, ſeu ſpeciem comparationis hoc
modo. Hec uxor pudens, ideſt verecunda, mode-
ſta,ideſt tēperata,ita ideſt eo modo,uti ideſt ſicut, Pudēs ē
decet,ideſt honeſtum eſt,ingenio liberali.i.bone na- modeſta
ture mulierem eē.ferre.i.ferebat equo animo omnia
incommoda,ideſt omnes importunitates, atq; om-
nes iniurias,ideſt iniuſtitias,uiri.i.mariti ſui,ſcilꝫ

Hic pro tunc

Pamphili,tegere.i.tegebat contumelias.i.non ſolum celabat,neq; reuelabat,ſed efficiebat ne eiuſmodi contumelię ab aliquo reſciſcerentur. Poſtq̃ ergo Pam.hęc oia conſuluit.i.comparauit.hic.i.deſt tunc.aīus eius.i ipſemet partim.i.pro parte aliqua deuictus.i.multū motus miſericordia vxoris ſuę. partim.i.ex altera pte victus.i.deflexus et ſeparatus iniuria.i.improbitate,malignitate huius meretricis.elapſus eſt.s.aīus Pāphili.i.latenter euaſit a Bacchide,atq; ipſe aīus tranſtulit amorem huic vxori Philomenę.poſtq̃ nactus eſt.i.inuenit. ingenium par ſibi ſup.i.eādem voluntatē vel nām, vel poſtq̃ inuenit par.i.bonū ingenium.i.bonam nām ſuę vxoris.interea.i.dum hęc geruntur.ſenex qdam cognatus.i.de cognatione hoꝝ.s.Pamphili et patris ſui moritur in Imbro.i.in eo loco.hereditas.i. ſucceſſio.redibat.i.attinebat,ſpectabat ad hos.Pā.ē patrem.legi.i p legem.pater Laches extrudit.i. q̃ſi manibus expellit,eo.i.in Imbrum Pā.filium. inuitū.i. nolentē,qꝫ amantē.i.amore ſuę vxoris captū. Pā. reliqt hic vxorem cum mr̃e ſua.nā ſenex.s. pr̃ eius Laches,abdidit.i.abſcōdēdo ſe ꝯtulit rus.i. in agros meditādi grā.i.operandi,cōmeat.i.redit raro huc in vrbem Athenaꝝ.Cōmeare eſt abeſſe inde vbi te eſſe oporteat.Inde cōmeatus dr̃ ex aliq̃ cā tpalis abſceſſus.Phi qd infirmitatis.i.quā inſtabilitatem nuptię hn̄t adhuc.i. hactenus q.d. nihil ex tuis verbis infirmitatis eſſe colligitur adhuc.Par.nunc audies i.cognoſces.primus.i.in principio ſane bene.i.valde bene,vel multum conueniebat inter eas.i. nulla erat ꝯtrouerſia inter Soſtratam mr̃es Pāphili ē Philomenam.Dicimus eleganter aliqñ, optime inter nos ꝯueniebat.i.nihil erat ꝯtrouerſię inter nos. vbi ꝯueniebat eſt impſonale verbū,ſed cū dicimus hoc conuenit inter nos.i.de hoc nulla eſt inter nos cōtrouerſia.pſonale verbum eſt.Interim.i. repēte, ait Dona.Philomena cępit odiſſe,pro odire.ſi haberemus Soſtratā mr̃em Pāphili miris modis.i.mirabilibus exēplis,neq; tñ vllę lites.i.vlla iurgia erant inter eas,nunq̃ poſtulatio.i.q̃rela,ſeu interpoſitio q̃relaꝝ erat inter eas.Expoſtulatio eſt q̃rela interpoſita apud illum,q peccauerit,poſtulatio vero eſt de aliquo apud alteꝝ interpoſita q̃rela. Phi. igit̄ ſi hoc non fuit.i.ſi lites non habuerunt,qd fuit aliud inter eas?Par.ſi qñ.i.ſi aliqñ,vel ſi forte Soſtrata acceſſerat ad eam Philomenam cōfabulatum, primū ſupinum.i.vt ꝯfabularet̄,ſeu colloqueret̄ cum ea, et cum ea familiariter ꝯferret aliq̃,ē cōicaret.ilico ipſa Philomena fugere.i.fugiebat e ꝯſpectu eius Soſtratę,ne videretur ab ea,nolle.i.nolebat videre ipſam Soſtratam,deniq;.i.poſtq̃ non quiuit.i. nō potuit.pati.i.tolerare,inſtantiam Soſtratę,vel nequit pati.i.tolerari a Soſtrata.qꝫ (vt ait Don.) patior ē cōe verbū.nam patior te ē a te dicimus,ſimulat.i. fingit ſe Philomenā,acceſſi.i.aduocari a mr̃e ſua, ad rem diuinā.i.ad ſacrificium faciendū ſorte ſuę genti hereditariū vt ſepe fiebat,abijt.i.diſceſſit,neq; expectauit vt mitteret̄,vbi.i.poſtq̃. ipſa Philomena eſt illic.i.apud matrem.cōplures dies.i. multis diebus.Soſtrata iubet eā Philomenā acceſſi.i.aduocari.Tunc mater et filia et ancillę dixerūt.neſcio quā cām q̃ nō poſſet redire Philomena.iteꝝ.i. ſcdo.Soſtrata iubet eā Philomenam acceſſi.i.aduocari. nemo.i.nullus,aut nulla remiſit Philomenam.poſtq̃ miſſi a Soſtrata acceſſunt.i.aduocant eā ſępius.ſimulant mulierem Philomenam eē ęgrā.i. ęgrotā, ilico nr̃a Soſtrata hera mea it viſere,p it ad viſendum,vel viſit eam Philomenā.viſere eſt officij, videre q̃rentis aliquē.nemo admiſit.i. introduxit Soſtratam ad eam Philomenā.vbi.i poſtq̃.ſenex Laches reſciuit.i.cognouit hoc per relationem.Nā ſcimus q̃ ad nos deſerunt̄,reſcimus relata. Heri ipſe ſenex aduenit huc rure.i.ex agris,ea cā.i.ꝓpter eas cām,ꝯtinuo.i.ilico,ipſe ꝯuenit.i.allocutus pr̃es Philomenę,ēt nondū.i.non adhuc ſcio.qd egerint.i.fecerint,qdue fuerint locuti,niſi.i.pterq̃,q ſane.i.certe,vel valde,eſt mihi curę ſcire ſup.q̃ſum.i.in quā ptem,hoc negocium ſit euenturum.i.pceſſuꝝ, habes.i.tenes,intelligis oēm rem quā audire expetiſti, pgam.i.ꝓſequar hoc iter.quo itinere cępi ire.s. ad portum,uel pgam.i.pſeuerabo ire ſup.eo quo.i.in quē locum.s.ad portum,cępi iter.i.ſum iter ingreſſus.Phi.ē qdē.i.ē certe.ego pgam quoque cępi iter, nam ꝯſtitui.i.ꝯueni.cū quodam hoſpite.i. amico externo.me eſſe ꝯuenturam.i.allocuturā illū hoſpitē. Par.Dij bene vertant.i.approbent bn̄,et recte dirigant id quod agas. ſepe.n.res eueniunt aliter,q̃ volumus,ē pleruq; bona in peius, mala mutant̄ in melius,et iō volumus,vel (vt dicunt alij) vertūnus coīe,q peſt rebus vertentibus.Phi. o Parmeno vale.Par.ē tu Philotiū nomē ꝓdū et ꝓtenſum blādi grā,ſicut Glycerium.ēt tu Philotiū bene vale.

SEnex Poſtq̃ oſtenſa eſt Philo. eē amicas Bacchidis,cum de eius deſertione doluiſſet.Poſſumus ſcire,q ſi hēret a quo poſſet q̃rere de Bacchide,q̃reret. Inducit̄ ergo Parmeno ſeruus garrulus, qui nihil celet,ſed reuelabit omnia de Pāphilo, hēt aūt occaſionem exeundi ei obuiam,q.s.uult ire pcontari ad portum,an Pamphilus adhuc rediſſet,ſed poeta ita tractat negocium,ut ꝓprietas non obliuiſcatur pſonarum,qa ecce notare potes in principio huius ſcenę ꝓprietatem ſerui,qui q̃rit occaſionem onandi. Sicut enim uoluit deſcribere primus meretricularem pſonam, q̃ libēter noua audiret, ita pmittit ſeruilis pſonę deſcriptionem garrulus, qui oīa diffundat,ut ſic conuenire merito poſtea faciat.exiens de domo loquit̄ ad Syrum ſeuis.ſi ſenex.i.Laches.alias.i.alio tpe. Philotium cum ad eā loqueret̄,quaſi propter uenuſtatē non dixit comitinas.Salue ita mi caſtor.s.adiuuet ut anti.cō. agi.li.ideo dico libere,nam illic pręfinito a milite, haud commode quantum ad te,q: nos mulieres ſemper eſtis garrulę,ſed hoc neq.eſt q̃.i.quanta habere,aut.q.d.nō h3,quia illud hr̃e eſt quaſi nō hr̃e, hr̃e Ba.ſi iſta dimiſſa non ducat alteram ſed Ba. amet,non eſt,aliter non eēt ſeruus garrulus, niſi faceret ſe pcari de re,quam ipſe magis optabat propalare noli,cum rogando non poſſet aliqd extrahere,transfert ſe ad ueritatem,et uincit improbando ei,uera li.pre.ſecū.Ad inge.ſecū.Hanc Ba. amabat tum Pamphi.etc.ila dico amabat,ut amabat cum maxime unquas amauit,et occipit dicere etc. SER

Pudori

Pudori patris an amori Bac. donec in ip. nup. q: interim ibat ad Bacchi. ſed poſtq̄ videt &c. Aiebat mihi Par. perij: cum iſto odio quod dixerat ſuperbius ibi, Tundēdo, atq; odio &c. Quid ais? non eſt credibile. Ad. m. dic adole. aliqs cubuerit vna cum virgine etiam ſi plus potis. i. potens in abſtinentia

c. li. e. conabitur Terentius aduerſus famam ſocrus bonam reperire, et incipit a generali exclamatioene, quo vehementior ſit accuſatio, paulatim ad generale crimen deſcendit. Quod hoc genus. h. accuſatio a perſona cui accidit ex ſexu, q: ſocrus eſt. coniuratio, confeſſio bonę rei eſt, coniuratio cōfeſsio coniuratio

Tetrametri, Senarij, & Septenarij nonnulli.

LACHES. SOSTRATA.

SECVNDVS ACTVS.

PROH DEVM ATQVE HOMINVM FIdem quod hoc genus eſt, quę hęc coniuratio
Vt oēs mulieres eadem ęque ſtudeant, nolintq; omnia,
Neq; declinatam quidquam ab aliarum ingenio vllam ꝛ pias.
ITAQVE adeo vno animo omnes Socrus oderunt nurus,
Viris eſſe aduorſas ęque ſtudium eſt ſimilis pertinacia eſt,
In eodem omnes mihi videntur ludo doctę ad malitiam,
Et ei ludo ſi vllus eſt, magiſtram hanc eſſe ſatis certo ſcio. So.
Me miſeram, quę nunc quam ob rem accuſer neſcio. La. hem
Tu neſcis? So. Non, ita me Di bene ament mi Laches.

iſto eēt, ita vt po. abſti. ab illa. vel ſed eſt plus potis legit ita, cubuerit dico p̄ſertim cum eēt plus ęq potius vt i. nuptus, ſed q̄ tunc iſta ait mihi Par. ꝯſtrue ita, duxi vxorem, ſed neq; honeſtum mihi i. neq; vtile eſt virgini eam habere ludibrio. s. eam me corrumpere, quin itidem. i. ſimiliter reddam integram. i. virginē ſuis parentibus, vt accepi integram, eam dico haberi ludibrio, quam decreuerim me non poſſe diutius habere. Plum in Bacchidem. Pudicum in virginem. Ego adhuc, verba Pam. ꝓpalare hoc qd nūq̄ eam attigi. Incōmodū eſt mihi. i. turpe patri. i. Phidippo. Illam dico cui &c. ſuperbū, ideſt crudele eſt, ſed hoc modo, vel hic modo non poſſum me expedire, ſed ſpero illam abi ex ſua parte, poſtq̄ h̄ cogn. s. non poſſe mecum eſſe, et ita me expediam, poſtq̄ cognouit et ſe, q: admodū probi viri deberet viuere, et illam Bac q: meretrix eſſet, et hanc. i. vxorē ſuam, q: patiens et benigna eſſet, exiſtimans. i. cōſiderans apud ſeniores earū ambarum. s. vnam alij comparando, et q: hęc. s. vxor pudens ita vt decet eſſe pudētem. Liberali animo, et modo ferre. i. ibat incōmoda viri &c. cum hęc inq̄ eſſet huius Pam. animus. par. &c. partem vict. huius. i. Bacchi. Amātem iam vxorem, bene dixi cum matre, nam ſenex, q: abfuit ſenex cōmoditatem fecit ad cęlandū partum, cum illa poſſet abire ad matrem. Quid q. d. tu dicebas non eſſe firmas nuptias, ſed in iſtis dictis quid infirmitatis. h. n. inter eas. i. Soſtratam et Phil. poſtulatio. i. querimonia de iniuria. s. nullam iniuriam expoſtulabat, vna ab alia acc eſſe iut Soſtrata ad eam Phi. iubet Soſtrata eam accerſi, niſi ſane curę eſt mihi, ſcilicet ſcire quorſum, ſcilicet niſi inquiram. Cōſtitui conuentionem cū quodam ho. me conue. illum. s. me locuturā eius.

BONA. PRoh Deum atq; h. f. In hac ſcena accuſatio ſocrus eſt, quę ſe coniecturaliter defendit dicens nihil a ſe factum in perniciem nurus. Proh. h. f. ab exclamatione coepta ſcęna eſt, ſenex enim eſt difficilis et iratus. Quod. h. g. eſt. q.

malę, et inde coniuratio Catilinę dicta eſt. Quę en hęc accuſatio a re. Vt omnes mulieres ęq̄ ſtud. bono argumento vtitur. Lęſiſti nurum, q: ſocrus ſes, & nulla ſocrus diligit nurū. Vt omnes. m. accuſatio a cauſa eadem. Studeant, maioribus operis eſt ſtudere, q̄ velle neq; declinatam quicquam. i. flexam vel inflexam, ab eo quod declinauerit, ne parum vel diuerſam ſi diſſimilem dixiſſe, vt eſt illud tu multum inflexit. Itaq; adeo. u. a. neſcias an ex ſententia hac, vel adeo ex hac ſcęna nomen fabulę ſit inuentum. Itaq; a neceſſaria ſententia eſt amphibologia ad deſcribendam vtranq; perſonam. Viris eſſe, ad aliud argumentum. Lęſiſti nurum, vt mihi aduerſareris, nam ſocrus et omnes mulieres aduerſabuntur viris. Similis pertinacia eſt, nam ſtudium ē bonum eſt, pertinacia vero nonnunquam mala. Æque ſtudium eſt, dedita opera voluntatis hominis eſt attentior, atq; impenſior. In eo deniq; o. m. u. tria in accuſatione poſuit, ex quibus duo ſunt cōmunia. vnum ipſius, q: mulier eſt, et q: ſocrus, cōmunia quod ipſa ſpecialiter magiſtra ad malitiam Soſtrata ex his colligit iniuriam paſſam nurum per coniecturam. Et ei ludo (ſi quis eſt) magiſtram, magna amplificatio criminis, dubitat an ſit ludus malitię, et magiſtram non dubitat Soſtratam, ſed certe ſcio inquit. Me miſeram, et hęc quę ab exclamatione coepit ad miſericordiam ſpectat defendentis oratio. Quę nunc quamobrem accuſer neſcio, oratorie pro ſe loquitur, mulieres quidem maioris innocentię eſt neſcire crimen, q̄ defendere, et his verbis oſtenditur ſine noxa eſſe et Philomenam, non ſolum hāc quę loquit̄ Soſtratam. Itaq; modo duę partes ſunt orationis. Non ita me Dij bn̄ ament modo mi Laches, non eſt blandientis, ſed eius, qui periclitatur innoxius. Non ita me Dij a. per inſinuandum non ita me Dij ament, ani maduertendum veteres non minus euphoni

Ita vna inter nos agere ętatē liceat. La. Di mala ꝓhibeant. So
Meq; abſte īmerito eſſe accuſatā poſtmodum reſciſces. La. ſcio.
Te immeritoīan quidq̄ pro iſtis factis dignum te dici poteſt.
Q uę me, & te, & familiam oēm dedecoras, filio luctū paras?
Tum autem ex amicis inimici, vt ſint nobis affines facis,
qui illum decreuerunt dignum ſuos cui liberos cōmitterent.
Tu ſola exhorrere q̄ pturbas hęc, tua īpudentia. So. ego ne? La.
Tu inq̄ mulier, quę me omnino lapidē haud hoīem putas.
An quia ruri eſſe crebro ſoleo, neſcire arbitramini
Quo quiſq; pacto hic vitam veſtrorum exigat?
Multo melius hic quę fiunt, q̄ illic vbi ſum aſſidue ſcio,
Ideoq; vt vos mihi domi eritis, proinde ego ero fama foris.
Iam pridem equidem audiui coepiſſe odium tui Philumenā.
Minimeq; adeo mirum, & ni id feciſſet, magis mirum foret.
Sed non credidi adeo, vt etiam totam hāc hanc odiſſet domū,
quod ſi ſciſſem illa hic maneret potius, tu hinc iſſes foras.
At vide quā īmerito ęgritudo hęc orit̄ mihi abs te Soſtrata.
Rus habitatum abij, concedens vobis, & rei ſeruiens.
Sumptus veſtros, otiumq;, vt noſtra res poſſet pati,

ſmon in verbis, q̄ cacephaton neglexiſſe velut hic, ita me Dij bene ament. Dij. m. pro. ſeniliter odit vxorem, cuius amor obſtabilis fuit in adoleſcentia. Dij mala pro. vt vna nos agere. Poſtmodum re. hęc figura ab oratoribus vocatur, in qua aliquid promittimus iudicibus probaturos, cū meminimus nequid illis temere per ſuaſum ſit. Poſtmodum. r. fiducia innocentię.

Reſcire

Reſcire eſt quod de induſtria celatur, vix argumentum vix aſcitur. An quicquam pro iſtis factis, amare

Quę me, et te, et f. id ſic accuſat quanti ias ꝓbaueris crimen, et eſt amplificatio. Quę me, et te, et. f. hęc exaggeratio eſt quę Appellatur, cum ex vno maleficio multa fiunt ab oratoribus cria. Dedecoras, dedecorat qd honeſtū, aut turpat honeſtū ē corporale. Cui ſuos li. cōmit. nota liberos in ſignificatione vnius filię. Dignus cui, loco multum ſonant et accuſatorio ſtrepitu, nec maſculinum genus, nec foemininum poſuit, nec vnam, ſed liberos. ſic Cice. En cui liberos cōmittas, et habemus enim liberos omnes de puella. Dignum, ſic dixit, vt honoris genus ſic accipere vxorem meruiſſe. Tu ſola exhor. emergis, reperiris, verbum hic impudentiam notat. Cice. Exortus eſt ſeruus qui dum eſt in aculeo. a. n. p. e. a. s. Exorere, exiſtis, exoriri dicitur qui expectans inuadit aliques.

Dedecoratur
Turpat
Cicero
Cicero,
Exoriri

Tu inquam. m. q. me tu mulier emphaſim malitię habet, et omnino expreſſio conſuetudinis, et ad imaginationem, et lapis nunquam vtilis, niſi ad templum vel cęlum; quem magis ad iniurias delegit, nam melius q̄ lapis, vt Virg. Saxaq; ſubnectare humeris. Tu inquam mu. et Virg. Varius et mutabile ſemper Foemina. Lapidem non. h. ſufficere lapidem putas, ſed de ſtomacho, non hominem additum eſt. Plau. Herus meus elephanti corio circūtectus eſt, non ſuo. Non hominem putas, ſic Apollodorus. An quia ruri crebro eſſe, memor ſui eſt, qui dixerat rus abis. Quo pacto quiſquam veſtrorum, ve-

Virg.

ſtrorum pro veſtrum, ſic veteres. Multo melius hic quę fiunt, vſus eſt, vt in Adel. Aut non prius ſex menſibus olfeciſſem. Ideoq; vt vos mihi domi eritis, mire confirmat vnde ſciat, ne ſuſpitioſe crimē obijcere videretur, et bene mihi, q: cōmoditas familię ad hunc redūdatura eſt. Pridem quidem audiui cępiſſe odium tui Philomenas, primo obiurgatio ē Soſtratę cur non amet nurum, ſecūdo ē cur non ametur a nuru, tertio cur vſque adeo puella nupta deſerat domum. Minimeque adeo mirum, ſatis amare pro merito dicit odium contra meritum amoremq;, ſimul excuſat nurum quę oderat talem ſocrum, et ſimul ꝓuenit quod ſi nō lęſa eſt, ſed odio me habet. Sed non credidi adeo, ideſt obſcurum fuiſſe. Illa hic maneret. poſt acrē inuectionem ſeipſam miſeratur, vt inuidiam durę inclinationis in ipſam conuertat, ſic in And. Age nunc iam ego pol. h. u. t. o. e. q. s. p. ē continuo Chre. Pietatem nati non te miſeret mei. c. e. l. o. t. e.

Quam immerito ęgritudo hęc oritur mihi abs te Soſtrata, poſtquam de iniuria dixit de perſona ius, cuius fama eſt, idem cum ęgritudo hęc oritur, et magnitudinem rei ſignificat, et repentinum impetum, vt ſupra, Tu ſola exorere. Rus habita. a. q: dixit ſenex rus abdidit. Sed cō. vo. ne diceretur quod ſi voluptatis cauſa, vobis melius pluraliter, q̄ ſi diceret tibi. Veſtros ſum. oti. ſumptus veſtros, idem quod alibi, otium vitaꝫ vrbanam, vel quod nihil acquiritis, vt in Adelphis Hanc ego clementem vitam vrbanam. Concedens. u. et rei ſer. concedens vobis. i. vt vos in vrbe eſſetis. Rei ſer. res ſeruit diuitibus, qi abundant rei ſeruiunt pauperes, q: coartant ſe ad anguſtias rei, ita ergo res pro qualitate ſua et ſeruit, et eſt rei ſeruitur. Hora. Imperata vt. f. c. p. cuiq;. Otiumque, hic amorem quaſi nihil agentibus. Vt noſtra res poſſet, mediocris, ſcilicet vt comici patriſfamilias. Pręter ęquum atque ętatem

Virg.

m.pręter ęquum, quia vos eſtis domini, vel quia vos fruimini cum ego voluerim. Ætatem, q ſenex.Virg.vires vltra.s.s. Non te pro his cu.re. mirus ſenſus,pro his inquit tot rebus vnam ē fa cilem redderes. Curaſſe ne quid ęgre eſſet mi.et te, ſic pronunciandum, quaſi dicat et ſi alij

quia talem vxorem habens ſua cauſa quid gau deat non habet. Nam de te quidem ſatis ſcio, ideſt nihil detrimenti ſit ſi tu pecces idem, nun quam dicit peior fieri potes,ſed es eadem. ſic Cice ro, Eſt idem Verres qui fuit ſemper. Peccando detrimenti,ſeruat inquit numerus peccatorum,

Meō labori haud parcens pręter ęquum,atq́; ętatem meam.
Non te pro his curaſſe rebus nequid ęgre eſſet mihi? So.
Non mea opera,neq; pol culpa euenit. La.immo maxume.
Sola hic fuiſti,in te omnis hęret culpa,ſola Soſtrata
Quę hic erant curares,cum ego vos ſolui curis cęteris.
Cum puella anum ſuſcepiſſe inimicitias non pudet?
Illius dices culpa factum. So.haud equidem dico mi Laches. La.
Gaudeo (ita me Di ament) gnati cauſſa,nam de te quidem
Satis ſcio,peccando detrimenti nihil fieri poteſt. So.
Qui ſcis an ea cauſſa mi vir me odiſſe aſſimularit?
Vt cum matre vna plus eſſet. La.quid ais non ſigni ſat eſt,
Quod heri nemo voluit viſentem te ad eam intromittere. So.
Enim laſſam oppido tum aiebant,eo ad eam non admiſſa
ſum. Lach.
Tuos eſſe illi mores morbū magis, q̄ vllā aliam rem arbitror,
Et merito adeo,nam veſtrarum nulla eſt,quin gnatum velit
Ducere vxorem,⁊ quę vobis placita conditio eſt datur.
Vbi duxere impulſu veſtro,veſtro impulſu eaſdem exigunt.

non curarent, curare debuiſti. Nō mea o.n.n.c.vel let dicere nurus culpę eſſet mihi ſed mulius dixit nō mea,ne accuſādo cōfirmaret, quod dixit ſenex, omnes ſocrus oderūt nurus. Neq; pol c.u. bene addidit, ne pol culpa venit, potuit enī vt non fieret ipſa iniuria, ſed tamē permiſit fieri,mire tamen nec accuſat nurum. Videtur vnum dixiſſe opera et culpa, et tamen non eſt idem,opera eſt enim ſi ſcientes leſerimus, culpa ſi neſcientes,quorum alterum ſceleris, alterum ſtultitię eſt. Sola hic fuiſti,noua oratio, et deeſt enim,vt ſit,ſola enim fuiſti, quod ad filiam et maritum pertinet.nam non ſola cum qua nurus, ſola quantum pertinet ad regendam domum,cęterum et filius et nurus erant, ſed ſola, ideſt ſine me. In te omnis hęret culpa, ſi eſt in nuru iniuria aliqua, in te omnis tamen Soſtrata. Soſtrata, optime geminauit ſola more iraſcentium, nondum nomen poſuit, et Soſtrata additum ad amaritudinem inclamantis. Cum ego ſolui vos curis cęteris,vos pro te,vt Deſiſte.m.c.t. Cum puella anum ſuſcepiſſe inimicitias, hoc dicit tanquam concęſſerit etiam nurum inquam eſſe. Cū ego vos ſolui,noua figura ſolui vos. Dices illius culpa factū,pręuenit defenſionem,et eam ſic pronunciauit vt crimen. Cum puella,puellam blande dixit,ita hanc cum amaritudine anum. Haud equidem dico mi Laches,mi Laches, dixit, quaſi grauiſſimum accuſatorem arguens, et quaſi fatigata et delaſſata eius inclamationibus, non ergo blandientis eſt modo mi, ſed inuidioſe rogitantis. Gaudeo,ita me dij ament,q ſimilis filius non ſit,an q talem vxorem habeat.quas nec inimica accuſare poſſit,et gnati cauſa dixit,

ne ſit illud copię detrimentū, ſed cum plurimum delinquas tantundem ſp admittis Peccando detrimenti, hic ſenſus obſcurus eſt, attamen hic dū quęcunque ſceleris admiſeris .i.quęcunq; peccaueris. nihil de tua eſt matiōe minuit. nihil de pudore derogat,eadem q fuiſti es, q maior fieri non potes.ſic Cice.Eſt idē Verres qui fuit ſemper. Peccando de. quidam hanc putant ironiā, quaſi dicat,quod ex nullo peccato tuo dānum pati poſſumus,ſed male. Qui ſcis?an ea cauſa mi. u.defenſio a deriuatione cauſę, in qua oſtenditur non hanc eſſe quam obijcit cauſam ſenex, cur abierit nurus ad matrem ſuam. Vt cum matre eſſet,deeſt tua. Vt cum matre eſſet,plus vna

Cicero

dixit,ideſt diu ac maiorem patrem. Quod heri nemo voluit,bene affirmauit defenſionem ſenex dicendo,ſi propter matrem abijt,cur tu excluſa es,cum venires? Enim laſſam eam oppido, infirmius defenditur ſocrus, vt error ſenis vſq; ad cataſtrophen perſeueret. Enim laſſam eam oppido, enim quid duxit, ſuperuacua ponitur interdum hęc coniunctio pro altera coniunctione. Oppido, valde. tranſlatio a ruſticis,qui interrogati quemadmodum fruges venirent,reſpondebant oppido, ideſt quę ſibi et oppido ſufficere potuiſſent. Eo, propterea. Tuos eſſe ego illi mores, acerbiſſime inſtitit ſenex, et accuſationi vxoris et defenſioni nurus,ſiquidem hoc ſenſu dicat nurum ne mendacij culpā incurreret, quę vero ęgrotat ex moribus malę ſocrus. Nam vſtrarum nulla eſt,pro veſtrum.hoc enim ab eo,quod eſt veſter. Quin gnatum velit.qui quę non. Et q no. p.eſt.c.d.imago hic quędam argumentationis quę

Oppido

dicitur αυχρηης ἀρχιτελοις, quod latine dicitur
ab initio ad finem, et ut generaliter cępit inuentio
nem, ita generaliter concluſit in ſocrum, et eſt ſen
ſus eo improbius illas, quas elegeritis, odiſtis. Vbi
du. ip. ve. bene verba eadem ſtomachoſe, et ſigni-
ficanter repetiuit, vt improbitas ex proximo appa-
reat impulſu. Vbi du. in. videt (vt ſupra dixi-
mus) hęc tota ſcęna ad hoc interpoſita, vt fabulę
nomen hinc intelligeremus inuentum. Impul
ſu, ipudentia ſocrus impulſus repetitio demonſtra
Impulſu uit. Impulſu. u. ſic i Heautō. Nō ſcortari crebro.
GVI.

PRoh etc. Hic accuſatio ſocrus eſt, quę lęſerit
nurum. Socrus autem ꝯiectualiter ſe defen-
dit dicens nihil a ſe factum eē in ꝑniciē nu-
rus. La. proh, iraſcentis exclamatio, imploro ſup. fi-
dem, ideſt opem ē auxilium. Deum pro Deorum,
atq; hoīum, qđ, ideſt quale, cuiuſmodi eſt hoc ge-
nus, muliebre, ſcʒ eſt, accuſatio enim eſt a ſexu, quę
ideſt qualis, hęc coniuratio, ideſt conſpiratio, ꝯſen-
ſus, concordia, in malum eſt, conſenſio bonę rei
eſt, coniuratio malę, ut ideſt ꝙ oēs mulieres ęque,
ideſt pariter, vel ita ſtudeāt, ideſt ſtudioſe moliāt,
tentent, atq; cupiant ea, ideſt eaſdem res, puta lęde
re nurus et odiſſe, ſtudere maioris eſt operis, q̄ vel-
le, ideo hic ſtudeant, rite capi pōt pro ſtudioſe cu-
piant, et ut omnes mulieres ęque nolunt, ideſt recu
ſent oīa, quę ſup. viri velint vel nurus, neq; reperi-
as, ideſt inueniat aliqs, ſecunda perſona pro tertia,
vllam mulierem declinatam. i. inflexam, ſeu recedē
tem quicquam, ideſt in aliquo, ſeu aliquantus ab inge
nio, ideſt a natura aliaꝝ mulierũ. itaq;. i. ideo. vel
ſint duę partes, oēs ſocrus i. oēs matres maritoꝝ,
oderunt. i. odio proſequuntur nurus, ideſt vxores
ſuoꝝ filioꝝ, adeo pro valde, vno aīo. i. aīo valde ſi-
mili, et ꝯſentienti. ęque, ideſt ita, vel tās ſen tm̄ ſtu-
Pertina- dium eſt, ideſt dedita opera et attenta voluntas, ac
cia impenſa et ſimilis ꝑtinacia. i. obſtinatio et perſeue
rantia in malo eſt oībus, mulieribus, eſſe aduerſas,
ideſt aduerſari uiris, et oēs mulieres videntur mihi
doctę. i. inſtructę, eruditę ad malitiam, in eodē lu
do. i. in eadem ſchola malitię. Et ſcio ſatis certo. i.
ſatis explorate hanc vxorem meam eſſe magiſtrā
ei ludo. i. illi ſcholę malitię, ſi vllus ē malitię ludus
magna eſt criminis amplificatio dum dubitat ſe-
nex an ſit malitię ludus. So. me miſeram, exclama
tio eſt tertia, q̄ſi dicat poſſum dicere me eſſe infeli-
cem, quę. s. ego neſcio quamobrem. i. propter quā
cām. accuſer a viro meo nunc. La. hem, indignan
tis interiectio, et irridētis, tu neſcis quare accuſeris
q. d. optime noſti, ſed ſimulaē te ignorat. So. o mi La-
ches, non hic mi blandientis eſt, ſed eius q periclite
tur innoxius. Dij ita ament me, ut dico veꝝ, me
neſcire quare accuſer, q;. i. et. ita liceat nos agere ęta
tem, ideſt uita fungi inter nos, et ſimul traducere
uitę tempus, vt uerum dico me neſcire quare ac-
cuſer, ſuntq; modi iurandi ſatis triti. La. Dij prohi-
Agere beant mala, quaſi dicat, non eſſet magnum mihi
ętatem malum, ſi tu mihi eripereris ne poſſem tecum age
re ętatem, et hoc dr̄ per quandam irriſionem, vt
dici conſueuit uulgo, Deus ſeruet nos a malo per
quandam irriſionem. Soſt. et reſciſſes, ideſt cogno-
ſces. Reſciuimus quod de induſtria cęlatur, poſtmo-
dum. i. poſtea me Soſtratam eſſe accuſatam abs
te immerito. i. ſine cauſa. La. ſcio te imerito eſſe ac-
cuſatam. q. d. ſcio te non eſſe tm̄ accuſatam quan-
tum meruiſti, et ideo imerito. i. non ſm̄ meritum
es accuſata. an. i. vtrum. quicquam. i. aliqd poteſt di-
ci de te dignum. i. prout merita es. pro iſtis factis,
i. ideſt pro tuis iprobitatibus. iſtis poſuit per ꝯtem-
ptum, quę. s. tu dedecoras, ideſt deturpas, dehoneſtas,
infamas me, et te, et familiam. i. famulos et domū
totam, et paras. i. acqris vel procuras luctum. i. me-
rorem filio Pamphilo. autem. ideſt ſed tum. i. dein
de, facis vt affines. ideſt ꝑpinqui noſtri pp nuptias
ſint nobis inimici ex amicis. ideſt cum prius eſſent
amici nobis q affines decreuerunt. i. ſtatuerunt il-
lum filium dignum. cui filio committerent. i. col-
locarent, traderent fidei, ſeu crederent ſuos liberos.
ideſt ſuam filiam, vbi liberi in plurali in ſignifica-
tione vnius filię vſurpatur, tu Soſtrata exoreris. i.
emergis, exiſtis, reperiris ſola. quę. s. tu perturbes hęc,
ideſt has amicitias, et mutua commercia, ſeu mu-
tuas neceſſitudines. tua ipudentia. i. tua iportunita
te. Exoriri dr̄ q expectans aliquem inuadit. decli-
naturq; tam ſm̄ tertiā coniugationē, q̄ ſm̄ quar-
tam. So. ego ne. i. dicis ne ꝙ ego perturbaui omnes
affinitates? La. inquam. i. dico, vel repeto, ꝙ tu mu-
lier hęc oīa ꝑturbaſti, quę ſcʒ tu putas omnino me
eſſe lapidem. i. inſenſibilem, non hoīem. an. i. vtrū,
q̄ ſoleo eſſe ruri. i. in agris, crebro. i. ſępe. rus dr̄ Rus
(ut aliqui volunt) a ruſum, q̄ rurſus. quotannis,
vel alternis ſit colendum, ſi velimus fructum no-
bis afferri ab illo, arbitramini. i. putatis me neſcire
quo pacto. i. quō. qſq; veſtrorum, pro qſq; veſtrum. Veſtroꝝ
exigat. i. agat, traducat vitam. hic. i. in hoc loco do
mi, ubi dixit qſq; veſtrorum maſculino uſus eſt,
quod ꝑponderat foeminino, intelligebat enim ſe-
nex non ſolum de vxore, ſed et de filio, et de cętera
familia domi relicta. Scio multo melius ea quę fi-
unt hic domi, q̄ ea quę fiunt illic. s. ruri, vbi ego
ſum aſſidue. ideo. i. eam obrem qa. ut. i. ſicut nos de
familia mea eritis mihi. i. ad meū decus uel dede-
cus domi. ꝑinde. diſſylabū. i. ita ego ero foris puta
in agris fama. i. in fama et rumore tali, qualem
mihi compararueritis domi. q. d. in me redundant
ra eſt familię fama turpis et honeſta, eądem audi
ui iampridem Philomenam nurum nr̄am cepiſ-
ſe. i. ꝯcepiſſe odiū tui. hū tui, nā hic paſſio deſigna-
tur. et minime. i. non. eſt adeo. i. ualde miꝝ. ſi cepe-
rit tui odium. et ni. i. niſi. Philomena feciſſet id. i.
niſi cepiſſet odiū tui, foret magis miꝝ cum tu ſis
eiuſmodi moribus q pariant facile odiū. ſed non
credidi huiuſq; eā ſup. cepiſſe adeo. i. tm̄ odium tui,
vt ēt odiſſet. i. odiret. ſi haberemus hanc totam do-
mū. i. meā totam familiam, et locum ipſum. qđ. s.
eam fuiſſe ꝯcepturam tm̄ odium tui. ſi ſciſſem. i. ſci
uiſſem. illa nurus maneret potius hic domi nęc, Concipe-
tu Soſtrata iſſes. i. iuiſſes. hinc. i. ex hac domo foras re
At. i. ſed. o So. vide. i. conſidera nunc. q̄. i. q̄uum. ime-
rito. i. ſine cā, vt prius dicebas. hęc ęgritudo. i. aī mo
leſtia ē dolor. oritur mihi abs te. abij. i. me contuli.
rus, ideſt in agro, habitatum, ideſt ad habitandū,
conaedens

conccdens vobis.i.vobis morem gerens vel pmit-
tens,vt in vrbe eſſetis,et ſeruiens.i.conſulens,incũ
bens rei.i.vtilitati rei familiaris, res ſeruit diuiti-
bus,q: abundat eis, pauperes aũt rei ſeruiunt, q:
ſe coartant ad anguſtias rei, et mesſetenus ppria
viuunt,id aũt faciebam vt noſtra res.i.noſtra ſub
ſtantia,nrm peculium,poſſet pati.i.tolerare,ſuſti-
nere veſtros ſumptus.i.veſtras impenſas,et veſtrum
otium.i.vel vitam vrbanam quietam et ſecuram,
vel vocationem veſtram a labore,vel amorẽ qua-
ſi nihil agentibus,abij inquam habitatum nõ par-
cens labori meo, vbi dicunt non parcens poenę
meę,et non timens poenam meam,pter ęquum.
i.id contra quod ęquum eſt,videlicet vt vos eſſetis
domi,et ego laborarem ruri, et vos frueremini,
ego vero dolerem,et pter ętatem.i.contra rõnẽ ęta
tis meę,q: ſum ſenex,vide inquã te non curaſſe.i.eſſe-
ciſſe,pro his rebus.i.contemplatione horum labo-
rum meoꝝ,ne qd.i.vt non,aliqd eſſet mihi ęgre.i.
moleſte,et difficulter ferendum. Alij interrogati-
ue legunt,quod minus placet. So.non venit.i.non
euenit vt nurus relinqueret hanc domũ,mea ope
ra.i.mea operatione,et ſtudio,neq; pol mea culpa
i.(quod barbare dicunt i hoc ſenſu) meo defectu.
Opera eſt ſi ſcientes lęſerimus, culpa vero eſt ſi ne-
Opa et ſcientes offenderimus,quorum alteꝝ eſt ſceleris,al
culpa terum ſtultitię,addidit pol, aduerbium iurandi,
vt dictum ſuum certius comprobaret. La.imo i.
ſed,maxime i.pcipue,euenit opera tua,vt totum fa
ctum ſit quod video,tu fuiſti hic ſola.i. ſine me,et
ſola habes regimen totius domus,ppterea omnis
culpa heret.i.fixa eſt,repoſita eſt in te,tu ſola cura
res.i.curabas,pͦ ſubiunctiuum pro indicatiuo, ea quę
erant hic.i.domi curanda,cum.i.quando,ego ſol
ui.i.exſolui,liberaui vos pro te,ait Donatus,cęteris
curis.i. ſolicitudinibus alijs, puta operandi aliqd
manibus pprijs, non pudet te anum.i.vetulã, ſu-
ſcepiſſe inimicitias cum puella Pamphila,quę de-
buiſſes vſa eſſe ſapientia,et non curaſſe hęc indi-
gna tua ętate,dices.i.videbis (occurrit obiectioni)
id factum eſſe q fuerint inimicitię, vel q diſceſſe-
rit ſua culpa.s.puellę.So.ęquidem o mi Laches, ibi mi
non eſt blandientis,ſed inuidioſe rogantis,ęqdem
non dico id factum culpa puellę. La. ita me Dij
ament,vt verum et ex animo dico, gaudeo cau-
ſa filij,vel q: non ſit ſimilis matri aut q: taleꝫ ha-
beat vxorem,quę nec ab inimica qdeꝫ poſſit accu-
ſari,nã de te.i.quãtum ad te attinet, ſatis ſcio q ſup.
nihil detrimenti.i.nulla diminutio, aut deroga-
tio,de tuo pudore, aut de tua ęſtimatione poteſt
fieri peccando.i.quãtumcunq; peccaueris, quoniam
peior fieri non poteſt,ſed ſemper es eadem. Soſt.o
mi vir.i.mi marite,qui.i.quo modo ſcis, an aſſi-
mulauerit.i.finxerit,ſe odiſſe me.i. odio proſequi
me,ea cauſa.i.eam ob rem,vt eſſet plus.i. diutius,
vna.i.ſimul,cum matre ſua.La. qd ais.q.d. nihil
dicis quod procedat, non ſatis ſigni.i. non eſt ſi-
gnum ſufficiens,q nemo voluit admittere.i. in-
troducere heri ad eam Pamphilam,te Soſtratam
neſcientem.i.euntem ad viſendum eam.So.eniꝫ.i.
certe,vel q:,non admiſerunt me q: aiebant eam,
tum.i.tunc,oppido.i.valde,laſſam.i.defatigatam
morbo,ac pterea quieſcere,neq; tunc eſſe adeundaꝫ
eo.i.ppter ea non admiſſa ſum ad eam Pamphi-
lam.La.arbitror tuos mores acerbos et duros to-
lerantis,eſſe magis morbum illi puellę q vllaꝫ aliã
rem.q.d.ęgrotat ex moribus tuis malis,qbus acer
be contriſtat,et adeo.i.certe,vel valde,merito.i.nõ
ſine cauſa tuis malis moribus ęgrotat, nam nul-
la veſtraꝝ,pro veſtrum eſt.qn.i. quę non velit fili
um ſuum ducere,et conditio.i. optio, electio, pa-
ctio,quę vobis placita eſt,pro placuit(nam placeo
facit placui vel placitus ſum in pterito) dat vobis
q.d.improbe illas odiſtis,quas elegeritis, ipſe vbi.i.
poſtquam filij duxerunt illas vxores, quas elegi-
ſtis,impulſu veſtro.i.veſtra inſtantia, ipſi exigũt.
i.excludunt,quaſi extra agunt et extrubant,eijciũt Exigere
amittunt a ſe impulſu etiam veſtro quod eſt nu-
rus,veſtros mores nequeat perferre.

ILlud,Tu ſola Soſtrata, quę,hic erant curares, ASC.
non puto accipiendum vt curares ſit poſitum
pro eo quod eſt curabas, ſed (vt ſępe is modus
capi ſolet)pro eo quod curare debeas, nam ſi cu-
rabat Soſtrata,quid ſibi vult ſenex. Dicit ergo, q:
ego vos qui in vrbe manebatis ſolui cęteris curis,
tu Soſtrata debebas ſaltem ea curare,quę in vrbe
curanda erant &c.

PRoh Deuꝫ.Poſtq̃ pmiſſa ſunt pręterita, quę SERVI.
erant neceſſaria. Incipit ſecundus actus de
culpa diſſidij falſo refundenda in Soſtratã,
vt per hoc moralitas ſocrum deſcribit. Licet enĩ
Soſtrata immerito criminetur odioſe nurum ſuaꝫ,
et malis moribus ſuis eam a domo ſua expuliſſe.
Tamen per hoc qd ſoleant male ſocrus in nurus
ſuas machinari deſignat. Ecce inducunt conue-
nientes pſonę et ſatis auctorizabiles.s. Laches ma
ritus eius,et Phidippus pater virginis, qui impo-
nat ei hoc crimen,et credant hoc totum malum
eam cõmouiſſe,ipſa vero inducit vt innoxia,po-
ſtea vituperabit alia ſocrus. Sed iſte actus modo
eſt Soſtratę.Quod genus mulieꝝ eſt, hoc de malis
ſocribus dicit,pariter ſtuderet eam, et pariter no-
lunt eadem omnia,bene dixi omnes, q: neq; vna
eſt excipienda,et hoc eſt, neq; decli. &c. et cum in
omnibus moribus conueniant. Itaq; i hoc quod
omnes Socrus &c.et non ſolum in eiſdem mori-
bus curię.Sed etiam ſunt ibi pertinaces,et hoc eſt.
Simi.pertina.et cum ita ſint pertin. ſunt etiaꝫ ita
callidę,q nullus poteſt eas talia feciſſe comproba
re,et hoc eſt doctę ad ma.Ludum vocat ſicut illis
videt,q: magna ex hoc eis eſt iucunditas.Malitia
quantum ad patientes. Et cum omnes ita ſint ptĩ
naces,mea vxor eſt peior ſup omnes,& hoc eſt et ei
ludo.Dij mala prohibeant. Contra hoc quod illa
pluribus malis ſe deuouebat, ſi feciſſet hoc, quaſi
dicat volo, quod Dij omnia mala a nobis auer-
tant,ſed tamen non,ideo minus credo te feciſſe.
Scio tamen immerito, ponderoſe, et ironice hoc
dicit.Nec finita eſt oratio. Volebat enim ei dicere
multa turpia,ſed ſe repreſſit. Addit ideo, an quic-
quam &c.Liberos i.filiam plurale pro ſingulari.
Exorere.i.naſceris, inſurgis quę perturbant, ideo

ſcio quę vos faciatis,quia quocunq; modo viuitis, vel bene vel male,ego recipiam vel laudes,vel vituperium,et hic eſt ero fama ſo. quā immerito cum ego panem et vinum lucrer laborando. Vñ vos viuitis, hoc dicit. Rus abij &c. Vere in te eſt oīs culpa,q: non tantum, ne per te fieret obnixiſſes

tinentis,tanq̃ cauſam iniuriarum intendat. Apprime,vehementiſſime. Scio eſſe ab.ob. principium a perſona eius cum quo agit et ſua, et an vtile ſit minus obſequi hoī es ſuis. Sed.n.a.vt.m.ſa. facilitas indulgentia. Sed.n.a.vt.m.ſa.deeſt tū,et eſt anacoluthō tertiū. Eia ve. mō aduerbium corripit

iratam eſſe, ſed ne per alium fieret, hoc ibi, quę hic er.cu.&c.ce. cu.a neceſſarijs quęrendis. Te anū, nam de te, quaſi dicat de illa gaudendum, ē curandum ne corrumpatur, quia de te.n. cum peior eē nō poſſis, quid ais aſſimilauerit, quaſi nō ſatis appareat qđ verum odium ſit in te quod he.&c. enim.q d.p pter odium, ſed q: erat nimis ęgra quę pla. eſt

tis. Eia pa relcō. Nū vi iucunde tēperat eius culpā quem accuſat,cum dicat illum co actum a ſuis facere ſibi iniurias. Adij te.h. de fi. narratio, et memoriter petas q: dixit Heri ea cā t.h.a. p.c.c. Inde in. a.pro dimiſiſti, et idem quid ē, an id iterum amiſiſti, aut ad te icertus veni. Iungendum ergo, vt veni.ideſt

Tetrametri quadrati.

PHIDIPPVS. LACHES. SOSTRATA.

ET ſi ſcio ego Philumena meum eſſe ius,vt te cogam
Quę ego imperem facere, ego tamen patrio animo victus,faciam
Vt tibi concedam,neq; tuę libidini aduerſabor.La,
Atq; eccum Phidippū optume video,ex hoc iam ſcibo q̄d fiet.
Phidippe,ē̄ ſi ego meis oībus ſcio me eſſe apprime obſequēt'ꝫ
Sed non adeo vt facilitas mea illorum corrumpat animos.
Quod ſi idē faceres,magis in rē ē̄ noſtrā,ē̄ veſtrā id eſſet.
Nunc video in illarum poteſtate eſſē te.Ph.eia vero. La.
Adij te heri de filia,vt veni itidem incertum amiſiſti.
Haud ita decet,ſi perpetuam vis eſſe affinitatem hanc
Celare te iras, ſiquid eſt peccatum a nobis profer.
Aut ea refellendo,aut purgando vobis corrigemus,
Te iudice ipſo.ſin eaſt cauſſa retinendi apud vos
Quia ęgra eſt,te mihi iniuriam facere arbitror Phidippe.
Si metuis,ſatis ne tu meę domi curetur diligenter.
At(ita me Di ament)haud tibi hoc concedo, ē̄ ſi illi pater es,
Vt tu illam ſaluam magis velis, q̃ ego,id adeo gnati cauſſa

conditio,ſcilicet q: non datur aliqua vxor, niſi veſtro iudicio.Sed poſtea exigunt,ideſt extra agunt et expellunt veſtro impulſu.

DNNA. ET ſi ſcio Phi.meum ius eſſe.In hac ſcęna moralis allocutio Phidippi ad filiam mitiſſimi patris colorem oſtendens. Et ſi ſcio ego, apparet et hic multa prius patri ſuo Philomenā locutam fuiſſe, ergo hęc reſponſio non principium. Vt te cogam,etiam inuitam, ſcio ego meum ius eſſe vt te cogam, hoc idem in Adelphis. Non neceſſe habeo. Patrio.a.vi.bene victus,quia non ratione facio,victus eſt vndecunq;, qui recidit a iure,tale eſt in Adel. Non enim.h. Neque tuę libidini,libido eſt quęlibet voluntas temere ſuſcepta,et bene libidini, eſt enim non ęquum eſſe animo mariti obeſſe nuptam, et ſic enim pro voluntate poſuit libidinem,tamen ſubaccuſauit hoc nomine. Optime ex hoc iā ſcibo,legitur et hinc, locale aduerbium,et quaſi cōminatur vxori modo ſe inuenturam ipſā peccaſſe non mirum. Quid fiet,vtrum quid ſit rei,an quid fiet nurus, vtrum innocens,an iniqua,et videtur hoc Soſtrata dicere,nam vicini ſunt inter ſe proximi Laches et Phidippus. Phidippe et ſi ego meis,expoſtulatio Lachetis apud Phidippum accuſationem con

Victus
Libido

vt ſit, vt veni amiſiſti quidem incertum, incertum inquit veni,incertus a te receſſi. Haud.i.d. non vſq; adeo deat,eſt ꝯfirmatio. Haud.i.d.bene additum eſt ita, ſi.n.cęlandę non vſq; adeo,vt diſcordiam pariant. Aut ea re.aut purgando.re fellit qui negat,purgat qui idem fatē,et ſic deſinit, ergo refellimus per coniecturam, purgamus per cęteros ſtatus. Te iu.ipſo.Virg. Pandens.a.m. s.i.e.qđ enim eſt te ipſo,niſi.s.reo culpę,et tibi ipſi arctius fauenti,vel q: mea ſperes vnicus. Vobis cor.plus dixit vobis q̃ tibi. Sin ea cauſa re.a.u. reprehenſio. Arbitror Phidip. bene addit nomē excitans audientem. At ita me Dij. a.h. addidit iuſiurandum, vix enim credibile eſt tantundem amare ſocerum,quantum patrem. Vt meę.d.c. d.vt ne non,et iungendum eſt ſatis diligenter,nō enim melius ſatis. Et ſi illi pater es,Salluſt.in.i. h.Et liberis eius auunculus eras. Et ſi tu illi pater es,compēdium attulit Vir. Heu fuge nate Dea Dea, hoc enim ſentit, q̄q natus Dea ſis, fuge tamen. Id adeo. g. honeſto amori nurus rationem ſubiecit piam, nam non continuo rectum eſt nimis amari a ſocero nurum niſi poſt filium diligatur, bene ergo gnati cauſa, incredibile eſt enim patrem non patris pietate ſuperari.

Refellere
Purgare
Virg.
Sallu.
Virg.

Quem ego intellexi illam haud minus q̃ ſe ipſus magnificare
Neq; adeo me clam eſt, quã eſſe eum grauiter laturum credas,
Hoc ſi reſciuerit, eo domũ ſtudeo hęc priusq̃ ille huc redeat. Ph.
Laches, & diligentiam veſtram, & benignitatem
Noui, & quę dicis omnia eſſe vt dicis animum induco,
Et te hoc mihi cupio credere, illam ad vos redire ſtudeo,
Si facere poſſim vllo modo La. quę res te facere id prohibet?
Eho nunquid nam accuſat virũ? Ph. minime, nã poſtq̃ attendi
Magis, & vi cępi cogere vt rediret, ſancte adiurat
Non poſſe apud vos Pamphilo abſente perdurare.
Aliud fortaſſe alijs vitij eſt, ego ſum animo leni natus.
Non poſſum aduorſari meis. La. hem Soſtrata. So. heu me miſeram. L.
Certum ne eſt iſtuc? Ph. nunc quidem vt vr̃, ſed nũc qd vis?
Nam eſt quod me forũ tranſire iam oportet. La. eo tecum vna.

Quem ego in. ẽ cãm ſui amoris oſtẽdit, ẽ mariti nullam erga coniugem culpam, ꝗppe q amat, ẽ a Parmenone dcm̃ eo amante. Quem ego in. haud.m.q̃ ſe ip.m. hic ſubtiliter oneratur culpa nurus ſi qdem indignus iniuriã faciat ſocero ẽ marito. Neq;.a.c.m.eſt, quam.e. ingenioſe poeta las ꝑparat cãs ſimulanro ob hãc rem iracũdiã Pãphilo. Hanc p.q̃ il.h.r. hic ſubtiliter & timores iniecit iracundię mariti. Laches ẽ d.n. principium ſimiliter a pſonis ẽ factũ. Laches ẽ d.n. remotiuo ſtatu agit Phidippus ꝑ perſona ſua, nam in filiã remouet culpam, cur nõ redeat, et relatiuam ſimul tentat q̃litatem. pot enim videri eam iniuriã ſocrus ad hãc voluntatem eſſe compulſam. Laches, ẽ.d.n. ab eo cępit quo maxime notus eſt, et quod in primis purgandũ ſibi fuit, ne ſuſpectã voluntatem, aut diligentiam hr̃e videatur affinium, et cum affectu q̃ iam et geminam dixit Laches, qd ille ait Phidippe, ẽ bñ a noĩe cępit vt conſentire illi videatur, et diligentiam qd ille ait, Sin mentis ſatis vt meę etc. Veſtram, melius q̃ tuam, cum ille dixerit de te tm̃ et benignitatem qd ait, Haud tibi ꝯcedo, ẽ ſi illi pr̃ es, vt tu illã etc. ẽ diligentiam veſtram ẽ benignitatem,

ad vtrunq; diligentiam, qr dixit vt me domi curentur, diligentiam, benignitatẽ, qr dixit, haud tibi concedo, et ſi illi pater es, vt illam magis velis, q̃ ego, Et quę dicis omnia eſſe ut dicis, quod iurauit et dixit qr gnati cauſa, et quod addidit, quod illam amet Pamphilus. Et te hoc mihi cupio credere melius, quam ſi et hic iuraret. Et te hoc.m.c.c. bene colligit ex viciſſitudine qd volebat. Si facere po. hic remotio. Si facere poſſũ. vl.mo. mollius dixit, q̃ ſi, et hoc enim vult intelligi nolo, et non poſſum facere. Eho nunc qdnã a.u. geſticulatio quędam ſecretiora quęrentis. ſępe enim de maritis puellę parentibus queri ſolent aliqd eiuſmodi qd ſolis ipſis cõmittendum eſt. Eho n.q ac.u eho, interiectio ponentis aurem ꝓpiores, nam illa quęrit quę ſolent de maritis puellę matribus queri. Nam poſtquam at. inſtiti vi viderem, et an deſit aliud, vt ſi attendi aliud. non enim plenum eſt, ſed nondum aduerti enim oculos aut

Eho

animum ſubauditur. Sancte adiurat, ad nunc. auctiuum eſt, ſignificat enim valde. Non poſſe a.u. Pam.s.a. bene hic addidit verba Philomenę ad quę Phidippus cum diceret. Et ſi ſcio ego Philomena.m.i.e.etc. Non poſſe.a.u.p.s.a. magnifice contra illud qd Laches dixit ęgre laturum Pamphilũ, et ita locutus ẽ, q̃ſi ſi Pamphilo gratum eſſe deat. Per durare, ꝓprie et mulieribus dixit. Aliud fortaſſe, aliud eius eſt, ſic dixit ne diceret, ſed coge vt redeat ẽ mollius dixit alijs, q̃ tibi dixiſſet. Ego ſum aio leni, ſi contra illud qd primum dcm̃ eſt, ut ſi ego me omnibus.s.a.d.p.o.

Animo leni, hoc eſt plenum, nam animo leni vt dicimus proferetur. Non poſſum, concluſio. Ego ſum animo leni, qualitas venialis. Hem Soſtrata, quę dixiſti non mea opera, neq; pol.e.e. Heu me miſeram, ad ſe redire toties quaſi delaſſata conqueritur. Certum eſt ne iſtuc, quod Philomena non redeat. Nunquid uis, diſcedentis verbum. Tranſire, cito ire.

GVI.

Et ſi ſcio et cetera. Hic Laches Pamphili pater conuenit Phidippum patrem Philomene ſuper nurus ſuę reditu, quam Phidippus negat perdurare poſſe apud ſocerum abſente Pamphilo. In primis autem Phidippus alloquitur filiam, quia allocutione mitiſſimus eſſe pater oſtenditur, qui multum de ſuo iure remittat. Phidip.o Philomena filia, et ſi, ideſt quamuis. ſcio meũ ius eſſe, ideſt mihi incumbere, ad me ſpectare vt cogã te facere ea, quę ego imperem, ideſt precipiam tibi, tamen ego victus, ideſt perſuaſus. mollitus animo patrio.i. affectu patris, victus eſt q vndecunq; recedit a iure. faciam.i. imperabo mihi, ut concedam, ideſt mores gerã tibi. neq; aduerſabor.i. reluctabor, repugnabo, obuiam ibo tuę voluntati, etiam immoderate et temere ſuſceptę. Libido eſt quęlibet voluntas temere ſuſcepta, ſiue cupiditas immoderata. La. Hoc iungendum eſt cum eo quod dixit in fine ſuperioris ſcęnę, veſtro impulſu eadem exigunt, deinde animaduertit Phidippum exeuntem, ideo ſubdit, atq; eccum.i. ecce hic video Phidippum. optime.i. opportuniſſime. Quidam co

Ceredõœ

scibo

dicās hūt totum quod habetur a pncipio ſcęnę attributum perſonę Lachis. iam.i.nunc.ſcibo, antiq; pro ſciam. ex hoc.i.ab hoc Phidippo quid ſit.i.qd rei ſit de hoc pp qd incuſo vxorem, vel qd ſit nurus, an innocens, an iniqua. deinde verbis aggreditur Phidippus ſic. o Phidippe etſi.i.quamuis. ego ſcio me eſſe apprime.i.vehementiſſime. obſequentem.i.obedientem, indulgētem oibus meis.i. oibus de cognatione mea, vel liberis, vel alio quin ppinqui. ſed tñ ſup. non adeo.i. non tm̄ ſcio me eē illis obſequentem. vt mea facilitas.i.indulgentia, mollis pmiſſio. corrumpat.i.deprauet aīos illoꝝ.s.meorum. Quod.i.ſed. vel qd idem.i.qd ipſum a me factum ſi tu faceres id etiam magis in rem veſtraȝ, et in rem nr̄am.i.illud eſſet magis vtile vobis et nobis, q̄ id qd facis. vr̄am et nr̄am dicit in plurali ppter familiam vtriuſq; quam intelligit. nūc video te Phidippum eſſe in poteſtate illaꝝ foeminaꝝ.i.vxoris et filię.i.te agitari et moueri earum arbitrio. Phi. Eia vero.i.age vero. eſt autem hic eia aduerbium corripiētis, et vero eſt ſyllabica adiectio, ſeu parelcon. Corripit autem eum hoc modo. Eia vero, quaſi intelligat ſemper aliqd iurgij habes? La. adij te.i.iui ad te heri. de filia i.pp filiam. amiſiſti.i. dimiſiſti, remiſiſti, quaſi a te miſiſti. me itidem.i.ſimiliter incertum. vt.i.ſicut. ego veni haud ita.i. nō vſq; adeo decet.i.inhoneſtum eſt. te celare.i.occultare iras tuas.i.cauſas tuę iracundię. ſi vis hanc affinitatem eſſe ppetuam.i.ſi vis vt diu ſimus pmanſuri affines, quaſi diuortiuȝ minet illi de filia ſua, ſi qd.i.ſi in aliquo errauerimus. vbi nota ſtructuram anterioris partis uerbi īperſonalis paſſiuę vocis, quale hic peccat, peccabatur, peccatum eſt, vel peccatum fuit. Nam ante ſe vult abltm̄ caſum cum ppoſitione a vel ab perſonę agentis, poſt ſe vero caſum ſui verbi. vt Cicero ad Lentulum, Eius orationi vehementer ab oibus reclamatum eſt. ſimilr̄ hic, Si in aliquo a nobis peccatum pro ſi nos peccauimus in aliquo. profer.i.emitte in lucem ea, in quibus eſt peccatum. corrigemus nobis.i. emendabimus, ad rectitudinem reducemus ea refellendo.i. negando illa, aut purgando.i.excuſando. Refellit q negat purgat q idem fatetur, et ſe defendit. ergo refellimus per coniecturam, purgamus per ceteros ſtatus, et ea corrigimus te ipſo iudice.i.iudicante. Sin.i.ſed ſi. cā retinendi eam puellam apud vos eſt ea i.talis, quia ea puella eſt ęgra.i.male valens. o Phi. arbitror te facere mihi iniuriam ſi metuis, ut prone non.i.q non ſatis diligenter ipſa puella curet, ideſt tractet domi meę. at.i.ſed. Dij ament me ita vt verum dico. haud.i.non. concedo tibi hoc, ideſt hoc tibi aſcribi non patior, et ſi.i.quamuis, es pater illi puellę, ut tu magis velis illam filiam ſaluam, ideſt incolumem, quā ego volo, adeo.i. certe id volo cā nati.s.Pamphili. quem filium intellexi magnificare.i. plurimi ęſtimare illam filiam tuam. haud minus.i.non minus, q̄ ſeipſum, neq; adeo.i. certe. id qd ſequitur eſt clam me.i.a me ignoratum. Nam res quę clam me eſt, a me neſcitur. in quo dicto me poteſt eſſe vel accuſatiui vel ablatiui caſus. vtriq; enim caſui ſeruit clam ppoſitio, ut auctoribus placet. Non ergo ignoro.i. non me latet. q̄.i. quantum. grauiter.i. moleſte. credam eum Pamphilum laturum eſſe, vxorem receſſiſſe ſi reſcierit hoc s.vxorem ſuam reliqſſe domum vr̄am. eo domū. ſtudeo.i.cupio ſummopere, aut do operas, ſiue laboro. vt ſup. hęc Philomena prius redeat in domū meam, q̄ ille Pamphilus redeat huc ab Imbro, quo peregre. eſt profectus. Phi. O Laches noui.i.compertum habeo et diligentiam vr̄am et benignitatem. et induco animum.i. mihi perſuadeo oia eſſe ita vt dicis, et cupio te credere mihi hoc quod ſequit, videlicet q ſtudeo.i. do operam, illaȝ redire ad vos ſi vllo modo poſſum facere vt redeat. La. quę res prohibet.i.impedit te facere id.i. vt redeat ad nos. Eho, interiectio hic ponēs aurem propiorem, an illa querit quę ſolent de maritis puellę parētibus queri. Nunquid nam i nonne in aliquo accuſat, ideſt improbat virum.i.maritum ſuum Pamphilum. Phi. minime.i.non accuſat virum. nam poſtquam attendi magis.i.diligentius rem conſideraui, uel poſtquam magis attendi animum ſup. ideſt poſtquam ad eam rem adhibui ingenium, et (qd dici ſolet) poſtquam magis poſui in capite meo, ē poſtquam cepi vrgere.i.inſtare.ui.i. violentia, ut rediret in domum veſtram. adiurat i.valde iurat. Adiurat ad enim ibi pro valde capitur. ſancte. ideſt firme, ſe non poſſe perdurare.i. pmanere apud nos. Pamphilo abſente.i.in abſentia Pāphili. fortaſſe aliud vitij.i.aliud vitium eſt alijs hoibus, quod mihi nō eſt. Nam ego ſum natus.i. ego ſum a natura, aīo leni i.miti, ſuaui, benigno, non poſſem aduerſari, ideſt repugnare meis ſubditis. puta liberis, vel alijs Lach. hem, indignantis eſt interiectio. o Soſtrata, quaſi dicat huius rei auctor es, auctor enim eſt cōis generis. Soſt. heu, dolentis interiectio. me miſeram, exclamatio eſt. q.d. fateor me eſſe infelicem, q̄ in tantā venerim ſuſpitionē. La. ne.i. vtrum iſtud eſt certum.i.exploratum et conſtitutum, q Philomenam non redeat Phi. qdem, ideſt certe. certum eſt q nunc non redeat ut videtur.i. quātum poſſum perſpicere, ſed numqd.i. nonne aliquid aliud vis. diſcedentis verbum eſt. Nam eſt aliqd ſup. qd propter.i. quod iam oportet me tranſire.i. cito ire ad forum cauſarum, non venale.

SER.

ET ſi. Inducitur Phidippus pater virginis, qui ſimiliter imprimat Soſtratę latenter culpam diſſidij, et compellit Lachem credere, veniens de domo loquitur ad filiam, quę nolebat redire ita. Et ſi.i.licet ſcio Phidippe, incuſat eum de hoc, ē nimium eſt lenis, quia nō cogit filia redire ne duret diſſidium intra virum et vxorem hęc ita dicit. Quamuis ego qdem ſim lenis erga meos, ē facilis, tamen non conſentirem eis tale quid, quod permittis fieri a tuis, ſed pro tamen, ea vero modo inaſcere, ut veni incertus. Refellendo, ideſt negando per inſinuandum, aut ſi non poſſumus negare emendabimus tuo iudicio, hoc dicit purgando ideſt emendando. ſi metuis, ideſt ſi metuendo dubitas, at times ne, ego diligenter procurem, ſed

non concedo tibi hoc verum eſſe, ut tu &c. eo, ideſt propter id, accuſat virum quaſi domeſtice. Fortaſſe aliud vitium, quaſi ad alium pertinet hęc culpa, ꝙ ad virum, de Soſtrata dicit, vnde hic Lachem Soſtrata, certe ne eſt iſtud quod non remittens, ſed nunquid vis ſcilicet aliud.

tunio, miſeria, calamitate. Alij legunt totum hoc interogatiue, et tunc capiunt ne pro vtrum, ſed ſuperior ſententia melior. Nam Dij ament me ita, ut ſup. dico uerum, ſum extra noxam. ideſt culpã. in eo ſup. quod, ideſt propter quod. uir, ideſt maritus meus accuſat me nunc. Sed id cuius me accuſat, non eſt facile expurgatu. i. ad expurgandum, uel ut expurgetur, nam viri ſup. ita ani mũ induxerunt. i. ita aĩo ſuo ꝑſuaſerunt, omnes ſocrus, ideſt omnes matres maritorum eſſe iniqs nuribus ſuis, s. ſocrus dr̃

DONA. Aedepol ne nos ſumus mulieres. ę. o'inuiſę. In hac ſcena eſt allocutio, qua inducitur ſecum loquẽs anus per quam orationum mores eius et animus mitis intelligi poſſit. Æque, comicum, ὠ χρονίου. et vide ſententiam defenſorem accuſaturum ſocium continentem contra illud quod ait, ita vno animo. o. s. u. Officium enim boni poetę eſt nullum genus hominus ſpecialiter lędere. Sic Vir. Quod ſępe malę legere nouercę. ideſt non omnes nouercę, ſed tm̃ malę. Ædepol ne nos, ſumus, Laches generaliter incuſauit ſocrus, hęc plurimas defendit cauſas, ęque enim iniq; nõ omnes ſumus malę. Nam ita me Dij ament, bene iurat. nam ſine iureiurando incredibile eſt ſit bona nurus.

Similes Superioribus.

SOSTRATA.

Aedepol ne nos mulieres ſumus, ęqua omnes inuiſę viris
Propter paucas, quę omnes faciunt dignę, vt videamur malo.
Nam (ita me Di ament) quod me accuſat, nunc vir ſum extra noxiam,
Sed non facile eſt expurgatu, ita animum induxerunt, ſocrus
Omnis eſſe iniquas. haud pol me quidem, nam nunquã ſecus
Habui illã, ac ſi ex me eſſet nata, nec qui hoc mihi eueniat ſcio,
Niſi pol filium multis modis iam expecto vt redeat domum.

Quod me accuſat. deeſt in eo, vt ſit in eo quod me accuſat. Nunc vir ſum extra noxam, nam quo! poſt ꝙ ſocrus omnes iniquas eſſe intelligitur, quibus iniquas, ideſt nuribus, quia ſocrus nomen eſt ad aliquid dictum. Ita animum indu. inducere animum eſt ita tenere vt amittant, ideſt perſuadere animo ſuo. Haud pol me quidem eſſe, inquam ſubaudiendum a ſuperiore eſt, ut ſit, pol pro plene iureiurando. Haud pol me quidem, ſubaudiendum ſcio eſſe, aut noui et eſſe, aut tale quid, ſecundum , quę familiaris eſt his, qui ſecum loquuntur. Nec. h. qui mihi eueniat. qui vnde. Multis modis vehementer iam expecto ut redeat, quia nihil in matre eſt expectare filium, icirco redeat addidimus multis modis.

GVI. Aedepol etc. Hic inducitur ſecum loquẽs anus per quam orationem mores eius animus mitis intelligi poſſit. Ædepol, iurandi. ne. i. certe. nos omnes mulieres ſumus ęque. ideſt ęqualiter, inuiſę, ideſt odioſę, exoſę uiris. ideſt maritis. propter paucas. ideſt aliquas mulieres, quę faciunt ut nos omnes videamur dignę malo, ideſt infor

relatiue ad nurũ, uel ad generũ. non enim dicitur ſocrus ad filium, uel filiam, ſed mater uocitatur, ad generum autem uel nurum, quorum non eſt mater, dicitur ſocrus. pol, iurandi aduerbium. quidem, ideſt certe ſcio, uel noui. haud, ideſt non. me fuiſſe iniquam nurui. Nam nunquam habui. ideſt tractaui illam nurum meam. ſecus, ideſt aliter, ac ſi, ideſt quaſi ipſa eẽt nata ex me. nec ſcio qui, ideſt unde. hoc malum eueniat mihi. niſi ꝙ pol. ideſt ꝑ Pollucem. iam expecto multis modis, ideſt uehemẽter filium Pam. ut redeat domum, quaſi dicat, neſcio unde hoc mihi contingat, niſi ꝙ uehementer expecto filium, ut redeat, quo me ẽ certiorem reddat ſuper huiuſce rei occaſione, et me is miſeris liberet, atq; eripiat rem totam elucidando.

SER. Aedepol. inducitur Soſtrata ſola nobis confitens ſe non eſſe culpabilem illud criminis, quod ſibi imponebatur, ut ueritatem ſciamus, quamuis enim ſe coram marito plurimus excuſaſſet, poſſe tamen credi uera eſſe culpa, et coram marito confiteri non auderet, propter paucas quę faciunt cum ſint malę, ut omnes uideamur malę, haud pol me, ſcilicet poſſunt dicere iniquam, nec qui, ideſt quomodo. hoc mihi conueniet ſcio, ſcilicet ꝙ eam dilexi, neſcio ad quem euentum mihi proueniet, donec filius meus redeat, ut ab eo quęram cauſam huius diſſidij, et hoc ibi. niſi pol.

DONA. Nemini. e. p. a. Hic allocutio eſt per conqueſtionem, et bene non ſe amatoribus modo, ſed infelicibus amatoribus comparauit, et principium eſt a ſumma totius mali. Nemini plura acerba, ab eo loco conqueſtionis in quo dr̃,

quod nulli fere talia aduerſa contigerint. Nemini.e.p.a. nimis conturbati et tragici in hac ſcena dolores eſſent non comici, niſi adderet ex amore acerba credo eſſe. Ex.a.acerba, dupliciter euenerũt Pamphilo, ex pterito de meretrice, ex preſenti de vxore. Heu me in.ab ipſa ſimplici exclamatione. Hancine.c.u.ab eo q ab aduerſis ad aduerſa delatus ſit.

ſic. At ſic, citius qui te, at hoc modo quod venſti, et diſcordias eſſe didiciſti, celerius reperire poteris, quomodo erumnis te abſoluas, et bene expedias erumnis, aut enim ſoluunt nos curę abeuntes, aut impediunt, et ligant aduenientes, ut Soluite me Teucri.s.c. At ſic citius qui, ſententia ꝯtraria, naꝫ ſuperius collegit, ſi ignorare mala ſua vnicuique bonũ eſt, ſequitur ut malus ſit ea cito cognouiſſe, infra ſic, ſi malis ſuis ſuccurrere, vnicuiq; q. plurimum bonus eſt, ſequitur ut ea cito cognouiſſe ſit per q optimum.

Parſi p.ſi pro ꝯſeruo parſi facit, pro veniã do peperci, mõ ergo cõtinui, abſtinui ſigt. Cupidus r.d. ab eo qd contra ſpem contingit malũ. Heu me in lachrymans hoc dicit. Vbi vis gen.a.magna detestatio preſentis loci eligere quã

Cõtinui

Tetrametri, Senarij, & Dimeter vnus.

PAMPHILVS. PARMENO. MYRRHINA.

TERTIVS ACTVS.

Nemini ego plura acerba eſſe credo ex amore homini vnquam oblata
Quam mihi, heu me infelicem, hácine ego vitam parſi perdere?
Hácine cauſſã ego eram tantopere cupidus redeundi domum?
Cui quanto fuerat pręſtabilius, vbi vis gentium agere ętatem
Quam huc redire? atq; hęc ita eſſe miſerum me reſciſcere?
Nam nos omnes, quibus eſt alicunde aliquis obiectus labos,
Omne quod eſt interea tẽpus, priuſq̃ id reſcitumſt lucroſt. Pa.
At ſic, citius qui te expedias his erumnis reperias.
Si non rediſſes, hę irę factę eſſent multo ampliores.
Sed nunc aduentum tuum ambas Pamphile ſcio reueritas.
Rem cognoſces, iram expedies, rurſum in gratiam reſtitues.
Leuia ſunt hęc, quę tu pergrauia eſſe in aĩum induxi tuũ. Pã.

Sed nũc aduẽtum tuus a matre bas.p.r. ne accuſare alteram altera audeat. Rem cognoſces, melius eſt rem, q̃ litem.

Virg.

nis terram, vel quamuis gentium, q̃ eam in qua eſt. Virg. Tollite me Teucri, quaſcũq; abducite terras, et gentium abundat hic, et bene vbi vis gentium agere ętatem, q; ſupra dixerat. Hancine ego vitã parſi. nimis.n. tragicũ fieret, ſatius erat in matri pire. Atq; hęc.i.e.m.m.r. qd ait lachrymãtis ẽ. Reſciſcere eſt vix repire, qd de induſtria q̃rat cęlatũ.

Nam nos.o.q.eſt.a. aut deeſt apud, ut ſit apud nos oẽs, aut nos omnes pro nobis omnibus. naꝫ nos oẽs ratio ſuperioris ſenſus, et deeſt apud, aut penes, aut quid tale. Nam nos omnes quibus eſt, conſtat hanc ... reddit enim lucri eſt, non ad nos omnes, ſed a quibus eſt alicũde, ut ſit ordo. Nam quibus eſt alicunde aliquis obiectus labor lucri eſt tempus, hoc eſt nos omnes.

Tullius

Nam nob's quibus.a. hac figura vſus eſt etiam Tulli. pro Murena, Preter q̃ ne ſepulchrum ac beatum putaret ei quoq; carmen compoſitum eſt, nã ille datiuum ca'um ſubiecit, cum ꝑpoſuiſſet nominatiuum, et totum Appollodori eſt, qui ſic ait, ...Quibus eſt alicunde, hoc genus allocutionis abſolutum dicitur. Tale eſt apud Virgi. craſtina lux mea ſi non irrita dicta putaris In g.e.s.c.a. Reſcitum eſt, ſic, ſed

Rem cognoſces, iram, expedias rurſum in gratiam reſtitues: tricolor ſententia, et bono ordine vſus. prius enim fit querela, deinde ponitur iracundia, poſtremo reditur in conſilium. Leuia ſunt, quę tu pergrauia eſſe, genus conſolationis non a ſubſtantia, ſed a qualitate, non dicis non eſſe cauſam ſolicitudinis, ſed leuem dicit. Quę tu per grauia eſſe, bene additum contra leuia non grauia, ſed pergrauia leuia ſunt a quantitate. Quę tu in animum induxi, perſuaſiſti tibi. Quid conſolare me, an quiſquam vſq;, ut ſolet in vero amore ipſa conſolatione ęgreſcit dolor, et ingenioſe, nõ inqt verum dicis, ſed conſolaris me, et hoc ipſo oſtendis ſcire te q miſer ſum. Priuſquam hanc vxorẽ duxi, hoc refert ad illud caput in quo ait, Nemini plura.e.a.c.e e.a. etc. Priuſquam hanc vxorem duxi, ante rem. Habebam alibi animum amori deditum, an miſer ſit in amore, ... ante rem, in re, et poſt rem. Habebam alibi; grauius dixit alibi, q̃ ſi in meretrice diceret, et maluit alibi dicere, q̃ ad meretricem. Quam mihi obtrudit, recte enim dici potuit quomodo vxorem duxit ſi amabat et bene obtrudit, quia multo, ſic alibi. Aliquid.m.a.c.

q.n.o.d.i.a.m.t. obtrudit pro obtrudebat, energia temporis. Vix me illic ex. vix vel multis modis, vel ſtatim ſignificat. Atq; ex.a.m.curę, vt dixi/ mus, aut ligant, aut ſoluunt, vt Virg. Quę mihi v.e.n.e.m.s.a. amatorię.n. curę vincula dicuntur. Vixq; huic maluit, q̄ vxorem ducere. Hem no. ueni rationem increpans errorem Pamphili, qui, de iure magnitudine eſtimet iniurię quantitatę alij faciunt, probant, oſtendunt, intelligunt, caute dixit interdum, plerunq; enim hic parum ſubau/ diendum. Neceſſe eſt euenisſe uel euenit, naʒ con/ ſequens ſententia tollit, quod ille dixit neceſſe eſt.

Virg.

v.o.p. porro deinde, et vim habet deinde modo implica/ tionem cō/ tinuarum miſeriaruʒ referentis.

Quę cum ita eſſe, poſtremo qd reſtat por/ ro niſi vt ſi am miſer, ordinem ſer/ uauit allo/ cutionis, in quo a prę/ teritis, a prę ſentibus, a futuris in/ ducitur per ſonę loquē tis oratio.

Niſi vt ſi am porro, porro poſt, ea, vel i po/ ſtremū, alij coniunctio nem putāt.

Pietas, hęc

Quid conſolare me? an quiſq̄ vſq̄ gentium eſt ęque miſer?
Priuſq̄ hanc vxorem duxi, habebā alibi animū amori deditū
Iam in hac re vt taceam, cuiuis facile ſcitu quā fuerim miſer.
Tamen nunq̄ auſus ſum recuſare eā, quā mihi obtrudit pater.
Vix me illinc abſtraxi, atq; īpeditū in ea expediui aīum meū,
Vixq; huc contuleram, hem noua res orta ſt, porro ab hac quę
me abſtrahat.
Tum matrē ex ea re, aut me vxorē in culpa inuētuꝝ arbitror,
Quod cum ita eſſe inuenero, qd reſtat porro niſi vt ſiā miſer?
Nam matris ferre iniurias me Parmeno pietas iubet.
Tum vxori obnoxius ſum, ita olim ſuo me ingenio pertulit.
Tot meas iniurias quę nunquam vllo patefecit loco.
Sed magnum neſcio quid neceſſe eſt eueniſſe Parmeno.
Vnde ira inter eas interceſſit, quę tam permanſit diu. Pa.
Haud quidem hercle paruum ſt, ſi vis vero verā rationē exequi,
Non maxumas, quę maxume ſunt interdum irę, iniurias
Faciūt, nam ſępe eſt in qbus rebus alius ne iratus quidē eſt,
Cum de eadem cauſſa eſt iracundus factus inimiciſſimus.
PVERI inter ſeſe q̄ pro leuibus noxis iras gerunt?
Quapropter? q: enim q eos gubernat animus infirmū gerūt.
Itidem illę mulieres ſunt ferme, vt pueri leui ſententia.
Fortaſſe vnū aliquod verbum inter eas irā hāc cōciuerit. Pā.
Abi Parmeno intro, ac me veniſſe nuncia. Par. Hem quid
hoc eſt? Pam. tace.

Non. m. q.q.m. ſe n/ ſus eſt. In quo primū non irę in iurias faci/ unt accipi/ endum eſt, ſecundum non maxi/ mas maxi/ mę faciunt pro oſten/ dunt. Cuʒ de eadem cauſa, ob/ ſeruauit e/ locutionem ſuam, ſed cōuenit ſer/ mo hęc hu/ militas ra/ tionis, nam plenuʒ erat ſi diceret.

Nam ſe/ pe eſt qui/ bus in re/ bus alius ne iratus. q. eſt cum de eis dem rebus eſt. i f.a. Eſt

apte, q: ferre dixit, addidit iubet. Tum vxo/ ri obnoxius ſum, matris cum dixiſſet, non inmu/ tauit vxoris, ſed mutauit caſus. Ita olim ſuo inge/ nio, olim ad diuturnitatem retulit, non ad ſpa/ tium pręteriti temporis. Tot meas iniurias, hę ſunt iniurię quas ſupra dixit, Nocte illa. p.u.n.a. g.c.e.n.e.n. magis, et deinde, Quid. i. i.m.a.b.c.

Tot meas iniurias, aliam uim habet quod di/ xit me pertulit, aliam quod adiecit iniurias me/ as, aliam quod reticuit, non dixit quas; ſed quę. vt ad omnia, non ad iniurias referatur extrema concluſio. Sed magnum neſcio quid neceſſe eſt, bene de ambabus ſentiēs putat magnam cau ſam eſſe, quę iraʒ fecerit ē irā diuturnam. Quę. t. ꝑmanſit diu. et a re, et a tempore. Haud quideʒ hercle paruum eſt, ſeruilis ratio et ſordida, et non his reſpondens omnibus quę dixit Pamphilus, ſed tantum nouiſſimę partis. Si vis uero ueram rationem, uero uel nomen eſt, uel coniunctio, uel aduerbium. Non.m.q.m. ſunt interdum irę iniurias. Faciūt, non iras, nō irę iniurias. Sed hic faciunt dixit, ſm ſuperio

autem prouenit dixit, et eſt ordo. Cum ideo quā do in quibus rebus alius ne iratus eſt, de eadem cauſa eſt iracundus, factus inimiciſſimus. Ira/ cundus factus inimiciſſimus, iratus eſt, qui ex aliqua re laceſſitus iraſcitur. Iracundus, qui ex parua, nullaue cauſa precedente iraſcitur. Pue/ ri inter ſe, argumentum a ſimili, quia poſt

. Itidem, interrogat

. Quia enim qui eos gubernat animus,

. Infirmus eſt,

iſta conuenit ſermo. Itidem illę mulieres ſunt fermę ut pueri, artificioſe a perſona, a ſimi/ litudine pueri, a facto iras gerunt, ab accidenti/ bus ſimilitudinis. Animus infirmus, a colla/ tione perſonę mulieris accidentium leui ſen/ tentia, a facto. Fortaſſe unum aliquod uer/ bum inter has iram hanc conciuerit, qua ſenten tia totum hoc ſublatum eſt quod ait, Iram. h.c.

Sed magnum neſcio quid neceſſe eſt eueniſ/ ſe Parmeno Vnde ira inter ſic Plautus. For/ taſſe te amare, ſuſpicauere, nam ueteres in/ finitiuo modo adiungebant fortaſſe.

concinuerit, cõmonuerit. Quam pro lenibus noxis iras, interrogatiue noxis, iniurijs, culpis. Eadem illę mulieres, ſexus alius ad ingenium, et ſenſus idem eſt, et mire ſimilitudinem continet ad quod agit. Nam hanc concinuerit, legitur et conſciuiſſe, et conſciuiſſe eſt rem nouam fecisse. Cõſciuiſſe ſciuit, decreuit, fecit. Et curſari ſurſum, Rurſum pro rſum, rurſum proprie retro ante ſignificat, et eſt prouerbiale vt dicimus rurſum deorſum, intro foras, hac illac, et ſimilia, gręci. Sentio Trepidarẽ trepidari, ẽ curſari, trepidatio ad voces refertur loquentium, curſatio ad ſonum pedũ et trepidarẽ ab his, qui morbũ putant, curſatur ab is, q raptum ſciunt.

phum eſt perſonę ſeruili. Ceſſo hinc ire intro, in vultu colloquium, ſic aũt agit poeta, vt grauent morbum in vxore ſuſpectans maritus protinus ingrediatur, vt partum improuiſus offendat. Quonam modo Philomena, amatorie. Sic in Phormione. Quod ſi meę fortę nę redeũt Phanium, abs te. u.d. n.e. Nam ſi periculum vllum i te ineſt, nullum dixit, ſi i te periculum ineſt, me perijſſe non dubito, tãtus autem affectus nõ eſt mariti tantus, ſed amatoris quoque. Nam ſi periculum vllum, nõ permiſit amor dicere periculũ ſed periculũ. Offendam affectã, laſſam, poſſeſſam, q; morbo, ab eo quod

Trepidari ſentio, curſari ſurſum, prorſum, agedum ad fores
Accede propius. Par. hem ſenſiſtin? Pam. noli fabularier.
Proh Iuppiter clamorẽ audio. Par. tute loqris, me vetas? My.
Tace obſecro mea gnata. Pã. matris vox viſaſt Philumenę.
Nullus ſum. Par. qui dum? Pã. q; perij. Par. quam ob rem. Pã.
Neſcio quod magnum malum
Profecto Parmeno me cęlas. Par. vxorem Philumenam
Pauitare neſcio, quid dixerunt, id ſi forte eſt neſcio. Pam.
Interij, cur mihi id non dixti? Par. q; non poterã vna oĩa. Pã.
Quid morbi eſt? Par. neſcio. Pam. quid? nemon medicum adduxit? Par. Neſcio. Pam.
Ceſſo hinc ire intro, vt hoc q̃primum qdquid eſt certũ ſciam?
Quo nam modo Philumena mea nunc te offendam affectã?
Nã ſi pıculũ vllũ in te eſt, perijſſe me vna haud dubiũ eſt. Pa.
Non viſus facto eſt mihi nunc hunc intro ſequi.
Nam inuiſos omnis nos eſſe illis ſentio.
Heri nemo voluit Soſtratam intro admittere.
Si forte morbus amplior factus ſiet,
Quod ſane nolim maxume heri cauſſa mei,
Seruon ilico introiſſe dicent Soſtratę
Aliquid tuliſſe comminiſcentur mali,
Capiti atq; ętati illorum morbus qui auctus ſiet.
Hera in crimen veniet, ego vero in magnum malum.

Tute loqueris, me vetas, mire expreſſus eſt mos auſcultantium. Tace obſecro mea gnata, non ſolum hic Iuno lucina non inducit, ſed etiã ſilentium parturienti inſuper imponit, q; furtiua conceptio eſt, et tamen eiuſmodi verba ſunt matris, vt dũtaxat ſcientibus manifeſtum ſit Pãphilo verbum et Parmenoni tanquam ęgram contineutis filiam videantur. Tace obſecro mea gnata, conceptus furtim conuenit naſci. Quia perij, ſatis amatorię. Matris. u. u. eſt, omnia hęc quę ſenſu percipi poſſunt viſa dicimus. Virg. Viſeq; canes vlulare per vmbram. Vxorem Philomenã, pauitare neſcio qd, pauere et timere et ad corporis et ad animi perturbationem veteres inſerebat. Plau. in Bacchidibus, Nam et ex mari timida, ecce ergo pauitare ęgrotare, q; ſic horruiſſe, ac palpitare venis. Quia non poteram vna omnia, deeſt dicere. Nullus ſum, rurſus ſe infelicem et miſerum appellauit, Hic nullus ſum.

Viſus ſa ſum Virg.

Plau.

Quia non poteram vna omnia, cũ ſtomacho pronunciauit, et deeſt dicere. Nemõ medicum adduxit. s. ex quo ſcire poſſes. Neſcio, perturbatus Parmeno idem repetit verbum et a-

eſt affici, vnde affectus dicuntur poſt quos afficimur. Non viſus eſt facto, vide artificium Teren. quemadmodum alias per Pamphilum, alias per ipſum Parmenonem inuenit quemadmodum neſciatur a cęteris virginem ante nuptias ab ipſo Pamphilo vitiatã eſſe. Non viſus, non vtile. Facto eſt, facto abundat, nam inuiſos omnes nos eẽ ſentio, acute eiuſmodi cauſam repperit, quę vel hominem curioſum contineret, quęq; non Parmenonem modo, ſed mox etiam Soſtratam arceat ab ingreſſu. Heri nemo voluit Soſtratam, quaſi alium dixerit, vnde intelligis. Heri nemo voluit Soſtratam, argumentum odij. Maxime heri c. i. q; bene maxime, qui et poſt ipſas vel poſt inuidiã ſocrus non vult fieri grauiorem morbũ. Seruũ introire ilico, mire vt criminoſum ſuſpitioſumq; ſit non Lachetis, aut Pam. ſeruũ, ſed Soſtratę, nec Parmenonem ſaltem. Cõminiſcent, dicẽt, confinxerint. Capiti, atq; ętati. i. bene maluit, maluit illorum q̃ puellę dicere, quod vtiq; intelligitur. Qui, vnde. Hera. i. Soſtrata. In litem, ego vero in magnum malum, in quęſtionis tormenta.

Memini

GVI. NEmini ego. Hic allocutio eſt per ꝯqueſtionē,
ē bñ nō ſe amatoribus mō, ſed inſœlicibus
amatoribus comparauit, et principiuʒ eſt
a ſumma totius mali. Pā. credo nemini hoī, ideſt
nulli hoī, plura acerba, ideſt plura grauia et mole
ſta oblata eſſe nunq̄ q̄ mihi. Heu me inſœlicē, recte,
nam heu acc̄ō iungi debet, eſt āt exclamatio. q. d.
pro dolor maxime ſum inſœlix. Hancine. i. vtrum
parſi, ideſt ꝯtinui, abſtinui, nō ſuſtinui, pdere, ideſt
amittere, hanc, ideſt vitam, meā vitaʒ ſic inſœlicem.
Parco p̄ſi et pe perci Parſimonia — Si parco ſig̃t ꝯſeruo, facit pſi, inde parſimonia, ſi ve
ro ſig̃t veniam do, facit peperci, hic āt ſig̃t cōtinui,
vel abſtinui. Hancine, ideſt vtrum hac cā. i. pp hanc
cām, eram tantopere, ideſt tm̄ cupidus redeūdi do
mum, cui. s. mihi p̄ſtabilius, ideſt ſatius, vel melius
fuerat agere ętatem, ideſt viuere, vbiuis gentium,
abundat hic gentiū, ideſt in quolibet alio loco ab
iſto; q̄ me redire huc, atq; q̄ me miſeꝝ reſciſcere, hęc
eſſe ita, ideſt talis eſſe lites inter pr̄em, et mr̄em, et
vxorem diſceſſiſſe. Nam oē tp̄s quod eſt inter ea. i.
inter illud ſpatium, priuſq̄ id qd̄ affert laborem, re
ſcitum eſt. i. eſt compꝰtum, venit in cognitionē, eſt
lucro. i. ad lucruʒ, vel pro lucro. nos oēs. i. vel apud
nos oēs, vel nos oēs pro nobis oibus poſitum eſt, vt
ſit caſus pro caſu, qbus. s. nobis oibus, aliqs labor ē
Obiectus — obiectus, ideſt oblatus, appoſitus, alicunde. i. ex aliq̄
loco, ſiue ex aliqua occaſione. Par. At. i. ſed. repias ci
tius ſic. i. hoc mō quod rediſti, et diſcordias eſſe di
diciſti, qui. i. quo mō, expedias te, ideſt exoluas te his
erumnis. i. his calamitatibus, ſi non rediſſes, hę irę
inter matrem et vxorem eēnt factę multo grauio
res. Sed nunc o Pamphile ſcio ambas, mr̄em et vxo
rem, reuerituras tuum aduentum. i. habituras re
uerentiam tuo aduentui, ita vt altera alteram ac
cuſare non audeat, cognoſces rem. i. ꝯtrouerſiam,
Expedire — et totum negocium, expedies. i. explicabis, diſſolues
iram, rurſum reſtitues eas in grām. i. in beneuolē
tiam alterius in alteram, ſiue manus vtriuſq; in al
teram; illa ſunt leuia. i. facilia, parua, non magnę
q̄titatis, aut magni momenti, tu induxiſti in ani
mū tuum. i. q̄ tibi perſuaſiſti eſſe ꝑgrauia. i. admo
dum magni pōderis, et magnę grauitatis. Pam.
quid. i. cur. ꝯſolaris me? an qſquam. i. aliqs, eſt ęque
i. tam miſer, q̄ ego ſup. uſquam gentium, abundat
gentiū. i. in aliquo loco orbis terraꝝ. prius q̄ duxi
hanc vxorem. habebam aīum deditum. i. valde da
tus amori, alibi. i. in alia muliere, noluit dicere in
meretrice Bacchide. iam nūc eſto ſup. ut. i. q̄ taceā,
tm̄ eſt facile ſcitu. i. ad ſciēdum, cuius. i. cuilibet, q̄. i.
quantum fuerim miſer in hac re vxoria. s. q̄ ſi vis
iungere, tñ cum auſus ſum repete ſuperiora, vʒ q̄
uis habebam aīum deditum amori alibi, tm̄ nun
Obtrudere — quam auſus ſum recuſare eam vxorem, quam pr̄
meus obtrudit, vel legit Dona. i. obtrudebat, hoc eſt
quaſi obijciebat, vel offerebat mihi inuito, ſcʒ qd̄
ſi ſit obtrudit, pro obtruſit accipiendum. nam iaʒ
enim vxorem pr̄ obtruſerat, vix abſtraxi. i. abduxi,
eripui me illic. i. ex amore eius meretricio, atq; ex
pediui aīum meum impeditum in ea. i. in amo
re eius meretricis, et vix conduleram. i. ꝯuerteram
aīum meum huc. i. ad amoreʒ huius Philomenę,

hem interiectio exclamantis, indignantis, ē dolen
tis, noua res. s. diſſenſio amicoꝝ inter mr̄em ē
vxorem orta eſt. i. emerſit. porro. i. poſtea, ſiue dein
de, quę res abſtrahat. i. ſeparet, meū. aīum meum,
ab hac vxore mea. tum. i. deinde, arbitror me inuē
turum mr̄em, aut vxoreʒ in culpa. ex ea re. i. ex ea
diſſenſione et controuerſia, q̄ ſcʒ matreʒ aut vxo
rem eſſe in culpa cum inuenero eſſe ita, quid re
ſtat. i. qd̄ reliquum eſt, niſi ut porro. i. poſtea, vel in — Porro
poſtremum fiam miſer? Nam o Parmeno pietas,
ideſt affectus pius in matrem iubet. i. cogit et im
perat, aut vult me ferre. i. tolerare iniurias matris — Perferre
tum. i. deinde, ſum obnoxius. i. deuinctus, obliga
tus vxori, ita. i. adeo, ꝑtulit. i. uſq; ad finem tolera
uit, ſuſtinuit me. i. mores meos. olim. i. diu. ſuo in
genio. i. ſua manſueta natura. pertulit inquaʒ tot
iniurias meas. i. qbus eas affeci. quę eīa, ſcʒ a ſe to
lerata nunquam patefecit. i. nūquam declarauit,
detexit, prodidit, diuulgauit in vllo loco, ſed ſemp
reticuit, ſed o Parmeno neceſſe ē neſcio qd̄ magnū
eueniſſe, vnde. i. a qua magna re, ita intercesſit. i. in
terpoſita eſt, vel interuenit, incidit inter eas. s. ma
trem et vxorem, quę ira permanſit tādiu. i. tanto
tp̄e. Par. hercle qdem. i. certe. haud. i. non eſt paruum,
ideſt res parua, et parua occaſio, vnde. i. a qua ira — Vero ve
interceſſit inter eas, vero. i. ſed, uel certe, aut ſi ſit da — ram exe
tiuus a verum veri, ſic aſtrue, ſi uis exequi. i. perage — q rōnem
re, p̄ſtare, uero. i. veritati ueram rōnem. ideſt uerā
argumentationem, ſeu rōcinationem. Interdum
irę quę ſunt maximę, non faciunt. i. non oñdunt
non probant maximas iniurias. q. d. non conſe
quens eſt propterea inter aliquos putare maxīas
eſſe iniurias, q̄ maximę ſint inter eos irę. Nam. i. Nam — p̄
qa ſępe eſt. i. contingit, cum, ideſt quando, iracun — quia
dus hō, ideſt parua vel nulla cauſa p̄cedente ira
tus factus eſt inimiciſſimus de eadem cā, ideſt p
pter eandem cām, in ijs rebus, in qbus alius q non
eſt ita iracundus, ne qdem. i. non ēt, eſt iratus. Ira — Iratus ē
tus eſt, q ex aliqua re laceſſitus iraſcitur, iracundus — iracūdus
āt, q ex parua vel nulla cā p̄cedēte iraſcitur. Vel ſic
aſtrue, ſępe eſt. i. contingit, cuʒ. i. qñ, in ijs rebus, in
qbus alius. ne qdeʒ eſt iratus. i. iracundus eſt factus
inimiciſſimus, de eadem cā, ideſt propter eandem
cām, ꝑpter quam ne iratus qdem alius fuit. Proh,
exclamatio, q̄ ideſt quam, leuibus, ideſt paruis no
xijs pro noxis. i. culpis, iniurijs. pueri gerunt. i. exer
cent iras inter ſe, q̄ſi dicat ſimili pro paruis culpis
mulieres inter ſe graues iras gerere ſolent. Pā. Qua
propter, ideſt quare ita pueri pro re parua graues
iras gerunt. Par. qꝛ enim. i. qꝛ certe, pueri gerunt. i.
geſtant aīum infirmum. i. non ſtabilem, non con
ſtantem, q animus gubernat, ideſt deducit eos pue
ros. Alij interrogationem illam quapropter tribu
unt Parmenoni ſeipſum interroganti, et deinde
ſibi reſpondenti. Itidem, ideſt ſimiliter, illę mulieres
ſunt ferme. i. propemodum, leui ſententia, ideſt in
conſtanti opinione pueri. ideſt in morem puero
rum. Fortaſſe vnum aliquod verbum conciuerit,
a concio concies, vel concio concis quartę, q̄ duo — Concio
faciunt concini et concitum, ideſt commouerit.
Alij legunt conſciuerit a conſcio is, ſeu cōſcico is,

Trepidari

Surſum et prorſum

Ideſt quaſi rem nouam fecerit,ſed melior ſuperior ſententia.Pam.O Par.abi intro.i.in domum,in q̃ eſt Philomena apud matrem ſuá, ac nuncia me veniſſe.Par. Hem, interiectio inopinati aliqd audientis.et ibi mos exprimitur auſcultantium, qd hoc eſt quod audio.s.Pam.tace et auſculta diligenter.Par.ſentio,ideſt percipio.trepidari,in verbo impersonali i.voce tremula timorem oſtendi,et refertur trepidatio ad vocem loquentium,ē ſermo inq̃ curſari īperſonaliter dcm̄.i.q̇ curſatur ſurſuȝ.i. in altum, prorſum.i. retro,rurſum.i.ante.Antiq (vt Feſtus inqt) prorſum ponebant pro retro,cui aſtipulat̄ dicens, Prorſum rurſum poni ꝓuerbialiter pro retro ante,quemadmodum dicimus ſurſum deorſum,ītro foras,hac illac,et ſimilia.Pam. Agedum.i.eia,hortantis eſt,accede ꝓpius.i.propinquius ad fores..Par.hem,interiectio depręhēdentis aliqd, ſenſiſti ne.i.percepiſti ne id qđ audiui.nam nunc ambo erant ad fores et auſcultabant qd fieret intus, Pam.Noli fabulari.i noli loq, deinde audito clamore ait.Proh,iraſcentis exclamatio,vel audientis indignum aliqd.Iupiter fidem ſup.iploro tuas. Vel exclamatur dicendo,Proh Iupiter,vt exclamare ſolemus,Bone Deus.ſine alia appoſitiōe.Tace ēc. Hic poſt auſcultationem ex ipſis gemitibus parientis Philomenę ſuſpicatus eē Pamphilus morbo aliquo vxorem affectam eſſe,ꝓpterea conqritur ſe id cęlatum eſſe a Parmenone. In primis Myrrhina mater puellę admonet parientem,ut taceat,quod dcm̄ auditum eſt ab auſcultantibus pamphilo et Parmenone.Myr.O mea gnata Philomena. obſecro tace ne hoc ſuum reſciſcatur.Pam. vox matris Philomenę,ideſt mr̄is vxoris meę.s.Myrrhinę viſa eſt mihi.i. a me percepta. Nam oīa quę ſenſu pcipi pn̄t viſa dici nus.nullus ſum.i. perij vel miſer ſum et infelix.vbi nullus capitur pro nō, quaſi dicat.Non ſum.i.adeo ſum ꝯſternatus dolore, ut ſim nec ne ignorem, vel vt videar non eſſe. Par. Qui dum,dum parelcon eſt.i.cur nullus es? Pā.qȝ perij,ideſt dolore ſum confectus.Par.quamobrem periſti.Pam.o Parmeno.profecto mei propinq et affines cęlant me neſcio quod magnum malum. Dicimus cęlo te hāc rem et hac re,et cęlo tibi hāc rem.Par.dixerunt affinēs,ſeu propinq tui vxorem Philomenam pauitare.i.pauere, timere neſcio qd. Pauere veteres referebant ad corporis et animi ꝑturbationes.Si forte,ideſt ꝓpter qđ audis clamantem Philomenam et matrem obſecrantē, vt taceat,neſcio.Pam.interij,quaſi perditus ſum,cur non dixiſti mihi id.s. eam.s.pauitare neſcio quid forſitan morbi.Par non dixi tibi,qȝ non poteram dicere tibi vna.s.ſimul oīa.Pam.quid morbi eſt illi, ſcȝ.i.quo laborat morbo? Par.neſcio.Pā.Quid? modus interrogandi,uel cur neſcis, nemon.i. vtrum nemo.adduxit medicum,ex quo ſcire potuiſſes Par. Neſcio an aliqs medicum adduxerit. Pam. ceſſo.i. nimis tardo ire hinc intro in domum ſocrus, ut ſciam certum,ideſt pro certo,quamprimum, ideſt citiſſime hoc quicquid eſt. O Philomena mea quonammodo offendam, ideſt inueniam in reditu

intro te affectam,ideſt laſſam,poſſeſſam a morbo, ab eo quod eſt affici.Vnde affectus dicuntur poſt quos afficimur.Nam,ideſt certe,ſi periculum vllum eſt in te.haud. ideſt non eſt dubium, me periſſe, ideſt periculum ſubiſſe,vel me interiiſſe,vna,ideſt ſimul tecum Parmi.non eſt mihi vſus, ideſt non eſt mihi vtile vel opus.facto. ideſt facere id ſup. qđ ſequitur,ſcȝ ſeq hunc Pamphilum.intro.ideſt in domum.Donatus vult facto abūdare,et ſtatim iungi,non eſt mihi vſus ſeq etc. Nam ſentio nos omnes de domo Soſtratę eſſe inuiſos.ideſt exoſos illis matri et filię.heri nemo voluit intromittere,ideſt admittere,et introducere Soſtratam matrem Pamphili.ſi forte morbus factus.ſit amplior.i.grauior, quem.s.morbum eſſe factum ampliorem ſane.i. certe vel valde,nolim maxime,ideſt precipue. nolim cauſa mei heri.i. mei dn̄i.s. Pamphili. dicent ilico ſi morbus ingraueſcat ſeruum Soſtratę.s.me introiiſſe.commiſcentur.i.configent,excogitabūt, ſeruum tuliſſe.i.attuliſſe.aliquid mali capiti.i.vitę atq; ętati illorum,maluit dicere q̃ illarum,quamuis tn̄ intelligat Philomenam,et forſitan eius matrem,quibus malus iprecatur.q.i.vnde, vel a quo malo a ſeruo allato.morbus auctus ſit.i. creuerit, vbi q vel ē aduerbium, aut ablatiuus ſingularis, tunc hera Soſtrata veniet in crimen.i.in culpam et criminabitur.ego vero veniam in magnum malum,puta in queſtionis tormenta.

ASC.

O Miſſum eſt in expoſitione hic Par.tute.i.tu ipſe Pamphile loqueris,et ſupple vetas.i.prohibes me ſubaudi loqui . Item vbi in textu eſt qȝ enim (q eos gubernat) aīum infirmū gerūt, alij cum Donato legunt, quia (qui eos gubernat animus) infirmum gerunt.

SERI

NEmini.Incipit tertius actus, q eſt Pamphili, ſ talem.n.hȝ materiam,vt partus cognoſcat. Pam.ſed cęlet bn̄,vxorem āt repudiet.Rediēs enim de Imbro,et dolens de vxore quę a ſocru diſceſſerat, cum partum percipiet ex ſe eſſe non credet,qȝ ſi ſeptem erant menſes ex quo eas duxerat, cum poſt duos non attigiſſet,ſicut ipſa mater poſtea refert,non reſtabant niſi quinq; menſes poſt concubitum,quare cum nolint eas recipere ex miſericordia,tamen ſtudebit partum cęlare. In hoc itaq; actu Pamphili erunt hęc tria,cognitio veritatis repudium vxoris,cęlatio conceptionis,illi exeunti de naui.Par.vxoris diſſidiuȝ renūciat,vnde ita conſequitur.Nemini etc.acerba,ideſt aduerſitates,quia cum ꝓpter iſtam amorem Bacchidis cruciaſſet,nunc tamen hanc non habeo,quam amabam,ſic ergo inter duo nec unum habeo. hancine parſi.ideſt peperci perdere in mari, qui tanto ſtudio mihi a periculo pręcauebam hac cauſa, ut cognoſcerem hęc multa, quia enim iſtud malum prius occurrit ei,videtur ſibi iſtud fuiſſe cauſa,quare reuerſus ſit.Pręſtā ideſt melius q̃ huc redire, atq; q̃ me ſeruum reſciſcere hęc ita eſſe in dis. Nam ideo eſſet melius me agere.e.in alio loco, vt dum hęc neſcirent mala, eſſet mihi illud tempus mihi lucro, et hoc eſt quod dicit vniuerſaliter.

Nam &c. obiectui, ideſt ſubiirus la. At ſit &c. o here poenitet te rediiſſe, at ſit quod rediiſti, quia tu &c. rem, ideſt cauſam irę cognoſces. Poſtea iram iſtam expre. perg. i. valde grauia, priusquam oſtēdet quod ſuperius dixit, multa euenisſe acerba ex amore, quia et in priori amore, et in iſto male contigit ſibi, hoc dicit priusquam &c. In hac re, i. in priori amore, ſcem, cum hanc amare iam incepiſſem; tum aliud malum, q̃ aut matrē aut vxorē, quas vtrasque diligo culpabilez inueniaz. Matrem autem oportebit pati, nec aduerſarij illi, ſed fauere quod iubet pi. et hoc eſt. Nam matris, et vxoris autem beneuolentia ſuadet, vt eam diligam, in quo ero matri contrarius, hoc ibi. Tum vxori &c. Mans. in. dum ei durus eſſem cum Bacchi. plus adhuc amarem. Sed mag. cum neutri aduerſari velim, neſcio quid faciam. Sed hoc tantum ſcio quod neſcio quidem magnum, ideſt q̃ magna cauſa &c. quaſi dicat. Magna fuit cauſa cum tanta ſit ira ſecuta, haud equidez. ſcilicet fuit magnum, hercle par, ideſt cauſa. Et ſicut ex leui cauſa maxima ira aliquando naſcitur, ſic leniter finitur, et non ſolet generare magnum malum, hoc vtrunq; oſtendit in verſu ſequenti, ſcilicet et q' irę naſcuntur ſępe ex leui cauſa, et q̄ non ſolēt officere maximum, et hoc dicit. Si vis vero exequi veram rationem hoc inuenies, q̄ interdum quę ſunt max. non ſa. max. m. i. damna. Et quare hoc, quia natę ſunt ex leui cauſa, nam ſępe eſt, ideſt contingit in aliquibus rebus q̄ alius non eſt iratus inde, cum tamen de eadem cauſa alius exiſtens iracundus facit, eſt ideſt quamuis cauſa ſit leuis. De hac re exemplificat in pueris. Pueri inter &c. Quia enim. i. certe, gerunt animum infirmum, qui animus &c. intro, ideſt in domum Philomenę, quid, ideſt quomodo, quia pu. iraſcentis et perturbati eſt, ſic reſpondere vxorem, quaſi dicat, noli timere, quia ego dicam quid eſt, dixerunt nobis eam pauitare, ideſt tremere, neſcio quid, ideſt propter neſcio quem morbum. Interij, ſi infirma eſt. Cur id &c. quonam modo dicebat hoc introeundo in domum, quaſi dicat, neſcio adhuc an magnum te vexet malum, an paruuz, ſed ſi eſt magnū hoc eſt piculū. s. nō vſus remouet

Parmenone ſi introire partum cognoſceret, quez cęlari oportebat, habet autem neceſſario non introire propter odium illarum quod timebat. Si modo intrarem et ſor. m. a. ſ. s. parentheſis, q; ſane enim cauſa ilico dicent ſer. Soſtra in. Et nunc aliquod mali, ideſt aliquas potiones et venena, quin me attulisſe, qui ideſt quomodo i. per quod malum morbus illius ſit auctus, ideo dicit capiti atque etiam, quia bonus pater et matrer infirmari videntur, ſi filius vel filia infirmant. Tunc hera n. &c. Quia dicent illam me miſiſſe. Ego in magnuz malū, q; enim me pugnis cederent.

Quadrati, Septenarij penultima longa.

SOSTRATA. PARMENO. PAMPHILVS.

Neſcio quid iamdudum hic audio tumultuari miſera.
Male metuo ne Philumenę magis morbus aggraueſcat.
Quod te Aeſculapi, & te Salus nequid ſit huius oro.
Nunc ad eam viſam. Par. heus. Soſtrata. So. hem. Par. iterum iſtinc excludere. So.
Ehem Parmeno tun hic eras? perij, quid faciam miſera.
Non viſam vxorem Pamphili cum in proxumo hic ſit ęgra? Parme.
Non viſas, nec mittas quidem viſendi cauſſa quenquam,

DONA. Neſcio quid iamdudum audio hic tumultuari. In hac ſcęna quaſi quędam deliberatio eſt continens ſuaſionis, diſſuaſioniſq;, vt partes, quas in ſubditis conſiderabimus, hic qui animis vicini ſunt magis morbus grauior fiat, proprie, quia morbi graues ſunt dicti. Virgi. Vbi aut morbi graues (Virg.) Salluſti. Morbi graues ob inediam inſolitam neſcientibus. (Sallu.) Male metuo ne Philomenę, magis inſtat Teren. bonam ſocrum facere, quam vt bonam meretricem faciat.

Quod te Aeſculapi, et te, deeſt poſt, vt ſit poſt quod. Nunc ad eam viſam, ſic Virgilius. Reſpice ad hęc. (Virg.) Hem, interiectio eſt nouas res audientis. Heus Soſtrata, vide quemadmodum per ſemetipſum, per Parmenonem arceatur Soſtrata, quę neque deeſſe poteſt officium, neque ingredi poſt ſocrum inducitur. Iterum ne iſtinc excludere, bene iterum, vt illi pudorem incuteret de repetitione iniurię, et memoriter. Iam enim dixit noſtra ilico. i. t. u. a. a. u. et ſimul vide quam vehementius ad iniuriam ſonet excludi, quam non admitti. Hem Parmeno, hem interiectio eſt eius, quę commota ſit noua re. (Hem) Non viſam vxorem Pamphili, vt dixi ſupra ſeruum Soſtrata non Parmenonem, ſic vxorem Pamphili dixit magis, quam Philomenam, vt animum et officium eiuſdem ſocrus et matris breuiter demonſtraret non auſus, Hem vnam rem Soſtrata conſuluit, hic de duabus, namque et illam non vult ingredi, et cauet ne ipſe mittatur, et bene quenquam ne aperte pro ſe loqui videatur.

DONA. Nam qui amat cui odio ipſius eſt, aliam cau ſam ſubiunxit, q2 durum fuerat ipſi Soſtratę di ci, quod ſupra dictum eſt. Nam qui amat, cau ſa a ſententia morali, deeſt eam, vel eum. Et il li moleſtiam affert, bene adiecit ne quid amet hoc dicat, laborem dum promereat, quem amat.

pente. Ita factum eſt, moris eſt aſſentari ad di cta interrogantium, qui quę vera ſunt cęlant. Ita aiunt, bene aiunt aſcripſit ſi falſum ſit in ipſis aſcribatur mendacium. Ita aiunt, in hac tota interrogatione et reſponſione colorem indu xit ſecretum ęgre obiurgantis. Ita aiunt, religioſe mendacium ad ru morem re dilit, aiunt inquit ne ipſe falſus dicere vide retur. I ſo des intro, ne igrediatur mater ad ſoceros, et ideo di xit, I ſodes intro et ap paret itro dicētē manu annuere, vt domū redeat, et ſimul q̄ magis faciat reddit cām. Cóſequar te iā mea mater, adiecit et tempus iam. Mea, neceſſario additum. Mea mater, et ſodes, quia intro dictum eſt. Fiat abiens dixit hoc mater fiat. ne omnia iuſſis alienis parere videatur, quaſi imperamus et nos, quę nos ipſi facturi ſumus. Tu pueris curre Par. probabilis cauſa, qua obligat etiam Par menonem dum iubet eam pueris occurrere, et ſimul notandum q in hac fabula ridicule vexa tur vſq; ad vltimum ſeruus, et ablegatur, cum ſit et piger et curioſus. Atq; his onera, adiuta, locu tio antiqua figura, et eſt pro ipſo onera portantes. Atq; eis onera, adiuta, Quid? non ſciunt ipſi viam domu3 qua redeant, iam vide quemadmodum ſeruetur parmenoni perſona loquacis, curioſi, pigri. Domum, aduer biale eſt. Domum qua redeant, quaſi locum ſi gnificet, videtur reliquum pręceptum ſeruus non audiuiſſe, ſed audiuit. Qua Qua, quomodo intelliga mus. i. quemadmodum onus portent de naui, ē quid fieret, et qua fieret. Ceſſas? de induſtria oēs obligauit ſuos, vt non audirent, quę intus poſt ſcenam ſunt acta, quę tū populo eſt narraturus.

NAN QVI amat cui odio ipſius eſt, bis facere ſtulte dico,
Laborem inanem ipſius capit, & illi moleſtiam affert.
Tum autem filius introijt, videre vt venit quid agat. So.
quid ais? an venit Pamphilus? Pa. venit. So. Dis habeo grās.
Hem iſtoc verbo aius mihi redijt, & cura ex corde exceſſit. Pa.
Iam ea te cauſſa maxume huc nunc introire nolo.
Nam ſi remittent quidpiam Philumenam dolores,
Omnem rem narrabit ſcio continuo ſola ſoli,
Quę inter vos interuenit, vnde ortum'ſt initium irę,
Atq; eccū video ipm egredi, quā triſtis eſt. So. o mi gnate? Pā.
Mea mater ſalue. So. gaudeo veniſſe ſaluum, ſaluan

Tus filius tuus, alia cā ab euentu. Videre Videre vt. u.q. a. quod ſupra viſere, an viſere officij eſt apd̄ ęgros, videre cognitionis, ē ideo additum, quid agat. An venit. p. bene imitatur affectum. Hem interiectio foemini na, ac matronalis. Ex corde. e. geminauit pre poſitionem. Laborem inanem ipſius capit, et illi moleſtiam affert, hoc validiſſimum ad diſſuadē dum fuit. Nunc huc introire volo, cur ſi venit Pā philus non ſit introeundum cauſa narratur. Nam ſi remittent quidpiam, verbum actiuu3 quaſi neutrum poſuit. Philomenę dolores grā maticos errat, non enim vere dolor morbi eſt, cū ſit partus. Scio continuo ſola ſoli, vt Haud cre do inuiſus. c. a. u. c. et ſic ſola ſoli dicitur, quomo do pręſens pręſenti, ſic Virgi. Illum habens. a. a. q. Virgi. u. vnde ortum eſt terbum. Quę inter vos interuenit, melius ſic, q̄ ſi diceret, quę illi feceris. Quam triſtis eſt, locuturi Pamphili. O mi gnate, ordo eſt, O mi gnate gaudeo te ſaluum veniſſe, ſed interce dit Pamphilus triſtis. Saluam Ph. eſt, cito pro bat Pamphilo ſe amare nurum, cum poſt ſaluta tionem nihil prius q̄ de ſalute vxoris inquirat. Saluam Ph. eſt, mire obuiam ſibi exeuntem fili um nihil aliud niſi de Philomena interrogauit, vt oſtenderet eius morbum curę ſibi eſſe. Melu ſcula eſt, verum eſt ve3 ē q̄tū ad morbum perti net. Meluſcula eſt, hoc ad morbum, et ad euen tum paritudinis. Verum eſt, ita non mentitur Pamphilus matri. Vtinam iſtuc Dij faxint, di ligentiore officio loquitur, vt rea apud filium ſo crus. Quid tu igit̄ la. locum irę igitur ſignifi cat, ſi ita eſt, quare ergo tu triſtis es? Recte ma ter, ſic dicimus cum ſine iniuria interrogātis ali quid reticemus, et bene additum mater, vt duritia reticentię blando nomine molliretur, alij recte ſic accipiunt, vt intelligant nihil eſt mali. Quid fuit tumulti, antiqui, ſic declinauerunt, tumulti, ſenati, vt Salu. Decretum ſenati fit. Eſto dic mi hi, dic verbum eſt inſtantis audire, et curioſe in Salu. terrogantis. Virg. Dic mihi Damoeta, cuium pe cus. Dolor repente inuaſit, proprie inuaſit, q2 re

GVI. NEſcio &c. Hic continetur egreſſus triſtis pā phili ex domo ſocrus, apud quam depre hendit repentino aduentu ſuo furtiuum partum vxoris, quem tamen q̄ maxime poteſt cęlare ſtudet, et ꝓtegere. So. Ego miſera. audio iam dudum. i. pauloante, neſcio quid tumultuari. i. fa cere tumultus, hic. i. in domo phidippi patris phi lomenę, ſiue audio neſcio qd tumultuari. i. audio neſcio qd faciēs tumultū &c. qd in idē recidit, ma le. i. valde, et quaſi in malum meum, ſiue in ſo licitudinem meam, metuo ne morbus magis ag graueſcat. i. grauior fiat, ſiue efficiat Philomenę, quod. i. propter quod, vel poſt quod, o Æſculapi, Deus medicinę Apollinis filius, et o Salus, ideſt Dea ſanitatis, oro te nequid, ideſt vt nihil huius ſit,

ideſt

Philumena eſt? Pā. melinſcula eſt. So. vtinā iſtuc ita Dij ſaxint.
Quid tu igitur lacrumas? quid es nunc tam triſtis? Pam. re-
cte mater. So.
Quid fuit tumulti? dic mihi, an dolor repente inuaſit? Pam.
Ita factumſt. So. quid morbi eſt? Pam. febris. Soſt. cottidiana?
Pa. ita aiunt;
I ſodes intro, conſequar iam te mea mater. So. fiat. Pam.
Tu pueris curre Parmeno obuiam, atq; his onera adiuta. Pa.
Quid? non ſciunt ipſi viam domum qua redeant? Pam. ceſſas?

ideſt eueniat.s.non aggraueſcat illi morbus, nunc viſam ad eam.i.ibo ad eā videndā. Par. heus, aduerbium vocandi. o Soſtrata, vocat eā vt detineat ab eundo. So. Hē, īteriectio eſt res nouas audiētis. Par. excludere, in ſummo īdicatiui paſſiui.i.non admitteris intro itey.i.ſecundo, nā iā ſemel fuiſti excluſa, vehemētius āt ſonat excludi, q̄ nō admitti. Soſt. hem, īterie-ctio ē dus, q̄ cōmota ſit noua re. o Parmeno. tū.i.tu ne eras hic. perij.i. pdita ſum. qd ego miſera faci? non viſam.i.non ibo ad videndā vxorem Pāphili.cū ipſa ſit ęgra.i.male hñs, hic.s.in pximo loco. Viſere officij eſt apud ęgros, videre cognitionis. Par. non viſās.i.non eas ad eam videndā, nec qdē.i.nec ēt, mittas quemquā.i.aliquē cā viſendi eā. nā dico vel duco.i.puto illū facē bis ſtulte q amat illā, cui ipſe eſt odio. nā ipſe capit laborē inanē.i.vanum, nullius effectus, ē affert moleſtiā.i.tędium illi quam amat.s.a qua non amaē. tum.i.deinde, et eſt alia cā q̄re introire non debeas, nā filius tuus introijt videre, figura gręca.i. ingreſſus eſt, vt videret qd ipſa agat, ut.i poſtq̄, vel cū primū venit. So. qd ais? an Pam. venit? Par. venit. So. habeo grās Dijs.q̄.s.venerit, hem, īteriectio foeminina ac matronalis. aīus redijt mihi iſto verbo.i.tuo dcō de aduentu filij, ē cura.i.anxietas. exaſſit.i. exiuit ex corde. Par. ita.i.p̄terea, nolo te nūc intro ire, hic maxime.i.pcipue, ea cā.i.pp eam cām, q̄ ſeqtur, nā ſi dolores remittēt.i.relinquēt, exonerent, relaxent qppiā.i.ī aliq̄, vel aliq̄tulū Philomenā. Do. legit Philomenę, qđ melius eē puto nā dolores ñ remittūt, sꝫ potius, remittunē, et ait v̄bū hic actiuū q̄ſi neutꝫ poſitū eē ſic. ſi dolores remittent.i.ceſſabunt, relaxabunē, alleuiabunē, Philomenę, qppiam.i.in aliq̄ pte aliquantum, ſcio, q̄ ꝯtinuo ipſa ſola narrabit ipſi Pamphilo ſoli.i.remotis arbitris, oēm rem.i. totam rei ſeriem, ſiue totū tenorem eius rei, q̄ res interuenit inter vos.i. inter te et eam, vñ.i.a q̄ re, initium.i.principiū irę vrę ortum eſt, atq; eccum.i. ecce hic video ipſum Pamphilum egredi.i.exire de domo ſocrus ſuę, q̄.i q̄uum eſt triſtis? So. o mi gnate Pāphile.s.q.d. gaudeo te ſaluū aduenīſſe. Pam. o mea mater ſalue. So. pficit quod omiſerat, gaudeo te veniſſe ſaluū ne.i. vtꝫ Philomena vxor tua eſt ſalua.i.ſana, incolumis, et dī in textu ſaluā p ſalua ne, vt vidē.i.vides ne. Pam. Pamphilus volens cęlare partum et fugere mendacium, caute rñdet inquiens, ipſa Pāphila eſt meliuſcula i. aliquāto melius ſe hñs q̄ prius. meliuſculus a cōparatiuo dimi

Viſere et uidere

Remittere

nutiuum eſt. So. vtinam Dij ſaxint.i.faciāt iſtud, ſcꝫ ut meliuſcula ſit, ita.i.queādmodū dicis, igiē ſi ita eſt, qd.i.cur. lachrymas, habemus lachrymo as, et lachrymor aris, aut qd.i. cur es tam triſtis? Pā. o mater recte interrogas, ſic dicimus cū ſine iniuria interrogantis aliqđ reticemus, et bñ additur mater, ut dutrina reticēnę blādo nomīe molliretur alij ſic capiūt recte, vt intelligāt nihil mali eſt. So. quid tumulti p tumultus, ſic antiqui in gtō dicebant, ut tumulti p tumultus, ſenati p ſenatus etc. qd ergo tumulti fuit ſup. intro nos ſup dic mihi an dolor īuaſit.i.arripuit te repēte, et pprie īuaſit, q: repēte. Pā. factū eſt ita.i.repēte dolor me īuaſit. So qd morbi ē Philomenę.s. Pā. febris eſt ei, nō mentiē, nā pīētes nō ſunt ſine febri. So. quotidianā.i.q̄diana ne hoc eſt vtꝫ febris ꝯtinua eſt ei. Pā. ita aiūt.i.ita dicūt, ita rumor ē vulgo. Sodes, aduerbiū comicū et blādiēti accōmodatū, q̄ſi ſi audes. I, ideſt vade ītro i.in domū tuā, vnde tu venis, nō.n. vult eā ingredi ad Pam. o mea mr̄ iā ꝯſeq̄r te in domū veſtrā. So. mr̄ abiens dixit fiat, q̄ſi ſibi ipſi id īperans non ſolū filio parēs. Pā. obligat ad portū Pā. ſeruū ne audiat q̄ intus poſt ſcęnā ſunt acta, q̄ tñ populo eſt narraturus. o Parme. curre obuiā.i. in occurſum. pueris.i.ſeruis afferentibus onera de ſucceſſione cognati mortui, pp qđ miſſus fuerat Pāphilus, atq; adiuta.i.adiuua his ſeruis onera.i. adiuua ſeruos onera portātes. ſimiliter Gellius eſt locutus ingens, Et nobis hanc meſſem adiuuent. Par. qd? interrogādi modus p indignationem et irriſionem, ipſi ſerui non ſciunt uiā q̄.i p quaꝫ viā redeāt domū, aduerbialiter. Pā. ceſſas.i.tardas, cunctaris ire, quo dico.q.d. iam illic eſſe debebres, et ita tps ꝯteris.

Meliuſculus

Adiuuare onus

Neſcio. Quoniam Soſtrata ſepius conabaē intrare ad ęgrā nurꝫ, q: vicina erat, cū partus ꝓpinquus eēt, nullo modo adeſſe oportebat. ne ergo aliqñ receptaꝫ fuiſſe dubitemus, ideo inducitur ut per Par. remoueatur, et poſtea ambo per filium remouebuntur. Ne quid ſit huius.i. augmentatę infirmitatis. Æſculapius eſt Deus medicinę. Hic in proximo.i. hic prope in noſtra vicinia. Tum p̄terea non debes intrare, q: tuus filius etc. et q: ne. iam ea te cau. etc. quia conſiliabitur cū illa priuatim, cuius conſilio non debes ineſſe, et hoc eſt, nam ſi re. oēm rem q̄ inter nos, vñ.i. ex q̄ re.i. intro, uult eam remouere intro, ideſt ad domum tuam, tu vero o Parmeno pueris venientibus de portu cur ob. et his.s. ferre onera adiuua.

SER.

DONA. NEqueo mearum rerum initium vllum inuenire idoneum. In hac ſcęna quęſtio eſt ad deliberationem deſcendēs, an habeat Pamphilus, an excludat vxorem, in q̃ tota oro Pamphili ad argumentum ſpectans amatoria magis, q̃ maritalis eſt, nam aliter non perueniretur ad vltimam cognitionem omnium rerum, niſi adoleſcens furtiuum conceptum vxoris, et partus aliquanto lenius, q̃ coniugalis dolor expetit, tolerauiſſet. Neq̃o mearum rerum, hęc ē homerica illa.

inſperata obijciantur aſpectibus. Obtulerat, obiatum vī in vtranq; partem quicq̄d expectatione ꝑuenit. Ego eius videndi cupidus, non erit plena vis repentini doloris, ſi aliquid pſentis ſuſpicatur, et ideo addidit. Ego eius videndi cupidus. Recta conſequor, abſolute et ſine obiectione, non enim addidit omnia. Ex templo eius morbum, morbum minori animo, q̃ vitium dixit, aut ꝓbrū. et recte, qa dixit, Alio me ſuſpicans. m.m. a.q.s.e.u. Spatium. morum. Ac res monebat, partus. O facinus indignum, facinus indignum non ad illam, ſed ē Philomenam, ſed ad auctorem vitij referē. Et corripui ilico, ardēs. s. dolore, et eſt

Tetrametri, & Septenarij Penultima longa, & Senarij pauci.

PAMPHILVS.

NEqueo mearū rerum initium vllum inuenire idoneū,
Vnde exordiar narrare, quę nec opinanti accidunt,
Partim q̃ perſpexi his oculis, partim q̃ accepi auribus,
Qua me propter exanimatum citius eduxi foras.
Nam modo me intro vt corripui timidus, alio ſuſpicans
Morbo me viſurum affectam, ac ſenſi eſſe vxorem, hei mihi
Poſtq̃ me aſpexere ancillę aduenisſe, ilico omnes ſimul
Lętę exclamant, venit, id quod me de repente aſpexerant.
Sed continuo vultum earum ſenſi immutari omnium,
Quia tam incommode illis fors obtulerat aduentum meum
Vna illarum forte interea propere pręcurrit nuncians
Me veniſſe, ego eius videndi cupidus, recta conſequor.
Poſtq̃ introij, extemplo eius morbum cognoui miſer.
Nam neq; vt cęlari poſſet, tempus, ſpatium vllum dabat.
Neq; voce alia ac res monebat ipſa poterat conqueri.
Poſtq̃ aſpexi, ob facinus indignum inquam, & corripui ilico,
Me inde lacrumans, incredibili re, atq; atroci percitus,
Mater conſequitur, iam vt limen exirem ad genua accidit
Lacrumans miſera, miſertumſt, profecto hoc ſic eſt vt puto

.Ne. queo .m.r. i. hoc principium magna onera, vt oſtēdant ęrūnę ē multę et graues. Idoneum. aptum, ꝯueniens. Vnde, a quo. Partim quę. p. h. his q̄i miſeris, vel intellige q̄bus ꝑſpexi vel audiui mala, an ſic dictū eſt, vt apud Virg. Voceq; his auribus. h. Qua me propter exanimatū, inter exanimatum et exanimum hoc intereſt, exanimatus eſt cōterritus, ꝯturbatus, vt, ſed q̄dnam Pam exanimatū video. et Virg. Exanimata. s. i. m. Exanimus eſt occiſus, vt Virg. Corpus vbi exanimum. p. u. a. Me intro vt corripui, ingreſſus ſum. Timidus, pro timens, nomen loco participij. Morbo me viſurū affectā, q: et hic morbus eſt. Hei mihi, interiectio dolētis eſt. Virg. Eloquar, an ſileam, et dī hęc figura .Hei mihi, mire interpoſuit .Id quod me repente, deeſt poſt. ut ſit poſt id, ac ꝑ hoc ideo. Id quod me repente. a. cauſa cur lętę exclamauerint, id ergo ob id. Sed continuo vultum earum ſenſi immutari omnium, intre Pamphilus etiam ancillarū ingratu impellitur, vt alienum naſci puerū ſuſpiceē, nec vllo modo in memoriam redeat, hanc ſe puellā vel huiuſmodi vitiaſſe. vultus earū q̃ viderint. Fors obtulerat, offerri dicuntur tam bona, q̃ mala, ſi

Idoneus

Virg.

Exaianis

Virg.

cauſa cur cito exierit. Lachrymās, non furens, ſed lachrymans, non iratus ſed miſeratus. Atque atroci, vehementi. Mater conſequitur, iam cū limen exirem, oſtendit affectum miſericordię ſuę, matrem potius dicendo, q̃ Myrrhinam, et addendo miſeram miſertum, ut recte ſupra dictum ſit, de illa pium. et. p. i. n. Ad genua accidit, accidere eſt geſtu corporis oſtendere in humilitate cadētis poſt, quod eſt iuxta et cadere. Salluſtius autem ſine prępoſitione dixit. Qua accidam, aut quo.

Accidere

Lachrymans miſera. miſerabiliter ſe habens.
Miſertum eſt, hoc ipſe ſibi. Omnibus nobis. vt res dant ſeſe ita magni atq; mire dixit dant ſeſe. Homerus, .Sed hic ſeſe ex illo et validius dixit, et eſt hęc catholica ſententia. Apolodorus, .O Pamphile mi abs te quamobrem, a nomine et blandimento mire ſecreta conſitetur, vt Virg. Anna fatebor enim miſeri poſt facta Sichei. A principio idem elaborauit, vt liberius pudorem conſcientia et uoce, et confeſſione duraret. O Pamphile mi abs te quamobrem, venialis ſtatus in quo confeſſio eſt pręca,

Virg.

tio. Abs te quamobrem, morale blandimentum ante confeſſionem. Nam vitium eſt, confeſſio. Nam vitium eſt, occupit a cauſa. Oblatum, ad repentina pertinere ſuperius annotauimus. Oblatum, quaſi non expectatum et nolentium virgini, quaſi que falli poſſet. Olim, recte reducenda, ſi te in germani fratris loco etiam hoc perſuadere, et oratorie, et verecunde, et mire de reducenda dixit, non de reſpuenda. Quod in rem ſit, nam reducenda dos erit. Solus conſcius, a poſſibili, nam hoc nomine oſtendit tacere eum poſſe, q conſcius ſit ipſe ſolus. Nam aiunt, ho-

Oibus nobis, vt res dant ſeſe, ita magni, atq; humiles ſumus.
Hanc habere orationem mecum a principio inſtituit.
O mi Pamphile abs te quam ob rē hęc abierit cauſſam vides,
Nam vitium eſt oblatum virgini olim ab neſcio quo ĩprobo.
Nunc huc confugit, te, atq; alios partum vt cęlaret ſuum.
Sed cum orata eius reminiſcor, nequeo qn lacrumem miſer.
Quęq; fors fortuna inquit, nobis quę te hodie obtulit.
Per eam te obſecramus ambę, ſi ius, ſi fas eſt vti.
Aduorſa eius per te tecta, tacitaq; apud omnes ſient,
Si vnq̃ erga te animo eſſe amico ſenſiſti, eam mi Pamphile
Sine labore hanc gratiam te vti ſibi des pro illa nunc rogat.
Cęterum de reducenda id facias quod in rem ſit tuam
Parturire eam, neq; grauidam eſſe ex te ſolus conſcius es.
Nam aiunt tecum poſt duobus concubuiſſe eam menſibus.
Tum poſtq̃ ad te venit, menſis iam hic agitur ſeptimus.
Quod te ſcire ipſa indicat res, nunc ſi potis eſt Pamphile.
Maxume volo, doq; operam, vt clam partus eueniat patrem.
Atq; adeo omnis, ſed ſi non poteſt id fieri quin ſentiant,
Dicam abortum eſſe, ſcio nemini aliter ſuſpectum fore,
Quin quod veriſimile eſt ex te recte eum natum putent.
Continuo exponetur, hic tibi nihil eſt quidq̃ incommodi,

olim, quia facilis nemia circa iam neterna delicta, unde tentat temporis longitudine extenuare peccatum. Olim, ergo aū menſes nouem. Ab neſcio quo improbo, mire contempſit perſonam dicendo neſc o q idest neſcio quem dixit, ut oſtendat ignobile ita adiectum. Nam ſi nomen eſt habet et dignitatem. ut Et nos aliqđ nomenq;, decusq;, et ne placere uideat is, qui fecit, improbum dixit. Nequeo quin lachrymē miſer, uidetur quaſi diſtillantes fletus detegere. Nequeo, deeſt continere. Sed cum orata eius, bona parentheſis. Queq; fors fortuna, pręcatio. fors fortuna τοννα γχθη, ideſt ſubita fortuna, et fortuna in incerto. Fors fortuna in bono ponitur. Virg. ſi qua in te fortuna fuiſſet, et ipſe, O fors fortuna. Per eam te obſecr. oratorie inducuntur. i. pro tacentibus preces. Per eam te obſecr. obteſtatio eſt pręcatio cum mentione earum rerum per quas petimus. vt per aduerſa æ. o. s. t. e. o. Si ius, ſi fas eſt, utrum hoc inuidioſe, an quaſi foemina, que leges neſciat. Vti aduerſa eius, mire non crimē, ſed aduerſa. Parte tecta, tacitaq;, tecta ſi reducis, tacita ſi repudias ſub alia excuſatiōe, an idē ſigant an potius neq; re, neq; v̄bo idices. an tecta ne videat tacita ne dicat. Si unquam erga te Virg. ſi conceſſa p. s. d. e. p. Teren. ſic ſi te in germani fratris dilexi loco, ſiue hęc te ſemper fecit maximi. Si vnquam erga te, ab ante facta vita. Tecta, tacitaq; tecta ſint ne hoc alij ſciant, tacita ne ipſa dicat. Vti ſibi des, ſubaudiatur gratia. Ceterum de

Virg.

Virg.

neſtius aiunt pro ait dixit, nam qui aiunt ſcire dicere potuit niſi philomena. ergo recte. aiunt enim potius honeſtum eſt quā ait. Poſt duobus cō. eā mēſibus poſt duobus ſimpliciter accipiendus, nō poſt duos, eſt enī antiphora poſt duos ſtatim ut nupta ſit, ſed poſt quam nupta ē, poſt duos menſes nuptiarum, vt ſint quinque menſes, et hinc apparet ante duos menſes prius quam nuberet uitiata, quatuor menſibus cum Pamphilo fuiſſe, ex quibus duobus poſterioribus amatam eſſe, reliquis tribus peregrinatum fuiſſe Pamphilum. An poſt duobus, pro poſt duos, vt Plau. Poſt principio deniq;, et paulo poſt. Quod te ſcire ipſa res indicat, quia contriſtatus eſſet corripuiſſe foras. Plau.

Eueniat, partus Philomenę. s. Abortum eſſe, non eſt latinum aborſum eſt, at abortum facit. Abortum eſſe, deeſt natum vel factum vel abſolute, quomodo dicimus e re nata, vel quemadmodum dicimus ex te mihi orta eſt iniuria. Dicam abortum eſſe, rationabiliter dixit, fit enim abortus menſe ſeptimo ſine pernitie foeminę. Suſpectum fore, ſuſpicabile, ſuſpitioſum.

Ex te recte eum gnatus putent, none dixit gnatum abortum, quaſi abortus naſcatur. natū ergo profacto, contemptuq; dixit. Continuo exponetur, cum alienus exponet, et non tollitur pro ſuo, ē mire necandi pueri non fit mentio, q Pam. filius inuenitur, cum ei ēt per patrem puella concurrit. Exponet, ad mortem. s. Hic tibi nihil eſt quicq̃

incõmodi,ab vtili,et eſt parel con quarbim,vt Nĩ bil vidi quicquam lętius. Vt illi miſerę indigne, vt ne non.ſic ,et ſuperiori ver ſu ita eſt addendum,vt ſit tibi nihil incõmodi.

Factam iniuriam,inire iniuriam dixit, vt nõ contemnenda ſit,tollenda, vel dolenda. Pollici- tus sũ,plus q̃ promiſi. Vt il.mi ſerę,conclu ſio p enu- merationẽ et non lęſe ris inquit, et proderis miſerę. Quod di xi fidem, qḋ pmiſi. Id vero nenti quã. h.e.r. nenũq̃ nõ eſt dino ne gatiuum, ſed aliquid aſſentionis hz,eſt.n.nenũq̃,nõ minus,nõ valde. Ne faciã,bñ addidit ne faciã,multa.n.amar ſuſcipimus,ama re etiam honeſta. Et ſi.m.a. grauiter, conſuetu doq;,hoc cum gemini tonum. Etſi,non eſt com plexiuum,neq; propoſitiuum,ſed ſubiectiuũ.i.pro cum,vt ſit conſuetudoq; dicens contra boneſtum et vtile validiſſime,et bene tenet non tenuit. La- chrymo quę poſt hac futura eſt vita,bene propen ſior in affectu ẽ,vt veriſimile fiat potuiſſe tacere. Et lachrymo,non pendet a ſuperiori,ſed interpoſi tis diu fletibus dixit. Lachrymo q̃ poſthac, quę modo vim pnomis non tenet, ſed querela, et la- chrymo ſic dixit,vt Virgi. ſic effata ſinus lachry- mis impleuit obortis, et eſt ordo, lachrymo cũ in mentes venit. O fortuna,hic fortunam pro bo- nam poſuit. Vt nunq̃ perpetuo es bona, leg̃ ẽ et data,nam et ſic pro bona intelligit̃ neceſſario.

Idem nunc huic ego.i.q: idem ego ſi eidẽ, hoc eſt amori operam dabo, difficultatem rei oſten- dit dicendo operam dabo. Adeſt Par. cum pue- ris,q: idem Parmeno conſors, ſecretorumq; con- ſcius addidit cum pueris. Minime opus.i.omni no eſt opus. Aliquo mihi eſt ablegandus, dum perit Philomena,in tota comoedia non ceſſauit cum ſit piget. Nec reſciſſet aliquid cum ſit curio- ſus Parmeno. Dum.p. Philomena, dum alias dummodo,alias donec quãdiu.

Et illi miſerę indigne factam iniuriam contexeris.
Pollicitus ſum,et ſeruare in eo certumſt quod dixi fidem.
Nam de reducenda id vero nentiq̃ honeſtum eſſe arbitror.
Nec faciam,et ſi me amor grauiter,conſuetudoq; tenet.
Lacrumo quę poſthac futura eſt vita,cum in mentem venit
Solitudoq;, O FORTVNA VT nunq̃ ppetuo es bona.
Sed iam prior amor ad hanc rem excitatum me reddidit.
Qui ẽ ego tum conſilio miſſum feci,idẽ nunc huic operã dabo.
Adeſt Parmeno cum pueris,hunc minimeſt opus
In hac re adeſſe,nam olim ſoli credidi
Ea me abſtinuiſſe in principio cum data eſt.
Vereor ſi clamorem eius hic crebro exaudiat,
Ne parturire eam intelligat,aliquo mihi eſt
Hinc ablegandus,dum parit Philumena.

GVI. NEqueo ẽc. In hac ſcęna conqueſtio eſt ad deliberationem deſcendens an habeat Pã. vxorem, an excludat, in qua tota oratio Pam.ad argumentum ſpectans amatoria magis q̃ maritalis eſt, nam furtiuum vxoris conceptũ ꝫ et partum aliquanto lenius tolerat, q̃ coniugalis dolor expetit. Solus autem Pam.loquitur. Nequeo inuenire vllum initium.i.principium, mearum

rerum.i. rerum mihi moleſtarum, idoneum.i. aptum,conueniens,vnde.i.aquo initio, exordiar. i.incipiam narrare ea ſup. quę acciderunt mihi, nec.i.non,opinanti.i.ſuſpicanti, et (quod dici ſo- let)non ſomnianti, partim.i.aliqua incipias nar rare inquam quę perſpexi his oculis,his.q.d.miſe- ris,partim i. exordiar inquã nar rare aliqua quę accepi. ideſt audi- ui auribus quaſi miſe ris,vel acce pi auribus .i.audiui ẽ adhibui au- ribus,vt pa teret ſigni- ficatio vo- cabuli ęqui uoci, qua- propter qz talia vidi et audiui, eduxi me exanimatum.i.perturbatum,foras.i.ex- tra domum Phidippi patris puellę citiuſq̃ exiuiſ- ſem,niſi ea audiuiſſem. Exanimatus eſt conterri- tus,conturbatus, exanimusvel exanimis eſt occi- ſus aut mortuus, nam modo.i. paulo ante, vt.i. poſtquam,ego timidus.i.ego timens,nomen pro participio,corripui me.i. contuli me raptim,ſiue ingreſſus ſum intro in domum ſoceri mei Phi- dippi,ſuſpicans.i.opinans me viſurum eſſe vxorẽ affectam.i.laſſam et poſſeſſam alio morbo, ac.i. q̃ ſenſi.i.percepi eſſe affectam, hei mihi, interpoſi- tio dolorem oſtendens Pam. dolentis res taliter ſe habuiſſe,cum eius aduentus ita eſſet a domeſti cis exoptatus,et iucundus illis, poſtq̃ ancillę aſpe- xerunt me aduenisſe,ilico omnes lętę ſimul excla mant primo gaudio aduentus,dicentes hoc ver- bum,venit.s.Pam.et hoc dixerunt primo aſpectu oblitę importunitatis aduentus propter gaudiũ, ẽ quidem exclamant,id.i.ob id q aſpexerant me i.viderant,de repente.i.ſubito,qui motus repenti nus non habet conſiderationem,ſed continuo ili co ſenſi vultum omnium earum immutari ob id quod,vel q: fors.i.caſus temporalis,vel fortuna ipſa obtulerat illis ancillis meum aduentum, tã incõmode.i.intempeſtiue,ẽ non opportune. Obla tum dicitur quicquid euenit pręter expectationẽ, forte vna illarum ancillarum,interea.i.dum age bantur.i.dum alię ſic lętabantur,et poſt mirabã- tus,pręcurrit.i. ante currit, propere.i. feſtinanter nuncians,matri et filię me veniſſe. Ego Pam. cu- pidus videndę eius vxoris meę.i.cupidus videndĩ eam,conſequor ancillam recta via,nuſquam di- uertendo poſtquã introij ego miſer i.infelix pro- pter probrum vxoris, cognoui extemplo.i. ilico morbum eius.s. q parturiebat, nam tempus.i. temporis

Exaĩatꝰ et exaĩs

Fors

Oblatũ

temporis breuitas, non dat vllum ſpatium.i.vllã moram,vt morbus ille poſſet celari,neq; ipſa Philomena poterat conqueri.i.gemere,et dolore oſtẽdere alia vox,ac.i.q̃,res.i.partus, monebat.i.inſtigabat,poſtq̃ aſpexi eam parturientem, inq̃.i.dixi, o facinus indignum.non ad Philomenam refertur illa exclamatio,ſed ad vitij auctorem, et ilico corripui.i.raptim retraxi me,et egreſſus ſum inde.i.ex camera parturientis lachrymans, parcitus.i.cõmotus,perturbatus, re incredibili.i. quã nõ credidiſſem,niſi vidiſſem me aliũ quẽdam,et atroci.i.vehementi,mater.s.Myrrhina mater Philomenę, conſequit.i.aſſequitur,attingit,aſpirat ad me, vt.i.poſtq̃.vel dum,ſiue cum iam exirem limen domus,ipſa miſera.i. miſerabiliter ſe habens, accidit ad genua.i. iuxta genua mea accidit ac ſe proiecit. Accidere in hoc ſignificato eſt geſtu corporis cadentis oſtendere humilitatem,lachrymans.i. lachrymis effluens,me ſup.miſertum eſt eius,p̃teritum a miſeret miſerebat.i.ego miſertus eius ſum. p̃fecto.i.certe,ſeu procul dubio,hoc qđ ſequitur eſt ſic.i.vere eſt ſicut dico,et ita ſe hꝫ, videlicet vt.i. ſicut, res.i. materię,dant.i. offerunt ſeſe omnibus nobis, ita ſumus magni.i.elati,atque humiles.i. demiſſi aio, ipſa Myrrhina inſtituit.i. incepit habere hãc orationem mecum a principio ſui ſermonis . O mi Pamphile vides.i.cognoſcis cauſam quamobrem.i.p̃pter quam,hęc filia mea abierit.i.diſceſſerit.s.a domo paterna,nam vitium.i. ſtuprum oblatum eſt olim virgini, oblatum quaſi pręter expectationem,et nolente virgine.a neſcio quo iprobo,nunc confugit huc ad me,vt cęlaret te et alios ſuũ partum,vbi cęlo duobus accuſatiuis iũctum eſt.sed cum remini,cor.i.repeto memoria, ſeu redigo in memoriam,orata.i.p̃cationes,petitiones, rogatus eius Myrrhinę, nequeo.i.nõ poſſum continere,qn.i.q̃ non,ego miſer lachrymem.i.ſoluar in lachrymas,ipſa Myr.inquit quęq;.i.quęcunq; (vt qs.i.q̃cunq;)fors fortuna.i.ſubita fortuna eſt,fors et fortuna ſic differunt(vt Noni.ſentit)q̃ fors dr̃ caſus temporalis,fortuna vero ipſa Dea.Interdum tñ cõiungunt hec duo fors fortuna,vt hic.Item i ablatiuo forte fortuna, in qua ꝯiunctione nihil efficiunt qđ alter eorum vocabulorum ſeorſum nõ efficeret, ſed ornãt orationem vocis ſonoritate,vt ſic dicas.Interdum ponitur fors pro aduerbio.Vir. Fors et vota facit.pro forſitan vel forte,ait etiam quidam.Eſt Dea fortuna,fortunę ſanctio fors eſt, q̃cunq; ergo fors fortuna eſt,quę obtulit te nobis hodie. Ambę.i.ego et filia,obſecramus te per eam fortunã ſi vis.i.ſi tibi non eſt moleſtum,ſi eſt fas.i.ſi ſit licitum,ẽ non ꝯ̃ ius,vti.i.vt,aduerſa.i.infortunia eius, ſ. aduerſum ſi.ſint per te.i.tuo beneficio, tecta.i.occulta,ne alij ſciant, et tacita ne alijs p̃das et indices ea apud omnes.Si vnq̃ ſenſiſti eam Philomenam eſſe animo amico.i. habere animum amicum in te o mi Pamphile.illa Philomena rogat te nunc vti.i.vt, des ſibi hanc gratiam.i.hoc beneficium.s.ut eius crimen celetur ſine labore tuo.s. Alij habẽt pro illa,et tunc lege ſic, Philomena rogat nunc te pro illa gratia , ſed melior ſententia prior, vel nunc eſſet dicendum. Si vnquam ſenſiſti eã vxorem tuam eſſe animo amico erga te, obſecramus inquam te vti des ſibi hanc gratiam ſine labore, deinde ſubiungendum.Philomena ipſa nunc rogat te pro illa gratia,ſed adhuc prima pręſtat expoſitio,ceterum.i.ſed, de reducenda Philomena.i. quantum attinet ad reſumendam vxorem tuã, aut repudiandam,et bene reducendam, nam prius fuerat ducta domum a marito in nuptijs.Deinde poſt abceſſum ſi iterum ſumatur, reducetur domum facias id quod ſit in rem tuam.i. quod ſit tibi vtilitati.Tu ſolus conſcius es.i. apud te ſcis ſolus eam Philomenam parturire.i. dolore partus laborare,neq; i.et non,eſſe grauidam ex te,dicit eum ſolum eſſe conſcium nõ q̃ parturiat tantum,ſed q̃ ſimul parturiat, et ex eo grauida non ſit,nam q̃ parturiat non latebat ancillas familiares,ſed cuius opere eſſet grauida id latebat eas,nã aiunt,honeſtius dixit, q̃ ait Philomena, cum tamen intelligatur eam Philomenam concubuiſſe tecum duobus menſibus,poſt.i. poſt duos menſes ex die nuptiarum.s.in tertio menſe,tum.i.deinde hic iam ſeptimus menſis agitur.i.traducitur,labitur,poſtq̃.i. ex quo, uel poſt id tẽpus ex quo uxor uenit ad te.i. collocata eſt tibi, quod.s.eam agi ſeptimum menſem,ipſa res.i.ipſa temporis ſupputatio,uel ipſa quam feciſti tali tempore, duobus enim menſibus abſtinuiſti ab ea, deinde amaſti eam duobus alijs mẽſibus,poſtea tribus alijs mẽſibus peregrinatus es in imbro, et ita ſunt ſeptẽ, quod ergo res ipſa indicat te ſcire.i.oſtendit quod tu ſcis.Nunc o Pamphile ſi potis eſt.i.ſi eſt poſſibile,aut ſi fieri poteſt,maxime.i.uehementiſſime, uolo et do operam.i. elaboro, ut partus Philomenę eueniat.i.accidat clam patrem, atq; adeo.i. atque certe,eueniat clam omnes.i.ut celetur patri,ẽ certe omnibus alijs. Sed ſi non poteſt fieri quin.i.q̃ non ſentiant.i.percipiant,tam pater,q̃ ceteri,dicã abortum.i.ortum immaturum eſſe. Et declinatẽ hic abortus abortus abortui in quarta declinatione.Donatus uult intelligendum eſſe abortum eſſe natum,uel factum, ſed non uideo opus eſſe, nã recte dici poteſt abortus eſt.i. immaturus ortus eſt in foetu aliquo,ſcio nemini eũ partum, uel cũ fortum fore.i.futurum eſſe ſuſpectum.i. ſuſpicabilem,ſuſpitioſum.i.ſcio,q̃ de eo partu,uel foetu nemo aliter ſuſpicatur,quin.i.q̃ non,homines putẽt eum foetum recte natum ex te.i.tua generatione. quod.s.eum eſſe ex te natum, eſt ueriſimile.i.probabile,et habet apparentiam.Continuo.i.ilico,ipſe foetus exponetur ad mortem.s.quod non fuit factum,immo cognitus eſt tandem eſſe filius Pã.Ideo exponitur dixit.i.exponetur cũ alienis,neq; tolletur pro tuo.Exponi infantes dicuntur, qui relegato pietatis officio ſine cura dimittuntur,eis uel alimenta a parentibus negantur, et morti exponuntur,etenim interdum in deſertum locũ efferuntur,et ibi relinquuntur fame pituritę, e quibus interdum miſeratione diuina nonnulli euadunt mortis periculum,ut in hiſtorijs cernere licet, hic.i.in hoc negocio.i.in celando partum,quicq̃.i.ali-

Abortus

Exponi infantes

Contexere quid incōmodi, nihil. i. non eſt tibi, vel ſi capiatur nihil pro non aliquid, quicq̄ abundat, et contexe ris. i. abſcondideris, celaueris, operueris iniuriam factam indigne. i. inique, nequiter. illi miſerę. i. affli ctę et dolenti dolore duplici, pollicitus ſum, plus eſt q̄ promiſi. me facturum, vt clā omnes ſit iſte

abſconditę et cęlandę nullus inducendus erat, cui referret, ne res alio modo foras iret deſcribitur tur batus de his quę vidiſſet, rerum, quę ego vidi, ſuſpicans me viſurum vxorem eſſe affectam alio malo, quam poſtea adſenſi. i. comperij, parentheſis eſt bel mihi. Quia non potuit finire ſine dolore, et poſtq̄ me a. a. a. exclamant venit Pā. et id facere eo quod de re ade. hoc cō mutari, q̄ tam incō mode &c. cum. s. mulier parturiret, quod videre hominem nō decet, ego vero cu. eius videndi, et eius rei videndę, q̄re. s. pcurrit ancilla.

partus clā prępoſitio iūgi poteſt tam accuſatiuo, q̄ ablatiuo. Et certum eſt. i. conſtitutum eſt, de liberanum ē adud me ſeruare fidem. i. promiſſionem

Senarij.

PARMENO. SOSIA. PAMPHILVS.

An tu tibi hoc incommodum eueniſſe ites?
Non hercle Parmeno verbis dici poteſt
Tantum, q̄ re ipſa nauigare incommodum eſt. Par.
Ita ne eſt? So. o fortunate, neſcis quid mali

in eo. i. in ea re. quod dixi. i. promiſi, ſiue ſum pollicitus, nam de reducenda. i. quantum ſpectat ad reſumendam eam in vxorem, vero. i. certe, id. s. reducere eam, arbitror neutiq̄. i. non valde, uel non nimis eſſe honeſtum. s. ut reducas eam, hic neutiq̄ non eſt omnino negatiuum, ſed aliquid aſſentationis habet, eſt enim neutiquam non nimis, nō valde, nec faciam id. i. non reducam eam, et ſi. i. quamuis amor, et conſuetudo. i. conuerſatio familiaris, quam habui cum ea. tenet me. i. me afficit. Lachrymo. i. non poſſum tenere lachrymas, cū i. quando, venit mihi in mentem. i. cuius recordor, et mēte reuoluo. quę. i. qualis, uita. i. modus, ratio uiuendi, et q̄ ſolitudo. i. carentia ſocietatis eſt futura mihi, poſt hac. i. poſt hoc tps. O fortuna. i. Dea mutationis et uolubilitatis. ut. i. qualr, nunq̄ es bona. i. pſpera, ppetuo. i. oī tpe et ptinue, ſiue aſſidue. Sed iam prior amor, quo amaui Bacchidē, reddidit. i. efficit me exercitatū. i. aſſuetum, ſiue aſſuefactum ad hanc rē, ęquo aīo ferendū, quē amorem ego tū. i. tunc, miſſum feci. i. dimiſi. pſilio. i. de induſtria. i. ex pposito, miſſum facere eſt dimittere, quēadmodum reliquū facere ſigt relinq̄re, idem. i. ego ipſe, q priori amori incubui, huic q̄ amori Philomenę opam dabo. i. incūbaz indulgēdo. Par. adeſt i. apropinquat, aduenit, cū pueris. i. cum ſeruis redeuntibus de Imbro, quo pegre pfecti erant, mini me. i. non eſt opus cū adeſſe. i. pńs eſſe in hac re. i. in hoc puellę partu, nam. i. q̄, olim. i. quondā credidi. i. cōmiſi, expoſui, detexi, aperui tanq̄ ſecretum ſoli Par. me abſtinuiſſe ea Phi. i. me non attigiſſe eam Philo. cum data eſt mihi in principio. Vereor. i. timeo, ſi hic Par audiat crebro. i. ſępe clamorē eius Philo. ne. i. ut, hoc eſt q̄ intelligat eam parturire. i. pro partu laborare. Par. ē ablegādus mihi. i. expellendus, transmittendus, hinc. i. ex hoc loco aliquo, aduerbium ad locū. i. in aliquem locū, dū. i. q̄diu alias donec, et dūmodo Philomena parit.

Neutiq̄

Miſſum vel reliquum facere

Ablegare

SER. **N**equeo. Inducitur ſolus Pam. qui ſolus conſcius erat, referens nobis quę intus forent acta De cognitione partus. Rei enim tam

Ac. i. q̄ res. i. ptus monebat, accid. i. decidit ad genua. Antiq. n. decidebant ad genua, nec ad pedes, vtrunq; vō ē ſignū miſericordię, pfectō. q d. illa prius erga cū erat ſuperba, ſed modo neceſſitate ingruente facta eſt humilis, q̄ pfectō &c. Tū hanc, ſed cus orta. Hęc ſunt verba Pā. non. n. potuit finire vba illius, qn ploraret, cum ego recolligo vba illius, ſed cum orta eius re, queq; redit ad vba illius. Et nos ambę obſecramus te per eā fortunam, quę fors fortuna eſt illa, quę obtulit hodie te nobis. ſi eſt ius, et ſi eſt fas vt aduerſa. i. aduerſitates eius p te ſiet tecta in factis, et tacita in vbis, illa nunc rogat te vt des ſibi hāc grāz, qd potes facere ſine labore, iō dico q ſit in rē tuā, q̄ pſcius es non eē eā grauidā ex te, ē iō celes, q̄ ſolus pſcius ē nō eſt grauida ex te, nā aiunt. s. ipſa filia, ē alij pſcij, poſtq̄. i. ex q̄ ad tē venit. q. d. ſi tm̄ ſunt. vij. meſes, ex q̄ ad te venit, et poſt duos mēſes cū ea rē habuiſti, certū eſt q̄ iſte nō ſit filius tuus, clā parem et clāoēs adeo q̄ nullus excipiat qn ſentiāt puer eē, dicā eē abortū, cū ex te eē credat, lz nālis ptus ſit in. vij. menſe, tū abortus dr, q̄ ante tps eſt. Nālr. n. datus eſt pprius ortus in. x. menſe, et bn̄ potero dicere abortū, q̄ ſcio nemini fore ſuſ. alr, qn putent eē natū ex te, ptinuo exponeē, hic. i. in hac nihil incōmodi. i. picli, iniuriā factā ab im probo iuuene. pollicitus ſum me cęlatuę, et ſicut pollicitus ſum, ita certū eſt ſer. ſi. in eo qd dixi. Nas de cęlanda certū eſt mihi, nā de redu. prior amor Bac. Ad hāc rē. i. ad ppetiēdā aduerſitatē, hmōi dabo opam huic amori itez hn̄do. s. Bacchidi, ques tū accepta vxore miſſum feci pſilio. Nā olim. q. d. iō non eſt opus eū ſcire partum, q̄ ſciret eū nō eē natū ex me, cū ſciat me in principio nō attigiſſe.

An tu hoc incōmodum eueniſſe iter? Alia orō eſt currentis ad argmenta, alia actuus comicorę, ſed pfecti poetę eſt ita ſeruire argumento, vt tū ſpectator nouis delectatiōibus teneat. Nam in hac ſcęna donec pueniat ad Pāphilum, Par. inducitur cum hoc oſtēdatur, qd mali ſit

DONA.

nauigatio. Ain tu, pro ais ne, ē ſic iam aliqd dixiſſe magni præcedentis orationis. et reſpondere ſermo demonſtratur. Ain tu, in ſcęna naſcitur oratio, aut in ſcęnam defertur. Tantum, ꝗ re ipſa incommodum eſt, anacoluthon quantum. non enim intulit quantum, vt Virgili. Quantum ille magis. f. s. n.

dominum, vt gręci dicunt, χιρίον. Ego hunc adibo, vel noua curioſitate ait Parmeno. Equidem te expecto, bene excepit Pam. Parmenonem, vt videatur vere dicturus. Equidem te expecto, apparet Pam. Parmenonis abſentiam deſiderare eo, ꝙ prior Parmenonem alloquitur. In arcem tranſcurſo opus eſt, oſtēdit ꝗ longe ſit, vt in arcem dicat, et bene in arcem. Minerua condidit, et tranſcurſo pro tranſcurrere. Cui hoi, cū recuſatiōe pronunciandum, et eſt pigri reſponſio laborem ad alium trāſferentis.

O fortunate neſcis qd mali pręterieris bene malori affectu dicens o fortunate, ꝗ ſi videret ita.

Qui nūꝗ es igreſſus mare, proprie dixit ingreſſus, qui iam nauigauit egreſſus dicit. ſic Vir. Egreſſi optata potiūtur Troes arena.

Nam alias vt omittam miſerias

Pręterieris, qui nūquam es ingreſſus mare.
Nam alias vt omittam miſerias, vnam hanc vide.
Dies triginta, aut plus in eo naui fui.
Cum interea ſemper mortem expectabam miſer,
Ita vſq; aduorſa tempeſtate vſi ſumus. Par.
Odioſu3. So. haud clam me eſt, deniq; hercle aufugerim
Potius ꝗ redeam, ſi eo mihi redeundum ſciam. Par.
Olim te quidem cauſſę impellebant leues,
Quod nunc minitare facere, vt faceres Soſia.
Sed Pamphilum ipſum video ſtare ante hoſtium,
Ite intro, ego hunc adibo ſiquid me velit.
Here etiam tu nunc hic ſtas? Pam. & quidem te expecto. Pa. quid eſt? Pam.
In arcem tranſcurſo opus eſt. Par. cui homini? Pam. tibi. Par.
In acercem? quid eo? Pam. Callidemidem hoſpitem
Myconium, qui mecum vna aduectus eſt conueni. Par.
Perij, vouiſſe hunc dicam, ſi ſaluos domum
Rediſſet vnꝗ, vt me ambulando rumperet. Pam.
Quid ceſſas? Par. quid vis dicam? an conueniam modo? Pam.
Immo quod conſtitui me hodie conuenturum eum

Tranſcurſo

In arcē, pronūcia. vt oſtēdas ꝗ longo ſit in arcem tranſcurrere.

παρέκλεψις oratoria ē miſeiras nauigationes, ſcilicet. Dies triginta, accuſatiuus caſus plenum numerum et continuationem rei ſignificat. Dies. t. a. p. hoc exitioſum, vel ſine periculo videri poteſt, ſed vide quid addat. Aut plus eo in naui, ab ſolute eo, vt alibi. Annos ſexaginta natus es, aut plus eo. Mortem. s. e. da. eſt expectatio mali. Vir. l. pro. e. Semper miſer expectabam, ideſt horis omnibus cum continuatione triginta dierum.

Ita vſq;, vſq; vel diu, vel valde. Odioſum. s. in mari triginta dies, et nomen pro aduerbio poſuit, odioſum pro odioſe, Haud clam me eſt, ου μελοθεπεταυτο, pro ergo maxime itelligo ꝗ odioſum ſit, nam qui iungunt, ſic legunt, errant ē nō intelligunt. Aufugerim, coniunctiuum modo poſuit pro indicatiuo futuro, vel (vt alij dicunt) permiſſiuo aufugerim. ſic veteres, quod nos fugerim. Olim quidem te cauſę impellebant, mire in ſeruum fugitiuum, qui ob vitium huiuſmodi, non ob cauſam fugiat, et bene leues dixit, hoc enim non eſt leuis. Quod nunc minitare facere, ut faceres. ordo. Olim quidem te cauſę impellebant leues Soſia, ut faceres quod facere minitaris. hac occaſione artificioſe et in Andria ſic ait, Recuſanti periurium ſeruo Myſis noua. r. i. i. m. Facere, vt faceres, facere comicum eſt, et terentianum.

Sed Pam. ipſum video, a quo miſſus ſum, vel re. Qui mecū vna aduectus eſt apparet eum cum eo aliquid negocij habere, cum dicit, Qui mecum vna aduectus. Vouiſſe hunc dicam ſi ſaluus. d. r. facete dixit, timore enim hoc fit eorum, qui longis itineribus maris periclitaturi vouent aliquid ſi peruenerint, et conuenit hoc Pamphilo, quem ſupra male nauigaſſe audiuerat. Quid vis nunciem? an conueniam modo, non enim mandauerat quicquam, qui ſine cauſa mittebat oblitus bene diſſimulare, ut qui mentiuntur, et ſic pronunciandum, an conueniam modo, ut reprehendere dominum Parmeno videatur. Immo quod conſtitui me hodie, deeſt nunc, et ſumitur a ſuperiori ſententia, qī dixit. Quid vis nunciem? an conueniam mō, ironicos dixit, nā non hoc interrogantis ſimpliciter. Immo quod conſtitui me hodie, apparet eum hanc conquiſitam, et vix corroſam inueniſſe cauſam. Vola, πτχτο vſus eſt, ita curras, vt volare magis, ꝗ currere videaris, et tranſcurrere iuſſerat, nunc adiecit imperio animi, non curre, ſed vola. At non noſti hominis faciem, moralis expreſſio pigritię in tot excuſationes poſita eſt. At faciam vt noueris, ſtomachoſe pronunciandum id, et qđ Pam. repetit dicens. At magnus, rubicundus criſpus, cęſius, craſſus cada. fa. ꝑpatio, archaiſmos ē acerbe ſine piūctiuo ē vſus. Magnus, rubicūdus, i,

Lucilius perite Terentium de Myconio criſpũ dixiſſe aiũt, cum Apollodorus caluum dixerit, quod proprium Myconijs eſt. vt Lucili. Myconij calua omnis iuuẽtus. Vnde etiam prouerbium grecum φαλακροὶ μυκονιοι, ſed ego Terentium puto ſcientem factius Myconium criſpum dixiſſe.

Ceſius Ceſius, glaucis oculis, quaſi felis oculos habens, et glaucos. Cadauerosa facies, ſublimida, ac perſonata rubore, liuore. rubicundi enim craſſitatem, et craſſam faciem ſepe habent, quod eſt ꝓpriũ cadaueris, poſt et pulpoſa intelligit. et craſſa quaſi cadauerosa Caro enim dicta eſt eo q̃ careat anima, et caro proprie dicitur mortuorum.

Caro carnifices p.I.a Virg. Et corpora luce carentum. vnde carnifices dicti, qui carnes ex homine faciant. pulpa vero proprie ea, que manducatur, eo q̃ pulſetur et concidatur, poteſt et. r. pro. d. poni, vt caro ſit dicta quaſi cado, vt Virg. Belloq; caduci Dardã. quod iam, ſcilicet ſine anima ſit et cadat. Dij illum perdiunt, more pigrorum male obtat ei poſt quem mittitur. Quid ſi non veniet, omnia dicit. Maneto, curre, etiam Pamphi. tanquam de induſtria perſeuerat. Non queo, ita deſeſſus ſum, hoc in geſtu et ſpectaculo plus eſt. nam inceſſu et auctor exprimit laſſitudinem. Ille abijt, quaſi dicat licet iam loqui. Ille abijt, quaſi cum difficultate completam rem oſtendit hoc dicto. Sue gnate partum, ephexegeſis. Quod potero faciam. i. celabo quantum potero, an quaſi proijciens onus, et feſſus angore dixit. Quod. p. f. i. ſi non potero cedam amori, et rurſus tanquam pietatis ad monitus adiecit exceptionem tñ vt pietatem colam. ſeruat enim in illo amorem poeta, cuius non penitebit recondito terrore et ſublato.

Quod potero fa. i. amori obſequar, nam miſericordia mulieris de amore deſcendit. Quod potero faciam, apparet hoc dictum defectus non eſſe veritatis. Tamen vt pietatem colam, recordatus eſt leſum matrem eſſe ab vxore, hoc enim credit, et ideo ſe ad exceptionem reuocauit, ita ſe amori credere oportere, ut ne obliuiſcatur omnino pietatis, et bene in eam cauſam conſulit neceſſitatem non reducende vxoris, que inuenitur nulla eſſe. Sunt tamen qui manent eadem ſententia totum hoc iungunt. Quod pacto faciam tamen vt pietatem colam, hoc eſt inquantum potero da-

bo operam aduerſus amorem, vt omiſſo eo pietatẽ colam. deeſt ita, vt ſit, tamen pro dumtaxat, vt pietatem colam, dixerat enim quod potero, et ideo addidit exceptionem, vt pietatem colam, ideſt non ſum oblitus et matris. Tamen, pro ita tamen. Nam me parenti potius, quam amori, amori plus quam vxori, quia dixit, q̃d potero faciã, et hoc eſt quod potero faciam. Atat, interiectio ẽ conterriti, et conturbati. Horſum pergunt, modo pergũt pro eunt, alias perſeuerat, Pergere

Non poſſe, ne me fruſtra illic expectet, vola. Par.
An non noui hominis faciem. Pam. at faciam vt noueris.
Magnus, rubicundus, criſpus, craſſus, ceſius. Par.
Cadauerosa facies. Par. Dij illum perdiunt.
Quid ſi non veniet, maneam ne vſq; ad veſperum? Pam.
Maneto, curre. Par. non queo, ita deſeſſus ſum. Pam.
Ille abijt, quid agam infelix, prorſus neſcio
Quo pacto hoc celem, quod me orauit Myrrhina
Sue gnate partum, nam me miſeret mulieris.
Quod potero faciam, tamen vt pietatem colam.
Nam me parenti potius, q̃ amori obſequi
Oportet, at at eccum Phidippum, & patrem
Video horſum pergunt, quid dicam hiſce incertus ſum.

GVI. Ain tu etc. Hic tanquam aliqua prius ſint vltro, citroq; inter ſeruos communicata veniendo introducitur Par. pergens in ſermone inepto. deinde viſo Pam. cum conuenit, a quo in arcem mittitur. Par. o Soſia ain. ideſt dicis ne, vt Soſia hoc iter. ideſt hãc profectiones. eueniſſe tibi incõmodum, ideſt intempeſtiuum, non opportunum. So. hercle o Par. non poteſt dici verbis tantum ſup. queſitum eſt incommodum, ideſt periculoſum intempeſtiuum. nauigare re ipſa. ideſt ipſo effectu. Par. ne, ideſt vtrum. eſt ita incommodum nauigare. So. o fortuna te, ideſt felix. neſcis quid mali. ideſt q̃d malum ꝑtrieris. i. ꝑgreſſus ſis, non veniendo nobiſcum. qui. s. tu nunquam es ingreſſus mare, nam omittam alias miſerias, ideſt omiſſis, vel exceptis alijs calamitatibus nauigandi. vide, ideſt cognoſce. hanc vnam miſeriam. ego fui triginta dies, ideſt ſpatio triginta dierum in naui, aut plus eo, intellige tempore vel ſpatio illo triginta dierũ. In quo dicendi genere eo non refertur ad triginta, ſed ad ſpatium aut tempus, ut alibi, Annos ſexaginta natus eſt, aut plus eo. tum, ideſt tunc, interea, ideſt inter eos dies. ego miſer expectabam ſemper, ideſt aſſidue, continue mortem. ita ideſt adeo. vſi ſumus uſq;, ideſt aſſidue diu, vel valde, tempeſtate aduerſa, ideſt ꝓcellis ꝯtrijs oppoſitis. Par. odioſum illud eſt. i. illud eſt graue et moleſtum tolerari, videlicet ſemper tanto tempore mortem expectare. Dona vult odioſum capi pro odioſe, nomen pro aduerbio, odioſum interdum capitur pro moleſtia, inde odioſus moleſtus. So. haud ideſt non Vſq; eſt clam me, ideſt non ignoro, ſed maxime intelligo, q̃ ſit illud graue et odioſum. deniq; ideſt ut paucis concludam. hercle, iurantis aduerbium, potius Odioſum aufugerim, ideſt aufugiam, q̃ redeam in imbrum,

ſi ſciam

ſi ſciã mihi eſſe redeundũ eo.i.in eũ locũ.Par.qdé i.certe, olim cãę leues.i.paruę occaſiones fugiendi impellebant te,vt faceres id qḋ nunc minitaris facere.s.vt fugeres,ſed video. Pam. ſtare ante hoſtiũ, vos ꝯſerui ite intro.i.in domũ Lac.ego adibo hũc.i.ibo ad hunc Pam.viſurus ſi qd velit me facere,ꝧ inde ad eum prexit,et is eũ verbis cõpellauit, o here.i.dñe.et nunc tu ſtas hic?Pam.ẽ qdé.i.et certe,ex pectore te ita ſtas.Par. qd eſt pp qḋ me expectas. Pã. opus eſt tranſcurſo.i.tranſcurrere in arcẽ.i.in locũ vrbis editiorẽ,q nunc ab eo.Pã.erat multum remotus.Pã.aũt dũtaxat cupiebat Parmenonem aliquo obligare ne partus Philomenę poſſet reſciſcere.Par. cui hoi ẽ opus tranſcurrere in arcẽ.Pã. tibi ẽ opus id facere.Par.in arcem, exclamatiue ꝓnunciandũ eſt.q d.dicis eſſe mihi opus tranſcurrere tã longe, quid.i.cur,opus eſt tranſcurrere eo.i.in eum locũ. s.in in arcem.Pam.ꝯueni.i.alloq̃re.Callidemidẽ.i. virũ illum hoſpitem.i.amicũ externum. Myconiũ. i.ex Mycone inſula vna ex Cycladibus, vel ex Myconio oppido,q aduectus ẽ.i.allatus eſt naui,vna i.pariter ſimul mecum.Par.perij i.ꝑditus ſum,dicam.i.dicere poſſim,hunc Pam.vouiſſe.i.voto ꝓmiſiſſe,ſi vnq̃ rediſſet ſaluus domũ.i.lares pẽnas. vt.i.q,rumpet me ambulando.i.cogendo me ambulare Pã.Quid.i.cur,ceſſas.i. tardas ire quo iuberis Pam.Quid vis vt dicam ei.an.i.vtꝝ, ꝯueniã.i. alloquar eũ,modo.i.nunc.Pam.Immo.i.ſed,nunciã vel dic me non poſſe ꝯuenire eum in eo ſup. qḋ ꝯſtitui me eſſe ꝯuenturũ.i.allocuturũ eũ, ne expectes me illic.s.in arce,fruſtra.i.incaſſum,qm̃ ad eum non ſum iturus,vola.i. ita curre, vt volare magis,q̃ currere videaris.Par.At.i.ſed, non noui. i.cognoui.faciem.i.facturã hois illius.Pamp.At.i. ſed,faciam.i.efficiã,vt noueris.i. cognoſcas faciem eius,ipſe eſt ſup.magnus.i.magnę ſtaturę, rubicãdus.i.rubens,vel rubens,rubibundus eſſe t dicẽdũ, ſed vitata eſt alternitas in locum b. ſufficiendo c. Eſt inq̃ craſſus.i.pinguis,groſſus,eſt inq̃ criſpus.i. criſpos hñs capillos,q cirri dñr.Vñ cirriti dñr, qui cirros capite geſtant,eſt inq̃ cęſius.i.glaucis oculis. i.viridibus,quaſi felis oculos hñs,et glaucos.Cęſius color(vt refert Gellius) dr̃ color cęli, quaſi cęlius, eſtq; ſpẽs viridis coloris Par. facies illa eſt cadauerosa.i.ſubliuida in morem cadaueris, ac ꝑſonata rubore et liuore Rubicundi.n.craſſitatem et craſſam faciem ſępe hñt,qḋ eſt ꝓprium cadaueris,poteſt et pulpoſa intelligi, et craſſa quaſi cadauerosa. Caro.n.dicta eſt eo,ꝙ careat aia,et caro ꝓprie dr̃ mortuoꝝ.Vnde carnifices dicti,q carnes ex hoie faciant.Pulpa vò ꝓprie dr̃,quę mãducat̃, eo ꝙ pulſet̃ et concidat̃,pòt et r.pro d.poni.vt caro ſit dcã quaſi cado.Vt Virg. Belloq; caduci Dardanidę, eo ꝙ iam ſine aia ſit et cadat.Deide piger ſeruus malum impcat Callidemi de hoſpite Myconio et ait. Dij ꝑdant.i.deſtruant illum.s.ad quẽ ego mittor, ꝙ.i.ſed,ſi non veniet in arcem,ne.i vtꝝ,maneam vſq; ad veſpeꝝ.i. vſq; ad tps veſpertinũ.Nã veſpera re,et veſperum ri ambo ſignificat diei partem extremam.Pam. maneto illic quouiq; venerit, curre.Par.Non queo currere,ita.i.adeo, deſeſſus ſum.

Crispus
Cirrus
irritus

Cadauerosus
Subliuidus
Rubicundus

i.defatigatus.Pam.cum.Pã.vidiſſet Parmenonem iniſſe quo iuſſus erat,ſubdidit,ille ſeruus abijt, q̃ſi iam liceat loq remotis arbitris, ꝓrſus neſcio quid ego infelix agam,et neſcio quo pacto.i.quo modo cęlem.i.occultem,abſcondã hoc.s. partum ſuę natę Philomenę,qḋ.s.partum ſuę gnatę.Myrrhina. i.ſocrus mea,orauit.me.i. rogauit me, vt cęlarẽ. Nã me miſeret.i.miſereor mulieris.s. Myrrinę,vel Philomenę filię,miſericordia aũt hęc ex amore ꝓceſſit,faciam qḋ potero q̃ntũ ad cęlandum ptus eius Philoamore,tñ.i.ita tñ faciam id, vt colã.i. obſeruem,exercea.pietatem.i.intimum affectũ,ſeu intimam caritatẽ in mĩtrem meam Soſtratã, quę ab vxore mea lęſa fuit et offenſa ſic ab ea diſcedẽdo.Nam oportet potius me obſeq.i. obedire parenti.i.matri meę,q̃ obſeq.i.indulgere,et fauere amori Philomenę. Atat interiectio eſt ꝯtrita et ꝯturbati,eccum.i.ecce hic ꝓpe video Phidippum.i.p̃rẽ Philomenę,et etiam patrem meum Lachẽ.ꝑgunt ambo.i.veniunt,ſeu eunt tunc, alias perſeuerant, horſum.i.verſus hanc partẽ, incertus ſum.i. neſcio quid dicam hiſce.i.his ſcilicet et ſocero,et patri.

Pietas

ASC.

Illud,Quid vis dicam?an conueniam modo, non eſt exponendum modo.i.nũc,ſed modo.i. ſolummodo tantum, dũtaxat,hoc eſt ſatis ne eſt,ſi modo conuenero,nec aliud fecero?Quod autem ſic interpretandum eſt,patet ex verbo Pãphili dicentis. Immo qḋ &c. hoc eſt non conuenias modo.i.tãtũmodo, immo dices ꝙ conſtitui me hodie conuenturum eum.Immo.n. aduerſatiua particula eſt.Nec vult Pã.vetare ne eat mõ.i.a tẽpe ſtatẽ,ſed ne eat mõ.i.ſolũmodo nihil nũciaturus.

SER.

An tu.Inducit Parmeno vt longius remoueatur,feſtinus.n.aduentus eius poſſet nocere itẽꝝ huic vel cęlandę, ideo dino remouẽdus eſt,donec in quinto actu,iſte.n. erat nimis conſcius ꝯſiltoꝝ eius, et nimis futilis et garrulus, habet autem occaſionem loquendi in via cũ pueris.s.de nauigatione.Soſia enis dixerat ei ꝙ maxima pericula perpeſſus fuerat in mari cum dño ſuo,ad hoc rñdet Parmeno. Ain tu.h. heꝝ ita incõmodum,et aduerſum eueniſſe tibi.Nemo ĩ verbis explicare pòt q̃ntũ in re ipſa ſit &c.Haud clam me eſt,q̃ ſit odioſum.Deniq; ad hoc ꝓbandum qḋ vere odioſum eſt,auſ.e.olim ad modum ſerui loquit̃.q.d.non eſt mirum ſi pro tanta re auſugis, cum pro quadrante panis altero auſugias.Notat eum fugitiuum, et hoc eſt facere hoc.i. fugere in arcem tam longe.Callide.improprium no.Myconius gentile,cum dicit quid ceſſes antequam cauſam eundi ad eum prędixiſſet,ſatis aperte demõſtrat,ꝙ nihil curabat, niſi eum remouere cum ei iuberet feſtina,antequam dixiſſet quid vis dicam ei.q.d.iubes properare,et non dicis cauſam,an tãtum conueniam, et nihil aliud dicam niſi ſalue quid agam.In hac deliberatione Pam.confirmatur fortius,quam ſupra ad cęlandum partus virginis, ꝓmittit.n.ſe cęlaturum inquãtum poterit, ſalua matris reuerentia . Et hac confirmatione opus erat propter aſſultus grauium perſonaꝝ.s. patris,et Phidippi ne cederet.

DONA. Dixtin dudum illam dixiſſe expectare filiū. Facete principium interrogantis eſt, ita vt ſciat quod ſibi reſponſurus ſit, quem interrogat, illaturus eſt enim argumentum per. Dixtin iamdudum illam, quia dixerat. ſancte adiuvat non poſſe illic. p.s.a.p. Dixtin iamdudum, vtrum iactanter Laches loquitur preſente ſocero, vt illum cupidiorem faciat ad reuocandam filiā, et fit ſępe hoc, vt ex alio principio perueniremus ad ea, quę volumus dicere, an id vt ſe iactet Chremeti, et diuinas ſuas cupidiorem ſocerū redd. dit. conſobrinus noſter, quaſi ſororius, ſobrini

Sobrini Conſobrini

captioſe interrogatione coepit dicturus veniſſe aiūt redeat. Factum. i. dixiſſe illam aut me, et deeſt eſt, vt ſit, factum eſt. Quiobrem nō reducas neſcio, habet cauſā, ſed non vult verum dicere cauſā et propterea nō vult cum inuidia matris ſuę loqui, ſi illam pſeverat, vt vxorem non reducat domum. Quē ego audiui loqui, vt ſolet, primo perſonas inducit ſecū loquentes, deinde ipſas conuenire inuicem, vt alibi. Quis hic loquitur Myſis ſalue.

Octonarij, Senarij, & Trochaici admixti.

LACHES. PHIDIPPVS. PAMPHILVS.

Dixtin dudum dixiſſe illam ſe expectare filium? Ph.
Factum. La. veniſſe aiunt, redeat. Pam. quā cauſſam
dicam patri
Quam ob rem non reducam neſcio. La. quem ego hic audiui
loqui? Pam.
Certum obfirmare eſt viam, me quam decreui perſequi. La.
Ipſus eſt, de quo hoc agebam tecum. Pam. ſalue mi pater. La.
Gnate mi ſalue. Ph. bene factum te adueniſſe Pamphile,
Atq; adeo quod maxumūſt, ſaluom atq; validū. Pa. credit. La.
Aduenis modo? Pā. admodū. La. cedo quid reliquit Phania
Conſobrinus nr̄. Pam. ſane hercle homo voluptati obſequens
Fuit dum vixit, & qui ſic ſunt, haud multum herede adiuuant.
Sibi vero hanc laudem reliquit, vixit dum vixit bene. La.
Tum tu igitur nihil attuliſti huc plus vna ſententia? Pam.
Quidquid eſt, id quod reliquit profuit. La. immo obfuit.
Nam illū viuom, & ſaluom vellē. Ph. īpune optare iſtuc licet.
Ille reuiniſcet iam nunquam, & tamen vtrum malis ſcio. La.
Heri Philumenam ad ſe accerſi hic iuſſit, dic iuſſiſſe te. Ph.
Noli fodere, iuſſi. La. ſed iam remittet eam. Ph. ſcilicet. Pam.
Omnem rem ſcio, vt ſit geſta, aduenien audiui omnia. La.
At iſtos inuidos Dij perdant, qui hęc libenter nunciant. Pam.
Ego ſcio me caniſſe, ne vlla mento contumelia
Fieri a vobis poſſet, idq; ſi nunc memorare hic velim,
Quam fideli animo, & benigno in illam, & clementi fui,

ſunt ex duabus ſororibus, conſobrini ex fratre et ſorore, ac ppinquitati s frequentatę. Terentius mōet, aut habet conſobrinus noſter cum b fratre natus ē alter, et alter e ſororī, cum ex fratribus patrueles dicuntur. sane hercle, non voluptati obſequens fuit. i. ſatis valde, nam q ſanus et validus eſt. Voluptati obſequēs fuit, cōtra facit Pam. diſſurgiū volens, nihil dicit

Patrueles

Certum Obfirmare Validus

Certum obfirmare eſt, ad verſus omnia obſtinate agere. i. contra omnes. Obfirmare viam, me quā decreui proſequi. i. vt matri potius, q amori morem gerant. Et adeo maximum eſt, ſaluum, atq; validum, ordo eſt, primum aduenisse, deinde ſaluum, poſtremū validum. Saluum, atq; validum, auxeſis ad ſalutem. Validus namq; robuſtus, et habitior corpori redditur. Credidit, minus blande reſpondet et repudio reuocaturus hodie eſſe illud repudij libellū ſublatum. Quod maximum eſt, legitur et quod maxime eſt. Aduenis modo, difficile inuenitur preſentis temporis modo, atque vt oſtendat eſſe momentum etiam pręſentis temporis dixit. Admodum, quod eſt nimis aduenis modo. Virg vigilas ne Deum gens Ænea vigila. Admodum, excuſatio cur adhuc non viderit patrem, cedo quid reliquit conſobrinus noſter, vel parum relictum. Haud multum, hercle parum conſuluit hęredi. ſibi vero hanc laudem reliquit vixit dum vixit, vnum dixit et aliud ſignificat. Nihil attuliſti, vixit dum uixit hoc. s. enim reliquit. Vna ſententia expreſſit animum auari ſenis. Quicquid eſt, id quod reliquit profuit, quicquid et ad paruitatem refertur, ut aut. n. id mihi ſatis id quod et mirę opinionis. Quicquid eſt, ſi quid eſt, quaſi nullus in hoc ſene fuit doloris affectu antequam ſciret aliquid relictum. Profuit. i. pro nobis fuit, ac per hoc noſtrum eſt, poteſt enim ipſe profuiſſe poſt res eius. Immo obfuit, morem eorum expreſſit, quibus relinquitur, qui cum audierunt ſibi aliquid eſſe relictum, tunc triſtes ſe fingunt. Adeo nam illum ui. et ſaluum vel, non idem viuum et ſaluum. Impune optare iſtuc licet, quia hęredi poena eſt mortuos reuiniſcere, aut ſane optas, vt cū me dicis dicit, et iam mortuo, ego illum ſi curarem

Virg.

viueret. Impune optare, ſi optata.n. venirent nunq̃ inquit optares, vt ille reuiuiſceret. Ille re. Iam.n.mire poeta his verbis Phidipp̃um quoq; figurat.plus eſt nunq̃,q̃ non. Et.t.n.m.s.mortuũ illum magis,q̃ vt reuiuiſcat denuo. Et tñ vtrum ma.s.quid malis de duobus ſcio.viuũ illum mortuum, qd ē pmanet an reuiuiſcere qd optas. Heri Phi.ad ſe,ſi erat q̃ ois tedebat oratio. Ad ſe ac. im. bñ et acceſſit ē iuſſit, ē nihil vxor ſua ſponte faceret, et heri et iuſſit, vnde ē breue tẽpus, fit, ē coacta videatur exiſſe non adduci,ſed acceſſi.nec a nobis,ſed a ſe. oẽm rez ſcio, vt ſit geſta.Virg. Troianas vt opes.

ſam eſſe diſſidij,et hoc ipſum tentat,vtrum domi relinquere poſſit, et ideo ſupra, Neq; mea culpa h diſſidium eueniſſe inquit. Deputat matri meę cui concedat,matri meę vt idonea ſit cauſa repudij,qd hodie ſublatũ ē. Cuiuſq;.t.hoc melius q̃ obſeq̃,vt iſeruiat. Mores.t.ani.nõ.n.prauitatę, vñ ſenes moroſi appellantur. Horati.Donec virenti canities abeſt moroſa. Mores tolerat.a. obtẽperamentis mores potius,q̃ iniurias dixit. Neq; alio pa.c. p.niſi vt cõcedat mi tolerat q; mores eius. Segreganda,aut mater eſt.a.m. P.bene tanquam deliberatione colligit qd facturus ē, et mollius ſegregãda, q̃ excludenda.

Vere poſſim,ni te ex ipſa id magis velim reſciſcere.
Nanq; eo pacto maxime apud te meo erit ingenio fides,
Cum illa quę nunc in me iniqua eſt,ęqua de me dixerit.
Neq; culpa hoc eueniſſe diſſidium mea,id teſtor Deos.
Sed quando ſeſe indignam deputat matri meę,
Cui concedat,cuiuſq; mores toleret ſua modeſtia,
Neq; alio pacto componi poteſt inter eas gratia,
Segreganda aut mater eſt a me Phidippe,aut Philumena.
Nunc me pietas matris potius commodum ſuadet ſequi.La.
Pamphile ad aures haud inuito ſermo mihi acceſſit tuus,
Cum poſt putaſſe omnes res te prę parente intellego.
Verum vide ne impulſus ira praue inſiſtas Pamphile.Pam.
Quibus iris impulſus nunc in illam iniquus ſim?
Quę nunq̃ quidq̃ erga me commeritaſt pater.
Quod nollem,& ſępe quod vellem meritam ſcio.
Amoq;,& laudo,& vehementer deſidero.
Nam fuiſſe erga me miro ingenio expertus ſum,
Illiq; exopto vt reliquam vitam exigat
Cum eo viro,me qui ſit fortunatior,
Quandoquidem illam a me diſtrahit neceſſitas.Ph.

At iſtos inuidos Dij per.bñ inuidos,qui mr̃imonium inuidẽt, ergo reuocanda vxor eſt, et adeo non puduit mendacium honeſte deprehenſum ſenem, ut inuidos faceret, qui vera prodiderunt. Ego me ſcio caniſſe, principium a tempore, a dictis,factiſq; ſuis, quod aduerſario ē ab ante acta vita et preſenti. Ego ſcio me caniſſe, ne uel. merito contumelia, mire addidit merito. Non enim cauere potuit, inquit, ne fieret ea ui. Igitur ne merito fieret, quod in me fuit. Idq; ſi nũc.c.ab ante acta vita. Et clementa fui,pro fuerim.indicatiuum p ꝯiunctiuo poſuit. Ni id te ex ipſa nãq; eo pacto ma.meo.e.i.fides cum illa q̃ nunc in me iniqua et ęqua ſunt. Terentianum et bonũ argumentum clamat.Vir. Ipſe hoſtis teucros in ſigni laude ferebat. inquit Cice.Teipſo,teſte iniquo,atq; improbo, verum ad hanc rem, a te inquam teſte.D. Iniqua eſt,ęqua de me.d qui aduerſarij teſtimonium ſi contra ſe dicat,tã grane eſt,q̃ boni viri. Neq; mea.c.non ego quid fiat vtrum, ſed per nos fiat ſed querendum eſt,et minus abruipte dixit eueniſſe,non euenire. Hoc diſſidium.e.ad confirmationem non euenire,ſed eueniſſe dixit. Sed quando indignam,hoc ſic proſit,vt eam oſtendat cau

Virg.

Cicero

Nunc me.p.m.p.g mollibus verbis repudiũ nuptiarũ eſt. Pãphile.h.in.ad.a.s.optime dicto haud inuito, non enim in totum nolenti quippe diſſidio,ſed tantum, quia pietatis eſt locutus eſt,mediocriter approbauit. Pãphile haud inuito,grauis oratio eſt a nomine incepta. Virgili.O preſtans animi iuuenis, et eſt figura Virgili. Poſt habita colluiſſe Samo. Haud inuito,ſenili, ideſt prolecte locutus eſt. Omnes res, plus dixit, q̃ ſi vxorem diceret. Pro pa.in.bene pro parente, quod nomen commune et cum patre eſt, et cum omnibus,quos hec neceſſitudo coniungit. melius ergo q̃ ſi diceret matrem. Verum vinci, ideſt leniter vt ſuadet. Ira,nam non ergo indicio. Inſiſtas Pamphi.non enim incipere,ſed inſiſtere hoc malum eſt. Quibus iris, non dixit qua ira,ne ſuperbe loqueretur,ſed quibus iris,vt hoc ipſum per ironiam deridet,quod pater dixit, impulſus ira, aut iris matris, et meę vxoris, aut omnium trium. Quibus iris, recte non vult iam eſſe,ne peccaſſe videatur vxor. Sic enim ait, quaſi nec ipſa peccauerit. Quibus iris,ille tamen ſingularem dicit hic iras pluraliter, ne videatur vnius irę cauſa mittere vxorem. Quę

Horat.

Virg.

Tibi id.in manu eſt ne fiat.La.ſi ſanus es
Iube illam redire.Pam.non eſt conſilium pater.
Matris ſeruibo commodis.La.quo abis?mane
Mane inq̃,quo abis?Ph.quę hęc eſt pertinacia?La.
Dixin Phidippe hanc rem ęgre laturum eſſē eum.
Quam ob rem te orabam vt filiam remitteres.Ph.
Non credidi ędepol adeo inhumanum fore.
Ita nunc is ſibi me ſupplicaturum putat.
Si eſt vt velit reducere vxorem licet.
Sin alio eſt animo renumeret dotem,huc eat.La.
Ecce autem tu quoq; proterue iracundus es.Ph.
Percontumax rediſti huc nobis Pamphile.La.
Decedet iam ira hęc,⁊ ſi merito iratus eſt.Ph.

n.q.e.m.c.e.p.aduerte pietatem exp̄ſſam. Comme Mereri commereri rita,et merendi et ſępe merita. Quid.u.s. mereri bona dicimus,commereri mala.i. delinquere, peccare.ergo hic meritam pro p̄ſtitiſſe dixit.Virg. Ego te quę plurima fando.E.u. Nūquam regina negabo Promeritā. Virg. Amo q;,ē lando, nō ſtatiz q amantur, laudant̄,ē continuo deſiderantur.Multa ergo dixit amo,ē lau do,et vehemēter deſidero, amoris impulſu nimis ē hic circa vxorem,ē quaſi oblitus eſt ſuę matris, et vitiate loquutur,ſed tali opus ē Pāphilo ad eiuſmodi argumentum,donec perueniat ad cataſtrophen,in qua vxorem reduci neceſſe eſt.

Erga me,hoc totum repudiaturus inaniter dicere,niſi ad exitum fabulę poeta reſpiciēs reducturi animum in Pamphilo reſeruaret,et nota repudiatam eam,quam laudat pietate ſola compulſus.

Nam fuiſſe erga me quantum valet quod fuiſſe dicit,et non eſſe quaſi re tranſacta. Vt reliquaz vitam,ſatis flebiliter dixit reliquam exigat.Virgil. Virg. Omnes vt tecum meritis pro talibus ānos Exigat.

Cum eo viro,non inuidere iam non eſt mariti,q̄ñ illam a me diſtrahit neceſſitas oīs concluſio verbo⁊ Pamphili repudij ↄfirmationē ↄtinet,plus tñ snīa ſigt re q̃ in verbis. Quādo qdem illam.a. m.d.n.neq; dixit eam expellit vel diſtrahit, ſed in ipſa cā fit neceſſitas,excuſatio in neceſſitate,quę eſt inexorabilis,cum neceſſitas partus.s.quā neceſſitatē domi offēdit,q᷑ ex alio s.peperit,ſed modo vult neceſſitatem mī videri,ne iracundię, quę a nuru iſta offenſa ſit. Tibi in.m.eſt.n.ſ.ne fiat hi oppoſuit, et quod minime vult Pam.videri ē qḋ prodeſt ſocero. Si ſanus es.s.qḋ ſi ſanus es,nam aliter iubeas dicere. Si ſanus,bene pater ſupra iram dixit, nunc inſaniam ſigt .Pāphile ſi ſanus es,non ergo culpa eſt,vt redeat,iubere pōt. Non eſt ↄſilium,durius erat nolo reducere, ergo lenius dixit,Matris ſeruibo cōmodis,hoc verbo neceſſitatem,qua negatur,oſtendit. Quo abis?adeo factū Pamphili ex patris verbis oñditur,q᷑ diſceſſit,et bene,nam vlterius p̄ñte patre reſiſtere durum fuit.

Mane inquam,quę hęc eſt ptinacia,ſicut decuit ſoce⁊ ē ſubdiſtinguatur, q᷑ coram ſibi ſit contumelia. Dixin Phidippe,artificioſe Laches, vt minus miretur,et minus indigneẗ ſocer iraſci Pamphilum,quaſi ei p̄dictum eſt,et ſic oportuit. Dixin Phidippe,renouabit verba ſua eidem perſonę, nam ea dixerat,ne adeo me eſt,q̃ inde eſſe eū ęgre latur᷑ etc. Quamobrem te orabam vt filiam remitteres,inuidioſum aduerſum Phidippum, tanquam in illo ſit,vnde ſe purget,et non accuſet Pāphilum. Non credidi ędepol, bene qua ſi iratus inhumanum eſſe inquit ſic. Nō ędepol credidi uſq; adeo.potuit enim dicere,nō credidi inhumanum fore,ſed acerbe addidit adeo. Ita is ſibi me putat, ſibi et me magno pōdere legendū eſt,et vtrūq; pronomen eſt,ut Cantando tu illum,ideſt genero ſoci ſi, Pamphilo Phidippum,vel ſi quid tale inueneris.

Supplicaturum,parum eſt ſatisfacturum addidit. Sin alio eſt aio.r d.non tam ut dotem recipiat, q̃ ut teneat hoc dicit,et renumeret proprie,q᷑ dos pecunia eſt et hinc iraſcentis eſt,et exigentis debitum.eat vero mire dictum,q̄ſi ipſe propitiatur,quia iubetur ire,et ſimul hoc verbo,q᷑ renunciatio caritatis eſt. Renumeret dotem,huc eat.repente terrorem dotis oſtendit, cum dicit,renumeret dotem ſimul cum iniuria. Huc eat,ecce autem tu quoq; proterue,addendo quoq;, non nihil aſſentatus eſt quod dicat quō Pamphilus. Proteruus Proterue, immoderate et ſupbe dictum eſt, nam proteruus eſt,qui dum alijs obuius proterit quod faciunt qui proterunt,vt tauri in appetitu coitus foeminarum in quas calent. Percontumax Percontumax rediſti, proprie contumax dr̄ ↄtemptor potiorum,et per contumax,hoc nobis rebus magnę indignationis eſt abſentes alloqui.ut alibi,o Pamphile haud pol. Nobis Pamphile,nobis .nam aut abundat,aut adiuuat ſignificationem. Decet iam ira hęc, quaſi in ira ſit culpa non deponetur ira,ſed decidet. Quia paululuz u.a.p.recte,q̄ſi dicat quia habetis vnde dotem reddatis,aut quaſi nullam cauſam habentes repudij, ſed ditiorem queritis coniugem. Quia.p.u.a.p. es factus Pamphilus ſimul maiori ſtomacho,quod cum labore cęlabat aperte oſtēdit. Sublati animi,non pręlati,ſed ſublati dixit, et hoc proprie ferarum eſt, ut Attollitq; animos pęnorum quatis manus,nam beſtię pro animi qualitate vel erigunt corpora,vel deponunt. Etiam mecum litigas, belle, nam ē illum ē inuidia iracundiorem,et hunc ad ſe dicentem,quod poſt Pāphilum

philum dicebatur ei effici. Mecum li. inuidioſe quaſi iam cum Pamphilo litigauerit. Deliberet, renuncietq;,odio ferociter ſoceri renunciet,tñ mature pro deliberet dixit. Vt alij ſi, magna fiducia conditione filię aſſerit, quoniam iam ſi Pamphilus nolit, paratum alterum dicit eſſe. Si huic

ſequi.Donatus dicit obfirmare eſſe aduerſus oĩa obſtinate agere.Et Feſtus inquit obſtinat, pro ob firmat inueniri.Lac.ipſus.i.ipſe eſt Pamphilus,de quo Pamphilo agebam.i. colloquebar tecum hic. Pã.o mi pater ſalue.Laches.o mi gnate ſalue. Phi. bene factum eſt.i.pſpere contigit te Pam.aduenisſe, et adeo. Feſtus

nõ ſit, ſubauditur vxor, ſed dira dictu reticuit vt debeat. Phidippe ades nomie appellat, qd facere ſolemus, iratos mingare conantes. Poſtremo in

Quia paulum vobis acceſſit pecunię.
Sublati animi adſunt.La.etiam mecum litigas?Ph.
Deliberet, renuncietq; hodie mihi.
Velit ne an non,vt alij,ſi huic non ſit ſiet.La.
Phidippe ades,audi paucis,abijt,quid mea?
Poſtremo inter ſe tranſigant ipſi vt lubet,
Quando nec gnatus,neq; hic mihi quidq̃ obtemperant.
Quę dico paruipendunt,porto hoc iurgium
Ad vxorem,cuius fiunt hęc conſilio omnia,
Atq; in eam hoc omne quod mihi ęgrũ eſt euomam.

i.arte, uel ualde bene factum eſt inquam te aduenisſe ſaluum .i. incolumẽ, atq; ualidũ i. robuſtum & corpe bene habito et negeto, quod. s. te aduenisſe

ter ſe tran.non.n.hęc votiua ſunt,qbus inter ſe delectent. Quãdo nec gna.neq; hic inuidioſe gnatus. Non obtẽperat,et hic non familiariter dictum,quaſi ab irato. Quę.d.p.q: obtemperamus etiam tantę voluntati. Quę.d. p.p.h. iurgium, bene hoc rurſus in moerores reddit, nec vera ſunt contra fabulę ppoſitum cognoſcantur. Porto h.i.porto quaſi ad aliquid magnum. Cuius hęc facta nunc.c.o.non tranſacta obijciuntur vxori. s.quę nunc aguntur conſilio, mira diſpoſitione an ironiam in male conſentientem. Atq; in.e. o.q.m.ę.eſt,non q iraſcitur, ſed quod ęgre eſt dixit. Euomam, bene in ęgritudine ſolet vomitus releuare,ſic Cice.cũ dicit.Quę qdem.n.n.q.t.

CVI. Dixtin &c. Hic Pam. eligit potius defendere matrem, et incuſare Philomenam apud ſenes,q̃ amori obtemperare adeo, vt a conſpectu Phidippi ſoceri tandem diſcedat ea lege,vt non ſit vxorem reducturus. Lac. dixtin.i. dixiſtine.q.d.nonne dixiſti dudum.i.pauloante, illam Philomenam dixiſſe ſe expectare filium meũ maritum eius,neq; domi meę in eius abſentia poſſe viuere.Phi.factum eſt.i. verum eſt, q dixi illam dixiſſe.La.aiunt.i.rumor eſt filium veniſſe.i. applicuiſſe ad nos,ppterea redeat nunc Philomena. Pam.Neſcio quam cauſam dicam patri meo La. quamobrem.i.propter quam cauſam, non reducam.i.non reſumam vxorem.La. quem homines ego audiui loqui hic.Pam.certum eſt.i. ſtitutum eſt,ſeu deliberaui,et decreui,obfirmare me viaз.i. firmare me,ac niti,et figere me ob.i..contra viaз, decreui pro equi.s.vt matri potius,q̃ amori morem geram,tametſi ppoſuerant amori morigerari.In hac autem ſtructura,obfirmare me viaз, alter accuſatiuus regitur vi prępoſitionis, et alter ui uerbi,ob autem interdum ſignificat contra,vñ obniti contra niti, obluctari ↄtra luctari, opponi cõtra poni,poſſet tñ forſitan illa ſtructura ſic fieri,et intelligi.certum eſt me obfirmare.i.occludere,obturare, intercludere viam, quam decreui p

ſaluum,et validum,eſt maximum.i.principaliſſimum.Pam.creditur ab aliquibus bene factuз eſſe q venerim, non forſitan ab omnibus. La.aduenis.i.applicas,modo.i.nunc.Pã. admodum.i.ualde modo aduenio.La.cedo.i.dic,quid reliquit Phania noſter conſobrinus.i.ppinquus,quaſi ſororius.Sobrini ſunt ex duabus ſororibus. Sed ↄſobrini ſunt,quoꝝ alter natus eſt ex fratre, alter ex ſorore.Nam ex fratribus cognati dicuntur patrueles,aliter tamen ſentitur a multis.Pam.hercle fama fuit,homo ſane.i.ualde, obſequens uoluptati i.lautitię ſuę incumbens, dum i.q̃diu uixit, et illi qui ſunt ſic.i. qui taliter viuunt uoluptati obſequẽtes,haud.i.non iuuant multum hęredem ſuum. Aliqui codices habent,ſane hercle non uoluptati obſequens fuit,et tunc laudatur Phania, qui non ut multi auari ſuis bonis abſtinuit, ut ſuos hęredes locupletaret, ſed illis honeſte eſt uſus, et liberaliter vſq; adeo, ut ſibi laudem conquiſiuerit ſe bene uixiſſe dum uixerit,qui quidem homines ſic uiuentes non multum ſolent ſuos hęredes adiuuare ſuis ſucceſſionibus.Vero pro ſed, reliquit ſibi hanc laudem.s.q bene uixit.i. uel laute, uel iuſte uixit,dum.i. q̃diu uixit.La. tum.i. conſequenter, igitur,q: ſic uixit, tu nihil attuliſti huc plus una ſententia.i.nihil attuliſti huc pter illam ſententiã s.q bene uixit,dum uixit.Sententia (ut inquit Cice.in.iiij.rheto.)eſt oratio ſumpta de uita, quę qd ſit,quidue oporteat in uita breuiter oſtendit. Pã. Quicquid eſt.i.omne quod eſt,uel ſi quid eſt quod reliquit,id profuit.i.pro nobis fuit. La. Immo.i. ſed,id quod reliqt obfuit,q: id ſignum eſt me amiſiſſe amicum quem adhuc uiuere uellem. Expreſſit itaq; morem hęredum , qui fingunt ſe dolere ob mortem propinquorum,nam uellem illũ Phaniam eſſe uiuum et ſaluum.i.incolumẽ,ac ſanũ. Phi.licet.i.tu potes optare iſtud.s.ut adhuc uiueret impune.i.ſine poena,ſine damno,ac periculo,uel ſine effectu, nam ille mortuus , iam.i.ex hoc ſpe, nunq̃ reuiuiſcet.i.uiuus reſtituetur, ſeu redibit in

Sane, Snīa Cicero

vitam, et tamen ſcio verum, ideſt quod, ſi liceat hic poni inter duo malis, ideſt potius velis, et eligas videlicet vt reuiuiſcat, an vt non reuiuiſcat. Lach. hic Laches tranſiuit ſermonem ad redditionem Philomenę, hic Phidippus iuſſit, ideſt voluit, vel precepit ſeruis, heri Philomenam accerſi. i. adduci, vel aduocari ad ſe, q; hoc dicens ſubmonebat Phidippum latenter, vt id comprobaret inquiens, dic te iuſiſſe eam accerſi ad te Phidippum Phi. Noli fodere, ideſt pulſare, latus meum ſubmonendo me vt id dicam, nam reuera iuſſi eam accerſi. Lach. Laches alloquitur Pamphilum, cupiens inducere ad reducendam vxorem et inquit, ſed Phidippus iam, ideſt ſtatim, remittet eam Philomenam. Phi. ſcilicet, ideſt certe, ego remittam. Pam. ſcio omnem rem, vt, ideſt qualiter, ea res ſit geſta, ideſt facta, ego adueniens, ideſt cum ego aduenirem, audiui, ideſt accepi, modo, ideſt pauloante, omnia quę facta ſunt. Lach. At. ideſt ſed. Dii perdant, ideſt deſtruant, iſtos inuidos, ideſt inuidentes matrimonio, qui nunciant libenter hęc, ideſt talia qualia audiuiſti. Pamphi. Ego ſcio me cauiſſe, ideſt prouidiſſe, ne vlla contumelia poſſet fieri mihi a vobis merito, ideſt precipue quam meruerim, niſi fieret vi. et ſi nunc velim memorare, ideſt recitare hic id quod ſequitur, videlicet, quam, ideſt quantum, fui pro fuerim, indicatiuum pro coniunctiuo, animo fideli, ideſt ſeruanti fidem ei datam a me, et clementi, ideſt manſueto, facili, poſſum vere memorare inquam, ni, ideſt niſi, magis velim te reſciſcere, ideſt cognoſcere hęc ſcilicet q̃ fideli et miti animo in eam fuerim ex ipſa Philomena. Nam quę eo pacto, ideſt eſt modo, fides erit meo ingenio, ideſt meę naturę, et (vt ita dicam) conditioni apud te, hoc eſt tu habebis fidem, ideſt credulitatem meę naturę, et conditioni eo modo, cum, ideſt, quando, illa Philomena. quę nunc eſt iniqua in me, ideſt erga me, dixerit ęqua, ideſt ea quę ęquum eſt dici, quia vera. De me dicimus eleganter. Eſt mihi apud te fides, ideſt tu habes mihi fidem, vel mihi credis, ſic et in propoſito, tunc fides erit ingenio meo apud te, ideſt tu credes meo īgenio eo pacto &c. Neque, pro et. non, et teſtor, ideſt teſtes innoco Deos, id ideſt propter id ſcilicet hoc diſſidium, ideſt hoc diuortium, hanc diſcordiam, eueniſſe mea culpa, ideſt (quod dicunt hic inepte) meo defectu. Sed quando ideſt quia, deputat, ideſt vehementer exiſtimat, ſeſe, ideſt ſeipſam eſſe indignam matri meę, cui concedat, ideſt obſequatur, ac morem gerat, proprius ſermo erat ſic faciendus, quoniam putat ſe indignam, quę concedat matri meę, et non cui, ſed poetę talibus ſermonibus gaudent vti non crebro vſitatis, quaſi eſt. Scio omnem rem vt geſta ſit, vbi oratores dicerent, ſcio vt ſiue qualiter omnis res geſta ſit. Et quando inquam ſe putat indignam mariti cuius toleret, ideſt ęquo animo ferat mores, ideſt modos viuendi difficiles, quales ſunt in ſenibus, qui moroſi ſunt ſua modeſtia, ideſt per ſuam moderationem, ſiue temperantiam. Modeſtia eſt baſis omnium virtutum, moderatio vero eſt modeſtię executiua, quę modum adhibet in dictis, et in factis, et quando inquam gratia, ideſt beneuolentia, amicitia, pax, concordia, non poteſt cōponi, ideſt conciliari, coniungi inter eas, matrem et Philomenam, alio pacto, ideſt alio modo, o Phidippe, aut mater mea eſt ſegreganda, ideſt ſeiungenda a me, aut Philomena vxor eſt ſegreganda. Nunc pietas, ideſt charitas, et intimus affectus in matrem, potius ſuadet, ideſt incitat me ſequi commodum, ideſt vtilitatem, vel opportunitatem matris, q̃ vxoris. Lach. o Pamphile, tuus ſermo acceſſit ad aures mihi non inuito, ideſt non in totum nolenti, videlicet quantum ſpectat ad pietatem, non quantum ad diſſidium, quod inuiſum eſt mihi, cum, ideſt quando, intelligo te poſt putaſſe, ideſt poſt habuiſſe et reputaſſe tanquam inferiores quantum ad curam tuam prę parente, ideſt in comparatione matris tuę, verum, ideſt, ſed vide, ideſt diligenter et accurate conſidera, ne o Pamphile tu impulſus ira, ideſt commotione animi, inſiſtis, ideſt immoreris, ſis fixus, et pertinax in tua opinione, praue, ideſt diſtorte, ſeu oblique, ac non recte. Pamphi. o pater, quibus iris, ideſt indignationibus, commotionibus, ego impulſus nunc ſim iniquus in illam, ideſt erga illam, vel contra illam, quę Philomena nunquam commertia eſt, ideſt nunquam commiſit, quicquam, ideſt aliquid, quod nollem, ideſt quod eſſet mihi moleſtum, et ſcio eam ſepe meritam eſſe, ideſt pręſtitiſſe id quod vellem. Mereri bona dicimus, commereri mala, et amo eam, et laudo, et vehementer deſidero eam. Nam expertus ſum eam fuiſſe erga me miro ingenio, ideſt mirabili manſuetudine, et natura, et exopto, ideſt adeo expoſco illi, vt exigat, ideſt traducat, aliquam vitam, ideſt quod reliquum eſt vitę ſuę, ſeu reſiduum vitę ſuę, cum eo, ideſt tali viro, ideſt marito, qui ſit fortunatior, ideſt felicior, me, ideſt quam ego, quandoquidem, ideſt quia certe, neceſſitas, ideſt vel coniunctio ſanginis et amoris, vel vis pietatis, cui non facile obſiſtitur, diſtrahit, ideſt aufert illam a me inuito ſcilicet. Phi. Ne, ideſt vt non id fiat, ideſt vt non diſtrahatur a te, illa eſt tibi in manu, ideſt in tua poteſtate. Lach. ſi ſis ſatis ſanus, ideſt ſi non ſis inſanus, iube, ideſt precipe illam redire. Pamphi. o pater non eſt conſilium, ideſt non eſt ea intentio, ſeu mentis propoſitum eius reducendę, ſeruibo, antique pro ſeruiam, ideſt conſulam commodis matris. Lach. Pamphi. nolens amplius reſiſtere coram patrę maluit diſcedere. Itaque Laches coepit reuocare eum dicens, quo, ideſt in quem locum, abis, ideſt diſcedis, mane, ideſt ſiſte pedem, mane inquam, ideſt iterum tibi dico mane, quo abis? Phi. quę, ideſt qualis, et quan-

Deputa re cōcedere

Exigere

Quādo quidem

Pertinatia

ta hęc pertinatia, ideſt hęc obſtinatio in opinione eſt. Lach. Dixin. ideſt dixi ne tibi eum eſſe laturum ęgre, ideſt moleſte, hanc rem, ſcilicet diſceſſum Philomenę a matre. Pamphil. quamobrem, ideſt quapropter orabam te ut remitteres filiam tuam, Phi. Ædepol iurandis eſt, nõ credidi Pã. phi. fore. ideſt futurum eſſe adeo. i. ita inhumanuʒ ideſt immitem, ferocem vt eſt, ita nunc is putat me ſocerum ſupplicaturum ſibi genero, quaſi dicat id decet me. Si Pam. eſt in ea diſpoſitione vt velit reducere, ideſt reſumere vxoreʒ ſuam. licet ei ſup. ideſt poteſt, ſin. i. ſed ſi. eſt alio animo. i. ſi habet alium animum, q̃ reducendę eius, renumeret, ideſt reddat mihi remunerando dotem, ideſt pecuniam ſibi datam pro dote filię, eat. i. proueniat huc ad reddẽdam dotem. La. ecce, ideſt in promptu adeſt alius, tu quoq; ſicut Pam. es iracundus, ideſt propẽſus ad iram. proterue. i. immoderate, et ſuperbe, ſiue ſit vocatiuus, ſiue aduerbium, dicitur autem proteruus ex eo q̃ proterat alium, dum ei obuius fuerit. Phi. alloquitur abſentem per magnam indignationem. O Pam. rediſti huc ex imbro. percontumax. i. valde rebellis nobis. proprie contumax dicitur rebellis et contemptor potiorum. La. Hęc ira Pam. decidet. ẽ ſi. i. quamuis. Pam. eſt iratus merito. i. non ſine cã. Phi. quia paululum pecunię acceſſit vobis. i. vobis increuit. animi veſtri ſunt ſublatati. ideſt erecti et tumefacti. Lach. etiam litigas mecum, quemadmodum cum Pamphilo litigaſti. Phidip. Pamphil. deliberet et denunciet. ideſt ſignificet mihi hodie. ne. ideſt vtrum. velit reducere vxorem, an non velit, vt filia mea ſit vxor alij ſi non ſit vxor huic.

Renumerari

Percontumax

Lach. o Phidippe ades. i. ad me accedas propius, audi. i. auſculta, paucis, ideſt breui ſermone. Pamph. abijt, quid mea refert ſup. i. quid ad me ſpectat. Deinde ſe conuertit ad ſpectatores ingens. Poſtremo, ideſt tandem poſt multa verba. ipſi. i. filius et Phidippus ſocer. tranſigant, ideſt concordent, conueniant, paciſcantur, vt lubet. i. vt placet eis. quando, ideſt quia. nec natus Pamphi. nec hic Phidippus. obtemperant, ideſt obediunt mihi. quicqudm. ideſt in aliquo, paruipẽdunt, ideſt parui ęſtimant ea quę dico. porro hoc iurgium ad vxorem tanquam aliqd magnum. Iurgium eſt diſſenſio, ſiue concertatio inter beneuolos et propinquos, lis autem inter inimicos. Cuius. s. vxoris, conſilio, ideſt ſuaſu, hęc omnia fiunt, atq; euomam, ideſt eijciam, effundam in eam vxorem hoc, quod eſt mihi ęgre, ideſt hoc quod mihi moleſtum eſt, vel accidit, et bene euomam, et ęgre. Nam in ęgritudine ſolet vomitus releuare.

Iurgium et lis

Euomere

ASC. AD Finem ſcęnę illud Abijt, quid mea etcętera de Phidippo dicitur, non de Pamphilo, abijt ergo Phidippus exponendum eſt, non autem Pamphilus.

BER. DIxtin. Hactenus egit de cognitione partus, et eo cęlando, modo incipit de repudio vxoris. Et inducuntur perſonę, quę poſſent euʒ cogere, nec tamen cederet, ſed cum partum cęlet fidelius, vxorem repudiabit conſtantius. Laches audiuerat aduentum filij ſui reuertens cum Phidippo dicit. Dixin illam, ideſt filiam tuam, dixiſſe q̃ expectabat filium meum, et nunc rediret. Aſſõ. ſed veniſſe a concl. ergo redeat filia, atq; adeo benefactum eſt veniſſe, quia ſaluum, atq; validum quod maximum eſt. Admodum modo, ideſt nuper. Cedo, ideſt dic, aliter non eſſet ſenex auarus, ſi non primum de pecunia quęreret, q̃ de valetate filij ageret, hac ſenten. ideſt hoc vno prouerbio, quaſi dicat. dixiſti hoc ſolum prouerbium in hac via, et nihil plus feci. Immo, poſtquam audit ſenex aliquid attuliſſe, tunc incipit dolere de amico ſuo vtrum vel eum reminiſcere, vel habere pecuniam hoc ſecum natam ſenis iſte nouerat. Heri diſſimulat pater dis. vxoris, et dicit q̃ heri tantum, hic, ideſt Phidippus iuſſit ad ſe illam accerſi. ideſt vocari. Dic te hoc, dicit tacite Phidippo. Noli tacite. Iuſſi alte. ſunt ſcilicet aduerbium affirmandi. ego, cuʒ ſe non reducere vxorem propoſuiſſet, neq; propter partum ſe dimittere hoc manifeſte vellet. Accepta aliunde occaſione, ſcilicet ex hoc q̃ eo abſente vxorem ſuã abduxerat, retorquendo in eos culpã vxorem repudiat dicens. Ego in tantum uobis ſemper me bene habui, q̃ non putaui mea vobis aliquam iniuriam meruiſſe, quapropter vxorem meam mihi auferre vos non credidi, et hoc eſt. Ego me. s. c. ne. l. in. etcętera. Idq; vere et libere poſſum memorare, q̃ fideli animo, et clementi fui in illam. ſi hic, ideſt in pręſentia veſtra veliʒ illud memo. Poſſum di. enim etcętera. quia cum ſit irata mihi nihil cęlabit mei vitij. Ab ante factis meis probaui me non fuiſſe reum huius diſſidij, quod etiam per iuramentum probo hoc ibi id teſtor. Sed dixi q̃ non merui mihi fieri iniuriam ab illa, ſed quando quidem deputat ſe indignam matri meę, quę eſt antiquior ętate etcętera. cum inter eas non poſſit componi concordia, malo ſeruare matrem, et retinere, q̃ aduerſari vxorem vt retineam, hoc ibi, id nunc me pi. commodum matris, ut ei ſim cynodus, et lenis. Retinebo dico matrem cum alterutra ſit abijcienda, et hoc eſt pręmiſſum ibi. Segreganda autem etcętera. Quibus iris, quaſi dicat, non illam ideo remo, q̃ ſim ei iratus cum ei multum ſim obnoxius, ſed ideo, q̃ contumelioſe mihi ablata eſt. et hoc eſt quibus iris etcętera. Neceſſitas, q̃ contumelioſe ablata eſt omnem in eo refundit repudij cauſam. Tibi. quaſi dicat non eſt neceſſitas, quod tibi et cętera. Quo, diſcedebat Pamphi. iratus. Quę eſt hęc pertinacia filij tui, hoc ſuperbe et cum ira protulit. Renun. et dotem ipſe habeat, etiam quia dixerat vobis annumerans patrem cum filio, reſpondet Laches meum etiam et cętera. alijs ideo dicit pluraliter, quia ſi alius habet, et amici filius habebunt quantum ad tutelam. Ades, diſcedebat enim Phidippus. Abijt Phidippus. Sed quid mea refert, ſi ita filius et Phidippus rixantur. Tranſit rem iſtam inter ſe, quia ego me expediam.

DONA. PErij quid agam? Mire in hac ſcena iterũ rixa eſt ſenis, atq; anus, et tñ varie et alio modo, vt mores intra ſe diuerſos, et tñ notos poſſumus agnoſcere. Perij quid.a. hoc prologui oportet Myrrhinam, vt et eius pſonę reminiſcat ſpectator et geſtę rei, ſimulq; ex huius pſonę verbis, quid agat altera perſona monſtret. Nã pſcrutari Phidippũ, in vniuerſa cõ clamare, ẽ ire per totã domũ cognito partu filię ſuę apparet ex prioribus dictis. Perij qd.a.q.m. n.figura apta turbantis. Nam audiuiſſe uo. p.virgi. cõtinuo audire voces vagitus et ingens, et eſt onomatopeia. nam vox ipſa ſic eſt, vt q̃ſi vagitus ſępe ſonet.

incipientis. Aut hominem, auxeſis pũerſa adeo eſſe abundat. Virg. Tuq; adeo quẽ mox. Nam ſi vtrũuis horũ, vir aut hõ. Mulier.n.t.n.acerbe, ut ſupra, Tu nunq̃ mulier quę me. Quibus, callide mulier, et q̃ſi nullius culpę pſcia qbus dixit, ut quibus dictis aut factis. An rogitas, bene iraſcit interroganti. N i interrogare q̃ ſciat ipudentia ẽ. Hem taces, nõ taces nũc, ſed taces cęlas, ex qbus bñ exequi ,qa argũmentum ipudẽtię eſt puer perium tacitur. Peperit fi. pꝑoſitio criminis. iſtuc p.mira calliditas, rea mulier hoc ſolo defendit, qd accuſat. Perij, ex quo, mire additum ad effectum perij. Obſe-

Virg. — Virg. — Virg.

Trimetri, Tetrametri, & duo Dimetri.

MYRRHINA. PHIDIPPVS.

QVARTVS ACTVS.

PErij, quid agam? quo me vortam? quid meo viro reſpondebo
Miſera? nam audiſſe vocem pueri viſus eſt vagientis
Ita corripuit derepente tacitus ſeſe ad filiam.
Quod ſi reſciuerit peperiſſe eã, id qua cauſſa clã me habuiſſe
Dicam? non ędepol ſcio.
Sed hoſtiũ concrepuit, credo ipſũ ad me exire, nulla ſum. Ph.
Vxor vbi me ad filiam ire ſenſit, ſe duxit foras, atq; eccam
Video, quid agis Myrrhina? heus tibi dico. My. mihi ne mi
vir? Ph.
Vir ego tuus ſum? tu virũ me aut hominem deputas adeo eſſe.
Nam ſi vtrum vis horum mulier vnq̃ tibi viſus forem,
Nõ ſic ludibrio tuis factis habitus eſſem. Myr. qbus? Ph. at rogitas? ab
Peperit filia? hem taces?
Ex quo? My. iſtuc patrẽ rogare eſt ęquom? perij, ex quo cenſes,
Niſi ex illo cui data eſt nuptum obſecro? Ph.

Pueri.n.eſt va. pprie dixit, vagitus enim ingens infantũ eſt. Viſus eſt, q̃uo Audire vocẽ viſa ſum mõ mulieris. Ita corripuit, captam induit. Et de repente, vna pars orõnis ẽ, vt deſeſſus. aduerbijs.n. ꝑpoſitiones ſeparatim non addunt. De repente, nam ſi ſeparaueris non eſt latinum de repente. Quod, pro nam aut ita, ſed nos.n. in hmõi ſignificatione ſic dicimus. Quod ſi.r. ſcimus manifeſta, reſcimus occulta. Id qua cã, id hoc ipſum peperiſſe ea. Non ędepol ſcio, iõ q: vera cã dici non põt. Sed hoſtium.c. plus eſt q̃ crepuit. non eo mõ iunctum. A me, bene ad, q̃ſi litigaturum. Vbi me ad fi. hoc ante res, ẽ ſimul argumenti delicti eſt q̃ exijt a filia marito ingreſſo mulier. Vxor.n.m. mirãtis eſt geſtus ex dixit, ſeduxit foras, ordo, duxit ſe, ẽ verbis vſus eſt inter domeſticos parietes, et arces, .Se duxit, pro abijt. Atq; eccam.n. apparet mulierem fugere aduerſarij abſentiam, et iõ hoc ſeparatim pnunciandum. Heus tibi.d. oſtendit Myrrhinam aduenientem, q: nihil inueniat, qđ dicat de filia. Mihi ne mi vir? iam et in Andria turbatum ſe oñdit Dauus. Vir, ad maritalem cõditionem reddit, non ſexũ vt Virg. in Bu. vir gregis ip.c. Tu ne vir, accuſatio eſt ab increpatione

ſecro iſtuc.p.r. ex ſua interrogatione accuſauit accuſatorem. Niſi ex illo.c.d. eſt veriſimile argumẽtum. Niſi ex.i.c.d. ſolutio criminis p fiduciã rñdentis. Sallu. Ita fiducia quãquam argumenti purgator eſt. Credo neq;.a.a. ab accuſatione maritus ad defenſiones ſui cõuerſus amiſit qđ cęperat. Sed demiror.q.s. mollior factus iam non iraſcitur ſed miratur. Neq; adeo ar.pa.ẽ.al. hoc eſt qđ ait Salluſtius, Ita fiducia argumenti.p.e. Adeon, vides Phidippum, nulla re aliqua mulieris correptione lenitur. Quiebrem, alia intentio criminis. Oẽs nos.c.n. recte, q: putat et Pãphilum eſſe cęlaturũ.

Oẽs nos.c. duę ſunt cauſę cęlandi partus, ſi non tpe ſuo venerit, qđ indicium ſtupri eſt, et ſi nõ rõne euenerit, hoc eſt monſtri aliqd nanq̃ fuerit. hic ãt et tpe ſuo, et ratione natum pꝺdicat. Demiror, valde miror, quod minus eſt, q̃ iraſcor, pſertim cũ et ratione attulit mulier compendium credulitatis ſenis ſemel correpti. ne aliter ſuſpicet. Omnes nos c.n. antiqua locutio, illam rem celo te. Pręſertim cum et.r.et.s.t.p. recte ad illud pertinet, quod non monſtrum peperit. Tempore.s. ad ſpatium, quo pgnantes eſſe conſueuerunt, ideſt ad menſium dinumerationem, quia et ſeptimini naſci ſolent.

Adeon per.e. inuentio. Vt puerum.p.p. ad ętatem infantis

Scire / Reſcire — Salluſ. — Salluſ. — Demiror — Virg.

item infantis inuidia. Adeon per.e.pui cax eſt perſeuerans cum q̄dam ui. Ex quo ſi.in.ſ ab accidentibus inuidia, et bn̄ additur ſcires, q: imprudētia in delicto veniam frequenter extorſit. Potiuſq̄ ad.nihilominus eſt a voluntate peccantis inidia. animi tui libidines dixit, ut minimā cām magnis ſceleribus ſubieciſſet. Eſſet cū illo nupta antiq ñ illi nupta ſed cū illo nupta. q̄ ambo ſibiinuice; nubunt. Ego etiā il. hanc bn̄ ēt illorum. nō eni hoc eſt erraſſe, qḋ illoru; peccauerit culpam, q̄ minus eſt, ſed etia; illorum cōe pctm̄ fuerit, ſed ne tuum qdē, deeſt credi tam Myrrhina;. an etiā adhuc vt maior ſit dolor, q nec opinati acciderit.

tas pro confeſſione accepta eſt. Verum id.u.hoc intelligi non poteſt, niſi vitium bis numero ſubaudieris. Adoleſcentię, melius dixit adoleſcentię, q̄ Pamphili, ut quod in ętate fuerat non timeret. Nam id natum eſt.o.amare in adoleſcentia. At pol iam.a. mire ſenectutem accuſat ſenex et iam in ętate velocum oſtendit, his verbis, et addidit, ſe quoq; oderit. q. d. non ſolū non amabit, ſed ē odio hēbit, ē non alienas mulieres modo, nec vxore; q̄; ſed ēt ſe ipſius, plus ergo illatū, q̄ rō. depoſcebat, ſed mire ad defectū ſenis exprimendum. Se quoq; etia; cum.o.i.ut pęniteat eū ſui facti, nec plus dixit, q̄ ſi diceret ſcā ſua.

Cum illo nupta

Credo, neq; adeo arbitrari patris eſt aliter, ſed demiror
Quid ſit, quam ob rem tantopere hunc oēs vos cęlare volueris
Partum, pręſertim cum, ēt recte, & tempore ſuo peperit.
Adeon pernicaci eſſe animo, vt puerum pręoptares perire,
Ex quo firmiorem inter nos fore amicitiam poſthac ſcires,
Potius q̄ aduerſus animi tui libidinem eſſet cum illo nupta?
Ego etiam illorum eſſe hanc culpā credidi, quę teſt penes. My.
Miſera ſum. Ph. vtinam ſciam ita eſſe iſtuc, ſed nunc mihi in mentem venit,
Ex hac re quod locuta es olim, cum illum generum cępimus.
Nam negabas nuptam filiam tuam poſſe te pati
Cum eo, qui meretricem amaret, ēt qui pernoctaret foris. My.
Quamuis cauſſam hunc ſuſpicari, q̄ ipſam veram volo. Ph.
Multo prius ſciui, q̄ tu illum amicum habere Myrrhina.
Verum id vitium nunq̄ decreui eſſe ego adoleſcentię.
Nam id omnibus innatumſt, at pol iam aderit tempus ſe quoq; cum oderit.
Sed vt olim te oſtendiſti eadem eſſe nihil ceſſauiſti vſq; adhuc
Vt filiam ab eo abduceres, neu quod ego egiſſem eſſet ratum.
Id nunc res inditium hęc facit quo pacto factum volueris. My.
Adeon me eſſe pernicacem cenſes cui mater ſiem,
Vt eo eſſem animo, ſi ex vſu eēt noſtro hoc matrimoniū? Ph.

Vtinā.ſ.i.te miſerā eē.alibi, Miſer; quē minus credere eſt. Et erit ſenſus. Vtinā vere ſis miſera. Vtinam.ſ.i.eſſe, hoc qdam ſic accipiunt, q̄ſi Phidippus dicat, Penes te culpa eſt, q̄ illor; eſſe credebam, et vtinam qḋ credo penes te eſſe culpam, ita eſſe recte ſciam, q: dixit ſe miſeram, et miſeros nō niſi innocentes dicimus, in hoc negocio miſeram te non ſceleſte reperias ſic Sall. Atq; ea re.co.s. ma. q̄ mi.ab.et iō ſeqtur. Sed.n.m. argumentum ex antecedentibus dictis et factis. Nunc mihi in mētem venit, recte nunc, quaſi alias nihil ſuſpicanti. Quod locuta es olim, pro ante. Cum illum generum cępimus, vt arbitrium capere dicimus i. eligere, et cum laude locutus eſt Pamphili. Cepimus, elegimus. Virg. Ante lo.ca.ocu. Cum eo. qui me.amaret. nam in hoc eſt accuſatio, q: hęc locuta ſit. Sed argumentū eſt q: cęlare voluerit partus, et hoc olī dixit ac pnoctaret, poſt illud qḋ dixerat. Quid intrabat nē ad Bacchidem quotidie. Et nota familiariter hoc verbum poni a Terentio: ſic et in Eunu. Sed et ſi hic pernoctat, quamuis tantus hoc propter ſpectatorem dicitur, ut geſtorum meminerit. Quam.i.u.q: ſola ex omnibus defendi non poteſt. Multo.p.s.q̄ bene pergit, quia taciturni-

Miſeros

Sallu.

Capere Virg.

Sed ut olim oñdiſti, cum ſupiora dicta ſunt. Vt filiam ab eo, vehementius dixit, q̄ ſi diceret vt filiam ei non redderes. Neu quod ego.e.e.r.q: ab eo abducis, non bona ſocrus, q: filia;, non bona mater es. q: irrita facis quę geſſit nō bona vxor inqt. Nūc res in.facit, hoc eſt qḋ dicit cęlauiſti partus. Id nunc res, quaſi dixerit vnde ſcio. Quod fa.u. non ſolum quod fecit, ſed etiam quod voluit, obijcit. Neſcio.q.p.f.u.deeſt fieri. Pernicacem.i. vim agentem pernitioſam me eſſe cenſes. Cui, deeſt, ei vel circa eam. Cui mater.s.ruſus a veri ſimili, an mater contra filiam faciat. Si ex.u.e. h.m. callide mulier ex his quę dixit, ſemet in defenſionem arripit. Nam ille ſic ait, Negabas poſſe filiam tuam te pati cum eo, qui meretrices etc. Ex vſu, modo vtile, ſi pro noſtra eſſet vtilitate. Tum.p. a perſona. Aut in.n.r.proſpicere futura, dijudicare pręſentia. Audiſtin, ex aliquo, ſatis et oratorie. Aliquo, a perſona. bene aliquo, adimit iudicibus auctoritatem. Qui vidiſſe eū diceret, non quid vidiſſet. Exeuntem, aut introeuntem, ſic Cice. Cum in hortis fuerit qui vnguenta ſumpſerit, qui Baias viderit, non equum dixit, aut plectentem amicam. Aut intro, ſylepſis pri-

proſpicere

Cicero

bus,vt in ludum ducere et reducere. Exeuntem, aut in. iacet mollis eſt, alluditur de ſequentibus ad amicam criminis de conſuetudine. Quid nunc po.ita? quo contemnerem crimina leniora. Si modeſte,adhi bito modo vel recte cum pudore, aut modeſtia, aut celatus voluerit.

Tum proſpicere,aut indicare noſtram in rem quod ſit potes?
Audiſtin ex aliquo fortaſſe qui vidiſſe eum diceret
Exeuntem aut introeuntem ad amicam,quid tum poſtea?
Si modeſte ac raro hoc fecit?non ne ea diſſimulare nos
Magis humanum eſt,q̃ dare operam id ſcire qui nos oderit?
Nam ſi is poſſet ab ea ſeſe repente auellere
Qua cum tot conſueſcet annos.non eum hominem ducerem,
Nec virum ſatis firmum gnatę.My.mitte adoleſcẽtem obſecro
Et quę me peccaſſe ais,abi,ſolum ſolus conueni.
Roga velit ne an non vxorem,ſi eſt, vt dicat velle ſe.
Redde,ſin eſt autem vt nolit,recte conſului meę.Ph.
Si quidem ille ipſe non volt,& tu ſenſiſti eſſe in eo Myrrhina
Peccatum,aderam cuius conſilio ea par fuerat proſpici.
Quam ob rem incendor ita,te eſſe auſã facere hęc iniuſſu meo
Interdico ne extuliſſe extra ędis puerum vſq̃ velis,
Sed ego ſtultior meis dictis,qui parere hanc qui poſtulem,
Ibo intro,atq; edicam ſeruis,ne quoq̃ efferri ſinant.My.
Nullam pol credo mulierem me miſeriorem viuere.
Nam vt hic laturus hoc ſit,ſi ipſam rem vt ſiet reſciuerit,
Non ędepol clã me eſt,cũ hoc qd leuius ſit tã aĩo iracũdo tulit.
Nec qua via ſententia eius mutari poſſit ſcio.

Nonne dis.n.duobus modis ferunt peccata, vel ignoſcẽdo vel cohibẽdo. Nã diſſimulare eſt ignominiam finge.. Magis hu.bene.q. et illud humanũ diſſimulare, an magis diſſimulare,an quia iraſci ẽ argui humanum eſt. Magis.h. nota pro humanius Terentiano more. Qui.n.o. qui vnde,vel,q̃obrem et recte,Nemo dolens qd nõ ametur,id facit quod magis odio ſit. Nam ſi is p.a.e.s.s.de.r.oratorie continuus defendiſſe Pã.hoc ipſo illum quod accuſatus eſt laudat. De repen/te,vna pars orationis eſt. Qui.c.t.c.a.laudat vbi/que eos Teren.qui conſuetudine molliũtur, vt ali/bi.Hic parnę conſuetudinis cauſa.h.m.f.f.et mox, Neq; me amor,neq;.c.c.ergo ferus quem longa cõ ſuetudo non commouet. Qui cum.t.non qui cum ſecum,aut a quibus,& non a quis. Et con/ſueſcit,proprie dicitur vt in ſtupro. Non.e.h.d. non ſolum inquit homo non eſſet id quod forſi/tan nihil noſtra interea t,ſed quod a nobis maxi/mum eſt,vir ſtabilis filię eſſe non poſſet. Nec vi/rum.s.vir modo maritus. Non.e.h.d.n.virum ſa.poteſt et ſic intelligi, eum hominem dicere, qui conſuetudinem longi temporis temere abrumpe/ret. Nec vi.s.f.g.quem res venereę non mouerẽt, nam firmum hoc etiam poſſumus intelligere,va/lidum in officium coitus.ſic Hora. Fortiq; mari/to Deſtinet vxorem. Mire.a.h.verbis ſolemus cõ/mentitia argumenta contemnere, vt miſericor/dia animus maternus his motus,et alibi, impru/dens timuit adoleſcen. ſi notus ſeruus. Etenim ille dixerat,Verum id vitium nunquam decrerũ eſſe

adoleſcentię,adeo pertinaci animo hunc,vt pueruli portarem. Et quę me.p.a.a.a.s.s.c. recte dum mulieri,vtpote memor q cum Pamphi.ſit locuta. Et.s.s.ideo quia timuit,ne errata ſua non ſer/uet Pãph.lus,& ideo multi ſciant. Roga ve.ne an n.verba quibus cum Pam.loq̃tur ſocrus,niſi aliter agat reſpõdeat a genero. Recte ego ꝯſului meę, illud, iquit, nolle ſignũ erit proni diſſe filię. Sigdem ille ipſe nõ vult, et ne ſenſiſti eſ, aiaduertendum quẽadmodũ oia quibus ſe defenderit Myrrhi in malã partẽ accipit Phidippus, et hic magis accuſat,vnde illa ſe purgat melius. Cuius cõ. ſ.e. p. p.non dixit cuius conſilio repudium daretur Pamphilo, ita ne ad domum,omnia exitum ſpectant. eſſe auſam.f.h.i.m.abducere filiam,celare partum,expo/nere puerum. Interdico ne.e.inter dico et inter/dico intereſt,dicimus quod iubemus fieri,interdi/cimus quod vetamus fieri.dicimus etiam vni ge/neri hominum, interdicimus diuerſis.Itaq; pręto/ris edicta,et interdicta dicuntur,inter dico ſepara/tim dicendum,legendumq;,quia inter dico ne ve/lis,non eſt integrum. Inter dico ne ex.e.ę.i.d agi/tur ne ſub hoc incerto intercipiatur puer et tragę/dia fiat ex, comędia. Meis dictis parere, hanc. demonſtratiue, et accuſatorie dixit,quaſi tam cõ/tumacem. Hanc qui poſtulem, quid eſt hanc, vtrum mulierem, an vxorem, an contumacem, foeminam. Ibo intro,atq; edicam ſeruis,ſibiipſi hoc dicit. Edicam ſeruis ne efferri ſinant,et hoc recte poeta,quia ita opus eſt ne compleat Myrrhi/na quod promiſit de exponendo puero. Ait enim inde continuo exponetur. Nam vt hic laturus hoc ſit,ſic oñditur cauſa cur perpetuo celandũ ſit ſe/nibus vitiũ virginis. Nam vt hic.l.q̃num iracun/dię habiturus ſit,q̃tus furoris.hoc enim ſignificat, vt & ſimul poeta,quod,alibi obſcure facit,hoc apte demonſtrat,qd piculũ ſit in fabula,niſi ſuc/

currat. Non clam me.i.ſcio. Nec qua via ſen. e.m.p.ſcio, quomodo ex iracundo placidus fiat. Sententia.e.p.m.de puero exponendo. Hoc mihi vnum ex.p.m.hoc adhuc inquit malum non mihi eueniat, cum euenerit multum etiam indicta, quaſi cum gemitu et percontatiue pronunciandum ſit, et niſi obſcurum locutionem facit, niſi forte cum vel q ſignat. Hoc mihi.v.ex pluri mis.m.r.m. ex omnibus malis reliquum cum dicat, maximu3 malum ſignificat. Nam non mediocre quidē omnium miſeriarum eſt vltimum, et inter multa mala reliquum, quod fit accipimus, poſſumus et nos interrogatiue pronunciare. Vt puerum tollam cogit, recte tollam que ſcio, vnde recte tollam ſic. Forma in tenebris.n. non quita eſt, ab actiuo queo paſſiuum facit queor, retinendo participiu3 quita eſt, ſed antique dixit. Neq; detractum, ſolet.n.fieri. Ipſe eripuit in.d. hoc ad exitum ſpectat, q; per annulum fiet cognitio.

Ipſe eripuit.i.econtrario inquit factum eſt ipſa, vt non eriperetur. Simul vereor Pamphilum ne orata noſtra nequeat s.ſi ſuſtulimus cogente ſe ne, cum puerum quē expoſcit vir Pamphilo ante promiſit cum ſciret alienum puerum tolli pro ſuo, non ſolum inquit tolli agere, refert alienum virum etiam pro ſuo.

GVI. Perij &c. Hic rixa eſt ſenis, atq; anus eo quidem pacto, vt mores inter ſe diuerſos, et tamen notos poſſumus agnoſcere. Myr. perij.s.perdita ſum, quid agam? quo.i. inquam partem, vortam.i.conuertam me? quid ego miſera reſpondebo meo viro.i.meo marito. Nam vir meus viſus eſt mihi audiſſe vocem pueri vagientis.i.vagitum (qui clamor eſt infantis) edentis, ita.i.adeo, ipſe vir tacitus.i.ſilens, corripuit.i.celeriter recepit, derepēte.i.valde ſubito. Nam derepente vna eſt pars orationis in qua de auget, nam aduerbijs prepoſitiones ſeparatim non adduntur. Corripuit inquam ſeſe ad filiam Philomenam, q.d.ſed, ſi reſcierit, ſcimus manifeſta, reſcimus occulta.i. ſi cognouerit eam peperiſſe. edepol non ſcio qua cauſa.i. ꝓpter quam cauſam, dicam me habuiſſe.i. tenuiſſe id.s. eam peperiſſe. Sed hoſtium.i.ianua, concrepuit.i. patefactum eſt, et quide3 cum ſonitu violento, credo ipſum virum meum venire ad me, nulla ſu3, pro non ſum, vtpote que perij. Phi. vbi.i.poſtqua3, vxor ſenſit.i.percepit me ire ad filiam, duxit ſe foras, ideſt ſe contulit foras, vel abijt, atq; eccam.i. ecce hic video eam vxorem o Myrrhina quid ais? deinde non reſpondente vxore ſubdit, heus aduerbium vocantis, ſiue admonentis, dico tibi, ideſt te alloquor dicendo quid ais? Myr. ne.i.vtrum, o vir

Hoc mihi vnum ex plurimis miſerijs reliquum fuerat malū,
Si puerum vt tollam cogit, cuius nos qui ſit neſcimus pater.
Nā cū cōpreſſa eſt gnata, forma ī tenebris noſci nō quita eſt,
Neq; detractum ei tū quicq̄ eſt, qui poſt poſſit noſcier qui ſciet.
Ipſe eripuit vi in digito, quem habuit virgini abiens annulū,
Simul vereor Pamphilum ne orata noſtra nequeat diutius
Cęlare, cum ſciet alienum puerum tolli pro ſuo.

mi.i.marite dicis mihi. Phi. ego ſum tuus vir.i.maritus adeo.i.certe, tu ne.i.non, deputas.i.non exiſtimas me eſſe virum.i.maritum, immo nec hominem quidem. Nam o mulier, ſi ego viſus fore3 vnquam tibi eſſe vtrumuis.i. vtrumlibet horum.s. aut vir, aut homo, non ſic habitus eſſem ludibrio ideſt deriſioni, illuſioni, hoc ē nō fuiſſem ſic deluſus a tuis factis.i.p tua facta, que mihi hęc cęlaſti. Myr. quibus factis a me ludibrio habitus es? Phi. at rogitas.i.inquiris? quibus factis, impudentia eſt interrogare quod teneas, filia noſtra peperit, hem, interiectio indignantis, taces.i.cęlas? ex quo hoie pepit.s. ideſt ex cuius cōpreſſu? My. ęquum eſt, per ironiam dixit.q.d.maxime te decet patrem rogitare illud de filia.s.ex quo pepererit, perij.i. cor meū illo dicto vulneraſti, obſecro ex quo homine cenſes eam peperiſſe, niſi ex eo cui data eſt nuptum.i. cui nupſit, vel collocata fuit. Phi. credo eam peperiſſe ex Pamphilo, neq; adeo.i.certe, eſt patris.i. decet patrē arbitrari aliter, q̄ q ex viro ſuo filia pepit. Sed demiror.i.valde miror quid ſit, quamobrem.i. propter quod, volueris tantopere.i.tantu3 cęlare nos omnes hoc.s.partum filię preſertim cum pepererit, et recte q: non monſtrum pepererit, et ſuo.i. congruo tempore, quo ꝑgnantes poſſunt parere, videlicet ſeptimo menſe. Nam vt habetur.ff.de ſta. ho. ſeptimo menſe ꝑfectum foetum naſci iā receptum eſt ꝓpter auctoritate3 doctiſſimi Hippocratis. Adeon.i.adeo ne vere eſt ſup.te eē aio adeo pervicaci.i.maligno, et perſeueranti cum quadā vi. Nam peruicax eſt perſeuerans cum quadam vi. vt ꝑoptares.i.potius cuperes, vel valde optares, puerum filię perire.i.exponi ad mortem, ex quo filio ſcires amicitiam fore.i.futuram eſſe, firmiorem.i. ſtabiliorem inter nos, poſthac.i.in poſterum potius q̄ filia eſſet nupta cum illo Pāphilo, aduerſum.i.contra libidinem.i. immoderatam tui animi cupiditatem, ego etiam credidi hanc culpam dē diuortio filię eſſe illorum.i.eſſe apud illos, quę tamen culpa eſt penes te.i.in teipſa, et quaſi in poſſeſſione tua. Myr. ego ſum miſera.i.infelix. Phi. vtinam ſciam iſtud eſſe.i.ſciam te vere eſſe miſeram ita; q vere ſis miſera. Vel vtinam ſciam pro certo penes te culpam eſſe. Sed nunc id venit mihi in mentem, quod olim locuta es.i.dixiſti, cum.i.qn̄ cepimus.i.elegimus, illum Pamphilum generū.i. vt eſſet gener noſter, nam negabas te poſſe pati filiam tuam eſſe nuptam cum eo, vel ei qui amaret meretricem, et qui pernoctaret.i. totam noctē inſomnem duceret, foris.i.extra domū. Pernoctare eſt totam noctem inſomnem ducere. My. ſi dicit apud ſe, aut ad ſpectatores conuerſa, malo.i.

Deminiri

Pernicax

Pernoctare

potius volo hunc Phidippum ſuſpicari q̄uis.i. q̄ li/bet aliam cām,q̄ ipſam veram cām, pp quā volui celare ptum.Phi.o Myrrhina, ſciui multo prius,q̄ tu ſcineris illum Pā.hēre amicā Bacchidē,ver̄.i.ſed ego nunq̄ decreui id vitiū amoris eſſe vitiū adoleſcentię.i.iuuenilis ętatis, nam id vitiū eſt inatum oībus adoleſcētibus,ita opinat̄ Phidippus, ſed eius snīa eſt iniqua, nā adoleſcentibus tale flagitiū eſt grauiſſimū,et multis cohibitioībus repmēdū, at.i. ſed,pol,iurantis eſt,iā.i.ſtatim,poſt adoleſcentiam breuē,tps aderit.i.adueniet,vel pn̄s erit,cum.i.quo tpe,et ipſe Pāphilus oderit non ſolū alienas mulieres,imo et ,ppriam,et itē ſeipſ̄ in ſenectute. S3 vt.i. qualem olim oñdiſti te eſſe, cū negabas te poſſe pati filiam tuā nubere cū eo,q̄ foris pnoctaret,nihil. i.in nullo,ceſſauiſti.i.deſtitiſti, eſſe eadē.i.eſſe ſilis, et talis qualē te oñderas, vſq; adhuc.i. hucuſq; ad hoc tp̄s,vt abduceres.i.dimoueres,abſtraheres filiam ab eo Pāphilo,ne id eſſet ratum.i.firmum,ſtabile qd egiſſem,nunc hęc res.i.iſta cęlatio tua,facit indiciū.i.exiſtimationem,vel indiciū.i.demonſtrationem, quo pacto volueris id factū.s. q̄ filia

Adeon nupſerit Pāphilo. Myrrhi.adeon.i.vt̄q;,cenſes me

Pernicax eſſe ita pnicacē.i. vim agentem pniboſam ei, vel erga eam Philomenā,cui Philomenę ego ſū mr̄, vt eſſem eo aīo.i.vt hērem talē aium,qualem dicis me hēre ſi hoc mr̄imonium eſſet ex nr̄o vſu.i. vtile nobis,ſiue pro nr̄a vtilitate.Tum.i. p̄terea,tu potes pſpicere.i.puidere,aut indicare, qd ſit in res nr̄am.i.in nr̄am vtilitatem, ſeu qd nobis ſit vtile. Phi.Fortaſſe tu audiſti ex aliquo, qui diceret ſe vidiſſe eum Pāphilum exeuntem ab amica, aut introeuntem ad amicam Bacchidē,qd tum.i. tūc poſtea vis ſup.ex eo inferre ſi facit hoc.i. ſi viſit amicam raro,et modeſte.i.adhibito mō, aut cū pudore et modeſtia,nonne eſt magis humanū nos diſſimulare.i.fingere non ignorare, q̄ dare operā.i. q̄ laborare ſcire id,q,ablčs a neutro.i. ex quo,ſiue vnde,aut q̄obrem,oderit.i.odio ,pſequat̄ nos. Na3 ſi ipſe Pamphilus poſſet auellere.i. abſtrahere ſe ab ea amica,de repente.i.valde repente, vna.n. eſt ps orationis,qui cum.i. cum qua amica ꝯſueſceret.i. ꝯſuetus fieret,vel ꝯſuetudinem, ſeu ꝯuerſationez haberet,tot annos.i.tanto tpe, non duncerem eū eſſe hoīem fragilis.s.naturę, et ad voluptates multum ,ppenſę, nec ducerē eum eſſe vir̄ ſatis firmum.i. validū natę meę.My.obſecro mitte.i.dimitte, adoleſcentem Pāphilum,et mitte ea,quę.i.in qbus. ais i.dicis,me peccaſſe.i.erraſſe. Abi.i.diſcede, tu ſolus ꝯueni.i.alloquere.Pamphilum ſolum.i. ſine arbitris,roga.i.interroga,ne.i.vtrum,velit vxorez Philomenam,an non velit.Si eſt.i.ſic ꝯtingit vt dicat ſe velle vxorem,redde ei vxorem,ſin aūt.i. ſed ſi,eſt i.ſi contingit vt nolit vxorem,recte ꝯſului.i. ,pſpexi,puidi meę gnatę Philomenę. Phi. ſiqdem.i. ſi certe,ille ipſe Pamphilus non vult vxorem,et ſi tu Myrrhina ſenſiſti pc̄tm ēē in eo, aderam.i. prope eram,cuius ꝯſilio videlicet meo, par fuerat.i.decuerat(nam par eſſe ſignificat decens eſſe) ea.s. pc̄tā Pam.proſpice.i.puideri,q̄obrem incendor ira.i.vehementer excandeſco,te Myrrhinam auſam ēē facere hęc.s.abducere filiam,cęlare partum, et exponere pueṝ,iniuſſu meo.i.abſq; p̄cepto meo,interdico.i.phibeo.Edicimus qd fieri iubemus,interdicimus qd fieri vetamus,edicimus et vni generi hominum,interdicimus diuerſis, interdico ergo ne, i.vt nō,velis expuliſſe.i.exportaſſe pueṝ extra ędes. i.extra domum meā.ſed ego ſum ſtultior.i.nimis ſtultus,q.s.ego,poſtulē hanc vxorez meā parere.i. obſeq,obedire meis dictis,ibo intra,atq; edicam.i. iubebo ſeruis,ne ipſi ſinant.i.pmittant,pueṝ efferri.i.exportari,quoq̄.i.in aliquē locum. Myr. pol.i. per Pollucē, nullā credo mulierē viuere miſeriorē. i.infeliciorē me, nam ędepol non eſt clā me.i.nō ignoro,vt.i.quo pacto,hic vir meus laturus ſit hē, v3 ſi riſciuerit ipſam rē,vt ſit.i. ſciuerit rē quemadmodum eſt,v3 filiā non eſſe ex Pāphilo grauidam, cū tn̄ eſſet,non qdē in mr̄imoniū,ſed aū i tenebris cū.i.q̄,ipſe vir meus tulit aīo tam iracundo hoc qd eſt leuis.s.partū cęlaſſe,nec ſcio qua uia.i. q̄ rōne, snīa eius poſſit mutari hoc unū malum,reliquum fuerat.i.reſtiterat mihi,ex plimis miſerijs.i. ex multis malis,ſeu infortunijs, ſi vir meus cogit ut tollā.i.educem pueṝ,cuius pueri nos neſcimus qui.i qs,ſit pater,nā cum.i.qn̄,nata compſſa eſt.i. ſtuprata,forma ſtupratoris nō quita eſt,antiquę ut a queor paſſiuo.i.non potuit,noſci.i.aiaduerti, neq; tum.i.tunc,qcq̄.i. aliqd detractū eſt.i. ablatum eſt ei Pāphilo, q.i.quo, uel un̄ poſſit noſci q̄ ſit cōpreſſor.s.ipſe ſtuprator abiens.i. diſcedens, eripuit ui.i.uiolentia uirgini annulū quē habuit , in digito,ſimul.i.et,uereor Pam.ne.i.q,nequeat.i. non poſſit cęlare diutius noſtra orata.i. ea quę orauimus eum,vt cęlaret,cum.i. quando.ſciet alienum pueṝ tolli.i.nutriri,pro ſuo.i.loco ſui filij.

SER. Perij.Incipit quartus actus qui eſt de ingrenda cā diſſidij,cū.n.penitus oēs pr̄r Pā. ignari forent vitatis,vt neſcientes diuerſis modis rē diſcutiunt,donec ad veritatē pueniant, q̄ modo vitupant Myr. modo filiā, mō Pāphilum, mō Bac.in qua tandē veritas inuenit̄, et hanc inueſtigationē a Phidippo et familia ſua īcipit.Cōpetere igit̄ dat̄ cā qd vehemētius mirat̄ Phidippus cur ſit diſſidiū,vt tāto magis inqrat cāſ,cognoſcit.s. partum,et cū de Pā.eſſe non dubitet, mirat̄ cur vxorem repudiet,cū pueri ſoleant eſſe cā, vt viri diligāt vxores,credit ergo ,pcedere odio Myr. ſiue vxoris in Pāphilum,q̄propter aggredit̄ illā.Sed cū nec per partū inuentū,nec cā accuſando vllo mō vitatem inuenire poſſit,tātā in eā refundit culpā. In Soſtrata.n.nō inuenit̄.ipſa.n. ne repudiādi vx. cā foret,volebat diſcedere ab vrbe hortāte marito.In Pāphilo vō licet ꝯcius vitatis foret,tn̄ q̄uis de Bacchide accuſaret̄,vitatē non pn̄t reperire ſenes, aggrediunt̄ ergo Bac.q̄ vitatis inuentę,et totius mitigationis cā extitit,cognito annulo a Myr.dus ad purgationē adducit̄ Bacchis inuento partu a viro ſuo,dicit Myrrhina perij.ſed iā mihi cauendū eſt,q hoſtiū ꝯcrepuit &c.vtriuſ vir̄,vel hoīes quēlibet vilē. At rogitas.Impudentia.n.eſt, ſi qs quod nouit interrogat iſtuc. Accepta occaſione, de hoc quod dixerat,ex quo reſpondet, nullam enim per

ſe cauſam

Tetrametri.

SOSTRATA. PAMPHILVS.

NOn clam me eſt mi gnate tibi me eſſe ſuſpectam, vxorem tuam
Propter meos mores hinc abiſſe, & ſi ea diſſimulas ſedulo.
Verum ita me Di ament, itaq; obtingāt ex te quę opto mihi,
Vt nunq̃ ſciens commerui merito, vt caperet odium illa mei.
Teq;, anteq̃ me valde amare rebar, ei firmaſti fidem.
Nā mihi intus tuus pater narrauit mō, quo pacto me habueris
Prępoſitam amori tuo, nunc tibi me certum eſt contra grām
Referre, & apud me prę mium eſſe poſitum pietatis ſcias.
Mi Pamphile hoc vobis, & meę commodū famę eſſe arbitror.
Ego rus abituram hinc, cum tuo me eſſe certe decreui patre,
Ne mea pręſentia obſtet, neu cauſſā vlla reſtet reliqua,

ſe cauſam vt illam, quę veritatem tegebat viſionibus habebat. Recte, non monſtruoſe.s. nec aſinuz, nec puerꝫ bimembrem, et ſimilia. Et tpe.i. ſeptimo menſe, qui eſt legitimus partus. Adeon, ipōnit cauſam quare cęlaſſet, q: fortaſſe perimere volebat, ne per illum filia reconciliaretur Pamphilo, cuz nollet eſſe nuptam, q: a principio habuit odio, et hoc eſt Adeon etc. Pręoptares.s. anteq̃uam ſciret ab alijs ſe.i., quaſi dicat, bene modo et pctā dicta, et noua facta i eandem ſuſpitionem conueniūt. quęuis.i.q̄libet cau.ſecū. ſed vt ille quidem corrigetur et ceſſabit a ſua ſtultitia, ſed tu non ceſſabis ab iniquitate tua, et hoc eſt Sed etc. quod egiſſem.i. quod illi dederam filiaꝫ, ē ſi modo velles dicere noluiſſe eſſe q̄ eaꝫ duceret. Tn̄ ecce hęc res, quā mō feciſti, facit i q Pā. etc. Accepta occaſiōe a vbis ſenis rn̄det, q: veꝫ ē eā noluiſſe q non ſit nupta ex vſu.i. vtilitate ſua, cū ille meretricem amaret. hoc eſt Adeon me eſſe pcen. illi cui ma.s. filię meę. ut ego eſſem eo.i. tali aīo contra Pamphilum.s. q: haberem eum odio. ſi hoc matrimoniū.i. cōiugium foret ex noſtro vſu.i. vtilitate. Deniq; tu potes et debes per. aut aud.i.n. rem.i. veritatem. Pernicax eſt ille, qui per oīa uult vincere, ſiue iuſtam, ſiue iniuſtam habeat cām, diſſimulare reprimendo odiū, potiuſquā dare o. ut id.s. illum Pā. eſſe apud meretricem. Inde te illius hic odio ſcirent inimici nr̄i, et gaudeo de noſtro malo, hoc ē qui nos od. Quare mō excuſares iuuenem et me accuſares. Dimitte eum et me, et abi ad eū ſolus &c. Forſitan tu ſenſiſti eum nolle. Et ſi hoc non, tn̄ debuiſſes ſine meo conſilio tale qd incępiſſe.i. adducere filiā. hoc ibi. Aderam etc. illud feciſti ſine meo iuſſu. ſed modo interdico ne ex.i. pręciſſe aliquo etc. Nullam pol. Nam ędepol non clam me eſt, ut i. qualiter. hic.i. maritus meus ſit laturus, ſi reſcinerit ipſam rem. ideſt veritatem de filia mea, ut ideſt qualiter ipſa res ſiet, cum de hoc partu eius ſententia de puero, quem pręcepit nutriri, quod mihi graue eſt.

ONNA. Non clam me eſt. In hac ſcęna velut quali

tas negocialis in diſpoſitione venit, iuſtum ne ſit repudiare coniugem cauſa matris, ut omnino qd fieri debeat. Non clam, vero ordine ac purgatione ſui incipit mater abitura, ne q diſcedit iracundia videatur. Tibi me eſſe ſupectum, ideſt in ſuſpitionem. Et tibi eſſe vxorem tuam, blandius vxorē ſignificauit, q̄ ſi diceret Philomenam, ē mores proprie ſenuꝫ dicuntur, vt ſenectus moroſa, et moroſi homines, qui ſui cuiuſdam moris ſunt. Et ſi ea diſſimulas .s. quę ſcio et ea pro eam rem, ſed abſolute occurrit ſupra latę ſententię, ē genere neutro, et eſt ordo, et ſi ea diſſimulas. Verum ita.m.d. coniectura quę ſoluitur iureiurando. Nunquam.s.c. bona exceptio, quia poſſumus aliquem inſcientem lędere, quę res ad veniam pertinet. Itaq;.o.e.t. pro ſe iurat, veritatem Pamphilo probat, vt blanda ſit. Itaq;, duę partes orōnis. Nunquam.s.c. hic ordo eſt iuſiurandi, ut cū ꝓpoſuerit, ita ſeq̄tur. Ita veliꝫ mihi Deos ꝓpitios, ut cū Dij illius tpis mihi venit in menteꝫ. Merito, bn̄ dixit merito, nā vt nos immeritos qs nos oderit, non eſt in mea manu. hęc exceptio. Plau. in Trinūmo. Vt quid dicant non eſt merito vt ne dicant, et merito ne caperent odium, idem eſt culpa ſine merito. Teq; antequam am. re. deeſt cā. vt ſit, ordo ē q̄ te amare rebar tm̄. Firmaſti.f.m. neq; me fefellit, qd ante rebar et te me amare. Nam mi.i.t.p. dixit enim ſupra, Atq; eam in hoc omne qd mihi ęgre eſt euomam, potuit et in euomendo narraſſe quod matrem filius ꝓpoſuiſſet vxori. Tuus pater, familiaris, q̄ ſi Laches. Amori tuo, plus dixit, qua ſi vxori diceret. Vt prę. eſſe.p. laborat mulier, ne qd dictura, odio, aut dolore, aut certe ira facere videatur. Pręmium.e.p. ſic Virg. Hic pietatis honos hic s.s.p̄.l. Virg. Mi Pam. hoc et nobis et mihi commodum rem duram dictura. vide quantis perblanditur verbis, remq; pręmollit. Nunc me tibi certum eſt contra gratiam. a iuſto contra gratiam, nunc viciſſim hoc vobis et meę, ab honeſto mi Pamphile. Hoc vobis et meę, principium hoc aliq̄d

eſt precantis foeminę.a blandimento incipit vt libenter audiatur. Ego rus hinc cum tuo decreui patre, certum eſt, certum dixit ne ſit diſſuadendi locus. Cum tuo decreui patre, ad hoc addidit certo decreui,vt non audeat o ſſuadere filius. Ne mea preſentia,ab utili. Quid iſtuc cō

naſq; reddendas. Hic video me eſſe inuiſam,q rus decreuit pgere,non quaſi nurui,ſed ſocrum, et mite inuiſam,et non addidit cui,ſed dixit. Tps eſt concedere,quia anus ſum,aut q nurus in domo. Omnes.cās pcidā oibus,bene oibus,ne ſpāliter lęſiſſent nurum,et gnaliter dixit. Et illis.m.g.

Q uin tua Philumena ad te redeat.Pā. quo qd iſtuc conſilij eſt?
Illius ſtultitia victa ex vrbe,tu rus habitatum migres.
Haud facies,neq; ſinam,vt qui nobis mater maledictū velit,
Mea pertinacia dicat eſſe factum haud tua modeſtia.
Tum tuas amicas te,& cognatas deſerere,& feſtos dies
Mea cauſſa nolo.So.nihil iam mihi iſtęc res voluptatis ferūt,
Dum ętatis tempus tulit,perfuncta ſatis ſum, ſatias iam tenet
Studioꝝ iſtoꝝ,hęc mihi nūc cura ē maxuma, ut ne cui mea
Longinquitas ętatis obſtet.mortem vt exoptet meam.
Hic video me eſſe inuiſam immerito,tempus eſt concedere.
Sic optume vt ego opinor omnis cauſſas pręcidam omnibus
Et me hac ſuſpitione exoluam,& illis morem geſſero.
Sine me obſecro hoc effugere, volgus quod male audit mulierum.Pam.

ſilij eſt? bene,quia illa decreui dixerat. Illis,a perſona. Stultitia,a cauſa. Victa, non enim volens. Vrbe,a loco. Tu, a perſona. Habitatum,a facto. Illius ſtultitia, vide q oratorie omnia cōceſſerit a perſonis, a cauſis,a locis,a factis. Illius ſtultitia ab vtili.mire āt ē rus,et ex vrbe,et habitatū dixit. Vt q nobis mater maledictum velit, ab honeſto. Non facies neq; ſinam,primo non facies,deinde ſi facere perſeueraueris, non ſinam. Et non facies non eſt interdicentis,ſed quaſi dicat non te ſcio facturā rem tuam priuam. Sunt autem qui neq; ſinam iungant interioribus,ſunt qui totum contexte legunt. Non facies,vsq; modeſtia. Mea pertinacia dicat eſſe factum,bene retinet cōs vult ſua intereſſe ne fiat. Tum tuas amicas te cognatas, diſſuadendo commiſcuit ē honeſtatem ē vtilitatem. Mea cauſſa nolo,non eſt ſuperbum nolo, ſed conſuetudine dicitur. Nihil pol iam mihi, contra omnia,et ab vltimis incipit. Iſtęc res, amicę,cognatę,dies feſti. Dum ętatis tempus tulit,tulit perpeſſum eſt,permiſit,et in bonis enim ē in malis dicitur. Dum ętatis tempus tulit,per functa ſatis ſum,ſatias iam.m.t.ſi inquit meę voluptatis cauſa exercenda ſit, iam non delectant.ſi officij, ac religionis, iam non poſſum, quę ſi minus iam neceſſaria eſt diuiſio,q2 ille ē religione iu ſauerat feſtoꝝ dierum,dum ętatis inquit non rephēdat,quę cum potuerim perfuncta ſatis ſum, ſic

Virg. Virg.Sat patrię,Priamoq; datum. Satietas iam m.t.nimis materne,atq; aniliter. Hęc mihi.n.c.ē m.hoc nimis ſcio pnunciandum,ē ne cui odio, q me tibi diceretur. Vt ne cui..m.l.ę. hoc ad nurū, expectationem ad filiū reūrt. hic enim odio digni parentes expectari appellant. Longinquitas ęta. ob mor.exo.me.i,ſedulo agit ſocrus,ne qd per iniꝫ ſtam ſſe videatur,vide tm̄ vt intermiſcet indignationem,et multo dolore deprompta ſunt. qb poeta non inuitus facit ad amores exprimendos,pſo

mire illis nō nurui. Et morē geſſero, acriter dcm̄, vt oſtēdat ſe illos noluiſſe olim vt expellere tur,vt ſi oicas inimicū tibi mores geſſiſſe, qb ſe ſuſpēderit. Sine me ob. h.e.q2 dixerunt mariti.Oēs ſocrus oderūt nurus.

Sine me.o.h.e.potiſſimum eſt ē torquere dū alia qd argumentum cum illis,qbus cari eſſe debemus, nra cā potius q iſtoꝝ dicimus, velle nos aut nolle qb facimus.nam et Pamphilus ſupra dixit ſic, Nō facies,neq; ſinam. Quod male.a.u.m. ſupra dixit,ab honeſto. Absq; vna.h.f .absq; et, vt ſit aduerbium magis q ppoſitio, et vna res ſubaudienda ē totum ,ſtatimq; iungendum.

Hanc matrem.h.talem illam vxorem, vel certe absq; foret pba eſſe. Alij hęc de vxore dici putant, vt absq; ſit ppoſitio. Non tute rem in.u.q.eſt ira a.p. Hora. Durum ſed leuius fit patientia, quicqd corrigere eſt nefas. Si cętera ſu.u.u.vñ cętera absq; vno differenti. Itaq; ut.e.i.e. ppter quam putas non reducendam. Veh mi.m.nec negat,nec promittit,ſed intumeſcit, utpote q2 potuit dici ei, ſocrus,ergo dubitas de integritate nurus tuę.addēdit,Vt ego illam eſſe exiſtimo. Da ueniā hic mihi.nihil potuit p verum qlitate rndere, niſi ut ingemiſceret Pamphilus. Et mihi quidem, quid.n. et mihi.an ei multa,ſic in noſtro vſu ſunt,

Non etc.Hic Soſtrata et filio ſe purgat de abſceſſu vxoris,et ſimul ſe abituram rus pollicetur,ne obſtet ſua preſentia quominus Philomena redeat.So.o mi gnate.i.Pamphile.non eſt clam me.i. non ignoro.me eſſe ſuſpectam.i. in ſuſpitione tibi.uxorem tuam abiſſe.i.abſceſſiſſe hinc propter meos mores forſitan iniucundos.etſi.i.q uis diſſimulas.i.cęlas, non oſtendis, ſedulo.i. ſine dolo,inſtanter.ea.i.eam rem.s.me eſſe ſuſpectam tibi.verum Dij ita me ament,iurandi modus eſt. et ita ea que opto ex te obtingant mihi,ut.i. ſicut. nunquam ſciens.i.conſulto,dedita opera,commerui.i.male de ea ſum merita.commeremus mala

GVI.

Commereri

tantum, vel cōmerui.i.digna fui, vt illa vxor tua caperet odium mei merito.i.quod odium meruerim. Et q̄.i.q̄uum, rebar.i.putabam, ante.i. prius te amare te tam ſup.i.tantum, firmaſti fidem.i. adhibuiſti ꝓbationem ei rei.s.amori tuo in me, nā pater tuus Laches, modo. i. paulo ante, narrauit mihi inuitus, quo pacto.i.q̄ modo, habueris me ꝑpoſitam.idest ꝑpoſueris me tuo amori i vxorem. Nūc

Quam fortunatus cęteris ſum rebus abſq; vna hęc foret,
Hāc matrē hn̄s talē illā aūt vxorē. So. obſecro mi Pamphile,
Non tu te rem incōmodā vt quęq; eſt in animū inducas pati.
Si cętera ſunt ita vt tu vis, itaq; vt eſſe ego illam exiſtimo,
Mi gnate da veniā hāc mihi, reduc illā. Pā. ue miſero mihi. S.
Et mihi qdē, nā hęc res nō minus me male hз q̄ te gnate mi.

contra.i.ediuerſo, vicisſim, certum eſt mihi.i.conſtitui, ac deliberaui, me referre gratiam.i. reddere beneficium tibi, vt o mi Pamphile ſcias ꝑmium.i. mercedem eſſe poſitum apud me pietati.i.pro pietate, et intimo affectu tuo in parentem, illud aūt ꝑmium intelligit eſſe, ſi ipſa cum Lache rus ſecedat, et reditui Philomenę non obſtet, arbitror hoc.s. quod volo facere, eſſe cōmodum.i. conſentaneum, vtile vobis.i.tibi et Philomenę, et etiam meę famę ne videar eſſe diuortij cauſa, certe ego decreui.i. conſtitui, me eſſe abituram.i. diſceſſuram, rus.i. in agros hinc.i.ex hoc loco, cum tuo patre.s. Lache marito meo, ne.i.vt non, mea pn̄tia obſtet.i. impediat, neu.i.et vt non, vlla cauſa reſtet reliqua.i.relinquat, quin.i.q̄ non, tua Philomena redeat ad te Pam.q̄d? quid conſilij.i. quod conſilium eſt iſtud.i.tuum.q.d.quid ſibi vult tuum ꝓpoſitum, vel quale eſt iſtud ꝓpoſitum, vt tu victa.i. mota, ſtultitia.i.per ſtultitiā illius Philomenę migres.i. diſcedas, rus habitatū.i.ad habitandum ruri haud.i.non, facies.i.non migrabis rus, neq; ego ſinam i. patiar te id eſſe facturam, vt.i.ne non, o mater, is qui velit maledictum.i.maledicere nobis, dicat id eſſe factum.s.q: migraueris rus mea ꝑtinacia.i. mea obſtinatione et ꝑſeueranti importunitate, haud.i.non, dicat eſſe factum tua modeſtia, tum.i.deinde, ego nolo te deſerere.i.derelinquere tuas amicas et cognatas, et nolo te deſerere dies feſtos, qui celebrant frequentes in vrbe. mea cā.i. ꝓpter me, vt tu mihi gratificeris. So. pol, iurantis, iam.i.nūc, iſte res, quas dicis.s.amicę, cognatę, dies feſti, nihil voluptatis.i.nullam voluptatem ne minimā qdē, ferunt.i.afferunt mihi, dum.i. q̄diu, tempus ętatis tulit.i.paſſum eſt, vel poſtulauit, ac ꝑmiſit, ſatis ꝑfuncta ſum illis rebus.i.ſufficienter ſum illis rebus vſa, et qdem vſq; in finem temporis illud ferē tis. Pe. functus periclis dī, qui pericla finiuit, ſimiliter ꝑfunctus magiſtratibus q magiſtratus admīſtrauit, et eos ad finem vſq; perduxit, iam ſatietas.i.tędium iſtoꝝ ſtudioꝝ.i.iſtarum applicationis animi, tenet me.i. iam harum rerum ſum tędio affecta, nunc hęc cura eſt mihi maxima.i.maxime h̄ curo quod ſequitur, vt.i.q̄, ne cui.i.nō alicui, mea longinquitas ętatis.i.mea longa vita, vel diuturnum ſpatium vitę meę, obſtet.i.noceat, ſit obſtaculum alicui, vel nequis exoptet mortem meam, qd fieri ſolet de ſenibus, qui expectati appellant, q eorum mors ab hęredibus expectet, video.i.conſpicio me eſſe inuiſam.i.odio habitā, hic.i. in hac vrbe, ideo abeundum eſt rus, et qdem immerito.i. iniuria, et cum non meruerim, tempus eſt concedere.i. abire et locum dare, ſic.s. concedēdo ego optie ꝑcidam.i. reſcinndam, compoſitū a ꝑ et cędo is, pro ſcindo, et ideo ꝑcidam.i.amputabo, auferam, abrumpam, omnes cauſas omnibus.i. oēs occaſiones oībus auferam, odio me proſequendi, et mortē meā optandi, et exoluam.i. explicabo me, liberabo me, hac ſuſpitione.i.ea opinione falſa, quę de me habetur, et morem geſſero.i.ſic cōplacuero illis, et eſt eo modo dictum, quemadmodū ſi diceret, inimicus tibi morem geſſiſſe, q ſe ſuſpenderit, obſecro ſine.i.ꝑmitte, me effugere hoc vulgus.i.hoc vulgare genus mulieꝝ, quod vulgus male audit.i. de quo genere mala dicuntur, nam male audiri nō poteſt niſi prius mala dicantur. Pam. q̄.i.quantum, exclamādo legat, fortunatus ſum.i.felix cęteris rebus.i.i alijs rebus, abſq; hęc vna res.s.diſceſſus matris rus, foret.i.accideret, q modus loq̄ndi ꝑ abſq;, vulgo dici ſolet hoc modo, Ego eram ſatis afflictus in alijs rebus ſine h̄, q hęc res accideret, vel abſq; q hęc res accideret, ſed melius eſt imitātes Teren. dicere, Erā ſatis in cęteris rebus vexatus abſq; hoc ꝯtingeret, vbi Dona. dicit, abſq; eſſe aduerbiū potius q̄ ꝑpōnē, qd ex eo ꝯſtat, q ſine ſuo caſu appoſitū eſt, q̄ ergo fortunatus ſum in cęteris rebus abſq; hęc vna res foret hn̄s.i.q hēo hanc mrēm talem, quę nullis meis flectat doloribus, aūt.i.ſed, hn̄s inq̄ illā vxorē, q̄.s.grauida ſit facta ex alio, q̄ ex me, vti tūc exiſtimabat. So. o mi Pāphile obſecro vt ſup. tute.i.tuipſe, nō inducas aīum.i.non velis, non tibi ꝑſuadeas pati.i.ferre, rē incōmodā.i.infelicē, nō opportunam, vt.i.ſm q, quęq; res incōmoda ē.q.d. nō apponas aīo tuo res incōmodas ſm oēm earꝫ incōmoditatē, ſed qcqd erit illud ferēdo ſupes. Si cętera ꝑter meū diſceſſum ſunt ita vt vis, et ſi vxor ſup. ē ita vt ſicut exiſtimo illāeſſe, o mi gnate, da mihi hāc veniā.i.ꝑmitte vt rus ſecedā cum tua venia, reduce ꝑ reduc illā Philomenā. Pā. ue miſero mihi.i.ſum bn̄ infelix et maledictus, et h̄ dic̄ igemiſcēs. So. et qdē ue mihi miſerę, ē vt tibi i. ē ſum infelix in hac re vt tu, nā hęc res o mi gnate nō minus male habet.i.tractat me, q̄ habet te.

Non clam. Inducitur Soſtrata cupiens abire rus, ne poſſet culpari de repudio, vt vehemētius inſiſtat quęrere cauſam diſſidij, et cum nulla Pam. relinquatur excuſandi cauſa, culpabit de amore Bac. vt ueritatē fateatur, et uxorem recipiat, ut illa caperet, merito in principio putabam SER.

Octonarij, & quidam Quadrati.

LACHES. SOSTRATA. PAMPHILVS.

QVem cum iſtoc ſermonem habueris procul hinc ſtás accepi vxor,
Iſtuc eſt ſapere, q vbicunq; opus ſit aîum poſſis flectere.
Quod faciundum fortaſſe ſit poſt, idem hoc nunc ſi feceris. So.
Fors fuat pol. L. abi rus ergo hinc, ibi ego te, & tu me feres. So.
Spero ecaſtor La. I ergo intro, & compone quę ſimul tecum
Feruntur dixi. So. ita vt iubes faciam. Pam. pater. La.
quid vis Pamphile? Pam. hinc abire matrem? minime. La. qd
ita iſtuc vis? Pam.
Quia de vxore incertus ſum etiã quid ſim facturus. La. qd eſt?
quid vis facere, niſi reducere? Pã. equidem cupio, & vix cõtineo.
Sed non minuã meum conſilium, ex vſu quod eſt id pſequar.
Credo ea gratia concordes magis, ſi non reducam fore. La.
Neſcias, verum id tua refert nihil vtrum illę fecerint,
quando hęc abierit, odioſa hęc eſt ętas adoleſcentulis.
E medio ęquum eſt excedere, poſtremo iã nos fabulę ſumus.
Pãphile ſenex, atq; anus, ſed video Phidippũ per tẽpus egredi.
Accedamus.

Coniungitur cum eo quod ſequitur.

te me odiſſe, ꝓpter vxorem, ſed ante q̃ rebar. i. exiſti marem te amare me firmaſti fidem ei rei. s. q me amabas tunc, qñ coram patre, et Phi. ꝑpoſui matrem vxori, et ita videtur eſſe cauſa quare vxorem repudiet. Referre. i. redere gratiam. s. remouendo me, et non dare cauſam repudij, vt cum ſis pius erga me ſcias ꝑmu͛ apꝺ me poſitum, ẽ paratum tuę pietati, hoc s. quod ſeq̃tur. Arbitror h̃ eſſe c. u. q. e. d. ego rus &c. ſtultitia illius, q: pro nihilo tenemur, h̃ vulgus. i. malas ſocrus, quem fortunatus ſũ i cęteris rebus, q: ẽ bonam mr̃es habeo, ẽ bonam vxorem, ſi hęc res vna. s. diſcordia, quę facta ẽ iter eas, foret abſq;. i. extra. Abſq; hic eſt aduerbium. Conſolat̃ eum mater. Non inducas eum pati. i. accipere in rem, vt quęq; res eſt diuerſa, ſed debes te conſolari.

DONA. QVem cum iſt. s. In hoc colloquio reconciliatio ſenum eſt poſt iurgium mixta diſputatione Pam. de non reducenda vxore. Procul Procul, nunc prope. Procul hic ſtans. a. u. accepi audiui, ẽ modo vxor ante mulierem, et de vxore Dij mala prohibeant. Iſtuc eſt ſapere, tunc iſtuc exceptiue dictum, quaſi cętera ſtulte fecerit, et ſi ſtomachũ retinet quo reprehendant cętera. Qui vbicunq;. o. s. q pro interdum abundat. Animum. p. f. modo non alienum animum, ſed ſuum flectere, et vnde flectere, a iurgio ad modeſtiam, et ex conceſſione ex domo. Animum. f. ad hoc flectere animum dixit, vt oſtenderet ne nunc quidem purgatam apud ſe ſoſtratas de pterita culpa. Quod f. s. põt hęc etiam ſententia videri generalis, et deeſt ad id, vt ſit flectere ad id quod faciendum, poteſt et abſolute accipi, quo pro quę res fienda ſit, quod poſt faciendum ſit. i. conducendum, neceſſitate hoc verbum exprimit.
Fors fiat pol, fortuna faueat quaſi aduerſum triſte dicturus eſt, nam fors bona fortuna eſt, et ſic

ſignificauit, dixerat. n. ille, quid faciendum ſit poſt fortaſſe. Fors fi. p. i. bona. eueniat. q. d. bona dicto, potius, aut bona fortuna ſicut per Pollucem.
Abi. x. hortantis ad celeritatem. Virg. Ego age. c. p. c. i. n. Virg. Ibi. e. te, et tu. m. f. non dixit ibi nos inuicem delectabinus, ſed q: ſenex atq; anus eſt. Ego te, ẽ. t. m. f. dixit et ſimul, q: nuper accuſauerat mores ſenum, ſe vocare vult cauſas abſceſſiõis ſuę, et ad ſi hę culpas, aut nurus Ibi. e. t. aut q: inter nos ſũt mores noti, aut q: vtriq; vna ętas, ẽ ſic ꝓnũciatur vt qua ſi h̃ ipꝫ neceſſitate decernat ſenex. Vnꝫ dicit abi rus, ẽ hic, vbi ego te, ipſa ꝓnunciatio q̃relam ꝯtinet de filijs et ſenectute. Spero. e. m. nõ ꝯfirmauit mulier, ſed ſperare ſe dixit memor iurgij priſtini et ſenilis amaritudinis, maxĩe q: et ille nõ dixit ibi nobis iucũdus ſed ibi ego te. I er. i. et. c. q. t. et vſu q̃tidiano, ſatisq; moratr̃, q: mulieres diu moliũt̃, ẽ diu comant̃ dixit. Dixi, denũciatio eſt ꝯfirmãdę ſnię, nec mutãda eſt, trãſlata de foro, et cauſidicis. ci. Pręco dixit ꝓnunciat. Cicero Dixi, hoc ṽbũ in fine additũ ſupiora ꝯfirmat, et eſt ꝓpriũ his, q perorauerit cãm. Pr. ipm nomen dehortatõnẽ ſigt̃ adiecta ꝓnunciatione, pr̃, ſic ꝓnuncia, vt hoc vulgoſe dcm̃ ſit. Hic a. m. f. ꝑſto qd vis rñdit. Quid. i. i. u. rẽ ſupra audiuit, et ꝑ ſonã, nunc cãm q̃rit. q. d. eſto vt velis qd tantope non vis. Incertus. s. e. q. i. f. non qd faciam dixit, ſed qd ſim facturus, et incerta molimur ẽt ṽbis, potuiſſet rñdere qdẽ, et qd ita iſtuc vis, et qd eſt, eo vultu ꝓnunciat̃, vt ꝯſiliũ eius et ṽba videat̃ ꝯtẽnere pr̃is. Quid. u. f. n. r. ſic loquitur Lac. vt aliud Pã. rñdere nõ audeat, et id dici. Equidem. c. et. u. c. reducas. i. adeo magna cã eſt nõ reducendi, vt cũ velit nõ poſſit. Sed n. d. m. c. acute ſatis, reducendi inq̃t cupiditas eſt, non reducẽdi ꝯſilium.
Id ꝓ. non ſequar, ſed ꝓſequar, vt ꝯſtantiã demõſtraret. Credo ea. g. c. m. ſententioſe dixit tunc

poſſe

poſſe inter ſe agruere, et concordare mulieres, cuȝ et illa eſſe deſierit ſocrus, et illa nurus. hęc. n. inter illas eſt diſſidioſa ꝯiunctio, et ſatis ingenioſe dcm̃. Tolle enim inter mulieres eſſe nullam ꝓximitatem, et nulla cã diſcordię eſt. Concordes ma. ſi non magis ꝯcordes, veꝛ pro minus diſcordibus dixit, an vt ſerui ret ſniē, ne ſcias vtruȝ ꝯcordes fu turę ſint an diſcor des. Neſci as, veruȝ id t. v. hoc ver bum ex ali qua pte cõ firmãtis ẽ, et ꝯſentien tis, vtꝛ conſentientes ſint an diſſentientes, vnum de duobus ſignificat. Odioſa eſt hęc. ę. a. ſupra in pſonam ſocrus culpam iratus ꝯtulerat diſcordię, nunc vt vxori placatur et nurui, parem odiorum cãm a perſonis tranſtulit ad ętates et ita tñ vt ma gis iuniores accuſaret, ei de adoleſcentibus q̃ſtus tum miſereatur ſenex. Odioſe. h. ę. a. hęc cuȝ gemi tu ꝓnunciandum eſt. E medio. ę. ex. vtꝛ ex vrbe rus, an ex vita in mortem, et ſatis moraliter. nam in medio ſtare dr̃ ſupuacuus vel moleſtus. et cum ſtomacho dixit ſenili. Senex atq;. a. hęc duo no minauit. caput indicat, ẽ intentionẽ hmõi fabula rum. Nos iã. f. s. ſenex ꝓnuncia. Senex. a. a. quã ſi initium fabulę. Additum Pã. ꝑ ipſ, opportune.

Ovem etc. In hoc cologo reconciliatio ſenũ eſt poſt iurgiuȝ mixta diſputatione Pã. de non reducenda vxore. La. o vxor. ego ſtãs procul hinc. i. non longe ab hoc loco. nam Don. vult hic capi ꝓcul pro ꝓpe. accepi. i. audiui. quem ſermonem habueris cum iſto filio nr̃o Pam. iſtud eſt ſapere. i. iſta eſt tua ſapientia, q ablt̃s eſt. i. quo ſapere. ſiue qua ſapientia, poſſis flectere. i. conuerte re afum ad id ſup. qd ſortaſſe faciũdũ ſit poſtea ab aliqbus alijs tuo exemplo, ſi nũc feceris hoc ideȝ i. pceſſeris rus. So. pol. i. p Pollucem. fors. i. bona fortu na. fiat. i. eueniat, nam fors (vt ingt Do.) eſt bona fortuna, vel melius id ſup. qd dixi fors. i. forte vel fauente fortuna. fiat. i. efficiat. Virg. Fors et vota. f. t. a. donis. q d ꝯfirmando ſe eſſe paratã abire rus, pol fors. i. fortuna fauente. efficiat. i. eamus rus, ẽ cõ pleatur qd cum filio ſum collocuta. vbi fors eſt ad uerbium, qd exponit per abltm̃ nois. ſicut pol per actm̃ cum p, per Pollucẽ. La ergo q ita vis, abi rus i. ſecede i agros. hinc. i. ex hac vrbe. ibi i. rurí. ego te feram ſup. i. patiar tuos amores ſeniles, et tu quoq; meos ſres. So. ecaſtor. i. per ędem caſtoris, iuramen tum eſt muliebre. ſpero. i. ꝯfido. me latinaȝ mores tuos. La. ergo I, ideſt vade. intro. i. in domum no ſtram, et cõpone. i. adapta, diſpone ea q̃ ferantur ſi mul. i. vna tecum. dixi hoc verbum in fine additũ ſupiora ꝯfirmat, et eſt ꝓprium his, q perorauerint cãm, hic ãt sniam confirmat, et eſt mutuatum a

foro, et cauſidicis. So. faciam ita vt iubes. i. vis, vel pcipis. Pam. o pr̃, hoc, vultuoſe ꝓnunciandum eſt, nam p dolore Pam. ſermonem ꝓducere negt. La. o Pam. qd vis? Pam. volo ſup. m̃rem meam mini me. i. non. abire. i. diſcedere. hinc. i. ex hac vrbe Athe naꝝ. La. qd. i. cur vis ita iſtud. s. m̃rem non abire. Pã. q incer tus ſum ẽt qd ſim fa cturus de vxore. Lac. qd eſt? pro pter qd in certus es, qd vis facere aliud niſi reducere. i. reſumere cã Pã. eãdem cupio reducere eam, et vix ꝯtineor, ideſt vix conti neo me, quin eam reducam. ſed non minuam. i. diminuam. meum cõſilium. i. meum propoſituȝ, ego proſequar. ideſt vsque ad finem perducam id quod ex vſu. i. ex vtilitate mea, ſiue mihi vtile. Cre do matrem et vxorem fore, ideſt futuras eſſe con cordes. ea gratia, ideſt ea cauſa ſi nõ reducam. La. Neſcias ſint futurę concordes necne ea cauſa, ne queas, ideſt non poſſis eas concordes efficere. veruȝ ideſt ſed. id nihil, ideſt nequaquam. refert tua, ideſt nihil ad te attinet. vtrum ideſt quod ex duobus, ſi ue concordiam ſiue diſſiũ. illę mulieres fecerint, quando hęc mater tua abierit rus. Hęc ętas ſenilis eſt odioſa, ideſt tędioſa, moleſta, inuiſa, exoſa adole ſcentulis. equum eſt nos ſenes excedere e medio, ideſt vel recedere ex vrbe rus, vel ex vita in mortem. in medio ſtare dicitur ſuperuacuus vel moleſtus. po ſtremo iaȝ o Pam. nos. s. ego ſenex, et mater anus. ſumus fabulę. ideſt pręſtamus materiam riſus et fabulandi de nobis, quaſi ſenex et anus ſint initi um fabulę. ſed video Phidippũ egredi per tempus i. tempeſtiue, opportune. accedamus i. eamus ad eũ. Proſequ

Senarij.

PHIDIPPVS. LACHES. PAMPHILVS.

Tibi quoq; ędepol ſum iratus Philumena
Grauiter quidem, nã hercle abs te factumſt turpiter.
Et ſi tibi cauſſa eſt de hac re mater quę te impulit.
Huic vero nulla eſt. La. opportune te mihi

Ovem. Laches cum omnia audiuiſſet quę ſoſtrata pſuaſit filio, placuit ei, quod oſtē dit in ſuis verbis. Inducitur autem vt co gat vxorem diſcedere. fors. ſ. pol. q. d. tu dicis ꝙ for taſſe poſt fieret, ſed iſta fors. i. iſtd fortaſſe. fiat. i. eueniet, fiat antiq̃ grãmatica eſt, q̃ſi fiat. Et gr̃a. s. ſi vxor nõ erit mecũ, ñ erit vxor mea amplius ma leuola matri meę. neſcias, quaſi dicat ponamus q tu neſcias ſi propterea erunt concordes, et nequeas forſitã facere concordes, ſed nihil refert in tua re, vtrum illę fecerint, ſcilicet vel ſint concordes, vel diſcordes. quando quidem iſta mater, ſcilicet abie rit e medio veſtrum.

Tibi quoq; ędepol. In hac ſcena vltimus er ror eſt vicinus. Tibi ędepol, quaſi dicat non ſolum matri tuę, aut etiaȝ ſocrui tuę. Tibi quoq; ędepol, nam ſic et amicis incuſa mus leniter incipientes, et grauiora inferentes, hãc ergo partis cauſam leniter incuſat, deinde con firmat inferendo grauiter quidem, et ſtatim cau

Virg. Ecaſtor

ſam ſubiungit cur quidem ei iraſcitur. Factum t.quod abſceſſerit domo mariti. Et ſi.t.cauſa eſt, de hac re cauſam more ſuo pro defenſione poſuit. ſic in Pho. Quid mihi dicere, aut quam cauſam re perient demiror,,et q̄ cauſa fuerit ipſe dicit. Mater te.i.abſolute.deeſt enim nam ut ſit. Nam mater te ipulit. Mater sin.qualitas remoti ua. Huic u.i.matri. Opportune.t.m.p. vtrum eſt aut oppor tune, qr volebas ẽ in ipſo tempo re, quando uolebas, an opportune mihi in ipſo tpe tibi ẽ mihi, et tibi cómo de euenisti ,et. op portune di ctū in ipſo tẽpore oſtẽ dis, oſtendi tur nobis id quod q̄rebam. Opportune, ẽ in ipſo tẽ pore nó eſt idem. etenim opportune cũ verbi gr̄a inuitati ad ip̄m tp̄s incipiendi prandij venimus, in ipſo tpe eſt cum iam prandiū appoſitū. Aut q.p.h.a.hoc mō oñdit neceſſe qr ſimulet, nec id qꝺ vey eſt dicendum. Dic.ſ.r.c.blande non addidit tuę, quaſi decori filię, et bene non ſocrum, ſed Soſtratam. Ne re.bū rereat ne odiſſe Soſtratā, ſed metuere videat, et q̄ i ipſa ſocrus, non odium me ruerit, ſed reuerentiam. Minus.q.iā.r.

ut ſit ordo, quo minus redeat. Nullam de.h. r.c.r.criminis pōt uideri. Tua, deeſt vxor, qꝺ neq; inferius poſuit. Tua, cum pcuſſione audiendum eſt, ut ſubaudiatur vxor ab eo qꝺ dcm̄ eſt. Mutatio fit mutationes ſuſpitionū, erroreq; obiurgātiū.

Mutatio, deeſt.n.mutatio criminū, aut culpaꝝ. Sic ea.n p.L.ea non ea mutatio, ſed vxor.i.Myr. mutatio fit criminis.s.et pctī.i.uel crimis tua ſententia, uel tua ad me i tranſlata eſt culpa. Turbent.p.q.u.quam uelint, q̄tū uelint eſt tanq̄ uelint mulierem, ſed melius eſt qꝺ ſupra diximus. Dum ne reducti turbent. Porro, qūo eſt prius erga matrem Pam.ſi pruiſaut, vtꝑ ſocrus ſua pturbetur, an mater a ſenibus ſoluatur, ſic qr quam non eſt generis ſoe.ſed eſt q.tantum pturbent, et tumultuentur ſigt uel turbentur. Ego.P.hoc pnomen initium continet orōnis grauiter incepte. Ego poſtq̄ emi te.a. Si.ſ p.interpoſuit, vt ſupercilium ſoceri

Phidippe in ipſo temore oſtendis.Ph. quid eſt? Pam.
Quid reſpondebo his? aut quo pacto hoc aperiam? La.
Dic filię tuę conceſſuram hinc Soſtratam.
Ne rereatur minus iam quo redeat domum, Ph. ah,
Nullam de his rebus culpam commeruit tua.
A Myrrhina hęc ſunt mea vxore exorta omnia.
Mutatio fit, ea nos perturbat Laches. Pam.
Dum ne reducam, turbent porro q̄ velint. Ph.
Ego Pamphile eſſe inter nos ſi fieri poteſt
Affinitatem hanc ſane perpetuam volo.
Sin eſt vt aliter tua ſiet ſententia,
Accipias puerum. Pam. ſenſit peperiſſe, occidi. La.
Puerum? quem puerum? Ph. natus eſt nobis nepos,
Nam abducta a vobis pręgnans fuerat filia,
Neq; fuiſſe pręgnantem vnq̄ ante hanc ſciui diem. La.
Bene (ita me Di ament) nuntias, & gaudeo
Natum illum, & illam ſaluam, ſed quid mulieris
Vxorem habes? aut quibus moratam moribus?

demonſtrauit. Si.ſ.p.recte additum fieri poteſt qr non ꝯuenit rogari a ſocero generum, vt ſupra dixi. Hāc.s.p.u.iam.n.eſt ꝯfirmata, ſed ꝑpetuū cupit. Sin eſt vt.a.t.s. vitauit illud, qꝺ eſt ignominioſum, ne diſſidium diceret. vt Virg. Grauior ne nuncius verberet. Virg. Accipias.p.mire qr liberi patrē ſequuntur. ẽ mire hoc maxie adiecit, qꝺ maxime recuſat Pam. et ꝓpter hoc vxor quoq; non reducitur. Et accipias ꝓ accipe, ut quieſcas ꝓ quieſce. Senſit.p.o.hoc maxime inopinatum ẽ Pam. quia ſocrus promiſerat omnes ignoraturos. Senſit.p. proprie. ſic puerꝑ moraliter primo dubitat quid audiuerit, deinde quod ſi certius quid audierit dicendo puerum. Puerum quem puerum, bene cum conſternatione animi quod nunquam fando acceperat. Natus eſt nobis bone qui ambo aui. Nam abducta a vobis, bene non abierat, ſed abducta erat, vt magis culpa ſit matris. A vobis, a Pam. Nam abducta a vobis pręgnans fuerat, hoc totum cum indignatione in vxorem pronunciandum eſt.

Neq; fuiſſe p̄.pręgnans eſt ante gnatum, vel ante genitricem. eſt enim prę ante. Bene Dij me.a. agit gratias nuncianti ob ſuſceptum nepotem, gaudet liberatam nurum. Natum.i.t. ẽ illam ſaluam, proprium affectum refert ſibi nepotem illi filiam eſſe ſeruatam. Et.t.i.s.recte tibi, quia pater puerperę eſt cui dicit. Sed quid mulieres vxorem habes, quid mulieris dixit, diceret qualem mulierem, aut aliquid grauius, et totum percunctatione potius, q̄ pronunciaret; et diceret peſſimam mulierem, et male moratam vxorem habes, et reprehenſio eſt cum contemptu, et ſic q.d hominis, vt Virg. Tu mi.q.h.r. At contra cum honore ſi dicimus, quem hominem habes. Moratam.i.inſtitutam. et eſt participium ſine verbo. Nos.n.c.h. non prius celatos dixi, ſed pręgnantē filiam fuiſſe.

Nequeo ſa.m.magna exaggeratio. Quam hoc.m.u.f totum modeſte, quamuis idignetur, qr apud maritū vxor nó eſt vehementius accuſan,

Nos ne hoc celatos tam diu? nequeo ſatis,
Quam hoc mihi videtur factum praue proloqui. Ph.
Non tibi illud factū minus placet, q̄ mihi Laches. Pā.
Et ſi iamdudum fuerat ambiguum hoc mihi,
Nunc non eſt cū eam iā cōſequitur alienus puer. La.
Nulla tibi Pamphile hic iam conſultatio'ſt. Pam.
Perij. La. hunc videre ſępe optabamus diem.
Cum ex te eſſet aliquis, qui te appellaret patrem.
Euenit, habeo gratiam Dis. Pam. nullus ſum. La.
Reduc vxorem, ac noli aduorſari mihi. Pam.
Pater ſi ex illa me liberos vellet ſibi.
Aut ſe eſſe mecum nuptam, ſatis certo ſcio,
Non me clam haberet, quę celaſſe intellego.
Nunc cum eius alienum eſſe a me animum ſentiam
Nec conuenturum inter nos poſthac eſſe arbitror,
Quam ob rem reducam? La. mater quod ſuaſit ſua.
Adoleſcens mulier fecit, mirandum ne id eſt?
CENSEN TE POSSE repperire ullā mulierem
Quę careat culpa? an q: non delinquūt viri? Ph.
Voſmet videte iam Laches, & tu Pamphile
Remiſſam opus ſit vobis, an reductam domum
Vxor quid faciat in manu non eſt mea.
Neutra in re vobis difficultas a me erit.
Sed quid faciemus puero? La. ridicule rogas.
Quidquid futurum'ſt huic, reddas ſuum ſcilicet,

da. Quam hoc mihi factum, q: pręgnans fuerat filia, non q: natus eſt puer. Iam tibi illud factum minus placet, q̄ mihi Laches, vtrum q: minus eſt, et magis quoniam ſequit̄, an ironia eſt, vt ſit ordo. Non mihi minus placet q̄ tibi, et placet pro diſplicet intelligimus, vt alibi. Tum me hoſpitem litis ſe q̄, q̄ id mihi ſit facile, atq; vtile. Cum eam conſequitur alienus puer, alienus q: ſenes gratulantur, id maxime lędit Pāphilum. Alienus puer, metaphora a pecoribus, quę vt mox nata fuerint, matres ſequuntur. Virg. Atq; ipſę memores redeūt in tecta, ſuosq; De. Nulla tibi Pamphile, conſultatio eſt de reducenda vxore. Perij, hoc ſibi et ipſe Pā. dicit. Cum ex te aliquis eēt qui te appellaret patrem, bene hoc putant, quod Pamphilo non videtur, hoc eſt ex illo eſſe quod natum eſt. Euenit habeo gratiam dis, proprie euenit, ideo et bonorum euentus dicitur. Nullus ſum, ipſe ſibi iterum, hoc vlterius eſt q̄ perij, q: cum aliquis perijt, vel relinquitur, vel cadauer eſt. Ac noli, cauſam interpoſuit ſenex quo magis faceret vt filius non recuſet.

Si illa ex me liberos vellet, vt apparet tamen commentus eſt cauſam. Si illa ex me, nactus eſt Pamphilus ex verbis ſenum cauſam aliam diſſidij. Aut eſſe me.n. vetuſte mecum nuptam, et recte, q: partus confirmatur nuptialis, et mulius nuptam mecum, q̄ tectam et opertam vno cubiculo mecum. Nubere enim eſt operiri, tegiq;, et vn̄ nubes, q: tegere ſolent cęlum dicuntur. Virgi. Arſiraſq; obnubit amictu. Non clam me haberet, intelligo non tacuiſſe partum. Quę celaſſe intelligo, non dixit natum filium, ne interpoſito affectu intermoliretur iratus. Nunc cum eius

nubere
nubes
Virg.

alienum. a. m. a. pręſenti tempore. Nec conuenturum, a futuro, Quàobrem re. firmior concluſio facta eſt per interrogationem, q̄ ſi eſſet pronūciatiua. Mater quod ſu. s. deriuatione cauſę defenſio et pręterea ſtatus eſt venialis ab imprudentia deſcendens. Sua, pro eius, vt Namq; ſuas patriam antiquam cinis. a. h.

Adoleſcēs mulier fecit, multa dixit, ē mater ſua, et adoleſcens, mulier, et quaſi docet hoc exēplo pium patri eſſe.

Adoleſcēs mulier fecit mirandum, bene mirandus non iraſcēdum dixit. Miramur enim magis ſi amici peccauerint, q̄ iraſcimur.

Reperire vllam mulierem, quaſi dicat ſi hanc repudiaueris.

An quia non delinquunt. n. ironice dictum. Non enim non delinquunt. Voſmet vi. i. L. e. t. p. ne rogaret ſocerum ne intereſt, conuenit tibi, vbi certior ſit ad repudiandum generum. Voſmet vid. L. Virg. Vos o Calliope precor. Virg Remiſſa. o. s. u. In veris codicibus ſic eſt, Remiſſam reductam domum, vt ſit remiſſa reducta. Mea vxor qd fa. ordo, Vxor mea quid faciat in manu non eſt, deeſt eius, vt ſit in manu eius eſt, ſed in mea ptāte poſitum, manu vero vxoris, et eſt ordo, Vxor mea quid faciat I manu eius Non eſt. Neutra in. r. u. d. promittit facilitatem ſuam, vt tamen vxor roganda ſit, aut aliter, vt ſupra annotauimus. Sed quid fa. de. pu. et quid de me fiet, q vtiq; qcquid erit patri reddēdus eſt puer.

Huic red. Pamphilo. Ridicule ro. ridicule vel aduerbiū eſſe pōt, vel nomen, ſi nomē eſt ſubdiſtingue ridicule, et ſic interrogas cū vi pnūciationis.

Huic. s. r. s. ſic dixit huic ſuū et reddas, q̄ſi repoſcat et Pā. nō ſubiunxit vt alat, ſed vt alamus ne ſua quoq; intereſſe monſtraret. Vt alamus. n. s. Pā.

phili filium nepotem meum, vtrunq; noſtrum.

Quem.i.n.ſi ipſe legeris clare dictus eſt, ſi ipſa lenius eſt, et videbitur ſenex ob mur muratonem eius intellexiſſe, non quod voluit puerum tolli, et ideo appoſitum quod dixit. Quem.i.n.legitur ẽ ipſa, et hoc eſt melius vt ſit pater vocatiuus caſus.

valet ad ſuadendum laudatio eius apud quẽ agi mus, et ex ea parte laudatio qua illũ poſſumus in flecti. Qui nunc ob. mihi vt decuerat, ordo, quę feciſti tũc obſecutus mihi. Vt.d.n.a.ad.m.hi vul tuoſe et demiſſo labro, vt appareat inuitum dici ad reprehendendum, q: laudauerit modo, quę tu feciſti inuę niliter ſen tis, q: nõ di xerit mul tum amãs facis huic iniuriam, ſed cui ob ſecutus ob meretricis ſuperbiam non ſerendam. Nã in eandẽ n.d. parci us vitas vi xit, q̃ flagi tium, atq; libidinem.

Vt alamus noſtrum. Pam. quez ipſe neglexerit pater
Ego alam? La. quid dixti, eho an nõ alemus Pãphile?
Prodemus quęſo potius? quę hęc amentia eſt?
Enimuero prorſus iam tacere nequeo.
Nam cogis ea quę nolo, vt pręſente hoc loquar.
Ignarum cenſes tuarum lacrumarum eſſe me?
Aut quid ſit hoc quod ſolicitare ad hunc modum?
Primum vbi hanc dixti cauſſam te propter tuam
Matrem non poſſe habere hanc vxorem domi,
Pollicita eſt ea ſe conceſſuram ex ędibus,
Nunc poſtq̃ adeptam quoq;, hanc tibi cauſſam vides.
Puer quia clam natus eſt, nactus alteram es.
Erras tui animi ſi me eſſe ignarum putas,
Aliquando tandem huc animum vt adducas tuũ.
Quam longum ſpatium amandi amicam tibi dedi?
Sumptus quos feciſti in eam, quã animo ęquo tuli?
Egi, atq; oraui te vxorem vt duceres.
Tempus dixi eſſe, impulſu duxiſti meo.
Quę tum obſecutus mihi feciſti vt decuerat.
Nunc animum rurſum ad meretricem induxti tuũ.
Cui tu obſecutus facis huic adeo iniuriam.
Nam in eandem vitam te reuolutum denuo
Video eſſe. Pam. me ne? La. te ipſum, & facis iniuriam
Confingis falſas cauſſas ad diſcordiam.

Quem.i.n.p.e.ala3, hoc ſibi ob murmurãs vultu ẽ ver bis reſpon dit velle ſu ſcipere filiũ. At non a.p.quãq̃ fa ciendu3 ſit, ẽ[illegible] vult ſenex pnun ciatione de monſtrar, quod ſcelus ſit non fe ciſſe. Pro demus. p.p. deſeremus, pijciemus porro dabi mus. virgi. Vnius ob i ram prodi mur, nam a quo dẽſer dẽdi ſumus ſi nos deſe rit patri? Enimue ro Pã. mul ta reticẽtia

Prodere

Virg.

Te.r.nõ .r.ſci reuo lutum eſſe tanq̃ inui tus, aut ne ſcium, reli quit enim q̃dam veni am, vt videt eſſe corre pto. Me ne? hoc ge nus inter rogationis

Me nẽ

de filioꝝ vitijs eẽ defenſione q̃3 apud ſoceros vti pa rẽte ſępe Terentius demonſtrauit, et pcipue i An dria cum dicit, Ego illud ſedulo.n.f.i.ſ. Iam.t. ne.quãuis tacendum ſit. Ignarum.c.t.l.e.et me retricem Pamphilus. Tuarum lachrymarum eſſe me, apparet illum a ſoſtrata hoc audiuiſſe, nam ipſa filium deprehenderat flentem. Solici tare, perturbas, commoueare. Ad.h.m.i.immor dere. Primum.h.u.c.a ſummo ad imum. Na ctus al.es, nanciſci pprie dicitur qui paratur ad tenendum, anteq̃ poſſit reperire quod teneat, ſtatis quod accurrat prehendit. Aliquando tamen.h. a.u.a.t.mire eſt temporis interiectio, et aliquando vt Tandem abducas tuum, deeſt fac, ſed plenum pnunciatione eſt q̃ longũ ſpatium ab ante actis. Sumptus.q.f.i.e.q.ę.a.t.recte hoc dixit, q: ipera bilior eſſe debet Indulgentiſſimus pater, vt alibi. Tum patris pudor, qui ta3 leni paſſus eſt animo. Egi a.o.agit qui inſtam re3 dicit, orat, qui ani mo demiſſo ptatur, vt quaſi beneficium pſſentur. ſibi tempus, dixit eſſe tempus, q: diu multaq; ſuſtinuit tempus dixiſſe. Impulſu.d.m.multum

Nãciſci

Agere

Orare

negatiua3 h3 ſignõe. Et.ſ.i.pro facis iniuſte. Vt cum illa. u. grauius eſt cum meretrice viuere, q̃ meretricem amare. Teſtem hanc.c.a.t.a.lauda ta eſt hic vxor modeſta cum illam teſtem nõ im pediturã appellet ſocer. Senſitq; adeo.n.n.e.c. aliud argumentum a quo vult Pamphilum re ferri non ſolum illius, ſed etiam vxoris culpam, etiam hincinde accuſari non ſoceꝝ. Plane hic d.n.i.diuinat dixit pro veꝝ dicit, et nõ diuinat de pterito dictu3, vnde pũerbium aiũt, Diuina ſapientem, q: qui dicit veꝝ, de his diuinus eſt.

Dabo iuſiurandum, vbi argumenta et teſtimo nia deficiunt, ibi iureiurando opus eſt.i.

. Nihil eſſe.i.t.ſatis concinne dixit iſtoꝝ ne ſingulis cõmemorarẽt. Reduc.u. aut qua de re.n s.o.c.q: Pamphilus hoc ſolum defendit non deeſſe quod pater putat, nec cauſam quę vera eſt protulit, ideo ſenex relicta tota quęſtione redijt ad id quod agitur, et ait reduc vxorem, aut dic quę res vetat. Non.o.s.c.n.e.n.t. quia ſocer adeſt, et oratorie confugit ad deditionem, defenſione titu bante. Accipias, pro accipere, iam accuſatur ea aut accipiat.

Vt cum illa viuas, teſtem hanc cum abs te amoueris.
Senſitq; adeo vxor, nam ei alia cauſſa que fuit.
Quā ob rem abs te abiret? Ph. plane hic diuinat, nam id ē. Pā.
Dabo iuſiurandum nihil eſſe iſtorum tibi. La. ah.
Reduc vxorem, aut quam ob rem non opus ſit cedo. Pam.
Non eſt nunc tempus. La. puerum accipias, nam is quidem
In culpa non eſt, poſt de matre videro. Pam.
Omnibus modis miſer ſum, nec quid agam ſcio.
Tot nunc me rebus miſerum concludit pater.
Abibo hinc preſens, quando promoneo parum,
Nam puerum credo iniuſſu non tollent meo,
Preſertim in ea re cum ſit mihi adiutrix Socrus. La.
Fugis, hem? nec quidq̄ certi reſpondes mihi?
Num tibi videtur eſſe apud ſeſe? ſine
Puerum Phidippe, mihi cedo, ego alam. Ph. maxume,
Non mirum fecit vxor mea ſi hoc egre tulit.
Amare mulieres ſunt, non facile hec ferunt.
Propterea hec iraſt. nam ipſa narrauit mihi,
Id ego preſente hoc nolebam dicere,
Neq; illi credebam primo, nunc vero palamſt.
Nam omnino abhorrere animum huic video nuptijs. La.
Quid ergo agam Phidippe? quid das conſilij? Ph.
Quid agas? meretricem hanc primum adeundam cenſeo.
Oremus, accuſemus grauius, deniq; minitemur, ſi cum illo
habuerit rem poſtea. La.

tur accipiat. Nam is qui in.c.n.eſt, in hoc dicto eſt quedam faceta irriſio eius, qui nimis iracūdus ſit. Poſt de.m. bene de matre concedit, et de puero extorqueat, q: ſcit parendum concordiam firmam per filium. Omnibus. m.m.s. quidem eſt omnibus modis miſer ſum, ait rem et circa parētem, is circa vxorem manet iam in reducenda, et i nō reducenda miſer ſum. an miſer ſuſ cū maxie obtrudi tur qđ maxie fugio, vel puerum concludit pater, tranſlatio de feris indagata, ſic Cice. circundatos Verri cancellos ait. Nam.p.i.c. oia facit poeta, ne rem palam faciat aut interci dat diuortium. Preſertim i ea re.s. que dixit cōnuo exponetur. Fugis hē, ex vbis patris oſtēdere voluit quid agat Pam. et ille abibo dixit, hic fugis. Nū tibi .u.e.a.s.s. quaſi ob amorem meretricis inſanus. Sine, ſine ſeparatim accipe, q: vim habet cōminantis. Amare.m. quaſi vir dixit. Amare mulie. non.n. abundat, ſed cauſam dixit vnde vxor offenderit Pam. Nō facile.h.f. nō facile ferunt pellicatum, neq; amorem aliarum in viris. Nam ipſa.n.m. vtrum fingit hec dixiſſe filiam ſibi, an vero non factum eſt, ego neutrum puto. et ſic intelligo, q̄ de vxore ſua dicat. Ipſa nar.m. ſm̄ illud quod ſupra dixit. Nūc mihi in mentem venit de hac rē, quod locuta es olim, cum illum.g.a.c. Neq; illi cr.p. quare non credebas, nam qui amare ad hanc mulieres ſunt, et ſepe de nihilo ſuſpitioſe, et bene hoc addit, ne timuiſſe generū videret. A nuptijs, non dixit a filia mea, ſed quod pater Pamphili magis doleat. A nuptijs, nam Philomenam nolle irati eſt, odiſſe nuptias amatoris. Quid.e.a.p. mire cōturbat

Cicero

pater, quaſi res ſua tantum cogatur, et vide quemadmodum poeta latenter feſtinet ad rerum cognitionem. Meretricem.h. bene hanc que interturbat, ſic enim ſumit hoc ꝓnomen, vt Hancine ego u.p.p. et Tuamq; hanc animam effundere.d.i. malam hanc. q.d. hanc que nos perturbat. Primū' bñ primū' vt intelligamus, deinde Pā. oremus, et iterum rogemus an qđ eſt verius omni genere eloquio cōmoneamus, vnde oratores orare et perorare dr̄, et orator nomen accipit. Vir. Talibus orabat dcis s.i. nam q erat accuſaturus aut comminaturus oremus. Accuſemus.i. eloquamur, pōt intelligi et rogemus, ſ; nō ꝯuenit pſone potior, et ipſi cauſe verborum ordini. Si cum.i.h.p.r. vt in Eunu. Quo cum iūrem habebam hoſpite. Bacchidem.n.h. ſic maluit, q̄ meretricem dicere, ne graue ſit cum ea ſeni loqui, niſi q: vicina eſt. Huc.e.u.m. bene ſeruata ſunt pſonis congruentia, nam ſocerū monere, hanc rem incertam non decuit et facere, vt cum pellice filie ſue mitius ſermocinaret, et huc.e.u.m. deeſt eā. Si.u.m.eſt.u.p.s. manere, vel vt maneat. Sed vis adeſſe.u.m.d.ſt.c. melius pronunciaueris, ſi remittente et implorante hoc vultu dicere coeperis. Phidippum quaſi non ꝯportrat intereſſe ſocerum, adeo mutat ſententiam Laches, et relegat eum in procurationem alterius rei. Nutricem para puero, ideſt quere.

Orare
Oratores
Virg.
Accuſat

Tibi &c. In hac ſcena vltimus error eſt vicinus, datur.n. opera vehemēs ſenibus, vt Pāphilus vxorem reducat, quod conſtanter renuit vſq; in finem ſcene. Phi. quoq; i. etiam o' Philomena filia mea, ſum iratus tibi ſicut ſum ira

GVI.

Faciam vt mones, eho puer curre ad Bacchidem hanc
Vicinam noſtram, huc euoca verbis meis.
Et te oro porro in hac re adiutor ſis mihi. Ph. ah.
Iam dudum dixi, idemq; nunc dico Lache,
Manere affinitatem hanc inter nos volo,
Si vllo modo eſt vt poſſit quod ſpero fore.
Sed vis me adeſſe vna dum ſtatim conuenis? La.
Immo vero abi, aliquam puero nutricem para.

tus tibi ſicut ſum iratus matri tuę et ſocrui, qdẽ.i. certe, ſuz iratus tibi grauiter.i. moleſte, nã hercle abs te factum eſt.i. feciſti turpiter cum diſceſiſti a domo mariti, et ſi.i. quis, mater eſt tibi cauſa.i. defenſio, excuſatio de hac re, quę mater impulit te ad diſcedendũ, vero.i. ſed, nulla eſt cauſa huic nr̃i tuę Myrrhinę. La. o Phidippe o ſtẽdis te mihi opportune.i. cõmode, in ipſo tempore.i. in ipſo tẽporis articulo, quo ſummopere optabas compellare te. Opportune ad prandium veniſſe dr̃ aliquis, qui ad ipſum tempus incipiendi prandij venit, in ipſo autem tempore veniſſe dr̃, qui venit cum iam eſſet appoſitum prandium, et ideo opportune, et in ipſo tpe non ſunt idez. Phi. qd ẽ propter quod dicis me opportune veniſſe. Pam. apud ſe loquit̃, quid rñdebo his ſenibus patri et ſocero, et quo pacto opiã.i. cęlabo hęc quę ego ſcio, q̃ pollicitus ſum me cęlaturũ, alij habent aperiam, et tũc eſt ſenſus, quomodo potero hęc explicare, qn frangam fidem pſtitam Myrrhinę, vel intellige aperiam.i. explicabo, exoluam, expediam, hoc qd a me petit̃.s. vxorem reducam. La. dic filię.s. Philomenę. Soſtratam matrem Pãphili, pceſſuram.i. ituram, hinc.i. ex hac vrbe, rus.i. ad agros, ne.i. vt non vereatur.i. timeat, quo minus.i. vt non redeat iam domuz, in actõ caſu aduerbialr̃, pro aduerbio ad locum. Phi. ah, interiectio dolentis, tua vxor nullam cõmeruit culpam de his rebus.i. quę ad has res ſpectat. cõmeremus vel cõmeremur mala tm̃, omnia hęc mala ſunt exorta a mea vxore Myrrhina. Mutatio.i. tranſlatio culpę a tua vxorę in meam, fit.i. efficit̃. o La. ea Myrrhina pturbat nos.i. eſt cã noſtrę turbationis. Pã. porro.i. certe, et Myrrhina, et ipſi ſenes turbent.i. perturbent oĩa, q̃.i. quũ velint, dum.i. dũmodo, ne.i. non, reducam Philomenam. Phi. o Pam. ſane.i. certe, volo hanc affinitatem eſſe perpetuaz inter nos, ſi poteſt fieri vt velis perpetuo eſſe affinis nobis. ſin.i. ſed ſi. eſt.i. ptingit vt tua ſnĩa ſit aliter.i. vt non velis vxorẽ reducere, accipias puerũ recte, q: liberi prẽm ſequunt̃. Pã. Phidippus ſenſit Philomenam peperiſſe, occidi.i. perditus ſum. La. dicis q accipiat puerũ, quẽ puerũ accipiet? Ph. nepos.i. filius filij tui, et filię meę, ẽ natus nobis. nam filia Philomena fuerat abducta a matre a vobis.i. a domo veſtra, et (quod dici inepte ſolet) de penes vos, pgnãs.i. grauida, participium ſine verbi origine, nec ſciui vnquam ante hunc diem eam fuiſſe pgnantem. La. Dij ita me amẽt, bene nuncias.i. iucundum mihi nunciũ affers, et gaudeo illum nepotem natum eſſe tibi et gaudeo illam Philomenam eſſe ſaluam.i. incolumem, et

Opportune et in ipſo tpe aduenire

Cõmereri

recte dixit tibi, q: Phidippus eſt pr̃ puerperę. Quid mulieris.i. quam mulierem, reprehenſio eſt cuz cõtemptu, cum ita loquimur quid hominis eſt, contra cum honore dicimus inquientes, quem hominem habes, quid ergo mulieris.i. quam mulierem habes vxorez, aut quibus.i. qualibus moribus, moratam, ideſt inſtitutam, participium ſine verbo, ne, ideſt vtrum, occultãt ſup. nos celatos eſſe hoc.i. eam fuiſſe pregnantem, tãdiu.i. tãto tpe. Dicimus cęlatus ſuz li nã cęlo te li dicimus, et iõ ſecũdus accuſatiuus manet in paſſiuo. Nequeo ſatis p loqui.i. longo ſermone dicere, q̃.i. quantum, hoc videtur mihi factum praue.i. diſtorte, non recte Phi. o Laches id factum non minus placet.i. non magis diſplicet tibi q̃ mihi. Nam minus ineptus dicitur aptior, et minus malus dicitur melior, vt illo nullus fuit minus malus.i. nullus fuit melior illo. Pam. etiam ſi dudum.i. prius paulo ante hoc s. partus filię fuerat mihi ambiguum, nunc non eſt ambiguum mihi, cum alienus puer.i. non me genitus conſequit̃ eam Philomenam. Hoc dictuz a pecoribus tractus eſt, quę vt mox nata fuerint, matres ſequunt̃. La. o Pamphile iam nulla eſt tibi conſultatio.i. deliberatio de reducenda vxore, hic.i. in hoc loco. q.d. nondum deliberaſti eam reducere, cuz tamen ſatis iam ſpatij habueris ad id faciendum. Pam. hoc ſibi Pamphilus dicit perij.i. male res mea ſe habet. Lac. ſępe optabamus videre hunc diem, cum aliquis filius eſſet ex te, qui appellaret te patrem, euenit.i. contingit quod optabas. Nam filium es aſſecutus, habeo gratiam Dijs.i. ob id ſum Deo deuinctus, qui meis votis reſpõderit, ex quo ſemper erga eum memor ſuz futurus gratias agendo. Pam. nullus ſum.i. non ſum, plus eſt q̃ perij, q: cum aliqs perijt adhuc cadauer reliquũ eſt. La. reduc vxorem, ac noli aduerſari.i. repugnare mihi, vel obſiſtere. Pã. O pater, ſi illa Philomena vellet ſibi liberos ex me.i. ſi vellet hr̃e liberos ex me, aut ſi vellet ſe eſſe nuptaz mecũ, p mihi nuptã. Nubere eſt operire, tegiq;, vnde nubes q: tegere ſolẽt cęlũ dicr̃, ſatis ſcio certo, q: non haberet clam me.i. me neſciente illũ partum, vel puerum quem intelligo eam cęlaſſe, hoc eſt non tacuiſſet ita partum, quẽ iam conſpicio ab ea fuiſſe conceptum, nunc cum ſentiam animum eius eſſe alienum a me, non arbitror ipſum animum conuenturũ eſſe poſt hac inter nos, vel ſic intellige, arbitror non conuenturum eſſe poſt hac inter nos.i. non futuram concordiam amodo inter nos, cuz iam eius animus ſit a me alienus. Nam dicimus hoc conuenit inter nos.i. de hoc inter nos non eſt contro-

Quid mulieris et q̃ mulierẽ hẽs Moratus

Prolog Minus placere

Nullum eſſe

Cõuenire iter nos

nerſa. Quamobrem.i.qua de cauſa. reducam.i.de-
beo eam reducere, hoc dicit interrogando, quaſi
dicat non etiam teipſo teſte. La. mulier adoleſcens,
ideſt iuuenis.s. Philomena fecit illud quod ſua ma-
ter ſuaſit illi. ne ideſt vtrum.id ſc; eam peccaſſe eſt
mirandum? quaſi dicat non. ne, ideſt vtruʒ, cenſes
te poſſe reperire vllam mulierem, quę mulier care-
at, ideſt vacet culpa, an, ideſt vtrum.ita cenſes, quia
viri non delinquunt. hoc dicit per ironiam, cum
intelligat et viros ipſos multum delinquere. Phid.
O Laches, et o Pamphile. iaʒ voſmet videre remiſ-
Eſſe opus ſam, ideſt remiſſa. ne ideſt vtrum. opus ſit vobis re-
remiſſa miſſa an reducta, ad domum.i.vt remittatur an
reducatur domum. vbi remiſſa ē reducta poſſunt
Cicero eſſe nti caſus. vt Cic. ad Curionem, Dux nobis ē au-
ctor. opus etiam vtrum Philomena remiſſa aut
reducta domum ſit vobis opus. vel poſſunt eſſe ca-
ſus ablatiui, qui idem forſan ponerentur non ab-
Sallu. ſurde pro infinitiuis, vt Sallu. Facto opus eſt, pro
opus eſt facere, ē ſimilr hic videre. An opus ſit vo-
bis me remittere eam, an te Pam. reducere domū,
quid vxor mea faciat non eſt in manu eius ſup.i.
in ſua ptāte, ſed in ea. In neutra re.i. nec in remit-
tendo, nec in reducēdo difficultas erit vobis a me.
Sed quid faciemus puero qui natus eſt ex Philo-
mena. La. o tu ridicule, ideſt deridende. rogas.i.in-
terrogas. Vel ridicule pōt eſſe aduerbium. quicqd
eſt futurum.i. quicqd poſſit cōtingere, reddas huic
Pamphilo ſuum filium.s. Vel ſuum in neutro.i.id
quod eius eſt, ſcilicet, ideſt certe, vt alamus noſtruʒ,
ideſt filium ad nos ſpectātem. Pam. Vis ſup. q ego
alam illum puerum, quem ipſe pater puerperę ne-
glexit, ideſt contempſit nutrire. Alij habent ipſa, et
nunc ſic aſtrue. O pater vis ſup. q ego quem.s. me
ipſa, vxor Philomena neglexit cum me neſciente
peperit, cum a domo diſceſſerit, alam pueruʒ ſup.
me neſciente editum. La. quid dixit? admiratur q
renuat puerum nutrire. eho, interiectio admiran-
tis. an.i. vtrum. o Pamphile non alemus puerum,
ſcilicet potius prodemus, ideſt exponemus. Virg. in
xij. Ad mor. (ſi te ſors dicta recuſet) Prodiderim
vel (vt ait Dona.) prodemus proijciemus, deſere-
mus, porro dabimus illum puerum, ſcilicet quę,
ideſt qualis, et quanta hęc dementia eſt velle pro-
dere potius puerum, q̄ tollere. enim vero, ideſt cer-
te. iam prorſus nequeo tacere. Nam cogis me vt lo-
quar hoc Phidippo pręſente ea, quę nolo, ideſt quę
bene vellem in eius pręſentia nō dicere. Cenſes me
eſſe ignarum, ideſt neſcium tuarum lachrymarū,
aut cenſes me eſſe ignarum, ideſt me neſcire quid
Solicitari hoc ſit. quod, ideſt propter quod ſolicitare, ideſt cō-
moueans. ad hunc modum. ideſt ita immodera-
te. Primum, ideſt in primis. vbi.i. poſtquam dixiſti
hanc cauſaʒ non reducendę vxoris, videlicet te nō
poſſe habere hanc vxorem domi propter tuā ma-
trem. ea mater pollicita eſt ſe conceſſuram, ideſt ſe
receſſuram, ex ędibus.i. ex domo ut illi cedat. Nunc
poſtquam quoq;, ideſt etiam. vides hanc cauſam
eſſe tibi adeptam, ideſt remotam nactus es, ideſt
inueniſti. excogitaſti alteram cauſam non reducē-

dę vxoris, videlicet quia puer natus eſt clam te.i. te
neſciente. Nanciſci proprie eſt, qui paratur ad tenē-
dum antequaʒ poſſit reperire quod teneat, ſtatim-
q; quod occurrat ꝓhendit. hęc Donatus. tu Pamphi-
le erras ſi putas me eſſe ignarum tui animi.i. me
ignorare tuum animum. q̄.i. quantum. longum
ſpatium amandi amicam dedi tibi. q.d. mire diu-
turnum. quis ſumptus.i. quas impenſas. feciſti in
eam.i. erga eam. q.d. maximos. q̄.i. quantum tuli
ęquo animo illos ſumptus fieri. q.d. nimis patien-
ti, vt aliquando tandem adducas.i. adhibeas. huc.i.
ad vxorem tuam animum tuum. egi tecum.i. te
rogaui familiariter, atq; oraui te tanquaʒ ſupplex,
vt duceres vxorem. Agit qui rem iuſtaʒ dicit, orat
qui animo demiſſo precatur. Dixi tibi tempus eſſe
ut duceres vxorem, duxiſti vxorem meo impulſu,
quia te impuli ad id faciendum. quę.i. quas res.s.
ducere vxorem, relinquere amicam, feciſti tunc ob-
ſecutus mihi.i. mihi obſequendo et obediendo, ut
ideſt ſicut. decuerat.i. fuerat honeſtum vt.s. mihi ob-
ſequereris. nunc rurſum induxiſti animum tuuʒ
ad meretriceʒ. adeo.i. certe facis iniuriam. huic, ſcʒ
mihi, cui tu obſecutus es prius ducendo vxorem.
Nam video te eſſe reuolutum.i. relapſum in ean-
dem vitam. denuo, ideſt iterum. Pam. ne.i. vtrum,
dicis me eſſe reuolutum in eandem vitam. Lach. Reuolu-
dico teipſum eſſe reuolutum in eandem vitam. ē tus
facis iniuriam.i. iniuſte facis. confingis.i. excogi- Confin-
tas, comminiſceris. falſas cauſas.i. falſas excuſatio- gere
nes non reducendę vxoris. ad diſcordiam.i. diſſen-
ſionem mouendam inter amicos. Vel fingis illas
cauſas, vt ſit tibi cum vxore et ſoceris diſcordia, ut
tu uiuas cum illa meretrice. cum amoueris, ideſt
abieceris abs te hanc vxorem tuam teſtem, videli-
cet ne eſſet conſcia tui reditus ad meretricem, et
propterea tibi moleſta. quoq;.i. etiam. adeo. ideſt cer-
te vel valde, uxor tua ſenſit, ideſt percepit te eſſe re-
ligatum amore meretricio. Nam quę alia cauſa
fuit. quamobrem, ideſt propter quaʒ abiret abs te,
ē rediret in domum paternam. Phi. plane.i. certe,
omnino vel clare. hic Laches diuinat, ideſt verum
dicit. ac ſi ſpiritu diuino afflatus hęc dicat. vnde
prouerbium aiunt. Diuinare ſapientem, quia qui Diuinare
dicit verum de his diuinus eſt. Pam. Dabo tibi iu-
ſiurandū nihil iſtorū eſſe, q̄ dicis.i. illa q̄ dicis. non
hēre veritatem, et recte. Nam vbi argumenta et te-
ſtimonia deficiunt, iureiurando opus eſt. Lac. Ah,
dolentis, interiectio. Reduc.i. reſume vxorem, aut
cedo.i. dic q̄obrem.i. quare non ſit opus reducere
uxorem. Pam. Nunc non eſt tempus reducere uxo-
rem. La. Accipias, pro accipe. puerum. Nam qdem,
ideſt certe. is puer nō eſt in culpa. poſt.i. poſtea. ego
uidero, ideſt idagabo, diſcutiam, uel mihi permit-
tatur facere inquiſitionem de matre. ideſt de culpa
matris. Pam. ſum miſer omnibus modis, nec ſcio
quid agam tot rebus, nunc pater concludit.i. an-
git, urget, implicat me miſerum, tranſlatio eſt de
fera indignata, quę alicubi concluditur, hoc eſt Conclu-
tot rebus me miſerum concludit pater, ut mi- dere
ſer ſim omnibus modis, abibo, ideſt diſcedaʒ hinc

quando,ideſt q.preſens (poteſt eſſe aduerbiū temporis) .i.in pñtiarum,vel pro tpe pñti.Vel ego preſens parum promoueo.i.paruni ꝓficio. Nam mr̄ et filia, non tollent.i. nutrient puer̄ iniuſſu meo i.ſine imperio meo,credo.i.ita arbitror,ita q abſolute legantur,et ſeorſum,ꝑſertim.i.precipue, cum ſocrus.i.mater vxoris Myrrhina ſit mihi adiutrix.i. fautrix, in ea re.i. in eo negocio de non tollendo puero.La.cum vidiſſet filium fugiētem ait, fugis? exclamando,hem,interiectio indignantis,nec vides mihi quicq̄.i.aliqd certi? Deinde ꝯuertit ſermonem ad Phidippum ꝫ ait.Nū.i.nunqd.q.d. nō Pāphilus filius videtur tibi eē apud ſe.i. compos tui, et ſue poteſtatis?q.d.non ꝑſeruꝫ, qui turbationibus aīi ſit ita agitatus, vt hic ꝯſiſtere non poſſit. o Phidippe ſine.i.permitte totum negocium,vbi ſine habet vim comminantis,cedo,ideſt da. Interdum.n. cedo ſigt dare,interdum dicere.Cedo ergo.i.da mihi puer̄.ego alam.i.nutriam eum.Phi.maxime.i. libentiſſime dabo tibi puer̄.vel maxime vr̄ mihi non eſſe apud ſe.Vxor mea non fecit miruꝫ, ideſt rem mirandum.ſi egre.i.moleſte.tulit hoc,ideſt tales mores Pamphili,ꝫ eius amorem in meretricē. Mulieres ſunt amare.i.aſpere,et qdem pluſq̄ viri, non facile ferunt.i.tolerant,hec.ſ.pellicatum,ideſt amorem aliar̄ in viris ſuis.hec eſt ira.i.hec eſt indignatio pp quam Philomena diſceſſit a viro,vꝫ pp amorem meretricum.Naꝫ ipſa vxor mea narrauit mihi,quare vꝫ filia diſceſſit,ego nolueraꝫ dicere tibi id quod narrauit vxor mihi,hoc.ſ. Pamphilo preſente,neq; primo credebam.i.fidem habebam illi vxori narranti,nunc vero id quod narrauit mihi eſt palam.i.manifeſtuꝫ,vꝫ q diſceſſit Philomena pp amorem meretricum Naꝫ video animum huic Pamphilo abhorrere oīno.i. alienum eſſe prorſus a nuptijs.i.a vinclo in matrimonio. La.ergo cum ita ſit o Phidippe.qd agam,quid ꝯſilii das mihi,cum aīus filij ita abhorreat a nuptijs. Phi.qd agas?i.qd agere velis,vel poſſis.Cenſeo hanc meretricem Bacchidē ꝑmū eſſe adeūdā.i. eundū eē ad eam,oremus eam vt a ſe Pamphilum abijciat vel oremus.i omni genere eloquij eaꝫ commoneamus,ut non ita ſuis illecebris filium teneat, vnde oratores orare et perorare dr̄,et orator inde nomen accepit.accuſemus.i.probris et reprehenſionibus eā obtundamus. deniq; minemur.i. minas ei proponamus grauius.i.acerbius, ſi poſtea habuerit rem.i.laſciuiam exercuerit cuꝫ illo Pam. La.faciam ut mones.eho,hic admonentis eſt,vel excitātis,ſeu vocantis.o puer.i.o ſerue curre ad Bacchidē hanc noſtram vicinam.euoca.i. accerſe eam huc. meis verbis.i.meo nomine, et porro, ideſt deinde, oro te Phidippe ſis mihi adiutor in hac re.Phi.ah, interiectio dolentis voluntatem ſuam non expleri.o Laches iam dudum.i. iam multo ante dixi, et nunc dico idem.ſ.q volo hanc affinitatem manere inter nos.ſi eſt.i.ſi ꝯtingit vllo modo vt poſſit fieri.quod.ſ.affinitatem manſuram inter nos. ſpero fore.i.futur̄ eſſe.ſed ne.i. vtruꝫ velis me adeſſe i.pñtem eſſe,vna.i.ſimul,dum.i.qdiu,ꝯuenis.i. alloqueris iſtam Bacchidem.La.Immo.i.ſed,abi.i.diſcede ab hoc loco,para,ideſt quere aliquam nutricem puero,ideſt filio Philomene.

Cedo

Ama/rus

ASC.

Illud.Et ſi iamdudum fuerit ambiguum hoc mihi,nunc non eſt.Non de partu filie, ſed de diuortio,ac repudio intelligo.Et illud nulla tibi Pamphile hic iam ꝯſultatio eſt.ſic accipio,Pamphile nulla conſultatio eſt tibi iam,hoc eſt abſq; conſultatione,certum oportet ſit tibi eam reducere,qm̄ quidem ex te natus eſt puerulus.

SER.

Tibi quoq;.Inducitur Phi.vt et ipſe ꝫ La,coarctent Pam.ad vxorem recipiendam,et ut dicat puerum eſſe natum,q vel cogat eā ducere,vel veritatem proferrent ſic omnibus cauſis remotis,cum eam nolit ducere de Bacchide ad vltimum accuſetur.Exit Phi de domo vbi cum filia altercatus fuerat,nec tamen tibi veritatem inuenerat, q ita dicit.Tibi quoq; vno ſolum matri ne irrireat,quo minus redeat domum. mutatio culpe culpe fit,q cum prius Soſtrata inculparetur, mō Myrrhina inculpatur,dum ne hoc ſecum.q̄.i.qnīꝫ velint,ſed quid mulieris habes vxorem.i.q̄lem mulierem habes vxorem,que hoc voluit celare nos,ſcꝫ decuit eſſe celatos hoc ab illa.etiam hec dicit ſecuꝫ; q̄ſi dicat prius dubitabam an acciperem illam an non, ſed nunc non eſt dubium q ego non recipiam illam cum eam etc.Pater accipit occaſionē qualemcunq; ne eam recipiat.Non debes filie me hoc imputare.quia quod mater ſuaſit etc. An qa nondum.tangit eum de Bacc.Remiſſam, ideſt an remiſſa.Reductam.ideſt an reducta, mea vxor qd faciat.non eſt in manu mea,ſcꝫ non poſſum meā vxorem cogere, quin faciat de hac re quid velit, ſed de me dico uobis q in neutra re.i. nec in reducenda,vel remittenda erit vo.a me,ideſt ex parte mea difficultas, quem ipſa mater neglexit,quia non uult eum retinere, vel ipſe Phidippus eſt pater, eam perdemus interficiendo. nam cogis loqui que nolo,tamen ſi poſſet eſſe ut hoc preſenti, ideſt pro Phidippo loquar, ſed quia cogis oportet me loqui. Modo incipit accuſationem de Bacch. Sat id propter quod ſol, aliquādo,quaſi dicat huc uſq; propter meretriceꝫ alienaſti animum tuum ab ea.ſed modo.ſ volo vt tandeꝫ huc,ideſt ad vxorem tuam animum adducas,et debes tandeꝫ animum huc impellere,q q̄ longum ſpatium dedi tibi amandi.a.i.equo animo tuli ſumptus quos feciſti in ea.poſtea egi tecum,ut duceres vxorem, atq; oraui tecum,ſcꝫ agendo,et dixi tempus etiam eſſe ducendi vxorem,et ita duxiſti eam meo impulſu, que de ducēda vxore feciſti vt decuerat,tu dico obſecutus mihi.huic.i.vxori.fingis.c.ut tu poſtea ninas cum illa,ideſt Bacchide.tum ſcilicet ninas,quā ideſt quando amoueris abs te hanc,ideſt vxorem, que eſſet teſtis illorum,que ageres cum meretrice, cedo,ideſt dic,nunc non eſt tempus vt tibi dicam. volebat enim detegere veritatem, niſi Phidippus adeſſet omnibus. hec ſecum. bene poſſum abeſſe, nam puerum et cetera.et num. ideſt nunquid tibi videtur filius meus eſſe apud ſe. ſed modo ſine, cedo,ideſt da.maxime,ſcilicꝫ dabo,neq; illi,ideſt,vxori,et te o Phidippe oro.

DONA. Non hoc de nihilo eſt. Rarus vitæ color in hac loco locutione miſcet a perſona poetæ. Nam meretrix loquitur et ſenex, et quod eſt mirabilius, bona meretrix, mitis ſenex, et vt intelligas laboraſſe Terentium vt a lege comicorum recederet, et in actu tantum conſuetudinem eius retineret, cum vero dixit hoc de nihilo eſt, et debet mirari meretrix cum ab ſene dicitur, debet timere, cum ad patrem, debet ſuſpicari aliqd huius amator, nã maritus eſt. Non. h. d. n. eſt, coniecturalis cã eſt, Recipis Pamphilũ, nõ recipio. Nec. p. m. f. quin qd ſuſpicor, ordo et ſenſus hic eſt, Nec pol me multũ fallit, quin qd velit hi ſit, qd ſuſpicor Nec. m. p. f. quia nõ erat veriſimile bñuolũ eẽ patrẽ meretrici itẽ turbãti, reddit rationem ſenex, cur agat mitius, ne videatur perſonæ modus non eſſe ſeruatus. Nec. p. m. m. f. ſenſus hic eſt, quod minus ſit, quod me vocat, quod ſuſpicor. Videndum eſt, puidendum, cauendũ.

Impetrem, impetrem perficiam, dictum a parẽdo, cuius rei difficultas ob tarditatem complendarum nuptiarum, etiã ad alia negocia, quæ ſunt ardua, verbum hoc cõmodauit ac dedit. Quod p. m. m. fe. ſa. ſit, ſatisfaciendo minuiſſe ſatius eſt, ſi ſit puideaẽ accepis, erit ſẽſus, Ne qd faciã plus poſt qd modũ promittat, videaẽ ſatius minus feciſſe, ſi ſit id, aut erit acceperis, erit ſenſus. Videndũ eſt ne quid plus faciam quod cum ſecero, poſtea ſatius ſit minorem eſſe et ſatisfacere, aut certe duas res ſignificat, quibus inter vtrunq; temperandum eſſe demonſtrat, ut illud ſupra de lenitate tenenda, per hoc infra auctoritatem defendendum eſſe cõmoneat. An minus feciſſe, pro poenitere, ſic enim veteres dicebant minus factum, et nolo factum, cum alicuius rei eos poenitebat, ſic modo, ſit prouideatur poſuit. Aggrediar B. s. o. bene aggrediar, quaſi rem arduam et incongruam ſeni. vel aggrediar, vt meretricem circũueniam. Virg. Talibus aggrediar ve. ſatur. dic. Virg. Bacchis. s. non ita meretrici obſequitur ſenex, vult illã adimere timore perſonæ ſuæ. Credo. e. te non. n. m. ipſum poemium mollius et lenius ẽ, vt oſtendat ſe nõ iurgaturũ ſenex. Quid ſit, deeſt rei. vt ſit qd ſit reĩ Ego qs pol ẽt timida ſum, paruelcon tertiũ, vt Multa quoque et bello paſſus, obſcœnter poſuit non ſolus ſe mirari, ſed pauere. Ego. q. p. et bene etiã ut hoc dicat non ſolus miror, ſed etiã timeo, et nomine timida ſum pro timeo. Ne nomẽ mi. q. i. nomen quod ineſt meo quæſtui. i. quæſtui, quem exerceo. s. ideſt quod eſt quæſtui mihi. Quæſtui ideſt quod meretrix ſit. legitur. Et nomen meum quæſtui obſtet. Sine. d. interrogabo. s. non ſit, non uideatur. Iam. e. ea ſum ut non ſiet qz ipſe non ueniam do, an quia iam peccanti non danda eſt, et eſt ordo, Vt non ſit mihi æquum peccato ignoſci, neceſſaria igitur ambiguitas aut utrum ſit pro uideatur, et peccato pro peccatorum, aut peccato mihi pro peccante, aut peccato meo, aut deeſt in, ut ſit in peccato. Cautius ne te ſa. ſeniliter additum poſt, ne temere. s. Facturane es, ſi non facies. Inſcitum me. s. ſi iniuriam faciam. Offerre in. offerimus iniuriam nõ merenti, reddimus ei qui meretur. Offerre iniuriã Reddere iniuriã

Inſcitum of. inſcitum inelegans, non bonum eſt, bene non dixit dura, aut quid tale ſed inſcitum, quo uerbo maxime mulieres et meretrices utuntur. Scitum enim dicunt quod placet inſcitum qd diſplicet, ut Pereaſtor ſcitus puer. n. eſt. e. p. Inſcitũ Scitum Virg.

Octonarij, et vnus Dimeter catalecticus.

BACCHIS. LACHES.

QVINTVS ACTVS.

Non hoc de nihiloſt, quod Laches nunc me conuentam eſſe expetit,
Nec pol me multum fallit, quin quod ſuſpicor ſit quod velit. La.
Videndũ eſt ne minus propter iram hanc impetrẽ q̃ poſſiem.
Aut nequid faciã plus, quod poſt minus me feciſſe ſatius ſit.
Aggrediar, Bacchis ſalue. B. ſalue Laches. La. credo ędepol te
Non nihil mirari Bacchis, quid ſit, quapropter te huc foras
Puerum euocare iuſſi. Ba.
Ego pol quoq; ẽt timida ſum, cũ venit mihi in mentẽ quę ſiꝫ,
Ne nomen quęſtui mihi obſtet, nam mores facile tutor. La.
Si vera dicis, nihil tibi pericli eſt a me mulier, nam
Iam ea ętate ſum vt non ſit peccato mihi ignoſci ęquom,
Quo magis omnes res cautius ne temere faciam accuro.
Nã ſi id nunc facis, factura ve es, bonas qd par eſt facere ĩſcitũ
Offerre iniuriam tibi me immerenti iniquom eſt. Ba.
Eſt magna ecaſtor gratia de hac re quam tibi habeam.
Nam qui poſt factam iniuriã ſe expurget, parũ mihi proſit.
Sed quid iſtuc eſt? La. meũ receptas filiã ad te Pãphilũ. B. ah. L.

Sine dicam, vxorē hanc prius q̄ duxit voſtrum amorē pertuli.
Mane, nondū ēt dixi id quod volui, hic nunc vxorem habet.
Quęre alium tibi amicum firmiorē dū tempus conſulendi eſt.
Nam neq; ille hoc aío erit, neq; pol tu eadem iſtac ętate. Ba.
Quis id ait? La. ſocrus. Ba. me ne? La. te ipſaʒ, ꝑ filiá abduxit ſuá.
Puerumq; ob eá rem claʒ voluit, qui natus eſt extinguere. Ba.
Aliud ſi ſcirem, qui firmare meam apud vos poſſim fidem,
Sanctius q̄ iuſiurandum id pollicerer tibi Laches
Me ſegregatum habuiſſē vxorē vt duxit a me Páphilum. La.
Lepida es, ſed ſcin qd volo potius ſodes facias? B. qd vis cedo. La.
Eas ad mulieres huc intro, atq; iſtuc iuſiurandum idem
Polliceare illis, exple animum his, teq; hoc crimine expedi. Ba.
Faciam, quod pol ſi eſſet alia ex hoc queſtu haud faceret ſcio,

hoc tale eſt quod dixit inſcitum ex abundanti, quare eſt apud Virg. Ne poſt arma vlla. a. n. r. a. Eſt magna ecaſtor gratia, imitatur hic et ſenile, et foemininum tardiloquium, ſuffecerat ago gratias, naʒ ſic quidem in Adelphis ait, Indignū te eſſe iniuria hac, indignis cum egomet acceptus ſum modis. Parꝫ mihi pſit, ſi ſic accipiatur, vt ſupra eſt, eſt aut tu es edita intelligendum, quaſi dixerit multuʒ mihi nocuerit, immo me euerterit. Sed quid iſt. eſt? nūc demuʒ ad rem redit. Meum receptas filium, intentio criminis, et non recipis, ſed receptas, et ne diceret qđ tu meum receptas filium. Meum receptas filiū propoſitio accuſatoria ē, et breuiter propoſuit crimen, quod poſtea dilatatur, et frequentatiuo vſus eſt verbo, qꝛ non raro, ſed frequenter receptet. Meum receptas filium, atteſtatur coniectura, que cōiectura diluitur per .i. iuſiurandum, ac tormenta ſeruorum. Ah. q. i. eſt, reclamauit meretrix ſtatim, et voluit contradicere ſi permitteret ſenex. Sine. d. Virg. Sine me hęc. h. b. n. m. ſ.

Vxorem priuſquam. h. d. hanc quaſi moleſtam, et quę hęc nolit pati. Priuſquam. h. d. ante rem a pręteritis et ante actis. Veſtrum amorem pertuli, apoſiopeſis, vt in Heauton. Aut ne illud vt multum ferrent ſi viuo, non iam tute cohibes.

Veſtrum, non ipſius Pamphili, ergo blande et honorifice, non enim illius amorem, et non que ſitum, ſed amorem veſtrum nihil potuit dici familiarius, pertuli autem quantam vim patientię habet tantam et ponderis, ne lędi mereatur vlterius vxorem. Vxorem priuſquam, a perſona ſua priuſquá pertuli dixit, et qꝛ multum diuq; amauerit pertuli dixit, quę longi temporis ſignificatio. Nondum etiam dixi, quod et volui, apparet ſenem tarde, et longum loquentem interpellari multum reſponſum meretrici, cum ille ſibi ſilentium pręberi velit. Sic Virg. Latinum inducit, Sine me aut mollia factis. s. s. a. a. ſed ad poſtremum detur, non vt primum frater posuit, ſic incipit ore. Mane, nondum etiam, apoſiopeſis tertia. Hic nunc vxorem habet, cum denunciatione pronunciandum eſt. q. d. alia res eſt. Quęre alium tibi firmiorem, magna realitas in renunciatione, magna proprietas, ſic enim dicimus quęre tibi. Virg. Quęrat ſibi foedera Turnus. Quęre alium tibi firmiorem, firmiorem pro firmo, non enim firmum concedit eſſe Pamphilum, quem vult intelligi deceptorem eſſe Bacchidis, nō iam amatorem ſtabilem. Quęre alium ti. firmiorem, oratorie ſenex quaſi conſulit meretrici, quam vocauerat incuſandam. Quęre alium a pſentibus ē a futuris. Firmiorem a. callide ſenex q̄ ſi iaʒ non Pamphilo conſulit, ſed Bacchidi, Quęre alium dixit. Duʒ tempus cōſulendi eſt, ſenſus. Duʒ ętas in flore poſita ē, facies vendibilis nūc etiam eſt, et ordo, Dum tempus eſt conſulendi tibi, et bis ſubaudiendum eſt tibi. Nam neq; h. a. i. e. ętate prouidet, quoniam longa ętas eſt. Neq; pol vt eadem iſtac, prius ętatem aduerbium, et poſterius nomen. Quis, non eſt interrogatio, ſed firma negatio. Quis id ait, cum dicat ſenex meum receptas filium, mirum eſt illá dicere, quis id ait, ſed ab accuſante teſtimonium quęrit, et bene ait quaſi vanū, ſic. n. dicimus ait, aio de rebus nugatoriis. Socrus, terribiliter, quaſi quę ſciat maxime, et q̄ maxime doleat, ergo oculis et labris pronunciandum eſt. Quis id ait, moraliter meretrix miſſa fecit omnia, quę in medium ſenex contulit, et ſoli intentioni meum receptas filium ad te Pamphilum quis id ait reſpondit. Et filiá addidit ſuam, addidit ad perſonam teſtis, et facta qꝛ minus idoneum videbatur ſociū dixiſſe de pellice, et ſimul oſtendit quátopere hoc animaduertendum ſit, ex quo tantę turbę ſint cōcitatę. Abduxit ſuam, abduxit proprie. Accerſi enim dicitur ad maritum, abducta marito ad diuortium, ſic Virgi. Et geminas abducere peſtes.

Abducere

Virg.

Puerum qui ob eam rem, hoc ſic pronunciat ſenex, quaſi qui dicat, Ecce quartum ver tu cá, et hęc oratio de his eſt, qbus oſtendimus nos poſſe grauiter accuſare. ſed nolle. Apud vos. p. s. bene vos qꝛ et hic dicit ſocrus. Aliud ſi ſci. qui firmare, mire dum quęrit quod iuret fidem, fidem ſibi acquiſiuit, atq; aſcripſit. Sanctius q̄ iuſiurandum, bene dum aliud agit etiam perſonam cōmendat, nam, non eſt leuis, qui iurando nihil ſanctius ſciat. Sanctius, firmius. Me ſegregatum. h. u. bono ſignificatu vſa eſt, quaſi ipſa hęc fecerit, ē bene ſegregatum, non. n. diſiunctum, aut repudiatum pprie diceret. Vt dixit a me. p. vt aduerbiū eſt temporis, pro ex quo. Lepida es, ſenex cū me-

Virg.

Sāctius

ſetrice loquens eo noie laudauit eam, quo meretrices ſolent laudari, q̄ſi quo mresfamilias, ſic et ſupra cum ſciuā ſe dicerit, rónem habuit q̄ eſt. cum q̄ loqueret. Sed ſcin, qd. u. p. hinc deliberatiua incipit. Sodes, ſi audes, ſi vis. Eas ad. m. h. intro, non dixit ad ſocẽ et ad vxorem terribilia noia, et inimica meretricis. et qḋ facile ē. Ad mulieres, ſic alibi, Mulier mulieri cóuenit, ē ne lóge videretur addidit huc intro. Atq; iſtuc inſimula. i. qḋ tu mihi polliceabaris. Exple an. quo illis pro ſis.

tur. Qualis ſim amicus, aut qd poſſim in ſecunda orone. Sallu. ad Iugurtham, Me vim magis q̄ beneuolentiam experiri malle. Qualis ſim amicus, aut qd poſſim, hoc genus comminationis minus habet amaritudinis, ſed plurimum grauitatis, et Sallu. Nam vim q̄ miſericordiam eius experiri mallem. Sallu.

Vt de tali cauſſa nuptę mulieri ſe oſtenderet.
Sed eſſe falſa fama nolo gnatum ſuſpectum tuum,
Nec leniorem vobis, quibus eſt minume ęquom viderier
Immerito, nam meritus de me eſt, qḋ queá illi vt cómodé. La.
Facilem, beneuolumq; lingua tua iam tibi me reddidit.
Nam non ſunt ſolę arbitratę hę, ego quoq; hoc etiam credidi.
Nunc autem cum ego te eſſe p̄ter noſtram opinionem cóperi,
Fac eadem vt ſis, porro noſtra vtere amicitia vt voles.
Aliter ſi facias, ſed reprimam me, ne ęgre quidq̄ ex me audias.
Verum te hoc moneo vnum, qualis ſim amicus, aut qd poſſié,
Potius q̄ inimicus periculum facias. Ba. faciam ſedulo.

GVE. Non hoc etcę. In hac ſcęna meretrix loquur et ſenex, exercitq; cauſam coniecturalem. Nam ſenex dicit eam recipe Pā. filium, illa contra inficiat. Bac.

Quod pol ſi alia eſſet ex hoc q̄ſtu, vigilanter poeta, vel non veriſimilem videret nullam feciſſe meretricem, iō ipſe lectoré puenit, et ſic ſunt in oibus Teren. Quę minus puulgata ſint, qq; abhorrenda conſuetudine agit. Vt de tali cauſa. i. amore mariti eius et pellicatum. Nuptę. m. ſe. o. plus dixit q̄ nuptam alloqueret, ſed nullo falſa famma eſſe, bn̄ quo ſit gratioſior, non pp ſe dixit, qḋ facit facere. Nec leniorem. u. qd leniores, an minus eay, vt contra grauis itelligit. Virg. Ferit enſe. u. s. Grauis etiam moleſtus intelligit. vt Sallu. Grauiorem bello, qui plibitus venerant ſocij frigere. Grauis ẽ languidus. Virg. Aut vbi. m. g. a. r. s. a. d. Lenior, vt contra grauis honore dignus, et carus, gbus eſt ęquum parentibus. s. Immerito, bona exceptio. hoc. n. ē cauere nobis, et pſtare alijs poſſumus imerito. Nam meritus eſt ḋ me, Parmeno. Nam meritus eſt de me, qḋ queam illi vt cómodem, ē hoc artificioſe Ter. ne vel meretricē dure a Pam. ſegregaret. Quod queá illi vt cómode, ſic in Andria, Magis id adeo vt mihi icómodet, q̄ vt obſequat́ gnato. Facilem, beneuolumq; lingua. t. facilem ad peccatum, beneuolū ad iracundiá reuult. Lingua tua, ꝯſuetudine magis, q̄ róne dr̄. lingua ergo pro hoie ipſo. Lingua tua iam, ſubdiſtingue iam, vt appareat ſi lingua iam q̄uum an magis fama. Iam, nr̄ Solę arbitratę, hoc nunc facit ſe quoq; accuſatorem fuiſſe, nunc vero beneuolum factū. Hęc, cū apoſtropha, Ego quoq;, ē ſuprachę poſitę ſunt, ſed hęc quoq; affirmationem oñdunt p̄ter nr̄am opinionem, hoc eſt innoxiam. Fac eadem vt ſis porro, hoc eſt gſenera purgata eſſe. vult enim et de futuro cautum eſſe. ut ſupra, Nam ſi id facis, facturane es. Nr̄a vtere amicitia, nó iā amore, ſed amicitia. Aliter ſi facies, Ne ęgre qcquam ex me audies, vtrū ęgre pro male, an ęgre pro vitia. Vnum hoc te moneo, vnum hoc figura oratoria dici

Grauis Sallu. Virg. Ægre

Hoc non eſt de nihilo, ideſt propter nihilum, quod: ideſt propter quod, vel forte erit coniūctio. Laches expetit me eſſe conuentam, ideſt compellatam, ſeu allocutam, ſi paſſiue liceat dicere nec pol multum fallit me, ideſt non valde ignoro. qn, ideſt q non id quod ſuſpicor ſit id quod velit. La. alloquitur ſeipſum. O Laches videndum eſt. i. prouidendum eſt, ſeu cauendum. ne. ideſt vt non. minus impetrem propter hanc iram. s. meam, q̄ poſſim impetrare, quaſi dicat ne ira mea impediat quo minus aſſequar ex meretrice id quod poteram aſſequi, ſi non interueniſſet ira, aut videndū eſt ne. i. vt non. faciā quid. i. aliquid. plus. i. ſupra modum, quod poſt. i. poſt illud tempus, ſanctius ſit me minus, ideſt nó, feciſſe, ideſt cuius facti poſtea me pęniteat. Si enim veteres dicebant, minus factum, et nolle factū, cuꝫ alicuius rei eos pęnitebat. Aggrediar quaſi rem arduam et incongruam ſcū, vel aggrediar vt meretricem circūueniam. Bacchis ſalue. Bac. o Laches ſalue. La. o Bac. credo te non nihil, ideſt aliquantuluꝫ mirari quid ſit quapropter, ideſt propter qḋ iuſſi puerum. i. ſeruuꝫ euocare te foras huc. Ba. pol ego etiam ſum timida. i. timeo, etiaꝫ dixit. q. d. non minus q̄ tu putes, quoq;, vacat. cum. i. quādo. venit mihi in mentem. i. recordor. quę. i. q̄lis ſim. Timeo ergo ne. i. quod nomen q̄ſtus. i. nomen quod ineſt quęſtui meo, quem exerceo. i. meo modo quęrendę pecunię turpi, ſcilicet et inhoneſto. obſtet, ideſt noceat mihi. nam facile tutor, ideſt defendo, protego mores meos, quaſi dicat pręter quęſtum meretricium mores mei facile poſſunt ſuſtineri, ut faciles et non mali. niſi forte a tuor quod ſignificat aſpicio etiam fieret tutor frequentatiuum, ac ſi diceret, facile conſidero mores meos. Lach. interrogabo ſup. te. et o mulier ſi vera dicis mihi ſuper his de quibus te interrogabo. nihil peridi, ideſt nullum periculum eſt. ideſt imminet tibi a me. Nam iam ſum ea ętate, vt non ſit. ideſt non vi,

Minus factum ē nolle factum

Tuor et tutor toris

deatur ęquũ ignoſci impeſonal'r dictum.i.ꝙ ignõ
ſcatur mihi pctõ.i.vel peccati,vel deeſt in,vt ſit ſen
ſus.Non ſit equũ mihi ignoſci mihi in pctõ meo,
quo magis,ideſt quantomagis,accuro.i.valde cu/
ro.cautius.i prouidus.hic declinatur accuro as ex
ad et curo. nam accurro ris aliud ſibi vult. Accu/
ro ergo ne.i.vt non faciam.temere.i. inconſidera/
te.oẽs res.i.oia q̃ ſum facturus. vel accuro cautius
oẽs res ne faciam temere.Nam ſi nunc facis vel fa
ctura es id qđ par eſt.i. decet bonas mulieres face/
re.inſcitum eſt.i.inelegans eſt et iniquu3 me offer/
re iniuriam tibi immerenti.i.q̃ non mereris.Offe
rimus iniuriam nõ merenti,red dimus ei qui me/
ret.Scitum dicunt qđ placet,inſcitum qđ diſplicet
et ex abundanti dictum eſt, niſi iungat cum illo
actõ me,dicendo iniquum eſt me inſcitu3 offerre
tibi iniuriam,ſed tum eſſet actũs maſculini gñis.
Bac.ecaſtor,iurandi aduerbium muliebre.i. p ędez
Caſtoris.magna gr̃a eſt.i. magna beneuolentia ẽ,
vel magnum beneficiũ eſt qđ bẽam.i.debeam tibi
de iſta re.i pp iſtaз rem.s.ꝙ mihi offerre nolis in/
iuriam.Nam is qui expurget.i.excuſet ſe poſt iniu
riam factam.parum ꝓſit mihi.i.multu3 mihi no/
cet,nullatenus mihi cõmodũ ſit.nã minus dicit,ẽ
plus itelligit.Sed qđ iſtud eſt qđ dicere mihi cupis.
La.receptas.i.frequẽter recipis filiũ Pã.ad te. Ba.ah,
interiectio reclamantis ꝯ obiecta.La.ſine.i.pmitte,
ꝙ ſup.dicam qđ dixere volo.pertuli.i.diu toleraui
vr̃m amorem.s.tuũ et Pã.priuſq̃.i.anteq̃.duxit hãc
vxorem,hanc dicit q̃ſi moleſtam,ẽ q̃ hęc nolit pa
ti.Deinde Bacchis loqui geſtiebat,ꝓpea ſubdit. Ma/
ne.i.expecta.ſt nondum.i. non adhuc. dixi id qđ
ego volui dicere nunc.hic Pamphilus hз vxorem,
q̃re tibi alium amicum firmiorem. dum tp̃s ꝯſulẽ
di.i.ꝓuidẽdi tibi eſt.i.dum ętas ẽ in flore poſita,ẽ
facies eſt vẽdibilis.namq;, neq; ille Pamphilus erit
hoc aĩo.i.habebit in te eum animum,quẽ hr̃e ſole/
bat.neq; pol tu eris eadeз.i.ſimilis ut prius,iſta ęta
te.i.viſa ętate tua,q̃ tendit proxime ad ſenium.Ba.
Quis ait.i.dicit id.s.me receptare filiam.La.Socrus
i. mater vxoris eius.Ba.Mene.i.vtrum dicit me re
ceptare eum.La.dicit ipſam,et abduxit.i.abſtraxit,
a domo mea.et reduxit in domum ſuam filiam
ſuam nurꝯ meam.et voluit extinguere.i.ſuffocare,
et extinguere,dixit ſm eoꝝ opinionem,qui puta/
bant aĩam eſſe ignẽ.Voluit ergo extinguere pueꝝ,
qui natus eſt clam.i.latenter,ſecreto,ob eam rem,
ideſt in odiũ eius ꝙ ſe apud te sępe recipiebat.Ba.o
Laches ſi ſcirem aliud.i.aliam rem, ſanctius.i. fir/
mius,quĩ.i.vnde.vel quo poſſem firmare.i.confir/
mare,firmam reddere,fidem.i.ꝓbationeз,aut cre/
dulitatem,ſiue veritatem meam apud te,q̃ iuſiurã
dum.i.ſacramentũ,pollicerer tibi me habuiſſe Pã.
ſegregatum i.ſemotum a me.ut.i.ex quo,vel poſtq̃
duxit vxorem.La.tu es lepida.i.iucunda et feſtina
ſermone tuo.Sed ſcin.i.ſcis ne illud qđ volo.ꝙ ſup.
potius facias ſodes.i.ſi audes,vel ſi vis.Ba.quid vis
qđ potius faciam.cedo.i.dic.qđ velis me facere.La.
eas.i.vadas.huc.i.in hunc locum quem oñdebat,
intro,hoc eſt introeas hinc ad mulieres s. Myr.et
Philo. atq; pollicea re iſtis iſtud idẽ iuſiurandũ qđ
pollicebaris mihi.exple aĩu3.i.ſatisfac aĩo his mulie
ribus,vel aĩu3 his pollicitationibus,q̃bus mihi exple
ſti,et expedi.i.libera,euolue te, explica te,exolue te h
crimie, cuius accuſaris de receptione. Pã.ędepol fa
ciam id qđ ſi alia aliq̃ eẽt ex h q̃ſtu meretricio.i.ſi
alia eſſet meretrix,quẽadmodũ ego q̃ tales q̃ſtum
faceret.haud.i. non faceret. ſcio.i. non dubito, v3
non facere hoc,vt.i.ꝙ oſtenderet ſe mulieri nuptę,
de tali cã.i.ꝓpter talem cãm.Sed nolo ſi.tu.eẽ ſus.
falſa fama.i rumore falſo.neq; volo eum qđ vo.
leniorem.i.ꝯtemptibiliorem.immerito.i.ſine cã.quus
s.vobis.minime.i.non eſt ęquum eu3 videri lenio/
rem.Leues hoies dñr (vt Gellius inqt) hoies ꝯtem/
ptibiles,ẽ nullo honore digni.hoies.s.nihili,ac nul
lius frugis bonę.Nam Pam.me. eſt de me ita ſup.
i.ita me tractauit, vt commodẽ illi id qđ queam
i.poſſim commodare.i. vt ꝯſulam eius vtilitati q̃/
cũq; via potero.dicimus.n.commodo tibi hoc.i.cõ
modum tibi facio.interdum cõmodare ſigt dare
aliqđ cõmodato.Dicimus ẽt hac in re tibi nequeo
commodare.i.commodũ afferre.La.lingua tua.i. Commodare
tuus ſermo lepidus iam reddidit.i.effecit me faci/
lem.i.benignum,exorabilem,et beneuolum tibi.i.
tibi bene cupientem,nã hę mulieres non ſunt arbi
tratę ſolę.i.ſine alijs te receptare filium. ego quoq;
ẽt,alteru3 abundat.credidi hoc.s. te receptare eum
nunc.cum ego comperi.i.dep̃hendi,cognoui te eẽ
p̃ter nr̃am opinionem.i.innoxiam, et vacare cul/
pa in hac re cuius accuſaris.fac.i.ꝓcuera,vt ſis ea/
de3.i.vt ſis purgata apud mulieres et iudiceris in/
noxia.porro.i.ſed,vel deinde,ſiue certe.vtere noſtra
amicitia vt voles.ſi facias aliter, volebat minitari,
ſed rep̃ſſit ſe inquiens.ſed reprimã.i.cõpeſcaз,cohi/
bebo me.ne audias quicquam.i. aliqđ ex me. ęgre.i.
male moleſte,vel inuita.verum,ideſt ſed. moneo
te hoc vnu3 facias periculum.i.periclitaris, ſumas
experientiam,et ꝓbationem qualis amicus ſim po
tiuſquam inimicus. aut qđ poſſim.i.quę ſit mihi
poteſtas.Bac.faciam quod dicis.ſedulo,ideſt inſtã/
ter, quaſi ſine dolo.

Illud,Ne nomen q̃ſtus mihi obſtet.nã mores,fa ASC.
cile tutor,ſic itelligo vt dicere velit Ba.Quia me
retrix ſu3,meretricis ãt eſt adoleſcẽs diuites ad ſe
allicere,timeo q̃uis extra noxã ſum,ne non ſuſcipi
as purgationem,verum ſi non eſſe3 meretrix, ego
facile tutor.i.defenſo mores meos, hoc eſt vitam
meam innocentem me facit,niſi nomen q̃ſtus ſuſ
ſpectam faceret. Et ideo ſubdit Laches, ſi vera di/
cis,hoc eſt ſi poteris tutari mores tuos, et inocens,
ſis,propter nomen quęſtus,nihil tibi eſt periculi a
me o mulier et cętera.Non opus eſt ergo ſubaudi/
re,interrogo te etc.

Non hoc.Cum totus alius actus de inquiren SER.
da veritate laboraret. Ecce incipit quintus
actus de inuenta veritate,et mitigatione to
tius rei.Recognoſcitur enim partus de Pamph.eſſe
et ſic tota res quę per ignorantiam, iam turbata
erat,cognita veritate mitigatur, habet autem oc/
caſionem iſte actus deꝑ.Bacchis enim vt ſuperius
dictum eſt de Pam.ſuſpecta erat,quę veniens vt ſe
expurget de ſuſpitione affert ſecum cognitionem
veritatis

Veritatis.s.annulum,quem ablatum Phi.ſibi dede rat Pam.offertur igit̃ perſona aſſerens veritatem in hac ſcęna.Bacchis in hac occaſione vt ſe expur get. Deinde Phidippus vt ſic conſilio vtriuſque ad My. intromittat, et ibi latenter tota veritas per annulum recognoſcatur, q: iſta cognitio nó erit

gnis delectet auditum. Benigne pbeat.i.benigne large,hoc enim gratum non ſolent prębere,ſed be nigne prębere. Cum tu ſatura,atq; ebria eris, hoc eſt in nutricibus cum ſolum non turpe, ſed etiã neceſſarium,et hic ſatur et hęc ſatura fecit. No ſter ſocer.u.u.noſter blandientis dictum eſt.Virg

Hic ſat et hęc ſa tura Virg.

Septenarij,Catalectici quidã, ẽ vnus Dimeter Catalecticus.

PHIDIPPVS. Laches. Bacchis.

Nihil apud me tibi deſieri patiar, quin quod opus ſit
Benigne prębeatur.
Sed cum tu ſatura, atq; ebria eris, puer vt ſatur ſit fa
cito.La.
Noſter ſocer video venit,puero nutricem adduxit.
Phidippe Bacchis deierat pſancte. Ph.hęcine eaſt? L.hęc eſt.Ph.
Nec pol iſtę metuunt Deos,neq; has reſpicere deos opinor.Ba.
Ancillas dedo,quo lubet crucian per me exquirere.
Licet hęc res hic agitur,Pamphilo me facere vt redeat vxor
Oportet,quod ſi perficio,non poenitet me famę.
Solam feciſſe id,quod alię meretrices facere fugitant.La.

cibus manifeſta, ſed ſoli Pam. et Bac. et Myrrhinę, per quas p ſonas res conuenien ter agitur. Ecce loqui tur Bacch. admirans quare a ſe ne mande tur,eſſe cõ uentam.i. allocutam, paſſine,qu illud quod velint.s.qb ſus.videndum, cogitat ſenex quomodo pacifice eam alloquatur,ne minus propter iras poſſet im petrare ab ea,et hoc eſt vidẽdum mihi ne minus pp irã im.quã poſſis ĩpetrare ſine ira,qb ſatius ſit poſt minus.i.nó feciſſe.s.vñ poſt pęnitere,nó ſolum admirans,ſed etiam timida ſum,q̃ ſim.q.d.non ti meo quod culpa quam de filio tuo habeam mihi obſtet:ſed vt quęſtus nomen.s q: meretrix ſum ob ſtet mihi apud te. Nam mores.s. q: aliqua culpa in me aduerſus quempiam ſit fa.t. quo magis,quia ſum ſenex,accuro cautius omnes res, ne aliquam rem temere faciam nihil eſt pericli,nam ſi modo facis vel factura es, quando res exiget illud quod eſt par.i.ęquum bonas mulieres facere,inſcitum.i. ſtultum eſt,et etiam iniquum me.of . in. tibi m. vah.volebant iam ſe expurgare, ideo dicit ſine.d. Mane,ideo dicit, q: volebat illa interrumpere ver ba,dum tempus.c.s.dum habeo adhuc aliqd pul chritudinis,ideo dico tempus.Nam neq; ille Pam. h.i.tali animo.e.erga te, quis id ait q: eum recipi am,qui.i.quomodo fit,hanc.s.fidem ſit me, ſegre gatur Pam.habuiſſe vt det.i.q: omnes meretrices deberent optare diſſidia in matris, et non volo Pam.videriet immerito leniorẽ.i.leuioris ai,q̃ ſit vi deriet dico vobis.q: minime ęquũ eſt videre,et cre dere eſſe leuem filiũ veſtrũ,ideo nolo,nã maritus eſt,fac vt ſis eadem.i.perſeueres,in hoc facias peri culus q̃ is amicus potius,q̃ qualis inimicus ſim.

DONA. Nihil.a.m.t.deſi.p.verba nutricis fuiſſe poe ta demonſtrat,petentis pro ordine longo, quę ſibi prębenda ſunt, vnde quaſi tędioſi incultoris generaliter hęc reſpondit. Nihil apud me tibi deſieri patiar,et apud dixit,pro apud eus vbi ſumma eſt. Deſieri patiar,noluit dicere deeſt, ſed deſieri dixit,vt in quo minus ſuſcitauit,ẽ ma

Noſter eris hoc et ma gis conſue tudine di ctum eſt, q̃ integri tate, aut certe ordo eſt, Noſter ſocer eſt, et certe video aut deeſt vt,vt ſit vt video. De ierat.Deos iurat, vt Maria.a. i. Aut val de iurat, ſi producte valde iurat,et bene ſe iratum pꝛoccupauit blando deierat ſancte,ne confligeret cum meretrice, ẽ fie ret fabula longior. Hęc eſt,imitanda.i. irati cõ templatio.q.d.hęc eſt quam vxori Pamphilus an teponit. Nec pol.i.m.d.hoc argumentum eſt nõ illam veram iurare ſanctum, aut iuſiurandum, aut metu religioſior,aut ſupplicio ſacrilegior, aut vere nec religioſę ſunt meretrices,inquit,nec dant poenas,quippe quę a Dijs contemnantur.Tale eſt apud Virg. ſi violatur lucus cum vindicatur non eſt.ſed faciles nymphę riſere ſacello. Nec has re ſpicere Deos,nec mirentur vt Dijs poenas reſtrant, et eſt amphibologia,quę ſenſu manifeſta ẽ. Nec has re.do.o.feliciores ſunt inquit,q̃ ij quos Dij vin dicant. Ancillas dedo quo lu.repudiato iureiu rando ad aliud tranſit firmius documentum.

Virg.

Quo lubet cr. per me ex. hoc eſt me permittente

Hęc res hic agitur,hoc ſic intelligẽdum eſt,qua ſi qui dicat,ſic agebamus cum tu aduenires, aut cum aſſeueratione pronunciandum eſt. vt ſit res varietas.q.d.hic non verba ſunt, ſed res agitur p poſitio eorum quę dictura eſt hoc modo, hęc res hoc agitur,quę res Pamphilo me facere vt redeat vxor oportet. Quod ſi.p. non poenitet me famę ſolam feciſſe id quod alię meretrices facere ſugi tant. Multa Terẽtius feliciter auſus eſt arte fretus, nam et ſocrus bonas, et meretrices honeſti cupi das,pter q̃ promulgatum eſt,facit,ſed tanta cauſa rum vigilantia,et rationum momenta ſubiun git,vt ei ſoli merito videatur totum licere,nam hoc contra illud eſt quod alibi ait. Commune ita eſſe omnibus comicis,bonas matronas facere, mere trices vero malas. Non poenitet.f. hęc figura li ptotes dicitur,minus enim dicit,q̃ ſignificat. Nã non.p, m.s. pro eo quod eſt magnam famam

cupide acquiſierim ſignificat. Non.p m.ſ.ne q̃re remus quid hoc meretrici prodeſſe poſſet. Solas ſ.bene ſolam.ne neſciſſe officium meretricis poeta videretur. Solam ſ.i.reconciliaſſe vxorem marito. Noſtras.m.s.ſ.vel in ſuſpitione poſitas.nam eſſe ſuſpectas ambiguum eſt, et nunc eius partem manifeſtaȝ videmus.

nos quoq; ſuſpitionem interpretati ſumus exolues. Pudet Philomenę,pudet duo ſignificat, ſiue ille peccaret quem pudet,ſiue illa cuius pudet,et familiariter tanquam nota ex Pamphi. Sequimini me intro ambe,ancillis dicit quę ſunt

Pudet .Pudet Philo.conſcientia criminis viri ꝫ pellicatus.

Phidippe noſtras mulieres ſuſpectas fuiſſe falſo,
Nobis in re ipſa inuenimus,porro hanc nunc experiamur.
Nam ſi compererit crimini,tua ſe falſo vxor credidiſſe,
Miſſam iram faciet,ſin autem eſt ob eam rem iratus gnatus,
Quod peperit vxor clam,id leue eſt,cito ab eo hęc ira abſcedet.
Profecto in hac re nihil mali eſt,quod ſit diſcidio dignum. Ph.
Velim qdem hercle.L.exqre,adeſt,qd ſatis ſit faciet.B.faciã. Ph.
Quid iſtęc mihi narras?an quia nõ tu te ipſe audiſti dudum.
De hac re animus meus vt ſit Laches.illis modo exple aĩm. L.
Quęſo ędepol Bacchis,qd mihi es pollicita tu te vt ſerues.Bac.
Ob eam rem vis vt ego introeam?La.I, atq; exple animum his
 id vt credant.Ba.
Eo,ꝫ ſi ſcio pol his fore meum conſpectum inuiſum hodie.
NAM nupta meretrici hoſtis eſt,a viro vbi ſegregata eſt La.
At hę amicę erunt,vbi q̃ ob rem aduenens reſciſcent.Ph.

Falſo.n. in reipſa, nobis aut abũdat,aut cum modeſtia noſtra ſignificat. Porro hãc nũc expiamur, porro nũc, nunc ſuturum tempus oſtendit,nam ſic iam inueniſti quod experiaris, ꝫ ea quę reſtant in re liquum tempus,q: iam de pręteritis purgata eſt.

Quid eſt quod mihi malum, q̃ quod huic, ſenſus hic eſt. Quid ꝫ q; magis optem mihi euenire, q̃ q; ſimul pderit etiã meretrices, ſi hoc ergo maduit pro nouo, mirandum eſt enim euenire potuiſſe,vt ideȝ ꝫ ſeni ꝫ patri proſit,

Crimen Hanc experiamur.i.vtamur opera eius. Crimini.t.u.c.r.crimen proprie di id quod factũ eſt. Cice.Veruntamen actam,et ſi criminoſus ius eſt, ideſt falſa inſimulatione criminis. Crimen nunc pro falſa ſuſpitione poſuit.Virg. Formidine crimẽ acerbat.et Semperq; odij,ſed crimine Drances Infeſtus iuueni Turno.i.et quod tum odiſſe,et qd ſe illum odio eſſe ſuſpicaretur. Cito ab eo.h.i.a.bene. in duabus enim perſonis cauſa videtur eſſe turbarum,ſocrus,et Pamphili. Profecto in.h.r.q.s.d.d. moraliter quaſi querendo et diſcutiendo hoc intulit. Diſſidio,diuortio. Velim'qui.h.vt mihi ſit dignum,hoc eſt non peccauerit Pãphilus. Adeſt, quod ſatis ſit faciet ipſa.i.quicquid ad plenam dicit purgationem ſufficiat. An q: non tu te ipſe, correptio eſt,nam audiuit. Illis exple animum, quaſi dicat quę amarę ſunt et moleſtę. Audiſti de hac re animus meus vt ſit,verum qa dixit manere inter nos affinitatem perpetuam volo,an q: apud vxorem defendit adoleſcentem in amore meretricis. Quod mi.p.e.t.vt ſerues.i.iuſiurandum apud mulieres. Quod mihi,iſta enim reprehenſio eſt quaſi longorum verborum Lachetis. Ob eam rem vis vt ego introeam,vis dicit, ut oſtendat in hac re cunctationem ſuam. Nam nupta me.ho.eſt,caute etiam hoc pſtruit poeta,vt nõ veriſimile videatur potuiſſe meretricem concorditer cum pellice agere. Nam nu.me.h.alia.s.inimicas. At eaſdem amicas tibi.ſ.p.h.q.s.u.alię cauſę ſunt, quę mulieres faciunt moleſtas,et hę autem ſpectatoribus notę ſunt ex argumento. Et ſimul ſuſpitione exolues,hoc eſt quod ſupra dixit Crimen

Diſſidiũ

quod meretrici. Quod eſt.q.m.m.q: amicitia mihi et ſibi proſit,et oſtendit commune bonum ſibi eſſe. Euenire,euenire bis ſubaudiendum. Vt gratiam in.ſi.s.d.difficile eſt enim gratiaȝ inire ſine damno. Et mihi proſit mire,quia difficile eſt amicum ſine damno acquirere, et quia cum vero non potuit dicere,et hoc ipſum bonum fecit, q: ſine damno,ergo velut tria ſunt,ut gratiam ineat, et ſine damno,et mihi proſit. Pamphilum a ſe ſegregauit,pprie a meretrice ſegregari dicitur, ab vxore diſiungi. Scit ſibi nobilitatem ex ea re natam,quaſi dicatur.Ecce quaȝ amauit Pamphilus, ſed hoc ſentire et dicere patris eſt ſtulta pietate magnificantes filium, ut meum gnatum rumor eſt amare,et proprie nobilitatem dixit, nam et meretrix et gladiator nobiles dici ſolent. Scit ſibi,qd minus amat ait nobilitatem ex eo,vtrum ex Pamphilo,an ex eo ex ea re, ideſt quod ſegregauerit a ſe vere Pamphilum,et hoc eſt melius,nam nobilis meretricis eſt non timere,ne alterum non inueniat,aut nobilis eſt cognitam fieri etiam ſenibus.

Rem natam,ex patrocinio et amicitia ſenis.

Gloriam, ex facto, raro in meretricibus. Et rem natam, quia multa in eam contulit. Et gloriam eſſe, quia defendit eum apud ſocerum, et uxorem, et quod merito meretrix coniugem reddit.

GVI. Nihil ꝫ cętera.In hac ſcęna idem pollicetur Bacchis Phidippo quod erat pollicita Lachi, uidelicet ſe ituram ad mulieres, et expleturam earum animum,ſeque crimine expedituram. Phi. Phidippus conueniens cum nutrice dicit ſe iuſta prebiturum et neceſſaria. nihil, ideſt non patiar

At eaſdem amicas fore tibi promitto rem vbi cognouerint,
Nam illas errore, & te ſimul ſuſpitione exolues. Ba.
Peri;, pudet Philomenę, ſequimini me intro huc ambę. La.
Quid eſt quod mihi malim, q̄ quod huic intellego euenire?
Vt gratiam ineat ſine ſuo diſpondio, ⁊ mihi vnà proſit?
Nam ſi eſt, vt hęc nunc Pamphilum vere ab ſe ſegregarit,
Scit ſibi nobilitatem ex eo, & rem natam, ⁊ gloriam eſſe,
Referetq; gratiá ei, vnaq; ſimul nos ſibi opera amicos iunget.

Deſio aliquid, deſieri, a deſio is, ideſt deeſſe tibi, ſeu defice/
Deſieri re tibi apud me. quin, ideſt ꝙ nō. id quod ſit opus
i. ſit neceſſarius, pbeat. i. pſtet. benigne. i. large, libera
liter, ſed cum tu nutrix eris ſatura. i. repleta cibis, &
ebria, ideſt vino ingurgitata, facito. i. efficito, ut
puer nutriendus ſit ſatur. i. bene nutriatur. Lach.
noſter ſo/cer. i. Phi/dippus pr nurus La/chis venit, video eum s. vel intelli gerit, & dic vt video noſter ſo/cer venit, naȝ ad pa/randá nu/trices ſe cō/tulerat. adduxit nutricem puero, ideſt ꝑ puero edu
cando. deinde vt Phidippus fuit in conſpectu ſub/
Deierare didit. o Phidippe, Bacchis meretrix deierat. i. Deos
Perſan/cte iurat, vel valde iurat, perſancte, ideſt valde firme.
Phi. hęcine, ideſt vtrū hęc ea meretrix, quam vxori
Pā. anteponit. La. hęc eſt eaipſa. Phi. pol nec iſtę me
retrices iſtę per ꝯtemptū dixit metuūt Deos. i. nō
ſunt religioſę, ſiue religione non tenētur, et opinor
ideſt talis eſt opinio mea. Deos non reſpicere has. i.
non curare, nec habere rationem, ſeu reſpectuȝ ea/
rum, quaſi quę nec ſint religioſę, nec dent pęnas.
Dedo quippe quę a Diis contemnāntur. Ba. dedo, ideſt in
poteſtatem tuam do quaſi valde do, et in tuuȝ ar/
bitriū ancillas meas. exquire, ideſt explora, recepte
necne filium tuum quolibet cruciatu, ideſt quolibet
ſupplicio, ſeu tormento. licet, ideſt tu potes id facere.
per me, ideſt me permittente, hęc res quę ſequitur
agitur, ideſt tractatur, agitatur, voluitur hic, videli/
cet ꝙ oportet me facere, vt vxor redeat Pamphilo,
ideſt ad maritum. quod. i. vt redeat vxor. ſi perficio
Pęnitere ſe factū i. ſi compleo. non me pęnitet famę, ideſt non parū
mihi videbitur de fama acquiſita, vel non paruaȝ
mihi famam acquiſierim, videlicet me ſolam fuiſ/
ſe id, ſcilicet reconciliaſſe vxoreȝ marito, quod alię
meretrices fugitāt, nam nolunt vxores maritis re
conciliari. La. o Phidippe inuenimus, ideſt compe
rimus, in re ipſa, ideſt in rei veritate, mulieres no/
ſtras fuiſſe ſuſpectas, ideſt in ſuſpitione poſitas no/
bis. falſo, ideſt iniuria. porro, ideſt deinde, vel ſed.
nunc experiamur, ideſt probemus hanc meretri/
cem, vtentes opera eius. nam ſi tua vxor Myrrhina
comperierit, ideſt deprehenderit, cognouerit ſe cre/
didiſſe falſo crimini, ideſt falſę ſuſpitioni. hic enim
capitur crimen pro ſuſpitione falſa. miſſaȝ faciet,
ideſt dimittet iram. Sinautem. i. ſed ſi. gnatus, ideſt
filius eſt iratus ob eā rem, ꝙ vxor eius peperit claȝ,
ideſt occulte, ſecreto. id propter qḋ eſt iratus eſt le/
ue, ideſt non magni pōderis ac momenti, hęc ira
recedet cito ab eo Pamphilo. profecto, ideſt certe. ni
hil malim. ideſt vtinaȝ nihil ſit dignum diſſidio,

ideſt vt Pamphilus non peccauerit. Lac. exquire. i.
explora ſagaciter a Bacchide, an peccauerit Pam/
philus. adeſt, ſcilicet Bacchis. ipſa Bacchis faciet qḋ
ſatis eſt, ideſt quod ſufficit ad plenam purgationē.
Bach. faciam quod ſatis eſt ad purgationem. Phid.
Phidippus quaſi longiora ſint verba Lachetis, rep/hendit La/chetem in/quiens, vel quid. i. cur. narras taȝ longo ſer/mone mi/hi iſtęc, per ꝯtemptum dixit, quaſi tędioſa pr ſus et mo/leſta, qppe q aīum no
neris meū. an. i. virus. o Laches narras mihi iſtęc,
qa tute ipſe. i. tumet. non audiſti dudum, ideſt
aliquanto ante a me. ſcilicet ut, ideſt, qualis, uel cu/
iuſmodi animus meus ſit de hac re, ideſt de pecca
to Pamphili. nam facile perſuadetur mihi eum
non peccaſſe adeo, cupio hanc affinitatem ma/
nere inter nos perpetuam, et ideo non eſt quod
exquiram latius ut omnes modo, ideſt nunc, uel
Explere animū dumtaxat. exple animum, ideſt perſuade illis mu/
lieribus ut credant Pamphil. non peccaſſe, nam
qui perſuadet rationibus eius animum explet, qui
eſt perſuadendus La. o Bacchis ędepol quęſo ut tu/
te. i. tumet. ſerues, ideſt pſtes id quod pollicita es mi
hi, uidelicet iuſiurandum apud mulieres. Bac. ergo
uis ut intro eam. ideſt ingrediar ad mulieres. ob
eam rem. s. ut iureiurando confirmem Pamphi.
a me non receptari. La. I, ideſt vade, atq; exple ani/
mum, ideſt perſuade his mulieribus, et coge vt cre/
dant. Bach. eo ad mulieres. etſi, ideſt quamuis. ſcio
meum conſpectum fore, ideſt futurum eſſe, hodie
Inuiſus inuiſum, ideſt moleſtum, exoſum his mulieribus,
nam nupta mulier eſt hoſtis, ideſt inimica mere/
trici. ubi, ideſt quando. ea nupta eſt ſegregata a ui
ro ut erat Philomena. Lach. at ideſt ſed. hę mulie/
Reſcire res erunt amicę inter ſe. vbi, ideſt quando. reſciſ/
ſent, ideſt cognoſcent. tanquam rem inopinataȝ.
quamobrem, ideſt propter quam cauſam. aduene
ris, ideſt acceſſeris ad eas. at. ideſt ſed. promitto eas/
dem mulieres fore, ideſt futuras eſſe amicas tibi.
Exoluere vbi, ideſt quando, cognouerim rem, ideſt rei veri/
tatem, nam exolues, ideſt eripies, explicabis illas er/
rore. et ſimul, ideſt et etiam. exolues te ſuſpitione
quam de te habent ꝙ Pamphil. receptes. Bacch. pe/
rij, me pudet Philomenę, ideſt vel pudore,
afficior, ꝙ peccaui in Philomenam. eo ꝙ de/
tinuerim, aliquando eius maritum meis illece/
bris, uel me pudet Philomenę, ideſt erubeſco,
et pudore afficior propter Philomenam, quę
ſic ducta falſa ſuſpitione non dubitauit ui/
rum relinquere. Ambę, ideſt nos duę an/

cille.ſequimini me intro hac.i.in hunc locũ, quẽ oñdo vobis.La.qd eſt qđ malum euenire mihi,q̃ id qđ itelligo euenir huic Bacchidi,vt.i.ita.q: ipſa Bacchis ineat gr̃am.i.ſcilicet ſibi bñuolentia ĩ mulieꝝ.ſine ſuo diſpẽdio.i.ſine ſuo dãno,ẽ vt ipſa pſit mihi re cõciliãdo vxorẽ filij ipſi filio,qđ mihi vtile ẽ nemo negat.nã ſi eſt.i.ſi ptingit ẽ extat vt hęc Bacchis nũc ſe gregarit.i. ſeiunxerit. vere.i.non ficte Pã. ab ſe.i. a ſua pſuetudine ſcit nobilitatem eẽ ſibi natam ex eo.i. ex ea re, quia Pam. ab ſe ſegregarit meretrices, interdũ oĩcunt nobiles q̃ſi multis notę, q̃rum eſt non timere ne alteꝝ non inueniant,aut ſe cognitas fieri ẽt ſenibus,et ſcit inq̃ rem.i.cõmoditatem bonoꝝ eſſe natã ſibi ex ea re,vꝫ ex patrocinio et amicicia ſenis,vel q: multa in eã pulit filius,ẽ ſcit inq̃ ipſa Bacchis gloriam.i.laudẽ, p̃ſtitem eſſe ſibi natam ex eo,q: vꝫ deſeruit Pam.apud ſoceros ẽ vxorem,et q: marito pingem reddit,et hoc facto ipſa Bacchis referet gr̃am ei Pamphilo,ideſt reddet illi beneficium.nam dicebat prius Pam.de ſe benemeritum propter multa,quę pulerat in eã et iunget.i.piunget,nos amicos ſibi, vna opera.i. vno labore,et vna ſua induſtria,ac opatione.

cillas dicit,quę ſecum venerant,qd cũ iſta cognitio facienda eſſet,remouendus eſt Laches ne domum intret,et hoc ſigñ Lachem non intraſſe domum p hoc qđ inducit eum per ſe loquentem, qd eſt quod magis velim q̃ hoc qđ ego m.t.cu. huic Bacchidi, vt mõ ineat gr̃am illaꝝ,quę prius habebant eam odio, et ſi ſine ſuo diſpendio, et ſine labore ẽ per hi mihi proſit.

Septenarij.

PARMENO. BACCHIS.

Aedepol ne meã herus eſſe operã deputat parui pretij,
Qui ob rem nullã miſit fruſtra, vbi totus diſcedi diẽ,
Myconium hoſpitẽ dũ expecto in arce Callidemidẽ?
Itaq; ineptus hodie dum illic ſedeo, vt quiſq; veniret
Accedebam,adulſcens dic dum queſo es tu Myconius?
Non ſum, at Callidemides?non,hoſpitem ecquem Pamphilus
Hic habes?omnes negabant,neq; enim quenq̃ eſſe arbitror.
Deniq; hercle iam pudebat,abij.ſed quid Bacchidem
Ab noſtro affine exeuntem video?quid huic hic eſt rei? Ba.
Parmeno opportune te offers,propere curre ad Pãphilũ. Par.
Quid eo? Bacc.dic me orare vt veniat.Par.ad te? B.immo ad
Philumenam.P.

DONA.

Aedepol ne meaꝫ.h.o.. dc.p.p. In tota hac fabula ſinus piger et curioſus inducit,neq; qcq̃ illi venit ex ſententia ſua. Aedepol.n.m.ll totus a ſto machinate dr, quia ſic vim cum maxima iniuria pſenſerit. Edepol.n. m.h.in hac ſcęna cataſtropha populo exprimitur.

Deputat.p.p.q: ſic.s.abutit. Deputat.p.eam.q deputat eam in re nullius pretij conſumendam. Fruſtra.n.r.d.d.nota accuſatiuo caſu vſum eſſe. Myconium.h.d ex.memoriter et vigilanter ſeruus Myconium hoſpitem et Callidemidem dixit, ne videretur negligentia vel obliuione ſua non inueniſſe ad quem miſſus eſt. Myconium.h. bene oñdit ſe memorem ſignoꝝ ẽ nominum vt videatur vere illuſus cum opam dederit. Itaq; in.mo raliter additum ineptus, quaſi ineptus. Adoleſcens.d.d.q.verniliter Callidemidem ſeipſum ſeruus imitatur,et eſt .Es tu mi.nam vt tria mandata ſunt inquirenda tria inquiſita ſunt ordĩne. Oẽs ne.bñ tranſit a mimetico ad digematicon,et .Quenq̃ eſſe ar.i.non puto eum eſſe in mundo. Iam.p.ſedere ad interrogare. A noſtro.a.e.n.ſatis moraliter inducitur ſeruus dicere ab nr̃o affine,cum dñi ſint non ipſius. ſic,et prius eſt noſter ſocer venit,pro Pamphili ſocerum. Exeuntem vi.docte poeta monſtrat locuturam perſonam. Quid.h.h.r.rurſus curioſus nihil ſciturus eſt excurſurus piger. Parmeno.o. t.m.o.attendendum quod ab initio comedię vſq; ad finem Parmeno mittitur vt currat,ẽ celatur vt neſciat qđ curioſe deſiderat. Propere.c.a.p.facete poeta inde incipiẽte facit qđ ille minime me vult dicendo curre. Quid eo.i.Pam. Dic me or.vt or.vt veniat,vide curioſum non recuſare laborem,quo cãm ſciat. Ad te eo,non ad pueniẽdum, ſed domum ad te ſignificat. Immo ad Phi.mulię

SER.

Nil.inducit Phidippus vt ſibi bacchis offeratur.Pã.ad purgationem adduxerat nutricẽ, ad quã ita loquitur.O nutrix vel apđ me ẽc. Deierat.i.de toto iurat cuꝫ de ſacro eius, q: nec pol etc.Reſpicere has,et iđ ſecure petierant p me.i. in meo iuſſu, licet exgre eas de veritate torquẽdo, q: mortis cred.re oportere dicit Tullius. hęc res hic agit.i.oportet me facere vt vxorem reddam Pam. Non pęnitet famę s bonę.quã ĩde acqram,ſed gaudebo.hec erit fama me ſolam feciſſe id ẽc.Inuenimus falſo ſuſpectas ẽ vituperatis de hoc dis.vx.nr̃as et ideo hanc mõ experiamur vtrum in ea ſit culpa, nã ſi tua vxor cepit falſo ſe crediſſe crimini huic de Bac.dimiſſam faciet Pãphilus,q: in hac re.i.in puero celato.qd mihi q.d.mihi non opꝫ vt purget ſe,q: nullum crimẽ Pãphilo ipono,ſed illis.i. matri et filię.e.a.vt dre. At tu putas tuum pſpectũ eſſe inuiſum illis Athe.annu. eadem ptinuo tu times eas,vt eaſdem ab errore q: credunt Pam.te amare. Perij,hoc dicit intrans domum.o vos ambę,ad an

Phi. mire tota fabula inuenit, & breuem curras Par.

Quid rei eſt totum pro perſona. Tua qđ ni.r. p.d. et eximie dixit, quaſi minus ſit iniuria prohibentis interrogare, q̄ interrogare reſpondentis, et memento hūc eſſe cui in principio nihil celauerit Parmeno. Nihil.a.d.n.ſemꝑ mādata colligere. Etiā cog. an.il. m.etiã ad uerbinã ē. vel pſentie tis, vel reminiſcētis, ſed magis reminiſcētis mō. ſic Cicero. Etiā qđ pene pe rij, capella quędã eſt mire fci. Scio, nō audio in gt, ſed ſcio. Sed ceſſas, hoc eſt tardas et geſtis. vrget

> Q uid rei eſt? B. tua quod nihil refert, percontari deſinas. P.
> Nihil aliud dicā? Ba. etiam cognoſſe annulū illum Myrrhinā
> Gnatę ſuę fuiſſe, quem ipſus mihi olim dederat. Par. ſcio.
> Tantum ne eſt? Ba. tū, aderit continuo, hęc vbi ex te audierit.
> Sed ceſſas? Par. minime equidem, nam hodie mihi poteſtas
> haud data ſt.
> Ita curſando, atq; ambulando totum hunc contriui diem. Bac.
> Quantam obtuli aduentu meo lętitiam Pamphilo
> Hodie? quot commodas res attuli, quot autem ademi curas?
> Gnatum ei reſtituo, qui pene harum ipſiusq; opera periit.
> Vxorem quam nunq̄ eſt ratus poſthac ſe habiturum, reddo.
> Qua re ſuſpectus ſuo patri, & Phidippo fuit, exolui.
> Hic adeo his rebus annulus fuit initium inueniundis.
> Nam memini ab hinc menſes decem fere ad me nocte prima
> Confugere anhelantem domum, ſine comite, vini plenum,
> Cum hoc annulo, extimui ilico, mi Pamphile inq̄ amabo.

ribat. Neſcio quid ſu.m.cę. pro aliquid. Homo ſe fatetur, bene additum homo, et amatorie. Neſcio quas, ex prędicto omnis error eſt natus, nam appone nomen, et nulla fabula eſt. Neſcio quam, vel quia vere neſciebat, vel quia ſic dicendū fuit ne amare illam videretur. Hęc tot pro me g. concluſit narrationē fabulę more ſuo, ne hęc in futuro actu expectaremus. Et ſi.h.m.a.n. color neceſſarius a veriſimili. ſcit ſe enī alibi dixiſſe bonas maтrōnas facere, meretrices malas meruiit. Ego dum il.li. an meruit Pamphi.

autem eum curſu. Minime equidem, ceſſo ſubaudiē. Poteſtas ha. data eſt ceſſandi.s. Ita cur. a.a. eſt.n. curſus et nauigantis et equitantis. Quantum ob.ad.meo, reliq̄ pars argumenti per monodiam narratur. Quot commo.r.at. quot tam multas, ſcil more ſuo attuli dixit. ſic alibi. C. vt me um in quo nunc eſt adimam, atq; expleam aīum gaudio. Quot autem cō.r. quot autem curas, hęc oīa admirantis ſunt. vt Virg. Quis nouus hic noſtris.s.s. hoſpes. Gnatum ei reſtituo, reddo. redditur nobis quod noſtri cupidum eſt, reſtituitur nobis, cuius cupidi ſumus. bene ergo gnatum reſtituo, vxorem reddo, q̄re ſuſpectus ſuo patri et Phidippo fuit, ergo non unū bñficium, ſed tria ſunt. Exolui. narrauit tpa, reſtituo, reddo, exolui. Nam memini ab h.m.d. menſes decem dixit, ut et recte, et de hoc peperiſſe demonſtret. Nocte.p. pmis partibus noctis. vel priuam, vt Vidimus obſcuram primus ſub vallibus vrbem. Confugere.a. vide ſigna coniecturalia, q; confugere vidit, timebat q; anhelantem colluctatus fuerat, q; domū celare volebat, q; ſine con.te pudendum fuerat facinus, q; vini plenum temerarium, q; annulus habebat partum īdicat. vides igitur his indicijs, vt virginem appareт vitiatam. Mi Pam. inq̄.a. hęc blādimenta ſunt muliebria. Quid ex. aut vnde an. breuitati conſulit Teren. nam ingrata hęc aguntur, non narrantur. Ille alias r. age. ſe ſimulare, fingere, ac pro vero falſum credere. Ille.a.r.a.i. ſimulantem, aliasq; res agentem ſe fingere, pudebat enī amicę de alterius ſtupro fateri, et ei amicę de alterius ſtupro fateri, ē ei amicę q̄uum depe

Curſus

Virg.

Neq;.c. eſt. In.r.n. in rem, in vtilitatem, ideſt pro commodo. Incommode mi.n.e. ſic dixit quēadmodum male ei euenit, aut bene contingit nuptijs, deeſt ex, vt ſit ex nuptijs. Incommode.m. e.n. et eſt ordo, Incommode mihi euenit ex nuptijs, et incommodo pro incommode. Factum.f. antipophora. Hem id me.e. ergo hęc dolemus quęrite contingant. Multa ex.q.f.c.e. ratio cur noua omnia fiant, et contra officium meretricis. Multa ex quo.f.cō.e.in. ęquum eſt ferre, hoc eo tractu vocis, et ea eſt ęquanimitate dicendum, quale eſt in Adelphis. Quando eum quęſtum occeperis, accipienda et muſſitāda iniuria eſt adoleſcentis.

In rem

Edepol et cętera. In hac ſcęna conuerſio eſt fabulę, nam in ea errores deprębenduntur, et per agnitionem annuli Philomenę agnoſcitur fuiſſe compreſſa a Pamphi. indeq; puerum natum eſſe peribetur. In tota autem fabula ſeruus piger et curioſus inducitur, nec quicquam illi euenit ex ſententia ſua. Par. edepol, id eſt per ędem Pollucis, iurantis eſt. ne ideſt certe. herus, ideſt dominus, puta Pamphi. deputat (ibi de auger) ideſt valde putat. meam operam, ideſt meum laborem, eſſe parui pretij, ideſt parue eſtimationis. qui ſcilicet herus miſit me ob nullam rem, ideſt ꝓpter nullam cauſam. eo ſup. in eum locum. vbi, ideſt i quo loco. fruſtra, ideſt inaſſum. deſedi, ideſt diu et val de ſedi. totum diem, ideſt toto die, ſed elegantior fit ſermo per accuſatiuum, q̄ per ablatiuum. dum, ideſt quando. expecto in arce, ideſt in ſummitate, ſeu in ſummo loco vrbis et munitiore. Callidemi

GVI.

Deſedere totū diē

Quid exanimatus es obſecro?aut vnde annulus iſtum nactus?
Dic mihi,ille alias res agere ſe ſimulare,poſtq̃ video
Neſcio quid ſuſpicarier,magis cępi inſtare vt dicat.
Homo ſe fatetur vi in via virginem neſcio quā compreſſiſſe,
Dicitq; ſe ſe illi annulum dum luctat detraxiſſe.
Eum hęc cognouit Myrrhina in digito modo me habentem.
Rogat vnde ſit,narro omnia hęc,inde eſt cognitio ſacta
Philumenam eſſe compreſſam ab eo,⁊ filium inde hunc natū.
Hęc tot propter me gaudia illi contigiſſe lętor.
Et ſi hoc meretrices alię nolunt,neq; enim eſt in rem noſtram,
Vt quisq̃ amator nuptijs lętetur,verum ecaſtor
Nunq̃ animum quęſti gratia ad malas adducam partes.
Ego dum illo licitum eſt vſa ſum benigno,⁊ lepido,⁊ comi.
Incommode mihi nuptijs euenit ſactum,fateor.
At pol me feciſſe arbitror ne merito mihi eueniret.
Multa ex quo fuerint cōmoda eius,incōmoda ęquum eſt ferre.

dem.i.illum ſic appellatum hoſpitem.i.amicū extraneum,qui ſolet in hoſpitio amico recipere heruz ·minum peregrinantem.Myconium.i.vel ex Mycone inſula vna ex cycladibus vicina Delo, vel forte ex aliquo oppido talis nominis.itaq;.i.ideo.dum ego ineptus.i.tanq̃ ineptus,et fatuus,ſiue male aptus, ſedeo hodie illic in arce.vt.i.cū primū.qsq; venerat .i. applicauerat ad eū locum,ſtatim accedebam ad eū s.dicendo, o adoleſcēs i.o iuuenis q̄ſo.i.pcor, rogo, dic dum (dum eſt ſyllabica adiectio) es tu Myconius i.de Mycone.rn̄debat ſup. vnusquisq; a me interrogatus.non ſum Myconius.i. eo loco,qui vel Mycone dicit vel Myconium. At ideſt ſed es ne ſup.Callidemides? rn̄debat quisq;. nō ſum Callidemides.deinde interrogabam ecquem.i. nunquid habes hic aliquem hoſpitem.i. amicum, quem et te recipere hoſpitio ſoles,et ille te Pamphilum.i.qui vocatur Pamphilus.oēs negabant ſe habere hoſpitem talem,neq; arbitror eum Callidemidem eſſe quem q̃.i.eſſe aliquem, hoc eſt non puto eum eſſe in mundo.deniq;.i.tandem, poſt multā expectationem.hercle iam me pudebat tandiu illic ſedere.abij.i.diſceſſi ab eo loco . Sed quid.i.cur, vel propter quid.video Bacchidem meretricem exeuntem ab affine nr̄o.i.a ſocero Pamphili Philippo.Affinitas eſt regularitas pſonarum ex nuptijs coniunctarum oī carens cognatione ſanguinis, qd rei,ideſt qd negocij eſt huic Bacchidi hic.i.apud affinem,ideſt (qđ barbare dici ſolet,aut ſaltem nō multum pprie) qd hic habet agendum hęc mulier.Bac.O Parmeno offers te mihi opportune.i. tēpeſtiue,mature,et (quod dicunt) bona hora. curre propere,ideſt feſtinanter ad Pamphilum.Par.quid ideſt cur.curram eo.ideſt ad locū in quo eſt Bac. dic illi me orare eum vt veniat huc.Par.dicam vt veniat ad te.i.ad domum tuam,et (quod barbare dici ſolet) penes te.Bac.immo,ideſt ſed,dic vt veniat ad Philomenam.i. (quod inepte dicitur) penes Philomenam,ideſt ad domum eius Par.quid rei eſt,ideſt quę res eſt, ſeu quod negocium eſt, quod accerſitur Pamphilus.Bac.deſinas.ideſt ceſſas. percunctari,ideſt inquirere curioſe nimis.id quod nihil,ideſt neq̃quam.nullo modo,refert tua, ideſt

Ecquem

Affinitas

ad te ſpectat.vicinius enim hoc nihil reſert mea, ideſt ad me non attinet.Par.nihil aliud dicas Pāphilo,q̄ q; ad Philomenā veniat.Bac.it,hic eſt adverbium reminiſcentie.dic ſup. Myrrhinam matrem Philomenę cognoſce,ideſt cognouiſſe illum annulum,quem ipſe olim dederat mihi ſuiſſe aliquādo ſue gnatę,vide licet Philomenę.Par. ſcio enim dediſſe tibi annulum. ne.i. vtrū. Myrrhinā cognouiſſe annulū fuiſſe filię, eſt tantū.i. eſt res tanti momenti, vt propterea veniat?Bac. penitus an tantum ſit illud? ipſe Pāphilus continuo.ideſt haud mora.aderit.i.adueniet,vel hic pręſens erit. vbi.i.poſtquam.audierit ex te,ideſt a te.hoc.s. Myrrhinam cognouiſſe annulum fuiſſe filię,ſed aſſas, ideſt tardas,quieſcis,pigritaris,vt aliquorum verbo vtar,lentéſcis.i.otiaris vel otio incumbis,neq; ſeſtinanter vadis quo iuberis.Par.equidē minime, ideſt non ceſſo.nam poteſtas ceſſandi.s. nō eſt mihi data hodie,ita ideſt adeo.contriui, ideſt pſumpſi hunc totum diem.curſitando, ideſt frequenter currendo huc et illuc. atq; ambulando, ideſt non ita celeriter eundo, quaſi dicat modo currendum mihi fuit,modo ambulandū, vel cape curſitando pro nauigando.Eſt enim curſus et nauigantis et equitantis,et cape ambulando pro gradiendo pedibus in terra.Bac.hęc ſecum loquitur diſcedente Parmenone,et quidem hęc loqtur cum admiratione.Quantam lętitiam obtuli hodie Pamphilo.aduentu meo,ideſt cum veni ad mulieres, quaſi dicat maximam.quot res commodas.i.quot opportunitates et commoditates attuli hodie? quaſi dicat multas.admodum.. ideſt ſed quod curas, ideſt quot ſolicitudines.ademi,ideſt abſtuli et a Pamphilo,et a Philomena,Myrrhinaq; matre etc. ego reſtituo ei Pamphilo natum. ideſt filium a ſe genitum,qui natus.i.filius.pene.i.fere.perijt,ideſt expoſitus fuit.opera,ideſt operatione harum mulierum, et ipſius Pamphili.reddo ei Pamphilo vxorē quā ratus eſt,ideſt exiſtimauit,putauit,confirmauit ſe nunquam habiturum eſſe poſthac,ideſt poſt tempus,in poſterum,in futurum.Reddit nobis quod noſtri cupidū eſt.Reſtituit nobis cuius cupidi ſimus.bene ergo natum reſtituo,vxorem reddo.ego

Curſitare et ambulare

Ratū eſſe

exolui,ideſt expediui illud, quare, ideſt propter qȝ Pam.fuit ſuſpectus patri et Phidippo ſocero. adeo, ideſt certe. hic annulus fuit initium his rebus inue-niendis.i.ad has res ſic inueniendas,vt oia ita ꝓce derent ex animi ſnia.nam memini.i.recordor Pã philum confugere.i.confugiſſe, ſed noluit iunge-re ꝑteritu ꝑterito. an helantem .i. eſtuantem ex colluctatione cum puella, cui vinum obtulerat, et memini cõfugiſſe euꝫ domũ.i.in domũ meaꝫ ad me, vt celaret facinus illud.ſine comite.i.ſine ſectatore aliquo puta ſeruo, ꝓpterea ꝙ pudendum erat facinus,et memini eum ꝯfugiſſe ad me plenum vini.i. vino ingurgitatus, ac propterea intemerarium. prodiiſſe facinus cum hoc annulo.i.hñtem hunc annulum detractum a puella,et quo tempore prima nocte.i. prima noctis parte,ſeu primis tenebris,vel prima nocte qua hoc perpetrauit facinus.fere abhinc decem menſes ideſt (quod barbare dici ſolet) ꝺ poſt.x.menſes,vel ſunt bene decem menſes. Abhinc enim refertur ad ꝑteritum.et dehinc ad futurum,vt vidi illum talẽ. ilico.ideſt ſtatim extimui,ne mali eſſet aliquid in-quam.ideſt dico ei.o mi Pamphile amabo, aduerbium blandientis,quaſi rogo te per amorem,obſecro.ideſt queſo,quid,ideſt cur.es exanimatus,ideſt commotus ira,et perturbatus? aut dic mihi vnde nactus es,ideſt habuiſti iſtum annulum.Ille Pam. ſimulare,ꝓ ſimulabat,ideſt fingebat ſe agere.i.habere cure.alias res,ideſt alia negocia.ꝙ id quod verum erat.poſtquam video ipſum ſuſpicari.ideſt timere,dubitare neſcio quid.timebat eum ne ea violentia reſciretur,et ita graues dare penas. cepi magis inſtare,ideſt vrgere,vt dicat id quod ſuſpicabatur et dubitabat,homo ille.s.Pamphilus fatetur ſe compreſſiſſe vi,ideſt violaſſe,defloraſſe,vt ita dicam.vi,ideſt per violentiam.in via qua ad nos veniebat.neſcio quam virginem.et bene neſcio quam, nam tunc compreſſit eam in tenebris et dicit Pãphilus ſeſe Pamphilum detraxiſſe,ideſt abſtuliſſe illi virgini annulum.dum, ideſt quando. vel ꝙdiu luctatꝰ cum virgine.que ſtuprari nolebat.Hęc Myrrhina mater Philomenę cognouit mõ,ideſt pauloante in digito meo eum annulum. rogat ipſa, ideſt interrogat me hñtem illum ãnnulum,vñ ille annulus ſit,ideſt ꝓceſſerit.narro illi hęc oia, ꝙ prius dixi.inde.i.ex eo tpe.cognitio facta eſt Philomenam eſſe compreſſam.i.violatam ab eo Pamphilo, et cognitio facta eſt hũc filium natum inde.i. ex eo compreſſu. Lętor tot gaudia contigiſſe illi

Myrrhinę propter me.i.meo beneficio vel per me. Etſi.i.quamuis.alię meretrices nolunt hoc.i.lętari propter talia matrimonia,vel nolunt vxorem reconciliari viro.enim.i.qꝛ.non eſt in rem noſtraꝫ. ideſt nobis vtile non eſt,ſiue non eſt in vtilitatem noſtram,aut pro commodo noſtro,ut,i.ꝙ.quisꝗ, ideſt aliqs, amator .i. amore nrã captus, lętetur.i. gaudeat, delectetur nuptijs.i. ꝯiugio. verum.i. ſed . ecaſtor.i.ꝑ ędẽ Caſtoris. ego Bac.nũquam adducas aiuꝫ ad malas partes.i.ad offm̃ malarum meretricum,vel ad malas applicationes.gra i.cã queſti pro queſtu.i.lucri nũmarij.antiq gaudebãt dicere tumulti,ſenati, ꝗſti in gtõ ſingulari ꝓ tumultus,ſenatus, et qſtus, ſm ꝗrtã formã declinãdi.Ego vſa ſum illo Pãphilo benigno.i.liberali,largo.lepido.i.iucundo,feſtiuo,ꝰ comi.declinatꝰ hic ꝰ hęc comis et h come.comi ꝙ.i.facili.nã comes dñr eẽ hoies benigni,faciles et ſuaues,q errãti comiter mõſtrãt viã benigne.nõ grauati.Inde comitas tatis talis hoium ſuauitas. Euenit mihi.i.accedit mihi,incõmode, aduerbiũ.i. male ĩtẽpeſtiue nuptijs.i.ex nuptijs,Pã.ꝰ Philomenę,fateor factũ,vꝫ mihi male accidiſſe ex nuptijs, ac pol arbitror me feciſſe ne male mihi euenerit merito.i.qꝛ ſic merueris.Æquũ eſt ferre incõmoda eius viri,ex ꝗ viro,quẽadmodũ ex Pãphilo multa cõmoda fuerũt.i.extiterũt ac ꝓdierũt.prius.n.confeſſa eſt Pãphilum benemeritum eſſe de ſeipſa.

Aedepol Facta itus cognitiõe annuli, ꝰ ꝑoris ꝯcubitus,oportet Pã.iſta notificari, vt uxorẽ recipiat.Inducit ꝙ ꝯueniens pſõna,ꝗ eũ ꝗrat s.Par.ſeruus,q nõ ſine occaſione offertꝰ, redibat.n. de arce faſtidiens expectando Callidemidẽ cũ nullus eẽt.ne.i.an.uel ne.i.certe.neq; n.Callid.ad te.i ad domũ tuam poteſtas aſſare quantã, qꝛ neſciremus de cognitione illa,quę intus facta eſſe,inducit Bacchis illud manifeſtans,et ſola qꝛ cęlanda cognitio de partu abhinc ſunt decem mẽ.iõ alię nolunt, qa non eſt in nrãm rem.comi.i.faceto.Fateor qdem qȝ vere uenit mihi ĩcõmode.i.male ĩ nuptijs eius. At ipſe ita me deſeruit at pol ego arbitror me feciſſe ſemper tanta beneficia,ne hoc.s.qȝ me deſerere merito mihi eue.ſed tñ ex quo etc. **SER.**

Vide mi parmeno etiam ſodes, ut mihi hęc. Bene hęc repetit.verum eſt enim ut quid mi ſere cupimus, idem tardius credamus eſſe ctum,ſic in Heuton . Ego uereor magis. Mane dum, dum abundat. Sic te dixiſſe opinor,miro affectu inducitur uix induci ad credendum **DONA.**

Tetrametri & Trimetri.

PAMPHILVS. PARMENO. BACCHIS.

Vide mi Parmeno etiam ſodes,vt mihi hęc certa,& clara attuleris,
Ne me in breue hoc conijcias tempus, gaudio hoc falſo frui.Par.
Viſum eſt.Pam.certon?Par.certe.Pam.Deus ſum ſi hoc itaſt.
Par.verum reperies.Pam.

quod gaudet Pam. Itaq; inquam, quaſi iam la te paſſus oim. Quis me eſt ſcr. ob beneficia Veneris, cui contra inuenuſtus, cui contra reciderit quod amet. Quid oo, neſcio, vt ad monitum. q.d.t.ſ.ſ. Nam neq; nun. magis ſcire vult, et quod minus accipe. Nam neq; in nuntio nec in me ipſo. t. boni qd ſit ſcio, facete agit Tere. Quā to magis Parmeno curioſus ē, tanto magis neſciat illa quę cu pit. O Bacchis, o mea Bacchis ſeruatrix, bene additum eſt ſuatrix vt mea ſupra quod dixit amatoris eſt. Factis vt credam facis, difficile. n. erat credere his rebus gaudere meretricem. Voluptati obitus, obitus oc curſus, ob. n. ſignificat contra, ergo obitus aditus, legitur, et voluntate obitus. Obitus, ſcr. ad. t. inter obitum, quem caſus affert, aduentus, quem voluntas, et deſtinatus locus. Tu mi. iſtuc, q: blandimentū magis meretriciū eſt. Nunq̄. a. h. d. m. o. e. q. n. u. hoc eſt nunq̄ ſic viderā, vt ei noſſes. Quod noſſē. i. qd meminiſſē, qd ſcirē, ac p hoc nunq̄ viderā. vt alibi. Nō eqdē iſtuc. Dic ver̄, bene inſtāter ex meretrice quęrit quid de forma vxoris ſentiat. ſcit enim hanc iudicem eſſe pulchritudinis poſſe, vel q: foemina, vel q: ęmula. Nunqd, num. i. aliquid, audiendum ergo quid. Adeo mutito, vel tenui dicto non fieri. Hoc itidem, vt in comędiis, mire quaſi hęc comędia non ſit, ſed veritas. Aut deeſt aliis, vt in comoedijs deeſt ſit. Omnia omnes vbi reſciſcunt, in fine enim comoedię nihil vnquam celari ſolet. His quos par fuerat, in hac comędia, aut in hac re, reſcire eſt recognoſcere. et vix inuenire quod quis neſcierit. Neque reſciſcunt neq; re. reſciſcunt ad quos pertinent, et reſciſcunt quę neſciunt, quę negligunt, et reſcimus ex alio, ſcimus etiam per noſtrum opinionem.

Here li.. ne ſcire ex te, ridicule inſtat ſcire quod ignorauit Parmeno. Egon hunc ab Oi. m. verba ſunt cogitantis. Egon hunc ab Or. m. ideo eclypticos loquitur. Neſcis Parmeno, addit ſtimulos curioſitati eius. Immo vero ſcio, nec hoc imprudens feci, recte, paruum enim beneficij meritum ſi ab imprudenti te preſtitum videatur. Temere quicquam Parmenonem pręte reat, quod interdum non teme re pręterea at, quod habet faciendi neceſſitates. Temere quicquam Parmenonem pręterea ſi bi ipſi hoc dicit, et ſe nominat, vt Degenerem q; Neoptolemus narrat memento, et Age nunc Phormionem, qui volet laceſſito. Temere quicquam, vtrum hoc dicit non temere, neq; per imprudentiam geritur quicquid vtile. An hoc dicit. Nihil poteſt tranſire temere qd vtile factum eſt, qui me in gratias ſui h3. An qcq̄ Pāphilus p̄tereat temere, ita vt non renumeret bonum factum Parmenonis qd ſibi vtile fuerit. Conuenit hoc dictum meretrici abeunti. Feci imprudens q̄ ſciens ante hunc, q: nō conuenit ſermo ſciēte recte facere, bene addidit imprudenti ſibi eueniſſe, vt bene faceret quod prudēs nunquam fecerit. Imprudens q̄ ſciens, antitheton ſecundum, nam imprudenti ſcientem reddit non prudentem.

Scire

Mane dum ſodes timeo ne aliud credā, atq; aliud nuncies. Par.
Maneo. Pam. ſic te dixiſſe opinor, inueniſſe Myrrhinam
Bacchidem annulum ſuum habere. Par. factum. Pam. eum
quem olim ei dedi,
Eaq; hoc te mihi nūciare iuſſit, ita ne eſt factū? Par. ita inq̄. Pā.
Quis me eſt fortunatior? venuſtatisq; adeo plenior? ego ne te
Pro hoc nuntio quid done3 qdquid m̄ ſcio. Par. at ego ſcio? Pā.
Quid? Par. nihil enim, nam neq; in nuntio, nec in me ipſo boni quid ſit ſcio. Pam.
Egon te qui ab Orco mortuum me reducem in lucem feceris
Sinam ſine munere abire? ha nimium me ignauom putas.
Sed Bacchidem eccam video ſtare ante hoſtium.
Me expectat credo, adibo. Ba. ſalue Pamphile. Pam.
O Bacchis, o mea Bacchis, ſeruatrix mea. Ba.
Bene factum, & voluptas eſt. Pam. factis vt credam facis,
Antiquamq; adeo tuam venuſtatem obtines,
Vt voluptati obitus, ſermo, aduentus tuus quocunq; adueneris
Semp ſiet. Ba. at tu ecaſtor morē antiquū, atq; ingeniū obtines.
Vt vnus hominum homo te viuat nunq̄ quiſq̄ blandior. Pā.
Ah, ah, hę, tun mihi iſtuc? Ba. recte amaſti Pāphile vxorē tuā,
Nā nunq̄ ante hunc diem meis oculis eam qd noſſem viderā.
Perliberalis viſa eſt. Pam. dic verum. Ba. ita me Di ament Pamphile. Pam.

Obitus
Aduentus

Vide &c. In hac ſcęna vix poteſt Pamphilo perſuaderi tantam opportunitatem acci diſſe, quantam nunciauit Parmeno ſeruus tandem tamen allocutione Bacchidis ad id credē dum facile induxit animum Pam. O Mi Par. etiā ſodes, quaſi ſi audes, verbum comicum et blandimenti quiddam hñs, vide. i. diligenter conſidera, vt. i. qualiter, vel q:, attuleris mihi hęc quę dixiſti mihi certa. i. nihil hñtia dubitatiōis, aut obſcuritatis, ne

ſis.ne.i.vt non,ↄijcias.i.pcipites,impingas, impellas me frui.i.delectari hoc gaudio falſo,in hoc breue tps.i.in hoc breue ſpatium tpis.Par. q: dixerat ei Pamphilus video,ideo rñdet,viſum eſt.i. ſatis cōſideratum eſt a nobis et promiſſum, ut quę diximus ſint certa et clara.Pam.ne.i.vtrum.viſum eſt certe, i.ſine dubitatiōe.Par. uiſum eſt certe.Pam. ſum Deus. i.ſum feliciſſimus vt Deus. ſi h̃ ē vt dicis. Par.reperies veꝝ eſſe quod dico Pam. et q̃ Parmeno iam tędio affectus ꝑ ſe ferebat diſceſſum, aut ñ velle āplius audire,iō ſubdit Pāphilus. Mane dum, abūdat dum.i. ſiſte gradū et audi reliq̃ ſodes, blanditur ei vt auſcultet.timeo ne.i.q; credā aliud. ē tu nuncies aliud.i.timeo ne animi nr̃i ferantur ad diuerſa,et non ſit illud qđ nuncias id qđ intelligo.Par.maneo.i.ſto ad audiendum te.Pam. opinor te ſic dixiſſe (repetit nunciata ne falſo intellexerit) vȝ Myrrhinam inueniſſe.i. deprehendiſſe. Bacchidem hr̃e annulum ſuū.Par.factum eſt ſup. i.inuenit eam hr̃e annulum ſuum·Pam. dixiſti ergo Myrrhinam inueniſſe Bacchidem hr̃e eū annulum.quem annulum olim.i. iampridem dedi ei.s.Bacchidi.et dixiſti q; ea Bacchis iuſſit te nunciare hoc mihi.ne i.vtrum.eſt ita factum vt repeto.Par.inq̃.i.dico.et iam ſatis dixi q; ita factū eſt. Pā.quis eſt fortunatior.i.felicior.cui felicius ē magis ex aī ſententia pceſſerint omnia me.i.q̃ ego.ē adeo.i.certe,vel valde,aut intm̃,ſeu ita,quis eſt inquam plenior venuſtatis.i.beneficioꝝ Veneris. vel venuſtatis.i.voluptatis.nam Venus voluptas eſt. Ego ne.i.non.donē te qđ.i.per aliquid.Dicimus enī dono te hac re,et non dono te hanc rem, niſi admodum antiquus eēt, pro hoc nuncio ita mihi iucundo.q.d.imo debeo te donare maximis muneribus.Deinde apud ſe deliberat qua re ſit eū donaturus inquiens.quid donē tibi.s. deinde paruo tpe lapſo non potens inuenire quo eum donet ex animi ſententia.iter̃ replicat.quod donem tibi vel te.Poſtea ſibi ſatiſfacere non valens ait,neſcio quid tibi debeam donare, ſiue quo debeam te donare. Nam dicimus dono te hac re, vbi eſt remuneratio pro beneficio accepto,et pro labore ſuſcepto cā noſtra.Par. at.i.ſed. ego ſcio quo donare me debeas. Pam.quid eſt ſup.quo te donare poſſim?Par. ſcio enim.i.q:nihil debes me donare . nam non ſcio qđ boni ſit tibi, neq; ī nuncio.i. ī relatione, ſeu nūciatione mea neq; in me metipſo ꝑpter qđ debeas re alia q̃ me donare. Pā. egon.i.vtrū ego. ſinam i. patiar te abire a me ſine munere,q.s.tu ſeceris me mortuum i.qui eram mortuus, reducē.i.reuerſum,ſaluum,incolumē. ab Orco .i. ab īferno, ſeu a loco tenebraꝝ in lucem.q.d.ego qui perieram,ē quaſi nullus eram prę dolore, tuo nuncio reuixi. Orcus dr̃ cognomen fluuij infernalis a Styge paludę defluentis,ab orcos quod eſt iuramentum. Naȝ Dij ꝑ illum fluuium,ē ꝑ Stygem paludē iurare ſolebant certiſſima iuraiuranda.ponit̃ ēt pro inferno.Hic et hęc redux reducis,inde in plurali reduces dñr,qui ꝑicula euaſerunt,ē incolumes, ac ſalui in optatos fines redierunt. Ah,interiectio dolentis ſe videri ingratum,putas me nimium ingratum.i.immemorē beneficioꝝ.Sed eccam.i.ecce hic prope video Bacchidem ſtare ante hoſtiū. credo q; me expectabat.abibo.i.ibo ad eam.Bac.o Pamphile ſalue.Pam.O Bacchis mea.i.quam amo.mea ſeruatrix.i.ↄſeruatrix a morte,quaſi fuiſſem moriturus niſi mihi conſuluiſſes, ſalue ſup. Bac.bene factum eſt a nobis.et volupe.i. pro voluptate, voluptuoſe.et delectabiliter,ſeu volupe.i.venuſte. naȝ Venus eſt Dea voluptatis titulantis,uolupe (ut ait Nonius) capitur pro voluptate.Plau.in Aſinaria.Hic ſenex ſiquid clam vxorem ſuaȝ aio fecit volupe.i. pro voluptate ducit.Pam.Facis ut credam factis, ideſt his q̃ facta ſunt.Naȝ difficile erat credere meretricem his rebus gaudere,et obtines.i.ſeruas, conſeruas,retines. adeo.i.ita.nam antiquam venuſtatem.i.feſtiuitatem,ſuauitates, pulchritudinem, vt obitus.i.occurſus,qui fit caſu,et bene obitus. Nam

Dic mihi harum rerum nunquid dixti iam patri?Bac. nihil.
Pam.neq; opus eſt,
Adeo mutito.Ba.placet non fieri hoc itidem,ut in comędijs,
Omnia omnes vbi reſciſcunt,hi quos par fuerat reſciſcere
Sciunt,quos aūt non ſcire ęquum ē.neq; reſiſcunt, neq; ſcient.
Immo etiam hoc qui occultari poſſe facilius credas dabo.
Myrrhina ita Phidippo dixit iureiurando meo
Se fidem habuiſſe,ē propterea te ſibi purgatum.Pā.optume ē
Speroq; hanc rem euenturam nobis ex ſententia.Par.
Here licet ne me ſcire ex te hodie quid ſit quod feci boni?
Aut quid iſtuc eſt quod vos agitis?Pā.nō licet.Par.tn̄ ſuſpicor,
Egon hūc ab Orco mortuum quo pacto?Pā. neſcis Parmeno,
Quantum hodie profueris mihi,et ex quanta ęrumna me extraxeris.Par.
Immo vero ſcio,neq; hoc imprudens feci.Pam. ego iſtuc ſatis ſcio. Par.
An temere quidq̃ Parmenonē ꝑtereat,quod facto vſus ſit? Pā.
Sequere me intro Parmeno.Par.ſequor eqdē,plus hodie boni
Feci imprudens,q̃ ſciens ante hunc diem vnquam.

PLAVDITE.

ob dicit contra, et in occursu contrahitur, vt nūq̄
ſermo tuus.i.tuum colloquꝫ,et vt aduentus tuus,
quem voluntas et deſtinatus locus affert, ſemꝑ ſit
voluptati.i.ſemꝑ afferat voluptatem, quocunq;.i.
in quemcūq; locum adueneris.Bac. At.i.ſed.ecaſtor
i.per ędem Caſtoris.quod iurandi genus mulieres
dicebant tm̄.tu Pamphile obtines.i.retines.morem
antiquum.i.id quod ſemper multo ante ꝯſueuiſti
et antiquum geniū.i.antiq̄ naturam et ſelicitatē
naturalem,adeo ſup.vt qſquaꝫ.i.aliqs homo,vnus
i.ſolus hominum,ideſt ex hominibus nunq̄ viuat
blandior.i.ſuauior.mitior te.i.q̄ tu.Pam.Ha ha hę,
interiectiones ridentis.Ridet enim a meretrice ſibi
attribui blandimenta,q̄ potius ſunt meretricum.
Deinde ſubdit,et.i.etiam,tum.i.tunc,cum tecuꝫ ha
bebam commertiū,attribuebas ſup.mihi iſtō. Vel
potius ſic intelligatur . Tum.i. tu ne aſcribis mihi
iſtud qđ me non decet, ſed meretricum eſſe ſolet.
Deinde ad aliud ſermonem conuertit.Bac. O Pam
phile recte.i.non iprouide,nec temere,nec iconſul-
te amaſti vxorem tuam Philomenā . Nam nunq̄
videram eam oculis meis ante hūc diem. qđ noſ-
ſem.i.quod ſcirem,vel meminiſſeꝫ, ſeu aiaduertiſ-
ſem.s.me vidiſſe alias.Nam qđ oñdit et refert oro-
nem p̄cedentem.ipſa viſa eſt mihi perliberalis.i.val
de,et honeſte venuſta,hoc eſt viſa eſt mihi eē ea ve-
nuſtate,qua mulieres liberas et optimates decent.
Pam.Dixtin.i.dixiſti ne veꝝ?bene inſtanter ex me
retrice q̄rit de forma vxoris,vtpote q̄ ſit pulchritu
dinis ꝑita dijudicatrix.vel q; foemina vel q; ęmu-
la ſit.Bac.O Pamphile ita Dij ament me,vt ex aio
dico,iurandi modus eſt.Pam.dic mihi.i.reſponde
mihi nunqd.i.vtꝝ dixiſti iam aliqd harum reruꝫ
pr̄i meo Lacheti.Bac.nihil dixi de his rebus. Pam.
neq; eſt adeo.i.valde, vel in tm̄, ſeu ita opus aliqd
haꝝ reꝝ patri dicere.mutito.i.omittas dicere qcq̄.
Alij codices hn̄t mutito a muto mutis, et tunc eſt
ſenſus,mutito.i.cęlato,taceas,occultes,ſecreto tene-
as illud qđ factum eſt.Nā interdū mutire (vt vult
Dona.) ſignificat tacere,nihil facere,nec dicere,vn̄
et mutos dicimus.Interdum mutire (vt Feſtus in-
qt) ſigt loq.Ennius,Palam mutire homini plebeio
piaculum eſt Bac.placet mihi hoc qđ factuꝫ ē,non
fieri notum.s.oībus.itidem.i.ſimiliter,vt.i.ſicut, in
alijs comędijs fieri ſolet,ubi.i.i qbus comędijs. oēs
reſciſcunt.i.poſt factum ſciunt oīa,quę facta ſunt.
Hic.i.in hac comędia,vel in hac re.hi quos par fue
rat i.decuerat reſciſcere.i.venire in cognitioneꝫ fa-
cti.ſciunt qd actum ſit,ſed illi quos non eſt ęquuꝫ
ſcire qd factum ſit,neq; reſciſcent.i. non cognoſcēt
ex alio,neq; ſcient ꝑ propriam opinionem. immo
ēt.i.ſed etiam.dabo.i.dicam vel ſuggeram,atq; ſup-
peditabo,qui.i.quo modo,vel vnde credas hoc fa-
ctuꝫ facilius occultari.i.cęlari.Myrrhina dixit ita
Phidippo tuo ſocero.ſe habuiſſe fidem.i.veritatem
vel probationem.an adhuc receptarem te meo iu-
reiurādo.i.meo ſacramento,et propterea quia ſci-
uit ueritatem,dixit te eſſe purgatum.i. excuſatum
ſibi.i.apud ſe.Pam optime eſt.i.optime ſe res hꝫ, et
ſpero hanc rem eſſe uenturam nobis ex ſententia
i.ad uotum.Par.o here s.Pamphile.ne.i. utrum,li-
cet.i.permittitur,conceditur mihi me Parmenonē
ſcire hodie ex te.i.a te.qd boni.i. quod bonuꝫ ſit qđ
feci.aut qd iſtud eſt quod uos agitis.i.loquimini,vel
tractatis.Pam.non licet tibi ſcire.Par.tamen ſuſpi-
cor.i.coniecto aliquantulum qd ſit. Deinde ſubdit
verba cogitantis apud ſe.egon.i.utꝝ ego feci ſup-
ple hunc Pamphilum reducem ab orto in lucem,
ut prius dictum eſt,quo pacto.i.quo modo hoc fe
ci.Pamph.o Parmeno.tu neſcis quantum hodie ꝓ
fueris mihi,et neſcis ex quanta ęrumna,ideſt mi-
ſeria,extraxeris.ideſt eduxeris,eripueris me.Parme
no.Immo vero,ideſt ſed certe,ſcio quantum pro-
fuerim tibi,nec ideſt et non,feci hoc.i.ubi nō ꝓfui
imprudens,ideſt inconſideratus per imprudentiā
cum non cogitarem nō prodeſſe.Pam. ego ſatis
ſcio iſtud uidelicet te feciſſe conſulto,ut mihi pro-
deſſes.Par.an quicquam.i.aliquid prętereat teme-
re,ideſt inconſulte.Parmenoneꝫ.i.me,ideſt an Par
meno aliquid temere ignoret.Nam hęc res p̄terit
me,ſignificat hanc rem ignorare. An ergo Parme
no aliqd ignoret quod vſus ſit.i. utile ſit, uel opus
ſit facto,ideſt facere,ablatiuus participij pro infi-
nitiuo,ut Salluſtius, Mature facto opus eſt, facto
pro facere.Pam.O Parmeno ſequere me intro in
domum,Par.ſequor te.Deīde ad ſpectatores dicit,
equidem hodie feci imprudens, ideſt non ſuſpicās
me id facere plus boni.q̄ unquam feceris ante hūc
diem,ſciens,ideſt conſulto,cogitato,dedita opera,
ſeu de induſtria.Valete,ideſt diſcedite cum ſanita-
te,ē plaudite,ideſt gratulamini poetę et actoribus.
ego Calliopius partium poetę defenſor recenſui,
ideſt diligenter recognoui hanc comędiam,ē cen
ſurę meę iudicium adhibui illi.

ASC. TErentius Donati iudicio ſcite omiſit illud
alijs,quod commentarius adiecit.Non enī
dicit ut alijs comędijs, ſed dumtaxat ut in
comędijs, quaſi uero hęc comędia non ſit, ſed
hiſtoria.

SER. VIde. Pamphilus audito nuncio lętatur.cla-
ra,ideſt aperta.uiſam eſt ita dixiſſe. Mane
dum et recordabor eadem uerba, quia ti-
meo ne etc.eaq;,ideſt quod poſſem dare,nihil eniꝫ,
ideſt certe eſt quod uolebaꝫ nominare.uolupe,ideſt
uoluptas a uolo uis.tu non facias te credam uer-
bis,q; hoc eſt tibi uolupe,ſed factis ipſis, ita obtines
ue,ut ſemper ſit quocunq; adueneris uoluptati o-
mnibus tuus obitus,ideſt tua obuiatio, et tuus ſer.
et cętera. Ita ut unus etiam non blandior te ui-
uat.Neq; eſt opus non,ſcilicet fieri de hac re itideꝫ
ideſt ſimiliter,ut in eo fit,ubi omnes qui ſunt in
theatro reſciunt omnia,quia omnes tam paupe-
res,q̄ diuites ęqualiter,ſcilicet non uis omnia rem
tuam propalari.ſicut comędię quę in communi
audientia proferuntur,neq; reſciſcent modo, neq;
ſcient poſtea, immo etiam dabo conſilium, qui
ideſt quomodo.hoc fa.c. hoc modo melius pote-
rit cęlari.Myrrhina dixit Phidippo q; ſi facerem ei
iuſiurandum,crederet mihi de hac re, et crederet
purgatum de falſo crimine.Modo cum tu facias
reconciliationeꝫ cum uxore tua potes dicere hanc
eſſe cauſam, quia purgatus es de crimine, quod

Myrrhina tibi imponebat. Tamen ſus. hoc dicebat vt ſimularet ſe ſcire, vere ſuſpicor, q egon.h. &c. quo pacto niſi ſuſpicarer ego iſtunc, ideo fatetur eum ſcire ne ille exquirat quid eſſet. Equidem ſecum loquitur, vt oſtendat ſe neſcire, quod ſe ſcire profitebatur.

Io. Ba. Aſcenſius Lectoribus. S.D.

PErlatę ſunt, paucos ab hinc menſes, in manus vſq; noſtras interpretationes familiares in Terentium, a Guidone Iuuenale viro ſane erudito atque bono, paulo ante hac Pariſij editę, quas vbi ſtudioſius perlegeramus, affuerunt qui noſtrum iudicium (quantulumcunq; eſt) audire geſtientes, percunctati ſunt, vt nobis placeret Reſpondimus optime quidem placere, quippe quibus plurimum facilis, atq; bonę eruditionis gallicę iuuentuti partum intelligebamus, non deeſſe tamen locos pauculos, quos ipſe aliter interpretatus fuiſſem. At illi continuo inſtantius vrgebant illas ſibi excerperem. Quid multa? morem geſſimus. Conſultus eſt auctor ipſe, qui vbi compluria pro opinione ſua, non indigna quę acceptarentur excuſauerat, in noſtram tandem fere ſententiam conceſſit, admonuitq;, vt quos locos vel librariorum negligentia, vel ſua ipſius in alijs negocijs nimia occupatio, argutiori limę inuiderat, eos ſibi caſtigatiores emitteremus. Quod quidem pro virili noſtra libenter effeciſſemus, niſi ſerius poteſtatem nobis feciſſet. Nam priuſquam eius rei admoniti fueramus, duę comoedię impreſſę erant. Quamobrem ſimulq; veriti ſumus, ne quis nos aut infidelitatis aut temerarij auſus criminaretur, editionem eius integram reliquimus. Multa tamen diligentię noſtrę veſtigia diligentiſſimus quiſq; lector offenderit. Si quidem q ſenſa poetę tam aperte a Guidone noſtro expoſita ſunt, vt vel nouellus in literarum militia tyro, ſine veteratoris pręſidio capere poſſet, effecimus vt etiam illiteratus ex imaginibus, quas cuilibet ſcenę prępoſuimus, legere atq; accipere comica argumenta valeat. Et ne in actuum diſtinctione, quam difficilem Donatus indicat, quis aberret, ſecundum eiuſdem Donati ſententiam, eos diſcreuimus. Multa pręterea minus diligenter ab impreſſoribus animaduerſa correximus. Atq; vbi commentarij ſententiam a noſtra alienam vidimus, annotatiunculas quaſdam ſubiecimus, pręterq̄ ad duas primas comoedias (vt diximus) quas nunc ſubijciemus.

IN Andrię quidem expoſitionibus non ſane multa ſunt, quę mutata velim, ſunt tamen quę recte intellecta oporteat. Nam in enarratione argumenti (quam ſuo loco vnde aberrauerat reſtituimus) cum dicitur. Verum pater eam deſponderat Pamphilo Simonis filio, qui liber effectus adamauit alteram filiam Chremetis, quę perdita putabatur ſubnomine Glycerij. Idq; adeo vt ex ea filium ſuſceperit, quod vt reſciuit pater Simo, dum filij animum tentat, per ſimulatas nuptias multis dolis Dauo ſeruo deluditur &c. Non intelliges Pamphilum liberum effectum, aut a ſeruitute, aut a patria poteſtate, ſed a cuſtodia pędagogi, vt dicitur in prima ſcęna. Item non putabis Simonem reſciuiſſe filium ex Pamphilo ſuſceptum, quia id credere non quiuit, at amorem dūtaxat comperiſſe, ſed hęc non magni momenti ſunt. At ne illud quidem, in quo plures diſputant, quę illęc ſint quę Simo ſignificet, dicendo in principio primę ſcęnę. Vos iſtęc intro auferte &c. Nam ſiue (vt plurimi volunt) lingua aut quęuis alia quibus intus opus erat, ſiue obſonia intro auferri iubeat, non magni refert, quamuis docti viri dicant non veriſimile eſſe ſenem ad ſimulatas nuptias obſonatum, cum Dauus poſtea dicat, Hem paululum obſonij &c. quod quidem paululum obſonij non pluribus dediſſet intro auferendum, dicendo. Vos iſtęc &c. Pręterea quęrunt quis ea obſonia illuc vſq; pertulerat, q ſi ſenex decorum non patitur, ſi ſerui, quare non ijdem intro ferant rogitant. Addunt, quare Donatus dicat auferri, quę cum faſtidio cernuntur, ſi de obſonijs loquatur poeta? atq; alia id genus multa, quapropter in picturis ligna intro auferuntur, facile tamen in Guidonis noſtram ſententiam iremus. In fine autem primę ſcęnę quod dicitur ſine eueniat &c. ſic accipio. Sine. id eſt permitte, eueniat mihi in Pamphilo quod volo, vt non recuſet vxorem ducere, et nihil in eo ſit morę, Chremes reſtat mihi exorandus, vt vere fiant nuptię in ſcęna. Non dubium &c. omiſſa ſunt illa verba. Si quęris dicam, neſcio quo conſilio, quę plurimi textus habent ante illud, Omnes q amāt &c. in ſcęna Dij boni &c. in fine quod dicitur, At nullus quidem, non intelligo ſic, At nullus quidem ſum, ſed at nullus, id eſt non quidem liberatus es opera mea vt ſequentia indicant. In ſcęna, Ita pol quidem. Donatus legit, num immemores diſcipuli, vt ſit num diſcipuli tui ſunt immemores pręceptorum tuorum, vel num mulieres ſunt immemores diſcipuli tui, vtpote Pamphili. In ſcęna, Iubeo Chremetem, in commentarijs dicitur acceſſo etiam quartę coniugationis, qd docti inficias eunt, tāetſi in ſanctis ſcriptis ſic ita reptū eſt. Reciprocatio ēt ſic melius ſtaret. Spero Chreme Pamphilum deuinctum conſuetudine et liberali coniugio emerſurum. id eſt educturum ſeſe facile ex illis malis, item cum dicitur. Nempe incommoditas omnis huc redit, non intelligo huc, id eſt me, ſed in hanc rem vt fiat, videlicet diſceſſio. Nam Chremeti quoq; incommodo foret atq; eius filię. In ſcęna Hocine &c. in fine puto verbum reperi eſſe imperatiui modi, vt ſit ordo, Vel tute Pamphile reperi, id eſt inueni, comperi aliud melius q̄ ego, et face me miſſum, vnde Pāphilus. Cupio inquit melius reperire q̄ tu reſtitue &c. In ſcęna, Aio iam nunc &c. quod dicitur. ceſſo alloq, intelligo vt ſit, ſed qd ceſſo alloqui Dauum. Et illud. Vbi voles accerſe, intelligo de ſponſa quę proprie accerſitur. Et illud. Is enimuero hinc nūc abeſt, de Pamphilo dictum puto. In ſcęna. Quis me vult, vbi dicitur. Quid ais omnium ſubaudio

ineptisſime vel perditisſime. In ſcęna. Mitte orare. in fine legunt multi. At ita iuſſi. q. n. Pamphilus dixerat, non recte. i. iuſta de cauſa vinctus eſt. ait ſimo iocans et aliter accipiens recte, vt ſit, At ego iuſſi vt ita. i. recte, hoc eſt debite vinceretur, ſed hęc hactenus. In Eunucho.

IN Eunucho autem pauciora ſunt. Vt in expoſitione prioris argumenti. Id ipſum ignorans, miles, idipſum. i. falſo dictitatam eſſe ſororem Thaidis, nedum ꝙ falſo. Et in fine, ſed Atticus ciuis in primis repertus frater, hoc eſt chremes, non autem Phędria in principio ꝓlogi multi legunt ſtudeant: vt ſit, ſiqs eſt ſubaudi eorum q ſtudeant ⁊c. In ſcęna. Quid igitur faciam. Multi non indocti totum principium Phędrię dant vſq; ibi. Here ⁊c. In ſcęna. Occidi. multi legũt ſenem mulierem vbi eſt muliebrem. In ſcęna, Magnas vero, rectior videtur interpretatio Donati volentis illud. Dolet dictum ⁊c. eſſe Parmenonis vt ſequentia atteſtãtur. In ſcęna, Nunquis hic eſt, melior eſſet ſnia ſi legeris, Ne gaudium hoc contaminaret vita ⁊c. non autem vitam. Hęc et eiuſmodi pluſcula quilibet facile offenderit. Nos autem ea dũtaxat annotauimus, non qui auctorem rep̃henderemus, ſed qui ingenia veſtra ad maiora ingrenda inſtigaremus, ſummã tenetis optimi lectores, facite grati ſitis. Valete.

Guido Iuuenalis Martino Guerrando iuris vtriuſq; et Pontifici et Cęſarei peritisſimo, atq; venerandi in Chriſto patris pręſulis Cenomanen̄. ſecretario dignisſimo. S.P.D.

NOn ſine optima ratione Cicero noſter memorię ꝓditum reliquit beneuolentiã verã (non adoleſcentuloꝝ more) ardore quodã amoris, ſed ſtabilitate potius et conſtantia eſſe iudicandam. Nam pleroſq; uideris ſe amicos iactitantes, dum nulla ꝓbandę amicitię p̃ſtat occaſio, qui ſi eum, quem a ſe tantopere amari profitent̃ fortunę reflata afflictum cernerent, minime forẽt dubitaturi hirundines imitari, quę (vt ait Cice. lib. iiij. ad Herennium) ęſtiuo tempore p̃ſto ſunt, frigore autem pulsę recedũt, quas nunc falſos amicos imitari conſtat, qui ſereno vitę in tempore pręſto ſunt, at ſimulatq; hyemem fortunę viderint, deuolant omnes. De qbus non tacuit Ouidius in hęc verba ꝓrumpens. Tempore felici multos numerabis amicos, Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris. Alios cernere eſt tantiſper amicitiam ſe tenere ꝓfitentes, dum qs fortunę ꝓſpero flatu vſus ad optatos exitus euehit̃, eſtq; in ea cauſa in q̃ multis tales afficiat muneribus, quem ſi contingat re flatu fortunę opprimi, ꝓcul ſunt id genus homines abfuturi, vt ſe ꝓfiteantur aliqua cum afflicto fuiſſe vnq̃ neceſſitudine iunctos, quod genus amicos vulgares Ouidius vocat in hęc verba. Vulgus amicitias vtilitate probat. Veri autem amici nulla tempeſtate, ac procella ab amicitia poſſunt dimoueri, quimmo cuncta aduerſa ſibi cum amico communia putant. Nec immerito, nã eiuſmodi amicitia radices agit in virtute, atq; etiam indies propagatur, et latius manat. Ficta autem omnia Cicerone atteſtante, tanquam floſculi decidunt, nec ſimulatum poteſt quicquam eſſe diuturnum. Teſtes ſunt illi amici apud gręcos cantatisſimi, qui ſuis vltro, citroq; officijs, omnem iactationem ſuperarunt. Nec dubio procul iniuria quandoquidem probatio dilectionis exhibitio eſt operis. Hęc eſt illa amicitia in qua ęque quiſq; altero delectatur ac ſeipſo. In qua etiam efficitur id quod Pythagoras vult in amicitia, vt vnus fiat ex pluribus. Qua quidem amicitia (vir pręſtantisſime Martine) ſic erga me frui voluiſti, vt nulla ductus ſpe vtilitatis ſemper me intimus habueris, ex quo tuam bono omine mihi contingit gratiam inire, et quidem vſq; eo, vt omnes vias fueris me abſente proſecutus, quibus me in vigilantisſimi paſtoris noſtri gratiam pedetentim inſinuantes. Quod profecto ſenſi ex te effectum eſſe vna cum cęteris mihi beneuolis, pro quibus beneficijs, ac prompto affectu, quibus tecum agere verbis debeã in agẽdis gratijs penitus me latet. Video enim pro tantis officijs vile eſſe munus orationis. At venire mihi in mentem ſolet identidem mira in tuos manſuetudo, qua ſic in me p̃cipue frui ſoles, vt cumulatam tibi gratiam me retuliſſe credas, ſi me non nihil gratiarum habere perſpicias. Quod animi genus, q̃ mihi gratũ accedat, ipſe ſum mihi teſtis locupletisſimus. In qua animi promptitudine, vt tibi vni concedam facile patiar, pręterea nemini, quandoquidem tali me ſentio natum eſſe ingenio, vt vehementisſime abhorream, alienuſq; ſim a teterrimo, iniſisſimoq; ingratitudinis flagitio, adeo vt ſi gratię referendę ſit denegata facultas, habendę certe puto mihi facultatem nunquam iri denegatum. Et ne tuas aures delicatas pluribus obtundam, te etiam atque etiam rogo, vt ſi ad inſtitutam in me beneuolentiam aliquid poſſit accedere, accedat, ſin minus, nihil ſaltem vnquam detrimenti accipiat. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

Guido Iuuenalis Nicolaum Pelletarium iuris, legumq; conſultisſimum, atq; in oĩ doctrina ꝯſpicuum multa ſalute iubet impartiri.

NOn me pręterit (vir pręſtantisſime) apud te ſępius increpuiſſe Mecoenatem Auguſti Cęſaris intimum, ac familiarem ſua ſponte, et quaſi quadam natiua liberalitate et beneficẽtia adeo in poetas fuiſſe propenſum, vt ei ipſi videantur muſę latinę omnia debere, quippe cuius patrocinio atq; benignitate principes poetarum Marro, Varius, et Horatius non ſolum ſuſtentati, verum etiam ad eas opes, dignitatemque ſubuecti ſint, vt illis inquietisſimo otio excluſa oĩ neceſſitate ingenium et excitare, et in maximis rebus exercere licuerit. Legit̃. n. eius beneficio, aliorumq; amicoꝝ Virgiliũ pene centies ſeſtertiũ poſſediſſe. Romęq; domum habuiſſe in Exquilijs iuxta hortos Mecoenatis. In cuius gratiam ſatis liquido cõſtat eum p̃clarum illud opus Georgicoꝝ condidiſſe, vt tanto immortalitatis munere b̃ñficia accepta, quanta dareẽ facultas, cõpenſaret. Horatius

quoq;

quoq; cum brutianas partes ſecutus ad poeticam ſe referre, penituſq; in eã ſeſe abdere neceſſitate coactus eſſet, Virgilij, Varíq; interceſſione Mecenati adeo carus, acceptuſq; euaſit, vt illius cum liberalitate non mediocriter rem ſuam familiarem auxerit, tum maxime auctoritate atq; gratia (quia ille apud imperatorem plurimum polleret) veniam aduerſę factionis prius ab Auguſto meruerit, ac deinde paulatim eidẽ familiariſſimus ſit effectus. Ea re ſubnixus reliquam ętatem per ſummum otiũ, et Philoſophię ſtudijs, et poeticę facultati penitus addixit, vixitq; mente tranquilla, quippe qui cum neceſſaria abũde ſuppeterent maiores diuitias magno animo cõtempſit. Qui viri literatiſſimi non ea forſitan nobis monumenta reliquiſſent, niſi ſuum, ſibiq; propitium Mecenatem habuiſſent, quandoquidem (vt ait Ouidius) Proueniunt vacuę carmina mentis opus et Satyricus, Pectora noſtra duas nõ admittentia curas. Magnę mentis opus nec de lodice paranda. Attonitę currus, ẽ ęquos, facieſq; Deorum Aſpicere, et qualis Rutulũ confundat Erinnys. Eam ob rem non citra optimas cauſas, qui cultiori ſermone vti ſolent, otij nomine literarium ſtudium declarare non verentur, rati (qđ veriſſimum puto) ſtudijs rite indulgẽtes negocioſos eſſe minime oportere. Propterea memorię prodidit Cato maior. P. Africanum ſuperiorem dicere ſolitum, ſe nunquam minus otioſum eſſe, q̃ cũ otioſus eſſet, neq; minus ſolum q̃ cum ſolus, tanq̃ ſi innuere vellet (libet enim mihi nunc ita interpretari) quanto longius ſemotus erat a negocijs, tanto ſe proximius ad otium, ideſt ad ſtudium literarium accedere adeo, vt in otio eſſet ſtudioſus, et in ſolitudine quaſi cum mortuis familiari colloquia vti videretur in eorum monumentis attentius euoluendis. Tu autẽ mi Nicolae (vt interim ad te ſe noſtra conuertat oratio) fidiſſimus Mecęnas mihi fuiſti, qui cum ipſe humili loco natus, animo conniterer et labore contenderem, vt ad maiora peruenirem, neq; tamen ſuppeterent ad id moliendum facultates, ſuſcepiſti meam primã ętatem, quę propter humilitatem et obſcuritatem in hominum ignoratione verſabatur, cuiq; adeo anguſta res erat, vt non facile potuiſſet emergere ſuis ſolius ſubnixa viribus. Nam (vt Satyricus ait) non facile emergunt quorum virtutibus obſtat Res anguſta domi. Tanto tamen illi fuiſti adiumento, ut non fuerit quicquam pręterea requirendum. Efficiſti enim vna cum alijs quibuſdam optimatibus, vt eo pręceptore nobis vti liceret, qui, quã humanitatis artes vocant, optime calleret, ad quã eruditionem cum maxime foret libris opus, nullo pacto tuis pecunijs parcendum ratus ea in re te liberaliſſimum prębuiſti, quippe a quo omnia adeo cumulate mihi fuerint ſuppeditata, vt niſi in ea doctrina aliquantum profeciſſem, non iniuria mihi ipſe ſolus defuiſſe videri potuiſſem. Cuius quidem pręceptoris copiam cum amiſiſſemus, nauaſti iterum diligentem operam ne tunc quaſi in limine ipſo pedem ſiſteremus, ſed potius in penitiſſimas vſq; ędes alacri animo ingrederemur. Tuis atq; auſpicijs Pariſios petiuimus, atq; (ſi tuo dicto fuiſſemus audientes) ipſas etiam alpes celeri gradu tranſcendiſſemus. Quibus animaduerſis, non poſſumus nõ eſſe maxime tuis beneficijs obnoxij, quibus tantopere liquet noſipſos cumulate fuiſſe affectos. Propterea ſi contingeret vt tibi in aliquo morem gerere poſſemus, nihil nobis foret antiquius, q̃ ut apud te q̃ gratiſſimi eſſe cognoſceremur. Quo circa ſi quid ſit quod noſtra opera tibi efficere poſſit, admoneto tantum non rogato. ipſe enim admonitus tuę voluntati equis, veliſq; (vt aiunt) ſtudebo morigerari. Vale.

Guido Iuuenalis Michaeli Burello ſacrosanctę theologię profeſſori perquam erudito. S.P.D.

Quemadmodum Heſiodus ille poeta moratiſſimus literis mandatum reliquit, virtutem eſſe comparandam per quoſdam gradus, in quibus primis aſperitatem ineſſe teſtatur. At in extremis non facilem dictu ſuauitatem in hiſce carminibus, Virtutem poſuere Dei ſudore parandam. Arduus eſt ad eas, longuſq; per ardua callis, Aſper et eſt primum, ſed vbi alta cacumina tanges Fit facilis, quę dura prius fuit inclyta virtus. Cui ſententię plurimum conſonat Maronis noſtri dictum de Pythagorea litera in hunc modum, Litera Pythagorę diſcrimine ſecta bicorni, Humanę vitę ſpeciem pręferre videtur. Nam via virtutis dextrum petit ardua callem. Difficilemq; aditum primum ſpectantibus offert, ſed requiem pręhet feſſis in vertice ſummo. Ad quem verticem vnuſquiſq; neruis omnibus ſpectare debet, quo poſſit honeſtam ducere vitam, et ad cęleſtem Hieruſalem recta peruenire. Sic mihi quoq; de ſcientia idẽ poſſe dici videtur, quę difficiles aditus ſui offerre ſolet. at vbi ad eius cacumen peruentum ſit, facile plurimum ac ſuaue redditur, quod acerbitatis nõ parum prius habuiſſet. Cuius quidem limen cum pene eodem tempore ego, atq; tu fuiſſemus ĩgreſſi diuq; una in itinere cępto perreximus, ipſe longe velocior, q̃ ego antevortiſti me, laxatiſque habenis longo precucurriſti interuallo, idq; usq; eo, ut verticem ſummum attigeris, me ipſo duntaxat paulo ultra radices progreſſo. Quod non eſt magno mirandum opere, quippe qui ingenij acie polleas, et ad largiendum ſuppetant copię. At mihi non ita poſſe dicere conceſſum eſt, qui neq; tantam ingenij pręſtantiam conſequi poſſum, neq; habeam omnia mihi ſuppeditata, quę victus, cultuſq; quotidianus poſtulant. non ea tamen preſſi penuria cęleſti numine ſumus, qua ſtudia ipſa literarum miſſa facere cogamur, quinimmo in erudiendis iuuenibus ſtudium, curamq; conſumimus neceſſitate conſulentes qua complures, adducti ab inceptis ſuperſedere conſpiciuntur, quibus tamen ſi faueretur, maiora ſpectandi animus non deeſſet. Vires quidem conſulendę ſunt, et audendum aliquando eſt, neq; ita cadendum animis, ut obiectione quadam animi labores uideamur refugere, et ab

illis declinare. Nam (vt ait Cicero) simul ac iuuenes eſſe cęperunt, magna ſpectare, et ad eas rectis ſtudijs debent contendere, quod eo firmiore animo facient, quia non modo non inuidetur illi ętati, ſed etiam fauetur. Quod ſi iuuenis pietatem accuratius colat, Deumq; feruenti caritate complectatur, agat liberrime & operetur, quando quidem res eius ac operationes adeo indies magis, magisq; ſecundabuntur, facileq; ipſe deprehendet, vt de virtute in virtutem ambulauerit, ſic ſuas bene, beateq; viuendi facultates indies maius ſumpſiſſe incrementum, cuius rei teſtes ſunt locupletiſſimi, qui ea in re periculum feciſſe gaudent. Sed vt eo, vnde digreſſa eſt, ſe noſtra referat oratio, cariſſime Michael non poſſum non te vehementer amare, tuisq; optimis voluntatibus non inſeruire, qui fere vsq; a puero te mihi familiarem prębuiſti, neq; (quãtęcunq; acceſſiones tibi factę ſint, et fortunę et dignitatis) maieſtate vlla in me vti voluiſti, illius Ouidiani dicti non immemor, q̃ Nõ bene conueniunt, nec in vna ſede morantur Maieſtas et amor. Poſita enim omni grauitate (quacirca omnem reprehenſionẽ vti poſſes tanta prę ſertim dignitate) mecum familiariter agere non dubitas, et quidem vsq; eo, vt ſępe huę dignitatis oblitus identidem in ſermonem nimium familiarem incidam, qui veniret reprehendendus, niſi omnia excuſaret amicitia, non longe a teneris (vt gręci dicunt) vnguiculis inſtituta, et creſcentibus annis accuratiſſime cõſeruata et aucta. Quę quidem (vt facile perſpicio) nulla ex parte eſt acceptura detrimentum, pręſertim cum facta acceſſione tanta et fortunę, et dignitatis a te adeo diligenter colatur, alatur, et ſequentibus officijs roboretur. Siquidem ipſe ornandi mei rationes inire quotidie paras, animumq; mihi ita expeditum, propenſumq; pręſtas, vt videaris toto molimine de meis ornamentis cogitare, et commodis, measq; vtilitates nullis prope tuorum amicorum commodis poſt habere. Quam quidem beneuolentiã ſummopere cupio nulla ratione iri detritum, quin potius ſi quid illi accedere poſſit, accedat quęſo, et indies maius incrementum ſuſpiciat. Quod ſi fuerit facti tantum, quantum mihi pręter facultatem licebit usq; adeo illi a nobis iri reſponſum ſtudebitur, vt nulla noſtri par officij requirenda cenſeatur. Vale.

Guidonis Iuuenalis natione Cenomani Epigrāma ſuper cauſa operis ſuſcepti.

Exta Platonis preclarum dogma monentis,
Vt quęrat patrię commoda quiſq; ſuę.
Nos hominum cauſa ſtoici dixere creatos,
Quo ſibi ſuppetias mutuo nata ferant.
Quare cuncta Deo cupiens accepta referri,
Cuius opus celſo numine quodq; micat.
Tentaui duros iuuenum laxare labores,
Qui bene pandentis lumine ſępe carent.
Nunc leuiter poterunt feſtiui dicta Terenti
Noſſe nec ingenium plurima cura premet.
Tergant ergo rudes tetra rubigine linguas,
Et condant animo verba latina ſuo.

Ioannis Egidij Nucenenſis
Epigrāma ad iuuenes.

Quid teris ignauum damnoſa per otia tēpus
Immemor ętatis culta iuuenta breuis?
Semper eunt tacito fugientia tempora motu.
Hinc redit ad primos lapſa nec hora dies.
Fers mō lōginquas veſtigia crebra per vrbes,
Nunc teris incertis compita cuncta vijs.
Hęc ſectatores leuitas turpiſſima vanos
Reddit, & ingenij ſemina lenta rudis.
Dum tua ſunt viridi florentia corda ſub ęuo.
Et cupis ore nouo verba diſerta loqui.
Ingenioſa legas nitidi monumenta laboris
Si placeant ſtudijs comica dicta tuis.
Splēdet enim lepidi Comoedia grata Terēti,
Omnia perſpicuo ſenſa decore nitent.
Moribus ingenij doctrina ſerena Guidonis
Terſit difficiles arte nitente locos.
Hinc tibi compoſitas clari Ciceronis ad artes
Vtile iam facili tramite carpis iter.
Inde nouam celebris ſi mox interpretis artem
Verba vel attenta mente voluta legis.
Indyta Donati ſolertis ſcripta patebunt,
Sit licet in varijs pagina ſcabra locis,
Oīa per faciles ſunt nota vocabula ſcęnas,
Vana nec interpres verba diſertus habet.
Hic quoq; romano cultiſſima lingua lepore
Exterſo lepidos edet ab ore ſales.
Candidus ecce Guido iuuenes miſeratus inertes
Tradidit ingenij commoda dona pij.
Tuq; Palęmonię ſectator idoneus artis
Tradita ſub memori dona reconde ſinu,
Et meritas agito facili pro codice grates,
Non ſunt ingratis munera digna viris.
Otia ſed fugias ſtudijs inuiſa ſeueris,
Nullus ab ignauo pectore ſurgit honos.
Vt primum pigros ſerpet cana ruga per artus
Plorabit ſtultos tarda ſenecta dies.
Aſſiduum tolera nunc tota mente laborem,
Aetas ne inſo litum cuiua recuſet onus.
Exerce ſtudijs viri des feruentibus annos.
Perpetuum claris ſtet decus ingenijs.

Impreſſum Tuſculani apud Benacum. In ędibus
Alexandri Paganini. M. D. XXVI.

REGISTRVM.

AA A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z &.

Omnes ſunt ſexterni p̄ter A A qui eſt quinternus.

Aa
1465471